

Guillelmus
de Ockham.
Dialogi.

Compendium
errorum
Johannis
XXII.
10-7-2

I
00033

IZ

Ockan
Dialogi

Dialogi octavi

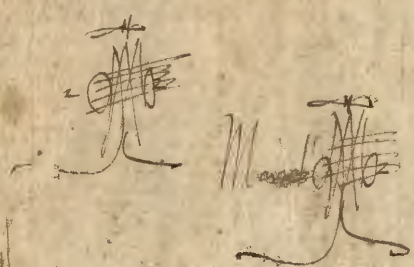
Virgilio

23

n 33

2-10-4-2

I
00033

Dr. Guillermo Masca L

618378948

2-10 76-2

Prohibitus.

**Dialogus magistri Guillelmi de
ocham doctoris famosissimi.**

De la librería del Colegio de la Compañía de Jhu. de
Salamancia. Vide el P. Diego de la fuente Hurtado.

~~Car 37 non 22.~~

Jo. Ba. Ascensius. Religiosissimo atq; doctissimo viro: Joāni de trittenhem: ab
bati spanbemensis ordinis sancti benedicti de obseruancia burkfeldensi: p̄sidio
suo atq; decori dulcissimo. salutem plurimā dicit.

Qui piscam illam laudatissimā tempestatē qua litterarū studia maximope flowerūt: cū hac no-
stra: vir dignissime: cōferre. voluerit: haud facile diiudicari: illa ne huic an bec illi plus debere con-
ueniat. Siquidē vti in illa oppido q̄ multa 7 sane egregia librū volumina excogitata atq; p̄sūma
ta facere: quoz tñ plurima supioris seculi negligētia aut certe bellozum seuitia interciderūt: ita in
hac nostra p̄ter noua que quotidie excudūt cōpluria: vetera (que q̄dē extāt) omnia: indelibili qua
dā diurnitate donant. Eniūero ex quo dina imp̄medi facultas inuēta aut (vt verius dicam) in
meliorē formā reuocata est: p̄ciosissima libroz supeller paulo antebac situ victa: et pene: prob iup-
piter: e medio mortalium sublata: in pristinum nitore: cū multa nouitioꝝ operum fetura redijt. tan-
tūq; abest vt boni libri diluuiio belloz obuant: vt extra oēm tēporis edacitatez: incēdij obliuioisq;
alea: dū rerū mortalium ornamētū (que mūdū vocam) p̄sistet sese in tutū receperunt. Quo factū est
vt tāta libroz copia studiōsissimo cuiq; nūc puo mediūssidi p̄cio a bibliopolis vulgo obijciat: q̄tā
nemo sercētos abhinc ānos: ne sperare quidē vel maximo pecuniarū pondere quērit. P̄oinde quā
quidē que supiorib? animis p̄pter libroz penuriā etiā sūmos (vt in illa tēpestate) viros latuerunt
nūc iuuenes mediocri ingenio freti p̄inde ac digitos suos callēt. idcirco argutissimi (q̄ nūc coplu-
res sūt viri) subtilissima queq; scripturarū indagātes nō cessauerūt quotidiana ferme flagitatiōe
intēgerrimū 7 in hac arte solertissimū virum. Adagistrū Joannē Trechfel istinc (de germania lo-
quor) Joziūdū. cohorari imo improbiuscule sollicitare. vt ingeniosissimi viri Adagistri Guilbelmi
ockam dyalogon q̄primū imp̄ssioni mādaret. quippe in quo eruditionis bone 7 argutiarū nō cōs-
tēptibiliū inensum pelagus cōpererint. Scilicet (q̄d vigilē diligētiā tuā mime fugit) vir ille acri
ingenio 7 incredibili asōsitate cūditus fuit. vt q̄ ea disertissime 7 cū sūma fiducia disq̄suerit: de q̄b?
alij fere vel modicū mutire piaculū duxerāt. Si q̄dē de inestimabili 7 sūmi pontificis 7 maximi im-
peratoris maiestate quonā vsq; potentiarum sese vtraq; ptendit: tāta subtilitate in varias sūas
disputauit. vt nescias (si q̄d nescire possis) doctiusne an cauti? illud effecerit: naz ne in beresim de
qua illi plurim? p̄mo est inuid? quispiā incidisse calūniē: hac via cauit qua se nihil assertine s̄oia dis-
putatiue discussurū p̄staret? est. multa tñ scitu dignissima nō obscura 7 bozū ambage resoluit. vsq;
adeo vt neq; ei? sūiarū desideratissima volumina. neq; alia multa sine dyalogi hui? lectione quisq;
intelleret. Qua re perspecta cū docti illi viri vrgētius 7 sine intermissionib? instarent. cepit p̄sar?
Trechfel ad imp̄mediū eū paulatim adduci. Antē tñ (vt vir diligēs est) curauit op? ipsuz p̄ doctos
viros examinari: atq; vbi cōpertū est mutilū 7 mancū esse: neq; oēs q̄ plibant tractat? haberi: ter-
ritus tantisper pedē retraxit: dū intelligeret industria 7 dedita opa a puoꝝ impressionis artifice
tractatulos aliquot p̄remissos. Nā cōstāter aiebant quicq̄d bone frugis in toto illi? opis nō me-
diocri campo desideret. in his que vides iugerib? cōtētū. in reliquis autē defensionē 7 accusatio-
nes amariōres q̄ vt vulgo legerent cōspersas. Neq; vero hanc tā bonā tāq; fructiferā partē p̄pter
ea cōtēnendā. s̄ veluti a pictorib? 7 statuarijs. Apellis. Lisippi. Phidie. Zeufis 7 id gen? laudato-
rū opificiū: vences. alexandri. bercules. Junones ceteraq; insignia: si qua ad huc extaret: non ideo
min? amarent: q̄ naso aut crure altero aut brachio alia ve parte māca cōspicerent. s̄ eo auidius cō-
templarent reliquā faciē: Ita sese hanc reliquā dyalogi partē nō minori affectione cōpleturos. ac
humanitatis studiosi Ziuianas decadas 7 plautinas comedias s̄uis bona pars in illis deperierit
cōplectunt. Dis itaq; p̄suasus iam secūdo loco p̄dicit? Jo. Trechfel. quāta maxima potuit diligen-
tia op? hoc p̄ studiosos 7 disertos parisiēsis gymnasiū viros fideliter castigati: ac tersissime impres-
sum: cū questionū p̄ncipaliū toti? operis repertorio ac (vt dicit) tabula alphabetica p̄missis: di-
gnitati tue vir excellentissime destinatū voluit. Egnouit em̄ cum ex cōpluriū laudatoz boiuz tes-
timonio tū ex nostro (quantulū est) p̄reconio. vt sis vir optim? atq; studiosoz oīuz vnicus ama-
tor: necnō 7 sūmis germanie. p̄ceribus charissim? 7 p̄ter ceteros p̄uenerādo in christo patri dño
Bertholdo Adaguntinē. ecclesie archiepo 7 romani imperij electori p̄udentissimo: sūma obser-
uatione 7 beniuolētia deuinctissim?. Quocirca nihil ambegerit dyalogō hūc tuo auspicio atq; p̄e-
sidio fretū sane multis: etiā p̄ncipib? viris: fore q̄ gratissimū: bec sūma est: Tale litterarū decus.
Ex Zugduno pridie ydus septembriaz: huius anni. M. cccc. xciiij.

Questiones

Sequuntur questiones principales que in prima et tertia partibus discutuntur. In secunda autem parte sine questionibus: de erroribus Job. xxxij. disputatur.

Questio primi libri.

Truz ad theolo-

gos vel canonistas spectet diffinire que assertiones hereticæ et quæ catholice sint habende.

Questiones secundi libri.

Que assertiones hereticæ et que catholice dicuntur. c. i.

Quid sit heresis. c. vi.

Utruz quelibet assertio quomodolibet sacre scripture aduersa sit heretica. c. xi.

Utruz heresis sit species specialissima vel subalterna. c. xv.

Utrum omnis heresis sit per ecclesiam condēnata. c. xvij.

Cui vel quali fundamento papa vel concilium generale debeat inniti damnando explicate aliquam assertionem tanquam hereticam primum non dānata: et quando debeat in dānatoe poni hec clausula damnamus. c. xxv.

Utruz liceat pape alios errores quam hereses condemnare. c. xxxi.

Utrum liceat alteri quam pape tales errores condemnare. c. xxxij.

Questiones tertij libri.

Quis sit catholicus censendus. c. i.

Hereticus habendus. c. iij.

Questiones quarti libri.

Quis sit pertinax. c. i.

Quo quis possit de pertinacia conuinci. c. i.

Utruz errans correptus a suo superiori ad solam monitionem superioris teneatur errorem suum publice reuocare. c. xiiij.

Utruz sciens aliquam heresim esse dānatā putās eā esse ambiguā et eā teneat in sensu dānato in quo nescit eā esse dānatā possit excusari per ignorantiam de prauitate heretica. c. xix.

Utruz propter simplicem correctionem pape absque correctione legitima teneant nesciēter errantes suos errores reuocare. c. xx.

Questiones libri quinti

Prime partis

Qui possint heretica prauitate maculari. c. i.

Utruz collegium cardinalium possit hereticari. c. vi.

Utrum papa cum cardinalibus possit heretica prauitate maculari. c. x.

Utrum ecclesia romana seu sedes apostolica possit hereticari. c. xi.

A quo roma. ecclesia obtinuit principatum. c. xiiij.

Utruz concilium generale possit hereticari. c. xx.

Utrum tota multitudo christianorum possit hereticari. c. xxxv.

Questiones libri sexti.

Utruz papa habeat iudicem superiorem in terris. c. i.

Utruz ecclesia vniuersalis habeat potestatem super papam de heresi grauiter diffamatum. c. x.

Utruz concilium generale habeat potestatem super papam de heresi grauiter diffamatum. c. xij.

Utruz propter appellationem aliquorum contra papam pro causa heresis interiecta habeat catholici potestatem inquirendi de papa. ca. xvi.

Utruz a sententia pape heresim quacumque contingente liceat appellare. ca. xxxi.

Utruz impugnantem papam hereticum sint a catholicis defendendi. ca. xxxvi.

Ad quos spectet inquisitio de papa si datur quod papa in tali casu se debeat habere. ca. lvij.

Utruz papa si efficiat hereticus ipso facto sit omni ecclesiastica auctoritate priuatus. c. lxxvi.

Qualē potestatem habeat ecclesia vniuersalis super papam hereticum. ca. lxxix.

Qua pena papa hereticus et similiter omnes alij heretici sint plectendi. ca. lxxiij.

Quis sit propter iudex pape heretici. c. lxxxiiij.

Questiones libri septimi.

Qui sint fautores receptatores. defensores credentes hereticorum. ca. pmo.

De impugnandis doctrinam pape hereticam et que sint legitima documenta per que quilibet hereticus potest conuinci. ca. x.

Utruz propter relationem detractum sit maior suspicio de aliquo habenda. ca. xxv.

Qui fautores hereticorum sint reprobandi. c. xxvij.

Qui sint inter episcopos prelatos et doctores fautores et consentientes doctrine pape heretici. capitulo. xxxv.

Qui sint cōcātes pape heretico et qua pena sint plectendi. ca. lvij.

Qui sint receptatores hereticorum et qua pena sint plectendi. ca. lxxvij.

Qui sint idonei impugnatores pape heretici et quibus debeant gaudere priuilegijs. ca. lxxxi.

Sequuntur questiones tertiæ partis

Questiones

Questio primi libri primi tractat.

Utrum potestas pape

se extendat ad omnia que non sunt contra legem divinam neque contra ius naturale. ca. i.

Questiones libri secundi.

Utrum expediat toti comitati fidelium unum capitulum principum et prelatorum fidelium sub christo subiacere. ca. i.

Quis debeat omnibus principibus ca. xi.

Utrum expediat comitati fidelium habere potestatem transfundendi principatum aristocraticum in principatum silem regali et converso ca. xx.

Utrum in aliquo casu liceat plures patriarchas seu primates nullum superiorem habentes institui.

Questiones libri tertii.

Utrum quibusdam scripturis non canonicis fideles de necessitate salutis teneantur fidem adhibere ca. primo.

Utrum concilio generali sit fides indubia adhibenda ca. vi.

Quo sint multa in scriptura sacra quorum sensus intellectus non potest nisi per revelationem beati. c. xvi.

Questio libri quarti.

Utrum christus beatus petrus instituerit principem et placentium aliorum apostolorum et universorum fidelium. c. i.

Questiones primi libri secundi tractat.

Utrum expediat toti orbi unum principem subesse. c. i.

Utrum quilibet imperator vel princeps debeat preeminere ceteris iusticia veritate ac divinis rebus capi. xv.

Utrum imperator pro quocumque crimine quacumque penam siue pecuniariam siue aliam infligere possit ca. xvi.

Utrum romanum imperium processit a deo vel ab hominibus ca. xvii.

Utrum papa omnia possit ca. xviii.

Utrum imperium romanorum possit transferri destrui aut minui ca. xviii.

Questiones libri secundi.

Utrum potestas pape et imperatoris sint potestates distincte ca. primo.

Utrum imperator per universum mundum habeat potestatem super omnia temporalia ca. v.

Utrum imperator valeat punire sibi subiectos pro quocumque crimine siue seculari siue spirituali c. x.

Utrum omnes boni teneantur obedire impera-

Tertie partis

toti. capi. xx.

Utrum imperator sit dominus omnium temporalium que non spectant ad ecclesiam ca. xxi.

Utrum imperator in temporalibus habeat plenitudinem potestatis ca. xxvi.

Utrum electus in imperatore antequam presentet aut notificetur pape valeat seu debeat se inromittere de dispositione regni in temporalibus ca. xxix.

Questiones tertii libri.

Utrum imperator habeat potestatem super aliquas personas spirituales ca. primo.

Utrum imperator habeat ius in electione summi pontificis ca. ij.

Utrum romani habeant ius eligendi papam. c. vi.

Utrum in aliquo casu ius eligendi romanorum pontifices seu ordinandi de electoribus eiusdem possit reverti ad romanos ca. viij.

Utrum cardinalibus seu aliis electoribus pape revertentibus post lapsum in heresim ad catholicam fidem revertatur ius eligendi papam. capi. x.

Utrum ius eligendi papam revertatur ad romanos electoribus iure eligendi suatis. c. xij.

Utrum imperator super papam in summo pontificio constitutum habeat aliquam potestatem. ca. xvi.

Finis questionum.

Tabula

Incipt tabula alphabetica p qua quicqd
in toto ope scitu dignus est facillime reperit.

Excusatio criminis

nosiz appellatio a criminoso nuq
fiunt ad eundez finem parte pma
li. vi. c. xvij. in rñsione ad secūda obiectionē.
Accusator debet crimē pnciosum reipublice
qd potest probare iudici accusare parte pma
ma libro. vij. ca. xvi. ratiōne. vij.
Actus boni exteriores triplici modo exerceri
possūt siue ppter triplicē finē par. i. li. vi. ca.
lxv. in rñsione ad instantiā contra rōnē fac
ctā p pma cōclusionē in pbatione scde pris
maioris. ibidē etiam nota qui act' dicunt ve
re virtutes ⁊ qui non.
Actus legitimi inter xpianos sunt qtuor pars
te pma li. vi. ca. lxxx.
Actus publice pdicandi ⁊ docendi est multo
cōmunior q̄ aliquid solēniter diffinire parte
pma libro. vij. ca. xxxvij. circa finem.
Advocati cupiditate ducti falsas cās defens
dāt par. pma li. ij. c. vi. in rñsione ad instantiā.
Agens magis dicit agere q̄ consulens parte
pma libro. iij. ca. xxi. ratiōne quarta.
Anathematizati est ab ecclesia separati par
te pma li. vi. ca. lxvi. ratiōne. vij.
Aie scōz sperāt corporoz resurrectionē par. ij.
trac. i. c. i. assumit in pma ratiōne ibidē etiā
nota hereses ⁊ errores de animab' beatis.
Aia vidēs dinā essentiā ad maiorē gradū pfe
ctōis exaltari pōt p. ij. trac. i. c. ij. in. ij. abiguo
Aie scōz quō cognoscūt ea que sūt apud nos
ibidem capitulo. ij.
Anime ⁊ corporis glorificatio quādo erit par
te secūda tractatu pmo ca. iij. et. v.
Appellationi p̄ papa nō ē deferēdū par. i. li.
vi. ca. xvi. opione pma ⁊ ibidē notat quō ap
pellās ē exēpt' a iurisditōe ei' a quo appellat
Appellatiōis nomen plura significat ⁊ capif
dupl'r ⁊ quō fiat ostendit ibidem ca. xvij.
Qñ ⁊ q̄liter ⁊ p q̄ cā liceat cuicūq̄ appellare
etiā a papa siue a quolibet alio patet ibidēz
ca. xix. et duobus sequentibus.
Appellare quōq̄ licz ad inimicū ibidē. ca. xxi.
Appellare ad quid expediat ⁊ a qua sentētia
monstrat ibidem ca. xxij. et. xxij.
Approbare tenemur qd papa approbat quō
ista teneat notat parte tertia trac. ij. lib. ij. c.
vij. in rñsione ad primā rōnē nota ibi plura
de approbatione pape per totū caplm.
Appellatio quot mōis p̄rigat fieri ibid. c. xv
ubi etiā plura de cadē materia norant.
Appelladuz est infra tēp' a iure instituto fm

Alphabetica

formam iuris ibidē ca. xxvij. pbat ⁊ q̄re hoc
debeat fieri notat ibidē arguēdo ⁊ ca. xxxij.
in responsione ad secūda instantiam.
Qualiter ⁊ qñ liceat appellare a papa si pus
blice heresim doceat ibidem ca. xxxv.
Appellatiōi a papa catholico p cā heresis in
teriecta vtrū sit deferēdū ibidē c. xv. ⁊ ibidē
notat quot cāe debeāt pcurrere si debeat re
felli rōe. ij. opposita opio pontif c. xl. vi. ibid.
Appellare nō lz in eadē cā eodē tpe ad eūdē a
quo appellavit ibi. c. l. v. i rñsione ad. iij. rōnē.
Appellare nō lz a correctiōe nisi corrigēs mo
dū excedat neq̄ ad hereticū p. i. lib. c. xxxvij.
in rñsione ad quādā questionē ibidē factaz.
Apostatates a fide mente ⁊ ore heretici sunt
censendi parte pma li. ij. ca. ij.
Apostatis minime est credendū parte pma
li. vij. ca. lxxx. ratiōne quarta.
Arbiter q̄le p̄tate recipiat par. i. li. vi. ca. xcij.
in rñsione ad q̄ntā obiectionē circa finē capli
Articul' fidei dupl'r accipit scz stricte ⁊ large
p. i. li. ij. c. xv. i rñsione ad obiectōez ibid. factā.
Aristocratia qd sit par. ij. trac. i. li. ij. c. ij. rōnē
q̄rta circa finē capli et ca. vij. de codez ⁊ sibi
opposita policia oligarchia.
Assertio decret' sumoz p̄tificū aut gñalium
p̄cilioz seu legib' impatoz p̄ia lz sit falsa ⁊
erronea non tñ dz reputari heretica nisi ob
uiet theologice veritati parte pma li. i. ca. ij.
in rñsione p̄ma assumit.
Assertio catholice v̄itat' approbāde siue here
sis pdēnāde nō dz fieri solēnit nisi miraculo
aut testionio sacre scripture firmet p. i. li. ij.
ca. xxxi. in scda rōnē ⁊ ibidē nota circa fines
capituli que assertio debeat interdici.
Assertiōne catholica apud oēs divulgatā ne
gans de facto p̄tinax ⁊ heretic' est reputans
dus parte pma li. iij. ca. r.
Assertiōes mlte q̄ in rei v̄itate aduersant sa
cre scripture q̄ tñ ab ecclesia mime sūt dānāde
nec inter hereses reputāde p. i. li. ij. c. xij.
Assertiōes pdicōne hz voce aliqñ sūt dānate
quarū tñ q̄libet hz sensum verū parte pma li.
iij. ca. xix. in rñsione ad p̄mā obiectionē.
Aucte supioris p̄uar' dignitate nō dz ab infe
riore petere licetiā cedēdi par. i. li. vi. c. lxvij
in obiectōe pma p̄tra rñsionē ad scdaz rōnē
Auctoz noia qñ sūt libris apponēda ⁊ qñ non
ōndit par. i. li. vij. ca. xl. vij. circa mediū.
Audi p̄t quis dupl'r scz in iudicio ⁊ ex iudi
ciū par. i. li. vi. c. lxxx. in rñsione ad secūda ins
stantiā cōtra primā opinionē.
Aurē p̄bere faciliē cōtingit dupl'r ⁊ ibi nō qñ
sit p̄ctm p. i. li. vij. c. ix. in rñsione ad auctes p̄
bantes detractozes nō audiri debere.

Annāsi qui sint

B parte scda tractatu pmo. li. ij. c. v.
 Baptisim⁹ siue heretico aut scisma
 tico tradit⁹ more eccliaſtico bñ p rato q̄tum
 ad esse facti nō tñ quo ad effectū ei⁹ vel vsum
 par. i. li. ij. c. iij. in p̄ma pbatōe scde p̄sonis.
 Baptizati cōtradicentes si postea in cōtradi
 ctōe p̄sistat nō sūt baptizati pte p̄ma. li. iij.
 ca. iij. in rñsione ad secūdā obiectiōe.
 Baptisimo nullus p̄firmat in fide parte p̄ma
 li. v. ca. v. in rñsione ad quintā rōne.
 Baptizati extra formā ecclesie nō sūt xpiani
 parte p̄ma li. iij. ca. ij.
 Beatitudo quot modis ⁊ quō accipit in scri
 pturis notat⁹ pte scda tractatu. ij. c. v.
 Brūs vn⁹ clar⁹ videt essentiā dinā q̄ alter p
 te scda ca. ij. in scda rōne p̄tra p̄mū errorem.
 Bellatoꝝ laus p̄cipua i quo p̄sistit ondū p. i.
 li. vij. ca. xliij. in p̄ma rōne assumit. ⁊ quō pos
 sunt bellare sine pctō par. iij. trac. ij. li. ij. c. xx.
 in rñsione ad secūdā in obiectiōe ibidē.
 Bñfaciēs ex timore videt nō bñfacere p. i. li.
 vi. c. xliij. ⁊ quō debeat intelligi p̄z ibidez in
 rñsione ad obiectiōe cōtra rñsione ad sextā
 obiectiōe factā ca. xliij.
 Blasphem⁹ xpi nō dz exercere p̄tātē in xpia
 nos parte p̄ma li. vi. c. xix. in probatione mī
 noris rationis none.
 Boniz mali xpiani sunt de corpe ecclesie parte
 p̄ma lib. vi. ca. lxxvi. in p̄batione duodecime
 rōnis ⁊ idē pbat⁹ ad longū.
 Bulle pape ⁊ ei⁹ rescripto i oib⁹ ē fides ad bis
 bēda par. i. li. vij. c. xliij. rōne p̄ma.

Anon vbi nō ex

C cipit neq; nos excipe debem⁹ pte
 p̄ma li. vi. ca. pmo. aucte secūda.
 Canoniste nō habent diffinire de fide nisi in
 q̄tū aliq̄ theologica noscūt a theologis mē
 dicare pte p̄ma li. i. ca. ij. rōne. ij.
 Canoniste reputant ignari. ibidē ca. iij.
 Canoniste nō hnt discernere q̄ assertio catho
 lica ⁊ q̄ heretica reputari debeat ibidē. c. vi.
 Canoniste de his q̄ sūt p̄cularia ⁊ nullā dispē
 sationē recipiūt pnt hie maiorē mēoriā ⁊ p̄m
 p̄t⁹ iudicare p. i. li. ij. c. viij. in decisioe q̄onis.
 Itē plura habēt indagare de hereticis parte
 p̄ma lib. i. ca. xv.
 Itē habēt diiudicare inter hereticos ⁊ catho
 licos habēt etiā ostēdere qua pena puniēdi
 sūt heretici cōuicti ibidem ca. xi.
 Canonistarū libri nō sunt nisi quedā collatio
 nes ex auctoritatib⁹ biblie ⁊ originalib⁹ the
 ologorū ibidem ca. viij. in notabili.

Canonistarū scia q̄tū ad multa est subordina
 ta theologie ⁊ p̄bie morali. ibidē ca. ix. in p̄m
 ma rōne p̄ cōlusione tertia.
 Cardinales ⁊ q̄cūq; electores pape si efficerē
 tur heretici quō eent puati iure eligēdi p. iij.
 trac. ij. li. iij. ca. ix. ⁊ vtrum possint illud recu
 perare ca. x.
 Caret mime scrupulo societati occulte q̄ māi
 festo facinori desinit obuiare quō hec regla
 intelligat parte p̄ma li. vij. ca. xlviij.
 Cathecumi si a fide recesserit quō sint puniē
 di p. i. li. iij. c. iij. vbi de h̄ in rñdēdū ad obie
 ctionē etiā assignat duplex mod⁹ dicendi.
 Causa fidei nō solū spectat ad clericos s̄ etiā
 ad laicos p. i. li. vi. c. lxxxv. in rñsioe ad quedā
 instātia ibidē factā circa me. capli vbi etiaz
 pbat⁹ q̄ laici hnt interesse p̄cilijs gñalibus.
 Causa ē p̄siderāda i oib⁹ p. i. li. vi. ca. c. i rñsioe
 ad obiectiōez factā ⁊ solu. scde rōis cpli. xci.
 Causa facti poti⁹ est p̄siderāda q̄ factū ibidē
 ca. xcix. ratione sexta.
 Causa heresis sicut ⁊ cā fidei duplex est ibidē
 in rñsione ad quartā rōne.
 Causā p̄stās mali ita puniē sic faciēs p. i. li. vij.
 ca. xxxvi. in p̄batiōe maioris rōnis q̄ntē.
 Cause maiores sūt ad maius iudiciū deferēde
 parte p̄ma li. vi. ca. xci. rōne quarta.
 Cause p̄pter q̄s disputat⁹ de lris pape t̄gētī
 bus bñficiar⁹ cetera eccliaſtica negocia ⁊ nō
 de diffinitioe pape sup bis q̄ p̄tinet ad fidez
 assignant parte p̄ma li. vij. ca. xxxvij.
 Causarū alia eccliaſtica alia sc̄larj p. i. li. vi. c.
 lxxxix. in opione p̄ua ⁊ q̄libz cārū subdiuidit.
 Cerimonialia q̄re sūt admitta nō suant noua
 lege pte tertia tractatu pmo li. iij. ca. ix. in se
 cūda rñsione ad tertiā allegationē.
 Citare papā nō pōt nisi sit iudex ip̄i⁹ p. i. li. vi.
 c. lvij. assumit in scda instātia ⁊ rñdēt ibidē.
 Cler⁹ tot⁹ pōt heretica prauitate maclari p. i.
 li. v. c. xxxix. pbat⁹ decē rōnib⁹ ⁊ ibidē. nō mlta
 q̄ assumūt in argumētis de clericis ⁊ pbat.
 Clerico nō lz an tēp⁹ sine ab epo suo discede
 re pte p̄ma li. vi. ca. xlvi. in scda rōne.
 Clerici solū sūt ecclia p. i. li. v. c. xxx. pbat. vij. rō
 nib⁹ vbi etiā plura notat⁹ de clericis p̄to. ca. ad
 lōgū ⁊ s̄lr ca. xxxi. ibidez vbi ondū quō elici
 sint exēpti a iurisditioe ⁊ iudicio laicoꝝ.
 Elici nō dnt a laiq̄ iudicari p. i. li. vi. c. i. rōe. iij.
 Cleriq̄ d iure positiuo nō lz se s̄bitte iudicio
 sc̄larū ibidē. c. xxxij. i rñsioe ad t̄tia obiectiōe
 Cogēs aliū ad bonū pōt peccare mortaliē p.
 i. li. iij. c. xxxij. i solutioe rōnis p̄tra cōlusionē.
 Cogēs aliq̄ vitatē aliq̄ catholica abiura
 re p̄tinax⁹ heretic⁹ eēfend⁹ ibidē c. xxxij. i cō
 clusioe vbi etiā notat⁹ q̄ talis cogēs p nullā

Tabula

Alphabetica

Ignorantiam potest excusari.
Collegiū cardinaliū hereticari nō pōt p. i. li. v. c. vi. p̄ma opinio pbat. r. rōmib⁹. ibidez nō plures peminētiās illi⁹ collegiū. but⁹ opposit⁹ tū ponit ca. vii. ibidē opione scda. s. q̄ possit hereticari ⁊ q̄ fuit institutū a papa ad placitū ⁊ quōz q̄ possz destrui q̄ ponūt ⁊ assumūt in rōmib⁹. ibidē ad pbandā opinionē dūā.
Cōcessum de vno de alio negat quō intelligēda sit illa regla ⁊ alie siles notat p. iij. trac. i. li. iij. c. iij. rōne tertia i rnsiōe ad obiectionēz.
Cōdenare heresiz solēniz ⁊ explicite ad quos spectet ondiz p. i. li. ij. c. xix. in ratiōe p̄ p̄ctiōe
Cōdenare opinionē hereticā nullo mō debz papa nisi habeat hoc ratiōe dīna aut sibi certe cōstet ipsam esse hereticā pte p̄ma li. i. ca. xxx. opinione scda ⁊ ca. sequēti.
Cōdenās aliquā assertionē erroneā dz inniti triplici fundamēto parte p̄ma li. ij. ca. xxvi. post cōclusionē opinionis scde.
Cōdenatio articuloz parisi⁹ fetoz potuit eē iusta ⁊ iniusta pte p̄ma li. ij. ca. xxij.
Cōitates s̄z aristoteli assignāt tres p. ij. trac. i. li. ij. c. iij. de. ij. ca. iij. agit ⁊ de. ij. ca. v.
Cōgregatio inferior vli ecclia nō pōt h̄re p̄tāz tē papā hereticū deponēdi parte p̄ma li. vi. ca. lxx. cōclusio tertia pbat trib⁹ rōmib⁹.
Cōicans p̄tinaciter hereticus est censendus parte p̄ma li. v. c. ij. exēplo quarto.
Cōicare alicui pōt dupl̄r p̄tingere ⁊ b̄ quō p̄te p̄ma li. vij. c. lvij. nota ibidē diligēter.
Cōsensus ē duplex ibi. c. xxix. i rnsiōe ad q̄sitū vbi etiā assignāt. iij. dūe p̄sensus d̄ q̄b⁹ agit p̄nter in. c. xxx. vsq̄ ad ca. xxxiij. vbi etiā notatur qn̄ p̄sensus ad maluz sit p̄ctm̄ ⁊ qn̄ nō.
Cōsentientes eadē pena q̄ agētes sūt p̄lectēdi pte p̄ma li. vij. c. lvi. i tertia. pbat dē p̄clonis vbi notat plura de p̄sentētib⁹ hereticis.
Cōsiliū de diuersis ⁊ ex diuersis req̄rit pte. iij. trac. ij. li. i. ca. xv. in rnsiōe ad obiectionē dā tam cōtra rnsiōe ad obiectionē p̄mā.
Cōciliū ḡniale pōt errare p̄ fidē p. i. li. v. c. xxv. ⁊ qd̄ dicat̄ p̄ciliū ḡniale ca. xxvi. ibidē ⁊. xxvij. ⁊ in quo casu liceat appellare ab eodē p̄cilio ca. xxvij. in rnsiōe ad rōnē tertiā.
Cōciliū ḡniale quā ⁊ q̄lē p̄tātē habeat sup̄ papā par. i. li. vi. c. xij. et. xij. notat ad longū.
Cōcilio ḡnali quō sit credēdū ⁊ quō i eis q̄ sūt facti ⁊ q̄ sūt iur̄ p. ij. trac. i. li. ij. c. v. ⁊ duob⁹ sequentib⁹ ⁊ quō possit errare notat ibidem et ca. xij. ⁊ sequentib⁹.
Cōciliū ḡniale quō habeat p̄tātē sup̄ papā notat pte p̄ma li. vi. c. xij. et. xij. de hoc etiāz notat in tabula questionū.
Cōstitutio sedis aplice oēs asrigit p̄ct̄ p̄ est publice oib⁹ p̄mulgata p. i. li. iij. c. xvij. i rnsiōe

ad secūdā p̄bationē mioris rōis tertiē.
Cōtradictēs mādato pape debēt anathematizari pte p̄ma li. iij. ca. xxx. rōne scda.
Cis p̄tūmācia est p̄tinaciaz nō ecōuerso pte p̄ma li. i. ca. xiiij. in rnsiōe ad secūdā rōnem.
Correctio ē duplex p. i. li. vij. c. x. i rnsiōe ad instantiā p̄ auctēs p̄ miorē q̄ntē rōis adductas.
Correctiōis duo sūt mōi p. i. li. iij. c. xiiij. cir. fi. ibid. nō. quō inferior ⁊ quō supior hz corrigērez q̄ sit legitima correctio ⁊ ca. xv. rōne q̄ta quō q̄s pōt appellare de correptiōe p̄lati et ca. xxi. eiusdē notat q̄ sit dūā int̄ correctionē p̄lati ⁊ loch̄ ibidē ⁊ in eiusdē caplis notantur plura de correptione.
Incorrigibilis dupl̄r accipit̄ sicut et impenitens pte p̄ma li. iij. ca. vij.
Incorrigibilis p̄sumit̄ p̄uitatē quā semel docuit postea negat ibidem ca. xij. in respōsiōe ad secūdā instantiā.
Credere qn̄q̄ q̄s magis tenet p̄clusionē q̄ p̄missas pte p̄ma li. iij. ca. ix. in rnsiōe ad ratiōe p̄ secūdā opinione.
Credere malū facili⁹ de aliquo p̄tingit et dupl̄ci cā pte p̄ma li. vij. c. xxiiij. circa medium.
Credētes hereticoz erroib⁹ sūt i dupl̄ci dūā p. i. li. vij. c. i. vbi etiā p̄ pla capla seq̄ntia h̄nt de credulitate tali q̄ p̄tima dicta vbi notat quō ⁊ qn̄ ⁊ quib⁹ credendū sit.
Credulitas ⁊ scia differūt ibidē ca. xx. in rnsiōe ad instantiā.
Credēdoz sūt due dūe pte scda tractatu p̄mo ca. x. in p̄mo ⁊ secūdo notādo.
Crimen leui⁹ qn̄q̄ grau⁹ punit̄ qz magi nocet p̄cōitati p. i. li. vi. c. xxix. assūt rōe p̄ia p̄ p̄clōe
Crimē nō ē credēdū d̄ aliquo nisi ordie iudicario pbatū fuerit p. i. li. vij. c. xij. rōe. ij. assūt
Crimis p̄gnitio ⁊ p̄ntio ad eūdē p̄tē s̄ nō eodē mō p. i. li. i. c. xiiij. in rnsiōe ad tertiā rōnē.
Crimi maiori maior debet vidicta p. i. li. vi. c. lxx. i rnsiōe ad instantiā factā p̄ rōne p̄ p̄clōe
Crimiosus s̄m p̄pariōe cordis ē oī vicio irretit⁹ ibid. c. lxx. nō ibi ad lōgū vbi illd̄ pbat̄ p̄ qd̄ etiā plies obijct̄. de crimiosis etiā h̄. c. p̄cedēti vtrū eis sit credēdū ⁊ vtrū ad testiōnia sint admittēdi ⁊ vtrū si de crimib⁹ peniteant sint ad testiōnia admittēdi.
Crimiosos mltos meli⁹ ē trāsire sp̄nitos q̄ si nocētē vni iuste cōdenare ibidē ca. lxx. in rnsiōe ad obiectionē p̄tra tertiā solutionē datam ad instantiā p̄tra p̄mā opione.
Annādo aliquā
Assertionē hereticā nō sp̄ req̄rit sp̄alis defmatio s̄ sufficit q̄ approbet vritas d̄ia. pte. i. li. ij. ca. xxvij. opione scda
Adāno corpali ⁊ sp̄uali tenet̄ qlibz primū suū

Tabula

Libere p. i. li. vi. c. lx. rōe. viij. assūit 7 pbat.
Debitor est duplex scz necessitatis 7 pgruitaris
parte pma. li. iij. ca. i.
Declaratio pfidie hereticalis pōt fieri duob?
mōis p. i. li. viij. c. xv. in rñsiōe ad scōas istāciā
Defendere aliqūē ptingit mult^{is} mōis p. i. li. vi.
ca. xxxix. i. tñio notādo 7 i rñsiōe ad. iij. obieci.
Defendere dz vnus alterū rōne hūane socie-
tatis assumit 7 pbat ibidem ca. xli.
Defensores hereticorū distinguūt a defensoris
bus heretice prauitatis pte pma li. viij. c. lxxvi.
ibidem etiam nota de pena eorūde.
Delictū ē cā qre aliqñ aliqō sit d̄ foro alteri? 7
quō deat itelligi h̄ regla p. i. li. vi. c. xc. rōe. iij.
Deliberatio maior requirit ad iuramentū q̄ ad
simplicē loq̄lā p. i. li. viij. c. xxxv. parū an finē
Deludere qñ li. c. z aliq̄yos ad eorū finiam decli-
nandā p. i. li. viij. ca. iij. assumit in rñsiōe ad
obiectionē factā ptra rōnē p̄secūda opione.
Demagogi q̄ sint p. iij. trac. i. li. h. ca. viij.
Depositio ē duplex. s. ab hoīe 7 a iure p. i. li. v.
ca. iij. in rñsiōe ad instāciā ptra rōnē sextam.
Desporic pncipat? q̄s sit notat. par. iij. tracta-
tu pmo li. h. ca. iij.
Determinatōes hereticā pape trabēs ad sensū
catholicū sciens eā eē de mēte pape in sensu
heretico heretic? est cēsēnd? par. i. li. viij. ca. h.
plura ibidē notant de eadē materia
Detractor nō ē solū ille q̄ falsū dicit s̄ etiā ille
qui p̄ctm̄ occultū reuelat par. i. li. viij. ca. xiiij.
in obiectione contra rōnē tertie cōclusionis.
Detractio est mai? p̄ctm̄ q̄ furtū q̄uis leuius
punitur par. i. li. vi. c. xcix. i. pma rōe p̄ cōlone
assumit in maiore 7 pbat. 7 ibidē quō detra-
ctores sūt audiendi ca. ix. eiusdem.
De dict quomuz est p̄sumēdū 7 in q̄b? casibus
par. iij. trac. i. li. iij. c. xxxij. in notabili 7. c. xxv.
in rñsiōe ad rōnes; p̄ tertio dicto adductas.
Diffinire accipit duplr. par. i. li. i. ca. i.
Diffamat? etiā mēdaciū tenet se purgare p. i.
li. vi. ca. lx. rōne scōa assumit p̄ cōlone pma.
Dignitates ecclīastice nō reddūt hoīez sanc-
ctiorē p. i. li. v. c. viij. assūit rōne. h. p̄ scōa opi.
Discret? honestis referētib? p̄ certā sciaz pas-
sam esse hereticū est credēdū par. i. li. viij. ca.
xv. cōclusionē. iij. pbat quatuor rationib?
Dispēsare nō pōt papa p̄ gnale statutū ecclīe
nec p̄ articulos fidei p. i. li. v. c. i. in. vi. aucte.
Docēs aliā legē q̄ euāgelii xpi nō ē recipiēd?
par. i. li. vi. c. lxxvi. rōne q̄nta assumit 7 pbat.
Docētēs vlt̄ p̄dicātes heresim manifestā qua-
liter peccēt par. i. li. viij. ca. xxxv. in rñsiōe.
ad quēstionē factā parū an finē capli.
Doctor 7 ppha xpianorū nō d̄zēē alteri? secte
par. i. li. vi. ca. lxxvi. rōne decia assūit 7 pbat.
Doctores sc̄ti etiā in his q̄ sūt fidei 7 p̄ia apo

Alphabetica

Stolice doctrine d̄ij inueniūt par. i. li. h. c. iij.
in pma p̄barione secūde cōclusionis.
Doctores theologie i his q̄ sūt sacre scripture 7
ei? expōne sūt p̄ferēde ep̄is q̄buscūq; 7 etiaz
sūmis p̄rificib? nō hntib? tāta plenitudinē
intelligētie ibidē ca. xiiij. et li. v. c. iij. rōne. xi.
7 idē habet par. ij. tractatu pmo li. h. c. xxxij.
in rñsiōe ad p̄mā obiectionē.
Doctores 7 p̄dicatores debēt errores p̄ncio-
sos reprobare p. i. li. viij. c. xlvi. rōe. viij. assūit.
Dol? q̄ pōt eē absq; mēdaciōe d̄o 7 sc̄to ē licit?
p̄ hostes p. i. li. viij. c. iij. rōe. h. assūit et pbat.
Dñs d̄niuz 7 h̄mōi termi quō diuersimode ac-
cipiūt i scriptura p. ij. trac. i. c. iij. in notabili.
Nullū donū sup̄naturale p̄firmat in fide nisi
sp̄aliter a deo fuerit reuelatū pte pma lib. v.
ca. iij. rōne. iij. in rñsiōe ad obiectionē.
Dub? in fide q̄s sit ond̄it p. i. li. iij. c. xvi. in rñ-
siōe ad auctē stephani pape et ca. h. ibidēz.
Dubitās fidē xpianā eē falsā vlt̄ fictā ē heretic?
ibidē ca. h. et ca. v. in instāciā p̄ diffinitōez be-
retici nota etiā de eadē materia ca. x.
Dubia marie d̄ bis q̄ sūt necia ad salutē s̄ d̄ili-
gēt̄ discutiēda p. i. li. viij. c. xxxij. rōe. h. p̄ cōlōe.
Dubia circa fidē p̄nt eē duplicia p. ij. tracta. i.
li. iij. c. x. in distictōib? duab? ibidē assignat.

Ecclesia non pōt

e q̄cūq; approbare vel reprobare pte
pma li. h. ca. iij. circa finē.
Ecclesia quō 7 in q̄b? possit errare p. i. li. viij. c.
xliij. nota ibidē plura de errore ecclīe.
Ecclesia romana quo tpe 7 a quo accepit pma?
tū sup̄ oēs alias ecclīas notat p. i. li. v. c. xvij.
vlt̄q; ad ca. xxxij. vbi etiā notat de ecclīa h̄iero-
solymitana 7 anthiochena qñ 7 quō habue-
rūt pncipatū sup̄ alias ecclesias.
Ecclesia variā h̄z significacionē ibidē ca. xxi. in
responsione ad primā rōnē.
Ecclesia nō amitteret auctē quā nūc h̄z etiā s̄
oēs clerici hereticarēt ibidē in rñsiōe secū-
da ad rōnē q̄ntā 7 li. vi. ca. lxxviij.
Ecclesia mlt̄a instituit q̄ mō s̄ illicita 7 a liqñ fue-
rūt licita p. i. li. vi. c. xxxij. in rñsiōe ad. i. dubiū.
Ecclesia tenet defendere malos cōfugiētes ad
ipsā ibidē ca. xxxvij. rōne. iij. assūit et pbat.
Ecclesia vlt̄is 7 cōciliū gnale quā prātē h̄eat sup̄
papā notat par. i. li. vi. c. lxxix. et. lxx.
Ecclesia vlt̄is sedevacāte maiore prātē h̄z q̄ qñ
nō vacat p. i. li. vi. ca. lxxvi. circa finē capli.
Ecclesia quō possit de plenitudie prātē aliq̄ p̄cis-
pere etiā q̄cūq; cā intueniēte par. i. li. viij. ca.
lxxvi. post mediū capitulū vbi de hac materia
mouent plures difficultates.
Ecclesie nomē equiuoce sumit par. i. li. i. ca. iij.
in rñsiōe ad auctoritatē augustini.

Ecclie 7 psone ecclesiastice a iurisdicōe laicoꝝ
sūt exēpre p. i. li. vi. c. xcij. i. rñsi. ad. ij. aucto.
Ecclie vntas est duplex parte tertia tracta
tu pmo li. iij. c. xix. in rñsione ad scdam rōne
Eccliam romanam nulla malicia valet extin
guere parte pma li. v. ca. xij. rōne octaua.
Ecclia romanā errare siue nō errare p̄ fidē te
merariū ē asserē ibi. c. xxij. i. rñsiōe. ad. i. rōne
Erra eccliam romanā nemo pōt saluari par
te pma li. v. ca. xij. rōne quinta.
Eccliaistica platio introducta ē a iure dīno
par. i. li. vi. ca. lxvij. in rñsiōe ad rōne tertiā.
Eccliaistica prās quadrupliciter pōt deficere
ibidē ca. xc. vbi etiā notat q̄ deficere prās
te ecclesiastica recurrē dū est ad secularē
Elemosina quō possit fieri d̄ illicite acq̄sito n̄
at iuste possessio p. ij. trac. ij. li. ij. c. vi. cir. fi. c.
Eligendi ius in vno remanet p. i. li. vij. c. xxxij
Ep̄us ille nō est catholic⁹ qui dissentit ecclie
romane parte pma li. v. ca. xij. rōne quarta.
Ep̄us q̄n debeat cessare ab executione officij
ep̄alis notat p. i. li. vi. ca. lxvij. in rñsione ad
obiectōz p̄mā factā p̄ rñsione ad rōne scdaz
Ep̄iscopus dioecesan⁹ bz purgare suā dioecsim
ab oi prauitate heretica ibidē ca. xc.
Ep̄i 7 alij plati si efficiāt heretici nō sunt ipso
facto oi ecclesiastica dignitate p̄uari parte p
ma lib. vi. ca. lxvij. ratiōne secūda.
Ep̄i 7 plati quō se debeat gerere papa existē
te heretico 7 quō p̄ eos q̄ p̄dicāt talē doctri
nā hereticā notat par. i. li. vij. ca. xxxvij.
Ep̄oz depōnes refuāt solūmō sūmo pōtifici
p. i. li. vi. c. xc. rōe. ij. i. rñsiōe ad obie. ibi. factā
Errare p̄ fidē xp̄ianā ipso facto p̄tingit duplr p.
ij. trac. i. c. x. i. q̄rto nōbili. 7 ibid. nō. pla. de er
rore 7 reuocatiōe erroris i septio nōbili 7 p̄ q̄
errates puincit in q̄rto nōbili b̄ 7 nō ibidē
duo corpa q̄ notat d̄ erratib⁹ in. ij. p̄ncipali.
Error negariū q̄tuor medicatēs ordies n̄ posse
audire p̄fessioes dānat⁹ ē p. i. li. c. xxxij. cir. fi. c.
Error q̄ n̄ bz p̄naciā ānerā nō obuiat scirati
p. i. li. ij. c. iij. rōe. ij. p̄ie p̄ctois 7 li. i. c. xij. i. p̄n.
Nō ois error est pctm̄ par. i. li. i. ca. vi.
Error cui nō resistit approbat p. i. li. vij. c. xxxij
Eroris offendicula alijs p̄parās fautor erro
ris est cēsendus ibidē ca. xxx. vi. rōne tertia.
Erore defendere p̄tingit duplr p. i. li. ij. c. ix.
in tertio q̄ne hereticoꝝ 7 ibidē ca. vi. de de
fendētib⁹ habet in rñsione ad instantiā.
Errōres nō hereses sūt in triplici differentia
parte pma li. ij. ca. xxxij. in p̄ncipio capli.
Eroris q̄nc̄ sūt modi p̄te pma lib. ij. ca. xvij.
Erās p̄ catholicā s̄itate quō se debeat h̄re oñ
dit p. i. li. iij. ca. vi. in rñsione ad tertiu modū.
Non ois errans cōtra fidē est heretic⁹ censens
dus par. i. li. iij. ca. xvij. p̄bat.

Errates p̄naciē ex sola credulitate vel dece
p̄tiōe sūt heretici iudicandi p. i. li. iij. ca. xi.
Int errates dānabilit n̄erat q̄ alios cuz pōt
ab errore nō reuocat p. i. li. iij. c. xxvij. rōe. ij.
Errantes nō p̄naces nō sūt a catholicis pel
lendi parte pma li. iij. ca. viij. rōne pma.
Estimatiōes varie 7 false 7 erronee q̄ p̄nt esse
cause quare plurimi assentirēt assertioni pa
pe heretici enumerant p̄te pma li. vij. ca. lxx.
Ercōicatio ē vltima pena quā p̄nt ecclesiastici
infligere p. i. li. vi. c. ix. i. rñsiōe ad tertiā rōne
Ercōicatio a iure dīno neq̄ infligit ibid. ca.
lxxi. 7 ibid. nō. q̄tuor q̄b⁹ q̄s pōt excōicari.
Ercōicar⁹ vocat heretic⁹ p. i. li. iij. ca. ij.
Ercōicar⁹ oib⁹ actib⁹ legis ecclie est p̄uatis
par. i. li. vij. ca. lx. in scda p̄batiōe cōclusiōis.
Ercōicatus vt vitetur sufficit publica fama.
parte pma li. vi. ca. xcij.
Nulli excōicato ē credēd⁹ p. i. li. vi. c. lxx. rōe. v

Facere d̄r etiā ille

F q̄ p̄ aliū facit p. i. li. iij. c. xxij. rōe. ij.
E fact⁹ 7 absq̄ s̄bis pōt q̄s hereti
cus manifest⁹ ostēdi par. i. li. vij. c. lxvi. 7 ibi
dem notat quō tales sūt puniēdi.
Falsitas cāe nō ipedit quo min⁹ appellatiōi
sit deferendū par. i. li. vi. ca. xlv. in argumēto
contra datā rñsione ad tertiā rōne.
Fama mala p̄ sūmū pōtificē seu p̄tra quēcūq̄
aliū pōt isurgere duplr p. i. li. vi. ca. xxv.
Fame impedit matrimoniū p̄rabēdū ibidē ca.
xcij. non ibidē plura de eodem.
Fame bone existēs non ē grauad⁹ p̄pter s̄bū
cuiuscūq̄ nisi ex manifesta cā ibidē ca. lxxij.
Famā integrā 7 illesā tenet q̄libz de n̄citate
salutē custodire ibi. c. lx. assūit rōe p̄ia 7 p̄bat
Infamia duplex notat ibidē. c. lxxvij. totū. c.
Fides catholica nec i voluntate neq̄ sapia hu
mana p̄sistit p. i. li. ij. ca. xij. ratiōne pma.
Fidelis d̄z eē firma i vli sine iplicite p. i. li. ij. c. x.
Fides iplicite capis duplr par. i. li. iij. ca. iij.
Fides catholica ē maḡ defendēda q̄ p̄pa p̄so
na p. i. li. vi. c. xcix. rōne septima.
Fides aliq̄n vocat act⁹ credēdi aliq̄n obie
ctū creditū par. i. li. vij. ca. xxx.
Fides sic 7 spes duplr capiūt p̄ secūdā trac. i.
ca. i. in rñsione ad rōne p̄mā. Job. xxij.
Fidelis eē nō pōt erga hoies q̄ ap̄d deū exite
rit infidelis p. i. li. vij. c. lvi. in fine 7 ca. lxx.
Fidelib⁹ nō h̄sp̄ cōicare illi quē q̄nc̄ d̄nt tole
rare i officio p. i. li. vij. c. lxxij. i. rñsi. ad. ij. rōne
Infidelib⁹ 7 ip̄s sine vtilitate eoz 7 cū dāno
fidelis nō ē catholica veritas p̄palāda ibi
dem ca. xxxi. in p̄batione secūde opinionis.
Infideles quō sūt ad testioniū ad mittēdi p. i.
li. vi. c. lxxvij. i. arguēdo p̄ rñsi. dataz ad instā.

In fideles quod non sunt peccati in omni actu eorum p. li. tr. ca. i. li. i. c. xxvii. in ratione ad unam replicationem.
 Foras ecclesiam dicitur aliquid esse tripliciter p. i. lib. ii. ca. iij. in ratione ad primam objectionem.
 Fundamentum ecclesie est duplex p. iij. tr. ca. i. li. iij. ca. xix. in ratione ad primam rationem.
 Fundamenta super quibus dicitur fundari is qui vult advenire ad assertionem aliquam sunt tria par. i. li. i. c. xxvi. post conclusionem secundae opinionis.

Heresis reproba

Hereticus ad quos spectet p. i. li. i. c. iij. in ratione ad obiectum. Soluto de ratione prime
 Heresis diffinitio ponitur p. i. li. i. c. vi. et quorundam modis accipitur notatur ibidem ca. ix.
 His heresis est damnata p. i. li. i. c. xvij. cit. p. n. e.
 De heresi implicita nullum quicumque advenire potest nisi solus papa p. i. li. iij. c. xxi. i. obiectum. iij. rationem.
 Heresim sciens esse damnatam quis sit iudicandus p. i. li. iij. c. xix. i. p. clone et xxi. in ratione ad objectionem secundam ubi etiam plura nota de eadem materia
 Heresim aliquam sunt implicitam et aliquam implicitam damnate explicite damnatarum quatuor sunt implicitam videri plurime parte. i. li. i. c. xviii.
 Heresim inuicem ut coniter sunt viri litterati parte. i. li. v. ca. xix. rationem quinta.
 Hereticus quis reputetur vel quis sit hereticus censetur p. i. li. i. c. iij. et li. iij. c. xxvii. et si li. iij. c. vi. et c. x. i. in ratione ad auctorem nico. pa. et x. i. in ratione ad ista.
 Hoc nomen hereticus. v. h. significat p. i. li. iij. c. ij. et c. iij. ubi ostenditur quis dicatur hereticus prope dicitur
 Hereticus non potest esse iudex neque testis neque accusator p. i. li. vi. c. xix. rationem tertia.
 Hereticus est damnatus iudicio proprio ibi. c. lvi. rationem vij. et ibi nota quod nullus hereticus de corpore ecclesie in probatione minoris rationis. xij. probatur plures rationibus
 Hereticus in temporalibus potest esse fidelis sed non in spiritualibus ibi. c. lxxvii. in ratione ad h. rationem. et ibi nota quod dicitur conferat episcopus sive papa hereticus contra secretum vel ordinatum in ratione ad rationem sextam.
 Hereticus de facto incurrit sententiam excommunicationis ibi. c. lxxi. circa finem.
 Hereticus occultus non est in publico deunitas p. i. li. vi. ca. lxxii. in ratione ad quartam rationem.
 Nulli heretico licet spiritualiter coiccare p. li. v. c. lxx.
 Heretici sunt quidam esse nesciunt dupliciter p. i. li. iij. c. iij.
 Heretici sunt omnes illi qui cogunt vel mandant aut docent alios heresim obviare ibi. c. xx. rationem ij.
 Heretici non possunt dare remissionem peccatorum p. i. li. vi. c. lxxvi. in ratione ad obiectum. contra rationem. xij.
 Heretici sunt in duplici dicitur p. ij. tracta. i. c. x. in tertio notando.
 Hereticorum libri que sunt damnati assignantur p. i. li. i. c. iij. i. in ratione ad obiectum. contra probationem solis. ij.
 Hereticorum manifestorum sex sunt genera p. i. li. iij. c. ix.
 Hereticorum fautores sunt in duplici genere

parte. i. li. vij. ca. xxvij.
 Heretica pravitas est crimine ecclesiasticus par. i. li. vi. ca. xci. ratione tertia.
 De heretica pravitate potest quis tripliciter excusari p. i. li. iij. c. v. Item li. iij. c. vi. in ratione ad secundum modum pravicie ad instantiam ibidem factam notatur quod seducti a parentibus a quibus didicerunt assertionem hereticam sunt heretici censendi.
 Homicidium committitur tripliciter par. i. lib. vij. ca. lxxiiij. ratione secunda.
 Honor est in parte honoratis et non honorati p. i. lib. vij. c. lxxix. parum ante finem.

Volatre non ha

Volatre non habuerunt veram virtutem p. i. li. vi. c. lxxviiij. in ratione ad secundam obiectum. et ibidem in ratione ad tertiam obiectum quod non excusant.
 Hierarchie ordo ecclesie quod non possit presumi p. i. li. vi. c. lxxviiij. in ratione ad rationem sextam.
 Ignorantia est duplex par. i. li. vi. c. xl. vij. in ratione ad rationem primam.
 Ignorantia iuris est duplex p. i. li. iij. ca. xviiij. in ratione ad primam probationem minoris rationis tertie
 Ignorantia crassa et supina dispensationem licitam impedit par. i. li. vij. ca. xviiij. in ratione ad instantias ibidem factas et ibidem notantur sex casus in quibus ignorantia non excuset
 Ignorantia quare non excuset ibi. c. xlix. conclusionem contra in ratione ad rationem ibidem factam.
 Imperator aliquando per prateritum eligendi papa p. i. li. v. ca. viij. in ratione ad tertiam rationem capli sexti.
 Imperator vel alii principes quod possit esse iudex ordinari pape non. p. i. li. vi. c. iij. rationem ij. ibi. c. ca. vi. idem quod p. iij. tr. ca. ij. li. iij. c. xvi. et p. i. li. vi. ca. viij. nota quod imperator et quibus princeps secularis suam iurisdictionem habeat a deo et proprio sibi subiecto in ratione ad primam rationem.
 Imperator vel princeps secularis si efficiatur hereticus iure divino non est imperiali dignitate privatus par. i. li. vi. ca. lxxvij. rationem tertia.
 Imperator quod debeat esse vniuersalis p. iij. tr. ca. ij. li. i. c. i. et sequentibus et quod expediat orbi et ibidem nota an ille debeat esse ecclesiasticus vel secularis.
 Imperator quod debeat habere noticiam scripturarum ibi. c. ca. xv. et quod debeat pollere alijs virtutibus habet capli duobus sequentibus.
 Imperator vniuersalis pro libito possit infligere quacumque penam malefactoribus ibi. c. ca. xvi.
 Imperator quod habeat iurisdictionem super temporalia per vniuersam mundum p. iij. tr. ca. ij. li. i. c. v.
 Imperator quam partem habeat super malos et quod eos possit punire pro quocumque crimine par. iij. tr. ca. ij. li. i. c. x. et duobus sequentibus.
 Imperator quam partem habeat super bonos et vniuersi in obiectum licet sibi sit occidendum et quod subditi sui sibi teneant obedire p. iij. tr. ca. li. i. c. xx. quam etiam

prate beat sup reges c. xxi. 7 seq. vlt ad. xxvi
 7 vtz beat tara prate in tpalib' qra papa bz
 i spualib' c. xxvi. 7 sequentib' 7 quo elect' in i-
 peratore possit se iromittere de regni guber-
 namine anq' electio p'sentet pape. c. xxix.
 Impator quā pratem beat sup res ac psonas
 spuales p. ij. trac. ij. li. iij. c. i. 7 quo electio pa-
 pe spectet ad impatorē ca. ij. et. iij. 7 ibid. nō.
 quō laici hnt interesse electoi epoz rōe. iij. et
 a quo beat impator talē prate nō. ca. v. ibidē
 Impatores 7 reges pnt inesse p'cijs gñalib'
 p. i. li. vi. c. xciij. rōe. i. 7 ibi. rōe. iij. assūit q' pnt
 statuere leges p' vitare fidei d'fedēdaz p'bať
 Impator legib' nō sp est vrdū in oib' corro-
 uerijis eccl'asticis par. i. li. vi. c. xci. rōne. vij.
 Ab impatore in causa tpali fz leges nulli licz
 appellare par. i. li. vi. ca. xvi. rōne qnta.
 Impiali iudicio nō sūt eccl'astica iura dissol-
 ueda par. i. li. vi. ca. xci. rōe septima assūit.
 Imperiū vtruz sit a deo v' ab boie par. i. trac.
 ij. li. i. ca. xvij.
 Impiū nō ē a papa ibid. c. xxv. p'bať aucto. ve-
 teris 7 noui testi. 7 s'lr. c. xxvij. 7 q' sit institu-
 tū a deo nō. c. xxvi. ibid. 7 quō ab hoibus ca.
 xxvij. 7 ibidē nota quō sit veruz impiū roma-
 nū q'stione p'ma. 7 vtrū possit trāfferri minui
 diuidi 7 c. nō. c. xxiij. 7 duob' sequentib'.
 Impugnantes pape heretici quō debiť circū
 stāijs ob'suaf in impugnatioi debeāt a fide-
 lib' defendi habet par. i. li. vi. c. xxxvi. 7 seq.
 Impugatores pape heretici p'gigit dupl'r ipoz
 bare p. li. vij. c. xlix. vbi notat quōz p'clones.
 Impugntes papā hereticū quō 7 a q'b' sint au-
 diēdi 7 quō eis sit credēdū nō. p. i. li. vij. c. x. 7
 xij. d' d'ēdē etiā b'f. c. lxxij. 7 lxxij. ibid. vbi nō.
 quales debeant esse in vita morib' 7 sciētia.
 Impugnatio heretici v' cuiuscunq' pōt fieri
 tripliciter ibidem ca. lkv.
 Inimico i nullo ē credēdū p. i. li. vi. ca. viij.
 Inq'sitores heretice p'auitaf contra quos de-
 bet pcedere notat p. i. li. iij. ca. xix.
 Inq'sitoz heretice p'auitaf p'suetudinī nō ē sp
 stādū p. i. li. iij. c. xvij. in rñsioe ad rōez scdaz
 Inq'sitio de heretica p'auitate circa papā ad
 quos spectet notat p. i. li. vi. c. lvij.
 Inquisitio seu inuestigatio pcti alteri' est du-
 plex par. i. li. vij. ca. x. in rñsioe ad instantiā
 contra quintā rōnem.
 Irregular' efficit ille q' ex ludo illicito aliquē
 iterficiť nō aut ille q' ex ludo licito par. i. li.
 vij. ca. xli. in fine.
 Institutio 7 destitutio alicui' spectat ad eun-
 dē nisi ille beat supiore p. i. li. vi. c. lxxix. nō.
 ibidē quō h' regla debeat intelligi c. lxxij. nō.
 quō illa regla teneat in rñsioe ad rōne qntā.
 Interdicere veritatē quib' 7 quando 7 quō li

ceat. par. i. li. ij. c. xxv. ostenditur.
 Interpretari legē est er' cu' est cōdere legē. p. i.
 li. vi. ca. c. in p'firmatioe instantie p'tra rñsio-
 nē datā ad vnā instantiā ibidē.
 Intrus' a sede aplica ē pellēd' p. i. li. vi. c. lxxij
 Intrusus oīno cedere d'z. ibidē. c. lxxij. i rñsio
 ne ad obiectionē p' rñsioe scdē rōnis.
 Iudei 7 pagani non sunt feriēdi pena bereti-
 coz. par. i. li. iij. c. iij.
 Iudei 7 pagāi quō n' excusant. p. ij. tra. i. c. viij
 Iudex secularis 7 eccl'astic' quō se gerere de-
 beat si eis accusat' vel p'sentat' fuerit beret-
 tic' p. i. li. i. c. xi. in. ij. opinioe. 7 quō deat eē sa-
 piēs lib. ij. c. xxxi. rōne. vi.
 Iudex pōt citare eū q' nō ē de iurisdicōe ipi'
 p. i. li. vi. c. xiiij. in rñsio. ad obiectionē. 7 ibi no-
 tatur quō hoc p'tingat rē.
 Iudex decept' p' falsos testes iuste pōt p'ferre
 s'niaz. ibidē. c. xvij. i p'batioe. iij. p' p'clonis. i.
 Iudex in cā fidei pōt eē aliq's dupl'r. ibidē. c.
 xxi. in rñsioe ad quartā obiectionē.
 Iudex eccl'astic' vtrū possit punire criminosos
 p. ij. tra. ij. li. ij. c. xij. 7 xix. 7 c. xij. notat q' ad
 iudicē eccl'asticū spectat duplex pūitio. 7 c.
 xiiij. ponit. vi. cas' i q'b' eā sclar' spectat ad iu-
 dicē eccl'asticū. 7 c. xvij. nō. quō iudex se dē-
 ar h'ie qñ duo voluerit corā ipō i iudi. p' dēdē.
 Iudex d'z appellatōi deferre ēt si sciat eā eē si
 quā 7 cāz eē falsā p. i. li. vi. c. xlix. assūit. rōe. iij
 Iudex quos possit pūire 7 p' q'b' crimib' ondi-
 tur ibidē. c. xvij. in rñsioe ad vltimā instantiā
 7 c. xxi. i rñsioe ad vnā obie. ibidē. 7 vtrū iu-
 dex eccl'astic' 7 sclar' possint pūire p' eadē cā
 p. ij. trac. ij. li. ij. c. xvi. in rñsio. ad scdaz auctē.
 Iudex quō se deat gerere in cā p' eū iudicāda
 7 q'b' deat vti legib' nōť ibidē. ca. c. in rñsioe
 ad scdam rōnem 7 ad septimā.
 Iudices 7 prelati hnt defendere iniuste inur-
 riatos. par. i. li. vi. c. xli. p'bať
 Sub iudice suspecto periculosum est litigare
 par. i. trac. ij. li. i. c. i. rōne. vi.
 De iudic' vnitare inf' fideles notat p. ij. trac.
 ij. lib. iij. c. xvij. 7 sequentib'.
 Iudiciū nō ipedire ē p'ceptū negatiuū p. i. li.
 iij. c. xxvi. in rñsioe ad obie. p' rōnem scdam
 Iudiciū dupl'r accipit. parte. i. li. v. c. xxvij. in
 rñsioe ad scdam rōnem
 Iudiciū eccl'asticū vtrū sit maius seculari ha-
 betur par. i. li. vi. c. xci. rōne. iij. 7 ca. c. eiusdē
 in rñsioe ad quartā rōnem
 Iudiciū generale quō nō fiet frustra parte se-
 cunda tractatu p'mo. c. vi.
 Idē iudiciū nō est hndū de toto 7 de pte. pte
 iij. tractatu. ij. li. i. c. ix.
 Ius nāle est p'ceptū nāle: 7 quō diuidit p. ij.
 tractatu. ij. lib. i. c. f. 7 c. sequēti quomodo

Tabula

ius geritū sit ius naturale in rñsi. ad. iij. rōnē.
Ius nāle ē triplex: 7 quō oē ius nāle ē dñū p.
iij. trac. ij. li. iij. c. vi. 7 ibid. nō. pla de iur nāli.
Ad ius naturale mtra spectat tanq̄ p̄clones
q̄ oia nota sunt naturalr par. i. li. vi. c. xlvij. i
rñsione ad. ij. replicā 7 rñsione ad rōez p̄mā.
Ius civile qd sit. par. i. li. vi. c. xcij. rñsione. iij.
Iura naturalia quō sūt i duplici dña par. iij.
trac. ij. li. i. c. xv. i rñsione ad p̄mā obiectionē
Idē iuris est in pre 7 in toto i magnis 7 puis
parte. i. li. vi. c. xxxij. rōne scda 7 tertia.
Iurisdicctio rpalis 7 spūalis quō accipiantur
parte p̄mā. lib. v. c. viij.
Iure suo quō q̄s possit p̄uari 7 quō possit res
nunciare notat par. iij. trac. ij. lib. i. c. xxxi.
Iuras aliquā p̄positionē fidei dñā se defensu
rū p̄tinat 7 heretic⁹ est cēfendus. par. i. li. iij.
c. xliij. 7 quō abiurās v̄tate fidei metu mor
tis excusat notat ibidē in rñsi. ad p̄mā obie.
Iuras fidelitatez dño suo d̄z sex ob̄uare par.
iij. trac. ij. li. i. c. xxi. nota de iuramento fuoz.
Iuramēta s̄z intēd̄z p̄stāt n̄ recipiēt a deo iū
dicāt. 7 s̄ quō dēat fieri nō. p. i. li. vij. c. iij. in
rñsi. ad. iij. obie. 7 dicta in p̄batioē scda opi.
Iusticia est duplex par. i. li. vi. c. lxxvij. in rñsi
one ad obiectionē contra rationē factā pro
p̄mā p̄clone secunde part̄ maioris.
Iusticie opa s̄ duplicia ibi. c. xxxix. i nō. i p̄n. c.

Abēs sciēt i here

I sim p̄denatā ē heretic⁹ reputād⁹ p.
i. li. iij. c. x. in rñsioē ad auctē gelasij.
Zaic⁹ quō ob̄fuer fidē itegraz nō. p. i. li. iij. c. i.
Zaycus heretic⁹ est de foro iudicis secularis.
parte p̄mā. lib. vi. c. xcviij. rōne. v.
Zayci quā prātē ac iurisdicctōnē habeāt in ec
clesia 7 in ecclīasticas p̄sonas notat p̄c. i. li.
v. c. xxx. rōne p̄mā. 7 lib. vi. c. xcix.
Zayci nihil in eoz cōmodū 7 fauorē respiciēt
tes p̄nt statuere qd̄ hēat firmitatē nisi qd̄ ab
ecclīa fuerit approbatū par. i. li. vi. c. xcij.
7 ibidē notantur plura de eadē materia.
Zayci multoz iurū spūaliū sūt capaces p. iij.
tracta. ij. li. iij. c. iij. in rñsioē ad p̄mā rōnem.
Zayci quō non sunt in omnib⁹ subiecti pape
par. iij. tracta. ij. lib. iij. c. xxxij.
Zatrones 7 homicide p̄ iudicē ad mortē dāna
ti legitime nō sunt liberādi. par. i. li. v. c. xv.
Lex hūana fieri d̄z p̄ cōi bono par. i. li. c. lvij.
Lex ābigua a q̄b⁹ 7 q̄r sit int̄p̄tada p. i. lib. vi.
ca. c. in rñsioē. ad p̄mā rōnē in instātia p̄mā.
Lex xp̄i quō sit lex libertat̄ p. iij. trac. i. li. i. c. v.
rōne p̄mā 7 sequētib⁹ caplis vsq̄ ad nonuz.
Legis itellect⁹ p̄t ignorari ex trib⁹ cais ibid.
in rñsioē ad. ij. instātia 7 rñsione rōis p̄me.
Leges neminē cogūt bñfacere sepe tñ p̄ leges

Alphabetica

cogit q̄s bonū facere p. i. li. vi. c. xliij. i rñsioē
ad sextā obie. 7. c. xcij. notat quō legi⁹ impa
toz sit obediēdū rōe tertia in p̄batioē maioris
Leges hūane quō distiguūt parte tertia trac.
ij. li. ij. ca. xxvij. in rñsione ad p̄mā rationē.
In legib⁹ statuēdis int̄p̄tadis 7 itelligēdis cā
statuēdi p̄siderari d̄z p. li. vi. c. xcix. rōe sexta.
Legitia documēta ad p̄uicēdū papā hereticū
sūt. iij. p. i. li. vij. c. xvij. i p̄ba. p̄cl. vi. ibid. nō.
dñaz int̄ legitia documēta 7 māifesta idicia.
Libri veteris testamēti q̄ nō sūt recipiēdi assi
gnant par. iij. trac. i. li. iij. ca. xvi. rōne tertia.
Lrati graui⁹ peccāt q̄ illrati p. i. li. vij. ca. xcix.

Alū notoriū ē cre

m dēdū 7 quō p. i. li. vij. c. xxvi. in rñsio
ne ad quartā rōnem.

Maloz p̄missionē lz petere nō tñ cōmissionē
maloz p. li. vi. c. lxvi. i rñsioē ad rōnē scdaz.
Mali quō sint tolerādi nō. p. i. li. c. lix. rōe. iij.
7. c. lxiij. in rñsioē ad tertiā 7 quō mclt⁹ corū
ḡtur p. iij. trac. ij. li. i. ca. i. rōne p̄mā.
Mādatū spāle quō derogat ḡnālī p. iij. trac. i.
li. iij. ca. viij. in impugnatōe euasione.
Mān⁹ violētas qn̄ liceat iniicere in papam
par. i. li. vi. c. lvi.
Māter nō p̄t p̄ filio agere i iudicio p̄t tñ p̄
ipso dānato appellare p. i. li. vi. c. xxxi. rōe. v.
Cōtra m̄fimonū nō currit p̄sc̄ptio p. i. li. vi. c.
xliij. rōne quarta.
Māud⁹ tor⁹ quō fuit subiect⁹ romāis p. iij. tra
cta. ij. li. ij. c. v. in rñsioē ad p̄mā questionē.
Mādic⁹ curādo ifirmū paupē 7 dinitē quō se
dēat h̄re p. i. li. vi. c. xliij. i rñsioē ad. iij. obie.
Mādedaciū nō fit solū b̄bis s̄ etiā fact⁹ p. i. li. vi.
ca. v. in obiectōe cōtra rñsione rōnis q̄rte.
Mādedacia cōficta dicētes quō peccent parte
p̄mā li. vij. ca. xxv. circa mediū.
De mēdacio p̄t q̄s excusari p̄ ignorantia p. i.
li. iij. ca. xliij. in rñsioē ad secūndā obiectōez.
Mādentiēs graui⁹ peccāt q̄ dicēs falsū credēs
esse verū p. i. li. vij. ca. vi. rōe scda. p̄ opi. scda.
Nō mētī q̄ putat esse vera q̄ dicit.
Māhiles quō debeat obedire p̄ncipi et in q̄b⁹
nō. p. i. li. vi. c. xlvi. rōne p̄mar 7. c. seq. in rñsioē
ad rōnē p̄mā.
Māhiracla qn̄q̄ sūt p̄ malos p. i. li. ij. ca. xxvi.
Mādie opa s̄ duplicia p. li. vi. c. xxxix. i p̄rio nō.
Mādiscōdie opa q̄b⁹ 7 qn̄ obligēt vt impēdātur
ibidē in rñsi. ad p̄mā 7 scdam obie. seu rōem.
Mādulier si se gerat p̄ papa qd̄ p̄ferat in officij
executiōe nō. p. i. li. vi. c. lxvij.
Mādulieres nō sunt simplr a ḡnālīb⁹ p̄clijsex
cludende ibidē. c. lxxv. in fine. c.
In mulierib⁹ solis p̄t ecclīa cōseruari par. i.
li. v. c. xxxij. p̄bat trib⁹ rōnib⁹.

Ecessitatis tpe e

n debitū qd ex tps necessitatē ē licitū par. i. li. vi. c. li. rōne. xi. assumit̄ 7 p. bas. 7 quō necessitas faciat licitū qd als est̄ set illicitus par. iij. tracta. pmo. li. ij. c. xxiij. in responsione ad rationem primam.
Nemo cogit de suo beneficij impendere. par. i. li. vi. c. xliij. in rñsione ad obiectionē quartā
Nemo tenet pprijs stipēdijs militare. quō il- la regla fallit ibidē in rñsioe ad qntā obiec.
Nobiles fm rectā rōem min' puniūt q̄ igno- biles p. i. li. vi. c. lxxij. in arg. p̄ rōez factā p cō- clusioe. 7 B̄ q̄re notat̄ ibidē in rñsione.
Nouitates inutiles sunt vitade 7 vtilis am- plectende par. i. li. vij. c. lxxij.

Mittens corrige

o re delinq̄ntē tiorē aut cā lucri t̄pal' peccat. par. i. li. vi. c. xliij. in respon- sione ad auctoritatem Augustini.
Occidere d̄i ille qui per alijs occidit par. i. li. iij. c. xxiij. ratione tertia.
Ocultri p̄ctm nulli licet reuelare par. i. lib. i. c. xiiij. i instātia p̄ rōez p̄ctia 7 p̄ctone. 7 p̄bas.
Officiū papale qñ suscipit ipm de necessita- te nō plequunt̄ vtutes 7 grā par. i. li. v. c. iij. ratione secunda. 7 probatur.
Officiū susceptū vel cōmissum negligens ex- ercere merito ē arguendus par. i. li. vij. c. xlvj. rōne sc̄da. de eodē nota ratione tertia.
Officio hereticorū nullomō l̄ interesse xp̄ias nis par. i. li. vij. c. xliij. in rñsioe ad obiectionē 3 sc̄das solutionē ad auctem Augu. datam.
Opera d̄as rei licite quō excusat a p̄ctō si in- de aliqd mali euēiat p. i. li. vij. c. xxxvi. rōe. v.
Opa dei p̄nt dissolui ab hoib' par. i. li. v. c. iij. rōne sc̄da in rñsioe ad obiectionem ibidem.
Opa sapientū sunt duo par. i. li. vij. c. xlvj. as- sumit̄ in p̄batioe mious rōnis sc̄de.
Opinari p̄t q̄s heresim d̄anātā explicite ne- sciet̄ absq̄ p̄ctō mox. p. i. li. vij. c. xlix. p̄ctōe. iij.
Opiones sc̄ri thome egidij scoti 7 plurū alio- rū quīs videant̄ sape heresim: nō sunt tñ cō- dēnate. 7 B̄ q̄re par. i. li. ij. c. xxvij.
Opiones erroneas quōr qñ reuocare opteat opinātē nō. p. i. li. iij. c. xv. rōe. ij. 7. iij. 7. c. xxvij. rōe. iij. nō. d̄ eo q̄ sapit opiones ipias n̄ tñ ipie
Opiones nouas et falsas. sequēs nō solum fautor heretice p̄auitatis s̄ etiā heretic' est censendus par. i. li. vij. ca. xxxvi. rōne q̄rta.

Aganit̄ philoso

p phi naturales habuerunt vtutes 7 quō h̄ p. i. li. vi. c. lxxvij. in rñsioe ad iustātia p̄ rōne p̄ p̄ia p̄ctōe sc̄de p̄tis maior.

Papa vtrū h̄eat supiorē in fris p. i. li. vi. c. i. et ij. vbi nō. etiā i q̄b' casib' h̄eat supiorē 7. c. iij. nō. quō nō h̄eat iurisditōz coactiuā sup alios
Pre q̄b' legib' sit astrict' ca. vij. rōne sc̄da et quō nō possit deponere impatorē ibidē. c. ix.
Papa in q̄tuor casib' h̄z se submittere iudicio alteri' ibidē. c. lxxij. in rñsione ad p̄mā auctē.
Papa nihil p̄t p̄cipe qd obuiet caritati fras- terne par. i. li. vi. c. li. rōne. xi. vbi etiā nō. quō possit esse iudex in pp̄ia cā in argumēto cō- tra rñsionē datā ad instātia ibidem.
Papa quicqd faciat semp saluabit̄ est opinio sergij 7 ei' imitator' par. i. li. ij. ca. xxvi.
Papa canonice elect' vtrū possit errare p̄ ca' t̄bolicā v̄itate nō. p. i. li. v. c. i. 7 duob' seq. vbi etiā assumit̄ plura de papa 7 p̄bas. vbi etiā notat̄ quō papa nō possit disp̄sare p̄ statu' rñ ḡnale ecclie nec p̄ articulos fidei in sexta aucte capli p̄mi p̄t q̄ posset mereri resignā do papatu' ca. iij. rōne sexta et q̄ possit pec- care mortaliter ibidē rōne decima.
Papa mltā licite facit q̄ alijs mime licēt 7 B̄ quō par. i. li. vij. c. lxx. in rñsioe ad quādā instā- tia ibi datā in p̄batioe opinionis secūde.
Papa quō possit assertioez catholica faceret quō nō nō. p. i. li. ij. c. xij. 7. xiiij. 7 quō se debeat h̄re diffiniēdo aliquā assertioez hereticā b̄. c. xxx. opi. i. 7 si nollet eā p̄tinacit̄ diffinire bere- ticā eēt heretic' c̄sēnd' nō. c. xxxi. rōne. v. p̄ p̄ctone i rñsioe ad instātia ibidē factā. p̄t q̄ nō h̄z p̄dēnare errores p̄bicos c. xxxij. p̄t qd faciat p̄dēnādo errores nō. ibidē. c. xiiij. i rñsio- ne ad rōne. ij. p̄t q̄b' fādāmet̄ debeat ini. ti. c. xxvi. in p̄ctōe. p̄t q̄ nūq̄ aliq̄s papa d̄ana uerit aliquā assertioez nisi reddi d̄erit rōnem nō. p. i. li. iij. c. xx. in rñsioe ad p̄mā obiectionē.
Papa vtrū possit trāsferre sedem alibi notat̄ par. i. li. v. ca. xxi. post tertiā conclusionē vbi respondet̄ fm duas opiniones.
Papa nō subest legib' p. iij. trac. li. i. c. iij. rōe p̄ma 7 ibi adducunt̄ rōnes p̄bates q̄ papa oēm potestātē immediate habet a xpo.
Papa q̄ fūgat̄ auctē creādo impatorē 7 depo- nēdo p. iij. trac. ij. li. i. ca. xx. in rñsioe ad rōnez ca. xxi. notat̄ q̄ imperiū nō est a papa.
Papa nō p̄t oia. 7 q̄ sūt q̄ non pot̄ p̄te tertia tractatu. ij. li. i. ca. xxiij.
Papa p̄t ius eligēdi sūmū p̄rificē p̄cedere cleriq̄ p. iij. trac. ij. li. iij. c. v. in rñsioe ad q̄situz quō ad fm intellectū 7 i rñsioe ad p̄mā obiec. nō. q̄ papa nō ē solū eps romanor' s̄ 7 alioz.
Papa q̄re n̄ p̄t sibi s̄stituire successorē p. iij. trac. ij. li. iij. c. vij. in rñsioe ad. iij. rōne i q̄one 7 ca. xxij. ibidē notat̄ q̄ papa sit inferior im- peratore iurisdictione coactiuā.
Papa si false diffamet̄ d̄ heresi cui' iudicio sit

Tabula

Alphabetica

Subiect' p. i. li. vi. c. r. et. xi. itē si par' sit corrigi
 nō dō deponi ibid. c. xiiij. cir. fi. de eodē etiam
 br. c. xiiij. et. xv. Itē quō se tenet purgare de
 crimie sibi ipōsito notat' ibid. ca. lxi. Itē quō
 debeat se submittere nō iudicio cuiuscūq; hī
 ca. lvij. et sequēti. Itē si ei' accusator' defecerit
 quid sit agendū ibidē ca. lxxvij.
Papa si efficiat' heretic' ipō facto est papatu
 priuat' parte. i. li. vi. c. lxxvi. pbaf. et est omī ec
 clesiastica dignitate puar' ibidē. c. lxxvi. rōe
 scōa. Itē q̄s hēat ipm iudicare notat' par. i.
 lib. v. c. viij. in rñsione ad quartā rōnem.
Papa heretic' que sunt iurisdictionis exercere
 non pōt' quīs possit exercere ea q̄ sunt ordi
 par. i. li. vi. c. lxxvij. in rñsioe ad rōnem sextā.
Papa heretic' quomodo sit expugnandus et
 quō nullomō tolerat' ab ecclia scienter no
 tatur parte. i. li. viij. c. xliij. cōclusionē prima.
Papa heretic' quot mōis inuaderet xpianos
 notat' ibidē. c. lxx. in secunda opinione rñdē
 do ad vnam questionem ibidem factaz.
Pape in omnibus esse obediendus parte. iij.
 tractatu. i. libro pmo. c. iij. vbi etiā nota quo
 modo possit fieri scismaticus.
Papa nō debet se immiscere secularibus ne
 gocijs ibidez. c. ix. ratione. ij. et in obiectione
 ibidē quomodo se debeat in oibus vite apo
 stolice reformare. et tertia ratione quomodo
 sit minister christianorum.
Papā hereticū prigit dupl'r impugnare par. i.
 li. vij. c. lxxi. et ibidem nota de impugnatore.
Pape heretico indicit' belluz p. i. li. vij. c. xliij.
Pascere oues spūal'r prigit tripl'r par. i. li. v.
 c. xv. in pbatōe mioris rōnis tertiē.
Paternal' pncipar' q̄s sit p. iij. trac. i. li. ij. c. iij.
Patriam vnusquisq; defendere debet. parte
 pma. libro. vi. c. xxxi. ratione quinta.
Paul' appellauit ad impatorē par. i. li. vi. c. v.
 rōne. iij. et p q̄ cā notat' ibidē. c. xx. in rñsioe
 ad obiectionē p̄ exēplū datus de paulo. et c.
 xxij. in rñsione ad primā instantiam.
Paulus in rapto vidit diuinā essentiā par. ij.
 trac. pmo. c. ij. in pma rōne p̄ erroē. et ibidez
 nota plura de visione diuine essentie.
Paup' facil' et cit' incurrit indignationē ali
 cuius q̄ potens parte. i. li. vij. c. xxv. rōne. ij.
 assumitur et probatur.
Pax accipit' tripl'r par. scōa. tractatu. ij. c. iij.
Pene iur' positui sunt restringēde et nō am
 pliāde par. i. li. vi. c. xliij. in rñsioe ad secūdā
 obiectionē rñdendo ad scōam replicā.
Pertinax q̄s sit par. i. li. iij. c. i. et c. ij. quomo
 do duplex est pertinacia.
Pertinax quō aliq̄s pōt' eē sciēt' et ignorant'
 ibidē. c. v. et c. xvij. ibidē quō tal' possit iudici
 ples ali' mōi assignē cap. sequētib' q̄si p. to. li.

Pertinacia corrigitur a xpo. Athab. xv. par. i.
 li. i. c. xiiij. circa finē capli.
Pertinacia quō requiritur ad hoc q̄ aliquis
 sit heretic' par. i. li. iij. c. vi. ostenditur.
 De prnacia iudicāda quō spectet ad canonē
 stas notat' p. i. li. i. c. xiiij. i rñsi. ad rōem pma.
Petr' quō a fide exorbitauit parte pma li. v.
 ca. ij. exemplo pmo.
Petr' quō habuit pmatū sup alios aplos no
 rat' ibid. c. xv. et seq. Itē et quō fuerit roman'
 ep̄s et quō nō ondūt. c. xvij. itē q̄ fuit caput ec
 clesie p̄stitur' an ascēsiōe ibid. c. xxi. p̄cōe p
 mar' quot anis tenēdo cathedrā nullā ecclia
 sibi elegerit nō. in rñsione ad obiectionē con
 tra tertiā conclusionē ibidē.
Petr' opem feret ecclie romane quō h' vba i
 telligat' p. i. li. v. c. xxij. i rñsioe ad obiec. q̄rtā.
Petr' vtrū habuerit iurisdictionē coactiuā no
 rat' par. i. li. vi. ca. iij. post auctoritates.
Petr' quō fuerit p̄stitur' a xpo pnceps aplo
 rā p. iij. trac. i. li. iij. c. i. et p totū libzū deducit'
 questio fm diuerfos modos dicendi.
Petr' sicut et oēs ali' sūmi pontifices duplicē
 habuit prātē par. iij. trac. i. li. iij. c. xvij. et ca.
 xvi. habet de eius pncipatu.
Periculū q̄liticūq; possibile accidere null' tes
 net' vitare p. i. li. vi. c. xxij. vbi rñdet ad. iij. du.
Peruersos p̄urbare. pringit dupl'r p. i. li. vi. c.
 xliij. rōne tertia in impugnatōe solutionis.
Pbi naturales quō nō oēs fuerūt idolatre p̄
 te pma li. vi. ca. lxxvij. i rñsioe ad ttiā obiec.
Policernia quot hēat spēs p. iij. trac. i. li. ij. c. v
Policie spēs sunt due pncipales p. iij. trac. ij.
 libro. ij. ca. vi.
Potifices vtrū peccent pmittēdo theologos
 circa fidē dīa opinari par. i. li. ij. c. xxvij. fm
 duas opiniones. Quōvero excusant' nō dā
 nando habet' ibidem.
Potifices sūmi i veteri lege potuerūt iubere
 p̄tra leges dei et quō et qm p̄plus eis debebat
 obedire notat' parte pma li. v. c. v.
Potificū sūmoz pluralitas quō nō ipeditet
 ecclie vnitatē nō. p. ij. trac. i. li. ij. c. xxv. et seq.
Pras ē duplex p. i. li. vi. c. lxx. et ibid. notat' q̄t'
 tuoz casus in q̄b' inferior' hz prātē sup papā.
Pras coercēdi ē duplex parte pma li. vi. c. iij.
 in responsione ad rationē.
Prati in casu pōt' q̄s resistere p. i. li. vij. c. lvi.
Prates publice pnt clicos apostatates ab or
 dine post trinā amonitionē punire pte pma
 li. vi. ca. xcix. rōne prima.
 De prātē pape nota totū pmi libzū pmi tras
 ctat' tertiē partis vbi notat' quale obtineat
 potestātē in tēporalib' et spūalib'.
Potestas pape et impatoris quomō differāt.
 parte tertia trac. ij. li. ij. c. i.

Tabula

Precepta affirmatiua obligat semper sed nō pro semper parte. i. li. iij. c. xxvi. in rñsione ad obiectionē contra rōem scđam. Idez habet libro. vi. c. xxxix. in secūdo notabili.

Precepta imperatiua quomodo sūt obseruāda parte tertia. tractatu pmo. li. scđo. c. xxij.

De potestate interpretandi 7 dispensandi in preceptis parte tertia. tractatu pmo. libro secūdo. c. xxij. 7 sequenti.

Predicare cōtra fidem contingit quadruplī ceter parte puma. libro tertio. c. ix.

Prelat⁹ quomō se debeat gerere circa gregē suuz notat par. i. li. vi. c. xv. rōne. iij. 7. iij. Et ibidem. c. iij. in conclusione probatur.

Prelatus precipiens sibi subiectis obseruare doctrinam alicuius doctoris ab ecclesia nō approbati peccat mortaliter pte. iij. tract. i. li. iij. c. xxvi. in responsione ad rōem scđaz in qōne pma 7 scđa de eodē habetur.

Prelat⁹ in quibus casibus possint inferiores recedere notatur ibidem. c. xlvij. in respōsione ad rationem secundam.

Presumptio violenta aliquādo causat creditatem parte. i. lib. vij. c. xx.

Presumptio est duplex. parte tertia. tractatu pmo. li. iij. c. xxij. in notabili.

Presens quomodo accipiatur pro preterito 7 futuro 7 qñ nō notat par. ij. tract. ij. c. ix.

Prinicipes seclares 7 ecclesiastici quō suis subditis dñent par. i. li. vi. c. iij. Et quō debeant se p̄bere accessibiles p. ij. tract. i. li. ij. c. xvij.

Cruz expeditat toti cōitati fidelium sub xpo vni p̄ncipi subesse par. ij. tract. i. li. ij. c. i. 7 tractatur p̄ totū libū 7 p̄sertim. c. ix. 7 sequentibus quis scz 7 qualis debeat esse ille. c. xij. 7 quomodo p̄ncipatē oporteat diuinitis abūsdare. c. ij. rōne secūda ibidez. 7. c. vi. datur diuisio p̄ncipatum.

P̄ncipadi potestas quō expeditat transmutari par. ij. tract. i. li. ij. c. xx. 7 sequentibus.

Bestio fidei ē cō

qumuis ad oēs xp̄ianos parte pma. li. vi. c. xvij. in rñsio. ad p̄mā obiec.

Questionē fidei ventilari p̄tingit multis modis par. i. li. vi. c. xcij. in p̄nci. c.

Aliud est questionē fidei ventilari 7 diffinire parte pma. li. ij. c. xix. in probatione minoris rationis pro conclusione.

Quius est duplex. parte secūda. tractatu secūdo. c. iij.

ceptatores he

reticorū 7 credēs heretiq̄ differūt 7 quomō describuntur 7 qua pena

Alphabetica

vterq̄ sit plectend⁹ p. i. li. vij. c. lxxij. 7 sequenti.

Recessus ab ecclesia est duplex par. i. li. iij. ca. x. in rñsione ad auctē hieronymi vbi etiaz notant plura de eadē materia.

Rectores cōitatu quō bonū sit mutare notat pte pma li. v. ca. xv. in rñsioe ad vltimā instātia cōtra tertiā rōnē factam.

Regalis p̄ncipat⁹ q̄s sit et quō se habeat notat pte secūda tract. i. li. ij. ca. vi.

Reges iudeorū oēs p̄ter dauid esecbiā 7 iosiā idolatriā cōmiserūt p. i. li. v. c. v. in rñsioe ad rōnē q̄rtā. Itē quō etiaz idolatre veri reges fuerint notat parte pma li. vi. c. lxxvij. in probatione minoris tertiē rōnis assumit.

Reges quō teneāt arma mouere p̄ defensiōe eorū q̄ volūt papā d̄ heretica p̄auitate impugnarē p. i. li. vi. c. liij. et. liij. itē ibidē rōe scđa quō p̄ iusticia tenēt certare vsq̄ ad mortem.

Reges illiati quō excusant si dimittāt doceri heretiz in suis regnis notat pte pma li. vij. c. liij. 7 sequentibus duob⁹.

Reges tā fideles q̄ infideles laudabili⁹ p̄ fide leges edidit p. i. li. vi. c. xcij. 7 quō hebāt p̄nure idolatras ibidē. c. xcviij. rōne. iij. assumitur 7 probatur.

Reges 7 p̄ncipes quō hnt dñiuz rerū tp̄aliuz notat pte tertia tractatu pmo. li. i. ca. viij.

Regula viuēdi alia ē tpe pacis 7 alia tpe p̄secutiōis p. ij. tract. i. li. ij. ca. xxij. 7 nota ibidem quō licet obuiare ordinationi xpi

Religionis fauore multa cōstituit fm leges parte pma li. vi. c. xlv. rōne pma post casum.

Re aliqua p̄tinere ad aliquē p̄rigit duplī p. i. li. vi. c. xcij. in rñsioe ad obiectōes d̄. iij. rōnē.

Rem ad ipsū nō p̄tinētē nullus tenet defendere ibidem rōne secūda.

Res int̄ alios acta alijs non nocet p. i. li. vi. c. xxxi. 7 quō hec regula fallit in rñsione ad obiectionē cōtra nonā rōnē.

In reb⁹ maiorib⁹ est maior examinatio facienda parte pma li. vij. ca. xxxvi.

Restituere famā alicui nō min⁹ tenet quis q̄ res tp̄ales pte pma. li. vij. c. xli.

Reuocatio 7 prestatio quō differat pte scđa tractatu pmo ca. x. in sexto notabili.

Rex romanorū pōt administrare añq̄ electio p̄sentet pape par. ij. tract. ij. li. ij. ca. xxxix.

Rex fidelium sub antiqua lege constitutorū non debuit esse alterius secte parte pma libro. vi. capi. lxxix. ratione nona. Itē ibidem capitulo. xcij. quomodo rex fuit deo vt rex 7 vt homo in tertiā rōne.

Rex francie in temporalib⁹ superiorē non cognoscit parte tertia tractatu pmo li. i. ca. ix. ratione septima.

Tabula

Romana ecclesia multipliciter sumitur. parte prima. libro. v. c. viij. z. xi. z. sequenti. z. c. xiiij. ostenditur quod non possit contra fidem errare
Romana ecclesia potest principatum amittere. ibidem. c. xxiiij. in rñsione ad scdam rñnem.
Romanorum ciuitas z gens ante diem iudicij peribit. ibidem. c. xxiiij. rñsione nona.
Romani quomodo non peccauerunt sibi subdendo totum orbem par. iij. tracta. ij. libro. i. c. xxvii. in responsione ad obiectionem contra responsionem ad questionem datam
Romanum imperium quomodo non fuit priuatus iure z dominio quod habuit super quodcumq; regnum parte. iij. trac. ij. li. ij. c. v. in. ij. qñe.
Romani quomodo ex iure naturali babeant eligere papam parte. iij. tractatu. ij. libro. iij. c. vi. in rñsione ad tertium questum. z quomodo electio superioris spectat ad inferiores notas ibidem. z quomodo romani potuerunt illud ius trāsferre in alios. c. viij. in rñsione ad questionem in scda solutione ad rñnem scdam data. z quomodo ius eligendi iterum deuolueretur ad ipsos. ibidem. c. xi. z ad quos notat. c. xij.

Sacerdos quicum

S nullam potestatem super alios sacerdotes habet ex ordinatione christi. parte prima. libro quinto. c. xvij. conclusio quarta
Sacerdos enormitatibus se immiscens potest licite per principes seculares cohereri parte prima. libro sexto. c. xcix. rñsione quarta.
Sacerdos summus in veteri lege quomodo fuisse priuatus sacerdotio si hereticus fuisse parte prima. lib. vi. c. lxvii. z ibidem rñsione prima nota differentia inter sacerdotium summum in lege veteri z noua z rñsione secunda quid potuit amittere ex parte officij.
Sacerdotes in domo dei posuerunt scandalum parte prima. li. v. c. xxix. rñsione scda. probatur auctoritate Hieronymi. z ibidem notatur quomodo ab ipsis mala processerunt rñsione quarta.
Sacre scripture multa insunt quorum intellectus verus non habetur nisi per reuelationem parte tertia. tractatu primo. libro tertio. c. xvij. probatur z sequenti ubi notatur quod aliqua non sint supflue posita in scripturis sacris: z quomodo diuerse expositiones eiusdem littere sint ab eodem spiritu sancto: z quod spū sanctus dupliciter assistat doctoribus. z. c. xix. habet de eodem. ubi etiam notat quod aliquid possit addi sacre scripture in responsione ad secundum in obiectione ibidem vsq; ad. c. xxv.
Sapere impia contingit dupliciter parte. iij. tractatu primo. lib. iij. c. xxvi. rñsione prima. in responsione ad obiectionem.

Alphabetica

Scandala cuitare z tollere tenet papa si potest parte prima li. vi. c. lx. rñsione. vi. z ibidem rñsione. viij. quomodo propter scandala vitanda licet pro tempore spūalia bona omittere.
Scire contingit aliquid in vltimo z ignorare in particulari parte prima li. iij. ca. primo.
Scientia z credulitas differunt parte prima li. viij. ca. xx. in responsione ad obiectionem.
Scientie theologice quis sit auctor par. i. li. i. c. ij. rñsione. viij. et ibidem quomodo nihil sibi licet addere nec auferre rñsione octaua.
Scie superiores certi z clari valent iudicare de his que tractant in sciētijs inferioribus que ipemet inferiores par. i. li. ij. ca. x. in rñsione ad rñnem.
Scisma vitetur est omittenda correctio parte prima li. viij. ca. liiij. rñsione secunda.
Scripturam veteris testamenti ad nouum testamētum non pertinere asserens quod differat ab eo qui dicit aliquam partem veteris testamētum non esse tenendam parte prima li. iij. ca. vi.
Scripturam catholicam trahens ad sensum hereticum z hereticus censendus par. i. li. viij. c. ij. in rñsione pro opione priua z ibidem non quod scripta declaratur papam esse hereticum sicut legenda. ca. xxij.
Scripta z sanctioes sumorum pontificum quomodo sunt habenda autentica parte prima li. v. ca. v. in responsione ad tertiam rñsionem.
Scripti quoruicunq; scōrum in scripturis canonice seu biblia non contentis nullus tenet firmiter ad herere parte prima li. ij. ca. primo.
Scripture que de necessitate salutis tenemur asserere notat par. iij. trac. i. li. iij. c. i. cum tribus sequentibus.
Secularis prelatio introducta est a iure humano par. i. li. vi. ca. lxvii. in rñsione ad quintam rñnem.
Sedes apostolica vacauit septem annis parte tertia tractatu primo li. iij. ca. xxiiij. in fine.
Sedes apostolica multipliciter sumitur par. i. li. v. c. viij. in rñsione ad rñnem secundam z nota illud quod ibidem assumit ca. viij.
Sensus verus contentorum in sacra scriptura quomodo sit necessarius parte tertia. tractatu primo lib. iij. ca. xiiij. in rñsione ad primum capitulum sequentibus habet de eodem.
Sententia lata ex causa iniqua neminem ligare potest parte prima libro. ij. capi. xij. z ibidem nota quomodo liget se sententia heretici rñsione tertia.
Sententia lata contra leges z canones nulla est ipso iure pre prima li. vi. c. xxiiij. ibidem nota a qua sententia non est necessarium appellare rñsione secunda z ca. xxiiij. a qua sententia pape liceat appellare.
Sententia non potens transire in rem iudicatam est duplex ibidem ca. xxix. in responsione ad rñsionem secundam.

Tabula

Alphabetica

De sententia pape quomodo liceat disputare
notatur parte pma li. vii. ca. xxxvij.

Sententia illa est seruanda qua etiam innocens
conuincitur et condemnat parte pma li. vii.
ca. xvi. in probatione conclusionis.

Sequi aliquem contingit dupliciter parte pma
libro. vi. ca. lxxvi. ratione secunda.

De similibus quoniam est iudicium sile habendum pre se
cunda trac. i. li. ij. c. xxxiiij. in responsione ad pma rone

Simonia quod graue crimine sit notat pre pma.
li. vii. ca. lxxix. in probatione opinionis scde.

Simoniacus dicitur hereticus parte. i. lib. iij. ca. ij.

Simoniacus et intrusus non habent titulum
parte pma libro. vi. ca. lxxviiij. in responsione ad se
cunda rone in responsione ad obiectionem pma.

Simplices quomodo saluantur parte pma li. v. c. viij
in responsione ad rone decima et quomodo quis habeat et in
quo fundare sua fide par. ij. trac. ij. ca. vltimo

Simulationibus quomodo liceat vti par. i. li. vii. c. ij.

Sinodus quod sit et quomodo vocet parte pma li. v.
ca. xvi. in obiectione contra secundam rone p
mi exempli et secundo exemplo quomodo errauit.

Sinodus in causa fidei est maior: papa ibidem
capi. xxvij. ratione pma et idem habet lib. vi.
ca. xiiij. ubi probat pluribus auctoritatibus.

Spiritualia et secularia quomodo differant parte tertia
tractatu. ij. li. ij. ca. iij.

Spirituales quot modis dicantur parte tertia tra
ctatu secundo li. ij. ca. pmo.

Socii criminis quoniam et quomodo admittunt ad testifi
candum parte pma li. vii. ca. lxxix.

Socii tenent defendere socios parte pma li.
bro. vi. c. cxix. rone. xij. et probat eodem li. c. lxxij.

Sollicitudo circa fidei quomodo sit habenda pre p
ma li. vii. ca. x. in responsione ad instantiam con
tra auctores ad probationem minoris adductas.

Statuta apostolice sedis quomodo liget parte ter
tia tractatu pmo li. iij. ca. xiiij. in obiectione.

tra secundam rone ad quartam probationem.

Subditus quomodo possit reprehendere super
riorem parte pma li. v. c. ij. in pmo exemplo.

Superbus secundum preparationem cordis habet om
nes actus viciosos parte pma libro. vi. ca.
lxxviiij. in probatione opinionis.

Superiores debent esse solliciti ne innocen
tes succubant per falsum testimonium parte
pma libro. vi. ca. lxxix. assumit in vna ratio
ne parum ante finem capituli.

Aciturnitas qua

do habeat pro consensu et quando
sit peccatum notatur parte pma

libro. vii. ca. xxxi.

Tempus credendi et tempus briffice deum videndi
quomodo se copiantur par. ij. tractatu. ij. ca. ij.

Temporalia et spiritualia que sunt illa parte ter
tia. tracta. scdo. libro scdo. c. iij.

Nullus tenetur ad illud pro quo ex pacto pot
recipere pecuniam quomodo ista non sit vera
no. p. i. li. vi. c. lxxiiij. in responsione ad obiectionem tertia.

Testes quomodo debeant esse instructi: et quomodo sint ad
mittendi ad testificandum et accusandum par. i. li.
vi. c. lxxvij. in probatione maioris rone pme

quomodo et quomodo debeant testimonium prohibere notat
par. i. li. vii. c. xlvi. in replica pma ad. vi. rone

Testimonium inimici secundum iura nullo modo est ad
mittendum par. i. libro. vii. c. xxv. rone scda.

Theologus quomodo principaliter habeat iudicare quomodo
sit pax habendus notat par. i. li. i. c. iij. oppo
situm probat capitulum pcedens. Item ibidem. c. viij. no
tatur quomodo theologus de theologis in iure ca
nonico repertis profundius habet disputa
re quod canonista: conclusiue pma.

Theologia est prior scia canonistarum par. i. li. i.
c. ij. rone. v. et ibidem rone. vi. quomodo omnes
alie scientie cedunt theologie in his que sunt fidei

Timocratia quod sit et opposita sibi. s. democra
tia parte. iij. tractatu pmo. libro. ij. c. viij.

Timor mortis quomodo excusat abnegationem
fidei notatur parte. i. libro. iij. c. v.

Tyrannicus principatus quomodo sit: parte tertia
tractatu pmo. libro. scdo. c. iij.

Verbum generale

non semper est generaliter intelligen
dum par. i. li. vi. c. lv. probat exemplis. et
parte tertia. tractatu pmo. lib. pmo. c. scdo.

Verbum pascendi quomodo sumitur: et etiam verbum xpi
quo dixit petro pascere oues meas: par. iij. tra
ctatu pmo. li. iij. c. x. et verbum indefinite pro
latum quomodo sit intelligendum notat. c. xi. ibidem.

Verba xpi quomodo dicitur: et erit tunc tribulatio etc.
quomodo sunt accipienda parte. i. lib. quinto.
c. xxxiiij. in responsione ad rationem primam

Verba iuris in fauorem religionis amplianda
sunt et non restringenda parte pma. lib.
vi. c. xlv. ratione pma.

Verba quomodo sunt intelligenda: et de ver
bis ambiguis et quomodo sint accipienda no
tatur parte. i. libro. vii. c. iij. in instantia p
ma et tertia et responsionibus ad easdem.

Verba in pmo modo plura non nisi ad illud dirigunt
quod promouet par. iij. tracta. i. li. iij. c. iij. rone. i.

Verba xpi vni dicta quomodo dirigunt ad alios et
quomodo non parte. iij. tractatu. i. libro. iij. c. v. et c.
vi. notat quomodo verba xpi: seorsum non litem vocari rab
bi etc. exponuntur et intelliguntur.

Veritates que sunt catholice no. par. i. li. ij. c. i. in
opione. et c. xiiij. et que sunt ab omnibus christianis cre
dende notatur. c. ij. et c. v. eiusdem.

Tabula

Veritates fidei divulgatas tenetur quislibet credere parte. i. lib. i. ca. ix. in rñsiõe ad obiectione cõtra rõne p secũda opinione ⁊ infra ca. xv. rõne tertia notat q̄ recusantes audire rñtatẽ sunt peiores vicis carnalib⁹ infect⁹ ⁊ ibidẽ in responsiõe ad p̄mã obiectione habetur quõ cõfirmatio veritatis catholice p scripturã sacram sit magne auctoritatis.

Veritate catholica p̄dicantes possunt molestari in casu ibidem in responsiõe ad secundam instantiam.

Veritate loquẽs fm circumstãtiã diuersas diuersimode hz stutẽ parte p̄ma li. vi. c. lxxvij. in rñsiõe ad instantiã datã p̄ rõnez pbante p̄mã cõclusionẽ secũde ptis maioris.

Veritatis proditor est qui veritate quã p̄nũciare debet non pronũciat parte p̄ma li. vij. ca. xli. circa primũ capitũ.

Vetusta si apparuerint onerosa sunt abolenda. parte p̄ma li. vij. ca. lxxij.

Viator pur⁹ quõ possit errare parte p̄ma lib. v. ca. ij. rõne p̄ma p̄o cõclusionẽ.

Vicia cõtraria quõ possũt esse in eodez parte p̄ma li. vi. ca. lxxvi. in rñsiõe ad p̄mam rõne ⁊ ibi nota de dispositione mala.

Vicia habere fm p̄paratione cordis quõ debeat intelligi notat ibidem post instantias contra dicta ca. lxxvij.

Vicinus vicinum corrigere tenet parte p̄ma li. vi. ca. xliij. ratiõe quarta.

Videre per specie ⁊ speculũ in enigmate quõ differũt pre secunda tractatu. ij. ca. iij.

Videns verberare clericũ ⁊ ipsum nõ defendens incurrit sniam excoicationis pre p̄ma li. vi. c. xliij. rõne. ij. et. xliij. in respõsiõe ad secundam ratiõe.

Visio dei clara quõ stat cum spe parte secunda tractatu p̄mo ca. i. in responsiõe.

Viduas ⁊ pupillos tenent p̄lati defendere parte p̄ma li. vi. ca. liij. rõne secũda.

Vir iustus quõ iuste possit bellare parte p̄ma libro. vij. ca. xxxv.

Viri omnes possunt contra fidem errare parte p̄ma li. v. ca. xxxij. probat.

Viris prouidis ⁊ honestis contra papã hereticũ referentibus est credẽdũ parte p̄ma li. vij. ca. xvi. in cõclusionẽ probat.

Virtutes p̄fectas hñs quõ habeat oẽs notat par. i. li. vi. ca. lxxvij. in rñsiõe ad obiectionez contra ratiõe p̄me cõclusionis secũde ptis maioris ⁊ ibidem notat qñ sint perfecte vel imperfecte ⁊ quõ fuerint in p̄bis.

Universitas pariensis quõ damnavit plures assertiones parte p̄ma li. ij. ca. xx. in rñsiõe ad primam instantiam.

Alphabetica

Utilitas multoz preferẽda est utilitati vni⁹ parte p̄ma li. vi. ca. lit.

ps si non fecisset

miracula iudei nõ credẽdo in ipsũ peccatũ nõ habuissent parte p̄ma li. ij. ca. xxxi. rõne p̄ma p̄ secũda opinione.

Xps in p̄trũ hõ iurisdictione coactivam nõ habuit par. i. li. vi. ca. ij. rõne p̄ma. ⁊ ibidem in p̄ma replica quõ xps officiu ostiarij exercuit ca. iij. ibidẽ quõ fuit subiect⁹ iurisdictioni imperatoris in quãtũ homo rõne secunda assumitur ⁊ probat.

Xps quã prãte dederit regulariter b̄to petro parte tertia tractatu. p̄mo li. i. ca. xvij.

Xpus quõ ⁊ vbi ordinaverit q̄ romani eligerent papã parte tertia tractatu. ij. li. ij. ca. x. in questione responsiõis ad p̄mã rõnem.

Xpm nõ solum occidentes sed etiã non defendentes peccauerũt parte p̄ma li. vi. c. xxxvij. ratiõe septima.

Xpian⁹ vel putãs se xpianũ errans pertinaciter in fide hereticus est censendus par. i. lib. ij. ca. ij. et ca. v. pbat idem auctoritatibus.

Xpianus nõ tenet in oib⁹ fide suã supponere correctioni pape parte prima lib. vij. ca. lxxi. probatur exemplis.

Xpiani quõ nõ oẽs sunt serui summi pontificis parte tertia tractatu p̄mo li. i. c. vij. ⁊ tractatu. ij. li. i. ca. xxiij. pbat ser ratiõib⁹.

Xpianus quislibet p̄t errare cõtra fidẽ ergo tota cõitas xpianoz hec p̄na nõ valet notat par. i. li. v. c. v. ⁊ nota ibidẽ quomõ p̄servat a deo cõitas xpianoz ⁊ ca. xxxv. ibidem pbat q̄ etiam tota multitudo xpianoz potest errare contra fidem.

Xpiani oẽs sibi debet mutuũ auxiliũ par. i. li. vi. ca. xliij. rõne p̄ma ⁊ quõ tenet se opponere pape heretico notat ibidẽ ca. lxxvi. rõne. xv.

Xpiani quõ serui erunt imperatorib⁹ infidelibus ibidẽ ca. lxxvij. rõne quarta in p̄batione minoris. et. lxxvij. in responsiõe ad eandẽ ⁊ in rñsiõe ad tertiam habet quõ infideles imperatores non tenent xpiani vitare.

Explicit tabula fm ordinẽ alphabeti.

[The text in this section is extremely faint and illegible due to the age and fading of the document. It appears to be organized into two columns.]

Iodoci Ba. Ascensii. ut boni iuuenes ad litterarū studia feruētius incūbāt cohortatio: cū
 q̄dā huius opis & clarissimi uiri Iohānis de trittenhem abbatis ī spanhē cōmēdatiūcula.

Ingeniū iuuenes fatiſ melioribus orti:
 Quis acre ingeniū iuppiter ipſe dedit:
 Pellite ſegnitiē: ueteresq; reuoluite libros
 Quorū iſtar licitū ē cōdere cuiq; nouos.
 Edite quo noſcāt uixiſſe aliquādo miōres:
 Triſte etem̄ torū ē morte migrare uirū.
 Nec mihi tā ignaua quiſq; formidiē dicat:
 Quid faciā: quādo facta periſſe ſciam?
 Scilicet egregii periēre uolumina Crispi
 Et bona pars Plauti: diaq; uerba Titi.
 Deniq; ſi ueterū reperas monumēta uiroꝝ
 Heu quora quaq; extet portio codicibus
 At nihil excuſes tranſacti obliuia ſecli:
 Nec belli rabiem: nec rapidi aſtra poli
 Perpetuū ſiquidem cūſtis extrantibus euū
 Mira: impreſſores arte dedere libris.

Ecce mō arguti liber optatiſſimus ockam
 In quo de uariis quæritur hæſibus:
 Et maieſtates papaliſ & imperialiſ
 Penſantur trutinæ lancibus æquiferæ
 Atq; incredibili pandūtur dexteritate:
 Vnde aliis uiſum ē hiſcere grāde nephaſ
 Iſ liber inquā oli iā multū opratus amicū
 In ſpanhemēſis ouar patris abire ſinū.
 Nēpe uiri auſpicio tā magni p̄ditus: orbē
 Terrarū/exigua ſperat obire die.
 Nā neq; germaniſ ſtudioſiſ charior alter
 Nec magiſ heroum dignuſ amicitia.
 Illū & magnifici p̄ceres mirātur: & omniſ
 Vt patriæ patrem religioſuſ amat.
 Proinde morer mīme qm̄ n̄ro multa labori
 Illiuſ accedant cōmoda præſidio.

A omnibus

curiosus existis nec me de
suis infestare. Quis enim
ob multos editos laborio
se tractat? Scias me non
modicū fatigatū: quoddā
tū op' insolitum postulas
importune. Nā vt de p'ro

uersia: que de fide catholica 7 multis inciden
tibus inter xpianos nūc vertit' questio: quā ti
bi sumā exponā impudenter et p'p'is 7 auda
cter formam p'cedendi modū loquēdi mihi
C' vt dicis int'edis imponere. Sane cū tuā fu
erim importunitatē frequēter expert', non eo
q' amicus me' es: sed p'pter improbitatē tuā
volūtati tue parere conabor. **Quale ergo op'
7 cuiusmodi desideras manifesta. Discipu.**

Ebementer exulto: q' tu meis sup
plicatiōib' acquiescis. teneo ergo
firmissime q' opus futurū occasio
nem inueniēdi veritates q' pluri

mas toti xpianitati p'utiles ministrabit. **Q**d
opto in tres distingui partes. quarū p'ma de
bereticis. secūda de dogmatib' Job. xxi. ter
tia de gestis cōtra fidem altercantium ortho
doxam: volo vocari. Totū vero opus dyalo
gum censeo appellādū. **P**eto enī vt per inter
rogationē 7 per responsiones fiat. volo enī te
interrogare: 7 tu mihi rēdebis. **P**ersona autē
mea noie discipuli: tua vero noie magistri vo
cetur. **I**n quo personaz recitatis assumas. nec
rāntū vnā s' plures: quādo tibi videbit': ad eā
dem interrogationē narra snias. **S**ed qd tua
sapiētia sentit: mihi velis nullaten' indicare.

Quis enī velis oīno vt cum diuersas 7 aduer
sas assertiones fueris discursurus tuā p'clusio
nē minime p'ermittas: que tamen tua sit: nul
latenus manifestes. ad qd p'cedūz moueo: ex
duob'. **P**rimū est q' rātā de tua doctrina est
mationē obtineo: q' p'pter sniam quā te oīno
scire asserere: intellectū ppriūz cogere capti
uare. **I**n his autē que mō gestio indagare: no
lo auctoritate moueri: s' quid in me possint ra
tiones 7 auctoritates quas qs adduceret aut
meditatio ppria experiri. **S**ecūdū est q' cum
amor 7 odium: supbia: ira: 7 inuidia: necnō alie
sīe passiones ab inq'sitione veritat' humanūz
impediant imo 7 peruertāt iudiciū. **S**i sniaz
tuā 7 etiā nomen occultare volueris: nec amī
ci opus futurū plusq' debeāt amplectent': nec
plusq' oporteat despiciēt inimici. **S**ed hi 7 il
li nō quis est alicui' sentētie auctor: s' quid di
citur attendētes remotis zeli oculis: scriben
da respicient 7 insister' sinceri' indagare veri

tatē. p'pter quas etiā rōnē in hoc opere qd de
dño sumo pontifice: ac de doctrina eius: suisq'
emulis sentias nūq' aperias. qd vt magis ab
scondas cū de personis loqueris: eoz nomina
supprimas officioz. 7 primis litteris nominū
pprioz appella. **U**nde dñm papam dñm J.
Bauarie dñm B. fratrē michaelē generalez
fratrū minoz. **A** fratrē gerardū othonis:
fratrē B. cura vocare. **A** te autē specialiter
hoc opus efflagito nō solum: q' te reputo p'ze
alijs eruditū: sed etiā quia te video circa con
trouersia p'fatā singulariter occupatū. **O**m
nes enī libellos 7 opera aduersarioz cōtra do
minū sumū pontificēz niteris congregare. in
quib' sine intermissione studes. **I**ta vt aliqñ
occasione habeā suspicandi q' aliqua dubita
tio in corde tuo de summo pontifice eiusq'
ctrina nascatur. **Q**uia tñ a me que scis eius
dem dñi sumi pontificis sincerissimū zelatozē
7 q' aduersarios cōplicesq' eorum valde detes
tor' de p'dictis nihil abscondis: mihi p'ebes
materiā opinandi q' ad reprobandum tēpore
opportuno oīa opa colligis emuloz. **T**erū
tamē p'pter motiua p'scripta ante hui' ope
ris cōsumationē mihi mentē tuā minime pan
das nec p'pter hoc putes te culpam aliquā in
cursurum. **P**rimā ergo partē de bereticis ac
celeres inchoare: materiā in septem diuide li
bros. quozū prim' inuestiget ad quos (theolo
gos videlicet v' canonistas) pertinet p'nci
paliter diffinire que assertiōes catholice. que
beretice. qui etiā beretici 7 catholici debeāt
reputari. **S**ecūdus inq'rat que assertiōes ber
etice que catholice sunt cense. **T**ert' p'nci
paliter cōsideret qs errans inter bereticos
est cōputandus. **Q**uartus quō de pertinaci
tate: 7 prauitate heretica debeat quis cōuin
ci. **Q**uint' qui possunt prauitate heretica ma
culari. **S**extus agat de punitiōe hereticoz 7
maxime pape si efficiat hereticus. **S**eptim'
tractet de credētib': fautozib': defensorib': 7
receptoribus hereticorum. **M**agister.

Affectas (vt video) q'tin' ex serie
dicendoz nemo possit colligere
quā partē dissentientiū circa fidez
catholicaz reputē iustioz. qd tue

fatiffaciēs volūtati vna cū alijs: q' vel efflagi
tas vel affectas seruare curabo. **P**rimo tñ cū
op' futurū p' interrogationē 7 rñsionē fieri ro
ges rñsionē aut interrogationē a'cedit: tuū crī
incipere. **Q**uod ergo tibi placet interroga.

Incipit liber primus qui querit ad quos spectat scs
sue ad theologos sive ad canonistas p'ncipaliter diffi
nire que assertiōes catholice 7 que heretice sive qui he
retici seu catholici sint cense. **I**

Capitulum primum In quo proponit questio ad quam respondet sub distinctione huius termini diffinire. et probatur quod hoc principaliter spectat ad canonistas tribus rationibus ad quas respondet capitulo tertio. Disti.

Cap. I

Boniā occasio

ne dissensionis qua in christianitate conspicio de assertionibus hereticis et catholicis: ac etiam de personis hereticis et orthodoxis sum indagaturus plurimum in primis duxi credendum ad quos theologos videlicet vel ad canonistas principaliter pertinet diffinire quod assertio catholica quod heretica est censenda. *Alia.* Ad interrogationem tuam propositam respondeo quod hoc sub diffinire plures habet significaciones. de quibus ad propositum due videentur pertinere. *Primo* contingit enim aliquid diffinire auctoritate officij. et sic diffinire que est assertio heretica quod catholica est censenda: ad summum pontificem spectat et concilium generale. *Aliquod* contingit diffinire per modum doctrine quo modo magistri in scholis questiones diffiniunt et determinant. et sic accepto secundo modo diffinienti circa propositam questionem diversimode sentiunt litterati. *Di.* Ad presens accipio verbum diffinendi secundum modum. et sic accepto vocabulo diversas sententias cum motibus earum audire desidero. *Alia.* Quorundam opinio est quod ad canonistas principaliter spectat quod assertio est catholica que heretica iudicare. per qua tribus rationibus videntur posse moveri. *Quarum prima* est hec. Ad illam sciam principaliter spectat diffinire et discernere quod assertio catholica quod heretica est censenda: que principaliter tractat de approbatione veritatum catholicarum et reprobatione hereticum damnatarum. huiusmodi est scia canonistarum: et non theologia. igitur. *Secunda ratio* est hec. Ad istam sciam pertinet diffinire. et cuius fides: quantum ad credibilia principaliter adhibetur. sed quantum ad ea que sunt fidei magis credendum est canonistarum scie: quam theologie: igitur. probo minore quod magis credendum est ecclesie: per quam edita est canonistarum scia: quam euangelio testate Aug. contra epistolam fudam metri. que videtur asserere maiore esse ecclesie auctoritatem: quam euangelij. quod nec euangelio crederem inquit nisi ecclesie auctas copulisset. *tertia ratio.* Ad illam sciam principaliter spectat discernere quod assertio et cuius auctor: habet symbolum fidei ordinare et articulos fidei rite diffinire: sed hoc spectat ad summum pontificem: que auctor est scie canonistarum ergo ad sciam canonistarum. et per omnes ad ipsos principaliter quam ad theologos pertinet diffinire quod assertio catholica. quod heretica debeat reputari.

Ratio prima

2a

3a

Capitulum secundum ubi probatur per octo rationes quod ad solos theologos spectat talis diffinitio per modum doctrine. *Alia.*

tantum tenent quod ad theologos spectat: non per modum diffinitionis aucterice: sed per modum doctrine principaliter diffinire quod assertio catholica: quod heretica sit censenda et quod ad canonistas non pertinet: nisi in quantum eorum scia aliquid ad fidei pertinencia a theologia dinoscitur medicare: hac autem sua assertionem rationibus confirmare nititur. *Quarum prima* hec est. Ad illi scie doctores (propter quam solummodo de quibus assertio catholica vel heretica principaliter pertinet diffinire per modum doctrine quod assertio est catholica reputanda. sed propter theologia solummodo de quibus assertio est catholica nuncupanda. illi enim assertio que sola est persona theologie est vere theologia. illa vero sola quod theologie noscitur aduersari heretica esse dinoscitur. Si enim aliquid assertio aliquid decretis summorum pontificum vel etiam generalium conciliorum ac etiam legibus imperatorum inuenitur aduersa. si theologie nullatenus obuiaret (quis per falsa: et erronea vel iniqua posset haberi) non tamen deberet inter hereses computari: ergo ad theologie tractatores principaliter pertinet diffinire per modum doctrine quod assertio catholica et que heretica est censenda. *Secunda ratio.* Ad illi scie doctores pertinet diffinire etiam quod tractat regulas fidei que tractantur in alia scia et plures alias et non e contra. huiusmodi est scia theologie non canonistarum. *Alia* enim quod ad fidem nostram spectant in theologia reperiuntur explicite de quibus in scia canonistarum merito non habetur. Nihil autem spectans ad regulam fidei in eorum scia poterit reperiri nisi quod a theologia recipiunt. *igitur* ad theologos talis diffinitio principaliter noscitur pertinere. ad canonistas autem non spectat nisi si quantum aliqua theologia noscitur a theologia medicare. *Tertia ratio* est hec. De assertionibus que scia superior et inferior tractare noscitur: habet scia superior principaliter iudicare. sed de quibusdam assertionibus catholicis et hereticis theologia que est superior et scia canonistarum que est inferior: aliquid quo tractatur. *igitur* ad theologia pertinet principaliter de assertionibus catholicis et hereticis iudicare et per consequens ad theologos principaliter pertinet diffinire et per modum doctrine quod assertio catholica quod heretica est censenda. *Quarta ratio* est hec. Ad illi scie tractatores per quam plures assertiones catholice explicite sub forma propria tractantur pertinet etiam. huiusmodi est theologia non scia canonistarum in quibus pauca veritates catholice sub forma propria tractantur. ergo talis diffinitio ad theologos dinoscitur principaliter pertinere. *Quinta ratio* est hec. Ad tractatores illi scie per quam antequam esset canonistarum scia viri catholici

Ratio prima

2a

3a

4a

5a

veritates catholicas approbauerunt pdicaues
runt ac occulte et publice docuerunt doctrinasq;
hereticas et auctores earum. Mutauerunt repro
bauerunt et etiam danauerunt pncipalissime per
tinet diffinire que assertio catholica q; hereti
ca est censenda. huiusmodi autem est theologia.
na anq; canones cōderent apli aliq; discipu
li iesu xpi tāq; viri theologi veritates catholi
cas approbauerunt: pdicauerunt ac occulte et
publice docuerunt doctrinasq; hereticas et
auctores earum cōlutauerunt reprobauerunt ac
etiam danauerunt. Unde et bñs paulus sic legit
ad Thym. iij. hereticū boiem post p̄mā et secūdā
correctionē deuitādū docuit. Prima etiam ad
Thym. iij. docuit manifeste doctrinā p̄bētū
nubere abstinere a cibis quos deus creauit ad
pcipiēdū cū grātū actione fidelib; ad spiritū
erroris et doctrinā demoniorū. et p̄ consequēs
ad prauitatē hereticā p̄tinere. ergo ad theolo
giā et p̄ consequēs ad theologos pncipaliter p̄
tinet diffinitio talis. **Sexta** rō est h. Ad tra
ctatores illi; sciētie cui q̄tuz ad illa que fidei
sunt oēs alij cedunt pncipaliter per modū do
ctrine p̄tinet diffinire q; assertio catholica et.
huiusmodi est scia scripture diuine q; theologia
vocat. vt patz ex decretis di. ix. per totū et spe
cialiter. c. noli. et. c. negare. et. c. ego solū. et ca.
q̄s nesciat. et. ca. nobis. et. ca. neq;. colligitur
euidenter: q; ad theologos pncipaliter talis
diffinitio spectat. **Septima** rō est h. Ad tra
ctatores illi; sciētie cui; auctor; imediat; deus
est a quo est tota fides nra pncipaliter p̄tinet
diffinitio an dicta. talis autē est theologia. qz
scriptores scripture diuine nihil penit; cōscri
pserūt ex hūano ingenio: sed solū ex diuina in
spiratione. teste petro: qui in prima canonica
sua ait. Spiritus cō inspirati locuti sunt scri
pture diuine pp̄ua interpretatōe non fit. nō em̄
volūtate humana allata est aliqñ p̄phētia. er
go ad theologos pncipaliter p̄tinet diffini
tio ante dicta. **Octaua** rō est hec. Ad tracta
tores illi; sciētie pncipaliter p̄tinet diffinitio
sepe facta cui nō licz aliqd addere nec auferre
huiusmodi est autē theologia. **Moyses** in p̄so
na dei dicēte Deut. c. iij. Nō addetis ad v̄bū
qd vobis loquor nec auferetis ab eo. cui core
spondet salomon Prover. xxx. de sermone dei
loquēs ait. ne addas quicq; verbis illi; et ar
guaris iueniarisq; mēdax. hinc addētib; et au
ferentib; aliqd ex scriptura diuina: sp̄s sanctus
per bñm Job. euangelistā et pod. vlt. terribili
ter cōminat dicens. Si q̄s apposuerit adhuc
sup hoc apponet super eū de; plagas que sūt
in libro isto. Et si q̄s diminuerit de verbis pro

phetie libri huius: auferet de; partē ei; de libro
vite et de ciuitate sancta. Et q̄b; oibus euidēs
ter colligit q; ad sacrā scripturaz nihil est ad
dendū nec aliqd auferēdū ex ea. ergo ad theo
logos scripture sacre tractatores pncipaliter
p̄tinet diffinire p̄ modū doctrine que assertio
catholica et q; heretica est censenda. Ecce ad
interrogationē tuā assertōes p̄tranas recita
ui: et in fulcimentū vtriusq; p̄tis rōnes tetigi
fortiores. nūc vero ergo considera que proba
bilior tibi videtur.

Capitulum tertium in quo rōnes ad rōnē p̄mā in p̄mo
caplo factā p̄mo cōtra canonistas inuehēdo. **Dici.**

Quis ex ratioi

Cap. III

Quis p̄ assertōe secūda adductis
mibi tribuas occasione multa q;
rēdi. fateor tñ q; ipsa mibi videt cōsona veri
tati. Licet ad rōnes p̄ p̄mā assertōe nesciam
rēdere mibimetipti. Unde peto vt tu ad eas
rēdeas. **Ala.** Tu videris tibi p̄si cōtrari.
In p̄ncipio em̄ petisti vt qd de interro gatio
nib; tuis sentire nullaten; indicare. nūc autē
poscis vt ad aliquas rōnes rēdeā. Ex quo cō
uincti pōt qd desideras quatenus qd teneā in
corde aperiam. **Di.** Quicqd p̄ctio mea ex
vi vocis insinuet nullemō volebā q; qd mens
te habeas indices: s; p̄ctere intendebā vt res
spensōes alior; q; cogitari possunt ad alijs re
ctiores nullaten; exprimēdo an eas rōnabi
les vlt; irrōnabiles putes esse cēsendas. **Ala.**

Ex quo tuā petitionē concipio faciā qd boz
tatis. Imprimis autē volo te scire q; auctores
theologi moderni t̄pis canonistas tāq; nō in
telligētes p̄suptuosos: temerarios: fallaces:
deceptores: caullatores: et ignaros i cordib;
suis valde despiciūt reputantes q; sacroz cas
nonū intellectū ignorēt. p̄ quo tali rōne mo
uent. Sacroz canonū dictatores viri acutis
simi in scia naturali: morali: et theologia sue
rūt: neq; per nullā abiq; p̄dictis sciētis cano
nes tam certe tāq; p̄fide v̄itatis aliqliter cō
scripsissent. Lū ergo canoniste moderni scias
an dictas ignorēt q; quis valeāt canonū sacroz
rū retinere memoriā: ad intellectū tñ eorū neq;
queūt puenire. **Di.** Nostri t̄pis canonistas
nō reputo cōrēnēdos. Licet forte scire canonū
sacroz intellectū illoz p̄cipue qui ex theolo
gia vel rōne naturali accipiunt et nō sūt pure
positiui magis ad theologos q; ad canonis
tas p̄tineat: s; circa hoc queso hic nullatenus
imozris. qz forte de ista materia q̄stiones ha
bebo. Ad rōnes ergo p̄fatas accede. **Ala.**

Quia in hoc ope nō sensus meū: s; tuā volun
tatē seq; p̄misi. rōnes p̄dictas incipiā pertra

Respon ad pma
rone supra ca. i.

etate. Unde ad pma nonnulli rident theologi dicentes: qd ad theologia non ad sciam canonistarum principaliter spectat de approbatione veritatum theologicarum catholicarum: et reprobatione heresum danatarum tractare. *Lur* rone assurgunt dicentes qd assertio veritatis est approbatio veritatis. qd em aliqd dictu assertit esse veru: approbat idē dictu tāq veru. Assertio em veritatis est cōtrarie reprobatio falsitatis. qd qd aliqua approbat veritatē p cōsequēs reprobat cōtrariā falsitatē: sic qd pcepit unū cōtrariorū et psequēs phibet aliud. vt notat *Bo.* in de cre. ca. i. Assertio ergo veritatum catholicarū p quandā psequētā est reprobatio oīuz heresum cōtrariarū. *Lur* ergo p theologia pncipaliter veritates catholice asserant. idē qd approbatio veritatum catholicarū et reprobatio seu danatio heresum pncipaliter a d theologia p tinet. *Di.* *Ista rō videt mibi satis pbabilis velle tñ scire quare dicit istu qd talis approbatio et danatio pncipaliter pertinet ad theologiam.* *Ex* quo insinuare videt qd nō tātū pertinet ad eā. *Alia.* Ad istā tuā qstionē rident isti dicentes: qd ad sciam canonistarū primē libu decretorū et decretaliorū et alie cōstitutiones sūmorū pontificū et eplē. licet in pdictis libris minime sint insite. In pdictis aut libris: in nonnullis psonib⁹ et eplis sūmorū pontificū qdā veritates theologicē asserūt et nonnullē hereses reprobant. Licet tā iste veritates qd hereses sint pauce respectu illarū: qd in theologia habet. et iō nō tñ ad theologia: sicut et ad sciam canonistarū spectat aliq̄s catholice veritates approbare et aliq̄s hereses licet paucas reprobare. ad theologia aut spectat oēs veritates catholice approbare et oēs hereses reprobare. qre licet pncipaliter approbatio et reprobatio ad theologia p tineat: primē tñ secundario nihilomin⁹ ad sciam canonistarū. *Alia* autē rone adducūt dicentes: qd theologia veritates catholice approbādo et hereses reprobādo a canonistarū sciētia nihil oīno recipit: nihil medicat. canonistarū vero sciam veritates catholice approbādo et hereses reprobādo a theologia oīa medicando pcedit. quare ad theologia hec pncipaliter et vltiter p tinerē noscūt. ad canonistarū vero sciam secundario et particulariter tantum.

Capitulu quartum in quo respondet ad secundā rationem capitulo pmo factam. Discipulus.

Cap. III

Ed 2°

Ec responsio vi

det mibi pbabilis: qre rone secundā tracta. *Alia.* Ad secundā rone rident. qd p tū ad eā qd fidei sūt: magis credē

dū est theologie qd cuiuscūq̄ alteri scie: nullisq̄ scriptorib⁹ q̄ruicūq̄ sciarū ita oportet credere sic scriptorib⁹ theologie sacre. *Auctas* beati aug. qd adducit. vt nonnulli dicūt frequēt a mlti ptra intellectus text⁹ *Aug.* allegat. ad cui⁹ intellectū dicit eē sciēdū: qd nomē ecclie equoz ce in locis varijs scripturarū accipit. Aliq̄ em accipit p loco corpali dūmis officijs deputato. Aliq̄ accipit p aliquo spali collegio clericorū. Aliq̄ p toto collegio clericorū oīuz. Aliq̄ p aliq̄ multitudinē spali cleri et pape. Aliq̄ p tota pgregationē fidelīū sicut in hac vita morali degerūt. Aliq̄ nō nomē ecclie nō solū totā pgregationē catholicorū viuētīuz: sicut etia fideles mortuos cōphēdit. *Et* isto mō vltimo accipit eccliaz brūs *Aug.* in li. ptra marticeos et recitat. ij. di. c. palā. *Qui* ait palā ē q̄tū in re dubia ad fidē et certitudinē valeat catholice ecclie auctas. qd ab ipsis fundatissimis sedib⁹ aploz vsq̄ ad hodiernū diē: succedētib⁹ sibi mer. epoz serie et tot ppoloz pcessione et assertione firmat. vbi ecclia catholica epos et ppos a tpe aploz vsq̄ ad hodiernū diē sibi mer succedētis importat. *Et* sic accipit nomē ecclie aug. cū asserit qd nō crederet euāgelium nisi eum auctas ecclie cōpelleret. *Ista* em ecclia scriptores euāgelij et oēs apostolos cōphēdit sic pbarū ē. *Quare* ex auctoritate *Aug.* sane intellecta inferri non pōt qd magi sit credēdū sūmo pōtifici canonū p ditorū qd euāgelio. *Et* p oīs pbarū non pōt qd maior fides exhibēda sit sacris canonib⁹: qd euāgelio scto. *Decedit* tñ qd magi credēdū ē ecclie: qd est mltitudo catholicorū oīum qd fuerūt a tpe pphetarū et aploz vsq̄ mō: qd euāgelio. nō qd de euāgelio sit aliq̄lter dubitandū: sicut totū mar⁹ est sua pte. *Ecclia* ergo qd maioris auctas est qd euāgelista ē illa ecclia cui⁹ auctas euāgelij pars esse dinoscit. *Nō* est aut mīrū si maior est auctas totius: qd p̄tis. *Et* iō maior est auctas totū pgregationis cōphēdētis euāgelistas et oēs alios orthodoxos vsq̄ ad hō tempora: qd vnus vel etiam plurium personarū pgregationis eiusdē. *Qua* autē cōditio: canonis nō sit maioris auctas qd euāgelij: sed multo minoris: ipsimet canonū p ditorū testatur apte. *Urban⁹* em papa et habet. xxv. q. i. e. sunt qdē. ait. *Sciendū* nō sūmope est qd inde nouas leges pōt. cōdere pōtifer. supple romanus. vñ euangeliste nequa qd dixerūt. vbi vtro apte dñs vel ei⁹ discipuli vel ei⁹ sequaces scti patres finaliter aliqd diffinierūt: ibi non noua leges roman⁹ pontifex dare pōt: sicut pōt qd pdictū est: vsq̄ ad aiam et sanguinē pfirmare debet. *Si* em qd docuerūt apli et pphete de

struere (quod absit) iuteret: non suam dare: sed errare magis convinceret. Et his verbis colligitur euidenter quod coditor canonum multo maius auctoritatis est: quam euangelium sacrosanctum. contra quod noua lege nequaquam condere potest: si ipsi defendere usque ad aiam et sanguinem sane obligatur. contra quod si noua lege dare presumeret esset de errore per catholicos convincendus. His fabianus papa cocordat: quod ut habet. xii. q. iij. c. quod oipotere. ait. qui oipotere deum metuit: nec contra euangelium christi: nec contra apostolos: nec contra prophetas: nec contra scripturarum patrum instituta agere aliquid villo modo presertim. Et quibus verbis patenter habet quod coditor canonum si oipotente metuit: nihil contra euangelium presumit statuat. Et ita non maius: sed minus auctoritatis quam euangelium esse dinoscitur. Sed ex plurimis regulis in libro decretorum insertis clari luce constat. sic ex di. ix. ca. noli. et. c. ego solus. 7. c. quis nesciat. et. c. noli. et. c. neque. et. ij. di. c. consuetudine. 7. ex di. xiiij. ca. sicut. et. v. q. iij. si is qui pest. Alie auctoritates quam plurime que longum esset enarrare seu recitare hoc idem asserunt manifeste: 7. propter easdem rationes dicunt quod si tota multitudo christianorum nunc vita mortali viuendum non est maius auctoritatis quam sit euangelium scriptum. quod multitudo gentium viuendum euangelium deus usque ad aiam et sanguines defendere.

Capitulum quintum in quo respondet ad tertiam rationem factam capitulo primo. Discipulus.

Distinta secundaria

ratione mihi videtur quod ratione totali recitasti: nunc autem referas mihi quod quod ad tertiam rationem respondeat. Alia. Ad tertiam rationem respondeat nonnulli dicentes: quod summus pontifex deus sacrarum litterarum hinc notitia. 7. in sacris canonibus deus esse peritus: 7. idem symbolus ordinare 7. articulos fidei recte distinguere spectat ad ipsius precipue cum consilio 7. consensu concilii generalis etiam in symbolum ordinando 7. articulos fidei distinguendo: 7. eadem ratione in diffiniendo autem que assertio est catholica: 7. que heretica reputanda: theologice principaliter deus in initio: secundario autem in sacris canonibus poterit se fundare. Et idem ex illa ratione concludi potest quod ad theologos principaliter spectat diffinire docedo vel lege aliis imponendo que assertio inter catholice: 7. que inter hereticas debeat numerari. Di. Puto quod quicumque intelligens hec que scripsisti pegerit: tenebit indubie: quod ad canonistas non pertinet de multis assertionibus iudicare an catholice vel hereticas sint censende: 7. de quibuscumque assertionibus canonice diffiniat an inter catholice vel hereticas debeant numerari necesse est eos ad theologiam re-

currere si voluerint ad profunda resolvere. presertim cum nulla assertio vere catholica: vel heretica sit habenda: nisi que theologice personat vel repugnat. que non arbitror quod aliquis licitus qualitercumque opinetur: quod ad canonistas: que non sunt theologice principaliter diffinitio sepe fata.

Capitulum sextum inuehit contra canonistas ostendens quid pertineat ad eos. Alia.

Ultra nimis signo

Cap. VI

in ras. scio enim quosdam canonistas: que theologos deridere presumunt cum inuestigare nituntur de multis assertionibus: an debeant inter hereses computari dicentes: quod talis inuestigatio ad canonistas non ad theologos non scitur pertinere. Di. De hoc quod dicis vehementer admiro: quod dictum huiusmodi nullam videtur probabilitatem habere. narra tamen super se aliquam rationem huiusmodi assertores allegent. Alia. Audiuimus quod ex hoc mouent tantummodo quod theologice cum ipsi vel alij de heresi accusant vel aliquas accusare conant libellos accusationis: rationis: appellationis 7. huiusmodi componere nesciunt nec formare: sed ad canonistas oportet eos hinc recursum que dicunt quod ad canonistas non ad theologos spectat discernere que assertio catholica vel heretica sit censenda. Di. Ista ratio apparet mihi tam friuola quam ratione non indigeat. Aliud enim est discernere que assertio est catholica 7. que heretica est censenda. Et aliud est scire formulas accusationum 7. modum agendi contra hereticos: ac etiam modum defendendi in iudicio accusatos de heresi. Primum ad theologos. secundum ad iuristas noscitur pertinere. Quoadmodum aliud est cognoscere denarios veros a falsis. aurum ab auricalco equos sanos ab egris. arma fortia 7. tabefacta ab alijs 7. aliud est scire si aliquid de aliquo predictorum voluerit aliquem in iudicio accusare 7. accusari: nisi se fuerit defendere quod libelli accusationis: rationis: appellationis. 7. huiusmodi. quibus fuerit optimum uti in iudicio confici debeant 7. formari. Primum ad monetarios aurifabros ferrifabros 7. fabricatores armorum pertinere dinoscitur. Secundum vero ad iuristas non est dubium pertinere. vnde per ista peritiosum non debet pertingere quod ad iurista pertinet discernere quod aurum est verum 7. quod falsum. que panis artificialiter sint facti 7. que non que edificia sunt vitilia 7. que non 7. ut breuiter concludam de omnibus mechanicis 7. rebus naturalibus vniuersis que in usus hominum veniunt haberent iuriste principaliter discernere qualia essent: secundum naturam suam vel artes. quibus de omnibus huiusmodi contingit in iudicio litigare in quo casu necesse est litigatores pro libellis accusationis: rationis: 7. appellationis

ad iustitias habere recursum. constat autem quod iuris-
ste periti de rebus minimis an sint talia quales
debent esse secundum naturam vel artem a qua fiunt ne
sciunt iudicare quod tamen de talibus rebus recuperandis
vel defendendis: in iudicio ordinant et formant
libellos et alia que spectant ad formam agendi vel
defendendi coram iudice. *Alia.* Ecce inter-
rogatione tua iuxta formam quam mihi prefixisti
breuiter pertractaui. nunc autem proponere alias vel
quiescere me permittas.

Capitulum septimum in quo mouet dubitatio ad quos
principaliter et profundius spectat hinc intellectus eorum qui de
cretis pertinent. et arguitur quod ad canonistas. *Disct.*

Cap. VII

Via aliqui cano-

niste putant ut dicis quod ad ipsos prin-
cipaliter spectat inter assertionem ca-
tholicam et hereticam discernere cum tamen ut mihi vis-
des falcem suam in messem mittant alienam si hoc
absque theologia attemptare presumpserint eo quod
nec absque theologia capla decreti inserta que de
heresibus loquuntur intelligere valeant. Dic mihi
obsecro parum a principali proposito discedendo
quod sentiunt scriari de intellectu illorum qui in decretis
habent ad quos. s. principali et profundius prinet il-
lorum intellectus cognoscere. *Alia.* Circa quoniam
proposita iuciuunt opiniones hinc. Canoniste
enim sentire videntur quod ipsi non solum habent memoriam
maioris eorum que in libris iuris canonici inseruntur
Sed etiam ista clari et magis profunde et que sit intel-
lectus ipsorum ad ipsos spectat principaliter iudica-
re saltem per modum doctrine. Pro hac autem opi-
nionem videntur tali ratione moueri iuxta sapientiam
vniuersalium bene iudicat. de his que nouit et horum est
bonum iudex: canoniste autem magis cognoscunt illa
que in libris eorum habentur que alii igitur ad ipsos de in-
tellectu eorum prinet principaliter iudicare. Tres
pro ista opinione alia ratio posset adduci. *Quia* ad
nullos magis spectat aliquorum noticia que ad tra-
ctatores illi scilicet que ipsa considerat igitur ad nullos
magis spectat noticia illorum que in iure canonico
habentur que ad tractatores iuris canonici cuius-
modi sunt canoniste. que ad ipsos principaliter spe-
ctat de intellectu eorum discernere.

Capitulum octauum in quo recitat opinio canonistarum
asserentium quod ad eos spectat de his que in libris eorum pertinent
maioris hinc memoria et presertim de posterioribus. *Di.*

Opinio canonistarum

Ratio prima

Secunda

Cap. VIII

Opinio aliorum

Arra aliam opini-

onem. *Alia.* Aliis mitem placet ista
opinio. Dicunt enim quod ad canonistas
spectat de multis que reperiuntur in libris eorum maioris ha-
bere memoriam. De pluribus autem tenacioris memoriam
et profundius intellectus oportet theologos hinc si per-
secuti fuerint. Nonnulli vero seclarij leguntur piti et

profundius intelligunt et non maiori comedant memoriam.
Quidam autem naturali preediti ratione et in prebia morali
eruditi ac scie naturalis nequaquam ignari et
pleni intelligunt et non minus noscunt memoriam impri-
mere. Nonnulli vero canoniste intelligunt profundius
licet non propter maiorem multorum memoriam: quod si ali-
quos intellectus quorundam promptius valet expli-
care ad que alij tardi. *Ita* profundius cum magno labo-
re et studio pueniunt. Si autem alij canoniste in
scie naturali et prebia morali iure civili et theo-
logia pleni essent instructi ad illos principalissimam
me prineret illud quod habet in libris eorum et tena-
ciorum memoriam retineret et de ipsorum intelligencia
promptius et perfectius iudicaret. Ad euidencia autem
predictorum dicunt isti esse notandum quod libri canonici
starum non sunt nisi quedam collationes ex auctoritati
bus biblie et originalibus theologorum et scriptorum et
ex quibusdam legibus imperialibus et ex personis diffi-
nitioibus seu determinatioibus preciliorum generalium et su-
morum potificum in quibus quedam theologica pure ex-
plicata et declarata sunt in illis in quibus hereses da-
nantur et veritates theologice approbantur. ut patet ex
de sum. tri. et si. catho. c. i. et. c. danam. et ex de
hereti. cum rps. et in pluribus alijs capitulis decreti in-
sertis. *Quedam* vero pure moralia traduntur in eis que
nulla prent ratione muniri sic patet in multis capitulis de-
cretorum et decretalium. *Quedam* autem preceptiuntur in eis et
prehibentur que sunt mere positiaua ex buona voluntate
depedita que prencipitate et utilitate prent rationabi-
lit variari et penit abrogari. ut patet ex de p. s. et
affi. c. no dz. et di. ix. sic que. *Ex* his dicunt quod
de theologia in libris canonistarum inueniuntur tam
quod tamen ad memoriam quam quantum ad intellectum theologi-
si sunt perfecti canonistas excedunt licet nunquam oportet
teat theologos illorum non memoriam sub quibus men-
taria pure theologica in determinatioe ecclesie ex-
plicata hinc. *Quo* ad leges autem impiales que in li-
bris prefat. reperiuntur. sic patet. q. vi. c. ppf. sup. flu. a.
et in multis capitulis sequentibus et in multis alijs locis. nec
quod tamen ad memoriam nec quantum ad intellectum sunt cano-
niste preferendi pitis in iure civili. *Quanti* vero
ad moralia que nulla prent ratione muniri si vltra sunt
nec in memoriam nec in intellectu prent canoniste
naturali ratione preditos et in prebia morali instru-
ctos et in scie naturali perfectos excedere quos
quo modo. De illis vero que particularia sunt et tamen neque
dispensatione seu mutatione recipiunt canonis-
te maioris possunt habere memoriam ac etiam de
intellectu eorum promptius iudicare sed ad alios
scilicet theologos profundius quod per principia prio-
ra licet tardi et cum maiori labore prinet de in-
tellectu eorum discernere. *Ita* vero que pure posi-
tiaua sunt et que ex causa possent variari cano-
niste magis in memoria retinetur. sed non habent
profundius iudicare.

Notandum

Decisio quoniam
conclusio 1a

conclusio 2a

conclusio 3a

Capitulum nonum in quo primo obicitur contra quoddam dictum capitulo precedenti quod etiam postea probatur rationibus et ex-
plo scilicet quod ad theologos profundius spectat cognoscere que in canonibus continentur. Discipulus.

Stata secunda opinio

in nomine pro parte liberet attendo quod quodammodo ad illa que dicitur de theologis et legibus impialibus et puris moralibus ac naturalibus omnino videtur rationalis estimanda. Quarta vero ad moralia particularia et pure positiva que in libris canonistarum sunt solummodo tradita non apparet per babiliter bre. vni posset argui tali ratione. Nul-
lus enim non dico profundi sed nec aliquo modo potest iudicare de illis que non novit. Licet igitur talia ad notitiam tractatorum aliarum scientiarum nequaquam pertineant ad ipsos nullo modo spectat iudicare de ipsis. Clericum velle scire si per illa assertionem aliquas rationes apparentes valeat cogitari. Alibi. Assertionem prefatam nonnulli ratione et exemplo probare nituntur. Ratione sic. Scientia superior de traditis in scientia inferiorum subordinata sibi certi potest et profundi iudicare que scientia inferiorum. Sed scientia canonistarum quodammodo multa moralia particularia et que valent variationem recipere est scientia inferiorum subordinata theologie etiam quodammodo ad multa subordinata est morali probie sic particularia subordinantur vltibus igitur de talibus potest theologia et moralis probia certi iudicare que canonistarum scientia. Secundo sic de illis agibilibus particularibus que variari possunt per illa scientia certissime iudicare per qua si fuerit aliquid iniuste statutum debet omnimode reprobari et per qua nihil valet in particulari ordinari vel statui huiusmodi autem est theologia et probia moralis respectu agibilibus particularium que mutari possunt in iure canonico repertorum que de illis theologia et probia moralis habent certissime iudicare. Alibi. videtur hinc evidenter: minor tali ratione probatur. Constitutio ecclesiastica non est minoris auctoris dignitatis aut firmitatis que ecclesiastica consuetudo. Sed omnis consuetudo tam iurati scripture divine que etiam iuri naturali quod non solum in lege et evangelio: sed etiam in natura probia morali habet: cedit si ei iurata adversa et per omnes si aliquid consuetudo fuerit theologie et nature probie morali quia est omnimode reprobanda igitur si que cumque consuetudo ecclesiastica alteri scientiarum predictarum probet adversa damnata est. Ex quo inferitur quod de omnibus talibus habet theologia et natura probia moralis certissime iudicare. Confirmat autem beatus cyprilianus qui videtur hinc. viij. d. c. consuetudo ait. Consuetudo que apud quosdam irrepserat impedire non debet quomodo veritas prevalere et vicat. nam consuetudo sine veritate aut iurati quia vetustas erroris est. Ex quo videtur et alius qui in eadem. d. ponit in. c. iurati. et ca. per consuetudinem et c. que precepta. et c. si solus colligitur quod omnis consuetudo iurati quia vbi

que repiat siue in theologia siue in probia morali est penitus retinenda. Ex quo sequitur quod etiam omnis constitutio ecclesiastica si iurati fuerit iurata debet respici et danari. Vnde gratianus. viij. d. c. dignitate ait. dignitate non ius naturale prevaleret sicut consuetudini et rationi. quicquid enim de moralibus accepta sunt vel in scripturis comprehensa si naturali iuri fuerint adversa vana et irrita sunt censenda. et. ix. d. c. i. ait. licet. igitur apparet quod consuetudo iuri naturali postponitur. Vnde ait consuetudo iuri naturali postponitur multiplici auctore probatur per eundem qui. ix. d. c. vi. ait. Licet igitur in naturali iure nihil aliud precipiat quam quod deus vult fieri nihilque vetet quam quod deus prohibet fieri. denique cum in canonica scriptura nihil aliud quam quod in divinis legibus inveniat: divine voluntati seu catholice scripture sua probatur eadem iuri naturali inveniunt adversa. vnde quicquid divine voluntati seu catholice scripture seu divinis legibus postponenda censentur eisdeque naturale ius preferri oportet. Ex his patet bene videtur apparet quod quicquid in iure canonico theologie et naturali iuri quod non solum in theologia sed etiam in morali probia inveniret quia per alteram scientiarum predictarum certissime reprobanda cum incepit ab exordio rationalis creature. videtur bene. vi. d. bis continetur. igitur vtraque de talibus habet certissime iudicare et eo certi scientiarum huiusmodi tractatores haberet de talibus iudicare que canoniste quoque principibus dignioribus certioribus probatur et vltioribus vni noscunt. Secundo principales isti molunt sua assertiones exemplo ostendere referentes quod cum premetatorum librorum b. dno. de multis articulis suis cumulis que papa et cardinales muneribus corruptant accusat cogere in consistorio mandare ipse tamquam purus probus et theologus omnis iuris ignarus a papa perijt advocatum. cui papa mandavit absit tibi que in omnes clericos mundi lratione repuraris hac consensionem facias ut aliter per te loquere pro te ipso loquar. Qui cernens malitiam recepta copia obiectorum et acceptis ad deliberandum trium dierum inducitur quarta die mandavit ad omnes legum civilium et iurium canonicorum copiam per ipsum allegatorum obiecta que adversarii insolubilitate ut putabant sua intentione sudaverat: per theologia et ratione naturale ita patet per se intellectu assignas quod iudicio omni intelligentium omnes leges et iura que per ipsum fuerant allegata per ipso licet percludebant. vnde videtur fere cardiales sibi per postmodum ei emulos arguentes dixerunt vos dixistis istum probum nescire leges et iura et ipse scit principia radices et causas omni iurium et legum. Ex quo videtur isti percludunt quod iste theologus que est magister probus multo certi profundi et clari iudicavit de intellectu iurium quorum antea nulla habuerat scientiam et memoriam que theologie et rationis naturalis ignarus: que tamen ab insania in illis fuerat nutriti.

Cap. IX

Ratio prima per conclusionem 3a

Ratio 2a

Probatio minoris

Confirmat

Probat eodem exemplo

Capitulum decimum in quo videtur ad rationes factas in principio capituli noni. Discipulus.

Hinc aduerto quod

Cap. X

asseritioes que apparerit prima facie false non sunt penitus adnande. Asseritio enim per que foris allegasti in principio oimino irrationabile arbitrabar: nunc autem non videtur mihi oimino per babilitate carere. unde ad rationem que ea quas tetigit aliter ipsi respondeant defensores enarra. **Ad.** Ratione illa valde despiciunt dicentes: que est illorum que nulla origine et ordine sciarum nouerunt. aiunt enim que que admodum aliquis iudicat optime de methaphisicis et alijs: que tamen fere nescit. sic multi que pingere: scribere: arma: naues: et alia artificialia fabricare ignorat: melius que ipsi artifices iudicare noscunt. ita scie superiores tractantes causas et principia istorum que in istis inferioribus considerant certum et clarum: valent iudicare de illis si eis proponantur que iste scie inferiores. unde et habentes perfectam notitiam scie subalternam certum iudicant de conclusionibus scie subalternate. ita theologi et veri philosophi proposita illis que in iure tractant canonico persudant et certum poterunt iudicare de illis: quibus sepe tamen cum maiori labore. **Di.** Etideo que ratio que ratio scia solummodo que non est alteri subalternata nec subordinata. nam ut euidenter aspicio de scia cui alia scia superiorum principia sic de frenifaciua respectu equitris et de illis que architectonice subijciunt. de quibus in libro ethici. et in libro politico. fit mentio et de scia cui principia in scia superiorum traduntur apparerit non videtur habere. et ideo theologia et scia canonicarum dinoscunt colore carere. que scia canonicarum a theologia recipit sua principia. testate innocetio tertio que **U**t habet **U**t de accusatioue. aliter et quam asserit manifeste que ex auctoribus noni et veteris testi per cefferunt postea canonicis sanctiouis. quibus que de istis posses querere multa: que tamen canonicis aliarum sciarum terminos ignorantes eorum intellectus non caperent. **L**upio autem in libro ope que potius poteris sic terminos nos propositos aliarum sciarum a theologia et scia canonicarum euites: que oia canonicis intelligant. **I**d circo illa que dicta sunt de illa materia sufficienter nec curo: que ad rationes per prima opinione respondeas: que non valde debiles mihi videtur. et aliter ad eas responderi potest per predicta satis apparet. **Ad.** **E**o sideo que si predicta materia exquirentur idagares ad multas asseritioes que aliquam facillimas reputasti posses facillime inclinari. **U**nde si aliquid circa predicta adhuc auius tuum auerit si placet proponere.

Capitulum xi. in quo tractatur an ad theologos vel canonicos spectet inter hereticos et orthodoxos discernere, et recitantur due opiniones per se. Di.

Cap. XI

Omnia illa que

vellent in aioribus proponere, et tu ad

oia responderes sic cepisti librum maximum facerem? ideo illis ommissis ad aliam interrogacionem primo raturaz accede. sepe audiui que assertio hereticalis alicui? **Di.** et tamen ipse inter hereticos mime copulatus. **Ex** quo videtur: que ad alios poterit pertinere: et ad alios que hereticus est et que catholicus est censenda? et que assertio catholica et que hereticalis discernere. **U**bi in interrogo an ad theologos vel ad canonicos spectat inter hereticos et orthodoxos discernere. **Ad.** Aliqua canonicis tenere videtur que ad eos spectat inter hereticos et catholicos iudicare. per que opinione per sic argui. **A**d illos principaliter spectat inter catholicos et hereticos diiudicare. que de hereticis exquirentur? et magis de interiore considerant. huiusmodi sunt canonicis. unde in libro decretalium spiritualis titulus xvi de hereticis est insertus. **I**n decretis etiam de hereticis sepe diffusum tractatur. in theologia autem raro de hereticis fit mentio. unde non nomen heretici solummodo in vno loco biblic. scilicet ad **2**o. iuuenit. que ad canonicos principaliter spectat hereticos discernere ab orthodoxis. **S**ed alij opinionem predictam reputant oimino falsas dicentes. que ad theologos spectat que reputari debet hereticus? et que catholicus iudicatur: si canonicis habent ostendere que pena postquam aliquis fuerit factus hereticus debet secundum canonicas iura puniri. que admodum iudex secularis **C**onfiteatur aliquem convincere esse hereticum. postquam tamen sibi fuerit ita que hereticus ab ecclesia derelictus? **N**on ignorat que pena secundum iura civilia sit plectenda? **I**udex ergo ecclesiasticus si aliquis coram eo fuerit tanquam hereticus accusatus? huius primo consulere theologos quod oportet tale convincere et postmodum per canones huiusmodi condigne pene subijcere. **U**nde autem theologus principaliter super hereticos et orthodoxos discernat isti ostendunt dicentes: que nullus est hereticus habendus nisi que heresi principaliter aiositate adheret. **S**ed ad theologos non solus que assertio inter hereses est numeranda: sed etiam que autoritas? **D**is principaliter estimari principaliter spectat discernere. que etc.

Prima opinio canonicarum

Secunda opinio aliorum

Capitulum xii. in quo recitatur opinio canonicarum tenentium que ad ipsos spectat iudicare que principaliter sic censenda et hoc probatur tribus rationibus que solvuntur capitulo xiiij. Di.

Cap. XII

Ecce mihi videat

inter probabile que ad theologos principaliter spectat iudicare que assertio catholica: que heretica est censenda. adhuc tamen ignoro an ad ipsos principaliter spectet que prima citet et que non principaliter adheret prauitati heretice diffinire. et ideo nescio an ad eos principaliter principaliter spectet inter hereticos et orthodoxos diffinire. que error: absque principaliter errant non reddat hereticum de hoc que velis differere. **Ad.** De hoc que de canonicis a theologis discordare videtur dicentes

Prima opinio canonicarum

Ratio pma

Ad theologias pncipaliter no pntinet iudicare
 qs est pntinax iudicad. Ad qd ponedu rōnib?
 infra scripti vidēt posse moueri. **Q**uartū pma
 rakis est. null' errās p fidē catholicā ē pntinax
 iudicad? nisi q corrigēdus a suo plato suū des
 fendit erroze. Ad quos g spectat determinare
 quō errātes corripī debeāt a plāf ad illos pnci
 paliter spectat discernere qs ē pntinax iudicā
 cad? Sz ad canonistas pncipaliter spectat det
 minare quō errātes corripī debeāt a plāf: qz
 ipsoz ē scire qn 7 quō plati debeāt p errātes
 pcedere: qz ad theologos mime spectat. **C**an
 oniste em non theologi de accusationib? de
 nūciationib? inq̄sitionib? p̄uaitat' hereticē: et
 etiā de citationib? inq̄sitionib? 7 examinatiō
 nib? hereticoz 7 de alijs q spectat ad iudicia
 rii ordinē circa errātes suandū debēt cogno
 scere: g ad canonistas pntinet pncipaliter scire
 qs est pntinax 7 heretic' iudicad. **S**ecūda rō
 est bec. pntinacia est qdā p̄tūmacia. fm **B**regl.
 vt inuit. 7 habet di. xv. c. non licuit. 7 per b̄m
 aug. vt legit. xxiij. q. iij. ca. **Q**ui in ecclia. de
 p̄tūmacia aut pncipaliter tractat canoniste cū
 cōtūmacia attēdat vel reserāt nō veniētis
 vel respectu nō restituētis v̄l rectū nō m̄dent
 vel respectu recedent v̄l respectu exhibētis q
 oia citationē p̄supponūt ad h̄ q aliqs contu
 max reputet. De citationib? aut in his q ad iu
 dicianū ordinē p̄tinere noscūt nō theologi s
 canoniste p̄siderāt. g ad ipsos pncipaliter spe
 ctat scire qs est p̄tūmax 7 heretic' iudicadus.
Tertia rō est bec. ad quē spectat alicui' cri
 minis punitio: ad eūdē spectat eiusdē criminis
 punitiō cognitio. qz crimē incognituz puniti
 nō dz. s ad canonistas pncipaliter spectat. quō
 p p̄tūmacia qs debeat puniti. g ad eosdē spe
 ctat pncipaliter qs est pntinax iudicare.

Ratio 2a

Ratio 3a

Cap. XIII

Secūda op̄niō
aliorum
Ratio pma

Secūda rō

Capitulu. xiiij. in quo tractat opinio theologoz. s. q
ad theologos spectat pncipaliter h̄mōi discernere. Di.

Arra assertionē

N p̄tūmā cū motiuis eiusdē. **A**da.
Alij dicunt q ad theologos spe
 ctat scire pncipaliter qs pntinax est habēdus.
Primū aut motiuum eoz est tale. ad theolo
 gos pntinet pncipaliter tractare de illis crimini
 bus q directe cōmittūt in deum. qz cū theolo
 gia sit de deo sic de pncipali subiecto ipa pnci
 paliter h̄z p̄siderare crimina q cōmittūt in
 ipz. pntinacia aut p̄uaitat' hereticē directe in
 deū cōmittit. g ad theologos pncipaliter pri
 net de pntinacia p̄scrutari. **S**ecūdu motiuū ē
 tale. eadē scia p̄uoz. nā idē ē iudex veri 7 ob
 liqui. fides aut 7 heretica p̄uaitas sunt d̄ia.
 igit ad theologos pncipaliter pntinet p̄siderare

de fide g ad eosdē pntinet p̄siderare de p̄uaita
 te heretica et p̄ p̄ns de pntinacia sine q hereti
 ca p̄uaitas minime repit. **T**ertiu motiuū ē. **T**ertiarō
 qn scia supior 7 inferior cōsiderāt de eodē. no
 ticia illi' pncipaliter spectat ad sciam supiorē q
 inferiorē. qz cognoscit p̄ eas supiores 7 p̄ p̄ma
 pncipia. s de pntinacia heresis cōsiderat tam
 theologia q scia iuristarum igit cū theologia
 sit scia supior: scia nō canonistarū sit inferior.
 ergo ad theologia pncipaliter spectat 7c. ma
 ior est certayr videt mior ondit. nā q de p̄ti
 nacia p̄sideret scia canonū ē notū 7 ipsi cōces
 dūt. **U** nō theologia p̄sideret de eodē patet
 apte cū apls ad **T**hy. iij. doceat hereticū denū
 tādū. 7 in euāgelio pntinaciā iudeoz nolentiū
 credere x̄po: ipsamet v̄ritas resp̄dedit. **D**i.

In toto euāgelio de pntinacia mentio nō ha
 bet: quō dicit isti q x̄ps iudeoz pntinaciā resp̄
 bendit. **A**da. **A**d hoc rōdēt q licet de hoc
 noie pntinacia vel p̄tūmā nulla in euāgelio
 mētio fiat. tñ de re significata fecit x̄ps sepe
 mentionē vel sermones. **D**i. **U**bi? **A**da.

Joh. xv. vbi ait de iudeis. si nō venissem 7 lo
 cur' fuissetem p̄ctm nō haberēt. nūc aut excusa
 tionē nō h̄nt de p̄ctō suo. vbi x̄ps declarat ius
 deos iuisse in errozib' suis p̄tūmaces. qz sibi
 credere noluerūt. vñ subdit. si opa nō fecissem
 in eis q nemo ali' fecit: p̄ctm nō haberēt. nūc
 aut 7 viderūt 7 oderūt me 7 p̄ctm meum. vbi
 eos p̄tūmaces ondit: qz opt' credere noluerūt
 maliciā 7 p̄tūmā iudeoz indicās (in cō
 munitate tñ) vt habet **A**da. **A**rb. xi. exprobrat
 ciuitatib' que sibi credere noluerunt.

Capitulu. xiiij. in quo ponunt responsiones ad rati
ones canonistarum in capitulo. xij. Discipulus.

Wantuz ad hoc

Cap. XIII

Q intelligo vel plus placet mihi as
 fertio ista secūda. 7 id iudica quō
 isti ad rōnes tres d̄ias m̄dere nitūt. **A**da.
Ad p̄mā nōnulli m̄dēt dicētes. q licz in ḡne
 theologi pncipaliter debeāt scire qs ē pntinax in
 dicad: tñ aliquē modū sp̄alē errātē de pntinax
 cia p̄uincēdi magi ex intētiōe p̄p̄t aliqs circū
 stācias p̄siderāt canoniste. **L**icz etiā si de tali
 mō int' canonistas dubitatio ouret ad theolo
 gos videret applicādū q sciunt v̄lia ac parti
 cularia p̄fūdus 7 cert' iudicare. licz forte cū
 inuestigatiōe et deliberatiōe plura 7 magna
 vñ dicit q multi sūt modi deuēdi ad noticiā
 p̄tūmā alicuius errātis cōtra fidē quoz
 aliqui respiciūt ordinē iudiciarium pura si et
 rans citat' ad iudicium venire recusat. si ve
 niēs renuerit respōdere 7 subterfugere iudic
 iū 7 examinatiōne maliciose molit. **S**iles aut
 a 5

Ad p̄mā

Libec secundus

modos puincēdi hereticos q̄tū ad circūstan-
tias mltas ordinē iudiciariū respiciētes expli-
cite magi tractat canoniste q̄ theologo In gñe
tñ q̄tū admittos alios modos cōvincēdi de
p̄tinacia magi spectat ad theologos p̄tracta-
re. Di. Pōt aliq̄s iudici de p̄tinacia ex iudi-
ciū. Ad. Nemo iudicē aucte iudiciū ex iudi-
ciū v̄ sine iudicis aucte. aliq̄s tñ ex iudiciū cō-
uincit q̄tū ad h̄ q̄ ei malicia p̄t euidētia rei
ad noticiāz puenit alioz intm vt liceat absq̄
temeritate ipsū p̄tinacē hereticum reputare.
Di. Dic ad formā rōnis illi opimōtis. Ad.

Instantia
Rūto

Ad formā d̄ q̄ cū accipit q̄ null' errās d̄ fi-
dē est p̄tinax iudicād' nisi q̄ corrigend' a suo p̄-
lato suū defendit erroze. q̄ h̄ ē manifeste falsū
q̄ sūt aliq̄ mōi ex oē iudiciū dephēdēdi errātes
in p̄tinacia māifesta. nā q̄ iuraret se in p̄petuū
aliquā heresim defendere v̄ defensurū de q̄ in
decref' 7 i tota scia canōistaru nulla fit mētio
s̄ in theologia dūtaxat: theologo nō canōiste
talē dephēderēt in p̄tinacia manifesta. Ad
secūdā rōnē d̄: q̄ ois p̄tinacia est p̄tinacia s̄
nō ecōtra: nec ois p̄tinacia ē sub vocabulo cō-
tumacie reputāda. 7 iō l3 canōiste de cōtuma-
cia p̄ncipaliter p̄sideraret nō seq̄t q̄ de p̄tina-
cia p̄ncipalr p̄scrutaret: q̄ sepe scia supior de
v̄lib' 7 inferior de p̄ticularib' tractat. nec gre-
go. 7 aug. dicūt q̄ ois p̄tinacia ē cōtumacia: s̄
itellererūt q̄ sepe heretico p̄ p̄tinacia sūt iu-
dicialit' p̄denādi. Ad tertiā rōnē r̄ndēt q̄ ad
quē alicui' criminis punitō ad eūdē spectat eius
dē criminis aliq̄lis cognitio saltē gñalis 7 cōfu-
sa v̄ accepta ab alio. s̄ nō oportz q̄ ad ips' p̄n-
cipalr spectet: eiusdē criminis p̄scrutatio scia-
lis v̄ subtil' 7 sp̄alis cognitio 7 p̄fuda Ad iuz-
dicē nāq̄ sc̄larē spectat v̄lra punitio heretico
a suo erroze resiliēre nolēti postq̄ fuerit sc̄lari
relic' iudicio: 7 tñ ad iudicē sc̄larē nō spectat
p̄ncipalr scire p̄fude q̄s sit heretic' reputād'.
Iudices etiā sc̄lares falsarios monetariū 7 me-
chanicos p̄ artes suas falsa opa faciētes cōdi-
gna pena plectere debent: tñ monetariū 7 me-
chanici falsitatē monete 7 opa alioz acuti' q̄
iudices dephēdūt: sic l3 canōiste p̄siderēt quo
p̄tinaces in erroze p̄ fidē oportet iuste puniri.
theologo tñ mltō forti' 7 certi' errātes p̄tinaci-
ter dephēdūt: quē admoduz tortozes melius
sciūt q̄ iudices quō debeāt suspēdi latrones.
grauitatē tñ latrocinij min' cognoscūt.

Ad 2ma

Ad 3ma

Caplm q̄ntūdecimū in q̄ sūmarie quasi recapitulā-
do narat ea q̄ spectant ad canonistas in materia qua
agit de discussione p̄tinacia heretice. Discipul'.

Cap. XV

It breuiter que

sūt illa sc̄dm assertozes istos que
hnt canoniste de hereticis inda-

gare. Ad. Dicunt isti q̄ nō solū canoniste
hnt differere q̄ pena s̄m iura canonica oportz
hereticos castigare. S3 q̄liter sit d̄ hereticos
iudicialit' p̄cedendū. quō scz d̄ hereticos for-
mādi sūt libelli accusatozū 7 aliq̄ quō p̄cedēdi
sūt testes: 7 alia q̄ ad iudiciarium ordinēz spe-
ctat oportz eos cognoscere. p̄pter etiā mltas
hereses q̄ in libris eoz repiunt dānate p̄nt de
mult' discernere an sint heretico iudicādi. licz
de hoc valeat theologo p̄fudi' iudicare. Licet
em̄ in biblia de hereticis sub noīe illo raro mē-
tio habeat: sc̄ti tñ biblie tractatozes de here-
ticis sp̄ per p̄ncipia in sacra scriptura tradita
quō sit aliq̄s heretic' cognoscendus magno
tractat' efficiūt. De q̄b' in libris canonistarū
plurima inferūt p̄ter q̄ 7 d̄etermiatiōes eccle-
sie in scriptura dina fundatas fere oia alia de
hereticis in libris eoz inuēta nō q̄s sit haben-
dus heretic': s3 quō sit p̄tra hereticos in iudi-
cio p̄cedēdū 7 q̄ debeāt pena ferri declarant
quō in titulo de heretiā q̄ in libro decretaliuz ē
infer' patēter apparet: p̄dicta aut' q̄ sūt posi-
tūa p̄ticularia 7 ex inuētiōe p̄dēt hūana nō
s̄t de p̄sideratiōe theologoz q̄ talia p̄ncipalit'
nō p̄siderāt. p̄ rōnes tñ v̄les ad ipsos p̄tinet iu-
dicare: vbi deficeret canonistarū p̄uidētia an
leges eccliaſtice de hereticis certis mōis ple-
ctēdis 7 mō p̄cedēdi d̄ eosdē scripturis sint
aduersē d̄inis: q̄ si leges h̄mōi p̄trariēt scri-
pture sacre: nō essent aliter tolerāde.

Explicit liber primus.

Incipit liber secundus qui docet que assertiones sint
catholice vel heretice iudicande.

Capitulū p̄mū in quo p̄mū p̄ponit questio q̄ verita-
tes sint catholice censēde. ad quā r̄ndēt s̄m v̄nā opi-
nionē dicēt: q̄ ille sole veritates sint catholice 7 de ne-
cessitate salutis tenēde q̄ in canone biblie explicite vel
implicite continētur sub p̄pria forma: aut ex contentis
cōsequētia formali 7 necessaria sequūtur. Di.

Hereditasti cir

Cap. I

q̄ ca q̄sita ad p̄ns sufficiūt mibi. 7
iō ad aliud quō magi cordi habeo
festino. volo em̄ de heresib' mul-
ta inq̄rere. s̄ q̄ nōnūq̄ cognitio vni' d̄uoz ad
cognitionēz alteri' cōferre dinoscit. q̄o p̄-
mo q̄ veritates sūt catholice censēde. Ad.

Questio tua vnuz videt supponere: 7 aliud
querere. videt em̄ supponere q̄ nō oēs verita-
tes sunt catholice iudicande. quō br̄s aug. in
enche. exp̄sse defminat. Querit autē q̄ sūt illē
v̄itates que catholice sūt cēsēde. Di. Luz
br̄o aug. illud quō supponit fit miter teneam'

et circa quesitū sniam vnā vel plures enarra.
Ida. Circa quesitum sūt diuerse et aduerse
 snie. **Quarū** vna est: q̄ ille sole veritates sūt
 catholice reputade et de necessitate salutē cre-
 dende q̄ in canone biblie explicate vel impli-
 cite asserunt: ita q̄ si alique veritates in biblia
 sub forma ppua minime p̄tinet̄ ex solis t̄n cō-
 tētis in ea p̄sequētia necessaria et formali pos-
 sunt inferri: sūt inter catholicas cōnumerade
 Sicut bec veritas. xps est ver⁹ de⁹ et ver⁹ hō: in
 tota scriptura dina sub hac serie v̄boꝝ nulla
 ten⁹ inuenit̄: q̄ t̄n ex cōtētis in scriptura sacra
 p̄sequētia necessaria et formali p̄cludit̄: catho-
 lica est cēfenda et eā credere est necessariū ad
 salutē: oēs autē alie veritates q̄ nec in biblia
 sūt inserte nec ex cōtētis in ea p̄na formali et
 necessaria possūt inferri. licz in scripturis san-
 ctōꝝ et in diffinitionib⁹ sūmōꝝ pontificū asse-
 rant: et etiā ab oib⁹ fidelib⁹ teneant̄ nō sūt ca-
 tholice reputande: nec est necessariū ad salu-
 tem eis p̄ fidē firmiter adherere v̄l p̄pter eas
 rōnē vel humanū intellectū captiuare. Hanc
 suam sniam rōnib⁹ et auctoritatib⁹ cōfirmare
 nitit̄. Auctoritas p̄ma est salomonis. Pro-
 uer. xxx. ois sermo dei ignitus clypeus ē oib⁹
 sperantib⁹ in se ne addas quicq̄ v̄bis illius et
 arguaris iueniaritq̄ mēdax. Ex q̄b⁹ colligit̄
 q̄ v̄bis dīnis que in dīna scriptura habēt ni-
 hil penit⁹ est addendū tanq̄ necessariū ad cre-
 dendū. Hoc etiā testari videt̄ moyses Deut.
 iij. ca. et b̄tis Job. apod. vlt. quorū v̄ba. ca. ij.
 sunt adducta: p̄mi libri. Ex q̄b⁹ dat̄ intelligi
 q̄ sicut de scriptura sacra nihil penit⁹ est aue-
 rendū. ita nihil est penit⁹ addendū tanq̄ neces-
 sariū ad salutē. Hāc sniam auctoritate augl.
 conant̄ ostēdere. vnde Augl. in quadā episto-
 la ad hieronymū et recitat in decret. di. ix. ca.
 Ego. ait. ego solis scripturarū libris C̄ quiaz
 canonici appellant̄ didici b̄ timore hono-
 remq̄ deferre vt carū nullū auctozes aliqd̄ er-
 rasse firmissime creda. Si aliqd̄ aut̄ in eis in-
 uenero qd̄ videat̄ p̄trariū veritati nihil aliud
 q̄ mēdōsuz codicē esse vel nō esse assecutus in-
 terpretē: qd̄ dictū est vel minime me intellexi:
 se nō ambiga: alios aut̄ ita lego vt quātalibet
 sanctitate p̄tra ve doctrina polleant. nō ideo
 verū putem. qz ita ipsi senserint: s̄ qz per alios
 auctozes vel canonicas vel pbabiles rōnes
 q̄ a vero nō aberrat̄ mibi psuadere potuerūt.
 Dis v̄bis colligit̄ q̄ soluz canōib⁹ q̄ in biblia
 cōtinēt̄ necesse est fidē certissimā adhibere. et
 q̄ assertōib⁹ alioꝝ nō est necessariū ad salutē
 firmit̄ adherere. Itē b̄ idē augl. in lib. de vni-
 co baptismo vt recitatur di. ix. ca. q̄s nesciat.
 q̄p̄te sentire videt̄. ait em̄. q̄s nesciat sanctam

scripturā canonicā tā veteris q̄ noui testamē-
 ti certis terminis suis contineri. eamq̄ poste-
 riōrib⁹ oib⁹ epōꝝ lris ita p̄poni vt de illa om-
 nino dubitari et disceptari nō possit vtrū verū
 vel vtrū rectū sit q̄cqd̄ in ea scriptū esse cōsti-
 terit. epōꝝ aut̄ litteras q̄ post p̄firmatū cano-
 nem vel scripte sunt vel scribit̄ et p̄ sermonez
 forte sapientiozem cuiuslibet in ea re peritio-
 ris: et p̄ alioꝝ epōꝝ grauiorem auctoritatē do-
 ctioꝝq̄ prudentiā et p̄ cōcilia resp̄bendi licere
 si qd̄ in eis forte a veritate est deuiatū. Ex his
 v̄bis colligit̄ q̄ de sola sacra scriptura noui et
 veteris testamēti est illicitū dubitare vtrū sit
 verū vel rectū quicq̄ in ea scriptū esse consti-
 terit. Ergo de oib⁹ scripturis cōcilioꝝ genera-
 liū et cōsimiliū et quorūcūq̄ alioꝝ expositozū
 scripture diuine: ac etiā romanoꝝ pontificū
 et quorūlibet hystoriographozū post canonē
 editis p̄firmatū nō est illicitū dubitare et dis-
 crepare an a veritate exorbitent quecūq̄ scri-
 ptura cōsiterit in eis anteq̄ scripture noui et
 veteris testamēti consona demōstret̄. Item
 augl. in epla ad vincentiū et allegat̄ di. p̄dicta
 ca. noli. loquens de scripturis posterioꝝ no-
 uo et veteri testamēto. ait. hoc genus l̄rarū ab
 auctoritate canonis distinguēdū est. nō enim
 sic legūt̄ tāq̄ ex eis. ita testimoniū p̄terat̄ vt
 p̄tra sentire non liceat vbi forte aliter sapue-
 rint q̄ veritas postulat. Ex his habet̄ q̄ p̄ oē
 gen⁹ l̄rarū post canonē biblie licz senare. his
 p̄cordare videt̄ augl. in epla ad fortunatuz. et
 habet̄ di. p̄fata. c. Neq̄ q̄ ait. neq̄ quozlibet
 disputatoꝝ. i. expōnes p̄m glo. q̄uis catholi-
 corū et laudatoꝝ hoīuz velut scpturas canoni-
 cas habere debem⁹ vt nobis nō liceat salua
 honorificētia que illis debet̄ hoīb⁹ aliquid
 in eoz scriptis improbare atq̄ respucere si for-
 te inuenirem⁹ q̄ aliter senserint q̄ veritas h̄
 diuino adiutorio vel alijs intellecta vel a nos-
 tris. Ex his p̄cludit̄ q̄ nullis assertōib⁹ quo-
 rūcūq̄ que in scripturis canonicis non ha-
 bentur firmiter assentire quis constringit̄.
 Item de veritatibus quas docuit Augusti.
 Null⁹ teneat̄ eas de necessitate salutis re-
 cipere nisi in scripturis canonicis habeātur
 scdm̄ eundem Augusti. ostendūt. Nam in li-
 bro de trini. vt di. ix. recitat̄ ca. noli. ait. Nos
 li meis litteris quasi canonicis scripturis in-
 seruire: sed in illis que non credebas: cum in-
 ueneris incunctanter crede. In istis autem
 quod certum nō habeas C̄ nisi certum intelle-
 xeris Noli firmuz tenere. Et in epistola ad
 vincentium victorem. libro. ij. et habet̄ di. ix.
 ca. negare. ait. negare non possum nec debeo
 sicut in ipsis maiorib⁹ est ita esse multa in taz

Quarto

Conclusio

Opinio

Probat̄ aucto-
ritate p̄mo

Secūdo

Tertio

Libec secundus

multis opusculis meis q̄ possūt iusto iudicio
7 nulla temeritate culpari. Ex his cōcludit̄
q̄ scripturis b̄ti Auḡ. nō ē necesse incūctāter
adherere. Ergo eadē rōne nec septuris alioz
quozūcūq; q̄ in scriptozes biblicē nō habētur.

Pr̄cipua opinio
r̄sonibus.
Ratio p̄ma

Eniam memoratā etiā rōnib; moluit̄ osten-
dere. Quaru p̄ma est h̄. Extra illā scripturaz
nulla catholica v̄itas inuenit̄ in q̄ ois v̄itas
vtilis ad salutē habet̄. 7 ois falsitas iūmica sa-
luti dānat̄. S; fm̄ Auḡ. in scriptura dīna q̄c;
quid vtilē est inuenit̄: 7 q̄cqd̄ noxiū v̄l nociuū
est dānat̄. ergo extra sacra scripturā nulla ve-
ritas catholica repit̄. Secūda rō est hec. nō
min; sufficiēs p̄ fidelib; xp̄ianis ē nouū testa-
mentū vna cū veteri q̄ fuit solūmō vet̄ testm̄
p̄ hebreis. s; tota fides ad quam astringebāt̄
hebrei fuit exp̄ssa in veteri testō. ergo 7 tota fi-
des ad quā de necessitate salutē xp̄iani tenent̄
7 arcēt̄ in nouo testō 7 veteri cōtinet̄. q̄ xp̄ia-
nus de necessitate salutē nō tenet̄ ad credēdū
nec credere: qd̄ nec in biblia p̄tinet̄: nec ex so-
lis cōtētis in biblia pōt̄ p̄na necessaria 7 ma-
nifesta inferri. Tertio sic. Illud qd̄ eadē faci-
litate cōtēnit̄ qua p̄bat̄: ad fidē catholicā mi-
nime spectat̄ esso q̄ sit verus nō d; inter veri-
tates catholicas nūerari. S; fm̄ Hiero. de scri-
pturis dīnis loquētē: qd̄ de scripturis auctez
nō h; eadē facilitate p̄tēnit̄ qua p̄bat̄. q̄ nul-
la auctoritas q̄ ex scripturis auctoritate non
h; est inter veritates catholicas cōputanda.

Secūda

Tertia

Capm̄ secūdū i quo ponit̄ opinio p̄cedēti cōtraria
distingūēs diuersas veritates: s; magis 7 min; ad fidē
catholicā p̄tinet̄: q̄ etiā caplo sequētī p̄bat̄. Adā.

Cap. II

Ed alij isti sentē

tie nequa q̄ cōsentiūt dicentes: q̄
multe sūt v̄itates catholice 7 fidē
sapientes catholice q̄ nec in dīnis scripturis
habent̄ explicite: nec ex solis cōtētis i eis pos-
sunt inferri. q̄b; tñ fidē indubiā explicitaz vel
implicitā adhibere est necessariū ad salutē.
Ad cui; euidētīā dicūt esse sciēdū: q̄ p̄ter veri-
tates circa quas licitū est sic vel alit̄ opinari.
v̄itates quas qlibet catholic; certa credulita-
te explicite vel implicite tenere astringit̄ pos-
sunt in triplici differētia repiri. Quēdā enī
sūt de deo 7 xp̄o sc̄ m̄ humanitatē ex q̄b; p̄nci-
paliter sal; nostra depēdet sicut q̄ vn; est de;
7 tres sūt p̄sone. q̄ xp̄s est ver; de; 7 verus hō
passus 7 mortu; 7 q̄ resurrexit 7 ascendit̄ 7 c̄.

Alie sūt veritates ex q̄b; nō ita p̄ncipaliter
pendet sal; humana: eas tñ oportz firma fide
tenere. qz ex reuelatione vel approbatiōe dei
(cui null; debet catholicus dissentire) ad oz-
ebodoro; noticiam peruenerūt: q̄b; median-

tibus eas fideles posteri susceperūt. huiusmo-
di veritates sunt cōplures in canone p̄firma-
to cōtente. in quo etiā multe habent̄ de crea-
turis etiā de infidelib; hoib; que nō directe s;
indirecte quodāmodo ad salutē humani gene-
ris p̄tinere noscūt. sicut q̄ pharao madianite
chananei 7 alij infideles q̄ plurimi multas ter-
ras occupauerūt 7 filios israel multiplicē af-
fluxerūt. nōnullē etiā veritates huiusmōi ex p̄-
dictū canonē continent: q̄ tñ per reuelationē
7 approbationē dīna mediantib; aplis ad ca-
tholicos puenerūt. qz xp̄s dum viueret in car-
ne mortali cū aplis multa docuit eos et fecit
corā eis que tñ in biblia nō habent̄. Ex reuelā-
tiōe etiā sp̄s sancti (qui sc̄dm̄ p̄missionē xp̄i
docturus erat aplos oēm veritatē) multa que
nō habēt̄ in sacris lris didicerūt: q̄ postea cas-
tholicos docuerūt. Hēs veritates p̄dictas 7
que ex eis p̄sequētia necessaria oi tpe necessi-
tate habēte possūt inferri: dicunt̄ isti catholi-
cas esse tenēdas. P̄ter veritates hō p̄di-
ctas dicūt esse q̄sdā veritates alias q̄ ex solis
contentis in scriptura dīna 7 veritatib; q̄ ad
nos p̄ aplos puenerūt: cōcludi nō possūt q̄ tñ
ex p̄dictis veritatib; vel aliqua caruz 7 qui-
busdā alijs veris que in facto cōsistūt que nō
negari nō possūt manifeste sequit̄. Et de tali-
bus veritatib; que ad noticiā puenerūt exem-
plificare nitunt̄ dicētes q̄ talis veritas ē illa
Regule a sanctis patrib; sc; basilio: b̄ndicto:
augustino: 7 franco in iustitue: sūt licite me-
ritore 7 p̄fecte: qz licet ista veritas ex solis cō-
tētis in scriptura sacra 7 veritatib; quas ab
aplis ecclesia vniuersalis accepit inferri non
possit cū de istis sanctis 7 gestis ac regulis in-
stitutis ab eis: nulla in p̄dictis veritatibus
mētio habeat̄. illa tamē veritas simul ex scri-
pturis diuinis 7 gestis 7 actib; p̄dictorum
sanctorū de quib; gestis 7 actibus chustiano
rationali sufficiēter potest fieri fides: videtur
euidenter. Tales etiā veritates sunt ille: fi-
des quā tenuit̄ beatus Auḡ. fuit 7 est catholi-
ca putanda. Simboluz arhanasij est catholi-
cum reputandū 7 fidele. Sancta quatuoz cō-
cilia generalia rite celebrata veritatē catho-
licam diffinierūt 7 huiusmōi multe que ex so-
lis contentis in diuina scriptura et doctrina
apostolica inferri nō possunt: cū Auḡ. 7 arha-
nadius tunc nō fuerunt in rerum natura: nec
tunc illa concilia fuerunt celebrata. ex contē-
tis: tamen in illis et alijs veris euidenter pos-
sunt concludi. Tales veritates dicunt̄ esse
q̄ plurimas. Quarum aliquę doctrinis autē-
ticis sunt inserte: nonnullē vero in scripturis
nō habent̄. Istas v̄itates dicūt nō esse catho-

licas accipiendo vocabulū catholicę scribe: sed dicit eas sapere catholicā veritatē etiam si ex veris alijs intrā. Et iō vt dicit large accipiendo veritates catholice p̄nt veritates catholice nūcupari et illas veritates q̄s dicit sapere catholicā veritatē existimāt ab oi fidelī tenendas saltē implicite. Adhuc sunt alie veritates q̄s dicit solūmō in facto consistere: cuiusmōi sūt veritates de gestis ecclie et sctōz q̄ in gestis crōnicis et hystōijs fide dignis habent: quas etiā asserūt a fidelib⁹ minime respuendas. Ex his oib⁹ istī pcludūt q̄ mltę sūt veritates catholice: q̄ nec in scriptura sacra cōtinēt explicite nec ex solis cōtētis in ea possunt inferri. Et multe etiam sunt veritates alie quas oportz certa fide tenere.

Cap. III

Caplm̄ tertū in quo pbat opinio posita caplo p̄ce deuti auctoritatib⁹ et quinqz rōnibus. Discipu.

Artis diffuse nar

rashi illā secūdā sniam s̄ velle scire: an p̄ illa aliq̄ auctes vel rōnes valeāt allegari ad pbandū scz q̄ oporteat ad salutē aliq̄b⁹ veritatib⁹ adherere q̄ nec in liis sacris habēt nec ex solis cōtētis in eis necessario argumēto p̄nt inferri. Utrū autē tales veritates iustre loquēdo catholice debeāt reputari: nō curo qd̄ inuestiges. **Alia.** Assertio de q̄ interrogas mult̄ auctoritatib⁹ errōnib⁹ videt posse pari. hoc em̄ Innocē. tertī vt habet ex de ce. mis. ca. Lii marthe testari videt. ait em̄ mltā rā de v̄bis q̄ de fact̄ dñicis: iuenimus ab euāgelistis om̄ssa q̄ apli v̄l supplese vel facto exp̄isse legūt. Et infra idē. **Lredim⁹** ergo q̄ formā v̄boz sic i canone repit et a xpo apli: et ab ipsiſ coz accepērūt successores. Ex q̄b⁹ v̄bis colligit q̄ quis forma cōficiendi sacramētū eucharistie neq̄ repiat s̄m se totaz in scriptura dina: tñ q̄ illā formā xps tradiderit est credēdū. hoc etiā b̄tis Aug. sic allegatū est supra exp̄sse sentire videt cū dicit. palaz est q̄ in re dubia ad fidē et certitudinē valeat catholice ecclie auctas q̄ ab ipsiſ fundatissimis ap̄loz sedib⁹ vsqz in bodiērnū diez succedētū s̄bimet ep̄oz serie et tot p̄ploz assertiōe firmat. his v̄bis dat̄ intelligi vt videt q̄ ad faciendā fidē sufficeret auctas ecclie absqz scriptura dina. **Itē agato papa.** vt habet di. xix. c. Sic oēs ait. sic oēs aplice sedis sanctiones accipiēde sunt tanq̄ ipsi dina voce petri firmate. **Ex q̄b⁹ v̄bis** dat̄ intelligi q̄ oēs sanctiones aplice sedis sūt eiusdē auctoritatē euz scripturis b̄ti petri: q̄ inter scripturas dinas cōsent. ergo eis fides eq̄liter est p̄bēda. sed in sanctionib⁹ sedis aplice veritates plures habēt

que in scripturis diuis minime sūt inserte. et go plurib⁹ alijs veritatib⁹ est firmē adherendū **Itēz nicolaus papa** vt habet di. xxii. ca. i. ait. **Qui autē romane ecclie p̄uilegiū ab ip̄o sumo oium eccliarū capitē traditū auferre conat:** hic p̄culdubio in heresim labit. et paruz possit hic ē dicēd⁹ heretic⁹. **Ex quo dat̄ intelligi q̄ q̄ non vult heretic⁹ reputari necessario credere dz q̄ romana ecclia sup̄ oēs alias ab ip̄o xpo p̄matum accepit.** de quo tñ in sacra scriptura nulla fit mētio. q̄ veritates aliq̄ sūt credēde licz ex scripturis sacris inferri nō possunt. **In sul cimētū autē assertiōis eiusdez istī rōnes adducunt q̄rū p̄ma ducit ad incōueniēs.** q̄ si solis scripturis diuis. et his q̄ ex solis cōtētis in eis possūt inferri astringerēt xp̄iani fidem inducīaz adhibere: seq̄ret q̄ negare liceret aplos simbolū cōdidisse. b̄tm̄ petrū romanū pontificē fuisse. sed ē b̄ti petri de antiochia romā fuisse trāslatā. romanos p̄tifices petro successisse cū de his in scripturis diuis nil legat. **has tñ veritates v̄lis ecclia hacten⁹ tenuit p̄banit et docuit.** et p̄ oēs ecclia v̄lis errasset: qd̄ ois catholicus ecclastic⁹ p̄ incōueniēti dz b̄re. **Secūda rō est s̄.** Nō min⁹ tenēt catholici determinatiōib⁹ et diffinitōib⁹ romanoz pontificum (cū nihil p̄tra fidē diffiniūt catholicam) credulitate indubia adherere q̄ eozum statutis q̄n̄ nihil p̄tra dei volūtate p̄cipiūt obedire. s̄ oib⁹ statutū romanoz p̄tificū q̄n̄ nihil contra dei volūtate p̄cipiūt oportet cū oi humilitate et reuerētia obedire sicut p̄ sacros canones habet di. xii. ca. i. et etiā ca. p̄cept. **Et alibi in decretis ca. innumeris p̄stat apte. q̄ de diffinitōib⁹ et diffinitōib⁹ romanoz pontificū q̄n̄ p̄stat eos nihil p̄tra fidē diffinire catholicā oportz certissime adherere.** s̄ romani p̄tifices mltas veritates q̄ ex solo canone p̄firmato p̄bari non p̄nt diffiniūt firmē eē tenēdas. q̄ de necessitate salutē oportz nōnullis veritatib⁹ q̄ ex solis scripturis diuis p̄bari nō p̄nt fidē indubia adhibere. **Di.** Affecto scire an istī assertores ponāt exēplū de aliqua veritate que firmiter sit tenēda. que tamē nec in scripturis diuinis habet nec ex solis scripturis diuis illis p̄t apte p̄bari. **Alia.** Alia exempla eozum iam tibi monstrauī videlicet q̄ apli simbolū condiderūt. q̄ beatus Petrus fuit romanus pontifex. q̄ sedes beati petri fuit de antiochia romāz translata. q̄ beato Petro romanū pontifices successerunt. Aliud etiam ponunt exēmpluz de principatu romane ecclie de quo in scriptura dina nulla fit mētio: q̄ lz de papatu beati petri scriptura sacra exp̄sse loquatur. q̄ tñ beatus petrus romanā cepit ecclesiā in eadē

Prima

Secūda

dos allego.

Capitulū quartū in quo recitant due opiniones quibus scz assertionib⁹ sit assentiendū et q̄ libri seu sacros rū opuscula sint tāq̄ catholica habenda de quibus ponunt due conclusiones que etiā pbant. Discipul⁹.

Undus ille valde Cap. III

m mibi placet. qz p hoc sepe sciētiaz inflator experiar. poro cū questi 2º qº

uerim quib⁹ veritatib⁹ oporteat firmiter as sentire sup quo diuersas opiniones diuersoz reserasti quarū p̄ma habet cōsequēter dicere q̄ solūmō sacrarū scriptozū litterarū ē fides firmissima adhibenda. Secūda nō que mibi placet magis cōcedere debet etiā q̄ aliquid aliud est credēdū. Ad iterrogationē tuā a diuersis diuersimode rīdet. qdā em̄ dicit vniuersis p̄cilijs ḡnālib⁹ oib⁹ sūmis p̄tificib⁹ in his que diffiniūt esse credendū et oibus sancti scripture sacre tractatōib⁹ credere eē necesse: licet ea q̄ dicant p̄ sacrā scripturā nequeāt demonstrare. Pro hac assertiōe videt esse qd̄ legit di. xv. c. i. vbi de cōcilijs generalib⁹ recipiēdis habet apte. Et etiā ca. sicut et ca. sancta romana. De assertionib⁹ sūmōrū p̄tificū recipiēdis habet di. xix. c. si romano: rū. Et in plurib⁹ alijs. de traditiōib⁹ aut scōrū habet di. xv. c. sc̄tā. Alij vero p̄dicte assertio ni nō vsq̄quaq̄ cōsentiant asserentes q̄ licet assertionib⁹ generalīū p̄ciliōrū sit vniuersalit̄ adberēdū licet etiā mult̄ decretis seu etiā decretalib⁹ ac diffinitionib⁹ sūmōrū romanorū pontificū ac plurib⁹ opusculis scōrū doctorū p̄ eo qd̄ oīa que inueniūt in eis cōstat esse cōsona catholice veritati oporteat catholicos cōsentire. non tñ eo ipso q̄ romani pontifices vel sancti tradūt aliqd̄ esse tenendū est huiusmodi (tanq̄ consonū veritati) necesse accipere. Di. De generalibus concilijs et sūmis p̄tificib⁹ intrēdo aliqua postea ad materiam istā spectatā idagare. et iō hic nihil loq̄ris de ipsis. s̄ de sc̄tis obsecro resera: qd̄ p̄dicti sentiūt assertores. Ad. De sc̄tis duas p̄clones affirmāt. Quarū p̄ma ē. q̄ nō eo ipso q̄ aliq̄s sc̄us aliqd̄ opinat eē credēdū ē a cunct̄ fidelib⁹ tāq̄ veritati p̄sonū approbādū. Secūda p̄clo q̄ nō oib⁹ sentētijs q̄ inueniūt in scōrū opusculis iā pecclesiā diuulgat̄ ē firmiter adberēdū

Opinio p̄

Opinio 2º

Prima p̄clo pbat auctoritatib⁹ Aug. q̄ ponit di. ix. c. noli. et. c. negare. et. c. Ego. et. c. noli. et. c. neq̄. In q̄b⁹ manifeste asserit aug. q̄ nō nulla i opusculis scōrū et suis inserta licet fidelibus iusto mō absq̄ oī temeritate culpāre. Hoc etiā rōne molit̄ ondere. nā nō est necesse putare aliqd̄ eē verū p̄pter b̄ q̄ illi q̄ possunt

Exclusio p̄

conclusio 2º

Prima cōclusio pbat

Prima rō

Scriptura minime reperit: et ita de papatu romano ecclesie nihil p sola eadē scripturā potest ostēdi: et tñ firmiter tenere debemus: q̄ romana ecclesia papati h̄z sup alias ecclesias vniuersas. Di. De illo papatu romane ecclesie sup sede: qz de ipso postea tibi aliquas q̄stiones mouebo. Sz si isti assertores in aliqua alia rōne se fundant enarra. Ad. Adhuc alijs rōnibus fatagāt se munire. vnde tertia rō eozū est ista. Nō in minorū reuerētia et honore d̄z haberi ap̄loz doctrina: q̄ eoz canones et statuta: s̄ canones et statuta ap̄loz siue ea que i scripturis redegerūt. siue solo v̄bo que ipsi suari mā dauerūt firmi ter sūt seruāda. ḡ et oēs veritates quas scripro v̄ v̄bo apli docuerūt tāq̄ verisime sūt habēde. apli aut plurima docuerūt q̄ in scripturis canōis nō habēt verissime sūt cēsēde. q̄b⁹ p̄ p̄sequēs oportz ad hēsiōe certissimā cōsentire. Quarta rō est bec. Vniuersalis ecclesia nō p̄t errare ipsa restante veritate q̄ ait aplis Ad. vlt. vobiscū sum vsq̄ ad cōsumationē seculi. q̄ etiāz p̄ fide petri rogauit ne vnq̄ deficeret. imo q̄cumq̄ diceret ecclesiam vniuersalē errare in articulo fidei in scām ecclesiam catholicā vehementer impingeret. Ecclesia autē v̄lis multas p̄dicat veritates q̄ nec in scripturis d̄inis habēt: nec ex eis solis possunt inferri. sicut p̄ exēpla p̄tracta patz. igit̄ huiusmōdi veritates firmiter sūt tenēde. Quinta rō est bec. Non minoris auctoritatē sūt scripta sūmōrū pontificū et sc̄toz doctorū q̄ p̄ suis dogmatib⁹ cōscripserūt q̄ sint q̄cūq̄ cronice et hystorie siue fidelīū siue infidelīū que extra sacrā scripturā habēt. s̄z oīno fatuus censetur qui oēs cronicas et hystorias extra canonē biblię repobaret vsq̄ eas diceret minime approbādas. tūc em̄ liceret ea q̄ enarrant de sūmis pontificib⁹ impatorib⁹ regib⁹ regnis et alijs q̄ buscūq̄ q̄ nō inueniūt in biblia respuere et negare qd̄ incōueniēs est cēsēdū. ḡ multomaḡ scrip̄t̄ sūmōrū pontificū et sc̄toz q̄ p̄ suis dogmatib⁹ cōscripserūt q̄ nō inueniūt in biblia ē firmiter adberēdū. Di. Rōnes et auctoritates q̄s p̄ secūda snia adduxisti: fortes mibi vident. Et quibus nolim q̄ in toto h̄ ope manifestes q̄ sit tua assertio qn̄ p̄rias opiniones recitas et aduersas verit̄ in ḡnāli cupio scire an scz qn̄ illā assertionē q̄ tua est rōnib⁹ et auctoritatib⁹ munire conaris existimes oēs auctoritates et rōnes q̄s allegas p̄clusionē tuā demonstratiue pbare. Ad. Pro snia quā reputo verā moriua qn̄q̄ demonstratiua interdū p̄ba bilita tātū nōnūq̄ solūmō apparētia p̄pter aliquos exercitandos aut pbandos seu rēptans

Tercia

Quarta

Quinta

errare hoc sentiunt. nā ppter solā estimationē
illoz q̄ possūt asserere falsū p̄ nō nō est eo ipso
aliqd̄ asserendū p̄ nō. quia tales sic sentiunt.
sed sancti stante sanctitate possūt errare: etiā
p̄tra catholicā v̄ritatē. igit̄ hoc q̄ sc̄ti aliquid
sentiūt esse verū: nō est efficaciter adberēdus
maior ē apta. minor exēplo 7 rōne p̄bat. Exē
plo q̄dē de brō Auḡ. q̄ sanct̄ existēs plurima
scripsit 7 docuit cōtra v̄ritatē catholicā quoz
aliq̄ postmodū reuocauit. hoc etiā rōne p̄bat
Nā error q̄ p̄tinaciā nō habet am̄erā: nō ob
uiat sc̄ritati. Sz cōtingit aliq̄ue errare cōtra
catholicā veritatē absq̄ p̄tinaciā. ergo nō est
incōueniēs affirmare sc̄tos stāte sc̄ritate poss
se errare cōtra catholicā v̄ritatē absq̄ p̄tinaciā.
7 ita nō est necesse oib̄ q̄ sc̄ti dicāt firmi
ter adberere. Secūda cōclusio p̄bat. nemo
debet cōtrarijs assentire: s̄ sc̄ti in suis opuscu
lis iam p̄ ecclesiāz diuulgatis inter se iueniūt
p̄trarij. etiā in his que ad fidē 7 doctrinā apo
stolicā p̄tinere noscūt. nā vt habet vt di. xxvi.
circa doctrinā br̄i pauli dicent̄ q̄ oportz ep̄m
vni⁹ v̄rois esse virū 7 nō pluriū. hieronym⁹ 7
Auḡ. sn̄ias p̄trarias ptulerūt. hinc est q̄ glo.
di. predicta ca. i. dicit male sentit hic hierony
mus. vñ Auḡ. cū corrigit in primo. Isti etiāz
sc̄ti multi sic p̄tz in eoz epl̄is 7 recitat glo. ad
Gal. xi. de rep̄hēsiōe q̄ br̄is Paul⁹ dixit br̄m
Pet̄rū eē rep̄hensibilez d̄ia sentiebāt. Br̄is
etiā cypriān⁹ de baptismo hereticoz aliter q̄
br̄is Auḡ. scripsit. vñ 7 br̄is Auḡ. eūdē sc̄m
cypriānū redarguit loquēs em̄ de sc̄to cypriā
no 7 alijs. vt habet de p̄sec. di. iij. ca. quo ait.
nō ob aliud v̄suz est etiā q̄busdā egregijs vi
ris 7 antistib⁹ xp̄i inter quos p̄cipue br̄is Cy
priān⁹ eminebat nō esse posse apud hereticos
vel sc̄ismaticos baptismū xp̄i: vbi qz nō distin
guebat sac̄m ab effectu vel vsu sacramēti. et
qz sac̄m atq̄ eius vsuz in liberatiōe a p̄ctis 7
cordis rectitudine apud hereticos nō iuenie
bat ipsū q̄ sac̄m illic nō esse putabat. hec aut̄
est sn̄ia cypriāni de sacramēt̄ hereticoz cui⁹
p̄trariū Auḡ. ibidē dicit 7 asserit. Ad manifeste
ergo sc̄ti circa sac̄ra eccl̄ie cōtraria dogmati
zāt. hinc di. xxxij. c. adhuc sciēdū. legit̄. Sciē
dū vero q̄ canones ap̄loz quoz oīuz auctoz
tate ouētalis eccl̄esia 7 ex p̄te romana v̄t̄ et
insignis martyr cyp̄an⁹ 7 oēs ep̄i cū eodē ba
ptismū hereticoz lauachū diaboli appellat.
Stephan⁹ vero 7 comeli⁹ martyres 7 pontifi
ces romani 7 venerabilis Auḡ. in libro de ba
ptismate eūdē cypriānū 7 p̄fatos ep̄os ob
hāc causāz vebemēt̄ redarguerūt affirman
tes baptismā siue ab heretico siue a sc̄ismatico
eccl̄astico mox traditū siue celebratū esse

ratū. Ex his colligit̄ q̄ cypriān⁹ 7 Auḡ. de sa
cramēto eccl̄ie d̄ia tradiderūt q̄ etiā reperit̄
tur in scripturis eoz: sic ex p̄dictis. 7 ca. eius
de cypriāni q̄d̄ habet. i. q. i. c. si q̄s. p̄z apte. nō
ergo oib̄ assertioib⁹ in opib⁹ sc̄tozū inuētis
debet catholicus adberere. Di. De sc̄toz
libris tā apte p̄basti q̄ nō sunt in oib⁹ appro
bandi q̄d̄ nequeo dissentire. Ex quo sequit̄ q̄
nihil auctoritat̄ remāsit in eis qz sicut in instru
mēta: ita etiā scripture q̄cūqz in p̄te inueniūt
falsē in totū reprobāt v̄l salte suspecte reddūt
vñ 7 de scripturis sac̄ris. vt habet di. ix. ca. si
ad scripturas sac̄ras. asserit Auḡ. q̄ si ad eas
admissa fuerint v̄l officiosa mēdacia nihil au
ctoitat̄ remanebit in eis. dic̄ q̄ quō isti m̄dēt
ad illud q̄d̄ (de approbatiōe opusculoz sc̄toz
inter q̄ etiā opuscula cypriāni 7 auḡ. 7 hiero.
numerāt) di. xv. legit̄ manifeste. Alia. Dic
cunt isti q̄ non oīa opuscula sc̄toz q̄rū ad oīa
cōtenta in eis sūt p̄ eccl̄iā approbata. Lon
stat em̄ q̄ in libris br̄i Auḡ. multa inueniūt
contraria v̄ritati que etiā ipse postmodū re
uocauit 7 ita illa minime approbāt. Et sic est
de libris br̄i auḡ. ita est de libris m̄toz alioz
sc̄toz q̄ neq̄q̄ quo ad oīa approbāt. oēs em̄ libri
sc̄toz de q̄b⁹ in di. p̄dicta sit mētio approbāt
quo ad oīa que nec p̄ auctoritatē nec p̄ alios
sunt correcta. Di. Istō mō libros heretico
rum approbares quo ad oīa q̄ per catholicos
minime sūt correcta. oēm em̄ veritatē ē licitū
approbare. Alia. Dicūt isti q̄ nō est s̄lle de
libris hereticoz 7 de libris sc̄toz. qz in libris
hereticoz: falsa p̄ncipaliter tractant̄ 7 asse
runt. pauca aut̄ vera inueniunt̄ inserta. In li
bris vero sanctorum vera p̄ncipaliter inten
dunt̄ 7 pauca reperiūt̄ cōtraria veritati. 7
ideo p̄pter pauca inutilia nō sūt tanta v̄tilia
respūeda. Di. Explica mihi an isti putant
omnes veritates in libris sanctorum inuētis ca
tholicas esse censendas. Alia. Nullaten⁹
arbitrāt̄ oēs veritates tractatas in libris san
ctorum esse catholicas. vñ dicunt q̄ sancti aliq̄
tanq̄ catholica: quedā aut̄ tāq̄ necessaria nō
ad fidem spectant̄. nōnulla vero tanq̄ p̄ba
ta tradiderūt. hoc v̄lterius ex auctoritatibus
Auḡ. que di. ix. ponunt̄ scz ca. noli. et ca. nega
re. et ca. neq̄. p̄batur etiā aperte. cui etiā
concordat Anselmus lib. i. cur deus homo. di
cens de peccato q̄ omnia que dico sic volo ac
cipi vt si quid dixerō: q̄d̄ maior non cōfirmat
auctoritas q̄uis illud ratione p̄bare videat
non aliā certitudine accipiat nisi q̄ interim
mihi videt̄ donec deus mihi melius reuellet.
Ex quib⁹ verbis colligit̄ q̄ Anselm⁹ nō nulla
tanq̄ p̄abilia solūmō dicere intēdebat. 7c.

Capitulum quintum in quo recitantur quatuor genera veritatum quibus non licet christianis aliquantulum dissentire. Discipulus.

Cap. V

¶ Verbis istis

que narraſti magnam occasionez cogitandi mihi dediſti. de iſtis tamen plura querere nequaquam nunc intendo. ſed quorū generibus veritatis oportet catholicos aſſentire ſecundum ſententiam predictorum. abſque omni probatione tibi placeat indicare. *Ad.* Tenet iſti quod quatuor ſunt genera veritatum quibus non licet christianis aliter diſſentire. Primum eſt earum que in ſcriptura ſacra dicuntur vel ex eis argumēto neceſſario poſſunt inferri.

Primum genus

2^m

3^m

4^m

5^m

Secundum eſt earum que ab apoliſtis ad nos per ſucceſſentium relationem vel ſcripturas fidelium pervenerunt. licet in ſcripturis ſacris non inveniatur inferre nec ex ſolis eis poſſunt neceſſario argumēto concludi. Tertium eſt earum quas in fide dignis chronicis et hiſtoriarum relationibus fidelium invenimus. Quartum eſt earum que ex veritatibus primi generis et ſecundi tantummodo vel que ex eis vel alterius earum una cum veritatibus tertii generis poſſunt manifeſte concludi. Quintum eſt earum quas de preteritis veritatibus revelatis apoliſtis aliis revelavit vel etiam inſpiravit ac noviter revelaret vel etiam inſpiraret que revelatio vel inſpiratio ad univverſalem eccleſiam abſque dubitatione pervenit vel etiam perveniret. *Di.* Quis non intendit de iſtis te amplius moleſtare: quia tamen unus generis veritatis de quo nullus dubitat catholicus omiſiſti edicere. quare iſti inter aliquas veritates illas que in determinationibus et diffinitionibus eccleſie reperiuntur nequaquam enumerant. *Ad.*

De illis veritatibus mentionem non faciunt ſpecialiter quia putant quod eccleſia rite procedens nullam veritatem determinat aut diffinit niſi in ſcriptura ſacra aut traditionibus apoliſtorum aut chronicis hiſtoriarum vel revelationibus indubitabilibus fidelium vel his que ſequuntur ex predictis aut aliquo predictorum vel in revelatione ſeu inſpiratione divina modo debito manifeſta valeant ſe fundare et ideo omnes veritates quas determinat vel diffinit eccleſia: ſub aliquo quatuor generum preſertim conprehendi noſcunt. *Di.* Illa que refertur viget contra poſſitum preceptum interrogare. quod de approbatione canonis bible et aliorum librorum poſtea ſcriptorum ac omnium aliorum que eccleſia noſcit approbare aſſertores ſentunt memorati. *Ad.* Hoc per certiffimo tenent quod non eſt in preterito eccleſie quicquam ad placitum approbare vel etiam reprobare. ſed eccleſia rite approbando quicquam in aliquo predictorum generum quatuor veritatum ſe fundavit. unde ad probationem quantum ad rem licet quantum ad nomen a determinatione vel diffinitione in

poſſitum non diſcernunt. 77.

Capitulum ſextum in quo ponitur deſcriptio hereſis contra quam etiam obijcit capitulo ſequenti. Diſcipulus.

¶ Veritatibus theologis

Cap. VI

ſeu catholicis nonnulla que ſunt ſua. Nunc vero ad hereſes eis contrarias traſeamus. In primis autem affecto ſcire ſi diffinitionem hereſis datam ab aliquo invenimus. *Ad.*

Deſcriptio hereſis.

Quidam diffiniunt ſeu diſcribunt hereſim dicentes. quod hereſis eſt dogma falſum fidei contrarium orthodoxe. In qua deſcriptione loco generis ponitur dogma falſum. quod omnis hereſis eſt dogma falſum: ſed non omne dogma falſum debet hereſis reputari. quod autem omnis hereſis ſit dogma falſum. beatus Hieronymus videtur habere. xxiii. q. iij. c. inter hereſim reſtat aperte dicens. hereſis puerſum dogma habet. dogma autem puerſum eſt falſum dogma hereſis ergo eſt falſum dogma. ſed non omne dogma falſum eſt hereſis. nam ſecundum Auguſtinum in epiſtola in multis rebus errare: nullum autem minimum eſt peccatum. ſed hereſis ſicut infidelitas graviffimum eſt peccatum. ergo non omnis error eſt hereſis. Ex quo concluditur. quod non omne dogma falſum eſt hereſis. cum omnis error dogma falſum ſit conſeſendus. dogma ergo falſum in deſcriptione hereſis per generem ponitur ſecundum iſtos. fidei autem contrarium orthodoxe ponitur loco differētie. per hoc enim ab aliis falſis que non ſunt hereſes convenienter hereſis eſt diſtincta. nam alia dogmata falſa non ſunt contraria fidei catholice. et ideo hereſes minime nuncupantur.

Di. Ex verbis beati Hieronymi allegatis moueor ad querendum an beatus Hieronymus cum dicit hereſis perverſum dogma habet. intendit diffinitionem aut deſcriptionem aſſignare. *Ad.* Dicunt illi quorum ad precedentem interrogationem ſententiam recitavi: quod large accipiendo perverſum per qualicumque pernicioſo ſeu nociuo beatus Hieronymus non intendit ibi hereſim diffinire. multa enim ſunt dogmata pernicioſa que hereſes nullatenus ſunt cenſenda. Si autem puerſum accipiat magis ſtrictè per illo quod eſt pernicioſum in doctrina religionis que admodum ſecundum beatum Auguſtinum unum generis medaciſ eſt quod invenitur in doctrina religionis. ſic poterit concedi quod beatus Hieronymus ibidem intendit deſcriptionem hereſis aſſignare. et ſic dogma puerſum accipitur pro dogmate falſo fidei catholice ſecundo orthodoxe.

Capitulum ſeptimum in quo obijcit contra diffinitionem datam de hereſi ad quam rñdet capitulo ſequenti. Diſci.

¶ Benter ſcire an

Cap. VII

omnes concorditer reputant hereſim per dicto modo deſcribi debere. *Ad.* Sunt quedam qui non putant hereſim taliter deſcribi.

scribendaz: qui tali rōni imiti vident. multa dogmata falsa fidei p̄traria orthodoxe fiunt nouiter hereses: quibus nō de nouo incipiāt eē falsa fidei p̄ria orthodoxe q̄ p̄uifq̄ hereses de beat̄ reputari sunt dogmata falsa fidei orthodoxe cōtraria. Ex quo euidenter cōcludit̄ q̄ nō oīa dogmata falsa fidei p̄ria orthodoxe debeant hereses reputari. antecedens videt̄ cuius dēs q̄ multe sūt noue hereses quibus p̄us falsa dogmata fuerint fidei orthodoxe p̄ria. vrb̄an⁹ em̄ papa vt̄ habet̄. xxiiij. q. iij. c. notādum. ait. sanct⁹ Aug⁹. cū legat̄ sc̄tē romane ecclie ⁊ cū sanct⁹ ep̄is suis pelagiū ⁊ celestinū nouas heresim in scām dei ecclesie introducētes excōicauit. Ex q̄b⁹ h̄bis colligit̄ q̄ pelagiū ⁊ celestin⁹ opinionē q̄ tunc erat noua heresis: in eccliam introduxerūt: ⁊ tñ illa opinio fuit p̄uif cōtraria fidei orthodoxe. ergo illa opinio seu assertio p̄uifq̄ esset heresis fuit dogma falsum fidei p̄trariū orthodoxe. ⁊ ita illa nō est descriptio p̄ueribilis cū heresi. hinc gratian⁹. xxiiij. q. i. c. i. §. omni em̄. ait. *Dis heretic⁹ aut iā dānata heresim seq̄: aut nouā cōfingit.* Et glo. ibidē dicit. *Et tu dic indistincte seu veterē. i. heresim siue nouā sequat̄ excōicatur.* est h̄ sit occultus. glo. etiā dicit. *Si scire plātū meū esse hereticū q̄ nouā heresim fingit: nec tñ p̄dicaret si me excōicaret celebrare ⁊ in occulto.* Ex his habet̄ apte q̄ fuerunt ⁊ p̄nt esse hereses noue. que tñ nō sūt noua falsa fidei cōtraria orthodoxe ⁊ p̄ p̄ns nō oē falsus fidei cōtrariū orthodoxe debet inter hereses computari.

Capitū. viij. in quo dupliciter respondet ad obiectiones factas capitulo precedenti. Discipulus.

Is nō obstanti

bus diffinitio seu descriptio heresis supra dicta cōgrua mihi videt̄. Quāliter igit̄ p̄dictis obiectionib⁹ r̄ndet̄ indicare di gneris. *Alia.* Qui p̄dictā diffinitionē vel descriptiones assignat. Dupliciter r̄ndere conat̄. p̄mo em̄ dicit̄ q̄ aliqua heresis d̄: nouiter esse noua. non q̄ in rei veritate incipiat heresis esse nouiter: s̄ q̄ nouiter est asserta. p̄mo nō loquēdi q̄b⁹ alique v̄itates necesse dicit̄ eē noue. nō q̄n p̄us fuerint v̄itates: sed dicit̄ eē noue: q̄ sūt nouiter publicate ⁊ dogmatizate. Et iā tali mō aliqui errores dicit̄ eē noui nō q̄n p̄us fuerint in rei veritate errores: s̄ dicit̄ noui q̄ nouiter sūt asserti. ⁊ ille modus loquēdi ex h̄bis gelasij pape: vt̄ habet̄. xxiiij. q. i. c. i. colligit̄ euidenter. ait em̄ achaci⁹ nō est fact⁹ inuentor: noui erroris s̄ veteris imitator cui cōcordat felix papa in eisdē t. et ca. et. ix. c. achaci⁹ dicit̄. achaci⁹ nō sūt noui. v̄. pp̄ij in:

uētor erroris. Ex q̄bus h̄bis dāt̄ intelligi q̄ si achacius fuisset erroris assertor: fuisset reputatus noui erroris inuentor. ⁊ tñ idē error: fuit antea error: censendus. Al̄. vlti em̄ errores anteq̄ assertat̄ ab aliquo: ab alijs nō erratib⁹ resp̄ndat̄. ⁊ p̄sequēs anteq̄ habeat̄ assertores vel defensores sūt errores cōfendi: ⁊ tñ s̄m illuz modū loquēdi si alijs inciperet eos defendere diceret̄ noui errores ⁊ simili mō loquēdi. q̄ dā atheniēses: vt̄ habet̄ Act. xvij. dicebat̄ de brō paulo. nouoz demonioz videtur am̄nias: esse appellātes noua demonia: nō q̄ putabant q̄ antea nō fuissent demonia: s̄ q̄ putabant antiqua demōia a paulo nouiter p̄dicari. ⁊ ita dicunt aliq̄ alijs hereses vocari nouas p̄pter nouitātē assertiōis vel defensiōis qua alijs eas nouiter asserti: vel defendit. que tñ p̄us in rei v̄itate fuerūt hereses reputande. Aliter r̄ndent p̄dictis (vt̄ dicit̄) minime obuiādo q̄ quēadmodū notat̄ in glo. extra de sum. trim. ⁊ si. ca. c. i. fides aliter d̄: credulitas sc̄dm quā credim⁹ qd̄ nō videm⁹ ⁊ alio mō dicitur collectio articuloz fidei. licz etiā dicitur alijs sex modis. vt̄ habet̄ ibidē. sic taz error: q̄ heresis pōt̄ dupliciter dici. pōt̄ em̄ vno mō error: dici act⁹ vel habit⁹ quo q̄s errat. alio mō ipsuz obiectū talis habit⁹ vel act⁹. p̄mo mō errandi vocat̄ error. heresis etiā pōt̄ accipi vno mō p̄ habitu vel p̄ actu heresis. alio mō dicit̄ obiectū talis habit⁹ vel act⁹. p̄mo modo accipiēdo heresim ⁊ cōsilit̄ errorē multe p̄nt esse noue hereses ⁊ noui errores q̄ vel q̄ antea hereses vel errores nō fuerūt. Sc̄do mō accipiēdo heresim nō dicit̄ noue hereses nisi q̄ nouiter sūt asserte sicut̄ dictū est in r̄nsiōe prior̄ et cōsimiliter de multis errorib⁹ potest̄ dici. ⁊ c.

Capitū. ix. in quo iterū obicit̄ contra descriptiones heresis ex dicto hieronymi. Discipulus.

Et mihi videtur

vtractata difficultas de heresib⁹ nouis maḡ est vocalis q̄ realis ⁊ ideo circa ipsam nō ampl⁹ imozens. s̄ an alit̄ obijciat̄ contra descriptionē heresis supra dictā noli celare. *Alia.* Per h̄ba b̄ri hieronymi q̄ ponit̄. xxiiij. q. iij. c. heresis. dicta heresis descriptio improbari videt̄. ait em̄ hereses autem grece ab electione d̄: q̄ scz eā vnusquisq̄ eligat disciplinā quā putat esse meliorem. Ex q̄b⁹ h̄bis duo dāt̄ intelligi. p̄mū ē q̄ ex quo heresis ab electiōe d̄: nullū falsus (anq̄ ipsū elegerit dogmatizare vel opinari aut asserere) debet inter hereses cōputari. secūdū est q̄ cū nō solū infideles: s̄ etiā catholici ⁊ fideles eligant disciplinā quā putat̄ meliōrē nō solū as:

Secūda r̄nsiō

Cap. IX

b

Cap. VIII

Prima r̄nsiō

seruantes infidelium: sicut etiam assertiones catholicorum et fidelium debent hereses appellari. et ex utroque istorum concluditur quod descriptio heresis sepe dicta est incongrue assignata etc.

Capitulum. x. in quo respondetur ad dictum hieronymum ubi etiam ostenditur quod non omnis electio doctrine falsae et ecclesie catholice contraria debet heresis reputari. et quod assertiones infidelium non sunt hereses. Discipulus.

Cap. X

Sta obiectio mi

bi fortis videtur sicut quod liter rindeat ad ipsam non differas explicare. Ad. Dicitur illi quod verba scripturarum sane intelligenda sunt quorum intellectus sepe ex diuersis eorum dicitur accipi debet. et ideo non solum intelligenda sunt sicut in superficie sonant. et ideo dicitur quod licet predicta verba beati Hieronymi prima facie videantur prendere quod ante electionem actualem nullum falsum debeat heresis appellari et quod omnis disciplina quae quae putat meliorem sine sit vera siue falsa possit ad heresim pertinere non tamen sic intelligitur Hieronymo. nam Hieronymo scribens predicta verba super epistolam ad Galatas in scisma et heresim habere esse arbitrat quod heresis prorsus dogma habet scisma post principale dissensionem ab ecclesia pariter separat. et parum post. ceterum nullus est scisma nisi sibi aliquam heresim confingat ut recte ab ecclesia recessisse videatur. Ex quibus verbis datur intelligi quod secundum beatum Hieronymum heresis sine peruerso dogmate prorsus ecclesie doctrine minime inuenitur quare verba Hieronymi cum dicit heresis autem grece ab electione dicitur etc. de electione non cuiuscumque discipline falsae sicut contrarie ecclesie discipline: dicitur intelligi. et non dicitur intelligi de electione actuali: sicut etiam magis potest dici qua aliquis perest discipline falsam contrariam discipline ecclesie eligere quam putat meliorem.

Capitulum. xi. in quo inquiritur. vtrum omnes assertiones que quolibet sacre scripture aduersant sint inter hereses esse putande. et respondetur secundum unam opinionem quod etiam verba eius duabus rationibus ad quos rindeat ca. xiiij. Discipulus

Cap. XI

Ideo quod verba

Hieronymo sic intellecta predictae descriptioni heresis non repugnat. Ex quo sequitur videtur quod omnes assertiones que scripture sacre quolibet aduersant sunt inter hereses computande sicut an omnes christiani sentiant et affirmet ignoro. quod resti aliquid hoc non sentiunt enarra. Ad. si fuerunt manichei qui verus testis minime receperunt: aliquid etiam heretici multa in nouo testamento respuerunt. Di. Illi de quibus nunc loquor fuerunt ab ecclesia heretici damnati de quibus non curo sicut libenter cognoscere an sint aliquid catholici vel alii ab ecclesia nullatenus damnati: qui non reputet omnes assertiones hereticas que sacre scripture quo

libet aduersant. Ad. Sunt quaedam moderni dicitur ceteris quod multe assertiones sunt que in rei veritate aduersant divine scripture que tamen ab ecclesia minime sunt damnate nec sunt inter hereses numerande. que admodum multe sunt veritates consone scripture divine que tamen non sunt per ecclesiam diffinitive vel determinate non sunt inter veritates catholicas computande: sicut postquam assertiones divine scripture contrarie sunt et fuerunt per summum pontificem damnate per heresibus sunt habende et veritates consone sacre scripture postquam fuerunt per summum pontificem diffinitive seu determinate catholice sunt censende. propter quod dicitur quod papa potest facere nouum articulum fidei et eadem ratione potest facere quod eadem assertio que prius non erat hereticalis postea per damnationem esse hereticalis incipiat. Di. Nec opinio multis prioribus assertionibus que videbantur mihi probabiles apparet omnino repugnans. ideo si rationibus vel autoritatibus satagat se defendere: declara.

Ad. Et audio in duobus predictis se fundat. Primo in ea alexandri terti ex de hereticis. cum christus ubi ut dicitur facit nouum articulum scilicet christus est deus et homo. quod ante alexandri predicti licebat ut dicunt non credere christum esse deum et hominem. Secundo fundant se in questione domini Hieronymi. cum inter nonnullos in qua diffinitio deinceps esse hereticum dicere christum et eius apostolos non habuisse aliquid nec in spiritualitate in coram et per spiritus antea non fuit hereticus. Ex quibus sequitur quod papa potest novos articulos fidei facere et potest facere quod assertiones que non fuerunt hereticas esse hereticas de nouo incipiant. Di. Exemplum adductum de questione patris scriptissimi domini Hieronymi. papa petro. petro quod nullatenus hic pertractes. quod ut dixi postea de tota doctrina eiusdem summi patris tibi quoniam mouebo: sicut si per quoniam predicta vel opinione aliquas rationes cogitasti: profer easdem.

Ad. Opinio inuoluta potest aliter muniri. Primo sic. per assertio heresis est assertio hereticorum condempnanda: sicut multe fuerunt assertiones falsae de quibus assertores earum ante fuerunt ab ecclesia condempnate non fuerunt tamen heretici condempnandi. sed postquam dicte assertiones fuerunt ab ecclesia condempnate: fuerunt assertores earum tamen heretici condempnandi. quod tales assertiones ante condempnationem ecclesie non fuerunt inter hereses computande que tamen post damnationem per heresibus fuerunt habende et per spiritus eadem assertio que primo non est heresis per damnationem ecclesie cum heresibus numerat. quare eadem ratione eadem assertio que primo non est catholica postea per approbationem ecclesie fit catholica. huiusmodi autem approbatio et damnatio spectat ad summum pontificem. quod summus pontifex de assertionem non catholica potest facere catholicam et de assertionem non hereticam potest facere hereticam et ita nouum articulum fidei facere potest. maior: huiusmodi ratio est manifesta.

fundamentum opinionis

pro opinione

Admo: ex epulis pbat apte. nā greci negātes spm sc̄m pcedere a filio. an dānationez asser- tionis eoz nō fuerūt heretici reputati. qui tñ post dānationē eiusdez inter hereticos depu- tāf. assertores etiā opiniois ioachim a sc̄ilio gñali dānate post dānationē heretici iudicāt ipse tñ abbas ioachim quīs an dānationē as- fitionē eādē tenuerit: nō tñ fuit hereticus. vt ba- betur eē de sū. tri. a fi. ca. c. dānamus. Silit̄ q̄ post p̄stōnē alex. iij. q̄ habet eē de here. cū r̄ps tenuerūt q̄ r̄ps nō est aliqd̄ fm q̄ hō: sūt here- tici iudicandi fm q̄ Blo. notat ibidē q̄ tñ an tea p̄ hereticis mime habebāt. p̄ q̄ p̄ non. nullis assertōib⁹ nō sūt assertores an dānatio- nē heretici reputādi q̄ tñ post dānationez inf̄ hereticos cōputāt. Secūdo sic. Ille ad quē p̄tinet auctēricē. diffinire q̄ assertio catholica 7 q̄ heretica est cēfenda: de assertiōe nō catho- lica catholica 7 de assertiōe nō heretica here- tica facere pōt. qz aliter diffinitio sua nihil vi- deret penit⁹ opari plusq̄ diffinitio v̄l detmi- natio doctorū q̄ p̄ auctēs v̄l rōnes declarāt 7 pbat q̄ assertio in rei v̄itate est catholica 7 q̄ hereticā est imanda: s̄ ad sūmū pōtificē nō so- lū p̄ modū docētis v̄l doctrinē: s̄ etiā auctē p̄- tinet diffinire que assertio catholica q̄ hereti- ca est cēfenda. ḡ sūm⁹ pontifex de nō catholi- ca catholicam 7 de assertione nō heretica be- reticam facere potest. 7c.

Ratio 2^a

Capitulu. xij. in quo ponit̄ opinio cōtraria opinioni p̄cedenti q̄ pbat quatuor rōnib⁹ vbi oñdit q̄ veritates fidei sūt imutabiles et imutabiliter catholice. Disti.

Ste due ratiōes

Cap. XII

Opinio con- traria

Rō 3^a p̄ opi.

i apparetia hie videt̄: tñ p̄clusio est mihi difficilis ad renēdū. vñ si aliq̄ asserāt p̄trariū tibi placeat explicare. Adā. Sūt multi dicētes q̄ sic q̄tū ad ea q̄ spectāt ad fidē nostrā 7 neq̄q̄ ex volūtate hūana de- pēdēt nō pōt sūm⁹ pōtifer nec etiā tōta ecclia dei. de assertiōe nō vera facere verā: nec de as- fertiōe nō falsa facere falsā. ita nō pōt de as- fertiōe nō catholica facere catholicā. nec de assertiōe nō heretica facere hereticā. 7 iō non potest nouū articulu fidei facere. nec de here- ti pōt facere heresim quocūq̄ mō. qz sic verita- tes catholice absq̄ oī approbatione ecclie ex natura sunt imutabiles. 7 imutabiliter vere: ita imutabiliter sūt catholice reputāde. 7 cō- siliter sic hereses absq̄ oī dānatiōe ecclie sūt falsę: ita absq̄ oī dānatiōe ecclie sūt hereses. Di. Luz ista snia magi me alliciat: iō si pōt rationib⁹ cōfirmari eas nō differas allegare. Ad. Ista snia rōnib⁹ paucis oñdit̄. quarum p̄ma ē bec. Si aliq̄ v̄itas ē catholica: aut ē di-

cenda catholica qz a deo reuelata: v̄l qz in scri- pturis dinis cōrenta: vel qz ab v̄li ecclia rece- pra. v̄l seq̄t̄ ex illis v̄l aliquo illoz q̄ sūt dimit⁹ reuelata: 7 i scripturis dinis iūta: 7 ab eccle- sia v̄li recepta. v̄l qz a sūmo pōtifice approba- ta. si aliq̄ v̄itas ideo ē catholica qz est a deo re- uelata: 7 reuelatio dina nullaten⁹ depēdet a sūmo pōtifice approbatiue. nec ex approbati- one tot⁹ ecclie. ḡ approbatio sūmi pontificis nihil facit ad h̄ q̄ talis v̄itas sit vere catholi- ca. Si det̄ sc̄dm. i. q̄ aliq̄ v̄itas est catholica: qz in scripturis dinis inserta 7 p̄stat q̄ talē ve- ritatē inseri i scripturis dinis ex nulla appro- batiōe ecclie vel pape depēdet. ḡ talis v̄itas absq̄ oī approbatiōe tali est inter v̄itates ca- tholicas nūerāda. Si det̄ tertiu. i. q̄ aliq̄ veri- tas est catholica. qz in scripturis dinis inser- ta: 7 ab ecclia v̄li acceptatā v̄l recepta: q̄ redū est q̄re ecclia v̄lis talē recepit v̄itatē. v̄l qz sic dimit⁹ approbat̄: reuelat̄ vel inspirat̄. 7 tunc absq̄ tali receptiōe ecclie vere ē catholica. qz dimit⁹ inspirat̄ vel etiā reuelat̄ aut eaz recipit v̄lis ecclia: qz ea in dinis scripturis iuenit. 7 tūc absq̄ tali receptiōe adhuc ē catholica iudicāda aut eā recipit v̄lis ecclia: qz p̄ exp̄tiā vel rōnē naturalē eā cognoscit qd̄ de mult⁹ ve- ritatib⁹ catholicis nullaten⁹ dici pōt: 7 tūc ec- clesia in faciēdo etiā v̄itatē aliā catholicā rō- ni vel experiētie immitit̄ vel inniteret̄ qd̄ dici nō pōt. seq̄ret̄ em̄ qz ecclia v̄lis oēs v̄itates geo- metricā 7 oēs alias quarūcūq̄ sciarū demon- stratiōe pbatas posset v̄itatib⁹ catholicis ag- gregare. Ex q̄b⁹ seq̄ret̄ qz oēs assertiones fal- sas h̄mōi v̄itatib⁹ naturalit̄ notis p̄uas poss- let ecclia v̄lis int̄ hereses cōputare. 7 oēm as- sertorē cuiuscūq̄ assertiōis falsę 7 v̄itati natu- raliter notē p̄re tāq̄ hereticū cōdēnare: qd̄ ē incōueniēs reputādū: aut talē v̄itatē recepit v̄lis ecclia qz sibi placet qd̄ dici nō pōt. qz tūc ecclia v̄lis in recipiēdo aliquā v̄itatē 7 faciē- do ipsaz catholicā imiteret̄ solūmō hūane vol- ūtati: 7 ita fides n̄ra esset in volūtate hoium cū tñ asserat̄ apls qz fides n̄ra nō est in sapia hoīuz. i. ad 1. cor. ij. 7 multo fort⁹ nō ē in volū- tate hoīuz. Ecclia ḡ v̄lis nullā recipit v̄itatē tāq̄ catholicas: nisi qz dimit⁹ reuelat̄ vel qz in sacris l̄ris inuenit talis v̄itas: etiā si nulla es- set ecclia vere esset catholica. Si det̄ quartū scz qz aliq̄ v̄itas ē catholica qz seq̄t̄ ex illis vel aliquo illoz q̄ sūt dimit⁹ reuelata 7 in scriptu- ris dinis inserta 7 ab ecclia v̄li recepta. palaz est qz p̄pter approbationē ecclie nō magi pōt ab eis inferri. ergo p̄ talē approbationez non sit catholica. Si detur quintū scz qz ideo aliq̄ veritas est catholica qz a sūmo pontifice est

Libri Secundus

approbata. tunc querendum est an summus pontifex approbando aliquam veritatem inimiti alicui reuelationi vel etiam scripturis sacris aut doctrine ecclesie vltis. quod cum istorum deest sequitur quod summus pontifex per approbationem suam non facit tale veritate fuisse et esse catholicam: quam determinat et diffinit. vltimus summus pontifex approbando aliquam veritatem proprie prudenter vel voluntati inimiti. et si hoc datur sequitur quod propter tale approbationem summus pontificis non est aliquid veritas pro catholica accipienda quod fides nostra nec in sapientia nec in voluntate hominis potest consistere: propter ergo quod nulla veritas est catholica nisi quod dicitur reuelata vel qua in scripturis divinis inserta: vel quod per certitudinem ecclesie vltimam notuit vel ex aliquo illorum necessario argumento concluditur. Nihil autem predictorum ex approbatione summus pontificis vel etiam ecclesie noscitur dependere. Ergo per approbationem tales nulla veritas catholica potest fieri: sed per tale approbationem aliquam veritatem fuisse et esse catholicam dinoscitur et diffinitur. Et ita summus pontifex non facit aliquam veritatem esse catholicam vltimam assertionem: sed per approbationem suam determinat et diffinit veritates et assertiones quas approbat esse et fuisse catholicas. per condemnationem suam determinat et diffinit assertiones quas reprobat fuisse et esse hereticas: et ita non facit nouum articulum fidei: sed nouiter diffinit aliquem articulum pertinere et non pertinere ad catholicam veritatem. et ita quousque talis veritas nouiter diffinitur esse catholica ea prius tamen fuit catholica.

Secunda ratio

Secunda ratio est hec si aliquid veritas est catholica quod est a romano pontifice solummodo approbata. aut quod est catholica quod est a romano pontifice siue implicite siue explicite approbata. aut est tantummodo catholica quod est a romano pontifice explicite approbata. Si deest primum sequitur quod romanus pontifex non potest facere nouum articulum fidei de aliquid veritate que antea necessaria existebat. quod omnes veritates dicitur reuelate in scripturis sacris inserte et quas ecclesia vltima recipit et que sequuntur: ex aliquid vel ex aliquid predictarum fuerunt aut implicite vel explicite per romanos pontifices approbata. Ipsi enim totam fidem ecclesie approbauerunt et per omnes approbauerunt ea que sequuntur quod sic quoniam dicitur ea que sequuntur ex illo. ita que vnum approbat approbat omnia que sequuntur ex illo. si autem detur secundum scilicet quod id aliquid veritas solummodo dicitur catholica: quod est a romano pontifice explicite approbata: ergo tales veritates christus mortuos suscitauit. christus fuit deus et homo. deus omnia presciuit et homo. non essent catholice reputande: nisi essent a romano pontifice explicite approbate. quod per inueniuntur videtur hic habedus. Per illas itaque rationes ostenditur quod summus pontifex non potest facere nouum articulum fidei nec de veritate non catholi-

ca potest facere catholicam. Et quo concluduntur isti quod de assertionem non heretica ratio. potest facere hereticam: quod omni assertionem catholice contra dicitur assertio heretica et econuerso. quod sicut si vna predictio est vera: altera est falsa et econuerso. ita si vna predictio est catholica altera est heretica. Et sic probatum est romano pontifice non potest de veritate non catholica facere catholicam igitur nec de assertionem heretica potest facere non hereticam. Tertia ratio est ista si id solummodo aliquid assertio est in hereses computanda: quod est a romano pontifice vltimam ab ecclesia condemnata aut quod condemnata siue explicite siue implicite. aut solummodo quod damnata explicite. Si deest primum sequitur quod omnis assertio que potest licite damnari est in hereses: quod omnis talis est itaque ecclesia et romanos pontifices (quod totam fidem approbando omnes infidelitatem suam damnauerunt) explicite vel implicite condemnata. Si deest secundum id. id est quod aliquid assertio non id solummodo est heretica: quod explicite condemnata. ergo ista assertio christus non est homo: non erat heretica antequam esset per ecclesiam reprobatam: quod isti per maximo inconuenienter habent. Quarta ratio que eis demonstratiua videtur est hec. omnis assertio cuius primum defensor est vere hereticus: est vere heresis: sed omnes pertinaces defensores assertionum que possunt per ecclesiam rite et legitime tanquam hereses condemnari sunt vere heretici licet eorum assertiones non sint de facto explicite et sub propria forma ab ecclesia condemnate. ergo tales assertiones vel damnationes hominum vere sunt inter hereses numerande. maior est manifestata. quod nemo est hereticus nisi propter heresim cui adberet. minor auctoribus Augustinus. probat. quod vltimam habet. xxiiij. q. iij. c. dixit apostolus. et. c. q. in ecclesia. assertio manifeste: quod que sua sententia falsas atque pueras. et que morbida aliquid et prauum sapiunt et corrigi nolunt sunt heretici sed omnis assertio que potest per ecclesiam rite damnari est falsa: morbida: puerilis: et praua ergo omnes pertinaces defensores talis assertionis licet non sint de facto explicite per ecclesiam condemnata: est vere hereticus. Et his concluduntur isti quod ecclesia non potest de assertionem non heretica facere hereticam: sed ecclesia aliquid quam heresim condemnando determinat et diffinit eam fuisse et esse hereticam.

Tertio

Quarta ratio

Capitulum. xiiij. in quo ponuntur solutiones romani capituli undecimo adductarum. Discipulus.

Ste assertiones

Cap. XIII

vtic appareret mihi fortes: et tamen rationes per prima sententia videtur difficiles. et id refer quod respondet ad ipsas. Ad primam illarum respondet isti secunde sententia: dicentes quod sicut sepe aliquid est hereticus et tamen quod est tantummodo occulter hereticus non dicitur tanquam hereticus iudicari. ita sepe est aliquid hereticus quod heresi pertinet

Ratio ad primam rationem opi. ca. 13

naciter adheret: et tñ q: nō est certuz explicitē
 q: assertio sua est et fuit heretica: anq̄ explici-
 te motuerit ecclie q: assertio sua fuerit et ē her-
 etica nō d̄z tāq̄ hereticū cōdenari. Postq̄ au-
 te aliq̄s p̄ diligētē cōsiderationē motuerit ec-
 cleſie q: assertio sua ē heretica si talis prinax
 inuenit: d̄z tāq̄ hereticū cōdenari. Di. Ista
 rñſio videt̄ mihi apparēs: nisi q: dubito de q̄
 ecclia isti loquūt̄. Ad. Ipsi loquūt̄ de ecclia
 q̄ est p̄ciliū gñale vel papa: q: non sufficit in h̄
 casu ad dānationē alicui q: inotefcat alicui
 alteri q: p̄cilio gñali vel pape: q: talis assertio
 fuerit heretica. Di. Dic quō rñdēt ad exem-
 pla de grecis ioachim et illoz q̄ dixerunt xpm
 nō eē aliqd̄ fm q: hō. Ad. Dicit q: assertio
 nes iste ātea fuerit hereticæ: prinax etiā as-
 ſertores earū fuerit heretici: q: tñ ātea nō inotue-
 rat ecclie: q: eoz assertiōes fuerūt hereticæ nō
 debuerūt tanq̄ heretici cōdenari: s̄ postea de-
 buerūt dānari sic heretici. Di. Intelligo rñ
 sionē eoz ad rōnē illā dicas ergo quō rñdent
 ad secūdā. Ad. Rñdēt q: h̄ ad sūmū ponti-
 ficē nō solū p̄ modū doctrine: s̄ etiā autentice
 prinax diffinire q̄ assertio catholica q̄ hereti-
 ca est cōfenda: nō tñ pōt facere de v̄itate non
 catholica v̄itatē catholicā nec de assertione
 nō heretica hereticā valet efficere: quo tñ nō
 obstante diffinitio sua p̄ opaf q̄ determinatio
 doctoris. q: post determinationē doctoris licz
 cuilibz (sicut pu) d̄mū opinari publice opi-
 nādo tenere: hoc aut̄ nō licz post determinationē
 nē sūmi pōtificis. Aliud etiam opaf: q: post
 diffinitionē rectā sūmi pōtificis h̄ cuilibz epō
 et inq̄sitorū p̄vitatē hereticæ p̄tra tenētes cō-
 trariū illi qd̄ rite p̄ sūmū pōtificē diffinitum
 existit. p̄cedere iuxta sanctiōes canonicas: ni-
 si tales offerret̄ se ad p̄bādū sūmū pontificē er-
 rorez diffinisse: in quo casu eēt ad p̄ciliū gñale
 recurrēdū. post determinationē aut̄ cuiuslibet
 doctoris nō h̄ ep̄is et inq̄sitorū p̄vitatē here-
 tice p̄tra tenentes d̄mū maḡ p̄cedere q̄ ante.

Rñſio ad 2am
rationem

Cap. XIII

Et quidā retu

lissent (de qb̄ miroz) vñ et de his
 postea iterrogare refuo: tñ cōclu-
 sio p̄ncipalis secunde s̄nie videt̄ mihi p̄babi-
 lis. et miroz q: aliq̄s tenet q: papa possit face-
 re nouū articulū fidei: tñ q̄liter rñdēt ad. c. et
 de hereticis cū xps. indica mihi. Ad. Volo
 te scire q: ista allegatio ē quorūdā canonista-
 rū de qb̄ nōnulli theologī scādalizant qñ vi-
 dent eos de theologiacis difficultatib̄ se itro-

mittere ultra v̄ba theologoz: q̄ in scripturis
 suis inueniūt: aliqd̄ ex suo ingenio p̄ferendo.
 q: cū in theologia sūt mime eruditi iō aucto-
 ritates theologicæ (quas i suis libris rep̄iūt)
 nō debēt exponere ultra sensuz grāmaticalē.
 nec ex eisdē aliq̄s cōclusiones inferre: nisi sequā-
 tur tā patēter q: q̄libet illiat̄ vtens rōne possit
 aduertere. q: cū sepe taliū auctoritatū the-
 ologie nō habeāt itellectū: si ex eis voluerint
 aliq̄s cōclusiones inferre faciliter incidēt in er-
 rores. qd̄ in istis canonistis accidit: q̄ ex p̄di-
 cto caplo alex. tertij. cū xpus. volebāt inferre
 q: papa pōt facere nouū articulū fidei. naz ex
 illo caplo credebāt posse cōcludi q: an istā con-
 stitutiōne licebat dicere xpm nō esse deū et ho-
 minē. cū tñ nō dicat. nec ibi etiāz inibebat di-
 cere xpm nō esse deū et hoiez. licz nō p̄hiberet
 dicere xpm nō esse aliqd̄ fm q: hō. Lius cām
 assignat. q: xps est ver̄ de⁹ et ver⁹ hō. Iste aut̄
 sunt assertiōes distincte: xps est ver⁹ de⁹ et ve-
 rus hō. et xps est aliqd̄ fm q: hō. vna tñ sequit̄
 ex alia. Di. Clare video q: p̄dicti canoniste
 caplm̄ p̄dictū. cū xps. male allegabāt ad p̄bā-
 dū q: an tpa alexandri licebat dicere xpm non
 eē deū et hoiez. S̄ videt̄ q: bñ allegauerūt ad
 p̄bādū papā posse facere nouū articulū fidei.
 q: q: xps est aliqd̄ fm q: hō an tpa alexā. tertij
 nō fuit articul⁹ fidei: imo licebat cōtrariū opi-
 nari. ipse aut̄ fecit vt esset articul⁹ fidei. et q:
 nō h̄z dicere d̄mū. q̄ tpe fec̄ nouū articulū fidei.
 Ad. Ad illā tuā obiectiōne rñdēt scde s̄nie
 assertores dicētes: q: articul⁹ fidei accipit̄ stri-
 cte p̄ v̄itate catholica i simbolo autētico sub
 p̄pa forma inserta: et sic nō loqm̄r nūc de ar-
 ticulo fidei. Aliter pōt accipi articulus fidei
 large p̄ oi v̄itate catholica. et isto mō est nūc
 s̄mo de articulo fidei. Et sic nō pōt papa face-
 re nouū articulū fidei. nec papa alexā. fecit ta-
 lem articulū. q: tūc nō fecit nouā catholicam
 v̄itatē: s̄ fecit q: nec asserēdo nec opinādo di-
 ceret̄ d̄mū illi qd̄ an fuit catholica v̄itas. et q:
 dicētes d̄mū ex cōcitiōis s̄nie subderēt. et ita
 ista. xps fm q: hō ē et fuit aliqd̄ an alex. tertij:
 fuit vera catholica v̄itas. S̄ an tpa alex. nō
 innotuit ecclie q: esset catholica. Ex illis enīz
 q̄ i scriptur̄ d̄mis habēt: v̄itates mlte sequūt̄
 q̄ tñ latēt ecclia: et iō catholice sūt: h̄ ecclia nō
 dū diffinierit an catholicas sapiāt veritatem.

Obiectio

Rñſio

Caplm̄. xv. in quo mouet̄ dubitatio vtrum heresis
 sit spēs specialissima an alias adhuc sub se habeat spe-
 cies ad quam respondeat sub distinctione confo: miter
 ad opiniones supra recitatas de veritatibus. Di.

Via diffinitio he

resis (de q̄ differuisti plura) in cō-
 b 3

Cap. XV

ueniens mihi videt: nec tñ ex ea intelligo: an heresis sit spēs spālissima vel sub se spēs plures habēs. de hoc qd sentiāt sñati nō postponas exprimere. *Alia.* De diffinitōe specifi ca sūt plures opinōes. Quidā em̄ dicūt qd eadem res sub diuersis spēs collocari nō pōt; qdā autē dicūt cōtrariuz. *Di.* De talib⁹ difficultatib⁹ nullaten⁹ te stromittas. Nā ad p̄blicas scias spectat. qñ difficultates p̄pas qñ p̄tū potes equitā. Sed dic tñ nūc qd tenet de heresibus: an oēs sub vno nō: vel noic: v̄l genere: aut spē cōtinent: aut sub plurib⁹. *Alia.*

Intentionē tuā aduerto: 7 ideo ad mētē tuā volo tibi opinōes suas recitare. Si recolis de veritatib⁹ catholicis opinōes narrari qā quidā dicūt qd ille sole veritates sunt catholice reputade qd explicate vel implicite in scripturis diuinis habēt. Alij autē asserunt: qd p̄ter illas veritates sūt nōnullę alię int̄ veritates catholicas nūcrađe. iuxta illas opinōes sūt etiaz de heresib⁹ opinōes dīe. Quidā em̄ tradūt qd heresis solūmō habet tres spēs siue tres modos heresuz diuersarū: p̄pter q̄s d̄s solūmō q̄s puniri. Prima spēs v̄l prim⁹ modus heresum est. carū videlz que veritatib⁹ sub forma p̄pua in scriptura diuina reprints nō solum quolibz aduersant: s̄ etiaz in eisdē terminis d̄dicūt. tales em̄ sūt ille. N̄bū nō est caro factū. de non creauit in principio celū 7 terrā. xp̄s nō est assūpt⁹ in celū. 7 h̄mōi. Alię sūt hereses q̄ patenter ostenduntur 7 etiaz illarū etiaz his que in scripturis diuinis habent aduersant 7 repugnāt q̄les sūt tales. xp̄s nō sūt nat⁹ p̄ salute nra. nulla est vita br̄a 7 cōsiles. Alię sūt hereses que nō patēt oib⁹: s̄ solūmō sñatis 7 sapiētib⁹ eruditū in scripturis diuinis p̄ magnā 7 subtilē cōsiderationē p̄nt sacris lris aduersari cuiusmōi sūt tales. xp̄s nō est aliqd̄ s̄m qd hō. due plone sūt in xp̄o 7 h̄mōi. multe alię autē sūt que p̄dictos modos heresum asserētes dicūt videlz qd p̄ter hereses iā dictas sūt alię due. videlz qd doctrine qd absq; scripturis aplicis p̄reuelationez fidelū sibi succedēriū vel p̄ scripturas fidelū ad nos puenit quolibz aduersant. sed etiaz illi errores qd alicui veritati post t̄pa ap̄lorū reuelate repugnāt oēs illi sūt int̄ hereses cōputandi.

Capitū. xvi. in quo ostendit qd p̄ter hereses p̄dictas sūt qdā errores mortiferi et heresim sapientes q̄ tñ stricte non debent hereses appellari. Discipulus.

Cap. XVI

Sta secūda sen

tentia magis mihi apparet cōsona veritati: s̄ dic mihi an isti asserentes om̄es errores pestiferos quos nulli licz xp̄iano fideli asserere sub istis modis heresuz

comprehendāt. *Alia.* P̄ter hereses supra dictas asserūt esse quosdā alios errores mortiferos: qd tñ nō debēt stricte hereses appellari. tales errores dicūt eē illos qd cronicis 7 hystoriz eccliaisticis fide dignis ac p̄batis gestis fidelū qd rōnabiliter negari nō p̄nt obuiari noscuntur. Alij adhuc sunt errores qd veritatib⁹ catholicis 7 cronicis vel hystoriz eccliaisticis fide dignis ac gestis qd rōnabiliter negari nō p̄nt incōpossibiles demonstrāt cuiusmōi sūt tales regule religioz nō sūt catholice. fides br̄i augu. nō sūt vera nec fidelis. 7 h̄mōi. 7 istos errores quos stricte accipēdo vocabulū heresis nō reputāt inter hereses cōputandos: dicūt tñ qd sapiūt heresim manifestā qd nō est aliud qd dicere: qd ex eis 7 alijs veris qd negari nō p̄nt sequat hereses p̄pue dicte. 7 ideo dicūt qd isti errores possūt large hereses appellari. *Di.*

Enarra gñales mōs pestiferorū errorū quos s̄m sñiam illā nulli licz catholico 7 fideli pertinaciter defendere. *Alia.* Tales modi generales quoz aliq̄ sub se plures modos p̄tinet spāles sūt q̄nq; Quoz prim⁹ est error qui solis cōtētis in scriptura diuina repugnat. et ille plures modos cōtinet spāles. sic ex p̄dictis apparet 7 oēs isti errores deberēt hereses appellari. Secundus est error eoz qd doctrine aplicę extra scripta eozum quoquō repugnāt. et ille etiaz cōtinet plures modos. Tertius est eoz qui reuelat v̄l inspirat ecclie post ap̄los quolibz obuiant. Quartus est eoz qd cronicis 7 hystoriz gestis ab ecclia approbat d̄uant. Quintus est eoz qd scripture diuine vel doctrine apostolice extra scripturas eoz vel inspiratis vel reuelat ecclie 7 alijs veris qd negari nō possūt incōpossibiles demonstrāt. licz ex forma p̄positionū solis cōtētis in scriptura diuina 7 doctrina aplicę 7 reuelat seu inspirat ecclie incōpossibiles nequaquā appareāt 7 isti errores possunt p̄pue dici sapere heresim manifestā. licz stricte sumēdo nomē heresis: nō sunt hereses nūcupade. Talis est iste error. castitas monachoz castitati nō p̄eminet cōiugali. naz ille error ex forma p̄ponis nō repugnat alicui cōtento in scriptura diuina vel doctrina aplicę nec etiaz repugnat alicui reuelato vel inspirato ecclie (vt videt) cōtētis tñ in scriptura diuina. 7 isti nō (qd nulla pōt tergiversatione negari stricte sup̄to vocabulo heresis) monachi seruat 7 vouēt p̄petuā cōtinentiaz p̄pter deuz. incōpossibilis esse dinoscit. et ideo iste error licet nō videat (stricte vocabulo sumpto) heresis appellanda: sapit tñ heresim manifestā quia ex ipso 7 quodā vero aper te sequit heresis manifesta.

Epistola. xvij. in quo inquirif vtrū ois heresis sit p eccliam cōdemnata. ad quā rīdet fm vna opinionez dicentē q sic. etiam vbi ponunt q̄tuor modi heresuz explicitē dānatorū. et ibidez tractat etiaz de heresibus damnatis implicite. Discipulus.

Hinc quā vtile fu

it inq̄rere: que v̄itates debeant ca- tholice indicari. quia ex solutiōe q̄o nis ipsius p̄t intelligēti patere: q̄ errores de beāt hereses reputari. Ex inuestigat̄ etiā cir- ca catholicas v̄itates sequi videt q̄ ois heres- sis sit dānata. q̄ cū ois v̄itas catholica sit p ecclīā approbata videt q̄ p eādē ecclīā ois heresis est dānata. cū ois heresis alicui v̄itati catholice aduerfet: approbato aut vno v̄itorū p̄stat aliō reprobari et dānari. an ergo aliq̄ lit- terati teneat oēm heresim eē dānatā nequaq̄ occultes. **Ab.** Multi tenēt q̄d p̄bare con- nant q̄ ois heresis est dānata. hoc em̄ p̄ciliū ḡnale sub inōcē. iij. celebratū. de quo habet̄ ex de hereti. ex cōicamus. sentire videt. ait em̄ ex cōicam? et anathematizam? oēs heresiz extol- lentē se aduersus hāc scām catholicā et ortho- doxā fidē quā superi? exposuim?. Ex q̄b? v̄bis patenter habet q̄ ois heresis est ex cōicata et anathematizata et p̄ oīs ois heresis ē dānata **Di.** Ex hac aucte nō videt q̄ ois heresis sit dānata: s̄ solūmō q̄ ois heresis extollēs se ad- uerfus fidē quā supra ḡnale p̄ciliū exposuit in ca. q̄d habet̄ ex de sum. tri. et si. ca. ca. firmif sit dānata. **Ab.** Dicunt isti q̄ p̄dictū c. ex cōi- cam? ois heresis sit simpliciter dānata ex hoc ipso q̄ ois heresis extollēs se aduersus fidē ca- tholicā in dicto caplo firmif est dānata. nā in dicto caplo firmiter. tota fides catholica ap- probat: ergo ois heresis simpliciter p caplm. ex cōicam?. q̄d dānat oēm heresim extollētē se aduersus fidē quam exposuit et approbavit in ca. firmif. reprobatiōe dānat. **Q̄** aut ca. firmi- ter. approbet simpliciter totā fidē catholicā p̄z exp̄sse cū asserēdo et p̄bādo dicat s̄ scā trī- nitas fm cōem essentiaz indiuidua. et fm p̄so- nales pp̄ietates discreta p moysen et scōs p p̄betas aliosq̄ famulos suos iuxta ordinatissi- mā dispositionē tēporū hūano generi doctri- nā tribuit salutare et tādē vnic? dei fili? xp̄us a tota trinitate v̄ueniēter incarnat? ex maria semp̄ v̄gine spū sc̄to cooperāte cōcept?. ver? hō fact? ex hūana aīa rōnali et hūana carne cō- positus. vna in duab? naturis p̄sona. viā vite manifest? demōstrauit. Ex his v̄bis dat̄ intel- ligi q̄ totā doctrinā xp̄i et famuloz suoz q̄ ve- ritates catholicas hūano generi tradiderunt p̄dictū conciliū approbat manifeste. ergo et p caplm. ex cōicam?. simpliciter ois heresis est

dānata. et hoc Blo. xxiiij. q. i. s. i. notat aperte d. ois heresis dānata. et ois heretic? est ex cōi- car? q̄tūcūq̄ sit occult?. **Di.** Apparēter oñ- ditur q̄ ois heresis dānata ē. de quo tū miroz eo q̄ sepe audiui l̄ratos distinguere iter illos fideles q̄ incidūt in heresim iam dānatā et inf- illos qui incidūt in heresim iā nō dānatā. vñ et grācian? vt habet̄. xxiiij. q. i. c. i. Eādē distin- ctionē approbare videt̄ dicēs. ois em̄ hereti- cus aut iam dānatā heresim seq̄t̄ aut nouam cōtingit. **L. u?** distinctiōis p̄mū mēbrū statim p̄sequit̄ sc̄dm̄ nō mēbrū p̄sequit̄ eisdē. c. et. q. s. Si aut̄ ex corde suo nouaz heresim cōtingit et c. dic an asserētes p̄dicti eandē distinctiōnē simpliciter negēt. **Ab.** Nō oīno negant di- ctā distinctiōnē s̄ cū distinctiōe cōcedūt dicē- res q̄ quedā hereses sūt dānate explicitē. que dā vero solū sunt dānate implicite. et idco cō- cedūt dictā distinctiōnē sub isto intellectū. q̄ dā hereses sūt dānate explicitē quedā nō sunt dānate explicitē. **Di.** Quas vocāt hereses dānatas explicitē. **Ab.** Veresuz dānatarū explicitē ponūt q̄tuor modos. P̄m? est earū que dānant in sp̄ali in qua dānatiōe de ipsis heresib? sub forma pp̄ria sit mētio sp̄alis. isto inō hereses arri? nestoz? euticij? et macedonij? et dioscou dānate fuerūt sicut ex di. xv. c. i. et c. sicut sūt. et. c. sancta ro. patēter habet̄. sic etiā dānat? est error ioachim. extra de sum. tri. et si. ca. dānam?. et error dicētū xp̄m nō esse aliq̄d fm q̄d homo extra de here. cū xp̄s Secūd? mo- dus heresum dānatarū explicitē est earū q̄ruz cōtrarie sub forma pp̄ria asserūt seu approbā- tur. q̄ ex vna cōtradictoriaruz approbata ex- plicite altera explicitē intelligit̄ reprobata. tales sūt oēs hereses q̄ cōtradicit̄ v̄ritatib? catholicis q̄ in p̄cilijs ḡnālīb? simbolis ac de- cretis et decretalib? opusculis sumoz etiā pō- tificū tāq̄ catholice approbāt. vñ ista etiā he- resis de? nō est factor oīuz visibiliū et inuisibi- liū. est heresis explicitē cōdemnata p eo q̄ ex- plicite p̄ symbolū cōdēnat. Tert? est earū q̄ruz cōtradictorie in aliquo volumie vel libro aut tractatu sp̄aliter approbato tanq̄ catholico sub forma pp̄ria cōtinēt. Et isto mō oēs here- ses quarū cōtradictorie in canone bibliē con- firmato sub pp̄ria forma cōtinēt hereses dā- nate explicitē sūt censēde. q̄ eot̄po q̄ canon bibliē explicitē approbat̄ oēs v̄itates i ip̄o asserite approbāt et p̄ oīs earuz cōtradictorie explicitē reprobāt et dānant. Quart? est earū ex quib? patēter etiā oibus laicis vsuz haben- tib? rōnis sequit̄ aliq̄ heresis sub aliquo triuz modoz p̄rioruz cōp̄ensa. **Di.** Cōtra aliq̄ p̄dictozū possem dubia multa mouere et for-

Obiectio

Quatuor modi heresuz dānata rū explicitē

Cap. XVII

san nō essent multuz ad rem: q: voces sant ad placitū 7 ideo possūt vocare hereses dānatas explicitē stricte 7 large sic placet eis. dūmō in auctib' nō inueniat exp̄sse cōtrariuz. Idcirco dicas quas hereses vocāt dānatas solū implicite. *Alia.* Hereses implicite dānate dicūtur ille de quibus viris litterarū solummodo in litteris sacris cruditis per subtilem consideratione: patet quō veritati catholice contente in sacris scripturis vel doctrina exp̄ssa vltis ecclie aduerfant: et q: ex eis seq̄t aliq: heresis aliquo p̄dictoz modoz dānata explicitē dicūt esse dānatas implicite 7 nō explicitē talis heresis fuit heresis grecoz dicētuz sp̄m sanctū nō pcedere a filio anteq̄ dānaretur explicitē. *Alia.* ulte etiaz hereses de qb' habet in decretis aliq: fuerūt h̄mōi q̄ postea explicitē dānate fuerūt. tales sūt hereses nōnulloz doctorū modernoz. *Est cū* notozuz q: moderni theologi circa dīna opimōes tenēt cōtrarias quas putāt in dīmīs scripturis fūdari quaruz altera in rei veritate scripture dīne repugnat sicut 7 tenēt cōtrariū opimātes. vñ 7 eā p̄scripturā dīnaz improbare nitūt sic in scripturis eoz patz aperte. 7 ita in rei veritate altera earū est dānata implicite: cū veritas contraria sit implicite approbata ex hoc q: doctrina ecclie ex qua inferit noscīt approbata.

Capitulum xviii. in quo notat vtilitas distinctionis capituli premissi in quibus heretice prauitatis quos hereses tenentes possunt condemnare. Discipulus.

Cap. xviii

Sue isti deuiant

*S*a pprio modo loquēdi siue nō vīdeo q: inter hereses quas dicunt esse dānatas explicitē 7 quas dicūt esse dānatas implicite solum est aperta distinctio: s; ad quā vtilitate istā distinctionē assignent ignoro: 7 tñ desidero scire. *Alia.* Putāt istaz distinctionē eē sūme necessariā ep̄is 7 in quōsitōrib' heretice prauitatis vt sciant cōtra quos accusatos de heresi debeant procedere 7 cōtra quos potestare pcedendi nō habent. naz oēs tenētes p̄maciter heresim aliquo p̄dictoz modoz explicitē dānatoz p̄nt legitime iudicare. Tenētes vō hereses dānatas implicite tantūmō iudicare nō p̄nt nec de talib' causaz vtilitare valēt nec inuestigādo discutere nec de eisdē sūmā diffinitiuā p̄ferre. S; h̄mōi heresim asserēs vel defendēs sūmī p̄tōficis vel gūalis p̄cilij est reseruat̄ examini. *Di.* Si isti suā sūmā aucte vel rōne valeāt p̄firmare nō tardes ondere. *Alia.* Possūt se fūdare in vna rōne q̄ talis est. Ad illū solū spectat assertionē dānatā vel heresim dānatā implicite de qua nūq̄ motuit ecclie an debeat heresia

Coctio

Ratio

reputari tanq̄ hereticā cōdēnare ad quē spectat h̄mōi hereses cōdēnare solēnter: q: videt maxime veritati inherere q̄n inter catholicos liatos 7 in sacra pagina eruditos in tali assertionē an debeat cēseri heretica opimōes habent cōtrarie. S; assertio q̄ in rei veritate est heretica: de qua tñ an sit heretica inter doctores opinionēs reperit̄ cōtrarie solēnter 7 explicitē cōdēnare pertinet ad sūmū pontificē vel conciliū generale vel ad vlem eccliaz igit̄ ad nullū inferiorē sūmo pontifice nec ad collegiū inferi' sūmo cōcilio generali vel vli ecclia spectat assertionē huiusmōi tanq̄ hereticam explicitē cōdēnare. *Alia.* ist' rationis videt esse certa: q: qui iudicialiter pronūciat aliquē hereticū p̄t pronūciare solēnter assertionē p qua iudicat eum esse hereticā 7 inter hereses cōputandā. *Alia.* notē ordit̄ auctoritate 7 rōne. *Primo* aucte *Inno.* pape q̄ vt habet. *xxiii. q. i. c. quoties. ait.* Quoties fidei rō vtilit̄ arbitror oēs fratres epos non nisi ad petrū sue rōnis auctoritatē referre debere. *Ex* quib' verbis dat̄ intelligi q: questio fidei ad inferiorē sūmo pontifice referri nō d; hinc est q: glosa dicit̄ ibidē. Aliud est q̄nem de fide motā terminare qd nō p̄terat̄ rōne fidei p̄mittit̄. Aliud est ipsaz sine diffinitōe ventūlare qd inferiores facere possunt. *Et* infra obijciens ait. videt cōtra extra de here. obolendam. *Nā* ibi innuit̄ q: illi iudicandi sunt tanq̄ heretici quos ipsi iudicādos dixerūt 7 respondens ait. S; dic q: illud intelligēdū est qn tale quid dicit̄ q: certū est dicituz eoz esse heresim: nec vlli est dubiū. *Itē* ad idem videt cōcordare glosa p̄dicti capituli super *h̄bo* in fide que ait. *In* fide. i. fideliter agitare causas fidei 7 nō pcedere ad sententiā vel determinationē q̄ sint qui dubitat̄. *Nā* aliquib' videt̄ q: ep̄i possūt determinare extra de hereticis ad abolēdā. 7 de iudicis. ac si clerici 7 alii qn papa extra de here. cū xp̄us. *Ex* istis colligit̄ q: nullus inferior sūmo pontifice p̄t determinare questionēs motā de fide p̄cipue qn litterati dubitant 7 contrarie opinant̄. *Hoc* etiaz *Inno.* iij. extra de bap. 7 eius effectu. ca. maiores sentire videt̄. ait enī. *Alia.* maiores ecclie causas p̄sertim articulos fidei cōtingētes ad petri sedem referēs intelligi qui cū querēt̄ domino quē discipuli dicerēt̄ ipsuz esse respōdit̄ se notatur. *Tu* es xp̄s fili' dei viui. *Ex* quib' verbis patenter habet̄ q: ad sedē beati petri est questio fidei referenda: 7 ita nec collegiū inferi' collegio generalis p̄cilij: nec aliq̄s ep̄i scopus inferior papa p̄t aliquā heresim de q̄ est dubiū an sit heresis cōdēnare 7 per p̄ns nullū talē heresim asserentē valet tanq̄ heres

tricum cōdenare: irrationabile em̄ oino videt̄ q̄ ep̄s vel inquisitor: heretice p̄auitatis q̄ sepe sacre scripture: iperit̄ existit̄ opinioēs doctoz theologie posset tāq̄ hereticas p̄denare.

Capitū. xix. in quo sunt tres instantie cōtra dicta in capitulo p̄cedenti de heresum cōdenatione. vbi etiā tractatur de articulis cōdemnatis parisiis ad quas respondet capitulo. xxi. xij. et. xxiij. Discipulus.

Cap. XIX

Quis ista sentē

tia videatur fortiter esse pbata tñ cōtra ipsam negātes in mente instantias reuoluo. Quarū p̄ma est de vniuersitate parisiensi que multas opiniones multorum. 7 etiā thome ipso viuente tanq̄ errores excōicauit 7 dānauit. Secūda est de duobus archiepis cantuariensib⁹ quozū vnus erat doctor theologie de ordine fratrum predicatorū qui fuit postea cardinalis. Secundus erat doctor theologie fratrum minorū q̄ doctrinā fratris petri Johis dānauit: 7 ita videt̄ q̄ taz ad collegiū inferi cōsilio generali q̄ ad alias personas inferiores summo pontifice spectat opinatos errores theologoz cōdemnare q̄ obrem qualiter ad ista respondet manifesta.

Instantia p̄ia cōtra predicta

Secūda cōphē dit duas

Secūda que est in ordine tertiā

Ratio ad p̄mā

Ad. Ad primā instantiā de vniuersitate parisiensi respondet multipliciter. Vno modo q̄ multas assertiones temerarie dānauit dānādo veritatē. Nullo mō em̄ pōt solēniter absq̄ temeritate veritas dānari. licz quis possit 7 valeat absq̄ temeritate dānabili veritatē cōtrarium opinari 7 de veritate dubitare. Nunq̄ tamē veritas solēniter et publice absq̄ temeritate dānabili dānat. Cum igit̄ multorum iudicio inter articulos dānatos parisiis contineant cōplures veritates sequit̄ q̄ eadem vniuersitas plures assertiones temerarie cōdemnauit: 7 istius sentētie fuerunt illi qui post reuocationem dicte sentētie quo ad opinionē thome easdē opiniones thome prius dānatas nūc parisiis tenent 7 approbant publice 7 occulte. Di. Adior: q̄ dicūt vt refert aliquos ante reuocationē sentētie sancti thome assertiones dānatas parisiis tenuisse forte q̄ hoc fecerūt ignoranter nescientes tales assertioēs ibidem fuisse dānatas. Ad. Volo te scire q̄ multi scienter nōnullas assertioēs dānatas parisiis occulte 7 publice docuerunt. vnde scio quendā doctorem de ordine predicatorū assertionem dānatas parisiis ante dictā reuocationē determinasse 7 cuz cōtra se obijceret: q̄ dicta assertio quā tenuit esset dānata parisiis. Respondit dānationem illam nequaquā mare transisse. Isti etiā sentētie fuit magister Godfridus de

fontibus. 7 hoc determinasse videt̄ vt in scripturis suis reliquit q̄ articuli dānati erant corrigendi.

Capitū. xx. in quo inquir̄ de sententia excōmunicacionis lata a condemnantibus huiusmodi articulos vtum liget tenentes huiusmodi articulos. Discipu.

Erba que faris

Cap. XX

me cogunt incidētaliter interrogare si aliqui tenentes huiusmodi veritates cum assertionib⁹ earundem excōmunicacionē incurrerint cū sententia lata ex causa iniqua neminē videat̄ inuolucere. Ad. Nōnulli putant q̄ si dicta sententia excōmunicacionis fuerit iniqua ipsa nullum tenentem veritatē dānatas de facto potuit quomodo ligare: nec talis debuit se reputare ligatū. licet alij credentes sentētiā dictā non esse iniquā ipsum tanq̄ excōicatus vitare debuerūt. Vanc assertionē triplici rōne pbare nitunt: quarū p̄ma est bec. scōm Innocen. tertiū. vt habet̄ extra de sentē. excōmu. ca. per tuas. snia excōicatiois cōtinēs intolerabilez erroz nō ligat: s̄ excōicare assertionē catholice est intolerabilis erroz. ḡ talis snia nullū ligat. Scōda rō est h. null⁹ pōt cogi ad malū: ne gare aut̄ assertionē catholicā est de se malū. ḡ ad h̄ p̄ nullā sniam pōt q̄s cogi. 7 per p̄ns snia ad h̄ cogēs ē nulla. Snia autēz excōicatiois q̄ excōicat catholica v̄itas q̄tuz ē ex forma snie cogit negare catholicā v̄itatē. ergo talis snia nulla est. 7 p̄ p̄ns snia ad h̄ cogēs ē nulla. igit̄ nō meret̄ dici snia excōicatiois: q̄ excōicat catholica v̄itas. q̄tū ē ex forma snie: q̄ cogit negare catholicā v̄itatē. igit̄ talis snia nulla est 7 p̄ p̄ns neminē ligat. Tertia rō est h. snia heretici neminē ligat vt h̄. xxiij. q. i. c. audiam⁹. s̄ si dicta snia excōicatiois se exēdat ad catholicas v̄itates ferētes eadē sniaz fuerūt heretici: q̄ dubi⁹ in fide ē infidelis 7 heretic⁹. ḡ multo fort⁹ dānās snialiter catholicā v̄itatē heretic⁹ ē cōfend⁹. si aut̄ ferētes dictā sniaz fuerūt heretici. ipsa oino nullum ligauit.

Ratio p̄ma

Ratio 2^a

Ratio 3^a

Capitulum. xxi. in quo respondet ad primas instantiam de vniuersitate parisiensifactam supra capitulo decimonono huius. Discipulus.

Aexcōmunican

Cap. XXI

tes ignorantes assertionē catholicam sunt censendi heretici. postea diligenter inquiras. 7 ideo ad propositum reuertar: 7 quomō ad prefatam sententiā seu instantiā de vniuersitate parisiensi qualiter r̄ndetur enarra. Ad. Sūt q̄dā dicētes q̄ vniuersitas p̄siciis multas assertiones temerarie

b 5

excōicauit. 7 iō non q̄ illas assertōes putant
sape or̄thodoxā nitatē: s̄ q̄ quoquō repugnāt
fidei or̄thodoxe nō appet. Alij dicūt q̄ iō di
cta excōicatio fuit temeraria repu tāda: q̄ ex
cōicātes prātem quā nō hebāt indebite vsur
pauerunt. 7 iō iuste fuit snia postea eadē reuo
cata. Adhuc ē q̄rta r̄sio q̄ ep̄s p̄sich̄ aucte
aplice sedis rite eadē tulit sniam. dānare aut̄
assertionē hereticā aucte aplice sedis ad infe
riorē summo pōtifice pōt licite ptinere. Dis.
Si tā dānās solēnit̄ assertionē catholicā q̄ re
uocās ritā 7 iustā dānationē heretice prauita
tis sit iudicād̄ heretic̄. de quo inferī interro
gatiōes tibi pponēt̄ n̄c̄rio p̄cedēdū ē q̄ ferē
res dic tā sniam excōicatiōis 3 opiones theo
logie vel postea reuocātes eadē: sint inf̄ here
ticos cōputādī. *Ad.* Quibusdā videt̄ q̄ se
rentes alijs reuocātes sunt heretici reputan
di. s̄ q̄ verī dicāt sciri nō pōt nisi p̄cognoscen
do an assertiones damnatez postea reuocate
heretice vel catholice sint censende.

Cap. xxiij. in quo respondetur ad instantiā secundaz
supra caplo. xix. factam. Discipulus.

Cap. XXII

R̄sio ad secun
dā instantiā. c. xix.

R̄sio ad p̄maz
partem.

Ella instātia nō

b ampl̄ te itromittas: s̄ dic quō ad
secundam instantiā r̄ndet̄. *Ad.* Illa
instātia cōphēdit duas quarū p̄ma ē de p̄mo
archiepo q̄ fuit de ordie p̄dicatorū. Sc̄da est
de sc̄do archiepo q̄ fuit ordis minor. De p̄mo
diuersis modis d̄r̄ a diuersis. Dicūt em̄ q̄dam
q̄ dānatio sua temeraria ex̄stebat eo q̄ n̄ita
tes vt dicūt p̄dēnauit. vñ 7 q̄dā alī archieps
ip̄m de dicta dānatōe acn̄t̄ rep̄hēdit scribēs
ei eplam in q̄ manifeste asseruit q̄ n̄itates dā
nauerat. *Ad.* Multi em̄ putātes ip̄m n̄itates dā
nasse q̄ fuerit heretic̄ neq̄q̄ affirmāt. q̄ vt
dicūt nullā catholicā n̄itate: s̄ p̄les n̄itates
phicas p̄dēnauit. de assertiōib̄ aut̄ grāmati
calib̄ logicalib̄ 7 pure phicis i eadē dānatio
nese vt asserūt̄ temere itromisit. Di. An
ille p̄p̄t̄ illā dānationē fuerit heretic̄ reputā
dus: sciri nō pōt nisi assertōes discuterent̄ q̄s
dānauit q̄d ad p̄ns non int̄do. s̄ posito q̄ dā
nasset aliquā assertionē q̄ in rei n̄itate est p̄ci
pue phica tanq̄ hereticam nūq̄d fuisset here
ticus. *Ad.* Quidā dicunt q̄ sic: q̄ p̄rinacit̄
dicēs aliq̄d eē de n̄itate fidei q̄d ad fidē nō p̄
tinet est heretic̄ iudicād̄. Di. De h̄ postea
p̄scrutabor iō ad p̄positū reuertere p̄ncipa
le 7 dic an aliq̄ alī p̄ter archiepos de q̄b̄ dixi
sti senserūt̄ fuisse temerariā dānatōez p̄dictā.
Ad. Plures alī ip̄az fuisse temerariā repu
tarūt̄. plures ei p̄sich̄es doctores 7 scholares
assertiōes dānatas a dicto archiepo publice

tenuerūt̄. nā opione Thome de v̄nitate forme
in hoie int̄ alias p̄dēnauit. 7 tñ tu scis q̄ plu
res p̄sich̄ ip̄am publice tenēt̄ 7 defendūt̄ 7 do
cent: 7 ita ē de mult̄ alijs. Di. Dic aliā r̄sio
nē ad instātia sup̄radictā. *Ad.* Alij dicunt
q̄ dicit̄ archieps dictos articlos temere p̄dē
nauit: nō q̄ inter illas n̄itates aliq̄ sint dāna
te: s̄ quia sibi p̄tate quā nō habuit vsurpauit.
Di. *Ad.* Isti rep̄hēdēdo dictā dānationē primo
fundamēto solūmō q̄scz null̄ inferior summo
pōtifice h̄z p̄tatem aliquā assertionē tanq̄ he
reticā p̄dēnandi imitti vident̄. *Ad.* Nō est
vt dicis q̄ isti nō solū imittūt̄ fundamēto pre
fato: s̄ etiā asserūt̄ q̄ assertiōnes p̄cipue phice
q̄ ad theologiā nō ptinet̄ nō sunt ab aliquo so
lemnit̄ p̄dēnande seu interdicede. q̄ in talib̄
q̄libet h̄z esse liber vt libere dicat q̄d sibi plaz
cet. 7 iō q̄ dicit̄ archieps dānauit 7 interdixit
opiones grāmaticales logicales 7 pure phic
as sua snia fuit temeraria reputanda. Di.
An licet alicui tales assertiones dānare nolo
ad p̄ns inq̄rere: s̄ indica si ad sepe dictā instā
tia alit̄ r̄ndet̄. *Ad.* Sūt q̄dā tenētes q̄ q̄li
bet ep̄s h̄z p̄tate dānandi hereses ex quo sibi
patent̄ immotescit q̄ fidei obuiant or̄thodoxe.
Di. *Ad.* Isti negāt q̄ p̄a p̄basi scz q̄ sola aplica
sedes pōt terminare q̄onē motaz de fide. vñ nō
curo q̄ p̄ loq̄ris de illo archiepo: s̄ dic q̄d d̄
etiā de sc̄do. *Ad.* Quidā putant ip̄m teme
rarie p̄dēnasse opiones Thome: q̄ p̄tinent n̄i
tate. q̄dā aut̄ q̄ ad eū quācumq̄ assertionē dā
nare n̄ime ptinebat. Quidā nō dicūt q̄ rite
dānauit: q̄ ille opiones fidei obuiāt or̄thodo
xe. Et q̄ illa opio de v̄nitate forme in hoie do
ctrine ecclesie manifeste repugnāt: q̄ docet q̄
idē fuit corpus xp̄i viuū 7 mortuū. Et q̄libet
episcopus habet potestatem damnandi asser
tiones doctrine ecclesie repugnantes.

Caplin. xxiiij. in quo respondetur ad instantiam ter
ciam supra caplo. xix. factam. Discipulus.

Adtra quō respō

n detur ad tertiā instātia de ordine
minorū q̄ dānauit doctrinā petri
iobānis. *Ad.* Ad illā multipl̄ r̄ndet̄. Ad
cuī euidētia debes scire q̄ de doctrina petri i
obānis diuersi diuersimode sentiūt̄. Quidam
em̄ putāt̄ totā doctrinā suā eē catholicā. Qui
dā estimāt̄ q̄ nihil in ea inuenit̄ q̄d heresiz sa
piat manifestā. multa tamen falsa 7 fantasti
ca continet: 7 p̄cipue cum futura predict. Alij
reputant q̄ hereses continet manifestas
Primi 7 secundi tenent q̄ ordo minorum di
ctam doctrinā temerarie cōdēnauit: imo non
nulli putāt q̄ dānātes incurrerūt̄ hereticam

Ad 2ma

Cap. XXIII

peccata. qz dānare finaliter catholicas veri-
tate efficit dānante hereticuz primacē. Tertij
variāt. qdā em lz reputēt doctrinā petri iohā-
nis esse hereticā tñ ordo andict? temere cōdē-
nauit eādē ptatē quas nō habuit vsurpando.
Alij dicūt qz cōdēnātes nequaqz temere pcef-
ferūt: qz pcesserūt auctē pape. 7 dicūt qz nico-
laus quart? eādē doctrinā mādauit cōdēnari
Tertij dicūt spāliter de illo caplo massiliensi
qz nō temere cōdēnauit pdictā doctrinā. qz so-
lum dānauit vel poti? dānata declarauit vel
pnūciauit ea qz pri? p cōciliū gnāle vel per ali-
quē romanū pontificē dānata fuerūt vel que
apre pcedebant scripture dīne. Di. Illa
ultima snia magistri placet pro eo p̄cipue qz
nec ordini antedicto attribuit vsurpasse po-
testatē andictā. quā nō habuit nec dānationi
sanctissimi patris dñi J. pape. xxiij. noscīt ob-
uiare. 7 ideo ipsas q̄tū poteris fulcire nitare.
Ad. Illa sniam declarare nō posses nisi arti-
culos damnatos 7 acta ordinis sepe dicti: ac
etiā doctrinā snis petri p̄fati de qua dicti arti-
culi sūt accepti haberē. tu aut scis qz nullū ba-
beo predictorum 7 forte illi de ordine nolunt
mibi cōmunicare predicta.

Capitulu. xxiiij. vbi inq̄rit si q̄s inferior papa possit
licite quācūqz assertionē nō dānata explicite tāqz here-
tica excoicare vel dānare vbi spāliter assignat cā de opi-
nionē thome quare fuerit cōdēnata. Discipulus.

Ex quo illā sentē

tiā vltimā declarare nō potes de
clarationē eiusdē vsqz ad aliud tē-
pus (si forte pdicta ab eodē ordine h̄re potue-
ris differam? : s̄ dic an aliq̄ sint q̄tū teneat qz
aliq̄s inferior: sūmo p̄fite valeat licite q̄cū-
qz assertionē nō dānata explicite tāqz hereti-
cam excoicare vel dānare. Ad. Ad h̄ r̄ndēt
qdā dicētes: qz quis nō liceat alicui inferiori
papa dānare 7 c. licet tñ collegijs alijs 7 p̄lati
inferiorib? papa assertiones erroneas ex cā rō-
nabili interdiceret: 7 p̄cipere: qz nullaten? pu-
blice defendant. Et iō dicūt qz si vniuersitas
parisiē. 7 cātuariē. archiepi sepe fati ex cā
rōnabili opinioēs thome iterdixisset: tñmō
p̄cipiēdo qz publice eas nō defenderēt ac do-
cerēt parisi? 7 ad sniam excoicationis 7 dāna-
tiois opinionū earundē nullaten? pcessissent
nil temerarie cōmisissent. Di. An p̄t eē cā
rōnabilis p̄cipiēdi opinioēs aliquas publice
nō teneri. Ad. Dicūt qz p scādalo 7 scisma-
te alijsqz malis 7 picul? euitadis p̄nt opinioēs
aliq̄ 7 qōnes vere rōnabiliter interdici. Di.
Nūqd fuit vnq̄ aliq̄d scādalu de opinioib?
thome. Ad. Sepe audiui a m̄re anglicis 7

butonib? enarrare qz de opinioē thome de vni-
tate forme qñ p̄clones: qz ex ipsa sequit̄ expli-
cabāt scādalu fuit i aglia ppe infinituz. Di.

Que fuerūt ille p̄clones sequētes ex opinio-
ne tbo. de vnitare forme qz exp̄sse scādalizabāt
pplm. Ad. Scdm istos subscripte sunt. M
corp? xpi nō fuit idē nūero viuū 7 mortuū. 7 qz
corp? xpi qd̄ iacuit in sepulchro: in ipso triduo
nūq̄ fuit corp? xpi dū viueret. qz corp? 7 reliq̄e
qz a fidelib? p corpib? scōz 7 reliquijs venerāt
nūq̄ fuerūt corpa nec partes scōz dū viuerēt.
nec corpa mortua vnq̄ fuerūt corpa viuentiū
qz caro mortua nūq̄ fuit viua. Di. Sāf cēr-
tificasti de p̄clusiōib? sequētib? ex opinioē de
vnitare forme substācialis. 7 iō ad p̄positū re-
deūdo explica rōnes (si q̄ sunt) p̄ assertionē
supradicta. Ad. Assertionē suā pbāt tali rō-
ne. De illud qd̄ p̄t licite p̄mitti a subdit:
p̄t ex cā rōnabili a p̄latis 7 iurisdictionē ba-
bētib? sup subditos interdici. nā q̄ p̄t 7 dz oi-
bus vtilitatib? oīuz intēdere 7 p̄uidere: 7 tē-
piculis obuiare. 7 in talib? licit? 7 honestis oīz
subditos obedire. vt colligit̄ ex sacris canoni-
bus. xi. q. iij. c. si aut. et. c. si q̄s. et. c. absit. Sed
opinioēs aliq̄s nō defendere: nō docere: ē lici-
tū. imo qnqz expediēs 7 necessariū. q̄ p̄t a p̄-
latis 7 collegijs iurisdictionē habētib? ex cā rō-
nabili interdici. Di. Secūdu hāc rōne lice-
ret qnqz p̄latis interdiceret v̄itates. nam qnqz
tacere v̄itatē ē expediēs. Ad. Interdicere
v̄itatē oīb? 7 p̄ oi tpe nō lz fm istos. s̄ aliq̄b?
tātū 7 p̄ aliquo tpe impedire: ne v̄itates ali-
quas doceri p̄sumāt: licz sicut dicit̄ ap̄ls mulie-
ri docere nō p̄mitto. 7 dñs in euāg. ait. nolite
sc̄tm dare canib?. neqz mittat margaritas an-
po: cos. Ex q̄b? v̄bis colligit̄ qz nec oīb? nec oī-
tpe. veritatem expedit vel p̄dicare aut docere
vel defendere. Di. Ex hoc videt̄ qz nulli li-
cet opinioēs seu assertioēs aliq̄s dānare. nec
qz oīb? 7 p̄ oi tpe interdiceret licet aliq̄b? 7 p̄
aliquo tpe licite ipsas iterdicere possint.
Ad. Hanc cōclusionē ipsi cōcedūt. 7 ideo si
gnāter dicūt qz ex cā rōnabili: licz inferiorib?
aliquas assertiones interdiceret p̄ b̄ insinuans
tes qz cessante causa cessat interdictum.

Capitulu. xxv. Notat quo fūdamento debeat iniri papa
v̄l cōciliū generale dānādo aliquā assertionē explicite
pus non dānata tanq̄ hereticam. et ponunt tres mo-
di dicendi circa illud. Discipulus.

Acet circa predi

I
cra mibi m̄re dubitatioēs occur-
rāt illis tñ p̄missis ad intentū
principale reuertor. mibi autē videt̄ pbabile
qz null? inferior: papa p̄t aliquā assertionē nō

Conclusioēs se-
quētes ex opinio-
ne sc̄i thome

Ratio

Obiectio

Ratio

Obiectio 2^a

Ratio

Cap. XXV

Cap. XXIII

Conclusio

Liber secundus

dānatā explicite tanq̄ hereticā excoicare vel dānare explicite: s̄ adhuc ignoro quo fundamento papa vel cōciliū generale in dānando explicite aliquā assertionē nō dānatā tanq̄ hereticā dz initi. vñ de hoc qd̄ sentiūt l̄rati dicere nō postponas. **¶** Circa interrogationes tuā opiniones p̄uas recitabo. Dicūt em̄ qd̄az tenētes q̄ tante auctis est papa q̄ ad placitū pōt quācūq̄ assertionē tanq̄ hereticā dānare. 7 isti dicūt esse imitatores pape Sergij p̄secutoris pape s̄formosi: qui vt̄ in quodā libro de antiq̄ssima l̄ra legi intantū volēbāt papā ex tollere q̄ asserebāt papā nō posse dānari: sed q̄ quicq̄d̄ faceret saluaret. ita isti dicūt q̄ q̄c̄ qd̄ papa diffinit esse tenēdū: oz tenere 7 credere. hinc dicūt glo. dist. ix. c. si romanorū. Illud qd̄ papa approbat vel reprobat: nos approbat vel reprobare debem⁹. **¶** Di. Ista assertio sonat q̄ papa hereticari non pōt de quo postea interrogationē spālē habebō. Ideo de hoc p̄ nūc trāseam⁹ 7 mōstra vt̄ p̄misisti assertiones p̄trariā. **¶** Alij asserūt manifeste q̄ papa 7 p̄ciliū generale ac etiā v̄lis ecclia si recte dānat aliquā assertionē tanq̄ hereticā stricte loquendo de assertionē hereticā vni vel plurib⁹ de trib⁹ fundamentis dz initi 7 se patēter fundare. **¶** Primū est sup̄ sacrā scripturā. 7 isti fundamento innitebant p̄cilia ḡnalia p̄ncipalia hereses arrij macedonij nestorij euticis 7 diostorij p̄dēnando. sicut em̄ aliq̄ istorū p̄cilioz cōdendo simbola in aucte sacre scripture se fundabāt teste s̄sidoro q̄ vt̄ habet dist. xv. c. i. ait. Scri p̄res in p̄cilio niceno de oi orbe terrarū pueniētes iuxta fidē catholicā 7 aplicaz post aplos simbolū tradiderūt: isti hereses p̄dēnādo p̄ fundamēto sacras l̄ras posuerūt. Sic et̄ Alexander terri⁹ dānādo assertionē dicentē q̄ x̄ps nō ē aliq̄d̄ fm̄ q̄ hō. in hac v̄itate a diuina scriptura accepta x̄ps ē ver⁹ de⁹ 7 hō se fundauit. Sic etiā sancti doctores reprobādo ipas p̄ scripturas cōvincere conabant sic in libris eorū patēter b̄. vñ 7 s̄sidor⁹ vt̄ b̄. xliij. q. iij. c. notādū. plures hereses p̄ scripturas sacras arguit euidenter. **¶** Secundū fundamentum est: doctrina apostolica in scripturis apostolicis non redacta: sed relatione succedentiū fidelium vel scripturis fide dignis ad nos peruēnit. 7 isti fundamento innititur Nicolaus papa qui vt̄ habetur. c. omnes in decretis dist. xli. vbi patenter colligitur diffiniens hereticū cum soxe censendū: dicere ecclesiā romanā nō esse caput omnium ecclesiarū. cū tamen de hoc in scripturis sacris mētio minime habeatur. sed hoc apli tradiderunt 7 docuerunt fideles que doctrine relatiōe fidelium sibi succedētiuz

Prima opinio

Secunda opinio
Conclusio

Prima funda^m.

Secunda funda^m.

7 scripturis sctōrum patrū ad nos puenerūt. Pro hoc faciunt rōnes ac auctes quas supra. Cū tractare interrogationē tuā q̄ veritates sunt catholice reputade Jadduri. Tertium fundamentuz est reuelatio vel inspiratio noua diuina. Si em̄z aliq̄ v̄itas eterna q̄ p̄tinet ad salutē de nouo reuelaret ecclie: ista essz tanq̄ catholice approbāda 7 oēm falsitatē ei p̄trariā posset ecclia 7 etiā papa tanq̄ hereticā cōdemnare. Et quis isti exēpluz nesciāt iuenire Cq̄ vnq̄ ecclia aliquā heresim p̄dēnando se i tali reuelatiōe vel inspiratiōe fundauerit In dicūt q̄ hoc nō est ipossibile: qz posset de⁹ si sibi placeret multas veritates catholice nouiter reuelare vel inspirare. **¶** Di. Quid si papa vel etiā p̄ciliū ḡnale dicat sibi aliquā veritatē esse reuelatā a deo vel etiā inspiratā: nūq̄ qd̄ alij fideles credere astrigūt? **¶** Dicūt isti q̄ absq̄ miraculo manifesto nō est eis credendū: qz nō sufficit nude asserere q̄ eis est veritas reuelata vel etiā inspirata: s̄ oportet q̄ talē reuelationē seu inspirationē miraculi operatione cōfirmēt apta. **¶** Di. Quid dicerent isti si oēs xp̄iani nullo excepto aliquā assertionē tanq̄ hereticā firmiter acceptaret quas tñ nec ex scripturā diuinis nec ex aliqua doctrina ab ecclia p̄cedēte possent oīdere. **¶** Dicūt q̄ talis veritas esset tanq̄ catholica acceptāda: qz talis concois adhesio oium xp̄ianorum nullo excepto alicui assertiōi b̄mōi sine miraculo nō pōt p̄tingere. cū em̄ oēs fideles firmis sine teneat q̄ iur̄ p̄missionē saluatoris. **¶** Athet̄i vltimo. vobiscū sum vsq̄ ad summationē seculi. ecclia v̄lis nunq̄ errabit cōstat q̄ si ne speciali inspiratiōe diuina nūq̄ ecclia vniuersalis assertioni q̄ non depēdet ex doctrina ecclie p̄cedēti firmiter adherēbit. 7 ideo tunc miraculū fieri esset credēdū. **¶** Di. Quid feriant si oēs xp̄iani p̄ter paucos vel vnū assertioni tali Cq̄ ex doctrina ecclie p̄cedēti p̄bati nō posset Jadhereret? **¶** Dicūt q̄ si vn⁹ solus dissentiret nō esset talis veritas acceptāda: qz in vno solo pōt stare tota fides ecclie que admodū tpe mortis xp̄i tota fides ecclie i sola brā v̄gine remanebat. nec est etiā credendū q̄ oi tpe post tpa aploz fuerit aliq̄ magi accepti deo q̄ fuerit apli an̄ mortē xp̄i. Si ḡ x̄ps p̄ crucifixionē suā p̄misit cūctos aplos a fide catholica deuīare 7 solā brām v̄gine firmē p̄manere in fide: temerariuz ē asserere q̄ nunq̄ ante finē mūdi de⁹ p̄mittat totā multitudinē xp̄ianorū p̄ter vnū a fide recedere orthodoxa. **¶** Dis. Ista nescio improbare: sed videtur q̄ ad hoc vt̄ omēs catholici teneantur alicui veritati nouit̄ reuelate firmiter adherere: nō

Tertium

Instantia p̄ua

Responsio.

Instantia s̄cūda

Responsio

Instantia t̄rta

Responsio

Instantia quāta

sufficit ea opatione miraculi confirmare: cum per malos et infideles fiant mirabilia sic et nobis euangelij. Ad hanc colligit et apparet christo dicente. multi dicent mihi in illa die dicitur nonne in nomine tuo prophetaui et in nomine tuo demonia eiecimus? et in nomine tuo multas virtutes fecimus? contra respondebo illis quod nunquam noui vos. Hec est nunquam approbati vos. hunc etiam concordat glo. ex de here. cum ex iuncto. ubi habet quod Quis mirabilia fuerunt per malos. Ad. Ad ista obiectionem respondeo dices res quod per malos fuerunt mirabilia: nunquam tamen fuerunt verum miraculum ad confirmationem falsitatis asserere per malos: ideo quoniam docet aliquem errorem ad confirmationem illius erroris, nunquam fit verum miraculum. si si predicat veritatem quis sint male fuerunt aliquam mirabilia ad confirmationem veritatis. sic iudas perditos quis tueri malus? quod tamen docuit veritatem: miracula faciebat. quando ergo fit verum miraculum ad asseritionem aliquam confirmanda tenendum est indubie quod talis asseritio per se debet haberi. et si siue illi quibus reuelata fuerint inter bonos: siue inter malos copuret. Di. Ista ratio est apparatus. unde quod dixisti de illa secunda sententia sufficit: si si nostri aliquos aliter dicere non differas indicare. Ad. Nonnulli putant quod tamen scilicet generale quod etiam per se in danando aliquam asseritionem tam hereticam in sacra scriptura divina sola debet fundare: quod sole veritates in scriptura sacra pretere et quod sequitur ex eis catholice sunt censende. De hac sententia tractat precedes te poterit informare.

Ratio

Opinio 3a

Cap. XXVI

Opinio 5a

Opinio 2a

Artis aduerto ex

precedentibus? quomodo illa sententia fulciri poterit et quomodo etiam poterit improbari: ideo ad quoniam aliam me puerto: adhuc enim nescio an ad hoc quod catholici aliquam asseritionem hanc debeant per danata explicite. oporteat in danatione tales vel equipolenter modificatione vel specificatione vel determinatione tam hereticam vel veritati catholice inimicam adiungere taliter vel equipolenter perferendo sententiam talis asseritione tam hereticam vel veritati catholice inimicam danam? unde circa hoc vna vel plures mostra sententias. Ad. Ad hoc dicunt seu tamen detur dupliciter. quod dicitur enim dicitur quod talis modificatio seu definitio in sententia est ponenda ad hoc veritatis asseritio improbata per heresim danata explicite habetur. quod dicitur quod asseritio quod non est danata tam heretica hanc non debet. Alij dicunt quod ad hoc quod asseritio quod non est danata tam per hereticam habeat sufficit (absque determinatione tali) quod ipsa falsa asseritio reprobetur vel veritas sua explicite approbetur. et quod talis approbatio vel reprobatio fudeat

tur in catholica veritate. Sic alex. tertius iterum dicitur: ceterum reprobas ne aliquis dicat christum non esse aliquid secundum quod homo: sua reprobatione fundata in catholica veritate: ista videlicet: christus est verus deus et verus homo. Et ideo voluit quod dicta asseritio per hereticam hanc licet talis determinatione (tam hereticam) procedere vocaliter in sua probatione nequaquam expresserit.

Hac etiam ratione probatur. nam veritas explicite approbata et in veritate catholica fundata per catholica debet haberi. ergo et falsitas sua debet heretica iudicari. si siue approbetur veritas siue dicitur sua falsitas. veritas approbatur. quod reprobatio vniuersi contra dictorum est aliter approbatio: et e converso. ergo talis asseritio sua veritati in fide fundata catholica heretica est censenda et per danata explicite.

Caplm. xvij. in quo agit de opinionibus theologorum: inter se diversa sententium in his etiam que sunt fidei et verum hoc eis liceat et papa licite illos taliter opinari sinat et ibi ponit due opiniones circa predicta. Discipulus.

De hoc heo quod

de heresum danatione interrogem: mihi enim apparet quod ois error quilibet cuius siue patet siue lateat scripture diuine obuias et repugnans numero heresum aggregat: constat autem quod theologum de his que spectant ad scripturam sacram sua opinantur: quod tamen oes opiniones suas (scriptura sacra) fulcire nituntur. et per eadem scripturam sacram opiniones suas reprobare moluntur: ergo aliqui dictarum opinionum suarum numero heresum aggregant: nunquam ergo papa danabiliter peccat negligendo hereses huiusmodi condemnare. Ad. Quidam dicunt quod papa in nullo peccat permittendo theologos huiusmodi asseritioes (que sunt in rei veritate hereticas) opinando tenere. quod tali ratione videtur posse probari. Permittere licita non est peccatum. cum etiam quibus absque peccato illi citra permittant. si huiusmodi errores que non sunt danati explicite opinando tenere est illicitum. quod talis opinio quoniam opinans parat est corrigi: opinantes non reddit hereticum. ergo absque peccato papa permittit huiusmodi errores que in veritate sunt hereses opinando teneri. Alij sentiunt quod plures romani pontifices danabiles in hoc peccauerunt. Quod probatur per hoc quod non solum heretici: sed etiam hereses de ecclesia exstirpate sunt testate scilicet generali. quod per hoc est de here. excoicam? de pos indicat deponedos: super exstirpado de suis diocesibus hereticas prauitatis firmamento negligentes fuerit siue remissi. ille ergo ad quem spectat de offio sibi iuncto hereses exstirpare: si negligens fuerit vel remissus de danabili negligentia vel regimie excusari non poterit: sed ad summum pontificem spectat totam ecclesiam de heresibus non solum danatam explicite: sed etiam alijs quibuscunque expurgare. ergo que tales hereses sustinent teneri vel

Ratio

Cap. XXVII

Defina opinio conclusio

Opinio 2a conclusio Ratio

Libec secundus

¶ Nō sūto ad rō
nē scōe opt.

Contra rōstionē

doceri dānabiliter peccauerūt. Di. Non vi
det q̄ papa teneat de oib⁹ heresib⁹ q̄ nō sūt
dānate explicite purgare ecclesias: s̄ sufficit
sibi q̄ eā purget v̄ purgatā p̄seruet ab oi⁹ pra
uitate heretica explicite iā damnata. **Alia.**
¶ Hoc improbāt isti dicētes q̄ papa qui heres
ses insurgētes de nouo negligit improbare ⁊
dānare ap̄los ⁊ scōs p̄ses q̄ hereses pululan
tes celerrime dānauerūt nullaten⁹ inuitatur:
quoz̄ vestigijs tñ in herere oportz̄ ro. p̄tificē:
si eis vult in celesti p̄ria aggregari. Peccaue
rūt ergo sūmi p̄tifices: q̄ dānare hereses ne
glexerūt. Di. Ap̄li ⁊ sc̄ti p̄ses ideo hereses
dānauerūt. q̄ inueniūt p̄tinaces h̄mōi heresū
assertores. cū ergo theologi heresib⁹ q̄s. putāt
nitati catholice mīme obuiare p̄tinaces non
fuerint assertores: nō fuerūt hereses (q̄s opi
nādo solūmō docuerūt) per romanos p̄tifi
ces p̄dēnāde. **Alia.** ¶ Ista excusationē roma
noz̄ p̄tificū: isti dupliciter nitūt impugna
re. P̄mo q̄: nesciūt an theologi suis opini
onib⁹ hereticis p̄tinaciter adhererunt ex quo
de h̄ nullā inq̄sitionē oīno fecerūt. q̄ inq̄redo
nitatē (vt periculis fidei obuiarēt) negligē
tes ⁊ remissi fuerūt. Sc̄do sic. maiori piculo ē
forti⁹ ⁊ diligēt⁹ ⁊ celerrime obuiādū. s̄ ex here
sib⁹ publice opinat⁹ ⁊ dogmatizat⁹ maius imi
net piculū religioni xp̄iane: q̄ ex p̄suetudini
bus onerosis ⁊ prauis. q̄ esto q̄ dogmatizan
tes suis opiniōib⁹ mīme p̄tinacit⁹ adhererēt:
tñ timēdū est ne simplices discipuli audiētes
assertiōes h̄mōi a magnis doctoib⁹ edoceri
⁊ p̄ eis allegari fortit⁹ ⁊ a catholicis nullaten⁹
nūc cōdēnari ex apparētia rōnū q̄s nesciunt
soluere in adhesionē p̄tinacē eisdē heresib⁹ in
ducāt ⁊ ne hereses pestifere p̄ nitatib⁹ catho
licis incipiāt venerari ⁊ p̄tinaciter defenari
s̄ p̄suetudines onerosas et prauas sūt celerrime
coprimēde. ne in p̄uilegiōriū ius ab ipsis assu
mant. vt asserit nicolaus papa vt habet dif.
vii. c. male. q̄ multo forti⁹ hereses q̄litercumq̄
pululauerint sūt euellēde radicib⁹ ⁊ dānāde:
ne a simplicib⁹ ⁊ seducibilib⁹ p̄ nitatibus ca
tholicis approbēt. Di. Ista rō vltima ē ap
parēs: s̄ p̄ma opinio apparētia carere videt:
q̄ sc̄dm̄ sacros canones. non est aliq̄ inq̄sitiō
facienda nisi p̄ fuerit diffamat⁹. vt h̄r̄r̄r̄ de
accu. c. q̄liter ⁊ q̄n. ⁊ in mult⁹ alijs locis: s̄ the
ologi de heresib⁹ nullaten⁹ diffamati. fuerūt. q̄
de eis sūmi p̄tifices nō debuerūt inquirere.
Alia. Dicūt illi q̄ illa excusatio non est suffi
ciens. q̄: s̄ theologi nō fuerūt diffamati q̄ es
sent heretici diffamabant tñ: q̄ hereses docu
erūt. vñ etiā multi theologi nūc putant q̄ ali
theologi dogmatizat⁹ hereses q̄uis nolint as

serere q̄ sint iter hereticos cōputādi. **Alia.**
etiā cū asseriōe forte putāt q̄ oēs opiniones
thome q̄ quondā fuerūt dānate parisi⁹ sūt he
retice iudicāde. Itē nōnulli etiā credunt oēs
opiniōes q̄s cātuariēses archiepi dānauerūt
inter hereses cōputādas. q̄daz̄ em̄ firmissime
credūt q̄ dicere volūtātē nihil posse velle cō
tra actuale iudiciū rōnis sapiat heresim ma
nifestā. q̄ (vt dicūt) hoc oē meritū tollit ⁊ de
meritū. Quidā etiā certitudinaliter credunt
q̄ dicere in boie nō esse nisi vnā formā substā
tialē nitati obuiat orthodoxe. Quidā etiā pu
tant q̄ multe opiones scoti sūt int hereses nu
merāde. dicere em̄ q̄ sapia dei ab essentia dei
ex natura rei quolibz̄ distiguat⁹. Idicere putāt
simplicitati dine: ⁊ per p̄ns nitati catholice
repugnare. Idē sentiūt de vnitatemiozi vni
tate nūerali ⁊ p̄nitatib⁹ q̄s ponunt in deo. ⁊
de alijs q̄ opinat⁹ quasi inumeris. Hoc idēz̄
mult⁹ opionib⁹ egidij multi estimāt. ⁊ ergo no
totiū est q̄ theologi hereses dogmatizare no
tant. q̄uis heretici mīme reputāt. p̄pter talē
ergo famā debuerūt sūmi p̄tifices p̄ inquisi
tione faciēda moneri. Di. ¶ forte talis fama
ad sūmos p̄tifices nō puenit. **Alia.** Dicūt
illi q̄ hoc oī p̄bilitate caret nec verisilitu
dine h̄z̄. q̄ dānatiōes opinionū thome ⁊ alioz̄
rū q̄ solēnter ⁊ publice pluries facte fuerunt
parisi⁹ ⁊ in anglia sūmos p̄tifices latuissent
p̄sertim cū q̄dā de ordine p̄dicatoz̄ p̄tra dam
nationē latā in anglia ab archiepo cātuariē
si p̄tra quasdā opiniones thome ad curiaz̄ ro
manā appellauerint. Et illa de cā accesserint
ad eandē. Dicūt ergo q̄ q̄uis fama q̄ opinā
tes essent heretici) nō puenit ad romanos
p̄tifices. ipos tñ nō latuit q̄ opiones eoz̄ dā
nate fuerint parisi⁹ ⁊ in anglia. q̄re ad inquisi
tionē faciēdā p̄cedere debuerūt exēplo scō
rū patrū q̄ anq̄ arri⁹ eunomi⁹ macedoni⁹ ne
stoz̄ius ⁊ alijs multi p̄tinaces cōuincerēt here
sim defensores. de eis ⁊ eoz̄ dogmatib⁹ inq̄
sitionē fecere solertē. exēplo etiā ymo. tertij.
q̄ vt ex de sum. tri. ⁊ si. ca. c. dānam⁹. q̄uis io
achim sui erroz̄is nūq̄ fuit p̄tinax defensor: et
licz̄ eidē erroz̄i solēntē tūc t̄pis docto. ricard⁹
de scō victore adhererit q̄uis non p̄tinacit tñ
ad inq̄sitionē ⁊ dānatiōez̄ faciēdas p̄cessit.

Capitulū. xxvii. ponit excusationē sūmorū p̄tificuz̄
in sacris litteris minus peritorum. Discipulus.

Ista exempla

Cap. XXVII

i animū meum fortiter angunt.
vnde cupio scire si aliqui ali
ter dictos sūmos p̄tifices excusare nitant
tur. **Alia.** Quidā p̄ simplicitatē et imperi

niam scripturarū eos excusant dicētes q̄ a tē
 pore Inno. tertij nō fuerit aliq̄ sūmi pontifi:
 ces in sacrarū līrarū p̄tia excellētes. ideo de
 intrinsecis ⁊ difficilib⁹ q̄omb⁹ se intromitte
 re nullaten⁹ debuerūt. s̄ talia discutiēda the
 ologis reliq̄rūt p̄tēti bis q̄ explicitē approba
 ta noscūt. de opiniōib⁹ nō nouis magis volue
 rūt iuxta p̄siliū b̄ri Micro. pie dubitare q̄ ali
 qd̄ temere diffinire. Di. Ista snia corndere
 videt̄ cū illis q̄ dicūt q̄ nō ad canonistas sed
 ad theologos p̄ncipaliter p̄tinet inter v̄ita
 tes catholicas et hereses iudicare. plures em̄
 post rpa Inno. tertij fuerūt sūmi p̄tiffices q̄
 peritissimi in iure canonico existērūt: licz in
 theologia nō fuerūt excellētes. q̄re si ad cano
 nistas p̄ncipaliter p̄tinet iter v̄itates catho
 licas ⁊ hereses iudicare: ipsi nō dānādo bere
 ses inter theologos dānatas (nō p̄dicato)
 excusari nequērēt: sed nūq̄ si fuissent magi in
 theologia excusari valeret. **Ad.** Dicit̄ isti
 q̄ sic q̄ multi vt̄ asserti sūt in theologia do
 ctiores nomē b̄ntes p̄ fauores hūanos ⁊ p̄cu
 ratiōes indebitas aut ambitiōes diabolicas
 ad magisteriū exaltati q̄ sacrarū litterarū sūt
 penitus imperiti.

Capitū. xxiij. vbi inq̄rit̄ si pontifex min⁹ p̄tus in lit
 teris sacris p̄silio t̄n p̄torū aliqua assertione tanq̄ her
 reticā valeat p̄dēnare. ⁊ ponit̄ due opiniōes. **Disci.**

Cap. XXIX

Act sūmi p̄tiffi

1 ces scripture noticiāz nō habue
 rūt excellēte: t̄n p̄ hoc nō vidēt̄

aliq̄liter excusandi. q̄ poterāt doctos cōsule
 re ⁊ p̄itos. q̄ aut̄ p̄r habere copiā p̄itorū: non
 p̄r p̄ ignorātia excusari. talis ḡ ignorātia scri
 pturē dīne eos neq̄ excusat: nisi forte dicāt
 q̄ q̄ in theologia ⁊ in p̄bia canōq̄ ad papatus
 essent assumpti. nequaḡ exercitati fuerunt:
 nō poterāt ad intelligēdū tā subtilēs difficul
 tates theologicē: etiā p̄ informatiōē p̄itorū at
 tingere. S̄z etiā h̄ sufficere nō videt̄. q̄ quis
 nō potuissent intelligere informatiōes circa
 h̄mōi: debebāt credere informatiōib⁹ aliorū vt̄
 apparēt. ⁊ p̄ p̄ns iūf̄ informatiōē p̄itorū
 (quis eas p̄ intellectū nō saperēt) ad condē
 nationē heresū p̄cedere debuerūt. Cū ⁊ de h̄
 vltimo an. s̄. si sūm⁹ p̄tiffex sacrarū litterarū
 ignar⁹ aliqua heresim p̄mulgatā (quis vide
 re neq̄at: quō v̄itati catholice aduersatur) de
 p̄silio p̄itorū valeat cōdēnare. qd̄ de h̄ teneāt
 boies docti manifesta. **Ad.** Quidāz dicūt
 q̄ sūm⁹ p̄tiffex in h̄ casu d̄z credere erudit⁹ in
 scriptura sacra: ⁊ iūf̄icorū p̄siliū (quis non vi
 deat quō heresim dogmatizata v̄itati repuz
 gnat) ad p̄dēnationē eiusdēz p̄cedere. Alij

Opinio 1^a

Opinio 2^a

nō assūpserūt māifeste q̄ a q̄buscūq̄ ⁊ cuiuscūq̄
 dicat̄ aliqua assertione hereticā ce cēlenda:
 ipse ad dānationē ei⁹ solēnē nullo mō d̄z p̄ce
 dere: nisi ipsemet apte p̄sideraret vel dīna in
 spiratiōe: v̄l p̄pa meitatiōe: v̄l librorū in
 spectiōe: aut aliorū informatiōe: aut aliquo
 alio mō q̄ talis assertio v̄itati obuiat orbo
 dore. Dicit̄ etiā q̄ si oēs in ḡnali p̄cilio cōgre
 gati p̄ter ipsuz assererēt talē assertiōē cē he
 reticā: nisi suā sniam miraculo p̄firmarēt: v̄l p̄
 informatiōes suas facerēt ipsu aduertere quō
 catholice obuiat v̄itati: nō deberet eā p̄tum
 cūq̄ oēs instarēt solēniter p̄dēnare: s̄ expecta
 re teneat quousq̄ v̄l p̄ reuelatiōē dīna vel p̄
 mirabilē opatiōē facti ad talē heresim repro
 bādā v̄l p̄pa meditatiōe v̄l aliena informatiōe
 aut quouis mō sibi inotesceret māifeste: q̄ tal
 assertio catholice v̄itati repugnat. **Di.** **Ad**
 ro: quō isti dogmatizare p̄sumunt q̄ v̄l h̄o mor
 talis q̄cūq̄ p̄dit⁹ dignitate magi d̄z adberere
 p̄pue fantasie: q̄ oib⁹ v̄iris līrat: ⁊ icidē ad ḡna
 le p̄ciliū cōuocat. **Ad.** Sniam p̄dicatā non
 capis vt̄ video. nō em̄ dicūt q̄ papa d̄z tanta
 sie sue adberere: s̄ dicūt q̄ p̄pter v̄ba hoium
 nullā d̄z assertiōē p̄sciam vel p̄ter p̄sciam
 p̄pūā dānare. **Di.** Videt̄ q̄ papa h̄ casu te
 net se p̄sciētis tot ⁊ tantorū viroz p̄firmare.
Ad. Dicit̄ q̄ in his q̄ t̄idei sūt nō d̄z papa in
 niti p̄sciētis hoium: s̄ soli auctoritati diuine.

Capitū. xxx. declarat q̄ pap̄ cōdēnādo aliqua asser
 tiōē tāq̄ hereticā nō debeat inniti sapie v̄l scie hoim
 s̄ tāntū auctoritati dīne vel miraculo māifesto. **Di.**

Incipio magis

Cap. XXX

i aduertre sniaz mēozatā v̄n ipsā
 auctoritatib⁹ vel rōnib⁹ munire
 coneris. **Ad.** Pro illa snia plures ratiōes
 auctib⁹ cōmunite p̄nt adduci. Quārū p̄ma
 est bec. **Des** p̄ter papā in p̄cilio generali con
 gregati nō sūt maioris auctis q̄ x̄ps nec oib⁹
 illis magis est credēdū q̄ x̄po. s̄ si x̄pus venis
 set ⁊ catholice v̄ritatē māudita p̄dicasset. ⁊
 ad p̄firmādū doctrinā suā nullū fecisset mira
 culuz iudei p̄dicatiōi sue mime credēdo p̄ctm
 nullaten⁹ habuisset: ḡ m̄lto fort⁹ p̄r papa abs
 q̄ p̄ctō sue snie ⁊ oīuz aliorū i ḡnali p̄cilio cris
 tētū (si p̄ eos nullū fiat miraculū ad suā sniaz
 p̄firmādā nec ipsi faciūt eū itelligere quō sua
 snia i v̄itate catholica ē f̄udata) mime adbe
 rere ⁊ p̄ p̄ns n̄ tenet eos i eadē snia seq̄. maior
 isti rōnis ē oī catholico māifesta. m̄oz aucte
 ipsi x̄pi p̄bat. q̄ vt̄ legit̄ Jo. xv. loq̄ns iudeis
 ait. Si opa nō fecisset i eis q̄ n̄cō ali⁹ fec̄ p̄ctm
 nō b̄ient. s̄ nō credēdo. nūc at ⁊ videt̄. s̄ mira
 bilia māifesta q̄ feci ⁊ oderūt me ⁊ p̄rem meū.

Ratio p̄ma p̄
 secūda opiniōe

Obiectio Et quibus verbis colligitur quod si Christus non fecisset miracula iudei non credendo perit minime habuissent. **Di.** Si illa ratio concluderet sequeret quod toti ecclesie vel fides minime esset adhibenda. imo posset aliquis assertionem absque periculo quod hactenus predicauit velis ecclesia si non videret quod esset consona scripture divine negare. cum tota congregatio quoumque mortalium non sit tunc auctis quare solus Christus. et ita si Christus non fuisset credendum absque miraculo: nec toti ecclesie est credendum nisi si inia ecclesie apto miraculo confirmet. **Alia.**

Ratio Ad illam obiectionem tuam diceret illi qui predictas tenet iniam quod adherendo inie velis ecclesie (neminem discrepate) quoniam eadem inia aliquo miraculo minime confirmat principaliter credit Christo cuius doctrina tota est miraculis innumeris confirmata. **Ex quo sequitur quod nunquam ecclesia velis (neminem discrepante) docet aliquid esse tenendum: nisi propter auctoritatem Christi et non principaliter propter auctoritatem ecclesie. Item quodammodo etiam propter auctoritatem ecclesie sit tenendum: in quantum firma fide tenet quod Christus docuit ecclesiam nunquam a fide catholica recessuram. **Di.** Possem multa querere de ecclesia que errare non potest et de concilio generali. sed oia illa duxi ad aliud tempus differenda. et ideo ad principale propositum reuertaris et rationes compleas in quibus potest predicta inia se fundare. **Alia.** Secunda ratio pro predicta opinione est haec. Quia si papa non propter miraculum aliquid nec propter auctoritatem scripture divine nec propter aliquam auctoritatem quam videat: sed propter instantiam hominum aliquam assertionem damnat solentem eandem damnationem in sapia aut voluntate hominum vel instantia: fundare videtur. Si autem damnatio prauiatatis heretice et approbatio catholice veritatis eisdem fundamentis deberet iniri. ideo liceret pape approbando aliquam catholicam veritatem in sapia hominum vel voluntate et instantia se fundare quod doctrine apostolice manifeste repugnat. aut enim apostolus. i. ad Cor. iiij. predicatio mea non est in persuasibilibus humane sapientie sed in ostensione spiritus et veritatis: ut fides nostra non sit in sapia hominum: sed in veritate dei. **Ex quibus verbis patenter habetur quod fides pape non in sapia hominum: et pro multis magis nec in voluntate hominum: aut instantia de fundari et consistere. quare nec approbatio catholice veritatis in sapia hominum vel voluntate aut instantia de fundari. et eadem ratione damnatio heretice prauiatatis non de fundari in aliquo predictorum. Papa ergo ad hoc ut rite damnet hereticam prauiatatem vel falsitatem de hoc vel per miraculum aptum induci vel oportet eum manifeste cognoscere quod talis falsitas veritati catholice aduersatur: ne fides sua in sapia hominum vel voluntate consistat. Tertia ratio est haec. propter illos qui possunt contra fidem errare: non est aliquid assertio nec****

Tertia ratio

quod tanquam catholica approbata nec tanquam heretica condemnata: sed oes magistri in theologia et etiam oes alij a papa in generali concilio non sunt tota illa ecclesia: pro qua Christus rogauit ne fides eius dehereret: licet (si sint catholici) sint pars illius ecclesie. sed propter illos oes non de papa aliqua assertione nec tanquam catholica nec tanquam heretica condemnare: nisi apte ostendat pape vel oportet ne miraculi vel per testimonium catholice veritatis quod a veritate necquam exorbitet. Quarta ratio est haec: papa non de aliqua assertione tanquam heretica solentem condemnare: nisi quam demonstratiue: vel firmissime credit esse hereticam. Qui autem scit demonstrare aliquam assertionem tanquam hereticam rationi inimiti. qui autem credit inimiti auctori pape. papa ergo in damnando aliquam assertionem tanquam hereticam vel inimiti rationi vel auctori. sed papa qui non videt quod damnanda assertio fidei obuiat orthodoxe rationi inimiti non potest sic oia intelligere. Post. ergo oportet quod inimiti auctori. aut ergo inimiti auctori divine aut humane non divine: quod non videt quod talis assertio auctori divine repugnat. ergo papa si damnaret aliquam assertionem predicto modo tanquam hereticam iniret auctori humane: sed auctoritati humane in his quod fidei sunt est minime inimitendum: quod fides nostra est supra intellectum humane. ergo intellectui humane in his quod fidei sunt est nullatenus imbecillendum. Quinta ratio est haec. oes alij a papa in generali concilio congregati non sunt maioris auctoris quam fuerint apostoli et moyses in veteri lege: sed apostoli et moyses doctrinam suam miraculis et testimoniis aucteritatis ab auditoribus iam receptam (ut reddat credibilis) confirmauerunt: nec aliter populus eis credidisset. ergo papa non tenet eis adhibere fidem quam nec miraculo nec testimonio catholice veritatis sibi nota: faciunt eum de sua scia certum. si ergo oes alij in generali concilio nec miraculo nec auctoritate catholice ostenderet pape assertionem hereticam esse damnandam: non diceret papa ipsam tanquam hereticam condemnare. **Alia ratio:** istius rationis videtur apta. **Alia ratio:** ostendit manifeste per creplum de bro paulo quod doctrinam suam tanquam miraculis quam scripturarum testimonij confirmauit. unde ad Rom. xv. ait non enim audeo aliquid loqui coram quod me non efficit Christus in obedientiam gentium verbo et factum in virtute signorum et prodigiorum. **Ex quibus verbis colligitur quod beatus paulus doctrinam suam signis et prodigijs confirmauit de scripturarum testimonij et quod adducit beatus paulus. per ad Rom. ix. x. xi. i. Cor. i. et iiij. ad Heb. i. et ii. et in multis alijs locis clarum suum. Et quod etiam apostoli doctrinam suam confirmauerunt testat Marcus in euangelio suo. c. v. d. illi autem profecti predicauerunt ubique domino coepante. et firmo ne confirmate sequentibus signis. **Veritas etiam patet ut patet. Act. i. auctoritatibus scripturarum rece-****

Quarta ratio

Quinta ratio

praru a iudeis corā ipsis doctrinā suā p̄firma
uit. **¶** Doyfi q̄ dixit dñs. vt legit̄ Exo. iij. q̄ si
nec duob⁹ q̄dē his signis crediderūt nec audi
uerūt vocē tuā: sūme aquā fluminis ⁊ sūde eā
sup aridā: ⁊ q̄cqd̄ hauseris de fluuio vertet̄ in
sanguinē. **¶** Ex his alijsq̄ p̄ plurimis p̄ apte q̄
illi p̄ quos de? docuit p̄plm̄ catholicā v̄itatez
ad p̄firmationē sue doctrine vel scripturaruz
testimonia adduxerūt vel opatione miraculi
v̄itate oñderūt nec eis aliter p̄pli credere ar
tabant. **¶** Di. Ista r̄isio videt̄ pbare r̄atūmō
q̄ papa nō tenet̄ seq̄ alios in dānādo heresim
qn̄ nec miraculū faciūt nec p̄ se scripturaz ad
ducūt: s̄ si pbant assertionē quā petūt dānari
esse hereticā: videt̄ q̄ papa dānare d̄z eandēz
nec p̄ hoc (q̄ nō intelligit̄) valet aliq̄liter ex
cusari. sic em̄ p̄nt multi heretici excusari q̄ vi
dere nō p̄nt quōd hereses sue fidei obuiarēt or
thodore. **¶** Ad hec aliq̄ r̄nderēt q̄ si papa
informationi catholicorū p̄ scripturā pbātū
manifeste aliquā assertionē v̄itati obuiare ca
tholice p̄tinaci animositate (q̄ sc̄z alicui er
rozi irrōnabiliter adheret) nollet acq̄escere:
esset heretic⁹ vel fautor: prauitaf̄ heretice iudi
cādus: s̄ si ex sola simplicitate (q̄ nō esset ca
par informationis q̄ oñdit assertionē eē hereti
cam) mime p̄sentiret: nō eēt r̄p̄hēnsibilis iu
dicādus: nisi recusaret de veritate informari.
¶ Di. Quō sit cēsendus hereticus postea inda
gabo. ideo alias rōnes si q̄s cogitasti p̄ p̄posi
to p̄ncipali adducas. **¶** Ad. Sexta rō p̄ p̄
dicta sn̄ia est bec. Nō min⁹ d̄z intelligere sen
tentia suā seu diffinitionē sūm⁹ p̄tifer q̄ dam
nat hereticā prauitaf̄: q̄ d̄z iudex intelligere
sn̄iam qua dānat aliquē de crimine q̄cūq̄. s̄
iudici dānati quēcūq̄ de crimine non sufficit
credere cōsilijs suis: s̄ d̄z videre ⁊ cōsiderare p̄
seipsuz quō sn̄ia sua iusticiā ⁊ eq̄tatē cōtineat
ergo s̄līter papa in dānādo hereticā prauitaf̄
tē nō solūmō d̄z credere alijs: s̄ etiā oportz eū
intelligere quō dānāda assertio repugnat ca
tholice v̄itati: ⁊ maior ptz: q̄ in maiorib⁹ cau
sis maior est adhibēda cautela. minor p̄z: quia
nisi iudex deberet intelligere sn̄iam quaz dat
nō req̄reret̄ sapia in iudice: s̄ sufficeret q̄ eēt
bone fidei sapiētū acquiescēs cōsilijs. s̄ h̄ est
p̄tra illud apli. ij. ad Ro. vi. nō est inter nos
sapiēs quisq̄ q̄ possit iudicare inter fratres et
fratrē. **¶** Ex q̄b⁹ verbis dat̄ intelligi q̄ null⁹ nisi
sapiēs d̄z iudicare inter fratres ⁊ fratres. ⁊ ita q̄
iudicat debet habere saltē iudicādi peritiāz:
vt sn̄iam quā iudicat intelligat. aliter em̄ pos
set simplex ⁊ fatu⁹ q̄cūq̄ iudex eē. **¶** Septima
rō est bec. qui pōt p̄tradocere cōgregat̄ in ge
nerali cōcilio nō tenet̄ acq̄escere eorū sn̄ie. sed

vnus etiā inferior: papa pōt p̄tradocere oibus
alijs in generali cōcilio cōgregat̄. ergo nō tenet̄
acq̄escere eorū sn̄ie. ergo mlto magi papa
si oīuz aliorū in cōcilio ḡnali existētū videret
erroneā eē sn̄iam: v̄l nō intelligeret ipsaz esse
catholicā vel sanaz eos seq̄ nō deberet. maior
patz. minor oñdit̄ exēplo p̄mich q̄ alijs in m̄
cena sinodo p̄tradixit ⁊ ad partē suā traxit vt
habet̄ di. xxxi. c. nicenā sinodū. vbi glo. sup. s̄
bo sn̄iam. vn⁹ ergo pōt p̄tradocere toti vnuer
sitati si habeat cam rōnabile. ⁊ seq̄. nā vnus
pōt trahere alios ad ptē suā. vn⁹ igit̄ pōt oib⁹
illis in cōcilio ḡnali existentib⁹ p̄tradocere et
eos trahere ad ptē suā. ergo papa nō d̄z alios
seq̄ nisi cognouerit eos a iusticia ⁊ v̄itate nul
laten⁹ aberrare. **¶** Ex p̄dictis cōcludūt̄ isti q̄ si
papa oēs alios in generali cōcilio cōgregatos
sequi nō d̄z: vt aliquā assertionē cōdēnet tāq̄
hereticā: nisi videret quō dicta assertio catho
lice obuiet v̄itati. mlto magis si papa cogno
uerit aliquos r̄beologos aliquā assertionē re
putare hereticā: nō d̄z papa informationē vel
instantiā hoīuz oīuz aliorū talē assertionē tāq̄
hereticā p̄dēnare nisi aperte cognouerit quō
fidei obuiat orthodore. **¶** Di. Rōnes p̄dicte
vident̄ esse difficiles ad solvēdū: quas tñ nolo
nūc ampli⁹ p̄tractare: q̄ possi q̄ totū op̄s p̄e
sens cōpleueris. ⁊ ego cū sūmo studio cogita
uerō: volo tecū illas rōnes ⁊ oīa alia recitare
⁊ mētē tuā de oib⁹ p̄scrutari. s̄ dir an isti cen
seant q̄ liceat pape aliquā assertiones de q̄ nō
cōstat sibi an catholica vel heretica sit cēsēn
da iterdicere ⁊ p̄cipere q̄ mime publice dog
matifēt. **¶** Ad. Dicit̄ q̄ in casu si ex dogmati
fatione alicui⁹ assertionis magnū scād alū esset
vel timeret̄ q̄ multitudo p̄tinaciter adhereret:
liceret pape p̄cipere a tali assertionē cessare
quousq̄ innotesceret an inter v̄itates v̄l here
ses computari debeat.

Capitū. xxxi. in q̄rit̄ an liceat pape alios errores q̄
hereses cōdēnnare et huiusmodi errores distinguunt̄
tur ibidem in tres differentias. Discipulus.

Ultra de dānatio

Cap. XXXI

in ne heresuz retulisti. nūc peto q̄ de
dānatiōe aliorū errorū aliq̄ narra
re digneris. **¶** Lupio em̄ scire an istati putant q̄
liceat pape errores alios q̄ hereses p̄dēnare.
¶ Ad. Errores aliq̄ sunt in triplici differētia.
Quidaz em̄ nec p̄uant̄ his q̄ p̄tinēt ad bonā
fides ⁊ ad bonos mores: nec eos tenere aliq̄
aīe affert periculuz. tales sūt errores in puris
p̄ficijs: etiā errores aliq̄ circa aliq̄ dicta diuī
na de q̄b⁹ iueniri nō pōt qd̄ idubie sit tenēdū
de talib⁹ loq̄t̄ aug. in cncb. dicens. In reb⁹ in
c

Instantia

Responso.

Sexta rō

Septima rō

quib' nihil interest ad capefcedu dei regnu er rare aut nullu aut minimu e pctrm. de his etia intelligit Anfel. li. i. cur de' bo. c. xvij. dicens. In illis reb' de qb' diuerfa fentiri pnt sine piculo (ficuti e iftud vn nuc agim') Si em nefci mus vtru plures bofes eligedi fut q' fut age li pditi. an no alteru boz estiam' pl' q' alteru nullu puto anime e' piculu. fic inq'tu in hmoi reb' fic expofuerim' dina dcta. vt diuerfis fen tctis fauere videat nec alicubi iuenit nec qd indubitate tenedu fit determinat no arbitroz repbedi debere. tales errores fm multos non licz pape danare. q' danado aias illaqaret ob ligado ficles ad crededu aliqd forte ptra co fcieta vl negadu qd no tenere vel negare nul lu parit piculu. Alij fut errores repugnates his q' in gefhis fidelu cronici v' hiftozys fide dignis habet. 7 de ifhis dicut nonnulli q' ipfos pot papa danare no taq' hereticos: s' taq' piculofos 7 ecclie pnciofos. dana em pmaxima 7 pericula taz corpalia q' fpualia pnt ficles incurrere: fi qcuq' p'teta in gefhis hystozys et cronici culibz negare liceret. Lu g' papa danis 7 picul' fidelu debeat obuiare pot tales er rozes danare et errates debite subdere vltioi Alij fut errores de qb' dictu e' pu'. Ex qb' et alijs veris q' negare no pnt couenit aliqua be retica p'auitate inferre etia q' pprie dicut fa pere heresim maifesta. 7 large pnt hereses ap pe llari. 7 tales errores (no tanq' hereticos: (ftrict' loquedo) fed taq' fapientes heresim maifestaz licet pprie danare. fi aliqs dice ret castitate: qua moniales vouerint no ee al tior' castitate piugij deberet papa ra asseren te prinaciter q' asserione danare. Sic qda er rozes negates frs pdicatozes 7 miores posse audire p'fessioes fut danati: fic sumi potiffices Alex. tertij. Inno. iij. quosda mgios parisien ses 7 errores eoz ptra statu 7 vita p'dicatoz 7 minoru soleniter dammauerut.

Caplm. xxxij. in quo queritur an liceat alicui inferiori papa predictos errores condanare. et circa hoc ponuntur sententie contrarie. Discipulus.

Cap. XXXII

Ec probabilia mi

Prima opinio

bi vident: s' videt ne aliqb' q' liceat alicui alij inferiori papa errores huiusmodi danare. Ad. Sut qda dicetes q' inferiori papa no l' ex quo non licz ei danare hereses q' mag' q' qcuq' alij errores religioi aduersant 7 nocent xpiane mlto forti' no l' ei errores alios danare. Et h' ro videt pfirmari ne maiori piculo est forti' resistedu: s' hereses sunt mag' piculose fidei xpiane: q' alij errores. cui igit' no l' danare hereses de alijs errorib'?

se intromittere mimes. Alij aut dicunt q' inferioribus plaris l' errores hmoi danare. Probac assertoe sic arguit. qd aliqui licuit plari inferioribus? 7 no est p sumu potiffice: nec p g'uale p'ciliu reuocatu ad huc l' eisd. s' danare errores hmoi licuit aliqui plari alijs 7 no est reuocatu. ergo. maior p'z. mior. pbat. na cui l' vitates aliqs approbare eide licz asseritides falsas contrarias reprobare. s' quoda licuit plari inferioribus? vitate asserete aliq' ee scdm 7 taq' scdm ee veneradu a fidelib' approbare. q' licuit eis scdos nouos cathologo scroz asseribere. g' licuit eis asserione falsam q' tales no eent scri vl veneradi a fidelib' reprobare: 7 solenit cos danare. g' ad huc l' eis errores aliquos danare. Di. Ista ro videt pcludere q' istos q' probat tmm'o q' aliqui licuit eis errore dicete tale no esse scdm danare. s' mo no l' eis tale errore danare. sic nec mo licz eis aliq' cathologo scroz asseribere. Ad. No plene itelligis rone eoz. no em intedu pbare quod liceat inferioribus papa asserete vel asserione ei' q' alijs q's p quo de' d: facere miracula no e scus danare: s' intedu arguere q' q' rone licuit eis tale errore danare: licz etiaz eis alios errores. ex qb' 7 alijs veris 7 maifestis pot pcludi q' pnt hereses maifestas danare. pras aut sup alios errores no e reuocata. g' ad huc pnt errores alios danare. licet mo asserete aliq' p quo dicut miraculu fieri no ee scdm nequeat danare. Di. Dicta rone mag' aduerto. 7 io quo ad motiua alioz rñdes expone. Ad. Dicit q' licet no valeat hereses danare: pnt tn aliquos errores mlto minores heresib' danare: q' inferiores pnt mlta minora: qb' tn maiora negocia infdicta noscut. q' vt ex lege dina. Deut. i. legit' seu colligit. maiora negocia ad maiores oportz referre: nec tn est dicedu q' plari heresibus resistere no teneat: s' no debet eis resistere dammodo: sed eas sumo pontifici vel generali concilio nunciando.

Opinio 2a

Ratio

Ratio ad rone opinionis pnt

Explicit liber secundus pme ptis dyalo.

Incipit liber tertius pme partis qui sunt catholicæ et qui hereticæ pertractans.

Capitulum pmi in quo p'mum pponit qd scz q's de beat catholice reputari et ibidem declaratur quid sit credere implicite. Discipulus.

Veritatibus ca

tholicis sufficiat pdicta q'suiffe. nunc no de catholicis 7 hereticis conabor nonnulla inq'rere. P'mo aut' qro q's dz catholic' reputari. Ad. Ille e censend' catholic' q' integraz 7 inuolatā fuit catholicā

Cap. I

fidē. Di. Quō pōt simplex laic⁹ integrā fidē
 nuāq; cogitavit. talis ḡ laic⁹ catholic⁹ non pōt
 esse: si ois catholic⁹ integrā teneat catholicaz
 v̄ritatē vel fidē. Ad. Rñdēt theologi. q; ser-
 uare vel tenere catholicā ⁊ integrā fidē: conti-
 net oia q; ad fidē p̄tinēt orthodoxam explicite
 v̄l implicite fideliter ⁊ absq; vlla dubitatiōe
 credere. Di. Quid ē credere aliqd̄ iplicite.
 Ad. Rñdent q; credere implicite ē credere
 alicui v̄l ex quo multa sequit̄ firmiter assen-
 tire ⁊ nulli p̄trario p̄tinaciter adherere. Et iō
 qui firmiter tenent oia tradita in scriptura et
 v̄lis ecclie doctrina: esse vera ⁊ sana: ⁊ nō ad-
 herēt p̄tinaciter alicui assertiōi q̄ia v̄ritati or-
 thodore fidē catholicā inuolara tenent ⁊ in-
 tegrā: sūt catholici censendi. Di. Videt q;
 sufficit credere oia que credit v̄lis ecclia esse
 vera ad hoc q; aliqs sit catholic⁹ reputādus.
 Ad. Dicit̄ h̄rati nōnulli q; nō sufficit crede-
 re oia esse v̄ra que v̄lis credit ecclia nisi s̄p̄t
 h̄nulli p̄rio particulari pertinaciter adhereat
 multi etiā sūt heretici d̄nati p̄ cōcilia ḡalia
 qui tñ firmiter tenuerunt tradita in scriptura
 sacra esse v̄ra. q; tñ p̄tinaciter alicui assertiōi
 in rei veritate p̄ie assertiōi scripture dīne ad-
 hererūt: quis hoc eis nō videt: in bilomin⁹
 nō fuerūt catholici s; heretici iudicandi. Di.
 Apparet̄ mihi q; nō pōt p̄fecte cognosci quis
 sit reputād⁹ catholic⁹ nisi sciat q; sit heretic⁹
 iudicādus. Et ideo ad q̄rēdū de hereticis me
 cōuertā. Dic tñ p̄us ḡliter declarat q; aliquis
 pōt credere q; oia q; cōtinet scriptura dīna v̄l
 v̄lis ecclia sint v̄ra: ⁊ tñ p̄tinaciter adheret ali-
 cui assertiōi que v̄ritati alicui veritati que in
 scriptura sacra v̄l in doctrina v̄lis ecclie cōri-
 net. Ad. Hoc declarat̄ sic. Sic cōtingit ali-
 qd̄ scire in v̄l ⁊ ignorare in p̄riculari s̄m s̄miaz
 p̄bi qd̄ nō est aliud q; scire p̄ponē v̄l ⁊ igno-
 rare aliquā eius singularē. Sicut possuz scire
 q; ois hō est rōnalis ignorās hāc singularē.
 iste hō est rōnalis: demonstrādo aliquē quez v̄l
 deo a remotis de quo ignoro an sit hō v̄l aial
 brutū: ita etiā cōtingit scire aliquā v̄lem ⁊ re-
 putare aliquā ei⁹ singularē esse falsā: sic poss-
 sum scire q; ois hō est risibilis ⁊ tñ demonstra-
 to aliquo boie que video a remoti que puto eē
 asinū vel aliud aial (vt sepe cōtingit) possuz
 credere q; ille nō ē risibilis: q; puto q; ille nō ē
 hō. ⁊ sic possibile est q; aliqs credat hāc v̄lem
 oia cōtenta in scriptura dīna sūt catholica et
 vera: ⁊ tñ credat hāc esse falsāz b̄ris andreas
 fuit ap̄ls xp̄i. Quia ignorat hāc v̄ritatē: beat⁹
 andreas fuit ap̄ls xp̄i: p̄tineri v̄l posse inferri
 ex scriptura dīna quo posito si p̄tinaciter ad-

bereret quacūq; ex eā huic: b̄ris andreas nō
 fuit ap̄ls xp̄i: nō catholicus s; heretic⁹ esset iuz
 dicādus q̄tūcūq; firmiter hāc v̄lem. oia que
 cumq; docet scriptura diuina sunt catholica ⁊
 vera: crederet.

Capitū. ij. ponit distinctiones huius nominis he-
 reticus et ponunt quinq; Discipulus.

Hinc magis quā

Cap. II

n an perpēdo q; ad cognoscēdū quis
 sit cēsendus catholic⁹ oportz scire
 q; sit hereticus reputādus Et iō de hereticis
 volo aliq; pertractari: ne tñ p̄ equiuocationez
 decipiar dic̄ p̄mo si hoc nomē heretic⁹ habeat
 significatiōē vnā vel plures. Ad. huius
 noia hereticus plures significatiōes assignat̄
 Vno mō em ois excōicat⁹ heretic⁹ vocat̄. v̄n
 iij. q. i. c. ij. dicit nicolaus papa hereticos aut
 dicim⁹ taz eos q; ab ecclia v̄l sūt p̄iecti q; qui
 post beca nobis anathematizati sūt. Et in eo-
 dem caplo notat glosa dicēs. Nota q; ois ex-
 cōicat⁹ dicit̄ heretic⁹. Et hoc idē notat glosa
 xxij. q. i. quia vero Secūdo mō dicit̄ heretic⁹
 peruersor sacroz: ⁊ sic simoniacus dicit̄ heres-
 ticus. v̄nde glosa. vt habet. i. q. i. Quisq; ait.
 Quisq; per pecuniā ordinat̄ ad hoc q; fiat he-
 reticus pmouetur. Tertio mō dicit̄ hereticus
 q; cūq; dubitat vel putat fidē xp̄ianā esse falsā
 vel fictā: ⁊ sic oēs iudei sarraceni ⁊ pagani sūt
 censendi heretici hinc dicit̄ glo. xxij. q. ij. qñ
 large. Di. heretic⁹ ois. qui nō tenet articulos fi-
 dei ⁊ per h̄ iudei ⁊ gentiles sūt heretici et s̄m
 hoc nō ois hereticus est excōicat⁹. Istō etiāz
 mō dubij in fide sūt heretici. q; sūt infideles.
 extra de be. c. i. Sic etiā q; p̄mo sunt catholici
 ⁊ postea reputāt fidē catholicā eē falsā sūt he-
 retici: ⁊ sic q; apostotant ore ⁊ mente a fide be-
 retici sunt censendi. Si quis aut̄ ipsoz tñmō
 ore apostotaret nō esset apud deū heretic⁹ q;
 nis ecclia ipsū deberet hereticū reputare nisi
 p̄staret ipsū timore mortis apostotare. Quar-
 to mō dicit̄ heretic⁹ ois xp̄ian⁹ vel qui putat:
 aut qui putauerit se xp̄ianū errās p̄tinaciter
 cōtra veritates. Di. Quare dicit̄ qui putat
 vel putauerit se xp̄ianū fuisse. Ad. Dicit̄ p̄-
 pter illos qui extra formaz ecclie baptizant̄ q;
 xp̄iani nō sunt s; putauerūt aut putat se chris-
 tianos esse: ⁊ tamē sunt heretici: aliter tamē
 q; iudei vel pagani ⁊ aliter sunt puniendi.

Di. Dic si alias habet significatiōes hoc nos-
 men hereticus. Ad. Quinto modo dicit̄
 tur hereticus omnis pertinaciter adherens
 errozi qui sapit hereticam p̄auitatem.

Capitū. iij. q̄rit q; sit hereticus sc̄dm illā significatiōē
 qua heretic⁹ p̄pter errozē in fide d̄r excōicat⁹. Di.

+ d. cartholice p̄p̄m
 p̄p̄m q; v̄l p̄m
 et p̄p̄m (v̄l v̄l)

Cap. III

Lare intuo2 plu

res significatiōes hui'nois hereticus quibusdā tñ earū notifi: cast licet sepe de hereticis mentio fiat. Dic ergo si vidisti vel audisti descriptiones hui'nois hereticus in illa significatiōe in qua cōmuni' accipiē. Ad. Tu forte intēdis loq' de heretico qui est exēdicat' & cōuict' legitime & nō se correxerit fm formā ecclie & est tradēd' iudici seculari. Di. Illuz describe si potes. Ad. Quidā describūt eū dicētes: heretic' ē vere baptizat' vel p baptizato se gerens ptnaciter dubitās vel errās cōtra catholicā veritatem. Di. Particulas declara & quas personas intendūt includere. Ad. Per p̄mā p̄ticolā cū dicit' vere baptizat' excludunt baptizatos iocose q' nō p baptizatis censent. cōm̄p̄hendūt aut' per illā eandē p̄ticolā nō solum xpianos a catholicis s̄ etiā baptizatos ab hereticis in forma ecclie. Et etiā illos qui extra formā ecclie q. s. extra formā ecclie puta sacm̄ baptisimū nec quo ad grām nec quo ad charactērem quoquomō suscipiūt & p baptizatis se gerūt per eandē etiā p̄ticolā excludūt iudeos sarracenos & paganos q' nunq' baptizati fuerūt nec p baptizat' se gerūt q' pena hereticorū de quib' loq'ris minime sūt feriēdi. Per secūdā aut' p̄ticolā. cū dicit' p baptizato se gerēs cōp̄hendūt illos q' putāt vel fingunt se baptizatos & tāq' baptizati inter xpianos cōuersant' q' si a fide recesserint: ac si fuissent vere baptizati sūt plectēdi. Per tertiā nō p̄ticolā. cū dicit' ptnaciter dubitās vel errās p̄tra catholicas veritates: excludūt oēs q' ex simplicitate v' igno rātia sola absq' oī ptnacia dubitarūt vel dubitāt vel errāt cōtra fidē. tales em̄ nō sūt censēdi heretici: s̄ sūt de fide cū diligentia infor mādū: qui si postea pertinaciter dubitauerint vel errauerint sūt heretici iudicādi.

Descriptio heretici ppe dicit

Caplm. iiii. in quo obijcit cōtra dicta in p̄cedenti capitulo de seriose baptizato extra formas ecclie et ibi dē declarat quōvario mō aliq' dicit' extra ecclia. Di.

Cap. III

De materia de he

reticis magis intelligā cōtra p̄dicatā descriptionē mult' modis obijciās. Prima em̄ p̄ticolā: q' ponit' loco generis. cū dicit' seriose baptizat' nō videt' cōuenient' poni: q' multi sūt seriose baptizati ex formam ecclie q' p̄tūcūq' errauerint ptnaciter nō sūt heretici iudicādi: scdm̄ q' nūc loq'mur de hereticis: quia nunc solum loquimur de hereticis qui sūt de foro ecclie & per eccliam iudicādi. Illi aut' q' sūt ex ecclia & nunq' fuerūt de ecclia. nec vnq' fuerūt xpiani: nō sūt p ecclia iudicādi.

Obiectiōes contra diffinitiones hereticis p̄a

di. teste aplo q. i. ad Lox. v. c. ait quid mibi de his q' foris sūt iudicare. s̄ baptizati ex formas ecclie sp fuerūt foris: & nunq' fuerūt xpiani. igitur nō sūt p ecclia iudicādi. & p̄ns nō sūt heretici reputādi. Ad. Obiectio tua in equo catione fūdat. Nā varijs modis aliq' dicit' eē foris. qdā em̄ sūt q' nunq' nec nō nec falso baptismo baptizati fuerūt: nec p baptizat' quali terecūq' se gesserūt. & de his intelligit aplos. qz isti q' tūcūq' ptnaciter errauerūt p̄ catholicā veritatē nō sūt p ecclia (sic heretici baptizati) plectēdi. Alij sūt foris q' nunq' verū baptismus acceperūt habuerūt tñ falsū baptismus vel p baptizat' se gesserūt. & isti (sic q' fuerūt intra) iudicio ecclie sūt subiecti. Alij sunt foris q' ali qn̄ int' fuerūt: s̄ p cēsura eccliasitica sūt ab ecclia separati. & tñ aliq' manent int'. & sic oēs exēdicati dicit' foris hinc hiero. vt bī. xxiij. q. ij. c. si q's ait. sic interdus: vt ille q' foris mittit' int' sūt & iste foris: q' intus videt' retineri. Isti etiā p̄tūcūq' sūt foris: a iudicio ecclie minime sūt exēpti. Di. Ista obiectio pbabili' soluta videt': s̄ adhuc alia mihi occurrūt. qz amētes: deridētes & penit' dīcētes: quis baptizent' si postea ptnaciter errauerint & in errore ptnaciter p̄māserint nō vident' heretici reputādi. imo nec ad iurisdictionē eccliasitica p̄tinebūt. Ad. Dicit' isti describētes p̄dicto mō hereticū q' talit' baptizati si in p̄dictiōe p̄sistāt nec nō baptismus nec falso intelligūt baptizati. nō falso: vt p̄stat. nec nō. qz q'cūq' baptizat' nō baptismus caracterem suscipit sacri. Di. Quid dicit' de cathecumis ex p̄mētib' se hie ppositū baptizādi. si anq' baptizaret' incidere in hereticā p̄: auitarē vel ad ritū porē redierint. Ad. Dicit' qdā eorū. q' tales sūt velut heretici puniēdi. p eo q' se. p catholicis habuerūt. qre si postea ptnacit' errauerint: p hereticis sūt habēdi. Itē oēs adulti catholici & asserētes se hie ppositū baptizādi vel p baptizat' baptismus flammis se gerūt (tāq' baptizati) iudicio ecclie sūt subiecti & per p̄ns si ad vomitū redierint vel in errore ptnacē incidērint: sūt per eccliam pena debita plectēdi.

Risio

Obiectio 2a

Risio

Obiectio 3a

Risio fm vna opinione

Opinio 2a

Alij dicit' q' tales anq' baptizaret' ad eccliasitica iurisdictionē nō p̄tinēt quare absq' metu pene ecclie & ad proxem possūt reuertit' tum & in alijs pertinaciter errare.

Caplm. v. in quo obijcit cōtra vltimas p̄ticolā diffinitionis hereticis ptnacit' arguēdo q' ad hoc q' aliq's sit heretic' sufficit q' sit dubius vel errās in fide et hoc plurib' auctoritatib' ad quas rīdet' rīstiōe generalī capitulo nono caplovero. s. sp̄līter ad singulas. Di.

Cap. V

Acet de ista materia possem q̄rere plura. qz tñ modo

panci vel nulli inueniunt cathecumi et non baptizati se per baptizati gerentes. et post opus volui fieri principali ut melius prouerfias inter christianos nostris temporibus veritatem intelligere. ad ultimam partem descriptiois promissis me trassero. Videtur enim quod superius sit positum pertinaciter: eo quod omnes christiani si simpliciter dubitat vel errat in catholica veritate et hereticorum numero aggregandus. quod primo videtur posse probari auctore Innocentio. quod videtur per epistolam de reb. sig. c. i. Super quibusdam scribens comiti tholosano ait. Tua deuotio postulauit a nobis quod sunt dicendi manifesti heretici: super quo tibi diximus intendendum illos esse intelligendos hereticos manifestos quod in catholica fide publice predicant aut consentiunt seu defendunt errorem. vel qui coram placitis suis convicti sunt vel confessi vel ab eis finaliter damnati super heretica prauitate. In quibus verbis de pertinacia nulla fit mentio. Quicunque ergo predicat publice in catholica fide et non praeiudicat errat et dicendus hereticus. Hoc idem Celestinus papa ut recitat Nicon papa sentire videtur per litteras. quod i. c. ait celestinus. dicit. si aliquis ab episcopo nestorio aut ab alijs quem sequatur Cetero talia predicare ceperit vel excoicet vel erit et seu antistitis seu clerici dignitate in nostra coione durasse et durare manifestum est: nec iudicamus esse remoueri: quoniam non poterat quem ei remouere scilicet quia se praeuenerat tunc remoueri. Ex his verbis datur intelligi quod pro eo quod intendit predicare in catholica veritate tacito excludendi alios potestatem amittit. Ex quo sequitur quod talis est hereticus reputandus. et tamen absque pertinacia potest aliquid predicare contra catholicam veritatem. Et ad hoc quod aliquis sit censendus hereticus non requiritur quod errat pertinaciter aut dubitet. Hoc etiam beatus hieronymus videtur per litteras. quod i. c. hec est fides testari videtur. cum ait scribens pape. si autem hec nostra confessio apostolatus tui iudicio comprobatur quicunque me culpare voluerit se imperitum aut malivolum vel etiam non catholicum: sed hereticum comprobabit. hic etiam de pertinacia nulla fit mentio. ergo superius ponitur pertinaciter in diffinitione predicta. Tertio. Nullus nisi hereticus damnatione hereticorum inuoluitur: teste Belasio. quod i. c. i. quicunque in heresim semel damnatum labitur in eius damnatione seipsum inuoluit. ubi papa inter labentem pertinaciter vel non pertinaciter in heresim semel damnatum non distinguit. et per nos non debemus distinguere. quod quicunque siue praeiudicat siue non praeiudicat labitur in heresim semel damnatus hereticus est censendus. Hoc idem Belasius videtur per litteras in eiusdem. c. et q. c. maiores aperte videtur asserere dicentes auctore cui iussit infamie aut pariter errore damnato sufficere iudicauerunt ut quisquis huiusmodi errorum coica

tor existeret principali scilicet damnationis eius esset asserit. cui felix papa ut habet eiusdem. c. ii. q. c. achacius scilicet recordare dicitur. itaque necesse est ut in illa iusta lauce sciam recideret quam cum suis successoribus per suenientiam synodalem suscepit auctor errorum. in his auctoribus inter incidentem in heresim pertinaciter et non pertinaciter isti summi pontifices non distinguunt: et tamen cum indefinite et vniuersaliter dicant sectatores hereticorum similis scilicet subiacere. ergo superius ponitur in diffinitione predicta pertinaciter. Item Hieronymus super epistolam ad Galatas. et ponit. quod i. c. heresis ait. quicunque ergo aliter scripturas intelligit quam sensus spiritus sancti flagitat a quo scripta est et ab ecclesia non recesserit: tamen hereticus appellari potest. et de carnis opibus est eligens quod peiora sunt. Et ex his verbis patet quod omnis intelligit pertinaciter siue non pertinaciter scripturam aliter quam sensus spiritus sancti flagitat est hereticus. ergo pertinaciter in conuenienter ponitur in predicta diffinitione. Item Stephanus papa in dubium pertinaciter et non pertinaciter distinguens incidentaliter dicit ut per litteras de here. c. i. dubium in fide infidelis est. quod omnis dubitans de fide siue pertinaciter siue non pertinaciter est infidelis: et per nos hereticus est censendus. ex quo sequitur quod omnis errans contra fidem etiam non pertinaciter hereticus est censendus. His concordat Gratianus. quod i. c. his auctoritatibus dicens. His auctoritatibus perspicue monstrat quod ex quo cepit aliquis contra fidem aliqua docere. nec desistere aliquem valet nec damnare: et per nos talis docens contra fidem quis non fuerit conuictus est hereticus censendus. Item fides que non est firma non est vera fides hinc dicit concilium generale ut habetur per litteras de summa trinitate et fide catholica. firmiter credimus: aperte insinuans quod omnis catholicus firmiter credere debet. et hinc etiam in symbolo atbanasii continetur. hec est fides catholica quam nisi quisque fideliter firmiterque crediderit saluus esse non poterit. fides ergo debet esse firma. sed dubitans in fide quis non pertinaciter non habet firmam fidem: sed infirmam. teste Bernardo qui libro quinto ad Eugenium papam ait. si fides si habet hesitationem infirma est. ergo dubitans de fide non habet veram fidem: et per consequens non catholicus: sed hereticus est censendus. Iste sunt obiectiones que mentem meam pulsant contra descriptionem heretici memoratam: quod tamen predicta descriptio videtur approposita. dicendum quod ad predicta ridentur hereticum taliter describentes. Cap. vi. ostendit auctore augustini quod ad hoc quod aliquis sit hereticus requiritur quod sit pertinax. ubi etiam ponuntur quatuor additiones quibus una ad minus vel oes simul requirunt ad hoc quod hereticus sit censendus.

Instantia est vltima in pericula diffinitionis heretici. Probatur primo.

in fine

Secundo

Sexto

Septimo

Octavo

Nono

Tertio

Prone probatur

Quarto

Quinto

Tibi exponere

quod predicta particula pbare nitur eorum rationes ad predicta meli for tassis intelligeres. Di. Expone. Ad. Pertinacia requiritur tam in dubitante quam in errate ad hoc quod aliquis sit iudicandus hereticus multipliciter pbare conatur. Primo aucte Aug. q. p. m. c. xiiij. q. iij. c. dixit aplos. qui ait. nam quod in suam quamvis falsam atque perversam nulla pertinacia animositate defendunt. presertim quam non audacia sue presumptiois peperunt: sed a seductis atque in errore lapsis parentibus acceperunt: quorum autem causa sollicitudine veritate corrigi parati cum iuenerint neque sunt inter hereticos deputandi. Et quibus sibi ut isti dicunt colligitur evidenter quod potest falsas et perversas tenere sententiam et inter hereticos mime computari. Di. Clare mihi videtur pbatum quod non omnes dubitantes vel errantes in fide hereticus reputandus. Sed non est pbatum quod omnes heretici pertinaciter dubitant vel errant in fide. Et ideo illa particula vltima diffinitiois predictae ista permissa verba Aug. mime pbare potest: quod omnes particula diffinitiois vel descriptiois cuiuscumque date conveniunt: pbantur de descripto vel sumpto. Ad autem non pbent omnem hereticum pertinaciter dubitare vel errare in fide et sibi verum aug. patenter apparet. nam sicut in b. Aug. ad h. quod aliquis tenens sententiam falsam atque perversam non debeat reputari hereticus: quatuor requirunt. Primo quod sententiam falsam atque perversam nulla pertinacia animositate defendat. Secundo quod tale sententiam non audacia sue presumptiois iuenerit: sed a seductis parentibus atque in errore lapsis acceperit. Tertio quod quare causa sollicitudine veritate. Quarto quod parat sit corrigi cum iuenerit. cuius ergo deficit aliquod istorum est inter hereticos reputandus. Quis ergo quis non sit pertinax: sed cum audacia sue presumptiois aliquam falsam et perversam sententiam iuenerit: vel non quare cauta sollicitudine veritate: aut si non sit parat corrigi cum iuenerit: est inter hereticos computandus iuxta sententiam augustini. Ad illam objectionem faciliter respondeat. ad cuius evidentiā dicuntur isti esse sciendum quod in dubitate et errate pertinace et inter errore pertinaciter defendere: differetia inveniunt. quod multi heretici dubitant vel errant pertinaciter: eo quod in mente sua dubitatio vel errore persistit pertinaciter: quod tamen errore suum vel dubitationem neque pertinaciter neque aliquo defendunt: imo aliqui vel timore vel ambitioe aut cupiditate vel aliquo de causa negant exteri: quod irreverenter in mente tenent. multi etiam e converso falsas sententiam atque perversam exteri pertinacia animositate defendunt vel defendere possunt cui tamen nec pertinaciter nec aliquo in corde adherent. nam eos

Instantia

Risio

Handwritten marginal notes in the left margin, including phrases like "Hinc sub iudicio" and "quod in mente sua dubitatio vel errore persistit pertinaciter".

tingit aliqui sciende defendere falsus. Quemadmodum sepe falsi et pessimi aduocati cupiditate ducti falsas causas et iniquas pertinacissima animositate defendunt. et ita non omnes pertinaciter dubitantes vel errantes falsas sententiam pertinacia animositate defendunt nec e converso. Di. Hoc quod nunc declaratum est pbabile puto et ideo ad oppositum applica. Dimittam tamen loquere de dubitate solummodo de errate loquedo. quod forte dicuntur isti quod illa quod de errate dicuntur etiam de dubitate debent intelligi. per dubitantes de fide sicut errantes contra fidem inter hereticos computantur vel ab hereticorum numero minime excludunt. Ad. Si tibi placet solummodo de errate faciam mentionem et aliter sepe dicto modo describentes hereticum ad objectionem tuam premissis notabile quod tu approbare videtur respondeat: declarabo. Dicunt itaque quod beatus Augustinus quatuor conditiones enumerat: que requirunt ad h. ut aliquis tenens falsas sententiam atque perversas contra catholicam veritatem non sit peccator inter hereticos computandus: volens quod cuiuscumque defuerit aliqua conditionum predictarum: est hereticus et etiam pertinax peccatorem iudicandus: quibus non omnes sit reputandus pertinax defensor heretice pravitate. Prima est quod taliter errans errorem suum nulla pertinacia animositate defendat. si enim errorem suum pertinacia animositate defenderet: catholicis qui de exterioribus non de interioribus moribus a se iudicant: debet eum inter hereticos computare: saltem presumptioe violente: pro qua nulla est pbatio in christum admittenda. esto enim quod aliquis sciens veritatem per se sciam heresim pertinaciter defensaret: veritas in rei veritate apud deum non esset hereticus: quibus mortalissime peccaret. hoc tamen pbare non posset: et ideo ecclesia debet eum inter hereticos computare. Di. Magis et magis intelligo differetiam inter hereticum et pertinacem: et inter pertinacem animositate heresis defensore. Tamen videtur quod potest aliquis etiam aliquam heresim pertinacia animositate defendere. licet non debeat catholici ipsius hereticum reputare sicut si quis metu mortis coactus ab infidelibus errores eorum contra fideles pertinacia animositate defenderet: heresim defenderet. et tamen non esset hereticus iudicandus. Quemadmodum beatus marcellinus qui metu mortis actum hereticale commisit fuit hereticus mime iudicandus. Ad. Dicunt isti quod non bene intelligis quis debeat reputari errorem pertinacia animositate defendere: quod ille solus qui absque metu mortis sponte et voluntarie errorem pertinacia animositate defendit. et ideo ille de quo tu ponis exemplum quod in illuz errore defendit: et non nisi metu mortis nullum errorem pertinacia animositate defendit. Di. Illud non videtur bene dictum. nam pertinax debet quasi impudenter tenere et qui in sententia sua nimis persistit aliter enim nequaquam peccaret mortaliter errorem.

Handwritten marginal notes in the right margin, including phrases like "Hinc sub iudicio" and "quod in mente sua dubitatio vel errore persistit pertinaciter".

cōtra cōsciam defendēdo. ḡ talis est erroris p
 tinax defensor: lz ppter talē defensionē pri
 nacē nō sit heretic⁹ iudicād⁹: si pstat fidelib⁹
 q̄ solūmodo p morte vitāda defendit errozē.
 Ad. Argumentū forte facis cōtra ipsos: 7
 iō forte dicerēt q̄ talis eēt ptnax reputādus.
 s̄ tñ nō eēt dicēdū q̄ errozē ptnaci animosita
 te defenderet. qz volūtas a iōsitate spōtaneā
 nullo metu coactā significare videt. 7 ita tal
 cēt ptnax heresis defensor: s̄ tñ nō eēt hereti
 cus nec heresim etiā ptiaci aiositate defende
 rēt ppter metū mortis illatus. Aliter dicerēt q̄
 sicut aiositas ita etiā ptnax volūtatē spō
 taneā nullo metu mortis coactā iporax. 7 iō ta
 lis mime ptnax est dicend⁹. Di. Nūc dicas
 qd̄ sentiūt isti de scdo qd̄ ponit Aug. Ad. A.
 Dicunt fm̄ Aug. q̄ q̄ audacia sue p̄sumptōis
 sniam falsaz inuenerit atqz puerfam (lz q̄nqz
 talē sniaz nulla ptiacia aiositate defendāt)
 sunt ptnaces 7 heretici iudicādi. Si aut̄ non
 audacia sue p̄sumptōis: s̄ ex simplicitate vel
 ignorantia aliqua heresim inuenerit 7 factū
 eoz nihil aliud aggrauaret: neqz p aliqd̄ aliō
 pnt̄ cōuincī: ita nō essent ptnaces neqz here
 tici iudicādi. qualiter aut̄ innotescere possit
 q̄ q̄s nō ex audacia sue p̄sumptōis s̄ ex simpli
 citate 7 ignorantia errozē iuenerit seu peperit
 nō pōt̄ breuī explicari. Di. De hoc postea
 diligēter inquirā. Nūc aut̄ isti ab intēdōe Au
 gusti. deuiare vident. Nā in illa p̄ticta Aug.
 duo simul iūgit vt aliquos errātes a nūero he
 reticōz excludat. videlicz q̄ sniam suā falsam
 nō audacia sue p̄sumptōis peperit: 7 q̄ eaz
 a pentib⁹ seducti atqz in errozē lapsis accepe
 rint. ḡ q̄cūqz sniam suā puerfam a seducti: 7 in
 errozē lapsis pentib⁹ nō accepit est hereticus
 iudicād⁹. sic q̄cūqz sniam puerfaz audacia sue
 p̄sumptōis pepit: est fm̄ istos heretic⁹ iudicā
 d⁹. Adfirmat̄ hec p̄clusio qz ois q̄ non accipit
 sniam suā puerfam ab aliquo 7 ipam ex auda
 cia sue p̄sumptionis parit: quia aut̄ habet a
 se aut̄ ab alio. sed fm̄ istos quicūqz heresim de
 audacia sue p̄sumptionis peperit: est hereti
 cus censendus. etgo omis errans contra fidē
 qui errozē ab alio non accepit: est inter here
 ticos cōputandus. 7 ita videtur q̄ Augu. po
 nit quinqz differentias vt errantes a numero
 hereticōz excludat. Ad. Dicunt q̄ Aug. il
 la duo simul iungit non q̄ fm̄ eoz (s̄ q̄ a ses
 ductis atqz in errozē lapsis parentibus erran
 tes suā sententiaz puerfam acceperint) ne
 cessario req̄rit ad h̄ q̄ errātes de nūero hereti
 cōz sint cēsendi mime: s̄ illd̄ scdm̄ etiā ponit
 volēs p̄ ipm̄ assignare vnū modū pbandi ali
 quos sniam suā falsam ex audacia sue p̄sum

ptōis mime peperisse: qz si a pentib⁹ suis vel
 alijs q̄buscūqz sniam suā falsaz acceperint: cō
 stat q̄ eā ex audacia sue p̄sumptōis mime pe
 pererint. addit etiā illud secūdū volēs immue
 re q̄ plurib⁹ modis p̄t̄ errātes Cerozē a suis
 accipiētes parētib⁹ se excusare q̄ alijs. 7 iō Au
 gusti. nō ponit ibi q̄nqz s̄ q̄ttuo: p quoz quod
 libet pōt̄ q̄s pbari 7 p̄uinci heretic⁹ 7 q̄ q̄ttu
 oz eis p̄ua requirant ad hoc q̄ aliq̄s errās nō
 sit int̄ hereticos cōputand⁹. Ad̄ aut̄ dīc̄ q̄ ois
 q̄ nō accipit sniam suā puerfam ab alio ipam
 ex audacia sue p̄sumptōis peperit 7 inuenit.
 rident q̄ hoc nō p̄tinet v̄itate. qd̄ em̄ absqz
 p̄sumptōis audacia ex ignorantia sola errozes
 a seip̄tis inuenerit. qz tñ nō sunt ptiaces inter
 hereticos mime numerāt. Di. Expone quō
 declarat̄ tertū qd̄ ponit Aug. Ad. Scdm̄
 eos Aug. intēdit q̄ ad hoc q̄ aliq̄s errās p̄ si
 dē nō sit heretic⁹ req̄rit q̄ q̄rat cauta sollicitu
 dine veritatē. nō est aut̄ intelligēdū opozere
 errantē oī tpe cauta sollicitudie q̄rere v̄itatē
 si velit catholic⁹ reputari. sed tūc oī eū cauta
 sollicitudie q̄rere v̄itatē si cupit a nūero here
 ticōz excludi q̄n sibi a catholicis cuz debitis
 c̄ncūstātijs mōstrat̄ q̄ errat p̄ catholicā v̄ita
 tē 7 ipse nō h̄z ipedimētū legitimū quare tūc
 nō possit vel nō debeat q̄rere v̄itatē: als̄ em̄z
 habere s̄ ipm̄ p̄sumptio violēta q̄ nō ex sim
 plicitate vel ignorantia: s̄ ex ptnacia sua adhe
 ret erroz. Di. Dic de q̄rto. Ad. Quartuz
 qd̄ etiā sufficit ad hoc q̄ errās nō sit nūero he
 reticōz aggregād⁹: est q̄ parat⁹ sit corrigi cuz
 inuenerit v̄itatē: 7 sic nec ptnax 7 p̄ p̄ns nec
 heretic⁹ est cēsend⁹. Di. V̄ista sola p̄ticta q̄
 ra reddit̄ errantē ptnacē 7 hereticū. alie ḡ su
 perflue vident. Ad. V̄z fm̄ istos ista v̄t̄ia
 p̄ticta reddat̄ errantē ptnacē 7 hereticū: 7 nō
 alie: tñ ex alijs h̄z violēta p̄sumptio q̄ errans
 ptnacit̄ suo adhereat erroz: qz ex eo h̄z p̄sum
 ptio (cui⁹ p̄uū pbari nō pōt̄) q̄ talis errans
 non est paratus corrigi: 7 per consequens int̄
 p̄tinaces 7 hereticos habendus.

Risio ad scdm̄
moduz p̄tinacē
ab aug. assignat

Infrantia

Confirmat

Risio

Risio ad tertū
modum.

De q̄rto mō
 Ad hoc q̄ aliq̄s
 p̄t̄ p̄t̄ p̄t̄
 p̄t̄ p̄t̄ p̄t̄
 p̄t̄ p̄t̄ p̄t̄
 p̄t̄ p̄t̄ p̄t̄

Cap. vii. pbat idē qd̄ sextū alia aucte Augu. Di.

De probādus nul

Cap. VII

lū errantē p̄ fidē eē hereticū (nisi p
 tinaciter suo erroz adhereat) p̄ba
 p̄dicta b̄ti Augu. satis pl̄ite tractasti. nūc ad
 eandē p̄clusionē aliq̄s p̄bationes adducas si
 q̄s cogitasti alias. Ad. De eadē p̄clusio
 aucte Augu. p̄ manicheos q̄ recitat̄. xxiij. q.
 ij. c. q̄ in ecclia xpi pbat. ait ei. q̄ in ecclia xpi
 morbiduz aliqd̄ prauūqz sapuerint si correcti
 vt sanū rectūqz aliqd̄ sapiāt resistūt contra

Conclusio pbat
aucte Augustini

Ad hoc q̄ aliq̄s
 p̄t̄ p̄t̄ p̄t̄
 p̄t̄ p̄t̄ p̄t̄
 p̄t̄ p̄t̄ p̄t̄

Liber tertius

tit: suaq; pestifera et mortifera dogmata emē dare nolūt: s; defendere p̄sistunt: heretici sunt. Ex q̄b; v̄bis dat̄ intelligi nō oēs q̄ in ecclesia xp̄i morbidū prauūq; qd̄ sapiūt esse statim hereticos iudicādos: s; antea sūt de p̄tinacia cōuincēdi s̄m q; in v̄bis script̄ inuuit aug. Di.

Instantia

In v̄bis p̄dictis aug. inuere videt̄ q; non oēs errātes in ecclesia xp̄i pertinaciter heretici sūt cēsendi. cū videat̄ inuere q; tria requirūt ad h̄ q; illi q̄ in ecclesia xp̄i morbidū aliqd̄ prauūq; sapiūt sint heretici. Pr̄mū ē q; correcti vt sanū rectūq; qd̄ sapiāt resistāt cōrumaci. Sc̄dū ē q; si suos errores emēdare noluerint. Tertium est q; eosdē errores p̄sistāt defendere. si aut̄ illa tria requirūt ad hoc q; aliq̄s sit hereticus vt aug. insinuare videt̄. et multi suis errorib; adhererent p̄tinaciter q; tñ eos nō defendunt: imo q̄nq; negāt. seq̄t̄ q; nō oēs suis errorib; p̄tinaciter adherētes hereticorū nūero aggregant̄. Ad. Dicūt isti: q; augustinū male intelligis. nō em̄ vult aug. q; illa tria requirūt ad hoc q; aliq̄s sit hereticus: imo vult q; qd̄libet istorū hereticū facit errantē. illa aut̄ tria sic distinguūt p̄mū est q̄si cōe et duo sūt q̄si min; cōia exponētia quodāmo p̄mū. nā q; correpti vt sanum rectūq; qd̄ sapiāt: cōrumaci resistāt: dupl̄ p̄t̄ p̄tingere: vel q; emendare id est reuocare nolunt vel defendere p̄sistūt. et ita qd̄libz istorū triū errātē reddidit hereticū et etiam p̄tinacē. quare oīs p̄tinax hereticus est cēsendus.

Ratio

Capitulu octauū probat idē quattuor rōnib; Di.

Cap. VIII

Adhuc sunt ali

que auctes vel rōnes ad p̄bādū q; null' errās nisi p̄tinax ē hereticus cēsendus: libet̄ auscultabo. Ad. Adhuc rōnes alique allegāt. q̄rū p̄ma est hec. Illi q; nō sūt a catholicis repellēdi nō sūt int̄ hereticos cōputādi: s; errātes et nō p̄tinaciter non sūt a catholicis repellēdi. ergo illi q; nō sūt p̄tinaces nō sūt int̄ hereticos cōputādi. Ad. Maior: possit p̄ sacros canones apte p̄bari. cū oēs heretici sūt s̄mā ex cōicatiōis inmodati. minor: etiaz clare p̄bat. Quia errātes q; q̄rūt v̄itates nō sūt a catholicis repellēdi teste pelagio papa q; vt habet̄. xxiiij. q. i. c. sc̄isma. loquēs de abūdantibus in suo sensu et p̄ p̄ns errātib; ait. si etiā ip̄i c̄s in suo sensu abūdātes itra mātina tñ positi viscera q̄rerēt v̄itatē: a nobis repellēdi. nō essent. Ex q̄b; dat̄ intelligi q; q̄d̄m errātes etiā suo sensu abūdātes q̄rerēt v̄itatē p̄tēdētes se velle corrigi si v̄itatē inuenerint nō sūt a catholicis repellēdi. Et p̄ p̄ns q̄cūq; nō sūt p̄tinaces nō sūt a catholicis repellēdi: q̄cūq; nō ē p̄tinax q̄rit v̄itatē p̄ loco et tpe et a q̄b; tenet̄ q̄re

Ratio p̄ma

Pr

re v̄itatē: aliter em̄ p̄tinax eēt cēsendus. Secūda rō ē hec. Quicūq; parat̄ est corrigi nō ē cēsendus hereticus: s; q̄cūq; nō est p̄tinax paratus ē corrigi. q; q̄cūq; nō est p̄tinax nō ē cēsendus hereticus. minor: et euidēs de se. maior: p̄bat per glo. xxiiij. q. iij. c. dixit ap̄ls. q; ait. licet ergo teneat aliq̄s ea q; sūt cōtra fidē (dū parat̄ sit corrigi) nō ē habend' hereticus. et glo. e. c. et. q. i. c. a re certa ait. lz q̄s erret (si tñ parat̄ ē corrigi) nō est hereticus. Tertia rō ē hec q; firmiter credit oīa q; dicit v̄lis ecclesia esse catholica sana et vera et nulli errori adheret p̄tinaciter est catholicus reputādus. et p̄ p̄ns nō ē habend' hereticus. s; qui errat (et nō ē p̄tinax) credit firmit' oīa q; dicit v̄lis ecclesia esse catholica sana et vera et nulli errori adheret p̄tinacit. et talis nō ē hereticus iudicādus. Quarta rō est h̄. Nō est maior rō q; vn' errans cōtra fidē nō p̄tinaciter sit hereticus q; ali'. q; de silib; s̄sile est iudicū. s; multi cōtra fidē errauerūt q; tñ q; neq; q; p̄tinaciter errauerūt. Nō fuerūt heretici reputati. ergo nec aliq̄s errās cōtra fidē (si nō est p̄tinax) d̄z inter hereticos cōputari. Ad. Maior: est manifesta. Ad. Minor: multi p̄bat exēplis. aug. em̄ in multis errauit q; postea retractauit. et p̄ hoc se nō fuisse p̄tinacē ondit parēter et iō nō fuit hereticus iudicat'. Idē patz de hies ro. de brō cypria. de quibus cōstat q; p̄tinaces nullaten' extiterunt. et p̄pter hoc (quis errauerūt) heretici nō fuerūt.

Ratio 2^a

Ratio 3^a

Ratio 4^a

Capitulu. ix. in quo r̄ndet̄ r̄s̄iōe generali ad auctores inducitas supra caplo q̄nto vni' et p̄ncipalr̄ ad p̄nā distinguēdo lex genera hereticorū. Discipul'

De probādū q; so

lus errās p̄tinaciter ē hereticus cēsendus: nolo ad p̄ns plures rōnes adducere. q; tecū p' op' p̄ns oīa iterū p̄scrutabor. et iō quo r̄ndeat̄ ad illa q; adduxi i' d̄mū manifestā. Ad. Pr̄ia auctes quā i' d̄mū allegasti ē immoderat' ser ḡna hoīuz quos asserit eē hereticos manifestos. Videlz s; fidē publice p̄dicātes: p̄fitētes et errore defendētes cōtra p̄lat' p̄uictos cōfessos et ab eis cōdēnatos de heretica p̄uicitate. Verba aut̄ immoderata. debent sane intelligi. quia aliter ex eis laberet̄ quis facile in errores. de p̄dicatoib; ergo publice p̄tra fidem debes distinguere q; q; aliq̄s p̄dicet publice s; fidē q̄druplicit' p̄t̄ p̄tingere. Uno mō q; publice p̄dicet fidē xp̄ianā esse falsam dubiam vanā et insanā. et talis indubitatē ē hereticus manifestus. q; talis sine p̄tinacia inueniri nō p̄t. nā talis nō est parat' corrigi p̄ fidē xp̄ianā si nō reputat̄ eā veram: certā et sanā. ergo

Cap. IX

Ratio ad auctores in. v. adductas

Ratio ad p̄nā auctoritatē imo

Pr̄mū gen' hereticorum

perinat & manifestus hereticus est censendus. Secundo contingit aliquem predicare contra fides predicando aliquem errorem qui fidei obuiat christiane protestando quod nunquam ab assertione sua desisset. et talis est pertinax quia non est paratus corrigi. et ideo est hereticus censendus. Tertio contingit aliquem predicare publice contra fidei protestando quod nihil interedit contra fidei orthodoxam tenere aut defendere temere. et quia talis non ostendit se esse manifestum pertinacem. et quia non errat ex malicia et pertinacia sed ex simplicitate vel ignorantia non est hereticus manifestus nec ex sola tali publica predicatione debet hereticus reputari. et propter tales protestationes facti sunt his temporibus quibus plurimum ex odio rancore invidia malicia moluntur meliores et sapientiores sic de heresi diffamare. Complures doctores predicantes et scribentes ut contra omnes se ostendant nullatenus pertinaces. Quarto contingit aliquem publice in fide predicare simpliciter et absque omni protestatione quod non intendat vel intendit aliquid contra fidei temere defendere vel tenere. et talis non est hereticus censendus manifestus. Si examinatus est diligenter an pertinaciter adhereat errori quem publice predicauerit. et si inuenitur pertinax debet hereticus iudicari. an examinationes autem est catholice reputandus quia quilibet reputandus est bonus antequam suum sit aperte probatum. Et ideo talis predicans cum de assertione eius metali consistere non possit non est hereticus iudicandus quousque probet contrarium. Sicut enim facta quod dubium est quo animo fiat in meliore parte interpretari debemus: ut habet ex de reg. iur. c. estote. ita cum nescimus quo animo predicat quis aliquid contra fidei animo scilicet pertinaciter adherendi vel animo corrigendi se. Si errauerit in meliore parte interpretari debemus. Suspensio vide licet quod paratus est corrigi cum veritas sibi fuerit manifesta. De secundo genere hominum scilicet de profiteantibus errore dicitur quod pertinaces sunt censendi heretici manifesti. Professio enim a voluntate firmata solet procedere. et ideo qui profitentur errorem suum catholice veritati sunt reputandi firmati in errore. Quare pro pertinacibus sunt habendi. Et ex hoc sequitur quod omnes iurantes se errore aliquo fidei christiane suum suatos et obuiantes quacumque veritate catholica in pertinaces et manifestos hereticos sunt censendi. sicut enim professio et iuramentum ita iuratio et ab iuratio voluntate supponitur firmata. De tertio genere hominum scilicet qui defendunt errorem distinguunt dicentes. Qui defendere errorem contingit dupliciter. Uno modo absque assertione temeraria eo quod tunc ita apparet. et tales defendentes errorem suum verbo siue scripto non sunt heretici manifesti. quia parati sunt corrigi cum inuenerint veritatem. Alio modo defendit quis errorem cum assertione temeraria et talis est pertinax et hereticus manifestus. De quarto et quinto generibus

scilicet de conuictis et confessis coram prelatibus de heretica prauitate distinguunt. quia illa prauitas potest attendi vel ex parte ipsorum conuictorum vel confessorum: aut solimodo ex parte erroris de quo sunt conuicti vel confessi. si autem sit prauitas solimodo ex parte erroris non ex parte confessorum vel conuictorum: sic non sunt heretici manifesti. errores enim quos tenuerunt Augustinus. Hieronymus. et Lypria. de quibus tractum est. et de quibus poterant conuinci prauit fuerunt: ipsi tamen non fuerunt prauit. et ideo quis de illis erroribus coram prelatibus conuictus fuisset vel confessus nullatenus hereticus extitisset. De sexto genere scilicet de pdenariis de heretica prauitate absque distinctione dicitur quod sunt heretici manifesti si rite et iuste fuerint pdenari. quia nullus est finaliter pdenandus de heretica prauitate nisi inueniatur prauitas non solimodo in errore: sed etiam in errante. Ista autem prauitas in errante est pertinacia: et ideo soli pertinaces sunt de heretica prauitate condemnandi. Di. Ista probabilia mihi videntur: sed miror quare immo. predicto modo non distinguit. Ad. Rndet quod ideo quia brevitas hoc non distinguit: sed quod taliter oporteat distinguere ex alijs sacris canonibus euidenter apparet.

Cap. x. singulis respondet auctibus in spali. Discipul' **Quis ex predi**

ctis colligi possit quomodo ad plures auctoritates quas adduxi isto modo sepe tacto describentes hereticum mderet volo tamen discursus per singulas. Ad auctem Nicolai pape recitatis verba Celestini mndet quod illa verba intelligenda sunt de publice predictantibus scienter contra determinata a pccilio generali et de publice predicantibus errores ipsos eosdem tenere asserendo vel prestando se nunquam reuocare eosdem vel pertinaces se quousque monstrando. Auertis vero Hieronymus in oppositu allegat: quod idem Hieronymus in vobis adductis insinuare videt quod reprobas professionem ab aplo approbatam non est ex hoc ipso hereticus reputandus: quia poterit esse imperit. et ita si ex sola impetia dixerit in veritate non est hereticus reputandus. Ad auctem gelasij dicunt quod gelasij intelligit de eo qui scienter labitur in heresim pdenatam. talis enim est hereticus iudicandus. et cum dicit gelasij in labete in heresim praeciter et non praeciter non distinguit. sed neque nos debemus distinguere. Isti mndet quod ubi papa vel canon non distinguit neque aliquid distinctio ex alijs canonibus nec ex sacra scriptura nec ex dicta auctoritate neque ex ratione euidenter patent colligi potest non debemus distinguere. ubi autem ex aliquo vel aliquibus predictorum distinctio manifeste accipitur et nos debemus distinguere. sic enim est in pposito: quod ex alijs sacris canonibus et ratione

Secundum genus hereticorum.

Cap. X

Ad scdam. f. ad auctem Nicolai.

Ad auctem hiero.

ad auctem gelasij.

Instantia

Respondet

Handwritten notes and signatures in the right margin, including a large signature at the bottom right.

Secundum genus hereticorum

Tertium genus hereticorum

Quartum et quintum genus hereticorum

Handwritten notes at the bottom of the page, including a large signature and some illegible text.

Libertus tertius

aperte colligit luculenter: q̄ inter labete in be
 resim damnata p̄naciiter ⁊ nō p̄naciiter est
 distinctio manifesta. Dicit etia q̄ gelasi⁹ in
 ca. maiores. loq̄t de scita cōicatioe erroris dā
 nari ⁊ etia de p̄naci siue sciat errorē eē dāna
 tū siue ignoret. Auctoritate felicis pape m̄
 det q̄ loq̄t de achacio q̄ sciēter dānato cōica
 uit facinori. ⁊ iō fuit p̄naci iudicādus. q̄ nō
 erat par⁹ corrigi p̄ doctrinā ecclie. Ad auctē
 hiero. q̄ ponit. xliij. q. iij. c. heresis. m̄det: q̄ si
 cut recessus a malis duplex ē. s. corp̄alis ⁊ spi
 ritual. put asserit aug. put legit. xliij. q. iij. c.
 i. sic recessus ab ecclia duplex ē. scz corp̄alis ⁊
 sp̄ialis. Corp̄alis aut recessus ex mult. causis
 pōt fieri. pōt em aliq̄s recedere corp̄alit ab ec
 clesia ⁊ ad hereticos corp̄alit accedere. q̄ do
 ctrine sue v̄l opinionioni ecclia nō p̄sentit aut re
 probat. ⁊ de isto recessu corp̄ali ad p̄ns loquit
 nō de aliquo recessu corp̄ali q̄ ex bona cā pos
 sit fieri. Ali⁹ ē recessus ab ecclia sp̄ialis ⁊ ille
 est duplex scz manifest⁹ ⁊ occult⁹. s. m̄ q̄ hereti
 cus ē duplex scz manifest⁹ ⁊ occult⁹. Sicut aliter
 intelligere scripturā q̄ sensus sp̄is sc̄i flagi
 tar p̄tingit dupl̄ scz cū pertinaci adhesionē et
 absq̄ h. q̄cūq; ergo cū p̄naci adhesionē aliter
 scripturā intelligit. q̄ sensus sc̄i sp̄is flagitat
 licz ab ecclia nō recessit p̄pter h̄ neq; corpa
 liter ecclia suo sensui nō p̄sentit vel reprobat
 eūde q̄ v̄l sp̄ialit manifeste q̄ se esse p̄naciē ne
 qua q̄ ondit apte. tñ heretic⁹ appellari pōt im
 mo vere ē heretic⁹. q̄ ab ecclia recessit sp̄iali
 ter: licz occulte. Ad auctē stephani pape m̄
 det dicētes q̄ stephan⁹ papa vocat illum du
 bium in fide q̄ dubitat fidē xp̄ianā eē verā v̄l sa
 nā. nō illū q̄ dubitat de aliq̄ v̄itate catholica
 in sp̄ali. talis aut dubi⁹ in fide est p̄naci seu p̄
 tinaciter dubitās. q̄ talis nō ē parat⁹ corrigi
 p̄ doctrinā quā dubitat eē verā. cū null⁹ nisi p̄
 v̄itatē corrigi velit. Ille aut q̄ dubitat de ali
 quo articulo in sp̄ali pōt eē parat⁹ corrigi p̄ fis
 de xp̄ianā. (q̄ p̄ scripturā sacra) quā totā cre
 dit esse verā. lz dubitet de aliquo in sp̄ali ne
 sciēs illud in sacris l̄ris inueniri. ⁊ ideo nō est
 statim p̄naci reputādus. Aliter ē de illo qui in
 ḡne vel v̄lter dubitat fidē xp̄ianā esse veram
 ⁊ de tali dubio in fide loquit glose quarū vna
 xliij. q. i. sup. 6. q̄ vero ait. Uno mō d̄: heretic⁹
 q̄cūq; dubi⁹ est in fide. ⁊ alia glosa eisdē ca. et
 q. sup. c. apte. ait. nota hereticū esse titubantē
 in fide. ⁊ post. nā ⁊ hereticū vocabulo cōtinen
 tur q̄ leui etia argumēto a fide deuīat. oēs em
 loquit de illo qui dubitat fidē xp̄ianā esse ve
 ram. Di. Adiro: q̄ plus oportz dubitāre in
 fide esse pertinacē q̄ dubitantē de aliquo ar
 ticulo in sp̄ali. p̄sertim cū ita possit quis absq̄

Alia m̄sto

Ad auctoritatē
felicis

Ad auctoritatē
hieronimi

Ad auctoritatē
stephani pape

Obijct̄ contra
m̄sionē

pertinacia dubitare de v̄l sicut de singulari.
 Ma. De hoc nō reputat̄ isti mirādū. sic enīz
 inter p̄pōnes est ordo. q̄ vna est p̄ior et alia
 posterior. vna etia fit nota p̄ alias. ⁊ sepe non
 ecōuerso. ⁊ ideo q̄ de p̄pōne simpl̄ p̄ma in ali
 quo ordine q̄ nullo mō pōt fieri nota p̄ alia du
 bitaret: nō esset p̄sumēdū q̄ vnq̄ ad illi⁹ noti
 ciam esset ventur⁹. licz si dubitaret de p̄pōne
 posteriori: esset p̄sumēdū q̄ ad ei⁹ noticiā p̄ p̄
 positiones p̄ores posset attingere. Sic q̄ p̄
 mū qd̄ oportz fidelē credere est q̄ fides xp̄ia
 na est vera si de hoc q̄s dubitat nihil remanet
 per qd̄ ad aliqd̄ firmiter credēdū valeat reuo
 cari. ⁊ ideo talit̄ dubitās tāq̄ p̄naci ⁊ molens
 corrigi est cēsendus. Si aut nullatenus dubi
 tat fidē xp̄ianā esse verā licet dubitet de ali
 quo articulo sp̄ali p̄sumēdū est (nisi p̄trariū
 manifeste appareat) q̄ si sibi ostensus fuerit
 articulo de quo dubitat ad fidē p̄tinere catho
 licā: absq̄ mora se corriget. Di. Quid si nul
 lus pōt sibi patēter ondere q̄ talis articulus
 ad fidē p̄tinere xp̄ianā. Ma. Dicit q̄ quousq̄
 sibi fuerit euidenter ostēsū dictū articulo ad fi
 dē p̄tinere catholicā sufficit sibi credere eum
 implicite parat⁹ credere explicite: cū sibi ma
 nifestū fuerit q̄ ad fidē pertinet xp̄ianā. Di.
 Procede ad alias auctes. Ma. Ad caplm̄
 aperte. m̄det q̄ loquit de p̄dicāte ⁊ titubante
 in fide. q̄ dubitat fidē xp̄ianā eē verā. Ad h̄
 ba gratiani eodē mō m̄det q̄ loq̄t de p̄dicāte
 fidē esse falsā vel incertā vel de p̄naci docē
 te aliq̄ p̄tra fidē. nō aut loq̄t de illo q̄ ex simpli
 citate vel ignorātia docet aliq̄ q̄ fidei obuiat
 orthodoxe. Ad rōnē q̄ innuit. dicunt q̄ fides
 dz esse firma in v̄l vt cuiuslibz v̄itati catholice
 firmiter h̄ est p̄ fidē firmā v̄l implicite fidelis
 adherat. s̄ nō est necesse q̄ cuiuslibz adherat
 firmiter explicite. Et sic intelligende sūt au
 ctoutates adducte de cōcilio ḡnali ⁊ de sim
 bolo athanasij. dubitās aut in fide h̄ est dubi
 tans fidē esse verā nō h̄z fidē firmā. ⁊ sic loq̄t
 bernard⁹. ⁊ ideo nō catholic⁹: s̄ heretic⁹ ē cen
 sendus dubitās de aliquo articulo sp̄ali habz
 firmā fidē q̄ tota fides xp̄iana est vera ⁊ recta
 Dabet etia fidē firmā implicite de codē arti
 culo: de quo dubitat. ⁊ ideo est catholic⁹ licet
 de tali articulo nō beat firmā ⁊ explicatā fidē.

R̄ndetur

Ad auctoritatē
gratiani

Ad dictum gra
tiani

Ad rationem

R̄nfo ad cap
tulū firmiter

Capl̄ xi. ponit tres instācias alias cōtra diffinitio
 nē hereticū supra ca. iij. hui⁹ datā que etia soluit. Di.

Obiuc ad vnā in

stātia que totā descriptionem hereticū memoratā videt elidere cu
 pio r̄nderi. Br̄s em aug. vt h̄t. xliij. q. iij.
 ca. hereticus. diffinit hereticū in hūc modū.

Cap. XI
 Alie instācie
 tra descriptio
 hereticū
 P̄mua

Handwritten notes:
 f. 204 r. 13 q. 1. f. m. m.
 in v. m. m. l. i. p. m. m.
 q. d. 27

hereticus est qui alicuius temporalis commodi et maxime vane glorie principatus sui gratia: falsas ac novas opiniones gignit vel sequitur. Et qua definitione colligitur quod tantummodo veteres hereses imitantur: sed sunt pertinaces non sunt heretici reputandi. ideo pro: descriptio heretici non est congrue assignata. quia competit multis scilicet illis quibus tantummodo veteres hereses imitantur. Quod tamen non sunt heretici iudicandi: secundum definitionem Augustini. eo quod novas opiniones neque gignunt neque sequuntur. Item multi baptizati pertinaciter errant ex sola credulitate vel deceptioe. non gratia alicuius temporalis commodi: nec vane glorie: nec principatus: nec gratia sui. et per hunc finem Augustini. non sunt heretici iudicandi. et tamen illis competit descriptio sepe facta ergo non est vera descriptio. Item alii quidam certum de fide et in nullo dubitant alicuius temporalis commodi et vane glorie maxime: principatusque sui gratia: propter precium: potest novas et falsas opiniones gignere atque sequi. ergo certum de fide et in nullo dubitans potest esse hereticus secundum intentionem Augustini. male ergo describitur hereticus cum asserit quod omnis hereticus est pertinaciter dubitans vel errans contra catholicam veritatem. Ad illa ista dicunt quod Augustinus non intendit in his descriptis hereticum diffinire: sed intendit assignare unum modum cognoscendi hereticum. ut scilicet quicumque alicuius temporalis commodi et maxime vane glorie principatusque sui gratia falsas ac novas opiniones gignit vel sequitur esse hereticus. unde licet in propositioe qualis ponit Augustinus intelligat vel primo ponat vocaliter hereticus ante copulam et ex hoc posset quis opinari quod hereticus sit subiectus: secundum tamen rei veritatem ut isti dicunt hereticus debet esse predicatus. et id quod sequitur debet esse subiectum. Et isto modo sub bono intellectu concedenda est vltima formata et in his Augustini. ista videlicet quicumque alicuius temporalis commodi et maxime vane glorie principatusque sui gratia non pertinaciter defendendi novas opiniones vel falsas contra fidem gignit vel sequitur est reputandus hereticus. Et sic contra precium et in corde de aliquo pertinere ad fidem nullatenus dubitans predicto modo hereses gigneret vel sequeretur non esset apud deum qui cor intuetur hereticus quis mortalissime coram deo peccaret. Di. Quod debet quis hereticus reputari si non est coram deo hereticus. Ad hoc respondeo facilliter. quod de exterioribus habemus tantummodo iudicare. occulta autem ad iudicium spectant divinum: et ideo talis a nobis est censendus hereticus propter illa que nobis apparent exteriora: licet apud deum non sit hereticus. quis sepe multos bonos arbitrari debemus: quia nullus malum in ipsis apparet nobis qui tamen apud deum sunt pessimi. Di. Discurre per obiectiones quas feci. Ad primam earum respondeo quod qui

Secunda
Tertia

veteres hereses imitantur pertinaciter sunt heretici censendi. et ideo non solum quicumque ex causa novas et falsas opiniones gignit vel sequitur sunt heretici: sed etiam alii multi. nam qui modo heresim arripit ab antiquo damnataque pertinaciter defensaret esset hereticus iudicandus: nec obscurum verba Augustini. quia ut dictum est non intendit per illa verba neque diffinitiones neque descriptiones heretici assignare. unde dicunt quod sepe multi fallunt de enunciationibus scripturarum et auctorum putantes velle diffinitiones vel descriptiones aliquarum rerum vel nominum assignare cum tamen nunquam hoc intendat: sed solummodo propones particulares veras asserere. Ad secundam respondeo quod pertinaciter errantes ex sola credulitate vel deceptioe sunt heretici iudicandi quia non solum illi de quibus loquitur Augustinus in his primis: sed etiam alii sunt censendi heretici. Ad tertiam dicunt. illi qui in corde non dubitant: et tamen alicuius temporalis commodi gratia vel forte pro temporalis periculo contra mortem vitando asserunt hereticas: tales sequuntur: quales dicunt esse multos his diebus et maxime de ordine fratrum minorum quod opiniones novas de paupertate christi et apostolorum: ac etiam de aliis damnatorum et sanctorum quas in cordibus suis putant hereticas: et tamen ipsas pertinaciter asserunt sequuntur. non sunt in veritate heretici et tamen a fidelibus qui non habent de occultis moribus anime iudicare sunt heretici reputandi: et tamen in omnibus talibus heretici fugiendi. et si postea dicerent se dictas hereses in mente nunc tenuisse: sed pro assequendo aliquo comodo temporalis vel pro vitando periculo se finxisse tenere: non esset eis fides aliqua adhibenda: sed essent ab omni asseritione et testimonio talibus falsi et duplices repellendi. Di. De illis que isti adducunt exemplum alias te interrogabo sollicitere et ad perbandum quod isti qui sunt sectatores sanctissimi patris domini I. pape. xxii. non sunt heretici nec errantes: sed catholici et fideles fortiter allegabo. Ad. Vis quod isti operis hic sit finis.

Ad secundam
Ad tertiam

Explicit liber tertius dyalogorum.

Incipit quartus liber eiusdem prime partis docens qualiter de pertinacia pravitatis hereticæ quis debeat convinci. Capitulum primum in quo queritur et ponitur diffinitio pertinacis secundum unam opinionem. Discipulus.

Olo hic istum librum

Capitulum primum

librum finiri. et ad quantum me transseras. Intendo enim inquirere quomodo de pertinacia debeat quis convinci ante omnia. cupio tamen scire quomodo pertinacia diffinitioe exprimitur quod nobis diffinitum est. Et tali namque diffinitioe (ut puto) multe difficultates debent solui: nec sine ipsis noticia potest sciri qualiter de pertinacia debeat quis convinci. Ad. primam a quibusdam diffinitur sic.

Diffinitio pertinacis

Incipit ad primam in antiquis

pertinax est qui p[er]sistit in eo q[uo]d d[icitu]r dimittere. Istas diffinitionem declarant dupl[ic]i. p[ri]mo m[od]o auctoritate. Ist[ud] dicitur q[uo]d pertinax d[icitu]r q[ui] im- pudenter tenax. ille aut[em] est impudenter tenax q[ui] tenet q[uo]d d[icitu]r dimittere. q[uo]d pertinax e[st] ille qui tenet et p[er]sistit in illo q[uo]d d[icitu]r dimittere. Secundo sic. p[er]seuerantia et p[er]tinacia opponunt[ur] et p[er]tinacia debent diffinitio[n]es h[ab]ere: s[ed] p[er]seuerantia est ille q[ui] p[er]sistit in illo q[uo]d d[icitu]r. ergo pertinax est ille q[ui] p[er]sistit in illo q[uo]d d[icitu]r dimittere. Di. Aliter quia ist[ud] uolunt p[ro]bare diffinitione[m] p[er]tinacitatis de p[er]tinacia. cu[m] diffinitio de diffinitio p[ro]bati non possit. Ad. No[n] intendit p[ro]bare p[ro]p[ri]e loquedo diffinitione[m] p[er]tinacitatis de p[er]tinacitate: s[ed] uolunt declarare et p[ro] declaratio[n]es manifestare quoda[m] modo diffinitione[m] p[er]tinacitatis. Di. De talib[us] diffinitio[n]ib[us] nolo me intrromittere multu[m] ad p[ro]sens: s[ed] aliud mouet me p[ro]tra diffinitione[m] p[ro]dicta[m]. q[uo]d sc[ilicet] cu[m] ea o[mn]is erras est pertinax. o[mn]is em[er]rans q[ui] d[icitu]r e[st] in errore e[st] pertinax: s[ed] null[us] u[er]o debet esse in errore: imo o[mn]is erras debet errore dimittere. ergo o[mn]is erras est pertinax. Ad. Di. cuncta p[er] e[qu]ocatione[m] te decipi. Est em[er] debitor necessitatis et debitor co[n]gruitatis. in p[ro]dicta aut[em] diffinitio[n]e accipi d[icitu]r s[ed] q[uo]d importat debitum necessitatis ut iste sit sensus pertinax e[st] ille q[ui] p[er]sistit i[n] aliquo q[uo]d de necessitate d[icitu]r dimittere. esto ergo q[uo]d o[mn]is erras (debito. q[uo]d co[n]gruitatis dicitur) oportet errore dimittere (q[uo]d no[n] e[st] uerum) no[n] t[ame]n o[mn]is errans de necessitate salut[is] o[mn]i t[em]p[or]e d[icitu]r errore suu[m] dimittere. Di. Et ideo q[uo]d isti diffinitio[n]es p[er]tinacitatis co[m]muni q[ui] co[m]perat errati in fide. et i[n]o p[ro]p[ri]a diffinitione[m] p[ro]dicta[m] in fide errati. Ad. Appropiat sic. p[er]tinaciter dubitans contra fide[m] est q[ui] p[er]sistit in dubitatio[n]e circa ea q[ui] sunt fidei qua[m] d[icitu]r de necessitate salut[is] dimittere. Di. Secundu[m] p[ro]dicta o[mn]es iudei et gentiles essent p[er]tinaces. q[uo]d o[mn]es tenent[ur] errore suu[m] dimittere. Ista e[st] difficultas q[ui] longu[m] tractatu[m] requireret p[ro]pter illos q[ui] nunq[uam] de fide sua informati fuerunt nec e[st] defect[us] istor[um] q[ui] informatos nunc habuerunt si qui sunt tales. de alijs aut[em] gentilib[us] et iudeis isti dicunt aperte q[uo]d debet in nullo mero p[er]tinaciu[m] reputari.

Capitulu[m] .ii. in quo q[ui]rit quod ualeat q[ui]s de p[er]tinacia conuincit et distinguit de p[er]tinacia interiori et exteriori de p[er]tinacia interiori tractat capitulo tertio et quarto de exteriori incipit tractare capitulo quinto. Di.

E illa difficultate

ad p[ro]p[ri]os nolo tecu[m] colloquutio[n]es h[ab]ere s[ed] uolo te interrogare de p[ro]posito p[ri]ncipali. sc[ilicet] quod de p[er]tinacia ualeat q[ui]s conuinci. Ad. Circa illa q[ui] fidei sunt duplex p[er]tinacitas iuueniri. una mentalis. q[ui] q[ui]s sc[ilicet] p[er]tinax

Debitor est duplex.

Diffinitio p[er]tinacitatis in fide

Cap. II

Pertinacia duplex

nacit[er] corde adheret p[ro]auitanti heretice uel p[ro]uaciter dubitat de catholica ueritate. Alia e[st] p[er]tinacitas exterior. q[ui] in factu uel i[n] uoce exteriori p[er]sistit. P[ri]ma p[er]tinacia alit[er] q[uam] p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e p[ro]babilis uel uolentia p[ro]uinci no[n] pot[est] a nobis. q[ui] in talib[us] no[n] necessario interior: b[ea]t[us] exteriora co[n]sidet imo tenet unu[m] sepe iteru[m]: et aliud exteri[us] silat. Di. Quis intentio mea fuerit iterrogare de p[er]tinacia exteriori solumo: ca[m] t[ame]n exercitij dicas aliq[ui] de p[er]tinacia interiori et mentali q[ui]s uidel[icet] p[er]tinaciter errer in me[n]te. Ad. Sit q[ui]da[m] dicitur res q[ui] tripl[ic]i pot[est] q[ui]s p[er]tinaciter errare in me[n]te. et p[ri]mo q[ui]da[m]. Si q[ui]s no[n] obstatib[us] miraculis que audiuit fuisse facta p[ro] fide firmada putat fide[m] esse falsaz uel incertaz. Sedo si in g[ra]mali credit tota[m] fide[m] ee[m] uera[m]. alicui t[ame]n erro[re] in sp[irit]uali qua[m] nescit ad fide[m] explicite p[ro]tinere adheret tam fortit[er] q[uam] q[ui] t[ri]uicis sibi o[mn]ideref ad fide[m] p[ro]tinere. erro[re] nullo m[od]o dimitteret h[ab]it[us]: s[ed] ante putaret fide[m] ee[m] falsaz. sicut si in ueteri test[ame]nto q[ui] fideles credere trinitate[m] p[ro]sonari cu[m] uinitate diuinitatis explicite nunc tenebant. Aliq[ui]s credens tota[m] doctrina[m] moysi et fidelium ee[m] uera[m] i[n] sp[irit]uali: putasset q[uo]d tres p[ro]f[et]e no[n] f[uer]unt un[us] de[us]: et suo erro[re] i[n] ta[m] fortit[er] adhesisset q[uam] ad doctrina[m] moysi et p[ro]phetaru[m] credidisset ee[m] falsam q[ui] tenuisset tres p[ro]sonas ee[m] unu[m] deu[m]. Iste cl[er]ic[us] in g[ra]mali credidisset tota[m] fide[m] moysi et p[ro]ph[et]aru[m] ee[m] uera[m] p[ro]tinax extitisset. Tertio pot[est] q[ui]s mentalit[er] ee[m] p[ro]tinax i[n] erro[re] si alicui erro[re] inheret et negligit quod et q[ui] d[icitu]r q[ui]rere ueritate[m]. q[ui] talis no[n] e[st] par[us] corrigi si p[er]sistit in erro[re] que d[icitu]r de necessitate salut[is] dimittere. Di. In negligentia et p[er]tinacia dua iuenitur. s[ed] ille u[er]o e[st] negligens. q[ui] no[n] e[st] pertinax. Ad. R[ati]o[n]et q[uo]d quis negligentia et p[er]tinacia distinguat t[ame]n aliq[ui]s negligens e[st] pertinax: nec est inco[n]ueniens q[uo]d aliq[ui] negligentia e[st] p[er]tinacia reputada. Di. Pot[est] ne aliq[ui]s p[er]tinacit[er] dubitare p[ro] fide[m]. Ad. Di. q[uo]d tot[us] mo[is] pot[est] q[ui]s p[er]tinacit[er] dubitare p[ro] fide[m]: quot[us] mo[is] pot[est] p[er]tinacit[er] errare p[ro] fide[m]. Di. Aliq[ui]d aliq[ui]d pot[est] distingui de p[er]tinacia p[ro]p[ri]e p[er]tinacia interiori. Ad. Aliq[ui]d distinguit de tali p[er]tinacia salt[em] q[ui]t[us] ad p[ro]ba. q[ui] sic s[ed] i[n] aug[ustin]o. q[ui]da[m] e[st] hereticus scieter. q[ui]da[m] no[n] i[n] scieter. ita q[ui]da[m] e[st] p[er]tinax scieter ille sc[ilicet] q[ui] putat fide[m] xpianam p[ro] aliq[ui] sup[er]te ee[m] falsaz. et q[ui]da[m] e[st] p[er]tinax nescieter q[ui] sc[ilicet] credit in g[ra]mali tota[m] fide[m] xpianam esse uera[m] in sp[irit]uali t[ame]n alicui erro[re] p[er]tinaciter contra fide[m] adheret. Di. Quod pot[est] quis scieter esse pertinax. Elidetur enim q[uo]d hoc contradictionem includat. quia qui errat putat esse uerum circa quod errat. eo q[uo]d per rare est approbare falsuz p[ro] uero. nullus ergo scit se errare. Et ita scieter nullus est p[er]tinax: quia null[us] scit se esse p[er]tinace[m] in errore.

Triplex p[er]tinacia mentalis

Et bifida R[ati]o[n]etur

Handwritten notes:
 3. ut uideat quod...
 Et nota...
 Innotat...
 p[er]tinax...

Ad. Ista clausula pertinacis eius dicitur scietur non debet referri ad pertinaciam erratis ut scilicet aliis sciat se pertinaciter errare: sed debet referri ad quietatem sue pertinacie vel erroris ad fidem christianam ut dicitur tur scietur pertinax: qui scit assertionem circa quas errat esse suam fidei christianae. quemadmodum quis dicitur hereticus scietur non quod scit se esse hereticum: sed quia scit assertionem suam esse suam fidei christianae. Sic ille igitur vocatur scietur hereticus qui scit assertionem suam esse contrariam fidei christianae. et ita dicitur ignorat seu nescietur hereticus qui assertionem suam nescit esse suam fidei christianae. Sic ille dicitur scietur pertinax in errore hereticali qui scit assertionem quam putat veram esse suam fidei christianae. Ille autem dicitur ignorat siue nescienter pertinax in errore hereticali qui assertionem suam nescit esse contrariam fidei christianae.

Capitulum. iij. in quo obicitur contra dicta in caplo pcedenti arguendo quod nullus sit pertinax vel hereticus nisi scietur ubi etiam distinguit de nescietur heretico. Discipulus.

Cap III

Distinctionem in

ter scietur pertinacem et nescienter pertinacem. et sicut iter scietur hereticus et nescietur hereticum modo aliter quam prius intelligo et ideo quis putauerim prius nullum esse scietur pertinacem aut scietur hereticum. nunc mihi videtur quod omnis hereticus qui scit assertionem suam quod in rei veritate est pertinax heresis esse suam fidei christianae. Et ita dicitur ignorat siue nescienter hereticus qui assertionem suam nescit esse suam fidei christianae: sed putat esse suam fidei christianae. sic ille dicitur esse scietur pertinax in errore hereticali qui scit assertionem suam quam putat veram esse suam fidei christianae. Ille autem dicitur ignorat siue nescienter pertinax in errore hereticali qui assertionem quam putat esse veram nescit siue ignorat suam esse fidei et sic quilibet talis esset fidelis et catholicus quod omnis hereticus est scietur pertinax et scietur hereticus et nullus penitus nescietur. Sed potest talis ratione probari. Nam ad hoc quod aliquis catholicus sit et fidelis sufficit fides implicita. hoc patet per exemplum de comelio centurione de quo habet Act. x. quod ante de christo fides haberet explicitam fuit fidelis. quod iustus et timens deum et propter dominum fidem habuit saltem implicitam. et ita fides implicita sufficit quod quis sit catholicus et fidelis. si quicumque non est scietur pertinax: neque scietur hereticus (modo posito) hoc fidei implicita. quod ex hoc ipso quod non putat se errare contra fidem christianam credit totam fidem christianam esse veram: licet in aliquo spali error qui autem credit totam christianam fidem esse veram hoc fidei implicita. ergo est catholicus et fidelis et per dominum non est pertinax neque hereticus. Confirmat hoc ratio. quod qui credit totam fidem christianam esse veram et hoc fides de omni veritate per

Ratio pro deo

Confirmat

tinere ad fidem christianam non est hereticus et per dominum non est pertinax: sed quicumque non est scietur pertinax neque scietur hereticus credit totam fidem christianam esse veram ergo hoc fidei de omni veritate tinere ad fidem christianam et per dominum nullo modo est pertinax nec hereticus. **Ad.** Iste obiectio principaliter inducitur ad probandum quod nullus est nescietur hereticus. **Di.** Ita est. **Ad.** Dimittam ergo loquor de pertinacitate et sufficiat de heretico facere mentionem. **Di.** Placet quod potest videre quod potest quis esse hereticus nescietur non dubitabit quod valeat quis esse hereticus nescietur. **Ad.** De nesciente heretico distinguit. Quidam enim sunt vel esse potest nescietur heretici. quod scietur et explicite arbitrantur aliquas assertiones sub forma propria scripturas in scriptura divina ad fidem christianam nullatenus pertinere tales fuerunt manichei qui cum Iherosolymam put legisset. xxiii. q. iij. c. quod autem testimonium respuerunt et novum testimonium ex parte receperunt et ita putabant se catholicos et fideles christianos et ideo fuerunt nescietur heretici. quod assertionem contentam in veteri testamento asseruerunt ad fidem christianam minime pertinere. Quidam autem sunt nescietur heretici qui assertionem nullam pertinentem ad fidem christianam sub propria forma scripta in scriptura divina reperta dubitant esse veram: quod tota scriptura divina recipiunt: sed tamen aliquas assertiones sequentes ex illis propter hoc quod aliter intelligunt scripturas divinas quam sensus spiritus sancti flagitat a quo supra sunt non credunt esse veras. quod non putant quod sequuntur ex illis. quod autem credunt irrevocabiles suam assertiones esse veras. ideo heretici sunt censendi. qui tamen genere credunt totam fidem christianam esse veram.

Capitulum. iij. in quo ponitur ratio ad probandum caplo pcedenti et ibi notat distinctio de fide implicita. **Di.**

Quid valet ista

distinctio. **Ad.** Per istam distinctionem putat nonnulli demonstrative probare quod rationes tue non concludunt. **Di.** Quod. **Ad.** Ex primo membro probatur quod aliqui potest esse nescietur heretici sic. qui credit in genere quod tota fides christiana est vera: et tamen credit veteri testimonio vel euangelio luce multa continere erronea. eo quod veteri testimonio vel euangelio luce putat multa continere quod ad fidem christianam nullatenus pertinent: vere sunt heretici presertim si sint pertinaces. aliter enim posset quis absque heretica pravitate dicere quod non omnia euangelia ad fidem pertinent christianam. Et talis non est scietur hereticus. quia non credit se contrariari in aliquo fidei christiane. ergo aliquis potest esse hereticus nescietur quemadmodum manichei fuerunt heretici nescietur: quod putaverunt se esse veraciter christianos et omnes alios christianos qui veteri testimonium receperunt arbitrata

Alqui sunt heretici qui creditur totam bibiam esse vera sed aliquas assertiones sequentes ex illis propter hoc quod aliter intelligunt scripturas divinas quam sensus spiritus sancti flagitat a quo supra sunt non credunt esse veras. quod non putant quod sequuntur ex illis. quod autem credunt irrevocabiles suam assertiones esse veras. ideo heretici sunt censendi. qui tamen genere credunt totam fidem christianam esse veram.

Cap. III

tur hereticos contra fidem christianam errantes. Di.
 Dic quomodo ad obiectiones tactas superius respondeat.
 Ad. Dicit enim quod obiectiones ille fundant in
 equocatione de fide implicita. est enim una fides
 implicita vera omnem assertionem pertinacem respe-
 ctu cuiuscumque heretice pravitatis excludens. et
 illa fides implicita sufficit ad hoc quod homo eam
 sit catholicus et fidelis. Alia est fides implicita
 falsa qua se creditur habere esse vera. fides christiana
 est vera. si alia fides quam illa que est vere christiana
 christiana habet. et tale fide habuerunt manichei:
 quod credebatur fidem christianam esse veram. si illam fidem
 vocauerunt christianam que in rei veritate non est christi-
 ana: imo est contra fidem christianam. et sic est de om-
 nibus hereticis nescientes. quod si credatur habere esse ve-
 ram. fides christiana vel fides ecclesie est vera: tamen si-
 dem reputat christianam que in rei veritate non est
 christiana sed credatur esse christianam. et ideo quibus
 nescientes contra hereticos sunt. idem patet de bohemiis.
 Di. Numquid aliquid credentes fidem christianam esse
 veram habent falsam fidem? Ad. Nullus propter
 hoc quod credit fidem christianam esse veram habet falsam fi-
 dem: sed credens quandam fidem esse christianam que in rei
 veritate non est christiana: habet falsam fidem. sicut ar-
 rius: in eo quod credit quod fides christiana est vera et cum
 gelii pertinet veritate non habuit falsam fidem.
 sed crededo quod filius dei non est equalis patri: et quod
 hoc pertinet ad catholicam fidem: habuit falsam fi-
 dem. Di. Adhuc non sunt illa argumenta solu-
 ta que fundantur in hac propositione. omnis fides implicita
 vera sufficit ad hoc quod habens eam sit catholicus
 et fidelis. Ad. De fide distinguitur. quod quod
 da ponit fides infusa quam etiam parvuli bapti-
 zati habere dicuntur. et de hac potest accedi propositio qua
 assumis: si illa habet nullum hereticum nescientes. Alia
 est fides acquisita que est credulitas quedam qua
 quis absque dubitatione alicui assertioni adheret.
 sicut est propositio falsa. quod non omnis fides talis impli-
 cita vera sufficit ad hoc quod habens eam sit catholicus
 et fidelis. quis enim nullus sit infidelis propter quod
 cumque fide veram: tamen poterit habere unam fidem veram
 esse infidelis propter aliquam aliam fidem falsam.
 Di. Nihil modo quartum ad illam materiam: si indi-
 ca mihi quod dicitur ad aliam propositionem. que credit totam
 fidem christianam esse veram habet fidem de omni veritate pri-
 nente ad fidem christianam. Ad. Hoc negatur de fi-
 de que reddit aliquem catholicum nisi credens totam
 fidem christianam: nullam reputet fides christi-
 anam nisi que vere christiana est.

Ridetur ad ro- nes tertij capli.

Supra fides
implerata

Nota

Supra fides
implerata vera

Ad confirmationes

Cap. V

Cap. quintum in quo tractatur de pertinacia exteriori hys
 qua quis potest in iudicio exteriori ponendo primum modum
 de eo qui abiurat facto vel verbo fidei christianam. Disce.

**De qua tecum col-
 latione huius de pertinacia interiori**

volvo aliquam recipere de pertinacia exteriori
 non quod scilicet praeter ea que apparent exterioriter debent
 catholici aliquem errantem in fide tamquam pertinacem
 habere. et quomodo de pertinacia in iudicio debeat quis con-
 uinci. In primis autem cupio scire an uno modo tantum
 vel pluribus possit constare errantem aliquem in fidem
 esse pertinacem. Ad. Plures modi ponuntur quibus
 potest catholici presumptione accipere violentiam de
 aliquo quod est pertinax in errore. Di. Primo tra-
 ctemus unum modum postea alium modum. Ad.
 Primus modus quo potest quis de pertinacia deprehendi
 est cum in facto vel in verbo monstrat quis se non firmi-
 ter credere fidem christianam esse veram et sanam: puta si
 dicit fidem esse falsam vel dubiam vel ad sectam aliam
 se convertit ut puta si facit se circucidi vel macho-
 metum adorat. de tali ei licet cuilibet iudicare quod
 pertinaciter errat vel dubitat veritates et quod est
 scienter hereticus manifestus et si quicquam fuerit vel
 confessus in iudicio quod tale aliquid dixerit vel fece-
 rit sine ulteriori examine est tanquam pertinax et hereticus
 adendum. Di. Potest ne inveniri casus
 in quo possit hereticus de tali heretica pravitatis
 te excusari. Ad. Eiusmodi casus quatuor ad fidei
 abnegationem excipitur. scilicet si metu mortis fidem ne-
 gavit dicendo fidem christianam esse falsam vel dubiam
 Duo vero excipiuntur quatuor ad factum hereticale.
 Primum est si quis metu mortis actum hereticale com-
 miserit: puta si pro morte vitanda quis adoraverit
 machometum. et isto modo excusabat beatus Athanasius
 cellinus qui imolando ydolis non fuit factus hereti-
 cus. sed peccatum mortale commiserit. Secundus casus est
 si absoluta coactione quis coactus fuerit actum he-
 reticale committere in quo casu etiam ab omni peccato
 excusatur. Disce. Uelle scire rationem que talis de-
 stat hereticus et pertinax reputari: cum ita quis pos-
 sit ambitione et cupiditate tractus facto vel verbo
 ostendere se non tenere firmiter fidem christianam esse veram
 quam tamen in mente tenet esse veram sic quis potest simulare
 metu mortis. Ad. Ratio assignatur: quod cum quis extra
 metum mortis aliquid dicit et facit magis de voluntario
 habet quam quod dicit aut facit aliquid metu mortis inductus.
 et ideo nulla cupiditas vel ambitio excusat de per-
 tinacia in licito iudicio hominum quatuor factis vel
 verbo monstraret se fidem christianam firmiter tene-
 re. et eodem modo dicitur quod nec amor nec odium nec ali-
 quod propter timorem mortis potest quemcumque in hoc casu
 excusare quoniam sit hereticus reputatur nisi dicatur quod
 pro gravata illata tormenta vel metu eorum in hoc ca-
 su valeat quis excusari. Di. Numquid modo predicto
 est dicendum de omni scienter heretico. Ad. De omni
 scienter heretico sunt intelligenda predicta.

Capitulum sextum in quo ponitur secundus modus quo
 quis potest de pertinacia convinci: scilicet de eo qui ne-
 gat aliquam partem veteris aut novi testamenti. Di.

Cap. VI

Officiat dixisse

I p̄dicta de p̄mo mō dic nūc secun-
dū quo valeat de p̄tinacia q̄s cō-
uinci. Ad. Qui dicit aliquā p̄te noui v̄l vete-
ris testamēti aliq̄d falsū asserere aut nō eē res-
cipiēdā a catholīcā ē heretic⁹ ⁊ p̄tinax reputā-
dus. vñ ⁊ p̄pter h̄ fuerūt manichei heretici et
iudicati. q̄ v̄t⁹ testm̄ respuerūt ⁊ nouū testm̄
p̄ p̄te solūmō receperūt. Di. Nunq̄d si aliq̄s
laicus q̄ de libro iosue forte nūq̄ audiuit fieri
mētionē diceret eūdē libruū iosue ad testm̄ v̄t⁹
mīme p̄tinere eēt cēsendus heretic⁹. Ado.

Differētia ē inter dicētē aliquā scripturā ad
v̄t⁹ v̄l ad nouū testm̄ mīme p̄tinere. Et dice-
re aliquā p̄te veteris testamēti v̄l noui: nō eē
tenēdā. P̄m⁹ si eēt laic⁹ v̄l illīat⁹ nō eēt sta-
tim cēsend⁹ heretic⁹: s̄ eēt diligētē examinā-
dus ⁊ etiā informād⁹. ⁊ si post informationēz
p̄ueniētē nō se corrigeret: eēt p̄tinax reputan-
dus. si nō ē l̄rat⁹ sc̄ic̄s. quos libros ecclīa repu-
tat eē de integritate noui ⁊ veteris testamēti
⁊ tñ h̄ nō obstatē diceret libruū iosue vel alium
ad v̄t⁹ testm̄ mīme p̄tinere eēt stat⁹ heretic⁹
iudicād⁹ ⁊ p̄tinax nec eēt expectādus v̄t se cor-
rigeret: s̄ statim p̄ incorrigibili eēt habēdus.
Secūndus aut̄ q̄ sc̄z dicit aliquā p̄te veteris v̄l
nouī testamēti nō eē recipiēdas v̄l aliq̄d falsū
asserere siue l̄rat⁹ siue illīat⁹ existeret eēt stat⁹
iudicād⁹ p̄tinax nisi forte fuerit adeo simplex
q̄ nesciat q̄d p̄ nouū ⁊ v̄t⁹ testm̄ imporet et
seduct⁹ ab alijs dicat nouū v̄l v̄t⁹ testm̄ aut
aliā p̄te recipi nō debere. s̄ firmiter tñ credēs
rotā fidē eē ecclīe recipiēdā. talis em̄ nō ē int̄
hereticos cōputād⁹. s̄ p̄ simplicitatē ⁊ igno-
rātiā excusand⁹. ⁊ de talib⁹ simplicitib⁹. ait augu.
v̄t h̄. xxiij. q. iij. c. hereticus. Ille aut̄ q̄ h̄mōi
hoib⁹ sc̄z hereticis credit imaginationē vitāss
quadā est illusus. ⁊ ideo nō videt q̄ debeat p̄-
tinax iudicari nisi credat fidem ecclīe esse fal-
sam vel alio modo p̄tinax cōuincat.

Capitulu. viij. mouet dubitationē incidētē circa secū-
dū modū p̄cedētī caplo positi ad quaz etiā r̄i def. vbi
etiā notat̄ distinctio de ipenitēte et incorrigibili. Di.

Cap. VII

3rca illū modūz

c de p̄tinacia cōuincēdi nolo mltū
insistere: q̄ nō audeo: ne illi inter
quos mō p̄trouersia s̄rit: aliq̄d tale mutuo si-
bi iponāt nec aliq̄s alteri. vñ tñ retulisti q̄d
peto declarari: q̄ forte vr̄ile erit ⁊ ad mltā ge-
nera hereticorū applicari poterit vr̄idef. Dixi-
sti nāq̄ q̄ si aliq̄s sc̄iret quos libros ecclīa res-
purat de integritate noui ⁊ veteris testamēti et
tñ h̄ nō obstatē diceret q̄ aliq̄s eorū ad nouūz

v̄l v̄t⁹ testm̄ mīme p̄tinere t̄ eēt stat⁹ p̄tinax ⁊
heretic⁹ iudicād⁹: nec eēt expectād⁹ an corre-
ptus parat⁹ eēt se corrigerē: s̄ stat⁹ p̄ incorrigi-
bili eēt h̄nd⁹. de h̄ em̄ vltio miroz quō talis sit
stat⁹ incorrigibilis reputād⁹: q̄ em̄ corrigi p̄t
nō ē incorrigibilis. talis aut̄ corrigi p̄t: q̄ nō est
incorrigibilis reputād⁹. Ad. Multoz iudi-
cio bñ dixisti h̄ q̄d p̄t vr̄ile eē ad multa: q̄ nō
nulli ex declaratōe ipsi⁹ mltā p̄bare conāt. Dī-
itāq̄ q̄ sic ipenitēs dupl̄ accipit vno mō pro
illo q̄ penitēre nō p̄t. alio mō p̄ illo q̄ ē in p̄-
posito mīme penitēdi: sic incorrigibilis d̄: du-
plicif. vno mō ille q̄ nō p̄t corrigi ⁊ talis nō ē
i hac vita p̄serti si nō ē alienat⁹ a sensu. Alit̄ d̄:
ille incorrigibilis q̄ ē in p̄posito se nullaten⁹
corrigēdi: s̄ possit corrigi: ⁊ ois etiā talis incor-
rigibilis d̄z p̄tinax reputari. vñ talis incorrigi-
bilis vocari p̄t p̄tinax: p̄tinax: obstinat⁹: in-
durat⁹. nō q̄ (sic accipis) q̄ corrigi p̄t nō est
incorrigibilis: imo mlti sūt incorrigibiles q̄ sūt
in p̄posito corrigēdi se nullaten⁹: q̄ tñ corrigi
p̄nt ⁊ sepe incorrigibiles corrigūt. q̄ de nullo i
corrigibili in vita p̄nt ē penit⁹ desperādū: s̄
cur nec de aliquo impenitente q̄ diu vixerit
est desperandum.

Capl̄z. viij. ponit tertiu modū p̄tinacie de eo q̄ credit
seu asserit rotā ecclīaz errare et ponit̄ due cōtrarie opi-
niones q̄ p̄bant caplo sequēti immediate. Discipu.

3c aliū modum

d quo de p̄tinacia debeat q̄s cōuinci
Ad. Dicūt nōnulli q̄ ille d̄z p̄ti-
nax iudicari q̄ tenet v̄lez ecclīā errare v̄l erras-
se et quo cepit ecclīa xp̄iana p̄gregari: s̄ cre-
dat fidē xp̄ianā traditā a xp̄o ⁊ ab apl̄is i nul-
la sui p̄te mēdaciū p̄tinere. talis em̄ vt dicūt
nō ē examinād⁹ an pat⁹ sit corrigi: s̄ eo ip̄o q̄d
dicit̄ ē p̄tinax reputād⁹. Di. Nunq̄d oēs l̄rati
sic sentiūt. Ad. Quidā tenent p̄m̄ dicētes
q̄ absq̄ p̄tinacia et heretica p̄auitate p̄t q̄s
et simplicitate ⁊ igno-
rātia dicere ecclīā erras-
se v̄l errasse. ⁊ iō dicūt q̄ sic ē examinād⁹ solici-
te an pat⁹ sit corrigi an nō. ⁊ si q̄d ē sit pat⁹ cor-
rigi nō ē p̄tinax nec heretic⁹ iudicād⁹. si at̄ cor-
rigi nolit̄ ē int̄ p̄tinaces ⁊ hereticos nūerād⁹.

Capl̄z. ix. ponit duas opinioēs sibi iuicē cōtrarias i
p̄cedētī caplo recitatas et p̄ illis arguit. Discipu.

3ia nonnulli im

q ponit sc̄ssimo p̄si d. 3. pa. xxiij. q̄ ip̄e
h̄z dicere ⁊ asserere ecclīā errasse de
quo tñ aliq̄ collocatōez hēbo. pro assertōib⁹
p̄ijs supra dicit̄ allegatōes aliquas adducas.
Ad. Pro p̄ma assertōe p̄t taliter allegari
fides xp̄iana ē fides v̄lis ecclīe nec inter fidē

Non

Cap. VIII

Opinio p̄a

Opinio 2a

Cap. IX

Pro p̄ma opi.

Liber quartus

xpianaz et fide vltis ecclie pot aliq dnta repiri. q ergo dicit eccliam vlem errare vel errasse dicit fide xpiana esse erroneas et est statim absq vltiori exarnatiode ptnax et heretic reputadus. igit q dicit vlem eccliam errare vel errasse: est statim absq aliqua exarnatione ptnax et heretic iudicandus. Pro assertioe dia talis allegat. q dicit vel tenet aliquas assertionem (cui) contrariu no tenet explicite credere non est statim ptnax et heretic iudicadus. qz quare rone pot qs tenere vna assertionem hereticale (cui) contrariu no tenet explicite credere absq hoc q ptnax et heretic iudicet. eade rone alia quacuq assertionem hereticale (cui) contrariu no tenet explicite credere pot dicitur et tenere absq hoc q statim debeat ptnax et hereticus iudicari: s no qlibet xpian tenet explicite credere q vltis ecclia no errat vel errauit. q quis aliqs dixerit q ecclia vltis errat vel errauit: no est statim ptnax et heretic iudicad: s exarnadus est an parat sit corrigi. Adiaz isti ronis videt esse manifesta. minor pbatur qz null tenet explicite credere clusionem qui no tenet explicite credere ans vel pmissas: ppter qd vel qs tenet clusio. Sz q vltis ecclia no errat vel errauit est clusio q ideo crededa est. qz xps dicit Adarb. vlti. vobiscu sum oib dieb vsq ad psumationem secli. et qz rogauit p petro ne deficeret fides ei. Ista aut ex qb infer q vltis ecclia no errauit nec errat: multi no tenent explicite credere: qz multi sunt il literati q vba pdicta nuq audierut. ergo nec tenent explicite credere q ecclia vltis non errat nec errauit. Confirmat bec ro: si qlibet xpianus tenet explicite credere eccliam vlem no errare nec errasse. aut ergo tenetur hoc credere qz in scriptura diuina asseritur: aut qz ad doctrinam ptnet vltis ecclie: aut qz in doctrina vltis ecclie vel scriptura diuina ptnet: vel qz est ab ecclia vli explicite approbatu: vel quia apud oes catholicos tanq catholicu diuulgatum extitit. no ppter primu: qz multa in sacra scriptura asserunt q no qlibet xpian tenetur explicite credere: nec ppter secudu p eandem ronem: nec ppter tertiu vel quartu ppf idem nec propter quintu: qz bec veritas. ecclia vltis no pot errare. no est apud oes xpianos simplices et alios diuulgata. mlti em sunt q de ea loqui no audierut oino. Di. Si bec ro pcederet videret q diuulgatio apud xpianos esset maioris auctis q diuina scriptura: qz ppf diuulgationez hmoi tenerent oes xpiani alicui veritati explicite assentire: cui tn no tenerentur ppf scriptura diuina explicite adherere. Ad hoc dicit q diuulgatio apud oes xpia

p scda opione.

Confirmatio

Obijciatur

Respondetur.

nos no est maioris auctis q scriptura diuina s est pluribus nota q scriptura diuina. et io q oes xpiani tenent credere explicite veritates apud oes xpianos et simplices diuulgata et no tenent oes explicite credere oes veritates cotetas in scriptura diuina no est ppter maior auctem talis diuulgatois q scriptura diuine s qz talis diuulgatio ad noticiam pluriu ia peruenit. et per hoc assignat ro quare quisq tenetur explicite credere fide christianam explicite esse vera: qz illa veritas apud oes diuulgata existit sicut et illa. fides qua xps docuit vera est et sana. Di. Dic quod rñdet ad rone p assertioe dia. Adia. Rñdet q peccat p fallacia figure dictionis. qz lz eade sit fides xpiana et fides vltis ecclie qn ecclia no errat. tn fm istos vltis ecclia psignat vel significat xpianos in recto quos taliter no signat fides xpiana. et ideo vt dicitur no sequitur. qlibet xpian tenet explicite credere fide xpianaz esse vera: ergo tenet credere explicite eccliam vlem no errare nec errasse. Di. No diffundas te ad illa q ad ronale spectat sciam: s dic quod ad rone in diuini rñdet. Adia. Ad rone illa dicit q quicq magister nctur qs credere explicite clusionem q pmissas ex quib infer: ppter hoc q clusio magi q pmissa apud catholicos diuulgat. ita est de illa. ecclia vltis no errat nec errauit. bec enim sub istis vbis vel eqpollerit apud oes catholicos diuulgat. quilibet em xpian putat illaz esse vlem eccliam que secum in fide concordat. et ideo sicut qlibet credit explicite se tenere vera fide et no falsam: ita qlibet credit explicite vlem eccliam seruare vera et catholicam fidem et no falsam fide. quare sicut illa. fides xpiana est va fides et apud xpianos diuulgata. (et io tenet ea quilibet explicite credere) ita fides vltis ecclie est va fides et apud xpianos diuulgata: quare qlibet xpianus tenet ea explicite credere. et io quicq illa negat est statim sine maiori exarnatiode ptnax et heretic reputadus. Di. Isti vident distinguere inter vlem ecclesiam et multitudinem christianorum. nunquid ergo concedunt q quilibet tenetur explicite credere q multitudo vel maior pars christianorum non errat nec errauerit in fide. Adia. Respondetur q no est necessariu credere implicite nec explicite multitudinem christianorum non errare nec errasse in fide nec maior partem pro eo q fides catholica in paucis potest seruari: imo nonnulli dicunt q in vno solo posset consistere: quia propter vnu solu posset saluari etiam quicquid christus promisit apostolis de fide catholica vsq ad finem seculi duratura.

Rñdet ad rone p pma opione

Ad rone p pma opione.

Capitulum. r. ponit quartum modum petrinacie de eo qui
 assertionem catholicam apud eos cum quibus moratur divulgata
 composita quod de rebus illis negat aut opposita asserit et quod
 talis sit petinax probatur tribus rationibus. Di.

Unquid est adhuc

alius modus quo de petinacia valet
 quis convinci. **Ad.** Quartus mo-
 dus secundum nonnullos quo statim aliquis petinax et he-
 reticus iudicatur est. Si quis christianus capax rationis
 et maxime intelligens neget quacumque assertionem
 nem catholicam que apud omnes catholicos et fide-
 deles cum quibus conversatur tanquam catholica divul-
 gatam et a predicantibus verba dei publice predicatur.
 Sicut apud omnes catholicos publice divulga-
 tur quod christus fuit crucifixus. unde in omni ecclesia osten-
 ditur crucifixus et predicantes verbis dei publice
 nutiant et affirmant. Et ideo si quis inter christianos
 nutritus negaret christum esse crucifixum: esset statim
 petinax et hereticus iudicandus. et quomodo magister esset
 inter christianos conversatus et plures intrasset ec-
 clesias et verbum dei a pluribus audivisset et ma-
 iorem litteraturam in sacra pagina et iure canonico
 haberet: tanto fortius esset statim petinax et he-
 reticus iudicandus. **Di.** Quidam (ut scis) putant ista de causa scissimum premissum do. 3. papa esse
 hereticum pro eo videlicet quod negat aniam repro-
 borum esse in inferno et alias sanctorum in celo non
 videre deum et demones non puniri quas dicunt
 esse veritates catholicas apud omnes catholicos
 divulgatas. unde etiam dicitur quod quibus sermones
 suos nequaquam bullaverit tamen est hereticus et pe-
 tinax iudicandus. peto quod predictum modum de peti-
 nacia convincendi fortioribus allegatibus mun-
 diti conerit ut materia habeat cogitandi quo-
 modo ad illas et alias pro defensione domini nostri su-
 mi pontificis valeat mittere. **Ad.** Negans
 aliquam assertionem catholicam apud omnes catho-
 licos divulgatam ut statim absque examinatione
 vel discussione inter petinaces et hereticos sit
 computandus. ostendit primo sic. Sicut nulli licet
 ignorare ea que publice fiunt secundum quod ex sacris ca-
 nonibus colligitur evidenter. di. xvi. quod dicitur. et
 xij. q. iij. qui habuistis. sic non licet ignorare ea que
 publice divulgantur: nutiantur et tanquam catholica
 predicantur. Qui autem negat assertionem catholicam
 quam sibi ignorare non habet est petinax et hereticus
 iudicandus. ergo qui negat assertionem catholicam
 tam publice scilicet apud omnes catholicos divulga-
 tam statim petinax et hereticus iudicandus est.
Secunda ratio Secundo sic negans assertionem catholicam apud
 omnes catholicos divulgatam non potest pro simplici-
 tatem et ignorantiam excusari. quod non pro simplici-
 tatem propter quod ponit quod talis negans est capax ratio-
 nis et intelligens. si enim careret usu rationis. vel esset
 alienatus a sensu bene excusaretur: sed intelligens

et instructus pro simplicitate excusari non potest:
 nec potest pro ignorantiam excusari. quia ignorantia
 iuris divini apud omnes promulgati non excusatur:
 sicut nec ignorantia iuris naturalis non excusatur
 secundum quod legitur in decretis. i. q. iij. §. notandum. Si ergo
 assertio negata sit apud omnes catholicos promul-
 gata negans eas nequit de petinacia et pravitate
 heretica excusari. **Di.** Quid si in rei veritate
 ignoret talis assertionem ad fidei catholicam
 pertinere: nunquid apud deum excusaretur: si absque peti-
 nacia eam negaret? **Ad.** Rides quod apud deum
 excusaretur et etiam apud ecclesiam si probare valeretur
 se ignorasse assertionem negatam apud catholicos
 esse tanquam catholicam divulgatam. sicut si quis iter
 aliquos christianos in aliqua vna domo semper fuisset
 a pueritia nutritus postea diceret ex ignorantia christum
 non fuisse crucifixus: et non petinaciter
 adhereat eum non deberet ecclesia petinax et here-
 ticum reputare. si oes cum quibus fuerat con-
 versatus testimonium preberet quod nunquam aliquis eorum
 de crucifixione christi sibi fuisset locutus. **Di.**
 Circa tales casus qui forte nunquam evenerunt mime-
 te dilates. Sed loquimur de illis christianis qui cum
 christianis committere conversant ecclesias intrant et de
 his qui ad fidei pertinent christianam sepe audiunt referen-
 tes. et de talibus adhuc proba si valeas quod negan-
 tes assertionem catholicam apud omnes catholicos
 divulgatam statim sunt petinaces et heretici iudicandi.
Ad. Tertio hoc probatur sic. qui negat as-
 sertationem catholicam quam debet et tenet simplici-
 ter et explicitamente credere est petinax et hereticus re-
 putandus. si quilibet christianus tenet explicitamente cre-
 dere oes assertionem catholicam apud omnes catho-
 licos divulgatam. Ergo quicumque negat talis asser-
 tionem est tanquam petinax et hereticus iudicandus.
Ad. Maior ex descriptione petinacis propter quod petinax
 est qui persistit in eo quod debet dimittere. talis est autem
 qui negat assertionem catholicam quam tenet explicitamente
 credere: quod ex quo tenet eam explicitamente crede-
 re: tenet negationem eius dimittere. si negat
 est petinax. **Ad.** Minor probatur. quod si aliquis tenet aliam
 quam assertionem catholicam explicitamente credere aut
 ad hoc tenet quod talis assertio est apud omnes ca-
 tholicos tanquam catholica divulgata: aut quod sic
 patenter ostendit per scripturam divinam vel doctrinam
 seu determinationem univiersalis ecclesie: quod catho-
 lica est censenda. Si deus premissum habet intentum. quia
 quilibet christianus tenet explicitamente credere omnem
 assertionem catholicam quam scit apud catholicos
 pro catholica divulgatam. quod si dicat se ignorare
 oportet eum si debet apud ecclesiam excusari habere probare. Se-
 cundum non potest dari: quod tunc nullus teneret explicitamente
 christum natum de virgine vel crucifixum credere nec
 aliquid alium articulum fidei antequam sibi per scripturam
 divinam probaret. et ita quilibet laicus possit impu-

Cap. X.

Conclusio

Prima ratio

Secunda ratio

Tertiaratio

Libertus quartus

ne negare oem articulum fidei quousq; sibi p li
 bnum onderet talē articulum fidei in biblia con
 firmari. Confirmat hec rō: q; q; negat fidē xp̄ia
 nam esse verā: vel sectā sarracenoꝝ nō eē falsā
 et malā est statim p̄tinax ⁊ hereticus iudican
 dus. sed hoc nō est nisi q; apud oēs catholicos
 diuulgat tanq̄ catholicus q; fides xp̄iana est
 vera fides. ⁊ q; fides sarracenoꝝ ē falsa fides
 Ergo peandē rōez qui negat quācūq; asserti
 ones catholice apud oēs catholicos diuulga
 tam est statim p̄tinax ⁊ hereticus iudicāndus:
 nec potest apud eccliam aliter excusari nisi p
 ber se ignorasse assertionē negatā esse taliter
 diuulgatam.

Capitulu. xi. arguit cōtra modū quartū p̄tinacie pze
 cedēt ca. assignatus excusando papā J. xij.

Confirmatio

Cap. XI.
 Rō cōtra p̄tinā

Allegatio contrari

um. **A**l. Negās veritatē catho
 licam de qua nescit an p regulā fi
 dei sez p scripturā paratus sit corrigi nō est p
 tinax iudicāndus. **H** p̄z auctoritate Aug. sup̄
 allegata que ponit. xliij. q. ij. dixit apls. **H** di
 cit glosa. xvij. di. i. c. nec licuit. eo ip̄o quo quis
 errat non d̄ hereticus si paratus est corrigi. **S**
 possibile est aliquē negare assertionē catholi
 cā apud catholicos diuulgatā: q̄uis nesciat:
 an paratus sit corrigi p regulā fidei. sez p scri
 pturā sacra. potest em̄ q̄s talē assertionē nega
 re: et tñ offerre se paratus corrigi si sibi ondat
 q; dicta assertio in sacra pagina vel in determi
 natōe ecclie p̄tinet. ergo talis nō est statim p̄ti
 nax ⁊ hereticus iudicāndus: **S** examinād⁹ est an pa
 tus sit corrigi. **D**i. Ista allegatio videt for
 tis ⁊ sufficienter dominus papā excusat etiā
 esto q; erret. **A**l. Alij reputāt dictā allega
 tōez nullā q; ex ip̄a seq̄ret sic tactū ē p̄ q; cui li
 ber xp̄iano negare liceret xp̄s eē verū hoiez v̄l
 fuisse crucifixū. poss; ei diceabsq; p̄tinacia p as
 fertionē istā nego xp̄m fuisse crucifixū tamen
 paratus sū corrigi si mihi p scripturā sacra vel
 determinationē ecclie ondat xp̄m fuisse cruci
 fixū. **D**i. Quare nō p̄t talis excusari ex quo
 paratus est corrigi. **A**l. Ideo s̄m mltos ta
 lis excusari nō d; q; esto q; eēt possibile q; ali
 quis talis eēt parat⁹ corrigi: tñ d̄ talem q; p̄tin
 cūq; dicat se paratū corrigi. **D**e de p̄tinacia taz
 violēta p̄sumptio: ex quo nō ignorat assertio
 nē negatā esse tam publice p̄dicatā ⁊ assertaz
 p eccliam q; nō est sibi credēdū cū d̄c se parat⁹
 corrigi. dictis em̄ taliū est fides nullaten⁹ ad
 bibēda. **D**inc de tali negatē assertionē catho
 licam publice p̄dicatā dicit stephan⁹ papayr
 habet ex de here. c. i. nec eis oīno credendū est
 q; fidē veritatis ignorāt. talibus cū d̄ xp̄ianos
 testificari nitunt nec cū testimoniū p̄hibent

Solutio

de seipsis. **N**est oīno credendū quare q̄uis se
 dicant paratos corrigi sunt p̄tinaces et here
 tici reputadi.

Capitulu. xij. i quo ponitur quibus modis p̄tinacie
 de eo i quo p̄sumitur q; negat aliqd̄ cōtētū in sacra scri
 ptura qd̄ scit ibi cōtineri v̄l i et notatur q; violēta p̄tin
 cio sufficit ad sniam diffinitivā. **D**icta.

Se alius modus

I errantē d̄ fidē de p̄tinacia cōuincen
 d̄ paratus sūz audire. **A**l. **D**icit
 nonnulli q; ille est statim p̄tinax ⁊ hereticus in
 dicāndus de quo est violēta p̄sumptio q; negat
 aliquam assertionē quā scit in scriptura diuina
 vel determinatōe ecclie p̄tineri. puta si p̄bati
 p̄t q; p̄us assertionē quā negat legerit cum i
 tellectu i scriptura diuina v̄l determinatōe ecclie p
 bati potest q; p̄us eandē assertionē quā negat
 ex intēōe docuerat vel etiā asseruer at publi
 ce vel occulte. de tali em̄ si nō est probabile q;
 oblitus fuerit illius quod didicerat est p̄sum
 ptio violēta q; sciēt negat catholicāz veri
 tatem. ⁊ p̄ oīs p̄tinax ⁊ hereticus ē cēfendus.
Di. De illo modo p̄oas exemplū. **A**l. **S**ūt
 nonnulli q; de multis modernis ponūt exēpluz
 de oib⁹ videlz illis q; p̄us docuerūt xp̄m ⁊ apo
 stolos nullius rei p̄petatē habuisse dicētes q;
 hec veritas ex scriptura diuina ⁊ determinatōe
 ecclie manifeste accipiē ⁊ postea veritatē ne
 gauerūt eandē. cūz nō sit pbabile q; scripture
 diuine ⁊ eiusdē determinatōis ecclie sint obliti
 p̄pter quod dicūt p̄tinaces illos et hereticos
 esse cēfendos. **D**i. Istud exempluz tangit
 doctrinā scissimi p̄tis d̄ni J. xij. de quo alias
 tecū exq̄site tractabo: ideo illo exemplo dimis
 so: p̄ba si potes q; negātes catholicāz veritas
 tē quā p̄us reputauerūt catholicā stati absq;
 maiori examinatōe p̄tinaces ⁊ heretici sūt cē
 fendi. **A**l. **D**oc p̄bat p̄mo sic. q; sciēt ne
 gat catholicāz veritatē est p̄tinax hereticus re
 putāndus. **S** tal sciēt negat catholicāz veritatē
 nō em̄ p̄t se p̄ ignoratiā excusare cū p̄us didi
 cerit eandē veritatē ad fidē catholicāz p̄tinere
 si nō est oblitus eorū q; didicit. ergo ex quo ne
 gat veritatē quā p̄us didicerat ⁊ tenuerat est
 p̄tinax ⁊ hereticus reputandus. **S**c̄do sic. oīs
 apostata a catholica veritate est p̄tinax ⁊ be
 reticus reputāndus. q; talis est apostata a fide
 apostata aut a fide inē hereticos cōputat: **S**
 negās catholicāz veritatē quā p̄us catholicas
 reputauit ē apostata a catholica veritate. q̄a
 talis abicit catholicāz veritatē ergo est p̄tinax
 ⁊ hereticus iudicāndus. **A**l. **D**aior videtur
 certa. **A**l. d̄noꝝ p̄bat. q; qui negat catholicam
 veritatē quā p̄us agnouit esse catholicā ē pe
 ior infideli q; nūq; nouit veritatē catholicam.

Cap. XII.

Conclusio

De ima ratiō

Solutio

teste Inno. tertio. q̄ vt h̄r̄ ē de apostatis. c. q̄
dā ait. cū min⁹ malū existat viā dñi non agno
scere q̄ post agnitionez retroire. Vñc beat⁹
Petr⁹ canonica sua. ij. c. ij. meli⁹ em̄ est v̄l̄rat
eis nō cognoscere viā iusticie q̄ post agnitionez
retrosūm reuerti. Veritas autē catholica est
via illa iusticie. ergo maius malū ē post agni
tā veritatē catholicā retroire q̄ nunq̄ ipsam
agnouisse. S3 hoc nō est maius malū nisi rō
ne deterioris infidelitat. ergo q̄ negat catho
licā veritatē quā pri⁹ nouit esse catholicā infi
delis est: 7 p̄ p̄ns p̄tinax 7 heretic⁹ est censu
sus. Di. Quidē q̄ ille rōnes non p̄cludant.
Tuz qz p̄t̄ q̄s negare veritatē catholicā quā
pri⁹ putauit catholicā: q̄uis nō nouerit eas eē
catholicā. rōnes autē p̄dicte vident. p̄cedere d̄
eo q̄ negat veritatē catholicā: q̄uis nō solum
putauit s̄ etiā agnouit eā esse catholicā. Se
cundo qz talis p̄t̄ esse parat⁹ corrigi: imo p̄t̄
offerre se paratū corrigi. ergo licet erret nō est
inter hereticos cōputandus. *Id.* Iste due
instātie p̄idez vident̄ excludi p̄ hoc scz q̄ nō ē
tali in h̄ casu credendū siue dicat q̄ hoc prius
putauerit nō tñ agnouit veritatē quā mō ne
gat esse catholicā siue dicat se paratū corrigi.
Id. em̄ in primo dicto sibi nō credat̄ ostendit̄
qz illi q̄ inuenit sibi p̄si esse d̄ri⁹ nō est credendū
salte secūdo dicto ip̄ius teste Inno. tertio qui
vt habet̄ ē de p̄batiōib⁹. c. p̄ tuas. ait. Cum
nimis indignū sit iuxta legitimas sancrōnes
vt qd̄ suo q̄sqz voto dilucidū p̄testat⁹ est eūdē
casuz p̄prio testimonio valeat infirmare glo.
ē de p̄sumptionib⁹. c. l̄ras notat. dicēs hoc ē
notabile q̄ semp̄ standū est p̄ dicto alicui⁹: si
postea p̄trariū dicat. etiā in alio iudicio. s̄. de
testi. cū in tua. 7 etiā extra iudiciū. s̄. de p̄ba
tionib⁹. p̄ tuas. et bis alijsqz q̄ plurimis p̄tz qz
q̄ inuenit sibi p̄si p̄trari⁹ nō est credendū secū
do dicto ei⁹. s̄ q̄ negat catholicā veritatē inue
nitur sibi p̄si p̄trari⁹: qz dū putauerit dictā ve
ritatē esse catholicā: dixit aut verbo vel facto
innuit se agnoscere illā veritatez esse catholi
cā. q̄ si postea dicat se nō agnouisse dictā veri
tate esse catholicā nō est sibi credendū. 7 per
p̄ns per hoc excusari nō p̄t̄ quin sit modo p̄ti
nax 7 hereticus reputāsus. Secūda vero in
stantia q̄ etiam nō valeat si dicat se paratus
corrigi. ostenditur sic. nulli erranti est creden
dū q̄ sit parat⁹ corrigi nisi qñ putat̄ ignorāter
a veritate catholica deuare. sed ille nō p̄sū
mitur ignoranter a veritate aliqua que est ca
tholica deuare: s̄ p̄sumēdū ē q̄ a fundamēto
p̄p̄t qd̄ assertiōi p̄iori adhesionē oīno recessit.
fundamētū autē p̄p̄t qd̄ tali assertiōi adhesionē
sacra scriptura vel doctrina ecclie q̄ p̄sumen

Instantia prima.

Secūda

Risio

dū q̄ nūc reputat scripturā sacrā v̄l̄ doctrinā
ecclie eē falsam. sic illi q̄ postponit doctrinā
traditāz in decretali Nicolai tertij q̄ incipit.
exijt q̄ semināt. putauerūt tenuerūt ac docue
rūt qz x̄ps 7 apli oēm p̄p̄tate t̄p̄aliū abdica
rūt: 7 mō tenet̄ assertionē p̄uā. reputat doctri
nā traditā in decretali p̄dicta exijt: eē falsam.
Et si dicerēt se putare eādē doctrinā eē veraz
nō est eis credendū: qz sibi p̄s p̄trari⁹ p̄barē
p̄sumēdū ē q̄ q̄ negans catholicā veritatē quā
p̄mo asseruit esse catholicā nō reputat sacrā
scripturā vel doctrinā ecclie eē veraz. tali autē
nō ē credendū q̄ t̄p̄aliū dicat se paratū corrigi. q̄
7 neganti veritatē catholicā quā p̄rio habuit. p̄
catholica non ē credendū q̄uis dicat se paratū
corrigi: 7 p̄ p̄ns in p̄tinaces 7 hereticos ē cen
send⁹. 7 ita stāt insolute rōnes p̄iores. *Dis.*
Ista tantūmō p̄bant qz talis p̄sumit̄ p̄tinax 7
heretic⁹. p̄p̄t p̄sumptionē autē nō est aliq̄s dā
nādus nec q̄nter p̄mied⁹. *Id.* Sepe p̄p̄t
solā p̄sumptionē violētaz snia etiā diffinitua
p̄fert. vñ 7 salomon legif. ij. Regl. ij. p̄t̄den
tibus duab⁹ mulierib⁹ corā eo p̄ puero: ex sola
p̄sumptiōe diffinitua dedisse sniam. sic dicūt
qdā in p̄posito qz ex p̄sumptiōe violēta negās
veritatē catholicā quā pri⁹ asseruerat eē catho
licā est dānand⁹ 7 tanq̄ heretic⁹ p̄mied⁹.

Instantia

Risio

Capl. xij. ponit duos alios modos p̄tinacie de eo
scz q̄ sciēter negat doctrinā sc̄tōz: 7 de eo qui legitime
coreptus suū errozē reuocare negligit. *Discipulus.*

Dalios modos

Cap. XIII

a p̄miedī errātes de p̄tinacia 7 he
retica p̄auitate procede. *Id.*
Ali⁹ mod⁹ de p̄tinacia p̄miedī d̄r̄ esse cū q̄s
sciēter negat doctrinā sc̄tōz. Quidā em̄ affir
mant qz talis ē statiz p̄tinax 7 heretic⁹ iudicā
sus. alijs dicētib⁹ qz talis lz corrigi nolit non
est p̄tinax nec heretic⁹ reputand⁹. *Di.* Dec
difficultas depēdet ex alia quā supra tractam⁹
mus an. i. tenere assertiōes sc̄tōz sit necessariū
ad salutē. ideo circa illā hic noli insistere: s̄ ad
aliū modū (de p̄tinacia quēpiā p̄miedī) festi
na. *Id.* Ille de p̄tinacia cōuincit̄ q̄ corre
ptus legitime se nō corrigir nec emēdat suam
scz heresim reuocādo h̄ scz ex v̄bis Augl. sup̄
allegat̄ q̄ ponunt. xxvij. q. ij. c. q̄ in ecclia. col
ligit̄ euidēt. *Id.* etiā talis sit p̄tinax iudican
sus p̄bat̄ apte: qz q̄ nō ē parat⁹ corrigi d̄z p̄tinax
iudicari. q̄ aut corept⁹ legitime heresim suaz
nō reuocat nō est parat⁹ corrigi. q̄ talis ē p̄tinax
reputād⁹. *Di.* Illū modū de p̄tinacia cō
uincēdi sepe audiuit: 7 alijs sunt mibi oīno noui.
cupio illū modū ex q̄siti p̄tractari. Duo autēz
peto circa hūc modū discutias: ad quē videlz

Sextus

Septimus

spectat errantē corrigere. Et qualis debet eē illa correctio que est legitima et sufficiēs reputāda. Ad. Quidē dū pmo de correctōe. scdo de corripiete. Di. Tene ordinē in pcedendo quē vis. Ad. Quātū ad correctōez dī q illa sola correctio cēsenda est sufficiēs et legitima reputāda qua apte errātī oñdit q assertō sua catholice obuiat veritati. ita q iudicio intel ligētū nulla posset tergiversatiōe negare qn sibi sit sufficiēter et apte oñsum q error su cas tholice veritati repugnat. Uerbigrā. si q̄s ex ignorātia euāgelij textū ignorās diceret sicut quidā in auimione publice p̄dicauit vt fert q milites frangerūt crura xp̄i. et sibi p̄ textū euā gelij Jo. xix. vbi sic legit. venerūt ḡ milites et p̄mi quidē frangerūt crura et alterius q̄ crucifi xus est cū eo. ad iesū autē cū venissent vt vide runt eū iam mortuū nō frangerūt eius crura. oñ deret p̄rium. ista correctio deberet sufficiēs re putari. q̄ iudicio cuiuslibet intelligētis talis nulla posset euadēdo tergiversatiōe negare. qn esset sibi apte p̄batū. q̄ assertio sua euāge lize obuiat veritati. Si q̄s etiā ex ignorantia dogmatizaret duas p̄sonas. sicut duas substā tias fuisse in xp̄o sibi p̄ textū synodi ephesine oñderet q̄ hoc est heresis nestorij p̄ eadē syno dum p̄denata nulla posset tergiversatiōe nega re. q̄ nō eēt sibi apte p̄batū q̄ assertio sua esset heresis p̄denata. et p̄ oñs q̄ veritati catholice aduersat. et ideo talis correctio eēt sufficiēs et legitima reputāda. Scdo videndū de corripiente de quo sic distinguit. quidā corripunt in crepando et p̄na debita puniēdo. qdā chari tatiue monedo et errore t̄mmodo reprobando p̄m̄ mod̄ p̄tinet ad platos et iurisdictionez h̄ntes. scdo mod̄ p̄tinet ad quēlibz xp̄ianū. Capitulu. xiiii. in quo tractat sp̄aliter de eo q̄ corrept̄ a suo plato de errore an teneat illū immediate reuoca re. q̄ sibi nō fuerit patēter oñsum q̄ suus error contra dicat catholice veritati. Et r̄ndet q̄ nō scdm̄ vnā opi nionē et p̄bat̄ duabus rōnibus. Discipu.

Cap. XIII.

Ex quo intelligo

e q̄ est correptio sufficiēs et legitima reputāda fm̄ multos et distinctio nem de corripiete errātē p̄sidero

Eupio scire an oēs sciāt h̄rati q̄ errās corrept̄ a plato suo vel h̄nte iurisdictionē sup̄ ip̄s tene atur errore suū reuocare lz nō fuerit sibi patē ter oñsum p̄ eundē q̄ error suus catholice ob uiat veritati vtrū scz ad solā monitionē vel in crepationē plati sui errore suū debeat reuoca re. Ad. De h̄ diuersimode opinant̄ docto res. Dicūt em̄ nōnulli q̄ nullus corrept̄ a pre lato iurisdictionē h̄nte teneat errorez reuocare aq̄ fuerit sibi patēter oñsum modo p̄dicto q̄

Opinto

erro: sup̄s est p̄rius veritati. Doc p̄bat̄ p̄mo sic. illi q̄ in expositōe scripture diuine. et p̄ oñs i traditōe cor̄ q̄ ad fidē p̄tinet orthodoxā p̄ ferunt platis et iurisdictionē h̄ntibus nō tenēt tur nec debēt si errauerint ignorāter opiones suas tanq̄ hereticas (lz sint in rei veritate er ronce) reuocare. Quis correpti fuerint a plati vel alijs: nisi eis patēter fuerit oñsum q̄ opini nes sue veritati obuiat orthodoxe. q̄ q̄ maior̄ auctis ē in aliquo nequaq̄ in hoc minori subij citur. ergo q̄ p̄ferūt platis i expositōe scriptu re diuine nō subijciunt eis i hoc: sed doctores et tractatores scripture diuine p̄ferunt p̄elat̄ et iurisdictionē h̄ntibus in expositōe scripture di uine. et p̄ oñs in traditōe illoz q̄ ad fidē p̄tinet orthodoxā. ḡ doctores non tenent̄ opiniones suas lz sint erronee reuocare si fuerit a platis correpti nisi p̄batū fuerit eis euidēter q̄ eorū opiniones obuiat veritati. maior̄ est certa. Et minor̄ p̄bat̄ p̄mo auctē gr̄ami in decret. di. xx. c. i. q̄ ait. aliud ē causis t̄mminū impōere aliud scri pturas sac̄s diligēt̄ exp̄dere et ita p̄z q̄ dīnarū scripturarū tractatores si scia p̄tificibz p̄m̄icāt lz dignitatis cor̄apicē n̄ sūt adepti i sac̄rū lra rū expositōibz eis p̄ponūt. i causis nō diffiniē dis sc̄oz p̄ cos locū merēt. Et his patēter h̄r q̄ doctores in expositōibus scripture p̄tifici bus p̄ferunt. Quod etiā rōne eiusdem gr̄ami ostendit. quā ponit sub his v̄bis. q̄ q̄cūq̄ ma iori rōne vrit̄ eo maior̄is auctis eius v̄ba esse vident̄. plurimi autē tractatores q̄ sūt pleni ori gr̄a sp̄is sancti et ampliori scia alijs p̄cellē tes rōni magis adbesisse p̄bant. vñ nōnulli rum p̄tificū p̄stitutis aug. hiero. atq̄ alioz tractatoz dicta vident̄ eē p̄ferēda. Dis v̄bis oñdit q̄ in his q̄ ad fidē p̄tinet doctores sunt p̄tificibz p̄ferēdi et ita nisi fuerint ab eis cor repti legitime modo p̄exposito nō tenent̄ opi niones suas si fuerint erronee reuocare. Di. Ista rō videt̄ dupl̄r deficere. p̄mo q̄ gra. loq̄t̄ de doctoribus ab ecclia approbat̄. sic de aug. hiero. et alijs nō modernis s̄libz doctoribus et iō lz illi sci sint in expositōibz scripturarum p̄tificibz p̄ponēdi. doctores t̄m moderni tem pis ep̄is et inq̄sitōibz heretice prauitatis p̄ ferri nō debēt. Scdo videt̄ deficere. q̄ nō seq̄ tur doctores nō debēt suas opiniones ad cor reptiōne iurisdictionē h̄ntibz reuocare nisi mo p̄dicto fuerit correpti legitime. ḡ alij simpli ces correpti a platis nō debent reuocare suos errores nisi fuerit sepe dicto mō correcti legi time. Ad. Ad illas instātiās vt apparet ex p̄dictis ē facile r̄ndere. Ad p̄mā dicūt q̄ gra. nō loquit̄ solūmō de doctoribus ab ecclia ap probatis. sed etiā loquit̄ de alijs sic etiā loq̄t̄

Ratio p̄ma

Instātia p̄ma

Secūda

Respōsio Ad p̄mā

Tertia ratio

de alijs potificibus q̄ de illis q̄ fuerūt t̄pibus
doctoz q̄ nūc sūt ab ecclia approbat̄. p̄parat
em̄ in ḡne statū doctoz ad statum potificum
et ideo sicut antiq̄tus doctozes in traditione
eoz que spectāt ad fidē fuerūt potificib⁹ p̄fe-
rēdi. itā 7 nūc sūt doctozes modernis pontifi-
cibus p̄ferēdi. dū modo sūt doctozes p̄pter
sciam excellentē et vitā laudabilē 7 nō p̄pter
munera et p̄ces violētas vel fauores hūanos
ad magistrū sublimati. vñ vt suā intētionē
ap̄te declarēt dicūt q̄ gratian⁹ nō loquit̄ de
doctozibus p̄t̄ his dieb⁹ nomē doctozis acci-
pitur. sed loquit̄ de intelligētib⁹ scripture di-
uine tractatōibus siue m̄gri siue discipuli ap-
pellent̄. Multi em̄ q̄ vocant̄ discipuli in expo-
sitionē scripture diuine sūt p̄ferēdi m̄gris. 7 iō
sunt etiā potificib⁹ in b̄mōi p̄ferēdi. vñ et rō
gratiani ita p̄cludit de erudit̄is modernis: si
cut de antiq̄s tractatōibus scripturarum. qz
eruditi his t̄pibus scia ampliori p̄cellūt. ergo
in b̄mōi sūt ep̄is 7 in q̄s̄tōibus ill̄atis 7 sim-
plicibus p̄ferēdi. Ad sc̄dam tuā instantiā di-
cūt. q̄ q̄ rōne p̄iti correpti a p̄latis vel iurisdic-
tionē b̄nt̄ibus nō tenent̄ suas opinioēs reuo-
care: nisi legitime fuerint ab eis modo memo-
rato correpti. eadē rōne nec simplices p̄itorū
sequaces tenent̄ opinioēs q̄s de p̄itorū ac-
ceperūt alicqualiter reuocare nisi fuerint corre-
pti legitime. Ex quo sequit̄ q̄ etiā alijs simpli-
ces non tenent̄ (nisi correpti legitime) suas
opinioēs erroneas reuocare. qz om̄s simpli-
ces p̄sili iure cenferi vident̄.

Ad sc̄dam

Capitulu. xv. in quo ponunt̄ tres aliē rōes p̄bates
eandē positionē. c. iiii. assignatā. Discipu.

Thabes ratios

plures p̄ p̄clusionē p̄fata: illas ad-
ducas. Ad. Eadē p̄clusio sic pro-
bat. Qui in his q̄ fidei sūt non tenet̄ alteri si-
dem indubiā exhibere. nō tenet̄ ad solā asser-
tionē eius vel monitionē. aut increpationē
opinionē erroneā reuocare. qz q̄ opionē erro-
neam reuocat d̄z assertionē suā firma fide te-
nere: et eadē rōne veritati catholice firmē ad-
berere 7 falsitati p̄rie dissentire. S̄z subditi i
his q̄ fidei sūt nō tenent̄ p̄latis suis fidē indub-
biā adberere. Tum qz tūc fides subditoz in
sapia hoīm p̄sisteret. Tum qz p̄lati tam ex sim-
plicitate vel ignorātia q̄ ex p̄tinacia possunt
p̄ fidē errare. q̄ ad solā assertionē eoz vel mo-
nitionē vel increpationē nō tenent̄ subditi su-
as opinioēs erroneas reuocare. S̄ si reuocare
tenent̄ op̄z q̄ p̄lati p̄ reglāz fidei eis patenter
ōndāt q̄ opinioēs sue fidei obuiāt orthodoxe
Tertio sic. ad correptionē illius q̄ d̄z eē patus

Cap. xv.

Ratio sc̄da ad eadē opinionē

ad satisfactionē p̄scēti rōem de fide nō tenez
tur q̄s opinionē suā erroneā reuocare: nisi idē
rōem reddiderit. q̄ talis opinio est tanq̄ erro-
nea reuocāda. qz si aliq̄s absq̄ reddita rōe te-
neret̄ opinionē suā tāq̄ erroneā reuocare: ali-
nō teneret̄ de opinionē reuocāda reddere rō-
nē. sed p̄lati corripientes subditos de erroib⁹
p̄ fidē d̄nt eē pati ad satisfactionē p̄scēti rōez
de fide. 7 p̄ p̄ns debēt eē pati ad satisfactionē
p̄scēti rōem de his reuocādis q̄ dicunt̄ fidei
aduerfari. teste br̄o petro q̄ canonica sua p̄ma
c. iij. scribēs p̄latis singularit̄ ait. d̄nz aut̄ t̄p̄m
sentite in cordib⁹ v̄ris pati semp̄ ad satisfacti-
onem oī p̄scēti vos rōem: de ea q̄ in vobis est
fide. q̄ subditi nō tenent̄ opinioēs suas erro-
neas p̄ vitatē catholicā reuocare p̄t̄ corre-
ptionē p̄latoz quācūq̄: nisi fuerit legitima cor-
reptio modo supradicto. Quarto sic subditi n̄
tenent̄ in illo casu ad correptionē p̄latoz opi-
nioēs q̄s ignorāt eē erroneas reuocare: in quo
casu licitū est eis a p̄latoz inia appellare: q̄a
cui l̄z licite ab aliq̄ inia appellare: nō tenet̄ ei
dē inie obedire. sed a p̄lato corripiente aliquēz
de errore 7 nō mōstrāte p̄ regulā fidei q̄ dicit̄
error veritati repugnat l̄z appellare. q̄ p̄pter
talem correptionē nō tenet̄ q̄s opinioēs quaz
nescit eē erroneā reuocare. maior p̄ sacros ca-
nones apte p̄bat. ait em̄ victor. vt b̄. ij. q. vi. c.
si q̄s putauerit se a p̄p̄io metropolitano ḡua-
ri apud p̄matē dyoceseos aut penes vniuersa-
lis ecclesie aplice sedē iudicet. Ex q̄bus v̄bis
colligit̄ q̄ si q̄s putauerit se a p̄lato de errore
iniq̄ correptū sibi l̄z appellare. quod etiā mul-
tis alijs sacris canonibus possēt copiose p̄ba-
ri. sed cā breuitatis p̄trāseo. Di. Per illā rō-
nem p̄bat q̄ correptus legitime de errore: nō
tenet̄ suū errozē reuocare: qz l̄z sibi appellare.
Ad. Ad hoc r̄ndet̄ q̄ correptus legitime a p̄-
lato d̄ errore si appellat frustratozē aut friuo-
le puniri d̄z p̄ eccliaz: q̄netiā apud deū peccat
q̄ videt̄z quoquomō maliciose (ex quo eē legi-
time corrept⁹) appellat. Di. Una obiectō
q̄ totū p̄cessū p̄dictū videt̄ infringere mibi oc-
currit. nā cū dicit̄ isti: q̄ correptus legitime a
p̄lato tenet̄ errozē reuocare. 7 aliter nō querit̄
ab eis. qz aut errās tenz beresim dānatā expli-
cite: aut t̄z errozē dānatū dūtaxat implicite. si
t̄z beresim dānatā explicite eā statim reuocare
tenet̄ alioq̄n poterit eū suus p̄lat⁹ debite sub-
dere vltioni. si aut̄ t̄z beresim dānatā implicite
dūtaxat. nō tenet̄ eā p̄ quacūq̄ correctionē
p̄lati inferioris sūmo potifice reuocare. Ad.
Ad hoc r̄ndet̄ q̄ nō tenet̄ aliq̄s statim reuoca-
care beresim dānatā explicite q̄n ignorat eam
damnatā esse explicite. sed si sibi ondāt q̄ eē dā-

Quarta rō

Obiectio

R̄nsio

nata explicite: statim eā reuocare tenet. Quis vero dicit qd p̄tāle errantē debite subdere vltioni. verū est ordinē debitū p̄seruādo: puta vt p̄mo p̄ regulā fidei oñdat errātī qd error suū catholice obuiat veritati. ⁊ si tūc errorē neq̄q̄ reuocauerit ip̄m pena digna p̄pellat

Cap. xvi. in q̄ ponit̄ opinio cōtraria seu arguit̄ contra dictū opinionis. c. xiiij. posita et hoc tribus rōnibus ad quas r̄fidef. c. xvij. huius. Discipulus.

Cap. XVI. Cōtra opinionē

Propter qd isti dicunt

tenentē heresim damnatā explicite nō debere statim (quīs coreptus fuerit a plato) eandē heresim reuocare. h̄ em̄ scripturē diuine sacris canonibus ⁊ s̄uetudini ecclie ⁊ rōni repugnare videt̄. qd em̄ scripturē diuine repugnet p̄bat. nā ois hereticus tenet heresim suā reuocare. Qui autē tenet heresim damnatā explicite est hereticus. ergo talē statim tenet de necessitate salutis heresim reuocare. Maior est manifesta. qd q̄ nō tenet heresim suā reuocare nō tenet eā dimittere. et per p̄ns nō peccat mortaliter. saltez tali heresi ad heredo: ex quo sequit̄ qd nō est hereticus. Ad hoc p̄bat qd magis est hereticus reputādus qd tenet heresim damnatā explicite qd q̄ nō tenet doctrinā catholicā. Sed qd nō tenet doctrinā catholicā est hereticus qd vitādus. teste beato Johanne qd in canonica sua ita ait. si q̄s venit ad vos et doctrinā suā nō aufert nolite recipere eus in domū: nec aue ei dicatis. qd em̄ dicit illi aue cōicat opibus illius malignis. Ex q̄bus bis p̄t̄ qd nō tenet doctrinā catholicā est a fidelibus vitādus. Ergo ⁊ qd tenet heresim dānatā explicite est vitādus. Sed nullus p̄pter heresim anteq̄ sit hereticus est vitādus. ergo qd tenet heresim dānatā explicite est hereticus. Item qd dicta assertio sacris canonibus aduerset̄ oñdit̄. ait em̄ gelasius papa vt h̄. xvij. q. i. c. i. q̄cūq̄ in heresim semel dānatā labit̄ eius damnatōe se ip̄m inuoluit. Ex q̄bus bis clare colligit̄ qd qd lapsus fuerit i heresim dānatā explicite est dānatus. qd etiā idē gelasius eisdē ca. et. q. c. maiores: ⁊ felix papa. c. achacius attestant̄ ap̄te. sed dānatus p̄pter heresim ē hereticus. qd lapsus in heresim damnatā explicite est hereticus. hereticus autē tenet statim heresim suā reuocare. qd tenēs heresim damnatā explicite tenet eā statim reuocare. Hoc etiā p̄ s̄uetudinē ecclie declarat̄: nā in q̄sitorē heretice prauitat̄ p̄uictū quēcūq̄ qd tenuerit heresim damnatā explicite statim ip̄m sicut p̄ hereticū manifestus p̄cedūt ⁊ reputāt hereticum. quīs paratus sit corrigi. si autē hereticus sit tenet suā heresim reuocare. qd ⁊ c. h̄ etiā rōe p̄bat. nā si tenēs heresim damnatā explicite

Prima ratio.

Secda ratio

Textus

nō tenet statim suā heresim reuocare. hoc nō est. nisi qd se valz p̄ ignoratiā excusare dicēdo qd talē assertionē eē explicite p̄denatā nescit: sed talis ignoratiā nō excusat. Tū qd ignorantia iuris nō excusat vt h̄. i. q. iij. §. notandū. Quis qd p̄stitutio aplice sedis om̄s asstringit postq̄ publicata est. nec aliq̄s post duos mēses valeat se p̄ ignoratiā excusare. vt h̄ est de cōstitū. c. vi. ⁊ notat glo. iij. e. t. sup. c. cognoscētes. qd p̄sili dānatio explicite om̄s asstringit saltem post duos mēses. Quis qd in his q̄ publice fiūt nō pōt qd ignoratiā allegare. vt ex sacris canonibus colligit̄ euidenter. cū qd explicite damnatio cuiuscūq̄ publice facta sit nō pōt qd heresim tenēs damnatā explicite se p̄ ignorantia excusare. ⁊ p̄ p̄ns statim reuocare tenet ⁊ nullo mō tenet excusari qd hereticus sit cōfendū. Nec sūt q̄ mibi admiratōne ingerūt qd viri l̄rati dicūt qd aliq̄s pōt tenere heresim dānatā explicite. quīs nō sit hereticus: ⁊ idē nō statim tenet talē heresim reuocare. vñ qualiter r̄deant ad illa nō differas referare.

Capitū. xvij. p̄bat duab⁹ rōib⁹ qd tenēs heresim dānatā explicite nō sit statim i hereticos cōputād⁹. Ad.

Pro assertione p̄re

dicta arguit̄ est s̄ libro. iij. quo p̄batum est ibidē. Quis nō ois errās p̄tra fidē est hereticus cōfendus. illa autē argumta ibidē adducta p̄cludūt qd etiā tenēs heresim dānatā explicite nō statim ē hereticus iudicādus. ex quo sequit̄ qd nō tenet statim suā heresim reuocare. Di. Si fundat̄ se in aliq̄ rōne sp̄ali ad p̄bandū qd tenēs heresim dānatā explicite nō sit statim inter hereticos p̄putād⁹. istā libet̄ audire. Ad. Una earū rō talē est nullus est reputādus magis hereticus p̄pter heresim damnatā ab ecclia explicite: qd p̄pter heresim explicite cuius p̄dictoria in scriptura diuina finaliter ⁊ vocalit̄ p̄tinet̄ nisi talis dānatō sit magis diuulgata inter xp̄ianos qd veritas scripture diuine. s̄ multe sūt hereses dānate explicite in cōcilijs ḡnālibus qd nō sūt magis diuulgate qd scriptura diuina ⁊ nō semp ē aliq̄s statim reputādus hereticus si t̄z aliq̄ heresim cuius p̄dictoria in sacris l̄ris p̄tinet̄. s̄ examinādus est an sciēt̄ vt ignorat̄. et si sciēt̄ an p̄tinaciter vlt̄ absq̄ p̄tinacia teneat heresim. igit̄ s̄ h̄ qd teneat heresim dānatā explicite nō est semp statim hereticus reputādus. sed inuestigandū est p̄mo an de p̄tinacia possit p̄uinci p̄ testes vel alia similia documēta. ⁊ si nō pōt p̄bari qd sit p̄tinax. examinādus est an sit paratus se corrigere si oñderet̄ sibi a perte qd heresis sua sit explicite condemnata. Secda rō eorū est bec. nullus statim est reputādus

Prima probatio minoris Secunda

Tertia

Cap. XVII.

Conclusio

Prima ratio

Secda ratio

das hereticus si t3 heresim cui? dictione non tenet explicite credere. Nec em̄ eā q̄re si alii q̄s neget aliquā v̄itate p̄tentā explicite i scriptura diuina nō ē pp̄ h̄ statim reputāndus hereticus? s̄ nullus vel pauci tenent explicite credere oēs v̄itates d̄dictoras heresib? dānatas explicite. q̄ multi nō h̄nt libros nec h̄re p̄nt in q̄bus dānatiōes explicite p̄tinent. ḡ l3 ignorāt teneat q̄s heresim dānatā explicite nō ē statim p̄tinax hereticus iudicandus. Di. Quō pōt q̄s negare v̄itate exp̄sse p̄tētā in scriptura sacra nisi sit hereticus? A. Sufficit credere oēm v̄itatē scripture diuine ip̄licite. sic em̄ beatus Augustinus. aliq̄s v̄itatas p̄tetas in scriptura nesciēter negauit: t̄ iō nō fuit hereticus iudicandus. t̄ sic etiā beatus Hieronymus. v̄itatē euāgelij negare videtur cū loquēs de redēptore nō in q̄dā omelia dicit. t̄ interrogabat discipulos suos sic dicens. quē dicūt hoies eē filiū hois. nō dicit quē me dicunt eē hoies: ne iactāter de se q̄rere videat. t̄ t̄n Lucas i euāgelio. c. ix. exp̄sse refert q̄ iesus interrogauit discipulos suos dicens. quē me dicunt eē turbe. vbi inter Hieronymus. t̄ beatus Lucas apta d̄ictas inuenit. t̄ t̄n Hieronymus. nō ē reputāndus hereticus. q̄ nō p̄ticiat: s̄ q̄ de textu euāgelij luce t̄nc n̄ recordabat negauit v̄itatē euāgelij

Capitulum xviii. in quo ponunt r̄sōnes ad rōes i d̄r̄iū op̄tōis caplo. c. iiii. h̄u? sup̄ p̄ostre factas. c. xvi. D.

Er istatias quas

fecit discurre. A. Ad primā tuā m̄det q̄ nō oīs tenēs heresim dānatā explicite ē hereticus reputādus? l3 multi tenentes hereses dānatas explicite p̄ aliq̄ documenta valeāt p̄bani heretici. videlz si possint p̄uinci q̄ p̄tinaciū tenuerūt heresim dānatā explicite. Lū nō dicit q̄ magis reputādus hereticus q̄ t3 heresiz dānatā explicite q̄ nō tenet doctrinā catholicā. s̄ si d̄ p̄cederūt ē de illo q̄ p̄tinaciū t3 heresim dānatā explicite. si autē nesciēt absq̄ oī p̄tinacia t3 heresim dānatā explicite nō p̄tinet v̄itatē: loquēdo. s̄ de illo q̄ nō reputat doctrinā xp̄ianā eē verā de quo loquit beatus Hieronymus. in v̄bis adductis. nō em̄ loq̄t beatus Hieronymus de illo q̄ ignorat aliquā sp̄ālem catholicā v̄itatem nō teneret: q̄ talis nisi als de p̄tinacia p̄uinceret nō eēt a catholicis euitāndus. Ad decreta q̄ adducis breuiter m̄detur q̄ oēs loquunt de illis q̄ sciēt labunt in heresim iā dānatā. Ad p̄suetudinē in q̄sitorū quas allegas dicūt q̄dā q̄ in q̄sitores nō nulliq̄ p̄lati sepe iniq̄ p̄cedūt t̄ iniuste. multi vt dicunt sunt illiterati t̄ simplices cupiditate t̄ auaricia excecari: q̄ iō d̄ heresi accusatos satagūt p̄dēnare vt bona eoz acq̄rāt. t̄ iō in eoz p̄sue

tudine nulla assertio est fundata. Ad rōnem tertiā q̄ magis v̄gere videt dicūt q̄ aliq̄ tenēt hereses d̄denatas explicite p̄nt se p̄ ignorantia excusare. aliq̄ vero nō p̄nt: q̄ quidā d̄interrogatiōes de hac materia fueris p̄secutus amplius appebit p̄uinci poterint de p̄tinacia manifesta illi videlz q̄ p̄ eandē heresim asseruerūt esse dānatā. t̄ q̄ alios ad tenendū eādē quōl3 coegerūt t̄ q̄ p̄testabant eandē se velle irrōnabilr̄ defensare t̄ multi alij de q̄b? d̄ictū est. s̄. t̄ si volueris dicet inferi. illi autē q̄ nullo mō de p̄tinacia p̄nt p̄uinci t̄ pati sunt corrigi potuerūt se p̄ ignorantia excusare dicētes: nos ignoram? tales hereses eē dānatas: imo ignoramus eas catholice v̄itati quōl3 aduertari. Di. Anq̄ p̄cedas vlteri? dicas an in sacra pagina t̄ in iure canonico eruditi valeāt si tenēt hereses dānatas explicite se p̄ ignorantia excusare. A. Dicit q̄ sic: q̄ eruditi nō tenent h̄re noticiā de oibus heresib? q̄ explicite sunt dānate. t̄ iō si ignorant teneant eas pati corrigi nō sunt heretici reputādi. Di. Quō m̄det ad illa p̄ q̄ p̄bauit q̄ ignorantia non excusatur. A. Ad primū d̄r̄ q̄ ignorantia iur̄ duplex ē. q̄dā est ignorantia iur̄ q̄d̄ oī scire: t̄ illa nō excusatur. alia ē ignorantia iur̄ q̄d̄ nō oī scire: t̄ illa excusatur a p̄cto. l3 forte i q̄busdā alijs nō excuset. Ille ḡ q̄ t3 hereses q̄ru3 d̄dictoras oī eū explicite credere nō pōt p̄ ignorantia excusari. t̄ iō q̄cunq̄ inf̄ xp̄ianos p̄ueniēter enutritus t3 fidē xp̄ianā eē falsam vel xp̄m nō fuisse crucifixū vel nō fuisse incarnatus: vel aliquid h̄mōi. cui? nullus xp̄ianus d̄z eē ignarus nō pōt per ignorantia excusari: q̄ explicite tenet credere q̄ fides xp̄iana ē vera t̄ q̄ xp̄s fuit crucifixus t̄ h̄mōi: q̄ facile ē scire t̄ inf̄ xp̄ianos diuulgatur. Qui autē t3 hereses q̄ru3 d̄dictoras nō tenetur credere explicite posset p̄ ignorantia excusari: d̄mō nullā p̄tinaciā adūgeret. Ad secūdū de p̄stitutiōe sedis ap̄lice d̄r̄ q̄ oēs asstringit postq̄ est ita publice diuulgata q̄ nullus pōt ignorantiam allegare. si at nō fuerit ita publice diuulgata non asstringit ignorantes q̄ non laborant ignorantia crassa t̄ supina. Quod ergo dicitur q̄ omnes asstringit post duos menses verū est omnes scientes t̄ omnes ignorantes damnabili ignorantia laborantes. Alios autē non asstringit: l3 facientes contrariū peccent contra deum. l3 forte asstringat eos ad penam per eccliam infligendam. Durū em̄ videt nonnullis dicere q̄ omnes christiani tenent scire omnes detern̄ nationes summōz pontificum: cū nonnulli studentes in eis aliquādo per duos annos t̄ amplius multas earū igno

Ad tertiā rōnē.

Ad primā p̄bationem minoris

Ad 2^{am}

Cap. XVIII
Ad p̄mā rōnem

Ad sc̄dam que fundatur in auctoritatibus.
Ad illud de consuetudine.

Ad terram

rant. Multi enim ad eam copiam nullatenus per-
tingere. Ad tertium dicitur quod etiam in his quod pu-
blice fuerit pergitur quibus ignorantia allegare. prout
ut ex sacris canonibus. ix. q. i. c. ordinationes.
et. i. q. i. c. si quis a simoniaco. et alijs apte colligi-
git. et nonnumquam tale ignorantia sufficit solo iura-
mento probare et ita dicitur in proposito quod quis quod
dam fuerit aliquo hereses publice condennate:
tamen perit etiam l'fati ignorantia allegare dice-
tes se nescire tales hereses fuisse damnatas.
et si perat ab eis. probatio quod ignorent sufficit quod
iuret se ignorare. et sic a prauitate. heretica per
ignorantiam excusant.

Capitulum. xix. in quo inuestigat de prope seu assertioe
duos sensus habere unum hereticum et alium catholicum vtrum
tenes ea in sensu danato seu heretico nescies tñ ipas
eē danata sit hereticus cōcedit et rñdet sub distincōe. Di.

Huc de illa ma

Cap. XIX:

tertia una difficultate discutias an
videtur scilicet heresim esse danatas
quam putat esse ambigua duos sensus habentes
si teneat sensum damnatum que non putat esse da-
natum valeat de prauitate heretica per ignoran-
tiam excusari. Ad. Ad hoc rñdet quod si sciens
heresim esse danatam non tenet scire sub quo sen-
su sit damnata sed tenuerit sensum damnatum
non est statim hereticus indicandus. Si autem te-
net scire sub quo sensu est damnata non potest
per ignorantiam excusari. Primum sic probat. danata
aliqua assertioe nullus per illam damnatores ascri-
git ad negandum aliam assertioem que ex sola asser-
tione damnata inferri non potest. sed ex assertioe
ambigua diversos sensus habete. sensus deter-
minatus non potest inferri. ergo damnata assertio
non est ambigua non astringit quod negare de sum-
ma sensum. quod potest probabili dubitare in quo
sensu sit condemnata. Ergo si quis ex igno-
rantia absque pertinacia tenet heresim ambigua
condennatam in illo sensu in quo secundum intentionem
condennatum est damnata. si etiam illum sensum mi-
me expresserit non est statim pertinax et hereticus
iudicandus. sed antea ostendendum est sibi apte
quod non solum assertio ambigua est damnata. sed etiam
quod talis sensus determinate veritati obuiat
orthodoxe. Di. Isti vident errare cum dicunt
assertioem ambigua esse damnata. cum assertio
ambigua danari non debeat per se si habeat
aliquem sensum catholicum. Ad. Rñdet tibi quod
tu erras apte dicēs quod nunquam assertio ambigua
habet aliquem sensum catholicum est damata. unum
et aliquam assertioem per dictione secundum vocem sunt
damnate ex quo tñ per dictione sunt secundum vocem al-
tera istarum vel utraque huius sensuum verum. Di. De
ista ponas exemplum si potes. Ad. Isidorus
per habet per iij. q. iij. c. quidam autem. ad hoc videtur

Conclusio

Probat prima pars

Obiectio

Responso

exemplum adducere manifestum apte insinuat
quod utraque istarum deus creat mala. deus non cre-
at mala. est heresis condemnata. unum et assertioes
vtriusque hereticos reputat manifestos. dicent
colliciam a quodam collicione nuncupati: qui di-
cunt deus non facere mala contra illud quod scriptum
est. ego sum deus creans malum floziani a floziano:
qui e contrario dicunt deum creasse malum contra
quod scriptum est. fecit deus omnia bona. Ex his
bis colligitur quod utraque istarum. deus creat mala.
deus non creat mala. est heresis explicite code-
nata. et tamen ista deus creat mala. est assertio am-
bigua habens aliquem sensum catholicum scilicet istum de-
us creat malum pene. et si ista deus non creat mala
habet sensum catholicum scilicet istum deus non creat ma-
la culpe. Di. Secundum ista videtur quod isti conce-
dunt quod aliquis absque heretica prauitate potest
tenere deum creare mala culpe. quia dicitur quod ali-
quis potest tenere assertioem ambigua danatam
in eo sensu in quo est damnata absque heretica
prauitate. Ad. Adale arguis secundum istos. quia
arguis a particulari seu indefinita colligitur per-
ticulari ad singulare determinatam. non enim di-
cunt quod semper potest quis tenere assertioem ambigua
damnata in eo sensu in quo est damnata absque
heretica prauitate: sed quibus quod ut dicitur si tene-
tur quis scire sensum in quo est damnata assertio
esse heretica si tenet tale assertioem in tali sen-
su statim est hereticus iudicandus: si vero non
tenet hoc scire non est hereticus reputandus. Di.
Quod ergo est procedendum est tale. Ad. Rñsum est
supra. quod ut dicitur non sufficit ostendere tali quod as-
sertio ambigua est danata. sed etiam oportet sibi apte ost-
dere quod talis sensus catholice veritati repugnat

Secda obiectio

Respondet

Cap. xx. querit de simplici correctioe non quid legitima
qua quis amonet a papa quatinus assertioem quam quis
nescit per se tenet corrigere. Discipulus

T cerno secundum

Cap. xx.

istis episcopi et inquisitores in vanum erran-
tes corrigunt nisi probauerit ea patere
ter doctrine catholice aduersari. Sed adhuc
ignoro quid putat de papa an scilicet ad simplicem
coreptionem pape absque tali coreproe quam vo-
cant legitimam teneant nescit errantes suas
hereses reuocare. Ad. Dicitur quod non. Tum quod
papa de fide tenet reddere rationes: quod sic narrat
glossa. et de rescriptis. si quibus de omnibus reddi ratio
debet si potest. Tum quod in causa fidei a papa appellat
re. Tum quia fides nostra non persistit in sapia pape. nul-
lus ergo in his que fidei sunt tenet credere pape
nisi per regulam fidei dicti sui ratione ostendat. Disci.
Illud videtur consuetudini ecclesie repugnare. nam
papa aliquam danat hereses cuius danationis sue
nullam reddit rationem et scilicet generalia symbola con-
diderunt. articulos distinguunt. quos tamen per

Obiectio prima

gulam minime pbauerit. ergo nō videt q̄ pa
 pa semp teneat reddere rōez damnatōis here
 tice prauitatis. **Al.** Rñdet q̄ nūq̄ inuenit
 q̄ papa aliquā heresim damnauerit ⁊ damna
 tionis sue nō reddiderit rōem. sed aliq̄n ex dā
 nationē aliq̄n cū eadē damnatōe. sic em̄ fecit
 alex. tertius. sicut pz de here. c. cū. xps. sic eniz
 Inno. tertius ex de sum. tri. c. dānamus. si aut̄
 nō reddat rōnem in damnatōe ip̄a dz in alijs
 assertionib⁹ suis eiusdē damnatōis sue redde
 re rōez de gñalibus ꝑcijs cōdētib⁹ symbola
 Rñdet q̄ lz in ip̄is symbolis nō pb̄t p̄ regl̄az
 fidei articulos simbolozū. tñ ex ip̄a symbola ma
 nifeste pbant: qz vel cōdētēs symbola ip̄os ar
 ticulos pb̄at vel pb̄atōes approb̄at aliorū ta
 cite vel exp̄sse. **Di.** Quid si q̄s defenderz co
 ram papa heresiz quā diceret se putare ꝑsonā
 fidei orthodoxe. **Al.** Dicunt q̄ si millesies
 defenderet heresim nesciēter cū prelatōe ex
 pressa vel tacita q̄ parat⁹ est corrigi cū agno
 uerit opiniones suas catholice fidei obuiare.
 etiā corā papa nō esset hereticus iudicād⁹ n̄
 si p̄ alia legitima documēta hereticus pb̄are
 tur qz sicut ꝑma vice lz sibi nesciēter tali mo
 do opinionē erroneā defendere. ita lz sc̄davi
 ce et tertiaz semper quousq̄ fuerit sibi pb̄atū
 aperte q̄ sua opinio est iter hereticas compu
 tanda. **Di.** forte diceret aliquis opinionēz
 suam defendes: etiā postq̄ opinio sua fuerit p
 bara heretica qd̄ nō est sibi on̄si q̄ opinio sua
 fidei obuiat orthodoxe: ⁊ ita nunq̄ posset cō
 uinci. **Al.** Non sufficit sibi negare opinio
 nem suā esse pb̄atā hereticā sed cogit stare iu
 dicio peritorū qui si reputauerint sufficienter
 esse pb̄atū q̄ opinio est heretica teneat eam re
 uocare aliq̄n inter prinaces ⁊ hereticos ē cē
 sendus. **Di.** Quid si errēt p̄iti ⁊ oēs theolo
 gie m̄gi vna cū papa. **Al.** Si de facto dā
 nauerint innocentē poterit fz iura suā causā
 p̄ appellatōis remediū subleuare. si aut̄ appel
 lationi sue legitime nō differ̄ nō restat nisi vt
 gratie diuine se committat ⁊ nō timeat de ho
 minū societate (iudicio iniquo) deleri. q̄a de
 libro viuentiū consciētia nō delet iniqua. **D.**
 Quid si in scriptis heresim manifesta defēde
 ret. **Al.** Quidā dicūt q̄ p̄pter hoc non est
 prinax nec hereticus iudicādus quia quātum
 ad hoc nō refert an ꝑbo vel scripto opinionē
 erroneaz teneat vel defendat. Nā br̄us c̄pa.
 opinionē hereticā in scriptis reliq̄t. qz tamen
 eam prinaciter nō defendit nō fuit hereticus
 iudicādus sic etiā abbas Joachim opinionē
 hereticā scripsit. sic testat Inno. iij. de sū. tri.
 et fi. ca. c. dānamus. ⁊ tñ nō fuit heretic⁹ iudi

cādus. glo. sup dicro. c. damnamus dicente de
 eodem Joachim qz paratus fuit corrigi ⁊ cor
 rexit se vt sequit nō debet dici hereticus licet
 qnqz errasset in fide. sic etiā petrus iobānis lz
 opiniones sue quas i scriptis reliq̄t fuerūt tā
 q̄ heretice cōdēnate. ip̄e tñ nec prinax nec he
 reticus fuit iudicādus. sic etiā br̄us hiero. licz
 opiniones erroneas scripserit q̄s nō legit re
 uocasse nō est hereticus reputādus. **Di.** Se
 cundū illa videt q̄ nullus post mortē possz de
 heresi accusari. cū tñ ꝑriū asserūt sacri cano
 nones manifeste. **Al.** Rñdet q̄ p̄pter hoc
 solū modo q̄ q̄s heresim tenuerit vbo vel scri
 pto nō eet post mortē accusand⁹ de heresi. s̄ si
 quocūqz p̄t pb̄ari q̄ heresim vbo v̄l sc̄o tenu
 erit prinax: p̄ mortē poterit d̄ heresi accusari
 qz si p̄ aliū modū q̄ p̄ba v̄l scripta solā h̄esiz
 exp̄mētia. puta ꝑba v̄l scripta vel sc̄a declara
 uit p̄ q̄ prinacia valuerit on̄di prinax fuisse est
 dānād⁹. **Di.** De h̄ p̄oas exēplū. vt qd̄ d̄: magi
 intelligā **Al.** Si de aliquo post mortē p̄
 batum extiterit q̄ verbo vel scripto tenuerit.
 duas personas fuisse in xpo non est p̄pter hoc
 solū hereticus reputādus. sed p̄ simplicē igno
 rantiaz poterit excusari. Si aut̄ pb̄atū fuerit
 q̄ sciuerit dictā assertionē esse damnatā. et q̄
 postea eaz v̄l verbo vel scripto tenuerit est de
 prinacia ⁊ de prauitate heretica cōdemnād⁹
Di. Ut concipio secundū istos eodem modo
 contra viuū ⁊ mortuū de heresi accusatū opoz
 tet ꝑcedere. inquisitoribus tamen sufficit tñ
 modo q̄ pb̄etur aliquomodo verbo vel scrip
 to: ipsum heresim tenuisse. **Al.** De inq̄sito
 ribus dicunt isti q̄ sepe inique ꝑcedunt. et q̄
 sunt ecclie dei valde nociui tanq̄ lucris tem
 poralibus totaliter inhiātes.

Capitū. xxi. in quo consequēter agitur de correptō
 ne qua quis a socio siue a quocūqz sibi non superiore
 vtrum suum errorem teneatur deponere et responde
 tur q̄ sic si scz correptio fuerit legitima et hoc probatur
 tribus rationibus Discipulus.

Scas nūc de CO2

Cap. XXI.

repto a socio vel alio qui super ip
 sum nullam iurisdictionez penitus
 noscitur obtinere. **Al.** Dicūt predicti q̄ cor
 reptus legitime de heresi a socio vel a subdito
 vel a quocūqz tenetur statim absqz mora her
 esim suam dimittere. ita q̄ si conuincat post
 talem correptionē eandem heresim scripto v̄l
 verbo tenere aut veram quomodolibet repu
 tare est prinax reputādus. Quod pb̄ant ꝑmo
 sic. ffides nostra non est in sapiētia hominum
 sc̄dm apostolū. i. ad Coimthios. ij. ergo ad hoc
 q̄ quis teneatur heresim suam deponere non

Ecclia

Prima ratio.

Responso

Obiectio sexta

Responso

Obiectio sc̄da

Responso

Obiectio tertia

Rñdo

Obiectio 4^a

Rñdo

Obiectio quinta

Rñdo

Liber quartus

refert a quo homie sibi p regulā fidei ondat q opinio sua obuiat fidei orthodoxe s si alicui a plato suo patet ondit q opinio sua fidei obuiat orthodoxe eam statim tenet dimittere alioqn ptnax est cefendus. g tenet ad id a quocunqz est hoc patet sibi demonstratuz. Secdo sic. q no est parus corrigi si errat est priax. sed ille q coreptus legitime a quocunqz hoc est sibi par tenter onfuz. Cez q opinio sua fidei abuiat orthodoxe. Ino statim opinionē suā dimittit nō ē paratus corrigi. g talis est hereticus ptnax iudicādus. Tertio sic nō minus tenet qs erro re dimittere: si veritatē inuenerit p instructō nem cuiuscunqz alterius. q si veritatē inuenerit p seipm. qui aut p seipz inuenerit veritatē sta tim tenet errorem dimittere. exemplo venerabi lis Ansel. li. i. cur deus homo. c. xvij. dicentis certus suz si qd dico (q sacre scripture absqz dubio pdicat) q falsuz est: nec illd tenere volo si cognouero. g si veritatē inuenerit. psonā scripture sacre p informationē cuiuscunqz alte rius siue foch siue subditi errorem prium debet absqz mora dimittere. Di. Scdm illud nul la videt differētia inter coreptū a plato 7 ab alio nō plato etiā subdito. Ad. Rndet. q qm ad hoc q error dimittat nō est differen tia: sed qm ad alia multa magna dīa repit platus em 7 iurisdictionē hns sup aliū pōt ipz citare ad rōem ponere 7 vt suā informationez audiat coartare. 7 ad publicā reuocationem pcellere ipm 7 si in pdictis 7 alijs ad suū pri netibus officiū inuētus fuerit ptnax 7 rebell cū aduersione pdigna punire. qui aut sup errā rez iurisdictionē nō bz: in eo pdicta nō poterit exercere. Di. Ponūt ne aliquā aliā dīaz int papā corripere 7 alios platos corripientes er rantes? Ad. Quātū ad hereses dānatas ex plicite pformiter dicūt de papa 7 alijs platis s quātū ad hereses damnatas solūmodo impli cite magna dīa iuenit. qz sup tenētes hereses dānatas solūmodo implicite plati inferiores nullā iurisdictionez hre noscunt vt eos punire possint vel ad aliqd coartare. s si in suis pscie tijs eos putauerint ptnaces: debēt eos apli co accusare vel denunciare. aplic? aut pōt eos examinare 7 si ptnaces inuenerit: pdenmare.

Capitū. xxiij. in quo ponit septim? modus ptna tie est scz q p pntem suā donis minis seu quouis alio nō alios cogit seu allicte ad suū errorem defēdēdū. Di.

Ratio scda

Tertia ratio

Obiectio

Rndet

Cap. XXII.

Upio scire si mo

Conclusio

cus alijs assignat errantē de ptna cia puincēdi. Ad. Septimo mō nōnulloy iudicio est qs de ptnacia iudicād? pura si alios ad suū ptnacē defendēdū errorem

pceptis. pminat oibus: penis: pmissio nibus iuratis vel alio quouis mō artare moli tur. U ei talis ptnax 7 hereticus sit cefend? multis rōnibus pbare conant. Quaru prima est bec. Nō minus delinqr: q alios cogit ad be refim ptnacē defendendā. q qui errati cōsen tit vel nō resistit cū possit. s talis est nō solum modo cōsenties 7 nō resistēs. s etiā cogens et impellēs. qui aut errati 7 heresim ptnacē de fendēti pscntit vel nō resistit. cū pōt sili crimi ne irretit. 7 p pns ptnax 7 hereticus est cefen dus. Ergo cogēs seu pcellēs alios heresim ptnaciter defendere est ptnax 7 hereticus repu tādus. Ad. Maior est manifesta. Ad. Minor sacra nonibus manifeste pbaf. ait em ysidio? vt bī xxi. q. i. c. q peccātibus pscntit. Si qs alterius errorem cōsentit sciat se cū illo sili modo culpa bilē iudicādū. 7 leo papa vt bī ex de here. qui alios: ait q alios cū pōt nō reuocat ab errore: seipm errare demonstrat. et Zimo. papa vt ha bet in cano. di. lxxiij. c. error. ait. error: cui non resistit approbat 7 veritas cū mine defēfat: oppmit. Ex his alijs pluribus apte colligit q q pscntit hereticē pauitati inter hereticos pputat. Ergo multomag qui pcellit alios be refim ptnaciter defendere vel heresi ptnaci ter adherere est ptnax 7 hereticus iudicād? Scda rō est bec. nō min? peccāt q alios cogūt minis: erroribus: iur amētis vel pceptis aut pminatōnib? ad peccādū q q mādāt alijs ali quod crimen pmittere. s q hoc faciūt p sili cri mine inuoluunt. g q cogūt alios ad peccatuz qd cūqz p sili modo tenent. 7 pns q cogūt ad pauitatē hereticā ptnaciter defēfare sūt sili ptnacia irretiti. Ad. Maior huius rōis est nota de se. Ad. Minor: pbaf aucte alexa. tertiū q vt ha bet ex de sen. ex. c. mulieres. ait. cū is vere cō municat cui? aucte vel mādato delicta pmit tunt. puz g q q mādāt alijs vt crimē pmitāt cōsimili crimine inuoluunt. Tertia rō est bec ille dī: facere q p aliū facit. vñ 7 ille dī: vere oc cidere qui p aliū occidit. teste clemente tertio qui vt bī ex de clericis pugnātibus in duello. c. hereticus. ait. homicidiū tam facto q pcece pro sine p silio aut defēfione: nō est dubiū ppe trari. ergo cōsimiliter ille dicit heresim ptna citer defēfere qui p aliū heresim pertinacē defendit. sed qui cogit alios heresim ptnacē defendere ptnaciter heresim defendit p ali os. ergo 7 ipē debet dici ptnax defēfator. Quarta ratio est bec. Ad. Agis dicitur agere agens q consules. sed iste de consilio cui? ali quod crimē committit dī: illud crimē pmitte re. teste Aug. qui vt habet de ptna. di. i. c. peri culose. ait. periculose desipiūt qui existimant

Ratio prima

Scda ratio

Tertia rō

Quarta rō

eos tñ homicidas eē q̄ manibus hoīem occidit
 dūt 7 nō potius eos p̄ quorū cōsiliū fraudez 7
 exhortationes hoīes extingunt. nam iudei ne
 quāq̄ dñi pp̄his manibus interfecerūt sicut
 scriptū est. nobis nō lz̄ iterficere quec̄ sed tñ
 ill' mors dñi ipurat. qz̄ ipz̄ cū lingua infecerūt di
 cētes crucifige crucifige eū. q̄ multo magis q̄
 cogit aliūvr̄ crimē p̄mittat ille crimē p̄mittit
 et ita q̄ cogit aliū heresim p̄tinaciter defēfare
 ip̄e noscīt heresim p̄tinaciter tenere. **Quinta**
 ratio est hec. participātes criminosis in crimi
 ne: eodē crimine inuoluunt: sed q̄ cogit alios
 heresim p̄tinaciter defēfare p̄cipat in cri
 mine heresim p̄tinacit defēfatis. qz̄ impēdit
 ei auxiliū 7 fauorē. q̄ talis p̄tinax est reputād⁹
 s̄ qui cogit alios ad suā heresim p̄tinaciter de
 fendēdā nō est paratus corrigi. q̄ est p̄tinax cē
 sendus. **Sexta rō** est hec. q̄ cogit alios ad her
 esim p̄tinacit vult eandē heresim irreuocabi
 liter defēfare 7 tenere. talis aut̄ est p̄tinax q̄
 7c. **Di** Iste rōnes. p̄cedūt tñ modo de cogē
 te alios heresim suā p̄tinacit defēfare absq̄
 p̄tinacia. q̄ lz̄ aliq̄s cogat alios penis: minis:
 p̄ceptis 7 iuramētis heresim defēfare dūmo
 do nō cogat eos p̄tinaciter defēfare nō est p̄
 tinax nec hereticus reputādus: quod videtur
 posse p̄bari tali rōne. **Qui** cogit aliūz 7 nō ad
 p̄ctm̄ mortale nō p̄mittit p̄ctm̄. 7 p̄ p̄ns nō est
 p̄pter talē coactionem p̄tinax 7 hereticus re
 putādus. cū ois hereticus in p̄ctō mortali cri
 stat. sed defēfare heresiz̄ nō est semp̄ peccatū
 mortale. q̄ p̄pter talē coactionē nō est p̄tinax
 et hereticus reputādus. **Ad** hoc rōde
 tur qz̄ lz̄ possit q̄s heresim absq̄ p̄tinacia defē
 fare tamē cogēs aliū absolute heresim defēfa
 re q̄tum in se est cogit ip̄m heresim p̄tinaciter
 defēfare sicut q̄ cogit aliū iurare ad aliquā as
 sertionē q̄ ē heretica q̄ eā irreuocabilr̄ 7 i p̄pe
 tuū defēfabit. q̄tum in eo est cogit ip̄m eādēz
 assertionē p̄tinacit defēfare. lz̄ in p̄tate ip̄i
 tali modo coacti sit. postea eandē heresim mi
 nime defēfare. 7 iō talis cogēs dz̄ reputari p̄
 tinax heresim defēfator. lz̄ coacti iurare velit
 postea eandē heresim minime defēfare. sed vo
 lūt venire s̄ illicitū iuramētū. cū nō dicis q̄ q̄
 cogit aliū 7 nō ad p̄ctm̄ mortale. nō cōmittit
 p̄ctm̄ mortale. hoc tibi negat. qz̄ p̄t aliq̄s pec
 care mortāl: etiā aliū cogēdo ad bonū. naz̄ q̄
 cogit vouere castitatē vel paup̄tatē vel aliqd̄
 aliud superogātōis p̄t peccare mortāl. qz̄ ta
 lia suaderi p̄n: impari nō p̄nt. de talibus em̄
 loquēs dicit Aug. q̄ nemo cogit legib⁹ bñfa
 cere: s̄ male facere p̄hibet.

Cap. xliij. in quo tractat. viij. modus p̄tinacie scz̄ est
 q̄ aliā veritatē catholicā vi aut metu abiurare cogit vbi

etiā probat q̄ talis p̄ ignorātiā nequaq̄ excusari p̄t
 et probat vnica rōne. **Discipu.**

St ne alius mo

e dus aliquē de p̄tinacia p̄uincēdi.
Ad. P̄t octauo de p̄tinacia et
 p̄auitate heretica q̄s p̄uinci si cogat aliquēz
 veritatē catholicā abiurare: aut penis vel p̄
 ceptis catholicā veritatē negare p̄pellit. q̄ em̄
 cogēs alios veritatē quācūq̄ catholicā abiu
 rare. p̄tinax 7 hereticus sit cēsendus ostēdit.
 nā q̄ cogit aliquē veritatē catholicā abiurare
 cogit eūdē heresi p̄ue irreuocabilr̄ adherere.
 talis aut̄ sicut ex capitulo p̄cedēti apparet ē
 p̄tinax 7 hereticus iudicādus. q̄ 7c. **Et** p̄ eādē
 rōnem ostēdit q̄ q̄ cogit alios minis: penis
 vel p̄ceptis aliquā negare veritatē catholicā
 est p̄tinax 7 hereticus iudicādus. **Di.** P̄t
 ne talis p̄pellēs p̄ aliquā ignorātiā excusari
 puta si credit q̄ assertio quā cogit aliū abiu
 rare vel negare sit heretica. **Ad.** Dicitur q̄
 talis p̄ nullā p̄t ignorātiā excusari. qz̄ nullus
 valet absq̄ temeritate quōlz̄ attēptare cogē
 re aliū iuramēto: penis: minis: vel p̄ceptis ali
 quā assertionē abiurare vel negare nisi sit cer
 t⁹ certitudine sufficiētī q̄ nō est cōsona catho
 lice v̄itati. q̄ temerarie cogit aliū abiurare v̄
 negare eandē. temeritas aut̄ in hoc casu p̄tia
 cie equipollet. ergo talis est p̄tinax 7 hereti
 cus iudicādus.

Cap. xliij. ponit. ix. modū p̄tinacie de eo q̄ assertōes
 hereticā tanq̄ catholicā se iurat suaturū et q̄ neq̄ tal
 p̄ ignorātiā excusat et probat duab⁹ rōnib⁹. **Di.**

Unt plures mo

f di aliquē de p̄tinacia cōuincēdi.
Ad. De p̄tinacia 7 p̄auitate hereti
 ca ille cōuincit nccio q̄ abiurat
 catholicā v̄itatē vel iurat se quācūq̄ assertio
 nē q̄ est i reiditate heretica (tanq̄ catholicā)
 in p̄petuū suaturū. **Ad** ois tal̄ sit p̄tinax 7 he
 reticus reputādus. tali rōne ostēdit. **Qui** fir
 mat se p̄posito negādi assertionē que ē catho
 lica vel tenēdi assertionē q̄ est heretica. p̄tinax
 est cēsendus. talis aut̄ est ille q̄ abiurat verita
 tem q̄ est catholica vel iurat se suaturū asser
 tionē q̄ est heretica: ergo p̄tinax est cēsendus.
Item errās contra fidē catholicā (q̄ non est
 paratus corrigi) p̄tinax 7 hereticus est cēfen
 dus. huiusmodi est abiurās catholicā verita
 tatem 7 qui iurat se heresim defēsurus vel q̄
 assertioni que est heretica adherēbit nec ē pa
 ratus corrigi. igit p̄tinax et hereticus est cen
 sedus. **Di.** Nōne potest talis aliquo modo
 de pertinacia excusari. **Ad.** Respondet. q̄
 metu mortis vel grauiū tormētōrum potest a

Quinta rō

Sexta ratio

Quinta conclusio

Ratio

Responsio

Conclusio

Ratio p̄ma

Secunda ratio

Obijct̄ p̄mo
Respondet

Obijciunt scdo.

ptinacia 7 prauitate heretica excusari: s nō a pctō mortali. Di. Uidet q ignorantia talē poterit excusare. ignorātia em excusat a mendacio istū qui dicit falsum qd putat esse verū vt asserit Aug. vt bf. xij. q. ij. c. xvij. is aut. q̄ similt̄ ignorantia poterit excusare illū q̄ abiurarat catholicā veritatē quā putat hereticā 7 illū qui iurat se tenere assertionē hereticā quaz putat catholicā. **Ad.** Rñdeo tibi q̄ aliqs pōt excusari a mēdacio q̄ tñ a temeritate nullo latē excusat. teste Aug. vbi allegat q̄ ait. ne mo mentiens iudicandus est qui dicit falsum qd putat verū. qz quantū est in ipso non fallit ipse sed fallit. non ita mendaci sed aliquādo temeritatē arguēdus est qui falsa incaute credit aut p̄ veris h̄z. sic abiurās similt̄ iurās modo p̄dicto a mēdacio poterit excusari: sed a temeritate minime excusat. 7 ideo nec a ptinacia poterit excusari. pōt em ptinacia absq̄ mēdacio repiri: sicut in his q̄ sunt nesciēter heretici reperitur. tales em cū putant esse vera q̄ dicunt minime mentiunt: 7 tñ ptinaces dicunt seu censent: quia nequaquā corrigi sunt parati.

Respondetur

Caplm. xxy. in quo ponit̄ decim⁹ mod⁹ ptinacie ei⁹ scz q̄ veritatē catholicā defendētes impedit̄ aut molestat: 7 pbat̄ trib⁹ rōnib⁹ vbi etiā notat̄ qd nō est minor confirmatio catholice veritatis per scripturam sacram q̄ per miraculum. Discipulus

Cap. XXV

Daliū moduz er

Conclusio

arrantē de ptinacia quincēdi p̄cede. **Ad.** Decimo est q̄s de ptinacia quincēd⁹ si errās p̄ fidē p̄sequit̄ vel molestat aut impedit̄ catholicā veritatē defendentes aut prauitatē hereticā impugnātes. **Enim** tales sunt ptinaces 7 heretici reputādi tali rōne pbat̄. **Qui** declarationē veritatis catholice 7 dānationē prauitatis heretice fatagit ipse: dire non ē par⁹ corrigi nec q̄rit cauta sollicitudine v̄itate: 7 p̄ p̄ns ptinax 7 heretic⁹ est censend⁹. **Sz** errās q̄ p̄sequit̄ur aut molestat aut impedit̄ catholicā v̄itatē defendentes 7 prauitatē hereticā ipugnātes: declarationē v̄itatis catholice 7 dānationē prauitatis heretice fatagit ipedire. q̄ talē priar 7 heretic⁹ reputād⁹. **Itē** errātes p̄ fidē q̄ dānabilt̄ v̄itati resistūt: sunt ptinaces 7 heretici iudicādi. qz reprobi p̄ fidē sunt: 7 inter ptinaces 7 hereticos cōputandī. **h̄mōi** sunt errātes q̄ dānabilt̄ v̄itati resistunt teste aplo. ij. ad Th̄y. iij. q̄ de talib⁹ ait. quē ad modū iābres 7 mābres resistunt moysi. ita 7 h̄i resistūt v̄itati hoies corrupti mēte reprobi circa fidē. s̄ q̄ p̄sequunt̄ aut molestant vel ipediūt catholicā v̄itatē defendētes 7 prauitatē hereticā ipugnātes: dānabilt̄ v̄itati resistūt. **q̄** si errāt ptinaces 7 heretici sunt cēsendi. **Lō**

cōfirmat̄ primo

firmat̄ hec rō: qz magis delinquent q̄ catholice veritati resistunt q̄ q̄ resistūt publice p̄tati. **Sz** im aplm ad Ro. xij. qui resistit p̄tati dei ordinationi resistit. quid autē resistūt ipsi sibi dāna acquirūt. ergo multo magis qui catholice veritati resistūt sibi dānationē acquirunt: sed nō nisi p̄pter ptinaciā. qz nō ptinaciter resistere veritati dānabile nō videt̄. ergo tales ptinaces 7 heretici sunt censendi. **Itē** eadē rō p̄firmat̄. qz nō min⁹ peccat q̄ catholice veritati resistit 7 acquiescit heretice prauitati q̄ qui non acquiescit veritati 7 credit iniquitati. qui autē non acquiescit veritati 7 credit iniquitati: peccat mortaliter. teste aplo ad Ro. ij. qui ait. **Itē** autē q̄ ex p̄tentione 7 qui non acquiescunt veritati: credūt iniquitati ira tribulatio indignatio 7 angustia. ergo qui catholice veritati resistit 7 credit heretice prauitati: peccat mortaliter. sed non est sine pertinacia ergo talis pertinax 7 heretic⁹ est censendus.

p̄firmat̄ scdo.

Tertio ratio

Amplius xpiani qui propter persecutiones quā inferūt defendentib⁹ catholicā veritatē 7 impugnantib⁹ hereticā prauitatē sunt peiores his qui carnali inuidicia sunt infecti. illa pater: quia nō sunt min⁹ mali q̄ illi qui predicatoris veritatis audire recusant. qui tñ recusantes veritatis predicatoris audire: peiores sunt illis qui peccatis carnis sunt infecti: veritate ipsa restante que ait predicatorib⁹ euāgelice veritatis. **Matth. x.** Quicūqz non receperit vos: nec audierit sermones vestros exiit̄ res foras de domo v̄ de ciuitate: excutite puluerē de pedib⁹ v̄ris. amen dico vobis tolerabilius erit terre sodomoz 7 gomozoz in die iudicij q̄ illi ciuitati. ergo q̄ declaratoris veritatis 7 detectionē heretice prauitatis ipediunt ptinaces 7 heretici sunt cēsendi: qz prauitas peccati eoz ad aliud genus peccati q̄ infidelitatis heresis vel pertinacie nō poterit reduci. **Di.** **Ista** ratio non videtur habere apparentiā nisi de aplis 7 predicatoribus miracula faciētib⁹: qz v̄itas ipsa aplis facturū miracula loq̄bat̄. 7 ideo q̄ impugnet̄ veritatē catholicā defendētes 7 prauitatē hereticā impugnātes quoz sermones 7 opatiōes deus miraculō p̄firmaret essz peior enormib⁹ pctōib⁹ iudicāndus: nō autē qui impugnat alios miracula minime facientes. **Ad.** **Ista** obiectionē siue responsionē aliū euacuare conant̄ dicentes qd nō minoris auct̄is est confirmatio veritatis catholice per scripturā sacraz q̄ per operationē miraculū. ita vt qui non credit scripture diuine: nec operationi miraculū per fides firmiter adheret. ipō ab abā testante q̄ diuini cpuloni petēti opationē miraculū scilz mortui resurre-

obiectio prima

Responsio

tionem pp ter fr̄es ad p̄niam inducēdos . sic
 Zuce. viij. ait. Si moysen ⁊ p̄phas non audi
 unt. nec si quis ex mortuis resurrexit credent
 ei. Vincimmo. tertius hoc sentire videt. vt ha
 bet ex de here. cū er inuictio. affirmat q̄ sic ad
 p̄bandū inuisibile visionem a deo sufficit opa
 tio miraculi. ita etiā sufficit testimoniū dicēs
 in bec v̄ba. optz q̄ affirmet illā inuisibile ope
 rationē miraculo vel p̄ testimoniū scripture
 sp̄ale. ergo cōsimiliter vt veritatis catholice
 defendētes ⁊ impugnātes heretice prauitatē
 nullatenus molestet sufficit eis suas assertio
 nes testimoniū cōfirmare absq̄ op̄atōe mira
 culi. vñ et tpe antiq̄p̄ electi miracula minime
 sunt facturi sed loco miraculi scripture testio
 nijs fulciēt. **Di.** Alio modo vident oēs rō
 nes p̄dicte posse infringi. Nā veritatē catho
 licā defendere ⁊ prauitatē hereticā impugna
 re ad doctoz spectat officiū vt h̄ extra. de be.
 cū er inuictio. sed vt habet ibidē cū doctozum
 odo sit p̄cipuus in ecclia nō debet sibi quisq̄
 indifferēter p̄dicatois officiū vsurpare. ergo
 licite puenit veritatē catholicā defendētes ⁊
 prauitatē hereticā impugnātes impedire. et
 p̄ns tales impediētes nō sunt p̄pter hoc p̄
 tinaces nec heretici iudicādi. **It̄.** P̄dicte
 videt assertoribus q̄ rōnes eoz nequaq̄ itel
 ligis. nō em̄ intēdūt vt asserūt q̄ quilibet sibi
 possit indifferēter officiū doctoz assumere:
 s̄ affirmat q̄ nullus p̄pter hoc q̄ veritatē con
 fiteat catholicā ⁊ hereticā reprobat prauitatē
 est quolibet molestādus. lz possit quis merito
 molestari. scz vbi nō debet aut q̄n nō debet v̄
 corā q̄bus nō debet aut quouis alio modo q̄
 debet catholicā veritatē cōfiteri vel prauita
 tes hereticā impugnare. de illis q̄ p̄sequētib?
 intēdūt p̄ncipaliter. ⁊ iō sequitur ⁊ suis falsis
 assertionibus aduersant: qz debitis circūstan
 tijs obfuaris qlibet xp̄ianus debet habere li
 bēter veritatē defendere. i. p̄fiteri catholicā: ⁊
 prauitatē hereticā detestari. nec p̄pter hoc dz
 p̄secutionē aliquaz a catholicā sustinere q̄ p̄p̄
 hoc alicui p̄secutionē inferret esset inter he
 reticos cōputandus.

Caplm. xxvi. in quo ponit. xi. modus p̄tinacie. scilicet
 eius q̄ errat nolens tñ se submittere correctioni ei? seu
 eozū quozū interest corrigere errātes vbi etiā notatur
 de papa qui concilium impedit ne forte eius assertio
 condemnatur. **Discipulus.**

Atis audiui de

isto modo errantē de p̄tinacia
 cōuincēdi. ⁊ ideo aliū modū ex
 pone. **It̄.** Undecimo est q̄s
 de p̄tinacia cōuincēdus si errās cōtra fidem
 catholicā conceptioni ⁊ emēdationi illius vel

illoū cui? vel quozū interest subijcere se recu
 sat. Hoc tali rōne p̄bat. Ille q̄ iudiciū subter
 fugit p̄ nocētī dz haberi teste bonifacio papa
 qui vt habet ex de p̄sump. c. null? dubitat. ait
 nullus dubitat q̄ ita nocēs iudiciū subterfu
 git quēadmodū vt absoluat qui est innocens
 qrit. cui p̄cordat pelagius papa: q̄ vt habetur
 xi. q. i. c. xp̄ianus. ait. qui iudiciū refugit appet
 eū de iustitia diuisum: hoc etiā ex aucte boni.
 pape q̄ ponit. iij. q. ix. c. de finam? ⁊ ex v̄bis
 Greg. q̄ ponit. lxxiij. di. c. honoramus: colligi
 tur euidēter. errās ergo p̄tra fidē q̄ iudiciū s̄b
 terfugit p̄tinax ⁊ hereticus est cēsendus. qui
 autē conceptōi ⁊ emēdationi illius vel illoū cu
 ius vel quozū interest subijcere se recusat iudi
 ciū subterfugit ergo p̄tinax ⁊ hereticus est cē
 sendus. **Di.** Ista rō videt p̄cedere de voca
 to ad iudiciū ⁊ se p̄ cōtumaciā absentate ⁊ de
 alijs nihil p̄bare videt. **It̄.** Non solū de vo
 cato ad iudiciū ⁊ se p̄ cōtumaciā abntate. sed
 etiā de impediēte ne fiat iudiciū vt dicit istī
 quincit rō supradicta. qz sicut ille nō est immu
 nis a crimine q̄ iustitia fieri nitit impedire q̄
 uis ad iudiciū mīme sit vocatus (vt h̄ ex de
 officio. ⁊ p̄tate iudicis delegati. c. i.) Ita errās
 cōtra fidē ⁊ ne de errore suo fiat iudiciū impe
 diēs nō p̄t a crimie excusari. sed illud crimē
 nō videt tibi aliud q̄ p̄tinacia. q̄ talis est me
 rito p̄tinax iudicādus. Item errans p̄tra fidē
 qui nō est paratus corrigi. nec querit cauta sol
 licitudine veritatē: est p̄tinax ⁊ heretic? iudi
 cād? vt ex v̄bis Aug. que ponūtur. xxiiij. q. iij.
 c. dixit apostolus. colligit euidēter q̄ q̄ corre
 ctioni ⁊ emēdationi illius vel illoz cuius vel
 quozū interest subdere se recusat impediēs quo
 modo ne error suus rite ⁊ legitime exami
 net. quis nō sit vocatus ad iudiciū nō est pa
 ratus corrigi nec qrit cauta sollicitudine veri
 tatem. q̄ p̄tinax ⁊ hereticus est cēsendus. apli
 us veritate testate vt habet Jo. iij. Qui male
 agit odit lucē ⁊ nō venit ad lucē: vt nō arguā
 tur opa eius. Ex q̄bus colligit q̄ q̄ nō vēit ad
 lucē vt nō arguant opa eius male agit. Nam
 si nō male ageret faceret veritatē. Si autem
 faceret veritatē veniret ad lucē. ibidem veri
 tate dicēte. qui autē facit veritatē venit ad lu
 cem. errās ergo cōtra fidē si nō venit ad lucez
 districti ⁊ clari examinis illoū quozū interest
 illuminare errātē: male agit. ista autē malicia
 n̄ ē nisi p̄tinacia. q̄ tal p̄tinax ⁊ hereticus ē cē
 sendus. **Di.** Per istā rōem appet q̄ omnis
 errās nisi statī vēiat ad lucē petēs suā assertō
 nē p̄ illos quozū interest examinari ⁊ discuti ē p̄
 tinax ⁊ heretic? reputād? qd̄ nimis videt durz
 quia multos theologos crimine p̄tinacie imz

Primo ratio.

Instātia

Responso

Ratio 2^a

Secūda obiectio

Responso

Cap. XXVI

Conclusio

Obiectio

Responſio

plicaret. **Ad.** Sicut ſcis p̄cepta affirmatiua obligat ſemp ſed nō p̄ ſemp. ⁊ ideo errans quīs teneat venire ad lucē iuſti iudicij: tamē nō p̄ oi tpe ad hoc tenetur: ſed nō impedire iudicium fieri cum ſit p̄ceptū negatiuū p̄ omni tempore obligat. nō differendū aut̄ eſt venire ad lucē quādo expedit ⁊ oportet. ⁊ ideo **l3** nō omni tempe veniat ad lucē petēdo ſuā aſſertionem diſcuti diligētē. Nō eſt p̄tinax reputāduſ: ſed quādoquē ne ſua aſſertio arguat nitiur impedire ne ad eramen debitū deducat ē habēduſ odire lucem. **Ex** p̄dictis iſti inferre conant̄ q̄ vbi papa aliquā herēſim dogmatizat vel impedit generale cōcilium celebrari ne ſua aſſertio diſcutiatur p̄tinax ⁊ hereticuſ eſt cēſendūſ.

Capituluſ. x. vij. in quo ponit̄ mod⁹. xij. p̄tinacie ei⁹. ſ. q̄ de ſuo errore reprehendit̄ a p̄tiſ et niſilomin⁹ de veritate renuit̄ iſformari et de ei⁹ doctrina ſcandalizatur fides et p̄batur. iij. rationib⁹. Diſcipuluſ.

Cap. XXVII.

Valiter poteſt er

frans de p̄tinacia p̄uinci nō differas declarare. **Ad.** Duodecimo pōt quis cōuinci p̄tinax: vt nōnulli dicūt. Si d̄veritate damnabiliter renuit̄ iſformari. ad cui⁹ euidentiam diſtinguūt dicētes q̄ aut̄ errantis aſſertio tanq̄ hereticaliſ rephēdit̄ a peritiſ et de cuiuſ dogmatizatōe ſcandalizant̄ fideles aut̄ nequaquē rephēdit̄ a peritiſ nec de ei⁹ dogmatizatione aliquod ſcandalū eſt exortuſ. In ſecūdo caſu quīs de veritate interdū ap̄d eum p̄tinax habeat: tamē in foro ecclie non videt̄ q̄ ſit hereticuſ iudicāduſ. **l3** poſtea tanq̄ herēſis eadē aſſertio damnaret̄. In p̄mo caſu dicūt̄ q̄ renuēt̄ de veritate iſformari etiaſ in foro ecclie eſt p̄tinax ⁊ hereticuſ reputād⁹. quod multis rōnib⁹ p̄bare nitunt̄. **Quaruz** p̄ma eſt hec. Errāſ cōtra fidē qui nō eſt paratuſ corrigi nec querit̄ cauta ſollicitudine veritatē: p̄tinax ⁊ hereticuſ eſt cēſend⁹. **Di.** Iſta rō videt̄ cōcludere: etiā de illo q̄ de veritate renuit̄ iſformari cui⁹ opinio nō reprehēderet̄ a peritiſ: ⁊ de qua opinione nullū ſcandalū eſt exortūſ. q̄ talis nō q̄rit̄ cauta ſollicitudine veritatē. **Ad.** Ad hoc videt̄ q̄ ratio p̄dicta de tali nō cōcludit̄. q̄ iſte p̄ſumit̄ eē paratuſ corrigi. ⁊ etiā cauta ſollicitudine q̄re veritatē q̄ nō apparet̄: q̄ damnabilr̄ nolit̄ corrigi vel negligat̄ corrigi nec apparet̄ ex ſui erroris amore q̄ omittat̄ q̄re veritatē. talis

Prima ratio

Inſtantia

Reſpondet

aut̄ eſt ille de cui⁹ opinione nullū ē ſcandalū: nec ei⁹ opinio tanq̄ hereticaliſ rephēdit̄ a p̄tiſ. **Ille** aut̄ q̄ a p̄tiſ rephēdit̄ ⁊ de cui⁹ dogmatizatōe ſcandalū eſt exortūſ ſi q̄n opz: ⁊ quō opz. ⁊ vbi opz nō q̄rit̄ cauta ſollicitudine veritatē eſt violēta p̄ſumptō q̄ nollit̄ veritatē ſue opinionioni p̄uā declarari: ſ magiſ vellet opp̄mi veritatē. q̄ ſi teſte **Inno** papa. vt **h̄r. di. lxxiij. §. iij.** Veritas cū mime deſenſat̄ opp̄miſ: ml̄ tomagiſ cū mime veritas querit̄ q̄n q̄ri d̄z opp̄miſ. oppreſſor aut̄ veritatis catholice p̄tinax et hereticuſ eſt cēſendūſ. **Scda** rō eſt h̄. magiſ vel nō min⁹ delinq̄t q̄ ſeiſm cū pōt ⁊ d̄z ab errore nō reuocat̄ q̄ q̄ alioſ cū pōt ⁊ d̄z ab errore nō reuocat̄: ſed q̄ alioſ cū pōt ab errore nō reuocat̄ iter errātes dānabilr̄ numerat̄: vt ſacri canoneſ teſtant̄ ap̄te. q̄ qui ſeiſm cū pōt ⁊ d̄z ab errore nō reuocat̄ inter errātes dānabilr̄ numerat̄: ſed errāſ de cui⁹ errore ſcandalū eſt exortūſ ⁊ q̄ tanq̄ hereticuſ rephēdit̄ a p̄tiſ ſi de veritate renuit̄ iſformari ſeiſp̄z cū pōt ⁊ d̄z ab errore nō reuocat̄. q̄ inter errātes dānabilr̄ eſt cēſendūſ. tal̄ aut̄ eſt p̄tinax errāſ. q̄ errare abſq̄ p̄tinacia errantē nō reddit̄ dānabilem talis q̄ p̄tinax ⁊ hereticuſ eſt cēſend⁹. **Tertia** rō eſt hec. q̄ iniq̄ opiniononeſ hereticaleſ ſapit et impiāſ. p̄tinax eſt reputādūſ. q̄ abſq̄ p̄tinacia nemo opiniononeſ ipiaſ iniq̄ ſapit. q̄ ei abſq̄ p̄tinacia ſapit op̄ioneſ ipiaſ quīſ ſapit at̄ ipia. nō t̄m iniq̄ ipia ſapit. **Serrāſ** ⁊ catholice ſidei qui de veritate renuit̄ iſformari iniq̄ ipie ſapit. teſte **Leone** papa q̄ vt habet̄. **xxiij. q. iij. c.** qd̄ aut̄ iniq̄uſ. aut̄ qd̄ aut̄ iniq̄uſ q̄ impia ſape ⁊ doctozib⁹ ſapientib⁹ nō credere. ſed in hanc inſipientiā cadūt̄ q̄ nec ad veritatē agnoſcēdā aliquo ipediūt̄ obſtaculo nec ad p̄pheticaſ voceſ nec ad aplicaſ ſcripſaſ nec ad enāgelicaſ auctoritateſ: ſed ad ſemetipſoſ recurſrūt. **Ex** hiſ d̄b⁹ colligit̄ euidentē q̄ qui impia ſapit ⁊ nō credit̄ ſapientib⁹. nec ad ſcripturaſ recurrit̄ auctēticaſ neq̄ſſim⁹ eſt cēſend⁹: ſed q̄ d̄ veritate renuit̄ iſformari nō credit̄ ſapientib⁹ nec ad ſcripturaſ recurrit̄ auctēticaſ. q̄ tal̄ neq̄ſſim⁹ ⁊ p̄ p̄tiſ p̄tinax eſt cēſend⁹. **Quarta** rō eſt h̄. Qui iō mḡ erroris exiſtit̄ q̄ nō vult eſſe diſcipuſ veritatis: p̄tiſ eſt p̄tinax reputād⁹. in tali ei⁹ vlt̄ ignozitiā itellect⁹. Si voluntate malicia iuenit̄. Iſta aut̄ malicia voluntat̄ vlt̄ p̄tinacia vlt̄ nō eſt ſine p̄tinacia. **Serrāſ** q̄ cū pōt et d̄z de veritate renuit̄ iſformari iō mḡ exiſtit̄ erroris: q̄ nō vult eſſe diſcipuluſ veritatis. q̄ em̄ nō vult audire veritatē non vult eſſe diſcipuluſ veritatis. ergo p̄tinax eſt reputādūſ.

Scda ratio

Tertia ratio

Quarta ratio

Cap. lxxvii. ponit̄ tres alioſ modoſ p̄tinacie. **Di.**

Unquid est alius

N modus conuicendi errate de ptiacia.

Ad. Tredecimo potest quis de pertinacia conuinci si dicit vel factis prestat se assertione suam que est hereticalis imminime reuocaturum: quia talis non est paratus corrigi. et per consequens pertinax est censendus. **Di.** Dic alium modum. **Ad. Quarto decimo** conuincitur quis erras de pertinacia et heretica prauitate: si in heretice prauitatis fauore prohiberet legi scripturas catholicas vel prohiberet predicari: aut publicari catholicas veritates. quia talis est defensor heretice prauitatis et oppressor catholice veritatis. **D.** Est ne alius modus conuicendi aliquem errantem de pertinacia. **Ad. Quinto decimo** quis conuincit de pertinacia qui in defensione heretice prauitatis nouos errores fingit: quia talis non est paratus corrigi nec querit causa sollicitudine veritatem. **g** est pertinax censendus.

Cap. xxi. pot. xvi. modum spali de papa conuicendo de ptiacia si se errorē contra fidē solēniter asserendo tanquam catholicum illum p̄cipit a xp̄ianis teneri et probat quā ḡronibus. Discipu.

Quo modo velles

g audire. **Ad.** Dicunt nonnulli quod de

simolixto potest papa specialiter conuinci. scilicet de pertinacia et heretica prauitate si errorem que contra fidem diffinit solēniter a christianis asserit tanquam catholicum esse tenendum. quod enim talis papa sit hereticus reputandus. Probatur primo sic. Quia qui artat alios ad errorem pertinaciter defendendum est pertinax. hoc ex superioribus colligitur euidēter. sed papa solēniter aliquem errorem diffiniens esse catholicum artat catholicos ad errorem quantum in eo est pertinaciter defendendum et seruandum quia sicut constitutio sedis apostolice legitime facta omnes astringit. ut habet extra de constitutione. ca. vltio. ita papa vel gerēs se pro papa diffinitiuē p̄nūtiāns assertionē hereticā esse tenendam quantum in ipso est omnes astringit ad eandem assertionē hereticā irreuocabilit̄ defendendam et tenendam. ergo pertinax et hereticus est censendus. **Secundo** sic ille qui pro se vel pro alio persequitur punit vel molestat catholicam veritatem confitētes et prauitatem hereticam detestantes est pertinax et hereticus reputandus. hec in superioribus est fundata. papa autem qui solēniter diffinit aliquam assertionē que est heretica esse tenendam pro se vel pro alio quantum in ipso est sua constitutione omnes contradicētes reddit anathematizari dignos. nicolao papa in vniuersali synodo presidere qui ut habet. xxv. q. ij. c.

Cap. XXVIII

Cap. XXIIX

Ratio prima

Ratio 2a

si quis. ait. si quis dogmata. madata. in dicitra sanctones vel decreta. p catholica fide vel ecclesiastica doctrina: p correctōe imminērium vel futuroz maloz a sedis apostolice p̄sule salubriter pmulgata cōtempserit anathema sit. catholicos etiā cōtradicētes sue diffinitōi quantum in ipso est subijcit multis alijs penis. quia p̄ceptis et diffinitōibus apostoliq̄ resistētes penis varijs puniūtur fm̄ q̄ ex d̄bis greg. que ponunt. di. xij. c. p̄ceptis. et di. ix. c. nulli. et ex d̄bis adriani pape que recitant. xxv. q. i. ca. generali. et alijs sacris canonibus colligitur euidēter p̄ alios etiā contradicētes catholicos quantum in se est punit p̄sequit̄ et molestat: quā quantum in ipso est inferiores platos astringit. ut cōtradicētes sue assertioni penis omnibus. quas plari debēt inobediētibus apostolicis madata infligere plectat. ergo talis se gerēs p̄ papa pertinax et hereticus est censendus. **Tertio** sic. errans contra fidem est pertinax et hereticus reputandus. qui facto vel d̄bo prestat se nolle corrigi p̄ illos: quozū interest: quia talis non est paratus corrigi. et per consequens pertinax et hereticus est censendus. sed papa potest esse h̄mōi. igit̄ et c. minor apte p̄bat. qui autem gerit se p̄ papa et solēniter heresim diffinit esse tenendam sc̄o prestat ex d̄bis se nolle corrigi p̄ illos quozum interest puta p̄ p̄ciliū generale ad quod spectat etiā papā emendare: ergo pertinax et hereticus est censendus. maior p̄z. et minor apte p̄bat. q̄ ex quo quantum in ipso est p̄ p̄stitutionē suā oēs xp̄ianos. et p̄ p̄ns p̄ciliū gnale cum soli xp̄iani in gnali p̄cilio debeāt iterec̄e. artat ad suā assertionē tenendam facto prestat et ondit q̄ p̄ generale p̄ciliū non vult suā assertionē reuocare. h̄ etiā d̄bo prestat cum in fine bulle nulli liceat cōtraire. etiā diffinit p̄ eum. quia talia d̄ba vlt equipollētia in p̄stitutionū papaliū lris cōsueuerūt poni et subintelligunt̄ lz non ponant. ergo talis est hereticus et pertinax censendus. **Quarto** sic. qui in aliqua assertionē heresi se firmavit vltimate pertinax et hereticus est censendus: quia talis irreuocabilit̄ assertōes affirmat hereticā. sed diffiniēs eā eē tenendam in eandē assertionē p̄ vltimatā deliberationē se firmat. **g** pertinax et hereticus est censendus. **Quinto**. q̄ nimis in errore p̄sistit est pertinax censendus: s̄ talis nimis in errore p̄sistit. q̄ ad diffiniendum errorem esse tenendum nullus potest absq̄ temeritate p̄cedere. **g** talis pertinax et hereticus est censendus.

Tertia rō

Quarta rō

Quinta rō

Cap. xxi. in quo ponit. xvij. modus de papa spali si q̄s eius tali diffinitioni cōsentit aliquo modo et ibidē ponit modum xvij. de ep̄is etiā taliter diffiniētibus tali assertioni esse asseriendum.

Racta alium mo

dū errantē de p̄tinacia quincendi
Al. Decimoseptimo de p̄tinacia
7 p̄uauitate heretica p̄t q̄s quinci si tali diffi
nitioni pape p̄sentit p̄sulendo: coopando: in
ducendo: vel diffiniēdo esse taliter asserendo.

Ratio probās.

Hoc tali rōne p̄batur. faciētes 7 p̄sentietes
Simili crimie inuoluunt sicut 7 eos par pena
p̄stringit fm q̄ sacri canones asserūt manife
ste. s̄ papa taliter diffiniens assertionē hereti
cā p̄ catholica esse tenendā p̄tinax 7 heretic⁹
est cēsendus. ergo oēs p̄sentietes eidē sunt in
ter p̄tinaces 7 hereticos cōputandi. Di.
Ista rō p̄ isto mō sufficiat. iō dic aliū modum
de p̄tinacia cōuincēdi. Al. Decimooctauo
est q̄s p̄tinax reputādus si inferior: epus sum
mo pontifice aliquā assertionē hereticā p̄ sen
tentiā diffinitiuā determinat esse tenendā inu
gens alijs 7 iponēs q̄ ip̄sentiāt ip̄am 7 repu
tent eā esse catholicā. q̄cūq̄ etiā tali determi
nationi p̄sentit: p̄tinax 7 heretic⁹ est cēsend⁹.
hoc ex p̄cedētib⁹ satis apparet: q̄ si papa tali
ter determinās 7 sibi p̄sentietes sūt p̄tinaces
7 heretici reputādi. multo magis inferior: pa
pa talit̄ determinās officii v̄sulpado papale
7 sibi p̄sentietes sūt p̄tinaces 7 heretici iudicādi
Caplm. xxxi. ponit. xix. modū scz ei⁹ qui p̄tates h̄ns
heretice p̄uauitati non resistit. q̄ magis fautores q̄ he
retici sunt censendi. Discipulus

Escribe aliū mo

dū de p̄tinacia quincēdi errantē.
Al. Decimonono p̄t de p̄tina
cia q̄s quinci si p̄tates h̄ns p̄uauitati heretice
nō resistit. s̄ p̄ sacros canones multipl̄r videt̄
posse p̄bari. ait ei⁹ Inno. papa vt h̄r di. lxxiiij.
c. error. Error: cui nō resistit approbat. q̄ autē
errore approbat videt̄ p̄tinax iudicād⁹. q̄ q̄ er
rozi nō resistit si p̄t p̄tinax ē cēsend⁹. Itēz
Leo papa vt h̄r c̄ de here. q̄ alios. ait. q̄ alios
cū p̄t ab errore nō reuocat seip̄s errare demō
strat. Ex q̄b⁹ h̄bis dat̄ itelligi q̄ q̄ p̄t hereti
cos ab errore reuocare 7 nō reuocat: ē int̄ here
ticos cōputādus: 7 p̄ h̄ns p̄tinax est cēsend⁹.
Itēz Jo. papa di. lxxx. c. facili. ait. s̄ facili
ter p̄culdubio culpā h̄z q̄ p̄t corrigere 7 negligit
emēdare. Qui itaq̄ p̄tinaces hereticos quos
p̄t corrigere negligit emēdare: p̄tinacie 7 he
retic⁹ culpā h̄z. 7 p̄ h̄ns int̄ p̄tinaces 7 here
ticos ē h̄nd⁹. Di. Uellē scire an oēs h̄rati sen
tiāt tales eē hereticos. Al. Quidā dicunt
q̄ maḡ pp̄rie debēt vocari fautores heretico
rū 7 heretice p̄uauitatis q̄ heretici. tñ p̄tinaces
Cetiā fm eos poterūt appellari: q̄ p̄tinacia
ad plura vicia q̄ ad heresim se extendit.

Explicit liber quartus prime partis.

Incipit liber quintus eiusdē partis docens qui p̄t
sunt p̄uauitate heretica maculari.

Caplm primū querit vtruz papa canonicē electus
hereticari possit. Di. sic. primo auctoritatib⁹: deinde exē
plis ostendit. 7 hoc caplo scdo. Discipulus

Cap. primū

Via mihi vide

q tur q̄ q̄ non resistit p̄uauitati
heretice (cuz p̄nt sunt poti⁹
fautores q̄ heretici nūcupādi
de ip̄is hic nolo pl̄ in q̄rere: s̄ postea q̄n de fau
torib⁹ receptoib⁹ 7 defensorib⁹ heretic⁹ inf
rogabo q̄ plima de ip̄is etiā inuestigare cura
bo. Nūc autē post q̄ q̄nti quō p̄t q̄s quinci eē
heretic⁹ indagare p̄pono q̄ p̄nt p̄uauitate he
retica maculari. Et q̄ oēs xp̄iani sentire vidē
tur q̄ tota multitudo xp̄ianoz hereticari non
p̄t. Quidā at̄ scdo q̄ nec p̄ciliū ḡnale. Ali
qui nō tertio q̄ romana ecclia. Nonnulli autē
q̄rto q̄ nec collegiū cardinaliū. Aliq̄ nō q̄nto
q̄ nec etiā papa p̄t heretica pollui p̄uauitate.
Itē de istis q̄nq̄ q̄d sentiāt xp̄iāi cupio vt mi
hi reuelēs. p̄mo autē dicas. An oēs putēt pa
pā it̄ratē canonicē hereticari nō posse. Al.
De h̄ sunt opiones h̄ie. Sūt em̄ q̄dā dicētēs
q̄ papa in trās canonicē errare p̄t s̄ catholi
cā v̄tate 7 p̄uauitati heretice p̄t acit̄ adhere
re. Alij autē dicūt q̄ papa in trās canonicē s̄
fidē errare nō p̄t. Di. Quō p̄mi opinātes
se muniūt nō differas explicare. Al. Asser
tionē p̄dictā auctitatib⁹ 7 exēplis ac etiā rōni
bus fulcire nitunt̄. P̄rio autē h̄ aucte b̄ri pau
li conant̄ ondere quia Heb. viij. sic legit̄. Dis
p̄tifer ex hoib⁹ assumpt⁹ p̄ oib⁹ p̄stituit̄ i his
q̄ sunt ad deū vt offerat deo sacrificia p̄ pctis
7 q̄ cōdolere possit his q̄ ignozāt 7 errāt q̄m 7
ip̄e circūdat⁹ ē infirmitate. Ex q̄b⁹ h̄bis colli
git̄ q̄ ois p̄tifer ex hoib⁹ assumpt⁹ q̄lis ē sum
mus p̄tifer sic p̄dolere p̄t bis q̄ ignozāt 7 er
rant: ita 7 infirmitate. i. potētia ignozādi 7 er
randi circūdat⁹ dinoscit̄. Itē. i. Lox. x. apls
ḡnāl̄ amonet oēs in grā mīme cōfirmatos di
cēs. q̄ se existimat stare videat ne cadat. Ex q̄
bus h̄bis dat̄ itelligi q̄ ois h̄o in grā mīme
p̄firmat⁹ p̄t cadere in pctm̄: 7 p̄ h̄ns p̄t erra
re s̄ fidē. Itē apls ad Gal. vi. vniuersitatem
erudiēs platoz quō debēt subditos instruere
suos auit. si p̄occupat⁹ fuerit h̄o in aliquo deli
cto vos q̄ sp̄uales estis instruite h̄moi in sp̄u
lenitatē p̄siderās teip̄m ne 7 tu tēptari. Ex q̄b⁹
dat̄ itelligi q̄ de oi delicto de quo p̄occupat⁹
fuerit subdit⁹ h̄o: p̄t p̄lar⁹ tēptari 7 p̄sile de
licitū cōmittere. cū ḡ a p̄dicta amonitiōe apli
papa mīme sit except⁹ 7 subditi p̄nt errare s̄

Questio.

Opinio p̄ma

Opinio scdo

Probat p̄mo
opio aucto
rib⁹
p̄mo

Secūdo

Tertio

candū exemplū de bto marcellino papa qui fide erravit ydola adoro. ad. de quo nicola? papa vt bñ. di. xxi. c. n. c. aut ait. tpe diocleciani 7 maximiani augustoz marcellin? eps vrbis romane q̄ postea insignis martyr effect? adeo ppulsus est a paganis vt templū eoz igressus grana thuris sup purnas imponeret. Et in legenda eiusdē sic legit. Marcellin? ad sacrificā dum duc? est vt thurificaret qd̄ etiā fecit. Et in croniq̄ sic bñ q̄ ppulsus a diocleciano incensum idolis dedit. Et infra ad scelus in q̄t ydolatrie iudico me deponēdū 7 anathematizo q̄ cūq̄ corpus meū tradiderit sepulture. 7 flens dixit. heu me anathematizari. 7 nō possū in sacerdotio remāere. Ex his colligit q̄ btus marcellin? papa fide erravit. scelus ydolatrie cōmittēdo. Di. Per illa nō pbat q̄ btus marcellin? tūc erravit in mēte prauitati heretice adherēdo. sed q̄ actū idolatrie pmissit. Ad. Clerū est q̄ btus marcellin? nō erravit i mēte prauitati heretice adherēdo. ex hñ q̄ fetō negavit xpm̄ dū renuit p̄fiteri se esse xpianū. infert q̄ potuit errare in mēte 7 q̄ potuit effici hereticus. sicut ydolatra fuit effect?. Di. Dic alia exēpla. Ad. Tertiuū exemplū ponit de liberio papa q̄ p̄sensit pfidie arriane sic i croniciis legit manifeste. Di. Nō d̄. q̄ liberius exns verus papa arriani p̄sensit. s̄ solūmō postq̄ renūciauit papatu. Ad. Dicunt isti q̄ null? papa manēs papa pōt errare p̄tinaciter fide. qz̄ eoz̄ quo p̄tinacit? fide erraret eēt papatu p̄uatus de iure lz̄ de scō gereret se p̄ papa. 7 iō nō intēdit isti q̄ papa possz̄ fieri heretic? cū māet papa. s̄ q̄ verus papa postea pōt hereticari. qd̄ p̄git de liberio sup̄ ad cō q̄ p̄mo verus papa 7 postea heretic? ē effect?. D̄ aut p̄mo renūciauerit papatu s̄ accidit. poterat ei hereticari lz̄ nūq̄ renūciauerit papatu. D. Sūt ne plura exēpla. Ad. Quartū exēplū pōit d̄ anastasio scdo q̄ p̄p̄t hereticā prauitatē fuit a romana repudiat? ecclia. de quo in decre. di. xix. sic legit anastasi? scdo natiōe roman? fuit t̄pibus theodorici regl. eodē tēpe multi clerici se a cōione ipius abegerūt eo q̄ cōicasset sine cōsilio eoz̄ vel p̄brouū ecclesie cūcte catholice. decano thessalonice si nomie fotino q̄ in scelere cōicaucrat achacio. 7 q̄ noluit occulte reuocare achaciū 7 nō potuit nutu dei p̄cussus est. D̄ vt dicit glo. 7 accepit a croniq̄ dū assellaret emisit viscera. Ex his ptz̄ q̄ iste anastasi? prauitate heretica extitit macular?. p̄p̄t quā clerici catholici se ab ei? cōione laudabilr̄ abegerūt. D. Ex his nō habet q̄ anastasi? fuerit heretic? s̄ q̄ cōicaucrat heretico scz̄ fotino. multi em̄ cōicant hereticū qui

Tertium exēplū

Instantia

Respōsio

Quartū exēplū.

Instantia

heretici mime sūt cēfēdi. Ad. Iste cōicaucrat p̄tinacit hereticus in crimie. vñ dicit glo. hic cōicaucrat in maleficio scz̄ in heresi. 7 iō fuit hereticus. qz̄ sciēter cōicaucrat in heresi p̄ eccliam cōdēnata vt p̄z̄ ex hoc q̄ achaciū quē sciuit p̄pter heresim iā dānatā ab ecclia cōdemnatū noluit reuocare. 7 iō ille anastasi? incidit sciēter in assertionē quā sciuit eē dānatā. q̄re fuit heretic? reputād?. Di. Ex croniq̄ 7 glosis super decret̄ fact̄ appet anastasiū fuisse hereticū iō aliud pone exēplū. Ad. Quintū exēplū adducit nō ad p̄bandū q̄ papa de facto errauit: s̄ ad verificandū q̄ potuit hereticari 7 de prauitate heretica accusari. Nā sic legit in decretis. ij. q. vij. c. nō incōpetent. s̄. cū balaā. romana sinod? ordinauit q̄ simach? papa accusatus accusantiū p̄ponib? r̄nderet. vñ sic legitur ibidē. simach? papa in romana synodo dignitate sua expoliat? p̄statuū p̄stino reddi decernit vt tūc expoliat? veniret ad cām. 7 si ita recte videret accusantiū p̄ponib? r̄nderet digna res visa est maximo numero sacerdotū atq̄ meret effectū. 7 cū postmodū ordinarent quō eēt accusand? p̄refat? papa vt cām dicerz̄ occurrebat: s̄ ab emulis est impedit?. Ex his p̄bis colligit q̄ simach? papa extitit accusat? 7 q̄ iudicio synodali poterat accusari. de quo autē crimine fuerit accusat? explicat glo. dist. xvij. s̄. hinc etiā. dicit q̄ simach? papa p̄fue rat accusat? de heresi. s̄ cū apperet calūnia accusantis fuit postea absolut?. p̄z̄ q̄ ex his q̄ synod? reputauit simachū papā posse de heresi accusari: 7 p̄ hñs papa pōt hereticari. Sextū exemplū ponit de leone quē cōiucit btus hylari? eps pictauiēsis. de illo tñ sūt opiones q̄busdā dicētib? q̄ nō fuit ver? papa anteq̄ in heresim laberet. Septimū exēplū ad p̄bandū q̄ papa pōt hereticari. pbat de Siluestro scdo de quo legit q̄ dyabolo fecit homagizū quē etiā i papatu exns p̄suluit. ex quo arguit q̄ potuit hereticari: qz̄ ois demonū inuocatoz̄ 7 cultoz̄ hñsq̄ cū demonijs societate pestifera pōt hereticā incurrere prauitatē. Octauū exēplū est de plurib? summis p̄fificib? tenentib? cōtra ea q̄ fidei sunt assertōes p̄uas. vide licet de Jo. xxij. ex vna pte: 7 de Nico. ij. alijs q̄ plurib? ex altera: q̄ de paup̄tate xpi 7 apostolorū ei? cōtrariā sniam diffinierūt vñ approbauerūt ab alijs diffinitā: quā sniam p̄dictus Jo. xxij. reprobat manifeste. Ex quo infert q̄ vel Jo. xxij. vel Nico. ij. ex quo alē eoz̄ erravit in fide fuit heretic? reputād?. nā ille eoz̄ q̄ errauit solēniter diffiniēdo alioq̄ ad tenēdum artando p̄tinacit suo errozi adbesit alē eoz̄ errauit in fide 7 fuit heretic? iudicād?. Itē pōz̄

Responso

Quintū exēplū

Sextū exēplū

Septimū

Octauū

nif exemplū de Inno. tertio 7 eodē Job. xxij. q̄ alter eoz errauit. naz inno. t̄tius sicut legit̄ et̄ de celebratōe missarū. c. cū marthe. ponit 7 asserit manifeste q̄ sc̄ti in celo sūt p̄fecte b̄ti 7 q̄ oia eis ad vota succedūt 7 p̄ ōns vidēt deū Itē in li. de p̄tēptu mūdi idē inno. dogmatizat q̄ aie reproborū sūt nūc in inferno vbi q̄uiter puniunt. Job. xxij. docet 7 p̄bat q̄ aie sc̄oz nō vidēt deū 7 q̄ aie reproboz nō sūt i inferno nec an̄ diē ḡnalis iudicij puniunt. cū ḡ d̄dicto rie sūt eē vere nō p̄nt p̄stat q̄ alī istoz errauit. et ita līq̄ apte q̄ papa p̄t errare. Itēz ponit̄ de Jo. xxij. 7 de b̄tō greg. nā sūt ex li. dialogoz b̄ti gregozij clare p̄. ipe s̄s̄r: q̄ aie sc̄oz i celo vidēt deū 7 q̄ aie reproboz puniunt in inferno. Jo. xxij. negat vtrunq̄. ḡ alter eoz errauit. Itēz ponit̄ exemplū de eodē. Jo. xxij. 7 mult̄ alijs sūmis p̄t̄ificibus. q̄ sibi circa rerū p̄t̄in̄ ḡtiam d̄dicūt: nā Jo. xxij. dogmatizat 7 p̄bat q̄ oia de necessitate eueniūt. q̄ oia p̄ordinata sūt a deo. ordinatio aut̄ dei imp̄diri non p̄t. Et̄ 7 p̄pter b̄ in p̄t̄ōe sua q̄ v̄r reproboz. tenz exp̄sse q̄ p̄s in q̄tū hō regno tēpali 7 d̄no v̄l rerū renūciare nō potuit. q̄ d̄ ordinatōez p̄ris fecisset. P̄opt̄ b̄ etiā distinctōez theologoz de potētia dei absoluta 7 ordiata impugnat. P̄opt̄ b̄ etiā dicit q̄ de? n̄c̄rio p̄destinavit elect̄ vitā eternā 7 m̄ime p̄tingēter. 7 ita plāe putat q̄ oia d̄ n̄c̄itate eueniūt. cui t̄n plures sūmi p̄t̄ifices d̄dicūt. ait em̄ Jo. papa. viij. vt b̄ di. viij. c. facientis q̄ p̄culdubio culpā h̄z q̄ p̄t corrigere 7 negligit em̄dare. Ex q̄bus v̄bis colligit̄ euidēt̄ q̄ q̄nq̄ q̄s nō corrigit q̄d p̄t corrigere. 7 ita p̄t corrigere 7 nō corrigere. q̄ nō oia de n̄c̄itate eueniūt. Itē greg. pa. vt d̄ di. lxxiij. c. p̄sentire videt̄ ait. p̄sentire videt̄ errat̄: q̄ dū ad resecāda q̄ corrigi d̄nt: non occurrit. Ex q̄bus v̄bis dat̄ intelligi q̄ p̄t ali quis corrigere et nō corrigere: q̄ t̄n d̄z. 7 p̄ ōns potest corrigere 7 p̄t nō corrigere. Itē leo pa pa vt b̄ di. q. viij. c. negligere. ait. negligere q̄ppe cū possis p̄turbare puerfos nihil aliud q̄ fouē Itē inno. tertio vt b̄ di. de sen. exco. c. q̄to. ait. faciētes 7 p̄sentētes pari pena plectādos catholica dānat̄ auctōritas: eos delinquentibus fauere interp̄tās q̄ cū possint m̄ifesto facino ri defūt obuiare. Itēz inno. papa vt b̄ di. lxxiij. di. c. error. p̄t eadā v̄ba cū eleutherio dicēs. Negligē q̄ppe cū possis puerfos p̄turbare 7c. Itē simach? papa vt b̄ di. eadē di. c. i. ait. mortē em̄ lāguentib? p̄bat infligere: q̄ h̄c cū possit nō excludit. Ecce q̄ sūmi p̄t̄ifices finaliter 7 vocaliter asserūt m̄ifeste q̄ p̄t q̄s facere q̄d

non facit. quod etiam finaliter multi alij pa pe in scripturis suis affirmāt. 7 p̄ ōns fm̄ eos nō oia de n̄c̄itate eueniūt sic asserit Jo. xxij. ḡ vel ille errauit v̄l alij errauerūt: 7 p̄stat q̄ h̄ tāgit fidē. ḡ aliq̄s sūm? p̄t̄ifer d̄ fidē errauit.

Caplm̄ iij. in quo eadē conclusio sc̄z q̄ papa canonice elect? p̄t manēs papa errare a fide? hereticiari hoc probatur. xv. rationibus. Discipul?

Ille qui tangunt

sc̄tissimū patre d̄nz Jo. xxij. volo v̄l q̄ ad tractatū de dogmatib? ip̄ius differre: nūc nō rōnes p̄ assertioe p̄dicta pdu cas in mediū. **Ad.** Papa intrās canonice p̄t an̄ oem̄ renūciationē sp̄taneā nō solū errare: s̄ etiāz p̄auitate heretica fedari: mult̄ rōnib? i scriptur̄ aut̄ etiā fundat̄ assertores p̄ fati p̄bare conant̄. **Pr̄ia** talis est. **Dis pur?** Viator: h̄ns vsuz rōnis nō p̄firmat̄ in gr̄a p̄t d̄ fides errare 7 eidē errozi p̄naciū adberere. q̄ talis p̄t a v̄tate q̄ nō ē nota nec p̄ exp̄ientia certā accepta: nec est sibi demonstratiue p̄ b̄ata si voluerit diuertere 7 ei? d̄iaz opinari. q̄ fm̄ b̄tm̄ Augl. credere null? p̄t nisi volēs. s̄ papa ē pur? viator: 7 nō cōprehēsor. si em̄ eēt cōprehēsor errare nō posset. papa etiā est h̄ns vsuz rōnis (vt cōiter) si em̄ p̄ infirmitatem aut senectutē v̄l p̄ aliquā aliā cām p̄deret vsū rōnis: 7 tunc q̄diu vsū rōnis careret heretica ri nō p̄t. quē admodū pueri amētes 7 dormiētes statu isto durante hereticari nō p̄nt. pa pa insup nō ē cōfirmat? in gr̄a cū possit peccare 7 dānari. ḡ talis papa p̄t v̄tati q̄ nō est p̄ se nota nec p̄ exp̄ientia certā accepta: nec ē sibi demonstratiue p̄b̄ata si voluerit dissentire. **Adulte** autē sunt catholice v̄tates q̄ nec p̄ se sunt note nec p̄ exp̄ientia certā accepte nec sunt pape demonstratiue p̄b̄ate: cū dicat b̄t̄is Greg. fides non h̄z meritū cui rō h̄uana p̄bet exp̄imētū. ḡ h̄mōi v̄tatis? papa p̄t si voluerit dissentire: 7 p̄ ōns p̄auitate heretica poterit irretiri. **Sec̄da** rō est hec. **L̄ d̄stitut?** in officio p̄ q̄d nō n̄c̄rio neq̄ confirmat̄ nec n̄c̄rio augent̄ gr̄a 7 v̄tutes p̄t labi in hereticā p̄auitate si an̄ susceptū officium potuit heretica p̄auitate fedari. hec ē nota q̄ sine gr̄a vel v̄tute nō p̄t aliq̄s viator a p̄auitate heretica p̄seruari q̄ pu? poterat eandē p̄auitatē incur rere nisi p̄deret vsuz rōnis. s̄ in susceptōe p̄palis officij nō n̄c̄rio p̄ferunt̄ gr̄a 7 v̄tutes nec etiā n̄c̄rio tūc augēt̄. ḡ cū papa an̄ susceptū papale officium potuit heretica p̄auitate inuolui. sequit̄ etiā q̄ post susceptū officium si nō p̄diderit vsuz rōnis possit eadē labe fedari. maior p̄z. minor rōne 7 auct̄ib? p̄bat. **Rōne**

Cap. III

Conclusio.

Pr̄ma ratio

Sec̄da ratio

Liber quintus

quidē: q̄ suscipiēs papat' officiū poterit esse i p̄ctō mortali. exnti aut in p̄ctō mortali gr̄e r̄d̄ tutes mīme p̄ferunt neq̄ et st̄ate in p̄ctō mortali augent' r̄tutes in ip̄o. q̄ p̄t̄ p̄tingere q̄ in assūpto ad papatū neq̄ r̄tutes r̄ gr̄e augeant neq̄ tūc p̄ferat' eidē. Qd̄ ēr mult' testionis s̄a etoz videt' ap̄tē p̄bari. br̄is ei greg. vt br̄ di. xl. c. nō loca ait. nō loca vel ordies creatori no stro nos p̄rimos faciūt. s̄ nos aut merita n̄ra bona ei p̄iugūt aut mala disūgunt. Ex q̄b' r̄ bis dat' itelligi q̄ nulla dignitas ecclesiastica absq̄ bonis meritis facit deo p̄rimos ad idēz officiū vel dignitatē assumptos. Ex quo mani feste p̄cludit' q̄ i susceptōe papalis officij gr̄a et r̄tutes nō n̄cōio p̄ferūt neq̄ de n̄citate au gent' cū absq̄ bōis meritis r̄ cū demeritis possit ābitiosus vel aliquo alio crimie irretit' ad of ficū papat' assumi. Sic ēr idē greg. vt br̄ di. p̄dicta. c. nos ait. nos q̄ p̄sum' nō ex locoꝝ vel ḡnis dignitate. s̄ moꝝ nobilitate innotescere debem' nec vbiū claritate. s̄ fidei puritate. r̄ br̄is Ambro. vt br̄ ea. di. c. illd̄. ait. illd̄ aut ad uerte q̄ ex paradisu vir fact' ē. mulier in tra padī sum: vt aduertat q̄ nō loci: nō ḡnis nobilitate s̄ r̄tute vniūsq̄q̄ gr̄am p̄parat' sibi. Et beatus biero. vt br̄ di. p̄fata. c. nō est facile ait. nō ē fa cile stare in loco p̄tri r̄ pauli: s̄z tenere cathe drā cū t̄po regnātū. q̄ binc d̄: nō scōꝝ filij sūt q̄ tenēt loca cōꝝ: s̄ q̄ exercēt opa eoz. Et idēz crisō. eadē di. c. multi. ait. nō facit cathedra sa cerdotē: s̄ sacerdos cathedrā. n̄ locus scificat boiem: s̄ hō locū. Et idē pur recitat' eadē di. c. vltimo ait. nō q̄ maior fuerit in bonore ille est maior: s̄ q̄ fuerit iustior ille maior ē. Ex his ap̄ te p̄z q̄ in susceptōe ecclesiastice dignitat' neq̄ gr̄a r̄tutes n̄cōio p̄ferunt. neq̄ ipas n̄cēe est augeri. Qd̄ ēr p̄ scripturā diuinā p̄bari videt' vt br̄. ij. mach. v. nō p̄t̄ locū ḡtē: s̄ p̄t̄ ḡtēz d̄ns locū elegit. Ex quo sequit' q̄ nō p̄pter di gnitatē p̄latū s̄ p̄pter merita p̄latōꝝ de' ap̄ probauit dignitatē. r̄ iō susceptōe dignitat' n̄ est n̄cēe gr̄am vel r̄tutē infūdi vel augeri. D.

Obiectio Ex illa rōe sequit' q̄ in susceptōe ordinū nec in alicui' dignitat' ecclicie susceptōe gr̄a p̄ferē vel auget'. **Responso** Ad. Ex illa rōne nō sequit' q̄a ex collatōe ordinū gr̄a nō p̄ferē nec auget'. s̄ seq̄t' sic in collatōe baptisimi r̄ alioꝝ sacroꝝ p̄t̄ in dispositionē baptizati. pura si in p̄ctō mortali perisit p̄t̄ p̄tingere q̄ gr̄a nō p̄ferat' nec au geat'. r̄ ita p̄t̄ h̄ accidere i ordinū r̄ cuiuscūq̄ dignitat' ecclicie susceptōe. D. Alias rōes ad ducas. **Ad Tertia rō** ē h̄. q̄ nō est p̄firmat' i fide si vsū h̄ear rōnis: p̄t̄ errare i fide. s̄ papa nō est p̄firmat' in fide. q̄ si eēt p̄firmat' i fide p̄ aliquo donū sup̄naturale p̄firmaret' in fide. s̄

nullū donū sup̄naturale appet collatū pape q̄ qd̄ p̄firmet' in fide. Inī oīa em̄ dona sup̄natu ralia: q̄ de lege cōi puris viatoꝝ b' p̄ferunt p̄ cipua r̄ maxie stabilitia recipiētē in fide sūt gr̄a r̄ r̄tutes theologice. s̄. fides spes r̄ caritas et dona spūs sci. S̄z p̄ illa purus viator mīme p̄firmat' in fide cū illa p̄fectio: r̄ maiora sepe inueniant' in alijs q̄ in papa: q̄ t̄n p̄ ip̄a mīme cōfirmat' in fide. q̄ papa mīme p̄firmat' i fide. r̄ ita nullū donū sup̄naturale collatū ip̄m con firmat' in fide. q̄re i fide p̄t̄ errare. D. Ista rō nō p̄cludit' q̄ p̄bare' p̄ ip̄am q̄ p̄ciliū ḡnale imo tota p̄gregatio fidelīū p̄t̄ errare i fidez. q̄ nullū donū sup̄naturale appet collatū cōci lio ḡnali nec p̄gregatōi fidelīū p̄ qd̄ p̄firmet' i fide cū gr̄a r̄ r̄tutes r̄ dona spūs sci viatoꝝ nō cōfirmēt' in fide: q̄ t̄n inī oīa dona sup̄natu raliter collata p̄cilio ḡnali r̄ p̄gregatōi fideli um noscunt' eē p̄cipua. **Ad Assertores p̄di cti cōcedūt' q̄ rō illa sic vltiter supra non p̄clu dit. q̄ possibile est apud deū nō solū p̄gregati onē fidelīū. s̄ et papā r̄ quēz alīū viatoꝝ ab q̄ dono sup̄naturali aiāz informāte ab errore et heresi p̄seruare p̄ quā p̄gregatō fidelīū vsq̄ ad p̄sumationē seclī p̄manebit immunis: h̄ t̄n debz de p̄sona nec de collegio affirmari nisi i quo vlt' q̄ deus reuelauit q̄ nūq̄ errabit i fide deus aut h̄ reuelauit de p̄gregatōe fidelīū et nō de papa r̄ iō temerariū ē dicere q̄ papā in trās canonice nūq̄ errabit i fide. D. Alias rōnes allega. **Ad Quarta rō** eoz ē h̄. nō mī noꝝis efficacie r̄ r̄tutis respectu act' fidei sūt ecclesiastica sacramēta: q̄ q̄cūq̄ dignitas eccle siastica. s̄ p̄ susceptōne act' fidei (q̄ vocatur sacm̄ eē de baptisimo r̄ eius effectu) null' cō firmat' in fide q̄n postea possit errare i fide. q̄ p̄ susceptōne dignitat' ecclesiastice ēr papalis null' cōfirmat' in fide. Quia rō ē tal. nō min' repugnat' erroꝝ fides r̄ gr̄a q̄ q̄cūq̄ dignitas ecclesiastica. q̄ nō magis p̄firmat' q̄s p̄ dignita tē ecclesiasticā i erroꝝ r̄ heresim q̄ p̄ fide r̄ gra tū: s̄ null' purus viator p̄firmat' in fide p̄ fide et gr̄am q̄n possit errare r̄ infici prauitate her etica. q̄ null' p̄ dignitatē ecclesiasticā ēr papa lē p̄firmat' i fide q̄n postea possit heretica pra uitate sedari. **Sexta rō** ē h̄. tā papa iuste depo sit' q̄ papa q̄ sp̄tē renūciauit papatui p̄t̄ er rare i fide: q̄ papa an̄ depositionē vel renūci atōez sp̄taneā p̄t̄ errare i fide. Antecedēs p̄z: q̄ si papa deposuit' r̄ q̄ renūciauit papatui nō p̄t̄ errare i fide. seq̄ret' q̄ aliq̄s purus via tor: mult' inuolut' p̄ctis ali' a papa nō posset i fide errare. p̄na p̄bat'. q̄ p̄ actū meritorū nō acq̄rit' p̄tās viatoꝝ errati i fide: s̄ tā depositō pape q̄ renūciatio sp̄taneā p̄t̄ eē meritoria**

Inīctā

Responso

Quarta rō

Quia rō

Sexta rō

Probat' q̄na

Obiectio

Responso

Tertia ratio

cu[m] em[?] papa dign[?] depositio[n]e sua depositio[n]em
 acceptat vel p[ro]pter deum sustinet patie[n]ter. in h[oc]
 meret. vñ si Jo. xxi. qñ deponeret de papatu
 amore dei patie[n]ter tolerasset: apud deum meri-
 tum habuisset. pbabile est etiã q[ui] tã symach[us]
 papa q[ui] renu[n]ciã papatu[m] adhebit vñ decim[us] mi-
 lib[us] q[ui] celestin[us] q[ui] renu[n]ciãdo papatu[m] mere-
 bat corã deo. Ergo nec p[ro]positio[n]e nec p[ro]nu[n]-
 ciatione h[ab]m[us] acq[ui]rit[ur] ptas errãdi ð fide. et ita
 papa an[?] depositio[n]e vel renu[n]ciatio[n]e h[ab]et p[ro]tate
 errãdi ð fide. Di. Ista r[ati]o videt[ur] vñã affirma-
 tionẽ falsam accipe q[ui] papa sc[ilicet] possit an[?] depo-
 sitione ð fide errare. nã videt[ur] fm iura q[ui] p[ro]p[ri]o
 papa errat ð fide tãcito e[st] depositus. Ad.
 Ad illã instantiã nonnulli r[ati]o[n]e dicentes. q[ui] du-
 plex est depositio sc[ilicet] ab hoie et a iure. an[?] depo-
 sitione ab hoie p[otes]t papa errare ð fide et hereti-
 cã incur[re]re p[ro]uitate: ð illa ðpositio[n]e p[ro]cedit r[ati]o
 supradicta. q[ui] p[ri]mo effect[us] heretic[us] et postea cõ-
 uersus et sacrificas deo p[otes]t deponi ab hoie et
 depositione merito[n]e acceptare. an[?] depositio[n]em
 nem aut[em] a iure p[otes]t papa ex simplicitate v[el] i[n]g-
 rãtia ð fide errare: s[ed] n[on] hereticor[um] numero ag-
 gregari. q[ui]e h[ab]et a fide ex i[n]grãtia vel simplicitate
 te deuiauerit (si t[ame]n p[ro]p[ri]us e[st] corrigi) n[on] est pa-
 patu p[ro]uatus. s[ed] si p[ro]p[ri]us acit[ur] erro[rum] ð fide adhe-
 rit est ip[s]o facto deposit[us] et de iure oi[um] auct[orit]e nu[n]-
 datus: sed n[on] ab hoie: s[ed] a iure. Di. Adde ali-
 as r[ati]ones. Ad Septima eor[um] r[ati]o est h[oc]. null[us] p[otes]t
 dignitate acceptã indign[us]: illegitime et iniq[ue]
 confirmat in fide. s[ed] cõtingit aliquẽ indignum
 ad papatu[m] ascẽdere illicite et iniq[ue]. q[ui] p[ro]p[ri]o
 onem et simoniã. et p[ro] vias alias impias et iniq[ue]
 g[ra]tis p[ro] papatu in fide nullaten[us] confirmat.
 Octaua r[ati]o eor[um] est bec. Ille stat[us] p[ro] que assu-
 mes ip[s]m confirmat in fide: et in quo nullus p[otes]t
 errare: n[on] est fugiẽd[us] a viro p[ro]fecto: s[ed] toto desi-
 derio appetẽd[us]. q[ui] talis stat[us] vel e[st] o[mn]ino ab oi-
 piculo sp[irit]uali securus vel e[st] min[us] piculosus sta-
 tu in quo n[on] est q[ui]s p[ro]firmat in fide. eo q[ui] p[ro]p[ri]o
 defectu fidei et imp[er]fectio[n]e sit et ad peccãd[um] p[ro]-
 elinor[um]: s[ed] papatus n[on] est appetẽd[us] s[ed] e[st] fugiẽd[us]
 nec min[us] piculosus q[ui] ali[us] status in q[ui]b[us] couẽit
 errare ð fide p[ro]p[ri]o q[ui]d et br[un]o clem[ens] recusauit
 fieri papa. q[ui] p[ro] papatu nemo confirmat in fide.
 Nona r[ati]o eor[um] est. Ille q[ui] ð fide errare n[on] p[otes]t.
 ad diffiniẽd[um] et determinãd[um] dubia q[ui] ð fidem
 emerg[er]e n[on] indiget alio[rum] constituto[rum] in hac
 vita mortali p[ro]p[ri]a sicut q[ui] in geometria v[el] alia
 facultate errare n[on] p[otes]t ad diffiniẽd[um] dubia i[n]
 eadẽ alio[rum] cõsilio mime indigeret. sicut etiã
 q[ui] a gregatio fidelium ð fide errare n[on] p[otes]t alio-
 r[um] q[ui] p[ro]p[ri]o sapiam n[on] req[ui]rit ad diffiniẽd[um]
 illa q[ui] s[un]t cõsona carbolice v[er]itati. sed papa ad
 multa dubia q[ui] circa fide emerg[er]e carbolicam

declarãda et diffiniẽda indiget alio[rum] p[ro]p[ri]a. ali-
 ter em[?] p[ro] dubijs declarãdis et heresib[us] extirpã-
 dis frustra fuissent g[ra]tia cõcilia cõgregata.
 frustra etiã vocaret in sacra pagina eruditos
 g[ra]tis papa p[otes]t ð fide errare. Decima r[ati]o eor[um] est
 bec. ois pur[us] viator q[ui] p[otes]t actuale p[ro]p[ri]o et mor-
 tale ð legẽ cõmittere p[otes]t incur[re]re hereticas
 p[ro]uitate. q[ui] talis p[otes]t dãnabilis excecari. c[ui]s
 vt h[oc] Sap. ij. Adhuc p[otes]t eos excecari. de
 impijs eni[m] ibi scribit[ur]. Excecavit eos malicia
 eor[um]. et ita in tantã deduci poterunt cecitate vt
 carbolicã abneget veritate: s[ed] papa p[otes]t pec-
 catu actuale et mortale cõmittere: fm q[ui] boni
 faci[us] martyr pur legi[us] di. xliij. c. si papa. et si
 mach[us] papa vt h[oc] ix. q. iij. c. alio[rum]. testant ap[er]-
 te. q[ui]d etiã ecclia carbolica insinuat euide[n]ter
 cu[m] p[ro] ipsius sp[irit]uali salute p[ro]ces ad deum fundere
 n[on] desistat. g[ra]tis papa p[otes]t incur[re]re hereticã p[ro]-
 uitate. Undecima r[ati]o eor[um] est bec. illi q[ui] expo-
 nedis scripturis sunt p[ro]ferendi pape p[otes]t erra-
 re ð fide. igi[us] multo magis ille p[otes]t errare ð fi-
 de. nã p[otes]t. Tu q[ui] t[er] p[otes]t locu[m] a mior[um]. Tu q[ui] ille q[ui]
 non p[otes]t errare ð fide p[ro]ferẽd[us] est in expositio-
 ne diuinaru[m] scripturaru[m] illi q[ui] p[otes]t errare. Tu
 q[ui] sic m[er]e d[icit] e[st] veract[us] nullaten[us] p[ro]ponẽd[us]: ita q[ui]
 ð ea q[ui] fidei sunt p[otes]t m[er]eri nullo m[od]o p[ro]ponen-
 dus est illi q[ui] m[er]eri n[on] p[otes]t. ans aut[em] p[ro]bat ap[er]-
 te. nã sic allegat[ur] est p[ri]us fm q[ui] h[oc] in decre[us]
 di. x. c. i. tractatores scripturaru[m] diuinaru[m] in
 expositio[n]e scripture sunt p[otes]tificib[us] summi p[ro]-
 ferendi. dicti aut[em] tractatores p[otes]t errare ð fi-
 de fm q[ui] p[ro] de bro Lipu. et Aug. ac etiã hie-
 ro. p[ro]batu[m] extitit. Origenes tractator diuine
 scripture n[on] min[us] errauit ap[er]te et in hereticam
 incidit p[ro]uitate. g[ra]tis multo magis summi p[otes]t-
 fices q[ui] sepe sunt illitterati et sc[ri]ptaru[m] diuinaru[m]
 scripturaru[m] ignari p[otes]t i[n] hereticã incidere p[ro]-
 uitate. Duodecima r[ati]o bec est. q[ui] p[otes]t de here-
 si accusari et p[ro] heretico p[ro]dẽnari p[otes]t ð fide er-
 rare carbolicas et p[ro]uitate heretica maculari.
 h[oc] pat[et] est de se: q[ui] de crimie q[ui]d q[ui]s non valet
 cõmittere nulla e[st] accusatio. papa aut[em] p[otes]t de
 heresi accusari et p[ro] heresi p[otes]t codẽnari fm q[ui]
 ex supiorib[us] p[ro]bat ap[er]te. g[ra]tis papa p[otes]t hereticari
 papa aut[em] p[otes]t act[us] hereticale cõmittere. p[otes]t p[ro]-
 ex[em]plu[m] de bro marcellino et de siluestro sc[ri]bo.
 g[ra]tis papa p[otes]t hereticari. Tredecima r[ati]o est bec
 De nulla p[ro]sona est licit[us] affirmare ip[s]am non
 posse errare ð fide de qua ip[s]am n[on] posse erra-
 re neq[ue] p[ro] scripturã sacra nec p[ro] doctrinã eccles-
 sie v[el] sc[ri]ptor[um]: neq[ue] p[ro] r[ati]o[n]e in dicta doctrinã fun-
 datã p[otes]t o[mn]idi. s[ed] q[ui] papa non possit errare ð fi-
 de nullo p[ro]dictor[um] modor[um] p[otes]t o[mn]idi. si em[?] poss[et]
 o[mn]idi optie p[ro]bare p[ro]p[ri]as auct[orit]es saluatoris.
 Globiscu[m] sum oib[us] dieb[us] vsq[ue] ad cõsummatio[n]e

Decima ratio

Undecima r[ati]o

Duodecima r[ati]o

Deciatertia r[ati]o

Instantia

videt

Septima ratio

Octaua ratio

Nona ratio

Liber quintus

uem seculi. **Zu. xxij.** simo ecce satanas expeti
uit vos vt cribaret sicut triticu. ego aut roga
ui p te vt no deficiat fides tua et tu aliqn puer
sus p firma frs tuos. sed p illas auctes no po
test ondi q papa no possit errare p fides. no p
pma. q auctas no intelligit de papa: cu vaca
te sede nullus sit papa. et ita no dicit rps p pa
pa. sed p ecclia militate vobiscu su oibus die
bus vsq ad psumatione seculi. Itē rps non
solu intellexit se pmasuru cu ecclia militate vs
q ad psumatione seculi p fide solumo. s etia
p caritate et bona vita. Costat aut q rps non
est cu papa p caritate et bona vita: cu papa sit
nephari. et caritate crns. g de papa no debet
nba pdicta intelligi. Nec scda auctas potest
de papa intelligi vt rps rogauerit vt fides pa
pe no deficeret. Tu q: sedes aplica sepe vacat
et tn tuc no deficit fides p q rps rogauit. Tu
q: papa pot renuciare papatu vel deponi et
postea p fide errare cu nullo tpe deficiat fidel
p q rogauit rps. Verba no pdicta dicit rps vs
bro petro p psona ipius petri. q: fides eius fi
naliter no defecit. Is ad rps defecerit. ppr qd
dicit sibi rps. Et tu aliqn puerus. postq scilz
fides tua defecerit g tu ad fide redies p firma
frs tuos. Eade etia nba scilz ego p te rogau
vt no deficiat fides tua. dicit rps petro p con
gregatoe fidelium. q: fides petri fuit et est in co
gregatoe fidelium absq intruptoe vsq ad psum
atione seculi duratura. na fides quam brns
petrus tenuit pdicauit et docuit nuq deficiet
sed in aliqbus xpianis clericis vel laicis viri
vel mulieribus vsq ad fine seculi remanebit.

Decimaquarta ro

Quartadecima ro est h. q pot hereticorum
heresis fautor et defensor exister: pot heretica
pauitate fedari: imo talis heresiarcha est ees
sendus. teste vrbano papa q vt h. xxij. q. iij. c.
q alioz ait. Qui alioz errore defendit multo
est danabilior illis q errat. q no solu ille errat
sed etia alijs offendicula erroris pparat et p fir
mat. vn q: mgr erroris est no tm hereticus sed
heresiarcha dicendus est. s papa pot hereticoz
pauitatis heretice fautor et defensor exister.
qd p duo exēpla pbat. Primu est de anastasio
q fuit fautor forini et achacii hereticoz. fm
q h. di. xix. c. anastasio. Scdm exēplu ponit
aliqui de Jo. xxij. qui nicolai tertij et decretal
sue que incipit. Exijt qui seminat. necno et cle
metis. xi. et decretalis sue que incipit. Exiuit
de paradiso fautor fuit aliquado et defensor. et
tamē i dictis decretalib. exijt et exiuit plures
hereses de pauprate xpi et aploz eius necno et
de voto abdicatois ppetatis oim tempaliuz
in spali et etia in coi loquendo ptinent vt no
nulli dicunt et scribunt. **D.** Isti maliciose ptra

dnz Jo. xxij. pcedunt nitunt em qvel fuit vel e
heretic monstrare. **Ad.** Volo te scire q no
nulli putat no maliciose: s vacit et infallibilit
demonstrat q Jo. xxij. vel fuit vel est mo here
tic. q vt asserunt nulla pot tergiversatioe ne
gari qn doctrina sua de pauprate xpi et aploz
ei et de abdicatoe ppetatis oim tpalium in
spali et etia in coi: et de pauprate euagelica do
ctrine Nicolai tertij et alioz sumoz potificu
aduerset. cuz g oia pdicta ad fide ptineat vel
ad bonos mores necesse est q altera istaz do
ctrinaru contineat sub heretica pauitate. aut
g doctrina Jo. xxij. est heretica: aut doctrina
Nicolai tertij et alioz sumoz pontificu cuz
eo p cordantiu circa pdicta: est heretica. si do
ctrina Jo. xxij. est heretica. cu em diffinuerit
solent ea ee tenenda: sequit q ptinat et here
tic est censend. Si aut doctrina nicolai ter
tij et alioz sumoz potificu e heretica. g Jo.
xxij. qn ea p declaratione sua solennit appo
bavit et multipliciter madauit fuit heretic repu
tad. q pauitatis heretice defeso: et fautor. vn
nonnulli ex pdicti formant decimam qnra roes sic.
Qui circa ea q fidei sunt e sibi hpi su pot erra
re circa fide. papa aut pot circa ea q fidei sut
ee sibi hpi su. hac pbat p exēplu de Jo. xxij. q
sibi su inuenit cu pu appobatur doctrina ni
colai tertij de pauprate xpi et aploz eius: et de
abdicatione proprietatis xpi omnium tpalium
in speciali et in coi: et postea contradicit eidez

Decimaquarta

Cap. iij. in quo ponit opinio q in pparatu arguit p
bando q papa canonic electus non pot manens pa
pa errare a fide et heretica ri. Et hoc probatur octo ra
sibus ad quas respondetur caplo sequenti. **Discipul.**

Samuis ratões

Cap. iij

q q impugnare vident sacratissimu
piem nrm dnm papa no pote con
cludere Is sunt difficiles ad soluēdu (de quaz
soluēdoe sollicito cogitabo) tm alie qda effica
ces appent. vn et pbabile mihi videt q no est
ipossibile q papa pmo intret canonic et post
ea efficiatur heretic. veru q: vitas exagitata
magis splendescit in luce: peto vt in su alle
gare nitaris. **Ad.** Pro assertioe sua quaz
(vt h. Jo. xxij. et etia frat. B. (vt ferē) mul
tis modis arguit. Primo sic. In illa coitate
no pot ee iudiciu certu sine vacillatioe de du
bys q emergunt circa q dubia et fundamēta eo
ru qliber i illa coitate crns pot errare. s in ec
clesia militate est iudiciu certu absq vacilla
tioe de dubys q circa fide emergunt. alit ei nul
li determinatio diffinitio seu declaratio eccle
sie militatis circa ea q fidei sut ee firmi ad
beredu. q illi q pot errare no e indubitata s

Prima ratio

de credendū. ḡ non qlibet in ecclia militante
 pōt errare. ḡ est aliq̄s in ecclia militate q̄ erra
 re nō pōt ⁊ nō alius q̄ papa. ḡ papa circa ea q̄
 fidei sūt nō pōt errare. **Sēdo sic.** Ille ad que
 sūt oēs cāe fidei deferēde nō pōt ⁊ fidē errare
 nec hereticā incurrere prauiatē. s̄ si q̄s erra
 uerit ⁊ fidē de his q̄ fidei sūt recte diffinire nō
 poterit sed ad sumū pōtificē sūt oēs cāe fidei
 deferēde ⁊ diffinēde p̄ ip̄m. **xxiii. q. i. c.** quoti
 ens ex de bap̄tismo. c. maiores. ḡ papa errare
 nō pōt p̄tra fidē. **Tertio sic.** **Lui?** scripture i
 ter scripturas canonicas p̄putant p̄tra fidez
 errare nō pōt. q̄ q̄ pōt ⁊ fidē errare pōt a fide
 libus reprobati. aucte aut̄ reprobata reprobā
 tur scripta eius. ex de hereti. cū celestin?. scrip
 ture aut̄ q̄ reprobati p̄nt nō sunt inter catholi
 cas scripturas numerāde. ille ḡ cui? scripture
 sūt cēsende canonice ⁊ fidē errare nō pōt. scri
 pture aut̄ pape ⁊ decretales ei? int̄ scripturas
 canonicas nūcupant. teste Aug. q̄ li. ij. de do
 crina xp̄iana. pur b̄ di. xix. c. in canonicis. aut̄
 in canonicis scriptur̄ eccliarū catholicarū q̄
 plurimū diuinarū scripturarū solertissim? in
 dagato: aucte sequat̄ inter q̄s sane ille sūt: q̄s
 aplica sedes h̄ret ab ea accipe: m̄ rucit epl̄as
 cui etiā p̄cordat agarbo papa pur b̄ eadē di.
 c. sic oēs. oēs aplica sedis functiones accipiē
 de sūt tanq̄ ip̄ius dīna voce petri firmate. er
 go papa cui? scripta sūt tā auct̄ica p̄tra fidē
 errare nō pōt. **Quarto sic** nō minori auctoz
 tatis dignitatē scitatē firmitatē putād? est sum
 m? pōtifer in noua lege q̄ fuerit sacerdos sū
 m? aut iudex in veteri lege sed summus pōti
 fer aut iudex in veteri lege tante fuit auct̄is ⁊
 firmitatē habēd?: q̄ nulli licebat de ei? diffini
 tione aut iudicio in q̄cūq̄ cā ardua dubitare.
 vel ei q̄si p̄ire teste ip̄o deo q̄ vt b̄ deuro. xvij.
 dixit p̄plo vniuerso si difficile ⁊ ambiguū ap̄
 te iudiciū eē p̄peteris ⁊ iudiciū intra portas
 tuas videris v̄ba variari. surge ⁊ ascēde ad lo
 cum que elegerit dñs deus tu? veniesq̄ ad sa
 cerdotes leuitici gñis ⁊ ad iudicē q̄ fuerit illo
 tpe q̄ resq̄ ab eis q̄ iudicabūt tibi iudiciū vita
 te ⁊ facies quodcūq̄ dixerint q̄ p̄sūt loco que
 elegerit dñs ⁊ docuerint te iux̄ legē eius seq̄r
 q̄ siniam eoz: nec declinabis ad dexterā: neq̄
 ad sinistram. q̄ aut̄ sup̄bierit nolēs obedire sa
 cerdotis impio. q̄ eo tēpe mis̄trat dño deo tuo
 er decreto iudic̄ moriet̄ hō ille et auferes ma
 lū de ist̄: cūctusq̄ p̄pls audiēs timebit vt nul
 lus deinceps intumescat sup̄bia. **Ex his v̄bis**
 colligit̄ q̄ in veteri lege dignus erat morte q̄
 in quacūq̄ cōclusiōe difficulti ⁊ ambigua sacer
 dotis ⁊ iudicis impio mime obedisset. **Ex quo**
 sequit̄ q̄ nulli dubitare licebat an sacerdos ⁊

iudex recte diffiniuisset ḡ multomagis in no
 ua lege q̄ p̄fectio:zel noscit̄ h̄re mistros nulli lz
 dubitare catholico an papa d̄ i q̄stioe fidei re
 cre diffinit q̄ nō eēt verū si papa ⁊ fidē posset
 errare. **Di.** Auctoritas deuro. allegata nō
 videt̄ ad p̄positū. q̄ illa nō loquit̄ de cā fidei.
 s̄ de causis ciuilib? ⁊ criminalib?. **Ad.** Hoc
 nō impedit rōem q̄ ille de cui? iudicio in cau
 sis criminalibus ⁊ ciuilib? nō est aliquat̄ du
 bitandū. de eius etiā iudicio in causa fidei est
 nullaten? trepidandū. nā q̄ in b̄mōi causis nō
 pōt errare ⁊ in cā fidei errare nō poterit. eo q̄
 ois q̄ ⁊ fidē pōt errare ⁊ in alijs poterit deuia
 re cū erratib? in fide xp̄i: in alijs mime sit cre
 dendū. q̄ sicut sacri canones p̄stant̄ infide
 les ⁊ heretici nec iudicare nec testimoniū fer
 re in causis fidelius valēt quoquomodo. **Di.**
 De hoc postea collocutionē tecū hēbo ido ad
 alias rōnes transi. **Ad.** Quito sic arguitur
 cōstitutus in dignitate q̄ huic p̄fert innocen
 tie sanctitatē hereticari nō pōt sed papat? cō
 fert pape innocētie scitatē. teste symacho pa
 pa q̄ vt b̄ di. xl. c. nō nos. ait. q̄s sc̄m̄ dubitet
 esse que apex tate p̄tatis extollit in quo si des
 sint bona acq̄sita p̄ meritū sufficiūt q̄a loci p̄
 decessore testat̄. aut em̄ claros ad hec fastigia
 erigit aut q̄ erigunt illustrat. **Ex his v̄bis** itel
 ligit̄ q̄ que dignitas papat? extollit ⁊ si ma
 l? pus extiterit scitate illustrat quare nisi re
 nūciauerit papatui hereticari. nō pōt. **Sexto**
 si papa ⁊ fidē pōt errare: ⁊ heretica infici pra
 uitate eadē rōe ⁊ multo fortius quilz xp̄ianus
 poterit heresi dānari. vbi aut̄ qlibz de aliquo
 collegio hereticari pōt etiā totū collegiū he
 reticari valebit. q̄re sequeret̄ q̄ tota gregas
 tio fidelium pōt incurrere hereticā prauiatē
 quod doctrine euāgelice aduersat̄ apte. **Se**
 ptimo sic. q̄ pōt errare ⁊ fidē pōt p̄tra p̄cepta
 aliqd̄ impare. ei aut̄ q̄ pōt ⁊ diuina p̄cepta im
 perare nō est nccē in oibus obedire. q̄ fm sen
 tentiā bri petri act. v. potius obediēdū ē deo:
 q̄ ⁊ deū iubēti. **Si ḡ papa pōt errare ⁊ fidem**
 nō est nccē pape in oibus obedire. q̄ sacris
 canonib? obuiare videt̄. greg. em̄ vt b̄ di. xix.
 c. nulli ait. nulli fas est vel velle vel posse trās
 gredi aplice sedis p̄cepta. ⁊ idē greg. vt h̄etur
 di. xix. c. i. p̄ceptis aplicis nō sup̄bia resistat s̄
 p̄ obediētā que a scā romana ecclia et aplica
 aucte iussa sunt salutifere impleant̄. **Ex his v̄**
 bis p̄ q̄ p̄ceptis pape est in oib? obediēdū et
 p̄ p̄ns errare nō pot. **Octauo sic.** si papa pōt
 hereticari posset ab hoīe iudicari: s̄ papa non
 pōt ab hoīe iudicari sicut sacri canones arte
 stant̄. ḡ papa hereticari nō potest.

Secunda ratio

Tertia ratio

Quarta ratio

Quinta rō

Sexta rō

Septima ratio

Octava ratio

Libertus quintus

Capitulum v. in quo ponuntur rationes ad precedentes quaestiones. Discipulus

Cap. V

Quaestiones illae

videantur mihi difficiles: tamen conclusio neque assentire. unde qualiter respondeat ad eas declarata. **Ad primam** eorum respondeat quod illa coartate quae non est sibi ipsi relicta, sed est prebata ab eo qui errare non potest, potest esse iudicium certum de dubiis. Item quilibet de illa coartate sigillatim potest sit errare: hoc quod nullus eorum spualiter prebatur, quoniam possit errare sicut coartate preseruat. sic est de ecclesia militate, quod quilibet in ecclesia militate in manu consilii sui relinquitur ut secundum suae voluntatis arbitrius manere possit in fide gratia affinitate diuina vel a fide catholica deuiare. coartate autem christiano sic preseruat a deo quod si vnus a fide exorbitauerit alius firmus in fide diuino munere permanebit. unde si papa non fide errauerit alius christiano vir vel mulier nime a fide recedat. **D.** Nonne talis modus arguendi valde quod quilibet christiano potest errare non fide, sed tota christiano coartate potest errare non fide. **Ad.** Talis modus arguendi (ut multi dicunt) non est fallacia figure dictiois quod sepe a nomine quod non est collectiuum ad nomen collectiuum est fallacia figure dictiois sic beatus quilibet de populo potest sustentari in vno pane in die, sed populus potest sustentari in vno pane in die. Et sicut hic vtraque potest sustentari potest esse vera. **D.** Non placet mihi quod circa rationalem sciam te diffidas, id est refer quod ad alias rationes respondeat. **Ad secundam** ad secundam rationem respondeat quod quibus ad hereticum cause sint nime deferende ad illud tamen quod hereticus potest fieri antequam efficiat hereticus sunt cause fidei deferende. Et id est quod possit in prauitate labi hereticam antequam tamen labatur sunt cause fidei deferende ad ipsum, sed si hereticam incurrerit prauitate tunc non est ad ipsum quaestio fidei deferenda. **Ad tertiam** rationem dicitur quod ille scripture et decretales pape inter scripturas canonicas sunt autenticas et veneratone dignas sunt recipiende quod scripture diuine aut sacris auctoribus patrum sanctorum non inueniunt aduersus et de huiusmodi sanctionibus: scripturis et epistolis pape loquitur Augustinus et agatho papa et alii sancti patres. scripture autem et epistole pape quod sacre pagine et sacri dogmatibus dicitur sunt a cunctis fidelibus respoude. teste gratiano qui dicitur. c. h. autem ait. h. autem scilicet quod decretales paris auctoris sint cum canonibus intelligendum est de illis sanctionibus vel decretalibus epistolis in quibus nec precedentium patrum decretis nec euangelicis preceptis aliquid contra inuenit. et ibidem quod ergo ait. **D.** Illicite et non canonicis: sed decreta predecessorum et successorum suorum hec rescripta dedit. ut probat felix et gelasius qui acba-

ciu an anastasio excoicauerunt. et homicida qui ab ipso anastasio tertius eundem achaciu postea danauit. id est a romana ecclesia repudiat et a deo percussus esse legitur. Et his rationibus colligitur quod papa potest scribere decretales quae non sunt a catholicis acceptade. quod quidam exemplo probare conantur nam decretales seu etiam scripta Jo. xxij. decreta libus et rescriptis gregory. ix. inno. iij. alexan. iij. nicolai. iij. et clemetis. v. Et quoniam aliorum summorum pontificum et ad ea que ad dogmata fidei spectant: obuiat et repugnat. Quia autem non sunt a catholicis recipienda. sed vel scripta Jo. xxij. vel predictorum summorum pontificum sunt a catholicis respouenda. **Ad quartam** rationem respondeat quod summo pontifici in veteri lege et iudici oportebat omnes in talibus difficultatibus et ambiguis obedire quando iuxta legem diuinam et veritate iudices iudicabant si autem non diuinam legem aliquid precepissent non fuisset obediendum eisdem. sicut ex li. de iure. c. xij. et xvij. colligitur euidenter. **Ad** autem sacerdotes summi veteris legis et indices principales poterant contra legem dei iubere et non fidei veritate errare. constat ex hoc quod plures eorum a veritate iudicij et fidei deuiauerunt sicut per plura exempla possit ostendi quod plures summi pontifices sacerdotes circa tempore machabeorum legem domini reliquerunt. Elias enim sacerdos obediens regi achaz non legem exstruit altare sic beatus iij. regum. xvi. Summi etiam sacerdotes tempore christi in multis non legem errauerunt. iudices etiam hebreorum nonnulli post iosue non legem egerunt et omnes reges proter dauid ezechiam et iosiam idolatriam commiserunt: quare et summi sacerdotes et iudices in veteri lege non legem potuerunt iubere: in quo etiam non erat obediendum eisdem et nihil est de summo pontifice tenendum quod errare potest non legem diuinam si tamen non errauerit eius est standum sententia. **Ad quintam** dicitur quod papatus officium non necessarium consistit suscipiendi scitatem. plures enim summi pontifices in officio exites flagitia enormia commiserunt. **Ad** etiam marcellinum ydolatrauit. Anastasius sanctos heresim fauoriam hereticorum incurrit. Stephanus papa formosus papa defunctus persequebatur iniquos ordinaciones eius irritas discernendo. **Ad** etiam corpus formosi in scilicet positum et papali veste exutum laicali habitu induit et duobus digitis dextere eius abscessis manibus eius in tiberim amputari precepit. Sergius iij. papa formosum papam de sepulchro extractum et in sede pontificali habitu sacerdotali indutum ipsum decolori precepit et in tiberi iactari: omnes per formosum papam ordiarios deordinauit iniquos. Jo. iij. venator et lubricus seminas publice tenuit iobanni diacono cardia li nassu et cuida subdiacono manum amputari precepit quod tandem extitit papa tu puatus. **Ad** septimum deperdatam primam

Ad quartam

Ad 2am

Ad tertiam

Ad quintam

Opinio

Prima ratio

Secunda ratio

Tertia ratio

Quarta ro.

Ritudo ad decre
tum symachi

Ad sextam

Ad septimam

Ad octavam

ecclesia sci petri iohanni cardinali diacono ocu
los eruit. siluester scds demones i papatu psu
luit. liquet qd papat no pferet innocetie scrti
tate. Ad decretu at symachi rndet qd neqz
symach papa intedit astruere qd nemo possit
ee papa nisi scrtus: cu pster multos scelestissi
mos viros fuisse i summo potificio residetes.
svult asserere symach papa qd ad papat offi
ciu sublimat psumedus est ee scrtus. etia licz
pnt fuisse mal nisi dnu evideter appeat. 7 io
non dicit ipm esse scrtm. s qs scrtm ee dubiter?
qst dicat nemo dz dubitare male suspicado: s
psumere qd assumpt ad papatu sit scrtus: nisi
dnu psterent evidenter. 7 sic exponit glo. ides
dices. 7 si qnqz fore apli no eent boni semp p
sumunt ee boni. obncies in dnu ait. s none in
dnu est. xix. di. anastasi. 7. xvi. di. c. i. s. nunc
aut. ad qua obiecroz rndes ait. s tm no dz hic
q scrti sunt: s q scrti psumunt donec dnu pster.
7 infra qd hic dz qd psumunt semp bnfacere: in
telligit de his q bn pnt rectori ad bonu 7 ad
malu: qd semp in dubio p ipsius facto psumit.
s certe b ide est in quolibet sacerdote. vt. xiiij.
q. iij. ab sit. 7 eadez di. c. i. 7. xvi. q. i. si clericat?
mdeo. hoc verbu e: s tm b magis psumit p pa
pa vt. xxiij. di. c. xi. Un sacrilegiu instar cet di
purare de facto suo. vt. xvij. q. iij. c. q autem.
Ad sexta rone rndet sic ad prima qd no est
vlicer veru qd qlibet de collegio pot errare
q totu collegiu pot errare. sed qnqz collegiu
spaliter pseruat. si etia dns aliqs tpalis possz
aliqd monasteriu pseruare ipediendo oes siml
ocidi: quis nullā vnā singlarē psonā qd diu
eent multi veller defendere. s3 si contingeret
oes occidi pter vnu: illuz defenderet quousqz
ali? sibi in eode monasterio iugeret. 7 ex tunc
illu sibi ppi relinqret: talis dns monasteriu cō
seruaret 7 tm nullū de monasterio cōseruaret
nisi tm ad tps. Ad septimā rone rndet qd no
est obediēdu pape si aliqd pcpit d legem dei
vel bonos mores. si em pcepit fornicari aut
ydolis imolare vel demones inuocare aut sic
de xpi negare vel aliqd de se malū: no eet sibi
obediēdu. sacri aut canones loquunt in ca
su in quo papa pcpit aliqd licitū ad suuz spe
ctans officiu. Ad vltimā respondetur qd in
casu potest papa iudicari ab homine.

Cap. vi. vbi pponit scda qstio hui? libri scz veru col
legiu cardinaliu possit heretica prauitate maculari. Oz
no dece rōnt? sic pbat: ad qs rndet ca. viij. hui? Di

Cap. VI.

Est predicta de

papa cupio scire quid de collegio
cardinaliu sentiāt litterati an scz
omnes existiment qd collegiu cardinaliu pos

sit heretica prauitate respersi. Ad. De hoc
sūt opiniones dñe. nā aliq arbitrant q totuz
collegiu cardinaliu hereticari nō pot: huius
opinionis videt ee frater g. q (vt a qbusdam
de ordine frim minor audiu) h in quoda pro
cessu facto d frēm. Ad. Asserit manifeste.
Pro hac aut assertoe multis modis arguitur.
Primo sic eccla romana hereticari nō potest
xxiiij. q. i. ca. pudeda. 7. c. a recta. 7. c. meoz. vbi
dicit sūt? papa. Ad eoz sū sub illi? noie pside
re ecclie: cui? pfectio a dño iesu xpo glificata ē
Et cui? fides nullā heresim vnq fouet s omis
qdē hereses destruit. ista aut ecclia (cui p fuit
sirtus) fuit ecclia romana. q ecclia rōana her
eticari nō pot: s illa romana ecclia nō est pap
pa. q: papa p fuit romane ecclie. null? aut sibi p
si pesse pot. q papa nō est romana ecclia: q her
eticari nō pot. nec vlis ecclia est romana ec
clesia: q romana ecclia est mgra aliarū ecclia
rum 7 caput. vlis aut ecclia nō ē caput aliarū
eccliarū. s est totū corp? nec pot dici q roma
na ecclia est ppls roman? vel clerus cū poplo
vel tot? cler? pprehēdes totū collegiu cardia
liū tanq pte. naz ad romanā eccliam spectat
de alijs ecclijs ordinare sic ex sacris canonib?
colligit evideter. h aut nō pmet ad pplm ro
manū: nec ad clerū 7 pplm. nec ad totū cleruz
romanū q pprehēdit collegiu cardinaliu tāq
pte. q p eccliam romanā solūmō collegiu car
dinaliu dz intelligi. 7 p pns idē collegiu here
ticari nō pot. Secdo sic. sedes aplica hereti
cari nō pot teste eusebio papa q vt h. xxiij. q.
i. c. in sede. ait. In sede aplica et maculā semp
est fuara catholica religio. sedes aut aplica n
est papa q p fidei aplice sedi: nec est pplus ro
manus nec clerus. q est collegiu cardinalium
q collegiu cardinaliu hereticari nō pot. Ter
tio sic. Illud collegiu qd solūmō (7 nō aliud)
habet prātem eligēdi summū potifice qui est
caput ecclie hereticari nō pot q: si illud colle
gium esset hereticū esset puatū. prāte eligēdi
summū potifice. q: heretici summū potificem
nō debent eligere. 7 p pns tota ecclia careret
potestate eligēdi summū potificem quod est
incōueniens reputandū. sed ad solū collegiu
cardinaliu spectat potētia eligēdi summū po
tificem vt ex decreto nicolai pape quod ponit
tur di. lxxix. colligit. q collegiu cardinaliu her
eticari nō potest. Quarto sic. illud collegiu
ad quod spectat papaz si exorbitauerit a fide
corrigere 7 iudicare nō pot cōtra fidē errare.
quia si pot d fidē errare nō est papa eozū sub
iectus iudicio. immo etiam ali christiani non
essent necessario eoz subiecti iudicio in causa
fidei: quia posset ab eis si errarent appellare.

ergo multo forti? papa nō eēt eoz subiect? iudicio. s̄ collegiū cardinaliū pōt de papa beretico iudicare. qđ p̄bat exēplo eoz. qz Anastaſiū ſecūduū vt h̄. xix. diſt. repudiauerūt. p̄pter bereticā p̄auitatē. illi aut̄ fuerūt cardinales. q̄ ad cardiales ſpectat papā de p̄auitate beretica iudicare. 7 p̄ dñs collegiū cardinalium bereticari nō pōt. Quinto illud collegiū bereticari n̄ p̄t quo bereticato collegio tota mltitudo xpianoz bereticaret. qz vt h̄. vi. q. i. c. verū. capite languente faciliſ reliq̄ mēbra corporis inficiunt. collegiū aut̄ cardinaliū eſt caput xpianitatis. q̄ bereticato collegio cardinaliuz faciliſ bereticaret tota xpianitas. s̄ tota xpianitas bereticari nō pōt. q̄ collegiū cardinaliū bereticari nō pōt. Sexto ſic. ſi collegiū cardinaliū poſſet bereticari multo magis quodlibet aliud collegiū pōt bereticari. 7 ita nullū eēt collegiū xpianoz qđ nō poſſet bereticā p̄auitatē icurrere. q̄ tota xpianitas pōt beretica p̄auitate reſpergi. qđ eſt mime p̄cedendū. q̄ collegiū cardinaliū bereticari nō pōt. Septimo ſic. Illud collegiū bereticari non pōt cui null? xpian? in his q̄ fidei ſunt audet reſiſtere nec d̄ ipm̄ fidē catholicā defendere. qz tali collegio bereticato tota fides piclitaſ retur. s̄ collegio cardinaliū null? audet in his q̄ fidei ſunt reſiſtere xpian? nec d̄ idē collegiū aliqđ rāgēs fidē defendere. q̄ r̄c. Octauo ſic Collegiū cardinaliū eſt nobilit? 7 dign? collegio epoz. nā cardiales in romana curia ipſis p̄ferunt. s̄ collegiū ipoz epoz bereticari non pōt. qz collegiū ipoz epoz ſuccedit collegio aploz qđ bereticari nō potuit. q̄ nec collegiū epoz pōt bereticari. 7 p̄ dñs multo forti? nec collegiū cardinaliū. Nono ſic. Illud collegiū qđ de hereſi accuſari nullaten? pōt nō pōt bereticari. s̄ collegiū cardinaliū accuſari nō poſt de hereſi niſi ab inferiorib?. inferiores aut̄ ſupiores accuſare non p̄nt ſm̄ canonicas ſanctiones. q̄ collegiū cardinaliū de hereſi accuſari nō pōt. 7 p̄ dñs bereticari neq̄t. Decimo ſic. Illud collegiū in cui? fide ſaluant ſimplices bereticari nō pōt. qz illo bereticato collegio ſimplices ſaluari neq̄rent. s̄ ſimplices ſaluant in fide maior. int̄ maximos aut̄ maximi ſunt cardiales. q̄ ſimplices ſaluant in fide cardinaliū. q̄ collegiū cardinaliū bereticari nō p̄t

Cap. vii. in quo ſm̄ opinione alioz ad oppoſitū arguitur decē rōnib? p̄bando qđ collegiū cardinaliū poſt ſit heretica p̄auitate ſedari. ad q̄s r̄ndet. c. ix. hui? Di.

Cap. VII.
Opinio ſecūda.

Arra aſſertiones
n̄ p̄uā cū mortuis ſuis Ad. Quidā indubitanſ tenēt qđ collegiū cardi

naliū in fide eſt nullatenus cōfirmatū. ſic nec colligiū monachoz 7 alioz clericoz. 7 iō bereticari pōt. nec eſt certū qđ nūq̄ cōtra fidē errabit. ſicut nec eſt certū qđ errabit d̄ fidē. Iſti aſtores hanc aſſertionē multis rōnibus fulcire nitunt. Quarū p̄ma eſt h̄. nulli p̄ticulari collegio p̄ ſummū pōtifice volūtariē 7 ad placitū inſtituto d̄z attribui. qđ d̄ fidē errare nō poſt. Quia qđ aliqđ collegiū d̄ fidē errare non poſſet. aliter p̄bati nō pōt niſi qz xps p̄miſit ſi delibus catholicā fidē vſq̄ ad finē ſeculi p̄maſuram. Verba aut̄ xpi p̄mittētis fidē vſq̄ ad finē ſeculi p̄maſurā de nullo collegio p̄ticulari a ſūmo pōtifice inſtituto debēt intelligi. q̄a xps p̄miſſionē ſuā in ordinatōe ſūmi pōtificis nequaq̄ inſtituit. collegiū aut̄ cardinaliū eſt collegiū p̄ticularē a ſūmo pōtifice volūtariē 7 ad placitū inſtitutū. Nec a xpo nec ab apoſtolis legit̄ inſtitutū. eo qđ nec in ſcriptura ſac̄ nec in geſtis aploz de cardinalib? aliq̄ mētio repit̄. Ergo temerariū eſt dicere qđ collegiū cardinaliū nunq̄ d̄ fidē errabit. Secūdo. Illud collegiū quod ſumus pōtifer pōt deſtruere vſq̄ caſſare nō eſt illa ecclia q̄ errare nō pōt. qz illa ecclia que nō pōt errare nō pōt eē nulla. xxiij. q. i. putāda. 7 p̄ dñs a ſūmo pōtifice deſtrui et caſſari nō pōt. ſumus aut̄ pōtifer ſic collegiū cardinaliū inſtituit ita poſſet illud collegiū deſtruere vel caſſare. qz poſſet cardinalib? moriētib? alios mime ſubrogare nec in hoc dice. ret̄ p̄cepti diuini tranſgreſſor. eo qđ de cardialibus creādis nullū inuenit̄ p̄ceptū diuini. q̄ collegiū cardinaliū nō eſt illa ecclia q̄ d̄ fidez errare nō pōt. Tertio ſic. Illa ecclia q̄ d̄ fidē errare nō pōt p̄ tpa aploz n̄ incepit. qz ecclē q̄ erat t̄pib? aploz p̄miſit xps ſe cū ea vſq̄ ad finē ſeculi p̄maſurū cū d̄. mat. vſq̄. vobis cū ſuz oibus dieb? vſq̄ ad p̄ſumationē ſeculi. In quibus v̄bis xps inuit̄ māiſte. qđ ab illo t̄pē vſq̄ ad finem ſeculi nunq̄ ecclia a fide catholica eſſet reſeſſura et illa ecclia que errare nō poſt poſt tempora apoſtolorū nequaq̄ incepit. collegiū autē cardinalium poſt tempora apoſtolorum incepit. ergo collegiū cardinaliū nō eſt illa ecclia. que contra fidē errare nō poſt. Quarto ſic. Illud quod eſt inferius papa nō eſt ecclia que contra fidez errare non poſt. quia ſicut papa cōtra fidē pōt errare. ita omne collegiū inferius ipō poſt cōtra fidē errare. collegiū autem cardinaliū eſt inferius papa. ergo pōt cōtra fidē errare. Diſci. Per hanc rōnem. p̄baretur. qđ tota cōgregatio fidelium poſt contra fidē errare. quia tota eſt inferior. papa. Ad. Reſpondet qđ non p̄cedit rō de tota congregatōe fidelium. quia qu

Prima rō

Secūda rō

Tertio rō

Quarta rō

Obiectio

Reſpōſio

sedes apostolica nō vacat tota congregatō fide-
 lium nō est inferior: papa: q̄ p̄bēdit papaz
 sed tota fidelium multitudo p̄ter papā est infe-
 nor: papa 7 de illa p̄cedit. q̄ p̄t errare 7 fides
 q̄ fm eos fides p̄t in solo sumo p̄tificē p̄ma-
 nere. **D.** Lopleas alias rōnes. **Ad.** Qui
 ta rō est hec de illa sola ecclia firmiter ē tenē-
 dum q̄ nō p̄t 7 fidē errare de q̄ firmiter ē cre-
 dēdū q̄ ex ipam nō est salus: s̄ c̄ collegiū car-
 dinaliū p̄t eē salus. multi em saluant q̄ cardī-
 nales nō sūt. ḡ collegiū cardinaliū nō est illa
 ecclia q̄ errare nō p̄t. **Sexto** sic sicut oīs p̄fo-
 na q̄ p̄t errare in morib⁹: p̄t etiā errare p̄tra
 fidē. ita etiā oīs mox: p̄t peccare 7 fidē. si ei eēnt
 duo vel tres cardinales t̄mō: nō eēt necē q̄
 aliqs eoz eēt in caritate: imo p̄t q̄libet eoz
 esse in pctō mortali. cōstat aut q̄ nōnūq̄ viri
 sceleratissimi ad cardinalat⁹ officiū assumūt.
ḡ idē collegiū p̄t 7 fidē errare. **Septimo** sic
 Illud collegiū quod p̄t errare 7 minora 7 sa-
 cilia p̄t etiā errare 7 maiora et difficilia.
 min⁹ aut 7 facilius est eligere summū p̄tificē
 q̄ causas fidei diffinire. collegiū nō cardinaliū
 p̄t errare p̄tra electionē sumi p̄tificis. ma-
 nifeste em erravit q̄n mulierē in papā elegit.
 potest etiā papā p̄ symonias eligere. sicut ap-
 te insinuat glo. di. lix. c. si q̄ pecunia. ḡ colle-
 giū cardinaliū in diffiniedo causas fidei po-
 test errare. **Octavo** collegiū cardinaliū nec
 scititate nec fidei firmitate collegiū aploz ex-
 cedit. hec p̄sideratibus vitā 7 mores eoz est
 tā nota q̄ p̄batōe nō idiget. s̄ collegiū aploz
 potuit errare et erravit. tēpe em passionis xpi
 nullus eoz firmus in fide remāsit. ḡ collegiū
 cardinaliū p̄t errare 7 fidē. **D.** Ista rō n̄ v̄
 p̄cludere q̄ collegiū aploz lz an̄ missionē sc̄i
 spūs erraverit t̄n post dictā missionē nō erra-
 vit. **Ad.** Non videt̄ illis q̄ b̄ impediāt ar-
 gumētū. q̄ collegiū aploz nō solū post missio-
 nē sc̄i spūs: s̄ etiā an̄ passionē xpi vberiori grā
 sc̄itatis 7 veritatis illuminatōe maiori p̄ful-
 gebat q̄ collegiū cardinaliū ipos ei an̄ xps ml-
 tipliciter p̄mēdavit dicēs math. v. Vos estis
 lux mūdi. vos estis sal terre. et Jo. xv. Jam nō
 dicā vos suos. q̄ fu⁹ nescit qd̄ faciat d̄ns ei⁹.
 vos aut̄ dixi amicos q̄ oīa q̄cūq̄ audiu a p̄e
 meo nota feci vobis. Et de firmitate eos p̄mē-
 davit. luc. xxi. dicēs. vos estis q̄ p̄māsistis me-
 cum in tēptatōib⁹ meis. si ḡ apli q̄ p̄parantur
 cedris fm b̄m̄ greg. a fide poterāt deviare: re-
 merarie cardinales q̄ in oī v̄to doctrine tā-
 q̄ arūdines agitant. dicunt nō posse avitatis
 tramite aberrare. Nono sic. nulla dignitas
 eccliaistica viatorē sc̄ificat nec inobliquabilē

a fide p̄stituit. hec ex auctibus allegat̄ supius
 approbat̄ apte. quod etiā ex v̄bis crisō. q̄ ponū-
 tur di. xix. c. multi. colligit̄ ait em̄ nō locus sc̄i-
 ficat̄ boiem. 7 infra. q̄ bene sederit sup̄ carhe-
 dram honozē cathedre accipit: q̄ aut̄ male se-
 derit iniuriā cathedre facit. Ex his v̄bis dat̄ i-
 telligi q̄ dignitas eccliaistica nō attribuit̄ sc̄i-
 tatez p̄ oīs nō cōfert̄ impossibilitatē erradi
 cōtra fidē: s̄ tota multitudo cardinaliū an̄ di-
 gnitatē cardinalat⁹ adeptā potuit errare cō-
 tra fidē. ḡ eadē multitudo post dignitatē car-
 dinalatus adeptā. p̄t 7 fidē errare. **Decimo**
 sic collegiū eminentius 7 sup̄ collegio cardia-
 liū. s̄ collegiū archiepoz 7 epoz p̄t errare cō-
 tra fidē. ḡ multo magis collegiū cardinalium
 p̄t errare 7 fidē. Dic eēt duo p̄notāda. **Prī-**
 mū sc̄z q̄ collegiū archiepoz 7 epoz ē emine-
 ntius collegio cardinaliū qd̄ ex b̄ ondit̄ q̄ oliz
 cardinales romane ecclie ad archieparatus ele-
 cti 7 assumpti fuerūt sc̄dm q̄ ex registro imo.
 7 gestis romanoz p̄tificū b̄r. nō d̄z aut̄ aliqs
 eligi de statu maiori ad minozē lz ecōverso. ḡ
 status archiepoz est maior statu cardinaliū.
 Sc̄dm p̄notandū est: q̄ collegium aut cōitas
 archiepoz 7 epoz p̄t 7 fidē errare. qd̄ p̄t ex b̄
 q̄ xps nō p̄misit q̄ fides catholica eēt in ep̄is
 vsq̄ ad finē seculi p̄māsura. **Undecimo** sic. ḡ
 vna sola ecclia militatē d̄z q̄ nō p̄t errare cō-
 tra fidē. collegiū aut̄ cardinaliū nō est ista ec-
 clesia: lz sit ps huius ecclie sicut etiaz ecclesia
 parisiē est pars istius ecclie. ḡ congregatō car-
 dinaliū p̄t errare 7 fidē. **Cōfirmat̄** h̄ rō. quia
 qd̄ p̄terit toti ecclie nō est attribueduz parti
 ecclie: etiā p̄ncipali nisi b̄ possit p̄ rōem neciā
 vel auctē aprā ondi: collegiū aut̄ cardinaliū
 est pars ecclie q̄ errare nō p̄t 7 fides. ergo nō
 posse errare 7 fidē nō debet attribui collegio
 cardinaliū. cū nec p̄ rōez neciam: nec p̄ auctez
 aprā possit ondi. **Duodecimo** sic. Illud collegiū
 quod 7 fidē errare nō p̄t nō indiget aliorum
 p̄silio. p̄clusionibus fidei terminadis colle-
 giū aut̄ cardinaliū sepe in p̄clusionib⁹ fidei
 terminadis alioz. p̄silio orthodoxoz indiget.
 aliter em̄ p̄ p̄clusionib⁹ h̄mōi sup̄flūū esset ge-
 neralia cōcilia celebrare. ḡ cōciliū cardinaliū
 p̄t cōtra fidē errare.

Quarta rō

Secunda rō

Septima ratio

Octava ratio

Obiectio

Respositio

Nonas ratio

Decima ratio

Undecima ratio.

Duodecima rō.

Cap. viij. soluit rationes sexti capituli tenēdo q̄ col-
 legiū cardinaliū possit errare vbi nota q̄ ecclia roana
 et sedes aplica multipl̄ sumunt. Discipulus

Vrū mihi videt̄

Cap. VIII.

Dasserere collegiū cardinaliū posse
 cōtra fidem errare. 7 tū rōnes ad
 h̄ inducte appēt̄ difficiles q̄obrem qualif̄ ad
 rōnes vtriusq̄ partis respōdet̄ onde. Et p̄mo

Libertus Quintus

quomodo rñdet ad rões p pma assertõe. **Ad pma** Ad pma istarũ rñdet q romana ecclia mul-
tiplicit accipit. aliqñ em accipit p vli ecclia:
aliqñ p papa: aliqñ p clero: romano populo:
aliqñ p collegio cardinaliũ. Illa aut ecclia
romana q errare nõ põt: est vlis ecclia: 7 non
collegiũ cardinaliũ. **Di.** Circa illã materiã
nõ dicas b ampli. q: de ea postea te infroga-
bo. **Ad scõam** s dic quõ rñdet ad scõaz rõem. **Ad** Ad
scõam dicit qdã: q p sedẽ aplicã aliqñ intelli-
git papa. aliqñ diocesis sua. aliqñ papa cum
collegio cardinaliũ. aliqñ vlis ecclia. illa autẽ
sedes aplicã q errare nõ põt 7 fidez. scõm ali-
quos est vlis ecclia. fm quosdã vero est rõana
diocesis. **D.** De hoc etiã ad pns suspēdeas 7
dic ad tertiã rönẽ. **Ad tertiam** Ad tertiã rões rñde
tur q sicut impator (q aliqñ habuit prãtẽ eli-
gēdi summũ pōtificẽ) vt bñ i decre. di. lxxiij.
c. adrian. 7. c. in synodo. potuit hereticã icur-
rere prauitatẽ. ita etiã illud collegium qd nũc
bz prãtẽ eligēdi summũ pōtificẽ: põt prauit-
tate heretica maculari. **Di.** Si illõd collegi-
um hereticaret: null' bñet prãtẽ eligēdi sumũ
pōtificẽ. 7 ita in ecclia dei de eligēdo summo
pōtificẽ nõ eẽt sufficiẽter pũsum. **Ad.** Rñ-
det q sufficiẽter pũsum est. q: si collegiũ cardis-
naliũ hereticaret: electio deuolueret ad roma-
nos. si autẽ (sicut dicũt aliq) esset possibile q
om̃s romani hereticarent prãs eligēdi sumũ
pōtificẽ deuolueret ad alios orthodoxos. **D.**
De b tecũ post colloquutionẽ hẽbo. narra quõ
rñdet ad quartã rõem. **Ad quartã** Rñdet ad illaz
rõem distinguẽdo. q: aut papa publice et no-
tozie incidit in heresim manifestã explicite iã
dãnatã 7 in illo casu nõ solũ collegiũ cardina-
liũ (si in fide pmãserit) sed etiã diocesan' lo-
ci in quo morãt papa bñet papã effectũ here-
ticũ iudicare. 7 tũc negãt maior illius rõnis.
q: sicut papa effectus hereticus est subiectus
iudicio diocesanũ fidel: q tñ põt errare. ita eẽt
papa effect' hereticus est subiect' iudicio col-
legiũ cardinaliũ in fide manētiũ. qd tñ põt he-
reticari. quo hereticato nõ bñet de papa iudi-
care. aut papa incidit in heresim dãnatã solũ
modo implicite 7 tũc nõ collegiũ cardinaliũ:
s collegiũ gnale bz iudicare de ipõ. **D.** Quõ
põt aliqis q errare põt de papa heretico iudi-
care? **Ad.** Rñdet q sicut epi 7 inq̃sitores he-
retice prauitatis de qbus nõ est dubiũ qñ pos-
sunt errare 7 fidez si tñ nõ errauerint. s in fide
pmãserint orthodoxa pñt de aliquo alio: ita 7
de papa effecto heretico iudicare. **D.** Dic ad
alias rões. **Ad.** Ad qntã rñdet q heretica-
to collegio cardinaliũ nõ ppter hoc heretica-
tur tota multitudo xpianoz: qd aut õz capite

languẽte 7c. hoc de multis mēbus p̃tinet ve-
ritatẽ. nõ tñ sp de oibus mēbus ṽificat. tpe ei
anastasi tertij caput. scz anastasi q fuerat pa-
pa laguebat heretica prauitate 7 tñ mltã mē-
bra sana 7 integra pmanebãt. **Ad sextã rões** Ad sextã rões
rñdet duplr vno modo pcedẽdo q nullũ e col-
legiũ neq; platoz neq; religiosoz: neq; laicoz
neq; clericoz: neq; viroz: neq; mulierũ qd nõ
possit errare 7 fidẽ. collegiũ tñ vltier xpiano-
rũ qd de facto pphẽdit viros et mulieres de?
nũq; pmitteret 7 fidẽ errare. aliter õ: q totũ col-
legiũ romane diocesis nõ põt errare 7 fidẽ. ne-
q; valet p̃na. collegiũ cardinaliũ põt errare 7
fidẽ. q quodlibet aliud collegiũ p̃ticulare põt
errare 7 fidẽ. Interdũ est aliq̃ p̃rogatiua q cõ-
petit toti q nõ est attributa parti. 7 id licz fm
istos tota romana diocesis nõ possit errare 7
fidẽ. tñ collegiũ cardinaliũ qd est ps diocesis
poterit errare 7 fidẽ. **Ad septimã rñdet** q si
collegiũ cardinaliũ 7 fidẽ erraret: inuenirent
aliq xpiani q eis auerẽt resistere. q: timor mor-
tis eos nequaq; retraheret a p̃fessione 7 defen-
sione catholice ṽitatis: sicut t̃pibus impatorz
q erãt dñi mudi 7 multo maioris potẽtie t̃pal-
q̃ sint cardinales. multi sci martyres p̃fitebã-
tur fidẽ catholicã 7 p viribus defẽlabãt. **Di.**
Nũc nõ inuenirent tales. **Ad.** Dicit q sic
si em nũc q̃plurimi seculares se p defensiõe tẽ-
poraliũ 7 totũ collegiũ cardinaliũ opponunt
nõ est incredibile reputãdũ qñ aliq se expone-
rẽt p defensione fidei si collegiũ cardinalium
fidẽ catholicã expugnaret. **D.** Dic quõ rñ-
det ad octauã rões. **Ad.** Ad octauã rões õz
q collegiũ epoz põt errare 7 fidẽ nec e certuz
nec p scripturã diuinã: nec p doctrinã vlis ec-
clesie nec p doctrinã scõz q om̃s epi tpe anti-
xp̃i vel aliquo alio tpe a fide catholica mime-
errabũt: imo existimãt aliq̃ q̃uis ad b funda-
mentũ solidũ bñi nõ possit q sicut pōtifices 7
pbarisei crucifixerũt xp̃m. ita epi 7 religiosi 7
clerici erũt p̃ncipales seccatores antichristi.
nec aliquis clericus vel religiosus sibi oppo-
net. **Disci.** Hoc est temerarie dictum etiam
esto q nõ sit certum an aliqui clerici antichri-
sto resistent: ideo transi 7 indica quomodo rñ-
detur ad ratõem nonam. **Ad.** Ad nonam
dicitur q collegium cardinalium posset accu-
sari de heresi. et cum dicitur inferiores superi-
orem accusare nõ possunt hoc negatur in mul-
tis casibus. **Ad decimã rñdet** q simpli-
ces nõ saluarent in fide cardinaliũ s saluaret
si hereticarent in fide aploz. vel alioz scõz
q credebãt explicite illud quod simplices cre-
dunt implicite. vnde quod dicit q simplices
saluant in fide maiorz vel in fide ecclesie debz

Ad sextam

Alia respõsio

Ad septimã

Ad octauã

Ad nonam

Ad decimã

intelligi q̄ saluant in illa fide q̄ fuit in aplis
explicite. 7 adhuc est in maioribus. si maiores
nō sūt simplices in lege diuina 7 sūt catholici
7 fideles si em̄ soli illicitari. vel paruā hñtes
noticiā in lege diuina eēt catholici 7 oēs epi
7 religiosi ac clerici eēt heretici quīs illari
nō crederēt explicite multa q̄ spectat ad fides
credētes tñ illā eē verā fidē (quā pdicauerūt
apli p̄ q̄ sci martyres sūt occisi) saluarent in
fide maiorū. scz aploz 7 alioz scroz q̄ crede
bāt explicite quod credūt isti implicite.

Cap. ix. soluit rōnes septimi capli defedēdo p̄ p̄ma
opinioe q̄ collegiū cardinaliū hereticari nō pōt.

Adiu quo tenē

tes aliā assertioē rñdeāt ad rō
nes p̄ p̄ma assertioē. nūc affecto
scire quō p̄mi assertores nitunt̄

soluere rōnes inductas p̄ scda assertioē. Ad.

Ad p̄mā

Ad p̄mā d̄ q̄ sic hñ pres scōs xps imediate
dedit papatū romane ecclie. 7 tñ de hoc nulla
mērio in scriptura diuina habet. ita xps p̄mi
sit q̄ romana ecclia esset vsq̄ ad finē seculi du
ratura. romana aut̄ ecclia est collegiū cardia
liū. cū nō d̄ collegiū cardinaliū est p̄stitutū a
sūmo pōtifice. Rñdet q̄ quīs ita sit tñ succe
dit p̄xi collegio qd̄ errare nō potuit. 7 iō nec
ipm̄ pōt errare p̄ fidē. Ad scdam d̄ q̄ sūmus
pōtifer nō pōt collegiū cardinaliū destruere
vel cassare sicut nec pōt statutū ecclie imura
re. y. q. i. q̄ ad p̄mā. Ad tertiā aut̄ d̄ q̄ colle
giū cardinaliū succedit illi ecclie q̄ t̄pib⁹ apo
stoloz errare nō potuit 7 ideo nō pōt errare.

Ad 2am

Ad q̄rtā d̄ q̄ collegiū cardinaliū est p̄stitutū a
sūmo pōtifice. Rñdet q̄ quīs ita sit tñ succe
dit p̄xi collegio qd̄ errare nō potuit. 7 iō nec
ipm̄ pōt errare p̄ fidē. Ad scdam d̄ q̄ sūmus
pōtifer nō pōt collegiū cardinaliū destruere
vel cassare sicut nec pōt statutū ecclie imura
re. y. q. i. q̄ ad p̄mā. Ad tertiā aut̄ d̄ q̄ colle
giū cardinaliū succedit illi ecclie q̄ t̄pib⁹ apo
stoloz errare nō potuit 7 ideo nō pōt errare.

Ad tertiā

Ad q̄rtā d̄ q̄ collegiū cardinaliū succedit illi ecclie q̄ t̄pib⁹ apo
stoloz errare nō potuit 7 ideo nō pōt errare.

Ad quartā

Ad q̄rtā d̄ q̄ collegiū cardinaliū succedit illi ecclie q̄ t̄pib⁹ apo
stoloz errare nō potuit 7 ideo nō pōt errare.

Ad q̄ntam

Ad q̄ntā d̄ q̄ collegiū cardinaliū succedit illi ecclie q̄ t̄pib⁹ apo
stoloz errare nō potuit 7 ideo nō pōt errare.

Ad sextas

Ad sextā d̄ q̄ collegiū cardinaliū succedit illi ecclie q̄ t̄pib⁹ apo
stoloz errare nō potuit 7 ideo nō pōt errare.

Ad septimā

Ad septimā d̄ q̄ collegiū cardinaliū succedit illi ecclie q̄ t̄pib⁹ apo
stoloz errare nō potuit 7 ideo nō pōt errare.

Ad octauā

Ad octauā d̄ q̄ collegiū cardinaliū succedit illi ecclie q̄ t̄pib⁹ apo
stoloz errare nō potuit 7 ideo nō pōt errare.

Ad octauā d̄ q̄ collegiū cardinaliū succedit illi ecclie q̄ t̄pib⁹ apo
stoloz errare nō potuit 7 ideo nō pōt errare.

io: fidei firmitas q̄ in aplis fuit inuēta. Ad
nonaz d̄ q̄ dignitas ecclesiastica nec scificat
nec inobliquabilē in fide instituit aliquā p̄so
nā. tñ xps p̄seruat ab errore p̄ fidē aliqd̄ colle
giū bñs aliquā spālez dignitatē quēadmodū
religio xpiana nec scificat nec iobliquabilē red
dit aliquā p̄sonā xps tñ p̄seruat collegiū susci
piētū religionē xpianā ne erret p̄ fidē. Ad. r.
d̄: duplx. vno mō q̄ collegiū archiepoz 7 epo
rū nō pōt p̄ fidē errare. 7 isti p̄cedūt q̄ p̄ter cō
gregationē fideliiū sunt pla collegia p̄ricula
ria q̄ p̄ fidē errare nō pnt. s. collegiū cardialiū
7 collegiū epoz. Alii d̄ q̄ collegiū cardialiū
q̄rtū ad aliq̄ est eminētū collegio epoz: l3 q̄rtū
ad aliq̄ sit inferi⁹ ipo. 7 iō l3 cardinales valeāt
eligi ad ep̄at⁹: poterit tñ collegiū epoz vel ip
soz cardialiū eē p̄firmatū in fide. Ad vnde
cimā d̄ q̄ de vna sola ecclia militate in gñali
asserit q̄ nō pōt p̄ fidē errare cū h̄ tñ stat q̄ sit
aliq̄ ecclia p̄ricularis q̄ nō possit errare p̄ fides
sic p̄cedit q̄ p̄gregatio fideliiū errare nō pōt.
7 tñ simul cū h̄ p̄cedit q̄ p̄ciliū gñale p̄ fidē er
rare nō pōt. Ad vltimā d̄ q̄ collegiū cardia
naliū in qōmb⁹ fidei terminādis req̄rit aliozū
conciliū vt magis autenticet per consensum
plurium determinatio eozum.

Cap. x. in q̄ ponit alia q̄stio incidēs ex p̄cedētis tra
ctatioē. vtrū. s. papa cū collegio cardinaliū simul possit
hētica p̄uitate maclari. 7 circa hāc ponit due opi. Di.

Figuitati mee vi

det q̄ ad rōnem septimā octauā 7
nonā sufficient̄ rñsum extitit. s. ad
rōnes alias rñsioēs neq̄q̄ intelligi. quarū tñ
vsq̄ ad t̄ps discussionem maiorē volo differri.
nūc aut̄ occasione predictozum scire desidero
quid sentiūt scholastici de collegio cardialiū
vna cū papa. s. an papa 7 bi cardinales simul
possint p̄auitate heretica irretiri. Ad. Cir
ca hoc sunt diuerse opinionēs. qui em̄ dicunt
q̄ papa non pōt errare cōtra fidem. etiā illi q̄
asserūt q̄ collegiū cardinaliū non pōt contra
fidē errare: habent dicere p̄sequenter q̄ papa
vna cū collegio cardinaliū nō pōt p̄ fidē erra
re. cuius rō videt̄ eē p̄cipua. qz ecclia romana
nō pōt contra fides errare. ecclia aut̄ romana
est papa vna cū collegio cardinaliū. ergo 7c.

Item sedes apostolica errare non potest cō
tra fidē. sedes autem apostolica papā 7 colle
giū cardinaliū tantūmodo comprehendit. er
go 7c. Alii asserūt manifeste q̄ papa vna cū
collegio cardinaliū potest errare contra fidē
quoz rationes fundamētales tacte sunt p̄xi.
Lum: qz si papa cū cardinalib⁹ nō pōt p̄ fidē
errare: frustra ad q̄stiones fidei terminandas

Ad nonam

Ad decimam

Ad undecimam

Ad duodecimam

Cap. X

Opinio prima

Ratio prima.

Secundatio.

Opinio secūda.

gnalia scilia congregaret. Tu quæ vna sola ec-
clesia hî ex scriptura diuina q̄ errare nō pōt.
Tu q̄ ex papā 7 cardiales est salus. Tu 3 quia
om̄s possent simul crimine irretiri, ḡ oēs etiā
possent simul 3 fidē errare.

Cap. xi. in quo ponit̄ tertia q̄ p̄ncipal̄ hui⁹. vtrū ec-
clesia romana seu sedes ap̄lica valeat heretica ifici pra-
uitare et circa hoc sūt. iij. p̄ncipales assertōes sed tertia
sub diuiditur in duas. Discipulus.

Cap. XI

Icerno propo-
si

ta mea interrogatio depēdet ex alia:
an scz ecclia romana seu sedes apli

ca valeat heretica infici prauitate. ido de illa
differere nō postponas. **Ad.** Ex p̄dictis po-
tes euidēter elicere q̄ circa illā interrogatiōne
tuā nō om̄s p̄sentiūt. Unde q̄dā dicunt absq̄
distictōe q̄ nec ecclia romana: nec sedes apo-
stolica pōt errare 3 fidē: intelligētes p̄ roma-
nam eccliam 7 sedē ap̄licā papā tm̄ vel colles-
gium cardinaliū tm̄ modo vel simul papam 7
cardinales. Alij dicūt q̄ ecclia romana 3 fidē
errare nō pōt: intelligētes p̄ romanā eccliam
cleriū romanū q̄ papā 7 cardinales 7 alios cle-
ricos p̄phendit. Alij dicūt q̄ ecclia romana q̄
p̄phendit om̄s clericos in q̄busdā mūdi par-
tibus p̄stitutos errare nō pōt. Et quidā istoz
dicūt. q̄ lz aliqui clerici possent errare 3 fidez
tm̄ maior pars nunq̄ 3 fidē errabit. Alij dō di-
cūt q̄ multitudo clericoz pōt errare: s̄ semp̄
aliq̄ clerici in fide manebūt. Alij aut̄ d̄ ecclia
romana distingūt dicētes q̄ aliqui papa q̄nq̄
collegiū cardinaliū. aliquoties papa cū card-
nalibus q̄nq̄ totus clerus roman⁹: interdum
tota romana diocesis. nōnūq̄ tota congregatiō
fideliiū noie romane ecclie importat. Et de ec-
clesia romana illo vltimo modo d̄ctā dicūt q̄
nō pōt errare. de papa aut̄ 7 cardinalibus. de
tota romana diocesi q̄ est disticta ab alijs dio-
cesibus in p̄uincijs alijs cōstitut. cōcedunt q̄
pōt errare 3 fidē. Nec est certū nec p̄ scriptu-
rā nec p̄ doctrinā v̄lis ecclie q̄ ciuitas roma-
na cū tota regiōe q̄ spectat ad ep̄atū romanū
cū venerit at̄ x̄ps sibi mime adhibebit. nec ēt
an̄ t̄pa ant̄ x̄pi tota discedet a fide catholica.

Caplm. iij. in quo p̄bat q̄ v̄lis ecclia pōt romana
ecclia appellari duabus rōnibus. Di.

Cap. XII.

Iroꝝ q̄ isti dicūt

in totā romanā eccliaz aliqui congrega-
tione fideliiū importare. vñ si h̄ p̄nt
trahere ex scripturis aut̄eticis ap̄ire dignerit
Ad. P̄ romanā eccliam congregatio fideli-
um valz importari ex scriptura nitunt̄ oñdere
Primo sic. ois ecclia romanoz pōt ecclia ro-
mana appellari: s̄ om̄s fideles p̄nt appellari

Prima ratio

rōani. Un̄ 7 br̄us paul⁹ ex̄ totā italiā nat⁹ anq̄
romā venisset se eē rōanū ciuē asseruit. act. vi.
ḡ tota congregatio fideliiū pōt romana ecclia
appellari. Secdo arguit̄ sic. Illa ecclia q̄ nō
h̄z maculā neq̄ rugā neq̄ aliud b̄mōi pōt rōa-
na ecclia appellari. teste pelagio papa q̄ vt h̄
di. xxi. c. qūis. loq̄ns de romana ecclia ait. Est
ḡ p̄ma apli petri sedes romana ecclia nō h̄ns
maculā neq̄ rugā nec aliqd̄ b̄mōi. Ubi dicit
glo. or. q̄ v̄bicūq̄ sunt boni est romana ecclia.
Et q̄bus v̄bis dat̄ intelligi q̄ tota congregatio
bonoz v̄bicūq̄ sunt: pōt ecclia romana appel-
lari. 7 p̄ om̄s tota congregatio fideliiū pōt ecclia
romana appellari.

Capl. xii. in quo p̄bat q̄ ecclia romanav̄ distingui-
tur a tota cōgregatiōe fideliiū nō pōt cōtra fidē errare.
et hoc octo rōnibus et quibusdā auctoritatib⁹ ad quas
rūdet infra. c. xiiij. Discipulus.

Ratio sc̄o

Cap. XII

Irc̄a interroga-
tione p̄positā p̄sidero smias hoiz

multipl̄ variari. de q̄b⁹ duas tm̄
modo p̄tractes ad p̄ns. Primo
em̄ allega p̄ p̄ma smiā q̄ asserit q̄ rōana ecclia
q̄ distinguit̄ a congregatiōe fideliiū sic ps a suo
toto n̄ pōt 3 fidē errare. postea p̄ assertōe p̄ia
allegare coneris. **Ad.** Ecclia rōana q̄
distinguit̄ a tota congregatiōe fideliiū sic pars a
suo toto 3 fidē errare nō possit. mult̄ modis
oñdit̄. Primo sic. Illa ecclia q̄ voce euāgelica
d̄ni 7 saluatoris nr̄i ceteri ecclsijs est p̄lata: 3
fidē errare n̄ pōt (q̄ vt h̄ act. v) op⁹ dei dis-
solui nō pōt ab hoibus. si aut̄ illa ecclia q̄ voce
d̄na ceteri ecclsijs est p̄lata: 3 fidē erraret: desi-
neret eē caput aliarū eccliarū. 7 ita op⁹ dei dis-
solueret̄. Sz rōana ecclia q̄ disticta ēz alias
ecclias: 7 p̄ om̄s p̄tra totā congregatiōne fideliiū
(sicut ps 3 suū totū) voce d̄ni ceteris ecclsijs
ē p̄lata. teste pelagio. q̄ vt h̄ di. xxi. c. qūis ait
qūis v̄niuerse p̄ orbē catholice ecclie p̄stitute
vñ 7 thalam⁹ x̄pi sint: tm̄ scā romana ecclia ca-
tholica 7 ap̄lica nullis sinodicijs p̄stitut. ceteri
ecclsijs p̄lata ē. s̄ euāgelica voce d̄ni 7 saluato-
ris nr̄i p̄ncipatū obrinnit. ḡ h̄ ecclia rōana er-
rare nō pōt. Secdo sic. Illa ecclia 3 fidē errare
n̄ pōt: q̄ p̄uilegiū sup̄ alias ecclias n̄ pōt amit-
tere. q̄ coipo q̄ aliq̄ q̄cūq̄ ecclia beretic̄: oē
p̄uilegiū sup̄ quoscūq̄ orthodoxos amitteret.
cū oēs heretici q̄buscūq̄ catholiq̄ sint miores
xxiiij. q. i. c. si aut̄ ecclia aut̄ romana sup̄ alias
ecclias p̄uilegiū nō pōt amittere. imo eēt bere-
tic⁹ reputad⁹ q̄ p̄uilegiū auferre sibi conaret̄.
cū p̄ assertōe illi⁹ qd̄ pōt vitare h̄re n̄ sit inf̄ be-
reticos n̄uerand⁹. Sz q̄ p̄uilegiū rōane ecclie
auferre conat̄: i beretica labit̄ prauitate. teste
nicolao papa. q̄ vt h̄ di. c. om̄s. loquens

Rōnes p̄ p̄
opi. i. c.

Ratio p̄ma

Secdo ratio

de romana ecclia que est distincta ꝑ alias ecclias ait. nō est dubiū. qz quisqz cuiuslibz ecclie ius suū detrahitr: iustitiā facit. Qui aut romane ecclie ꝑuilegiū ab ipso sumo oiz ecclie siari ꝑōtifice traditus auferre conat: h ꝑculꝑ dubio in heresim labit. ꝛ cū ille vocet iustus: hic est dicēdus hereticus. Ex qbus ꝑbis hī q ꝑ conat auferre ꝑuilegiū ecclie romane: hereticus est cēfendus. ꝛ ꝑ ꝑns tale ꝑuilegiū a romana ecclia auferri nō ꝑōt. Et ꝑ ꝑns ipa hereticari nō ꝑōt. qꝛ eo ipso q hereticaret: omne ꝑuilegiū ꝑderet. Tertio sic. Illa ecclia ꝑ fidem errare nō ꝑōt sine q nulla ecclia catholica ualeret regi. qꝛ deus eccliam vniuersalr nō rectam nunqꝫ vsqꝫ in finē seculi derelict. igit nec vsqꝫ in finē seculi delinquet illā eccliam: sine q nulla ecclia regit. sed sine ecclia romana nō esset ecclia catholica nte disposita. teste anacleto papa. qui vt hī. di. xxi. c. sacrosca. ait. hec uero aplica sedes caput ꝛ cardo. vt ꝑfatu est a dño et nō ab alio ꝑstituta est. ꝛ sicut cardine ostiū regit. sic huius scē aplice sedis aucte omīs ecclie sc dño disponēte regunt. ꝛ h sedes aplīca que est romana ecclia cōtra fidē errare nō ꝑōt. Quarto sic. illa ecclia ꝑ fidē errare nō ꝑōt. qꝛ qꝫqꝫ dissentit nō est inter eꝑos cōputādus catholicos. qꝛ ꝑpter dissensionem ab heretiꝫ nemo a numero catholicorꝫ excluꝑ dēdus est. sed quicūqꝫ ab ecclia romana disseꝑtit nō est de catholicis eꝑis reputandus. teste brō Ambro. qꝫ vt hī. xxiij. q. i. c. aduocauit. ait aduocauit ad se cīpanus eꝑm satirū nec vllaz ꝑutauit verā nisi vere fidei grām ꝑcūctatusqꝫ est eū yrū nā de catholicis eꝑis eēt. hoc est si eū ecclia romana cōicaret. Ex qꝫ ꝑbis dat i telligi qꝫ nemo ꝑōt eē ex catholicis eꝑis nisi euz ecclia romana cōicet. igit romana ecclia errare nō ꝑōt. Quinto. Illa ecclia errare non ꝑōt extra quā nemo saluat: sed eꝫ romana eccliaz nō ꝑōt saluari. teste hiero. qꝫ vt habet. xxiij. q. i. c. qm̄ ver loqns de romana ecclia ait. Ego nullū ꝑmū nisi xꝑꝫ sequēs btrudini tue. i. caꝑbedre petri cōmunionē. ꝑfortio ꝛ sup illā ꝑetram fundatā eccliam scio: quicūqꝫ eꝫ hāc domū agnū comederit ꝑꝑhanꝫ est. si qꝫ in archa noe nō fuerit ꝑibit diluuiū regnāte. Et infra. quicūqꝫ nō colligit mcccū dispigit. Ex qbus datur intelligi qꝫ qꝫqꝫ nō fuerit ꝑ ꝑformitatem et vnitatē fidei intra romanā eccliam de qua loquit hiero. saluari neqꝫ. ergo romana ecclia de qua loquit hiero. cōtra fidez errare nō ꝑōt: qꝫ si erraret qui eēt intra eā minime saluaret. Sexto. Illa ecclia nō ꝑōt ꝑ fidē errare a qua oīs xꝑianus discedēs: est inter scismaticos cōputādus. sed qꝫqꝫ a romana ecclia discedit ē

inter scismaticos cōputādus seu ꝑputat. quia extra eccliam reputat. teste cīpa. qui vt legit di. xxiij. c. qꝫ cathedra petri ait. qui cathedram petri sup quā fundata est ecclia deserit in ecclia se eē nō ꝑfidat. ꝛ Inno. tertio vt recitat extra de maioritate et obediētia. oēs ab ouili xꝑi asserit alienos. ꝛ ꝑ ꝑns scismaticos qꝫ petri successores ꝛ mꝑros nō cognoscūt ꝛ ꝑstores ergo romana ecclia ꝑ fidē errare nō ꝑōt. Septimo sic. Corpus sine mēbus ꝑsistere nō ꝑōt ecclia aut fidelitū est corpus misticuz. ꝛ ecclia sine mēbus eē nō ꝑōt. mēbrū aut ꝑncipale nō scit eē caput. ecclia uero romana est caput totius ecclie dei. ꝛ ecclia dei sine ecclia romana eē nō ꝑōt. illa aut ecclia sine qꝫ ecclia dei eē nō ꝑōt: nō ꝑōt errare ꝑ fidē. ꝛ ecclia romana ꝑ fide errare nō ꝑōt. Octauo sic. Illa ecclia nō ꝑōt ꝑ fidē errare quā nulla malicia valz extinguit. sed eccliam romanā nulla malicia ualeret extingueri teste pelagio papa qꝫ vt hī. xxiij. q. i. c. pudēda. ait. cū ecclia vna sit nullā aliaz esse cōstat. nisi qꝫ in aplica ē radice fundata. ꝛ ifra recitās ꝑba aug. subiūgit. si nullo mō recte ꝑtest dici ecclesia in qua scisma est restat vt qm̄ ecclesia nulla eē nō ꝑōt. ea sit quā in aplice sedis ꝑ successiōes eozꝫ ꝑstituta: nulla hoiz malicia etiā si nota excludi nō ꝑōt ꝫ ꝑ ꝑꝫ rōe iudicat tolerāda nullo modo valz extingueri. Ex qbus ꝑbis dat intelligi qꝫ eccliaz i radice sedis aplice ꝑstituta ꝑ successiōe eꝑozꝫ qꝫ est romana ecclia nulla malicia hoim valz extinguit. ꝛ ꝑ ꝑ ꝑ ꝑ fidē errare nō ꝑōt. Eꝑꝫ lū sionē ꝑdictā qꝫ ecclia romana errare non ꝑōt auctibꝫ fulcire nitunt. ait ei hiero. xxiij. q. i. c. a recta. hec sca ꝛ aplica mater eccliarū oiz xꝑi ecclesia qꝫ ꝑ dei omnipotētis grām a tramite apostolice traditiōis nūqꝫ errasse ꝑbat nec hereticis nouitatibus dānata succūdit ꝫ vt ab exordio nomā fidei suscepit ab auctozibꝫ apostolorꝫ xꝑi ꝑncipibus illibata fide hactenꝫ manet. et ibidez hiero. vt hēt. xxiij. q. i. c. hē fides ait. sca romana ecclia que semp immaculata ꝑmāsit dño ꝑuidete ꝛ brō petro opem ferente in futuro seculo ꝑmanebit sine vlla hereticorꝫ insultatōe firma ꝛ immobilis oī tꝑe ꝑstet. Ex his videt qꝫ romana ecclia nūqꝫ ꝑ fidē errauit nec errabit.

Septima ratio.

Octava ratio

Probat opinio auctozitatis

Caplm. xiiij. in quo ponit quedā. Alia questio incōdēx ꝑcedēt tertia qstione ꝑncipali a quo scꝫ rōana ecclia sup oīs alias obtinuit ꝑncipatū de qua quinqꝫ asseriōes seu ꝑꝫnes ꝑōt qꝫ uuar ꝑcedēt capli asseriōne et qꝫ ꝑbanꝫ sigillat in capli sequētibꝫ. Discipulus

Non falloꝫ ad scienduz an romana ecclia possit cōtra fidē errare: ꝑfert nō modi

Cap. XIII

Tertia ratio

Quarta ratio

Quinta ro

Sexta ro

cum indagare. A quo romana ecclesia sup om̄s alias obtinuit ꝑncipatū. **Q**uod si habuerit ꝑus ꝑncipatū a deo: nō videt q̄ possit isto ꝑncipatu ꝑuari nisi a solo deo. **E**t ita vsq̄ in finē secu li est habitura ꝑncipatū. ⁊ ꝑ om̄s nunq̄ cōtra fidē errabit: Si aut̄ habuerit ꝑncipatū ab ho mine nō video quare ipsa nō possit errare con tra fidē. sicut alie ecclesie ꝑriculares. Nūc igit̄ petro vt̄ aliq̄liter a ꝑncipali ꝑposito disgre diēdo. **H**ac re cures differere q̄d scholastici sentiāt indicādo. Bene em̄ postea ad ꝑpositū ꝑncipale faciāt reuerti. **A**d. De ꝑncipatu ecclesie romane diuersi diuersas ⁊ aduersas as firmāt inias. q̄busdā dicētib⁹ q̄ nec br̄s pe trus: nec aliq̄s successor eius: nec romana ec clesia sup alias habuit a deo seu a x̄po ꝑncipa tū: imo dicūt q̄ nec br̄s petrus ex ordinatōe x̄pi supior fuit alijs apl̄s: nec aliq̄s eps ex ordi natōe x̄pi est supior alio. **U**nde q̄nc̄ assertōes circa hanc materiā ꝑbare nitunt̄. **P**rima est q̄ br̄s petrus ex ordinatōe x̄pi nō habuit su per alios ap̄los ꝑncipatū. **S**cōda q̄ petrus nō fuit roman⁹ eps. **T**ertia q̄ br̄s petrus ex or dinatōe ap̄loꝝ sup alios ap̄los papatū obti nuit. **Q**uarta est q̄ ex ordinatōe x̄pi nullus sa cerdos supra alios h̄z maiorē pr̄tē. **Q**uinta ē q̄ romana ecclesia ab ip̄o cōstantino impatore sup om̄s alias ecclesias ꝑmatū accepit.

Prima cōclusio

Secūda
Tertia

Quarta
Quinta

Cap. xv. in quo ponit̄ et ꝑbat̄ ꝑma cōclusio sc̄z q̄ br̄s petrus nō habuit sup alios ap̄los ex ordinatōe christi ꝑncipatum tribus rōnibus et aliq̄b⁹ auctoritati bus ad oppositū huius ponit̄ opinio ꝑria capitulo. xvi. immediare sequēt̄. **D**iscipulus.

Cap. xv

Estis cōclusio

Dubius valde miroꝝ q̄ q̄s liat̄ tene re ꝑsumit. **C**lericū ad excitāda ige nia motiua eoz audire desidero q̄ ex ip̄is for sitan veritas clarius clucescet. **A**d. **P**rimā assertionē: q̄ videlz br̄s petr⁹ sup alios apo stolos ex ordinatōe x̄pi nō habuit ꝑncipatus auctoritatibus scripture diuine ⁊ sanctor⁹ ꝑ bare nitunt̄. **T**alē aut̄ ꝑnt̄ facere rōnem. br̄s petrus sup illos a x̄po nō habuit ꝑncipatum qui equalē pr̄tē seu ꝑncipatū ꝑtati petri seu ꝑmatui receperūt a x̄po. q̄ par sup parē nullū noscūt h̄re ꝑncipatū. apl̄i aut̄ pr̄tē equalē br̄i petri ꝑtati receperūt a x̄po ⁊c. **H**anc auct̄tib⁹ scripture diuine ⁊ scōꝝ molunt̄ oñdere. **P**ri mo aut̄ hanc declarare conant̄ auct̄e x̄pi dicē tis cūctis apl̄s. **A**d. xvij. **A**mē dico vobis quecūq̄ ligaueritis sup terrā erūt ligata ⁊ in celis. **E**t q̄bus v̄bis dicūt manifeste parere q̄ ꝑtās ligandi ⁊ soluēdi equalis ꝑtati br̄i petri fuit data apl̄s a x̄po. br̄s aut̄ petrus nullam

Ratio prima

pr̄tē in qua dicat̄ alios excellere recepit a x̄po: nisi pr̄tē ligādi ⁊ soluēdi. **ḡ** br̄s petrus ⁊ om̄s alijs apl̄i equalē pr̄tēz habuerūt a x̄po. **H**oc etiā **J**o. euāgelista recitat̄ v̄ba saluato ris **J**videt̄ asserere. **xx. c. dicēs.** **D**ixit iterū ꝑar vobis. sicut misit me ꝑr̄ ⁊ ego mitto vos. **H**oc cū dixisset insufflauit ⁊ dixit: accipite sp̄m scm̄ quoz remiseritis ꝑctā remittunt̄ eis. **E**t q̄bus v̄bis dat̄ intelligi q̄ x̄ps clauēs q̄s ꝑmiserat br̄o petro: tūc dedit oibus apl̄s. et cū br̄o pe tro dixit. tibi dabo clauēs regni celoꝝ. oibus apl̄s in ꝑsona petri ꝑmiserat clauēs regni celo rum: quare cū clauēs ꝑmisse ⁊ postea date be ato petro eius pr̄tē designēt. sequit̄ q̄ alijs apl̄i equalē pr̄tē cū br̄o petro accepit a x̄po ⁊ ita petrus pr̄tē seu ꝑncipatū aut̄ ꝑmatum sup alios ap̄los a x̄po nō habuit. **A**mplius: re cipe pr̄tē sup alios quā nō d̄z in eos recipi ens exercere ē sup̄flūū vanū ⁊ inutile reputādū in op̄ibus aut̄ x̄pi nihil sup̄flūū vanū ⁊ inutile poterit repiri. x̄ps aut̄ nō dedit br̄o petro ali am pr̄tēz sup alios ap̄los. q̄ in eos debuit ex ercere: imo talē pr̄tē br̄o petro ⁊ oib⁹ alijs apl̄s sup alios ap̄los interdixit. dicēs. **A**d. **xx.** **S**citis quia ꝑncipes gentiū dñant̄ eoz ⁊ q̄ maiores sūt pr̄tēz exercēt in eos nō ita erit inter vos. ⁊ mar. **x.** ita legit̄. **J**esus aut̄ vocans eos ait illis. **S**cit̄ q̄ hi q̄ vident̄ ꝑncipari gen tibus dñant̄ eis ⁊ ꝑncipes eoz pr̄tē h̄nt ip̄oꝝ. **nō ita est aut̄ in vobis.** ⁊ **L**u. **xxij. c.** recitat̄ v̄ba x̄pi dicēs. **R**eges gentiū dñant̄ eoz ⁊ qui pr̄tē h̄nt sup eos benefici vocant̄. vos aut̄ nō sic. **E**t q̄b⁹ v̄bis dat̄ intelligi. q̄ null⁹ apl̄s debuit pr̄tē in alios exercere. **ḡ** nec beatus petrus habuit a x̄po pr̄tē sup alios ap̄los seu ꝑmatū. **D**i. **I**ste due auct̄es nō vident̄ face re ad ꝑpositū. nā v̄ba x̄pi ꝑdicta dñt̄ intelligi de pr̄tē ꝑali. br̄s aut̄ petrus nō h̄uit a x̄po sup alios ap̄los pr̄tē tēpalē: s̄ sp̄ualē. q̄re ꝑ auct̄es ꝑmissas ꝑbari non ꝑōt nisi q̄ br̄s pe trus nō habuit pr̄tē tēpalē sup alios ap̄los qualē reges ⁊ ꝑncipes gētiū noscunt̄ habere. **A**d. **H**anc rōnem nitunt̄ excludere oñden tes q̄ x̄ps cuilibet apostolo sup alios aposto los pr̄tē tēpalem ⁊ sp̄ualē int̄dixit. **N**am te ste hilario. vt̄ h̄r̄ ex deo. significat̄ oibus. intel ligētia dīctoꝝ ex causis est assumēda dicēdi **V**erba ḡ x̄pi ꝑmissa ex eā dicēdi debent in telligi. x̄ps aut̄ dixit v̄ba ꝑdicta occasiōe acce pra ex ꝑtētōe ap̄loꝝ q̄s eoz videret̄ eē maior **I**ta em̄ legit̄ **L**u. **xxij.** **I**facta est ꝑtētio int̄ eos q̄s eoz videret̄ eē maior. **D**ixit aut̄ eis ⁊c. **I**nt̄ eos aut̄ nō fuit ꝑtētio de maiōritate ꝑali sed sp̄uali. **E**rgo x̄ps pr̄tē int̄dicēs eis de sub ꝑo testate nō solū tēpalē: s̄ etiā sp̄ualē ꝑprehēdit.

Ratio sc̄a

Obiectio

Ratio

ergo beat⁹ Petrus potestatem sup alios apo-
stolos nec tempale nec spūale accepit a xpo.

Tertia ratio. Rursus si aliq potestas vel pncipat⁹ fuit da-
ta brō Petro a xpo sup alios aplos. data fuit
sibi per illa verba Job. vlti. Pasce oues me-
as. sed per illa verba nulla fuit data potestas
spūalis vel pncipat⁹ sup alios aplos. ergo pnci-
patū sup alios aplos nō accepit a xpo. *Alia*
ior hui⁹ rōnis cōcedit. *Alidnoy pbat⁹:* qz spūalr
pascere oues nō ptingit nisi tripliciter. s. saluta-
ri doctrina ⁊ vita exēplari ⁊ disciplina seu cor-
rectione regulari: sed qlibet istoz modoz pa-
scendi oues xpi: cōis fuit oib⁹ aplis. *Uniuersi*
em apostoli oēs oues xpi doctrina pascere de
beuerūt ipa veritate testate que omib⁹ pcepit
aplis. *Alidarb. vlt. dicēs.* *Euntes ergo docete*
oēs gentes baptizantes eos in noie patris ⁊
filij ⁊ spūsancti. docētes eos seruare oia que
cunq; manifestauit vobis. *Omnes etiā debuerūt*
pascere vita exēplari: ipis xpo dicēte. *Alidarb.*
v. Vos estis lux mūdi. ⁊ sequit. *Sic luceat lux*
vestra corā hoib⁹ vt videāt opa vestra bona ⁊
glorificēt patrē vestrū q̄ in celis est. *De modo*
pascēdi correctiōe ⁊ disciplina regulari babe-
tur. *Job. xx. vbi xps dixit oib⁹ aplis.* *Quoz re-*
miseritis pctā remittunt eis: ⁊ quoz retinue-
ritis retenta sunt. vbi videt xps oib⁹ aplis po-
testatē corrigēdi alios cōmississe. *Di.* *Ista rō*
nō cōcludit qz beato Petro fuit collata prās
corrigēdi cūctos xpianos nō solū in foro cōsci-
entie s̄ etiā in foro ecclie. alijs aut aplis cum
xpus dixit eis. *Quoz remiseritis pctā ⁊ c. prās*
corrigēdi i foro p̄scie tantū fuit cōmissa. *Alid.*
Hanc responsionē ipi improbare nitunt hoc
modo. *Ubi xps ordinauit modū corrigēdi i fo-*
ro ecclie nihil spūale brō petro cōmissit: s̄ prātē
corrigēdi in foro ecclie cōmissit nō solū brō pe-
tro s̄ cōitati ecclie di. *Alidarb. xviii.* *Si peccau-*
erit in te frater tu⁹ vade ⁊ corripe eū inter te ⁊
ipm soluz. si te audierit lucrat⁹ eris fratrē tu-
um. si aut te nō audierit adhibe tecū vnū vel
duos: vt in ore duoz vel triū stet omne verbum:
qd si nō audierit eos dic ecclie. si aut eccliam
nō audierit: sit tibi sicut ethnicus ⁊ publicanus.
Ex quib⁹ verbis dat⁹ intelligi qz xps dedit ec-
clie prātē corrigēdi in foro ecclie ⁊ nō alicui
aplo i speciali. *Di.* *In his s̄bis agit⁹ de cor-*
rectiōe fraterna ⁊ nō de correctiōe iudiciali in
foro ecclie. *Alid.* *Respondent isti qz in pnci-*
pio allegatiōis ait xps de fraterna correctiōe
q̄ debet pcedere: saltē correctiōe iudicialē. in
sine aut loquit⁹ de correctiōe iudiciali in foro
ecclie: cur dixit. ⁊ si nō audierit eos dic ecclie.
si aut eccliam nō audierit sit tibi sicut ethnic⁹
⁊ publicanus. *Di.* *Quomodo potest stare qz*

xps potestatem corrigēdi in foro ecclie solūmo-
do cōmiserit ecclie cū aplis paulus corinthū
excōicauit ⁊ in epla ad Thimothēū pmo asse-
rit se quosdā sathane tradidisse. *Alid.* *Ad h*
respōdet qz ex cōmissione xpi sola cōitas fide-
liū habuit prātē corrigēdi in foro ecclie. xps
tū nō arrauit cōitatē fidelū ad certū modum
corrigēdi qn scz posset p se totā qn esset expes-
diens vel p aliquā singularē psonā q̄ gereret
vicē cōitatis corrigere delinqntes ⁊ ita dicūt
beatū paulū prātē corrigēdi accepisse a cōita-
te fidelū vni⁹ puincie vel diuersarū puincia-
rum. *Di.* *Scdm hoc sequit⁹ qz xps nō reliq̄t*
aliq̄ caput ecclie. *Alid.* *Locedūt isti qz xps*
nō reliquit caput ecclie qd ex ordine xpi h̄ret
prātē cōbercēdi delinqntes in foro ecclie: nec
tū insufficient puidit ecclie: qz ordinādo qz ec-
clesia h̄ret prātez corrigēdi disposuit qz ecclia
sibi vnū caput vel plura s̄m diuersitatē puin-
ciarū eligeret: imo dicūt qz p bono cōitatis ec-
clesie est: qz in prātē ecclie sit sibi vnuz caput
vel plura eligere qd etiā vel que qn expediēs
videret ecclie posset deponere. cum ergo xps
optime puidit ecclie in prātē posuit ecclie
sibi vnū caput vel plura eligere. sicut em̄ sepe
expedit cōitati vnū caput h̄re. ita interdū po-
test eē expediēs cōitati regi a plurib⁹. *Sicut*
em̄ nōnunq̄ expedit rectorem h̄re ppetuū: ita
aliq̄ expedit rectore h̄re nō ppetuū: s̄ ad tps
h̄re. Et ido in q̄busdā cōitatib⁹ secularib⁹ nō
improuide ordinat⁹ qz rectores annis singulis
vel post tres mēses vel aliū numerū mensium
vel annoz vel dierū suū resignēt officiū v̄l pe-
nitus deponant. in q̄busdā cōitatib⁹ nō vn⁹
sol⁹ s̄ plures p̄ficiunt regētes. Ratio aut p̄ci-
troz assignat⁹: qz in puidendo regimini alicu-
ius cōitatis nō solū p̄ditionē ⁊ mores subdito-
rū: sed etiā mores ⁊ cōditōes p̄ficiendoz opor-
ter attēdere. Et ido qz p̄t p̄tingere qz in cōi-
tate nō inueniat aliq̄ idone⁹ vt solus regimē
sup cōitatē accipiat: in tali casu nō vn⁹ s̄ plēs
cōitatē vtilit gubernabit. Qñ aut in cōitate
inuenit idone⁹ vt solus regat ⁊ subditi sp̄te
vni⁹ regnū patiunt tūc meli⁹ ē vnuz q̄ plures
cōitati p̄cesse. ergo p̄p̄ multiplicē varietatē
p̄sonarū locoz ⁊ tempoz nō p̄t in his certa
regula dari. cū ergo xps vbi certa regula dari
nō p̄t cōuenient nequa q̄ ecclie certā regulā
tradiderit relinquit qz xps minime ordinauit
semp vnū caput ecclie p̄ficiendū cū hoc sepe
posuit in p̄iudiciū ecclie redundare. *Di.* *Isti*
om̄ino nitunt prātē summi pontificis annullare:
s̄ de hoc trāseam⁹ ad p̄s. ⁊ si aliter assertores
p̄fati suā opinionē qz br̄s Petr⁹ nō accepit
a xpo sup alios aplos prātē seu p̄matū fulcire

Responsio

Tertia ratio.

Obiectio

Responsio

Instantia cōtra
responsionē.

Responsio.

Alia instantia

Opinio probat
auctoritatibus.
Prima

nitunt enarra. **Ad.** Eandē assertōez aucto-
ritatib' sanctorū munire conant. Et pmo au-
ctouitate beati Anacleti q' fuit vicin' tempo-
rib' aploz. 7 iō gesta aplica sibi cognita fuerit
ait em idē Anaclet' vt recitat di. xxi. ca. in no-
uo. In nouo testamto post xps dñum a petro
cepit sacerdotalis ordo: q' ipi pmo pōtificat'
in ecclia xpi dat' est dicēte dno. Tu es petrus
7 sup hanc petrā edificabo eccliaz meā. 7 por-
te inferi nō pualebūt aduersus eā. 7 tibi dabo
clauēs regni celoz. Hinc ergo ligādi 7 soluē-
di ptātē accepit. pmo autē a dno. pmoq' ad fi-
dē pplm d' tute sue p'dicatōnis adduxit. ceteri
vero apli cū eodē pari p'sortio honorē 7 ptātē
accepērūt. Ex quib' d'bis colligūt isti q' btūs
petr' nullā sup alios aplos ex ordinatione xpi
habuit ptātē. tū q' asserit Anaclet' ipos pa-
res in ptātē fuisse. tū q' asserit pontificatū ec-
clesie datū btō petro in ptātē ligādi 7 soluēdi
cōsistere. oēs aut apli in hac ptātē pares fue-
runt. ergo q'rtū ad pōtificatū erāt pares. **Di.**
Ista auctoritas nō facit p eis: q' vt dicit ibi
glo. cū ois eps est par aplico q'rtū ad ordinē 7
rōnē cōsecratōnis. petr' tñ fuit maior alijs in
administratōe. **Ad.** Nonnulli p'dictoz asser-
toz dicūt hic glosaz errare: q' textū apte coz-
rumpit. q' text' affirmat oēs aplos cū btō pe-
tro pares in ptātē fuisse. administratio autē ē
ptās qdā vel ptātis act'. ego petr' alios apo-
stolos nullaten' in administratiōe p'cellēbat.
Itē p'dictā assertōne q' btūs petr' alios apo-
stolos mīme p'cellēbat. pbant aucte beati Li-
puziani q' vt br. xxviii. q. i. c. loquit. ait. loquitur
dñs ad petrus. Ego dico tibi q' tu es petr' 7
sup hanc petrā edificabo eccliam meā. sup vnū
edificat eccliam. 7 quis aplis oib' post resur-
rectionē suaz parē ptātē tribuat: 7 dicat sicut
nūsit me pat' 7 ego mitto vos. accipite spm̄s
ctū. tñ vt vnitatē manifestaret: vnitatē eiusdē
origīnē ab vno incipientē sua auctoritate dis-
posuit. hoc erāt vtiq' apli ceteri: qd' petr' fuit
pari cōsortio p'diti honoris 7 ptātis. Ex quib'
d'bis dat' intelligi q' lz petr' p'us tpe habuerit
ptātē a xpo. postea tñ apli parē ptātē accepe-
runt. 7 ita petr' extūc eos ex ordinatione xpi in
ptātē (7 p dñs nec in administratiōe) nullate-
nus p'cellēbat. **Itē** hoc pbāt auctoritate be-
ati Augl. que ponit. xxiii. q. vii. ca. paulus. ait.
Paul' em petrū respōdit: qd' nō auderet ni-
si se non imparē esse sciret. **Di.** Ad h' rñdet
glo. ibi dicēs. q' sciuit se nō imparē meris: nō
tñ administratiōe. **Ad.** Hāc rōnē reputāt
falsam 7 friuolā. falsa ē em vt dicūt q' lz paul'
sciuisse se eē in charitate 7 multa merita ha-
buisse. nō tñ sciuit se esse parē btō petro i me-

Secunda

Tertio

ritis: imo pbabile ē q' tanq' vere hūilis repu-
tauit btū petrū se p'cellere scitāte. etiā nō nī
si p' reuelationē valuit scire se nō imparē me-
ritis btō petro. nō aut legit q' de' reuelauerit
btō paulo q' meris fuerit par btō petro. q' qd'
de scripturā autētiq' nō p'fert: temere affirmat
Est etiā friuola: q' ad hoc q' aliq's respōdat
alterū nō req'rit paritas meritoz. tūc em nūq'
vn' hō pōt licite respōdere meliozē. **Inten-**
dit em Augl. q' paul' par fuit btō petro ptātē
7 ei nō erat subiect': nec in administratiōe: nec
in alijs qb'uscūq' que ad superioritatē 7 pote-
statem spectant.

Capitulu. xvi. in quo ponit opinio contraria q're ad
oppo sitū arguit pbado q' beatus petrus habuit ex ordina-
tiōe xpi sup alios aplos pncipatu. 7 b' d'nc' rōib'. Di.

On putabā pro il

la opinione heretica q' tot auctoita-
tes vocales sonarent p ipsa tñ nolo
nūc plures allegatiōes audire: quis velim eā
alias mag' diligent' discutere. Sed vt verita-
tem catholicā cōtrariā: melius intelligā. quō
eadē veritas maiōz auctoritate munit' onde
mibi nullaten' manifestans quā assertōne re-
putes veriozē. **Ad.** Q' beatus petr' sup apo-
stolos habuit ptātē 7 p'matū a xpo mult' mo-
dis ondit. **Primo** sic. ille cui' cure 7 regimi-
ni tpe aploz fuit tot' grex dñic' cōmissus a
xpo. etiā sup aplos q' tūc erāt de grege dñico:
curā 7 regimē accepit a xpo. Sed cure 7 regi-
mini bti petri tot' grex dñic' cōmissus fuit a
xpo ipō dicēte eidē Job. vlti. Pasce oues me-
as. inter illas oues 7 has nō distinguēs. ergo
7 apli q' extra numerū ouū nequaq' censendi
fuerūt: cure 7 regimini bti petri cōmissi fuerit
Secundo sic. illi cui' terreni simul 7 celestis
imperij iura cōmissa fuerūt tpe aploz: ipi apli
subiecti fuerūt. Sed btō petro tpe aploz p'di-
cta iura cōmissa fuerūt. teste Nicolao papa q'
vt habet. xxi. di. c. i. oēs supra petrā fidei mor-
nascens erexit. q' btō petro clauigero terreni
imperij iura cōmisit. ergo apli q' tūc fuerūt de-
ato petro subiecti extiterūt. **Tertio** sic. Caput
sup alia mēbra pncipatū hie dinoscit. beatus
aut petr' caput fuit aploz. teste Leone papa
q' vt habet. xix. dist. ca. ita dñs. ait. Ita dñs no-
ster iesus xps hūani generis saluator: instituit
vt veritas q' antea legi 7 p'phetarū p'comio cō-
tinebat: p aplicā tubā in salutē vniuersitatis
eriret. sicut scriptū est. In oēm terrā eruit so-
nus eoz: 7 in fi. or. ter. ver. eoz. s' hmoi' muner'
sacramētū: ita dñs ad oim aploz officiū ptine-
re voluit. vt i btissimo petro aploz oim sumo
pncipatū collocaret: vt ab ipō q'si quodā capi

Cap. xvii

Conclusio

Prima ratio

Secunda ratio

Tertia ratio

te domo sua velut in corp^o oē diffunderet. Ex
 quib⁹ vobis patet habet q^o beat⁹ petr⁹ institui
 tus fuit caput ap^oloz a xpo: et sup^o ipos habuit
 p^oncipatu a xpo. Quarto sic. Ille qui tpe ap^oloz
 oim eccliarum cōstituit sacerdotes: sup^o ipos
 ap^olos habuit p^oncipatū. S^z ipib⁹ ap^oloz b^otrū
 petr⁹ omniū eccliarū cōstituit sacerdotes. iux^o
 tenore ymo. pape. q^o vt legit di. xi. c. q^o nesci
 ar. ait. cū sit manifestatū oēs italiā galliā et his
 paniā et affricā atq^{ue} siciliā insulas interiacen
 tes nullū instituisse sup^o ecclias nisi eos quos
 venerabilis ap^ols petr⁹ et successores ei⁹ cōsti
 tuerūt sacerdotes. Ergo b^otrū petr⁹ sup^o alios
 ap^olos habuit p^oncipatū. Quanto sic. b^otrū pe
 trū accepit p^oncipatū regendi oēs ap^olos. teste
 Greg. q^o vt recitat. xi. q. vii. c. petr⁹. ait. petrus
 p^oncipatū regēdi accepit. et tū idē ap^ols ap^oloz p^o
 mus q^o nimonie cōtra eū tē. Ergo beat⁹ petr⁹
 sup^o ap^olos p^oncipatū habuit. Di. Nō
 curo q^o p^o veritate p^odicta multas rōnes addu
 cas cū auctoritas debeat ad eā tenēdā suffice
 re. Lanit em ecclia vniuersalis de b^oro petro.
 Tu es pastor omniū p^onceps ap^oloz. Id ad alias
 q^otuor assertiones de quib⁹ fecisti mentiones
 p^ocede et motiua earū cōpendiose declara.

Capitulu xvij. in quo p^o secūda tertia et q^ota assertio
 nibus p^odictis arguit: et p^oncipue p^o quarta. Ad q^o.

Secunda assertio

f p^odictoz ē p^oposita. s. supra. c. xiiij.
 q^o beat⁹ petr⁹ nō fuit roman⁹ ep^os
 Ad q^o ponendum mouent ex h^o q^o in tota scri
 ptura diuina act⁹ ap^olicos describere mime re
 peritur q^o beat⁹ petr⁹ fuerit rome. et nō videt⁹
 verisimile q^o beat⁹ petr⁹ t^ocrisset romanā ecclie
 siant: et tū beat⁹ Lucas de ip^o nullā oīno fecit
 ser mētionē. Tertia assertio ē. q^o beat⁹ petr⁹
 ex ordinatōe ap^oloz sup^o eos habuit p^oncipatū.
 Et aucte b^ori Anacleto q^o ponit. xxi. di. in nouo
 ondū. ait em loquēs de b^oro pe. ceteri nō apli
 cū eodē pari cōsortio honore et p^oncipatū acceperūt
 ip^om q^o p^oncipē eoz eē voluit. Ergo ex electōe
 ap^oloz beat⁹ pe. fact⁹ ē p^onceps eoz. Quarta
 assertio eoz est. q^o ex ordinatōe xpi null⁹ sacer
 dos sup^o alios bz p^oncipatū aliquid. Nec vn⁹ bz ma
 iore p^oncipatū sup^o gregē sibi cōmissū q^o ali⁹ ex con
 stitutōe xpi. S^z oīs sup^oioritas vn⁹ sacerdot⁹
 sup^o aliū in remediū scismat⁹ est: p^oncipē bonū cōe
 ab ip^os etiā sacerdotib⁹ instituta. Hec autē au
 ctoritāte dicit q^o ponit di. lxxxiiij. c. legim⁹
 p^obare nitunt. ait em. Lū apl⁹ sp^oncipue doceat
 eos dē eē ep^os quos p^oncipales. q^o d^o pat⁹ mēfaz
 et viduarū mister tē. Et infra. audi aliud testi
 moniū. in quo em manifestissime declarat⁹ vel
 cōprobat eundē eē ep^om et p^oncipalē. p^oncipē b^ore

liqui te crete: vt ea q^o deerāt corripes et cōstitu
 eres p^oncipales p^o ciuitates: sic ego tibi manda
 ui. si q^os sine crimine vn⁹ v^oris vir filios h^os si
 deles et nō in accusatiōe luxurie: aut nō subdi
 tos. o^z em ep^om eē sine crimine q^os dei dispēcato
 re. i. ad Thy. iij. Noli negligere grāz q^o data ē
 tibi p^oncipalē p^oncipatū et p^oncipatū man⁹ mei p^oncipite
 rij. S^z et petr⁹ i p^oncipalē epla. p^oncipales q^o in nob⁹
 sunt p^oncipales: ego cōp^oncipiter. et infra. Parua tibi
 vident⁹ tantoz viroz testimonia. clangat tu
 ba euāgelica fili⁹ tonitruū quē de⁹ amauit plu
 rimū: q^o de pectore saluatoris doctrinarū fluēs
 tā potauit. p^oncipit electe d^one et filijs ei⁹ quos
 ego diligo in v^oitate. Et in alia epla p^oncipitero
 Bayo carissimo quē ego in v^oitate diligo. Qu
 aut⁹ postea vn⁹ elect⁹ est: q^o vt p^onciparet ceter⁹
 in scismat⁹ remediū factū ē ne vn⁹ q^os ad se
 trahēs eccliam xpi rūperet. nā et alexandrie a
 marco euāgelista vsq^{ue} ad hēdrā et dionysium
 ep^os p^oncipiteri sp^o ex se vn⁹ eligebāt. et in excel
 siori gradu collocabāt quē ep^om noiabāt: quō
 si exercit⁹ impatorē faciat. Ex his v^obis colli
 gunt isti q^o in p^oncipales de q^ob⁹ exēplificat be
 atus Hiero. nulla erat sup^oioritas ex ordinati
 one xpi. cū post exēpla omnia supra dicta dicat
 Hiero. q^o autē vn⁹ elect⁹ est q^o ceter⁹ p^onciparet
 in scismat⁹ remediū factū ē. Ex q^ob⁹ dat intel
 ligi q^o p^oncipatio vn⁹ p^oncipiteri sup^o alios post ordi
 nationē xpi ab ip^os p^oncipiteris existit instituta
 Beat⁹ aut⁹ Hiero. exēplificat de b^oro petro et
 de b^oro iobe euāgelista. et de alijs p^oncipiteri p^oncip
 mortheū cōstituedis. Ergo beat⁹ petr⁹ sup^o ali
 os p^oncipiteros q^olescūq^{ue} ex ordinatōe xpi nullāz
 habuit sup^oioritatē. Ex quo cōcludūt q^o null⁹
 p^oncipiter ex ordinatōe xpi ē sup^oior alio: s^z ex ordi
 nationē hūana solūmodo. Itē sp^oncipit q^o ep^oi su
 per p^oncipiteros sup^oioritatē nō habeāt ex ordina
 tione xpi. aucte Hiero. sup^o eplam ad Thimo.
 q^o ponit di. lxxxv. c. oli. ondū. ait em. olim idē
 erat p^oncipiter et ep^os. et anq^{ue} diaboli istictu studia i
 ligiōe v^o scismata fierēt et dicerēt i p^oncipalib⁹. ego
 sup^o pauli. ego sup^o apollo. ego cephe. cōi p^oncipite
 roru p^oncipilio gubernabant: postq^{ue} vn⁹ q^os eos
 quos baptizauerat suos eē putabat nō xpi: in
 toto orbe decretū ē vt vn⁹ de p^oncipiteris suppo
 neret⁹ et scismat⁹ semina tollerent. Et paulo post
 sicut ergo p^oncipiteri sciūt se ex ecclie cōsuetudi
 ne ei q^o sibi p^oncipit⁹ fuerat eē subiectos. ita ep^oi
 ip^os nouerūt se mag⁹ cōsuetudie: q^o dispēcatōis
 d^once v^oitate p^oncipiter eē maiores. et in cōi debe
 re eccliam regere. Dis v^obis vt videt⁹ aptissimē
 me affirmat q^o ex institutōe diuina in p^oncipiteros
 et ep^os nulla ē distinctio. Tū isti dicūt q^o olim
 q^olibz ep^os erat p^oncipiter. et q^olibz p^oncipiter erat ep^os.
 et idō tota distinctio in papā et patriarcham

Secundo

Quarta ratio

Quinta ratio

Cap. XVII

Secunda conclusio

Tertia conclusio

Probat conclusio

Quarta conclusio

Probat conclusio primo

eam omnib' ecclesijs alijs pferere. et ideo a tpo
 habuit immediate pncipatu. **Beat' em' petrus**
 elect' in papa' et platu' tot' ecclie a saluatore
 an' ascensione p se et p suis successorib' ac etiaz
 p ecclia vbi sede sua disponderet collocare pnci-
 patu' habuit. **Et id' q' trāstulit sedē suā de an-**
thiochia. ertūc romana ecclia sup alias ecclie
lias obtinuit pncipatu. Do c marcellin' scri-
 bens omnib' epis p antiochia q' constitut' ut h'c
 rriij. q. i. c. rogam'. ait em'. Rogam' vos frēs
 dilectissimi vt nō aliud doceat' neq' sentiat' q'
 a brō petro aplo et reliq's aplis et patrib' acce-
 pitistis. ipe em' est caput tot' ecclie: cui dñs ait
 Tu es pe. et sup et. **Eius em' sedes pncipat' fuit**
apud vos q' postea iubete dño romā trāslata
est. cui amniculāte grā dīna hodierna dīe p̄si-
demus. Si nō vīa antiochia q' olim p̄ma erat
rome cessit sed: nulla ē q' nō sit subiecta ei' di-
tionī. Et his plures assertiōes ad suū p̄posi-
tū p̄tinētes isti nitunt' colligere. Quarū p̄ua
est q' dñs an' ascensione suā br̄m petrū caput cō-
stituit tot' ecclie. Et h' etiā anacler' papa vt
h' di. xij. c. sacrosctā. asserit manifeste dicēs.
int' btōs aplos qdā fuit dissensio. et 13 oēs apli
essent cū brō petro tñ a dño cōcessum ē (et ipi
mē se idipm voluerūt) vt reliq's oib' p̄cesset
aplis. et cephas. i. caput et pncipatum teneret
aplat'. qd' xps sibi p̄misit dicēs. tu vocaberis
cephas. Secūda assertio quā isti colligūt ex
p̄dict' ē q' ecclia antiochena sup alias ecclias
habuit pncipatū. Quia sic beat' petrus fuit p̄-
latus et pnceps xpianoz oim. ita ei' sedes p̄-
ma fuit int' oēs ecclias. beat' aut' petrus p̄us q'
rome habuit sedē antiochie: sic hic dī. Ad eti-
am assent anacler' dī. vbi p̄us. tertia nō sedes
antiochie eiusdē bti petri apli h' honorabilis
quā illic p̄usq' romā veniret habuit. Et his cō-
cordat anteros papa vt scribit'. vij. q. i. c. mu-
tationes dī. petrus fact' mag' me' tibi pnceps
aploz de antiochia ciuitate vtilitat' cā ē trā-
lat' romā vt ibidē pot' p̄ficere posset. Et his
h' q' sedes petri p̄mo fuit antiochie. vbi: Cū i
croniq' reperit' sedit annis septē. et ista ecclia
antiochena septē annis sup oēs ecclias et sup
romanā sedē anteq' aliq' romani conuerſi fuis-
sent: obtinuit pncipatū. Tertia assertio quā
colligūt ex p̄dict' ē q' romana ecclia post anti-
ochia obtinuit pncipatū. et sic post passionem
dñi fluxerūt vndecim am' anteq' ecclia roma-
na h'et sup alias ecclias pncipatū. Ex quo cō-
cludūt q' an' ascensione dñi neq'q' habuit pnci-
patū. Dī. Si p̄dicta vera essent: ecclia hie-
rosolimitana sup alias ecclias q̄ttuor' ānis ha-
beret pncipatū: q' sic h' in croniq' btūs petrus
post passionē dñi anteq' antiochie sibi sedem

Prima conclusio.

Secunda conclusio.

Tertia conclusio.

Instantia.

eligeret: cathedrā q̄ttuor' annis tenuit. nec les-
 gitur vbi sederit nisi hierosolimis. q' hierosoli-
 mitana ecclia sup alias ecclias tunc obtinuit
 pncipatū: qd' tñ veritatē nō videt' h'c. **Ad.**
Ad h' r̄ndet' q' btūs petrus q̄ttuor' ānis tenuit
carbedrā: nullā sibi eccliam eligēdo: s' tanq' p̄-
latus et pnceps oim sedebat vbiq'q' volebat
S; post q̄ttuor' ānos sibi in antiochia sedem
elegit: volēs aliū (dū eēt ibidē) p̄ficere ep̄m
et idō nō hierosolimitana ecclia fuit p̄ma: q' si
cūc legit' in legēda bti iacobi. Idē iacob' ita-
tim post passionē dñi ab aplis hierosolimita-
noz fuit ep̄s ordinat'. et ita petrus illā eccliam
sibi nō appropriauit: s' illi sic ceter' oib' p̄fuit.
et ita nō petrus ep̄m habuit sp̄alem aliū fuisse
de ecclia antiochena. Dī. Adhuc cupio sci-
re an' fm istos papa pōt trāsserre sedē papalē
de roma in aliā ciuitatē. Ad. Ad h' quidaz
eor' dicūt q' bñ pōt fieri aucte sūmi p̄tificis
quoz rō est: q' papa respectu sedis aplice ē tā-
te p̄tatis quāte fuit btūs petrus. sicut q' btūs
petrus vtilitat' cā trāstulit sedē suā de vna cui-
tate ad aliā. ita pōt papa sedem papalē de ro-
ma trāsserre ad aliā ciuitatē. Dī. Nunq̄d
fm istos eēt p̄cedendū. si papa trāsserret sedē
parisi': q' ecclia parisiē. voce euangelica dñi
obtinuit pncipatū. Ad. Diceret' q' sic. quia
illomodo dicunt de romana ecclesia q' voce
euāgelica dñi obtinuit pncipatus: p̄p̄ hoc q'
de' an' ascensione suā (vt euāgelia testant') be-
ato petro cōtulit pncipatū cui dedit p̄tātē p̄-
ficiēdi quācūq' eccliam in q' sibi sedē eligeret
in ecclesijs vniuersis. ita ecclia parisiē. dice-
retur obtinere sup alias ecclias voce euāgelis-
ca dñi pncipatū. q' dñs ante ascensione suā cui
liber successor' bti petri in ipō petro dedit po-
testatē quācūq' eccliam p̄ficiēdi alijs eccle-
sijs vniuersis. Dī. Tenerent oēs isti q' papa
posset sedē trāsserre de roma. Ad. Multi
eor' affirmāt q' papa nō pōt: q' beat' petrus nō
aucte p̄pua: s' iubete dño de antiochia sedem
trāstulit romā. et idō nō posset trāsserre eandē
sedē de roma: nisi dñs ipse iuberet. Dī. Dic
aliā rōnē q' ondit' q' ecclia hierosolimitana su-
per oēs alias ecclias q̄ttuor' annis habuit p̄-
ncipatū. Ad. Alia rō ē q' verū ē etiā eccliaz
hierosolimitanā tāto tpe hūisse sup alias oēs
ecclias pncipatū eo q' tot' ānis ibi sedit be. pe.

Responsio.

Opinio p̄ua.

Opinio secūda.

Capitulu. xij. in q' reuertit' ad p̄cedētis tertie q̄stio-
 nis pncipalis decisionē ponēdo p̄bādo q' p̄trariā p̄ori
 assertiōne. s. q' romana ecclia q' est a totali cōgregatio
 ne fidelū distincta: pōt cōtra fidem errare. et hoc q' des
 probat h'c vnicā tñ ratiōne. **Discipul'.**

Missa ista mate

Cap. XXII

6 ria de pncipatu romane ecclesie

Liber quintus

ad ppositū pncipale reuertere. 7 motiua tenē
 tiū q̄ romana ecclia q̄ est distincta a cōgrega
 tiōe fidelīū (sicut caput a corpe) possit cōtra
 fidē errare adducas in mediū. **Ad.** Ad pro
 bandū eccliam romanā cōtra fidē posse erra
 re: nōnulli ples rōnes adducit. Quorū dā autē
 rō fundamētalis est qdā rō sepe tacta superi⁹
 ad alias assertiōes ondendas: q̄ talis ē. **Illud**
 qd̄ pmittit toti 7 nulli parti nō debuit alicui
 parti attribui: etiā pncipaliori. S; nūq̄ erra
 re cōtra fidē toti cōgregatiōi fidelīū pmissus
 fuit a xpo 7 nulli parti fuit h̄ pmissus a xpo. q̄
 nō d; hoc alicui pncipaliori ecclie catholicorū
 attribui. cū ergo romana ecclia sit pars eccle
 sie: 7 nō sit tota ecclia nō posse errare cōtra fi
 dem non est attribuendū romane ecclie. **Di.**
 Nōne qn̄ xps dixit petro. ego p te rogau pe
 tre vt nō deficiat fides tua. pmissit ecclie cui⁹
 petr⁹ erat futurū caput q̄ nūq̄ fides sua defici
 ceret. **Ad.** Dicūt q̄ h̄ dixit xpus petro nō in
 psona alicui⁹ ecclie pncipalioris: s; p vli ecclia
 cui⁹ rōne assignat dicētes: q; qn̄ xps dixit ver
 ba p̄dicta petro. petr⁹ nō magi fuit caput ec
 clesie romane q̄ antiochie: q; tūc habitur⁹ erat
 pmo sedē in antiochia 7 postea in roma. **Luz**
 ergo in v̄bis p̄dictis nō pl⁹ fiat mētiō de roma
 q̄ de antiochia: nō pl⁹ d; intelligi de roma q̄
 de antiochia. Quia v̄ba ḡnalia ad oia pncipaliora
 equiter se h̄nt: s; p̄dicta v̄ba nō debēt in
 telligi de antiochia: q; fides illi⁹ ecclie iam de
 fecit. q̄ nec de romana ecclia debēt intelligi.
Di. Quō dicūt q; fides ecclie antiochie defi
 cit: cū adhuc sit patriarcha antiochen⁹ q̄ p̄t
 vocari ecclia antiochena. **Ad.** Q̄ sit aliq̄s
 patriarcha antiochen⁹ nō est ex pmissione xpi
 s; ex voluntaria summi p̄ticipis ordinatiōe q̄ cre
 at patriarchā talē. I; ecclia antiochena defes
 cerit 7 sepe accidit q; null⁹ ē patriarcha antio
 cheni⁹. **Di.** Licet moriat patriarcha antio
 cheni⁹: nō tñ morit ecclia antiochena q; adhuc
 remanet aliq̄s q̄ p̄t creari in patriarchā an
 tiochenū. **Ad.** Per talē modum p̄t dici q; nūq̄
 p̄t deficere fides ecclie massiliē. q; sp̄ ē
 aliq̄s q̄ possit creari i cpm massiliē. Dicūt ḡ
 isti cū ex solis scriptur̄ diuinis teneat q; ecclie
 sia xpiana nūq̄ errabit cōtra fidē: q; sp̄ erūt in
 ecclia xpi fideles 7 v̄ba scripture diuine intel
 ligētes. Ex his colligit q; ecclia nūq̄ errabit
 cōtra fidē. Et cū nullā de romana ecclia faci
 ant penit⁹ mentionē: nō pl⁹ q̄ de ecclia antio
 chena: sic temerariū fuit asserere q; ecclia an
 tiochena nō errabit p̄tra fidē: ita 7 nūc teme
 rariū ē asserere q; romana ecclia nūq̄ errabit
 p̄tra fidē. **Di.** Licet scriptura dina q̄ insinuat
 q; ecclia nūq̄ errabit p̄ fidē de romana ecclia

Conclusio

Ratio

Obiectio

Responsio

Obiectio 1^a

Responsio

Obiectio 2^a

Responsio

Obiectio 3^a

nō vocalē faciat mētiōne: tñ de romana ecclie
 sia v̄ba illa scripture debēt intelligi. q; scriptu
 ra diuina ē intelligēda sic a scriis patrib⁹ ē ex
 pposita. sc̄ti autē intelligunt v̄ba de romana ec
 clesia. **Un̄** 7 asserūt q; romana ecclia nūq̄ er
 rabit p̄ fidē. **Ad.** Ad h̄ tripliciter m̄det q; sa
 cri nō exponunt v̄ba illa scripture de romana
 ecclia. put romana ecclia ē pars distincta cō
 tra ecclias: s; exponūt v̄ba scripture de mate
 ria illa loq̄ntia de ecclia catholica 7 aplica q̄
 cōprehēdit oēm eccliam tenētē fidē ap̄loz si
 ue rome: siue in hispania: siue in anglia: siue i
 gallia: siue in alemania. **Nec** dicit q; romana
 ecclia q̄ ē rome vel de facto gerit se p romana
 ecclia nō posset errare vel nūq̄ errabit p̄ fidē
 Licet aliqui affirmēt q; nō inueniat errasse fm
 se totā. quis aliqui p̄ maiora p̄te errauerit. **Te**
 pore em̄ liberij postq̄ consensus fidei arriane
 maior pars xpianorū rome heretice p̄auitati
 cōsensit. tūc em̄ pauci romani impatori libe
 rio resistebāt: 7 illi pauci clerici q̄ erāt p̄trarij
 liberio occidebant. **Licet** etiā sc̄ti asseruerit q;
 ecclia romana fm se totā in tpe p̄terito nō er
 rauerit cōtra fidē: nūq̄ tñ affirmāt q; nō erra
 bit i futuro. **Di.** Hi errāt apte: q; sic allega
 sti p̄us brūs. **Dico.** loquū de futuro dicēs. be
 ato petro opem ferēt i futuro seculo p̄mane
 bit siue vlla hereticoz insultatiōe. **Ad.** Di
 cunt te decipi p sermone ambiguis cui⁹ sen
 nescis distinguere. **Verba** br̄i **Dico.** fm vnū
 sensus eq̄pollēt p̄ditōali tali. si brūs petr⁹ opē
 tulerit: in futuro seculo p̄manebit 7c. 7 ille sen
 sus ē ver⁹. I; temerariū sit asserere q; brūs pe.
 opē feret. q; nescit an de⁹ 7 similit̄ brūs petr⁹
 deseret romanā ecclesiam. quēadmodū iam a
 mult⁹ t̄pib⁹ deseruit ecclesiam antiochenā. Ali⁹
 sensus eq̄pollēt causali tali. q; brūs petr⁹ opē
 feret: in futuro seculo p̄manebit 7c. 7 sic non
 intelligit **Dico.** Tert⁹ sensus ē tp̄alis talis.
 dū brūs petr⁹ opē feret 7c. 7 ille sensus etiā ē
 ver⁹. S; nescit quāto tpe brūs petr⁹ opē feret
 romane ecclie p̄ insultatiōnez hereticoz. Et
 idō temerariū ē asserere q; vsq; ad finē seculi
 opē feret ecclie romane q̄ est ps ecclie vni
 uersalis cōtra hereticos.

Responsio Primo

Secundo

Tertio

Obiectio 4^a

Responsio

Capitulum. tñ in q̄ precedētis capituli assertiōnem
 alijs nonē difficilib⁹ rōnib⁹ p̄bat. s; q; romana ecclia
 specialit̄ partialit̄ ve sumpta p̄t p̄ fidē errare. **Di.**

Ellem scire an isti

v̄ alijs rōnib⁹ fatagūt munire suā as
 sertiōne. **Ad.** Plurib⁹ alijs rōnib⁹
 bus suā assertiōne fulcire nitunt̄. **Un̄** rō eorū
 talis ē. **Dis** ecclia q̄ incipit post passionem
 xpi p̄t p̄ fidē errare: q; illa ecclia quā dicit
 xps vsq; in finē seculi i fide p̄mansurā: fuit etiā

Cap. XXII

Secunda rōnē p̄ p̄ticipis cap.

in sui parte ante ascensionē xpi. xps em̄ pdicēs ecclesiā suā vsq; ad finē seculi pmanfurā in fide cum dixit. **Mat. vlti.** **Uobiscū** suz oib; die bus vsq; ad cōsumationē seculi. non solū in telligebat de ecclesia futura post suā ascensionem: s; etiā intelligebat q; p nullo tpe nec an ascensionē: nec post erat tota ecclesia xpianoz a fide catholica recessura. Nō ergo intellexit de ecclesia q; incipit post ascensionē. s; ecclesia romana incepit post ascensionē dñi. q; apli ⁊ alij discipuli xpi post ascensionē xpi p̄us pdica uerūt in alijs loc; q; rome. Ergo vba xpi de ecclesia in fide vsq; in finē seculi pmanfura: nō debent de ecclesia romana intelligi dēterminare s; sub distiuctōe ⁊ in cōi de roma ⁊ alijs debēt intelligi. Quia fides catholica in ecclesia romana vel in ecclia p̄sana vel in aliq; alia vsq; in finē seculi pmanebit. semp em̄ erit aliq; catholic⁹ ⁊ fidelis. Tertia rō eoz est bec. Ecclesia romana postq; inchoata fuit: potuit cōtra fidē errare. q; adhuc pōt errare cōtra fidē. An recedēs p̄s. q; ante aduentū bti petri romana ecclesia inchoata ibidē: errare potuit cōtra fidem. nō em̄ tūc magis erat ecclia romana cōfirmata in fide q; alie ecclie. Cōsequētia p̄s. q; nō legit q; in fide postea fuerit p̄firmata. q; temerariū ē asserere q; errare nō poterit. **Di.** **U**idetur q; ex quo apli petri ⁊ pauli p̄secrarūt ⁊ fundarūt romanā ecclesiam errare nō potuit. **Ad.** **V**oc nō videt fm̄ istos veritatez bte: q; apli petri ⁊ pauli nō aliter fundarūt eccliam romanā nisi romanos in fide sollicitē instruedo ⁊ eos ad fidē ⁊ bona opa doctrina ⁊ exem plo hortando. doctrinā miraculis cōfirmādo ⁊ eādē ciuitatē romanā suō martyrio cōsecrādo. S; p̄dicta oia fecit xpus hierosolimitane ecclie: q; ip̄s diligētē i fide instruxit. Ipsamq; ad fidē ⁊ bona opa doctrina ⁊ exēplis ⁊ miraculis honorabat. p̄ q; etiā sicut p̄ ceteris mortē accepit. ⁊ sic hierosolima sua passione ⁊ morte consecrata fuit. Et tñ p̄ oia illa ecclia hierosolimitana i fide mīme extitit p̄firmata. cū tñ opa vita ⁊ doctrina ⁊ mors xpi multo maiouſ efficacie fuerint q; doctrina opa ⁊ vita ⁊ martyriū ap̄oz petri ⁊ pauli. Et iā alij apli fundauerūt eccliam antiochenā. beatus em̄ paulus plures fundauerat ecclias. alij etiā apli alias ecclias suo martyrio p̄secrarūt. ⁊ tñ nulla earum erat in fide cōfirmata. Ego cōsimilit̄ nō apparet aliud fuisse factuz in ecclia romana. vn̄ in fide debeat reputari p̄firmata. **Adulta** em̄ maiora ⁊ ad stabilitatez fidei facta fuerūt hierosolimis ⁊ in iudea q; in romana ecclesia. Si q; nec hierosolima nec iudea cōfirmata fuit in fide: temerariū ē dicere q; ecclia romana

p̄firmata sit in fide. **U**n̄ etiā ex hoc quarta rō sic format. nō magis eclecta fuit a deo ecclesia romana q; ecclesia hierosolimitana: sed de p̄misit ecclesiā hierosolimitanā totā a fide recedere. ergo ē temerariū dicere q; de nūq; p̄mittet oēs romanos a fide recedere. Et ita romana ecclesia errare poterit p̄ fidē. **Di.** **Q**uis oēs romani q; cōuersant̄ rome cōtra fidē errarent. romana tñ ecclesia nō erraret. q; tūc romana ecclesia nō eēt rome: s; alibi sicut romana ecclesia ē ap̄s auinionē. **Ad.** **D**icit̄ isti q; in hoc cauillōse p̄equocationē conaris pcedere. Quia q̄runt quā ecclesiā vocas romanā ecclesiā. **A**ut em̄ vocas romanā ecclesiā papā seu mltitudinē: siue clericoz: siue alioz. in partib; romanis degentiū: vel domicilia ibidem habētū. **A**ut vocas romanā ecclesiā clericos titulos habētes in roma. **A**ut vocas romanā ecclesiā papā cū cardinalib;. vel papā solum vel collegiū cardinaliū. **A**ut vocas ecclesiam romanā illos q; tenēt fidē quā apli fundauerūt ⁊ pdicauerūt rome. **S**i p̄mo mō vocas ecclesiam romanā: stat argumētū: q; oēs romani habentes domicilia rome possent cōtra fidē errare: sicut ⁊ oēs hierosolimitani aliqñ errauerūt. **S**i secūdo mō adhuc stat argumētū: q; nō sūt magis electi clerici a deo habētes titulos in roma q; fuerūt clerici hñtes titulos hierosolimis illi aut sunt errantes. q; oēs hñtes titulos in roma p̄nt errare. **I**te temerariū ē dicere q; nō p̄nt oēs hñtes titulos in roma a paganis vel alijs malis occidi. q; tūc nō esset fides i clericis habētib; titulos rome. **E**t cū tūc deficeret fides de illis nō sunt intelligēda vba xpi q̄b; p̄misit fidē vsq; in finē seculi duraturā. **S**i vocas ecclesiā romanā papā cū cardinalib;. vel papā solū: vel collegiū cardinaliū solū: adhuc pōt errare. q; temerariū ē dicere papā cū cardinalib; si nō essent plures: nō posse p̄tra fidē errare. **S**i aut̄ vocas ecclesiā romanā q; tenet fidē quā apli pdicauerūt ⁊ fundauerūt rome sic pcedūt q; romana ecclesia errare nō pōt: s; illa romana ecclia vltis ē vbiq; fuerit catholici ⁊ fideles. **E**t h; ecclia ē q; vocat̄ ecclesia catholica ⁊ aplica q; errare nō pōt: ita cōp̄bēdit p̄sanos ⁊ lombardos ⁊ hispanos sicut romanos. ⁊ de illa sola cōcedūt isti q; errare nō pōt. **Q**uinta rō eoz ē bec. Ecclesia romana q; est vna ecclesia p̄ricular; siue cōp̄bēdat oēs romanos: siue clerū romanuz tātūmō: siue papā cū cardinalib;: nō est magis eclecta a deo q; fuerit gens iudeoz. de q; xps fuit susceptur; carne hūanā quos p̄ncipalit̄ ip̄e saluare venerat ipso dicēte. **Matth. xv.** **N**ō sum missus nisi ad oues q; perierāt dom⁹ israel: s; gēs illa nō fuit

Quarta ratio

Obiectio

Responsio

Quinta ratio

Liber quintus

Obiectio

Responsio

Sexta ratio

Septima ratio.

Octava rō

Nona ratio

Obiectio p̄sa

Responsio

cōfirmata in fide q̄n potuerit errare. ḡ nec ec-
clesia romana ē cōfirmata in fide q̄n possit er-
rare. Di. Per istā rōem p̄bareṭ q̄ rota mul-
tudo xp̄ianoz possit cōtra fidē errare: sicut
tota multitudo gen̄s iudeoz potuit errare cō-
tra fidē. Ad. Respondet q̄ argumētū nō p-
cedit de tota multitudine xp̄ianoz sicut de ro-
mana ecclesia. q̄: ex v̄lem ecclesia nō ē sal̄. eo
q̄ xp̄s nūq̄ aliā legē p̄f xp̄ianā ē datur̄: quē
admodū datur̄ fuit aliā legē p̄f legē iudeo-
ruz. ex autē ecclesia romanā q̄ est ecclesia pri-
cular̄ p̄t eē sal̄. m̄lti em̄ p̄f romanos saluā-
tur. 7 iō h̄ argumētū p̄dictū p̄cludat de eccle-
sia romana q̄ p̄t errare: sic potuit errare mul-
tudo iudeoz: non t̄n p̄cludit de ecclesia v̄li.

Sexta rō eoz accipit ex p̄dict̄. q̄ ois ecclesia
ex quā p̄t eē sal̄: p̄t cōtra fidē errare. extra
ecclesia autē romanā p̄t eē sal̄: quēadmodū
post ascēsiōe xp̄i fuit sal̄: anteq̄ romana ec-
clesia inchoaret. ḡ romana ecclesia poterit cō-
tra fidē errare. Septima eoz rō est. illa
ecclesia q̄ cōtra fidē errare nō p̄t: nō indiget
alioz cōsilio p̄ q̄stionib̄ fidei terminādīs. ec-
clesia autē romana indiget alioz cōsilio in q̄-
stionib̄ fidei terminādīs. alit̄ em̄ ad defminā-
das 7 diffiniēdas q̄stiones motas de fide cō-
gregarent̄ inutilit̄ concilia ḡnalia. ḡ ecclesia
romana p̄t errare p̄ fidē. Octava rō eoz ē
hec. Illa ecclesia q̄ p̄t fieri auctoritate pape
alijs ecclesijs inferior: p̄t cōtra fidē errare. il-
la em̄ ecclesia q̄ nō p̄t cōtra fidē errare nō h̄z
aliā ecclesia supiorē. ecclesia autē romana au-
ctōritate pape p̄t fieri inferior: alijs ecclesijs
possit em̄ pape sedē trāssere papalē de roma
ad aliā ciuitatē. q̄ facto: romana ecclesia alte-
ri eēt subiecta. ḡ romana ecclesia p̄t cōtra fi-
dem errare. Nona rō eoz ē hec. temerariū ē
dicere illā gentē nō posse cōtra fidē errare: q̄
est añ diē iudicij peritura. s̄ gēs romanoz añ
diē extremā peribit. sic em̄ legit̄ Nume. xxiij.

Veniēt in trierib̄ de italia supabūt assyrios
vastabūtq̄ hebreos: 7 ad extremū etiā ipi pe-
ribūt. Ista v̄ba de solis romanis p̄nt intelli-
gi. romani ḡ peribūt. 7 p̄ seq̄ns temerariū ē
dicere q̄ int̄ romanos fides vsq̄ ad finē secu-
li remanebit. Di. Verba p̄dicta p̄nt intelli-
gi de romanoz impio tp̄ali: q̄ illud p̄bit: sed
nō oportet dicere q̄ intelligāt de ecclesia ro-
manoz. Ad. Isti nō intelligūt v̄ba p̄dicta
de ecclesia romana q̄ nūq̄ errabit cōtra fidē.
q̄ sic reputāt temerariū dicere q̄ ecclesia ro-
mana errabit cōtra fidē: q̄ neutra pars istius
p̄tradictōis ex sc̄pturis autētiq̄ p̄t inferri. 7
iō v̄ba p̄dicta de potētia romanoz tp̄ali in-
telligūt. ex his arguētēs q̄ temerariū ē asserere

re ecclesiaz in roma nullaten̄ defecturā: q̄ h̄
de? possit sua sola potētia p̄ infidelium potētia
p̄seruare loca fidelium: t̄n temerariū ē dicere q̄
dñs de facto aliquē vel ciuitatē fidelium miras-
culose cōtra irruētēs potētias infidelium cōser-
uabit: maxie tpe antixpi. q̄: pseudo xp̄i 7 pseu-
do pp̄he antixpi dabit̄ signa maḡ 7 pdigia.
7 electi nō habebūt gr̄am faciēdi mirabilia:
sicut habuēt apli 7 alij martyres xp̄i. Temerariū
est ḡ asserere q̄ de? ciuitatē romanā a iu-
go infidelium p̄seruabit. q̄re cū potētia roma-
nou tp̄alis inceperit dudū deficere: 7 p̄tinue
magis ac maḡ deficiat: 7 potētia infidelium 7
maloz p̄ualeat nō apparet q̄n ciuitas roma-
na possit ab infidelib̄ subiugari. Quēadmo-
dum antiq̄? romana ciuitas sibi alias puin-
cias subiugauit: q̄ sic sine temeritate. neq̄q̄
asserit̄ q̄ ciuitas romana ad dominium venit
paganoz: ita temerarie (diuina de futuris
nob̄ incognit̄) asserit̄ q̄ nunq̄ infideles sunt
ciuitatē occupaturi romanaz: 7 cūctos de ea-
dem ciuitate fideles expulsuri. 7 ita temerari-
um est dicere q̄ nūq̄ de roma oēs catholici ex-
pellent̄. Et sicut temerariū ē dicere q̄ nunq̄
oēs xp̄iani expellerent̄ de ciuitate romana ne
quāq̄ ampl̄? reuerfuri. Ita temerariū ē dice-
re q̄ si potētia infidelium oēs xp̄iani romani p̄-
ter decē vel duodecim essent expulsī de roma
nūq̄ i p̄petuo reuerfuri: q̄ illi decē v̄l duodeci
remanētēs nō p̄nt cōtra fidē errare. Di. Si
mō oēs xp̄iani de ciuitate romana p̄ potētiam
infidelium expellerent̄: nō p̄p hoc ecclesia roma-
na desineret: nō p̄p hoc expulsī desinerēt eē ro-
mani. Ad. Cōcedūt q̄ p̄p hoc non desine-
ret romana ecclesia. expulsis t̄n mortuis sine p̄-
le (q̄d nō est impossibile) desineret romana
ecclesia: 7 ampl̄? nō essent aliq̄ xp̄iani romani.
Di. Ad: tuis oib̄? illis sine ple ad huc p̄nt or-
dinari clerici loco prioroz. 7 illud collegiū cleri-
coz possit vocari romana ecclesia. Ad. Hoc
impugnāt duplici. p̄mo q̄: p̄ talē modū pos-
set dici q̄ ecclesia pisana nō possit cōtra fidē
errare. q̄: siue pisani oēs expellerent̄ de p̄sis:
siue oēs fierēt heretici siue vniuersi morerent̄
possent clerici ordinari. 7 vocalit̄ titul̄ prioroz
pisanoz deputari. Secūdo q̄: dicūt nonnulli
q̄ fides ecclesie possit in puris laic̄ remanere
imo dicūt q̄dam posse saluari i mulierib̄: quē
admodū tpe passionis xp̄i saluata fuit in sola
m̄re xp̄i. Di. Dic rōem illoz decimā quā h̄nt
p̄ assertōe sua p̄ncipali. Ad. Decima rō eo-
rum ē hec. Ecclesia militās nō maḡ ē accepta
deo q̄ fuerit tota multitudo angeloz añ cōfir-
mationē bonoz 7 casum maloz. s̄ nulla pars
toti? multitudinis angeloz añ p̄firmationē bo

Obiectio 1

Responsio

Obiectio 2

Responsio

Decima

novi et casus malorum: sic a deo extitit accepta: quoniam pars illi? tota? multitudinis labi potuerit in peccatum et carnaliter ordinari. Item de? ordinaverit quod tota multitudo angelorum nullatenus laberetur. Et cõsimiliter nulla pars multitudinis ecclesie sic preseruat a deo: quoniam possit in fidem errare. Romana autem ecclesia est pars multitudinis ecclesie. Et romana ecclesia que est pars ecclesie potest in fidem errare.

Capitulum. xxiiij. in quo respondetur ad rationes. xiiij. capituli probantes quod ecclesia romana partialiter sumpta contra fidem errare non potest. Discipulus.

Sciet firmiter te

neat quod ecclesia romana contra fidem errare non possit. Item quod rationes et auctoritates prius inducte probant aperte. tamen quod asserentes romanam ecclesiam posse errare contra fidem respondet ad eas: velis exponere. **Luz** enim oes responsiones eorum ad ipsas irrationabiles esse cognovero magis veritate earum intelligam. **Ad.** Ad primam earum respondet dicentes istas esse falsas. Illa ecclesia que voce evangelica domini et salvatoris nostri ceteris ecclesiis est prelatata contra fidem errare non potest. nam ecclesia antiochena ita fuit ecclesiis a voce evangelica dei et salvatoris nostri prelatata: sicut ecclesia romana. Quia non invenitur qualiter ecclesia romana voce salvatoris fuerit prelatata aliis ecclesiis: nisi quod beatus petrus a deo in hoc cunctis prelatatus fidelibus sedes tenebat in roma. Sed beatus petrus primo sedem tenebat antiochie. Ergo per illo tempore quo petrus sedit antiochie ecclesia antiochena voce evangelica domini salvatoris nostri fuit cunctis prelatata ecclesiis. Sed ecclesia antiochena non fuit confirmata in fide: sed errare potuit contra fidem. Ergo non obstat quod ecclesia romana voce evangelica domini et salvatoris sit prelatata universis ecclesiis: ipsa tamen non est confirmata in fide: sed in fide possit errare. Et ideo dicunt quod temerarium est dicere quod nunquam errabit in fide: et etiam temerarium est dicere quod errabit: quia utrumque est nobis ignotum: quia nec unum nec alterum illorum revelatum est a deo. **Luz** vero dicit quod opus dei ab hominibus dissolvi non potest. Respondent quod multa opera dei ab hominibus sunt dissoluta. charitas enim et alie virtutes infuse viatorum: sunt opera dei: et tamen per liberum arbitrium dissolvi possunt. quia beatus primo charitate et virtutes potest peccare mortaliter. per peccatum autem mortale caritas expellitur. Sic dicunt de romana ecclesia quod licet in beato petro receperit principatum: tota tamen romana ecclesia potest ab infidelibus usque ad finem seculi occupari. Nec scit an infideles totam romanam nunquam sint capturi et usque in finem seculi retenturi. Possent etiam tota romana ecclesia et oes christiani in ipsa ad aliam sectam reverti. nec scit aliquis nisi deus aut cui revelasset an tota romana ecclesia tempore antichristi revertetur ad ipsum: imo nescit utrum aliquando

ta roma et oes habitantes in ipsa revertentur ad se contra machometum vel ad aliquam pravitatem. cum autem in eadem ratione accipitur quod si illa ecclesia quod voce divina ceteris ecclesiis est prelatata in fide erraret: desineret esse prelatata et caput aliarum ecclesiarum rident. quod si tota roma ad sectam sarracenorum vel ad aliquam aliam pravitatem hereticam et papa et oes cardinales et omnes clerici titulos rome habitantes in pravitate hereticam laberent: adhuc possunt dici quod roma. ecclesia aliquo modo non desineret esse caput aliarum ecclesiarum. non quod tunc de facto esset aliquis papa vel aliquod collegium vel aliquam personam extra romam: vel aliam ecclesiam particularem que vel que vel quod esset caput ecclesiarum aliarum. sed quod eligendus esset summus pontifex per catholicos quoniam posset convenire que caput esset omnium catholicorum: et de iure item non de facto sed de rome tenere deberet. quemadmodum nunc creant patriarchas antiochenum alexandrinum et hierosolymitanum: que de iure in predictis civitatibus sedere deberent. et ideo quemadmodum nunc dicitur quod ecclesia constantinopolitana est secunda post romanam: et alexandrina tertia: et antiochena quarta: et hierosolymitana quinta. quia si civitates predictae essent a fidelibus occupate: prefate ecclesie ordinem talem haberent: et de facto patriarchas in predictis civitatibus appellati: quoniam creantur tale ordinem tenent in se. Ita si oes romani essent a fide: adhuc summus pontifex esset caput fidelium. et si romana civitas iterum revertetur ad fidem deberet primitatem respectu aliarum ecclesiarum habere. **Di.** Si tota roma esset ab infidelibus occupata vel ad aliam sectam conversa: nunquam sine istis oporteret creare clericos loco priorum que fuerunt rome: sicut oporteret creare summum pontificem que de iure deberet rome sedere habere. **Ad.** Rident quod sufficeret solum summum pontificem eligere: quia alij tituli rome preter papatum prout variari et voluntarie minui et augeri. unde et modo sunt plures que fuerunt temporibus apostolorum nec forte aliquis istorum fuit tempore beati petri. et ideo si romana ecclesia esset a fide: sufficeret catholicis eligere papam romanum. quemadmodum nunc creatur patriarcha antiochenus nec titulos alios quos rome oporteret aliquibus clericis assignare. sicut nec modo clericus que quondam fuerunt in civitatibus patriarchalibus deputantur. **Luz** dicitur que isti quod verba pelagii continent veritatem quod romana ecclesia et apostolica ecclesia nullis synodiis constituta subiacet principali: sed evangelica voce domini et salvatoris nostri primatum obtinuit in petro quando dominus prefecit beatum petrum fidelibus universis: nec per alium modum obtinuit primatum super alias ecclesias nisi quia dominus beatum petrum prelatavit omnibus: nullam tamen de romana ecclesia faciens mentionem. sed beatus petrus postea ibidem elegit sedem et ideo ex tunc auctoritate dei qui voluit illam sedem

Obiectio quinta

Responsio

Responso ad rationes. xiiij. capituli. Ad prima

Libertus quintus

Ad secundam

quā petrus eligeret esse primā: romana ecclesia primatū obtinuit. Ad secundam rōnē multipli-
citer rīdet. vno mō dī q̄ romana ecclesia super
alias ecclesias priuilegiū possit amittere: qz pa-
pa pōt trāsserre sedē papalē de roma ad alias
ciuitatē. sic bñs petrus trāstulit de arbiocchia
sedē in romā. Alii dī q̄ lz romana ecclesia pos-
sit ad tps de facto amittere priuilegiū sup ali-
as ecclesias: nō tñ simplr. qz si romana ecclesia re-
dīret ad fidē: recuparet. idē priuilegiū qd̄ ha-
buit añ. Tertio dī q̄ si romana ecclesia redīret
ad fidē: distinguēdo ipas p̄ papā q̄ gubernat
ipam: amittere pōt simpliciter priuilegiū absqz
trāslatiōe sedis. qz illud priuilegiū p̄sistit p̄n-
cipaliter in p̄tate eligēdi summū pontificē ⁊
ordinādi aplicā sedē. s̄ hoc priuilegiū pōt amit-
tere absqz trāslatiōe sedis: sicut quondā ami-
sit. nā sic bñs dī. lxiiij. c. adrianus. hoc ius habuit
harolus magnus ⁊ postea obtinuit ottho primus
rex theutonicorū. sic legit. viij. di. c. in synodo.
q̄ ecclesia romana priuilegiū suū pōt amittere.

Ad autē autē Nicolai pape dī q̄ nicolaus papa
loquit de ecclesia romana q̄ ē papa: qz illi so-
li ecclesie romane q̄ est papa in brō Petro ime-
diate fuit traditū priuilegiū. Illa autē ecclesia ro-
mana q̄ est subiecta pape nullū priuilegiū hz
nisi a papa: qd̄ papa pōt qn̄ sibi placet aufer-
re. Cū ḡ nicolaus papa vult asserere q̄ q̄ roma-
ne ecclesie q̄ est papa priuilegiū conat auferre:
asserēdo videlz ipm̄ nō esse plātū oim xpiano-
rū hereticus est: qz incidit in assertionē erroneā
q̄ sapit heresim manifestā. qz ex ipa ⁊ q̄busdāz
veris q̄ nulla pnt tergiuersione negari seqz
tur heresis manifesta. qz bñs petrus videlz nō
fuit a xpo oibz p̄latibz fidelibz. ⁊ idē illi q̄ dicūt
qz papa nō pōt trāsserre sedē papalē de roma
dicūt q̄ talis sic nitēs auferre priuilegiū eccle-
sie romane (q̄ est papa) est hereticus stricte sū
pro heretico. q̄ autē dicūt qz papa pōt auferre
sedē: dicūt qz est hereticus large sumpto hereti-
co s̄m qz aliqs dī hereticus q̄ p̄naciōe ⁊ asser-
tionez q̄ nō est heresis stricte sumpta heresi: s̄
est heresis s̄m qz omis assertio sapiēs heresim
manifestā heresis appellat. qualis autē tales
assertiōes distinguant ex supioribz vbi actū ē
de heresibz patere pōt. Ad tertiā rīdet qz si
ne ecclesia romana q̄ ē pape subiecta ⁊ q̄ nō est
papa possit regī vltis ecclesia. Ad autē beati
anaclēti rīdet qz aplicā sedē vocat summū pon-
tificē: ⁊ summū pontifex siue sit rome papas siue
sit alibi: est caput ⁊ cardo quo oēs ecclesie dño
disponēte regunt qn̄ ē verus papa. hec tñ eccle-
cōtra fidē errare pōt: qz papa pōt hereticā in-
currere p̄auitatē. s̄ tūc substituēdus est ei alius
catholici catholicus q̄ ecclesiam regat catholice

Ad tertiam

cā siue fuerit in ytalīa siue fuerit in byspania.

Ad quartā rōem dī q̄ hec est falsa. illa eccle-
sia errare nō pōt p̄tra fidē a q̄ q̄cuqz dissentit
nō est int catholicos ep̄os cōputādus. Sed illa
de inesse ē vera. illa ecclesia nō errat p̄tra fidē a
qua q̄cuqz dissentit ab ea ⁊ c. Et idē q̄diu ro-
mana ecclesia nō errat p̄ fidem: q̄cuqz dissentit
ab ea in fide: nō est int catholicos cōputādus.
S̄ si erraret p̄ fidē nō h̄ret veritatē. Beatus
autē Hiero. loquit p̄ tpe suo qn̄ ecclesia roma-
na firma māsit in fide. Si autē erraret cōtra fi-
dem dissentietes ab ea i fide: essent int catho-
licos numerādi. Ad q̄ntā rōem dī q̄ aliquēz
esse ex romanā ecclesia dupliciter pōt intelligi
vel qz ē cōtrariū p̄tinacit q̄tū ad ea q̄ fidei sūt
vel qz nō ē romanus: s̄ est de aliq̄ ecclesia p̄ticu-
lari. Qui p̄tio mō est ex ecclesia romanā q̄diu
ecclesia romana nō errat: saluari nō pōt: nisi
redierit. ⁊ sic loquit hiero. Qui secūdo mō est
ex romanā ecclesia: saluari pōt. Hiero. autē p̄n-
cipalit̄ loquit de papa successore b̄ti petri. ⁊
de illo hz v̄tate q̄cuqz ē sibi p̄trari p̄tinacit i-
bis q̄ fidei sūt saluari nō pōt. Ad sextā rōem
dī qz bñs Lipuanus loquit de cathedra petri
q̄ est summus pontifex catholicus tenēs sedē b̄ti pe-
tri siue fuerit rome siue lugduni. Inno. em̄ ter-
tius v̄t de se p̄ loquit de successoribz b̄ti petri
catholicis. Ad septimā dī qz lz q̄tū ad mltā
sit similitudo int corp⁹ xpi misticū qd̄ ē ecclesia
⁊ corp⁹ materiale hoīs: nō tñ est q̄tū ad oīa si-
mile. Corp⁹ ergo hoīs nec ad tps manet viuū
sine capite. corp⁹ autē xpi misticū sine capite
ad tps viuū manere pōt. sepe caret capite in
terris: q̄uis tūc habeat caput in celis. s̄. xpm̄
q̄ est caput ecclesie. vt bñs ad Ep̄hef. i. L̄rebro
em̄ caret summo pontifice q̄ est caput ecclesie. nec
tñ tūc desinit esse spūalit̄ viuā: imo viuūt vita
gr̄e. Debet tñ qn̄ uenient poterit sibi cōstitu-
ere caput. Corp⁹ ḡ xpi misticū pōt eē sine mul-
tis mēbris. q̄libz em̄ ecclesia p̄ticulari ē mēbrū
ecclesie. Cū ecclesia parisiēn. lugdunēn. lungo-
niēn. lucēn. ianuen. cōstanciēn. ⁊ c. sunt mēbra
ecclesie. Et tñ sine istis possit eē corp⁹ xpi mi-
sticum. q̄uis em̄ p̄dicte ecclesie a fide discede-
rent. nō p̄p̄ hoc corp⁹ xpi misticū deperiret.
Et idē q̄uis romana ecclesia post papā sit mē-
brum p̄ncipale ecclesie: sine ipsa tamē possit
ecclesia esse. Ad octauā dicit qz romanā ec-
clesiam potest malicia extinguerē. cū vero di-
xit Pelagius. papa qz nulla alia ecclesia nisi
que in apostolica ē radice fundata est catholi-
ca. hanc cōcedūt. qz oīs catholica siue sit pisa-
na: siue neapolitana in apostolica radice ē sū-
data: quia in doctrina ap̄toz. Luz̄ s̄o allegat
Augustinū. respondet per idem qz ecclesiam

Ad quartam

Ad quintam

Ad sextam

Ad septimam

Ad octavam

constitutā in radice aplice sedis p successores epoz hoc ē eccliam tenere doctrinā aplicam quā reuerunt successores epi (quis aliqn tale regimē fuerit interruptus 7 regēt in futurū: lz forte cū magna interruptōne regimīs) nulla malicia hoīs valebit extinguere. Et illa ecclia siue fuerit romē: siue eugubij: siue in hispania: siue i britania nō poterit esse nulla. Quis oēs romani 7 tota italia ac franciā: hispania 7 alemania a catholica fide recederēt. Quia si nō fuerit in regionib⁹ supradict⁹ oib⁹: erit in syria vel in egypto vel ethiopia vel india vel alibi vbi deo placuerit. Ad auctoritatē primā Hiero. rñdet qd brūs Hiero. loquit p tpe pterito an sua tpa. 7 nō loquit p futuris tpi⁹. Et si loqrēt p tpi⁹ futuris: posset intelligi sane qd loqrēt de ecclia aplica q fide sequit apostolor. Ad aliā auctoritatē Hiero. respōsus est supra qd vba Hieroñ. intelligēda sunt sub cōditōe: si beatus petr⁹ opem tert.

Ad auctoritatē

Cap XXV

Opinio pma Conclusio. Prima ratio.

Ratio ad tres

Cōm rñtionem pma

Artis quātū deli

dero ex ope isto disseruim⁹ de roma na ecclia an valeat hereticari. ideo nūc de gñali cōcilio cōferam⁹: an queat labi i hereticōs prauitatē. Ad. De gñali cōcilio sūt assertiōes p rarie. Una ē q hereticari nō pōt alia ē q heretica pōt labē respōgi. Di. Quis firmissime putē q cōciliū gñale hereticari nō pōt. tñ rōnes p assertōe cōtraria libēt aiō au scultabo. Ad. Cōciliū gñale possit errare cōtra fidē rōnib⁹ 7 exēplis videt posse pbari. Prima aut rō q etiā ad alias assertiōnes super est inducta talis ē. vna est sola ecclia militās q cōtra fides errare nō pōt. qz de sola vli ecclia militate inuenit in scriptur⁹ autenticā q errare nō pōt. cōciliū autē gñale lz sit pars ecclie militantis vli: tñ nō est ecclia vli. igit rē mcrariū ē dicere q cōciliū gñale p fidē errare nō pōt. Di. Licet cōciliū gñale non sit ecclia vli: tñ repñtat eccliaz vlem 7 ei⁹ vices gerit. 7 iō sic ecclia vli p fidē errare nō pōt: ita et cōciliū gñale p fidē errare nō pōt. Ad. Nec rñtio ipugnat p rō. qz sic cōciliū gñale repñtat eccliaz vlem 7 ei⁹ vices gerit: ita et papa repñtat eccliam vlem 7 ei⁹ vices gerit: qz ē psona publica tot⁹ cōitat⁹ gerens vices 7 curam Sz papa h nō obstāte pōt p fidē errare. igit 7 gñale cōciliū h nō obstāte poterit p fidē errare. Secdo: qz nō oī p rogatiua gaudet psona vl collegiū q vel qd gerit vices alteri⁹: q gaudet cōitas cui⁹ vices gerit. q ex h q ecclia vli nō pōt p fidem errare: inferri nō pōt q cōciliū

generale nō pōt cōtra fidē errare. lz gerat vices vli ecclie. Secda rō est hec. Illa pgregatio q pōt voluntate hūana dissolui pōt p fidē errare. qz illa ecclia q p fidē errare nō pōt: vli qz ad finē seculi pmanebit. iuxta pmissionem xpi Ad. vlti. s. cōciliū gñale pōt hūanavoluntate dissolui: sicut 7 dissoluit. q gñale cōciliū pōt p fidē errare. Tertia rō est hec. Ille psona q in diuersis locis existēs pnt p fidē errare etiā si ad eūdē locū pueniūt: poterūt p fidē errare. qz concursus ad eundē locū nō reddit aliquos inobliquabiles a fide. qz sicut loc⁹ nō sacrificat hoies: ita 7 loc⁹ nullos pfirmat in fide. s. oēs ad gñale cōciliū cōueniētes anq puenirent poterāt p fidē errare. qz si pueniāt centū vel ducenti epi: cōstat q oēs ex arbitrio voluntat⁹ poterāt in hereticā incidere prauitatē q etiā postq cōueniūt poterūt labi in hereticā prauitatē. Di. Ista rō nō pcedit qz deus spāliter cōgregatis in vniū assistit: ipa vitate testate q ait Ad. xvi. vbi sunt duo vl tres congregati in noie meo: bi sum ego in medio eoz. 7 iō lz cōueniētes ad cōciliū gñale an poterūt cōtra fidē errare. postq tñ conueniūt in noie xpi errare nō poterūt. Ad. Ista rñtio impugnat: qz lz de⁹ assistat spāliter cōgregatis in vniū in noie xpi: ipi tñ in gra 7 fide mīme cōfirmant: etiā dū simul localiter remāserint qn possint p liberū volūtāt arbitriū a gra dei 7 fide recedere. 7 iō quis de⁹ spāliter assistat ad gñale cōciliū cōgregatū in noie xpi: tñ p tales assistentiā diuinā in fide nullaten⁹ cōfirmat qn possint labi in erroze. Un p ista rñsione haberetur q nulluz p uinciale conciliū posset errare contra fidem: quia si in vnum conuenerint in noie xpi in p uinciali cōcilio pgregati: de⁹ spāliter assistit eis. seqretur etiā p illud mediū q nulluz generale ac p uinciale capitulū clericoz vel religiosoz mendicantiuz posset cōtra fidē errare: qz nonnunq in xpi nomine cōgregant. Quarta rō eoz est hec. nulla vocatio humana certarū psonarū nec etiā aliqua humana cōmissio facta spāliter psonis pōt eas in fide cōfirmare vel ab erroze pseruare. qz sola potētia dei ecclia catholica ab errorib⁹ pseruat. s. certe psona in generali cōcilio cōgregate nō vocant nisi vocatōe hūana nec aliquā autē nec p rāte accipiūt nisi ex cōmissiōe hūana. igit p h q i gñali cōcilio cōueniūt nō cōfirmant in fide nec necrio ab erroribus pseruantur. ergo ita potuerūt postq fuerūt ad generale cōciliū pgregati incidere in hereticā prauitatē sic ante poterant. Quinta rō est hec. Si in generali concilio cōgregati p fidē errare nō pnt: aut hoc ē rōne sapientie qua

Secunda ratio.

Tertia ratio.

Respondetur.

Obiectō p rōes

Quarta ratio

Quinta ratio.

Libertus quintus

presulget: aut rone sanctitatis qua pollent: aut rone auctoritatis seu praeceptis qua hnt: aut rone promissionis xpi qd promittit apstis fide vsq; in fine seculi duraturam. No ppter pmu. tu q; sepe mlti sapientes catholici inueniunt et concilium generale: qd pnt defendere fide: lz oes erraret in generali concilio congregati. Tuz q; de sepe reuelat paruulis qd a sapientibus et prudentibus abscondunt. licet qd oes in generali concilio erraret et solu paruuli et il litterati ad concilium nime conuenirent no esset adhuc desperandum qn de veritate catholicam parauulis reuelaret vel eisdem veritate nota defendere inspiraret. Hoc em esset ad gloriam dei: qd in h oenderet fide nram no ee in sapia boim ad concilium generale vocatorum: s; in veritate dei: qd nunq; qd stulta scit mundi eligit vt pfudar sapientes. vt ppter scitatem ad concilium generale vocatorum: e dice du qd no pnt fide errare. tu q; iterdu ad generale concilium sanctiores neq; pueniunt. tu q; scitatas in ecclia militate nullos confirmat in fide. Nec ppter tertiu e dicendu qd no pnt contra fides errare: q; auctoritas vel praecepta in hac vita nullos confirmat in fide: sicut p auctoritates inductas supi. Vbi inq; situm fuit an papa possit contra fide errare. Sufficiens videt onus. Nec ppter qrtu: q; xps pmittedo apstis fide vsq; ad fine seculi duraturam: de generali concilio nullam fecit penitus mentionem.

Capitulu. xxvi. in quo pbat eade conclusio scz qd generale concilium errare potest fide qrtuor exemplis ondit. Ad.

Cap. XXVI

Secundo ostenditur

in exemplis qd generale concilium potest fide errare. Primum exemplum est de synodo

Primum exemplum

de stephani pape septimi qd erroneas omnes ordinationes factas p formosum papam irritas esse decreuit. Un et postea synodo celebrata rane ne per Job. papam nomu extitit reprobata. Igitur concilium generale poterit errare: qd constat qd altera istaru synodorum: quartu vna altera reprobauit: errauit. Di. Altera istaru synodorum errauit: s; no contra fide: qd errauit tantu contra ordinationes formosi pape. Ad. Hec ratio impugnata: qd ois congregatio qd potest errare contra bonos mores potest errare contra fide. Quia mali mores excecant intellectum: et ita qd potest peccare: potest incidere in errorem etiam contra fide. Si ergo altera istaru synodorum errauit contra mores impie et iniq; approbando vel reprobando ordinationes factas p formosum papam. sequitur qd etiam poterat contra fide errare. Di. Aliter potest ride ri ad exemplum pmissum: qd synodus celebrata p stephanu septimu no fuit concilium generale: s; fuit qdam synodus particulari quorundam eporum ad synodum particulare p eundem stephanu vocatorum. Ad

Responsio

Obiectio contra responsonem

Secunda ratio

Hoc non videtur alijs stare posse: qd ois synodus auctore pape congregata: concilium generale vocat. vt notat glo. di. xvij. c. i. qd concilio quoda sunt generalia: quoda particularia siue puincialia: quoda episcopalia. Ule est quod a papa vel eius legato cum oibus episcopis presentibus statuit. Nunq; ei legitur ad aliq; concilium generale oes episcopos conuenisse. cum igitur synodus stephani auctore pape fuerit celebrata: sequitur qd concilium generale debuit appellari. Di. Adducunt ne pla exempla qd concilium generale potest errare? Ad. Adducunt etiam in exemplum synodus episcoporum: sinas scdam qd errauit. et ideo reprobata fuit sicut qd notat glo. di. xv. c. i. Tertium exemplum eorum est de generali concilio lugdunensi sub Gregorio. r. celebrata: quod contra bonos mores errauit approbando ordines predicatorum et minorum vt hnt ex de regularibus. c. religionum. Quod em errauit pbant ex hoc qd statuarum minorum est illicitum sicut qd ex constitutionibus Jobis. xxij. Cad conditorum. et quia quorundam: et qd vir reprobus stat apert. Quartum exemplum est de concilio vniuersali quod errauit: pstruridies Nico. iij. qd incipit. Erunt qd semiat approbando. quod pstitutione Jo. xxij. pbare nitunt. Cap. xxvij. vbi ad oppositam assertionem. s. qd generale concilium non potest fide errare: arguit septe rationibus ad quas respondetur capto sequenti. Disaput.

Obiectio contra responsonem

Secunda ratio

Tertium exemplum

Quartum exemplum

Et istis duobus

exemplis vltimis qd tagunt pstitutione domini Jo. pape: tecu qn te in te rogabo de tota doctrina eiusdem domini nisi pape collatione habebis. Et ideo de istis ad presens super sedes. et p assertionem dicit qd concilium. s. generale contra fide errare non possit: allegare nitari. Ad. Concilium generale potest fide errare non possit multis vijs videt posse pbare: qru pma e. Illa congregatio cuius iudicio in causa fidei romanus potest fieri subiectus: potest fide errare non potest. qd papa non tenet pere mandata alicuius congregatiois qd potest fides errare. Si em possit errare potest fide: posset papa illud iudicium merito recusare. s; papa in causa fidei iudicio generalis concilii e subiectus. vt notat di. xix. c. anastasi. qd synodus i causa fidei sit maior papa qd synodus generalis potest fide errare non potest. Secunda ratio est h. In ecclia militate e certum iudicium de difficultatibus et obscuris qd circa fide emergunt. alie ei tota ecclia militas potest fide errare: s; vltimum iudicium circa difficultata et obscura circa fidem emergentia pnes concilium residz generale. qd concilium generale potest fide errare non potest. Tertia ratio e. Illa congregatio a qua in causa fidei non e licitum appellare potest fide errare non potest. Visio causa viciata e p appellacionis remediū subleuanda. ij. q. vi. liceat. Ea autem fidei tractata coram illa congregatioe qd potest fide vsq; errare: potest viciari. ergo lz casz fidei tractatam coram tali congregatione (si fuerit vi

Conclusio exempli contra reprobato

Secunda ratio

Tertia ratio

ciata p appellatōis remediū subleuare ⁊ ita
 lz ab eis appellare. s̄ a ꝓcilio generali in cā fi
 dei appellare nō licet. Si em̄ appellare licetꝫ
 aut appellādū eēt ad aliū ꝓciliū aut ad papā:
 aut ad vlem̄ eccliam. nō ad aliud ꝓciliū gene
 rale: qꝫ eadem rōne ab illo alio ꝓcilio gñali ap
 pellare liceret: ⁊ ita finis tali cāe iponi nō pos
 set nec eēt appellandū ad papā. qꝫ papa in fa
 cto fidei est inferior ꝓcilio gñali. ḡ a gñali cō
 cilio ad ipm̄ appellare nō lz. nec est appellan
 dum ad eccliam vlem̄: qꝫ frustra esset talis ap
 pellatio. cū vls ecclia siml̄ in vniū puenire nō
 possit. Quarta rō est bec. Lōgregatio q̄ non
 pōt de heresi accusari nō pōt errare ꝫ fidē. cō
 ciliū aut gñale nō pōt de heresi accusari. nō
 em̄ inuenit̄ psona vel collegiū cui i cā fidei ge
 nerale ꝓciliū sit subiectū. ḡ gñale ꝓciliū cōtra
 fidē errare nō pōt. Quinta rō ē bec. Illa cō
 gregatio cui opa oī manēt stabilita vigore cō
 tra fidē errare nō pōt. qꝫ error ꝓtra fidē nullo
 pōt stabilitatis manere vigore. Sed opa gñā
 lis cōciliij oī manēt stabilita vigore. teste Ysi
 doro. q̄ vt recitat̄ di. xv. c. i. ait. he sunt q̄rtuor
 synodi ꝓncipales fidē nram plenissime ꝓtine
 tes. sed si qua sunt filia alia q̄ sc̄ri ꝓies spū dei
 pleni sanxerūt oī manēt stabilita vigore. ḡ cō
 ciliū gñale ꝓtra fidē errare nō pōt. Sexta rō
 est bec. Illa ꝓgregatio ꝫ fidē errare nō pōt cu
 ius diffinitioes ⁊ determinatioes tanq̄ vli cō
 sensu ꝓstitute sunt censende. vls aut ꝓgrega
 tio est ꝓciliū gñale. teste Breg. q̄ vt br̄ di. xv. c.
 sicut ait. cūctas vō q̄s ꝓfata venerāda ꝓcilia
 psonas respuūt respuo: q̄ venerant amplector
 qꝫ cū vli sunt consensu ꝓstitute se ⁊ nō illa de
 struit: q̄ q̄s ꝓsumpserit absoluere quos ligant
 aut ligare quos absoluunt. ḡ ꝓciliū gñale ꝫ fi
 dē errare nō pōt. Di. Ysta auctas Bregouij
 nō videt̄ ad ꝓpositū: qꝫ br̄as Breg. loquit̄ ibi
 solūmō de q̄rtuor ꝓcilijs ꝓncipalibꝫ non de oī
 bus. Ad. Ad h̄ r̄ndet̄ q̄ lz Breg. loquat̄ de
 q̄rtuor ꝓncipalibꝫ cōcilijs: tñ assignat rōnem
 quare sunt recipiēda. qꝫ s̄ sunt vli ꝓsensu ꝓsti
 tuta. s̄ vni ꝓciliū gñale nō est magis vli ꝓsen
 su ꝓstitutū q̄ aliud: imo vniū nō eēt gñale. Ea
 dē aut rō ⁊ cā eūdē bz effectuz. Si aut q̄rtuor
 ꝓncipalia ꝓcilia sint recipiēda oīno: qꝫ sunt
 vli ꝓsensu ꝓstitute. ḡ oīa gñalia ꝓcilia sunt re
 cipiēda qꝫ sunt vli ꝓsensu instituta: si ista q̄
 tuor fuerūt vli ꝓsensu instituta. Lōciliū autēz
 qd̄ est oīno recipiēdū ⁊ amplectēdū ꝫ fidē er
 rare nō pōt. igit̄ nullū ꝓciliū gñale pōt ꝫ fidē
 errare. Septima rō est bec. Illa cōgregatio
 cuiꝫ institutioes ⁊ opa ꝓseruāda ⁊ cōstituēda
 discernunt̄: nō pōt ꝫ fidē errare. opa aut ⁊ cō
 stitutiōes oīm gñaliū ꝓcilioꝝ. obseruēda ⁊ cō

stituēda discernunt̄. teste gelasio q̄ vt br̄. dist.
 xv. c. sc̄ta ro. ait. si qua sunt ꝓsimilia a sc̄tis ꝓa
 tribꝫ hactenꝫ instituta: post istoz q̄rtuor aucto
 ritates ⁊ obseruāda ⁊ custodiēda decernimꝫ.
 Ergo cōciliū gñale cōtra fidē errare non pōt.
 Octaua rō est bec. Illa cōgregatio cōtra fi
 dem errare nō pōt q̄ errate: vniuersalis erra
 ret ecclia: s̄ errate gñali cōcilio vniuersalis er
 raret ecclia. qꝫ isto errate nullꝫ inueniret̄ q̄ au
 deret vel posset fidē defendere orthodoxaz. ḡ
 generale cōciliū cōtra fidē errare nō pōt.

Capitulu. xviii. in quo ad rationes ꝓcedentis capi
 tuli ꝓbantis q̄ generale cōciliū errare nō potest cōtra
 fidem respondent tenentes contrariū. Disapulꝫ.

Vanuis indubi

q̄ tanter existimem cōciliū gñale cō
 tra fidē errare nō posse. q̄lit̄ tñ tenē
 tes assertionē contrariā ad rōnes inductas ꝓ
 veritate r̄ndeat̄ nō differas ꝓpalare. Ad.

Ad ꝓmā rōne r̄ndet̄ q̄ bec ē falsa. Illa con
 gregatio cuiꝫ iudicio in cā fidei romanꝫ pōti
 ter ē subiectꝫ: cōtra fidē errare nō pōt: qꝫ licet
 papa nō sit subiectꝫ alicuiꝫ cōgregatōis iudi
 cio q̄ errat ꝓtra fidē: qꝫ eo ipso q̄ cōtra fidē ꝓ
 nacit̄ erraret nullꝫ catholicꝫ in cā fidei eēt eiꝫ
 subiectꝫ iudicio: illiꝫ tñ cōgregatōis recto iu
 dicio nō falso parere tenet̄: q̄ pōt errare cōtra
 fidē lz nō erret. Quēadmodū q̄libz xpianꝫ in
 cā fidei subiectꝫ est pape: qm̄ nō errat cōtra fi
 dem: lz possit cōtra fidē errare. Sic etiā sub
 diti epoz q̄rtū ad ea q̄ certa sunt eē fidei cōso
 na orthodoxe subsūt̄ ep̄is: q̄ tñ ep̄i q̄rtū ad illa
 de q̄bꝫ certū est q̄ sunt hereses dānate explici
 te: pnt̄ cōtra fidē errare. Lū vō accipit̄ q̄ pa
 pa nō tenet̄ stare mandāt̄ alicuiꝫ ꝓgregatōis
 q̄ pōt cōtra fidē errare. hoc negat̄: licet̄ parere
 nō debeat mādat̄ alicuiꝫ ꝓgregatōis q̄ errat
 cōtra fidē. sicut̄ nec aliq̄s aliꝫ xpianꝫ. Nec pa
 pa pōt recusare iudiciū illiꝫ cōgregatōis q̄ po
 test cōtra fidē errare: lz posset recusare illiꝫ iu
 diciū q̄ errat ꝓtra fidē. Di. Quid si de facto
 cōciliū gñale errauerit cōdenādo papā de he
 retica ꝓauitate inique ⁊ false. Ad. Dicunt̄
 q̄ in talē casu nihil restaret eide: nisi aliud cō
 ciliū gñale vocare. vel ꝓpotētiā se tueri. vꝫ oī
 hūano deficiēte ꝓsilio ⁊ auxilio se diuine grē
 cōmittere: ⁊ patienter illā iniuriam tolerare.

Ad secūda rōne dī q̄ lz iudiciū multꝫ modis
 accipiat̄: ad ꝓns tñ sufficit duos modos expo
 nere. ē itaqꝫ iudiciū certe ⁊ r̄ndice cognitiois
 q̄ vnusq̄sqꝫ bñ iudicat de q̄ q̄s noscit̄. ⁊ illd̄ iu
 diciū ꝓtinet ad quēlz i q̄libz arte ꝓitū. Est aliū
 iudiciū auctoritat̄ siue iudicial̄ siue. ꝓrio mō
 loq̄ndo de iudicio. In ecclia militate ē certū
 iudiciū q̄rtū ad ea q̄ necē est credere explicite

Abbas

Quarta ratio

Quinta ratio.

Sexta ratio

Obijetur

Respondetur.

Septima ratio

Octava ratio

Cap. XXVIII

Responsiones ad rōnes capituli ꝓcedentis. Ad primam.

Ad secundam

ad salutē eternā cōsequendā: q̄ semp vsq̄ ad finē mūdi erunt aliq̄ catholici q̄ tali modo in vera fide explicite pmanebūt. Sed circa illa q̄ non sunt necessaria explicite credere: nō est necesse q̄ semp in ecclia militāte sit tale iudiciū. Quia multa sunt de quib' meli' est pie dubitare q̄ vnā partē dīctōis vel aliā temere affirmare: nūq̄ tñ circa q̄cūq̄ talia catholica oēs xp̄iani neq̄ p̄tinacit' errabūt: neq̄ p̄tinaciter dubitabūt: s̄ sp̄ erūt aliq̄ in ecclia q̄ circa b̄mōi loco 7 tpe oportūnis q̄rent cauta sollicitudine veritatē. parati etiā tenere explicite si eā inueniūt siue p̄ppriā meditationē: siue per occasionē acceptā a scriptur' siue alijs hoib' q̄buscūq̄: siue p̄ diuinā reuelatōnē. 7 idō nūq̄ oēs incidēt in hereticā p̄uiritatē. Iudiciū nō auctoritat' siue iudicialis snie nō oportz: q̄ sit semp certū in ecclia militāte: imo pōt deficere aliq̄n vt videt' etiā aliq̄n defecit. Tempore em̄ Liberij pape: q̄ postq̄ cōsenserat p̄fidie ariane: tenuit papatū sex annis: verū iudiciū auctoritat' 7 iudicialis snie nulluz fuit: de his q̄ p̄tinebāt ad fidē. Ante etiā tpa cōstāntini tute iudiciuz de his q̄ fidei sunt defecisse videt'. q̄ teste Zsid' vt habet' di. xv. c. i. illis rēpōib' xp̄ianitas in diuersas hereses scissa fuit: q̄ nō erat catholici facultas cōueniēdi in vnū. Di. Zsidor' dicit ibi q̄ ep̄is nō erat facultas cōueniēdi in vnū. 7 idō xp̄ianitas in diuersas hereses scissa fuit. Et quo dat' intelligi q̄ si tunc fuisset facultas cōueniēdi ad conciliū ḡniale: xp̄ianitas in diuersas hereses scissa nō fuisset. Et ita videt' q̄ cōciliū ḡniale cōtra fidē errare nō pōt. Ad. Ad hoc r̄ndet' q̄ Zsidor' loq̄t' p̄ illo tpe p̄ quo ep̄i fuerūt catholici. 7 verū ē q̄ cōciliū ḡniale ep̄oz catholicor' q̄diu pmanerint in catholica veritate errare nō pōt. oēs tñ illi ep̄i p̄nt cōtra fidē errare: etiā cū oib' clericis suis. Di. Dic quō r̄ndet' ad tertiā rōnē Ad. Ad tertiā rōnē r̄ndent' isti q̄ si cōciliū ḡniale cōtra fidē erraret: ab ip̄o appellare liceret. Et cū dī q̄ ad aliud cōciliū ḡniale appellare nō liceret: dicūt q̄ ad aliud cōciliū ḡniale: si daret' facultas cōciliū cōgregādi appellare liceret. Et si iterū illud cōciliū erraret: liceret ad aliud appellare. 7 sic semp quousq̄ catholici cōuenirēt. Iterū si papa nō esset p̄ns in cōcilio ḡniale: si cōciliū erraret cōtra fidē: ad ip̄z papā appellare liceret. vel ad papā cū alio cōcilio cōgregādo. Ad eccliam etiā vniuersalez si cōuenire possēt: esset p̄ncipalit' appellādus. Si vero xp̄ianitas tantū esset p̄uiritate infecta heretica q̄ papa 7 cardinales 7 plati 7 clerici 7 p̄ncipes 7 potētes essent heretici: 7 soli pauci simplices 7 paupes in fide manerēt ca-

Ad tertiam

tholica: 7 cōciliū reputatū generale p̄ fidē erraret. aliud nō restaret fidelib' q̄ dolor 7 gemitus: p̄ciliūq̄ tenere b̄ti Hiero. qd̄ dat' viro eclesiastico 7 pudētī. q̄n in ecclia q̄ dom' deo vocat' inualescit iūctas: iusticia oīno depumit. q̄ vt recitat. xi. q. iij. c. q̄n ḡ vir. ait. q̄n ḡ vir ecclesiastic' 7 pudēs atq̄ intelligēs mltas impietates in ea q̄ vocat' dom' dei eē cognouerit 7 nō solū mltas: s̄ etiā fortes 7 q̄ opprimere p̄nt iusticia: 7 in tantū doctoz rabie p̄cessisse vt accipiat' p̄ciū in iudicio. 7 oia p̄ munerb' faciat paupes deuētēt in port' 7 audire cōtemnat. taceat in illo tpe ne det sc̄m camb' 7 ne mittat margaritas in os porcos q̄ pueri p̄culcēt eas. 7 imitet' Jeremiā dicente. sol' sedebā: q̄ amaritudie replet' erā. sic vir catholic' 7 fidelis q̄n mltas hereses eē xp̄ianitate cognouit: 7 corruisse v̄ritatē catholicā in plateis. 7 iterū platearū doctoz clericor' polentiū 7 p̄ncipū rabie p̄cessisse vt fidē conent' destruere orthodoxā: doctrinā patrū sc̄toz audire p̄tēret: v̄ritatē catholicę doctoz occidat: tribulēt: p̄sequat' 7 infestent: taceat in illo tpe nec publice corā eis appelleret ne det sc̄m camb' 7 mittat margaritas an̄ porcos q̄ pueri p̄culcent eas: scripturas sc̄tas p̄perā exponendo: 7 ip̄as interpretantes ad falsitatē hereticā distorquendo. 7 imitet' Jeremiā dicētē. sol' sedebā: q̄ amaritudie replet' erā. Ad q̄rtā rōnē r̄ndet' q̄ p̄ciliū ḡniale de iure pōt de heresi accusari. Si em̄ p̄ciliū ḡniale puocatū p̄mo fidele an̄ corpale dissoluit' ionē eiusdē in heresim laberet: possēt de iure corā papa catholico (si nō eēt p̄ns) de heresi accusari: 7 iur' sanctioēs canonicas iudicari. Si nō papa tali p̄cilio interesset 7 vna cū illa p̄gregatiōe in hereticā p̄uiritatē scideret: potestas iudicādi oēs eēt ad catholicos deuoluta. Sic si oēs plati 7 clerici mūdi p̄uiritate inficerent heretica: p̄tās iudicādi oēs deuolueretur ad catholicos laycos 7 fideles. Cōciliū ḡ ḡniale dū manet fidele nulli p̄sone vel p̄ticulari collegio in cā fidei est subiectū. s̄ si ante recessum pueniētū adinuicē copali: tal' p̄gregatiō in heresim laberet: statim tota ista p̄gregatiō ip̄o iure eēt aliq̄ p̄sone v̄l collegio aut cōgregatiōi subiecta. Ad q̄ntā rōnē r̄ndet' q̄ Zsidor' loq̄t' de p̄cilijs ḡnialib' rite p̄gregat' 7 rite celebratis absq̄ omni errore in bonis 7 in catholica veritate. Ad sextā rōnē r̄ndet' s̄l'r q̄ Bregl. loquit' de p̄cilijs ḡnialib' rite a catholicis celebrat'. Ad septimā dicit' codē mō q̄ gelasius loquitur de cōcilijs rite a sc̄tis patrib' celebrat' q̄ si fuissent heretici neq̄q̄ fuissent sc̄i. Ad octauā r̄ndet' q̄ si p̄ciliū i heresiz labet

Ad quartam

Ad quintam

Ad sextam

Ad septimam

Ad octauam

retur remanerent alij catholici q̄ occulte vel publice put expediret auderēt fidē defendere orthodoxā. Ille autē q̄ reprobat filijs carnalibus abrahe: p̄t de lapidib⁹ suscitare filios abrahe spūales. iux̄ baptiste sniam: potēs ē ⁊ oib⁹ ad ḡnale p̄ciliū cōueniētib⁹ in heresim lapsis: imo oib⁹ clericū mūdi ⁊ potētib⁹ secularibus falsitate dānā heretica. de lapidib⁹. i. laicis rudib⁹ ⁊ abieci⁹ paupib⁹ ⁊ despect⁹ catholicis: dei filios suscitare. Sicut em̄ i idiof (sacerdotib⁹ ⁊ religiosis ac magistratib⁹ repudiatis) fidē p̄mit⁹ fundauit catholicā. ita oib⁹ litterat⁹ ⁊ potētib⁹ dat⁹ in reprobu⁹ sensuz: p̄t dare paupes simplices illitteratos ⁊ rusticos in edificationē ecclesie orthodoxe.

Capitulu⁹. xix. vbi ad tractationē q̄ntē assertōis super peri⁹ p̄mo caplo hui⁹ libri allegare accedit. super qua formari p̄t q̄nta q̄stio p̄ncipalis hec. s. vtrū tota multitudo fidelium hereticari possit. Pro cui⁹ decisione p̄ns hanc questionē tractat. Et r̄u⁹ tot⁹ cler⁹ possit heretica falsitate irretiri. p̄ q̄ ponit talis p̄clusio. Quia multitudo clericoz p̄t p̄tra fidē catholicā errare. ⁊ p̄sequēs tot⁹ cler⁹ nō est illa ecclesia que cōtra fidē errare non potest qd̄ probat decem rationibus. Discipulus.

Wmiratōe permo

a ueoz q̄ isti p̄sumūt asserere totū clerū posse falsitate heretica irretiri. Et qz vix vnq̄ aliqs sine motiū assentit errori. apertias vñ isti mouent p̄ opinionē p̄dicta. Ad. P̄ncipale motiū eoz ē hoc (qd̄ sepe p̄ mult⁹ assertōib⁹ ē inductū) qz vna sola ē vide licet ecclesia militās q̄ cōtra fidē errare nō p̄t cōstat autē qz congregatio fidelium q̄ clericos ⁊ laicos cōprehēdit de facto vel comprehendere p̄t: neq̄ cōtra fidē errare. Multitudo autē tota clericoz nō ē illa cōgregatio: lz sit pars ei⁹. que admodū ⁊ multitudo laicoz ē pars ei⁹. ergo tota multitudo clericoz p̄t cōtra fidez errare. Di. Habēt ne alia fundamenta min⁹ p̄ncipalia p̄ assertōe p̄dicta. Ad. Alijs rationib⁹ se munire nitunt. Vñ secūdū motiū eoz ē hoc. tota illa p̄cularis multitudo xp̄iana nō ē in oib⁹ locis ponūt scādaliū fidei orthodoxe: ⁊ soli scindūt eccliaz: ⁊ populos de domo dei seducūt: p̄t cōtra fidē errare. Vmōi ē multitudo clericoz. teste brō Hiero. q̄ vt recitatur. xxiij. q. iij. c. trāfferūt. ait. Ceteres scrutans histozias inuenire nō possum scidisse ecclesiam ⁊ de domo dei p̄p̄los sedurisse: p̄t eos q̄ sacerdotes a deo positi fuerāt ⁊ pp̄be. i. speculatores. Isti autē recurrūt in laqueū tortuosum in oib⁹ locis ponētes scādaliū. Ex q̄b⁹ verbis dat⁹ intelligi qz sacerdotes ⁊ speculatores id ē doctores cōsueuerūt eccliam dei scindere ⁊ p̄p̄los de domo dei seducere: scādaliū fidei orthodoxe ponendo vbiq̄. ḡ om̄s sacerdotes

p̄nt cōtra fidē errare. Noīe autē sacerdos intel ligunt inferiores clerici: qd̄ notat glo. ex d̄ co habitatiōe clericoz ⁊ mulierū. ca. si q̄sq̄ sacerdotū. ḡ tota multitudo clericoz p̄t p̄tra fidē errare. Tertiu⁹ motiū ē tale. tota multitudo illoz q̄ sunt deteriores laicis p̄t cōtra fidez errare. qz nulla apparet rō q̄re de⁹ talē multitudinē ab errore cōtra fidē specialit̄ p̄seruaret Sed clerici sūt deteriores laicis fm̄ qz notat glo de pe. di. i. c. q̄s aliq̄n dicēs. habes ex b̄ ca. qz clerici sūt deteriores laicis. xxiij. q. iij. trāfferunt. ḡ tota multitudo clericoz p̄t cōtra fidem errare. Quartū motiū eoz ē. tota multitudo illoz a q̄b⁹ oia mala p̄cedūt p̄t ⁊ fidē errare. qz ab illis p̄cipue heretica p̄uitas nō scitur puenire. S3 oia mala a sacerdotib⁹ p̄cesserūt. vt notat glo. di. i. ca. purgabit. ḡ tota multitudo clericoz potest cōtra fidez errare.

Quintū motiū eoz ē hoc. tota multitudo illoz p̄t cōtra fidē errare: quos valēt laici iudicare. S3 malos clericos valēt laici iudicare. teste Hiero. q̄ vt br. di. viij. q. i. c. vereoz. ait Cleroz: quō regina austri veniēs a finib⁹ t̄re audire sapiāz salomōis iudicatura ē homines t̄pis sui. ⁊ vtrū niniuite acta p̄nia ad p̄dicatōez iōne cōdēnabūt eos q̄ maiorē etiā iōna saluatorē cōtēpserūt. sic plurimi in p̄p̄lis epos iudicabūt. Ex q̄b⁹ v̄bis dat⁹ intelligi qz temerariū est asserere qz nūq̄ laici epos in cōparatōe v̄te iudicabūt. sicut ergo laici p̄nt in moribus ⁊ fide errare: ita etiā epi. ⁊ etiā eadē rōe alij clerici ⁊ bonos mores ⁊ fidē p̄nt errare. Ergo temerariū ē asserere: qz nūq̄ tota multitudo clericoz errabit. Sextū motiū eoz ē hoc. multitudo illoz p̄t ⁊ fidē errare: q̄b⁹ laici p̄nt eē meliores s̄ laici p̄nt eē meliores cl̄ic. teste brō Hier. q̄ vt br. viij. q. i. c. q̄lis. ait. Qualis erit edificatio discipuli: si intelligat mḡro se eē maiorē. ⁊ infra. Vehement̄ eccliaz dei destruit b̄. s. meliores eē laicos q̄ clericos. Ex q̄b⁹ v̄bis insinuat̄ apte qz laici p̄nt eē clerici meliores. sicut ḡ tota multitudo laicoz p̄t contra fidē errare: ita tota multitudo clericoz p̄t cōtra fidē errare. Septimū motiū est tale. multitudo illoz p̄t ⁊ fidē errare q̄ p̄nt peccare ⁊ de q̄b⁹ vix aliqs inuenit̄ de penitēs post p̄ctm̄: qz p̄ctm̄ excecatur intellectu. ⁊ ita tandē poterit si p̄ penitentiā m̄ime deleat̄: ad errorem p̄tra fidē deducere. S3 clerici oēs p̄nt peccare ⁊ de clericis vix inuenit̄ aliqs vere penitēs post p̄ctm̄. Teste Job. cris. q̄ vt br. de p̄nia di. i. c. q̄s aliq̄n vidit clericū cito p̄niam agentē. ⁊ si dep̄hensus humiliauerit se: nō ido dolet qz peccauit: sed confundit̄ quia perdidit gloriā suam. Ex bis v̄bis dat⁹ intelligi qz clerici raro inueniunt̄ vere

Tertia ratio.

Quarta ratio.

Quinta ratio.

Sexta ratio.

Septima ratio.

Cap. XXIX

Conclusio.

Prima ratio.

Secunda ratio.

penitentes. Ergo est temerariū asserere q̄ multitudine tota clericorū nunq̄ cōtra fidē errabit.

Octava ratio

Octavū motiū est tale. multitudo illoz potest p̄tra fidē errare: q̄ sola dignitate ecclēsiastica v̄tutes 7 grām mime cōferente nec augēte alios catholicos 7 fideles noscunt p̄cellere. Quia ex quo p̄ talem dignitatē grā 7 v̄tutes nec p̄ferunt nec augent necessario: nihil b̄nt. Quare nō p̄nt (sicut p̄us) p̄tra fidē errare. Sed clerici v̄tra laicos fideles 7 catholicos nihil necessario obtinent: nisi clericatū q̄ dignitas ecclēsiastica appellat̄. Nulla aut̄ dignitas ecclēsiastica in ecclēia militatē cōfert necessario grām 7 v̄tutes: nec necessario auget. sicut in sup̄iorib⁹ p̄ auctoritates plurimas est ostēsum.

Nona ratio

Ergo tota multitudo clericorū potest cōtra fidē errare. sicut poterāt oēs contra fidē errare q̄ laici extiterūt. Nonū eoz motiū est tale. si multitudo tota clericorū nō potest cōtra fidē errare: sic tota multitudo laicorū potest p̄tra fidē errare. aut hoc ē rōne regim̄is 7 auctoritat̄ quā habent clerici super laicos. aut rōne maioris sanctitatis q̄ clerici pollent. aut rōne maioris sapientie 7 litterature quā b̄nt clerici v̄tra laicos. aut q̄ tota multitudine clericorū errante tota fides periclitaret̄ catholica. Non p̄pter p̄m̄. tum: q̄ sicut p̄dictū est. dignitas aut regim̄en ecclēsiasticū nō necessario cōfert habēti nec necessario auget in eo grām 7 v̄tutē. Tuz q̄ summ⁹ pontifex quātū ad regim̄en 7 p̄tātē ecclēsiasticam plenitudinē obtinet p̄tatis: 7 tñ papa potest heretica p̄auitate fedari. ergo 7 tota multitudo clericorū nō obstātē tali regim̄ine p̄auitate poterit heretica maculari. Secū dum etiā non obstat. q̄ multi inveniunt laici clericis sanctiores 7 in fide stabiliores. teste Ambrosio q̄ vt habet. viij. q. i. c. qd̄ aut̄. ait: qd̄ aut̄ egovos arguo: cū poscitis me vno s̄mone cōvincere. cōvincor em̄ cū in hac p̄te clericos vobis video magis negligētes. quō em̄ possū corrigere filios: cū fratres em̄ dare nō possim aut qua fiducia succenseā laicis cū a consortibus (pudoris verecūdia) cōrtescā. Ex q̄bus v̄bis dat̄ intelligi q̄ laici p̄nt eē clericū sanctiores. Ergo p̄pter maiorē sanctitatē nō d̄t q̄ tota multitudo clericorū nō potest cōtra fidē errare. Nec p̄pter maiorē sapiētia seu litteraturā q̄ clerici pollēt. debet dici q̄ tota multitudo clericorū errare nō potest p̄tra fidē. q̄ sicut sapiētia vel litteratura ē sepe occasio stabilitat̄ i fide: ita ē sepe occasio heretice p̄auitat̄. vñ cōiter inuētores heresuz sunt viri l̄tati: sc̄pturarū noticiā diuinā habētes: suos errores ex ip̄is sacris l̄ris assumēt. ip̄osq̄ errores p̄ sacras sc̄pturas fulcire conātēs. s̄m q̄ testat̄ beatus cle-

mens. Et legit̄ di. xxviii. c. relatū. Et beatus Hiero. insinuat in p̄logo bible asserēs nō multos ad voluntatē suā sacra sc̄pturā trahere repugnātē. Prop̄t maiorē ergo noticiā sc̄pturarū nō ē dicēdū: q̄ si tota multitudo clericorū erraret p̄clitaret̄ fides. Quia sicut testificat̄ beatus Paul⁹. i. Cor. viij. fides n̄ra nō est in sapientia hoim̄: s̄ est in v̄tute dei. Sed v̄tute dei potest fides catholica sustentari in laicis sicut in litterat̄ 7 clericis. Prefertim cū sepe simplices laici 7 paupes stabiliores in fide inveniunt q̄ clericis: maxime cū x̄ps fidē p̄dioras 7 illiteratos fundauerit. Ergo quis oēs clerici deuiarent a fide nō p̄clitaret̄ fides. Decimū motiū eoz ē tale. tota multitudo clericorū nō ē sanctorū nec fide stabiliorū q̄ fuit collegiū apostolorū. Collegiū aut̄ ap̄loz t̄pe passionis x̄pi erravit in fide. ergo 7 multitudo clericorū potest in fide errare. Dicūt ergo isti q̄ sicut temerarium est dicere q̄ tota multitudo clericorū non errabit cōtra fidē. ita temerarie d̄t q̄ multitudo clericorū nec t̄pe antix̄pi: nec alio t̄pe p̄tra fidē errabit. De nulla em̄ cōgregatiōe multitudinis vel collegio firmū ē tenēdū q̄ nunq̄ contra fidē errabit: nisi in x̄tū b̄ potest colligi ex v̄bis x̄pi p̄mittent̄ ap̄lis q̄ fides catholica ē vsq̄ ad finē seculi p̄m̄sura. In p̄missione aut̄ licet x̄ps locut⁹ fuerit ap̄lis q̄ erat̄ ep̄i: nō tñ loquebat̄ p̄ se ip̄is: s̄ locut⁹ ē p̄ futuris. int̄ illos autē futuros nullā de clericis specialē fecit mentionē. Nec v̄ba sua intelligēda sūt de aliq̄ multitudine speciali x̄pianorū: s̄ de tota multitudine: q̄ hec nunq̄ erit vera. tota multitudo x̄pianorū errat in fide: s̄ an hec erit vera. tota multitudo clericorū errat in fide: nec a nob̄: s̄ a deo q̄ oīa futura nouit. P̄dicte assertioni cōcordat glo. xxviii. q. i. ca. a recta. quero de q̄ ecclēia intelligit̄ qd̄ d̄t q̄ nō possit errare. Et r̄ndens ait. Respondeo q̄ ip̄a cōgregatio fidelium hic d̄t ecclēia. Et q̄b⁹ v̄bis colligit̄ q̄ cōgregatio fidelium est illa ecclēia de q̄ d̄t q̄ errare nō potest. Ad cōgregationē aut̄ fidelium ita p̄tinent laici fideles sicut clerici. igit̄ de multitudine clericorū nō d̄t intelligi q̄ errare nō possit.

Capitulum xxx. ponit opinionē cōtrariā sc̄z q̄ totus cler⁹ cōtra fidē errare nō potest. vbi etiā ponit̄ hec conclusio sc̄z q̄ soli clerici sunt ecclēia. que p̄bat̄ septē rationibus ad quas responderetur cap̄to sequenti. Discipul⁹.

ho ita assertioe

quā existimo falsam sat̄ allegasti. id̄ queso q̄ p̄ assertioe cōtraria alias allegatioes adducas. Ad. Duo sūt fundamēta p̄ncipalia assertiois cōtrarie. ex q̄b⁹ sequit̄ q̄ multitudo clericorū p̄tra fidē errare nō potest. Prīmū est q̄ ecclēia cōtra fides errare nō potest.

Decima ratio

Cap. XXX

Secūdu est q̄ multitudo clericorū est ecclesia
 Di. **W** ecclesia nō possit errare cōtra fidē cō
 cedūt aduersarij. iō solū p̄ba q̄ soli clerici sūt
 ecclia. **Ad.** **W** soli clerici sunt ecclia: ex ver
 bis sanctoz patrū colligit manifeste. **Ait** em̄
 Adrian⁹ papa vt legit di. lxxij. .c. i. q̄sq̄ secu
 lariū p̄ncipū vel potentū: vel alteri⁹ dignitatē
 laic⁹ aduersus cōem vel p̄sonantē atq̄ catho
 licā electōne ecclesiastici ordinis agere tēpta
 uerit: anathema sit: donec obediat ⁊ cōsentiat
 at q̄qd̄ ecclesia de electōe aut ordinatōe p̄su
 lis se velle mōstrauerit. **Ex** q̄b⁹ p̄t̄z q̄ ecclesia
 cōtra laicos est distincta. ḡ soli clerici sunt ec
 clesia. **Itē** Immo. terti⁹ vt b̄r̄ ē de p̄sti. c. eccle
 sia. ait. nō artēptātes q̄ laicū sup̄ ecclesias ⁊ p̄
 sonis ecclesiasticā nulla sit attributa facultas.
Ex q̄b⁹ p̄bis dat̄ intelligi q̄ laici sup̄ ecclesiā
 vel p̄sonas ecclesiasticas nullā hnt̄ penit⁹ fa
 cultatē. **Constat** aut̄ q̄ nōnulli laici sup̄ alios
 laicos obtinēt prātē. **Itē** laici nō sunt p̄sone
 ecclesiasticę nec sunt de ecclesia. ⁊ ita soli cle
 rici dicunt̄ ecclesia. **Di.** **Notū** ē q̄ soli cleri
 ci vocant̄ ecclesia ⁊ ecclesiastici viri. q̄re. cuz
 cōstet q̄ ecclesia nō pōt̄ cōtra fidē errare: seq̄
 tur q̄ tota multitudo clericorū nūq̄ deuiabit
 a fide. **Itē** circa istud mediū ampli⁹ nō infi
 stas: s̄ alia media coner̄ adducere. **Ad.** **Se**
 cundū mediū p̄ assertiōe p̄dicta ē. tota multi
 tudo illoz nō pōt̄ errare cōtra fidē: ad quos ⁊
 nō ad alios spectat̄ q̄stiones fidei terminare. ⁊
 cōtra fidē errātes corrigere: q̄ multitudo in to
 tali errāte: tota fides periret. **Sz** ad solos cle
 ricos ⁊ nō ad laicos spectat̄ q̄stiones fidei ter
 minare ⁊ errātes contra fidē corrigere. **Ergo**
 tota multitudo clericorū neq̄ cōtra fidē erra
 re: cū fides perire nō possit. **Ad** aior̄ videt̄ cer
 ta q̄ nūq̄ erit ecclesia dei vsq̄ ad finē seculi
 absq̄ aucte q̄stiones terminandi ⁊ hereticos
 corrigēdi. **Ad** inoz quo ad vtrāq̄ p̄tē p̄bat̄. **W**
 em̄ ad solos clericos spectat̄ q̄stiones fidei ter
 minare. p̄z q̄ ad solā sedē aplicam cui soli cle
 rici p̄sident̄ spectat̄ q̄stiones fidei terminare.
 xxij. q. i. c. quonies. ⁊ ē de baptismo ⁊ ē esse
 ctu. maiores. **Secūda** pars etiā p̄bat̄ q̄ here
 sis est crimē hereticuz. ḡ ad solos clericos spe
 ctat̄ de crimē illo cognoscere. **Di.** **De** hac
 materia querā postea multa. iō de illa p̄trās
 eas. ⁊ aliud motiū p̄ assertiōe p̄dicta indu
 cas. **Ad.** **Tertiū** motiū eoz est tale. **Tota**
 multitudo illoz nō pōt̄ p̄tra fidē errare q̄ nul
 lius iudicio ē illā multitudinē sunt subiecti.
 q̄ si tota illa multitudo p̄tra fidē erraret: null⁹
 eēt q̄ hereticos punire valeret: s̄ clerici nulli⁹
 alteri⁹ q̄ clericorū sunt subiecti iudicio vt sa
 cri canones attestant̄. ḡ tota multitudo cleri

corū p̄tra fidē errare nō pōt̄. **Quartū** mediū
 eoz ē tale. **Tota** multitudo eoz non pōt̄ p̄tra
 fidē errare: q̄ soli ⁊ nō alij prātē hnt̄ eligēdi ca
 put ecclie: q̄ nūq̄ ecclia ad statū illum pueni
 ret: q̄n possit sibi caput eligere cū qlibz cōgre
 gatio possit sibi statuere caput: s̄ soli clerici ⁊
 nō laici hnt̄ prātē eligēdi caput ecclie. s̄ sumū
 pōtificē. iux̄ canonicas sanctiōes. ḡ tota mul
 titudo clericorū nūq̄ errabit ⁊ fidē. **Quintū**
 motiū eoz ē tale. dom⁹ dei q̄ ē ecclia militās
 nō pōt̄ eē nulla: sic nec ecclesia pōt̄ esse nulla:
 xxij. q. lxxxi. c. petēda. teste Hieron. vt legit̄
 xxij. q. i. c. oib⁹. q̄ ait. oib⁹ p̄siderat̄ puto me te
 mere nō dicere: alios eē ita in domo dei vt ipsi
 sint eadē dom⁹ dei q̄ dī edificari sup̄ petras: q̄
 vnica ⁊ columba appellat̄. **Et** parū post q̄ do
 mus etiā clauēs accepit ac prātē ligādi ⁊ sol
 uendi. **Ex** q̄b⁹ p̄bis colligit q̄ dom⁹ dei q̄ vni
 ca colūba vocat̄ quā cōstat̄ eē ecclesiā catho
 licā clauēs hz ac prātē ligādi ⁊ soluēdi. clauēs
 aut̄ ⁊ p̄dicta prās in solis sacerdotib⁹ inueni
 untur. ḡ vsq̄ ad finē seculi erūt i ecclia catho
 lica aliq̄ sacerdotes. ⁊ p̄ oīs nūq̄ tota multitu
 do clericorū ⁊ fidē errabit. **Sextus** motiū ē
 tale. xps vsq̄ ad finē seculi in ecclesia militan
 te p̄manebit nō solū p̄ fidē ⁊ dilectōes: s̄ etiā
 p̄ suā p̄sentia sacramentalē. ḡ semp̄ erūt i eccle
 sia aliq̄ sacerdotes q̄ prātē habebūt cōficiēdi
 eoz: xpi: s̄ si tota multitudo clericorū heretica
 retur nō eēt in ecclesijs q̄ prātē haberet cōfi
 ciendi eoz: xpi qd̄ nūq̄ accidet. ḡ nūq̄ tota
 multitudo clericorū exorbitabit a fide. **Septi**
 mū eoz motiū est tale. ecclesiastica hierarchia
 vsq̄ in finē seculi p̄manebit: s̄ in solis p̄lat⁹ ⁊
 sacerdotib⁹ ⁊ ceteri clerici p̄sistit ecclesiastica
 hierarchia. ḡ vsq̄ ad finē seculi aliq̄ p̄lati ⁊ sa
 cerdotes ⁊ alij clerici fideles ⁊ catholici p̄ma
 nebūt. **Tria** vltima motiua cōfirmant̄ vna
 rōne rali. si tota multitudo clericorū posset he
 reticari: eadē rōne tōta multitudo clericorū
 posset p̄ mortē extingui: imo occidi. **Sz** nūq̄
 an finē mūdi tota multitudo clericorū erit ex
 tincta: q̄ si tota multitudo clericorū eēt extin
 cta: nō solū ecclesia eēt actu p̄uata clauib⁹ re
 gni celoz ⁊ potētia ligādi ⁊ soluēdi: ac etiā sa
 cramento corpis xpi ⁊ ecclesiastica hierarchia:
 s̄ etiā p̄uata eēt prātē hndi p̄dicta. **Quis** eti
 am si tota multitudo clericorū hereticaret: v̄
 ecclesia careat p̄dicti. de facto tñ si remaserint
 alij clerici heretici possent aliq̄ catholici ordi
 nari ab eis qd̄ vt videt̄ aliq̄b⁹ eēt licitū in illo
 casu sicut in articulo necessitat⁹: s̄ ab heretiq̄
 baptisimū accipe: q̄b⁹ ordiat̄ p̄nt̄ oia p̄dicta re
 parari: s̄ si nulli clerici nec catholici nec here
 tici remaneat nūq̄ posset aliq̄s in ecclia b̄re

Quarta ratio

Quinta ratio

Sexta ratio:

Septima ratio

Cōfirmatio triū rōnū p̄cedentiu

Conclusio

Prima ratio.

Secunda ratio

Tertiaratio.

g

clanes neq; p^ratē ligādi atq; soluēdi nec con-
ficere corp^u xpi: 7 cessaret ois ecclesiastica hie-
rarchia. 7 ita incōueniēs ē dicere q^o tota mul-
titudō clericorū pōt p mortē extrigi. q̄re incō-
ueniēs ē asserere totā multitudinē clericorū
posse i hereticā incidere prauitatē. Octauū
motiuū ē tale. tota multitudo corū neq; fide
errare: a q̄ q̄cūq; separat pacē cū ecclia dei ha-
bere nō pōt: s; q̄ separat a tota multitudinē cle-
ricorū pacē cū ecclia dei hie nō pōt. teste Ep̄
ano q̄ vt recitat. vii. q. i. c. nūciam⁹. ait. q̄ ergo
nec pūctionē pacē: nec vnitatē spūs obseruat
7 se ab ecclesie vinculo 7 sacerdotū collegio
separat ep̄i nec p^ratē potest hie nec honore q̄
ep̄at⁹: nec vnitatē hie voluit: nec pacē. Ex q̄b⁹
s; bis dat̄ itelligi q^o q̄ sepat se a collegio sacer-
dotū nec honore nec pacez nec vnitatē cū ec-
clesia dei pōt hie. Ergo tota multitudo cleri-
corū que intelligit nomie sacerdotum contra
fidem errare non potest.

Capit. lxxi. in q̄ respōdet ad p̄cedentis capli rōnes
pbātes q^o tot⁹ cler⁹ sit ecclia q̄ fide errare nō pōt. Di.

Octaua rō

Cap. XXXI

Sta media pro

i assertioe quā reputo eē verā mihi
sufficiūt. nec puto q^o aduersarij ad
ip̄as rōnes iuenire poterit apparētes. Tñ
vt meli⁹ vnitatē eorū intelligā. dic quō ad ip̄as
aduersarij rōdere nitunt. Ad. Primū oino
frivolū arbitrant: q^o p equocationē pcedere
videt. Nā h̄ nomē ecclesia h̄ varias significa-
tiones. q̄ncq; em̄ accipit p domo materiali. 7
sic accipit ecclesia. i. ad 2. cor. iij. cū dicit apls.
Nūqd̄ domos nō habet ad māducādū 7 bibē-
dū. aut etiā ecclesiā dei p̄tēnit. Secūdo mō ac-
cipit h̄ nomē ecclesia p gregatōe xpianorū fi-
deliū gñali v^l p̄ticulari: q̄ tā viros q̄ mulieres
cōprehēdere pōt. 7 sic accipit ecclesia Act. ij.
cū dicit apls. Ad̄aioub⁹ natu attēdite vobis 7
vniuerso gregi in quo vos spūssanctus posuit
ep̄os regere ecclesiā dei. vbi noie ecclesie cō-
prehēdit tā viros q̄ mulieres. Sic etiā accipit
apls nomē ecclesie i epla ad philemonē cū dicit.
ecclesie q̄ in domo tua ē. q^o in domo philemo-
nis erāt tā viri q̄ mulieres: 7 forte null⁹ cleri-
cus erat in ea: nisi ep̄s. fortasse q^o nec ip̄e phi-
lemon p̄dit⁹ erat ecclesiastica dignitate. Sic
etiā ip̄e apls accipit in alijs eplis suis ecclesiaz
Et isto mō accipit ecclia Prouer. x. cū dicit. Pe-
ne fui in oī malo in medio ecclesie 7 sinagoge
Sicut etiā in canone accipit ecclesia. de pse.
di. i. c. ecclesia. vbi dicit nicola⁹ papa. Ecclesia. i.
catholicorū collectio quō sine aplice sedis in-
stitutē nutu: q̄n iux̄ sacra decreta. nec ipsa dz
abscq; p̄ceptōe pape basilica nouit cōstrui q̄ 7
ip̄az catholicorū intra semet amplecti ceterū

Ad p̄mā

dinoscit. vbi ecclesia accipit p collectōe ca-
tholicorū q̄ mulieres 7 laicos neq; excludit.
In duab⁹ significatiōib⁹ p̄dict⁹ dicit istī no-
mē ecclesie accipi in sc̄ptura dīna. 7 iō dicit q^o
ad ecclesiā: secūdu q^o in sc̄ptura dīna (q̄ ē to-
tius fidei catholice fundamētū) accipit: ita
laici 7 mulieres fideles p̄tinent: 7 sunt p̄sone
ecclesiastice: sicut clerici. In iure aut̄ canonico
hoc nomē ecclia significatōes h̄z alias a p̄-
dict⁹: q^o clerici nomē ecclesie ad clericos restrin-
xerūt clericos solū mō vocātes ecclesiā: cū tñ
sic dictū ē fm̄ q^o sc̄ptura dīna vtr̄ noie ecclesie
ita sūt p̄sone ecclesiastice laici 7 mulieres sicut
clerici. Quia ita sunt de ecclesia sicut clerici
Et sic accipiēdo ecclesiam solūmodo p cleri-
cis: adhuc plures h̄z significatōes fm̄ q^o nota-
tur ex de ver. sig. ca. clerici. Quia q̄ncq; signifi-
cat tantū ep̄m. vii. q. i. c. scire. Quāq; ponit p̄o-
maiori parte capli. lvi. di. c. apostata. Quāq; re-
stringit ad canonicos m̄ris ecclie. vi. di. c. vlt.
7. x. q. i. c. antiquos. Quāq; designat quālibz ec-
clesiaz p̄uincie. ex de vsu pallij cū sup. Per h̄
rōndet ad rōez p̄mā dicētes q^o aliq̄ ecclia pōt
fide errare. 7 aliq̄ ecclia nō pōt fide errare.
Clerici aut̄ sunt illa ecclia q̄ pōt fide errare
s; nō sunt illa ecclia q̄ nō pōt errare: s; sint ca-
tholici. sic pars illi⁹ ecclie q̄ nō pōt errare. V-
vero sit aliq̄ ecclia q̄ pōt hereticari aucte b̄ri
Amb. pbare nitunt. ait em̄ Amb. vt recitat
xrii. q. i. c. q̄ dignior. si q̄ ē ecclia q̄ fide respū-
at: neq; aplice p̄dicatōis fūdamēta possideat
neq; quē q̄ labē pfidie possit aspgere deserēda
ē. Vbi apls q̄ apparent siue euidēt asseruit di-
cens. Hereticū hoiez post vnā 7 aliā corep̄ri-
onē deuita. Ex q̄b⁹ s; bis euidēt apparet q^o
aliq̄ ecclia pōt infici heretica prauitate. 7 illā
ecclesiā dicit eē clericorū q̄ tñ n̄ eēt̄ ecclia
s; eēt̄ ecclia malignātiū nūcupāda. Cū nō di-
xisti notū eē q^o soli clici vocant ecclesiā: viri
dicit q^o p̄tariū p sc̄pturā dīnā: 7 etiā p decre-
ta sc̄torū patrū ē notū: sic on̄suz est. Di. Ista
rō nō ē ita fort̄ sic videbat: q^o clare p̄batū est
q^o sepe vocabulū ecclie laicos 7 mulieres etiā
cōprehēdit. iō indica quō ad secūdu mēbrū m̄-
det. Ad. Ad secūdu rōndet negādo maiorē
dicētes q^o quia (q̄n clerici sunt catholici 7 in
sa c̄ pagina periti 7 laici sūt illari dīnari scri-
pturari ignari) laici d̄ q̄stōib⁹ fidei se nō de-
beant p̄ncipalit̄ intrmittere: s; a clero addi-
scere q̄ fidei sūt: nec debeāt errātes f̄ fidē p̄n-
cipalit̄ corrigere: s; erequi ea q̄ ad correctionē
hereticorū ordinant. p̄uide a plā: tñ si clerici
oēs i hereticā incidēt prauitatē. oīa p̄dicta
q̄tū sup̄petit noticia laicorū p̄tinet ad eosdz
Di. De ista materia infrogabo postea plura.

Ad rōndet

Sciet teneas q to

I ta multitudo clericorum non possit contra fidem errare: nolo te tamen ad rationes in contrarium mittere. Quia conabor per meditationes proprias rationes ad ipsas rationabiles invenire, de quibus post presentis operis completionem intendo tecum colloquutionem habere. Nunc autem quod in superioribus videbaris innuere aliquos affirmantes quod tota multitudo viros et clericorum et laicorum potest contra fidem errare, peto ut aliquo motiva per predicta assertioe invenire nitaris. **Al.** Verum est quosdam tenere quod tota multitudo viros potest contra fidem errare et quod fides catholica possit in mulieribus catholice conservari. Pro quibus principale motuum est in proposito, quod est tale (sicut sepe tactum est prius) Unica est ecclesia militans: quod contra fidem errare non potest: quod nunquam invenit quod sint plures ecclesie militantes quod contra fidem errare non possunt, multitudo autem viros non est illa ecclesia unica quod contra fidem errare non potest: sed solummodo pars illius ecclesie: quam viri sunt catholici. Si enim viri non essent pars illius ecclesie: sed tota illa unica ecclesia quod errare non potest: nulla mulier salvaretur: quod nulla persona viatrix salvaretur: nisi sit de illa ecclesia militante quod errare non potest. Si autem multitudo viros non est illa unica ecclesia quod errare non potest, sequitur quod tota multitudo viros potest contra fidem errare. Secundu[m] motuum eorum est tale, tota multitudo clericorum potest contra fidem errare, ergo tota multitudo viros potest contra fidem errare. **L.** obsequentia probatur, quod tota multitudo viros et tota multitudo clericorum non differunt: nisi sicut due partes ecclesie militantis: quarum una est maior et alia minor. Sed non apparet ratio quare non ita pars maior possit errare: sicut minor. **Al.** quod tota multitudo viros non possit errare: non potest alia ratio cogitari: nisi propter maiorem sapientiam viros quam mulierum, vel propter maiorem scripturam, vel propter maiorem capacitatem ecclesiastice prelati, scilicet ordinum et clavium ecclesie et prelati conficiendi corporum christi et dispensandi ecclesiastica sacramenta: Sed ex omnibus istis non potest concludi quod tota multitudo clericorum non potest contra fidem errare, sicut quod tota multitudo viros: sicut ex predictis probare vides. Si ergo tota multitudo clericorum potest contra fidem errare: etiam tota multitudo viros poterit hereticari: sed tota multitudo clericorum potest hereticari: sicut dicitur superius esse probatum, igitur et ceterum. Tertiū motuum est tale, istud quod semel accidit et non est revelatum a deo quod nunquam de cetero eveniat nec per rationem naturalem potest probari quod non sit venturum: temerarium est asserere quod nunquam eveniet: sed aliquando tota multitudo viros contra fidem erravit, scilicet tempore passionis christi, tunc enim tota fides christiane ecclesie in misericordia christi remansit, non est autem

Conclusio.

Prima ratio.

Secunda ratio

Tertia ratio.

Ad rōem rōem

Ad qm rōem

Ad qm rōem
Responso pua.

Responso feci
da fm alios

ad septimam

io trāsi ad rōem tertiā. **Al.** Ad rōem tertiā mōdet qd clerici nō sunt exēpti a iudicio laicorū: nisi ex volūtate laicorū, et iō si oēs clerici essent effecti heretici: oēs essent iudicio laicorū subiecti, quod nunquam fuit intentio laicorū pcedere clericū in iudicio quā oēs fidē catholicā impugnarēt. **Di.** De hō cōferā postea tecū, iō dic quō mōdent ad qrtū motiū. **Al.** Rōndet qd si oēs clerici hereticarent, p̄tās eligēdi sumū pōtifficē devoluta esset ad laicos, sic etiā laici babuerūt p̄tātē summū pōtifficē eligēdi. **Di.** De hō etiā specialit̄ indagabo, iō q̄lit mōdet ad qrtū motiū mōde. **Al.** Tria motiua sequētia eandē difficultatē cōtinere vident, p̄pter quā dicūt nōnulli: qd quis maior pars imo fere tota multitudo clericorū possit contra fidem errare: et fidē catholicā p̄tācit impugnare: tñ semp p̄manebit salte vn̄ ep̄s sacerdos catholicus q̄ illa q̄ ordinis sūt: licite valeat exercere. Et iō p̄cludūt illi qd oēs mḡri theologie et inferiores clerici ep̄o sacerdote p̄nt contra fidem errare. **De tñ** semp cōservabit aliquē sacerdotē ep̄m orthodoxorū ne ecclesia p̄tātē b̄ndi claves regni celoz et auctē ligādi et solvēdi: ac p̄tātes cōficiendi corp̄ christi: et b̄ndi ecclesiasticam hierarchiā amittat. **Sz** tenētes qd tota multitudo clericorū potest hereticari, dicūt qd quis oēs clerici hereticarent p̄p̄t̄ hō ecclesia p̄tātē b̄ndi p̄dicta neq̄q̄ amitteret. **Lz** illa nūq̄ possit h̄re p̄ b̄uanā potētiā: sed p̄ miraculosam opationē dīnā. **De** em̄ possit (si oēs clerici essent facti heretici) diversis modis de aliq̄b̄ laicis catholicis sacerdotēs et ep̄os ordinare. **Sola** em̄ volūtate possit hō facere: qd etiā possit sue ecclesie revelare. **Qua** re uelate facta et p̄ miraculū cōfirmata: oēs catholici deberēt talit̄ ordinatos a deo sicut viros ep̄os et sacerdotes h̄re. **Di.** Istud nō ē p̄babile qd deus talit̄ sacerdotes et ep̄os ordinaret. **Al.** Dicūt isti qd sicut temerariū ē asserere qd de talit̄ sacerdotes et ep̄os ordinaret: ita etiā temerariū ē hoc negare: quod h̄ est de futuris temere dinare. **Dicere** nō qd de hoc non possit facere: reputat heresim manifestā: quod articulū fidei de oī potētia dei impudent̄ impugnat. **Di.** Dic responsiōne istoz ad vltimum motiū. **Al.** Ad vltimū motiū mōdet qd q̄ separat se a tota multitudo clericorū quā sunt catholici: nō potest cū ecclesia dei pacē habere. **Et** in hoc casu debet intelligi q̄ba cipriani. **Lū** autē oēs clerici essent heretici q̄ nō separaret se ab eoz collegio saltē spūaliter: et ignozātia p̄babili mime laboraret: cū ecclesia dei pacē neq̄q̄ h̄ret

Caplm. xxxii. in quo p̄bat trib̄ rōnib̄ qd tota multitudo viros tam clericorū q̄ laicorū potest contra fidem errare et fides catholica in mulieribus conservari. **Disci.**

iam reuelatā a deo q̄ hoc nunq̄ postea fiat. ⁊
 cōstat q̄ p̄ rōnē naturalē p̄bāri nō pōt. Ergo
 absq̄ temeritate mīme affirmat q̄ nūq̄ tota
 multitudo viroz ⁊ fidē errabit. Di. Xpus
 reuelauit aplis q̄ nūq̄ tota multitudo viroz
 errabit: cū dicit. *Mat. vlti.* Ecce vobiscū sum
 cunctis diebus vsq̄ ad cōsumationē seculi. nō em̄
 dixit hoc eis p̄ ip̄s aplis: q̄ ip̄i erāt ante finē
 seculi morituri. ḡ dixit eis p̄ succedētib⁹ eozū:
 dem. *Mat.* Hoc nō reputat isti cōcludere: q̄
 xps cū dixit vba p̄dicta aplis p̄ fidelib⁹ credē
 tib⁹ ⁊ creditur in eū. ita em̄ erāt mulieres cre
 diturē in ip̄m sicut viri: q̄ vba xpi ad viros re
 stringi nō debēt. p̄pt̄ idē dicit q̄ vba xpi: cui⁹
 dixit petro. Ego p̄ te rogavi petre vt nō desi
 ciat fides tua: ad viros sunt mīme coartāda.

*Capit. xxiij. in quo ad oppositū arguit duab⁹ ra
 tionib⁹ q̄ tota multitudo viroz ⁊ dericoz ⁊ laicoz cō
 tra fidem errare nō possit.* *Magister*

Obiectio

Responsio

Cap. XXXIII

Ratio p̄ma ad
oppositū

Non est aut modo

nō credendū q̄ tota multitudo viroz
 cōtra fidē errabit. sicut nō est credē
 dus q̄ infideles vnq̄ totā xpianitatē occupā
 bunt. Hoc em̄ scripture dīne ⁊ v̄bis xpi vide
 tur aptissime obuiare. Xps em̄ vt legit̄. *Mat.*
xxiiij. p̄dicās destructōnē iudaici ppli q̄ facta
 postea fuit p̄ titū ⁊ vespasianū. dicit. Erat em̄
 tūc tribulatio magna q̄lis nūq̄ fuit ab initio
 mūdi vsq̄ mō nec fiet. ⁊ nisi breuiati fuissent
 dies illi⁹ nō fieret salua oīs caro. *Ex q̄b⁹ v̄bis*
colligit̄ q̄ nūq̄ futura ē tanta tribulatio q̄ra
fuit facta p̄ romanos. Si autē tota xpianitas
q̄rū ad viros destrueret: multo maior eēt tri
bulatio xpianoz q̄ illa quā fecerunt romani.
Ergo nūq̄ tota multitudo viroz xpianoz de
struct. ⁊ p̄ p̄ns nūq̄ errabit p̄ra fidē. Itē fu
tura maxima xpianoz auersio a fide erit tēpe
antixpi: s̄ tpe ei⁹ remanebūt plures viri fide
*les xpiani ip̄a v̄itate restāte que vt h̄r̄ *Mat.**
xxiiij. loquēs de p̄secutōne futura tpe antixpi
ait. Surgent pseudo xpi ⁊ pseudo p̄pbe ⁊ da
bunt signa magna ⁊ p̄dicia: ita vt in erroz
*ducant̄ (si fieri pōt) etiā electi. *Ex q̄b⁹ v̄bis**
colligit̄ q̄ tpe antixpi aliq̄ crūt sc̄ti viri electi
q̄ in errozē minime inducent. qd̄ br̄us Job. in
apoc̄. in diuersis loq̄ testari videt̄. hec sunt inf
alia q̄ assertiōnē p̄fatā de impobabilitate cō
uincūt apte. Di. Licet de cōclusionē nō dubi
tem: tū quō pōt ad istā r̄nderi vt clar⁹ v̄itate
intelligā ac de mult⁹ q̄ ad istā spectāt materiā
occasione cogitādi habeā: pandere velis.

Secūda rō

Cap. XXXIII

Is vt tibi quid se

tiam de p̄dictis apc̄nā. Di. Nolo vt

qd̄ tenes in mēte reuelēs: s̄ m̄siōes aliq̄s q̄ co
 gitari vel teneri potuerint a quocūq̄: nō disse
 ras recitare. *Mat.* Hoc pacto vt oia q̄ nar
 rabo nō alit̄ accipiant nisi q̄ aliq̄s questionū
 difficultū indagato: pōt dicēdo cōputare cō
 sona veritati quō ad p̄dictas instācias r̄nde
 re p̄tingat ostendā. Volo etiā q̄ dicēda fratri
Mat. ⁊ ei⁹ sequacib⁹ ne q̄ iponas. sic in p̄cedē
 tib⁹ multas recitavi snias q̄ assertiōibus dñi
 Jo. ⁊ suoz sequaciū obuiant manifeste: c̄s tū
 frater. *Mat.* ⁊ sui seq̄ces mīme opinant̄. immo
 nonnullas ipugnare nitunt̄. ita in p̄te futura
 opis hui⁹? Cū tu volueris plura referas q̄ frat̄
Mat. ⁊ sui seq̄ces satagunt iprobare. Di. *U*
istū modū teneas a p̄ncipio acceptaui. q̄ sen
tentias v̄rias quocūq̄s catholicoz ⁊ hereti
coz ⁊ interdū alia q̄ a nullo xpiano tenent̄. Is
possint h̄c catholicos ⁊ hereticos defenden
tes: te desidero recitare. sic em̄ multiplici⁹ ⁊ ef
*ficaci⁹ exercitabim⁹ studioz ingenia. *Mat.**
Peract̄ supposit̄ memorat̄ quō ad istācias al
legatas poterit r̄nderi tue curiositati satagaz
explanare. Ad primaz dupl̄r d̄i vel dici pōt.
p̄mo q̄ vba xpi p̄fata erit tunc tribulatio ma
gna ⁊ c̄. Ad istam intellecta de p̄secutiōe facta
p̄ Tyri ⁊ Cespasiānū nō debēt intelligi ma
nifeste videt̄ posse p̄bāri. P̄io: q̄ tribulatio
facta p̄ diluuiū q̄n in vniuerso mūdo octo sez
sie tantūmō saluabant̄: erat m̄tro maior q̄ fa
cta p̄ Tyri ⁊ Cespasiānū: eo q̄ multe aie tūc
saluate fuerūt. Di. Verba xpi p̄dicta nō in
telligunt̄ de tribulatiōe ḡnali vniuersoz mor
taliū q̄lis fuit illa q̄ fuit facta p̄ diluuiū. s̄ de
tribulatiōe p̄ticulari ⁊ sp̄ali iudeozū quoz nō
*fuit maior q̄ illa q̄ fuit facta p̄ romanos. *Mat.**
Hec m̄siō pōt dupl̄r ipugnari. xps em̄ ibides
nō loquit̄ de tribulatiōe sp̄ali tantūmō iudeo
rū: s̄ loquit̄ etiā de tribulatiōe aliarū gentiū
⁊ regnoz. ⁊ p̄mittit ibidē d̄i. s̄urget gēs ⁊ gē
tem ⁊ c̄. q̄ vba de iudea tantūmō q̄ fuit vnicū
regnū nō p̄nt intelligi. igit̄ xps cū d̄c̄. erit em̄
tūc tribulatio magna ⁊ c̄. de tribulatiōe iudeo
rū quā itulerūt romani nō d̄nt intelligi. intel
ligunt̄ ḡ vel de tribulatiōe ḡnali cūctoz viuē
tū vel de tribulatiōe alicui⁹ gētis sp̄alis vel
aliarū gentiū det̄rminat̄. nō p̄nt intelligi
de tribulatiōe ḡnali: q̄ illa q̄ facta fuit p̄ dilu
uiū maior fuit q̄ illa quaz fecerūt romani. nec
p̄nt intelligi de tribulatiōe i sp̄ali gēt̄ v̄l gētū
facta p̄ romanos: q̄ tribulatio sodomozū in q̄
oēs pierūt maior fuit q̄ tribulatio p̄ romanos
illata. ḡ vba xpi p̄dicta de tribulatiōe q̄ facta
est p̄ romanos nō debēt itelligi. Di. De q̄ ḡ
*tribulatiōe debēt intelligi? *Mat.* D̄ d̄ d̄ q̄*
vba illa sp̄alit̄ debēt itelligi de tribulatiōe si

Ratio ad p̄

Responsio

Cōtra r̄ndē

Cōtra r̄ndē

deliū q̄. s. rectā fidē tenēt d̄ deo: int̄ quos q̄dā sūt electi 7 alij p̄ penā et̄nā sūt p̄sciti. Et nō d̄ q̄cūq̄ tribulatiōe: s̄ d̄ tribulatiōe q̄ sub at̄r̄po erit q̄n̄ tantā tribulatiōe hēbūt: quā tā certe fidē tenētes nūq̄ habuerūt. I3 sepe infideles maiorē tribulatiōe habuerint: 7 sicut forsita sunt habituri. Tribulatio aut̄ facta p̄ diluuiū respectu infidelium erat maior: q̄ erit tribulatio anti xp̄i respectu fidelium: q̄ tūc oēs infideles parit̄ perierūt: s̄ respectu fidelium nō erit tanta tpe anti xp̄i: q̄ nō omēs fideles tūc peribunt. **Ad** maior etiā tribulatio sodomorum q̄n̄ quinq̄ ciuitates subuerse fuerūt: q̄ erit tribulatio fidelium tpe anti xp̄i. 7 ita sepe maior: fuit tribulatio infidelium: q̄ erit illa tribulatio quā xp̄s p̄dixit futurā: q̄ t̄n forsitan erit tanta q̄ fideles pauci remanebūt firmi i fide. Et an isti fideles erūt viri vel mulieres: sol̄ de' nō uir: 7 illi q̄b' de' specialit̄ reuelant. Ad secūdam rōne p̄t̄ dici q̄ electi cōprehēdūt viros 7 mulieres. 7 ideo p̄ hoc qd̄ iur̄ p̄missionē xp̄i tpe anti xp̄i remanebūt electi: nō p̄t̄ cōcludi q̄ illi electi erūt viri: q̄ mulieres tūc poterūt esse electe. **Di.** Uidet̄ q̄ illi q̄ tenēt p̄dictā assertionē nō multū reputāt stabilitatē ecclesie 7 cōstantiā xp̄ianoz. **Ad.** Est qdā assertio q̄ affirmat̄ apte: q̄ temerariuz ē asserere oī tpe futuro xp̄ianos q̄ erūt p̄st̄tiores in fide q̄ iudei fuerūt. Quis em̄ fuerūt in fide cōstātissimi 7 aliq̄ firmi in fide sint futuri: t̄n nescit̄ ab aliquo viatore (nisi alicui de' reuelauerit) an multitudo catholicoz ad illā paucitatē deueniet. in q̄ fuit tpe noe 7 tēp̄oz patriarcharum 7 in veteri lege. 7 an sarraceni 7 alij infideles oēs regiones xp̄ianoz 7 fidelium occupabunt. **Ido** aliqd̄ in talib' diffinire 7 de futuris aliqd̄ temere dinare vanuz ē. Poterit em̄ de' erigentib' xp̄ianoz demerit̄ p̄mittere oēs ab infidelib' subiugari. 7 (paucis exceptis) ad sectam eoz cōuerri. q̄ postea poterit (si voluerit) sua pietate totū mūdū ad fidē cōuertere. Quāmoduz p̄ paucos ap̄los siue discipulos magnā p̄tē mūdi fidei subiugauit. Et iō sunt qdā dicētes q̄ si sarraceni 7 alij infideles xp̄ianitatē inuaserit temere xp̄iani p̄sumāt se p̄ diuiniā potentia p̄regētes: si terras suas disseminatas iam vbiq̄ terraruz heresib' simonij p̄secutiōib' diffamatiōib' 7 calūnijs innocētū violenti iudicij: guerris: dissensioib' 7 discordijs rerū d̄noꝝ ac iuriū occupatiōib' 7 iniuriōib' alienoz: ambitioib': acceptioib' p̄sonarū distributiōib' impijs 7 iniq̄is bonoz tractūdia 7 inuidia iniusticij ac alijs vicijs sp̄ualib' ac carnalib' inuēribilib': q̄b' tota v̄l fere tota xp̄ianitas videt̄ infecta: neglexit̄ expur-

gare. **O**m̄ib' em̄ hereticis 7 fautorib' eoz ac nequicij alijs inuolut̄ extinct̄: terrisq̄ oīm xp̄iana noui ab infidelib' occupat̄: poterit de' etiā p̄ duos aut p̄ tres vel plures (quos elegerit) orthoros multiplicare plusq̄ fuerint vnq̄ xp̄ianos ac terras sc̄tam: 7 maiores q̄ vnq̄ habuerint regiones (infidelib' extirpat̄) eoz subdere dicit̄. **Q**uid aut̄ de p̄dictis eueniet nolūt dicere se sp̄m̄ p̄phie h̄re: nec reputāt diuinare. Et iō cōcedūt quē admodū etiā p̄dixisti. q̄ nō est credēdū q̄ infideles nūq̄ totā xp̄ianitate nullaten' occupabūt: neutrū em̄ est certū nisi deo 7 cui de' reuelabit. **Q**uis dicat̄ nōnulli q̄ tpe anti xp̄i tanta erit p̄secutio 7 extinctio catholicoz q̄ om̄is regio in vniuerso orbe erit p̄ infideles vel p̄ apostatas occupata. Et an sile qd̄ eueniet v̄l nō eueniet an tps anti xp̄i dicūt q̄ p̄ scripturā diuinā vel doctrinā v̄l̄s eccl̄ie sciri nō p̄t̄. **Di.** Certū est q̄ fides xp̄i vsq̄ in finē seculi p̄manebit. q̄ certū ē q̄ nūq̄ infideles totā xp̄ianitatē occupabūt. **Ad.** Respondeat dicētes. male arguis. q̄ fides catholica xp̄i poterit remanere in catholici disp̄s 7 latitantib' in terris ab infidelib' occupat̄. quē admodū nūc iudei aliq̄ 7 sarraceni etiā publice in terris christianoꝝ manent.

Cap. lxxv. vbi p̄bat̄ q̄nc̄ rōnib' q̄ tota multitudo fidelium vsuz rōnis habētū p̄t̄ 3 fide errare. Dicit̄.

Stam assertionē

ram absurdā estimo q̄ ip̄am dignā reprobatiōe maiori nō censeo. **I**deo ip̄a dimissa ad cōplendā materiā quā incepti: volo te aliaz maḡ rōnabile p̄tractare. **Q**ueso em̄ v̄t̄ mibi reueles an aliq̄ sentiāt q̄ tota multitudo xp̄ianoz valeat heretica p̄auitate fēdari. **Ad.** Iudei sarraceni 7 etiā pagani firmissime tenēt fidem xp̄ianā esse erroneā. **Di.** Non intēdo querere de illis: s̄ de xp̄ianis: sub xp̄ianis etiā hereticos cōprehēdēdo. **Ad.** Nescio aliquē xp̄ianū q̄ hoc teneat. **Di.** Licet nescias xp̄ianū aliquē h̄ tenere. t̄n p̄ h̄ aliq̄s rōnes excogitare nitaris. **Ad.** Ad q̄stionē falsā nulla rō nisi sophistica p̄t̄ adduci. **Di.** Cōcedo q̄ p̄ assertiōe p̄dicta nulla valet rō nisi sophistica allegari: t̄n sepe rōnes apparentes 7 difficiles ad solūedū p̄ falsis inducunt̄. v̄n̄ q̄lescūq̄ inuenire coneris. **Ad.** **Q**uota multitudo xp̄ianoz vsuz rōnis habētū possit 3 fide errare tali rōne p̄bat̄. q̄tū ad possibilitatē erradi 7 peccadi idē iudiciū ē habēdū de mult' 7 pauc' arbitrij libertatē 7 peccabilitatē habētib': s̄ parua multitudo xp̄ianoz p̄p̄ libertatē arbitrij 7 peccabilitatē p̄t̄ 3 fidem errare. q̄ p̄t̄ eadē cāz tota multitudo xp̄ianoz

Instantia

Responsio

Cap. XXXV

Conclusio

Prima ratio.

Libertus sextus

pōt p̄tra fidē errare. Confirmat̄ hec rō qz vbi est eadē cā dz eē idē effect⁹. cā qre xpian⁹ pōt cōtra fidē errare ē: qz nemo credit nisi volēs, eo q articuli fidei nō sūt de se euidentēs: s̄ illa cā reperit̄ in tota multitudine xpianoz: ⁊ articuli fidei sunt inuidentēs toti multitudini. ⁊ idō illa nō credit nisi volēs. ḡ ita poterit tota multitudo xpianoz errare sicut vn⁹ sol⁹. **Secūda rō** cūda rō talis ē. Illa multitudo q nō est cōfirmata i fide pōt p̄tra fidē errare sicut illa multitudo vsuz rōnis habētū q nō est p̄firmata i grā pōt peccare. tota aut̄ multitudo xpianoz nō est p̄firmata in fide: qz null⁹ xpian⁹ in hac vita ē cōfirmat⁹ in fide. ergo multo fort⁹ tota multitudo nō ē cōfirmata in fide ⁊ ḡ tota pōt cōtra fidē errare. **Tertia rō** ē hec. Illa multitudo qn̄ ē sola: pōt cōtra fidē errare: q̄ valet errare p̄tra fidē postq̄ sibi ali⁹ sunt adiucti p̄ quos nihil necessario veritatē aut virtutē dimittit: s̄ magi accrescit: qz eadē multitudo ē fortior: cū ali⁹ sibi cōferētib⁹ q̄ sola: s̄ tota multitudo xpianoz q̄ nūc ē (illa manēte integra nec vno ex ea penit⁹ pereūte) postq̄ mlti ali⁹ fuerūt xpiani ac sacerdotes ⁊ ep̄i poterit cōtra fidē errare. ḡ eadē multitudo si sola māferit nullo alio effecto xpiano anteq̄ aliq̄s ali⁹ fidē susceperit poterit p̄tra fidē errare. Et ita hec ē possibilis tota multitudo xpianoz errabit p̄tra fidē. **Quarta rō** est hec. nulla auctē videt̄ posse p̄bari: qn̄ possibile sit oēs xpianos p̄ter duos ep̄os p̄tra fidē errare: qz oēs p̄missi ones xp̄i de fide vsqz ad finē seculi duratura saluari p̄nt si oī tpe ad min⁹ duo ep̄i catholici fuerint in fide. Ponat̄ ḡ qz oēs xpiani efficiat̄ heretici p̄ter duos ep̄os: quo posito p̄bat q̄ il li duo ep̄i anteq̄ aliquis ali⁹ efficiat̄ catholicus p̄nt p̄tra fidē errare: sic. Nō maior cura eēt deo de illis duob⁹ ep̄is: eo qz eēt fideles soli: q̄ fuerit de duob⁹ p̄mis parētib⁹ qn̄ erant s̄ p̄mi parētes qn̄ erant soli fideles potuissent p̄tra fidē errare. ḡ ⁊ illi ep̄i possent cōtra fidē errare. **Quinta rō** p̄bat specialit̄ qz tota multitudo viroz ⁊ mulierū vsuz rōnis h̄ntiuz pōt p̄tra fidē errare. qz illa tota multitudo pōt cōtra fidē errare: qua errāte saluant̄ oēs p̄missi ones xp̄i de fide vsqz ad finē seculi p̄māsura: s̄ errāte tota multitudine xpianoz viroz ⁊ mulierū vsuz rōnis h̄ntiū: p̄nt saluari p̄missiōes xp̄i de fide xp̄i māsura. Naz xp̄s vere ē sp̄ialit̄ cū paruulis baptizat⁹ p̄ grām ⁊ virtutes. fides etiā b̄ri perri p̄ qua xp̄s rogauit ne q̄q̄ deficeret qz respirēt in paruulis. Paruuli em̄ h̄nt habitū fidei. ḡ errāte tota multitudine xpianoz vsuz rōnis habētū: p̄nt saluari p̄missiōes xp̄i p̄ paruulos baptizatos. ḡ temerariū ē asserere

qz nunq̄ tota multitudo xpianoz vsuz rōnis habentū cōtra fidē errabit.

Explicit liber quintus.

Incipit liber sext⁹ in quo agit de punitione ⁊ penis hereticoz ⁊ marie pape si efficiat̄ heretic⁹. Et h̄z iste liber duas partes. in p̄ma de papa mēdacit̄ diffamato de heresi agit vsqz ad caplm̄. lxxvi. In secūda de eodem veraciter diffamato.

Caplm̄ p̄mū querit an papa habeat iudicē supiorē in terris vbi ponunt̄ q̄tuor modi r̄ndendi. duo t̄n sūt p̄ncipales. ⁊ p̄m⁹ mod⁹ dicēdi p̄bat sex auctib⁹ ⁊ trib⁹ rōnib⁹. ad q̄s r̄ndet̄ infra. lxxv. c. hui⁹ sc̄z p̄ papa nō habeat supiorē in terris. Discipulus.

Blutiōes p̄di

ctarū rōnū p̄ memetip̄m sata: gam inuenire. ⁊ idō q̄ p̄nt hereticari te interrogare desistā nōnulla de puniēdis hereticis modo q̄situr⁹. Porro qz istud opus volui fieri p̄ncipalit̄ p̄p̄t̄ dissensionē inf̄ scripsimū patrē dñz Joh̄. papā. xxij. ⁊ quosdā q̄ ip̄z de prauitate heretica diffamāt̄ cū q̄b⁹ cōuenio in h̄ qz papa pōt heretica labe respergi l̄z p̄dictū dñz virum catholicū reputē ⁊ fidelē. Idō p̄ncipalit̄ in h̄ sexto libro q̄liter q̄s (si efficiat̄ heretic⁹) ferēd⁹ sit: inuestigare curabo. Verūm qz papa valet de heresi mēdacit̄ infamari. p̄mo in q̄rā de papa sup̄ crimie heresis mēdacit̄ diffamato. Secūdo. infra. c. lxxvi. de papa vere heretica labe sedato. In p̄mis autē cupio scire an papa habeat iudicē supiorē in terris. vñ de hac re vnā velis vel plures assertiōes cū suis motiuis m̄hi referre. **Ad.** Circa interrogatiōnē tuā discrepāt̄ l̄tati q̄busdā dicētib⁹. qz papa nō h̄z supiorē in terris: ali⁹ dicētib⁹ qz licet nulla p̄sona i terris sit supior̄ papa. vñ in ecclesia ⁊ p̄ciliū ḡnale ē supra papā. Asserentiū aut̄ papā nō h̄re supiorē in terris: q̄dā dicūt qz cuz q̄s semel ē canonice ad papatū assumpt⁹ nisi abrenunciauerit spontanea volūtate papatū nūq̄ poterit nisi p̄ diuinā potētiaz a papatu iuste p̄uari. etiaz si efficiat̄ heretic⁹. Ali⁹ dicūt qz quicūqz papa nō habeat supiorē i terris q̄diu ē papa: si t̄n efficiat̄ heretic⁹ ip̄o facto iure dīno nō h̄riano ē papatu p̄uat⁹ ⁊ inferior: fact⁹ catholic⁹. **Di.** Allega p̄rio p̄ assertiōe in qua diuersi p̄ueniūt. s̄ qz papa nō habeat iudicē supiorē in terris. **Ad.** Hoc auctib⁹ ⁊ rōnib⁹ nōnulli p̄bare conant̄. **h̄ em̄ Inno. pa. vt b̄. ix. q. ii. c. nemo. sentire videt̄. ait em̄. nemo iudicabit̄ p̄mā sedē iusticiā tēperare desiderātē. neqz em̄ ab augusto neqz ab om̄i clero neqz a regib⁹ neqz a pp̄lo iudex iudicabit̄. Et q̄b⁹ s̄bis dat̄ intelligi qz etiā vñ ecclesia nō ē papa supior̄: cū cler⁹ ⁊ papa: q̄ fm̄ p̄dicta s̄ba**

Secūda rō

Tertia rō.

Quarta rō

Quinta rō

Cap. 1

Opinio p̄da

Opinio sc̄da

Electiōes p̄ma opinio p̄mo

Inno. papa nequeat iudicare ecclesiam vlem cō
 lituāt. Et quo sequit̄ q̄ etiā cōciliū gñale nō
 est supra papā. Itē simachus papa vt h̄ eist̄
 dem cā 7 q̄st̄ōe. ca. alioz hoim de' cās voluit
 p̄boies terminare licz sedis isti' p̄fulem suo
 (sine gōne) seruauit arbitrio. Et quo h̄ q̄ so
 lus de' ē supior sedis aplice. Di. Dicerēt aliq̄
 q̄ simach' loquit̄ de alijs causis q̄ de causis he
 reticis. 7 iō nō obstat̄ v̄bis eiusdē papa h̄z
 supiorē in causis heresis. Ad. Ista insio im
 pugnat̄ qz sic ex dict̄ sc̄toz patrū colligit̄ vbi
 canon nō excipit nec nos debem' excipere. cū
 ergo canon simachi pape cām heresis nec q̄
 excipiat. nec nos cām heresis debem' excipe
 re. Hoc etiā p̄z qz n̄ba indistincte. plara gñali
 ter debēt intelligi: vt papa in oī ca dīno serue
 tur arbitrio. Tertia auctoritas ad p̄dictā af
 fertōne ē antheri pape q̄ vt in p̄dict̄. c. 7. q. c.
 facta. ait. facta subdito r̄i iudicant̄ a nob. n̄ra
 vero a deo iudicant̄. papa ḡ supiorē iudicē nō
 h̄z in terris. Quarta auctoritas ē p̄st̄atim im
 peratoris q̄ vt legit̄. xii. q. i. c. futura p̄sides s̄a
 ce sinodo q̄ apud nicenā p̄gregata ē: cū q̄relā
 quorūdā aspiceret cōtra se deferendā. ait. vos
 a nemine diiudicari potestis qz dei solius iu
 dicio seruamī. dii etem vocati estis: 7 idcirco
 nō potestis ab hoib' iudicari. Et q̄b' n̄bis col
 ligit̄ qz clerici non p̄nt a laic' iudicari. 7 p̄ n̄s
 mltotort' caput clericoz sūm' p̄t̄ifex nec q̄
 potest ab alio iudicari. Quinta auctoritas ad
 idē ē gelasij pape 7 h̄. ix. q. iij. c. i. p̄i. 7 loq̄ns de
 aplica sede. ait. ipi sunt sibi canones q̄ appel
 lationes toti' ecclie ad hui' sedis examē volu
 erūt deferre ab ipa nō nūq̄ p̄orius appellari
 debere sanxerūt: ac p̄ hoc illā de tota ecclia iu
 dicare ipam ad nulli' cōm̄care iudiciū nec de
 ei' vnq̄ p̄ceperūt iudicio iudicare. Et q̄b' ver
 bis dat̄ intelligi q̄ de sūmo p̄t̄ifice nō h̄z toti
 ecclie iudicare: s̄ ipē h̄z de tota ecclia iudica
 re. cū ḡ nec p̄sona: nec aliq̄ p̄gregatio i terris
 sit supior tota ecclia: nec papa q̄ ē supra totaz
 eccliam p̄t̄ alia cōgregatio vel p̄sona supior
 repiri. Serra auctas est nicolai pape q̄ vt h̄
 cā. 7. q. p̄dict̄. c. patet. ait. p̄z p̄fectio sedis apo
 stolice cui' aucte mar' nō est iudiciū a nemie
 forte retractādū nec cuiq̄ de ei' iudicio iudi
 care. Et q̄b' h̄ q̄ nulli h̄z de sūmo p̄t̄ifice iu
 dicare: 7 p̄ n̄s nō habz supiorē in terris. Di.
 Puto q̄ q̄ possz ad istas auctes rōnabil' iñ
 dere oēs alias eandē rōem p̄rēdētes seu sniaz
 sine difficultate dissolueret. ido ista sufficiant
 Signes tñ vbi poterūt alie iueniri q̄ sonare
 vident̄ q̄ papa nō h̄z iudicē in terris supioz
 Ad. Ad hoc poterit allegari auctoritas nic
 colai pape. di. xxi. nūc aut. 7 di. xxii. p̄tradicti

onē. 7. ij. q. vij. petr'. Di. P̄ eadē assertiōe
 rōnes adducas. Ad. P̄ia rō talis ē. a quo
 nō h̄z appellare non h̄z supiorē in terris: qz ab
 oī inferiore ad supiorē licituz ē appellare. ij. q.
 v. placuit. s̄ a papa appellare nō h̄z. ix. q. iij. c.
 ipi. 7. c. cūcta. ḡ papa non h̄z supiorē in terris.
 Scda rō talis est. Ille q̄ est oib' supior: non
 h̄z supiorē. qz nō p̄t̄ respectu eiusdē vel eorū
 dē eē supior 7 inferior. s̄ papa est oib' catholiq̄
 supior: cū sit oīm caput. ḡ nō h̄z iudicē supiorē
 Tertia rō ē hec. Qui nō p̄t̄ ab aliquo accu
 sari nō h̄z iudicē supiorē. s̄ papa nō p̄t̄ ab ali
 quo accusari: qz pastor: ab oib' accusari non
 p̄t̄. vi. q. i. oues. 7. ij. q. vij. petr'. oēs at̄ catho
 lici sunt oues cure 7 regimini pape commissē
 ipsum igitur accusare non possunt. 7 per cons
 sequens a nemine potest iudicari.

Cap. ij. vbi ponit̄ opio p̄ia. s̄ q̄ papa habeat iudicē
 etiā ordinariū in terris: 7 circa hoc sunt duo modi po
 nendi. 7 p̄m' mod' p̄bat̄ vnica rōne cui' maior p̄bat̄
 caplo. iij. f. q̄ papa nullā h̄at iurisdictionē coactiuaz.
 Scda rō ad p̄bandū idē norat̄ caplo. iij. tertia 7 quar
 ta ponunt̄ caplo. v. etiā ibidē p̄bat̄ exēplo 3o. xij. Di.

De multiplicare

n rōnes p̄ hac p̄te: s̄ motiū dicentiū
 q̄ papa supiorē h̄z in terris enarra.
 Ad. Q̄ papa etiā manēs papa h̄at iudicē
 supiorē in terris: nōnulli etiā multis rōnibus
 p̄bare nitunt̄. Adodi tñ ponēdi sunt diuersi.
 Quidā em̄ dicunt q̄ impator. vel aliq̄s ali' iu
 dex 7 p̄nceps secularis aut p̄pls seu multitu
 do aliq̄ est iudex ordinari' pape. Alij vero di
 cunt q̄ nec ecclia vlis nec aliq̄ alia p̄gregatō
 aut p̄sona h̄at p̄t̄atē req̄rendi vel cohercēdi
 papā nisi in duob' casib'. P̄m' est si papa su
 erit de heresi graui' infamat': h̄z falso. Scds
 est. si in aliquo crimine de quo scandalizet̄ ec
 clesia sit notorie dephensus: 7 ipē se incorrigi
 bilē oñdat. Di. P̄oseq̄re p̄mo primā opinio
 nē. 7 q̄uis putē eā heretica: qlit̄ tñ assertores
 ipsi' eā fundare conant̄. 7 quō ad rōnes 7 au
 ctoritates in p̄uiz r̄ndere nitant̄ gra exercitij
 vt acuti' nitatē intelligā scire desidero. Ad.
 P̄o p̄dicta opione vel assertiōe p̄t̄ p̄mo sic
 argui. Ille q̄ nullā h̄z iurisdictionē coactiuaz
 impatori aut regi vel aliq̄ p̄ncipi aut p̄plo est
 subiect'. qz q̄ nulli alteri ē p̄posit': alicui ē sub
 iect'. alit̄ aut nullū ordinē ad alios boies nec
 superioritatis nec inferioritatis haberet. vbi
 aut non est ordo: ubi est confusio. confusio aut̄
 inter homines inueniri non debet. qui autem
 quantū ad iurisdictionē coactiuā nulli est p̄
 positus quantū ad iurisdictionē coactiuā ali
 cui est subiectus. sed papa ex ordinatōne ch̄ri
 sti sup̄ alios nullā habet iurisdictionē coacti'

Prima ratio.

Scda ratio

Tertia ratio

Cap. II

Opinio 2a pbat'

Modus dicen
di aliquorum
Secundus mo
dus dicendi

Rō p̄ma opt.

Liber sextus

nam ergo quibus ad iurisdictionem coactivam alii
cui est subiectus: et non nisi impatori aut regi
vel principi. quod alicui predictorum est papa subiectus
et ita aliis predictorum est iudex ordinarius pape.

Capitulum. iij. in quo probatur minor assumpta in ratione p
opione prima ca. procedit scilicet quod papa super alios non habet
iurisdictionem coactivam. et hoc rationibus et auctoritatibus
et est valde notandum. Discipulus.

Cap. III

Namuis asserere

Quod papa super alios non habet iurisdictionem
nem coactivam sit hereticum reputan
dum (ut arbitror) dic tamen quod predicti assertores
hoc probare nituntur. Ad. Hoc aucte scriptu
re divine et scriptorum molunt ostendere. Primum aucte
christi dicentis apostolis Ad. xx. Scitis quod principes
gentium dominantur eorum: et qui maiores sunt preterite ex
ercerunt in eos: non ita erit in vos: sed qui quisque inter
vos voluerit maior esse: sit minister vester. et qui
cumque voluerit in vos premissum esse: erit vester ser
uus. Ex quibus verbis datur intelligi quod maiestas et
premissitas illi qui est maior et premissum in omnes discipu
los christi (cuiusmodi sunt omnes christiani) in mini
strando et serviendo consistit. et per premissum iurisdictionem
nem coactivam super alios nullatenus habet. Di. Ad
ministerium et servitium pape consistit in regendo et gu
bernando gregem sibi commissum: quod nequaquam facere
posset: nisi iurisdictionem coactivam haberet. Nec ob
viat quod papa dicitur esse minister et servus servorum dei.
nam etiam iudex temporalis puniendo malefactores
minister est. iuxta sententiam apostoli ad Romanos. xiiij. Ad. Sed
hanc rationem debet christus excludere: cum sic mini
sterium et servitium imponit maiori. et ideo suis disci
pulis exercendi preterite in alios interdicit di
cens. qui maiores sunt preterite exercet in illos: non
ita erit in vos etc. Ex quibus colligitur quod christus mi
nistro et servo aliorum christianorum preterite exercendi in
alios interdicit. et ita ab eo iurisdictionem coacti
vam excludit: quod inutilis et superflua est iurisdictionis
coactiva: quod non debet preterite in maleficos exercere.
Cum vero dicitur quod iudex temporalis est minister secundum
apostolum. Rndetur quod male allegas apostolum. quod non dicitur
apostolum quod est minister subditorum: sed dicitur quod est minister
dei. christus enim voluit quod in christianos esset minister
non solum dei: sed etiam aliorum. Di. Probatur ne aliter
quod papa non habet iurisdictionem coactivam super
alios. Ad. Hoc etiam probatur sic. papa non habet
iurisdictionem coactivam maiorem quam habuerit christus
cuius est vicarius: sed christus non habuit in quantum homo
mortalis iurisdictionem coactivam. Tum quod iurisdictionis
coactiva sine divitiis vel adiutorio ha
bentibus divitiis convenienter exerceri non potest. et
per consequens inutiliter retineretur. christus autem omnes di
vitiis necessarias ad iurisdictionem coactivam
exercendam quo ad deum penitus abdicavit victum
et vestitum contentem. Adiutorio etiam divitum ad

Prima ratio probatur in
notione rationis ca. p.
cedentis.

Responsio

Replica

Secunda ratio.

Primo

eandem iurisdictionem exercenda mime utebatur. quod
iurisdictionem coactivam in quantum homo mortalis non
habuit: Tum quod ipse testante ministrare venit
non ministrari. quod non venit iurisdictionem coacti
vam exercere. quod ea non habuit. Tum quod christus opus
quod sibi patris imposuit consummavit: ipse testante quod
ait. Job. xvij. consummavi opus quod dedisti mi
hi ut facerem. christus autem iurisdictionem coactivam ne
quaquam exercuit. quod iurisdictionem coactivam a patre
non accepit in quantum erat homo mortalis: quod si ea ac
cepisset et nequaquam exercuisset de malicia: vel
negligentia fuisset merito argendus: quod officium
um sine opere tenuisset. Di. Dic errant ap
te: quod evangelica testat historia quod christus iurisdictionem
ctionem exercuit coactivam: cum christus de templo ven
dentes et ementes violenter eiecit. ut legitur Ad. xx.
Ad. xx. et Lu. xix. et Job. ij. Ad. Ipsi asse
runt te hic errare propter duo. Primum quod eiecere
vendentem de templo et alia facere quod tunc christus
exercuit ad iurisdictionem coactivam non pertinent
nec tunc christus officium plati vel summi sacerdotis ex
ercuit: sed officium hostiarum tunc assumpsit. teste
magistro siliarum quod ut habet li. iij. di. ij. ait. hoc of
ficium scilicet historiarioz deus in sua persona susce
pit: quoniam flagello de funiculis facto vendentes
et ementes de templo eiecit. ipse enim se hostiarum
um significans dicit. Ego sum hostium: per me si
quis introierit etc. Predictum quod officium quod christus
tunc exercuit ad hostiarum spectat. hostiarum au
tem ex officio suo nullam iurisdictionem coactivam
noscentur habere. quod illud exemplum probare non potes
t quod christus iurisdictionem habuit coactivam. Se
cundo dicitur te errare: quod christus in quantum summus sa
cerdos si habuerit iurisdictionem: non habuit eam
nisi respectu fidelium et in eum crediturum. quod ad eum
de his qui foris erant in quantum summus sacerdos non per
tinebat iudicare. christus autem eiecit tunc infideles
de templo: quod hoc non fecit in quantum summus sacerdos: sed in quantum
hostiarum: cuius est absque iurisdictione non solum
lum malos fideles: sed etiam infideles de templo eie
re. Ex his verbis concluditur quod christus in quantum summus sacerdos
nisi iurisdictionem coactivam exercuit. ergo non
habuit. Di. Licet christus habuit iurisdictionem
onem coactivam. eam tamen nequaquam exercuit
quia inter suos discipulos non erant malefici
inter quos debuerit iurisdictionem coactivam
exercere. nec tamen propter hoc caruit iurisdictionem
one tali. sicut si rex non haberet subditos: nisi
bonos propter hoc non careret iurisdictionem. Ad.
Istud excludit per hoc quod nonnulli discipuli christi
gravi deliquerunt apostatantes a fide quam susce
perant. Job. enim. vi sic legitur. Multi discipulo
rum eius abierunt retro. non enim propter defectum materie
sed propter iurisdictionem coactivam carentiam christus in de
linquentes potestatem aut vindictam nequaquam

Secundo

Tertio

Responsio

Replica prima

Replica secunda

Enatio ad res

cas

Replica con

clusionem

exercuit. Ex his vobis concludit quod christus in quantum summus pontifex iurisdictionem non habuit coactivam ergo nec papa iurisdictionem obtinet coactivam. Sed etiam auctores probare nituntur. Eugenius enim super illud Mat. xx. Reges gentium dominant eorum et non prestanti tantum regere suos subditos: violenter eis dominari nituntur. in vos autem qui estis mei non erunt hec corporalia quod sicut omnia corporalia in necessitate sunt posita. spiritualia autem in voluntate: sic et principes sunt spirituales et plati principatus eorum in dilectione deus esse penitus: non in timore. Ex quibus vobis datur intelligi quod totus platus principatus ecclesie et per omnes summi pontificis involuntate et dilectione: non in timore deus consistere. ergo diligi debet: non timeri. qui autem iurisdictione coactiva utuntur: a malis timentur. Teste apostolo ad Romanos. xiiij. qui ait sic. si autem malefeceris time scilicet prelatum et plati iurisdictione coactiva uti non debet. Hoc etiam Lhyso. ibidem sentire videtur. ait enim. principes mundi non sunt: ut dominantur minoribus suis et eos servituti subiiciant et expolient et usque ad mortem eis utantur ad suam voluntatem et gloriam. principes autem ecclesie sicut ut minoribus serviant et ministrant eis quicquid acceperint a christo ut suas utilitates negligant et illos percutiant. Ex quibus vobis per distinctionem inter principes seculares et principes ecclesiarum. quod principes seculares suis subditis dominantur. principes autem ecclesie minoribus serviant et ministrant. in eos iurisdictione coactiva exercere non valent. His etiam Ambrosius commendat qui ut recitat. xxiiij. q. viij. c. convenior. ait. dolere poteris: flere poteris: gemere poteris: aduersus arma militum: gorbosque lachryme mee: arma mea sunt talia enim instrumenta sunt sacerdotum. alii autem nec debent nec possunt resistere. Ex quibus vobis videtur quod sacerdos orationibus et lachrymis debet malis resistere: et non per potentiam temporalem. et per omnes non habet iurisdictionem coactivam. Sed etiam Lhyso. in li. suo dialogorum qui de dignitate sacerdotali tractat. li. ij. c. iij. super illud Apoc. ij. et ad Cor. i. non dominantur fidei nostre aptissime sentire videtur. Ait enim. hi qui foris sunt iudices malignos quosque cum subdiderint ostendit in eis plurimam partem in eos iustos a priorum nostrorum prauitate cōpescunt. in ecclesia vero non coactiva: sed acquiescente oratione meliora convertit: quod nec nobis a legibus data est talis potestas ut auctore sine cohibeamus homines a delictis. clarus dici non potest: quod ecclesia non habet iurisdictionem coactivam. cum in ecclesia nullus debeat ad meliora cogi. nec aliquis debeat cohiberi per iudiciale finiam a delictis. Item ad habendam iurisdictionem coactivam spectat negotiis secularibus implicari: quod ad ipsum spectat cōtentiones et lites dirimere. cōtentiones autem lites et rixae inter negocia

secularia computantur. et ne clerici vel monachi secularibus negotiis se immisceant. c. i. sed ad summum pontificem non pertinet secularibus negotiis implicari. teste apostolo. ij. ad Thymotheum. ij. qui ait. nemo militans deo implicat se negotiis secularibus. Sed ad summum pontificem ex ordinatione non pertinet iurisdictione coactiva. Item papa non habet maiorem iurisdictionem ex ordinatione christi quam habuit beatus petrus et alij apostoli. sed beatus petrus et alij apostoli iurisdictionem coactivam a christo mime acceperunt. Sed nec papa habet iurisdictionem coactivam ex ordinatione christi. maior est manifesta. minor probatur auctore beati Bernardi qui li. ad Eugenium papam ait. non monstrabitur puto qui hic diceret ubi aliqui quospiam apostolorum iudex sederit hominum. et parum post. stetit denique lego apostolos iudicandos sedisse iudicantes non lego et illud non fuit. Ex quibus vobis datur intelligi quod apostoli iudices hominum non fuerunt. quod Gregorius sentire videtur tractans enim illa verba apostoli secularia igitur iudicia si habueritis etc. in moralibus ait. hi terrenas causas que exteriorum rerum sapientiam preceperunt. que autem spiritualibus dotati sunt terrenis non debent negotiis implicari. ut dum non cogunt inferiora bona disponere: valeant bonis superioribus deservire. Cum ergo apostoli maximis bonis fuerunt dotati: ipsi non erant circa causas hominum et lites aliquantulum occupati. quod glo. super illud. i. Cor. vi. secularia igitur iudicia si habueritis etc. aperte sentire videtur. ait enim. Lotepros vel preteritis biles. i. aliquos sapientes: qui tamen sunt miris meriti constituit ad iudicandum. apostoli enim circumstantes talibus non vacabant. sapientes igitur qui in locis consistebant fideles et sancti non qui huc atque illuc propter consilium discurrebant et alium negotiorum examinatores esse voluit. his vobis ostendit quod apostoli causas hominum terminandis mime insisterent. Ex quo inferitur quod non acceperunt iurisdictionem coactivam a christo: quod omne officium iniunctum eis a christo diligentissime preceperunt Deo. In scriptura divina habet aperte quod beatus petrus iurisdictionem habuit coactivam: cum ex parte officii ananiam et saphiram morti tradiderit. teste beato Gregorio in dialogo: qui ut recitatur. xxi. q. viij. c. petrus. ait. petrus qui tabitam mortuam orando suscitavit: ananiam et saphiram mentientes morti increpando tradidit. neque enim orasse in eorum extinctione legitur: sed solummodo culpam quam perpetraverant increpasse. sicut ergo quod aliqui talia ex parte exhibebant: aliqui ex postulacione dei et istis vitam increpando abstulit et illi reddidit orando. Ex quibus vobis habet quod beatus petrus ex parte versus est iurisdictione coactiva. Ad hoc respondent quod verba Gregorius male intelligis. non enim asserit Gregorius quod beatus petrus ex parte officii sui predictos ananiam et saphiram morti tradiderit. tunc enim iudex in

Quarta ratio

Obiectio.

Responsio

Prima ratio

Secunda

Tertia

Quarta

Quinta ratio.

causa sanguis extitisset qd vniversis clericis noscitur interdictum: s. beatus petrus non ex parte officii s. ex parte faciendi miracula. Quam de pso ne non officio papae accesserat morti tradidit supradictos. nonnuquam autem facit absque ratione miracula: et ita ex hoc pbatur non potest quod petrus iuris dictionem habuit coactivam.

Capitulum iiii. in quo ponitur secunda ratio principalis ad pbandum dictum pme opinionis recte ca. ij. scilicet quod papa habeat superiores in terris. et hoc specialiter quod huiusmodi sit aliquis secularis. Discipulus.

Cap. III

Arca hanc roem

Ro 2a principal

pmā te nimium dilatasti. id compleas alias roes. nā de parte pape in tractatu secundo de doctrina dñi pape magi diffusa tractabim. Ad. Secunda ro ad pbandum quod imperator vel princeps alius secularis aut populus sit ordinarius iudex pape talis est. papa non est magis exemptus a iurisdictione imperatoris quam fuit christus: sicut christus in quantum homo mortalis subiectus fuit iurisdictioni imperatoris. ergo et papa modo similis. et per consequens imperator est iudex ordinarius dñi pape. Maior istius romae pbatio videtur nullatenus indigere quod vicarius non est maior illo cuius est vicarius: sicut nec seruus maior est domino: nec discipulus maior est magistro. Maior pbatur auctore ipse dicitur ad pilatum. Jo. xix. non haberes aduersus me potestatem ullam: nisi tibi datum esset desuper. propterea quod tradidit me tibi maior potestatem habet. Ex quo videtur colligi quod pilatus iurisdictionem habuit coactivam super christum: quod de parte coactiva intelliguntur verba christi cum ad verba pilati dicens. mihi non loquaris: nescis quod parte habeo dimittere te. respondit. constat autem quod pilatus loquatur de parte coactiva. quod christus locutus est de eadem. Di. Duplex est potestas coercendi scilicet ordinata et usurpata. christus autem concessit pilatum habuisse partem usurpatam: quam pilatus forte credidit ordinatam: sed in hoc erravit. Ad. Ista responsio non nititur excludere. Primum auctore beati Augustini. quod super verba predicta ait. discamus quod dicitur. quod et apostolus docuit: quod non est potestas nisi a deo. et quod populus peccat qui innocentes ad occidendum partem tradit timore quam potestas ipsa. si enim timore alterius partem maioris occidit. tales quippe deo dederat illi partem ut esset ipse etiam sub cesaris parte. Ex quo videtur colligi quod sub tali parte cesaris et pilati erat christus in quantum homo mortalis. De illi parte loquitur apostolus ad Romanos. cuius dixit: non est potestas nisi a deo. Sed apostolus non loquitur de parte usurpata sed ordinata. cum dicat aperte. quod partem resistit dei ordinationi resistit. quod verba de parte ordinata non usurpata debent intelligi. nam quod partem usurpare resistit nequaquam dei ordinationi resistit: quod tunc secundum apostolum sibi donationem acquereret

Responsio

Extra ratione primo

quod est erroneum. tunc enim nec inuasi papatus nec alicui tyranno liceret resistere. loquitur ergo apostolus de parte ordinata: non usurpata. Ergo christus de parte sic locutus est. Et ita accessit quod pilatus super ipsum partem habuerit ordinariam. Insinuatur autem quod ista parte ordinaria abutebatur: cum dicit. quod tradidit me tibi maior potestatem habes. quasi diceret. tu habes potestatem suam dando in me non confessus neque legitime convictus de crimine digno morte quod tamen ex timore hoc facis: et alii me tibi ex malicia et invidia tradiderunt: ideo illi maior potestatem habent. et ita pilatus parte ordinariam super christum in quantum mortalis habuit. Sed theophilus super illud Job. xviii. A temetipso hoc dices an alii dixerunt tibi de me. sentire videtur dicens. ac si diceret christus. si hoc ex teipso loquaris pande signa rebellionis mee. aut si ab aliis precepisti inquisitionem fac ordinariam. Ex quo videtur colligi quod pilatus habuit partem ordinariam in quantum de criminibus christo impositis: quod autem parte habet in quantum ordinarie de aliquo infamato: habet iurisdictionem coactivam super eundem. ergo pilatus habuit super christum iurisdictionem coactivam. Item Bernardus ad episcopum et archiepiscopum senonen. ait. cum autem inquit romani perfidis partem christus super se quoque fateatur celitus ordinatam etc. Ex quo videtur colligi quod potestas pilati non fuit usurpata: sed celitus ordinata. et ideo super christum iurisdictionem coactivam habuit. quam tamen in christo exercere nullo potuisset iuste nisi christus coram eo legitime in quantum iudici constare potuisset convictus de crimine. Si autem christus per testes qui secundum leges repelli non possunt: fuisset de crimine damnationis dignissimus ordine iudiciario servato convictus: pilatus christum condemnando non peccasset: quod fuisset per falsos testes deceptus. iudex autem iudicatus secundum allegata amore iusticie non peccat sed condemnat innocentem.

Capitulum v. in quo ponitur tertia ratio principalis ad pbandum quod aliquis secularis et specialiter imperator sit iudex ordinarius pape. et similiter quarta. Discipulus.

Ro ista assertione

quod adduxisti ad pns sufficiat. et ideo aliam roem adducas. Ad. Ad pbandum quod imperator est iudex ordinarius pape. Tertia ratio talis est. Ille est iudex ordinarius pape a quo papa habet super alias ecclesias principatum: sicut habet papa ab imperatore. quod pbatur per privilegium constantini imperatoris accessus romano pontifici quod est superius allegatum. Quarta ratio est talis. imperator fuit iudex ordinarius beati petri. quod est iudex ordinarius pape consequentia est evidens: quod papa non est magis exemptus quam fuit beatus petrus. antecedens pbatur quod omnes apostoli quantum ad hoc quod essent subiecti vel non subiecti iurisdictioni imperatoris fuerunt

Secundo

Cap. v

Tertia ratio principalis

Quarta ratio principalis

pares: s̄ beat⁹ paul⁹ fuit subiect⁹ iurisdictioni
 impatoris. qz ad cesare tanq̄ ad supioze appel
 lauit. ḡ beat⁹ petr⁹ fuit subiect⁹. Di. Dice
 tur istis q̄ paul⁹ appellauit nō qz eēt subiect⁹
 iurisdictioni impatoris: s̄ qz volebat caute infi
 dias iudeoz euadere. **Ad.** Hoc impugnat
 sic fm̄ beati Amb. vt h̄r. xxi. q. vlti. c. cauete.
 nō soluz in falsis d̄bis: s̄ etiā in simulat⁹ opib⁹
 mēdaciū ē. vbi no. glo. q̄ fact⁹ mētiner sicut ⁊
 d̄bis. beat⁹ igit⁹ paul⁹ si nō erat vere subiect⁹
 impatoris fact⁹ mētiebat cū silauerit se subie
 ctū iudicio cesaris appellādo. Tale aut⁹ crimē
 nō ē brō paulo imponēdū. igit⁹ brōs paul⁹ ve
 re fuit subiect⁹ impatoris. Hāc etiā cōclusiones
 p̄ exēplū oñdūt. nā sic legit⁹ in cronid. Job. xij.
 erat venator: ⁊ tor⁹ lubic⁹ adeo q̄ feminas pu
 blice tenebat. pp̄ qd̄ qdā cardinaliū ⁊ roma
 norū scripsit occulte ⁊ cito impatoris fatonū
 vt scādalo cōpatiēs ecclie sine moza romā p̄
 peraret. hoc papa p̄cipiēs iobāni diacono car
 dinali tanq̄ hui⁹ facti p̄siliario nasus ⁊ alteri
 iobāni subdiacono: q̄ lras sc̄pserat: manū am
 putari fecit. Dic cū frequent⁹ p̄ impatorē ⁊ cle
 rū de sua correctōe fuisset monit⁹: nō correct⁹
 p̄nte ipatorē de papatu destituit: cōi voto leo
 papa eligit. **Ex q̄b⁹** d̄bis colligit⁹ q̄ impator
 iudex ē ordinari⁹ pape. alitē impator p̄dicū
 papā nullaten⁹ deposuisset. Di. Dicerēt ali
 qui q̄ impator iniuste p̄cessit: nec dicit⁹ papa
 fuit vere deposit⁹: s̄ de facto fuit tātmōdo a
 papatu spoliat⁹. **Ad.** Nec r̄sio impugna
 tur: qz si papa Job. remāsisset ver⁹ papa: ille q̄
 sibi successit ipō viuēte nō fuisset ver⁹ papa: s̄
 papat⁹ inuafoz. **Ex quo** sequit⁹ q̄ oia q̄ egit nul
 lius fuissent roboratōis vel momenti: s̄ debe
 bant om̄ia irrita reuocari: qd̄ tñ mime fuit fa
 ctum: imo q̄ successor ipius Job. ipō viuente
 fuit ver⁹ papa tota tenet ecclia. ḡ papa Job.
 fuit vere depositus.

Caplm. vi. in quo arguit⁹ in p̄trariū sez q̄ null⁹ secu
 laris etiā impator ē iudex ordinari⁹ pape. ⁊ hoc p̄bat
 auctoritatib⁹ ⁊ q̄ncz rōnib⁹ ca. isto ⁊ sequētē ad q̄s re
 spondet in p̄fuso. c. viij. ⁊ it. c. spāl̄r ad singulas. Disti.

Responso

Obiectio contra
responsonem

Conclusio p̄bat
exemplo

Responso

Obiectio responso
non replica

Cap. VI

Uto q̄ fortiores

p rōnes p̄ opione p̄dicta fecisti. idō
 ad assertōnē p̄trariā te cōuertere. ⁊
 q̄ nec impator: nec aliq̄s secularis sit iudex or
 dinari⁹ pape nitaris oñdere. hāc em̄ assertōez
 puto p̄sonā d̄itati. **Ad.** Nec impator: nec
 aliq̄s secularis sit iudex ordinari⁹ pape. auctib⁹
 ⁊ rōnib⁹ nōnulli p̄bare nitunt. **Est aut⁹ p̄ua**
 ratio talis. Imperator non est iudex ordina
 rius illius: qui non habet superiorem in ter
 ra: sed papa non habet superiorem in terra.

Primo ratio

ḡ r̄c. maior p̄batione nō indiget. qz iudex ē su
 perio: illo cui⁹ est iudex. minor ē p̄bata supi⁹
 p̄ plures auctes ⁊ rōnes. Di. **Pr̄** oñsuz est
 ḡnaliter q̄ papa nō h̄z supioze in terris: nunc
 aut⁹ spāl̄iter p̄ba q̄ impator vel aliq̄s laycus
 vel p̄pls nō est iudex ordinari⁹ ipi⁹. **Ad.** **Q̄**
 spāl̄iter impator: nō sit iudex pape oñdit p̄mo
 sic. inferior nō est iudex ordinari⁹ sui supioris
 s̄ impator: est inferior papa ⁊ ei⁹ iurisdictioni
 subiect⁹. ḡ r̄c. maior est manifesta. vñ dicit⁹ Ni
 colaus papa vt h̄r dist. xxi. c. supior. sole clar⁹
 exhibuim⁹ nō posse q̄c̄ q̄ minoris auctis est
 in eū q̄ maioris est p̄tratis iudicij suis addice
 re aut p̄p̄is diffinitionib⁹ subiugare. **Adior**
 vero sc̄toz auctoritatibus cōprobat. ait em̄z
 Gregl. nazāzen⁹ vt h̄r di. x. c. suscipit. scribēs
 impatorib⁹ cōstātinopolitanis. suscipit ne li
 bertatē d̄bi libertatē accipit⁹ q̄ lex xp̄i facerē
 dotali vos subiecit p̄trati atq̄ istis tribunali
 bus subdidit. dedit em̄ nobis p̄trātē: dedit p̄n
 cipatū multo p̄fectioze p̄ncipatib⁹ v̄ris. **Itē**
 felix papa vt h̄r eadē di. c. certū. ait. **Lertū** est
 hic reb⁹ v̄ris ac salutare est vt cū de causis dei
 agit iuxta ipius p̄stitutionē regiā volūtātē sa
 cerdotib⁹ xp̄i studeatis subdere non p̄ferre. ⁊
 infra. neq̄ ei⁹ sanctionib⁹ velle d̄nari cui⁹ de⁹
 voluit clemētie tue pie deuotionis colla sub
 mittere. hoc idē h̄r di. x. c. duo sunt. ⁊. c. si im
 perator. **Ex q̄b⁹** d̄bis ⁊ mult⁹ alijs h̄r q̄ impa
 tor: est inferior: papa. **Q̄d** etiā mltis rōnibus
 nonnulli p̄bare nitunt. **Pr̄io:** qz iurāt alij si
 delitatē est inferior illo cui iurat. impator: p̄e
 stat iuramētū fidelitatē pape. di. lxij. tibi d̄no
 io. r̄c. **Sec̄do** impator: est inferior: illo q̄ h̄z p̄ā
 tē trāfferēdi imperiū de gente in gentē. hanc
 p̄trātē h̄z papa. c̄r de elec. ḡ r̄c. **Tertio** q̄ h̄z p̄ā
 tē aliū ex cōicādī ē supior. s̄ papa p̄t ex cōica
 re ipatorē. igit⁹. maior p̄z ⁊ mio: p̄bat di. xvi.
 duo sunt. **Quarto** q̄ p̄t deponi ab alio ē infe
 riozeo. ipator: aut⁹ p̄t deponi a papa. xv. q. i.
 ali⁹ r̄c. **Quinto** impator: est inferior: illo q̄ t̄pa
 libus ⁊ sp̄ialib⁹ p̄t subditos impator ⁊ re
 gū legitimare. hoc p̄t papa. c̄r q̄ filij sunt les
 gitimi. per venerabilem. ergo r̄c.

Caplm. vij. in quo probat⁹ idē qd̄ caplo p̄cedētē

Mittas istas ma

o terias ⁊ alias rōnes adducas ad p̄
 bandū q̄ impator: nō est iudex ordi
 nari⁹ pape. **Ad.** **Sec̄da** rō ad h̄ p̄ncipal̄ tal
 ē. Impator: nō ē iudex ordinari⁹ illi⁹ q̄ ipialib⁹
 legib⁹ ē solut⁹: qz leges supioris subiectos astri
 gunt nisi spāl̄r p̄ supioze sint exēpti. papa at⁹ a
 legib⁹ ipialib⁹ mime ē astrict⁹. di. xvij. c. i. ⁊. c.
 quoniā. ergo imperator: non est iudex ordina

Conclusio.

Ratio p̄ma

Probat m̄noz.
Pr̄mo.

Sec̄do

Probat m̄noz
rationib⁹. Pr̄io.

Sec̄do.

Tertio.

Quarto.

Quinto.

Cap. VII.

Secunda ratio.

Liber sextus

Tertia ratio.

rius pape. Tertia rō ē ista. Imperator nō ē iudex ordinari⁹ aliquorū clericorū inferiorū papa ḡ multo magis nō ē iudex ordinari⁹ pape. p̄na ē euidēs. añs nō per inumeros canones sacros posset ondi. In in scilio cartbaginensi: vt hī xij. q. i. c. placuit. sicut legit. placuit ne q̄cumq; cleric⁹ ab imperatore cognitōne publicorū iudiciorū petierit honore pprio p̄uet. Ex q̄b⁹ v̄bis colligit q̄ imperator nō ē iudex ordinari⁹ clericorū. ḡ. r̄c. Quarta rō ē hec. Ille iudex nō ē ordinari⁹ pape ad quē a papa appellare nō licet s̄ nō licet appellare a papa ad imperatorē. ix. q. iij. ca. ipe. r. c. cūcta. ḡ imperator nō ē iudex ordinari⁹ pape: Quia rō ē hec. Imperator nō ē iudex illi⁹ cui xp̄s iura imperij cōmisit: s̄ iura imperij brō petro r̄ ei⁹ successorib⁹ xp̄us cōmisit di. xij. c. i. ḡ imperator nō ē iudex ordinari⁹ pape.

Quarta ratio.

Quinta ratio

Caplm. viij. r̄ndet i ḡnali sub duplici opione ad rōnes r̄ auctoritates. c. vi. r. vij. adductas. i hoc caplo incipit respondere ad primam. Discipulus.

Cap. VIII

Facet nō dubitem

I nullū mortaliū eē supiorē sūmo pontifice: tñ cupio scire quō ad rōnes h̄ pbātes aduersarij r̄ndere conant. Ad. Nō oēs q̄ tenēt imperatorē eē supiorē r̄ iudicē ordinariū pape in mō ponēdi cōcordāt. r̄ iō nō eō dē mō ad rōnes p̄scriptas r̄ndent. Di. Dic illos diuersos modos ponēdi. Ad. Sūt q̄dam dicētes q̄ papa in sp̄ualib⁹ imperatorū minime ē subiect⁹: s̄ q̄tū ad iurisdictionē tpalē est sibi subiect⁹: q̄tū ē ex ordinatiōe xp̄i: q̄ nec xp̄s q̄tū ad iurisdictionē tpalē: nullū aplm a iurisdictionē tpali imperatorū exemit: s̄ oēs in huiusmodi voluit p̄ncipatib⁹ secularib⁹ eē subiectos i cui⁹ signū ipe soluit p̄ p̄pa p̄sona tributum. Alij dicunt q̄ imperator in q̄tū gerit p̄sonam ppli xp̄iani in oib⁹ tam sp̄ualib⁹ q̄ tpalib⁹ bus est supior: papa r̄ iudex ordinari⁹ ei⁹. Di. De iurisdictionē tpali pape r̄ imperatorū p̄rāseas q̄ i tractatu de opinabilib⁹. Job. xij. de h̄ tribi plures q̄stiones mouebo. Ad. Tu forsitā alit accipis iurisdictionē tpalē q̄ isti. Di. Accipio iurisdictionē tpalē p̄ illa cui aliq̄s ē subiectus rōne p̄dior q̄ de imperatore tenet. Ad. Alit accipiūt ipi. Di. Quō. Ad. Dicūt q̄ iurisdictionē tpalis n̄ solū respicit p̄dia r̄ tpales diuitias: s̄ ēt p̄sonas: q̄ oēs p̄sonē i dominio alit cui⁹ p̄ncipis cōmorātes: s̄ue sint diuites siue paupes iurisdictionē p̄ncipis sūt subiecte: vt a q̄ (si deliquit) cōdigna debet a aduersione puniri: nisi p̄ p̄ncipē vel supiorē aliū sint exempti. Di. Uideo qd p̄ iurisdictionē tpalē intendit: s̄ ignoro q̄ sp̄ualia vocāt. Ad. Sp̄ualia vocāt illa q̄ religiōi xp̄iane sūt p̄pa: q̄ in nulla

Opinio prima

Opinio secūda

Iurisdictionē temporalis.

Iurisdictionē spiritalis.

secta alia sunt repta: nec ad legē nature sunt spectātia. sic q̄ p̄tinet ad sacra ecclīastica dispēdēda r̄ ad cās fidei terminādas q̄ directe i crimib⁹ q̄ xp̄i religiōne cōmittunt. de h̄mōi em̄ imperator (nisi sic ceteri xp̄iani) se introuit tere nō d̄z. q̄ imperator xp̄ian⁹ rōne sue dignitatis maiorē p̄tātes vel iurisdictionē nullaten⁹ h̄z q̄ habuerūt imperatores pagani. illis enim ipatores xp̄iani successit: r̄ iō idē ius cū illis r̄ nō aliud rōne imperij possidere nōscunt. q̄ ḡ de h̄mōi sp̄ualib⁹ se introuit tere ad imperatores paganos misse p̄tinebat: nec ad imperatorē xp̄ianū in q̄tū imperatorē spectāt talia. Di. Ergo fm̄ istos si papa homicidiū: furtū: adulteriū: r̄ similia crimina q̄ imperatores r̄ reges palā punire solebāt cōmitteret: imperator ipm punire valeret. Ad. Hoc nōnulli p̄cedere i s̄ dicāt qdā eorū q̄ nō deberet eū deponere nisi icorrigibilis p̄baref. Di. Ad hōdo opionē istorū intelligo. r̄ quis eā m̄ hereses repures numerandā: de illa tñ tecū in tractatu de dogmatib⁹. Jo. xij. plixi disputabo. nūc autē dic q̄liter ad rōnes p̄ auctes p̄ assertione p̄ua isti r̄ndēt. De scdo mō p̄bādū nihil dicās ad p̄ns s̄ infra. c. r. Ad. Ad primā negāt minorē eū accipit q̄ imperator est inferior: papa r̄ ei⁹ iurisdictionē subiect⁹ q̄tū ad iurisdictionē tpalē ex ordinatiōe xp̄i. r̄ iō in hoc papa non ē iudex imperatoris in q̄tū cōmissari⁹ vel delegat⁹ ppli romani. Di. Ista sunt v̄ba mirabilia r̄ inaudita nec ego ea itelligo: s̄ si potes fac vt intel ligā illa: r̄ tūc de eis citi iudicabo. Ad. Ut ea intelligas scire debes q̄ fm̄ istos imperator r̄ q̄libet rex tpalis h̄z a deo quodā mō mediare iurisdictionē suā tpalē. q̄ fm̄ aplm ad Ro. xij. nō est p̄rās nisi a deo. cū imediare iurisdictionē suā h̄z imperator a pplō romano: rex francie a pplō suo: rex anglie a pplō suo: rex castelle a pplō suo. r̄ sic q̄libet a pplō suo h̄z iurisdictionē suā nisi sit aliq̄s rex cui⁹ ppl̄s alicui alteri sit subiect⁹: qui possit populo suo dare regem. quemadmodum imperatores quondam diuersis populis reges dederunt. quia illi populi imperatorū r̄ populo romano subiecti fuerunt. imperatorū suam iurisdictionē a populo romano obtinuit. populus autē romanus ex causa rationabili sicut imperatorem instituit: ita eū potuit destituere eiusq; iurisdictionē minuire r̄ augere. Ex quo sequitur q̄ populus roman⁹ ex causa rationabili potuit imperatorem in aliquo casu alterius cuius committeretur iurisdictionē subijcere. quare potuit pape cām imperatoris delegare. i quo casu papa tāq̄ delegat⁹ seu p̄missari⁹ auctē ppli romani super imperatorē iurisdictiones potuit

Rōnes ad nec sententia ad primam

Huc tu trahis

Cap. IX

obtinere. quā iurisdictionē beati petri a xpo
 nō suscepit. 7 idō papa in q̄tū successor beati
 petri cā mime bz. Di. Nūc vba p̄dicta intel
 ligo: quīs ea reputē erronea. 7 idō ad rōnes fa
 ctas accede. **Ad.** Prop̄ diuersas opiones
 anteq̄ narrem quō ad rōnes explicite r̄deat
 oportet illas opiones exprimere: Di. Dic q̄
 sunt ille opiones. **Ad.** Sicut tactū ē pus:
 sunt q̄dā dicētes q̄ roman⁹ p̄tifer nullā iuris
 dictionē vel p̄tate ex ordinatōe xpi habuit vl
 tra alios quoscunq̄ p̄biteros: s̄ oēm dignita
 tem suā 7 p̄tate vltra alios habuit ab impato
 re vel ab ecclia scz ex cōcilio ḡnali. Alij dicūt
 q̄ br̄s pe. p se 7 suis successorib⁹ dignitates
 papale 7 p̄matū sup oēs alios fideles recepit
 a xpo. Sz ista dignitas 7 p̄mat⁹ vt dicūt cōsi
 stit in ordinādo 7 p̄ficiendo ep̄os p̄biteros 7
 doctores p̄plo xp̄iano nullā h̄ns ex ordinatōe
 xpi iurisdictionē coactiuā ānerā. sicut nec bz
 res tpales āneras: s̄ sicut papa tpalia a fideli
 bus orthodoxis accepit: ita a cōitate fideliz
 solūmō habuit iurisdictionē coactiuā. Om̄is
 em̄ cōtras p̄t sibi aliq̄ p̄ficere q̄ habeat po
 testate maleficos coercedi. Ecclia autē fideliz
 ad hoc officii papat⁹ sibi p̄fecit. in nullo t̄n in
 iurisdictionē impatorū distrūpēdo vel diminuēdo
 etiā paganorū: q̄ hoc nō potuit. eo q̄ om̄es ca
 tholici tūc t̄pis impatorū infidelib⁹ subiecti
 fuerūt. Di. Ego oīno vellē exire istā materi
 am de iurisdictione impatorū 7 ad aliuz differre
 tractatū. 7 tu me semp pl⁹ 7 pl⁹ trahis ad ip̄m
 vñ istis oib⁹ om̄issis breuif narra: quō ad rati
 ones 7 auctes inductas r̄ndet. **Ad.** Sūt q̄
 dam vnā rōem dātes ḡnālē ad oēs auctes al
 serentes q̄ papa bz iurisdictionē sup impato
 res 7 reges 7 q̄tū ad iurisdictionē ē supior. di
 centes q̄ tales auctes nō cōtinēt v̄tate. 7 idō
 sunt nullaten⁹ admittēde. Alij autē intellectū
 sc̄torū patrū reputāt cōsonū v̄tati: s̄ dicūt q̄
 nōnulli clerici in ambitōe 7 auaricia excecā
 ti: vba eorū nimis large p̄tra mētē eorū sumūt
 Di. Istoz r̄nsiones volo audire. **Ad.** Isti
 ad euidentiā rōnū suarū dicūt eē sciēdū. q̄ pe
 nitētia vñ ē de ecclia h̄ sacramentē: 7 idō pri
 nec ad p̄latos q̄liter ad ip̄os spectat i foro cō
 sciētice penitētiū p̄ctā cognoscere: 7 ip̄is debi
 tam p̄niam intūgere 7 p̄p̄ istā p̄nias 7 p̄tate
 quā sacerdotes in foro p̄scie h̄e noscunt: oēs
 xp̄iani eis sūt subiecti. eē autē foroz p̄scie nullā
 h̄nt iurisdictionez a xpo imediate: s̄ illā h̄nt a
 cōitate fideliz vel ab illo in quē cōmunitas
 fideliz suā transtulit potestatem.

me ad materiā quā nollem hic tra
 ctare: 7 idō quō ad rōnes 7 auctes
 inductas r̄ndet: narra succinere. Ad p̄mam
 auctē Gregorij nazāzeni r̄ndet q̄ p̄ tribunalē 7
 p̄ncipatū p̄latoz intelligit p̄tate quā in foro
 p̄scie sup penitētes noscunt h̄e. ista nō p̄tās
 q̄ sp̄ualis ē 7 ordinat⁹ ad vitā p̄sequēdā et̄naz:
 mlto p̄fectior ē illa iurisdictionē tpali coactiuā
 regū 7 p̄ncipū q̄ p̄ncipalit̄ instituta ē ad t̄pa
 lia disponēda. Ad auctē felici pape r̄ndet q̄
 illa volūtas in fide catholica addiscēda 7 sa
 cramentē ecclia h̄ic suscipiēda bz esse subiecta
 sacerdotib⁹: si sacerdotes fidē retinent ortho
 doxā n̄bil s̄ fidē seu iusticiā impantes. Si ve
 ro a catholica deuiauerit v̄tate vel sibi quaz
 de iure nō h̄nt vsurpauerint p̄tate: reges in
 h̄mōi nullaten⁹ sūt subiecti. Verba ḡ felici
 pape sane intelligēda sunt 7 nō sūt ex ambiti
 one clericoz cupiētū in p̄p̄lis 7 in clero p̄p̄
 doctrinā br̄i pe. apli d̄nari in iudiciū regū 7
 p̄ncipū exponēda. Eōsimilit̄ r̄ndet ad. c. duo
 sunt. 7 ad. c. si impator. nā dicūt isti papā a cō
 cilio ḡnali 7 vli ecclia aliq̄ p̄tate h̄e sup p̄n
 cipes vltra illā quā bz a xpo 7 in q̄tū ē succē
 sor br̄i pe. Ad p̄mā nō rōnē inductā ad p̄bā
 dum q̄ impator ē inferior papa. R̄spōdet p̄
 mo q̄ maior nō est vniuersalit̄ vera: s̄ capit in
 stantiā: q̄n aliq̄ sp̄ote iurat alij fidelitatē. ta
 lis em̄ an iuramētū nō ē inferior illo sp̄ cui iur
 rat: quīs iuramētū quodā mō sc̄ipm inferior
 rem illo efficit. Ad minoz nō dī duplicif. vno
 modo q̄ impator nūq̄ iurauit fidelitatē pape
 nisi sp̄otanea volūate. 7 idō sibi successorib⁹ le
 gem cōsimilē p̄ tale iuramētū neq̄q̄ imposuit
 Alij r̄ndet q̄ ex ordinatōe romanorū a q̄b⁹ im
 perator suā habuit iurisdictionē potuit impa
 tor: pape iurare 7 in h̄ tenuisset papa nō vicē
 br̄i petri: ne in h̄ fuit vicari⁹ xpi: s̄ in h̄ fuisse
 cōmissari⁹ romanorū. Ad secūdā r̄ndet sūt q̄
 papa nō transtulit ip̄erū a grec̄ in germanos
 in q̄tū vicari⁹ xpi 7 successor br̄i pe. q̄ rōne vi
 cariat⁹ illi⁹ 7 successiōis h̄ur⁹ nō bz maiore au
 ctōitate sup ip̄erū q̄ sup regnuz francoz vel
 angloz. sic ḡ in q̄tū vicari⁹ xpi 7 successor br̄i
 petri nō p̄t transferre regnū francoz de vna
 domo in aliā ita rōne vicariat⁹ 7 successiōis
 nō potuit de gente in gentē transferre impe
 riū romanorū qui sibi ex causa rationabili po
 testate huius contulerunt. Ad tertiam
 respondetur tripliciter. Sunt em̄ quidam di
 centes q̄ cum excommunicatio sit potius iur
 isdictionis q̄ ordinis: idcirco papa in quan
 tum vicarius c̄buit et successor beati petri

ad p̄mā auctoris
tate p̄bātemiore

ad secundam

ad rōnes p̄bas
tes miorē. ad p̄
manu.

alia respōsio

ad sc̄oz p̄batōz

ad tertiā p̄batōz

Opinio p̄ma

Opinio secūda

Responso d̄is
quōdam.

R̄nsio alioz

Secūda respōsio
vniuersalis

Caplm. it. in q̄ specialit̄ r̄ndet ad singulas auctes
 7 rōnes inductas ca. vi. 7. vii. p̄bātes q̄ null⁹ secularis
 etiam impator sit iudex ordinari⁹ pape. **Disca.**

Libertus sextus

neminez excoicare pot. s. pratem excoicandi
 habet ab ecclia vli que in eu trāstulit talē po
 testatē. Alij autē dicūt q nō papa s impator in
 impio 7 rex in regno suo prātē hz excoicandi.
 Di. Istas opiniones puto erroneas: s. tñ se
 cūda magi abhorreo. de ipis tñ in alio tracta
 tu collocutionē habebō: nūc autē dic tertiā m
 sionē. **Ad.** Tertia rñsio ē q papa in qrtū vi
 cari xpi hz prātē excoicādi: s. penā maiore nūl
 laten inferēdi. Dicūt em qdā q ē vltia pena
 quā pnt eccliafici exercere: isti dicūt q papa
 in h est impatore supior: s. tñ in alijs ē infē
 rior: ipō. s. in oi iurisdicōe tpali. **Ad qrtā rōez**
 mdef q papa nō pot impatorē deponere rōe
 papat: sicut nec rōne papatus pot deponere
 regē francie. sicut zachā. papa regē francorū
 aucte ppli regni illi deposuit: 7 ita illi pncipa
 liter deposuerūt. 7 vt testat glo. xv. q. vi. c. ali
 d: deposuisse: q: deponētib? p̄sensit. ita papa
 aucte romanorū posset impatorē deponere.
Ad qntā rōez mdef q papa rōne papat? nō
 pot illegitimos in tpalibus legitimare. si autē
 h fecit licite de facto rōe alicui? alteri? prātis
 q nō ē amera papatu h fecit. **Di.** Rnde ad
 secūdā pncipalē rōem. **Ad.** Ad secūdā rā
 tionē mdef q papa rōne papat? nō est solut?
 legib? impialib? q dñis legib? minime repu
 gnant: lz aliūde forsitan sit solut?. **Ad tertiā**
 rōem pncipalē mdef q clericis nisi sint exēpti
 aucte regū vel cōcilij gñalis p̄tinet ad forū se
 culariū prātū. **Ad qrtā rōem** mdef q i tpali
 bus licet appellare a papa ad impatorē: nisi p
 vlem ecclēsiā sit exēpt?. **Ad qntā d:** q xp̄us
 comisit petro iura imperij terreni. h ē prātē su
 p malos in spūalib?: nō in tēporalib?.

Capit. x. vbi pbat rōnib? auctoritatib? 7 exēplis
 q papa de crimine heresis false accusat? seu diffamat?
 nō sit iudicio vniuersalis ecclēie subiect? ad quas etiam
 respondetur cap? o. lxiiij. huius. **Discipul?**

Ibi placz q expe

m diuisti te breuit de rōnib? supradis
 ctis. tū qz in alio tractatu sup ipsos
 redibo. tū qz nō audiri q frat. **Ad.** de thesena
 7 seqces sui quoz dicta p dñm papā pncipali
 ter examinare. ppono: dogmatizant vli s. nūc
 q papa nō habeat iurisdicōez coactiuaz: vel
 q impatorū subiect? sit. **Ad.** ad secūdā asserti
 onē quā recitasti in scdo ca. hui? sexti: te puer
 te: 7 motiua illi? enarra. **Ad.** Illa assertio
 cōtinet duas. qrtū pma ē. q si papa cēt de here
 si grauit diffamat? ecclia vlis 7 etiā p̄ciliū ge
 nerale: 7 etiā aliq alia p̄gregatio vel p̄sona po
 testatē inq̄rēdi: 7 coercēdi ipm hiet. **Di.** Cir
 ca hāc pte pctovt differas pmo an ecclia vlis
 si papa cēt de heresi grauit diffamat? sup ipz

prātē hiet. **Ad.** Circa hoc vt diri ē vna as
 sertio q sic. alioz autē est assertio q nō dicētū
 q lz papa effect? heretic? ecclēie sit subiect? qz
 eo ipō q sit heretic? fiet nō papa. si tñ falso fue
 rit de heresi diffamat? nō ē subiect? ecclēie nec
 ecclia in h casu hz prātē aliquā sup ipm. **Di.**
Ad. Motiua vtriusq; assertiois auscultabo libē
 ter. pmo autēz allega motiua scde assertiois.
Ad. Prīmū motiū est tale. nulla falsa infa
 mia pot p̄sonē vel collegio vel p̄gregatiōi iur
 isdictionē aut prātē cōterre. s. papa de heresi
 mime diffamat? nō ē de iurisdicōe ecclēie nec
 subest ei. q nec papa falso de heresi diffamat?
 est ecclēie subiect?. **Secūdū motiū** est tale.
Ille q in aliq cā est alijs supior: nō est in eadē
 cā inferior illis (qz i eadē cā idē respectu eius
 dē vel eundē nō pot eē supior 7 inferior) ma
 nens vere papa in cā fidei est oib? alijs supior
 qz si oēs xp̄iani sibi in cā fidei erronee dissens
 tirēt oēs de iure (lz de facto nō pot) coerces
 re deberet. q papa p̄ nullā falsam infamā
 fit subiect? ecclēie in cā heresis. **Tertiū moti**
 uū est tale. si papa de heresi diffamat? iudicio
 ecclēie cēt subiect? ecclia possz iudicare de ipō
 hoc aut nō pot fieri: qz cū ecclia vlis simul cō
 ueniri nō pot oz gñale p̄ciliū puocare ad diffi
 niendū de cā pape. s. null? pot absq; papa ges
 nerale p̄ciliū vocare: nec ipē pot cōpelli p ali
 quē p̄ciliū gñale p̄gregare. qz si aliq; possz eū
 cōpellere gñale p̄ciliū p̄gregare: ille cēt supe
 rior: papa. 7 ita aliq; p̄sona cēt supior papa qd
 non est verū vt dicūt. ecclia g vlis de papa iu
 dicare nō pot. 7 ita papa q̄tucūq; fuerit de he
 resis diffamat? ecclēie mime ē subiect?. **Predi**
cta assertio auctib? 7 exēplis videt posse p̄ba
 ri. plures nāq; auctes h exp̄sse sonātes. s. pri
 mo caplo hui? sexti sunt inducte. **Doc etiam**
 alia aucte simul 7 exēplo pbat. nāc put reci
 tatū est. s. vbi inq̄rū est an papa posset here
 ticari? nicola? papa vt legit di. xxi. c. nūc autē
 ait. **De dyocleciani 7 maximiani augustorū**
marcellin? ep̄s vrbis romane qui postea in s
 gnis martyr effect? ē: adeo cōpulsus fuit a pa
 ganis vt replū corū ingressus thuri grana sup
 punas imponeret: cuius rei gratia collecto
 vniuersorum concilio ep̄iscoporum 7 inquisi
 tione facta: hoc idem pontifex se egisse confes
 sus est. nullus tamen illorum in eum proferre
 sententiam ausus est dum ei sepissime omnes
 dicerent tuo ore iudica causam tuam non nos
 stro iudicio: sed collige in sinu tuo causam tu
 am 7 rursus quomodo ex te inquirunt iustifi
 caberis: aut ex ore tuo damnaberis. **Item**
 dicunt. **Prima sedes** non iudicabitur a quoz
 q. **Ex quibus verbis** datur intelligi q bea

Secūdo

Tercio

ad quartā

Ad quintā

Rñsio ad scdas
rōem pncipales
vij. capli.

Ad tertiam

Ad quartā

Ad quintā

Cap. X

Ad prima
cundo mo
di opi. scilicet

Secundo

Tercio

phator
exēplo p̄m
plom

tus Marcellin' fuit de heresi diffamat': nec mirū cum actū hereticū cōmiserit. Ex quo em̄ idolis imolauit fuit de apostasia pfidie uehement' suspect': q: potuit de heresi graui' diffamari. h̄ tñ nō obstatē nemo epōz fuit ausus ī ipm̄ pferre sniam. ḡ quicūq; papa fuerit diffamatus de heresi nulli' subiect' ē iudicio. Di.

Ista rō nō videt' pcludere q; papa de heresi diffamat' nō sit subiect' ecclie vli' ꝛ ꝓilio generali. qz auctas Nicolai nō loq̄t de ecclia vli' ꝛ ꝓilio gñali: s; de q̄busdā epis q̄ cōuenerunt ad inq̄rendū de cā pape marcellini. Ad Di cunt aliq; aucts predicta Nicolai manifeste declarat q; papa de heresi diffamatus est ecclie vli' vel collegio gñali mīme subiect': qz sm̄ bñm̄ Hilariū intelligētia ditor' ex causis est assumēda dicēdi. ad intelligendū ōba p̄dicra q̄ nicola' papa recitat. recurrēdū ē ad cāz dicēdi. cām aut' qre epī q̄ cōuenerāt ad inq̄rēdū de facto pape cū dixerit tuo ore iudica cām tuā nō nro iudicio: p̄imer assignāt dicētes. p̄ ma sedes nō iudicabit a quoq; in v̄bis istis in sinuat apte: q; sūm' p̄tifer etiā in casu illo in quo fuerit scz. si sūm' p̄tifer fuerit de heresi diffamat' a nullo ē penit' iudicād'. ꝛ ita nec ab ecclia vli': nec a concilio gñali ē papa diffamatus de heresi iudicād'. qz ex quo ipi quoz verba approbant a canone mīme distiterūt: nec debem' distinguere. Secūdo pbat eadē assertio de simacho papa de quo legit. di. xvij. s. binc. in bec'ba epī ī sinodo residēs p̄gregata aucte eiusdē simachi dixerūt. simach' papa sedis aplice p̄sul ab h̄mōi opinionib' impeditus q̄rū ad hoies respicit: sit imunis ꝛ liber. cui' cām totā dei iudicio seruam'. Ex q̄b' v̄bis colligit q; simach' papa iudicio sinodi nō erat subiect': s; fuerit heresi diffamat'. Prætea qz vt glo. notat ibidē iste opinionēs q̄b' fuerat simach' impedit' cām heresis p̄tingebāt. ait em̄ p̄io fuit scz simach' accusat' de heresi. s; cū appareret calūnia accusant': fuit postea absolutus. vt ibidem dicitur.

Caplm. ii. vbi arguit ad oppositū q; papa de heresi diffamat' sit iudicio vli' ecclie subiect': ꝛ h. v. rōib'. Di.

D̄psens sufficiāt

a iste allegatōes p̄ assertioē p̄dicra. ꝛ iō motiua assertiois p̄rie nō differas allegare. Ad. Papa sic de heresi diffamat' sit subiect' iudicio ecclie vli'. nōnulli conāf ondere. P̄io sic. Ille q; p̄t accusari ꝛ iudicari de heresi ē subiect' iudicio vli' ecclie: si fuerit de heresi diffamat'. Papa aut' p̄t d̄ heresi accusari ꝛ iudicari. di. iij. si papa. ḡ ꝛ. Scdo sic. q; p̄t ab aliq; rep̄bedi. p̄ heresi ē subiect' in

eadē cā iudicio vli' ecclie. s; papa p̄t. p̄ here si ab aliquo rep̄bendi. h̄ pbat p̄ exēplū de brō petro quē bt̄s paul' (qz nō abulabat ad veritatem euāgelij) reprehēdit ad Gal. ij. ḡ papa si fuerit de heresi diffamat' iudicio vli' ecclie ē subiect'. Tertio sic. minor iudicio superioris ē subiect'. s; papa est minor ecclia vli'. sic orbis maior ē vbe. ḡ ꝛ. Quarto. sic. nulli corpi sufficienter ē p̄sum nisi mēbra putrida q̄ totus corp' valēt inficere possint abscindi. s; tota ecclia militās vnuz corp' est teste aplo q; Ro. xij. ait. vnū corp' sumus in xp̄o. ist' aut' corpis papa ē mēbrū. ḡ nō est sufficient' p̄sum ecclie nisi papa possit abscidi p̄ eccliam si heretic' cā p̄anitate incurrat. cū ḡ r̄ps nō defecerit in necessarijs ecclie militanti: sequit' q; p̄ eccliam militatē papa si efficiat heretic' p̄t abscidi: ꝛ p̄ p̄ns si fuerit de heresi diffamatus iudicio vli' ecclie ē subiect'. Quinto sic. ille q; ē de aliquo crimine denunciand' ecclie: iudicio vli' ecclie est subiect' si fuerit diffamatus. s; papa p̄t. p̄ crimine heresis denunciari ecclie: xp̄o dicente. Math. xvij. Si peccauerit in te frater tu'. ꝛ post si non audierit te dic ecclie. Ex q̄b' v̄bis colligit q; cū papa cēlend' sit frater ipse p̄t. p̄ crimine potissime heresis denunciari ecclie. ergo si fuerit de crimine heresis diffamatus iudicio ecclie est subiectus.

Cap. xij. in quo agit de ꝓilio gñali vtrū habeat potestatem sup papā de heresi diffamatū. ꝛ pbat q; nō rōib' q; nō: ad quas r̄ndet infra caplo. lviij. hui' Di.

Ecclia vniuer

b sali an sibi summi' p̄tifer sit subiectus q; dixisti sufficiāt. Nūc autem snias p̄ioz de ꝓilio gñali an sup papā de heresi diffamatū iurisdictionē vel p̄tātē obtineat apire digner'. Ad. Sūt nōnulli dicētes q; ꝓiliū gñale sup papā de heresi infamatū nullā hz iurisdictionē oīmo. qd̄ plib' rōnib' nitunt' ondere. Est aut' p̄ma rō tal'. ecclia vli' nullā hz iurisdictionē sup papā de heresi diffamatū. qd̄ nitūt' p̄ rōnes post adductas ondere. ḡ m̄ roforti' ꝓiliū gñale nō hz iurisdictionē sup papā de heresi diffamatū. Scdo. nulla p̄gregatio sp̄alis in q̄cūq; cā hz iurisdictionē sup papā cū in oī cā q̄libz p̄gregatio p̄ticularis papa inferior sit cēsenda. ꝓiliū aut' gñale ē qd̄ p̄gregatio p̄ticularis seu sp̄alis. qz oēs xp̄ianos mīmie cōprehēdit. ḡ ꝓiliū gñale nō hz iurisdictionē super papā. Tertio sic. illa cōgregatio que potest contra fidē errare non habet iurisdictionē super papā de heresi mēdaciter diffamatū. generale aut' ꝓiliū p̄t cōtra fidē errare: sicut nōnulli p̄ plures rōnes p̄bare nitunt'.

Tertia ratio.

Quarta ratio.

Quinta ratio

Caplm. XII

Opinio prima

Ratio prima

Secunda ratio.

Tertia ratio.

Responso

Secūdu exēpluz

Cap. XI

Opinio p̄taria.

P̄ima rō

Secūda rō

Liber sextus

Quarta ratio

g. 7c. Quarto sic. illa cōgregatio que in causa heresis ē inferior papa etiam de heresi diffamato: nō est in eadē causa papa superior: s̄ totū scilicet gñale p̄f papā ē in cā heresis papa inferior: q̄ si totū cōciliū gñale p̄f papā etiā de heresi mendacit̄ diffamatū cōtra fidē erraret ip̄e oēs de iure punire deberet. Ergo in cā heresis papa cōciliū gñali ē superior. **Di.** Totū cōciliū gñale p̄f papā nō p̄t p̄tra fidē errare: q̄ de q̄ p̄misit fidē catholicā vsq̄ ad finē seculi duraturā nō p̄mitteret. **Ad.** Ista responsio impugnat. tū q̄ esto q̄ totū scilicet generale p̄f papā erraret neq̄ fides xp̄iana desineret: q̄ saluaret̄ in papa 7 i mult̄ alijs. fides aut̄ in solo papa p̄t seruari: que admodū tpe passionis xp̄i in vnica muliere remasit. tū q̄ vn̄ p̄t ad se trahere totū cōciliū gñale 7 vn̄ p̄t toti residuo cōciliū gñalis p̄radicere sicut notat̄ di. xiiij. c. nicena. ḡ multo forti⁹ papa q̄ ē p̄ncipalis 7 caput cōciliū gñalis p̄t toti residuo p̄radicere. 7 p̄ oēs residuo minime ē subiect⁹. **Quinto** sic. illa cōgregatio q̄ nullā auctoritatē h̄z nisi a papa 7 q̄ absq̄ papa congregari nō p̄t: nullā h̄z iurisdictionē sup̄ papam: nisi papa sp̄te ei⁹ iudicio se submittat: s̄ scilicet gñale nullā h̄z iurisdictionē seu p̄tātē aut auctē nisi a papa: nec potest absq̄ ei⁹ mādato aliquil̄ celebrari. ḡ si papa nō volūtariē se submittat iudicio generalis cōciliū minime ei est subiectus.

Eusio

Impugnatio

Quinta ratio.

Caplm. xiiij. in q̄ p̄bat̄ duab⁹ rōib⁹ 7 aliq̄b⁹ auct̄ib⁹ q̄ papa de heresi diffamat⁹ subijcit̄ scilicet gñali. **Di.**

Cap. XIII

Homodo allega

q̄ tur̄ in p̄trariū manifesta. **Ad.** M̄ papa iudicio gñalis scilicet sit subiectus. q̄dā molunt̄ oñdere. **Primo** sic. Ecclesia v̄lis iurisdictionē obtinet sup̄ papā de heresi diffamatus. igit̄ 7 ista cōgregatio q̄ vicē gerit v̄lis ecclie h̄z iurisdictionē sup̄ papā de heresi diffamatus. scilicet aut̄ gñale tenet vicē ecclie v̄lis. ḡ 7c. **Secūdo** sic. diffamat⁹ de aliq̄ crimie ē iudicio scilicet gñalis subiect⁹. 7 eidez cōcilio sup̄ obiecto crimie r̄ndere tenet. papa aut̄ diffamat⁹ de heresi gñali scilicet r̄ndere tenet. **Uñ** 7 i decre. ij. q. viij. c. nos. sic legit̄. si machus papa in romana sinodo dignitate sua ex poliat⁹ p̄ statui p̄stino reddi p̄cipit vt tūc veniret ad cām 7 si ita rectū videt̄ accusantiū p̄positiōib⁹ r̄nderet. digna res visa ē marie numero sacerdotū atq̄ meret̄ effectus. 7 cū post modū ordinaret̄: quō eēt accusad⁹ p̄fat⁹ papa vt cām diceret̄ occurreret: s̄ ab emulis ē ip̄edit⁹. **Ex** q̄b⁹ v̄bis dat̄ itelligi q̄ simach⁹ papa q̄ fuit d̄ heresi accusat⁹: sic notat̄ i gl. di. xvij. s̄

Prima ratio

Secūda rō

binc corā synodo r̄ndere debebat. ḡ i cā heresis scilicet gñale ē sup̄ papā de heresi diffamatus. **Tertio** p̄ glosas sup̄ decret̄ h̄ p̄bat̄. ait ei glo. di. xij. c. anastasi⁹. papa tenet̄ r̄q̄rere p̄filiū ep̄or. q̄d̄ v̄x ē vbi agit̄ de fide: 7 tūc synodus maior ē papa. his v̄bis pat̄ter assentit q̄ in cā fidei synod⁹ maior ē papa. **Itēz** glo. di. xv. c. sic. dicit̄ in bec v̄ba. videt̄ q̄ papa nō potest destruere statuta cōciliū: q̄ orbis maior est v̄be. vn̄ r̄q̄rit papa p̄sensuz scilicet. xij. di. anastasi⁹. lxxi. ar. xij. di. i. s̄. hinc. 7 ex de electiōe signati. vbi dicit̄. scilicet nō p̄t pape legē iponere 7. xv. q. ix. veniā. s̄ itellige q̄ hoc dicit̄ circa articulos fidei. **Ex** q̄b⁹ v̄bis colligit̄ q̄ circa articulos fidei maior synod⁹ est papa: 7 sibi leges p̄t imponere: 7 p̄ oēs in cā fidei synod⁹ iurisdictionē h̄z sup̄ papā. **Itēz** glo. xxi. di. xxxi. c. nūc aut̄. ait. q̄re isti nō deposuerūt papā cū esset p̄fessus de heresi. vt. lx. di. si papa. dices q̄ pat̄ erat corrigi. lz em̄ sit papa heretic⁹ v̄l ali⁹ si tñ pat̄ ē corrigi nō deponit̄. vt. 7. xxiiij. q. iij. dixit ap̄ls. vel iō nō debebat ip̄s deponere: q̄ coact⁹ fecit. **Ex** q̄b⁹ v̄bis dat̄ itelligi q̄ ep̄i p̄tātē h̄nt deponēdi papā de heresi accusatū: lz nō debeāt ip̄m semp deponere. q̄ aliqñ nō est dign⁹ deponi. cāz tñ pape h̄nt audire. 7 ita potestatem obrinent super ipsum.

Tertio m̄p̄ auctoritatē Prima

Secūda

Tertio

Cap. xiiij. ponit̄ vniū modū dicēdi de papa talit̄ diffamato q̄ nō solū scilicet gñale: s̄ etiā ep̄i in tali casu habent potestatem inquirendi de ip̄o 7 causam huius 7 modum assignat. **Discipulus.**

Cap. XIII

Legationes p̄e

a scripte me fere ad p̄plexitatē inducunt. Durū em̄ mihi videt̄ asserere q̄ oues sup̄ pastores: mēbra sup̄ caput: filij sup̄ p̄fem: discipuli sup̄ mḡm: subditi sup̄ platam iurisdictionē aut p̄tātē aut auctē obtineant: p̄sertim cū iniq̄ 7 falsa infamia iurisdictionez non debeat nec possit tribuere. 7 iō graue ap̄paret dicere q̄ papa de heresi mendacit̄ diffamat⁹ p̄p̄ talē infamā cuiuscūq̄ vel quomocūq̄ subdat̄ iudicio. maxime cū ip̄osibile minime videt̄ q̄ tota fides catholica in solo papa remaneat: saltez p̄ aliquo tpe breui. **Ex** alia p̄te zel⁹ fidei xp̄iane me subtili angit̄ ne dicā nullā debere fieri in q̄sitione aut iudiciū de papa sup̄ heresis crimie diffamato. q̄re cuz p̄babiliter teneā papā posse hereticā p̄autatē incurere si de ip̄o nulla possit inq̄sitione fieri tota fides possit piclitari. vn̄ si aliq̄ istā p̄plexitatē nitit̄ dissoluere mihi reuelat. **Ad.** Est q̄dā assertō q̄ p̄p̄ nullā infamā falsaz h̄z ecclia iurisdictione sup̄ papā. si tñ papa fuerit de heresi taliter diffamat⁹ q̄ sine scandalo ecclie vel pericū

Modus h̄z di aliquos

lo fidei tolerari nō posset: nō solū vñs ecclesia
 aut cōciliū gñale: s̄ etiā ep̄i hñt pr̄tē inq̄rēdi
 de ipso. **¶** Si de p̄bēderint manifeste hereticū
 ipsuz debent coercere: vel alijs denunciare pra
 uitate eiusdē. **¶** Di. Ista assertio videt cōtra
 dictionē pcludere. vna em̄ pars alteri appa
 ret repugnare. si em̄ nulla psona sup papaz de
 heresi diffamatus habet iurisdictionē: nulla per
 sona valebit iure de ipso inq̄rere. qz nō ad in
 feriorē: nec ad parē: s̄ ad supiorē iurisdictionē
 habentē officiu inq̄sitiois spectare dinoscit.
¶ Ad illā obiectionē r̄ndet: q̄ sic inq̄sitio
 ad supiorē spectat ita etiā citatio pertinet ad
 supiorē: nō em̄ parv̄ inferior p̄t regularit̄ suū
 supiorē citare: s̄ citare est iurisdictionē habētē
 Et tñ hoc nō obstāte: p̄t in casu q̄s iurisditio
 nē nime hñs sup aliū: citare eū. Si aut̄ dubi
 tat̄ pbabiliter an iudex h̄et iurisdictionē sup
 aliq̄: tñ ipsū d̄z: p̄t citare 7 citat̄ iure te
 net̄ 7 ondere q̄ citatio nō tenet. **¶** Nō si non fe
 cerit: poterit ipsuz ex cōdicare. 7 p̄pter cōmū
 ciā iudex q̄ nullā habet iurisdictionē sup ipsū
 iurisdictionē sup eū h̄et: q̄tū ad hoc q̄ ipsū po
 test excōis sentētia inmodare. extra de appel.
 duob̄. Sic dicit̄ de inq̄sitioe. dīcēdū. q̄ l̄z in
 quire regularit̄ ad supiorē p̄tineat: s̄ tñ pro
 baliter dubitat̄ de aliquo q̄ nō p̄t recurrere
 ad supiorē an habeat sup aliū iurisdictionem
 7 pr̄tē inq̄rēdi: nō aliter: nisi inq̄rendo Can
 sez sup aliū habeat iurisdictionē. Ad v̄tate po
 terit puenire: licebit sibi de ipso inq̄rere vt co
 gnoscat: an ille ad ei⁹ iurisdictionem p̄tineat.
 Sic dicit̄ q̄ est in p̄posito. qz coipso: q̄ papa
 de heresi taz grauit̄ diffamat̄ q̄ talis infamia
 absq̄ scādalo ecclie 7 piculo fidei dissimulari
 aut tolerari nō posset: plati possūt pbabiliter
 dubitare: an papa sit catholic⁹ vel hereticus.
 Quia de diffamato dubitādū est an examina
 tionē cāe: an fama v̄tati inmitat̄. Et p̄ p̄ns du
 bitādū est: an diffamat⁹: crimen sup quo diffa
 mat⁹: cōmiserit. Si aut̄ plati pbabiliter dubi
 tat̄ an papa de heresi diffamat⁹: sit catholic⁹
 vel heretic⁹: sc̄q̄t q̄ pbare hñt: an papa sit de
 iurisdictione ipsoꝝ effect⁹. Naz si fama ē falsa:
 nō est de iurisdictione ipsoꝝ. qz papa manēs pa
 pa: p̄pter falsaz infamā nō est de iurisdictione
 quozūcūq̄. falsa em̄ infamia nullaz iurisdictione
 nē tribuit. Si aut̄ fama p̄tinet v̄tatez: papa
 talis diffamat⁹ ē vere heretic⁹. si aut̄ vere he
 retic⁹: est de iurisdictione catholicoz. Sic igiē
 plati catholici pbabiliter dubitant: an papa
 de heresi diffamat⁹ sit catholic⁹ vel hereticus
 ita dubitat̄ pbabiliter. an sit de iurisdictione
 ipsoꝝ effect⁹. Ex quo aut̄ pbabiliter dubitat̄
 an sit de iurisdictione ipsoꝝ effect⁹: ipsi tenēt de

Obiectio

Ratio

ipso inq̄rere: an sez papa de heresi sic diffama
 tus sit heretic⁹: vel catholic⁹. Ergo in hoc cas
 su plati catholici habēt pr̄tē inq̄rēdi de pa
 pa sup heresi mēdaciter diffamato. licet in rei
 v̄tate iurisdictionē nō habeat ipsuz. sicut
 p̄t q̄s citare aliū cui⁹ tñ i rei v̄tate nō ē iudex

Caplm. xv. in quo ostēdit q̄ de papa sup crimine he
 resis diffamato catholici pr̄tē hñt inq̄rēdi veritatē. et
 q̄ de eo inquisitio est faciēda. Discipulus.

X predictis mihi

data ē occasio manifesta q̄rēdi. an
 tñ ex postulo vt ostēdas q̄b⁹ rōnib⁹:
 vel auctoritatibus possit assertio supradicta
 muniri. **¶** Ad. Per rōnes sūdatas in scriptu
 ra dina 7 dict̄ scoꝝ patrū predicta assertio vi
 det posse p̄bari. Quaz tñ exēplo patētissimo
 vt nonnullis apparet q̄dā mōstrare nitit̄. Nā
 sicut allegat̄ ē supra de brō marcellino papa
 de heresi diffamato. eo q̄ actū hereticū ydo
 latrie videt̄ cōmisisse. plures ep̄i cōuenerūt 7
 inq̄sitioē de ipso fecerūt. 7 inquisitioē facta
 C qz ipsū nō dephenderūt hereticū. Dipsū iudt
 care nolēbāt: sic nec poterāt. Ex quo dat̄ intel
 ligi q̄ de papa de heresi diffamato catholici
 pr̄tē habēt inq̄rere an fama p̄tineat v̄tatez
 Di. Notū fuit q̄ br̄s marcellin⁹ cōmiserat
 ydolatriā. 7 p̄ p̄ns q̄ esset heretic⁹. 7 ita nō est
 s̄se de papa marcellino: 7 de papa mēdaciter
 de heresi diffamato. **¶** Ad. Ista rōnem exclu
 dūt dicētes q̄ quīs esset notū apud fideles 7
 etiā apud quosdā catholicos q̄ br̄s marcel
 linus sacrificasset ydolis: tñ hoc nō erat noto
 riū apud ep̄os q̄ ad cōciliū cōuenerūt: nec erat
 notoriū apud quosdā q̄ ipse esset hereticus. 7
 ideo dubitabāt ep̄i an esset hereticus. 7 forte
 magis credebāt q̄ esset heretic⁹. qz tñ nesciue
 rūt: veritatē ipse fuit de heresi diffamato. 7 cō
 uenit̄ catholici 7 iq̄siuerūt sollicitē v̄tate. si
 at̄ v̄tate sciuisset: supflue puenisset. v̄l iq̄siuis
 sent. inq̄sierūt q̄ de facto pape: 7 ita de papa i
 samato de heresi est inquisitio faciēda. **¶** Di.
 Adhuc instat̄ p̄tra dictū exēplū. qz br̄s mar
 cellin⁹ nō fuit infamat⁹ de heresi: s̄ de ydola
 tria tātūmō. 7 ita exēplū positū: nequaquā p̄clu
 dit̄ intentū illoꝝ. **¶** Ad. Ista instāciam exclu
 dūt dicētes: qz coipso q̄ fuit diffamat⁹ de ido
 latria: fuit diffamat⁹ de heresi. qz ois ydolatra
 de quo nescit̄ an timore mort̄ vel sp̄tē imola
 uerit ydolis: de heresi est suspect⁹. 7 ita diffamare
 aliq̄ de ydolatria anq̄ cōstet̄ ipsū ydo
 latrare solū timore mortis: est ipsuz infamare
 de heresi. **¶** Ergo br̄s marcellin⁹ cōmiserit
 ydolatriā: anq̄ rediret 7 p̄niam ageret 7 cōfite
 teret̄ se ydolatraste timore mort̄ tantūmō: ne

Cap. XV

Probat ille mo
d⁹ dicēdi exēplo

Instātia prima

Ratio

Instātia sc̄da.

Ratio

sciebat an prauitate hereticā incurrisz. 7 ita
 pstat qd brūis marcellinus fuit de heresi diffama-
 mar. Itē vt dicit ist: esto qd brūis marcelli-
 nus nō fuerit de heresi diffamar: hnt tū intē-
 tū p dictū exēplū: qd catholici prāte hnt inqre-
 di de papa de heresi diffamato. nā non est ma-
 ior rō qd catholici habeāt maiore prāte inqre-
 di de papa de crimine ydolatrie diffamato qd
 de papa sup crimie heresis diffamato. cū qd ca-
 tholici hēant prātem inqredi de papa sup cri-
 mine ydolatrie diffamato: sequit qd hnt pote-
 statē inqredi de papa sup crimine heresis dif-
 famato. **D.** Dicerent aliq qd certū ē vel fuit
 beatū marcellinuz ydolatrassē. 7 iō potuerūt
 catholici inqre merito de facto ei. sed si pa-
 pa aliqs eēt diffamar de heresi: nō eēt ppter
 hoc certū ipm sensisse hereticam prauitatē. 7
 ita nō est sic de brō marcellino 7 de papa sup
 heresi diffamato. **Ad.** Istā instātiāz dicit
 esse malā: qd inqstitio nō dz eē de cert: s de duz
 hys. qē scit certificari nō dz. 7 p pns supsiue
 qd inqrit ppter sua vel alioz dubia excludēda.
 sic igit qd fuit certū 7 notoriū epīs qd conuen-
 rāt ad pcellū beatū marcellinū ydolatrassē: s
 h nō qsierūt: s qsierūt qd erat eis ignotū an ti-
 more mortis ydolatrauerit. Itē si papa ali-
 quā heresim pdicaret 7 esset notoriū: de h nō
 esset inqstitio faciēda: s eēt inqstitio faciēda an
 ptnaciā errorū adiungeret. 7 ita dū papa sup
 crimie heresis diffamar: est inqstitio p catholi-
 cos faciēda. Quā etiā assertione plurib rō-
 nibus isti pfirmare nitunt: quarū prima talē
 Ad vnūquēqz pcelatū 7 pastores spectat co-
 gnoscere qd oues sunt sue 7 qd sunt sibi subiecti
 alitē enz exēpli pastozis summi dicētis Jo. x.
 Ego sum pastor bon 7 cognosco oues meas.
 erit nullatenus imitator. nec pceptū salomo-
 nis iplebit dicētis Prouer. xvij. Diligēt agno-
 sce vultū pecozis tui: tuosqz greges cōsidera.
 Dz qd platus cognoscere qd sunt subiecti sui. qd
 qn dubitat de aliquo an sit subiect 7 alicui p-
 lati idē plar 7 pstringit ne forte subdit 7 su per
 negligentia peat: 7 secū alios prabat in inte-
 ritū diligent inqrerere 7 iuestigare an ad gre-
 gē suū ptimeat. s si papa de heresi grauit diffama-
 mar sit: plati debet pbabiliter dubitare an pa-
 pa taliter diffamatus sit de iurisdictione eoz
 effectus: quia dubitare habēt an sit heretic.
 lz non statim debeant credere ipsuz esse here-
 ticū. ergo in hoc casu tenētur inquirere an pa-
 pa taliter diffamatus sit de iurisdictione ipsoz.
 hoc autem facere possunt nequaquā nisi inqui-
 rendo an sit factus heretic. ergo tenentur in-
 quire an papa taliter diffamar incurrit he-
 reticam prauitatem. **Secunda ratio est.** Ad

Instantia tertia

Responsio

Prima ratio ad idē

Secunda ratio

illum spectat scire qui sūt subditi sui ad quem
 spectat corrigere oīuz subditoz suoz excessus
 s ad platos catholicos spectat corrigere oīuz
 subditoz suoz excessus vt sacri canones pre-
 stan apte. ergo ad ipsos spectat scire de oib
 qui sūt subditi sui. ergo ad ipsos ptimeat inqre-
 re de illis de qbus dubitat an sint sibi subditi
 vtrū in rei nitate sint subditi sui vel nō. si aut
 papa grauit de heresi diffamar pbabiliter
 dubitat an sit subiect 7 catholicoz. qd pbabili-
 ter dubitat an sit heretic. ergo ad catholicos
 ptimeat inqre an papa de heresi diffamar sit
 eis subiect. **Tertia rō est.** plati catholici
 tenēt ex officio suo oues suas cōtra lupoz ra-
 biam custodire. ergo tenēt subditos suos con-
 tra hereticoz insidias pseruare: 7 per pns qn
 nūciat platis catholicis p publicam famā qd
 aliqs nrit gregē suū inuadere 7 corrupe p he-
 reticā prauitatē: debet inqre diligētē veris-
 tatē ipso dno picipiente **Deut. xxij.** si audieris
 in vna vrbū quas dñs de tuus dabit tibi ha-
 bitādā dicētes aliquos egressi sūt filij belial
 de medio tui 7 auerterūt habitatores vrb tue
 atqz dixerūt: cam 7 fuiam dñs alienis: quos
 ignoratis qre sollicite 7 diligētē rei nitate p-
 specta si iueneris certū eē qd dz abhoiatōez
 hāc ope ppetratā statim pcuries hitatores vr-
 bis illi in ore gladij. **Et qd 7 vbis dat intelli-
 gi qd si a puidis 7 honestis papa: vl qcuqz ali-
 publice diffamatur qd velit catholicos a fide
 auertere orthodoxa: ē nitas diligētē inqren-
 da.** Ergo de papa sup crimie heresis grauit
 diffamato ē inqstitio faciēda. **Di.** Pcelati
 nō hnt inqre nisi de illis quos pstat esse sub-
 ditos suos. 7 ita de papa nō hnt inqre. **Ad.**
 Rndēt tibi qd qlibet plar dz inqre de om-
 nib 7 gregē suū inuadit: siue sint subditi: siue
 nō. saltē ad resistēdū eidē. quēadmodū rex dz
 oēs repellere qd regnū suū inuadunt: quis sint
 de alio regno. 7 qlibet etiā nullā hns iurisdic-
 tionē dz p pna oēs inuadētes pposse repellere
 qnis nullā sup eis iurisdictionē habeat. **Et ex
 h qra rō sic format.** Nō min sollicite debent
 plati catholici gregē suuz ptra spūales inim-
 cos defendere: 7 ea qd ad defensionē ptimeat ex-
 ercere: qd reges 7 pncipes eoz subditos debet
 terras suas ptra inuadētes inuiste defendere
 lz de eoz iurisdictione nequaquā existāt. q multo
 fortius 7 aiosius debent plati ptra inimicos
 spūales greges suos defendere. 7 ea facere: qd
 ad spūalē defensionē spectare noscunt. Sed
 ad defensionē noscūt ptimeat inuestigare sol-
 licite qd sūt isti hostes spūales: qd gregē nitunt
 inuadere: maxime si ē publica fama per viros
 honestos 7 puidos suscitata: qd aliq volūt do-

Ratio 1

Instantia

Responsio

Ratio 2

minici gregez inuadere. si ergo papa p viros puidos 7 honestos de heresi publice diffamatur: catholici deberet diligenter inq̄rere vitatem. Quinta rō talis est. cui piculosus ē remūciare iuri suo ei piculosus est non inq̄rere ad quos credūt iura sua: qm̄ dubitat de aliq̄bus an credāt ad ipsos. Sz̄ plac̄ religiosus piculosus ē remūciare: aut cedere iuri suo qd̄ in causa dei susceperūt a deo. teste brō cypano q̄ vt recitat. v. q. i. c. q̄ piculosus sit. ait. q̄ piculosus sit in dñis rebus: vt q̄s cedat iuri suo 7 pr̄ati scriptura dina declarat. cū esau p̄mar̄ suos p̄diderit: nec inde p̄cipere v̄l petere postmodū potuit qd̄ semel cōcessit. Ergo piculosus ē prelaris catholici nō solliciti inq̄rere ad quos credūt iura eoz̄ in causis dei qm̄ de aliq̄b̄ dubitat an pr̄ati catholicorū sint subiecti. si autē papa publice p viros puidos 7 honestos de heresi diffamet: pbabilis dubitādus est an sit pr̄ati catholicorū subiectus. q̄ de h̄ in hoc casu debet catholici q̄rere vitatem diligenter. Et ita habent de papa taliter diffamato inquisitio nem facere diligentem.

Capitulu. xvi. in quo p̄nter agit de appellatiōe a sūmo p̄fice p cā heresis interiecta et ponūt duo mod̄i bicēdi. p̄m̄ est q̄ in nullo casu est deferēdū appellatiōi cōtra sūmū p̄fice et p̄bat duab̄ auctoritatib̄ et ser rationib̄ ad quas respondet caplo. lv. secundus mod̄ dicendi ponit̄ capitulo sequenti scz̄ xvij. Discipul̄.

Udiu rōnes qui

bus ondit̄ q̄ pr̄atē habēt catholici inq̄rēdi de papa sup̄ crimine heresis diffamato. occasiōe quarū accidit mihi volūtas indagādi sp̄aliter: an p̄pter appellatiōnē aliquorū p̄tra papā p cā heresis interiectā catholici hnt̄ pr̄atē inq̄rēdi de sūmo p̄fice. Cū em̄ appellatiō sit diffamatoriā pape: vide tur q̄ si plati habeat̄ pr̄atem inq̄rēdi de papa sup̄ crimine heresis diffamato: q̄ etiā p̄pter tale appellatiōnē eādē obrinet̄ pr̄atem. vñ de h̄ quid sentiāt̄ l̄rati: indicare digneris. **Ad.** Circa hoc sūt assertiōes dñe q̄busdā dicētib̄ q̄ in nullo casu est appellatiōi p̄tra sūmū p̄fice deferēdū. Alijs dicētib̄ q̄ appellatiōi p cā heresis p̄tra sūmū p̄fice interiecte debet̄ plati deferre. 7 p̄ p̄ns oportet eos de iure de tali appellatiōe cognoscere. **Di.** Adot̄is uā p̄me assertiōis allega. **Ad.** Prima assertiō auctib̄ 7 rōnib̄ videt̄ posse p̄bari. Prima auctas ē gelasij pape. 7 ponit̄. ix. q. iij. c. ipsi. q̄ ait. ipsi sūt canones q̄ appellatiōes toti ecclesie ad hui⁹ sedis examen voluerūt deferre: ab ipso nō nunq̄ p̄ortus appellari debere sanxerūt. Secūda ē eiusdē ca. sequēti q̄ ait. Cūtra p̄ mūdus nouit̄ ecclia q̄ sacrosctā romana ecclia

clisia fas de oibus habeat iudicādi: nec cuiq̄ de ei⁹ liceat iudicare iudicio: si qd̄ ad illas de qualibet mūdi p̄te appellādū est. ab ista autē nemo ē appellare p̄missus. Ex q̄b̄ d̄bis colligitur q̄ in nullo a papa appellare lz̄. qz̄ canones supradicti absolute sine oī discussiōe vel distinctiōe affirmāt q̄ a romana ecclia appellare nō licet. q̄ nec eos debemus distinguere.

Di. Pro eadem assertiōe rationes adducas. **Ad.** Prima rō talis est. ab illo q̄ nō h̄ supiorē rē in terris appellare nō lz̄. ij. q. viij. c. anteriorū. lz̄ papa nō h̄ supiorē in terris: cum ipse sit caput 7 iudex oīum xp̄ianorū. ergo a papa appellare nō licet. Secūda rō ē hec. q̄ licite p̄ocā heresis appellat̄ ab aliquo: est totalis a iurisditiōe ipsi⁹ exēpt⁹: qz̄ oīs appellās in eo sup̄ quo appellat̄ ē exēpt⁹ a iurisditiōe illi⁹ a quo appellat̄. c̄ de appel. cū teneam⁹. 7. c. p̄p̄osuit. q̄ autē appellat̄ sup̄ cā heresis appellat̄ super tota iurisditiōe illi⁹ a quo appellat̄. qz̄ si ē heretic⁹: nullā h̄ iurisditiōnē oīno. q̄ q̄ appellat̄ ab aliquo sup̄ cā heresis a iurisditiōe ipsi⁹ est exēpt⁹ oīno. s̄ null⁹ xp̄ian⁹ est exēpt⁹ a iurisditiōe pape. ergo nō licz̄ appellare ab ipso.

Tertia rō est h̄. ab illo appellare nō lz̄. a cui⁹ obediētia nō lz̄ recedere. qz̄ appellās recedit̄ ab obediētia illi⁹ a quo appellat̄: s̄ nulli xp̄iano nō lz̄ recedere ab obediētia pape. di. xij. c. p̄cepti. q̄ nulli xp̄iano lz̄ a sūmo p̄fice appellare. Quarto sic. ab illo appellare nō licz̄: ad quē est ab oib̄ (si opp̄si fuerint) appellādū. qz̄ nō licz̄ eidē in eadē cā appellare ab aliquo ad ipsū: s̄ oī xp̄iano in causis heresis (si opp̄sus fuerit) lz̄ appellare ad papā. ij. q. vi. ca. q̄ quis. ca. oīs. et. c. ad romanā. ḡ nulli xp̄iano lz̄ in cā heresis appellare a papa. Quinto sic. sic impator̄ p̄matū h̄ in t̄p̄alib̄. ita papa in sp̄iritualib̄ p̄matū noscīt̄ obtinere s̄ nulli p̄ aliq̄ cā t̄p̄ali licz̄ appellare ab impatore. s̄m̄ leges ergo nulli lz̄ appellare p cā sp̄iali a papa. et per p̄ns p cā heresis nō ē a papa appellādus.

Sexto sic. ab illo ad quē sūt oēs cāe fidei deferēde nō est p cā fidei appellādū: s̄ oēs cāe fidei sunt ad sūmū p̄fice deferēde. xiiij. q. i. ca. quotiēs. 7 extra de baptisimo 7 ei⁹ effectu. maiores. ij. di. xvij. multis. p cā ergo fidei non est a sūmo pontifice appellādū. Ex quō concluditur q̄ si cōtingeret aliq̄ cōtra papā temere appellare: tali appellatiōi esset minime deferēdū 7 non esset de papa aliquali ter inquirēdū: nec aliq̄ aliter innouādū.

Capitulu. xvij. ponit̄ opiniōnē cōtrariā capitulo p̄cedenti positam sub tribus conclusiōnibus Quarum prima tres habet partes que in hoc capitulo suo ordi ne pertractantur Secūda vero pertractatur capitulo octauo. et sequentibus. tertia caplo. xlv. Discipul̄.

Rō p̄ma

Ratio 2^a

Ratio 3^a

Quarta rō

Quinta rō

Sexta rō

Quinta rō

Cap. XVI

Opinio p̄ma

Opinio 2^a

Prima auctas

Prima opi.

Secūda auctas

Cap. XVII

Stē allegatiōes

i p assertōne p̄dicta vident fortēs. q̄rū s̄rutes magis aduertaz si reci taueris quō m̄det ad illas 7 q̄lter assertio cō traria fulciat. Un̄ p̄mo assertionē suā muni re nitat. Sc̄do narra quō ad rōnes p̄scriptas m̄det. Ad. Assertionē suā meli⁹ itelliges si tibi fuerit p̄ p̄riculas explicata. Di. Hoc peto vt facias. Ad. In assertione suā me dūllit⁹ explicata tres p̄tinent p̄clones quarū prima ē q̄ a papa catholico quīs de heresi pu blice diffamato p̄ cā heresis directe appella re nō licet: nisi forte aliq̄s decept⁹ h̄ret iustaz cām credēdi papā eē hereticū. Sc̄da p̄clō ē. q̄ a papa heretico licz appellare. Tertia cō clusio ē. q̄ si aliq̄s de facto appellaret a papa catholico anq̄ p̄staret appellationē ei⁹ nō eē legitima: esset eiusdē appellationi deferēdum. Di. Istas tres p̄clones cupio p̄ ordinē p̄tra ctari. primā aut cupio explicari: qz p̄les pres p̄tinere videt q̄s nō bñ intelligo: imo etiā q̄re illō aduerbiū directe ponit. Ad. Bene di cis q̄ p̄dicta p̄clō t̄z p̄les pres: qz tres p̄tinet explicite v̄l ip̄licite: q̄rū p̄ma est q̄ nō est de cept⁹ de fidelitate pape (qz videt nō h̄z p̄ba bilē cām credēdi papā eē hereticū) nō d̄z ab eo directe p̄ cā heresis appellare sibi videlicz heresim iponēdo v̄l ip̄m de heresi accusando aut quōl̄z diffamādo. Sc̄da pars ē. q̄ in casu liceret non decepto de fidelitate pape indire cte p̄ ip̄m p̄ cā heresis appellare. puta si sc̄ret papā d̄ heresi m̄daci⁹ diffamatiū nolle se pur gare vel iudicio submittēdo vel alio mō debi to sc̄adali de ip̄o sedare: tūc talis posset p̄ cā heresis papā iudicio puocare nō sibi heresim iponēdo: s̄ allegādo q̄ papa sup crimine here sis m̄daci⁹ diffamat⁹ exortū sc̄adali seda re tenet. Tertia ps ē. q̄ decept⁹ h̄ns iustā cām credēdi papā eē hereticū p̄t licite a papa ca tholico appellare. Di. Noua q̄dē 7 irrōna: bilia (vt mihi videt⁹) infers auri⁹ meis. p̄ ma em ps appet mihi vera: s̄ duas seq̄ntes re puto falsas: 7 tñ p̄ oib⁹ allegatiōes audire de sidero. Ad. Pro p̄ma sic arguit. appellās directe p̄ cā heresis ab aliquo heresim iponit eidē. s̄ nulli nō decepto l̄z heresim iponere pa pe catholico. q̄ 7c. Pro sc̄da pte sic arguit. sal⁹ catholice fidei p̄ferēda ē summo p̄rifici q̄rūcūq̄ sc̄iat catholic⁹. si q̄ papa catholic⁹ su per heresim diffamaret ex q̄ infamia p̄clitas ret fides (si noller se catholicū declarare i fa uorē fidei xp̄iane) licz p̄ papā appellare puo cādo eū ad iudiciū vt cogeret p̄ salute fidei suā innocētiā declarare. 7 ita directe licz p̄ cā

Sc̄da op̄io ha bet tres p̄clōes. Cōclusio prima

Sc̄da conclusio Tertia cōclusio p̄bat infra. c. xvij

Pr̄ia sc̄lo habet tres partes Prima

Secunda

Tertia

Rō p̄ p̄ma pte

Rō p̄ sc̄da pte.

fidei a papa catholico appellare. Pro tertia pte allegat sic. Eui l̄z p̄ cā aliq̄ appellare (si nō est decept⁹) eidē l̄z p̄ eadē cā appellare si absq̄ culpa sua ē decept⁹. sicut iudex decept⁹ p̄ falsos testes vel falso instrumēto eandē p̄t licite p̄ferre sniaz quā liceret sibi p̄ferre si eadem cā eēt p̄ testes legitimos vel v̄a instra p̄ b̄ata. Propter qd̄ ecclia decepta falsaz p̄ferē do sniam non peccat. imo peccaret si decepta sniam q̄ est iusta ex pte rei nō ex pte ferentis nō ferret. Sz q̄ sc̄it papā esse hereticū p̄t cō tra eū licite appellare. Ergo deceptus h̄ns iustā cām credēdi aliq̄ eē hereticū (quīs non sit) p̄t p̄tra eū p̄ cā heresis licite appellare. Ad p̄bādū aut q̄ aliq̄s p̄t h̄re iustā cām cre dēdi aliq̄ eē hereticū quīs in rei s̄tate nō sit heretic⁹ q̄re argumenta. libro p̄mo de opti mo genere addiscendi.

Capit. xvij. i quo ponit q̄ a papa heretico liceat ap pellare. vbi nota. appellationis multiplicē significatio nem et acceptiōne et quid sit appellatio. Discipul⁹

On requiro pro

n nūc plures allegatiōes p̄ trib⁹ alle gatiōib⁹ supradict⁹. qz de aliq̄b⁹ carū postea occasione loquēdi h̄bo. s̄o ad secūdas p̄clusionē p̄ncipalē re cōuerte. 7 ad p̄bādū q̄ licz a papa heretico appellare allegare conu ris. Ad. Anteq̄ aduertant allegatiōes q̄ a papa heretico liceat appellare. expedit tibi (forte vt meli⁹ eas intelligas) modū ponēdi explicite ap̄rt. Di. Hoc volo. Ad. Ponē tes licere a papa heretico appellare nollēt ad strictissimā significatiōne appellatiōis artari. Di. Ergo appellatio h̄z plures significatiō nes. Ad. Quō nomē appellatiōis h̄eat p̄les significatiōes alexāder terti⁹. ex de appel. ca. cū sit romana apte insinuat. dicēs sacri cano nes: etiā eē iudiciū passim appellare p̄mittit nō solū h̄mōi appellatiōes: s̄ puocatiōes ad cās. vbi d̄c̄ glo. loq̄t de appellatiōib⁹ q̄ fiūt eē iudiciū ab aduersario ne aliq̄d fiat i iudiciū appellat⁹ sup eo: p̄ quo appellat. Et tales ap pellatiōes q̄si puocatiōes sūt ad cām 7 talib⁹ appellatiōib⁹ ē deferēdū. r̄ij. bone. 7 tales ap pellatiōes faciūt clerici frequēter int se 7 i ele ctiōib⁹ p̄ alijs negocijs ecclie supra de elect⁹ 7 p̄sideratiōib⁹ bone auditiōis. 7 infra de bis q̄ fi. a maio. par. capituli. c. i. Ex q̄b⁹ colligit q̄ appellatio plures h̄z significatiōes. Aliq̄ eni appellatio est q̄ p̄tinet q̄relaz iniq̄ snie 7 sit a iudice. Aliq̄ aut ē appellatio q̄ p̄tinet q̄relam aliq̄ snie q̄ q̄nc̄ nō est a iudice. s̄ ē etiā puoca tio q̄dā ad cām ne aliq̄d fiat illicite. Di. Ap plica ista ad p̄positū. Ad. Dicūt assertores

Ratio p̄

Cap. xvij

Duplicatio

ſdicti q̄ largiffime vti volūt noie appellatio nis ne videant ꝓcedere q̄ appellās ab hereti co papa coīpo q̄ appellat habeat papā hereti cū p̄ iudice. qz coīpo q̄ aliq̄s appellat bz ip̄z p̄ no iudice: qz tamen ad eā m̄ puocare intē dit ne in p̄iudiciū appellātis ⁊ oim catholico rum papali vtrā officio. Di. Voc vltimo di ctū videt̄ ꝓia icludere. nā si lz appellare a pa pa heretico: maxie liceret appellare ab ip̄o ſi (aliquo licite corā ip̄o ꝓcedere) ſup q̄ſtione fidei ꝓ fide diffinitiuaz ꝓferret ſniam. puta ſi aliq̄s accusans alium q̄ tēneret xpm̄ nō fuiſſe natū de ꝓgic: ſi papa daret ſniam diffinitiuaz ꝓ eo q̄ xps nō fuit nat⁹ de ꝓgic: liceret actori a pape ſnia appellare. talis at̄ appellatio eēt appellatio ꝓꝓꝓſime dicta. qz eſſet ꝓuocatio iniq̄ ſnie q̄relā ꝓtinens. ꝓiſti nō tm̄ debēt loq̄ de appellatiōe largiffime ſumpta: ſ etiā de ap pellatiōe ſtrictiffime ſumpta. **Al.** Iſta ob iectio vt dicūt eſt tā friuola q̄ r̄ſiōe nō eger. nā q̄uis dicāt ſe nolle loq̄ de appellatiōe lar giſſime ſumpta nō ꝓꝓ hoc dicūt ſe nūq̄ velle loq̄ de appellatiōe ſtrictē ſumpta. ꝓoro ex ob iectiōe ꝓdicta dat̄ mihi occasio explicādi mo dū ꝓnēdi corꝝ. Di. **Explica.** **Al.** Duo di cūt. **Primū** eſt q̄ a papa heretico in caſu licet appellatiōe ſtrictē ſumptā emittere. illā ap pellatiōe videt̄ q̄ e ꝓuocatio iniq̄ ſnie q̄relā ꝓtinēs. puta ſi aliq̄bus litigātib⁹ corā ip̄o ſup q̄ſtione fidei ꝓ altero iſtoꝝ accuſatoꝝ vel ac cuſato diffinitiuā ꝓ fide ꝓferret ſniam. **Secū dū** eſt. q̄ ſi papa fiat heretic⁹ ex cā q̄cūq̄ etiāz q̄ nō litigat coram ip̄o ꝓt appellare ꝓ ip̄m. ⁊ iſta appellatio e ꝓuocatio. ⁊ non erit ꝓꝓꝓ di cta appellatio. Di. **Probabilitatē** videtur hie q̄ ſi papa in p̄iudiciū litigātis corā ip̄o ſu ꝓer q̄ſtione fidei iniquā ꝓ fide catholica diffi nituā ꝓferret ſniam: liceret eidē a tali iniqua ſnia appellare. ſ alij appellare non liceret: qz ſua nō intereſt ꝓ eū cū nō ſit ꝓbata ſnia. **ꝓtē** q̄uis nūc (de crimie cōmiſſo extra iudiciuz) ꝓſſit aliq̄s accuſari: nō eſt ꝓ eū tm̄ appellādū **Quis** q̄ papa extra iudiciuz fact⁹ heretic⁹ de hereti valeat accuſari: nō tm̄ eſt appellādū ab ip̄o. ſic neq̄ e appellādū a quolibet crimioſo lz q̄libet crimioſus valeret accuſari. **Al.** **Ad ꝓmā** iſtaz obiectiōnū r̄ndet̄ q̄ q̄ſtio fidei eſt q̄ſtio cōis: ⁊ ad oēs ꝓriet̄ x̄ianos. di. xvi. c. vii. vbi nicola⁹ papa ait. vbi nanq̄ legiſtis ipatoꝝ añceſſoꝝ n̄ros ſynodalib⁹ ꝓuētib⁹ interfuſſe niſi forſitan de q̄buſdā vbi de fide tractatū eſt q̄ v̄is eſt: q̄ oim cōis: q̄ nō ſolū ad clericos: veruētā ad laicos ⁊ ad oēs oim ꝓri nct̄ x̄ianos. iō nō ſolū licitū: ſ etiā cuiuſlibet catholici intereſt ꝓ iniquā ſniam pape cōtra.

fide ꝓlatā appellare. qz talis ſnia cuiuſbz chꝝ ſiano p̄iudiciū noſcit̄ ḡnare. **Ad ſecūdā** r̄ndet̄ q̄ nūq̄ ad vnū ſinē ſit accuſatio criminofi ⁊ appellatio ab aliquo crimioſo. accuſat̄ cū crimioſus vt de cōmiſſo crimine ꝓuñat̄. ſ ap pellat̄ ab aliquo ne aliq̄d in futurum in p̄iudi ciū appellātis attēptet. ⁊ ideo ſi papa hereti cus oim ceſſaret a papali officio renūciando papatu: ꝓſſet de hereti accuſari: ſ nō eēt ne ceſſe appellare ab ip̄o. ſ ſi papa heretic⁹ a pa pali nō ceſſaret officio cū h̄ r̄cūdat in p̄iudi ciū cuiuſlibet x̄iani q̄libet x̄pian⁹ ab ip̄o vel ꝓtra ip̄ſū ꝓoterit appellare: ip̄ſū ad eā m̄: ⁊ iudiciū ꝓuocādo. Di. **Ad qd̄** diſtinguit̄ inter appellatiōe q̄ ſit ꝓſt diffinitiuā ſniam: ⁊ ap pellatiōe q̄ ſit extra iudiciū. **Al.** **Ideo** di ſtinguit̄: qz in appellatiōe q̄ ſit ꝓſt diffiniti uā ſniam nō oportet in ſpāli allegare cām: ſed ſufficit dicere ſniaz eē iniquā. vñ ſi duo litiga rent corā papa ſup aliq̄ certa q̄one fidei: (pu ta ſi vn⁹ accuſaret aliū q̄ eſſet heretic⁹: qz ꝓri naciter aſſeruiſſet vſurā nō eſſe ꝓctm̄. vt x̄pm̄ nō ꝓringēter ſ neceſſitate abſoluta fuiſſe ꝓaſ ſum ⁊ crucifixū. aut ap̄loſ nūq̄ ꝓſt miſſionez ſp̄s ſcti ꝓ vnā diē integrā duruiſſe vitā cōem cū alijs. aut legē x̄pianā nō eē verā vel ſanctā vt x̄pm̄ falſum ꝓꝓbetā fuiſſe) ⁊ papa diffini tiuā daret ſniam ꝓ eo: q̄ nō eēt heretic⁹: qz aſ ſtio ſua eēt catholica: liceret a papa actori ap pellare. allegādo ſolūmō q̄ ſnia ſua cētāniq̄ ⁊ ꝓtra fide catholica. nec oportet ſpāliter ex ꝓlicare in quo ſua ſnia fidei obuiaret. **Si** au tē extra iudiciū aut añ ſniam diffinitiuā volu erit q̄s appellare: oportet q̄ cām talē in ſpāli alleget: q̄ ſi eēt ꝓbata deberet legitima repu tari. nō cū ſufficit in tali appellatiōe dicere ad h̄ vt legitima reputet̄: q̄ papa eſt heretic⁹ ſ oportz exp̄mere in quo eſt heretic⁹: puta q̄ e heretic⁹: qz ꝓtinaciter docet aut tenet fidem x̄pianā nō eē veram: aut x̄pm̄ nō deſcēdiſſe de dauid: aut in x̄po non fuiſſe duas ſubſtantias aut aliq̄d h̄mōi qd̄ fidei obuiat orthodoxe.

ſi ſiſto ad ſecū dam iſtantiāz

ſiſto Quō fiat appel latio ꝓꝓꝓe dicta

Quō fiat appel latio cōiter dicta

Capitulū. tit. in quo ꝓbat̄ q̄ a papa heretico in aliq̄ caſu liceat appellare. xiiij. rōnib⁹. et nota q̄ ꝓꝓter illumi terminū licet mouent̄ plures difficultates infra caplo .xiiij. et ſequentibus vſq̄ ad .xxvij. **Diſcipulus.**

Adū ꝓnēdi illo

Cap. XIX.

m r̄ū aliq̄liter incipio aduertere: tm̄ vt eū magis intelligam. ꝓmo ꝓbare co neris q̄ a papa heretico in aliquo caſu liceat appellare. ⁊ ꝓſtea de eadē materia plura in terrogabo. **Al.** **Q** manifesta (ſed aliqui de eis dubitauerūt) ſūt ꝓmo ꝓbāda vt ꝓ ip̄ſa ad ignotoꝝ ꝓueniat̄ noticiā. iō ꝓmo (ſuppoſi

Duplex modus dicendi primus

Secūdo modus.

ſiſto ꝓmā ꝓ modis dicendi.

ſiſto ſecūda.

ſiſto ad ꝓꝓꝓ mam iſtantiāz

ro casu apertissimo Jostedit q̄ a papa heretico liceat appellare. Di. Pone casuz tuū possibīle. Ad. Pōnit q̄ aliq̄s accuset aliū corā papa q̄ ē heretic⁹ eo q̄ tenet⁹ et asserit fidē xp̄iā nā falsaz ⁊ legē saracenoꝝ esse tenedā ⁊ xp̄m falsū fuisse p̄betā ⁊ dānandū. quo accusato ⁊ lite prestata papa pferret sniaz diffinitivā q̄ accusat⁹ nō est heretic⁹ q̄ oīa p̄dicta q̄ dicit ⁊ asserit p̄tinet⁹ dicit. Di. Quis iste casus nūq̄ cōtigerit ⁊ nūq̄ forte eueniet: tñ durum mibi videt⁹ asserere q̄ sit impossibilis. naz ap̄ paret q̄ neq̄ ex scriptura dīna: nec ex doctrīna ecclīe pōt ondi apte q̄ null⁹ papa futurus erit antixp̄s: q̄ etiā de tribu dan (de q̄ nōnūli antixp̄m estīmār nasciturū) mlti forte chri stiani mediātib⁹ parētib⁹ diuersis ad fidē tra xerūt iā dudū originē de qb⁹ posset p̄creari an tixp̄s. Et adhuc posset forte de illa tribu ali q̄s fidē xp̄iā nā suscipere de quo possit nasci fili⁹ q̄ p̄mo valeret eligi in sumū pōtificē. ⁊ postea posset se parēter ondere antixp̄m. ⁊ ita nescit⁹ an aliq̄s xp̄ianus futurus papa de tribu dan tractur⁹ originem erit antixp̄s. p̄stat autē q̄ an tixp̄s manifeste docebit q̄ lex xp̄ianoz ē fal sa: ⁊ q̄ xp̄s fuit falsus p̄pha. casus autē p̄dict⁹ nō videt⁹ impossibilis. q̄ nescit⁹ q̄ null⁹ papa futur⁹ sectā saracenoꝝ accipiet. posset em̄ ac cidere q̄ papa qui fuisset p̄mo catholic⁹ inci peret reputare sectā saracenoꝝ eē meliōrē le gē xp̄ianoz q̄ tātā posset cōtrahere p̄mo ami ciciā occultā cū saracenis q̄ eoz potentia ad se vocata auderet parēter asserere legē xp̄iā nā eē falsaz: ⁊ iniquā ⁊ ad legē saracenoꝝ su mendā cogere xp̄ianos. Lū autē p̄ster xp̄ianos clericos ⁊ religiosos ad sectā saracenoꝝ fuis se cōuersos non videt⁹ q̄n etiā posset papa ad tātā infamā deuenire. Lū em̄ papa nō sit cō firmat⁹ in fide sicut nec ceteri. ideo q̄tūm ad possibilitatē conuertēdi se ad saracenoꝝ de ipso ⁊ de alijs idē videt⁹ eē tenedū. Posito ergo casu p̄dicto p̄ asseritiōe p̄fata saragas alle gare. Ad. Quia papa p̄dicto mō heretico li ceat appellare: mult⁹ modis ondit⁹. Primo sic a papa a iure deposito ē licituz p̄ cā fidei ap pellare: s̄ pp̄ia diffinitioe p̄nūciās fidē chri stianā eē falsam: ⁊ legē saracenoꝝ esse tenen dā est de iure deposit⁹. ergo a tali lz appellare Di. De isto mō an scz papa hereticus sit ip̄o iure deposit⁹ post inquirā. iō aliam rōnē indu cas. Ad. Secūda rō talis est. ab oī iudice vl p̄ iudice se gerere q̄ iudicē hz supiorē lz cō tra iniquā sniam ipsi⁹ appellare. s̄ p̄ apa diffi nitivē p̄nūciās legē xp̄ianoz eē falsam hz iu dicē supiorē. ergo a tali papa licet appellare. Ad. Maior ondit⁹ aucte iulij pape q̄ pōnit. ij. q. vi

ca placuit. q̄ ait. placuit vt a q̄buscūq̄ iudici bus ecclesiasticis: ad alios iudices ecclesiasti cos vbi maior est auctas (si puocati fuerit) audiētia nō neget. Ex q̄b⁹ vbi colligit⁹ q̄ a minori aucte ad maiore appellare lz minor p bat. tū q̄ oīs heretic⁹ hz iudicē supiorē: cū sit minor oī catholico. xxiij. q. i. si aut. Lū q̄ vls ecclīa est maior papa sic orbis est maior vbe. di. xxiij. c. legim⁹. tū q̄ cōciliz ḡniale est supra papā vt notat⁹ in glo. di. xix. anastasius. Ter tio sic. ab illo lz p̄ cā fidei appellare q̄ nec iu dex: nec testis: nec accusator: in cā fidei vltia esse pōt. hoc p̄ q̄ ab illo q̄ se gerit. p̄ iudicē: ⁊ tñ iudex eē nō pōt licz appellare: s̄ papa p̄nū nūciās legē eē falsaz nō pōt esse iudex: nec tes tis: nec accusator. q̄ est heretic⁹. heretici autē iudices eē nō possūt. cuz nihil hnt p̄tatis: aut iuris. xxiij. q. i. c. dicim⁹. nec p̄nt esse testes. eē de hereti. c. i. nec p̄nt esse accusatores. ij. q. viij. ca. alieni. ⁊. c. pagani. ⁊. c. nō pōt. ergo a papa p̄nūciāte legē xp̄iā nā eē falsaz appellare lz. Quarto sic. ab oī apostorata q̄ se p̄ iudicē in cā fidei gerit lz appellare saltez si alit cā fidei viciata subleuari nō pōt. s̄ papa diffinitivē p̄ nūciās fidē xp̄iā nā eē falsaz est manifest⁹ apo stata a fide xp̄iana. q̄ si gerit se p̄ iudicē in cā fidei lz appellare ab ipso. Quinto sic. oīs cā viciata est p̄ appellatiōis remediū subleuan da. teste fabiano papa q̄ vt habet. ij. q. vi. ca. ait. licet appellare ⁊ viciatā cām appellatiō nis remediū subleuare. ⁊ ca. licet. ait. lz in cri minalib⁹ causis appellare: nec vox appellādi denegēt ei quē in supplicio destinauerit snia s̄ papa diffinitivē p̄nūciāte p̄ reo legē xp̄iā nā eē falsaz) cā fidei est apertissime viciata. q̄ li cet actorū in tali inq̄ snia lata p̄tra fidē carbo licam appellare. Di. Per istā rōnē liceret a papa p̄ q̄cūq̄ snia i alijs cāis q̄ i cā fidei appel lare si oīs cā viciata p̄ appellatiōis remediū poterit subleuari. Ad. Rūdet q̄ oīs cā vi ciata p̄ appellatiōis remediū poterit subleuā rī q̄n ferēs iniquā sniam hz iudicē supiorē. ergo ⁊. Di. Video q̄ hec rō fundat⁹ in alijs rōnibus vñ alias rōnes adducas. Ad. Se cūta rō talis ē. ab eo ē licitū p̄ cā heresis appel lare q̄ pōt de heresi accusari: s̄ papa pōt de he resi accusari. q̄ licz a papa p̄ heresi appellare. Di. Ista rō eqliter p̄bat q̄ a papa lz p̄ oī he resi appellare ⁊ nō solū in casu p̄dicto. Ad. Dēs rōnes allegare ⁊ allegāde fm rei verit atē p̄cludūt q̄ a papa heretico licz appellare qualicūq̄ heresi fuerit maculat⁹. vñ ille casus nō est posit⁹ nisi vt rōnes potētiores ⁊ p̄babi liozes videant⁹. Di. Alias rōnes adducas. Ad. Septima rō talis ē ab illo lz appellare

Conclusio
Ratio p̄ma p̄
cōclusionē

Ratio 2^a

Ratio 1^a

Quarta

Quinta

Septima

Ratio

Secunda

Septima

a cuius obediētia licet recedere: s̄ ab obediētia
ria ⁊ a cōione pape bereticū pnūciātis legem
xpianā esse falsā licz recedere exēplo illoꝝ
romanoꝝ q̄ p̄ minoꝝ excessu q̄ p̄ fautoria ber
reticoꝝ dānatoꝝ a cōione ⁊ ab obediētia ana
stasi etiā laudabiliter sese abegerūt. vt habe
tur di. xix. anastasi. ergo a papa pnūciāte dif
finitive legē xpianā esse falsā licz appellare.

Octavo sic. ab illa snia lz appellare quā licz
publice impugnare (qz ap pellare videt esse
qdā mod⁹ p̄pali impugndi in quaz snie) s̄
sniam pape pnūciātis fidē xpianā eē falsā
⁊ xp̄m fuisse falsum p̄pberā lz illi p̄tra quē la
ta est snia. sicut ⁊ oib⁹ xpianis publice impu
gnare. sicut em oib⁹ licet publice cōfiteri xp̄m
ipso dicēte. Mat. x. ois ergo q̄ cōfitebit me
corā oib⁹ hoib⁹: cōfitebor et ego eū corā patre
meo: q̄ in celis est: sic licz oēs blasphemus xp̄i
impugnare: papa autē pnūciās legem xp̄i esse
falsā ⁊ xp̄m falsū fuisse p̄pberā est blasphem
us xp̄i. ⁊ licz cuilibet ipsū impugnare. ⁊ per
p̄ns lz ab ipso appellare. Nono sic ab illo ap
pellare lz si in cā fidei se p̄ iudice gesserit q̄ in
cā fidei iudex eē nō d̄z: s̄ papa diffinitive pnū
cians xp̄m falsū fuisse p̄pberā nullā d̄z exer
cere potētā in xpianos. Ergo ab eo lz appel
lare. Aliaior videt certa. minoꝝ p̄batur. Quia
null⁹ blasphem⁹ xp̄i d̄z exercere potestates in
xpianos teste Inno. tertio q̄ in p̄cilio ḡnali vt
habet ex de iudeis cū sit ait. cum sit nimis ab
surdū vt blasphem⁹ xp̄i in xpianos vim pote
statis exerceat ⁊ c. s̄ pape diffinitive pnūciās
xp̄m fuisse falsū p̄pberā ē blasphemus xp̄i. ⁊
in xpianos vim p̄tatis exercere nō debz. Di.

Alia rō nō videt p̄cludere qz Inno. tertio lo
quit de iudeis. papa autē licz pnūciaret xp̄m
falsū fuisse p̄pberā nō esset p̄pter h̄ iude⁹. ⁊
per dictū ca. nō p̄t p̄bati. qz nō possit in xp̄ia
nos vim p̄tatis exercere q̄dm ab ecclia tole
rat. Al. Dec tua r̄sio p̄ hoc excludit qz lz
Inno. loq̄t in illo caplo de iudeis statuens qz
eis officia publica nullaten⁹ cōmittant. Sta
tuti tñ sui rōnē assignans asserit manifeste qz
null⁹ blasphem⁹ dei: seu xp̄i d̄z in xpianos vim
p̄tatis exercere. ⁊ qz ideo iudeis nō sūt officia
publica cōmittēda. vbi autē est eadē rō d̄z esse
idē ius. cum ḡ papa diffinitive pnūciās xp̄m
fuisse falsū p̄pberā sit manifeste blasphem⁹
xp̄i: sequit̄ euidenter qz sic iudei p̄pter hoc: qz
sunt blasphem⁹ xp̄i nō debēt in xpianos vim
p̄tatis exercere. ita papa diffinitive xp̄m pnū
ciās falsū p̄pberā fuisse p̄pter hoc qz ē blas
phemus xp̄i nō debet in xpianos vim potesta
tis exercere. Decimo sic. ab illo in cā heresis
licite appellat si se gerit pro iudice ⁊ iniquaz

p̄ fert sniam p̄tra fidē: ad quē in cā fidei nō lz
puocare. qz ad illū se gerentē p̄ iudice licite p
uocat qz ab aliquo appellare nō lz. s̄ ad papā
diffinitive pnūciante legē xp̄i esse falsā ⁊ le
gem sarracenoꝝ esse tenēda neq̄ licite puo
catur cū sint alteri⁹ fidei q̄ catholici. ad iudi
ciū aut hois alteri⁹ fidei catholici puocare
nō licet. testate p̄ filio cartbaginen. vt habet
ij. q. vi. ca. catholic⁹. catholicus q̄ cām suā siue
iustā siue iniustā ad iudiciū alteri⁹ iudicis pu
uocat excoicet: ergo ad papā pnūciāte diffini
tue legē sarracenoꝝ esse tenēda puocare nō
licet. ⁊ per p̄ns licz appellare ab ipso. Unde
cimo sic. ab excoicato p̄ iudice se gerēte lz ap
pellare: s̄ papa pnūciās diffinitive fidē xp̄ia
nā esse falsā est excoicat⁹. sicut ⁊ ille q̄ incidit
in heresim iam dānatā. teste glo. xxiiij. q. i. c. q̄
ait. hic est casus in quo papa incidit in cano
nē late snie. ergo ab ipso appellare licz. Duo
decimo sic. p̄tra illā sniam appellare licz que
nec est tenēda nec est fuāda: nec timēda: qz il
la snia a q̄ nō licet appellare ē timēda: s̄ snia
diffinitiva q̄ papa pnūciat legē xpianā eē fal
sam: nec est fuāda: nec est timēda: nec tenēda
qz snia contra legē diuinā plara nō est timen
da. sicut nec aliqd̄ pactū cōtra leges dei est te
nēdū. ergo a tali snia appellare lz. Tredecim
mo sic. ab illo est licitū appellare qui p̄t li
cite recusari: s̄ pnūciās legē xpianoz esse fal
sam in oī cā fidei p̄t licite recusari. talis autē
papa xpianoz oīuz ⁊ totius legis xpiane eēt
inimicus manifest⁹. ergo a tali licet in causa
fidei appellare.

Caplm. xx. adducit instātiā cōtra cōclusionē et casū
posituz caplo p̄cedenti ad quā dat duplex r̄sio p̄ma
ponit in hoc caplo. sc̄da vero habet infra caplo. xxviii.
vbi etiā nota inter r̄sionē qz q̄nqz in casu licet in cau
sa fidei ad infidelem appellare. Discipulus.

Fides q̄ hic argu

v metis abundas p̄ assertiōe p̄dicta
ideo non multiplices ampli⁹ argu
mēta: s̄ quō ad quādā instātiā quā faciā con
tra p̄dicta s̄m assertiōe p̄scriptā debeat r̄
deri indicare digneris. Quidē nāqz qz oīa ar
gumēta nihil p̄cludūt. qz papa pnūciās diffi
nitue legē xpianā esse falsā est inf̄ infideles
indubie nūerādus. ab infideli aut fideles ap
pellare nō debēt. Nusq̄ em legit qz sc̄ti marty
res cū cogent⁹ negare fidē ab infidelib⁹ iu
dicibus appellassent: nec etiā apli p̄tra p̄nci
pes sacerdotū. cū p̄tulissent cōtra fidē sniam
appellauerūt. ergo a papa pnūciāte diffiniti
ue legē xpianā eē falsā: nō debēt catholici ap
pellare. Al. Ad istā instātiā p̄t dari du
plex r̄sio. p̄ma ē qz nō est necessariū absolute

Octava rō

Nonā rō

Decima

Undecima

Decima rō

Undecima rō

Duodecima rō

Tredecima rō

Cap. XX

Instātia p̄tra oīa argumēta sūt

R̄sio p̄ma

appellare a papa iniquā cōtra fidē pferente
 suaz, ppter qd multi fideles s̄ infideles 7 be
 reticos mime iueniūt appellasse. S̄z sufficit
 in mults casib⁹ suam pape vel alteri⁹ s̄ fidem
 simplicit̄ ipugnare: detestari 7 horrere. Quēz
 admodū sc̄i p̄ces absq; appellatiōe heretico
 rū assertiōes iniqs per sacras l̄ras ipugnarūt
 Verit̄m aliqñ expedit appellare exēplo beati
 pauli q̄ ad cesarē appellauit. Di. Nō videt̄
 q̄ br̄us paul⁹ appellauit p̄ cā fidei: s̄ p̄ alijs
 criminib⁹ q̄ sibi iponebāt mēdaciter a iudeis
 ergo p̄ crēpla b̄ri pauli p̄bati nō pōt q̄ expe
 diat p̄ causa fidei a papa heretico appellare.
 Ad. Nōnullis apparet q̄ br̄us paul⁹ p̄ cā fi
 dei appellauit. qd̄ ex serie actū ap̄loz videt̄
 posse p̄bati. nā. xxiij. c. act. ap̄loz sic legit̄ scri
 psisse tribun⁹ claudi⁹ p̄sidi felici de paulo: vis
 rū hūc cōp̄hensuz a iudeis 7 incipiētē interfi
 ci ab eis supueniens cū exercitu eripui. cogni
 to q; roman⁹ est. volēs q; scire cām quā obijcie
 bant illi: deduxi eū in p̄siliū eoz. quē iueni aca
 cusari de qōmb⁹ legis eoz: nihil vero dignuz
 morte: aut vinculis hntē crimē. Ex q̄b⁹ verbis
 colligit̄ q̄ sup cā fidei inter iudeos 7 paulū q̄
 stio s̄rebat. p̄ ista aut cā paul⁹ postea appel
 lauit. ergo sup cā fidei appellauit ad cesarem.
 Rursus. xxiij. c. habet̄ exp̄sse q̄ paul⁹ de cā fi
 dei accusabat a iudeis. vii 7 orator eoz accus
 sans paulū dicit. iuenim⁹ hūc hoiez p̄siferuz
 7 cōcitantē seditionē oib⁹ iudeis in vniuerso
 orbe 7 actorē seditiōis secte nazareoz: q̄ etiāz
 tēplū violare conat⁹ est. Ex q̄b⁹ v̄bis apparet
 q̄ paul⁹ accusabat de fide. Et q̄ pro illa cā ap
 pellauit. patz. xxv. c. sic legat̄. paulo autē oib⁹
 reddēte rōnē: qm̄ neq; in legē iudeoz: neq; in
 tēplū: neq; in cesarē q̄c̄q; peccavi. fest⁹ aut vo
 lens p̄stare iudeis grām r̄ndēs paulo dīc. vis
 hierosolymam ascēdere: 7 ibi de his iudicari
 apud me. dixit aut paul⁹. ad tribunal cesaris
 sto: vbi me oportz iudicari: iudeis nō nocui sic
 tu meli⁹ nosti. si em̄ nocui: aut dignū morte ali
 qd̄ feci: nō recuso mori: si nō nihil est horuz de
 q̄b⁹ hi accusant me nemo pōt illis me donare.
 cesarē appello. 7 post festus loquēs de iudeis
 accusantib⁹ paulū. ait. Cum ergo huc cōuenis
 sent sine vlla dilatiōe sequēti die sedēs p̄ tri
 bunali iussit adduci virū de quo cis stetit sent
 accusatores nullaz cām deferebāt: de q̄b⁹ ego
 suspicabar malū. qōnes nō q̄sdā de sua super
 stitiōe habebāt aduersus eū 7 de quodaz iesu
 defūcto quē affirmabat paul⁹ viuere. hesitās
 aut ego de b̄mōi qōne dicebā si veller ire biez
 rosolymā 7 ibi iudicari de istis. paulo aut ap
 pellate vt finiret̄ augusti cognitiō: iussi sua
 rī eū: donec mittā eū ad cesarē. Ex q̄bus v̄bis

colligūt duo. p̄mū q̄ p̄ illa qōne: quē s̄rebat
 inter iudeos 7 paulū: paul⁹ cesarē appellauit.
 Secundū est q̄ sup fide xp̄i inter ip̄os q̄stio
 vertebat. Ex quib⁹ sequit̄ q̄ p̄ cā fidei paulus
 cesarem appellauit.

Capitū. xxi. dat̄ instātiāz ex dictis in ca. xx. vbi pōt
 ihericq; ad papam hereticuz possit appellari ac p̄ con
 sequens ab eo nemi licet appellare qd̄ videtur contra
 rium dictis capitulo. xvij. huius. Discipulus.

Tuporez mihi p̄

dicta ingerūt vebemētē. q; p̄ne i
 credibile mihi videt̄ q; p̄ cā fidei i
 quocūq; casu ad hoiez s̄re secte liceat appella
 rare. et t̄r apparēter ondīt: q; paul⁹ p̄ cā fidei
 cesarez q̄ erat secte s̄re appellauit. Ex quo
 seq̄ videt̄ q; nō est incōueniēs ad papā hereti
 cū appellare. 7 p̄ s̄ns ab eo appellare nō licet.
 q; p̄ eadā cā nō est ab eodē ad eūde appellā
 dū. 7 ita p̄dicte assertiōi que dicit̄ q; h̄ a papa
 heretico appellare s̄riari v̄t. Un̄ quō ad istā
 s̄rietatē r̄ndere p̄tingat enarra. Ad. Pro
 dissoluēda p̄rietate p̄fata: dicit̄ qdā ee no
 tandū q; dupliciter cōtingit ad aliqūē p̄ aliq
 cā fidei appellare. Uno qdē mō vt ad eū q̄ h̄z
 qōnes motas de fide iuxta sanā doctrinam ex
 officio terminare. 7 isto mō ad nullū hoiez alte
 rius secte siue fuerit pagan⁹: siue heretic⁹ ē. p̄
 causa fidei appellādū. q; ad solos s̄mos pōri
 fices catholicos 7 fideles: ac ḡnāle cōciliū ca
 tholicoz spectat qōnes fidei terminare. sicut i
 sacris canomb⁹ patēter apparet. Aliiter p̄tin
 git aliqūē ad aliū p̄ cā fidei appellare: nō qdē
 sicut ad illū q̄ h̄z causas fidei terminare: s̄ tāq;
 ad illum: q̄ ex officio: vel electiōe appellāti:
 aut alio quouis mō pōt coḡscere: an appellās
 debeat p̄ cā b̄mōi ab emulis accusari vel in
 iudicio aliquo appellat⁹ p̄ueniri. Sic dicunt
 q; si aliq; sup aliquo dubio fidei qd̄ nō ē cer
 tū esse heresis: nec ē heresis dānata explicite
 licet sit heresis dānata implicite) accusaret̄
 corā ep̄o: talis p̄ qōne b̄mōi possit ad metro
 politanū appellare. Nō qdē tanq; ad illū qui
 h̄z tale dubiū diffinire: s̄ tanq; ad illū ad quez
 spectat scire 7 iudicare: q; talis q̄stio nō p̄ epi
 scopū: nec p̄ metropolitanū d̄z determinari. s̄
 q; est s̄mo pōtifici: vel generali cōcilio refer
 uāda. Per p̄dicta supradicta s̄rietaz dissol
 uit q; p̄ cā fidei i nullo casu est ad hoiez secte
 s̄riarie appellādū tāq; ad illū q̄ qōne fidei ha
 beat diffinire. nec isto mō paul⁹ cesarē appel
 lauit. sciebat. n. q; cesar fide pauli falsissimā re
 putabat. Aliquādo t̄r licuit p̄ causa fidei ad
 homines secte alterius appellare tanq; ad il
 lum qui ex officio vel electione appellantis

Obiectio cōtra
 exēplū datum

R̄sio

Cap. XII

Obiectio q̄
 tur seq̄ et p̄

R̄sio

Ad forma
 gument

qs ordinari iudex in ca fidei hns ex officio po... testatez qstiones fidei terminadi. 7 ad tale iu... dice licet p ca fidei appellare. f talis iudex i... ca fidei no pot ee alteri secte. Alio mo pot ee... ali iudex qsi arbiter elect. 7 hoc cotingit du... pliciter. qz duplr ptingit comittere in aliqne... sup ca fidei: vel scz pmittedo q illud tenebit... qd ipe fm psciaz sua reputauit firmis ee tene... du: vl q illud tenebit qd ipe iudicauit psonu... esse fidei xpiane. pmo mo liceret copromitte... re in aliqne infideli si nulla huana constitutio... obuiaret. Secdo mo licuit compromittere ali... qn in aliqne infidelez. sic arbanasi 7 heretici... sui emulic in quedam paganu indulsre 7 lratu p... miserut pmittedo scz q illud teneret qd ipse... iudicaret ee cõsonu fidei xpiane. q audif alle... gationib vtriusqz ptis p arbanasio tulit sen... tentiaz diffiniedo videlz q assertio arbanasij... erat cõsona 7 necessario seqbat ex libris xpia... noz qd ta arbanasi q sui aduersarij receperit... quis ipe iudex ipos nullo mo suscipet. Dis... Uidef q arbanasi copromittedo in paganu... peccauit mortali se videlz obligado ad here... sim sustineda si ipe pagan dedisset sniam q... assertio hereticoz erat consona fidei xpiane.

Obiectio pma.

Responsio

Obiectio scda

Responsio

Dubiu primum

Responsio

aut arbanasij no erat illicitu. Di. Que utili... tas fuit q arbanasi copromisit in paganum. Ad. Rndef q mltiplex fuit utilitas. qz ca... tholici post sniaz pagani p arbanasio fide po... terat liberi pdicare: 7 heretici multoz amise... runt fauore. vn aut hoc accidit gesta illoz repo... ru te poterit edocere. Di. Uidef q arbanas... ius copromittedo se in paganu: fide catholi... ca magno piculo exponebat: qd tn debuit cui... tare. Ad. Rndef q arbanasi piculo pba... bilit se mime exponebat. sciebat em paganu il... lu viru ee magne fidelitatis 7 pstatie: ac eximie... intelligetie ptra ordinem assertionu. qru vna se... quit ex alia: 7 etia repugnaria assertionu. qru... vna alteri aduersabat: aciebat advertere. 7 io... arbanasi scies pdictu paganu nrtutib politi... cis 7 ronalis scia illustratu: ipsius iudicio mo... do pdicto absq piculo pbabili se comisit. licz... no absq oi piculo qlitercuqz possibili. piculus... aut qlitercuqz possibile: null vitare tenef. qa... p hoc a bonis impediret pmaximis. esset eniz... utilis illi de quo dicit sapi. Eccles. i. q obseruat... ventum non seminat: 7 qui considerat nubes... nunq metet. 7c.

Dubiu 2m

Responsio

Dubiu 3m

Responsio

Caplm. xxij. vbi querit quare pot dicat in positioe... eozu q ponit q a papa ca heresis iterecte liceat seu ex... pediat appellare cui assignant tres rones. Discipu.

De principale re

Cap. xxij

spõsione qua dedisti ad istatiam mea... q no e appelladu a papa pnuciare... diffinitive lege xpiana ee fallam: nolo redire... nec ea magi discutere. Cupio g audire qre as... fertores pdicti asserunt expedire: q a tali snia... pape heretici appellet. Ad. Vni dicti inf... alias rones tres assignat. pma est. vt p sniam... iniqua in ca fidei adhibeat remediuz qd psue... uit p iniqs alias sniaz adhiberi. scda e. vt cuz... manifesta solenitate inq snia p fide plara ca... tholica ipugnet. tertia est. vt satisfaciatur sim... plicib: 7 iuriss q forte no crederet aliqne pot... se licite ipugnare sniaz iniqua p fides: 7 hui... impugnantem esse a catholicis defendenduz... nisi contra eade appellaret.

Questio

Ratio

Caplm. xxiiij. i quo uestigat qre dicat in cõclusioe... q lz seu expedit q posita e ca. xvij. vbi pbat q no sit... necessariu a tali snia iiqua appellare et pbat quoz ro... nib ad quas respondetur infra capitulo. xxix. Di.

Intelligo ratios

Cap. xxiiij

i qs isti dicunt q nonnuq expedit a ta... li snia appellare s necicio motiua co... ru quare dicunt q no est absolute necessariuz a... tali sententia appellare. ideo q rone mouent... enarra. Ad. Qno sit absolute necessariu a... tali snia iniqua appellare: fuado scz formam

et p̄icta q̄ in appellatiōib⁹ fm iura hūana oꝝ
 obſeruare. ſic ondū nō magis ē neceſſariū ap
 pellare a ſn̄ia. plata p̄ legē dei ⁊ fidē xp̄ianam
 q̄ a ſn̄ia. plata p̄ canones ⁊ leges hūanas. ſ. a
 ſn̄ia. plata p̄ canones ⁊ leges hūanas non eſt
 neceſſariū appellare reſte Bregl. nono qui vt
 b̄t eē de ſen. ⁊ re iudi. c. i. ait. ſn̄ia p̄ canones le
 ges ve. plata (l̄z nō ſit appellatiōe ſuſpenſa)
 nō p̄t ſubſiſtere ip̄o iure vt dicit glo. ſn̄ia la
 ta p̄ leges. i. ius p̄ſtitutionis. ita q̄ ſn̄ia exp̄i
 matur nulla eſt ip̄o iure ⁊ citra appellatiōez
 reſcindit. ḡ multo magis ſn̄ia lata p̄ fidē nul
 la eſt ip̄o iure abſq̄ oi appellatiōe. ḡ nō eſt ne
 ceſſe abſolute appellare a ſn̄ia lata p̄ fidez ca
 tholicā. S̄cdo ſic. a ſn̄ia q̄ non p̄t trāſire in
 rē iudicatā nec valet firmitatē ſn̄ie obtinere:
 nō eſt abſolute neceſſariū appellare. hec enīz
 rō aſſignat in decretis. ij. q. vi. c. ſi q̄s. ſ. diffini
 tinas. q̄re a plurib⁹ ſentētis nō eſt neceſſe ap
 pellare vbi ſic habet. Si ſn̄ia lata fuerit p̄ res
 p̄i⁹ inductas a q̄b⁹ puocatū nō eſt: ſn̄ie aucto
 ritatē nō obtinebit. ⁊ iō appellare nō ē neceſ
 ſe. ⁊ ita ſi plures iudices dati fuerūt ⁊ vn⁹ tm̄
 er eis p̄nūciaſſe p̄ponit nō videt appellandi
 neceſſitas fuiſſe: cū ſn̄ia firmitatē iuris nō cō
 tineat. Ex q̄b⁹ ſ̄bis colligit q̄ a ſn̄ia q̄ nō p̄t
 trāſire in rē iudicatā nec valet firmitatē ſn̄ie
 obtinere: nō eſt neceſſe appellare. ſ. ſn̄ia lata
 p̄ta fidē nō p̄t trāſire in rē iudicatā nec va
 let auctoritatē ſeu firmitatez ſn̄ie obtinere. ḡ
 ab illa nō ē neceſſariū appellare. Tertio ſic.
 In nulla cā p̄ta quā nulla p̄ſcriptio currere
 p̄t eſt neceſſe appellare ab iniq̄ ſn̄ia. ſ. cōtra
 fidē nulla p̄ſcriptio currere p̄t q̄n ſn̄ia lata
 contra fidē catholicā reuocet q̄ncūq̄ veritas
 fuerit manifeſtata. q̄ om̄e q̄d eſt fidei p̄trariū
 orthodoxe: vanū ⁊ irritū eſt habendū. ḡ a ſn̄ia
 lata p̄ fidē nō eſt neceſſe appellare. Quarto
 ſic. Iniqua ſn̄ia lata p̄ fidē non p̄t eē magis
 p̄uilegiata q̄ ſn̄ia lata p̄ matrimoniu. ſ. ſn̄ia
 lata contra matrimoniu tale p̄uilegiū obtinet
 vt ab ea appellare nō ſit necē. q̄ a ſn̄ia lata p̄
 matrimoniu nō ſit appellatū: ip̄a tm̄ reuocan
 da ē q̄ncūq̄ oñſum fuerit fuiſſe iniq̄a fm q̄d
 colligitur manifeſte ex canonib⁹ ſacris ex de
 ſen. ⁊ re iudi. c. latoz. ⁊. c. p̄ſanguinei. ⁊ q̄ pluri
 mis alijs. hic glo. c. p̄dicto latoz. notat dicēs.
 p̄ta matrimoniu nō currit p̄ſcriptio. xxxij. q. v.
 q̄n p̄i. etiā ſi ab illa ſn̄ia nō fuerit appellatuz
 q̄ ſn̄ia lata p̄ matrimoniu nō trāſit in rē iudica
 tam q̄n reuocet q̄ncūq̄ fuerit error detect⁹. ḡ
 multo magis a ſn̄ia lata p̄ta catholicā fidem
 nō eſt neceſſe appellare. Quinto ſic. cā fidei
 eſt magis fauorabilis: ⁊ per conſequens p̄ui
 legis debet gaudere maioribus q̄ cē m̄rimo

Secunda ratio

Tertia ratio.

Quarta ratio

Quinta ratio.

nūz nōnulle ciuiles: ſ. nōnulle cāe ciuiles tali
 p̄uilegio gaudēt: q̄ nō eſt neceſſe ab iniq̄ ſn̄ia
 appellare. ergo multo magis cā fidei tali oꝝ
 gaudere p̄uilegio: vt ab iniq̄a ſn̄ia p̄ta fidē
 non ſit appellare neceſſe.

Capitulu. xxv. inquiri circa ſupradicta in mō dicen
 di de appellatiōe. ſ. quare modificat cōcluſio q̄ nō ſit
 neceſſe appellare ſc̄dm formā iuris vbi etiā diſtinguit
 de appellatiōe lata contra fidei ad formā vero q̄nis
 reſpondet infra capitulo. xxvij. huius. Diſcipulus.

Atiōes aduerto

quare d̄: q̄ nō eſt abſolute neceſſa
 riū appellare a ſn̄ia lata cōtra fidē

S̄z ignoro quare iſta aſſertio taliter modifi
 cat nō eſt neceſſe appellare ſuādo formam et
 p̄icta q̄ in appellatiōib⁹ fm iura hūana opor
 tet ſeruare. vn̄ rōnē iſt⁹ modificatiōis aſſi
 gna. Ad intelligendū illud q̄d q̄ris di
 ſtinguit q̄ appellatiō lata p̄ta fidē. q̄drupl̄
 accipit. Primo accipit p̄ libello cōtinente
 formā appellatiōis q̄ cōiter conſuevit in alijs
 appellatiōib⁹ obſeruari. notāte videlz p̄ſonā
 appellatē ⁊ cōtra quā appellat ⁊ cām p̄ qua
 appellat vel ſn̄iam a qua appellat. ⁊ tēp⁹ quo
 appellat. etiā alias circūſtātijs q̄ ad appella
 tiōis formā debitā requirūt. Secūdo mō acci
 pit appellatiō p̄ voce q̄ quis abſolute in pre
 ſentia iudicis dicit appello. vn̄ glo. ij. q. vi. ca.
 p̄t appellatiōe. ſ. formā appellatiōis. dicēs.
 ſi corā iudice appellat ſufficit ſi dicat appel
 lo. Tertio mō accipit appellatiō p̄ impugna
 tiōe iniq̄ ſn̄ie late p̄ta fidē. ⁊ ſic q̄ncūq̄ impu
 gnaret ſn̄iam pape latā p̄ta fidez. intelligit
 appellare ab eodē licet nō diceretur appello.

Quarto mō p̄t dīci appellatiō a ſn̄ia pape
 lata cōtra fidē oē factuz quo paties ſc̄ oſēdit
 pape ſn̄iaz reprobare: deteſtari: ſeu horrere. ⁊
 illo mō clerici romani: q̄ ſe a cōione anastasi:
 etiā de quo habet di. xij. anastasi: abegerunt
 dīci poterāt appellatores q̄ facto ipſū tanq̄
 hereticū reprobauerūt. Di. Duo p̄ma mem
 bra iſt⁹ diſtinctiōis intelligo. Sed alia duo
 nō vidēt cōueniēter aſſignari: q̄ ſecūdu ter
 tiū mēbruz ois impugnās ſ̄bo alicui⁹ iudicis
 ſn̄iam diceret appellare ab eodē q̄ nullam
 verifilitudinē habet. Secūdu quartū ſ̄bo mē
 brū inobediēs ſn̄ie iudicis abſq̄ oi verbo ap
 pellandi diceret appellās. Ad h̄ ſol
 uendū d̄r eſſe notādū: q̄ ſc̄dm iura dupliciter
 appellare cōtingit: ſc̄z ſ̄bo et facto. Q̄d ſ̄bo
 appellare contingit tu concedis. q̄ etiā fa
 cto valeat quis appellare aſſerit Innocē. ter
 tius manifeſte qui vt habet extra de appella.
 ca. dilecti. ait. cum aūt plus ſit ad ſedē apoſto
 licam facto puocare: q̄ ſ̄bo ⁊ c. vbi dicit glo.

Cap. XXV

Questio

Primo mō

Secūdo

Tertio

Quarto

Instantia cōtra
tertius membruz

Cōtra quartum
membrum

R̄ſiſio

pl' est fact' demonstrare q' v'bis dicere. 7 glo. v. q. iij. c. estimat ait ipo facto appellam' ex qb' verbis patet: q' quartu' mebru' est cogru' assi: gnatu' q' scz facto ptingit appellare a snia pa pe lata p' fide. no aut aliter ptingit appellare a snia pape lata p' fide nisi facto ondedo q' tal' snia est taq' heretica coputada. g' ille q' r' mo dus appelladi cogru' assignat. ex isto mo p'z etiā q' terti' mod' etiā cogru' assignat. q' vel pl' v' no min' est manifeste 7 p' stater asserere viua voce v' scripto sniam pape eē hereticaz s' si cui onus est q' facto insinuat sniaz eē here: tica facto intelligit appellare. g' 7 q' verbo v' scripto sniam pape taq' heretica cōstater im: pugnat intelli git appellare: licz v'ba no scri: bar v' pferat appelladi. Di. Dic quomō ad ista incōueniētia q' intuli r'ndet. Al. Et r'nsiōes ad illa p'cipias duo dicūt esse notāda. Primum ē q' sic cuilibz xpiano infest sniam pa pe lata p' fidē catholicā detestari impugnare reprobare 7 horere. ita 7 cuilibz xpiano lz si voluerit ab iniq' snia pape p' fidē catholicā lata appellare. pmo 7 secūdo mō accepta ap: pellatoe: q' ab iniq' snia pape q'libz pōt' cui' interest appellare. Scdo d' esse notādū: q' q' papale officiu' d' esse sup'mū in ecclia: nec ē aliq' q' ex officio sit v' papa supior: i spūalib' iō qn papa p'fert sniam p' fidē subtilitates iu: ris q' p'ra platos inferiores pferētes sniam p' fidē huāt nō s' stricte huāde: nec etiā lra legū ciuiliuz 7 canonicorū in h' casu ē oīno huāda. s' oportz ad legē dinā 7 rōnē naturalē: ac itētio: nē legislatoris. 7 ad legē quā instituitz si legē spālē de papa pferēte sniam p' fidē constituis: set recurrere. Propter h' mōdū ad p'mū in cōueniēs. q' nō oīs impugnās v'bo alicui' iu: dicis sniam dicere d'z appello. tū q' nō cuiusli: bet interest appellare a snia iudicis v' etiāz re: probare. q' de mō appelladi a sentētijs iudici inferioris: sūt posite leges exp'sse. 7 iō q' in tali bus nō suat h'mōi leges nō intelligit appella: re: sc' est de oī xpiano impugnāte absq' v'bo appelladi sniaz pape p' fidē. tū q' cuilibz xpia no lz (si voluerit) a tali snia appellare. q' tal' snia ē p'iudicialis oī catholico. 7 iō sua interest sniam talē impugnare. 7 p' p'ns sibi lz si volue rit a tali snia appellare: exp'mēdo vocabulu'z appelladi. tū q' de mō appelladi a snia pape p' fidē nō sūt leges spāles institute: imo s'm le ges a tali snia cū in rē iudicatā trāsire non va leat: nō ē necesse appellare. et iō q' cūq' sniam pape p' fidē latā v'bo v' scripto p' stater impu: gnat absq' v'bo appelladi intelligit appella: re tertiō mō: 7 tātū valet s'm rem ac si v'bu' ap pelladi pferret. Per p'dicta etiā p'z ad scdm

Nota primo

Secundo

Ad instātia con: tra tertiū mebru'

Ad instātia con: tra quartū

incōueniēs qd' intulisti. q' inobediens snie iu dicis inferioris v'bu' appelladi nequa q' omit tēs nō itelligit fctō appellare. q' cautū ē in iu re q' in hoc casu ad h' q' aliq's intelligit appel: lans oportz q' infra certuz tēp' viua voce: vel scripto cū debet circūstātijs vocē appellatio: nis adhibeat. s' de mō appellandi a snia here: ticali pape: nihil ē in iure statutū. Et iō coipo q' q's facto ostendit se reprobare sniam pape tanq' heretica facto intelligit appellare.

Caplin xvi. assignat duas rōnes quare non sit affi gnatu' aliq's spālē statutū i iure de mō appelladi a snia pape hereticali et assignant' due cause. Discipul'

Ware non est ali

q' qd' spālē statutū i iure de mō appel ladi a snia pape hereticali. Al. Dui' due assignat' cāe. Prima ē q' nō ē neces: se a tali snia appellare. pmo mō v' secūdo ac: cepto vocabulo appellatiois eo q' talis snia in rē iudicatā trāsire nō pōt. Scda q' leges fi unt ex his q' sepi' accidūt. raro aut accidit pa: pā ferre sniam hereticā. iō nō ē necesse de h' legē statuere. Di. Leges g'naliter facte sūt de mō appelladi. q're g' nō sūt ille leges huāde cuz quis vult a snia pape heretici appellare. Al. Ad h' r'nsū est p' d' dictū em ē q' q' ver' papa nō h' supiorē i tris. iō cū s'etētia p' fidē nō ē necē reglās g'nales de appellatioib' da: tas huare. hoc em posset in piculū fidei redun dare. Di. Glides q' regule date de appella: tioib' stricte sūt huāde: cū q's vult a pa. appel lare q' si vult ab alio appellare. q' maior: reue rētia adhibēda ē pape q' alijs inferiorib'. g' re gule q' p'nt derogari honoz pape stricissime sūt huāde: eo q' null' d'z gaudere maiori pūle gio q' pape. Al. Rndet q' leges canonicē 7 ciuiles s'm diuersitatē cārū psonarū tēporū 7 piculū qd' iminet: ac etiā circa alias circūstā tias sūt magis stricte: vel min' stricte seruāde vel penit' nō seruāde: 7 iō q' papa ferēs sniaz cōtra fidē graui' peccat q' ali'. q' p'ctm ex di: gnitate auget. facili' est etiā h're iusticiā de in ferioz q' de papa si tulerit p' fides sniam. mai' etiā piculū iminet. oib' xpianis em snia hereti: cali pape. ideo si quis voluerit in cōi forma a tali pape sentētia appellare in fauorem fidei cui magis fauēdū est: q' pape minus artādus est ad formā appellatiois: q' si a sentētia iudi cis inferioris duxerit appelladū. vnde in hoc casu in fauorem fidei quantum ad multa mi: nor: reuerētia ē exhibenda pape 7 minou' p' uilegio debet gaudere. quemadmodum si ac: cusetur minou' p' uilegio gaudet: q' nonnulli alij p'sules, quia vt habet. ij. q. iij. c. p'eful. p'c'

Cap. XI

Prima

Secūda

Instātia p'ra

Respondit

Instātia p'ra

R' d' d' d' d'

ful non nisi. lxxij. testib' dz banari. papa aut ta-
li privilegio mime gaudet. teste glo. ibide q ait
nuqd q papa duplicabunt testes qnimo duo
sufficiunt. 7 in h est deterioris pditiois. qz ipe si
ne copariet alioz creat' est. 7 id sine spe venie
danad' e vt diabol'. Ex qb' sbis p3 q nonuq
papa ppter crimen ipsi' minoz privilegio gau-
det q inferiores epi: qd p'cipue fuaduz e qn ex
crimine pape mai' periculū iminet xpianitati:
qd accidit qn papa ptra fidē pfert sententiā.

Caplin. lxxij. in quo ponit ad longū rñsio ad for-
mā questū in. xxv. capitulo positi. Discipulus.

Aplica supradi

Acta ad interrogacionē meas: qre su-
pra d: q a snia pape heretici nō ē
necesse appellare: fuādo formam 7 pūcta 7c.
Ad. Ad interrogacionē ppositā: taliter appli-
cāt: q videlz nō ē necesse appellare a tali sen-
tētia pape. pmo mō 7 secūdo mō accepto vo-
cabulo appellatiōis. 7 ppter h in assertiōe p-
dicta est addita modificatio mēozata: necesse
tū est appellare. tertio mō vel qrtō mō a snia
pape heretica qn scit eē heretica: qz talis snia
est ipugnāda 7 q scit eā esse hereticā factoz dz
ōndere: q reputat eā esse hereticā. Di. Nū-
qd sol' ille ptra quē lata ē talis snia tenet ap-
pellare talit' ab eodē. Ad. Rndet q nō sol'
ille: s' qlibet catholic' scis talē sniam eē bere-
tica: appellare dz. qz aliter eēt fautor pape be-
retici. Di. Nūqd tenet infra certū tēp' talis
ter appellare: ne snia transeat in rē iudicatā.
Ad. Rndet q nō ē tps sibi dēfinitariū. qz nō
oportz talit' appellare ne snia trāseat in rē iudi-
catā: s' ne appellans fauere heretico videat.

Caplin. lxxij. in quo dat secūda rñsio ad instātiā
factā in ca. xx. ptra argumēta facta in ca. xij. vbi notat
q necēssaria sit appellatio a snia pape heretici sub for-
mā cōi etiā infra tēp' a iure statutu qd pbat trib' rōnib'
bus ad quas rndet capitulo. lxx. hui'. Discipulus.

His cogito q

talis mod' appellādi tractari bz:
cū de fautorib' hereticoz exq'site
in qret. id de hoc suspēdeas. Et indica quō ali-
ter rndet ad instātiā q pbavit q a papa pnun-
ciāte fidē catholicā esse falsā: nō est aliq'ten'
appellādi. dixisti em q ad illā instātiā duplex
dat rñsio. cū g tractauerim vnam: dic aliam.
Ad. Di q a tali snia necesse ē appellare i for-
mā cōi appellādi insup 7 infra tēp' statutu a
iure. qz alit' nō audiret qz cōtra sniam pape si
ipsā postea fatageret ipugnare. Pro hac at
assertiōe pōr talit' allegari. q a snia inq' infra
tēp' statutu a iure negligit appellare: p inter-
pretatione iuris late sine parere videt' eē de

en. 7 re iudi. q ad p'sultationē. q autē sine pa-
ret: ipugnare ipsas nō pōt. qz qd iemel appo-
batū ē: postea reprobari nō pōt. di. iij. in istis
7. viij. q. ij. dilectissimi. g q non appellat infra
tēp' assignatū a iure postea nō audit. 7 ita ap-
pellare est necesse: si qz vnq' voluerit sniam
pape hereticā ipugnare. Secdo sic. appella-
tiōis remediū est ad p'sidiū inocētie institutu
eē de appellatiōib' cū spali. ergo qtomagi in-
nocētia impugnat: tātō magis ē necessariū re-
mediū appellatiōis. s' qn papa pnūciat diffi-
nitue p' fidē catholicā ipsā eē falsam maxime
inocētia ipugnāt. g tūc maxime necessariuz
est ad appellatiōis remediū cōuolare: 7 ita a
tali snia ē appellare necesse. Tertio sic. vno
quoqz vtēdū ē ad vsū ad quē noscit institutu.
appellatio aut ē instituta vt opp'essis releuēt
xxi. q. vi. cū ois opp'essus. et. c. id. 7 mlt' alijs ca-
nomib' sacris h idē habet. g appellatiōe ē vtē-
dū ad releuādū opp'essos: s' catholici maxie op-
primūt si papa sentētiat fidē catholicā: siue
xpianā esse falsam. ergo in hoc casu est p'cipue
vtendū appellatiōis remedio. ergo a tali sen-
tentiā est necessarium appellare. 7c.

Capitulu. lxxij. in quo ponit rñsiones ad rōnes capli
xxiij. pbantes q nō sit necessariū a sententiā iniqua
pape heretici appellare. Discipulus.

Am rōnes quib'

ostēdit q nō est necesse appellare a
snia pape diffinitue pnūciāt fidē
xpianā esse falsā: q rōnes p assertiōe sua al-
legare apparētes mihi videt'. id peto vt refe-
ras quō rndet ad vtrasqz. pmo tū rndeas ad
rōnes pbātes q nō ē necesse appellare. Ad.

Ad p'mā istaruz dz q nō ē necesse appellare
a snia lata ptra leges 7 canones. qz h cautuz ē
in iure. nō ē aut cautuz in iure: qd nō ē necesse
appellare a snia pape pnūciātis legē xpī esse
falsam. Ad secūda dz q sniatū: q nō pnt trās-
ire in rē iudicatā duplex differētia repit'. qdā
em ē snia talis a q si nō appellat ille p quā fue-
rit lata: eo ipso ipse parere cēset talis ē snia la-
ta p' fidē. 7 id a tali snia necesse ē appellare ne
is p quē fert fautor prauitat' hereticę reputet'
Alia ē snia q trāsire nō pōt in rē iudicatā. cui
tū ille p quē fert nō cēset parere: lz nō appella-
ret: 7 a tali snia nō ē necesse appellare. 7 de ta-
li est s'mo i decret. ij. q. vi. diffinitiuā. Ad ter-
tiā rndet cōsilit' q in illa cā p quā nō pōt p-
scriptio currere: nō ē necesse appellare: nisi il-
le ptra quē fert cēseat parere: ex hoc q nō ap-
pellat. talis autē est cā fidei. ideo si ferat in q
snia p' fidē: necesse ē appellare: ne nō appellāt
fauere heresi iudicet'. Ad qrtā rndet q cā si

Ratio 2^a

Ratio 3^a

Cap. XXIX

Ad p'mā

Ad secundam

Ad tertiam

Ad qrtā 7 qntā

Cap. XXVII

Prima qd

Ratio 1^a

Secunda qd

Tercia

Cap. XXVIII

Prima

Prima

dei e magis privilegiata q̄ causa matrimonij
7 ideo non semper est necesse appellare. Et p
hoc patet responsio etiam ad quintā ratione.

Cap. xxx. ponit responsiones ad rōnes. xxviii. capli
pbantes q̄ necesse sit in forma quē appellare etiā in
fra tps statutū a iure a snia pape hereticā. Discipul?

Cap. XXX.

Ste respōsiones

Ad primā rōnem

i vident mibi vaide debiles: q̄s tñ p
nūc nolo apli? ptractari. iō dic quo
ad rōnes i p̄mū rīdet. **Al.** Ad primā rīdet q̄
qn snia trāsīt in rē iudicatā Cnisi fuerit appel
latiōe suspēta. Tūc q̄ a snia iniq̄ infra tps sta
tutum a iure absq̄ cā rōnabili neglexerit ap
pellare p̄ interpretatiōe iuris late snie parere
videt. s̄ qn snia iniq̄ nullo mō pōt trāsire i rez
iudicatā: nec aliquo mō pōt firmitatē snie ob
tinere ille q̄ a tali snia nō appellat: nō intelli
gitur p̄ interpretatiōe iuris pere eidē talis est
snia pape lata s̄ fidez: q̄ nullo mō pōt trāsire
in rē iudicatā nec vnq̄ pōt aliq̄s p̄ talē sniam
obligari. iō nō est necesse appellare: s̄ sufficit
absq̄ n̄bo appellandi vel facto p̄o loco 7 tpe
sniam detestari. 7 eo ip̄o intelligit q̄s eidē sen
tentie dissentire: 7 talis dissensus loco appel
lationis est h̄ndus. **Ad sc̄dam** dī q̄ remediū
appellatiōis ē ad p̄sidiū innocētie institutus
qn aliter q̄ p̄ appellatiōez nō pōt innocētia
eē tuta: s̄ qn innocētia pōt alit eē secura q̄ p̄
remediū appellatiōis nō est simplr necētia ap
pellatiō: l̄z nō nūq̄ possit eē vtilis. etiā l̄z inno
cētia possit eē alit tuta. nūc aut innocētia cas
tholici s̄ quē papa p̄nūciaret legē xp̄ianā eē
falsam alit q̄ p̄ appellatiōis remediū pōt eē
tuta. q̄ de iure talis snia ip̄m neq̄ aliquo mō
ligare. iō de iure sufficit catholico absq̄ n̄bo
appellādi talē sniam n̄bo vel facto impugna
re 7 ei nullaten? obedire. **Di.** Quid si de fa
cto catholic? nō est tur? nisi appellaret a tali
snia pape. **Al.** In hoc casu tenet p̄p̄ de
fensiōe fidei 7 sue innocētie appellare. si em̄
talit dānatū a papa alij xp̄iani nollent defen
dere nisi vocē appellatiōis emitteret necesse
esset q̄ appellaret. nō q̄ de iure teneatur: s̄ q̄
alit de facto tur? eē nō pōt. **Ad tertiā** rīdet
q̄ si q̄s d̄z vti aliquo vtendū est eo ad illū vsū
ad quē institutū est. medicina em̄ instituta est
ad sanitatē cōsequēdā. 7 iō q̄ d̄z vti medicina
d̄z vti ip̄a ad sanitatē cōsequēdā: non tñ d̄z q̄s
oi tpe vti medicina intētiōe sanitatis cōsequē
de. q̄ hoc sepe eēt impedimētū sanitatis 7 in
ductiū infirmitatis. sic q̄ d̄z vti appellatiōe
d̄z vti ip̄a vt ab opp̄sione releuet: vel ne irrō
nabilit̄er opp̄inat. nō tñ est necesse semp vti
appellatiōis remedio si alio mō ab opp̄sione

Ad tertiā

q̄s valeat releuari. 7 iō ab iniq̄ snia pape p̄nū
ciātis fidē xp̄ianā eē falsā nō ē absolute necel
se appellare: licz in casu qn opp̄sio aliter re
leuari nō posset esset appellare necesse.

Caplin xxxi. probat q̄ appellare cuilibet xp̄iano a
papa sniaz hereticā p̄ferēte licet: quatuor rōnib?. Di

Cap. XX

Ust quā asseruisti

p q̄rū volui an ille s̄ quē papa diffini
tiūā fert sniam q̄ lex xp̄iana ē falsa:
possit licite appellare a tali iniq̄ snia. 7 ibidē
recitasti q̄ l̄z cuilibz xp̄iano a tali snia appel
lare. s̄ motiua illi? assertiōis mime adduxisti.
ideo rogo vt eādē assertiōne fulcire nitaris.
Al. Cuilibz xp̄iano a tali snia l̄z appella
re videt mult̄ mōis posse p̄bari. Primo sic. a
snia lata s̄ aliū l̄z cuilibz appellare: cui p̄ talē
sniam sit p̄iudiciū manifestū. eē de sen. 7 re iu
di. c. cū sup. l̄z p̄ sniam pape q̄ lex xp̄iana est
falsa lata s̄ aliū sit cuilibz xp̄iano p̄iudiciū
māifestū. q̄ cū teste ap̄lo vna sit fides oim: sen
tētia lata s̄ fide est in p̄iudiciū cuiuslibz xp̄ia
ni. s̄ a tali snia lata s̄ aliū l̄z xp̄iano cuilibz ap
pellare. **Di.** Nō videt q̄ p̄ talē sniaz alijs p̄
iudiciū generet: q̄ res int̄ alios acta: alijs nō
nocet in null̄ casib? s̄ m̄ q̄ glo. notat eē de fi.
instru. c. in d̄lectos. s̄ snia iniq̄ s̄ fidez lata s̄
aliquē: alijs catholico nō nocet. 7 p̄ p̄ns nō iter
est eoz a tali snia appellare. **Al.** Rīdet q̄
illa regula res int̄ alios acta: alijs nō nocet: fal
lit in null̄ casib? s̄ q̄ glo. notat. 7 de sen. 7 re
iudi. c. q̄uis. nocet em̄ vt ibidē dīc glo. cū cāe
sūt cōnere. 7 p̄ p̄ns mlt̄omaḡ cū cā est vna et
eadē: cuiusmōi eē cā fidei q̄ oib? est cōis. 7 iō cū
fides catholica p̄denat oib? catholicis p̄iudi
ciū gn̄at. q̄re oib? l̄z (si voluerint) a tali snia
appellare. **Di.** Alia motiua adducas. **Al.**
Sec̄do sic arguit cuilibz l̄z appellādo 7 de
fendēdo suā p̄sēq̄ iuriā: s̄ p̄ talē iniquā sniaz
pape cuilibz catholico fit iniuria. s̄ cuilibz l̄z a ta
li snia appellare. Tertio sic vnū q̄sq̄ catholi
cus maḡ tenet defendere fidē catholicā q̄ fi
lios p̄sanguinos vl̄ parētes. q̄ fides ē illis oi
b? p̄terēda. s̄ nō min? l̄z appellare: seu puoca
re p̄ fide catholica p̄denata q̄ p̄ p̄te filio vl̄
p̄sanguieo p̄denato. S̄z m̄ l̄z nō possz p̄ filio
agere. p̄ filio tñ p̄denato l̄z appellare. ij. q. vi.
c. nō solēt. vbi sic d̄: q̄ si m̄ ex pietate puoca
uerit: dicēdū ē h̄ac audiri debere. vbi d. gl. sup
n̄bo p̄ filio. p̄ filio p̄denato: p̄ p̄sanguieo p̄nt
appellare alij. s̄ mlt̄omaḡ p̄ fide catholica
p̄denata: l̄z cuilibz xp̄iano catholico appella
re: seu puocare. Quarto sic. nō min? l̄z appel
lare a snia inferēte iniuriā: q̄ marie ē a catholico
vindicatā: q̄ a seurtētia inferēte iniuriā: q̄ mi

Ratio p̄ma

Obiecto

Ratio

Ratio 2o

Ratio 3o

Ratio 4o

nus est a catholicis vindicanda. qz appellatio
 vlt e vindicta qda: vel via qda ad vindicta in-
 ferenda: s in iuria illata p sniaz iniqua pape dif-
 finitiue pnuciari lege xpiana ee falsas: e ma-
 gis vindicada a catholicis q qcuqz iuria p-
 pria alicui illata p sniam iudicis inferioris. g
 si lz appellare a snia iudicis inferioris iniq: q
 sententia ret. aliquo esse puadu bonis suis tpa-
 lib: vel puniedu in psona: multo magi lz cuil-
 bet catholico appellare a snia pape pnuciari
 lege xpiana esse falsas. **Ad** maior: illi? romis ap-
 paret. **Ad** minor: (scz q iuria illata p tale sniaz
 pape magis vindicada e rē.) pbat qz illa est
 iuria xpi? dei directe. iuria aut dei e magis
 vindicada q ppria. teste bro gregorio qui vt
 habet. xxij. q. iij. c. si is. sic ait. Si is q plat? est
 dnico debitor culpaz ipune dimittit no me-
 diocriter pfecto offendit. q debita celestis re-
 gis r dni sua pscriptioe resoluit ea nacs q in no-
 bis comittit facile possum? dimittere: ea no
 q in deū comissa sūt cū magna discretioe: nec
 in sine pnia possum? relaxare. **Et** chusostom?
 sup math. ait. In pprijs iurijs ee quepia pa-
 rietē laudabile est iurias aut dei dissilare ni-
 mis est ipiū. **Aug.** etiā vt habet. xxij. q. iij. c.
 si ca. ait. Si ea de qb? vebemeter offendit de?
 inseq vel vlcisci differim? ad irascendum vtqz
 deicit parietia puocam?. **Et** qb? ptz q iuria
 dei est pcipue r mag: q ppria vindicanda. et
 ita si lz a snia inferioris iudicis inferete iuria
 ppria appellare: multo magi lz a snia inferete
 deo iuria cuiusmōi est snia illa pape q codē
 nat fides catholica appellare.

Capit. xxij. dat tres instancias contra assupta in ra-
 tione qra capituli precedentes vbi etia notat quoz in-
 terit iuriam vindicare. **Discipulus.**

Ec vltima rō tri

b pliciter videt deficere. pmo. qz aucto-
 ritates no loquūt de oib? xpianis:
 s tmmō de plat? q debet dei iuria vindicare.
 Secdo q: si pcluderet pbaret p illā q necesse
 eet cuilibet catholico a tali snia appellare sic
 qlibz catholic? teneat iuria dei vindicare. **Ter-**
tio. qz ex ipsa seqret q qlibet crimiosus excōi-
 car? r infamiz pōt ppā inseq iuria. g mltoma-
 gis iuria illata deo: si rō pcedit. **Dec** sūt que
 rone illā ipedire vident. tu aut dic qliter pōt
 mderi ad ipa. **Ad** pma istaz possz ali-
 qs dicere q sup? auctes allegatē insinuat iur-
 ria ee vindicada a plat. etiaz manifestat q oēs
 catholici in qru lz r expedit p graduz officio
 vniuscuiusqz debet iurie illate deo occurrere
Et iō appellare ab iniq snia no soluz conuenit
 plat: s etia subdit. eo em ipo q plati debet in-

iuria dei vindicare licebit subdit? s pl? no pnt
 vel statui eoz no cōpetit a tali snia appellare
 qz min? est appellare q vindictā exercere. si g
 plati debet vindictā exercere in eos q iuriēt
 deo licebit eis a tali snia appellare. **Ad** secū-
 dā d: q per dictā rōne no pbaret q aliqs tes-
 neat a tali snia appellare: nisi qn no pōt cōue-
 niēter aliter q appellado tali iniq snie obuia-
 re. r in b casu cōcedit q necesse est a tali snia
 appellare: nec intēdūt illi q dicūt no ee necce-
 se appellare a tali snia iniq q in nullo casu sit
 necesse appellare: s no ē regularit? necesse ap-
 pellare ab aliq snia iniq: qz qn regularit? ē ne-
 cesse appellare. hoc ē: ne talis snia transcat in
 rē iudicatā. ob hāc aut eam nūq ē necesse ap-
 pellare a snia lata ptra fidē: s ob aliā eam pōt
 alicui incūbere necessitas appellandi. puta si
 aliter ppter maliciā vl negligētā vl iperitiā
 alioz vel ob aliā eam no posset talē sniam in-
 quā impugnare. **Ad** tertiaz pōt dici q si non
 esset ali? q crimiosus r infamis q vellet eam
 fidei psequi p papā pnuciariē fidē xpi esse fal-
 san: crimiosus r infamib? liceret a tali snia ap-
 pellare r psequi suā appellatiōe essentqz ta-
 les audiendi. **Idēqz** posset dici de inimicis in
 fauore fidei xpiane. tales tñ ad testificadū no
 essent aliquaten? admittēdi. si autē essent aliq
 bone fame r no iimici: no essent pdicti audie-
 di: si a tali snia appellaret. r tñ eēt audie-
 di: si ppria psequerent? iniurias. quia non essent
 aliq qui eoz prosequerent? iniuriam.

Capitulu. xxij. in quo ponit questio si liceat appel-
 lare a snia quacūqz pape heretica ad quam rñdes sub
 duplici opinione et secūda psequit scz q ab oi snia pa-
 pe qualēcūqz heresim cōtineat siue dānatā explicite si
 ue iplicite lz appellare r pbat quatuor rōnib?. **Di.**

Artis disputavi

i mus an lz a snia pape appellare:
 si diffinitiuē pnuciaret contra ca-
 tholicos fidē xpianā esse falsas. iō ad interro-
 gationē aliā me puerto: an a snia quacūqz pa-
 pe qualēcūqz heresim cōtineat liceat appella-
 re. vñ de b vñā vl ples narra snias. **Ad.** **Te-**
nētes q nūq licet appellare a papa: dicerent
 q nulli liceret a tali snia appellare. **Alij** aut
 dicerēt q ab oi snia pape (qlēcūqz heresiz cō-
 tineat siue dānatā explicite. siue solūmō ipli-
 cite) lz appellare. **Di.** Pro ista secūda snia
 nitaris allegare. **Ad.** **Q** a tali snia liceat
 appellare sic pbat. ab oi snia pape lz appella-
 re quā licitū est impugnare: sed talem senten-
 tiā licet impugnare. quia lz oēm heresiz dāna-
 tā explicite vel iplicite ipugnare. g a tali snia
 lz appellare. **Secūdo** sic: idē videt ee i pnis
 qd in magnis. et. de pbē. c. maiorib?. et. xxij.

Ad secundam

Ad tertiam

Cap. XXXIII

Opinio 1a

Opinio 2a

Probaf opi. 2a Ratio pma

Ratio 2a

Cap XXXII

Quod contra
vniuersam
secundo

Ratio

Ratio ad pma

q. vltima. c. fi. g. ides iuris est in heresi q. videt
 maxima et in heresi q. videt pua. s. a papa diffi
 nitue pnuciante et declarate maxima heresim
 ee tenenda (q. fides xpiana videlz eet falsa)
 licet appellare. g. a papa pnuciante quacūqz
 heresim cuiūqz catholice vritati aduersantez
 ee tenenda lz appellare. Tertio sic. idē iuris
 est in pte qd in toto. g. idē iuris est de heresi q.
 pte fidei catholice videt destruerē et de here
 si q. tota negat catholicā fidē. s. a papa pnun
 ciantē totā fidē xpi ee falsam lz appellare. g. a
 papa pnuciante quacūqz heresiz cuiūqz catho
 lice vritati aduersantē ee tenēdā lz appella
 re. Quarto sic. rō qre a papa pnuciante fides
 xpianā ee falsam lz appellare ē qz talis papa
 est hereticus et destruit catholicā fidē. s. papa p
 nuciās diffinitive quacūqz heresim ee tenēdā
 est hereticus et destruit catholicā fidē. vbi autē
 est eadē rō dz ee idē ius. g. a papa quacūqz be
 resim pnuciante diffinitive ee tenēdā lz appel
 lare. Pro ista assertioe pnt adduci rōnes. s. c.
 xvij. inducte. qz ille pbāt q. ab oi papa hereti
 co licet appellare: quīs patentius quodā mō
 concludant q. a papa pnunciante fidē catho
 licam xpianam esse falsam licet appellare et.

Tertia ratio.

Quarta ratio

Cap. xxxiii. inqrit si papa nō pnuciatet aliquā here
 sim diffinitive s. tñ modo pdicaret vel doceret publice
 vtrū ab ipō liceat appellare et notat ibi d. heresi cui op
 positū tenetur quis explicitē vel implicite credere: et hoc
 in responsione. Discipulus.

Cap. XXXIII

X pdictis aduer

to q. fm istos nō refert ad b. q. li
 ceat ab heretico appellare an pa
 pa diffinitive pnuciat fidē xpianas ee falsam
 vel quacūqz heresim q. fidei obuiat orthodoxe
 quīs etiā ples teneret talē assertionē fidei ca
 tholice nullatenus repugnare. Ad. Uerū di
 ctis q. indubitanter tenet q. cū heresis quātūcū
 qz a xpianis etiā eruditis et in scriptura sacra
 pitis reputet catholica est a quolibet catholi
 co sciētī eā vritati vtrari catholice impugnan
 da. et idē lz oi catholico a papa pnuciante diffi
 nitue quacūqz heresim ee tenēdā appellare.
 Questio Di. Quid si papa nō pnuciat diffinitive ali
 quā heresim ee tenēdā: s. publice docet et lz vl
 pdicat aliquā heresim ee tenēdā: nūqd appel
 lare lz ab ipō. Ad. Rñdet q. appellare licz
 qliter tñ qñ liceat appellare oz atredere dili
 genter. aut em papa docet: pdicat: dogmatiz
 zar: aut asserit heresim vtraz vritati catholice
 quā tenet explicitē tenere et tunc statim lz ap
 pellare nō solū a doctria iniq: s. et a docete tāqz
 heretico. qz tal' papa sine exarniatioe maiori ē
 hereticus reputad'. si em papa asserit nō ee in
 dinis tres psonas distinctas tñ tenet explicitē

Questio

Responso

credere patrē et fi. et spī. sc̄m ee distinctas per
 sonas. statim papa cēsendus ē hereticus. Aut pa
 pa pdicat vl dogmatizat heresim vtrā vritati
 quā nō tenet explicitē credere: puta si pdica
 rer dauid nō fuisse filiū isay vl ieroboā nō fuis
 se regē isrl: et tūc nō ē statiz appelladū a papa.
 Sz si de assertioe oit scādalu ē subtilit' inda
 gadū: an parat' sit corrigi suā assertioe reuo
 cādo. Si aut nō est parat' corrigi tūc lz appel
 lare impugnādo videlz doctrinā hereticam et
 docentē heresim: si fuerit pertinax de p̄b̄sus.

Caplm. xxxv. dat vna instātia pbādo q. ab ipō nō
 sit appelladū ppter talem dogmatizationē ad quam
 etiam responder' ibidem. vbi etiaz notat qualis possit
 esse vel fieri talis appellatio. Discipulus.

On videt q. in hoc

casu sit appelladū a papa: s. magis
 videt q. accusand' est papa. nā ap
 pellatio seu puocatio vel sit a iudice: vel se ge
 rēte p iudice: vel sit extra iudiciū ne aliqd
 fiat in iudiciū appellans sup eo q. appellat.
 Sz pmo mō nō ē appelladū a papa si doceat:
 aut pdicat hereticā vritatē. qz docēdo: vl p
 dicādo nō tenet locū iudicis: nec se gerit p iu
 dice: s. se gerit p doctore: vel pdicatore: vel as
 sertore. Nec secūdo mō ē in hoc casu appellā
 dū a papa. qz talis appellatio est respectu ali
 cui' futuri ne fiat. sic qñ aliqs appellat: ne ele
 ctio aliq' fiat in iudiciū appellātis: talis ap
 pellatio respicit electionē futurā ne videlicz
 fiat: s. assertio pape heretica quam pdicauit:
 aut docuit: est p̄terita. ergo a papa talit' p̄di
 cātē nō ē appelladū secūdo mō. Ad. Dicūt
 nōnulli sic tactū est p̄: q. nō intēdūt loq. de
 appellatioe stricte fm q. in iure positio acci
 pit qñ dicūt q. nō lz appellare a papa docēte
 hereticā p̄vritatē: s. intēdūt loq. de appella
 tione largissime fm q. ois impugatio facto
 vel sbō pape docētis hereticā p̄vritatē: p̄t
 dici appellatio. et isto mō lz appellare a papa
 heresim pdicāte. qz lz cuiilibz catholico talem
 heresim impugnare. et papā si fuerit p̄tinax ac
 cusare. Di. Isti loquūt ipropie cū dicūt: q.
 ois ipugatio pape p̄t dici appellatio. quia
 manifestū ē q. ois accusatio ē ipugatio. accu
 satio aut distinguit ab appellatioe. g. non ois
 ipugatio ē appellatio. Ad. Isti put dixi
 de p̄vritate locutiōis in hac materia nō cur
 rāt. Di. Quare? Ad. Quia vtr' dixi p̄ nō
 reputāt ee necessariū absolute appellare q̄rū
 est de iure i quocūqz casu ab heretico papa vl
 heresiz pdicāte notādo appellatioe qñ sbū
 appellādi emittit: s. si qs voluerit vocare ap
 pellationē oem ipugationē pape hereticā

Cap. XXII
Instancia

Rñdo

sic dicit q̄ necesse ē appellare. si aut̄ dicat q̄s q̄ nō sūt vr̄dū appellatōe in isto sensu de verbis p̄cedere nolūt. ⁊ iō in h̄ sūt q̄ papa p̄di cās heresim p̄dicto mō ē a catholicis ipugnād?

Cap. xxxvi. in quo ponit̄ talis q̄stio si papā hereticū ipugnantes sint a catholicis defendendi. ⁊ r̄ndetur sub duplici op̄ione d̄ma p̄bat̄ in hoc cap̄lo duab⁹ rōnibus. sc̄da p̄bat̄ cap̄lo. xxxvij hui⁹ nouē rōnibus. Discei.

Expremissis intel

ligo q̄ dicentiū licere catholicū appellare a papa heretico. Dicit̄ qui dam q̄ nō est necesse v̄bū appellādū emittere lz aliq̄ expediat. Quidā s̄o dicit̄ q̄ hoc ē necesse. p̄mi aut̄ diuerfas patiunt̄ difficultates notabiles pp̄ varias significaciones q̄s noi appellatiōis attribuit̄. oēs aut̄ p̄dicti in hoc cōueniūt q̄ oēm doctrinā pape hereticā licet fidelib⁹ ipugnare. iō omissio vocabulo appellatiōis ⁊ appellātis volo in q̄busdā interrogatiōib⁹ quas tibi de materia p̄cedēti p̄ponā vti vocabulo ipugnatiōis ⁊ ipugnātis. in primis aut̄ interrogo an ipugnātes papā hereticū sint a catholicis alijs defendēdi etiam p̄tra papā talit̄ impugnātes punire volentē.

Ad. Circa hāc interrogatiōē sunt assertiōnes p̄rie. vna est q̄ ipugnātes papā hereticus q̄ verbū appellādū nequāq̄ emittūt: nō sunt a catholicis defendēdi. Alia est d̄ia sc̄z q̄ sunt a catholicis defendēdi. Di. Pro istis assertiōnibus cōtrarijs te libēt̄ audio allegare.

Ad. Prima assertiō videtur posse p̄bari tali rōne. Aliaus est defendere ipugnātes papā hereticū q̄ eoz ipugnatiōi differre. s̄ catholici nō tenent̄ differre impugnationi pape heretici nisi ipugnātes interposuerint appellatiōē legitimā. q̄ nec tenent̄ talit̄ impugnant̄es defendere. Sc̄do sic. p̄ impugnationem nō erimit̄ impugnās a iurisdic̄tiōe p̄lati quē impugnat. s̄ pp̄t appellatiōē legitimā erimit̄ tur appellās a iurisdic̄tiōe p̄lati a quo appellat. q̄ p̄ solā impugnationē pape heretici non erimit̄ impugnās a iurisdic̄tiōe pape. s̄ p̄ appellatiōē pape erimit̄. catholici aut̄ non debēt defendere p̄ papā nisi solos exceptos a iurisdic̄tiōe pape. q̄ lz teneant̄ defendere appellantes: non tamen tenent̄ defendere impugnant̄es qui non appellant.

Cap. XXXVI

Questio

Op̄io p̄ma

Op̄io sec̄da.

p̄mo op̄ione Ratio p̄ma

Sc̄da ratio

Cap. XXXVII

Op̄io sec̄da.

Officiat iste alle

gatōes p̄ assertiōe p̄dicta. iō p̄ d̄ia allegare conare. **A**d. Q̄ oēs impugnātes papā hereticū circūstāt̄is debitis lz nō appellēt̄ sint a catholicis defendēdi: v̄

det mult̄ rōmb⁹ posse p̄bari. Est aut̄ p̄ma rōnalis. q̄ sc̄tē ⁊ rite legitime cām oīuz fidelīū p̄sequūt̄ sūt ab oib⁹ fidelib⁹ defendēdi. q̄ em̄ ne gociū alicui⁹ gerit̄ vtilit̄ auxiliū ⁊ fauorem ab eo meret̄: alit̄ em̄ erit̄ ingrat⁹ ⁊ nequā nō redens bonū p̄ bono. S̄z ipugnātes papā hereticū: cām oīuz fidelīū p̄sequūt̄. q̄ cā fidei ē cā oīuz catholicorū. q̄ sūt ab oib⁹ catholicis defendēdi. Sc̄do sic. magi tenent̄ catholici ⁊ fideles defendere p̄sequētes cām fidei q̄ ē cā oīm q̄ teneat̄ papa defendere illos q̄ cās p̄pas p̄sequūt̄: s̄ papa d̄z defendere illos q̄ cās p̄pas p̄sequūt̄. teste zepherio papa q̄ vt̄ h̄. ij. q. vi. c. ad romanā. sic. ad romanā eccl̄ia: maxie ab op̄ssis est appellādū ⁊ cōcurrēdū q̄si ad matrē vt̄ ei⁹ vberib⁹ nutriatur ⁊ aucte defendat̄ ⁊ a suis opp̄ssioib⁹ reuēnt̄. q̄ multo magi ipugnātes papā hereticū ad quoscūq̄ p̄currerint orthodoxos sūt ab eis defendēdi. Tertio sic. magi sūt defendēdi a catholicis ipugnātes hereticā prauitatē (ne pp̄t ipugnationez h̄mōi patiāt̄) q̄ sūt socij a socijs: s̄ socij sociū d̄z defendere: teste ambrosio q̄ i libro de officijs. vt̄ legit̄. xxij. q. iij. ca. nō inferēda. ait. q̄ nō repellit̄ a socio iuriā (si p̄t̄) tā est in vicio q̄ ille q̄ facit. Ex q̄b⁹ v̄bis colligit̄ q̄ socij sociū d̄z cōtra iuriatē defendere. q̄ multo magi catholici debēt ipugnātes hereticā prauitatē (ne pp̄t ipugnationē h̄mōi iuriā patiāt̄ur) defendere.

Ratio p̄ma

Ratio 2^a

Ratio 3^a

Ratio 4^a

Obiectio

Ratio

Quinta rō

Quarto sic. nō min⁹ tenent̄ catholici defendere ipugnātes hereticā prauitatez: q̄ eccl̄ia tenet̄ defendere sceleratos ⁊ ipios q̄ ad eā cōfugiūt̄ cū boni magi defendēdi sūt q̄ mali. sed eccl̄ia tenet̄ defendere malos fugiētes ad ipsā xvij. q. iij. c. frat̄ vester. ⁊. c. sic. Et in mlt̄ alijs decret̄ sc̄oz patrū idē h̄. q̄ multo magi catholici tenent̄ defendere ipugnātes hereticā prauitatē. Di. Eccl̄ia defendat̄ malos fugiētes ad ipsā ē ex p̄uilegio sp̄ali q̄le n̄ h̄nt̄ ipugnātes hereticā prauitatē. **A**d. Rec̄nsio ipugnātes q̄ vbi ē eadē rō d̄z eē idēz ius: s̄ rō q̄re eccl̄ia defendit̄ malos fugiētes ad ipsā est: vt̄ honor eccl̄ie p̄seruet̄. xvij. q. iij. c. reu. honorāt̄ eccl̄ie ⁊ vlt̄er oīuz catholicorū ⁊ etiā dei magi p̄seruat̄ p̄ defensionē ipugnātū hereticā prauitatē: q̄ p̄ defensionē maloz q̄tūcūq̄ ad eccl̄iam p̄fugerit. q̄ magi defendēdi sūt q̄ tales mali p̄dicti. Di. Alias rationes adducas. **A**d. Quinto videt̄ p̄bari posse eadē assertiō sic. fides catholica magi defendēda ē q̄ p̄ria. vnus q̄sq̄ aut̄ d̄z defendere patriā. iux̄ illd̄ catonis pugna p̄ p̄ria ⁊ c. cui ambrosio p̄cordat̄ p̄uo de officijs qui vt̄ legit̄. xxij. q. iij. c. fortitudo. ait. fortitudo q̄ bello tuet̄ a barbaris patriā: vel domi defendit̄ infirmos: v̄ a latronib⁹ socios

plena iusticia e. g. multoma g. fides catholica e ab oib? catholiq? defendeda. no aut defendi tur fides nisi defensen? impugnantes hereti ca prauitate. g. oes catholici p loco 7 tpe ipu gnantes hereticā prauitate debet defendere

Secunda

Secundo sic. h. d. q. libet catholic? impugnati b? papa hereticus facere sine quo dilectio dei 7 primi no hr: s. absq? defensioe impugnatiuz papa hereticu dilectio dei 7 primi no hr. q. n dilectio dei pz: q. qd no fit ipugnati b? papaz hereticu ppter deuz no fit deo. iuxta illud xpi *Matth. xxv. Quid non fecistis vni de minoribus istis nec mihi fecistis. vbi xps asserit ma nifeste q. opa misericordie q. non sunt suis fidelib? intelligunt no fieri sibi. p. p. quoru omissione impi deputabunt eternis supplicis. g. defen sio q. no exhibet impugnati b? papa hereticus intelligit no exhiberi deo. q. aut no exhibz de fensionē debitā bonoz diuino deū no diligit. g. qui non defendit ipugnates hereticā prauit atē: caret dilectioe diuina. nec etiā hr dilectio primi si ipugnates hereticā prauitate mime defendunt. q. q. primo in sua necessitate non subuenit: charitate. primi mime hz. ipugnan tes aut papā hereticū maxime indiget defen sione. g. q. eos negligūt defendere charitatez ad ipos nullaten? hnt. Septimo sic arguitur no defendere xpm 7 no defendere discipulos xpi vitatē catholicā nūciātes ad idē gen? cri minis pnter. sic spnere xpm 7 spnere discipu los xpi. s. spnere xpm 7 spnere discipulos xpi ad culpā spectat simile: ipso xpo testate. qui vt hr *Zuch. x. dixit discipulis suis. Qui vos sper nit me spnit. hoc etiā pz: q. no defendere aliū est quidā mod? spālis ptenedi. q. em no defen dit spnit. no defendere em que qs pōt ex con temptu pcedit. sic defendere ex amore pcedit**

Septima

Soes catholici xpm debet defendere qn pnt: testate *Augl. qui turbā asserit grauit deliqsse qz xpm cū ducere ad mortē no defendit. qua vt hr. xxij. q. iij. oñdit ppheta. nec illos immu nes eē a scelere q. pmiserūt pncipib? xpm infi ficere. 7 cū p multitudine timerent 7 possent illos a facto 7 se a psensu liberare. g. etiā illi q. discipulos xpi vitatē catholicā nūciātes non defendūt non sunt immunes a scelere reputan di. tales aut sunt discipuli xpi papā hereticus ipugnates q. vitatē pnter catholicā. g. tales sunt ab oib? catholiq? defendedi. Octauo. q. misie alicui? cōparit subuenit sibi 7 defendit eū cū pōt. s. sanū mēbrū 7 verū corpis xpi misti ci cōparit alteri mēbrū in piculo pstituto: cuz videam? iuxta aplm q. si qd patit vnū mēbrū corpis naturalis: cōpariunt oīa mēbra. i. ad *Coz. xij. ergo si aliqui patiūtur propter impu**

Octaua

gnationē catholice vitatē oīa mēbra sana cor poris xpi mystici cōpariūt eisdē. 7 per pns eis subueniūt 7 ipsos defendūt: si pnt. Nono sic *Opera mie sūt oib? impēdēda. g. defensio cū sit opus mie dest oib? impēdēda. 7 per pns de fensio impugnati b? papā hereticus ē pstada.*

Caplm. xxxvij. po nit quattuor instārias cōtra rōnē nonā capli imediate pcedētis. s. asserētis q. opa mie oī bus sūt ipēdēda q. solūit caplo imediate seqnti. Di.

Ratio 9

Er istā rōnē pro

paret q. ipugnates catholicā fidē vel vitatē cēt a catholiq? defendē di. q. opa mie no solū bōis: s. etiā malis opoz catholicos exhibere. cuz ergo defensio sit op? mie: opozet catholicos defendere hereticos vitatē catholicā impugnates. Itē opa mie neq. cadūt sub pcepto tūc em qui no daret elemosynā: aut no redimeret captiuos pecca ret mortali? Si ergo defensio ē op? mie: catho lici ad talē defensionē. de necessitate salut? mi nime astringūt. Amplius sicut punire delin quētes pnter solūmō ad iudices scāres vl? ec clesiasticos. ita defendere bonos ad supiores 7 pntes publicas noscūt pnter. g. no ad oēs catholicos pnter defendere papā hereticus.

Ea. XXXV

Instāria p. rōnē nonā

Secunda

Tercia

Quarta

Rursus oppssoz defensio exhibet cuz illare vel inferēde iurie pullant: s. iniurias ppullare ad viros pfectos mime pnter. tū q. pma veri tas talib? ait. *Matth. v. Ego aut dico vob no resistere malo. tū q. armis iniuria ppullat vi ris aut pfectis sic clericis no lz arma mouere. ergo saltē ad viros pfectos mime spectat im pugnatēs papā hereticus defendere. Ita sūt q. rōnē factā de opibus mie 7 nonnullas alias (vt mihi videt) impediunt. ideo quomō res pōndet ad ea: gestio scire.*

Caplm. xxxix. ponit rōsiones ad obiectōes pcedētis capli. vbi etiā ponit. iij. valde notāda et quō malis im pedenda sūt opera misericordie et qui et qn teneant homines ad opera misericordie. *Magister*

Sunt nonnulli q

iste obiectōes tuā insipientiā maste stāt. 7 q. no itelligis asseritōez pdi ctā oñdūt. Ad cui? euidentā tria debēt eē no tāda. quoz pmi ē: q. sic diuersa sūt opa iusticie quoz qdā oib? subdit 7 pposit pnt pgrue con uenire: sic cū subdit? siue pposit? alienū hz: de necessitate iusticie restituere hz: nisi ex cā rō nali excuset. Quedā no sūt opa iusticie q. non cōueniūt oib?: s. solū pposit. sic iudicare iuste no cōpetit nisi supiori. Sic sūt qdāz opa mie et bnficiētē q. oib? cōpetere pnt: sic orare: inter cedere p aliquo: 7 nonnulla alia: qdā no sūt opa

Cap. XXXII

Notāda 9

Et in notadu.

misericordie q non oib copetere debet. cuiusmodi est op nonnuq alios armis defendere. Secdo dicit ee notadu q lz pcepta affirmatiua obli gent semp: no tm p semp. 7 io semp remanet q liber obligat ad opa mie q sibi competut pri mis exhibeda: no tm tenet qlibz talia opa mie oi tpe exercere. s h loco 7 tpe oportunitis alijs circumstantijs debite obseruatis. Tertio dicit ee notadu q multis modis pot qs defendere vno mo armis violente resistedo. alio mo ver bis p alio allegado vel ipugnare nolentes ver bis exhortatoijs pceptorijs vel phibitoijs seu alijs qbuscuq a violentia rephendedo. alio mo occultado vel no pdedo: aut in domu vel locu tutu recipiedo: alijsq mois plurib quos longu esset enarrare puenit alios defendere.

Tm notadu.

Ratio ad pma.

Di. Narra quo ad obiectiones meas p ista notabilia rñdet. Ad primā dicit q quis iterdu etiā oporteat malis opa mie exhibere: no tm opa oia mie sunt oib malis 7 impijs exhibenda. intercedere em apud iudicē p punitendis reis: est op mie. 7 tm p sceleratis incoz rigilibz liberadis nulli intercedere dz. xxiij. q. iij. c. est iniusta. 7 io lz hereticū impugnantibus catholica veritate sint qdaz opa mie im pendeda: defensio tm q in fauore hereticę prauitatis vel in pñdiciu fidei xpiane pot aliqli ter redñdare: est oino substrabeda. q tm catho licis papa hereticū impugnatib in fauore fi dei orthodoxe a fidelib est pbeda. Ad secū dā pot dici q oia opa mie p aliquo tpe cadūt sub pcepto quemadmodu amor pximi: ex quo oia opa mie pcedere debet cadit sub pcepto. 7 io defensio impugnantiu papa hereticū cir cūstantijs debet obseruari: cadit sub pcepto lz tale pceptu no intelligit p oi tpe obligare.

Ad 2am

Di. Pro quo tpe fm istos obligat h pceptu. Ad hāc rñdet q sic dare elemosynā tenet de necessitate ille q pot: cū ex pre indigēt appet euidēs 7 vrgēs necessitas. nec scit aliū que p babiliter credit velle 7 posse necessitate hñti iu tra indigentia subuenire. sic tūc tenet qliber q pot mo defensionis sibi pgruo 7 possibili im pugnates papam hereticū defendere: qñ tali defensionē necrio indigēt: nec appet ali q eis velit 7 possit tutione impedere. sicut etiā qñ iminet piculū fidei essent plati a subdit argu endi: 7 fides catholica esset fidelz pfitēda. sic qñ ex omissoe defensionis ipugnatiū papā be reticū piculū fidei imineret vel subtraheret honor: debent ipugnates papā hereticuz ab oib q pnt si non apperet ali q eos pregeret defendedi. 7 qñ eis in aliquo casu videlz p dicioz defensionē debita denegaret in pctm mortale 7 fauoriaz prauitaz hereticę laberet

Questio Responsio

nec possent aliqui nisi p solā ipotētia excusa ri. Di. De ista in septio hui inqraz. io refer quō ad aliā instantiā rñdet. Ad illā in stantiā rñdet seu dz q aliqd gen defensionis so lumō pñnet ad iurisdictionē hñtes: que ad mo duz ad eosdē pñnet tātūmō regularitē petere: plectere delinquentes: s pter talē defensionē sic dictū ē in tertio notabili suprascripto sunt mltri aliq moi defendēdi papā hereticū impu gnates: q alijs a iudicibus copetere pnt. sepe em aliq a violentijs alioz solū pñtib defendūt. vñ de tali mō defensionis hñ di. lxxxvij. ca. eos. vbi sic legit. eos q ad ecclia pfugiūt tradi nō oportz: s loci sc̄ti reuerētia 7 itercēssioe defen di. Ex qb? hñbis colligit q nōnuq eorū q ali qui nō tradūt vl p eis intercedit defendunt: multū etiā alijs mois pot qs defendi: q nō solū ad iurisdictionē hñtes: s etiā ad quoscūq alios pñtine noscūt. pnt q catholici nullā iurisditi onē hñtes: 7 etiā maiores multū mois defendē re papā hereticū ipugnates. q interdū nō tra dēdo: occultado ab eoz psecutiōe hñbis mole states mltrifarijs reuocādo. 7 alijs mois quos lōgū esset enarrare. Et pidez rñdet ad quar tam: q pter defensionē q sit armis: multi sūt: alij modi defendēdi impugnates pdictos. cū nō accipis q iūria ppullare ad viros pfectos mīme pñnet: negat de multū mois iūria ppul sandi 7 cum allegas auctē xp̄i. rñdet fm aug. sup Job. vt legit. xxiij. q. i. c. parat. q dictum xp̄i pceptū magīe ad pparationē cordis q ad op. cū aut dicit q armis iūria ppullat verū dicit: s pter istū modū pullandi iūria sūt mul ti alij: viris pfectis 7 clericis cōgruetes.

Ad tertiam

Ad quartam

Cap. xl. in quo assignat alia rō q est. x. p opione 2^a ca. xxxvij. recitara pbas q qliber catholic taliter impu gnantes teneat de necessitate salutis defendere modo sibi possibili. et ista ratio sumit ex his que dicta sunt in capitulo. xxxij. vbi rñdebat ad obiectiones per tria notanda et alia ibidem dicta. Discipulus.

Cap. XL

Considero ex pre

dictis q isti largissime noie defen siois vtūt: cū dicūt q ipugnantes papā hereticū sūt a catholic defendēdi. 7 io magī q pñ assertionē pdictā intelligo: adhuc tm velle scire si ampli? q pñ? sepe dicta asser tio explicat. Ad. Videt q vltimate sic va leat explicari. qlibz catholic? 7 fidelis impu gnates zelo fidei orthodoxe papā hereticū: cū euidenter indigēt 7 necessario vl piculū imine ret fidei xpiane tenet nccitate salut mo sibi possibili 7 pgrueti defendere si ali? nō appa ret in pōpū que pbabiliter credat: velle vel posse taliter impugnates papā hereticum de fendere. Di. Quid si qs credat tales ex ran

Decima rō

Questio pma

Responſio

coze 7 odio: aut alijs et mala radice papā here-
 ticū mala intētiōe ipugnare: nūqd tenet eos
 p̄dicto mō defendere: **Ab.** Null' d'z p̄sume-
 re talē papā hereticū mala intētiōe impugna-
 re nisi sibi cōstet legitime 7 nō ex leui iudicio
 Si tñ p̄staret sibi q' ex mala intētiōe hereticū
 papā impugnarēt: eos deberet defendere ne
 p̄p̄t impugnationē prauitatis heretice pate-
 rentur: maxime si ex omiſsiōe defensionis ipoz
 piculū fidei videt imminere. qz in hoc magis ve-
 ritas defendit catholica q' prauitatē hereti-
 cā impugnātes. ad veritatē autē catholicā de-
 fendēdā vniuerſi catholici sunt astricti. **Di.**
 De quo piculo fidei imminētī intelligit dicta
 assertio: cū dicit q' talit' impugnātes papā he-
 reticū sunt tuēdi qn piculū fidei imiet. **Ab.**
 Rndct q' intelligit de piculo fidei in vna re-
 gione vel regno: imo etiā vni soli hoī iminētī
 qz si aliq's pbabilr estimaret q' vni regnū vel
 regio aut ciuitas: vel etiā vnus hō auerteret
 a fide: vel faueret heretice prauitati nisi talit'
 impugnātes papā hereticū defenderet: ipos
 non tuendo (si possit) mortaliter peccaret.

Secda qō

Ratio

Cap. xli. in quo assignant tres alie rōnes idē qd p'
 pbātes: 7 sic in nūero hntur rōnes. xliij. pbātes q' ipu-
 gnantes papā hereticū etiā si non appellent catholici
 tales defendere tenentur. **Discipulus.**

Cap. LXXXI.

Assertionē predi

a ctas (vt estimo) clare intelligo: q'
 uis nō sit mihi demonstratum q' cō-
 tineat veritatē p q' adhuc allegare conerī vt
 scia fundamenta qb' frat' **Abraham** 7 sui seq'
 ces pbare nitunt q' sunt a catholici s̄ summā
 pōtētiā defendēdi. **Ab.** Assertio meozata
 vndecimo tali rōne videt posse pbari. Illud
 sine quo piclitatez taz fides catholica q' hūa-
 na societas magis ē a catholici impēdēdū p fi-
 de catholica p̄seruanda q' p societate hūana
 p̄seruāda: eo q' qlibet catholic' magis zelare
 tenetur p fide q' p societate hūana. absq' mu-
 tua autē defensionē piclitatez tā catholica fides
 q' hūana societas. p hūana autē societate con-
 seruāda xpiani auxilium mutuū sibi debēt im-
 pendere: qz quēadmoduz vitate testāte vt hī
Abrah. xij. omē regnū diuisum desolabitur: 7
 ois ciuitas vel dom' diuisa s̄ se non stabit. sic
 ois societas p mutuas defensionē mīme colli-
 gata nō stabit. qd vritas ipa p̄t insinuare vī-
 detur apte cū dicit. q' aut nō est mecum s̄ me ē.
 7 q' nō p̄gregat mecum: disp̄git. **Ex** qbus v̄bis
 colligit q' q' nō ē cū aliquo: ipm mō cōueniētī
 7 possibili defendēdo s̄ ipm esse dinoscit. **Ex**
 quo sequit q' talis societas mīme stabit. 7 ita
 p hūana societate seruāda d'z vn' alteri defen-
 sionem impendere. ergo multo magis pro ser-

Undecima rō

vāda fide catholica d'z vniūsq'sq' alteri defen-
 sionē 7 tuitionē (cū pōt) impendere. **Ex** quo
 inferit q' impugnātib' papā hereticū ē defen-
 sio adhibēda. **Duodecima** rō talis ē. q' d'z al-
 teri auxiliū 7 p̄siliū in aliq' cā impēdere debet
 eidē defensionē cōgruā exhibere. catholic' autē
 d'z impugnātib' papā hereticū auxiliū 7 cōsi-
 liū impēdere. aliter em zelator fidei catholice
 neq' existet. ergo d'z eis defensionē etiā im-
 pēdere. **Tredecima** rō talis ē. qlibz tenet de-
 fendere si pōt patientē quācūq' iuriā. ḡ mīto
 magis qlibet tenet defendere si pōt patientē
 iuriā ppter iusticiā. qz defendēdo fidē catho-
 licā papā hereticū nitit' impugnare. p̄na ē ma-
 nifesta 7 euident. qz patiēs iniuriā: est maxime
 defendēd' si ppter iusticiā 7 fidē catholicas
 iuriā noscīt suscipere. **Antēcedēs** autē autētib' san-
 ctroz patrū videt apte pbari. ait em **simach'**
 papa. vt habet **di. lxxxiij. c. p̄sbyter.** mortē em
 lāguētib' pbat infligere q' hāc (cum possit)
 nō excludit 7 p̄ p̄ns iuriā videt inferre q' hāc
 (cū possit) nō excludit. null' autē d'z iniuriam
 inferre. ḡ qlibet tenet iuriā patientē (cū pos-
 sit) defendere. **Itē** ambro. in lib. de officijs. 7
 ponit **di. lxxvi. c. p̄scoe.** ait. q'sq's em p̄scēdo
 boiez potes seruare: si nō paueris fame occidi
 sti. **Ex** qb' v̄bis colligit q' ille d'z occidere aliū
 q' sustērationē (cū possit) nō exhibet corpale
 ḡ s̄lter: ille itelligit iniuriā irrogare q' cū pōt
 iniuriā nō excludit. 7 ita qlibz si pōt: d'z defen-
 dere iuriā patiētē. **Itē** inno. tert'. vt habet
 extra de sen. excō. quante. asserit manifeste: q'
 faciētes 7 p̄sentietes pari pena plectēdos ca-
 tholica cōdēnar actas eos delinquentib' faue-
 re interpretās q' cū possit: manifeste facinori de-
 sinūt obuiare. **Ex** qb' v̄bis dat itelligi: q' qui
 primū ab inferēda iuriā nō defendit cū pōt
 ē pari pena cū iuriāte plectēd'. 7 ita qlibz cū
 pōt: patiētī iuriā d'z defensionē impendere.

Duodecima

Tredecima

Caplm. xliij. ponit vnā euasiōnē videlicet q' talis de-
 fensio nō spectat nisi ad illos q' hnt iurisdictionē sup in-
 iuriātes et hoc pbat auctoritatib' et rōnib'. vbi etiā p-
 batur q' soci' sociū defendere nō d'z et p̄ p̄ns nō tenet
 cui' oppositū pbat caplo imēdiate sequenti et ad has
 auctes et rōnes r̄ndet infra ca. xliij. huius. **Discipu.**

Auctoritates pre

a dicte de solis iudiciis vel plac̄ ba-
 bētib' sup alios p̄tātē intelligi de-
 bēt: nō autē de illis q' p̄tātē: v' iurisdictionē sup
 iuriātes nullā hnt. **Ad** plurib' mōis videt
 posse pbari. **Primo** autē aucte bti aug'. q' ponit
 tur. xxiij. q. iij. c. forte ondit. ait em. forte i p̄plo
 dei stat iuxta te auar' raptor: in bīas reb' alie-
 nis quē nosti talē: 7 fidelis ē: v' fidelis potius
 vocat. nō cum potes de ecclia pellere: nō ba-

Cap. XLII

Enallo

Probaf p̄m

des aliquē adituz castigando vel corrigendo
ipm corrigere accessur' est tecū ad altare noli
timere. 7 infra eodē. c. si iudex es. si iudicandi
prātem accepisti ecclesiastica regula si apud te
accusaf: si veris documētis testibusq; puinci
tur coherce: corripe: excōica: 7 de grada. *Ex*
q̄b' verbis dat' intelligi q̄ nō ad socios: s̄ ad
platos spectat corrigere delinquentes 7 p̄ p̄ns
non ad socios: s̄ ad platos spectat defendere
passos iniurias. qz cui' est defendere patientē
iniuriā: ei' est repimere. 7 p̄ p̄ns plectere in
iuriā inferentē. *Sec̄do* pbat' idē sic. si soci' te
nentur defendere sociū vidēs aliquēz s̄berare
clericū 7 nō defendēs ipm: sniam excōicatio
nis incurrit. iuxta autē 7 innocētij tertij alle
garā supius. s̄ hoc est incōueniēs sicut glo.
ibidē. rōne tali pbat. null' excōicatur ex facto
alteri' nisi p̄cipiādo in locutiōe vel oratione
aut in crimine fuerit ei cōpar: vel ei' mādato
obediēdo: vel autē p̄dicādo. s̄. c. mulieres. s̄
hic nullo tali mō p̄cipiat. q̄ nō est excōicā'.
Terc̄o p̄ p̄ns soci' nō tenet defendere sociū. *Ter*
tio pbat' idē rōne quā innuit glo. vbi. s̄. 7 ean
dē tangit glo. xxij. q. ij. c. non inferēda. q̄ p̄t
sic formari. null' tenet ad id. p quo p̄t ex pa
cto recipere pecuniā: qz illud ad qd̄ q̄s de neces
sitate absq; oi pacto tenet d̄z gratis impēdes
re. s̄ p̄ defensiōe soci' soci' licite recipit pecu
niā: nec receptā pecuniā tenet restituere. q̄ so
cius nō tenet de necessitate sociū absq; pacto
defendere. *Quarto* pbat' idē sic. non magis
tenet socius sociū de necessitate defendere q̄
tenet medic' p̄cilitantē infirmuz gratis cura
re. s̄ medic' nō tenet gratis infirmū curare qz
de suo nō tenet q̄s ferre bñficiū. r. q. ij. p̄ca
rie. q̄ nec socius tenet gratis sociū defendere.
Quinto sic. defensio soci' est q̄dā militia v̄l
aliq̄d s̄ile militie. s̄ nemo tenet suis stipēdijs
militare. teste ap̄lo. i. ad Cor. ix. q̄ ait. q̄s mili
tar suis stipēdijs: quasi diceret null'. q̄ nemo
tenet aliū grat' defendere. *Sexto* sic. defen
dere sociū est bñfacere. s̄ nemo tenet aliū bñfa
cere gratis: qz p̄ leges nemo cogit bñfacere s̄
malefacere. p̄hibet vt restat Aug. s̄ pelagiū.
7 pontif. xxij. q. v. ad fidē. q̄ nemo tenet sociuz
gratis defendere. *Ex* quo sequit' q̄ nō tenent
oēs catholici impugnatēs papā hereticū de
fendere. *Di.* Porro q̄vt estimo frater. *Ad.*
7 adherētēs sibi illos qui ip̄os contra summū
pontificē non defendūt reprehensibiles arbi
trantur putantes q̄ nō solū pro cā fidei patie
tes: s̄ etiā aliū p̄ leuionib' causis sustinētēs p̄
secutiōes 7 iniurias nō tm̄ a platis: s̄ etiā a so
cijs 7 alijs sunt. p̄ virib' defendēdi. pero q̄ as
seriōne p̄dictā q̄ soci' videlz tenet defendere

Sec̄do.
Terc̄o.
Quarto.
Quinto.
Sexto

re sociū allegatiōib' q̄tū potes fortiorib' mur
nire coneris: 7 quō ad rōnes incōtrariū q̄s ad
duxisti frater *Ad.* 7 sui m̄deat: studeas pp̄ala
re vt p̄ hmōi ipugnatōes q̄b' p̄dicti frat' *Ad.*
7 sui: dñm summū p̄tificē 7 sibi adherētēs im
pugnare conat' mag' p̄fide itelligā 7 quō de
bēt reprobari 7 reselli: euidētius aduertam.

Ad tertiam

Caplm. xliij. in quo probat' oppositum q̄ socius so
cium defendere debet. auctoritatibus plurimis et se
rationibus et exemplis quinq;. *Adagister.*

Equaquā decepe

Cap. XLIII

n ris existimādo q̄ frat' *Ad.* 7 adherē
tes sui valde reprehēsbiles nullul
los reputāt xp̄ianos 7 a pctō mortali nullate
nus excusandos: p̄ eo q̄ eis defensionē s̄ dñm
7. nō ipēdūt dicentes q̄ qlibet (cū p̄t) mō
p̄gruētī 7 sibi cōpossibili tenet sociū iniuriā pa
rientes defendere 7 a piculo liberare. *Ex* quo
moliūt inferre q̄ cū ipsi p̄pter iusticiā 7 fidē ca
tholicā p̄secutiōes grauissimas patiāt s̄ a ca
tholicis defendendi: 7 a piculis liberādi. *Co*
clūsiō aut' soci' sociū iniuriā patiētē (cū p̄t) mō sibi
cōgruētī 7 possibili teneat etiā grat' defende
re aut' rōnib' 7 exēplis videt' posse p̄bari.

Cōclūsiō

Auctoritas p̄^a

Voc em̄ ambrosi' vt allegatū ē sup' notabi
liter et snialit' videt' asserere dicēs. q̄ em̄ nō res
pellit a socio iniuriā (si p̄t) statum est in vicio
q̄tū ille: q̄ facit. *Ex* q̄b' s̄bis colligit' q̄ q̄ non
defendit sociū culpā incurrit. *Ad.* *Ista* glo.
erponā. qz repellere iniuriā ē defendere reputā
dū. *Di.* *Ad* h̄ m̄det glo. ibidē dicēs. si p̄t id
est si ē i p̄tate posit' ex q̄b' s̄bis glo. dat' itelli
gi: q̄ ambrosi' loq̄t de plāf. *Ad.* *Glosa* sup
illā expositionē h̄ nō asserit: s̄ rātūmō recitat
qd̄ in fine illi' notule reprobare videt' dicēs. s̄
istis asserētib' expōnē p̄dictā obuiat infra eo
dē. c. vlti. ex quo caplo colligit' euidēter q̄ tur
ba iudeoz q̄ nō defendit xp̄m s̄ p̄ncipes ip̄sū
volētēs occidere neq̄q̄ fuit imunis a scelere.
ex quo seq̄t' q̄ nō solū plati: s̄ etiā plebei tenēt
defendere xp̄m s̄ platos eoz: 7 ita soci' etiā
tenet defendere sociū. *Ad* etiā illa expō corru
pat textū. p̄z apte cū loq̄t exp̄sse de illo: q̄ a so
cio iniuriā nō repellit. *Di.* *Ad* idē plures au
ctōitates adducas. *Ad.* *Voc* idē ambrosi'
vt sup' ē adductuz asserit māifeste: qz dicit q̄
tueri a latronib' socios plena iusticia ē. op' at
iusticie tenet qlibz exercere. q̄ de nccitate iu
sticie sūt soci' defendēdi. *Ite* idē h̄ di. lxxvi.
c. nō satis. loquēs qlit' op' mie tenet p̄ro im
pendere: qlis est nō solū plar': s̄ etiā subditus
ait. si tpe piculi quo rapit' ad mortez pl' apud
te pecuniā tua valeat q̄ vita morituri: nō ē le
ue pctm̄. *Ex* q̄b' s̄bis colligit' q̄ d̄z q̄s sociuz a

Auctoritas 2^a

morte redimere: et per omnes eadem ratione tenetur
 cum si potest defendere. Item ista videtur esse salomo-
 nis que in proverbis secundum Hieronimum. et in plologo par-
 vultu carissimum doceres: et per omnes non ad prela-
 tum: sed ad alium sermonem dirigens ait. erue eos qui
 ducunt ad mortem et qui trahunt ad interitum libe-
 rare non cesses. Ex quibus verbis colligitur quod non
 solum prelati sed etiam alii persecutiones et iniurias pa-
 tientes defendere tenentur. **Di.** Sufficiunt ad
 prelatum auctores iste per assertione predicta: id rationes in-
 ducas. **Ad.** Prima ratio talis est. que debet sibi
 mutuum iuvamen auxiliium et favorem impedere et
 sibi mutua defensionem tenentur impedere: omnes
 autem christiani sive catholici sibi debent mutuum au-
 xilium consilium et favorem impedere. Tum quod omnes ca-
 tholici sunt membra unius corporis. membra autem pro
 se invicem sollicita sunt. **i. l. Cor. xij.** Tu quod episcopi quo-
 rum vultus est platus alteri auxiliium mutuum sibi de-
 bent impedere. teste Innocentio. secundo. qui videtur dicitur. **xc.**
di. c. precipimus. ait. Precipimus ut episcopi ad solus
 deum et salutem populi bene respectu illi omni tepidi-
 tate felicitate ad pacem firmiter tenendam mutuum
 consilium sibi et auxiliium prebeat: nec hanc alicuius amo-
 re vel odio permittant quod si quis in hoc opere dei te-
 pidus inventus fuerit: damnum proprie dignitatis in-
 currat. **Lui** etiam concordat **Alexan. papa** qui videtur
 legitur. **iiij. q. i. c. nulli.** ait. Qui autem ex nullo fuerit
 collegio et ab auxilio vero se subtraherit: magis
 scismaticus quam sacerdos esse probatur. ecce inquit pro-
 pheta. **Ecce quod bonum et quod iocundum habitare frater
 in unum.** illi vero non habitant in unum qui a fratrum
 se solacio subtrahunt. **Ex** quibus verbis datur in-
 telligi quod episcopi et sacerdotes quorum etiam vultus alte-
 ri minime est subiectus: auxiliium sibi mutuum debent
 impedere. et per omnes sibi debent defensionem
 mutua congruentem prestare. **Ex** quo sequitur quod
 socius socium debet defendere. **Secunda** ratio talis est
Adagis tenentur socii socium a suo non inferiori
 patientem iniuste defendere quam viri ecclesiastici
 teneant defendere sceleratos qui eis minime sunt
 subiecti. sed viri ecclesiastici sceleratos et impios
 ad ecclesiam fugientes sicut eis nullatenus sint sub-
 iecti defendere tenentur. quod multo magis socius
 socium innocentem debet defendere. minor probatur au-
 toritatem **Bregi.** qui videtur habet. **xvij. q. v. c. reos.** ait.
 Reos sanguis defendat ecclesia. ubi dicitur glo.
 omnes fugientes ad ecclesiam tenentur defendere. **vt
 xvij. q. iij. reu.** et hoc est verum siue sint rei siue
 non. **Di.** Hoc dicit **Bregi** quia viri ecclesia-
 stici ecclesiam defendere tenentur. et id tenentur pro-
 hibere ne fugientibus ad ecclesiam violentia
 fiat. **Ad.** **Qualia** camera assignas quam **Bregi.**
 quare rei sunt ab ecclesia defendendi. nam **Bregi.**
 camera assignat sui dicitur cum immediate post prela-
 tum predicta subiungit ne effusus sanguis fiat pri-

Probat rationibus
Prima ratio.

Secunda

Quarto

Replica

ceptus. **Ex** quibus debet colligi quod ideo viri ecclesia-
 stici debent defendere reos ad ecclesiam fugi-
 entes: ne homicidium fiat precipites. **Quia** qui non
 resistit cum potest committit iurta sociorum patrum
 ergo committit qui non defendit socium iniuria pati-
 entem cum possit iniurie crimine incurrit. **Un** et hoc ter-
 tia ratio sonat. **Quilibet** catholicus ad hoc tenetur
 sine quo etiam in crimine precipitatur criminoso: sed
 qui non defendit (cum potest) socium iniuria patientem pre-
 cipitatur in crimine iniuria inferenti. ergo socius
 socium (cum potest) tenetur defendere. maior est mani-
 festa. minor auctoritas sociorum patrum ostendit videtur. ait
 enim eulenbergi papa. **vt** habetur. **ij. q. vij. ca. ne-
 gligentia.** negligentia cum possis perturbare puer-
 fos: nihil est aliud quam favere: nec caret scrupu-
 lo societatis occulte quam manifesto facinorosi desin-
 nit obviare. eadem sententia probabiliter ponitur **di. lxxij.
 c. error. et. xxij. q. iij. c. q. potest.** ponitur sub his ver-
 bis. qui potest obviare et perturbare puerfos et non
 facit: nihil est aliud quam favere in pietati eorum
 nec caret scrupulo societatis occulte quam manife-
 sto facinorosi desinit obviare. **Ex** quibus debet colli-
 gitur quod qui non resistit iniuria facienti: eadem committit in
 crimine atque fauet. **Di.** **Verba** que allegasti: de
 prelati tantum debent intelligi secundum quod notat glo.
ij. q. vij. negligentia. **Ad.** **De** crimine dupliciter
 impugnat. primo quod glo. hoc non asserit. secundum
 dicitur quod ista videtur de prelati tantum loqui. secundo quod
 perturbare puerfos pertingit dupliciter. uno modo ipso
 pro sua puerfite pena cogrua puniendos. et sic
 perturbare puerfos regulariter solummodo pertinet ad
 iudices vel prelatos. **Alio** modo exhortatione malum
 reprobandos illo modo saltem eis expedit debet mon-
 itoribus resistendo. et istud spectat ad omnes. **gl. ibi
 de** apte insinuante quod quilibet tenetur perturbare. **i. p
 hibere** et removere a malo: et hoc cum commode il-
 lud facere potest aliter enim peccat quod sic non prohibe-
 bet. et subdit secundum hoc quilibet tenetur prohibere ini-
 iuriam a primo. et per omnes primum saltem debet (si
 potest) defendere debet: sed non sit prelati ipsi. **Quar-
 ta** ratio est hanc. ille tenetur (si potest) defendere socium
 iniuriam patientem qui tenetur corrigere et corripere
 iniuriam inferentem. nam corrigendo iniuriari volentem
 defendit: quantum in se est ipsum qui esset passus ini-
 iuriam: sed alii quod iudices: vel prelati (si possunt) te-
 nentur corrigere iniuriari volentem: quod si commode pos-
 sunt: debent defendere alium qui esset passus iniuriam
 maior: euidens esse videtur primo auctore **br. aug. q.
 li. de** debet dominum. et ponitur. **xxij. q. iij. c. primo** tole-
 randi quod sunt mali: nec corporaliter ab eis rece-
 dat. sed spiritualiter: spiritualiter autem exire est facere quod
 pertinet ad correptionem malorum quantum sicut per gratiam
 cuiuslibet salva pace. ubi dicitur **gl. sup. de** pro gra-
 du id est pro dignitate et officio cuiuscumque. **alio
 modo** debet prelati corrigere delinquentes.

Tertia

Ratio quarta

Contra rationem

Ratio quinta

alio mō socij. plat? corrigi increpādo: h̄ berādo: vt infra e. q. c. fore. soci? nō monendo ⁊ reprobādo factū. Et q̄bus h̄ bis dat̄ intelligi q̄ nō solū plati: s̄ etiā aliū tenet̄ corrigere delinquentes ⁊ iniurias alijs faciētes qd̄ etiā idē augu. vt h̄. xxij. q. v. c. nō putet. sentire videt̄. ait em̄ nō putes te tūc amare suū tuū: qn̄ cū nō cedis. ⁊ infra. aut tūc amare vicinū tuū: qn̄ non corrigis eū: nō ē ista charitas: s̄ lāguor. Et q̄bus h̄ bis h̄ q̄ vicinū vicinū tenet̄ corrigere. Itē anacler? vt h̄. xxij. q. ij. c. tā sacerdotes. ait. tāz sacerdotes q̄ reliq̄ fideles oēs sūmaz debēt h̄e curā de his q̄ peccāt. q̄ ad oēs spectat corrigere iniuriā inferētes. Di. Scis q̄ mlti istis dieb? tenēt doctrinā thome de aq̄no. q̄re dic qd̄ ipse sentit de hac re an scz ad oēs spe erat corrigere delinquentes. Ad. Ipe tenet q̄ sic. nā scda scde. q. xxij. ar. ij. dic sic. duplex est correctio. vna qd̄ q̄ est act? charitat? q̄ spāliter tendit ad emēdationē fratris delinquentis p̄ simplicē amonitionē. Et talis correctio pertinet ad quēlibz charitatē h̄ntē: siue sit subditus: siue plar?. Et articulo q̄to dic sic. correctio fraterna q̄ est act? charitat? p̄tinet ad vñū quēq̄ respectu? p̄sone ad quā charitatē dz h̄re si in eo aliqd̄ corrigibile inueniat. Di. Nō aducas plura ad p̄bandū: q̄ oēs tenet̄ corrigere iniuriari volētē: s̄ adhuc. p̄ba q̄ socius tenet̄ sociū iniuriā patiētē defendere. Ad. Quinta rō p̄ assertiōe p̄dicta ē h̄. ad eūdē spectat māliū primi remouere (si pōt) ad quē spectat bonū eiusdē (si potuerit) p̄curare: s̄ q̄libz tenet̄ primi bonū p̄curare. q̄ alit̄ charitatē ad ipm̄ mīme dz. q̄libz tenet̄ malū alteri? remouere si pōt. ⁊ ita tenet̄ remouere malū iniuriā patiētis: s̄ sepe h̄ nō fit nisi ipsū defendēdo. q̄ q̄libz tenet̄ aliū defendere si pōt. Sexta rō est hec nō min? indiget in piculo p̄stitut? s̄ volētē iniuriari defendi q̄ esuriēs cibari ⁊ sitiēs potari: s̄ q̄libet q̄ pōt tenet̄ esuriētēs cibare ⁊ sitiētēs potare: si p̄ aliū illis mīme subuenit. q̄ q̄libet tenet̄ aliū defendere si pōt: si nō appareat aliq̄s q̄ velit ⁊ possit eū defendere. Di. Aducas exēpla p̄ cadē assertiōe. Ad. Primū exēplū ē de abrahā q̄ vt legit̄ Gen. xij. q̄uis nō h̄ret iurisdictionē sup̄ capiētēs loth fratrem suū: ⁊ alios tñ nō solū loth defendit: s̄ etiā iruit sup̄ capiētēs eosq̄ p̄cussit et reduxit loth eū substantia ei?. Secundum est de moyse q̄ hebreus percussus ab egyptio defendit: occidit egyptiū vt legit̄ exo. ij. de quo scribit ambrosius vt h̄. xxij. q. ij. c. nō inferēda. d. cuz vidisset bebeum ab egyptio recipiētē iniuriā defendit vt egyptiū p̄terneret: ⁊ tñ sup̄ egyptios: aut hebreos: tūc moyes nullā iurisdictionem

Quinta.

Sexta

Explū p̄mū

Secūda

habuit p̄tātē. de quo etiā vbi pu? Exo. xij. scribitur q̄ filias sacerdotis madian a pastouib? defensauit. cuz tñ neq̄ super puellas neq̄ sup̄ pastores iurisdictionē habuit. Tertiu exēplū de raab meretrice: q̄ vt h̄ Josue. ij. explozatores filiorum israel abscondēdo defendit. Quartū exēplū est de brō Petro: q̄ etiā arma mouendo christus defendere satagebat. Ad. ar. xvi. ⁊ nō videt̄ de volūtate defendēdi rep̄bensus a xpo: s̄ q̄ hesitare videbat̄ an xps aliter q̄ p̄ arma poterat defendari p̄pter qd̄ xps ipm̄ acriter increpādo dixit. an putes q̄ non possum rogare patrē meū ⁊ exhibebit mihi plusq̄ duodecim legiones angelorum. Quintū exēplū est de discipulis demasci q̄ vt legit̄ Act. ix. beatū Paulū submittendo illū in spota s̄ iudeoz insidias defendebant. Alia cōplura exēpla q̄ aliū q̄ plati in piculo positos defendebāt tā in scriptura diuina q̄ in alijs scripturis autēticis scribūtur aperte.

Tertium

Quartum

Quintum

Cap. xliij. ponit r̄siones ad auctēs ⁊ rōnes capli xliij. probantes huius oppositum scz q̄ socius sociū defendere non tenetur. Discipulus

Olo plures alle

Cap. XLIII

gationes audire p̄ assertiōe p̄dicta ⁊ iō dic quō p̄nt obiectiōes q̄s feci dissolui. Ad. Prima auctas Aug. quā alle gas nō loquit̄ spāliter de iniuriātibz alijs: s̄ de delinquentib? in cōi. q̄ tñ assertores p̄dicti p̄silit̄ dicūt de oib? peccantib? corrigēdis ⁊ de passis iniuriā descendēdis. ideo ad auctem Aug. p̄dictā r̄ndēt dicētes q̄ in p̄ma pre loq̄ tur Aug. de his q̄ auctē iudiciariā nō habent corrigēdo secrete apud delinquentes nequaq̄ p̄ficerēt: s̄ eos deteriores efficerēt. in h̄ cō ca su nō dz aliq̄s (iurisdictionē nullaten? h̄ns) corrigere delinquentes. p̄silit̄ vbi aliq̄s intē dendo defendere patiētēs iniuriā ipos defendere nō possz ⁊ ad deteriora inferētes iniuriā puocaret: deberet defensionē subtrahere: s̄ si cur subditi peccant mortalit̄ si timore t̄paliū aut hūanū fauorē p̄dēdi: aut p̄sonale piculum euitandi: v̄ ob aliqd̄ terrenū h̄ndū socios vel platos cū pbabil? putāt q̄ p̄nt eos a pctō retrahere negligūt secrete corrigere. ita peccāt mortali? q̄ cū iuenient p̄nt ex timore vel cupiditate defensionē in picul? p̄stitut? vel patiētibus iniuriā nō impēdūt. Di. Est ne aliq̄s doctor? modern? q̄ teneat q̄ nō corrigētes in casu p̄dicto peccātes peccāt mortali? Ad. Thomas de aq̄no h̄ sentit exp̄sse. dic em̄. ij. q. xxij. ar. ij. q̄ p̄t̄mittit̄ fraterna correctio cū pctō mortali: qn̄ scz formidat̄ iudiciū vulg? ⁊ carnis ex cruciatio: vel p̄emptio: dū tamē

Ad p̄mā

Liber sextus

hec ita dominus est quod fraterne charitati sponat
 et hoc videtur contingere: quoniam aliquis presumit de alio
 quo delinquere, probabiliter: quod posset eum a peccato
 retrahere. et tamen propter timorem vel cupiditatem
 pretermittat. Ex quibus vobis colligitur quod etiam pro
 morte vitanda non debet quis dimittere corrigere de
 linquentem: si probabiliter creditur: quod potest eum pro secrete
 correctione retrahere a peccato. Ex quo concluditur
 dicitur quod quilibet catholicus debet (si potest) corrigere in
 ferentem iniuriam. et propter hoc defendere iniuriam patientem.
 Di. Quid dicitur ad hoc quod accipit in illa obiectio:
 ne quod videlicet curam defendere patientem iniuriam:
 eius est recipere. et propter hoc plectere iniuriam inferen-
 tem. Ad haec. Ista negat tamquam falsa. quia ad plures
 pertinet defensio patientium et in periculis positorum
 ad quos tamen quis pertinet recipere iniurias cum
 moderamine inculpate tutele ad eos tamen
 non spectat plectere iniuriam facientes. quemadmo-
 dum cuilibet libere vim repellere cum moderamine
 inculpate tutele. di. i. c. tutele. et c. ius natura-
 le: ad quem tamen non spectat illam iniuriam vindicare
 Di. Dic ad secundam obiectionem. Ad. Ad illam
 potest dici quod quis videtur clericum verberari non in-
 currat excommunicationis sententiam si ipsum (quis pos-
 sit) non defendat tamen peccat mortaliter si ipsum non
 defendit cum possit quod non habet tantum vitam de
 clerico verberato: sed et de laico verberato iniuste.
 quare caritate fraterna quilibet cum convenienter po-
 test tenetur in omni periculo subuenire. et hec responsio ex
 glo. super allegato capitulo primo. colligitur quod ait. vi-
 detur peccare omnes qui non defendit alium (si potest)
 xxij. q. iij. non inferenda. et ca. vlt. et si non possit
 aliter defendere saltem defendat clamore. et in-
 fra. si quis non habeat aliquam partem: video quod aliquis
 voluit verberare clericum: siue peccare sine meo
 consilio vel auxilio: non credo quod sim excommunicatus: si
 non prohibeo: sed alias forte peccet. quia ipsum non de-
 fendit cum possit. Ex quibus vobis colligitur primo: quod
 sunt diversi modi defendendi: cum apte dicatur quod
 potest quis defendere clamore. et eadem ratione contin-
 git quis defendere vobis monitoriis monendo in-
 ferentem iniuriam quod desistat. quod etiam glo. ibidem as-
 serit manifeste d. alia est prohibitio sociorum et
 aliorum. quia solummodo vobis et non factis vindican-
 do iniuriam illatam licet factis si possint te-
 neant defendere: saltem expositum periculo occultan-
 do. sicut etiam secundum augustinum. ut beatus xxij. q. iij. ca. ipsa
 pietas quilibet tenetur alium se volente occidere li-
 berare et de periculo si potest etiam violenter extrahere.
 ita tenetur quilibet alium qui sit in periculo
 liberare si potest saltem si non potest aliter occultando
 sunt ergo diversi modi defendendi alium in periculo
 constitutum. Secundo ex vobis glose colligitur quod vi-
 detur clericum verberari et non defendens si potest
 licet peccet: tamen excommunicationis non incurrit senten-

Ad secundam

tiam. et per hoc respondetur ad rationes glose superius
 allegatas. quia per illam rationem non concluditur quod non
 defendens clericum si potest non peccat: sed quod non inci-
 dit in excommunicationis sententiam. Di. Videtur quod ista ratio non
 concludit quod non incidit in excommunicationis sententiam. quia iudex
 vel iurisdictione huius non defendendo clericum cum
 potest incidit in excommunicationis sententiam. et tamen nullo predictorum
 modorum participat clericum verberanti. quia nec
 locutione: nec oratione: nec in crimine: nec eius
 mandato clericus verberatur: nec auctoritatem
 prestat: quia plus est auctoritatem prestare quam non de-
 fendere. Ad haec. Potest dici (ut inquit glose)
 quod iudex et superior non defendendo: auctorem prestat
 et ideo incidit in sententiam excommunicationis. Di. hec
 sententia non videtur sufficiens. quia si iudex non defen-
 dendo auctoritatem prestat eadem ratione socii non
 defendendo causam vel occasionem prestat. quod auctorem
 causam prestat vel occasionem. ita puniuntur sicut fa-
 ciens: sicut quod occasione dani datur: dani dedit
 se videtur. extra de iniuriis et damno dato. si culpa
 ergo si iudex qui non defendit clericum verberatum
 (cum potest) sententiam excommunicationis. incurrat et quilibet alius qui
 non defendit clericum excommunicationis sententiam immoderatam. Ad.
 Tu tamen visum motum fundamentale quorum
 dicitur dicitur. quod quilibet qui potest debet defendere im-
 pugnatem papam hereticum: quis nesciat papam
 esse hereticum. Di. Ex quo est istud unum de
 motibus aliorum maior tractatum de isto versus ad
 illam materiam censeo differendum: tamen nunc dic bre-
 uiter quod per glo. predictam ad hoc respondere contin-
 gat. Ad haec. Potest dici quod quis iudex siue alius
 qui clericum non defendit si potest: mortaliter pec-
 cat. ex lege tamen nature neuter sententiam excommunicationis. incur-
 rit. quia pena excommunicationis. solummodo ex iure positivo infli-
 gitur. pene autem iuris positivi sunt restringenda
 nullatenus ampliare: ideo salva lege positiva
 sententia excommunicationis lata per canonem contra non defenden-
 tes clericum ad pauciores (quorum permittit ca-
 non) debet extendi. cum ergo canon predictus aper-
 te saluari possit: intelligendo ipsius tantum de
 parte et iurisdictione habentibus: quod grauius pec-
 cant non defendendo quam alii: de aliis non debet intel-
 ligi sed alii non defendentes clericum cum possunt pec-
 cent mortaliter. Di. Dic ad tertiam rationem.
 Ad haec. Ad tertiam videtur quod hec non est vera: nul-
 lus tenetur ad illud pro quo potest ex pacto pecu-
 niam recipere. si quis enim indigeret alius in ar-
 ticulo extreme necessitatis ex fame posset lici-
 te sibi vendere panem. et tamen si alius non habes-
 set unde emeret vel etiam nollet: teneret sibi
 gratis dare panem pro vita sustentanda: si tamen
 in necessitate constitutus extrema haberet. unde
 de sibi necessaria vite ab aliis emere posset: ef-
 sent quod presentes qui vendere vellet necessaria. iste
 non tenetur gratia sibi necessaria exhibere. sic in p

Replia pna

Respo

Replia scilicet

Respo

Responso

Ad tertiam

posito lz recipere pecunias p defensione socij: si socij pot vult dare pecunias vel alijs ali q pot vult eu defendere: vel ipse pot defendere semetipm. si aut no pot semetipm defendere vel no pot aut non vult dare pecunia p defensione sua: ali tenet eu defendere absq pecunia. poterit tn postea ab eo petere pecunia: et ali sibi dare tenebit. Ad qrtā rñdet glo. di. lxxiiij. c. i. d. p3 boc q medic' dz curare paupes re infirmu: q pl' dz valere apud eu vita illi' q ppa pecunia. s si infirm' diues e' et nihil vult dare medico: nñqd gratis cu tenet curare: cu nemo de suo cogat facere bñficiu. vt. x. q. ij. p. carie. cu et licite pot recipere mercede. vt. xiiij. q. v. nō sane. dico q tenet eu curare suis expēsis. et si pualuerit repetat expēsas: q vtilit' ges sit negociu ei'. Di. Ista videt mibi fore al' legatio p assertoe pfata q. s. qlibz tenet in pnculo constitutu defendere et iurare: cui repugnare videt qd glo. asserit dices. nemo de suo cogit facere bñficius. x. q. ij. p. carie. vñ quō ad hñdet expone. Ad. Dē q illa auctas trūca te allegat: qz verba illi' capli. x. q. ij. p. carie sūt bec. L. i. rō vsus obtineat neminē cui nō vtilit' p vtilitate et rōne cogi de ppo facere bñficiu q lōge aliā sniam pñiet q dicere q nemo de pprio cogit facere bñficiu. sepe em lege dina parit et nature ac lege hūana cogit qz de suo bñficiu facere. alit ei nemo elemosynā de suo facere alijs teneret qd legi diuine et nature ac hūane noscit obuiare. nemo tn p vtilitate suā et p rōne cogit de pprio bñficiu facere. nō em elemosynā dare de ppo e' p rōne nec p vtilitate spūale elemosynā faciētis: lz qñqz sit p vtilitate tpale. sic etiā defendere sociu grat' absq mercede tpali nō e' p vtilitate saltē spūale defendent: nec p rōne. et iō sepe cogit alijs lege nature et diuina tale bñficiu alijs grat' impendere. Di. Ista rñsio videt apparet. iō dic' q l' ter ad qrtā rōne rñdet. Ad. Rñdet q regulare e' neminē teneri suis stipēdijs militare p psona puata. fallit tn in casu qz si alijs militādo pot saluare vitā alteri' q nō pot sibi redde re stipēdiu: dz p eo stipēdijs pprijs militare saluādo vitā eiusdē. si em miles viderit socius in bello ab aduersarijs fortit impugnatu et in mortis piculo pstitutu: dz si pot non sperādo ab ipso stipēdiu ipm de piculo liberare. Di. Adiles recipit stipēdiu a pncipe p pncipe et alijs fidelib' defendēdis qñ pot. qre dz absq stipendio recipiēdo a socio ipm qñ expediret defendere. Ad. Sic miles recipit stipēdiu a pncipe etiā p alijs cōmilitonib' qñ expediret defendēdis: ita qlibz recipit pceptu a deo et a lege nature pro socijs qñ necesse fuerit de

Ad qrtam

Instantia

Rñdet

Ad quintā

Obiectio

Responso

fendēdis. nō min' aut obligat qz ex pcepto diuino: lege nature: q ex stipendio recepto a pncipe. quare sicut miles tenet cōmilitones defendere: qñ cōueniēter pot. ita socius sociu quādo cōueniēter pot: tenet defendere. Di. Dic qualiter ad obiectiōne vltimā respondeat Ad. Respondeat q quis per leges nemo cogatur benefacere: tamen sepe per leges cogit quis bonū facere. lex enim neqz diuina neqz humana cogit bñfacere. qz dicit Aug. post verba: que allegasti bñfacere nemo pot: nisi elegerit: nisi amauerit: qd est in libera voluntate Ex quib' vrbis colligit q sicut volūtas non potest cogi. ita nemo potest cogi benefacere. et quādoqz quidē absolute: quādoqz autē conditionaliter. et sic per leges diuinas et humanas cogit quis cōditionaliter benefacere scilicet si voluerit vitare penam tēporalē vel cternā tenet socium cū potest: defendere. Di. Ista responsiōne rōnabilē arbitroz cui tamen glo. super illo verbo cogitavi repugnare videt cū dicit. qui ex timore benefacit reputat non facere. Ex quib' vrbis colligit q aliquis potest benefacere ex timore. et ita saltē aliquis timore cōditionaliter cogit benefacere quemadmodū cogit bonū facere. Ad. Respondeat q glosa intentionē textus Aug. expressius habuisset: si dixisset qui ex timore bonuz facit reputatur nō facere. sicut dicit Aug. vt habet extra de regu. iur. qui ex timore facit pceptu aliter q debeat facit. et ideo nō iam facit. pot tamen dici q glo. posuit benefacere pro bonū facere. non est autē dubiu quin leges cogant sepe bona facere. et ideo sepe metu legum et timore nōnulli benefaciunt accipiēdo benefacere pro bonū facere. sed Aug. aliter accipit qz pro meritoze et ex bona volūtate facere. Coplm. xlv. in quo tractat' tertia cōclo ca. xvij. posita se: q deferēdu sit appellatiōi a papa catholico p cū heresis interiecte añqz cōstet ipsaz nō esse legitimā et pbaf se x rōnib'. Ppositu vero hui' pbaf caplo immediate sequenti se q nō sit deferēdu tali appellatiōi in pncipio tn capli. pponit qd quedā de nesciētib' papa eē hereticū vtrū tales teneat defendere ipugnātes ipsū ad quā rñdet infra ca. l. huius. Discipulus.

Ad sextam

Obiectio

Responso

Legatiōes quas

Cap. XLV

Questio

supra in diuersis capitulis adduxi: hñ: ad pbandū q catholici qui possunt: de necessitate tenent papam hereticum impugnātes defendere rātūmodo de scientibus et credētib' papā eē hereticū vidēt cōcludere q illi soli se q credūt aut sciūt papā esse hereticū: tenet de nccitate saluē ipsū ipugnātes: si pnt defendere: nō aut vidēt ondere q nesciētes papā esse hereticū teneant defendere ipsū de punitate heretica ipugnātes. iō qd

Responsio

de hoc sentiunt h'ati ppala. **Ad.** Rōnes ille saltē multe nō rātū de scientib' papam esse hereticū: s' de nesciētib' (Cū dubitantib') vidēnt pcedere. vñ nōnulli putāt q' sic si aliq's de facto a papa catholico appellaret: ipsi heresim imponēdo anteq' p'staret appellatiōē h'mōi nō eē legitimā esset appellatiōi deferendū eiusdē. ita si aliq' impugnat papā hereticū aliq' catholici nesciētes ipsū eē hereticū: et igno rātes an ipsū impugnātes veracit' et iuste impugnet tenēt si pnt talit' impugnātes defendere. **Di.** Secūdu ista q' dicitur hic ē loc' cōgru' p' tractādū cōclusionē tertiā illoz q' dicūt q' l3 appellare a sūmo pontifice quā supra. ca. xvij. recitasti. et nūc iterū replicasti. ideo p' illa cōclusionē p'mo satagas allegare. **Ad.** **Q**uod erendū sit appellatiōi a papa catholico p' cā heresis interiecte anq' p'stēt ipsā nō eē legitimā mult' modis videt posse p'bari. P'io sic. nō min' deferēdū est appellatiōi p' cā heresis interiecte: q' aliq' appellatiōib' p' graua mib' spūalib' et leuib' interiecti. qz appellatiō p' cā fidei interiecta spectat ad ius publicū et vtilitātē cōem. q' nō miori p' uilegio gaudere d3: q' appellatiō interiecta p' vtilitate p' uata: s' aliq' appellatiōib' est deferēdū: q' uis nō p'stēt q' nō sūt legitime eo q' cā allegata nō est p' bāta. q' multo fort' appellatiōi a papa p' cā heresis interiecte est deferēdū dūmō nō p'stēt q' nō est legitima. **Di.** Tardiores exēplis aptis sepe mouēt. iō pone exēplū aptuz de appellatiōe a papa catholico interiecta. **Ad.** Sic in p'ncipio isti' materie tibi apert' indicauit tenētes istā assertiōē q' appellatiōi a papa catholico ē deferēdū anq' p'stēt appellatiōez nō eē legitimā nolūt ad strictissimā significatiōē appellatiōis artari: s' vtiū noie appellatiōis quo poterūt largi' scz p' puocatiōē largissime sūpta: imo etiā vsus p'mittit p' recusatiōē. intēdūt q' q' appellatiōi seu puocatiōi a papa catholico: v' recusatiōi qn' allegat' cā q' si esset p' bāta: deberet legitima reputari tali appellatiōi v' recusatiōi e' oīno deferēdū. Tali mō loquēdi supposito. **P**onat' q' aliquis appelleret a papa vel recuset eū allegādo et se velle p'bare firmū offerēdo q' papa tenuit et asseruit fidē xpianā eē falsā et fictā. et iō nō pōt nec d3 officiū papae exercere. **Q**uo posito dicunt isti q' tali appellatiōi seu puocatiōi vel recusatiōi q' rucūq' cā allegata sit falsa. qz tñ ē talis q' si esset p' bāta: deberet legitima reputari anteq' allegās eam fuerit de calumnia quictus vel in p' batiōe defecerit: aut palā excep'tōez legitimā: vel aliū modū cōgruū. appareat repellēdus tā papa q' aliq' catholici debent tali

Tertia cōclusio caplo. xvij. p. 20. posita. p' bāta

Probat' exēplo

Casus

appellatiōi vel recusatiōi deferre circa talit' ter appellatē v' recusantē p' usq' eū maliciose cōsiterit p'cessisse: nihil penit' innouando imo p' tpe illo a iurisditiōe sūmi pontificis est exēpt'. hoc exēplo posito p'bat' q' mō p'dicto tā sūm' p'ntifex. q' aliq' tali appellatiōi v' recusatiōi deferre tenent. **Et** p'mo sic. s'm leges fauore religionis multa cōstituit' p' rōne. qd' sano intellectu incōsonū v'itati dinoscit' qz religio xpiana maiori fauore dinoscit' eē digna q' q'cūq' cā p' uata. **Et** quo cōcludit' q' d'ba iuris in fauore religionis ampliat'ada sunt et nullaten' restringēda. et p' oīs oīa iura canonica et ciuilia in fauore e' dita: appellatiōis interpretāda sūt largissime. qz appellās p' religioē xpiana et fide catholica: se assent appellare. p'stat autem s'm iura canonica et ciuilia q' appellatiōi illi' q' p' re alia: q' p' fide: si talē cām allegat: q' si esset probata deberet legitima reputari iudex a quo appellat et aliq' deferre tenēt. ergo p' eadē iura p'bat' q' appellās a papa allegās q' papa tenet et asserit fidē xpianā eē falsā: papa et aliq' appellatiōi ei' vel recusatiōi deferre tenent qz si hec cā esset p' bāta: deberet legitima reputari. si em' talis appellās p' baret legitime papā tenere fidē xpianā esse falsam: papa nec su per istū: nec sup' aliū iurisditiōne h'et. **S**ecūda rō talis est. sicut appellatiōi: vel recusatiōi legitime: deferēdū ē. ita etiā oī appellatiōi et recusatiōi quā nō cōstat illegitimā eē deferēdū ē anq' p'stēt eū frustratiōe: seu maliciose pcedere. et l3 p' cā quā allegat ab alio appellare vel aliū recusare. et qz sic oī appellatiōi v' recusatiōi legitime deferēdū est: s' catholico l3 a papa appellare: vel papaz recusare si papa asserit fidē xpianā eē falsā. q' si p' cā hac q's p'pellar: appellatiōē v' recusatiōē nō eē legitimā nisi cōsiterit cām allegatā eē falsā: igit' deferenduz est appellatiōi vel recusatiōi h'mōi. **T**ertia rō talis ē. si appellatiōi: vel recusatiōi h'mōi est mīme deferēdū: aut hoc est qz cā assignata si eēt p' bāta nō deberet legitima reputari: aut qz ille a quo appellat v' q' recusat est talis p'sona a qua p' cā tali appellare nō l3: vel qz appellās vel recusans ē talis p'sona cui spūaliter est interdicituz a iure: ne p' tali causa appellaret vel qz appellās v' recusans infra temp' statutū a iure nō appellat vel nō recusat vel suā appellatiōē vel recusatiōē nequa q' psequit': vel qz in forma appellatiōis aliq' deberent inferri: q' omittūt. **Q**uia si aliq' appellatiō vel recusatiōi repellit' aut ē repellēda p'pter cām legitimā: si etiā esset p' bāta v' p'pter defectū appellatiōis aut p' p'curatiōis: aut p'pter omīssiōē temp'oris a iure statuti

Ratio

Nota

Ratio

Ratio

vel ppter additionē psonē a qua appellat vel
 recusat: vlt ppter additionē psonē appellantis
 vlt recusant, s; ppter p̄mū nō est dicendū q̄ tali
 appellatiōi vel recusatiōi ē mīme deferendū. qz
 cā assignata q̄ papavidelz tenet 7 asserit fidē
 xpianā eē falsaz: est talis q̄ si eēt pbata debe-
 ret ab oib; catholicis sufficiens 7 legitima repu-
 tari. Nec ppter secūdū. qz a papa: si asserit 7 re-
 net fidē xpianā eē falsaz lz appellare: imo ē ab
 oib; catholicis euitād. Nec ppter tertiū ē tali
 appellatiōi vlt recusatiōi mīme deferendū. qz
 ponat q̄ appellās seu recusans sit bone fame
 qm̄ appellat vlt recusat. 7 talis ē que nībil ob-
 ſta possit: imo ponat q̄ sit rex vel eps vel tal
 opimōis 7 fame q̄ p̄sonā nō possit exceptio
 legitima allegari. Nec ppter q̄rtū est tali ap-
 pellationi vlt recusatiōi iudice mīme deferen-
 dū: tū qz sic pbatū ē tali appellatiōi: vlt recusati-
 ōi nō pōt currere tēp; cū nō sit simplr necesse
 appellare p̄ tali cā: tū qz ponit q̄ infra tēpus
 statutū a iure appeller vlt recuset 7 appellatio
 nē vlt recusatiōez p̄legē. Nec ppter q̄ntū ē tali
 appellatiōi vel recusatiōi mīme deferendū. tuz
 qz in h̄ casu in fauorē fidei xpiane nō est neces-
 se obſtare subtilitates iuris: tū qz ponat q̄ ta-
 lis appellās vlt recusans nībil de p̄tingētib; 7
 subtilitatib; iuris obmittat. Patz igit q̄ nul-
 la rō pōt allegari: q̄re tali appellatiōi sit mīme
 deferendū. qz nec ex pre cāe assigte: nec ex pre
 appellatis: nec ex pre p̄sonē a q̄ appellat. nec
 ex pre t̄pis: nec ex pre forme appellatiōis. 7 ita
 dicendū ē s̄m ip̄sos: q̄ tali appellatiōi seu recu-
 satiōi est deferendū oīno. Di. Pōt dici q̄ rō
 dari vlt reddi. q̄re tali appellatiōi ē mīme dese-
 redū ex pre cāe. qz cā est falsa. eo qz papa est ca-
 tholic; s̄m casuz. Ad. Ista r̄sio friuola re-
 putat qz falsitas cāe nō ipedit quo min; appel-
 latiōi vel recusatiōi sit deferendū anq̄ falsitas
 sit pbata: vel offerēs se pbaturū cām in p̄ba-
 tione defecerit. alit em̄ nūq̄ eēt aliq̄ appella-
 tio repobāda: an iudex vlt ali; rōnabilis detur-
 lisset: qd̄ tñ constat eē falsū. si em̄ iudex iustā ē
 aliq̄ p̄ferret sniam. si ille duxerit appellan-
 dū allegās q̄ snia est iniq̄ iudex q̄uis sciat ap-
 pellationē iniquā 7 cām eē falsaz: qz tñ adhuc
 nō est pbata cā eē falsa: nec etiā appellās in p̄-
 batōe defecit: iudex appellatiōi sue deferre te-
 net: q̄ tñ postq̄ de iniq̄ appellatiōe fuerit con-
 uict; exigēte iusticia: est grauit̄ puniēd;. Di.
 Alias rōnes adducas. Ad. Quarta rō pas-
 fertiōe p̄dicta talis est. ill; appellatiōi vlt recu-
 satiōi est deferendū q̄ appellat: vlt recusat ex cā
 q̄ si eēt pbata deberet legitima reputari: cui
 accusatio vel testimoniū ē supiorē in eadē cā
 d; admitti: s; q̄ voluerit papā de p̄dicta heresi

accusare: vel ē eū testificari: si alius est p̄sona
 ydonea: ei est accusatio 7 etiā testificatio ad-
 mittēda. s; si ex eadē cā duxerit appelladū vel
 eundē iudicē duxerit: recusandū ei; appellatiōi
 vlt recusatiōi ē deferendū. Ad. Maior ē manifesta.
 qz eque leuib; causis vel e q̄lib; cōtingit ē ali-
 quē appellare 7 recusare ip̄sū ex q̄b; cōtingit
 eū accusare vel ē eū testimoniū ferre. sepe em̄
 lz aliq̄ iudicē recusare vel testificari ē ip̄sū
 vt p̄z. Ad. Minor etiā videt̄ certa. qz p̄stat qz pa-
 pa pōt de heresi accusari s̄m iura. 7 p̄ p̄ns con-
 tingit ē ip̄sū de heresi testimoniū ferri: qd̄ ma-
 xime v̄itate h;: si papa tenet fidē xpianā esse
 falsā. Quinta rō est h. ille cui appellatiōi: vlt
 recusatiōi merito nō deferē de appellatiōe in
 qua vel frustratiōia: vitupād; cēset. qz solū mō
 appellatiōi vlt recusatiōi frustratiōie vel iniq̄
 est mīme deferendū. s; q̄ appellat vel recusat pa-
 pā p̄ iudicē se gerētē sc; offerēs pbaturū qz pa-
 pa tenet 7 asserit fidē xpianā eē falsaz an̄ exa-
 minationē cāez anq̄ cōtinuat de falsi criminis
 impōne: vlt in probatiōe defecerit: nō ē vitupe-
 rad; iuxta sniam sapiētis. q̄ vt habet̄ Eccl. xi.
 ait. p̄sq̄ interrogēs: ne vitupes quēq̄. q̄ tali
 appellatiōi vel recusatiōi (anq̄ ostendat̄ in-
 qua) ē deferendū. Sexta rō talis ē. in dubijs
 via securior ē tenēda. ex de reg. iur. estote. 7 cē
 de homicidio ad audiēt iā. s; deferre appella-
 tiōi vel recusatiōi pape ex cā p̄dicta ē securior
 via. nā ex h̄ qz tali appellatiōi vlt recusatiōi dese-
 ferē nullū periculū iminet: neq; fidei xpiane:
 nec sūmo pōtifici si est inocēs. si aut talib; ap-
 pellationib; vel recusatiōib; mīme est deferen-
 dū magna picula possent fidei catholice imi-
 nere. possent etiā papa absq; metu stricti iudi-
 cij: 7 pene pdigne catholice fidei corrūpe pur-
 ritatē. q̄ securiorē viā sequēdo in fauorē fi-
 dei xpiane talib; est appellatiōib; vel recusa-
 tiōib; deferendū. Di. Videt̄ qz talis via nō
 sit securior. qz sūmo pōtifici si talib; esset ap-
 pellationib; 7 recusatiōib; deferendū multiz
 plicia 7 magna iminerēt dispēdia. possent em̄
 quilibet papā catholicū tanq̄ hereticū recu-
 sare. ex quo fama sūmi pontificis multiplici-
 ter ledet̄. 7 ipse suā innocentia declarando mo-
 dis varijs veraret̄. Ad. Ista respōsio im-
 pugnatur. quia talis via nō est securior. quod
 sic probat̄. illa via que est in fauorē fidei chu-
 stiane et non pbabile dispendiū. summi pon-
 tificis inocētis est securior: q̄ illa via que po-
 test vergere in notabile dispendiū fidei ortho-
 doxe 7 periculū 7 in fauorem pape prauitate
 heretica maculari. s; deferre h̄mōi appellatio-
 nib; 7 recusatiōib; interiect; ex cā p̄dicta (anq̄
 legitime p̄stat cām esse falsaz) est in fauorē fi-

Ratio 5

Ratio 6

Resposio

Replica

156

Cōtra r̄siones

156 4

dei xpiane: et non est in personale dispedium vel piculum summi pontificis innocetis. Quia summo pontifici innoceti plurime vie parat oem piculum euadendi. non deferre aut hmoi appellatioib? et recusatioib? pot? ngerere in notabile dispedium fidei orthodoxorum: et i fauore pape heretici. Poterit em libere papa heretic? prauitate heretica corrumpere orthodoxos: si nemo ptra eu est sup crimie heresis audiendus. deferre igit hmoi appellatioib? et recusatioib? est via securior: et id est tenenda. **Di.** Ista ro videt deficere duplr pmo q? sic ego dixi? Deferre appellatioib? et recusatioib? hmoi. pot? ngerere in personale piculum summi pontificis innocetis. q? qlibz poterit eu diffamare et multipliciter fatigare. Secundo deficit. qa quis non sit talib? appellatioib? et recusatioib? deferendum: non tm poterit papa hereticus libere prauitate heretica corrumpere orthodoxos: q? si aliq? q? sunt mime repellendi eu accusare. voluerint de heretica prauitate: eis non dz audiencia denegari. **Ad.** Prima instatia tua friuola mult? apparet. q? sic queadmodu? notat extra de psumptioib?. c. q? verisile. q? sic de nemine psumedum est q? bona sua iactet. supra de renuncia: tione sup hoc. r. s. de re. spol. sollicitate. ita de nemine psumedum est q? grat? pfusioni et toti? amissioni honoris ac pene prauitate heretice se exponat. Sz q? appellaret a papa vel ipsuz tanq? hereticu? recusaret eidem imponedo q? xpianaz fide asserat ee falsaz se pfusioni pape ac toti? amissioni honoris ac pene prauitate heretice se exponeret. Talis em ppter tati criminis impositione tate pfone oib? pdictis eet dignissimus. De nemine q? fuerit bone discretiois et fame est psumedum: q? tale qd velit medaciter imponere summo pontifici. Quare q? tuciq? talibus appellatioib? et recusatioib? deferat pbaibile piculum neqq? iminet summo pontifici innoceti. Quia nullaten? oportz pbabiliter formidare q? vnq? aliqs tati crime summo pontifici innoceti audebit iponere. Et si ptingeret q? semel vel bis aliq? ad tarta deueniret instatia: q? medaciter tale crime iponeret summo pontifici innoceti. r. ppter h ab ipso appellaret vel recusarent eudem non eent ppter h tales appellatio nes vel recusatoes regularit repellende. Quia sicut in legib? statuendis ita in interpretatioe legu? ea q? frequeter: et non q? raro accidit: sunt pensanda. qre cu? raro vel nuq? accidat: q? aliquis appellado: vel recusando papa sibi iponat q? fide abnegauerit xpiana cu? ista sit ca: q? si eet pbata deberet legitima reputari. concludit q? iura q? asserunt q? est appellatioib? et recusatioib? deferendum in qb? assignat ca si eet pbata deberet legitima reputari ad appellatioes et

Inst antia p^a

Secuda

Risio ad pma

recusatioes pape in q? p ca assignat q? papa fi de xpiana asseritee falsaz sunt oimode exteden da. Et instatia tua scda p rone q? tra sup? facta repell. na onsum est q? cuilibz lz accusare papam de heretica prauitate et ei? appellatio ni et recusationi p causa heresis est oimode deferendum: cu? minus sit appellare vel iudicere recusare q? accusare eundem.

Capitulum xlvii. in quo ponit et pbatur oelo contraria duab? roneb? pbando scz q? non sit deferendum tali appellatio ni contra summu? pontificem ad quas responde tur capitulo imediate sequenti. Discipulus.

Ad scdm

Cap. XLVII

Ecclisto

Probat pmo

Ratio 3

Cap. XLVII

¶ Quo allegasti

passertioe dicete q? deferendum est appellatioi seu recusationi pape anq? pster tale appellatioe vel recusationem non ee legitima. q? ca videlz allegata non ee pbata lz talis sit q? si eet pbata deberet legitima reputari: peto vt p assertioe sua aliqs allegatoes adducas. **Ad.** Nescientes et dubitantes tale appellatoz vel recusatoz non ee legitima eis deferre non debeat: maxie si papa scies caz esse falsaz non deferret eidez. Uidet posse probari.

Primo sic. pcept? pape oportz non solu? incertis etia in dubijs obedire: cu? etia in dubijs pcepto regi sacrilegi miles debeat obedire. teste aug. q? vt hf. xxij. q. i. c. qd culpa? ait. vir iust? si forte etiaz sub rege et hoie sacrilego militet recte pot? illo iubete bellare: si vice pacis ordi ne fuas qd sibi iubet vel non esse dei pceptu certu? ee vel vtru? sit certu? non ee ita vt fortasse re um faciat regem itq? impadi. innocete aut milite ondat ordo fuedi. Ex qb? h bis colligit q? miles regi sacrilego i dubijs obedire tenet. q? multo magi i dubijs ee obediendum summo pontifici ex quo concludit q? dubitantes tale appellatoes vel recusatoes ee legitima si papa non desert ei et alijs madat ne deserat: ipsi ei obedire debet

Secdo sic. nulli clerico lz an tep? snie ab epo suo discedere. viij. q. iij. ppter nullam appellatioe vel recusatioes an decisionem cae: lz catholico ab obediencia pape recedere. q? p? recusatoes: vel appellatoes hmoi ee in oib? obediendum pape sic pat? q? si papa pceptit tali appellatioi vel recusatioi neqq? deferri dubitantes tale appellatioe vel recusatoes non ee legitima tenet ei non deferre. aliter oporteret catholicos nescientes papam hereticu? esse ab obediencia ipsi? recedere qd nullatenus est tenendum.

Capitulum xlvij. vbi ponit risio ad rones pcedentis capituli probates tali appellatio ni non esse deferendum vbi nota. de ignorantia. Discipulus.

¶ On puto q? forti

ores rones q? sint iste due passertioe pdicta valeat inueniri. io pluz

res nō ad ducas: s̄ dic quō respōdet ad istas.
 Ad. Ad p̄mā m̄det de dubijs distinguēdo.
 nā sic distinguūt de ignorantia p̄nt legit. i. q.
 iij. c. crimē. s̄. notādū q̄ alia ē ignorantia facti
 alia est iuris. Ignorantia facti: alia est eius qd̄
 oportz scire. 7 alia est quod nō oz scire. Et s̄l̄r
 ignorantia iuris. alia ē iuris naturalis. alia ci-
 uilis. Sic ē alia dubitatio facti. 7 alia dubita-
 tio iuris. 7 alia dubitatio facti quod oz scire. 7
 s̄l̄r alia est dubitatio qd̄ quis scire nō tenet.
 7 alia ē iuris qd̄ q̄s scire tenet. 7 alia ē dubita-
 tio iuris qd̄ q̄s scire nō tenet. Per h̄ m̄det ad
 p̄mā rōnē q̄ qd̄ sūt dubia q̄ oportz scire. et q̄
 dā sūt dubia q̄ nō oportz scire. In dubijs autē
 qd̄ nō oz scire ē obediēdū supiori. et in tali casu
 loq̄t aug. in v̄bis sup̄i allegat. In dubijs nō
 que oz scire nō ē sp̄ obediēdū supiori. Si. n. rex
 vel ali⁹ p̄cipet adorari machometū v̄l fuare le-
 gē iudeoz: q̄uis subditus dubitaret tale p̄ce-
 ptū esse p̄ legē dei. 7 iniquū nullaten⁹ excusare
 tur a p̄cto obediēdo sic iudei 7 alij nime excu-
 sant s̄ nō sciāt se malefacere. Sic dicit in p̄-
 posito q̄ si ali⁹ q̄s duditer an sit obediēdū pa-
 pe p̄cipiet i tali appellatōi v̄l recusatiōi mi-
 nime deferat dubitat de illo: qd̄ oz scire 7 nul-
 laten⁹ dubitare. q̄libet enī capat rōnis scire
 tenet q̄ magi fauēdū ē legi dīne q̄ cuiuscūq̄ mor-
 tali. 7 iō occurrēdū ē magi: vbi iminet piculuz
 legis dīne q̄ vbi iminet piculū hoīs cuiuscūq̄
 mortalis. Quare q̄libet scire tenet q̄ in dero-
 gationē 7 subuersionē legi dīne nulli oz obedi-
 re plato. Tenet etiā q̄libz scire q̄ si nō eēt de-
 ferēdū appellatiōi v̄l recusatiōi h̄mōi anteq̄
 p̄stet ea nō eēt legitimā posset legi dīne subuer-
 sio iminere. Posset enī libere papa hereticus
 absq̄ resistētia legē dīnā subuerrere 7 introdu-
 cere sectā catholice fidei aduersantē. q̄ q̄libz
 scire tenet q̄ tali p̄cepto est mīme obediēdū.
 Et iō si dubitās obediāt a p̄cto mīme exzusat
 q̄ dubitat vbi dubitare nō dz. Di. Dīno vi-
 det irōnabiliter dictū q̄ q̄libz tenet scire q̄ ta-
 li p̄cepto pape nō sit obediēdū: cū pauci vel
 nulli h̄ teneat. ea autē que q̄libz tenet scire co-
 gnoscūt eē v̄ia his q̄ paucis sūt ignota. q̄ nō
 q̄libz tenet scire: q̄ nō ē obediēdū tali p̄cepto
 sūmi p̄tificis. Ad etiā rōnē videt posse p̄ba-
 ri: quia spectātia ad mores q̄ q̄libz scire tenet
 v̄l p̄tinet ad ius naturale v̄l ad ius dīnū. Ea
 nō q̄ sūt de iure positiuo nō q̄libz tenet scire:
 s̄ nō obediēre tali p̄cepto nō p̄tinet ad ius na-
 turale. q̄ tūc naturaliter eēt notū. nec p̄tinet ad
 ius dīnū: q̄ ius dīnū i scriptur̄i sacris h̄. in to-
 ta autē scriptura dīna nulla de h̄ sit mentio. q̄
 nō spectat ad ius dīnū. Ad. R̄ndet q̄ sicut
 natura hūana ē corrupta p̄pctm̄. ita 7 cogni-

tio dīnana in multz p̄ varia vicia quo ad multa
 penit⁹ ē amissa. 7 iō si nulli v̄l pauci tenent: q̄
 nō ē obediēdū tali p̄cepto pape s̄ ex corrupti-
 one accidit vicioz. pauci enī v̄l nulli iueniūt
 q̄ velint p̄ v̄itate indignatōez incurrere sūmi
 p̄tificis. si autē sūm⁹ p̄tifer h̄ teneret oēs vel
 mlti de h̄ nullaten⁹ dubitarēt: si etiā vellēt ad
 p̄sciaz suā recurrere iuenirēt eē tenēdū q̄ nul-
 li mortali est obediēdū in subuersionē legi dīne
 7 p̄ n̄s q̄ tali p̄cepto pape cū possit eē in sub-
 uersionē legi dīne nō ē obediēdū quoquō. Lū
 nō dicis q̄ spectātia ad mores q̄ q̄libz scire te-
 net: v̄l p̄tinet ad ius naturale v̄l ad ius dīnū
 Dicit q̄ verū ē aliquō: q̄ v̄l sūt p̄ncipia: aut cō-
 clusioes iuris naturalis v̄l dīni: aut sequūt s̄l̄
 ex iure naturali 7 dīno. 7 ita ē de assertiōe ista
 nō ē obediēdū h̄mōi p̄cepto pape. q̄ se q̄t ex
 his q̄ sūt ex dictamē iuris natural 7 ex aliq̄b⁹
 cōtētis in iure dīno. 7 q̄ p̄ rōnē naturalē scit
 q̄ q̄libet dz p̄ferre legem quā reputat dīnā oī
 mortali. p̄ legē autē dīnā scit q̄ lex xp̄iana ē lex
 dīna. igit per rōnē 7 legem dīnā s̄l̄ scit q̄ lex
 xp̄iana est oī hoī p̄ferēda. 7 per n̄s nulli p̄ce-
 pro pape in derogationē vel subuersionē legi
 xp̄iane est aliquāter obediēdū. 7 ita spectat
 quodāmo ad ius naturale 7 ad ius dīnū. Luz
 nō p̄bat q̄ nō p̄tinet ad ius naturale. q̄ tunc
 esset naturaliter notū. R̄ndet q̄ nō ē verū. q̄
 mltā spectāt ad ius naturale tāq̄ ad p̄clones
 q̄ nō sūt naturalit̄ nota. cū autē dicis q̄ de hoc
 in iure dīno nulla fit mētio. R̄ndet q̄ de h̄ nō
 fit mētio vocalit̄ in iure dīno. in iure tñ dīno
 (sicut cōclusio) v̄tualiter cōtinet. Di. Dic
 quō m̄det ad rōnem secūdā. Ad. Dicit q̄
 nō est ḡnāliter verū q̄ nulli clerico licet ante
 temp⁹ s̄mie ab ep̄o suo discedere. teste glo. ij. q.
 vij. ca. sacerdotes. que ait. Si p̄lati sūt here-
 tici vel excoīcati vel nō seruāt canones vel si-
 moniaci vel notozij fornicatores: tūc potest re-
 cedi ab eis. xvi. q. fi. sane. 7. xxij. di. null⁹. Ex q̄
 bus v̄bis p̄t̄ q̄ s̄ clericis in casu an̄ tēp⁹ s̄mie
 late ab hoīe ab ep̄o suo v̄l plato recedere. 7 iō
 q̄nq̄ a papa an̄ s̄miam latā ab hoīe licet disce-
 dere. Di. Ista r̄nsio nō videt apparēs: quia
 q̄uis clerico liceat q̄nq̄ an̄ temp⁹ s̄mie late ab
 hoīe id ē ab ep̄o suo v̄l plato recedere. h̄ tñ nō
 s̄ an̄ tēp⁹ s̄mie late a iure. vñ si plati sūt here-
 tici vel excoīcati v̄l simoniaci v̄l notozij forni-
 catores: licet s̄mīa nō sit lata p̄ eos ab hoīe s̄mīa
 tñ lata ē a iure. s̄ p̄p̄t appellatiōnē v̄l recusa-
 tiōnē alicui⁹ nulla ē s̄mīa lata p̄tra papā a iure
 neq̄ ab hoīe. ergo nō obstatē tali appellatiōe
 7 recusatiōe est pape obediēdū: sic p̄t. 7 ita si
 p̄cipit ne appellatiōi vel recusatiōi h̄mōi des-
 ferat obediēdū est. Ad. Dicit q̄ s̄m iura et

Ad secum dam

R̄nsio ad secum dam rōnē.

Replia

R̄nsio

Ad p̄mā

Replia

Replia

R̄nsio ad p̄mā

dictamen recte rōnis añ sniaz latā ab boie vl a iure nō lz alicui simplr a suo plato recedere. verūtn sicut sepe p accusatiōe vl recusatiōez suspēsa est iurisditio alicui? 7 ptās: vel quātū ad aliquā cām determinatā: vel qrtū ad oēs cau sam. ita ppter appellatiōe: vel recusatiōez pōt ptās pape suspēdi quo ad qdā pcepta: ne videlz aliqd pcpiat aut defmict eē in p iudiciū appellātis vl etiā recusant. 7 que admodū ppter appellatiōe 7 recusatiōe hmoi ē sus pēsa ptās pape quo ad pcepta in p iudiciū appellāt. ita oēs subditi pape sciētes appel lationē vel recusatiōe hmoi interiectā: lz ne sciant cām eē legitimā absoluti sūt ab obediē tia pape quo ad pcepta in p iudiciū appellāt 7 recusant. et iō sicut tūc papa nō dz pcpere aliqd in p iudiciū appellātis vel recusatiōis. hmoi. ita subditi sui quo ad hoc nullaten? sibi obedire tenētur.

Capitulum. xlviii. vbi inqrit a quo possit qd suspendi et quid importetur nomine suspēnsionis. Discipul?

Cap. XLVIII

Proz q dicit po

m testatē pape posse suspēdi p appel lationē vl recusatiōez. cuiuscūq: cū null? debeat suspēdi nisi ab boie: vl a iure. pa pa aut ab boie suspēdi nō pōt: cū null? sit eo su perior: nec pōt suspēdi a iure qz qdūq: suspē sus ē a iure. vl ē suspēsus a iure naturali vel a iure dīno: vel a iure positīuo. s ptās pape per hmoi appellatōez vl recusatiōe nō ē suspēsa a iure naturali: cū appellatōes vl recusatiōes nō sūt a iure naturali s ab iuētiōe hūana. nec est suspēsa a iure dīno p p idē: nec a iure posi tiuo: qm in toto iure positīuo de tali suspēsiōe nulla penit? mērio recipit. **Al.** Isti devocabu lo suspēsiōis volūt pcedere. 7 iō qlitercūq: ac cipiāt in iure: ipsi in h casu vrūt noie suspēsiō nis s qz ipozat ptātē in aliū ex cā mīme exer cendā. Et isto mō dicūt ptātē pape aliquō sus spēsas p talē appellatōez vl recusatiōe. qz. s. papa de nccitate salut tenet nō exercere ptāz tē in appellatē vl recusantē i p iudiciū appel lātis vl recusatiōis ipsi? Et ita suspēsiō ē a iure nature. qz ē ex dictamine naturali. dicitur em rō natural? q si aliqs appellat vl recusat iu dicē ex cā q si eēt pbata deberet legitima rez putari iudex añq appellāsvl recusās de mali cia quincat nō dz ptātē exercere i ipsū i p iudi ciū appellātis. vl recusatiōis ipsi? 7 cū dicit q appellatōes 7 recusatiōes nō sūt a iure natu rali: s ab iuētiōe hūana. rñdet q ex h nō seqt q talis suspēsiō nō sit a iure. qz sic lz pctā non sūt a iure naturali cobibitio tñ pctōz sic ē a iu re naturali p statu nature corrupte: lz nō pro

statu institute. Silr possit dici q talis suspē sio ē a iure dīno. qz ex iure dīno pōt ondi q pa pa nō dz in talē ptātē suā (in sue appellatōis vel recusatiōis p iudiciū) exercere.

Capitulum. xlix. dicit q papa tenet deferri appellatiōi talicōra cū facit et pbaf tribus rōnib?. Discipulus.

Paret q isti per

a talē suspēsiōe nō aliō itelligūt: ni si q papa tali appellatiōi vl recusa tiōi deferre tenet: iō omittam? Nū suspēsiō nis 7 conare pbare q papa tali appellatiōi vl recusatiōi deferre tenet appellatē videlz 7 recusatē ppter appellatōez vl recusatiōez. nul laten? molestādo añ decisiōe cāe. **Al.** Papa teneat tali appellatiōi vl recusatiōi de ferre videt posse pbare pmo sic. Papa i bis q sūt ad alterū. nō dz dīniuz: vl potētā i iusticiā vl mīam exercere iur illō bti petri. Nō dñan tes in clero: s si papa appellatōi vl recusatiōi hmoi nō deferret erga appellatē vl recusantē nec iusticiā nec mīam: s dīniuz 7 potētā exer ceret. q nō iusticiā. p qz ad iusticiā mīme spe ctat appellatōi: vl recusatiōi nō deferre añq pster cā nō eē legitimā: nec exercet mīam. cō stat. qz nulla mīam facit talit appellatōi vl re cusatiōi mīme appellatiōi vl recusatiōi deferē do. exercet q potētā dīniuz absq rōne. imo s rōnez. q dānabiliter peccat. Scdo sic. si papa nō tenet tali appellatōi vl recusatiōi deferre: aut h ē: qz nulli appellatiōi vl recusatiōi p cā heresis interiecte deferre tenet aut qz scit talē appellatōez vl recusatiōez eē iniquā: 7 cāz assū gnatā eē falsā. Nō p p p mū qz si cā assūgnā el ser na: puta q teneret fidē xpianā eē falsā tali appellatiōi vl recusatiōi deferre deberet: nec p p scdm: qz falsitas cāe nō ipedit quo min? qz appellatōi vl recusatiōi deferre deberet: dū mō sit talis q si eēt pbata deberet legitima re putari. relinqt qz q papa tali appellatōi vl re cusatiōi deferre tenet. Tertio sic. Iudex dz illi appellatiōi: aut recusatiōi deferre (quis sciat cā eē iniquā 7 cām assūgnā esse falsā) cui alij deferre tenet. s alij a papa tali appellatōi vel recusatiōi deferre tenent. ergo etiam pa pa debet deferre eidē. ad hoc etiā possūt alle gari rōnes supra capitulo. xlv. inducte.

Capitulum. l. qrit an nescientes papā eē hereticū teneat ipsū de heresi ipugnātes defendere qrebat sup? capi. xlv. et acceptis in bona modificatiōe vocabulis rñdet sub cōditiōe q sic qd pbaf vnica rōne. in caplo vero se quēti ponūt decē alie. vbi etiā ab alijs pbaf qdā alia cōditiō scz q tales etiā si dncāf ad mortē sūt liberādi a catholicis vbi etiā notāf si latro dnet? ad mortē debe at liberari etiā nora ibidē de quo magis sit presumen dum in tali impugnatione. Discipulus.

Cap. XL

Ecclēsto

Probat p

Ratio 2

Ratio 3

Est p̄dicta ad in

terrogationē quā supra p̄posuit: an nesciētes papā eē hereticū teneāf impugnātes papā de heretica p̄auitate de fenderē volo redire. Porro q̄ fūdamēta emi lox̄ sūmi pontificis discutere cupio diligēter vni aut de fūdamētis eoz̄ est: q̄ appellātes recusantes: accusantes: ⁊ testificātes contra papā de heretica p̄auitate: ac adherētes ⁊ fa uētes eisdē sunt a cūctis catholicis ⁊ nescien tib⁹ papā eē hereticū defendēdi. Ideo posco vt ostēdas quō possit p̄bari: q̄ impugnātes papā de heretica p̄auitate: sūt tuēdi a cūctis catholiq̄ q̄ nō cōstat legitimis documēt q̄ taliter impugnātes: inique p̄cedūt. Volo aut sub noīe impugnātū cōphēdere appellātes: recusantes: accusantes: ⁊ testificātes cōtra pa pam ⁊ adherētes ⁊ p̄bētes auxiliū: cōsiliū ⁊ fauorem supradī cū impugnatiōi eoz̄. Volo etiā vti noīe defēnsiōis largissimē p̄ defēnsiō ne scz̄ q̄ sit quocūq̄ mō nōbo vel facto vel tacti: turritate vel omisiōe fm̄ qd̄ dī: aliq̄s aliū de fendere q̄euz̄ nō p̄ducit vel non manifestat. **Ad.** Sic acceptis vocabulis impugnatiōis ⁊ defēnsiōis q̄ oēs catholici teneāf defendē re impugnātes papā etiā catholicū de hereti ca p̄auitate (anq̄ p̄ster legitimis documēt eos maliciose p̄cedere) Jōndit̄ p̄mo qd̄ rōne q̄ tacta est p̄. c. xliiij. q̄ talis est. Qui occasi onē dāni dat dānū dedisse videt̄ extra de iur̄ r̄ijs ⁊ dāno dato. si culpa. ergo s̄i r̄ occasiōne p̄sequēdi vel molestiādi vel iuriādi dat perse cutionē vel molestiā vel iuriā intulisse videt̄ s̄ nō defendēs impugnātes papā de heretica p̄auitate (cū pōt̄) occasiōne p̄sequēdi v̄l mo lestiādi v̄l iuriādi dat: qz̄ si defenderet (ex quo pōt̄) p̄secutionē vel molestiā vel iuriā illatā: vel inferēdā excluderet. ergo talis non defendēs p̄dictes p̄dicta intulisse videt̄ v̄l di noscit: s̄ null⁹ d̄z̄ impugnātib⁹ papā de hereti ca p̄auitate anq̄ p̄stiterit eos maliciose p̄ce dere p̄secutionē aut molestiā vel iuriā irro gare. ergo q̄libet q̄ pōt̄ eos tenet̄ defendere: **Di.** Dare occasiōne dāni vel p̄secutiōis aut iuriāe aut nocumētū: cōtingit dupliciter. aut positīue aliq̄d agēdo: vel loquēdo vel negati ue aliq̄d omittēdo qui p̄mo mō dat occasiō ne dāni dānū dedisse videt̄ ⁊ rephēnsibilis re putat̄ q̄ aut dat occasiōne dāni vel p̄secutio nis vel nocumētū v̄l molestie siue iuriā aliq̄d omittēdo nō videt̄ dānū v̄l molestiā intulisse nec culpabilis ē tenēd⁹: tūc em̄ q̄cūq̄ nō iua ret aliū v̄l nō diraret: ⁊ ex h̄ accideret dānū al teri⁹: videt̄ dānū dedisse. ⁊ eēt rephēnsibilis

iudicād⁹: qd̄ ē nimis durū. **Ad.** Ista r̄isio assertiōib⁹ scōz̄ patrū obuiare videt̄: qz̄ ipsi i telligūt q̄ nō solū dānū dat: q̄ occasiōne dāni dat aliq̄d faciēdo. v̄l loquēdo: s̄ etiā q̄ occasiō ne dāni dat aliq̄d omittēdo ⁊ q̄ inde tenet̄ sal tē in p̄spectu dei. Hoc autē trib⁹ mult⁹ videt̄ pos se p̄bari. **Regl. em̄** non vt legit̄ eēt de iniurijs ⁊ dāno dato. si culpa. ait. si culpa tua datū est dānuz̄ vel iuriā irrogata seu alijs irrogātib⁹ opē ferre distulisti: aut h̄ impitā tua seu negli gētia euenerit iure sup̄ his satisfaccere te opoz̄ tet: nec ignorātia te excusat: si scire debuisti ex facto tuo inde iuriā verisimiliter posse cōtingē re v̄l iacturā. **Ex q̄b⁹** nōbis colligit̄ euidētē q̄ nō soluz̄ dānū intelligit̄ dare q̄ nōbo vel facto occasiōne dāni dat: s̄ etiā q̄ per negligētiā ali qd̄ omittēdo occasiōne dāni dat: intelligitur dānū dare. ⁊ ex h̄ culpabilis iudicat̄. Itē q̄ oc casiōne mort̄ dat: solūmō omittēdo aliq̄d re⁹ homicidiū iudicat̄ teste ambrosio q̄ vt habet̄ lxxvi. di. pasce. ait. q̄s em̄ pascedo boies ser uare poteris (si nō paueris) occidisti. q̄ cōsi militer q̄ occasiōne dāni dat vel nocumētū. so lūmō aliq̄d omittēdo. hic dānū v̄l nocumen dare videt̄. ⁊ exinde re⁹ culpabilis ē tenēd⁹. **Di.** Quis allegatiōes iste magnā apparez̄ tiā videat̄ h̄ic: nō video tū q̄ ḡnāliter q̄ occa sionē dāni dat aliq̄d omittēdo sit culpabilis iudicād⁹: cū etiā absq̄ culpā possit q̄s occasiō ne dāni dare aliq̄d faciēdo. xxij. q. v. c. de occi dedis. ⁊ ita ex h̄ q̄ aliq̄s nō defendit̄ eos q̄ pa pā de heretica p̄auitate ipugnant: quis ex h̄ q̄ nō defendit̄ seq̄t̄ dānū v̄l nocumētū eoz̄ nō pōt̄ inferri q̄ tal⁹ nō defendēs sit culpabil⁹ re putād⁹. **Ad.** Ista r̄isio v̄l obiectiōne nō nulli nitūt̄ excludere. ad cur̄ euidētiaz̄ p̄dicte regule. scz̄ q̄ occasiōne dāni dat ⁊ c. intellectu exponūt. ⁊ p̄mo qd̄ q̄n aliq̄s dat occasiōnem dāni solūmō aliq̄d omittēdo. Secundo q̄n q̄s dat occasiōne dāni aliq̄d faciēdo vel loquēdo **Quantū** ad p̄mū dicūt: q̄ si aliquis dat occa sionē damni solūmō aliq̄d omittēdo aut re: net̄ illud facere. ⁊ tūc ex tali omisiōne: culpaz̄ incurrit. hinc in exodo legitur. ⁊ recitat̄ extra de iniurijs ⁊ dāno dato. si bos alien⁹ corupe: ta esset ab heri ⁊ nud⁹ terti⁹: ⁊ nō custodierit dñs eius reddet bouē p̄ bouē. vbi dicit̄ glo. s̄i per nōbo. nō custodierit: supple ⁊ alteri⁹ bouez̄ occiderit vnde tenet̄ qz̄ culpa sine negligētia dānū datū est qui debuit diligētiā exhibere **Ex quib⁹** nōbis dat̄ intelligi q̄ ideo domin⁹ bo uis: nō custodiendo tenet̄ si bos suus dānū fecerit. qz̄ debuit diligētiā adhibere: ex quo sciuit bouē suū corrupetā. si at̄ q̄s dat occasiō ne damni solūmō aliquid omittēdo: si non te

Cap. 1

Ad hunc p̄

Ad p̄ma p̄ con

Ad p̄ma

W. optica

W. r̄isio

W. replica

nebat facere qd̄ omisit: quaecūq; damnū ac-
ciderit ex occasione data: ille q̄ occasione dāni
dedit est immunis a culpa. qd̄ cro. xxi. lex dīna.
insinuare videt. vbi sic legitur. si bos coru-
pta p̄cusserit virū aut mulierē ⁊ mortui fuerint
lapidib; obuef. ⁊ nō comedēt carnes ei⁹. do-
min⁹ q̄ bouis innocēs erit: q̄ si bos coru-
pta fuerit ab heri ⁊ nudius tert⁹ ⁊ p̄testati sūt
dominū ei⁹: nec eū includerit occideritq; virū
⁊ mulierē ⁊ bos lapidib; obuef ⁊ dñm illius
occidēt. Ex q̄b; v̄bis dat̄ intelligi q̄ si ex non
reclusiōe bouis qñ dñs ipsū recludere nō tene-
tur mors viri vel mulieris accidit: dño non re-
cludētī mīme iputat. Et ita q̄ occasione dāni
dat̄ aliqd̄ omittēdo qd̄ facere nō tenet̄ culpa-
bilis mīme iudicat̄. Secūdo dicunt q̄ si q̄s dat̄
occasione dāni aliqd̄ faciēdo aut dat̄ opaz rei
licite: aut rei illicite: si rei illicite oē dānuz qd̄
seq̄t̄ ei iputat̄. si dat̄ opā rei licite aut adhibet
diligētiā quā d̄z: ⁊ sibi nullū dānū (qd̄ seq̄t̄)
imputat̄. si aut̄ nō adhibet diligētiā debitam
tūc dānuz quod seq̄t̄ ei iputat̄. Di. Ista val-
de rōnabilia mihi vidēt̄: s̄ nō video quō ad p̄-
positū debeāt applicari. Al. Nonnullis ap-
paret q̄ demonstratiue pōt̄ oñdi q̄ ipugnātes
papā de heretica prauitate sūt a catholici de-
fendēdi. vt tñ rō eoz maḡ appareat p̄bat̄ pri-
mo istā rōnē. q̄ videlicet talit̄ ipugnātes pa-
pā de prauitate heretica si q̄rūt v̄l ducuntur ad
mortē: sūt a morte corpali p̄ catholicos: C si va-
luerint liberādi. Et ex rōne ista inferūt q̄
ab oi p̄secutiōe ⁊ p̄iculo sūt a catholici eruēdi.
Di. Proba p̄mo q̄ tales sūt a morte corpali
liberādi. Al. Hoc oñdit̄ aucte salomonis
q̄ allegata ē supra. q̄ sic ait. erue eos q̄ ducunt̄
ad mortē ⁊ c. hoc auḡ. vt legit̄. xxiiij. q. iij. c. ipa-
pitas. videt̄ asserere manifeste dicēs. q̄ si duo
fuerint i domo ruitura: si possum; abos libare
tenemur. q̄ vt dicit̄ ibidē. nisi facerem;: crude-
les iudicaremur. Si etiā duo fuerint in aliq̄ do-
mo ruitura ⁊ neuter vult exire: si vn⁹ vult iter-
ficere seipsū: si alter fuerit liberat⁹: illū vnū a
morte liberare debem⁹. sicut si multi eēt in do-
mo ruitura: ⁊ si vn⁹ sol⁹ liberaret̄ oēs alij seip-
sos p̄cipitio vellēt occidere illū vnū eruire de-
bem⁹. q̄ q̄libz tenet̄ aliū etiā inuitū ⁊ nolētē a
morte liberare si pōt. etiā si ob talē liberatōez
vni⁹ alij vellēt seipsos occidere. q̄ mltō fort⁹ si
q̄s iuste ⁊ iuste trahit̄ ad mortē: alij q̄ p̄nt eū
a morte liberare tenent̄. Ex quo seq̄t̄ q̄ q̄ p̄nt
debet̄ q̄sitos ad mortē defendere. ⁊ ita si quis
vult ipugnātes papā de prauitate heretica q̄
rere ad mortē catholici q̄ p̄nt v̄l armis resiste-
do si cōpetit ipsorū p̄missis: vel querētes eos
ad mortē ⁊ bis monitorijs: aut supplicatoijs

⁊ alijs modis quib; possūt a t̄ra nequicia cō-
pescēdo vel quēstos ad mortē occultādo vel
nō tradēdo eos debēt defendere. Di. Per
istā rōnē q̄cūq; videret latrones ⁊ homicidas
⁊ alios malefactores damnatos a iudice du-
ci ad mortem eos si posset liberare deberet.
Al. Ad istā rōnē q̄ sec⁹ est de illis q̄ suato
ordie iudiciario p̄dēnāt̄ ad mortē ⁊ de illis q̄
absq; cāc cognitiōe. p̄pter h̄: q̄ volūt supiorē
impugnare mortē p̄iculo exponūt. p̄ni cū nō
sūt liberādi a morte. q̄ sp̄ p̄sumit̄ p̄ bis q̄ sūt
a iudice ⁊ p̄ snia ei⁹ nisi fuerit legitime repro-
bata vel p̄ appellationē vel p̄ aliū modū con-
gruentē suspēsa. ⁊ ideo tales dānati nō sunt a
morte liberādi: nisi a snia iudicis appellat⁹
existeret. tūc em̄ liberādi eēt ab illo q̄ posset
secūdi nō liberādi sūt ab illis q̄ p̄ueniēt̄ p̄nt.
Et ideo si papa mādaret aliquos capi ⁊ duci
ad mortē p̄pter h̄ q̄ eū de prauitate heretica
impugnare pro causa pro qua licet superiores
impugnare n̄t̄ liberandi eēt. Quia in h̄
casu p̄sumēdū eēt p̄ impugnātib; papā ⁊ non
p̄ papa. Quā aut̄ p̄sumēdū eēt p̄ impugnanti-
bus papā oñdit̄. Quia sicut vnusq; p̄sumit̄
bon⁹: nisi p̄bet̄ d̄nū ita de quolibet p̄sumēdū
est q̄ bñ agit nisi p̄trariū p̄stiterit p̄ legitima
documenta. ⁊ ideo si q̄s facit illud qd̄ bñ fieri
pōt̄ p̄sumēdū est. q̄ bñ facit ante q̄ d̄nū cōst̄-
terit. q̄ ea que bñ ⁊ male fieri p̄nt in meliores
parte interpretāda sunt. cū ergo possibile sit q̄
aliq; rite ⁊ iuste ac veraciter impugnet papā
de heretica prauitate p̄sumēdū ē de quolibet
impugnate papā de prauitate heretica q̄ rite
⁊ iuste faciat ante q̄ p̄stet cōtrariū. p̄ ipugnā-
tib; ergo papā de prauitate heretica ipugnā-
tes p̄sumēdū est ante q̄ legitimis documentis
p̄stiterit q̄ nō maliciose impugnat̄ neq; iniq̄.
Quā aut̄ nō sit p̄sumēdū p̄ papa q̄ añ iudiciū
p̄ciperet taliter impugnant̄ neci tradi. vel
etiā carceri mācipari: aut alias dure tractari
p̄bat̄. nā nō est p̄sumēdū p̄ illo q̄ iudiciū sub-
terfugit: imo p̄sumēdū est p̄trariū extra de p̄-
sūp. null⁹. ⁊. xi. q. i. xpian⁹. ⁊. iij. q. ix. decreuit⁹
⁊ di. lxxiiij. honoratis. s̄ papa q̄ mādaret tali-
ter impugnātes ipsuz neci tradi vel dure tra-
ctari. iudiciū subterfugeret. ergo nō esset p̄-
sumēdū p̄ illo: sed cōtra ipsuz. Di. Iste al-
legationes dupliciter vident̄ deficere. q̄ pro
illo est minime p̄sumēdū: qui iudiciū subter-
fugit quādo tenet̄ stare in iudicio. papa autē
nō tenet̄ stare i iudicio. ergo si iudiciū subter-
fugit nō est p̄pter hoc p̄sumēdū p̄tra ipsū.
Secundo deficit. quia nō est p̄sumēdū p̄
illo qui p̄sumit̄ ex inuidia et nō ex charitate
p̄cedere s̄ q̄ papā de prauitate heretica ipu-

Exclusio 2^a

Rō p̄cedēne

Inferna

Respō

Primum
Secundū
Probat̄

Probat̄

Inferna
Secundū

Secundū
mam

gnaret: psumendus est q̄ nō ex charitate s̄ ex
 inuidia impugnaret queadmodū psumit ac-
 cusationē potius fieri cā inuidie q̄ charitatis
 vi. q. i. c. si oīa. in textu 7 glo. 7. ij. q. vii. si q̄s epi-
 scopus. vbi canon notat accusatiōē illauda-
 bilem actionē. ḡ. p̄ impugnatibus papā de be-
 retica prauitate est nullaten p̄sumēdū. sed p̄
 sumēdū est p̄ eos sic cōtra detractores. **Ad.**
Ad p̄mā istarū instātiarū nōnulli m̄dere nitū-
 tur dicētes q̄ papa tenet stare i iudicio si ap-
 paruerint aliq̄ qui legitima exceptōe repel-
 li nō p̄nt qui cū voluerint de prauitate here-
 tica accusare. cū em̄ vt dicūt cōstet apte: q̄ po-
 test de heresi accusari patēter inferri q̄ aliqui
 sunt q̄ valēt papā de heresi accusare. **Et** q̄bus
 sequit̄ euidēter q̄ papa in tali casu iudicio sta-
 re tenet. 7 iō si iudiciū subterfugit reddit se su-
 spectū 7 est p̄ ipm merito p̄sumēdū. **Ad se-**
cundā d̄: q̄ nō est semp̄ p̄sumēdus q̄ ipugnās
 papā de heretica prauitate siue appellādo siue
 ue accusando. siue testificando cā inuidie mo-
 ueat nec est semp̄ p̄sumēdus q̄ accusatio ex i-
 uidia nō ex caritate p̄cedat: imo nisi apparue-
 rit aliq̄d iudiciū inuidie sp̄ale. p̄sumēdū ē q̄
 accusatio ex caritate fiat cū accusare platum
 etiā (circūstātijs debitis obseruat) ad recti-
 tudinē 7 dei timorē p̄tineat. teste greg. q̄ vt le-
 git. ij. q. vii. c. sicut. ait. sicut laudabile 7 discre-
 tum est reuerentiā 7 honorē exhibere p̄obus
 ita rectitudinis 7 dei timoris est si q̄ in eis sūt
 q̄ indigēt correctōe nulla dissimulatiōe post-
 ponere ne totū (quod absit) corpus morbus
 inuadat si lāguor: nō fuerit curatus in capite
Et q̄bus s̄bis dat̄ intelligi q̄ nō est p̄sumēdū
 statim accusatiōē plati fieri ex inuidia: s̄ ex ze-
 lo charitatis. **Ad allegatiōes tuas** m̄det glo.
 ij. q. vii. c. si q̄s eps sup̄ illo s̄bo illaudabilē. dis-
 cēs. vel dic̄ illaudabile quo ad vulgi opinioēz
 nā aliter p̄sumit q̄s bono zelo accusare. vt ex
 de do. 7 p̄t. v̄tatis est s̄bū. ex caritate em̄ d̄z
 puenire accusatio. ex de accusatōibus. si quis
 eps 7 q̄ accusat publice salutis custodiā gerit
 vt. C. de famosīs libellis. lege vna. **Et** q̄bus s̄
 bis colligit̄ q̄ nō est semp̄ p̄sumēdū ex inuidia
 accusatiōē fieri: imo si accusans sit baten?
 bone fame: nec appet q̄ fuerit inimicus accu-
 sari: nec facile litigans: nec vilis aut leuis p̄-
 sona sed oī suspitōe carēs: p̄sumēdū est q̄ bo-
 no zelo accusare p̄ponat. 7 p̄sist̄ est dicendum
 de impugnatib? papā de heretica prauitate.
 nō aut̄ est verisimile q̄ aliq̄s bone fame 7 opi-
 nionis māfuetus 7 humilis litigia mime que-
 renis discretus 7 puidus se velit picul̄ infini-
 tis exponere papā de heretica prauitate ipu-
 gnā do: nisi cōscia v̄geat. quare p̄sumēdū est

Respon-
sio
Ad p̄mā

Ad scōm

anteq̄ s̄uū appareat q̄ impugnās papam de
 heretica prauitate. 7 p̄ s̄ns cōfusiōni p̄petue:
 imo pluribus mortis piclis se exponēs zelo fi-
 dei arthodore (quaz vite corpali videt̄ facto
 p̄ponere) moueat. 7 iō oīs impugnātes pa-
 pam de heretica prauitate ante q̄ p̄siterit le-
 gitimis documētis q̄ zelo malo moueant sūt
 a catholicis qui p̄nt defendēdi: q̄ etiā eis zelo
 fidei orthodore (put statim ex officio cuiuslibz
 p̄gruit) tenent̄ impēdere auxiliū: cōsiliū et
 fauorē. 7 p̄sist̄ si taliter impugnātes fuerit de
 p̄bēsi malo zelo moueri q̄ de falsitate cōuin-
 cunt: vel in p̄batōe eoz q̄ imponūt pape defi-
 ciūt: sunt acerrime puniēdi: et videtur q̄ eēt
 curie seculari tradēdi. p̄z ḡ s̄m istos q̄ si impu-
 gnātes papā de heretica prauitate q̄runt ad
 mortē sūt a catholicis defendēdi. **Et** quo ifer-
 tur q̄ etiā ab oī sūt p̄secutōe 7 piculo liberādi
 q̄ cōsimiliter 7 eadē rō videt̄ q̄ 7 sint liberā-
 di a maiori piculo 7 minori.

Cap. li. i quo ponunt̄ alie rōes. r. p̄bātes cōfusiōne
 post̄ caplo imediate p̄cedēti. li. q̄nq̄gesimo et sic i ro
 to sūt. xi. rōnes p̄bātes q̄ nesciētes teneant̄ defendere
 impugnātes papā de heretica prauitate anq̄ eis cōsti-
 terit q̄ malo zelo p̄cedūt. Discipulus.

Uto q̄ si oēs ra

Cap. li.

p tiones p̄ assertōe p̄dicta quātuz
 possemus p̄fundi? discutere mo-
 liremur: libū maximū facerem?
 et forte oīs difficultates tactas a iuristis de
 appellatōibus: recusatiōib?: denūciatiōib?:
 inq̄sitiōib?: 7 testiōibus: exceptiōibus accusa-
 tiōibus: diffamatōibus: calūnijs: puocatio-
 nibus: p̄sumptōib?: 7 purgatōibus: differere
 cogere. iō absq̄ p̄secutōe subtili aliqua
 media breuissime tāge q̄bus videat̄ ondi asser-
 tio memorata. nā illis oibus intellect̄ melius
 sciā d̄nm summū p̄tificē ab opinioib? emu-
 loz defendere. **Scōa rō** ad p̄bandū q̄ oīs
 catholici q̄ p̄grue p̄nt: tenent̄ defendere impu-
 gnātes papā de heretica prauitate atēq̄ p̄sist̄-
 terit: q̄ malo zelo p̄cedunt si fuerint in piculo
 p̄stituti: talis ē. **Unusq̄sq̄** tenet̄ aliq̄ facere q̄d
 sibi vult fieri. teste veritate q̄ mat. vii. ait. oīa
 ḡ q̄cūq̄ vult̄ vt faciāt vobis hoīes 7 vos faci-
 te eis s̄l̄r. hoc est em̄ lex 7 p̄p̄ete. 7 Lu. vi. ait.
 put vultis vt faciāt vobis hoīes 7 vos facite
 illis s̄l̄r. sed vnusq̄sq̄ p̄pter zelū bonū piclis
 mortis vel alijs q̄buscūq̄ malis exposit̄ rōna-
 biliter veller ab alijs defendi: foueri 7 iuari.
 ergo quicūq̄ videt̄ alium in mortis piculo vel
 alijs cōstitutū p̄pter impugnatōem pape de
 heretica prauitate quam p̄sumit vel p̄sumere
 debet ex bono zelo p̄cedere: tenet̄ eū si potest
 k

Scōa ratio

Liber sextus

Tertiaro defendere, fouere et iuuare. Tertiaro est hec q̄ sūt audiēdi in aliq̄ cā: sūt etiā si q̄rant ad mortē p̄ tali cā defendēdi. sed volētes papā impugnare de heretica prauitate: sūt in fauorē fidei audiēdi: q̄ sūt etiā defendēdi.

Quarta rō est h̄. Sicut ad legislatorē p̄tinet puidere subiectis ne criminent in iuste. ita ad ip̄m cauere spectat ne delinq̄re valeāt insolēter. s̄ de us est p̄fectissimus legislator: cui subiecti sūt sūmus p̄tifer et vniuersi catholici. q̄ sicut ad legē diuinā oib̄ datā catholicis spectat puidere sūno p̄tifici ne a subditis suis criminet in iuste. ita ad legem diuinā spectat cauere ne sūmus p̄tifer i suozū subditorū p̄niciē et fidei piculū xp̄iane delinq̄re valeat insolēter. Sed si ipugnātes papā de heretica prauitate non essent a catholicis defendēdi papa libere absq̄ metu legis cuiuscūq̄ p̄t p̄dicare: docere et tenere hereticā prauitatē isolēter in catholicoꝝ rum p̄niciē et piculū fidei orthodoxe et c. Ergo taliter impugnātes papā sūt a catholicis defendēdi.

Quinta rō est hec. Ad charitatē fraternā spectat p̄tinet in cunctis suis ncc̄tati bus subuenire. iux̄ illud b̄ti Jo. in canonica. i. c. iij. q̄ habuerit subam mūdi huius: et viderit frēm suū ncc̄tatem h̄re et clausit viscera sua ab eo: quō caritas dei manet in eo. q̄ si diceret nullo modo. et iō subdit. nō diligam? n̄bo nec lingua: sed ope et v̄itate. Ex q̄bus v̄bis colligitur q̄ om̄s tenemur p̄tinet cū indigēt: si possumus nō solū n̄bo aut lingua: sed etiā v̄itate et ope subuenire qd̄ maxime p̄tinet v̄itate q̄n p̄sumimus vel p̄sumere debemus p̄tinet nō stros absq̄ culpa sua et ex bonitate sua ncc̄tatem vel indigentia quā sustinet incidisse. S̄ si videremus impugnātes papā de heretica prauitate in quibus piculis cōstitutos. si nō cōstet nobis legitime q̄ ex malo zelo p̄cedūt oꝝ p̄sumere ip̄os ex bono zelo et bonitate sua i talia picula incidisse. Ergo tūc eis maxie subuenire tenemur. et p̄ om̄s eos si possumus defendere et liberare tenemur.

Sexta rō est h̄. magis tenet catholicus catholicū defendere ne pro fide catholica patiat in iuste quas teneat h̄ defendere dñm suū ne sibi p̄ cā tp̄ali iniuria inferat. sed suus quis iurisdictione non habeat debet defendere dñm suū ne sibi p̄ cā tp̄ali iniuria inferat. q̄ multo magis catholicus nō p̄t catholicū d̄ defendere ne p̄ fide catholica p̄ iustitiā patiat.

Septima ratio est h̄. illū d̄ vnus quisq̄ si p̄t defendere qui patit p̄ causa quas quilibet tenet vite corp̄ali p̄ponere. ergo pro fide patiente catholica quilibet debet si p̄t defendere: sed qui cernit impugnātes papam de heretica prauitate (anteq̄ cōuincant de

zelo malo) periculis p̄pter huiusmodi impugnationem expositos p̄sumere debet q̄ pro fide catholica patiant. q̄ tūc eos si p̄t tenet defendere.

Octaua rō est hec. q̄ tenet alteri bonū p̄curare d̄ malū ei? si potuerit remouere. s̄ quilibet catholicus tenet bonū impugnatū papā de heretica prauitate p̄curare. alit̄ enī non diligeret ip̄os sicut seip̄m. q̄ si viderit in piculo cōstitutos d̄ eos si p̄t a piculo liberaretur diligere p̄sonā p̄tinet p̄tinet impugnationem pape heretici de prauitate heretica in piculo cōstitutā: q̄ teneat asinū vel iumentū inimici si p̄stratū viderit subleuare. s̄ quilibet tenetur asinū inimici sui si p̄stratū viderit subleuare: teste lege diuinā q̄ v̄t habet Exo. xxij. ait Si videris asinū odietis te iacere sub onere nō p̄trās bis: s̄ subleuabis eū. q̄ multo fortius si viderit catholicū quē nescit errare pati iniuriā vel in piculo cōstitutū p̄pter zelū fidei orthodoxe ip̄s liberare tenet si p̄t.

Decima rō est hec. vnusq̄q̄ primū suū sicut seip̄m d̄ diligere. Math. xxij. q̄ quilibet d̄ facere alij in extremo piculo cōstituto qd̄ vult facere p̄ seip̄o. s̄ quilibet vult seip̄m defendere. q̄ quilibet tenet defendere primū suū in piculo cōstituto: maxime si p̄pter iusticiā piculū sustinere videt. q̄ quilibet si viderit primū suū in piculo cōstitutū p̄t hoc qd̄ impugnat papā de heretica prauitate et nō p̄stat sibi q̄ malo zelo mouet: ip̄m defendere tenet.

Undecima rō est hec. id qd̄ extra necessitatis t̄ps est licitū t̄ps necessitatis extreme est debitū: cū videam? multa q̄ extra t̄ps necessitatis extreme sunt illicita t̄ps necessitatis extreme est nō solū licita: s̄ etiā debita. dare ei rē alienā paup̄i p̄ sustentatiōe sua extra t̄ps necessitatis est illicitū s̄m q̄ sacri canones testantur apte et rō manifestat. dare t̄m rē alienā paup̄i p̄ sustentatiōe nature t̄ps necessitatis extreme q̄n. s̄ aliter ille p̄t sustentari nō p̄t: est debitū. q̄ em̄ videret pauperē mori fame et nō posset sustentare ip̄m nisi dādo sibi panē alienū si nō appet alij q̄ vellet aut posset paup̄i subuenire: peccaret mortalit̄ nisi panē alteri p̄beret. id q̄ qd̄ extra t̄ps extreme necessitatis est licitū p̄ t̄ps necessitatis est debitū. s̄ defendere impugnātes papas de heretica prauitate extra t̄ps necessitatis extreme est licitū saltē si papa non precipit cōtrariū. ergo tempus necessitatis extreme defendere talit̄ impugnantē papā siue papa precipiat siue non est debitū. papa em̄ non potest precipere p̄tra id qd̄ hō d̄ alij t̄ps necessitatis extreme nisi ip̄e p̄ se vel per alij necessitatis extreme patienti voluerit ministrare. nō em̄ papa posset

Octava ratio

Nonna ratio

Decima ratio

Undecima ratio

precepe cuiusq; nō pascere de alieno paupere
 constitutus in necessitate extrema si aliter nō
 possit pascere eū: nec papa p se vel p aliū vel
 let pascere nec appet alius q possit ei? indige
 tie subuenire. nihil em̄ papa pōt p̄cipe qd ob
 uat charitati fratne. ḡ p̄st̄ nō pōt papa p̄ci
 pere alicui qd nō defendat (modo sibi p̄grue
 ti) impugnare papā de prauitate heretica si
 est in extremo piculo p̄stitutus 7 nō p̄stat sibi
 q talis impugnās malo zelo mouet. 7 si papa
 daret tale p̄ceptū sibi nō eēt obediendum quo
 quō q̄ p̄cipet 7 legē diuinā.

Capit. liij. ponit qōnē de p̄latis q̄ h̄nt subditos im
 pugnatōes papā de heretica prauitate si eos defendere
 teneant et m̄det q̄ sic qd p̄bat etiā. iij. rōnibus. Di.

Esine allegare

pro assertiōe p̄dicta et dic quō
 pōt ondi q̄ p̄lati iurisdictionez
 h̄ntes debet defēdere sibi sub
 iectos: si papā de prauitate heretica p eos no
 uerint impugnari. **Ad** Nonnullis videt q̄
 tales p̄lati teneant suos subditos talit̄ papā
 impugnātes defendere. 7 h̄ videt posse p̄bari
 p̄mo sic. Qui oues sue cure p̄missas q̄s repu
 tar innocētes vel reputare dz. nō defēdit cuz
 pōt mercenariō p̄parat. de quo dicit x̄ps. Jo.
 r̄iij. Uider lupū veniētē 7 dimittit oues 7 fu
 git 7 lupus rapit 7 disp̄git oues: mercenarius
 aut fugit: qz mercenari? est 7c. sed p̄lati debēt
 esse pastores nō mercenarij. ḡ tenent oues su
 as p̄cipue q̄s reputāt innocētes vel reputare
 debēt ab iuasorib? defēdere. **D.** P̄lati de
 bēt defendere oues 7 lupos nō cōtra papam.
 iō si papa mādauerit impugnātes ip̄m de pra
 uitate heretica captiuari vel incarcerari aut
 pena alia p̄lecti p̄lati eos nō debēt defēdere.
Ad Et ista r̄n̄sione tua putāt nōnulli demō
 stratiue p̄bare assertiōem p̄dictā. qz p̄lati d̄nt
 defendere oues suas 7 lupos si possint. Sz si
 papa mādauerit captiuari 7 male tractari ip̄
 sū de heretica prauitate impugnare volentes
 absq; cāe cognitōne vel anq; de malo zelo fue
 rint apte p̄uicti inter lupos gregē d̄nicū cru
 deliter inuadētes est merito p̄putādus. **D.** p̄
 prer opus qd licitū inuenit: nullus dz puniri
 p̄usq; p̄uincat. tale opus nō b̄n sed impie p̄pe
 trasse. **L**ōstat aut q̄ impugnare papā de pra
 uitate heretica pōt eē licitū. qz papa pōt esse
 hereticus: 7 de heresi licite impugnari. Si igi
 tur appeat q̄ tal̄ impugnatio ex malicia et ex
 iniq̄tate nō p̄cedit puniri nō dz. ḡ papa puni
 ens 7 male tractās ip̄m tal̄ impugnare volē
 tes anq; onderit q̄ male mouent 7 ip̄os p̄atē
 tyrannicā exercere dinoscit. 7 p̄ p̄ns est inter

lupos merito numerādus. Et quo sequit q̄ p̄
 lati 7 ip̄m tenent oues suas in h̄ casu defēde
 re. **D.** P̄lati inferiores supponere debent
 q̄ papa iuste facit quicqd facit: et iō p̄sumere
 debēt q̄ iuste mādāt ip̄m impugnare volētes
 pena debita p̄lecti. **Ad.** Sūt autē nōnulli
 dicētes q̄ hic incidis in heresim manifestā in
 quā (vt dicūt) plurimi modernis t̄pibus sūt
 p̄lapsi: quē admodū fert de multis q̄ asserunt
 papā deū reputandū in terris. et iō nulli licet
 iudicare q̄ vnq; aliqd petm̄ p̄mittat. Dicūt ḡ
 q̄ bec est manifesta heresis scz q̄ p̄lati inferior
 res debēt supponere q̄ papa iuste facit q̄cqd
 facit. Et hoc em̄ sequeret q̄ si p̄lati viderent
 papā demones inuocare: x̄ps blasphemare: si
 dem negare: adulteriū p̄mittere: innocētē oc
 cidere: peiorare ecclias: b̄nficia vēdere: ad vsu
 ras dare pecuniā. deberēt ip̄m excusare: et q̄
 b̄n faceret iudicare qd est heresis manifesta.
 Dicūt ḡ q̄ iur̄ sniam bede de criminib? mani
 festis quonēcūq; pape 7 aliorū p̄mittit iudica
 re. qd etiā exēplo b̄ri pauli p̄stat apte q̄ de scō
 b̄ri petri iudicauit apte. et iō ip̄m male fecisse
 publice rep̄bēdit. si ḡ papa mādaret ipsuz in
 pugnaire volētes male tractari: anteq; eos in
 debite se impugnare monstraret: liceret cuiuz
 iudicare papā impiet in iuste p̄cedere. imo de
 p̄ncipali imposto scilz de prauitate heretica
 suspectū h̄re deberent. 7 p̄lati suas oues ab eo
 tanq; a lupo crudeli defēdere tenerentur. **D.**
Ad Irū est q̄ isti dicūt cū asserūt cuiuz licere in
 dicare papā in h̄ impie 7 iniuste p̄cedere: 7 q̄
 p̄lati debēt taliter impugnātes 7 papā defen
 dere cū papa sit magis immediat? p̄latus ta
 liter impugnatiū q̄ q̄cūq; alius p̄lat? inferior
 q̄re q̄ eos defendit 7 papā: iniuriā pape nosci
 tur irrogare a iurisdictione pape suos subiectos
 subtrahēdo. **Ad.** R̄ndet ad h̄ q̄ tal̄ ipugnā
 tes sūt ps 7 papā: q̄re in hoc papa iudex coruz
 esse nō dz: cū nullus eē dz iudex in p̄p̄ua causa
D. Hoc nō videt veruz de papa. qz papa pōt
 esse iudex in p̄p̄a cā. teste immo. tertio q̄ vt ha
 bet ex de iudi. cū venisset. ait. cū sup̄ p̄uilegijs
 sedis aplice cāvertit̄ nolimus de ip̄is p̄ alios
 iudicari. ḡ papa pōt esse iudex in p̄p̄a causa. 7
 p̄ p̄ns si aliq; volūt impugnare papā: ip̄e papa
 pōt esse iudex. 7 ita si dat sniam 7 eos mādān
 do q̄ detineant vel incarcerent: vel alias pu
 niant stādū est snie eius. **Ad.** Hoc q̄busdā
 apparet 7 rōem oīno. nā lz papa debeat iudi
 care inter litigātes sup̄ interpretādis p̄uilegijs
 qz eius est interpretari cui? est cōdere. licet etiā
 possit esse iudex i p̄p̄ua cā q̄ de rebuz t̄p̄alib?
 p̄teret: nō tamē cū de crimine impugnat. Et
 ita papa nullo modo debet esse iudex quando

R̄n̄sio sc̄da

Replica

Instantia

Resposio

Cōtra r̄n̄sionem

R̄ndet

Cap. lxxiii

Cōclusio

Dubaf p̄mo

R̄n̄sio p̄ma

Replica

apparere ipm de heresi impugnare volentes: q̄ re si ipos papa ex hoc punit lz cuiuslibet indica re q̄ iniuste 7 impie agit. 7 q̄ iudiciū subterfu gere querit. q̄re etiā de heresi esset merito suz spectus habendus. D. Alias rōnes allega. **Secūda ratio** **Secūda rō** p eadē assertōe talis est. magi tenent plati defendere impugnātes ipsz de heretica prauitate anq̄ p̄siterit sibi ipos ex ma lo zelo procedere: q̄ teneantur defendere vi duas et pupillos: sed p̄clari viduas et pupil los tenentur defendere. di. lxxvii. c. i. 7. ca de fensionis. ḡ multo magis tenent defendere pa pam de heresi impugnātes anq̄ sibi p̄siterit q̄ sint nocētes. **Tertia rō est h.** plati tenent defendere sibi subiectos (etiā p̄ papā) contra quos nulla cā iniq̄tatis obijcit. si ei papa ali quos veller p̄fundere absq̄ oi cā plati eorum si possint: eos defendere tenent: ḡ multo magis tenent plati defendere sibi subiectos si p̄ cau sa que p̄sumēda est iusta a papa ad mortē 7 vel ad aliā ofusionē q̄runt iniuste. s̄ q̄ impugnare desiderāt papā de heretica prauitate atēq̄ cō siterit q̄ malo zelo moueant p̄sumēdi sunt cām iustā h̄re. ḡ tūc a plati s̄ sunt potissime de fendēdi. **Quarta rō est h.** illi q̄ tenent papā de heretico crimine corrigere tenent volētes ipm de eodē crimine impugnare defendere: ni si p̄siterit eis q̄ malo zelo moueant sed plati tenent papā de heresi corrigere: si euz sciuerit heretica prauitatē incurrisse. q̄ aliter papa d̄ heresi accusari nō possit: ḡ tenent eū volētes de heresi impugnare defendere.

Secūda ratio

Tertia ratio

Quarta rō

Capm. liij. in quo pbat q̄ etiā ad idē tenent reges 7 cetera p̄ates et hoc vnicā rōe Discipulus.

Cap. LIII.

Unquid reges et

n p̄ncipes 7 alie publice p̄ates tenē tur volētes papam de heresi impu gnare defendere. **Al.** Dicit q̄dā q̄ sic fun dātes se in h̄ q̄ cā fidei p̄ sacros canones ē cā vniuersorū fidelū. 7 iō oēs fideles tenent cās fidei defendere 7 fouere. q̄re etiā debēt defende re cām fidei. p̄sequētes. si nō constat q̄ eandē cām false p̄sequunt 7 iniue. q̄ aut impugnāt papā de heretica prauitate cām fidei ondunt se p̄sequi. ḡ reges 7 alie publice p̄ates eos te nentur defendere si non constiterit eis q̄ fo uent cām iniustā. hoc etiā p̄bant plures rōes supra adducte.

Cap. liij. vbi inquit vtrū reges et p̄ncipes p̄ tali de fensione debeāt arma mouere et q̄ sic r̄ndet et p̄batur tribus rationibz. Discipulus.

Cap. LIII

Unquid reges et

n p̄ncipes debēt arma mouere p̄ de fensione illorū q̄ volūt papā de heresi

res impugnare? **Al.** R̄ndet quidā sic dicētes q̄ si appareāt dicētes se velle papā de heresi legitie impugnare: q̄ sūt tales q̄ ab actio ne seu impugnatoe pape sūt nullaten? repellē di: reges et p̄ncipes ac alie publice p̄ates in quoz d̄nio seu iurisditōe morant p̄ eoz defen sione res 7 p̄sonas si oportuerit tenent expo nere. **Ad** tali rōe nitunt ondere. p̄ defensione illorū debent reges 7 p̄ncipes arma mouere si oportuerit. 7 etiā res 7 p̄sonas suas expōere q̄ cū sint a regibz 7 p̄ncipibz defendēdi. p̄sequunt cām p̄ qua reges 7 p̄ncipes debent si oportue rit arma mouere ac etiā res 7 p̄sonas suas ex ponere. q̄ cū tales ex tali cā defendunt magis defendit cā q̄ ipi. sed reges et p̄ncipes debent arma mouere ac res 7 p̄sonas suas exponere: p̄ cā quā talr impugnātes papā p̄sequunt. q̄a p̄ cā fidei ad talia faciēda tenent. ḡ p̄ defesio ne eoz cōsilia facere alstringunt. **Item** reges p̄ iusticia vsq̄ ad mortē certare tenent iur il lud **Eccl. iij.** vsq̄ ad mortē certa p̄ iusticia. s̄ sicut iustū est reges 7 p̄ncipes defendere fidem catholicā: ita iustū est eos defendere illos q̄ cās fidei p̄sequūt: cuiusmodi sūt inf̄ alios illi qui papā de heresi impugnare volūt. ḡ p̄ defesio ne eoz reges 7 p̄ncipes vsq̄ ad mortē certare tenent: 7 p̄ p̄ns p̄ eis arma mouere ac res 7 p̄ sonas suas exponere si oportuerit de necēte ius ste p̄pellunt. **Ampli.** nō min? tenēt reges 7 p̄ncipes repellere a subditis suis violentiam inferēdā. q̄ teneant vindicare illatā iniuriā: sed reges 7 p̄ncipes ad vindicādā iniuriā illa tā volētibz papā de prauitate heretica impu gnare arma mouere tenent. ḡ etiā ad repellē dā violētā inferēdā talr impugnātibz papaz deberēt arma mouere. 7 ita p̄ eoz defesioe ar ma mouere tenent. **Al.** aior videt apra. **Al.** v no: ondēt sic. nō min? tenent reges 7 p̄ncipes arma mouere p̄ vindicādā iniuria subdit. illa ta in p̄temptū fidei xp̄iane: q̄ p̄ iniuria illata subdit in p̄ceptū regie maiestāt. sed p̄ sedo re ges arma mouere tenent exēplo dauid regis q̄ vt legit. **ij.** **Reg. x.** amonitas potēter inuasit p̄pter iniuriā factā nūtijs ei. ḡ reges 7 p̄nci pes p̄ vindicādā iniuria illata in p̄temptū fidei xp̄iane arma mouere tenent.

Capm. lv. in quo r̄ndet ad auctoritates et rōnes q̄ b? pbat q̄ a papa appellare nō lz. c. xvi. positas. Di.

Ultra scrutati su

m m? de appellatōibz a sumo ponti fice 7 de impugnātibz ipm moti uaq̄ q̄dā illoz q̄ asserūt: q̄ sepe expedit a papa heretico appellare lz **Cōtū** ē de iure diuino et b̄iano nō opteat appellare. s̄ sufficit ipugrē

Prima ratio

Secūda

Tertia

Cap. LIII

et q̄ impugnātes papā de heretica prauitate
 anteq̄ cōsiterit eos malo zelo moueri sunt a
 catholicis defendēdi: iuuādi ⁊ fouēdi: q̄ omnia
 et eis ānera tecū post p̄pletionē operis iteruz
 p̄trabō: ⁊ q̄d tu de oibus sentias: id agabo
 iō finē istius materie faciēdo. dic quō ad alle-
 gātes q̄bus ondit q̄ a papa appellare nō lz
 m̄det. **Al.** Ille allegātes posite sūt s. ca.
 xvi. vbi p̄rōes ⁊ auctres ondit q̄ in nullo casu
 lz a sumo p̄tifice appellare. Ad intelligētā
 aut̄ auctum dicit q̄dā eē notandū q̄ nō semp
 v̄bum ḡnale est ḡnalr̄ intelligendū: q̄d p̄ ifini-
 ra exēpla scripture diuine dicit posse p̄bati:
 de q̄bus adducā pauca. Legit̄ em̄. iiii. reg. vii.
 fuit ḡ Azacl in occursum eius scz belisei h̄ns
 fecū mūnera ⁊ oia bona damasci. de quo t̄n cō-
 stat q̄ in damasco etiā multa bona reliq̄t. nec
 etiā de oi genere bonoz damasci habuit fecū.
 nō em̄ portauit aliqua fecū de omi specie lapi-
 dum vasoz instrumētōz lignoz: aialiu: ciboz
 meralloz ⁊ ceterarū rerū q̄ erant in damasco.
 etiā marci. i. de Jo. legit̄. Egrediebāt ad illuz
 scz iobem baptisā ois iudee regio. ⁊ hierofoli-
 mite vniuersi vt baptizarent ab illo. ⁊ t̄n hie-
 rosolimitē multi a iohāne mime baptizati fue-
 rūt: ⁊ p̄s q̄ nulli sacerdotū ⁊ senioz q̄ crāt hie-
 rosolimis ab ip̄o baptizari volebāt: q̄ sibi nul-
 larenus credebāt. teste saluatoze q̄ vt h̄r mar-
 ti. dicit. Venit ad vos iobes in via iustitiez n̄
 credidistis ei. ⁊ ita v̄ba p̄dicta nō sūt ḡnaliter
 intelligēda. Sic etiā sepe mādata ḡnalē iussū
 one nonnulla intelligunt̄ eē de officio legari q̄
 translationē. Verba ḡ ḡnalē nō semp debēt
 ḡnalr̄ intelligi. Per h̄ ad auctē gelasij m̄dent
 quidaz dicētes: q̄ ab aplica sede. h̄ est a papa
 nūq̄ p̄ofus est appellandū: nisi inueniat̄ cō-
 tra fidē errare vel in aliquo crimine de quo scā
 dalizet̄ ecclia icorrigibilē se ondat. Alr̄ dicūt
 aliq̄ q̄ gelasius loquit̄ de appellatiōib⁹ absq̄
 q̄bus finia iudicis trāsīt in re iudicatā. tali em̄
 appellatiōe nō est appellādū a papa. lz s̄ fidē
 errauerit orthodoxā: q̄ talis finia s̄ fidei: siue
 appellat̄ siue nō: nō p̄t trāsire in rem iudica-
 tam: ⁊ id dicit̄ q̄uis liceat t̄n nō est necē a ta-
 li finia appellare. ⁊ q̄uis a tali finia aliquis nō
 appellaret in quodcūq̄ t̄ps transferit: licebit
 t̄n finiam impugnare. Aliter dicūt nonnulli q̄
 gelasius loquit̄ de appellatiōib⁹ p̄ causis pri-
 cularibus: nō p̄ causis q̄ tangūt totā xp̄ianita-
 tē inficēt. Nō em̄ lz appellare (vt dicit̄) nisi
 papa errauerit s̄ fidē v̄l nisi sit icorrigibil̄ de
 aliquo crimine. de quo om̄s xp̄iani ledunt̄. p̄
 alijs aut̄ causis appellare nō lz: q̄uis quidam
 dicāt q̄ si ecclia v̄lis iueniret in vni: ip̄a h̄ret
 papā de oi crimine iudicare. **D.** Quāuis nō

Ad primam

audierim q̄ frat. **Al.** ⁊ adherētes sui istud vl
 timū opinētur: t̄n als sup̄ isto volo tecū diligē-
 tē disputare ⁊ motiua eoz ad reprobādū sol-
 licite p̄scrutari. nūc nō dic quō ad aliā auctez
 gelasij m̄det. **Al.** Ad illā auctē gelasij m̄de
 tur sic ad p̄cedētē q̄ loquit̄ i alijs causis q̄ in
 causis fidei: vel de appellatiōib⁹ sine q̄b⁹ finia
 trāsīt in re iudicatā. sunt em̄ nonnulli q̄ bouēt
 audire q̄ q̄uis papa assereret legē xp̄ianā eē
 falsam ⁊ xp̄m fuisse pseudo p̄phetā: nō liceret
 appellare ab ip̄o. **Di.** Ille sunt hereses taz
 patētes ⁊ totā fidē catholicā eneruātes q̄ nō
 est negandū q̄n p̄ talib⁹ a summo p̄tifice ap-
 pellare liceat: t̄n vt videt̄ p̄ alijs appellare nō
 licet. **Al.** Dicūt nonnulli q̄ hic erras apte
 q̄ si lz p̄ maria heresi appellare a summo p̄tifi-
 tifice ⁊ p̄ mimā heresi appellare licebit. quia
 idē iuris ē in puis sic in magnis. q̄d Alexan-
 terti⁹ vt h̄r eē de appel. c. de appel. apte testa-
 ri videt̄ dicēs. De appellatiōib⁹ p̄ causis mini-
 mis interpositū volum⁹ te tenere q̄ eis p̄ quā
 cūq̄ leui cā fiat nō min⁹ est q̄ si fieret p̄ maio-
 rib⁹ deferēdū. vbi dicit glo. p̄ quocūq̄ appel-
 lante ita p̄t q̄s grauari in puo sic in magno.
 q̄ritas cāe non facit q̄re introducta sit appel-
 latio: s̄ iniquū grauamē. s. c. iiii. ad n̄iam. ⁊ in
 fra eodē cū sp̄ali. c. porro. sic etiam in mimā re
 furtū cōmittit. xiiii. q. v. c. vlt. Ex his colligit̄
 q̄ si licet a summo p̄tifice appellare p̄ maria
 heresi: puta si p̄nūciaret v̄l assereret legē
 xp̄ianā eē falsam ⁊ malaz: vel xp̄m fuisse p̄seu-
 do p̄phetā: licebit p̄ minima heresi appellare
 ab ip̄o. ⁊ s̄ illi rōne lz impugnare ⁊ accusare pa-
 pam si minimā heresim q̄ltercūq̄ sacris l̄ris
 obuiatē p̄sumperit affirmare. Per eādē rōez
 dicūt q̄ s̄ impugnātes etiā ⁊ accusantes papā
 asserentē q̄ fides xp̄iana ē mala ⁊ falsa: sunt a
 catholicis defendēdi. impugnātes etiā ⁊ accusan-
 tes de mimā heresi q̄tūcūq̄ latēte sunt a ca-
 tholicis defendēdi. **Di.** Ista nimis me v̄gēt
 de q̄b⁹ post op⁹ istud mentē tuā exq̄rā. nūc nō
 dic quō ad rōnes q̄b⁹ ondit q̄ a papa appella-
 re nō lz m̄det. **Al.** Ad primā m̄det q̄ si pa-
 pa fieret heretic⁹: supiorē h̄z in terris. ⁊ id ab
 eo appellare lz. ⁊ ita lz impugnare ⁊ accusare
 ip̄m. Ad sc̄dam m̄det q̄ a iurisdicōe pape
 heretici sunt oēs catholici absoluti. ⁊ id a pa-
 pa heretico lz cuilibz appellare: nō vt erimat̄
 a iurisdicōe pape heretici: q̄ nō p̄ appellati-
 onē s̄ p̄ apostasiā pape q̄libz a iurisdicōe sua
 est exēpt⁹. lz t̄n appellare a papa heretico: q̄
 forte videt̄ q̄ p̄ appellatiōe v̄tili⁹ ⁊ efficaci⁹
 papā hereticū poterit impugnare. Si aut̄ pa-
 pa nō erret s̄ fidē: appellās ab ip̄o falsē ⁊ iniq̄
 non est a iurisdicōe pape simplr̄ ⁊ absolute

Ad 2am

Ad primam

Ad secundam rōez

exēpt: s ad tps vt pape innocētia declaret
 ⁊ calūniato: euidētius puincat ⁊ a crimie pu
 niat. nec est habēdus p exēptio. Alij aut nesci
 entes illū iniq̄ pcedere in fauore fidei xpiane
 ⁊ vt vel pape innocētia declaret vel ei mal
 cia pfundat: debēt talē appellante defende
 re q̄vt postq̄ fuerit de iniq̄tate puic⁹ debent
 vt acerbe puniat fidelit̄ laborare. Di. Quid
 si papa tenuerit aliquā assertionē p̄trariā ve
 ritati catholice quā nō tenet explicite crede
 re: ⁊ ali⁹ ipm de tali errore impugnauerit: num
 qd talis impugnās a iurisdictione pape est ex
 empr⁹. *Alia.* Rndet q̄ in hoc casu talis im
 pugnans nō est a tota iurisdictione pape exē
 ptus etiā ad tpus. q̄ in oib⁹ que nō sunt in de
 rogationē impugnationis sue: sicut pu⁹ obedi
 re tenet. q̄tū vero ad illa q̄ suā impugnationē
 impedire valerēt: pape deberet mime obedi
 re. q̄ fides catholica est summo pontifici p̄fe
 renda. imo etiā q̄libet mima veritas catholi
 ca est summo pontifici etiā catholico p̄ponē
 da. ⁊ iō impugnantes assertionē pape hereti
 cā cōtrariā veritati quā papa explicite crede
 re nō tenet ⁊ ppter hoc papa in tali casu nō
 eēt heretic⁹ s catholice reputandus. In nullo
 dz obedire pape in p̄iudiciū impugnationis
 sue legitime: lz sibi in alijs teneatur obedire.
 Di. Dic q̄liter ad tertiā rōnē rndet. *Alia.* Di
 citur q̄ ab obediētia pape heretici licet rece
 dere. exēplo illoꝝ q̄ ab obediētia anastasi se
 cundi laudabilr recesserūt. ab obediētia autē
 pape catholici erratis s̄ fidē quo ad aliqd qd
 nō tenet credere explicite nō lz absolute. licz
 assertionē suaz liceat ipugnare. ⁊ si aliqd p̄ci
 peret qd eēt in p̄iudiciū ipugnationis sue q̄tū
 ad h̄ nō eēt obediēdū eidē. caplm aut dist. xij.
 assumptuz loquit̄ de papa heretico sup hoc p̄
 cipiēte qd fit in derogationē diuini honoris
 ⁊ fidei orthodoxe. Ad q̄rtā rōnē rndet q̄ nō
 lz eidē p eadē cā eodē tpe absolute appellare
 ab aliquo ⁊ ad ipm. ⁊ iō q̄ appellaret a papa
 p heresi: nō liceret sibi tūc p heresi appellare
 ad ipm. ⁊ si de facto appellaret: eēt tāq̄ sibi
 met̄ p̄ius repellendus. p diuerso aut tpe lz ei
 dē p eadē cā appellare ab aliquo ⁊ ad ipm: ⁊
 ecōuerso. vñ sepe q̄s appellat ad ep̄m suū vel
 metropolitanum: q̄ tñ postea si senserit se gra
 uatū indebite vel reputauerit finiam datā ini
 quā: appellat ab illo. sic aliqs reputans papā
 catholicū: poterit ad ipm p cā heresis appel
 lare: a quo tñ si aliqd diffinierit ⁊ asseruerit fi
 dei p̄trariū orthodoxe: sibi appellare licebit.
 Ad quintā rōnem respondet q̄ p aliqua cā
 tpali appellare ab impatorē liceret. sicut etiā
 de aliqua posset coraz papa appellare. nam ⁊

Ad tertiam

Ad quartam

Ad quintam

popul⁹ possit et cā impatorē deponere quē ad
 modū diuersa regna suos reges deposuisse les
 gunt. Ad sextā rndet q̄ ab illo ad quē sūt om
 nes cāe fidei doferēde nō est appellādū si nō
 s̄ fidē errauerit orthodoxaz. si aut errauerit lz
 appellare ab ipō ⁊ etiā lz ipm forit impugna
 re. ⁊ tali impugnationi est oibus catholici dese
 rendū. ⁊ tales impugnates sūt ab oib⁹ catho
 licis (quātū p̄gruerit cui⁹) defendendi. Di.
 Nūquid s̄m illos tenent catholici talib⁹ ipu
 gnatoibus sūmi p̄orifici adherere. *Alia.* Rndet
 q̄ multi tenent talr impugnates papā de
 fendere ⁊ eoz impugnatōib⁹ adherere. q̄ ad
 hoc q̄ aliqs teneat talr impugnates papā he
 reticū defendere: ⁊ impugnatōib⁹ eoz deferre:
 sufficit q̄ nesciat eos malo zelo papā de heres
 si impugnare. cū etiā iudex q̄nq̄ sciēs appella
 tionē iniquā ⁊ falsā debeat eidē deferre. Ad
 hoc aut q̄ teneat q̄s impugnatōib⁹ adherere
 requirit q̄ sciat q̄ talis impugntio optinet eq̄tate
 erititate. Et iō q̄ sciūt aliquos papā de heresi
 impugnare: quos nō debeat impugntōib⁹ eoz
 adherere. debēt tñ eos defendere quousq̄ cau
 sa fuerit terminata. ⁊ iterū q̄rere sollicitē vira
 tem. iux legē diuinā. q̄ vt b̄ de utro. xij. sic p̄ce
 pit. Si audieris in vna vrbū tuarū q̄s dñs de
 us tu⁹ dabit tibi ad birandū dicentes aliquos
 egressi sūt filij belial ⁊ euerterūt hitatores vs
 bis atq̄ dixerūt. Eam⁹ ⁊ fuiam⁹ dijs alienis
 quos ignoratis. Et q̄bus v̄bis dat̄ intelligi q̄
 si aliq̄ asserūt papā vel aliū velle fidē corripe
 orthodoxā nō sūt statim repellēdi nec in cōri
 nuo cruciādū: vel alias male tractādū. sed p̄us
 est v̄ritas sollicitē indagāda. ⁊ p̄ p̄ns ipi in tea
 sunt defendēdi.

Ad sextam

Questio. Respons.

Caplm. lvi. q̄rit si papa de prauitate heretica diffas
 matus impediuerit inq̄ sitōem de ipō ficiāda qd agēda
 sit catholice. vbi nota de iniectōe manū violētarij in
 papā seu clerici quō ⁊ q̄ fieri possit. Discipulus.

De modica ap

n parētā h̄re videt̄ ex aucte. de utro.
 xij. scripta videtur trahere sulci:
 mētū q̄ si aliq̄ marie viri l̄fati ⁊ bacten⁹ bone
 opinionis ⁊ fame p̄stater affirmēt ⁊ se offerāt
 se p̄baturus papā eē prauitate heretica vicia
 tum vel irretitū. ali⁹ catholici dñt in fauore
 fidei idē sollicitē q̄rere v̄ritatē. iō ad p̄mā materiā
 a qua Ceter quo de appellatōib⁹ a sūmo p̄orifi
 ce ⁊ impugnatōib⁹ ipm tractauim⁹? Aliqualit̄
 disgressi videmur: volo reuerti ⁊ diligētē dil
 cutere qualr si papa fuerit diffamatus debēt
 catholici inq̄redo v̄ritatē p̄cedere. q̄ sic limpi
 dius inspiciā v̄ritatē. In p̄m̄is aut cupio scire
 qd s̄m istas assertōes catholice sit agendum: si
 (postq̄ catholici zelo fidei xpiane accessi) in

Cap. lvi

Questio

quire ceperint de papa sup crimine heresis
 diffamato: papa talit' diffamat' eos totis viri
 bus molitus fuerit impedire. **Ad.** Rndent
 aliq' q' eipso q' papa i hoc casu niteret catho-
 licos impedire ne de ipso inq'reret v'itate: debe-
 rent ipm magis suspectu h're. eo q' onderet se
 lucē odire. 7 q' nollet ad lucez districti iudicij
 venire ne arguerent ipius errores. 7 ppter h'
 deberet magi sollicit' q'rere v'itate 7 auxiliuz
 brachij secularis req'rere p inq'sitōe securi' fa-
 ciēda. **Di.** Quid si papa nullo modo vellet
 desistere ab impediēdo ne ad inq'sitionē pce-
 deret. **Ad.** Rndet q' si nō possent catholici
 aliter ad inq'sitionē pcedere: nisi p'us summū
 potētiā captiuarēt: ipm dberēt capere tenere
 si potētiā talē possent h're iuocato auxiliu bra-
 chij secularis. **D.** Dic isti vident' d'icere af-
 fertioni p'ori. nā p'us dixerūt q' nulla persona
 aut collegiū bz iurisdictionē de heresi super pa-
 pam mēdaciū diffamatū. licz debeāt catholici
 dubitare an h'ant iurisdictionē sup ipm. 7 ido
 teneant ad inq'sitionē pcedere faciēda. nunc
 aut dicit q' hnt prātē ipm capiēdi. prās autē
 capiēdi nūq' est sine iurisdictionē: q' sibi h'is d'is
 cūt ap're. **Ad.** Dicit q' hic ondis te scriptu-
 ratū 7 rōnis naturalis intellectu nequaquā h're
 nā prās detinēdi capiēdi 7 ligādi freneticum
 7 dnm suū se p'cipitare volentē vel in aq' sub-
 mergere vel alio modo occidere semetipm se-
 cundū q' ex v'bis b'ri aug. q' ponūt. v. q. v. nō oī
 et. xxij. q. iij. c. ipa pietas. 7. c. mimū. colligif
 euidēter ad omis in charitate exites pertinere
Replica
D. Istud exemplū nō est ad p'positū. q' secus
 est de aliquo subdito se volēte occidere. q' p'
 didit vsum rōnis: 7 de papa q' est oīm caput: i
 quē in nullo casu licz man' iniicere violētās.
Ad. Male dicis vt dicit. cū asseris q' i nul-
 lo casu lz in papā man' iniicere violētās: quif
 nō lz in ipm man' iniuriosas iniicere: si papa
 siue effectus freneticus aut aliter alienatus a
 sensu nō h'ns vsum rōnis ex desperatōe vel tri-
 stitia vel alia cā quacūq' vellet seipm occide-
 re semetipm de muro p'cipitādo: vel alit'. violēt-
 er eet tenēdus. si etiā eet in aliq' domo quam
 q's sciret. certissime ruiturā 7 ille sibi pnūciaz
 ret domū ruiturā: si papa nollz credere nec eri-
 re. papa in hoc casu esset extra h'edus inuitus
 et ita manus violēta iniiciēda eet in papā. In
 pluribus etiā casibus alijs licite. posset q'cuq'
 fuus man' iniicere violētās in papā ipsumq'
 ligare 7 fortiter detinere. 7 ita manifeste prās
 capiēdi 7 detinēdi ab oī iurisdictionē poterit se-
 parari nō em p' frenesim pape vel alterius vo-
 lētis occidi seipm: tribuit alicui iurisdictione su-
 pra volentem se occidere, et tamen tūc habet

etiā serui' prātē capiēdi ligādi 7 etiā detinen-
 di papā. **Di.** Logoz pcedere q' prās capien-
 di ligādi 7 detinēdi ab oī iurisdictionē poterit
 separi. s' hoc nō accidit nisi q's velit seipm oc-
 cidere. **Ad.** Quid si papa vellet absq' nece
 in seipm man' iniicere: oculos erueri: aut ma-
 nus vel pedes abscindere. **Di.** Etiam tunc
 posset licite ab alio absq' iurisdictionē ligari.
Ad. Si papa vellet aliū occidere sine causa
 nunqd' illi liceret vim vi repellere absq' iuris-
 dictione. **Di.** De hoc velles scire qd' p'dicti
 assertores dicāt. **Ad.** Dicunt q' liceret regi
 saltē vel layco vim vi repellere: 7 tñ p' talē re-
 pulsam iurisdictionē sup papā repellēdi vim
 vi minime obtineret. **Di.** Nō adducit exē-
 pla nisi vbi ipi imineret mors corporalis v' salu-
 tē lesio grauis. **Ad.** Si lz p' morte copali
 imo p' graui iniuria copali p'pria 7 aliena fi-
 deliū euitāda man' iniicere violētās in papā
 absq' iurisdictionē spāli multitudinis fidelīū
 multo magis p' morte spāli euitāda licebit
 in casu man' iniicere violētās in papā. Consi-
 mili eniz modo arguēdi arguit b'rius Aug. ad
 pbandū q' lz in hereticos exercere vindictas
 vt b'ri. xxij. q. iij. c. ipa pietas. fundās se in isto
 medio. oē qd' debem' impendere hoib' p' mor-
 tē eoz tpali vitanda: debem' eis dē impedere
 p' morte eterna vitāda dicit in hec verba. qd'
 igit' de ope mie p' vita eterna adipiscēda 7 pe-
 na eterna vitanda hoibus impedere iudican-
 dū est. si p' salute ista nō solū tpali: s' etiā b'ri
 7 ad t'pus exiguū liberāda: sic nos subuenire
 hoib' rō vera 7 benigna cōpellit. Ex qb' ver-
 bis 7 Aug. p'cessu ibidē vbi p' multa p'bat exē-
 pla q' debem' etiā illos q' mime sunt de iuris-
 dictionē nra liberare a morte inuitos 7 in eos
 iniicere man' violentas p' morte vitāda colli-
 gunt isti: q' si p' vitāda morte pape 7 alterius
 lz man' iniicere violētās in papā ipm q' capti-
 uare tenere 7 ligare: multo fort' licebit in casu
 su p' morte spāli vitāda ipius pape 7 altero-
 rū p' vita eterna adipiscēda: saluādoq' grege
 dñico manus iniicere violētās in papā ipm q'
 fortiter ligare 7 tenere. **Di.** Istud videt' ap-
 parēs si p'staret papā velle spūaliter corripe-
 re orthodoxos q' capi posset 7 teneri: s' ppter
 infamiā falsam de qua nō p'staret q' nō cēt fal-
 sa: non esset hoc agenduz. **Ad.** Non dicunt
 isti q' p'op' infamiā papa captiuari deberet.
 s' asserunt q' si patēter impediret inquisitiōez
 debitā fieri de ipso p' salute torius xpianitatis
 deberet detineri per illos qui tātas haberent
 potestātē tpalem: nec detinētes essent excōis-
 cati. sic nec illi infamiā excōicatiōis icurrerēt q'
 papā volētē seipm v' aliū inocētē absq' cā occi-

dere detineret. absque temeritate vel dolo non incidit quod in canone propter iniectionem manuum in papam vel alium clericum. D. Violentia non videtur esse sine temeritate vel dolo: Ad. Respondeo quod equocas de vocabulo violentie et aliter vis utri vocabulo quod ipsi accipiatur. ipsi enim accipiunt iniectionem manuum violentiam pro iniectione manuum in inuitum. Et sic constat quod iniectione manuum violentia in aliquo potest esse charitativa absque temeritate et dolo.

Capitulum. lviij. docet ad quos spectat inquirere veritatem de eo scilicet summo pontifice si heretica prauitate fuerit maculari seu grauius diffamatus. Discipulus.

Cap. LVII

Ex quo secundus

istos super papa de crimine heresi diffamato catholici sunt inquirentes ipsi etiam captiuare si propter resistentiam eius aliter non possunt procedere ad inquisitionem faciendam. Peto ut dicas ad quos secundum istos assertores spectat inquisitio supra dicta. Ad. Dicunt quod spectat ad illos catholicos ad quos papa spectaret punitione si esset manifeste in heresi deprehensus. unde ut dicunt predicta inquisitio primo et principaliter spectat ad vultem ecclesiam si eent ita pauci catholici quod omnes uenirent in unum vel possent leuiter punire. Secundo prineret ad pacillium generale quod vices tenent vultis ecclesie. Tertio si nec vultis ecclesie conueniret in unum nec generale conuocaret pacillium spectaret ad dioecesanum in cuius dioecesi moraretur papa cum pacillio vicinorum episcoporum si eent necesse. si autem dioecesanus negligeret prineret ad sedem vel clerum ubi papa moraretur. si vero clericis omnes eent damnabiliter negligentes: talis inquisitio spectaret ad laicos.

Questio.

Respondet

Capitulum. lviiij. ubi ostendit quod et quilibet debeat esse infamia propter quam de papa sit inquisitio faciendam ubi nota de ortu fame alicuius scilicet distinetur personarum et quis debeat si erit iudicis processus in primo genere fame. Di.

Cap. LVIII.

Ideo quod isti pro

portionabiliter dicunt de inquisitione faciendam de papa super heresi diffamato sicut dicunt de punitione papae in manifesta heresi deprehensi. id est ista materia esse differendam quousque inuestigauero quod de punitione papae quod manifeste deprehendit de heresi. nunc autem dicas propter quam infamiam secundum istos est de papa inquisitio faciendam. Ad. Ut ad tuam inquisitionem perfecte respondeant distinguntur quod aut fama est orta a certis personis. quibus et discreta integre opinionis et fame an infamiam papae volentibus papam accusare de heresi. aut orta est ab incerto auctore volente de papam inscribere seu denunciare volente. si primo modo dicunt quod non procedendum est ad inquisitionem nisi papa sponte se velit iudicio bonorum virorum submittere. si autem

orta est fama ab incerto auctore vel certo denunciare volente et non est tanta infamia quam absque scandalo ecclesie et periculo fidei valeat tolerari: vel etiam dissimulari non videtur quod sit ad inquisitionem non procedendum: aliter de necessitate salutis tenetur ille cuius inest et potest diligenter inquirere veritatem. Di. Dicunt quod secundum istos procedere debet iudex iuxta primum membrum. Ad. Dicunt quod cum aliquis papam vult de heresi accusare. tunc ille qui eent iudex pape in heresi deprehensus: de sua intentione exprimitur: quam iudex quousque sit ille siue ecclesiasticus siue laicus debet diligenter examinare. et si inuenit ipsum ad accusandum idoneum denunciet pape quod de heretica prauitate impeditur rogando eum quod iudicio eligentium se submittat exemplo sanctorum patrum quod per minoribus criminibus se aliorum iudicio subiecerunt quod si papa de sua fides innocetia pro se scandalo amouendo presenserit facere: eligant iudices a papa et accusare volente qui secundum iustitiam sine plonarum acceptatione procedat. si autem papa noluerit quoquo se submittere iudicio ille qui eent iudex manifeste pape in heresi deprehensus: si deat tanta potestate temporalis vel hereticus potuerit ratione dubij. quod dubitat an sit de iurisdictione iudicis supradicti: citet eundem et tandem si potuerit appellat papam si bitendere. D. Ista narratio multos videtur includere errores. talis enim processus non est circa aliquem alium a papa habendum. nec circa papam. Item quo potest aliquis citare papam quod non est iudex pape. Amplius si videtur quod papa teneat iudicio cuiuscumque se submittere. Rursus. talis processus non videtur in legibus prescriptis. quare temere isti tale modum procedendi prescribunt. Ad. Ista obiectiones multas alias isti assertores faciunt de seipos. Respondent ad ipsas dicentes primo ad ultimam quod non intendunt aliquam formam procedendi circa papam prescribere. sed quod papa superiore in causa heresis quod diu manet papa non habet. et qualiter sic procedit circa papam de quo appet legitimum accusator de heresi in legibus nunc inuenit ne papa de fide errare possit insolenter et catholicos secum trahere in errorem. et modum aliquem spiritalem rationi personarum non debet legum totaliter inmittere: nec ab intellectu peccatis discrepare circa accusatores summi pontificis inuenire. Quoad modum si regnum aliquid ex causa rationabilis regis suu vellet compellere in iudicio coram populo de. in legibus regnorum de hoc casu nihil penitus habet operis modum aliquem spiritalem excogitare quod eent in tali casu suadus: modum autem superius recitatus de papa quem cupit aliquis idoneus accusare rationabiliter isti appet quare videtur illi quod modum predictus circa papam argue poterit obfuarum. nec tamen inuadet cuiuscumque quod modum magis rationabile excogitare valebit. et forte in aliquo casu propter aliquas circumstantias non eent predictum modum videtur.

Obiectio
Secundo
Tertio
Quarta
Ratio ad...

Ad primam

Ad secundam

Obiectio

Ratio

Obiectio secunda

suadus: nec forte propter preteritum vel auctorem pape poterit dari modus certus in omni casu suadus. Propter hoc dicitur quod male arguitur. talis processus non est tenendus circa alium a papa. nec circa papam quod non constat quod non habet superiorem in hac causa. eo quod non constat ipsi esse hereticum nec est aliquid speciale suare et modo speciali procedere. cum vero dicitur quod nullus potest citare papam quod non est iudex pape. Respondent quod non solum quod est in re iudicare iudex alicuius. sed etiam quod dicitur bitare esse iudex potest ipsum citare. id est potest quod citare papam quod dubitatur probabiliter an sit iudex eius. **D.** Nemo debet dubitare se esse iudicem pape. quod debet esse certus quod non est iudex pape antequam iudicet. **Ad.** Videtur quod quodammodo non appetit quod idoneus quod vellet accusare papam nec est qui diffamat? debet quod esse certus se non esse iudicem pape. quod cito autem appetit accusator idoneus? de quo presumitur quod bono zelo papam accusare proponit: vel papa est de heresi grauius diffamatus. ita quod talis diffamatio convenienter dissimulari non potest quod cumque esset iudex pape si papa esset manifeste in heresi deprehensus posset probabiliter dubitare se esse iudicem pape. Postquam autem papa esset aperte in heresi deprehensus talis non debet dubitare sed debet esse certus quod est iudex pape. non ergo in hoc casu quod debet esse certus se non esse iudicem pape. imo potest probabiliter dubitare papam ex suo delicto esse effectum de iurisdictione sua et propter dubitationem probabiliter debet preterire in iure citandi ipsum. **D.** Quid si non audeat citare ipsum. i. papam. **Ad.** Respondent quod si principes et prelati ac clerici et laici causas dei negligenter et fauore pape indebit? ita multitudine occuparet quod papa nec ad submitterendum se iudicio: nec ad respondendum quod induci vel cogi posset: non restaret illi quod esset de iure citare debere: nec nisi dolo: et gemit? et esset eis suadum quod illius briaug. quod dicitur catholici: quod preteritis habet multitudinem sociorum. quod li. ij. de episcopali potestate ut recitat. xxij. q. iij. c. non potest aut. non potest esse a multis salubris correctio nisi cum ipse corripitur quod non habet sociam multitudinem. cum vero idem morbus plurimos occupauerit nihil aliud bonis: restat quod dolo: et gemit?. et infra. reuera cum pragio peccandi multitudine inuaserit diuine discipline non mania necessaria est. nam scilicet separatis et inania sunt istis et perniciosa ac quod sacrilega. quod impia et superba: et plus perturbat bonos infirmos quod corrigat animosos malos. et infra. a turba autem iniquorum cuius facultas est in peccatis perniciosa perniciosa generali obiurgatione ferenda est et maxime si occasione atque oportunitate peruenit deo quod eos appareat per suis meritis vapulari. Sic si papa appareat idoneus accusator vel ipse fuerit de heresi grauius diffamatus? si multitudine sibi faueret nec induci vel cogi possit iudicio parere nihil aliud accusatori illi? qui esset iudex suus? si esset manifeste in heresi deprehensus et alius

catholici bonis restaret quod dolo: et gemit?. tunc enim citatio et accusatio essent inanes: et tunc non solum occulte sed etiam publice cum facultas haberetur absque perturbacione bonorum: essent fautores pape grauius increpandi et modis omnibus inducendi ut laboraret fideliter quod liceret pro officio cuiuslibet quatenus in fauore fidei christiane papa iudicio se submitteret: illi quod esset iudex suus? si esset manifestus in heresi deprehensus: respondere cogere. cum autem dicitur quod papa non tenet se submittere iudicio cuiuslibet: respondunt quod in casu per scandalum citando et veritate catholica declaranda et exaltanda: ac pro communi utilitate procuranda tenet papa de necessitate salutis se iudicio inferiorum submittere.

Cap. lxx. ostendit quod papa in casu illo de necessitate salutis tenet se submittere iudicio suorum inferiorum si accusator appareat idoneus? et probat unam rationem. Discipulus.

Stenderone eo

o rus quare si appareat accusator idoneus? papa de necessitate salutis se iudicio inferiorum suorum submittere tenet. **Ad.** Non putet quod ipse intendat dicere papam in omni casu ad voluntatem cuiuslibet se debere submittere iudicio aliorum. sed voluit quod absque causa rationabili papa non debet iudicium recusare quod ex submissione sua declaratur veritas et iusticia. et talis submittio nulli speciale iudicium generaret et accusantis zelus vel malicia pateret. Ad hoc autem dicitur tali ratione mouent. utilitas propria et aliorum: omnis utilitati pape specialis. nam multorum utilitas preferenda est utilitati vni? ut habet. vij. q. i. scias. et viij. q. i. in scripturis. et xxv. q. ij. quod ad perpetuam. ergo multo fortius utilitas propria et aliorum preferenda sunt utilitati proprie: et multo fortius preferenda sunt malicie proprie et aliene. sed papa quem accusator idoneus? vult de heresi accusare submittere de se iudicio catholicorum procurat utilitatem propriam et communem. quod procurat declarationem veritatis et iusticie quod est utilitas propria et aliorum. et hec utilitas propria utilitatem non impedit. ergo papa ad hoc tenet in casu hoc de necessitate salutis. sed autem faciendo si est innocens ab omni imperitio super crimine falso liberat semetipsum: accusantisque maliciam vel inoportunam manifestat et veritatem exaltat: ac bono exemplo sibi subditos edificat vniuersos dum ex zelo veritatis et iusticie suorum inferiorum iudicium non recusat. si ergo papa est reus multo magis tenet se submittere aliorum iudicio vel sponte renunciare papatus: quod absque peccato aie non potest papatus persistere: eo quod omnis hereticus publicus? et occultus? est in ecclesiastica dignitate privatus. **D.** Ista assertio videtur probabiliter carere quod per predictam rationem papa pro in iuria quam faceret alicui et pro excessu tenet se subdere aliorum iudicio. si enim pro crimine suo tenet se subdere iudicio aliorum

Quia ro

Ratio ad frates

Cap. LIX Conclusio

Ratio probans pcos

In iudicio

multo fortius p vera iniuria et vero excessu se subdere iudicio teneret. sed hoc constat esse falsum. Et p dca aug. euidenter pincit q in libro de vita clericorum vt recitat. di. lxxxvi. vbi asserit manifeste q cum platus corrigedo subditos suos modum excedit ab eis nequaquam erigit. vt veniam a subditis expostulet. q multo magis si papa de crimine falso impedit non est necesse q inferiorum iudicio se submittat. Ad h. videtur q non est simile de iniurijs. et nonnullis alijs criminibus et de heresi. q iniurie et alia crimina multa papa reum non deponit potest papa aliter satisfacere passis iniuria et de suis scandalizati excessibus q se alicuius iudicio submittedo. et id quod potest non tenet se submittere iudicio alicuius. s. crimine heresis papa de papatu deponit ipso facto. et id si non potest aliter satisfacere accusare volenti et scandalizatis de ipso nisi se submittat iudicio ad h. de necessitate salutis astringit. Et consilium dicunt q si papa de aliquo iniuria vel aliquo excessu non aliter posset satisfacere illi vel illis cui vel quibus tenet. q se submittedo iudicio adhuc esset de necessitate salutis astringit. si vero papa se nullius subdendo iudicio possit satisfacere ipse de heresi accusare volenti et alijs scandalizati de ipso poterit alium modum tenere. Ad aug. dicunt q platus q in corrigedo modum excedit: aliter potest satisfacere subditis q ab eis veniam postulando. et id non erigit de ipso vt veniam postulet ab eis. D. Quomodo si istos posset papa satisfacere accusare volenti nisi subderet se alicuius iudicio. Ad. Respondet q sepe potest negatiua pbari et id si esset talis casus q diuis illius quod accusare volens intendit posset papa pbari: sufficeret pape talem negatiua pbari nec tunc tenetur se subdere alicuius iudicio.

Risio

Capitulum. lx. in quo declaratur quomodo se debeat habere summus pontifex si se sponte arbitrorum iudicio submitterit si accusans ipsum in pbarione defecerit et ponit due conclusiones et prima scilicet quod de necessitate salutis se teneat purgare si graue scandalum apud catholicos generaret pbari octo rationibus Discipulus.

Cap. LX.

Uto q intelligat

p istorum in hac parte suam. s. quomodo idcirco mihi quod isti iudicant agendum si papa se sponte iudicio arbitrorum submitterit et accusator in pbarione defecerit: an scilicet papa teneat se purgare. Ad. Dicunt q si papa apud bonos et graves est enormiter de heresi diffamatus. ita quod graue scandalum apud catholicos est exitum ipse de necessitate salutis se purgare tenet si aliter famam suam recuperare non potest. Si autem talis non est diffamatus ad purgationem minime obligatur. D. Pro primo membro si habes aliqua motiua profer in medium. Ad. Dicta assertio pluribus rationibus videtur posse pbari. quarum prima talis est. quod fama sua integra et illesa suare tenet si potest. etiam ipse si absque culpa sua vel etiam ex negligentia lesa est vel perdit de necessitate salutis reparare et restaurare si potest astringitur. s. papa de necessitate salutis. Si absque crimine potest tenet famam suam illesam et integram custodire: q si fama pape est ex aliquo casu lesa vel perdit et ipse est immunis de necessitate salutis si potest famam suam recuperare vel restaurare et reintegrare tenet. et potest si non potest aliter q se purgando h. facere: se purgare legitime de necessitate salutis. Ad hoc videtur euidenter. Ad hoc notat pbari auctore augustinus. q vt legitur. xij. q. i. c. nolo quare. nolo vt aliquis de nobis inueniat occasiones male viuendi. Prouidem? em bonum ait apostolus. Non solum coram deo: sed etiam coram omnibus hominibus propter nos conscientia nostra conscientia est. propter vos fama nostra non polluit: s. pollere debet et nobis: due res sunt conscientia et fama bona. conscientia conscientia est tibi fama pro sumo tuo. q si des conscientie sue negligit famam suam crudelis est. Item gregorius. vt h. xi. q. iij. c. non sunt autem diuini siue viri siue femine qui non reprehendant in aliqua negligentia per quam fit vt in mala veniant in spitione. Vnde vitam suam loge abesse sciunt. Dicunt coram deo sufficere sibi conscientias puras: existimationes hominum non solum impudenter. verum etiam crudeliter prentes cum occidant animas aliorum. et infra. puidet quod quis a criminibus flagitiorum: atque facinororum vitam suam custodit: sibi benefacit quod etiam famam alij misericors est. nobis ei est conscientia vita nostra alij fama. Ex his alijsque copulatis colligit euidenter q quilibet christianus quantum ipse est famam suam suare debet illesam. q potissime ad h. summus pontifex obligatur. q ad illa q sunt de iure nature et ad utilitatem proficiunt aliorum non minus q alij est astringit. et ex hoc euidenter inferunt quod fama sua si lesa est vel perdit si non potest aliter purgatione restaurare debet. Secunda ratio est h. non minus debet papa bonis satisfacere et modestis apud quos debet reserui quam si famam quam de cetero malivolis et malignis. teste gregorio. vt h. xi. q. iij. c. in dca. quid ei si boies nos non laudant et conscientia nostra liberos nos esse demerit. et infra. quod ei aliud debet habere faciunt nisi si in puluere sufflat vt in oculos suos terra excitent: vt vnde pl. de cetero pbari ide magnum bilis vitis videat. vocandi tamen sunt et ipsi traque admodum nedi eius satisfieri modis omnibus debet scietes quod in deis veritas dicitur non forte scandalizemus eos. Et quibus bis patenter habetur: quod innocens a detractoribus malivolis et malignis medacit diffamatus: ipse modis omnibus satisfacere debet q multo magis siue forti? si papa apud bonos et honestos est de heresi grauitur vel medacit diffamatus. Et potest sequens si non potest aliter excusare purgando satisfacere debet. Tertia ratio est hec. papa non minus q alij peccatum

Conclusio prima

Conclusio secunda

Pro prima conclusionem

Secunda

Tertia

mortale vitare tenet: sed cū diffamatus de cri-
 mie recusat se purgare (cū nō pōt suā innocē-
 tiā aliter declarare) est pctm mortale: cū hoc
 sit scandalizare pusillos & infirmos: et etiam
 magnis & pfectis occasione scādali dare: tale
 aut scādali est pctm mortale. **¶** Ex grauitate
 re pene (q̄ sibi debet) cōstat ap̄te. cū saluator
 dicat mat. vi. Qui aut scādalizauerit vnuz de
 pusillis q̄ in me credūt expedit ei vt suspēdat
 mola asinaria in collo ei? & demergat in pfundū
 maris. ḡ papa tale scādali de nccitate sa-
 lutis vitare tenet. & ita d̄z se purgare si nō po-
 test aliter suā innocētiā declarare & infamiaz
 exortā sedare. **¶** Di. Dicerēt forte aliq̄ q̄ si pa-
 pa diffamatus nolit se purgare & alij scanda-
 lizant ex hoc: scādali tale nō est datū sed ac-
 ceptū. et iō ppter tale scādali nō tenet papa
 se purgare. **¶** Ad. Vāc r̄sionē a h̄j impugna-
 re inuēt p̄bātes q̄ tale scādali est datū nō
 acceptū. q̄ ille q̄ ex forma facti reddit se suspe-
 ctū de crimine: scādalizat infirmos actiue q̄rū
 in se est. Qui aut renuit se purgare quādo est
 ḡuiter diffamatus de crimine reddit se suspe-
 ctū. imo videt q̄ de facto fatef se cōuictum. q̄
 nō min⁹ se reddit p̄uictū de crimine q̄ diffama-
 tus renuit se purgare: q̄ q̄ vocatus in ius: iudi-
 cū nitif subfugere cū ḡuius et piculosus sit
 subire iudiciū q̄ purgationē p̄stare s̄ q̄ iudici-
 um subfugit ondit se p̄uictū ex. de p̄sūp. null⁹
 et. xi. q. i. xpianus. & in. q. ix. decreuimus. et di.
 lxxiij. e. bonozatus. ḡ multo forti⁹ q̄ diffamar⁹
 est & se purgare recusat: ondit se p̄uictū. et per
 p̄ns scādali ḡnat manifestū. **¶** Quarta ratio
 est hec. Illa op̄s papā facere q̄ sunt facilia ad
 agendū. & sibi nec r̄paliiter nec spūalr̄ obsunt:
 sed spūalr̄ p̄sunt: et quoz obmissio est piclosa
 subditis & nociua. sed q̄ papa diffamatus de
 beretica prauitate se purget: saltē p̄ p̄p̄m iū-
 ramentū est facile. & si est innocēs sibi nec r̄pa-
 liter nec spūalr̄ obest: imo spūalr̄ p̄dest. talis
 aut purgationis ommissio est subditis piclosa
 pariter & nociua. ḡ talē purgationē papa exbi-
 bere tenet. maior videtur manifesta. q̄ q̄ talia
 subditis negligit exhibere: ondit ap̄te se vtili-
 tarē subditoz nō amare. cū sine dāno p̄po tē-
 potali & spūali & labore graui vtilitate p̄p̄am
 despiciat pcurare. **¶** Adior q̄rum ad oēs suas
 p̄sēp̄itate p̄tinere videt. nā purgatio p̄ferti
 p̄ p̄p̄m iuramentū: nulli d̄z videri difficilis.
 talis aut purgatio exhibēti nec r̄palr̄ nec spū-
 aliter nocet. sed spūalr̄ p̄dest cū sit actus me-
 ritorius subiectos edificas. & ab infamia libe-
 ras exhibēt. q̄ aut talis purgationis ommissio
 sit subditis piclosa p̄z de se. qm̄ offendiculus
 p̄bet infirmis & p̄ficietas pcutit subditorum.

Quita rō est hec. q̄ ex debito charitatis tene-
 tur primo exhibere illud qd̄ min⁹ est vtile sibi
 tenet etiā illud qd̄ magis est vtile exhibere. pri-
 mo si est eq̄ facile. nec sibi nec alicui p̄iudicia-
 le in aliquo magi q̄ illud qd̄ est min⁹ vtile: vbi
 em̄ ex debito charitatis tenet aliq̄s primū suoz
 vestire & ex eiusdē debito caritatis tenet eun-
 dem pascere & potū dare si eq̄ facilt̄ pōt et nō
 maius dānū: aut piculū sibi vel alij iminet ex
 vno q̄ ex alio: sed magis vtile est fidelibus q̄
 papa de heresi diffamatus suā innocētiā se
 purgādo declararet q̄ sit vestiri ab ip̄o pasci &
 potari: sed papa tenet ad opa mie corporalīa
 et spūalia: si h̄z. ḡ magis tenet ad purgationē
 q̄ nō immerito spūalis mia est cēfenda si eque
 facilt̄ absq̄ dāno & piculo alioz & p̄po eam va-
 leat exhibere. **¶** Sexta rō est h̄. q̄ tenet scādali
 la cuitare & mime sustinere: tenet suscitata tol-
 lere & sedare si pōt: sed papa tenet scādala cui-
 tare et mime sustinere. q̄ nō erit alit̄ imitator
 xp̄i dicētis. vt aut nō scādalizem? eos. & c. mat.
 xvij. neq̄ apli pauli dicēt. i. ad cor. viij. si esca-
 mea scādalizat fr̄z meū nō māducabo carnē
 in eternū. ne fr̄m scādalizem. neq̄ illud apli
 ad Ro. xiiij. hoc iudicare. iudicare magi ne po-
 natis offendiculū fratri: vel scādali. ḡ papa
 tenet scādala suscitata a subditis remouere
 si pōt & marie q̄ de p̄sona sua sunt exorta. sed si
 est de heresi diffamar⁹: que scādali de ip̄o ē ex-
 ortū. ḡ hoc scādali remouere d̄z si pōt: et si nō
 pōt aliter remouere nisi seip̄m purgauerit se
 purgare tenet. **¶** Septima rō est hec. Ille qui
 ppter scādala cuitāda d̄z bona spūalia dimittit
 tere. multo magi ppter idē d̄z spūalia bona p̄-
 ficere. papa aut ppter scādala cuitāda d̄z nō
 nulla spūalia bona ommittere. saltē ad t̄pus sic
 p̄dicationē v̄bi dei: p̄uictionē maloz & nō nul-
 la alia. ḡ multo magis ppter scādala cuitāda
 debet spūalia bona p̄ficere: sed qd̄ diffamar⁹
 se purget est bonū spūale. ḡ ppter scādala cui-
 tāda pariter & sedanda: d̄z papa si est diffama-
 tus se purgare. **¶** Di. Ista rō dupl̄ videt pec-
 care. p̄mo q̄ si p̄cluderet sequeret q̄ p̄p̄ scan-
 daluz cuitandū aliq̄s tenet religionē intrare
 et p̄petatē oim̄ tempaliū in p̄petuū abdicare
 quod non videt verum. **¶** Secundo deficit: q̄
 q̄ papa purget se non videt bonum spūale. q̄
 talis purgatio posset esse sibi nociua. nullum
 autē bonū spūale est alicui nociuum. **¶** Ad.
 Primā tuaz instantiam isti nitunt̄ excludere
 dicentes q̄ ratio illa concludit de bonis spūa-
 libus que nō sunt superogationis. h̄mōi autē
 est purgatio canonica quādo aliquis ē de cri-
 mine diffamatus. et ideo quando papa est de
 heresi diffamatus: debet se purgare propter

Quita rō

Sexta rō

Septima ratio

Instantia

Secūda

R̄sio ad p̄mā

R̄sio

Replica

Quarta rō

Libertus

Ad sedam

Octava ratio

scandalū euitandū: nō tñ tenet ppteratē oim
 abdicare. qz hoc est superogatois: 7 iō ad b nō
 tenet. Sedam instantiā excludunt dicētes. qz
 purgatio nō dz esse nociua pape nisi ppter ma-
 lā volūtatē pape. quē admodū 7 oia bōa spūa
 līa ppter caritatē pnt eē occasio nocumētī sūt
 tñ inter bona spūalia pputanda. Octava rō
 est b. platus q tenet subditos suos a maiori dā
 no vel piculo liberare: dz eos a maiori dānovl
 piculo eripe: sed papa subditos suos tenetur
 a dāno 7 piculo corpali 7 tpali si potuerit libe-
 rare. sicut 7 qlibet xpianus. iux illud. cro. xxij.
 Si videris asinū odiētis te iacere sub onere:
 nō pprāsis sed leuabis cū eo. 7 iux illd puer.
 xxij. Erue eos q ducunt ad mortē 7 q trabūt
 ad interitū liberare nō cesses. 7 iux illud psal.
 Eripite paupem 7 egenū de manu peccatorū
 liberate. q multo magi dz papa suos subditos
 scādālizatos de ipō a damno 7 piculo spūali si
 potuerit liberare. Hoc aut pot se purgādo. er-
 go tenet seipm purgare. Dicūt q isti ppter istas
 rōnes 7 alias. quarū multiplicitate. te nolo q
 uare: q papa de heresi q̄nter diffamat? ppter
 famā p̄pam restaurandā 7 ppter scādālū cui
 dandū pariter 7 sedādū 7 ppter exaltationē 7
 dilatacionē fidei xpiane: ac etiā ppter subdi-
 tos ab oi piculo spūali p̄suādos dz se purgare
 quō em vt dicūt papa p fide catholica dilata-
 da: 7 p oib? suis aīas suā morti exponeret: si n̄
 curat p eis se a crimine purgare: aut quō cum
 aplo carnē nō māducaret in eternū: ne fratē
 suū scādālizaret: si nō curat famā p̄pam decla-
 rare: aut quō curā debitā subditorum suorum
 cēsendus est h̄c si negligēdo se purgare aīas
 occidit eorum.

Caplm. lxi. facit vna instantiā contra dicta. e. l. eā de
 ducēdo in duplici exēplo ad quā tripl̄ r̄ndet vbi etiam
 cōtra r̄nsiones instat q etiā soluunt Discipulus.

Cap. Lxi.
 Instantiā cōtra
 pdicta

Sta snia decre

tis scōz p̄m sūmoz p̄tificum
 obuiare videt. nā sicutus papa 7
 leo papa lz se purgauerint: ad b
 tñ mime tenebant. Cū sicut? papa scribēs oib?
 ep̄is vt recitat. ij. q. iij. c. mādashis. ait. mādashis
 vt scriberē vobis qualr istas iurgū d̄ me
 instigatū sit vel a quo vt v̄o amiculo pelle-
 ret. 7 cā mea firmaret. scitote me criminari a
 quodā bassoz inuiste me p̄seq. qd̄ audiēs valē
 timian? augustus n̄ra auēte sinodus p̄gregari
 iussit: 7 factō p̄silio cū magna exāminatōe sa-
 tisfaciēs oib? (lz euadere aliter sat potuisse)
 suspitionē tñ fugiēs corā oibus me purgavi. s.
 me a suspitōe 7 emulatōe liberās: s nō alijs q
 noluerint aut spōte b nō elegerint faciēdi for-

mā dans. Item leo papa vt habet eisdē ca. et
 q. c. auditū. ait. auditū est frēs charissimi q̄nt
 mali boies in me q̄nta crimina p̄fixerūt: q̄nt
 ego leo p̄tifer scē romane ecclie purifico me
 in p̄spectu v̄o corā deo 7 angelis ei? q̄nt istas
 criminofas et sceleratas res: q̄nt mibi obijciūt
 illi: nec p̄petraui nec p̄petrari feci vel iussi. b
 aut faciēs nō legē p̄scribo ceteris. qz id facere
 cogant. Ex q̄bus auctibus videt manifeste p
 bare q sūm? p̄tifer diffamat? ad purgationē
 nequa q̄ astringit lz sponte si voluerit valeat
 se purgare. qualr tñ ad ista p̄dicti assertores
 r̄ndēt manifesta. Ad. Predictas instanti-
 as multis modis refellere molimur p̄mo dicē-
 tes. q p̄dicti sūmi p̄tiffices sicutus 7 leo spōte
 nō de necitate se purgare volebāt. 7 iō in tali
 casu in quo sicut? 7 leo erāt: formā faciēdi p̄timi-
 le alijs mime p̄fixerūt. Ad cui? euidētā dicūt
 esse sciendū q̄sicut notat glo. xi. q. ij. c. in cūcā
 infamia orta ab inimicis nō inducit purgato-
 nē. ex de purgatoe. c. in imunitate. 7. ij. q. v. c.
 oibus. Nec ab oibus etiā p̄sonis nec ab illis q
 de facili credūt. Qd̄ etiā inno. tertius vt h̄c
 de accusatōe. c. qualr 7 q̄nt. testari videt dicēs
 q cū platus excedit si p clamorē 7 famā ad au-
 res supioris puenerit: nō qdē a malivol? 7 ma-
 ledicis. s a puidis et honestis. nec semel tñ. s
 sepe (qd̄ clāoz inuit 7 diffamatio māifestat)
 dz corā ecclie supiorib? v̄itatē diligētī p̄scrui-
 tari. Ex q̄bus v̄bis dat̄ intelligi q ppter infa-
 miā ortā ab inimicis maledicis 7 leuib? p̄so-
 nis nō est necē purgationē p̄stare. Ex quo isti
 r̄ndēt ad p̄dictas instantias dicētes q si p̄dicti
 p̄tiffices sicut? 7 leo diffamati fuerint illa infa-
 mia orta fuit ab iimid 7 malediq̄ detractorib?
 Qd̄ euidētē sicut? de se insinuat dicēs. scitote
 me criminari a quodā bassō inuiste 7 p̄sequit
 Doc etiā leo de se apre demōstrat dicēs. mali
 boies q in me q̄nta crimina cōfiterūt. Ex q̄b?
 v̄bis appet q si isti p̄tiffices diffamati fuerint
 illa infamia a mal? p̄cessit. q̄re ppter talē infa-
 miā nō fuit necē vt se purgauerit. Secdo dicūt
 q se p̄dicti p̄tiffices nō erāt diffamati s solū
 modo accusati. 7 iō nō fuit necē q purgationē
 p̄staret. qz accusatoze deficiēte: nō cogit reus
 se purgare nisi fuerit diffamat?. Tertio dicūt
 q p̄dicti sūmi p̄tiffices se purgādo legē silem
 faciēdi alijs sūmis p̄tifficib? mime p̄buerūt:
 qz nec potuerūt eis legē iponere cū nō bz ipe-
 riū par in parē. p̄buerūt eis tñ exemplū sile fa-
 ciēdi. 7 sūmi p̄tiffices in tali casu ad b̄ ex lege
 diuinā 7 iure nature. ac debito charitatē necio
 sūt astricti. D. Nulla istarū r̄nsionū v̄ satisfi-
 cere. p̄ma nō. qz v̄ q̄nticūq̄ illi? infamia sit ex
 orta dz diffamat? purgatoez exhibere. v̄n? rō

Iti ho p̄m

Sedam

Tertia r̄nsio

Contra r̄nsio

nes quas adduxisti de labore infamia unde
 cuq; exorta eq; videtur concludere. qd; etiam glo.
 de accusatoribus. qualr; et qn; insinuare videtur
 dicit. Satis pot; dici q; idicēda est purgatio
 unde cuq; pcedat infamia: saltē ppter scanda
 lu ar. pmi de purgatoe. c. accedēs. Scda autē
 nōio videtur deficere. q; fm greg. sicut supi; al;
 legasti de detractoribus modis oibus satisfice
 ri d; q; pape p̄fati suis detractorib; et crimina
 rōibus satisficere debuerūt. et p̄ p̄ns saltē p
 pter eos debuerūt se purgare. Tertia nōio nō
 pcedit. q; sicut nō solū asserit se alijs similes
 faciēdi formā mīme dare. sed etiā dicit q; aliē
 euadere potuisset. **Al.** Istas plura alia al;
 legat; se ip̄os: q; etiā conant; dissoluere. Ad
 euidentiā p̄me obiectōis dicit eē notandū q;
 infamia aliq̄n vsq; ad bonos et honestos p̄ce
 dit. Interdū nō puidi et discreti ex infamia su
 scitata nihil mali suspicant; taliter diffama
 tum in p̄mo casu: siue infamia exorta sit ab in
 certo auctore siue a certo auctore. puido et ho
 nesto: siue a certo auctore maliuolo: iuido: ma
 ledico: vili p̄sona vel a p̄sonis suspiciosi et q;
 facile creditur. sicut vnde cuq; purgatio est p̄ce
 standā et taliter diffamato apud puidos et
 honestos: vnde cuq; fama mala pcedat: loqui
 tur glosa inducta. et de tali rōnes inducte: su
 perius videtur cōcludere. In scdo autē casu qn;
 solūm apd inimicos detractores: maliuolos
 et suspectos et q; facile creditur aliq̄s diffamar;
 erit purgatiōe p̄stare nō opz. et in hoc casu
 loquitur inno. terti; et glo. xi. q. ii. in cūcē. Ad
 scdam obiectiōne m̄det q; detractorib; inimi
 cis et maliuolis satisficere d; absq; onere satisfi
 ciētis et piculo: qn; de eozū correctōe spes h̄i. si
 vero de eozū correctōe nequaq; spes habet. nō
 d; satisficere ip̄is. Et iō p̄dicti sūmi p̄tifices
 suis detractoribus debuerūt satisficere absq;
 onere purgatiōis eis: vitarē indicādo et monē
 do: ne ip̄i mēdaciter diffamarēt: si hēat spes d;
 correctōne ip̄oz. Ad tertiā m̄det q; sicut aliē
 potuisset euadere: q; se purgādo. q; apud pui
 dos et honestos nō extitit diffamar;. et crimina
 tor ip̄ius incorrigibilis putabat. **D.** Quid
 est agendū fm istos si papa de heresi grauitē
 diffamar; nullo mō voluerit se purgare. **Al.**
 Dicit q; p̄ cōuicto d; h̄i: et iō papatu est p̄uā
 dus. **D.** Quō p̄bant q; p̄ cōuicto debet h̄i.
Al. Hoc p̄bant sic. magis debet h̄i p̄ cōu
 cto papa diffamatus q; se purgare recusat: q;
 ille q; cupit se purgare: cū purgatores hēre nō
 potest. iste em̄ p̄cedit q; paratus est corrigi
 nec in hoc peccat q; desiderat se purgare: p̄ce
 ssertim si est innocēs. licet ex aliquo casu purga
 tores habere nō possit. ille vero incorrigibilē:

se ondit et nouū scādaliū et pctm̄ cōmittit cū se
 purgare recusat. s; q; cupit se purgare cū pur
 gatores h̄re nō possit. p̄ cōuicto haberi nō d;. et
 de purgatiōe canonica. cū per. et c. itererit.
 etiā et de symo. insinuatū. et c. de hoc. q; multo
 forti; si papa de heresi diffamar; est grauit; et
 se nullaten; vult purgare: p̄ cōuicto d; haberi
 Per hoc em̄ est d; ip̄m p̄sumptio violēta: p̄p̄
 quā poterit merito p̄denari. **Di.** Quis fm
 istos d; papa se purgare nolētē dānare. **Al.**
 De h̄ sunt diuerse opiones. vna est q; papa eo
 ip̄o q; diffamar; esset de heresi et rēq̄sit; nollet
 se purgare eēt ip̄o facto papatu priuar; tanq;
 heretic;. Alia est q; nō eēt ip̄o facto deposit;
 s; eēt p̄iudicē deponēd;. **Di.** Per quē? **Al.**
 Vna ē opio q; p̄ p̄ciliū ḡnale. Alia ē q; p̄ dyo
 cesanū: vel p̄ illū q; est iudex pape si esset p̄ cui
 dentiā rei in heresi de p̄bensus. vñ qdaz dicit
 q; esset deponendus a romanis.

Cap. lxi. in quo ponit nōio ad auctes et rōnes p̄mi
 capli huius vbi probatū fuit q; papa nō habeat supe
 riorē in terris. Discipulus.

Itē quō ad aucto

Cap. LXII

ritates in p̄m̄o caplo hui; terti
 adductas p̄fati m̄dent asseriores.
Al. Ad oēs auctes q; p̄ p̄fatas assertionē so
 nare videtur: vnicā dāt r̄n̄siōne ḡnālē dicētes
 q; intelligi debēt qn; papa nō est diffamar; de
 heresi: nec in aliquo crimie de quo scandaliza
 retur ecclia incorrigibil; notouē reperitur. **Di.**
 Ista ḡnālī r̄n̄siōne nō ob̄stare: dic quō ad sin
 gulas auctes r̄n̄siōnes dāt sp̄ales: et quō eas
 p̄tracrare conant;. **Al.** Dicit q; p̄ma auctas
 sūpta ex illo caplo. ix. et c. nemo. soluit se ip̄am
 cū dicit exp̄sse. nemo iudicabit primas sedē iu
 sticiā tēperare desideratē. Et q; d; d; bis itell;
 gitur q; illud caplm̄ loquitur de papa qn; desi
 derat iusticiā tēperare. tunc autē non est inco
 rigibilis nec hereticus. s; em̄ papa etiā noto
 rie deliquerit: si tamen desiderat iusticiā tē
 perare non est ideo incorrigibilis reputāndus
Di. Scda auctas eiusdē exp̄sse insinuat q;
 papa in nullo casu est iudicandus. cū dicit a
 quōq;. neq; em̄ ab augu. et c. Ex quibus verbis
 datur itelligi q; papa in nullo casu est iudicā
 dus a quōq;. **Al.** Isti respondēt dicentes
 q; sane debes intelligere verba p̄fata vt in
 telligas ea que in casu in quo loquitur p̄ce
 dentiā d; ba. qn; s. papa desiderat iusticiā tēpe
 rare. vñ q; nō sic ḡnālī nullo casu excepto de
 beat itelligi. glo. ibidē asserit manifeste dicēs.
 nō iudicabit nisi se alicui; iudicio submittat
 vt. ij. q. vij. nos. si et i cā heresis. xl. di. si papa.
 et cū submittit se p̄fessori suo tenet ei p̄ce. bic

Coro scdam

Sim tertiam

Nōio ad p̄mā

Ad scdam

Ad tertiā

Questio.

Respondet

Probat.

Ad primā

expmunt tres casus in quibus potest papa ab alio iudicari. Quartum casus exprimit glo. di. xl. si papa sicut est dictum quoniam scilicet de crimine notorio papa scandalizat ecclesiam. et ipse est incorrigibilis. et ita per quod dicitur non debet sine exceptione intelligi: quoniam tamen ipsemet papa vult et potest facere iustitiam: non est ab aliquo iudicandus. **D.** Quid si papa est hereticus: et vellet se corrigere iustitiam tempore. est ne ab alio iudicandus. **Ad.** Respondent dicentes: quod papa si efficiatur hereticus eoispo non est papa. et ideo quicunque tunc cuperit facere iustitiam est ab alio iudicandus: si si manet verus papa: et vult facere iustitiam non debet ab aliquo iudicari. **D.** Si papa manens papa quocumque crimine involvatur (volens facere iustitiam) non est ab aliquo iudicandus. **Ad.** nullus alius huiusmodi ipsum iurisdictione coactiva. quod incorrigibilitas pape non tribuit alicui iurisdictionem. **Ad.** Dicunt quod sicut ratio delicti sit aliquis prius non subditus alicuius de iurisdictione eius. ita papa ratione incorrigibilitatis et criminis de quo scandalizat ecclesiam sit de iurisdictione illorum quod prius fuerunt sibi subiecti. **D.** Quid si papa primo incorrigibilis apparet. et postea cum causa sua incipit ventilaris: correctionem promitteret et corrigi vellet: nunquid quod inceperunt discutere eam pape: ipsum iudicare deberet. **Ad.** Circa hoc sunt assertiones diverse. una est quod ex quo isti quod inceperunt ventilare eam pape habuissent iurisdictionem super papam (propter permissionem pape) nequaquam dictam iurisdictionem amitteret. et ideo ipsum iudicare valeret. Alia est: quod sicut per incorrigibilitatem pape acquirit iurisdictionem super ipsum: ita per corrigibilitatem amittit. **D.** Quomodo huiusmodi assertio est nota icontrigibilitas pape. **Ad.** Respondet quod erit nota cum presumptioem violentam ostendat quod huiusmodi propositum se nullatenus corrigendi: puta quod asserit quod non vult se corrigere: vel quod sepe monitus non se corrigit. sic enim imperator et romani papa. Jo. xij. incorrigibilem iudicaverunt: quod sepe monitus nullatenus se correxit. **D.** Dicunt quod respondet ad auctorem Symachi pape. **Ad.** Dicit quod intelligenda est: quod papa non est de heresi graviter diffamat nec in aliquo crimine de quo scandala lizet ecclesia incorrigibilis invenit. cum vero dicitur quod ubi canon non excipit: nec nos debemus excipere. Respondet quod illa regula est regulariter vera: fallit tamen ubi alius canon excipit: et ubi scriptura divina excipit: vel etiam ubi ius naturale: vel ratio evidens naturalis dicitur excipiendum. Sic autem est in proposito. quod ratio naturalis et ius naturale dicitur quod ubi papa est notorie hereticus vel criminofus et scandalizat ecclesiam et senollat corrigere: abijciendus esset quod scriptura divina concordat approbati assertionem capite principis sacerdotum dicitis. **Ex:**

pedir vt vnus homo moriat pro populo ne tota gens peccat. **Ex** quibus nobis colligitur quod sicut fuit expeditus ens quod prius innocens pro populo moreretur ne tota gens periret: ita etiam expedit quod papa hereticus et criminofus et incorrigibilis moriat. sicut fit de papatu peccat et non tota gens peccat. **Di.** Que est illa ratio naturalis quod dicitur papa criminofus et incorrigibilis abijciendum. **Ad.** Dicitur quod ratio est illa videlicet quod membrum incurabile totius corporis infectum est pro salute corporis amputandum. **Di.** Salus christianorum a deo dependet. deus autem potest servare salutem eorum absque amputatione membri incurabilis. **Ad.** Respondet quod ubi fideles per humanum auxilium invenire non debent ad potestatem divinam recurrere. hoc enim esset deum temptare quare si aliquid membrum apparet incurabile debet huiusmodi manum amputari. **Di.** Dicunt quod respondet ad tertiam auctorem antheri pape. **Ad.** Respondet quod antheros papa loquitur quod papa vult seipsum corrigere. unde hec est ratio inter papam et alios corrigendos. quod alii huiusmodi non sunt incorrigibiles iudicantur a papa. papa autem quod non est incorrigibilis a domino solo iudicatur. **Di.** Dicunt quod dicitur quod papa in causa heresis huiusmodi non potest incorrigibilis ab alio iudicatur. **Ad.** Videtur quod male intelligas assertionem predictam. et enim assertio sepe dicitur quod nunquam est papa iudicandus ab homine nisi submittat se iudicio vel nisi incorrigibilis ostendat. et ideo papa contra papam non est pro causa heresis alicuius subiectus iudicio. huiusmodi si papa de heresi fuerit diffamatus et recusaverit se subdere iudicio aut purgare: alii preterea habeant inquirendi de ipso. imo etiam citandi ipsi. si autem appuerit incorrigibilis vel hereticus ipsum corrigere non potest. **Di.** Illud omnino est irrationabile reputandum quod aliquis habeat preterea inquirendi de aliquo et citandi ipsum: et tamen non huiusmodi preterea iudicandi eundem: cum inquirere et citare non potest nisi ad iurisdictionem habentem. quod autem huiusmodi iurisdictionem super aliquem ratione alicuius criminis: huiusmodi preterea iudicandi et cohercendi eundem. aliter enim talis iurdictio esset omnino inutilis iudicanda. **Ad.** Ad hanc obiectionem responsus est per ubi omnium est quod quod dubitatur de iurisdictione ratione illius dubitatio potest quod huiusmodi preterea inquirendi et citandi alium: huiusmodi in rei veritate iurdictio non habeat super ipsum. **Di.** Illa ratio videtur contra veritatem: quod quod dubitatur de iurisdictione alicuius eoispo non est index. sic quod dubitatur de tutela duorum neutrum est tutor. **Ad.** Dicitur te apte errare in iura: quia sepe ratione dubitatio sit quod alius non fieret: et precipue ratione dubitatio de iurisdictione alicuius. dum enim aliquis quod in rei veritate non est subiectus alicuius episcopi graviter huiusmodi medacit diffamatus deliquisse in dyocesi episcopi non fuit: talis episcopus super diffamatum iurisdictionem minime habet: quod falsa iura

Ad secunda

Ad tertiam

et in ep̄s ppter infamiam bz potestate inq̄red̄i
 et citadi diffamati si fuerit in diocesi sua. **D.**
 Istud exemplū est ad oppositū q̄ talis ep̄s bz
 iurisdictione sup taliter diffamati. eo q̄ si cri-
 men fuerit p̄batū q̄ ip̄m poterit de h̄ eū cōdē-
 nare. si aut̄ nō fuerit p̄batū legitime: poterit
 eū absoluerē nō solū aut̄ snia p̄demnatōnis: s̄
 etiā snia absolutōis spectat ad iurisdictionem
 habētē. **Ad.** R̄ndet̄ tibi q̄ in hoc casu ep̄s
 p̄ diffamato nō p̄fert sniam absolutōis rāq̄
 h̄ns iurisdictionē sup ip̄m. sed p̄nūciabit̄ diffā-
 mati eo q̄ nullū crimē est p̄batū q̄ ip̄m ad suā
 iurisdictionem mīme p̄tinere. **D.** Hec r̄sio nō
 videt̄ sufficiēs q̄ talis ep̄s p̄t̄ indicere pur-
 gationē taliter diffamato. indicere aut̄ purga-
 tionē p̄t̄ ad iurisdictionem h̄ntē. **ḡ. 7c.** **Ad.**
 Ad hoc dupl̄ r̄ndet̄. vno modo q̄ ep̄s nō p̄t̄
 tanq̄ iurisdictionē h̄ns sup diffamati eide pur-
 gationē indicere: sed p̄t̄ eū rogare q̄ propter
 scandalū vitandū vel sedādū se purget: quod
 si ip̄e noluerit: rōne scandali quod p̄stat nolē-
 do se purgare: fit de iurisdictione ep̄i. q̄ illd̄ scan-
 dalū nō est sine delicto. Aliter d̄: q̄ debz diffā-
 mati ad suū supiorē remittere et ille sibi debz
 purgationē indicere. **D.** Satis tractauim⁹
 istud exemplū. 7 ideo pone aliud q̄ rōne dubi-
 tationis de iurisdictione potest̄ q̄s inq̄rere vel ci-
 tare aliq̄: sup quē t̄n iurisdictionē mīme habz
Ad. Aliud exemplū ponit̄ ē de rescrip. c. pa-
 storalis. vbi asserit̄ q̄ q̄n de reuocatōe l̄r̄rum
 ambigūt̄ tā p̄ores iudices q̄ posteriores si neu-
 teruoluerit differre de h̄mōi reuocatōe cogno-
 scere p̄t̄: 7 t̄n alteri nullā iurisdictionē habent
 omnino. Aliud exemplū est de legatis ad quos
 l̄re tacita v̄itate vel suggesta falsitate p̄ frau-
 dem 7 maliciā impetrant̄ q̄ anteq̄ de hoc eis
 fuerit facta fides p̄ tales l̄ras: p̄t̄ citare p̄tez
 aduersaz eo q̄ dubitat̄ an l̄re sint legitime im-
 petrate: q̄ t̄n postq̄ sciuerint q̄ nō sunt impe-
 trate legitime: eis v̄ri nō debēt. ē de rescrip̄
 sup l̄ris. sic dicūt̄ eē de papa q̄ ppter nullā in-
 famiā de heresi est alicui⁹ iudicio subiect⁹: de
 quo t̄n catholici eo q̄ dubitat̄ an sit heretic⁹.
 et p̄ p̄ns an sit subiect⁹ eoz iurisdictioni: possunt
 et debēt inq̄rere. possūtq̄ citare ip̄m. q̄ si nec
 vult se iudicio submittere nec purgare eum p̄
 cōuictō interpretatiōe iuris debēt h̄re: 7 iō tūc
 poterūt̄ eū legitime cohercere. **D.** Suffici-
 unt ad p̄ns ista de auct̄e ant̄beri: 7 dic ad illā
 de cōst̄tino. **Ad.** R̄ndet̄ q̄ p̄st̄tinus non
 loquit̄ sp̄aliter de summo p̄t̄fice: s̄ ḡn̄aliter
 de oibus clericis q̄ t̄n p̄nt̄ ab homie iudicari.
D. De illa materia an scz clerici debeāt a lai-
 cis iudicari alias disputabo: iō dic quomodo
 r̄ndet̄ ad auct̄em gelasij pape. **Ad.** R̄ndet̄

q̄ illa verba gelasij pape intellecta de summo
 p̄t̄fice nō p̄nt̄ ḡn̄aliter absq̄ oi exceptōe in-
 telligi. Tūc em̄ papa nō posset̄ alteri⁹ iudicio
 se submittere. Tūc etiā si papa iudicaret̄ fidē
 xp̄ianā esse falsam 7 fictā 7 publice idolis im-
 molaret̄ nulli liceret̄ iudicare de ip̄o. Debent
 ergo intelligi si manēs papa incorrigibil̄ mī-
 nime reperit̄. Et eodē modo r̄ndet̄ ad auct̄es
 nicolai pape et silr̄ r̄ndet̄ ad alias auct̄es quē
 idē sonare vident̄. **D.** Dic quō r̄ndet̄ ad rō-
 nes: q̄ eodē capitulo p̄mo hui⁹ sexti sūt̄ addu-
 cre. **Ad.** Ad p̄mā d̄: q̄ in casu heresis lz ap-
 pellare a summo p̄t̄fice: iura aut̄ adducta lo-
 quunt̄ in alio casu q̄ in casu heresis. **D.** De
 hac materia transi. q̄ dudū pt̄uli tecū de ip̄a.
 iō ad sc̄dam rōem te cōuerte. **Ad.** Ad secū-
 dam rōem r̄ndet̄ q̄ idē respectu eiusdē 7 eoz
 dem p̄t̄ eē supior 7 inferior in diuersis causis
 sic em̄ delegat⁹ est inferior ordinario iudice in
 multz causis 7 in aliq̄ cā ē eo supior. Sic papa
 de heresi diffamat⁹ 7 notorie criminiosus d̄ quo
 scandalizat̄ eccl̄ia si incorrigibilis fuerit i cā
 sua est inferior catholicis alijs. in alijs tamen
 causis et an p̄nūciationē snie in cā sua oibus
 est supior. Ad tertiā rōem d̄: q̄ papa p̄t̄ accu-
 sari: nec obstat q̄ quēdā decreta dicūt̄ q̄ oues
 pastore accusare nō p̄nt̄. q̄ illa capitula sane
 intelligēda sūt̄. 7 in multis casibus capiūt̄ in-
 st̄tias: sicut p̄ sacros canones declarat̄ apte

Ad sextam

Ad p̄mā

Ad 2^{am}

Ad tertiā

Caplm. lxxij. in quo ad rōnes p̄bates q̄ papa de heresi falso diffamat⁹ nō sit iudicio eccl̄ie subiectus. r̄nde
 iur q̄ tacte sūt̄ supra. x. c. huius. **Discipulus**

Homō secundum

Cap. LXXIII.

q̄ p̄dictā assertōnem ad rōnes addu-
 ctas in d̄uū in decimo hui⁹ sexti r̄n-
 det̄ nō differas explicare. **Ad.** Ad p̄mā illa
 rum rōnū r̄ndet̄ q̄ falsa infamia nō tribuit ali-
 cui sup aliū iurisdictionem coactiua. nonnūq̄ t̄n
 mouet rōnabilr̄ iurisdictionē h̄ntē ad inq̄red̄i
 de aliquo an ad eius iurisdictionē p̄t̄near. sic
 si aliquis exemptus a iurisdictione ep̄i falso fue-
 rit accusatus de crimine: ratione cuius esset
 de iurisdictione huius ep̄is: talis infamia
 nō tribuit iurisdictionē ep̄is sup exemptū
 et tamen rōnabilr̄ mouebit ep̄iscopum ad in-
 quirendū de taliter diffamato. Sic dicūt̄ in p̄-
 posito q̄ nulla infamia falsa tribuit alicui iurisdictionem
 sup papam: tamen debet mouere catholicos fidei zelatores ad inquirēdū an
 talis infamia p̄t̄ncat veritatē. Nō em̄ videt̄
 eis q̄ aliquis xp̄ianitatis amator: debeat asse-
 rere: q̄ si papa esset publice 7 grauit̄er diffā-
 matus q̄ velle sarracenos super xp̄ianos in-
 ducere et p̄ eos xp̄ianos vniuersos cogere ad

Ad primā

Ad quartā

Ad quintā

Liber sextus

recipiendā sectā sarracenoꝝ ⁊ negādum xp̄m) nō debeāt xp̄iani veritatē inquirere: nec piculo futuro occurrere. **Di.** Propter solas infamiam nō deberēt catholici ꝓcedere ad talē inq̄sitionē de summo pontifice faciendā nisi apperent ꝓsumptiones violētē q̄ papa vellet ꝓdicato mō vel alio cōsimili xp̄ianitatē destruere. **Ad.** Si ꝓcedas q̄ ꝓꝓt infamias ⁊ ꝓsumptiones violētās in quocūq̄ casu sit de summo ꝓntifice inq̄rendū putāt isti h̄ie ꝓpositū. q̄ lz in casu de summo ꝓntifice inq̄sitionē facere diligētē anteq̄ sit ip̄o iure papatu ꝓuuar. ḡ ꝓꝓter infamiam ⁊ ꝓꝓt ꝓsumptiones violētās non est ip̄o facto papatu ꝓuuar. nec a sacerdotio summo distinguend. ḡ ad huc manet ver. pa. ⁊ tñ ꝓcedis q̄ ꝓꝓt infamiam ⁊ ꝓsumptiones h̄mōi de ip̄o lz inq̄rere veritatē. ḡ in casu licet de papa inq̄rere lz in rei veritate nō sit alicuius iurisdīctiōi subiect. in q̄b. aut causis speci alib. ⁊ ꝓꝓt quā infamiam ⁊ ꝓꝓt cuiusmodi ꝓsumptiones hoc liceat: isti nequaꝓ specificāt nisi duos casus ḡnālī assignādo. si scz est de heresi grauit̄ diffamar. ⁊ si incorrigibilē de alio quo crimine se oñdit. **Di.** Dic quō m̄det ad sc̄dam rōnem. **Ad.** R̄ndet q̄ in vna ⁊ eadē cā numero ⁊ eodē tpe idē respectu eiusdē vel eorūidē nō est sup̄ior ⁊ inferior. idē tñ respectu alicui⁹ vel aliquoz in vna cāvel in vno tpe est sup̄ior ⁊ in alia cā eiusdez speciei ⁊ in alio tpe respectu eiusdē vel eorūidē est inferior. rex em̄ alicui⁹ regni qd̄ alteri q̄ regi nō est subiectus lz nō h̄ sup̄iorē ꝓsonā: ꝓt tñ in aliq̄ cā esse inferior: regno. vñ ⁊ regnū in casu iuste ꝓsset regem incorrigibilē deponere: ⁊ tñ qñ rex inueniretur immunis a tali delicto ⁊ oēs de regno suo culpabiles in delicto. cōsimiliter ꝓbareꝝ q̄ rex esset sup̄ior: oibus ⁊ oēs ꝓsset de iure iuste punire si tantā h̄iet potentiā t̄palē. sic etiā dicit̄ esse in ordinibus mēdicantiū q̄ capitulū generale ꝓo aliquo delicto ꝓt est ꝓrelatū suū sup̄emū deponere: ⁊ tñ si ip̄e immunis esset a delicto tali ⁊ omnes in generali capitulo cōgregati essent culpabiles: ip̄e in omnes ⁊ singulos iusticiā ꝓsset exercere. **Di.** Istud exēplū non videtur cōueniens: q̄ q̄ generalia capitula ordinū mēdicantiū ꝓsint ꝓ aliquo delicto ꝓrelatos suos sup̄emos deponere: habent ex ꝓuilegio speciali romani pontificis. **Ad.** Hoc (dicunt isti) non impedit dictū eorum: quia vñdecunq̄ habeat: concedendū est q̄ idem respectu eiusdem vel eorūidē est in vna causa ⁊ in vno tēpore superior: ⁊ in alia causa eiusdez speciei est inferior: alio tempore. Ex quo concludunt q̄ non est inconueniens q̄ idem respectu eorūidē in vna causa sit su

Ad secundā

perior: et tñ alias in cā alia eiusdē sp̄ei illi qui sunt inferiores h̄eant ꝓtatem inq̄redi de superioris suo. Et ita dicūt eē de papa: q̄ si oēs xp̄iani errarēt in fide ꝓter papā: ip̄e oēs de iure punire deberet. ⁊ tñ in alio casu si xp̄iani in fide ꝓseuerarēt catholici: ⁊ papa eēt de heresi ꝓnter diffamatus: catholici haberēt ꝓtatem inq̄redi de ip̄o. si tñ ip̄m inuenirēt innocū: nullā iurisdīctionē sup̄ ip̄m haberēt. **D.** Video int̄t̄ionē istoz ad sc̄dam rōnem. Dic quō m̄det ad tertiā. **Ad.** Ad tertiā d̄: q̄ nō solum ecclia v̄lis h̄ ꝓtatem inq̄redi de papa sup̄ crimine beresif ꝓnter diffamato: sed etiā alij q̄ haberēt iudicare papā si eēt manifeste in heresi de ꝓb̄e sus h̄nt ꝓtatem inq̄redi de ip̄o. quēadmodū abiq̄ v̄li ecclia ⁊ ꝓcilio ḡnālī ep̄i cōueniūt ad inq̄redū de facto b̄ri marcellini q̄ idolatriam ꝓmiserat. **D.** Istud ꝓctm̄ fuit ita horredū q̄ dissimulari nō poterat. **Ad.** Si cōcedas q̄ ꝓ quocūq̄ ꝓcto sit inq̄rendū de papa. totam istam assertionē enervas q̄ dicit q̄ papa i nullo casu h̄ sup̄iorē in terris. q̄ si cōcedat q̄ papa ꝓ publica idolatria vel si publice ⁊ manifeste ꝓdicaret xp̄m fuisse mēdacē ⁊ falsū ꝓꝓb̄az aut fidē xp̄ianā eē falsam: aut sectā sarracenoꝝ eē tenendā: aut se circūcideret ⁊ iudeū efficeret: vel corpus xp̄i in lacū ꝓiceret: vel resurrectionē futurā negaret. aut aliqd̄ tale oibus fidelibus detestādū ꝓsumeret ꝓpetrare: esset catholicoz subiectus iudicio: op̄ꝓ ꝓnter cōcedere: q̄ papa ꝓt in casu h̄ie sup̄iorē in terris. Ex quo sequit̄ q̄ ꝓsset accidere casus: q̄ ꝓ papa diffamato h̄eret fideles inq̄rere veritatē. **D.** Nūquid̄ fm̄ istos est ꝓcedendū q̄ aliqua ꝓsona h̄ ꝓtatem inq̄redi de papa sup̄ crimine beresif diffamato. **Ad.** Isti cōcedūt q̄ sic sicut ꝓcedūt q̄ si papa eēt in heresi notorie de ꝓreberis: aliq̄ ꝓsona h̄eret iurisdīctionē sup̄ ip̄m. **D.** Dic quō m̄det ad exēpla de marcellino et symacho. **Ad.** R̄ndet q̄ ꝓ vtrūq̄ exēplum h̄nt isti ꝓpositū. nā de b̄ro marcellino de beresi diffamato inq̄sitionē fecerūt ep̄i: ip̄i ꝓꝓt talē infamiam reputauerūt se ꝓtatem h̄ie inq̄redi de papa. sed ꝓstq̄ inq̄sierūt ⁊ inueniunt veritatē scz q̄ b̄ris marcellinus nō erat bereticus: et q̄ idolatrauerat timore mortis. tātūmodo constabat eis q̄ licet antea haberent ꝓtatem inquirendi veritatē de papa ꝓꝓter dubitationem in cordibus exortam ⁊ ex infamia ꝓcedentī: tamen ꝓst inq̄sitionē non habuerunt ꝓtatem iudicandi ip̄sum: nec sibi de iure debebant aliquaz penitentiam ꝓ commisso infligere. Cōsimiliter dicunt de symacho papa q̄ (quia in generali concilio congregati nō inueniunt ip̄sum bereticū)

Ad tertiā

Ad primū
plum

Ad tertiā

nō habuerūt p̄tātes iudicādi ip̄m. p̄us tñ p̄p̄t infamā suscitātā de ip̄o habuerūt p̄tāte inq̄rendi ⁊ etiā cogēdi ip̄m oppositōibus r̄ndere quod ex v̄bis sup̄ allegatis (vt videt̄ istis) euidēter apparet.

Cap. lxxv. in quo r̄ndet̄ ad rōnes p̄bātes q̄ cōciliū ḡnāle nō h̄t iurisdicōem supra papā de crimine here sis diffamati sup̄ius. c. xij. hui⁹ adductas. Di.

Estis responsio

inibus sollicitate cogitabo ⁊ post istud opus de ip̄is tecū p̄ferā diligenter

Nūc aut̄ queso vt dicas quō isti assertores r̄ndent ad rōnes adductas supra. r̄. c. hui⁹ sc̄ti q̄bus oñdit̄ q̄ p̄ciliū ḡnāle nō habet iurisdicōnem supra papā de crimine here si diffamatum.

Ad primā illarū r̄ndet̄ q̄ eccl̄ia v̄lis si eēt simul p̄gregata sicut aliq̄n potuit simul p̄gregari (et nescit̄ an ad tantā paucitatē deueiet q̄ posset in simul p̄uenire) p̄tātem h̄ret in q̄rēdi de papa sup̄ crimine here si diffamato et si p̄baref̄ here tic⁹: ip̄m punire deberet. Ad rōnes aut̄ in p̄m r̄sum est p̄us. Ad sc̄d̄m d̄r: q̄ in casu nō solū p̄gregatio particulari: s̄ etiā aliq̄ p̄sona p̄tātem h̄ret supra papā. si em̄ (vt dicit̄) p̄papa publice p̄dicaret ⁊ assereret fidem xp̄ianā vanā ⁊ esse falsā ⁊ fictā ⁊ iniquā dioce sanus catholicus: cui hoc p̄staret h̄ret p̄tātes de iure capiēdi ⁊ detinēdi ip̄m. Si etiā papa eēt iudeus vel saracen⁹: deficiētib⁹ p̄laris eccl̄ia si q̄: ip̄m p̄tās secularis captiuare deberet. si aut̄ papa de tali flagitio esset q̄uit̄ diffamatus nō solū p̄ciliū ḡnāle: s̄ etiā p̄lar⁹ sp̄alis h̄ret p̄tātem in q̄rēdi de papa nō captiuādi v̄l puniēdi. Ad terciū r̄ndet̄ q̄ etiā p̄sona q̄ p̄t̄ p̄ h̄de errare: dū tñ nō errer de facto posset in casu supra papā h̄re iurisdicōez. Ad quartū r̄ndet̄ vt p̄ p̄illa: q̄ sūt dicta in caplo p̄cedēti q̄ sicut si papa eēt in here si notorie deprehensus: cōciliū ḡnāle h̄ret iurisdicōem supra ip̄m. et tñ si papa esset fortis in fide ⁊ oēs aliq̄ de cōcilio ḡnāli errarēt: eēt sibi subiecti. ita si papa eēt in here si diffamatus p̄ciliū ḡnāle h̄ret potestātē in q̄rēdi de ip̄o. ⁊ tñ si papa nō erraret et oēs aliq̄ errarēt: papa ip̄os de iure iudicare deberet. ⁊ hoc q̄ (sicut dictum est) in diuersis causis eiusdē sp̄ei diuersis r̄pibus idem respectu eiusdē ⁊ eorūdē p̄t̄ esse supior ⁊ inferior. Ad q̄ntū d̄r: q̄ p̄ciliū ḡnāle h̄t p̄tāte p̄ncipali ab eccl̄ia v̄li cui⁹ vices gerit ⁊ cui⁹ auctē p̄ncipali p̄uocat s̄ immediate p̄ papā si est catholicus ⁊ desiderat seq̄ iustitiā p̄greget. v̄n ⁊ absq̄ papa p̄gregari posset in casu.

Cap. lxxv. in quo assignant̄ modi in q̄bus fideles h̄nt iurisdicōes seu p̄tāte supra papā vbi ponunt̄. iiii. cas⁹ vbi notat̄ q̄ sūt p̄tās simplr ⁊ sc̄d̄m q̄d

Discipulus

Excitasti nōnulla

de q̄b⁹ inuestigationē specialē habebō. verūtāme ante q̄ p̄ponā tu

mera modos in q̄b⁹ catholicici ⁊ fideles h̄nt potestātē supra papā. Ad. Intēdis solūmō loq̄ de papa q̄ est ver⁹ vel general⁹ de illo q̄ post q̄ fuit papa verus gerit se p̄ papa siue de iure fuerit siue nō. Di. Loquor de oī illo q̄ post q̄ fuisset ver⁹ papa gereret vel niteret se gerere p̄ papa. Ad. Adhuc volo scire de qua potestate intelligis an de p̄tāte que est iurisdicō an de oī alia quā p̄t̄ q̄s licite in aliū exercere. Ad. Minister em̄ iudicis p̄t̄ exercere p̄tātem in dānatū p̄ iudicē: ⁊ tñ iurisdicōnē h̄t minime supra eū. p̄t̄ etiā q̄s licite insidiantē occidere. ⁊ tñ ex hoc iurisdicōnē supra insidiantē minime h̄t. p̄tingit etiā q̄nq̄ licite absq̄ iudicis auctē latrones occidere: supra quos occidens iurisdicōnē minime h̄t. lz em̄ nō h̄nt iurisdicōnē vim vt repellere. Di. Apte p̄spicio q̄ cōtinuit nō habentē iurisdicōnē licite p̄tātem in aliq̄ez exercere. ⁊ iō loquor de p̄tāte iuridica cōiter dicta. Ad. Nūc video intētionē tuā ⁊ iō ad mentē tuā r̄ndebō. Dico q̄ assertores p̄dicti asserūt manifeste q̄ p̄tingit licite exercere p̄tāte simplr vel fm̄ q̄d i papā. Di. Expone quā p̄tāte vocāt p̄tāte simplr: ⁊ quā fm̄ q̄d. Ad. P̄tāte simplr vocāt quā q̄s vel ordinarie vel aliquo casu p̄ aliquo tpe determinato contingit in aliū exercere ip̄o volente ⁊ a principio remtente. P̄tāte fm̄ q̄d vocāt quā potest quis in aliū exercere ip̄o volente. Di. Intelligo distinctionē eorū: ⁊ ideo explicā in quibus casibus cōtingit fideles licite exercere potestātē in papā verū: vel in eū qui fuit v̄l gerit se p̄o papa. Ad. Dicunt q̄ potestātē fm̄ quid possunt catholici exercere in papas si eorū iudicio vel potestati inquirēdi se submittat. sicut em̄ leo papa iudicio imperatoris ⁊ suoz se submitit. vnde etiam vt legitur. ij. q. vij. c. nos. scribens Ludouico imperatori ait. Nos si incompetenter aliquid egimus in subditis: iuste legis tramitē nō obseruauimus. vestro ac missoz vestroz cuncta volumus emēs dare iudicio. etiā Grego. cupiebat se subdere alioz iudicio. qui vt habetur cā. ⁊. q. p̄dictis c. si quis. ait. Si quis super his nos redarguerit voluerit vel extra auctoritatem nos facere contenderit: veniat ad sedē apostolicā vt ibi ante confessionē beati petri mecū iuste decertet: quatinus ibi vnus ex nobis sententiā suscipiat suā. Ex his datur itelligi q̄ cū papa iudicio se submittit: alius in ipsum suscipit potestatem. sicut autem papa potest submittere

Cap. LXXXI.

Ad primā

Ad sc̄d̄m

Ad terciā

Ad q̄ntā

Ad quintā

re se iudicio aliorum ita valet committere alijs potestati in quodam de ipso. Di. Refer casus in quibus habet simpliciter aliquid potestatem in papa. **Alia.** Ponunt quattuor casus nec tamen alios negant

Primus casus. Primus est si papa in se vel alium manum crudeles cupit mittere. puta si seipsum vult occidere aut grauius vulnerare vel mutilare vel alius sine omni causa vult occidere. In hoc enim casu papa siue fuerit alienatus a sensu siue non cognoscat re et modo debito coercere. **Secundus casus** est si papa hoc est quod fuit verus papa et cupit se gerere per papam in heresi manifeste deprehendit: tunc enim cum detinere et de sede deicere violenter et debite subdere ultioni. **Tertius casus** est si papa in aliquo crimine fuerit deprehensus de quo scandalizatur ecclesia et ipse incorrigibile se ostendit. **Quartus casus** si fuerit de heresi diffamatus et medaciter: tunc enim catholici habent potestatem in quodam de ipso sed non habeant potestatem iudicandi ipsum nisi cum scandalo ecclesie irreuocabiliter siue pertinaciter se submittere vel purgare renuit. preter istos casus forte ponent alios: sed ad istos vel ad aliquem istorum poterunt forte reduci.

Primus casus

Secundus

Tertius

Quartus

Cap. lvi. ubi incipit secunda pars principalis huius libri secti in qua inuestigare intendit de punitione pape hereticus Et primo de pena depositionis eius a papatu et omni ecclesiastica dignitate. Qualiter papa vel alius si efficiatur vere hereticus et non solum sit falso diffamatus: ferendus sit canonice et puniendus. Pro cuius determinatione primo dicitur verum papa si efficiatur vere hereticus sit ipso facto omni auctoritate et ecclesiastica dignitate priuatus. Quod sic primo ostenditur et iure diuino deduci potest per predictam questionem prima assertio seu deo. scilicet. Quod papa si vere efficiatur hereticus eo facto non est verus papa: sed iure diuino et christi sententia est eo factus a papatu priuatus. quod xv. rationibus ostenditur. Di.

Cap. Lxvi.

De qua de papa

supra crimine heresis medaciter diffamato plura quasi et quidam inter se rui de papa effecto heretico: volo nunc plura de papavere heretico indagare. In primis autem exordijs differas an papa si efficiatur hereticus ipso facto sit omni auctoritate et ecclesiastica dignitate nudatus. **Alia.** De hoc videntur esse diuerse sententiae. Una est quod papa si efficiatur hereticus siue manifestus siue occultus ipso facto est papatu priuatus: quibus ab ecclesia toleretur. Di. Quo iure dicitur papam papatu esse priuatum si hereticus incurrit priuatum. **Alia.** Dicunt quod iure diuino est priuatus. Di. Quo possunt hoc dicere cum in tota scriptura diuina nulla mentio de papa heretico penitus habeatur. **Alia.** Respondent quod in scriptura diuina nulla mentio de papa heretico specialis et vocalis inueniatur plura tamen verba in scriptura sacra reperiuntur que possunt ad papam hereticum applicari. Ex quibus et ista vel consimilia papa est here-

Conclusio

ticus concluditur euidenter quod papa hereticus non est papa verus: et per consequens quod est papatu priuatus. **D.** Docescire desidero quod ex scripturis in scriptura diuina probare nititur quod papa si efficiatur hereticus non est verus papa. **Alia.** Hoc per plures rationes probare conantur. Quarum prima est hec. verus papa quod tunc quicquid fecerit et impius a catholicis est sequendus: quia eius opera imitanda non sunt: eius tamen doctrina seruanda. Ipsa veritate testatur. quod mat. xxiii. ait. si per carbedra moysi sederint scribe et pharisei. oia que quecuq; dixerint vobis seruate et facite. sed non opera eorum nolite facere. Ex quibus verbis colligitur quod sacerdotes veteris legis sequendi fuerunt quantum ad doctrinam et precepta. quod multo magis sequendus est quod diu manet papa. Sed si papa efficeretur hereticus nullatenus est sequendus. percipite christo. quod ut habet luc. xxi. ait. multi venient in nomine meo dicentes ego sum et ipse appropinquabit: nolite ergo ire post illos. Et quod verbis colligitur quod qui venerit in nomine christi: et tamen aduersarius christi: non est eundem post eum. Sed qui dicit se esse vicarium christi venit in nomine christi. et si errat in fide: est aduersarius christi: quod non est eundem post illum: nec est aliquo modo sequendus. et per consequens non est verus vicarius christi. quod verus vicarius christi non est sequendus. et ita papa quod cito fit hereticus sententia christi papatu est priuatus. **D.** Ista ratio videtur tripliciter deficere. primo quod male intelliguntur verba christi cum dicit. Multi venient in nomine meo dicentes ego sum. Non enim loquitur de illis christus qui veteri erant in nomine christi asserentes se esse vicarios christi quales sunt summi pontifices. sed loquitur de illis qui veteri erant in nomine christi dicturi se habere potestatem et dignitatem ac sublimitatem christi et illi nullo modo sunt sequendi. Si enim aliquis papa prius non catholicus: postea diceret se esse christum et quod honor diuinus esset ei impedendus: nullo modo esset eundem post ipsum. Secundo videtur deficere predicta ratio. quod ire post papam contingit dupliciter vel secundum doctrinam vel precepta eius. quibus quod papa efficeretur hereticus non esset eundem post ipsum sequendus: modo doctrinam. quod doctrina heretica est omni modo vitanda: esset tamen eundem post ipsum: eius obediendo preceptis: et ita maneret verus papa. Tertio deficit ratio supra dicta. quod si ipsa concluderet probaret apte quod si papa absque omni pertinacia erraret in fide: esset papatu priuatus. nam quod docet falsam doctrinam siue pertinaciter siue non pertinaciter. non est in hoc sequendus. et ita qui veniret in nomine christi dicens: ego sum papa et vicarius christi: et teneret quodcuq; doctrinam in fide: non esset eundem post illum. et per consequens esset papatu priuatus quod est omnino contrarium veritati. **Alia.** Ista istantias tuas quidam inuoluntate arbitrantur putantes per ipsas

Instituta per...

Seco

Tertio

Ratio ad...

demōstratiue pbare dēclusionē intētā. p p̄mā em̄ ondūt (vt eis vidēt apte) q̄ papa si efficiatur heretic⁹ voce x̄pi est papatu p̄uuar⁹. talē nāq̄ faciūt rōnez. Idē ius ē de heresi mīma ⁊ de maxīma. qz idē est ius in p̄uis ⁊ in magnis sic etiā deferendū est p̄ cā mīma sicut p̄ mari ma interiecte appellatiōi. furtū etiā comittitur in re mīma sicut i maxīma. s̄ si aliq̄s papa heretic⁹ effect⁹ diceret se x̄pm ⁊ verū deū sicut x̄ps fuit ver⁹ de⁹ voce x̄pi esset papatu p̄uuar⁹ cū dīc. Nolite ire post illos. illis em̄ v̄bis x̄ps nullū p̄cepit eē seq̄ndū q̄ diceret se x̄pm ⁊ deū ⁊ p̄ p̄ns eisdē v̄bis papā papatu p̄uauit si p̄sumeret se x̄pm ⁊ deū verū. s̄ s̄iliter x̄ps eisdē v̄bis papatu p̄uauit oēm papā q̄ in quātacūq̄ etiā minīmā heresim laberet. Et p̄ h̄ respōdent ad instātiā memoratā dicētes q̄ v̄ba x̄pi p̄dicta debēt itelligi tā de illis q̄ dicturi erāt se dignitatē x̄pi h̄ic: q̄ de oib⁹ hereticis asserētib⁹ sese doctrinā verā asstruere. Per sc̄dam etiā instātiā intentū pbare nitunt qz si papa est sequēdus: aut sequēdus est q̄tū ad doctrinā aut q̄tū ad p̄cepta. s̄ neutro mō papa hereticus est sequēd⁹. s̄ nō est ver⁹ papa. maior videtur apta. mior: p̄bat q̄ nō sit sequēdus quo ad doctrinā. p̄z: qz nulla heretica doctrina est seq̄nda. Q̄ etiā nō sit sequēd⁹ q̄tū ad p̄cepta p̄z: qz vnus de p̄ncipalib⁹ p̄ceptis pape est vt subiecti ei⁹ doctrinā seruet. si ḡ papa heretic⁹ nō est sequēd⁹ quo ad doctrinā: nec etiā quo ad p̄cepta est sequēdus. ⁊ p̄ hoc p̄z m̄sio ad instātiā quā adducis. Ad tertiā m̄det qz papa nō est in oib⁹ seq̄ndus. si em̄ male viuit: ei⁹ vita nullaten⁹ est sequēda. ⁊ iō si docet aliq̄d abiq̄ oī p̄tinacia s̄ fidē in h̄ mīme est seq̄nd⁹. papa t̄m manet papa. q̄tū aut ad illa q̄ s̄ fidē docet irreuocabilr nō est seq̄nd⁹. ⁊ iō si aliq̄d irreuocabilr docet s̄ fidē sic eoīpō nō est ver⁹ papa ⁊ est papatu p̄uuar⁹. si aut aliq̄d docet s̄ fidē ⁊ par⁹ est corrigi: nō ē papatu p̄uuar⁹. Di. Quō sciet hoc qd̄ papa docet aliq̄d irreuocabilr s̄ fidē ⁊ aliq̄d nō irreuocabilr. Ad hoc dicitur qz hoc iudicari debet per verba ⁊ per opera eius. quandoq̄ em̄ commincendus est per verba que dicit: quandoq̄ p̄ opa q̄ agit: sicut ex quarto huius potes aduertere. Di. Sunt ne plures rationes pro assertione p̄dicta. Ad. Secunda ratio in sacra scriptura fundata est talis. vniuersi pseudo p̄p̄bete ⁊ pseudo x̄pi a cūctis fidelibus sunt vitandi ipsa veritate testante q̄ vt habet. Ma thei. xxiij. ait. Surgent enim pseudo christi ⁊ pseudo p̄p̄bete ⁊ dabunt signa magna ⁊ p̄digna. ita vt in errore inducant (si fieri p̄t) etiam electi. ecce p̄diti vobis. si ergo dixerint

Ad primam

Ad tertiā

Secunda ratio.

vobis: ecce in deserto est. nolite exire. ecce i penetralibus: nolite credere. Et quibus verbis dat̄ intelligi qz pseudo p̄p̄be et pseudo x̄pi sūt vitandi. Sed papa si efficiat hereticus inter pseudo p̄p̄bas ⁊ pseudo x̄pos est cēsendus. ḡ veravocē x̄pi q̄ cito sic scit eē talis a cūctis catholicis est vitādus. Et p̄ p̄ns voce x̄pi est papatu p̄uuar⁹: qz verus papa a catholicis nullatenus est vitādus. Tertia rō est talis q̄ est de medio fidelium auferēdus nō est ver⁹ papa: cui⁹ verus papa sit a cūctis fidelibus honorādus. Sed papa hereticus etiā si signa faceret. et p̄ diceret aliq̄: ⁊ ita euenirēt: est de medio fidelium auferēdus. eo qz sn̄ia diuina lata est s̄ ip̄m de utro. xiiij. vbi sic legit. Si surrexerit i medio tui. p̄p̄ba. aut q̄s somniū dicat se vidisse. et p̄ dixerit signū. atq̄ portētū ⁊ cuenerit qd̄ est et dixerit tibi. eamus et sequamur deos alienos quos ignoras ⁊ fuitamus eis. nō audies verba p̄p̄be illi⁹ aut somnatoris. qz tēptat vos dñs de⁹ vester. ⁊ infra. p̄p̄ba aut̄ ille aut ficto: somnior⁹ interficiet. qz locutus est vt vos auerteret a dño deo v̄ro q̄ eduxit vos de terra egypti et redemit vos de domo fuituris vt errare te faceret de via quā p̄cepit tibi dñs deus et auferes malū de medio tui. Et q̄bus v̄bis colligitur qz q̄cunq̄ nullo excepto visus fuerit a via dñi ⁊ a v̄ritate catholica fideles auertere: ē de medio fidelium auferēd⁹. Sed papa si est hereticus ⁊ p̄uuarē docuerit hereticā a fide conat̄ fideles auertere: ḡ est de medio fidelium auferēdus. ⁊ p̄ p̄ns verus papa mīme ē cēsend⁹. Di. Si papa doceret huire dñs falsis vel cole re idola. videt qz eoīpō nō eēt reputādus ver⁹ papa. s̄ p̄pter quālib⁹ heresim nō videtur qz sit statim papatu p̄uuar⁹. Ad. Hic p̄cedis qz est aliq̄ heresis quā si papa incurreret statim ipso facto est papatu p̄uuar⁹ voce dei. ergo pro omni heresi cui p̄tinaciter adheret est ipso facto p̄ diuinā sn̄iam papatu p̄uuar⁹. Q̄ de heresi vna ⁊ alia q̄tum ad h̄ cōsilr est dicenduz. Quarta rō est h̄. anti x̄ps nō est verus x̄pi vicarius. sed papa hereticus est veraciter anti x̄ps teste brō iobe in canonica sua. i. c. ix. ait. omis sp̄s q̄ soluit iesum ex deo nō est. ⁊ h̄ est anti x̄ps et de eo audistis qm̄ iam venit. Et q̄bus v̄bis dat̄ intelligi qz q̄cūq̄ negat fidē x̄pi anti x̄ps est cēsendus. papa ḡ hereticus est anti x̄ps. et p̄ p̄ns nō est verus vicari⁹ x̄pi. Et quo sequit̄ qz est papatu p̄uuar⁹. Quinta rō est hec. ille non est ver⁹ papa cui fideles mīme cōicare debēt qz pape est cōicandū ⁊ obediēdū: sed pape heretico mīme fideles cōicare debēt. ergo papa hereticus nō est verus papa. Ad. Maior est manifesta. Ad. minor. p̄bat̄ aucte b̄ri Jo. q̄ in cano-

Tertia ratio

Quarta ratio

Quinta ratio

nica sua ait. Si q̄s venerit ad vos ⁊ hanc doctrinā suā nō affert: nolite recipere eū in domū: nec aue ei dixeritis. q̄ em̄ dixerit ei aue cōicatur opibus ei⁹ malis. q̄ v̄ba Beda vt legit. xxiij. q. i. c. ois. exponens ait. Si q̄s venit ad vos ⁊ hanc doctrinā nō affert: nolite recipere euz in domū nec aue ei dixeritis. q̄ em̄ dicit illi aue: cōicatur illi⁹ opib⁹ malis. hec em̄ Jo. de scismatib⁹ siue hereticis deuitādis: q̄ verbis docuit ⁊ factis exhibuit. narrat em̄ de illo auditor: ei⁹ sanctissim⁹ vir ⁊ martyr fortissim⁹ polycarp⁹ finis p̄corū antistes q̄ tpe quodā cū apud ephesū balnea lauādi grā fuisset ingressus ⁊ vidisset ibi cherintū: erit p̄tinuo ⁊ discessit nō lot⁹ dicens. fūgiam⁹ hinc: ne balnee ipse corruat in q̄bus cherint⁹ lauat inimic⁹ veritatis. Ex quibus v̄bis dat̄ intelligi q̄ ei q̄ nō affert doctrinā xp̄i est nullaten⁹ cōicandū. papa aut̄ hereticus nō affert doctrinā xp̄i. q̄ ei nullaten⁹ est cōicandū: ⁊ p̄ q̄ns nō est ver⁹ papa. Di. Beatus Jo. nō loquit̄ de papa heretico: s̄ de aliis hereticis quib⁹ nō est cōicandū. Ad. Hec r̄sio impugnat. primo: q̄ beatus Jo. inter papā non afferentē doctrinā xp̄i ⁊ alius nō distinguit: s̄ dat̄ p̄ reglā generali q̄ quicūq̄ nō attulerit doctrinā xp̄i nō est cōicandū eidē. Secūdo ostenditur ex rōne bti Jo. q̄ reglā sua magis intelligēda est de papa heretico q̄ de aliis hereticis. Affirmat em̄ p̄ rōne q̄re heretic⁹ est vitādus ⁊ nō est dicendū ei aue. dicit. q̄ em̄ dixerit sibi aue: cōicatur opib⁹ suis malis. Ex q̄b⁹ v̄bis dat̄ intelligi q̄ q̄ dicit aue heretico cōicatur suis opibus malignis. s̄ opib⁹ malis neq̄ pape heretici neq̄ aliorū hereticorū cōicandū est eo q̄ p̄pter dignitatē q̄ fungit̄ papa heretic⁹ magis nocere valeret fidei orthodoxe si fautores seq̄ces ⁊ defensores hiet q̄ alij heretici. teste b̄to Aug. q̄ vt legit̄ dist. lxxxiij. c. nemo. ait. nemo quippe in ecclia dei ampli⁹ nocet: q̄ q̄ puerse agēs nomē vel ordinē sc̄ritatis v̄l sacerdotis h̄z. delinquentes nāq̄ hūc redarguere nullus p̄sumit: ⁊ in exēplū culpa vebemēter extēdit: q̄n̄ p̄ reuerētia ord̄is pctōrū honorat̄. Ex q̄bus v̄bis infer̄ q̄ nemo ampli⁹ nocere pōt ecclie sic dei: q̄ papa puerse ⁊ heresim dogmatizās si p̄ reuerētia papalis officij honorat̄. si q̄ opibus malis aliorū hereticorū catholici cōicare nō debēt: multo magis cōicare non debēt opibus malis pape heretici. ⁊ per consequens ei dicere aue non debent. quia s̄m beatus Job. qui dicit cuiuscūq̄ heretico aue: communicat operibus illius malignis. Di. Alias rationes adducas. Ad. Sexta ratio est hec. Ille non est verus papa qui neq̄ in spiritualib⁹ neq̄ in temporalibus debet esse iudex fidelium

quia verus papa est verus iudex oim xp̄ianorū. Sed papa hereticus neq̄ in sp̄ualibus neq̄ in tp̄alibus debet eē iudex fidelium. Nō in tēp̄alibus. p̄ p̄ aplm̄ q̄ p̄me ad cor. vi. corinthios rep̄bēdit. q̄ corā infidelibus litigabāt dicens sic. Nō est interuos sapiēs q̄sq̄ qui possit iudicare inter fr̄em suū. sed frater cū fr̄e cōtendit iudicio: ⁊ hoc apud infideles. Ex q̄bus verbis dat̄ intelligi: q̄ fideles etiā p̄ tp̄alibus nō debēt corā infidelib⁹ p̄tendere: si int̄ se sapiētē habuerit q̄ int̄ ip̄os sciat ⁊ valeat iudicare. Ex q̄ p̄cludit̄ q̄ m̄lto forti⁹ infidel̄ in sp̄ualib⁹ nō d̄z eē iudex fidelium. papa aut̄ heretic⁹ ē infidel̄. q̄ non d̄z eē iudex fidelium. ⁊ p̄ q̄ns nō est verus papa. Septima rō est talis. ille q̄ tanq̄ p̄po iudicio p̄dēnatus est: est a fidelibus vitādus. papa hereticus tanq̄ p̄po iudicio p̄dēnatus ē. ergo ē a fidelibus vitādus. teste ap̄lo q̄ ad th̄m. iij. ait. Hereticū hoīem post vnā ⁊ sc̄dam correctionē deuita sc̄ies q̄ subuersus est q̄ eius mod̄i est ⁊ delinq̄t cū sit p̄po iudicio condēnatus q̄ est vitādus. Quod etiā Ambro. vt b̄r. xxiij. q. i. c. q̄ dignior. asserit manifeste ita dicens. si des q̄ in p̄mis ecclie querēda mādāt: in qua si x̄ps habitator: sit: baud dubie sit legendū. Si nō pfidus p̄pls aut̄ p̄ceptor heretic⁹ deformat ecclie habitac̄m. vitāda hereticorū cōio: fugienda sinagoga censet̄. excutiēdus pedum puluis. ne fatisceribus pfidie sterilis siccitatis: bus tāq̄ humi arde arenoseq̄ mēt̄is tue vestigiū polluat̄. Nam sicut corpeas infirmitates populi fidelis suscipe in se d̄z euāgelij p̄dicator. iur̄ quod scriptū est. q̄s infirmat⁹ ⁊ ego non infirmor: ita si q̄ ē ecclia q̄ fidē respuat: nec ap̄lice p̄dicatōis fundamēta possideat: ne que labē pfidie possit aspgere: deserenda est. Quod ap̄ls q̄ asseruit euident̄ dicēs hereticū hoīem post vnā ⁊ alterā correctionē deuita. Ex q̄bus v̄bis pōt intelligi q̄ papa hereticus etiā abf̄ q̄ oī humana snia est vitādus. Rō em̄ q̄re ambro. asserit hereticos: deuitādos est. ne quos labē pfidie scilz prauitatis heretice possit aspgere. Papa aut̄ hereticus iter om̄s hereticos efficacius: fortius: celerius: ⁊ v̄lius pōt aspgere prauitate heretica p̄plos xp̄ianos. q̄ papa hereticus an̄ oēm humanā sniam est a catholicis (tanq̄ diuina p̄dēnatus snia) deuitād⁹ et p̄ q̄ns verus papa nime est cēsendus. Di. Verba ap̄li vident̄ ostendere q̄ papa hereticus nō est snia diuina p̄dēnatus: cū dicat ap̄ls hereticū hoīem post p̄mā ⁊ sc̄dam correctionem deuita. apte insinuās q̄ an̄ p̄mā ⁊ sc̄dam correctionē nō est a fidelibus deuitādus. Ex quo infer̄ q̄ papa hereticus an̄ p̄mā ⁊ sc̄dam correctionem diuina sententiā non est cōdēnatus

Euasio

Replicatur
Primo

Secundo

Sexta rō

Septima

Obiect

Responso

Ad istā objectionē rñdet q̄ p̄ma 7 sc̄da
 correctō mīme req̄rūt ad p̄denatōnē pape be
 retici: nec p̄cedūt p̄denmatōnē eius: q̄ absc̄q̄
 oī correctōe pape hereticus est dānatus. cum
 em̄ correctio sn̄iam dānatōis nequaq̄ cōtreat
 et nullus absq̄ oī sn̄ia diuina 7 humana est vi
 cādus. Si papa hereticus post p̄mā et sc̄dam
 correctōnē sic est vitād⁹. p̄stat q̄ an̄ correctio
 nez p̄mā 7 sc̄dam papa hereticus aliq̄ sn̄ia di
 uina v̄l humana extitit cōdēnatus. 7 ita p̄ma
 et sc̄da correctio nō p̄cedūt sn̄iam p̄denatōis
 pape heretici: sed sepe q̄n aliq̄s fit heretic⁹ q̄a
 negat vitatē quam nō tenet explicite credere
 ad hoc q̄ sc̄iat esse dānatus diuina sn̄ia. Et p̄
 p̄ns v̄t p̄stat q̄ est a catholicis deuitāduz req̄
 rūt p̄ma 7 sc̄da correctio. q̄ sepe aliter cōstare
 nō p̄t q̄ est prauitate heretica irretitus. q̄nq̄
 em̄ p̄mā correctōnē mīme innotescit q̄ er
 rans p̄ fidē p̄tinaciter errat. 7 iō adhuc nō cō
 stat q̄ est vitādus. Per sc̄dam autē correctōez
 p̄stat an paratus sit corrigi: vel in sua sn̄ia p̄ri
 naciter p̄seuerare. 7 iō tūc sc̄it an sit diuina sē
 tentia p̄denat⁹. 7 p̄ p̄ns an sit a fidelib⁹ euitā
 dus. Per p̄mā q̄ 7 sc̄dam correctōnē intelli
 git apls oēm correctōnē in q̄ innotescit errā
 tem eē in sua sn̄ia p̄tinacē. 7 p̄ p̄ns q̄ p̄stat illū
 eē diuina sn̄ia cōdēnatū 7 a catholicis deuitā
 dum. **D.** Sūt ne plures rōnes p̄ assertōe p̄
 dicta. **Ad.** Octaua rō est bec. q̄ est anathe
 matizat⁹ nō ē verus papa. q̄ tal⁹ est ab ecclia
 separatus. verus autē papa est ab ecclia minime
 separatus cū sit caput ecclie. caput autē ab ecclia
 separatū nō est ampli⁹ caput: sicut nec caput
 a corpe separatū est ampli⁹ caput. quē admoduz
 homo mortu⁹ nō est hō. 7 vt dicit Aristoteles
 caput ē capitati caput. S3 papa heretic⁹ est
 anathematizat⁹. teste aplō q̄ ad gal. c. i. ait. Is
 nos autē āgel⁹ de celo euāgelizat vobis p̄ter q̄
 qd̄ euāgelizauim⁹ vobis anathema sit sic p̄di
 rimus. 7 nūc iterū dico. si q̄s vobis euāgeliza
 uerit p̄ter id qd̄ accepistis. anathema sit. q̄ pa
 pa hereticus nō ē papa. **D.** Videt q̄ ista rō
 nō p̄cludit. q̄ apls nō p̄cludit q̄ tal⁹ euangeli
 zator anathema est. s̄ dicit anathema sit in s̄
 nuās q̄ talis nō est anathematizatus: sed ana
 thematizād⁹. 7 ita papa heretic⁹ n̄ ē anathēa
 tizat⁹ s̄ anathematizād⁹. **Ad.** Rñdet q̄ n̄ba
 apli n̄ recte itelligi. nō eī dic̄ apls anathēa sit
 q̄ euāgelizator hereticus doctrine est ana
 thematizād⁹. n̄ anathematizat⁹. Sed iō dicit
 anathema sit. q̄ vult n̄ba sua itelligi p̄ditio
 nalis. sc̄z si aliq̄s euāgelizaret p̄ aplicā doctri
 nam. sequit̄ q̄ sit anathema. ita q̄ talis p̄ditio
 nalis est vera si aliq̄s euāgelizaret p̄ doctrinā
 apostoli ip̄e est anathema. Aliter dicitur et p̄

Decima ratio

Obiectio

Rñdo

dictis nō obuiat cū dicit apls anathema sit.
 hoc est tanq̄ anathema sit habēdus. 7 p̄ p̄ns
 talis est ab ecclia fidelium separatus. **Disc.**
 Alias audiā libēter rōnes. **Ad.** Nona rō ē
 talis. homo alterius secte nō debuit eē rex fi
 delium cōstitutor sub veteri lege. papa autē
 est caput oīm p̄stitutor sub noua lege. q̄ null⁹
 alterius secte p̄t eē verus papa: sed papa ve
 rus est caput oīm xp̄ianoz. papa autē heretic⁹
 est alterius secte. q̄ hereticus nō est verus pa
 pa. **M.** autē hō alterius secte nō debuit eē rex
 fidelium p̄stitutor sub veteri lege: lex diuina ma
 nifestat ap̄tius: cū dicat deutro. xvi. nō poter̄
 alterius gētis hoīem regē facere q̄ nō sit frat
 tuus: q̄ consilī homo alterius secte nō est ver⁹
 papa. **Decima rō ē bec.** nemo alterius secte
 est ver⁹ p̄p̄ba 7 doctor xp̄ianoz. q̄ multoma
 gis nemo alterius secte est verus papa catho
 licoz. papa autē hereticus est alterius secte. q̄
 nō est verus papa. **M.** autē nemo alterius secte
 possit esse p̄p̄beta aut doctor catholicoz diu
 nis testimonijs videt ap̄te p̄bari. Ait em̄ dñs
 moysi deutro. xviii. Prophetā suscitabo eis d̄
 medio fratruū suoz: silem tui et ponā n̄ba mea
 in ore eius. Et q̄bus n̄bis colligit q̄ ver⁹ papa
 et doctor xp̄ianoz catholicoz est de medio
 tm̄modo fidelium suscitādus. 7 ita alteri⁹ secte
 eē nō p̄t. 7 p̄ p̄ns homo alterius secte nō est
 verus papa. cū verus papa sit p̄p̄ba verus. i.
 doctor fidelium q̄ n̄bo pascere d̄ catholicos:
 xpo dicēte petro. pascere oues meas. **Undeci
 ma rō est bec.** verus papa est verus pastor ou
 um xp̄i. papa autē hereticus nō est ver⁹ pastor
 ouium xp̄i. q̄ papa hereticus nō est verus papa.
Ad. aior est manifesta. q̄ est successor b̄ti petri
 q̄ fuit verus papa a xpo p̄stitutus. **Ad.** mox p̄
 bat q̄ verus pastor ouium xp̄i est sequēd⁹. teste
 ip̄o xpo: q̄ vt legit̄ Jo. x. de v̄o pastore loquens
 ait. **Oues ei⁹** voce audiūt. 7 p̄pas oues vocat
 noiātim et educit eas 7 cū p̄pas oues emise
 rit an̄ eas vadit 7 oues euz sequunt̄. ita p̄tz q̄
 verus pastor est sequēdus. papa autē heretic⁹
 nō est sequendus. q̄ nō est verus pastor. Item
 fur nō est verus pastor. q̄ n̄ vitas (vbi p̄us) fu
 rem a v̄o pastore distinguit. Sed papa here
 reticus est fur: q̄ papa hereticus tanq̄ fur nō
 venit nisi vt furet 7 mactet 7 p̄dat. q̄ papa he
 reticus nō est verus pastor. 7 p̄ p̄ns nō est ve
 rus papa. **Duodecima rō est bec.** q̄ nō est de
 corpe ecclie militāris nō est verus papa. eo q̄
 verus papa est verū caput ecclie. S3 papa he
 reticus (nulla etiā p̄tra eū hūana lata sn̄ia)
 nō est de corpe ecclesie quātum cūq̄ putetur
 esse de corpe ecclesie. ergo papa heretic⁹ nō
 est papa. **Ad.** aior est euidēs. **Ad.** mox ostēdit

Nonna ratio

Decima ratio

Undecima rō

Duodecima ratio

Secunda pars

sexti libri

Probat minor
p^{mo}

fic. Nullus hereticus est de corpore ecclesie. ergo papa hereticus non est de corpore ecclesie. ans pbat ap^{te} au^{te} greg. asseretis. q^o lz mali catholici p^{nt}neat ad eccliam: q^o comprehendit bonos et malos: heretici t^o non sunt de societate ecclesie. At em^o Greg. in omelia de pabola zizaniou^o cu^o negligeter ageret p^opositi ecclesie: et dormitione mortis acciperet apli. venit diabolus et supseminauit eos quos malos filios de^o interpretat. Sed recte querit vtruz heretici sint an male viu^otes catholici. p^{nt} em^o dici mali filij et heretici q^o ex eode^o semine euangelij et ch^oristi noie p^ocreati prauis opinionibus ad falsa dogmata p^ouertunt. Sed q^o dicit eos i medio tritici seminatos quo videt illi significari q^o vni^o p^oditois sunt. verum q^om d^ons agrum non eccliam sed huc mundu^o interpretat intelligunt heretici q^o non societate vni^o ecclesie vel vnius si dei sed societate solius nois xpiani in hoc mundo p^omiscent bonis vt illi q^o in eadez fide mali sunt palea potius q^o zizania reputent. q^oa palea etia^o fundamentu^o ide^o bz cu^o frumento radi com^o q^o e^odes. In illa palea sane sagenaq^o qua concludunt et mali et boni: non absurde itelligunt mali catholici. aliud mare magnu^o q^od significat istu^o mundu^o. aliud sagena q^o vnius fidei vel vnius ecclesie co^oione videtur ondere. Et q^obus v^obis colligit q^o absq^o oi humana snia om^os heretici sunt a corpore ecclesie separati. nec sunt de ecclesia. licz quida^o eoz p^orent ee^o de ecclesia. q^o q^o sint heretici ignorat. dicit em^o greg. q^o heretici non societate vnius ecclesie vel vnius fidei. s^o societate solius nomis xpiani in hoc mundo p^omiscentur bonis. Et quo patet^o bz q^o heretici non sunt de corpore ecclesie eiusde^o cu^o bonis. It^oe om^os q^o sunt de corpore ecclesie militaris siue sunt boni siue mali in vna sagena p^ocludunt. S^oz heretici cum catholicis lz sint in vno mari. q^o in vno mundo: non t^o sunt in vna sagena fm^o greg. ergo heretici non sunt de corpore ecclesie. Quod etia^o sic pbat. ecclesia xpi est regnu^o xpi: sed soli catholici spectat ad regnu^o xpi. teste br^o Aug. qui sup^o Jo. ait. fideles xpiani sunt regnu^o q^od non colligit sed emit sanguine xpi. Et alibi sup^o Jo. ait quid em^o regnu^o eius: nisi credetes. Et q^obus v^obis p^o q^o heretici non sunt de regno xpi. lz mali catholici sint de regno xpi. Qu^o aut regnu^o xpi sit ecclesia. asserit euidenter greg. qui in omelia de coi^ongin^o ait. sciend^o vobis est. q^o sepe in sacro eloq^o regnu^o celoz p^ontis t^opis ecclesia d^o. d^o quo in alio loco d^ons dicit. Aditret filius hois angelos suos et colliget de regno eius oia sca^odala. cu^o ergo heretici non sunt de regno xpi q^od comprehendit bonos et malos. sequit^o q^o non sunt de corpore ecclesie militaris. Et ita papa hereticus non est de corpore ecclesie militaris. It^oe q^o heretici non sunt de corpore ecclesie sic pbat. q^o est extra eccliam non est de corpore ecclesie. s^o o^os heretici sunt extra eccliam. q^o non sunt de corpore ecclesie. maior est euide^os. minor pbat multis modis. Primo mo^o q^o nouiter veniunt vel redeunt ad eccliam catholicas p^o extra eccliam extiterunt. s^o heretici suas hereses delinquentes veniunt et redeunt ad eccliam. i. q. vij. si q^o voluerint. et c. quoties. et c. saluberrimi. et c. puenientibus. ergo heretici non sunt de corpore ecclesie. It^oe q^o sunt alibi q^o in ecclia catholica non sunt de corpore ecclesie. s^o heretici sunt alibi q^o in ecclesia catholica. i. q. vij. c. q^o in qualibet. et c. si qui p^oxytheri. q^o heretici non sunt de corpore ecclesie. Item q^o exit de ecclia non est de corpore ecclesie. o^os aut heretici q^o efficiuntur heretici exeunt de ecclia. i. q. i. si q^os de ecclia. q^o heretici non sunt de corpore ecclesie. etia^o nulla lata huana snia contra ipos. It^oe ecclia catholica ab ecclia hereticoz distinguit. q^o heretici non sunt intra ecclesiam catholicam. et ita papa hereticus non est de corpore ecclesie catholice. It^oe ecclia catholica est pgregatio fidelium. s^o papa hereticus quatuorq^o reputet papa etia^o absq^o oi huana snia non est de pgregatione fidelium. q^o ante oem huana sniam co^opo q^o est hereticus vere est extra ecclesiam et non est de corpore ecclesie. It^oe aut heretici co^opo q^o sunt heretici sunt absq^o humana snia extra eccliam: aut solim^o sunt extra eccliam p humana sniam. si def^o p^oim^o habet intentu^o q^o papa co^opo q^o est hereticus ante oem huana sniam est vere extra eccliam. si aut heretici sunt extra eccliam scdo mo^o p humana sniam: q^o heretici q^o p^ocesserunt tale huana sniam fuerunt intra eccliam. q^od non modicu^o inconueniens est censendu^o eo q^o ex illis v^obis manifeste sequitur q^o aliqui sunt vna ecclia catholicoz et hereticoz: imo sequitur q^o possit ad huc ee^o vna ecclesia catholicoz et hereticoz. quia ois humana snia qua heretici extra eccliam exclusi fuerunt posset p illos q^o eandem auctoritate habet qua habebant qui tale tulerunt sniam reuocari. et ita reuocata huana snia possunt heretici in sua perfidia persistentes reuerti ad ecclesie vnitatem. quod impossibile est censendu^o: q^o si reuocata huana snia qua heretici ab ecclia exclusi fuerunt redirent ad ecclesie catholice vnitatem: aut alterius ecclesie q^o catholice. si redirent ad vnitatem ecclesie catholice: ergo intra ecclesiam catholicam includunt heretici: et sic ecclesia catholica ita eet in fidelium sicut fidelium. quod impossibile est censendu^o. si autem redirent ad aliam ecclesiam q^o catholicam et regi

Correlatiu^o p^om

Sec^o

Tertio

Quarto

Quinto

Sexto

Septimo

Octavo

rent ad unitatem a qua per humanam finiam
 exclusi fuerant. ergo catholici eunt de alia ec-
 clesia q̄ de ecclesia catholica. Quod etiā est in
 cōueniens reputandū. omnis aut̄ hereticus si
 ue papa siue aliū eō ip̄so q̄ est hereticus et si
 nulla p̄ eum p̄ferat̄ sn̄ia: vere est ex ecclesiā ca-
 tholicā. Ex quo sequit̄ q̄ papa hereticus eo-
 ip̄o q̄ est hereticus nō est de corp̄e eccle. et p̄
 p̄ns nō est caput eccle. et ita papa hereticus
 nō est verus papa. Tredecima rō p̄ncipalis
 est hec. verus papa h̄z p̄tatem et ius sup̄ om̄s
 catholicos. sed papa hereticus nil p̄tatis vel
 iuris oīno habet. q̄ papa hereticus nō ē ver⁹
 papa. **A**d h̄oior est euīdēs. **A**d h̄oior ostenditur
 auct̄e cīpani q̄ vt legit̄. xxiiij. q. i. c. didicimus
 ait. didicimus om̄s oīno hereticos et scismaticos
 nihil h̄re p̄tatis aut̄ iuris. **D.** Vñ p̄bat̄
 q̄ papa hereticus non est verus papa: et q̄ est
 papatu p̄uatus. Sed nō p̄bat̄ p̄ auct̄em p̄dis-
 ctam q̄ papa hereticus sit p̄ diuinā sententiā
 papatu p̄uatus. **H.** br̄ūs cīpanus nō dicit di-
 didicimus ex scriptura diuina om̄s oīno hereti-
 cos: sed sine determinatōe ait. didicimus. **P.**
 tuit̄ autem in canonibus sacris addiscere q̄
 om̄s oīno heretici nihil habeāt p̄tatis aut̄ iu-
 ris. q̄ p̄ scripturā diuinā heretici nō sunt oī-
 p̄tate p̄uati. sunt tñ p̄ sacros canones oī p̄tā-
 te ac iure nudati. **A**d. **V**idēt̄ nōnullis q̄ si
 sequētia b̄ti cīpani p̄ferat̄ subtiliter. inueni-
 res q̄ br̄ūs cīpanus asserit manifeste se in sac̄
 scriptura didicisse: om̄s oīno hereticos et scis-
 maticos nihil h̄re p̄tatis. Nam ad p̄bandū
 ba p̄dicta subdit. inuenimus in tali facinore
 nō solū duces et auctores: s̄ etiā p̄cipēs eorū
 penis destinari. nisi a cōione eor̄ se separaue-
 rint. precipiēte p̄ moysen dño et dicente. Se-
 paramini a tabernaculo hoīz istor̄ durissimo-
 rum et nolite tangere de oibus que sunt eorū
 ne simul peatis in p̄ctis eorū. et qd̄ locur̄ per
 moysen dñs fuerat̄ impleuit. vt quisq̄s se a cho-
 re et daran et abiron nō sepasset: penas statim
 ip̄a cōione p̄solueret. Quo exēplo ond̄it̄ et pro-
 bat̄ obnoxios oēs pene. et p̄ p̄ns culpe futuros
 q̄ se scismaticis cōtra p̄positos et sacerdotes
 irreligiosa temeritate misauerūt. Sicut etiā
 p̄ os ee p̄pham spūs sc̄tus p̄testat̄ et dicit. Sa-
 crificia eor̄ tanq̄ panis latēs oēs q̄ ināducāt
 ea p̄aminabunt̄: docēs sc̄z et ondēs om̄s cum
 auct̄oribus suis supplicis mergi. qui fuerunt
 eor̄ p̄ctis cōtaminati. et infra. si aut̄ foris. cūcti
 heretici et scismatici sūt: sp̄m sanctū nō h̄nt: et
 iō apud nos manus eis imponit̄ vt h̄ accipia-
 tur qd̄ illic nō est nec dari p̄t. manifestū est.
 nec remissionē p̄ctōr̄ p̄ eos dari posse: quos
 cōstat̄ sp̄m sanctū nō h̄re. Ex q̄bus s̄bis collig-

gitur q̄ br̄ūs cīpanus ad declaratōem asseri-
 om̄s sc̄lz q̄ om̄s oīno heretici et scismatici ni-
 bil h̄nt p̄tatis aut̄ iuris auct̄es diuine scriptu-
 re adducit. Ex quo sequit̄ euīdēt̄ q̄ in scrip-
 ptura diuina didicit q̄ om̄s heretici nihil habe-
 ant p̄tatis aut̄ iuris. hec a scriptura accipere
 diuina dicunt̄. Item q̄ br̄ūs cīpanus intelli-
 gat se in scriptura diuina didicisse q̄ heretici
 nihil h̄nt p̄tatis aut̄ iuris: et alijs s̄bis ei⁹ col-
 ligit̄. Nam vt habetur. i. q. i. c. si quis idem cī-
 prianus ait. si q̄s de ecclesia heretica p̄sumptōe
 exierit a semetip̄o est dānatus. cuz h̄mōic̄ fm̄
 ap̄lm̄. Nec cibū qd̄ debem⁹ accipe. Declara-
 tur hoc in libro regū tertio. vbi cuz homo dei
 ad hieroboā missus eēt. qui p̄ctā sua exprobra-
 ret: atq̄ vltionē futurā p̄diceret. panē ap̄d ip̄-
 sum edere et aquā bibere p̄hibitus est. Et infra
 an̄ dz quisq̄ dicere sacramētū salutare et gr̄as
 celest̄e cōem: cuz hereticis eē posse: cum q̄bus
 nec terrestris cibis: nec secularis potus debz
 eē cōis. Ex q̄bus s̄bis apte colligit̄ q̄ beatus
 cīpanus in scriptura diuina se fundauit asse-
 res q̄ hereticoz cōio est vitāda. et p̄ p̄ns nihil
 p̄tatis aut̄ iuris h̄z. Ex quo sequit̄ euīdēt̄ q̄
 sicut papa hereticus p̄ scripturā diuinā cōio-
 ne fidelitū est p̄uatus. ita p̄ scripturā diuinā ē
 oī p̄tate et ecclesiastica dignitate nudatus: cuz
 vero etiā papa cōicādū est: nullus etiā a cōio-
 ne veri pape fugere tenet̄. q̄ ille qui est cōio-
 ne fidelitū auct̄e diuine scripture p̄uatus nō ē ve-
 rus papa. **Quartadecima rō est hec.** Ad ve-
 rum papā sunt cause fidei deferēde. xxiiij. q. i.
 c. quoties: sed ad papā hereticū nō sūt cause fi-
 dei deferēde: q̄ ad aduersarium fidei. cause fi-
 dei sūt mīme deferēde. Papa aut̄ hereticus ē
 aduersarius fidei xp̄iane: q̄ ad papā hereticū
 nō sūt cause fidei deferēde. Et iō papa hereti-
 cus nō est verus papa. **D.** **I**sta rō videt̄ for-
 tis si ex iure diuino haberet papa verus q̄ ad
 ip̄m sint q̄stiones fidei deferēde. **H.** nō video
 q̄ hoc sc̄z q̄ ad papā hereticū nō sunt cause
 fidei deferēde p̄bati indigeat. Et ideo p̄ba
 mibi: q̄ ex iure diuino verus papa illā p̄oga-
 tiuā obtineat q̄ ad ip̄m sint cāe fidei deferen-
 de. **A**d hoc videt̄ posse p̄bati p̄ h̄ q̄ eodez
 iure h̄z verus papa. q̄ ad ip̄m sint q̄stiones fi-
 dei deferēde. ex quo iure sup̄ om̄s fideles dino
 scit̄ h̄re p̄ncipatū. **S**z verus papa ex iure diui-
 no sup̄ oēs fideles obtinet̄ p̄ncipatū di. xxi. q̄
 uis. et di. xxi. c. om̄s. et c. sacrosctā. igit̄ de iure
 diuino h̄z q̄ ad ip̄m sunt cause fidei deferēde.
Quidecima rō est h̄. Ille cui fm̄ legē diuinā
 catholici dñt se oppōere maxie in his q̄ ad re-
 ligionē p̄tinēt xp̄ianā. nō est ver⁹ papa. cū ver-
 rus papa sit caput oīm xp̄ianoz: p̄cipue i bis

Decimaquarta rō

Decimaquinta rō

Docuerit rō
 p̄ncipalis

Obiectio

R̄spon-

que spectat ad religionē spālīter xpīanas. Sz pape heretico fm legē diuinā catholici se op-
ponere astringunt. vñ 7 dñs p eseb. ppbam.
c. xiiij. illos qui nō resistūt hereticis acrit̄ repre-
bēdit d. nō ascēdistis ex aduerso nec opposu-
istis vos murū p domo israel vt staretis in pre-
lio i die dñi. ex aduerso em̄ ascēdere 7 p domo
israel se murū opponere: c. p defensione carbo-
lice vītatis: cuiuscūq; heretico domū isrl̄ (q̄ est
ecclia) cupiēti destruere: totis virib; obuiare
quod em̄dēter vrbā? papa. videt̄ inuere. q̄ vt
legit̄. i. q. iij. c. saluator ait. saluator p̄dixit in
euāgelio circa finē seculi p̄fendo ap̄los 7 pseu-
do. pp̄has surgere 7 multos seducere. 7 fideles
suos in mūdo multas bituros p̄fluras: s̄ tamē
portas inferni nō p̄ualituras. Proinde vt ait
ap̄ls. Op̄z esse hereses vt q̄ p̄bati sūt: manife-
sti fiant: op̄z 7 nos cū pp̄ha ex aduerso p̄surge-
re 7 murū p domo isrl̄ opponere. Et q̄b; v̄bis
dat̄ intelligi q̄ p̄ q̄scūq; hereses insurgētes oz
catholicos ex aduerso p̄surgere. 7 se murū op̄-
ponere. p defensione fidei orthodoxe. Ergo si
papa fiat hereticus? 7 fidē molit̄ fuerit destruere
orthodoxā: op̄z catholicos ei animosius ob-
uiare. Et p̄ n̄s hereticus nō est verus papa cē-
sendus fm testimoniū sc̄arū scripturā.

Caplm̄ lxxvij. in quo cōtraria assertio siue ep̄inō illi
p̄ori sepe rōibus p̄bat̄. l. q̄ papa hereticus nō sit iure
diuino papatu p̄uatus. Discipulus

Cap. LXXVII

Ro ista assertōne

fortiter allegasti: et puto q̄ appa-
rētiōes rōnes p̄ ip̄a nō est facile
inuenire. iō vt mihi det occasio cogitādi p̄ as-
sertōe sua aliq̄s rōes ex cogitare conare. Ad
p̄ papa hereticus nō sit iure diuino papatu
p̄uatus videt̄ multis modis posse p̄bati. Pri-
mo sic. sicut papa est caput fidelis q̄ sunt sub
noua lege. ita summus sacerdos q̄rum ad illa
q̄ spectant ad legē diuinā caput erat fidelis: q̄
qui erant sub veteri lege p̄stituti. Sed summus
sacerdos in veteri lege quis errasset a fide nō
fuisset sacerdotio summo iure diuino p̄uatus.
Q̄ vt videt̄ plures summi sacerdotes in antiq̄
lege deuiauerūt a fide. et tñ postea summo sa-
cerdotio fungebant. Ergo lz papa erraret a fi-
de 7 efficeret hereticus: nō eēt iure diuino pa-
pate p̄uatus. Confirmat̄ bec rō. qz nō magis
p̄ scripturā diuinā p̄bati potest: q̄ papa here-
ticus ē papate p̄uatus: q̄ q̄ summus sacerdos
veteris legis effectus hereticus fuerit sacer-
dotio summo p̄uatus. Q̄ rōnes sup̄re ex scrip-
tura diuina maxime ex veteri testamēto non
magis cōcludūt de summo sacerdote noue le-

gis q̄ veteris. Sed summus sacerdos in antiq̄
lege effectus hereticus nō fuit iure diuino sa-
cerdotio summo p̄uatus. Secūda rō ē bec. pa-
pa nō est deterioris p̄ditōis q̄ alij p̄lati 7 ep̄i:
s̄ alij p̄lati 7 ep̄i si fiāt heretici nō sunt iure di-
uino omni dignitate p̄uati. Ad hoc videt̄ cer-
ta. Ad hoc p̄bat̄. quia si ep̄i 7 alij p̄lati effecti
heretici eēt iure diuino omni dignitate p̄ua-
ti: nō possent absq; noua electōe ad suas reci-
pi dignitates vel saltem suas dignitates mi-
nime retinerent. Sed nōnulli p̄lati effecti he-
retici absq; noua electōe ad suas dignitates
recepti fuerūt: l̄ retinuerūt easdē. i. q. viij. ma-
rimū. et. q. i. oēs cuiuslibet. 7. c. q̄ quidā. Ergo
et papa quis efficiat hereticus papalē retinet
dignitate. 7 ita nequāq; est iure diuino papa-
tu p̄uatus. Tertio nō deterioris p̄ditōis est
papa q̄ impator vel p̄nceps secularis. Sz im-
pator effectus hereticus iure diuino nō est
impiali dignitate p̄uatus. Nec reges: nec p̄-
cipales seculares si efficiant heretici: iure diuino
suis dignitatib; sūt p̄uati. Ergo nec papa he-
reticus est iure diuino dignitate papali p̄uatus.
Ad hoc videt̄ certa. Ad hoc ond̄it manifeste
nam in veteri lege multi reges idolatre: 7 he-
retici effecti fuerūt. 7 tñ veri reges remāserūt
Julianus q̄ apostata hereticus de xp̄iano fu-
it effectus. Et tñ fuit verus impator. xi. q. iij. c.
iulianus. Ergo p̄ncipes seculares heretici ne-
quāq; suis dignitatibus iure diuino p̄uantur.
Ergo nec papa quis efficiat hereticus iure di-
uino papatu est p̄uatus. Quarto. si papa he-
reticus eēt iure diuino papatu p̄uatus: s̄ non
eēt p̄pter aliā cām. nisi quia hereticus catho-
licis p̄esse nō potest. Sed hereticos et infide-
les p̄uisse catholicis: 7 catholicos infidelib;
obedisse in sacris lris et alijs scriptur̄ autēti-
legit̄ manifeste. Joseph enim seruauit et obe-
diuit p̄baraoni. Et daniel nabuchodonosor. 7
xp̄iani plures infidelibus impatoribus fuisse
runt. Ergo nō est contra legē diuinā q̄ hereti-
cus vel infidelis fidelibus p̄sistat: ergo non est
contra sacram scripturā q̄ papa hereticus re-
maneat verus papa. Quinto sic. Ad quem
pertinet institutio alicuius ad eundem desti-
tutio spectat eiusdem. extra de hereticis. cum
ex incerto. Sed papa non instituitur iure di-
uino: sed eligentium electione canonica et
concordi. Ergo nec papa destituitur iure di-
uino. Sed si est destituendus oportet q̄ ipsius
destituant electores. Sexto sic. Illa asser-
tio nullatenus est tenenda: ad quam sequi po-
test fortius ecclesiastice hierarchie confusio.
cui tota ecclesia subuenire non posset. Sed si

Secūda

Tertio

Quarto

Quinto

Sexto

papa hereticus iure diuino esset papatu priuatus: posset sequi totius ecclesiastice hierarchie confusio. posset enim papa esse occulte hereticus: cuius ordinationes: promouiones: consecrationes: et cetera facta eius nulli essent momenti si iure diuino esset papatu priuatus. et ita si papa occulte efficit hereticus nullus prelatus pro ipso faceret vellet prelatum. Et pro omni toto ordo ecclesiasticus esset confusus. quare nullus esset vellet prelatum: nec tota ecclesia dei que de occultis iudicare non potest: valeret tali confusioni ecclesiastici ordinis obuiare. quod non est intendendum quod papa hereticus statim iure diuino sit papatu priuatus.

Septimo sic. Illa pena pape heretico per scripturam diuinam nunc est inflicta de qua in tota scriptura nulla mentio reperitur. sed de pena priuationis officii et beneficii nulla penitus in scriptura sacra mentio reperitur. quod per scripturam sacram papa hereticus papatu nullatenus est priuatus.

Cap. lxxvii. in quo ad septem rationes precedentis capiti respondetur: ubi nota differentia inter papam hereticum et summum sacerdotem hereticum veteris legis. Discipulus.

Sta assertio priuati

re est negatiua. et ideo cum asserit quod in sacris litteris nunc repitur papam hereticum ipso facto esse papatu priuatum: videtur quod contra preteritum probari non posset nisi per singula loca scripturae sacre: perferunt tractata de hereticis vel infidelibus discurrerem. hoc autem nolo quod facias. ideo cum per ista parte rationes ut mihi videtur allegaueris fortiores: queso ut indices qualiter ad ipsas respondere contingat. de rationibus allegatis etiam per alia parte tecum post completionem istius dialogi colloquutionem habebam. Ad. Ad primam istam rationem dupliciter respondetur. dicitur enim vno modo quod summus sacerdos veteris legis eo ipso que efficiebatur hereticus fuit sacerdotio summo priuatus. nec tunc erat vellet summus pontifex secundum reuerentiam: sed extiterit secundum opinionem boni summus sacerdos. veritate inter ipsum et summum pontificem noue legis talis fuit differentia quod summus sacerdos veteris legis effectus hereticus si postea conuerteretur ad fidem veram sacerdotium recuperabat amissum. quemadmodum excoicatus et executione priuationis officii quam absoluit officii recuperat executionem. sed si summus pontifex noue legis efficit hereticus quodcumque occulte sic papatu amittit quod quicumque postea conuertatur ad fidem papatus nequaquam recuperat. Di. Istud videtur ratione carere cum nequeat neque auctore scripture diuine neque ratione muniri. quod non ratione de se probari non possunt. neque auctoritate scriptu-

re diuine: quia talis differentia inter summum pontificem veteris legis et papam in tota scriptura non poterit inueniri. Ad. Respondetur quod talis differentia ex scripturis sacris accipit fulcimentum. Constat enim secundum scripturam diuinam: quod summum sacerdotium veteris legis certe cognationi et generi debebat. nullus enim preter filios aaron debuit esse summus pontifex. papatus autem certe cognationi aut generi non debetur. Petrus enim nequaquam per se et filiis suis papatum recepit a christo. ex quo ergo iure successionis qui erat summus sacerdos in veteri lege sacerdotium summum obtinuit et non erat statutum in veteri lege quod summus sacerdos effectus hereticus (ipso ab heresi desistente) non recuperaret illud quod sibi debebat iure successionis hereditarie: conueniens fuit: ut videtur quod ipse ad fidem reuersus recuperaret sacerdotium quod per hereticam prauitatem amiserat. Papa autem iure successionis hereditarie papatum minime habet. et ideo si propter perfidiam heresis papatu priuatur: nequaquam papatum recuperat: nisi eligeretur de nouo. Aliter dicitur quod quia summus sacerdos antique legis sacerdotium habuit iure successionis. ideo executionem officii amittere potuit propter hereticam prauitatem. Officium autem quod diu vixit non amittit. Sed papa non habet officium papatus iure successionis. ideo amittendo executionem papalis officii: ipsi officium papale amittit. Et ista dicitur est inter papam hereticum et summum sacerdotem hereticum in veteri lege. D. Intellego responsionem istorum ad primam rationem. ideo indicat qualiter respondetur ad secundam rationem. Ad. Ad secundam rationem dicitur. quod omnes episcopi et prelati ecclesiastici incurrerent hereticam prauitatem siue publice siue occulte in re diuino suis dignitatibus sunt priuati. Quia in his que sunt propria religioni christiane: nulla potest esse communicatio heretici ad fidelem. Et ideo quantum ad illa que spiritualia sunt: hereticus fidelibus preesse non potest. Distinctio enim fidelis et infidelis non est ex iure humano siue canonico et civili: sed est ex iure diuino. Et ideo quod infideles (qualis est omnis hereticus) fidelibus in spiritualibus preesse non debeant est ex iure diuino. Quare iure diuino omnis hereticus omni prelatione ecclesiastica est priuatus. quod apostolus. ij. Corinth. vi. insinuare videtur. ait enim. Nolite iugum ducere cum infidelibus. que enim participatio iustitie cum iniquitate. aut que societas lucis ad tenebras. que autem conuersio christi ad belial: aut que pars fidelis cum infideli. quod autem presens templo dei cum idolis.

Septima

Cap. LXXVII.

Ad primam
Ad primam.

Dicitur

Secunda ratio

Ad 2^{am} rationem.

In quibus verbis apostolus videtur insinuare et precipere fidelibus vniuersis ne subsint infidelibus: et ne coequent eis. Quod potissime veritatez habet quantum ad spiritualia et ea que propria sunt religioni christiane: quibus enim in temporalibus possint fideles subesse infidelibus: et coiccare in spiritualibus: tamen ipsis subesse non debet. Et ita omnis hereticus cum sit infidelis iure diuino omni prelatione ecclesiastica est priuatus. et ita minor illi us romis est falsa secundum assertionem illam. Ad probationem eius respondet quod 13 episcopi inferiores summo pontifici et alij prelati (si hereticam incurrerit priuatiuam) sunt iure diuino omni ecclesiastica prelatione priuati: tamen ex causa rationabili per ordinationem concilij generalis vel summi pontificis potest: (si conuersi fuerint) ad suas restitui dignitates. quibus enim iure diuino heretici sunt omni ecclesiastica prelatione priuati: restitutio tamen eorum ad prelatam dignitatem (si conuersi fuerint) ex iure diuino nullatenus est interdita: et ideo per ecclesiam restitui possunt. et talis restitutio vltima est noua electio vel equipollet electioni noue. **D.** Illa responsio sacris canonibus obuiare videtur. Nam videtur quod episcopus factus hereticus: iure diuino non sit episcopatu priuatus. Quia qui iure diuino est episcopatu priuatus: statim absque licentia quacumque episcopatu renuntiare teneret. Qui enim auctore superioris est dignitate priuatus non debet petere ab inferiori cedendi licentiam. Sed episcopus factus hereticus non potest renuntiare sine licentia pape qui est inferior lege diuina. et de renuntiatione. c. nisi. 7. c. post translationem. ergo episcopus factus hereticus non est per legem diuinam episcopatu priuatus? Item si episcopus hereticus est iure diuino episcopatu priuatus: quilibet qui fuit subditus eius: sciens ipsum esse hereticum: ipsum vitare deberet: nec deberet sibi quomodo libet obedire. Sed hoc canonis symoniaci pape qui ponitur. viij. q. iij. c. none. aperte repugnat. qui iubet nullum clericum ante tempus sine ab episcopo discedere dicens. none directam sunt verba canonum. Si quis clericorum ab episcopo suo ante tempus sine per dubia suspitione discesserit: manifestam in eum manere censuram. lex enim ecclesiastica pontifici ab alijs accusatum postquam sub luce obiecta consistenter erigit non relinquit. Ex quibus verbis datur intelligi quod ante tempus sine non est ab obedientia episcopi heretici recedendus. et per omnes non est iure diuino episcopatu priuatus. **Ad.** Ad euidenciam prime obiectiois tue que fundatur in hoc quod pro nullo crimine potest episcopus renuntiare episcopatu sine licentia pape. dicitur esse sciendum quod sicut recitat glo. in. c. pallegato. extra de renuntiatione. c. nisi de hoc sunt opiniones contrarie: quibusdam dicentibus quod nullus criminiosus: nullus irregularis potest renuntiare sine licentia pape: etiam

si titulum non habeat: ut symoniacus et intrusus. et secundum istos videtur quod episcopus factus hereticus non potest renuntiare sine licentia pape. Alij dicunt quod quidam renuntiare possunt sine licentia pape. unde dicunt quod symoniacus et intrusus non habet titulum: sed iures et inuasores sunt. i. q. i. c. ordinationes. et ideo quanto plus tenet: tanto plus peccat. quia fur est semper in mora. unde dicitur quod isti renuntiare tenentur auctoritate canonis i. q. i. si quis. etiam absque licentia pape. sed in illis qui titulum habent secus est. ibi enim necessaria est licentia pape. patet ergo quod de petenda cedendi licentia sunt opiniones diuersae. hoc visio dicitur distinguendo ut videtur concordando cum glo. que opiniones recitat. s. dictas. quia episcopus criminiosus aut habet titulum secundum veritatem aut secundum hominum opinionem: sicut symoniacus saltem non notorius: sed occultus vel non notorius hereticus. aut non habet titulum neque secundum veritatem neque secundum opinionem hominum: sicut publice intrusus. In secundo casu videtur quod talis statim cum habet conscientiam et propositum renuntiationis: statim renuntiare debet. nec videtur quod nunquam teneat petere cedendi licentiam. si autem criminiosus habeat titulum secundum veritatem: nullo modo potest cedere absque licentia petita et obtenta. si autem habeat titulum non secundum veritatem: sed secundum opinionem hominum ab omni administratione et executione officij statim cessare tenet. et nihilominus in manu superioris scilicet pape renuntiare debet. et ita quodammodo petere cedendi licentiam vel verum renuntiare. quare non potest retinere officium explicite allegando. et hoc debet non quoniam sit dignitate priuatus: sed quia debet satisfacere illis qui ipsum reputant verum titulum habuisse: presertim cum possit esse occultus quod non habuit titulum verum: et nullus debet diffamare se ipsum. quare ne diffamet se ipsum debet petere cedendi licentiam et auctore superiorum renuntiare solemniter. **Dis glo.** concordare videtur que ait. 13 titulum non habeat symoniacus: tamen videtur habere titulum. cum enim per electionem habuit ecclesiam quo ad communem opinionem habet titulum: si occulta fuerit symonia. unde propter hoc saltem tenet licentiam petere. et causa potest subesse: quod si bene administraverit: papa de facili dispensabit cum eo. et per hoc posset dici quod intrusus omnino cedere debet: quod nec quantum ad opinionem nec quantum ad veritatem titulum habet. Ex his patet quod quicquid occupas dignitates debet statim cedere: quicquid non debet statim cedere publice. scilicet renuntians debet non quantum ad tale renuntians cessare debet ab omni administratione et officij executione. per hoc ad tua obiectiois taliter respondetur quod interdum episcopus iure diuino episcopatu priuatus: statim debet cessare ab administratione officij: per tamen et debet publice ex causa petere cedendi licentiam a superioribus iure diuino. non quod non est priuatus iure diuino: sed ex alia rationabili causa. sic est de episcopo

Ad probationem

Obiectio prima

Obiectio secunda

Ad primam obiectioem

Ad istam secundam opinionem

Ad istam

Ad istam

prauitatē hereticā incurrere. qz debet petere licentiā cedēdi. Non qz nō sit de iure diuino p̄ uatus. sed qz ante pfidiā heresis habuit verū titulū: 7 post habuit fm̄ boim̄ opinione: et iō debet statim cessare ab oi administratōe 7 ex ecurōe ep̄alis officij. S3 nō debet statiz publicē et solēniter renūtiare: p̄sertim si est occult⁹ hereticus ne pdat 7 diffamet seipm̄. sed debz a papa petere licentiā renūtiādi: vt sic auctori tate pape publice 7 solēniter renūtiat: ne credat q̄ renūtiat p̄pter hereticā prauitatē. **D.** Propter hanc rōem nō debet cessare ab executione ep̄al officij. qz si sic pcederet: diffamaret seipm̄. **Ad.** Dicit q̄ absqz diffamacione sup̄sius de heretica prauitate pōt cessare ab executione ep̄alis officij. Et ideo d3 cessare. qz si bi nō lz q̄tūcūqz sit penitēs exēq̄ officij ep̄ale ex quo fuit hereticus 7 p̄supiorē vel prātē habentē est mime restitutus. Sed petere licentiā renūtiādi vel renūtiare in manu pape: lz sibi q̄tūcūqz fuerit heretica prauitate fedat⁹. 7 ideo hoc d3 facere. tum p̄pter statutū ecclēie tum p̄pter scandala euitādā. Ad scđam obiectiōne d3: q̄ quicūqz scit ep̄m suū esse hereticum: ip̄m debet nō ep̄m reputare 7 sibi mime obedire. sicut notat glo. ij. q. vij. c. sacerdotes. et glosa. rriij. q. i. c. i. que ait. si scirem p̄latum meuz esse hereticū: quia nouā heresim fingit. nec tamen p̄dicaret si me exdōicaret celebrare in occulto: sed nō in ap̄to. Et q̄bus verbis clare apparet q̄ ep̄o heretico nō debet scienē ip̄m esse hereticū obedire: s3 ab ip̄o discedere. quare iam snia legis diuine 7 etiā cōstitutio ecclēie est damnatus. Nec huic obuiat canon simachi pape si quis subtrahit verba ei⁹ inspererit. Nam sicut exp̄sse pater ip̄e loquit̄ de illis q̄ p̄ dubia suspitione ab ep̄o accusato anteq̄ obiecta confiterint: p̄sumūt recedere qd̄ ē mime faciēdū. Quia q̄tūcūqz ep̄s aliq̄s fuerit effectus hereticus: nullus subditus ei⁹ dubia suspitione d3 ab eo recedere an̄ tempus snie. Secus est de illo qui nō dubitat: sed scit ep̄m suū in prauitatē hereticā incidisse. **D.** Dic quomodo ad rōnē tertiā m̄detur. **Ad.** Ad tertiā r̄spondet sic: q̄ secus est de p̄latō ecclēiastica 7 seculari. naz p̄latio ecclēiastica inducta est a iure diuino: qz ex ordinatione diuina est. q̄ vnus fidelis alijs fidelibus i spū alibus p̄esse d3. p̄latio v̄o secularis inducta est a iure humano. Et ideo qz distinctio d3 esse inter fideles 7 infideles quo ad spūalia nec in spūalibus cōmunicant vel p̄cordant sed dissentiūt. possunt autē in tp̄alibus p̄cordare. iō lz p̄ncipes singl̄ares: quia efficiant heretici nō sūt iure diuino p̄ncipatu seculari p̄uati. p̄lati

tamen ecclesie si efficiant heretici iure diuino: ip̄o facto p̄ncipatu ecclēiastico sūt p̄uati. **D.** Ista responsio tripl̄r videt deficere. Primo quia aliquoz regum p̄ncipatus secularis sūt a iure diuino. 7 tamē quia fuisse effecti heretici: nō fuissent p̄ncipatu seculari iure diuino p̄uati. ergo nō est hec cā quare p̄ncipes ecclēiastici si efficiant heretici iure diuino sūt p̄uati: quia eorum scz p̄ncipatus est a iure diuino. Secūdo videt etiā q̄ p̄ncipes seculares si efficiant heretici iure diuino suis p̄ncipatibus sūt p̄uati. quia illi sūt iure diuino p̄uati p̄ncipatu suo. q̄bus ex p̄cepto iur̄ diuini fideles cōmunicare nō debēt. Sed ex p̄cepto iur̄ diuini fideles infidelibus cōmunicare nō debent. teste apostolo q̄ sicut allegatum est p̄us ait. nolite iugum ducere cū infidelibus. s̄ p̄ncipes seculares: si efficiant heretici iure diuino suis p̄ncipatibus sūt p̄uati. Tertio videt q̄ p̄pter hoc q̄ fideles 7 infideles quo ad spūalia dissentiūt 7 discordant. nō est dicendū q̄ infideles quo ad spūalia fidelibus p̄esse non possint. Nam boni et mali quo ad spūalia dissentiūt 7 discordant 7 tamē mali bonis quo ad spūalia p̄esse possunt. ergo consimilit̄ lz fideles 7 infideles quo ad spūalia dissentiunt et discordant. tamen quo ad spūalia infideles fidelibus p̄esse valebūt. **Ad.** Ad p̄mam respondet q̄ nō iō prelato ecclēiastici cum efficiant heretici omni p̄latione ecclēiastica sūt iure diuino p̄uati. quia sūt prelato a iure diuino. Sed quia p̄latio ecclēiastica a iure diuino solūmodo sumpsit originē: nec humanitus est inuēta: quia q̄ aliqui sūt prelato ecclēiastici habeant a iure humano. Quia enim vnus sit ep̄us 7 nō alius est a voluntate humana. eligentiū 7 p̄sententiū. P̄latio autē secularis est inuēta vel potuit humanit̄ ordinari lz quidā fuerint p̄ncipes seculares ex spūali ordinatione diuina. Et iō idem dicendū est de ill̄ p̄ncipibus secularib⁹ q̄ ex ordinatione p̄fuerunt diuina: sicut de alijs regibus sine p̄ncipib⁹ q̄ ex ordinatione p̄fuerūt humana. qui non aliud ius vel p̄lationē habuerūt aliam. lz consimile ius vel p̄lationem habuerunt ab alio isti q̄ alijs. P̄lati autem ecclēiastici aliud ius et aliam p̄lationem habent q̄ p̄ncipes seculares. quia p̄lationem habent inuentaz diuinitus quam infideles super fideles habere non debent. Et causa apparentior assignatur. quia fideles 7 infideles in spūalibus que respicit p̄latio ecclēiastica nō cōmunicāt: sed discordant. Et ideo sicut infideles nolūt in ritibus suis doceri 7 regi ab aliquo ritus contrarij: ita nō debēt fideles quo ad spūalia 7 n̄

Obicitur p̄mo

Secūdo

Tertio

Ad primā

Obiectio

R̄spon

Ad scđam obiectiōnem

Ad tertiā rōnem principalem

Ad 2^{am} 7 3^{am}.

tus religionis sue aliquo modo infideli subesse. Ad alia obiectione mder q pncipes secula res infideles siue nunq fide susceperint siue fide suscepra reliqrunt: vel pncipaliter cōtra fidem errauerint: non sint pncipalibus iure diuino priuati: nec regulariter ex pcepto iur diuini fideles vitare eos tenent. qz in tpalibus eos vitare nō necessario astringunt regulariter ex iure diuino: lz ex iure diuino aliq infideles fuerint spāliter deuitandi. s in spūalib? 7 in his q religionē faciūt xpianā eos vitare tenent. *Mem infideles ex iure diuino nō sūt in oib? cuitādi apte insinuat paul? cū dic. i. ad Cor. viij. Si qs frater vrozē habeat infideles 7 hec cosentit habitare cū illo: nō dimittat illum. 7 si q mulier hz virū infidelē 7 hic cōsentit habitare cū illa: nō dimittat virū.* Ex qb? dat intelligi q licet fidelib? cōicare cū infidelibus. qd etiā in plerisq locis eplarum suarū inuicem manifeste pncipales fidelib? dñis 7 etiā infidelibus obedire. verū in his q erant d legē diuinā nec eis cōicare nec eis obedire debebāt teste brō Augu. q vt h. xi. q. iij. c. impatores. ait. Julian? extitit impator infidelis: nōne extitit apostata iniqu? 7 ydolatra: milites xpiani seruierūt impatori infideli. vbi veniebant ad eam xpi nō agnoscebant nisi illū q in celo erat. qn volebat vt ydola colerēt 7 thurificarent pponebāt illi deū. qn aut dicebat pducite acie: ite d illā gentē: statim obrepabāt 7 distinguebāt deū eternū a dño tpali. Ex qb? verbis colligit q infidelib? etiā hereticis in noua lege licebat fidelibus in tpalib? obedire: s nō in spūalib?. 7 id qm est ex iure diuino non sunt infideles 7 heretici regularit? deuitandi. Et p hoc pmissio ad obiectionē tertiā. Di.

Replica.

Solutio

Doc videt p tradicere supradictis 7 etiā brō Lypriano qc vt allegasti rōne. xij. p assertio ne illa. Ex iure diuino accipit fundamentus q infidelib? etiā in tpalib? nō debet cōicare fideles: cū probat q cū infidelib? nec terrestrib? nec secularis pot? dz eē cōis p h qd legit in libro regū. ppba q iunt ad exprobrādū iero boā pbibit? fuit a deo cōedere panē 7 bibere vinū in loco illo. Ad h d: q h fuit spāle in exprobrationē 7 agguationē ac detestatio: nem pcti iero boā q apostatauit a fide 7 alios apostatare fec. et h tñ exēplo accipit Lyprianus argumētum q hereticū cupietib? alios ad suā trahere prauitatē (si pmode vitare pnt) nullaten? cōicare debem? 7 ita q h reglare ē q infidelib? qbuscūq absq cā rōnabili 7 nccitate vrgēte ex pcepto iur diuini cōionē negare nō debem? nec tenemur. h aut gnale ē q eis i spūalib? 7 in his q religiōi xpiane sunt ppria

neq obedire neq subesse valemus: nisi pceptū legis diuine ptraire velimus. Di. Explana quō ad alias rōnes mder. Ad. Ad quartaz rōem pmissio p pdicta q nō est d legē diuinā hereticos 7 alios infideles in tpalibus pside re fideles. id ioseph 7 daniel 7 alij catholici et fideles tam in nouo testamēto q in veteri cōstituti absq transgressione legis diuine in fidelibus in tpalibus seruierūt. Ad quintaz rōem d: q h nō est gnāl? verū ad quez spectat institutio alicuius ad eundē spectat destitutio eiusdē. Nam metropolitā? pōt pfirmare cōsecrare 7 pstituire clericū in epm. 7 tñ eundem destituere nime v3: 7 esto q hec eēt vera gnāliter: hec tñ est oīno falsa. ad illū pertinet destitutio alicuius ad quez institutio spectat eiusdē. qz institutio sacerdotis spectat ad epm et tñ supior epō pōt destituere ipm. ita esto q eligētes papā possent destituere ipm. ex h nō sequit q nō pōt destitui a iure diuino quod ē sup oīne ius humanū 7 oīm eligentiū pārem Ad sextaz d: q ecclia vltis regit a spū scō. 7 id ecclia vltis nūq deficit in his q nccia sunt ad salutē: lz in alijs deficere possit pariter 7 errare. 7 id si papa eēt hereticus occultus. Et per pns papatu pūatus (7 id illa q iurisdictionis sunt exercere nō possent. quis possent facere ea q ordinis sūt. Deus ecclie puideret. Uel reuelādo ecclie pfidiam pape 7 q nō valuerūt q tum ad ea q iurisdictionis sūt illa q fecit. vel psecrando alios epōs. vel p aliū modū sibi possibile lz nobis ignotū. 7 id nullus ordo ecclia sticus nccius ad salutē vltis ecclie pfundere. lz multa sine qbus pōt eē salus: possēt eē pfula. Pre suaret em deus ne pfundere illa q in vlti ecclia sūt nccia ad salutē. Unde illa rō cōcludit equalr q mulier nō pōt putari papa 7 heretici p papa 7 pagan? 7 infidelis (reputat? tñ xpianus fidelis) nō pōt bñ p papa. Quia si mulier vt pagan? infidelis haberet p papa et de facto cōsecraret epōs 7 ordinaret xpianos et dignitates ecclesiasticas promoueret: nō minus confunderet ecclia stica ierarchia: q si papa hereticus iure diuino papatu pūatus putaret papa 7 papale officium in omnibus exerceret. imo magis confunderet ecclia stica ierarchia q si hereticus iure diuino papatu pūatus putaret a catholicis esse papa. lz ordinādo de facto 7 psecrādo nulli tribueret executionē officij. veruntamē ordinē cōferret dummodo seruaret ordinē ecclie. mulier autē ac paganus vel iudeus. qui nunq fuit xpian? nec executionem nec aliquē ordinem verum conferret. licet seruaret formam ecclie. cum ergo constat q aliquando mulier a catholici

Ad quartaz pncipalem

Ad qmiam

Ad sextaz

Notes

cis putabat papa. et eadē rōne aliq̄s pagan⁹
 vel iudeus retinēs in corde infidelitatis p̄fidia
 posset putari xp̄ianus: in papā assumi nō est
 incredibile q̄n aliq̄n hereticus habeat p̄papa
 h̄ verus papa nō sit: eo q̄ iure diuino est papa
 tu puatus. Sic ḡ cōstat q̄ maior difficultas ē
 si ml̄ier habeat p̄ papa q̄ si papa fiat heretic⁹
 sed iure diuino ip̄e sit papatu puatus. Ad vl
 timā rōem r̄ndet q̄ h̄ in sacra scriptura de pri
 uatōe officij ⁊ b̄nificij sub his d̄bis m̄rio nulla
 tenus habeat. sub alijs t̄n verbis de hac pena
 m̄rio in diuinis scripturis habet. Quare ex
 hoc ip̄o q̄ papa hereticus nō est sequēdus sed
 vitādus. et ex hoc q̄ nō est ei in sp̄ualib⁹ cōicā
 candū: habet hoc q̄ papa heretic⁹ officio ⁊ be
 neficio est puatus. Q̄ papa verus q̄ nō ē offi
 cio puatus: est nō solū in t̄pali b⁹ s̄ etiā in sp̄ua
 libus sequēdus. ⁊ est ei nedū in t̄pali b⁹: s̄ et
 in sp̄ualibus cōicādū ⁊ est obediendū eidem. Et
 cōstat aut̄ p̄ scripturā sacra: q̄ papa heretic⁹
 q̄n scit esse hereticus nō est sequēdus: nec ē ei
 in sp̄ualibus cōicādū. ḡ p̄ scripturā sacra offi
 cio ⁊ b̄nificio est puatus.

Caplm. lxx. in quo ponit sc̄da q̄stio p̄ambula hui⁹
 sc̄de p̄is sc̄z quā pr̄tē h̄z ecclia v̄lis supra papā hereti
 ci. Que quidē q̄o cōsequēter cōformit̄z ad p̄cedentē
 varios h̄z opinātes et sūt. iiii. in numero quozū q̄lz po
 nit vna cōditiōne r̄sūa p̄mā p̄sequit̄ in hoc. c. sc̄dam
 p̄t. t̄rtiā. lxx. et quartā. lxxij. Discipulus.

Alegasti multa

ad p̄bādū ⁊ defēdēdū assertōz
 q̄ dicit q̄ papa hereticus fact⁹
 est de iure diuino papatu puat⁹

tus. Nūc aut̄ peto vt referas quā pr̄tē h̄z l̄ra
 tos h̄z ecclia sup̄ papā labē hereticā incurren
 tem. Ad. Circa interrogatōem illā opinioēs
 repiunt̄ h̄re. Quarū vna est dicentū papā her
 reticū eē iure diuino puatū papatu. q̄ tenet q̄
 papa hereticus nō maiorē p̄uilegio gaudet q̄
 alius ep̄s: si prauitate heretica fuerit macula
 t⁹. Et iō nec ecclia v̄lis nec cōciliū ḡnale. ⁊ q̄lz
 p̄sona catholica h̄z eandē pr̄tē sup̄ papā her
 reticū: quā sup̄ aliū ep̄m hereticū h̄re dinoscit̄
 Et p̄ illa assertōne arguit̄ sic. Si papa effect⁹
 hereticus h̄ret p̄uilegiū sp̄ale qd̄ alijs ep̄i here
 tici m̄ime h̄nt: aut h̄z illud p̄uilegiū a iure diu
 no aut a iure b̄niano. Nō a iure diuino. q̄ in to
 ta scriptura diuina nō poterit inueniri q̄ iter
 papā hereticū ⁊ ep̄m ⁊ aliū hereticū fiat disti
 ctio. Nec h̄z aliq̄d p̄uilegiū sp̄ale a iure huma
 no: q̄ etiā ius humanū int̄ papā hereticū ⁊ ali
 um ep̄m hereticū nō distinguit. Nullo ḡ p̄uile
 gio gaudet papa heretic⁹ sp̄ali. Di. Diceret̄
 forte q̄ ex recto dictamie rōnis papa heretic⁹
 gaudet p̄uilegio sp̄ali. Q̄ sicut fm̄ rectā rōez

nobiles minus puniuntur q̄ innobiles. xxiij. q.
 i. c. q̄ p̄. ita videt̄ q̄ fm̄ rectā rōem min⁹ sūt pu
 niēdi maiores in ecclia q̄ minores. Lū ḡ papa
 in ecclia sit maxim⁹: videt̄ q̄ fm̄ rectā rōnem
 minus puniēdus est (si efficiat hereticus) q̄
 alius ep̄s heretic⁹ inferior. Et ita gaudet ali
 quo p̄uilegio sp̄ali. Ad. Nonnullis appet q̄
 rō tua nō p̄cludit p̄positū s̄ magi oppositū. nā
 crimini ḡuiozi maior debet vindicta. et de be.
 ext̄cōicam⁹. vbi sic scribit̄: in quo maior est cul
 pa. maior exerceat vindicta. S̄z labes hereti
 ca ḡuioz ē in papa q̄ in alio inferiori ep̄o: ḡ fm̄
 rectā rōem ḡuioz puniri d̄z. Q̄ vt notat glo. ij.
 q. v. c. p̄sul. papa q̄tū ad aliq̄d deterioris p̄dis
 tionis est. q̄ ip̄e sine cooparōe alioz creat⁹ est
 ⁊ iō sine spe venie p̄dēnādus est vt diabolus.
 Ad rōem ḡ tua r̄ndet q̄ q̄tū ad aliq̄d ē s̄ile de
 nobili ⁊ inobili ⁊ de papa heretic⁹. ⁊ alio ep̄o
 heretic⁹: q̄ q̄tū ad aliq̄d ē dissile. Est ei s̄ile q̄tū
 ad h̄ q̄ sic nō nulla p̄ctā ḡuioza sūt i nobili q̄ i
 inobli ita p̄fidia h̄s̄is ḡuioz ē i illo q̄ fuit papa
 q̄ i aliquo alio ep̄o: ⁊ iō sic nobil q̄tū ad penā
 aliquā ḡuioz puniē q̄ inobli. (vt notat glo.
 sup̄ p̄allegatū caplm. q̄ p̄ pacē) sic papa here
 ticus ḡuioz est puniēdus q̄ alius ep̄s heretic⁹.
 Est aut̄ q̄tū ad h̄ dissimile. q̄ nobilis p̄p̄ctū
 suū nobilitatē nō amittit: sed retinē. ⁊ iō aliq̄
 pena min⁹ puniē q̄ inobli. nimirū q̄ si pena
 aliq̄ sp̄ali (puta d̄beribus vel p̄sili puniē sic
 inobli) alij innocētes de ḡne suo vitupandi
 foret. S̄z si papa fiat heretic⁹ dignitatē papa
 lem nō retinet s̄ amittit. ⁊ iō p̄p̄ dignitatem
 quā nō retinet d̄z minui pena: ⁊ iō s̄it ḡuioz pu
 niēd⁹ est papa hereticus q̄ ali⁹ ep̄s hereticus
 nec aliquo gaudet p̄uilegio sp̄ali.

Caplm. lxx. ponit sc̄dam opinioē et r̄sionē suā ad
 questū caplo p̄cedēt̄ et r̄ndet sub t̄rib⁹ conclusiōib⁹ q̄
 etiā p̄bant̄ secundū ordinē. Discipulus.

Arsti circa inter

rogationē meā eē opinioēs h̄rias
 recitasti vna dicē ḡ aliā. Ad. Alia
 opinio est dicentū q̄ papa hereticus non est
 iure diuino papatu puatus. q̄ tenet q̄ null⁹ su
 per papaz obtinet pr̄tē nisi ecclia v̄lis vel
 cōciliū ḡnale. ecclia aut̄ v̄lis si cōueniret iō
 v̄nū. et etiā cōciliū ḡnale: h̄z pr̄tē deponen
 di papā ⁊ sibi p̄cas alias s̄figēdi. Alie aut̄ cō
 gregatōes ⁊ p̄sone anteq̄ papa hereticus per
 v̄lem eccliam aut cōciliū generale fuerit pa
 patu puat⁹: sup̄ papā hereticus nullā obtinēt
 pr̄tē. sed postq̄ fuerit depositus iurisditi
 onī inferiorū summo p̄t̄ifice (sicut ceteri be
 retici) est subiectus: nisi ecclia v̄lis vel cōciliū
 ḡnale post depositionē v̄teriorē puniē

Extra p̄batōes
r̄siois

R̄sio ad rōem

Sc̄da ratio

Cap. LXX.

Opinio sc̄cūda

Ad septimam

Cap. LXXIX

Opinio prima

Conclusio

Probat

Responsio

Probat

Tres opiniones

Prima
Secunda

Tertia

ne pape heresi sibi spaliter resuaret. D. Ad
 bi videt q tenetes illa opinionem tria pbare
 deberet. quoz pmu est q papa hereticus non
 est iure diuino papatu puar. Scdm q ecclia
 vlis 7 etia conciliu gnale beat ptatem deponē
 di papaz hereticu. Tertiu est q nulla gregat
 tio vel psona inferior ecclia vli 7 concilio gene
 rali ptatez bz supra papā hereticu deponēdū.
 Si em ista eēt vera: cetera essent plana. De
 pmo aut tractatu est supra vbi adducte sunt
 rōnes ad pbandū q papa hereticus nō est iu
 re diuino papatu puatus. Ideo p scdo ad pro
 bandū scz q ecclia vlis 7 conciliū gnale ptā
 tem bz papā hereticu deponēdi alias ratiōes
 excogita. Ad. Ad satisfacienduz petitioni
 tue opz duo pbare. quozū pmū ē q ecclia vni
 uersalis bz ptatem deponēdi papā hereticuz
 Scdz q conciliū gnale talē obtinet ptatem.
 Pmū aut pbat pmo sic. Illa gregatio que
 ptatem bz sup papā de heresi mendaciter diffā
 matū: multo magis ptatem bz sup papā vera
 cit heresi irretitū. Scclia vlis bz ptatē. f. in q
 rendi de papa sup crimine heresis diffamato
 bz mendaciter. vt pbatū est supra in hoc sexto
 c. ij. Ergo multo magis vlis ecclia bz ptatem
 deponēdi papā de heretica prauitate puitū.
 D. Lerno. q rōes ille. c. ij. huius ferti adducte
 magis pcludūt de papa heretico q de crimie
 heresis mendaciter diffamato. Id ad pns nolo
 passertioe hac alias rōnes audire. qre transi
 ad scdm. Ad. Scdm. f. q conciliū gnale bz
 ptatem deponēdi papā hereticu. sic pbatur.
 Conciliū gnale est supra papā de heresi diffā
 matū sicut ostēsum est supra. c. xij. ergo multo
 fortius bz ptatem vere hereticuz deponēdi.
 D. Ille etia assertōnes in caplo illo adducte
 sunt vt arbitroz fortiores q potuerūt cogitari
 ad pbandū q conciliū gnale bz ptatem sup pa
 pam hereticu. Ideo accede ad tertiu pbādū.
 scz q nulla congregatio vel psona eccliaistica
 ecclia vli 7 concilio generali inferior: bz ptatez
 papā hereticu deponēdi. Ad. Hoc pbatur
 pmo sic. inferior iudicare nō pōt supioz. disti.
 xxi. ca. inferior. 7. c. dicitur. 7. c. submitit. et. c.
 in tm. Sed papa etia hereticus si nō ē iure di
 uino papatu puatus. est supioz: oi gregatiōe
 inferiori vli ecclia 7 concilio generali. est etiaz
 supioz: oi psona alia eccliaistica. q a nulla illaz
 poterit iudicari. Scdo sic. Nō minor auctas
 requit in iudicāte papā hereticu q in iudicā
 te aliū epm hereticu. Sed eps hereticus iudi
 dicari nō pōt ab aliqua psona vel gregatiōe
 inferiori: se: si nō esset hereticus. H. eps here
 ticus nō pōt deponi ab aliquo sacerdote vel
 gregatiōe sue diocesis. Igit nec papa potest

Probat p ps.

Scda ps pbaf.

Tertia pbaf p

deponi ab aliq psona vel gregatiōe inferiori
 concilio generali. Tertio sic. Quod omis rāgit
 ab oibus dz approbari. ita cā que omis tangit
 ab oibus tractari dz: sed cā pape heretici oēs
 tangit xpianos. Ergo p omis xpianos vel con
 gregationem q gerit vicem oim xpianoz: cui
 iusmodi est conciliū generale tractari dz. 7 per
 pns nulla psona vel gregatio inferior concilio
 generali pōt deponere papā hereticum.

Caplm. lxxij. ponit tertiā opinionē q vider sub vnica
 cōclufione duas cōtinēte particulas qz etia pbat eptem
 plo et duabus rōnibus. Discipulus

Vnt ne plures

opiniones circa interrogatiōem me
 az quā tibi pposui. Ad. Tertia
 est opinio q nō solū vlis ecclia 7 conciliū gene
 rale sed: diocesis romana 7 collegiū cardinali
 um 7 impator: 7 etia eps in cuius diocesi mo
 raret papa hereticus: possit eundē deponere
 Hec opinio qm ad romanos pbat p exem
 pluz de Jo. xij. que puauerūt romani papatu
 et aliū elegerūt. Quātū aut ad epm in cui⁹ di
 ocesi moraretur pbat pmo sic. Ex iure diuino
 ad quelz spectat epm suā diocesim de prauita
 te heretica expurgare. q qlibet hereticus tra
 hens morā in epatu cuiuscūqz epi ē subiectus
 iudicio illius epi. Aliter em nō hret eps ptā
 tem suā diocesim de oi heretica prauitate pur
 gādū. Ergo papa hereticus ē subiect⁹ iudicio
 epi: in cuius diocesi pmozat. q eps ille pōt de
 ponere papā hereticu. Scdo sic. Epi vicini
 diocesi in qua papa hereticus moraret hēret
 ptatem papā hereticu deponēdi. Ergo multo
 magis eps in cuius diocesi morat papa heres
 ticus. saltē cū vicinor epoz consilio. haberet
 ptatem deponēdi papā hereticu. Antecedēs
 ptz p exemplū de epi tpe beati marcellini. q
 vt legit di. xxi. c. nūc aut. 7 allegatū est supra.
 cū venerūt ad inqrendū de bro marcellino q
 ydolatrauerat que deposuisset si eū in pfidia
 heresis inuenissent.

Caplm. lxxij. in quo ponit qra opinio q rōdendo ad
 questū talē ponit cōclufionē scz q papa hereticus nisi
 sponte renūciare voluerit a quacūqz cōgregatiōe vel
 persona deponi nō potest que pbatur duabus rōnibus
 fundamētalibus opinatiū Discipulus.

Aut plures opi

miones circa interrogatiōem meaz
 enarra. Ad. Est vna opinio q
 papa heretic⁹ nisi spōte renūciare voluerit: a
 quacūqz gregatiōe vli psona deponi nō pōt. s. sum
 damētū aut isti⁹ opinionis ē h: qz inferiori: suū
 supioz deponere nō pōt. papa aut heretic⁹ cū
 nō sit de iure diuino papatu puatus s. m istaz
 opinionē est superior: oi cōgregatiōe et per

Tertio

Capl. lxxij

Opinio

Primo

Scda
Probat p

Scdo

Capl. lxxij

Opinio

Probat p

sona xpiana. rota em ecclia distincta a papa e inferior papa. g. rota ecclia distincta a papa si potest deponere papa qd no est iure diuino depositus. Scdm fundametu dicte opinionis est tale. Omis subditi simul alicui priar che vel metropolitani no pnt deponere tale priar cham vel metropolitanu hereticu. si no est de iure depositus. g. oes subditi pape no pnt pami hereticum deponere si no e de iure diuino depositus.

Caplin. lxxij. in quo pbat qd papa hereticus est iure humano a papatu et oi ecclesiastica dignitate pua? D.

Rima istaru opi

moniu scz qd papa hereticus est iure diuino papatu et ecclesiastica dignitate puaus (vt videt) fortit est fundata Scda etia opinio et tertia tolerari videntur Quarta aut (in iudicium fidei orthodoxe) ad fauorem pape heretici videt inducta. qa si papa hereticus no eet iure diuino papatu priuatus: nec ab aliqua gregatode vel psona deponi valeret: posset papa hereticus libere absq timore pene tpalis vel coheretiois huane fidei abnegare catholicam. et cogere xpianos ad sectam saracenoium vel iudeoz vel alioz infidelium acceptada. quod horreret audire catholici et fideles: ideo illa opinione quarta p nuc dimissa: volo opiniones alias quartu ad aliud tractari. Videt em qd omis ille in hoc puenit qd si in his diebus qs papa efficeret hereticus ipso facto esset de iure papatu puaus. Un qd de hoc sentiat fratri no differas indicare. Ad. Tercus dicit qd tres opiniones pdicte tenet p firmo: qd si papa nuc incureret hereticam prauitatem: eet de iure papatu et oi ecclesiastica dignitate puaus. Prima em tenet qd eet de iure diuino papatu puaus. Secuda et tertia tenet qd esset iure humano puaus. Pro pmo istoz argumentatum est multiplis. c. lxxij. Scdm pbat sic. Concilium gnale bz pratem deponedi et damnadi papam hereticu sicut pbatu est supra qd si snia vel damnatio gnalis concilij indistincte lata fuerit hereticos est ad papam hereticu extendeda. Ubi em canon gnalis concilij non distinguit: nec nos debem distinguere. Sz oes heretici nullo excepto sut p gnale concilium pdenari. Teste gnali concilio sub innocetio tertio celebrato. qd vt ex de hereticis excoicamus ait. excoicamus itaqz et anathematizam oem heresim extollente se aduersus hac orthodoxam et catholicam fidei codenates vniuersos hereticos qbuscuqz noibus censeant. Sniam etiaz hmoi corra omis hereticos indistincte tulit concilium cartbaginense quartu. qd vt legit. xxij. q.

ij. c. clericus ait. Cleric hereticoz ac scismaticorum tam conuiuia qd sodalitates euitet. eq liter eoz conuenticula no ecclia sed cocilia sunt appellada. cu eis neq orandū e neq psallendū bis etia pcorat concilium martini pape vt hēt. vij. q. i. c. no liceat. ait. No liceat clericū vel laicū ab hereticis eulogia. i. bndictiones accipe: qa maledictōnes sūt magis qd benedictōnes. neq liceat aut cū hereticis aut cū scismatici ora re. Item concilium africanū vt hēt ex de hereticis. ait. Si qs eps heredes instituerit extraneos a psanguinitate sua vel hereticos: vel cōsanguineos aut paganos pulerit: saltē p mortē eius anathema dicat. Item in eodē concilio vt hēt. ij. c. in eos. sic loquit. In eos q catholici no sūt etia si psanguinei epi fuerint: plati vlpbfi nihil pferat. Itē i concilio laoduesi. vt hēt. i. q. i. c. nō oz sic scribit. nō oz hereticoz bndictōes accipe. qm maledictōes sūt magis qd bndictōes. Ex qbus aliisq pluribus colligit qd in omis hereticos indistincte p gnalia concilia sentētie plures sunt plate. Ergo oia illa concilia generalia et alia sūt ad papam hereticu extendeda. Quod glo. super pallegatū caplin. si qs epus videt asserere manifeste. d. Fides iuris est de paganis et de hereticis. idem de oibus qui catholici no sunt. Cum ergo paganus no sit verus papa: nec hereticus e verus papa. Et ita papa hereticus est papatu puaus. et per pns snia diuina vel humana lata est contra ipsum Secundo pbat eadē conclusio sic. Quicūqz i heresim damnata semel labitur. eius damnatio scipm inuoluit. iij. q. achacius. Sed papa hereticus incidit in antiquā heresim p generale concilium dānata explicite vel implicite. qd ois heresis est explicite p gnalia concilia iam condemnata. Ergo papa hereticus incidit in heresim iam damnata. Ergo si eius damnatio inuoluit p generalia concilia papa hereticus est damnatus. Di. Secundū ista ad damnandum papam hereticum: no oporteret generale concilium conuocari: quia ad damnandum heresim iam damnataz no est necesse generale concilium conuocari: immo nulla est conuocanda congregatio. ex quo iam damnatus est papa hereticus: cuius tamen oppositum videtur veritatem habere. Nam ad inquirendum de papa super crimine heresis diffamato: oportet aliquod concilium generale vel aliud conuocari. exemplo istorum qui ad inquirendum de beato marcellino quondam ydolatra conuenerunt. Ergo etiam ad deponendum papam hereticum oportet concilium conuocari. Adagi. Ad hoc respondetur sic. qd papa hereticus vel iure diuino secundū primam

Secdo

Cap. LXXIII.

Concilio prima Concilio scda

Concilio scda prima no

Secda ratio

Obiectio

TRatio

opinionē: vel iure humano ꝑciliū, videlz gñalis
 (fm alias opiniones) est dānatus ꝛ papatu
 ꝑuatus. qꝛ oi eccliaſtica dignitate est nudat?
 Et iō ad deponendū papā de iure nō est necē
 cōciliū ꝑgregari. **P**oſſet tñ in caſu cōciliū
 cōuocari ad potēter pel ledū papā hereticum
 de aplica ſede ad eccliam dei ſalubriter diſpo
 nendā. vel ad audiendā cām ꝛ accuſatōem pa
 pe heretici. ꝛ ad ꝑbandū ipm eſſe hereticum.
Sic ei epi ꝑuenerit ad inq̄rendū de brō mar
 cellino nō q̄a fuiſſet dānatus ſi fuiſſet hereti
 cus: ſed qꝛ volebāt inq̄rere veritatē. quē ſi in
 ueniſſent eſſe hereticū: ꝑnūciaſſent ipz eē dā
 natū. **D.** Eſt aliq̄d exemplū de aliquo papa
 heretico q̄ abſqꝛ ꝑuocatōe noui ꝑciliū gñal
 erit ab ecclia hereticus ꝑdēnatus. **A.** Ex
 emplū ponit de anaſtaſio. quē clerici romani
 abſqꝛ ꝑgregatōne noui cōciliū gñalis reputa
 bant ꝑdēnati: et ſe ab eius cōtione laudabiliter
 abegerūt. vt h̄r di. xix. anaſtaſi. vt notat glo.
 qꝛ clerici illi nō reſceſſerūt añ ſniaz. qꝛ icidrat
 (ſcꝛ anaſtaſius) in heretiſm iāz damnatā. **E**x
 q̄bus v̄bis patēter h̄r qꝛ ad dānandū papā he
 reticū nō eſt necē cōciliū gñale nouiter ꝑgre
 gari. **Q**uē admodū v̄berās clericū ipō ſctō
 nulla denūciatōe noua vel ſnia expectata: im
 mo ſi ipē ſol⁹ eēt cōſcius facti ſui. ex cōicratōis
 ſnia eſt ligatus: qꝛ incidit in canonē late ſnie
 ita papa hereticus ipō facto nulla alia expe
 ctata ſnia vel cōuocatōe eſt iure diuino vel hu
 mano dānatus. **D.** Exemplū iſtō nō videt
 eſſe ad ꝑpoſitū: qꝛ anaſtaſius incidit in her
 eſim iam dānatā. poſſet autē papa effici hereti
 cus lz nō incidere in heretiſm iam damnatā
A. R̄ndet qꝛ iſta inſtātia dictū exēplū non
 impedit. qꝛ ois heretiſm eſt dānatus. vt ſ. ij. h̄r
 eſt oñſim. **E**t iō q̄cūqꝛ papa efficiet heretic⁹
 incidet in heretiſm iā dānatā: lz poſſit incide
 re in heretiſm dānatā implicite. **I**nter heretiſm
 autē dānatā implicite ꝛ dānatā explicite nō ē
 dīa. ad hoc qꝛ incidēs in heretiſm dānatā ſolū
 modo implicite ſit dānatus. **S**z q̄tū ad h̄ po
 teſt eē dīa qꝛ incidēs in heretiſm explicite non
 ſolū eſt dānatus ſed etiā ꝑ dānato eſt habēd⁹.
Incidēs autē ꝑtinaciter in heretiſm dānatam
 ſolū modo implicite q̄uis eēt dānatus: nō tñ
 eēt ꝑ dānato habēdus. ſ ad habēdū ipm ꝑ
 dānato opteret ꝑciliū gñale ꝑgregari. **A**na
 ſtaſius autē ſcōs incidit in heretiſm iā dānatā
 explicite. ꝛ iō nō ſolū fuit dānatus: ſ etiā ꝑ dā
 nato fuit habēdus. **E**ſt ḡ exemplū ad ꝑpoſitū
 q̄tum ad hoc qꝛ papa q̄tūcūqꝛ efficiet hereti
 cus: eſſet damnatus. nō eſt tñ ad ꝑpoſitū q̄tū
 ad hoc qꝛ ſit ꝑ dānato habēdus nō incidat
 in heretiſm damnatā explicite cuiusmodi eſt

Probat ꝑcluſio

Instantia

Reſpoſio

omnis heretiſm que in eiſdē terminis alicui ve
 ritati ſcripture diuine cōtradicit aut que ꝑdi
 cit alicui veritati q̄ parēter oibus iudicio rō
 nis vr̄tibus ſequit ex cōtēto vel ꝑtentis in
 ſcriptura diuina vel ꝑdicat veritati q̄ eſt ap̄
 ois catholicos tanqꝛ catholica diuulgata

Caplm. lxxiiij. in quo q̄rit in gñali q̄ pena papa he
 reticus ſit plectēdus. **D**iſcipulus.

De qua differui

Cap. LXXII

Pmus de papa heretico an ſit papa
 tu ꝑuatus: ꝑcto vt fm opiniones
 ꝑdictas exponas qua pena papa heretic⁹ eſt
 plectēdus. **A.** R̄ndet qꝛ papa heretic⁹ oī
 bus penis eſt ſubditus et ſubdēdus q̄bus ali
 heretici ſaltē epi inuoluunt vel ſūt inuoluēdi
Q ſicut dictū eſt papa hereticus nō gaudet
 ꝑuilegio ſpāli nec in taxatōe ꝑcārū hereticoꝝ
 rum: papa ꝑauitate heretica irretit⁹ excipit.
Quare cū ſit dānatus ſiue iure diuino ſiue iure
 humano oibus penis hereticis indiſtincte
 ꝑ ius diuinū ꝛ ius naturale ꝑ gñalia concilia
 et canones ſūmoz ꝑtificū inſictis noſcitur
 ſubiaccere. **D.** **A**ꝑte video qꝛ ſi papa hereti
 cus eſt dānatus ſiue a iure diuino ꝛ a ſtatutis
 gñaliū cōcilioꝝ qꝛ penis inſictis hereticis a
 iure diuino ꝛ a ſtatutis gñaliū cōcilioꝝ inuol
 uit. **S**ed dic quō ſubiaccet penis illatis hereti
 cis ꝑ ſūmos ꝑtifices? **A.** **S**ic ꝑbat. ſi pa
 pa hereticus eſt dānatus: ſiue ꝑ ius diuinum:
 ſiue ꝑ canonē cōcilioꝝ gñaliū: fact⁹ eſt iſerioꝝ
 ſūmo ꝑtifice: ſi alius papa catholic⁹ eligat.
Ex quo ſequit qꝛ oibus penis q̄s idē ſūmus
 ꝑtifer de nouo electus diceret indiſtincte he
 reticis imponēdas: papa hereticus eſt plectē
 dus. **P**redeceſſores noui ſūmi ꝑtificis ſunt
 eiſdē antē ſcū eſt iſte. **Q** ſi papa hereticus
 ſubiaceret ꝑeis ꝑ ſuū ſucceſſorē imponitū ſita
 ſubiaceret oibus penis ꝑdeceſſozum ſuoz hereti
 cū indiſtincte inſictis.

Caplm. lxxv. querit in ſpāli quaſcꝛ pena talis papa
 hereticus debeat plecti **D**iſcipulus

De quo modum

Cap. LXXV

Pdictū ponēdi intelligo: diſcurra
 mus ꝑ penas q̄bus papa heretic⁹
 eſt plectēdus. **A.** **U**t ordinatius ꝑcedat:
 due diſtinctiōes fm ꝑmā opinionē dicunt eē
 notāde. **Q**uarū ꝑma eſt: qꝛ penarū heretic⁹ de
 bitarū: quedā taxant ꝛ deſminant in iure di
 uino vel naturali: quedā in iure huano. **S**cōda
 diſtinctio eſt qꝛ heretici aliq̄s penas incurrit
 ipō facto: ſ ſunt eis etiā ꝑ catholicos vel ꝑ ca
 tholicum inſigēde. **D.** **I**ncipias ergo a pe
 nis hereticoꝝ que taxant in iure diuino vel in
 iure naturali fm ꝑmā opinionem. **A.** **A**gū.

Pena hereticorum qua incurrit ois hereticus siue papa siue alius est punitio ois ecclesiastice prelationis. Quia ois hereticus non fit punitus characteris qui conferuntur in ordinibus: est tamen ois ecclesiasticus a platea punitus. Si enim secundum iura humana in iure dicitur et naturali iudicata que preest: et alii quibus preest debet esse eiusdem professionis spiritualis: propter quod abbas monachorum dicitur esse monachus: et canonicorum canonicus: ut ex sacris canonibus colligitur. Et de elec. c. cum can. et c. cum in magistrum. et. xvi. q. vii. Et ex de institutis in ecclesia. multo magis secundum ius diuinum que preest in spiritualibus et illi quibus preest debet esse eiusdem professionis saltem generalis. hereticus autem catholicus non sicut eiusdem professionis est generalis. hereticus enim et catholici in nulla vna professione conveniunt: sed discrepant et discordant. Et hereticus catholicis preesse non potest. Sed contra aperte in lege veteri figuratum est Deut. xxi. ubi dicitur. non arabis in boue et asino. non indueris vestimentum quod ex lana linosque pertinet. In quibus visus inuitur quod in vna cademque congregatio non dicitur esse dispar professio. que hereticus preesse catholicis non potest. Di. Per istam rationem probaretur quod catholicus hereticus preesse non potest. cuius tamen videtur oppositum cum iudei sint serui christianorum. ex de iudeis. Et per eandem rationem infideles fidelibus in temporalibus preesse non possunt: nec vniquam poterunt: cum fideles et infideles diuersae professionis existant. Ad primam instantiam videtur quod catholicus preesse non dicitur hereticis ad informandum et regendum in sua supersubstantione eosdem. sed possit eiusdem preesse ad puniendum eos si contra deum vel bonos mores deliquerint. et consilium hereticus preesse non dicitur catholicis ipsos instruendo et regendo in obseruatione religionis christianae. Licet ergo prelati fidelium in religionis obseruatione christianae fidei catholicam docere debeat et regere christianos. nullo modo secundum leges diuinas et ratione naturalem in diuina lege et in propositionibus naturalium nos simul fundatam hereticus preesse poterit catholicis orthodoxis. quia ois hereticus est secundum legem diuinam ois platea est punitus. Ad secundam instantiam videtur quod fideles et infideles diuersae professionis existant et ideo nec fidelis infidelium nec infidelis fidelium dicitur esse doctor et rector: quod ad illa que ad suam professionem spectare noscuntur: tamen in temporalibus que oia contra sunt christianis fidelibus et infidelibus: que nulla sibi professionem certam determinat et infidelis fidelibus et fidelis infidelibus que ex lege diuina preesse valebit. Et ita per utraque instantiam tua ut videtur potest patentem inferri quod quemadmodum legi diuine repugnat quod fidelis sit doctor et rector: infidelium contra ad illa que ad professionem infidelium spectant. tunc enim in talibus contra reus eiusdem. Ita legi diuine repugnat quod infidelis sit doctor et rector: fidelium contra ad illa que ad

religionem pertinet christianam. Quare per legem diuinam ois hereticus ois prelatio ecclesiastica est punitus. Et est hec pena ad papam hereticum extendenda. Tum quia maius periculum imminet fidei orthodoxe si esset verus papa: quam si esset verus episcopus. Tum quia si hereticus non potest esse in minorum officio propter repugnantiam quam habet ad religionem christianam: multo magis non poterit fungi officio maiorum. Et ita non poterit esse verus papa.

Capitulum lxxvi. in quo probatur quod ois hereticus incurrit penam infamie. Discipulus.

Esta pena satis

Cap. LXXVI

Dispositio: ideo dicitur aliam penam quam iure diuino vel iure naturali papa hereticus et generaliter ois hereticus ipso facto incurrit. Ad. Una assertio est quod ois hereticus incurrit penam infamie. Dicitur enim esse sciendum quod sicut notat glo. ii. q. vii. porro. Alia est infamia iuris. Alia facti. Infamia facti est quoniam quis in fama apud bonos et graues viros. Infamia iuris est diminutio status alicuius. Prima infamiam hereticus perit in occultis non semper incurrit: quia nonnulli heretici non semper apud bonos et graues diffamantur. Apud quos tamen interdum catholici grauissime infamantur. Secunda autem infamia. papa hereticus et generaliter ois hereticus incurrit. Ad cuius euidentiam dicitur esse sciendum quod infamia iuris quoniam irrogatur ipso facto. quoniam per infamiam. Et utroque modo incurrit infamiam hereticus vniuersi. quia ex hoc ipso quod efficiunt hereticus committunt peccatum dignum infamia. Etiam per infamiam eis infamia irrogatur: dum per legem diuinam de crimine maris condemnat: et illese dignitatem statu punitur. Di. Videtur secundum istos quod infamia iuris est duplex: igitur ut intentione eorum melius aduertam exponere illos duos modos infamie iuris. Ad. Ut clari eorum habeas intellectus scire debes quod infamia per infamiam irrogata duplex est. quodammodo est quod est irrogata per infamiam latam a iure. quodammodo per infamiam latam ab homine. Prima infamiam incurrit semper hereticus. Secunda infamiam non incurrit semper quam tamen non iniquum viri catholici et ab ois crimine innocentes non incurrit. quia sepe catholici condemnantur ab homine et heretici exaltantur et honorantur. Ex his enim dicuntur quod infamia sit lese dignitatem statum moribus ac legibus comprobatur. Infamia iuris est duplex secundum quod status hominis dupliciter ledi potest: quia aut leditur per actum infamie committendum videlicet actum infamie. quemadmodum de iniquis dicit salomus Proverb. ij. Quorum via peruersa et infames gressus eorum. Et viij. ca. di. Ambulas recto itinere et times deum respicit ab eo quod infamiam gradus via. patentem insinuas quod omnes gressus et via peruersorum sunt infames. Et hec est infamia

Quis nō semp habeāt annexā infamiam facti
 q̄ om̄es act̄ maloz in q̄trū mali sunt: iure diui
 no aut iure naturali v̄l hūano dānant. Et hec
 infamia iuris p̄t vocari infamia irrogata p
 sniam latā a iure. Aliter ledit̄ stat̄ hois per
 supiorē suū ip̄m de crimie cōdēnantē 7 digni
 tate fame illese p̄uantē. I3 interdū nihil comi
 serit: pp̄ qd̄ infamia ledi debeat. Et hec infā
 mia p̄t vocari infamia iuris irrogata p̄ sniaz
 iudicis. Di. Intelligo distinctionē eoz de
 duplici infamia iuris. p̄ quā patenter aduerto
 q̄ papa heretic̄ 7 om̄s heretici infamia iuris
 p̄mmodo dicta sunt infames: q̄ eoz vie 7 p̄
 tinacie sunt infames: sicut 7 alij act̄ prauū ma
 lozū sunt infames s̄m sniam salomonis. Sed
 ex hoc nō sequit̄ q̄ sint infames infamia iuris
 secūdo mō dicta. Et idō quō h̄ pbare nitunt̄
 onde. Ad. Uidet̄ s̄ velle transire ad penas
 q̄ irrogant̄ a iure hūano. Di. Quia aliquoti
 ens eadez penā iure diuino naturali 7 hūano
 infert̄: idō vnde cūq̄ infamia hereticis irro
 getur. dic̄ q̄liter p̄bet̄ q̄ oēs heretici sunt infā
 mes. Ad. Hoc multū auctoritatib̄ 7 rōnib̄
 bus videt̄ posse p̄bari. Dionys̄ em̄ papa vt le
 gitur. ij. q. vij. c. alieni. hoc videt̄ asserere mani
 feste. ait em̄. infames esse oēs censent̄ q̄ suam
 fidē aut xp̄ianā legē p̄uaricant̄. om̄es aut̄ he
 retici legē xp̄ianā p̄uaricant̄. ergo om̄es sunt
 infames. His etiā concordat̄ stephan̄ papa:
 q̄ vt habet̄. ix. q. ij. c. infames. ait. infames oēs
 p̄sonas etiā dicim̄ q̄ pro aliq̄ culpa notant̄ in
 famia. i. om̄es q̄ xp̄iane legis nom̄ā abijciūt.
 Om̄es ḡ heretici sunt infames. Qd̄ etiā rati
 onib̄ videt̄ posse p̄bari. Quarū p̄ma est hec.
 Om̄es iniq̄ qui regnū dei mīme possidebunt
 sunt infames. teste fabiano papa. q̄ vt h̄. vi. q.
 i. c. illi. ait. Illi q̄ illa pctā p̄perāt de q̄b̄ ap̄ls
 ait. Quom̄ā q̄ talia agunt regnū dei nō conse
 quuntur: valde cauedi sunt. 7 ad enīdationē
 si venire noluerint cōpellēdi sunt. q̄ infamie
 macula sunt aspersi 7 in baratrū dilabuntur.
 Sed heretici sunt iniqui q̄ regnū dei nō conse
 sequuntur. ergo heretici sunt infames. Secū
 da ratio est hec. Adinouis culpe est peccatus
 luxurie q̄ peccatū heresis: sed incontinentē vi
 uentes sunt infames: q̄ nō sunt bone fame. di
 cente Hely sacerdote ad filios suos q̄ dormie
 bant cū mulierib̄ q̄ obseruabāt ad hostiū ta
 bernaculi. vt legit̄. i. Regi. ij. Et quare facitis
 res huiusmodi quas ego audio pessimas ab
 om̄i populo. nolite filij mei. nō em̄ est bona fa
 ma quam audio. ergo multo magis heretici
 sunt infames.

Ratio p̄ma

Secūda ratio.

Capitulum. lxxvij. in quo probatur q̄ om̄es heretici
 sunt ab om̄i testimonio repellēdi. Discipulus.

Itē si papa hereti

Cap. LXX

cus 7 alij heretici alia pena plectū
 tur s̄m ius diuinū vel ius naturale
 vel etiā humanū. Ad. Sunt nōnulli dicen
 tes q̄ papa heretic̄ 7 generalit̄ om̄es hereti
 ci hac pena plectunt̄ ip̄o iure: q̄ sunt ab om̄i
 testimonio repellēdi: nec eis in quocūq̄ nego
 cio est credendū. Di. Adolunt̄ ne banc as
 sertionē aliq̄b̄ rōnib̄ vel auctoritatibus mu
 nire. Ad. Danc assertionē plurib̄ rōnib̄
 in scripturis fundat̄ auctētatis 7 auctoritati
 bus multis p̄bare nitunt̄. Est aut̄ p̄ma rō ra
 lis. Nullus criminofus est ad testimoniū ad
 mittend̄. nec ei in quocūq̄ negocio est credē
 dum. oēs aut̄ heretici sunt criminofus. ḡ nullus
 heretic̄ est ad testimoniū admittendus: sed ē
 ab om̄i testimonio repellēdus: 7 ei in nullo ne
 gocio est credendū. Di. Sola maior̄ ist̄ r̄as
 tionis p̄batōne indigere videt̄. Nam sepe in
 scripturis legi autenticis (nec t̄n vnde habe
 at firmitatē inueni) vtrū scz ex iure diuino v̄l
 naturali aut solūmodo ex constitutiōe hūana
 habeat̄. qd̄ t̄n scire a multā tēporib̄ affectau
 Et idō circa istā maiorē p̄mo eā auctoritatib̄
 munire nitans. Secūdo an ex sola constitutiōe
 hūana depēdeat vel ex iure diuino aut natura
 li capiat̄ fulcimentū velis differere. sic em̄ for
 tassis ad veritatē perueniā. Ad. Itateoz q̄
 q̄ multos noui scelestos igne vel p̄petuo car
 cere notozie dignos: q̄ de p̄sonis innocētibus
 grauiā cōfixerūt 7 mendaciter imposuerūt ex
 odio vel rancore. istā materiā libent̄ s̄m op̄ini
 ones hoim̄ discutiā. 7 qd̄ ego sentiā toti mun
 do alias explicabo. De hac em̄ materiā libuz
 intendo facere specialem. Di. Erego h̄mōi
 criminatores 7 detractozes agnouī. de quib̄
 in tertia parte huī operis scz tractatu de ge
 stis circa fidē altercantū orthodoxā. in sp̄ali
 tibi plures q̄stiones p̄ponā. Quia impositoz
 res 7 relatores falsoz criminū in tantū odio ba
 beo q̄ mibi videt̄ eos esse dignos pena maio
 ri: q̄ illi q̄ essent impositis criminibus irretiti
 Nunc nō circa maiorē p̄scriptā sicut diri p̄ce
 de. Ad. Om̄es criminofus sunt a testimonio
 repellēdi: multū auctoritatib̄ videt̄ posse p̄ba
 ri. Ait em̄ Damafus papa. vt habet̄. ij. q. vij. c.
 testes. Testes absq̄ vlla infamia aut suspitio
 ne vel manifesta macula: cū vera fidei plenu
 dine instructi eē debēt. Itē celestinus papa
 tertī: vt legit̄ ex de exceptiōib̄. c. i. ait. Lū sic
 canonica instituta declarāt testes absq̄ vlla
 infamia vel suspitōe vel manifesta macula in
 ferendo testimoniū req̄rant̄. Itē poncian̄ pa
 pa. vt h̄. ij. q. v. c. suspectos. ait. suspectos aut

P̄mā rō

P̄mā rō

P̄mā rō

inimicos aut facile litigates et eos qui non sunt bone puerarioris: aut quorum vita est accusabilis et qui rectam non tenent aut docent fide: accusatores esse et testes: antecessores nostri apostoli prohibuerunt. et nos eorum auctore submonemur: atque temporibus futuris prohibemur. Et quibus bis per apostolum quod criminosis si sunt a testimonio repellendi. **Di.** Scio quod sepe inuenit in iure quod criminosis sunt a testimonio repellendi. et quod etiam sunt ab accusatore penitus submouendi. ad quod tamen probandum alias auctores adducas. Et alias signa ubi debeant reperiri. **Ad.** Quod criminosis sunt ab accusatione penitus repellendi testatur Julianus papa. qui ut legitur in q. v. c. similiter. ait. Similiter in praesentia synodo est decretum ne suspecti aut infames aut criminosis: aut gratiosi: aut calumniatores vel affines aut scelerati aut facile litigantes suscipiantur accusatores: sed tales qui carerent vicio aut suspicionem. Item Eusebius papa ut habetur eadem causa 7. q. c. constitutum. ait. Constitutum est cum omnibus qui nobiscum sunt episcopi: ut homicidae malefici et fures sacri legi: raptorum: adulteri: incestuosus: venefici: suspecti: criminosis: domestici: periuri. et qui raptus fecerunt vel qui falsum testimonium dixerunt: seu qui ad fortilogos diuinosque concurrunt similesque eorum ad nullatenus accusandum vel ad testimonium sunt admittendi: quod infames sunt et iuste repellendi quod sunt in talibus vox eorum. Et quibus per expressum se quod criminosis tam ab accusatione quam a testimonio sunt penitus repellendi. Quod etiam asserit manifeste. in q. iij. c. nulli. et c. si quis. et c. sanguinei. Et in q. iij. canonica. et vi. q. i. omnes. et c. quod scilicet. et c. de desponsatione impuberum. cum in tua. et xij. q. i. prohibent. et c. de accusationibus. cum oporteat. in textu et glo. et c. de testibus. veniens Quod etiam criminosis non sunt in testimonio admittendi probatur ratione. minus sunt admittendi criminosis quod quibus crimina opponunt. sed illi quibus crimina opponunt siue in modum exceptiois siue in modum accusationis non sunt in testimonio admittendi. et c. vlt. Et c. de exceptioe. c. denique. Ergo multo magis notorie criminosis et victi vel coeessi de criminosis non sunt in testimonio admittendi. **Di.** Iste allegatioes per assertionem sufficiant. ideo ad secundam te conuerte. Et vnde accipit quod criminosis in nullo negotio fides debeat adhiberi secundum beatorum scripturas manifesta. **Ad.** Circa hoc contingit diuersimode opinari. est enim vna opinio quod non ex expressa constitutione humana: sed ex recta ratione et iure diuino nulli criminoso est credendum. Quia in nullo criminoso est firmiter presumendum quod sit verax et quod nolit metiri vel etiam iurare. Illi autem in iudicium alterius nullatenus est credendum de quo non est presumendum quod sit verax et quod nolit metiri. Igitur

tur nulli criminoso in quocumque negotio precipue in alterius iudicium est credendum. **Di.** Ista opinio duo probare debet: quorum primum est quod de nullo criminoso est firmiter credendum quod sit verax et quod nolit metiri vel iurare. Secundum est quod illi non est credendum de quo non est firmiter presumendum quod sit verax et quod nolit metiri. **Ad.** Primum declarat sic. ille de quo constat quod careat aliquo vera virtute non est presumendum quod careat vicio opposito saltem secundum proportionem cordis. sed constare possit quod careat contrario vicio contra ad operum exteriorum. Multi enim sunt de quibus constat quod non sunt vere iusti: quod constat quod exercent opera iusta ex timore vel cupiditate. de quibus tamen per se constat quod non sunt iniusti quo ad operum exteriorum: quod nullum faciunt iniustum: sed non constat quod non sunt iniusti secundum preparationem cordis. Criminosis autem caret illa virtute. scilicet veritate que est vera virtus. Ergo de criminoso est nullatenus presumendum quod non sit falsus et mendax et quod nolit metiri. **Di.** Ista ratio videtur mihi mirabilis. nam sequitur ex ipsa quod nunquam de aliquo pagano vel infideli constat quod habuerit veram virtutem que est veritas seu veracitas: quod nulla est virtus sine sana fide. ideo sicut nec iusticia est sine sana fide. teste Augustinus. ut habetur in q. i. c. vbi. ait. Vbi sana fides non est: ibi non potest esse sana iusticia. Sed similiter vbi sana fides non est veritas seu veracitas esse non potest. Constat autem quod pagani veram fidem minime habuerunt. Sed de nullo illorum presumendum fuit quod nunquam esset ad testimonium admittendum quod constat esse falsus. **Ad.** Ad istam instantiam videtur distinguendo de vera virtute. Ad cuius evidentiam debet esse sciendum quod bonum actum exteriorum sicut dicere veritatem: recte iudicare: pacem parare: et actus alios bonos exercere contingit tripliciter. vel propter deum. vel quod dicitur a ratione recta. vel quod neque propter se quod deo placet: neque quod dicitur a ratione recta: sed propter aliquod bonum utile aut delectabile consequendum. vel propter aliquod malum a periculo euitandum. Actibus bonis primo modo elicitis conueniunt virtutes perfecte. que enim ex habitu veritatem loquitur propter deum: habet veritates seu veracitatem que est virtus perfecta que habent soli fideles: quod illi soli propter deum verum ex caritate veritatem loquuntur. et ista virtus nullum viciu secundum copatit. Quia hinc talis virtus secundum preparationem cordis habet omnes virtutes et omni vicio caret. Actibus bonis secundo modo elicitis conueniunt virtutes vere: sed imperfecte respectu virtutum primarum. Qui enim ex habitu veritatem dicit propter se quod ratio recta dicitur veritatem esse dicenda (licet de deo non cogitet) habet veritatem seu veracitatem que est vera virtus. Dabes talis veritatem secundum preparationem cordis: habet omnes virtutes morales et omni vicio caret. Et ideo talis veritas omni vicio

Prima conclusio.

Secunda conclusio

Conclusio prima probatur

Instantia

Responsio

Veritas

Secunda

Secunda pars

probatur

excludit et potest vera virtus vocari: sed est imperfecta sicut actus in tali dicere est imperfectus. **Q**uestio enim dicere veritatem propter deum est multo perfectior actio quam tantummodo velle dicere: quia recta ratio dicitur veritatem esse dicendam. quemadmodum deus est perfectior quam ratio recta. et ideo ista veritas est imperfectior: alia. Virtutes autem isto modo dicte fuerunt secundum alios in partibus multis et paganis quam pluribus quia plures eorum ideo fecerunt actus bonos et gratias: quia secundum rationem rectam vivere voluerunt. Actibus autem bonis exterioribus tertio modo eliciti non correspondent vere virtutes neque perfecte neque imperfecte: quia nec virtutes generantur ex eis nec ipsi ex virtutibus generantur. **Q**ui enim loquitur veritatem vel ut honoretur vel dicatur vel ut infamiam aut aliquid malum euitet: non ideo verax et virtuosus est. **Q**ui ambitiosi hypocrite auari et alii multis criminibus inuoluntati veritatem dicunt. et actus bonos aliquos operantur: non autem habent veritatem que est virtus vera nec perfecta neque imperfecta. Tales enim non sunt virtuosus sed ambitiosi timidi vel auari omnia namque opera sua faciunt vel ut videantur ab hominibus et honorentur laudentur et exaltentur ab eis vel ut acquirant pecuniam: aut ut infamiam et confusionem temporalem euadant. **Di.** Antequam ista ad propositum applicentur ad istam instantiam respondeas: an scilicet dicentes teneantur virtutes perfectas et imperfectas esse distinctas specie: vel solo numero propter maiorem et minorem gradum eiusdem perfectionis secundum speciem. **Ad.** Circa istam opinionem habent assertiones contrarie quibusdam asserentibus quod non distinguuntur specie: alijs opinantibus quod specie distinguuntur. **Q**uemadmodum actus voluntatis quo eliciti vel imperatur bonus actus exterior: quia a recta ratione dicitur. illi enim ponunt omnes veras virtutes esse in voluntate. et quod quibuslibet distinctis actibus bonis voluntatis distincti habitus commendantur. **Di.** Opiniones predictas intelligo quarum discussio nem curiosis reputo relinquendam: quia parum utilitatis habent. In hoc autem opere utilia tantum reputo tractanda. **I**deo dico quod pro illa que de virtute perfecta et imperfecta dicta sunt ad instantiam factam respondeat. **Ad.** Respondet quod non solum que habet virtutem perfectam (que sine fide et caritate nime reperitur) sed etiam que habet virtutem quancumque moralem veram (scilicet imperfectam respectu virtutis que est in fide et caritate habentibus) habet secundum preparationem cordis omnes virtutes morales et omni morali vicio caret. **E**t ideo talis virtuosus secundum preparationem cordis est verax neque est falsus neque mendax. Tales autem virtutes morales ut quidam putant in multis fuerunt paganis. **M**ulti enim eorum secundum rationem rectam vivere nitebantur et vixerunt: quare veraces fuerunt et ideo in testimonium admittendi fuerunt. quia ergo quilibet etiam paganus presumendus est virtuosus virtute

morali imperfecta: nisi constet contrarium. pagani qui non fuerunt aliquo crimine morali inuoluntati ad testimonium admittendi fuerunt. **Q**uando autem dicitur Augustinus ubi fides sana non est: non potest esse iusticia. ipse loquitur de iusticia perfecta cui correspondent actus iusti ex charitate dei eliciti. talis enim iusticia in paganis et in quibuslibet carerebatur? sana fides non fuit. tamen iusticia que vocatur iusticia politica vel civilis fuit in pluribus. **M**ulti enim eorum multa fecerunt: non propter aliquid lucrum vel commodum vel honorem. vel propter aliquid externum malum vel periculum euitandum: sed quia rectam rationem sequi volebant. **Di.** Licet prescripta apparatus et subtilia videantur contra ipsam tamen aliquam obiectioem occurrunt. **Q**uam prima est hec. quod secundum assertiones scripturarum patrum pagani non sunt ad testimonium admittendi. **ij. q. viij. pagani.** Secunda ratio est quod omnes pagani sunt et fuerunt criminosi: quia infidelitas species criminis dinoscitur esse. **E**t tamen secundum predicta aliqui pagani fuerunt in testimonium admittendi. **g** criminolosus est ad testimonium admittendus. **T**ertia ratio est. quod si ideo pagani aliqui fuerunt reputandi veraces et non falsi neque mendaces: quia secundum rationem rectam vivere nitebantur. et constat quod multi criminosi secundum rationem vivere moluntur. **Q**ui enim ex sola ignorantia peccant secundum rationem vivere conari videntur. **M**ulti autem criminosi ex sola ignorantia peccant. **g** multi criminosi omnes scilicet ex ignorantia delinquentes sunt in testimonium admittendi. **Ad.** Ad primam istarum respondeat quod pagani quos a testimonio decreta sanctorum patrum excludunt fuerunt ex malicia christianis infesti. et ideo tanquam inimici suspecti non fuerunt contra christianos in testimonium admittendi coram iudice christiano. **A**d secundam dico quod nonnulli fuerunt pagani que nequaquam criminosi fuerunt. nam et Job paganus fuit: et multi alij boni que ad leges moysaicas nequaquam ascripti fuerunt. et ideo eis adhibenda fides fuit. **S**i etiam alij essent in puris naturalibus constituti secundum rationem vivere satagentes: non essent criminosi censendi. et ideo esset credendum eis de: quia virtutes morales haberent imperfecte. **I**lli autem pagani qui crimine infidelitatis irretiti fuerunt: de stricto iure non fuerunt in testimonium a fidelibus admittendi: sed tamen infideles que infidelitate crimen esse minime putauerunt eos recipere debuerunt. **Di.** Nunquid secundum istam opinionem alij prohi vel impari res et alij pagani que ydola coluerunt: habuerunt aliquam virtutem sed imperfectam. **Ad.** Respondet quod nullum idolatra siue paganus siue alius dum erat ydolatra: habuit veram virtutem etiam imperfectam. **N**am omnes tales criminosi fuerunt et nullum dabile viciu stat cum vera virtute. **Q**uia sicut dictum est quancumque habet veram virtutem: habet secundum preparationem cordis omnem aliam virtutem. **E**t

Contra virtutem ad rationem

Secunda ratio

Tertia ratio

Ad primam

Ad secundam

ideo omni vicio caret. Di. Contra hoc e obie
ctio tertia qua fecit: ideo indica quod mndet ad
ipam. Ad. Ad ipam dicit q nulli crimioso
vivere fm rone donat. Luz vero dicit q q ex
sola ignoratia peccat: fm ronez vivere conari
videt. Respōdet q qdā ignoratia excusat vt
actū q cōmuni est pctm reddat ab omi pctō
immunē vel saltez faciat veniale pctm. 7 q ex
tali ignoratia peccat vel facit actū q cōmuni
ter est pctm nō est criminosus. Alia ē ignozā
tia q nō excusat vel salte nō excusat a peccato
mortali. 7 ex tali ignozantia multi criminosi
peccant. Sed null' peccans ex ignozantia tali
nitit vivere fm rōnē. Si em fm rōnē vivere
conaret: quō esset vivēdū inq̄reret diligenter
si aut inq̄reret inveniret. Si invenire nō pos
set: ipm ignozantia inuincibilis excusaret. Et
pp̄erea pbi 7 alij ydolatrātes nō fuerūt a cri
mine excusati. Quia aut sciuerūt ydola nō cē
colenda quēadmodū pbi plures docuerūt in
scholis nihil diuinitat esse in ydolis: 7 q eis
nō esset honor diuin' aliq̄liter exhibend': 7 tū
cū alijs ydola coluerūt. 7 de illis cōstat q cri
minosi fuerūt 7 fm rōnē vivere nullaten' co
nabant. Aut hmōi ydolatrātes ignozauerūt
hmōi ydola nō esse colēda. Et cōstat q ignoz
rantia inuincibili mīme laborabāt: qz p ronez
naturalē poterāt inuenire q nihil diuinitatis
erat in ydolis manu factis. 7 q eis honor diu
inus nō debuit exhiberi. 7 laborabāt ignozan
tia affectata 7 crassa et supina. talis aut igno
rantia nō excusat imō talis ignozantia ē dāna
bilis. 7 iō criminosi fuerūt. 7 iō fm rōnē nulla
tenus vivere nitebant. Quare nullā verā vir
tutē etiā impfectā q pōt esse sine fide 7 chari
tate penit' habuerunt. Et iō districto iure in
nullo negocio debuerūt fideles 7 virtuosus eis
indubitātā credulitatē aliquāliter adhibere.
Di. Ista vltima dicta pōab' repugnare vidē
tur. Dicitū est em p̄us q multi pbi habuerunt
veras v̄tutes lz impfectas. nūc aut asserit q
null' ydolatra habuit verā v̄tutē. Cōstat aut
q oēs pbi fuerūt ydolatre. 7 fm vltimo dicta
nullā habuerūt verā v̄tutē: 7 sic vltima pōa
bus p̄radicit. Ad. Respōdet q nō cōstat
oēs p̄bos fuisse ydolatras. iō p̄babile ē q ali
qui nō fuerūt ydolatre. q̄cumqz em fm rōnē vi
uere nitebant: ydolatria euitauerūt. Si 7 ali
qui pbi vel alij fm rōnē vivere conabāt. ydo
latre non fuerunt.

Caplm. lxxviii. in quo pbatur q omnis criminosus
fm p̄parationē cordis omi vicio irretitur. Discipu.

Stam rationes p
quā pbat q de nullo crimioso est fir

miter presumendū q sit verat intelligo q in B
mibi fundari videt q ois criminosus fm p̄pa
rationē cordis omi crimine irretit: quēadmo
dum habēs charitatē vel quācūqz verā v̄tutē
fm p̄parationē cordis hz oēm actuz v̄tut' sibi
possibilem. Hoc aut tam mirabile mibi appa
ret q null' intellect' hoc debeat opinari. Luz
quedā vicia sint omīno cōtraria. qui aut habz
vnu p̄trarioz nō hz etiam fm p̄parationē cor
dis reliquū contrarioz. p̄trea qdā sunt vicia
penit' disparata qui aut hz vnu disparatoz
nō pp̄ hoc dimofcā hēc reliquū etiaz fm cor
dis p̄parationē. 7 nō ois criminosus hz fm p̄
paratōnē cordis omia vicia. Itē sepe videm'
aliquos vno crimie irretitos q alia crimia in
se 7 in alijs detestant' i tantū q ante se morti
exponerēt q crimia talia cōmitterēt quoquo
modo. ergo non sunt etiā fm p̄parationē cor
dis omi crimie irretiti. ista sunt p que patent
ōndit vt videt q nō ois criminosus fm p̄pa
rationē cordis omi crimie irretit. q quis euidē
tia 7 insolubilia mibi appareant. peto tū vt
grā exercitij quō ad ipa mdeat enarres. Ad.
Respōsiones ad ista meli' intelliges si tibi fu
erit declaratū qd est fm opinione cōtrariam
fm p̄parationē cordis aliq' vicio irretiri. Di.
Rogo q declares. Ad. Dicit q irretiri ali
quo vicio fm p̄parationē cordis nō ē aliud q
hēc aliquā dispositionē vel p̄ncipiū inclinās
naturalit' ad viciū. 7 p nullā verā v̄tutē a ta
li vicio refrenari. sicut hēc act' v̄tutū fm p̄pa
rationē cordis nō est aliud q hēc dispositioez
vel p̄ncipiū inclinās ad act' v̄tutū. pp̄ qd
qui hz charitatē hz fm p̄paratōnē cordis oēs
actus v̄tutū sibi possibilem. Intantū q qui
hz charitatē exit in oēm actū v̄tutū: q̄ tenet
si dimitteret quēcumqz actū v̄tutū q̄ tenet
caritatē amittit: sic hō iracūduus hz fm p̄pa
rationē cordis act' oim viciozū q dicit' filij esse
ire: qz hz dispositionē inclinātē ad act' oim vi
ciozū illoz: lz p passionē aliquā parūper 7 pro
tpe retrahat. Di. Intelligo qd isti vocant
fm p̄parationē cordis aliquo vicio irretiri. iō
quō ad p̄dictas instātiās mndet expone. Ad.
Ad p̄dictas instātiās repellēdas dicit' isti cē
notandū q quēadmodū in speculabilib' qdā
sunt p̄ncipia v̄tia: ex q̄b' cōclusiones plurime
demonstrant (pp̄ qd dī q p̄ncipia sūt mima
in q̄titate 7 maria i v̄tute: qz ex vno p̄ncipio
cū alijs p̄positioib' assump̄t' imediate aut me
diate cōclusiones innumerabiles inferunt) Et
sicut in naturalib' qdā sunt cause v̄les 7 quo
dāmodo illimitate: ex quib' diuersi 7 innūeri
causant effect' q̄nqz quidez ex illis solis. q̄nqz
ex illis 7 alijs particularib' causis p̄currētib'

Instatu
Primo.

Secundo

Tertio

Responso

Quarta

Responso

lxxviii

Ita vt eadē cā vniuersalis vel pp̄ diuersita-
tem passiuoz: vel pp̄ diuersitate particulari
um agentū sit cā p̄trarioz. Ita in moralibus
sunt qdā dispositiōes ad plures act⁹ virtutum
vel vicioz naturaliter inclinātes. Quē admo-
dum charitas imperat ⁊ inclināt ad oēs act⁹
virtutū oim ⁊ ira ad cōtumelias rixas p̄ctio-
nes: detractiōes: p̄cussiones: homicidia: ⁊ plu-
res alios viciosos act⁹ inclināt. Et p̄ hoc ad
tuas instātiās r̄ndetur. Ad p̄mā dr q̄ quis
quedā vicia sint cōtraria ⁊ ido act⁹ eoz simul
esse nō p̄nt. tñ habēs vnū viciū hz vnā malāz
dispositiō nē inclināte ad actū vicij cōtrarij
nisi impediāt vel deficiat aliqd ad actū vicij
cōtrarij req̄sitū. Verbi grā. Prodigalitas ⁊
tenacitas sunt vicia cōtraria: ⁊ tñ tenax p̄t
h̄re actū pdigalitatē fm̄ p̄parationē cordis: qz
in tenace pp̄ ip̄am tenacitatē ē desiderii pe-
cuniā acq̄rendi. Et idē si tenax videt q̄ pactū
pdigalitatē p̄t multa acq̄rere ex desiderio
acq̄rendi plura: erit in actū pdigalitatē sic eti-
am videm⁹ q̄ vicia ⁊ vtutes cōtrariānt. ⁊ tñ
sepe viciosus hz actus vtutis fm̄ p̄parationē
cordis. Sepe em̄ mēdax vt sibi credat loquit̄
veritatē. ⁊ ambitiosus vt magnos honores ac-
q̄rat: paruos honores spernit ⁊ respuit. Di.
Clare video q̄ hz aliq̄ vicia sint p̄traria: tamē
habēs vnū viciū p̄t oēs act⁹ vicij cōtrarij ha-
bere fm̄ p̄parationē cordis. Immo etiā videt̄
fm̄ pdicta q̄ hz vnā virtutē: hz actū vicij cō-
trarij fm̄ p̄parationē cordis. sic habēs viciūz
hz actū virtutis fm̄ p̄parationem cordis. Ad.
Respōdet q̄ qz nō est simile de actib⁹ vicioz
exteriorib⁹ ⁊ de actib⁹ vtutū interiorib⁹. nam
multi sunt act⁹ vicioz exteriores: q̄ nullo mō
bene fieri p̄nt. sicut mētiri nullo modo p̄t fie-
ri bñ. act⁹ fornicādi ⁊ multi alij nequa p̄ bñ fi-
eri p̄nt. null⁹ autē est act⁹ virtutis exterior q̄n ma-
le fieri possit. nam ofones: ieiunia: elemosyne
male fieri p̄nt imo act⁹ martyrij male suscipi
p̄t. pp̄ qd̄ criminiosus hz act⁹ vtutū exte-
riores: s̄ nō interiores fm̄ p̄parationē cordis. vñ
hipocrite: ambitiosi: auari: supbi: ⁊ alij crimi-
niosi: nōnūq̄ mirabiles act⁹ virtutū exteriores
exercēt. Cū de hipocritis dicit xp̄us Math. v.
Extermināt em̄ facies suas vt appareāt boi-
bus ieiunantes. Et de ambitioso dicit Inno.
certi⁹. Vānitatē simulat ⁊ honestatē mētē
affabile exhibet: benignitatē ondit. Et quib⁹
verbis p̄z q̄ viciosi p̄nt actus virtutū exte-
riores fm̄ p̄parationē cordis exercere. S̄z virtuo-
sus act⁹ vicioz non hz fm̄ p̄parationē cordis
quia illia virtuosos nequa p̄ fieri possunt. Di.
Ista instātia nō est ita fortis sicut ante puta-
ui: ideo dic quō respondet ad secundāz. Ad.

Ad primā

Instantia

Responsio

Respondet ad secundā q̄ nulli actus vicioz
sunt talit̄ disparati: quin quocūq̄ crimie irres-
titus habeat aliquā dispositiōē malāz incli-
nantē naturalit̄ (nisi impediatur) saltē alia
causa cōcurrēte ad quēlibet actū viciosus. Et
ido quibet criminiosus hz actū cuiuslibet vicij
fm̄ p̄parationē cordis. Di. Que est illa dis-
positiō mala q̄ inclināt ad oēm actū viciosus.
Ad. Respondet q̄ tales dispositiōes male
sunt plures sc̄z cōtempt⁹ rōnis: amor sui: auer-
sio a deo: ⁊ huiusmodi q̄ a nullo vicio separan-
tur. quē admodū plures cōditiones bone om̄i
virtuti sunt annexe. Prop̄t quas quocūq̄ habz
vnā verā virtutē: habet actū om̄is virtutis sibi
possibilis fm̄ p̄parationē cordis. Qui em̄ est
castus qz vult viuere fm̄ rectā rōnē: ipse etiāz
vult facere oēm actū virtutis cuiuslibz: qñ re-
cta rō dicit q̄ actū virtutis facere debet. Et si
ne tali volūtate ⁊ dispositiōē inclināte ad oēs
actū cuiuslibz virtutis fm̄ dictamē recte rōnis
nō hz castitatē q̄ est virt⁹ vera: q̄tūcūq̄ ab oī
actu venereo impudico absteineat. Et ita qui
habet verā castitatē q̄ est virt⁹ q̄tūcūq̄ non
exerceat actū cuiuslibz virtutis. tñ fm̄ p̄parati-
onē hz oēm actū cuiuslibet virtutis sibi possibi-
lem. Di. Dic quō respondet ad instātiā ter-
tiam quā feci. Ad. Respondet q̄ nō ido dr
q̄s h̄re actū viciosus fm̄ p̄parationē cordis: qz
semp̄ ē parat⁹ in oēm cūentū actū huiusmodi
exercere. Sic em̄ mēdax nō haberet fm̄ p̄pa-
rationē cordis actū mēdaci. neq̄q̄ em̄ vult sp̄-
mētiri. Neq̄ aliq̄s criminiosus haberet fm̄ p̄pa-
rationē cordis actus vicij quo noscīt irretiri:
neq̄ em̄ luxurios⁹: neq̄ gulosus neq̄ iracund⁹
neq̄ inuidus neq̄ supbus semp̄ vult act⁹ vici-
osos exteriores elicere. ⁊ tñ quibet viciosus hz
fm̄ p̄parationē cordis act⁹ vicij quib⁹ noscīt
irretiri. Dicit ergo. (sicut dictū ē) q̄s habere
act⁹ viciosos fm̄ p̄parationē cordis: qz habet
dispositiōē malā inclināte naturalit̄ ad act⁹
viciosos exteriores. ⁊ p̄ nullā verā virtutē ab
actu huiusmodi cohibet. Nō tñ semp̄ exercet
huiusmodi act⁹: qz sepe ab actib⁹ exercendis
bñmōi p̄hibet. vel pp̄ absentia cause particu-
laris q̄ ad actū talem requirit̄: vel pp̄ aliquā
aliā causāz p̄dñantā ⁊ impediētē talem
actū. Verbi grā. Luxuriosus querēs delectati-
onem in actibus venereis in nullo pp̄ rōem
rectam a libidine se refrenans: habet disposi-
tionem malā ad om̄s actus venereos inclina-
tem. sc̄z desiderii delectādi in actu venereo.
Qui tamen sepe ab actu venereo restringitur
vel quia deficit sibi obiectū quod cōcupiscit:
vel quia timet cōfusionem. Propter timorez
enim pene vel cōfusionis aut inbonozatiōis

Ad secundam

Ad tertiam

Primū

Secundū

Tertium

vel damni temporalis multi abstinēt a pctō lu-
 xurie q̄ alias nūq̄ abstinērēt. sicut etiā multi
 mēdaces sepe mime mētiunt vel nō indignā-
 tur cōtra aliquē cui nocere desiderāt vel q̄ ti-
 ment in mēdacio rep̄bendi. sicut etiā fures se-
 pe nō furant q̄ nihil iueniūt qd̄ furent vel q̄
 penā furci formidāt. oēs tñ pdicti hnt ac̄ hu-
 iusmodi viciosos fm̄ p̄parationē cordis: sic ē
 de mult̄ criminosis q̄ antea morerent q̄ crimia
 qd̄a cōmitterēt. nō ex amore s̄tut: s̄ q̄ hnt ali-
 quas passiones vel dispositōes malas vel nō
 virtuosas ad actū p̄trariū inclinātes. vtpote
 vel q̄ timēt in bonozationē vel cōfusionē: aut
 aliqd̄ aliud q̄ anteq̄ illud incurrerēt mortem
 susciperēt. et tñ cū hoc stat q̄ habeāt huiusmo-
 di act̄ fm̄ p̄parationē cordis mō pdicto quē
 admodū hypocrite et occulte luxuriosi et men-
 daces anteq̄ dep̄bēderent in actu luxurie vel
 mēdaciū morti se exponerēt: et tñ hnt huiusmo-
 di act̄ fm̄ p̄parationē cordis a qb̄ sepe se stri-
 ctissime restringūt q̄ timor cōfusionis et vere-
 cundie in eis dñant passioni et vicio ad actus
 luxurie vel etiā mēdaciū inclināti. Di. Ista
 opinio intellecta mō p̄scripto maiore apparētā
 habere videt q̄ antea arbitrabar. ideo p̄ ipsa
 sic intellecta allegare coneris. *Alia. Ista*
opinio multis rationib̄ munitur. Quarum
prima est hec. Omnis superbus habet fm̄ p̄-
parationē cordis omnes actus viciosos: s̄ ois
criminosus est superbus. igitur omnis crimino-
sus habet fm̄ p̄parationē cordis act̄ oim̄ vi-
cioum. Maior p̄batur sic. Qui habet initium
omnis peccati: habet fm̄ preparationē cordis
actū viciosus. habere autē fm̄ preparationē
cordis actū viciosum est habere dispositionē
inclinantē ad omnia peccata et per nihil virtu-
osum retrahit a peccato. igitur qui habet ini-
tium omnis peccati habet omnia peccata fm̄ p̄-
parationē cordis. omnis autē supbus habet ini-
tium omnis peccati. teste sapiēte qui Eccl̄. xvij
ait. Initium omnis pcti est supbia. igit̄ ois sup-
bus habet oem̄ actū pcti fm̄ p̄parationē cor-
dis. Item q̄ h̄z matre oim̄ viciōz h̄z oem̄ actū
viciōz fm̄ p̄parationē cordis: q̄ ex matre
omniū viciōz oēs act̄ viciōsi oriunt̄ vel ori-
pnt̄. omnis autē supbus h̄z matre oim̄ viciōz: q̄
fm̄ b̄m̄. Regl̄. supbia est mat̄ oim̄ viciōz. igit̄
omnis supbus h̄z oem̄ actū viciōz fm̄ p̄para-
tionē cordis. Alimoz vero q̄ omnis criminosus
est superbus p̄bat̄ p̄mo sic ex precedentibus.
Quia omnis criminosus habet initium omnis
peccati: quia sine initio neq̄ est mediū neq̄ fi-
nis. superbia autē est initium omnis peccati.
igitur omnis criminosus habet superbiā. Se-
cundo probatur auctoritate Innocentiū qui

loquēs de superbia ait. *Importabilis super-*
bia omnib̄ odiosa: inter alia vicia tu semp̄ es
prima: tu semp̄ es vltima. nam omne peccatū
te accedente cōmittit. te recedente dimittit.
Scriptū est em̄. initium omnis peccati super-
bia primogenita mors. Ex quibus verbis col-
ligitur q̄ nullū peccatū absq̄ superbia reperi-
tur: et ita omnis criminosus est superbus. qd̄ eti-
am tertio sic p̄batur. Omnis criminosus auer-
titur a deo. Quicunq̄ autē a deo auertitur eo
q̄ deum contēnit et contra deū erigitur super-
bia eleuatur. igitur omnis criminosus est inter
superbos merito cōputand̄ qd̄ veritate hab-
et fm̄ quosdā p̄out omnis auersio a deo voca-
tur superbia. non p̄out solus appetitus p̄prie
excellētie superbia appellatur. Di. Puto
q̄ ad p̄bandū tam maiorem q̄ minore huius
rationis multas sc̄res tam rōnes q̄ auctoz
rates adducere. Sed nolo eos p̄ nunc audire
cupio tamē scire an aliq̄s doctoz qui sequelā
habuit: et tamen a pluribus improbat̄ sentiat̄
q̄ omnis superb̄ fm̄ p̄parationē cordis omni
*crimine irretitur. *Alia. Nonnullis apparet**
q̄ hoc est de intentiōe thome de aquino. Naz
sc̄da sc̄de. q̄. xvi. arti. ij. ait sic. Supbia potest
considerari fm̄ redundantiam quē admodū
et alia pctā. et fm̄ hoc habet quandā generali-
tatem in q̄tum scilz ex superbia ori possunt
omnia alia peccata duplici ratione. Uno mo-
do per se in q̄tum scilz omnia alia peccata ordi-
nantur ad finem supbie que est propria excel-
lentia ad quā potest ordinari illud qd̄ quis in
ordinate appetit. Alio modo indirecte et qua-
si per accidens scz remouendo prohibens in-
quantū scz p̄ superbiā homo cōtēnit diuinā
legem per quā prohibetur a peccando. fm̄ il-
lud. Confregisti iugum rupisti vincula dixisti
nō seruiā. Ex quib̄ v̄bis colligit̄ q̄ ex supbia
pnt̄ ori oia pctā ex quo sequit̄ q̄ ois supbus
fm̄ p̄parationē cordis oib̄ crimib̄ irretit̄: lz
a qb̄sdā crimib̄ aliq̄n p̄ aliq̄s passiones non
p̄ vtutes veras p̄hibeat. Di. Sufficiāt ista
p̄ assertōe pdicta et si alie tibi rōnes occurrūt
*de illis breuiter exp̄pedias. *Alia. Sc̄da rō ad**
p̄bandū q̄ ois criminosus fm̄ p̄paratōē cordis
omni crimie irretit̄ talis ē. Non est maior rō de
vno crimie q̄ de alio q̄ criminosus aliquo spe-
ciali crimie irretit̄ sit fm̄ p̄paratōē cordis oī
alio crimie inuolūt. S̄z criminosus cupiditate
q̄ est sp̄ale pctm̄ implicit̄ oī alio pctō inuolui-
tur fm̄ p̄parationē cordis. teste ap̄lo q̄ ait vt
legit̄. Lbi. vi. Radix oim̄ maloꝝ ē cupiditas.
vbi glosa obijciēs ait alibi dicit sic scriptura
q̄ supbia ē initium ois pcti. hic v̄o d̄ q̄ auaricia
sive cupiditas radix est oim̄ maloꝝ que nō vi-

Sc̄da ratio

Probaf opinio
prima ratio

Probaf

Probaf

dentur cōuenire. Et respōdens ait. Sciendū nobis ē vtrūq; vere dictū eē si pctōz g̃na artē danf. Nullū em̃ gen^o pcti est qd̃ aliqñ nō pueniat ex supbia: et nullū qd̃ aliqñ nō pueniat ex cupiditate et est vtrūq; aliqñ hō q̃ ex cupiditate sit superbus et aliqñ est qui ex supbia sit cupidus. Est enim aliqñ homo qui non eēt amator pecunie nisi per hoc putaret se excellentiorem esse. et est qui non amaret excellentiam nisi putaret per hoc maiores diuitias habere. Ex quibus verbis colligit q̃ omnia peccata ex cupiditate seu auaricia ori possunt. quare omis cupidus seu auarus fm̃ preparationē cordis est omi crimine irretitus. hoc est dictū nullū crimen est qd̃ auarus seu cupidus ppter habēdā pecuniaz nō cōmitteret si nulla cum passio timoris seu erubescētie aut alia qua alia nequaq; rōnis iudicio regulata eum a cōmittēdo crimine p̃hiberet ita q̃ nullam veram virtutē a quocūq; cōmittendo crimine retrahit. Tertia rō est hec. homo iracundus fm̃ preparationē cordis est omi crimine irretitus. igit̃ per rōem cōsimilē omis criminofus fm̃ preparationē cordis est omi crimine irretitus. Antecedens p̃bat. q̃ qui est in ianua oim̃ vicioz omib⁹ criminib⁹ fm̃ preparationē cordis inuoluit. homo autē iracundus est in ianua oim̃ vicioz. teste glosa sup̃ illo ṽbo Proverb. xxxi. Vir iracundus puocat rixas. vbi ait Ianua oim̃ vicioz iracundia qua clausa virtutibus intrinsecus dabit̃ quies qua aperta ad om̃e facin⁹ armabit̃ animus. igitur homo iracundus in ianua vicioz existēs ad oia genera pctōz armat. et per cōsequēs fm̃ p̃parationē cordis omi crimine irretit. Di. Adirū est qd̃ dicit glosa scz qd̃ clausa iracundia intrinsecus virtutib⁹ dabit̃ quies cū multos videam⁹ māsuētos: qui tñ multis alijs criminib⁹ inuoluit. Ad. Respondet qd̃ nunq̃ iracundia que est ianua oim̃ vicioz vere est clausa nisi p̃ māsuētudinē que est vera virt⁹ que nullū viciū secū patitur quia nullus est vere mansuet⁹ nisi māsuētudinē pp̃f deū vel pp̃f rationē rectā conseruet. qui autē est mansuetus ppter deū omni vicio carnali caret et secund⁹ similit̃ scz qui est mansuetus vt rationi recte se conformet nulli vicio subiacet criminali. multi autē videntur mansueti qui ab omi iracundia exteriori se cohibent vt aliqd̃ malū aut periculū euitēt vel vt honorē aut aliqd̃ bonū vtile vel delectabile sequant̃. sm̃ oēs tales nō sunt māsuēti māsuētudine que est virtus vera. quē admodum multi actū fortitudinis exteriorē perficiūt vel quia magnitudinē periculi non perpendunt vel ppter alicui⁹ passionis impulsū: vel pp̃f

aliquod tempale cōmodū acq̃rendū aut in cōmodū euitandū qui in rei veritate fortitudine que est virtus carent: licz fortes plerūq; putentur. Di. Per istam rōnē de nullo pōt sciri qd̃ habeat virtutē et qd̃ non sit criminofus itaq; si nulli criminofus est credendū nulli boim̃ certa fides est adhibēda. Ad. Dicit qd̃ absq; operatione miraculi facti in testimoniū sanctitatis alicui⁹ de nullo potest p̃ certitudinē sciri qd̃ nō sit criminofus qz tamen ea que fieri possunt bene et male in meliōrē partē interpretari debem⁹. et de re. iu. estote. Idō multi sunt virtuosī censendī quia omēs qui nullum actū faciunt qui nō possit bono aīo fieri et quo aīo illos faciant ignozam⁹ illos virtuosos censere debem⁹: et idō tales sunt ad testimoniū admittendī. Di. Complexas alias rationes. Ad. Quarta ratio pro predicta assertionē est hec. ille qui in minori crimine inuoluit⁹ est eo ipso fm̃ preparationē cordis maiori crimine irretit igit̃ et omib⁹ criminib⁹ fm̃ cordis preparationē noscīt irretit⁹: qz omnia crimina vel sunt maiora vel sunt minora vel sunt equalia. si igitur minori crimine inuoluitur criminib⁹ maioribus fm̃ preparationē cordis noscitur inuolutus: multo magis fm̃ preparationē cordis minoribus et equalib⁹ esse inuolutus est putandus: et ita fm̃ preparationē cordis omibus criminibus irretitur: fm̃ qd̃ minori crimine irretitur eo ipso fm̃ preparationē cordis maiori crimine irretitur. ipsa veritate testante. que Lu. xviii. ait. Qui in modico iniquus est: et in maiori iniquus est. que verba fm̃ actū nequaq; possunt intelligi. quia multi crimina minora committunt: qui tamen non faciunt actu maiora. ergo illa verba q̃tum ad preparationē cordis debent intelligi. vt iste sit sensus. Qui in modico iniquus est fm̃ preparationē cordis: etiam in maiori iniquus est. hoc est per nullā veram virtutē a maiori crimine coeretur. Et quicūq; minori crimine irretitur si possit et temptatus fuerit et non timeat confundi: nec aliquod vtile vel delectabile amittere a crimine maximo et enormissimo se nullaten⁹ continebit. Quia si criminofus a crimine quocūq; de quo temptatur se cohibet ppter aliquē finem: vel aliquod motiuum se cohibet ab eodem: et non propter finem virtutis: nec ppter motiuum dictatum ratione recta. ergo ppter aliquē alium finem vel aliud motiuum se cohibet. Illo ergo fine vel motiuo remoto se minime cohibebit. Et ita criminofus scdm̃ preparationē cordis omni crimine alio irretitur. licet qñq; ab actu pro tempore refrenetur. Quia tñ nō refrenat̃ pp̃f deū nec pp̃f bonū

Tertia ratio

Instantia

Responsio

Alia instantia

Responsio

Quarta ratio

strus siue ppf rone recta siue aliunde di bre ta:
 lem actu fm pparatione cordis. queadmodu
 (sicut dictu e prius) luxuriosus hz actu luxu
 rie fm pparatione cordis. lz interdum ex aliqua
 alia ca q ex rone recta ab actu luxurie se refre
 ner. Quinta ro est bec. q hz radice oim crimi
 num hz oia crimia fm pparatione cordis. ois
 criminiosus hz radice oim criminu: qz amozes
 sui: no dei q e radix oim criminu. qd expsse in
 sinuat bris Paul. ij. Th. ij. di. Erunt boies
 seipos amates cupidi: elati: supbi: blasphem
 parentib? no obediētes: ingrati: scelesti: sine
 affectioe: sine pace: crimiatōres: in cōtinētes:
 imites sine benignitate: pditores: pterui: ti
 midi: ceci: voluptatum amatores magi q dei.
 vbi glo. Ex eo em q seipos r no deus amat: ex
 qua radice bec q sequit mala oriunt. Ex qb?
 verbis colligit q oia mala q aplius enumerat
 ex amore sui oriunt. Lū g omia pctā spūalia r
 corporalia valeat ad illam reduci: sequit q ex
 amore sui oia pctā ori pnt. g amās seipm no
 deū hz oia pctā fm pparatōez cordis. lz aliqñ
 ab aliqb? no ppf bonū vt se abstineat. Se
 tra rō e bec. q est re? oim criminū hz oia crimi
 na fm pparatione cordis vel fm actū: s omis
 criminiosus e reus oim criminū. teste brō iaco:
 bo: q ait. q offenderit etiā in vno: fact? est oim
 reus. g ois criminiosus hz oia crimia scdm actū
 vel pparatōez cordis. r stat q no scdm actū
 g hz oia crimia scdm cordis pparatione. Di.
 Essa allegare p ista assertōe q tenet q omis
 criminiosus est scdm pparatione cordis oi actu
 criminis inretr? Ex quo sequit pmiū qd assum:
 ptum e circa rōem q pbat in pncipio hui? ca:
 pituli. q no ex pstitutiōe sola hūana: s ex rone
 recta r iure diuino accipit q nulli criminioso in
 quocūq; negotio e credēdū. qz ex illa assertiōe
 sequit q de nullo criminioso e firmi? presumen
 dū q sit verax r q nolit mētiri. Ido nūc pba
 scdm istā opinionē scz q illi no e credendū de
 quo no est firmi? psumēdū q sit verax r q no
 lit mētiri. Ad. Hoc pbat sic nulli nisi q re:
 putat verax e credēdū. illi g de quo no est fir:
 miter psumēdū q sit verax no est credenduz.

Quarta ratio

Quinta ratio

Undecimo

Probat

Caplin. lxxix in q pbat secūda pars scz maioris pti
 me rōnis hui? capituli in pncipio posite. san hoc acci:
 ptur ex iure diuino seu hūano q nulli criminioso sit
 credendū. r ponunt due opimiones p trarie pcedentē:
 bus capitulo. lxxviiij postio. Discipulus.

Sta assertio eui

i dens mihi videt. iō ptractata as:
 sertione dicente q ex rone recta r
 iure dīno accipit q nulli criminioso e credēdū
 differe opinionē p trariā. Ad. Circa opionē
 p trariā sūt duo modi ponēdi. vn? mod? ponē:

Cap. LXXIX

di est q ex rone recta r iure dīno absq; oi psti
 tutione hūana accipit q ali qb? criminiosus in
 nullo negotio e credēdū. ex pstitutiōe aut bu
 mana sola habet q qbusdā criminiosus no est
 credēdū. D. Opionē istā expone. Ad. Opio
 nio ista ponit q ex recta rone accipit absq; oi
 pstitutiōe hūana q illis criminiosus q inuoluū:
 tur criminib? q ad falsitatē vel mendaciū qd
 comitit factis vel sbis pertinēt quoquo no
 est credēdū in quocūq; negotio. hmoi sunt p:
 iuri: mēdaces: hypocrite: simulatores: ficti: q
 libellos famosos cōponūt: retinēt: diuulgār:
 r q fallsum testimoniū dixerūt vel ad danduz
 falsuz testimoniū alios induxerūt. r q sic alijs
 sunt subiecti vt pbabile sit q de facili possit
 induci vt fallsum testimoniū dicāt. r oes q cu
 piunt placere hoib? qles sunt ambitiosi. dolo
 si: bilingues: pditores: criminatores: diffama
 tores: falsoz criminuz impositōres: detracto
 res: libēter audietes susurratores: murmura
 tores: adulteri: pspiratores: pterios r pume:
 liosi: suspitiosi: temere iudicātes: inter p trates
 in petiōe p re: q bono aio fieri pnt. q secreta re
 uelāt. r p siles. isti sunt ab oi testimonio repel
 lendi. r quecūq; pstitutiō hūana pstitueret q
 aliq istoz eēt ad testimoniū admittēdi: esset
 pstitutiō iniq nec esset seruāda. Alij criminiosi
 a ferēdo testimonia p rone rectā vel pius di
 uinū nullaten? pbibent: lz pbibeant p pstitu
 tionē hūanā. tales sūt gulosi r luxuriosi r ali
 pauci. Ista opio fundat in h q ppter illa cri
 mina q veritati repugnāt r no ppf alia e qz
 per ius naturale r diuinū a testimonio repel
 lendus. sed sola crimina que ad mēdaciū Cqd
 verbis vel factis committitur spectant: ve:
 ritati repugnāt. ergo de iure nature r diuino
 propter sola huiusmodi crimina est quis a tes
 timonio repellendus. Di. Ob prolixitatē
 vitādā dimitte opinionē istā r transi ad aliā.
 Ad. Alia opinio est q propter nullū crimen
 ex iure nature vel diuino est quis a testimonio
 repellendus. sed q aliquis criminiosus repel
 litur est solūmodo ex iure humano. Di. Pro
 ista assertiōe nitere allegare. Ad. Pro ista
 assertiōe arguit. Nihil a pncipe aut a plato
 rite statui pōr qd iuri naturali vel diuino re:
 pugnat. sed in legibus ciuilibus r canonicis
 inuenitur q in aliquo casu quicūq; criminiosi
 etiā r heretici r ali ad accusandū r testifican
 dū debēt admitti. ergo non est contra ius na
 turale nec contra diuinū q criminiosi ad accu
 sationē r testimoniū admittant. maior videt
 certa. minor per plura iura probatur. Naz pa
 pa ius dedit vt habetur ex de symonia. c. tan
 ta. ait. Tanta est labes hui? criminis scz symo
 ni

Opinio pma

Secundam opio

Opinio secūda.

Probat

pno pbat mior.

nie. q̄ etiā serui aduersus dñm ⁊ quilibet cri-
minosi ad accusationē admittant. ⁊ infra quē
quilibet sc̄z symoniaci vt ab ordine male ac-
cepto remoueat accusare potest vel etiā mere-
trix. *Ex* quib⁹ colligit q̄ interdū criminosi de-
bent ad accusandū admitti. *Itē* Julij⁹ papa
vt habet. xv. q. ij. c. nemini. Nemini p̄ter q̄ de
crimine maiestatis lese confesso sup̄ alienum
crimen credi oportet. vbi dicit glosa ⁊ p̄ter q̄
in crimine symonie. ⁊ infra. *Itē* falsari⁹ audit
cōtra sociū. *Ex* quib⁹ s̄bis dat̄ intelligi q̄ nō
nunq̄ criminosis est credendū. ⁊ per p̄sequēs
sunt ad testimoniū admittēdi: q̄ illi recipiēdi
sunt quib⁹ est credēdū. *Itē*. ij. q. vii. si hereti-
cus. sic legit. Si heretic⁹ p̄tra hereticū litiget
liceat cuiunq̄ eorū hereticū testē adducere. si
aut̄ orthodoxus litiget p̄tra hereticū. p̄ ortho-
doro quidē heretici valeat testimoniū. cōtra
orthodorū aut̄ soli⁹ orthodoxi testimoniū va-
leat. *Ex* quib⁹ s̄bis h̄ q̄ testimoniū heretici
nō solū valet p̄ heretico contra hereticū: imo
etiā p̄ orthodoxo valet. ergo interdū admittē-
dum ē testimoniū criminosi. *Itē* socij criminis
q̄nq̄ ad testimoniū admittunt. c̄x de testib⁹.
qm̄ aliq̄. ⁊. vi. q. i. c. quero sc̄z si q̄s cū militib⁹.
⁊ c̄x de testi. cogendis. c. vlti. dicit. q̄ sicut no-
tat glo. c̄x de actionib⁹. c. cū. q̄ in exceptis cri-
minib⁹. sc̄z in crimie lese maiestatis symonie
⁊ heresis viles p̄sone recipiant. *U* etiā c̄x de
simonia. c. licz heresis. ⁊. c. per tuas. innuit vt
videt. ⁊ ita habet q̄ nō est ex iure naturali v̄l
diuino q̄ criminosis fides nō debet adhiberi
Di. *Quis* ista appareāt mihi cōsona verita-
ti: peto tñ indices quō ad ista fm̄ opinionem
cōtrariā respōdet. *Ad*. Ad intelligentiam
p̄dictorū alique dicunt distinctōes esse notā-
de. *Quarū* p̄ma ē q̄ aliq̄ admittunt ad accu-
sandum vel denunciandū: aut ad inq̄sitionem
aliquā p̄sequendū. aliq̄ aut̄ tantū audiunt ad
testificandū. *Secūda* distinctio ē q̄ crimino-
si aut emēdati sunt a crimie: aut nō sunt emē-
dati de crimie. *Tertia* ē q̄ ille cōtra quē debz
aliquis audiri: aut ē bone fame: aut ē apud vi-
ros p̄bos ⁊ honestos grauif̄ diffamat⁹. *Quar-
ta* est q̄ aliq̄s audit vel de rigore iuris vel de
tēperātia eq̄tatis. *Per* p̄dictas distinctōes
respōdet ad rōnes p̄ ista secūda op̄ione addu-
ctas. *Ad* primā em̄ d̄ q̄ p̄p̄ imanitatē quo-
rūdā criminū. s̄. heresis lese maiestatis symonie
⁊ etiā aliorū ex q̄b⁹ piculū iminet. cōgrue cri-
minosi etiā de crimie mime emēdati q̄tū ē de
iure naturali ⁊ diuino p̄nt audiri p̄cipue con-
tra grauif̄ infamatū ad accusandū ⁊ denunciā-
dum ⁊ etiā inq̄sitionē p̄sequendū: s̄ nō ad tes-
timoniū. *Et* hui⁹ rō assignat. q̄ q̄ ad accusan-

Secundo

Tertio

Quarto

R̄s̄to ad rōes
⁊ auctes p̄ sc̄da
op̄ioe adductas

Ad primam

dū admittit. nō ideo admittit vt sibi credat:
s̄ vt p̄ informationē ipsius ad veritatē puenia-
tur. *Sepe* em̄ p̄ informationes malorū verita-
tem inuenire p̄tingit. ⁊ ideo nō nunq̄ sunt cri-
minosi p̄pter bonū cōe ⁊ periculū ⁊ malū bo-
ni cōis vitandū ad accusandū admittēdi. *Sz*
alif̄ dicit de teste: q̄ semp̄ fides adhibet̄ testi
admisso. criminoso aut̄ nunq̄ est credendum.
⁊ ideo criminosis admitti nō dz. ⁊ huic p̄cor-
dare videt̄ glo. vi. q. i. c. q̄re. q̄ ait. *Tota* vis ne
gocij pendet in testimonio. sed non in accusa-
tiōe: q̄ sc̄z testi adhibet̄ fides. fides aut̄ accu-
satorū minime adhibet̄. *Dis*. Si accusatorū
fides nullaten⁹ adhibet̄ quare non indifferē-
ter criminosis accusatorū admittit̄ cōtra quē
cūq̄ de crimie qualicūq̄. *Ad*. *Ideo* nō est
criminosis ad accusandū admittēdus. quia
omnis accusatus multiplici⁹ fatigat̄ ac gra-
uatur ac impedit̄ dū oportet ip̄m corā iudice
cōparere ⁊ accusanti r̄ndere. nō dz aut̄ q̄s abs-
q̄ cā anteq̄ de crimie p̄uincat̄ p̄pter verbū
illi⁹: cui nō est credendū taliter fatigari. ⁊ iō
criminosis nō est indifferēter ad accusandū
admittendus. *Di*. *Per* istā r̄nsionē p̄baref̄
q̄ in nullo casu criminosis erit admittendus
q̄ nūq̄ dz aliq̄s puniri vel aliquialiter fatiga-
ri p̄pter verbū illi⁹: cui nō est credendū. imo p̄
istā rōnē videt̄ posse p̄bari q̄ null⁹ esset ad ac-
cusandū admittēd⁹: q̄ null⁹ puniri dz aut gra-
uari anteq̄ p̄stet ip̄m esse dignū pena: s̄ omis
accusar⁹ punir⁹ ⁊ grauaf̄ multis laborib⁹ eūdo
ad iudicē r̄ndēdo accusanti. q̄ fm̄ p̄dicta cū
fides accusanti nō adhibeat̄. *U* nō est p̄p̄ ver-
bū ipsius accusar⁹: quoquō verādus. ⁊ iō null⁹
esset ad accusandū admittendus. *Ad*. *Ad*
ista respondetur q̄ sepe ex iusta causa ⁊ ratio-
ne recta: imo ex iure nature ⁊ pro statu natu-
re corrupte aliqui fatigantur ⁊ vexantur abs-
q̄ omni culpa. quia aliter respublica ⁊ bonū
commune conseruari non potest. p̄pter qd̄
rationabile est q̄ interdum p̄pter verbum
illius cui non est credendum fatigetur aliq̄s:
vt per talem modū precaueatur periculo cō-
munis boni. p̄pter hoc dicitur q̄ rationabi-
le est q̄ p̄pter solum verbum ipsius cui non
est credendum aliquis qui nescitur esse inno-
cens fatigetur. ⁊ ille cui non est credendum:
ad accusandū debet admitti. quia aliter pat̄
communis cōseruari non posset. *Di*. *Istud*
vltimum videtur p̄ioribus repugnare. nam
prius dictum est q̄ accusantibus minime fi-
des adhibetur. hic autē dz dicitur q̄ ille cui cre-
dendum non est: ad accusandum debet ad-
mitti. ergo aliquando accusatoribus est cre-
dendum. *Ad*. *Respondet* q̄ multi sunt fi-

Questio

Responso

Instantia

R̄s̄tio

Obiectio
institio

Responso

de digni in quibus est credendum: quibus tamen non debet fides in omni casu maxime in iudiciis alterius adhiberi. Nullus enim ad testimonium est admittendus nisi fuerit fide dignus. Et tamen si vnus solus quicumque fuerit fide dignus contra aliquem testificetur: non sibi credendum est in iudiciis alterius vt propter testimonium eius reus culpabilis reputet. Sicut quicumque occusator fuerit fide dignus: non est sibi credendum: vt propter accusationem ipsius accusatus culpabilis iudicet. **Di.** Dic quod ad secundam instantiam respondeat. **Ad.** Respondet quod iulius papa in illo decreto non accipit stricte creditum: sed contra per audiri: quod etiam in crimine lese maiestatis quando accusat socius a socio non est accusanti credendum. vt propter accusationem tales debeat per conuictio haberi: cum tamen etiam quicumque accusans esset bone fame et immunis a crimine lese maiestatis audire: non vt sibi credatur: sed vt vias ostendat per quas posset veritas inueniri. Socii enim criminis scientes secreta sociorum suorum sepe sciunt ostendere quod socii per euentum rei poterant deprehendi in facto. vel quod alii eorum nequa potest per bar legitimis documentis. **Di.** Per hoc videtur quod quilibet criminiosus est audiendus contra quemque: quod crimina propter bonum consuetudinis solliciti in indaganda. quod quilibet vt corrigantur debet audiri. **Ad.** Respondet quod dupliciter potest quis audiri. vno modo in iudicio et tali modo non est quilibet criminiosus audiendus contra omnem quem accusare voluerit. Quia talis audientia nunquam est sine fatigatioe ac grauatioe ac aliquali infamia illius contra quem datur. Nunquam autem sine manifesta et patente causa est aliquis bone fame grauandus propter verbum cuiuscumque cui non est credendum. cuius modi est ois criminiosus. Aliter quis posset audiri et iudicium in secreto. et sic potest ois criminiosus audiri contra quemque: quod per tales auditiones nec opinio grauat nec infamia aggrauat. vt in aliquo quo fatigetur: nec est citandus nec ad roem ponendus: sed ideo prelati audire potest tales: vt sit magis sollicitus ad informandum illum et instruendum cum crimine sibi refert. **Di.** Videtur quod si audiretur extra iudicium in secreto quod opinio alterius est grauata saltem apud illum qui audit. **Ad.** Respondet quod sicut apud audientem alicuius confessione non debet opinio esse grauata: ita etiam multo fortius apud audientem in secreto narratione alicuius criminiosi de aliquo crimine: non debet opinio eius esse grauata: sed possit esse magis cautus obseruando secreta vias eius. maxime si narrans sibi crimine aliquam apparentiam veritatis videtur habere. **Di.** Nunquam debet scribere tale accusationem secretam. **Ad.** Dicitur quod non quod talis scriptura posset in aliquo casu ad aliorum notitiam etiam emulorum et ad accusati infamiam de

uenire. **Di.** Dic quod responderetur ad illa que dicitur glosa super preallegato capitulo iulij pape. Responderetur quod in crimine symonie auditur socius criminis ad accusandum si socius fuerit diffamatus: sed non auditur ad testificandum. Similiter confessio vni latronis auditur contra alios non vt sibi credatur sicut testi: sed vt detegatur quod possunt alij deprehendi. Similiter familiaris contra dominum auditur non ad testificandum: sed accusandum secreta vel publice. Sicut falsarius contra socium auditur non ad testificandum: sed ad accusandum secreta vel publice. Cum autem dicitur quod illi recipiendi sunt quibus est credendum. verum est: sed non illi soli sunt recipiendi ad accusandum. quia in quibusdam criminibus recipi possunt ad accusandum illi qui bus non est credendum. quia interdum tales manifestant vias quibus veritas reperitur. **Di.** Dic quod ad tertiam respondeat. **Ad.** Respondetur secundum glo. ibidem quod illa auctoritas est falsa quia hereticus nunquam admittitur ad accusandum. Aliter potest dici quod in casu criminiosus potest admitti quando se aduersarius non potest eum repellere. et ideo hereticus contra hereticum potest admitti. quod hereticus propter crimen heresis non potest contra ipsum excipere: sed contra orthodoxum nequaquam recipi debet. quia orthodoxus propter crimen heresis contra ipsum excipere potest. Aliter dicitur quod lex illa nunquam est simpliciter: cum heretici per nullo testimonium ferre valeant in preiudicium cuiuscumque. licet posset valere pro aliquo liberando vbi nulli neque bono neque malo per testimonium eius posset preiudicium generari. Ad quartam responderetur quod socii criminis qui non sunt de crimine emendati contra socium qui non est apud bonos et peruidos diffamatus: non sunt vnquam ad testimonium admittendi. sed in quibusdam criminibus debeant ad accusandum admitti. socii autem criminis qui sunt de crimine emendati: de rigore iuris non sunt ad testimonium recipiendi: licet de temperantia equitatis possint admitti. presertim si accusatus per modum exceptionis contra eos nequaquam crimen opponit. **Ad. c.** ante est de testibus: responderetur quod mulieres cum quibus dicitur quis peccasse non sunt ad testimonium admittende: nec hoc in illo capitulo habetur: sed insinuatur quod mulieres tales sunt audiende: vt scilicet dicant aliqua iudicia quibus possit veritas declarari. et ideo assertionibus mulierum huiusmodi non est adhibenda fides: licet quandoque vias aperire valeant veritatis. **Ad illud. vi. q. i. c. si quis comilitonibus:** responderetur quod talis socius criminis audiri debet: sed ad testificandum admitti non debet. **Et per b**

Respondetur ad ea que dicit glo.

Ad tertiam Rñsio prima

Secda

Tertia

Ad quartam

Ad secundam

Obiectio

Responsio

Obiectio 1^a
iam dicta

respondet ad capitulū vltimū eī de testib⁹ co-
gēdis. Di. Si nec socij criminis nec quicq³ alijs
criminosi essent ad testimoniū admittēdi: nuls
lus criminofus posset cōuinci de crimie. Hoc
aut in cōmunis boni piculū redūdaret. q̄ 7 so-
cij criminis 7 etiā criminofosi sunt ad testimoniū
admittēdi: aliter multi criminofosi euaderēt im-
puniti. Hoc etiā scz q̄ socij criminis 7 etiā cri-
minofosi in testimoniū admittunt: q̄dā religio-
nes nūc obseruāt nec ē p̄sumēdū q̄ religiones
aliq̄ obseruēt iniquū. ergo 7c. *Alia.* Ad pri-
mum eoz r̄ndet q̄ meli⁹ est multos criminofos
ocultos abiq³ pena transire q̄ vnū inno-
centē iniuste p̄dēnari. Et iō cū cōster multos
sepe dicere testimoniū falsum: cuz magna dili-
gentia examinari testes oportet. vt q̄tū possi-
bile ē sit om̄ino pbabile: q̄ nullomodo vellēt
asserere falsitatem. De criminofoso aut talis pbabi-
litas haberi nō pōt: q̄ videlz nullomō velit as-
serere falsitatem. *Lui⁹ rō* inter alias assignatur
talis. tanta est neq̄cia 7 supbia criminofosi: q̄ cū
semel p̄fusus fuerit 7 infamis: oēs alios vellēt
in releuationē sue cōfusione 7 infamie simili-
ter p̄fusiōni 7 infamie subiacere. *Quare* nō so-
lum p̄p hoc q̄ criminofos fm p̄parationē cor-
dis est om̄ib⁹ vicijs irretit⁹. 7 p̄ cōsequēs pnus
est ad testificādū falsuz: s̄ etiā p̄p hoc q̄ vt
cōmuniter socios in cōfusione 7 infamia cu-
pit h̄re: nō est pbabile q̄ criminofos nullomō
velit asserere falsitatem. *Criminofos* aut ad tes-
timoniū dicendū nullo modo d̄z admitti q̄d
maxie veritatē h̄z: q̄n criminofos cōtra aliq̄
vel habet causas aliquā vel q̄lemcunq³ discor-
diam. Si em̄ vt cōiter criminofos socios in cō-
fusione 7 infamia cupit h̄re: non est dubiū q̄n
desideret illos quib⁹ inimicat socios h̄re. Ali-
quib⁹ em̄ inimicat in speculabilib⁹ solis cōfu-
sioni simili⁹ subiacere. *Quare* cōtra tales ad
testificandū nullo modo debet admitti. *Di.*
Non videt q̄ criminofosi cōmuniter desiderēt
eos cōtra quos causam vel iniuriā habent no-
tari de crimie: cū multos criminofos cernam⁹:
q̄ alios etiā q̄b⁹ inimicant nō diffamāt. *Ad.*
Respondet q̄ lz cōmunie criminofosi vellēt alios
notari infamia: tñ ab infamatōe 7 detractōe
ac mēdacijs sepe retrahunt: vel qz timēt i mē-
dacijs dephēdi: vel qz timēt illos vel amicos
eoz quos infamare desiderāt: vel qz dubitāt
q̄ eis nō credat: vel p̄p aliā causaz q̄ ad timo-
rem vel ad amorē sui noscī p̄tinere: q̄ etiā p̄
pter aliquā causam malā vnū diffamant 7 de
alio nullo modo mala loquunt: quare non est
eis adhibenda fides. Nec posset quicunq³ im-
perator: vel rex: aut papa statuere q̄ criminof-
sus ad testimoniū: precipue cōtra illū cui⁹ est

Obiectio 2^a.

R̄ndet ad p̄mā

Obiectio

Responso

amic⁹ vel q̄ quē cām h̄z: vel rancorē: recipitur
quoquō. q̄d adhuc tali rōne p̄bat. maxime d̄z
ēē sollicitudo in supiorib⁹ ne succubāt p̄ falsū
testimoniū innocētes. *Lui⁹ rō* est: qz nemo ne-
q̄ p̄ voluntatē aut p̄ sanctitatē vite neq̄ per
honestā p̄uersationē neq̄ p̄ sapientiaz: neq̄ p̄
testimoniū multoz laudabile: neq̄ quocunq³
alio mō p̄ter diuinū miraculū pōt q̄ infama-
tiōes: crimiatiōes: criminū impositores 7 des-
tractores: mendacia 7 falsa testimonia se mu-
nire testate sapiēte q̄ ait. Nō ē arbitriū nostri
q̄ q̄sq³ loquat: imo sanctitas bonitas sapien-
tia iusticia 7 v̄itas. Sicut summe ad inuidiaz
puocat criminofos: ita ex eis scelerati viri ad
mentiendū de virtuosos 7 innocentib⁹ incitā-
tur. 7 ita sc̄ti viri p̄ virtutes q̄ criminofos dif-
famationes 7 mēdacia minime muniunt. de
quo tā in veteri lege q̄ in scripturis sc̄toz au-
tenticijs manifesta habem⁹ exēpla. *Joseph* ei
sc̄tus ab infamia 7 a falso testimonio nō potu-
it custodiri. nec *susanna* p̄ castitatē q̄ infamia
7 falsa testimonia valuit se munire. *Sc̄tis* et
athanas⁹ neq̄ p̄ sc̄titatē neq̄ p̄ fidei sincer-
itatē hereticos refrenauit ne mulierē inducer-
ent q̄ eū de fornicatione publice accusaret 7
se ab eo p̄gnantē assereret. nullo q̄ mō būane
fragilitati possibile ē vt possit se q̄ mēda-
cia 7 falsa testimonia cōmunire. qz fm iudicijs
sapiētis. honor est in p̄tate honorātis 7 nō in
p̄tate honorati. ita vituperiū est in p̄tate vitu-
perātis 7 nō in p̄tate vitupari. 7 ideo in nul-
lius potestate est q̄ nō crimine infametur vel
contra ipm̄ falsuz testimoniū proferatur. qua-
re superiores qui debent innocentia defende-
re 7 tueri: summe cauere tenentur ne innocen-
tia per infamiaz aut falsum testimoniū macu-
letur. hoc aut non facerent nisi omnes crimi-
nolos: 7 precipue de iniuria aut discordia vel
p̄trarietate suspectos repellerent. *Figur* ta-
les ad testimoniū non debent admittere. q̄d
adhuc auctoritate confirmatur. *Constantin⁹*
imperator vt legitur. ij. q. i. c. iudex. ait. *Iudex*
criminosum discutiens non ante sententiam
diffinitiuā proferat q̄ aut reū ipse se confitea-
tur: aut per innocentes testes conuincatur.
Ex quibus verbis patenter colligitur q̄ nun-
q̄ debet quis per criminofos testes conuinci
Duic p̄cordat *felix* papa: qui vt habetur cau-
sa 7. q. 7. c. supradictis p̄mates ait. *P̄mates*
accusatum discutientes episcopum non ante
finitam dānatiōis p̄ferāt: q̄ aut reū ipse se p̄fi-
teat aut p̄ innocentes: canonicē examinatos
reglariter testes conuincat. *Et* q̄b⁹ alijsq³ p̄p
ribus p̄ apte q̄ testes debent esse innocētes
omni infamia 7 suspitione carētes. *Lui⁹ aut* di

eis q̄ nisi socij criminis aut alij criminosi essent ad testimoniū admittendū: raro possent conuinci de crimine criminosi. Respondet q̄ hoc nō continet veritatē: q̄ multi criminosi p̄ euidentiā rei: multi p̄ testes idoneos: multi etiaz p̄ iudicia 7 documēta legitima puinci p̄nt de crimine. nec aliter sunt q̄cunq̄ de crimine publice accusandi. fm̄ quod extra legit̄ li. ij. de p̄batio. 7 recitat̄. iij. q. viij. c. sciāt. vbi sic dicit̄. Sciant cuncti accusatores rem se debere de ferre p̄ publicā vocatōnē q̄ munita sit testib⁹ idoneis vel instructa apertissimis documētis vel iudicijs ad p̄bationē indubietatis 7 luce clariouib⁹ expedita. null⁹ ergo criminosis ad testificandū est idone⁹ reputādus. **¶** Et etiaz tali rōne p̄bat̄. Crimē maḡ repugnat idoneitati q̄ conditio: confanguinitas 7 familiaritas q̄ possunt in viris optimis 7 verissimis inueniri. Sed cōditio puta seruit⁹ famulatio 7 p̄sanguinitas obuiāt idoneitati testū 7 repugnant. Quia serui 7 p̄sanguinei 7 familiares ac domestici accusant̄ ad testificādū cōtra accusatū admitti nō debēt. iij. q. ij. c. i. 7. c. de accusatōib⁹. 7. c. nullus. 7. c. accusatores. ergo multo magis criminosi ad testificandū nō debent admitti. Admittunt̄ t̄n̄ sepe q̄ de facto multoties debet̄ ordo iuris cōtra innocētes 7 crimiosos nō seruat̄. Cum vero dicis q̄ q̄dam religiones criminosis 7 socios criminis ad testificandū admittūt. Respondet a nōnullis q̄ tales p̄suetudines 7 statuta sunt iniqua ex zelo indiscreto vel hypocrisis ortū habētia. Multi em̄ religiosi sceleratissimi 7 alij criminosos nō seruato recto ordine iudiciario: p̄sequuntur detestant̄ 7 execrant̄: vt sancti 7 zelatores sanctitatē 7 honestatē ab oib⁹ repurentur. Et idō facta vel statuta eoz ad exēplū minime sunt trahēda: q̄ nō exēplis: sed legib⁹ p̄sonis recte rōni iudicare oportet. Ratio em̄ recta (maxie in scriptura diuina fundata) Iobus exēplis legib⁹ 7 statutis hūanis oimode ē p̄ferenda. Lū igit̄ rō dicit̄ q̄ crimioso in nullo negotio ē credendū. pp̄ nulla exēpla debz q̄s in iudiciū alteri⁹ credere crimioso: maxie p̄uro: mēdaci: detractori: falsoz criminū ipositori: calūniatori: cōpositori falsoz libelloz 7 similib⁹ q̄ facti vel verbis mētre noscuntur. Noui em̄ nōnullos q̄ hac arte vtunt̄ q̄ q̄n̄ contra aliquē offenderūt: statim ipz de aliquo crimine p̄ infamiā maculare nitūt. 7 si nō audēt in publico ad detractōes occultas se p̄uertūt. Di. Nunq̄d tales postq̄ de crimie sunt emēdati ad testificādū debēt admitti 7 eis in aliquo negotio ē credendū. **¶** Una ē assertio q̄ talib⁹ 7 vniuersaliū illis q̄ in quocunq̄ p̄

iurio vel mēdacio p̄nicioso semel fuerit legitime dephēsi: nūq̄ ip̄petuū ē credēdū nisi p̄ ap̄tā opationē miraculi facti vel testimoniū sanctitatis eoz offsi fuerint de tali crimie emēdati. cui⁹ assertiōis rō tacta ē. s̄. q̄ sc̄z nullus pōt se p̄ aduersarios custodire: maxie q̄ bz inimicos: emulos: p̄rios 7 aduersarios: etiam in opionib⁹. vel q̄ alios quocunq̄ offendit. 7 idō vir aut nūq̄ pōt sufficiēs adhiberi cautela ne mēdacijs occulte vel publice diffamet̄. p̄prop̄ qd̄ videm⁹ q̄ fere oēs magne p̄sone 7 in quacunq̄ gr̄a excellētes que malos offendūt infamia facti: de aliquo crimie infamant̄. Is sepe talis infamia nihil aut parum nocere queat. Alia est assertio q̄ mēdaces 7 piuri: detractores: falsoz criminū impositores: libelloum falsoz cōpositores: 7 alij q̄ factis vel d̄bis in mēdacijs fuerint dephēsi postq̄ diu v̄ijs exquisitis fuerint de veritate p̄bati: p̄nt ad testimoniū assumi. Alia assertio est q̄ oēs hmōi p̄nt ad famaz 7 ad testimoniū aucte p̄ncipis admitti: 7 extrunc eis sicut alijs est credenduz

Cap. lxx. in q̄ ponunt̄ sex alie rōnes ad p̄bādū idē qd̄ in caplo. lxxvij. in p̄ncipio p̄ponebat̄. s̄. q̄ pape heretico in nullo est credendū p̄bat̄ etiā auctib⁹. Disci.

Berte conspicio

Ca. LXXX

a q̄ ista assertio criminoso in nullo negotio est credēdū: difficultates bz p̄ plurimas q̄s nolo amplī p̄tractare: s̄ ad libruū quē de hac materia 7 ei p̄neris es facturus cēseo differēdas. idō p̄dictā assertiōez alijs assertiōib⁹ 7 auctib⁹ fulcire nitaris: nō specificando an ex iure naturali 7 diuino aut hūano p̄cedāt q̄ pape heretico in nullo negotio est credēdū. **¶** **Secda ratio** qua sp̄aliter ostēditur q̄ pape heretico in nullo negotio ē credendū: in p̄iudiciū catholici est. inimico in nullo negotio est credēdūz p̄ aliquē. iij. q. v. c. accusatores. 7. c. suspectos. 7. c. canonica. 7 c̄ de accusatōib⁹. 7. c. cū p̄o. 7. c. meminim⁹. p̄ papa aut heretic⁹ oim̄ catholicoz est inimicus. q̄m̄ heretici catholicos grauiter p̄sequuntur. idō pape heretico in nullo negotio est credēdū. **¶** **Tertia ratio** talis est. mēdacijs in nullo est credendū negotio. papa heretic⁹ sicut q̄libz ali⁹ heretic⁹ piculo pessimo 7 pessimo gr̄ie mendacijs noscīt laborare. mēdacio videlz in doctrina religiois. de quo Aug. in li. de mēda. 7 p̄nit. xxij. q. ij. c. p̄mū. ait. P̄mū capitale ē mendaciū 7 longe fugiēdū. qd̄ fit in doctrina religionis 7 ad qd̄ mēdaciū nulla cōditioe q̄s de beat adduci. ergo pape heretico in nullo negotio est credendū. **¶** **Quarta rō** est hec. apostat⁹ minime est credēdū. iij. q. iij. c. brūs. papa aut heretic⁹ est apostata a fide. igitur sibi minime

Respondetur ad iudiciū obiectoz

Quarta rō

Quinta ratio.

est credendū. Quinta ratio est hec. nulli ex: comunicato est credendū. teste stephano. qui vt legit. iij. q. iij. c. null. ait. null' anathemati fatorz suscipiat. nec a quocumq; credant q ab eis dicunt vel scribunt. papa aut hereticus ē excōicatus. igit ei in nullo negotio ē credendū

Sexta ratio

Sexta rō est hec. Nulli in nullo negotio est credendū: q nō est ad accusandū admittēdus q: min' est recipe aliquē ad accusandū q̄ credere ei. in plerisq; em negotijs multi non fide digni accusare pnt: s̄ soli fide digno ē credendū. Illi em q nō est fide dignus: credi nō dz Papa aut heretic' ad accusandū nullatenus debz admitti: q null' heretic' aut i fide suspec' dz ad accusandū admitti. iij. q. iij. c. si q̄s. 7 ij. q. vi. c. suspectos. 7. ca. nullus. ḡ pape heretico in nullo negotio ē credendū.

Septima ratio.

Septima rō est hec. Non magi ē credendū heretic' q̄ fautoribus 7 defensorib' hereticorū. Sed fautorib' 7 defensorib' eorū minime ē credendū: nec sunt ad testimoniū admittēdi. ex de heretic'. c. excōmunicam'. igit multo fort' heretic' mīme est credendū. Ex quo sequit' q̄ pape heretico fides nullaten' dz adhiberi. Qd etiā auctib' videt sic posse pbari. Ait em papa stephanus vt habet ex de hereticis. c. i. nec eis omnino credendū ē: q̄ fidē veritat' ignorāt. Papa aut heretic' fidē veritat' ignorat: imo fidem veritat' impugnat. ḡ ei in nullo negotio ē credendum

Probat auctib'

Itē Aug. ad bonifaciū scribēs. vt h̄. xxij. q. iij. c. ipa pietas. ait. q̄ diuina testimonia nō se quantur: pondus hūani testimoni' pdiderūt. Papa aut hereticus diuina testimonia nō sequitur: cū diuina testimonia destrueret impugnare nitit'. Igit ad testimoniū phibendū nō debet admitti. 7 p̄ p̄ns sibi credi nō dz. Itē in cōcilio toletano. vt h̄. ij. q. vij. ca. nō pot: sic legit'. Non pot' erga homies esse fidelis: q̄ deo extiterit infidelis. S; papa hereticus deo infidelis extitit. igit erga hoies fidelis esse non pot'. Illi aut nō est credendū: q̄ erga hoies fidelis esse nō pot'. igit pape heretico in nullo negotio marie cōtra catholicos est credendum.

Itē ibidē subiūgit sicur in fide suspecti xp̄i sunt: ita i testimonio hūano dubij habent'. igit multo magi de quib' certū est p̄ experiētiaz q̄ cōtra fidē errāt: certi in hūano testimonio nō debēt haberi. 7 p̄ cōsequēs pape heretico minime ē credendus. Item vbi p̄sus subdit. infirmari oportet eorū testimoniū q̄ in fide falsi habent'. Papa aut heretic' est falsus in fide. igit infirmari oportet testimoniū ei'. 7 p̄ p̄ns nullaten' ei est credendū. Item vbi p̄sus legitur. nec ē eis credendum: q̄ veritat. s̄ a se fidem abiecit. papa aut heretic' a se fidē abie-

cit. igit pape heretico nullo mō est credendū.

Cap. lxxi. q̄rit quō papa heretic' sit excōicatus 7 a q̄. s̄. siue a iure dino vel hūano 7 q̄ sit excōicatus. Di.

Esta materia que

Cap. LXXI

allegasti ad p̄ns sufficient. iō dic si papa heretic' aliq̄ pena alia ē puniēdus. **Ad.** Una ē assertio q̄ papa heretic' de facto sniam excōicationis incurrat. quē admodū verberās clericū. s; neq̄q̄ noiatz excōicet de no uo vel etiā denūciat: ip̄e de facto excōicatus snia est ligat'. **Di.** Videt fm istā assertioez q̄ papa heretic' snia excōicationis lata a iure inuoluit: s; mīme explicat' a quo iure scz diuino vel hūano sit lata ista snia. iō dic quo iure fm istā assertioē papa heretic' excōicationis snia innodat'. **Ad.** R̄ndet distinguēdo q̄ cū excōicatio sit sepatio. ab actu legitio quot sunt act' legitimi tot poterūt ēē excōicationes Est autē vn' act' legitim' inter xp̄ianos q̄ est p̄cipatio sacroz. Alius aut instructio seu informatio in fide 7 morib' publica vel occulta Ali' est cōmūio fidelū in comedēdo 7 bibēdo 7 cōicū. Ali' est testimoniū phibere. plures sunt ali' act' legitimi: s; de pdictis ad p̄ns loqui sufficiat. Dicit' ḡ q̄ qdā est sepatio seu excōicatio a p̄cipatione sacramētoz ecclie. Quedā ab instructioe xp̄ianorum in fide 7 in morib' publica vel occulta. Quedā a testimonio phibēdo. Quedā a cōione fidelū. Primā 7 scdam incurrit excōicationē papa heretic' a iure diuino: q̄ papa heretic' est extra eccliaz 7 a corpe ecclie sepat' tanq̄ destructoz ecclie 7 subuersoz. 7 iō nec suscipere nec administrare dz eccliaistica sacra nisi i necessitate sacm̄ baptisimi. nec xp̄ianos docere dz publice vel occulte. De tertia sepatioe sunt opiones de quibus dictū est pa' quibusdā dicētib' q̄ papa heretic' ex iure diuino 7 naturali a testimonio phibēdo excludit alijs assertib' q̄ solūmō ex iure humano repellitur. Quartam sepatioem incurrit papa hereticus solummodo ex iure humano: quo omnes heretici a cōmūione fidelium separantur. **Di.** Istam sententiam plane intelligo circa quam duo tantummodo probare nitaris. Primum q̄ excommunicatio que est sepatio a cōmūione omnium fidelium iure diuino nequaq̄ infligitur Secundo q̄ hereticus hanc excommunicatioem de facto incurrit. **Ad.** Primum huius multis modis posset probari. Primo modo exemplis sanctorū qui infidelibus 7 hereticis in tēporalibus cōicauerūt. sicut multi viri sancti cum iuliano heretico postq̄ fuit impator cōicauerunt. **Dis.** Istud exemplum sus-

Questio

Ratio

q̄drupletiq̄

Primum dicitur

Secūm dicitur

Probat p̄ns

ficit mibi p nūc: do p secūdo allegare conerit
Ad. Secūdu pbat. Omnes heretici q̄ sente
 r̄is generaliu cōcilioꝝ 7 summoꝝ pontificuꝝ
 sunt subiecti ip̄o facto sniam talis excoicatio
 nis incurrūt. qz ip̄o facto incidūt in canonem
 late snie p̄tra oēs hereticos indistincte plate
 eꝛ de heretiā. c. ad abolendā. 7. c. excoicam? .i.
 7. ij. 7. c. sicut. 7. eꝛ de snia exco. c. nouerit. Sed
 papa heretic? est subiect? sententijs ḡnialium
 cōcilioꝝ 7 summoꝝ pontificū: que admodum
 (ip̄o viete) si esset ḡniale cōcilium aggregatū
 Et si summ? p̄tifer nou? erit creat? iurisdic
 tioni tam cōcilij q̄ summi pontificis esset subie
 ctus. igit? papa heretic? ip̄o facto sniam excoi
 catōnis incurrit. **Ad glo.** (xxiij. q. i. c. i. super
 illo s̄bo. q̄cumq̄ in heresim semel dānatā labi
 tur ei? dānatiōe seipm̄ inuoluit) Insinuare vi
 detur dices. hic ē casus i quo papa papā liga
 re p̄t: 7 canonē late snie incidit. Nec obuiat
 regula illa. qz par parē soluere aut ligare non
 p̄t: qz si papa ē heretic? (in eo q̄ hereticus)
 minor ē quocūq̄ catholico. **Ex q̄b?** colligit? q̄
 papa effect? heretic? snia p̄decessoris sui con
 tra hereticos indistincte plata ligat. 7 iō nō ē
 maior: rō q̄ liget? vna snia sui p̄decessoris p̄tra
 hereticos indistincte plata q̄ alia. Ergo pa
 pa heretic? oi snia romanoꝝ p̄tificū p̄tra he
 reticos indistincte plata subiacet: vt p̄batū
 est supra. Igit? papa heretic? ip̄o facto sniam
 excoicatiois incurrit. **Ex quo** cōcludit? q̄ oēs
 q̄ sc̄itēt ip̄m esse hereticū: ip̄s tanq̄ excoicātū
 excoicatione maiori vitare deberēt: nec licet
 sibi aliquo modo obedire:

Capitulum. lxxij. de tribus alijs penis pape heretico infligendis. Distictulus.

It an secūduz di

d centes papā hereticuz ip̄o facto eē
 papatu p̄uatiū: papa heretic? aliq̄
 pena sit plectend? **Ad.** Dicit? q̄ multiplici
 pena (quā de facto incurrit) p̄ iudicē cōpetē
 tem puniri debet s̄m canonicas sanctiones.
Di. Numera penas aliq̄s grauiorēs q̄bus ē
 papa heretic? feriend? s̄m assertores p̄dictos
Ad. Dicit? q̄ de sede aplica ē repellendus per
 potentia tēporalē: qz magis repugnat carbo
 lice sedi 7 dignitati papali labes heretica: q̄
 intrusio: cui heretica prauitas minime est an
 neta: sed b̄mōi intrusus de eadez sede aplica ē
 pellend?. **di. lxxij.** Si q̄s pecunia. ḡ multoma
 gis papa heretic? de sede apostolica p tēpora
 lem potentia ē repellend?. **Secūdo** dicit? q̄
 est ab omi ordine ecclesiastico degradandus:
 7 nisi ad fidei vnitatē redierit: tradendus est
 curie seculari. Si aut? redierit est p̄petuo car
 ceri mācipād?. **Probant?** bec eꝛ de hereticis.

ad abolendā. 7. c. excoicam?. **Tertio** dicit? q̄
 bona ei? si habuerit quedaz pp̄ria sunt penit?
 p̄fiscanda. eꝛ de hereticis. **Via** ista vna rōne
 que tacta est p̄i? fulcire nituntur: que bec est.
Papa heretic? nō gaudet beneficio vel p̄uui
 legio speciali vltra alios epos labē hereticaz
 incurrentes. quia in nulla snia canonis gene
 ralis concilij vel summi pontificis contra her
 reticos lata specialiter exp̄cipitur papa hereti
 cus magis q̄ alij epi. **Lū** igitur papa heretic?
 sit subiectus sententijs oim generaliu cōcilioꝝ
 rū ac summoꝝ pontificū: sequitur q̄ quecūq̄
 pena epis hereticis debet infligi: infligenda
 est pape heretico. sed pene p̄dicte epis here
 ticus debent infligi. igitur eisdē penis est pa
 pa hereticus feriendus. 7 ita licet papa her
 reticus ip̄o facto de aplica sede non sit expul
 sus nec omni p̄rogatiua ordinis ecclesiastici de
 gradatus: nec sit traditus curie seculari: nec
 sit p̄petuo carceri mācipatus: nec bona ip̄ius
 pp̄ria p̄fiscant: tñ oēs pene p̄dicte p̄ iudicem
 cōpetentē sibi debēt infligi. **Di.** Nunquid
 s̄m istos papa hereticus aliq̄s alias penas p̄
 ter penas hereticis infligendas d̄z sustinere.
Ad. R̄ndetur q̄ si papa de nullo alio crimi
 ne q̄ de crimine prauitatis hereticę p̄t con
 uinci: penis ē hereticoz solūmō cōplectend?.
 si aut? de aliquo alio crimine: puta d̄ homicidio
 facto p̄silio p̄cepto vel defensiōe cōmissio aut
 crimine lese maiestatis aut symonia vel rapia
 aut dep̄datiōe seu guerrarū p̄citatiōe: aut in
 nocētius dānatiōe vel p̄secutiōe: vel quocūq̄
 alio crimine poterit legitime conuinci: penis
 huiusmodi criminum est plectendus.

Cap. lxxij. de cōpetēti iudice pape heretici. Distict.

Querto q̄ isti as

a ssertores int papā hereticū punien
 dū 7 epos hereticos puniēdos p̄
 uā aut nullā d̄nāz arbitrant? q̄tū ad penas he
 reticā 7 criminosas alijs infligēdas. iō post p̄di
 cta ad iterrogādū de iudice cōpetēti pape he
 retici p̄ que. s̄. pene p̄dicte sibi ip̄oni debeant
 me p̄uertā. quis in p̄ncipio hui? sexti m̄tra d̄s
 seruisi de iudice veri pape sup crimine heresis
 mēdacie diffamati. **Et. s. c. lxxij. lxxij. lxxij. 7**
lxxv. aliq̄ dixer? de h̄ite p̄tates hereticū papā
 deponēdi: volo tñ nūc de iudice q̄ penis here
 ticoꝝ papā hereticū d̄z exp̄dere magi exq̄site
 inq̄rere. dic igit? in p̄mis an ad vnū vel pl̄es iu
 dices de iure p̄tineat pape heretico p̄dictas
 p̄as. s̄. expulsione de aplica sede. de ḡdatiōez
 icarceratiōez vlt̄ traditiōez curie seculari: 7 bo
 noꝝ pp̄rioꝝ p̄fiscationē infligere. **Vna** opinio
 tenet q̄ p̄dictas penas infligere pape hereti

Ca. LXXXIII

Cap. LXXXII

eo de iure spectat ad gñale cōciliū si fuerit cōgregatū. 7 ad papā catholicū si fuerit electus canonicē: si autē nec cōciliū gñale fuerit cōgregatū nec electus fuerit papa catholicus: prefatis p̄mis ferire papā hereticū spectat ad collegiū cardinaliū. 7 si illi fuerint negligētes p̄tinet ad ep̄m: in cui⁹ diocesi papa heretic⁹ commoratur. si autē prelati 7 clerici dānabili⁹ papaz neglexerit coercere: p̄ncipes seculares 7 laicos ē debite expellend⁹. Ista assertio h̄z multas particulas de quib⁹ singulis te interrogare p̄pono. P̄mo autē differam⁹ de concilio gñali ad quē sc̄z (si papa fuerit effect⁹ heretic⁹) spectat gñale cōciliū cōgregare. **Ad.** *Quia* papa fiat heretic⁹ multis modis pōt p̄tingere. q̄ aut est occult⁹ heretic⁹ aut manifest⁹ 7 notorius. Si ē occult⁹ heretic⁹: ita q̄ de heresi conuinci nō pōt. dicūt q̄dam q̄ si papa ē de heresi diffamatus exēplo simachi pape ip̄e 7 nō ali⁹ debet cōciliū gñale cōgregare ad semetip̄m purgandū. Et si noluerit se purgare 7 de sua infamia intolerabile scādalu generat. p̄ alios d̄z gñale cōciliū cōgregari. Si autē papa ē heretic⁹ manifest⁹ ita q̄ p̄bati pōt p̄ testes idoneos 7 legitimos documēta: nō tñ est heretic⁹ notorius: q̄ pauci sciūt ip̄m hereticū: tot tñ sciūt q̄ p̄nt ip̄m conuincere. Dicūt q̄dā q̄ papa hereticus d̄z cōciliū cōuocare q̄ si noluerit ē per alios cōgregandū. Si nō papa ē notorius hereticus p̄ euidentiā rei vel cōfessionē: puta q̄ publice aliquā assertionē q̄ est heresis manifesta cui⁹ cōtrariū tenet credere explicite tenet vel tenere fateat: ut puta si publice 7 notorie p̄dicaret ip̄m nō fuisse natum de s̄gine aut legē xp̄ianoz esse falsam vel fateat publice se hoc tenere vel tenuisse: vel etiā de tali aliquo dubitasse. Dicūt nōnulli q̄ papa heretic⁹ in hoc casu nō debet cōciliū gñale cōuocare: s̄ illi q̄ sciūt ip̄m eē notoriū debet alijs catholicis intromare ut ip̄i ad cōciliū gñale cōueniāt: nisi p̄us electores sūmi pontificis alii in papā elegerint orthodoxū. Tūc em̄ ille elect⁹ in papā d̄z gñale cōciliū (si necesse fuerit) cōuocare. Si autē electores prauitate heretica vna cū papa fuerint inuoluti vel sibi fauorē p̄stiterint: alijs fideles debet ad gñale cōciliū p̄ faciēda iusticia cōuenire: si p̄p̄ maliciā hoim alio modo d̄ ip̄o iusticia fieri nequit.

Capitulum lxxxiii. in q̄ inquir̄ p̄ quē cōciliū gñale possit congregari si papa fuerit heretic⁹ 7 electores pape sibi adhereat. ubi etiā p̄bat q̄ conciliū generale possit absq̄ papa cōgregari. Discipulus.

Ca. LXXXIII

Via a manifestio

q̄ n̄bus expedit inchoare. ideo primo dicas de cōcilio. quō si papa ē noto

rie heretic⁹: 7 electores summi pontificis in heretica prauitate sibi p̄sentiat vel eidē indēbite fauet: nec p̄z alia via per quā possit papa heretic⁹ coerceri: p̄ quē sc̄z gñale cōciliū debet at cōgregari. **Ad.** Dicūt q̄ in hoc casu quib⁹ catholic⁹ q̄ scit papā hereticū esse notoriū vel audit publice diuulgari q̄ papa ē notorie heretic⁹: d̄z esse parat⁹ si expedit ad gñale cōciliū cōuenire. debetq̄ quibet in q̄tū sibi cōpetit p̄ ḡdu suo alios exhortari catholicos ut ad cōciliū gñale pueniant. verūtū spectat p̄ncipali⁹ ad platos 7 in diuina lege peritos. Secūdo spectat ad reges 7 p̄ncipes 7 alias publicas potestates. Tertio autē spectat ad omēs catholicos viros 7 mulieres. vñ etiā mulieres catholice sciētes papā eē hereticū 7 electores circa electioez summi p̄ntificis negligētes debent si expedit catholicos exhortari ut ad gñale cōciliū p̄ ecclia ordināda p̄currāt: imo 7 ip̄emerire debet si potuerint bono cōi p̄desse. **Di.** Ista assertio mirabilis mihi videt. tria enim absurda p̄ntet ut apper: quoz p̄mū ē q̄ generale cōciliū absq̄ aucte pape debeat cōgregari. Secūdū ē q̄ reges 7 p̄ncipes 7 alijs layci ad generale cōciliū debeāt puenire. Tertiu⁹ q̄ mulieres debeāt ac valeāt gñali cōcilio inter esse. **Qu** em̄ p̄mū sit absurdū per sacros canones p̄bat apte. Nā sic h̄r di. xvij. p̄ totū. **L**ōciliū gñale absq̄ aucte summi pontificis cōgregari nō pōt. **Aut** em̄ pelagi⁹ papa. multis denuo ap̄licis 7 catholicis atq̄ ecclasticis instrumur regulis n̄ debere absq̄ licētia romani p̄ntificis cōcilia celebrari. in quib⁹ verbis clare p̄z q̄ gñale cōciliū absq̄ papa cōgregari nō d̄z. q̄re cū pu to q̄ assertores p̄dicti sine motiuo nō dicunt p̄rium. **Dic** motiua eoz. **Ips**is nāq̄ argumentis intelligā clar⁹ veritatē. **Ad.** *Quia* absq̄ auctoritate pape possit gñale cōciliū cōgregari nonnullis rōnib⁹ videt posse p̄bati. **Quarū** p̄ma est bec. **L**ōciliū p̄ticulare pōt licite cōgregari absq̄ aucte pape ad iudicādum de eodē vero papa. **q̄** multo magis gñale cōciliū poterit cōgregari ad iudicādū d̄ pseudo papa heretico absq̄ ei⁹ aucte. **ans** duob⁹ manifestis exēplis videt p̄bati. **P̄mū** ē de ep̄is q̄ puenērūt ad inq̄rendū de facto 7 ydolatria b̄ti marcellini quoz cōgregatio fuit p̄ticulare cōciliū cōgregatum absq̄ auctoritate eiusdē pape marcellini **Secundū** est de illoz congregatione qui conuenerunt ad iudicandū 7 deponendū papam **Joh. xij.** que congregatio nō fuit conciliū generale: sed particulare solūmodo. ergo multo magis posset fieri conciliū generale ad iudicandū de papa heretico in heresi notorie deprebenso. **Di.** Ista ratio videtur aperte p̄

Contra b̄ta

Probaf p̄m

Conclatio

Ratio p̄ma

Respofo

bare q̄ absq̄ auctoitate pseudo pape hereti
 ci possit generale cōciliū cōgregari: sed nō p̄
 bar q̄ valeat cōgregari absq̄ auctoitate ve
 ri pape. Unde ⁊ videt q̄ si papa fuerit hereti
 cus: eligendus ē papa catholic⁹ anteq̄ ḡnale
 cōciliū cōuocet. **Ad.** Nōnullis apparet q̄
 rō (fm supra dicta) dōdit patenē q̄ absq̄ au
 ctouitate cuiuscūq̄ pape veri ⁊ falsi pōt ḡnale
 cōciliū cōuocari. Nam si licitū est cōciliū par
 ticulare fieri absq̄ aucte pape ad inq̄renduz
 vel iudicandū de vero papa: multo magis lici
 tum est ḡnale cōciliū celebrari tpe vacatiōis
 aplice sedis absq̄ aucte pape ad pseudo papā
 debite coercendū: p̄sertim si pseudo papa aliē
 coerceri nō pōt: s̄ p̄mū licitū ē sicut p̄ duo exē
 pla p̄batū existit: q̄ ⁊ secūdū licitū debz repu
 tari. Secūda rō ē hec. ois ppl̄s ⁊ ois cōtras
 ⁊ oē corp⁹: qd̄ absq̄ consensu vel aucte cuiuscūq̄
 q̄ non ē de coepe pōt sibi ius statuere: pōt ali
 quos eligere q̄ vicē gerant toti⁹ cōtatis: aut
 corporis absq̄ alteri⁹ aucte: s̄ oēs fideles sunt
 vni⁹ corp⁹. Paulo dicēte ad Roma. xij. **Ad.** ul
 ti vni⁹ corp⁹ sum⁹ in xp̄o: ⁊ sunt vni⁹ ppl̄s ⁊ vna
 cōitas. q̄ p̄nt eligere aliquos q̄ vicē gerant to
 tius corp̄is. tales aut̄ electi si simul cōuenerit
 cōciliū ḡnale cōstituet: q̄ cōciliū ḡnale nō vi
 detur esse aliud q̄ cōgregatio aliquoz̄ q̄ vicē
 gerant toti⁹ xp̄ianitatē. pōt ergo cōciliū ḡnale
 cōgregari absq̄ aucte cuiuscūq̄ q̄ nō ē carbo
 licus ⁊ fidelis. ⁊ p̄ cōsequēs absq̄ aucte pape
 heretici. Tertia rō est hec. vniuersalis ecclia
 in vni⁹ pueniēs ad aliqd̄ ordinādū pōt ad cō
 ciliū ḡnale cōuocari: s̄ vni⁹ ecclia possit ad tam
 parū numerū deuenire q̄ possit insimul con
 uocari. Nam in tam paruo numero fuit aliq̄n
 post ascēsiōnē xp̄i. igit̄ nō est impossibile q̄ ad
 talem numerū iterū pueniat. ⁊ p̄ cōsequēs nō
 est impossibile q̄ vniuersalis ecclia ad cōciliū
 ḡnale cōueniat. etiā si null⁹ esset ver⁹ papa. si
 cur nō est impossibile q̄ sede vacāte vni⁹ ecclie
 sia simul cōueniat. nō minoris aut̄ p̄tatis seu
 auctoitatē vni⁹ est ecclia qm̄ nō possit insimul
 conuenire p̄tē magnā multitudinē q̄ qm̄ pōt
 simul cōuenire. igit̄ q̄cqd̄ possit vni⁹ ecclia p̄
 se si possit insimul cōuenire pōt p̄ aliquos ele
 ctos a diuersis partib⁹ ecclie. Igitur posito q̄
 diuersē partes vni⁹ ecclie eligerēt aliquos q̄
 cōuenirēt in vni⁹ ad ordinādū de ecclia dei:
 illi sic electi cōueniētes in vni⁹ (nō obstante
 q̄ nullus esset ver⁹ papa) possent cōciliū ge
 nerale appellari. ⁊ ita potest conciliuz̄ ḡnale
 quando non esset verus papa absq̄ auctoita
 te pape congregari. **Di.** Aliqualiter modū
 ponendi predictū intelligo vt tamē eum ma
 gis intelligam: ⁊ sic clarius perueniā ad veri

tatem. declara per quē modū fm̄ assertionem
 predictam debeat cōciliū generale cōuocari.
Ad. Dicitur q̄ rōnabile esset de qualibz̄ par
 rochia vel aliq̄ cōitate (q̄ possz̄ facili⁹ in vni⁹
 cōuenire) mitti aliquē vel aliquos ad cōciliū
 episcopale v̄ ad perlamentū regis ac p̄ncipis
 aut alteri⁹ publice p̄tatis que eligeret vel eli
 gerent aliquos mittēdos ad conciliū ḡnale: q̄
 taliter electi a concilijs episcopalib⁹ vel per
 lamentis seculariū potestati in vni⁹ locū con
 uenientes p̄nt ḡnale conciliū appellari. **Di.**
**Quid si aliq̄ parrochia vel etiā diocesis nol
 let aliquos mittere ad cōciliū generale. Ad.**
Respondet q̄ p̄tē cōtradictionē ipoz̄ nō eēt
cōis vtilitas omittēda: imo est assertio dicēs
q̄ si multe dioceses: vel regna cōtradicit̄ ge
nerali concilio congregando. potestas con
gregandi cōciliū ḡnale esset de iure ad alia re
gna vel dioceses deuoluta: q̄ impediētēs cō
muniē vtilitatez̄ fidei xp̄iane p̄tate cōueniēdi
ad ḡnale cōciliū merito p̄uarent. Di. **Itaz̄**
opinionē intelligo: licz̄ eam nō reputē cōsonā
veritati. Tamē qualif̄ m̄det fm̄ eā ad auctes
quib⁹ asserti⁹ manifeste q̄ absq̄ aucte summi
pontifici nō debeat cōciliū ḡnale cōgregari
aperias. Ad. **Respondet q̄ regularit̄ cōciliū**
ḡnale nequaq̄ congregari debet absq̄ aucte
summi p̄tatis. fallit tñ in casu q̄ accidit qm̄ scz̄
papa efficeret heretic⁹: ⁊ electores summi p̄
tificis negligēt papā eligere: nec posset ali
ter q̄ p̄ ḡnale cōciliū ecclie p̄uideri. Propter
qd̄ vt dī auctes: summoz̄ pontificū asserenti
um q̄ cōciliū ḡnale absq̄ auctoitate pape cō
gregari non debz̄: nequaq̄ sunt negande: sed
sunt sane intelligēde vt nullo modo interp̄
tentur in p̄iudiciū fidei ch̄ristiane: que sum
mo pontifici etiam catholico est modis om̄i
bus preferēda.

Caplm. lxxv. in quo p̄bat q̄ reges ⁊ p̄ncipes ⁊ ali
 laici ad ḡnale cōciliū debeat si voluerit puenire. **Di.**

Querto quō p̄ro

Cap. LXXXV

a bari potest p̄mū qd̄ circa assertōnē
 in p̄cedēti caplo recitatā irratio
 nabile videbat̄. ideo dic̄ an fm̄ hoc possit ali
 quo modo p̄bari scz̄ q̄ reges ⁊ p̄ncipes ⁊ ali
 laici ad generale cōciliū debeant si voluerint
 conuenire: **Ad.** Anteq̄ motiua dicte asser
 tionis adducā ostēdā tibi quare fm̄ quosdaz̄
 vna cōgregatio dicat̄ ⁊ nō alia cōciliū ḡnale
 quo declarato motiua q̄ p̄feram magi intelli
 ges. dicit̄ aut̄ q̄ cōgregatio q̄cumq̄ nō ideo so
 lum modo vocat̄ cōciliū ḡnale: q̄ auctoitate
 summi pontificis cōuocat̄. tunc em̄ om̄e con
 sistōriū cū papa esset cōciliū generale. **Ita**

Quid sit genera
 le concilium

Secūda pars

sexti libri

igitur cōgregatio esset ꝑciliū generale repu-
tanda in qua diuerse ꝑsone gerētes auctōrita-
tem ꝛ vicē vniuersarū partū totū sanitatē ad
tractandū de cōi bono rite cōueniūt: nisi aliq̄
noluerint vel nō poterint cōuenire. vñ si aliq̄
ꝑuicie nollēt vel nō possent ꝑsonas habētes
auctētes ꝛ vicē earū transmittere: nō min⁹ esset
cōciliū gñale censendū. Istō viso videt posse
ꝑbari ꝛ reges ꝛ ꝑncipes ac nōnulli laici ꝑnt
si voluerint ad gñale ꝑciliū cōuenire: ꝛ eiusdē
cōciliū tractatib⁹ interesse. **Qd** ꝑbat ꝑmo au-
ctōritate nicolai pape. que ponit di. lxxxvi. c.
vbi nā. qui ait. **Ubi** nā legistis impatores an-
ecessores vestros sinodalib⁹ cōuētib⁹ inter-
fuisse: nisi forsitan in quib⁹ de fide tractatū ē.
que vñs est: q̄ omib⁹ cōis est: q̄ nō solū ad cle-
ricos: verū etiā ad laicos ꝛ omēs ꝑtinet xpia-
nos. **Ex** quib⁹ verbis dat̄ intelligi q̄ cōciliū
in quib⁹ de fide tractat̄ ꝑnt laici interesse. qd̄
etiā auctōritatib⁹ simul ꝛ exemplis ostēditur
Belasi⁹ em̄ papa. vt habet̄ di. xv. c. sancta ro-
mana ecclia post illas noui ꝛ veteris testamē-
ti scripturas quas regularit̄ suscipim⁹: etiā
bas suscipi nō ꝑhibet̄ sinodū sanctā nicenaz
xviii. patrū mediāte marimo cōstātino augu-
sto: in q̄ arrius heretic⁹ cōdēnat⁹ est: sanctā si-
nodū constantinopolitanā mediāte theodo-
sio seniore augusto: in q̄ macedoni⁹ hereticus
debitā dānationē excepit. ꝛ infra sanctā sino-
dum calcedonēsem mediāte marciano augu-
sto anastasio cōstantinopolitano epō in qua
nestoriana ꝛ enticianā hereses simul cum dio-
scoro eiusq̄ cōꝑlicib⁹ dānate sunt. **Item** Ipsi-
dorus. vi. li. erbimo. c. x. ꝛ habet̄ di. ꝑdicta. c. i.
ait. tertia sinodus ephesina. lxx. epōꝝ sub mi-
nore theodosio augusto edita est. ꝛ infra. iiii.
sinodus calcedonēsis. lxxii. sacerdotū sub mar-
ciano ꝑncipe est habita. **Item** vt h̄ di. xcvi. in
alia actione calcedonēsis sinodi martinian⁹
imperator dixit. nos ad ꝑfirmādā fidē: nō ad
potentiā oñdendā exēplo religiosissimi ꝑnci-
pis cōstātini sinodo interesse volum⁹: vt vni-
tate inuēta nō vltra multitudo ꝑrauis attra-
ctata doctrinis discordet. **Item** vt h̄. xij. q. i. c.
futurā. de cōstantino sic legit̄. **Idē** vero ꝑresi-
dens sancte sinodo q̄ apud nicenā cōgregata
est: cū querelā quorūdam ꝑspiceret corā se de-
ferendā: ait. vos a nemine diiudicari potestis
ꝛc. **Item** nicolaus papa. vt h̄ di. xxi. ca. nunc
ait. ait. cū tꝑe quodā cōtra sicutū papā tēptas-
sent quodā mali rumōis obijcere: ꝛ in cōcilio
cui valentinian⁹ intererat: dictū fuisse. nō li-
cere aduersus ꝑtificē dare sniam. surrexit ꝑ-
trin⁹ idē impator: ꝛ in arbitrio ꝑfati ꝑntifi-
cis tribuit iudicare iudiciū suū. **Ex** quib⁹ oib⁹

Conclusio.

Probatꝛ ꝑmo
auctōritatib⁹

tam auctōritatib⁹ ꝛ exemplis ostensuz videt̄
q̄ impatores licite interfuerūt conciliū gene-
ralib⁹: ꝛ ꝑ sequeꝝ licite ꝑnt laici (si volue-
rint) cōciliū generalib⁹ interesse. **Qd** etiā
rōne videt̄ posse ꝑbari: que talis est. qd̄ omēs
tangit ab omib⁹ tractari ꝛ approbari debet.
vt notat̄ i glo. di. xcvi. c. vbi naz. ꝛ eꝛ de maio.
ꝛ obediētia. c. int̄ quattuor. notat glo. q̄ omēs
quos negociū tangit vocandi sunt: s̄ ea q̄ tra-
ctantur in cōcilio gñali oēs tangūt: q̄ in cōci-
lio gñali tractari debet de fide ꝛ de alijs q̄ ad
oēs ꝑtineant xpianos. igit̄ laici quos tangūt
generalia cōcilia licite si voluerint poterunt
interesse. **Di.** **Per** rōne istā q̄libet laic⁹ ꝑof-
set interesse cōcilio gñali si veller: si illa q̄ tra-
ctantur in gñali cōcilio ab omib⁹ tractari des-
bent. **Ad** istā instantiā m̄det̄ q̄ ꝑ becre-
gula qd̄ oēs tangit ab oib⁹ tractari debet. in-
telligēda est si ab oib⁹ ꝑot̄ ꝛ nō apparet ratio
manifesta. q̄re aliq̄s debeat ab h̄mōi tractatu
repelli: nūc aut̄ nō ꝑnt oēs neq̄ laici neq̄ cle-
rici ad gñale cōciliū cōuenire. ꝛ idō nō oēs de-
bent interesse ꝑ seipos. **Debet̄** tñ oēs q̄ vo-
luerūt nisi appareat rō manifesta repellendi
eos ꝛ ꝑcuratores ꝛ alios gerētes mediāte vl
imediāte in spālī: vel cū alijs vices eoz. concilio
interesse. ꝛ ideo cū d̄ de regib⁹ ꝛ ꝑncipib⁹
ꝛ alijs magnis ꝑsonis laicis nisi appareat rō
quare debeāt repelli poterint ꝑ seipos si volu-
erint ꝑciliū generalib⁹ interesse. **Enī** si reges
voluerint poterūt ꝑ seipos cōciliū genera-
libus interesse. nec est necesse q̄ ꝑcuratores
vel alios habentes potestātē eoz mittant ad
cōciliū generale. regnū autē ꝛ alie cōitates q̄
regibus nō subsumt: q̄ interesse ꝑ se nō possūt
debent mittere si volūt ꝑcuratores aut subdi-
tos vel alios quocunq̄ noie censeant: q̄ eoz
babeāt potestātē q̄ritū ad ea q̄ tractada sūt in
concilio generali. **Di.** **Ista** opinio seipsam
impugnat. nam si ipi nō debēt cōcilio intere-
se de quib⁹ apparet rō manifesta: quare debēt
repelli: sequit̄ q̄ laici interesse nō debēt. nā de
illis est rō euident̄ q̄re sunt a concilio generali
excludēdi: q̄ videt̄ causa dei ad laicos neq̄
spectat. **Unde** felix papa vt legit̄ di. x. certū
est. ait. **Lertuz** est huiusmodi reb⁹ nostris esse
salubre: vt cū de causis dei agit̄ iurta ipius cō-
stitutū regiā volūtātē sacerdotib⁹ xpī studea-
tis subdere: nō ꝑferre. **Ex** quib⁹ verbis dat̄
intelligi q̄ laici de causis dei se intromittere
nō debent. ꝛ ꝑ consequētia a generali cōcilio
tenentur excludi. **Item** ex consuetudine hac
tenus obseruata hoc constat aperte. nam ad
generalia concilia soli clerici consueuerūt ve-
nire: ꝛ soli clerici sola concilia celebrauerunt.

Probatꝛ rōne

Instantia

Responso

Extra responso
non ꝑmo

Secundo

Ad hunc ad p[ri]m[um] sicut et ipsi soli vocatur. **Ad.** Ad primam istam respondet quod cause fidei non solum ad clericos sed etiam spectat ad laycos, sicut etiam deus non solum est deus clericorum: sed etiam et laycorum, veritamen cause dei principalius spectat ad clericos quam ad laycos, si clerici in causis dei non errerent pro eo quod clerici diuinis sunt specialiter deputati, et sic intelligenda sunt verba felicis pape, si autem clerici in causis dei et precipue contra fidem errerent catholica causa dei etiam spectat ad laycos et non ad clericos contra fidem errantes. **Di.** De hoc postea interrogabo per plura, ideo dic quod ad secundam rationem respondere poterit. **Ad.** Dicitur quod circa celebrationem generalium conciliorum multa fuerunt seruanda tenentibus retroactis que non sunt nunc de necessitate seruanda, quibus antea rationabiliter fuerint obseruata: et adhuc talia poterunt venire temporum que congrua essent que seruentur, et ideo conceditur quod temporibus preteritis quibus prelati et clerici scititate vite doctrine et zelo boni communitis: et etiam circa temporalia magna industria et experientia clarauerunt: congrua sunt ipsi soli generalia concilia celebrarent: et ut layci (nisi in casibus specialibus) subtraherent a tractationibus concilii generalis, et tamen in potestate extirperent laycorum generalibus conciliis inesse, si vi uices suas tacite vel expresse clericis commiserunt artari nunc debuerunt, et ideo quod tunc: quod placeret rectoribus et cooperatoribus laycorum generalibus conciliis interesse: clericis eas excludere de iure non potest. **Di.** Quod potest ostendi quod layci non commiserunt potestatem et uices suas clericis ad generale concilium uocari. **Ad.** Videtur quod ex hoc clare potest ostendi quod in multis conciliis generalibus ordinata fuerint que absque consensu laycorum tacito vel expresse non poterat ordinari. Et igitur non sit aequaliter presumendum quod generalia concilia presumpserint ordinare ea que potestatem exercebant eorum: videtur dicendum quod in generalibus conciliis congregati commisionem aliquam et potestatem a laycis habuerint. **Di.** Pone aliqua exempla de ordinatis in conciliis generalibus que absque consensu expresse vel tacito laycorum minime statui debuerunt. **Ad.** Ponitur exemplum de pluribus libertatibus ecclesiasticis quibus clerici absque consensu laycorum gaudent non debent, cum sit in manifestum preiudicium laycorum, clerici autem absque consensu laycorum nihil in preiudicium eorum possunt statuere, quia teste Innocentio tertio ut habetur extra de iudicijs, c. nouit. Sicut laici in iurisdictionem clericorum perturbare: ita clerici iurisdictionem laycorum non debent minuire, quare clerici in preiudicium laycorum absque

eorum consensu nihil possunt de rebus temporalibus et libertatibus eorum deponere. **Di.** Quo iure clerici gaudeant libertatibus ecclesiasticis an se iure diuino vel humano, et an iure solummodo canonico: vel iure regum et principum secularium, secundo tractatu istius operis diligent inquiram, ideo materia ista dimitte. **Et** dic breuiter quare dicitur quod mulieres non sunt simplicitate contra uoluntatem eorum a generalibus conciliis excludende. **Ad.** Dicitur quod hoc est propter ueritatem fidei uirorum et mulierum que omnes tangit: et in qua non est masculus nec femina secundum apostolum ad Collo. ij. In nouo homine non est masculus et femina, et ideo ubi sapientia: bonitas: ueritas: potestas mulierum esset tractatu fidei (de qua potissime est tractandum in concilio generali) necessaria non est mulier a generali concilio excludenda.

Questio
Responso

Et apostolum. lxxvi. in quo queritur quam potestatem habeat ad concilium generale supra papam in heresi deprehensum. **Di.**

Stam assertionem

Ca. LXXXVI

de mulieribus (que secundum apostolum docere non debent) tam irrationabiliter estimo quod nolo eas amplius tractari, ideo ipsa dimissa: dic quam potestatem habeat concilium generale supra papam in heresi deprehensum. **Ad.** Ad hoc nihil est prius quam concilium generale debet papam hereticum de apostolica sede expellere (si aliter non poterit) pro potentia temporalis. **Et** illa pena sibi non potest remittere: licet secundum quosdam si papa hereticus rediret ad catholicam unitatem: concilium generale si non esset papa ipsum de facto nouit in papam eligere et in sede apostolica collocare possit. Alijs dicitur quod ad concilium generale electio summi pontificis minime spectat: sed specialiter ad romanos. Secundo potest concilium generale papam hereticum expulsam de apostolica sede ab omni ecclesiastico ordine degradare: sed ista pena potest absolute sibi retinere, sic et potest ipsum curie tradere seculari vel perpetuo carceri mancipare et omnia bona eius propria confiscare. Quibus tamen penis non de necessitate tenentur hereticum papam percellere, quia iste sunt pene non a iure diuino sed a iure positivo taxate. Istud autem continet ueritatem si papa interfuerit generalis concilio: sed si sede vacante fuerit celebratus concilium generale: videtur quod concilium generale predictas penas pape heretico non potest remittere, quia in homini penis (heretici infligendis) concilium generale minime papam comprehendens: est inferius et minoris iurisdictionis quam sit papa. **Et** ideo cum homini pene a papa vel a concilio generalibus presente papa sint taxate pro generali concilio sede vacante remitti non possunt. **Di.** Secundum ista unum concilium generale maiorem potestatem haberet quam aliud, et propter quod aliud non esset generale. **Ad.** Respondetur quod non est inconueniens unum concilium generale hanc maiorem

Questio
R[ati]o

Quodam pro
amplo

potestatem q̄ aliud: 7 tñ vtrūq̄ esse generale. queadmodū vsq̄ ad finē seculi ecclia vltis vno tpe hz maiore prate 7 maiore aucte q̄ in alio. nā ecclia vltis maiorez prate hz 7 aucte aplica sede vacate q̄ qñ nō vacat.

Caplm. lxxxvii. q̄ papa nouit electe nonice potest aliu papā hereticū punire. 7 quas penas potest ei res mutere 7 quas non. Discipulus.

Ca. LXXXVII

De summo pō

tifice si fuit nouit electe quā penam pōt pape heretico infligere. Ad.

Tenēt nōnulli p certissimo q̄ papa electe ca: nonice q̄uis in sede aplica intronifar? nō fuit: pōt pape heretico oēs penas pdictas 7 alias imponere: q̄s tñ oēs p̄f p̄mā scz expulsiōnem de sede aplica valet sibi remittere de plenitudine pratis. Quō etiā papā hereticū si ad fidei vnitatē redierit absq̄ degradatōe: lz nō absq̄ p̄nā 7 abnegatiōe prauitatis absq̄ incarceratione 7 bonoz suoz cōfiscatiōe: imo etiam absq̄ abiuratiōe prauitatis heretice pōt recipe. Di. De summo pōtifice si esset electe canonice dubiū nō videt q̄n possit papā hereticū debita pena punire: s̄ nō videt q̄ ante iusticiā factā de papa heretico vel ante mortē ei? possit al? papa rite substitui. Ad. Nōnulli habēt q̄ nō est dubitatio apud intelligētes q̄n possz eligi ver? papa p heretico sede aplicam occupanti: q̄ sede vacate notorie pōt eligi ver? papa: s̄ q̄ cito papa sit notorie hereticus: sedes aplica notorie vacat. igit q̄tūcūq̄ heretic? papa de facto occuparet sedē aplicam: est papa catholicus eligendus.

Caplm. lxxxviii. in q̄ oñdit quā pratem habet collegium cardinaliū supra papam. Discipulus.

Ca. LXXXVIII

De materia locū

habet in tractatu de gestis circa fidem altercantiū orthodoxam. iō ad collegiū cardinaliū te cōuerte. 7 quā prate habeat sup papā hereticū manifestū expone. Ad. De hoc sunt assertiōes p̄trarie. vna est q̄ collegiū cardinaliū sup papā hereticū nullam prate hz spālē: nisi sicut ceteri ep̄i: p̄sbiteri 7 diaconi. cui? rō assignat talis. Collegium cardinaliū nullā prate aut iurisdictionē hz ex ordinatiōe diuina vel ex iure diuino: cū ex iure diuino sit nullaten? institutū: imo nec in toto iure diuino de ip̄o sit mērio. oēm igit prate aut iurisdictionē habet collegiū cardinaliū a summo pōtifice: s̄ nō legit q̄ sum? pontifer aliquā prate vel iurisdictionē spālem dederit collegio cardinaliū sup papā hereticū. igit nullam iurisdictionē hz sup papā hereticū. Itēz cōsiliarij alicui? plati vel p̄ncipis ex hoc q̄ cō

Opinio p̄ta.

Probat p̄mo

Secundo.

filiarij sunt: nō habēt iurisdictionē spālem sup per platiū vel p̄ncipē delinq̄tē: s̄ cardinales sunt tantūmodo p̄siliarij pape: 7 in hoc solum mō p̄cellūt alios clericos 7 platos saltē romanos. igit collegiū cardinaliū nō hz spālē corrigere vl? punire papā: si hereticā incurrit prauitatē. Di. Ista rō accipit manifeste falsū scz q̄ cardinales solummodo p̄cellūt alios clericos in hoc q̄ sunt cōsiliarij pape. q̄ cōstat q̄ i hoc p̄cellūt q̄ habēt ius eligēdi summū pontificē. multa etiā alia p̄uilegia habēt vltra clericos alios 7 platos. Ad. Respōdet q̄ p accidēs ē q̄ collegiū cardinaliū hz ius eligēdi summū pontificē. vñ 7 aliqñ ius illd nequaquā habuit: 7 adhuc possit illo iure p̄uiri. possit em ius eligēdi summū pōtificē cōcedi impatori vel alijs ep̄is aut clerici? q̄ cardinalib? 7 ita ē p accidēs q̄ collegiū cardinaliū hz ius eligēdi summū pōtificē. 7 sic ē p accidēs q̄ cardinales multa p̄uilegia habēt quib? alijs plati 7 clerici mime gaudēt. quare p hoc q̄ cardinales habēt ius eligēdi summū pontificē 7 alia p̄uilegia multa. cōcludi nō pōt q̄ habēt iurisdictionē spālem sup papā hereticū: 7 iō cū non habeatur in iure q̄ cardinales sup papā hereticū cum spālem obtineāt iurisdictionē: non est eis talis iurisdictionē tribuēda. Di. Prima rō fortis mihi videt: nec scio r̄ndere ad ip̄am. quid aut sentit de ip̄a post hoc opus inquirā. nunc aut dic qd haberet facere collegiū cardinaliū p̄m istā assertiōne si papa efficeret hereticus. Ad. Scdm istā assertiōnez si papa efficeret heretic? vltra illa q̄ alijs clerici 7 plati eorūdez ordinū 7 graduū deberēt facere circa papam hereticū cardinales nihil haberēt facere nisi ea q̄ eis cōpetūt: qñ sedes aplica vacat p mortem naturalē summū pontif: eis. 7 iō sicut moriente papa cardinales habēt eligere summū pontificē ita si cōsiterit collegio cardinaliū papā esse hereticū manifestū: ad electionē veri sumi pōtificis deberēt pcedere. Di. Ista opinio apparētā videt bze. 7 p̄ma rō est tam fortis q̄ ad ip̄am nescio r̄ndere. de qua qd sentias post cōpletionē hui? opis indagabo. nūc aut enarra assertiōne cōtrariā. Ad. Alia assertiō ē q̄ si papa efficeret heretic? collegium cardinaliū deberet spālē ip̄s debita pena punire. cui? rō assignat talis. Ad quē spectat institutio alicui? ad eūdē p̄tinet destitutio eiusdem: si ille nō habeat superiorem. Primas em hz instituerē ep̄m quē tñ non pōt destituere: quia tam p̄mas q̄ cōstituitur? ab eo habēt superiorem q̄ reseruat sibi destitutionē talis instituit s̄ si p̄mas nō haberet superiorem: qui instituit ep̄iscopū possit ex causa destituere. institutio

Et re afflu in minote

Responde

Opinio facta

Probat p̄mo

autē sumi pontifici spectat ad collegiū cardis
 naliū: qđ nō habz supiorē q̄ sibi referret desti
 tutionē sumi pōtificis si efficeret heretic⁹. igitur
 ad collegiū cardinaliū spāliter spectat de
 stitutiō si hereticā incurrat prauitatē. ⁊ p̄ se
 quens punitio pape heretici ad collegiū car
 dinaliū spectat. Itē nō minoris iurisdictionis
 est capitulū cardinaliū q̄ capitulū alicui⁹ ec
 clesie cathedralis: s̄ capitulū (sede vacante)
 pōt punire hereticos q̄ in eadē diocesi sunt re
 perti. ex de heretic⁹. c. ad abolendā. vbi habet
 q̄ clerici sede vacante pnt hereticos iudicare
 ergo multo magis collegiū cardinaliū sede
 vacante pōt papā hereticū iudicare. Di. Per
 istam rōnē pbaret (sede vacante) per hoc q̄
 eps hereticā incurreret prauitatē posset capi
 tulū suū ep̄m iudicare. **Alia.** Rndet q̄ ep̄i
 habēt p̄uilegiū spāle q̄ scz nō possunt iudica
 ri nisi p̄ ep̄os vel papā: cū in q̄stiores heretice
 prauitatē nō habeat p̄tātē inq̄rendi de ep̄is. ⁊
 idō capitulū nō hz p̄tātē iudicādi ep̄m suū he
 reticū: sed in collegio cardinaliūz sunt plures
 ep̄i. ⁊ iō poterit papā hereticū iudicare. Di.
 Numqđ capitulū (si ep̄us efficeret heretic⁹)
 obediēt ei ex quo eū iudicare nō pōt. **Alia.**
 Rndet q̄ capitulū si cōstet ei ep̄m in labē he
 reticā incidisse ei obedire nō d̄z: nec tñ iudica
 bit ip̄m sed in sinuabit ⁊ accusabit euz supiorē
 q̄ habz p̄tātē iudicādi ip̄sum.

*Capitulum. lxxix. in quo queritur qualiter romani
 possunt papā hereticū punire. ⁊ q̄ similis est dicēdiu te
 eis sicut de collegio cardinaliū vti in p̄cedēti caplo. Di.*

Unquid romani

si papa fiat heretic⁹: pnt eū penis p̄
 dictis punire. **Alia.** De hoc pnt eē
 diuersi modi dicēdi. Unus q̄ si papa efficitur
 heretic⁹ romani pnt ⁊ debent papā hereticū
 expellere de ap̄lica sede: eūq̄ vitare tenent ⁊
 aliū papā sibi pnt eligere illi. s. romani quib⁹
 ius cōpetit eligēdi. sed alias penas scz degra
 dationē: incarcerationē: ⁊ bonoz suoz p̄sca
 tionē sibi nō pnt infligere. Alius mod⁹ dicēdi
 pōt esse q̄ romani oib⁹ p̄dictis modis ⁊ penis
 pnt papā hereticū coercere. Isti modi dicēdi
 fulciunt similib⁹ rōnib⁹ quib⁹ assertiōes con
 trarie d̄ collegio cardinaliū recitate i p̄oia ca.

*Caplm. xc. vbi inq̄rit vtrū eps diocesan⁹ possit pa
 pam hereticū punire. q̄ sic trib⁹ rōnib⁹ pbaf. ⁊ ibidem
 ponit opi. 3ia ⁊ pbaf vnica rōe ad quā etiā m̄det. Di.*

Stam materias

i duri ad alia tpa reseruādā. idō tra
 cta de diocesano in cui⁹ diocesi he
 retic⁹ papa moraret. s. si papa hereticus de fa
 cto teneret curiā in parisijs: vel in florentia: vl

alia ciuitate ep̄m habēte. an ep̄s ciuitat⁹ possz
 de iure papā hereticū coercere penis p̄fatis
Alia. Sunt nōnulli dicētes q̄ diocesan⁹ ep̄s
 in cui⁹ diocesi papa heretic⁹ notorie moraret
 de iure valeret: ⁊ deberet inuocato auxilio bra
 chij secularis: si tantā possz h̄re potētiā papā
 hereticū captiuare. ip̄mqz denūciare ab oib⁹
 catholicis deuītandū. Probat hoc p̄mo sic.
 Heretic⁹ q̄ nullo modo gaudet p̄uilegio speci
 ali vltra hereticos ep̄os q̄tū ad p̄dicta ē sub
 iectus diocesani iudicio: qz alij ep̄i in his sub
 iecti sunt iudicio diocesani: s̄ papa hereticus
 nullo modo gaudet p̄uilegio speciali vltra ali
 os ep̄os. sicut ostēditur est supra. c. lxxi. igitur papa
 heretic⁹ q̄tū ad p̄dicta subdit iudicio diocesa
 ni. Itē q̄tū ad p̄dicta ē papa subiect⁹ iudicio
 illi q̄ tenet terrā ad sui iurisdictionē spectan
 tem de oī prauitatē heretica expurgare: quia
 sine p̄dictis terra de heretica prauitate pur
 gari nō pōt. ad ep̄m autē spectat totā suā dio
 cesim de omī heretica prauitate expurgare. ex
 de heretic⁹. c. ex cōicam⁹ in fine. vbi sic legit. si
 q̄s autē ep̄s sup expurgādo de sua diocesi here
 tice prauitatē fermēto negligens fuerit vel re
 missus cū id cert⁹ iudicij apparuerit ⁊ ab ep̄i
 scopali officio deponat: ⁊ i locū ip̄i alter sub
 stituatur: q̄ velit ⁊ possit hereticā confundere
 prauitatē. igitur papa heretic⁹ q̄tū ad p̄dicta iu
 dicio ep̄i est subiect⁹. Tertio pbaf idem sic:
 Ratione delicti fit aliquis de foro alteri⁹. ex
 de raptorib⁹. c. i. ⁊. xij. q. vi. c. i. ⁊ ex de foro cō
 perēti. postulat. ⁊. vi. q. ij. c. placuit. igitur si
 papa heretic⁹ in diocesi alicui⁹ ep̄i male docē
 do vel parrochianos ep̄i ad prauitatē inducē
 do delinq̄t: fit de foro eiusdē ep̄i ⁊ eidē est sub
 iectus. ep̄us autē pōt sibi subiectos hereticos
 captiuare. igitur de iure pōt ep̄us captiuare pa
 pam hereticū in sua diocesi cōmorantē. Di.
 Licet sit regula ḡnalis q̄ rōne delicti fit quis
 de foro alteri⁹. tñ sicut dicit glo. ex de raptorib⁹
 bus. c. i. ab hac ḡnralitate excipit q̄lib⁹ supior⁹
 q̄ vbiqz crimē cōmittat nō pōt iudicari: nisi
 si a papa si agat ad depositionē. Lū ḡ null⁹ sit
 supior⁹ papa null⁹ inferior⁹ poterit iudicare ip̄z
 q̄tūcumqz in diocesi delinquat alteri⁹. **Alia.**
 Ad hoc m̄det q̄ licz de intellectu glo. q̄tū
 p̄ma facie sonat inter iuristas fuerint opini
 ones diuersē fm q̄ innuit glo. ij. q. ij. c. i. vñd
 ⁊ glo. vbi p̄us scz ex de raptorib⁹. c. i. dicit opi
 nionē hmoi fuisse q̄ si archiep̄s cōmittat cri
 men aliqđ in parrochia alterius archiep̄i vel
 ep̄i suffraganei alterius archiep̄i iudicari pōt
 ab alio archiep̄o vel ep̄o archiep̄i. ad hoc em
 xvi. di. c. duo. vbi Ambrosius rōne criminis
 cōmissi in sua parrochia ex cōmunicauit impē

*Cōclusio opinio
 nis p̄me*

Probat p̄mo

Secundo

Tertio

Instantia

Responsio

ratozem: qđ alias nō aueret. tñ de illo qđ non est maior: imo minor: omni epō videt tenendus qđ rōne delicti fit de foro epī illi in cui⁹ dioce si pbatur delinqre. Cum igit papa hereticus nō sit maior: s̄ minor: omni epō. qđ omis heretic⁹ minor est omi catholico. xxiij. q. i. c. Si aut se quitur qđ papa heretic⁹ rōne delicti fit de foro diocefani in cui⁹ diocesi cōmorat. Blosa igit qđ dicit qđ a gñalitate isti⁹ regule excipit qđlibet supior: r̄c. intelligēda est de supior qđ nō obstā te delicto pmanet supior. de illo aut qđ fuit su perior: r̄ p cōsequēs delictū ipō facto fit inferi or. r̄ omi superioritate spūali pūatur ipō iure: nō debet intelligi vt videt. quare cū papa heretic⁹ ipō facto fact⁹ est inferior: omi catholico in papa heretico nō hz dictum glōse locū. r̄ iō ep̄s in cui⁹ diocesi papa heretic⁹ moraret: pos set ip̄s detinere: nō tñ solēnir degradare: sicut nec eū deponere posset. Quod ex hoc pbatur qđ depositōdes epoz solūmodo pontifici refer uantur: et de transactōmb⁹. xxiij. q. vi. c. Quis r̄. c. dudū. r̄. c. discutere. r̄ pp̄ hoc etiā ep̄s nō posset papā hereticū seculari curie tradere. qđ null⁹ ep̄s anteq̄ fuerit ab omi ordine ecclesia stico degradat⁹ curie seculari est tradendus. Di. Narra assertionē cōtrariā. Ad. Asser tio cōtraria tenet qđ null⁹ pōt papā hereticus detinere nec aliquā in eū dictare sniam: qđ ali rōne pbatur. Ille nō est iudex alteri⁹: nec ali⁹ quam ptatem hz sup ipm cui⁹ snia lata cōtra ipm (sine exāminatione vtrū sit iusta vel iniu sta) est penit⁹ reprobāda: r̄ nullomodo seruā da: s̄ snia cuiuslibz epī lata cōtra ipm qđ habet pro papa: siue sit heretic⁹ siue catholic⁹ absq; exāminatione vtrū sit iusta ē penit⁹ reprobāda igit nullus ep̄s est iudex pape heretici. Ad. h̄ ioz videt esse manifesta. quia de snia illius qui se asserit iudicē alicui⁹ alteri⁹ r̄ allegat causas possibile ex qua esset iudex eius ē inq̄sitio faci enda. an causa quā allegat sit vera. r̄ p̄ns est inq̄sitio faciēda: an snia ei⁹ sit iusta vel iniusta. Ad. h̄ ioz vero exemplo pbatur. naz dioscorus sniam excoīcationis in papā leonē dictauit. r̄ videtur pbabile qđ cōtra eū allegauit hereti cam prauitātē. r̄ tñ absq; omi exāminatione v̄l inq̄sitio: an snia dioscori eēt iusta vel iniusta fuit eadē snia reprobāda. teste Nicolao papa qui vt habet di. xxi. c. in tantū referens verba cōcilij calcedonēsis. ait. quoniā secūdis excelsibus porē inq̄ratē valde trāscēdit: p̄sumpsit em̄ ex cōmunicationē dictare etiā aduersus ar chiep̄m magne rome leonez r̄c. nūq̄ ibi legis inq̄sitionē fuisse factā vtrum iuste vel iniuste dioscor⁹ ipam excoīcationē dictasset: nō plane sed absq; cōtrouersia hoc in eo v̄lri sunt

Opinio secūda

Probatur

quia cū esset inferior: potiorē quibuslibz conatus est laessere iniurijs. Et quib⁹ v̄bis datur intelligi qđ si aliquis episcopus ex quacūq; causa papam p̄sumpserit captiuare vel excōis care vel laessere qualicūq; iniuria. nō est inq̄ rendus an papa sit catholic⁹ vel hereticus: qđ de snia talis epī vel alia iniuria seu molestia il lata pape: nulla ē inq̄sitio certe penit⁹ faciē da. ergo siue papa sit hereticus siue catholic⁹ nullus ep̄s debet ei molestiam inferre qualē cūq; r̄ p cōsequens eum detinere non debet. Di. Ista ratio non videt concludere. r̄ tamē dic quomodo respondet ad ipam. Ad. Re spondetur qđ notoriū fuit dioscorum esse hereticum. r̄ ideo nullam penitus habuit iurisdic tionē sup papam: etiam si fuisset hereticus. quare de sententia eius nō fuit inq̄sitio faci enda an esset iniusta. hoc est an esset ex causa iusta. quā notoriū fuerit qđ nō fuit iusta ex ori gine. secus autē esset de epō catholico: quia si esset ep̄s catholicus vel ep̄s de quo non esset manifestū qđ esset hereticus. si papam captiuaret vel denunciaret tanq̄ hereticum excōmunicatū r̄ excōmunicatōis sniam incurrisse eēt inq̄sitio faciēda: an iuste vel indebite peccasset. r̄ si inueniretur qđ papa esset manifeste hereticus factū epī esset a catholico approbandum. Di. Nunquid papa hereticus posset appellare ab epō taliter ipm detinere. Ad. Respondetur qđ de iure non posset nisi allega ret causam probabilem que si esset pbata des beret sufficiens reputari.

Capm. xci. in quo inquitur vtrū p̄ncipes seculares r̄ laici habeant potestatem coerendi papam hereticū r̄ puniendi. p̄ma opinio ē qđ non: que probatur octo ra tionibus. ad quas respondetur caplo. c. Discipulus.

Ec de potestate

b diocefani sup papam hereticū ma nifestum ad presens sufficiat. r̄ iō ad p̄ncipes seculares r̄ laicos me conuerto: de qb⁹ festina differere. an potestātē habeant papam coerendi. Ad. De hoc opiniones reperiunt cōtrarie. Una ē qđ coertio pape heretici ad p̄ncipes seculares r̄ laicos minime spectat. qđ multis modis ostēdit. p̄mo sic. Coertio pape heretici nō spectat ad illos de quoz foro nō est papa hereticus: sed papa hereticus non est de foro seculariū potestatum. ergo coertio eius ad p̄ncipes seculares r̄ laicos minime spectat. Ad. h̄ ioz videt nota. Ad. h̄ ioz pbatur. clerici nō sunt de foro iudicis secularis. h. q. i. fere p totū. r̄ Celestin⁹ papa. vt ba betur ex de iudicijs. c. cum non ab homie. ait. Si clericus in quocūq; ordine cōstitutus in furto vel homicidio vel p̄iurio seu aliquo cri

Respondet rōne p̄ncipis

Cap. xxi

Opinio p̄ma Secūda opinio n̄tur ca. lxxij

Probatur p̄ma

mine fuerit dephensus legitime et couictus ab ecclesiastico iudice deponendus est. et per confessionem clericus pro nullo crimine apud secularem iudicem est iudicandus. papa autem hereticus est clericus. ergo non est de foro iudicis secularis. Secundo. papa hereticus non est de foro illius iudicis ad quem non spectat de causa prauitatis hereticæ cognoscere: sed ad iudicem secularem non spectat cognoscere de causa hereticæ prauitatis. sicut ad ipsum non pertinet causa fidei. ergo papa hereticus non est de foro iudicis secularis. *Aliaior est nota. Aliaior auctoritatibus sanctorum patrum probatur apte. Aut enim felix papa. ut allegatum est supra. prout legitur dist. x. certum est. aut certum est hoc nostris rebus esse salutare: ut cum de causis dei agit iuxta ipsius constitutum regiam voluntatem sacerdotibus christi studeatis subdere non pretere. Et nicolaus papa ut legitur dist. xvi. ca. denique. ait. hi quibus tantum humanis rebus et non diuinis posse premissus: quo modo de his per quos diuina ministrantur iudicare presumat penitus ignoramus. Item dist. xvi. c. satis euidenter sic legitur. deputatus est candidianus magnificentissimus comes strenuorum domesticorum transire usque ad sanctissimam synodum nostram. et in nullo quidem quod facienda sunt de pijs dogmatibus questionibus seu potius expositionibus communicare illis. cum enim qui non sit in ordine sanctissimorum episcoporum ecclesiasticis intermisceri tractatibus. Item nicolaus papa. ut habetur dist. x. in impium. ait. Impium nostrum suis publice rei quotidiana administrationibus deest contentus: non usurpare quod sacerdotibus domini solummodo ueniatur. Item Jobes papa. ut legitur dist. xvi. c. si impator. ait. Si impator catholicus est quod salua pace ipsius dicimus: filius est non presul ecclesie. quod ad religionem ne competit: discere ei conuenit non docere: habet privilegia preteritis sue: que administrationis legibus publicis diuinitus est consecutus: ut eius beneficijs non ingratus circa dispositionem celestis ordinis nihil usurpet. ad sacerdotes enim deus uoluit que ecclesie disponenda sunt primere: non ad seculi potestates. et infra non a legibus publicis non a preteritis seculi: sed a pontificibus et sacerdotibus omnipotens deus religionis christiane clericos et sacerdotes uoluit ordinari et discuti et recipi de errore remeantes. Item bruns Lipanus. ut legitur dist. x. c. quonia scribens iuliano sic ait. quoniam idem mediator dei et hominum homo christus iesus sic actibus proprijs et dignitatibus distinctis officia preteritis utriusque discreuit propria uolens misericordiam humilitate corda sursum efferri: non humana superbia rursus in inferna demergi. ut etiam christum impatores per eterna uita pontificibus indigerent. et pontifices per cursu temporaliu tan-*

tummodo rerum impialibus legibus uterentur: quatinus spiritualis actio a carnalibus incurribus distaret: et deo militans minime se negocijs secularibus implicaret: ac uicissim non ille rebus diuinis posse uideret qui esset secularibus negocijs implicatus. Et quibus alijs pluribus uidetur apte probari quod principes seculares et laici de causis dei rebus diuinis pijs dogmatibus et religione christiana se intromittere minime debent. Et quibus debis patent inferri quod causa fidei et hereticæ prauitatis ad ipsos non spectat: quare papa hereticus nec alius hereticus est de foro iudicis secularis. Tertio sic. crimine ecclesiasticum non pertinet ad iudicem secularem: sed prauitas heretica est crimen ecclesiasticum. et per omnes nec papa hereticus nec alius alius hereticus est de foro iudicis secularis. Aliaior huius rationis est tam nota quod probatio non indiget. Aliaior auctoritate et ratione probatur. Auctoritate quidem patrum quod xi. q. i. c. si quis cum clerico. sic legitur. Si autem crimen ecclesiasticum est secundum canones ab episcopo sue cause examinatio et pena procedat nullam communionem alijs iudicibus in huiusmodi causis habentibus. Et quibus debis colligitur euidenter quod crimine ecclesiasticum ad iudicem secularem non spectat. Sed etiam ratione probatur. Quia causa quicumque solummodo ad iudicem peritum et exercitatum in ea pertinere diuinitus scitur. Unde secundum alexandrum tertium ut habetur ex de consan. c. i. non sunt cause matrimonij tractande per quoslibet: sed per iudices discretos. ubi glo. notat quod duo exigunt ad cognoscendum et uidentem de causa matrimoniali scilicet scia canonum et quod habeat iurisdictionem: infra dicitur quod causa non est deleganda nisi perito et exercitato. ut habetur dist. ij. q. ij. c. vlt. de penia dist. vi. c. i. Et quibus uerbis colligitur quod causa non debet committi nisi perito. Unde et glo. dist. xx. c. i. notat quod nullus potest esse iudex marime ecclesiasticus nisi sit peritus: sed iudex secularis in causa criminis ecclesiastici minime est peritus eius noticia scripturarum (per quam uicissim crimine ecclesiasticum constat eum non habere. igitur crimine ecclesiasticum ad iudicem secularem minime spectat. et per omnes crimine heresis (quod per sola diuinam scripturam cognoscitur) cuius non habet noticia secularis iudex ad ipsum non spectat. Quarto sic. maiores causae sunt ad maius iudicium deferende: quod tam ex scripturis diuinis quam ex sacris canonibus colligitur euidenter. nam ut legitur Exo. xvij. Retro cognatus moysi dedit eidem consilium dices. esto tu populo in his que ad deum pertinent ut referas que dicunt ad eum. et postea: puideas de omni plebe uiros potentes ac timetes deum in quibus sit ueritas. et qui oderint auariciam et constitue eis tribunos. et postea. quicquid autem maius fuerit referant ad te. et ipsi minora tantummodo iudicent.

Tertia ratio principalis

Decretum

Aliaior probatio

Quarta

caus? consilio moyses acq̄uirit. dum sic legit̄
 ibidē. quib? auditis fecit moyses om̄ia q̄ ille
 suggesserat: et electis viris strenuis de cuncto
 israel cōstituit eos p̄ncipes populi tribunos
 centuriones q̄nquagenarios et decanos q̄ iu-
 dicabant plebē om̄i tpe: quicq̄ aut̄ grauius
 erat referēb̄t ad eū facilioza tantūmō iudicā-
 tes. et Deut. i. dixit moyses iudicib? cōstituit̄
 ab ip̄o ita parūm audietis sicut magnū: nec ac-
 cipietis cuiusq̄ personam: quia dei iudicium
 est qd̄ si difficile vobis aliqd̄ fuerit visus refer-
 te ad me et ego audia. et c. xvij. sic scribit̄. si dif-
 ficile et ambigūm apud te iudiciū eē p̄spereris
 inter sanguinem et sanguinem: causam et cau-
 sam: lepram et nō leprā et iudiciū intra portas
 tuas videris verba variari. surge et ascēde ad
 locū quē elegerit dñs de? tuus: veniesq̄ ad sa-
 cerdotes leuitici gñis et ad iudicē q̄ fuerit illo
 tpe. queresq̄ ab eis q̄ iudicabūt tibi iudicij ve-
 ritatē. Et q̄bus alijsq̄ auctoritatib? scripture
 dine patenti colligit̄ q̄ maiores cause sunt ad
 superiores iudices deferēde. **H**ō ē sacri canōes
 p̄stant. Anacle? em̄ papa vt legit̄. ij. q. vi.
 ca. om̄is oppressus. ait. Si aut̄ difficiles cause
 aut̄ maiora negocia orta fuerint ad maiore se-
 dem referant. **I**tē pelagi? papa. vt b̄r di. xvij.
 c. multis. ait. Si vero in qualibet puincia or-
 te fuerint q̄stiones: et ip̄ius intra puicie ep̄os
 discrepare ceperit rō: atq̄ intra ip̄os dissiden-
 tes nō cōueniāt ad maiore sedē referant. et in-
 fra. maiores nō et difficiliōres q̄stioēs (vt san-
 cta sinodus statuit et vt brā p̄suetudo erigit)
 ad sedē aplicam semp referant. Et q̄b? alijsq̄
 q̄ plurib? p̄z apte q̄ maiores cause sunt ad ma-
 ius iudiciū deferēde: s̄ causa heresis ē int̄ ma-
 ximas causas cōputanda. **G** causa heresis ē ad
 maius iudiciū deferēda. Iudiciū aut̄ eccl̄asti-
 cum ē maius iudicio seculari. teste Gregorio
 nazāzeno. q̄ vt b̄r. x. di. c. suscipit̄ scribēs impa-
 torib? cōstātinopolitanis ait. Libent̄ accipit̄
 q̄ lex xp̄i sacerdotali vos subiecit̄ pr̄ati: atq̄
 istis tribunalib? subdit. dedit em̄ nobis pr̄atē
 dedit p̄ncipatū multo p̄fectiore p̄ncipatibus
 vestris. Et q̄bus n̄bis dat̄ intelligi q̄ iudiciū
 eccl̄asticū est mai? iudicio seculari. ergo caus̄
 heresis nō ad iudicē secularē s̄ ad iudicē ec-
 cl̄asticū debet deferri. **Q**uinto sic. Pote-
 stas iudiciaria seu secularis et pr̄as iudiciaria
 sacerdotalis sunt pr̄ates distincte. s̄m qd̄ res
 statur br̄us Ciprian? vt b̄r di. x. c. quoniā p̄t
 allegatū extitit. ad potestates aut̄ iudiciarias
 distinctas spectat̄ cause distincte. ad iudicias-
 riam aut̄ potestātē sacerdotale p̄tinet causa
 heresis. ergo causa heresis nō p̄tinet ad pote-
 statem iudiciariam secularē. et p̄ consequens

papa hereticus non est de foro iudicis secula-
 ris. Sexto sic. non aliā potestātē iudiciaria
 habēt seculares iudices xp̄iani quā habēt secu-
 lares iudices pagani. nam impatores xp̄iani
 successerūt paganis. et reges xp̄iani successerūt
 regibus paganis. successores aut̄ eodē iure et
 potestate gaudent qua p̄decessores. ergo iu-
 dices seculares xp̄iani nō habēt aliā iudicia-
 riam potestātē quā pagani habuerūt. **L**ū igi-
 tur causa heresis ad iudices paganos minime
 p̄tinet. igit̄ nec causa heresis spectat ad secu-
 lares iudices xp̄ianos. et p̄ consequens papa be-
 reticus nō est de foro iudicij secularis. **S**epti-
 mo sic. In illa causa que spectat ad imperato-
 res reges et iudices imp̄ialib? et secularib? le-
 gibus est vtendū. quia vnaqueq̄ causa termi-
 nanda est p̄ leges huiusmodi fori: ad qd̄ dicit̄
 p̄tinet: sed in causa heresis non ē imp̄ialibus
 seu secularibus vtendū legibus. teste nicolao
 papa. qui vt habet̄ dist. x. ca. i. ait. **L**ege impe-
 ratoris non in omnibus eccl̄asticis cōtrouer-
 sijs vtendū est. et infra. imp̄iali iudicio nō p̄t-
 iura eccl̄astica dissolui. **G** causa heresis ad
 iudicē secularē minime spectat. et p̄ cōsequens
 papa hereticus non ē de foro iudicis seculari.
Octavo sic. Ad eundē spectat causa heresis
 ad quē p̄tinet causa fidei: quē admodū eadem
 scia est cōtrarioz: s̄ causa fidei ad iudicē secu-
 larē minime spectat: eū videat̄ ad solū summū
 pontificē p̄tinet. **X**xiij. q. i. quoticus. et q̄ de
 baptismo et eius effectu. c. maiores. ergo ad iu-
 dicem secularē causa heresis minime spectat
 et per p̄ns papa hereticus non ē de foro iudi-
 cis secularis.

Caplin. xxiij. opinione cōtraria pontifici? duos mo-
 dos dicendi recitat. et p̄mū p̄sequit̄. s. **Q**u coertio pape
 heretici et punitio p̄ncipalit̄ spectat ad laicos in hoc ca-
 pitulo. secundū vero caplo sequenti. **D**iscipulus.

Christi q̄ de pote

State p̄ncipum secularium et alioz
 laicorū super papam sunt opinio-
 nes cōtrarie. **R**ecitasti autem vnā. ideo reci-
 ta aliā cōtraria. **A**l. Circa opinionē cōtra-
 riam sunt modi ponēdi cōtrarij: quibusdā di-
 centib? q̄ coertio p̄ncipalit̄ spectat ad laicos
 q̄ cōmunitatū causas gerūt: cuiusmodi sūt p̄n-
 cipes seculares et publice potestates. **A**lijs di-
 centib? q̄ coertio pape heretici et alioz heres-
 ticorum p̄ncipalit̄ spectat ad summū pontifi-
 cem et platos. secundario aut̄ spectat ad secula-
 res p̄ncipes et laicos. **E**t hoc in duob? casib?
Uno quidē si p̄ncipes seculares et laici sup̄
 a platis eccl̄ie fuerint requisiti. **E**t etiā in alio
 casu si videlicet fuerint heretica p̄auitate ma-
 culati vel hereticorū fautores aut in corrigēti

Quarto

Sexto

Septimo

Octavo

Cap.

Opinio

Opinio

do papā hereticū dānabili negligētes. Di.
 Secundus modus videt apparēs. p̄mū autēz
 hereticalem estimo. 7 tamē motiua illius mo
 di dicendi audire desidero. Ad. Adortua
 buius modi dicendi virtualiter continentur
 supra in rōnib⁹ in p̄ncipio hui⁹ sexti. c. iij. iij. 7
 y. contentis quibus ostenditur q̄ imperator
 est iudex ordinarius pape. Et q̄ papa ex ordi
 natione xpi nullā iurisdictionē coactiuā habz
 Ad hoc etiā posset adduci rō fundamentalis
 quorūdam q̄ tacta est supra li. q̄nto ca. xv. per
 quā pbat q̄ ecclia romana nō habz ex institu
 tione xpi sup alias ecclias p̄ncipatū. Di. Ex
 quo illa rō fundamentalis quorūdam est plas
 na applica eam ad questionem hic ppositam
 Ad. Ratio illa ad cōclusionē ppositā talit̄
 applicatur. in tota scriptura nō inuenitur ali
 quid ordinatum de potestate coercendi delin
 quentes nisi Adathe. xvij. cum xp̄us dicit. si
 peccauerit in te frat̄ tuus vade 7 corripe ip̄m
 inter te 7 ip̄m solum. si te audierit lucratus es
 fratrem tuum: si autē non audierit accipe ad
 buc vnum tecum vel duos: quia in ore duorum
 vel trium testium stat omne verbum: quod si
 non audierit eos dic ecclie. si autem non au
 dierit eccliam sit tibi sicut ethnici 7 publi
 canus. in quibus verbis christus potestatem
 coercendi delinquentes cōmissit ecclie. In
 ecclia autem in scriptura diuina vbiq̄ com
 prehendūtur clerici 7 laici nec vnq̄ in scriptu
 ra laici a nomie ecclie excludūtur. si ergo po
 testas coercēdi hereticos cōmissa est ecclie:
 nec est cōmissa clericis in speciali. ergo cōmu
 nitas fidelium habet p̄mō 7 p̄ncipaliter pote
 statem coercendi hereticos sicut 7 alios delin
 quentes. Illa autem que cōpetunt cōmunita
 ti p̄ncipaliter 7 p̄mō nō diriuantur nisi in euz
 qui gerit vicem 7 causam cōmunitatis. talis
 autē est p̄nceps secularis. ergo p̄ncipi secu
 lari nō clerici cōpetit p̄ncipalit̄ potestāte coercen
 di hereticos 7 ita ad ip̄s p̄tinet p̄ncipalit̄ potestās
 coercēdi hereticos: 7 ita ad ip̄s p̄tinet p̄ncipa
 liter papā hereticū coercere. Di. Illa rō est
 oīno irrationabilis: 7 militat p̄ seip̄as: q̄ si potestās co
 ercēdi hereticos 7 alios delinquentes tradita ē
 p̄mō a xpo cōitati ecclie: 7 cōitas pōt trāsferre
 potestāte suā i quē voluerit. q̄ cōitas ecclie ita po
 terit trāsferre illā potestāte i clericū vel clericos. sic
 in laicū vel laicos. Et si nō legat q̄ cōitas fide
 liū talē potestāte coercēdi hereticos trāsulit i lai
 cos nō ē dicēdū q̄ talē potestāte hēant laici a cōi
 tate fidelium. tū q̄ p̄ xpi vba p̄dicta nō ē cōmis
 sa ecclie potestās coercēdi delinquentes s̄ tātūmō
 videt unūgi q̄ delinquentes q̄ icorrigibiles appa
 ruunt euentē. *¶* p̄tz p̄ illō qd̄ vltimo dicit.

Si autem ecclesiaz non audierit sit tibi sicut
 ethnicus 7 publicanus. p̄ que verba intelli
 gitur q̄ delinquentes incorrigibiles sic ethnici
 ci 7 publicani sunt habēdi. cōitas autē fidelium
 p̄ vba p̄fata nō recipit potestāte coercēdi ethnici
 cos 7 publicanos a xpo. igit̄ p̄ eadē vba non
 recipit potestāte coercēdi delinquentes credens
 tes. s̄ videt p̄ illa ip̄oni fidelibus q̄ sicut ethnici
 ci 7 publicani sunt ab eis vitandi q̄ntū ad hoc
 q̄ nō sunt eis secreta fidei cōicanda. iuxta ill
 lud Adat. vij. Nolite sanctū dare canib⁹. ita
 etiā credulis incorrigibilib⁹ secreta fidei cōi
 cari nō debēt. Ad. Istis nō obstantib⁹ nō
 nulli putāt q̄ rō p̄dicta cōcludat si p̄ficiat. nā
 sicut p̄cipim⁹ s̄m eos sic p̄fici d̄z. cōtra rōnē 7
 v̄ritatē 7 vtilitatē rei publice est q̄ diuerse p̄so
 ne hñtes potestātes oīno distinctas que nec inte
 grant vnā potestāte nec vna depēdet ab alia: ha
 beant iurisdictionē coactiuā sup eandē cōita
 tē etiā p̄ diuersis criminib⁹. q̄ posset cōcurre
 re q̄ se mutuo impediret 7 q̄ par 7 cōcordia cō
 munitatis p̄ tales distinctas potestātes solueret.
 posset em̄ accidere q̄ eadē p̄sona esset inuolu
 ta criminib⁹ ita diuersis quoz vnuz p̄tineret
 ad vnā potestāte 7 aliū ad aliā. quo posito si vtra
 q̄ potestās vellet exercere iusticiā circa delinquē
 tem eandē p̄sonā: oporteret q̄ vna potestās rape
 ret vel defenderet delinquētē p̄tra aliā potestāte
 7 ita par 7 cōcordia in cōitate dissiparet. Si
 em̄ idēz sit fur 7 heretic⁹ 7 rōne heresis p̄tinet
 ad iudicē ecclesiasticū: 7 rōne furti ad iudicēz
 secularē: si neuter iudex voluerit alteri defers
 re: s̄ vterq̄ vult trahere reū ad ius suū: vn⁹ p̄
 p̄ter heresim ali⁹ p̄pter furtū: inter ip̄os oriet̄
 seditio. cū q̄ cōitas seditioū occasiōes 7 scis
 sionū 7 scismatū tollere teneat. non licet eidē
 cōitati p̄cedere talit̄ clericū potestāte coercēdi
 hereticos 7 in p̄ncipē secularē trāsferre potestāte
 malefactorēs alios castigādi. s̄ p̄stat q̄ p̄nci
 pes seclares hñt iurisdictionē coactiuā super
 q̄ plurimos criminosos. q̄ clericū p̄ illo crimi
 ne hñt iurisdictionē coactiuā super eosdē. 7 ita
 si subditi alicui⁹ regis vel p̄ncipis fiat heretic⁹
 ci ab eodē rege vel p̄ncipe puniri debēt p̄ be
 resi sicut p̄ criminib⁹ alijs. Di. Per plures le
 ges habetur q̄ heretici non per reges 7 p̄nci
 p̄es: sed per clericos iudicari debent. Ad.
 Dicunt quidam q̄ tales leges sunt inique iu
 ri naturali 7 recto dictamini rationis obuiā
 tes manifeste. 7 iō pro legibus non sunt hñde
 Caplm. xcij. in quo ponitur secundus modus siue
 secunda opinio 7 verior. q̄ coheritio pape hereticū 7 pu
 nitio spectat p̄ncipaliter ad clericos 7 ordinarie. secū
 dario vero 7 in casu ad laicos. 7 ponuntur tria pro
 banda. secunduz probatur caplo. xcij. 7 sequentibus
 duobus. tertium vero caplo. xcviij. *¶* Discipulus

Secūda pars sexti libri

Cap. XCIII

Via de isto mo

do ponēdi quē puro omnino errone
um in alijs tractatib⁹ sepe occasio
nem habeo loquēdi. et iō isto modo dimisso ni
tere declarare sūm modū ponēdi q̄ mun⁹ v̄itati
repugnare videt. **Ad.** Dicūt quidā q̄ si pa
pa manifeste et publice incurreret in hereticā
p̄auitatez. puta si publice p̄dicaret et doceret
p̄tra v̄itate catholicā apud catholicos diuul
gatā. vt pote definiaret aut p̄dicaret vel te
neret verū corp⁹ xp̄i in sacramēto altaris mi
nime p̄tinere: aut resurrectionē nō esse futurā
vel aias reproboz nō affligi aut cruciari: vel
nō esse in inferno: aut aliq̄d b̄mōi. cui⁹ cōtrari
um tenet explicite credere. vel q̄ apud catho
licos publice tanq̄ catholicū diuulgaret vel
diffinitive terminaret quēcūq̄ erroze q̄tūcūq̄
paruū diuine scripture ac doctrine v̄lis eccle
sie obuiantē. si clerici crederēt v̄l fauerēt eidē
ac circa correctionē aut cohibitionē ip̄ius es
sent dānabilī negligētēs: p̄ncipes seculares
in quoz d̄nio morat⁹: et etiā p̄plus q̄ sciret ip̄m
hereticū coercere debēt si possēt iuocato au
xilio. si oporteret vicinarū regionū. Si autē
p̄nceps in cui⁹ d̄nio papa moraret⁹ crederet v̄l
faueret eidē. aut ip̄m dānabilī negligeret co
ercere: alij p̄ncipes et laici q̄ scirēt papā eē he
reticū: inq̄tū eis potētia et vires suppeterent
ad coercēdū ip̄m essent astricti. **En** circa istū
modū tria pbare et declarare nitunt. Primo
em nitunt ondere q̄ causa fidei aliquo modo
spectat ad laicos. Secūdo satagūt explanare
quōd causa fidei spectat: ad laicos. Tertio mo
luntur ondere q̄ coertio pape heretici in ali
quo casu spectat ad laicos etiā a p̄laris eccle
minime req̄sitos. Primū pbat p̄mo sic. Ad il
lum quodāmo spectat questio fidei vel causa
q̄ pōt cōcilio ḡnali in quo tractat⁹ de fide in
teresse. impatores autē et p̄ rōnē cōsimilem re
ges et laici. Aliquomō p̄nt ḡnali concilio. Cū
quo tractat⁹ de fide. Interesse sicut ostēsum ē
p̄us. c. lxxxv. ḡ ad impatores reges et laicos ali
quo modo causa fidei noscīt p̄tinere. Secun
do ad illuz aliquo mō p̄tinet q̄stio cause fidei
q̄ fidē defendere tenet. q̄ null⁹ rem ad ip̄m im
pertinet omnino tenet defendere. teste sapiē
te q̄ ecclia. ij. ait. De ea re q̄ te non molestat ne
certaueris. q̄lis ē omis res q̄ ad te oīno nō p̄ti
net: s̄ laici fidē suaz defendere tenent: alioq̄n
p̄ditores veritat⁹ et heretici sunt censendi. i. q.
ij. ca. nolite. vbi Jobes crisostom⁹ ait. sicut sa
cerdos debitor est vt veritatem quā audiuit
a deo legitime p̄dicet: sic laic⁹ debitor: ē vt ve
ritatē quā audiuit a sacerdotib⁹ p̄batā q̄dem

Opinio secūda

Ponunt tres cō
clusiones

Probat p̄ma cō
clusio Primo

Secundo

scriptura defendat: q̄d si nō fecerit p̄didit ve
ritatē. ḡ questio fidei q̄nc̄ spectat ad laycos.

Tertio sic. ad ip̄s spectat aliquo mō q̄o fidei
q̄ p̄ v̄itate fidei defendēda leges pōt statue
re. s̄ impator et layci p̄nt statuere leges p̄v̄ita
te fidei defendēda. ergo ad p̄p̄m et laycos ali
quo mō q̄stio fidei noscīt p̄tinere. maior vide
tur euidēs scz q̄ nemo de re q̄ ad eū oīno nō p̄
tinet valet legē statuere. minor: auctib⁹ et exem
plis et rōnib⁹ videt posse pbare. Aug. eniz vt
habet. xi. q. iij. c. impatores. ait. Impatores si
in erroze essent (q̄d absit) et p̄ erroze suo p̄ ve
ritatē legē darent p̄ quā iusti pbarent et coo
narentur: nō t̄n faciendū est quod illi iubēt. et
infra. q̄n aut impatores veritatē tenēt et pea
p̄tra erroze iubēt q̄d q̄quis p̄tēpserit ip̄e sibi
iudiciū acq̄rit. Itē idē ad Glincen. ait. vt ha
betur. xxij. q. iij. c. non inuenit. ait. Quis em
vestrū nō laudat leges impatoz datas ab eis
aduersus sacrificia paganoz q̄ p̄ uenētiā
p̄ fide date vident. Itē idē ad Bonifaciū vt
habet di. ix. c. i. loquēs de impatoribus ait. q̄n
aut p̄ veritate p̄tra falsitatē p̄stituit bonas
leges terrenē seruētēs et corrigunt intelligen
tes. Et alibi. quicūq̄ vero legib⁹ impatoz q̄ p̄
veritate seruūt obrēpare nō vult: grande acq̄
rit suppliciu. Et vt habet. xxij. q. iij. c. si eccle
sia. ait. q̄d aut dicūt scz heretici q̄ p̄tra suas is
pietates leges iustas institui nolūt nō petisse
a regib⁹ terre aplos talia nō considerāt aliud
fuisse tūc t̄pis: et oia suis t̄pib⁹ p̄uenire. q̄s em
in xp̄m crediderat tunc impator. q̄s em p̄ pie
tate p̄tra impietatē leges ferēdo seruiret. tunc
em ad huc illud p̄p̄bericū cōplebat. quare fre
muerūt gētes et p̄p̄li meditati sunt iania. asti
terūt reges terre et p̄ncipes p̄uenerūt in v̄nū.
et nodū illd agebat q̄d paulopost in eodē plal
mo dicebat. et nūc reges itelligite: erudimī q̄
iudicat⁹ terrā. fuitē d̄no i timore: et exultate ei
cū tremore. quōd ḡ reges d̄no fuitant in timore
nisi ea q̄ p̄ deuz iussa sunt religiosa seueritate
p̄hibēdo atq̄ plectēdo. alit em fuit q̄ ē rex et
aliter quia est homo. quia est homo seruit deo
fideliter viuendo. quia est rex seruit leges ius
ta precipientes et contraria prohibentes cō
uenienti vigore sanciendo. Et quibus patet
aperte q̄ impatores et publice potestates li
cite pro fide possunt leges statuere. Quod
etiam exemplis ostēditur. Nam tam reges in
fideles q̄ fideles leges pro fide laudabiliter
ediderunt. Nam nabugodonosor legem edidit
pro fidei veritate: qui vt legitur Danielis
ij. ait. A me ergo positum est hoc decretus vt
oīs populus tribus et lingua quicūq̄ locut⁹
fuerit blasphemā cōtra deū sydrach mysach

Tertio

Probat q̄stio

7 abdenago dispareat 7 dom' ei' vastet. neq;
 em' est alius q' possit ita saluare. Rex etiā mas
 gnus artaxerxes vt legit' hester vlti. legem
 edidit di. hoc aut' est dictū qd' emittim' in cū
 ctis vrbib' vt liceat iudeis vti legib' suis. Re
 ges etiā fideles leges p' fidei veritate cōdide
 runt. qd' testat' Aug. ap' e in ep'la ad Clincen
 tium. vt habet. xxij. q. vi. c. vides. ait. E iuitas
 mea q' cū tota esset in parres donati ad vnita
 tem catholicā legū impiāliū timore cōuerfa ē
 igit' impatores leges p' fide catholica edide
 runt. **¶** Et etiā rōne videt' posse p'bari. nā ille
 pōt leges p' fide p'stituere q' nō solū contēpla
 tione hoim: s' cōtemplatiōe dei pōt iura statu
 ere: s' impator 7 ppls cōtemplatiōe dei pnt le
 ges statuere. di. i. ca. ius civile vbi sic dicitur.
 Jus civile est qd' q'cunq' ppls vel q'cunq' ciui
 tas sibi p'pziū humana diuinaq; causa cōstitu
 it. id ē cōtemplatiōe dei 7 hoim: s' m glo. ibidē
 ergo laici in fauore fidei leges condere valēt.
 Di. Ista sentētia q' laici pnt aliq's leges p' fi
 de statuere q' aliq'ia habeat firmitates (nisi a
 summo pontifice vel p'lati ecclie fuerint cō
 firmate) sacris canonib' obuiare videt'. quia
 Inno. terti'. vt habet' ex de cōstitutionib'. c.
 ecclia. ait. nos attendētes q' laicis 7 religio
 sis sup' ecclie 7 psonis eccliaisticis nulla est
 attributa facultas (apud quos obsequendi
 manet necessitas non auctoritas impandi) a
 quib' si qd' motu p'pziū statutū fuerit (qd' ec
 clesiarū respiciat comodū 7 fauore) nulli' fir
 mitatis esse cōstat: nisi ab ecclia fuerit appro
 batū. **¶** Et quib' s' vbi dat' intelligi q' sup' his q'
 ad eccliam spectāt statutū laicoz nullā obris
 nec firmitate nisi ab ecclia fuerit approbatū.
 questio aut' fidei ad eccliam spectat. ergo sta
 tutū laicoz in fauore etiā dei editū nullū ē mo
 menti: nisi ab ecclia fuerit cōfirmatū. Item
 in sinodo simachi pape. vt habet'. xvi. q. vlt. c.
 nō placuit. sic legit'. non placuit laicū statuen
 di in ecclia hie aliq'ā prātē: cui obsequēdi ma
 ner necessitas nō auctoritas impandi. **¶** Et qui
 bus s' vbi pōt intelligi q' laic' nihil pōt statu
 re de his q' ad eccliam spectāt. q'stio aut' fidei
 ad eccliaz spectat. s' laic' in fauore fidei nihil
 pōt statuere. Itē in sinodo eugenij pape. vt
 legit' ex de iudicijs. c. decreuim' sic habet'. De
 creuim' vt clerici tractare eccliaistica negocia
 nō p'sumāt. 7 vt epi: abbates. 7 archiepi 7 aliq'
 eccliarū p'lati de negocijs eccliaisticis: ma
 xime de illis q' spūalia esse noscunt: laicoz iu
 dicio nō disponāt. **¶** Et quib' colligit' q' nec eri
 am laicoz iudicio sunt spūalia disponenda. s'
 cum int' negocia spūalia sit q'stio fidei po
 tissime cōputāda: videt' q' laici de his que ad

fidē spectant se intrōmittere minime debent
 7 per pns pro fide nihil statuere pnt. Itē mi
 nus est disponere de eccliaisticis dignitatib'
 7 reb' eccliarū q' de fide. q' aut' nō pōt min' ne
 q; maius pōt. **¶** Aut' layci de dignitatib' ec
 clesiaisticis 7 rebus eccliarū nihil disponere
 valeant sacris canonibus affirmat'. Naz. xvi.
 q. vlt. c. layci. sic legit'. Laycis quibus religio
 sis nulla de dignitatibus eccliaisticis aliquid
 disponendi legitur attributa facultas. Itē
 Innocenti' terti' vt habet' ex de arbitris. c. r.
 ait. Adhuc generaliter p'hibem' ne sup' reb'
 spūalibus cōpromittat' in laycoz: q' nō decet
 vt layc' in talib' arbitret'. s' multo magis nō
 decet vt layc' de fide 7 dignitatib' eccliaistid'
 7 reb' eccliaz aliq'd legē statuendo decernāt.
 Itē. vi. di. de statuto basilij in fauore ecclie
 edito sic legitur. Scripturā que in sacerdota
 li concilio recitata est euidentissimis documē
 tis cōstat esse inualidā. p'īmū quidē: quia cō
 tra patrū regulas a laycis quibus religiosis q'
 bus nulla de eccliaisticis facultatib' aliq'd
 disponēdi legit' vnq' attributa facultas facta
 videat'. Itē Innocētius terti' vt legit' ex de
 reb' ecclie nō alienandis. ait. Nulla fuit layc'
 attributa prās de reb' eccliaisticis disponēdi
 apud quos subsequēdi manet necessitas non
 auctas impandi. **¶** Et q' b' alijs q' plurib' collig
 gitur euideret' q' nō solū de fide: sed etiā de di
 gnitate 7 rebus ecclie layci leges cōdendi
 nullas habent penitus potestatem. 7 quāuis
 bec conclusio mihi videatur certa s' m canoni
 cas sanctōnes: tamen quomodo ad allegatio
 nes p'fcriptas respondere contingat nō dif
 feras recitare. **¶** Ad Allegationes tue p'cedi
 cte a nonnullis pueriles 7 friuole reputantur
 quia videt' eis q' sacroz canonū non habendus
 intellectū. Ad cuius euidentias est sciendus
 q' rem aliquam ad aliuz pertinere dupliciter
 potest contingere. res enī aliqua ad aliquem
 pertinet rāq' in potestate illius aliquo modo
 existens vt scz de ea sicut sibi placuerit dum
 mō non s' deū vel rōnē rectā aut leges iustas
 seu consuetudines rōnales valeat ordinare. 7
 isto mō dignitates eccliaistice 7 res eccliarū
 pertinet ad p'latos ecclie. Alio mō pertinet res
 aliq' ad aliū rāq' ab eo defendēda. 7 sic res ec
 clesiaz pertinet ad laycos. q' layci debēt defen
 dere res eccliaz. sic fides pertinet ad laycos: q'
 eā diligēter 7 potēter defendere astringunt.
¶ Et his rōndet' ad oēs allegatiōes tuas q' lay
 ci pnt statuere leges suos subditos art' obli
 gādo ne psonas eccliaisticas vl' res earū offen
 dāt vl' molestet' iniuste: quos i' p'ziū faciētes pe
 nis pnt debi' cohercere: quāuis b'mōi penis

Quarta

Quinta

Sexta

Septima

Responsio ad
auctoritates

Nota

Non p'bat rōe

Quis s' affum
p' i' minore per
auctoritates

Yuma

Quis

Quis

personas ab eorū exceptas potestate nequeāt castigare. sic p̄ncipes ⁊ reges ac publice potestates ⁊ cōitates leges p̄nt statuere p̄ fidei salubritatis defendēda. possuntq; punire suos subditos fidē nequit impugnantēs: q̄uis punire nō valeat eos q̄ a sua iurisdictione sunt exēpti. **Di.** Nitere allegare p̄ assertōe p̄dicta. **Ad.** Quia reges ⁊ p̄ncipes ⁊ publice p̄tates ciuitates alieq; cōmunitates q̄ potestate habēt condere leges de tēporalib; statuere leges queāt p̄ veritate fidei tenēda ⁊ defendēda ⁊ nulla tenus impugnāda vel reiciēda: eis dēq; legib; suos subditos obligare: sic videt̄ posse p̄bari. **Om̄is** p̄sona ⁊ vniuersitas iurisdictionē h̄ns coactiuā d̄ his ad q̄ se ⁊ subditos faciēdo obligatur: legē p̄t statuere ⁊ ad ea faciēda subditos sub pena rōnabili obligare: s̄ ois p̄sona fidelis ⁊ etiā vniuersitas iurisdictionē habens coactiuā p̄ se ⁊ subditos tenet̄ fidē catholicā defendere. igit̄ de fide defendēda p̄t legē statuere ⁊ subditos ad fidē defendēda sub pena rōnabili obligare. **Secūdo** p̄bat̄ idē sic. q̄libet habēs iurisdictionē coactiuā ad ea p̄ leges suas p̄t subditos suos obligare: q̄ pacē ⁊ tranquillitatē p̄curant ⁊ cōseruāt. ⁊ quorū cōtraria pacē ⁊ tranquillitatē oimodā dissipāt ⁊ p̄turbāt: s̄ fidē negare ⁊ impugnarē ⁊ abicere pacē ⁊ tranquillitatē ciuiū dissipāt ⁊ p̄turbāt: q; hoies diuersarū sectarū nime pacifice isimul viuūt ergo ois p̄sona ⁊ cōitas h̄ns iurisdictionē coactiuā p̄t p̄ leges subditos obligare ne fidem catholicā impugnarē aut abicere quoquō p̄sumant. **Tertio** sic. nō minorē p̄tate habz rex vel p̄ceps sup subditos suos in his q̄ sunt contra fides ⁊ bonos mores q̄ habeat marit⁹ sup vxorē: vel pat̄ sup prole suā: s̄ marit⁹ cōingem suā errantē p̄tra fidē ⁊ bonos mores p̄t ⁊ d̄z corrigere. ⁊ pat̄ prole suā errantē cōtra fidem ⁊ bonos mores habz corrigere. q; rex ⁊ p̄nceps subditos suos errantes cōtra fidē ⁊ bonos mores p̄t corrigere. s̄ rex aut etiā p̄nceps de his p̄p̄ que subditos p̄t corrigere: valet legem statuere: ergo rex ⁊ p̄nceps p̄ fide tenēda a subditis suis legē possunt eis imponere. **Di.** P̄dicta assertio nō ita mihi videt̄ irrōnabilis sicut antea videbat̄: ⁊ idē cupio ip̄i intellectu pleniorē h̄re. q; p̄ hoc manifest⁹ aduer tam an sit cōsona vel dissona veritati. magis autē explicabis eam si indicaueris quō ad singulas allegationes p̄tra eam adductas respōderi p̄tingat. **Idō** p̄ omēs discurre. **Ad** auctoritatē Inno. tertij r̄ndetur q̄ ecclie ⁊ p̄sona eccliaſtica a iurisdictione laicorū sunt exēptē: ⁊ idō super ecclie ordinādis vel cōferēdis vel aliqua cōmuratione circa ecclias faci-

enda seu etiā super personis eccliaſticis puniendis: vel quomodolibet gubernādis aut ad aliquid faciendū vel non faciendū arandis: layci nihil in earū cōmodū respicientes ⁊ fauorē possunt statuere q̄ firmitates obrineant nisi ab ecclia fuerit approbatū: quin tamen aliqua possint statuere in ecclia ⁊ personarū eccliaſticarū cōmodū ⁊ fauorē sub certis penis suos subditos prohibendo ne ecclie ⁊ personis eccliaſticis molestia inferant vel grauamen: Inno. nime negat. nonne potest rex absq; inquisitione cuiuscunq; prelati ecclie sic statuere q̄ quicunq; clericus occidit pena capitali plectatur? Nunquid potest statuere absq; inquisitione ecclie q̄ qui res eccliaſticas furatus fuerit: pena mortis vel alia puniatur? Si ergo layci possunt statuere leges pro rebus tēporalibus ecclie ⁊ personis eccliaſticis a suis subditis nullaten⁹ molestādis: multo fortius pro fide catholica quaz magis defendere ⁊ tueri tenentur q̄ res eccliarum ⁊ personas eccliaſticas quascunq; possunt leges statuere ne quis subditis eorū fidē negare vel impugnarē audeat quoquomodo. **Quod** etiā tali ratione probatur. magis spectat ad p̄ncipē constitutū a deo (qualis est p̄nceps vtēs legitima potestate) vlcisci iniuriā dei q̄ ciuiū suorū. vt habetur. xxij. q. iij. c. si ea. sed rex ⁊ p̄nceps possunt ⁊ debent legem statuere ne vnus subditorū peccet in alterū. ergo multo magis potest condere leges ne quisquis subditorū suorum fidē impugnet exemplo nabugodonosor regis qui legē dedit ne quisquis deū verū p̄sumeret blasphemare. **Ad** auctoritatē sumptā ex synodo symonis pape respondetur etiā per idē q̄ layci nō h̄nt p̄tate aliqd̄ i ecclia statuēdi qd̄ imutatio nē circa ecclias iducat: h̄nt t̄n statuere ne q̄s eis subdit⁹ fides catholicā ipugnet neget aut blasphemet vel fidē quoquō subuertat. **Ad** autē ex synodo Eugēnij pape silr̄ m̄det̄ q̄ layci eccliaſtica negocia de reb; ac p̄sonis eccliaſticis ordinādis vel regēdis vel aliter imutādis se introumittere vel tractare nō debēt nec clerici talia negocia laycorū iudicio h̄nt eorū auctē disponere debēt. p̄nt t̄n layci ordinare vt clerici in eccliaſtiq; disponēdis negociis nime iſſentent. p̄ntq; eis aliq̄s libertates cōferre exēplo p̄ncipū antiquorū: q̄ vt restat Inno. tertij ex de reb; eccliaſtiq; nō alienandis: cū laycis. eccliaſtica libertatē multū p̄uilegijs munierūt. sic etiā p̄nt layci in fauorē fidei xp̄iane plura ordinare ad q̄ seruanda suos subditos possunt legib; coartare. Si em̄ layci ex deuotionē quā h̄nt ad fidē catholicā

Probat solutio
Primo

Secundo

Tertio

Responso ad p̄
mam auctem

Ad eorū

Ad tertium

possunt in fauore clericorum nonnulla statuere et eis libertates plures tribuere: multo fortius prout in fauore fidei plurima statuere: et ad ea restringere sibi subditos. Ad auctoritates que ponitur. xvi. q. vlti. c. laicis. rñdēt. q. laici non possunt aliqd statuere circa dignitates inmutandas. prout in statuere plura p dignitatib' ecclesiasticis defendēdis ad que subditos et non alios a prate eorum exceptos prout cōstringere nisi in casu. Et uero dicitur. q. non potest minor: nec maior potest dicitur q. ista fallit: q. sepe aliq. maiora spectat ad iurisdictionē vel prate aliquorum ad quorum iurisdictionē vel prate quedā minora non prinet. In proposito tñ non fallit: q. sicut prout laici quidam statuere p defensione ecclesiasticarū dignitatum ita prout nonnulla statuere p defensione fidei orthodoxe. Ad auctoritatē Inno. iii. ex de arbitris rñdēt. q. arbiter recipit pratem ordinandi aliqd esse faciēdū. et in reb' spūalib' laicus arbiter esse non potest: tñ cuilibz cū hoc cōstat q. laicus valeat ordinare ne subditi sui res spūales inuadāt vel impugnet. Ad auctoritates vi. d. de staturo basilij rñdēt. xvi. q. vlti. c. laicū ubi dicitur. q. ideo statutū extitit reprobātū: q. plurā agenda circa electionē summi pontificis et res ecclesiasticas ordinauit. si autē solum statuit ser. q. null' sibi subdit' de reb' ecclie se intromittere: vel electionē summi pontificis impedire psumeret: statutus suū non fuisset vllaten' reprobātū. Ad vltimā auctoritatē Inno. tertij cōsimilit' dicitur. q. laici de reb' ecclie distribuēdis vel exponēdis non prout penit' ordinare non tñ negat qn prate habeāt statuēdi: ne res ecclie a suis subditis inuadantur.

Capitulum xlii in q tractat secundū pbādū ser quō questio sine cā fidei spectat ad laicos. et nota ibidem quomodo questio fidei ventilari potest. Discipulus.

Artis differuisti an

questio fidei spectat ad laicos an non: nūc dicitur Cpm qd pmissi sunt p que modū videlicet: fidei questio ventilari potest seu spectat ad laicos. Per hoc autē de predictis magis aduertā an aliqd prineat rñrat'. Ad. Dicitur q. questio ventilari mult' modis potest accipere. Aut em ventilat' questio de aliquo prinet ad fidē qd apud omēs catholicos tanq. catholicū extitit baten' diuulgatū. puta si aliq. incipiat vertere in questione an xps sit ver' de' et ver' hō. vel an xps fuerit nat' de rñgine: vel beata vita sit futura: vel aliud cōsimile: de quo notū sit apud omēs catholicos litteratos et illitteratos qd ad fidē prinet orthodoxā. Aut ventilat' de aliquo qd est ab aliq. ecclia explicitē approbatū. licet talis approbatio non sit apud omēs catholicos diuulgata. Puta si aliqui incipiant vertere

in questione an salomō fuerit filius berfabee vel vir eius. audiui em a quodā fide digno q. asseruit se fuisse presentē quando quidam magister in theologia parisijs tenuit in scholis q. berfabee erat vxor salomonis di. q. illud qd dicitur in genealogia saluatoris. dauid autē rex genuit salomonē et c. debet sic punctuari. dauid autē rex genuit salomonē. vt ibi sit finis rñsus. et alius versus sic incipiet. ex ea que fuit vrie salomō genuit roboā. quibus igitur hec veritas: salomō fuit filius berfabee: sit ab ecclesia explicitē approbata que admodū scriptura diuina ē explicitē approbata: tñ potest ab insipientib' nonnunq. verti in questione. sicut posset verti in questione veritas scripture diuine que non est apud catholicos omēs tanq. catholica diuulgata. sicut etiā potest verti an in xpo fuerit due volūtates quibus in xpo non esse duas volūtates sit explicitē p heresi pdenata. Aut ventilatur questio de aliquo qd nec est implicite approbatū: nec est heresis explicitē pdenata. sic questio fidei inter theologos sepissime ventilatur. sicut ante determinationē ecclesie de processione spūsancti a filio inter grecos et latinos questio verrebatur. Loquēdo de questione fidei primo mō dicta dicitur q. talis questio multiplex spectat ad laycos. vno mō vt layci eandē assertionē apud catholicos diuulgatā p loco et tpe fateantur. q. fm aplm ad Roma. x. corde credit ad iusticiā: ore autē fit confessio ad salutē. et veritas ipa Luc. ix. ait. Qui erubuerit meos sermones: hūc filij hominis erubescet cū venerit in maiestate sua et patris et sanctorum angelorum. Ex quibus verbis colligitur q. quilibet fidelis astringitur veritatem fidei sibi notam solemniter confiteri. que layci in questione tali fidei veritate sibi notā pferri tenent. Di. Dic in quibus casibus layci tenent veritatem fidei de tali questione simplici pferri. Ad. Rñdēt q. in duobus casibus layci sic et oēs xpiani ad talē questionē de necessitate salutis sunt astricti. Primum est quā omissionē huiusmodi confessionis subtraheretur honor fidei. quando videlicet per omissionem huiusmodi confessionis auerterentur alij a fide: vel conuertentur ad hereticas prauitatem. Secundo sunt layci ad confessionem talem astricti quando per omissionem confessionis huiusmodi fideles aliquod detrimentum incurrerent aut subtraheretur a fidelibus aliquod subsidium impendendum. vtpote si defendentes aliquam veritatem catholicam in tali questione mora p confessionē principis sui prouocarent ad defendendū: inuadit: et fauendū consentientibus catholica veritate et impugnantibus hereticā prauitatem. per omissionē autē talis confessionis

Tertio

Primum modus

Primum casus

in questio

in questio

in questio

in questio

Cap. XCIII

in questio

in questio

seu p taciturnitatē subditi pncipis puocaren-
tur ad impugmandū defendentes catholicaz
veritatē ⁊ ad subtrahendū eis fauorē auxiliū
⁊ cōsiliū oportuniū. in hoc casu de necessitate
salutis deberet pnceps catholicā veritatē cir-
ca talē questionē publice cōfiteri: ⁊ cōsimilit̄
de alijs laicis est dicendū. **Di.** Vellem scire
an aliqs doctor modern⁹ p̄ter doctores au-
tenticos p̄cordat cū ista snia. **Ad.** Ista sen-
tentia videt esse thome sc̄da sc̄de. q. iij. arti. ij.
qui ait. confiteri si dē nō semp nec in quolibet
loco est de necessitate salutis: s̄ aliquo loco ⁊
tempore: qñ sc̄z p om̄ssionē hmōi cōfessionis
subtraheret honor dei ⁊ vtilitas primis impē-
denda. puta si aliqs interrogat⁹ de fide tace-
ret ⁊ ex hoc crederet vel q nō h̄z fidē: vel q fi-
des nō est vera: vel alij p taciturnitatē auerte-
rentur a fide. in hmōi casib⁹ confessio fidei est
de necessitate salutis. ⁊ post dicit. q qñ bonoz
dei ⁊ vtilitas primi hoc exposcit: nō debet eē
cōtēnt⁹ hō vt p fidē suā ip̄e diuine veritati cō-
iungatur: s̄ debz fidē exteri⁹ cōfiteri. ⁊ post di-
cendū est q in casu necessitat⁹ vbi fides picli-
tatur q̄libet tenet fidē suaz alijs p̄palare. vel
ad instructionē alioz fidelīū: siue cōfirmatio-
nem vel ad rep̄mendū infidelīū insultationez
⁊ post si aliqua vtilitas fidei p̄pararet: aut ne-
cessitas assit (contēpta turbatiōe infidelīū)
debet hō publice fidē confiteri. vñ **Ad.** xv.
dicit q̄ cūz discipuli dixissent dño. q̄ pharisei
audito ei⁹ verbo scandalizati sunt: dñs r̄dit.
finite eos sc̄z turbari: ceci sunt ⁊ duces cecoz
Ex q̄b⁹ verbis colligit̄ euidēt q̄ pncipes ⁊
alij laici siue interrogent siue nō interrogent
Cū p om̄ssionē confessionis veritatē eis note
circa questionez motā de fide: alij a fide vel a
defensione necessaria fidei auertant: vel fide-
les aliqua dispēdia patient⁹ De necessitate sa-
lutis veritatē notā publice confiteri tenent. ⁊
nō solū viri ad cōfessionē publicā veritatē eis
note s̄ etiā mulieres in supradict⁹ obligant ca-
sibus. **Di.** Quid si prelati ecclie mādarent
laicis q̄ a tali cōfessione cessaret. **Ad.** Res-
pondere deberēt verbū petri dicent⁹ Act. v.
Obedire oportet deo magis q̄ homib⁹. **Di.**
Nōne laici debēt seq̄ doctrinā prelatoroz ecclie
sic. cū dicat **Elestin⁹** papa. di. lxxij. c. docend⁹.
Docēdus ē ppls nō sequēdus. **Ad.** R̄ndet
q̄ docēdus ē ppls in his q̄ ignorat. ab eis autē
q̄ didicit a fidei ecclia: nō est auertēd⁹. **Di.**
Et quib⁹ credet ppls nisi prelat⁹ ecclie? **Ad.**
R̄ndet q̄ ppls magis credet scripture diuine
q̄ omib⁹ cleriq̄: q̄ scriptura diuina ē omnibus
mortalib⁹ preferenda. Item magis credet po-
pulus toti cōitati fidelīū p̄cedentiū q̄ multū

tudini existentiū in vita p̄nti. ⁊ idō si multitu-
do clericoz recedat ab illis q̄ p̄s nūc regnā-
tes cū xp̄o cōcordit̄ tenuerūt: nō essent vllate-
nus audiēdi: s̄ eēt penit̄ debz coercedi. **Di.**
Dirisi vñ modū per quē q̄stio fidei mota de
aliquo ap̄d oēs orthodoxos (tanq̄ catholica
diuulgata spectat ad laicos. ideo nunc dic ali-
um modum fm̄ opinionē p̄s recitatā. **Ad.**
Dicit q̄ q̄stio talis sic sc̄do spectat ad laicos.
idō p̄sequēter d̄ q̄ laici omēs cōstringant: te-
nentes: p̄dicantes: docētes: seu etiā dubitans
tes assertionē q̄ est cōtraria v̄itati eē veram.
⁊ omēs negantes vel dubitātes catholicā ve-
ritatē talit̄ diuulgatam esse de substātia fidei
tanq̄ ex cōmunicatos ⁊ hereticos vitare ⁊ p
non platis habere: ⁊ eis nullatenus obedire
tenent. **Uerbi** gratia. si aliqui p̄dicaret: doce-
rent: vel assererēt quoquomō: vel etiā dubita-
rent xp̄m nō fuisse natū de virgine: vel nō fuis-
isse passum: aut nō resurrexisse a mortuis. laici
autē oēs tales (etiā si aliqs eoz papali fuisz
p̄ditus dignitate) tanq̄ hereticos ⁊ ex cōmu-
nicatos vitare: ⁊ eis nullaten⁹ obedire tenen-
tur. **Quē** tales sunt reputādi heretici ex his
q̄ dicta sunt li. iij. c. ij. colligit̄ euidēt. q̄ autē
sint ex cōmunicati ex ca. lxi. hui⁹ sexti apparet
Ex quibus sequit̄ luculent⁹ q̄ laici sciētes pa-
pam v̄l alios clericos p̄dicare docere: v̄l quar-
litercumq̄ tenere aliquā assertionē: q̄ catholi-
ce v̄itati apud omēs orthodoxos vulgate con-
tradicit: non debēt aliquatit̄ obedire. **Di.**
Dic quid si pncipes ⁊ alij laici nesciunt p̄ sciē-
tiam certam papā tenere v̄l docere contra ra-
lem v̄itatē catholicā. sciunt tamē papam esse
de tali doctrina pestifera publice diffamatus
nunquid ip̄m vitare tenentur? **Ad.** Respo-
detur q̄ nō prop̄ v̄ba paucoz: s̄ prop̄ publi-
cam famā laicoz. ad quos talis fama puen-
rit papam talia p̄dicantē vitare tenentur. quia
ad hoc q̄ aliquis ex cōcatus vitetur sufficit
publica fama. extra d̄ snia excō. cū desideres.
libro. v. vbi clemēs tertius dicit in hec v̄ba.
Tue questionī hunc finem durimus imponē-
dum q̄ si publica fama est aliquem verberat̄
se clericum: nec episcopus nec alius comuni-
care sibi debet: nisi ad arbitrium episcopi de
hoc se purgauerit: vel ad cautelā absolutiōis
b̄nficiū consequatur. ergo a simili si fama pub-
blica ē papā v̄l aliū p̄dicare: docere: v̄l tenere
p̄tra v̄itatē ap̄d omēs catholicos diuulgataz
nec laici nec clerici sibi cōmunicare debent: ni-
si se purgauerit: v̄l absolutiōis b̄nficiū rite ⁊
debite p̄sequat̄. **Di.** **Ad** v̄tū videt q̄ p̄p̄ fa-
mam papā debeat euitari: p̄serti cū fama p̄-
bationē nō faciat. ⁊ p̄p̄s nec certitudinem

Secūda pars

Calus sc̄da

Questio

Responso

Obiectiō

faciat. ante q̄m igit̄ aliq̄s sit cert̄ papā ab hoīe
 vel a iure eē depositū cū vitare nō debet. Pre
 terea in dubijs via tutior est tenēda. tuti⁹ em̄
 est obedire q̄ nō obedire q̄ dubitat an aliq̄s
 sit verus papa. licz q̄ p̄p̄ famā de papa q̄ pre
 dicet cōtra talē veritatē catholicā possit quis
 dubitare an sit verus papa: tñ p̄p̄ tale dubiū
 nō debet ab obediētia ei⁹ recedere. **Ad.** Di
 citur ad p̄mū q̄ quis p̄ solam famā q̄tūcūq̄
 publicā nemo de crimine cōmunicat: tñ sunt p̄
 p̄ter famā nōnunq̄ quedā agēda ⁊ aliq̄ om̄i
 tenda. nam fama impedit matrimonii p̄tra
 bendū. ex de cōsanguī. ⁊ affinita. sup. eo. ⁊ p̄p̄
 famā est diffamato purgatio indicēda. ij. q. iij.
 si mala fama. sic etiā p̄p̄ter famā est obediē
 tia deneganda. **Luz** aut̄ dicit̄ q̄ in dubijs via
 tutior est tenēda. respōdet̄ q̄ ex hoc aperte cō
 cluditur q̄ papa heretic⁹ p̄p̄ solā famā publi
 cam ē vitandus: ⁊ ei est nullaten⁹ obediendus.
 Nam si in dubijs via tutior ē tenēda. illa autē
 via qua est min⁹ periculū est tutior reputāda.
 igit̄ via que maior careret periculo est tenēda.
 obedire aut̄ heretico pape ⁊ cōicare eidē ma
 ius habet piculū q̄ eū vitare ⁊ ei minime obe
 dire: q̄ ex obediētia ⁊ cōione cū papa hereti
 co imineret periculū fidei orthodoxe. tale aut̄
 periculū est mai⁹ om̄i periculo qd̄ pōt̄ persone
 (pape etiā catholici) imminere. igitur picul
 lum fidei orthodoxe ē summe vitandū. igit̄ cū
 p̄p̄ famā publicā dubitat̄ an papa inciderit
 in p̄avitatē hereticā vitandus est ne ex cōione
 eius periculū imineat fidei orthodoxe. **Di.**
 Nunq̄d p̄p̄ter oēm famā publicā laici tenen
 tur papā hereticū deuitare. **Ad.** Elidetur
 nōnullis pbabile q̄ q̄ papa tanq̄ signū ē po
 situs ad sagittas: ⁊ multos h̄z offendere. iō est
 cantela diligēs adhibēda ne criminec̄ inique
 ita tñ vt̄ caueat̄ ne delinquere valeat̄ insolē
 ter. igit̄ apparet q̄ p̄p̄ famā ab incerto aucto
 re vel certis auctoib⁹ maliuolis ⁊ maledicis
 ortam: nō est papa heretic⁹ a nescientib⁹ eum
 esse hereticū euitandus: s̄ p̄p̄ famā ortā ex cer
 tis auctoib⁹ bone fame hacten⁹ (p̄sertim
 q̄ sunt in sacra pagina eruditi) valētib⁹ papā
 de p̄avitatē heretica accusare: ⁊ seipos ad pe
 nam rationis (si in p̄batiōe defecerint) obli
 gare: est papa heretic⁹ deuitandus. etiā ante q̄m
 in iudicio de heresi conuincat̄. **Di.** Dic̄ fm̄
 priorem assertiōnē an questio fidei de q̄ est ser
 mo alio modo spectat ad laicos. **Ad.** Dicit̄
 q̄ questio fidei de q̄ sermo habitus est p̄us: sic
 spectat ad laicos q̄ ⁊ p̄ncipes seculares ⁊ ali
 laici debēt defendere catholicos p̄avitatem
 hereticā impugnātes: intantū q̄ scientes pas
 sam hereticū: vel ad quos puenit fama publi

ca (modo p̄fato) q̄ papa est hereticus tenen
 tur de necessitate salutis in fauores fidei xp̄ia
 ne omnes accusantes papā hereticū ⁊ p̄ ipsa
 causa heresis appellātes ac ip̄m de heresi imp̄
 pugnantes si possunt ab omni molestia eis p̄
 papā hereticū vel eius cōplices inferenda ⁊
 illata defendere. **Di.** Illa que tractauimus
 supra i isto sermo a caplo. x. vsq̄ ad caplm̄. xxv.
 ad istū modū poterunt applicari vt̄ videtur.
 ideo dic̄ aliū modū quō questio fidei spectat
 ad laycos. **Ad.** Dicitur q̄ questio fidei tas
 lis de qua sermo habitus est p̄us sic spectat
 ad laycos q̄ tractatibus de tali q̄stione (ma
 xime si clericos suspectos habuerit) possunt
 si voluerint interesse. quia sicut̄ tactū est pri⁹.
 quod omnes tangit: ab oibus debet tractari.
 talis aut̄ questio fidei tangit oēs laycos. ergo
 layci (maxime curā alioz gerentes) possunt
 tractatouibus de tali questioe fidei interesse.
Di. Quis de hoc videatur esse dictū. s̄. cum
 de concilio generali ageretur vbi allegatōes
 adduxisti q̄ layci si voluerint possunt genera
 li concilio in quo tractatur de fide catholica
 interesse: tamē adhuc ad assertiōnē predictaz
 allegare conare. **Ad.** Layci tractantib⁹
 de h̄mōi q̄stione fidei valeat̄ interesse nititur
 posse p̄bati tali rōne. Illi p̄nt tractatibus de
 q̄stioe fidei interesse q̄ loq̄ de his q̄ spectat̄ ad
 q̄stionē fidei sunt minime prohibēdi. q̄ tales si
 nō sunt pbibēdi sunt audiēdi si loq̄ voluerint
 s̄ layci nō sunt pbibēdi loq̄ q̄ones fidei. teste
 glo. q̄ sup̄ illud ad 2. thes. vlti. sp̄m nolite extin
 guere. ait. Si cui sp̄s sc̄tus ad hora qd̄ reuela
 uit nolite pbibere loq̄: q̄ de q̄ os asine apuit
 sepe reuelat̄ minoz qd̄ meli⁹ est. **Ex** q̄b⁹ v̄bis
 colligit̄ q̄ ille in q̄one fidei loq̄ pbiberi nō d̄z
 cui de q̄ q̄ meliora reuelat̄. s̄ de q̄ reuelat̄ q̄s
 q̄ layci meliora. vñ ⁊ dauid regi quis non eēt
 sacerdos: sp̄s sc̄tus q̄ plurima reuelauit. layci
 etiā alijs tam in veteri q̄ in nouo testamento
 plura ad fidem spectantia ⁊ ad catholicam fi
 dem reuelata fuerunt. vñ ⁊ x̄ps dicit̄ **Matth.**
xi. **L**ōfiteor tibi pater dñe celi ⁊ terre: q̄ abs
 condisti hec a sapientibus ⁊ prudentib⁹ ⁊ re
 uelasti ea paruulis. igitur layci in sacra pagi
 na maxime eruditi a tractantib⁹ de questioe
 fidei que ad ad oēs pertinet xp̄ianos excludi
 nō debēt. **Di.** Ista assertio p̄suetudini ecclie
 maxime repugnare videt̄. **Luz:** quia fm̄ asser
 tiōnē precedentem etiam mulieres a tracta
 tibus fidei non sunt excludende. **Luz:** q̄ q̄s
 quedā abscondunt a viris que mulierib⁹ reuel
 ant. ⁊ tñ mulieres ad tractat⁹ fidei sunt nuls
 latus admittēde. cū etiā mulieres in eccles
 ia loqui nō debeāt: s̄ solū domi interroga

Obiect̄ primo.

Secundo

Secunda pars sextilibri

re viros suos de ignotis. teste aplo qui .i. ad
Loz. xiiij. ait. Mulieres in ecclesijs taceant.
nō em̄ p̄mittit̄ eis loqui: s̄ subditas esse sicut
lex dicit. si qd̄ aut̄ volūt̄ discere domi viros su
os interrogent. turpe aut̄ est mulieri in ecclesia
loqui. igitur mulieres tractatib⁹ de questioni
bus fidei interesse nō debēt. **Ad.** Ad p̄m̄uz
istoz r̄ndetur q̄ non est ex cōsuetudine eccle
się q̄ ad tractat⁹ fidei vnq̄ laici recipiant: q̄ sic
p̄batū est p̄us sepe cōcilijs generalib⁹ in qb⁹
tractabat de questionib⁹ fidei impatores fue
runt p̄sentes. sepe tñ q̄stiones fidei p̄ solos cle
ricos tractabant. q̄ tñc t̄pis clerici de fide nō
fuerūt suspecti: qui vita: scientia: 7 zelo fidei
catholice p̄fulserūt: 7 laici interesse non cura
bant: scientes q̄ questiones fidei sufficient̄ p̄
clericos ad honore dei 7 exaltationē fidei tra
ctabant. Si em̄ p̄ncipes ex zelo fidei se tracta
tibus h̄mōi ingessissent: clerici tunc t̄pis fidei
zelatores eos nullaten⁹ repulissent: s̄ libenti
animo audiissent. Ad secundū r̄ndetur q̄
mulieres nō sunt passim ad tractat⁹ fidei ad
mittende. si tñ sunt aliquę mulieres sapiētia
sanctitate potentia 7 virtutib⁹ p̄cellētes: pe
tentēs ex zelo fidei audiētia cū fides p̄tracta
tur nō sunt repellēde. si em̄ Judith vidua pe
rens audientia a p̄sbyteris cū de liberatione
patrię tractaret nō fuit repulsa: s̄ audita. mul
tomagis in casu nostro q̄ maior debet esse sol
licitudo de saluatiōe fidei q̄ de liberatione pa
trię. Si mulier sapiētia: potētia 7 sanctitate
p̄cellēs ex zelo fidei petierit audientia cum
de questione fidei tractat̄ repellī nō debet. s̄
audiri imo nōnunq̄ cū questio fidei agitat̄ p̄
cōsilio 7 auxilio obtinēdo ad mulieres sapien
tia sanctitate 7 potētia p̄cellētes expedit rez
cursus h̄ie p̄ questione fidei laudabilif̄ termi
nanda. exemplo mardochei q̄ pro saluatiōe po
puli dei auxiliū ab hester regina supplicif̄ po
stulauit. quis igit̄ mulieres nō sint passim ad
tractat⁹ fidei admittēde. nō sunt tñ omni t̄pe
repellēde: cū questio fidei ad eas p̄tinere no
scatur int̄tū q̄ si oēs viri diffinirent 7 asserere
rent esse tenēdū q̄ xp̄s non fuit nat⁹ de m̄gine
aut q̄ aie dānatoz nō cruciant̄ i inferno: aut
aliqd̄ h̄mōi mulieres deberent resistere 7 illa
tenere que ab orthodoxis didicerāt. Lū h̄o dī
cit ap̄ls q̄ mulieres in ecclesijs taceāt 7c. Re
spōdetur q̄ ap̄ls loquit̄ cū ad audiēdū verbū
dei cōuenierint: volēs q̄ mulieres sic in eccle
sijs taceāt q̄ officii docēdi nō habeāt. 7 ideo
vbi verbū dei p̄poneret a catholico 7 fideli li
cet mulieres ignorēt aliq̄ que p̄ponunt a p̄
dicante nō debēt in ecclesijs interrogare que
ignorant: s̄ domi viros suos 7 aliquos doctos

R̄ndet ad p̄mā

Ad secundā

res vel doctos interrogēt. alif̄ est vbi tractat̄
quō fides ē seruāda 7 defendēda. tunc em̄ p̄nt
nōnullę mulieres eē vtilēs 7 cām fidei multi
pliciter p̄mouere. 7 iō a talib⁹ tractatib⁹ non
sunt oēs 7 oī t̄pe excludēde. **Di.** Spectat ne
q̄stio fidei alio mō ad laycos. **Ad.** Questio
fidei cū aliqd̄ apud oēs catholicos tanq̄ ca
tholicū diuulgatū in q̄stione s̄rit: sic spectat
ad laycos q̄ p̄hibere p̄nt 7 statuere leges ne
aliqs in terris eoz subiectis dñijs p̄ veritate
taliter diuulgatā p̄dicare aut docere p̄sumāt
exēplo nabugodonosor regi q̄ q̄uis nō eēt cle
ricus nec platus eccleie legē statuit ne q̄s deū
sydrach: myfach: 7 abdenago p̄sumeret blas
phemare. hoc ex his q̄ dicta sunt p̄ vbi offē
sum ē q̄ layci p̄nt p̄ fide leges statuere colligi
tur euidenter. **Di.** Nūqd̄ p̄nt layci cohercere
re trāsgressores p̄ceptoz 7 legū suaruz h̄mōi.
Ad. R̄ndet q̄ trāsgressores h̄mōi q̄ a iurisdic
tione laycoz sunt exēpti: pura clericos non
p̄nt regulariter cohercere: in casu tñ possunt.

Cap. xcv. in quo agit p̄nter de q̄stioe fidei sc̄do mō
nō totalr̄ diuulgata: s̄ tñ ab ecclesia approbata quō illa
spectat ad laycos. Discipulus.

Hac materia in

D interrogabo te. iō postq̄ differuisti
de q̄one fidei vbi aliqd̄ apud omēs
orthodoxos tanq̄ catholicū diuulgatū in q̄
ne vertit̄. dic an q̄ fidei spectet ad laycos cū
aliqd̄ catholicū nō totalr̄ diuulgatū: s̄ tñ ab
ecclesia explicitē approbatuz in q̄one vertitur.
Ad. R̄ndet q̄ talis q̄stio fidei postq̄ laycis
p̄nterit̄ vitas h̄mōi q̄onis sic spectat ad eos
q̄ p̄ loco 7 t̄pe veritate tenent̄ simplr̄ p̄nterit̄
sc̄z cū honore dei 7 vtilitas p̄ximi hoc exposcit̄
Sc̄do talis q̄stio sic spectat ad laycos q̄ ra
les oēs p̄dicātes docētes tenētes primaciter
p̄ veritate h̄mōi q̄stionis vitare tenent̄: 7 eis
nullaten⁹ obedire. vñ q̄uis audirent 7 scirent
papā p̄dicare 7 docere pylatū nō misisse xp̄m
ad herodē t̄pe passiois aut ap̄los 7 alios cre
dētes de qb⁹ fit mētio Act. iij. fuisse p̄petari
os 7 dños portionū sibi assignatarū: aut xp̄m
inquātū homo mortalis fuisse regē in tempo
ralibus: non deberent propter hoc statim pa
pā tanq̄ hereticuz euitare q̄tūcūq̄ constaret
eis q̄ tales sūt int̄ hereses dānatas explicitē
cōputande. si tñ scirent eū diffinitiuē docere
ip̄m tanq̄ hereticū vitare deberent. **Di.** U
deo q̄ opinio istoz in hac parte dependet ab
illis que dicta sunt libro. iij. in quo tractatur
quō de pertinacia debeat quis p̄uinci. **Ad.**
Clerum dicis q̄ non constar laycis aliquā af
fertionē de q̄ est q̄stio esse catholicas 7 hereti

Cap. xcv

cam simul: cū hoc constat q̄ docēs predicās:
 ⁊ tencns cōtra catholicā veritatez est p̄tinat
 in sua assertione. Et per oīa dicitur de questioe
 fidei secūdo mō dicta: sicut dicitur est de q̄stio:
 ne p̄mo mō dicta. q̄ illis duob⁹ suppositis eis:
 dem modis p̄tinet questio fidei. secūdo modo
 dicta ad laicos: quib⁹ modis p̄tinet ad eos q̄
 stio fidei p̄mo modo dicta. Verūtm̄ q̄uis asser
 tio fidei vtroq̄ mō p̄dictis modis spectat ad
 laicos: p̄ncipali⁹ t̄n spectat ad p̄latos ecclesie
 quib⁹ ex officio incumbit magis intelligere ca
 tholicas veritates. ⁊ eas frequētius alijs pro
 palare. ac circa punitionem hereticorum ma
 gis diligenter insistere.

Caplm. xcvii. in quo agit de q̄one fidei tertio mō dī
 ctu an talis spectet ad laicos et quō. Discipulus.

It de questioe fi

dei itio mō dicta an spectat ad lai
 cos. **It.** Dicit q̄ q̄n aliquid q̄
 nō est ab ecclesia explicite approbat⁹. nec p̄
 p̄sequēs eius cōtrariū est explicite cōdēnatū:
 verūtm̄ in q̄ōne: laici nō tenent publice cōfite
 do: ordinādo: statūdo: p̄hibendo: p̄cipiēdo:
 se de tali intrmittere q̄one: nisi euidenter ad
 nererent: q̄ alit̄ graue piculū fidei: v̄l rei pu
 blice imineret. Si q̄s verō apte cognosceret
 q̄ ex tali q̄one fidei scditōes: bella: ⁊ scismata
 p̄uenirēt: nisi laici p̄ potētiā tpalē occurrerēt
 ad ipsos talis q̄ fidei p̄tineret. **It.** sic cōndit
 q̄n par aliter haberi nō p̄t̄ est ad regalē p̄u
 dētā recurrēduz. **It.** q̄ si ex q̄one fidei (modo
 p̄dicto) orant̄ secte: scditiones ⁊ scismata in
 cōis pacis dispendiuz. q̄ absq̄ laicoz potētiā
 sedari nō possūt: ad regalē seu laicale potētiā
 oportz recurrere. ⁊ p̄ p̄ns in hoc casu saltez ta
 lis q̄stio spectat ad laicos. Antecedēs isth⁹ rō
 nis restimōijs: ⁊ exēplis p̄bat̄ apte. **Omias**
em sacerdos. vt legit. ij. **It.** ach. iij. ad regē in
 fidelē se cōtulit nō vt cuiū accusator: s̄ vt cō
 mune vtilitatē (apud semetipsū) imēse mul
 titudinis cōsiderās. videbat̄ em̄ sine regali p̄
 uidētia impossibilē rebus pacē dari. **It.** vt
 legit̄ dis. xvij. ca. consilia. **S.** binc etiaz. **r.** theodo
 rus rex aduertens scditōes ⁊ dissensiones in
 clero propter simachū papaz cōmisit potesta
 ti pontificū vt siue p̄positū vellent audire ne
 gatiū siue nollēt qd̄ magis putarēt vtilē de
 liberarent dūmodo venerādī p̄uisione par
 cōsiliū in romana ciuitate daretur. **Et** quibus
 alijsq̄ q̄ plurimis pater: q̄ q̄n ex questioe fi
 dei oritur diuisiones secte ⁊ scismata: q̄ absq̄
 laicoz sententia sedari non possunt: neces
 se est pro pace recurrere ad p̄uidentiam laic
 alem.

Caplm. xcvii. in quo p̄bat̄ q̄ in casu aliquo spectat
 ad laicos coertio pape heretici etiā si minime fuerint
 req̄siti a p̄latis eccle. vbi etiā ponit opinio cōtrario p̄
 qua arguit̄ et rationes p̄ eadem soluit̄. Discipul⁹.

In capitulo. xcviij.

Cap. XCVII

i dixisti q̄ tria sunt declarāda circa
 op̄inione dicentez coertionē pape
 heretici ⁊ quozicūq̄ hereticoz in casu sp̄ali
 ad laicos p̄tinere. de duob⁹ aut̄ p̄mis sum⁹ sa
 tis breuiter expediti. idco mō tractem⁹ de ter
 tio (in quo sez casu spectat ad laicos coertio
 pape heretici ⁊ alioz hereticoz. **It.** Si
 cur dicitur est p̄t̄ scdm̄ quādā op̄inione nō co
 dem mō est de hereticis oib⁹ sententiā. nam he
 reticoz q̄dā sūt laici ⁊ alij sūt clerici. laici he
 retici etiā q̄tuz ad crimē heresis sunt de foro
 iudicis secularis. heretici aut̄ clerici nō sūt de
 foro iudicis secularis: nisi in sp̄alib⁹ casibus.
Di. Intēde p̄mo p̄bare q̄ heretici laici sunt
 de foro iudicis secularis. **It.** Ad hoc alle
 gatū est supra. c. xcviij. **Di.** Perot̄ ad eadē as
 sertionē aliquas alias rōnes cogitare nitaris
It. Hoc videt̄ posse p̄bari. **Primo** sic. Ille
 qui est minister dñi regis p̄cipue h̄z iudicare
 pctā que subditi sui cōmittūt in deum. reges
 aut̄ sūt ministri dei: q̄b⁹ d̄. **Sap.** vi. cuz esctis
 ministri regis illi⁹ nō recte iudicastis ⁊ c. ergo
 ad reges p̄tinet p̄cipue punire pctā: que sub
 diti sui cōmittūt in deū. heresis autē est pct̄ in
 in deum. ergo ad reges spectat hereticos sibi
 subiectos debita aiaduēsiōe punire. **Secūdo**
 do. ille habet punire hereticos subiectos sibi
 cui⁹ est oē malū iudicare vel dissipare. sed hoc
 interest regis. teste salomone. **Proverbi.** xx.
 qui dicit. rex qui sedet in solio iudicij dissipat
 omne malū intuitu suo. ergo ad ipsuz spectat
 omēs hereticos sibi subiectos debite punire.
Tertio sic. Ad eodē spectat hereticos in no
 ua lege punire ad quos in veteri lege idola
 tras ⁊ blasphemos cōdigna pena punire spe
 ctabat. **Sz** ad reges in veteri testo spectabat
 hereticos idolatras: blasphemos cōdigna pe
 na punire. **Et** h̄ spectat ad reges in nouo tes
 tamento. **It.** **It.** videt̄ apparēs. **It.** **It.** p̄ba
 tur exēplis aptis. nā de rege aza loq̄t̄. ij. **Re**
gū. xv. q̄ fecit rectū in p̄spectu dñi sicut dauid
 p̄t̄ ei⁹. ⁊ abstulit effemiatos de tra. purgavitq̄
 vniuersas sordes idolorū: q̄ fecerūt p̄ces ei⁹ in
 sup ⁊ maachā matrē suā ne esset p̄nceps in sa
 cris p̄riapi amouit. ⁊ in luco ei⁹ quē consecra
 uerat: subuertitq̄ specū eius ⁊ p̄regit simula
 chū turpissimū. **Et** his d̄bis h̄ apte q̄ rex aza
 de idolatris q̄ erāt inf̄ hereticos cōputādī ze
 lo dei fecit iusticiā. **It.** vt p̄z. iij. **Regi.** x. bieu
 oēs p̄bas baal occidit. **Quarto** sic. si laici

Conclusio

Probat̄ p̄mo

Secūdo

Tertio

Quarto

Cap. XCVI

quo ad crimē heresis a iurisdictione regū et pncipū sunt exēpti. aut ista exēptio est a iure diuino aut a iure hūano. nō a iure diuino: qz de tali exēptioe in scripturis sacris (in q̄b? p̄tinetur ius diuinū) nihil penit? inuenit. igit talis exēptio nō est a iure diuino. nec a iure hūano qz si est a iure hūano: aut ē a iure canonico aut a iure ciuili: videlz regū et pncipū seculariūz aut pōtificū vel vniuersitatū. nō est talis exēptio a iure canonico: qz p̄ditores iuris canonici sic non debēt minuire iurisdictionē seculariū. et de iudicijs. nouit. itaqz nō debēt subditos seculariū ab eoz iurisdictione erimere. nec talis exēptio est a iure ciuili seculariū: qz in iure ciuili de tali exēptioe nō legit. et ita layci a iurisdictione regū et pncipū quo ad crimē heresis nime sunt exēpti. **Quinto** sic. nō min? est de foro iudiciū seculari layc? heretic? q̄ clericus heretic? s̄ cleric? heretic? q̄ cito degradat? est sic de foro iudiciū secularis q̄ est p̄ eū debite puniendus. s̄ layc? semp est de foro iudiciū secularis: et p̄ oīs iudex layc? pōt et dz p̄ iure laycos hereticos. **Di.** Tenēt ne oēs q̄ layci quo ad crimē heresis sunt sub foro iudiciū secularis ante q̄ a iudice ecclesiastico foro iudiciū secularis relinquunt. **Ad.** Multi tenēt q̄ nō. **Di.** Pro ista assertioe aliq̄s allegatōes adducas. **Ad.** Ista assertio videt exp̄sse de intētionē Zuci pape: q̄ vt h̄z ex de hereticis. ad abolēdā. ait. layc? aut n̄si (pur dictū ē abiurata heresi et satisfactione exhibita p̄festim ad fidē p̄fugit orthodoxā) iudiciū secularis arbitrio relinquatur debite acceptur? p̄ q̄litate facinorū vltionē. **Ex** q̄b? v̄bis dat̄ intelligi q̄ layc? iudex laycū hereticū punire nō dz anq̄ sibi ab ecclesiastico iudice relinquat. Huic etiā glo. p̄cordare videt di. Layci em̄ p̄ eccliam dānādi sūt de heresi. s̄ iudex secularis illos punire dz. s̄ heretici anq̄ p̄ eccliam fuerint p̄dēnari nō spectant rōne heresis ad forū iudiciū seculari. Itē sicut cāe seculares nō spectant ad iudices ecclesiasticos: sic nec cāe ecclesiastice p̄tinet ad iudices seculares. s̄ heresis est cā ecclesiastica teste glofa q̄. ij. q. i. norat. causaz alia ecclesiastica alia seculari. et ecclesiasticarū alia ē spūalis alia criminalis alia ciuilis. Spūalis est vbi agere tur de decimis vel matrimonijs. Criminalis nō vbi agit de crimine ecclesiastico. s̄ heresis v̄ vsurari: cui? examinatio spectat ad iudicē ecclesiasticū. infra. c. si q̄s cū clerico. et. vi. q. i. c. i. **Ex** q̄b? v̄bis dat̄ intelligi q̄ ecclesiastica cā spectat ad iudicē ecclesiasticū: et p̄ oīs nō spectat ad iudicē secularē. causa aut heresis est causa ecclesiastica: sicut in verbis predictis habetur exp̄sse. igitur causa heresis nō spectat ad iudicē

dicem secularē. et ita iudex secularis laicos hereticos anteq̄ fuerint p̄ eccliam cōdēnari punire nō debet. **Di.** Quis istaz assertioe secundā reputē cōsonam veritati: tñ q̄lter conringat m̄dere ad motiua ista? assertiois secū de libenter audire. **Ad.** R̄ndet q̄ fm̄ greg. vt recitat̄ di. xxi. c. regule. regule scōz patri p̄ tēpore et loco et p̄sona ac negotio (instante necessitate) tradite sūt. cui cōcordat **Ysid.** vt habet di. eadē. c. i. d. Sciendū est q̄ plura capitula tā ex p̄sona ex loco et ex tēpore cōsiderāda sūt quoz modi (qz medullit? nō indagāt) in erroris laberintū nōnulli intricando impingūt: cū ante iudicat̄ q̄ intelligant. ideo autōtates lucij pape et maiorū dicta. ex q̄ causa et fine et quo tpe intelligēda sūt videre oportet. quo viso patebit q̄ iudices seculares laicos hereticos sibi subditos poterūt coercere. **Di** s̄ q̄ ideo lucij papa negat laicū hereticū nisi ad fidē p̄fugerit orthodoxā secularis iudicis arbitrio relinquēdū. qz p̄ tpe et forte semp fuit ita q̄ iudices seculares de hereticis anq̄ essent a iudice ecclesiastico cōdēnati: se nullare nus intromiserūt. p̄pter negligentia igit seculariū iudicis: ecclia se de hereticis laicis intromisit inq̄redoz cōuincēdo ipsos. s̄ nullā penā voluit eis inferre: s̄ voluit q̄ pena debita inferret per iudicē secularem. sicut igit iudex ecclesiasticus sepe p̄pter negligentia iudicis seculari nōnūq̄ cōpellit eūde iusticia exercere. ita et nō facit ecclia laicos punire hereticos quos tñ iudices seculares possent debite coercere. **Lū** igit dicit glofa q̄ laici per eccliam cōdēnandi sunt de heresi. verū dicit de facto. qz iudices seculares q̄uis de iure possent inq̄rere et corrigere laicos hereticos sibi subiectos id tñ de facto sepe omittūt. et iō ne heretici laici remaneāt impuniti in p̄iudiciū fidelium et periculū fidei orthodoxe: iudex ecclesiasticus superplet negligentia iudicis secularium. et de ipsis inq̄rit eosqz quos cōuincit dānat: iniungēs iudici seculari: q̄ eos debita pena percellat. **Ex** ad hoc insinuādū glofa predicta post v̄ba p̄scripta imediate post subiungit hoc verū. nisi vbi traditur laicus curie seculari. sed clericus solūmodo. infra de verborū signi. c. nouim? qz laicus semp est de foro seculari. **Ex** q̄b? v̄bis dat̄ intelligi q̄ laicus nō est exēptus a foro seculari p̄ crimine heresis. s̄ cū iudex secularis laicos hereticos negligeret coercere dānādi sunt p̄mo a iudice ecclesiastico. et postea cōpellendus est iudex secularis punire eosdem. et propter hoc subiungit glofa ibidē. sed in casu isto executor fit solūmodo per secularem iudicem. hoc est q̄ quīs cōdēnatio valeat fieri

Quinto

Opinio contraria.

Probaturo

Indicere
erocitates
ducit p
constrata

p iudicē ecclesiasticū suppletes in hoc negli
 gentiaz iudicis secularis: tñ executio punitio
 nis fieri debet a seculari iudice tantummodo
 Lū vero alia glosa dicit q̄ causa heresis ē cau
 sa ecclesiastica: cōceditur quantū ad clericos
 hereticos. q̄ clericis heretici non sunt de foro
 iudicis secularis nisi in quibusdā casibus des
 terminatis. quantū ad laycos aut̄ causa here
 sis est causa secularis 7 etiā causa ecclesiastica
 q̄ iudex secularis habz punire laycos hereti
 cos: 7 ideo est causa secularis. est etiā aliquo
 modo causa ecclesiastica: quia iudex ecclesia
 sticus supplendo negligentia iudicis secula
 ris: potest hereticos laycos cōdemmare. Di.
 Istud apparentia videtur carere. nā crimen
 heresis nullo mō est crimen seculare. Tum: q̄
 cōmittit̄ directe in deū. Tum: q̄ ē peccatū in
 religione xp̄iana solūmodo. Tum: q̄ apud iudi
 ces seculares paganos non esset crimen. igit̄
 nullo modo est crimen seculare. ergo est solum
 mō crimen ecclesiasticū. Ex quo patenter in
 fert̄ q̄ solūmō ad ecclesiasticū iudicē spectat
 7 non ad seculare. Ad. 23 crimen sit eccle
 siasticū 7 non seculare: tñ spectat ad iudicem
 seculare. q̄ ad iudicē seculare non tñ spectat
 crimina secularia punire: sed etiā crimina cō
 missa in deū 7 in personas 7 in res ecclesiasti
 cas. hoc em̄ habet ois lex 7 secta q̄ reges 7 p̄n
 cipes distincti a sacerdotib⁹ nō solū puniunt
 crimina secularia: s̄ etiā crimina q̄ reputat̄ in deū
 vel in deos suos 7 in sectā cōmissa. p̄pter hoc
 etiā reges in veteri testamēto ydolatrias pu
 nierūt. impatores etiā iudices paganorū xp̄ia
 nos tanq̄ 7 deos suos 7 sectā grauit̄ delin
 quētes acerbissime p̄secuti sunt. sic etiā reges ec
 xp̄iani homicidas sacerdotū 7 furātes res ec
 clesiasticas plectūt pena debita. 7 tñ homici
 diū sacerdotū 7 furtū rei ecclesiastice sunt crimi
 na ecclesiastica. q̄ multa crimina ecclesiastica ad
 seculare iudicē spectat̄. 7 ita p̄ hoc q̄ crimē he
 resis ē crimē ecclesiasticū 7 in deū cōmittit̄. p̄
 bari nō pōt q̄ ad iudicē seclare mime spectat
 Duic Aug. p̄cordare videt̄ p̄t legit̄. xliij. q.
 v. si p̄pterea. ait. Si p̄pterea p̄secutor: nō fuit
 nabugodonosor rex q̄ scel⁹ in sanctū danielē
 cōmissum vindicauit iustissime: quō vindicā
 diū ē a regib⁹ q̄ xp̄i sacra exsufflant̄. si p̄pbete
 mebra q̄ in piculū missa sunt sic vindicari me
 ruerūt. Ex q̄bis dā intelligi q̄ multo ma
 gis vindicādū est a regib⁹ p̄ctm qd̄ in deū cō
 mittit̄. q̄ p̄ctm qd̄ in p̄pheta vel in sacerdote
 cōmittit̄. si igitur rex potest 7 debet absq̄ inq̄
 sitione prelatorū punire homicidam sacerdo
 tis sibi subiectum: multo magis potest 7 debz
 debita animaduersione ferire sibi subiectos:

si per prauitatem hereticam dei offenderint
 in aiestatem.

Caplm. xcvij. in quo querit̄ an papa heretic⁹ seu q̄
 nis alter cleric⁹ possit p̄ iudicē seculare coerceri etiā si a
 platis ecclie minime fuerit req̄sit⁹ et recitat̄ tres opini
 ones et prima pbat̄ auctoritatib⁹ ad q̄s r̄idet̄ ca. c. in
 principio. Dicit̄ vero 2^e et 2^e opi. pbat̄ ca. seq̄nti. Di.

De qua indaga

Cap. XCVIII

p uim⁹ de hereticis laicis an iudicio
 regū 7 seculariū iudicū absq̄ inq̄
 sitione platorū ecclie sint subiecti veram⁹ s̄
 lum ad clericos. 7 specialiter ad papam here
 ticum: an in aliquo casu papavel clericus ali
 us hereticus per iudicem secularem debeat
 coerceri. si iudex secularis super hoc a prela
 tis ecclie minime fuerit requisitus. Ad.

Opinio 1^a

Circa hoc sūt opinioes diuerse. quarū vna ē
 q̄ nec de clericis hereticis nec quibuscūq̄ alijs
 laici nisi per platos ecclie fuerint requisiti in
 nullo casu intrmittere se debēt. Alia opinio
 est q̄ laici deficiēte eccliaistica p̄tate. de clericis
 etiā de papa heretico p̄nt diffinitiuam p̄ferre
 sniam 7 executioni eandē sententiā demādare.

Opinio 2^a

Tertia opinio est hec. q̄ deficiente eccliaistica
 p̄tate laici p̄nt 7 debēt papaz hereticū et ea
 dem rōe alios clericos hereticos detinere. 7 ne
 vir⁹ sue inq̄tatis effundat̄ in alios 7 p̄hibere
 s̄ diffinitiuā p̄tra ipsū vel ipsos nō debēt nec
 p̄nt p̄ferre sententiā. nec p̄ ons sniaz executōni
 mādare. Di. Pro pria opinione quā putoverā

Opinio 3^a

allega. Ad. De cydet̄ snia luci pape eē q̄ vt
 habet̄ ex de hereticis ad abolēdā ait. Statui
 mus de hereticis vt comites barones rectores
 7 cōsules ciuitatū 7 aliorū locorū iuxta moniti
 onē ep̄orū (p̄stato corpalit̄ sacramēto) pro
 mittant q̄ fideliter 7 efficaciter (cū ab eis fu
 erint req̄siti) ecclia p̄tra hereticos et horū cō
 plices adiuuabūt bona fide. s̄m posse suū. si nō
 illud obseruare noluerint honore quē obtinēt
 spoliēt̄. et ad illos nullaten⁹ assumātur (eis
 nihilomin⁹ ex cōdicatōe ligādīs) tris eorū in
 dicto ecclie supponēdis. ciuitas aut̄ q̄ his in
 stitut⁹ duxerit resistēdū vl̄ (7 monitiōes ep̄i)
 punire neglexerit resistētes aliarū careat ciui
 tatū cōmercio: 7 ep̄ali se nouerit dignitate p̄
 uadā. Ex his d̄bis dā intelligi q̄ laici 7 iudi
 ces seclares de punitōe clicorū se intrmittere
 nō debent. nisi p̄ platos ecclie fuerint req̄siti.
 Cui p̄ciliū ḡnale sub inocē. iij. papa celebratū
 vt legit̄ supradicto. c. ex cōdicam⁹ p̄cordare vi
 det̄ i quo sic scribit̄. moneāt̄ inq̄t 7 iducāt̄. 7 si
 necē fuerit p̄ cēsura eccliaistica cōpellant̄ seli
 ptates (q̄buscūq̄ fūgāt officijs) vt sic repu
 tari cupiūt 7 hū fideles: ita p̄ defensionē fidei
 p̄stet publice iuramētū: q̄ de tris (sue iurisdī

Probat̄ prima opinio

tionem subiectis vniuersos hereticos ab ecclesia dānatos bona fide p vrb' exterminare studebūt: ita q amō quicūq; aliq; in prāte siue p potētiā tpalē assump' fuerit: hoc teneat totū iuramētū firmare. si nō dñs tpalis requisitus et monit' ab ecclesia terrā suā purgare negligērit ab heretica feritate: per metropolitā nū vel cōprouinciales epōs: excoicationis vinculo innodēt' rē. Ex qd' v'bis dat' intelligi q punitio hereticorū non spectat ad laicos nisi fuerint p' ecclesiam requisiti.

Caplm. xcix. in quo qrit' dñter an laici deficiente ecclesiastica prāte habeāt papam hereticū seu alios clericos hereticos detinere et prohibere ne suam prauitatem in alios diffundant. Discipulus.

Cap. XCIX

Sta mihi suffici

ant' p assertiōe p'dicta p'sertim cū clericia iurisdictione laicorū sint exēpti. sane q; opinio secūda et tertiā in hoc p'cor' dant q; laici deficiente ecclesiastica prāte: habēt papā hereticū et eadē rōne alios clericos hereticos detinere. et etiā phibere vt non valeant in alios hereticā infundere prauitates. de hoc solo omiſſis alijs in qb' discrepant opinionēs p'dicte dicere non postponas. Ita. Assertionē dictā mag' intelliges si fuerit de claratū quō intelligāt ecclesiasticā posse deficere prāte. Di. Dic quōd hoc d' intelligi. Ad. P' papa effecto heretico ecclesiastica prās deficiat quattuor modis pōt' intelligi videlicet p' impotentiā: p' maliciā: p' dānabile negligētiā et p' ignorantia. Per impotentiā qdē si papa hereticus tanta vteret' potētiā tpali: vt null' p'larus ecclesie nec illius diocesis i qua papa heretic' moraret' nec alius posset ad brachiū seculare recurrere. vtpote si oēs platos catholicos teneret in vinculis: v' alijs modis impediret ne ad sc'lare volarēt auxiliū. Alio mō potest ecclesiastica prās deficere p' impotentiā putata si aliqui p'lati catholici impotētes et pauperes req'rēt' laicos aliquos p' papa heretico coarcedo et illi nollēt' eos iuuare. Secūdo mō pōt' intelligi deficere prās ecclesiastica p' maliciā. puta si oēs p'lati ecclesie et clerici pape heretico adhererent ei' errores: v' psonam p' vrb' defendēdo. Tertio pōt' deficere ecclesiastica prās p' dānabile negligētiā. vtpote si p'lati et clerici qui possent p' se iuocato auxilio brachij sc'laris papam hereticū coercere. et tñ p'culcationē fidei nullaten' attēdētēs: v' nō accusantes ipsū p'mittāt libere i suis errorib' remanere. Quarto pōt' deficere ecclesiastica prās p' ignorantia. vtpote si p'lati ecclesie saltem multi q' possent papā hereticū coercere ne

sciret ipsum in prauitate hereticam incidisse. Istis quattuor modis (papa heretico existente) potest intelligi prās ecclesiastica deficere. Di. Intelligo quō dicunt ecclesiasticā prātem posse deficere. ideo nūc allega p' assertiōe prefata. Ad. Deficiente ecclesiastica prāte alio quo p'dictorū modorū laici valeāt papā hereticū captiuare. et ne prauitate heretica inficiat alios phibere. Adul' mōis: tā scz alior' testimonij q' rōnib' videt' posse p'bari. Hoc enī glosa. di. xvij. c. nō licuit. sententialiter: v'balit' videt' asserere. ait em. Ubicūq; deficit ecclesiastica prās semp' recurrit ad brachiū sc'lare. siue ergo deficiat ecclesiastica prās p' impotentiā: siue p' maliciā: siue p' dānabile negligētiā: coertio pape heretici ne valeat fideles inficere ad laicos aliquos ptinebit. Itē hec videt' sentētia Istid. qui vt legit' .xxij. q. v. c. p'ncipes ait. P'ncipes nōnūq; intra ecclesiam potestatis adeptē culmina tenēt: vt p' eandē prātem disciplinā ecclesiasticā muniāt. vbi dicit glo. in hec v'ba. Et ecce laici habēt iurisdictionē multipliciter intra ecclesiam: qnq; in p'sonis cū sit incorrigibiles. vt. xxij. di. eos qui. et infra eadē de legislatorib'. Itē qnq; p'pter ambitionē alicui'. vt. lxxix. di. c. si q's pecuniā. Itē cum si dem volūt subuerrere. viij. di. quo iure. et eadē ca. i. et. xvij. di. vbi licuit. et infra. Itē cuz falsarius ē cleric'. vt extra de crimie falsi ad falsarios et cū scisma faciūt. et cū cōtēnūt excoicationē. vt infra de legislatorib'. et vbiq; ecclesiastica prās deficit vt hic et cū tributi petūt ab ecclesia. vt infra ea. q. viij. c. p'ncipio. Et qd' v'bis habet nō solū finaliter: s' etiā v'baliter q' vbi cūq; ecclesiastica prās deficit laici habēt iurisdictionē intra ecclesiaz hoc est sup' clericos et deficiente p' p'ns ecclesiastica prāte siue p' impotentiā siue p' maliciā siue p' ignorantia laici sup' papam hereticū obtinēt' prāte: s' et ex eisdē v'bis colligit' diuerserōnes quare papa hereticus ad iurisdictionē p'tinet laicorū. qd' d' intelligi q' papa heretic' est incorrigibilis. ex hoc em q' est p'inar d' incorrigibilis reputari: etiam cū oēs incorrigibiles debeāt coerceri deficiente ecclesiastica prāte est papa heretic' p' laicos coarcedus. Secūda rō assignat ambitio. nā papa hereticus p' ambitionē occupās apostolicam sedem (ne totus ordo ecclesiastic' confundat' et fides periclitet' deficiente ecclesiastica potestate coerceri debet per p'uidentiā laicorum. Tertia ratio propter hoc q' papa hereticus fides subuerrere cupit: potestate ecclesiastica deficiente: est a laicis phibendus Quarta p'pter hoc q' excoicationē cōtēnit

Conclusio

Probaf' in manibus

Nota

Itē p'ncipio cōdōne

Secūdo

Tertio

Quarto

ne excoicatione cum eo catholici maculentur: p
 p̄ncipes seculi q̄n ecclesiastica p̄as deficit
 coerceri debet. *Itē* *3id.* vbi p̄us dicit in bec
 s̄ba. ceterum intra ecclesiā p̄ates necessarie
 non eēt nisi vt q̄d sacerdotes nō p̄ualēt effi
 cere per s̄monē doctrine potestas imparet p̄
 discipline terrore. sepe em̄ per regnū terrenū
 celeste regnū p̄oficit. vt q̄ intra ecclesiā posi
 ti contra fidē ⁊ disciplinā agunt r̄igoze p̄nci
 pum terreat ipsamq̄ disciplinā quā vtilitas
 ecclie exercere non p̄ualēt ceruicib⁹ sup̄bous
 potestas p̄ncipalis imponat. *Et* q̄bus s̄bis
 colligit euidētē q̄n circa coeactionē eozū
 q̄ contra fidē ⁊ disciplinā agunt deficit ecclie
 siastica p̄as tales sunt p̄ncipes cōp̄mendi.
 Si igit̄ papa est hereticus ⁊ sacerdotes p̄ doz
 trine sermonē cum nō valēt vel nolunt corri
 gere: p̄ potestates publicas cōp̄m̄i debet. *Itē*
 pelagius papa vt habet. *xxij. q. v. c.* quali ait.
 Docetiam dīne ⁊ humane leges statuerūt vt
 ab ecclesiastica vnitāte diuisi et eius pacē in
 quissimē p̄turbātes a secularib⁹ p̄tātib⁹ etiāz
 cōp̄mānt. nec quicq̄ mai⁹ est vnde deo sacri
 ficiū possit offerre: q̄ si ordinet vt hī q̄ in suam
 ⁊ aliorum permiciē debachant̄ competētī de
 beant vigoze compesci. *Et* q̄bus s̄bis euiden
 ter habet q̄ sc̄dm̄ leges dīnas ab ecclesie vni
 tate diuisi ⁊ eius pacem p̄turbantes p̄ secula
 res debēt cōp̄m̄i p̄ates. papa autē hereti
 cus ab vnitāte ecclie est diuisus: cui⁹ pacē in
 quissimē nititur p̄turbare. q̄ dum fides ecclie
 corumpit̄ ⁊ laceratur vera pax ecclie p̄turb
 batur. igit̄ papa heretic⁹ vbi deficeret ecclie
 siastica potestas esset p̄ potestates publicas
 compescendus. *Di.* Que sunt ille leges dī
 vine. q̄bus statuit̄ q̄ ab ecclesiā vnitāte diuisi
 ⁊ eius pacem in quissimē p̄turbantes sunt per
 potestates publicas comp̄m̄edi. *Ab.* Re
 spondet q̄ ille leges diuine sp̄aliter de hereti
 cis p̄turbantibus ecclesiāz habent̄ *Deus. xij.*
et. xvij. nam *Deus. xij.* nō solum sacerdotibus
 s̄ etiam generaliter oibus ⁊ sp̄aliter in pote
 state cōstitutis sic precipit̄. si surrexerit in me
 dio tui p̄pheta. aut q̄ somniūz dicat se vidisse
 ⁊ p̄dixerit signum ⁊ portētū ⁊ venerit q̄d locu
 tus est ⁊ dixerit tibi. *Eam⁹* et sequamur deos
 alienos quos ignoras ⁊ seruiam⁹ eis. non au
 dies verba prophete illius aut somniatoris.
 quia temptat vos dñs deus vester vt palam
 sciat vtrum diligat̄ eum: aut nō in toto corde
 ⁊ in tota anima vestra. ⁊ post ait. p̄pheta autē
 ille aut ficto: somioz interficiet̄. q̄ locutus est
 vt vos auerteret a dño deo vestro. qui eduxit
 vos de terra egypti et redemit vos de domo
 seruitutis vt errare. te faceret de via quas p̄e

cepit tibi domin⁹ deus tu⁹: ⁊ auferes malum
 de medio tui. ibi in ediate subiungit̄. si voluē
 rit te p̄suadere frater tuus fili⁹ matris tue: aut
 filius tuus: vlt̄ filia: siue vxor tua que est in sinu
 tuo: aut amicus que diliges vt aiaz tuā dicēs.
 exeam⁹ ⁊ seruiam⁹ dñs alienis quos ignoras
 tu ⁊ patres tui cunctarū in circuitu gentium
 que iuxta vel procul sūt ab initio vsq̄ ad fines
 terre non acquiescas ei: neq̄ audias neq̄ par
 cat ei oculus tuus vt miserearis: ⁊ aufcultes
 eum: s̄ statim interficies eum. ⁊ post sic legit̄:
 si audieris in vna vrbū tuarum quas de⁹ tu⁹
 dabit tibi ad habitādū dicēs aliquos egres
 si sunt filij belial ⁊ euerterūt habitatores vr
 bis atq̄ dixerūt. eam⁹ seruiamus dñs alienis
 quos ignoras: quere sollicitē et diligētē rei
 veritate perspecta. *Si* inueneris certū esse q̄d
 dicit̄ ⁊ abominationē hāc ope perpetrātā sta
 tim percuties habitatores vrbis ei⁹ in ore gla
 dii. *Itē* *Deus. xvij.* sic scribit̄. *Eum* reperti fue
 rint intra vnam portarū tuarū quas dñs de⁹
 tuus dabit tibi. aut vir aut mulier q̄ faciūt ma
 lum in cōspectu dñi dei tui vt transgrediant̄
 pactum eius vt vadant ⁊ seruiāt dñs alienis
 ⁊ adorēt eos ⁊ solē ⁊ lunam ⁊ omnē militiam
 celi quā non p̄cepti ⁊ hoc tibi fuerit nunciatus
 audient̄q̄ inquisieris diligētē. et verum esse
 repereris abominationē factā esse in israel
 educes virum ⁊ mulierē que rem sceleratissi
 mā perpetravit ad portas ciuitatis tue et la
 pidib⁹ obuertur. *De* sunt leges dīne cōtra om
 nes auertētes ⁊ conantes auertere a veritate
 legis dīne inter quos constat hereticos cōpu
 tandos indistincte cunctos cōstringentes ca
 tholicos vt vniuersos a lege dei apostatātes
 delere conētur que leges nō esse ordines iuris
 in hoc obseruandū apte declarant. vt sc̄z qui
 cūq̄ viri vel mulieres: vlt̄ sacerdotes: vlt̄ nō sa
 cerdotes: vel p̄phete: id est doctores vel ali
 de p̄auitate heretica: seu apostasia a fide ac
 cusant̄ vlt̄ etiā diffamant̄ omni diligētia ⁊ sol
 licitudine veritas inquirat̄ per quoscūq̄ fide
 les ad quos accusatio vlt̄ diffamatio talis per
 uenerit. si nō sint superiores: q̄ velint vel possint
 inq̄rere de v̄itate. inuenta aut̄ v̄itate iusticia
 minime differat̄: s̄ tales maledicti p̄ suis de
 meritis puniant̄. *Di.* Talis inq̄sitiō ⁊ puni
 tio non d̄z fieri p̄ quoscūq̄: s̄ solūmō p̄ iudices
 q̄b⁹ talia et officio suscepto incūbunt. *Ab.*
Lō cedit q̄ talia p̄mo spectāt ad iudices: si
 tñ iudices nō possūt vlt̄ nolūt in hos iusticiam
 exercere ad subiectos spectat̄ facere de h̄ iusti
 cie cōplemētū. p̄pter q̄d s̄ba p̄dicta legū: nō
 ad iudices t̄m̄mō primē: s̄ indistincte ad cun
 ctos catholicos dirigunt̄ vt intelligant vni

Objicit

Respondetur.

uersi fideles q̄ hmōi iusticia in nullo casu d̄z differri: sed quicūq; fideles subditi vel alij iusticia facere debēt. si tantā habuerint p̄tates vt queant leges diuinas executioni mādare. p̄pter qd̄ helyas p̄beta q̄uis nō esset sacerdos nec iudex iussit pp̄lo nō iudicib' apprebēdere p̄phetas baal: quos p̄prehēsos duxit ad tozrētē cyson ⁊ interfecit eos ibi. vt legit. iij. Regl. xvij. ergo leges diuine predicte nō solū iudices: sed subiectos vniuersos p̄stringunt: ordinae tñ quodā. vt p̄mo ad talē iusticias faciendas iudices obligant. sc̄do aut̄ subiecti si iudices nō possunt vel nolūt iusticia exercere Di. Iste leges diuine cū pertineāt nō ad moralia: sed ad iudicialia legis diuine antiq̄ fideles sub lege libertatis p̄stitutos nequaq̄ constringunt. **Ad.** In legib' supradictis aliqd̄ est morale ⁊ aliqd̄ est iudiciale. morale est q̄ fideles hereticis ⁊ apostaticis a fide cupientibus alios ⁊ leges dei auertere nullo mō p̄sentire tenebant: sed eis obuiare ⁊ resistere modis sibi cōuenientib' legēq; diuinā obseruare defendere ⁊ tueri tenebant. Iudiciale autē erat q̄ occidi debebant. I3 ergo fideles sub lege libertatis p̄stituti ad id qd̄ est iudiciale in legib' memoratis nime astringant. qz rōne illarū legū nō tenent hereticos aut a fide apostatātes neci tradere corporali. ad illa tñ que in illis legib' moralia sunt cūcti xp̄iani necessario sunt astricti. ⁊ ideo nec hereticis p̄sentire debēt nec fauere nec obedire: s̄ ipsi resistere p̄ vrb' ⁊ p̄hibere ne fidē corūpe valeant orthodoxā p̄ncipes seculi: ⁊ p̄pter eoz negligentia vel malicia ad id oēs xp̄iani tenentur Di. Numqd̄ aliqs̄ doctoz ab ecclia receptorū tenet p̄dictas leges veteris testamēti nūc a catholicis vniuersis esse seruandas. **Ad.** **Beat' Lypuan' vt legit. xxij. q. v. c. si audieris hoc videt̄ expresse sentire. ait em. si audieris i vna ex ciuitatib' quas dñs de' tui dabit tibi inhabitare illic dicētes eam ⁊ fuiam' dñs alie nis quos nō nouisti interficies: necabisq; oēs q̄ sunt in ciuitate in cede gladij ⁊ incendes ciuitatē igni: ⁊ erit sine habitaculo in eternū nō reedificabit. etiā nūc vt auertat dñs ab indignatiōe ire sue ⁊ dabit tibi misericordiā ⁊ miserabitur tui ⁊ multiplicabit te. si audieris vocēs dñi dei tui ⁊ obseruaueris p̄cepta cui' p̄cepti ⁊ vigoris memor: marthabias interfecit eū qui ad arā sacrificatur' accesserat q̄ si āte aduētū xp̄i circa deū colēdū ⁊ ydola spernēda. hec p̄cepta seruata sunt: quāto magis sunt post aduētū xp̄i circa deū colēdū seruanda quando ille veniens non solū verbis nos hortatus sit: sed etiam factis. **Ex** quibus verbis**

colligit̄ q̄ leges p̄scripte sunt magis seruande post aduētū xp̄i q̄ ante. qd̄ intelligēdus ē de moralib' que in p̄dictis legib' cōtinent. Di. Quis ista moralia seruanda sūt a iudicib' nō tñ ab oibus. **Ad.** Contra hoc videt̄ glosa in pallegato caplo: que sup̄ s̄bo necabis ibi ait. Tu quicūq; sis. Et sic qnq; q̄ non est iudex p̄t punire maleficos. vt infra eo. q. vlti. legi. ex q̄bus v̄bis dat̄ intelligi. q̄ nō solū ad iudices uertitiā ad alios p̄tinet in hoc casu s̄z cū volunt subuerrere hereticos fides: ⁊ nō apparet q̄ eis resistat: punire maleficos. Et ita cū papa est heretic' ⁊ clerici nō possūt vel nolūt ipsuz coercere ipsi' coertio spectat ad laicos quos p̄ clericos non fuerint req̄siti. Di. Si plura testimonia maiorū sonāt eandē assertionē ipa nō differas allegare. **Ad.** Hoc pelagi' papa vt legit. xxij. q. v. c. nō vos sentire videntur cū dicit. malū aut̄ scisma esse ⁊ p̄teritas etiā potestates hmōi opprimi debere boicas et canonice scripture auctas ⁊ paternarū nos regularū veritas docet. igit̄ heretici etiā clerici sunt per p̄tates exterarū cōp̄mēdi. ⁊ per p̄s papā heretic' (si potestas deficiat clericorū) per p̄ncipes laicorū cōp̄sci deberet. Item papa pelagus infra eo ca. de liguribus scribēs narso p̄ncipi ait. regule patrū hoc sp̄aliter cōstituerūt vt si qua eccliasitici officij p̄sona cui subiect' est. Resisterit. vel seorsuz turbas collegerit aut aliud altare erexerit: seu scisma fecerit. iste excoicet atq; damnet. oēs scismaticos etiā per exterarū potestates opprimendo. **Ad.** si forte hoc cōtempserit: ⁊ permāserit diuisiones ⁊ scismata faciēdo per p̄tates publicas opprimat. **Eccē dñe** q̄ anim' noster forte timide nobis hec breuiter scribēda curauit: cū multē alia exēpla ⁊ cōstitutōes sint: q̄b' euidenter cognoscit̄. vt faciētes scissuras in sancta ecclesia: nō solū ex illis s̄ etiā inscriptione rerum et dura custodia p̄ publicas p̄tates debeant coerceri. **Ex** q̄b' v̄bis dat̄ intelligi q̄ ep̄i de q̄b' fuit sermo in capitulo supradicto pelagi'. si ex cōdicationē ⁊ dānationē cōtēnendo scissuras ⁊ scismata fecerint q̄les sūt ep̄i heretici auctores canonū scōz patrū debēt per p̄tates publicas coerceri. ergo si papa fiat heretic' q̄ tūc q̄ prelati ecclesie noluerint v̄l nō potuerint ad ipsum coercendū auxiliū inuocare brachij secularis publice p̄tates nō solum auctoritate diuine legis: ⁊ rationis simul ex lege diuina ⁊ naturali dicramine rationis accepte: s̄ auctoritate constitutionū patrū sanctorū possūt ⁊ debent papam hereticū coercere. **Itē aug.** vt legitur. xi. q. iij. ca. imperatores scribēs do-

Itē obijctur.

Rūdet

Probat̄ ex snia doctorum.

nativitas q̄ erat clerici 7 quida eoz epi ait. ipse nabugodonosor post miraculu trium pueroz comorus atq; comutat' pro veritate p̄tra erroze edictu p̄posuit vt quicuq; blasphemaret deu sydrach mysach 7 abdenago in interitus irent 7 domus eoz in ruina. 7 no vultis vt ali quid tale cōtra vos iubeat impatores xpiani cū sciāt a vobis quos rebaptisatis xpm exsufflari. Ex quibus v̄bis datur intelligi q̄ quem admodū nabugodonosor rex infidelis edictū p̄posuit p̄tra blasphemātes deu verū sic pos sunt impatores xpiani punire clericos hereticos 7 epos xpm exsufflātes. sed nabugodonosor tale poterat edictū proponere a sacerdotibus minime req̄sit'. ergo impatores possunt punire clericos hereticos. 7 ita si papa fuerit heretic' 7 plati nō velint ipm vel nō poterint ipm cohercere est p̄laycos cōp̄imēdus. Itēz glosa. xxij. di. dicit q̄ clerici p̄pter heresim facti sunt de foro iudicis secularis. Di. Si p̄ assertioe ista rōnes aliquas cogitasti ipas aducas in medium. Ad. Assertio supradicta multis videtur rationibus posse probari: quā r̄ma prima est hec. Cōtra crimen quod est grauius in se 7 toti cōitati fidelium periculosū 7 perniciosius oportet catholicos 7 fideles cū maiori vigore 7 sollicitudine 7 cautela resistere. sed crimen heresis in papa grauius est 7 toti cōitati fidelium perniciosius 7 periculosius. si circa ei' correctionē ecclesiastica potestas deficit siue per maliciā siue impotentiā siue p̄ dā nabilem negligentia siue per ignorantia q̄ sit crimen apostasie ab ordine etiā post trinā monitionē. ergo cū maiori vigore sollicitudine 7 cautela debet catholici vniuersi rescidere crimen heresis in papa q̄ crimē apostasie in clerico etiā post trinā amonitionē. s̄ publice potestates punire p̄nt clericos apostatas ab ordine post trinā amonitionē. ergo multo fortius deficiente ecclesiastica potestate publice potestates papā hereticū cōpescere possunt. maior p̄mi syllogismi p̄ apte. nā sepe videmus crimina leuioza in se graui' puniri p̄ hoc q̄ sunt cōitati piculosoza. 7 ita magis resistitur crimini leuiozi p̄ hoc solū q̄ est cōitati piculoso. vñ 7 in mult' regioib' regnis 7 terris furtū graui' puniē q̄ adulteriū. qm̄ furtus puniē pena capitali: q̄ ē piculoso. adulteriū nō non sic puniē. furtū autē lz sit piculoso cōitati: tñ ē leui'. teste salomōe q̄ puerbio. vi. ait. nō grandis ē culpe cū q̄s fuerit furat'. furat' em̄ vt esurientē impleat aiam. deprehensus quoq; redet septuplū: 7 oēm substātiā domus sue tradet 7 liberabitur. qui autē adulter est propter cordis inopiā perdet aiam suā. turpitudinem

7 ignorantia cōgregabit sibi: 7 obprobriū ei' nō delebit'. Ex quib' v̄bis dat' intelligi q̄ crimen furti est minus graue q̄ adulteriū. Sic etiā licz detractio leui' puniat' q̄ furtū vel rapina: tñ graui' crimen est censendū. teste anacleto papa. qui vt habet. vi. q. l. c. deteriores. ait. deteriores sunt q̄ doctorū vitā moresq; corū rumpūt: his q̄ substātiā alioz p̄diāq; diripiūt. ipsi em̄ ea q̄ extra nos sūt licz nostra sint auferūt. nostri quoq; detractores 7 morū corū prozes nostroz: siue q̄ aduersus nos armanē p̄prie nos ipsos diripiunt: 7 ita constat: q̄ minorā sepe (que magis nocēt rei publice) grauius puniunt. qd̄ glosa extra de imunitate ecclesiarū. c. vltimo insinuare videt. q̄rit em̄ dicens. q̄re publicus latro 7 depopulatoz agrorum poti' extrahunt ab ecclia q̄ ali' malefactor: q̄ forte deterior est. Et r̄ndens ait. Quoniā plerūq; interest illos puniri q̄ alios malefactores: cū plurib' exitia cogitēt q̄ alij. xxij. q. iij. c. est iusta. qd̄ est caplm̄ ambrosij vbi ait. Si q̄s latrone filijs de p̄cantib' mort' 7 lachrymis cōiugis ei' inflexus absoluedū putat: cui adhuc latrociniā aspirat affect' none innocētes traderet exitio q̄ liberat exitia multorum cogitantē. Ex q̄bus v̄bis colligit' q̄ ideo aliq̄ crimina graui' vindicat'. qz sunt graui' cōitati nociua. 7 ita patz maior syllogismi p̄mi. Ad. Inoz. scz q̄ crimen heresis in papa nō solū est in se graui': sed etiā periculosius: 7 perniciosius cōitati (est de se manifesta 7 ex v̄bis aug. que ponit. di. lxxij. ca. nemo. patēter habet. Ait em̄. Nemo q̄ppe in ecclesia ampli' nocet: q̄ si puerse agens: nomē 7 ordinē sanctitatis 7 sacerdotis habet. delinquentē nāq; hūc redarguere nullus p̄sumit. 7 in exēplū culpa vebementer extēdit: quādo pro reuerētia pctōz honoratur. Ex q̄bus inferri pōt q̄ nemo ampli' in ecclesia nocet: q̄ q̄ puerse docēs nomen pape bz. qz doctrina eius pestifera vebemēter diffundit: si p̄ reuerētia sumi pontificis heretic' honorat'. Quantez publice p̄tates punire debent apostatātē ab ordine clericū post trinā monitionē (q̄ est min' piculosa 7 min' nociua q̄ crimē heretice prauitatis in papa) p̄ apte ex eo q̄ est de sen. ex cō. ca. in audiētia sic legit. b̄mōi clerici si a platis suis tertio moniti militaria arma nolūt deponere: de p̄uilegio clericoz subsidū aliqd̄ habere nō debēt. igit multo fortius si papa a fide catholica apostatauerit: prauitātē hereticā icurrēdo: 7 docēdo. si plati ecclie cū noluerit vl' nō potuerit cohercere cōpesci d̄z p̄ publicas p̄tates. Di. Ista rō salsum videt accipere cū innuit q̄ peccatū leui' aliquotiens grauius vindicat. et q̄ peccatus

Probatur rōnib'

Prima

Probatur maior.

Obicit contra assumptū i minori p̄ secūda parte

Obicit contra assumptū in p̄batione maioris p̄mo

periculosius est grauius puniendū. vtrūq; em̄
 istoz scripturis autēticis repugnare videtur
 Aut enim Hieronym⁹ vt legit. xxiiij. q. i. c. non
 asseram⁹. q̄s tā dubitet hoc esse scelerat⁹ com
 missum qd̄ est graui⁹ vindicatū. Ex q̄b⁹ v̄bis
 patēter videt̄ haberi q̄ graui⁹ pctm̄ grauius
 vindicat. *Secūdo* Et etiā scdm̄ scz q̄ pctm̄ magis no
 ciūū graui⁹ debeat vindicari scripture diuine
 repugnat. ps. nā furtū est pctm̄ magis nociuū
 cōitari q̄ adulteriū. 7 tñ adulteriū pena capi
 tis punit. nō aut̄ furtū. *Ad primum* Istoz
 r̄ndet̄ q̄ regulare est illud qd̄ est scelerat⁹
 cōmissum eē graui⁹ vindicatū. fallit tñ in cas
 su fm̄ qd̄ notat glo. i. q. i. c. cito. nā interfectoz
 pp̄ie vxoris punit̄ graui⁹ q̄ matricida. xxiiij.
 q. ij. admonere. etiā in multis alijs casib⁹ falle
 re inuenit̄. *Ad secundum* Ad secūdu aut̄ dī q̄ accidit furto
 q̄ sit magis nociuū cōitari q̄ adulteriū. ali
 qñ est magis nociuū 7 aliqñ min⁹ nociuū. 7 id̄
 aliqñ min⁹ punit̄ in aliq̄b⁹ regionibus 7 qñq;
 grauius vindicat. s̄ crimē heresis in papa est
 piculosisimū: ideo p̄tra crimē heresis pape ē
 vigilantissime occurrēdu. 7 ideo nullū crimē
 clericoz min⁹ heresi in nullo casu d̄z magis spe
 ctare ad laycos q̄ crimen heresis in papa qñ
 clerici nolūt aut nō pñt papā hereticū coher
 cere. *Secūda ratio* Secūda rō est hec. Qui eccliam dei a deo
 recipiūt defendēdā nec p̄pter clericoz impo
 tentiā nec p̄pter eoz maliciā nec p̄pter eoz
 ignorantia nec p̄pter eoz negligentia debet
 circa defensionē negligētes existerēvel remis
 si esse. p̄ncipes aut̄ seculi a deo suscipiūt ecclē
 siā defendendā. teste ysidoro. q̄ vt legit. xxiiij.
 q. v. c. p̄ncipes. ait. Cognoscāt p̄ncipes seculi
 deo se debere rōnem esse reddituros p̄pter ec
 clēsiā quā x̄po t̄ncidā suscipiūt. nā siue angea
 tur par 7 disciplina ecclēie p̄ fideles p̄ncipes
 siue soluat. ille ab eis rōnem exigit q̄ eoz po
 testati suā eccliam credidit cōmittendā. igit̄
 p̄ncipes ppli deficiente ecclēsiastica potesta
 te siue per impotentia siue per maliciā siue p̄
 ignorantia vel negligentia defensionē ecclē
 clesie negligere minime debent. non autē de
 fendunt ecclēsiā nisi papā hereticū cupientē
 fidē 7 veritatē ecclēsie dissipare a conatu ma
 ligno curauerint prohibere. ergo deficiēte ec
 clēsiastica potestate aliquo predictoz modo
 rū p̄ncipes seculi papā hereticū ne fidē corū
 par ecclēsie prohibere tenētur. *Tertia ratio*
 est hec. Non minoz potestatē habēt layci su
 per papam hereticum sedem apostolicam oc
 cupantem int̄ que q̄ super papam intrusum se
 dem apostolicam inuadentem. nam vtrq; se
 dem apostolicā occupat inique. sed papa he
 reticus vltra occupationē sedis iniustam ca

tholicos nitit̄ trahere ad hereticā prauitatez
 ad qd̄ intrusus papa nō conat̄. Laici aut̄ prā
 teni bñt papā intrusus de aplica sede pellēdi.
 teste nicolao papa. qui vt legit di. lxx. c. Si q̄s
 pecunia ait. Si q̄s pecunia vl̄ grā hūana aut
 populari seu militari tumultu. sine cōcordi et
 canonica electiōe cardinaliū 7 sequentiū reli
 gioloz clericoz fuerit aplice sedi intrusar⁹
 nō apostolic⁹ s̄ apostatic⁹ habeat̄. Licet itaq;
 cardinalib⁹: 7 alijs clericis deū timētib⁹ 7 lai
 cis inuasoz illū anathematizare: 7 hūano au
 rilio a sede aplica pellere. ergo multomagis lai
 ci prāte habet pellēdi a sede aplica papaz he
 reticū eandē sedē indignū occupatē: q̄ si solū
 mō absq; heretica prauitate eēt sedis inuasoz
 p̄ferim si plati ecclēie noluerint vl̄ non potue
 rint papā hereticū debite coercere. *Quarta*
 rō est hec. Gregori⁹ in cōcilio generali lugdu
 nen. vt habet extra de electiōib⁹. Ubi piculū
 intēdit̄ in piculo est plen⁹ agendū 7 cōsulēdu
 s̄ maius piculū imineret xp̄ianitati si papa he
 retica prauitate fuerit maculat⁹. 7 clerici ipm̄
 noluerint vel nō potuerint coercere: q̄ si sacer
 dos enormitatib⁹ se miscuerit. Sacerdos em̄
 se enormitatib⁹ imiscēdo pōt licite p̄ncipes
 seculi coerceri. extra de sentē. ex cōicationis p̄
 pendim⁹. vbi sic dicit. perpendim⁹ ex litteris
 tuis q̄ qdā sacerdos pro eo q̄ filiū regis se no
 minare p̄sumpsit: 7 armis acceptis seditionē
 fecit 7 guerrā ab comite iussus est sustigari. q̄
 postea de ei⁹ mandato tract⁹ patibulo expira
 uit. Et ideo sic duxim⁹ r̄ndēdu q̄ si memorat⁹
 sacerdos tali mō p̄cessit 7 nō ppulsado s̄ infe
 rendo iniuriā fuerit occisus. non videt̄ nobis
 q̄ interfectozes ei⁹ p̄pter hoc ad obtinēdā ab
 solutionē aplica sedē adire cogāt. vbi dīc̄ glo.
 q̄ clericis imiscēdo se enormitatib⁹ p̄uilegiū
 amittit. igit̄ multomagis si papa est heretic⁹
 7 si ipsuz clericis noluerit: vel nō potuerint co
 ercere est p̄ncipes seculi coercēdus. *Quinta*
 ratio est hec. Publice vtilitatis interest ne
 crimina remaneant impunita. extra de sentē.
 ex cōmunicatiōis. vt fame. quod potissime de
 illis criminib⁹ pōt intelligi que in dispendiū
 salutis omniuz vergere dinoscuntur. crimē au
 tem heresis in papa precipue noscitur verge
 re in dispendium omniū christianoꝝ: cum si
 des catholica quam papa hereticus satagit
 extirpare sit fundamentum salutis omnium
 christianoꝝ. igitur crimē heresis in papa im
 punitum nullatenus debet remanere. et per
 p̄sequēs si clerici nō potuerint vel noluerint
 papam hereticum coercere per fideles laicos
 cōmpūni debz. *Sexta ratio* est hec. Sicut fm̄
 canonicas sanctiōes potius cōsideranda est

Secūdo

Ad primum

Ad secundum

Secūda ratio

Tertia ratio.

Quarta

Quinta

Sexta

causa facti q̄ ipsū factū. ita in legib⁹ statuē-
dis interpretandis ⁊ intelligēdis causa statuē-
di considerari debet teste Zsidoro. qui vt alle-
garū est superi⁹. di. xxi. ca. i. ait. sciendū est q̄
pleraq; capitula ex causa: ex persona: ex loco ⁊
tēpore p̄siderāda sunt. in plurib⁹ aut decretis
ghallū cōcilioꝝ ⁊ summoꝝ pontificū habet.
q̄ dñi tēporales terras sibi subiectas ab heretice
p̄auitate studeant expurgare. extra de
hereticis. c. ad abolēdā. ⁊. c. excoicamus. talia
aut statuta nō sunt in fauore alicui⁹ p̄sonę: sed
in fauore: v̄l in defensionem aut saluationē fidei
catholice ordinata. igitur q̄ncunq; iminet
periculū fidei orthodoxe dñi tēporales siue re-
quirāt p̄ platos: siue nō: terras suas purgare
tenent ab heretica p̄auitate. Ex quo patēter
inferit. q̄ si clerici noluerint: v̄l non potuerint
papā hereticū coercere: p̄ncipes seculares et
laici in fauore ⁊ saluationē fidei xp̄iane papā
hereticū debēt coercere. Lōfirmat hec rō. qz
posita cā ponit effect⁹. Et vbi est rō eadem d̄z
esse idē ius: s̄z causa ⁊ rō quare p̄ncipes seculi
⁊ publice p̄tates cū fuerint requisiti a p̄latis
ecclie debēt terras suas ab heretica p̄auitate
purgare est ne fides periclitet̄ ecclie: s̄ si pa-
pa fuerit heretic⁹ ⁊ clerici noluerint vel nō po-
tuerint ipsum coercere p̄clitabit̄ fides ecclie
nisi papa heretic⁹ p̄hibitus fuerit alios here-
tica p̄auitate inficere p̄ potētā laicalē. ergo
in hoc casu cum clerici noluerint: v̄l nō potue-
runt papam hereticū coercere: ipsuz cōpmere
d̄z potentia laicalis: Septima ratio est hec.
Magis defendēda est catholica fides: si eius-
dem fidei piculū imineat q̄ pp̄ia persona. S̄
parz. qz catholici in multis casib⁹ p̄ defensio-
ne fidei orthodoxe pp̄ias personas tenentur
morti exponere. s̄z laicis catholicis licz cleris
cos atp̄tates eos occidere potēter repelle-
re ⁊ detinere eosdē: si alio mō eozū violentiaz
nō possūt euadere. qz licitū est vim vi repelle-
re di. i. ius naturale. igit̄ multo magis si papa
hereticus fidē conat̄ subuertere: ⁊ clerici no-
lunt v̄l nō p̄nt ipsum cōpmere est p̄ laicos cō-
pmēdus ac in firma custodia detinendus si
aliter nequit p̄ sua insania p̄hiberi. Octaua
rō est. Sicut (iuxta p̄missionē xp̄i) fides cat-
holica vsq; ad finē seculi p̄manebit. ita in ec-
clesia dei p̄tās de iure coercēdi hereticos vsq;
ad finē seculi remanebit. S̄ si papa cū oib⁹ cle-
ricis esset heretic⁹: p̄tās. coercēdi de iure here-
ticos non esset in papa ⁊ in clericis. qz illi om-
ni p̄tate sp̄iali eēt puati. igit̄ in isto casu po-
tēstas coercēdi hereticos de iure esset ad lai-
cos deuoluta. ⁊ ita laici in hoc casu haberent
de iure potēstatē papam hereticū coercēdi

Septima rō

Octaua rō

⁊ clericos sibi credētes. Nona rō est h̄. P̄nci-
pēs seculares ⁊ laici artius astringunt fidē
defendere orthodoxā q̄ pp̄riā patriā. Hoc
p̄batione non indiget. sed p̄ncipes seculares
pp̄riā patriam cū periculū iminet tenent de-
fendere. ergo multo magis cū piculū iminet fi-
dei p̄pter impotētā vel maliciā: aut dānabi-
lem negligentā v̄l ignorantā clericoz ex per-
fidia ⁊ potentia pape heretici fidem subuer-
tere molietis: p̄ncipes seculares ⁊ laici quis
non fuerint p̄ clericos requisiti debēt resiste-
re viriliter ⁊ eum potēter a sua vesania p̄hibe-
re. Decima rō est hec. Qui debitor est vt cat-
holicā v̄ritatē defendat debitor est vt potē-
ter resistat catholicā v̄ritatē impugnātī. Lai-
cus aut debitor est vt catholicā veritatē sibi
notam defendat. igit̄ debitor est vt resistat vi-
riliter ⁊ potēter catholicam veritatem impu-
gnātī. ⁊ per p̄ns laici licet fuerint p̄ clericos
nullaten⁹ requisiti si ipsi clerici papā hereti-
cum noluerint v̄l nō potuerint coercere: ipsuz
debēt cōpmere. H̄aio: apparet aperte. q̄a
s̄m Zmōc. vt habet di. lxxi. ij. error. Veritas
cū nime defensas opp̄imit̄. negligere q̄ppe
cum possis p̄turbarē peruersos nihil aliud est
q̄ fouere: nec caret scrupulo societatis ocul-
te q̄ manifesto facinorū desinit obuiare. et per
p̄ns eis qui debēt veritatē defendere lz impu-
gnanti veritatez p̄ viribus obuiare. H̄dinoz
p̄bat auctoritate iohānis Lhyf. qui vt legit̄
ri. q. ij. c. nolite. ait. sicut superi⁹ allegatū exi-
stit. naz sicut sacerdos debitor est vt veritatē
quā audiuit a deo libere p̄dicet. sic laic⁹ de-
bitor est vt v̄ritatē quā audiuit a sacerdotib⁹
(p̄batas quidē in scripturis) defendat fidu-
cialiter: qd̄ si nō fecerit p̄didit veritatē. Ex q̄
bus v̄bis parz aperte q̄ laicus debitor est vt
defendat catholicā veritatē. Di. Ista ratio
nō p̄bat q̄ laicus sit debitor vt defendat ve-
ritatem nisi fuerit a sacerdotib⁹ requisit⁹. qd̄
innuit Lhyf. cū dicit. Laic⁹ debitor est vt de-
fendat veritatē quā audiuit a sacerdotib⁹ p̄-
batā qdē in scripturis. ergo solū d̄z v̄ritatē des-
fendere: qñ sacerdotes p̄bant sibi veritatem
per scripturas: ⁊ ipsuz vt defendat requirunt.
H̄da. Nōnullis apparet q̄ friuola ē instātia
seu respōsio. tū qz si laicus est debitor: vt defen-
dat veritatē quam audiuit a sacerdotib⁹ mul-
to fortius debitor est vt defendat v̄ritatē quaz
legit̄ in scripturis sacris. Tum qz laic⁹ potuit
audire v̄ritatē a sacerdotib⁹ an̄ oēs impugnati-
onez v̄ritatis. Igit̄ etiā mortuis sacerdotibus
laic⁹ debitor ē vt veritatē quā audiuit ab eis i
scripturū p̄batā. defendat. Ad defendēdū em̄
veritatē nō d̄z mouere laicū auctoritas sacer-

Nona rō

Decima rō

Instātia cōtra
assūptuz i miore
et ei⁹ p̄bationez

Responso

Undecima rō

dotū. sed auctoritas 7 veritas scripturarū. 7 ita d3 veritates defendere: quīs minime a sacerdotib⁹ requirā. Dis. Alias rōnes ad asseritionē pdictā adducas. Ad. Undecima ratio est bec. ad illos spectat papam coercere hereticū q̄ ipsuz mīme coercēdo a scelere nulloaten⁹ sunt imunes. s3 laici nō sunt imunes a scelere: si papā hereticuz cū eum clerici noluerint vel nō potuerint coercere nō coercent. er go in hoc casu debēt papā hereticuz coercere. Ad. Maior pbatur nō indiget. Ad. Minor pbatur sic. qui habēt auctoritatē coercendi sumos sacerdos occisores xp̄i habēt 7 auctoritatē coercendi hereticos negātes fidem xp̄i. Populus aut̄ habuit auctoritatē coercēdi sumos sacerdotes occisores xp̄i. aliter nō coercēdo a scelere fuissent imunes. cuius cōtrariū dicit Aug. psalmo. lx. 7 ponit. xxij. q. iij. c. vlt. ait. ostēdit ppheta nec illos imunes a scelere eē q̄ pmiserunt pncipib⁹ xp̄m crucifigere et interficere. cū p multitudinē timerent: 7 possent illos a facto 7 se a consensu liberare. Qui enim desinit obuiare cum potest peruersis et non facit: cōsentire videt. ergo cōsiliatē ppls h3 auctoritatē coercendi papā hereticū: 7 alios hereticos fidē catholicā destruētes: si clerici noluerint: vel nō potuerint eos coercere. nec est imūnis a scelere si pmittit pape heretico fidē corūpere orthodoxā. Duodecima rō est bec. Non min⁹ tenent pncipes seculi fidē catholicā ptra papā hereticū defendere: q̄ tenent focij socios. Et infirmos ptra latrones defendere. s3 focij tenent socios infirmos contra latrones defendere. teste ambro. q̄ vt legit. xxij. q. iij. ca. fortitudo. ait. fortitudo q̄ bello tuet a barbaris patriam vlt̄ domi defendit infirmos vlt̄ a latronib⁹ vlt̄ omnia plena iusticia est. igitur multo magis pncipes fidē catholicā ptra papā hereticū quē nolunt vlt̄ nō possūt clerici cōpmere tenent coercere. Tredecima rō est bec. qui aliū tanq̄ excōicātū vitare tenentur ipsuz a se in firma custodia sequestrare deberēt: si aliter eius cōionē vitare nō possūt. sed pncipes seculares laici sciētes papā esse hereticū cum ipsū tanq̄ excōicātū vitare tenēt. quia oīs hereticus sn̄a excōicatiōis inuoluit. igit̄ pncipes seculares 7 laici sciētes papā esse hereticū: ipsū sub firma custodia sequestrare tenent. si eius cōionem aliter vitare nō possunt q̄tūcūq̄ non fuerint a clericis requisiti.

Duodecima rō

Tredecima rō

Caplm. c. in quo r̄ndet pmo ad auctoritates caplo
tevij. et consequēter ad rationes et auctoritates caplo
tulo. xci. in contrarium adductas. Discipulus.

Cap. C

Estis rationib⁹

post cōpletionē hui⁹ op̄is collatio.

nem habeo nunc autē pero vt indices quomodo in cōtrarium r̄ndere contingat. 7 pmo dic ad illa que allegant sup⁹ ca. xxvij. Ad.

Ad illa vnica ratione r̄ndet: q̄ ille auctoritates ibidē adducte sunt pure affirmatiue. et idē ista negatiua. heretici nō sunt puniēdi per laicos: nisi fuerint a plaris ecclie requisiti inferri nō pōt. Di. Ista est breuis r̄nsio de q̄ alias tecū conferā diligēter. ideo ostēde quō r̄ndet ad allegationes supra ca. xci. adductas. Ad.

Ad p̄mā d: q̄ papa hereticus in casu prescripto. scz qn̄ clerici nollēt vel nō possent eū corrigere: est de foro iudicis secularis: q̄tū ad hoc q̄ pōt ipsum in firma custodia detinere 7 pbibere ne in alios virus prauitāt hereticę cōmunicet: potest etiā de ipso inquirere. ipsūq̄ sollicitē examinare 7 audire. sed nō pōt degradare neq̄ diffinitiuā cōtra ipsūz pferre sn̄iam. 7 in hoc deserret futuris plaris catholicis selū ex fidei charitate habituris. qz scdm̄ nōnullos degradatio pape heretici. et platio diffinitiuē in se cōtra ipsum essent a plaris ecclie (qui bus spūs sanct⁹ infundit) reseruate. Lū vero accipit q̄ clerici nō sunt de foro iudicis secularis. R̄ndet: q̄ hoc fallit in multis casib⁹. cō de sentē. excom. cum vero ab hoie. 7. c. perpendim⁹. 7 extra de aposta. ca. i. et extra de vita 7 honesta. cleri. ca. vlt̄. vnde sicut allegatū est p̄us. glosa. xxij. q. v. c. pncipes plures casus notat in q̄b⁹ laici habēt iurisdictionē sup̄ clericos. inter quos est vn⁹ cum clerici volūt fides subuertere: ad forūz p̄tinent iudicis secularis potissime papa heretic⁹ quē clerici nolūt: vlt̄ nō possūt corripere: ad forū spectabit iudicis secularis. quia si piculis minoribus oportz occurrere multo forūz necesse ē maiorib⁹ periculis obuiare vt colligi potest ex s̄bis beati gregorij in generali concilio lugdunē. cō de electionib⁹ vbi periculū libro. vi. S3 min⁹ periculū imineret fidei si clerici inferiores fuerint prauitate heretica irriterit q̄ si papa conar⁹ suerit totā ecclesiā labe heretica maculare. igit̄ si quicūq̄ clerici inferiores in quocūq̄ casu spectant ad forūz iudicis secularis. potissime debēt iudices seculares 7 laici resistere pape heretico: quādo eum clerici nolūt vel nō possunt coercere. Dis. Per istā rationē laici in hoc casu possent papā hereticuz neci tradere corporali. quia in nōnullis casib⁹ laici clericos hereticos licite possent occidere. Ad. Respondeēt q̄ in oib⁹ causa est cōsiderada. causa aut̄ quare clerici heretici in nōnullis casibus fiāt de foro iudicis secularis: est: vt ad terrore aliorum debite cōpmāf. Siliter causa quare papa heretic⁹ quē clerici nolūt vlt̄ nō possūt.

Ad primam

Obiectio

Respondo

coerere: est p laicos cōp̄mendus: est ne fides
 catholica p papam hereticū cōp̄imat. ⁊ ideo
 vbi fides saluaret catholica per solā vincula
 tionē: vel captiuationē pape heretici: laici ad
 aliā penā pcedere nō deberēt. vbi autē a papa
 heretico in sola captiuitate detēto periculus
 fidei pbabiliter timeret. ⁊ p eius mortē fides
 saluaret: ad mortē corpale pape heretici pos
 sent pcedere laici zelo fidei orthodoxe. Di.
 Licet sepe reperiat̄ cautū in iure: q̄ clerici nō
 spectent ad forū iudicis secularis. tñ in mult̄
 casib⁹ hoc fallit q̄ per cōditores legū quib⁹ ca
 uet: q̄ clerici nō p̄tinent ad forū iudicis secu
 laris plures casus excipiūt inter quos non in
 uenit casus de papa heretico. qz de illo casu i
 iure nūq̄ sit mērio. ideo casus de papa hereti
 co non debet inter alios casus cōputari. ⁊ ita
 papa heretic⁹ nūq̄ spectabit ad forū iudicis
 secularis: nisi p̄ platos ecclie fuerit tradit⁹ cu
 rie seculari. Confirmat̄ hec rō. qz ei⁹ ē inter
 perari legē cui⁹ est condere. cūz igit̄ conditor
 legum q̄bus cauet q̄ clerici nō spectāt ad forū
 iudicis secularis: nūq̄ dictas leges talit̄ inter
 pretes: vt casum de papa heretico excipiat: in
 nullo casu papa hereticus spectabit ad forū
 iudicis secularis: nisi in quo scdm̄ exceptiōes
 sacrorū canonū aliqñ clerici heretici fiunt de
 foro iudicis secularis. Illi autē nō fiunt de foro
 iudicis secularis. qñ scz p̄mo fuerint degrada
 ti: ⁊ postea traditi curie seculari. extra de here
 tici ad abolendā. ⁊ ca. excōicam. igit̄ simili
 ter papa heretic⁹ nō spectabit ad forū iudicis
 secularis nisi antea fuerit degradat⁹: ⁊ curie
 seculari traditus. Ad Rñdet̄ q̄ nō illius so
 lius est interpretari legē cui⁹ est cōdere. qd̄ glo.
 extra de apostatis. c. i. insinuat manifeste. naz
 diuersas interpretaciones legū enumerās. qua
 rā p̄ma est p̄ncipis legem cōdentis. alia con
 suetudinis. alia iudicis. subiūgit. alia est que
 nō est generalis: nec redigenda in scrip̄t̄ ma
 gistroz. Ex q̄bus h̄bis habet̄ q̄ nō solius con
 dentis legē est interpretari eandē. Ad cui⁹ cui⁹
 dentia d̄: esse sciendū q̄ interpretatio legis nō
 videt̄ esse nisi qdā declaratio intellect⁹ legis
 seu expositio aprior. vñ tūc solū videt̄ interp̄
 ratio legū qñ ignorat̄ intellect⁹ legis. Ex tri
 bus autē causis pōt̄ ignorari intellect⁹ legis.
 Quāq̄ em̄ h̄ba legis p̄pter aliqua h̄ba equo
 ca v̄ multiplicia in ipsa cōtenta: possūt habe
 re diuersos sensus quoz null⁹ repugnat iuri
 dino: nec iuri naturali: nec iuri positiuo mini
 me abrogato. ⁊ in hoc casu interpretatio legi so
 lumō spectat ad cōditore legis vel superiorēz
 q̄ eandē legē cōdere possēt. Quia sicut aliozū
 nō est cōdere legē ambigūa sic nō est alioz cō

Etia contra
dicitur

dere eadē sub determinato sensu. ⁊ per p̄ns nō
 est alioz asserere: talē sub tali sensu debere in
 telligi. qñq̄ aut̄ ignorat̄ vltim⁹ intellectus le
 gis per ignoratiā iurium positiuoz: qñ scz ne
 sciunt̄ exceptiōes legū que ex iure positiuo de
 pendēt. ⁊ iō necesse est declarare: ⁊ exponere
 siue interpretari quō lex d̄z intelligi. Et talis in
 terptatio expositio siue declaratio intellect⁹
 legis spectat ad cōsuetudinē q̄ est optima le
 gū interpret̄. Et ad iudicē cui⁹ est legū ⁊ con
 suetudinū habere peritiā. Et ad maḡos. hoc
 est iure peritos: ad quos spectat noticiā legū
 habere. Interdū aut̄ ignorat̄ intellect⁹ legūz
 p̄pter ignorantia iuris diuini: vel iuris natura
 lis siue rōnis. naturalis aut rōnis accepte sit
 a iure dino ⁊ naturali dictamine rōnis. verbi
 gratia. vt habet̄ eē de sponsalib⁹. c. veniēs. pa
 pa mādat̄ statuēdo legē: q̄ si q̄s inueniat̄ co
 gnouisse mulierē cui fidē dedit de m̄imonio
 cōtrahēdo d̄z remanere in eadē. Si q̄s aut̄ at
 tendat̄ h̄ba legis ⁊ nescierit ius diuini quo cōs
 cedat̄ q̄ l̄z cā fornicatiōis nōmittere vxorē in
 tellectū legis verū nequaq̄ habebit. Itē vt
 habet̄ eē de deposito. c. ij. depositori. l̄z p̄ volū
 tate sua depositū reuocare: tñ ignar⁹ iuris na
 turalis quo cauet̄ ne ad patriā expugnādā
 depositū reposit̄. Ineq̄q̄ vltimate intelligit̄
 Lū igit̄ ex ignorantia iuris diuini ⁊ iuris natu
 ralis ignorat̄ intellect⁹ legis. ⁊ ob hoc neces
 saria est interpretatio siue expositio ⁊ declara
 tio intellect⁹ legūz: p̄ncipalissime spectat ad
 peritos in iure dino ⁊ pb̄ia morali int̄tuz: q̄
 si institutor legis nō sufficienter fuerit instru
 ctus in scriptura dina ⁊ pb̄ia morali interp̄ta
 tio talis ab eo cōdite legis: p̄ncipali⁹ spectat
 ad aliquos eruditos q̄ ad ipsū. imo ip̄e posset
 ⁊ deberet in casu interpretacionez legis siue ab
 eis recipere. Quēadmodū scdm̄ mudi sapien
 tem ad epikēyam spectat dicere quo casu ver
 ba legis nō sunt seruanda. qd̄ sit per agnitio
 nē equitat̄ naturalis. Vñ si illitterat⁹ experie
 tia rerū ⁊ negocioz peritia carēs: statuit legē
 solū cōsiderans ea q̄ cōiter accidūt p̄bs erudi
 tus: ⁊ expert⁹ melius dicet in quib⁹ casib⁹ ver
 ba legis nō sūt seruāda. ⁊ p̄fūdiorē intellectū
 legi habebit q̄ rer qui statuit eā. Di. Narra
 tio supradicta plura dubia imo falsa cōtinere
 videt̄. quoz duo tantū ad p̄sens reprobare co
 nabor. quoz p̄mū est. Q̄ dicit̄ aliquā legem
 esse ambiguam duos sensus habentē. qd̄ Iñs
 dor⁹ reputare videt̄ falsū. Iñs. em̄. Vt habet̄
 di. iij. c. erit Jasserit q̄ lex d̄z esse manifesta ne
 aliqd̄ p̄ obscuritatē i captiuationē p̄tineat. lex
 em̄ abigua diuersos sensus h̄ns ē obscura. igit̄
 lex nō d̄z esse ambigua. Secundum est q̄ di

Obicitur cōtra
dicta

Primo

Secūdo

est interpretatione legis ad peritos spectare.
 Doc em Aug. cum verba ponunt di. supradic-
 ta. c. in istis temporalibus. ait em. In istis te-
 poralibus legibus que de his hominibus iudicet cur-
 eas instituit: tamen cum fuerint institute ac firmate non licebit iudici de ipsis iudicare: sed solum ipsas. Et quibus verbis patenter habetur quod de legibus temporalibus iudicare non licet: et per hunc eas interpretari non licet. **Ad.** Ad primum istorum respondetur quod quibus quod tunc convenienter fieri potest lex debeat esse manifesta ne aliquid per obscuritatem in captione contineat. tamen non est dicendum quin leges multe sic sint ambiguae quod in eis verba multiplicia diversos habentia sensus ponantur. cum etiam in lege divina talis diversitas et multiplicitas reperitur. teste glo. ad Gal. vi. super illud apostoli. unusquisque onus suum portabit. ait quod dicit videtur contrarium precedentibus ubi ait. aliter alteri onera portate. et declaras quod non est contrarium dicit. quod non est hoc contrarium precedentibus: quia nomen oneris multis modis accipitur. Multa enim sunt verba que in diversis locis posita varie intelliguntur. sicut hoc nomen oneris quod nisi sub diversis significationibus acceperis proculdubio putabis eundem sibi in loquendo esse contrarium. Et hec est causa quare cum paulus ante diceret. alter alterius onera portate. hic dicit unusquisque onus suum portabit. Et quibus verbis patet quod verba ambigua et multiplicia reperiuntur in lege divina. igitur nec ab humanis legibus hoc est negandum. et non est inconueniens quod lex humana possit diversis modis intelligi. Ad secundum dicitur quod quibus solum finem beati Augustini de temporalibus legibus que sunt pure positivae postquam fuerint institute et firmate: nec iudex nec alius debeat iudicare an sunt servandae vel non servandae: quia potest quod servandae sunt. licebit tamen non solum iudici et eruditis et doctis iudicare et indagare solum quem intellectu servandae sunt et solum quem intellectum servandae non sunt. sicut solum mundi sapientem epiphania iudicat in quo casu verba legis non sunt servandae ut res naturali dictamine rationis: hoc est ut res iure naturali. quia ex quo nulla lex positiva iusta potest esse contraria iuri naturali lex quocumque humana in nullo casu in quo si servaretur sicut verba sonant esset contra: nunc est servanda sic dictum est. sed similiter lex humana imo et lex nature ut innuit ysidorus put recitat di. i. ius naturale statuit quod res deposita quando deponitur restituatur. et tamen si quis gladium depositum deposceret ad occidendum seipsum vel alium innocentem iniuste: gladium depositum sibi restitui non deberet. quia quod in hoc casu restitueret depositum ageret contra ius naturale quo quilibet obligatur flagitium et dispendium proximi prohibere si potest.

Ad secundum

Ad secundum

Di. Dic quomodo per predicta contingat repellere rationem quam feci. **Ad.** Respondet quod licet in iure contra regulam qua dicitur quod clerici non spectant ad foris iudicis secularis excipiant casus in quibus regula illa fallit: non fiat mentio de papa heretico dicitur tamen inter alios computari. **Quod** non est. quia sic licet de multis que spectant ad ius nature non fiat mentio in iure scripto: tamen facienda sunt cum occurrerit necessitas faciendi: ita licet in iure scripto pro non fiat mentio de casu in quo papa esset hereticus: tamen casus ille excipitur dicitur quod papa incurrit hereticam pravitate et clerici nollent vel non possent eum coercere. **Di.** Quare non excipitur casus de papa heretico si clerici nollent vel non possent eum coercere: quoniam cum conditoribus canonum: glossatoribus et doctoribus excipiuntur casus in quibus illa regula fallit. quod clerici non sunt de foro iudicis secularis. **Ad.** Respondet quod sicut leges non ferunt nisi de his que sepe accidunt: et non de illis que accidunt raro vel nunquam. ita sepe a conditoribus legum et glossatoribus eorum ac doctoribus non excipiuntur casus in quibus regule generales fallunt: nisi illi que sepe accidunt: et non illi que raro vel nunquam accidunt. Casus autem de papa heretico quem clerici nollunt vel non possunt corrigere raro accidunt. De nullo enim papa heretico ante tempora nostra unquam legitur quod clerici saltem omnes in coercendo papam hereticum fuerint negligentes. Nam et liberio pape heretico multi viriliter resisterunt. et anastasio hereticum multi clerici fortiter impugnaverunt. et a condicione eius laudabiliter abegerunt. et ita iste casus ante tempora nostra non videtur accidisse. et propter hoc conditores legum et glossatores earundem alique doctores excipiendo casus in quibus regula fallit qua dicitur quod clerici non sunt de foro iudicis secularis. de papa heretico quem clerici nollent vel non possent corrigere non fecerunt mentionem. et non iste casus multo magis excipiendus est quam alii casus quos conditores canonum et glossatores excipiunt. **Di.** Quare debet excipi iste casus. **Ad.** Respondet quod ideo debet excipi. quia exceptio casus ex ratione evidenti cui nulla lex humana preiudicare potest. Quoquo patenter inferunt. **Di.** Que est illa ratio. **Ad.** Ratio est hec. Ille casus a regula generali excipi debet: quoniam non exceptio detrahatur honori domino fides periclitatur catholica: ac detrimentum et periculum et dispendium spirituale omnium fidelium procuratur hec est manifesta. quia contra honorem divinum nulla regula est observanda. Interdum nulla lex humana que cedit seu vergit in periculum fidei: et dispendium salutis eterne ab homine statui potest. Si enim pacta: promissiones: vota et iuramenta que vergunt in interitum salutis eterne servanda non sunt secundum canonicas san-

Ad foris

Quod

Respondet

ctiones. Rōne cōsili leges q̄cūq; i illo casu in
quovergerēt in piculū fidei catholice: 7 dispē
diū spūale fidelium nō sūt seruāda. Sz in casu
p̄dicto de papa heretico quē clerici nolūt vel
nō p̄nt coercere nō excepto a regula illa. cleri
ci nō sūt de foro iudicis secularis. Honor dīno
detrabit. q; inferiores cū facile sequāf exēpla
maior a vero cultu (papā hereticū imitādo)
se subtraherēt. fides etiaz periclitat catholi
ca. q; sic teste brō hieronymo vt legit. xxiii. q.
iiij. c. refecāde. arri? q; in alexadria vna scintil
la fuit. f; qm̄ nō stari, opp̄ssus ē p totū orbē ei?
flāma populata est multo magis papa hereti
cus si nō fuerit statim extinctus ei? flāma her
etice prauitatis totū depopulabit orbē infi
ciedo labe heretica xpianos: 7 ita si casus ille
nō excipit a regula mēorata fides piclitat ec
clesie. 7 p̄ p̄ns piculū 7 detrimētū ac dispen
diū spūale oīus fidelium pcurat. Quare ille cas
sus est excipiēdo oīno: nec papa de plenitudine
p̄tatis posset facere q; casus ille nō excipet vt
norat gl. di. xl. si papa. dicēs. nūqd possz papa
statuere q; nō posset accusari de heresi. Rnde
tur q; nō posset statuere q; nō posset accusari.
q; ex hoc fides periclitaret ecclie. Iterū q; ca
sus ille debeat excipi. pbat ex h. q; teste f̄side
ro. vt habet di. iij. ca. erit. nullo puato cōmo
do f; p cōi vtilitate ciuiū lex d; conscribi. Lex
igit q; esset p̄tra vtilitatē ciuiū nō eēt lex. f; si
casus ille de papa heretico: quē nollēt vl non
posset clerici corrigere: ab ipsa lege q; cauet
q; clerici nō sūt de foro iudicis secularis nō ex
ciperet eēt cōtra vtilitatē xpianoz. igit non
esset vera lex: f; falsa: iniq; 7 iniusta. q̄re nō eēt
seruāda. q; fm̄ Esaiā. x. c. scribit. ve q; cōdūt le
ges iniquas. Di. Cōtra p̄dicta impugnatō
fortis occurrit. q; si n̄ba legū in q̄busdā casib?
qui nō sūt excepti in legib? nō essent seruāda
posset ad libitū quilibz excipere casus a lege:
quos veller: 7 dicere. in istis casib? n̄ba legis
sicut sonāt nō sūt seruāda. et ita ex lege nulla
haberet certitudo: qm̄ n̄ba legis nō essent ser
uāda: 7 qm̄ essent seruāda. Ad hoc r̄ndet
q; nō lz excipere cuilibz casum ad libitū 7 dicere
n̄ba legis in tali casu nō sūt seruāda. f; si dicit
in tali casu n̄ba legū nō sūt seruāda: oportet
q; hoc ostēdat p̄ legē superiorē vel per rationē
euidētē. 7 si altero illorum modoz patēter
ostēdit n̄ba legū in tali casu non esse seruāda
standū est dicto suo: nō quia ipse dicit: f; quia
hoc lex superior: vel ratio euidens ostēdit. Et
ratio huius est. quia nulla potest esse lex que
legi superior: vl aperte rationi repugnet. vnz
de quecūq; lex civilis repugnat legi diuine vl
rationi aperte non est lex. eodem modo verba

legis canonice vel civilis. in illo casu quo re
pugnarent legi diuine scz scripture sacre vel
rōni recte non essent seruāda. Di. Ad quez
pertinet iudicare verba legis canonice vel ci
uilib? scripture diuine repugnare vel rōni recte
Ad. Respondetur q; hoc iudicare per modū
doctrinē 7 simplicis assertōis spectat ad eru
ditū in scriptura diuina 7 ratione naturali ac
pbia morali pollentē. hoc aut iudicare ex au
ctoitate officij obligando ad hoc. seruanduz
7 tenenduz spectat ad conditorē legis cū cōsi
lio peritorū in scripturā sacris 7 naturali rōne
pollētū. Di. Igitur fm̄ p̄dicta theologis
7 pbi haberent iudicare de intellectu legū ci
uiliū 7 canonū. Ad. Conceditur q; vltimū
iudiciū de intellectu legū ciuiliū 7 canonum
est seruandū theologis 7 pbi. quēadmodum
vltimū iudiciū de aliquo dubio in scientia in
feriorū referendū est scientie superiorū eo mō
quo per principia iudicandū est de conclusio
ne que sequitur ex p̄ncipijs. Di. De hac ma
ria dictuz est. s. libro p̄mo. ideo trāsī 7 mōstra
quō r̄ndetur ad scdam rōnem. s. adductam. c.
xci. Ad. Rndetur q; nonnunq; ad iudicē se
cularē spectat cognoscere de cā heretice pra
uitatis. 7 hoc dupl. vno mō p seipm. q; 7 ipe
tenet multa scire p que pōt in cā prauitatē her
etice in casib? mltis iudicare: etiā absq; alio
rū cōsilio peritorū. si em̄ aliq; xpianus dixerit
fidē xpianā falsam 7 malā: iudex secularis nō
debet indigere consilio vt sciat an talis sit tā
q; hereticus condemnandus. sed ipse tenetur
scire q; talis est hereticus reputādus 7 de her
esi condemnādus. similiter si quis docuerit
q; christus nō fuit natus de virgine: vel q; nō
fuit passus: vel q; non resurrexit: vel q; non
est vnus deus: vel q; non sunt tres persone in
deo: iudex secularis tenetur scire q; talis est he
reticus. 7 ita sicut iudex secularis multa ad fi
dem spectantia orthodoxam credere tenetur
explicite: ita in multis casibus per seipm po
test cognoscere quid est tenenduz in causa he
retice prauitatis. Alio modo potest cognosce
re de causa heretice prauitatis requiredo cō
siliū peritorū quemadmodū de mltis crimini
bus p̄tingit ex informatione alioz in q̄b? ne
sciret per seipm quid rectū quid obliquū: nisi
per informationem alioz discutere. cum em̄
coraz iudice aliquis accusatur de falsa mone
ta: nescit discernere per seipm an moneta de
q; sit q̄stio sit vera 7 falsa. 7 ideo anq; suam p
ferat requirit monetarios: quos iuramētō vel
alio mō astringit vt sibi de tali moneta iudi
cent veritatē. 7 ita in plurib? casib? iudex secu
laris qui nō h; oēs artes 7 naturas rerū scire

Questio

Responsio

Replica

R̄sio

Ad secundam

Intensio
Quæstio
Replica

de cōsilio alioꝝ p̄fert sententiā. q̄ in talib⁹ ca-
sibus q̄ plurib⁹ per seip̄m nō posset cognosce-
re quomō oporteat iudicare. Sic dicit de iu-
dice seculari in casibus multis respectu cause
p̄auitatis heretice. q̄ in multis casib⁹ indige-
ret cōsilio in sacris lris peritorū. Si em̄ aliq̄s
xp̄ian⁹ accusaret eorū iudice seculari in biblia
minime erudito : q̄ p̄tinaciter asseruerit b̄m
paulū fuisse cōuersum ante passionē xp̄i: quē
admodū quidam magn⁹ canonista dixit: et in
scripturis suis reliquit: q̄ b̄rus paul⁹ fuit vn⁹
de duodecim aplis q̄ sequebāt xp̄m anq̄ pete-
ret. iudex secularis nesciret per seip̄m dare
sniam. s̄ de requisito cōsilio peritorū in scriptu-
ris sacris: ex q̄b⁹ penderet questio supradicta
posset scire dare sniam. Ubi aut̄ iudex secula-
ris: nec p̄ cōsiliū suū posset scire apte que esset
ditas in aliqua q̄stide mota de fide: in tali cas-
su se introumittere nō deberet. Ad p̄positū igit̄
tur applicādo dicit q̄ si papa heretic⁹ teneret
fidē xp̄ianā esse falsam nō esse tres p̄sonas di-
stinctas in d̄inis aut aliq̄d hmōi qd̄ iudex se-
cularis p̄ seip̄s: vel per cōsiliū peritorū posset
aperte cognoscere esse hereticū: secure posset
papā hereticū iudicare: si clerici nollēt vel nō
posset ipsū debite coercere. Cum nō dicit: q̄
ad iudicem secularē nō p̄tinet cā fidei v̄l dei.

Nota

R̄ndet q̄ dicere cām fidei vel dei nullo mō
spectare ad iudicem secularē: vel laicos oīno
esset insanū. et est verbū clericorū auarorū: et su-
perborū. qui ideo ab ecclia dei laicos conant̄
excludere: vt ipsi laici exclusi possent ab ec-
clesia laicorū d̄ni reputari. cūc̄ sicut sepe alle-
gatū est in scriptura sacra Inunq̄ laici ab ec-
clesie noie ecclie viros et mulieres et laicos
cōp̄bendat. Causa igit̄ fidei et dei fm̄ istos
spectat ad laicos. Et sicut de⁹ est de⁹ clericorū
ita est de⁹ laicorū. Sic cā fidei que spectat ad
clericos etiā spectat ad laicos. Si etiā causa
fidei et dei nullo mō spectaret ad laicos: laici
nec fidē d̄ni defendere: nec hereticos euitare:
nec in p̄secutione fidei p̄laris assistere: nec in
aliquo se introumittere de hereticis etiā per ec-
clesiā cōdēnatis deberēt: que sūt insana cen-
senda. Causa igit̄ q̄ est cā dei: aliquō spectat
ad laicos: p̄ncipali⁹ tñ spectat ad p̄latos ec-
clesie. q̄ p̄lati ecclie nō soluz hereticos laicos
coercent: s̄ etiā clericos possūt debite coerce-
re. de q̄b⁹ laici iudicare nō possunt: nisi clerici
noluerint vel nō potuerint castigare. Secun-
dario aut̄ cā fidei spectat ad laicos. quia laici
etiā clericos: imo papā hereticū p̄nt et debēt
(ne vir⁹ sue pfidie transferat in alios) probi-
dere: si eū clericis noluerint vel non potuerint

coercere. Dis. Dic quō r̄ndet ad auctorita-
tes supra adductas. R̄ndet q̄ cū de cau-
sis fidei agit: et sacerdotes xp̄i suum officiū di-
gne et sollicitate exequūt: impatores et reges de-
bēt voluntatē suā sacerdotib⁹ xp̄i: recipiēdo
eorū informationē et cōsilia eorū iudicio in his
que ad ipsos p̄tinet iudicare subdere: nō p̄-
ferre. vbi aut̄ sacerdotes auerterent a fide: v̄l
in causis dei essent dānabiliter negligentes:
impatores et reges voluntatē suā sacerdoti-
bus: nō subdere s̄ p̄ferre debēt. Et sic intel-
ligenda sunt v̄ba felicis pape: qui p̄ sua v̄ba
honorē dei intēdebat. Et ideo q̄ esset p̄tra ho-
norē dei q̄ reges voluntatē suā subderēt sa-
cerdotib⁹ hereticis et negligētib⁹: seu laboran-
tibus ad subuersionē fidei orthodoxe. noluit
felix papa q̄ reges in hoc casu suo subderent
sacerdotib⁹ voluntatē. Ad auctoritatē nico-
lai pape dicit q̄ v̄ba eius nō possunt nec de-
bent sine omni exceptiōe intelligi. tūc em̄ cle-
rici incorrigibiles et heretici p̄ eccliam cōdē-
nati: et tradite curie seculari p̄ iudices secula-
res nullo mō iudicari deberēt. que tñ constat
falsa esse. Verba igit̄ nicolai pape cum ex-
ceptiōe suis debēt intelligi. Potissima autē
exceptiō est quādo papa est heretic⁹: et clerici
nolunt vel nō possūt corrigere. igit̄ cum ista
exceptiōe potissime v̄ba nicolai debēt intel-
ligi. Ad tertiā auctoritatē r̄ndet q̄ theodo-
sius minor: scribens sinodo ephesine noluit q̄
cādidiā comes se de p̄ijs degradatiōib⁹ q̄
in eadem sinodo tractabant introumittere at-
temptare. quia eius impia dogmata de qui-
bus tractabat poterant sufficēter termina-
ri p̄ sacerdotes qui cōuenerant. cui⁹ vero dicit̄
illicitū est enim eum: qui nō est in ordīne san-
ctissimorū episcopozū ecclie h̄sticis introumis-
ceri tractatibus. respōdet q̄ hec v̄ba nō pos-
sunt nec debēt intelligi. sicut p̄ma facie sonāt
tuz q̄ nūq̄ magister theologie aut ali⁹ littera-
tus in decretis et scripturis diuinis: q̄ nō esset
ep̄s deberet interesse ecclie h̄sticis tractatib⁹.
tū q̄ etiā impatores nō deberēt interesse cōci-
lio generali in quo tractaret de questioe fidei
que falsa sūt et absurda. debēt igit̄ v̄ba p̄dicta
sicut p̄cedētia intelligi. q̄ illicitū est euz q̄ nō
sūt in ordīne epozū: tanq̄ sit ep̄s ecclie h̄sticis in-
termisceri tractatib⁹: et q̄n p̄ ep̄os rite et ordi-
nate tractant. vbi autē ep̄i conueniēt in sub-
uersionē fidei catholice deberet laicus catho-
licus non solum eis p̄esse: sed eos debite coer-
cere: quādo per alios clericos coerceri nō pos-
sūt. Ad quartā autē respōdet q̄ impatores
non debēt indebite vsurpare q̄ solis sacerdoti-
bus cōueniunt. sed detinere papā hereticū

Ad aucto-
ritate nico-
lai pape

Ad secūda

Ad tertiā

Ad quartā

Ad quinta

Quoniam clerici nollent vel non possent eum corrigere. Ino conuenit solis sacerdotibus: sed conuenit laicis orthodoxis. ideo etc. Ad quinta autem dicitur quod imperator catholicus est filius. (Sicut iohannes papa) ecclesie catholice non heretice. et non est presul ecclesie catholice: sed presul: hoc est superior est et iudex ecclesie heretice: quoniam clerici nolunt vel non possunt ecclesia heretica corrigere. Et ideo quo ad religionem conuenit ei discere a catholicis non docere tamquam habes predicandi officium. quia habet privilegia prelati sue: ad quam ministrandum legibus publicis dicitur. Constituitur enim non solummodo imperator: sed imperator christianus: non solummodo ad ministrandum legibus secularibus: sed et intercedere: sed et intercedere hereticos clericos: etiam papam hereticum. Quoniam ecclesie prelati deficit. Coercere. Et ideo imperator: circa dispositionem celestis ordinis nihil usurpet indebite. quia ad sacerdotes catholicos non autem hereticos deo voluit quoniam in ecclesia dispensanda sunt principiter principaliter: non ad seculi prelati principaliter. nec etiam non principaliter. Quod ad sacramenta ecclesie dispensanda. Quod non ad clericos ordinatos (quod heretici facti sunt) corrigendos et recipiendos si remaserint in errore: de errore non debent se impatores intromittere nisi supplendo maliciam: vel negligentiam: aut impotentiam: vel ignorantiam sacerdotum. Quod igitur hec iohannis pape sane debet intelligi ut in detrimentum fidei orthodoxe nullo modo reddant. Di. Quomodo possent in detrimentum redundare. Ad. Respondet quod ubi papa in detrimentum fidei redundaret. si in nullo casu impator: vel iudex secularis posset papam hereticum coercere. si si papa esset hereticus et omnes clerici una cum papa excepti duobus vel tribus episcopis quos papa hereticus in vinculis detineret in multitudine populi christiani periclitaretur fides: nisi laici possent cooperescere hereticos et catholicos liberare. Di. Dic quomodo respondet ad auctoritatem christiani. Ad. Respondet quod beatus cyprianus loquitur in casu in quo pontifices non sunt heretici: nec in suo officio negligentes. Di. Videt quod omnes auctoritates de hac materia uno modo exponunt. quod videlicet intelligende sunt quoniam non deficit potestas ecclesiastica. quoniam autem deficeret prelati ecclesiastica non habet locum. ideo dic quomodo ad rationem tertiam respondet. Ad. Respondet quod omne crimen ecclesiasticum spectat in aliquo casu ad iudicem secularem: aliter non omnis pater filium pro crimine heretico coercere posset. aliter etiam iudex laicus clericum condennatum pro heresi et curie traditum seculari iudicare non posset. Di. Executio sententie lata contra clericum pro crimine ecclesiastico: puta pro crimine heresis: spectat ad laicum: sed executio cause et sententie pronuntiatio non spectat

ad laicum. unde illa punitio hereticorum fit auctoritate ecclesie. et ita eam magis facit ecclesia quam iudex secularis. Ad. Videt nonnullis quod minime habeas sacrorum canonum intellectum. quia iudex secularis puniendo clericos ab ecclesia condennatos et curie seculari traditos: non est tantum executor sententie pro ecclesiastico iudicem late. tunc enim nullam penam posset infligere nisi pro ecclesiastico iudice taxatam. quod falsum est. Iudex igitur secularis non est in hoc casu merus executor: et proinde habet in hoc casu de clerico heretico iudicare. Ad committendum tamen ipsius de heretica prauitate: sufficit quod convictus fuerit in alio iudicio. et ideo solum sibi iudicialiter debitam penam imponit. et ita videt quod crimen ecclesiasticum in aliquo casu ad iudicem secularem spectat. quare tunc potissime spectat cum papa esset hereticus: et clerici nollent vel non possent coercere eundem. Ad decretum autem (in q. i. ca. si quis in hoc) respondet quod decretum illud loquitur in casu quando potestas ecclesiastica non deficit. Quando autem tota potestas ecclesiastica deficit aliter esset tenendum. Di. Hoc videt contra iura. dicit enim glossa. xi. q. i. c. i. quod propter negligentiam iudicis ecclesiastici clericus non potest conueniri coram laico licet conuerso propter defectum iudicis secularis: causa secularis coram iudice ecclesiastico sit tractanda. Ad. Respondet quod glossa loquitur in casu in quo non tota ecclesiastica potestas deficeret. licet enim episcopus negligeret facere iusticiam de clerico: non esset ad secularem iudicem recurrendum. quia ad papam posset haberi recursus. si si nullus esset papa. et nullus clericus esset qui posset et nollit de clerico publice delinquente iusticiam facere: deberet laici iusticiam adhibere. et sic etiam ubi tantum periculum fidei imineret esset clericus pro laicos detinendus. Ad rationem non quod probat quod crimen ecclesiasticum ad iudicem secularem non spectat. Respondet quod ad decentiam iudicis qui per seipsum ex consuetudine audit et examinat: et diffinit causas spectat quod habeat noticiam illarum legum et iurium: sicut que est in causis huiusmodi iudicandum. Et ideo qui ex consuetudine per seipsum audit examinat: et diffinit in causis criminalibus et ecclesiasticis (et maxime de crimine heresis) decet ut non solum in noticia canonum: sed etiam in scripturis diuinis sit peritus et exercitatus. Sed non est simpliciter necessarium quod ille qui non ex consuetudine per seipsum huiusmodi causas examinat: sed alijs committit noticiam: habeat presertim excellentem legum et iurium noticiam: secundum que oportet iudicem iudicare in causis huiusmodi. sed sufficit quod habeat peritiam iudicandi. Aliter enim quis non posset eligi in

Respondet

Responsio ad decretum

Obijetur contra rationem

Ad rationem probate minorem

Ad prima

Ad prima ratio

Obijetur

summū pontificē nisi eēt in scripturis diuinis excellēs: cū tñ p̄ster sepe in sacra pagina simplices fuisse ad papatū assumptos. p̄stat enī q̄ ad summū pontificē sunt cāe fidei deferēdē de. xliij. q. i. quotiēs. In causis em̄ fidei potissime 7 p̄ncipalissime o3 fm̄ sacras lras iudicare. q̄ si iudex in talib⁹ causis d3 h̄c noticiā p̄cellētē iuris fm̄ qd̄ posset iudicare: null⁹ posset eligi in summū pontificē nisi essz excellēs in sanctarū noticia scripturarū. Itē nullus posset eligi in ep̄m nisi h̄et noticiā decretoꝝ 7 decretalīū. q̄ fm̄ decreta 7 decretales o3 in causis eccl̄asticis iudicare. vi deē q̄ dicēdū q̄ cū aliq̄s tractat aliquas cās alijs cōmittēdo 7 de p̄silijs alioꝝ nō est necesse q̄ habeat legū (fm̄ quas d3 iudicare) noticiā excellentē. q̄ q̄n aliq̄e cāe non spectāt ad iudicē nisi in casu speciali qui raro accidit: nō est necesse q̄ iudex iuris fm̄ qd̄ iudicare d3 noticiā habeat p̄cellētē. cāe aut̄ fidei in casu speciali 7 q̄ raro accidit spectāt ad iudicē secl̄arē: vt scz iudex secularis p̄ seipm̄ cām fidei examinet 7 in ea diffiniat absq̄ p̄silio alioꝝ in sacra pagina p̄toꝝ. hoc em̄ nunq̄ d3 facere nisi q̄n omēs in sacris lris eruditi quoz posset p̄siliū h̄e apte f̄ fidei errarēt. 7 ideo nō est necesse q̄ iudex secularis noticiā habeat p̄cellētē scripture diuine: s̄ sufficit sibi p̄ multis casib⁹ (q̄ tñ raro vel nunq̄ accidunt) q̄ aliquale noticiā explicitaz fidei habeat orthodoxe quā h̄c tenet. quē ad modū oēs xp̄iani aliq̄ credere tenent̄ explicitē q̄ debēt tā firmiter credere q̄ si oēs clerici mūdi in sacra pagina eruditi p̄traria affirmarent docerēt p̄dicarēt assererēt 7 tenerēt layci credere nō deberēt: s̄ eos redarguere reprobare 7 acriter reprehendere tenerent̄ explicitē oēs layci xp̄iani rōne vtētes: quales debent esse iudices in q̄buscūq̄ causis h̄nt sufficiētes p̄tia iudicādi in talib⁹ causis de clerico q̄buscūq̄. **D.** Mirabile est q̄ idiota de clerico impitius de p̄to: illitterat⁹ de litterato in bis q̄ ad sacras lras spectāt debeat 7 valeat iudicare: 7 tñ si ad hoc aliq̄ exempla p̄nt adduci libēt sc̄irē. **Ad.** Ad hoc p̄bādū exēpla plurima allegarentur. Si em̄ oēs eruditi in sacra pagina vna cū papa 7 cardinalib⁹ oib⁹ p̄dis carent assererēt 7 docerēt fidē xp̄ianā esse falsam 7 malā: 7 legē iudeoꝝ vel sarracenoꝝ esse seruādā. laici illitterati p̄ noticiā fidei quā in ecclesia didicerunt essent iudices eoꝝ idonei quantū est ex parte scientie vel peritie seu noticie. 7 aliqui non essent iudices eoꝝ idonei propter carentiā iurisdictionis 7 potestatis. Itē si omnes clerici mūdi assererent christū non fuisse crucifixus vel non esse venturus ad

Probaf solutio per exempla

iudiciū. vel aias reproboꝝ nō eēt in inferno. vel aliqd̄ b̄mōi. qd̄ oēs xp̄iani cl̄ici et laici credere tenēt̄ explicitē. puri ill̄rati q̄rū ē ex p̄te noticie seu peritie essent iudices eoꝝ idonei. **Di.** Tu ponis exēpla que nunq̄ acciderunt. **Ad.** R̄ndet̄ q̄ p̄pter duo talia ponit̄ exēpla p̄mo q̄ talia lz̄ nunq̄ acciderūt: tñ possūt accidere. secūdo q̄ per exēpla tam apte manuducitur intellect⁹ ad discernēdū qd̄ in alijs est tenendū. **Di.** Puto me intelligere r̄sionē da tam ad rōnē illā. ideo dic̄ quomō r̄ndet̄ ad rōnē quartā. **Ad.** R̄ndet̄ q̄ maiores cāe sunt ad mai⁹ iudiciū deferēde: q̄n iusticia 7 v̄itas in maiori iudicio poterit inueniri 7 iudiciū maius nō deficit. **Q̄n** aut̄ nō inueniret̄ mai⁹ iudiciū. tūc maiores cause eēt ad iudiciū inferi⁹ deferēde. **Et** iō si papa 7 oēs clerici (ad quos posset haberi recursus) contra fidē errarent apte docētes vel tenētes aliqd̄ cōtra aliquā veritatē: quā eodē mō oēs clerici tenēt̄ credere explicitē: b̄mōi cā nō ad papā hereticū: sed ad laicos catholicos esset oīno deferēda. **Lū** vero accipit̄ q̄ cā heresis est inter causas maximas cōputāda. R̄ndet̄ q̄ cā heresis sicut cā fidei duplex est. q̄nq̄ em̄ vocat̄ cā heresis: q̄n q̄stio agit̄ de aliquo qd̄ manifestū est eē heresim: q̄ est heresis explicitē condēnata 7 hec causa heresis vel cā fidei inter cās maximas minime cōputat̄. q̄ hec causa ad ep̄os spectat: 7 inq̄sitores hereticę prauitatis. 7 ideo h̄ causa in casu sp̄ali pōt cōpetere laicis sup̄ papas hereticū: quē clerici nolūt: vel nō possūt coerere. **Alia** est eā heresis siue fidei: q̄n questio de aliquo efficiē. qd̄ nō est certus esse heresim. q̄ nō est heresis explicitē condēnata. nec eius p̄uū est v̄itas catholica explicitē approbata 7 talis cā heresis vel fidei inter cās maximas cōputat̄. nec diffinitio seu determinatio talis cause. vñq̄ spectat ad laicos ill̄ratos: s̄ solum mō spectat ad ecclesiā v̄lem 7 conciliū generale: vel romanū pontificē. 7 ita talis cā nunq̄ deferenda est ad iudiciū secl̄are. 7 ideo q̄rū ad talem cām iudiciū eccl̄asticū mai⁹ est iudicio secl̄ari. sicut scribit̄ **Hegoz**⁹ nazāzen⁹. **Si** tamē iudiciū eccl̄asticū p̄pter infidelitatē clericozū deficeret: talis cā tūc minime ē tractanda. **Ad** quintā rōnē respondet̄ q̄ licz potestas iudiciaria sacerdotalis et secularis sint p̄tates distincte nō tamē taliter sunt distincte: q̄ nunq̄ vna habeat iudicare de alia 7 q̄ nulla causa que spectat ad vnā potestātē in nullo casu spectat ad aliam potestātē. quia hoc est expresse contra canonicas sanctiones quibus asseritur manifeste q̄ potestas eccl̄astica nonnūq̄ habet de p̄tate secl̄ari iudicā

Ad quā

Ad quā

re et nonnunquam hys iudicare de causis spectantibus ad iudicium seculari. ergo per distinctionem istarum potestatum non potest probari quod in nullo casu spectat ad iudicium seculari de papa heretico iudicare. Ad ferram rationem respondet quod sicut ad imperatores qui erant pagani spectabat non in quantum erant pagani: sed in quantum erant homines dei colere et ydola relinquere. ita ad imperatores et reges qui erant pagani non in quantum erant pagani: sed in quantum erant imperatores et reges pertinebat catholicos defendere. propter quod ad imperatores et reges christianos qui succedunt imperatoribus et regibus paganis non in paganismo: sed in imperiali et regali dignitate spectat etiam papam hereticum quem clerici nolunt vel non possunt corrigere vel coercere. Ad rationem septimam respondetur quod in eadem causa contingit utriusque legibus diversis et in causa consimili unus iudex tenetur utriusque legibus quibus aliter utriusque non tenetur. In eadem ergo causa seculari aliter legibus utitur iudex in ytaliam et aliter legibus iudex in francia. et ideo licet papam iudices ecclesiastici non teneantur utriusque legibus imperialibus seu secularibus in causa heresis: tamen iudices seculares in huiusmodi causa quoniam spectat ad eos utriusque legibus diuini et ecclesiasticis et etiam secularibus que non sunt contrarie diuine legi vel ecclesiasticis ad quos omnes catholici astrunguntur. Ad octavam rationem respondetur eadem que dicta sunt in responsione ad rationem quintam quod una causa fidei que est de aliquo quod nec est explicite condemnatum nec explicite approbatum: nunquam pertinet ad distinctionem iudicis secularis.

Explicit liber sextus.

Incipit liber septimus in quo tractatur de credentibus fautoribus defensoribus et reprobatoribus hereticorum.

Capitulum primum ubi ponitur differentia credentium hereticis: et assignatur duplex quarum quilibet sub se plures continet per quas etiam aperitur qui vere sunt credentes hereticis censendi. Discipulus.

Actenus de purificatione

et precipue pape si efficeret hereticus. Quod plurima quasi ui: licet multa omiserim. post hoc opus sollicite mentem tuam inquiram. nunc vero de credentibus: fautoribus: defensoribus et reprobatoribus hereticorum inuestigare propono. et primo de credentibus de quibus ante omnia differas qui sunt censendi credentes. Ad. Nonnullis apparet quod credentes possunt in duplici differentia reperiri. quidam enim explicite hereticorum credunt erroribus. quemadmodum

arriani credebatur explicite quod filius dei non est uerus deus. sicut error arriani heretici. et de his uidebitur loquar gregorius. Ut habet etiam de hereticis. excoriamus. Iam sic ait. Credentes autem eorum erroribus hereticos similiter iudicamus. alii uero uidentur esse credentes: quod licet non credant explicite hereticorum erroribus: credunt tamen hereticis: censentes eos in catholicos reputandos. et eorum doctrinam catholicam reputant. sed in quo explicite discrepant a doctrina catholica ignorant. et isto modo uidentur mihi quod illi qui ad hereticos causa addiscendi accedunt quod sunt leges minus puniuntur quam doctores: inter credentes debeant numerari. Di. Distinctionem de credentibus: siue uera sit siue falsa intelligo. et ideo de utroque membro te interrogare intendo. dic. quod impudens de primis credentibus: an omnes sint in hereticos computandi: cum habet auctoritas super allegata uideatur asserere. cum indistincte non distinguendo inter hos hereticos credentes et illos dicat credentes autem eorum scilicet hereticorum erroribus hereticos similiter iudicamus. Ad. Est quidam assertio: quod non debet dici indistincte quod omnes credentes explicite hereticorum erroribus sunt censendi heretici. sed illi tantum qui scienter et explicite credunt hereticorum erroribus. unde eis distinguendum apparet. Credentium enim hereticorum erroribus. quidam sciunt ipsos errores ab ecclesia condemnatos. quidam uero nesciunt: quod sunt ab ecclesia condemnati. et istorum quidam adheret pertinaciter talibus erroribus. quidam uero non adherent pertinaciter: sed corrigi sunt parati. primi credentes hereticorum erroribus (absque alia examinatione) sunt inter hereticos computandi. Cuius ratio assignatur. quod errans propter fidem quod non est paratus corrigi est in hereticos computandus. xxiiij. q. iij. dicit apostolus. sed credentes hereticorum erroribus quos scit ab ecclesia condemnatos non est paratus corrigi. quod quilibet errans contra fidem debet esse paratus corrigi per doctrinam ecclesie: aliter est pertinax reputandus. sed qui scit errorem aliquem ab ecclesia condemnatum: et tamen credit eidem errori: non est paratus corrigi per doctrinam ecclesie. ergo talis est pertinax reputandus. Di. Secundum ista quodcumque crederet errori damnato contra fidei a papa romano: esset hereticus reputandus. et ita per quos nullo modo liceret sine summi pontificis contraria. Ad. Respondetur quod sine catholice a romano pontifice late contra errorem infidelium nulli licet absque heretica prauitate resistere. sed sine errore pape contra fidem debet quilibet catholicus. Cuius scit suam eum esse erroneam Jobuare. Di. Si licet sine romani pontificis obuiare: et romanos pontifices non semper sequi: scisma sequetur inter christianos. quod est omnino uitandum ergo quilibet tenetur (saltem propter scisma uitandum) acquiescere sine pape. Ad. Respondetur quod si sententia pape fuerit erronea pro

Nec auctas exponitur ca. viij.

Opinio aliorum

Obijetur

Respondetur

Obijetur

Respondetur.

Obijct
Rñdetur

fides scisma sequet tale quale semp fuit inter hereticos & catholicos. quale scisma catholice cōpescēdo hereticos sedare debēt si possūt. si aut nō possūt ppter nullū scisma vitandūz debēt acquiescere sine false. licz i casu quo viderēt periculofam oriturbatōne abiq; vtilitate fidelium cessare deberēt (saltē ad rēp) a diuulgatione catholice vritatis. Di. Si nō est credēdū pape in his q̄ fidei sūt. cui credet. **Alia.** Rñdet q̄ credet scripture dīne: & doctrīne quā vllis ecclesia hacten⁹ tenuit. predīcauit & docuit. scriptura em̄ dīna et doctrīna pcedentiū patrum ab vniuersali ecclesia approbata: doctrīne pape posterioris est anponenda. qd̄ in decretis (di. xix. c. scdm̄ eccleie) in sinuari videt exp̄sse. vbi sic legit. he aut sic de cretales epistole sunt paris auctoritatē cū canonibus. & p̄ p̄ns q̄ est eis adhibēda fides. B̄ aut̄ intelligendū est de illis sanctionib⁹ v̄l decretalibus eplis: in quib⁹ nec pcedentiū patrum decretis v̄l euangelicis pcept̄ aliq̄d cōtrariū inuenit. anastasiū em̄ secūdus fauore anastasiū impatoris achacius post sniam in se prolata facērdotes & leuitas ordinauit. accēptis officijs rite fūgi debere decernit. de cui⁹ cōstitutione eadē di. 8. quia ergo. subiūgit. qe ergo illicite & nō canonicē: s; cōtrā dei decreta pdecessorū & successorū suoz hęc rescripta dedit. vt pbat felix & gelasius q̄ achaciū ante ex cōdicauerunt: et om̄s q̄ ab ipso anastasio tertius eundē anastasiū postea dānauit. ideo ab ecclesia romana repudiāt. & a dco percussus fuisse legit. Ex quib⁹ v̄bis datur intelligi q̄ si papa constitutiōne cond̄: dicit in his q̄ ad doctrīnam fidei spectat: doctrīne pcedentiū patrum cōtrariā: non ē sibi credēdū: s; talis eius cōstitutio est a fidelibus reprobanda: sunt q; credētēs & scētēs doctrīnā suam dogmatib⁹ orthodoxorū pcedentiū patrum eē cōtrariā inter hereticos cōputandi quēamodū ipse papa si aliquid tale diffinitiuē tenet: est hereticorū numero aggregādus. Di. Quid si aliq̄ scētēs talē diffinitionē pape eē obuiantē diffinitionē eccleie eē veram: exterius ore v̄l timore vel ambitione: v̄l aliqua alia causa tenēt aut docēt diffinitionē pape determinationē eccleie cōtrariā. **Alia.** Rñdet q̄ lz tales apud deum sint deteriores hereticis: eo q̄ negant agnitā vritatē & iō peccant in spiritus sanctū Itamē apud deū non sūt heretici. quia mētaliter contra fidē minime errant (hoc em̄ non obstante) si corā ecclesia probatū fuerit: q̄ ipsi non ignorant determinationē eccleie. & tñ tenēt diffinitionē pape cōtrariā eccleie (q̄ de

manifestis iudicat nō de occultis) d; eos hereticos reputare: & rāp̄ hereticos cōdēnare. etiam si post assererēt se hanc diffinitionē pape cōtrariā determinationi eccleie: nūq̄ corde tenuisse. q̄a tali assertioni eoz de occultis eoz diuinū fidē tenet minime adhibere.

Caplm. ij. vbi inquirif de ppone ambigua habente duos sensus vni scz cath. licū alterū vero hereticū quā papa sub sensu heretico diffinit tenendā vtrum talis dicit assertio credens sit hereticus celsendus et respōdetur scdm̄ duplicem op̄tionem. Discipulus.

Quid si determinatio

cap. ij. **Q**uod determinatio pape est ambigua habēs diuersos sensus. quorū vn⁹ ē hereticus de intētiōe pape: quē in alijs script̄ posterioribus v̄l prioribus explicat manifeste. ali⁹ autē sensus talis determinationis seu diffinitionis pape ē catholicus: nūq̄ credēs tali determinationi pape putans suū sensū catholicum: esse de intētiōe pape ē hereticus reputādus si scit aliū sensum ab ecclesia eē condēnatum. **Alia.** Vna assertio tenet: q̄ talis ē heretic⁹ reputādus. qd̄ tali rōne videt posse pbari. Sicut nihil differt in vicio dicere bonū malū & malū dicere bonū ita non videt distare in vicio dicere scripturā catholicā eē hereticā & dicere scripturā hereticā eē catholicā. qd̄ esaias ppheta. c. v. videt testari cum hoc scilicet in p̄ca v̄l dānatiōis eterne. dicēs. ve qui dicit malū bonū: & bonum malū. ponēs res tenebras lucē & lucē tenebras amarū dulce & dulce amarū. Ex q̄bus v̄bis colligitur q̄ quēadmodū vterq; damnable crimine irretit scz & q̄ dicit malū eē bonū. & qui dicit bonum eē malū. ita vterq; dānabilis ē scz & qui ponit tenebras: hoc ē p̄auitatē hereticā eē lucē. id est catholicā vritatē. & qui dicit lucē id ē catholicā vritatē eē tenebras id ē hereticā p̄auitatē. s; qui dicit scripturā catholicā eē hereticā: trahēdo eam videlicet ad sensū hereticum. Et aliter exponēdo q̄ sensus spūs sancti efflagitat: ē hereticus celsendus. xxij. q. ij. heresis igit̄ ille qui scripturā hereticāz trahit ad sensum catholicum eius errozē exponēdo: heretic⁹ est celsendus. & ita q̄ determinationē pape fm̄ mētē ei⁹ hereticā reputat catholicā sciēs: q̄ ille sensus q̄ fm̄ rei vritatē est de mētē pape est dānat⁹: d; hereticus iudicari: licz nesciat q̄ ille sit sensus pape heretici. **Alia assertio q̄ tenet:** q̄ talis sic exponēs determinationē pape hereticā: & trahit eā ad sensum catholicū quē putat eē de mētē pape: nō est hereticus iudicādus videt tali rōne posse pbari. Ille qui nō errat p̄ra fidē nō est hereticus iudicādus: licz erret cōtrā intētiōne alicū⁹

cap. ij

cap. ij

cap. ij

cap. ij

cap. ij

heretici v^t catholici: s^c qui determinationem pape habere diuersos sensus vnū catholicū et aliū hereticū: trahit ad sensū catholicū putans esse de mente pape. Quis nō sit: non errat contra fidem: s^c tantū contra mentē pape: q̄a tenet quicquid spectat ad fidem. in hoc tñ errat q̄ putat sensum catholicū esse de mente pape: q̄ tñ nō est. ergo talis nō ē hereticus reputāndus. **Di.** Que predictarū assertionū sit verior: post consumationē istius opis sollicitē indagabo. nūc autē dicā peccet mortaliter ille q̄ trahit determinationē pape s^cm mentē pape hereticam ad sensū catholicū: quē tñ nō credit esse de intētiōe pape: s^c credit q̄ hereticus sensus est de mente pape. **Ad.** Rñdet q̄ talis q̄ nō tātmōdo recitādo: s^c exteri⁹ affirmādo trahit determinationē hereticā ad sensum catholicū: quē nō credit eē de mente talis determinātis peccat mortaliter. q̄ committit crimen mendacij: siue adulando: siue timore: siue ambitio ne taliter meria^t: nec pōt a pctō mortali quōlibet excusari. q̄ omne tale mendaciū est pctm mortale. et si ex desiderio cōplacēdi pape heretico mendaciū tale pcedat: graui⁹ est q̄ si ex timore solūmō emanaret. q̄re in pusillanimitate morali quomōdō dimittit pctm. in illo autē q̄ homini placere desiderat p crimē mendacij crimē adulationis aut cupiditatis aut ambitiois adiungit. et iō talis graui⁹ et multiplici⁹ peccat.

Caplm. iij. in quo agit de eis qui assertionem in oī sensu hereticā traherēt ad sensū catholicū sciētes tñ q̄ in rei veritate talis assertio iōi sensu quē posset hēre est heretica et rñdet scdm duplicē opinionē. **Discipn.**

Est interrogatio

q̄ nē de trahētib⁹ diffinitionē pape hereticā habentē diuersos sensus: vnū hereticū et aliū catholicū ad sensum catholicū. peto vt dicas quid sentiēduz esset de illo q̄ diffinitionē pape hereticā in omni sensu quez talis diffinitio posset habere de n^tute n^tboz traherēt ad aliquē sensum catholicum sciētes q̄ quilibet illoz sensū: qui s^cm rei veritate posset elici ex n^tbis determinatiōis pape est heretic⁹. **Ad.** Rñdet q̄ est qdā assertio dicēs q̄ tales essent credētes errozi pape heretici: et etiā heretici reputādi: nisi sollicitē q̄rerēt veritatē et parati essent corrigi q̄ cito veritate inuenirēt. **Ad.** em̄ tales credētes hereticoz errozi debeant heretici reputari videtur sic posse pbari. Ille q̄ credit hereticoz errozi: qui nullū potest hēre sensū catholicū est inter credētes hereticorum errozi merito cōputandus: sed ille qui pertinaciter defendit hereticorum errozi qui nullū pōt habere sensū catholicū est hereticus reputāndus. **xxiiij. q. iij. qui.**

aliorum. Cum ergo perpositus tales credant errozi qui nullū pōt habere sensum catholicū inter credētes sunt merito cōputandi. Et per illud patz q̄ tales nisi sollicitē querāt veritates parati corrigi cum inuenerint sūt heretici iudicandi. quonias errans contra fidem: nisi q̄rat veritatē paratus corrigi cum inuenerit est inter hereticos numerāndus. **xxiiij. q. iij. dicē ap^o stolus.** Ex quo inferē q̄ qui exponerent: et traherēt determinationē pape hereticā in omni sensu quē pōt habere de n^tute n^tboz ad sensū catholicū: si simul cū hoc nō psequerent et molestaret qualitercūq̄ diffinitionē pape hereticam impugnātes: essent int^{er} hereticos reputādi. quia nō q̄rerēt cauta sollicitudine veritatē.

Alia est assertio q̄ de trahētib⁹ taliter diffinitionē pape hereticā ad sensū catholicū dicit esse distinguēdū. q̄ aut tales sunt periti in arte distinguēdi assertiōes ambiguas diuersos sensus habētes. aut in tali arte sūt nime eruditi. Primi excusari nō possūt de crimine mendacij: nec de crimine heretice prauitatis: sed sunt cēsendi sibiipsis cōtrarij. quē admodū heretici sepe reperiūt sibiipsis cōtrarij. quia s^cm aug^o. **xxiiij. q. vii. c. q. aut.** heretici adeo calūniā di cupiditate cecant vt nō attēdāt: q̄ sint int^{er} se cōtraria que loquūt. et iō cū tales sint periti in arte distinguēdi assertiōes ambiguas presumptio est violēta q̄ tenens assertiōez pape hereticam sub aliquo sensu quē sonat. et q̄ simul cum hoc tanq̄ cōtrarij sibiipsis tenent catholicā veritatē. Si autē tales nō sunt periti in arte distinguēdi assertiōes ambiguas: nō sūt statim heretici iudicandi s^c si pertinaciter defenderēt talē assertiōez esse sub tali sensu sustinendam deberēt heretici iudicari. **Di.** Quomō cōuincēt talis de pertinacia. **Ad.** Respōdet q̄ de pertinacia cōuincēt si postq̄ ostensus sibi fuerit euidenter q̄ assertio pape heretici talē sensum habere nō potest adhuc in sua opinione pmanerit. Dicit etiā q̄ multis alijs modis potest conuinci de pertinacia puta si de veritate (q̄n cōueniēter pōt) renuit informari: si impugnatores heretice prauitatis psequit v^t molestat. si alios minis pceptis penis v^t alio quouis mō cōpellit ad suā opinionem pertinaciter defendēdā. et forte aliq̄b⁹ alijs modis de q̄b⁹ dictū est supra libro. iij. est de pertinacia cōuincēndus. **Di.** Quid si aliq̄s promittit v^t iurat q̄ tenebit semp talē assertiōē hereticā et intēdit tenere sub sensu catholico: quē tñ sensū catholicū de n^tute n^tboz habere non pōt. **Ad.** Rñdet q̄ talis est heretic⁹ iudicāndus. q̄ ex quo tenet assertiōē hereticā in omni sensu quē de n^tute n^tboz habere pōt.

Opinio 2^a

Questio
Responsio

Questio

Responsio

et permittit se iurat q̄ semper tenebit eandem non est paratus corrigi et per consequens hereticus est censendus.

Capitulum. iiii. in quo agit de prelati inferiori pape statutu tale non approbado sed suis t̄mō p̄cipiendo ne ipm̄ reprobare audeat et de p̄sōa pape s̄p̄ reuerēter loquant. vbi etiā nota si quōs aliquē liceat iudicare et ad h̄mōi quecūq̄ etiā r̄ndet sub duplici opinione ibidem etiā nota de iuramento de mendacio et peccato infidelitatis. Discipulus.

Cap. IIII

Statutu q̄ papa

P diffiniret aliquam assertionem hereticam esse tenēda tanq̄ catholica. et alius p̄lat⁹ (puta archieps. vel eps v̄l alius sciēs diffinitionē pape eē hereticā) ordinet. statuat. precipiat. aut mādet sub graui pena. q̄ null⁹ subditorū suorū audeat diffinitionē pape aliquāliter reprobare. s̄ de ea. et etiā de p̄sōa pape q̄libet subdit⁹ suus loquat omnino reuerēter. nomen t̄n pape in tali ordinatione statuto p̄cepto vel mādato nullaten⁹ ex primēdo. nūq̄d talis platus est credens errori pape et heretic⁹ reputādus. **Al.** Circa hoc sunt diuerse opinioēs. vna est. q̄ talis p̄lat⁹ est credēs errori pape et heretic⁹ reputādus. q̄ cū inter credētes errori pape debeat computari. ex hoc p̄bat q̄ statuit diffinitionē pape nullaten⁹ reprobandā. s̄ q̄ de ea cuz reuerētia est loquēdū. erroi autē est reproband⁹. et nō est cū reuerētia de errore loquēdū. ergo talis ordinās statuēs precipiēs siue mādas credit diffinitionē pape esse tenēdā. et per h̄c inter credētes errori pape est merito cōputādus. **Q̄** nō talis platus sit heretic⁹ reputādus tali ratioe p̄bat. Credēs errori contra fidē et ad eundē erroi tenēdū alios minis cōpellit statuti. et p̄ceptis est heretic⁹ cōputandus. vt ex his q̄ dicta sūt libro. iiii. videt posse p̄bari. talis autē platus est credēs errori pape. et ad eundē errorem tenēdū alios compellit statuti et p̄ceptis. ergo nō est solū credēs errori pape. s̄ hereticus est censendus. **Alia** est opinio. q̄ si platus inferior. puta archiepus aut aliq̄s p̄lat⁹ p̄cipit talib⁹ verbis vel equipollētibus v̄rat. statuto. mādo. vel p̄cipio. vel sub pena excoicacionis. v̄l etiā carceris. vt null⁹ mibi subiectus diffinitiones dñi summi pontificis audeat reprobare. v̄l ex eis de p̄sōa pape q̄liter cūq̄ male loqui. s̄ loquat cū oimōdā reuerētia de eisdē talis platus sine maiorū examinaçioe. nō est inter credētes errori pape nec inter hereticos cōputādus. **Cui⁹** rō assignat. q̄ propter v̄ba ḡnalia talia q̄ ita possūt intelligi de diffinitionib⁹ catholici pape sic de diffinitionibus pape heretici nō est aliquis int̄ credē

Opinio 1a

Probat

Opinio 2a

Probat

tes erroi⁹ pape heretici. vel hereticos cōputādus. s̄ p̄dicta ita possūt intelligi de diffinitionib⁹ pape catholici sic de diffinitionib⁹ pape heretici. ergo p̄pter talia v̄ba ḡnalia non est aliquis inter credētes v̄l hereticos cōputādus. **Di.** Ista regula esset apparenis. si q̄n sit tale statutu eēt aliq̄s papa catholic⁹ sicut est papa heretic⁹. **Al.** R̄ndet q̄ hoc nō obstat. q̄ sicut est prudēt futuris talib⁹ occurrēndū di. xiii. in noie. et ad cautēlam futurorū est aliq̄d faciendū. extra de electioib⁹ licet. ita ex causa aliqua statunt⁹ et etiā p̄cipiūt. q̄ in tēpore futuro locum valebunt habere. et ideo talia statuta non pro tēpore quo fiūt. s̄ p̄ tēpore futuro debēt intelligi. et ideo licet aliquis p̄lat⁹ q̄n papa esset hereticus. statueret sub graui pena q̄ nullus subditorū suorū diffinitiones pape audeat reprobare. tale statutu q̄ntum est ex forma v̄borū. non deberet intelligi p̄ tēpore quo fit. nec etiā p̄ tēpore quo papa eēt hereticus. sed p̄ tēpore quo erat summus pontifex catholicus et catholice de diffinitionib⁹ circa fidē diffiniret. tale enī statutu q̄ntū est ex forma verborū taliter d̄z intelligi qualiter intelligeret. si non solū s̄m veritate. sed etiā scdm̄ opinionē omnīū fidelīū vacaret aplicā sedes et qualiter intelligeret si nō solum s̄m veritatem. sed etiā s̄m opinionē oīū catholicorū papa qui est hereticus eēt omni auct⁹ et dignitate p̄uatus. et ideo sicut tunc nō intelligeret de diffinitionib⁹ pape heretici. ita nec nūc d̄z intelligi de diffinitionib⁹ pape heretici. q̄ntūcūq̄ a multitudīe xp̄ianorū minime crederet q̄ vacaret aplicā sedes. aut q̄ papa esset hereticus. **Di.** Ex qua cā liceret p̄cedere tale statutu tali intētioe q̄ statutu illud nō debet intelligi de diffinitionib⁹ pape q̄ est heretic⁹. s̄ de diffinitionib⁹ futuri pape catholici. **Al.** R̄ndet q̄ hoc liceret in casu ad delucidādū s̄miam pape heretici. si cū aliq̄s p̄lat⁹ sciens diffinitiones pape esse hereticas vel etiā dubitans eas esse hereticas p̄babiliter ex certis cōiecturis et causis estimaret q̄ papa cū et sibi subiectos male tractaret. nisi tale q̄d statueret. posset idē. platus cōdere tale statutu non intelligens statutu de illo qui habet p̄ papa. nec de diffinitionib⁹ suis. sed de futuro papa catholico. et de diffinitionib⁹ ei⁹ orthodoxis. v̄bis enim ḡnālib⁹ et figuratiuis locutioib⁹ atq̄ ambiguis etiā verbis equiuocis ac multiplicibus licet deludere s̄miam perfidiorū. **Di.** Licet videatur q̄ talis platus suam intētionē occultando deludens papam. et etiā hereticū grauius peccet. quia nō videt a vicio

Obiectio

R̄ndet

Contra r̄ndet obiectio

R̄ndet

simulationis iminis: tamē motiva dicētiū q̄
 taliter liceat aliquos deludere nō differas in
 ducere. *Alia.* *Q* liceat taliter deludere ta-
 les ad eorum finiam declinandā sic videt poss
 se probari. *L*ui licet vti insidijs ad hostes seu
 emulos expugnādos: eidē licz vti ḡbis ḡnalis
 bus ac equiuocis 7 multiplicib⁹ atq; simoniz
 bus figuratiuis ad malignoz finiam declinā-
 dam. s̄ omni iusto: 7 sancto licz vti insidijs ad
 hostes seu emulos expugnādos. *xxij. q. ij. do-*
m. n. noster. ergo hoi iusto 7 sancto lz vti ḡbis
 ḡnalis bus 7 equiuocis: ac multiplicib⁹: 7 etiā
 sermonib⁹ figuratiuis ad maloz finiam decli-
 nandā. *Secūdo* sic. dolus qui pōt esse absq;
 mēdacio ḡbo 7 facto est licit⁹ contra hostem.
 s̄ delusio q̄ fit ḡbis ḡnalis bus equiuocis multi-
 plicibus 7 figuratiuis est dolus quidaz. 7 pōt
 esse absq; mēdacio ḡbo 7 facto. ergo hmoi des-
 lusio hostis est licita. *Aliaior:* dictis maiorum
 ostendit. ait em̄ btis hieronym⁹ 7 habet. *xxij*
q. ij. c. vitile. vitile simulationē 7 in tēpore assu-
 mendā biebu regis israel nos doceat exēplū.
 q̄ cū nō potuisset interficere sacerdotes baal:
 nisi finxisset se ydolū velle colere. finxit dicēs
 cōgregare mihi oēs sacerdotes baal 7 c. et in-
 fra acbab seruauit sibi in paucis: 7 ego seruā
 sibi in multis. 7 dauid quādo mutauit faciem
 suā coram abimelech 7 dimisit eū 7 abijt. nec
 mirus si licz iustos hoies sibi aliqua simulare
 p̄ tēpore ad suam 7 alioz salutem. cum 7 ipse
 domin⁹ noster iesus xp̄us non habēs peccatū
 nec peccati carnē: simulationē carnis pecca-
 tris assumpsit. cōdēmans in carne pctm̄. vñ
 de glosa sup psalmū fm̄ ar. dicit. q̄ dolus con-
 tra hostem bon⁹ est. *Ira ouigenes.* vt legit di-
 xij. c. in mādatis. loquēs de vīro malis mou-
 bus inuoluto se ingerēte ad scrutandū secre-
 ta fidei. ait. *S*i ingesserit se 7 puocauerit nos
 dicere q̄ cum minus agentē recte nō oporteat
 audire p̄udēter cum debemus eludere. vbi di-
 cit glosa. nora dolum esse bonū cōtra hostem.
Ite glosa. *xxij. q. ij. ca. dñs noster.* ait sic. *I*git
 per insidias 7 p̄ dolum possum⁹ licite vincere
 hostes nostros: dum tamē fidē non rumpam⁹
 hosti. *E*x q̄bus patz q̄ dol⁹ qui pōt esse absq;
 pcto: facto: vel verbo est licit⁹ contra hostem
Aliaior: scz q̄ delusio que fit generalib⁹ ḡbis
 etiā est dolus qui pōt esse absq; mēdacio:
 ḡbo: 7 facto patz. quia ḡba in quib⁹ pōt veris
 tas reperiri possunt oī carcere mēdacio. s̄ in
 verbis equiuocis 7 multiplicibus atq; ambi-
 guis: ac etiā figuratiuis pōt veritas reperi-
 ri: aliter vir iustus nunq̄ eis vti deberet. ergo
 talia verba omni possit carere mēdacio. ergo
 ad hostis maliciam declinandā licitus est vti

talibus que bonū intellectū possunt habere.
Di. Non ex opinionib⁹ singuloz: s̄ ex cōmu-
 ni vsu noia sunt intelligēda. ergo si talia ḡba
 cōmuniter intellecta habeāt malū sensuz: sub
 malo sensu deberēt intelligi. *Ite* nō licz cum
 decipere cui fidelitas est seruanda. s̄ hosti cui
 cūq; seruanda est fidelitas sicut etiā fides si-
 bi p̄missa est ei seruanda. ergo nulli licz hostē
 quēcūq; per verba generalia equiuoca multi-
 plicia: seu ambigua: vel figuratiua decipere.

Ite ḡba cuiuscūq; intelligēda sunt sicut ea
 deus accipit. deus aut accipit verba alicuius
 sicut intelligit ille cui dicūt. sed subditi quib⁹
 dicerēt ḡba talis statuti intelligerēt ea de
 papa: q̄ a multitudine xp̄ianoz haberet p̄ pa-
 pa. ergo sic deberēt intelligi. q̄ autē dñs deus
 accipiat ḡba homis sicut ille intelligit cui di-
 cuntur patet. nam de⁹ non facit differētiā in-
 ter verba iuramenti 7 simplicis loquele. teste
L. by. qui vt habet. *xxij. q. v. c. iuramēti* *J*ait.
 dñs noster inter iuramētū 7 loquelam nullaz
 vult esse distinctionē. q̄ sicut in iuramēto nul-
 lam cōuenit esse pfidiam. ita quoq; in verbis
 nostris nullū debet esse mēdaciū. sed deus ac-
 cipit ḡba iuramēti sicut ille intelligit cui iur-
 ratur teste *Istid.* qui vt legit. *xxij. q. v. c. quas*
cūq; *J*ait. quacūq; arte ḡboz quis iuret: de⁹
 tamen qui p̄scie testis est ita hec accipit sicut
 ille cui iurat intelligit. ergo etiam de⁹ sic acci-
 pit ḡba talis statuti sicut illi qui illo astringū-
 tur intelligunt. *Et confirmat* hec rō. q̄ statu-
 tum nō debet esse captiosuz vt scz aliter intel-
 ligatur q̄ illi quibus dicit intelligunt. *di. iij.*
 erit. sed subditi tali prelati nescientes papam
 esse hereticum: neq; scientes diffinitionē eius
 esse hereticam intelligerēt tale statutū de il-
 lo qui habet p̄ papa: 7 de diffinitionib⁹ eius
 ergo sic deberet intelligi. *Et* hec sunt que mo-
 uent animū meū ad tenendū: q̄ sermonib⁹ am-
 biguis: 7 generalib⁹ nulli⁹ est deludenda ma-
 licia. ad que gratia exercitiū satagas respon-
 dere. *Alia.* *S*unt nonnulli qui ista friuola
 putant: quozū tibi responsiones breuiter reci-
 tabo. *A*d primū itaq; dicit q̄ ambiguitas: 7
 silimiter generalitas verborū qñq; incidit in
 iudicis quādoq; in contractibus quādoq; in
 legibus constitutis. quādoq; in doctrīna ali-
 cuius scribētis aut docentis. quādoq; in sim-
 plici assertionē: seu narratione alicuius verbi
Quando igitur ambiguitas: vel generalitas
 verborū incidit in iudicis vel contractib⁹ nō
 est semp̄ recurrendū ad mentē loquetis: quez
 scz ex virtute verborū potest habere sensū fm̄
 quod ex verbis glose extra de sponsalib⁹. c. ex
 litteris colligitur euidenter. *Quādo* vero ante

Instātia prima

Secunda

Tertia

Istis

Ad primam
instāciam

biguitas vel generalitas verborum in statutis vel legibus reperitur: si fuerit talis ambiguitas: vel generalitas verborum quod sensus qui ex virtute verborum homini potest haberi: neque legi nature neque legi humanae nec minime abrogare: repugnat: neque potest negare in nocumetum iustum alterius: recurrendum est ad intentionem legem statuentem: et sic intelligenda est lex quemadmodum ipse intelligit: et si quis aliter intelligit: talis intellectus in damnum vel periculum aut infamiam statuentis redundare non debet: quod in talibus in quibus ambiguitas vel generalitas verborum incidit ubi virtus verborum permittit verum sensum: qui neque iuri divino neque iuri naturali: nec humano nullatenus abrogato: repugnat: neque potest negare in nocumetum iustum alterius: quod cuius est: condere eius est interpretari: et quae in condendo habeat sensum exprimere. **Di.** Quid si conditor legis talis est mortuus antequam sensum quem habeat in condendo legem expresserit. **Ad.** Rndet quod sicut facta que possunt fieri bene vel male in meliore parte interpretanda sunt: ita peritus in arte distinguendi diuersos sensus legum talia verba generalia et ambigua: in meliorem partem interpretari debet: ut scilicet lex condita talis magis valeat et putetur iusta et licita: quam illi: citra vel iusta. sicut dicitur: quod ubi incidit ambiguitas vel generalitas verborum in doctrina aliorum scribentium aut docentium: recurrendum est ad intentionem loquentis: ut ipse seipsum exponat: et si quidem exprimit sensum verum quem permittit virtus verborum est nullatenus reprobandus nisi conuicti posset quod talis sensus verus alijs dicitur eius esset contrarius vel impertinens: et quod talibus verbis generalibus vel ambiguis usus fuisset ad aliquid quemadmodum introducendum errorem: tunc enim putandum esset quod talis sensus verum contra conscientiam exprimeret vel taceret alium sensum ad aliquid in commodum vel periculum euitandus: vel ad aliquid commodum consequendum. De ambiguitate etiam verborum que incidit in simplici loquela vel narratione: recurrendum est ad intentionem loquentis: ut stetur interpretationi et intellectui suo nisi probetur aperte vel violenter aut probabiliter presumatur: quod tali modo loquendi generali et ambiguo usus est ad aliquem decipiendum iniuste: vel ad aliquid quod alium malum finem. Per hoc rndet ad patrem tuam instantiam: quod cum dicitur non ex opinione nisi singulorum se ex communi usu notia sunt intelligenda: dici potest quod hec regula fallit in multis casibus: sicut quod ex glossa predicta extra de sponsalibus. c. ex litteris potest haberi patenter: et ideo quando quis legem statuit vel etiam loquitur ut iuste et licite hostem suum deludat: non est recurrendum ad communem intelligentiam verborum: sed recurrendum est ad intentionem loquentis siue leges

Ad formam

statuentis: et si quidem exprimit sensum quem permittit sensus verborum quemadmodum non sit sensus quem homines conuenienter de talibus verbis concipiunt sed sensus valde extraneus et iustitatus: ita tamen quod virtus verborum ita permittat: standum est conditioni statuentis et sensui loquentis: si talis sensus solummodo sit ad sensum loquentis: et non vergat in nocumetum: vel preiudicium illicitum aut iniustum alterius: et quemadmodum esset in nocumetum seu preiudicium aliorum iustum et licitum. **Di.** Si posset probari quod in verbis ambiguis recurrendum esset ad intentionem loquentis: et non ad communem intelligentiam verborum predicta non apparentiaz videretur habere. ideo que ad hoc allegare contingat ostende. **Ad.** Recurrendum sit ad intentionem loquentis: et non ad communem intelligentiam loquentis: dicta maioris sonare videntur. ait enim glossa extra de verborum significacionibus. c. intelligentia non statim debemus intelligere verba ut prima facie sonare videntur: maxime ubi ambigua sunt. sed debemus recurrere ad intentionem loquentis: et hoc dat argu. bonus supra de prebendis. ca. vlt. et ca. cum tamen. et in fine dicit sic. ar. quod verba ad extraneum sensum sunt trahenda: ubi res aliter salua esse non potest. Et consimiliter verba sunt trahenda ad sensum extraneum quando aliter veritas verborum vel equitas saluari non potest. quod intelligendum est quando talis sensus extraneus nulli nocet iniuste: et verba ad introducendum errorem minime sunt adiecta. ideo in hoc standum est interpretationi seu expositioni loquentis. **Itē** glo. extra de procura. c. petitio ait. quando verba generalia siue dubia ponunt in homini instrumentum procuratorum recurrendum est ad intentionem constituentis sicut et in preiudicis. infra de decimis. c. ex multiplici. c. cum tamen. **Itē** glo. extra de prebendis. c. cum tamen ait. recurrendum esse ad intentionem loquentis: mandantem et scribentis. **Di.** Scio glossas in multis locis asserere recurrendum esse ad intentionem loquentis: mandantem et scribentem. sed vellem scire in quibus auctoribus se fundare nituntur. **Ad.** fundat se in diuersis auctoritatibus sanctorum: que in decretis et decretalibus inseruntur. prima est Gregorius. que ponitur. xxi. q. v. c. humane. qui ait. certe nouerit ille qui intentionem et voluntatem alterius variis modis explicat. quod non debet aliquis verba considerare. sed voluntatem et intentionem: quod non debet intentio verbis deseruire: sed verba intentioni. **Secunda** est beati hieronymi. qui ut legitur. i. q. i. ca. marcion. ait. nec putemus in verbis scripturarum esse euangelium: sed in sensu non in superficie sed in medulla non in sermonum folijs: sed in radicis ronis. Tertia est beati clemētis. que ponitur di. xxxvi. c. relatum. qui ait. Sunt multa

Ecclio

Probat

Probat
ritantibus
prima

Secula

Zeris

verba in scripturis dñis que possunt retrahi ad eū sensum quem sibi sponte vnusquisq; p̄sumperit s̄ non oportet. Quarta est hylarij que ponit extra de verbor̄ significatione. c. intelligencia. q̄ ait. Intelligentia dictorū ex causis est assumēda dicēdi. q̄ nō s̄moni res: s̄ rei subiectus est s̄mo. Di. Desine plures auctoritates adducere. q̄ in tractatu de gestis circa fidem altercantū orthodoxā sup̄ materiā hanc reuertat. vbi in sp̄ali de puertētib; scripturā: et dicta aliorū inquirā. *Alia.* Si interrogaueris me de hoc in illo tractatu: narrabo tibi opinionē aliquorū de quibusdā magistris et p̄latis in particulari quos pbare nitunt: imo videt eis q̄ pbant eos p̄pter tale viciū esse peiores et grauiorib; inolutos criminib;: q̄ sint fures: latrones: p̄dones: fornicatores: et adulteri: et maiori pena et pfusione plectēdos. Di. *Alia* grādia r̄ndēt que nūq̄ valebunt p̄soluere. et in quō p̄ soluere conabūt̄ (cū ad illū tractatū veniem?) Grā exercitij: libēter auscultabo. nūc autē qualiter ad instātiās alias supra inductas r̄ndēt expone. *Alia.* Ad secundā dici p̄t q̄ decipere aliq̄ cōtingit duplicit̄. vel falsum dicēdo. qd̄ nullū sensū p̄t h̄re verum. aut aliq̄ illicitum cōmittēdo: et sic nullū est licitū decipere aliū cui fidelitas est suāda vel veritatē: et mentē: ac int̄tionē et consiliū occultādo aut aliq̄d licitū faciēdo: p̄ quē modū in publicis bellis decipiūt̄ hostes. q̄ et eis cōsilia occultant et bellatores vbi hostes non estimant collocant. multisq; alijs modis licitū decipiunt̄ hostes. Et isto mō condēs statutū vtens v̄bis generalib; et ambigujs: q̄ ita possunt intelligi ex forma v̄borū de papa catholico futuro sicut de papa heretico: si papa sup̄stes esset hereticus deludit papam hereticū nō falsum dicēdo: nec iniustū ius aliquod statuen- do: s̄ mentē suam et intentionē et sensum quez habet de v̄bis sui statuti celādo: ideo nullum cōmittit illicitū. s; p̄ salute sua caute deludit hostis nequiciā. Ad tertiā r̄ndēt q̄ nō semp̄ de accipit v̄ba iuramētī sicut ille cui iurat̄ intelligit. teste gratiano qui c̄rxij. q. v. c. qui per iurare ait. ex his oib; colligit q̄ iuramēta s̄m intentionē prestātis non recipiētis a deo iudicant. Ad cui; euidentia d̄r esse sciendū: q̄ sicut iurans ita cōdito: legis doctor: et simpliciter loquēs aliquādo v̄t̄ calliditate iniqua ad alium maliciose et iniuste decipiendus. et in isto casu verba iurātis legē condentis scribētis et loquent̄ sic intelligenda sunt sicut et ille qui simplici intentione et pura recipit verba et intelligit. et in isto casu loquit̄ *Alidor?* cum dicit quacuq; arte v̄bor̄ scz iniqua et callida

ad iniuste et impie decipiendū alios q̄s iuret: deus tamē qui p̄scie scz tam callide iniqua iurantis: q̄ simplici intentione recipiēt̄ testis est. ita hec accipit sicut ille cui iurat̄ intelligit sic etiam quādo q̄s calliditate iniqua ad decipiendū alios aliq̄d statuit docet vel loq̄tur deus sic accipit v̄ba sicut illi quib; dicūt̄ intelligunt. aliquādo aut̄ sicut iurās ita cōdito: legis docens: scribēs: et loquens v̄t̄ calliditate bona: nō ad aliū decipiendū iniuste: s; ad salutē suam vel alior̄ absq; hoc q̄ cuiuscūq; iniuste efficiat. et in isto casu intelligēda sunt v̄ba sic iurans legē condēs: doctor: aut scribēs vel loquēs intelligit: quādo scz forma verbor̄ tales sensus p̄mittit q̄rūcūq; sit extraneus et cōmuni itelligētie v̄bor̄ nō cōr̄ndet. Ad p̄firmationes que difficultos esse videt p̄t dici q̄ quādo subditi alicui; prelati vel oēs vel multi sūt p̄sentēs: insidiātes suo p̄lato et ad insidiādū: et impugnādū eūdē dispositi et parati (in quo casu sicut liceret p̄lato inferiori papas si esset hereticus licita cautela deludere) ita si essent sui subditi pestilētes: liceret sibi p̄ tale statutū eosdē deludere. aliq̄n aut̄ subditi sūt beniuoli rōnabiles p̄e oculis dñi timorē habentes. et in h̄ casu p̄latus tale statutū ambiguū absq; declaratiōe et interpretatione cōuenienti apud subditos suos nequaquā publicare deberet. vñ si veller statutū condere ad deludendā maliciā persequētis sensum rectum de beret subditis explicare. Di. Recitasti diuersas snias de statuto inferioris p̄lato sub v̄bis generalib;: que de omni papa p̄sente: vel futuro ac etiam diffinitionib; eorūde possūt intelligi obligare sibi subiectos ad reuerēt̄ loquēdū de pape persona: nullū tñ nominādo et diffinitionib; eius nullaten; reprobandis. Nūc aut̄ dic qd̄ est tenēdū de tali statuto si de nullo alio q̄ de papa heretico possit intelligi. qz nomē pape heretici expresse exprimit̄ in eodē. *Alia.* Ad hoc s̄m aliquos r̄ndēt q̄ talis p̄lar; credens et hereticus est censendus. Quare inter credētes debeat cōputari videt tali rōne posse p̄bari. Ille qui expresse asserit: mādāt: aut p̄cipit errores alicui; heretici eē tenēdos inter credētes ei; errorib; est cēsēnd;: s; talis p̄latus p̄ tale statutū assereret p̄ciperet et mādaret errores pape heretici eē tenēdos. ergo inter credētes cōputari deberet. q̄ etiā eēt hereticus reputand; p̄bat̄ ex h̄. q̄ q̄ cogit aliquos penis: p̄ceptis: statut; ad p̄tinaciter errores contra fidē tenēdos est inter hereticos cōputandus. talis esset prelatus qui cōderet statutum de quo est sermo. ergo esset inter hereticos computandus.

Questio

Responso

Caplin. vi. in quo inquitur qd sit sententiū de eo qd tā
tūmō et mādato pape heretici eius assertiones hereti
cas inter sibi subiectos diuulgat tanq̄ tenēdas. Di.

Cap. V

Itē de plato infe

Prior qui sciēs diffinitōes pape eē
hereticas ipsas de mādato eiusdē
pape heretici tāq̄ tenēdas solūmō diuulgat
ret inter sibi subiectos. **Ad.** Diuersimode
rōdet. Di em̄ vno mō q̄ q̄tūcūq; talis coram
deo nō esset hereticus: nec credēs errorib; pape
heretici: tñ apud fideles q̄ de occultis iudicare
nō possūt esset credens errorib; pape heretici
iudicādus. **Q**uā em̄ eēt credēs cēsendus ex hoc
pbat. Quia q̄ diuulgat aliquē errorē tāq̄ te
nendū asserit s̄bo vel facto talē errorē esse te
nendū: s̄ q̄ asserit oliquē errorē esse tenendū: d;̄
reputari credēs tali errori. ergo q̄ diuulgat ta
lem errorē tanq̄ credēdū est hereticus cēsendus:
et int̄ credentes merito cōputat. **Q**uō nō talis
hereticus sit cēsendus ond̄it q; q̄ s̄bo vel facto
cogit alios ad p̄tinaciter errores tenendos q̄
bus credit est hereticus reputādus. talis aut̄ p̄e
lar q̄tuz in se est cogit alios ad p̄tinaciter te
nēdos errores cōrētos in diffinitōib; pape
heretici: q̄b; d̄it se credere. q̄ hereticus eēt cēsen
dus. **Di.** Tal̄ plat; nullū cogeret ad tenēdos
errores pape. q; si solū diuulgat illos errores
nō cogit alios ad tenēdū eosdē. **Ad.** Rōdet
q; qui soluz diuulgat errores et nō diuulgaret
p̄ceptū quo mādāt sub graui pena q; certi te
neant errores quodāmō cogit audientes tene
re errorē. hoc aut̄ faceret q̄ tales diffinitōes
pape heretici diuulgaret. q; in eisdē diffinitō
nib; p̄ciperet sub graui pena q; tenerēt illi er
rores p̄tēti. ergo talis diuulgās cogeret alios
ad p̄tinaciter tenēdos errores. et p̄ p̄ns eēt he
reticus reputādus. **Aliter d̄it q; talis platus**
diuulgās diffinitōes pape quas scit eē here
ticas: mortaliter peccat et int̄ credētes apud ca
tholicos est reputādus: s̄ nō est int̄ hereticos
cōputādus. **Q**uā aut̄ mortalissime peccat. pbat
Nā qui sciēter alios inducit in q̄tū in se est ad
negādū catholicā fidē mortaliter peccat: s̄ q̄
diuulgat diffinitōes pape heretici quas scit
hereticas q̄tū in se est sciēter inducit alios
ad negādū catholicā v̄itatē. q; q̄tū est ex for
ma diuulgatiōis p̄ diuulgatiōē h̄mōi audiē
tes ad tenēdas diffinitōes pape heretici in
ducūt. ergo talis diuulgās mortalissime pec
cat. **I**tē fm̄ aplm̄ ad Rom. i. nō solū peccāt
qui mala faciūt. s; etiam qui cōsentiūt facien
tibus. s; talis diuulgās diffinitōes pape he
retici cōsentit pape heretico. et inducit catho
licos ad tenēdos errores **I**git̄ talis diuulgās

Ratio p̄ma

Ratio 2^a

Questio

Ratio sc̄m p̄i
mam opinionē

Ratio sc̄s opi
nionē sc̄cā

Probat̄ r̄tio

grauiissime peccat. **Q**uō nō talis diuulgās de
beat a catholicis inter credētes erroribus pa
pe heretici computari. licz in rei v̄itate nō sit
credēs. patz. q; licz corde nō credat: tñ diffini
tiones pape heretici exteri cōfiteet. catholici
aut̄ nō de corde: s; de exteriori cōfessione iudi
care debēt. ergo talis int̄ credētes est a catho
licis numerādus. q; aut̄ nō sit hereticus iudi
candus pbat p̄ hoc. quia talis qui solūmodo
diffinitiones pape hereticas diuulgat. licz
possit p̄bari errans: nō tñ de p̄tinacia: et q; nō
sit corrigi paratus p̄t cōuinci. ergo hereticus
nō est iudicādus. **Di.** Aduerto q; ad sc̄cādū
an talis diuulgās diffinitōes pape hereticas
les sit p̄tinax et hereticus iudicandus. oportz
ad illa q̄ tractantim̄ sup; libro. iij. recurrere:
q̄ hic nō reputo replicāda: s; peto sc̄re an idē
sententiū sit de plato diuulgātē diffinitiones
pape hereticas: quas scit esse hereticas. et de
alio diuulgātē diffinitōes easdē quas nescit
esse hereticas. **Ad.** Quātū ad eccliam idē
est tenēdū de vno et alio. q; inter vnu et alium
in actib; exterioribus nulla apparet distātia
s; apud deū magna est inter eos distātia sicut
coram deo magna differētia reperit̄ inter cor
de credētē et confitentē eundē et nō credētē
corde tamē exp̄ssius confitentē.

Caplin. vi. in quo sp̄aliter inquitur de eis q̄ credunt
corde errori explicite dānato aut q̄ non corde credunt
nihilomin; tñ extrinsec; publice cōfitent talē errorem
timore seu minis coacti aut ambitione allecti qui sc̄i
licet inter eos grauius peccent. pro cuius responsione
ponitur due opinioes. Discipulus.

Arū disgredien

Pdo a p̄posito p̄ncipali te inuogaz
re studebo de cōparatiōe credētis
corde errori dānato explicite pape heretici
v̄ alio: n̄ hereticoz que scit esse dānatū. et non
credētis corde tali errori que scit esse dānatū
explicite: tñ timore vel ambitione: aut ex aliq̄
causa tracti: talē errorē occulte: v̄ publice cō
fiteētis: docētis: p̄dicantis: vel laudātis tāq̄
catholicū et consonum v̄itati. **P**rimo em̄ q̄ro
quis eorū grauius peccat coram deo. **Ad.**
Circa hoc sunt diuersi modi dicēdi. vn̄ est q;
graui; peccat ille q̄ corde credit errori tali dā
nato pape heretici vel alteri heretico: q̄ ille q;
nō credit corde: et tñ exteri; confiteet. **Q**ui; rō
assignat̄ talis. tale peccatuz infidelitatis est
grauius: q; peccatuz. qd̄ Aug. sentire vidēt
qui sup̄ illud Job. xv. si nō venissem et locut̄
eis nō fuisset p̄ctm̄ non haberēt. **I**tem magnū
quidem p̄ctm̄ sub ḡnali nomie vult̄ intelligi.
hoc est p̄ctm̄ infidelitatis quo tenentur cuncta

Cap. vi

Ep̄isto

Ratio

peccat: s qui credit in corde erroi que sciuit esse
 damnatu peccat pcto infidelitatis. q grauius
 peccat q ille q non credit corde: 7 tn soluz
 do tale erroze exteri? confitef pdicat docet vl
 laudat. Secudo sic. Huius pctm pena gra
 uiori punit fm illud Deut. xx. p mesura pecca
 ti erit 7 plagaru modus. s qui timore mortis
 inter sarracenos vel alios infideles costituit?
 negaret xpm 7 machometu laudaret: 7 vene
 raretur min? puniref: q si solu corde hoc face
 ret. Primus em no esset excocatus. nec omni
 gradu ecclastico priuaret. que admodu bñs
 marcellinus: licz negasset xpm 7 sacrificasset
 ydolis timore mortis non fuit excocatus: nec
 oi gradu 7 ecclastica dignitate priuatus. ergo
 q corde credit erroi danato graui? peccat: q
 qui in corde no credit 7 exterius tantu costit
 ut 7 tenet. Alius modus dicedi circa pposi
 tam interrogacione e: q ille peccat graui? qui
 no credit corde tali erroi: 7 tn tale erroze exte
 rius costit: docet: pdicat: aut laudat: 7 maxi
 me si pmittit aut iurat q tale assertione quas
 putat corde erronea in ppetuu tenere propos
 nit. Linius ro assignat. q scieter peccas gra
 uius peccat q peccas ignorater. vn Aug. dic
 Cvt habet. vi. q. i. c. qro Regula esse quare pec
 cata sciendum pctis ignorantiu pponit. s qui
 corde non credit erroi 7 exteri? confitef sciēt
 peccat. ali? at peccat ignorater credēs verū eē
 qd tenet. ergo graui? peccat q non credit cor
 de: 7 tn exteri? tenet tale erroze: q ille q credit
 corde eudē. Secudo sic. Huius peccat q me
 ritur q ille q solūmō dic falsum credēs esse ve
 rū qd dicit. scdm qd ex vbis bñs aug. in ench.
 q ponit. xxi. q. ij. c. bis at colligit euidēter. nā
 q mēit vult fallere q aut dic falsū qd putat eē
 verū nō vult fallere. qm? aut ē velle fallere q
 nō velle fallere. q mētiēs qm? peccat: q pfe
 rēs falsū qd putat esse verū. ille aut q nō cre
 dit erroib? hereticoru siue pape siue alioruz: 7
 samē exterius tenet tales errores mētiēs. quia
 contra id quod in animo sentit loquit volun
 tate fallendi. Ille autē qui credit tali erroi
 confitendo tamen exterius non mentit: quia
 contra id qd in animo sentit non loquitur. er
 go grauius peccat q qui corde non credit he
 reticorum erroibus. Di. Rationes p vtro
 q modo ponedi predicto apparentes mihi vi
 detur. 7 ideo dic quomō ad vtrasq potest re
 sponderi. Ad primā pro pmo modo di
 cendi. diceret forte a h q infidelitas nō esset
 grauissimū peccatoz. nā odiū dei videt multo
 graui? Ad aug. aut dicit: q ipse nō dicit infid
 elitate esse grauissimū peccatoz: s dicit esse
 magnū pctm quo tenet cūcta peccata causa:

liter vel dispositiue aut occasionalit. sepe aut
 peccatū min? est causa dispositio vel occasio
 grauius. Ad secundū pōt dici q multū re
 fert ex qua causa vel occasione qs negat xpm
 Qui em timore mortis negaret xpm min? pec
 caret q negās absq tali timore. q: talis nega
 tio parū hiet de volutario. 7 ideo diminueret
 peccatū: 7 essz min? peccato infidelitatis seu
 heresis: 7 min? putari deberet. 7 ideo beatus
 marcellin? negādo xpm 7 sacrificādo ydolis
 timore mortis nec fuit excocatus: nec dignita
 te papali priuatus. s nō ita dimiuit volutariū
 pctm qn quis negat amore peccatiōis: hono
 ris: vel dignitatis: aut status: aut cupiditate
 comodi tpalis: vl honois adipiscendi. 7 iō q
 negat xpm in tali casu: vel etiā sciēter tenet
 erroze danatū 7 suam excocacionis incurrit
 7 oi dignitate ecclastica 7 auctoritate pri
 uatur. nec talis min? peccat q qui credit mē
 te erroi danato: imo magis peccaret lz qui ti
 more mortis ore nō corde diceret se credere ta
 li erroi danato min? peccaret q mēte credēs
 Di. Dic quō pōt ad rōnes i oppositū rñderi.
 Ad. Ad primā illoz dicit q regula illa qnq
 fallit. interdū em pctā sciētū peccatis igno
 rantū preponuntur. Lucifitones em xpi lz se
 prestare obsequiū deo crediderunt: graui? ta
 mē peccauerūt q fures vl latrones vel ebri
 si sciēter. q: vt videtur innuere Aug. hoc fa
 cit in quibusdā criminib? scelerū magnitudo
 qd facit in quibusdā alijs quantū ad actū ex
 teriore sciēter comissio Ad scdam pōt dici
 q lz quantū ad crimē mēdaci exterioris gra
 uius peccat qui mentitur q qui loquitur fal
 sum quod putat esse verū. tn quātū ad aliqū
 moduz peccandi interi? pōt grauius peccare
 ille qui loquit falsum qd putat esse verū: q il
 le q mentit. vn qui dicit se credere erroib? ali
 cui? heretici vt talis heretici grām psequatur
 vel indignationē euitet: 7 tn mente nō credit
 eisde erroib?: graui? peccat quātū ad crimen
 mēdaci q ille q credit 7 dicit se credere eisde
 erroibus. quantū tn ad credulitatē interiorē
 min? peccat q ali? q: pūm? non hz credulita
 tē mentalē erroneā. secūsus aut habet credu
 litatē mentalē damnabilē. 7 ita quantum ad
 hoc min? peccat. Di. Dic restaret eadē que
 stio que pū? vtrū scz crimen mendaci in men
 tiente hmōi sit grauius q erro mentalis in il
 lo qui loquit falsum qd putat eē veruz. qhā tn
 questionē ad pns noli tractare: q: eā ad aliud
 opus cenfeo differendā. nunc autē dicas qua
 pena feriendus est vterq predictoz scz ille q
 mētiendo dicit se assertionib? alicui? heretici
 adberere: 7 ille q mente huiusmodi credit erro

Ad scdam

Rñso ad rōes
scde opinionis.
Ad pūmam

Ad scdam

Questio

Ratio 2^a

Opinio scdada

Ratio 3^a

Ratio 4^a

Ratio ad rōes
opinio prime

Ad pūm

Risio rib? **Ad.** Rñdet q vterq̄ puniēdus est pe
 na hereticor̄. q̄ vnus est heretic⁹ apud deū ⁊
 eccliam. alī aut̄ lz nō sit heretic⁹ corā deo: est
 tñ apud catholicos heretic⁹ reputandus. ⁊ iō
 sicut heretic⁹ cōdemnand⁹. **Di.** Nūqd̄ sunt
 equaliter puniēdi: vl̄ vn⁹ est grau⁹ ferendus
 q̄ alī? **Ad.** Rñdet q̄ si ille q̄ non credit er
 roibus alicui⁹ heretici ⁊ tñ vt ei⁹ grām con
 sequatur vel indignationē euitet dicit se te
 nere assertiōes eisdē postea resiliit volens se
 forsitan excusare qd̄ nō credidit errorib⁹ eisdē
 grau⁹ est plectendus q̄ ille q̄ credit ⁊ fatef̄ se
 eisdē erroribus credidisse si vterq̄ redit ad fī
 deī veritatē. **Lui⁹** rō assignat. q̄ q̄ fatef̄ se nō
 credere erroribus nec credidisse si vtriq̄ cedit
 errorib⁹ q̄ bus p̄ se dixerat adherere: punien
 dus est tā p̄o p̄ctō in fide q̄ p̄ peccato in mo
 ribus. q̄ p̄ exteri⁹ tenebat p̄naciter hereti
 cā p̄auitatē. ⁊ ideo catholici q̄ de manifestis
 ⁊ nō de occultis iudicare debēt: ip̄m punient
 p̄ heretica p̄auitate. est etiā puniēdus p̄ cri
 mine in morib⁹: q̄ p̄ crimie mēdacij. alī autē
 crimine mēdacij nō irretit̄ assertēs se tenuisse
 mente qd̄ corde credebatur. p̄m autē mētieba
 tur apte de seip̄o dicens se tenere qd̄ nequa q̄
 corde credebatur. ⁊ ideo nō solū tanq̄ heretic⁹:
 sed tanq̄ falsus ⁊ mendax bilinguis ⁊ duplex
 est grau⁹ puniēdus. putādusq̄ est oī dolosita
 te: p̄ditōe: falsitate: p̄iurio ⁊ similib⁹. **C**altes
 fm̄ p̄parationē cordis dim̄q̄tatib⁹ inuolutus
 q̄re nūq̄ in quocūq̄ nego cio ē sibi credēdū: s̄
 p̄ infami ⁊ ignominioso est imp̄petu⁹ hñd⁹.

Cap. vii. inquit de ignozātib⁹ hñōi errores esse
 damnatos nec eis pertinaciter adherēt: verus tales
 sunt heretici censendi. **Discipulus.**

Cap. VII. **Adiu diuersas**
 a snias de credētib⁹ hereticor̄ er
 roib⁹ quos sciūt ab ecclia p̄dem
 natos. nūc aut̄ discutiās de credētib⁹ qui non
 sciunt hereticor̄ errores esse dānatos nec p̄
 nacit̄ adherēt eisdē. an scz tales heretici sint
 censendi. cū **Greg. ix.** vbi p̄ de credentibus
 hereticor̄ errorib⁹ nō distiguit. **Ad.** Si lo
 quaris de errorib⁹ qui obuiāt veritatib⁹ carbo
 licis q̄s credēs nō tenet̄ explicite credere: sed
 solū implicite. Dicit̄ qd̄ q̄ credētes hñōi er
 roib⁹ nō sunt heretici reputādi. tales em̄ cre
 dētes vident̄ eē illi de q̄b⁹ loquit̄ **Augl.** vt h̄
 xxiiij. q. iij. c. heretic⁹. ille autē q̄ hñōi hōib⁹ cre
 dit̄ ymaginatiōe qd̄ā v̄itatē ē illusus. ⁊ iō des
 cept⁹ nō heretic⁹ videt̄ eē putād⁹. Si autē loq̄
 ris de errorib⁹ q̄ opponunt̄ catholīq̄ veritati:
 bus q̄s q̄s tenet̄ explicite credere videt̄ q̄bus
 dā q̄ tles credētes q̄uis nō p̄naciē adherēt

sunt heretici reputādi. alijs dicētib⁹ q̄ nullus
 pōt credere errorī contrario v̄itati catholice
 quā tenet̄ explicite credere nisi p̄naciter ei
 dem errorī adherat. q̄: eo ip̄so q̄ q̄s credit er
 roī cōtrario v̄itati catholice quā tenet̄ expli
 cite credere: nō ē par⁹ corrigi. ⁊ p̄ p̄ns p̄naciē
 cēsendus. **Di.** Sūt ne credētes eisdē errori
 bus reputādi heretici: vel oēs p̄ hereticis ne
 quaq̄ habēdi. **Ad.** Rñdet q̄ nō. q̄ aliq̄ cre
 dētes aliq̄b⁹ errorib⁹ sūt heretici reputādi et
 aliq̄ credētes eisdē errorib⁹ nō sunt heretici re
 putādi. ⁊ hoc pōt cōringere dupliciē. p̄mo q̄
 aliq̄ tenet̄ credere explicite v̄itates p̄rarias
 illis errorib⁹. alij nō tenent̄ explicite credere
 v̄itates illas. secūdo pōt hoc cōringere q̄ ali
 qui p̄naciter adherēt aliq̄ nō p̄naciter ad
 herēt. **Quia** vt estimo ad sciēdū q̄s cre
 dēs hereticor̄ errorib⁹ cēsendus hereticus: ⁊
 q̄s nō est cēsendus. oportet scire quis credēs
 est pertinax: et quis credens non est pertinax
 eo q̄ pertinax credens est hereticus. Ille au
 tem q̄ nō credit p̄naciter credēs nō est here
 tic⁹ reputād⁹. q̄s autē sit p̄naciē: ⁊ quō de p̄na
 cia debeat q̄s cōvinci: tractatū sup̄ est l. iij.
 ideo circa hāc materiā hic nolo insistere: p̄o
 p̄ter qd̄ dic̄ breuī quō d̄z intelligi auctas gre
 gorij. ix. c. i. hui⁹ libri allegata. **Ad.** Breuī
 m̄det q̄ d̄z intelligi de credētib⁹ hereticor̄ er
 roib⁹ quos sciunt eē dānatos: vl̄ q̄b⁹ p̄naciē
 credunt. quo etiā mō d̄z q̄ d̄z intelligi auctas
 gelasij: pape posita. xxiiij. q. i. c. i. q̄cūq̄ in here
 sim damnata semel labit̄ eius damnatiōe les
 ipsum inuoluit.

Caplm. viij. in quo q̄rif de credētib⁹ ip̄s hereticis
 eos reputātes catholicos ignozātes tñ in quo discre
 parēt a doctrina catholica an scz tales sint heretici aut
 qua debeat plecti pena et rñdet sub dupliciōpi. **Di.**

Est quā vidimus
 p de credētib⁹ explicite hereticorum
 errorib⁹: cōsiderem⁹ de credētib⁹
 ip̄s hereticis: q̄ scz reputarent ip̄s catholi
 cos: lz ignozārēt in quo discrepāt a doctrina
 catholica atq̄ sana. an scz tales sint heretici
 reputādi: ⁊ qua pena debeant plecti. **Ad.**
 Circa hoc possunt esse diuersi modi dicēdi
 vnus est q̄ tales si nullū errorem hereticor̄
 explicite credunt qui nesciunt in speciali qui
 sint errores eorū nō sunt inter hereticos cōpu
 tandi stricte loquēdo de hereticis: large tñ ac
 cipiēdo hereticos p̄ implicite p̄naciē tenen
 tib⁹ errores q̄ sapiunt heresim manifestā hereti
 ci sūt cēsendi. Primū istoz declarat̄ sic. sicut
 ille q̄ nullā veritatē catholicā explicite credit
 quis credat in genere fidē catholicā esse ve
 ram non est catholic⁹ reputādus. sic ille q̄ nul

Risio ad p̄
 ritatē cap. p̄
 addaxim

Cap. VII

Opinio p̄
 duo

Probat̄

In errore contrarii veritati catholice explicite creditur non est inter hereticos computandus, sed ille qui credit aliquos catholicos qui tamen sunt heretici: et nescit in spali aliqua errore eorum nulli errori contrario fidei explicite creditur, ergo talis non est inter hereticos computandus nomine hereticorum sicut sumpto. Secundum scilicet quod large accipiendo nomen hereticorum pertinaciter credentes hereticis, licet nulli errore iporum in speciali et explicite credant sunt heretici in dicandi, sic videtur posse probari, tenentes pertinaciter errorem: ex quo et quibusdam veris que negari non possunt sequitur heresis manifesta sunt heretici inicipari large accipiendo vocabulum, si tales credunt errorem ex quo et quibusdam veris sequitur heresis manifesta, verbi gratia, si aliquis hereticus teneret pertinaciter animas reproborum in inferno minime cruciari, et quod anime sancte non vident deum in celo, et quod omnia de necessitate eveniunt credentes pertinaciter tales esse catholicum tenerent errorem: ex quo et quodammodo verum quod negari non potest sequitur heresis manifesta. Sequitur enim, talis pura martinus vel iacobus est catholicus: et Martinus vel Iacobus tenent irrevocabiliter quod anime reproborum non cruciantur in inferno: et quod anime sanctorum in celo non vident deum: et quod omnia de necessitate eveniunt, ergo anime reproborum non cruciantur in inferno, nec anime sanctorum in celo vident deum et omnia de necessitate eveniunt. Conclusio ista pcludit hereses manifestas: et isti credentes (de quibus est sermo) pertinaciter explicite tenent maiorem, et minor potest aperte probari ergo isti credentes large sumpto vocabulo sunt heretici iudicandi. Alio modo ponendum potest esse quod tales credentes nec uno modo nec alio modo sunt heretici reputandi, quod sicut nullus est reputandus catholicus nisi habeat fidem de veritate incommutabili que falsificari non potest: ita nullus est hereticus reputandus nisi adhereat errori que verificari non potest, tales autem credentes non adherent nisi erroribus que verificari non possunt, si enim iacobus vel iobes bodie est hereticus: cras posset esse catholicus, ergo tales non sunt heretici reputandi.

Cap. ix. agit de talibus credentibus, c. pcedenti modo expresso quo graviter peccat, ubi etiam notat de ignorantia supina et quo cognosci possit quod ea laborat: ibidem etiam notat de criminoso quo in iudicio sunt audiendi. Di.

Sta difficultas

an scilicet tales credentes sunt censendi heretici: videtur mihi magis esse de nomine quod de re, ideo ipsa dimissa dicantur omnes credentes hereticis modo predicto (scilicet in speciali nullum sciant errorem ipsorum) graviter peccat: et an sint acriter puniendi. Ad.

Rndet quod si tales credentes sciant hereticos esse damnatos graviter et mortaliter peccat, si autem nesciant eos esse damnatos, nec sciunt quod sunt heretici et non laborant ignorantia crassa et supina, non peccat mortaliter, si non laborat ignorantia crassa et supina peccat mortaliter. Di.

Quod scietur quod credentes hereticis quos nesciunt esse hereticos laborant ignorantia crassa et supina et quod non. Ad. Rndet quod illi dicunt esse credentes hereticis ignorantia crassa et supina siue damnabili laborantes quod nolunt scire vel non curant: quos putant catholicos esse: et quos hereticos. Di. Et quod scietur quod aliqui credentes hereticis nolunt scire ipsos esse hereticos. Ad.

Rndet quod illi nolunt scire esse aliquos hereticos: quod vera informatione de hereticorum perfidia nolunt audire, unde si sint aliqui scientes hereticorum perfidia qui laborant: et parati sunt ostendere: quod sunt pravitate infecti heretica: quod nolunt eos audire: et multo magis quam tales volentes eos de hereticorum perfidia informare repellunt: persequuntur et molestant: ignorantia damnabili et affectata laborant. Di. Uides quod tales repellentes: persequentes: et molestantes: eos quod cupiunt, eos informare de illis quos putant catholicos esse: et ostendere quod sunt heretici non peccat: imo faciunt quod debent, nam ex quo putant tales catholicos esse reputare debent illos esse detractores, quod eos cupiunt de pravitate heretica diffamare. Detractores autem repellere: molestare: et persequi non est peccatum, si situs: teste psalmista. Detrahentem secreto primo suo hunc persequabar. Cui salomon concordare videtur qui puerbio, xv. ait. Venit aquilo dissipat plumas et facies tristis linguam detrahentem. Et puer. iij. c. Labia detrahentium sunt pcul a te. Et. c. ij. dicit. Cum detraheris non miscearis. Quibus resonat illud Eccli. xx. Sepi aures spinis et noli audire linguam nequam. Et quibus aliis quod plurimis testimoniis scripturarum sacrarum patenter colligitur: quod detractores non sunt audiendi: sed compellendi et molestandi, quod anteros papa (ut habet vi. q. i. ca. ex merito) aperte insinuat dicens: caueat itaque unusquisque ne aut linguam: aut aures habeat prurientes, id est, ne aut aliis ipse detrahat aut alios detrahentes audiat.

Doc etiam ex octava synodo probatur propter ut legitur, xi. q. ij. capitu. non solum colligitur evidenter: quod non solum ille reus est: qui falsum de aliquo profert, sed etiam is qui aurem criminibus cito prebet. Que etiam Augustinus sentire videtur, ut habet eiusdem ca. et q. e. in cunctis, scribens archiepiscopo mediolanensi in hec verba, sanctitas vestra de mentes suam a maledicorum boium rumoribus atque obtreptationibus

Obicitur

Probaf assum prū auctibus

Prima

Secda

Tertta

Quarta

Quinta

Sexta

Septima

Octava

scim probaf.

scim scitudo.

Cap. ix

nibus disjungere. Et quibus alijsq; plurimis patenter inferitur q; detractores: calumniatores: diffamatores: et criminu impositores no sunt aliquo modo audiendi: sed oimode repellendi. igit si appareret aliqui q; voluit alios informare de papa q; sit prauitate heretica irriter? q; tu cuq; papa esset heretic? illi q; nescirent papa esse hereticu no debet tales informatores au dire. Et quo sequit q; tales ppter qd nolunt de pfidia pape heretici informari: no essent dicendi ignorata danabili ignorates. hec inter alia mouet me ad tenendu q; volentes ignorates papa vel alios prauitate hereticam incurrisse de veritate informare no sunt aliquo modo audiendi: sed tanq; detractores repellendi. qualiter tamen contingat ad ista ruderem explana.

Ad. Ad omnes auctoritates quibus suadetur detractores esse minime audiendos: ruderetur vnico verbo q; oes debent intelligi qn sciunt esse detractores. q; illi de quib; scitur q; detractionis vicio sunt infecti absq; magna causa audiri no debet: cu voluit de alijs aliqd narrare sinistrum. illi autem de quibus ignorat an sint detractores sunt oino audiendi: precipue cu aliquid qd in dispendiu pot vergere boni concupiscunt enarrare. et multo magis sunt audiendi illi q; hactenus discreti et bone fame reputati fuerunt si intendunt aliqd sinistrum de aliquo referre. quare si tales laborant ostendere q; papa est heretica prauitate maculatus: sunt audiendi oino. **Di.** No obstat ista rursione generali dic quo ad auctores singulariter ruderetur. **Ad.** Respondetur ad primam dicit q; psalmista loquebatur de illo que sciebat esse detrahentem. et ideo tanq; malum in se persequebat eundem. Ad secundam dicit q; auditor per faciem triste debet repellere illum que esse detrahentem agnoscit. Ad tertiam per idem ruderetur q; labia detrahentium quos scit esse detrahentes debet esse pcul a quolibet bono viro. Ad quartam ruderetur q; nullus debet scireter cu detractoribus commisceri. Ad quintam q; non est audienda lingua neq; que scit esse neq;. Ad sextam de antero papa ruderetur q; nemo debet scireter audire alijs detrahentes. Ad aliam ruderetur q; aure cito prebere criminibus contingit dupliciter. vel absq; credulitate solummodo audiendo: vel adhibendo fide et credendo. primo modo nemo debet cito aure prebere criminibus quando narrantur ab illis quos scit mendosos: falsos: detractores: vel in quocunq; crimine irritos: quia oes tales debet habere suspectos ne false vel mendaciter vel mala intentione crimina referre nitantur. et ideo illos debet repellere. et quantum sibi competit pro gradu suo et officio ad correctionem et punitionem eorum tene

tur fideliter laborare. si vero criminu relatores non fuerint antea aliquo crimine. puta nec detractiones nec medacio: nec aliquo alio irriteri cito eis auris est prebenda: solummodo audiendo: et cautela in meozia retinendo. Sed secundo modo scilicet fide adhibendo et credendo nullus debet cito prebere criminibus. hoc enim vicio criminali mime caret. Ad vltimam auctorem ruderetur q; vir sanctus merito sua ab obrectationibus et rursionibus illorum bonorum quos sciunt esse maledicos: debet disjungere non solummodo eis fide mime adhibendo: sed nec eos absq; causa magna aliquo modo audiendo. **Di.** Quare debet q; tales absq; causa magna audiri non debet: cum per hoc inuaf q; ex causa magna detractores et maledici debeant audiri. **Ad.** Ruderetur q; que admodum nullus criminiosus est regulariter ad accusandum et testificandum in iudicio admittendus. tamen in quibusdam criminibus et enomis ad accusandum et denuntiandum debet et admitti. licet nunquam fides ei debeat adhiberi: nisi per legitima documenta sue assertionis probauerit veritatem. ita detractores regulariter audiri non debet in casu tamen magno pro magno piculo unitate prefertim si aliquo indicia veritatis prederet deberet audiri ad aperiendum vias inuestigandi citi veritatem nullus tamen debet credere eis.

Capitulum. ubi inuestigat de his qui impugnant papam hereticum vtrum tales sint audiendi etiam ab ignorantibus papam esse hereticum et ruderetur q; sic et probatur. **Di.**

Sciet dominum suum

I munitate pontificis nunc dei prudentia in cathedra sancti petri sedere dominum videlicet iohannem xxij. catholicum atq; sanctum ab omni heretica prauitate alienum absq; omni dubitatione existimem. et ideo omnia que dicta sunt de papa heretico et dicitur de ipso nullo modo intelligi. quia non probabiliter existimo q; papa cum non sit firmatus neq; in gratia neq; in fide in heretica valeat incidere prauitate in quo cum fratre michaelis quodam generali ministro fratrum minorum coplicibus suis venio. q; ut audio probare nituntur ius quod proponit dominum summum pontificem sicut a catholicis audiendi. eorumque scripta contra doctrinam ipsius et personam eius a fidelibus sicut videtur: et cum de liberatione puida discutienda et examinanda. qd et dominus noster summus pontifex de scriptis eorum fecisse dinoscitur cum ad scripta eorum etiam sub bulla subtiliter et sufficienter ruderetur: peto ut motiua dicerentur q; volentes informare ignorantem papam esse hereticum de erroribus eiusdem pape heretici atq; pertinacia eius: si petri et bone fame reputati an fuerunt: sint ab ignorantibus papa esse hereticum audiendi. forsitan enim pro tempore quo aliquis papa futurus efficeret hereticus: posset esse vtilius

Respondetur

Ad primam

Ad secundam

Ad tertiam

Ad quartam

Ad quintam

Ad sextam

Ad septimam

Ad octauam

Questio

Responso

Capitulum X

vel ad pbandū vel ad iprobandū. expedit em
 nonnō scire motiva ipugnatiū vitate. **Al.**
 Alibi videt q̄ intēdis ponere casus q̄ papa
 in rei vitate sūt heretic⁹? q̄ aliq̄ catholici sat
 agūt ei⁹ errores ⁊ pfidiā publicare. **Di.** Ita
 est vt dicis. vñ pcedas ac si papa eēt heretic⁹
 quis in rei vitate nō sit. **Al.** **Q** catholici
 iponētes pape q̄triciūq̄ fuerit heretic⁹? pra
 vitate heretic⁹ sūt ab ignorātib⁹ papā eē he
 reticū audiēdi: illi p̄cipue q̄ antea bone fame
 fuerūt: videt mult⁹ modis posse pbari. primo
 q̄dē sic. Illi q̄ sūt paliq̄ cā ab aliq̄bus defen
 dendi sūt multo forti⁹ audiēdi ab eis dē. cū mi
 nus sit audire aliquos q̄ defendere eo scdē. sed
 catholici iponētes pape hereticā prauitatē
 sūt etiā ab ignorātib⁹ papā eē hereticū de
 fendēdi. q̄ multo forti⁹ audiiri debēt ab eis dē.
Di. Quidē q̄ rō ista depēdet ab illis q̄ dicta
 sūt. s. libro. vi. a. c. xxxvii. vsq̄ ad. c. lv. q̄ p̄ illa
 videt minor posse pbari. iō istā rōnē noli am
 plius ptractare. s. si aliq̄s cogitasti adducas.
Al. **S**ecūdo rō ad eandē p̄clusionē talē est. ves
 lor ad audiēdū d̄z p̄bere aures illis q̄ errores
 ⁊ pfidiā pape hereticū ipugnare nitunt. s. ois
 hō d̄z eē velox ad audiēdū: tardus vero ad lo
 quendū. q̄ r̄c. **Di.** Ista auctas b̄i Jacobi
 p̄ illis nō facit: q̄ hō velox d̄z eē ad audiēdū
 bona: nō aut ad audiēdū mala. q̄ p̄ hāc aucto
 ritatē pbari nō pōt q̄ ignorantes papā eē he
 reticū debeāt audire illos q̄ volūt ei⁹ errores
 ⁊ pfidiā publicare. **Al.** **R**ndet q̄ auctas
 b̄i Jacobi nō tm̄ de bōis: s. et de malis audi
 endis d̄z intelligi. q̄ dic̄ b̄i Jacobi⁹. d̄z esse
 q̄s velox ad audiēdū: sicut d̄z eē tard⁹ ad lo
 quendū. nā codē mō p̄portionabil⁹ d̄z intelli
 gi q̄ b̄i Jacobi⁹ dicit. sit ois hō velox ad au
 diendū mala nō vt credat vel approbet: s. vt
 caueat ⁊ euitet. **Et** ex hoc pōt tertiā rō forma
 ri. hō d̄z eē velox ad audiēdū illa q̄ scire pōt eē
 vtilia sibi ⁊ toti cōitati. s. scire papā eē hereti
 cū (q̄n est heretic⁹) pōt eē vtile cuilibet fide
 li ⁊ toti cōitati fideliū: q̄ p̄ hoc facili⁹ ⁊ meli⁹
 ei⁹ malicie resisterēt. q̄ qlibet d̄z libēter audi
 re volentes errores ⁊ pfidiā pape hereticū pu
 blicare. **Quarta** rō est hec. Illa d̄z hō carbo
 licus libēter audire q̄ d̄z velle scire. illa autē q̄
 cauēda sūt d̄z catholic⁹ velle scire. q̄ cauēda
 nisi sciant cauēri nō pnt. non tm̄ aut d̄z ca
 tholic⁹ cauere pctm̄ in se: sed etiā debet quan
 tum in se est cauere pericula que cōmunitati
 vel fidei imminere dicuntur. si autēz papa in
 fecr⁹ fuerit hereticā prauitate: periculū immi
 net fidei orthodoxe. ⁊ per consequens offeren
 tes se ad prodendū ⁊ ad monstrādū perfidiā
 pape hereticū debēt libēter audiri. **Quinta**

ratio est hec. **H**oc d̄z catholicus libēter inqui
 rere cuius veritatē (cum nō sciat) tenetur in
 quirere. s. si catholic⁹ etiā ignorātib⁹ papam
 esse hereticū nunciat eius pfidiā ipsi tenetur
 vitate inquirere. ergo tales nūciantes papā
 hereticum debēt audiri. **Al.** Maior videt p̄bati
 one mime indigere. **Al.** Minor auctoritatib⁹ dis
 uine scripture videt posse pbari. nam sicut su
 pra allegatū existit **Deut. xii.** sic legit. **Si** au
 dieris in vna vrbū tuarū quas dñs de⁹ tuus
 dabit tibi ad habitādū dicētes aliquos: egres
 si sūt filij belial de medio tui: ⁊ aduerterūt ha
 bitatores vrbis tue atq̄ dixerunt. **exte am⁹ ⁊ ser**
uiamus dñs alienis quos ignoratis. q̄re solli
 cite ⁊ diligēter rei veritatē p̄specta. **Et** q̄bus
 vrbis datur intelligi q̄ cuz aliq̄ dicunt: q̄ aliq̄
 volunt fidē corrumpere: veritas est sollicitē in
 quireda. ergo si aliqui asserūt papā hereticūz
 velle fidē corrumpere orthodoxam: illi fideles ⁊
 ignorantes papā tali respersum pfidiā: debēt
 sollicitē q̄rere vitate. q̄d etiā **Job. xix.** inuē
 cū ip̄ semet **Job** dicit. cāzquā nesciebā dilige
 tissime inuestigabā. **Et** quib⁹ vrbis colligit q̄
 cum alicui⁹ cause: q̄ pōt esse in detrimētū om
 niū vritas ignorat: d̄z diligētissime inuestiga
 ri. hinc salo. **Prouerb. xxv.** ait. gloria reguz est
 inuestigare f̄monē. q̄d verū est cum periculū
 imminet publice vtilitatis. **Di.** Iste aucto
 ritates nihil faciūt p̄ cōclusionē intentā. q̄ au
 ctoritates p̄dicte ⁊ cōsimiles de platis ⁊ indi
 cibus siue regētib⁹ (dūtaxat) debēt intelli
 gi q̄ illorū ⁊ nō aliorū est inq̄rere subditoꝝ ex
 cessus. cum mala fama de eis exierit f̄m cano
 nicas sanctiones. **Al.** **D**icūt aliq̄ q̄ vba au
 ctoritātū p̄dicatarū: ⁊ etiam sacroꝝ canonūz
 quib⁹ asserit q̄ plati ad corrigēdos subditoꝝ
 excessus debet assurgere nequaq̄ intelligis.
 quia correctio est duplex. vna est potestatiue
 per publicā punitionē. ⁊ hec pertinet ad pla
 tos: ⁊ in sublimitatibus cōstitutos. alia est p
 simplicem monitionē. ⁊ hec pertinet ad om
 nes charitatē habētes. quia vnicuiq̄ precipi
 tur amonere malum cuiuslibet subditi et p̄
 lati (si potest) sic inquisitio siue inuestigatio
 peccati alterius. vna est potestatiua et indi
 cialis qua quis compellit alios ex officio. vel
 potest compellere dicere veritatem de pecca
 to ⁊ etiā de mala intentione alterius. vel etiā
 periculi quod potest sibi et alijs imminere. alia
 est per simplicem interrogationē absq̄ oī p̄
 cepto ⁊ solennitate: seu compulsione et puni
 tione nolentium: quā scirent dicere veritatē.
 ⁊ ista inquisitio: seu inuestigatio pcti vel peri
 culi (q̄d sibi pōt et alijs imminere) spectat ad
 oēs qui curā de se ⁊ alijs h̄re debēt. oēs aut nō

Coditio

Ratio p̄ma

Ratio p̄ma

Ratio p̄ma

Ratio p̄ma

Ratio p̄ma

Instantia

Responso

solū de ipīs: s̄ etiā de primis quos sic seipos debent diligere) tenent aliquā curā et sollicitudinē p̄ loco et tpe et cū alijs circumstantijs de terminatis requisitis. H̄c iuxta illud apli ad Roma. xij. sollicitudine nō pigri. qd̄ nō tm̄ d̄ ad platos: s̄ etiā ad subditos quoz̄ est aliquā sollicitudinē nō solū p̄ se: s̄ etiā p̄ oib̄ alijs in ferioz̄ equalib̄ et sup̄iorib̄ q̄n̄ pueniēter possunt h̄c. Di. Ista misio appentia videt̄ habere. si q̄libet teneat p̄ oib̄ sup̄iorib̄ et alijs aliquā sollicitudinē et cām h̄c. et iō indica si p̄ p̄t̄ aliquo mō p̄b̄ari. Ad. Hoc aplus in diuersis locis insinuare videt̄. Nā. i. Lox. xij. ex p̄esse vt appet̄ p̄bare conat̄ q̄ exēplo mēbro rū corpis quoz̄ qd̄libz̄ aliquā sollicitudinē videtur h̄c de alio: q̄libet p̄ alio d̄ esse sollicitus. Un̄ ibidē apls. Nō sit scisma in coipe: s̄ in id̄ ipm̄ p̄ se inuicē sollicita sint mēbra: et si quid patit̄ vnū mēbroz̄: cōpariunt̄ oīa mēbra. siue dū gloriat̄ vnū mēbroz̄: cōgaudet̄ oīa mēbra. Ex q̄b̄ h̄bis colligit̄ euident̄ q̄ cū sim̄ membra vnū corpis: q̄libet p̄ oib̄ d̄ esse sollicitus. hoc dicit glo. non sit scisma. id est discordantia in coipe hūano vel i ecclia vbi d̄ esse vnitas. s̄ oīa mēbra pot̄ sollicita sint ita vt tendant in id̄ ipm̄. id est in id̄ sollicitudis qd̄ sit ipsum indifferēs vt nō min̄ p̄ alio q̄ p̄ seipso sollicita sint. Ex q̄bus apte colligit̄ q̄ oēs de oibus sollicitudinē debet h̄c. qd̄ etiā apls ad Ep̄h. iij. apte insinuare videt̄ cū dicit. digne ambuletis vocatiōe quā vocati estis cū oī humilitate et māfuetudine cū parietia supportātes inuicē in charitate solliciti seruare vnitatē spiritus in vinculo pacis. Ex quib̄ patenter habetur q̄ sicut oēs se debent inuicē supportare ita p̄ inuicē debēt esse solliciti ne vnitas i eis rumpat̄. vnitas aut̄ spūs in catholicis rumpitur si papa efficeret̄ hereticus. Ḡ oēs q̄ sunt mēbra corpis xpi debent esse solliciti ne fides catholica q̄ est fundamētū vnitatis spūs et oīm bonoz̄ spūaliū corūpat̄. et ita oēs tenent̄ audire illos q̄ volūt p̄fidia pape heretici satagētis fidē corūpe orthodoxā ad occupādū piculo fidei publicare. Dis. Debent ḡ catholici aliqs̄ occupatōes dimittere et intendere illis q̄ volūt p̄fidia pape heretici diuulgare. Ad. Non dicunt isti q̄ omnes teneantur omnes alias occupatōes dimittere: sed dicunt q̄ iudicanduz̄ est de audientia danda illis qui volunt p̄fidiaz̄ pape heretici publicare: sicut iudicandum est de alijs actibus affirmatiuis q̄ cadunt sub p̄cepto quod nō obligāt ad semper: sed loco et tempore cum circumstantijs debitis requisitis. et ideo nō est facile certam regulā dare in speciali quo tempore tenetur q̄s

Probaf̄ aut̄rib̄?

Questio.

Resposio

de necessitate salutis audire illos qui volūt p̄fidiaz̄ pape heretici diuulgare. Pot̄ tm̄ d̄i q̄ tunc ad hoc tenet̄ vnusq̄sq̄ q̄n̄ nō habet rōnabile excusationez̄. quare tūc eos mīme audire teneat̄. Si em̄ sit alijs occupationib̄ vtilib̄ et vgetib̄ occupatus pot̄ rōnabiliter m̄dere. mō mibi nō vacat audire. si aut̄ nō sit aliqua liter occupatus: nec impeditus: se excusare nō pot̄. si aut̄ dimittit illos audire. vel q̄ de piculo fidei mīme curat. aut q̄ reputat̄ facta fidei ad se nullaten̄ p̄tinere. vel q̄ reputat̄ papam catholicū: vt ei cōplaceat aut saltē ei nullatenus displiceat. nō audiēdo peccat mortaliter et inter credētes damnabiliter pape heretico. Cz̄ nulli errori eius explicite credat. Est merito cōputādus. Dis. Lemo q̄ isti nō dānāt oēs istos q̄ nolūt audire eos qui volūt p̄fidiaz̄ pape heretici diuulgare: s̄ tm̄ illos q̄ absq̄ rationabili cā eos audire recusant putātes q̄ nec timor pape quē reputāt catholicū: nec dilectio ad ipsū: nec odiū ad publicātes perfidiam ei: nec aliqd̄ tale eos valeat excusare: s̄ solū mō vtilioz̄ occupatio: cui sūt intēti. aut alicui periculi maioris vitatio diuulgatiōis inuitas vel aliud simile eodē apud deū valeat excusare. et ad istā intentionē aliquas rōnes. si quas audisti vel vidisti: aut etiā cogitasti sine magna discussiōe cā abbreviatiōis breuiter tāgēdo. Vallega. Ad. Sexta rō est bec. Qui nō est ex se sufficiēs ad agendū recte ea q̄ incūbūt sibi alioz̄ qui eū cupiūt informare d̄ audire cōsilia. s̄ q̄libet d̄ esse sollicitus. sicut p̄batum existit de fide catholica. ne per quecūq̄ aliquāliter subuertat̄: debetq̄ corūpere fidē volētib̄ q̄ tū sibi h̄z̄ p̄ gradu suo et officio obuiare vtilit̄. ergo si nō est sufficienter infemat̄ de illis q̄ volūt fidē destruerē. debz̄ audire eoz̄ cōsilia: et informationes: qui eū cupiunt de talib̄ informare. Ad. mox ex his q̄ dicta sunt sup̄a i rōne q̄nta videt̄ posse p̄b̄ari. Ad. mox autē aut̄rib̄ dīne scripture insinuat̄ apte. Eccl. xxxij. sic scribit̄. fili sine cōsilio nihil facies: et post factū nō penitebis. et Proverb. xij. c. vbi ait salo. q̄ aut̄ sapiēs ē audit̄ cōsilia. et idē in eodē ait. q̄ aut̄ cū cōsilio agūt regūt sapientia. et vt legit̄ Tob. iij. Tobias filiū suū instrues ait. cōsiliū aut̄ a sapiēte semp̄ perquire. Ex q̄b̄ alijsq̄ h̄bis q̄ plurib̄ colligit̄ euident̄ q̄ in arduis negocijs nō solū audiēda: s̄ etiā requirēda sunt cōsilia peritoz̄. cui ergo negocium fidei quādo scz̄ fides catholica impugnat̄ precipue ab illo qui plurimos trahere pot̄ ad suos errores cuiusmōi ē papa hereticus sit arduissimū negociū. i. h̄ casu oportz̄ nō solū audire: sed requirere cōsiliū et informationes

Equi

eorū q̄ p̄fidia pape heretici nō ignorāt vñcūq̄
 innotuit eis. **Di.** Quis antea cogitauerim
 q̄ rōnes istene q̄p̄ discuterētur plire: volo tñ
 corra istā mouere duas instācias. quarū p̄ma
 est. q̄ q̄uis in arduis p̄itorū sunt infornatio:
 nes ⁊ p̄silia req̄renda: nō tñ sunt req̄renda ni
 si ab his ad quos h̄mōi spectant negocia. Ne
 gociū aut̄ fidei q̄n papa eēt hereticus nō spe
 ctat nisi tantūmō ad p̄latos ⁊ nō ad simpli
 ces nec ad laycos. vñ ad religiosos paupes ⁊
 ad alios nisi eēt cardinales vel p̄uarche aut̄
 ep̄i nullaten⁹ p̄tineret. ⁊ ideo aliq̄ nō tenerent
 audire volentes p̄fidia pape heretici declara
 re: p̄sertim si fuerit a superiorib⁹ eis iniūctū vel
 p̄ceptū q̄ eos audire nō debeāt. Sc̄da instā
 tia est q̄ q̄uis in arduis sint cōsilia req̄renda
 nō oꝝ p̄silia q̄rere nisi q̄n videt̄ piculuz imine
 re. ⁊ iō illi q̄ nesciūt papā esse hereticuz cū nō
 sentiat̄ ex p̄fidia pape heretici aliq̄d piculum
 iminere: nō tenent̄ eos audire q̄ volūt eos de
 p̄fidia pape heretici informare. be sunt instā
 tic q̄ rōne p̄dictā totaliter vident̄ refellere: ⁊
 tñ quō m̄dere p̄tingat ad ipsas enarra. **Ad.**
 Putāt nōnulli q̄ iste instātie ex ignōrātia in
 telligētie scripturarū emanāt. p̄imam aut̄ in
 stantia dicit̄ absurditatē p̄nciosam ⁊ piculo
 sam ⁊ hereticā ac etiā stultissimā p̄tinere. q̄
 est illoꝝ assertio ⁊ inuēctio q̄ suā desidia immo
 nequiciā pessimā palliare nitunt̄. est aut̄ hec
 absurditas q̄ negociū fidei q̄n papa eēt here
 ticus nullo mō spectat ad simplices ⁊ paupes:
 res s̄ solūmō ad p̄latos pura cardiales: archi
 epos: ⁊ cpos. ⁊ non ad paupes religiosos nec
 ad laycos nec ad clericos sub ep̄is p̄stitutos.
 quā absurditatē dyabolicā arbitrant̄ ex astu
 tia dyaboli ad subuersionē fidei adinuentaz.
 quō em̄ defensio p̄rie p̄tinebit ad oēs si defen
 sio fidei q̄ est ampli⁹ q̄ patrias defendere non
 spectat ad oēs. aut̄ quō defensio p̄rie vite p̄
 tinebit ad subiectos simplices ⁊ paupes si de
 fensio fidei q̄ d̄z eē vnicuiq̄ carior q̄ vita cor
 poralis nō spectat ad oēs. **Di.** An negociū
 fidei spectat ad oēs. discussum est libro. vi. iō
 de hoc ad p̄ns p̄ranseas. ⁊ tñmō dic̄ quō re
 spondet ad hoc q̄d d̄z q̄ si superiores iniūxerit
 subdit̄ ne audiāt illos q̄ volūt p̄fidia pape he
 retici diuulgare nō debēt eos audire. **Ad.**
 R̄ndet̄ q̄ in hoc casu est magna cautela ⁊ p̄u
 dentia p̄cedēdū ⁊ forma m̄dati ē diligētissimē
 me inspiciēda: alieq̄ circūstantie subtr̄ sunt
 p̄slande. Ad cui⁹ euidētiaz d̄z eē sciēdū q̄ sic
 ex sacris canonib⁹. iij. q. iij. si q̄s ep̄s. ⁊. c. nō ei.
 ⁊. c. si d̄ns. ⁊ alis imieris colligit̄ euidētē nō
 eē superiorib⁹ obediēdū in oib⁹. si em̄ aliq̄d p̄cis
 p̄iūt q̄d est p̄iū scripturis diuinis aut̄ iuri nat̄

turali aut̄ h̄gat in patēs dispendium honoris
 vel fidei orthodoxe: vel cōis boni. aut in salutē
 spiritualis ⁊ corporalis detrimētuz: nō debēt
 eis subditi obedire. s̄ sniaz beati Gregorij. de
 beat in mēoria retinere. qui vt legit̄. ij. q. vij.
 ca. admonēdi. **Di.** Admonēdi sunt subditi:
 ne plusq̄ expediat sint subiecti: ne dū student
 plusq̄ necesse hoib⁹ subijci cōpellant̄ vicia eo
 rū venerari. ⁊ ita in dispēdiū cōis boni subdi
 ti superiorib⁹ nullaten⁹ debēt obedire. Per hoc
 ad p̄positū r̄ndet̄. **Ad.** si subditis m̄dat̄ supe
 riores: nedū vt tales volētes p̄fidia pape here
 tici declarare: nullaten⁹ audiāt: nullā causam
 rōnabilem (quare audire nō debeāt) assignan
 tes: subditi. tanq̄ sinceri fidei zelatores ⁊ si
 dem oī homini p̄ferētes. **Di.** rescribēt. q̄ eos
 intēdūt audire ad instar p̄lati: cui m̄dat̄ alex
 xander tertij. vt habet̄ ex de hereticis. c. si q̄n.
 q̄ si m̄datū aplicū adimplere nō debeat: cāz
 rōnabilez (quare adimplere nō valeat) p̄ lras
 studeat̄ intimare: ita in h̄ casu subditi debent
 suis superiorib⁹ intimare. q̄ eoz m̄datuz ad
 implere nō debeāt. dū tñ i audiēdo tales nul
 lum sit periculū. nō audiēdo em̄ posset̄ grāde
 fidei piculū iminere. si aut̄ i tali m̄dato cā rō
 nabilis exprimat̄. quare subditi audire nō de
 beant volētes pape heretici p̄fidia declarare
 q̄ sunt de calūmia mēdacijs vl̄ detractiōe aut
 inimicicia p̄iucti: nō eēt (saltē in publico)
 audiēdi: nisi verisimiliter appareat q̄ vias sci
 rēt̄ pare. p̄babiles q̄bus p̄fidia pape heretici
 p̄aderet. in oib⁹ em̄ talib⁹ nō volūtate p̄latoz
 q̄ forte timore ambitiōe: vel cupiditate essent
 corrupti. s̄ honore dei: ⁊ defensionē fidei debe
 rēt̄ attēdere. ⁊ illud dictū petri Act. v. obedi
 re oportz deo magi q̄ hoib⁹: mēoiter retinere
Di. Dic̄ ad secūda instātia. **Ad.** R̄ndet̄ q̄
 nō solū arduis i negocijs vbi p̄tia p̄pa nō sup
 petit̄: tūc sūt p̄itorū p̄silia req̄reda q̄n q̄s vide
 ret̄ piculū iminere. s̄ etiā q̄n em̄nēs periculū
 nūciat̄ maxime si a fide dignis ⁊ p̄uidis inti
 matur nō volētib⁹ denūciato piculo obuiare
 attēdat̄ illō apli. i. ad Thes. xv. cū dixerit̄ pax
 ⁊ securitas tūc ⁊ repēt̄ in supueniet̄ etiā inte
 rit⁹. i. fidei orthodoxe. sic in corpib⁹ infirmoz
 postq̄ cōualuerint forte supueniet̄ nōnulloz
 intent⁹ copalis. **Di.** H̄c t̄ tange alias
 rōnes. **Ad.** Septima rō ē. q̄ ex p̄dictis acci
 pit̄ fulcimētū. q̄ pōt̄ sic formari. Illi debēt au
 diri qui grāde periculū oib⁹ iminere asserūt: ⁊
 affirmant̄: ne audire nolētes cū eos apprehē
 dit̄ periculum necessitate dicāt̄ intra se illud
 Sap. v. penitētiam agētes ⁊ p̄ angustia sp̄is
 gemētes his scilicet q̄ nobis nūciauerūt peri
 cula que super euenerūt nobis. hi sūt quos ali

Ad secundam
 instantiam

Rō 7^a p̄ncipal

quā habuim⁹ in derisum et in similitudinē impro-
perij nos insensati vitā illorū existimabam⁹ si
ne honore. vñ de nolētib⁹ audire picula nūciā
tes d: Ezech. xxxij. audiēs aut quisq; ille est
sonitum buccine ⁊ nō obseruauerit veneritq;
gladi⁹ ⁊ tulerit eum: sanguis ipsius sup caput
ipsi⁹ erit: sonū buccine audiuit ⁊ nō se observa-
uit sanguis ei⁹ in ipso erit Ille audit sonū buc-
cine q̄ audit in p̄fuso q̄ sūt aliq̄ imminētia peric-
cula putātes: s; nō obseruat se quicūq; in spe-
ciali ad occurrēdū piculis annūciatib⁹ reuinit
informari. ⁊ iō cū periculū apphēdit ipsum se
p̄ ignorātiā nō pōt excusare: s; sanguis ipsi⁹ su-
per caput ei⁹ erit: sicut sūt aliq̄ volētes carbo-
licos de p̄fidia pape heretici informare ⁊ gran-
dia picula futura pp̄lo xp̄iano p̄dicāt. ergo q̄
nō audierint diligēter informationes eorū ne-
quaq; poterūt p̄ ignorātiā excusari: si papa he-
retic⁹ infecerit pp̄lz xp̄ianū. Di. Auctoritas
ezechie. loquit de speculatore sup speculā: seu
pp̄lm p̄stituto. ⁊ iō si ep̄s vel p̄lar⁹ q̄ est specu-
lator sup subditos cōstituit nūciaret papā eē
hereticū ⁊ illi informationes nolint audire: nō
eēt p̄ ignorātiā excusari. sed est de illis q̄ nū-
ciant papā esse hereticū ⁊ nō sūt speculatores
sup pp̄lm cōstituti. q; tales audiri nō debent.
Al. Dicit q̄ ista r̄nsio nō impedit rōnē p̄di-
ctā. q; lz p̄dicta v̄ba ezechielis p̄ncipaliter in-
telligant de speculatorib⁹ sup pp̄lm cōstitut:
tñ debent etiā de q̄buscūq; nūciatib⁹ iminen-
tia picula pape vel p̄sone cuiuscūq; intelligi.
Cui⁹ rō assignat q; p̄pter charitatem ⁊ amicit-
ciam qua vnusq; d; primū suū diligere sic
seipsū q̄libet q̄rū ad simplicē admonitiōē ⁊
informationē ac simplicē instructionem mu-
tuāq; defensionē ⁊ subuentionē quātū licz cui-
cūq; p̄ gradu suo et officio debet esse alterius
speculator: custos: defensor: p̄tor: adiutor:
informator: cōsiliarius: ⁊ instructor: licz null⁹
debeat sup proximū suū iurisdictionē potesta-
tem aut auctoritatē indebite vsurpare. cuz er-
go quilibet debeat speculatore nūciantē gla-
dium venientē audire. qd̄ non est verū tantū
modo de speculatore qui iurisdictionē ⁊ pote-
state fungit super alios. sed de quocūq; specu-
latore ingruētia pericula aduertēte. sequit q̄
qui nūciāt pericula que intēdit papa hereti-
cus: licz nō sint p̄lati debent audiri. Octaua rō
est hec. Vnusquisq; tenet audire illū
qui eū informare tenet. sic discipul⁹ tenet au-
dire doctorem. qui doctor tenet discipulū in-
formare. ⁊ filius tenet audire patres: qui filiū
debet instruere. sic etiā vicin⁹ debet vicinū
audire. si vicinus vicinū informare tenet qd̄
sacra scriptura insinuare videtur. Eccle. xxiij.

Responsio

Replica

Octaua rō

vbi scribit vbi audit⁹ nō est nō effundas sermo-
nem. Ex quib⁹ verbis colligit q̄ vbi auditor:
res nequaq; tenent audire: nullus teneat ser-
monē effundere. quare vbi aliq; tenet sermo-
nē effundere ibi sunt aliq; qui tenent sermonē
audire. s; scientes papā hereticū nri fidei or-
thodoxam corrūpere. ⁊ seducere fideles de ne-
cessitate salutis tenent (certis circūstantijs
obseruatis) instruere fideles ignorātes de p̄-
fidia et intentione iniqua pape heretici. vt se
obseruet ⁊ pro loco: ⁊ tēpore. modis sibi cōue-
nientib⁹ eidē heretico toto posse resistant. er-
go ⁊ ignorātes papam esse hereticū debēt au-
dire eos q̄ eos volūt de perfidia ⁊ iniquis con-
namimb⁹ pape heretici informare. Quia autem
sciētes papam esse hereticū teneant ignoran-
tib⁹ eius perfidias reuelare. p̄bat ex hoc. quia
nō min⁹ debz vnusquisq; p̄seruare (si potest)
primū a morte sp̄iali: q̄ a morte corporali. sed si
videt alium volentē primū suū neci tradere
re corporali: debet hoc ei vt sibi p̄caueat in-
trare. ergo multo magis si scit papā hereticū
sātāgere omnes xp̄ianos occidere sp̄itualit̄
ter eos inficiēdo heretica prauitate: debet in-
scios (si cōuenienter pōt) iniqua malicia pa-
pe heretici informare. Nona ratio ē hec. Si
quis tenet peccata vitare ita (si potest) rene-
tur pericula tam corporalia q̄ sp̄ialia tam in se
q̄ in alijs p̄cauere. sed p̄pter hoc q̄ quilibet
tenet vitare peccata debet corrigentē se au-
dire. ergo sicut tenet audire illum q̄ pericula
tam corporalia q̄ sp̄ialia denunciare conatur.
sed declarātes perfidiā pape heretici et peric-
cula omniū fidelium: tam corporalia q̄ sp̄itualia
denunciare noscunt. ergo audire eis nega-
re non debet.

Capitulum xi. vbi inquit de eis qui laborant ignorātia
damnabili nolentes scire papam esse hereticū qui
tamē vere est hereticus et quales sint censendi et qua-
liter puniendi. Discipulus.

Vantū intelligo

q̄ omnes rōnes p̄dicte: etiā forte om-
nes alie que possūt fieri ad conclu-
sionē eandē duobus fundamentis inmitti vidēt
quorū primū est q̄ vnusquisq; tenet primos
suos sicut seipsū diligere et eis facere qd̄ vel
let sibi fieri. Secūdū est q̄ fides catholica est
omni homini preferēda. vt ob timorē amorēq;
⁊ fauorem: vel gratiā cuiuscūq; mortalis nū-
latenus omittat quod ad saluationē: exalta-
tionē ⁊ dilatationē fidei christiane noscūt per-
tinere. quare pro conclusione p̄dicta desine
allegare. q; alie rōnes eandē virtutē forte cuz
p̄dictis haberent. nunc dic qua pena scdm

Nono rō

Cap. xi

assertionē p̄dictā ignorātes ignorantia dāna
bili papam esse hereticū: & de eius p̄fidia nolē
tes informari sunt plectēdi. & an sint heretici
vel credētes: aut fautores pape heretici repu
tandi. **Ad.** R̄ndet q̄ ad sciendū qua p̄ea ig
nantes ignorātia damnabili papā esse hereti
cum. q̄ nolūt scire. vel etiā q̄ nō curāt aut cō
temnūt scire sint plectēdi oportet p̄mo vide
dere. an sint heretici credētes. an fautores vel
defensores pape heretici iudicādi. **D.** Ad h̄
p̄mo incipias. **Ad.** Nonnullis apparet q̄
tales nō sunt heretici stricte accipiēdo hereti
corū vocabulū. nec sūt p̄pe fautores vel defē
sores pape heretici. q̄ fautor & sūt defensio ali
quē actū positiviū exteriorē importare vidēt
tales autē ignorātes p̄ hoc solūmodo q̄ nolūt
vel nō curāt aut p̄temnūt scire papā eē hereti
cū nullū actū exteriorē exercent. q̄ p̄pter hoc
solūmodo nō sunt fautores vel defensores pa
pe heretici iudicādi. dicit̄ q̄ sūt credētes: nō
quidē explicite erroribus pape cū nesciāt eū
errare. sed sūt credētes ip̄i pape heretico ip̄s
eē carolicū dānabiliter reputātes. & isto mo
do videt̄ accipi nomē credentiū. ex de heretiq̄
c. excōicam p̄mo. alr̄ aut accipit̄ nomē credē
tium eodē caplo excōicamus. ij. q̄ vero tales
papam esse carolicū: q̄n̄ est hereticus dāna
biliter reputātes credētes valeāt nūcupari.
Vidēt̄ posse p̄bari. Nam om̄s dānabilr̄ erran
tes. et potissime ex adhesionē ad p̄sonā pape
heretici. vel sunt credētes vel fautores: vel
defensores: v̄l receptatores. nō em̄ plures iue
niant qui p̄pter crimē ex adhesionē ad p̄soas
hereticorū s̄m iura sunt puniēdi. Sed q̄ dāna
biliter reputāt papā esse carolicū q̄ est hereti
cus: nō est ex hoc solūmodo fautor vel defen
sor pape heretici sicut dicit̄ est p̄us. nec ē p̄p̄
receptor pape heretici. q̄ p̄pter hoc solū
modo d̄z inter credētes merito p̄putari. Nec
p̄pter hoc est hereticus iudicādu. q̄ errorib̄
pape heretici mime credit. nec forte crederet
si sciret errores ei. q̄ ex hoc solūmodo peccat
q̄ nō vult: aut p̄temit: vel nō curat papā eē he
reticū. nullū etiā p̄stādo auxiliū: p̄siliū: defen
sionē: receptionē. vel fauorez: nec forte actu
ei obedit: s̄z forsitā sit obedire paratus: immo
p̄p̄ringere q̄ ex alia cā q̄ ex cā heresis. puta
p̄pter p̄ntionē inter eū et papā hereticū de
spaliibus vel ex cā alia ei renuit obedire para
tus eū totis virib̄ impugnare: nolēs t̄n scire
q̄ sit hereticus: nec volens p̄mittere q̄ hereti
cus publicet̄. **D.** Dixisti s̄m vnā assertionem
q̄ reputātes dānabilr̄ papā esse carolicū c̄ q̄
in rei veritate est hereticus. debēt cēseri cre
dētes. ideo nūc dic s̄m assertionē candez qua

pena tales sunt plectēdi. **Ad.** Pena eorū
s̄m assertionē p̄scriptā taxat̄. ex de heretiq̄. c.
excōicam p̄mo. cū d̄z. credētes p̄rea recepta
tores: defensores et fautores hereticorū excōi
cātōi decernimus subiaccere: statuetes firmē
post q̄ quilibz taliū fuerit excōicātōne notat̄ si
satisfacere p̄tempserit infra annū extunc ip̄so
iure sit factus infamis: nec ad publica officia
seu p̄silia nec ad eligendos aliquos hmōi nec
ad testimoniū admittat̄: sit etiā instabilr̄: vt
nec testādi liberā hēat facultatē. nec ad here
ditatis successionē accedat: nullus p̄tereā ip̄
si sup̄ quocunq̄ negotio. s̄ ip̄e alijs r̄ndere co
gat̄: q̄ si forte iudex extiterit: ei? nisi nullā ob
tineat firmitatē. nec cause aliq̄ ad ei? audiētiā
p̄ferant̄: si fuerit aduocatus nullatenus ei? pa
trocinū admittat̄. si tabellio instrumēta cō
fecta p̄ ip̄m nullius sint momēti: sed cū aucto
re damnato damnēt̄. & in similibus idē p̄cipi
mus obfuarī. Ex q̄bus v̄bis colligit̄ q̄ credē
tes de q̄bus hic fit mētio pena hereticorū sunt
mime puniēdi. Ex quo videt̄ patēt̄ inferri q̄
credētes quorū pena hic taxat̄: nō sūt heretici
iudicādi: q̄ si essent heretici pena hereticorū
eēt merito p̄cellēdi. et ita videt̄ apte d̄ndi q̄
aliter accipit̄ nomē credentiū in isto. c. i. & i. c.
eiusdē. c. excōicamus. ij. vbi credētes heretici
iudicant̄. h̄ aut nō reputant̄ heretici. p̄z ergo
hic qua pena credētes q̄ damnabilr̄ reputant̄
papā esse carolicū c̄ q̄ n̄ est hereticus. sint
plectēdi. Verūt̄ circa penas credentiū & ali
orum in scripturis taxatis sunt diuēse opinio
nes. Vna est q̄ credētes receptatores defēso
res & fautores hereticorū ip̄o facto sunt solum
modo excōicātōis s̄nia inuoluti. & si nunq̄ no
minatim a p̄latis ecclie fuerint denūtiati excōi
cātō: alias p̄as n̄ incurrūt si satisfacere p̄te
pserit infra annū. Alia est opinio q̄ om̄s p̄e
dicti omnes alias penas ab excōmunicātōne
post annū incurrūt si satisfacere infra annum
contempserint siue fuerint denūtiati: siue nō
excōmunicati. **D.** Dixisti s̄m vnā opinio
nem de illis qui reputāt papam hereticū esse
carolicum: quia nolūt scire vel nō curant sci
re eum esse hereticum: nūc dic de illis qui pu
tant papam esse hereticū. qui tamen non con
temnūt scire. **Ad.** Respondet̄ q̄ si sint ali
qui qui nesciunt papam esse hereticum & igno
rantia eorum non est affectata neq̄ crassa: su
p̄na. quia in nullo resisterent illis qui eos vel
lent de perfidia pape heretici informare. sed
parati essent eos audire nō sunt pena aliqua
feriendi: propter hoc nisi in aliquo alio delin
quere conuincantur: ignorantia enim talis
eos excusat.

Libert septimus

Cap. xij. in quo ponunt tres rationes probantes quod talibus impugnantibus papa hereticum non est credendum. quarum prima infra. c. xliij. huius soluitur. secunda et tertia. c. lxxv. solvuntur.

Discipulus.

Cap. XII

Supra recitasti

opinionem dicentem quod volentes perfidia pape heretici declarare debent audiri. et quod nolentes eos audire credentes papam hereticum esse catholicum sunt in via excommunicationis involuti. Nunc autem dicant talibus volentibus perfidia pape heretici declarare si des debeat adhiberi. **Ad.** Una assertio est quod talibus minime est credendum. **Secundo** probatur primo sic. Illud non debet quod facere quod sacra pagina repraesentat. sed fide adhibere narrantiibus aliquid finistrum de aliquo sacra pagina respiciendo. **Eccl.** xix. ubi sic scribitur. Qui cito credit. leuis est cor deus et minorabitur. **Secundo** homo non debet credere referentibus et narrantibus papam esse hereticum. Item minus credenda sunt mala que referunt de aliquo quam bona: quod vniuersisque priorum esse debet ad iudicandum bene de primo quam male. sed bona relata de aliquo non sunt statim credenda. **Cuius** et regina saba cum multa excellentia audiuisset de salomone: laudabiliter dicit ad salomonem ut legitur. **iiij.** Regi. x. verus est sermo quem audiui in terra mea super hominibus tuis et super sapientia tua: et non credebam narrantibus mihi donec ipsa veni et vidi oculis meis: et probatur quod media pars mihi nuntiata non fuerat. **Secundo** multo magis non debet quod credere narrantibus mala de aliquo. et ita referentibus papam esse hereticum minime est credendum. **Secundo** sic. Illud quod dissuadet in scriptura divina minime est agendum. sed credere narrantibus sine bona fide sine mala dissuadet in scriptura divina. **Secundo** non debet quilibet narrantibus fide adhibere: et per prius referentibus papam esse hereticum fides est nullatenus adhibenda. maior est manifesta: quod nihil dissuadet in scriptura diuina nisi peccatum quod catholicis minime facere debet. minor diuersis auctibus scripture diuine apte videtur posse probari **Eccl.** xix. sic scribitur. Non omni sermone credas. **Et** **Jerem.** xij. legitur. Ne credas eis cum locuti fuerint tibi bona. **Et** **Michae.** vij. Nolite credere amico. et **Joh.** iij. Nolite enim omni spiritui credere. **Et** quibus aliis quam pluribus colligitur quod credere narrantibus dissuadet scriptura diuina. que licet alii qui narrent quod papa est hereticus eis nullatenus est credendum. **Tertio** sic. Nullum crimen est credendum de aliquo antequam ordine iudicario obseruato probatum extiterit. sed per solam narrationem illorum qui asserunt papam esse hereticum crimen heresis de papa secundum ordinem iuris minime est probatum. igitur talibus referentibus papam esse hereticum fides debet nullatenus adhiberi. minor ut videtur probatione non indiget: quod

Opinio prima

Ratio prima

Secunda ratio

Tertia ratio.

absque iudice vel non secundum ordinem iuris nullus debet condemnari. maior per sanctos canones videtur apte posse probari. nam ut legitur. **xxx. q. v. c. i.** **Secundo** in certa papa ait. quibus eivera sunt non tamen credenda sunt: nisi que manifestis indicibus probantur: nisi que manifesto iudicio conuincuntur: nisi que iudicario ordine publicantur. **Item** narrat sextus papa. qui (ut legitur. **c. 7. q. pdictis. c. nullum**) ait mala itaque audita nullum moucant. nec passim dicta absque certa probatione quisquam credat: sed ante audita diligenter inquireat: nec precipitando quicquam aliquis agat. **Item** Augustinus (ut habetur. **ij. q. iij. c. in cunctis**) constat iudicio mediolaniensis episcopi. ait. De vestra igitur sanctitate absit a christianorum iudicio ea que maledicorum hominum rationibus conficta credimus in qualicunque modulo suspicionis adduci et sacri eloquii testimonium tenemus. ut mala malorum cum forsitan dicuntur nisi probata credi non debeant: sed citius probata videri. **Item** igitur dixi ut nimie leuitatis esse ostenderem. si qui mala grauius credere studeant que probari non possunt. **Item** gregorius (ut legitur. **di. c. xvi. c.** si quid. ait. si quid vero de quocumque clerico ad aures tuas peruenerit quod te iuste possit offendere facile non credas. nec te ad vindictam res accedat in cognita: sed prius ecclesie me se moribus diligenter est veritas perscrutanda. et ea deus sententia sub eisdem nobis habet esse de symonia **ly heli.** **Item** augustinus in epistola ad uictorinum **ly heli.** **Item** gregorius. **xxij. q. iij. c. magna**) ait. facta nocentium que innocentibus demonstrari vel ab innocentibus credi non possunt non commouantur. **Et** quibus aliis quam pluribus videtur apte probari: quod mala de aliquo credi non debent. antequam secundum ordinem iuris manifeste probentur et per consequens referentibus extra iudicium papam esse hereticum minime est credendum. **Deinde** tur quod iste vltime auctoritates non faciunt ad probationem: quia loquuntur solam de iudicibus et prelatiis: qui non debent credere ea que deferuntur ad ipsos antequam probentur apte: cum hoc tamen stat quod alii debeant credere his que de perfidia pape heretici nuntiant. **Ad.** Hoc videtur irritum nabiliter dictum. quia illi qui leuius decipi possunt non debent esse promptiores ad credendum narranti quam alii: sed alii quam iudices et prelati leuius decipi possunt. quia minorum experientiam rerum habent quam iudices et prelati. ergo minus debent credere huiusmodi relationibus antequam clare secundum iudicarium ordinem sint probate.

Capitulum xij. ponit conclusionem seu assertorem. et dicitur quod distinetur et septem conclusiones prima probatur hic secunda et tertia. c. xliij. quarta. c. xv. quinta. c. xvi. sexta. c. xvij. septima probatur. c. xli. Discipulus

Quis p̄scripta

q̄ assertio videt̄ bñ fundata tamen
 peto vt assertionē p̄uā recitare di
 gneris: 7 eā equē fulcire nitaris. **Ad.** Tenē
 res assertionē cōtrariā varijs modis reputāt
 distinguendū. quorū p̄ma distinctio sumit̄ ex
 glosa. di. lxx. c. si quis. q̄ duplex est credulitas.
 vna que spectat ad iudicē. alia que spectat ad
 socios. **Credulitas** que spectat ad iudicē ē illa
 fm̄ quā iudex debet p̄ferre sniam. credulitas
 que spectat ad socios est illa qua quis ē iudi
 cium credit socio. **Secūda distinctio** est. quia
 aut referētes p̄fidia pape heretici vel quodcū
 q̄ crimen alterius fuerūt ante p̄uidi 7 discre
 ti 7 bone fame: aut fures criminosi 7 male fa
 me. **Tertia distinctio** est: quia aut narrant tm̄
 fm̄ famā: aut fm̄ certam sciam. **Quarta disti**
 ctio est quia si referētes sunt criminosi et ma
 le fame: aut ad assertionē relatōnis sue addu
 cunt alia legitima documēta. aut nulla. **Qui**
 ta distinctio est: quia aut referūt notoria. aut
 illa que nō sunt notoria: que tamen p̄bari p̄nt
 Juxta has distinctōes tenēt isti septem p̄clu
 siones. **Quarum p̄ma** est q̄ loquēdo de credu
 litate que spectat ad iudicē nullus debet cre
 dere referētibus papam esse hereticū: nisi sit
 notorium: aut iudiciario ordine obseruato pro
 batum. **Secūda conclusio** est q̄ loquēdo de
 credulitate que est inter socios (fm̄ qd̄ vnus
 soci⁹ extra iudiciū credit alteri) nullus tenet̄
 credere vni soli cuiuscūq̄ fame v̄l opinionis exi
 stat: asserens papā esse hereticū. **Tertia p̄clu**
 sio q̄ vni soli bone fame 7 opinionis referenti
 p̄ certam sciam papā esse hereticū: potest q̄s
 credere absq̄ peccato: licet ei credere minime
 teneatur. **Quarta cōclusio** est. q̄ plurib⁹ bo
 nestis 7 discretis referentibus p̄ certā sciam
 papam eē hereticū: tenet̄ quis credere. **Qui**
 ta conclusio est: q̄ referētibus p̄uidis: 7 bone
 stis p̄ famā publicā papā esse hereticū: debet
 quis credere. **Sexta conclusio** est: q̄ q̄buscū
 q̄ criminosis adducētibus legitima documē
 ta q̄ papa est hereticus: credēdū est. **Septi**
 ma cōclusio est: q̄ q̄buscūq̄ criminosis v̄l ma
 le fame si nō declarauerint per legitima docu
 menta papam esse hereticū: nō est credendū.
D. Si plix̄ istas conclusiones septem nita
 ris ostēdere: libum nimis plix̄um efficerēs. iō
 eas succincte probes. **Ad.** P̄m̄a cōclusio
 p̄ auctoritates allegatas in capitulo p̄cedētī
 p̄ assertionē contrariā: sufficiēt̄ videtur esse
 p̄bata. nam auctoritates v̄ltimē asserunt ma
 nifeste: q̄ iudex nō debz credere his q̄ dicunt̄.
 nisi p̄bentur. hoc est nō debet reputare sniam

sup̄ his que obijciunt̄ esse ferendā: anteq̄ sint
 ap̄te p̄bata: quod intelligendū est de illis que
 non sūt notoria. similiter alijs: et ideo quicūq̄
 esset iudex pape heretici: nō deberet p̄tra euz
 diffinitiuam sniam ferre: anteq̄ convinceret̄
 legitime: vel esset cōfessus: nisi esset notorium
 ip̄m esse hereticū. in notorijs em̄ nō est necesse
 ordinem iudiciariū obseruare. **D.** Nunq̄d̄ il
 le qui eēt iudex pape heretici potest absq̄ ma
 nifesta p̄batione in iudicio papā hereticū de
 tinere: vel alit̄ circa diffinitiuā coartare. **Ad.**
Rūdetur q̄ tanta 7 talis posset fieri iudici fī
 des extra iudiciū de p̄fidia pape heretici 7 de
 imminēte per eum periculo: q̄ iudex an̄ sniaz
 iudicialiter captā posset papam hereticū de
 tinere. **Quod p̄bat̄ sic.** **E**que v̄l magis potest
 iudex detinere illuz de quo est facta sibi fides
 extra iudiciū: q̄ maior 7 piculosior 7 p̄niciosi
 orū crimine alligat̄. q̄ alium de minorū solū su
 spectum. quia fides de maiorū crimine magis
 debet mouere iudices ad detinendū crimino
 sum q̄ sola suspitio de minorū. **Sed iudex po**
 test detinere illum qui de minorū crimine 7 mi
 nus piculosior: q̄ sit crimē heresis est ei suspe
 ctus. ergo multo magis potest detinere papā
 hereticū: de quo est sibi facta fides certa extra
 iudiciū q̄ est hereticus: q̄ intēdit fideles auer
 tere a fide orthodoxa. **Ad** aior. p̄batur auctori
 tate alexādrī terti⁹: qui (vt habet̄ extra de de
 posito. c. i.) mādauit vt furē suspectū iudices
 vel legati sub questione ad rōnem ponerent.
 etiam si oporteret vinculis alligatum: donec
 reddere compelleret̄ pecuniā. vbi dicit̄ glosa
 sup̄ v̄bo questione. **Nota** q̄ suspecti torquēdi
 sunt et in vinculis detinēdi. **Ex** q̄bus verbis
 patet q̄ alexāder loquit̄ in casu in quo nō fuit
 cōuictus sed suspectus tm̄modo. 7 ita suspecti
 solūmodo possūt in vinculis detineri. **Item**
 ex c. karoli imperatoris. vt di. xix. c. in memoriaz
 sic hact̄. si v̄o (quod nō decet) quislibet siue
 sit p̄b̄ siue diaconus aliquā p̄turbationē ma
 chinādo: 7 nostro ministerio insidiādo redar
 quat̄ falsam ab apostolica sede detulisse ep̄i
 stolas: vel aliud quod inde nō venerit salua fi
 de 7 integra apud ap̄licum humilitate penes
 ip̄s sit potestas: vt cū in carcerē aut in aliā de
 trudat̄ custodiā: vsq̄quo p̄ ep̄m vel p̄ idoneos
 sue partis legatos apostolicā impellet subli
 mitatem: vt potissimū sua sancta legatōne di
 gnet̄ discernere. 7 quid de talibus romana lex
 statuit diffinire. **Ex** q̄bus verbis dat̄ intelli
 gi q̄ ante sniam 7 anteq̄ sit certū aliquē esse fal
 sarium: licite in carcere detinet̄. **Quod glosa**
 super verbo carcerem aperte infirmat dicens
 si certuz eum falsarium deponitur. l. di. si ep̄s

extra de crimine falsi ad falsarioꝝ. s̄ vbi dubi-
 us est sit quod hic d̄. in casu qui tm̄ sunt suspe-
 cri l̄cite detinent. quod etiā extra de rescriptis
 ex lris. innuit manifeste. 7 hoc obtinuit cōsue-
 tudo iudicum fidelium ecclesiasticorum 7 secula-
 rium. igit̄ multo fortius si papa est hereticus:
 et suo iudici facta est fides de eius pfidia. etiā
 extra iudicium licebit eidem iudici p̄cipe (si pe-
 riculum viderit imminere) papam hereticum
 etiam in vinculis detineri. **Di.** Contra hoc
 due occurrūt instātie. Prima est: q̄ aliter tra-
 ctādus est papa (quīs efficiatur hereticus)
 q̄ alij in ecclesiastica dignitate constituti. ergo
 lz aliq̄do criminosi crimine heresis irretiti
 valeāt detineri: tamē papa est nullatenus de-
 tinēdus. **Secūda** est instātia q̄ lz papa effi-
 ciatur hereticus: tamē anteq̄ degradet̄: 7 tra-
 ditus fuerit curie seclari gaudet p̄uilegio cle-
 ricali. 7 p̄ consequēs absq̄ excoīcatōnis vincu-
 lo nullus eum detinere valebit. **Ad.** Iste in-
 stātie friuole reputant̄. vnde ad p̄mā dicit̄
 q̄ quia papa (si efficiat̄ hereticus) ip̄o facto
 tam iure diuino q̄ iure humano est oi dignita-
 te 7 auctoritate p̄uatus: 7 nullo gaudet p̄uile-
 gio vltra alios ep̄os effectos hereticos: immo
 videt̄ q̄ si nō sit alius papa: quādo papa ē he-
 reticus: nō potest recursus haberi ad papā ve-
 rum: quādo aut̄ papa manēte catholico: si alij
 ep̄i efficiant̄ heretici: potest haberi recursus
 ad papam verum: op̄z in hoc casu sp̄ale aliq̄d
 obseruare circa papā hereticū. vt scz p̄tra euz
 strictius 7 rigidius: q̄ contra ep̄os quādo pa-
 pa est catholicus p̄ inferiores iudices p̄cedat̄
 Quia tūc nō possunt h̄re recursum ad papam
 verum. si nō papa labēte in heresiz manifestā
 electores alij papam nouū elegerint catholi-
 cum videt̄ eodē modo p̄cedendū p̄ iudices in-
 feriores papa circa papā hereticū 7 circa ali-
 os ep̄os heretica labe resp̄os: nisi papa heret-
 icus maior vteret̄ potētia temp̄ali: tūc enim
 animosius 7 efficacius eēt p̄cedendū p̄ ipsum.
 quia vbi instat̄ maius periculū: ibi est fortius
 et plenius consulendū. **Ad sc̄dam instātia** m̄
 detur: q̄ lz papa hereticus nō careret omi p̄u-
 uilegio clericali: nō p̄pter hoc tamē iudex ei
 vel alius auctoritate iudicis detinēs ip̄m sen-
 tentiā excoīcatōnis incurreret: q̄ lz iudici
 et alijs auctoritate eius violēter clericos deti-
 nere. et de sen. excoīcatōnis vt fame. **Di.**
 Illa decretalis nō loquit̄ nisi de laicis qui au-
 ctōitate p̄latorum possunt cape clericos vio-
 lenter. ergo (saltē nullus laicus siue sit rex si-
 ue p̄nceps vel alius valet cape papam hereti-
 cum absq̄ sentētia excoīcatōnis. **Ad.**
 Respondet̄ q̄ hoc ḡniale est q̄ omnis superior

Instātia p̄ma

Secūda

R̄s̄o ad p̄mā

Ad secūda

h̄ns iurisdictionē coactiuaz p̄t̄ subditū deti-
 nere 7 capere absq̄ snia excoīcatōnis. 7 ideo
 qz reputant se sufficiēt̄ pbare q̄ in casu lay-
 ci habent iurisdictionē coactiuā sup papā he-
 reticū. de qua p̄batiōe visum est libro. vi. ideo
 dicūt q̄ in casu p̄nt layci etiā absq̄ auctōrita-
 te clericoz violēter papā hereticū detinere 7
 in vinculis custodire. **Uz** vero dicit̄ q̄ decre-
 talis allegata nō loquit̄ nisi de laicis qui au-
 ctōitate superiorz possunt absq̄ excoīcatōnis
 snia clericos detinere. respondet̄ q̄ in illa des-
 cretali vn̄ solūmō casus excipit̄ in quo licet
 laycis in clericos man̄ inijcere violēt̄as. cū
 quo stat q̄ multi alij casus excipiant̄. 7 ita po-
 test aliquis laycus in casu in papā hereticum
 absq̄ excoīcatōnis causa vel snia man̄ inijce-
 re violēt̄as. **Di.** Ad̄itor: q̄ cū nulla lex loqui-
 tur de papa heretico: isti ita turpiter de p̄uile-
 gione pape heretici loqui p̄sumūt cū vbi les-
 ges deficiūt oportet ad p̄ditōrē legū recurrere.
 aliter em̄ liceret cuilibet in tali casu vbi le-
 ges deficiūt ad sensum suū recurrere. 7 p̄pue
 inmiti p̄uēt̄ie cōtra illud Prouer. iij. ne inmi-
 taris p̄uēt̄ie tue. **Ad.** Respondet̄ q̄ vbi ē
 aliq̄d necessario agendū si leges potissime de-
 ficiunt: quia in tali casu generali 7 singulari
 nulla lex specialis est edita: nec p̄t̄ p̄ueniēt̄
 absq̄ p̄iculo haberi recursus ad cōditōrē legū
 in scripturis diuinis rōne 7 industria natura-
 li ac rōnabili scia p̄cellēt̄: recurrēdū est ad
 p̄itos in p̄dictis 7 in legibz si possunt haberi.
 si aut̄ iudex est oibz p̄dictis instruct̄: ip̄e suo
 sensu vti p̄t̄ in tali casu. 7 ideo qz de papa he-
 retico leges nō sunt editę sp̄ales q̄n papa eēt
 heretic̄: 7 ex pfidia ei p̄iculū immineret: 7 nō
 esset papa catholic̄ ad quē cōueniēt̄er possēt
 haberi recursus: alij iudices inferiores scrip̄s
 diuinis 7 iuri naturali imitēdo ip̄s debite de-
 bent corrigere. **Di.** Sc̄dm̄ ista magis esse
 imitēdū in casu isto theologi 7 in p̄bia 7 scia
 morali p̄itis q̄ iuristis. **Ad.** Hoc nōnulli cō-
 cedūt sic tactū ē pa? q̄ vbi cūqz emergit dubi-
 tatio int̄ iuristas q̄ p̄ aliquā legē exp̄ssaz solui
 nō p̄t̄: ad theologos 7 p̄bos ē vltio recurren-
 dū: ad quos spectat si fuerit p̄cellēt̄ (lz nul-
 lū graduz in theologia 7 p̄bia h̄uerint) de les-
 gibus q̄buscūqz p̄fundit̄ 7 certit̄ (lz nō p̄rom-
 ptius) iudicare q̄ ad iuristas nisi iuriste in
 alijs scientijs fuerint excellentes.

Cap. xiiii. p̄bat sc̄daz 7 etiā cōclusiones postas caplo
 p̄cedēt̄ q̄ etiā imēdiate in p̄ncipio capli. onunt. **Di.**

Et hoc disputatu

est libro. i. iō p̄uertat̄ te ad p̄bos
 i p̄ncipio. c. p̄cedēt̄ p̄positā. **Ad.**

Cap. XIII

Seco pbat Seco p̄clo in p̄posito est hec loq̄ndo de cre
 dularitate extra iudiciū fm qd̄ vni? soci? credit
 alteri null? teneat credere vni soli cuiuscūq; fa
 me aut opionis existat narranti papā eē here
 ticiū. hoc videt posse sic p̄bari. null? teneat cre
 dere aliū eē malū anq̄ p̄bet. ḡ null? teneat cre
 dere papā eē hereticū anq̄ p̄bet. s̄ relatio vni
 us nihil p̄bat. ḡ p̄p̄ relationē vni? null? tene
 tur credere papā eē hereticū. Di. Ista celu
 sioez nolo discuti apli? q̄ sat appet mibi certa
 iō itia p̄cloez p̄bare nitari. *Alid.* Tertia p̄clo
 est q̄ vni soli bone fame 7 opionis asserētī pa
 pā eē hereticū p̄t q̄s credere absq; p̄cto: lz si
 bi credere mime teneat: q̄ videt sic posse pro
 bari. si duo eēlis fame 7 opionis sibi p̄uantur
 circa idē lz alicui credere cui vult illoz. s̄ pos
 sibile ē q̄ papa 7 aliq; ali? apud eūdē eiusdē
 fame 7 opionis quo ad v̄tate 7 bonitate v̄te
 existit. ḡ s̄ v̄t? se gerit p̄ papa carbolicoz ali?
 dicē eū eē hereticū lz ei apud quē eēlis fame 7
 opionis existunt credere cui illoz voluerit. 7
 ita lz sibi credere asserētī papā esse hereticū.
 Itē frustra alicui? p̄ctm̄ alteri reuelat nisi lz
 ceat illi cui reuelat credere reuelanti. s̄ p̄ctm̄
 alicui? etiā occultū licite in secreto alteri qui
 p̄t p̄desse 7 nō obesse reuelat: imo nōnūq; re
 uelare dz. ḡ lz cui reu: lat credere reuelāti: 7 p̄
 p̄s si aliq; etiā in secreto reuelat ali? pfidiaz
 pape heretici lz credere reuelāti. Di. Decrō
 in vno falso fundari videt q̄ videt lz alicui re
 uelare p̄ctm̄ alteri? occultū. qd̄ tñ esse illicitū
 mult? mōis videt posse p̄bari. P̄rio qd̄ q̄ p̄
 ditionē facere nulli ē licitū. s̄ reuelare crimen
 occultū ē p̄dationē facere. teste Aug. q̄ vt les
 ḡtur. ij. q. i. c. si peccauerit. ait. Q̄ em̄ secretū
 fuit qm̄ in te peccauit: secretus quoq; sit qm̄ tu
 corrigis. qz peccauit i te. nā si sol? nosli qz pec
 cauit i te eū vis corā oib? arguere: nō eris cor:
 rector s̄ p̄ditoz. ḡ nō lz p̄ctm̄ occultū alicuius
 alteri reuelare: qz sic p̄tigit aliqūē p̄dere nūl
 tis: ita puenit p̄dere aliqūē vni soli. si igit ille
 est p̄ditoz: p̄cti occulti q̄ mult? reuelat: ita ē p̄
 ditoz q̄ vni soli reuelat. Itēz qd̄ fidelitati re
 pugnat nulli ē licitū. s̄ reuelare p̄ctm̄ alicui?
 occultū fidelitati repugnat. teste salomone q̄
 p̄uer. ij. ait. Qui ābulat fraudulenter reuelat
 archana. q̄ aut̄ fidelis ē celat amici cōmissuz.
Seco ḡ nō lz p̄ctm̄ p̄xiimi alteri reuelare. Itē nō so
 lū ē detractor: q̄ falsū dic̄ s̄ ē q̄ p̄ctm̄ occultuz
 reuelat. s̄ nō lz v̄ba detractoria loq̄. ḡ nulli lz
 crimē occultū alicui? alteri? reuelare. Ex quo
 patent̄ infert̄ q̄ nulli lz pfidiaz pape heretici
 alteri reuelare si est occultū. qz si q̄s pfidia pa
 pe heretici occultā reuelare presumit: peccat
 mortaliter. 7 ille cui reuelat secreto debz ip̄m

reputare peccare mortaliter. quare ipsum pro
 criminoso debet habere in corde suo. 7 per cō
 sequens ipsi nullatenus credere debet. quia
 criminoso nunq̄ est credendū. Nec sunt que
 mouent me ad tenenduz q̄ nullus dz credere
 asserētī secrete eē papā hereticū. porro qz non
 solū asserētes veras: s̄ etiā falsas debeas audi
 re. p̄ ip̄as em̄ n̄ra excitant ingenia. iux̄ s̄ntiaz sa
 p̄ctis. iō p̄ asserēte p̄ria satage allegare. *Alid.*
 Sūt quidā dicētes q̄ lz nō debeat q̄s passim
 crimē alicuius occultū alteri reuelare: tamen
 in casu qm̄ q̄s p̄ certitudine nō solūmodo p̄ fa
 mā scit aliqūē aliquod crimē p̄misisse vel etiā
 velle p̄mittere: lz sibi nō oibus s̄ alicui reuela
 re secrete. 7 ideo si papa pfidia heresis ē respo
 sus 7 intēdit xp̄ianos a fide auertere orthodo
 xa lz vnus solus sciret: sibi liceret alicui p̄nci
 pi aut regi vel alteri qui posset p̄desse et non
 obesse crimē 7 intētionē pape malinolā reue
 lare. q̄ em̄ licz crimē alicuius occultū alteri re
 uelare. aug. videt asserere q̄ in regula sua docz
 q̄ p̄ctm̄ fratris p̄us p̄posito dz ondī: q̄ testib?
 ḡ lz alteri crimē fratris occultū p̄posito reue
 lare. Itē verus xp̄ianus xp̄m dz in suis ope
 ribus imitari: s̄ xp̄s crimē et intētionē p̄uersā
 iude occultū nō solū vni s̄ etiā pluribus reue
 selauit. cum dixit de ip̄o *Alid.* xiiij. *Unus et*
duodecim q̄ intingit mecū manū in catino me
 tradet. 7 *Johā. xij* sic legit xp̄s dixisse apostol
 Amen amen dico vobis q̄ vnus et vobis me
 tradet. 7 sequit. Ille est cui intinctum panem
 porerero. 7 tamen intinxit panē 7 dedit iude
 simōis scariotis. igit lz p̄ctm̄ alterius occultū
 alijs reuelare. Di. Per istam rōnem p̄bare
 q̄ liceret nō vni soli s̄ etiā oibus reuelare pec
 catum alicuius occultū. qz xp̄s nō vni solum:
 s̄ oibus alijs apl̄is p̄ctm̄ iude reuelauit. *Alid.*
 R̄idet q̄ p̄ctm̄ alicuius occultū nō solū vni s̄
 etiā multis reuelare lz. quia oibus illis qui
 possunt p̄desse 7 nō obesse. hinc est q̄ qz om̄s
 apostoli p̄ter iudā crant tales q̄ poterant pro
 desse 7 nō obesse. ideo oibus reuelauit p̄ctm̄
 iude. hanc rōnem videt innuere glo. ij. q. i. ca.
 si peccauerit. que sup̄ v̄bo promptior obijciēs
 ait. sed nunq̄ domin? p̄didit crimē iude cum
 dixit. qui intingit mecū manū 7c. 7 post respō
 dens ait. respondet: poterant p̄desse. Ex qui
 bus v̄bis colligit q̄ illis lz reuelare crimē ali
 cuius occultū qui possunt p̄desse. 7 ideo si ml̄
 ti sunt qui p̄desse possunt multis crimē occul
 tuz licite reuelat. sed quia nunq̄ inuenitur q̄
 omnes possunt p̄desse et nō obesse. imo multi
 obessent. ideo omnibus nunq̄ debet reuelari
 crimē occultum quod p̄bari nō potest. quare
 eū magna cautela est crimē alicuius occultū

Responso gra
lis ad instancias.

Obijctur cōtra
rōtionem

Respondet

alteri reuelandū. qz nulli criminoso q̄runcūq; sit platus nulli de quo sciēs pctm̄ occultū suspicat q̄ nō sit constās in amore ad oēm prōximū amicum̄ inimicū est pandēdū pctm̄ occultum alterius. qz de omni tali dubitandum est an velit tm̄ pdesse 7 nō obesse. **D.** Ergo fm̄ ista discipulus nō tenet reuelare pctm̄ occultum plato suo in secreto. **Ad.** Concedit q̄n sciens pctm̄ occultuz alterius cognoscit platum suū aliquādo peccasse mortaliter 7 etiam in secreto: vel dubitat eum nolle etiā p̄ morte vitāda peccare mortaliter. si autē subditus in consciētia sua reputat platum suum eē talem q̄ nec p̄ aliquo tempore cōmodo consequēdo: nec p̄ morte corpali vitāda vellz peccare mortali ter: tūc crimē occultū fratris possit plato suo reuelare secrete 7 omni alij quē talē putat si nō decipit: potest pctm̄ occultū reuelare. qz talis est ille q̄ potest pdesse et nō obesse. si autē alicui alteri crimē reuelat occultū pditor: 7 de tractor: est cēsendus: nec debet de pctō mortali aliter excusari nisi pbabilr̄ credat q̄ reuelādo bono cōi aut pctōi pficiat.

Capit. xv. ubi ponit q̄ra cōclusio supra. c. xiii. postea et pbaf̄ iiii. rōnib⁹. s. qz plurib⁹ honestis et discretis referētib⁹ p̄ sciam certā papā eē hereticū tenet aliquis credere extra iudiciū 7 nō ibidē de testib⁹ adducēdit. D.

Obiectio.

Respondet

Cap. XV

Hoc q̄ ista materia

tertia multas habet difficultates annexas que succicte dilucidari non possunt. ideo ipam vsq; ad tractatū de gestis circa fidē altercantuz orthodoxā (in quo de detractoribus impositōribus falsoz criminū calumniātib⁹ 7 primoz diffamātib⁹ seu difamatōrib⁹ in particulari sollicitē idagabo) sentio differēdam. nūc vero ad quartā cōclusionem assertōnis. c. xiiij. recitate accede. **Ad.** Quarta cōclusio ibi posita est q̄ pluribus honestis 7 discretis referētib⁹ p̄ sciam certam papā eē hereticū tenet aliq̄s credere ex iudiciū. quod videt sic posse pbari. In actib⁹ hūanis illud quod hz maiorē pbabilitatē magis credendū est: sed maiorē pbabilitatē habz q̄ dictum multozū sit verū q̄ q̄ dictū vni⁹. cuz q̄ papa sit vnus lz ipse negaret se eē hereticus. si multi assererēt ipm̄ eē hereticū: magis eēt credendū multis: q̄ pape heretico. 7 ita credēdū est papā hereticū eē. **D.** Ista rōnib⁹ pbat. quia nōnunq̄ plus credēdū est vni q̄ multis. **Ad.** Si hoc eēt verū rōnem p̄fatā mīme impediret. nam si plus credit vni q̄ pluribus h̄ nō est p̄cipue ppter maiorē dignitatē. qz quilibet in dignitate cōstitur⁹ pluriuz testimonio potest cōuinci quod nō esset verum si ex boeipso: q̄ aliquis est in dignitate maiorē p̄stitutus

Quarta cōclo.

Probat primo.

Instātia

Responsio

plus esset sibi soli credēdū q̄ alijs multis. q̄ si e pl⁹ credēdū vni q̄ multis: h̄ e vel qz meliorē rōnē habet p̄ se vel qz meliorj vite: vel qz de causa est magis instructus: vel ppter aliquā rōnē consimile. si ergo papa nō est melioris vite. q̄ multi q̄ dicūt eū esse hereticū nec magis h̄at in scriptur̄ diuinis: nec in aliquo alio excellit: nisi in sola dignitate papali: 7 āneris dignitati nō est magis sibi credendū q̄ multis. igitur si multi asserūt q̄ papa est hereticus est eis credendū. Item nō minus est credēdū aliquibus ex iudiciū q̄ in iudicio sed multis in iudicio asserētib⁹ papā eē hereticū eēt credēdū. aliter em̄ papa nūq̄ possz cōuinci de heretica prauitate. q̄ multis asserētib⁹ ex iudiciū papam esse hereticū est credēdū. **D.** Ista rōnib⁹ def peccare duplr̄. p̄mo quia testes in iudicio sunt iurati. extra rō iudiciū nō iurāt. magi autē credēdū est iuratis q̄ nō iuratis. q̄ magis credendū est multis in iudicio q̄ ex iudiciū. Secūdo quia ad p̄demnādū papam nō sufficeret duos testes adducere: cū p̄sul nō debeat p̄denari nisi cū. lxxij. testibus. y. q. v. p̄sul. ergo nec duobus asserētib⁹ ex iudiciū papam esse hereticū est credendū. **Ad.** Non habes mētē asserentiū conclusionē supra scriptā. nō enim intendit q̄ quilibet audies aliquos asserētē papam esse hereticū statim fidē eis debeat adhibere. sed volūt q̄ hmōi asserētes papaz esse hereticū: anteq̄ credat eis sunt cū maxima diligētia examinādi: vtruz scz sint parati iurare illa que asserūt de papa eē ha. vel vtrū possūt ea aptis oñdere documētis: p̄ q̄ heresi dicunt papā esse hereticū. quomodo sciūt papā hmōi heresim affirmare: quomodo sciūt eum esse in sua heresi p̄tinacē. 7 tandē videt expedies: q̄ talibus asserētib⁹ papaz eē hereticū: anteq̄ credat eis: examinent ex iudiciū. 7 exigant iuramentū q̄ circa ipz papam hereticū manifestam dicāt veritatē vt forte non minus tales asserētes papā eē hereticū: anteq̄ credat eis examinent ex iudiciū q̄ eēt examinādi in iudicio. q̄ quis ad iurandū 7 alia faciēda non debent compelli ex iudiciū: sicut in iudicio cōpellit valerēt. q̄bus rite factis credendus eē eis ex iudiciū sicut in iudicio credit. lz credulitas in iudicio aliq̄ aliu effectum possit 7 debeat habere q̄ credulitas sola extra iudiciū. hec maxime seruanda sunt circa extraneos ignoztos: circa quos est sollicitē inquirenduz cuius vite et opinionis extiterint. an etiam pro alia causa q̄ pro causa fidei habuerint occasiones male volēdi pape. Per hoc respondet ad primam instātiā quam fecisti: quia ab asserētib⁹ extra iudiciū papam esse hereticū videt

Scho

Instātia

Scho

Rōnib⁹

Ad primam

Ad idam

tur ad maiore caute la debere erigi iuramentu.
Ad secundam videt respondere glosa sup palle
gati c. p. l. que querens ibide. num qd qd papaz
duplicant testes. et infra responder dicēs. nō
immo duo sufficiūt 7 in hoc est deterioris con
ditōnis quia ipse sine comparatōe alioz crea
tus est: 7 ideo sine spe venie danmādus est: vt
diabolus. Dicunt tamē qd si duo tm testes ap
parerēt papā de heretica prauitate accusāref
exāminādi eēt multū stricte. ppter hoc qd pa
pa qd est positus quasi signū ad sagittā bz mul
tos offendere. Et sic etiā dicit qd si quis audit
duos viros sibi notos bonos scōs 7 veraces
qui nec amore nec odio alicuius: nec timore:
nec cupiditate vellēt alicui crimen imponere
asserētes se scire papā heresim manifestam et
determinatā: ptnaciter tenuisse declarantef
modum heresis et ptnaciter debet credere eis
et reputare papam eē hereticū. Di. Quare
dicit istū qd asserētes papā esse hereticū exami
nādi sunt an ea que dicūt de papa possunt ap
tis ondere documētis? Ad. Hoc dicūt ppr
hoc qd asserūt dupliciter posse aliquos pfidiā
pape heretici declarare. Vno modo p testio
nium p pum si videlz affirmāt se audisse papā
asserentē ptnaciter heresim determinatam 7
aptam: vel etiā docentē heresim pnam verita
ti catholice quā credere tenet explicite. puta
si dicūt se audiuisse papā asserere qd fides xpī
na est falsa: vel qd xps nō est verus deus vel qd
xps nō fuit passus: vel aliqd bmoī. vel etiaz si
affirmāt se audisse papā ptnaciter asserere vt
defendere qd tūcūqz heresim scripture scē ad
uersantem. Aliter possunt aliqui pfidiā p
pe heretici declarare p testimoniu p pum. sed
p legitima documēta: puta si ostenderent bul
lam pape in qua diffiniret heresis manifeste:
vel si onderēt copiam bulle p regiones fideliz
um publicatam: etiam si ostenderēt instrumē
tum vel scripturā autēticā modum quo papa
fuerit cōmictus de prauitate heretica continē
tem. D. Si habes alias rōnes ad conclusio
nem pdictam adducas. Ad. Adhuc tercia
rō est hec. ad illa que innocētie sunt quilibet
obligat. s. credere viris bone fame 7 opionis
cū aliqua asserūt et affirmāt: ad innocentiam
spectat. teste Ambrosio. qd vt habet. xij. q. iij.
c. innocēs ait. innocēs credit omni verbo nō
vituperāda facilitas sed laudāda bonitas. cū
ergo viri boni 7 veraces asserunt 7 affirmant
modo pdicto papam eē hereticū: eis audiens
fidē adhibere tenet. Quarta ratio est hec. il
lud nō est omittendū sine quo societas huma
na 7 cōuersatio mutua hoīm rite non possz cō
uersari. sed nisi vnus alteri credat nec būana

societas: nec mutua cōuersatio hoīm rite pōt
cōseruari: igit tenet vnus alteri credere: nisi
sit aliquo crimine irretitus ppter quod de fal
sitate debeat haberi suspectus. Lvi aut creden
dum est in vno 7 in oibus: qd si aliqbus in vno
credēdū est hoc nō est: nisi qd psumerent vera
ces. si em nō psumerent veraces nō eēt eis cre
dendū: qd aut psumit verax in oibus dictis su
is psumit verax. qd veracibus asserētibz papā
eē hereticū est credendū. D. Per istā rōnez
pbare qd vni soli asserētī modo p pposito pa
pam esse hereticū eēt credendū. qd psumitur ve
rax. qd in oibus est sibi credendū. Ad. Rūdet
qd secus est de vno 7 de pluribus. qd plus ē cre
dendū pluribus qd vni. 7 ideo ppter assertōez
multoz potest qs credere licite maluz de alio
quē plures asserūt esse malū. sed qn vnus pferit
malū de aliquo ppter talē relationē nō est ma
gis psumendū de illo: de quo malū narrat eū
eē malū: qd illū eē veracē qd narrat. 7 ideo nullus
tenet credere vni soli referētī papā eē hereti
cum. D. Non adducas plures rōnes p istā
assertōne seu pclusiones: sed dic que effectū de
bet habere ista credulitas. Ad. Rūdet di
stinguēdo. qd aut illa credulitas fit iudici pa
pe heretici aut alij qd nō est iudex eius. si fit iu
dici pape heretici et qd faciūt talē credulitatē
iudici sūt parati in iudicio eadem asserere iu
dex ad condēnationē pape heretici dz pcede
re. si aut ista credulitas fit alij qd iudici 7 fit tal
credulitas qd papa pōt pvinci legitime: illi qd
talr credūt papā eē hereticū: ipm tanqz excōi
catū vitare tenent. et iō ei nullatenus obedire
debet: s. p defensione fidei inquatū pnt mōis
sibi cōueniētibus laborare tenent: ne videlz
papa hereticus inficere valeat orthodoxos.

Obijatur

Rūdo

Questio
Responsio

Caplm. xvi. pbat quā cōclonē. c. xij. huius postea scz
q viris puidis et honestis referētibus p famā honestā
papā esse hereticū est credendū. Discipulus.

Conclusiōez quin

c tā s. c. xij. pmissaz discutias. Ad.
Quita cōclusio est h. Viris puidis
et honestis referētibus p famā honestā papā
eā hereticū est credendū. Que sic pbat. Illis
est credendū papā eē hereticū: ppter quoz
relatōne papa tanqz hereticus est vitādus. c.
de snia excōmunicatōis. cum desideres. papa
aut hereticus est excōicatus. ergo ppter solaz
famam publicā est vitādus. 7 p consequēs vi
videt qd referētibus papā esse hereticuz p pu
blicaz famā est credendū. Di. De hoc tactū
est libro sexto. c. l. viij. vbi recitasti virtualiter
opinionē eandē que videt mibi falsa. nam qd

Cap. XVI.
Conclō qnta

Quarta ratio p
p

Quarta

constat qd sepe publica fama est falsa et sepe ita diffamant de crimine innocentes sicut nocentes nullo modo videtur qd propter relationem publice fame debeat papa hereticus ceseri. qz ita potest diffamari papa catholicus sicut hereticus. **Ad.** Licet argumentum tuum non videatur habere colorum rem. tamen conclusio supradicta clarius quam prius ab aliquibus explicatur. **D.** Dic primo quomodo argumentum meum non videatur habere colorum. **Ad.** Dicitur quod non obstante quod ita diffamantur innocentes sicut nocentes: est tamen aliquis propter famam publicam evitandus quemadmodum non obstat quod ita communitur sepe innocentes per testes qui veraces creduntur sicut rei: tamen ipsi aliquis perit et damnatus fuit: siue innocens fuit siue reus sententia est servanda. et si est sententia que sequitur a fidelium certum includat est vitandus. **D.** De hac ratione in alio tractatu faciam mentionem. idem dicit quomodo predicta conclusio explicatur. **Ad.** Distinguit de referentibus per famam publicam papam esse hereticum. quod aut narrat famam publicam quam scit a quibus orta fuit. aut quam nescit a quibus orta fuit. nec an alie alique persone per vitam fame probare. In primo casu videtur quod propter talem narrationem sit papa hereticus ab audientibus evitandus. In secundo casu non videtur quod debeat evitari.

Capitulum xvij. perbat conclusionem sextam supra. c. xiiij. postquam scilicet quod quibuscumque criminosis adductibus legitima documenta vel indicia manifesta quod papa est hereticus est credendum. et quod et qualiter exponit ibidem. et etiam notat distinctionem inter legitima documenta et indicia manifesta de legitimis documentis tractat in .xv. c. .x. et xvij. de iudiciis manifestis. c. .xx. Discipulus

Cap. XVII

Una conclusione

dimissa de qua te alias diligenter interrogabo seu interrogare intendo differere conclusionem sextam. s. c. xiiij. recitaram. **Ad.** Conclusio sexta est quod quibuscumque criminosis adductibus legitima documenta vel indicia manifesta quod papa est hereticus est credendum. non quod quod propter assertionem criminosis sed propter ipsa documenta legitima et indicia manifesta credatur papa esse hereticus. **Dis.** Que sunt illa documenta legitima et indicia manifesta propter que credendum est papam esse hereticum. **Ad.** De hoc tractum est s. c. xv. ubi dictum est quomodo per aliquid perfidiam papae heretici de clarare per legitima documenta. **D.** Si illi aliquid quid est addendum secundum taliter opinantes non differas explanare. **Ad.** Inter legitima documenta et indicia manifesta distinguunt. nam legitima documenta vocantur scripturas perfidias papae heretici absque pallio comprobantes. Indicia manifesta vocantur suspensiones seu presump-

Conclusio sexta

priones: probabiliter perfidiam papae heretici comprobantes. **Di.** Pone exempla de predictis. **Ad.** De legitimis documentis s. c. xv. posita sunt exempla. quorum primum est de bulla papae heretici in qua aliquis error contra doctrinam ecclesie affirmatur. Secundum est de copia bulle eius. Tertium est de aliquo instrumento vel scriptura autentica modum quo fuit papa hereticus convictus de heresi continere. Et quartum potest esse vel scriptura autentica alicuius prelati vel principis transumptum bulle: vel illius particule in qua error hereticalis asseritur continetur. **D.** Ante exemplifices de iudiciis manifestis perovt tractes duo exempla prima de legitimis documentis. et primo primum. **Ad.** Propter talem bullam papae heresim asserentem sit credendum papam esse hereticum: sic videtur posse probari quod non est credendum papam esse hereticum propter huiusmodi bullam: aut hoc est quod papa possit sub bulla heresim asserere absque heretica pravitate. aut quia taliter bulle fides nunc est adhibenda. non propter primum quia s. li. iij. videtur probatum apte quod papa sub bulla asserens heresim est perit nax. et per consequens hereticus reputandus. quia non est paratus corrigi. et ultimatam deliberatione heresim diffiniunt. nec propter secundum. quia bulle papali fides debet adhiberi. **D.** Videtur quod isti sint sibi per contrarium. nam asserere videtur quod papa hereticus in nullo negotio est credendum. ergo nec bulle sine fides vel aliquantulum adhiberi. et ita papa propter suam bullam nunc est hereticus reputandus. **Ad.** Dicitur quod ipse necquam intelligis. cum enim dicitur quod papa heretico nullo modo est credendum. intelligendum est pro se vel contra alium. et tamen sicut cuilibet criminoso credendum est contra se. unde si criminosis confiteatur factum suum credit sibi quod aliter propter confessionem peram nunc dantur. si tamen criminosis confiteatur vel asserat crimem alterius: sibi nullatenus est credendum. sicut dicitur quod diffinitioni hereticali papae heretici bene credendum est pro papas ut propter eam hereticus iudicetur. sed bulle huiusmodi in alijs non est credendum. si enim in eadem bulla vel alia papae heretici aliquid asseratur sine fide. vel etiam in iudicium cuiuscumque catholici sibi nullatenus est credendum. quod in nullo negotio supra alium papae heretico est credendum.

Capitulum xvij. in quo ponitur secundum documentum legitimum s. de copia bulle papae heretici in qua heresim affirmatur ubi est ponitur due conclusiones prima scilicet quod de costore hereticali papae soleniter et publice promulgare nullatenus est per ignorantiam excusare ubi norant sex casus in quibus ignorantia non excusat. secunda vero de celo probatur. c. .xix. Discipulus

Tercas secundum

exemplum de copia bulle papae heretici

tici i qua heresis affirmat. q. ppter tale copia
sue transumptu papa debeat hereticus iudi
cari. **Ad.** Hoc videt posse probari sic. In oi
bus credendu est copie siue transumpto bul
le pape catholici. ergo credendu e copie siue
transumpto bulle pape heretici in his q snt co
tra ipm. Antecedes videtur pbatione mime
indigere. consequentia pbatur ppter hoc q tm
valet copia siue transumptum bulle pape ca
tholici (quantum ad omnia que continet)
quatum valet ipa bulla heretici pape contra
se. si ipa bulla pape catholici valet quantum ad
omnia que continet et includit. ergo sicut i ois
bus credendu est bulle pape catholici ita qua
tum ad illa que sunt contra papam hereticu cre
dendu est bulle pape heretici. **Di.** Videt q
nec transumptu bulle pape catholici nec cras
sumptu bulle pape heretici a criminosis vel i
famibus divulgatu fidem facere debeat cui
cumq. quia sicut vita criminoforu debet ee su
specta. ita etia tales transumptones statuto
rum vel ostensiones transumptoz papalium
debet esse suspecte vt nullus talibus ostensio
nibus statutorum papaliu fidez debeat adhi
bere. quia no debet qs ppter criminofos cre
dere illa esse vera transumpta. **Ad.** **Ad.**
respondet distinguendo de diffinitionibus pa
pe siue heretici siue catholici: quia aut snt pu
blice et soleniter promulgate: aut non. de pri
mis dicitur q ignorantia talium non excusat
post duos meses. De secundis dicitur: q de eis
potest quis per ignorantiam excusari. et per h
dicitur ad argumentum quod fecisti concedere
do q propter criminofos siue ostensione trans
umptorum papalium a criminosis facta: nul
lus tenetur credere vnq papam ee hereticuz
tamen ppter huiusmodi ostensione transum
ptorum papalium continetium prauitate her
eticam a criminosis factam. si aliquis in rei
veritate ignorat papam talem diffinitionem
dedisse debet inquirere veritatem. **Di.** Dic
deberent isti duo probare. quorum pmum est
q de constitutione hereticali pape publice et
soleniter promulgata nullus tenetur se per
ignorantiam excusare. Secundum est q propter
verba criminoforu ignorates talem constitu
tionem hereticale pape deberent querere ver
ritatem. vnde de istis duobus velis differere:
et no solum referas circa ipa sniam pdictozu
sed etia aliozu. **Ad.** Circa pmuz snt diuerse
snie. vna est: q nullus de constitutione hereti
cali pape post duos meses potest per ignora
tiam se excusare. nec potest in hoc casu ignora
tia allegare. si allegat no est sibi credendu nisi
ignora pbauerit: que admodu nullus potest

ignorantia allegare de constitutione pape ca
tholici post duos meses. quia ea omes scire
tenent et omnes ad eius obseruantiam obligat
tur. et ista videtur snia fuisse glosatoz decreta
liu et decretoruz. vnde de snia publice promul
gata cardinaliu infra legatione sua de qua mi
nus videtur. dicit glo. ex de postulationibus.
c. i. **Lu** publice snia illa fuerit publicata eam
ignorare non potest nec debet: et presumitur ea
scire. xij. q. ij. qui et humanis. xvi. di. q. dicitis.
et infra. vbi eniz allegatur ignorantia circa ea
que plurimi sciunt et publice sunt non credit ni
si hoc fieri probet. **Itē** glo. ex de constitutioni
bus. c. cognoscentes. loquens de constitutioni
ne pape ait. ex quo publice publicata est tene
tur ad ipsius obseruantiam: et oes obligat post
duos meses a tempore publicationis elapso
Itē glo. xij. di. c. vlti. ait. nulli licet ignorare
ea que publice facta sunt. **Itē** glo. viij. q. i. c. li
cet. ait. In his que publice facta sunt non po
test contradici. **Itē** glo. di. liij. vbi. ait. vbi ali
qua sunt publice facta nemo auditur contra
dictoz. **Ex** quibus alijsq. q plurimis colligit
(vt habetur) q non solum non auditur qui al
legat se ignorare constitutione pape publice
promulgatam sed etiam qui allegat se ignora
re alia quecumq. que tamen publice facta sunt
quia quis dicat se nescire papam edidisse co
stitutione in qua assertio que est heretica dis
finitur: non est sibi credendum. quia ex quo ta
lis constitutio hereticalis est publice promul
gata: quilibet presumitur scire ipsam. **Dis.**
In quo fundant se glose predicte. **Ad.** In
legibus civilibus et canonicis q pluribus se
fundant: de quibus sufficiat adducere episto
lam Innocentij tertij ad decanum et capitulum
senonensem. que ponitur ex de postulationibus.
c. i. in qua ponens allegationes procuratori
episcopi alrisiodorensis volentis eundem epis
copum per ignorantiam excusare. et eam exclu
dens sic ait. Quoniam anteq. idem magister
ad sedem apostolicam accessisset (nobis qua
si pro certo constabat) q episcopus interdicti
sententiam no seruasset: quod et idem magister
non negavit in fratrum nostrorum presentia
requisitus a nobis in ipsius episcopi excusati
onem allegans q sententiam latam nullatenus
contra nos seruare tenebatur q ad eius
noticiam nec per cardinales tunc apostolice
sedis legatum qui eandem sententiam promul
gavit: nec per deputati ad hoc executoris ma
datu vel lras peruenisset. et infra. q nec suffic
immo nec proficit ad excusationem predicti
episcopi: cu cardinalis idē sententiam interdicti
presentibus multis solemniter ac publice pro

Probat

Fundamentū opt.

mulgavit et eadem interdicti sententia in re-
 gno francie iam a multis publice ceperit ob-
 vari: nec sit necessarium cum constitutio solenniter
 editur ac publice promulgata ipsius notitia sin-
 gulorum auribus per spale mandatum vel litte-
 ras inculcare: sed illud solum sufficit ut ad eius
 observantiam teneant qui noverit eam solenniter
 editam ac publice promulgatam et esset contra
 quosdam qui sardicenses consilium non servabant
 tanquam illud non habuerunt aut preceperunt cano-
 nica auctoritate in quo eis non facile facultas
 credendi tribuitur cum idem penes illos in suis
 regionibus actum fuit et receptum. *Ex* quibus
 colligitur quod constitutio aliqua publice ac solen-
 niter promulgata: nulli eam ignorare licet: ita quod si
 fuit constitutio pape omnes ligat et omnes eam
 scire tenent. si autem fuit prelati inferioris omnes
 de sua iurisdictione debent scire ipsam. *Ex* eiusdem
 etiam inferuntur quod illa que publice sunt nemini con-
 moranti in loco ubi publice fiunt licet ignorare
Ex quibus concluditur quod si papa constitutionem
 hereticalem publice et solenniter promulgat: nemi-
 ni licet ignorare ipsam. *Di.* Non apparet quod
 omnes debeant scire constitutiones pape here-
 tici. cum non sit verus prelatum omnium: ad nullius
 autem constitutiones constringuntur christiani: nisi
 veri pape. quia constitutio solius veri pape om-
 nes astringit. *Alia.* Respondetur quod ad scientiam
 constitutiones pape heretici quilibet que ne-
 scit eum esse hereticum et reputat eum verum pa-
 pam est astringitur: sed postquam scit papam esse he-
 reticum non tenetur scire constitutiones eius: po-
 sterioribus: nisi sicut ceterorum hereticorum scripta
 et dicta. in casu autem catholicus obligatur ad sci-
 endum constitutiones et dicta hereticorum: non
 ad probandum sed ad improbandum. *Ex* quibus infer-
 tur quod quilibet tenetur scire constitutionem heretica-
 lem pape nisi sint aliquid per alium modum per constitutiones
 hereticalem sciatur ipsum esse hereticum. *Item* quod alii
 tenentur scire constitutionem hereticalem pape pro-
 batur: quia aut antequam scit constitutionem here-
 ticalem ipsius reputat eum verum papam aut
 non reputat eum verum papam. si reputat eum
 verum papam. ergo tenetur scire constitutionem
 eius. si non reputat eum verum papam: hoc non
 est nisi quia scit vel tenetur scire constitutionem
 hereticalem eius. et ita vel scit et
 tenetur scire constitutionem hereticalem eius
 si nescit eum esse hereticum per alium modum
Di. Nunquid secundum glossas in nullo casu potest
 quis allegare se ignorare constitutiones pape
 vel ea que publice fiunt. *Alia.* Respondetur quod
 secundum glossas aliquando contingit tale ignorantiam al-
 legare: sed taliter allegari nullo modo est credendum
 nisi ignorantiam probaverit quam allegavit. quam

Obiectio

Responsio

Questio

Respondet

quod aliquando potest probare iuramento: aliquando autem iura-
 mentum non sufficit. de hoc tamen glossa dicit. lxxviii. di-
 versas recitat opiniones dicentes. cum constitutio sit
 publice promulgata quilibet tenetur eam scire vel
 ad duos menses. ut in autem. et nove constituti. §. i.
 secundum canones vero ad sextum mensem. ut. xviii. di.
 decrevimus. quod si presumebat pervenisse ad istos te-
 nebantur ipsi probare ignorantiam. ut hic. et est de
 electione. immotuit. et. i. q. i. si quis autem. si noverit.
 et infra. §. qualiter probat aliquis se ignorasse di-
 cto suo sacramento. ut. xxxviii. q. ii. in lris. ut no-
 viii. q. v. quod si quis. in fine. c. vlti. etiam alio modo si potest
 probando se fuisse in alio loco: et forte si presump-
 tio est contra eum non crederet suo iuramento. *Di.*
 Si convenit aliquis vel collegium diceret se igno-
 rasse: nunquid oes iurabunt. *Alia.* Dico quod suffi-
 ciat quod episcopus cum maioribus de capitulo iuret. ut. ff. de
 d. ix. et de renunciatio. Alii dicunt quod eopiso proba-
 tur ignorantia quod et non probat scientiam. *Dis.* Durum
 mihi videtur asserere quod oes teneantur scire constitu-
 tiones pape: quod tunc tenerentur oes scire omnia decre-
 ta et oes decretales summorum pontificum: quod ro-
 nabile non videtur: quia cum multis annis sciri non potest
 id circa predicta aliam narralem. *Alia.* Quo-
 rundam aliorum est sententia quod episcopi inferiores non tenentur
 scire quodcumque constitutionem pape: neque hereticalem
 neque aliam nisi fuerit per episcopum publicata. Dicunt
 enim quod prelati immediate sub episcopo constituti non tenentur
 scire constitutionem pape nisi prelati sui indica-
 verint eis: et sic velut ad laycos et alios curam
 animarum non habentes qui non tenentur scire constitutionem
 pape nisi plebani seu rectores eorum aut alii pre-
 lati superiores publicent eadem constitutionem pape
 inter ipsos. sic etiam dicunt de religiosis quod religio-
 si subditi nullam constitutionem pape scire tenentur
 antequam prelati eorum publicaverint eam inter ipsos. hec
 sententia videtur posse probari. *Primo* sic. si quilibet tene-
 tur scire constitutionem pape post duos menses vel
 post sex: frustra episcopi tenerentur eam publicare. sed
 episcopi tenentur publicare constitutionem pape. ergo pu-
 blicationem non oes tenentur scire constitutionem pa-
 pe. maior videtur manifesta. minor ostendit sic. non
 minus tenentur episcopi publicare constitutiones pape quam
 ea que in conciliis provincialibus singulis annis aguntur
 si illa debent episcopi publicare sic in concilio tali de-
 cernit ut hic dicitur. xviii. decrevimus. ergo et constitutio-
 nes pape noviter editas publicare tenentur. *Item*
 non transit ab extremo in extremum nisi per medium.
 si episcopi sunt medium inter papam et suos subiectos. ergo
 non tenentur subiecti scire constitutiones pape nisi
 si eis per episcopos tanquam per medium intimantur.
 Tertio sic. nullum potest ad impossibile obligari. *Quarta*
 si impossibile est illiteratos intelligere constitu-
 tiones pape: nisi prelati exposuerint eis. ergo non tenentur
 eas scire antequam prelatos eorum fuerint eis

Episcopi autem
ad idem

Probat tamen
Primo tamen

Secundo

Tertia

erposita. **D.** Ista snia decreto innocētij tñj
 supius allegato aduersari videt̃ cuiꝝ d̃: nec sit
 necessariũ cũ cõstitutio solēniter edit̃ ⁊ publi
 ce pmulgat̃ ip̃ius notitiã singulor̃ auribus p̃
 sp̃ale mandatũ vel l̃ras inculcare. **Ex** q̃bus
 bis colligit̃ q̃ nonnulli tenent̃ scire cõstitutio
 nem solēniter editã ⁊ publice pmulgatã: licet
 eor̃ auribus neq̃ ab ip̃o: neq̃ ab aliquo inferi
 ori p̃ sp̃ale mandatuz: vel l̃ris fuerit intimata.
Et ita ad hoc q̃ teneat̃ scire cõstitutõne pape
 requirit̃. **I**tem nõ est cõsuetudo ecclie q̃ oēs
 cõstitutões pape nouiter edite p̃usq̃ obligent̃
 p̃ ep̃os dimulgent̃. **¶** p̃ma solēnis dimulgatio
 sufficit ad h̃ q̃ cõstitutio pape obliget̃ vniuers̃
 sos. hoc etiã glofa sup̃ dicto cap̃lo inno. tertij
 videt̃ asserere q̃ dicit̃ q̃ videt̃ sufficere q̃ p̃ so
 lam famã ad ip̃m puenit̃. **I**tem p̃ceptũ sup̃io
 ris nõ min⁹ obligat̃ q̃ p̃ceptũ inferioris. **¶** sim
 pliciter dimulgatio facta p̃ sup̃iore nõ minus
 obligat̃ q̃ dimulgatio facta p̃ inferiore. **Sed**
 dimulgatio cõstitutõnis pape facta p̃ ep̃m li
 gat inferiores ep̃o. **¶** nõ min⁹ ligat̃ eos dimul
 gatio facta p̃ papã. **I**tem sicut̃ ep̃i sũt sup̃io
 res abbatib⁹: decanis: archidiaconis ⁊ h̃mõ
 inferioribus p̃latis: ita archiepi sũt sup̃iores
 ep̃is: h̃ cõstitutio pape ligat̃ ep̃os lz ad eos per
 archiepos nequaq̃ puenit̃. **Ex** de postul. c. i. **er**
go ⁊ cõstitutio pape ligat̃ inferiores ep̃is: licet
 ep̃i no publicauerint cõstitutõem eandẽ. **h̃ in**
 alia mouet̃ me p̃ dicitã sniam. ideo aliã sniaz
 libet̃ audire. **¶** **A**d. **S**ũt quidã q̃ glosas de
 ista materia negare nolũt. sed eas vt affirmat̃
 explanãt de cõstitutõne pape dupl̃r diffiniẽtes
 aut em̃ publice ferunt̃ nõ solũ in curia pape. s̃
 in vniuersis regionib⁹ xp̃ianor̃ papam de ali
 qua determinata materia cõstitutõne noui
 ter editisse: aut talis rumor ad om̃s regiones
 xp̃ianor̃ vel aliquas nõ puenit̃. **I**tem aut con
 stitutio pape noua oēs tangit̃: aut aliquas de
 determinatas ps̃as vel aliqua collegia certa.
Si itaq̃ aliqua cõstitutio noua pape in ei⁹ cu
 ria solēniter ⁊ publice pmulgat̃ que oēs tan
 git ⁊ publice rumor: aut sermo de tali cõstõ
 ad om̃s regiones xp̃ianor̃ puenit̃: om̃s cõclo
 nes cõstitutõis h̃mõ scire tenet̃ p̃cipue illi q̃
 de facili p̃ se vel p̃ alios eam scire possunt. **A**b
 hac tamẽ regula h̃m quosdã excipiũt milites
 rustici iuniores ⁊ mulieres q̃ cõstitutõem ta
 lem scire nõ tenent̃. **Ex** h̃m quosdã nõ si eas de
 facili possunt scire eam ignorare non debent:
 p̃cipue si sit cõstitutio que bonus commune
 respiciat. huius rõ assignat̃ talis. ignorantia
 crassa ⁊ supina ⁊ peior nullũ excusat. sed igno
 rãtia iuris q̃tũlz tangat̃ qd̃ per se p̃t̃ de faci

li scire est ignorantia crassa ⁊ supina vel peior.
 ergo talis ignorantia nullũ excusat. maior p̃ba
 tur auctoritate Alexandri tertij: q̃ vt habetur
 ex de ordinato ab eo q̃ renunciauit ep̃atui. c. i.
 ait. **S**i ab eodẽ sacros ordines sciẽter quis ac
 ceperit q̃ indignũ se facit excusationẽ officij
 nõ habebit. vbi aut̃ nõ sciẽt poterit nisi cras
 sa ⁊ supina fuerit ignorantia discretus ponti
 fex disp̃saret. **Ex** q̃bus colligit̃ q̃ ignorantia
 crassa ⁊ supina disp̃sationẽ licitã impedit: ⁊
 per h̃nc ignorantia crassa ⁊ supina nõ excusat.
 qd̃ glo. ex de electioe. c. innotuit. asserit mani
 feste di. ignorantia crassa ⁊ supina vel peior nõ
 excusat. minor scz q̃ ignorantia iuris q̃tũlz tan
 geret qd̃ p̃t̃ d̃ facili scire e ignorantia crassa ⁊
 supina vel peior. ⁊ talis ignorantia e dãnabil̃.
 teste Aug. q̃ vt h̃ di. xxxvij. c. vlti. ait. non ois
 ignorãtis inuicis est a pena. ille em̃ p̃t̃ excusa
 ri a pena q̃ qd̃ d̃sceret nõ inuenit̃. illis at̃ igno
 sci non potest qui habẽtes a quo addiscerent
 operã nõ dederũt. **Ex** q̃bus h̃bis colligit̃ cui
 denter q̃ ignorantia illa que spectat ad ipsos
 qui possunt facili scire minime excusat. quod
 etiã ap̃ls. ij. ad Cor. xv. apre insinuat cũ dicit.
 vt etiã recitat̃ di. xxxvij. s. vt itaq̃. q̃ ignorat
 ignorabit̃. qd̃ g̃cian⁹ ibidẽ d̃ic̃ intelligẽdũ de
 eo q̃ noluit intelligere vt h̃n ageret. vbi dicit̃
 glo. q̃ ignorat ⁊ q̃ negligit̃ scire vel q̃ cõtẽnit̃
 scire. ⁊ infra. nec et̃ excusat̃ q̃s p̃ ignorãtiãz q̃
 p̃t̃ h̃c copia p̃tor̃. ff. de iur. ⁊ fac. igno. regla
 vel si sua prudentia facili p̃t̃ id scire. **Ex** q̃b⁹
 verbis colligit̃ q̃ oēs illos ignorantia nõ excu
 sat q̃ noluit scire q̃ id ignorat̃ q̃ nõ dāt operãz
 ad sciẽdũ q̃ negligit̃ scire: q̃ cõtẽmũt scire q̃
 h̃nt copia p̃tor̃ q̃ sua prudentia p̃nt scire. ⁊ ita
 ois tal̃ ignorantia e dãnabil̃: ⁊ p̃ h̃nc e crassa ⁊
 supina vl̃ peior. **Ex** quo infer̃ q̃ cõstitutio pape
 q̃tũ ad subiectũ cõstitutõis p̃t̃e i ip̃a oēs
 tenent̃ scire si oēs tãgit ⁊ rumor de tali cõstitu
 tione ad oēs regiones xp̃ianor̃ puenit̃: ⁊ nemĩ
 lz ignorare ea de q̃b⁹ i regioẽ vbi morat̃ igno
 rare e public⁹ rumor. si aut̃ rumor de tali cõsti
 tutioẽ nõ ad oēs regiones xp̃ianor̃ puenit̃ cõ
 morat̃es i regioib⁹ in q̃b⁹ null⁹ e rumor de cõsti
 tutioẽ tal̃ pape eã scire nõ tenet̃: q̃ ignorantia
 p̃babil̃ eos excusat. ignorãtis em̃ sic errãs quẽ
 admodũ insinuat glo. i. q. iij. s. notãdũ. nõ e ne
 cesse q̃ sit nimis scrupulosus ⁊ diligẽs ⁊ curio
 sus in inq̃rẽdo: nec q̃ sit nimĩ negligẽs ⁊ dis
 solut⁹ in inq̃rẽdo. ille aut̃ q̃ i regioẽ morat̃ vbi
 de cõstitutioẽ pape noua nulla fit m̃tio nõ e
 nimĩ negligẽs ⁊ dissolut⁹. **¶** in inq̃rẽdo igno
 rantia probabili laborat̃: ⁊ per cõsequens est
 nõ sciat. **S**i nõ cõstitutio pape nõ tãgit om̃s:

publica p̃ma
 Sc̃o
 2° m̃o
 Quarta.
 Nota ad h̃nc
 nota simul.

Nota sex casus i
 q̃bus ignorantia
 non excusat

Nota

Liber septimus

sed alijs determinatas psonas puta tñmodo
 epos vel tñmodo monachos vl tñmodo pbros
 seu rectores vel alijs alias certas psonas: vl
 collegia nō oēs tenent scire pstitutionē eius.
 sed tñmodo illi quos pstitutio tāgit. 7 illorū
 subiecti solūmō q̄ in regionib⁹ manēt: vbi int̄
 tales psonas de pstitutōe bñmōi est public⁹ ru
 mor. Per hoc d̄: ad ppositū de pstitutōe heret
 icali ppter qd̄ cū talis pstitutio pape oēs tā
 git q̄ fidē oim̄ q̄tū in se est destruit 7 eneruat
 oīs illi q̄ i regionibus pmoant in q̄bus est ru
 mor: publicus de pstitutōe tali scire tenent n̄
 ad seruādū. sed ad resistēdū p posse. Illi aut̄ q̄
 morarent in regionib⁹ vbi nō est rumor de tas
 li pstitutōe eā scire nō tenent. 7 iō si eā nō ipu
 gnāt pignoriātia pbabilē excusant. **D.** Nū
 quid fm̄ istos ad hoc q̄ aliq̄ teneant scire cō
 stitutionē hereticalē pape requirit q̄ in oibus
 ciuitatib⁹ illi⁹ regionis fiat talis rumor. **Al.**
 Rñdet distinguēdo q̄ manētū in aliq̄ regio
 ne quidā ex p̄uetudine in vna ciuitate morāt
 cōtinue nō transeūdo de ciuitate in ciuitatez
 quidā nō ad ciuitates diuersas pficiscunt. p̄
 mi nō tenent scire pstitutionē hereticā pape
 ante q̄ rumor de tali cōstitutōe pape heretica
 li ad ciuitatē puenit. alijs nō tenent scire si i ali
 quā ciuitatē sūt soliti pficisci vbi rumor: talis
 erit dimulgar⁹. **D.** Ista nō vident bene dis
 cta q̄ subditi 7 simplices nō tenent h̄re expli
 citam fidē de multis q̄ credit ecclia: q̄ multo
 fortius nō tenent h̄re notitiā explicitā de cō
 stitutōib⁹ pape hereticalib⁹ q̄tūcūq̄ fuerit
 rumor q̄ de fide pstitutōes hereticales edidit
Al. Rñdet distinguēdo de pstitutōib⁹ pape
 hereticalibus: qz aut cōtinēt heresim p̄trariā
 v̄ritati catholice quā qlibet tenet scire expli
 cite puta si diffiniret: q̄ fides xp̄iana est falsa
 vel q̄ x̄ps nō fuit mortuus: aut q̄ aie reprobo
 rum mime cruciant: aut q̄ nō est alia vita fu
 tura etiā talē pstitutionē oīs manētes i ciui
 tatibus ad q̄s rumor: vel fama de pstitutione
 tali puenit scire tenent: quēadmodū v̄ritatem
 contrariam tenent explicitē credere v̄ritatem
 catholicā 7 p illo loco 7 tpe eā exterius p̄fite
 ri. ita heresim v̄ritati debēt discredere 7 mēte
 et p loco 7 tpe exterius reprobare 7 horrere. si
 nō nō p̄tineat talē heresim v̄ritati catho
 lice: quā oīs tenent credere explicitē est here
 sis q̄ v̄ritati quā aliq̄ credere tenet expli
 cite et aliq̄ ad h̄ nō tenent. illi q̄ nō tenent ex
 plicite credere v̄ritatē v̄ritati heresi distincte in
 p̄stōe pape nō tenent scire p̄stōez pape hereti
 calē: nisi in casu. illi nō q̄ tenent credere expli
 cite v̄ritatē: tenent etiā scire pstitutionē pape
 hereticalē: si fama de tali pstitutōe ad ciuita

tem vbi morant puenit.

Caplm. xix. in quo pbat duabus rōnibus cōtra sc̄da
 posita. c. xvij. inmediate pcedēt. s. q̄ p̄p̄t verba criminoso
 rū ignorātes talē pstitutōes hereticalē pape debent q̄
 rere veritatem. Discipulis.

Hinc tracta secū

Cap. XIX

n dū pmissa fm̄ questū pcedēt cas
 pituli: an scz ppter v̄ba criminoso
 rū asserētū p̄stōnē hereticalē pape esse nouit
 editā debeat igrātes in q̄rere v̄ritatē. **Al.** Rñ
 tur q̄ si aliq̄ criminosi diffamāt papā in ḡne di
 cētes: q̄ in p̄stōne sua heresim diffinir̄ neq̄ cō
 stitutōez neq̄ heresim specificādo nō est necē
 ppter v̄ba eoz in q̄rere v̄ritatē. si aut̄ in sp̄ali tā
 heresiz q̄ p̄stōnē specificāt dicēdo in tali p̄sti
 tutōe papa talē heresim diffinir̄: videt q̄ illi q̄
 veritatē v̄ritati credere tenent explicitē. lz nō
 debeat credere criminosis d̄nt tñ cauta sollici
 tudine q̄rere veritatē. legēdo scz in statuto cō
 stōnē eādē. Hoc pbat p̄mo sic. In dubijs via
 tutior est tenēda. ex de sp̄o. iuuenis. 7 de pe. di.
 vij. c. si quis positus. 7 ex de homicidio. signi
 casti. 7. c. ad audiētā. s. q̄rere v̄ritatē de p̄stōne
 pape: cū nūtiat heresiz cōtinere est via tutior.
 qz oī caret piculo. nō q̄rere aut̄ v̄ritatē magnus
 bz piculū: ppter h̄ nisi q̄rere v̄ritas possz i nō:
 nullis picitari fides: q̄ ppter bñmōi famā veri
 tas sollicitē ē q̄rēda. **Secdo** sic. p̄p̄t asseritōez
 de p̄stōne hereticali pape ē q̄rēda v̄ritas ex iud
 diciū ppter quoz denūtiatōez corā iudice cēt
 v̄ritas iudiciaria in q̄rēda. sed p̄p̄t denūtiario
 nē criminosoꝝ bz iudex pape heretici in q̄rere
 v̄ritatē. nā criminosi in except̄ criminibus int̄ q̄
 est heresiz ad denūtiandū debēt admitti. q̄ et
 ex iudiciū p̄p̄t asseritōez talē criminosoꝝ v̄ritas
 ē et querēda. **D.** Scdm̄ canonicas sanctōes
 de nullo est inq̄sitiō faciēda nisi fuerit quiter
 diffamar⁹. q̄ p̄p̄t v̄ba criminosoꝝ nō ē de papa
 inq̄sitiō faciēda nisi talis fuerit diffamatus. q̄
 absq̄ scādalo tolerari nō possz. **Al.** Rñdet
 q̄ iudiciali inq̄sitiō q̄ absq̄ q̄uatōe 7 nota illi⁹
 de quo inq̄rit neq̄ fieri pot̄ n̄ erit al̄ faciēda
 nisi fuerit diffamar⁹. 7 de illa inq̄sitiōe loquit̄
 canonicē factōes: qz inq̄sitiō v̄ritatē q̄ fit ex iudi
 ciiū q̄ i casu p̄posito solū p̄ inspectōez scādali et
 studiū p̄stōnis hereticali pape fieri pot̄: faciēda
 ē et absq̄ p̄cedere ifamia pape: qz p̄ talē inq̄s
 itōez v̄ritatē nullū ḡuamē vl nō isert̄ illi de quo
 inq̄rit lz postea iuēietes v̄ritatē debeat papas
 hereticū euitare. **D.** Ista rñsio n̄ v̄t sufficere qz
 p̄p̄t v̄ba criminosoꝝ nō ē credēdū. qz trāssūpra
 onsa sūt v̄a trāssūpra. q̄ lz in illis trāssūpris
 p̄ criminosos onsis inueniat aliq̄ heresiz diffi
 nita nō ē credēdū papā eē hereticū. **Al.** Ad
 hoc rñdet q̄ in hoc casu nō solūm audiēda rela

Primario

Secundo

Obiectio

Responsio

Obiectio
 rñsio

tionem ondetiu transumpta hmoi debet illa
trassumpta legere 7 studere: s etia diligenter
inquire an sint va vl falsa trassumpta: q quia
pot fieri absq nota 7 guamine pape. et si e in
nocens et abudati cautela tenet audies huius
criminofsi hmoi inqre veritate huius.

Caplm. xx. vbi ponunt indicia manifesta q narrata
7 etia visa causant vehemere suspitione de assertione
hereticali pape et q reuelatib' illa est credendum. Di.

Via raro aut nu

q iuenerit crimiosus q publice se au
deret offerre ad couincendu papaz
catholicus statuta hereticalia edidisse: 7 ppe
her bipo q criminofsi si publice et manifeste
etia ex iudiciu de papa talia affirmaret. eet q
dam psumptio: q eoz assertio eet a veritate ex
nea. q ppter circa ista materia nolo ampli
imozari. io de indicijs manifestis de qb' dictu
est s. xvij. velis dicere. **Ab.** Sma pdictoz
q assertibus ex iudiciu indicia manifesta de
clararia pfidia pape hereticu est crededu. Lu
ius ro assignat talis. **Ab.** Magis crededu est asse
rentibus indicia manifesta ad aliqd pproban
du q assertoi simplici aliquoz fide dignoz cu
etia nuq credat vni de con. di. iij. puulos. 7. c.
cu itaq. g multo fortius assertibus papa esse
hereticu 7 sic cu hoc assertibus indicia mani
festa: hoc est suspitioes 7 psumptioes pbabiles
qbus eius pfidia declarat est credendus. **D.**
Pone exemplu vt melius pdicta intelligam.
Ab. Exempla multa possent poni scdz q suspi
tioes seu psumptioes pnt ee q plurime imo in
nere. Unu aut pot esse tale. **Ponit** q papa
publice pdicit q xps no fuerit verus de' aut
q no fuerit passus aut aliqd tale qd est hereti
cu manifeste. **Insup** omis tenetes xui psequa
tur destruat 7 pfundat. omis etia sua doctrina
pestiferā defendetes pdicantes 7 docetes dili
gat pmoueat 7 exaltet. sint etia aliq q igrent
papa tale heresiz pdicare tenere 7 docere: 7 tm
sciunt quosda alios de eade doctrina inter se al
tercatione bfe. quoz qda tenet catholicā vita
tem 7 alij eaz impugnat. **H** posito. si talr igno
rantes papa heretica doctrina pdicare asserere
vel tenere audierint p aliquos referetes q ta
lis est doctrina pape 7 ad h pfirmadu inducē
tes q defensores veritatis carbolice papa dep
mit 7 pfundit docetes no suam heretica pra
uitate pmouet 7 exaltat. sic ipi ignorantes etia
papa ee hereticu manifeste spiciunt talr addu
centibus indicia manifesta ad pbandu papaz
ee hereticu est crededu. q p dicto eoz est psu
ptio violēta. **Ex** quo papa talē doctrina bere
tica defendetes: diligit inuat 7 exaltat. 7 tenet

res veritate catholicā odit psequit 7 molestat
q psumptio magis ondit violēta si nulla ratō
appareat qre istos depmit 7 illos exaltat: nisi
qz isti doctrinā talē negāt et alij tenēt eandēz
quo etia nimis vrgeri videntur si papa alios
quos an diligebat odit vl pseqt ex quo doctri
nā suā hereticā impugnare ceperunt: 7 ecouer
so eos qbus fauorabil videbat cariores hz. ex
quo doctrinā suā hereticā defenderūt: docuer
rūt: diuulgauerūt: asseruerūt vel tenuerūt. q a
p talē psumptionē crededu est papa ee hereti
cum. **Item** si papa de heresi diffamata ma
fime p viros lratos 7 i sacra pagina eruditos
pctetes instāter 7 tot virib' laborātes vt ges
nerale cōciliū celebret ad discutiēdu 7 exami
nādū illa q pape tanq hereticalia imponunt
se subicere gñalis pcilij iudicio idē gñale con
ciliū ne celebret impedire recusat: est q ipm p
sumptio violenta q est heretica labe respus.
Item si de heresi manifesta publice diffamat
et ipē de tali heresi se no purget s etia pdicat
tenet et docet est q eū psumptio violēta q est
hereticus manifestus. 7 ita asserētib' tales
psumptioes aptas ad pbandum papam esse
hereticu videt esse credendus. **D.** Videt q
ista dicta inter se repugnāt. nam suspitio siue
psumptio no est credulitas nec est cā creduliz
tatis. cu ergo indicia manifesta no sint nisi q
dam suspitioes seu psumptioes ppter indicia
manifesta no dz qs credere papa ee hereticu.
Ab. Rūdet q dca est inter sciam et creduliz
tate. qz scia est ex euidētia rei. credulitas autē
no est ex euidētia rei. 7 io h indicia manifesta
q sūt suspitioes seu pbaritioes pbabiles vel vio
lēte nuq causāt sciaz: causant sepe tm creduliz
tatem: sepe tm no causant tam certā credulita
tem: q credēs a sua credulitate: neq debeat
nec possit recedere. **Di.** Quō posset pbari
q psumptio pbabilis vel violenta causet ali
quam credulitatez. **Ab.** Hoc videt aperte
posse pbari. pmo p hoc q iudex absq creduliz
tate. q reus sit damnādu no debet ad sentē
tiam pdemnationis pcedere: s sepe etia diffini
tina snia cōdemnationis de aliquo fert ppter
solā psumptionē. ex de psup. c. asserre. vbi di. gl.
sup' bo data. hec em fuit snia diffinitiuu lata
p solā psumptionē. 7. c. quāto. 7 infra. glosa. violē
ta psumptio quādoq sufficit ad pdemnatōez
ergo ad credulitatem nonunq sufficit violen
ta psumptio. **Secundo** probatur idem sic.
Lopurgatores alicui se purgāt licite iurāt se
credere q purgans se dicit veritatē. extra de
purgatōibus vel de purgatōne canonica. c.
de testib'. 7. c. quoties. 7. c. vlti. s talē creduli
tate no habēt nisi ex sola psumptioe qua psu

Tertium

Quartū

Instācia

Respondet

Probat rōmb' pmo

Secundo

Cap. XX.

Conclusio

Exemplū

Secūdo

minit q̄ purgatus noluit piurare. q̄ sola p̄sumptio sufficit ad credulitatē. Di. Videt q̄ hic possit fieri difficultas de differentia inter p̄sumptionē ⁊ credulitatē. quia tamen nō reputo eā multū vtilē ad p̄positū quod intēdo nolo vt eā discutias: sed dic quē effectū habebit ista credulitas de p̄fidia pape heretici que solis p̄sumptionib⁹ pbabilib⁹ vel violentis seu iudicijs manifestis habet. **Ad.** Rndet q̄ talis credulitas talē effectū d̄z habere. respectu p̄sone pape heretici duplices p̄t habere effectū fm̄ q̄ varia p̄t esse p̄sumptio de p̄fidia pape heretici. q̄ aut est talis p̄sumptio q̄ nō sufficit ad cōdēnationē etiā si esset ordine iudiciario seruato pbata. aut est p̄sumptio violēta q̄ sufficit ad p̄dēnādū papā hereticū si pbata extirrit. p̄p̄ primā p̄sumptionē ⁊ credulitatē papa secreto est vitād⁹ s̄ nō in publico. **Q̄** em̄ sit in secreto vitādus p̄z p̄ hoc q̄ q̄libet q̄ credit esse excōicat⁹ est vitād⁹ saltē in secreto. s̄ papa p̄pter credulitatez credidit esse excōicat⁹. igit̄ a tali credulitate saltē in secreto est vitād⁹. **Q̄** aut nō sit vitādus in publico p̄pter talē credulitatē videt sic posse pbari. null⁹ d̄z aliū in publico tanq̄ hereticū ⁊ excōicatū vitare nisi possit pbari excōicat⁹: vel nisi publica fama de excōicatione ei⁹ possit pbari excōicat⁹. s̄ papa p̄pter talez p̄sumptionem soluz neq̄ post p̄t pbari excōicat⁹: neq̄ p̄t pbari fama q̄ ē excōicat⁹. q̄ p̄pter talē p̄sumptionē non est in publico vitandus. **Di.** P̄t esse q̄ talis p̄sumptio sit publica v̄ etiā notoria. q̄ fama ē q̄ papa est heretic⁹: ⁊ p̄ q̄ns fama est q̄ ē excōicat⁹. p̄p̄ famaz autē ē aliq̄s tanq̄ excōicat⁹ ⁊ c̄. etiā in publico deuitand⁹. ex de sen. excō. cū p̄sideres. q̄ p̄pter talē p̄sumptionē d̄z papa etiā i publico deuitari. **Ad.** Rndet q̄ nō p̄pter solā p̄sumptionē talē que nō sufficit ad p̄dēnationē pape heretici q̄trū cūq̄ publica sit notoria p̄t haberi q̄ papa sit tanq̄ heretic⁹ publice diffamat⁹. alit̄ em̄ ex p̄sumptione nulla p̄surget infamia. ⁊ iō p̄p̄ tales p̄sumptiones solas nō est papa reputādus heretic⁹ vel excōicat⁹. **Di.** Nōne lex dicit ex leui cā p̄bat q̄s heretic⁹. q̄ p̄p̄ p̄sumptiones pbabile ē papa reputād⁹ heretic⁹. **Ad.** Ad h̄ r̄ndet glo. ex de p̄sump. c. l̄fas. q̄ lex d̄z intel ligi q̄trū ad hoc q̄ suspect⁹ de heresi habeat: s̄ nō vt p̄dēnet de heresi. qd̄ Inno. terti⁹. c. l̄fas. s̄at apte insinuare videt. p̄p̄ solā suspiciones q̄uis vebemētē nolum⁹ eū de tā graui crimine sc̄z heresis p̄dēnare. **Et** q̄b⁹ v̄bis p̄z q̄ nō p̄p̄ oēm p̄sumptionē est q̄s heretic⁹ reputād⁹. s̄ p̄pter eam p̄sumptus de heresi habeat. **Di.** Disti de p̄sumptōe q̄ nō sufficit ad p̄dēnādū

Questio

Responso

Obijct

Respondet

Replica

Risso

eū de heretica prauitate: nūc dic de alia. **Ad.** Dicit q̄ si est p̄sumptio tam violēta q̄ papam q̄ sufficeret ad p̄dēnādū eū de heretica prauitate si fuerit in iudicio p̄probata credēs p̄pter talē p̄sumptionē papā eē hereticū si potest eā pbare in iudicio tenet papā in publico tanq̄ hereticū ⁊ excōicatū vitare. **Di.** Hoc videt repugnare assertioni cōcilij ḡnalis sub inno. tertio celebrati quod vt legit̄ ex de hereticis. c. excōica. ait. qui aut inuēti fuerint sola suspicionē notabiles nisi iuz p̄sideratōem suspicionis qualitatē p̄sone p̄p̄am innocentia congrua purgatōe mōstrauerint anathemate gladio feriant ⁊ vsq̄ ad satisfactionē condignaz ab oibus euitent: ita q̄ si p̄ annū in excōicatione p̄stiterint: extūc velut heretici p̄dēnent. **Et** q̄bus v̄bis colligit̄ q̄ p̄pter nullam p̄sumptionē seu suspicionem de heretica prauitate est aliq̄s excōicatus s̄ sit excōicandus. **Ad.** Ad hoc r̄ndet q̄ v̄ba p̄missa cōcilij ḡnalis intel ligēda sunt de suspitione pbabili q̄ nō est adeo violēta q̄ ad p̄dēnationē sufficiat nō de illa q̄ sufficit ad p̄dēnationē. **Q̄** n̄ sit aliq̄ suspicio seu p̄sumptio que ad p̄dēnādū aliq̄s tanq̄ hereticū sufficiat ⁊ p̄pter quaz debeat hereticus reputari. p̄z p̄ v̄ba q̄ immediate sequitur v̄ba p̄scripta cū dicit cōcilij ḡnale. ita q̄ si p̄ annū in excōicatione p̄stiterit extūc velut hereticus p̄dēnet. **Et** q̄bus v̄bis colligit̄ euidenter q̄ est aliq̄ p̄sumptio que sufficit ad p̄dēnādū hereticos. q̄ sc̄z ex hoc q̄ aliq̄s in excōicatione p̄stiterit p̄ annū. p̄p̄ suspitionē aut p̄cedētē de heretica prauitate nō habet p̄ certā sciam q̄ est hereticus s̄ solūmodo p̄sumptiue.

Capit. xxi. vbi p̄bat septima cōclusio supra. c. xxi. posita sc̄z. q̄ q̄buscūq̄z criminosis et extūtib⁹ male fame si nō declararēt p̄ legitima documēta aut manifesta in d̄ca papā eē hereticū mime est credendū. Discipulus.

De qua recitasti Cap. xxi

que effectū d̄z h̄re credulitas heretica p̄ solaz p̄sumptionē respectu pape: dic quē effectū d̄z h̄re respectu aliorum. **Ad.** Dicit q̄ credētes p̄pter solā p̄sumptionē papā eē hereticū d̄nt ill⁹ q̄ papā impugnat de prauitate heretica nisi p̄stiterit eis legis documētis q̄ calūmiose vel maliciose p̄cedit pbare defensionē quā p̄nt ac etiā cōsiliū auxiliū ⁊ fauorē ⁊ eos in nullo molestare. **Di.** Dec assertio mihi dependere v̄t ex his q̄ d̄ca s̄nt li. vi. c. xxiiij. vsq̄ ad. ca. lv. vbi allegasti q̄ impugnatēs papā hereticus de heretica prauitate s̄nt a carboliq̄ defēdēdi. iō circa p̄mā noli insistere: s̄ circa septimā p̄dēnē. c. xiiij. isti septimi recitasti. **Ad.** Septima p̄dēnē est q̄buscūq̄ criminosis et extūtib⁹ male fame si non decla

Septimus

rare p legitima documenta aut manifesta in
dicia papā esse hereticū nime est credendum
Doc videt posse pbari sic. Nulli criminoso in
quocūq; negotio est credendū. igit nec criminis
notis p papā est crededū de heretica prauitas
te si dictū suū nec p legitima documēta: nec p
indicia manifesta pbauerit. aūs pbari pōt vt
videt pilla q̄ dicta sūt li. vi. c. lxxix. p̄na nulla
tenus pbatone videt indigere.

Caplm. xxi. in quo considēter etiā agit de scriptis
epū q̄ papā hereticū impugnat et eū hereticū eē nitūf
conuincere vtrūq; res talia sūt videnda et plegēda et q̄ sic
pbatut tribus rationibus. Discipulus.

Quantū ad opus

q̄ istud mihi sufficiūt ea q̄ dicta sunt
in genere: p̄dicto. c. xix. huius. iō ad

materia aliā annexā p̄cedētibus me cōuerto.
iōsuū? em̄ supra an imponētes pape hereti
co p̄fidiam heresis sūt audiēdi? et an eis fides
debeat adhiberi. nūc autē in̄terrogā an scias
eorū que p̄fidia pape heretici declarare nitūf
sūt vidēda. si in scripturū p̄sonā pape heretici
et doctrinā ei? conari fuerint reprobare. **Ad.**

R̄ndet q̄ scripta talū cum diligētia et studio
sūt vidēda. q̄ eisdē rōnibus q̄bus onditur q̄
imponētes pape heretico prauitate hereticā
debet audiri videt posse pbari. **Di.** Allega
rōnes sp̄ales si q̄s habes. **Ad.** Vobis videtur
posse pbari sic magis legēda et vidēda sūt scri
pta catholicorū heretica impugnatū prauita
tem: q̄ scripta paganorū infidelū et hereticorū
rum q̄ hereticā reprobat veritate: sed scripta
paganorū et hereticorū sūt legēda et vidēda nō
ad approbandū vel tenēdū: sed ad reprobandū
vel ad conuicēdū. q̄ multo magis scripta p̄fidia
pape heretici impugnatū et reprobatū sūt
legēda et vidēda. **Ad.** aīor pbatōe nō indiget.

Ad. ino: auctibus manifestis videt posse pba
ri. hieronymus em̄ vt legit **di.** xxxvii. c. qui de
mēsa. ait. q̄ de mēsa et vino regis nolūt come
dere ne polluat: vtrūq; si sapiam atq; doctrinā
babyloniorū scirēt p̄ctm̄ esse: nūq; acq̄scerent
discere qd̄ nō licebat. discūt aut nō vt sequat:
sed vt iudicēt: p̄uincāt quō si q̄sp̄iā aduersus
mathematicos velit describere impitūs ma
thematicos risui pateat: et aduersus p̄bos dispus
tās: si ignorat documēta p̄borū. discāt q̄ ea mē
te documēta et doctrinā caldaicaz qua etiam
moyses oēm sapiam egyptiorū didicerat. **Itē**
Ambrosius vt h̄r̄ di. p̄dicta legimus: ait. legi
mus aliq̄ ne negligamur legim? ne ignorem?
legim? nō vt teneamus: s̄ vt repudiemus. **Et**
q̄bus v̄bis p̄t̄ q̄ scripta p̄borū paganorū et her
eticorū et sūt legēda et vidēda nō vt p̄benit: s̄
vt reprobenit. q̄ multo magis scripta catholico

rum declarantiū p̄fidia pape heretici sūt le
genda et vidēda. **D.** Nec rō nō p̄cederet nisi
p̄staret scribētes eē catholicos qm̄ aut nō con
staret eos eē catholicos scripta eorū vidēda
nō eēt. **Ad.** Nonnullis apparet q̄ oīno hic
decipis. q̄ arguētes alios p̄posuisse libros ad
uersus papā et doctrinā eius aut reputāt eos
catholicos: aut hereticos: aut dubitāt nesciē
tes an sint catholici vel heretici. Si reputant
eos catholicos. libros eorū nō debēt respuere
sed videre. si reputāt eos hereticos libros eorū
rum videre debēt ad reprobandū errorem et ad
m̄ndendū sophisticis argumētis eorū. exemplo
sanctorū et moysi et danielis q̄ libros infidelū
plegerūt. quō em̄ hereticorū fallacie dissoluāt
nisi legant: Si autē dubitāt nesciētes eos eē
neq; catholicos neq; hereticos debent libros
eorū de legere et videre vt approbēt si sint ca
tholici vel reprobēt: si fuerint heretica labe re
sperfi. **Di.** s̄ facias alias rōnes. **Ad.** Sc̄da
rō sp̄alit pbat q̄ ignorātes papā eē hereticū
scripta aliorū p̄ ipm̄ debēt legere et videre. nā
dubia de his maxime q̄ sūt necia ad salutē sūt
diligēter discutiēda. teste ap̄lo p̄mo ad thessa
lo. oīa aut p̄bate quod bonū est tenere vbi dicit
p̄bate. glo. i. rōe discutate: oīa p̄bādo incerta
certa ei nō indiget discussione. et qd̄ bonū est
i. quod bonū inuenit tenere. **Et** q̄bus v̄bis cel
ligit q̄ dubia p̄sertim si fidē et salutē tāgāt sūt
discutiēda diligēt: s̄ illa que scribunt p̄ papā
hereticū sūt necia ad salutē q̄ spectāt ad fidē
que est necessaria ad salutē: q̄ nesciētes an ta
les scribētes sint catholici vel heretici debēt
eorū scripta diligēter discutere et examinare.

Tertia rō est h̄. Illorū scripta sūt vidēda cuz q̄
bus est licitū disputare. q̄ per easdē rōnes ore
q̄s p̄fert et scribit qd̄ aut d̄z audiri d̄z etiā legi
si scribit. Sed cū illis q̄ dicūt et scribūt papas
eē hereticū. licitū est disputare ad veritatē in
ueniēda: q̄ et eorū scripta debēt legi et videri.

Caplm. xxii. vbi p̄nter agit de illis q̄ tali d̄cto vel
scripro papā q̄ vere est hereticus impugnatū m̄ime cre
dere vellēt aut certe eisdē audire recularēt vtrū tales
credētes pape heretico sūt c̄sēdi et q̄ p̄ca p̄cedēdi. **D.**

Via iste rationes

q̄ videntur mihi apparentiā aliqua
lē habere reputo probabile q̄ scri

pta catholicorum contra papā hereticum sūt
nullatenus condemnāda sed contra predicta
alique obutationes mihi occurrūt. nolo tamē
hic eas tractare: sed inferius dabo tibi occa
sionem discutiendi eas. Ideo dic nunc breui
ter an illi qui nolunt credere referentibus pa
pam esse hereticum: quando in rei veritate
esset hereticus. et qui nolunt scripta catholi

Obijctur

Responsio

Secunda ratio

Tertia ratio

Cap. XXIII.

Questio p̄ma

Sc̄da

Probat

Cap. XXII

Conclusio

Probat p̄mo

Ropter illa que i

Cap. XXVII

Risio ad pma.

coꝝ ptra papā hereticū legere nec videre sūt inter dānabilr credētes pape heretico nume randi 7 qua pena sunt plectēdi. **Ad.** Jurta ptractata duas interrogatiōes pponis. ad q̄ rū primā distinguēdo r̄ndet q̄ nolētū crede re papā esse hereticū q̄n esset heretic⁹. quidaz sunt q̄ dānabilr nolunt hoc credere: vel q̄ no lunt de ei⁹ p̄fidia informari: vel q̄ lz sunt infoz mati nolūt informationib⁹ sufficiētib⁹ 7 fidē faciētib⁹ de p̄fidia pape heretici adhibere fi dem. quidā aut sunt vel esse p̄nt q̄ absq̄z crimi ne nolūt credere papam esse hereticū. vtpote illi p quos nō stat q̄n de p̄fidia pape heretici informēt 7 eisdē informationib⁹ fidē facien tibus de p̄fidia pape heretici credāt 7 fidem adhibeāt. Itē dānabiliter recusantiū credere papā esse hereticū quidaz sunt q̄ q̄uis credāt papā esse hereticū in nullo p̄nt ei vel ei⁹ erro ribus obuiare publice vel occulte. aliqui vero possent ei⁹ erroꝝ publice vel occulte obuia re. Dicis ergo q̄ nolentes credere informatio nibus rōnabilib⁹ facientib⁹ fidē de p̄fidia pa pe heretici si possunt sibi vl ei⁹ erroꝝ obuia re nō solū credētes dānabilr pape heretico s̄ etiā fautores eiusdē sunt cēsēdi. Si vero in nullo possunt pape heretico nec ei⁹ erroꝝ obuiare credētes 7 non fautores reputari de bēt. si vero aliqui sunt qui nolūt credere papā esse hereticū q̄ nō sunt de ei⁹ p̄fidia informa ri nec p eos stat q̄ nō informēt: nec fautores nec dānabilr credētes pape heretico sunt cē sendi. **Di.** Intelligo r̄nsionē istoz q̄tus ad hoc. ideo dic qua pena illi q̄ dānabilr renuūt credere papā esse hereticū sunt plectēdi. **Ad.** Ad hoc patet responsio p illa que dicta sunt hic 7 superius. c. ij. quia vt dictus est ibi tales sunt dānabilr credētes. ibi aut dictū ē q̄ cre dentes sunt excoicationis snia inmodati. igit̄ qui dānabiliter renuūt credere papā esse here ticū sunt excoicationis snia 7 vinculo allegati

Ad scōam.

Di. Dic ad scōam interrogatiōē. **Ad.** Ad ipam r̄ndetur q̄ illi qui dānabiliter renuūt le gere vl videre aut audire scripta catholicoz p papā hereticū si p̄nt obuiare pape heretico vel ei⁹ erroꝝ non solū credētes: s̄ etiā fauto res eiusdē sunt h̄ndi. si aut obuiare nō p̄nt so lūmō credētes sunt putādi. 7 tā illi q̄ bi excoi cationis snia sunt ligati. **Di.** Nunqd̄ q̄ dicta sūt p̄ fm ista debēt intelligi. **Ad.** Ziqt̄ q̄ grauius peccēt illi q̄ credūt pape heretico q̄ alijs eo q̄ papa hereticus est magis nociuus 7 magis periculosus q̄ alij heretici.

Cap. xxvij. soluit rōnes p̄mā factā. s. c. xij. pbārez q̄ ipugnantib⁹ papā hereticū nō sit credēdū. notat̄ etiam ibidē de detractorib⁹: 7 quō vel q̄n malū de aliquo dē cum sit credendū vel non credendum. Discipul⁹.

p hoc loco dicta sūt hic eēt locus q̄ rendi de fautoribus hereticoz: s̄ anteq̄ in q̄rā de his peto vt r̄ndcas ad rōes s. c. xij. allegatas q̄bus ondit̄ q̄ volētib⁹ decla rare p̄fidia pape heretici mime est credēdum puto em̄ q̄ p r̄nsiones q̄s narrabis. siue alique earuz sint rōnabiles siue irrōnabiles totā ma teriam de credētib⁹ hereticis clarius 7 magis pfunde intelligā. **Ad.** Ad p̄mā d̄: q̄ sa cra pagina mime rēphēdit om̄s adhibētes si dem narrātib⁹ aliqd̄ sinistrū de aliquo s̄ euz q̄ cito credit narrātib⁹ mala de alio fac̄ pa gina rēphēdit p̄pter qd̄ scribit̄ q̄ q̄ cito cre dit leuis est corde. **Ad cur⁹** euidentiā d̄: esse sciendū. q̄ nō ideo d̄: aliq̄s dānabilr cito cre dere. q̄ statim credit q̄n aliqd̄ siue bonuz siue malū narrat̄ de alio. nam et dauid vt legit̄. ij. Reg. iij. vt audiuit. ioab. interfecisse abner cre didit nec t̄n in hoc peccauit. sed qui credit ci to malū de primo leuis corde est. 7 si malū qd̄ cito credit de primo est p̄ctm̄ mortale creden do cito mortāl̄ peccat. Est ḡ videndū q̄s cre dit cito malū de primozs q̄ nō credit cito. Di citur igit̄ q̄ aliq̄s pōt credere malū de aliquo dupliciter. q̄ vel credit malū de aliquo qd̄ ip semet p̄cipit de ipso vel solūmodo ex relatiōe seu narratiōe aliorū. Si aut̄ aliq̄s credit malū de aliquo ex aliquo qd̄ ipemet p̄cipit de ipso b̄ pōt esse dupl̄ aut illud potest fieri b̄n et male aut t̄mmodo male. Si pōt fieri b̄n 7 male ḡve cōmuniter illud nō fit nisi male (lz in casu sin gulari 7 spāli 7 raro posset fieri b̄n). Aut fre quēter fieri b̄n 7 frequēter fit male sicut frequē ter hoies cū mulieribus bona intētiōe loquūt̄. Sepe etiā bona intētiōe visitant eas et danf munera ipis ac diuersa solacia h̄nt cū eis 7 se pe cū eis mala intētiōe talia fiūt si in hoc ca su vl cōsiliū aliq̄s credat p̄ctm̄ mortale de alio peccat mortāl̄ quod est iudiciū temerari⁹ p̄ charitatē quā h̄re d̄z ad primū q̄ illa que p̄nt fieri b̄n 7 male: in meliore partē interpretari de bemus sicut dicit beda vt h̄r eēt de regulis iur̄ estote. Si aut̄ illud ex quo q̄s credit maluz de alio est tale qd̄ vt cōiter fit male: raro autem vel nunq̄ fit b̄n lz posset fieri b̄n sic nō peccat q̄s suspicādo malū de alio. peccat t̄n firmiter credēdo malū de ipso. 7 multo magis peccat cre dēdo malū graui⁹ q̄ fit illud qd̄ videt de alio: maxime si illud malū qd̄ credit de alio est ali quod enorme excedēs p̄ctā que ab homibus cōmuniter fiūt. sicut si quis vidēs aliquē mul tum iratum contra alium crederet quod ille iratus intēderet eundem occidere multo magis

Risio ad p̄ rōnem. c. ij.

Nota

gis peccaret q̄ solūmodo credēdo iram quas
 vider esse pctm mortale. et tñ credēdo ip̄m ex
 hoc solo q̄ irascit peccare mortaliter. Si irat̄
 vltra nō peccat̄ peccat̄ mortali. Potest em̄
 quis irasci multū et interesse p̄ alium zelo iusti
 tie et intēde bona absq̄ pctō mortali et quan
 doq̄ venialiter solū. verūm suspicādo vel du
 bitando talem iram esse pctm mortale in ip̄o
 non est peccatum mortale. Si etiam ex illis q̄
 habēt aliquā spēm mali que tñ p̄it in casu sic
 ri absq̄ pctō mortali quis credat aliud pecca
 tum graue p̄mittere peccat̄ grauius. et de hui
 detur poni exemplū. xxxiii. di. c. i. vbi nico. pa
 pa scribens aldino archiepo de immoderata
 familiaritate quā habuit quidā ep̄s cum filia
 sua noluit credere q̄ idem ep̄iscop̄ carnaliter
 peccauerat cū filia sua eadē lz illa immodera
 ta familiaritas habuit spēm mali sed vult pro
 pter scandalū q̄ eadē familiaritatē dimittat
 scribēs in hec verba. Nicolaus et c. relatum est
 aplap̄i nostro de hoc ep̄o q̄ cū q̄dā filia sua i
 moderatā tenuit familiaritatē. et ob illud ma
 la fama orta sit ei: p̄ qua re a scitate tua ceter
 q̄ coep̄is tuis amonitus correctusq̄ est: s̄ nul
 latenus emēdatus q̄ res in hoc maxime displi
 cet et magis ac magis de se reddidit opinionem
 deteriorē quo b̄itudini tue et cocp̄oni tuorum
 rōnibus nō obedit. et p̄ inobedientiā in culpā
 p̄boplausti relabit̄ op̄z iḡit̄ fraternitatē tuā
 sinodale cū ep̄is et suffraganeis tuis couocare
 consiliū et salutarib̄ eloquijs ep̄m puenire at
 q̄ illi pastorali auctē p̄cipe quatenus ab om
 nium bestiarū vel volucrū venatōne penitus
 alien̄ existat atq̄ ab immoderata filie sue fa
 miliaritate se oīno cohibeat qd̄ si parere cōtē
 p̄crit et tam p̄ venatōnis inclinatione q̄ pro
 immoderata filie sue p̄uersatōe vitāda vobis
 amonētib̄ obedire distulerit a v̄ro collegio
 excoīcat̄ abscedat q̄ si in hoc cōtumax appa
 ruerit a ministerio cessare debet. Et his ver
 bis colligit̄ q̄ ep̄s immoderatā familiaritatē
 habuit cū filia sua et qualis fuit illa immode
 rata familiaritas glosa sup̄ d̄bo fama exp̄mit
 d. coram omnibus eā deosculabat et ponebat
 manū in gremio eius quod sp̄z mali videretur
 b̄re q̄ vt cōiter osculū mulieris nimīū iteratū
 et positio manus in gremiū siue sinū et immū
 do corde peccat̄ et cor impudicū p̄dedit et tñ ex
 tali sp̄e mali noluit nihilomin̄ nicolaus papa
 nō solū credere s̄ nec etiā suspicari q̄ ideo ep̄s
 in lapsum carnis incidit et etiā noluit q̄ ei i
 diceret purgatio nō obstante mala fama ex h̄
 orta de ip̄o restāte glosa q̄ ibidē ait. non q̄ ali
 quid in ip̄o estimaretur p̄pter fedus naturale
 sed quia coram omnibus eam nimis osculabat

et ponebat manum in gremiū eius et ideo nō
 fuit ei indicta purgatio. Di. Quare nō fuit
 ei indicta purgatio ex quo extitit diffamatus
 teste Nicolao q̄ in verbis p̄missis dicit ob il
 lud mala fama orta est ei. Ad. R̄ndetur q̄
 purgatio nō debz diffamato iudici nisi qñ de
 crimine diffamat. iste aut̄ ep̄s de crimine pu
 ta de lapsu criminis mime extitit diffamar̄. s̄
 erat tñmō diffamar̄ imoderata familiarita
 te filie sue q̄ quis fuerit imoderata: et vt cōit̄ i
 moderata familiaritas mulier̄ sit cū pctō mor
 tali: tamen talis imoderatio pōt carere pecca
 to mortali: quia nō omnis imoderatio est pec
 catū mortale. ideo iste ep̄s nō fuit de crimine
 diffamar̄ quare sibi nō debuit iudici purga
 tio: sed debuit ammoneri q̄ etiā de venialib̄
 amonitio fieri pōt. Di. Un̄ accidit q̄ aliq̄s
 credit malū de alio ex illo q̄ frequenter fit be
 ne et male et ex illo qd̄ h̄z sp̄z mali et frequen
 ter fit male: et nunq̄ vel raro bene. Ad. R̄ndetur
 q̄ vt cōiter hoc puenit ex duob̄ ex hoc vi
 delicet q̄ taliter credēs malū de alio p̄simi
 libus criminib̄ publice vel occulte aut volū
 tate sunt infecti: et iō iudicāt de alijs sic senti
 unt de seip̄is. et quia credūt alios esse tales in
 actib̄ exterioribus etiā indifferentib̄ quales
 sciūt eē seip̄os publice vel occulte aut fm vo
 luntatē et desiderū cordis. vnde sunt quidāz
 qui omnes suspiciosos et cito credēs crimia
 quecūq̄ de p̄ximo reputāt actu vel volūate
 eisdē criminib̄ irretitos. p̄uenit etiāz talis
 credulitas mala ex inimiciā vel odio aut ira
 quā habēt sic credēs ad illos quos credunt
 esse malos: q̄ vnusquisq̄ mal̄ cito credit ma
 lum de illo que odit. Di. Sic de credēte ali
 quem esse maluz ex aliquo qd̄ nō pōt fieri nisi
 male. Ad. Dicit̄ q̄ qui credit aliquē eē ma
 lum quia p̄cipit p̄ seip̄m aliquid de eo qd̄ non
 pōt fieri nisi tñmō male: nō peccat ex hoc q̄
 credit malū de ip̄o. q̄ p̄p̄ illa que nō possunt
 fieri bñ licitū est cui libet iudicare et reputare
 malū illū qui facit. hec est snia Bede: vt habe
 tur ex de regulis iur̄. estote. qui ait quod scri
 ptū est. Ex fructib̄ eorū cognoscetis eos. de
 manifestis dictū est que nō possunt bono aio
 fieri. vt stuprū: blasphem̄ia: furtū: heresis: et si
 milia. de q̄bus nobis p̄mittitur iudicare. Et
 quibus verbis colligit̄ q̄ propter illa que nō
 possunt fieri bene licet credere aliquē esse ma
 lum. Di. Dic de isto qui credit malū de alio
 solummodo propter relationē vel narrationē
 alicuius vel aliquoz. Ad. De hoc scz quan
 do quis debeat credere malum de aliquo pro
 pter relationēz vel narrationē alicuius vel
 aliquoz et quando non debet. difficile vel im
 r

Questio prima
 circa dicta.

Responso

Questio secūda

Responso

Questio tertia

Responso

Questio quarta

Responso

possibile est dare regulā generālē que i nullo casu deficiat. qz aliqñ credēdū est ex iudiciū dicto vnus. aliqñ nō est credēdū dicto vnus etiaz ex iudiciū aliquādo credēdus est dicto multoz 7 aliquādo nō: qñq; etiā credēdus est fame 7 quādoq; nō est credendū fame intēduz etiā credendū est p̄sumptōibus que narratur et interdū illis nime est credendū ista oia vt nōnullis apparet p̄ rōnes aptas exēpla 7 iura possēt copiose p̄bari. sed p̄pter plixitatē vitādam videt nō eē insistendū. dicit igit̄ q̄ quem admodum vt habet̄ ex de testibus. c. preterea iudex circūspectus 7 discretus debet formare motū animi sui ex argumētis et testimonijs q̄ rei aptiora esse comperit ita etiā vnusq; q; audiens ex iudicijs referētes malū de aliquo ad hoc q̄ credat vel nō credat sepe ex multis cōscientiā suā formare tenet: qz sepe ex iudiciū sicut in iudicio ad faciendū fidē de malo alterius 7 si nō possunt singula tamē multa collecta simul iuuāt. **D.** Applicā p̄dicta ad p̄positum. **AD.** Scōm ista dicit̄ aliquis cito credere malū de p̄ximo q̄ ex his solūmodo q̄ possunt fieri bene 7 male credūt ip̄m eē maluz. q̄ aut̄ credūt ip̄m esse malū ex his q̄ nunq̄ bono animo fieri possunt nō cito credūt. **Item** q̄ ex his q̄ p̄nt fieri bñ 7 male 7 alijs multis p̄currētibus simul ex q̄bus simul p̄t q̄s licite informare consciā suā de malo p̄ximo nō cito credit cū eē malū. **Item** si ex sola relatiōe malozū inimicōz aduersariōz cām habētū 7 aliquez ab ip̄s alijs āminiculis q̄s ip̄m credit eē malū cito credit. q̄ aut̄ credit ex relatiōe viroz fidelium p̄sertim sub iuramēto asserētū p̄ certā scientiā malū de p̄ximo etiā ex iudiciū nō cito credit. **Item** q̄ ex relatiōe maloz vel inimicorum alijs cōcurrētibus iudicijs et āminiculis que simul iuncta faciūt fidez credit nō cito credit. **Di.** Satis apparet q̄ nō est facile dare regulā gñālē qua cognoscat quādo q̄s credit cito vel nō credit cito ex iudiciū qz alio modo d̄ vnus credere ito in vno casu 7 alio mō idēz vlt̄ alter in alio casu hoc gñali omisso dic alias vias s̄m istos q̄bus in sp̄ali cognoscit q̄ credens papā eē hereticū credit cito vel nō cito. **AD.** De hoc d̄: q̄ vidēs bullā hereticālē papae 7 vidēs papā eē hereticū n̄ credit cito nec peccat in aliquo imo peccaret si hereticū eum nō credit qz scire tenet q̄ quis nō ois errans cōtra fidē sit hereticus tñ errans 7 fidē 7 suū errozē solēniter vltimata deliberatiōe diffiniens hereticus est. **Item** vidēs transumptū bulle hereticalis 7 cognoscēs q̄ est transumptum bulle ac credēs in ip̄o heresim diffiniri. et ex hoc credēs papā eē hereticū: nō cito cre-

Pro iustione p̄n
cipali

dit imo credere tenet de necessitate salutis. si cut credere tenet si videret bullā tal̄ pape heretici. **Item** si q̄s audit alios q̄ hactenus bōe fame sūt publice 7 p̄stāter asserere 7 paros in rare papā heresim manifestā quā in sp̄ali expōnūt 7 exp̄mūt solēniter diffinisse C̄ q̄uis neq; bullā hereticālē neq; transumptū ostenderet et ex hoc credēs papā eē hereticū. **Item** cito credit nec peccat credēdo. **Item** audiēs papam publice ex determinata heresi diffamari. nec papa negat se illā docere nec purgat i aliquo famā suā non cito credit si credit ip̄m esse hereticum. **Item** audiēs a fidedignis papā publice p̄dicare hereses manifestas 7 q̄ tenentibus docētibus p̄dicātibus 7 diuulgātibus ip̄sas fouet 7 eos diligit: p̄mouet 7 honozat. tenet̄ aut̄ q̄uas vitates odit p̄sequitur molestat nō credit cito: si credit ip̄m papā eē hereticum. **Item** sciēs q̄ pape a viris l̄ratis hactenus p̄uidis 7 discretis reputatis hereses manifeste imponunt q̄ etiā p̄tunt euz instantia fieri conciliū gñale si papa impedit celebrari conciliū gñale nec suā declarat innocentia d̄ impositis criminibus manifestis nō cito credit si ip̄m credit eē hereticū. q̄ aut̄ vidēs in bulla pape assertione aliā cōtineri que sensum hereticū p̄t b̄re. 7 nec ex antecedētibus nec ex sequētibus nec ex alijs dictis vel scriptis talis pape p̄t patēter inferri q̄ sensus hereticus de mente pape est cito credit et peccat mortal̄ si sic credit eū eē hereticū qz maliciose p̄uertit assertionē pape 7 idem est tenēdū de assertōibus et opinionibus alioz. **Item** q̄ videt aliq̄ scriptū pape in quo nihil diffinitive tanq̄ papa determinat sed tanq̄ p̄uata p̄sona de diuersis tractādīs docet 7 inq̄rit. 7 in eodē scripto heresim reperit manifestā cuius cōtrarietas veritatez nō tenet papa explicite credere si p̄p̄talē heresim credit papā eē hereticū: cito credit. **Item** non cito credit at credēdo ip̄m errare. **Si** aut̄ in scripto pape q̄s repiat heresim manifestam cuius p̄uam tenet credere explicite nō solūmodo recitatā sed assertā aut opinatā vel hereticū an̄ dictū. vñ si q̄s legeret in libro sermone seu scripto pape quocūq; q̄ x̄ps nō fuit mortuus: q̄ nō ascendit in celū: aut q̄ mortuus nō resurgēt: q̄ nō est infernū. vel aliq̄ tale cuius p̄uū papa tenet explicite credere nō crederet cito. q̄ statiz crederet papā eē hereticū postq̄ sibi constaret tale scriptū eē pape. **Item** q̄ videns solūmodo aliquas reportatiōes s̄monuz vel definiatiōnū aut assertiōnū pape in q̄bus heresis de qua non est mentio p̄ncipalis asseritur si credit papam esse hereticū cito credit

et peccat mortalit. si vero audit a fidedignis
talem heresim eē de mēte pape. 7 quod est ve-
raciter reportata 7 nō ex errore. nō credit cito
si credit papā eē hereticū. Item qui audit ali-
quos criminosos pestilētes inimicos pape le-
ues vel detractores 7 spirātes malum de alijs
credētes facilt referētes papā esse hereticū ci-
to credit lz in reuēritate eēt hereticus. talib?
em nūq̄ in p̄iudiciū alterius est credendum
D. Videt q̄ credendū sit eis qz nō ē verisile
q̄ aliq̄s sit immemor tam sanitatis corp̄al̄ q̄
sp̄ialis. sed tales si mēdaciter papā de heresi
diffamarēt eēt in piculo taz corp̄is q̄ anime
qz 7 damnabilr mentirent. 7 papa de eis gra-
uissimā sumeret vltionē. Ad. Distinguit de
hoc. qz aut tales criminosi pestilentes 7 hmōi
solūmodo in occulto diffamāt papā de hereti-
ca pravitate aut publice i sp̄ali sibi imponūt
hereses māifestas offerētes se pbaturos papā
eē hereticū 7 tñ petētes iustitiaz in p̄mo casu
nō eēt eis credēdū. 7 q̄ eis credit cito credit:
nec etiā ppter eoz 7 ba in occulto est aliquo
modo suspicandus vel p̄sumēdū papā esse he-
reticū qz vba in tali occulto nō debēt facere si-
dem s̄ debent esse suspecta vt nequaq̄ in p̄i-
udiciū cuiuscūq̄ credat eisdē. In secundo 7
casu lz talibus mime sit credēdū ppter eos tñ
lz suspicari papā eē hereticū 7 dubitare de si-
delitate eius intm̄ q̄ qlibet q̄rum sibi licet p
gradu suo 7 officio tenetur de hoc querere sol-
licite veritatem.

Capitulum xiv tractat vnā difficultatē scz an p̄p̄t rela-
tōz detractōz maior sit suspitio de aliquo h̄nda vbi
etiā notant q̄dā valde necessaria de mēdacio Di.

Liqua liter distin

guēdo interrogo an ppter 7 ba cri-
minosoz et detractoz 7 hmōi pe-
silentiuz publice heresim siue aliud crimē de
aliquo asserentiū maior suspitio sit habēda de
papa siue de alio plato vel subdito diuine 7 po-
tēte vel paupe. Ad. Ad hoc d̄r distinguēdo
q̄ aut imponētes vel referētes crimē de alio
sunt lesi turbati vel puocati qualitercūq̄ ab
eo cui crimē imponūt siue etiā sūt emuli iūmiz
ei aduersarij vel quocūq̄ modo siue in agibili-
bus siue in speculabilibus notabilr 7 uantes
eidem siue i cā amici sui subditi plati vel quo
modolibet talibus adherētes aut imponētes
vel etiā referētes crimē de alio nō sūt lesi. nec
p aliquod factū aut dictū eius vel amicomū ei?
sunt puocati 7 ipm̄ nec aliquā int̄tionē nota-
bilem siue 7 ueritatē neq̄ in speculabilibus ne-
q̄ in agibilibus h̄nt 7 ipm̄. Si itaq̄ aliq̄ diffā-
māt vel imponūt siue referūt crimē de paupe

amico fm̄ veritatē fm̄ opionem ipoz lesi vel
quōlz pturbati 7 ipm̄: vel sunt inimici emuli
aduersarij pturbati vel aliquo mō 7 uantes ei
dē min? credēdū est eis q̄ si imponerēt vel re-
fererēt crimē de papa etiaz dictis modis pape
emuli exntes siue nō. s̄lr si referētes crimē de
papa 7 de paupe nec ab vno nec ab alio sunt
offensi: nec aliquā rōnē 7 ueritatē vel inimici-
cie pl? h̄nt supra vnū q̄ supra aliū magis p̄sumen-
dū est de referentib? crimē pape q̄ paupis q̄
minime mentiant. si vero referētes crimen de
paupe 7 ipm̄ nullā rōnē 7 ueritatis vel inimici-
cie h̄nt 7 papā quē simplr infamāt h̄nt rōnez
7 ueritatis p̄dicte. magis p̄sumendū est tūc de
crimine paupis q̄ de crimine pape q̄ a verita-
te nequaq̄ aberrāt nec eidē p̄portionabilr eē
credendus. dicif de oib? supradictis scz plato
7 subdito 7 paupe. Di. P̄mū pbare breui-
ter coneris. Ad. P̄mū scz q̄ min? creden-
dū est aduersarijs q̄ erga paupere sunt offensi
vel turbati q̄ aduersarijs pape. Probat p̄mo
sic. Tāto min? credendū ē aduersarijs alicui?
imponētib? siue referētib? crimē de eo quāto
h̄nt pauciora ipos retrabētia a talib? diffāma-
tionib? 7 relationib? de ipo. s̄ aduersarij pau-
peris sunt hmōi. qz q̄cqd retraberet aduersa-
riū paupis a talib? etiā retraberet aduersariū
pape. si em̄ ex p̄cia dimittit aduersari? paupe-
ris referre talia de paupere: hoc etiā dimittit
ret aduersariū pape de papa. si etiā dimittit
ne inueniat mēdar: eadē rōne ne mēdar inue-
niatur de papa. si etiā dimittit ne scandalifer
vel offendat: multo magis ex hoc s̄lebit de pa-
pa. 7 sic p̄similr q̄cqd tales retraberet a refe-
rendo malū de paupe: retraberet aduersariū
pape ad referendū malū de papa. multa vero
retrabūt aduersariū pape a referēdo malū de
papa q̄ nō retrabūt aduersariū paupis a refe-
rendo de paupe. puta timor potētie pape. vñ
p̄ exp̄ientia quotidianā videt q̄ nonnulli ad-
uersarij pape timore potētie pape a relatione
crimini ei? se cōpescūt. q̄ tñ 7 paupes eis cri-
men iponēdo vel iposita referēdo linguas su-
as latare ipudēter nō desinūt. s̄lr spes obri-
nendi b̄nficiū vel honozē a papa pōt retrabe-
re aduersariū ei? a p̄dictis relationib?: nō autē
aduersariū paupis a quo b̄nficiū vel honozē
magis sp̄are non pōt. plura etiā alia retrabe-
rent 7 retrabūt aduersariū pape que nequaq̄
aduersariū paupis retrahere dinoscunt. s̄ mi-
nus credēdū est aduersarijs paupis iponētū
bus sibi crimē vel ipositū referētib? q̄ aduer-
sario pape sibi eadē facientib?. Sc̄do sic. mi-
nus credēdū est aduersarijs eoz q̄ citi? 7 faci-
li? 7 cōius calūniāz odiū p̄secutionē 7 infesta-

Conclusio

Probat p̄mo.

Sec̄da ratio

tionē aliorum incurrūt q̄tum ad opus exteri⁹
 q̄ aduersari⁹ illi⁹ q̄ nō ita cito nec ita facilr ca
 lumniā odium ⁊ cetera incurrit. s̄ huiusmodi
 est paup̄ respectu pape ḡ min⁹ aduersari⁹ ei⁹
 in talibus est credēdum. **A** Maior est māifesta:
 q̄ hoies facilius maxime loquūt de illis quos
 calumniā p̄sequunt⁹ ⁊ odiunt q̄ de alijs. Pro
 pter quod s̄m iura testimoniū inimici nullate
 nus est admittēdum. **A** Minor autē p̄ scripturas
 diuinas p̄bat apte. vñ p̄uer. c. xiiij. d̄. etiā pri
 mo suo paup̄ odiosus cr̄t amici vero diuitum
 multi. quod p̄cipue veruz est de odio exteriori
 quia licet sepe diuites odiū interius plurimū
 incurrāt q̄ paupes p̄ eo q̄ plures offendūt. se
 pe tamē odictes diuites odiū in exteriori ope
 mime manifestāt. **I**tem salomon ibidē. c. iij.
 Diuitie addūt amicos plurimos. a paupe autē
 et hi quos habuit separant⁹ ⁊ post: multi colūt
 p̄sonam diuitis ⁊ amici sunt donum tribuētis
 fratres homis paup̄is oderūt eum: in super et
 amici longe recesserūt ab eo. **E**x q̄bus patz q̄
 paupes citius q̄ diuites odiū incurrūt. **I**tem
 ecclesiastici. xij. scribit. diues locutus ē ⁊ oēs
 tacuerūt ⁊ n̄bum illius vsq̄ ad nubes p̄ducēt
 paup̄ locutus est ⁊ dicūt q̄s est b̄: ⁊ si offende
 rit subuertūt illum. **I**tem ibidem diues cōmo
 tus conformat⁹ ab amicis suis humilis autē cū
 ceciderit expellet⁹ ⁊ a notis: diuiti decepto ml
 ti recuperatores locutus est sup̄ba: ⁊ iustificauit
 rūt illum. humilis deceptus est in sup̄ ⁊ arguit
 locutus est senare ⁊ nō est ei datus locus. **E**x
 amos. iij. sic scribit. **E**la c̄ce p̄gues q̄ estis in
 mōre samarie q̄ calumniā facit egenis ⁊ p̄sum
 ditis paupes. ex q̄bus alijsq̄ n̄bis q̄ plurimis
 apte colligit q̄ paupes cōius p̄secutionē infa
 stationē ⁊ calumniā patiunt q̄ diuites ⁊ potē
 tes: ⁊ ideo minus credendū est aduersari⁹ eo
 rum q̄ diuitū de ip̄is sinistra narrātib⁹. ma
 gis igit p̄sumendū de aduersari⁹ pape cū pu
 blice crimē heresis vel aliqd̄ sibi imponit qd̄
 dictū eoz nō est a v̄itate totalr̄ alicui⁹ q̄uis si
 sint criminosi: eis sit fides nullaten⁹ adhiben
 da ⁊ multomin⁹ crederet paup̄ibus crimē im
 ponētib⁹: aut ab alijs impositū narrātib⁹
 vel diuulgātib⁹? quoquomodo quod maxime
 p̄tinet veritatē q̄n paup̄ multos offēdit ⁊ plu
 rimos habet aduersarios diuites ⁊ potentes.
In hoc em̄ casu scelerator: homo mūdi vnico
 n̄bo potest de paupe infamiā falsissimā absq̄
 diuio miraculo indelibilē sustinere. si em̄ men
 dacissimus: crimē quodcūq̄ de paupe odioso
 cōfinxerit et vni soli asserēdo retulit ille alijs
 dimulgabit. di. tale crimē tali ip̄oif qd̄ postea
 ali⁹ certissime narrabūt: ⁊ sic t̄le mēdaciū tāq̄
 verū ⁊ certuz ad om̄s eius inimicos decuciet

⁊ amicos tandē nō latebit: ⁊ sic erit apud oēs
 (q̄uis mēdaci⁹) diffamar⁹. q̄re cā paup̄is
 odiosus est diligentissime ⁊ strictissime p̄secutan
 da ne p̄ potentia ⁊ mendacia opprimat⁹. **D**i.
 Nunqd̄ peccat mortāl⁹ q̄ p̄ficta mēdacia abs
 q̄ asseritōe solūmō recitādo publicāt ⁊ dimul
 gant. **A**d. R̄ndet q̄ peccat oēs tales mor
 taliter. **D**i. **I**stud videt duruz cū videam⁹
 fere oēs relata crimia etiā nō p̄bata alijs nar
 rare. **M**etiā hoc nō sit pctm̄ mortale videntur
 posse p̄bari. q̄ relatio crimis p̄ qua nullū dā
 nū neq̄ in p̄sona neq̄ in bonis t̄palib⁹ neq̄ in
 fama incurrit non videt pctm̄ mortale. s̄ sepe
 crimina referunt absq̄ p̄dictis dānis illi⁹ de
 quo referunt. ergo talis relatio nō est semper
 pctm̄ mortale. **A**d. **A**d primū istoz p̄cedo
 q̄ fere oēs adulti detractōis vicio qd̄ est pec
 catus mortale sunt impliciti. qd̄ glo. sup̄ illud
 Prover. xiiij. (cū detractorib⁹ nō cōm̄itēca
 ris) testari videt di. **H**oc sepe vicio p̄clitāt
 pene gen⁹ humanū. vñ q̄ plurimi reperuntur
 q̄ reputat se sanctos ⁊ sine pctō mortali: ⁊ tū
 decies aliqn̄ vna die alijs detrahēdo ⁊ relata
 crimina enarrādo: peccant mortāl⁹. **D**i. **E**x
 quo ignorāt gravitatē relatiōis criminū que
 minime sunt probata: excusari vidētur. **A**d.
 R̄ndetur q̄ ignorātia iuris p̄cipue naturalis
 nō excusat: ⁊ ideo q̄uis ignorent gravitatem
 criminis hui⁹ nō sunt excusati: q̄ de iure natu
 rali ē q̄ nemo d̄z referre crimen de alio nisi no
 staret certitudinaliter vel saltē p̄babilr̄ q̄ ex
 tali relatiōe criminis ille de quo refert nunq̄
 imppetuū iacturā in bonoz vel aliquo alio ei
 set passur⁹. ignorātia ergo hui⁹ nō excusat que
 tū in multis mime repit⁹: q̄ multi legunt in
 scripturis gravitatē detractōis ⁊ a p̄dicā
 tib⁹ ⁊ docentib⁹ n̄bū dei. ⁊ tū se ab h̄mōi vi
 cio nō com̄pescūt. ⁊ ideo p̄ceditur q̄ sepe oēs
 adulti hoc vicio dānabilr̄ sunt infecti. ⁊ sepe
 magis ac grauius isto vicio laborant qui sans
 ctiores cupiūt reputari. vt de multis qui raro
 vel nunq̄ reputant se peccare mortaliter vel
 volūt absq̄ pctō mortali cēseri ⁊ p̄ scribis ba
 beri ita vt liceat viris sanctis ⁊ discretis iudi
 care asserere ⁊ sentire q̄ sepissime peccāt mor
 taliter ⁊ q̄ sunt homines male ⁊ repobevite.
Sicut enim licet ei qui videt alium furari vel
 percutere innocētē aut etiā fornicari aut au
 diuit aliū blasphemare ⁊ fidem negare: licet
 absq̄ vicio iudicare q̄ furans: percutiens: for
 nicans: blasphemans: ⁊ fides negans peccat
 mortaliter: ita ei q̄ audierit aliū crimē falsum
 vel occultū quod nō est notozū neq̄ p̄fessum
 neq̄ p̄t aperte probari de primo referēt. **I**s

Quelto

Respon
Ecclesi
Dicitur

Seco

Ad primū

Respon

Respon

absq̄ vitio iudicare q̄ peccat moralit̄ cuiuscū
q̄ dignitatis p̄minerie conditōis status opi
nionis aut fame est sic referēs antedict̄ etiaz
si putaret q̄ deus nulla miracula fecisset p̄ eo
nisi tali modo referret crimē alterius falsū v̄
occultū q̄ certitudinaliter vel saltē p̄babilit̄
crederet q̄ talis relatio nunq̄ deberet obesse
neq̄ in fama neq̄ in alio modo ei de quo tale
crimē refert. **D.** Si ista eēt vera pauci bis
diebus saluarent. **Ad.** Respondet q̄ bis die
bus significata est auct̄as salomonis q̄ eccl̄iasti
ei p̄mo ait. Stultoz infinitus est numer⁹ q̄ p̄
p̄ncipalissime intelligēdā nōnulli putat de ill
qui dicētes se eē sapiētes stulti facti sunt quales
scipue arbitrant̄ illos q̄ iux̄ testimoniū sal
uatori colātes culicē camelū deglutiūt q̄ silēs
sunt sepulchris dealbatis q̄ a fous q̄dē appa
rent hoibus iusti. int̄ aut̄ pleni sūt hypocrisi
et iniquitate. q̄ foris 7 in iessu: veste: ieiunijs:
orōibus 7 ceremonijs diuersa exēpla scitatis
ostendit̄: intus aut̄ pleni sūt inuidia: odio: ira
rancore: supbia: inani gloria 7 ambitōe et qui
bus in p̄secutōez inocētū: detractōes: fursur
raciones: adulatōes: simulatōes: scismata: p̄ten
tiones: 7 discordias dolos p̄ditiones variaq̄
crimina sp̄ualia deteriora furto 7 fornicatōne
p̄cipit̄ q̄ tamē sc̄ti volūt oīno putari. **Di.**
De hac materia in sp̄ali int̄rogabo te plura in
tractatu de gestis circa fidē altercatū or̄ho
dorā. iō dic̄ breuiter quomodo r̄ndet ad sc̄dm
quod tetigi. **Ad.** R̄ndet q̄ sicut eēt de iniu
rijs 7 damno. c. vi. q̄ occasione damni dat dā
num dedisse videt̄. sic q̄ aliqd̄ facit et quo p̄t
verisim̄ damnū cōtingere vel iactura nō est i
munis a culpa q̄ quilibet de necessitate salutis
cauere tenet ne aliqd̄ faciat maxime absq̄ cō
modo p̄posito. et quo p̄t damnū vel iactura
p̄mo puenire: p̄pter hoc em̄z in lege diuina
p̄cipiebat q̄ fodies cisternā opiret eā sicut h̄
ero. xxi. q̄ ipsa opta nō poterat bos vel asinus
in eam cadere p̄pter hoc etiā vt h̄ ibidē p̄s
cipit̄. vt dñs bouis quē sciret corrupetā reclu
deret euz q̄ ip̄o nō recluso poterat hoicm vel
mulierē occidere. vñ 7 in hoc casu dñs non re
cludēs ip̄m si aliq̄ occidebat p̄cipit̄ occidi
cum sic legit̄ ibidē si bos corrupeta fuerit ab
beri 7 nudūstert̄ 7 p̄testari sūt dñm eius nec
recluserit eū dñs: occideritq̄ virū aut mulierē
et bos lapidibus obruet 7 dñm eius occident
et ob eandē rōem cauebat in lege vt faciens
nouā domū faceret murū tecti p̄ circuitū. vñ
deutro. xxi. sic legit̄. Eū edificaueris domum
nouā facies murū tecti p̄ circuitū ne effundat̄
sanguis in domo tua 7 sis reus labete alioz in
p̄ceptis ruete. Ex quibus aperte colligitur q̄

quilibet de necessitate salutis ea tenet facere
quibus omissis potest damnū verisimilit̄ vel
iactura p̄mo puenire. ergo p̄ eandē ratiōem
quilibet de necessitate salutis tenet ea omitt̄
tere quibus nō omissis sed factis potest verisim
liter p̄mo damnū vel notabile lesionez
incurrere: sed ex relatōne falsi criminis vel oc
culti maxime publica. potest verisimilit̄ dānū
in fama vel honore siue alijs p̄mo puenire si
lz forte tūc qñ refert nullū tale iserat. qz aliq̄s
eorū qui audierit a p̄mo referente potest post
ea idem crimē in notabile detrimentū alteri
enarrare quare a relatōne criminis talis de ne
cessitate salutis quilibet abstinere tenet nisi
forte ex leuib⁹ 7 p̄babilibus cōiecturis 7 vr
gētibus arbitret q̄ nunq̄ in posterū nec ex ip
so nec ex aliquo audiētium ex occasione talis
relatōis aliquod eueniet detrimentū. **D.** Cir
ca hanc materiā magis q̄ p̄posuerim euagari
sum⁹. ideo ceteris p̄termisissis vnam solūmodo
obiectionē contra p̄mā cōclusionē p̄ncipales.
peto fm̄ opinionē p̄dictam dissolui. **Est** autē
obiectio talis. minus credēdū est referētibus
crimē de illo ad cuius cōdēnationē est cū cau
tela 7 diligētia p̄cedēdū q̄ referētibus crimē
de illo ad cuius p̄dēnationē nō opz cum tāta
cautela p̄cedere: sed cū maiori cautela p̄cedē
dum est a d̄ cōdēnationē pape 7 platorū ac
diuitūz potētū q̄ s̄bditorū 7 pauperū. q̄ min⁹
credēdū est referētibus crimē de papa potētī
bus 7 diuitibus 7 platis q̄ referētibus de pau
peribus 7 subditis siue referētes fuerint cri
minosi 7 infames: siue fuerit bone fame. **Ad**
ior videt̄ apra. **Ad** ior: auctē innocentij tertij
p̄bat que ponit̄ eēt de accusatōnibus. c. qualē
secūdo ait. lz aut̄ hoc sit obseruādū in subiectū
diligētius tamē obseruādū est in platis q̄ q̄si
signū sunt positi ad sagittā 7 qz nō p̄nt oibus
coplacere cū ex officio teneant nō solū argue
re. sed etiā increpare q̄netiā interdū suspēde
re. nōnunq̄ ligare frequēter odiū multoz in
currūt 7 insidias patiunt̄. 7 ideo sci patres p̄
uide statuerūt vt ne accusatio platorū facile
admittat̄ ne cōcussis colūnis corruat edificū
nisi diligēs adhibeat cautela. p̄pter quā non
solū false: sed maligne criminū impositioni ia
nua p̄cludat̄. **Ex** q̄bus colligit̄ vt videt̄ q̄ i p̄
cedēdo cōtra platos. maior est adhibēda cau
tela q̄ cōtra alios p̄cedēdo quare minus cre
dēdū e. p̄ referētibus crimē de papa q̄ referē
tib⁹ crimē de alijs quibuscūq̄. **Ad.** Ad hoc
respondet q̄ innocentius in decretali p̄dicta
considerauit ea que frequētius accidūt nō ea
que raro. 7 ideo qz sepius accidit q̄ plati mul
tos offendunt. paupes autem quia timēt sibi

Replica
Responso

Instātia

R̄s̄sio

cauet ab offensis: 7 ideo tot nec taz potentes offendit sicut plati. hinc vt frequenter de fco maior cautela adhibenda est cu platus accusat deserit denunciat vel diffamat q cu paup. si tn de facto paup abiectus et oppellus offenderet tot 7 tam poteres et tam quter sicut platus. maior cautela adhibenda eet. quando talis pau per diffamaret vel etia accusaret ab emul vel puocatis q ipm aut ab inimicis eoz q si platus diues et potes accusaret vel diffamaret a talibus. queadmodu si aliqs omni auxilio destitutus impugret iniuste ab emulis eque potetibus magis iuuadus eet q diues 7 potens qz p poteria posset ab impugnatibus se tueri si em rex vel pnceps taz pauper rusticu q comitem diuitie potentie q aduersarios eque potetes debeat defensare: necesse e q maius auxilium pauperi q comiti potenti exhibeat. sic si paup tot 7 tantos vel plures vel potentes habeat emulos ipm grauer diffamates vel qtrilibet impediens qz propter maiori auxilio indiget q papa 7 ideo minus credendu est talibus emulis pauperis q equalibus vel mi noribus emulis pape.

Capit. xvi. vbi solunt due alie rones supra e. xii. postre pbates q talibus impugnatibus no sit crededu vbi etia notat quomodo et quando mala siue bona de aliquo narrata sint crededa. Discipulus.

Cap. XXVI.

E ista materia et

b anneris eidē puro q scires q pluri ma recitare q ad tractatu de gestis circa fide altercatiū orthodorā volo differri. ideo dic quomodo rñdet ad rones alias qbus supra. c. xij. videt ondi q volentibus pfidia pape heretici declarare fides no debeat adhiberi. Ad. Ad scdam rōnem adducta ibidē rñdetur q sepe neq bona narrata de aliquo neq mala sūt crededa. qñ em nescit vñ vel a qb fama siue bonā siue mala habeat ortum no est fame crededu: neq bone neq male. similis qñ scit q fama bōa vl mala orta e ab iimiq crimi nosis maliuolis maledicis vel ab his q faciliē credūt vel rumores incertos libeter narrāt 7 asserūt vel a mēdacibus 7 falsis homibus aut adulatoribus ambiriosis vel auaris histrioni bus vel alijs qbuscuq q hoibus placere desiderāt non est tali fame crededu qñ aut qz scit vel p se vel p alios fide dignos q fama bōa vl mala ortū hz a fide dignis psonis nec sūt amici spales nec iimici eius cuius famā diuulgat bonā vel malā nec sunt ambiriosi nec hoibus placere desiderāt nec sūt mēdaces nec detractores nec maledici credere tali fame bone vl male no videt illici tū ita tñ q ppter famam malā de aliquo absq certitudine sufficiēti nul

Ad 2am rōem. c. xij.

lus ad actuz pūdiciale illi de quo est mala fama pūmpat. 7 ideo psonis fide dignis q non odio nec rancore asserūt 7 cupiūt declarare p fidiam pape heretici est crededu nisi aliquid eis cōtingat obijcere. quare eis mime est credenduz. ad illud aut quod d: de regina sabba. rñdet q quedā fama vaga de excellentia salomonis saltē qruz ad ipaz pūnerat de qua nesciebat vñ vel a qbus ortum habuerit. et ideo eis tāq pūdes 7 sagax fide adhibere nolebat secus est de fama pape heretici qñ bullā hereticalem vel transumptū p vniuersum orbem pmulgarū ondit. 7 ideo i hoc casu credere papam eē hereticū est licitū debitū atq iustum. Ad tertiā rōnē breuiter rñdet. q credere narratibus siue bona siue mala no vniuersaliter dissuadet in scriptura diuina sed oibus 7 semper credere dissuadet ppter quod signāter d: eccl. xv. no oibz bo credas qz alicui crededu est et alicui nōbo mie est credendu. ad aliud autē quod adducit de hieremia. xij. p3 ex serie textus quod loquit de iimicis. nā ibidē pmitit. frēs tui 7 dom? pris tui etia ipi pugnauerūt aduersus te 7 clamauerūt post te plena voce. et tūc immediate subiūgit ne credas eis cum locuti fuerint tibi bona. et ita p3 q loquit de iimiq q nunq eis est crededu iux illud sap. eccl. xij. no credas inimico tuo in eternū. sicut autē tu no debes credere iimico tuo in eternū: ita nec in eternū credere debes inimico alterius contra ipm. ad illd mich. vñ. Nolite credere amico. rñdet q loquit de amico trahere ad infidelitate vel pctm. ad dictū Jo. iij. Nolite omni spūi credere. patet qz signāter dicit omni spūi ritui credere: qz alicui spūi nullaten? est crededu. ppter quod subdit ibidē cui est crededu sed pbate spm si ex deo sit. quis si qui dixerint papā eē hereticū no statim crededu est eis. sed qz nūtiāt piculū eē oppositū orthodoroz pbā di sunt hoc est examinādi sunt sollicitē si legitima documēta attulerit ad pbandū papam eē hereticū. puta si bullā onderint hereticales vel transumptū ipius publice 7 solēniter pmulgarū e crededu 7 dicēdū papā eē hereticū Ad quartā rōnem rñdet q maior falsa est ppter tres instārias tum qz notoriū est crededu hz fm ordine iudiciariū mime sit pbatū. tū quia cōfesso de crimine absq oi ordine est crededu. tum qz ex iudiciū 7 in multis est crededu absq ordine iudiciario obfuaro. ad omis igit auctes vnico nōbo rñdet q omnes intellū gēde sunt de credulitate iudicis in iudicio qñ crimē impositū no est notoriū nec reus cōfite tur crimē impositū. 7 ideo si crimē heresia pape imponit de quo coraz iudice accusat iudex

Ad tertiā rōnem

Ad quartā rōnem

nisi sit notoria heresis pape vel ipse confiteatur
 non debet credere illa credulitate que habenda
 est in iudicio atque ordine iudiciario obsequato
 potest licet credulitate que spectat ad aliquem
 non tanquam ad iudicem credere possit in casu papa
 esse hereticum. si enim aliquid fide dignum de quorum fi-
 delitate iudex non dubitat referunt assertione iu-
 diciali se audiuisset papam negare fidem vel resurre-
 ctionem mortuorum iudex potest credere eis illa cre-
 dulitate que inter socios habenda est si non debet
 habere illam credulitatem que ad iudicem spectat an-
 quam in iudicio probatum legitime extitit nisi sit no-
 torium iudici et alijs. vel nisi papa in iudicio he-
 resim confiteatur.

Cap. xxvii. in quo queritur quod sunt probandi in heretico
 non fautores de quibus etiam distinguitur. Discipulus

Quibus cogitauerit

9. rim per singula que allegata sunt per
 sententiam s. c. xiiij. recitata discurrete: quia
 tamen plurimam magnam volo vitare. Illiusvisque
 post completionem huius operis remanentibus in
 discussis ad fautores hereticorum et precipue pa-
 pe heretici me conuerto de quibus in primis peto
 ut dicas si una sententiam vel plures que fautores
 hereticorum debent reputari. Ad. De fautoribus
 hereticorum distinguitur quod aut fauēt tunc mo-
 do personis hereticorum: eis scilicet probando consiliis et
 auxiliis qualescunque nihil de eorum erroribus peni-
 tus intromittendo quomodo sepe christiani iudeis
 et sarracenis et alijs infidelibus fauēt quous eo-
 rum erroribus penitus non faueant nec adhere-
 ant sepe enim reges et principes fauendo iudeis et
 infidelibus eos in officijs publicis preceperunt: quous
 uis eorum errores me approbarēt. christiani etiam
 que ut habet extra de iudeis et sarracenis. c. ad li-
 berandam sarracenis consiliis vel auxiliis ad terre
 sancte stipendium impedere arma: ferrum et galeas
 et ligamina deferentes eisdem. illi etiam que eis ga-
 leas vel nauas vendebant poterant fautores sarrac-
 enorum non immerito approbari: et tamen erroribus
 contra fidem non fauebant: nec fuerunt peccataz fau-
 tores prauitatis heretice vel infidelitatis iudi-
 ciali. aut fautores hereticorum fauent eorum erro-
 ribus ipsos approbando docendo: divulgando: alicui
 alliciendo vel attrahendo aliquos ad probandum eo-
 rum et hi non solum fautores hereticorum sed etiam sunt
 fautores heretice prauitatis. primi autem sunt fauto-
 res hereticorum durat. sed non sunt censendi fau-
 tores heretice prauitatis. Di. Adhibi apparet
 si predicta que aliquid sunt vel possunt esse fautores he-
 reticorum quous non sint fautores heretice prauitatis
 sed nunquam e conuerso aliquid sunt vel possunt esse fau-
 tores heretice prauitatis quous non sint fautores
 hereticorum. Ad. Respondet quod sic. sicut enim po-

testis quod tenere doctrinam alicui non propter eum sed
 quod reputat eam veram: et tamen in nullo est fautor et ami-
 cus eius: imo potest esse emul' et inimicus eius mor-
 talis. ita potest quod fauere erroribus aliquorum licet pro
 sonis eorum non faueat sed penitus aduersetur. Di.
 Ex his mihi videtur quod isti habent de fautoribus pone-
 re distinctionem tribuendam: quod aliquid sunt fautores
 hereticorum tantummodo et non heretice prauitatis.
 aliquid heretice prauitatis et non hereticorum. aliquid
 vero sunt fautores hereticorum et heretice prauitatis.
 Ad. De hoc ita dicunt ut eis imponis. Di. Dic ergo si in istos quod fautores a crimini-
 bus de quibus supra inquisimus distinguntur. Ad. De quibus fautoribus interrogas. Di. Pri-
 mo dic de fautoribus hereticorum. Ad. De fau-
 toribus hereticorum adhuc distinguitur: quod quidem
 scienter fauēt hereticis hoc est scientes eos esse
 hereticos quod multi christiani fauēt scienter iudeis
 et sarracenis quos sciunt esse iudeos et sarrac-
 enos: sicut etiam sepe parentes fauent filiis et fi-
 lii parentibus quous sciunt eos esse hereticos. Alij
 ignoranter fauēt quod ignorant esse hereticos. pri-
 mi scilicet si qui fauēt scienter et non fauent heretice
 prauitatis: non sunt credentes nec hereticis nec
 eorum erroribus: quod non approbant ipsos errores nec
 ipsos reputant inter catholicos numerandos.
 qui autem ignoranter fauēt hereticis hoc est nescien-
 tes eos esse hereticos sunt aliquo modo censendi cre-
 dentes: quod ipsos que sunt heretici credunt inter ca-
 tholicos computandos. et sic laborant ignorantia
 danabili affectata uis aut crassa aut supbia dan-
 nabiliter sunt credentes heretici et excommunicati
 sententia sunt ligati. si autem laborant ignorantia probabi-
 li aut inuincibili que non est danabilis sunt aliquo
 modo credentes sed non danabiliter censendi creden-
 tes nec sunt de numero illorum crediturij que est de he-
 reticis. c. excommunicamus primo excommunicati sententia in-
 nodantur. Di. Dic quod fautores heretice prauitatis a credentibus distinguntur. Ad. fautores
 heretice prauitatis sunt censendi credentes here-
 ticorum erroribus de quibus legitur extra de hereticis. c.
 excommunicamus. Secundi sunt credentes hereticis de quibus
 etiam fit mentio extra de hereticis. c. excommunicamus
 primo quod fautores heretice prauitatis et prauita-
 tem hereticam reputant catholicam veritatem et ip-
 sos auctores reputant catholicos vel saltem re-
 cte tenentes. Di. Dic de fautoribus tantum heretico-
 rum que heretice prauitatis quod a credentibus distin-
 guntur. Ad. Respondet ad hoc sicut dictum est de
 fautoribus heretice prauitatis.

Ca. xxviii. in quo agitur de fautoribus heretice prauitatis
 ubi etiam datur distinctio inter credentes et fautores. D.

Utra distinctione

i. predicta de fautoribus hereticorum et he-

retice prauitatis de oib' interrogabo diuersa.
incipiã aut pmo a fauto:ib' heretice prauitatis
iudicãdis. **Ad.** Dēs modos fauēdi heretice
prauitati nō est facile nūerare. tideo videt' dif-
ficile dare regulã gñalẽ qua de oib' cogñscit an
faueãt vñ faueãt heretice prauitati. **Di.** Dic
aliquos modos fauēdi heretice prauitati ex q̄
bus aliq̄ facilt' agnoscat'ur. **Ad.** Quis faue-
re heretice prauitati aliquomō distiguit a cre-
dere heretice prauitati qz fauor videt' actū ex-
teriorē respicere. credere aut' actū interiorē.
tñ in oibus modis exteriorib' quib' aliq̄ ostē-
dit aut declarat se credere hereticor' errorib'
eis dē modis videt' fauere eis dē errorib'. 7 iō q̄
cunqz dicit se errorib' adherere. aut laudat eos
tāq̄ catholicos vel diuulgat tāq̄ cōsonantes
veritati vel legit: docet aut p̄dicat tanq̄ tenē-
do vel scribit aīo adherēdi. vel suadet: p̄cipit:
cōsulit: aut quouis mō inducit alios ad tenen-
dum eos videtur heretice prauitati adherere.
q̄ etiã quocūqz psequit' impugnantēs errores
eos dē. aut ppter impugnatōem h̄mōi quolibz
aduersat' vel etiã infestat' docētēs: tenētēs: et
p̄dicantes p̄trariã veritatē. fauto: prauitatis
heretice ē tenēdus. **Di.** Sūt aliq̄ modi sp̄s
les quib' sit q̄s dicēdus fauto: prauitatis her-
retice a papa heretico si essent heretici ad iui-
cem. **Ad.** Difficile vel fere impossibile ē s̄m
quosdaz q̄ aliq̄s faueat aliquo mō erro: pape
quin possit eodē mō fauere erro: alteri' q̄ quis
si papa esset heretic' de facto aliq̄b' mōis. ali-
q̄ fauerēt errorib' ei'. q̄ nō fauerent de facto er-
roribus aliorū. **Di.** Qui sūt isti modi. **Ad.**
Un' modus ē p̄sentiedo affirmatiōi diffinitio-
ni erronee pape heretici p̄tra fidē. si em̄ papa
esset heretic' 7 cōtra fidē aliq̄d diffiniret: qui-
cūqz diffinitioni sue erronee p̄sentiret eēt fau-
tor heretice prauitatis. Quicūqz etiam cōsule-
ret vel induceret. aut hortaret' eū ad diffinien-
dū aliq̄d cōtra fidē esset fauto: heretice prauit-
tatis. Quicūqz etiã solēmiter in scolis diffini-
tionē suã hereticã legeret. 7 tanq̄ tenendã.
vel sup̄ ipam nō approbãdo: vel approbãdo:
glosas apparatus: litterã: vel scripta quocūqz
cōponeret eēt fauto: heretice prauitatis. Qui-
cūqz etiã cū posset cōueniēter deandē diffi-
nitionē hereticã im̄ impugnaret eē inter
fautores prauitatis heretice nūerãdus q̄ etiã
impugnãtes detestãtes 7 reprobãtes diffini-
tionē predictã ppter h̄ quolibz infestaret dif-
famaret reprobaret: vitaret vel vitãdus aut
quocūqz mō molestãdos putar'z nō eēt a fauto-
ria prauitatis heretice alien'. Qui etiã scriptu-
ras catholicas p̄rias predictę diffinitioni eo q̄
p̄rie eēt eidē teneri legi p̄dicari vel doceri p̄-

sumeret p̄hibere int' fautores prauitatis hereti-
ce eēt nō imerito cōputãdus. Qui iuraret vel
p̄mitteret: quocūqz diffinitōez talē pape se eē
in p̄petuū seruatur' eēt fauto: heretice prauit-
tatis. q̄ etiã catholicas scripturas ad reprobã-
dū diffinitōem hereticã pape positas i dēre
stationē earz cōbureret tāq̄ erroneas. aut ali-
q̄s circa eas lubicū exerceret a fauto: prauit-
tatis heretice nequaq̄ eēt immunis. q̄ etiã in fa-
uorē pape heretici nouos errores cōfingret.
quēadmodū sergiani in fauorē sergij pape epi-
s̄m multos finxerūt errores dicētes papã non
posse dānari sicut in quodã a nriq̄ssimo op̄ere
edito cōtra sergianos legi: esset inter fautores
prauitatis heretice numerãdus.

Capitulu. xxi. in quo sp̄aliter agit de fauto:ib' cōfē-
tētib' diffinitioni pape heretici vbi etiam de quadra-
plici distinguitur consensu. Discipulus

Bonias iuxta ca

q̄ nonicas sanctiōes ad cautclã futus
rū est aliq̄d faciēdū. qz vt leges im-
piales insinuat. 7 recta rō dicitur puidere q̄s
d̄s q̄ cōtingit p̄t. vñ 7 vñi puidere 7 puidit
discrētē pacis in tpe munitiones parat. fortes
edificat ciuitates. fabricat diuitias cōgregat
7 thesauros p̄pinquos 7 amicos p̄federat vt
si eis rabies belloz ingereret hostilis aggressio
facili' reprimat'. Idcirco quis hic t̄pib' a
papa catholico fides catho. defendat viril'.
7 heretica prauitas aiosius expurget qz n̄ p̄t
p̄tingere vt si nris dieb' vñ futur' papa surgat
heretic' seq̄ces 7 fautores q̄ plures habeat vñ
habitar' q̄ veritatē catholicã reprobare 7 de-
struere aut extirpare. aut ad hereticã prauita-
tē iducere satageret toto posse p̄tra h̄mōi cau-
sam possibilez cupio me 7 alios p̄nuire vt si
vñq̄ talis casus acciderit: ego 7 alij orthodoxi
sciam' quos debeam' fautores heretice prauit-
tatis 7 pape heretici reputare: p̄p̄ q̄s de fau-
toribus heretice prauitatis discurre: 7 in sp̄ali-
te interrogare p̄pono. Dic ergo pmo de p̄sent-
tētib' diffinitōi heretici pape heretici: an
aliq̄s absqz pctō mortali diffinitōi valeat cō-
sentire. **Ad.** Ad euidētã interrogatiōis tue
nōnulli dupl'r distigūt de cōsensu. L̄ origit' em̄
dupl'r p̄sentire diffinitōi heretici pape. s. vñ
p̄sentiedo qz papa diffiniat assertōem q̄ est he-
retica vñ p̄sentiedo assertōi q̄ p̄ papã hereticuz
diffiniret. Si em̄ volēs heresiz diffinire req̄rat
alioz p̄sensū posset vn' dicere p̄sentio assertōi
qz reputat eã verã. Et p̄sentio cū diffiniat eaz 7
nō possit r̄ndere tali assertōi: qz reputo eã verã
s̄ nō p̄sentio q̄ diffiniat eam 7 iste non assen-

tiret pprie diffinitioni q̄ est actus diffiniendi cōsentiret tñ diffinitōem q̄ pōt vocari assertio diffinitiva. Quē admodū fides aliqñ vocatur actus credēdi. taliqñ ipm̄ obiectū creditū. vñ de 7 collectio articulorū quos credim⁹? aliquā do vocat fides. vt norat glo. ef̄ de sum. tri. 7 ff. ca. c. firmiter. Alia diffictio ponit de cōsensu quā ponit glosa ef̄ de officio dele. c. i. d. Nota q̄ quadruplex est cōsensus. s. negligētie: consilij: cooperatiōis: 7 auctoritatis siue defensionis. Di. Puto q̄ istas diffictōes: 7 diffinitōes: intelligo. iō iuxta mēbrū eaz te interrogare stude bo. dic ergo p̄mo an solū modo cōsentientes assertioni hereticali pape nō p̄sentiedo q̄ diffiniat eā semp̄ peccat mortaliter. Ad. De assertione pape heretici distinguit. q̄ aut ē talis assertio q̄ p̄sentis tenet credere explicitē cōtrariā veritatē. 7 in hoc casu cōsenties peccat mortaliter 7 ē heretic⁹ reputāndus scdm̄ q̄ colligi pōt quarto buius. c. xxi. 7. lxxij. aut assertō pape hereticalis est talis q̄ assentiēs nō tenetur credere explicitē cōtrariam veritatē 7 tūc aut in cōsensu est prinax: aut nō est prinax. si ē pertinax peccat mortaliter 7 est heretic⁹ reputāndus. 7 pena hereticorū plectēdus. si nō non est prinax s; parat⁹ est corrigi: 7 solūmō est de ceprus 7 q̄rit cauta sollicitudine veritatē nō peccat mortaliter. nec p̄ cōsequēs est heretic⁹ reputāndus nec pape fautor: hereticē prauitāt. Di. Quid de illo q̄ exterius cōsentit assertio: ni pape vel vt placeat vel vt saltē nō disciplinetur: 7 iō magis peccat q̄ ille qui ore 7 mēte cōsentit. q̄ ille lz̄ dicat falsum tñ nō mētis: 7 iō nō peccat nisi vēlialit. vel min⁹ peccat q̄ ille q̄ ore p̄sentit: 7 dissentiret corde. iste em̄ ē falsus duplex. mēdax 7 p̄ditō: agnite veritatē 7 iō merito est infamis oī spoliād⁹ honore 7 i p̄petuū ab omni testimonio repellēdus.

Questio

Responso

Questio

Responso

l. XXX.

Ca. xxx. i quo declarāf. iij. modi cōsensus caplo p̄cedenti positi et in capi. xxxi. agitur de cōsensu negligētie etiā in. xxxii. de consensu cōsilij et cooperatiōis. Di.

Ec que dicta sunt

b de p̄sentitib⁹ assertioi pape timmō ex his q̄ dicta sūt pri⁹ de credētib⁹ 7 ex illis q̄ tractata sūt lib. iij. depēdere videtur: iō trāseas ad p̄sentientes q̄ papā hereticā diffiniat prauitatē q̄ s; req̄siti a papa cōsentunt q̄ assertio q̄ in rei v̄itate ē hereticalis diffiniatur solēniter: tanq̄ catholica. 7 q̄ illis om̄ibus iniūgat vt eā sicut catholicā teneat sentiunt 7 acceptāt. Ad. Dixi p̄us q̄ quadrupl̄ q̄s pōt cōsentire de quo igit p̄sentiente niteris

Dis. Licet istā diffinctionē quadrimēbrē in genere aliquo mō intelligā: tñ ad cōsentientē diffinitionē hereticalē pape heretici ipam̄ nec scio declarare. iō in primis declara quō cōtingit quadrupl̄ diffinitōi hereticali pape heretici cōsentire. Ad. Quadrupl̄ cōsentire contingat diffinitōi hereticali pape heretici nōnulli declarant dicētes q̄ ille p̄sentit p̄sensu negligētie diffinitōi p̄dicte q̄ sciēs eā esse hereticalē nō resistit. Di. Quō pōt ondī q̄ nō resistēs ei p̄sentit. Ad. Hoc plurib⁹ sanctorū patrum auctoritatib⁹ videt posse p̄bari. At em̄ Innocēt⁹ papavt dicit di. lxxiiij. c. error. Error cui nō resistit approbat. Ex q̄b⁹ verbis sic arguit. Error cui nō resistit approbat. ergo diffinitio hereticalis pape cui nō resistitur approbat. qui aut ipm̄ approbat cōsentit eidē. ergo q̄ nō resistit p̄sentit eidē. Itē ibidē dicit Innocēt⁹. veritas cū mime defensatur opprim̄it. Ex q̄bus v̄bis infert q̄ veritas cōtraria diffinitōi hereticali pape cū mime defensatur opprim̄it. qui aut veritatē opprim̄it catholica cōsentit p̄trarie hereticē prauitati. qui vero nō resistit nō defendit. ergo q̄ nō resistit diffinitōi hereticali pape cōsentit eidē. Itē ibidē subdit. nec caret scrupulo societati occulte q̄ manifesto facinori desinit obuiare. 7 eandē sniam sub eisdē v̄bis asserit Eleuterius papa. vt h. ij. q. vij. c. negligere. 7 anastasius ad damasū papam vt legit. xxij. q. iij. c. q̄ pōt. sic ait. Qui pōt obuiare 7 p̄trubare puerfos 7 nō facit: nihil est aliud q̄ fauere impietati eorū. nec caret scrupulo 7c. Ex q̄bus verbis colligit q̄ q̄ pōt resistere diffinitōi pape 7 nō resistit: p̄sentit eidē. 7 idē vt legit. xxij. q. iij. c. ondī. videt asserere dicēs. Qui desinit obuiare cū pōt p̄sentit. ergo q̄ nō resistit diffinitio ni hereticali pape p̄sentit. Itē Gregl. vt habetur di. lxxiiij. c. p̄sentire. ait. Consentire videt errātī q̄ ad refecāda q̄ corrigi debēt nō occurrit. q̄ q̄ nō resistit diffinitioi hereticali pape p̄sentit eidē. qd̄ intelligēdū est qñ q̄s scit diffinitionē pape eē hereticalē 7 pōt resistere 7 nō resistit. Di. Dic de consensu p̄silij. Ad. Ille dicitur p̄sentire p̄sulēdo q̄ suadet 7 inducit papaz vel hortat q̄ assertionē que est hereticalis solēniter diffiniat 7 determinet eē tenendū. Di. De consensu cooperatiōis. Ad. Ille dicit consentire cooperando diffinitōi hereticali pape qui assertionē pape hereticalis solēniter diffiniēdo dicit: scribit: 7 rōnibus aut auctoritatib⁹ q̄ sit tenēda 7 solēniter diffinienda probare molitur. Di. Ergo fm̄ ista q̄cumq̄ scriberet talem diffinitionē cōsentiret coopando eidē. Ad. Si q̄s scribit ta

le diffinitiones hereticale pape postquam existit
 promulgata non intelligit consentire coopando
 actu diffiniendi siue determinandi qui iam pces
 sit. qui autem scriberet ea ante actu diffiniendi
 si intelligeret et aduerneret quod assertio diffiniendi
 fidei repugnaret intelligeret consentire coopando.
 si autem hoc non aduerneret: et per ignorantiam
 excusatur. **Di.** De consensu auctoritatis
 siue defensionis. **Ad.** Consensus auctoritatis
 et defensio diffiniuntur sicut auctas et defensio
 distinguuntur. auctas enim ad superiorem spectare
 videtur. defensio tamen ad maiorem quam ad
 minorem potest pertinere. nam et superior potest
 inferiorem defendere: et inferior potest superiorem
 defendere. imo quis vnus habeat auctoritatem supra
 seipsum: potest tamen quis defendere seipsum. iuxta illud
 Roma. ij. Closteripos defendentes karissimi
 Et Act. xij. dixi cum sum defensus? bodie me. con
 sensus ergo auctoritatis respectu diffinitionis
 papalis locum non videtur habere: cum papa nullus au
 ctoritatem vel mandato possit aliquid diffinire. sed
 consensus defensionis potest habere locum respectu pa
 pe. potest enim aliquid consentire diffinitioni heretica
 li offerens se diffinitionem defensionem eandem

Cap. XXXI.

Cap. xxxi. in quo agit de consensu negligentie. **Di.****Missio consensu de**

o fensionis quousque tractauerim? de
 defensionibus hereticorum. et omisso con
 sensu auctoritatis quod ut videtur respectu pape lo
 cum habere non potest: interrogabo te. Primum de consen
 su negligentie si omnino talis per consensum peccet
 mortaliter. **Ad.** Ista negligentia qua quis ne
 gligit resistere pape quam assertionem hereticalem
 diffinire solemniter siue determinare conatur et
 ideo intelligitur consentire videtur esse quodam ta
 citurnitas. quod videndum est an omnis taciturni
 tas in hoc casu sit peccatum mortale: et an per consen
 su sit habenda. Circa qua sunt diuersae sententiae. Una
 est quod aliqua taciturnitas in hoc casu est pec
 catum mortale: et aliqua mitem. quod aliqua est ha
 benda per consensum: et aliqua per consensum mitem est
 habenda. taciturnitas enim illi qui reclamando
 posset predictam diffinitionem impedire esset peccatum
 mortale: et per consensum esset habenda. vnus si papa re
 quirendo scilicet cardinalium aut aliorum super aliquam
 assertionem hereticam diffinienda. vnus posset recla
 mando impedire papam a diffinitione huiusmodi: quod
 forte esset tamen opinionis et fame in populo: vel tamen
 potest quod papa ipso reclamante talem diffini
 tionem mitem attenderet. si ille taceret peccaret
 mortaliter: et eius taciturnitas esset per consensum
 habenda. Si vero esset aliquid qui reclamando eam
 impedire non possit tacendo non peccaret morta
 liter: nec eius taciturnitas esset per consensum ha

Opinio prima

benda. Tuic sine glosa est de presumptionibus. e.
 nonne concordare videtur. ait enim melius dicas. vbi
 prohibito mea possum prohibere quod fit et taceo.
 tunc taciturnitas per consensum habet. Si vero per
 prohibitionem meam non possum prohibere quod fit: tunc
 non obest mihi taciturnitas. et hanc eandem diffi
 nitionem potest glo. di. xxvij. c. diaco. heriam glo.
 sa. ij. q. vij. c. plerique insinuare videtur. distinguens
 tres casus in quibus taciturnitas mitem nocet.
 taciturnitas non nocet ei qui non potest probare.
 Item non nocet ei qui non potest impedire vel etiam eru
 bescit loqui. Item non nocet ei qui scit suus ius du
 bitare et post sequitur: alias semper obstat taciturni
 tas. ut extra de his qui fiunt a pre. siue co. c. Lo
 tinebat. r. liij. di. Si fuus. Ex quibus patet quod si
 requisita a papa super aliqua assertionem heretica
 li diffinienda prohibere non potest huiusmodi taciturni
 tas non nocet. si vero potest prohibere taciturnitas
 nocet et est habenda per consensum. **Di.** Ista sententia
 probabilis mihi videtur: ideo ad intelligendam eam aliqui
 ter volo insistere quare huiusmodi istam sententiam dicas quod
 tenendus est. de taciturnitate alicuius collegii:
 puta si papa requireret collegium super huiusmodi diffi
 nitione. numquid si taceret peccaret mortaliter
 et per consentiente debeat haberi. **Ad.** Respondet
 quod si totum collegium posset prohibere diffinitionem
 huiusmodi collegium tacendo peccaret mortaliter et per
 consentiente deberet haberi. Si autem impedire non
 posset: taciturnitas non noceret. **D.** Si col
 legium potens prohibere tacendo peccat mor
 taliter: quod ergo primo de omnibus peccat non videtur
 quod primum non peccat tacendo. quod ille prohibere non
 posset et eadem ratione: nec scilicet requisitus pec
 cat. nec tertius. et sic videtur quod nullus tacendo pec
 cat. ergo nec totum collegium tacendo peccat.
Ad. Respondetur quod primum tacendo peccat. Tunc quod
 debet probabiliter suspicari: quod si ipse diffinitionem
 inique resistit alii etiam resistet eides. Tunc quod ex quo
 noscitur quod alii non concordabunt cum eo potest probabili
 ter dubitare an ipse reclamando vna cum aliis
 posset diffinitionem hereticam impedire. In
 dubijs autem via tutior est tenenda siue sequenda
 da: via autem tutior est quod reclamaret: ergo tunc
 reclamare tenetur. Tunc quia tacendo scanda
 lizat alios prebens eis occasionem tacendi in
 causa fidei. ergo tacendo peccat mortaliter. ita
 secundus et tertius. et deinceps versus ad mino
 rem partem collegii. postquam autem maior pars
 collegii consenserit tacendo. ille qui postea fu
 it requisitus si cernens quod maior pars collegii ta
 cendo consenserit et papa propter minorem partem
 suam diffinitionem hereticam nequaquam
 dimitteret: non peccat tacendo ex quo per suam
 contradictionem prohibere non posset. ideo
 respondetur: quod licet solus prohibere non possit

Quarta

Ritio
Probat
Seco
Tercio

ser. tñ posset cū alijs pbibere. 7 ideo q: nō con-
 stat sibi q: alij resistent peccat tacendo. **Dis.**
Quid si papa simul req̄rit om̄s cardinales 7
nō vñū an aliū q̄s peccat si om̄es tacēt. Ad.
Dicit q: in hoc casu peccant tacēdo mortalit̄
q: in hoc casu quilibet tenet r̄ndere ac si esset
primus requisit̄. Di. Dic aliā s̄niam. Ad.
Aliā s̄niam est q: requisit̄ a papa sup aliqua as-
sertōe hereticali diffiniēda si scit papā obuia-
re doctrine ecclē 7 tacet: siue etiā reclamans
do possit pbibere h̄mōi diffinitionē siue non
peccat mortalit̄ nisi ex p̄ditōe tali q: piculū si-
dei vel fidelij seq̄retur. P̄mū p̄bat. q: ad ex-
teriorē p̄fessionē fidei q̄libet est astrict̄ q̄n rez-
quir̄ si ex om̄issōe p̄fessionis alij scandalizā-
tur. q: q̄libet tenet vitare scandalū fratris sui
Sed cardinalis siue possit pbibere diffinitio-
nē hereticalē pape siue nō possit si tacet req̄-
situs de veritate fidei primos scandalizat. q: q̄-
si ei taciturnitatē alij possunt p̄sumere q: he-
retice p̄fessionis prauitatis. ergo siue reclamans
do possit diffinitionē impedire hereticalē pa-
pe siue non: tenet in h̄ casu ne infirmos 7 sim-
plices scandalizet ad exteriorē cōfessionē ca-
tholice veritatis. Secūdu sc̄ q: si ex p̄ditōe
tali sequeretur periculum fidei vel fidelium.
q: papa heretic̄ 7 cōplices sui ad exteriorē fis-
delij p̄secutionē vel ad magis diuulgandum
errorē cū multozū pericō inflāmant: tacēs
nō peccaret mortalit̄. p̄bat p̄ illud 1̄ Par. xij.
Nolite sc̄m dare camb̄. Ex quib̄ v̄bis colli-
gitur q: absq: oī vtilitate bonoz 7 cū damno
eor 7 sine p̄uersiōe 7 emēdatōe maloz nō est
imp̄s 7 infidelib̄ catholica veritas p̄pala-
nda. 7 ita in hoc casu tacere licet: nec tacēs con-
sentit. quēadmodū inter sarracenos existens
fidelis inter quos non posset p̄ficere non in-
telligeretur eoz consentire erroribus: l̄ con-
tra eos minime clamaret. Di. Dic quomo-
do h̄m s̄niam istā glose que in contrariū sonat
re videntur debent intelligi. Ad. Dicitur
q: ille debent intelligi de negocijs in quibus
vertitur propiū cōmoduz vel incōmodū tpa-
le ip̄ius taciturnitatis. vbi aut̄ ex taciturnita-
te ip̄ius p̄t puenire diminutio bonozis diu-
ni vel damnū sp̄a le. primozū: puta auersio a
fide vel scandalū infirmoz per reclamationē
aut cōtradictionē ip̄ius (l̄ non possit probi-
bere vel impedire siue retrahere papam a sua
intentione nepharia) posset tamen catholi-
cos consolari 7 confirmare in fide. 7 ne crede-
rent pape heretico p̄seruare reclamationē tenet
7 ideo taciturnitas eius per quas diuinus ho-
nor subtrahitur: 7 vtilitas proximoz necessa-
no impediretur nō est absq: peccato mortali.

q: ista taciturnitas tam amou dei q: fidei ma-
 nifeste repugnat.

Caplm. xxxij. i quo d̄r de p̄fesu p̄lij et cooparōis. D.

Via nō est verifi

q: mile q: papa req̄reret cardinales
 sup aliqua assertōe hereticali quā
 diffinire vel determinare intēderet: 7 eodē
 sustineret 7 nō cogeret r̄ndere. 7 i deo transeo
 ad p̄sensum concilij. de quo dic an oēs p̄slen-
 do consentiētes q: papa quācūq: heresim sol-
 leniter diffiniat 7 determinet peccēt mortalt̄
 et an sint fautores heretice prauitatis. **Ad.**
 Ad hoc responderetur q: omnes consentientes
 huiusmodi peccāt mortaliter nec possent per
 quācūq: ignorantiam excusari. **U**ero pec-
 cent mortaliter videtur aperte posse probari
 Nam de p̄sulte negari non p̄t: q̄n ap̄te 7 ex
 p̄sente sit p̄sentis. p̄sentis autē peccat. papa
 aut diffiniēdo siue determinādo assertiones q:
 est heretica peccat mortalt̄: q̄ cōsulēs q: ea de-
 terminet mortalt̄ peccat. **Di. Quāuis mihi**
videt̄ pbabile q: p̄sentis cōsulendo diffini-
tionem hereticali pape si nō possint p̄grantiāz
excusari: peccēt mortalt̄. videt̄ tñ q: ignorā-
assertionē pape eē hereticā: p̄ ignorantiā vale-
at excusari saltē a pctō mortali. nam si p̄sulēs
pape q: assertionē hereticalē diffiniat: peccat
mortalit̄. pctm̄ suū est cōsimile pctō pape. pec-
catū aut̄ pape est pctm̄ heresis. q̄ pctm̄ p̄sulen-
tis est pctm̄ heresis. sed h̄ nō videt̄ q: igrans
nō ex ip̄o est hereticus q: ignorās. q̄ cuz iste sit
talis ignorās nō videt̄ q: sit hereticus reputā-
dus. Ad. Adhuc requirit̄ q: iste cōsulēs vlt̄
ignorantiā addat p̄naciā velle. s. p̄naciā
herere assertioni hereticali. 7 ideo sicut papa
diffiniēs est p̄nax et ideo peccat mortaliter.
ita cōsiliarius eius participās sic in crimine
est p̄nax: et ideo nullo modo p̄t p̄ ignorantiā
excusari de pctō mortali. D. Si nō credit se
in aliquo obuiare catholice veritati: q̄re non
p̄t p̄ ignorantiā excusari: quēadmodū ille qui
opināt assertionē hereticalē excusat: q: n̄ cre-
dit se in aliquo obuiare catholice v̄ritati. Ad.
Ideo iste nō excusat p̄ quācūq: ignorantia ad-
cām tam solēnē: sicut debet eē papal̄ diffinitō
q: nullus d̄z p̄cedere nec aliq̄s cōsulere debet
vt fiat nisi sit cert̄ certitudine sufficiēt̄ q: tal̄
diffinitio est cōsona veritati. Opinari tamē
p̄t q̄s absq: tali certitudine. 7 iō vñ? peccat
mortalit̄. 7 ali? m̄ime. Di. Nūqd̄ tal̄ p̄siliari?
pape heretici ē fautor heretice prauitatis. Ad.
Tenet q: tal̄ p̄siliarius ē ap̄te fautor heretice
prauitatis. qd̄ p̄bat sic. p̄siliarius maḡ ex p̄sente
consentit q: ille qui tacet licet pbibere possit

Ep. XXXII.

Conclusio

Probat

Conclusio

Quo circa sō

Responsio

Quo secūda.

Probat primū.

Probat secūda.

Quo ad glo.

Libertinus

illud quod fit: sed q̄ tacet cū pbibere pōt cēse
 tur fautor. ergo multo magis cōsiliarius cōse-
 dus est fautor. quare cōsiliarius pape in diffi-
 nitōe hereticali fautor: prauitatis hereticę est
 cēfendus. Dic sūt duo pbāda. Quorū p̄mū est
 q̄ magis fauet cōsiliarius q̄ ille q̄ tacet q̄uis
 pbibere possit. Scđm est q̄ q̄ tacet cū pbibe-
 re pōt fauet. P̄mū pbaf. q̄a magis fauet cō-
 mittēs q̄ omittēs cū fauere magis videat pec-
 catum cōmissionis q̄ omissionis: sed q̄ tacet q̄
 uis pbibere possit: magi videt h̄re pctm omis-
 sionis. cōsulēs aut pctm cōmissionis cōmittit
 ergo magis p̄p̄e 7 magis directe fauet cōsilia-
 rius pape heretici tali diffinitōi q̄ tacēs. Se-
 cundū. s. q̄ q̄ tacet cū pbibere pōt fauet. 7 idō
 tacēs q̄ pōt pbibere reclamādo vel p̄dicendo
 tali diffinitioni est fautor: hereticę prauitatis
 multipl̄ videt posse pbari. P̄mo quidē per
 anastasiū ad damasum papā qđ allegatus est
 supra. c. xxx. cū d̄r q̄ potest obuiare 7 pturbare
 puerfos 7 nō facit. nihil aliud q̄ fauere impie-
 tati eorū videt et eandē sniam fere sub eisdem
 v̄bis ponit innocētī? papa vt legit di. lxxiiij.
 c. error. 7 Job. viij vt legit. di. lxxvi. c. faciez.
 et eleutherius papa vt h̄. ij. q. viij. c. negligere
 Ex q̄bus v̄bis colligit euidēt̄ q̄ q̄ pōt obui-
 are diffinitōni hereticali pape 7 nō obuiat fa-
 uet hereticę prauitati. Di. Verba p̄dicta q̄
 p̄nt obuiare 7. c. negligē d̄nt itelligi de plato.
 Cū dicit glo. ij. q. viij. c. negligere qđ illd caplm
 quod cōtinet eandē sniam cū v̄bis p̄dictis d̄z
 itelligi de platis. vt. xiiij. q. iij. duo ista noia
 et. q. v̄l̄. p̄terea: 7 ideo q̄ cēt platus pape: 7 nō
 resisteret diffinitōni hereticali eius si posset fa-
 ueret impietati eius. cardinales aut requisiti
 sup diffinitōe hereticali quā papa intēdebat
 facere siue taceāt cū p̄nt resistere. siue nō ta-
 ceant. nō sunt plati pape quare p̄dicta de ip̄s
 sis nō debēt itelligi. Ad. V̄ba p̄dicta
 itelligi debeāt de tacētibus siue negligentibus
 obuiare diffinitōni hereticali pape. glosa
 vbi p̄us apte insinuare videtur tū q̄ dicit vel
 itellige. s. illud negligere cū possis pturbare
 de atrocibus. 7 vt quisq̄ teneat. s. pturbare p̄-
 uerfos s̄z diffinire hereticā prauitatē est inter
 puerfos ates atrocissimas merito computādū
 ergo tali diffinitōni q̄libet qui pōt obuiare te-
 net. 7 si nō facit fauet. tuz q̄ glo. ibidē subdit
 vel dic q̄ q̄libet tenet pbibere primū a pecca-
 to committēdo. xij. q. v. hoc videt secus i com-
 misso. si q̄ papa intēdit p̄ fidē catholicā diffi-
 nire quilibet qui potest eum pbibere tenetur
 et si non prohibet sibi fauere cōuicitur. quod
 autem dicit de glosa que dicit: q̄ illud capitu-
 lum negligere. de prelatis debet itelligi. rez

sponderetur q̄ glo. hoc dicit solūmodo recitari
 do. Unde dicit hec verba alij itelligunt de
 prelatis. Di. Nunquid istoz opinio quam
 hic recitat glo. pōt saluari fm p̄dicta. Ad.
 Respondetur q̄ verificari potest iuxta diffi-
 nitionem quas ponit glo. xiiij. q. iij. c. i. vbi di-
 cit sic. Aliter debent prelari corrigere delin-
 quentes: alio modo socij. prelatus corrigit in-
 crepādo verberando vt infra. e. q. c. ecce. simi-
 liter. ij. q. c. d̄ns deus. Ex quibus verbis patet
 q̄ duplex est correctio. vna que spectat ad pre-
 latus. alia que spectat ad socios 7 inferiores.
 7 sicut est duplex correctio: ita est duplex ob-
 uatiō 7 duplex perturbatio peruersiō. quia
 omnis correctio quā d̄ obuiatiōe 7 pertur-
 batiōe amnerā habere videtur. qui em̄ corri-
 git aliū manifestū qui obuiat 7 aliquo modo
 corrigitur perturbatur: qui vel correctus cor-
 rigitur de eo a peccato quo errat 7 perturba-
 tur de peccato cōmisso vel voluntate cōmit-
 tendi si non corrigitur tūc perturbatur de res-
 prehensione corrigētis siue corripientis. si igitur
 illa opinio quā recitat glo. itelligat. c. de
 obuiatiōe 7 perturbatiōe puerfosū que spe-
 ctat ad prelatus: sic potest verificari non de
 alia. requisiti aut a papa volente aliquid con-
 tra fidē catholicā diffinire seu determinare nō
 debēt obuiare tanq̄ prelari nisi possent aper-
 te probare q̄ papa in sua intentione peruersa
 esset pertinax: sed debent obuiare tanq̄ veri
 7 sinceri fidei zelatores papā sc̄z cōsilijs: per
 suasiōibus: 7 reprobationibus heresis quas
 intēdit a peccato quod proponit conuertē-
 do 7 a diffinitione heretica retrahendo. etiaz
 si oportet cū perturbatiōe 7 indignatiōe pa-
 pe. Di. Scđm ista si papa publice req̄rere
 cardiales v̄l̄ alios sup assertōe hereticali quā
 diffinit solēni siue determinare intēdit ip̄i pu-
 blice deberēt resp̄dere 7 corripere de inēctio-
 ne sua puerfa. qđ tū aucte Innoc. tertij q̄ po-
 nitur ex de hereticis. c. cū ex iniūcto. repugna-
 re videt. ait em̄. Nec q̄sq̄ sue p̄sumptionis au-
 daciā illo defendat exēplo quo asina legit̄ re-
 p̄bendisse. p̄phetā vel q̄ d̄ns ait. q̄s ex vobis
 arguet me de peccato. cū aliud sit fratrē in se
 peccantē occulte corripere qđ q̄sq̄ tenet effi-
 cere fm regulā euāgelicaz. in quo casu sane
 pōt itelligi q̄ balaa fuit corrept̄ ab asina. 7
 aliud est delinquentē corripere manifeste: quod
 vtiq̄ nulli licet fm euāgelicā veritatē. nam
 qui etiaz dicit fratri suo fatuere: est gebenne
 ignis. Ex quib̄ verbis colligit q̄ nulli subdi-
 to licet manifeste 7 publice corripere vel resp̄-
 bendere superiorē suū prelatus: s̄z in occulto li-
 cite possit eum corripere. quare cardinales 7

P̄ta ps affū.

Probat

Scđa ps affū.

Probat primo.

Respondet

Replica.

Quib̄
ca.
R̄sio

Contra r̄sio

alij publice req̄siti a papa volēte assertiōnem
 hereticale solēniter diffinire nō debent ei pu-
 blice cōtraire: nec corripere manifeste. his etiaz
 glosa sup̄ vbo q̄cūq; concordare videt̄ euz dicit̄
 ad hāc correctiōnē q̄libet tenet̄ fm̄ q̄ hic dicit̄
 et hoc intellige de occulta correctiōe siue rep̄-
 bēsiōne. ar. xxij. q. v. nō putes: s̄ manifeste cor-
 ripe priner ad p̄latos vel ad eos q̄ hnt̄ p̄tates
 aliqua in aliquos. xxij. q. ij. c. duo ista 7. c. forte
 pater em̄ pōt̄ filiū corripere. 7 p̄latus subditum
 et manifeste 7 occulte. vñ apl̄us. argue: obsec̄:
 inrepa. et. xlv. di. c. xvij. q. i. qui aut̄. sed filius
 nō pōt̄ publice rep̄bēdere siue corripere patres
 nec subditus p̄latū. vt b̄ sequit̄ in l̄ra. 7. xxi. di.
 nolite. erubescit em̄ lex filios castigaturos pa-
 rētes. in aut̄eticis de nuptiis. si nō expectet nō-
 sus finē. 7 hec est canonica correctio fm̄ euan-
 gelicam veritatē ait. occulta ad om̄s. manifeste
 ista ad p̄latos vel ad alios aliqua p̄tates habē-
 tes priner. ex q̄bus videt̄ q̄ papa a nullo de-
 bet manifeste 7 publice corripere seu rep̄bēdi.
 Ad. Ad ista videt̄ dupl̄r. vno modo q̄ inno-
 cētius 7 glosa loquūt̄ de rep̄bēsiōne seu corre-
 ctione coactiua vel punitiua. ista em̄ solūmo-
 do priner ad p̄latos vel alios p̄tates hntes: nō
 aut̄ loquunt̄ de q̄cūq; māifesta 7 publica cor-
 rectiōe seu rep̄bēsiōne. Est̄t̄ em̄ q̄ q̄ aliquis
 i iudicio accusat de crīme v̄l et̄ i iudicio d̄ cri-
 mie ip̄s denūtiat: aliquo ip̄s publice māifeste
 rep̄bēdit sibi crīme publice iponēdo. 7 de eo
 fieri iustitiā postulādo: 7 ita rep̄bēdit eū 7 cor-
 ript̄ māifestū aut̄ ē q̄ anūtiario: accusator d̄
 nūciario in iudicio ad alios spectat q̄ ad p̄la-
 tos eoz q̄ corripunt̄ 7 rep̄bēdūt̄. 7 ita aliqua
 correctio 7 rep̄bēsiō manifesta 7 publica spe-
 ctat ad alios q̄ ad p̄latos: s̄ correctio 7 rep̄bē-
 siō coactiua priner solūmodo ad p̄latos v̄l ad
 alios in alios p̄tatem hntes. 7 iō q̄uis cardia-
 les vel alij req̄siti a papa sup̄ aliqua assertiōne
 heretica diffiniēda ante q̄ constiterit q̄ papa
 in suo p̄posito est̄ priner ip̄m nō debeāt repe-
 bēdere seu corripere coactiue vel aliquat̄ pu-
 niendo. debēt tamen de necessitate salutis as-
 sertionem suam hereticale reprobare 7 ip̄i effi-
 caciter suadere ne aliquo modo talem assertiō-
 nem hereticam diffinire p̄sumat. Aliter r̄nde-
 tur q̄ p̄dicte responsioni nō obuiat. quia inno-
 centius et glosa loquūt̄ in alijs criminibus
 q̄ in crimine heretice p̄auitatis quia subditi
 p̄latum suū vbi eum voluerūt in iudicio accusa-
 re. vel rite denūtiare de crimine alio q̄ de cri-
 mine heresis rep̄bēdere seu corripere manifeste
 non debēt quāuis possunt eum rep̄bēdere
 et debent p̄latum suū rep̄bēdere 7 corripere

140 p̄l mo.

140 r̄f̄sio

manifeste. etiā extra iudicium. si crimē ei? pu-
 blicū 7 manifestū extiterit: qd̄ p̄p̄ exempluz
 de beato paulo: q̄ b̄tm̄ petrū in publico repre-
 bendit. sicut li. v. c. ij. p̄batū extitit. quod etiā
 exp̄sse clemēs. vt legit̄. ij. q. vij. c. sacerdotes as-
 serere videt̄ aperte euz dicit. sacerdotes 7 alij
 ecclesie ministri omnesq; plebes episcopos su-
 os diligere debēt: 7 eoz p̄ceptis obedire: eti-
 am si ip̄i aliter (quod absit) agant q̄ debeāt
 nisi in fide errauerint. cui cusebius papa eisdē
 cā. 7. q. c. oues videt̄ concordare. cū dicit. oues
 que suo pastori commissę sunt eum nec rep̄bē-
 dere nisi a fide exorbitauerit: nec vllaten? ac-
 cusare possunt. Ex q̄bus n̄bis colligit̄ manife-
 ste q̄ si papa a fide errauerit: l̄ cardinalibus
 et alijs ip̄m corrigere 7 arguere 7 rep̄bēdere
 manifeste. 7 ita n̄ba innocētij 7 glosę superius
 allegata nō debēt intelligi cum p̄lati crimie
 heretice p̄auitatis sunt infecti. Di. Prose-
 cuti sumus vnam p̄bationem qua patet q̄ ta-
 cens quādo potest p̄hibere diffinitionē heretice
 ricalē pape est fautor p̄auitatis heretice. nūc
 alias allegatiōnes si tibi occurrunt adducas.
 Ad. Non minus peccat nec minus ē fautor
 heretice p̄auitatis ille qui tacet euz potest p̄-
 hibere diffinitionē hereticale pape q̄ ille est
 fautor iniectionis manū violēte q̄ talē violē-
 tiam p̄hibere potest 7 nō facit. sed qui potest
 iniectionis 7 eandē penā incurrit cū illo. ergo
 q̄ tacet cum potest p̄hibere p̄tradico: recla-
 mando vel reprobadō diffinitionē hereticale
 pape est fautor heretice p̄auitatis: quia est
 fautor hereticalis diffinitōis seu declaratiōis
 pape. Ad. Maior l̄ euidēs videat̄: tamē p̄bat sic
 Non minus tenent̄ req̄siti sup̄ diffinitionē her-
 eticali faciēda defendere catholica v̄ritatem
 q̄ quicūq; teneant̄ clericos defendere imo mlt̄
 roforius 7 efficacius aut animosius defendē-
 da est veritas orthodoxa: q̄ quicūq; clericus v̄l
 p̄latus. ergo nō minus peccant illi qui tacendo
 nō defendūt fidem: q̄ ille qui clericū nō de-
 fendit. Ad. Minor p̄bat̄ auctoritate innocētij
 tertij. q̄ vt habet̄ et̄ de sn̄ia excō. c. quante ait.
 nō aut̄ solos violētie huius auctores aliquozū
 p̄sumptio extimet puniēdos 7 fauēt̄ 7 p̄sent-
 tiēt̄ pari pena plectēdos catholica p̄denat
 auctoritas eos delinquentibus fauere in p̄p̄t̄as
 q̄ cū possint manifesto facinorū desinūt̄ obuia-
 re. Di. Glosa intēdit q̄ hoc debet intelligi
 de p̄latis. Ad. Alij dicunt sic. glosa re-
 citat ibi q̄ de omnibus debet intelligi. sed q̄c
 quid sit de hoc argumentum stare videtur.
 Nam nullus p̄latus magis obligatur de-
 fendere clericum (p̄ferim sibi subdituz) q̄

Secda rō p̄ scda p̄te a sumpti

Obiectio Responsio

Liber septimus

quilibet xpianus tenet defendere fidem suam cum potest. si ergo platus q̄ clericū nō defendit interpretat̄ fautor violentie talis: multo magis q̄ nō defendit fidem suā cum pōt d̄ diffinitionē hereticale pape interpretatus est fautor diffinitionis h̄mōi. **D.** Si om̄s rōnes q̄ in scripturis p̄nt fundari autēticis induceres ad p̄bandū q̄ talis tacēs est fautor: talis diffinitio nis 7 plix tractares opus nimis plix efficeret. ideo absq̄ formatōe rōnū aliquas auctes ex q̄bus sumi valeat argumēta ad cōclusiones p̄fatam coneris allegare. **Ad.** Ad h̄ valere videt̄ auct. h̄iero. q̄ vt habet. di. lxxvi. c. facietis. ait facietis p̄culdubio culpā h̄z qui cū potest corrigere negligit emēdare. Itē di. lxxvii. sic legit̄ mortē languētibus pbat̄ infligere q̄ hanc cū possit nō excludit. Itē innocētus vt allegatū est s̄. di. lxxvii. c. error ait. error cui nō resistit approbat̄ 7 vitas cū mīme defēdit opp̄nit. Itē ambrosius vt h̄ di. lxxvi. c. pascē. ait quisq̄s em̄ pascēdo boiem suare poterit si nō paueris occidisti. Itē leo papauit h̄ ex de hereticis. c. iij. ait. Qui alios cū pōt ab errore n̄ reuocat seipm̄ errare demōstrat. Itē Jo. viij. vt h̄. xxiij. q. viij. c. p̄reca ait cū crimina q̄ pōt emēdare nō corrigit ip̄e committit. Itē alexāder tertius vt h̄ ex. de homicidio. c. sicut dignū ait q̄ potuit boiem liberare a morte 7 n̄ liberauit eum occidit. ex quibus alijsq̄ auctoritatibus q̄ plurimis cōsimilibus argumenta sumunt̄ ad p̄bandū q̄ q̄cūq̄ reclamādo: p̄dicendo: reprobandō assertōne hereticale pape vel quocūq̄ aliquo modo possunt eū retrahere ne diffiniat hereticā prauitatē si tacēt sunt fautores heretice prauitatis. **D.** Quis vna rōne apparētī n̄sis sis pbare q̄ cōsentīes pape consulēdo q̄ hereticā diffiniat prauitatem est fautor: prauitatis eiusdē. adhuc tamē eadē cōclusionē auctibus vel si malueris rōnibus nitaris oñdere. 7 q̄ idem videt̄ iudiciū de cōsulēte nō tacite sed exp̄sse 7 coopante diffinitioni hereticali pape q̄tum ad h̄ q̄ si vn̄ est fautor heretice prauitatis et alius cū vn̄q̄ ex p̄resse p̄sentiat̄ sufficit mibi q̄ p̄bes p̄sentiat̄ tali diffinitioni hereticali cē fautorē diffinitionis eiusdē. 7 hoc vel rōnibus vel auctib⁹ vt tibi placuerit. **Ad.** Sūt nōnulli dicētēs q̄ q̄ raro 7 pauci existimāt hacten⁹ summum pōtificē q̄ diffinitōes seu determinatōnes hereticales solēnter ediderit pauce v̄ nulle auctoritates poterūt rep̄iri q̄ de h̄mōi. diffinitōibus pape hereticilibus 7 cōsentientibus eis loquant̄ exp̄sse. multe t̄n inueniunt̄ q̄ quīs de eis nō loquant̄ noiatim: t̄n in genere faciunt mentiones. 7 ideo videt̄ eis q̄ in hac materia

Probat̄ aucto.

magis rōnibus demōstratiuis ex patrū auctoritatibus deductis q̄ nudis auctib⁹ oporteat cōclusionē p̄positā comprobare. **D.** Placet q̄ rōnes adducas: s̄ an sint demōstratiue: vel sophistice post hoc opus totum in q̄ra. **Ad.** Una rōne ad p̄bandū: q̄ om̄s consentientes siue coopantes diffinitioni hereticali sūt fautores heretice prauitatis sis cōtētus ad p̄ses est aut̄ bec rō. q̄ cōicat alicui in crimine prauitatis heretice: est fautor: prauitatis eiusdē. q̄ cōicat alicui in crimine fauorē eidē (q̄tum ad idem crimē) impēdit: sed consentīes diffinitioni hereticali pape siue consulēdo siue coopando cōicat eidē in crimine diffinitionis hereticali. ergo est fautor prauitatis eius. **Ad.** videt̄ manifesta cū eadē p̄a plectat̄ criminosus 7 cōicat ei in crimine. ex de snia ex cōicatōis. c. nup. et c. sup. **Ad.** mox apte pbat̄ auctē b̄ti augustini q̄ vt h̄. xxiij. q. iij. c. a malis. ait duobus modis te nō maculat malus si ei nō p̄sentias 7 redarguas hoc est cōicare: nō p̄sentire. Cōicat q̄ p̄pe q̄n factō eius p̄sortiū voluntatis vel approbatōis adiūgit̄ neq̄ ergo p̄sentīes malis sitis vt approbet̄: neq̄ negligētēs vt nō arguat̄. Ex quibus verbis clare colligit̄ q̄ cōsentīes criminoso factō alicui approbādo vel volēdo 7 p̄ p̄ns consulēdo vel coopando cōicat eidem 7 ita p̄sentīes diffinitioni hereticali pape cōicat eidē in crimine heretice prauitatis. et h̄c etiā minox apte insinuat̄ b̄tis aug⁹ doctor natistas. 7 ponit̄ cā. 7. q. p̄dic. c. si q̄s carbolis ca q̄ ait. cōio malox nō maculat aliquē participatōe factōz s̄ p̄sentīōi factōz. Ex q̄bus verbis p̄z q̄ q̄ cōsentit factis malox in crimine cōmunicat eis.

Caplm. cxiij. in quo tractat̄ q̄ pena sūt plectēdi cōsentīes diffinitioni pape hereticali. **D.** Disapulus.

Est predicta dic

p q̄ pena p̄sentīes diffinitioni hereticali pape sūt plectēdi 7 an debeant heretici iudicari. **Ad.** Dicit̄ q̄ pena hereticorum sunt plectēdi. nam consentīes et faciētēs pari pena sunt plectēdi: sed papa determinans 7 diffiniēs solēnter assertionem hereticalem est hereticus 7 pena hereticorum plectēdus. ergo consentīes diffinitioni hereticali sue. pena hereticorum sunt plectēdi. **Ad.** mox sanctorū patrū auctoritatibus assertur. ait em̄ lucius papa vt habet. xvij. q. iij. c. om̄s. nō solum qui faciūt rei iudicant̄ s̄ etiā qui faciētibus consentiūt: par em̄ pena faciētēs 7 consentīes comp̄bēdit. Itē nicolaus papa vt legit̄. ij. q. i. c. notū. faciētē 7 p̄sentīem par pena cōstringit. Itē alexāder tertius

Probat̄ aucto.

Cap. xxiij.

Probat̄ aucto.

Probat̄ aucto.

vt legitur ex de officio delegati. c. i. ait. Ageres et consentientes pari pena scripture testimonijs puniunt. Hoc etiam greg. di. lxxviii. c. Tanta in sinuar manifeste vbi glo. sup. vbo. excoicatos ait no q qnq magis puniunt consiliarij q facientes. hoc etiam dicto gelasij pape quod ponit di. lxxvi. c. duo. apte elicit cu ait. Innocentius papa archadiu impatore. q consentit q scus Jobes chrisostomus a sede sua pelleret excoi cauut vbi dicit glosa sup. vbo. consensit. ait. consentientem maiori pena astringi q facientem cui concordat glosa. lxxviii. q. iij. c. q alioz. di nota q plus punit consules q facies. Et qbus alijsq pluribus. pbat q consentientes et facientes pari pena sunt plectedi. qd ex vbis bti pauli rom. i. accipit vt videt cum ait: q talia agut di gni sunt morte: no solu aut q faciut ea sed etiam q pntiut facientib vbi dic glo. pntire e tacere cu possit arguere vl erroze adulado foue: si aut adulado fouere e pntire: mltomag consulere et cooperari est pntire. et p pns pntientesz cooperates diffinitioni hereticali pape pari pea snt plectedi: et ita pena hereticoz ferri debet.

D. Ista maior consentientes et facientes pari pena sunt plectedi: no videt vera de pntientib? consuledo tmmodo qd alexader tertius vt habetur ex de homicidio. c. Sicut affirmare videtur cu dicit. qui vero se asserunt aim regis inflat malle ad odiu. vñ homicidiu fuit securu dure et asperes sed no seueres snt puniedi sicut supple qui occidit. ex qbus vbis videt q inflammas et p pns consenties consuledo no ita punitur sicut faciens quod glosa. ex de officio delega. asserit manifeste. d. in scdo casu consilij minus punit q supple facies pl? tm q negliges. glose ergo q dicit q consules plus punit q facies ta alexadri tertij q glose vltime allegate repugnet vident. **Ad.** Rndetur q hoc regulare e q consules et facies pena consimili puniunt vt si vnus est excoicatus: alter est excoicatus. et si vnus est suspensus: et alter snt. qnq tm quatu ad aliqua circustatia pene pntis grauius punit consules q facies. et qnq ecouerso. et io qru ad pclusionem pposita sufficiter onditur q consenties constitutioni hereticali pape pena hereticoz est plectendus.

Caplm. lxxviii. in quo pbat q pdicti consuetes heretici snt cefedi vbi et ples mouent qones circa ide. D.

Xristi secundum

opinionem pdictam q consentientes diffinitioni hereticali pape siue consuledo siue cooperado no solu pena hereticoz snt plectedi. sed etiam heretici sunt cefendi. id e ad ppositu q snt heretici aliqua motiua no disse

ras allegare. **Ad.** Oes pntientes pntes do: inducedo: suadedo: suggeredo diffinitioni hereticali pape sunt int hereticos coputadi multis modis videt posse pbari. primo sic. q simili mo cu heretico est culpabilis iudicad? crimine heresis est irretit? hec videt nota de se. sed omes pntientes diffinitioni hereticali pape sunt cuz papa heretico simili mo culpabiles iudicadi. hoc ex vbis fidozi qui recitat et pbat vt habet. xi. q. iij. qui consentit. colligit euidenter cu dicit. al? pater ait si quis alteri? errozi consentit sciat se cu illo simili modo culpabile iudicandu. ergo omes consentientes q papa assertionem que e heretica diffiniat et de terminet snt heretici cu papa iudicadi. **Secdo** sic. Qui alicui coicat in crimine: simili crimine est irretit? sed consentientes q papa diffiniat prauitatem hereticam coicat pape in crimine heresis: g crimine heresis inuoluit. **Tertio** sic. omnes credentes pertinaciter errozib? hereticoz sunt heretici reputadi. omnes aut consentientes q papa soleniter diffiniat hereticam prauitatem sunt credentes pntaciter errozi pape. ergo sunt inter hereticos coputadi. maior ex verbis Gregoij que ponunt ex de hereticis: excoicam? scdo: pateter h? cu dicit vt allegatu e. s. credentes aut eoz errozibus hereticos similiter iudicamus. minor: clarct: quia qui consentit errozi iudicadus est q illi errozi adheret. **Ad.** etiam snt pertinaciter credentes p ex h q non solu consentiunt errozi que papa diffiniat: sed etiam pntiunt pertinaciter sue qua soleniter diffiniat erroze. ergo no solu coicat pape crededo erroze: s etiam sibi coicat in pntacia. ergo pertinaces et per cosequens heretici sunt cefendi. **Quarto.** no min? est hereticus reputandus cui? pntio siue cooperadoe crimine heretice prauitatis committit q ille est dicendus homicida cuius consilio seu coparatione homicidium perpetratur. sed ille cuius consilio et coparatione homicidium perpetratur dicitur homicida. ergo oes consulentes et cooperates q papa diffiniat assertionem que e heretica committit crimen heretice prauitatis: et per pns sunt inter hereticos coputadi siue numeradi. **Ad.** maior no videt pbarioe aliquoaliter indigere. minor: aucte Aug. que ponitur in de pnia di. i. c. periculose. videtur aperte posse probari. cu dicit. periculose se decipiunt qui existimant eos tm homicidas qui manibus hoiem occidunt et no potius eos per quoz pntiu fraudent et exhortatoes homines extinguunt. na iudei nequa q dnm pprijs manibus interfecerunt. Scriptu e em. Nob no s interficere que q. s tm illis mors dmi imputatur: quia ipsi cuz lina

Coditio

Probatu pmo

Secundo

Tertio

Quarto

contra

respondet

CXXXIII.

Liber septimus

qua interfecerunt dicentes. crucifige crucifige eum. Et quibus hinc patet homicida censetur qui consilio exhortatione. et per consequens cooperatione hominem interfecit. cui celestinus tertius ut legitur. ex de clerici. pugnantibus in duello. c. hereticus condare videtur. cum dicitur homicidium tam deo quam facto siue consilio aut defensione non est dubium perpetrari hinc glo. ex de homicidio. c. licet. ait. nota quod homicidium committitur. facto consilio defensione. i. d. si quis non dicat quod ex scriptura divina videtur trahere fulcimentum. cum etiam secundum scripturam sacram ille dicatur occidere. cuius intuitu quis occidit ut legitur. iij. reg. xxi. vxo: regis achab. non ipse achab iussit occidi naboth israelitam ut vineam suam traderet regi. et tamen dixit belias propheta ad eum occidisti et possidisti. patet ergo quod aliter quam manu potest quis committere homicidium. quod consilio et etiam precepto et cooperatione. ergo et eadem ratione perfidia heresis potest consilio perpetrari.

D. Numquid secundum istos potest aliter dici hereticus quam ille qui dicitur homicida cuius consilio homicidium perpetratur. **Ad.** Respondetur quod verius et magis proprie dicitur hereticus ille qui consentit diffinitioni pape hereticali quam ille dicitur homicida cuius consilio homicidium perpetratur. nam ille qui solum consilio committit homicidium non habet rationem copletissimam homicidii: eo quod nequaquam manu interfecit. sed ille qui consentit diffinitioni hereticali pape nihil deficit de completissima ratione heretici: quia ad completissimam rationem heretici sufficit quod quis pertinaciter adhereat assertioni contrarie catholice veritati. hec autem ratio inuenitur ita in consensiente dicere diffinitioni sicut in papa diffinitione huiusmodi pertinacia vnde ostendit vno modo alio modo. quod vnus diffinitionem et alius diffinitionem consensiendo. et ideo ita proprie est vnde reputatur hereticus sicut aliter. non autem ita est de homicidio quod licet quis dederit consilium de homine occidendo non propter hoc homo vere realiter occiditur.

D. Puto quod pro opinione predicta fortiora motiua quam sint prescripta non est facile inuenire: ideo ad presens sufficiant et dicatur an in aliquo casu consentientes dicere diffinitioni valeant excusari. **Ad.** Respondetur quod in nullo casu neque per ignorantiam neque per timorem mortis possunt excusari a peccato mortali. quod non per ignorantiam patet per hoc quod actui tam solenni sicut debet esse diffinitio summi pontificis circa illa que spectant ad fidem nullus debet assentire: nisi sit certus certitudine sufficienti. de assertionem autem hereticali nullus potest esse certus sicut nec potest esse certus de falso tali diffinitioni nullus consentire debet. **Discip.** Quid si credit se esse certum quod talis diffinitio pertinet catholicam veritatem: sed in rei veritate doctrine catholice aduersetur. **Ad.** Respondetur quod non sufficit quod

quis credat se esse certum sicut ad excusandum sarracenos et iudeos non sufficit quod credunt leges et sectas suas esse bonas nec ad excusandum hereticos: sufficit quod credant se esse certos quod non obuiat catholice veritati. quilibet ergo qui vult consentire diffinitioni pape debet esse certus quod cosoluet catholice veritati. et non sufficit quod credat se esse certum: quia ignorantia iuris in hoc casu non excusat sed forte attenuat. **D.** Quare non potest quis consentiens diffinitioni hereticali excusari a peccato mortali per timorem mortis. **Ad.** Ad hoc respondetur quod ideo mime excusatur quod pro nullo metu dicitur quis peccatum mortale incurere. de his est quod videtur merus verum causa fuerit. c. sacris. xxxij. q. v. ita neque ut dicit nicolaus secundum quod legitur. xxxi. q. iij. lotarius. cum nec occisores corporis sint timendi contra iustitiam homines impellentes: saluatorum dicente. mat. xvij. nolite timere eos qui corpus occidunt. animam autem non possunt occidere.

Di. Numquid per timorem mortis potest quis consentiens diffinitioni pape hereticali excusari a perfidia heretice perauaritas. **Ad.** Respondetur quod timor mortis et forte grauius tormentorum excusaret consentientem a perfidia heresis: sed timor perditiois bonorum et rerum et fame seu cuiuscumque temporalis mime excusaret qui esset inter hereticos computandus. **D.** Numquid consentientes diffinitioni pape hereticali omnibus penitus qui bus papa hereticus sunt plectendi. **Ad.** Respondetur quod vere et proprie sunt heretici iudicandi. **D.** Numquid cardinales consentientes tali diffinitioni sunt privati potestate eligendi summum pontificem. **Ad.** Dicitur quod sic: quod sunt ipso facto quod presens cardinalatus dignitate de iure privati. **D.** Quid si omnes presens inter vnum nunquid ille vnus huius potestatem eligendi. **Ad.** Respondetur quod sic: quia ius eligendi potest in vno solo remanere ut notatur glo. de postulatione gratum. et di. vij. si forte.

D. Quid si omnes electores consentirent diffinitioni tali. **Ad.** Dicitur quod in hoc casu potestas eligendi summum pontificem deuoluitur ad romanos alios propter cardinales vel ad omnes vel ad alios quos tamen. **Di.** De hac materia te interrogabo sollicitate in tractu de gestis circa finem altercatius in fide catholica. ideo ipsa dimissa dicatur an alius quis consentiens diffinitioni hereticali pape esset eligibilis in summum pontificem. **Ad.** Respondetur quod non: quod nullus hereticus est eligibilis in summum pontificem. crimine enim heresis electo in papam potest opponi ut notatur glo. ex de electione. l. s.

D. Dic quid esset faciendum cardinalibus et aliis requisitis a papa heretico ut sue diffinitioni hereticali prebeant consensum. **Ad.** Respondetur quod vel debet de necessitate salutis publice et manifeste contradicere reclamare et pro

viribus obuiare. ve si videatur eis expediens
pnt publice vel occulte fugiendo ad loca tutio
ra se pferre vt forti? efficacius perfidie pape
heretici resistere valerent.

Capitulu xxxv. vsqz ad clii. tractat de epis et platis
ecclie fauoribus heretice prauitatis et pmo de diuul
gand? doctrina pape heretica et ponuntur tres opinio
nes scdm ordine. Discipulus

Via probabilis

q estimo q si vniq aliqs papa futurus
tpali vallad? potetia? q plurimos
eraltabit ad ecclesiasticas dignitates rabie in
ficere? heretica: no solu tertiam prez stellaru.
sed forte mille pres ecclie militantis traheret
cauda sua in abyssuz prauitatis heretice vt iu
ra finiam bri Grego. tolerabili? tanta mala si
vniq euenerint valeam? suscipere: si contra ipa
per puidetie clipeuz iucrim? pmuniti. post p
dicta de cosentientib? q papa assertoz hereti
calem soleniter? et manifeste diffiniat: volo de
epianis diuersoz statu? et gradu? quod doctri
ne pestifere pape heretici valeat fauere: iterz
rogare qplura. propono in qreere sigillatim de
epis? platis. de doctozib? et mgis. de religio
sis? regib? principib? et publicis pratib? et de
dignitanti? et vltio de laicis? simplicib? nullā
pratē hūribus coactiuā. Incipiēdo ergo ab
epis? platis. quoz noie patriarchas? et archie
pos ac abbates? et alios maiores platos com
prehēdo. Peto pmo vt discutias an epi? et pla
ti pncipes? et diuulgates. p se vel p alios doctri
nā erroneaz pape heretici sint fautores prau
tatis heretice reputadi. Ad. Circa hoc pnt
esse diuerse sine vna q sciētes doctrinaz pape
veritati catholice obuiare. et eam p se vel p ali
os diuulgāt? et publicāt? sunt fautores heretice
prauitatis? et heretici iudicadi. Si aut nesciūt
eā veritati repugnare catholice: non sunt fau
tores heretice prauitatis? et heretici iudicandi
Pmū pbat sic. illi sūt fautores heretice pra
uitatis q sciēter heretice prauitati pscntiunt
no solu tacēdo: s etnā diuulgādo? vt teneatur
doceat? et etiā defendat opē dādo. tales autē
sunt epi? et plati q doctrinā pape heretici pdi
ctā diuulgāt? et publicāt: ergo sunt fautores he
retice prauitatis. Di. Nūquid fm istam opi
nionē tales cēfendi sunt heretici. Ad. Rū
detur q sunt fautores heretice prauitatis: qz in
rei vitate prauitati heretice fauēt dādo opēz
et operā vt heretica prauitas doceat? et tenea
tur: tñ no sunt heretici qz corde non credūt do
ctrinā quam publicant esse verā. Di. Quō
pbat? secundū. Ad. Probatur hoc modo
oēs fautores heretice prauitatis peccant mor
taliter: quia fautoria heresis cū puniatur gra

ui pena puta pena excoicatiois est pctm mor
tale. qui autē ignorāt doctrinā pape hereticā
esse? et eā publicāt? et diuulgant p se? et per alios
no peccāt mortalit. ergo no sunt fautores her
retice prauitatis. maior videt manifesta. et mi
nor pbat sic. qui pceptū supioris implet qñ te
netur no peccat mortaliter. s qñ nescit an pre
ceptū supioris sit iustū vel licitū obedienduz
est pcepto supioris. teste Aug. contra mani
cheos qv habet. xxiij. q. i. c. qui culpaf. ait. vir
iust? si forte etiā sub rege? et boie sacrilego mili
ter: recte pōt illo iubente bellare. si vice pacis
ordinē seruās: qd sibi iubet vel no eē ptra dei
pceptū certū est: vel vtrū sit certū no est: ita
vt fortasse reū faciat regē inq̄tas imperandi
innocentē aut militē ondat ordo seruēdi. Ex
qbus verbis colligit q obediēs pcepto supio
ris qñ no est certū pceptū ei? esse ptra pceptū
dei non peccat. ergo qui publicat? et diuulgat
doctrinam pape. quā nescit esse contra catho
licam veritatem non peccat. et per consequēs
non est fautor heretice prauitatis.

Cap. xxxvi. i quo ponit opinio scda dicit scde pnt sen
sationi in caplo pcedēti po site. et ibidē rīdef ad rō
nē factā caplo pcedēti. p scda pte quā ponit opinio. Di.

Alia sententiā tra

a tra. Ad. Alia sine est q oēs epi
et plati publicātes? et diuulgātes so
leniter corā sibi subiectis torā tenendaz do
ctrinā erroneā pape heretici tanq catholice
sunt fautores heretice prauitatis siue sciant eā
esse erroneā siue ignoret. hec p rōnez p prima
pte supioris sine factā videt apte posse pbari
Nā q pscntit dādo opem vel operā vt heret
icalis doctrina tanq catholica doceat? et tes
neatur: est fautor heretice prauitatis. sic sunt
epi? et plati q p se vel p alios doctrinā erroneā
pape heretici tanq catholice publicant? et di
uulgant. s sunt approbati fautores heretice
prauitatis. mior: cui dēs est. maior testimonio
pi pape ondit. q vt legit di. lxxxiij. c. qd enim
pdest. ait. Quid em prodest illi suo errore no
pollui q pscntium pstat erranti. q. d. nihil. q ni
hil pdest vt excuset a fautoria heresis ille q cō
sentit dādo opē vel operā vt error pape tanq
catholice diuulget. Scdo sic. no min? pecca
re videt q non resistit errori q d errorē diuul
gat? et tanq catholicū publicat. s q no resistit
errori censet ipm approbare fm q per plures
auctoritates quarū aliqūe sunt allegatē aper
te probatur. ergo multo fortius qui errorē pub
licat? et diuulgat tanq catholicū eundem ap
probare dinoscit. q autē errorē approbat: fau
tor erroris existit. ergo epi? et prelati publicant

Ep. XXXVI
Opinio secūda.
Conclusio

Tertiaratio.

Quarta ratio

Quinta ratio

Obijciat cōtra rō
nem quintam

Ratio

tes et diuulgātes doctrinā erroneā pape heretici eiusdē doctrine hereticalis sunt fautores. Tertio sic. q̄ alijs offendicula erroris preparat fautor erroris est cēsendus. sed q̄ doctrinā pape erroneā publicat et diuulgar: preparat audiētibus offendicula erroris: ergo fautor erroris ē cēsendus. Quarto sic. ille q̄ doctrinā nouā hereticalē pape tāq̄ catholicā publicat et diuulgar. sequit̄ opiniones falsas et nouas. Sz q̄ cōsequit̄ opiniones falsas et nouas nō solū fautor heresuz. s̄ etiā hereticus est cēsendus. teste Aug. q̄ ait vt legit̄. xxiiij. q. iij. c. hereticus. Hereticus ē q̄ alicuius tp̄alis cōmodi et maxime vane glorie p̄ncipatusq̄ sui gratia: nouas vel falsas opiniones v̄l gignit vel sequitur: ergo ep̄i et plati presertim. si vt aliqd̄ cōmodū p̄sequant̄ a papa: et vitēt incōmodū. opiniones falsas et nouas pape publicant et diuulgāt nō soluz fautores sed etiā heretici sūt cēsendi. Quinto sic. qui alijs est cā et occasio fauēdi et adherēdi p̄naciū heretice p̄uauitati. videt̄ eē fautor p̄uauitatis eiusdē et sibi imputari d̄z. s̄ ep̄i et plati publicātes et diuulgātes doctrinā erroneā pape heretici sūt alijs cā et occasio fauēdi et p̄naciū adherēdi eidē doctrine erronee. ḡ taliter publicātes sūt fautores heretice p̄uauitatis: et si alijs q̄n audiētes eiusdē fauerint et p̄naciū adherēdi p̄uauitati: publicātibz et diuulgātibz imputari d̄z. maior p̄tz: q̄ ita punit̄ qui causāz p̄stat sicut ipse faciēs sicut notat̄ glosa ex de homicidio. c. suscipim̄. qd̄ etiāz ex alijs sacris canonibz elicit̄ euidenter quē admodum em̄ q̄ cām damni vel occasionē dat: dānū dedisse videtur ex de iniurijs de dāno dato. c. vlt. ita qui cām aut occasionem p̄cti dat peccare videtur qui ergo cām et occasionē fauēdi et adherēdi doctrine erronee dat: peccat mortalit̄: tale autē p̄ctm̄ videt̄ ad fauorā vel crimē heresis debere reduci: ergo talis ē fautor heretice p̄uauitatis reputāndus. Di. Videt̄ q̄ hec rō nō p̄cedat. nā fm̄ Aug. vt legit̄. xxiiij. q. v. c. de occidēdis sepe bonū et licitū p̄t eē occasio malit̄ tñ tale malum habēti aut faciēti bonū ex quo p̄uenit imputari nō d̄z: ergo quīs ex puulgatione et publicatione doctrine pape audiētes faueant et adherant p̄naciū eidē doctrine erronee publicātibz imputari nō d̄z. aliter em̄ sequerēt: q̄ nullus deberet aliquā doctrinā erroneam corā alijs ad improbandū legere: v̄l etiā recitare: q̄ ex tali recitatōe posset p̄tingere q̄ aliq̄ audiētes q̄ doctrinā hm̄i nunq̄ ante audierāt fauere eidē inciperēt et p̄naciū adhererent. Ad. Ista rō facillit̄ vt nonnullis apparet p̄fellit̄. nam sicut ex dictis maiorū elicit̄. si quis dat operā rei licite ac diligen-

tiam debitā adhibet ei minime imputat̄: si aliqd̄ mali inde acciderit et in hoc casu loquit̄ Augustinus in p̄dicto capitulo dicēs. absit vt ea q̄ p̄pter bonum et licitum faciunt si p̄ hec p̄ter nostram voluntatē quicq̄ mali accideret nobis imputet̄. Si vero aliq̄s dat operā rei illicitē: debitā diligētiam nō adhibet si aliqd̄ mali acciderit: sibi merito imputādū est. ex de homicidio. c. presbyter. et c. cōtinebat̄. et ex pluribus alijs sacris canonibz elicit̄ euidenter. Et igitur q̄ doctrinā pape heretici erroneā tāq̄ catholicā publicat et diuulgar det operā rei illicitē. et diligētiam debitā nequaquā adhibeat: si ex tali publicatione v̄l diuulgatione aliq̄s fauerit v̄l p̄naciū adhererit doctrine erronee pape heretici publicanti et diuulganti nō merito imputatur. secus autē de illo q̄ publicat vel legit̄ ipsam et improbat: q̄ non dat operā rei illicitē. et ideo si aliq̄ audiētes ex malicia p̄p̄ia eidem doctrine fauerit vel p̄naciū adhererit publicanti et diuulganti imputari non dēt. Di. Dic quo fm̄ istam sententiam ad rōnem in contrarium factā in p̄cedēti capitulo r̄ndetur. Ad. Ad istā r̄ndetur q̄ q̄n q̄s implet p̄ceptū sup̄ioris de quo non tenet̄ scire anteq̄ implet q̄ p̄tra p̄ceptum dei nō peccat implēdo. si autē tenetur scire q̄ est cōtra dei p̄ceptū: peccat implēdo. licet nesciat hoc esse cōtra p̄ceptum dei. q̄ q̄trum ad id qd̄ quis tenet̄ scire: ignorātia non excusat. plati autē et ep̄i anteq̄ publicent et diuulgēt diffinitionē pape: tenent̄ scire an sit cōsona vel dissona catholice veritati. nec ante q̄ sciant h̄c diffinitōez pape aliquāliter debent publicare tāq̄ catholicā. circa em̄ publicationē autenticā et solēnem eoz qd̄ ad fidem spectantur in fide nullū bonū cōmō etiaz mors p̄ nomine xp̄i suscepta p̄p̄t p̄ficere ad salutem et ideo nullus circa cām cuiuscūq̄ maiorē d̄z adhibere cautelā q̄ circa ea que ad fidem spectant. cū ergo nullus ep̄s vel prelatus debeat quēq̄ subditū suū de crimine dānare: ateq̄ diligēt̄ inquisuerit veritatē: multo magis nullā doctrinā d̄z solēmiter publicare (tanq̄ catholicā) anteq̄ apte cognouerit: q̄ est cōsona catholice veritati. Di. Ad ep̄os vel platos examinare nō p̄tinet doctrinā pape sibi subditis transmissam sed tantūmodo iuxta mandatū pape eā debēt eoz subditis publicare. Ad. Videt̄ nonnullis q̄ hic oīno a veritate recedat nam fm̄ canones in rebus maioribz est maior inquisitio et examinatio faciēda. vij. q. ij. c. vlt. ep̄i et prelati recipiētes mandatus pape super p̄uisionibus clericorum et alijs rebz multo minoribus q̄ sit catholica fides sibi bullas mis-

fas licite examināt diligēter qđ eis esse licitū alexander tertius asserit māfesse vt habetur extra de rescriptis. c. si qñ. qui ait. si qñ aliqua fraternitati tue dirigitur que animū tuū exasperare videtur rursari nō debes 7 infra qñ tarem negocij p quo tibi scribitur diligenter p̄sideres aut mandatū nostrū reuerēter adimpleras. aut p litteras tuas: qre adimplere nō possis rōnabile eam p̄ndas. Et quib' verbis colligitur q licet recipienti mādatū pape qualitate negocij. p quo scribitur examinare 7 discurre diligēter. ergo multo magis si papa scribit aliqđ qđ tangit fidē scripturā sacrā examinare 7 discurre oportet diligēter 7 si inueniat in ea aliqđ fidei obuiās orthodoxe: est nullatenus publicandū. **Di.** s̄ forte epi 7 prelati nō sunt in scriptura diuina excellēter instructi: q̄ re ad eos p̄funde scripturā scrutari nō spectat 7 ideo nō dnt doctrinaz pape discurre. **Ab.** Dicit nōnulli q hoc est p̄ncipiū piclitationis fidei xp̄iane cōstituere epos 7 platos scripturarum diuinaz ignaros. qz iurta sniaz saluatoris. si cecus ceco ducatur p̄stet: ambo in foueam cadūt. **Di.** De epi 7 platis nō habēt b' sacraz litteraz peritiā i tractatu de gestis circa fidē altercantū orthodoxā aliqua indagare studebo. nūc vero quō p istam sniam ad auztortatē Aug. respondere p̄tingat expone. **Ab.** Dicit q̄ augu. loquit de militate sub rege sacrilego qñ nō tenet scire an p̄ceptū regis sit cōtra p̄ceptū dei: 7 cū hoc nescit. si vero miles ignorat p̄ceptū regis esse cōtra p̄ceptum dei: 7 tñ tenet scire: obediēdo peccat. naz si rex p̄ciperet militi. d. interfice istum. qz colit deum miles interficiēdo peccaret. qz scire tenet q nullus dz interfici p̄pter hoc q colit deum.

Cap. xxvii. in quo ponit tertia opinio mediās inter duas p̄cedētes eas declarando. **Di.**

Ontingit ne ali

c terrēdere ad interrogatōes meā. supra. c. xxv. p̄positā. **Ab.** Una ē snia q̄ inter p̄dictas snias aliquomō mediare videt. **Di.** distinguit de erronea doctrina pape heretici. aut em̄ assertio est explicite condēnata. vt pote qz sub pp̄ria forma est cōdēnata vel qz est cōtraria alicui veritati explicite approbare: qualis est oīs veritas in scriptura diuina 7 determinationibus ecclesie assertiue cōtenta. aut assertio pape heretici est solūmō implicite cōdēnata. qualis est om̄is error: qui scripture diuine v̄l determinatōib' ecclie vniuersalis repugnat cuiusmodi sunt multe opinioes theologoz: qui circa ea q̄ ad fidē spectant cōtrarie opinātur quare cōstat qz vna p̄traria

rum illarū est erronea. 7 heresis saltē implicite cōdēnata. qz veritas cōtradictoria est saltē implicite approbata eo qz oīs veritas catholica q̄rūcunqz latēs 7 multis incognita est p̄ v̄lem ecclesiam in genere etiā implicite approbata. Si assertio pape erronea est solū implicite cōdēnata: diuulgātes eā 7 publicātes tāq̄ catholica obediendo mādato pape q̄ mādarer qz talis assertio ab omnib' tanq̄ catholica teneat nō sunt heretici: nec fautores heretice prauitatis nec peccāt mortaliter: eā taliter publicādo. quēadmodū theologi nō peccāt mortaliter docēdo 7 tenēdo assertiones q̄ in re veritate sunt erronee 7 hereticales quas tñ nō sciunt nec tenent scire esse erroneas. Si nō assertio pape erronea est explicite cōdēnata. qz est cōtradictoria alicui assertiōis: q̄ in scriptura diuina vel determinatōe ecclesie sub forma pp̄ria cōtinet vel patenter oibus sequit ex assertione tali epi vel plati talem assertionē pape solēniter diuulgātes tanq̄ catholice sunt fautores reput. ad heretice prauitatis qz nullā assertionē dnt solēniter publicare anq̄ cōstiterit eis qz nō est heretica explicite cōdēnata. et si hoc nō possūt faciliter scire p̄ se ipsos debēt cōsulere peritos. **Di.** Quid si periti dicūt eis qz talis assertio pape nō est explicite condēnata: sed est cōsona veritati. **Ab.** Rndet qz nō dz sufficere eis qz periti hoc eis dicāt solo v̄bo sed dnt petere ab eis dē peritis: vt eis euidenter oñdant qz sit cōsona catholice veritati qđ si b' facere periti nō potuerint dnt suspēdere 7 assertione pape erroneā explicite cōdēnatā nullatenus publicare. quēadmodū epi 7 plati qñ considerāt: vel etiā dubitant qz mandatuz pape est eis p̄iudicialē: ipm deserūt adimplere 7 qz adimplere m̄ime teneant multos 7 fortib' allegationib' pbare nitunt: q̄ multo fortius si assertio pape est cōsona catholice veritati mādatū pape sup tali publicatiōe faciēda adimplere nō dnt: sed dnt oñdere causas quare tale mādatū implere nō pnt. Si em̄ epi 7 plati recipientes pape mandatū qđ eoz honoz v̄l cōmodo tēporali obuiare videt. ipm non implere tenent: sed cū maxima diligētia allegare cōnātur qz tale mandatū est p̄iudicialē: 7 ideo adimplere non dnt. Si vero recipiūt mandatum pape sup aliquo qđ ad fidē spectat 7 non curant studiosissime p̄ se 7 per alios indagare. an tale mādatū deroget quoquō honoz diuino 7 fidei orthodoxe. s̄ statim absqz oī delibēratione sufficēti p̄cipitāter assertiōes erroneas tāq̄ catholica publicāt 7 diuulgāt: oñdāt apte qz ea q̄ sua sunt querūt. nō que iesu xpi an enim p̄ mandatū pape ab eoz diuinitis vel honore

aliquid deperat diligentissime inuestigant: s; an p mandatum pape eoz fides catholica destruat: penitus nō artēdūt. 7 ideo si diligētiaz debitā nō adhibēt 7 publicāt solēniter heretici prauitatez fautores heretice prauitatis sunt cēfendi. Di. Nō videt licitū idagare an snia pape sup aliquo qd tangit fidē sit cōsona veritati q; si hoc esset licitū liceret epīs 7 prelatis de snia pape sup causa fidei disputare qd non videt verū: q; fm Nicolai papā vt legit. xvij. q. iij. c. nemini. nulli lz de iudicio sedis aplice iudicare 7 per cōsequēs nemini licet de eiusdem iudicio disputare. Tuz q; de illius snia in causa fidei ad quā cause fidei sunt vltimo defendende nō est licitū disputare. ille autē est papa. ergo de snia pape disputare nō lz. **Al.** Ista friuola reputant. nā de sentētis iudicis 7 litteris summi pōtificis tota die licite disputat: 7 cū sollicitudine maria examinant discutiuntur 7 vident. **Q** em de snia pape licite disputetur etiā in dubiū reuoluēdo an sit iuste lata pbat. nam de snia q; pōt retractari 7 in melius cōmutari teste **Breg.** q; vt habe. xxv. q. ix. c. a. postolice ait. Aplice sedis snia tāta sp cōsiliij moderatōe picipit tāta patiētia 7 maturitate decoquit tantaq; deliberatōis grauitate profert. vt nec imutari necessariū ducat nisi forte sic plata sit vt retractari possit vel imutari si fm tenorē premisse conditōis existat. **Ex** quibus verbis colligit euidenter q; aplice sedis snia retractari pōt 7 etiā immutari cui etiā in nocētius papa. cā. 7. q. p̄dictis capitulo veniā cōcordare videt dicens. Veniā nunc ad mariū fortinū quasi ad quōdam themaz qd mihi anxiū est ac difficillimū maiorz meoz. s. p̄deceffozum reuoluam. Hoc est reuocabo sentētias cōtra fortinū fuerat. de illo quoquo pacto id ē aliqua fraude vt ipsi etiā cōmeministis aliqd vtiq; graui cōstitutū verū qm id qd p rumore falsum vt asseritis surreptū huic sedi 7 elicitū p insidias demonstrat quia res ad salutē redijt veniā tm vobis hinc admittētib; post p̄denationē mox aplico subrogam; ratisq; vestris asseritionib; vobisq; tā bonis tam caris nō dare cōsensum oibus duris rebus duri arbitramur ex qbus colligit q; snia summi pōtificis retractari pōt. qd nicolaus papā vt habet sequenti c. suam asserit dicens. sniam romane sedis non negam; posse in meli; cōmutari cum aut surreptum aliqd fuerit aut ipa pro cōsideratōe etiā aut tempoz seu grauiū necessitatū dispēsatione: qdaz ordinare decreuerit 7 infra: qd tm obseruandū ē quādo illa videlz romana ecclesia discretissima cōsideratione hoc fieri diligēter p̄spexerit. **Ex** qbus colligit: q; snia romāe

sedis pōt retractari 7 in melius cōmutari. 7 p cōsequēs licet de tali snia disputare quō etiaz sup litteris 7 scripturis summi pōtificis tota die coram iudice disputat 7 etiā litigatur nullus q; sequit causas ignorat: ergo lz super snia pape disputare. **Di.** Causa quare sup referis in litteris summi pōtificis licite disputatur est: q; littere sepe p̄ prescriptionem 7 falsas suggestiones impetrant: qnq; etiā papa multis ex. causis decipi pōt vn sup talibus litteris disputare licet. illa autē q; emergūt contra fidē 7 diffiniūtur p papam deliberatione maxima p̄ferunt 7 super illis disputare nō licet. **Al.** **Ex** ista snia putat nōnulli se p̄ demonstratōez pbare. **Q** snia pape sup aliqua difficultate si dei lata est p̄ peritos ad quoz noticiāz puenit cū maxima diligētia 7 studio examinanda 7 sup ea disputare lz 7 si inuenta fuerit disputando cōtraria veritati est penitus respueda 7 oimode reprobanda. **P**rimo probat sic. vbi est eadem cā eundē d; habere effectum. cā autem quare littere pape quecūq; sint inspiciende diligēter ac vidēde 7 examinande sunt. 7 q; re de eis disputare lz 7 quare eis obedire in casu nequaq; oportet: ē q; papa pōt decipi. si em papa nullo modo posset decipi p̄dicta nō liceret. sed papa ita bene pōt decipi circa ea q; sit fidei sicut circa qcūq; alia. aliter em papa retractari non posset cui; oppositus supra lib. v. auctoritatibus rōnibus 7 exemplis multipliciter est onus: ergo littere pape que super aliis qua difficultate fidei emanare noscunt diligētissime sunt vidēde 7 examināde 7 de eis disputare lz. 7 si a quocūq; plato v; subdito discipulo vel magistro fuerint de p̄senſe a fide recedere orthodoxa sunt penitus respuede 7 efficaciter reprobāde. **Di.** Quare ergo quotidie certimus prelatos 7 alios de litteris pape q; rāgūt negocia tantū ecclesiastica disputare 7 oēs timent disputare de diffinitōe pape sup bis q; ad fidē ptinet orthodoxam. **Al.** Causa multiplex assignari potest vna tamē precipua assignanda est ad p̄ns que est defectus zeli catholice veritatis 7 amor terrenarum diuitiarū 7 honoz: q; em multi xpiani nihil asperū nihil difficile nullū piculum nullā indignationem alicuius potētis que timent volunt p̄ fide catholica sustinere nec curāt an fides proficiat aut deficiat. ideo nolunt disputare de diffinitōibus pape q; eius indignationem timent incurrere. pro temporalibus autem diuitijs et bononibus labores 7 picula sunt parati sustinere. ideo q; ex disputatione de litteris pape que ipsozum tangunt negocia sperant honores vel diuitias adipisci vel saltem damnum vl

Obijct pmo

Secdo

R. spōdetur ad primum

piculum tēporale euitaret in disputatione de
 bñō litteris summi pontificis nō verent. et si
 militet si de disputatione sup snia pape here-
 tica bonorem vel cōmodum sperarent de ipsa
 disputare nullaten⁹ formidaret. **D.** Dic quō
 mōdetur ad scōam p quam pbant q non lz ali
 cui de snia pape super fide catholica disputa-
 re. **Ad.** Quis ad summū pontifices sunt
 cause fidei deferēde q: tamen summi pontifex
 errare pōt contra fidem sentētia eius sup diffi-
 cultate aliqua fidei xpiane ē studiosissime exa-
 minanda et diligentissime disputāda. et si p di-
 spurationē vel per aliquem modum fuerit des-
 prebētia a veritate deuiare catholica est peni-
 tus cōdemnāda et tanq̄ heretica reputāda ex
 emplo catholicoꝝ q̄ vt colligit̄ ex decretis. di.
 rit. c. scōm ecclesie. et. h. qz ergo. et. c. anastasi⁹ se-
 cūdus. diffinitōem hereticale anastasi⁹ hic sol-
 licite inspererūt et an eēt cōsona catholice ve-
 ritati quesierunt attente siue disputando siue
 alio mō quam cū inuenissent cōtrariā fidei or-
 thodore tanq̄ hereticā respuerūt. et ita cōstat
 q de diffinitōe pape anteq̄ sciat̄ ut eē catho-
 lica est licitū disputare. **D.** Omnes catho-
 lici absq̄ omni inq̄sitione debēt supponere q
 diffinitio pape sup fide catholica sit cōsona fi-
 dei orthodoxe. et gregorius dicit vt allegatum
 est supra. apostolice sedis sniam: precipue sup
 bis q̄ spectant ad fidem tanta semp cōsilij mo-
 deratiōe concipiēt tanta patiētia et maturita-
 re decoquitur: tantaq̄ deliberationis consilij
 grauitate pferitur vt oīno recta sit credenda:
 ergo oēs dnt presumere sniam pape catholicā
 esse: quare eam examinare nō dnt nec de ea di-
 sputare licet. **Ad.** Ad hoc respōdet. q̄ Be-
 gorius loquit̄ de modo q̄ seruari debet circa
 sniam apostolice sedis. et etiā qui (vt frequen-
 ter) seruatus est. cum hoc tamen stat q̄ talis
 modus possit omitti circa sniam pape quē ad-
 modum anastasi⁹ secūdus talē modus circa
 sniam suam non seruauit. Et ideo quis sentē-
 tia pape (maxie circa fidē) rāta cōsilij mode-
 ratione concipi debeat tātaq̄ maturitate pa-
 tientie decoqui et tanta deliberationis graui-
 tate pferri vt anteq̄ cōtrarium euidenter ap-
 pareat presumi debeat consona veritati: q: ta-
 men pōt errare cōtra fidem potest esse proprij
 sensus et prudentie ac sapiētie pprie nimis in-
 niti ac copiositatis p̄cipitationis presumptio-
 nis et temeritatis vicio laborare non est tā fir-
 miter et tam certitudinaliter p̄sumendum pro
 sentētia pape quin debeat diligēt̄ examina-
 ri discuti et videri. et quādo de ea anteq̄ (non
 solum modo presumptiue: sed etiam euident̄
 cōstitit̄ q̄ a veritate nō deuiat) liceat dispu-

tare: quē admodū de oibus lris pape presumē-
 dū est q̄ anteq̄ cōstitit̄ contrariū q̄ eis opor-
 teat obedire nō tñ debet ista p̄sumptio eē vio-
 lenta vt non liceat litteras pape examinare et
 inuestigare sollicitē an eis oporteat obedire.
D. Ergo snie que contra fidem et bonos mos-
 res possunt emergere examināde sunt diligen-
 tissime et pbande iuxta illud Apo. oia proba-
 ta. qd̄ de illis q̄ dubia esse possunt dz̄ intelligi.
Di. Contra p̄dicta vna mihi adhuc occurrit
 obiectio videtur em̄ q̄ epi et prelati publican-
 tes et diuulgātes doctrinā pape hereticā non
 sint fautores heretice prauitatis imo etiaz vi-
 detur q̄ hoc p̄nt facere absq̄ peccato mortali
 nā minus est p̄dicare et diuulgare solū mō do-
 ctrinā hereticale alterius q̄ publicare et doce-
 re heresim manifestā alienā vel ppriā: Sz̄ abs-
 q̄ pctō mortali pōt quis ex ignorātia vel sim-
 plicitate p̄dicare publice et docere heresim ma-
 nifestā cuius p̄rium in scripturis sacris repe-
 rit̄ exp̄sse q: quis publice quis p̄dicet vel doz-
 ceat heresim manifestā (si paratus ē corrigi)
 nō est hereticus et p̄ consequēs nō peccat mor-
 taliter: ergo multo magis et fortius p̄nt prelati
 publicare doctrinā pape hereticale absq̄ pec-
 cato mortali. et p̄ cōsequēs absq̄ fautoria here-
 tice prauitatis. **Ad.** Ad hoc mōdetur distin-
 guēdo. qz aut doctrina erronea pape est p̄ ipm̄
 solēniter diffinita et ab eo tanq̄ papa determi-
 nata aut ip̄e papa assertōem erroneam solum
 mō p̄dicat et docet aut tacet et solēniter non
 diffinit. Itē aut assertio heretica pape ē talis
 q̄ epi et plati tenent̄ explicite credere cōtrari-
 am veritatē. aut est talis q̄ nō tenent̄ explici-
 te credere sed solū mō implicite. Si itaq̄ epi
 et plati publicāt et diuulgāt solēniter p̄ se vel p̄
 alios diffinitōem hereticale pape sunt fauto-
 res exp̄sse prauitatis heretice. si etiā publicāt
 doctrinā pape hereticale cuius cōtrariā veri-
 tatem tenent̄ credere explicite peccāt mortā-
 liter et sunt cēsēndi fautores heretice prauitatis.
 Si vero publicāt aliquā diffinitōem heretica-
 lem pape seu aliquā assertionē hereticale quā
 absq̄ diffinitōe solēni p̄naciter tenet et asse-
 rit. et ipsi publicantes p̄trariā tenent̄ credere
 explicite peccāt mortalter et sunt cēsēndi fau-
 tores heretice prauitatis. Si vero nō publicāt
 aliquā diffinitōem hereticale pape sed aliquā
 assertionē eius hereticale quā absq̄ diffinitio-
 ne solēni p̄naciter tenet et asserit. et ipsi nō te-
 nent̄ explicite credere cōtrariam veritatē nō
 sunt cēsēndi fautores heretice prauitatis. sed
 antea examinari debēt sollicitē an ex ignorā-
 tia vel simplicitate vel p̄nacia tales assertio-
 nem p̄dicant et diuulgant et in hoc pbant̄ pu-

Alia obiectio cō-
 tra superi⁹ dicta

Responso

bluce p̄dicātes ⁊ docētes. **D.** Quare q̄ diffi-
nitionē pape hereticale publicat̄ sūt fautores
heretice prauitatis ⁊ publice p̄dicantes bere-
ticam manifestā: vel docētes: nō sunt cēsendi fau-
tores heretice prauitatis nec etiā peccare mor-
taliter. **Ad.** Hui⁹ rō assignat̄ talis. sicut ma-
ior deliberatio requiritur ad iuramētū q̄ ad sim-
plicem loquelā ⁊ ideo grauius peccat periu-
rus q̄ qui simplici loquela mētur ita cū ma-
iori deliberatione d̄z papa solēniter diffinire
q̄ absq̄ tali diffinitione solēniter docere vel
etiā publice p̄dicare ⁊ graui⁹ peccat si asserti-
onem cōtra fidē diffinit solēniter q̄ si absq̄ ta-
li diffinitione aliqd̄ contra fidē publice p̄dicat
vel docet. si em̄ publice diffinit aliqd̄ cōtra fi-
dem habet̄ p̄ tenēte vltimata deliberatōe as-
sertionē suā cōtra fidē. sed si solū mō predicat
vel docet contra fidē nō habetur p̄pter hoc p̄
tenēte vltimata deliberatōe assertionē suā. et
ideo post p̄dicatōem publicā examīnādus est
an sit parus corrigi vel nō. si inueniat̄ paratus
corrigi nō est heretic⁹ reputādus. si aut̄ nō est
paratus corrigi p̄ heretico est habēdus. sicut
papa graui⁹ peccat aliqd̄ solēniter diffiniedo
cōtra fidē q̄ solū mō publice p̄dicando vlt̄ do-
cendo: sic graui⁹ peccat q̄ solēnē diffinitionē
hereticale pape p̄dicat ⁊ diuulgat q̄ qui ean-
dē assertionē vel cōsimilē solū mō publice do-
cet vel p̄dicat. ⁊ ideo publicatō diffinitionez
hereticale pape est fautor: heretice prauitatis
h̄ nō solū mō publice p̄dicatō. **D.** Quare nō
requirit̄ tāta deliberatio ad publice docēdū vel
p̄dicadū q̄ta requirit̄ ad aliqd̄ solēnē diffinē-
dū. **Ad.** Actus publice p̄dicadū docēdū ē
multo cōior ⁊ plurib⁹ cōuenit q̄ aliqd̄ solēni-
ter diffinire. sicut simplici loquela est act⁹ nul-
to cōior q̄ iuratio. ⁊ sicut non requirit̄ tanta des-
liberatio ad simplici loquela sicut ad iuramē-
tum (q̄ sepe est loquēdum ⁊ raro iurādū) ita
nō requirit̄ tāta deliberatio cui⁹ quis publice
docet ⁊ p̄dicat. sicut cum papa aliqd̄ tanq̄ ca-
tholicū diffinit solēniter. ⁊ ideo q̄ iste act⁹ dif-
finiēdi solēniter determinādo aliqd̄ tanq̄ ca-
tholicum exerceri non d̄z nisi deliberatio vlti-
mata p̄cedat. in hoc casu est error inexcusabi-
lis: q̄ ad hoc cōsiliū nullus debet accedere:
nisi sit sufficiēter certus qualiter nō pōt aliq̄s
esse de falso. ⁊ p̄pter cōsimilē rōem nullus d̄z
predicare solēniter diffinitionem pape tanq̄ ca-
tholicam circa ea que rāgun̄ fidez nisi sit cer-
tus qd̄ est consona veritati. ⁊ ideo excusabilis
est qui solēniter publicat diffinitionem hereti-
calem pape tanq̄ catholicam. secus est de illis
q̄ nō sunt plati ad quos solēnis publicatio nō
spectat. ⁊ ideo si legunt vel recitant corā alijs

multis diffinitionem hereticale pape quā ne-
sciunt esse hereticale pape nō sunt ex hoc ipso
fauores heretice prauitatis reputandi.

Ca. xxxviii. in quo agit de ep̄is ⁊ ceteris prelat̄is p̄m̄
tenētib⁹ alios docere et predicare assertioes pape hereti-
cā ubi p̄bat̄ multis auctoritatib⁹ et rōnibus q̄ omnib⁹
modis debent resistere quia alias sunt fautores ⁊ gra-
uiter peccant. **Di.**

De quā autem di-

p screuisti de ep̄is ⁊ platis diuulgā-
bus ⁊ p̄dicatibus solēniter doctrinā
nam hereticalem pape p̄ se vel p̄ alios. tracta
de ep̄iscopis ⁊ platis q̄ siue publicent solēniter
doctrinā hereticale pape siue non sustinet
⁊ p̄mittit q̄ doctrina pape erronea in suis dio-
cesibus ⁊ inter suos subditos publice ⁊ doce-
atur ⁊ teneat. nec sequaces pape hereticitalia
p̄sumentes corrigunt vel castigāt. peto em̄ sci-
re an litterati tales ep̄os ⁊ platos reputāt fau-
tores heretice prauitatis peccare moraliter
qua pena sint plecedēdi. dic̄ autes p̄imo mō de
culpa eorū. **Ad.** Quidā dicunt q̄ ep̄i ⁊ plati
talia sustinētes aut sciunt aut scire tenēt q̄ se-
quētes pape doctrinā erroneā cōtra fidem. te-
nēt ⁊ docent: aut nesciūt nec scire tenentur: q̄
forte sequaces pape heretici ita occulte ⁊ secre-
te procedunt q̄ eorū excessus ad noticiā prela-
torū puenire non p̄nt. Item aut assertio pa-
pe heretici est condēnata explicitē aut tantū
implicite. si talis assertio ē heresis implicite tā-
tummodo condēnata: plati siue sciant sequa-
ces pape docere ⁊ tenere doctrinā pape hereti-
cā siue ignoret̄ nō sunt p̄pter hoc q̄ nō corri-
gunt taliter tenētes ⁊ docentes fautores prau-
uitatis heretice reputandi: q̄ ad modum plati
⁊ ep̄i lz sciunt theologos in suis diocētib⁹. Cir-
ca ea q̄ ad fidem spectant ⁊ contraria opinari
⁊ errorē q̄ nō est possibile q̄ vtrāq̄ contradi-
ctoriaz sit consona catholice veritati: nō non
tenētur eos corrigere si neuter docet errorē ex-
p̄licite condēnatū. Si aut̄ assertio pape est here-
sis dānata explicitē q̄ videlz. vel sub p̄p̄ia for-
ma est ab ecclesia condēnata vel eius p̄dictorū
p̄p̄ta est exp̄sse ⁊ patenter in scriptura diuina re-
p̄p̄ta. vel est apud oēs catholicos tāq̄ catho-
lica diuulgata. puta si papa assereret primaciē
vel solēniter diffiniret xpm̄ nō fuisse de passus
aut nullā aīam in inferno puniri. vel xpm̄ non
elegisse iudam in apostolum. vel in xpo nō fuisse
se duas voluntates aut aliquid h̄mōi in hoc ca-
su ep̄i ⁊ plati qui sciret vel tenent scire sequa-
ces pape tenere primaciter ⁊ docere doctrinā
tales pape heretici eēt fautores heretice prau-

Ca. xxxviii

Quotio

Responso

uitatis si sequaces pape heretici mime cohererent. si aut nesciret nec tenerent scire tales sequaces pape suos subditos taliter informare nec sciret eos esse tales non essent fautores heretice prauitatis. **Di.** Tantummodo tractes predictam materiam de epis et plaris sciendis vel qui tenent scire sequaces pape esse in suis dyocesisibus qui docent doctrinam pape explicite ademnatam quoniam scilicet est rumor et fama de talibus. **Ad.** Dicit quoniam in hoc casu episcopi sunt fautores heretice prauitatis si homines docentes et tenentes doctrinam pape heretici non cohererent. **Q**uoniam episcopi in hoc casu damnabiliter peccent multis scilicet auctoritatibus videlicet apte posse pbari. ait enim Aug. ut hi dist. lxxiiij. c. nemo. ita episcopus qui talia non corrigat magis dicendus est canis impudicus quam episcopus. **Di.** Sicut ad episcopos non spectat corrigere papam ita nec sequaces pape. et ideo hi sequaces pape subditi episcoporum predicent doceant et teneant doctrinam pape heretici hereticale non sunt per episcopos coherendi. **Ad.** Ista ratio putatur tam stulta quam reprobatio non indiget et tamen multipliciter reprobatur. **P**rimo sic. quia ex hac ratione sequitur quod quousque aliquid predicarent docerent et tenerent fidei christianam esse falsam et christum fuisse prophetam falsum: non essent per episcopos corrigendi sed tolerandi. **Q**uoniam autem hoc absurdum sequitur per apte. quia possibile est quod aliquis papa futurus teneat et solenniter diffiniam fidei christi. nam esse falsam et christum fuisse falsum prophetam. quod nescit an antichristus erit papa futurus. si ergo episcopi non debeant corrigere sequaces pape heretici ipsi non debent in hoc casu corrigere publice predicantes et docentes fidei christianam esse falsam et christum fuisse falsum prophetam. quod omnes aures ecclesie horrent. **Di.** Si papa hereticus etiam enormiter decauerit a fide sequaces eius essent per episcopos coherendi et corrigendi. sed si erraret in alijs non essent sequaces eius per episcopos corrigendi. **Ad.** Ista responsio videtur nulla: quia ita episcopi tenentur corrigere vnam heresim explicite damnatam sicut aliam. omnem enim heresim damnatam explicite debent episcopi extirpare de suis dyocesisibus et per consequens omnes hereticos docentes predicantes seu tenentes quancumque heresim damnatam explicite coherere tenentur. quare sequaces pape heretici quacumque heresim damnatam explicite predicantes docentes seu manifeste tenentes sunt per episcopos castigandi. quia idem videtur esse de magnis et de his que hereses parue videntur. **Di.** Improbasti vno modo rationem meam ad auctoritatem beati Aug. improba aliter. **Ad.** Sequaces pape heretici sunt per episcopos corrigendi omnidistincte. propter prauitatem hereticam pape nullus est a iurisdictione episcoporum exemptus. Sed predicantes et

docentes quancumque heresim damnatam explicite essent per episcopos castigandi si papa esset catholicus: ergo propter hoc quod sunt sequaces pape heretici non sunt a iurisdictione episcoporum exempti et per consequens ita sunt per episcopos corrigendi sicut si non essent sequaces pape heretici. Item sequaces pape non sunt magis exempti a iurisdictione episcoporum quam ipsemet papa hereticus. Sed cum papa hereticus sit omni dignitate priuatus (coipso quod sit hereticus) deest ratione delicti de iurisdictione episcopi in cuius diocesi moratur: sicut superius multipliciter ostensum est: ergo sequaces pape heretici sunt per episcopos coherendi. **Di.** Quid si episcopus attenderet corrigere sequaces pape heretici et ipsi ad papam appellarent nunquid episcopus appellationi tali deferre deberet. **Ad.** Respondet quod tali appellationi esset minime deferendum. tum quia a correctore appellare non licet: nisi corriges modum correctionis excederet. tum quia ad hereticum appellare non licet. et ita appellationi que fit ad papam hereticum est minime deferendum. **Di.** Quid si tales appellarent ad concilium generale. **Ad.** Respondetur quod cum tales tenerent heresim damnatam explicite non esset deferendum appellationi eorum. **Di.** Alias auctoritates vel rationes ad conclusionem principales adducas. **Ad.** Quod episcopi qui tales sequaces pape heretici negligunt castigare damnabiliter peccent et sunt fautores heretice prauitatis pbatur per eandem auctoritatem qui bus supra. c. xxxij. et xxxiij. est ostensum quod qui tacet cum possunt crimine prauitatis heretice corrigere et qui consentiunt prauitati heretice sunt fautores heretice prauitatis. quod quousque auctoritates alie et consimiles possent de subditis intelligi tamen principaliter intelligende sunt de plaris. preter illas etiam sunt multe alie ex quibus euidenter ostenditur quod plaris qui negligunt sequaces pape heretici castigare damnabiliter peccant et sunt merito inter fautores heretice prauitatis computandi. **Leo** enim papa ut habet di. lxxvi. c. i. ait. Inferiorum ordinum culpe ad nullos magis sunt referende quam ad desides negligentesque correctores qui multam sepe nutriunt pestilentiam dum austeriore dissimulant adhibere medicinam. ex quibus nobis inferitur quod culpe sequacium pape heretici docentium hereses damnatas explicite in diocesisibus episcoporum ipsi episcopis sunt imputande. si sequaces pape heretici negligunt castigare. imo fautores prauitatis heretice sunt censendi: quia illi qui nutriunt prauitatem hereticam sunt fautores prauitatis heretice. tales autem episcopi ut ex nobis colligitur nutriunt prauitatem hereticam quod est grauis pestilentia dum austeram dissimulant adhibere

Conclusio

Probatur primo

Responsio

Contra rationem

Primo

Quarto

Replica

Ad rationes

Secunda ratio per conclusionem principalem

Liber septimus

Tertia re medicina. g. merito saniores prauitate heretice sunt celsendi. Itz Gregi. vt legit. di. xliij. eph. ait. ephesius paulus dixit. mude sunt manus mee a sanguine omnium vestrum. no em subterfugi quominus annuciare vobis oes pssiliu dei mudus ergo a sanguine eoz no esset si eis dei pssiliu annuciare noluisset. q. cu increpare delinquentes noluerit. eos proculdubio tacedo pastor occidit. Ex quibus vobis dupliciter patet q. epi qui no corrigunt sequaces pape heretici danabily peccant. pmo. q. ille danabiliter peccat q. no est mudus a sanguine subditoru. sed epi negligetes corrigere subditos sequaces pape heretici a sanguine eoz no sunt mudi. q. consiliu dei hoc est dictu catholicam veritate no eis amuciat. g. no sunt mudu a sanguine eoz. p. p. p. danabily peccat. Itz ille danabiliter peccat qui alios occidit. sed epi qui no corrigunt eos tacedo occidunt fm finiaz beati Gregorij. g. danabily peccant. Itz pastores qui gregē sibi commissum no defendunt a lupis crudeliter inuadentibus danabily peccat. s. epi. p. prelati si non corrigunt et cohercent sequaces pape heretici manifestas hereses pdicantes et docetes ac tenetes et ad tenedu alios inducentes no defendunt gregē dñicu a lupis sibi commissum. s. teste Esa. ppha sunt canes muti no volentes latrare. sunt etiā iuxta vocē dñicā mercenarij no pastores. q. veniēte lupo fugiunt dū sequēs pape heretici atrociter p prauitate heretica greges sibi commissos conantibus iugulare sub silērio se abscondunt. g. danabily peccat. et merito (si greges sibi commissi prauitate inficiant heretica) est eis tadē infectio imputada. Itz illi sunt p epos cohercedi. cu quibus nec ipi nec subditi coicare debet. sed nec ipi epi nec eoz subditi coicare debet. cu hereticis sequacibus pape heretici. xxiiij. q. iij. c. illud. et c. clericus. et c. cu qb. q. excoicari sūt. ex de hereticis. absoluēduz. et c. excoicam. ergo sequaces pape heretici sunt p epos cohercedi.

Quarta Quinto pncipali videt posse pbari cadē pso sic. Putride carnes sunt a corpe refecandae per illū qui corporis curā gerit. ne totū corpus penit. corrupat. et similiter ouis scabiosa et morbida repellēda est a caulis per illū q. curam caularum gerit ne totus grex inficiatur. teste Hierony. qui vt habet. xxiiij. q. ij. c. refecade. ait. Refecade sūt putride carnes et ouis scabiosa a caulis repellēda est ne tota domus massa et corpus et pegoza ardeat et corrupat. et putrescat et intereat acruus. in alexadria vna scintilla fuit. s. quonia no statim oppressa est. totū orbē eius flamma populata est. s. sequaces pape heretici sunt putride carnes reliqs par

tes corporis corrupetes et sunt oues scabiosae et morboide inficietes gregē teste Hieroni. qui vt legit di. xlv. c. illud ait. Sicut ex vna que morbida vniuersus grex inficit. sic etiā ex vno fornicante vel aliud quocumq. scel. comitretet et p pns vno heretico doctrinā pape heretici publice pdicante plebs vniuersa polluit. ergo sequaces pape heretici tanq. putride carnes et oues scabiosae sunt p epos a corpe refecandi et a caulis fidelium repellēdi. Sexto epi et plati voce pphetica iubetur ab oibus malis spūaliter recedere et exire et eos oino no tāgere teste Esa. q. liij. c. recedite ait recedite exire ide pollutum nolite tangere qd exponēs beatus Augustin. in lib. de vbi dñi. et habet. xxij. q. iij. c. i. ait tolerandi sunt quidē mali pro pace nec corpaliter ab eis recedendum est. s. spūaliter. et idem vt habet causa 7. q. pdictis. c. ecce inquit. dicit ppheta recedite et exire inde ne imundū terigenitis quoquō. ergo malos p pace tolerabimus a quibus exire et recedere iubemur ne tāgamus imundū. istā recessionē spūaliter intelligimus. Ex quibus vobis patz aperte q. prelati ab vniuersis malis spūaliter tenetur recedere cum igi a sequacibus pape heretici spūaliter non recedunt nisi eos corrigēdo et cohercedo si pnt. ergo epi et plati sequēs pape heretici debent corrigere et arcere. q. autē epi et plati spūaliter non recedat a talibus sequacibus nisi cū eos (qñ possunt) corrigunt et castigat. p. aper te p beatū Aug. qui vt habet. xxij. q. iij. c. ecce ait. spūaliter autē exire ē facere quod pnt ad correctionē maloz qm s. pro gratia cui iuslibet salua pace. et infra. hoc ergo corpe non parcere imundū non tangere. voluntate no consentire. Itz vt habet causa et qstione pdictis. c. ecce ait. clamam. nos et dicim. vobis recedite exire inde et imundū ne terigenitis scz tactu cordis tantūmodo no corpis. qd est em tangere imundū nisi cōsentire pctis. quid est em exire inde nisi facere qd pnt ad correcti onem qd p vniuersiusq. gratia atq. psona salua pace fieri pōt. et infra. quicqd inter nos malou esse noscitis. qm potestis impobare vt corde recedatis. redarguite vt exearis. mēte et nolite cōsentire imundū ne tangatis. Item idē Aug. vt habetur cā. 7. q. eidem. c. recedite ait. quid est etiā exire inde nisi facere quod pnt ad correctionē maloz qm pro vniuersiusq. gratia atq. psona salua pace fieri possit displicuit tibi q. quisq. peccauerat. non terigisti imundū. redarguisti. corripuisti. monuisti. adhibuisti etiā. si res exigit. dco grua et queveritatez non violer disciplinā. existi inde. et infra hoc ē exire inde hoc est imundū no tangere

et voluntate non consentire et ore non parcere. et
 quibus verbis ut videtur colligitur euidenter quod
 a malis quibuslibet et per consequens a sequaci-
 bus pape heretici plati spiritualiter non recedunt
 nisi faciant quod spectat ad correctionem eorum: ni-
 si ore non parcant nisi redarguant nisi corripiant.
 nisi moneant. et qui prout eorum adhibeant disci-
 plinam. quare patenter inferitur quod sequaces pa-
 pe heretici sunt per episcopos et prelatos arcendi. Di.
 Ex predictis verbis Augustini colligitur quod sequaces
 pape heretici qui salua pace nequeunt coherceri
 sunt equanimiter tolerandi: ergo non est semper
 necesse quod episcopi et prelati eos corrigant et castigent.
 Ad hoc dupliciter videtur. Primo quod seculum est
 de crimine heresis et de aliis minoribus: quod heresi-
 ci totam salutem nituntur extinguere. et ideo ip-
 sis resistendum est etiam usque ad mortem quod in decretis
 vi. q. i. c. aduersitas. hic tunc. vel. s. cum non sic
 legitur. cum vero non prelatorum tantum sed totius ec-
 clesie salus impugnetur sed fides necesse est ut ex
 aduerso ascendant et in die belli seipsum ut mu-
 opponant pro domo dei et animas suas pro quibus
 suis ponant: ut exemplo sue passionis attendant
 quos sermone doctrina diutius confirmare non
 valet. Ex quibus verbis colligitur quod cum sequa-
 ces pape heretici totius ecclesie salutem querunt de-
 struere fidei impugnant necesse est quod prelati se
 eis opponant etiam usque ad mortem resistendo et
 quantum vires suppetunt compescendo. Unde cum he-
 reticis nullomodo in damnum fidei est par habenda
 pro illis enim dicit christus Mat. xix. nolite arbi-
 trari quod veni in pacem mittere in terram: non
 veni pacem mittere sed gladium. et Luc. xij. Pu-
 tatis quia pacem veni mittere in terras non dico
 vobis sed separationem. ex quibus verbis colligitur quod
 cum hereticis non est par habenda ut propter eam pre-
 lati ab eorum correctione desistant. Aliud dicitur quod
 ubi cerneret episcopus euidenter quod de cohercione here-
 ticoz nullus fructus neque fidei neque fidelium pue-
 nit et grauis oritur catholicorum turbatio episcopi
 posset a correctione cessare ad tempus. quod intelli-
 gendum est non tantum respectu sequacium pape
 heretici sed respectu quorumcumque hereticorum. et
 ita equaliter omni coherceri debent sequaces pape here-
 tici sicut sequaces imperatoris heretici vel alte-
 rius diuitis et poterit ubi enim prelati viderent
 quod ex cohercione sequacium imperatoris hereti-
 ci graue fidei periculum immineret absque omni
 fructu possunt a correctione cessare. Ita est etiam
 sciendum ut videtur de sequacibus pape hereti-
 ci vel imperatoris vel propter aliquam aliam cau-
 sam quod ita reputari poterit in sequacibus imperato-
 ris heretici: sicut pape. nec ratione imperii nec ra-
 tione regni est cessandum a cohercione pape he-
 retici sed ratione periculi vel propter aliquam aliam

causam quod ita repiri poterit in sequacibus pape he-
 retici vel imperatoris heretici ratione cuius licet
 quibus abstinere. D. Prolixitate quantum possu-
 mus euitemus auctoritates tam scripture di-
 uine quam sanctorum patrum ex quibus possunt ac-
 cipi argumenta ad probandum eandem conclusionem
 allega rationes ab eis non formando. Ad. pro
 hac conclusione exhortari videtur Esa. lv. c. d. cla-
 ma ne cesses quasi tuba exalta vocem tuam et an-
 nuncia populo meo scelera eorum et domum ias-
 cob perterea eorum. Item Hier. xliij. scribitur ve pas-
 toribus qui dispergunt et dilacerant gregem pa-
 scue mee dicit dominus et post vos dispersistis
 gregem meum et eiecistis eos et non visitastis eos.
 Item Eze. xxxiij. Sic loquitur ve pastoribus israel qui
 pascebant semetipsum nonne greges a pastoribus
 pascentur: lac comedebatis. et lanis operieba-
 mini. et quod crassum erat occidebatis. gregem au-
 tem meum non pascebatis. quod infirmus fuit non
 consolidastis. et quod egrorum erat non sanastis.
 quod fractum est non alligastis. et quod abieci-
 stis: sed cum austeritate eis impabatis et cum
 potentia disperse sunt oues mee eo quod non esset pa-
 stor: et facte sunt in deuorationem omnium besti-
 arum agri. sequacium scilicet pape heretici totam
 fidem deuastantium orthodoxam. Item trenouus
 secundo. propheta tui viderunt tibi falsa et stulta nec
 aspiciant iniquitatem tuam ut te ad penitentiam
 prouocarent. Item prelati huiusmodi increpant
 Eze. xij. cum dicit dominus. non ascendistis ex aduerso:
 neque posuistis vos murum pro domo israel ut sta-
 retis in plio in domo domini. et xxxiij. c. sic ha-
 betur. Si speculator viderit gladium emittentem et
 non insonuerit buccinam. et populus non custo-
 dierit se: veneritque gladius et tulerit de eis ani-
 mam ipse quidem in iniquitate sua captus est: san-
 guinem autem eius de manu speculatoris requiratur
 Item exod. xxij. maleficos non patieris viuere.
 Item deutero. xij. Si surrexerit in medio tui pro-
 pheta etc. quod supra lib. vi. c. xcix. Item ibidem. Si
 tibi voluerit persuadere fratres tuos. quod ubi prius
 Item ibidem. Si audieris in vna vibiu tuarum et ce-
 tera quod ubi supra. Item deu. xvi. cum repri fuerit
 etc. quod ubi prius Hier. iij. dicit dominus dabo vobis
 pastores iuxta nomen meum et pascebo vos doctri-
 na et scientia. et Hier. vi. Pascebo vos quod sub
 manu sua sunt. item mala. ij. labia sacerdotum
 custodiunt iniquitatem etc. Et Eze. iij. Si dicente me
 ad ipsum morte morietur non annunciaueri ei neque lo-
 cutus fueri ut auertat a via sua ipsa viuat ipse
 ipse in iniquitate sua morietur. sanguinem autem eius de
 manu tua requiratur. et ad ty. i. o. episcopi sine crie est pro-
 pheta plebs etc. et quod huius doctrina est fidelis sermo ut
 poterit exhortari in doctrina sanctorum quod dicitur

Auctoritates p
 conclusionem

arguere et postea crepa illos dure ut sani sint in fide. Item primo corinth. v. auferte malum ex vobis ipsis. Item infra ad ty. iij. peccates coram vobis arguent ut ceteri timore habeant. Item ad gala. ij. cum autem venisset cephas antiochia in faciem ei restitit quia reprehensibilis erat. **D.** Sufficiant iste auctoritates ex diuinis scripturis accepte: ideo aliquas auctoritates sanctorum patrum ad eandem conclusionem adducas. **Ad.** Huic Hieronymi consentire videtur cum dicit in prologo biblię sanctę quę per rusticitatem solum sibi predest. et quę tum edificat ex vite merito ecclesiam christi tantum nocet si destruetibus non resistat. Item innocentijs. xxxij. ut legitur ex de simonia. c. l. h. eli. ait. licet heli summus sacerdos in se bonus existeret: quia tamen filiorum suorum excessus efficaciter non corripuit et in se pariter et in ipsis ad auersionem diuine vincturam acceptit dum filius eius in bello pempresit et ipse corruens de sella fractis ceruicibus expirauit. ad corrigendos ergo excessus subditorum tanto diligentius debet prelati assurgere quanto damna bilibus eorum offensas deserit in correctas. Et illa vltima sententia sub eodem verbo ponitur et de accusationibus. qualiter et quomodo. Item idem est de officio iudicis ordinarij. c. inrefragabili in consilio generali ait. inrefragabili constitutione sanctorum et ecclesiarum prelati ad corrigendum subditorum excessus: marie clericorum et formados mores prudenter ac diligenter intendant ne sanguis eorum de suis manibus requiratur. vbi glo. dicit dum dicitur non est illud prelati negligentibus subditorum correctorem. Item anacletus scribens cunctis ut legitur. lxxij. di. c. nihil ait. nihil illo pastore miserius quam luporum gloriatur laudibus quibus si placere voluerit atque ab his amari delegerit erit et hinc omnibus magna precibus nullus igitur pastorum placere lupis et gregibus omnium potest. Item papa nicolaus ut legitur di. xliij. c. dispensatio ait. Dispensatio est nobis celestis seminis iniuncta. vbi si non sparserim? vbi si tacuerim? quod cum electiois vas formidet et clamet quomodo magis cullibet eriguo metuendum est. metuendum est quod si non leue discrimen incurret pontificibus siluisse quod congruit etc. Item Gregorius ut legitur di. xliij. ait sicut incauta locutio in errorem detrahit ita indiscretum silentium eos qui erudiri poterant in errorem derelinquit. sepe namque doctores rectores ipsorum humanam amittere gloriam formidantes loqui libere recta primescunt. cui concordat Hieronymus. ut legitur di. xlv. c. sed illud dicere. si illud non ociose transcurrendum est quod vno peccato ira dei super omnem populum venit hoc quoque accidit quomodo sacerdotes qui populo prestant erga delinquentes beniuoli videri volunt et illi veretes peccatius linguas ne forte de eis male loquantur sacerdotalis seueritas

immemores nolunt complere quod scriptum est. peccantem coram omnibus argue. et infra. dum vni peccant vniuersę ecclesie moliuntur interitum que est ista miseria quam ista bonitas vni perficere et omnes in discrimen adducere. Item anacletus ut legitur di. xliij. c. scimus ait. Scimus autem multos ob illud in festare doctores suos ut eos pderet placita proprie voluntatis adimpleat. non propterea tamen doctores in quantum vires suppetunt a recta emulatione et bona intentione recedere debent. sciens quod beati qui persecutionem patiuntur propter iusticiam. Item leo papa ut habet. xxxij. q. iij. illud sane ait. illud sane plurimum mihi displicere significo quod interdictionis tue clerici quidam esse dicuntur qui aduersariorum conueniant prauitati et versanie vasis misceant quibus inuesti gaudis et seueritate congrua cohercedis debet diligetia tua vigilanter insistere. ut his quibus prodesse non poterit correctio non parcat abscessio optet et cum vos euangelici meminisse mandati quod ab ipse veritate precipitur si vos oculus aut pes aut dextra scandalisauerit manum a corpore corporis auferat quia melius sit his in seculo carere membris quam cum ipsis in eterna supplicia ire. nam superfluo est ecclesiam positis resistimus si ab his qui intus sunt in eis quos decipiunt vuleramur abijcienda procius pestifera beca a sacerdotali vigore patientia est quam sibi met peccatis aliorum parcendo non parcat. Item Gregorius in registo ut legitur ex de regulis iuris. c. quis ait non potest esse pastor excusatio: si lupus oves comedit et pastor nescit. Item cornelius ut habet di. xlvij. c. quo ad nos pertinet conscientie nostre conuenit semper dare operam ne quis culpa nostra de ecclesia pereat. **Di.** Plures allegati auctoritates ex quibus accipere nescio argumentum ad probandum quod episcopi et prelati debent cohercere sequaces pseudo pape heretici. quare damus mihi vias quibus auctoritates ad propositum valeam applicare. **Ad.** Tribus propositioibus tanquam certis suppositis: satis potest conclusio supposita ex auctoritatibus allegatis inferri: quarum prima est hec. quod non minus deberet episcopi et prelati corrigere hereticos sibi subiectos: quam alios criminosos. Secunda est quod omnes prelati et episcopi omnes sibi subditos hereticos vel catholicos debent perse vel per alios non criminosos de veritate fidei informare extra de officio iudicis. iter cetera quod maxime veritatem habet quando heretici greges prelatus a veritate nituntur auertere. Tertia est quod sequaces pseudo pape heretici propter hoc a iurisdictione episcoporum et prelatus minime sunt exempti cum ipse met papa hereticus propter hoc quod sit hereticus iudicio catholicorum reddatur subiectus.

Cap. xxxix. in quo determinat qua pena sint plebendi
episcopi et prelati si subditos suos sequaces pape here-
tici non coercerint.

Di.

Hinc mihi appa

Cap. xxxix

Questio

Responso

ret qd ex oibus auctoritatib' rā scri-
pture diuine q̄ sanctorū patrum pres-
criptis scio sumere argumētū ad pbandū qd
epi 7 plati sequaces pseudo pape heretici co-
hercere tenent: si p̄nt. ideo nūc dic qua pena si
epi 7 plati subditos suos sequaces pape here-
tici neglexerit cohercere sint merito pcellēdi
Ad. Respondet qd sint excoicationis vincu-
lo alligati 7 ab officio suspēdēdi 7 ab epali of-
ficio 7 ab omni alio deponēdi. qd sint excoica-
tionis vinculo inmodati parz: cū sint fautores
hereticorū quos non corrigūt 7 castigāt cū de-
bent 7 etiā heretice prauitatis quā de suis ius-
risdictionib' non extirpāt. tales aut fautores
sunt excoicationis snia inmodati extra de snia
excoicationis. nouerit. 7 extra de hereticis ex-
coicamus. sunt etiā ab officio suspēdēdi quia
nō minus ab officio est suspēdendus q̄ nō im-
pugnat hereticos sequaces pseudo pape here-
tici q̄ qui nō impugnat fornicatores sed q̄ nō
impugnat fornicatores ē ab officio suspēdēdi
reste Breg. q̄ vt legit̄ dif. lxxxiij. c. si q̄s ait. Si
q̄s eps fornicationē presbyterorū diaconorū vl'
crimen incestus in prochia sua precio vel pre-
cibus interueniēte cōcesserit vel cōmissus au-
toritate officij nō impugnauerit ab officio su-
spēdēdi: ergo eps qui hereticos sequaces pa-
pe heretici nō impugnat multo forti' est ab of-
ficio suspēdēdi. Q̄ vero epi q̄ tales nō coher-
cēt sint ab epali officio deponēdi testat̄ conci-
liū ḡniale sub Innocētiō. iij. celebratus in quo
vt habet̄ extra de hereticis. c. excoicamus. sic le-
gitur. Si q̄s aut eps sup expurgādo de sua dio-
cesi heretice prauitatis fermēto negligēs fue-
rit vel remissus cum illud certis indicij appa-
ruerit 7 ab epali officio deponat̄ 7 in locū ipsi-
us alter substituāt idoneus q̄ velit 7 possit he-
reticā p̄fundere prauitatē. Quib' verbis clare
videt̄ asserere qd eps negligēs suā deuotissim de
prauitate heretica expurgare est peccat' depo-
nēdus quare cū sequaces pape heretici a iuris-
dictione epoz nullaten' sint exēpti eps q̄ eos
nō cohercet est oīno deponēdi. D. Verba
p̄ciliij ḡnalis nō sunt intelligēda de epō nō co-
hercete seq̄ces pape heretici qz talis eps nō ē
deponēdi a papa qz papa heretic' talē ep̄z ma-
gis p̄firmaret. nec ab aliquo alio archiep̄z vel
primatē vel p̄riarcha qz null' eoz pōt ep̄m ab
epali officio deponere Ad. Rndēt qd eps q̄
negligit seq̄ces pape heretici cohercere depo-

nēd' est a papa catholico quicūq; fuerit cano-
nice ad papatū assumpt'. vn' accusand' ē a ca-
tholica corā papa catholico. 7 q̄ fuerit papa ca-
tholic' hz ip̄m deponere. Di. Quid faciēt in-
terim subditi talis ep̄i? Ad. Rndēt qdā qd
subditi vitabūt ip̄m tanq̄ hereticū 7 expecta-
būt papā futurū catholicū q̄ deponet eū. idē
faciēt de tali epō qd facerēt de epō q̄ pp̄t ab
negationē spontaneā fidei vl' pp̄t occasionē
alterius ep̄i vel sacerdotis manifeste 7 publi-
ce incurreret excommunicationis sententiā.

Cap. xl. in quo tractat de mō inq̄rēdi resposos pra-
uitate heretica si papa heretic' efficiat. Discipul'.

Itc breuiter et in

Cap. XL.

Questio

Responso

summa qd fm priorē sniam ep̄is ē
agendū si in suis dyocesi' seq̄ces
pape heretici doctrinā ei' erroneā p̄dicarent
docerēt 7 tanq̄ catholicas diuulgaret. Ad.
Rndēt qd si epō p famā p̄stiterit qd papa in he-
reticā icident prauitatē dubitare dz ne aliq̄s
de grege suo p̄fidia pape sequat. qz pusillani-
mes 7 ambitiosi quoz magn' imo forte infini-
tus est numer' erroz capitis vel vt placeant
vel vt nō displiceāt de facili amplectūt. iuxta
illud Ecq. x. fm iudicē ppli. sic 7 mistri ei'. 7 q̄
lis rector est ciuitat: tales inbitates in ea. iux-
ta illud qd scribit̄. vi. q. i. c. sūt plimi. s. verū.
Capite languescēte facile reliq̄ corpis mēbra
inficiunt. sic scriptū ē. De caput laquidū 7 oē
cor: merēs a plāta pedis vsq; ad v̄tricē cap. 7 c.
7 ita papa labe heretica maclato timēdū ē ne
pplm labe p̄sili inficiat. qre cū eps officij ges-
rit spectatous cui' ē diligētissime circūspice-
re ne hostes appropiquēt sollicitē dz inq̄rere
an fama de p̄fidia pape heretici p̄tineat v̄ita-
tē: 7 q̄ heresi ē infect'. q̄ cōpra scrutan p se 7 p
alios dz attēte qliter fidei obuiēt orthodoxe.
quo facto p̄nter inuestiget an aliq̄ heresim pa-
pe in gregē suū introducere moliant. p̄sertim
si fama ē qd aliq̄ in sua dyocesi doctrinaz pape
heretici imitant docēt publicāt 7 p̄dicāt 7 di-
uulgāt tāq̄ catholicā 7 tenēdā iuxta p̄ceptū
Innocētiij tertij. q̄ vt h' ex de hereticis. c. excoi-
camus. ait. Addicimus insup qd qlibet archi-
ep̄s vel eps per se aut per archidiaconū aut
per alias ydoneas 7 honestas personas bis
aut semel saltē in anno parrochiam prop̄iam
in qua fama fuerit hereticos hitare circūcat:
7 ibi tres vel plures boni testimonij viros 7
etiā si expedire videbitur totā viciniā iurare
cōpellat. qd si quis ibidē hereticos sciuerit vl'
alios occulta p̄uenticula celebrātes seu a cōi-
cōuersatiōe fidelium v̄ita 7 moribus decedētes
eos epō studeāt intinmare. ip̄e aut eps ad pra-

Libertus septimus

uinciam suā cōuocet accusatos q̄ nisi ab obie-
cto reatu se purgauerint vel si post purgatores
exhibita in pristina fuerint relapsi pfidiam ca-
nonice puniant. ex q̄bus h̄bis colligit q̄ si fas-
ma est q̄ in aliqua dioce. sint aliq̄ heretici seq̄-
ces pape. eps dz eos cum diligētia debita iue-
stigare 7 cōtra eos pcedere secūdū q̄ ordo iu-
ris requirit. si aut p se eos nequiuerit coherce-
re auxiliū inuocet brachij secularis. si emz pla-
tus ecclesie p defensione pauper postulare dz
auxiliumulare vt legit. xliij. q. iij. c. maximi-
anus. 7. c. ab impatoribus. 7. q. v. c. administra-
tores. multo magis p defensione fidei xpiane
cōtra hereticos sequaces pape heretici auxili-
umulare dz cum instantia postulare. ad qd̄
faciendum publice potestatis dnt iuramento li-
gari sicut legit extra de hereticis. excoicamus
§. moneant. in sup cu3 epi sciuerint papā here-
tica prauitate respsum circa repationem erro-
rum suorum p se vel per alios dnt insistere dili-
genter: tencnt q̄ veritatem modis q̄bus possunt
cōgruentibus publicare 7 q̄tum pnt ma-
nifestare 7 occulte auribus omnium inculcare.
ac reges 7 pncipes aliosq̄ seculi diuites 7 po-
tētes sanctis exhortationib⁹ 7 consilijs anima-
re vt cām fidei defendāt vniuersaliter 7 potē-
tes. oia pdicta multis modis. vt habet possūt
demonstratiue pbari. Di. Lange breuiter ali-
qua media q̄bus p̄scripta probari appareant
¶ Argumēta ad pbandū predicta fundā-
tur in quattuor ppositionib⁹ quaz prima est
hec. q̄ epi 7 plati nullā cām dnt magis defen-
sare: q̄ fidē xpī. Scda est q̄ sine fide recta nul-
lū est spūale bonū pficiēs ad salutē. 7 tertia ē
q̄ epi 7 plati p salute gregis dnt aiām suā po-
nere. Quarta est q̄ p veritate vsq̄ ad mortē
certare tenentur.

Probat et quat-
tuor fūdamētis

Cap. XLI

Ca. xli. in quo tractat de ep̄is et platis impugnatōres
pape heretici molestārib⁹ qua pena sine plectendi. Di.

atis cocipio quo

f modo et his pnt accipi argumenta
ad pbandū illa q̄ in. c. pcedēti sunt
asserta. idō illis om̄issis circa epos 7 prelatos
tracta de illis qui impugnatōres pape hereti-
ci 7 doctrine sue erronee molestaret psequerēt-
tur 7 grauiter infestaret. ¶ De talibus te-
netur a multis q̄ sunt fautores heretice prau-
tatis. si em̄ epi 7 plati q̄ tacēt 7 nō corrigūt se-
q̄ces pape heretici sūt fautores prauitatis here-
tice cōputādī: sūt etiā tales pditores catholi-
ce vritatis 7 toti xpianitatis. nā si pditor ē ve-
ritatis ille q̄ nō libere veritatē pnūciat quaz
pnūciare optet. xi. q. iij. c. nolite. multo fort⁹ p-
ditor ē veritatis 7 toti xpianitatis q̄ psequit vl-

Questio

Rñsio

molestat defensores catholice veritatis 7 toti-
tius xpianitatis quaz papa heretic⁹ reprobat
7 cōfundit psequit 7 impugnat. Di. De epi
7 plati nō debēt psequi quoquō ipugnatōres
pape heretici videt ex tractat. s. libro. vi. vbi
de ipugnantib⁹ papā p prauitate heretica de-
fendendis depēdere videt. Si em̄ ipugnatō-
res pape heretici sunt a catholicis defendēdi
nō sunt ab eis aliquat⁹ ipugnādi. quare nolo
ampli⁹ hic pbari q̄ epi 7 plati q̄ sciunt vel sci-
re tenent papā esse hereticū ipugnatōres pa-
pe heretici infestare nō debēt. Sz dic qua pe-
na epi 7 plati q̄ impugnatōres pape heretici
persequuntur 7 infestant sunt merito feriēdi
¶ Sūt quidā dicentes q̄ oēs tales pena
fautor⁹ heretice prauitatis sunt plectendī vltra
quā penā diuersi p diuersis 7 specialibus mo-
dis psequēdi 7 molestandi impugnatōres pa-
pe heretici sunt diuersis penis 7 specialib⁹ p-
cellendi: qz p diuersis iniurijs eis illatis sunt
inferētes diuersimode puniēdi. cōtingit em̄
eis iniuriari 7 i iudicio 7 extra iudicium multis
modis: scz verbo 7 facto. verbo quidē cū diffa-
matione: detractōe: ptumelijs: derisioe 7 ma-
ledictioe. facto etiā tā in iudicio q̄ extra iudi-
cium ptingit eis multas iniurias inferri: qz pos-
sunt spoliari reb⁹ suis officijs 7 honorib⁹. 7 ite-
rū possent incarcerari: detineri: mutuari: 7 oc-
cidi. Di. Lemo q̄ multe iniurie fm̄ istā opi-
nionē possunt impugnatōrib⁹ pape heretici
p epos 7 platos inferri. de q̄bus tm̄ q̄rtuor p-
sequere. Primo aut dic de spoliatioe siue rerū
siue officioꝝ. ¶ Rñdet q̄ si epi 7 plati im-
pugnatōres pape heretici reb⁹ vel officijs du-
xerint spoliados vltra penā fautorū heretice
prauitatis ad restitutionem rerum 7 officioꝝ
sunt ascripti: quia omne iniuste ablatū debet
restitui. x. q. i. vnde 7 tales spoliatores illoꝝ q̄
ipugnant papā hereticū sunt raptores 7 p̄do-
nes censendi. qz nisi res ablatas restituerint
si pnt sunt ecclesiastica sepultura priuandi. ex
de raptorib⁹. c. sup eo. Di. Dic de diffamati-
one. ¶ Dicitur q̄ si epi 7 prelati quoquō
siue per se siue per alios siue legendo siue pu-
blicādo processus pape heretici defendēdo p̄
impugnatōres erroꝝ suoz siue quocumq̄ alio
mō diffamauerūt impugnatōres eisdē vocan-
do eos hereticos vel scismaticos vel crimen
aliud qd̄cūq̄ qd̄ nō est pbatū legitime eis im-
ponendo: de necessitate salutē tenent famā re-
stituire eozdē dicēdo publice si publice dif-
famauerūt. vl̄ occulte si occulte falsuz se dixisse
qz nō min⁹ tenet q̄s restituere famā quā inius-
te abstulit alteri q̄ rem t̄palē aliquā ablatas
iniuste cum fama sit temporalibus preciosior

et ideo sicut nūq̄ est extra pctm̄ mortale q̄ nō
 restituerit rē alterius quā abstulit iniuste si po
 test ita semp̄ est in pctō mortali q̄ famā alteri
 us abstulit vel denigrat iniuste r̄ nō restitue
 rit si pōt. s̄ plati diffamātes impugnatōres pa
 pe heretici abstulerūt famā illoz iniuste: ergo
 eandē famā eis restituere de necessitate salut̄
 sunt astricti. **Di.** Dic de violētia. **Al.** Dis
 citur q̄ si impugnatōres pape heretici sūt cle
 rici vel religiosi quicūq̄ in eos man⁹ iniecerit
 violētias capiēdo: detinēdo: incarcerādo: vel
 quocūq̄ alio mō sniam excōicationis incurrūt:
 r̄ ab eodē sunt absoluedi a quo absoluedi es
 sent: si ex alia cā in eosdē iniecerit man⁹ violen
 tias r̄ ppter idē quicūq̄ sunt in ptate cōstituz
 ti r̄ eisdē nō defendūt sniam excōicationis in
 currūt extra de snia excōicationis. quāte. **Di.**
 Dic de morte. **Al.** Dicit q̄ quicūq̄ eps vel
 ali⁹ siue fuerit legatus siue alio quocūq̄ fun
 gens officio impugnatōres pape heretici ppter
 hoc curie tradiderit seculari vel aliqd̄ aliud se
 cerit vel mādauerit aut ratuz habuerit ex quo
 sequit̄ mors alicui⁹ impugnatōris pape bere
 tici irregularis efficiet et oēm penam incurrit
 quā incurreret si manib⁹ p̄p̄ijs occidisset ino
 centē. hoc pbat sic. q̄ cām primā dat homici
 dio irregularis efficiet. teste Alexādro. iij. q̄ ex
 tra de homicidio de cetero ait. de cetero noue
 ris q̄ diacon⁹ qui homicidio cām primā dedif
 se videt. nō videt ad sacerdotiū pmouēdus. q̄
 aut impugnatōrē pape heretici tradit curie se
 culari vel aliqd̄ aliud facit vel mō dat fieri ex
 quo mors sequit̄ corp̄alis dat cām primāz ho
 micidio: ergo irregularis efficiet. r̄ oēm penam
 incurrit quā homicida incurreret. **Di.** Per
 istam rōem ois platus qui quēcūq̄ clericū be
 retici vel aliū tradit curie seculari irregularis
 efficiet: q̄ cām primā dat homicidio. sed constat
 q̄ tales non efficiunt̄ irregulares. ergo ista rō
 nō pcedit. **Al.** Ad hoc in simili glosa ex de
 homicidio. c. cōtinebat. R̄ndere videt̄ vbi rō
 nem assignat q̄re vnus ex cui⁹ ludo mors sequi
 tur irregularis efficiet r̄ alius ex cui⁹ ludo etiā
 mors secuta est irregularis nō sit. vnde obijci
 ens cōtra illud p̄ id qd̄ habet̄ in capitulo cōri
 nebat sup̄ s̄bo rōem ait infra. c. primo cōtra.
 ibi libere pmouēs ad ordines supiores hic nō
 sine licētia pape. r̄ idē casus videt̄: qd̄ ergo fi
 nes fecit diuersos. r̄ r̄ndēs ait. soluz hic dabat
 operā illicite rei ludēdo cū laico: qd̄ nō licz. vl
 si etiā licitū fuisset nō adhibuit diligētiam quā
 debuit. q̄ cū sciret ludi cōditōem nō reliq̄t fal
 cem a se. vnde fuit in culpa: quare pmoueri
 ad supiores non debet sine licētia pape vt
 hic dicit̄ in. c. sequēt̄ ludebat cū clerico r̄ licz

to ludo: r̄ de illo cutello nō sperabat aliquid
 mortale r̄ ille pot⁹ ingessit se p̄iciēdo aliū ad
 terrā: r̄ sic nō fuit in culpa. **Ex** q̄bus n̄bis col
 ligitur q̄ si clerici dāt operā rei licite r̄ debis
 tam diligētiam adhiberent quīs ex facto eoz
 mors sequat̄ irregularitatē nequaq̄ incurrūt
 Si nō cleric⁹ dederit operā rei licite vel dā
 do operā rei licite diligētiam debitā nō adhi
 buit: si ex ope suo mors sequat̄ irregularis effi
 citur. **Lū** ergo ep̄i r̄ plati tradendo impugna
 tores pape heretici curie seculari non dene
 operā rei licite: q̄ non licet eis quōlz molestā
 re spugnātes hereticā prauitatē. si mors secu
 ra fuerit irregularitatē incurrūt. ep̄i aut̄ r̄ p̄
 lati tradēdo hereticos r̄ quosdā alios malefa
 ctōres curie seculari nō dāt operā rei illicite:
 q̄ hoc incūbit eoz officio. r̄ ideo si debitā dili
 gentiam adhibēt nō efficiuntur irregulares
 quīs mors sequatur.

**Cap. xliij. in quo q̄rit̄ de mgr̄is r̄ doctorib⁹ docētib⁹
 doctrinā pape heretici si sint fautores p̄uitat̄ heretice. Di.**

Cap. XLII

Hinc videamus

n de doctōrib⁹ r̄ magistr̄is an docē
 tes r̄ tenētes doctrinā hereticā
 pape heretici sunt fautores heretice prauitat̄
Al. Quos comprehendis sub noīe doctoz r̄
 magistr̄oz. **Di.** Per doctōres r̄ magistr̄os
 oēs h̄ntes officiū predicādi vel legēdi carbo
 licam doctrinā **Al.** Ergo inter doctōres r̄
 magistr̄os reputas numerādos nō solū magi
 stros theologie: s̄ etiā oēs lectōres vel bacha
 larios theologie r̄ etiā decretistas q̄ legunt li
 bros decretoz r̄ decretaliū: in q̄bus multa q̄
 ad doctrinā spectāt catholicā prinēt̄: ac etiā
 plebanos r̄ eos q̄ autēte pape vel alteri⁹ plati
 h̄nt officiū pdicādi **Di.** Ita ē oēs em̄ pdicti
 docere h̄nt catholicā v̄ritatē: q̄ob̄re differas
 an oēs pdicti si docuerint publice vel tenue
 rit doctrinā hereticā pape heretici sint fau
 tores heretice prauitat̄ vel etiā inf̄ hereticos
 cōputādi. **Al.** Dicit̄ distiguēdo: q̄ aut do
 ctina pape erronea ē tal⁹ q̄ pdicti doctōres r̄
 magistr̄i tenent̄ explicite credere p̄ v̄ritatē
 Aut ē talis q̄ eā credere explicite nō tenent̄.
 Itē aut p̄ sciuerūt pape doctrinā eē hereti
 cā erroneā aut nesciuerunt. Itē aut doctrina
 pape erronea ē p̄ ip̄m solēm̄ diffinita seu de
 terminata aut nō ē solēm̄ diffinita: s̄ ē solūmō
 pdicata ptinacit̄ vel asserta. si itaq̄ doctrina
 pape heretica ē tal⁹ q̄ doctōres r̄ mgr̄i tenent̄
 explicite credere p̄ v̄ritatē: q̄ videlicz
 est apud oēs catholicos diuulgata. vel si p̄
 eā tanq̄ catholicā didicerunt nec sunt obli
 ti doctōres r̄ magistr̄i docētes publice qualite

Questio
 Responso

Intra ratione

Obijctur

Respondet

Liber septimus

cumq; publice vel occulte doctrinā tales erro-
 neam pape heretici sūt fautores heretice pra-
 uitatis 7 heretici cōputādi: q; oīs docēs v̄te-
 nens assertōem hereticā cuius p̄trariā verita-
 tem tenet explicite credere: est hereticus iudicā-
 dus. Si autē doctrina pape erronea est talis q;
 doctores 7 magistri nō tenent explicite crede-
 re p̄trariā veritatē: nec est p̄ papā solēniter dif-
 finita seu determinata: docēs eā apte siue oc-
 culte nō est ex hoc solo fautor: heretice prauita-
 tis: nec hereticus iudicāndus: s; est sollicitus 7 dili-
 gēter exanimāndus: an parat⁹ sit corrigi. 7 si qui-
 dem paratus ē corrigi (ita q; nullomō de pri-
 nacia possit cōvinci) nō est reus cēsend⁹. Si
 vero nō sit patus corrigi: sed p̄tinaciter in do-
 ctrina pape heretici p̄sistit: est fautor: heretice
 prauitatis. 7 hereticus reputand⁹. Si autē magi-
 stri 7 doctores docerēt publice doctrinā pape
 erroneā. quā sciūt p̄ ipm solēniter diffinitam 7
 docēt q; diffinitio h̄mōi pape ē tenēda sūt fau-
 tores heretice prauitatis: 7 heretici reputādī.
 siue teneant explicite credere veritatē cōtra-
 riā siue nō teneant explicite ipas credere. Du-
 ius rō assignat⁹: q; quicūq; p̄tinaciter adheret
 doctrine p̄tra fidē: est hereticus reputāndus. sed
 doctores 7 magistri docētes diffinitōes pape
 erroneā esse tenendaz: p̄tinaciter doctrine er-
 ronee diffinitē adherēt. q; q̄ assentit q; irreuo-
 cabiliter 7 in oēm euentū est adherēdū doctri-
 ne erronee: ipse p̄tinaciter adherere eidez do-
 ctrine cēset quare est p̄tinax reputandus. et p̄
 p̄ns hereticus est cēsendus. Itē non min⁹ pec-
 cat doctor vel magister q; publice docet diffi-
 nitōem pape hereticā eē tenēdā: q; si cōsensisset
 q; papa doctrinā h̄mōi solēniter diffiniret
 s; si doctor cōsensisset q; papa doctrinaz h̄mōi
 solēniter diffiniret fuisset fautor: heretice pra-
 uitatis. ergo docēdo q; diffinitio eius erronea
 est tenēda: est fautor: heretice prauitatis repu-
 tandus.

Cap. xliij. docet qualiter doctores catholici 7 prelati
 tenent cōtra papā hereticū ad bellū spūale et corpale
 et r̄ndetur fm auctoritates q̄sdam que r̄nso deducuntur
 ad tria in cōueniētia q; p̄siter i. c. seq. et. xlv. p̄tractantur
 et ad auctoritates. c. xlv. r̄ndetur et p̄ hac conclusiōe ad
 ducuntur. vij. alie rōnes infra. c. xlvj. Di.

Cap. XLIII

Via dubito q; si

q; vnq; aliquis papa potens cui fa-
 ueant reges 7 p̄ncipes erit hereti-
 cus: spiritus mādax erit in ore oīum vel pluri-
 um p̄phetaz. i. doctoz q; fm beatū Greg. vt le-
 git di. xliij. c. sit rector p̄ p̄phetas i sacro eloq;ō
 designant idcirco de doctozib⁹ q; forte erūt tē-
 pore pape heretici plura interrogare p̄pono
 ad q̄tu breuiter studeas r̄ndere. disseras impu-

nis an doctores 7 mgi si papa fuerit hereti-
 cus teneant 7 doctrinā ei⁹ erroneā p̄dicare 7
 eaz efficaciter reprobare. **Ad.** R̄ndet q; p
 loco 7 tpe debiti circūstātijs obseruat⁹ oēs do-
 ctōres siue fuerint magistri siue in aliquo gra-
 du docēdi officiū habētes exercere in theolo-
 gica facultate si fuerint h̄ntes t̄mō officiuz
 p̄dicandi ad pplm de necessitate salutis tene-
 rentur doctrinā pape erroneā: p̄sertim si ap̄d
 illos inf quos p̄dicta exercēt officia fuerit di-
 uulgata efficaciter reprobare 7 p̄riā veritatē
 simpliciter affirmare. hoc videt pluribus mo-
 dis p̄bati. Primo quidē sic. In oi certamine
 corpali 7 spūali lans p̄cipua bellatoz in hoc
 videt cōsistere q; suo duci indissolubili adhe-
 rendo hostes ei⁹ quāto fuerint fortiores 7 p̄-
 culosiores 7 p̄niciosiores: tanto magis expus-
 gnare conant. s; in catholicoz exercitu cōtra
 agmina hereticoz primū locū vel saltē nō in-
 fimū bellatozū doctores obtinere vident. ruz
 fm Immo. tertiu vt habet c̄ de hereti. c. cū ex-
 m̄iucto sit. q. p̄cipuus in ecclia. 7 bonoz r̄er-
 tius vt habet c̄ ne clerici vel monachi secu-
 larib⁹ negocijs se imisceant. c. sup specula p̄di-
 catores bellatores appellat. q; vero theologie
 studiū cupim⁹ ampliare vt dilatato tētoz sui
 loco fūniculos suos faciat lōgiores vt sit fides
 catholica circūcicta muro inerpugnabili bel-
 latoz q;bus resistere valeat ascēdentib⁹ ex ad-
 uerso 7 c. vbi dicit glo. sup verbo bellatoz. i.
 p̄dicatoz q; possunt resistere hereticis aucto-
 ritate diuine scripture: q; p̄tra nos surgunt ex
 aduerso 7 impugnant nos. ergo p̄dicatores
 7 doctores quanto heretici fuerint fortiores
 7 p̄culosiores ac perniciosiores: r̄atomagide-
 bent fatagere vt eis resistat ac eos expugnāt
 eozū doctrinā auctoritatibus sacris 7 rōnib⁹
 efficacib⁹ reprobadō. nullus autē hereticus p̄t
 esse periculosior: aut perniciosior: exercitui cas-
 tholicoz q; papa hereticus. nullus enī alius
 tantā poterit habere audaciāz sequelā tantā
 quantā papa hereticus. ergo p̄tra ipm debet
 p̄dicatores doctores 7 magistri p̄cipue 7
 potissime toto posse insurgere eū aperte 7 per
 insidias ac omnibus modis congruētib⁹ im-
 pugnando. Di. Ista rō nō videt p̄bare in-
 tentū: q; nō licet cuilibet bellatoz bellū indi-
 cere. q; fm beatū Aug. vt legitur. xxxij. q. i. c.
 quid culpā. suscipiēdi belluz auctoritas atq;
 p̄siliū penes p̄ncipes est. vbi dicit glo. null⁹ q;
 bellatoz p̄t sine auctoritate p̄ncipis. Et q; b⁹
 v̄bis colligit q; oēs bellatores parati debent
 esse ad p̄eliū qn p̄nceps iubet. sine t̄n auctori-
 tate p̄ncipis nulli bellare licet. ergo si papa
 fiat hereticus iudicet: auctoritate tamen p̄pria

Codulo

Rudo

Rudo

ipm impugnare nō dnt. q̄diu em ab ecclia tole-
 rat. doctores 7 mgi trācere dnt. **Ad.** Ista re
 sponſio nōnullis friuola videt̄ q̄tuz ad tria q̄
 videt̄ innuere. p̄mū est q̄ cōtra papā hereticū
 nō eo ipſo quo fit heretic⁹ sed et edicto p̄ncipis
 bellū gerit̄ spūale. Scdm est q̄ papa heretic⁹
 q̄diu ab ecclia tolerat̄ est nullaten⁹ expugnā-
 dus. Tertiu⁹ est q̄ i nullo casu sine auctoritate
 p̄ncipis licet alicui bellū gñale siue p̄ncipale
 p̄tra hostē suscipere. Ista em tria quidā repu-
 tant oīno falsa. **Q̄** em p̄mū sit falsum oñdit̄.
 q̄ cōtra papā hereticū tā a p̄ncipe principuz
 sez a dño nro iesu xpo q̄ ab aplis vicarijs eius
 est bellū indictū. q̄ em xps bellare spūalit̄ cō-
 tra papā si fiat heretic⁹ aperte mādauerit ap-
 paret p̄ illud. **Ad** arb. x. cū dicit nō veni pacem
 mittere sed gladiū. p̄ gladiū p̄as bellandū da-
 tur intelligi: xps ergo oēs catholicos in bello
 spūali cōstituit. p̄cipuum aut̄ bellū catholico
 rū p̄ hereticos eē videt̄. Null⁹ aut̄ heretic⁹ p̄ni-
 cios⁹ v̄l p̄cios⁹ ē papa heretic⁹. q̄ cōtra papā
 pam hereticū p̄cipue est bellandū spūalit̄. nec
 expectandū est edictū p̄ncipis. q̄ iā edictuz a
 xpo p̄ncipe est egressuz. hoc etiā edictū aucto-
 ritate xpi beatus paul⁹ scribēs ad ephesios. p̄-
 mulgavit dū ait sic. Accipite armaturā dei vt
 possitis resistere in die malo. 7 post calciati pe-
 des in p̄paratione euangelij possitis: in oibus su-
 mētes scutum fidei in quo possitis oīa tela ne-
 quissimi ignea eringuere: 7 galeā salutis as-
 sumere 7 gladiū spūs qd̄ est v̄bum dei. qd̄ edi-
 ctū licet oibus q̄tū ad aliqua dirigat̄ tñ q̄tuz
 ad aliquid spūalit̄ p̄dicatores 7 doctores vide-
 tur respicere. Dies enī mala imo pessima erit
 si vnq̄ papa potēs regū: 7 p̄ncipum munit⁹ fa-
 nox in hereticā p̄auitate incidet. putāt enim
 nōnulli 7 pbabile ē q̄ talis erit tribulatio ca-
 tholicoz qualis nō fuit ab initio xpianitatis
 v̄sq; nō: tñ forte strages corporalis xpianoz
 p̄ fide nulla vel minima erit. multitudo enim
 xpianoz: licet p̄ tpibus forsitan pape here-
 tici sit plia innumera p̄ pessura p̄ fide: tamen
 p̄secutionem nullā penitus sustinebit. q̄ ab-
 q̄ coactione 7 violētia voluntate spontanea
 pape heretico ad herebit. 7 forte paucissimi ei-
 dem resistere conabūtur. 7 tamen oēs monet
 apls armaturā dei accipere: vt in die mala pa-
 pe heretico possint resistere: p̄dicatores autē
 7 doctores specialiter exhortat̄ vt ad resisten-
 dū se p̄parent cū dicit calciati pedes in p̄pa-
 rationem euangelij pacis. vbi dicit glo. id ē ita vt
 sint pari ad p̄dicandū euāgelij. 7 quō se debēt
 p̄pare declarat cum asserit. assumendū gla-
 dium spūs: qd̄ est verbū dei. hoc enim ad p̄di-
 catores 7 magistros spectare dinoscit̄: quoz

est per verbū dei tanq̄ gladiū acutissimū oēs
 hereticos specialiter papā hereticū iugulare
 7 ita edictū de bello gerendo p̄tra papā here-
 ticū qd̄ a xpo exierat cū dicit. nō veni pacē mit-
 tere: s̄ gladiū. hoc Paulus publice p̄mulgat
 cū gladiū spūs qd̄ est verbū dei 7 ad expugnā-
 dū hereticos asseruit assumendū. vñ 7 glo. ibi
 dicit. de hoc gladio dñs ait. nō veni pacē mit-
 tere: s̄ gladiū. de eodē etiā gladio loquuntur
 discipulus 7 magister. quare seq̄tur q̄ edictuz
 de bello gerendo cōtra hereticos 7 specialiter
 cōtra papā hereticū a xpo p̄ncipe iā exiuit
 di. Absq; magna p̄secutione alias auctori-
 tates allega. ex q̄bus ostenditur q̄ edictū de
 bello spūali gerendo cōtra papā hereticū a p̄n-
 cipe iā exiuit. **Ad.** Hoc ex verbis xpi collig-
 gatur cū dicit **Ad** arb. xvi. Intuemini 7 caue-
 te a fermento phariseoz 7 saduceoz. qd̄ apli
 primo intelligētes de panib⁹ postea per infor-
 mationē xpi intellexerūt. q̄ nō dixerat cauendū
 a fermento panuz: s̄ a doctrina phariseoz 7
 saduceoz. 7 quare hoc: nisi q̄ est cōtraria ca-
 tholice veritati. ergo si doctrina pape hereti-
 ci fuerit contraria catholice veritati ab ea pe-
 nitus est cauendū. hoc aut̄ non facient p̄di-
 catores sine certamine spūali. ergo edictū de
 bello gerendo contra papā hereticū in simili a
 xpo iā exiuit. hoc etiā xps infinnauit cū dicit
Ad arb. x. Ecce ego mitto vos sicut oves in
 medio lupoz. estote ergo prudentes sicut ser-
 pentes: 7 simplices sicut colūbe. ne sez doctri-
 na pape heretici vos seducat. **Itē** **Ad** arb. xiiij.
 ait. videte ne quis vos seducat. **Ex** q̄bus ver-
 bis xpus oēs catholicos reddit cautos ne do-
 ctrina erronea cuiuscūq; siue pape siue alteri⁹
 seducant 7 vt se cōtra eā expugnandā animo-
 sius accingāt. **Itē** beatus petr⁹. i. canonica sua
 c. v. ait. Vigilate: q̄ aduersari⁹ vester dyabo-
 lus tanq̄ 7c. v̄sq; fortes in fide. Si autēz dy-
 bolo est per fidē resistendū: etiāz pape hereti-
 co qui est de ducibus 7 principib⁹ dyaboli o-
 z resistere orthodoxos. **Dis.** Quis iste 7 alie
 auctoritates q̄ plurime innuere videant̄ q̄ o-
 z orthodoxos p̄tra papā hereticū bellū assume-
 re. tñ nō pbāt specialit̄ q̄ p̄dicatores 7 docto-
 res ac magistri debeāt p̄tra papā hereticū p̄-
 dicare 7 docere ac doctrinā ei⁹ publice repro-
 bare. **Ad.** Cōcedit̄ q̄ auctes supius allega-
 te 7 q̄ plures alie generales sunt oibus carbo-
 licis bellū spūale cōtra papam hereticū indi-
 centes. q̄ em papa heretic⁹ fidē impugnat 7
 vna fm aplm est fides. ideo omnes catholici
 p̄tra papā hereticū bellū debēt assumere tan-
 q̄ p̄ eā cōi que est vna omniū. veritatem sicut
 in exercitu se ad bellūz corpale p̄parantes nō

Probat auctib⁹

Obicitur

Respondetur.

oēs idem hñt officiū nec oēs copaliter p̄lian-
tur. clerici em̄ licet nō debeāt copaliter bella
re: p̄nt tamen isto plio interesse: vt horrent et
psulāt qđ expedit ad salutē. multi etiā seruito-
res bellōz ad p̄lianduz mime sunt apti nec
etiā oēs bellatores eodē mō hostē impugnant
eōtes em̄ 7 pedites diuersimode hostes inua-
dūt: sic in exercitu catholicōz cōtra papā hereticiū
nō oēs hñt idē officiū. quidā nāq; nesci-
rent doctrinā pape erroneaz p̄ sacras scriptu-
ras efficaciter impugnare. 7 iō non p̄tinet ad
ip̄os p̄dicando vel docēdo p̄ scripturaz testimonia
reprobare. Alij vero officiuz p̄dicandi 7
docēdi veritatē catholicā 7 expugnādi p̄uiri-
tatem hereticaz susceperūt. 7 iō ad illos tanq̄
p̄cipuos bellatores spectat doctrinā pape er-
roneā fortis expugnare: quare ex hoc ip̄o qđ oīs
bus orthodoxis videt bellū cōtra papā hereti-
cuz p̄dicatoz 7 doctoz sp̄aliter iniūgi dī-
noscit vt suū officiū exercētes p̄dicando 7 docē-
endo cōtra papā hereticū 7 doctrinā eius in-
surgāt. Alij vero qđ scripturas ignorāt bellato-
res sp̄aliter copaliter defendere: nutrire et
etiā eis fauere in oībus qđ ad eoz spectāt officiū
p̄tra papā hereticū astringunt. **Di.** Ad
huc restat p̄dicata obiectio. qđ in oībus auctoz
tatibus p̄allegatis de papa heretico nulla fit
mētio: ergo si p̄ auctoritates oñdit qđ p̄dicato-
res 7 doctoz dñt doctrinā pape erroneā re-
probare: 7 eadē rōne dñt doctrinā erroneam
cuiuscūq; hereticū impugnare: ad hoc tñ minis-
me sunt astricti. qđ nullus p̄dicatoz aut doctoz
posset oēm doctrinā erroneā extirpare. **Ad.**
Rñdet qđ quis in auctoritatib; allegatis mē-
tio v̄balis nō fiat de papa heretico. 7 ideo de
oībus hereticis: imo de oībus malis debēt in-
telligi. principalis tñ debent intelligi de pa-
pa heretico. p̄ eo qđ ip̄e esset magis nociuus qđ
alij heretici mīozes in potētia siue minoris po-
tētie 7 minorē sequelā hñtes. si em̄ p̄tra malos
et seductozes oportz bellū sp̄uale assumere: cō-
tra magis malos 7 qđ leuius ac citius p̄nt deci-
pere orthodoxos est fortius resistēdū: qđ cū pa-
pa heretico valeat plures facili 7 citius sedu-
cere qđ alij heretici mīozes cōtra papā virilissi-
me sp̄aliter est resistēdū 7 pugnandū.

Cap. xliiij. in quo tractat scđm incōueniētiā qđ seque-
retur ex rōne data ad rōem factam c. p̄cedenti. **Di.**

Cap. XLIII

Ad respōsiōe mea

i ad rōem p̄ncipalē dixisti inui tria qđ
q̄busdā falsa vidētur. Tractasti au-
tē de p̄mo illorum nūc differe de secūdo. **Ad.**
Secūdu qđ tua rñsio videbat innuere est qđ pa-
pa heretic; qđm ab ecclia toleratur est nulla-

tenus expugnād. **Ad** videt quibusdā eē falsū
sum p̄pter falsaz iplicatōem. **Di.** si papa here-
ticus ab ecclia tolerat. aut toleratur ab ecclia
catholica: aut ab ecclia heretica 7 scismatica:
Si ab ecclesia heretica 7 scismata constat qđ
p̄pter eius tolerātiā nō est ab expugnatione
pape heretici desistēdū. Si aut tolerat ab
ecclia catholica hoc nō p̄t cōtingere: nisi: qđ
ecclia catholica ignorat papā esse hereticū. si
em̄ sciret ip̄m eē hereticū: eū nullaten; tolera-
ret: s; p̄pter ignorātiā ecclie catholice nō ē ab
expugnatione pape heretici cessandū qđ p̄-
bari p̄t esse heretic; illi em̄ qui sciūt papā eē
hereticū si p̄nt pbare eū esse hereticū: dñt hoc
ecclie catholice nūciare. qđ postq̄ quesierit sol-
licite 7 repererit papā hereticū nullaten; cō-
tra veritatē tolerabit. qđ aut p̄fidia pape here-
tici ecclie catholice nūciarēt: dñt ip̄m si docē-
di hñt officiū efficaciter reprobare: ergo quis
ab ecclesia catholica ignorāte papa hereticus
toleret nō dñt p̄dicatores 7 doctozes sciētes
eū esse hereticū ab ei; impugnatione cessare 7
ita quis papa hereticus ab ecclesia catholica
hoc est a multitudine xp̄iani populi toleretur
est a scientibus eū esse hereticū viriliter expu-
gnādus. **Di.** Dic essent duo pbanda quoz
p̄mū est qđ ab ecclesia catholica papa hereti-
cus sciēter nullaten; tolerat. Scđm est qđ illi
qđ scirēt papā hereticum deberēt hoc ecclie ca-
tholice nūciare qđ possent hoc pbare. vñ ista
duo coneris pbare. **Ad.** P̄mū pbat sic. scilicet
ecclesia catholica q̄rū ad ea qđ facta sunt p̄-
sit errare vñ 7 ecclesia vniuersalis errauit q̄rū
ad ea qđ facta sunt qđ mulierē venerabat p̄ pa-
pa. 7 sic etiam posset errare si qđ nō baptizat
qđ crederet esse baptizat; vel aliq; occulte her-
eticus eligeret in papā 7 ab ecclesia vñ p̄ pa-
pa habere tñ q̄rū ad ea que iuris sunt diuini
ni ecclesia errare nō potest. Sed si ecclesia vñ
papā hereticū toleraret erraret q̄rū ad ea qđ
iuris sunt diuini qđ sciēter haberet p̄ papa eū
qđ iure diuino esset papatu p̄uatus qđ nō eēt
sine errore iuris diuini: qđ reputare hereticum
verū papam esset contra sacram scripturā: qđ
ex scriptura diuina colligitur euidenter qđ pa-
pa hereticus non est verus papa vt ostensum
est in libro. vi. c. lxxvij. ergo ecclesia catholica
nunq̄ sciēter papam hereticum tolerauit. **Di.**
Ista rātio non procedit: quia ecclesia ca-
tholica tolerando papam hereticum non er-
raret q̄rū ad ea que sunt iuris diuini nisi pa-
pam hereticum reputaret verum papam. sed
ecclesia catholica posset tolerare papas here-
ticū: licet non reputaret ip̄m vez papas: quia
multa tolerant que minime approbantur. re-

Ecclia p̄nt
Cōtinuē
Probāt p̄nt
p̄clio
Dicit

ste Inno. tertio. qd vt bñ ex de pben. c. iã dudũ.
ait. Lũ mltã p parietã tolerant q si deducta
fuerint ad iudiciũ erigete iusticia nõ debeãt
tolerari. Ex qb? dñs colligit q multa tolerã
tur q mĩme approbant. 7 ita absq errore põt
ecclia catholica papã hereticũ tolerare. Ad.

Responso

Andetur q sicut ecclia vniuersalis nunq̃ erã
rabit qntũ ad ea q sunt iuris diuini ita nunq̃
vsq̃ ad finẽ seculi ecclia vniuersalis iusticia 7
charitate carebit. iuxta illud apli ad Ep̃. v.
Dilexit xps nos. i. eccliam suam 7 tradidit se
metipm̃. p ea vt illã sanctificaret mũdãus la
uacro aque in ydovite vt exhiberet ipe glorio
sam eccliam nõ habetẽ maculã neq̃ rugã aut
hmõit: s vt sit sancta 7 immaculata. nõ em̃ esset
sancta 7 immaculata neq̃ in charitate 7 iusticia
radicata si sciẽter papã hereticũ toleraret. q̃
re nunq̃ ecclia vltis papaz hereticũ tolerabit
si eũ punire põt 7 si eũ punire nõ poterit saltẽ
ipm̃ spãliter verbaliter reprobabit. Ad cui?

Nota

euidentiã dicit esse sciendũ q culpa ab ecclie
sua tolerari nõ dõz si põt eã punire. Tum: quia
sunt mala que ab ecclia tolerari nõ debet s̃
põt ea punire. Nã sm̃ Hregi. habet. quedam
sunt culpe in quibus relaxari dõz vindicta. ita
sunt quedã culpe que minime sunt tolerande
Nã publice vtilitatis interest ne crimina re
maneant impunita. ex de snia excoicatiois. vt
fame. hmõit aut culpe sunt ille que p̃cipue cõ
mittuntur in deũ 7 in bonũ cõe. xxij. q. iij. c. si
is. 7. c. si ca. pfidia aut heresis in papa hereti
co in deũ comitit 7 in piudiciũ fidei q̃ cõis e
oim̃. 7 iõ pfidiã heresis in papa heretico nũq̃
ecclia vltis tolerabit: q̃ tolerãdo sciẽter prauit
tatẽ hereticã in papa efficeret ecclia scismati
ca. q̃ ecclia que scismatice sciẽt adheret scis
matica est. ecclia autẽ scismatica nõ est ecclia
catholica 7 vltis. ergo ecclia vniuersalis 7 cas
tholica nunq̃ sciẽter pfidiã pape heretici tol
erabit. q̃ eoispo q̃ est hereticus est etiã scisma
ticus. ideo nõ tolerabit ipm̃ habẽdo p vero
papa. lz forte multitudo xpianoz papaz here
ticũ tolerabit 7 veri catholici persecutionem
ab eo grauissimã sustinebũt: sed ipm̃ minime
tolerabũt sibi tanq̃ nõ pape obediẽdo. Di.
Recitasti quõ p̃batur q ecclia catholica nũ
q̃ sciẽter papã hereticũ tolerabit. nunc mo
lre probare secunduz scz q̃ illi qui sciẽter pas
sam esse hereticũ debent hoc ecclesie catholi
ce nunciare. Ad. Hoc videtur posse proba
ri sic. hoc debent catholici alijs catholicis ne
sciẽtibus reuelare seu nunciare quod celatũ
vergeret in diuini honoris diminutionẽ 7 sis
delum commune 7 notabile detrimẽtrũ si ce
laretur. sed sic est in proposito: ergo catholici

Nota ad 2do

scientes eum esse hereticũ hoc debet alijs re
uelare si pnt hoc ipsum reprobare.

Caplm. xlv. in quo tractat tertiu inconuenies qd se
quitur ex responsione data ca. xliij. Discipulus.

Assere de tertio

Cap. XLV

o qd innuebat respõsio mea ad ronez
factam supra. c. xliij. vbi dixisti a qui
busdã purari cõtrariã veritatẽ. Ad. Terri
um qd innuebat tua respõsio e: q in nullo cas
su absq̃ auctõitate p̃ncipis nulli licet belluz
sine gñale siue particulare suscipe hoc e absq̃
auctẽ p̃ncipis nulli licet aliũ occidere: qd nõ
videt verũ. naz publicũ latronẽ cuiuslibet licet
absq̃ auctẽ p̃ncipis occidere: cum liceat vni
cuiq̃ sine iudice se vindicare. li. i. 7 glo. notat
xxij. q. iij. c. fortitudo. 7. q. v. c. cũ be mo. 7 ex de
imunitate ecclesiarũ. c. int alias. Itẽ absq̃ au
ctõitate p̃ncipis seu iudicis licitũ est cuiuslibz
vim vt repellere. di. i. ca. ius naturale: s̃ aliqui
vis repelli nõ põt nisi inferes occidat. g̃ in
casu lz absq̃ auctõitate p̃ncipis belluz saltẽ
particulare suscipe. Itẽ nõ min? dõz pplus dẽs
fendere patriã cõtra volentes ipsos occidere
7 patriã deuastare: q̃ puata psonã teneat se 7
res p̃pas defendare. s̃ psonẽ puatẽ lz se 7 res
p̃pas absq̃ auctõitate p̃ncipis defendare 7 ne
occidat occidere. ergo multo magis toti p̃opu
lo in absentia p̃ncipis lz se cõtra hostes 7 ne
occidant bellũ suscipe gñale. Di. Ad qd ni
tunt isti istud certũ reprobare? Ad. Hoc iõ
probant vt ex cõtraria ṽitate eliciãt argumẽ
tũ ad p̃bandũ q lz p̃dicatoibz 7 doctoibz si
ue magistris absq̃ mãdato cuiuslibz plati pu
blice p̃dicare atq̃ docere doctrinã pape here
tici ṽitati catholice aduersari. Di. Quomõ?
Ad. Hoc nõ. bellũ spũale cõtra hostẽ spũas
lem intentũ cũ nõ solũ psonã puatã: s̃ etiã to
tã cõitatẽ fidelũ spũalit̃ p hereticã prauitatẽ
vult extinguere nõ est magis illicitũ etiã absq̃
auctõitate p̃ncipis mortalis inferioris deo q̃
sit bellũ corporale cõtra volentẽ psonã puatã
vel aliqũẽ pplm̃ neci tradere corporali: s̃ licet
absq̃ auctõitate p̃ncipis tam bellũ p̃riculas
re q̃ gñale corpale sustinere. ergo multo ma
gis lz p̃dicatoibz 7 doctoibus seu magistris
absq̃ auctõitate p̃ncipis mortalis cõtra pa
pam hereticũ cupientẽ totã multitudinẽ or
thodotoz spũalit̃ heretica prauitate occidere
bellũ spũale suscipe. ergo licet eis doctrinam
pape heretici erroneam efficacit̃ reprobare 7
publice expugnare. Di. Quõ ad auctõita
tes rñdet que sonare vident q absq̃ auctõitã
tate p̃ncipis nulli licet bellum suscipe. Ad.
Ad om̃es datur vnica respõsio: q om̃es intel

Respo. ad sus
cõitates. c. xliij.

Liber septimus

ligende sunt quoniam auctoritas principis potest convenienter haberi. si autem principis auctas convenienter haberi non potest. vel propter eius absentiam vel propter eius impunitatem seu propter eius malitiam: sed absque eius auctoritate ex iusta et rationabili causa bellum suscipere non solum particulare sed etiam generale. **Di.** Ista ratio innuit quod in pluribus casibus vel propter diversas rationes additiones principis liceat absque eius auctoritate bellum suscipere. unde predicta per exempla declarata. **Ad.** Istud per unum exemplum videtur omnimode posse declarari. Ponatur enim quod aliquis rex potest vel populus aliqua civitate invadat iniuste fatigans omnes civis extinguere et civitatem fundit dissipare. si in hoc casu princeps civitatis est absens: ita quod civis eius auctoritate et consilio non possit requirere. vel princeps est alienatus a sensu: vel alias infirmus: quod eis non potest consulere. vel etiam ipsemet princeps malitiose conatur tradere civitatem: civitati vero pro se defendenda bellum suscipere princeps minime auctoritate inuolupto pro viribus resistente. unde per multa exempla posset ostendi quod populi plures et civitates sepe deponerunt reges iuste et suos principes: et postea sibi principes elegerunt. ex quo patet quod etiam populus absque auctoritate principis potuit ex iusta causa et rationabili deponere principem deponendum bellum promovere

Capitulum xlvii. in quo probatur pluribus rationibus quod plures doctoribus et magister licet bellum spirituale contra papam hereticum movere. etiam sine licentia cuiuscumque superioris mortalis. et incipit in secunda ratione. quia prima posita est ca. xliij. Di.

Cap. XLVI

Ibi videtur ostenditur

in sum aperte quod in pluribus casibus licet populo absque auctoritate principis bellum generale movere. ex quo concludi potest ut apparet quod licet predicatores et doctores contra papam hereticum absque auctoritate plati cuiuscumque mortalis bellum spirituale suscipere et doctrinam erroneam improbandam. nihilominus tamen peto ut ad eandem conclusionem aliquas alias rationes adducas. **Ad.** Non solum sit licitum: sed etiam predicatores et doctores teneantur doctrinam papae erroneam reprobare non requisita auctoritate plati mortalis videtur posse probari. Secundo principaliter sic. Qui officium susceptum vel commissum negligit exercere est merito arguendus. talis enim servome quaerit quod abscondit talentum sibi commissum non merito comparat. facit enim contra preceptum apostoli scribens. **ij. ad Thym. iij.** ministerium tuum imple. Sed officium predicatores et doctorum spectat veritatem catholicam affirmare: et pravitatem hereticam confutare. que duo sunt opera sapientium scilicet non metiri. et de his que novit mentientem manifestare posse. ergo ad predicatores et doctores spectat perfidiam papae hereticae confutare. **Di.** Licet ad predicatores et doctores pertineat pravitate hereticam confutare: non tamen spectat ad ipsos

Secunda ratio.

Responsio

omnem heresim confutare: quia nullus posset hoc facere. ergo pro hac ratione probari non potest quod ad eos spectat perfidia papae hereticae reprobare. **Ad.** Nec responsio non sufficit ut videtur multum. quia secundum beatum Gregorium. secundum qualitatem auditorum debet fore variis modis doctrinae. et videtur accepisse a beato petro quod legitur. **vij. q. i. c. oportet. ait.** **Episcopus** enim qui docet et instruit aias rudes esse tale ut pro ingenio dicentium semetipsum possit aptare et verbi ordinem pro capacitate auditorum dirigere. sic enim oportet diligentem doctorem et predicatorem secundum varietatem temporum doctrinam suam auditoribus ministrare: aut quoniam ab heretico de aliquibus erroribus specialiter inuadunt per doctrinam predicatores. et doctorum contra eosdem errores specialiter muniantur. Si ergo papa hereticus sine perfidia plures fatagit et laqueare et viri infideles laborant transgredere: oportet predicatores et doctores sine perfidia specialiter obviare et veritatem contrariam auditoribus salubriter insonare. **Di.** Puto quod hanc rationem intelligamus: id est alias non differas allegare. **Ad.** Tertio principaliter videtur sic posse probari: cuius officio incumbit peccati resistere. si non resistit peccati consentit. et consimili modo cum eo iudicandus est culpabilis. nec est enim ratio quare sepe taciturnitas et dissimulatio imputantur platis qui in subditis minime imputantur. quia ad platos et praeterea habentes spectat sepe peccantibus obviare: quod tamen ad subditos minime spectat: sed predicatores et doctores ex officio suscepto incumbit perfidiae papae hereticae fidei corrumpere fatigans resistere. id est enim ut dictum est officium predicatores et doctorum debet suscipere ut doceat catholicam veritatem et confutent hereticam pravitatem. ergo si non resistunt papae heretico cum possunt eius perfidiam reprobando eidem consentiunt. et simili modo cum eo sunt culpabiles reputandi. unde virtute istiusmodi omnes auctoritates. supra ca. xxxvij. introducere et alie quae insinuare videntur quod non resistit peccanti cum potest eidem resistere videtur ad predictam conclusionem possunt adduci. Quarto principaliter sic arguitur. Omnis perfidia inimicorum fidei odio est habenda. teste psalmista qui dicit. iniquos odio habui. et alibi ait. omnem viam iniquam odio habui et rursus ait. nonne qui oderunt te domine oderant et super inimicos tuos tabescebam. profecto odio oderant illos inimici facti sunt mihi. Ex quibus verbis colligitur quod omnis nequitia et malicia odio est habenda. et quod inimici dei odio sunt habendi. quod etiam ipse saluator testatur **Luc. xiiij.** Si quis venit ad me et non odit patrem et matrem et fratres non potest meus esse discipulus. Ex quibus verbis colligitur quod hoc est in omni homine odiendum quod est deo contrarium. perfidia autem papae hereticae est deo contraria. ergo odio est habenda

Ceterum

Ceterum

Ceterum

sed p̄dicatores ⁊ doctores odio nō habent p̄fidiam pape heretici nisi ip̄m debitis circūstātijs obseruāt detestent p̄sequant ⁊ improbāre nitant. ergo p̄dicatores ip̄as oportet p̄fidiam pape heretici reprobare. **Ad** hoc videtur euidens. **Ad** hoc apte p̄bat. q̄ s̄m beatū Gregorū. Probatio dilectiōis exhibitio ē operis ita etiā p̄batio odij exhibitio est operis. ⁊ s̄m eundē Greg. amor nō est ociosus: s̄ multa operatur si est. amor em̄ ⁊ odius sunt cause distincte: distinctos effect⁹ habētes. ⁊ ideo sicut ex amore si est multi sequunt⁹ effectus. ita etiā ex odio plures effectus emanāt quare ex odio si est vere respectu p̄fidie pape heretici in p̄dicatoibus ⁊ doctoibus opa erronea sequunt⁹. Persecutio autē est effect⁹ odij ⁊ similis reprobatio ⁊ detestatio exterior. q̄re si p̄dicatores ⁊ doctores vere odiunt p̄fidias ⁊ maliciā pape heretici ip̄am efficacit̄ persequunt⁹. q̄d Aug. vt habet. xiiij. q. iij. c. duo ista. insinuare videtur dicēs. duo ista noīa cū dicim⁹ hō peccator nō vtiq̄ frustra dicim⁹ q̄ peccator ē corripe. ⁊ q̄ hō miserere nec oīuo liberabis hoīem nisi eū p̄secut⁹ fueris peccatorē huic officio nominis inuigilet disciplina. ⁊ infra. ita nulli homini claudenda ē misericordia sicut nulli peccatori impunitas relaxanda. Ex quib⁹ colligitur q̄ quilibet ex necessitate tenet q̄rū sibi licet p̄ gradu suo ⁊ officio corripere ⁊ p̄sequi peccatorē. ergo p̄dicatores debēt oīm hereticorū doctrinā reprobare imo oēm peccatorē p̄sequi tenentur. ergo p̄dicatores ⁊ doctores oportet p̄sequi cōgruētī modo sibi scz reprobandō p̄fidiam pape heretici. **Di.** Ex hac rōne habetur q̄ p̄dicatores ⁊ doctores deberent oīm hereticorū doctrinā erroneā reprobare imo oēm peccatorē p̄sequi tenerent q̄d eis impossibile ē dinoscit. null⁹ autē ad impossibile obligatur. **Ad.** Ad hoc respōdet q̄ sicut debemus diligere. oēs p̄imos: ⁊ ideo papā tam hereticū q̄ catholicū tenemur diligere: nō tamē oīmib⁹ possum⁹ actu speciali beneficia exhibere: sed debem⁹ esse parati tpe necessitatē p̄ posse oīm indigenti succurrere: ita omēs iniquos in q̄rū iniqui sunt odire tenemur ⁊ s̄m p̄paratiōne cordis oēs p̄sequi astricti sum⁹. illū tñ qui deterior est ⁊ magis p̄niciosus populo xp̄iano fortius. q̄ bonorē dei conat⁹ minuere. omēs catholici fort⁹ ⁊ meli⁹ p̄sequi astringunt⁹. ⁊ ideo cū papa heretic⁹ sit deterior ⁊ magis p̄niciosus populo xp̄iano q̄ alij min⁹ mali illū singularit̄ p̄sequi debēt catholici vniuersi. ⁊ ideo p̄dicatores ⁊ doctores singularit̄ cōtra papā hereticū debēt suū officiu exercere ip̄m efficacissimē ⁊ doctrinā suam erroneā reprobandō. **Di.**

Gen rōem
Responso

Si rōnes alias cogitasti allega. **Ad.** Quinta ratio specialiter arguit sic. Sicut oculi corporis mali qui sibi ⁊ alijs partib⁹ corporis minime vident illa q̄ sunt eis p̄culosiora ⁊ nociuora. puta foueas: laqueos: hostes: bestias: ⁊ alia q̄ possunt inferre corpori lesionē inutiles reputantur: sic oculi corpis spiritualis puta ecclesie qui sibi ⁊ ecclesie nequaq̄ monstrāt picula etiā iminentia ecclesie vniuersē inutiles sunt censendi. oculi autē ecclesie sunt p̄dicatores ⁊ doctores qui bona ⁊ mala: virtutes ⁊ vicia: pericula ⁊ vtilia debēt alijs ⁊ sibi videre ⁊ monstrare. maximū autē piculū iminet ecclesie dei quādo papa est hereticus. ergo si p̄dicatores ⁊ doctores vident nec monstrant ecclesie periculum q̄d ex perfidia pape heretici ecclesie iminet orthodoxe inutiles sunt censendi. **Se** xto sic. sicut ad testem p̄inet i iudicio p̄hibere testimoniuū veritati. sic ad p̄dicatores ⁊ doctores in suis sermonibus ⁊ locutionibus asserere veritatē ac veritati testimoniuū p̄hibere. imo p̄dicatores possent verisimilit̄ merito appellari testes veritatis. Unde quia a p̄mo p̄dicaturi ⁊ docturi veritatē fuerūt testes veritatis poterāt merito appellari. iux̄ illō redēptoris Act. i. Eritis mihi testes iherusalē ⁊ in oī iudea ⁊ c. ⁊ vt legitur eodē caplo beatus petrus dicit. oportet ergo ex his viris qui nobiscū sūt congregati in oīm tēpe quo introiuit ⁊ erunt inter nos dñs noster iesus incipiens a baptis mate iohānis vsq̄ ad diē qua assumptus est a nobis testem resurrectioni eius nobiscū fieri vni ex istis. p̄dicatores ergo ⁊ doctores veritatis sūt testes veritatis. sed testes cū in iudicio examinant⁹ tenent testimoniuū p̄hibere veritati. ergo p̄dicatores ⁊ doctores in sermonibus ⁊ lectionibus suis cōtra papā hereticū testimoniuū veritatis p̄hibere tenent. **Di.** Ista rō p̄bare videt q̄ tūc solūmodo p̄dicatores ⁊ doctores in suis sermonibus ⁊ lectionibus debeāt cōtra papā hereticū asserere veritatem: quādo ad hoc in suis sermonibus compellunt quēadmodū testes tunc solū p̄hibere testimoniuū veritati tenent quādo ad hoc per suos supiores artatur. **Ad.** Ista responsio vel obiectio nulla est vt quibusdam apparet. nam nō solūmodo testes debent p̄hibere veritati testimoniuū quādo ad hoc a suo supiore compelluntur: imo sepe ad hoc ex cōscientia sine oīm coactione p̄ supiorem astringunt⁹: q̄ sicut caritatis affectio quā quilibet ad aliū habere tenetur suggerit vnicuiq̄ vt q̄d vni prodest ⁊ alteri nō nocet illud nequaq̄ p̄hibeat. sic eadem caritatis affectio mouet vnumquēq̄ vt q̄d alteri prodest ⁊ sibi si faciat minime nocet

Quinta ratio
Sexta ratio
Responso
Cōtra rōnes.

Caplm. xlvij. in quo ostendit qd si pauci aut soli vn9 doctor theologus remaneat no consentiens doctrine pape heretici debet ei resistere toto posse neqz de victoria desperare.

Discipulus.

Ro assertone pre

p dicta ad psens nolo plures rones audire: qz satis videt pbabile: qz p

dicatores 7 doctores si simul cocordant debeant vnanimiti doctrina pape erronea reprobara. s. numqd si multitudo pdicator9 7 doctoz9 seu magistr9 consenserit pape heretico fauere vel no resistere audebunt pauci doctrine erronee obuiare. Ad. Sunt quida dicetes qz si pauci pdicatores 7 doctores in doctrina p manserint orthodoxa 7 tota alia multitudo pape heretico psensuz 7 fauore pbuerit illi pauci debent illi resistere modis congruis toto posse: imo si vn9 solus remaneret fixus in fide: deberet intrepide doctrina erronea pape heretici improbare. exemplo velye pphete qz quis putasset se solu pphetam fidele dei fuisse relictum a fide vera minime deuiauit: s. hereticos 7 apostatas qn fuit oportunitas stantissime cofurauit. 7 p conseqns multo magis si aliqs platus cu paucis pdicatorib9 7 doctozib9 sibi subiectis pape heretico nullaten9 consentiret tota alia multitudo cu suis errozib9 adherere illi pdicatores 7 doctores pauci vna cu prelato suo debent doctrine pape erronee ptraire deberet9 plar9 dicere cu matathia illd. i. ma chabe. ij. 7 si oes regi antiocho hoc e pape heretico obediunt vt discedat vnusqz a seruitute legis patru suoz 7 consentiat mandati eius ego 7 filij mei 7 fratres mei obediem9 legi patrum nostr9z ppicius sit nobis deus. non est nobis vtile relinquere lege 7 iusticias dei no audiemus vba regis antiochi. i. pape heretici nec sacrificabim9 transgredientes legis nostre mandata 7 vt eam9 altera via. Di. Videt qz si pauci resisteret toti residuo multitudinu chri stianoz laboraret in vanu. g. hoc acceptare 7 pdicare nullomodo deberet. Ad. Rndetur qz pauci non deberet de victoria despare. imo vnus solus de victoria sperare deberet. qz vt habet. i. Adacha. iij. Non e differetia i conspectu dei celi liberare i multis 7 in paucis. quoniam non in multitudo exercit9 victoria bellic: s. de celo e fortitudo. i. Regl. xiiij. sic habetur Non e dno difficile saluare vel in multis vel in paucis. ij. Paral. xix. sic habetur. Dne no e apud te distacia. vtru in paucis auxiliis aut in multis. Ex quib9 vobis ptz qz si pauci contra papam hereticu susciperet bellum (tota alia multitudo sibi adherere) de victoria despare non debent: quia bellum tale non e belluz

XLVII

Questio

Responsio

coz: s. bellu dni qui e veritas q sup omes vincit in vitate. g habetes fiducia p eade certet vsqz ad morte 7 deus expugnabit p eis inimicos eorum.

Caplm. xlvij. in quo docet quod se debeant habere in casu pdicari doctores 7 predicatores ne fiant fautores heretice prauitatis.

Discipulus

Victoritates scri

Cap. XLVIII

a pre mibi clare demonstrat qz vn9 catholicus posset secure bellu contra

papaz hereticu cu tota sua cohorte suscipere nec deberet de victoria aliquo modo desperare. Dubito aut vt si vn9 aliqs papa futur9 e hereticus p multitudine xpianoz poterit dicere illud saluatoris. Putas ne filij hois venies inueniet fide sup terra: qz reoz q paucissimi sibi resistent. puto em qz tuc adimplebit9 pphia beati Pauli dicent. ij. ad Thimo. iij. Erit em tps cu sana doctrina n sustinebit9: s. ad sua sideria coacervabunt sibi mgros purietes aurib9. 7 a vitate qde auditu auertent. ad fabulas aut puerter: qz fabulas 7 terrores pape heretici multitudo pcipue mgroz abitiozoz 7 anaroz sequit. idcirco peto vt ondas fm aliquoz sententias qd paucis in sacra pagina eruditissimue fuerint magistri siue discipuli essz agendu si papa efficeret heretic9 7 qd oes pdicatores 7 doctores haberet agere: nisi oes vitati fidei adhereret. Ad. Respondet qz si papa de doctrina diffamaret erronea omes pdicatores 7 doctores seu lectozes vel magistri: imo etiam omes litterati qtu vnus cuiusqz ingenio 7 scientie coueniret: deberet doctrina pape erroneam videre: studere: 7 examinare: 7 discutere diligenti exemplo illoz de qb9 dicit Act. xvij. quotidie scrutates scripturas si bec ita se haberet. Di. Hic dr de illis q scrutant pntine vitate: no de scrutatib9 doctrinas erroneas. Ad. Rndet qz ad eodē spectat scrutari vitatem 7 errores contrarios 7 doctrinas. testante Salomone q Eccl. i. ait. Dedi9 cor meū vt scirem prudentia atqz doctrina errozesqz stulticiam. Ex qb9 vobis colligit qz ita inuestigadi 7 discutiendi sunt errores contra fide: sicut catholice vitates. qz vt sapiens testat. Id e iudex recti 7 obliq 7 eade e scia ptraioz. oportet g pdicatores 7 doctores errozes pape heretici examinare: studere 7 discutere diligenti. quia sic ad vitates plures qs antea nescierunt puenire teste glo. accepta ab Aug. i. Loz. ij. qui ait. ab aduersario mota qstio discendi erisit occasio. Di. Quid facient postq doctrina pape erroneam examinauerint diligenti? Ad. Rndetur qz romib9 7 scripturarū testimonijs contra eam qtu possunt debent se munitre ac illi q

Questio

Responsio

Instantia

Responsio

Questio

Responsio

Liber septimus

scribēdi grām receperūt scribāt 7 cōponāt li-
bros: tractat: 7 sēmones: 7 eplās sūm qd̄ videt̄
expedit̄: es ad reprobandū doctrinā pape erro-
neam. opa nō sua modis sibi possibilib' cōmu-
nicent 7 diuulgēt nomib' suis tacitis vel ex-
pressis. scz sūm qd̄ expedire videt̄. Quedaz em̄
opa rōne auctoz vident̄ libenti'. 7 tūc erit vti-
le nomē auctoz expm̄ere. interdum aut̄ multi
odio habēt auctozes 7 tūc illis nomē auctoz
opis expedit occultare: vt emuli nō q̄s dicat:
sed quid dicat artē dāt. Illi nō q̄ libros tracta-
tus 7 alia opa cōponēdi grām mime habēt. in
scripturis autēticis 7 etiā in operib' nouis in
quib' magi distincte doctrinā pape erroneaz
poterūt reprobare se occupēt studiose vt cum
temp' venerit oportunū errores pape valeāt
efficacit̄ reprobare. Vñ tam illi qui noua opa
cōtra prauitatē pape heretici ediderūt: q̄ alij
p̄dicatores 7 doctozes in lectionib' 7 sermo-
nibus publiq̄ ceterisq̄ colloquijs qñ oportuni-
tas loquēdi affuerit debent errores pape sūm
grām eis datā efficacit̄ reprobare 7 nitatē cō-
trariā declarare. 7 q̄rū in eis ē aurib' oīm in-
culcare. Vñ nutu 7 n̄bo quid sentiāt manife-
stent dicatq̄ vt more bellatorū q̄ hostes suos
apte 7 p̄ insidias 7 oib' modis licitis quos ex-
cogitare valuerint debellare nitunt̄: debēt p̄-
dicatores 7 doctozes seu magistri apte 7 p̄ in-
sidias publice ac modis sibi cōuenientib' p̄fi-
diam pape heretici expugnare. nec aliā a cul-
pa fauorie prauitatē heretice sunt̄ imunes. qz
non caret scrupulo societatis occulte q̄ manife-
sto facinorū desinit obuiare. ex de homicidio si
est. qd̄ intelligēdus ē cū quis p̄r manifesto fa-
cinorū obuiare 7 non apparet in promptu q̄ p̄
aliuz facin' manifestuz valeat pbibere. 7 iō si
papa heretic' laborauerit inficere orthodoxos
doctozes 7 p̄dicatores regionum. ad quos do-
ctrina pestifera pape heretici pueniret ne illa-
rum incolae regionū auerterēt a fide virilit̄
obuiare deberēt nec carerēt in hoc casu scrupulo
societatis occulte nisi doctrine pape erro-
neae obuiarēt: si in regionib' illis nō essent alij
q̄ doctrine pape erronee scirēt vellēt 7 possent
resistere. 7 ita p̄dicatores 7 doctozes in fran-
cia cōmorantes tenētur doctrinā pape errone-
am reprobare sūsq̄ doctrina eadē in francia
ceperit publicari. vel pbabilit̄ dubitat̄ q̄ ali-
quos corrupcret in francia nisi resistat̄ eidē
Sic p̄dicatores 7 doctozes italie debēt ab ea-
dem doctrina mortifera p̄seruare italiā vt si i
aliq̄ sui parte infecta fuerit debēt conari pur-
gare eandē. 7 p̄similit̄ de p̄dicatoib' 7 docto-
rōib' aliarū regionū in quib' morant̄ ē dicē-
dum. Si nō in francia vel in aliq̄ regione sūt

aliq̄ p̄dicatores 7 doctozes seu magistri q̄ suf-
ficiēt eandē regionē a dicta doctrina p̄fer-
uant vel expurgant. alij p̄dicatores 7 doctoz-
res vel magistri regionis eiusdē nō tenent̄ de
necessitate salutē doctrine illi obuiare ex quo
p̄ alios ei sufficiēt resistit̄: s̄ vbi alij deficerēt
ip̄i se ponere murū p̄ fide catholica cōtra pa-
pam hereticū deberēt. aliōq̄ in fauoriā inci-
derēt prauitatē heretice iux̄ auctoritatē sup̄
allegatā 7c. Di. Videtur q̄ illa auctoritas
7 p̄similes nō debēt de q̄buscūq̄ intelligi sed
de illis tātmōdo q̄ sic supra alios prātē hnt̄.
quales nō sunt p̄dicatores 7 doctozes nisi sue-
rint plati. Ad. Dicunt qd̄ q̄ hic erras ap-
te: qz auctoritas illa 7 cōsimiles debēt intelli-
gi nō solū de platis s̄ etiā de socijs 7 subditis
qd̄ p̄ decretalē supra allegatā. extra be homi-
cigio satis videt̄ apte p̄bari. cōditō: em̄ decre-
talis illius scz alexander tertii loquit̄ de occi-
sōib' bti Thome cātuaricē. 7 de illis q̄ associ-
auerūt eos quoz diuersi diuersi mode culpabi-
les extiterūt. de quib' dicit in bec n̄ba illi etiā
q̄ nō vt ferirēt: s̄ vt p̄secutoib' opem ferrent
si forte p̄ alioz violētias impediret paulo mi-
norū debēt pena mulctari qz cū sc̄ptū sit. Qui
potuit hoīem liberare a morte 7 nō liberauit
eū occidit. cōstat aut̄ ab homicidij reatu immu-
nes nō esse q̄ occisoib' p̄tra alios opē p̄stant
nec caret scrupulo societatis occulte q̄ manife-
sto facinorū desinit obuiare. Ex q̄bus vbi col-
ligitur q̄ alexander tertii q̄ si dupliciter p̄bare co-
natur q̄ q̄ opē occisoib' p̄stare venerit a reatu
homicidij mime sūt imunes. Primo modo
p̄ illud q̄ potuit hoīem liberare 7c. Secūdo p̄ il-
lum. nec caret scrupulo 7c. q̄ vtrūq̄ illoz dicto-
rum scz q̄ potuit hoīem liberare 7c. nec caret
scrupulo 7c. de his q̄ opē occisoib' p̄stare ve-
nerint debz intelligi. illi aut̄ nō erāt plati occi-
sōrū: nec supiores militib' q̄ erāt occisores:
s̄ erant socij vel famuli ac subditi eorū dē. q̄ ta-
les auctoritates. qui potuit hoīes liberare 7c.
nec caret scrupulo 7c. 7 cōsimiles nō soluz de
platis 7 supioib' sup̄ alios prātē habētib': s̄
etiā de oīib' debēt intelligi qd̄ verū est p̄te
pore necessitatē cū nō apparet ali' in propri-
q̄ velit 7 valeat primuz a piculo liberare. Et
etiā auctes tales. qui potuit 7c. nec caret 7c
de socijs 7 de oib' debeāt intelligi. Probat̄
secūdo sic. Non min' tenet̄ q̄libz soci' subdi-
tus vel platus subuenire necessitati sp̄iali p̄-
ximū q̄ corpali. s̄ quilibz tpe necessitatē vbi nō
apparet aliū q̄ primo subueniat tenet̄ opa
mificordie corpalia. primo. Si p̄r impēdes
re. ergo multo magis quilibz subditus 7 platus
opus misericordie sp̄itualia Csi cōuenient̄

Obiectum
Respondet

potest cum non apparet aliter quod subueniat) tenet
 re necessitate primo exhibere. manifesto autem
 facinorosi obuiare cum quos uenient potest: et primum
 tenet Cne doctrina pape heretici inficiat erro-
 ronea. Peruare et regione totam: vel p parte
 doctrina erronea pape infecta p fmones: in-
 formatiões: exhortatiões: et scripturas catho-
 licas expurgare: et cõsimilia quod sunt inf opa mi-
 sericordie spualia cõputada. Ergo ad ista et cõ-
 similia tpe necessitat cum non appareat plari nec
 alij quod velint vel possint talia opari quilibz siue
 socii siue subdit quod cõuenient potest ista d3 pri-
 mis de necessitate salutis impedere. Et quibz
 colligit quod si pdicatores et doctores seu magistri
 siue in sermonibz et lectõibz publicis siue p in-
 formatiões occultas pnt aliquos vel aliquas a
 doctrina pape erronea retrahere et non faciunt:
 nec apparet alius quod hoc faciat sunt fautores
 heretice prauitatis: nec carerit scrupulo societatis
 occulte ex quo pnt et non apparet alius quod ve-
 lit et possit manifeste facinorosi desinunt obuia-
 re. Di. Quid si metu mortis tali facinorosi de-
 sinunt obuiare. Ad. Videtur quibusdam quod si p-
 babilius crederent quod si pnt aliquos a doctrina
 pape erronea reuocare nec probabiliter reputa-
 rent quod alio tpe si viuerent maiore possent face-
 re fructum: peccaret mortaliter omittendo metu
 mortis alios a doctrina erronea reuocare. ve-
 rum tamē ppter metum mortis excusarent intatus
 quod suam excoicationis nequaquam incurreret. que
 admodum si quis infarracenos et infideles alios
 cõstitutus metu mortis negaret christum: et vene-
 raret machometum peccaret mortaliter. s. suam
 excoicationis euaderet.

Capitulum. xlii. in quo agitur de eis qui impugnatores pape
 heretici perseuerent: aut quomodo libz infestaret quod sit
 tenendum. ubi ponuntur quatuor conclusiones. Discipulo.

Acquisiuius de

predicatoribus si teneant doctrinam
 pape erroneam reprobare nunc disere
 de illis pdicatoribus et doctoribus qui impugna-
 tores pape heretici improbarerit vel perseuererit
 tur aut quomodo libz infestaret. Ad. Cir-
 ca hanc interrogationem videtur aliquibus distin-
 guendum quod improbare impugnatores pape he-
 retici contingit dupliciter. Uno modo eorum asser-
 tiones paucas et rones solummodo conuincere sat-
 agendo. Alio modo personis eorum detrahendo vel
 in propria irrogando aut persecutione qualibus p-
 curado: vel contra ipsos alios puocando: seu eis
 p se vel p alios molestiam qualibus inferendo. Item
 aut assertio pape heretici erronea est damnata
 explicite solummodo vel implicite. Item si est da-
 mnata aut pdicatores aut doctores qui non impu-
 gnant ipsum pnt facilius scire quod assertio pape est

damnata explicite: aut non possunt facilius scire.
 Item aut sciunt papam a viris in sacra pagina eru-
 ditus de certis articulis fortiter impugnari aut
 nesciunt. Di. Quomodo potest contingere quod aliquis asser-
 tio pape erronea sit damnata explicite: et tamen pdi-
 catores seu doctores hoc facilius non possunt scire?
 Ad. Respondet quod hoc potest contingere propter ignora-
 tiam pdicatorum et doctorum et propter defectum libro-
 rum. multi enim sunt pdicatores et doctores tam
 simplices et tam parum scripturarum habentes
 noticias et peritia: quod veritates quam plurimas san-
 cturarum scripturarum ignorat et de determinatiõibus ec-
 clesie parum vel nihil sciunt. multi eorum propter ino-
 piam scripturarum in quibus veritates catholice
 plures explicite approbant et propter falsitates
 prarie reprobant et cõdenant facilius puenire
 non possunt. ut dicunt pauci presbiteri fratres miores ha-
 bent decretale nicolai tertii in quo explicite ap-
 probat quod abdicatiões proferat omnium rerum christi-
 ano verbo docuit et exemplo confirmauit. et propter falsi-
 tates pradicatiões explicite cõdenata est cõdena-
 tione etiam summorum pontificum quod magistros
 quosdam parisienses damnantes statum mendicanti-
 um adnauerunt. pauci habent presbiteri fratres pdicato-
 res et miores. et ita multi ad illas scripturas cõ-
 tinentes damnationem talium heresum facile puenire
 non possunt. quidam autem a peritis longe distat. nec ad
 est eis oportunitas consulendi peritos. quare si
 non sunt in scripturis excellenti instructi non faci-
 le scire possunt tales hereses esse explicite cõdena-
 tatas. Di. De exemplis adductis in secundo tra-
 ctatu de dogmatibus. Job. xxi. loquuntur pro que
 quis maliciose ab emulis adducat: intelligo
 quomodo aliqui pdicatores seu doctores de quibusdam
 heresibus non possunt facilius scire an sint explicite
 cõdenate. quod bene enarra qualiter per pscribas
 distinctiões ad interrogationem oppositam mdest
 Ad. Respondet quatuor conclusiones tenendo. Quarum
 prima est quod pdicatores et doctores assertiões im-
 pugnantium papam hereticam de assertiõe quod non est
 damnata explicite improbatas solo sermone intē-
 dedo: puincendo per rones et auctores quod assertiões
 eorum prarie assertiõi pape heretici non cõtinēt
 veritatem non sunt censendi fautores heretice pra-
 uitatis nec ex hoc solo sunt reputandi peccare
 mortaliter. Nec conclusio probat per hoc quod catholici
 pnt absque fautoria prauitatis heretice et peccato
 mortali circa assertiões catholicas quod non sunt
 explicite approbare nec explicite cõdenate cõ-
 trarie opinari et opiniones suas prarias rati-
 onibus et auctõibus fulcire. ergo si papa hereticus
 et impugnatores eius teneant opiniones prarias
 absque fautoria prauitatis heretice et absque
 peccato mortali pnt pdicatores et doctores asser-
 tionem pape quod in rei veritate est heretica licet

XLIX

Quæstio

Quæstio

Conclusio prima

Probatur

Libri septimus

hoc nesciāt conari pbare assertionē contra riam improbare. Di. Contra hāc pbationē 2 clusionē ei? due obiectiōes mihi occurrūt.

Obiectio p̄ma

Quarū p̄ma ē. q̄ si assertio pape nō ē dānata explicite tanq̄ heretica: nō erit p̄pterea hereticus iudicādus. ḡ impugnātes papā p̄ptea asserēdo eū esse hereticū sunt merito puniēdi

Secūda

Secūda obiectio ē cōtra illud qd̄ dī 2 inui tur. q̄ lz p̄dicatores 7 doctores conant̄ aucto ritatib? 7 rōnib? improbare assertionē impu gnantiū assertionē pape hereticā nō sunt cen sēdi fautores heretice prauitatis: hoc em̄ nō vi detur verū. nam nullus plus pōt fauere here tice prauitati q̄ conādo eā auctoitatib? 7 ra tionibus approbare 7 ondere eā verā esse. si ḡ aliqui molunt̄ rationibus 7 auctibus proba re p̄trariā assertionē pape heretici q̄ est heret ica esse falsas. videt̄ q̄ censēdi sunt fautores heretice prauitatis. Ad. Ad p̄mā r̄ndet̄ q̄ lz assertio pape non sit dānata explicite. in casu t̄n licitū ē asserere 7 tenere papā esse hereticū

R̄ndet̄ ad p̄mā

Ad cui? euidētīā dī eē sciēdū q̄ si assertio pa pe nō ē dānata explicite. aut papa eam tenet solūmō opinādo: 7 tūc lz sciētib? in rei v̄itate eam eē hereticā asserere q̄ ē heretica: s̄ nō licz eis dicere nec asserere papaz eē hereticū. quia ex quo papa solūmō opinādo dicit eam nō est heretic? reputādus. aut papa talē heresim nō dānatā explicite nō opinādo s̄ p̄tinacit̄ asserē do tenet q̄ ē p̄tinacia. q̄ sicut p̄ ex q̄rto huius diuersimode pōt de p̄tinacia dephēdi. 7 in B casu licz catholici sciētib? papā heresim dam natam solūmō implicite p̄tinacit̄ asserere 7 te nere nō tātūmō affirmare assertionē pape eē hereticā s̄ lz eis sentire q̄ papa ē heretic?. pi culose t̄n hoc publice assererēt. q̄ forte hoc re probare nō possent. 7 forsan extra scilū ḡnā le 7 in absentia catholici pape: quis esz verū nō debēt hoc publice affirmare. Ad secūdas obiectiōne r̄ndet̄ q̄ ad fautoriā heresis q̄ non est dānata nō sufficit q̄ qs eandē rōnib? 7 au ctoitatib? munire conet̄: s̄ vltra hoc requiritur q̄ p̄tinacit̄ seu iniq̄ talē heresim ratiōib? 7 au ctoitatib? fulcire seu alias munire conet̄: quē admodū ad hereticā prauitatem nō sufficit q̄ quis errādo heresi adhaereat: s̄ requiritur q̄ p̄ tinacit̄ adhaereat. Di. Indica q̄ sunt alie con clusiones quas tenet p̄dicta opinio. Ad. Ad.

Ad secūda

Secūda conclusio

Secūda cōclusio est q̄ p̄dicatores 7 doctores qui impugnatōes doctrīe heretici pape q̄rūt ad assertionē nō dānatā explicite. nō solū ra tionib? 7 auctoitatib?: s̄ etiaz detrahendo 7 impropria irrogādo: aut p̄tra eos alios puo cando vl̄ p se vel p alios molestiā quomodoz libet inferendo impugnantib? peccāt morta

liter 7 sunt fautores heretice prauitatis. Quia qui pp̄ bonū licitū infert alteri nocumentū notabile peccat mortalit̄. 7 si pp̄ licitā impu gnationē heretice prauitatis infert alteri nocu mentus ē fautor heretice prauitatis: s̄ reputare assertiones pape hereticā lz nō sit dānata ex plicite est bonū 7 licitū. ḡ p̄dicatores 7 docto res q̄ pp̄ impugnationes h̄mōi inferunt im pugnātib? notabile nocumentū peccāt mor taliter: 7 sunt fautores heretice prauitatis: hoc q̄r faciūt q̄ eis detrahunt 7 etiā opprobria 7 cōtumelias irrogant 7 contra eos alios puo cant: vel p se vel p alios molestiāz irrogant. ḡ peccāt mortalit̄ 7 sunt fautores heretice prauitatis. Tertia conclusio est. Illi p̄dicatores 7 doctores q̄ impugnatōes pape heretici p̄ pter assertionē explicite dānatā quā nō p̄nt fa cilit̄ scire esse dānatā explicite pp̄ impitiā in sc̄pturis autēticis: aut pp̄ defectū librorū: aut pp̄ aliā quācūq̄ causāz pp̄ quā nesciūt papā de heresi impugnare: impugnat̄ asserti onē pape solūmō rōnib? 7 auctib? fatigando munire. 7 assertionē p̄trariā rōnib? 7 auctib? tantūmō improbare tacēdo nō peccāt morta liter nec sūt fautores heretice prauitatis. Quia absq̄ p̄ctō mortali pōt q̄s dūmodo p̄tinaciā nō adiungat opinando assertionē negare catholicā. Cetiā explicite approbatā 7 p̄trariā assertionē hereticā dānatā explicite opinari. si em̄ est aliqs nō h̄is memoriā debis storia libri regū q̄ absq̄ p̄tinaciā diceret 7 ra tionib? aliq̄ibus p̄firmaret q̄ dauid nō habuit plures simul vxores: nec peccaret mortaliter nec eēt fautor heretice prauitatis. Sic dicit̄ ali qui q̄ lz qd̄ā q̄ nūq̄ viderūt decretalē nicolai terti? exijt q̄ seminat opinarent: 7 suā opini onē auctib? 7 rōnib? p̄firmare studerēt q̄ r̄ps habuit alicui? rei pp̄: etatē quis hoc faceret imitādo papā hereticū q̄ hoc diceret: nō peccat habere nō possent: nec scirēt papā pp̄ asserti onē p̄dictā a viris erudit̄ in sacra pagina impugnantū. q̄ opinari heresim damnatā expli cite nescient̄ pōt q̄s absq̄ p̄ctō mortali 7 fau toria heretice prauitatis dūmō p̄tinaciā nullas tenus misceat. Quarta conclusio est q̄ p̄dica tores 7 doctores q̄ impugnātes papā heretiz cum p̄ assertōe dānatā explicite heretica quā p̄nt facili? scire dānatā explicite 7 pp̄ quā sci unt papā de heresi impugnari: reprobant aut impugnat̄ peccāt mortalit̄. nec a fautoria pra uitatis heretice sunt imunes: q̄ tantū zelū de bent h̄re de fide catholica q̄ honor 7 fauori cuiuslibz mortalis p̄ferre tenent: q̄ cū nunci atur eis papam in certo articulo contra fides

Tertia conclusio

Probat

Quarta conclusio

Probat

catolicā errare: se de eadē assertōe intrōmī-
tere approbādo vel reprobādo pponit: nō de-
bent negligere s̄ q̄rere diligent an assertio pa-
pe sit adēnata ⁊ ita si possent facile scire asser-
tionē eandē esse damnatā explicite seu illā ve-
ritatē eē explicite approbatā nullaten⁹ a pec-
cato mortali ⁊ fautoria heretice prauitat⁹ excu-
sarent. si impugnātes assertōne pape erroneā
improbare p̄sumāt. *Quinta cōclusio est. M-*
pdicatores ⁊ doctores impugnatōres doctrine
erronee pape heretici damnatā explicite siue
sciant siue ignorēt eam esse dānatā explicite
pp̄ impugnationē h̄mōi p̄sequunt eis detra-
bendo vel cōtumelias vel impropria irrogā-
do vel cōtra eos puocādo seu aliter p̄ se vel p̄
alios molestiā quomodolibz inferēdo peccāt
mortalit̄ ⁊ sunt fautores heretice prauitat⁹ re-
putādī: graui⁹ tñ peccāt illi q̄ sciūt doctrināz
pape esse erroneā q̄ illi q̄ ignorāt. Di. Qua-
re nō p̄nt ignorātes p̄ ignorantiam excusari?
Ad. R̄ndetur q̄ ignorātia iuris qd̄ semp̄ q̄s
scire tenet nō excusat. hoc autez scire tenet q̄
impugnātes aliquā doctrinā tanq̄ erroneam
nō sunt alicualit̄ molestādi: nisi certitudina-
liter constet eos falsē vel iniq̄ impugnare do-
ctrinam eandē. quare cū si doctrina pape sit
erronea nō possit constare q̄ impugnatōres
ip̄i⁹ pp̄ solā impugnationē eam falsē impu-
gnant ⁊ iniq̄. C̄ q̄ b̄mōi impugnatō ē licita
non sunt pp̄ impugnationez huiusmodi ali-
qualit̄ molestādi.

Capitulum. in q̄ specialit̄ inuehit̄ s̄tra doctores doctri-
nam pape erroneā defendētes: qua sez pena sint plectē-
di ⁊ quibus vicijs inuolūtī. Discipulus.

Itō q̄ ad probā

p dum oēs cōclusiōes pdictas rōnes
⁊ auctēs q̄ plures C̄ si cogitares ⁊
scires adducere q̄s oēs causa breuitat̄ omittē
⁊ dic breuit̄ qd̄ faciendū esset de doctōribz ⁊
magistris q̄ doctrinā pape manifeste errone-
am defendere aut excusare quomōlibz miterē
tur doctrinas aut alioz marie pauperū dispu-
tabiles: imo veras ⁊ catholicas lz doctrinis
quomūdā theologoz cōtrarias dānare ⁊ puer-
tere ⁊ ad malū sensuz trahere conarent. *Ad*
R̄ndet q̄ talū doctoz neq̄tia facili⁹ describi
nō p̄t: q̄ tales ab omī amore ⁊ zelo v̄itat̄ sūt
penit̄ alieni oñdentes apte q̄ nequaq̄ amore
scie aut v̄itatis magistratū ascēderūt s̄ ppter
gulas aut bonoz: aut diuitias obtinendas in
studio laborauerunt. Di. Quibz vicijs sunt
tales censendi impliciti. Ad. R̄ndet q̄ tra-
les sunt acceptatores psonarū. talibz em̄ loq̄t̄
Es. v. c. dicēs. Ele q̄ potentes estis ad bibē-
dam vinū ⁊ viri fortes ad miscendū ebrietatē

q̄ iustificat̄ impiū p muneribz. hoc est p bñfi-
cijs gratijs ⁊ bonozibz obtinēdis ⁊ iusticiam
iusti aufert̄ ab eo (v̄itatē sue doctrine pp̄-
am puerrendo ⁊ ad malū sensum vt placeant
pape heretico iniq̄ trahendo) sunt potentes
ad bibēdū vinū: q̄ in alios fines malos quos
sperāt p magistratū obtinere impletio vētris
tibi ⁊ pot⁹ infimū locū mīme tenēt vt de his
vere sic dicat̄. illud apli P̄bil. iij. quoz de v̄e-
ter est: q̄ pp̄ ventrē ⁊ bonozē ⁊ pp̄ alia terz
rena cōsequēda ⁊ incōmoda deuitāda laborāt
in studio ⁊ discūt vñd ⁊ de quolibz tali docto-
re. dicit Salomō Prouer. xxxviii. Qui cogno-
scit faciē suā i iudicio nō hz ⁊c. Ille cognoscit
faciē in iudicio q̄ doctrinā manifeste erroneā
nō nitit̄ excusare vl̄ etiā defendere. q̄ a papa
est tradita ⁊ inuenta: doctrinā patris catho-
licam ⁊ excusabilē vt pape heretico placeat
p̄ra v̄itatē dicent̄ ad malū fatagit trahere
intellectū q̄ p bucella panis. id est p vno bō-
no cōuicio vbi cōfusiōne nō metuit tēporales
catholicam parat⁹ est defendere v̄itatē. *Di.*
Ex his cōiecturo q̄ si vñq̄ aliq̄s papa heretis-
cus esset futur⁹ manifest⁹: patebit apte q̄ do-
ctores illi⁹ t̄pis zelo v̄itat̄ catholice ⁊ pp̄ he-
reticos cōuincēdos C̄ si vñq̄ insurgent in stu-
dio laborarunt: ⁊ q̄ pp̄ terrena scie operā im-
penderūt. Ad. Nonnullis appareat q̄ hic fal-
leris. q̄ teste xp̄o. multi ad t̄ps credūt ⁊ in t̄s-
porē tēptatiōis recedūt: s̄ forte nōnulli si pa-
pa esset heretic⁹ bono zelo in p̄ncipio labora-
bunt ⁊ cū venerit tribulatio p papā hereticū
sustinenda illi firmissime adhibebunt. Di.
Quis mihi non appareat q̄ tpe futuro pape
heretici si fuerit nō possit sciri q̄ pp̄ zeluz
v̄itat̄ studio vacare ceperūt: tñ satis videbit̄
manifeste q̄ erunt sinceri ⁊ fortes fidei zelato-
res. ido redi ad materiā in isto caplo differē-
dam ⁊ enumera alia vicia quibz doctores de
quibz hic est sermo reputant̄ impliciti. nec cu-
res alias p̄batiōes adducere. Ad. Doctoz
res isti putant̄ fautores heretice prauitat̄ am-
bitiosi: auari. adulatores: pp̄ excusationē vel
assertōne doctrine erronee pape heretici pp̄
puersionē aut aliatū doctrinarū putant̄ inui-
di: māliciofi: inocētie psecutores: detractores
diffamatores: calūniatores: falsoz criminū im-
positoze. vñ in sp̄m̄ctm multiplici⁹ peccare
censent̄. pp̄ vtrūq̄ aut viciū falsi mēdaces:
fallaces: seductores: ⁊ fraudulētī credēt. Di.
Qua pena essent tales plectēdi? Ad. R̄nd-
detur q̄ tales oibus penis q̄ debent vicijs su-
perius enumerat̄ eēt merito pcellēdi. vñ d̄r
q̄ sunt excōicati ⁊ ab oi officio deponēdi imo
videf̄ quibusdam q̄ essent curie seculari tra-

pendi vel perpetuo carceri mancipandi.

Capitulum l. in quo inquitur de religiosis non resistentibus doctrinae papae heretici verum sunt fautores prauitatis heretice et qualiter in casu se habere debeant. Discipulo.

Capitulum

LI

Et predictis posset

D longus tractatus fieri: sed quia cupio quod finis cito istius tractatus imponatur: ideo ad religiosos censeo transferendum. de quibus in terrogo an religiosi qui papae heretico non resistunt sint in fautores heretice prauitatis computandi. **Ad.** De religiosis distinguitur. quidam enim religiosi regulariter aliquos de fratribus suis ad studium theologiae admittunt pluribus etiam officium predicacionis et confessionis committunt. multique ex diuersis causis per mundum discurrunt et de loco ad locum sepe mouent. magna tamen concitacione habent in se quod tunc sunt per mundum dispersi unde accidit quod ea quae publice fiunt non solum in curia romana: sed etiam in studiis generalibus et in alijs locis frequentabilibus facilius: certius et distinctius cognoscuntur ab eis. Alij sunt religiosi qui ex consuetudine incertis locis continue residentes sua loca non mutant raroque exeunt claustra sua nec aliquos de fratribus ad studia vel ad alia loca transferunt ac diuersis locis manentes parua vel nullas in se concitacione habere noscunt. et ideo de his sepe quod in curia romana et in alijs locis frequentabilibus publice fiunt multa ignorant quae alijs mime sunt ignota. si ergo papa esset hereticus publicus hoc est publice diffinies assertio: nem quod est heresis explicita condemnata vel publice predicacionis aut doceres assertio contra veritatem apud omnes catholicos diuulgata. puta si publice predicaret christum non fuisse natum de uirgine vel resurrectione non esse futuram. aut non esse infernum nec aliquas aias cruciari in inferno: contra predictos religiosos esset violenta presumptio quod mime ignoraretur papa esse hereticum: quia tales religiosi ea quae publice fiunt in curia romana non ignorant cum tot litteras sibi mutuo scribunt de nouitatibus quae contingunt quod vix aliquid notabile fit in curia romana quin cito et in breui tempore in omnibus locis eorum per vniuersum orbem publice cognoscatur: et ideo si adhaerent papae heretico fautores sunt cum eius perfidia fuerit publicata presumendum est quod scient adhaerent prauitati heretice: et ideo fautores heretice prauitatis sunt censendi si dixerint vel tenuerint papam esse catholicum et fidelem. **Di.** Quid si non dixerint passim esse catholicum et fidelem tamen sibi obediunt de eius fidelitate aliquantulum se intromittendo. **Ad.** Respondet quod quibusdam quod in hoc casu si non possunt perfidiam papae ne transferant ad alios prohibere: non sunt censendi fautores heretice prauitatis: sed sicut fautores heretici putandi: quia ex quo perfidia papae

heretici prohibere non possunt: nec credentes erroribus suis corrigere: nec ne alij credant eius erroribus impedire tacendo de eius perfidia non videtur culpam incurrere: sed obediendo sibi a culpa mime sunt imunes. **Di.** Dic de alijs religiosis. **Ad.** De alijs dicitur quod non est presumptio tam violenta contra eos quod sciant vel teneant scire papam hereticum esse. et ideo non sunt subito iudicandi fauere heretice prauitati. vel quod peccet papae heretico obediendo et examinandi sunt solliciti: an sciatur papa esse hereticum: vel propter illa quae audierunt teneant hoc scire. et secundum hoc vel culpabiles vel a culpa liberi sunt censendi. si enim ignorant papam esse hereticum et non laborant crassa ignorantia et supina obediendo papae heretico ab omni culpa sunt imunes. Si vero sciatur papa esse hereticum quod vel ignorant vel quod nolunt scire et laborant ignorantia crassa et supina obediendo papae heretico peccant mortaliter: nec possunt aliter excusari. **Di.** Quid spectat ad religiosos facere si papa hereticus fuerit? **Ad.** Respondet quod ad primos religiosos si fuerint predicatores vel confessiones: aut lectores quando predicant vel legunt: aut confessiones audiunt spectat debite circumstantijs obseruare auditoribus suis perfidiam papae heretici nunciare et cauere doctrinam pestiferam eius. Ad alios autem quando vadunt per mundum ut quando est oportunitas illis quibus loquuntur non publice predicando sed loquela simpliciter perfidiam papae heretici studere aut nunciare. Ad alios autem religiosos si sciuerint papam esse hereticum hoc spectat quod sibi tanquam papae nullomodo obediatur: et modis sibi congruentibus alios ab obedientia eiusdem reuocare tenentur.

Capitulum liij in quo inquitur de regibus et principibus in suis principatibus et regnis admittentibus doceri doctrinam papae heretici: verum tales fautores heretice prauitatis sunt censendi. **Di.**

Consequenter de

C regibus et alijs publicis potestatibus et coitatoribus aliquid interrogare propositum. Dic autem in primis an reges qui permittent et principes doctrinam papae heretici in suis regnis et dominijs publicari et doceri essent in fautores heretice prauitatis computandi. **Ad.** Videatur nonnullis de regibus et principibus distinguendum: quia aut sunt omnino illiterati: aut literati et noticiam sanctarum scripturarum habentes. si sunt in sacris litteris eruditi et doctrina papae erronea est tam patenter heretica quod omnes catholici in sacris litteris eruditi sciunt eam esse hereticam reges et principes scientes per sacras litteras doctrinam papae esse erroneam sunt fautores heretice prauitatis: si eam sustinerent in suis regnis et dominijs publicari et doceri: nisi ex causis probabilibus et verisimilibus estimaretur quod si opponeretur se publice doctrinae papae erroneae nulla exaltatio fidei vel utilitas

fideliū sequeretur: s̄ catholici p̄ talē oppositiō
nem regū 7 p̄ncipū corporaliū 7 spūaliū turbare
tur 7 plures p̄p̄ talē turbatiōne vel p̄radicci
ōne auerterent a fide 7 ad p̄fidia pape hereti
ci se transfererēt. **Di.** Ista opinio casuz pene
impossibile 7 incredibile videt̄ innuere. non
em̄ videt̄ credibile q̄ si aliq̄s rex doctrinā pas
pe heretici in suo regno publicari 7 doceri oī
mode p̄hiberet. tū q̄ p̄p̄ hoc plures auertes
rent a fide 7 ad doctrinā pape erroneā se trās
ferret̄. tū etiā si rex aliq̄s papā hereticū capti
naret 7 neci corporaliū traderet: nec sibi nec suis
is magnū piculū immineret. videm̄? cū bis die
bus q̄ nō solū reges 7 p̄ncipes: s̄ etiam ciuita
tes 7 castra satis parue potētie summo ponti
fici p̄sumūt resistere. nec tū mlti eorū corporaliū
humiliant̄ q̄tō magis si rex potēs 7 diues papā
captiuaret hereticū: q̄ nec esset magni gnis 7
nobilis: nec liberos relinqueret diuites 7 po
tentes piculū corpale nullaten̄? formidare de
beret. vñ 7 hoc omnino mihi videt̄ p̄babile q̄
rex absq̄ piculo tpali posset secure papā here
ticū captiuare 7 euz corporaliū trucidare: s̄ an
hoc facere ex p̄scia tenet̄ nō est mihi claruz de
quo casu altqualit̄ p̄tractatū est supra lib. vi.
ido reuertere ad opinionē priorem 7 narra qd
teneant de regibus 7 p̄ncipibus illiteratis.
Ab. Dicitur q̄ reges illiterati qui noticia
scripturarū minime pollent in plurimis excu
santur. si p̄mittat̄ dictā doctrinā i suis regnis
7 dominijs publicari 7 doceri: quia p̄p̄ scri
pturarū ignorantia nō tenetur statim p̄hibere
re doctrinam pape heretici: p̄sertim si eis a lit
teratis viris minime intimat̄: q̄ doctrina pas
pe sapit hereticaz p̄auitatē. 7 doctrina pape
erronea est talis q̄ est directe cōtra veritatez
catholicā apud oīs catholicos diuulgatā.
dicunt igit̄ isti q̄ si doctrina erronea pape he
retici est contra veritatē catholicā apud oīs
catholicos diuulgatā: reges q̄tūcumq̄ illit
erati: si scienter sustinerēt eam in suis regnis
7 dominijs publicari doceri 7 teneri: nisi pro
babiliter timeatur q̄ ex p̄hibitione talis do
ctrine nulla spiritualis vtilitas sequeretur 7
periculose catholici turbarentur. sunt inf̄ fau
tores p̄auitatis heretice computandi. Si ve
ro doctrina pape heretici erronea non est cō
tra veritatē catholicā apud oīs diuulgatā: s̄
est contra veritatē catholicā quā reges 7 p̄n
cipes credere explicite nō tenentur: s̄ debeāt
eamdē credere implicite. Distinguit̄. q̄ aut ad
noticiā regū 7 p̄ncipū p̄ clamore 7 rumore vul
gi publicuz 7 manifestum puenit q̄ doctrina
pape a viris literatis in scripturis diuinis
q̄bacten̄? bone opinionis sunt 7 fame fortiter

efficaciter impugnat̄. q̄ etiā petunt instanter
vt de papa heretico vel de se si errauerit fiat
iusticie cōplēmentū. aut talis noticia ad reges
7 p̄ncipes puenit ex zelo fidei quā oī boī p̄e
ferre tenent: tūc debet̄ diligentissime facere ex
aminare doctrinā pape p̄ sapiētes si habeant
in regnis suis. vel p̄ alios si in regnis non sint
sufficiētes ad examinationē tale. 7 fm̄ vnant
simam p̄hibere debēt ne doctrina talis in res
gnis eorū 7 dominijs publice 7 doceat̄ anq̄
fuerit sufficiēte discussa 7 examinata. fm̄ ves
ro aliā simam anq̄ p̄stiterit legitime regib̄? do
ctrinā pape esse erroneā eā p̄hibere nō debēt.
In sc̄do etiā casu reges 7 p̄ncipes p̄hibere
doctrinā pape erroneā nō tenent. q̄ neq̄ per
certitudinem neq̄ per famam constat eis do
ctrinam pape esse erroneam.

Cap. liij. in quo ostendit̄ qd̄ agendū sit regib̄? potē
tiā pape nō formidantibus si p̄ceperint a fide dignis
doctrinā pape esse hereticā. Discipulus.

Arca ista narrata

Cap. LIII.

C peto vt tria t̄mmodo p̄bare coneris.

Quorū primū est. q̄ si reges 7 p̄ncipi
pes q̄ potentia tpalē pape 7 suoz nequaq̄ me
tueret audierint papā de doctrina erronea a
viris in sacra pagina cruditis 7 q̄ scrip̄ antea
bone opinionis 7 fame fuerūt fortiter ipugnari
7 ab eis dē peritis cū instātia petat̄ conciliū ge
nerale vt veritas fidei declaret̄ tenerent dili
genter q̄rere veritatē 7 efficacit̄ laborare vt p̄
p̄ciliū generale vel aliū modū p̄gruū veritas
fidei ostendat̄: qd̄ t̄m p̄dicatores seu doctores
nō possunt faciliter scire. **Secundū** ē. q̄ reges
7 p̄ncipes si p̄ quēcūq̄ modū legitime cōstit̄
terit eis doctrinā pape esse erroneā tenentur
(ne publice 7 doceat̄ i suis regnis 7 suis do
minijs) p̄hibere si p̄pter talē p̄hibitionē nō
timent dispendiū ppli xp̄iani. **Tertiū** est. q̄ si
rex aliq̄s p̄pter potentia tpalē pape heretici
vel suoz sequaciū p̄babil̄ 7 ex causis v̄genti
bus formidaret q̄ ex p̄hibitione doctrine pape
heretici in suo regno nulla vtilitas neq̄ tpal̄
neq̄ spūalis fidelitū sequerēt s̄ magis catholi
ci turbaretur 7 plures auerteretur a fide a tā
li p̄hibitione doctrine pape erronee cessare de
beret. **Ab.** Primū 7 secundū simul vident̄
vna rōne posse p̄bāre que talis est. ille ad quē
spectat oīm p̄auitatē hereticā extirpare 7 ne
i terra sibi subiecta pullulet impedire tenetur
mō p̄dicto de doctrina pape erronea talit̄ im
pugnata qua papa hereticus oēs cupit inficere
orthodoxos diligent̄ inq̄rere an sit p̄sona vel
dissona catholice v̄itati. si em̄ circa talē inq̄si
tionē negligēs apperet p̄pter negligentiam

Primū q̄stū

Secundū

Tertiū

Probat̄ primū
7 secundū

Libertus septimus

eius possent sibi subditi periculose corrupti heretica prauitate: s. reges et principes christiani debent omnem hereticam prauitatem extirpare quantum in eis est: et ne in terris eis subiecti pullulet impedire. si audiuerint doctrinam papae hereticam qua omnes cupit inficere orthodoxos a viris peritis in sacra pagina impugnari debent solliciti querere veritatem: an scilicet doctrina papae erronea sit consona vel dissona catholice veritati. Maior istius rationis videtur euidenter et manifeste probatur. Primo sic. cui conuenit praesens aliquid faciendi: omnia ad ipsum pertine re noscunt per quod illud aduenient facere poterunt. quem admodum si aliquis causa alicui committitur super omnia quae ad ipsam causam pertinent noscunt plenariam receptam praesentem: et sic processu principali procedit accessorium. ex de officio dele. c. ppe. et c. significat. et ca. prudent. et c. suspicionis. si ergo regibus et principibus competit hereticam prauitatem ne in terris sibi subiecti pullulet impedire. et hoc interdum facere non possunt nisi diligenter inquirant an doctrina papae ad quam omnes intendit cogere christianos sit consona vel dissona veritati. sequitur quod tunc saltem debet talis inquisitione facere quam eis per famam publicam nunciat quod doctrina papae quam in terris eorum publicare proponit a viris peritis in sacris litteris impugnat quod toto posse laborat ut veritas fidei declaretur. Secundo probatur eadem maior sic. Sic ad eundem spectat de personis diffamatis inquirere et de accusatis secundum iuris ordinem iudicare: ita ad eundem spectat de aliqua prauitate publice nunciata diligenter inquirere veritatem ad quem spectat eandem prauitatem si apte pertrata fuerit extirpare: s. ad reges et principes spectat prauitatem hereticam papae heretici si eam aperte cognouerint in suis regnis et dominibus pullulasse penitus extirpare. ergo ad eisdem spectat si publice fuerit nunciata quod doctrina papae qua in regnis eorum et dominibus platurare conatur a viris eruditis tanquam heretica impugnat diligenter inquirere veritatem Tertio sic. Ad quem spectat periculum quod noui emergunt obuiare: spectat ad eundem de periculis quod per famam publicam nunciant querere veritatem. sicut ad quem spectat hostibus inuadentibus terram aliquam toto posse resistere: ad eundem spectat si est publica fama quod aliqui volunt eandem terram inuadere diligent inquirere veritatem. igitur si fama est super heresi debet diligenter inquirere an contineat veritatem ut ad resistendum sit inime imparatus. quod secundum beatus Hieronymum in iacula feriunt quod peruentur. unde et quidam saluberrimum dans consilium ait. prospice quod veniunt hos casus esse ferendos. nam leuius ledit quicquid peruidimus? an. cum ergo si doctrina papae est erronea non modicum periculum toti christianitati imminet ad quos spectat prauitatem hereticam extirpare: ad eosdem spectat de doctrina

pape quod tanquam heretica a viris in sacris litteris eruditis fortiter impugnat postquam per famam publicam hoc eis confiteretur diligenter inquirere veritatem. sic ergo probata est maior. minor scilicet quod ad reges et principes spectat omnem prauitatem hereticam de eorum terris et dominibus extirpare et ne pullulet impedire probatur sic. Qui propter hereticos de terra sua fugere non tenent nec tenent de coicare eisdem nec eosdem quodlibet receptare tenentur eos de terra fugare vel etiam captiuare vel penitus extirpare. reges autem vel principes propter papam hereticum vel sequaces eius non debent de terra sua recedere nec debent coicare eisdem nec eos quodlibet recipere. ergo possunt eos de terra sua fugare. aut etiam captiuare vel penitus extirpare. qui autem talis obicit super hereticos potestatem debere terram suam de omni prauitate heretica expurgare dinoscitur. quia terra de heretico expurgata dinoscitur iuste regulata. patet ergo quod spectat ad reges et principes impedire ne doctrina papae erronea in eorum regnis et dominibus diuulgetur aut quodlibet teneatur. qui autem potest facinus prohibere et non prohibet cum tamen hoc ad ipsum pertineat eisdem facinorae fauet. reges ergo et principes qui sciunt doctrinam papae esse hereticam laborant ignorantia crassa et supina: quia nolunt scire doctrinam papae esse erroneam aut negligunt indagare. si non prohibent eam in suis regnis et dominibus sunt infautores prauitatis hereticae copulati

Cap. liii. ubi agit de regibus et principibus praesentem papae hereticam timentibus aut quodcumque aliud incommodum temporale siue spirituale formidantibus quid illis sit agendum. quod fuit tertium quae sunt capitula precedentis. Discipulus.

Ecce puto ab his

que tractata sunt libro. vi. c. cix. de dependent. ideo his ommissis quod. s. c. lii. promissum est quod si rex aliquis propter temporale potentiam papae heretici et suorum sequacium vel sibi fauentium probabiliter et ex causis urgentibus formidaret quod ex prohibitione doctrine papae heretici in regno suo nulla utilitas neque spiritualis neque temporalis fidelium sequeretur. sed magis catholici turbarentur et plures auerterentur a fide a tali prohibitione cessare deberent. et quod talis doctrina publicaretur et doceretur in regno suo sustinere. quod videretur posse probari. Primo sic. Deporter regem sicut et quolibet alium sapientem extremam demetiam declinare. sed talis prohibitio esset extrema demetia et frustra niti et nihil nisi turbatione bonorum querere quoniam frustra niti et nil nisi odium querere extreme demetiae est. Hiero. attestare. quod apud probando suam cuiusdam ait. in prologo eisdem

Maior probatur primo

Secundo

Tertio.

Probatur in ratione prima

Cap. liii.

Conclusio

Probatur in

frustra aut vt ait quida niri nec aliud se fati-
gando nisi odiu q'rere extreme demetrie est. q
rer q p phibitione hmoi nil nisi pturbatione
fidelium q'reret a tali deberet turbatioe cessare

Secundo sic. Non min' omitteda e phibitio
doctrine erronee pape: p'p' vitanda turbati-
one fidelium absq' oi vtilitate eoz et etia infide-
lium q' sit omitteda correctio p'p' scisma vita-
nda: q' scisma vitandū dinoscit qz e xpianitati
nociuū. s' turbatio sic fidelium absq' oi eoz vtili-
tate e xpianitati nocia: q' sicut scisma vitandū
est: ita turbatio fidelium absq' eoz vtilita-
te e penit' declinada: s' p'p' scisma vitandū e
omitteda correctio. teste Aug. qui p'tra ep'las
parmeniani. vt legit. xxij. q. iij. cū quisq' ait.
Euz q'sq' fratru et xpianoz in ecclie societate
p'sturoz in aliquo tali pcto fuerit dephesus
vt anathemate dign' habeat fiat hoc vbi pi-
culū scisma nullū e. et infra. qn cuiusq' crimē
notū e et oib' execrabile appareat vt vel nul-
los prius vel nō tales habeat defensores p
quos possz scisma cōtingere non dormiat se-
ueritas discipline. Ex quibus colligit q' p'p'
scisma vitadū a seueritate correctiois et disci-
pline oportet cessare. igit' et cōsimilit' p'p' tur-
batione fidelium declinada oportet regē a phi-
bitione doctrine pape erronee: ad tps cessare
di. Dicit forte q' secus e qn fides impugnat
et qn alia pctā cōmittunt lz em a correctoe ali-
oum excessuū sit cessandū p'p' scisma vitadū
tū qn fides impugnat oportet illos ad quos
spectat resistere. qz vt allegatū e in decret. vij.
q. i. c. aduersitas. s. cū vero. sic legit. Eū nō nō
platoz tantū: s' toti' ecclie salus qritur: fides
impugnat necesse e vt ex aduerso ascēdāt et i
die belli seipos vt murū opponāt p domo dñi
aias suas ponāt p ouib' suis vt exēplo sue pas-
sionis accēdant quos smone doctrine diuini
cōfirmare nō valēt. Ex q'bus s'bis colligit q'
cū fides impugnat plati nō debēt tacere aut
dissimulare: s' resistere debēt vsq' ad sanguinē
ergo rōne cōsimili reges qn impugnat fides
vsq' ad mortē tenent resistere: qz sicut platos
oportet eccliam defendere: smone: doctrina:
et vita bona: ac tandē si oportuerit passioe: ita
et reges p porētiā tēporalē eccliam defendere
tenent. q're si papa heretic' fidē impugnat re-
ges et pncipes dissimulare mime debēt imo si
bi debēt resistere virili' et potent' etiā vsq' ad
mortē. iux' illud sapient. vsq' ad mortē certa p
iusticia: et eadē rōne certandū est magi vsq' ad
mortē p fide q' p quacuncq' humana iusticia
aut patria vel subiectis aut re tēporali q'cūq'.
Ad. Rūdetur q' rationē p'dicram nequaq'
intelligis, non em intēdit q' nunq' spectat ad

reges et pncipes etiā vsq' ad mortē p fide cer-
tare catholica. s' vult q' cuz ex certatioe nulla
penitus speratur vtilitas: s' de notabili et peri-
culosa et pernicioza turbatione pbabili dubi-
tatur abstinedū est ad tps a tali certamie exē-
plo beatoz Petri et Pauli ac alioz plurimo-
rū sanctorū qui interdū non t'mō certantib'
mime resisterūt: sed etiā fugerunt de loco cer-
taminis. vbi aut reges et pncipes ex certamis
ne tali et resistentia ac phibitioe doctrine pa-
pe erronee fructū aliquē spiritualē sperarent
etiā vsq' ad mortē oportet eos si velint veri
catholici reputari doctrine pape resistere et eā
in suis regnis et dominijs phibere quē ad mos-
dū prelati qn exēplo sue passionis possent sub-
iectos accēdere quos sermone doctrine cōfir-
mare nullatenus poterunt debēt ascēdere ex
aduerso et aias suas p ouibus ponere. cū dicitur
ergo. cū vero nō prelatoz t'm et c. Rūdetur
q' qn fides impugnat et ex passione sperat p
fide q' catholici pfirmabunt in fide: tūc prela-
ti debēt mortē suscipere. si aut ex passione sua
pfirmationē fidelium nō speraret: sed timerent
q' post mortē suā fideles infirmi in fide catho-
lica fluctuaret debēt mortē fugiēdo vel dissimulando vitare et alio tpe quo valent fructū
facere expectare. cuius sententie videt eē
beatus Greg. qui in libro dyalogoz vt habe-
tur. vij. q. i. c. vbi. ait. Ubi omino fruct' de bo-
nis deest fit aliqñ de malis labor superuacu'.
maxime si e vicino cause suppetat que fructū
valeant deo ferre meliozes. sepe agitur in ani-
mo pfectoz qd silētio ptereundū nō est: qz cū
laborē suū sine fructu eē p'derāt in loco alio
ad laborē cū fructu migrāt. vñ iste quoz egre-
gius p'dicator: qui dissolui cupiebat et esse cuz
christo cui christus est viuere et moui lucrū qui
certamina passionuz ipse non solum appetit:
sed etiā ad tolerāda hec etiā alios accēdit da-
masci psecutiōem passus vt potuissz euadere
murū sportā funēq' q'siuit: seq' latēter deponi
voluit. nunquid vero Paulū dicim' mortē ti-
muisse quā seipm p amore iesu attestat appe-
tere: s' cū in codē loco minorē sibi fructū adessē
se p'piceret: ad grauē laborē se alibi cū fructu
seruauit. fortis etei p'liator: dei teneri intra
claustra noluit: s' certamis campuz q'siuit. Ex
quib' verbis colligit q' fidei zelatoz: licz in-
tentione fructū faciendi maiorē campū certa-
minis pro tpe declinare. quare reges et pnci-
pes si viderint q' phibitio doctrine pape er-
ronee in regnis et terris sibi subiectis est ad
honorē fidei et fidelib' fructuosa doctrinā pa-
pe erroneā ne inficere valeat orthodoxos dnt
phibere et p tali phibitioe tuēda etiā arma

Secundo

Obicitur

Debet assumpi

Respondet

mouere. Exemplo sincerissimi zelatoris dei legi iude machabei q̄ suos cōfortās ad bellū plezge diuina. vt habef. i. Machab. iij. ait. accin- gimini filij potētes et estote parati in mane vt pugnetis aduersus nationes q̄ venerūt disperde re nos et sancta nostra. qm̄ melius ē mori i bel lo q̄ videre interitū gentis nostre et sanctorū Tamen si rex aliq̄s apte videret q̄ sine fructu fidelitū et cū cōturbatiōe p̄niciofa cēt pbibere doctrinā pape erroneā dissimulare deberet et t̄pus aliud expectare quo cū fructu maiori do ctrinā eādē pestiferā pbibere et de suo regno penit' extirpare valeret. Di. Rationē p̄di ctam intelligo lz casus p̄dict' que inuit mi- bi penit' impossibilis videat. idō alias rōnes ad assertionē eandē adducas. Ad. Tertia rō p̄ncipalis hec ē. Non min' dissimulāda v' tolerāda ē ad t̄ps cōueniēs doctrina pape er ronea p̄p̄ stragē corpālē et spūalē vel etiā tās tūmodo spūalē populoz et multoz q̄ p̄p̄ fra gem corpālē multoz vitādā siue p̄p̄ alios ex cessus seueritat' correctiōis et iusticie detrahē dum: s̄ p̄p̄ stragē multoz vitandā: sunt alia flagitia mime puniēda. teste Aug. qui scribēf ad Bonifaciū. vt habef. di. l. c. vt cōstitueret. ait. vbi p̄ graues diffensionū scissuras nō bu- ius aut illi' hois piculū sed plurimoz strages spūalis iacet detrahendū ē aliquid seueritari vt maiorib' malis sanādis catholica sincera pmaneat fides. vñ p̄similit' vbi sine fructu plu rimoz strages spūalis iaceret: ita vt plurimi auerterent a fide: si rex pbiberet doctrinā pa pe hereticā. ḡ a pbibitiōe hmoi ē abstineduz. Quarto sic. Sicut rex p̄ceptis et statut' aut etiā si oportuerit materialib' armis debz do ctrinā pape erroneā extirpare: ita p̄dicatores et doctores ac magistri aptis rōnib' et scriptu rarū testimonijs debēt doctrinā pape errone am impugnare: sed p̄dicatores et doctores ac magistri nō debēt sine fructu et cū turbatōe si deliū doctrinā pape erroneā expugnare. ipsa veritate testante q̄ ait Adat. vii. Nolite sc̄m̄ dare canib': nec mittatis margaritas an̄ por- cos. ḡ nec rex sine fructu et cū turbatōe fidelitū debz in regno suo doctrinā pape erroneā pbibe re. sed t̄ps in quo valeat cū fructu extirpa- re ip̄e expectare tenet. Quinto sic. Qd̄ non est ad gl̄iam dei ē mime faciēduz: qz̄ nihil nisi ad gloriā dei fieri debz. teste ap̄lo qui. i. ad Co rinth. x. ait. Omnia q̄ faciū in gl̄iaz dei facite. q̄ etiaz ad Colo. iij. ait. Omnia q̄ faciū in x̄bo aut in ope: oia in noie dñi n̄i iesu x̄pi facite. sed p̄ hitio doctrine pape erronee sine oi vtilitate et cū turbatōe fidelitū nō cēt ad gloriā dei. ḡ in B casu rex non debet in suo regno doctrinam er

Tertia rō p̄nci- palis

Quarta

Quinta

roneam prohibere.

Cap. lvi. q̄rit qd̄ agēdū sit publicis p̄tib' regib' in feriores si cognouerit aliqd̄ de doctrina pape heretici. D.

Cap. lvi.

Via reor q̄ si vn

q̄ aliq̄s papa fieret heretic' oi res q̄ xpianitas (si sapient' et pudent' p̄cesserit) facile erit absq̄ oi notabili piculo spūali v' corpali de regno suo doctrinā pape erroneā extirpare. et iō si rex aliquis sustineat doctrinā erroneā in regno suo in terr' sibi sub iectis doceri publicari et teneri hoc accideret aut p̄p̄ defectū zeli ad catholicā fidē: aut p̄ p̄ter defectū sagacitat' et pudentie. aut p̄p̄ cu piditate pecunie: aut diuitias extorq̄ndi a pa pa heretico. aut p̄p̄ corruptiōem aliā q̄ ab oi rege xp̄iāo elōgari deberet: et ita opinor q̄ cas sus que p̄dicta opio inuit nūq̄ eueniret. iō cit ca eādē opione nō āplius imorer: s̄ ad public cas p̄tates et cōitates te cōuertere: et dic anj pu blice p̄tates regib' et p̄ncipib' inferiores et cōi tates si sustinuerint seq̄ces pape heretici do ctrinā ei' erroneāz diuulgare docere et tenere debeāt inf̄ fautores hereticoz et p̄auitat' her etice cōputari. Ad. Publice p̄tates regie bus et p̄ncipib' inferiores et cōitates q̄tū ad fidē catholicā defendēdā et p̄auitatē hereti- cā extirpādā a regib' et p̄ncipib' neq̄q̄ differ re vident: nisi quo ad p̄tate p̄palē. qz̄ minoris potētie sunt cōitates q̄ reges et p̄ncipes. et iō nōnullis appet q̄ pilla q̄ dicta sūt de regib' et p̄ncipib' patere p̄t qd̄ de alijs simplicib' p̄tib' sit tenēdū. si em̄ aliq̄ publica p̄as v' cōitas ē tāte potētie q̄ cū fructu spūali p̄ do ctrinā pape erroneā pbibere ad B tenet d̄ ne cessitate saluē. si nō ē tā parue potētie p̄pal' q̄ ex pbibitiōe doctrine illi' seq̄ret turbatio fide liū absq̄ oi fructu spūali eādē dogmatifari li cite sustinebit et ad t̄ps aliud expectabit. Dis. Quō sciet an aliq̄ p̄as vel cōitas sit tāte po tentie q̄ cū fructu spūali poterit doctrinā pa pe erroneā extirpare v' pbibere. Ad. R̄nde tur q̄ neq̄q̄ q̄cūq̄ p̄sona v' cōitas ē tāte potē tie q̄n p̄ reb' p̄palib' v' p̄ honozib' obtinēdis v' retinēdis v' p̄ quocūq̄ dāno v' incōmodo p̄ali vitādo auderet pape siue catholico siue heretico rebellare. et si se sciret tāte potētie re putari q̄ auderet et possz p̄ fide defendēda do ctrinā pape erroneā pbibere. ad B tenet q̄ si nō fecerit cēseri d̄z zelū fidei catholice non h̄e imo fautori heretice p̄auitat' ē merito iū dicāda. ad quālibz ei p̄sonā et cōitate sup̄ alios potestare h̄ntē spectat sibi subiectos cum po test a p̄auitate heretica p̄feruare. quod sic ostenditur. aut p̄elati sunt solliciti p̄auitatē

hereticā pape heretici extirpare. aut sūt dam-
nabiliter negligētes. si sint solliciti ⁊ non pos-
sunt p se eas extirpare brachiū inuocēt secula-
re. seculares autē p̄latis ecclie req̄siti tenent si
deliter adiuuare: vt prauitas heretica cōfun-
datur. ḡ in hoc casu tenent doctrinā pape er-
roneā pbibere. si autē p̄latis in extirpādo here-
ses pape ⁊ sequaciū ei⁹ sunt damnabilit̄ negli-
gentes in hoc casu debēt seculares mime req̄-
siti si p̄nt cū fructu spūali prauitatē hereticaz
⁊ hereticos extirpare. ḡ vbi veritas catholica
ad hoc vt defendat ⁊ prauitas heretica vt cō-
fundat req̄rit opem ⁊ operā seculariū sup ali-
os potestātē habētū: ipi (si p̄nt cū fructu spī-
rituali) de necessitate salutis sunt astricti do-
ctrinā pape erroneā pbibere ⁊ totis viribus
impedire ne dogmatizēt: ne publicata infici-
at orthodoxos.

Caplm. lvi. tractat de simplicibus quid illis sit agē-
dum in casu. Discipulus.

Act circa istā ra-

tionē p̄nt multa dubia ⁊ obiectio-
nes in se moueri q̄ tñ ad ea p̄t p
p̄cedētia facili⁹ m̄deri p̄ranseo: ⁊ de simplici-
bus nullā sup alios p̄tates habētū inrogo.
an sint fautores hereticorū ⁊ hereticę prauita-
tis: si doctrine pape erronee nō resistūt. **AN.**
Ista interrogatio duplici⁹ p̄t intelligi. quia
aut intelligit de aliq̄ tota m̄titudine simpli-
cium nullā sup alios p̄tātē habētū. aut intel-
ligitur de quolibz simplici tali si intelligit p̄-
mo mō. Dicit q̄ si ē tanta multitudo q̄ cū fru-
ctu spūali p̄t doctrinā pape erroneā pbibere
consenda ē fauere hereticā ⁊ hereticę prauitatis
si nō resistit. Hoc pbat p̄mo sic. Non min⁹ te-
netur multitudo talis defendere fidē ⁊ resistere
destruentib⁹ eā quā tenet resistere inuaden-
tibus inique ⁊ iniuste sociū vel patriā: s̄ talis
multitudo tenet resistere inuadentib⁹ inique
vel iniuste sociū vel patriā. xxij. q. iij. c. fortitu-
do. ergo multo magis tenet resistere (si p̄t)
destruentib⁹ fidē. q̄re si papa vult fidē destrue-
re ⁊ hereticā inducere prauitatē multitudo q̄
p̄t sibi resistere d̄s ei virilit̄ obuiare. ⁊ ne infi-
ciat catholicos impedire. Sc̄do sic. ad quos
spectat xpm defendere. ad eosdē spectat fidē
ei⁹ defendere. s̄ ad multitudines nequa q̄ sup
alios p̄tātē habētē p̄tinet defendere xpm. tes-
te Aug. vt allegatū ē supra. xxij. q. iij. ca. vlti.
vbi ait. ondit pp̄ba nec illos imunes esse a sce-
lere q̄ p̄miserūt p̄ncipib⁹ xpm interficere cum
p̄e multitudine timere nēt ⁊ possēt illos a facto
⁊ se a cōsensu liberare. ḡ ad multitudinē spe-
ctat fidē xpi defendere: nec sunt imunes a sce-

lere si p̄mittunt pape: p̄latis: regib⁹: ⁊ p̄ncipi-
bus ⁊ publicis potestatib⁹ quibuscūq̄ fidem
subuertere orthodoxā: si p̄ multitudinē timen-
tur ⁊ p̄nt illos a facto ⁊ se a p̄sensu liberare. q̄
sicut dicit Aug. ibidē. Qui desinit obuiare cuz
p̄t p̄uersis ⁊ nō facit p̄sentire videt. ⁊ ideo si
multitudo xpianorū sup alios p̄tātē nequa q̄
habētū possz resistere doctrine pape erronee
⁊ nō faceret: p̄sentiret eidē. similr multitudo
simpliciū in vno regno vel in vno ducatu vel
in vna ciuitate possēt pbibere tā sequaces pa-
pe heretici q̄ dñm tpalē ne publicaret vel fas-
cerent aut p̄mitterent publicari doctrinā pa-
pe erroneā quā scirēt eē erroneā ⁊ nō facerēt
inter p̄sentientes doctrine erronee pape cōpu-
tari deberēt. ⁊ causa s̄m istos sepe tacta ē p̄
q̄ videlz nulli⁹ rei tpalis vel hois mortalis cu-
iuscūq̄ defensio magis spectat ad quemcūq̄
hoiem vel multitudinē xpianorū: q̄ defensio fi-
dei orthodoxe. ⁊ ideo si multitudo in quocūq̄
casu p̄tra regē pp̄riū vel dñm tpalē vel papā
vel aliū dñm quēcūq̄ tpalē vel hoiem debe-
ret defendere: multo magis p̄tra eundē d̄s de-
fendere fidē si p̄t. Constat autē q̄ si papa vel
rex aut dñs tpalis veller oēs viros ⁊ milices
puulos ⁊ innocētes copali⁹ trucidare: totam
terrā vastare: ⁊ ad solitudinē ⁊ ad desertū re-
ducere. multitudo simpliciū sup alios p̄tātē
nequa q̄ habentiū deberet pape: regi: ⁊ cuiū-
q̄ dño tpali resistere. ḡ si papa: reges: ⁊ p̄nci-
pes aut aliq̄ dñi tpales veller fidē destruere ⁊
ad falsam sectā sibi subiectos inducere multi-
tudo tenet eis resistere cū possz. q̄ aliter p̄sen-
tiret eidē. verūm si multitudo p̄pter impitiā
nesciret doctrinam pape esse erroneā ⁊ igno-
rantia crassa ⁊ supina minime laboraret excu-
saretur: quōs doctrine pape erronee nullate-
nus obuiaret. quēadmodū turba iudeorū suis-
set excusata de morte xpi si ipis nescientibus
nec ignorantia crassa ⁊ supina laboratib⁹ chu-
stū principes occidissent. Si autē interrogatio
tua intelligitur diuisim de simplicibus super
alios potestates nequa q̄ h̄ntib⁹: sic dicit q̄ si
vnus solus possēt cū fructu dicte doctrine re-
sistere ⁊ ad resistēdū alios puocare si non resi-
steret esset fautor: hereticę prauitatis. verūm
sic simplices non semp tenent scire doctrinā
pape heretici eē erroneaz quādo prelati ⁊ aliq̄
maiores scire tenentur: q̄ nō ita facili⁹ p̄nt
scire cū reges ⁊ p̄ncipes ac q̄daz alie publice
p̄tates p̄nt sepe vocare peritos ⁊ per eos co-
gnoscere veritatem de doctrina pape hereti-
ci quos simplices vocare nō valet. ita in mul-
tis casib⁹ simplices nō tenent dicte doctrine
resistere q̄ p̄ncipes ⁊ alie publice potestates

Exclusio sc̄da

Cap. LVI

Prima dicitur

Primo p̄nt

Secundo

Liber septimus

tenetur obviare. **Di.** Sic essent multa que-
renda que breuitatē causa dimitto et vnū tantū
interrogo. an scz reges et principes ac publice
prates teneant vocare peritos et quō debēt p
eos q̄rere de doctrina pdicta. **Ab.** Rndet
q̄ alij tenentur vocare peritos quod ex pdictis
depēdere videt. **Sz** quō peos debēt inq̄rere
fuitatē superi? est mime discussum. circa qd̄ dī
q̄ publice prates q̄ peritos vocauerūt debent
eis indicare iuramētū vt dicāt plenaz et merā
veritatē de doctrina pape q̄ reputat heretica
eis fortit̄ cōminādo q̄ si a veritate et p̄scia deuiz
auerint in p̄petuū cōfundent et firmit̄ p̄mittē
do q̄ si plenā et verā veritatē dixerint eos ho-
norib? p̄miabūt et ab oī pfusione ac impugna-
tione defensabūt. **Di.** Dubito q̄ si vnq̄ alij
quis papa ē heretic? multitudo peritorū firmi-
ter ei adheret. Et iō necesse erit si rex aliq̄s
vel ali? potēs velit ab eis q̄rere veritatē de do-
ctrina pape heretici oportet eos p̄ iuramēta
et p̄ horribilissimas cōminatōes cōstringere.
Sz dic qd̄ faciēdū ē de perit̄ si r̄ndere recusant.
Ab. Ad hoc r̄ndet q̄ in hoc casu sunt haben-
di suspecti de heretica prauitate: nec vnq̄ eis
maḡ negotio ē credēdū. qz sic b̄. xx. q. vii. Nō
pōt erga hoies eē fidel̄ q̄ extiterit deo infidel̄.

Caplm. lviij. tractat de his qui sunt fautores et qua
pena sint plectendi. Discipulus.

Cap. LVII

De huius quāplu

q rima ad huc circa fautores heretice
prauitatē essent discutienda: illis t̄n
p̄ nūc omisissis (que ad tractatū de gestis cir-
ca fidē altercātū orthodoxā referuo) ad fau-
tores tantūmō hereticorū me trāssero. de q̄b?
discutias p̄mo q̄ sunt fautores hereticorū qui
quīs de errorib? eorū dē se nullaten? intronit
tunt p̄sonis t̄n eorū fauēt: p̄bendo eis auxiliū
vel p̄silū aut q̄lemcūq̄ fauorē: non vt errores
suos diuulgēt doceāt et defendant vt ditiores
et maiores vel p̄tra alios potētiores fiāt. **Ab.**
De talib? fautorib? hereticorū dictū ē supra. c.
xxvij. q̄tū p̄ nūc. **Di.** Requiro hoc q̄tū ad
hoc vt sciant qui sunt fautores hereticorū: et q̄
pena isti fautores hereticorū sunt plectendi.
Ab. Pena taxat̄ explicite. eē de heretiā. ca.
ex cōicam? §. credētes. ibi em̄ loquit̄ d̄ pena il-
lorū q̄ sunt fautores hereticorū et nō sunt fauto-
res heretice prauitatis.

Caplm. lviij. de cōicantib? pape heretico: et quomo-
do sibi liceat cōmunicare corporaliter Discipulus.

Cap. LVIII

Act ex his que

I sunt in isto caplo p̄tractata via vi-
detur apta ad sciendū et cognoscē-
dum tam qui sunt fautores hereticorū q̄ heres-

tice prauitatis. t̄n circa vtrosq̄ vnā t̄mō dif-
ficultatē discutiens an scz cōicantes et obedie-
tes pape heretico vel cuiuscūq̄ alij plato here-
tico sunt censendi fautores tā hereticorū q̄ he-
retice prauitatis. **Ab.** Vnā interrogatōne
pponit que t̄n duas includit: quarū vna est
de cōicantib? pape heretico vel alij heretico.
et alia est de obedientib? ei. **Di.** Ex quo dicit̄
q̄ interrogatio mea duas includit: dic quō di-
stinguunt. **Ab.** Rndet q̄ distinguunt sic
cōicare et obedire. multi em̄ cōicant alicui qui
nequaq̄ obediūt. et multi obediunt alicui ser-
uando ei? mandata antiqua vel noua sibi per
lras intimata q̄ t̄n sibi nequaq̄ cōicant. **Di.**
Dic ergo primo de cōicantibus pape heretico.
Ab. Contingit fm̄ quosdā cōicare pape he-
retico mltis modis. Vno modo corporaliter
t̄n. scz comedēdo: bibēdo: cōuersando: loquē-
do. Alio mō ei in crimine quolibet consenti-
do ip̄m videlz quocūq̄ modo. verbo vel scri-
pro aut facto esse verū papā etiā et catholicū
asserēdo. q̄ primo mō t̄m cōicaret pape hereti-
co nō essz p̄pter hoc fautor: tā hereticorū q̄ he-
retice prauitatis. **Ab.** em̄ nō esset fautor: hereti-
ce prauitatis probat̄ ex hoc q̄ fm̄ aplm. i. Co-
rint̄. vi. Cū infidelib? absq̄ fauore infidelita-
tis licz taliter cōicare. ergo p̄ talē cōicantē
cū hereticis nō pōt ostendi q̄ cōicans sit fau-
tor: heretice prauitatis. **Ab.** etiā nō sit p̄pter
hoc fautor: hereticorū patz et hoc q̄ inimicus
inimico suo non fauet: et tamen contingit ini-
micū et insidiatorē taliter cōicare teste sap.
Ecclia. xiiij. qui loquēs de diuite pauperi iniu-
riā non faciēt: sed pauperē cōsumēt. ait. Si
habes p̄uiuet tecū et euacuabit te et ip̄e nō do-
lebit sup te. **Ex** q̄b? v̄bis colligit̄ q̄ cōe et cōi-
care alicui potest esse absq̄ omni fauore. **Di.**
Satis apparet mibi q̄ contingit alicui com-
municare absq̄ fauore oī. imo ad detrimentū
ei?. **Sz** nūq̄ p̄tingit absq̄ pctō cōicare corpora-
liter t̄n pape heretico. **Ab.** Circa hoc pos-
sunt esse diuerse s̄nie. vna q̄ nullo mō lz cuiū-
q̄ catholico cōmunicare pape heretico. et hec
s̄nia videt̄ posse p̄bari ratione scripture diui-
ne que oēs ch̄istianos astringit. sed i scripture
ra diuina precipit̄ ne quis etiā corporalit̄ her-
eticis cōicare p̄sumat. ergo nulli ch̄istiano
licet cōicare etiā corporaliter pape heretico.
maior videt̄ nota. minor p̄bat̄ aucte beati Jo-
hannis qui in canonica sua. ij. ait. Si quis ve-
nit ad vos et hāc doctrinā nō afferit: nolite eū
recipere in domū. nec aue et dixeritis. qui em̄
dicit illi aue: cōicat operibus eius malignis.
Di. Dec auctoritas ad hanc p̄clusionē plire
tractata est. s. libro. vi. c. lxvij. iō si habes aliā

Ep̄to aliquo

Conclatio p̄m

Probat̄.

Ecclia. xiiij.

Ep̄to primo

Probat̄.

auctoritate adducas. **Ad.** Hoc idem ap[osto]l[us] Paul[us] sentire videt[ur]. qui ad Titu[m] scribens ait Hereticu[m] boiem post p[ri]ma[m] et secunda[m] correctio[n]em deu[er]ita. **Ex** quib[us] verbis p[ro]p[ter] post[er]i[us] con[stitut]it[ur] pap[am] esse hereticu[m] est ab omib[us] catho[licis] euitandus. ergo no[n] est sibi cop[er]aliter coi[n]cand[us]. **Di.** Nec eti[am] auctoritas adducta est ibide[m]. et ido narra[m] s[er]m[on]em p[er]traria[m]. **Ad.** Alia est sententia q[ue] in casu lic[et] coi[n]care cop[er]alit[er] tan[tu]modo pape heretico. **Ad** cui[us] euidetia dicit[ur] esse sciend[um] q[ue] cop[er]oralis coi[n]muni[o] cu[m] heretic[is] a iure diuino p[ro]hibet[ur]. s[ed] tantu[m]modo a iure hu[m]ano: q[uo]d exemplo et auct[orit]e p[ro]bat[ur]. **Ex**emplo q[ue] dam iuliani apostate q[ui] fuit heretic[us]. cui xp[ist]ia[n]i licite coi[n]municaueru[n]t cop[er]alit[er]. vt habet. xi. q. iij. c. iulian[us]. q[ui] no[n] fecissent si talis coi[n]muni[o] a iure diuino fuisset p[ro]hibita. hoc eti[am] coi[n]simili modo ex[em]plo et auct[orit]e Bonifacii martyris videtur apte p[ro]b[ari]. ide[m] e[ss]e[m] marty[r] vt legit[ur]. xi. q. iij. c. antecessor scribens zacharie pape. ait. An recessor p[re]decessoris vestri venerade[m] memorie Brege. du[m] me indignu[m] ordinauit et ad p[re]dicand[um] verbu[m] dei germanicis gentib[us] misit. sacram[en]to me astrinxit: vt canonice et iustis ep[iscop]is et p[re]sbit[er]is in verbo et facto et coi[n]sensu astipulator et adiutor fieret. hoc aut[em] cu[m] diuina gra[tia] implere studui. falsos aut[em] sacerdotes et hypocritas et seductores populor[um] vel corrigere ad via[m] salutis vel declinare et abstinere a coi[n]one ip[so]r[um] q[uo]d ex parte seruauit et ex parte custodire et implere no[n] potui: s[ed] sp[irit]ualiter impleri sacramentum q[ui] in coi[n]sensu et coi[n]siliu[m] eor[um] no[n] venit aia mea cop[er]alit[er] aut[em] o[mn]ino abstinere ab eis no[n] potui. **Ex** quib[us] verbis colligit[ur] manifeste q[ue] iste martyr licite cop[er]alit[er] coi[n]cauit hereticis: q[uo]d t[ame]n no[n] fecisset si talis coi[n]muni[o] cu[m] hereticis fuisset p[ro]hibita iure diuino. **Di.** **Ex** his r[ati]onib[us] non h[ab]et q[ui] illi falsi sacerdotes quib[us] coi[n]cauit Bonifacius essent heretici: q[ui] nec de hereticis fit hic mentio. **Ad.** Quod fuerint heretici testat[ur] zacharias q[ui] scribens eid[em] martyri (vt. c. sequens ostendit) ait. p[re]decessor noster bone meo[rum] Bre. atq[ue] hui[us] sancte sedis apostolice p[re]sul[us] du[m] ad p[re]dicand[um] verbu[m] dei eu[an]gelij tua[m] comisit firmitatem in germanie partib[us] in gentibus illis paganis et h[er]etico pollicitat[ur] o[mn]is. illa nouit ante esse coi[n]tate: ita vt orthodoxos ep[iscop]os et p[re]sbit[er]os vel quoscunq[ue] rep[er]ire potuisses in verbo et horat[i]o[n]is p[er]fectos amplius coi[n]firmare et eis coi[n]care q[uo]d factum est. si quos no[n] seductores ep[iscop]os aut p[re]sbit[er]os aut recto fidei tramite de manentes reperisses nulla tibi cu[m] eis esset coi[n]muni[o] q[uo]d te deo adiuuante vsq[ue] ad p[re]sens sp[irit]ualit[er] obseruasse confessus es. vel si o[mn]ino p[ro]p[ter] p[ri]ncipalem et humanu[m] fauore[m] gentes francoru[m]: du[m]

ad eos accessisses cop[er]aliter uero abstinere no[n] ualuisse cogere ecclesiaru[m] dei necessitate: et t[ame]n in eor[um] coi[n]silio et coi[n]sensus coi[n]sensu anima tua no[n] est coi[n]quinata itaq[ue] p[ro]p[ter] hoc q[ue] cu[m] eis conuersatus es non coi[n]senties iniquitati eor[um] nullum tibi est detrimet[um] cora[m] deo. **Ex** q[ui]bus uerbis colligit[ur] q[ue] sacerdotes et ep[iscop]i q[ui]bus coi[n]cauit Bonifacius martyr fueru[n]t heretici et pseudo p[re]sbyteri a recto fidei tramite demer[er]es q[ui]b[us] t[ame]n coi[n]cando nullu[m] detrimet[um] apud deum incurrit. q[ui] talis cop[er]alis coi[n]sensus non est a iure diuino p[ro]hibita. **Di.** Dic quod ex his concludit[ur] q[ue] p[ro]ngit coi[n]care pape heretico absq[ue] peccato. **Ad.** Hoc probatur sic. q[uo]d nec a iure naturali nec a iure diuino est p[ro]hibit[us] et a iure humano in dispendiu[m] populi christiani v[er]i alii cuius coi[n]tatis fidelium p[ro]hiberi no[n] pot[est]. quia ex quo lex humana p[ro] coi[n] utilitate fieri debet vt ex uerbis I[er]osol[imitani] que ponunt di. iij. c. erit aut[em]. colligit[ur] manifeste nulla lex humana ligare potest in eo casu in quo si seruaretur in coi[n]tatis dispendiu[m] redundaret. sed coi[n]care pape heretico no[n] est p[ro]hibit[us] a iure naturali nec a iure diuino vt probatum est. ergo nulla lex humana p[ro]hibere potest coi[n]care pape heretico quando talis p[ro]hibitio in alicuius coi[n]tatis populi christiani dispendiu[m] redundaret: si posset p[ro]ngere casus p[ro]p[ter] potentia[m] temporal[em] pape heretici si catholici nollet sibi coi[n]care q[ue] ex hoc sequeretur dispendiu[m] alicuius regionis vel regionis. q[ui] forte tota[m] regionem subuerteret. ergo in tali casu vel simili nulla lex humana potest p[ro]hibere coi[n]municare pape heretico dicto modo.

Cap. lxx. q[ue]rit quod liceat pape heretico sp[irit]ualit[er] coi[n]care et adducunt quatuor r[ati]ones q[ue] soluunt infra. c. lxxij. Di.

Adetur probabi

le q[ue] in hoc casu liceret coi[n]care pape heretico que admodu[m] bonifacii martyr no[n] obstate iuramento d[icit] no[n] coi[n]cado heretic[us] cop[er]alit[er] coi[n]cauit eisd[em] et multi viri cop[er]alit[er] coi[n]caueru[n]t iuliano apostate q[ui] fuit heretic[us] manifest[us]. id[em] dic an aliquo alio modo q[ue] cop[er]alit[er] t[ame]n sc[ilicet] coi[n]cado sibi in diuinis audiendo missas ei[us] v[er]i diuini officiu[m] ab eo aut ip[s]o facto scripto v[er]i u[er]bo esse uer[um] papam et catholicu[m] asserendo liceat cui[us] cu[m] coi[n]care pape heretico. **Ad.** Circa hoc p[ro]nt esse opiones varie et diuerse. Quarum p[ri]ma est q[ue] pape heretico licet coi[n]care in diuino officio et e[ss]e h[ab]endo p[ro] papa quousq[ue] p[er] s[er]uiaz g[ra]ualis p[er]cilij fuerit p[er]denat[us]. hec assertio uidet[ur] mult[is] modis posse p[ro]b[ari]. P[ri]mo sic. no[n] deterior[em] p[er]ditio[n]is e[ss]e t[ame]n potest noui testi q[ue] fuerit sacerdotes veter[is] testamenti, s[ed] sacerdotes veteris testi in bis q[ui] ad

Sec[un]do p[ro]bat r[ati]o[n]e

Cap. LIX

Opinio p[ri]ma

P[ri]maro

Liber septimus

sacerdotale officium spectabat non fuerunt vitandi propter prauitatem ante publicam damnationem eorum ergo eadem ratione papa qui est summus sacerdos noue legis non est propter hereticam prauitatem deuitandus in his qui ad papale spectant officium antequam fuerit per generale concilium condemnatus. ergo licet coiccare pape heretico in his qui pertinent ad papatus officium. *Maiores* videtur apta. *Minores* ostenditur. Nam sacerdotes veteris legis qui predicationi et doctrine christi nequaquam resistebant fuerunt heretici eo quod contra fidem errabant et suo errori pertinaciter adhaerent. et tamen christus docuit quod eis erat communicandum etiam in eis qui ad sacerdotale spectabant officium: cum dixit leproso *Mat. viij. Uade et ostende te sacerdotibus et offer munus quod precepit moyses in testimonium illis. Et Lu. xvij. dicit iesus leprosis. Ite ostendite vos sacerdotibus* Ex quibus verbis colligitur quod non obstante quod illi sacerdotes fuerint heretici: tamen christus voluit quod leprosi coicarent eis in his etiam qui spectabant ad eorum officium. Hoc etiam Augustinus sentire videtur qui loquens prophetis qui populum suum propter idolatriam: et per consequens propter heresim increpabant. ut habetur *xxij. q. iij. c. i. ait. non enim prophete qui hoc dicebant populum suum dimiserunt: sed in eos habitabant quos increpabant. unum cum eis templum intrabant: eadem sacramenta celebrabant. Et idem ut habetur *ca. 7. q. predictis. c. si quis. ait. communitio malorum non maculat aliquem participacione sacramentorum: sed consensione factorum. Et ut legitur *ca. 7. q. predictis. c. recedite. ait. Recedite et exinde erite. pollutum et immundum ne tetigeritis: sed contactu cordis non corporis. Et infra. clamauit Moyses ista. clamauit Esaias. clamauit Ieremias. clamauit Ezechias. videamus si dimiserunt populum dei et se ad gentes alias transfulerunt. quod multis modis et quod vehementer increpauit ieremias peccatores et sceleratos seductores populi dei. Intra eos erat tamen et cum eis unum templum intrabat in eadem sceleratorum hominum congregacione vivebat. Ex quibus datur intelligi quod prophete cum hereticis et idolatris quorum tunc erat numerus non modicus in populo idem templum et eadem sacramenta tractabant. Ergo communicare hereticis in diuinis et in alijs qui ad sacerdotale spectant officium non erat illicitum. Ergo nec modo est illicitum coiccare pape heretico in his qui ad papale spectant officium. saltem antequam fuerit per suam generalis concilii condemnatus. Secundo eadem assertio videtur posse probari: non est maius peccatum coiccare hereticis in diuinis quam procurare et laborare quod ecclesie hereticorum reddatur hereticis ad ritus suos coledos in eis: sed hoc est licitum: quod probatur exemplo beati Job. pape in cuius legenda sic legitur. hic vocatur est a theodo-***

Probat minor
Primo

Probat secundo

Secunda ratio principalis

rico rege rauē. que ipse rex rogans misit constantinopolim cum legatione ad iustinum papam imperatorem orthodoxum qui eodem tempore iustinum imperatorem ut religiosus summo ardoris amore religionis christiane voluit hereticos extirpare. nam summo seruoze religionis christiane hoc consilio versus est ut ecclesias arrianorum catholicis conseruaret. pro hac causa rex theodoricus hoc audiens exarsit in ira: et voluit totam ytaliam gladio extinguere. eodem tempore Jo. papa egrotus infirmitate cum steru ambulauit et seniores et consules cum eo: scilicet theodoricus imperator et Agapitus patricius accipientes hoc in mandatis legationum ut redderentur ecclesie hereticis in partibus orientis. quod si non facerent omnes ytaliam gladio perderent. Ex quibus nobis colligitur quod licet ecclesias reddere hereticis et procurare quod reddant eisdem. ergo consiliter licet coiccare hereticis in diuinis: et per consequens licet coiccare pape heretico in his qui ad papale officium spectant. Tertio sic. que debet fideles in aliquo officio tolerare: eisdem possunt licite coiccare quod tamen ad ea que ad idem spectant officium. quia si non deberent ei coiccare: deberent efficaciter laborare ut eodem officio priuaret. sed in aliquo casu saltem debent fideles papam hereticum in papatus officio tolerare. ergo in aliquo casu saltem licet eis coiccare pape heretico quod tamen ad ea que ad papatus spectant officium. maior manifesta videtur. minor probatur: quia non minus tolerandus est papa hereticus quam doctrina heretica ipsius cum papa hereticus non nisi propter doctrinam hereticam debeat ipugnari: sed sicut ostensum est in aliquo casu est doctrina pape heretica toleranda. ergo etiam interdum est papa hereticus tolerandus. Hoc etiam Augustinus sentire videtur: qui ut legitur *xxij. q. iij. c. i. ait. tolerandi sunt mali quidem pro pace. Ex quibus verbis colligitur quod causa pacis conseruande sunt mali tolerandi. eadem autem causa eundem habet effectum. et ubi est eadem ratio: ibi debet esse idem ius. ergo si quidem mali causa pacis obseruande sunt tolerandi: sequitur quod papa hereticus causa pacis obseruande tolerari debet. Quarto: vitam christi debet catholici imitari. sed christus in his que ad religionem christianam spectant communicauit iude qui non solum proditor: sed etiam hereticus existerat qui ei sacra comunione dedit ut ait Augustinus in epistola ad Vincetium. et ponitur *xxij. q. iij. c. quod magnus. sed licet catholicis coiccare hereticis in his que ad religionem christianam spectant et per consequens licet eis coiccare pape heretico in his que ad papatus spectant officium antequam fuerit per suam generalis concilii condemnatus.**

Tertio

Quarto

Et si qd dicit qd no lz cu papa manifeste heretico spualr
coicare: qd tunc aut sit fautores aut peccat mortalr. Di.

Liam sententiam

circu interrogacione pposita audi
re desidero. Ad. Alia snia est qd

de coicantib' pape heretico reputat distingue
dum: qd aut coicantes pape heretico sciut ipz
esse hereticu vel ignorat aut laborat ignoran
tia affectata vel crassa vel supina aut laborat
ignorantia iuicibili r no crassa r supina. Coica
tes sciunt pape heretico i his q spectat ad pas
patus officiu vel cuiuscunq ecclesiastici mini
sterij excepta suscepioe baptismat in necessi
tatis articulo: aut quocunq alio mo q corporalit
tatu. puta coicando sibi nbo facto vel scripto
habedo eu p vero papa ptestando vel asserē
do eu facto vel scripto aut nbo esse catholicu
sunt fautores heretici r heretice prauitatis. Et
pctm fautoz hereticoz r heretice prauitatis
incurrut: nisi metu moztis vel forsitā grauiū toz
mentoz sibi pdicto mo coicāt: tunc em no es
sent cēfendi fautores neq hereticoz neq pra
uitatis heretice quis peccaret mortalit. Di.
Circa istā sniam qtuor pbanda mihi vident
Quoz pmi est: qd no lz pdicto mo coicare pa
pe heretico. Secundū est qd coicantes pdicto
mo pape heretico absq metu moztis r grauiuz
tormentoz sunt fautores hereticoz r hereti
ce prauitatis. Tertiu ē qd coicantes pdicto mo
pape heretico metu moztis r tormentoz no sunt
fautores hereticozum vel heretice prauitatis
Quartū ē qd talit coicātes pape heretico pec
cant mortalit. Pro istis qtuor itaq allegare
conare. Primo tñ vt assertionē pdictā magi
intelligat: sic pateat mihi via ad cognoscēduz
an aliqd cōtincat nitas. Denūera illos modos
distincte quib' isti dicūt no licere coicare sci
enter pape heretico. Ad. Dicūt qd nulli ca
tholico lz sciēt a papa heretico audire missā
vel aliquod diuinū officiu: nec aliud suscipere sa
cramētū: excepto baptisimo necessitat articu
lo: nec aliquā ecclesiasticā dignitatē: nec aliqd
ecclesiasticū bñficiū. puta inq̄sitionē heretice
prauitatis: vl penitentiariā: aut aliqd aliud: nec
liceat catholico discere vel scribere aliqd ver
bum quo papa vel catholic' asserat: nec sibi
quācunq reuerentiā exhibere qua qd apte q sit
papa vel catholic' ptestet. Di. Puto qd as
sertionē pdictā qtu ad qtuor: qd dixisti pbāda
intelligat. iō pmiū istoz pbare coneris. Ad.
No liceat coicare pape heretico sciēt mo
pdicto pbat sic. nulli heretico lz coicare sciē
ter mo pdicto. q nec pape heretico lz coicare
mo pdicto. Eosequētia no solū pz p regulā sci
entie topicalis q dī q a supiori cū distributōe

ad inferi' pna tenet. Et etiā pty et hoc qd papa
heretic' nullo mo gaudet privilegio spali vltra
epos hereticos. r ita si alijs epis hereticis no
lz coicare sciēter mo pdicto etiā pape hereti
co non lz coicare sciēt mo pdicto. ancedens
aut auctarib' r exēplis ondit. In psilio enim
martini pape vt legit. i. q. i. c. no liceat. sic scri
bitur. Non liceat cū hereticis aut scismaticis
orare. r in psilio cartaginēsi. iij. h. xxiij. q. iij.
c. cleric'. sic legit. cū eis (scz cū heretiq r scis
maticis) neq orandū neq psallēdū. Itē In
nocenti' papa vt h. i. q. i. c. constat. ait. constat
mltos vim passos esse atq inuitos attractos
repugnantēsq ab hereticis ordiatos. s hmoi
aliqs si post talē ordinationē no interfuit cuz
illi pficerēt sacra si cōioni eoz picipat' no ē
si statim discedentib' illis pessimo psiliabulo
eoz abrenūciauerit r ad eccliam redijt: iste ta
lis pōt hē colorē aliquē excusatiōis ceterum
q post mēsem aut ampl' redierūt cū se cōside
rarent ab hereticis ordiatos certe ab eis ni
hil receperūt: rei tñ sunt vsurpate dignitatis
Et qd' nōbis colligit qd non lz ab heretico ordi
nari nec coicare eis cū pficiunt sacra: nec ab
eis suscipere dignitatē. Itē Leo papa vt legi
tur. c. sequēti testari videt dices. Dis cuiuslibet
ordinis cleric' q catholicā deserēs vnitas
tem heretice vel scismatice cōioni ptagiōe se
maclauerit si ad eccliam redierit cū legitima
satisfactione r erroris sui dānatiōe hoc in ma
gno bñficio habeat si adepta cū spe ois pmo
tionis in quo inuenit ordine pmaneat. Et qd
bus pz q null' valet coicare heretiq nisi pcti
maculā ptabedo. Et etiā no lz modo pdicto
coicare heretiq pbat exēplis. Primo qdē exē
plo ermigildi regis q etiā p morte vitāda ab
arriano epo cōionez accipe recusauit. de quo
beat' Gregori' vt habet. xxiij. q. i. c. vltimo.
narrat in hec verba. supueniēte aut festiuitas
ris paschalis die intē peste noctis silentio ad
eū pfidus pater arriani epm misit vt de eius
manu sacrilege psecratiōis cōionez piper. at
q p hoc ad patris grāz redire mereret. s vir deo
dedit' arriano epovenienti exprobauit vt de
buit: eiusq a se perfidiam dignis increpatis
nibus repulit. quia si exterius iacebat ligat'
apud se tamen in magno mentis culmine sta
bat securus. ad se itaq reuerso episcopo arria
no pater ifremuit: statimqz suos apparitores
misit constantissimum qui confessozem dei il
lic vbi iacebat occiderent. Aliud exemplū
ponitur de Bonifacio martyre de quo dictū
est. s. qui lz corporaliter communicaret hereti
cis eis tamē quantū ad diuina vel etiā illa q
spectat ad religionē xpianā coicare nollebat

Probatur auct.

Probatur exēplis
Exēplū pmiū.

Exēplū scūdas

LX

Primi
Secūdi

Tertium

Quartū

Quinto pma p

Libri septimus

vñ sic habet. xi. q. ij. c. antecessor. de seipso ait. corporaliter autē ab eis omnino scilicet hereticis abstinere non potui. dum enim venissem ad principem francorum cogente ecclesiarum necessitate non tales ibi reperi quales volui: sed in comunione corporis christi non communicavi eis. Ex quibus auctoritatibus et exemplis aliisque innumeris videtur aperte probatum quod non licet heretico communicare quibus ad illa que spectant ad religionem christianam excepta susceptioe baptismi in casu quibus in necessitate liceat cum hereticis corporaliter conversari: a quibus tamen ut docet Augustinus est spiritualiter recedendum. spiritualiter autem ab eis recedere est iniquitati eorum in nullo laedere neque verbo neque facto neque scripto prehendere quod pro catholicis sint habendi. **Di.** Ostendisti vno modo quod non licet catholico communicare scienti pape heretico quantum ad ea que ad religionem christianam spectare noscunt: nunc proba idem aliis modis si quos alios cogitasti. **Ad.** Hoc idem secundo probat sic. nulli excommunicato communicare licet quantum ad ecclesiastica sacramenta et ea que ad officium ecclesiasticum et iurisdictionem ecclesiasticam pertinere noscunt. quod omnis excommunicatus omnibus hominibus actibus legitimis est privatus. papa autem hereticus est excommunicatus excommunicatioe maiori et papatu privatus: sicut in precedentibus ut nonnullis apparet est demonstrative probatum. ergo nulli catholico licet predicto modo scienti communicare pape heretico. **Di.** Licet supra li. vi. c. lxxij. lxxv. et lxxvi. romibus et exemplis ostenderis quod probat quod papa eo ipso quod sit hereticus est papatu privatus et excommunicatus ab omnibus congregatioe novi concilii generalis: tamen peto ut dicas nunc an hec tenentes in iure canonico se fundare nitantur. **Ad.** Isti fundant se in decretis summorum pontificum ut tamen mentem eorum quam aliquantulum explicavi li. vi. supra. c. lxxv. perfecte intelligas: ac pro hoc etiam quod quis esset falsa tradat via ad intelligendum decreta summorum pontificum que super allegatur debes scire quod de heresi pape sicut sepe tactus est distinguunt. quod aut tenet heresim damnatam implicitate aut damnatam explicitate. Si tenet pertinaciter heresim damnatam explicitate et est notorium: non est necesse generale concilium congregari: sed quilibet hoc sciens eum pro damnato et excommunicato debet habere. Sed etiam quilibet sciens (ne fides catholica subvertatur) tunc quando fuerit opportunum nescientibus revelare tenetur. aliter enim se minime curare de fide probabit aperte. Si autem heresis pape fuerit solummodo damnata implicitate: quis papa pertinax in heresi tali in rei veritate sit damnatus et excommunicatus et papatu privatus: non est tamen a catholicis an damnationem explicitam heresis sue pro damnato et excommunicato habendus: sed tolerandus est quod diu vixerit quousque pro generale concilium condenerit. **Di.** Occasioe

istorum verborum due mihi interrogaciones occurrunt. Quarum prima est. An papa pro diffinitione solenne vel alio modo manifeste ostendens se pertinaciter ad heresim damnatam durat implicitate: si postea generali concilio congregato eadem heresis fuerit explicite condemnata sit papa pro excessu preterito deponendus: vel fuisse depositus declarandus: etiam si voluerit generali concilio assentire. vel eo generali concilio nullatenus resistere: si sua heresim revocare sit papa verus et catholicus reputandus. Secunda autem est an papa pertinaciter tenens heresim damnatam durat implicitate et postea an omnem actionem vel impugnationem ad catholicam rediens veritate debeat seipsum depositum reputare: licet omnes catholici habeant eum pro papa. Ad istas duas interrogaciones sine magna discussione respondeas. **Ad.** Ad primam respondetur quod papa si in concilio generali legitime convocatus pertinaciter ad heresim cuiuscumque heresis latentem qualitercumque scripture divine vel doctrine universalis ecclesie obviare: etiam si de ea nunquam antea mentio expressa fuisset quantum in generali concilio parat sit corrigi pro deposito est habendus nec potest licite papali fungio nisi in summum pontificem novum eligat. **Quod** ratio assignatur quod omnis hereticus siue occultus siue manifestus siue pro heresi damnata implicitate vel explicitate est damnatus et privatus et excommunicatus. cum ergo papa talis fuerit ante concilium hereticus: licet non constituitur ecclesie tunc fuit papatu privatus: licet non haberet privatum. ergo postquam constat ecclesie quod fuit hereticus ecclesia debet eum fuisse depositum reputare. **Di.** Ista responsio videtur omnino falsa. quod in iura que sepe prius tacta sunt errant contra fidem qui parat est corrigi non est hereticus reputandus. si ergo papa in concilio generali parat est corrigi non est hereticus reputandus: et pro damnato minime est habendus. **Ad.** Ista instans videtur omnino falsa. nam licet in iura et testimonia sanctorum erras que parat est corrigi: tunc non sit in hereticos computandus: multi tamen errantes contra fidem potest parati esse corrigi que prius parati corrigi non fuerunt: sed extiterunt penitentia pertinaces. et ideo potest contingere quod aliquis primo est hereticus: quod tunc non est parat corrigi: et tamen cum ceperit esse corrigibilis non est hereticus reputandus. Sic etiam de papa quod si prius quantum ad errorem quantum ad latentem scripturam divine vel doctrine veritas ecclesie adversaretur: et non explicitate sed implicitate tantummodo damnatum solenniter diffiniret eum tenendum: tunc esset pertinax et hereticus iudicandus: si tamen postea in concilio generali vel alias parat esset corrigi: tunc non esset hereticus: sed prius fuisset hereticus. non ergo pro hoc quod errans contra fidem paratus est corrigi: potest ostendi quod prius non fuit hereticus: sed

Secundo

Probat minus

Primo

Secundo

Primo

Primo

Primo

per hoc declarat qd tunc non est hereticus quando parat est corrigi. **Di.** Dic ad secundam inter rogationem. **Ab.** Ad secundam similiter respondeo qd papa pertinaciter tenens errorem contra fidem damnari dicitur implicite: si postea siue accusatus siue diffamatus siue in nullo penitus diffamatus cognoscat errorem suum et sciat se errorem contra fidem pertinaciter adhefuisse: de seipsum depositum reputare et renuciare papatum: quod de se scire a iure diuino depositum: hanc ecclesia vniuersalis errans contra ad id quod factum est et in facto consistit reputauerit eum verum papam. quemadmodum ecclesia vniuersalis contra ad id quod consistebat in facto quando habuit mulierem pro papa vero. **Di.** Nunc allega illa decreta in quibus fundat se dicentes quod ad deponendum papam pertinaciter asserentem ac tenentem heresim damnata explicite: non est necesse generale concilium congregari. **Ab.** Ad hoc principaliter tria decreta adduci possunt: que ponunt. xxiiij. q. i. **Aut** autem Belasius papa: ut hinc ibidem. c. achabati? non est factus inventor noui erroris: sed veteris imitator. atque ideo non erat necessarium ut aduersus eum noua scita prodirent: sed antiqua tantummodo reuocarentur. et infra. Quicumque enim in heresim semel damnata labitur eius damnatio de seipsum inuoluit. **Ex** quibus hinc clare colligitur ut videtur quod si papa erroris veteris imitator in heresim semel damnata labitur: eadem damnatio inuoluitur. nec est necesse quod contra eum noua scita prodant. noua statuta. et persequens non est necesse contra eum generale concilium nouiter congregari. quod ut dicitur glo. ibidem. Hic est casus in quo papa in canone late sine incidit. pro illo autem casu in quo quis incidit in canone late sine. pro quo ecclesia scit distincte spalem esse finem: promulgata non est necesse concilium generale congregari nouiter. **Di.** Sed eadem ista auctoritas non videtur quod sit necesse contra papam qui incidit in heresim damnata implicite nouiter concilium conuocari: quod pro damnato non est necesse concilium conuocari. papa enim si incidit in heresim damnata implicite est damnatus. quod ut dicitur Belasius. Quicumque in heresim semel damnata labitur eius damnatio de seipsum inuoluit. Non autem distinguitur inter heresim damnata implicite et explicite. nec nos debemus distinguere: et per hinc si papa incidit in heresim damnata implicite damnatus est. ergo pro eius damnatione non est necesse generale concilium congregari. **Ab.** Ad hoc respondeo sicut factum est quod pro damnato quem constat ecclesie esse damnatum non est necesse generale concilium conuocari: sed pro damnato quem non constat ecclesie esse damnatum necesse est in casu concilium conuocari ad inquirendum et declarandum eum esse damnatum. sic est de papa si labitur pertinaciter manifeste in heresim damnata tantummodo implicite quem viri periti in diuinis

scripturis cum in stantia magna asserunt hereticum et heresim pertinaciter affirmare. quod tunc oportet concilium generale conuenire non ad deponendum papam: sed ad declarandum et pronunciantium papam esse hereticum damnatum: quod accidit si papa incidit in heresim damnata explicite non est necesse congregari concilium nec ad deponendum papam hereticum nec ad declarandum esse damnatum. **Di.** Aliud decretum allega. **Ab.** Aliud decretum eiusdem qui ut legitur ibi de. c. maiores. sic ait. **Ab.** maiores nostri diuina inspiratione cernentes necessarie precauerunt ut quod contra vnamquamque heresim coacta semel synodus pro fidei confirmatione et veritate catholica atque apostolica promulgata non sinerent nouis post hoc retractationibus mutari. et infra. sed auctore cuiuslibet infamie ac pariter errore damnato sufficere iudicauerunt ut quisque huiusmodi erroris aliqui coactor existeret principali finis damnationis eius esset obstructus. sic fabellium damnauit synodus. nec fuit necesse ut eius sectatores postea damnarentur. sed pro tenore constitutionis antique qui vel prauitatis illius vel confirmationis extiterint participes vniuersalis ecclesie duxerunt esse refutandos. sic antiochus: sic eunomius et macedonius: nestorius synodus semel gesta condemnans ulterius ad noua concilia venire non sinerunt. **Ex** quibus verbis colligitur quod si papa quicumque vel alius pertinaciter adherere presumpserit errori damnato eadem damnatio inuoluitur. nec est necesse concilium nouiter conuocari. **Ab.** Sed felix papa ut ibidem dicitur aperte testari videtur dicitur. achabati? non fuit noui vel proprii inventor erroris ut in eum noua scita prodirent: sed aliter no facinorosi sua confirmatione miscuit. itaque necesse est ut in illa reciderat iusta lance finem quam cum suis successoribus per coniuuentiam synodalem susceperat auctor erroris. si igitur papa labitur in damnatus erroris: non est necesse contra eum nouiter generale concilium congregari. quod intelligendum est de omni errore damnato explicite qualis est omnis error scripture diuine vel doctrine vniuersalis ecclesie patenter et aduersans. unde si papa solemniter diffiniret abraham non habuisse plures uxores: aut pharaonem non fuisse regem egypti: vel ioab non fuisse filium sanna: aut aliquid huiusmodi quod ad salutem videtur impertinens: esset hereticus manifestus: nec esset necesse contra eum concilium generale congregare. sed statim quilibet sciens ipsum diffinisse solemniter vel alio modo pertinaciter tenuisse aliquod predictorum vel aliquod consimile deberet eum pro deposito et pro damnato habere. **Dis.** Adducas alias

Secundum decretum

Tertium decretum

Ad secundam dubium

Primum decretum

Solutio

Liber septimus

Tertia ratio p̄ncipalis

rōnes motiuas ad pb̄andū q̄ non licet cōicare pape heretico mō exposito in p̄ncipio hui⁹ capli. **Al.** Hoc pb̄at tertio sic. Illi q̄ n̄bil h̄z p̄tatis aut iuris non licet cōicare mō illo. papa aut heretic⁹ n̄bil h̄z p̄tatis aut iuris. teste cypano. q̄ vt legi. xxiii. q. i. c. didicim⁹. didici m⁹ oēs oīno hereticos ⁊ scismaticos n̄bil h̄z potestatis aut iuris. ḡ pape heretico cōicare nō licet. Quarto pb̄atur specialit̄ q̄ nō licet ḡbo: scripto: vel facto: asserere verū esse papā q̄ nulli licet mētiri neq; ḡbo neq; scripto neq; facto. s̄ q̄ credit eū esse hereticū ⁊ tñ eū asserit verū papā: mētiri. cū nō sit ver⁹ papa: s̄ de possit rā a iure dīno q̄ a iure hūano. s. cōcilijs generalib⁹ sicut pb̄atū est p̄u. q̄b⁹ subest papa in causa heresis put̄ supius est oñsus. ergo nulli sciētī papā esse hereticū licet papā vocare: nisi rōne alicui⁹ adiectiōis vel modi loquēdi. vt p̄ talē appellationē sane intelligētibus non intelligat esse ver⁹ papā. licet em̄ vocare papā hereticū papā taliū q̄ sibi fauerēt ⁊ h̄nt eū p̄ papā. si etiā aliq̄s p̄firmādo mō loquēdi aliorum vocarent eum papam sine adiectiōe non esset forte peccatum mortale.

Quarta

Cap. lxi. in quo pb̄ant tres p̄ctones capso p̄cedēt postea. s. secunda tertia ⁊ quarta. ⁊ ea que ibi est secunda da probatur hic primo. Discipulus.

Cap. L.XI.

In preterito capi

tulo dixi mihi visus fuisse q̄tuor eē pb̄ada circa assertionē in p̄ncipio eiusdē capli recitatā differuisti de p̄mo. nunc aut̄ breuiter de trib⁹ seq̄ntib⁹ inuestiga. **Al.** Primū illorū triū est q̄ cōicantes p̄dicto mō pape sunt fautores heretici ⁊ heretice p̄auitatis. qd̄ videt̄ sic posse pb̄ari. nō minus sunt cōicantes p̄dicto mō pape heretico fautores ei⁹ ⁊ sue heretice p̄auitatis q̄ illi q̄ sibi nunq̄ resistūt cū possint. s̄ q̄ pape heretico non resistunt cū possint sunt fautores heretici ⁊ heretice p̄auitatis quēadmodū errare monstrat̄ q̄ alios cū pōt nō reuocat ab errore. ex de hereticis. q̄ alios. ḡ cōicantes pape heretico sunt fautores heretici ⁊ heretice p̄auitatis. **Di.** Istud argumentū p̄cedit de illis ad quos spectat pape heretico resistere ⁊ pro virib⁹ obuiare: non aut̄ spectat ad oēs pape heretico resistere. ⁊ iō multi p̄nt absq; fauore vel fauoria hereticor⁹ ⁊ heretice p̄auitatis nō resistere s̄ cōicare eidē. **Al.** Istā r̄nsionē nonnulli sic insanissimā detestantur affirmātes apte q̄ dicere q̄ possit eē aliq̄s catholic⁹ ad que nō p̄tineat p̄ loco ⁊ tpe si p̄ueniēter pōt pape heretico obuiare satagētī fidē corrupe orthodoxā sapit heresim manifestā. q̄ ex b̄ sequit̄ euiden

Rō pb̄as sc̄bas conclusionem.

Responso

Replica

ter q̄ aliq̄s catholic⁹ zelū fidei nō tenet h̄re: ⁊ q̄ ad aliq̄e catholicū defensio fidei modo sibi cōgruētī q̄n pōt mime spectat. qd̄ infidelitatem sapere arbitrant̄. si em̄ q̄libz modo sibi cōgruētī q̄n pōt sociū patriā: plarū dñm rē poralē: parētes cōsanguineos benefactores ⁊ amicos: paupes: pupillos: viduas: ⁊ alias miserabiles p̄sonas: ac res r̄pales cōmunes: ⁊ p̄rimoz suoz q̄n viderit piculū iniquū ⁊ euides imminere tenet q̄tū sibi licet p̄ gradu ⁊ officio defensare: sapitq; heresim manifestā dicere q̄ talis defensio ad quecumq; nō p̄tinet xp̄ianus q̄ hoc nō est aliud q̄ dicere q̄ possit esse aliq̄s xp̄ian⁹ q̄ p̄rimos suos nō teneat diligere q̄ in digentib⁹ ⁊ in piculo cōstitūt cū nō apparet ali⁹ q̄ velit ⁊ possit subuenire nō d̄z subuenire cū pōt q̄ p̄rimo p̄desse cū pōt nullaten⁹ teneat ⁊ q̄ ad opa mic q̄n pōt nullaten⁹ teneat q̄ oia ⁊ cōsimilia scripturis diuinis ⁊ bonis morib⁹ apte repugnāt. **Al.** Multo magi d̄z q̄libz modo sibi cōgruenti cū pōt fidē catholicā defendere. eo q̄ fides catholica sine q̄ nō ē salus: vniuersis mortalib⁹ q̄tū ad vitā r̄palē ⁊ cūctis reb⁹ r̄palib⁹ p̄ferēda ē: que magi q̄ vitā r̄pale aliena vel p̄pria defendēda est: nō aut̄ fides defēditur nisi pape heretico cupiētī ipam destruerē resistat. ḡ q̄libz catholic⁹ cū pōt tenet pape heretico p̄ posse resistere debet: tñ circūstantijs obseruat̄: q̄ ad hūc articulum obligamur p̄ce pro affirmatiuo qd̄ nō obligat p̄ semp. **Quis** aut̄ ad oēs spectat resistere pape heretico non tñ ad oēs spectat eodem modo resistere pape heretico: s̄ ad plaros doctores ⁊ officij p̄dicariōnis habētes spectat resistere: ei⁹ errores publice reprobandō ⁊ auditores in v̄itate catholica instrūdō ⁊ efficacit̄ cōfirmādo. ad plaros aut̄ sp̄aliē spectat sequaces pape heretici (ne doctrinā ei⁹ erroneā teneāt ⁊ diuulgēt aut al serant) p̄hibere: ⁊ penis debet̄ coercere. Ad reges autē ⁊ p̄ncipes ⁊ publicas p̄tates (si catholici fuerint) req̄siti: vel plari in impugnatione p̄auitatis hereticā fuerit negligētes damnabilit̄ spectat p̄ r̄palē potētīā papā hereticū ⁊ seq̄ces ei⁹ ne corripāt catholicos impediēte ipos (si expediens fuerit) captiuādo: ⁊ quousq; rite fuerit ordinatū qd̄ sit de eis agēdum in firma custodia (ne inficere valeāt orthodoxos ⁊ simplices) detinēdo. ad oēs autē simplices ⁊ alios quoscuq; spectat alios impugnantēs papas hereticū ⁊ seq̄ces eiusdē ruti ⁊ defendere: ac oib⁹ plarū regib⁹ ⁊ p̄ncipib⁹ ⁊ alijs p̄tātib⁹ publicis in his q̄ rite agūt ad coercionem pape heretici obedire ⁊ resistere toto corde. ad cūctos aut̄ sciētes papā esse hereticū cum spectat ei in his q̄ ad religionē spectant

christiana nullaten? cōicare. ad h̄ em̄ nos obli-
gat p̄ceptū negatiuū qđ nō solū semp; s̄ etiaz
obligat p̄ semp. Di. Breuit̄ p̄ba tertium ⁊
quartū q̄ posita sunt i capitulo p̄cedēti. Ad.
Tertiu sic p̄bat. q̄ negat xpm̄ aut fidē xp̄ianā
metu mort̄ aut grauiū tormētoꝝ: nō est hereti-
cus reputādus. ḡ a simili q̄ cōicat pape here-
tico in his q̄ ad religione xp̄ianā vel papale
spectat officiū metu mort̄ aut grauiū tormē-
toꝝ: nō est fautor heretici aut p̄auitā hereti-
ce reputādus. Quartū sc̄z q̄ cōicantes pape
heretico p̄dicto mō etiā metu mort̄ vel graui
um tormētoꝝ peccāt mortalit̄. p̄bat sic. Qđ ē
in detrimētū fidei xp̄iane ē pctm̄ mortale. cō-
municare aut pape heretico p̄dicto mō est de-
trimentū fidei xp̄iane: ḡ est pctm̄ mortale.

probat sc̄los
conclu
in quata

LXII

Caplm. lxiij. in q̄ querit̄ de eis q̄ cōicant pape heretico
ignozant̄ fm̄ vtrāq̄ ignozātia. s̄ crassam ⁊ inuincibilē. Di.

Ractauim? de cō

municātib; scient̄ pape heretico
nūc videam? de cōicātib; ignozan-
ter eidē. P̄io de laborātib; ignozātia crass
sa ⁊ supina. an sc̄z sint censendi fautores here-
tici ⁊ heretice p̄auitā: ⁊ de cōicātib; pape
heretico ⁊ de seq̄cibus eius. Ad. De ignozā-
tib; ignozātia crassa ⁊ supina: ⁊ tñ cōicanti-
bus pape heretico ⁊ seq̄cibus ei? dī: sicut de
cōicantibus eidē scient̄: q̄ ignozātia talis nō
excusat pctm̄: cū ip̄a ignozantia sit dānabilis.
Di. Supra ista dicta sunt de ignozātia ista
ido nūc succinere dic̄ q̄ cōicantes pape here-
tico ignozant̄ sunt censendi laborare ignozan-
tia crassa ⁊ supina. Ad. Ex p̄cedētib; pos-
teris hoc apte colligere: q̄ illi q̄ nollūt de her-
esibus pape heretici informari: s̄ informare
volētes p̄sequunt̄ ⁊ molestāt. ⁊ q̄ p̄temnūt sci-
re papam eē hereticū: ⁊ q̄ facile p̄nt scire: sunt
ignozātes ignozātia crassa ⁊ supina. Di. Dic-
de cōicantib; heretico pape q̄ ignozāt ignozā-
tia inuincibili ⁊ pbabili. Ad. De illis dī: q̄
nec peccāt mortalit̄ nec sunt fautores hereti-
coꝝ: quia ignozātia talis eos excusat. Di.
Qui sunt censendi laborare ignozātia pbabi-
li. Ad. Illi qui nesciūt papam hereticū de
heresi diffamari: ⁊ q̄ nō essent capaces infor-
mationis qua ondit̄ papa eē heretic? vel non
possent facilit̄ neq; p̄ se neq; p̄ alios papā scire
esse hereticū: laborarent ignozātia pbabili ⁊
si cōicārēt eidē excusarent̄ a pctō mortali.

LXIII

Et istis querere ha

berem multa: sed ea ad tractatuz de
gestis circa fidē altercantū ortbo-

doꝝ referuo: nūc aut̄ dic breuit̄ de obedien-
tibus pape heretico. an sc̄z sint fautores here-
tici ⁊ heretice p̄auitā. Ad. Rñdetur q̄
obedire pape heretico cōtingit duplicif. vno
modo in puris temporalib; ⁊ corporalib;. alio
modo in spūalibus vel in his q̄ ad papat̄ spe-
ctant officiū. Itē cōtingit obedire pape here-
tico scient̄ ⁊ ignozant̄. q̄ em̄ obediret pape he-
retico in t̄palib; vel in puris corpalibus: ⁊ ta-
lis obediētia nō ess̄ in nocumentū ecclie vel
alteri? p̄sonē: nec ess̄ in scandalū: s̄ eēt in sal-
uationē corpalē obediēt̄ ⁊ ad redimendū ve-
rationē eius nō peccaret mortalit̄. Si autē ta-
lis obediētia esset in nocumentū ecclie ⁊ p̄so-
ne vel in scandalū obediēs peccaret mortalit̄
qz null? p̄p̄ mandatū vel p̄ceptū heretici C̄p̄
sertim q̄ nō est dñs in t̄palib; eius cui p̄cipit
debz aliqd̄ facere in nocumentū vel scandalū
alteri? cuiuscūq;. Qui aut̄ scient̄ obediret pa-
pe heretico in spūalibus puta recipiendo ab
eo eccliaſticū bñficiū: v̄l ordines aut aliqd̄ cō-
simile peccaret mortalit̄: ⁊ fautor esset hereti-
ci ⁊ heretice p̄auitā. de obediētib; pape he-
retico ignozant̄ q̄ laborarēt ignozātia crassa ⁊
supina dicif̄ sicut de obediētibus scient̄: qz ta-
lis ignozātia nō excusat. de ignozātib; ignozā-
tia inuincibili dicif̄: q̄ nō peccant mortalit̄:
qz ignozātia eos excusat.

Caplm. lxiij. in quo soluunt rōnes ca. lit. adducte q̄
videbant̄ contrariari iam dictis. Discipulus.

Cap. LXIII

Irca interrogati

onem p̄positā supra. c. hui? septimi
lix. audiui diuersas snias p̄ quibus
fortiter allegasti. de allegatiōibus aut̄ p̄ snia
recū post cōpletionē hui? opis conserā diligē-
ter. nūc aut̄ peto vt quō m̄det̄ ad allegatiōes
p̄ p̄ma snia supra eodē. c. lix. adductas nō dis-
feras indagare. Ad. Ad p̄mā illarū tripli-
citer m̄det̄. Unomodo q̄ sacerdotes veteris
legi ad quos xps̄ misit leprosoꝝ vt cōicārēt eis
in his q̄ spectabāt ad sacerdotale offm̄ n̄ erāt
heretici. Quia incarnatio xpi nōduz fuerat dī
uulgata. ⁊ iō lz explicite in xpm̄ nō crederent:
nō tñ erant heretici iudicādi. Alii dicif̄ q̄ lz
q̄dam sacerdotes illi? t̄pis fuerūt heretici C̄nō
qz n̄ credebāt explicite i xps̄: s̄ qz p̄dicatōi xpi
p̄tinacif̄ resistebāt Itē p̄ter illos sacerdotes
hereticos. fuerūt quidā alij q̄ xpo p̄tinacif̄ mī-
nime resistebāt. Quoz aliq̄ in xpm̄ explicite
nō credebāt. nec etiam ei p̄tinacif̄ resistebāt.
Quidā forte etiā explicite credebāt in xpm̄ ⁊
erant forte occulti p̄p̄ metū iudeoꝝ. Unō
⁊ de sacerdotibus legit̄ Act. vi. q̄ multa tur-
ba sacerdotū obediēbat fidei: qđ contigit an-

Ad primā rñso
prima

Responso sc̄os

Liber septimus

mortē beati stephani. 7 ideo nō est ita pbabi-
le dicere q̄ aliqui sacerdotes q̄ manifeste obe-
dierunt fidei cito post mortē: q̄n crediderunt
in xpm̄ ante mortē ei? lz occulte. Erant ergo
aliqui sacerdotes qui non fuerūt heretici: vel
qz xpo nullaten? pertinaciter resistebant: vel
quia explicitē credebāt in eū. ad quos potuit
xps leprosoſ transmittēre vt cōicarent eis in
his que ad sacerdotale spectabant officiū. lz
non miserit eos ad sacerdotes qui fuerūt pra-
uitate heretica irretiti. Aliter r̄ndet q̄ sicut
pape heretico licet cōicare ignoranter dūmō
ignorantia nō sit crassa 7 supina: ita tpe xpi fi-
delibus licuit cōicare ignoratē sacerdotib?
hereticis. illi ergo leprosi quos miserit xpus ad
sacerdotes hereticos qz ignorabāt eos eē he-
reticos 7 nō laborabāt ignorantia crassa 7 su-
pina licite potuerūt cōicare eisdē. Di. Lon-
tra istā r̄nsionē mihi occurrit duplex obiectio
Prima est: q̄ xps sciuit sacerdotes esse hereti-
cos: ergo ad eos nō debuit mittere leprosoſ.
Sc̄da est q̄ ex quo xpus sciuit sacerdotes esse
hereticos h̄ debuit declarare leprosoſ. **Ad**
Ad primā r̄ndet q̄ quis xps sciuerit sacerdo-
tes esse hereticos: tñ potuit mittere leprosoſ
ignorantes ad ipos. qz illis licuit stante igno-
rantia qua laborabāt cōicare eisdē. Ad secū-
dam r̄ndet q̄ xps non oīa omni tpe oībus re-
uelauit: nec reuelare nisi qñ voluit tenebatur
7 iō quē ad modū nō reuelauit ap̄lis nequiciā
iude: ita non reuelauit leprosoſ perfidiā sacer-
dotū. 7 iō licuit eis cōicare eisdē. Di. Quis
licuisset leprosoſ cōicare sacerdotibus hereti-
cis ignoranter: non tamen licuit xpo precipere
vel consulere leprosoſ cōicare eisdē. qz cui
nō licet cōicare alteri: non licet eidē dare cō-
siliū alij vt eidē cōicet. sicut cui non licet cōi-
care excōicato: ei nō licet dare consiliū alij vt
excōicato cōicet. si ergo xpo nō licuit cōicare
sacerdotibus hereticis: nō licuit xpo dare cō-
siliū vt eisdē sacerdotibus cōicarent. **Ad**
Respondet q̄ ista instantia fundat in medio
falso. hoc scz cui non licet cōicare alteri: nō li-
cet dare psiliū alij vt eidē cōicet. exemplū ba-
betur expressus in iure. iij. q. iij. c. quoniā mul-
tis. Et quo caplo colligitur expresse q̄ multis
non licet cōicare quibusdā excōicatis: quib?
tñ licet cōsulere 7 dicere vxoribus excōicato-
rū filiis suis 7 alijs quibusdā personis enume-
ratis ibidez q̄ excōicatis cōicent. sic si tu scis
papā eē hereticū manifestū 7 q̄ pbari potest
hereticus cui non licet cōicare pape heretico
tibi non licet consulere credenti papā nō esse
hereticū 7 qui nō laborat ignorantia crassa 7
supina vt eidē cōicet. **Dis.** Dic quō r̄ndetur

ad auctoritates Augustini q̄bus videt ostēdi
q̄ licet cōicare hereticis in his q̄ ad diuinū spe-
crant officiū. **Ad** Ad auctēres dupl? r̄ndet.
Primo qz Aug. in om̄ib? illis auctērib? nō loq-
tur de malis q̄ erant heretici: s̄ de alijs malis
alijsqz criminib? irretitis q̄bus licuit q̄tus ad
sacramēta veteris legis cōicare. 7 a q̄busdā
recedendū nō est corporalit? s̄ spūalit?. Aliter dī
q̄ quis nō licuit in veteri lege cōicare here-
ticis 7 idolatris in p̄sidia sua manētib?: licne
tñ cōicare eisdē correctis 7 oīdentib? se corre-
ctos. illi autē heretici 7 idolatre eoiſo q̄ replū
dei ad orandū deū 7 sacrificandū deo? cetera
faciendū que p̄ legē dei p̄cipiebant: eidē ostē-
debant facto se correctos: 7 iō om̄i tpe licuit
cōicare eis: qz p̄ tpe illo nō debuerūt heretici
reputari. Di. Sc̄dm̄ istā r̄nsionē liceret in
diuinis hereticū cōicare q̄ se oīderent eē corre-
ctos. **Ad** R̄ndet q̄ alius modus recipien-
di hereticos reuertētes ad fidem ordinat? est
inf? xpianos q̄ fuerit inf? iudcos. forte em̄y iu-
dei recipient nō aliud req̄rebat qñ d̄ eis n̄ po-
terat fieri iusticia: nisi q̄ facto vel verbo p̄re-
stabant se eē veros dei cultores. Ad hoc autē
vt xpiani heretici reuertētes ad fidē recipian-
tur ad cōionē quo ad ecclīastica sacramēta h̄
nō sufficit: s̄ req̄rit q̄ in sp̄ali abnegent erro-
rē quē tenuerūt: 7 q̄ a vinculo excōicatis quo
tenebant: p̄ ecclīam absoluant. Si autē fuerit
platus: puta papavel ep̄us aut alia p̄ditus ad
officiū platiōis ei? absqz electōne noua: nec q̄
recipi d̄z: qz oīs heretic? tam in iure diuino q̄
in iure humano p̄uatus est oī ecclīastica di-
gnitate. Aliter dī q̄ in veteri lege nō erat lic-
tum interesse officio hereticorū. licitū tñ erat
pmittēre heretico officio 7 sacrificio fidelium
interfuisse. Et iō quis in noua lege esset lic-
tum hereticos sustinere audire diuinū officiū
a catholicis: nisi in contrariū eēt p̄ ecclīam or-
dinatū: nullo tñ modo lz catholicis officio be-
reticorū interesse: 7 ita missa pape heretica
nullo catholico d̄z audiri. 7 eadē rōne in alio
officio diuino sibi cōicare nō lz. Di. Dic quō
ad secūdā rōnem p̄ncipalē r̄ndet. **Ad** R̄n-
detur q̄ sicut minora mala sepe pmittēda sūt:
pp̄t̄ maiora vitanda. sic pp̄t̄ maiora mala vi-
tanda: fas est p̄missionē minorū malorū p̄cura-
re 7 etiā impetrare: qz licz ip̄a q̄ pmittunt sūt
mala 7 illicita: ip̄a tñ p̄missio est licita. Et iō
p̄missionē malorū lz petere 7 etiā impetrare: lz
cōmissio mali sit nullaten? impetranda. Et iō
beatus Job. papa potuit licite impetrare: q̄
heretici pmittērent in ecclīsijs catholicorū
ritus suos celebrare: p̄pter vitandam extir-
pationem italic: que erat maius malum q̄ p̄be-

Tertia respōsio

Obiectio p̄ma.

Obiectio sc̄da

R̄ndet ad p̄mā

Ad secundam

Obijatur

Respondetur

Ad auctēres r̄ndet p̄mā

Secundo

Eōra r̄ndet p̄mā

R̄ndet p̄mā

Secundo

Ad rōnem p̄ncipalē

retici in ecclesijs permittentur. cū ergo dicitur q̄ beatus iohes impetravit vel procura vit q̄ ecclesie hereticis redderentur. dicitur q̄ ibi verbū reddēdi accipitur pro verbo permittendi. quia coipso q̄ ecclesie permittentur hereticis: ipi erant parati eas accipere. ideo p̄ vitanda extinctione ytalie 7 gladio mali non fuit necesse plus impetrare q̄ q̄ ecclesie permittantur hereticis. 7 ideo beatus iohes solā permissione huiusmōi impetravit. hoc autē fuit multomin⁹ q̄ in diuinis cōicare hereticis. sicut minus est permittere malū q̄ committere malū. Ad tertiā rationē respōdetur q̄ non semper licet fidelibus alicui in alijs quo officio cōicare que debent in eodē officio tolerare. q̄ sepe tolerant. q̄ pbibere non possunt. 7 ideo tolerātia talis est minime arguenda. cōicatio tamē cū eis esset oīno reprehensibilis iudicanda. cōcedendū est ergo cū augustin⁹ q̄ tolerādi sunt mali p̄ pace q̄n alijs par abiq̄ oi fructu spūali penit⁹ turbaret. nō tñ p̄ pace cōicandū est malis in bis q̄ sunt p̄ deus. quemadmodū rit⁹ iudeoz licite tolerant. celebrare tñ cū eis rit⁹ eoz catholicis mime licet. sic etiā sancti viri tolerauerūt ydolatriam paganoz. quibus tñ in ydolatria nullaten⁹ cōicere debebant. Ad quartā rōnez rñdetur q̄ iudas nō legit fuisse heretic⁹ s̄ pditor. vñ etiā post pditionē dixit. peccavi tradēs sanguinē iustis. Ex q̄bus verbis colligit q̄ iudas post pditionē de xpo que iustum putavit nō erronee senserit: 7 ita nō erat hereticus. vel si fuit heretic⁹ nō fuit heretic⁹ manifest⁹ 7 publicus sed occult⁹ hereticus. occultus autē siue fuerit papa siue fuerit ali⁹ nō ē in publico deuitad⁹.

Meritam

Ad quartam

CLXX.

Hamus ad huc

de fautoribus hereticorū 7 hereticæ prauitatis essent inuestiganda q̄plura de quib⁹ applicādo ad determinatas p̄sonas in tractatu de gestis circa fides alteri cantū orthodoxā sollicitē indagabo. tñ omīsis illis transeo ad defensionē hereticorū 7 hereticæ prauitatis. de quibus in primis peto vt narres mihi q̄ defensores hereticorū 7 hereticæ prauitatis sunt censendi. Ad. Rñdetur q̄ cū defendere rem aliquā sit ab impugnatione tueri vel rei impugnatæ p̄tra impugnantē opem ferre. impugnationē autē tripliciter fieri pot̄ scz s̄bo scripto 7 facto. p̄tingit defendere hereticos 7 hereticā prauitatē fm q̄ heretici 7 heretica prauitas possent multipl̄ ipugnari. heretic⁹ aut ipugnari pot̄ facto alicui⁹ q̄ co-

natur hereticū captiuare aut detinere aut iudici p̄ntare v̄l ad iudiciū trahere: vt de eo fiat iusticie cōplementū. pot̄ etiā ipugnari s̄bo 7 s̄ multiplici: vel in iudicio cū rite 7 debite accusatur. vel extra iudiciū cū ei⁹ p̄fidia p̄dica tores 7 doctores platos aut alios nō ignaros nesciētibus vt caueant nunciat. Scripto etiā impugnari pot̄ in iudicio cū cōtra eū scribit: vel etiā extra iudiciū cū eius p̄fidia rōnibus 7 anctib⁹ demonstrat⁹ 7 absentib⁹ p̄ epl̄as intematur. Heretica aut prauitas s̄bo 7 sc̄pto poterit impugnari. verbo quidē cū in sermonib⁹ aut locutionib⁹ vel secretis colloquijs reprobatur. scripto s̄bo cū ad reprobandū hereticas prauitatē sc̄pta a catholico cōponunt. Ex his s̄bis colligit q̄ cōtingit 7 hereticos 7 hereticam prauitatē multipl̄ defendere 7 quot modis cōtingit hereticos 7 prauitatē hereticam impugnari: tot modis 7 forte plurib⁹ defendi possent. Cōtingit ergo defendere hereticos facto impediendo videlz ne capiant⁹ aut detineant⁹ vel de his fiat iusticie cōplementū: cōtingit etiā eos defendere s̄bo in iudicio 7 eē iudiciū: allegando q̄ nō sunt heretici reprobandi vel reputandi. scripto etiā cōtingit eos defendere libros 7 epl̄as cōponēdo ad ostendendū 7 nunciādū q̄ nō sunt int hereticos cōputandi. Prauitatē etiā hereticā cōtingit tripliciter defendere scz s̄bo: facto: 7 scripto. facto quidem dupl̄ ad p̄sens. vno mō ipos impugnatores ab impugnatione pbibendo. alio modo impugnationes 7 allegationes eoz scriptas extinguendo siue cōburendo siue alio modo vel maliciose detinēdo 7 impediendo ne ad noticiam pueniant alioz. verbo etiā cōtingit prauitatē hereticam defendere allegādo q̄ nō sit int hereses cōputāda 7 eodē mō p̄tingit sc̄pto heresim defendere. Di. Scdm̄ pdicta d̄ defensoribus hereticorū 7 hereticæ prauitatis eēt q̄ plurima indaganda: s̄ abbreviatiōis cā mltā dimittā. aliq̄ tamē querā. porro q̄ dubito q̄ si vnq̄ aliq̄s papa heretic⁹ p̄niciosior erit oibus alijs heretic⁹ q̄ fuerit vel erit p̄ter antixpm̄ magnū. si tñ idē antixps nō erit papa: interrogatiōes q̄s faciā de defensorib⁹ hereticorū 7 hereticæ prauitatis ad defensores pape heretici 7 se q̄ciū ei⁹ suarūq̄ heresim applicabo. In primis itaq̄ dic q̄ pena sint plectendi q̄ de facto ipediūt ne d̄ p̄sona pape heretici fiat iusticie cōplementū: tñ se de eius errorib⁹ defendēdis nullaten⁹ intrōmittēdo. Ad. Rñdet q̄ tales impedientes 7 pape heretico impedienti opē ferētes: ne de ip̄o fiat iusticie cōplementū aut sciūt papā eē hereticum aut ignorant. 7 si ignorant: aut laborant ignorantia crassa 7 su-

pina quia nolunt aut cōtēnēt aut negligūt scire papā esse hereticū. vel laborant ignorātia pbabili. Si sciūt papā eē hereticū vlt igno- rant 7 laborāt ignorātia crassa 7 supina: 7 tñ eidē opoz ferunt ne fiat de eo iusticie comple- mentū 7 se de ei' erroib' nullaten' intromit- tunt. imo asserūt forte manifeste ei' errores eē p'arios catholice v'itati sunt defensores he- retici: sed non sunt directe defensores nec ap- probatores heretice p'auitatis: 7 ideo penas hereticoz nequaqu' incurrūt sed in sniam inci- dunt excoicationis: 7 carere debent ecclesia: stica sepultura. ex de hereticis. sicut etiā ex d' snia excoicationis. nouerunt. alie etiā pene eo- rum si in excoicatione per annū persistunt ta- rantur. ex de hereticis. excoicam' p'imo. que- dam etiaz pene eozū speciales tarantur. ex de hereticis. si aduersus. Si aut' ignorant papaz esse hereticū 7 laborent ignorātia probabili nullā penā incurrūt. Di. Nunquid scientes papā esse hereticū vel etiam ignorantes labo- rantes ignorātia crassa 7 supina ad quos spe- ctat 7 qui possunt facere de papa heretico ius- ticie complementuz si negligunt debent inter defensores pape heretici computari. **Ab.** Una est opinio q' sunt defensores pape here- tici 7 penā defensor' incurrunt. queadmoduz illi ad quos spectat ex officio defendere clerici cū verberatū sunt fautores eiusdē violentie 7 eandē penā incurrunt si possunt defendere 7 non faciunt. ex de snia excoicationis. q' te. Alia est opinio q' tales nō sunt defensores pape he- retici: quia defensio aliquē actuz exteriorē im- portat. tales aut' nullū actū exteriorē ad dictā defensionē pertinentē exercent. Di. Quid sentitur de illis qui defendunt papā hereticū verbo vel scripto asserendo 7 dicendo q' non est hereticus reputandus. **Ab.** Hoc potest multimodis p'ingere. vno modo vbo vel scri- pto asserēdo 7 firmādo q' errores ei' ipositos quos in reueritate p'rinaciter tenet nō tenet neq' dicit neq' asserēdo neq' opinādo neq' re- cipiēdo neq' aliquo mō: 7 q' errores imposi- tos dicit tñmō recitando. Alio mō q' errores dicit 7 tenet tñmō opinando 7 eos nullaten' p'rinaciter asserēdo. Alio mō q' errores imposi- ti pape non sint inf' hereticos computandi. Si p'imo mō q' aut sciūt se dicere falsuz: 7 tñc vel laborāt ignorātia crassa 7 supina vel pba- bili si sciūt se dicere falsum nō tñ crimē incur- rūt mēdaciū: s' etiā sciēter defensores pape he- retici sūt censendi: 7 penā defensor' incurrūt. Si aut' nō sciūt se dicere falsum 7 laborāt igno- rātia crassa 7 supia qz nolūt scire vel cōtēnēt aut negligūt scire quīs s'm aliquos a crimine

mēdaciū valeant excusari: tñ a crimie defen- sionis pape heretici mime excusant: 7 iō in pe- nam incidūt defensor'. si nō nesciūt se dicere falsum 7 laborāt ignorātia pbabili: nec crimē mēdaciū: nec crimē defensionis hereticoz cō- mittūt: qz ab vtroq' crimie p' ignorātia pba- bilē excusant. **L.** on similit' distinguit de asserē- tibus papā dicere aliquos errores impositos tantūmodo opinādo vlt tantūmō recitando. qz si sciūt vlt credūt se dicere falsum crimē mē- daciū 7 etiā crimen defensionis pape heretici manifeste cōmittūt. si nō nesciunt 7 laborant ignorātia crassa 7 supina sunt defensionis he- retice crimie inuoluti. si nō laborēt ignorātia pbabili de vtroq' crimie excusantur. si aut' di- cunt q' errores impositi pape nō sunt inf' here- ticos cōputādi nō solū sunt censendi defenso- res heretici: s' etiā sunt defēsores heretice p'au- itatis: qd' verū ē si errores pape heretici sunt explicite cōdēnati 7 talit' defendētes papam hereticū p'rinacit' tenēt q' errores impositi nō debēt inf' hereses reputari.

Caplm. lxxi. in quo agit de pena defensorum heretice p'auitatis. Discipulus.

¶ Pro singulis as-
sertionib' supra scriptis satageres al- legare: timeo q' p'lixitate fastidiosaz legētib' generares. iō ad defensores heretice p'auitatis accede. de quibus peto vt dicas q' pe- na sunt plectēdi: qui sunt p'auitatis heretice defensores. siue defendant p'auitātē hereticā p'hibēdo impugnatōres p'auitatis eiusdem vt eam impugnet eis. s. p' impugnatōe p'auitatis heretice q' papa heretic' maculat p'ecutionē 7 molestiā inferendo siue allegatiōes eoz ca- tholicas cōtra errores pape heretici cōburen- do aut quouis modo impediēdo maliciose ne ad noticiā pueniāt alioz. **Ab.** Istis modis videt' q'busdā q' infect' heretica p'auitate de- fendit. de q' defensione nōnulli tenēt q' t' mōi pape heretici defensores nō min' peccāt q' pa- pa heretic': qz nec sunt minorū pena plectēdi: imo dicunt q' sunt heretici reputandi. qz sicut cōrigit factō mētiri s'm Ambrosiū. vt h' l. xxiij. q. i. c. caute: itaq' cōtingit factō heresi assen- tire 7 eam asserere. 7 p' p'sequēs ex factis ab eis verbis pōr quis ondī eē heretic' manifestus. **Concludo**
Predicti igit' defensores heretice p'auitatis heretici sunt censendi: 7 pena hereticoz sunt plectēdi. **¶** Multis modis videt' posse pba- ri. Hec em' Urban' papa. vt. xxiij. q. ij. c. q' ali- orum sentire videt'. dicens. qui alioz errorem defendit: multo ampli' dānabilior ē illis qui errant: qz nō solū ille errat s' etiā alijs offendit.

cula erroris ppat et confirmat. vñ qz mgi erroris est nō tm hereticus dicēdus ē: s̄ etiā hereticus dicitur est. Ex q̄b̄ n̄bis colligit qz defensores errorū sunt heretici reputandi et dānabiliores errantib̄. ergo et pari pena sunt plectēdi. Di. Ista auctas nō videt ad ppositū: qz loquit de defendētib̄ errores allegādo. p eis siue n̄bo siue scripto. qd̄ p̄ hoc qz dicit qz alijs offendit cula ppat et confirmat: et p hoc qz dicit mgi errorū est. Ista em̄ ad allegādū p errorū p̄tinere vident et nequaquā spectant ad illos q̄ impugnatōres errorū ipediūt psequunt et molestāt. et q̄ impugnatōres destruit vel ipediūt ne int̄ catholicos publicent. Ad. Dicit qz instantia tua nulla ē: qz auctas Urbani p̄dicta de allegantib̄ ex p̄tinacia p errorū alioz n̄bo vel scripto d̄ intelligi. d̄z nibilomin̄ intelligi et de defensoribus de facto alioz errorū eo qz defensores facto errorū modis p̄scripti grauius peccare vident q̄ solūmō p errorū allegantes. defendētes em̄ facto modis p̄scripti errores pape heretici tam in deū q̄ in primū directe peccare noscunt. qz et veritate catholicas manifestari ipediūt: et ipis impugnatōrib̄ p̄tinitatis hereticę grauius iniuriant dū eoz p̄solis molestiā inferunt: et in eoz infamia aliqd̄ ludibriū circa catholicas allegatōes exercēt. Qui aut̄ p errorū alioz solū n̄bo vel scripto p̄tinacit allegare p̄sumūt in deū tm̄mō peccare vident. et id̄ si defensores allegādo solūmō p errorū sūt dānabiliores illis q̄ errāt multo magis illi q̄ in fauore et defensione errorū ipugnatōres eoz crudeliter psequunt et infamia eoz allegatōes catholicas irreuerēt et p̄bros tractāt sunt dānatiores his q̄ errant si solūmō stant in errore et nibil p̄ faciūt. Lū n̄o d̄z qz Urbanus loquit de illo q̄ alijs offendit cula errorū ppat et confirmat et de illo q̄ ē mgi errorū. q̄ duo nō pueniūt nisi allegantib̄ p errorū. Res p̄ponitur qz vtrūqz istorū p̄t aliquo mō psequētibus et destruetibus impugnatōres errorū cōpetere. nā et remouēs aliq̄n causā vocat. p̄t etiā d̄ci quodā mō magister errorū inquantū facto docet et monstrat qz errores sunt cēfendi. Di. Alias allegatōes ad eandē adducas assertionē Ad. Hoc p̄sidio vt babes. xi. q. ii. c. qui peccantib̄ testari videt dicēs. Qui peccantib̄ p̄fenserit et defenderit aliū delinquētē maledictus erit apud deū et boies et corripiet increpatioe seuerissima. hoc etiā quidā sanctissimus pater ait. Si quis peccantē defendit acrius q̄ ille qui peccantē cohercet. Ex q̄bus verbis colligitur qz qui papā hereticū p crimine heresis p̄sequēdo impugnatōres et impugnatōnes defendit

acrius q̄ papa hereticus cohercet debet. Di. Ista auctoritas nō loquit nisi de defensione delinquentis: nō de defensore p̄tinitatis hereticę et ita ad ppositū esse nō videt. Ad. Respondetur qz cū loquit de defendente delinquentē in ḡnē: d̄z etiā intelligi de defendente papā hereticū. et p̄ n̄bis d̄z intelligi de defendente heresim quā tenet papa: qz maius vel nō minus peccatū est defendere iniquitatē alicuius q̄ defendere facientē iniquitatē cū ille q̄ facit si nō eēt iniquitas defendi deberet. Di. Potest ne p̄bari alit̄ qz h̄mōi defensores heresis cui papa hereticus irretit sunt pena hereticorū plectendi Ad. Hoc videt sic posse p̄bari: cōsentientes eadē pena q̄ agentes sunt plectēdi: qd̄ videt de cōsentientib̄ pape consensu defensionis vel etiā auctoritatē potissime debere intelligi qd̄ glo. extra de offi. et po. iudic. de elec. c. i. testari videt dicens in quarto casu defensionis seu auctoritatē magis peccāt cōsentientes defensionē et auctoritatē prestādo q̄ faciētes et magis sunt puniēdi. supra. xxiij. q. iiij. qui aliorum xi. q. iiij. q̄ cōsentit. ergo defensores modis p̄dictis hereticę p̄tinitatis pena hereticorū sunt plectendi. Di. Audiui quosdam sniam de his q̄ factis defendunt hereticam p̄tinitatē. nūc dic de illis q̄ verbo vel sc̄pto defendunt doctrinā erroneam pape heretici. Ad. De his breuit̄ d̄r qz si doctrina pape erronea ē talis qz veritate p̄tinitatis illi q̄ doctrinā pape erroneā solū allegatōibus n̄bo v̄l sc̄pto nitunt defendere credere tenent̄ explicite: tales defendentes sunt int̄ hereticos cōputandi. qz omis q̄ negat v̄ritatē quā tenet credere explicite est int̄ hereticos numerādus. et pena hereticorū plectendus. si n̄o doctrina pape erronea sit talis qz allegātes p̄ ea nō tenent credere explicite cōtariā v̄ritatē qui eā defendūt solūmodo allegando n̄bis vel sc̄ptis nō sunt heretici cōputādi nec pena hereticorū plectēdi: nisi quomodocūqz appareat qz suis allegatōib̄ p̄tinitaciter immitunt̄ q̄liter aut̄ debeāt cōvinci de p̄tinitacia ex his q̄ tractata sunt supra lib. iiij. d̄z posse patere. Di. Et hac sniam mihi sequi videtur qz aliq̄ allegātes n̄bo v̄l sc̄pto p doctrinā pape erronea sunt cēfendi heretici et aliq̄ a p̄tinitate heretica sunt imunes. Ad. Cōceditur qz hoc p̄t̄ringere s̄m qz p̄t̄ accideret qz aliq̄ tenent credere explicite v̄ritatē cōtariā doctrine pape erronee. et aliq̄ eā credere explicite nō tenent. et s̄m qz aliq̄ p̄t̄ suis allegatōib̄ p̄tinitacit adberere. vñ ad cognoscendum qui allegantes n̄bo v̄l sc̄pto p doctrinā pape heretici sunt heretici reputandi et q̄ nō sunt int̄ hereticos computandi et numerandi

oportet diligētissime p̄siderare q̄ tenent̄ expli-
cite credere veritatē contrariarū: 7 qui ad hoc
mīme sunt astricti. qui sunt pertinaces 7 qui
de pertinacia conuinci nō p̄nt. Di. Nunquā
illi qui allegarent pro doctrina pape heretici
7 non tenerent̄ credere explicite veritatē cō-
trariā nec p̄tinaciter conuinci valerent̄ debe-
rent defensores heretice p̄auitatis nuncupa-
ri. Ad. R̄ndetur fm̄ q̄ nomen defensionis
heretice p̄auitatis in iure accipit̄ non deberēt
defensores heretice p̄auitatis appellari. q̄ no-
men defensionis sic acceptū semp̄ pertinaciā
includit. Dis. Si predicta de defensoribus
p̄tineār veritatē aperta est distinctio inter de-
fensores hereticorū 7 heretice p̄auitatis. sed
an ista distinctio a canonicis sanctionib⁹ ac-
cipi possit ignoro. vñ qd̄ de hoc posset dici ex-
pone. Ad. Q̄ ista distinctio ex canonicis sta-
tutis accipi posset videt̄ tali mō posse p̄bari
In quibusdā statutis canonicis defensores ab he-
reticis distinguunt̄. in quibusdā vero defenso-
res heretici appellant̄. ergo videt̄ q̄ vocabu-
lū defensorū vel defendēdi accipiatur p̄dicco
mō equooc. ans quo ad vtrāq̄ partē p̄batur.
7 primo qd̄ de quo ad primā partē sic p̄batur. In-
nocenti⁹ terci⁹ in p̄cilio generali vt loq̄tur ex
de heretiā. c. excōicam⁹ primo. sic ait. Ereden-
tes preterea defensores receptatores 7 fauto-
res hereticorū excōicacōni decreuim⁹ subiacere
firmiter statuētes vt post q̄ quilibz talū fue-
rit excōicacōne notat⁹ si satisfaccere p̄tēsit in-
fra annū 7 extūc ip̄o iure sit fact⁹ infamis: nec
ad publica officia seu cōsilia: nec ad eligēdos
aliquos ad hm̄i nec ad testimoniū admitta-
tur. sit etiā instabilis 7c. Ex q̄b⁹ verbis col-
ligitur q̄ plures penas quas p̄stat hereticos
incurrere ip̄o facto 7 statim defensores here-
ticorū nō incurrūt nisi satisfaccere cōtēpserint
infra annū. nā bona hereticorū defensorū si sa-
tiffecerint infra annū post q̄ fuerint excōica-
tione notati sunt mīme p̄fiscanda infra annū
vt ex verbis Innocēti⁹ allegatis 7 ex sequaci-
bus colligi videtur aperte. bona vero hereti-
corū cōfiscanda sunt vel p̄fiscari p̄nt etiā si in-
fra annū ad fidē redierint veracē. teste eodez
Innocēti⁹ terci⁹. q̄ vt legit̄ ex de hereticis. c.
vīgētis. ait. In terris vero ep̄ali nostre iuris-
dictioni subiecti bona hereticorū statuim⁹ pu-
blicari. 7 in alijs idēz p̄cipim⁹ fieri p̄ p̄tates 7
p̄ncipes seculares quos ad illud exequēdum
si forte negligētes extiterint p̄ cēsuras ecclia-
sticaz appellatiōe remota volum⁹ 7 mādam⁹
nec ad eos bona eorū vltēri⁹ reuertant̄ nisi eis
dē ad cor reuertētib⁹ 7 abnegātib⁹ hereticorū
p̄sōitū misereri aliq̄s voluerit. Ex q̄b⁹ verbis

pbat distinctio.

Probat̄ h̄ma
pars āntis.

colligit̄ q̄ vt glo. dicit̄ sup̄ v̄bo miseri heretiā
ad cor reuertētibus 7 satisfaccētib⁹ siue infra
annū de sola misericordia restituant̄ bona. de-
fendētibus aut̄ nō sūt bona infra annū aufe-
renda. q̄ defensores de quib⁹ sit mētio in cōsti-
tutione p̄dicta excōicamus: nō sunt heretici
nec fautores hereticorū 7 heretice p̄auitatis re-
putandi: s̄ defensores hereticorū tantūmō sūt
censendi. q̄ sicut habet̄ ex de heretiā sicut ait.
7 ca. si aduersus. 7 ex de s̄nia excōicacōis. c. no-
uerit. ab heretiā diffinit̄. Secūda nō pars an-
tecedentis rōnis p̄dicte. s. q̄ quibz defensores
heretici appellant̄ p̄bat̄. nā sicut allegatū est
sup̄a. xxiiij. q. iij. qui aliorū defensores errorū
alienorū p̄bant̄ esse nō solū heretici: s̄ etiā de
heretiā: q̄ i hoc q̄ defendūt aliorū errores sūt
magri errorū. Itē q̄ aliq̄ defensores sint here-
tici reputādi testat̄ Inno. ex de v̄boz sig. ca.
sup̄ quibusdā dicens. Tua deuotio postulauit a
uobis q̄ sūt dicēdi heretici manifesti. sup̄ quo
durimus tibi m̄ndendū illos intelligēdos esse
manifestos hereticos q̄ cōtra fidē catholicaz
publice dicūt aut p̄fitent̄ seu defendūt erro-
res. Ex quibus v̄bis colligit̄ 7 datur intelligi q̄
defensores eorū sūt int̄ hereticos reputādi qd̄
fm̄ quosdā intelligēdū est siue facto siue v̄bo
siue sc̄pto defendant errores qd̄ fm̄ eos iuxta
modum p̄repositū p̄tinet̄ p̄tatem.

Cap. lxxij in q̄ agit de receptatoib⁹ hereticorū 7 quo-
a defensorib⁹ 7c̄ distinguātur circa qd̄ plures p̄ ordinē
mouent̄ q̄stūcule. vbi etiā nota de plenitudine p̄as. Di.

Defendentibus

Defendentibus hereticorū 7 heretice p̄auitatis v̄sq̄
ad tractatū de dogmatib⁹. Jo. xxij.
7 tractatū de gestis circa fidē altercant̄: usq̄
thodorā nolo plura inquirere. itō ad recepto-
res transeo de quibus v̄bis dic̄ in p̄mis quo a
credētibus fautoribus 7 defendētibus distin-
guunt̄. Ad. R̄ndet̄ q̄ receptor 7 credēs here-
ticis duo disparata vident̄. q̄ lz receptor possit
sit eē credēs tñ pōt etiā cōtingere q̄ nō sit cre-
dens: q̄ receptor ē sciens hereticorū nō ē cre-
dens: q̄ non credit eos eē catholicos quos res
putat hereticos. nec credit erroribus eorū
receptor: nō hereticorū videt̄ eē fautor: eorū dē
q̄ q̄ recipit hereticos eis quodā mō fauet̄: atq̄
etiā non impugnare hereticos qñ quis d̄z eos
impugnare sit eis fauere. Om̄is igit̄ receptor
hereticorū ē fautor eorū s̄ nō ec̄uerso. multi ei
sunt fautores hereticorū qui tñ non sunt rece-
ptores eorū. receptor: aut̄ 7 defensor: hereticorū
disparata eē vidētur. nā quis pōt eē defensor: eo-
rum q̄uis non sit receptor: eorū: q̄ in eius d̄mō
nō morant̄. pōt etiā q̄s eē receptor: hereticorū
q̄uis non sit defensor: q̄ seos a nulla impu-

Probat̄ h̄ma
pars āntis

Cap. lxxij

gnatione intēdit defendere. *Dis.* Qui sunt receptores hereticorū? *Ad.* Rñdetur q̄ no men receptoris fm̄ q̄ in iure accipit sonat in maluz. 7 ideo isti sunt receptores hereticorū q̄ cū possent hereticos de terra sua 7 dñio expellere eos sciēter vel ignorāter: ita tñ q̄ laborāt ignorātia crassa 7 supina pmittūt in terra sua aut dñio absq̄ custodia libere commozari. De istis loquit glo. ex de hereticā. excōicam? .i. sup dño receptores dicēs. sine q̄bus heretici diu manere nō possunt. *Di.* Scdm̄ pdicta si papa hereticus manēs in dñio alicui? regis vel p̄ncipis: aut alicui? alteri? tāta fulciet potētia q̄ dñs t̄p̄alis non possēt eum expellere nec quōlibz detinere: talis dñs nō esset cēsendus receptor. *Ad.* Dic rñdetur q̄ talē dñz t̄p̄alem impotētia excusaret. *Di.* Pōt ne aliqd aliud excusare dñm t̄p̄alē si nō expellit papaz hereticū vel eius sequaces de suo dñio in terra nō sibi subiectā. *Ad.* Rñdet q̄ timoz p̄babilis turbatiōis fidelium absq̄ fructu spūali pōt excusare dñm t̄p̄alē. *Dis.* Nunqd̄ tenet dñs t̄p̄alē expellere papā hereticū de suo dñio si tantā bz potētia t̄p̄alē 7 nō timet p̄babilē turbatiōē fidelium absq̄ fructu spūali: quīs dñs nō fuerit p̄ platos ecclēie requisit? *Ad.* De hoc tractatus est libro. vi. c. xcix. 7 vltimo. vbi ostensum est q̄ deficiēte ecclēastica p̄tate siue p̄ impotētia siue p̄ malicia siue p̄ damnable negligentia layci debēt hereticos cohercere. *Dis.* Quid faciet dñs t̄p̄alis si scit papam hereticū manere in suo dñio 7 nō pōt eū artare. *Ad.* Req̄ret auxiliū catholicorū. si autem alij nolūt auxiliari ei excusat? est. *Di.* Quid faciet p̄pls vbi morat? papa hereticus si dñs t̄p̄alis quīs possit: nolit papā hereticū cohercere. *Ad.* Rñdet q̄ p̄pls nō obstāte q̄ dñs t̄p̄alis sit receptor: pape heretici: si pōt absq̄ dispēdio spūali bz papaz cohercere vbi sciret papam hereticū. putavbi sciret si papa aliqd̄ assereret contra veritatē apud omēs catholicos diuulgatā. v̄tputa si diceret x̄pm̄ falsum p̄betā vel x̄p̄ianā fidē esse falsam vel sciret: aut q̄ aie reproborū in inferno mime cruciantur vel aliquid hmōi quod apud omēs catholicos tāq̄ catholicū diuulgatū existit. nec esset necesse q̄ p̄pls in hoc casu p̄suleret sapiētes: nisi forte ad sciēduz quō deberet p̄cedere contra papā hereticū. nō em̄ p̄pter p̄suasiōes allegatiōes vel verba quorūcūq̄ sapientū v̄l insipientū deberet quocūq̄ in dubiuz reuocare an papa esset in tali casu heretic? reputandus 7 tanq̄ heretic? euitādus ac etiā puniendus. imo quicumq̄ sapiētes clerici vel layci q̄ dicerēt papā in tali casu non debere a p̄plo re-

putari hereticū essent a p̄plo heretici iudicādi. *Di.* Quō pōt p̄pls absq̄ auctoritate dñi t̄p̄alis aliqd̄ cōtra papam hereticū attēptare cū p̄plus nullā habeat iurisdictionē oīno fm̄ dñm suū iurisdictionē trāstulerit. *Ad.* Rñdetur q̄ quīs in impatorē vel regē iurisdictionem trāstulerit: iurisdictionē tamē quam habet in fauorē fidei qñ papa ē hereticus 7 remanet cuz eis 7 plati 7 dñi t̄p̄ales. nolunt v̄l non possunt papam cohercere a se transferre nō potest: nec tali iurisdictioni pōt renunciare: q̄ illa iurisdictione concessa est populo in fauorē fidei ch̄ustiane. *Di.* Quō iure habz populus iurisdictionē huiusmodi sup̄ papam hereticū nō iure diuino. quia de hoc in iure diuino nulla fit mentio nec etiā iure humano. quia etiā in iure humano de hoc nulla fit mētio: nec iure naturali: q̄ a iure naturali nullus habz sup̄ alium p̄tate: natura em̄ oēs fecit eq̄les. *Ad.* Rñdetur q̄ quīs in iure diuino nulla de iurisdictione huiusmodi fiat mētio vocalis. sentētia lit̄ tamē h̄ ex iure diuino 7 naturali ac humano simul colligit. nam ex iure diuino concluditur q̄ papa factus hereticus est papatu p̄uatus. ex iure aut̄ humano habet q̄ pape heretico nō est cōmunicanduz modo pdicto. qd̄ etiam corpaliū suari d̄z qñ absq̄ p̄ncipiosa turbatiōē fidei suari pōt. eo q̄ nulli heretico est cōmunicādū modo pdicto. Itē ex iure humano habet q̄ si papa v̄l dñs t̄p̄alis alicuius populi fiat hereticus. totus populus a iurisdictione tam pape q̄ dñi t̄p̄alis absoluitur. teste Gregorio tertio. qui vt h̄ ex de hereticā. c. vlti. ait. absolutos se eē nouerint a debito fidelitatis homagij 7 totius obsequij quicūq̄ manifeste lapsis in heresim aliquo pacto quacūq̄ firmitate vallato tenebant affrici. ex iure autē naturali nō quidē qd̄ fuisset t̄pe nature institutē qd̄ est p̄ t̄pe nature lapsē habet q̄ p̄pls p̄p̄e p̄fidia alicuius qui non est sup̄ior eo locū aut patriam relinq̄re non tenetur. Ex quibus cōcluditur q̄ si papa fiat hereticus 7 dñs temporalis fauerit eidē populus saltē iurisdictionem aliquale obtinet sup̄ papam hereticū: quia ex quo papa hereticus iure diuino ē papatu p̄uatus non ē sup̄ior populo vbi morat. iure aut̄ humano populus pape heretico cōmunicare non d̄z. ergo debz papam hereticū deuitare. iure aut̄ naturali non tenetur p̄pter papā hereticū patriā aut locū deserere aut relinq̄re. ergo pōt papam hereticum ne eidē cōmunicet de loco suo expellere: vel eum in custodia detinere. *Dis.* Ista ratio nō p̄cedit nisi papa hereticus se ingereret cōmunioni populi. ergo si non ingerit se cōmunioni p̄pli

Nota

Liber septimus

populus nullam iurisdictionē habet sup eum.

Alia. Dicitur q̄ sufficit q̄ p̄ rationē pdictā pbaretur populum in aliquo casu iurisdictionem aliquam extendendo nomen iurisdictionis ad quamcunq̄ potestatem expellendum vel etiam aliquē detinendum sup papam hereticum obtinere. quia dicit q̄ ex tali iurisdictione populi sup papam hereticum multipliciter iurisdictionem contingit inferre. **Di.** Lausa breuitatis nolo q̄ ex iurisdictione predicta aliqua alia inferantur: sed dic scdm pdictam opinionem. si papa hereticus voluerit recedere an populus debeat eum dimittere liberum abire: an eum teneatur in firma custodia detinere. **Alia.** Respondetur q̄ populus teneatur eum in firma custodia detinere. Cuius ratio assignatur talis. Non minus debet vna queq̄ p̄sona et multitudo fidelium esse sollicita de salute spirituali primorum q̄ corporali: scdm q̄ ex verbis beati Augustini que ponuntur xxij. q. iij. c. ip̄a pietas. q̄ allegata sunt supra colligitur euidenter. sed si esset in populo aliquis qui vallatus complicibus eūdem populum et omnē alium catholicum corporaliter conaretur extinguere populus non deberet liberum abire dimittere: sed ne alios populos christianos occideret detinere. ergo si papa hereticus omnes catholicos spiritualiter p̄ prauitatem hereticam conatur necare p̄plus cū quo morat̄ nō solū p̄p̄o piculo s̄ etiā piculo aliorum fidelium p̄cauendo ip̄m detinere tenetur. **Disce.** Nunquid si populus p̄mittat papam hereticū licite secū comorari et suos dogmatizare erroneos debet receptores hereticorum ceteri: si p̄t papam hereticum detinere. **Alia.** Respondetur q̄ sic. quia ex quo spectat ad populum detinere papam hereticum quando dominus temporalis et plati circa coercionem pape heretici sunt damnabiliter negligentes si populus eum non detinet debet receptores pape heretici reputari. **Di.** Nunquid quilibet de populo tali debet dici q̄ sit receptor pape heretici? **Alia.** Respondetur q̄ om̄s qui damnabiliter negligunt papam detinere vel qui tali negligentie consentiunt sunt receptores pape heretici. qui autē alios exhortantur q̄tum licet eis p̄ gradu suo paratim essent vna cum alijs papam detinere aut tales exhortationē metu mortis vel grauium tormentorum omittunt dolentes q̄ papa hereticus minime detinet non sunt int̄ receptores pape heretici computandi. **Di.** Nunquid tales qui parati eunt papam hereticum detinere tenentur recedere ne comunicet pape heretico. **Alia.** Respondetur q̄ si tales remanere in populo minime

Conclusio.

Probatur

Nota bene

possunt: nisi comunicet pape heretico p̄pter potentiam pape heretici et suorum comunicare possunt corporaliter pape heretico. scz loquendo: comedendo: bibendo: et corporaliter conuersando insimul. nec ad vitandum talē communicationem cum notabili damno suo tenentur recedere: sed anteq̄ comunicet pape heretico aliter q̄ corporaliter tantū. puta in officio diuino vel in his que ad papatum spectant officium: maxime q̄tum ad ea que ordinis sunt aut facti v̄ verbo p̄fitendo eum esse papam: debet de loco illo recedere. quia taliter communicare pape heretico nullus potest absq̄ peccato mortali. quilibet autē ante debet omnia mala tolerare q̄ peccare mortaliter. **Disce.** Prima pars istius sententie decretalis Innocentij tertij q̄ ponit̄ extra de his q̄ vi metus ve causa fiunt. ca. sacris repugnare videtur. ait enim distinguimus vtrum aliquis qui comunicat excoicatur inuit̄: sit per coactionem astrictus aut per metum inductus in primo casu talem non credimus excommunicationem incurere: cum magis pati q̄ agere conuineatur. In secundo licet metus culpam attenuet. quia cū quidam canones non eum profus excludunt cum p̄ nullo metu quis peccatum mortale debet incurere excommunicationis labe credimus inquinari. **Ex q̄b?** v̄bis colligit̄ vt videtur q̄ nullus metus etiā mortis excusat corporaliter comunicantē excoicatum a peccato mortali. Cum ergo papa hereticus qui incidit in canonem sententie promulgate. vt notat glosa xxij. q. i. ca. i. sit excoicatus. sicut allegatum est supra. quicumq̄ comunicat pape heretico etiam corporaliter tantūmodo: excommunicationis sententia inquinatur. **Alia.** Ad hoc r̄ndetur q̄ Innocentius tertius in decretali pdicta de communicatione corporali nullā facit penitus mentionē. et ideo p̄ morte vitanda licitum ē cumq̄ excoicatum comuni care corporaliter. et similiter p̄ notabili damno vitando licet excoicatum comunicare corporaliter nec p̄t ecclesia de plenitudine potestatis artare quēcumq̄ contra suam voluntatem in tali casu excoicatum vitare. Et ideo Innocentius loquitur de comunione nō corporalī: s̄ de aliqua alia puta in crimine v̄ alio modo q̄ absq̄ constitutione humana noscitur interdicta. **Di.** Circa dictam r̄sionē due difficultates mihi occurrunt. Prima est q̄ videtur q̄ ecclesia que etiam summū pontificē comprehendit et p̄ncipales plenitudinis residet potestatis p̄t precipere cuiuslibet catholico vt nullo metu mortis v̄ pditionis rerū excoicatum comunicet. aliter em̄ potestatis plenitudi-

Excoicatur

Reponitur

Nota bene
res cum
p̄ncipales

Secūda nem nequaquam haberet. si autē ecclia pōt hoc p̄cipere: is cui p̄cipitur obedire tenet. Secūda est: q̄ si ecclia non pōt aliquē obligare sub pena excoīcatōis: ne etiā metu mortis corporaliter cōmunicet excoīcato. videt etiā p̄ eandem rōnē q̄ p̄ eandē penā nō pōt obligare fideles ne aliter q̄ corporaliter excoīcato cōmunicent. **Ad.** Ad p̄mā videtur q̄ ecclia nō pōt test aliquē obligare sub pena excoīcatōis ne metu mortis vel p̄dicatōis rerū cōmunicet euz excoīcato. cur? ratio assignat talis. ad illa que superogatiōis sunt vel excessiue grauiā dimoscuntur ad q̄ quis nec iure diuino nec iure naturali nec spontanea volūtate noscitur obligari: nō pōt ecclia de plenitudine p̄tatis fideles artare. hec em̄ ē causa quare ecclia nō pōt christianos ad votū continentie vel virginitatē artare. quia vt lex sacra dicit. virginitas suaderi pōt: impari non pōt. similiter ecclia non pōt cogere xpianos religione mendicantiū vt minorum intrare. quia hoc superogatiōis ē? causa quare ad ea q̄ superogatiōis sunt nō pōt ecclia xpianos cōpelleere est: q̄ talia excessiue sunt grauiā ad q̄ xpiani lege diuina vel iure naturali mīme obligant. quare ad ea p̄lati christianos obligare nō debēt: ne sint de numero illorū. de quibus dicit christus **Matth. xij.** Alligant em̄ grauiā onera et imponit in humeros hominū. digito autē suo nolunt ea mouere. ad ea ergo que sunt excessiue difficilia et grauiā non pōt ecclia regulariter obligare fideles. licet ex causa et p̄ culpa ad talia possit aliquos obligare. quē admodum alii quibus p̄ culpa p̄cedenti matrimonium iniungit et aliquos in monasteria etiā inuitos statuit retrudēdos. cū igitur mortē suscipere et res suas amittere: et grauiā tormenta subire et talia p̄silia sint iniuncta excessiue grauiā cōputada ecclia p̄ nullā cōstitutionē pōt regulariter xpianos in aliquo casu (in quo ad b̄mōi nec p̄ legē diuinā nec p̄ legē nature nec p̄ volūtate spontaneā obligant) astrigere: ad nō cōicadū corporaliter excoīcato. xpiani autē nullo p̄dicatōis modorū ad h̄ tenent vel artant. q̄ si ad h̄ aliquid p̄dicatōis modorū eēt astricti. etiā de dispensatiōe pape nō possēt aliquid cōicicare excoīcatōis: q̄ p̄stat eēt fallū. q̄ ecclia regulariter p̄ aliquā cōstitutionē sub pena excoīcatōis quolibet obligare nō pōt vt nec mortē metu vel amissiois rerū corporaliter cōicicatōis. cū nō dicit q̄ ecclia tūc nō h̄t plenitudinē p̄tatis. Rūdet q̄dā q̄ sume necessariū eēt his dieb? q̄ p̄ sapiētes iuramentū et horribilibus cōmiciatōib? p̄ reges et p̄ncipes ad vitatē dīcedā artatos declararet q̄ spectat ad plenitudinē p̄tatis quā ecclia noscitur obtinere. dicitur ei

q̄ aliquid līati (vt b̄nficia eccliaistica p̄sequat) ita apliat eccliaistica p̄tatis plenitudinē q̄ oēs iurisdictionē laycale: imo oē dñitū et proprietatē laycorū in quibuscūq; reb? rpalib? manifeste euacuāt: q̄ in scripture diuine apte repugnāt. cū etiā infideles s̄m scripturā sacra rpalium habeāt dñitū et proprietatē. nec tpe apostolorū licuit ecclesie dños infideles reb? temporalibus spoliare. **Di.** Quomodo euacuāt aliqui omnē proprietatem et dominium laycorū? **Ad.** Respondetur q̄ sunt quidam dicentes q̄ omne illud spectat ad plenitudinem potestatis ecclesie quod non obuiat legi diuine neq; legi naturali. et in omnibus casibus omnes christiani summo pontifici obedire tenentur. quare cū non habere proprietatē temporaliū et dominium nec legi diuine nec legi nature repugnat. in hoc tenentur omnes layci summo pontifici obedire. quare summus pontifex pōt ad libitū de rpalib? laycorū disponere: et per consequens nō sunt censendi ad proprietatē laycorum et dominium pertinere. **Di.** De hac materia te exq̄site interrogabo in tractatu de dogmatibus Jo. xij. quare nunc tantummodo dic cur nō obstare plenitudinē p̄tatis eccliaistica ecclia nō pōt obligare christianos vt etiā pro morte vitada nō cōicent corporaliter excoīcatōis. **Ad.** Rūdet breuiter a nullis q̄ hoc ad plenitudinē p̄tatis eccliaisticae mīme spectat. q̄ sicut plenitudo p̄tatis ecclesie ad res laycorū vt libere faciat de eis quę quid sibi placuerit mīme se extēdit: ita etiam plenitudo p̄tatis eccliaistica ad illa que superogatiōis et grauiā sunt: nullatenus se extēdit vt scz illa valeat imperare lz persuadere possit. **Di.** Hoc q̄ plenitudo p̄tatis eccliaistica ad grauiā mīme se extēdit. c. karoli. q̄d ponit di. xij. c. in memoriā aduersari videt. ibi cū sic legit. Licet vix ferēdū ab illa sancta sede imponat iugus: tñ feramus et p̄ deuotōe tolerem? Quibus verbis manifeste asserit q̄ ad grauiā p̄tatis summi p̄ntificis se extēdit cū vix ferēda sunt inf grauiā cōputanda. **Ad.** Rūdetur q̄ karolus loquit de his que spectant ad officium summi p̄ntificis. de alijs autē nequaquam intelligit. vñ si papa p̄ciperet regi vel comiti q̄ daret nepoti suo aliquā ciuitatē vel castruz imo duos florenos sibi nullatenus obedire esset astrictus. multo fortius si tale quid p̄ciperet pauperi non teneretur sibi parere. **Di.** Dic quōd respondet ad secundā difficultatē quā ego tēgigi ante. **Ad.** Ad illā videt per predicta q̄ vbi aliquid a lege diuina vel iure naturali noscitur esse p̄hibitū ibi pōt ecclia grauiissimā penam transgrediētibus infligere et ad seruandū

Obicitur

Respondetur

Ad secundam

Nota.

Liber septimus

preceptū legis diuine et legis nature catholicos obligare. vbi autē non ē nisi preceptū hūanū nisi ex cā rōnabili nō volūtaria nō pōt ad suadēdū idē preceptū catholicos sub graui artare pena quin saltē p morte vitāda possz quis tale pceptū ptergredi. in tali em casu epylzeyles interpretat legē hūanā nō ēē suadā in illo intellectu quē vba pma facie sonare vidētur. sic si cur allegatū ē supra Bonifacius martyr iuramentū suū qd pstrit de nō cōicando hereticis interpretatus fuit: quā interpretatōne zacharias summus pontifex approbavit. cū igit cōicare corporalit̄ excoīcat nō ē p̄bitū a lege diuina neq; a lege nature p nullū preceptū hūanū pnt regularit̄ xpiani cōstringi quin p morte vitāda possint cōicare excoīcat. s̄ p cā et p culpa aliqui et p aliquo tpe oēs pnt astringi ne cum aliquo excoīcato cōicent et p morte vitanda. vñ et tale quid possz accidere circa papā hereticū qd oīs xpiani possent astrigi ne cōicaret eidē: etiā p morte vitanda. s̄ hoc nō ē regula re de oībus xpianis omni tpe respectu oīm excoīcatorū: s̄ cōicare excoīcato alit̄ qd corporalit̄ puta in crimie vel in his qd ecclia cū officii p̄nēt quo excoīcatus fungi nō pōt est p̄bitū a lege diuina: idē ibi pōt ecclia adijcere penā excoīcatis vt nullus xpianus taliter cōicet excoīcato etiā p morte vitanda.

Caplm. lxxviii. vbi demōstrat q̄ pena sint plectēdi receptores papę heretici et sequaciū eius. Discipulus.

Cap. LXVIII

Liqua que in pre

senti recitasti aliquib; forsan videbuntur obscura q̄ in tractatu de gestis circa fidē altercantū orthodoxā te facias explicare. idō illis omīssis dic q̄ pena receptores papę heretici et sequaciū eius sunt plectēdi. **Al.** Circa hoc pnt eē opiniones p̄trarie. Una qd pena hereticorū sūt plectēdi: qz heretici sunt censendi. hec opinio videt eē glose. ex de heretico. c. excoīcamus. i. s̄. credētes q̄ sup̄bo receptores ait. sine quibus heretici diu manere nō pnt. ar. ff. de offi. p̄li. cōgruit. et ff. de receptoib; li. i. vñ merito isti sunt puniēdi: imo grauius delinquūt qz aliorū erroz defendunt xxiiij. q. iij. qui aliorū. et idō simili pena cū hereticis puniunt. xi. q. iij. qui cōsentit. Ex quibus v̄bis dat̄ intelligi qd receptores hereticorū grauius delinquūt qd heretici et simili pena puniēdi sunt. Alia ē opinio qd illi qui solū sunt receptores hereticorū et nō approbant eorū errores licz timore v̄l cupiditate tracti: aut ex aliq̄ cā mala eos nolūt de terra sua fugare nec etiā detinere nō sunt heretici reputandi nec sunt etiam quo ad oīa pena hereticorū plectēdi. quia

Opinio p̄ma

Probatur

Opinio secūda

multi sciētes inf hereticos et receptores hereticorū exp̄sse distinguūt et taxantes penā receptores hereticorū moderatiorē penā infligunt sicut p̄z ex de hereticis. c. excoīcamus. s̄. credētes. h̄ aut ex eodē caplo. s̄. monent. colligit euidēt vbi legit. Si nō dñs tpalis req̄situs et monitus ab ecclia terrā suā purgare ab heretica feditate neglexerit p metropolitani et ceteros comprouinciales epos excoīcationis piculo inmodē et si satisfacere contēperit infra annū significet h̄ summo pontifici: vt extrūc ipē vassallos ab eius fidelitate denunciet absolutos et terrā exponet catholici occupandaz qui eam extirminat hereticū absq; vlla cōtradictione possideat. Ex quib; dat̄ intelligi qd dñs tpalis licz sit receptor hereticorū v̄tpote quia quib; req̄situs et monitus ab ecclia terrā suā nō purgat ab heretica paupertate: nō ē statim p eaz oīm hereticorū pena plectēdus: qz bona sua nō sunt statim publicāda: nec fra sua ē ab his catholicis statim occupanda: quā penam heretici ipō facto incurrit: qz papa hereticus etiā occult; de iure nihil possidet. di. viij. quo iure. di. Ista opinio sc̄da magi videt m̄bē consona statutis sanctorū patrum: idō quō ad glosas q̄ videt eē in cōtrarium m̄dē declarata. **Al.** Dupliciter m̄dē. Vno modo qd glosa nō est autētica et apte v̄itati repugnat: idō ē neganda: nec videt inconueniēs negare glosas decretorū. cū etiā iste textus decretorū apte negetur eo qd in textu assertiōes erronee inferantur. sicut p̄z. xxiiij. q. iij. s̄ obijcit vbi narrat gratian; qd tpe achab missi fuerūt duo q̄nq; genarū ad helyam qui dicerēt hō dei. rex ist̄ vocatē. qd tñ ē heresis explicite cōdenata: qz p̄traria v̄itas ē explicite approbata. quia qd h̄ accidit tpe orthosie mortuo rege achab in sc̄ptura diuina inuenit̄ exp̄sse. et ipē gratian; si dicto illi p̄tinacit̄ adhesionē: fuis; hereticus manifestus. qz aut ex sola ignorātia absq; oī p̄tinacia dixit p̄dictā heresim opinādo qd sibi ex h̄ cōtingit qz memoriā q̄rti libri regū tūc actualit̄ nō habebat. Vñ sup̄bo achab dicit glosa. cōfūdit h̄istoriā. non em achab misit illos quinquagenarios: s̄ rex orthosias nec etiam illud contigit tpe achab: s̄ illud contigit sub orthosia. et ira patz qd etiam glosa negat textū libri decretorum. glosa etiam in plerisq; locis reprobat gratianū. sicut p̄z. xi. q. iij. euidēt. itaq; et. xi. q. i. c. i. et in alijs locis pluribus. et idō dicit qd multo fortius licz negare glosas qd (vt dicit) nōnūq; diuine sc̄pture repugnat. interdū etiā catholicas sanctōes allegat̄ incepte. qd (vt dicit) Jex h̄ accidit qd glosatores in sc̄pturā sacr̄e sciētis p̄bicus neq; p̄iti fuerūt. et idō qd plura

Ritū ad p̄ma

capitula iuris canonici ex scripturis diuinis
 & originalib' sctoz accepta nequaquam p'funde
 & p'fecte intelligere potuerit. Alii d' q' glo. p'di
 cta nō dicit receptores hereticorū grauius de
 iure q' hereticos aut consimil' puniendos. s'
 transeūdo de receptorib' hereticorū ad defen
 sores hereticorū dicit eos graui' puniendos: &
 q' graui' delinq'runt qd' bñ intelligēdū ē de de
 fensoribus hereticorū & p'inet v'itate.

Caplm. lxxix. in q' querit an oēs receptores fautores
 defensores doctrine hereticę & pape heretici eades sint
 pena plectendi. Discipulus.

Est inquisitionē

p' distinctā licet p'p' ampliationē ma
 terie breuē d' credētib' fautorib' de
 fensorib' & receptorib' hereticorū peto vt abscq'
 p'batōnib' maximis cā p'lixat' vitāde dicas
 aliquā opinionē an oēs credētes & s'nt si oēs
 fautores & oēs defensores & oēs receptatores
 pape heretici & alioz hereticorū sint equalit'
 rep'ensibiles iudicandi. Ad. Rndet q' ali
 quos eē mag' v' min' aut eqli' rep'ensibiles
 iudicādos: dupl'r pōt intelligi. s' fm diuinū iu
 diciū & hūanū. Scdm iudiciū diuinū illi sunt
 mag' rep'ensibiles iudicādi q' ex maiori cōtent
 ptu dei vel ex maiori negligētia peccāt in ali
 quo p'dictorū. hoc aut' notū ē soli deo. Di. Nō
 intēdebā q'rere nisi q' eēnt rep'ensibiles iud
 candi fm hūanū iudiciū & hoc nō simpl'r: s' q'
 ad aliquid & quo ad quid. nolo em' intricatas
 & fm aliquos fantasticas q'stiones in h' ope p'
 tractari. Ad. Ad intētionē tuā dicūt nō nul
 li q' fm hūanū iudiciū credentiū heretiq' & her
 retice p'auitati graui' peccāt s'nti q' ill' s'nti. qz
 s'nti ceteri parib' p'nt facili' cognoscere v'itatē
 s'nti graui' peccāt ceteri parib' theologiq' alij
 & int' theologos graui' peccāt illi qui mag' nu
 triti fuerūt in p'uarā v'itate. si em' aliq's papa
 v' ali' dogmatizaret & asserere conaret erro
 res quorūdā mg'roz parisiē. scz a sūmis pōri
 ficib' p'dēnatos q' statū medicātū. s' p'dicator
 rum & minorū erronee dānaueit. int' oēs credē
 tes erroreb' illis pape v' alteri p'dicatores &
 miores graui' delinq're noscerent. Quia q'ro
 aliq's mag' cognoscit v'bz cognoscere v'itatē
 stat' sui: rāto mag' peccat si v'itatē negat can
 dem. cū g' ad p'dicatores & minores spālissime
 spectat cognoscere v'itatē stat' sui mag' q' alij
 cū sint i' noticia stat' sui nutriti si cupiētes pa
 pe placere v' ex alia cā credūt erroreb' q'bz sta
 tus eoz dānat mag' q' alij ceteri parib' pecca
 re noscunt. Et si illi errores in fidez impingāt
 nō solūmō ordinū suoz: s' etiā p'dictorū xpiani
 tatis sūt cēsendi. nec vnq' xpianitas de eis po
 terit p'fidere tpe tēptationis. Si em' ille ē p'di

tor: v'itatē q' nō libere p'nūciat v'itatē quā p'nū
 ciare o'z. ij. q. ij. notate. multo fort' ē ille p'di
 tor: v'itatē q' credit errozi quē antea reputauit
 errozē. in casu g' p'dicto & in o'i' simili p'dicato
 res & miores v'ltra oēs peccarēt credēdo h'mōi
 erroreb'. int' ipos aut' graui' peccant s'nti siue
 sint mg'ri siue discipuli. sepe em' his dieb' disci
 puli supant mg'ros in v'itatē cognitōe. nā qz ac
 ceptatores p'onarū ad magistrerūz ābitiosos
 exaltāt plures mg'ri istis t'pib' rursuz indigēt
 vt doceant q' sunt elemēta exordij s'monū dei
 & facti sūt q'bz lacte op' sit nō solido cibo. & iō
 litteratōres siue sint discipuli siue mag'ri gra
 uius peccāt credēdo erroreb'. Di. Qui pec
 cant graui' int' fautores pape heretici aut seq'
 ces ei'. Ad. Rndet q' reges & p'ncipes sciē
 ter fauētes pape heretico rōe potētie t'palis.
 q' abscq' piculo etiā t'pali valēt sibi resistere q'ui
 us peccāt q' alij. nā alij q' nō tāta vallant potē
 tia abscq' forte aliq'li piculo pape heretico resi
 stere nō vident & ita timor piculi attenuaret
 pctm eoz. Ex isto aut' p'cludit q' q'ro aliq' ma
 iorē defensionē haberēt q' alij: tāto graui' pec
 carēt pape heretico fauēdo. si em' aliq's rex v'
 p'nceps oēs resistētē pape heretico i' d'no suo
 manētes defēderet v' nime impugneret mul
 to graui' delinq'rēt q' manētes i' d'no illi' reg'
 v' p'ncipis pape heretico aliquomō fauerēt q'
 alij cōmorātes i' d'nijs regū & p'ncipū q' resistē
 tes pape heretico neq'q' defēderēt: s' p'sc'q'ren
 tur v' p'leq' & molestari ab alijs minime p'hibe
 rent. Di. Ad r'ū videt q' reges & p'ncipes i'
 h' casu graui' peccarēt q' p'lati: cū mag' p'ime
 ar ad p'latos obuiare pape heretico q' ad re
 ges & p'ncipes. Ad. Rndet q' q'dā p'lati int'
 p'ncipes rōne t'palis potētie cōpurant. & iō
 illi p'lati fauēdo pape heretico peccarent gra
 uissime. qz pctm alioz aliquomō attenuaret t'
 mor piculi t'palis. cū v'o dicis q' ad p'latos t'pa
 les & mag' mg'ros q' reges & p'ncipes & c. rndet
 q' ad oēs spectat obuiare pape heretico. qz sic
 notat glo. ex de herz. v'gētis. qd' in religionē
 diuinā cōmittit in oim ferē iniuriā & publicū
 crimē cōmittit. c. erūt & manicheos. si etiāz v'
 h' di. i. ius publicū ē in sacris & in sacerdotib'
 & magistratib'. vbi dic' glo. q' ledit sacerdotes
 v' res sacras ab oib' tanq' p' publico crimine
 pōt accusari. multo mag' ius publicū in fide
 xpiana cōsistit & multo fortius qui ledit & im
 pingit in fidē catholicā tanq' p' publico cri
 mine pōt ab oib' accusari q're oēs tenēt pape
 heretico tāq' publicū crimē cōmittētū resiste
 re. Ad reges igit' & p'ncipes spectat pape her
 retico obuiare & hoc etiā spectat ad p'latos q'
 etiā int' p'ncipes nullaten' nūerant: s' quodā

Questio

Responsio

Obijctio

Respondetur

Responsio scda

Cap. LXXIX

Liber septimus

modo alit: qz ad reges & principes spectat contra papam hereticum exercere potestatem: nisi essent aliqui qui vellent sponte ex instinctu dei vino subire martyrium quemadmodum legio thebeorum ad martyrium sponte se obrulit. licet si voluisset armis materialibus restitisset. Ad prelatos autem qui non sunt principes spectat scripturarum sermonibus & scriptis exhortationibus secularis auxilii brachium inuocando papam hereticum obuiare. Porro quia reges & principes eorum extra timorem piculi: quis papam hereticum impugnerent. multi autem prelati absque piculo temporalis papam hereticum impugnare non possunt. ideo reges & principes papam hereticum fauendo grauius peccarent quam prelati in piculo constituti. & etiam religiosi si ac potes & doctores qui essent extra piculum: quis papam hereticum non impugneret papam hereticum fauendo grauius peccarent quam reges & principes: pro eo quod maiorem noticiam habent veritatis. & se ad opera spiritualia in que impugnatione papam hereticum non obtinet infimum locum. se artius obligauerunt. **Di.** Nunquid sufficit regibus & principibus defendere impugnantes papam hereticum? **Alia.** Respondetur quod non. quia si non potenter cum poterint impugnaverint papam hereticum: sed solummodo defenderint impugnantes non erunt calidi neque frigidi sed tepidi. & ideo incipiet eos deus euomere de ore suo. Et similiter erit iudicandum de regibus & principibus si alios sequentes viles & paupes papam hereticum fatigerent excusare. tales enim nequaquam aduerterent illud deus. i. Paruum audies ut magni: nec accipies cuiuslibet personam. quia dei iudicium est cor: non accedere & quis in omnibus iudiciis preterite habentibus sit danabile: tamen in regibus & principibus multo danabilior & ignominiosius esse dinoscitur. Acceptio enim persone papam hereticum in regibus & principibus qui potestatem temporalem nullatenus prime sciunt: vel contemptui fidei christiane aut stolidi fatuitati aut nimio defectui zeli ad fidem christianam aut auaricie effrenate vel pusillanimitati aut stolidi vanitati vel alicui alio vitio quod dignitati regie & etiam principum est proprium debet ascribi. **Di.** Dic qui inferiores regibus & principibus grauius peccant fauendo papam hereticum: utrum videlicet prelati vel doctores clerici seculares vel religiosi. **Alia.** Respondetur quod ad aliquod prelati grauius peccant quam doctores: quia enim prelati curam simplicitatis susceperunt: & eos non diligenter in formauerunt contra errores papam hereticum. quantum ad se grauius peccant quam magistri qui curam illorum minime gerunt. illi autem qui sunt prelati & doctores grauius peccant. ratione autem scie maioris quam pro pollent doctores ultra prelatos simplicitatis literature grauius peccant doctores quam prelati boni, religiosi autem ceteri papam

tribus grauius peccant fauendo papam hereticum quam clerici seculares in quos illi peccarent grauius: sime: quorum status vel aliquid contingens status eorum papa hereticus erronee condemneret. **Di.**

Qui peccant grauius fautores papam hereticum: vel credentes erroribus papam hereticum. **Alia.** Respondetur quod si sint fautores aliqui papam hereticum qui non sunt credentes eius erroribus, credentes eorum qui sunt heretici grauius peccant quam fautores qui non sunt credentes. Alii dicitur quod quia fautores sciunt. Et illi qui sunt credentes ignorant peccant fautores grauius peccant quam credentes. **Di.** Qui peccant grauius fautores vel defensores papam hereticum. **Alia.** Respondetur quod omnes defensores hereticorum est fautor eorum & non e converso. ideo qui sunt papam hereticum defensores grauius peccant quam qui sunt tantummodo fautores. **Di.** Qui peccant grauius inter defensores papam hereticum. **Alia.** Respondetur quod in scienti defensores papam hereticum: grauius peccant reges & principes ac potentes qui potestatem papam hereticum non formidant inter defensores autem ignorant papam hereticum qui laborant ignorantia crassa & supina: danabilior est in prelatibus & grauius peccant in doctore & religiosi quam in regibus & principibus qui rebus secularibus ex officio sunt intenti. **Di.** Dic de receptoribus papam hereticum qui grauius peccant. **Alia.** Respondetur quod quanto receptoribus papam hereticum munimentum maiori potestatem temporalem & minorem timet potestatem temporalem papam hereticum. tanto grauius peccat. & ideo grauius peccaret rex potes recipiendo papam hereticum quam dux vel baro aut castrum vel ciuitas nisi ex aliquo causa rex plus haberet timere potestatem temporalem papam hereticum quam alii minoris potestatis temporalis. Et ex istis concluditur quod ceteris paribus inter omnes reges & principes ille qui maioris est potestatis: & que plus timeret papam hereticum contra deum & christianitatem delinqueret si papam hereticum minime impugneret

Capitulum. lxx. in quo queritur quare piculum immineret fidelibus catholicis si aliqui pringeret papam fore hereticum. Dicitur.

De papa heretico

Qui autem creditur fautoribus defensoribus receptoribus papam hereticum ut modo mihi videtur nonnulla discussimus: nunc autem rogatur de grauitate piculi tempore papam hereticum si vnquam aliquis papa a fide deuiabit catholica perscrutari an. tempore papam hereticum graue imminet piculum christianis. **Alia.** Interrogatio tua ut ea proponis aliquid supponit & aliquid querit. supponit enim quod aliquis erit papa hereticus. querit autem quare tunc piculum christianis instabit. de isto vero quod supponit fuerunt opiniones: quibusdam dicentibus quod esset futurus papa hereticus. Alii dicent

Questio

Responsio

Cap. lxx

tibus q̄ temerarium fuit: ē dicere q̄ erit pa
 pa hereticus: & temerarium ē negare. Circa illud
 etiā qd̄ interrogatio tua q̄rit: sunt diuerse opi
 niones. Una ē q̄ si vnq̄ aliq̄s papa fuerit hereticus
 nō graue piculū fidelibus imminet
 quia cardinales plerūq̄ magistri statim sibi re
 sistunt. Aliq̄ etiā reges & principes ac alij secu
 lares potent̄ assistēt: & idō statim pfidiā pape
 heretici extirpabūt. Alia ē opinio q̄ de futu
 ris non reputat diuinandū. tenentes em̄ opi
 nionē illā dubitant q̄ si vnq̄ erit papa hereti
 cus grauiſſimo piculo catholici exponuntur.
 ita q̄ timēt q̄ mai⁹ insidabit piculū xpianis si ali
 quis papa diuictur: ē hereticus: q̄ si tota xpia
 nitas a sarracenis vel alijs infidelib⁹ capere
 tur. Di. Adiro: q̄ aliq̄ de hoc valeat dubita
 re: q̄ si sarraceni oēs regiones xpianoz p̄ po
 tentiā subiugarent oēs xpianos extinguerēt
 vel subderēt seruituri. papa autē hereticus hoc
 nime attēptaret. & ita istoz opinio rōne care
 re videt̄ de te tū motiū eoz audire desidero
 Ad. Si affectas scire motiū eoz p̄mo opi
 nionē eoz intelligas. Di. Puto q̄ intelligo
 Ad. Non apparet q̄ tu videris intelligere
 de piculo corpali sp̄ali: sp̄i aut̄ intelligunt de
 piculo sp̄ali: q̄nis etiā secundario intelligant
 de piculo corpali: q̄ dubitant q̄ papa hereti
 cus nisi refrenet̄ timore catholicoz cogitabit
 oēs xpianos extinguere vel cogere alias sectā
 suscipere. Di. Narra motiū eoz intelligēdo
 de piculo sp̄ali. Ad. Motiū eoz ē tale.
 quāto quis pluribus modis quoz vnus non
 impedit aliu: s̄ quilibz efficacia: sit p̄ quēlibz
 nitur aliq̄ expugnare: tanto illū citius ex
 pugnat. vel dubitandū ē si citius supabit. s̄
 si papa eēt hereticus pluribus modis q̄ sarraceni
 Cuiusbus tota xpianitas nō posset compa
 liter obuiare: conabit̄ pplz xpianū expugna
 re & sp̄alit̄ iugulare. modi autē impugnandi
 quibus vtret̄ eēt eque efficaces vel efficaci
 ores q̄ modus impugnandi sarracenoz. vnus
 quisq̄ modus aliu nequaq̄ impedit: s̄ quilibz
 det̄ quēlibz efficaciorē reddet. q̄ papa si eēt he
 reticus citius q̄ sarraceni pplm xpianū supar
 bit. sp̄alit̄ aut̄ supari & in aīa cruciari piculoz
 suus ē & peius q̄ morti succūbere corpali. igit̄
 graui⁹ piculū imminet̄ vel imminere poterit po
 pulo xpiano si papa efficeret̄ hereticus: q̄ si sar
 raceni totā terrā xpianoz sue subderēt ditiōi.
 Di. Qui sunt illi modi q̄bus papa si eēt here
 ticus catholicos & xpianos p̄pos impugna
 ret. Ad. Rñdetur q̄ catholicos & sibi resis
 stentes forte nō min⁹ acerbē q̄ sarraceni eoz
 poralit̄ pcuraret inuadi: q̄ mādaret ep̄is & in
 quilibz heretice prauitatē vt eos vdicat̄

possent saragerēt captiuare & nisi a suo p̄posi
 to resiliirent eos traderēt curie seculari: qui vt
 pape heretico complacerent & ab eo al̄ quod
 bñficiū obtinerēt tanq̄ bellie crudelissime
 mandatū pape heretici totis viribus conarēt
 tur effectui mācipare. Secūdo papa si esset he
 reticus p̄ sc̄pturā testimonia ad suū sensum
 retorta xpianos inuaderet & multos traheret
 ad suā voluntatē. eo q̄ intelligētiam sc̄ptura
 rum nequaq̄ habētes ad verum intellectum
 venire nescirēt. Tertio impugneret ebustias
 nos p̄ specie vitatis & religionis cui nō adhe
 rere videretur multis stultus & insanū. Quar
 to impugneret catholicos p̄ eccl̄asticā aucto
 ritatē cui non obedire putaretur a nonnullis
 inobediētie crimē incurrere. Di. Probabilis
 mihi videtur q̄ istis modis & alijs papa si
 esset hereticus interetur xpianos suis errorib⁹
 bus subiugare vt eos spiritualit̄ iugularēt: s̄
 xpiani sibi nequaq̄ acquiescerēt: imo nec etiā
 am tolerarent: s̄ statim de eo facerent iusticie
 complementum. quare cum ip̄e esset vnus cui
 omēs resisterēt xpiani. sarraceni autē q̄ pluris
 nr: nullomōtū possz imminere piculum si pa
 pa efficeretur hereticus: sicut si sarraceni sibi
 terram xpianoz subijcerēt. Ad. Rñdetur
 q̄ si xpiani vellēt pape heretico obuiare non
 incumberet eis tantū piculum spiritualit̄: si
 cur si sarraceni regiones xpianoz sibi subijces
 rent: s̄ dubitant isti q̄ multitudo xpianoz pa
 pe heretico nullatenus obuiaret: imo suis er
 rorib⁹ inhereret: ip̄iq̄ sp̄ore faueret. Di. Un
 possz accedere q̄ multitudo xpianoz pape he
 retico adhereret. Ad. Dicit̄ q̄ ex mult̄ cau
 sis forte accederet & aliq̄ adhererēt ex vna cā:
 aliq̄ ex alia. Di. Enumera aliq̄s causas ex q̄
 bus possz accedere. Ad. Dicit̄ q̄ vna cā ex q̄
 aliq̄ pape heretico adhererēt ē falsa & erronea
 estimatio quā habēt nonnulli de papa. Di.
 Que ē illa falsa & erronea estimatio. Ad.
 Rñdet̄ q̄ ē multiplex. Quidā em̄ putāt q̄ pa
 pa peccare non p̄t. quēadmoduz quidā ima
 ginātur q̄ in quodam loco antiquo legi in sa
 uorem sergij pape tradiderunt. Und̄ quidam
 (vt audiui) his temporibus publice dicunt
 q̄ papa ē deus in terris: non quidē sicut om̄s
 sacerdotes dicuntur dii: qui tamē peccare possz
 sunt: sed sic vt malefacere nequaq̄ possit & in
 terris omnia q̄ vult possit. Quidam putant
 q̄ papa contra fidē errare non p̄t. Quidam
 putant q̄ licz papa peccare & errare contra fi
 dem possit. de omnibus tamē q̄ facit debem⁹
 supponere q̄ sint bñ facta: & de nullo qd̄ facit
 lz nob̄ iudicare q̄ sit malefactū. qdā putāt q̄
 licz valeam⁹ reputare aliq̄ facta pape eēt mala

Estimatioes falsae
 de papa

Opinio prima

Opinio secunda.

Opinio contra
 illam opinionem

Opinio 2^a

Ratio

Responsio

Liber septimus

et male facta: tñ nulli licet xpiano papam arguere vel iudicare reprehendere aut aliquam s eñ iudicialit ferre sñiam. Et ex his q̄tuor estimatiõibus falsis de papa et q̄libz earũ accideret q̄ papa effecto heretico ei xpiani aliq̄ adbererũt. **Di.** Prime due estimatiões false mihi vident. de q̄tra aut tractatũ ē p̄us. **Id** dic fm illos in quo tertia estimatio a veritate recedit. **Ad.** Dicit q̄ q̄tũ ad omia q̄ nō p̄nt bono aĩo fieri est cõtraria v̄tate: q̄cqd em̄ pa pa fecerit qd̄ non p̄t bono aĩo fieri: nec recta int̄tõde: licz cuiuslibz hoc sciẽti iudicare de papa q̄ male facit et iniq̄ et q̄ peccat mortalit. vñ si viderẽ papã fornicantẽ: simoniã cõmittẽtẽ vel mentientẽ in doctrina religionis aut in p̄tini nocumẽtũ vel innocentẽ aliqũe diffamãtem vel aliqũd p̄tra deũ p̄cipientẽ aut aliquid h̄mõi liceret mihi et deberẽ iudicare nō qd̄e iudicialit s̄ certa credulitate papã peccare mortalit. **Di.** Scdm̄ istã sñiam ita possem licite iudicare de papa q̄ male facit sicut de quocũq̄ q̄ alio xpiano. **Ad.** Rñdet q̄ nō: q̄ multa licent pape q̄ alijs illicita dinoscunt. et ideo de talibz si faciat ea papa nō lz iudicare q̄ papa malefaciat ea: de alijs hoc nō lz. p̄t hoc quia sunt aliq̄ q̄ sunt illicita pape q̄ tñ alijs licent et de talibz lz iudicare q̄ papa peccat: s̄ de alijs h̄ mime lz. **Di.** Videt aut q̄ isti parũ reputant de p̄sona pape: licet forte de officio pape multũ estimet. **Ad.** Isti reputãt papam hominẽ mortalẽ peccabilẽ innũmeris piculis sp̄itualibus subiectũ. multos aut sumos p̄tifices q̄ fuerũt reputant fuisse viros sceleratissimos omĩ p̄fusione dignos: et q̄ lz hoc asserere et sentire: et ita de quolibz sumo p̄tifice lz hoc sentire in sp̄ali q̄ncũq̄ facit aliq̄d et cõstat euz facere qd̄ bono aĩo nequaq̄ facere p̄t. vñ asseritiõẽ qua d̄i q̄ debem? reputare bñfactuz q̄cqd̄ fecerit heresim p̄nciosissimã et piculosissimã arbitrant. **Di.** Sũt ne aliq̄ alie estimatiões false et erronee q̄ facerẽt multos pape heretico adberere. **Ad.** Rñdetur q̄ sic. Putant em̄ qd̄az q̄ coertio pape heretici spectat solũmodo ad conciliũ gñale. Quidã autẽ putant q̄ coertio pape heretici spectat solũmodo ad clericos et nullomodo ad laicos: nisi fuerint p̄ platos ecclie req̄siti. Quidã nõ putãt q̄ coertio et similit. vitatio heretici pape solũmodo spectat ad cardinales. Quidã putãt q̄ solũmodo spectat ad maiores p̄elatos ecclie: puta ad patriarchas et epos. Quidã putãt q̄ simplices et laici de sp̄ialibus nihil facere debent: nisi q̄ fuerit eis p̄ epos suos iniunctum. et ideo de papa heretico se introumittere nõ debent: nisi q̄ eis p̄ceperũt epi eorũdem. Quidã

Obijctur

Respondet

dicunt q̄ q̄diu papa heretic? tolerat a multitudine xpianoz: nullus debet eum aliquatit impugnare. Quidã putant q̄ multitudo est in omnibus sequeda. et ideo ille p̄ papa est habẽdus quẽ multitudo xpianoz habet pro papa. Et his omnibus estimatiõibus? qualibet illarum alijsq̄ q̄ plurimis estimatiõibus? falsis et erroneis accideret: q̄ si papa fieret hereticus q̄ plures ei firmiter adbererent. **Di.** Dixisti vnicã causã diuisã in plures et qua accideret q̄ si papa efficeret heretic? et q̄ xpiani plures adbererẽt eidẽ. ideo nunc dic alias causas et quibus hoc accideret. **Ad.** Alia causa siue occasio fm̄ istos. q̄re multi xpiani pape heretico adbererent est timor: mudanus siue humanus iunct? diffidẽtie qua vn? xpianus diffideret de alio: et ista causa out ex defectu zelii ad catholicã fidẽ. quia em̄ multi p̄p̄ catholicã fidẽ nollent aliq̄d detrimentuz corpis vel rerum incurrere vel saltẽ nõ magnũ. et ideo nescientes: an ali? xpiani nollent eis assistere contra papam hereticum ab impugnatõẽ pape heretici omĩno desisterent? eidem cũ alijs adbererent: saltẽ quousq̄ aliquis potẽs inuenerit papam hereticum impugnare. putãt em̄ tenẽres opiniões p̄dictã q̄ si papa eẽt hereticus: et aliquis rex potẽs eum inuaderet cum toto posse: multi qui p̄us pape heretico adbererent eum fortissime impugnarẽt. et bec est vna causa fm̄ istos quare reges et p̄ncipes et ali? potẽtes qui tempozales potẽtiam pape heretici non timerẽt: grauius peccarẽt q̄ ali? si pape heretico fauerẽt. quia eorũ negligẽtia esset q̄ pluribus occasio pape heretici adbererent. Alia causa siue occasio quare multi adbererent pape heretico est cupiditas et ambitio: cupiditas em̄ obrinendi diuitias et pecunias ac bñficia eccliaistica et honores a papa heretico multos faceret eidem consentire.

Caplm. lxxi. in quo inquirũt qui sint reputandi ideo nei ad impugnationẽ pape heretici et prerogatiua vna quã debent tales habere declarat. Discipulus.

Impugnatiõne

pape heretici sepe fecimus mentionem de quibus vnum obsecro vt p̄tractes qui videlicet ad impugmanduz papã hereticũ sunt idonei reputandi. **Ad.** Ad h̄ respondetur q̄ om̄es catholici discretionem habentes ad impugmandum papam hereticum vno modo vel alio debent idonei reputari. **Di.** Ista rñsio est tam gñalis q̄ ad m̄tẽ meã neq̄q̄ vadit. scio ei q̄ cu papa heretic? sit oĩm fidelũ inimic? oēs fideles rõe p̄tẽtes ad

impugnādū ipm aliquomō idonei sūt censendi oportet: tamē q̄ int̄ ipos sint quidāz q̄ sint q̄si duces directores 7 capita alioz de qb̄ in terrogationē quā p̄posui intellexi. **Ad.** Respondez q̄ virtutibus excellentes in sacris lris eruditi in arduis rebus experti 7 potētia p̄dit̄i t̄pali vt sint duces 7 capita impugnātū p̄pam hereticū: sunt censendi idonei. **Lō**tingit em̄ duplici papam hereticū impugnare. s. cor poralit̄ cōtra ipm si oportuerit materialia arma mouēdo: 7 spūalit̄ tam ipm q̄ errores eius auctoritatibus 7 rōnibus conuincendo. p̄mo modo potētia p̄dit̄i t̄pali debēt idonei reputari ad papā hereticū impugnandū. secūdo mō in sacris lris eruditi sunt idonei: vt sint q̄si duces 7 p̄ncipales impugnatores papē hereticā prauitate maculati: virtutū aut̄ eminentia 7 rerū exp̄ientia oportune vident̄ vtriusq̄ vt sic cur oportet 7 q̄n oportet papā hereticū 7 complices eius impugnent. **Di.** Adhuc ista responsio ē magis gn̄alis q̄ vellem. vñ p̄cor vt fm̄ aliquā sn̄iam aliq̄s p̄rogatiuas sp̄ales assignes q̄bus oportet p̄ncipales impugnatores papē hereticā p̄minere ad hoc q̄ idonei censentur. **Ad.** Speciales prerogatiue tales sunt innumere. **Di.** Aliquas paucas tange. **Ad.** Dicunt quidā q̄ ad hoc q̄ q̄s impugnatōz papē hereticā idoneus censeat requirit̄ q̄ sit firmū stabilitus in veritatibus p̄trarijs papē hereticā erroribus vt scz̄ nulla rōne ab illis veritatibus possit euelli. vñ q̄rū ad veritates illas assertiōes suas neq̄ correctioni papē neq̄ correctioni p̄cilijs gn̄alis nec correctioni angeloz de celo d̄z̄ submittere. s̄ quēadmodū beatus Paulus scripsit Gal. i. dicēs. s̄ lz̄ nos aut̄ angelus de celo euangelizet vobis p̄ter q̄ euangelizauimus vobis: anathema sit. ita q̄libet impugnator idoneus papē hereticā dicat in corde suo 7 p̄ferat ore: cuz fuerit oportunū: licz̄ ego aut̄ papa aut̄ p̄ciliū gn̄ale: aut̄ tota cōgregatio xp̄ianoz: aut̄ tota mltitudo angeloz rum de celo: errores papē hereticā annūciare asserere vel affirmare p̄sumpserit: anathema sit. idō autē nō d̄z̄ impugnator idoneus papē hereticā assertiōes suas q̄rū ad veritates p̄trarias erroribus papē hereticā alicuius correctioni submittere: quia illas veritates nō tanq̄ ab hoīe s̄ tanq̄ a deo q̄ correctiōne nō eger tradit̄as suscepit: amplectit̄ 7 venerat̄. **Et ex isto** (vt dicit̄) Jolidif̄ error quozidam dicentū q̄ aliq̄s xp̄ianus fidē suā d̄z̄ supponere correctiōni beatissimi papē. **Ad.** p̄bat̄ p̄ exemplū de beato Hieronymo q̄ fidē suā didicerat in ecclesia in qua nutritus fuit supposuit correctiōni 7 iudicio beatissimi papē. **Sed hoc dicunt**

isti esse erroneū imo hereticū manifeste. **Ad.** exemplis 7 rōne p̄bare conant̄. **Primo** quidē exemplo b̄ti Pauli. q̄ vt legit̄ ad Gal. ij. cū re p̄benderet papā scz̄ b̄tm̄ petrū assertiōne suā correctiōni papē nequaq̄ submitit̄: imo voluit q̄ papa se sue correctiōni submitteret. idō em̄ rep̄bendit̄ eū vt de excessu cōmissō in p̄iudiciū euāgelice veritatē corrigeret. **Secūdo** p̄bant hoc exēplo clericoz romanoz q̄ se a cōmuniōne anastasi papē. ij. abegerūt. de q̄bus cōstat q̄ assertiōne suā correctiōni papē nullatenus submitserūt. **Di.** forte diceret̄ isti q̄ clerici illi assertiōne suā nō submitserūt correctiōni papē hereticā qualis fuit anastasius secundus: s̄ submitserunt correctiōni futuri sumi pontificā catholici. **Ad.** Hoc sufficit q̄ anastasiū secūdū reputauerūt hereticū p̄ hoc q̄ assertiōni eoz quā acceperant a sanctis patribus cōtradixit. 7 p̄ eandē rōne quicumq̄ futurus papa postea p̄tradixisset: eundē hereticū reputassent. quare nullius hominis correctiōni volebāt assertiōne suā submittere. 7 idō dicūt isti q̄ xp̄ianus assertiōne catholicā papē correctiōni nō d̄z̄ submittere. **Ad.** etiā rōne p̄bare nitunt̄. Nam veritatē infallibilē 7 immutabilē nō debz̄ quis illius correctiōni submittere: qui falli pōt 7 errare. ergo tales veritates nullus debz̄ correctiōni papē submittere vñ minimā veritatē cōtentā in scriptura diuina nō d̄z̄ quicumq̄ submittere correctiōni papē: q̄ sic certa discussione nō indigent: ita 7 correctiōne nō indiget. q̄re etiā cuz oia asserta in scripturis diuinis sint certa nulla correctiōne egent. q̄re nulli correctiōni debēt subijci. **Luz** nō d̄z̄ b̄tis Hiero. fidē suā quā didicerat in ecclesia supposuit correctiōni papē beatissimi. **Respondez** q̄ hoc simplr̄ ē falsum: qd̄ tñ ex v̄bis hiero. male intellect̄ elicif̄. **Un̄** vt mentē beati hiero. cum cōt̄ apertā ponant̄ v̄ba eiusdē. q̄ vt habet̄. xxiii. q. i. c. hec est fides. ait. hec ē fides papā beatissime quā in catholica ecclesia didicimus quāq̄ semp tenuim̄ in q̄ si minus peritē aut̄ parū caute forte aliqd̄ positū est: em̄dari cupim̄? a te q̄ petri sedē tenes 7 fidē. si autem hec p̄fessio nostra apostolar̄ tui iudicio cōprobetur quicumq̄ me culpāre voluerit se impitum aut̄ maliuolū vel etiā nō catholicū s̄ hereticū cōprobabit. **Ex** q̄bus v̄bis cōcludūt qd̄dam q̄ b̄tis hiero. fidē suā quā in ecclesia didicerat supposuit correctiōni beatissimi papē. **Sed** dicunt alij q̄ ista verba beati hieronymi minus bene intelligūt. non enim intendit hieronimus fidem suā quā didicerat in ecclesia correctiōni beatissimi papē supponere: quia si papā illi fidē contradixisset beatus hieronymus

Resisto ad exem plus p errore adducto

quorūdam

errore

impugnatio er

Libertus Septimus

bereticū ipm reputasset. didicit em̄ Hiero. in ecclia q̄ xp̄us fuit verus de⁹ ⁊ verus hō: cui si papa obuiasset p̄ beretico pessimo Hierony. en̄ habuisset. **Di.** Quid ergo supposuit beatus hieronym⁹ correctioni pape? **Ad.** Respondet q̄ b̄tus Hiero. absolute nihil supposuit correctiōi pape: s̄ aditionalit̄ t̄tū: q̄ d̄verba ei⁹ apte declarāt: cū dicit. in q̄ si min⁹ perire aut parū caute forte aliqd̄ positū ē em̄dari cupim⁹ a te ⁊c. que v̄ba (sicut p̄) sunt cōditionalia. **Di.** Saltē ex forma v̄borū apparet q̄ Hiero. fidē suā quā didicerat in ecclia cōditionalit̄ supposuit correctiōi pape. q̄ p̄mo dicit hec ē fidē pape br̄ssime quā i catholica ecclia didicim⁹. ⁊ post adiūgit. in q̄ si min⁹ ⁊c. **Ad.** R̄ndet q̄ quis absq̄ piculo Hiero. potuerit cōditionalit̄ fidē suā supponere correctiōi pape: q̄ aditionalis nihil ponit. vñ ⁊ hec cōditionalis vera est: si in euāgelio aliqd̄ falsuz asserturū corrigēdū est. tñ b̄tus Hiero. in v̄bis p̄missis nō intēdebat fidē suā supponere correctioni pape: s̄ expositionē suā circa fidē intēdebat cōditionalit̄ supponere correctioni pape. Ut iste sit sensus v̄borū suoz. id ē circa quā sez fidē exponēdā ⁊ explanādā si minus perire aut parū caute forte aliqd̄ ē positū: em̄dari cupim⁹ a te ⁊c. quē admodū si q̄s postillatoz euāgelij diceret. hoc ē euāgelij: in quo si aliqd̄ minus bñ dixi: paratus sum corrigere.

Capitulum lxxij. in q̄ enumerant alie p̄rogatiue in q̄b⁹ debet p̄minere tales impugnatores idonei. Discipuli.

Cap. LXXII

In te p̄dicto modo

do circa alias p̄rogatiuas q̄bus p̄minere d̄z impugnatoz idone⁹ pape beretici dilatātes multīs lectorib⁹ opib⁹ hui⁹: fastidiū gnāres. idō alias succincte p̄curas. **Ad.** Alie p̄rogatiue impugnatoz pape beretici assignant. quarū aliq̄ sunt cōes impugnantibus corpālī ⁊ spūālī papā bereticū. alique vero sunt p̄pe impugnatib⁹ spūālīter papā bereticū. Cū oportz eos q̄ corpālī vel spūālīter papā bereticū magnā sequela habentē fatagūt impugnare tanq̄ directores ⁊ capita aliarū nouarū viarū existere inuētores Quia sicut teste br̄o Aug⁹ si bonificiū vt legit di. l. c. vt cōstituerēt. infirmitates noue ⁊ extranee emergētes cogūt multas inuenire medicinas multoz expimēta morboz: ita casus noui ⁊ extranei emergētes cogūt industrias ad occurrēdū vias nouas ⁊ extraneas inuenire. cū ergo sit valde extraneū atq̄ rarū q̄ papa sit p̄auitate infect⁹ beretica: ad papam v̄tilit̄ impugnādū oportet vias extraneas cogitare. p̄sertim si potentū fuerit fauore munit⁹

tus. q̄cūq̄ vero p̄tra papā bereticū voluerit solūmō vti rōnib⁹ erit forsitan s̄ilis medico: perito qui vult vno colirio oculos curare. nō sufficit autē impugnatoz ydoneo pape beretici cōtra ipm vias extraneas inuenire: nisi cū fuerit expediens ipsas curauerit effectui m̄cipare: vt videlicet non timeat aggredi nouitates. Quis em̄ nouitates inuitiles perniciose ⁊ periculose sint oīno vitāde: nouitates tñ p̄utiles ⁊ necessarie ⁊ salubres sunt cari⁹ amplectende nō est apt⁹ ad quecūq̄ ardua pagēda q̄ oēs horret nouitates. si alexāder macedo aggredi nouitates timuisset: maiorē prem mūdi sibi nullatenus subdidisset. si ciuitas romana nouitates mime accepisset: nūq̄ pacē in vniuerso orbe fecisset. qd̄ loquar de sanctis boni nibus ⁊ aplis si nouitates inducere fomidas sent ad nouā legē gētes nullaten⁹ p̄uertissent nō sunt q̄ nouitates penit⁹ respūde: s̄ sic v̄tusta cū appuerint onerosa sunt oīmode abolenda. ita nouitates cū v̄tiles: fructuose: necessarie: expedites s̄m rectū iudiciuz videbunt sunt animosi⁹ amplectēde. nō autē sufficit impugnatōz ydoneo pape beretici nouitates: cū oportuū fuerit at̄ptare: nisi etiā cū expediens fuerit piculus ⁊ laborib⁹ ⁊ etiaz mortis si oportuerit se exponat. qui em̄ oīa picula expauescit: s̄ilis est illi de quo d̄ Ecclia. ij. Qui obseruat ventū nō seminat: ⁊ q̄ p̄siderat nubes nunq̄ metet. rursus si bz diuitias d̄z esse paratus expēsas effundere: quia nulla elemosina corporalis extra articulum necessitatis extrane est ita necessaria. neq̄ em̄ monasterioz cōstructio: neq̄ pauperū quozūcūq̄ sustentatio: neq̄ eccliarū edificatio: neq̄ miserabilū personaz pro terre sctē recuperatione largitio p̄t equi parari expensis q̄ fiunt ad impugnādū papā bereticū ⁊ fidē catholicā defendendā ⁊ extatandā: eo q̄ exaltatio ⁊ defensio fidei catholice est omnibus t̄pālībus p̄ferenda. Ampli⁹ impugnatoz ydoneus pape beretici perditionem rerū bonoz ⁊ fame nullaten⁹ expauescat. Dec em̄ oīa sunt inter bona mima cōputāda nec p̄p̄ ista est defensio fidei aliquaten⁹ omittenda. quis em̄ vnusquisq̄ si p̄uenienter p̄t famā suā que inter omīa bona temporalia videtur p̄eminere ad edificatiōē p̄tini ⁊ p̄pter scandalū euitandū seruare teneatur: p̄pter ipsam tñ seruandā non est defensio fidei derelinq̄nda. quia absq̄ fama est salus: ⁊ sepe fama est causa perditionis eterne. ⁊ ideo qui de perditionē fame nimīū cōtristatur vt aliqd̄ spectans ad honorē dei vel salurē suā vel p̄ximo: omittat: non est dignus regno dei.

talis em̄ cū ap̄lo: nequaquā pp̄t primū oīa ve:
 lur stercoꝝa ardirat: s̄ gloua verat̄ inani: oīa
 opa sua faciēs vt ab homib⁹ videat̄. Iterū
 impugnatō idone⁹ pape heretici oēm dupli:
 citate euitet ne sc̄z factō verbo vel scripto pa:
 tenter oñdat q̄ ip̄m bz p̄ vero summo pontifi:
 ce. Quis em̄ nōnunquā licitis ⁊ vtilib⁹ simula:
 tionib⁹ vti expediēs censat: tñ vti duplicita:
 te q̄ falsitate includit semp̄ est illicitū reputā:
 dum. teste sapiente qui Ec̄. ij. ait. *De duplici
 corde ⁊ pctōi terrā ingrediēti duab⁹ v̄ijs. Sic
 insup̄ in p̄sequēdo negotio fidei cōtra papaz
 hereticū calidus nō tepidus. Tepidus em̄ in
 hoc negotio p̄sertim si est magn⁹ ⁊ potēs non
 solūmodo de ore dei euomet: s̄ etiā paup̄ibus
 ⁊ simplicib⁹ sibi adherētib⁹ erit causa ⁊ occasi:
 o p̄fusionis ⁊ destructōis nō tantū modo tē:
 poralis s̄ etiā forsitā spūalis. q̄ si nō feruent̄
 defendit eos papa hereticus ⁊ complicēs sui
 tanq̄ belue crudelissime ipsos tam spūalit̄ q̄
 corporalit̄ satagerēt trucidare. Oportet etiā
 impugnatores idoneos pape heretici amore
 ⁊ cōcordia fori⁹ adiuuari: ne se dissensioibus
 ⁊ cōtentōibus odiosis ⁊ emulatioibus ⁊ scis:
 matib⁹ distinguēs facili⁹ desolent̄. Quia te:
 ste saluatore. om̄e regnū diuisus cōtra se deso:
 labitur ⁊ oīs ciuitas vel dom⁹ cōtra se diuisa
 nō stabit. quare impugnatores pape heretici
 q̄ritūq̄ iustā cām habuerint nō sperēt q̄ p̄
 ip̄os tam laudabilē finē accipiāt si int̄ se dis:
 cordes extiterint dānabilē ⁊ diuisi. tales em̄
 nō sunt de semine illoꝝ p̄ quos fides orthodo:
 xa exaltabit̄: s̄ p̄ alias occasioē de⁹ cām fidei
 feliciter terminabit̄. Impugnator: igit̄ idoneus
 pape heretici glouā pp̄uā mīme q̄rat q̄si ve:
 lit q̄ ip̄m solūmodo victorū habeat s̄ gau:
 deat p̄ quēcūq̄ causa fidei licite adiuuat̄: nec
 facta nec cōsilia minoz despiciat: q̄ sepe par:
 uulis reuelant̄ q̄ a sapiētib⁹ ⁊ prudentib⁹ ab:
 scōndunt̄. sit cōsiliari⁹ assidue inq̄sitiu⁹ ⁊ inē:
 rogatiu⁹ variū ⁊ modoz q̄b⁹ est ⁊ papā hereti:
 cū p̄cedendū. q̄ teste Salomone. *Erit salus
 vbi erūt multa cōsilia. Et q̄uis minoz p̄silia
 sepe mīme sint spernēda: tñ a sapiētib⁹ est ma:
 xime in hoc casu cōsiliū req̄rendū: nec aliquis
 de sapiētia p̄p̄a tanq̄ sit sufficiens quoquomo:
 do cōfidat. si em̄ mille carētes potētia tēpora:
 li quoz q̄libz sapia salomōne excederet: papā
 hereticū regū ⁊ p̄ncipū fauore fulcitū satage:
 rent impugnatō alioꝝ p̄cilio indigerēt: nec tñ
 pp̄ hoc pauciores ⁊ min⁹ sapiētes aliq̄lit̄ de:
 bent formidare cōtra papā hereticū bellū ac:
 cipere. q̄ q̄uis nihil de cōtingētib⁹ omittere
 debeant. in sua tamē sapiētia vel virtute spe:
 rare nō debēt: sed in virtute dei q̄ si certauerit**

vsq̄ ad mortē expugnabit p̄ eis inimicos eo:
 rum. q̄obrem nullā multitudinē eoꝝ adheren:
 tium pape heretico expauescant. q̄ sicut alle:
 gatū est sup̄a teste iuda machabeo nō est dif:
 ferentia in cōspectu dei celi liberare in mult:
 aut in paucis. ⁊ Exod. xxiij. vnicuiq̄ fideli in
 bec verba mandat̄. nō sequeris turbam ad fa:
 ciendū malū: nec in iudicio plurimoz acq̄ies:
 ces s̄nie vt a vero dentes. cuius rōne assignat̄
 psalmista dicēs. deficit sanct⁹. diminute sunt
 veritates a filiis hoim. vana locuti sunt vnus
 quisq̄ ad primū suū. Et alibi ait. om̄es decli:
 nauerūt: simul inutiles facti sunt: nō est q̄ faci:
 at bonū nō est vsq̄ ad vnū. rōem etiā eiusdem
 assignat salomō Ec̄. i. di. *Stultoz infinit⁹
 est numerus. nec Esaias rōem eius tacuit: cū
 dicit. Om̄e caput languidū ⁊ om̄e cor: merēs
 a planta pedis vsq̄ ad verticē nō est in eo sa:
 nitas. imo etiā saluator: ip̄e rōne dicti p̄uoz
 expressit cū dicit. *Mat̄. vij. *Lata porta ⁊ spa:
 ciosa via est q̄ ducit ad p̄ditionē: ⁊ multi sunt
 qui intrant p̄ eam. q̄ angusta ⁊ arda via q̄ ducit
 ad vitam: ⁊ pauci sunt q̄ inueniunt eam. ⁊
 alibi ait. multi em̄ sunt vocati pauci vero ele:
 cti. Ex quib⁹ verbis alijsq̄ innumeris nōnul:
 li accipiūt argumēta ad p̄bandū q̄ pp̄ quā:
 tamcūq̄ multitudinē adherentiū pape heretice
 nō debēt pauere paucissimi cōtra papaz
 hereticū patēt̄ insurgere. Ante om̄ia tamē
 ab om̄i peccato mortali se seruare tenētur: q̄
 sicut nō est speciosa laus in ore peccatoꝝ: ita
 defensio vel impugnatio heretice p̄auitatis
 pars celestī corā deo ē mīme p̄ciosa: licz vti:
 lis alijs esse possit. oportet igit̄ impugnatores
 idoneū pape heretici: nō solū peccata carna:
 lia s̄ etiā spūalia declinare. Prop̄ qd̄ nōnul:
 li putant q̄ his dieb⁹ essent paucissimi impu:
 gnatores idonei pape heretici: q̄ fere totum
 mūdū tam clericos q̄ laicos: tam religiosos q̄
 seculares dubitāt pctis mortalib⁹ spūalibus
 fornicatioē ⁊ furto pctioꝝ: eno: mīr̄ irretitos
 vt ambigant nō min⁹ modo q̄ tpe noe verifi:
 cari illud *Gen. vi. *Lorrupta est aut̄ terra corā
 deo: ⁊ repleta est iniquitate.*****

*Capit. lxxiii. in q̄ enumerant̄ qdā sp̄ales p̄rogatiue
 tantūmodo sp̄itualiter impugnantib⁹ papam hereticū
 cum competentes.*

Discipulus.

E isto ultimo di

Cap. LXXIII

dcto veuement̄ admiroꝝ: cui⁹ tñ mo:
 triua i tractatu de gestis circa fidē
 altercatiū orthodoꝝa sollicitē indagabo: nūc
 aut̄ cū plures p̄rogatiuas tetigeris quibus
 scdm̄ quozundam sententiā oportet impu:
 gnatores idoneos pape heretici p̄cceminere

que omnes communes impugnatoribus corpora
liter et spiritualiter papa hereticum mihi videtur
numera alique prerogativas spirituales: quibus expe-
dit perminere impugnatores pape heretici per
testimonia scripturarum precipue si papa hereti-
cus errores coloratos et latentes conatus fuerit
diffinitive populo christiano tradere. **Ad.** Dici-
tur quod huiusmodi impugnatores idoneos pape he-
retici oportet sanctarum huiusmodi intelligentiam scri-
pturarum ut scilicet non solum memoriam verborum retine-
ant: sed intellectum capiunt veritatem. quod teste Hiero.
ut legitur. i. q. i. ca. marchion. non in verbis scriptu-
rarum est evangelium sed in sensu non in superficie: sed in
medulla: non in fructu folijs sed in radice ronis
multum enim quis memoria vigeat ut litteras multas
retineat et prompte quod voluerint recitent et al-
legent caret tamen iudicio et acumen ronis ita ut
ad verum intellectum aliquando seipsum nesciat per-
venire. et de istis potest verificari illud apostoli. i. ubi.
iij. semper addiscetes et nunquam ad sciam veritatem per-
venietes. Tales autem non sunt idonei ad impugna-
ndum errores occultos et latentes. Alii sunt vige-
tes ronis iudicio quis in memoria deficere vi-
deant et illi quis interdum cum magno labore et
tarde sunt idonei errores occultos et latentes ac-
coloratos pape heretici impugnare. Quis enim
sepe sint impitri huiusmodi et eloquentia careat et or-
natu verborum: non tamen scia: quod illi sciunt ex paucis mul-
ta elicere. et illi perspicue videtur quod veritati sunt con-
traria quod persona quod antecedentia: quod consequentia: quod im-
pertinentia sunt censenda quod etiam perones sophisti-
cas et auctores male intellectas non de facili se-
ducunt. per quam autem sciam ronis iudicium ad perdis-
cenda potissime adiuvet. libro. ix. de optimo genere
addiscendi poteris invenire. Qui autem memoria
et iudicio prepollent quod raro accidit ut quidam esti-
mant que eorum in sacris litteris eruditi: essent maxi-
me idonei impugnatores errorum pape infecti
pravitate heretica. Oportet autem impugnato-
res idoneos pape heretici summe cauere ne as-
sertiones ipsorum ambiguas contra mentem eorum vel
etiam propter mentem ipsius ad perversum nitantur tras-
bere intellectum: et multo fortius assertiones eorum
veras in omni sensu puertere minime debent.
Si enim aliquid fecerint predictorum prefertim scienter
vel etiam ex ignorantia crassa et supina non solum
coram domino peccare mortaliter iudicabunt: sed etiam
apud intelligentes maligni et invidi aut iniu-
sti apparebunt. In primis igitur mentem ipsorum ex om-
nibus dictis eius quando assertio non est ambigua
investigent. si enim assertio eorum non est ambigua:
sed sensum huiusmodi tantummodo falsum non est necesse ad
alia dicta eorum recurrere. cum vero paruerit mani-
feste sensum eorum esse erroneum non cavillose: non per
quodroitates male intellectas: non per assertiones

dubias de quibus est licitum disputare: non per rationes
fantasticas non intelligibiles et intricatas: non per
dicta illorum quos licitum est negare: sed per scri-
pturas autenticas bene et sane intellectas: aut
per rationes aptas: evidentes: irrefragabiles
studeant reprobare et fundare solidissime con-
trariam veritatem. hec autem omnia amore fa-
ciant veritatis et odio falsitatis ut ira rancore
vel odio persone pape heretici nullatenus mo-
ueantur. **Di.** Cum instarem quod hoc opus in-
ciperes: arbitrabar breuem tractatum de
hereticis nos facturos: qui preter estimatio-
nem meam in longum aliquantum est proten-
sus quem si omnes difficultates nunc mihi
de papa heretico eiusque complicibus occurre-
tes tibi differendas exponerem: oporteret ex-
tendere in immensum: sane cum opera proli-
xa plurimum dinoscantur ingrata modernis. sic hic
primus sermo noster de hereticis consumptus
nunc autem benivolentie tue gratias ago: quod
personam induens recitantis voris meis: nunc
abbreviando: nunc falsas sententias recitan-
do: et per eis fortiter allegando: nunc ad ratio-
nes probabiles respondendo: nunc argumen-
tationes sophisticas solvendo: nunc veritates
absque probationibus referendo. et quantum ad
omnia alia descendere studuisti. Istum autem
modum utilem reputavi: quod sic nec ad proban-
dum: nec ad reprobandum aliquid prescrip-
tum amor: et odium tue persone quecumque mo-
uebit: sed omnibus legentibus materia datur
cogitandi. puto enim quod cum ista fuerint diuul-
gata. tum propter raritatem. tum propter viri-
litatem viri litterati et intelligentes Caelum
veritatis et boni communis habentes que vera
sunt rationibus manifestis et testimonijs scri-
pturarum apertis Instarent confirmare: et quod
falsa sunt reprobare studebunt. tum etiam Cuius
estimo Cum mentem tuam ceperis aperire.
de predictis opera facies manifesta et preclara:
plana veritate referta: ad omnium utilita-
tem fidelium et dei omnipotentis honorem.
Cui sit gloria laus et imperium in secula seculorum
Amen.

Explicit liber septimus prime
partis principalis dyalogorum.

Secunda pars principalis dialogorum est de dogmati
bus pape Jo. xxi. Que dividitur in duos tractatus.
In primo ponuntur errores eiusdem ac pbant ratio
nibus suis ppxijs p eundem factis. In secundo vero ro
nes solutis reprobant atq; destruit rōnib; auctozita
tib; scōzū pbātes aīas purgatas ante diem iudicij nō
videre facialiter deū.

Caplm primus in quo ponit prima rō p assertionē
seu heresi prima pape Jo. xxi. scz q; anīne purgate
nō vidēt facialiter deū an diē iudicij q; pbat rōē auctozita
ntatib; ad quas mīdet et veritas opposita. pt. af.

Verba oris ei'

iniquitas et dol' ait psalmi
sta per spiritū puidens pro
phetice prestatōne seu re
tractationē vbalē fictā: siue
retractationē friuolā. Job.

vicissim fecūdi supstitiofaz iniquitate hereticā
imo et dolū mortiferū cōtinentē. et in eadē pro
testatione: retractatiōe: seu reuocatione (vt
in sequentib; apparebit) per rōnes heretica
les heresim manifestam pbare conat. et vulpi
nā maliciā ad simplices seducēdos vbis am
biguis et dolosis nitit palliare. sane vt hē cui
dent' ostendat: ipsam totā prestatōne vl re
uocationē (vt reprobata a quibusdā extitit)
ponem' per particulas: impugnationes pro
prias submittendo.

Reportatiōes igit supradicte in hec verba incipiūt.

Anno domini. mil

lesimo tricentesimo. xxxiiij. legi die
lune tercio ianuarij. dñs Job. xxi.
tenuit consistoriū publicum: in quo pmo fecit
legi allegationes et rōnes aliquorū (vt dixi)
qui tenet q; aīe sanctorū purgate nō vidēt cla
re: et facialiter deū. Quib; allegatiōib; et rōni
bus lectis p clericos suos sicut ipsemet vbo
nauit et voluit: in eodē consistorio ipsemet vbo
et cum magno seruore probare est nisus: q; aīe
scōzū purgate nō vidēt facialiter deū vsq; post
diē iudicij rōnes suas breuiter repetēdo: q; fun
dant in quinq; vjs seu fundamētis. Hec sunt
verba reportantium illa que audiuerūt et vis
derunt narrantiū.

Caplm primū in quo ponit prima rō. Jo. xxi. pro
bas heresim principalem.

Ha prima ratio

fuit: q; cuiusvis clara scōzū nō stat
spes: s; aīe scōzū sperat corporū re
surrectionē vsq; ad diē iudicij. igit vsq; tūc nō
hnt clarā dei visionē. Aliaior (vt dic') p; per
bñm thomā pma scōe. Aliaior: p; per sacram
scripturā. Tū q; iob dic' et in nouissimo die de
terra surrectur' sum. Tū q; in apod. aīe scōzū

martyrū postulat: et murmurādo implozāt vin
dictā de sanguine pprio. Hec rō pter heresim
pncipalē aliā heresim manifestā includit. que
est. q; oīs sperās aliqd futurum nō videt clare
dinā essentia. q; p hoc q; aīe scōzū sperant cor
porū resurrectionē: pbare conat q; nō habent
clarā dei visionē. Que pbatio nulla esset: nisi
teneret q; oīs sperās aliqd futurum nō haber
clarā dei visionē. Quāit hoc sit hereticus lz
quet apte. cōstat em: q; xps ante passionē suā
glīam impassibilitatē et immortalitatis sperauit
si igit qui sperat aliqd futurū: nō videt dinā
essentia: sequit q; xps an passionē: et resurrecti
onē: dinā essentia minime viderat. Hec rō cō
firmat. q; ex psona xpi dicit psalmista. In te
dñe speraui nō cōfūdar in eternū. dū scz insul
tabit mibi habenti similitudinē corpis peccati.
igit xps aliqn sperauit et tñ xps ab instāti sue
coceptionis vidit dinā essentia. igit non oīs
q; sperat aliqd futurū caret visione dinā. Hoc
idē patz de angelis q; hoīum resurrectionē fu
tura sperāt: q; tñ vidēt deū. iuxta illud Mat.
viiij. Angeli eoz semp vidēt faciē pñs. igit nō
oēs q; sperāt aliqd futurū etē. Heresi igit su
pradicta faciliter reprobata. Rñdēdū est ad
rōnē sophisticā quā in fulcimētum pncipalis
erroris adducit. Ad cui' euidentia est sciēdū: q;
quis visio facialis dīne essentie: et act' sperā
di visionē eādē: sil stare nō possint: visio tñ fa
cialis: et act' sperandi aliqd aliud: q; illā visio
nē facialē possūt sil stare in eodez. Aīa em xpi
(q; ab instāti sue pceptionis vidit dinā essen
tiam) visionē illā non sperauit: s; sperauit re
surrectionē corporū: q; futura est. Porro q; ille
in dict' thome se fudare vidēt. iō vt pateat cui
dētē q; ipse thomā nequa q; intelligit: etiā p
pter illos q; doctrinā thome recipiūt ondēdū
est q; pdict' thomas asserit manifeste in scōa
scōe. q. x. viij. arti. ij. in solutione pme rōnis dic'
in hec vba. xps et si esset cōprehensor. et p pñs
brūis q; tū ad dinā fruitionē. erat tñ sil viator:
q; tū ad passibilitatē nature quaz adhuc gere
bat. et iō glīaz impassibilitatē et immortalitatis
sperare poterat. et infra in solutōe tertiē ratio
nis: nō tñ ita q; haberet: s; tutez spei: s; magis
tutez charitatē sicut etiā q; charitatē habz dei
eadē charitate diligit primū. infra ait. cū spes
sit vtuus theologica hñs deū pobiecto: pnci
pale obiectū spei est glīa aīe que in fruitionē di
uina pstitit: nō aut glīa corpis. Et his patet
apre: q; iste doctor tenet q; hñs talē actuz spe
rādi: nō hz spem que virt' theologica ē. si autē
spes accipiat p actu sperandi que admodū si
des q; hñs accipit pro actu credendi. de q; aug.
dicit. fides fm quā credim' qd non videm'.

Heretis incidē
talis

Cōstatatio erro
ris
Ratio.

Cōfirmatio

Cōfirmat

Rñtio ad rōnes

quod notat in glo. extra de summa trinitate et fide catholica firmiter sic dicendum est quod cum visione clara non stat actus sperandi respectu visionis divine: sed cum visione clara stat actus sperandi quaedam alia futura non habita. cum tamen dicitur quod hoc patet per thomam. prima sede. Respondet: quod thomas ibidem intrat quod cum clara visione non stat spes quod sperandi theologica. cum ipsa tamen stat actus sperandi aliquid adhuc futurum quoadmodum patet ut adductum est exemplificabat de christo in quo fuerunt simul visio clara et actus sperandi gloria impassibilitatis et immortalitatis. quod enim dicitur quod anime sanctorum sperant corporum resurrectionem usque ad diem iudicii. hoc conceditur quod sperant non per spem: que est virtus theologica que primo est respectu glorie anime: sed per actum sperandi quod secundum quosdam a charitate dei procedit. secundum quosdam a deo et divina essentia. secundum quosdam ab habitu spei acquisito qui non est virtus theologica. secundum quosdam a desiderio corporis revivendi. et iste opinio non sunt discutende ad presens sed hic tenendum est quod absque habitu spei quod est virtus theologica sanctorum anime per actum sperandi sperant corporum resurrectionem non visione nem divine essentie. Quando minor probatur auctoritate iob in nouissimo die etc. dicendum est quod per illa verba probatur: quod anime sanctorum sperant corporum resurrectionem. sed non probatur per ea quod anime sanctorum habent spem que est virtus theologica: vel actum sperandi qui non stat cum visione clara. Cum autem eandem minorem probare conatur per hoc quod in apoc. legitur ut dicitur quod anime sanctorum postulant et murmurando implorant vindictam de sanguine. dicendum: quod auctoritate apoc. non bene allegatur: quod quis enim in apoc. dicitur quod clamant voce magna dicentes usque quo domine sanctus et verus non iudicas et vindicas sanguinem nostrum de his qui habitant in terra. Ex quibus verbis sequitur quod desiderant: implorant et sperant vindictam de sanguine proprio. Et ideo habent actum sperandi et etiam visionem claram et perfectam. non tamen habent in apoc. quod anime sanctorum murmurando implorant vindictam predictam. Nomen enim murmurandi in scriptura divinitus vel semper vel frequentius in mala significatione accipitur et aliquam speciem tristitiae videtur anime habere. Sanctorum autem anime nullum actum eliciunt: nec aliquam tristitiam habent. Et ideo non est concedendum quod murmurant de dilatione vindictae. Videtur igitur in verbis predictis cum dicitur murmurando implorant: etiam novam heresim manifestam innuere: quod scilicet sancti in celo non sunt ab omni malo culpe et pene penitus liberati.

Capitulum. ii. in quo ponitur secunda ratio per errorem capituli precedentis que etiam heretica assumit et duo ambigua quod ordine suo perscrutantur et errores confutantur.

Equus in reuoca

ratione ficta et triuola secunda ratio quam fecit que fuit talis. ultra visio nem claram divine essentie anime non possit exaltari. quia ultra summum nihil altius est et certum est quod illa visio clara est summa exaltatio animi. Sed in die iudicii deus sanctos et illorum animas exaltabit. igitur usque tunc non videntur facialiter deum: alias tunc non exaltarentur. Minor est huiusmodi ratio: quia usque ad diem iudicii supplicamus et petimus: ut nos exaltet in salute parata. Quomodo anime sanctorum ut habent in apocalypsi usque ad diem iudicii erunt sub altari et post diem iudicii super altare videbunt deum facie ad faciem ut exponit beatus Bernardus. probatur etiam auctoritate beati petri dicitur. i. Pet. v. Ut nos exaltet in salute etc. Nec verba huiusmodi prestantis seu reuocationis intellecta sicut ipse in intelligit plura heretica et alia ambigua disputabilia continent manifeste. Primum hereticale est quod anima videtur divinam essentiam ad maiorem gradum perfectionis exaltari non potest. Secundum hereticale est quod si anima alicuius videtur divinam essentiam totus homo compositus ex anima illa videre divinam essentiam et carne exaltari non potest. In ista duo continentur verba predicta: patet aperte quod in eis asseritur manifeste anime sanctorum. nec videant facialiter deum nec anime sanctorum. nec ipsi sancti exaltarentur in die iudicii. Tertium hereticale est quod anime sanctorum usque ad diem iudicii non videntur facialiter deum. Primum ambiguum siue multiplex et disputabile est: quod ultra visionem claram divine essentie non possunt exaltari. Secundum quod visio clara est summa exaltatio animi. Quod autem primum scilicet quod anima videtur divinam essentiam ad maiorem gradum perfectionis exaltari non potest sit erroneum probatur primo. Si anima beati pauli ad eam est beatitudine et firmitate et firmitatem adipsam maiorem et perfectiorem gradum visionis divine quam in raptu habuit. igitur videtur divinam essentiam ad maiorem gradum perfectionis scilicet visionis divine potuit exaltari. Minor est manifesta secundum omnes. Maior probatur primo auctore augustinus ad romanos quod ait. Taliter raptus fuerat paulus in tertium celum ad intellectualem visionem in deum: non per corpus nec per similitudinem corporis sed sicut est ipsa veritas cerneret. Ex his verbis habetur: quod anima pauli in raptu vidit deum. Secundo probatur idem auctore eiusdem augustinus. li. xxi. super genesim ad litteram quod ait quod mente conspexit ita secreta et remota et omnino arrepta a sensibus carnis atque mundantia ut illa que in illo celo sunt et ipsa substantiam

ſubſtātia dñi p qđ facta ſūt oia in charitate ſpūs
 ſancti ineffabiliter valēt videre deū ⁊ audire
 nō incōgruēter arbitramur ⁊ illuc eē ap̄m ra
 ptū. Ex q̄b⁹ ſubſtātia colligit̄ euidenter qđ beatus
 paul⁹ rap⁹ fuit ad viſionēz ſubſtātie dei: ⁊ tñ
 aīa pauli poſt mortē ei⁹ ad clariōrē viſionē ex
 titit exaltata. qđ etiā paul⁹ in raptu viderit di
 uinā eſſentiā habēt in glo. ij. Lox. xij. qđ dicit sic
 tertiu ſupple celū ſpūale vbi angeli ⁊ ſctē aīe
 fruūt̄ dei cōtēplatiōe ad qđ cū dicit ſe raptuz
 ſanct⁹ paul⁹ ſignificat qđ de⁹ oñdit ei vitā in q̄
 vidēdus eſt in eternū: ⁊ poſt. ſcio hoīem hmoi
 raptū id eſt p̄tra naturā eleuatum vſq; ad ter
 tium celū id eſt cognitio nē dimitat. ⁊ poſt ter
 tium celū eſt intellectuālis viſio qñ nec corpa
 nec imagines ei⁹ vidēt ſ i incorporeis ſubſtā
 tijs intue⁹ mēt̄ mira dei potētia figit̄. ad hāc
 rap⁹ eſt ap̄la vt ipſū deū in ſe nō in aliq̄ figurā
 videret. ⁊ poſt. hoc eſt tertiu celū ſciz viſio q̄
 de⁹ vidēt̄ facie ad facie ⁊ iſte eſt paradīſus (ſi
 dicit̄ pōt̄) etiā paradīſoz ⁊ poſt. ad tertiu celū
 ſe raptū dicit̄ qñ diceret nō hūano ſenſu vidi
 (⁊ ſi in corpe anima exiſtente videret) ne ſit
 contra illud quod de⁹ dicit̄ moyſi. non vides
 bit me hō ⁊ viuet. Tūc em̄ ap̄ls nō fuit hō. id
 eſt ſm vſum ſenſuz corpiſ: ſ ablat⁹ eſt ei oīs
 ſenſus hoīs. qđ necesse eſt abſtrahi ab hac vi
 ta mentē qñ in illius ineffabilis viſiōis lucez
 aſſumit̄ ⁊ poſt. nō ſic incredibile eſt quibuſdā
 ſctis nodū ita deſuctis ⁊ ſepeliētē cadauez
 ra remanerēt: etiā iſtā excellentiā reuelatiōis
 fuiſſe cōceſſam. ſic igit̄ nō credim⁹ p̄ tātō apo
 ſtolo doctoz gentiū raptō vſq; ad iſtā excellē
 tiſſimā viſionē. voluit em̄ de⁹ demonſtrare vi
 tam in qua poſt hāc vidēdus eſt in eternum ⁊
 cur nō dicat̄ iſta paradīſus regio vbi aīe vbi
 ipſe de⁹ eſt vbi ſciz ipſam dei ſubſtātiā ſub
 dei ⁊ ſpiritū ſanctuz ineffabiliter videt poſt h
 eſt tertiu celū ad qđ ſe raptū dicit̄ apoſtol⁹ vbi
 illi ſciz angeli deū vidēt ⁊ poſt tertiu cognitio
 etiā dimitatis ad quā rap⁹ eſt ap̄ls ⁊ poſt. rāz
 ptus eſt in paradīſum: id eſt in eā trāquillitatē
 quā fruunt̄ illi qui ſunt in celis hieruſalē: et
 ſic videre potuit quod nūq̄ corporeis ſenſib⁹
 impedim⁹ videre poſſet. ⁊ poſt audiuit archa
 na verba id eſt p̄cepit̄ intimationē de ſecreta
 dei ſcientia. Ex his tria colligit̄ apte. Pri
 mum eſt qđ brūs paul⁹ vidit̄ diuinā eſſentiā
 in raptu ⁊ hoc in ſubſtātia p̄dicat̄ pluries ſnialiter
 ⁊ ſubſtāntialiter replicat̄ ſm qđ ſanctē aīe nūc vi
 dent̄ deū cū dicat̄ tertiu celuz eſſe ſpūale vbi
 angeli ⁊ etiā aīe ſanctē vbi ſciz ipſam dei ſub
 ſtātiā dei ſub ac ſp̄m ſctm ineffabiliter vidēt
 Ex quib⁹ ſequit̄ ſcđm qđ aīa videns deuz pōt
 exaltari ad clariōrē viſionē. qđ aīa brī pauli

nunc clarius videt deū ⁊ videbit poſt iudiciū
 qđ vidit̄ in raptu ⁊ aīe ſanctē clari⁹ videbunt
 eū poſt iudiciū qđ nō videāt. Tertiu qđ ſcđt
 ex p̄dictis eſt qđ inuētor̄ heretum p̄dictarū fru
 ſtra et inaniter iactat ſe ſtudiſſe originalia
 ſanctoz ex quo in cōſiſſimis gloſis ex origina
 libus ſcōz acceptis iſta tam parēter expreſſa
 nō vidit. Secūdo ſic. qñ aliqua forma cades
 ſcđm ſpeciē participat ab vno ⁊ ab alio min⁹
 perfecte nō eſt dicendū quin deus de potētia
 abſoluta poſſit aliquē participantē talem for
 mā minus p̄fecte ad eundē gradū eiūſdē for
 me ſi ſibi cōplacuerit exaltare. talis em̄ forma
 pōt augeri. Igit̄ nō eſt impoſſibile eam de mi
 nori gradu ad maiorē trāſire: ſed viſio diuine
 eſſentiē ab vno participat̄ p̄fectius ⁊ ab alio
 min⁹ perfecte. vnus em̄ clarius videt diuinā
 eſſentiā qđ alius. Sicut em̄ diſtat ſtella a ſtel
 la ſm apoſtoluz. i. ad Lox. xv. ſic vna aīa clari⁹
 videt qđ alia: qđ manifeſte aſſerit Augu. in li
 bro de corectione. ⁊ recitat̄ de penitētia diſ
 iij. ca. in domo. qui ait. ſic. Parat nos ſibi ⁊ ſe
 nobis vt maneat in nobis ⁊ nos in eo quantū
 quiſq; erit particeps ei⁹ plus vel minus. p̄ di
 uerſitate meritoz ⁊ hec eſt multitudo maſioz
 nū. igitur nō eſt dicendū qđ de⁹ nō poſſit aīam
 videntē deū ad clariōrē gradū viſionis ſi vo
 luerit exaltare. Secūdu hereticale qđ conti
 nent̄ ſba p̄dicta eſt: qđ ſi aīa alicui⁹ videt diu
 nā eſſentiā tot⁹ hō cōpoſitus ex aīa illa viden
 te eſſentiā diuinā et corpore exaltari non
 pōt. hoc em̄ verbo ap̄li ad Philip̄. c. ij. a per
 tiſſime obuiat ⁊ repugnat. Dicit em̄ ap̄lus lo
 quens de xp̄o humiliāuit ſemetipſū fact⁹ obe
 diens vſq; ad mortē. mortez autē crucis. p̄pter
 qđ ⁊ deus exaltauit illū. Ex quib⁹ verbis pa
 rēter habet qđ xp̄s poſt mortē qñ cor⁹ glorio
 ſum aſſumpſit: a deo extitit exaltat⁹: ⁊ tñ ante
 mortē ⁊ tpe mortis aīa xp̄i v̄dit̄ diuinā eſſentiā
 Igit̄ hō cōpoſit⁹ ex corpe ⁊ aīa poterit exalta
 ri: licz aīa ei⁹ viderit diuinā eſſentiā. Heretica
 lis etiā aſſertio ſupradicta ſubſtāntialiter re
 pugnat. loquēs em̄ brūs petr⁹. vt habet Act.
 ij. De xp̄o poſt paſſionē ſuā ait. hunc ieſuz reſu
 ſcitauit de⁹ cui⁹ nos teſtes ſum⁹. Dexterā igit̄
 dei exaltat⁹: ⁊ p̄miſſione ſpūs ſcti accepta a
 patre effudit ⁊ c. Ex quib⁹ verbis colligit̄ cui⁹
 dēter qđ xp̄s in reſurrectiōe ſua fuit exaltatus
 licz antea viderit diuinā eſſentiā. Igit̄ cōſimili
 ter licz aīe ſanctoz videant̄ añ diē iudicij di
 uinā eſſentiā tñ cū corpora glorioſa in reſurre
 ctione ſument̄ poterūt ſancti ex corpore ⁊ ani
 ma conſtituti per diuinā potētiā exaltari
 ⁊ ita aſſertio ſupradicta ſapit heretiſm man
 feſtam. Amplius aſſertio memorata ſanctoz

Ratio 2^a

Secda heretiſis i
 probatur
 Primo

Secūdo

Tertio

enangelio cōtradicit. glorificatio em̄ poterit exaltatio nuncupari: s̄ xp̄us postq̄ anima sua vidit diuinā essentia fuit glorificatus. qd̄ beatus Job. euāgelista. vii. c. apte insinuat dicens. in nouissimo aut̄ dic magno festiuitatē stabat iesus et clamabat. Si q̄s sitit veniat ad me et bibat q̄ credit in me. sicut dicit scriptura. Is̄lumi: na de ventre ei⁹ fuerit aque viue. hoc autē dixit de sp̄u sancto quē accepturi erāt credētes in eū. nodū em̄ erat sp̄us datus. q̄ ille nondū erat glorificatus. Ex quibus s̄bis innuit q̄ ille post pdicationē suā et passionē. et per psequēs postq̄ aia eius vidit diuinā essentia fuit glorificatus. igitur etias postea fuit exaltatus. Ex quo sequit̄ euidenter q̄ aia alicui⁹ poterit p̄mo videre facialiter deū et ipse cōpositus ex corpe et aia poterit postea exaltari: et ita licet aie sanctorū facialiter nūc videāt deū. tamē ipsi sancti in iudicio cōstituti ex aia et corpe poterunt exaltari. Tertiu⁹ hereticale contētū in s̄bis pdictis est q̄ aie sanctorū vsq̄ ad diem iudicij nō vident facialiter deum. Hoc aut̄ in diuersis opibus est multipliciter improbatū. ideo h̄ p̄ nūc breuissime improbo et p̄ vnicā auctoritatē apostoli demonstrabo q̄ anime sanctorū in celo facialiter vidēt deū. ait em̄. ij. Cor. v. dum sum⁹ in corpore peregrinamur a dño. per fidem em̄ ambulam⁹ et nō per spem. Ex quib⁹ verbis liquide cōstat q̄ apostolus pbat q̄ dū sumus i corpore a dño peregrinamur per hoc q̄ ambulam⁹ per fidez et non p spem. Ex qua argumētatione apostoli ista ppositio patenter accipit̄ quicūq̄ ambulat p fidē et non p spem peregrinatur a dño. s̄ apostolus desiderabat an̄ diem iudicij esse p̄sens ad deum et non peregrinari a dño ipso testante: qui post verba pdicta subiungit. Audem⁹ autē et bonam voluntatem habem⁹ magis peregrinari a corpore. et p̄sentes esse ad deum. Ex quib⁹ verbis patenter habet̄ q̄ ap̄lus desiderabat nō peregrinari a domino: sed esse p̄sens apud deum an̄ diem iudicij: quia hoc desiderabat dum esset peregrinus in corpore diu ante diem iudicij. igitur desiderabat nō peregrinari a deo sed esse apud deum ante diem iudicij. s̄ sicut acceptum est ab̄ apostolo. quicūq̄ ambulat per spem et nō per fidez: non peregrinatur a deo: ambulat per spem et non p fidem. igitur apostolus desiderabat ambulare per spem et nō per fidem ante diem iudicij qd̄ minime desiderasset si sciisset animas sanctorum ante diem iudicij diuinā essentiam nō visuras. Primum ambigūū siue multiplex et disputabile contētum in verbis pdictis est: q̄ ultra visionē cla-

Tertia heresis
improbat

Primum ambigūū
improbat

ram diuine essentie anime nō possunt exaltari. Hoc em̄ potest habere multiplicē intellectus vnus est q̄ ultra claram visionem diuine essentie anime non possunt exaltari ad quencūq̄ gradum clarioris visionis nec ad aliquā perfectionē vel gaudium vel honorem quod vel quē nunc minime habēt et iste sensus est erroneus: q̄ ultra claram visionem quam nūc habent anime sanctorū exaltabūtur ad aliquod gaudium actuale qd̄ nunc minime habēt. tūc em̄ gaudebunt de completionē ciuitatis celestis et de vnione sua cum corpore gloriozo: et ideo tunc exaltabūnt ad aliquā perfectionē quam modo non habēt. Sic em̄ anima christi post resurrectionē quodāmodo extitit exaltata. quia tunc recepit gaudium de impassibilitate et immortalitate corporis christi. tūc em̄ ipsa anima christi ab omni dolore et tristitia fuit penitus aliena. et ita exaltata ad statum quē non habuit ante resurrectionē christi. Respondeo christo q̄ dixit anima mea tristis ē vsq̄ ad mortem. Alius intellectus s̄borū predictōrum est iste. ultra claram visionem diuine essentie non possunt anime exaltari ad aliquam perfectionē distinctam specie a clara visione dei maiorē et p̄fectionē clara visionē et fruitionē dei. Et ideo anime post iudiciū licet exaltabūnt ad clariorē visionē non tamē visionē distinctam specie a visione p̄cedente gaudium etias quod habebūnt de completionē ciuitatis celestis et assumptionē corporis glorioziorū: nō erit maius: neq̄ perfectius visione clara et fruitione quam nunc habēt. et ita iste sensus in nibilo cōcludit intentus istius p̄sentantis: seu reuocantis. sed primus sensus: si esset verus cui denter inferret intentus eius. et ideo assertio nem predictam accipit in sensu p̄mo: propter qd̄ errat aperte. Sed diceret aliquis q̄ ille non accipit verba predicta scdm̄ intellectum primū. quia tunc haberet cōcedere q̄ tūc videns diuinā essentiam nihil posset aliud recipere nec desiderare qd̄ non diceret. quia tunc anima christi nō potuisset desiderare resurrectionē seu assumptionē corporis gloriozi. Ad hoc dicendū est: q̄ ipse concedit inquitens qd̄ infertur. nam alibi dicit hec verba. visio facialis predicta non comparit̄ secum desiderium alicuius alterius rei que apertissime sunt hereticalia reputanda. quia euāgelio contrarian̄: cum christus qui vidit diuinā essentia dicat. Zuce. xxiij. Desiderio desideravi hoc pascha manducare vobiscuz. Ex quibus verbis patēter infertur q̄ visio facialis comparitur secum desiderium alicuius rei. Secundū ambigūū et disputabile contentum in verbis.

Ratio contra

Ratio

Ratio

predictis est q̄ visio clara est sūma exaltatio animarū. Hoc em̄ potest habere multiplices intellectū. quorū vnus est iste inter omnes exaltationes animarū distinctas specie claravisiō est sūma. ⁊ inter modernos de hoc sunt diverse opinionones. quibusdā dicentib⁹ q̄ visio clara dei est sūma perfectio anime q̄ perfectior est fruitione diuina. Alij dicētib⁹ q̄ ideo est sūma: quia est fruitio diuina. non enim ponunt q̄ visio dei: fruitio aut dilectio patrie: realiter distinguant alijs asserentibus q̄ clara visio dei nō est sūma: sed fruitio aut dilectio patrie est altior ⁊ perfectior visione. ⁊ ideo negāt visionem clarā esse summā exaltationē animarū dicētes q̄ fruitio: seu dilectio dei est altior.

Alius intellect⁹ verborū predictōrū est iste. Visio clara est sic sūma exaltatio animarū q̄ anime vidētes clare deum ad nullā perfectionem specie distinctam maiorē illā quā habēt poterunt exaltari. Et iste sensus verus est: siue visio sit perfectior siue fruitio. Quia nunq̄ habebūt anime in se formaliter aliquā perfectiōnē distinctam specie a visione dei perfectiorē rem visione ⁊ dilectione seu fruitiōe dei. Tertius sensus est iste. Visio clara sic est sūma exaltatio animarū q̄ aīa vidēs deum nullo modo neq̄ ad vltiorē gradum visionis diuine: neq̄ ad quodcūq̄ aliud perfectius: vlt̄ imperfecti⁹ visione dei poterit exaltari ⁊ iste est sensus istius. prestātis vel equiuocātis. quia aliter pdicta verba nullo mō possūt inferre conclusionē intentā. s̄ iste sensus est erroneus vt ex pdictis patz aperte. nam ex his verbis sequitur euidēter q̄ anima xp̄i non vidit deum ante resurrectionē vlt̄ ante mortē xp̄i quia potuit cōristari. postea autē ad statum oīs impossibilitatis exiit exaltata. Sensus em̄ pdictus magistro siuarū aperte repugnat: quī libro. ij. di. xi. dicit angelos vidētes deū in cōgregationem ⁊ britudinē proficere dicens in hec vba. Illud nō quod alij superius dicūt p̄babilius videtur q̄ angeli vsq̄ ad iudiciū in sciētia ⁊ in alijs possunt pficere: et ita anima vidēs deū: potest ad aliud exaltari nec est hoc negandum cuz omnis exaltatio sit de minori scdm̄ specie ad maius scdm̄ speciem. cū etiā sepe in humanis exaltatiōib⁹ videmus tales retētis maioribus dignitatib⁹ ad minores cōpossibiles maiorib⁹ exaltari. vñ ⁊ nōnunq̄ cardinalis ad officiū sūmi penitentiarij postea exaltabit cardinalatu retēto: sic aīe scē vidētes deū retēta dei visione ad aliquid aliud minus visiōe diuina poterūt exaltari ⁊ etiā ad clariōrē visione dei. His visis ad rōnes istī est facile rēdere. Lū em̄ p̄mo dicit vltra visionē clarā

diuine essentīe nō possunt exaltari. patz ex pdictis q̄ hoc in hoc sensu quē habet iste de ipsa ⁊ ex quo sequit̄ conclusio quā intēdit: est erronea: quia vltra visionē clarā nō clarissimā diuine essentīe: ē visio clarior ad quā possūt aīe exaltari. vñ vltra albedinē non intēditissimā: est intēditior: ⁊ vltra charitatē non p̄fectissimā est charitas p̄fectior. Lū scūdo dicit (vltra sūmū nihil ē) dicendū q̄ hoc etiam potest habere multiplicē intellectum: quia aliqd̄ dicit̄ summū multipliciter. aliquid em̄ est simpliciter summū ⁊ eo nihil est alti⁹. Aliud aut dicit̄ summū scdm̄ specie sicut inter oēs species coloris albedo pot̄ esse summa ⁊ inter omnia genera visionū visio intellectualis dicit̄ sūma.

Aliter pot̄ aliquid summū quadā aggregatione: q̄ scz omnia possibilis ad perfectiones alicuius spectantia cōprehendit scdm̄ quem modū beatitudo que est stat⁹ omnīū bonorū aggregatione perfectus pot̄ dici sūma. Aliter dicit̄ aliqd̄ sūmū in vna specie per quē modum intēditissima albedo pot̄ dici sūma. et visio anime xp̄i est summa inter omnes charitates charitas. sic etiam inter reges vn⁹ potest dici sūm⁹: ⁊ maxim⁹. Accipiēdo igit̄ summus p̄mo modo sic sūmo nihil est alti⁹. accipiēdo summū. scūdo modo sic sūmo nihil distinctū specie: est alti⁹. nam in genere virtutū nulla virtus distincta a charitate est altior charitate: vna tamen charitas est altior alia. Sic in genere cognitionum dei nulla cognitio distincta a visiōe clara dei: est altior visione clara dei vna tñ visio clara diuine essentīe ē altior alia. visio em̄ qua videt deū anima chūsti: est clarior visione qua angelus videt deū. ⁊ ideo quīs visio clara dei sit summa inter cognitiones q̄bus deus cognoscit. non est tamē inconueniens q̄ anime p̄mo videant deum minus clare ⁊ postea exaltētur ad clariōrem visionē. Sic sūmo nihil est inter illa: que possūt eidez rei competere alti⁹: licz deus sit altior tali sūmo. Accipiēdo autem summū tertio modo sic sūmo nihil est alti⁹ in tali sp̄. vnde intēditissima nigredine null⁹ color niger est altior ipsa tamē est aliquis alius color altior. Sic enim patz q̄ sūmū potest capi multipliciter. ⁊ ideo ista. summo nihil est alti⁹. habet varios sensus. quoz vn⁹ est verus: ⁊ alius falsus. Cum vero accipit tertio. Visio clara est sūma exaltatio animarū. patz p̄dicta q̄ ista varios habet sensus falsos. q̄ ista falsa est accipiēdo sūmū tertio mō. accipiēdo etiā sūmū quarto mō ē falsa: q̄ visio clara quā nūc habēt aīe scē nō est sūma exaltatio animarū p̄ eo q̄ non est clarissima visio: quā habebūt. habitare enim

Summū

Primo mō
Secūdo mō

Tertio mō

Quarto mō

sunt post iudicium clariorē. Accipiendo autē summū p̄mo modo sic non est ad propositū. accipiendo autē secūdo modo sic diuerse sūt opinionones sicut dictum est: quibusdam dicētibz: q̄ clara visio est perfectior dilectione seu fruitione dei et illi dicerēt q̄ visio clara est summa exaltatio animarū sic accipiēdo sumuz. Alijs dicētibz q̄ dilectio seu fruitio est perfectior et altior visio: illi dicerēt q̄ visio nō est summa exaltatio animarū. sed fruitio. Cum nō quarto dicit q̄ in die iudicij cum de sanctos et illorum aīas exaltabit. ista concedit sub isto intellectu q̄ anime sanctoruz tunc habebunt clariorē visionē dei: et tiam gaudiū de visione hierusalē et alijs multz. et ista erit exaltatio animarū. sanctos nō id est personas integras cōpositas ex corpore et aīa exaltabit q̄ tūc dabit eis beatitudinez p̄fectam: quam ipsi p̄us non habuerūt: imo nec ipsi videbunt p̄us deū licet anime sanctoruz et nō ipsi modo videāt deū. Dicēdum est q̄ male infert: si p̄pones prece-dentes sane intelligant. Si autē intelligant sicut isti intelligūt scđm qđ dictum est. sic ex p̄positionibus hereticalibus infert cōclusionem hereticam. Intelligit enī: q̄ visio clara sic est summa exaltatio animarū: q̄ anima videns deum nihil potest acquirere: nec aliquo modo proficere nec aliquid non habitum desiderare. Et iste sensus est erroneus. q̄ sequetur q̄ aīa xp̄i non vidisset deum ab instanti cōceptionis christi. Cum autem sexto dicit alias tunc non exaltarētur. hoc non sequitur ex precedētibz sicut ostēsum est. q̄a sicut dictū est. quis sanctorū anime videant deum: tamē anime ad clariorē visionē poterunt exaltari: et ipsi sancti: quādo resurgēt in corpore ad visionē dīne essentie: et impassibilitatez et alias dotes corporis et aīe poterunt exaltari. Cuz sic conatur probare minorē scz q̄ deus in die iudicij sanctos: et illorum aīas exaltabit per h̄ q̄ vsq̄ ad diem iudicij sunt sub altari: et post diem iudicij videbunt deum facie ad faciem. Dicēdū est q̄ iste textus libri apocalypsis male intelligit. non enī ideo aīe martyrum dīcūtur sub altari vsq̄ ad diē iudicij: q̄ non vident deitatem xp̄i: sed tantum humanitates. sicut iste textus false exponit. sed dicūtur sub altari. q̄ absconse nobis et existētibz in inferno: et in purgatorio: saltem multz ab omni malo protecti clare deum vidēt et ipso fruunt. porro q̄a quantū ad hoc motiū in brō bernardo nūc se fundare: v̄ba eiusdē br̄i. bernardi non intelligit. q̄ non intendit nisi q̄ sc̄ti s̄m aīas collocātur sub xp̄o et deum vident donec ipsi

Ratio ad mirorē

Ad p̄bationem minoris.

sancti integri: et p̄fecti scđm corpus et animas p̄cedant completo numero fratru: et participent regnum. Sz forte diceret aliqs si sancti tūc participāt regnū et regnū est visio dei igitur antea non habebunt visionē dei. Ad h̄ dicēdū q̄ licz quādoq̄ regnum vocatur clara visio dei. sicut etiam regnū dei nōnunq̄ vocatur ecclesia p̄sens. tamē interdū regnū dei appellatur britudo cōsumata comprehendens aīe et corporis britudine et istud regnū dei de cōmuni lege sancti an diē iudicij nequāq̄ participabunt: imo ipsi ex aīa et corpore constituti nō habebūt de cōmuni lege p̄us visionē dei sed aīe ipsorum tantūmodo. et de isto regno et gloria aīe et corporis loquit̄ ibi. Sed adhuc quereret aliqs quomō sancti erunt super altare post iudicium scđm beatū bernardū cuz nūc erunt super xp̄m. Ad hoc potest rīderi dupliciter. vno modo q̄ in scriptura dīna non legitur q̄ aīe sanctorum post iudicium erunt super altare: nec memini me legisse: q̄ hoc bernardus dicit. Aliter pot̄ dici q̄ iō possunt dici aīe super altare post iudicium: quia tunc non erunt post iudicium quibusdāz electis abscondite. tunc autē dicūtur sub altari: q̄ videntes deum quasi absconse consolant̄ et gaudent in deo. gloria em̄ earū lateret plures electos: plures existētes in inferno. et ideo possūt dici sub altari: q̄ ibidem abscondite. Cum verō vltimo allegat br̄m petrum dicentē. prout nos et alter in salutē et c. Dicēdū est q̄ auctoritas petri non facit p̄o isto. q̄a br̄s petrus loquebatur homibus integris ex aīa et corpore constitutis. et verum est q̄ illi exaltabunt ad visionē clarā in die iudicij et non an̄ de cōmuni lege. q̄ licz aīe multorum antea clare videant deuz tamē homines compositi ex corpore et anima de cōmuni lege antea nō videbunt deum. et p̄ istuz modū omnes fere auctoritates quas p̄o heresi supradicta in duobus maximis tractatibus: et prolis adducit soluit: q̄ loquit̄ de electis cōpositis: ex corpore et aīa qui de cōmuni lege deum an̄ diem iudicij non videbunt.

Capit. iij. ponit tertiam rōnem p̄ heresi p̄ncipali que inuit̄ huic fundamēto scz q̄ cū clara visione nō stat doctrina seu noticia alicuius de nouo.

Tertia via super

quā se fundauit est: q̄ pur dicit visio br̄a nō stat cū doctrina: q̄ quicūq̄ clare vider deū: vider et oīa: scđm gregorium dicentē. quid est qđ nō vider q̄ videntes oīa vider. s̄ s̄m br̄m Aug. de cura p̄ mortuis agēda aīe sc̄torū illa q̄ sunt hic apud viuentē ex se nō cognoscūt: s̄ cis innotescūt. aut p̄ am:

mas nouiter decedentium: seu morientium: aut per reuelationes angelorum q̄ curam habet de viuētib⁹: aut per reuelationē imediatam a deo: cum igitur non videant oīa p̄ consequēs nec facialiter clare vidēt deum. Hec rō eius tertia in vna heresi manifesta est fundata: q̄ scz clara visio dei sine omni scia esse nō pōt vl̄ saltem non est sine omni scientia. quia asserit manifeste: q̄ videntes deum nulla ignorant. igitur oīa sciunt. s; bec heresis scripture dīne aperte repugnat. Air em̄ apostolus ad Eph. iij. Adibi em̄ omnium sanctorum minimo data est gratia hec: in gētib⁹ euāgelizare inuestigabiles diuinitas xp̄i ⁊ illuminare omnes que sūt dispensatio sacramēti absconditi a seculis in deo qui oīa creauit vt innotescat p̄ncipib⁹ ⁊ potestatib⁹ in celestibus per ecclesiā multiformis sapiētia dei. Ex q̄bus s̄bis vltimate colligitur: q̄ angeli sancti arte incarnationē ⁊ passionē ch̄isti nōnulla secreta de incarnatione ch̄isti ignorabant. angeli tunc viderūt deum. Igitur non oēs videntes deus omnia sciunt. imo multa ignorant. Vero scdm̄ intentionē apostoli angeli sancti vidētes deus aliqua de incarnationis misterio ignorabāt glo. super verba premissa asserit manifeste dicens in p̄sona beati pauli ⁊ exponens s̄ba ei⁹ prescripta. quia datus est mihi euāgelizare ⁊ illuminare: ⁊ videre. qd̄ hoc est. quia per hoc aliquid accipiunt: qui multa secreta in hoc didicerunt. et hoc qd̄ ait euāgelizare. dico ita vt multiformis sapiētia dei de reparatione hominū innotescat per ecclesiam que dona dei recipit: id est per apostolos in ecclesia predīcantes p̄ncipibus: et potestatibus id est p̄ diuersis ordinib⁹ angeloz q̄ sūt in celestib⁹ id est in celo vbi ⁊ nos erim⁹. Dic̄ nāq; br̄s hieronym⁹ angelicas dignitates supra: mēoratū misterii aliqd̄ pure nō intellexisse donec impleta est passio ch̄isti: ⁊ apostolorū predīcatio per gēres dilata. Vñ in efsaia angeli admittentes dixerūt. Quis est iste q̄ venit de edon. ⁊ in Psal. Quis est iste rex glorie. non solum igitur patriarchis ⁊ prophet: sed etiam potestatibus celestibus multiformis sapiētia dei per ecclesiam est reuelata. ⁊ post. Multiformis igitur dicit̄ dei sapientia. quia multipliciter multas spēs: et formas h̄ns q̄s p̄ncipes ⁊ potestates per ecclesiam agnouerunt. Ex his omnib⁹ colligitur euidētē: q̄ angelis videntibus deum aliqd̄ acceruit per ecclesiam ⁊ q̄ aliquid didicerunt per apostolos predīcantes ⁊ misterium redemptionis humane quod ante redemptionē ⁊ passionem ⁊ p̄dicationē apostolorū non intellexerunt ad purū seu ple-

num ⁊ q̄ multiformis sapiētia est p̄ ecclesiaz angelis deum vidētib⁹ reuelata ⁊ q̄ angeli multitudinem sapiētie non cognouerunt. Ex quibus omnib⁹ patēter cōcludit̄: q̄ visio beata stat cum doctrina. ⁊ q̄ non oēs qui clare vident deum vidēt omnia ⁊ q̄ aliqui qui facialiter vidēt deum ignorāt aliqua atq; aliq̄ eis docētur. ⁊ q̄ eis aliquid reuelat et q̄ non seq̄tur. Igitur non vident facialiter clare deum. que omnia iste negat aperte in s̄bis p̄missis.

Sed dicit aliquis augustinus p̄missis obuiare videtur q̄ super genefim ait. loquens de angelis. non latuit eis misterium regni celorum qd̄ tempore opportuno reuelatum est p̄ salute nostra: quo. et hac peregrinatione liberati: eoz⁹ cetū coniūgamur. Sed ad hoc respondet glosa vbi s̄pus. ⁊ magister sniarum libro. ij. dist. xi. ad eandē obiectionē respondet eodem modo sicut glosa. dicit em̄ glosa. ne videantur sibi cōtradice in p̄dicti sacre pagine doctores scz hieronymus: ⁊ augustinus. ita potest declarari qd̄ factum est ⁊ vtilis q̄ maioris dignitatis sunt ⁊ per quoz⁹ misterium illa nunciata sunt cognita fuerūt experta vt pote familiaribus nuncijs. illis vero q̄ minoris dignitatis sūt: in cognita essent. Ex quibus s̄bis liquet ap̄te: q̄ s; angeli secreta ante incarnationē eandem cognouerunt. qdam tamē angeli vidētes deum minoris dignitatis illa minime cognouerūt. ⁊ ita non oēs vidētes deum omnia vident. Item q̄ non omnes vidētes omnia sciunt: sed ignorant aliqua: ipse saluator testari videtur dicēs. Adarb. xxiij. De die autē illa ⁊ hora nemo nouit: neq; angeli celorum. ideo poterunt videre deus s; non omnia sciunt. Ampli⁹ apostolus paulus in raptu viderat dinaz essentiam. sicut ostēsum est supra ⁊ tamē paulus non oīa nouit. ⁊ ita nō omnis vidēs deum scit omnia. Rursus de xp̄o singularare dicit̄ apostolus ad Collo. ij. In quo sunt omnes thesauri sapiētie ⁊ scientie absconditi. Igit̄ istud nulli alij videnti deum debz̄ attribui. hoc enim est p̄uilegium singulare anime xp̄i q̄ ipsa sola inter spūs videntes deum habz̄ p̄cientiā. qd̄ ex verdis euāgelicis Job. iij. posse p̄bati videtur. Soli enim xp̄o datus est spūs non ad mēsuram. igitur solus ch̄ist⁹ habuit omnē scientiā. ⁊ ita videns deus poterit ignorare. His visis distinguēdo: facile est rōnē p̄dictā refellere. Lū em̄ p̄mo dicit q̄ visio br̄a nō stat cū doctrina. dicēdū est q̄ bec est erronea. sicut dicit̄ est s̄pus. Lū s̄o secundo dicit̄ p̄bado: p̄ hoc minorē: q̄ q̄cumq; clare videt deū videt oīa s̄m̄ Hregl. dicētem. qd̄ est qd̄ nō videt q̄ videntē oīa videt. Dicēdū est

Obiectio

Responsio

Secūda

Tertia

Quarta

Rōnē ad forā mā rōnis

fm q̄ dicit magister s̄uaruz libro .ij. dif. xi. di-
 cens in hec verba. Grego. quoq; hoc dicit. lo-
 quēs de angelis. qd̄ est: quod ibi nesciant vbi
 scientē omnia sciunt. vidēt dicere q̄ oīa sciāt
 angeli: 7 nihil sit qd̄ nesciāt. s̄ accipiēduz est
 hoc de his: quorum cognitio b̄m̄ facit cogni-
 torem. vt sunt ea que ad misterium trinitatē 7
 vnitatis pertinet. hec sunt v̄ba magistri sen-
 tentiarū tenētis q̄ angeli vidētēs deum non
 omnia sciunt. 7 q̄ Gregorius nō loq̄tur de cog-
 nitione creaturarū: s̄ de his que spectāt ad
 misterium trinitatē: 7 vnitatis diuine. Cum nō
 tertio infert dicens. 7 per consequēs fm̄ b̄m̄
 Gregoriū. q̄ vidēt facialiter deum non igno-
 rāt aliqua que apud viuētēs fiunt: nec docēt
 de aliquo: nec reuelatur eis aliqd̄ quod prius
 non viderūt. Dicēdum est: q̄ ex v̄bis gregori
 male intellectū vt ostēsum est per magistrū
 sententiariū infert tres conclusiōes erroneas
 p̄ma est q̄ qui facialiter vidēt deum nō igno-
 rant aliqua. Secunda est: q̄ non docētur ab
 aliquo. tertia est: q̄ non reuelatur eis aliquid
 quod prius nō viderint. quas esse erroneas su-
 perius per apostolū paulum 7 glosam est pro-
 batum. Auctoritas augustini quam adducit
 fm̄ bonuz intellectū est concedēda. quia siue
 dictum augustini intelligit de mortuis vidēt-
 tibus deuz siue de alijs: concedēdum est q̄ nō
 omnia sciunt omnes mortui que hic aguntur
 quia sicut ostensum est etiam vidētēs deum
 non omnia vidēt. Et ideo cum vltimo cōclus-
 dit dicens. cum igit̄ non videant oīa. 7 per cō-
 sequens non facialiter clare vidēt deum. Di-
 cendum est q̄ non seq̄tur sicut nec seq̄tur. an-
 geli boni non viderunt omnia: puta incarnas-
 tionem. igitur non viderunt clare deum.

Capitulu. iij. ponit tres vias siue tres suppositiōes
 Quibus suppositis fm̄ singulas rōcinando procedit
 conclusionē principalē pbando. Ex prima via siue sup-
 positione format tres rōnes que etiaz confutant secū-
 da via ponitur capitulo. v. tertiu caplo. vi.

Cap. III

Equitur. in pro

restatione friuola memorata. q̄a
 dicit q̄ ad vidēdam 7 inuestigan-
 dam veritatē istius cōclusionis debet atten-
 dere tria. Primum est cui merces clare visio-
 nis promittit̄. Secūdu est tēpus pro quo mer-
 ces promittit̄. Tertium ad qd̄ futuruz iudiciū
 ḡnale ordinat̄. His p̄mis in q̄bus tres vlti-
 mas vias fundat: statim subiunxit de eo cui
 promittit̄. in quo consistit p̄ma via siue proba-
 tionis sic. Si attendam? cui illa merces in sa-
 cra pagina pmittit̄: certū est q̄ toti suppositi-
 co. Probat p̄mo. q̄ iacob? ait. b̄tus vir q̄ sus-
 fert tēptationē 7 c. 7 certū est q̄ aīa nō est vir.

Primo

Probat p̄mo

Secūdo ad idē. Quia x̄ps dicit oīo q̄ reliq̄t
 patrem 7 c. vitā eternā habebit 7 c. certuz est:
 q̄ illi q̄bus loquebat̄ erāt supposita 7 nō anī-
 me separate. Ad idē est qd̄ x̄ps dicit. vos qui
 reliquistis omnia 7 c. certuz est q̄ illi qui erāt
 hic erāt b̄tus petrus 7 alia supposita: 7 nō eo-
 rum aīe separate. Itē merces illa reddetur
 pro operib? misericordie. Unde x̄pus dicit in
 iudicio. esuriui 7 mihi dedistis 7 c. s̄ certū est:
 q̄ suppositum 7 nō anima separata: dedit ele-
 mosynam. igitur supposito: 7 non aīe separa-
 te reddetur merces. Post tres rationes p̄e-
 dictas ponit alias tres sumptas ex trib? no-
 tabilibus que dicit esse attendēda. Prima
 autē ratio eius. que hic ponitur est hec. Visio
 beata est reddēda toti supposito: 7 nō anime
 separate. igitur anime sanctorū in celo nō vi-
 dent deuz. Ista rō est quasi p̄ncipali? motiū
 ipsius p̄ heresi supradicta. p̄pter qd̄ ipsaz se-
 pe replicat. 7 reputat ipsaz irrefragabilē. po-
 nens cū ipsaz in s̄mone qui incipit gaudere
 in dño. 7 in tractatu q̄ incipit. q̄re vtrū anime
 sanctorū 7 c. Antecedēs ipse p̄bat sic. visio il-
 la q̄ est merces reddēt illi cui pmittit̄. s̄ mer-
 ces pmittit̄ supposito 7 nō aīe separate. igit̄
 7 c. Idduo: p̄bat trib? auctoritatibus. 7 vna
 s̄cō. S̄z ista fundamēto hereticali imittit̄ q̄
 scz merces nō nisi supposito 7 nō aīe pmittit̄
 Ad euidētia ei? est veritas elucidāda. Secū-
 do heresis s̄damēto hereticali p̄fate: contra-
 ria est pbāda. Tertio discurredo p̄ auctoritas
 tes quas adducit sūt illa que apparēt in con-
 trariū repellēda. Circa p̄mū est sciendum q̄
 ista est catholica veritas q̄ merces que inclu-
 dit gloriā aīe 7 corporis soli supposito seu boi
 integro ex corpore 7 aīa cōstituro pmittit̄. 7
 illa de cōmuni lege nō dabit̄ an̄ die iudiciū ge-
 neralis. merces autē que nō includit gloriā
 aīe 7 corporis sed solū gloriā aīe: scz visionem
 dei: 7 fruitionem pmittit̄ aīe anteq̄ corp? re-
 sumpsit. 7 ideo ista merces dabit̄ mult̄ ani-
 mab? a corpore separatis. Est t̄n̄ aduertēdū
 q̄ gloriā aīe: dat̄: et dabitur multis animab?
 ante iudiciū. respectu quarū non dicit pro-
 prie merces. quia nō dicit merces p̄pter me-
 ritum illarum. sed p̄t̄ dici merces earum pro-
 pter meritū x̄pi qd̄ pmittit̄. Secūdu est q̄
 visio diuine essentie. aiabus ante vniū crsale in-
 diciū est pmissa. Prīmū sic ostēdit̄ aiab? dece-
 dētū nihil purgādū habētib? rēq̄es pmittit̄
 hāc nō oportz pbare. q̄ nota est 7 inuētō: bes-
 refis mēorate eā nō negat: cū decdat expresse
 in mult̄ locis aīas separatas esse in q̄ere: s̄ ista
 quies est qd̄a merces: q̄ dat̄ mult̄ aiab? p̄pter
 meritū earū. igit̄ aiab? aliq̄ merces pmittit̄.

Secūdo

Tota

Probat m
cedens

Impugnata

Tota

Interi esse in celo videre & gaudere de hūani
rate xpi est merces. ista em̄ dabūt oib⁹ elect⁹ p
pter meritū xpi. & aliqb⁹ ppter meritū ppriū
sū & meritū xpi. s̄ ista aiab⁹ sanct⁹ pmittūtur.
igit aiab⁹ separatis aliq⁹ merces pmittit. **Q**
p̄o visio dei aliqb⁹ aiab⁹ pmittit: saluator no
ster Job. vii. inuit manifeste dicēs. sūt quos
dedisti mihi volo vt vbi ego sum & sint illi me
cum. vt videāt claritatē meā quaz dedisti &c.
Et qb⁹ vobis colligit: q̄ xps pdicando pmissit
q̄ oēs q̄ erunt ibi vidēt: & videbūt claritatem
deitatis xpi. & ita illis visio dei pmittit. Sed
forte diceret aliq⁹ q̄ xps loq̄t de claritate sua
fm̄ humanitatē quā vidēt aie separe in celo.

Hec euasio est nulla. q̄ xps loquit de clari
tate quā habuit anteq̄ mūdus eēt: ipso ibi
dem dicēte ad patrē. clarifica me tu p̄ apud
temetipsum claritate quā habuit p̄sq̄ mūd⁹
esset apud te. illa autē claritas quā habuit xps
antē mūdus eēt: est claritas deitatis. igit q̄ sūt
in celo cum xpo vident claritatē deitatis eius.

Hec de ista materia ad p̄sens sufficiant. qm̄
nō est intētionis mee in hoc ope p̄ncipalē be
refim: p̄ exquisita mediā improbare: s̄ motiua
hic adducta repellere. & tertio per illa que ad
ducit discurrā. **E**ū itaq̄ dic̄. si attendam⁹ cui
merces illa in sacra pagina pmittit: certū est
q̄ toti supposito. verū est q̄ aliq⁹ merces pmit
titur toti supposito: q̄ illa que gl̄iam aie & cor
poris cōphendit. aliq⁹ autē pmittit in cōi sup
posito & aie separe. & ille sunt multe. esse em̄
cū xpo in celo: siliter gaudere: & videre hūani
tate xpi: est merces quedam: que tñ pmittit &
toti supposito. & aie separe. **D**osortū dei: et
angelorū est quedā merces q̄ toti supposito &
aie separe pmittit. **Q**uia teste ambrosio ani
me separe ad gaudiū transeūt angelozum.
Etia supposita post iudiciū ad angelozū pfor
tium perducent. sic etiā visio dei est merces. &
tamen pmittit: & toti supposito: & anime se
parate purgate. **E**t ideo licet mille millia au
ctozitatuz adduceret ad probandum q̄ mer
ces que est visio pmittit toti supposito: eas
dem facilitate diceretur q̄ nō posset per eas
probare q̄ merces que est visio non pmittit
sur animab⁹ purgatis: immo habitatio cele
stis & pmittitur toti supposito et pmittit
anime separe. **L**um igitur dicit beatus ia
cobus. beatus vir qui suffert temptationē. cō
cedendū est q̄ hic pmittit corona vite toti
supposito. sed ista propositio est tota affirma
tiua. ideo et ipsa non seq̄tur negatiua ista: scz
corona vite nō pmittit aie separe. **E**sto etia
q̄ in his verbis nō pmitteret corona vite aie
separe: et hoc non posset inferri: nisi sopbistis

ce q̄ alibi nō pmittit corona vite anime sepa
rate. sepe em̄ i scriptura sacra aliqd̄ qd̄ in vno
loco non pmittit: in alio loco pmittit. verūta
men pōt dici q̄ in his verbis pmittitur coro
na vite & toti supposito & aie separe. **E**t hoc
em̄ q̄ pmittit toti supposito post iudiciū: pro
mittit & aie postq̄ fuerit corpali⁹ expurgata.

Eū vero dicit certū est q̄ aia nō est vir. **I**sta ē
cauillōsa & puerilis deductio. si em̄ oīno pba
ret q̄ aie separe nō pmittit corona vite q̄ aia
nō est vir: pbabit sibi q̄ nulli mulieri pmitti
tur corona vite. q̄ certū est q̄ nulla mulier est
vir. pmittit autē in auctoritate Jacobi corona
vite & viris & mulierib⁹. q̄ p nomē viri subinz
tellerit & mulieris. q̄ in multis qd̄ dicūt de vi
ris: intelligendū est etiā de mulierib⁹. sic etiā
quis beat⁹ Jacob⁹ nō exprimat nomē aie: tñ
intelligendū est q̄ ex hoc ipso q̄ corona vite p
mittitur viris: intelligit etia pmissa aiabus
sanctis purgatis. **E**ū autē dicit q̄ xps dic̄. oīs
q̄ reliq̄t p̄cem &c. vitā eternāz habebit &c. cer
tū est q̄ illi quib⁹ loquebat erant supposita &
nō aie separe: totū hoc est pcedendū. s̄ ex hoc
nō sequit q̄ aie nō pmittit visio dei. q̄ ex affir
matiua tali nō sequit negatiua. xps em̄ loque
batur suppositis & aliq⁹ dixit illis nō tñ p sup
positis: s̄ etiā p aiab⁹ suis. iō cū dixit hoc etiā
vitā eternā habebit. hoc nō tñ dixit p suppo
sitis: s̄ etiā p aiab⁹ postq̄ fuerint purgate. cū
autē dicit ad idē q̄ xps ait. vos q̄ reliq̄stis om̄
nia &c. & certū est q̄ illi erāt petr⁹ & alia suppo
sita & non eozum anime separe. dicendum ē
q̄ ista verba possunt itelligi de suppositis tñ
quia supposita & non anime separe sedebūt
super sedē iudicātes duodecim tribus israel.
sed non sequitur q̄ iste honor pmittitur sup
positis & non animabus separatis. **L**um vero
vltimo dicit q̄ merces illa reddetur pro ope
ribus misericordie. vnde chris⁹ dicit in iudi
cio. esuriui & dedistis mihi &c. s̄ certus est q̄
suppositū & nō anima separata dedit elemosy
nā. igitur supposito & nō aie separe reddetur.
Dicendum q̄ merces illa multis reddetur nō
pro operibus misericordie. multi em̄ saluabū
tur qui nullū opus omnino misericordie fece
runt. & ista merces sit multis reddēda p opi
bus mie: nō tamen reddē illis suppositis tñ
modo pro operib⁹ mie. scz que supposita fece
runt opera mie: sed etiam pro operib⁹ mie red
detur animabus illoz ante diē iudicij genera
lis. pater igitur q̄ rō ista & alie allegatiōes p̄
scripte non plus cōcludunt de visione dei q̄
de habitatiōe celesti. q̄ ita pmittit bitatio ce
lestis toti supposito sicut visio dei. **I**tem si rō
illa concluderet heresim memoratā: sequerēt

Ad minorem

Ad secundam

Ad tertiam

per eandē rōnē q̄ ante iudiciū nulla aīa sepa-
rata saluabit. ⁊ nulla aīa sepata dānabit. nā
sicut toti supposito clara visio dei p̄mittit ⁊
toti supposito x̄ps dānationē si nō crediderit
cōminat dīcēs vt legit̄. *Matth. vlti. Qui crē-
diderit ⁊ baptizatus fuerit saluus erit. qui vero
nō crediderit dānabit.* In q̄bus verbis con-
stat ap̄te q̄ x̄ps ap̄te loquit̄ de suppositis. q̄
totus homo credit ⁊ baptizatus. Si igit̄ p̄pter
hoc q̄ visio clara dei toti supposito p̄mittitur
sequitur q̄ anime separate non viderent deū
eadē rōnē per hoc q̄ x̄ps cōminat dānationē
tōti supposito p̄tingeret inferri q̄ aīe sepa-
rate ante diē iudicij nec erūt saluē nec dānate.
quod catholicus nullus ignorat esse hereticū

Capitulum. v. in quo ponitur ratio procedens secunda
via: scilicet de tempore que soluitur.

Cap. V.

Equif. nunc alia

Ratio

via de tempore: p̄ quo merces pre-
dicta p̄mittit̄. vbi dicit q̄ si attē-
datur sacra scriptura inuenitur solū post iudi-
cium. primo: q̄ post iudiciū dicitur. venite be-
nedicti patris mei percipite regnū. ⁊ illud. cuz
federit filius hoīs in sede maiestatis sue sede-
bitis ⁊ vos ⁊c. ⁊ hoc. gaudete quia merces ve-
stra multa est in celo. Dic ponit tertiā rōnē
ex tpe quo reddetur merces. ⁊ potest sic forma-
ri. Merces predicta scilicet visio dei reddetur so-
lum post diē iudicij. igitur anime sancte ante
diē iudicij nō videbunt deū. nā viderit ma-
nifesta. ans probatur per illud *Matth. xxv.*
venite b̄ndicti patris mei percipite regnū ⁊c.
Sed hec ratio accipit heresim quam probare
deberet. quia accipit q̄ merces q̄ est visio non
promittitur nisi pro tempore post iudiciū. qd̄
deberet probare. Et ideo nō restat hic nisi re-
spondere ad probationē suā que propter sepe
dicta est exclusa. quia sicut dictū est: visio dei
promittitur toti supposito. ⁊ illa promissio q̄
de communi lege est facta non implebitur an-
te iudiciū. promittitur etiā aīe visio nihil pur-
gandū habenti. ⁊ illa p̄missio fit pro tempore
etiā ante iudiciū generale. cū hoc tamen stat
q̄ p̄missio que fit anime nihil purgandū habē-
ti ante dictū iudiciū impleatur. ⁊ ita patet q̄
ex illa auctoritate: venite benedicti ⁊c. nō po-
test inferri q̄ anime sancte antea nō videbūt
deum. sed potest inferri q̄ homines integri ex
corpore ⁊ anima de communi lege antea non
videbūt deū. Sed si querat̄ vbi promittit̄ di-
cta merces anime nihil purgandū habenti. dis-
cendū q̄ x̄ps vt legitur *Luce. xij.* mercedē p̄-
misit omni anime purgate cum dixerit latroni.
hodie mecum eris in paradiso. hoc em̄ non di-

Impugnatio

Risio ad rōem

Questio
Responsio

xit latroni pro supposito: s̄ pro aīa eius: ⁊ non
solū pro anima eius: sed pro anima purgata q̄
vadit ad paradysum. per paradysum autē de
quo fit mentio intelligitur britudo regni ce-
lestis: que nō est sine visione. Et q̄ de tali in-
tellerit x̄pus ostendit̄ ex serie euāgelici tex-
tus. nam dicit̄ latrone ad iesum. dñe memen-
to mei dum veneris in regnū tuum. respondit
dñs. amen dico tibi hodie mecum eris in pa-
radiso. Ex q̄bus verbis datur intelligi: q̄ idē
intelligebat christus per paradysum: qd̄ intel-
ligebat latro p̄ regnū x̄pi. sed latro p̄ regnū
x̄pi intelligebat gloriā x̄pi que non est sine
visione clara dei. igitur x̄pus p̄ paradysū in-
tellerit visionem dei: vt iste sit sensus. hodie
mecum eris in paradiso: id est sicut ego video
⁊ videbo deitate: ita tu mecum hodie videbis
clare deitate eandem. Ex his alijsq̄ plurib⁹
que causa breuitatē omittunt patēt̄ haberi:
q̄ falsum asserit cum dicit̄ q̄ in scriptura sacra
inuenit̄ q̄ visio dei promittit̄ solum p̄ tēpore
post iudiciū: q̄ p̄mittit̄ animab⁹ purgatis
p̄ tēpore ante iudiciū ibi sicut dictum est. ho-
die mecum eris in paradiso. ⁊ *Job. xvij.* vbi x̄ps
dixit. volo vt vbi ego sum ⁊ ipsi sint mecum vt
videant claritatē meam. ⁊ p̄me ad *Luce. xij.*
Cum dicit̄ ap̄ls videmus nūc per speculum in
enigmate. tūc autē quādo p̄phetic euacuabū-
tur facie ad faciē. p̄phetic autē de quib⁹ loq̄-
tur ap̄stol⁹ non sunt in celo. igitur aīe que
sunt in celo vidēt facie ad faciē. Quā etiam
dicta visio iam sit data asserit manifeste scri-
ptura dīna. q̄ *Apoc. vi.* dicit̄ b̄tus *Job.* date
sunt illis sanctiones s̄m animā singule stole albe
que sunt in vasis dei. Quādo nō dicit̄ post
iudiciū dicit̄. venite b̄ndicti patris mei per-
cipite regnū ⁊c. verū est q̄ tūc dicit̄ suppositū
integris. ⁊ ideo istud an̄ iudiciū nō implebit̄.
q̄ supposita integra de cōi lege antea nō per-
cipiet̄ regnū dei. cum hoc tñ stat q̄ aīe multoz
antea videbūt deū. Cū autē allegat̄ illud x̄pi
cū sederit fili⁹ hoīs in sede maiestatis sue: sede-
bitis ⁊ vos. dicēdū ē q̄ istud nō implebit̄ an̄
iudiciū generale cū hoc tñ stat q̄ aīe ap̄loz
nunc videāt deū. Multa em̄: ⁊ diuersa sūt p̄
missa ap̄stolis: quoz aliqua sūt mō impleta
aliqua nō implebūt̄ in die iudicij. s̄ post diē
iudicij cessabūt sicut̄ sedebūt sup sedes iudicij
cātes duodecim trib⁹ isrl. nā post diē iudicij
minime iudicabūt aliq̄ vero implebūt̄ in die
iudicij ⁊ sine fine manebūt sicut̄ q̄ erūt in aīa
⁊ corpe gloriofi. igit̄ p̄ hoc q̄ in die iudicij se-
debūt ap̄li super sedē iudicātes ⁊c. nō poterit
p̄bari q̄ an̄ diē iudicij aīe eoz nō videāt essen-
tiā dīna cū p̄stet̄ ipsū esse heresim manifestā.

Ratio ad rōem

Et vero ultimo dixit hoc: gaudete quia merces vestra multa est in celo. hoc non est ad p̄positū: quia constat s̄m istū q̄ merces animarū multa est in celo. quia s̄m eū vident ⁊ gaudent de humanitate christi. gaudiū em̄ est s̄m istū multū. Manifestum est igitur q̄ non t̄m merces suppositorum post iudiciū erit in celo sed etiam merces animarum nunc in celo est multa. ⁊ ideo per verba predicta probari nullo modo potest q̄ anime sancte nunc non vident deum: sicut per ipsa probari nō potest q̄ nunc vident humanitatem christi.

Caplm. vi. ponit rationē procedentes et tertia suppositione seu via. d. c. iij. proposita que etiam impugnatur ⁊ soluitur.

Equitur. si etiā at

Cap. VI
I tendatur tertiū: scz ad quid generale iudiciū dei ordinatur. videtur q̄ frustra fiat iudiciū si merces illa ante iudiciū animabus reddatur. Dic ponitur vltima ratio eius pro heresi memorata que ex his que dicta sunt contra priores conuincitur manifeste. per ipsam enim probaretur q̄ anime sanctorum nec sunt in celo nec aliquod gaudiū habent. quia s̄m illaz rationē frustra fieret iudiciū generale si anime sanctorū nunc gaudent. Si enim dicat iste q̄ quis anime sancte aliquod gaudiū nunc habeant: tamen illud iudiciū tunc non fiet frustra. quia anime sancte tunc visionē dei percipient ⁊ tota supposita suscitabuntur ⁊ in regnum dei intrabunt. Eadem facilitate diceretur q̄ quis anime sancte nunc videant deū: tamen illud iudiciū tunc non fiet frustra. quia tūc anime clariorē visionē habebunt ⁊ toti homines integri ex corpore ⁊ anima constituti tunc gloriam corporis ⁊ anime obrinebunt. Ad rationē itaq; breuiter est dicendū q̄ iudiciū generale non fiet frustra: s; anime sanctorū nunc videant diuinam essentiā: quia illud generale iudiciū ad multa alia ordinatur. ordinatur em̄ vt supposita integra ex corpore ⁊ anima constituta gloriam corporis ⁊ anime tūc percipiant: quis anime quorūdam prius perceperunt. ordinatur etiā vt gloria omni anime que prius vidit diuināz essentiā augeat. fiet etiā vt multe anime que prius nō viderūt diuināz essentiā qz purgate nō fuerūt tūc corpib; vnite percipient visionē dei. fiet etiā vt mali extūc nō solū in aīa: s; etiā in coepe crucient. ordinat etiā ad hoc q̄ extunc essat oīs stat; merēdi ⁊ demerēdi. ppter ista igitur erronee dī q̄ frustra fieret iudiciū gnale si aiab; sepatis visio clara antea redderetur. Et inferit. igit videt q̄ frustra fiat iudiciū si

merces illa aīa iudiciū aiabus reddatur. de mercede que gloriam anime et corporis com̄prehendit posset concedi. sed illa merces non redditur aiabus separatis. quia glorificatio corporis ante iudiciū de cōmuni lege non reddetur.

Caplm. vii. in quo recitatur causa talis positionis ⁊ modus reuocationis et sunt circa istū sex consideranda primum deducitur in hoc capitulo secūdū in sequenter. et sic consequenter.

Equitur. et quia

Cap. VII
I non est dicendum q̄ illud iudiciū est solum verbale inane et fictum idcirco sup ista questione vigilemus positū motiuis pro heresi sepe facta. Dic inuētor istius atq; defensor verbalē fictam ⁊ friuolaz ponit detestationē seu reuocationes. ⁊ in hac parte fiunt sex. quia p̄mo iste ponit motiuum. quare predictā materiam indagauit. Secūdo dicit q̄ cōclusioni sue amore veritatis adhesit. Tercio manifestat quare ipse pdictam assertionē suam voluit prouulgare: ⁊ publice predicare. Quarto dicit. q̄ non fuit intētionis sue aliqd dicere contra fidē. ⁊ ideo quandā fecit protestationē seu reuocationē: vt ne de heresi cōdēneretur. Quinto verbis doloſis ⁊ ambiguis se non p̄tinaciter referre pro assertionē predicta: p̄tendit. Ultimo narratur: q̄ de reuocatione sua pctiuit fieri publicum instrumentū.

Dicit igitur: q̄ ideo super ista questione voluit vigilare. q̄a iudiciū generale non est solum verbale: inane ⁊ fictum. In his s̄bis cuz assertiones ⁊ motiua p̄ assertionē sepe dicta refert: apte insinuat: q̄ iudiciū gnale est frustra inane ⁊ fictū: si aīe sanctorum aīa iudiciū vident deum: s; hoc in p̄cedētib; euidentius est manifestum.

Caplm. viii. deducit et narrat scdm quare scz sue cōclusioni adhesit cuius motiuum nullus esse conuincit.

Equif. et in con

Cap. VIII
I sciētia mea dico q̄ libēter essem? p̄ alia cōclusionē ⁊ libēti? q̄ p̄ ista cōclusionē negatiua: si vera oñderet ⁊ necessaria. ⁊ si clarū esset in fide: q̄ aīe scōz nūc viderēt faciē dei: null; haberet t̄m defendere istā fidē: nec defendere plusq; nos: sū em̄ xpi vicari; lz indign; ⁊ vicari; gnalis plus hz defendere honores p̄ncipalit; q̄ q̄cūq; p̄ncipalis vicari; Irē quōd posset aliqs credere q̄ si aīa p̄ris mei vel m̄ris mee videret clarē faciē dei: qd ego vellē negare: absit. Et vbi veritas p̄baretur clari;: ita libēter: ⁊ ampli; staremus pro cōclusionē affirmatiua. Dic dīc q̄ sue assertiōi amore veritatis adhesit. Quod ostendit per hoc

Cap. VII

Prims

Cap. VIII

Secūda

Impugatio etiam rationis

q̄ libentius esset pro conclusione alia si sibi p̄
baretur esse vera. Si per hoc credit de heresi
excusari: turpiter est deceptus. Nam quilibet
hereticus amore veritatis quam credit: sue
heresi pertinaciter noscitur adherere. et tamē
hoc non obstare: heretici de sua prauitate he-
retica nullatenus excusantur. Igitur quātū-
cūq; amore veritatis sicut credit adheret cō-
clusioni nepharie predictae: scilicet q̄ anime
sanctorum in celo nō vidēt deū: tamen p̄ hoc
de heresi nullatenus excusat. Quā autē oīs hereti-
cus imo iudei et pagani amore veritatis quā
credūt suis adhereat errorib; auctoritatibus
manifestis ostendit. Hieronymus em̄ vt habet
tur. xliij. q. iij. c. heresis. dicit in hec verba. he-
resis ab electione dicitur q̄ scz eā vnusquisq;
sibi eligat disciplinā quam putat esse meliorem.
Ex quibus verbis manifeste colligitur q̄ he-
retici illas tenent et eligunt assertiones quas
reputant veriores. et ita heresibus amore
veritatis quomodo credunt adherent libentius.
Quis multi corū tenerent contrarias si eis pro-
barentur esse vere: et tamen per hoc de heresi
nullatenus excusantur. igitur nec iste per hoc
poterit de heresi excusari. De iudeis etiā idēz
probat auctoritate christi dicentis Jo. xvi.
Etenim hora vt omnis qui interficit vos arbitretur
obsequium se prestare deo. Ex quib; ver-
bis patēter habetur q̄ iudei quodā veritatis
amore persequerentur apostolos: nec tamen
propter hoc fuerunt excusandi. igitur nec iste
est de heresi excusandus propter hoc q̄ liben-
tius teneret contrarium sui erroris si sibi osten-
deretur esse verū. Itē apostolus de iudeis ad
Roma. iij. dicit. Testimoniū perhibebo illis
q̄ emulationē quidez dei habent: sed non fm̄
scientiam. vbi dicit glo. pro dilectione dei pu-
tant se facere: sed verā dilectionē dei non ha-
bent. Ex quibus verbis potest patenter infer-
ri q̄ potest q̄s hereses impie defendere putās
se hoc facere veritatis amore. I; verū veritatē
amorz nō habeat. et ideo de erroris defensione
nō est excusatus. et ita per hoc q̄ iste credit as-
sertionē suā esse verā et libentius teneret sibi
contrariā si crederet eaz esse verā: non potest
de heresi excusari. licz per hoc possit haberi q̄
H facit falso veritatis amore Paulus ante cō-
uersionē suā persequeretur eccliam dei: et ne-
gabatur incarnationē xp̄i: pro qua libentius la-
borasset si fuisset sibi probata. et tamen hoc nō
obstante de errore dānabiliter non potuit ex-
cusari. igitur I; iste credat assertionē suā esse
verā: et libentius teneret contrariā si sibi esse
vera et necessaria probaretur: non poterit per
hoc de prauitate heretica excusari, sed p̄ hoc

haberi potest q̄ quodā falso veritatis amore
assentit errori. rursum per verba predicta non
potest plus haberi nisi q̄ iste ignorāter errat
sed ignorantia nō semper excusat in casu isto:
sicut inferius ostendetur. igitur per verba pre-
dicta non potest de prauitate heretica excusa-
ri. Quia ignorantia non semp excusat patet ma-
nifeste per illud Actū. iij. quod dicit petrus
perfidis iudeis. fratres scio q̄ per ignorantia
fecistis sicut et p̄ncipes vestri. Ex quibus ver-
bis patēter habet: q̄ iudei ignorāter suis er-
rorib; adhibebant. et tamē per talem ignoran-
tiam nō poterant excusari. sic licz iste ignorā-
ter teneat et defendat heresim predictam: et li-
bentius veller assertionē contrariā credere
si sibi probaret esse vera. Tamē per hoc nō po-
terit de prauitate heretica excusari. per talem
em̄ modum omnes iudei: sarraceni et pagani:
ydolatre: et heretici: imo vniuersaliter omnes
errantes possūt se de suis erroribus excusare.
Uix em̄ posset aliquis inueniri qui nō diceret
q̄ libentius teneret assertionē contrariā si si-
bi pbaret aperte esse vera. Quis em̄ diceret
q̄ libentius diceret falsuz q̄ verū. Pater igit
ex pdictis q̄ iste inuentor heresis memorare:
per verba pdicta: et similia nō poterit excusa-
ri. Est tamē aduertendū: q̄ licz p̄cipue talia
verba nō possit errans cōtra fidez de prauita-
te heretica excusari: nō tamen est dicendū: q̄
omnis errans contra fidē nitens se per verba
talia excusare: est hereticus reputandus. quia
potest quis errans contra fidē in casu aliquo
sargens se per verba talia excusare de prauita-
te heretica inuicis existere sed iste inuentor
heresis sepe dicte nullo mō vlet de prauita-
te heretica excusari: sicut inferius ostendit.
Cum igit dicit. libenter essem? pro alia cōclu-
sione et libentius. q̄ p̄ ista negatiua cōclusiōe
dic. nō asserendo nec opinādo: sed tantūm-
do recitando si vera et necessaria ostēderetur
quare per pdicta verba non potest de heresi
excusari sicut ostensum est p̄us. Cum autem
dicit. si clarum esset in fide: q̄ anime vident
nunc faciem dei: nullus haberet tantum des-
fendere istam fidē nec defenderet plusq; nos.
Ex quibus verbis colligitur. euidenter: q̄ ipse
non credit animas sanctorūz nunc videre fac-
ciem dei. quia dicit: q̄ si esset clarum null? de-
fenderet plusq; ipse: sed ipse non defendit im-
mo impugnat. Igitur non credit hoc esse cla-
rum in fide. Sum enim christi vicarius. etiaz
ista verba sonant: q̄ sic deberet defendere q̄
tamen sepe vicarius generalis defendere bo-
noz dei p̄ncipalis q̄ particularis plus
debet. Itē quomō posset aliq̄s credere q̄ si

alia patris mei v[el] matris mee videret clare facie dei q[uod] ego velle negare absit. Et his etiam v[er]bis notat q[uod] n[on] credit ai[m] cuiuscunq[ue] separata[m] clare videre facie[m] dei. v[er]u[m] vbi v[er]itas p[ro]bat[ur] clar[us] lib[er]ter et ampli[us] stare[m] p[er] conclusio[n]e[m] affirmatiua[m] q[uam] negatiua[m]. hic insinuat q[uod] n[on] est conclusio[n]e[m] negatiua[m] nisi amore v[er]itat[is]. s[ed] p[er] talia v[er]ba de p[ro]prietate heretica m[er]ito excusatur

Cap. ij. ostendit tertiū: scz q[uod] r[ati]o inducit Job. xxi. ad hanc heresim p[ro]mulganda[m] et p[ro]dicanda[m]: h[ab]et assignat[ur] fuisse studiu[m] in originalibus sc[ri]ptor[um].

Equitur. licz nos

post q[uod] suim[us] in isto statu studiu[m] singulariter sc[ri]ptor[um] originalia et accipimus q[uest]iones quas faciunt in ista materia et frequenter in sermonib[us] fecim[us] mentione[m] et maxime vtile fuit: q[uia] alij vel n[on] h[ab]ent originalia vel n[on] curant studere in eis. sunt enim hodie studetes et alij applicati q[ui]busdam scripturis et illas h[ab]ent p[er] eu[an]gelij et epl[isto]r[um] et ampli[us] parū querūt. et ideo q[uia] ista studiu[m] in originalib[us]: ista p[ro]posuim[us] ista inq[ui]suim[us]. Dic assignat r[ati]o nes quare assertione[m] p[ro]dicta[m] voluit p[ro]mulgare et publice p[ro]dicare. q[uia] scz p[ro]pter hoc ip[s]e habuit et studuit originalia sc[ri]ptor[um] vt dicit. et alij v[el] n[on] h[ab]ent vel n[on] studēt. et p[ro]pter hoc ista[m] assertionē tanq[uam] ignotam alijs voluit tanq[uam] catholicam diuulgare. s[ed] istis verbis ap[er]te insinuat v[er]u[m] sibi acciderit q[uod] inter hereses est p[ro]lapsus. q[uia] cui[us] in originalib[us] sc[ri]ptor[um] et in scriptur[is] diuinis absq[ue] doctore et sine scholastico exercitio: alij scz sciēt[ur] q[uod] sacre theologie famulari noscuntur nequa[m] p[ar]tē acq[ui]sitis studere p[re]sumpsit non recte intelligēs ex auctoritatib[us] male intellectis q[uod] plures assertiones hereticas nisi est in sermo[n]e. et ideo magister erroris extitit et nunq[uam] fuit discipulus veritatis. n[on] attēdens illud Hieronymi ad Paulinuz. hec a me p[re]scripta sunt breuiter. neq[ue] enim epl[isto]ras agnitio[n]es euagare longi p[ar]ticbant. vt intelligeres te in scripturis sacris sine puo monstrante semitā n[on] posse ingredi. nec murū cū fm eundē ibidē q[uod] qui varia supellectilē et vilia opuscula fabricat absq[ue] doctore esse n[on] p[oss]unt q[uod] cupiūt. quō igit[ur] iste infel[ic]is p[ro]mit[ur] min[us] etiā perire in senectute sua studere incipiēs originalia sc[ri]ptor[um] ip[s]a sine doctore intelligat: cū vir aut nunq[uam] valeat vni[us] reperiri vivens qui methaphisicā sine doctore addiscat. reuera iste videtur delirus senex quez beatus Hieronymus inter alios temere p[re]sumentes scripturas sacras docere anteq[uam] discant acriter reprehendit dicens ibidē. sola scripturarū ars est quā sibi passim omnis vendicat. Et parū post. hanc garrula anus: hanc

delir[us] senex: hanc sopbista verbosus: hanc vniuersi p[re]sumunt: lacerant: docent anteq[uam] discant

Lum igitur dicit (postq[uod] suim[us] in isto statu studiu[m] singulariter originalia sanctorum) ostendit vnde sibi cōtingit: q[uod] tot hereses dogmatizauit. quot scz studuit originalia sanctorum: que nequa[m] intelligit. et tamen se intellige reputat. et ideo ad suas hereses ipsa repugnantia molit[ur] p[ro]trahere. Cū nō dicit et at tēdim[us] q[uod]es suas q[ui]s faciūt in materia ista) q[uia] et si a puericia: sc[ri]ptor[um] originalia studuisset ad multo p[ro]t[er]to[rum] in eis verū intellectū nullaten[us] peruenisset: quātomagis senex qui a puericia fluctib[us] seculi insisterat: et postq[uod] fuit ad istud statum assumpt[us]: occupationib[us] extitit infinitis implicitus: ad verum intellectū profunderum: et subtilium veritatu[m] que in sanctorum auctoritatib[us] inserunt: neq[ue] attinget. (Et frequenter in sermonib[us] fecimus mentione[m] verba sanctorum erronee peruertēdo. Et maxime vtile fuit) immo perniciosum extitit. et nocuum. Quia per sermones suos ambitiosos p[ro] plurimos ad negandū fidei agnitione[m] veritate[m]: et ad p[ro]bandā: tenendam. docendam et defendendā hereticam p[ro]prietate[m] induxit: ac inter christianos dissensiones: emulationes: et scismata seminauit (Quia alij vel n[on] habent originalia: vel non curant studere in eis. Sūt enim hodie studentes et alij applicati quibusdam scripturis. et illas habent p[er] eu[an]gelij et ep[isto]lar[um]. et amplius parum querūt) hoc putant n[on] nulli veritates de multis habere. qui sunt magistri anteq[uam] discipuli. sed p[ro]pter alio[rum] imperitiā et ignorantia[m] ista determinatio nullaten[us] excusat. (Et ideo quia ista studiu[m] in originalibus: ista p[ro]posuimus. ista inquisiuimus) male studuit originalia. et ideo hereticalia multa p[ro]posuit et defendit.

Cap. x. ostendit quartū scilicet q[uod] ficta est Johānis xxi reuocatio seu retractatio: que sub verbis cuiusdam friuole p[re]stationis est facta.

Equitur. Nunquā Cap. X

tamen mee intentionis fuit dicere aliquid contra fidem. et si aliq[ui]d diximus: totum ex tunc reuocamus. Dic ponitur p[ro]testatio: seu retractatio: v[el] reuocatio ficta et friuola inuentio[n]is heresis sepe dicte. Circa istam partē faciendā sunt tria. Primo enim p[ro]bandum est q[uod] verba p[ro]dicta ipsum non excusant quin fuerit et adhuc sit hereticus. Secundo ostendēdum est. q[uod] assertio heresis ante dicte: licet posset conuerti ad catholicam veritatem: tamen nullo modo poterit excusari: quin sit hereticus. Tertio dicendum

Primum notādū.

est qualiter reuocationē oportet ipm facere si velit inter catholicos reputari: que scz declarēt ipm non esse hereticū: lz per nullā reuocationē poterit declarare se nō fuisse hereticum. Ad euidētā istoz sunt aliqua notanda. quoru primum est. qd due sunt differentie credendū. Quedā em sunt credenda explicitē: 7 quedā sunt credēda implicitē. prz apte: qz nullus xpianus dz totā fidē xpianā ignorare. igitur si bi non sufficit solūmodo credere fidē xpianā esse verā: sed oportet qd aliquid explicitē credat qd ad fidē pertinet xpianā. 7 ita quilibet catholicus aliquid credere tenetur explicitē. Quod Aug. super Job. prout recitat de ose. dist. iij. c. i. aperte insinuat dicens. Necessariū est visibile sacramentū aque ad ablutionē visibilis corporis sicut necessaria est doctrina inuisibilis fidei ad sanctificationē inuisibilis anime. Ex his aperte colligitur qd quilibet christianus debz aliqua addiscere de fide xpiana que credat explicitē. Item idē Augustinus vt habetur distinctōe predicta. c. ante baptismū cathēzizādū debet hoies puenire officium vt fidei primum cathecumini accipiat rudimentū. 7. c. sequēti sic legit. Ante. xx. dies baptismi ad purgationē exorcismi cathecumini currant in qbus. xx. diebus omnino symboluz quod est credo in deū patrē omnipotentē. spiritaliter doceantur. Ex his patet qd baptisati fidē suā anteqm ad alia se transferant debēt addiscere. quod etiā ex tractatu de eo. di. iij. c. symboluz. 7. c. cathecismi. 7. c. non licet. 7. c. postq. patenter habetur. Ex quo patenter inferitur qd quisqz catholicus aliqua credere tenetur explicitē. Quod vero aliqua sunt credēda implicitē est manifestū. naz quilibet catholicus tenetur credere totā scripturā diuinā quā tamē ignorat. 7 ita nō possunt eā credere explicitē. Porro: qz multi doctrinā thome recipiūt: pro illis adducenda sunt verba ipius quibz ostēditur distinctio supra dicta. ait itaqz scda scde. q. ij. c. v. arti. v. Quātū igitur ad primū prima credibilia que sunt articuli fidei nō solū tenentur bō implicitē credere: s; etiā explicitē quantū ad alia credibilia nō tenentur homo explicitē credere: sed solūmodo implicitē vel in pparatione animi inquantū paratus est credere quicquid in scriptura diuina cōtinetur. Ex his patenter habetur qd aliqua sunt credenda explicitē 7 aliqua implicitē. Secundo notanduz que sunt illa que sunt credenda explicitē. Circa quod notandū qd aliqua sunt credenda ab oibus christianis de cōmuni lege: qz oēs xpiani de cōmuni lege ea credere tenentur explicitē.

Secūm notādūz

te. Alia vero credēda nō sunt ab oibus explicitē de necessitate: s; ab aliquibus tantū. Prima credenda explicitē sunt illa que sūt apud omnes catholicos: tanq̄ catholica diuulgata. cuiusmodi sunt articuli fidei cōtenti in credo in deum patrē oipotentē creatorē: Illos em articulos fidei omnes xpiani tenēt credere 7 addiscere. p̄ter quos etiam sunt nōnulla alia que oēs tenent credere explicitē. lz in dictis articulis non contineā: sicut qd anime reproboz in infernus descendūt vbi grauer puniunt: qd anime electoz qui sūt in purgatorio: erūt i celo qd demones in inferno torquēt qd sunt aliqui alij sancti in celo: 7 boni et similia que ideo ecclesia catholica credere tenēt explicitē. qz sunt vitares explicitē catholice apud oēs catholicos tanq̄ catholice diuulgate. Alia vero sunt credēda explicitē nō ab oibus. qz non oēs catholici tenent credere ea explicitē. s; illi scz q̄ sciūt ipsa i scriptura diuina aut in doctrina ecclie cōtineri. qz illi q̄ tenent scire scripturā diuinā 7 doctrinā ecclie multa tenēt credere explicitē: ad quoz fidē explicitā alij nō tenent. Propter qd plati 7 maxime platus platoz id est sum̄ p̄ntifex multa tenent credere explicitē q̄ alij nō tenēt explicitē credere. Propter illos aut qd doctrine thome adberēt sūt vba eiusdē de hac materia recitāda ait itaqz scda scde. q. ij. arti. vi. explicatio fidei ad inferiores hoies: oportz qd pueniat p̄ maiorem. 7 ideo sicut superiores angeli q̄ inferiores illuminant: habēt pleniorē noticiā de rebz diuinis q̄ inferiores vt Dionysius dicit. xij. ca. celestis hierarchie. ita superiores homines ad quos p̄tinet alios erudire: tenent habere pleniorē noticiā de credēdis 7 magis explicitē credere. Ex his prz qd de intētionē istuz doctoris est qd aliq̄ tenent aliqua credere explicitē ad quoru fidē explicitā alij nō tenent. S; quereret forte aliquis que sūt illa credēda explicitē ab aliquibus 7 non ab oibus. Ad qd pot̄ mideri qd illa sunt in duplici differētia. quedā em sūt que de necessitate spectāt ad officium aliquoz sicut qd habēt officium pdicatiōis aliq̄ tenēt credere explicitē ad que alij nō tenent. quedā vō sunt ab aliq̄bus credēda explicitē: 7 nō ab oibus. qz ad aliquoz puenit noticiā qd in scriptura diuina: aut in doctrina vniuersalis ecclie sic explicitē continent: licz hoc ad noticiā omnium nequaquā puenit. Sicut aliqui sciunt in litteris sacris contineri: qd abraham habuit plures vxores 7 qd heliseus prophetauit post belyam. et qd christus fugit in egyptus. 7 ideo illi tenentur explicitē credere supradicta. Alii autē ignorāt hec in sacris litteris reperiri

Quid
Respon

rī illi nō tenent illa credere explicitē sed im-
 plicite solū. 7 sic loquēdo de credere explicitē
 pōt ptingere q̄ layc⁹ tenet aliqd̄ explicitē cre-
 dere ad qd̄ credēdū explicitē ep̄s aliq̄s etiam
 in theologia magister nime tenet. si em̄ lay-
 cus sciret in scriptura dīna repiri q̄ amasias
 fuit fili⁹ ioas: ipe tenet hoc credere explici-
 te. ep̄s autē 7 in theologia magister si nō tene-
 ret in memoria q̄ hoc repitur in scriptura dī-
 uina: nō tenet p̄ tūc hoc credere explicitē.
 Istō igit̄ nō accipiēdo credere explicitē ab
 aliquo: oē credibile pōt esse credēdū explici-
 te ab aliquo. q̄ nullū est credibile quin aliq̄s
 possit scire in scriptura diuina vel doctrina ec-
 clesie explicitē vel implicitē p̄tineri. qui autē
 scit illd̄ in scriptura diuina siue explicitē siue
 implicitē p̄tineri tenet illd̄ credere explicitē.
 Ideo 7c. 7 ex hoc sequit̄ q̄ aliq̄s tenet vno tpe
 solus aliqd̄ credere implicitē. 7 alio tpe tenet
 illud credere explicitē. id̄ 7c. Et hoc qd̄ d̄ tho-
 mas apte insinuat dicens q̄ntū ad aliqua cre-
 dibilia nō tenet homo explicitē credere: s̄ so-
 lū implicitē vel in preparatiōe animi inquan-
 tū parat⁹ est credere q̄cqd̄ in scriptura diuina
 p̄tinet. sed tūc hoc solū tenet credere explici-
 te q̄n hoc ei p̄stiterit in doctrina fidei p̄tineri
 Dec allegatio fit p̄ illis qui tenet doctrinam
 thome. Tertio notādū q̄ heretici sunt in du-
 plici differentia. quidā em̄ sunt sciētes hereti-
 ci: 7 quidā sunt heretici non sciētes. Illi sunt
 sciētes heretici q̄ sciūt se xp̄iane fidei obuiare
 sicut apostate a fide q̄ fidez xp̄ianā arbitran-
 tē falsam. Illi sunt heretici nesciētes q̄ putāt se
 tenere fidē xp̄ianā: s̄ reputāt 7 tenet p̄tinaci-
 tandā fidē esse xp̄ianā q̄ in rei veritate non
 est. Multi em̄ fuerūt heretici q̄ putabāt se so-
 los catholicos 7 oēs alios eis p̄trarios a veri-
 tate catholica deuare. hec distinctio ex v̄bis
 bri Aug. que ponunt. vi. q. i. c. q̄ro. patenti ac-
 cipitur. ait em̄. q̄ro em̄ q̄s peccet graui⁹ qui ne-
 sciens heresim incurrit an q̄ scienter ab auari-
 cia. id̄ ē ab ydolatria nō recessit. s̄m illā regu-
 lam. qua p̄ctā scientiū p̄ctis ignorantius p̄po-
 nuntur auarū p̄cia vincit in scelere. s̄ si forte
 hūc faciat in heresi ip̄ius sceleris magnitudo
 quod facit in auaricia scientis admissio: here-
 ticus nesciens auaro scienti coequatur. vbi dī-
 cit glo. super verbo nesciens. iste est ignorans
 heretic⁹ qui sequit̄ opinionē quā putat verio-
 rem. 7. xxiiij. q. iiij. c. heresis. Ex his patenti bas
 betur q̄ aliq̄ sunt sciētes heretici 7 aliq̄ nesci-
 entes. Qd̄ etiā p̄bat: q̄ arrian⁹ sabelli⁹ 7 ali-
 plures dānati fuerūt heretici: s̄ nō fuerūt sciē-
 tes heretici. q̄ scripture dīne 7 doctrine apli-
 ce 7 ecclie v̄lis putabant se firmi⁹ adberere 7

in illa doctrina se fūdare putauerūt. igit̄ non
 fuerūt sciētes heretici. que admodum apostata
 te a fide decedētes negāt xp̄ianā fidez: 7 scri-
 pturā sacrā. dicētes eā esse falsam 7 fictā. s̄ fue-
 rūt igitur p̄dicti heretici nesciētes: 7 nōnulli
 sciētes. Quarto sciēdū q̄ errātes cōtra fidē
 xp̄ianā oberrāt ipso facto. 7 hoc cōtingit du-
 pliciter: q̄ aut errāt cōtra veritatē quā tenet
 explicitē tenere vel credere: sicut si q̄s assenti-
 ret xp̄m nō fuisse mortuū putās hoc ad fidem
 xp̄ianā nime p̄tinere. Quidā autē errāt cōtra
 veritatē quā nō tenent credere explicitē. sicut
 si aliquis putat xp̄m nō fugisse in egyptū. Et
 hoc quidē adhuc cōtingit dupliciter. q̄ qdaz
 errant p̄tinaciter: nec parati sūt corrigi. Qui
 dam v̄o errant s̄ parati sūt corrigi. Ista qua-
 tuor p̄dicta possūt p̄tēpla aperta p̄bari: sed
 videt̄ q̄ p̄batione nō egent. Primi autē errā-
 tes sunt heretici manifesti. 7 s̄lter secundi 7
 tertij. s̄ nō q̄rti. qd̄ per multas rōnes 7 auctori-
 tates aperte v̄l apertas posset ostēdi. s̄ causa
 breuitatē vnica auctoritas adducet̄ q̄ quatuor
 p̄dicta p̄bant. Est autē auctoritas aug. q̄ po-
 nit. xxiiij. q. iiij. c. dicit apls. qui ait. q̄ s̄miam suā
 quis p̄uersam aut falsam nulla p̄tinaci aiosi-
 tate defendit: p̄sertim quā nō audacia sue p̄-
 sumptionis pepererūt: s̄ a seductis et in erro-
 rem lapsis parētib⁹ acceperūt. querūt autē cau-
 ta sollicitudine veritatē: corrigi parati cū inue-
 nerint: nequaquā sunt inter hereticos cōputan-
 di. Ex his v̄bis patēt̄ inferi q̄ sciētes errā-
 tes cōtra xp̄ianā veritatē sūt heretici reputā-
 di. quia scdm̄ v̄ba p̄missa errās cōtra fidē qui
 nō ē par⁹ corrigi est heretic⁹. s̄ heretic⁹ sciē-
 ter cōtra fidē non est parat⁹ corrigi. q̄ errans
 cōtra fidē d̄z corrigi p̄ regulā fidei xp̄iane. qui
 ergo regulā fidei putat falsam nō est paratus
 corrigi. igit̄ est inter hereticos computāndus
 Secūdo ex v̄bis p̄dictis cōcluditur q̄ errās
 cōtra veritatē catholicā quā tenet explicitē
 credere est hereticus reputāndus: q̄ talis non
 querit cauta sollicitudine veritatē: nec para-
 tus est corrigi. Constat em̄ q̄ iste q̄ non credit
 hoc qd̄ credere nō solū implicitē: sed explicitē
 tenetur de necessitate salutis: non querit cau-
 ta sollicitudine veritates. nec paratus est cor-
 rigi. Igitur est inter hereticos numerāndus
 scdm̄ auctoritatem Aug. p̄dictā. Tertio ex
 auctoritate p̄scripta euidenter ostēdit̄ q̄ er-
 rās p̄tinaciter contra veritatē catholicā quā
 non tenet explicitē credere: est heretic⁹: nō nu-
 mero aggregand⁹. nam errās p̄tinaciter con-
 tra fidē catholicā quā nō tenet explicitē cre-
 dere. defendēs em̄ p̄tinaci aiositate falsā 7 ini-
 quā s̄miam comprobāt q̄ defendens pertinā-

Quartū notādū

Primus cor̄e la-
rumSecūdo cor̄e cla-
rum.Tertius cor̄e la-
rum

citer finiam falsam cōtrariā veritati quā non tenet explicite credere. ppter solā p̄tinaciam ⁊ nō solū p̄p̄ defensionē inter hereticos numeratur. sed defendēs pertinaci animō sitate falsam ⁊ iniquā finiam s̄m Aug. inter hereticos cōputatur. igit̄ errans p̄tinaciter ⁊ fides catholicā quā non explicite tenet credere: hereticus est censend⁹. Quarto ex auctoritate supra dicta infer̄ q̄ errans nō p̄tinaciter cōtra catholicā veritatē quā nō tenet credere nō est inter hereticos cōputand⁹. q̄ tales dicit Aug. inter hereticos minime cōputandū. talis em̄ parat⁹ est corrigi p̄ regulā fidei xp̄iane. ⁊ iō nō errat scienter p̄tra fides. q̄rit etiā cauta sollicitudine veritatē. ⁊ iō non p̄tra aliqd̄ qd̄ tenet credere explicite errat. q̄ etiā paratus est corrigi nō errat p̄tinaciter: s̄ ex sola simplicitate vel ignorātia errat. ⁊ ideo non est inter hereticos cōputand⁹. Quinto notandū est q̄ nō solū p̄ v̄ba p̄dicatōis dogmatizātes seu p̄ determinatiōes: diffinitōes: assertiōes verbales errantes p̄tra veritatē de p̄tinacia conuincunt. verū etiā p̄ facta ⁊ opa sepe p̄tinaces p̄bant. Ille em̄ q̄ p̄sumptiōe violētā p̄t conuinci negare aliquā veritatē catholicā quam p̄ agnouit esse catholicā est p̄tinax reputand⁹. Itē iste qui correct⁹ legitime se nō emendat. Itē ille qui molestat aut p̄sequit̄ catholicam veritatē p̄trariā defendētes ⁊ p̄auitatē hereticā impugnantēs. Itē ille qui recusat se subijcere correctiōi ⁊ emēdatiōi illi⁹ vel illorū cui⁹ vel quoz̄ interest. Itē ille q̄ de veritate penituit informari. Itē ille q̄ ad suū tenendū errorem alios penis vel p̄ceptis vel iuramentis cōmouit ⁊ coegit. Itē qui cogit aliū veritatē catholicā abiurare est p̄tinax reputand⁹. His em̄ innumeris alijsq̄ p̄ plurib⁹ est errās de p̄tinacia p̄uincendus ⁊ inter hereticos cōputand⁹. Sexto notandū est q̄ differētia est inter p̄testationē ⁊ reuocatiōes. p̄testationem em̄ quantū ad propositū spectat potest facere tā ille qui errat q̄ ille qui non errat cōtra fidē. errans em̄ contra fidē p̄testatur q̄ non intendit aliquid dicere contra fides. ⁊ talis p̄testatio si est vera declarat p̄testatē non errare vel non dicere aliquid scienter cōtra fidē. ⁊ in hoc ond̄it q̄ nō est sciēt̄ hereticus. sed non suffragat̄ sibi q̄n̄ possit eē nesciēs hereticus. nō errans etiā contra fidē p̄testatur per hoc ond̄ens q̄ si erraret nō erraret nisi ex simplicitate vel ignorantia non ex p̄tinacia. reuocatio aut̄ nō pertinet nisi ad errantem tantūmodo. qui em̄ non errat: non d̄z aliquid reuocare. sed qui errat contra fidē cū cognouerit se errasset: d̄z facere tā reuocatio

Quatuor correlatiū

Quinto notandū

Sexto notandū

nē q̄ p̄testatiōes q̄ debz fateri se errasse. ⁊ d̄z p̄mittere: q̄ de cetero cōtra fides nequa q̄ errabit. Septio notandū ē: q̄ reuocatio quā facit errās ⁊ fidē nō d̄z eē p̄ditōal̄ s̄ d̄z eē pura ⁊ abiq̄ oi p̄ditōe. Sic em̄ p̄tia de p̄ctō commissio nō d̄z esse cōditionalis s̄ sine cōditione: ita nō debet quis errās reuocare errorem suū sub cōditione s̄ absolute. Un̄ q̄ aliqui errātes cōtra fidē ⁊ etiā aliqui nō errātes ex cōsuetudine reuocant aliqua sine cōditione dicētes. si aliqd̄ dixi vel dixero cōtra fidē: reuoco totū: talis reuocatio magis dicēda est p̄testatio q̄ reuocatio. talis em̄ nō fatet̄ se errasse. s̄ fatet̄: q̄ non dixit v̄l dixerit sciēt̄ contra veritatē. ⁊ q̄ si sciuerit se dixisse aliqd̄ cōtra fidē parat⁹ est reuocare. Magna aut̄ est differētia inter reuocatiōem ⁊ p̄testationē si sciēt̄ aliqd̄ dicere p̄tra fidē. talis em̄ nō reuocat: s̄ p̄testat̄ se paratus reuocare si se cognouerit cōtra fidē errasse v̄l errare. His v̄lis p̄banda sūt tria que in p̄ncipio istius capituli p̄missa sunt. Quoz̄ p̄mū est intētio heresis: sepe dicit̄ sc̄z q̄ aie sc̄tōrū in celo nō videbunt clare deū ante diē iudicij nō p̄t per v̄ba que hic dixit aliquāter excusari quin fuerit ⁊ ad huc sit heretic⁹. Quod p̄bat sic per v̄ba cōmūnia catholicis ⁊ hereticis obdurat̄ ⁊ p̄fidis non p̄t tenēs heresim contrariā veritati catholice: quā tenet credere explicite excusari quin fuerit ⁊ ad huc sit hereticus. Quia heretici v̄ba talia cōmūnia catholice ⁊ hereticis p̄ferētes: morē simee imitant: q̄ cū sit expers penit̄ rōnis: in quibusdam gestib⁹ ⁊ actibus sequi aial̄ rōnale conat̄. licz nō sit. i. q̄. i. si qui sūt heretici cum sūt a fide catholica alieni in quibusdā v̄bis catholicos imitant s̄ frustra. q̄ per talia mīme excusant̄. Sed v̄ba p̄dicta que iste p̄fert: sūt cōia catholice ⁊ hereticis. obdurat̄ ⁊ p̄fidis. dicūt em̄ catholici. dicunt et omnes nesciēt̄ heretici: quantūcūq̄ obdurati: ⁊ p̄fidis: q̄ nō est intentionis eorū aliquid dicere cōtra fidem. ⁊ si aliqd̄ dixerint reuocāt totū. talē em̄ p̄testationē ⁊ reuocatiōem que magis dicēda est p̄testatio q̄ reuocatio: oēs sabelliani: oēs arriani: oēs donatiste: omnes greci ⁊ ceteri heretici vniuersi q̄ alios sibi cōtrarios reputabāt hereticos ⁊ se catholicos. Sicut p̄testati fuissent. qui tamē per talem p̄testationē nullatenus excusati fuissent. Igitur cū iste teneat heresim contrariā veritati quam tenet credere explicite: per v̄ba huiusmodi minime excusatur quin fuerit et ad huc sit hereticus. Et si dicatur q̄ per illam rationem nullus errans contra fidem per talem p̄testationē excusatur: quin esset hereticus: cum talis p̄testatio

Septio notandū

Primo p̄ncipio le h̄uicapi

Probat

Obiectio

fit sic cōmunis catholicis & multis hereticis: quia oib⁹ hereticis: q̄ sunt nescientes heretici scdm q̄ tenēs: aut predicans heresim contrariam veritati catholice. Probabiliter potest dici: q̄ nullus errās prinaciter apud deū per talem prestationē poterit excusari: licz apud ecclesiā que decipi pōt: possit errans cōtra veritatem catholicam (quā nō tenet credere explicitē) excusari: si per aliū modū de pertinacia cōvinci non possit. & tunc quidē eum non excusat solūmodo: prestatio hui⁹: s̄ simul per huiusmodi: prestationē & p̄ defectū: p̄batiōis per aliū modū de p̄nacia cōvincendi. S̄ qui tenet: docet: aut predicat heresim contrariam veritati catholice: quam tenet credere explicitē: & hoc ipse scit: constat posse de heretica p̄uitate cōvinci. & ideo talis per prestationē huiusmodi nullo modo poterit excusari.

¶ Quarto igitur ista duo sunt pbāda. Prīmū est q̄ ille qui p̄dicat: & tenet heresim cōtrariā veritati quā tenetur credere explicitē: statim absq̄ maiori inq̄sitione: est hereticus iudicāndus. Secūndū q̄ licz talis possit conuerti ad catholicā veritatē: tamē nullo modo: nec per protestationē p̄dicatā: nec alio modo quocūq̄ poterit excusari quin fuerit heretic⁹. Prīmū aperte probat sic. Illa veritas que est apud omnes catholicos: tāq̄ catholica diuulgata: est ab omnib⁹ credēda explicitē. hoc ex notabili tertio supra scripto colligit̄ euidēter. s̄ q̄ anime sanctorū in celo clare vident deū. postq̄ iste ad papatū fuit assumptus: & an fuit apud omnes catholicos: tāq̄ catholica diuulgata & p̄dū postq̄ iste papatū p̄sīdebat: null⁹ casus eum in dubium reuocauit. igitur tenebat & tenetur etiam eam credere explicitē. sicut illas r̄pus fuit passus. Et quo sequit̄ q̄ iste tenet & p̄dicat heresim contrariā veritati quā tenetur credere explicitē. Quare statim sine maiori inq̄sitione v̄l examinatione hereticus est iudicānd⁹. Hoc em̄ ex quarto notabili supra scripto colligitur euidēter. ibi em̄ pbatum est: q̄ omnis talis errans est hereticus manifestus. & ideo quādo constat q̄ talis errat est heretic⁹ reputādus. Hoc etiā aliter cōsilit̄ pbatur q̄ teneret & doceret xpm non fuisse passum: et mortuū: ideo eēt statim hereticus reputādus q̄ apud oēs catholicos tāq̄ catholicū diuulgatur: q̄ r̄pus fuit passus & mortu⁹. igit̄ h̄cūq̄ negat veritatē: q̄ apud oēs tanq̄ catholica diuulgatur: est heretic⁹ reputādus. Nec de tali querēdū an parat⁹ sit corrigi: v̄l nō parat⁹ sit corrigi: an p̄stet: v̄l non p̄stet. s̄ statim est heretic⁹ reputād⁹. Aliter em̄ inter errātes cōtra illa q̄ tenet credere explicitē: & int̄ errātes

tes cōtra illa q̄ nō tenet credere explicitē: differētia assignari neq̄ret. Itē errans cōtra fidē (si d̄ heretica p̄uitate excusari) oportet q̄ p̄ ignorantia excuset. errans igit̄ cōtra fidē q̄ laborat ignorantia (q̄ nō excusat nisi p̄ betur) anq̄ p̄bet nō d̄ p̄ ignorantia excusari. Similiter q̄ errat contra veritatē (que apud oēs catholicos est tāq̄ catholica diuulgata) nec ignorat talē veritatē esse apud oēs tanq̄ catholicā diuulgatā: non laborat ignorantia que ipsius apud ecclesiā excusat: nisi ignorantiam talē pbauerit. Quia s̄m sc̄os canones: illa q̄ publice fiunt: nemini lz ignorare. Et si talem ignorantia allegauerit: ipsam pbabit. ix. q. i. ordinatiōes in textu. & in glo. igitur q̄ negat catholicam veritatē cōiter apud catholicos diuulgatā: si prestādo qualitercūq̄ se voluerit p̄ ignorantiam de p̄uitate heretica excusari: oportet q̄ ignorantiam h̄mōi p̄bet. Un̄ si iste posset pbare legitime: q̄ nūq̄ audiuit aliquē catholicū p̄dicare: tenere: docere: v̄l asserere aīas sc̄oz in celo videre deū: posset de p̄uitate heretica excusari. s̄ aliter non. Sicut etiaz si q̄s negans xpm fuisse passū p̄ prestationē h̄mōi sc̄z q̄ non intēderet aliqd̄ dicere contra fidē: si diceret: totum reuocaret: de p̄uitate heretica excusaret: nisi p̄ aliū modū de pertinacia cōvinceret. Sic ergo p̄ plūritate veritanda pbatum est vnica rōne: q̄ p̄ sacros canones asserentes: q̄ nulli lz ignorare ea q̄ publice fiunt: gerunt & tenet: posset multiplicif cōfirmari q̄ inuētor heresis sepefate: per illā prestationē quā fecit: nullo mō possit excusari: q̄n fuit: & adhuc sit heretic⁹. Secūdu aut pbandū est: q̄ lz possit conuerti ad catholicā veritatē: t̄n nullo mō: nec p̄ prestationē p̄dicatā nec alio mō quocūq̄ poterit excusari q̄n fuerit hereticus. Q̄d breuiter sic pbatur. Qui in rei veritate est hereticus lz posset cōuerti: t̄n nullo mō poterit excusari: q̄n fuerit mal⁹. sed iste fuit hereticus. igit̄ lz possit cōuerti ad catholicā fidē: t̄n nō possit excusari q̄n fuerit hereticus. Maior est manifesta. Minor pbat Prīmo p̄ p̄dicta. quia p̄dicauit: & docuit heresim veritati catholice quam tenetur credere explicitē. igit̄ fuit heretic⁹. Secūdo pbat sic. sic patz ex q̄nto notabili. errans contra catholicam veritatē non solum vincit̄ per verba que asserit: s̄ etiam p̄ facta & opa. & ideo ad cōuincēdum istum de p̄nacia & p̄uitate heretica: non solum attendēda sunt v̄ba ipsius sed simul cum verbis consideranda sunt opacū: per que aliquis de pertinacia conuincitur manifeste. Præterea sic. Errans contra fidem qui predicantes: docētes: vel defendend⁹

Scdm p̄cipale huius capituli Probat

Ratio p̄ma

Secūda

Tertia

B

tes: aut tenētes catholicam veritatē: et impu-
gnantes hereticas prauitatē psequitur et mole-
statur: est hereticus iudicandus. sicut tactū est
in q̄nto notabili suprascripto. S; iste pdican-
tes et tenētes catholicas veritatē: scz: q̄ anime
sanctorum in celo vidēt deū: et impugnātes
contrariā hereticam prauitatē: psequit et mole-
stat: igit hereticus est cēsendus. **Aliaior** isti-
us rationis est manifesta. **Que** tamē multis
modis ostenditur. **Primo** modo sic. repro-
bi circa fidē sunt heretici reputādi. q̄ autē p̄-
dicantes veritatē catholicam et prauitatē here-
ticam impugnantes psequit et molestare res-
probus circa fidē. q̄a damnabiliter veritati res-
sistit. q̄ autē damnabiliter veritati resistunt sūt
reprobi circa fidem. teste ap̄lo. qui. ij. ad Thy.
ij. ait. **Quē**admodum autē iannes et mani-
sres resistērāt **Al**ioy: ita et hi resistūt verita-
ti: homines corrupti mēte. reprobi circa fidē.
et p̄ consequēs sunt heretici indicādi. **Secū-**
do sic. errans contra fidē q̄ psequitur et mole-
stat veritatē catholicam confitētes et prauita-
tem hereticam impugnantes: non q̄rit cauta
solicitudine veritates: nec paratus est corrigi.
talis autē hereticus est manifestus s̄m **Augu-**
stinum. vt habet. xliij. q. ij. dicit apostolus. igitur
tales psequētes veritatē catholicam con-
fētēs sunt heretici manifesti. **Item** sic. **Bra-**
uius peccat et delinquit q̄ catholicam veritatē
impugnat: q̄ q̄ non recipiunt pdicatores cas-
tholice veritatē: et tamē peccant mortalit̄: restā-
te ipsa veritate. **Al**iaior. x. que ait. q̄cunq; non
recepit vos: neq; audierit s̄mones v̄os exē-
tes foras d̄ domo v̄l ciuitate exeurite puluerē
de pedibus vestris. amē dico vobis tolerabis
lius erit terre sodomouz et gomorreozū in die
iudicij: q̄ illi ciuitati. **Igitur** grauius v̄l nō mi-
nus peccat: q̄ ideo alios psequuntur v̄l moles-
tant. qz catholicas tenent v̄l pdicant verita-
tem et prauitatē impugnant hereticam. **Sed**
peccatum tale et tam graue non est sine perti-
nacia. **Igitur** tales sunt pertinaces et p̄ conse-
quens heretici cēsendi. **Sic** igitur probata
est maior: qz errans contra fidē q̄ pdicantes et
asserētes catholicam veritatē: aut impugnan-
tes hereticam prauitatē psequitur et molestatur
est hereticus iudicandus. **Al**iaior autē qz iste
pdicantes et tenētes animas sanctorū in celo
videre deum. et impugnantes contrariam he-
reticam prauitatē psequitur et molestatur: p̄ opera
eius aperte probatur. **Primo**. qz ideo vt fer-
tur quēdam predicatorum magistrum in theo-
logia carceri mancipauit. **Secundo**. quia vt
dicitur volentes predicare veritatē catholi-
cam prauit s̄mombus consuef. **Tertio** quia

Aliaior pbatur
Primo

Secundo

Tertio

Probaf. minor

Primo

Secundo

Tertio

vt narratur: quōdam amicos suos suadentes
sibi veritatē pdictam: male portauit. **Quar-**
to. quia (sicut fertur) scripta defendentium
veritatē pdictam: conatur puertere. et arripere
eos in v̄bis vt sic eos cogat a veritate confor-
na cessare. **Ista**: et alia multa que d̄ fecisse in
defensores veritatē catholice: consuefunt in sa-
cto. et ideo non p̄ rationē: vel auctoritatē. sed
per testes et alia documēta legitima sunt pro-
banda. **Secundo** per opera eius ostēditur qz
est hereticus manifestus. nam errans contra
fidē: qui in fauorē sui erroris reprobus: et mali-
gnos p̄mouet: et exaltat: hereticus est cēsen-
dus: quia talis non est paratus corrigi. et per-
consequēs est hereticus reputandus. **Sed** in-
uētor heresis sepe dicitur in fauorē erroris sui re-
probus vt refertur p̄mouet et exaltat. igitur ē
hereticus cēsendus. **Al**iaior est manifesta. **Al**ia-
ior in facto consuef. et ideo p̄ legitima docu-
mēta est probanda. **Ex** dicitis aperte colli-
gitur qz duo promittebant probanda in p̄nci-
pio istius capituli: qz scz asserto: heresis ante-
dicitē possit conuerti ad catholicam verita-
tē: tamē nullo modo poterit excusari qn fue-
rit hereticus. **Tertio** p̄ncipaliter est dicēdū
quale reuocatione ipsuz oportz facere: si velit
inter catholicos reputari. qz scz declarer ipsuz
non eē hereticus: licz p̄ nullam reuocationē po-
terit declarare se nō fuisse hereticū. **Ad** cuius
euidētiam est sciēdus qz errantes. p̄mo modo
secūdo et tertio de q̄bus dicitū est in tertio no-
tabili: ad hoc qz debeant catholici reputari:
necesse est qz simpliciter et absolute sine omni
conditione (sicut dicitū est in q̄nto notabili)
reuocēt suum errozē et fateant se errasse. **Errā-**
tes autē quarto modo de quo dicitū est in q̄nto
notabili suprascripto si cognouerint se erras-
se p̄nam reuocationē absq; omni conditione
ad hoc qz pro catholicis habeant satisfaccere
restringatur. **Si** autē aliquis errauerit quar-
to modo: non tenet aliqd reuocare proprie lo-
quēdo: sicut ante dicitū est in sexto notabili
sed sufficit sibi facere protestationē nisi p̄ alia
v̄ba eius: aut opera possit de pertinaci animosi-
tate conuinci. **Ex** istis duo liquide constant.
Primū est qz omnes heretici: siue sciētes sint
heretici: siue nescientes heretici (de quorum
differētia dicitū est in tertio notabili supra-
scripto) et omnes catholici q̄ sciūt se ex igno-
rantia vel ex simplicitate contra fidē errasse:
ad hoc qz pro catholicis habeant: tenent erro-
rē suū pure: et absolute: et simplr sine oi condi-
tione: notificatione: et palliatione reuocare:
et se errasse cōfiteri. **Secūm** est qz catholicis
errās ex sola simplicitate non tenet aliquē cr

Quarto

Tertio p̄ncipaliter

Secūdo p̄ncipaliter

Corollarium p̄

Corollarium

rozē reuocare. Si nihil habet p̄tra ipsum: nisi q̄ tale errozē tenuit absq̄ omni p̄tinacia opi- nādo: ante q̄ sibi p̄stiterit q̄ errauit: sufficit q̄ p̄stet se ex intentiōe nihil dixisse: etiā q̄ p̄- rat' est reuocare: si cognouerit se errasse. Pri- mū istozū auctoritate: exēplis: 7 rōne probaf. auctoritate q̄dē. Primo leonis pape. i. q. vii. ca. saluberrimū. euidenter ostēdit. Aut em̄. Sa- luberrimū: 7 sp̄ialis medicine vtilitate ple- nissimū est: vt sine p̄sbyteri: siue dyaconi: siue subdiaconi: aut cuiuscūq̄ ordinis clericū q̄ se videri correctos volūt: atq̄ ad fidē catholicā quā quidē amiserant: rursus reuerti ambiūt p̄us errores suos: 7 ipsos auctozes erroris a se damnatos sine ambiguitate fateant: 7 sensu- bus prauis: etiam pemptis: nulla desperandē superfit occasio: nec vllum mēbrū taliū possit societate violētari: cum p̄ omnia p̄fessio pro- pria ceperit illis obuiare. Ex q̄bus euidenter colligitur q̄ omnes errātes contra fidē q̄ vo- lunt videri correcti: suos errores reuocare te- nētur. Sz dices forte ex hac auctoritate vide- tur posse inferri q̄ qualicūq̄ errantes teneā- tur errozē suū reuocare si voluerint videri correcti: cuius tamē oppositū assumit in secū- do q̄d sequit' ex dictis. Ad hoc ē facile respon- dere. q̄ errantes p̄mo modo. secundo tertio 7 quarto: si se errasse cognouerint tenētur velle videri correcti. 7 ideo pure 7 sine omni condi- tione suos errores reuocare tenētur. Errātes autē quarto modo si se errasse nequaq̄ cognos- uerint: non tenēt de hoc velle videri correcti p̄o tunc: nec tenētur tūc scire se errasse. Ad p̄dictam conclusionē est conciliū martini pa- p̄i in quo vt legit'. i. q. vii. ca. si q̄s ep̄us vl' ali- cuius ep̄i p̄sbyter aut dyacon' vl' accoli- tus opinionē offenderit: 7 ob hanc causāz fue- rit ex cōmunicatus nullus ep̄us in cōmuniō- ne eum recipiat: nisi prius in cōmuni concilio p̄o recto fidei sue libello satisfaciāt omnib'. ita liberam suam teneat purgationē. hoc idē 7 de fidelib' laicis sit decretū: si in aliqua he- resis opinione fuerint nodati. Ex q̄b' verbis datur intelligi: q̄ oēs errātes contra fidē q̄er- rores suos reuocare tenēt: pure suā debēt con- fiteri fidē. 7 p̄ cōsequēs pure 7 absq̄ cōditiōe suos errores reuocare. Hoc etiā ex decre. pa- pe lucij. q̄d ponit' extra de hereticis. ad abolē- dam. pot' intelligi: vel colligi euidenter. Clari- q̄: auctoritates p̄dicte: 7 alia de ista materia: ad intellectus p̄uersum possūt trahi: sunt duo notāda. Quoz p̄mū ē: q̄ in auctoritatib' p̄di- ctis q̄dā ponunt: q̄ sunt de iure humano 7 p̄o- stituo. Aliq̄d autē continēt q̄d est de iure dīno q̄d oēs summi pontifices: 7 omnia ḡnalia cō-

elia mutare nō possūt. Asserūt autē auctorita- tes p̄fate q̄ errantes contra fidē errozē suū reuocare pure tenētur. quod verū est s̄m legē- dinam quantū ad simplicitatē reuocationis p̄sertim si aliq̄ scandalizati fuerint de errozē. debēt enim errozē dimittere: 7 p̄pter scanda- lum erudū fateri se errasse. 7 p̄nitatē catholi- cam fateri. iuxta illud Math. x. omnis igitur q̄ confite' me coram oib': confitebo: 7 ego- cum corāz patre meo qui in celis est. 7 ad Ro- manos. iiii. corde credis ad iusticiam. ore autē fit confessio ad salutē. Quare sc̄dm conciliū martini pape errātes debeant libellum fidei sue: in cōcilio cōmuni porrigere: 7 sc̄dm lucij papam: heretici debēt suam heresim abiura- re: 7 ex iure humano et ex iure positio. Quod ex causa iusta instituit' pot' ex rōnabili cau- sa mutari. Secūdo sciēdū est q̄ heretici sic tenētur suū errozē reuocare: q̄ debēt simpli- 7 pure fateri grauit' se deliquisse. 7 ideo s̄m canonicas sanctiones: sunt grauit' punien- di: si ignorantes contra fidē ex sola simplicita- te 7 ignorantia absq̄ omni p̄tinacia: lz pure 7 sine omni conditione debeant reuocare suos errozē: non tamē tenētur fateri se errādo pecc- casse: salte' mortaliter. Nec post reuocationēz huiusmodi ē eis penitētia imponēda: nisi for- te sponte vl' ad cautelam: vl' ex humilitate vo- luerint p̄niam sustinere. Nec p̄pter talē erro- rem sunt infamia aliqua notādi. Et sic aucto- ritatibus patz q̄ omnes heretici siue sciētes siue nescientes: si voluerint correcti videri: 7 etiam oēs catholici errātes: postq̄ cognoue- runt se errasse: pure 7 sine omni conditione 7 sine palliatione suū debēt reuocare errozē: farendo se errasse: 7 protestando: q̄ de cetero sciēter contra catholicam p̄nitatē nequaq̄ in- tēdant errare. Hece adē assertio apte p̄bat exēplis. Primū exēplū habet in decretis. i. q. vii. c. maximū. vbi de quodāz heretico dicit leo papa. Alharimū quoq̄ ex laico rep̄hētib' li lz ordinatum: tamē si donatista iam non est 7 a spū scismaticē prauit' alienus ē: ab ep̄a- li quā quoquomō adept' est non repellim' dignitate. Ita vt ipse libello ad nos directo catholicum se eē manifestet. Ex q̄bus verbis habet: q̄ iste quondā donatista pure 7 sine oī conditione debuit manifestare se eē catholi- cum. Quod facere nequaq̄ potuit: nisi pure 7 sine oī conditione heresim abnegādo. Se- cūdū exēplū ponit'. ca. donatū. de quodā alio: de quo idē leo papa sic ait. donatū autē sciacē- sem ex nouaciano (vt cōperim') cum sua plē- be cōuersum: ita dīno gregi volum' p̄sidere: vt libellū fidei sue ad nos meminerit dirigē-

Sciēdū secūdo

Probat exēplū

Primū exēplū

Sc̄dm exēplū

diu: quo et nouatiani dogmatis damnet errorem: et plenissime confiteat catholicam veritatem. Ex his colligitur: quod iste donatus debuit plenissime catholicam veritatem confiteri, igitur et debuit pure et sine omni conditione prauitatem hereticam abnegare. Tertium exemplum ponitur de consecra. dist. ij. ca. ego berangari? ubi clare habet quod berangari? pure et sine omni conditione et palliatione sane reuocauit errorem. Imo anathemazauit dicens. ego berangarius: indignus ecclesie sancti mauricii andegauensis ecclesie dyaconus: cognoscens veram catholicam et apostolicam fidem anathematizo omnem hereticum: precipue eam de qua hactenus infamatus sum. quod astruere cognatur panem et vinum etc. Ex his verbis patenter habet: quod iste pure et sine omni conditione ac palliatione suum reuocauit errorem. Quartum exemplum est de beato augustino: quod quandoque predicauit errorem: absolute pure et sine omni conditione: reuocauit eundem. Unde in epistola ad vincetium. et ponit. xliij. q. vi. c. vides sic dicit. mea primitus erat sententia neminem ad christi veritatem cogendum. verbo esse agendum. disputatio: ne pugnandum. ratione vincendum: ne fictos catholicos habere: quos aptos hereticos non veram. Sed hec opinio mea non contra dicendum verbis tantum: sed demonstrantia superabat exemplis. Ex quibus verbis patenter habet quod beatus augustinus pure et sine conditione facebat opinionem suam superatam a veritate fuisse. et ita opinionem suam pure sine omni conditione reuocauit. Non enim in reuocatione: necesse est verbi verbo reuocari: sed sufficit verbis equipollentibus verbi. Si enim dicit quis. reprehendo hanc opinionem meam: vel sententiam: vel dico esse falsam: aut contra veritatem: imo si dicit fateor: assertionem contrariam esse veram: vel verba equipollentia profert: in rei veritate: pure et sine omni conditione: errorem suum prehendit reuocare. Et isto modo augustinus errores suos reuocauit quod plures: ipsomet testante: quod in principio libri retractationum ait. iam diu id facere cogitabam: atque disponebam quod nunc adiuvante domino aggredior. quia discedendum esse non arbitror: ut opuscula mea siue in libris siue in epistolis: siue in tractatibus: cum quadam seueritate iudiciali recedeam: et quod me offenderit velut ceterolis stilo de notet. Neque enim quisquam nisi imprudens. ideo quia mea errata reprehendo me reprehendere audebit Sed si dicit non ea debuisse a me dici quod postea etiam mihi displicerent: verum dicit. et mecum facit eorum quippe reprehensor est: quorum et ego sum. Et postea ait. quicunque ista lecturi sunt non me imitent errantem: sed in melius proficientem. Ex his aliisque pluribus verbis beati Augustini. conclu-

ditur apte quod beatus Augustinus. errores suos pure et sine conditione voluit reuocare. Unde et in libro retractationum de se: et de suis opinionibus loquitur quod sepe videtur talibus verbis: temere dictum est minus considerate dictum est. hoc improbo: et non approbo: nec illud mihi placet. Ex quibus modis loquendi colligitur eundem quod Augustinus. plures errores pure et sine omni conditione ac palliatione reuocauit: licet plura dicta sua non reuocauerit in libro retractationum: sed retractauit exponendo quod de ipsis habuit intellectum. Sed forte quereret aliquis an Augustinus. fuerit hereticus: ex quo plures errores contra fidem docuerat. Ad quod dicendum est quod Augustinus. post conversionem suam: propter nullum errorem fuit hereticus reputandus. quod nullus errorum contrarium veritati catholice: quod apud omnes catholicos tanquam catholica existit diuulgata: nec aliquem errorem contra veritatem catholicam: quam tenebat credere explicite: tenuit: etiam opinando. Sed sola ignorantia aut simplicitate errauit: quod siuitque cauta sollicitudine veritatem: quam postquam inuenit statim correxit se. ac loco et tempore opportunis pure et sine omni conditione reuocauit errorem: et confitebatur plenissime catholicam veritatem. Sic igitur manifeste est offensum: quod tam omnes heretici quam catholici ex ignorantia contra fidem errantes postquam cognouerint se errasse: pure et sine omni conditione errores suos reuocare tenentur. et hec eadem assertio ratione probatur. Nam quilibet catholicus loco et tempore opportunis: alijs circumstantijs necessarijs debitis obseruatis: pure et sine omni conditione confiteri tenetur catholicam veritatem. Confessio autem catholice veritatis est reprobatio pertraria heretice prauitatis antea tenete: vel asserte et pure: et sine conditione reuocatio heretice prauitatis. Sic igitur quilibet loco et tempore opportunis alijs circumstantijs debitis et necessarijs obseruatis pure et sine conditione postquam nouit se errasse errorem reuocare tenetur. Amplius secundum augustinum in epistola ad vincetium. et ponitur xliij. q. vii. c. vltimo. quod quasi nemo potest gaudere se esse correctum: nisi doleat se fuisse peruersum. et secundum Belasium. vt. xliij. q. ij. ca. legitur. nulli nisi corrigenti se est venia concedenda. Igitur consimiliter. nemo potest gaudere se ad catholicam veritatem esse reuersum: nisi doleat se a veritate catholica deuiasse. et pro consequens quod contra fidem errauit et si vere et non ficte reuertitur. omnem dimittit hereticam prauitatem et errorem contrarium. nec potest ante errorem profecte merito et virtuose dimittere nisi factus faciat illis quos prius scandalizauerit: vel quibus dedit occasionem errandi. quod nequaquam facere

Tertium exemplum

Nota

Quartum exemplum

Quibus verbis fit reuocatio

potest: nisi pure et sine omni conditione reuocā
do erroze. Igitur talē reuocationē eius facere
oportet. si idem catholicis satisfacere cupit.
Iste autē rōnes non procedūt de hereticis er-
rantibus nō manifestis: s̄ occultis: quia illis
sufficit ad v̄ritatē redire catholicam. et q̄dā
nabliter errauerunt: confiteri debēt sc̄dm̄ for-
mam ecclie sacerdoti: s̄ rōnes procedant de
hereticis: et errātibz manifestis et publicis:
qui alios scandalizauerūt: v̄l saltē alijs occasi-
one errandi de derūt. et q̄d debēt isti pure: et si-
ne omni conditione reuocare errores. Tertio
idem pbatur rōne. sicut pctā sunt purganda:
sic reuocandi sunt errores. s̄ sc̄dm̄ calixtus pa-
pam. vt habet extra de penitētijs et remissio-
nibus ca. i. manifesta pctā nō sūt occulta cor-
rectione purganda: nec sunt sub cōditione ex-
purganda. Igitur errores manifesti: et diuul-
gati non sunt secrete nec sub cōditione: s̄ pu-
re et simplr̄ reuocandi. sic ergo patz q̄ omnes
hereticiz oēs reuocantes postq̄ cognouerint
se errare pure et sine omni cōditione suos erro-
res reuocare tenētur. v̄l occulte saltē corā deo
si sint occulti: et nō publici: et errores suos nō
publicauerunt quia illis quos scandalizauit
rupit: v̄l quibus saltē occasione errandi dede-
runt: satisfacere obligātur: Secūdo proban-
num est q̄ errans contra catholicam v̄ritatē
quam non tenet explicite credere ex sola sim-
plicitate v̄l ignorantia absq̄ omni p̄nacia:
anteq̄ cognouerit se errasse non tenetur erro-
rem aliq̄ reuocare: s̄ sufficit protestari q̄ pa-
ratus ē reuocare si se errare cognouerit. Q̄d
probat sic. nullus tenet mentiri. Igitur talis
nō tenet recognoscere se errare: q̄ diu sibi nō
constat q̄ errauerit et sic erroze reuocare non
d̄. S̄ diceret aliquis: q̄ p̄ hanc rationē nul-
lus hereticus nesciēter tenet suam heresim
reuocare. quia mētiri non d̄ se errasse: ex quo
credit se nunq̄ errasse. Ad hoc p̄t dici q̄ p̄
rationē pdictam bñ probat q̄ hereticus ne-
sciēter stante consciētia qua putat se v̄ritatē
tenere: non d̄ reuocare erroze: s̄ illam consciē-
tiam tenet dimittere: et non tenet heresim re-
uocare. S̄ qui errat contra v̄ritatē quam nō te-
netur explicite credere non tenet de necitate
salutis cōsciētiam talē dimittere. nec mortā-
liter peccat consciētiam talē habēdo: anq̄ co-
gnouerit se errare. et ideo non ē simile de heres-
tico: et de tali errante. Ex pdictis concluditur
manifeste qualē reuocationē d̄ facere inuen-
to: heresis pdictae: si velit inf̄ catholicos repu-
tari q̄ se declaret ipsum non eē hereticiz pro-
bati: declarare se non fuisse hereticum: q̄ ipse

pure: et sine omni conditione: ac palliatione
dictā heresim reuocare tenet. His v̄bis v̄l
equipollētibus. Abnego heresim quā proba-
ui et docui. quia asserui q̄ aīe sc̄oz in celo non
clare vidēt deum. consentio autē fidei ortho-
doxe ac corde et ore confiteor: q̄ anime sancto-
rum purgate in celo: sunt deum facialiter cla-
re videntes. Q̄ autē talē reuocationē facere
tenet ex p̄missis ostēditur. nam ostēsum est q̄
oēs errātes contra v̄ritatē catholicam: quam
credere tenētur explicite: suum erroze: pure et
sine omni conditione reuocare tenētur. S̄
iste errat contra v̄ritatē catholicam quaz cre-
dere tenet explicite. Igitur dictam heresim
pure: et sine omni conditione reuocare tenet.
Et ideo cum dicit: nunq̄ tamē nostre intētio-
nis fuit dicere aliquid contra fidē: p̄ bec v̄ba
minime excusat. sicut nec greci iacobite: geor-
giani: arriani: sabelliani: donatiste: et alij here-
tici q̄ plurimi minime excusant: s̄ non fuerit
intētionis eorum aliquid dicere contra fidē.
licz em̄ excusetur p̄ hoc q̄ nō fuerit sciēter: v̄l
sciēs hereticus: non tamē poterit excusari: q̄n-
fuerit saltē nesciēs: v̄l nesciēter hereticus. Duo
bus autē modis d̄ conuinci. Primo quia non
credit v̄ritatē: quam d̄ credere explicite. et iō
posito hoc: q̄uis p̄ solas probatiōes conuinci
non posset: tamē conuincit p̄ opa sua: cū ostē-
dunt p̄naciā manifestā. et q̄ non q̄rit cau-
ta sollicitudine v̄ritatē: et q̄ non est parat⁹ cor-
rigi. Cum autē dicit: q̄ si aliquid dixerim? et c.
ex nunc reuocamus: q̄uis hic vtatur v̄bo re-
uocandi: tamē ista non est reuocatio proprie
loquēdo: s̄ est magis protestatio. Et ideo hic
probanda sunt duo. Primo q̄ hic non ponit
reuocatio p̄prie dicta. secundo: q̄ ista prote-
statio sibi non prodest. Q̄ nō non sit hic reuo-
catio patz. quia cōditionalis nihil ponit. bec
autē est conditionalis. igitur non ē reuocatio
alicuius erroris. Secundo. quia reuocatio ē
erroris confessio. qui autē dicit aliquid condi-
tionaliter nihil profitetur. igitur et c. Tertio
quia catholicus qui nunq̄ errauit nullus d̄ re-
uocare erroze. pdicta autē v̄ba p̄t et d̄ dice-
re omnis catholicus. igitur bec nulla ē reuo-
catio. Quarto talia v̄ba etiam diceret om-
nis nesciēs siue nesciēter hereticus: qui erro-
ri suo p̄naciter adhereret putans eum eē ca-
tholicam v̄ritatē: et tamē talis p̄ talia v̄ba nul-
lum intendit reuocare errozem. igit talia ver-
ba reuocationē non continēt. Secūdo pro-
batur: q̄ dicta p̄statio sibi minime prodest.
Primo q̄ protestatio tunc nō prodest: cum
quis facit in p̄trariū. extra de sensib⁹. c. olim.
et de cōstitutiōib⁹. rātū. Siste facit multa p̄tra

forma reuoca-
tionis hereticis

Ratio p̄

Ratio 2^a

protestatione predictam: quia p multa facta: z opa ostendit se ad reuocandu nullatenus esse paratum. sicut ostensum est prius. igitur talis protestatio tali minime prodest. Secundo: quia protestatio condicionalis minime prodest protestanti. quare ignorantia vel simplicitas non excusat. quia in diffinitionibus: et obiectis fidei taliter protestantur catholici: ut insinuet se errare (si errant) non ex pertinacia aliqua sed ex ignorantia vel simplicitate sola. Et ideo talis protestatio in diffinitionibus valet solummodo: quando prestans potest simpliciter vel ignorantia excusari. Sed quod iste istis modis excusari non valeat: constat apte. Primo non simplicitate. quia ex multa deliberatione meditatione et studio dicit et cum hoc predicat heresim sepe dictam. Nec valet per ignorantiam excusari. quia ignorantia illorum quos scire tenent nequaquam excusat. ipse autem tenet scire quod hec est veritas catholica: scilicet quod aie sanctorum in celo clare videtur deum: Quia hoc tenet ipse scire explicitate. cum sit veritas apud omnes catholicos divulgata. igitur per ignorantiam excusari non potest. Tertio probatur sic. per protestationem contra catholicos: et hereticos non potest errare contra catholicam veritatem. quam tenet credere explicitate excusari. hoc ex predictis factis apparet. si talis protestatio est communis catholicis: et hereticis nescienter: omnes enim tam isti quam alii protestantur: vel prestari possunt esse parati: quod si aliquid dixerint contra fidem totum reuocant. et iste in hoc casu errat contra veritatem catholicam quaz tenet credere explicitate. igitur per talis protestationem nime excusat nec talis protestatio sibi prodest. Quarto sic. si talis protestatio sibi prodesse: eadem ratione prodesse negant quamcumque veritatem catholicam: sed hoc est manifeste falsum. quia tunc liceret cuiquam predicare publice: quod christus non est passus: nec mortuus: nec natus de virgine et quod non est alia vita perpetua post istam vitam. et quod bona opera non prosunt post mortem. et quod deus non est diligendus: et quod non est obediendus deo: et alia consimilia predicare liceret: absque metu heretice prauitatis: si predicans prestaret dicens: ista dico et teneo: tamen non est intentionis mee aliquid dicere contra fidem. et si aliquid dixi totum ex nunc reuoco. sed hoc est inconueniens manifestum. igitur sic nec illis ira nec isti talis protestatio prodest.

Ratio 3^a

Ratio 4^a

Capitulum xi. ubi ponitur quantum recitatur supra capitulo vij. scilicet dolosa reuocatio que confutatur.

Capitulum XI

Equit si quis male

Confutatio reuocacionis dolose

gnatur aut prius aliquid habet per conclusionem affirmatiua secure det mihi et libere recipiemus. Dic narrat quod iudicis erroris predicti subis dolosis et ambiguis se non pertinaciter

zelare passertione predicta preedit. Sed dolus eius cum dicitur si quis magnus aut parus aliquid habet per conclusionem affirmatiua secure det mihi. Et hoc ex eo operibus preedit euidenter. Nam ex persecutore quam infert zelatoribus catholice veritatis: constat aperte quod quod daret sibi aliquid per veritate: suo erroris contraria se periculo: et confusioni exponeret. eo quod zelatores et defensores catholice veritatis: et gratiam perdit et indignationem incurrunt: sed interdum forte erga aliquos callide suam indignationem occultet. Hoc in facto consistit. ideo non per rationem: vel auctoritatem: sed per facta eius aut opera debet ostendi. Cum vero dicitur libere recipiemus: suam dolositatem et malitiam per verba ambigua molitur abscondere. Nam potest quis allegationes suas contra opinionem suam libere recipere: vel ad reprobandum: vel ad defendendum: vel ad inuestigandum: que sue opinionis dissentit: vel ad discutiendum: vel ad probandum. Prius modis modis videtur probabile: quod ipse libere recipiet allegationes per parte affirmatiua: ut scilicet eas reprober: vel eis respondeat: vel que suo erroris dissentit: inuestiget. et eas (si viderit tempus) destruat. et confundat. Sed ad discutiendum et probandum: facta eius ostendunt: quod non libere recipiat allegationes contra suum errorem.

Capitulum xij. deducit sextum capitulo vij. assignatum.

Equitur. et super

hoc statim petiuit fieri publicum instrumentum: et solutum est per scriptum. Dic ultimo narrat quod de reuocacione sua: vel protestacione petiuit fieri publicum instrumentum: sed per predicta per quod iuxta processum procedente: tale instrumentum sibi non poterit suffragari. Eo quod predicta protestatio sibi nime prodest. Dia superscripta que de meo protulit: sic et dicta mea et opuscula vniuersa correctioni: et emendationi illius vel illorum: cuius vel quorum interest submitto: parat: si cognouero quod aliquid dixerim contrarium veritati: oimode reuocare. Si vero assertiones istas: vel opera aliter recitauerim: quam veritas habeat: reportatoribus imputet.

Explicit primus tractatus.

Secundus tractatus in quibus rationes iohannitarum confutatur per barones quod aie purgare vel scorum in celo non videtur deum facialiter.

Capitulum primum ostendit modum procedendi huius tractatus.

Valis est rector ci

uitas: tales sunt inhabitantes in ea. Quia subiecti existit quodammodo naturale (vel ut placeat: vel ut displiceat) suis se rectoribus conformare. Affectat autem rectoribus precipue ut secte sue (quantum ad ea que fidei et religionis existimant) subiecti feruentius acquiescant. Et ideo cum rector infectus fuerit heretica prauitate

Capitulum XI

Capitulum primus

te: quia ei placere desiderat: prauitate consi-
muli inuoluunt. q: ex eplu erroris uebementer
ostendit: qn errans timore poterit honoratur
Lum igit rectoz in auinonica ciuitate circa
uisione animaru scraru in celo: damnabiliter
(vt fertur) noscitur errare. consequens est: q q
ei cupiunt placere: errore istius no metuat pu-
blicare: r onibus r auctoritatib? quauis scri-
ptura comunit. Sane lz plures in sacris lris
eruditi pfati rectoris errozes de uisione aiaru
sanctaru in celo: in diuersis opib?: reprobauit
r luculenter: fundametaq: suozu se qm elise
runt euidenter: assertiones tm r mortua quozu
daz: qui in fauore rectoris pdicti q aie sancte
in celo no uident deu: publice predicare: asse-
rere: r docere presumunt: in psenti opusculo co-
futare conabor. Non tm pncipale errozem im-
probare studebo. Quia in alijs operib? inquit
stius eius poterit improbatio reperiri: sed ad
quasda rones sophisticas: quas ad muniendu
predictum errozem adducit fatagam respon-
dere. Et quozunda errozes quos incidentali-
ter dogmatizant breuiter reprobabo.

Eplm.ij. Prima rone soluit que ex eo pcedit q re-
pus credendi qd vsq ad diem iudicij durabit non par-
tur secum tempus deum beatifice uidentis.

Uod igit anime

q sancte in celo: no uidet deu: quida
sic pbare nitunt. Temp? credendi
r temp? beatifice deu uidentis no copatiunt
se inuicē: scdm doctrina apli in multis locis.
quia fidei succedit uisio. Sed temp? credendi
(scdm omnes sanctos) durabit vsq ad diez
iudicij. Igit anime sanctoz deu non uident:
nec uidebunt. Quis isti? ronis solutio exqui-
sita in tractatu contra tractatu pdicti rectoris
ris in quo probare conat q anime scē in celo
non uident deum. potuerit inueniri: ipsam tm
uolo hic aliter pertractare. Huius itaq: ra-
tionis prescripte sensum habet falsum. nam
si intelligatur: q tempus credendi r tempus
deum beatifice uidentis nullo modo sunt simul
pro diuersis falsa est: quia constat q qtu ad
angelos est nunc tempus deum beatifice uide-
di r pro xpo est etia nunc temp? deu beatifice
uidentis: quia xpus r angeli nuc beatifice ui-
dent deus. r tamen p uiatoribus temp? est nuc
credēdi. Si autē intelligit q in eodē temp?
credendi r tempus deus beatifice uidentis non
stant simul: cōcedit. Lum aut dicit q temp?
credēdi durabit vsq ad diem iudicij: uerū est
in uiatorib?: quonia in celo non est temp? nuc
deu credēdi esse trinū r unum. Sed q fides
sit in oib? uiuis r mortuis. pbat per illud apli

ad Eph. iij. Dedit quosda qdē aplos quosdaz
no pphetas alios uero euagelistas. alios aut
pastores r doctores ad societate scroz in op?
misterij r edificatione corporis xpi: donec oc-
curram? oēs in unitate fidei r agnitionis filij
dei. in uiru pfectu. in mesura etatis plenitudi-
nis xpi. iste aut occurfus no erit an die iudicij
igit fides durabit in oib? ta uiuis q defunctis
vsq ad die iudicij. Ad hac pbationē ē facile
rndere. quia apls in h̄bis pdictis intēdit ostē-
dere: q vsq ad die iudicij stabit platio. glosa
teste: que sup h̄bo donec ait. q tādū durabit
hec platio etiā ordinata: donec r in die iudicij
nos oēs: q sum? in unitate fidei rē. platio aut
illa de qua apls loquit no est nuc in celo qtu
ad alias sectas. igit p h̄ba apli no pōt pbari:
q fides sit nuc in celo: s fides est r erit vsq ad
iudiciū in uita mortali. r hoc ē uerū: q in mor-
tali durabit spes vsq ad die iudicij. Sz for-
te diceret aliqs q glosa asserit ibi: q fides re-
manebit io oib? quousq oēs occurram? in uni-
tate fidei. qā dicit. que platio durabit donec
in diem iudicij: omēs in unitate fidei: id est in
vna r non discrepare fide. igit vsq ad illā oc-
curramus. Et quib? colligit q oēs saluandi
occurrēt in die iudicij in vna r no discrepare
fide. igit vsq ad illū occursum oēs tenebūt fi-
dem. igit vsq ante illum occursum null? saluā-
dus erit sine fide r per psequens non uidebit
deum. Sed ad hoc respōdet q male allegat
glosa. qā no ē intētio glose: q durabit platio
donec oēs occurram? in unitate fidei. q: mul-
ti in fine prelationis occurēt no in fide: sz in
clara uisione. s est intētio q prelatio durabit
donec oēs qui sum? qdū sum? in uita presenti
in vna r no discrepati fide occurram?. Aliqui
tamē occurēt in clara uisione: r aliqui occur-
rēt in fide. Et q sic debeat intelligi glosa pa-
ter. quia dicit. donec in die iudicij oēs qui su-
mus in unitate fidei: r in vna r non discrepa-
ti fide qdū scilicet sumus in uita presenti: no
autem p uita post mortē. Nec vnq dixit apo-
stolus: q fides in omnib? defunctis saluandis
remanebit.

Caplm. iij. adducit aliā rone probatē idem que fun-
datur sup oratione ecclesie in canone ubi dicitur qui
nos precesserunt et dormiunt. rē.

Ursus pro erro

r re predicto taliter allegat. ad hoc
scz: q aie sancte in celo deu minis
me sunt uisire: est oratio ecclesie que dicit pro
defunctis: qui nos precesserunt r dormiunt in
somnia pacis: pro quibus orat ecclesia. ut lucē
uidentis deus eis concedat in futurum. scilicet
post diez iudicij. Et si dicatur eis q hec oras

Solutio

Reptica

Respōsto

Esq. III

Ratio 2^a

ratio est pro defunctis quorum anime sunt in purgatorio. Hoc improbare conantur dicentes: quod hoc non est verum, quia in oratione ecclesie premititur: quod dormiunt in somno pacis, et non pene et afflictionis. Ex quibus clare patet quod oratio illa non fit pro animabus in purgatorio existantibus: sed pro illis aiaibus que sunt in pace et quiete et expectant post ultimum iudicium, et non ante: dei visionem et suam beatificationem. Ut istius allegationis puerilitas clarius demonstrat. Est primo sciendum quod pacis vocabulum accipitur multipliciter in scripturis. Uno modo importat concordiam unius ad alterum, teste glossa que super illud ad Romanos, xv. Deus autem spiritus repleat vos omni gaudio et pace in credendo: qui ut repleat vos pace habitam in crederedo, id est concordiam adiuuicem. Et super illud ad Romanos, xiiij. non est enim regnum dei escam, et potus: sed iusticia et pax: dicit glossa, pax id est concordia que est effectus iusticie. Aliter accipitur pax pro reconciliacione ad deum que est per charitatem, sicut accipitur pax: cuius dicit apostolus ad Romanos primo. gratia vobis et pax a deo patre, etiam teste glossa que ait ibidem, sicut gratia dei est qua donatur nobis peccata: ita pax est que ex inimicis reconciliamur deo. Sic enim accipit pacem apostolus in eadem epistola, ca. v. dicens. Iustificati igitur ex fide pacem habeamus, teste glossa, que ad idem habeamus pacem ad deum, quia ibidem ei reconciliati sumus, sic etiam accipitur pax ad Colossios, iij. cum dicit apostolus pax christi exulteret in cordibus vestris, teste glossa que dicit ibidem, pax christi, id est quae christus habuit in se et haberi precepit: vel quam inter deum et hominem fecit: exulteret in cordibus vestris, causa exultationis, quia utriusque erit: si habeat charitas, que veram habet pacem, que puro corde custodit, pax enim dici non potest que non habet charitatem, charitas vero semper secum habet pacem.

Tertio accipitur pax pro tranquillitate mentis et iste modus accipiendi pacem predictis modis minime contrariatur, quia inter ipsum et alios aliqua distinctio valeat assignari, et ideo tamen isto modo quod secundo modo accipitur pax. Cum dicit apostolus ad Romanos primo, gratia vobis et pax teste glossa, que ibidem ait, et pax, id est reconciliatio ad deum et tranquillitas mentis, sic etiam accipitur in alijs salutationibus epistolarum beati pauli, sicut glossa asserit manifeste. Sed sicut mentis tranquillitas est duplex, una scilicet perfecta que omnem anxietatem et afflictionem excludit: alia imperfecta que aliquam afflictionem secum compatitur: ita pax est duplex, una que omnes afflictiones excludit, de qua dicit in psalmo mansuerunt autem hereditabunt terram, et delectabuntur

multitudine pacis. Alia est pax que non omnem anxietatem et afflictionem excludit: quam operatur apostolus discipulo suo thymotheo dicens, gratia supple sit tibi et misericordia et pax: id est tranquillitas mentis, et prelibatio vite eterne sit tibi secundum vitam eternam pax que tranquillitas mentis potest haberi, unde et tranquillitas mentis sancte apostoli habuerunt in hac vita, et tamen omni afflictione minime caruerunt. Unde et christus dixit apostolis, pacem meam do vobis, quibus tamen dixit, in mundo persecutionem habebitis, quibus ante dixit, hec locutus sum vobis ut in me pacem habeatis, sic igitur predictis modis accipitur pacis vocabulum in scripturis licet etiam aliter accipi possit. Ex predictis alijs quod pluribus que causa abbreviationis omitto: liquide constat quod non omnis pax omnem penam afflictionem et anxietatem excludit: sed aliam quam secum compatitur. Ad allegationem igitur per supra scripta contingit dupliciter respondere. Uno modo: quod in illa oratione memero domini famulorum famularumque tuarum: qui nos precesserunt cum signo fidei et dormiunt in somno pacis, orat ecclesia pro illis: qui in purgatorio puniuntur, quia licet graviter affligantur: pacem tamen que est reconciliatio ad deum: noscuntur habere. Qui enim in charitate cum venialibus decesserunt: reconciliacionem quam ad deum habuerunt in hac vita minime perdidit. Et ideo in purgatorio existentes: pacem habent ad deum: licet graviter affligantur. Quoad modum apostoli et prophete et martyres et alij sancti quando etiam affligebantur gravissime: pacem et reconciliacionem habuerunt ad deum, Et ideo concedendum est: quod anime in purgatorio existentes dormiunt in somno pacis: licet non dormiant in somno illius pacis que omnem penam et afflictionem excludit. Quare pro illis ecclesia convenienter orat: ut scilicet post unam pacem divina clementia aliam eis largiatur, unde et istam duplicem pacem: quartum una est post aliam: quam tamen non excludit oratio predicta ecclesie: aperte insinuat, cum dicit, cum signo fidei, et dormiunt in somno pacis, ipsi domini et omnibus in christo quiescentibus locum refrigerij lucis et pacis, ut indulgeas deprecamur. His liquide constat quod ecclesia pro illis qui dormiunt in somno pacis: tantum exorat ut eis locus pacis indulgeat: dormiunt etiam in somno pacis: et tamen orat ecclesia ut ad locum pacis perveniant: quia licet dormiant in somno pacis que est reconciliatio ad deum: ad locum: tamen pacis que omnem anxietatem et afflictionem excludit: nullatenus intraverunt. Et ita patet aperte quod dicta allegatio ex ignorantia

Nota quod pax in scripturis accipitur
Primo modo

Secundo modo

Tertio modo

ria multiplicis nominis pacis procedit. si enim
 inhi inter pacem et pacē sciissent distingues
 re siluissent. Sicut autē est distinguendū in
 ter pacem et pacē: sic etiam distinguendus est
 inter quietem et quietem. de multiplici enim
 quiete legitur in scriptura divina. sed de dupli
 ci quiete solūmodo ad presens loqui sufficiat.
 Est enim quedam quies ab actibus vicioꝝ. de
 qua dicitur Esaie p̄mo. quiescite agere peruersi
 se. et ista quies nō omnē afflictionē et penā ex
 cludit. cum ista quies in p̄senti (saltem ad tē
 pus) possit haberi. Alia est quies: que erit in
 vita eterna que omnē penā et afflictionē exclu
 dit. anime igitur in purgatorio existētes in chris
 to quiescūt ab omnib⁹ actibus vicioꝝ. q̄ nul
 lum actum vicioꝝ committunt. sed quietē eter
 nam que omnē penam et afflictionē excludit
 nime sunt a depre. orat igitur ecclesia vt anime
 quiescentes in xpo ab omnib⁹ actibus vicioꝝ
 ad locum refrigerij: qui caret omni afflictio
 ne ducant. Lū igitur dicunt isti q̄ anime in pur
 gatorio non dormiūt in somno pacis: si intel
 ligant (vt series dictoꝝ suoz insinuat) q̄
 nullo modo dormiūt in somno pacis errāt aper
 te. q̄ hoc nō est aliud: q̄ dicere: q̄ nō essent re
 cōciliare ad deum: s̄z aie ille dormiunt in som
 no pacis q̄uis in afflictione et pena. q̄a nō ois
 par penam et afflictionē excludit. Aliter ad
 allegationē predictam potest dici: q̄ ecclesia
 in oratione predicta nō solū orat pro aiab⁹ in
 purgatorio existentib⁹: sed etiā orat pro aiab⁹
 sancti in celo: vt sc̄z aie sancte que dormiūt in
 somno pacis resump̄t̄ cor: poribus ad locuz re
 frigerij lucis et pacis que vltimū graduz essen
 tiale et accidentale pacis eterne que quādoq̄
 habitare sunt includit: perueniāt: quā pacem
 anime in celo ante diez iudicij non habebūt.
 Quis enim nunc videant deū et sint beate: bea
 titudo tñ earū et per cōsequēs par earū etna:
 erit post iudiciū augmētata. q̄ tūc clari⁹ vide
 bunt deum. et de resūptioe corporū et comple
 tione ciuitatis eterne et alijs pluribus tunc
 post gaudebunt.

Capit. iij. ponit tertiam rōnē pbātē idē qd̄ p̄us.

Alius quidem

predictū erroꝝ: q̄ aie in celo nō vi
 det deū sic pbare nitūt. Ambrosi⁹
 em̄ i lib. de p̄mo mort̄ dic̄ q̄ aie purgate post
 xpm̄ corpor: visioe sp̄uali: q̄ est p̄ sp̄m̄: vidēt
 deū. et certū ē q̄ nulla sp̄s ē ita mediū efficac
 sic hūanitas xpi hois et̄. S̄z ista allegatio p̄
 dictū erroꝝ apte cōvincit. Nā q̄ videt deus p̄
 speciem: clare videt deū. videre enim per spe
 ciē distinguitur contra videre per speculū et

in enigmate. et p̄ consequens distinguitur cō
 tra noticiā illā que est per fidē. quod ap̄lus. ij.
 ad Cor. v. aperte insinuat dicens. Per fidez
 em̄ ambulam⁹ et nō per speciem. vbi dicit glo. et
 est illuminatio per speciem: modo per speciem tñ
 illuminamur non per speculū. hoī em̄ mortale
 vitā adhuc agēti nō pot̄ contingere vt dimis
 so atq̄ discusso omni nubilo fantasiarū corpo
 raliuz serenissima et incōmutabili tante veri
 tatis luce potiatur: et mente penitus a cōsue
 tudine vite humane alienata: cōstāter et inde
 clinabiliter illi adhereat. Ex his verbis aper
 te colligitur q̄ visio dei per speciem a cognitio
 ne distinguit. et q̄ visio dei per speciem cuz fide
 nō manet. q̄re si fm̄ beatū Ambrosiū (vt iste
 allegat) aie purgate post claustrū corpoꝝ vis
 sione que est per speciem vident deū: sequitur q̄
 non ambulāt tūc per fidē. si aut̄ per fidē tunc
 non ambulant: clare vidēt deū. Lū aut̄ iste di
 cit q̄ nulla species est tam mediū efficac̄ si
 cut est humanitas chris̄ti hominis multiplici
 ter errat. Primo in hoc q̄ adducit in probati
 one q̄ visio dei per speciem de qua loquimtur
 sancti fit per creaturam mediā representan
 tem diuinam essentiam. quod falsum est: quia
 species illa per quam debent sancti sanctos
 in celo videre et deum: nō est aliqua creatura
 sed est ipsa diuina essentia. teste glosa que su
 per illud apostoli. ij. ad Cor. v. per fidem enim
 ambulamus non per speciem. dicit primo nō
 per presentiam eozū ambulare. igitur per spe
 ciem est ambulare per presentiam diuine essen
 tię. vt sc̄z ipsa diuina essentia per seipsaz et nō
 per creaturā aliaz videat. hoc etiam glo. ij. ad
 Cor. xij. super illud apostoli. Scio hominem
 in chris̄to ante ānos. xiiij. in corpore et̄. asserit
 manifeste. et loquēs de visioe intellectuali nō
 per aliquā creaturā ait. vbi et deus videt non
 p̄ corpale visioe vt in synai moyses. vel sp̄ri
 tualē vt vidit esayas et iohānes in apocalipsi
 sed per speciem et nō in enigmate. Ex quib⁹ ver
 bis datur intelligi q̄ visio qua deus videt per
 speciem nō est per aliquā creaturā: sed per ipaz
 diuinam essentiam. Unde et glo. ibidē subdit
 Hoc modo visiois petiuit moyses videre deū
 in substantia qua deus est. quā in multis figu
 ris viderat et facie ad facies ei locutus fuerat
 vt quia ibi illud est in illa specie qua deus est
 certius videtur. Ecce quod aperte asserit q̄
 qñ videt de⁹ in sua suba: videt in sp̄e qua de⁹
 est: et per oīs visio dei per speciem non est per
 mediā creaturā: s̄est per ipaz diuinā essentia
 suā. vnde et glo. subdit ibidē q̄ vbi id est in ali
 qua claritate speciei nemo videns in istis sen
 sibus deum videt: hoc est tertiu⁹ celū. sc̄z visio
 B 5

Glosa

Glosa

Glosa

Glosa

Glosa

Glosa

one qua de⁹ videt facie ad facie. ⁊ iste est padi
 sus (si pōt dici) p̄difoꝝ. Ex q̄b⁹ verbis p̄z q̄
 visio dei nō p̄ mediā creaturā ē visio qua de⁹
 in claritate speciei sue videt. ⁊ p̄ om̄s visio dei
 p̄ specie est visio dei nō p̄ mediā creaturā. **Ad**
 glo. sup̄ illud. i. ad. Lox. xij. Videm⁹ nūc p̄ spe
 culū ⁊ i enigmat: tūc aut̄ facie ad facie. testa
 tur ap̄te dicēs. Tūc aut̄ videbim⁹ facie ad fa
 cie. id est in similitudie a simili recto vultu se in
 tuentiū. Est em̄ quedā visio hui⁹ r̄p̄is ⁊ altera
 futuri. Ista est p̄ fidē: illa erit p̄ specie. Ex q̄b⁹
 verbis euident̄er habet q̄ visio dei p̄ specie di
 stinguitur a visione p̄ fidē. ⁊ visio dei p̄ specie
 est illa quā vocat̄ ibi ap̄lus facie ad facie. non
 aut̄ p̄ mediā creaturā. igit̄ visio dei p̄ speciem
 de qua loquit̄ ap̄ls ⁊ alij sc̄ti nō est p̄ humani
 tate xpi nec p̄ aliquā aliā creaturaz. errat igit̄
 iste cū dicit visionē dei p̄ specie esse p̄ mediā
 creaturaz. sic fm̄ alios errat ⁊ assent q̄ nulla
 species est ita mediū efficac̄ sicut humanitas
 xpi hominis. Tum q̄ fm̄ eos natura aggregata
 mediū est magis efficac̄ q̄ hūanitas xpi hois
 Tum: q̄ fm̄ eosdēz visio intuitiua dei qua aia
 xpi videt̄ deū est mediū ita efficac̄ ad vidēdū
 deū sicut hūanitas xpi. Qui em̄ videt hūan
 itatē xpi: nō necessario videt illā visionē qua
 aia xpi videt̄ dīnā essentia fm̄ ip̄os. Ita visio
 dei creata ē mediū efficac̄ maḡ q̄ hūanitas xpi

Cap. v. in quo ponitur quarta ratio ad idē proban
 dum imitens auctoritatē beati Bernardi.

Cap. v.

Quarta ratio

Tempo conclu

sione predicta taliter allegat̄ br̄tis
 Bernardus. fecit em̄ sermones spe
 cialiter q̄ aie sc̄tē nō videt̄ deū ante diē iudi
 cij nec diuinā essentiaz imediate: s̄ bñ vident
 xpi humanitatē. igit̄ nō est dicendū q̄ aie san
 cte in celo nūc videt̄ deū. Sz istā allegationē
 repellere nō est difficile eo q̄ in manifesto fal
 so fundat̄. nō em̄ sermonēz fecit bernardus q̄
 aie sancte ante diē iudicij diuinā essentia nō
 vident̄ imediate. illā em̄ visionē nunq̄ negat̄
 a sc̄tis in celo: sz a sc̄tis ante diē iudicij negat̄
 ret britudine p̄summatā. Porro q̄ v̄ba beati
 bernardi ex q̄b⁹ h̄mōi ignari occasione p̄nt̄ su
 mere opinādi q̄ br̄tis Bern. senserit aias nūc
 in celo nō videre deū vel diuinā essentia ime
 diate: in quodam ope sunt tractata ⁊ exposita
 diligēter: ip̄a ordine tūc duxi p̄nt̄ib⁹ inserēdū.
 Iniam tñ aliquoz̄ verborū ip̄ius q̄ predictū er
 rozē sonare vident̄ censui recitandū. ⁊ quō de
 bent intelligi breuissime declarabo. beat⁹ igit̄
 Bern. in quodā sermone de oib⁹ sc̄tis loquēs
 de aiab⁹ sc̄tis in celo docet ⁊ asserit q̄ aie san
 cte in celo sunt in atrijs ⁊ non in domo dei. ha

bent gustū leticie sed non habēt satietatē glo
 rie: sunt secure sz nō sūt beate. habēt diuitias
 spūs sed non libertatē domus illius torrentis
 voluptatis. Ex quib⁹ alijsq̄ cōsimilib⁹ appa
 ret q̄ br̄tis bernardus in diuersis operibus ⁊
 sermonib⁹ nosc̄t̄ affirmare: posse inferri vide
 tur q̄ anime sancte in celo non vidēt̄ deū nūc
 nec ante diē generalis iudicij sunt visure.

Sed si varie significatiōes vocabuloꝝ qui
 bus vtitur beat⁹ bernard. istis nō essent ignore
 nullaten⁹ estimarēt beatū bernardū predictū
 errorem sensisse. Ad cuius euidentia est sc̄iē
 dus q̄ sicut nomē britudinis in diuersis locis
 multis modis accipitur: sic etiam plura voca
 bula ⁊ termini qu b⁹ br̄tis bernardus vtit̄ lo
 quendo de ista materia: multipliciter accipi
 possunt: licet quedā illoz̄ nō om̄ib⁹ eisdē
 modis accipi debeant quib⁹ nomen beatitu
 dinis accipi reperit̄. Nomē aut̄ britudinis
 aliquādo operationē intellectualez vere opti
 mā sc̄dm̄ specie nosc̄t̄ importare. Et illo mo
 do quicūq̄z videt̄ deus est beatus siue optima
 operatio intellectualis nature fm̄ speciez sit
 visio dei siue fruitio. quia nec visio de fruitio
 ne nec fruitio talis a visione diuine essentie se
 paratur. Aliter accipitur beatitudo p̄ statu
 huiusmodi operationis intellectualis nature
 optimo sc̄dm̄ specie ⁊ omne bonuz tam essen
 tiale q̄ accidentale (quod vnq̄ eiusdem na
 ture intellectualis cōuenit) includere. sic dis
 citur britudo esse status om̄iū bonoz̄ aggre
 gatione perfectus. cui sc̄z nihil deest de om̄i
 bus bonis quod vnq̄ habebit. Et istam bea
 titudinez vocat̄ br̄tis bernard⁹ beatitudinez
 cōsummatā a quibusdā integra beatitudo. tam
 p̄mo modo q̄ secūdo modo dicta est nuncupa
 ta. Dicit̄ etiā beatitudo status p̄fectoz̄ ⁊ in
 gratia existētiū vt sūt iusti in hac vita ⁊ ani
 me purgandoz̄ post mortē. Sic beatus ia
 cobus loquit̄ cum dicit. beatus vir qui suffert
 temptationez. quia cum p̄batus fuerit acci
 piet̄ coronā vite. s̄l̄iter etiam loquit̄. ps. cum
 dicit. beati immaculati in via. beati qui scruta
 tur testimonia eius. sic dixit christ⁹ petro bea
 tus es simon bariona. quia sanguis ⁊ caro nō
 reuelauit tibi. Et alibi. beati pauperes. beati
 q̄ lugent. beati mites ⁊ c. Quoz̄ autē p̄pter p̄
 speritatē mūdā dicunt̄ eē beati. teste. ps. q̄
 dicit. beatum dixerūt populū cui hec sūt. Sic
 etiā fm̄ vnū sensū pōt̄ intelligi illud malachie
 iij. naz̄ beatos dicim⁹ arrogates. Prima bea
 titudo omnem molestiam anxietatem penaz
 afflictionem excludit nunc de facto. licet desi
 derium maiorem perfectionez vel aliquod cō
 modum. acquirendi compatitur. et ideo mē

Britudo vtitur
plurice accipit

Prima dicitur

Secūda

terdū nō vocat̄ b̄ritudo cōsummata: sc̄z que ē
 status oīm bonoz essentialiū 7 accidentalīz
 aggregatione p̄fect̄. Sec̄da b̄ritudo oēm mo-
 lehiā: afflictionē: anxietatē: 7 etiā desiderīz
 acq̄rendi maiore p̄fectionē vel cōmodū futu-
 rū excludit. 7 iō b̄ritudo p̄summata 7 integra
 p̄ō merito appellari. Tertia b̄ritudo nec de-
 sideriū h̄ndi maiore gradū p̄fectiōis vel cōm-
 modū aliq̄d acq̄rendi vel anxietatē 7 penam
 excludit. Quarta b̄ritudo falsa est quīs appa-
 reat b̄ritudo multis. Quēdam modū aut̄ b̄ritu-
 do diuersas significatōes h̄z: sic etiā tales ter-
 mini dom̄ dei: 7 regnū celoz: inebriat̄ amore
 dei: 7 plures alij q̄bus v̄it̄ b̄ritus Bern̄. diuer-
 simode accipi p̄nt. Quis em̄ importat̄ b̄ritu-
 dinē que est stat̄ oīm bonoz aggregatione p̄-
 fectus: que om̄e desiderīū cōmodū q̄d cūq̄ vel
 maiore gradū p̄fectiōis h̄ndi excludit. Aliter
 termini tales importat̄ b̄ritudinē primo modo
 dictā: que desiderīū h̄ndi maiore gradū perfe-
 ctiōis b̄ritudis essentialis 7 cōmodū futurūz
 nequaq̄ excludit. Per istā distinctiōem r̄nde
 tur ad oēs auct̄es b̄riti Bern̄. que sonare viden-
 tur q̄ aie sancte in celo nō vidēt̄ deū: q̄ nunq̄
 eis negat̄ visionēz diuine essentīe: 7 neget eis
 esse in domo dei: gl̄ie satietatēz b̄ritē: eē beatas
 gie torrentem voluptatis: 7 quedam alia ne-
 gat̄ eis. Ex q̄bus tamē vidēt̄ inferri q̄ aie san-
 cte in celo nō vidēt̄ deū. s̄ si verba bene intel-
 ligant̄ 7 sane: ex eis hoc inferri nō p̄t. Bern̄.
 em̄ h̄mōi terminos dom̄ dei: torrēs voluptatēz
 7 similes accipit̄ primo mō: sc̄z s̄m q̄ beatitu-
 dinē p̄summatā que est stat̄ oīm bonoz acci-
 dentaliū 7 essentialiū importare noscunt̄ nō
 accipit̄ h̄mōi terminos: s̄ s̄m q̄ importat̄ p̄cise
 b̄ritudinē que est optima opatio in intellectu-
 lis nature. qualis est visio diuine essentīe vel
 fruitio q̄ sine visioe mime regitur. Nihil aliud
 igit̄ b̄ritus Bern̄. intelligit̄ nisi q̄ aie sc̄tē in ce-
 lo ante diē iudicij quīs videant̄ diuinā essen-
 tiā: nō t̄n carēt̄ omni desiderio habēdi maiore
 gradū visionis eiusdē: nec carēt̄ omi expecta-
 tione delectationis future nō habite. q̄ expe-
 ctant̄ resumptionē corp̄oz 7 cōpletionē ciuitatis
 eterne: de q̄bus sunt delectationē modū
 cam habiture. Unde quīs habeant̄ stolā aie:
 corp̄oz tamen stolā non habent. beatus igit̄
 tur Bern̄. in verbis de hac materia a sanctis
 alijs in snia discordare volebat: s̄ eandē sniaz
 infendit̄ quā expressit̄ beatus Greḡ. cuz dixit
 iij. libro dyalogorū loquēs de aiabus sanctis
 nūc aiarū stolā postmodū s̄o etiā corp̄oz bea-
 titudinē perfruunt̄. vnde in ip̄a carne gaude-
 b̄rit in qua dolores p̄ dño cruciatūsq̄ tulerūt̄.

Pro hac quippe geminata stola eoz scripturaz
 est. in terra sua duplicia possidebūt. Hoc etiā
 an resurrectionis diē de scōz aiabus scripturaz
 est. sunt dare illis singule stole albe. 7 dictum
 est eis vt req̄sccrēt̄ repus adhuc modicū: do-
 nec cōpleat̄ numer̄ seruoꝝ 7 frat̄rū eoz. Qui
 itaq̄ mltipliciter singuli binas in iudicio sto-
 las habituri sūt: q̄ modo aiarum tātūmodo
 tūc aut̄ animarū 7 corp̄oz simul gloria leta-
 bunt̄. Hanc inquā sniam b̄ritus bernard̄ alijs
 s̄bis Clieꝝ quantū ad aliq̄d obscuriorib̄ vo-
 lebat exp̄m̄ere: cū dixit in quodā sermone de oī-
 bus sanctis. Tres sunt sanctarū animarū stat̄
 Primus in corpore corruptibili. Secundus in
 requie. Tertius in b̄ritudine cōsummata. Hic
 est tertius stat̄ in requie q̄ oēm penā 7 afflicti-
 onē excludit in quo stola anime est collocata.
 s̄ secundus status nō est in b̄ritudine cōsumma-
 ta. q̄ adhuc stola corp̄oz non habet. Vocat̄
 aut̄ bernard̄. b̄ritudinē cōsummatā: cui nihil vnq̄
 est vnq̄ habendus. Et isto mō s̄m b̄riti Greḡ.
 7 bernard̄. Secundus stat̄ aiarū sanctarū nō est
 in b̄ritudine cōsummata. quia adhuc deest stolā
 corp̄is q̄ postmodū est habēda. Tertius aut̄
 status est in b̄ritudine p̄summata: q̄ nihil vnq̄
 habēdū tūc deest. tūc em̄ habebūt̄ stole bine

Bernardus

Eadē etiā sniam exp̄ssit̄ b̄ritus bern̄. cum post
 s̄ba p̄dicta subiunxit. Primus deniq̄ in taber-
 naculis. secundus in atrijs. tertius in domo dei.
 hic em̄ secundus stat̄ est in atrijs. q̄ aie sc̄tē an-
 diē iudicij ad vltimū gradū b̄ritudinis neq̄q̄
 pueniēt̄: nec stolā corp̄is de cōi lege sūt antea
 habiture. Tertius aut̄ stat̄ est in domo dei. hec
 est tunc ad tantā gloriā aie 7 corp̄is q̄ nūq̄
 vltiorē p̄cipiēt̄. Et hanc sniam ab alijs ver-
 bis voluit explicare cū dicit. in tabernaculis
 gemit̄ p̄nie. in atrijs gust̄ leticie. in domo sa-
 cietas gl̄ie. Hec aie sc̄tē in sc̄do statu gustat̄ le-
 ticiciā de visioe essentīe: s̄ adhuc desiderīū h̄nt
 ampli⁹ degustari. 7 ita satietatē: q̄ om̄e deside-
 riū firmit̄ excludit: mime sūt ad eptē in te. s̄ ē
 in deo: s̄ q̄n p̄feret gl̄iā corp̄is 7 stolā aie: p̄ba-
 bitā p̄ficiet. 7 s̄ ē satietas gl̄ie. illa. s̄. satietas
 q̄ om̄e desiderīū cuiuscūq̄ future delectatōis
 excludit. Quā etiā satietatē v̄berēz dom̄ dei
 torrētē voluptatē vocat̄. Nec ex s̄bis eiusdē s̄
 catholicā v̄ritatē iā dimulgatā p̄dictā iā a san-
 ctis p̄rib̄ explicatā: vlla calūniā colligat̄: s̄
 verba ipsius aliorū sc̄tōꝝ patrū assertionib̄: 7
 scripture diuine sentētīz concordant.

Bernardus

Capitulum. vi. r̄ndet̄ ad quā rōnē p̄ dicto errore.

Item pro dicto

sepe errore arguit̄ sic. ap̄ls dicit̄ ad
 Cor. xvij. q̄ oēs quidez currunt.

Esp. VI

Confutatio

¶ vnus accipit brauiū. vbi dicit glo. q̄ vnus hic accipiat brauium sed in alia vita omēs simul: et ita ante diē iudicij nulla anima sancta habebit brauiū visionis diuine essentie. Sed isti vt suos errores scripturis autēticis valeant p̄firmare alias auctoritates scripture (q̄ verū sensum scripturarū que pro eis sonare videntur) aperte declarant nolunt attēdere. si em̄ glosaz super ista verba apli ad Heb. xi. (et hi oēs testimonio fidei probati inuēri sunt nō acceperūt reppromissionē deo pro nobis aliqd̄ meli⁹ p̄uidēte: vt nō sine nobis cōsummarentur) legissent: et rōnē intellerissent. glosam super verbis apli. vnus accipit brauiū: p̄ suo errore nullaten⁹ allegassent. **¶** tñ glosa quam isti peruerūt et trūcant dicit ibidē monstrat hoc exēplo quāta est vtilitas legis n̄re in qua non vni sed oibus promissa est palma q̄ non est in illo statu hui⁹ seculi in illa expectatiōe. ibi em̄ tñ vnus accipit brauiū: et ceteri victi discedūt qui similiter laborauerunt. hic autēz non est sic. quotquot em̄ currūt si perseuerant currūt accipiūt brauiū. et qui prior venerit expectet non vt coronet brauiū illo quod est stola anime cū posteriori: s̄ expectet fm̄ glosam vt coronet brauiū illo qd̄ est stola corporis cum posteriori. **¶** Ad glosa super verbū p̄scripturaz apli cū dicit ad Heb. xi. Hi oēs testimonio fidei probati. etiā asserit euidenter dicēs. et hi tāta per fidē antiqui fideles opati sunt vel passi p̄ fide. et tñ hi oēs p̄bati testimonio fidei. id est q̄ fides de his perbibuit. nō ad huc perceperunt reppromissionē. id est plenā corporis et aie britudinē. id est duas stolas. id est si singulas deo p̄ nobis aliquid melius p̄uidēte ne p̄summarent et p̄fiterent sine nobis. vt in cōi gaudio diū maius fieret gaudiū singulorū. si em̄ singulas acceperūt. nō tñ geminā stolam habebūt vsq̄ ad cōem resurrectionē. vt osium p̄summatio fidelium simul fiat. His verbis patenter ostēditur quō glo. intelligi debeat cuz dicit. q̄ prior venerit expectet vt coronet cum posteriori. quia expectat quantū ad vnā stolā corporis. et nō expectat quantū ad aliā stolā: scz quantū ad stolā aie. **¶** Herito igit̄ glo. ista concordās expresse cū brō Greg. iij. lib. dyalogo rū sicur. s̄. allegatū extitit. istis fantasiq̄ scripturis metriq̄ q̄ homi heretico desiderat placere dñt p̄ferri. et ill' spāl'r qz de? eos p̄funder: v̄ritas ē carū amplexanda et virili⁹ defendēda.

Nota.

Glosa

Cap. VII

Cap. vij. rñdet ad settam rōnem sepe dicit erroris.

¶ Huc pro eodez

errore allegat sic. ad 2 by. iij. scribit aplus. Reposita est mihi coro

na iusticie quā reddet mihi domin⁹ in illa die iustus iudex. **¶** Et quib⁹ nituntur isti cōcludere q̄ apostolo an̄ diez iudicij corona iusticie q̄ est visio essentie dñe non reddet: et ratione consimili nec alijs reddetur. Sed ista v̄ba apostoli recte intellecta. pro p̄dicto errore non faciunt. Nam dupl'r possunt intelligi. vno modo de die resolutionis bti pauli. vt iste sit sensus. reposita est mihi corona iusticie. quantū ad stolam anime. quā reddet mihi dñs in illa die resolutionis mee de qua p̄us dixerat. ego em̄ iam delibor: et tēpus resolutionis mee instat. **¶** Et scdm̄ istum intellectū pro eodez accipit tēpus sue resolutionis et illam diez in qua redditurus erat sibi dñs coronā iusticie. Alii ter possūt v̄ba p̄dicta intelligi de vltima die iudicij: et tūc intēdit apostol⁹ loqui de corona iusticie: q̄rum ad stolam corporis: quia stola corporis apostolo et alijs de cōmuni lege an̄ diez gñalis iudicij: non reddet. **¶** Et hoc ē qd̄ quidā dixerunt: q̄ apostol⁹ loquit̄ de supposito cōi et in tegro et ex corpore et anima cōposito: cui corona iusticie an̄ diem iudicij gñalis non reddetur. Quia licz anima sit p̄us coronam iusticie habitura: tot⁹ tñ homo integer: ex corpore et anima cōstitutus: nō stolam aie: nec stolam corporis ante diē gñalis iudicij habebit. Unde quis anima bti pauli nūc videat deum: et ita habeat stolā vnaz: tñ bti paulus integer ex corpore et aia cōstitutus: nunc nō videt deus. Quia nō est nunc ex corpore: et aia cōstitut⁹.

Capitū. vij. in quo arguit cōtra solutionē secundā in precedenti caplo ad auctoritates apostoli darām et hoc p̄ auctoritatem Johānis in apocalipsi.

¶ Ed contra illud

Cap. VII Obiectio

¶ vltimū de supposito: et in fulcimentū erroris p̄dicti: taliter allegat. **¶** Bti iohānes vidit aias interfectoꝝ p̄pter v̄bū dei eē vsq̄ ad diē iudicij sub altari. id est sub altari hūanitat' xpi. **¶** Et certū ē q̄ subiecti one p̄tatis et dignitat' erūt sub hūanitate xpi: etiā post diē iudicij: v̄ post iudiciū. **¶** Ergo tūc ascēdant sup altare: id erit post diē iudicij p̄ ascēsum cōtēplationis: et ad vidēdū iudiciū imēdiatē. **¶** Sz illa allegatio sic dicētes inuoluit dupl'r. p̄mo. qz capitaneo suo obuiat quod eos xpi reddit obnoxios. scdo qz agnitā v̄ritatem impugnāt: qd̄ deo reddit eos obnoxios. **¶** Em̄ capitaneo suo reddat eos obnoxios p̄ apte. qz cuidā errori suo obuiat manifeste. ipse em̄ tenet: dogmatizat: et p̄dicat: qz x̄p̄ns p̄ diē gñalis iudicij nō regnabit. Isti nō hoc docēt apte: qz aie p̄ diē iudicij gñalis subiectōe p̄tatis et dignitat' erūt sub hūanitate xpi. et p̄ p̄ns post iudiciū generale erit p̄tatiue super ani

Solutio

mas regressur. Secūdo ista allegatio dicta deo et ei? vitarā cui resistit: reddit ipos obno- rios eo q scripturā diuinā ad puerum conan- tes trahere intellectu dicunt aias sc̄as in ce- lo nō videre deū. Ut aut̄ appareat q̄ pdictū errorē et verbis scripture quā allegat elicere nequeat. Primo nāq̄ allegant non integre: s̄ truncate verborū seriē libi apocalipsis: et q̄ bus pfatum errorē conant̄ concludere. Et q̄ errorē suū et eis trahere nequeat est monstrā- dum. Secūdo quō verba illa intellectu debe- ant est sciendum. Series igit̄ vborū et qui bus isti probare nitunt̄ q̄ anime sancte in ce- lo nunc non vident deū: est talis. Et cū aperū isser̄ quintrū sigillū: vidi subtris altare aias in- terfectorum p̄pter verbū dei et p̄pter testi- monium qd̄ habebant: et clamabant voce ma- gna dicētes. vsq̄quo dñe sancte? v̄er? nō vni- dicas sanguinē nostrū de bis qui habitant in- terra. Et date sunt illis stole albe: et dicitū est illis vt requiescerēt tēpus adhuc modicū do- nec compleant̄ eorū conserui et fratres eorū q̄ interficēdi sunt sicut et illi. Ex quibus isti eli- ciunt q̄ aie in celo mō nō vidēt deū. Ex q̄bus beatus Greg. et alij sancti patres volebāt cō- cludere oppositū q̄ anime sancte in celo bea- titudinē anime que est visio dei vel nō sine vi- sione dei et non corporis sunt adepti. Et v̄bis etiā predictis licet notū et apertū sit q̄ anime sancte sub altari dei quiescunt: tamē q̄ erunt post iudiciū iurta altare dei mentio non habe- tur. nec valet. modo sunt sub altari dei. igitur post iudiciū erunt iurta altare dei. quēadmo- dum non sequitur. nunc requiescunt (sicut ex verbis eisē colligitur) igitur post iudiciū minime requiescēt. Quēz nunc requiescant patet cū in verbis p̄scriptis sic legatur. et di- ctum est illis vt requiescerēt adhuc modicūz tempus donec cōpleantur conserui eorū et c̄. Ex quibus tamē concludi non potest q̄ com- p̄to numero conseruorū nullatenus requie- scent. quēadmodū ex hoc qd̄ dicitur. Ad̄. i. Et non cognoscebat eā donec peperit filium suū primogenitū: cōcludi non potest q̄ primo genito nato cognoscebat eaz. et ideo consimi- liter ex hoc q̄ beatus iohannes vidit animas interfectorū nunc esse sub altari concludi non potest q̄ post iudiciū non erunt sub altari dei. Licet (sicut postea ostēdetur) concedi possit sub sano intellectu q̄ aie sc̄e post iudiciū gn̄as erūt sub altari dei. Ex his patens b̄ q̄ p̄ver- ba apocalipsis. s̄. scripta cōcludi nō pōt q̄ aie sc̄e in celo nūc nō videāt deū et h̄ q̄ nūc sunt sub altari dei et q̄ clamāt et q̄ r̄ndēt eis q̄ req̄- scāt donec impleat̄ numerus p̄seruorū et fra-

trum ipsorū. Ex quibz non sequit̄: q̄ nūc non vident deum. Ut aut̄ habeat̄ verus intelle- ctus p̄scriptorum v̄borū: est sciēdū q̄ illud qd̄ est sub aliquo quodam modo videt̄ abscondi- tum: s̄ quod ē supra aliqd̄ altum et manifestus apparet. Quorū vtrūq̄ ipse saluator: insinuat dicens. Ad̄. v. Non pōt̄ abscondi ciuitas supra montē posita: neq̄ accēdunt lucernā: et ponunt eam sub modio: s̄ sup̄ candelabum: vt luceat oibus qui in domo sunt. Quia igit̄ anime nunc in celo sunt mult̄ electis: et etiam malis abscondite: ideo nunc dicūtur esse sub altari dei. Quia licet deum videant: sic vt a ci- uibus ciuitat̄ sup̄ne minime abscondant̄: no- bis tñ: et illis q̄ sūt in purgatorio: et in inferno: neq̄ apparet. In die autē iudicij gn̄alis elec- tis oibus apparebunt. reprobis etiam: tā ho- mines q̄ demones: apte videbunt eas ascēde- re in celum. et ita quodā modo erunt supra al- tare dei. hoc est. nō erunt illo modo abscondite quomō nūc cōstat eas abscondi. et iste ē verus intellectus b̄i bernardi cū loquit̄ de ista ma- teria. Ipse em̄ in quodaz s̄mone de oibz san- ctis sic ait. In nunc igit̄ locuz saluator: descē- dens: cōtruit: portas ereas: et vectes ferreas: confregit. eductosq̄ vincos de domo carceris sedētes in vmbra mort̄ (hoc ē s̄m aliquos quiescētes: s̄ in tenebris: et in vmbra mort̄) iā tunc quidē sub altari dei collocavit: assumēs eos in tabernaculo suo in die malorū. et prote- ges eos in abscondito tabernaculi sui: donec veniat tēpus quo procedant: vt̄ completo nu- mero fratrum. et p̄cipiant regnum: qd̄ eis pa- ratum ē ab origine mūdi. Ex q̄bus v̄bis col- ligit̄ q̄ s̄m bernardū: ideo anime sc̄e sub alta- ri dei sunt: quia in tabernaculo dei sunt absco- dite: non quidē deo et ciuibz celestis hierusa- le: s̄ nobis: et alijs qui sūt in purgatorio et in in- ferno. Si em̄ constet nobis: aias ap̄stolorū: et quorundā aliorū sanctorū eē in celo: hoc tñ nunc constat in sola fide. In die autēz iudicij oēs electi clare videbūt animas quas nūc cre- dunt esse in celo. Et ita quodā modo sunt sub altari: sub intellectu isto: q̄ multis electi sunt nunc abscondite. Et ideo nunc possunt sc̄m alium intellectum dici sub altari dei. eo q̄ tūc erunt sicut modo sunt sub domo et p̄tectione. Quare si pōt̄ catholice dici q̄ anime san- cte: et sancti integri ex corporibus: et anima- bus constituti: qui erunt sub altari: post iudi- cium generale videbunt clare deus: sequitur euidenter: ex hoc q̄ anime sancte in celo: nūc non vident deum: cum aperte dicat: q̄ com- p̄to numero fratrum p̄cipiet̄ regnum: quod eis paratum est ab origine mundi. S̄ forte di-

ceret. si nunc perciperet regnum eis paratum ab origine: sequitur quod tunc non percipiet. et propositum. si nunc non possidet: nunc non videt deum. Ad hoc potest multipliciter responderi. vno modo quod secundum beatum Bernardum sancti et integri ex anima et corpore constituti: imo percipiet regnum eis paratum ab origine mundi. et ita beatus Bernardus non intendit negare animas sanctas percepisse regnum eis paratum ab origine mundi. et si hoc negaret determinationi summi pontificis et doctrinae vltis ecclesie contradicere videretur. nam ut legitur est de heretico. c. maiores. Innocentius tertius ait. et si originalis culpa remittebatur per circumcisionis mysterium et damnationis periculum vitabatur: non tamen perueniebatur ad regnum celorum. quod vltimo ad mortem christi fuit omnibus obseratum. sed per sacramentum baptismi christi sanguine inebriati culpa remittitur: vitatur periculum: et ad regnum celorum etiam peruenit. cuius ianuam christi sanguis fidelibus suis misericorditer referauit. His verbis patenter habetur seu asseritur quod anime sancte iam peruenierunt ad regnum celorum: et per omnes perciperunt regnum eis paratum ab origine mundi. Cui alludit doctrina vltis ecclesie: cum in laudibus martyrum fideles cantare non cessent. Istorum autem est regnum celorum qui contempserunt vitam mundi et peruenierunt ad premia regni. Sed forte diceret aliquis quod sicut regnum celorum secundum beatum Gregorium aliquando presens ecclesia dicitur: ita et regnum celorum locus celestis et naturalis aliquando vocatur. et ideo quis anime sancte non videant deum: potest tamen concedi quod sunt in regno celorum. Sed iste assertio sanctorum patrum peruerterent sententiam. quoniam cum sancti loquuntur de regno celorum percipiendo post vitam presentem: accipiunt regnum celorum ut visionem dei claris includit. et sic accipit Bernardus cum dicit in auctoritate superius allegata quod percipient regnum quod est eis paratum. sed non tunc primo percipient secundum animam: sed tunc primo percipient regnum secundum corpus. et ideo totus homo integer non ante percipiet de communi lege regnum celorum. Aliter potest dici quod licet anime sancte iam perceperint regnum quod in visione dei consistit: anime tamen sancte non perceperunt illud regnum quod omnem perfectionis gradum et delectationem habendam includit. per quod regnum Bernardus intelligit beatitudinem consummatam. que seorsum omnem delectationem et perfectionem vniuersam habendam includit. et ita Bernardus aliter accipit quodcumque regnum celorum ut pro regno futuro accipitur quod communiter alij doctores et patres sancti. licet etiam in multis locis sic aliquando regnum celorum utatur. regnum itaque quod est beatitudo cui nihil

Solutio

Obiectio

Risidetur aliter

deest habendum: anime autem die iudicii non habebunt: habet tamen visionem dei nunc: quis quasi in abscondito. quod glossa super illud Psalmi. abscondes eos in abscondito faciei tue. insinua re videtur: cum dicitur. dum mali turbabunt ipsi sancti sezerunt in abscondito faciei tue videntes te die: et ita nunc anime sancte sunt occulte: ideo sub altari dei: sed in die iudicii erunt manifeste. Quoad modum christus nunc est occultus: sed tunc erit manifestus: teste glossa. quod super illud Psalmi. sede a dextris meis ait. sede secundum quod homo in pectoribus misericordie. et iterum sede occultus: donec regnes manifestus. Cum igitur dicunt isti. Tertium est quod subiectione potestatis et dignitatis erunt anime sancte sub humanitate christi: etiam post iudicium: conceditur: quod in hoc non errant: sed in hoc suo magistro (quis forsitan ignorat) inueniant aduersi. Si enim aduertissent quod magister eorum tenet quod christus post iudicium non regnabit ut creditur: tacuisse quod ipsi cupiunt esse tales: qualis doctor eorum. Sed tamen quod dicunt quod post diem iudicii ascendent super altare: ut videant deum immediate et non ante. aperte errant: sicut alibi est ostensum. Et auctoritas ex apocalypsi sumpta: eis minime suffragatur sicut ex precedentibus liquide patet.

Capitulum. it. friuola euasione iohannitarum elidit et confutat ratione vnica.

Un solum autem

pro errore predicto friuolas allegaciones adducit: sed etiam ad euacuandas auctoritates: errores eorum agrissime conuincetes: ratione vanissima dare conantur dicentes: quod auctoritates et scripture scriptorum. (si quod inueniunt dicentes: quod anime nunc videant deum specialiter) accipiende sunt et intelligende secundum locutionem deuoti affectus. secundum quod sancti meditatione deuota frequenter ubi erat affectus eorum et ubi secundum affectum loquebantur: accipiunt preteritum pro presenti: et presens pro futuro. Sed ista responsio est friuola quod improbatione non indiget. et eam vnica ratione breuiter improba bo. Quia enim sancti loquendo de visione animarum sanctarum non vrant preterito pro presenti: et presenti pro futuro: sic patenter ostendit. Ubicumque sancti loquuntur de visione animarum sanctarum non vrant preterito pro presenti ad monstrandum tantum suum affectum ad seos sed ad monstrandum veritatem de visione earum pro presenti. Sancti autem frequenter cum loquuntur de visione anime animarum sanctarum: solum loquuntur ad monstrandum veritatem de visione earum pro presenti. igitur non vrant presenti pro futuro sed pro presenti. Maior est manifesta: quia si vterentur presenti pro futuro: in nullo monstrarent veritatem pro

Cap. 11

Ratio

Probat

presenti s; p futuro magis. minor etiā legēti au-
 ctoritates scōz appet indubia. nā bñs Gre-
 gorius in. iij. libro dyalogoz: cū interrogare-
 tur a petro. qd est q si anime sancte mō sunt
 in celo qd in die iudicij p sue iusticie retribu-
 tione recipient. Respondet in hec verba. hoc
 eis mirū crescit in iudicio q nunc animarū
 stola: postmodū vero etiā corporū beatitudie
 perfumēt. 7 tñ post asserit q animab' nūc da-
 te sunt singlē stole albe. 7 infra affirmatur q
 nō scient oīa. tūc nō loquebant solūmodo fm
 affectū: s; vītate de bñtudie 7 vītate aīaz scā
 rī. p presenti voluit declarare. igit nō vteban-
 tur presenti pro futuro: sed pro presenti. Inno-
 centius etiā terti' sicut legitur ex de celebratōne
 missarū. cū marthe. dīc q scī oīomib' nostris
 nō indigēt p eo q cū sint pfecte bñ: omīa eis
 ad vōta succedūt. nō tñ voluit suū ad sanctos
 affectū mōstrare: s; etiā de bñtudie earū pro
 presenti declarare vult vītate. igit mīmesus
 est presenti pro futuro: vel preterito pro presenti.

Cap. X.
 L ap. m. r. confutat quoddam dictus iohannitarum
 dicentium scilicet q simplices non habeant de questione
 fidei se intrromittere.

Eterū ad simpli

c
 ces seducedos dicūt p̄fati sequa-
 ces errorū q simplices inferiores
 de questione p̄dicta non debēt se intrromitte-
 re. Et si aliq̄s dicat. xpianus sum: volo scire si
 dem 7 vītatem. ideo moueor ad querendus
 de hoc: qz simplex sum. Isti respondent dicen-
 tes. Dico tibi crede explicite quod ecclesia ex-
 plicauit: 7 alia implicite donec ecclesia alit de-
 clarat. S; in ista asserōe duos insinuāt erro-
 res. quoz p̄mus est. q simplices non debent
 se intrromittere de questōe p̄dicta. 7 iste er-
 ror in quodā alio tractatu reprobatus existit.
 Sed error est. q simplices nō debēt explici-
 te credere nisi quod ecclesia explicauit vocā-
 do ecclesiam papā 7 cardinales. qz de illa ec-
 clesia isti loquūtur. sicut de pluribus asserō-
 nibus eoz patenter habetur. Sed q hoc sit
 erroneum probatur aperte. nam quilibet chri-
 stian' credere debet omne illud de quo in spe-
 ciali est certus q ex contentis in scriptura di-
 uina sequitur euidenter. sed alij q̄ papa 7 car-
 dinales possunt esse certi de mltis que sequū-
 tur euidenter ex contentis in scriptura diui-
 na: que tamē papa 7 cardinales nunq̄ decla-
 rauerūt. imo forte que papa 7 cardinales nū-
 q̄ in speciali cognouerunt: sed tñ implicite
 crediderunt. igitur possunt christiani 7 quan-
 doq̄ tenētur explicite credere aliqua que pa-
 pa 7 cardiales nunq̄ explicite declarauerūt.

Aliaior est manifesta. Quia q̄ certus ē de an-
 tecedēte: 7 consequētia: certus est de cōsequē-
 te. Et ita q̄ credit explicite antecedēs: et certus
 est de consequētia: quia consequēs ex antecē-
 dente infertur: de consequēte dubius esse nō
 pōt. Qui illud philosophi alludit simul indu-
 cens cognouit. quis em̄ aliquis possit esse de
 maiore certus: 7 tñ dubius vl cōtrarie opinio-
 nis de conclusione: tamē si certus est de maio-
 re 7 de minore: quas applicat ad cōclusionē:
 de cōclusionē dubius esse non pōt. Qui igit
 explicite credit aliqua q̄ legit in scriptura di-
 uina: etiam de quocunq̄ est certus qd euidē-
 ter sequit ex illis: de illa conclusione eē dubi-
 non pōt. Et p consequēs: vl scit eam: vl expli-
 cite credit. Et ideo si est conclusio q̄ per ratio-
 nē demonstrari pōt: sequit q̄ explicite credit
 eam: 7 non pōt nō credere eaz explicite: q̄ diu
 aduertit: q̄ ex cōtentis in scriptura diuina seq̄t
 euidenter. Aliaior: quis videatur probatiōe
 minime indigere: tamē auctibus venerabiliū
 patruz probat aperte. At em̄ augustinus. vt
 legitur. xxij. q. ij. ca. vltimo. Ideo diuina pro-
 uidētia multos diuersis erroribus hereticos
 esse p̄mittit: vt cum interrogant nos ea q̄ ne-
 sciunt: possunt catholici p̄ scripturas diuinas q̄
 nesciuerint p̄us: addiscere. p consequens ipse
 est cert' p̄ solas scripturas diuinas de his que
 papa 7 cardinales nullatenus declarabant.
 Ad hē etiā est auctas accepta ab augustino su-
 per illud apostoli. i. ad Cor. xi. oportz hereses
 esse: vt q̄ probati sunt in nobis manifesti fiāt.
 que pōt adduci. ait em̄ glosa. Hēs inimici ec-
 clesie vl errore cecati vl malicia deprauati p̄
 sunt. quia si accipiunt potētiam corporaliter
 affligēdi: exercēt eius patientiam. si em̄ male
 sentiēdo aduersant: exercēt eius sapiētiam.
 Ad aduersario em̄ mota continue discēdi exi-
 stit occasio. multa quippe ad fidez p̄tinentia
 dum hereticorū inquietatione exagitant: vt
 aduersus eas defendi possint: 7 considerātur
 diligētius: 7 interrogant celerius: 7 p̄bant
 instantius. Et infra. profunt igitur heretici.
 nō verū docēdo: qd nesciunt. s; ad verū q̄rēdū
 7 ad ipiscendū catholicos excitādo. Ex quib-
 bus verbis patēter colligitur: q̄ catholici: et
 heretici excitati: multas possūt ignotas vītā-
 tes p̄ scripturas sacras addiscere: s; eas papa
 7 cardinales hacten' nō attēptauerūt decla-
 rare. Un' 7 dicūt nōnulli: q̄ occasiōe heresum
 q̄s magister istoz: 7 rector solēmiter diffiniuit
 7 publice p̄dicauit: in nōnullis pullulāt innu-
 mere vītates: quarū sūt multe redargute tā in
 scripturis: q̄ toti cōitari xpianoz tā laicorū:
 q̄ clericorū fidelium inestimabilem fidelitatē

Probatio maio-
 ris

Probatio mino-
 ris

Augustinus

seu utilitate inferet(vt putat firmissime) in futurum. quas tamen veritates etiam precedentes summi pontifices et cardinales catholici nullatenus declarant. quia occasione declarandi ante ipsa illius rectoris nime habuerunt. Sed forte diceret aliquis quod simplices non debent credere nisi ea quae papa et cardinales tradunt credere explicita. nec debent investigare secreta scripturae: sed cõibus debent esse contenti. imo etiam de intellectu: proprio non debent presumere ut aliquid credant explicita nisi quod eis papa et cardinales tradiderint. Sed qui ista assereret nouorum esset inuentor errorum. Nam si simplices non teneant regulariter explicita credere nisi illa quae iam nunc credenda sunt a clero explicita declarata tamen simplices legendo scripturas diuinas acumen quo et simplices non omnino carerent) aliquid quod papa et cardinales nime declarauerunt) aduertunt euidenter sequi ex scriptura diuina. hoc possunt et debent in hoc casu explicita credere: nec tenent papa et cardinales cõsultare: quia papa et cardinalibus scriptura sacra pferre tenent. Sed diceret forte aliquis quod simplices saluantur in fide maiorum. igitur non debent hinc fidem explicitam de aliquo nisi de quo papa et cardinales hinc fidem explicitam. id videtur inconueniens dicere quod aliquid sit spectans ad fidem catholicam de quo papa et cardinales non hinc fidem explicitam. Sed rñdet quod simplices saluantur in fide propria: quia si ipsi non hinc fidem in se non saluantur. Est tamen quodammodo saluandi quod saluantur in fide maiorum. quia quantum ad multa sufficit eis credere implicita quod maiores credunt explicita. quod verum est si maiores explicita hinc fidem eandem quam minores: et minores non aduertunt aliquid sequi ex scriptura diuina nisi quod maiores sequi percipiunt. Eum vero dicit papa et cardinales hinc fidem explicitam de omnibus quae spectant ad fidem catholicam. Dico quod hoc non est semper verum: cum sepe non habeant fidem explicitam de omnibus illis quae necesse fuerit eos credere explicita. Eius vero passum est in ratione quod simplices non debent investigare secreta scripturae diuinae. istud non est verum: quia tunc nullus simplex deberet presumere vacare studio scripturae sacrae. et ita nullus deberet in scriptura sacra studere antequam esset papa vel cardinalis. quia omnis studens in scriptura sacra oportet aliquando incipiat. quoniam autem quicquid incipit studere in scriptura sacra quo ad noticiam scripturarum sacrarum est in simplices contenti. igitur nullus antequam esset papa vel cardinalis deberet incipere studere in sacris scripturis. Eum autem assumit quod simplices non debent de intellectu proprio presumere ut aliquid credant explicita nisi quod papa et cardinales crediderunt. Dicitur est quod simplices non debent presumere de proprio in

lectu: sed scripturae sacrae firmiter adherere. ut quod euidenter spererint ex sacris scripturis inferri: hoc explicita credant: siue fuerit siue non fuerit a papa et cardinalibus declaratum. Et ratio huius est quia papa et cardinales non sunt regulae fidei: quia papa catholicus: et cardinales catholici deberent doctores esse fidei christianae: ita quod quicquid secundum regulam fidei docuerint vel diffinierint hoc sit a fidelibus firmiter sentientium: tamen si aliquid contra regulam fidei quam scriptura diuina docet docuerint aut diffinierint presumpserint: non sunt sequendi sed a catholicis arguendi. et tanquam heretici deuitandi. Errantes igitur inebriati dicentes quod homo christianus nihil debet explicita credere: nisi quod papa et cardinales declarant: quod voluit contra apostolum: papa diuini fidei noster: et quod non querunt intelligere vitare: sed ea quae suo rectori et magistro sunt placita: auribus simplicitate nullatenus sunt audiendi sed sunt tanquam enee fores fidei repellendi. Nec autem contra dicta sufficiant. si autem dicta eorum aliter quam se habeat veritas: reprobantur mihi nullatenus imputentur. quia sub illa forma mihi declarata fuerunt. in certis: nis autem meae est solium falsam finiam et ipsi qui cumque assertores fuerint et non alios improbare. si autem dixi imperite: correctionem charitativam nullatenus recusabo.

Explicit fecundus tractatus secunde partis.

Obiectio tria assumens
Primam

Secundam
Tertiam

Responsio
Ad primum assumptum

Ad secundum assumptum
primum obiectio

Ad tertium assumptum.

Nota

Tertia pars principalis dialogorū tractat de gestis
diuersorū xpianorū. Et diuidit̄ in nouē tractat̄. quorū
quilibet sub diuidit̄ in diuersos libros. Discipulus

Alomonis ut

cumq̄ sequēdo vestigia p̄po
sui in animo meo: querere ⁊
inuestigare sapient̄ de oib̄
que sūt sub sole in ecclia sc̄z
militante: de qua nō omēs xpiani his diebus
cōsimilit̄ opinant̄. Quia em̄ quidā circa fides
catholicam altercant̄ se hereticos mutuo ap-
pellātes. quidā eorū apud quosdā: ⁊ alij apud
alios verā existimant̄ eccliam consistere mili-
tantē. proinde ad tertiaz partē dialogi nostri
Quā ab initio de gestis circa fidē altercātū
orthodoxam volui appellari. Nostrā intencio-
nem veram: q̄rum nostre occupatiōes ⁊ stu-
dia p̄sentis cōgruāt t̄pis qualitati. q̄ vt br̄us
asserit Aug. ad Bonifaciū militē. ⁊ habetur
xxij. q. iij. c. si ecclia. omnia debēt suis tēporib̄
p̄uenire: quā in nouē tractat̄ volo secari. quoz
rum vnūquēq̄ in diuersos libros cenfeo diui-
dendū. p̄mi nāq̄ duo erūt p̄paratorij ⁊ p̄eam
buli ad sequentes: in quib̄ de gestis diuersorū
xpianorū scrutabimur. Primus quidē disputā-
do de potestate pape ⁊ cleri. Secundus de po-
testate ⁊ iurib̄ romani imperij: in quo q̄pluri-
ma de iurib̄ regū ac p̄ncipū ac etiā laicorū ali-
quoz tractabim̄. Tertius de gestis. Job. xxij.
que nōnulli putāt pp̄ hereticā prauitatē diu-
antēq̄ de hoc mūdo migraret: omī dignitate
eccliaistica fuisse p̄uatiū. Alij ip̄m fuisse catho-
licum ⁊ in vero papatu finisse dies suos existi-
mant. Quartus de gestis dñi Lodoici de baua-
ria. quē aliq̄ verū impatorē non reputant. aliq̄
contrariū arbitrant̄. Quintus de gestis Bñdi-
cti. xij. quē multi: s̄ nō oēs tanq̄ sumū pontifi-
cem venerant̄. Sextus de gestis fratris Albi-
chaelis de cesena. Septimus de gestis ⁊ doctri-
na fratris Biraldis odonis. quoz vnū quidam
aliq̄ aliūverū gñalē ordinis fratrum minorū affir-
mant. Octauus de gestis fratris Buillemi
de okam. Nonus de gestis aliorū xpianorū: regū
p̄ncipū: ⁊ p̄latoz ac subditoz laicorū ac cleri-
corū seculariū ⁊ religiosorū fratrum minorū ⁊
aliorū q̄ alium ⁊ aliq̄b̄ de p̄noiat̄is p̄sonis ad-
berent obediūt: cōsentiūt: cōicant̄: fauent vel
quomodolibz p̄bere auxiliū: aut cōsiliū dīno
scunt̄ vel ip̄os: aut eoz aliquē impugnāt: mo-
lestant̄: vel rep̄b̄nsibile aut rep̄b̄nsibiles ar-
bitrant̄. Ad. Tam tua instantia q̄ desiderij
um p̄ficiendi p̄dicta aggredi mihi suadet: sed
timor calūniā incurrēdi illoz q̄ forsitan dicēt
me audere illicite disputare de p̄tate summi

pontificis dissuadet: p̄sertim cū leges etiā ca-
nonice ⁊ ciuiles videant̄ asserere q̄ sacrilegis
um incurrit q̄ p̄sumit de aucte p̄ncipis dispu-
tare. idō si tibi videt̄ de p̄fatis me nullaten⁹
intromittā: maxie cū ad libros necessarios nō
ualeā vt estimo p̄uenire. Di. Timor nō te
retrabat memorat̄: q̄ sic videm⁹ catholicos
de fide absq̄ piculo iuste calūnie ad exercitiū
disputare. Doctores em̄ sacre theologie de fis-
de in scholis publice disputāt. ⁊ cōtra v̄itatez
fidei quos sciūt acut⁹ arguēt̄ nulluz crimē
incurrūt: lz nec tunc nec vnq̄ postea veritatē
q̄stionis disputate defiminēt. baccalarij etiā
⁊ prudēt̄es: q̄tū p̄nt fort⁹ irrep̄b̄nsibile: imo
sepe laudabiliter cōtra v̄itatē arguūt ⁊ allegāt
sic de p̄tate summi p̄ntificis ad exercitiū cōrin-
git laudabiliter disputare. Eū igit̄ cōtra p̄tate
pape neq̄ asserēdo neq̄ dubitādo aliq̄d sis di-
curus: s̄ solūmō recitādo: sicut p̄ toto isto dia-
logo pactū est int̄ nos a p̄ncipio de p̄tate pa-
pe ⁊ oib̄ alijs q̄ cōmemorauī tractādā nulla-
ten⁹ metuas indagare. P̄sertim cū sciam te
paratū oēs v̄itatē de p̄tate pape ⁊ aliā quā te-
neris explicite credere oportunis loco ⁊ tpe
q̄n erit expediens occulte ⁊ publice confiteri
Nec libroz carētia te retardet: q̄ lz nō possis
facere op̄ p̄fectū. aliq̄d t̄n facere nō erit inuri-
le: q̄ occasione faciēdi opa p̄fecta copiā libroz
rum h̄ntib̄ ministrabis. Ad. Absq̄ asser-
tione ⁊ dubitatōe falsa liceat recitare: ⁊ in p̄-
sona dicere alioz: quodq̄ nō sit necesse oī tpe
ore v̄itatē: etiā catholicā confiteri Cū cadat
sub p̄cepto affirmatiuo: qd̄ semp obligat: s̄ nō
p̄ semp Imult̄ modis possz oñdi. Idōq̄ malis
gnoz parupēdēs calūnias: tue instātie acq̄e
scam: ⁊ ad exercitādā studiosoz ingenia tā cir-
ca p̄tate pape q̄ circa alia q̄ duxeris inq̄reda:
etiā snias ⁊ op̄iniones quas reputo erroneas
imo hereticas recitabo: p̄ quib̄ quo voluerō
fort⁹ allegabo: qd̄ etiā tu poterj interdū face-
re: si tibi videbit̄. Incipe igitur sine mora pu-
m tractatum.

Caplm. p̄mū in quo recitant̄ q̄nq̄ op̄iniones de po-
testate summi pontificis. p̄ma ⁊ sibi p̄traria p̄tractant̄
a caplo. ij. vsq̄ ad ca. ix. secunda ca. x. tertia ca. xi. ⁊ q̄rta
ca. xij. quinta vero ca. xvi. Discipulus.

Claves regni celo

rum esse datas a xpo romano p̄nti-
fici. id est brō Petro: xpianorū non
ambigit vt estimo Imultitudo: q̄re nō dubi-
to q̄n sit a xpo aliq̄ p̄tās cōcessa. Plures etiā
auctes sc̄toz patrū vident̄ asserere q̄ aliquas
ex hūana ordinatōe acceperit p̄tate. Ad q̄ruz
v̄trāq̄: si v̄trāq̄ habeat̄ interrogabo q̄plura.
Quā videlz ⁊ quo iure diuino sc̄z an humano

Cap. I

beat p̄tate sup sp̄alia 7 ecclesiasticas p̄sonas: quā 7 quo iure sup laicos i sp̄ialib? quā 7 quo iure sup res 7 iura tp̄alia: q̄ ad solā romanam spectat ecclesiaz. quā 7 quo iure sup res 7 tp̄alia iura: q̄ ad alios clericos p̄tinere noscūt. quā 7 quo iure sup p̄sonas res 7 iura tp̄alia fidelium laycoꝝ. 7 quā 7 quo iure sup res infidelium 7 etiā p̄sonas ip̄oꝝ. Postea aut̄ nōnulla silia de p̄tate cleri p̄scrutari p̄pono. ante oīa aut̄ interrogare decreui an p̄tās pape ad oīa q̄ nō sunt p̄ legē diuinā neq; p̄ ius nature se extendat. hec em̄ interrogatio videt̄ cōprehēdere oīa p̄dicta de p̄tate pape. 7 forte ex snia 7 op̄ionib? circa ip̄am q̄s recitare studebis dabit̄ mihi occasio de singulis in sp̄ali q̄rēdi. **Al.** Circa hanc interrogationē diuerse 7 aduerse inueniunt̄ snie. Una ē q̄ papa rā i sp̄ialib? q̄ in tp̄alib? talē ex ordinatione xp̄i bz plenitudinē p̄tatis vt regularit̄ 7 in oī casu oīa possit q̄ non sunt exp̄sse p̄ legē dei neq; p̄ ius nature. Alia ē q̄ talē plenitudinē p̄tatis bz ex iure dīno in sp̄ialib? nō in tp̄alib?. Tertia ē q̄ talē p̄tatis plenitudinē bz p̄tim ex ordinatione xp̄i: p̄tim ex ordinatione hūana. Quarta ē q̄ talē plenitudinē p̄tatis nō bz nec a iure dīno nec a iure hūano: neq; regulariter neq; casualit̄ siue in casu. 7 circa hāc sunt modi diuersi ponēdi. Quinta ē q̄ talē plenitudinē p̄tatis simplr̄ nō regularit̄ neq; a iure dīno neq; a iure humano bz: casualit̄ siue in casu bz talē plenitudinē p̄tatis a iure diuino siue ex speciali ordinatione xp̄i.

Cap. ij. i q̄ pb̄at̄ p̄ma op̄io caplo p̄cedēti recitata Di.

Opinio prima

Secunda

Tertia

Quarta

Quinta

Cap. II.

Stas discutia

i mus snias vt acuti? 7 p̄fundi? valem? intelligere v̄itatē. p̄ p̄ma igit̄ aliq̄s allegatiōes adducas. **Al.** P̄tia snia in v̄bis euāgelij imo ip̄ius xp̄i fundari videtur: q̄ vt legit̄ **Al.** Mat̄. xvi. dixit petro. Tibi dabo clauēs regni celorū: 7 q̄cūq; liga. 7 c. 7 q̄cūq; sol. 7 c. Et q̄b? v̄bis colligit̄ q̄ xp̄s dedit b̄ro petro 7 p̄ p̄ns successorib? ei? absq; exceptiōe plenitudinē p̄tatis vt oīa possit: q̄ v̄bo gn̄ali oīa debēt cōp̄bēdi. di. xix. si romanorū. 7 i. q. i. sūt nōnulli. 7. xxiij. q. ij. putat. Di. Ista allegatio ip̄ugnari p̄ōt vt videt̄. nā sepe v̄bū gn̄ale nō ē gn̄alit̄ intelligēdū. ex de iure iur. ad nr̄am. 7. i. q. i. iudices. vñ 7 v̄bū gn̄ale sepe restringit̄ vt no. glo. ex de appel. sua nob. cuius exēpla q̄plima i scripturij d̄inis h̄nt. **Al.** Mat̄. em̄. ij. d̄i q̄ eribat ad eū oīs regio trans iordane 7 baptizabant in iordane ab eo. 7 tñ multi nō eribāt nec baptizabant a iobe. Et Luc. ij. d̄i q̄ cogitātib? oibus de iobe ne forte ip̄e cēt xp̄s. 7 tñ multi b̄ mime cogitauerūt: qz nec illi

Obiectio

qui non credebāt in xp̄m: nec illi q̄ Johannes non putauerunt p̄phetā. Alia exēpla innumera p̄nt adduci in q̄b? v̄bū gn̄ale nō d̄z gn̄aliter intelligi s̄ restringi. Dimittent̄ tñ ad p̄ns oīa p̄ter q̄dā pauca q̄ de p̄tate 7 subiectiōe loquūtur: sicut 7 v̄ba xp̄i p̄missa. Aut itaq; ap̄ls ad Ep̄. v. Et ecclesia subiecta ē xp̄o: 7 mulieres viris suis in oīib?. vbi v̄bū in oīibus nā d̄z gn̄alit̄ absq; oīni exceptiōe: etiā quo ad licita intelligi. qz vxores nō sunt in oīibus licitis subiecte viris: cū quoad multa licitavit 7 vxor ad paria iudicent̄. ex d̄ diuortijs. c. gaudemus. Ap̄ls etiam ad Collocen. iij. ait. Ipsi obedite parentib? p̄ oīa. 7 post. Serui obedite p̄ oīa d̄nis carnalib?. 7 ad Ep̄. ix. ait. Serui obedite d̄nis carnalibus cū oī timore 7 tremore. 7. i. ad Th. i. r. Quicūq; sunt sub iugo serui: d̄nos suos oīni bonore dignos arbitrent̄. 7 ad Titum. Seruos d̄nis suis esse subditos in oīibus esse placētes. 7 Pe. ij. sic legit̄. Subiecti estote oīi hūane creature p̄p̄t̄ dei. 7 post. Serui subiecti estote in oīi tpe d̄nis: nō tantum bonis 7 modestis: s̄ etiā discolis. Et. i. ad Thim. ij. ait ap̄ls. Mulier in silētio discat cur oīi subiectiōe. In quibus oībus v̄ba gn̄alia nō debēt gn̄alit̄ absq; oīni exceptiōe intelligi. qz in multis nec mulieres viris nec filij patribus nec serui d̄nis nec fideles oibus hoīb? sunt subiecti. igit̄ consimilit̄ p̄ hoc q̄ xp̄s dicit petro. Quodcūq; ligaueris 7 c. nō pot̄ intelligi q̄ oēs mortales in oībus absq; oīni exceptiōe successorib? beati petri sunt subiecti. vt in oīs boies quo ad oīa de se licita: plenitudinē tam in tp̄alibus q̄ in sp̄ialib? habeat̄ potestatis. **Al.** Ista obiectio duob? modis repellit̄ p̄io qz si fm̄ canones sacros vbi canon nō excipit aut diffinit̄ aut dēfinit̄: nec excipe nec diffinit̄ nec dēfinit̄ debem? xxi. q. i. q̄ si dormierit. 7. q. v. p̄fuluisti. lv. si euāgelica: m̄tro form? vbi d̄ns nō excipit diffinit̄ v̄l dēfinit̄ nec nos excipere diffinit̄ nec dēfinit̄ debemus. Sed xp̄s cōcedēdo petro potestātē sup oēs nihil excipit nec diffinit̄ nec dēfinit̄ s̄ indistincte 7 gn̄alit̄ dicit. Quodcūq; ligaueris 7 c. igit̄ nec nos aliqd̄ debemus ab eius potestate excipe aut eā aliquomō diffinit̄ v̄l dēfinit̄. Petrus igit̄ in oībus tp̄alibus 7 sp̄ialibus accepit a xp̄o plenitudinē p̄tatis. Amplius b̄nficiū p̄ncipis largissime interpretandū est. ex de simonia. c. vlti. 7 ex de dict. ex parte. igit̄ 7 p̄tās collata petro a p̄ncipe p̄ncipum xp̄o largissime interpretanda ē vt ab eius p̄tate nec in sp̄ialibus nec in tp̄alibus aliqd̄ penitus subtrahat̄. Secōdo repellit̄ obiectio supradicta auctē Inno. tertij. q̄ C. vt legit̄ ex d̄

Solutio

maio. et obe. c. sane. ait. dñs dixit ad petru et petru dixit ad successores. qd cũq ligauer et. nihil excipiens q dixit. qd cũq ligauer et. Et qd ñbis colligit q a prate data a xpo bro pe tro et successorib ei neq in tpalib neq in spi ritualibus aliquid est excipiendū. habet igit papa talem plenitudinē potestatis a xpo.

Cap. iij. vbi secundo probatur prima opinio p hoc q pape est in omnibus obediendum. quod probat an tioribus tribus et rationibus duabus. Discipulus

Super premissas

F auctoritatem saluatoris postea re uertemur. id alias allegatiōes ad ducas. **Ad.** Q papa hz in tpalib et spūali bus talē plenitudinē prātis pbat. Ille cui ex pcepto dño ē in oib obediendū et in nullo pe nit resistendū hz imediate a deo hmōi plenu dinē prātis. pape aut ex pcepto dño obediē dū est in oib et in nullo resistendū penit. teste Greg. q vt hz di. xij. c. pceptis. ait. Pceptis apli nō dura supbia resistat: et p obediētiā q a scā romana ecclia et aplica auēte iussa sunt saluifere i pleant. et infra. cui auēte sanctio nē oēs teneat sacerdotes q nolūt aplice petre sup quā xpus vlem fundauit eccliam solidita te diuelli. Et qd ñbis colligit q ppe auētes pcessam a xpo romane ecclie est in oib obedi endū et in nullo penitus resistendū. Hoc etiā Stephan papa vt hz di. xix. c. eniuero. videt asserere cū ait. Eniuero in speculū et exemplū scā romana ecclia cui nos xps pcesse voluit ab oib qcqd statuit et qcqd ordinauit ppetuo et irrefragabilr obseruādū ē et. Et qd ñbis colligit q ppe ordinationē xpi romane ecclie obediendū est in oib. Hinc Leo papa vt hz ea dē di. c. ita dñs ait. hui muner scām ita dñs ad oim aploz officū ptinere voluit vt in bea tissimo petro aploz oim summo pncipalr col locaret vt ab ipō qsi quodaz capite dona sua velut in oē corp diffunderet. et infra. hanc pe tre istī sacratissimā firmitatē deo vt dixim edificatē pstructā nimis ipiavult psumptiōe violare qsq ei prātī rēptat dire. Et qd ñbis dat intelligi q q prātī petri et successor eius aliquo mō inobediēs inuenit dei ordinationez infringit. qre ex ordinationē xpi ē q pape obe diendū ē in oib. qd etiā rōne pbat. qz illi ex or dinationē obediendū ē in oib cui oia pcepta ac cipiēda sunt tanq dīna voce. plata. s oia pce pra pape sic et sanctiōes ei accipiēda sunt tā q dīna voce. plata. di. xix. sic oēs. igit ex ordina tiōe dei ē ei obediendū in oib. Ampli illi ex pcepto dei est in oib obediendū q absq heresi nō pot eē scismatic? et oēs alij pnt eē scismatic?

ci tanq ab illo diuisi. Sed papa nō pot eē scis matic? nisi fiat hereticus. oēs aut alij pnt esse scismatici: licz nō statim sint heretici. igit pape est ex pcepto dei in oibus obediendū. **Ad.** io: pbat p hoc q ille cui nō est obediendū ex pcepto dei in oibus pot multa p̄cipere in qui bus alij sibi obedire nō tenent. Quare ppter pcepta hmōi in quib sibi nō tenent obedire pot int precipientē et illos qbus fiunt pcepta hmōi ori discordia: diuisio: dissensio: et scissu ra: et p pns scisma. qz scisma qd grecuz nomē ē scissurā notat. xxiiij. q. i. ca. scisma. In illo igit casu vel p̄cipiens vel illi qbus fiunt hmōi pce pra est scismatic? vl scismatici. s illi qbus fiūt pcepta nō sūt scismatici: cū nō sint nō obediē do aliquo crimie irretiti. et quo nullaten obe dire tenent. Quare p̄cipiens ē scismatic? repu tandus ppe iniusta pcepta: s nō fiat heretic? **Ad.** mo: quo ad p̄mā partē. s q papa absq he resi nō possit esse scismatic?. pbat p hoc q scis maticus dī ille qui ab ecclie vlis vnitare rece dit. xxiiij. q. i. scisma. et c. loquit dñs et c. alien? et c. qz ex sola. s papa nisi fiat heretic? ab vlis ecclie vnitare non recedit: cū ab ipō qdū ma net in fide petri vnitatis vlis ecclesie incipiat xxiiij. q. i. loquit dñs. igit papa nisi fiat hereti cus: scismaticus eē nō pot. Secūda pars ma nifeste pz: qz omis a papa absq heresi saltē in pncipio nō obediēdo vli ecclie in his in qbus tenet pot fieri scismaticus. Et his colligit q ex pcepto dei seu ex ordinationē xpi: petro: et suc cessoribus eius est in oibus obediendū: et nul lo penitus resistendū. igit ex ordinationē xpi papa hz tam in spūalibus q in tpalibus ple nitudinē prātis vt oia possit: q nō sunt de se il licita: ita vt p solā bñānā ordinationē: vel vo luntatē nō pnt fieri illicita. **Di.** P̄uis q ad alias allegatiōes pcedas. refer qre di q papa ex ordinationē xpi oia p̄or: q nō sunt de se illici ta et. **Ad.** Hoc dī ppe vota: iuramēta: p missiones: pacta: et alia qcūq p q boies se obli gant ad illa ad q alias mīme obligant qz p ta lia in nullo penitus derogat prātī pape qn ta libus quibuscūq nō obstantib oia possit et in oibus sit obediendū ei. eo q in oibus talibus prās et auctas pape itelligit semp excepta. et de iureiurando. veniens. et ex de electōnibus significasti.

Caplm. iij. in q tertio pbat duodecim rationibus prima opinio. Discipulus.

Esta materia in

d speciali tangem? in diuersis locis: ideo alias allegationes adducas. **Ad.** Q papa babeat ex ordinationē dei talem

Questio
Responso

Cap. IIII

III.

ordinatio

ratio 2a

Primario plenitudinē prātis. pbat: qz q oib' legib' po
sitius est solut' bz talē plenitudinē prātis. qz
q nō bz talē plenitudinē prātis aliq lege hu
mana pōr pstrigi: eo q nō bz prātē iupra oēs
leges hūanas. papa aut legib' est solut'. ita q
ē iupra oēs leges hūanas: cū etiā leges impia
les possit dissoluere. sicut plures canones vi
dent asserere. di. xix. q. c. i. q. i. igit' papa bz ex or
dinatione dei talē plenitudinē potestatis.

Secunda ratio. Ampli' vicari' xpi bz plenitudinē prātis ex
ordinatione eiusdē xpi: cū xps habuerit hmoi
plenitudinē prātis 7 in cōmittendo petro vi
ces suas nihil in talibus sibi interdixit. igitur
papa bz talē ordinatiōne prātis ex ordinatio
ne xpi cū sit xpi vicari'.

Tertis Rursus papa bz ple
nitudinē prātis. s nō bz aliquā prātē ab hoie
qz ex sola ordinatiōe dei bz plenitudinē prātis
Admo: colligit 7 bz ex diuersis canonib' sa
cris. ij. q. vi. c. decreto. 7. c. q se scit. etiā diuersi
canones sacri vidēt asserere. vñ Innocenti'
terti' vt bz ex de iudic'is. nouit. ait. Lū em nō
hūane pstitutioni s dīne poti' inuitamur. qz
prās nra nō est ex hoie: s ex deo null' q sit sane
mētis ignozat qn ad officiū nostrū spectet de
quocūqz mortali pctō corripe quemlibet xpia
nū. Et b'ns Anacler' vt bz di. xxi. c. sacrosca.
ait. Decvero aplica sedes caput 7 cardo vt p
fatū est a dño 7 nō ab alio pstituta 7c. Et qb'
hūis colligit q papa nullā prātē bz ab hoie.

Ratio Qd etiā rōne videt posse pbari. Nā nullus
est dicēd' heretic' ppter hq negat a quocūqz
prātē quā a solo hoie hūe dīnoscat. qz talis li c
erret: nō tū errat ptra scripturā sacraz que nō
est ab hoie s a deo. s q negat a papa prātē suā
est heretic' reputādus. vt testat Nicolaus pa
pa sm q bz di. xxi. c. i. igit' papa a solo deo reci
pit prātē. Itē q papa bz plenitudinē prātē
a deo oñditur. nā ab eodē bz roman' pontifex
plenitudinē prātis 7 prātē pcedēdi indulgē
tias: vt inuuit ex de pe. 7 re. cū ex eo. in fine. s
roman' pontifex habet a solo deo 7 nō ab ho
mine potestātē concedēdi indulgentias igit'
tur a solo deo habet plenitudinē potestatis.

Quarta ratio. Itē ille habet a deo plenitudinē potestatis
de cuius iudicio 7 potestate nō est licitū iudic
care nec etiā disputare in dubium reuocando
potestātē eiusdē. quia de potestate eius qui
non habet a deo plenitudinē. de cuius etiā iu
dicio licz iudicare si non sm potestātē sibi cō
cessam sed vsurpatam presumpserit iudicare.
sed nemini licet iudicare vel etiā dubitando
de iudicio 7 potestate summi potestatis dispu
tare. ergo a deo habz plenitudinē potestatis.
maior videtur esse eiusdē. minor per auctoita
tes diuersas ostenditur. ait em Nicola' papa

vt habet. ix. q. iij. patet pfecto sedis aplice cu
ius aucte maius nō ē iudiciū a nemine fore re
tractandū: nec cuiqz de eius liceat iudicare in
dicio. Et Belasius papa vt habet eisde cā 7
q. c. i. pi. ait. nec de eius viqz pceperūt iudicio
iudicari. sentētiāqz eius constituerunt nō opoz
tere dissolui: cuius potius sequenda decreta
mandauerūt. Et. xvij. q. iij. si qz. sic scribitur
de iudicio summi pontifici alicui disputare nō
licet. 7 ibidē sic legit. cōmittūt etiā sacrilegi
um qui cōtra legis scriptatē diuine aut nesciē
do cōmittūt aut negligēdo violāt 7 offendūt
aut q de pncipali iudicio certant 7 disputant
Et eisde cā 7. q. c. nemini. vbi dicit Nicolaus
papa. Nemini de sedis aplice iudicio iudica
re aut illi' suam retractare pmissus est. videlz
ppf eccleie romane pmarū xpi munere in bro
Petro aplo diuinit' collatū. Et bis atqz alijs
multis colligit q papa potestātē cōcessam a
xpo romane eccleie nemi licz iudicare aut dis
putare de ei' iudicio aut prātē. qz bz a xpo ple
nitudinē prātis. Quod adhuc tali rōne pbe
tur. Ab eodē habz papa plenitudinē prātis a
quo habet clauēs regni celoz: s clauēs regni
celoz habz a xpo. qz 7 plenitudinē potestatis bz
a xpo. Admo: patz ex vbi xpi q dixit Petro
Matth. xvi. Tibi dabo clauēs regni celoz.
Admo: pbat. qz ois prās quā habet papa
spectat ad clauēs eo q ois prās pape aut est
ordinis aut iurisdictionis. Potestas aut quā bz
rōne ordinis spectat ad clauēs sm oēs. Pote
stas ē quā bz rōne iurisdictionis spectat ad cla
uēs. teste Aug. q scribēs ad Bonificiū. vt bz
di. l. c. vt pstitueret. ait. Et pstitueret in eccle
sia ne quisqz post alicui' criminis pniā clerica
tum accipiat: vl ad clericatū redeat: vl in cle
ricatu maneat nō despiciatōe indulgētie s rigo
re factū est discipline. alioqn ptra clauēs da
tas eccleie agit de quib' dicitur ē. quocūqz sol
ueris sup terrā: erit solutū 7 in celis. Et qbus
hūis colligit q prās puniēdi criminosos que
cōpetit eccleie romane iurisdictionis nō ordinis
spectat ad clauēs eccleie. igit' rōne cōsimili
ois alia prās q cōpetit eccleie rōne iurisdictionis
nis spectat ad easdē clauēs. Qd papa habeat
a xpo imediate plenitudinē prātis. Probat.
qz cui ab aliquo cōcessus est maius: ab eodem
7 minus cōcessus videt. ex de decimis ex pari
te. xxvij. q. ij. sunt q dicūt: s mai' est dispensare
cōtra deū 7 cōtra aplm q posse ea q nec sunt
cōtra legē diuinā: nec cōtra ius nature. papa
aut bz a xpo prātē dispensandi ptra deū 7 cō
tra aplm. teste glo. que. xxv. q. i. sup. c. sunt qui
dem. ait. satis pot sustineri q papa cōtra apo
stolū dispesat: nō tū in his q pniēt ad articū

Secunda ratio

Secunda ratio

los fidei 7 eode mō dispēfat in euāgelio inter
 p̄rado ips̄. 7 ex de fo. cōpe. l3. in fine. Doc etiā
 p̄bat exēplis. Nā papa dispēfat d̄ deū in iura
 mento 7 in voto. Nā dñs p̄ p̄pham. vouete 7
 reddite. 7 Albat. v. Redeat dño iuramenta
 tua. 7 tñ i bis dispēfat papa. xv. q. vi. iuratos.
 ex de voto. c. in mult. ḡ multo forti? papa p̄t
 oia q̄ nō sunt d̄ legē dei nec d̄ ius nature. Pre
 terea ille bz plenitudinez p̄tatis vt oia possit
 cur? snia siue iusta siue iniusta ē timēda. 7 eius
 dē p̄ceptū siue iustū siue iniustū est timēdus 7
 seruādū. s̄ snia pape siue iusta siue iniusta ē ti
 menda. ij. q. ij. snia. ḡ papa oia p̄t. Adhuc il
 le q̄ a nemie rēphēdi d3 p̄ quocūq̄ facto bz
 plēitudinē p̄tatis a x̄po vt oia possit. qz si nō
 bier talē plenitudinez p̄tatis: possit excedere
 p̄tate suā: 7 p̄ p̄ns in talib? peccaret. q̄libz aut
 p̄tō: etiā p̄lar? p̄t 7 d3 corripī 7 rēphēdi de
 oi p̄ctō: maxime si nō timef p̄babilt̄ qd̄ ex cor
 rectione fiet deterior. iuxta illud euāgelij. Si
 peccauerit in te frat̄ tuus vade 7 c. qd̄ ad oēs
 errēditur vt ex sacris canonib? colligit̄. papa
 aut̄ a nemie d3 rēphēdi seu corripī. dist. xl. si
 papa. igit̄ papa bz plenitudinē p̄tatis vt oia
 possit. s̄ nō bz talē plenitudinē p̄tāt ab hoie.
 ḡ bz ea a x̄po. Amplius q̄ nō p̄t cōtra fidē er
 rare habet plenitudinem potestatis a deo vt
 omia possit. quia qui non p̄t cōtra fidē erra
 re: nō p̄t errare contra bonos mores. 7 p̄ p̄ns
 quicquid fecerit: irrep̄hēnsibile est 7 licite fa
 ctū. 7 ita oia p̄t q̄ vult. Papa aut̄ non potest
 contra fidē errare. ad quod p̄bandū adducte
 sunt allegatiōes plures in prima parte huius
 dyalogi. li. v. c. iij. ergo papa habet a x̄po ple
 nitudinē p̄tatis. Preterea q̄ bz a x̄po pleni
 tudinē p̄tatis sup̄ conciliū generale: bz etiā
 multo forti? a x̄po plēitudinē p̄tatis sup̄ alios
 Papa aut̄ habz a christo plenitudinē p̄tatis
 sup̄ conciliū generale. talē aut̄ p̄tatem nō bz
 a cōcilio generali: cū vnū cōsiliū nō possit ali
 legē vel subiectionē imponere. qz nō habz im
 periu par in parem. igitur si habet ea: bz ipaz
 ab aliquo superiori cōcilio generali. superior
 aut̄ nō est nisi x̄ps. ḡ si papa habet talē pleni
 tudinē potestatis sup̄ generale conciliū habz
 ipam a x̄po. restat ḡ p̄bat q̄ papa habeat ta
 le plenitudinē p̄tatis. id est talē p̄tate sup̄ cō
 ciliū gn̄ale. quod per auctoritates manifestas
 videt̄ oñdi. ait em̄ Pascaſius papa. vt habet
 ex de elec. significasti. L3 oia cōcilia p̄ ecclie
 romane auctoritate 7 facta sint 7 robur acce
 perint 7 in eoz stat? romani p̄rifiq̄ patenter
 excipiat̄ auctas. 7 Bratian? xxv. q. i. si igit̄. ait.
 Sacri canones ita aliq̄d p̄stituit vt sue inter
 p̄tatiōis auctoritate sancte romane ecclie cō

seruent. ipi nāq̄ soli canones valēt interpretari
 qui ius habēt cōdendi eos. vñ in nōnullis ca
 pitulis cōcilioz cū aliq̄d obseruandū determi
 netur statim subinfert̄ nisi auctoritas roma
 ne ecclie obuiet: vel salua tamē in oibus apo
 stolica auctoritate. Ex q̄bus alijsq̄ q̄ plurimis
 colligit̄ q̄ papa habet sup̄ gn̄ale cōciliū pleni
 tudinē p̄tatis. ḡ multo fortius habet plenitu
 dinem potestatis sup̄ oēs alios. Preterea q̄ ha
 bet p̄tate a x̄po sup̄ ista q̄ sunt sup̄ naturalē eq̄
 tatem: multo maḡ habz p̄tatem a x̄po sup̄ oia
 licita: que naturali eq̄tati nō obuiant. Quia
 cui p̄cessum ē mai? 7 minus cōcessus esse vide
 tur: sed papa habz potestatem sup̄ illa que natu
 rali obuiant eq̄tati. ḡ habz a x̄po plenitudinē
 potestatis: vt oia possit q̄ sunt licita: 7 naturali
 eq̄tati nō obuiant. Aliaior videt̄ p̄batiōe mi
 nime indigere. Aliaior p̄bat. nā pueros q̄ se
 ipos nesciūt regere habere curā 7 regimē ani
 marū naturali obuiat eq̄tati. qz nō natural̄ di
 ctat q̄ q̄ nescit se regere nō d3 alios gubernas
 re: imo 7 veritas euāgelica hoc insinuat cum
 x̄ps dicat Albat. xv. Lecus aut̄ si ceco ducātū
 p̄stet ambo in foueā cadūt. Doc etiā Alexan
 der tertius sequēs dictamē rōnis recte. vt h̄
 ex d̄ etate 7 q̄litate p̄ficiēdoz. c. indecoris. vi
 detur innuere dicēs. Indecoris ē vt h̄ debe
 ant ecclias regere q̄ nō nouerūt gubernare se
 ipos: cū ad ecclesiarū regimē tales p̄sone sint
 admittēde q̄ discretiōe p̄mineāt 7 morū vulge
 ant honestate. cui Bregl. it. Cvt habet ex de
 electio. cum in magistrū cōcordare videtur
 dicēs. cū in magistrū assumi nō debz q̄ formā
 discipuli nō assumpsit: nec p̄ficiēd? q̄ subesse
 nō nouit 7 c. Ex q̄bus alijsq̄ q̄ plurim? p̄s q̄ eq̄
 tas naturalis erigit q̄ pueri q̄ nec se nec alios
 regere sciunt: ad regimē 7 curā animarū assu
 mi nō debēt. Et tñ cōtra hanc naturalē eq̄ta
 tem p̄t papa p̄cipe. teste glosa. que vt habet
 ex de etate 7 q̄litate p̄ficiēdoz sup̄ ca. eam te
 ait. si ex certa scia scriberet papa p̄ minor̄ ei?
 mandatq̄ esset obediendū q̄ sacrilegij instar
 obrinet dubitare an is sit dign? que p̄nceps
 elegerit. xvij. q. iij. s̄. q̄ autē. 7 ca. de crimie sac
 crilegij. li. ij. hoc etiā Alexander tertius mans
 dassē videt̄. vt habet ex de etate 7 qualitate
 p̄ficiēdozum ex rōne q̄ pueros infra decēniū
 constitutos nō remouet ab ecclesijs que erāt
 eis cōcessē p̄ ep̄m couenirentem: s̄ sciēt̄ to
 lerat eos 7 mandat vt tolerantur.

TRō duodecīa

Prima ratio

Secunda ratio

Prima ratio

Prima ratio

Caplm. v. ubi arguit cōtra p̄mā opinionē. f. d2 sic fal
 sa: p̄culosa: p̄niciosa: 7 hereticalis Discipulus

Ro predicta opi

p mione allegatiōes tetigisti: 7 estimo

Cap. V

Ratio 5^a

Ratio probat.

fortiores: id est pro ea ad penam alias non adducas. quia iste solent patere. sed ad alias in futurum posset forsitan leuiter mideri. **Ad.** Sunt nonnulli qui opinionem prescriptam falsam periculosam perniciosam ac hereticalem estimant. quod multiplex probare conatur. Lex enim christiana ex institutione christi est lex libertatis respectu veteris legis: que respectu noue legis fuit lex seruitutis. Sed si papa haberet a christo tale plenitudinem potestatis ut omnia posset que non sunt contra legem diuinam nec contra legem nature: lex christiana ex institutione christi esset lex intolerabilis seruitutis: et multo maioris seruitutis quam fuerit lex veteris. ergo papa non habet a christo tale plenitudinem potestatis tam in spiritualibus quam in temporalibus. maior auctoritatibus apostolicis scripturae diuine videtur posse probari. beatus enim iacobus in canonica sua. c. i. ea vocat legem precepte libertatis dicens. Quicumque perspexerit in lege perfecte libertatis et permanserit in ea non auctor obliuiosus factus sed factor operis: hic beatus erit in facto suo. Et apostolus ad Galatas. iij. ait. neque tunc mecum erat cum esset gentilis compulsum est circumcidit: sed propter introductos falsos fratres qui introierat exploraturi libertatem nostram quam habemus in christo iesu ut nos in seruitute redigerent. quibus nec ad horum cessimus subiectio nisi ut veritas euangelica permaneat apud vos. Et quibus verbis datur intelligi quod lex euangelica est lex libertatis pro qua christiani a seruitute sunt erepti vltra in seruitute minime reducendi. Quod etiam apostolus. c. v. videtur asserere dicens. vultis namque et abscindant qui vos conturbant. vos enim in libertate vocati estis fratres. tamen ne libertatem in occasione detis carnis: sed pro charitate succurrite inuicem. Item beatus Petrus ut habetur Actuum. xv. ait. Quid temptatis deum imponere iugum super ceruices discipulorum quod neque patres nostri neque nos portare potuimus. Et quibus verbis colligitur quod christianis non est tam graue iugum seruitutis impositum sicut fuerit positum super iudeos. Unde beatus iacobus ibidem post verba petri dixit. Ego iudico non inquietari eos qui ex gentibus conuertuntur ad deum: sed scribere ad eos ut abstineant se a contaminationibus simulacrorum: et fornicatione et suffocato sanguine. et hec sententia iacobi ab apostolis et senioribus: imo a spiritu sancto extitit approbata. vnde et ibidem subiungitur. Tunc placuit apostolis et senioribus cum omni ecclesia eligere viros ex eis et mittere antiochiam cum paulo et barnaba: iudam qui cognominatur berfabas: et viros primos in fractionibus. scribentes per manus eorum epistolam continentem hec. apostoli et seniores fratres. Et post. visus est spiritus sanctus et nobis nihil

vltra imponere vobis onerum quam hec necessaria: ut abstineat ab immolatione simulacrorum et sanguine suffocato et fornicatione: a quibus euadentes vos bene ageritis. Ex quibus colligitur quod christiani pro legem euangelicam sunt a seruitute multiplex liberati. et quod lex euangelica est lex maioris seruitutis quam fuerit lex veteris. **Ad.** Aug. ad inquisitiones ianuarii. ut habetur dist. xij. ca. omnia. videtur innuere manifeste dicens. de quibusdam qui christianam religionem seruitute nimia oppresserunt. quibus enim neque hoc inueniri possit quomodo contra fidem sint: ipsam tamen religionem quam paucissimis et manifestissimis celebrationibus sacramentis misericordia dei voluit esse liberam. Seruilibus oneribus premitte adeo ut tolerabilior sit conditio iudeorum: qui et si iam tempus liberationis non agnouerunt: legalibus tamen sacramentis non humanis preceptis sumptionibus subiunguntur. Item apostolus ad Galatas. iij. Non sumus ancille filii sed liberi: quia libertate christus nos liberauit. stare et nolite iterum iugo seruitutis contineri. Et apostolus. ij. ad Cor. ij. Vbi autem spiritus domini ibi libertas. Et quibus omnibus colligitur quod maioris libertatis est lex noua quam vetus. **Ad.** minor autem predicte allegationis quod scilicet lex noua siue euangelica esset intolerabilis seruitutis: et maioris quam fuerit lex veteris: si papa haberet ex institutione christi talem plenitudinem potestatis: tamen in spiritualibus quam in temporalibus videtur probare nullatenus indigere. Si enim hoc esset: omnes christiani essent serui: et nullus esset libere conditio. omnes enim essent serui summi pontificis. et summus pontifex tantam potestatem in temporalibus haberet super imperatorem: et reges et principes: et laicos vniuersos ac omnes omnino christianos: et quantum ad personam: et quantum ad res ipsorum: quantum vniuersum dominus temporalis habuit: vel habere potuit super quemcumque seruum. Ita quod papa libere posset preuare reges et principes ac omnes alios christianos regnis et omnibus rebus: reges et principes quibuslibet alijs subdere et constituere eos seruos ipsorum. hec enim et similia non sunt contra legem diuinam: nec contra legem nature: quod si essent contra legem diuinam vel legem nature ipsi regibus et alijs christiani essent illicita: et pro consequens nullis liceret res suas alteri dare: vel se alteri subijcere potestati. Et ita constat quod lex christiana esset maioris seruitutis quo ad temporalia quam lex veteris si papa in temporalibus haberet huiusmodi plenitudinem potestatis. quod illi qui erant sub lege moysayca nulli mortali erant in temporalibus tali modo subiecti. quod tale dominium: nec rex nec summus pontifex habebant. vnde et Nasorbeth israelites laudabiliter denegauit dare

Ad. minor autem

et vendere vineam suam regi cupienti emere ipsam. Et sic etiam lex moderna maioris seruitutis quo ad spiritualia: siue quo ad illa que pertinent vel pertinere possunt ad exteriorum cultum diuinum quam fuerit lex moysayca. quod si papa haberet tale plenitudinem potestatis: plures et grauiores hominum obseruantias corporales imponeret regibus et principibus ac omnibus christianis quam fuerint in lege veteri ordinate. nec cuiquam christiano liceret in hominum non obedire si papa haberet tale plenitudinem potestatis. *Ex* istis concluditur quod predicta opinio de plenitudine potestatis summi pontificis non solum falsa: sed etiam hereticalis est habenda. cum sit manifeste contra scripturam sacram asserentem quod lex christiana est lex libertatis: et per consequens christiani non fuerint serui cuiuscumque mortalitatis per legem christianam. sed liberi sunt quantum est de ratione euangelice legis. *Est* etiam (ut dicitur) perniciosa et periculosa. quod si papa uteretur tali potestate priuando reges et alios christianos regnis et rebus suis pro sue voluntatis arbitrio et eos subiiciendo seruituti vel operibus seruilibus orirentur scismata et dissensiones: bella guerre inter christianos: etiam periculum et dispendium totius christianitatis.

Cap. vi. in quo ponitur euasio predictae rationis de libertate euangelica secundum primam opinionem. et probatur duabus rationibus ad quas respondet infra. c. vii. Discipulus.

Biabv puto istud

est principalis vel de principalibus fundamentis et motiuis: quare quidam dicunt quod papa non habet tale plenitudinem potestatis. Ideo contra ipsum volo obicere ut responsionibus quas recitabis ad obiectiones contra ipsum quale sit magis appareat. Videtur itaque quod lex christiana non dicatur in scripturis sacris lex libertatis: quod per eam christiani fiant liberi ne sint subiecti in omnibus summo pontifici. quod inuit motiuum procedens. Sed dicitur lex libertatis. quod per eam christiani efficiuntur liberi a seruitute peccati vel legis moysayce. unde et plures auctoritates adducere expressisse loquuntur de libertate a seruitute legis moysayce. sicut illa ad Gal. ii. et v. et illa Actuum. xv. et illa ad Gal. iii. Alie autem auctoritates intelleguntur de libertate a seruitute peccati. igitur per ipsas probari non potest quod christiani per legem christianam efficiuntur liberi a seruitute quam tenentur summo pontifici: ne scilicet in omnibus temporibus et spiritualibus sint sibi subiecti que non sunt contra legem dei nec contra legem nature. unde et quod auctoritates scripture diuine non debeant intellegi de libertate et subiectione qua subditur christiani summo pontifici ratione probatur. Nam si lex christiana esset taliter lex libertatis

nulli liceret se subdere summo pontifici vel alij cuiquam mortali. Et ita ut quidam dicunt fratres minores si per regulam suam tenent in omnibus obedire summo pontifici: eorum regula esset hereticalis. quod esset contra legem christianam que est lex libertatis liberans christianos ne homini sint subiecti. Amplius secundum beatum Iacobum ut allegatum est. lex christiana est lex perfecta libertatis perfecta autem libertas omni seruituti repugnat. ergo si lex christiana est lex libertatis liberans christianos ne homini sint subiecti: sequitur quod nullus debet esse seruus hominis cuiuscumque. Et ita reges et principes et alij laici: et etiam ecclesia nullos suos haberent. quod legibus civilibus et sacris canonibus obuiat manifeste. Propter ista videtur quod motiuum predictum non probat quod papa non habeat plenitudinem potestatis: tam in spiritualibus quam in temporalibus. tu autem narra quod respondetur ad ista.

Capitulum. vii. ubi ponitur confutatio predictae euasionis expositionis et rationis contra primam opinionem. et ad rationes capituli precedentis respondet. Admagister.

De primu istoruz

a dicitur quod quibus auctoritates spirituales faciant mentionem de libertate a seruitute moysayce legis: tamen omnes intelligi debent ab omni seruitute tanta quanta fuit seruitute moysayce legis et hoc saltem quo ad aliqua negetur. ut scilicet nullus per euangelicam legem obligetur ad tantam seruitutem quanta fuit seruitus veteris legis. Item aliqui christiani ratione delicti vel ex voluntate: seu alia quacumque occasione (non tamen per legem christianam) tanta seruitute vel maiori teneantur astricti. Si enim christiani quacumque seruitute quo ad opera exteriora tanta vel maiori quantum fuit seruitus veteris legis per legem euangelicam tenerentur: non posset lex euangelica magis dici lex libertatis quam lex moysayca: quod tunc liberati essent a seruitute moysayce legis. Qui enim liberatur ab vna seruitute et perimitur alia equali vel maiori: non est magis liber quam prius existerat. Sicut qui liberatur ab vno vinculo corporali et alio equali vel fortiori constringitur non est solutus: sed magis ligatus. Cum vero lex euangelica secundum veritatem scripture diuine sit lex magis libertatis quam vetus lex: per legem euangelicam christiani neque seruituti legis moysayce: neque cuiquam alij seruituti exteriori maiori vel tante quanta fuit seruitus veteris legis: subduntur. Quare etiam auctoritates ille qui occasione seruitutis veteris legis de libertate christianorum loquuntur: de libertate ab omni seruitute tanta quanta fuit seruitus veteris legis debent intellegi. Quare cum seruitus qua aliquis alteri obligatur in omnibus obedire: quod non sunt contra legem

Ro secunda

Cap. vii

Prima ratio

diuinitas: nec contra legem nature sit maior q̄ fuerit seruitute veteris legis: etiā de libertate ab illa seruitute auctoritates p̄scripte debēt intelligi. Et ita vt dicūt isti p̄ ip̄as p̄bat̄ apte q̄ memorata opinio de plenitudine potestatis summi pontificis ē hereticalis tanq̄ contraria diuine sc̄pture. **Di.** Anteq̄ p̄cedam contra ista obijcio: q̄ non videt̄ q̄ quis papa haberet h̄mōi plenitudinē potestatis: xp̄iani essent pressi maiori seruitute: v̄ tanta quāta fuit seruitus veteris legis. Nam talē potestātē habēt aliq̄ p̄lati religiosi sup̄ fratres suos vel possent habere. Quia p̄nt̄ aliq̄ religiosi p̄mittere in omib⁹ obediētiam p̄lati suis: et tamē illi religiosi nō p̄merent̄ tanta fuitute quāta fuit seruit⁹ veteris legis: q̄ nec tales religiosi essent serui. nō em̄ religiosi sunt serui suoz p̄latorum: nec p̄lati sunt dñi fratru suoz. **Alia.** Duic̄ r̄ndetur q̄ quis papa possit h̄re talē potestātē supra illū q̄ voluerit fieri seruus pape: et sic in omib⁹ subdere p̄tati ip̄ius: t̄m̄ nec papa nec aliq̄s p̄latus religiosus habz talē p̄tatem sup̄ quoscunq̄ religiosos. q̄ sc̄z vouēt vel vouerunt obediētiam: paupertatē: et castitatē. q̄ religiosi tales q̄cumq̄: regulaz quā vouēt seruire tenētur. Propt̄ qd̄ nec papa nec ali⁹ habz talem plenitudinē potestatis sup̄ ip̄os. nec ip̄i sūt serui pape: vel alterius p̄lati h̄m̄ qd̄ nomē seruorum in sciētis legalibus frequent̄ accipiuntur: q̄ nec papa nec ali⁹ p̄t eos occupare in seruib⁹ opib⁹ dimissis illis q̄ spectāt ad substantiā regule sue: nec p̄t eis p̄cipere vt habeāt p̄p̄tū vel cōtrahant matrimoniu: que tamen sunt licita de se: s̄ facta sunt illicita religiosis p̄ votū sponte ab eis emissum. **Di.** De potestate pape sup̄ religiosos postea disserem⁹. iō de hac materia ampli⁹ ad p̄sens nō loquaris. Sed narra an h̄m̄ istos nō solū p̄ hoc q̄ auctoritates introduce affirmāt legē xp̄ianā eē legem libertatis: s̄ etiā p̄ alia v̄ba in auctoritatibus eiusdē accepta possit p̄bari q̄ xp̄iani p̄ legem euangelicā tanta seruitute nime p̄stringuntur: quāta fuit veteris legis. **Alia.** Dicūt q̄ auctoritates p̄dictas possent p̄bari: nō t̄m̄ eque patēter p̄ oēs. **Di.** Dic p̄ q̄s dicunt isti hoc patēter posse p̄bari. **Alia.** Dicūt q̄ p̄ acceptā de actib⁹. xv. c. patent̄ hoc p̄bat̄. nā apl̄i inspiratiōe sp̄s̄s̄cti nūciauerūt gentib⁹ libertatē a iugo seruitutis ad consolatiōē ip̄arū et ne dolerent se p̄ seruitutē onerosam inq̄retari. vñ Jacobus C̄ vt allegatū est) dixit. ego in dico nō inq̄retari eos q̄ ex gētibus cōuertunt̄ ad deū: et de ip̄is gentibus conuersis ad deū recepta epistola apostolorū senioz sup̄ p̄dicta libertate sic scribitur eodē ca. Quā cum legis

Obiectio

Solutio

Dico opt̄. d̄ia p̄
Ratio secunda.

sent gauisi sunt sup̄ consolatiōē. sed si conuersi ex gentibus liberati fuissent a seruitute legis dei et maiori seruitute petri et successorum eius fuissent subiecti: et de inquietatione maiore nō immerito doluissent: et materiā cōsolationis minime habuissent. Ab omi igitur seruitute maiori: et tanta quanta fuit seruitus legis moysayce liberati fuerunt. Quod in verbis apostolorū insinuat̄ cū dicitur. Quisum est spiritus sancto et nobis nihil vltra imponere vobis oneris q̄ nec necessaria vt abstineatis et c. Si em̄ nihil vltra oneris voluerunt eis imponere: noluerunt eis imponere seruitutes neq̄ maiorem: neq̄ tantā quāta fuit seruitus veteris legis. **Di.** Videtur q̄ ista verba nihil vltra imponere vobis oneris. non debeat tam generalit̄ intelligi. nam licet apostoli nō imposuerint xp̄ianis onera veteris legis: im̄ posuerunt eis tamen multa p̄ter illa que nominant̄ in verbis p̄missis. Multos em̄ canones condiderunt in quibus p̄ceperunt multa: p̄ter illa que enumerantur in verbis p̄dictis. sicut patet in decretis. dist. xvi. ca. p̄o. p̄ter. et. xij. q. i. ca. dilectissimis. et ca. sint manū fests. et ca. et bis. verba igitur p̄missa Actū xv. solum debent intelligi de onere legis moysayce. **Alia.** Ad hoc respondetur q̄ licet apostoli plures canones cōdiderint et p̄ceperint multa p̄ter illa que enumerantur Actū. xv. nihil tamē p̄ceperunt subdit̄ nime requisitis et non consentiētibus: nisi q̄ erant de lege diuina et iure naturali: et necessitas vel vtilitas publica postulabat: et quorum p̄ceptio abq̄ dispendio non poterat p̄termitti: in quibus et qualib⁹ nūc summi pontifex obtinet potestatem. **Di.** Istud vltimū dicitur C̄ vt p̄tō non potest ad intentionē dicētis verbis vbi vibus explicari. ideo ip̄so dimisso ad p̄sens: q̄ de ip̄so post tractabimus. Dic an p̄ aliqua aliam auctoritatem p̄ius adductam dicant isti patenter posse p̄bari: q̄ sc̄ptura loquēs de libertate legis euangelice debeat intelligi: etiā de libertate ab alia seruitute q̄ a seruitute legis moysayce. **Alia.** Hoc dicunt posse ostendi auctoritate apostoli: cuz dicit. ij. ad Cor. iij. Vbi sp̄s dñi: ibi libertas. ibi em̄ apostolus non loquitur specialiter de libertate a seruitute legis veteris: sed magis generaliter igitur intelligit apostolus q̄ vbi est spiritus dñi: ibi non solum est libertas a seruitute veteris legis: sed etiam ibi libertas est ab omni seruitute quo ad opera exteriora: que est tanta quanta fuit seruitus veteris legis. Quod auctoritatibus sanctorum patrum ostenditur nam per illam auctoritatē apostoli: sancti pa

Obiectio

Responso

Item d̄ opt̄
d̄ia p̄m̄e opt̄

res pbant q lz clerici inuitis epis monaste-
ria monachoz intrare. ait em Urbanus papa.
vt legi. rix. q. ij. c. duc. Qui spu dei agunt lege
dei ducunt. 7 qs e q possit spu scro digne resi-
stere. quisqs igit hoc spu ducit etiā epō suo cō-
tradicēte eat liber nra aucte. iusto em lex nō ē
posita: s vbi spūs dei ē: ibi libertas. 7 si spiritu
dei ducimini non estis sub lege. 7 Inno. terti⁹
ē de regularib⁹. c. licz. ait. Licz qbusdā mona-
chis. Et infra. qz tñ vbi spūs dei ē: ibi libertas
7 q spū dei agunt nō sunt sub lege. 7 q lex nō
est posita iusto. Ea rōne hoc videt illis cōces-
sum fuisse: ne qs ex temeritate v lēuitate in ia-
cturam v lē inuriā sui ordinis sub p̄tētu maio-
ris religionis ad aliū ordinē transuolaret. Et
qb⁹ colligit q p libertatē cōcessaz xpianis p-
batur q lz clerici ad religionē: 7 religiosus ad
artiozē trāsire: qd tñ p̄bati nō possz: si p liber-
tatē xpianoz ap̄ls intelligeret rātimō liber-
tatē a fuiture moysayce legis. Hoc etiā p au-
toritatē Augustini sup⁹ allegatā videt pos-
se exp̄sse p̄bati. Nam Aug. in verbis illis p li-
bertatez quā xpiana religio ex misericordia dei
consecuta est illos iudicat arguēdo qui eandē
religionē diuersis oneribus opp̄mebāt adeo
vt tolerabilior sit cōditio iudeorum q xpiano-
rum: qui tamē oneribus legis moysayce xpia-
nos minime dēp̄mebant. igitur intendit Au-
gustinus vt xpiana religio non solum sit libe-
rata ab oneribus veteris legis: sed etiam ab
alijs oneribus: que equaliter vel magis p̄māt
q̄ onera moysayce legis. Di. Dic quō m̄des-
tur ad rōnes qbus supra caplo. vi. visus sui p-
bare: q auctoritates adducte ca. v. non debēt
intelligi de libertate a subiectione qua xpia-
ni s̄m primas sententiā summo pontifici sunt
subiecti. Abā. Ad primam ipsarum respon-
detur s̄m quosdam q auctoritates de liberta-
te euangelice legis non debēt quo ad oēs in-
telligi affirmatiue: sed quo ad multos negati-
ue: sicut tactum est primo. quē ad modum illa
verba apostoli. Spūs sit vn⁹ vxoris 7 viri. 7 il-
la saluatoris. In ore duoz v l trū stat oē sbuz
7 multe alie debent intelligi negatiue. nō em
illi qui erant serui ante conuersionē ad fidē: p
puerlationē fiebant liberi: s̄ p legē euāgelicā
nullus ducebatur ad maiorem seruitutem q̄
erat seruitus veteris legis. Et ideo licet p euā-
gelicam legem non fiat seruus pape: absqz ta-
men transgressionē eiusdem legis potest qs
si sponte voluerit se facere seruu pape vel si ex
alia iusta 7 licita causa fiat seruu pape: in nul-
lo derogat euāgelice legi. qz lex euāgelica licz
nō inducat hmoi seruitutē: non tamē pbibet.
Qd aut ibidē accipitur q fratres minores te-

nentur in oibus obedire pape: dicunt isti fal-
sum esse. lz quidam fratres minores (vt fert)
hoc non teneant dicētes q liceret eis 7 tenē-
tur etiaz accipere vxores si sola voluntate pa-
pe hoc p̄ciperet. de quib⁹ postea in hoc tra-
ctatur etiā in nono tractatu huius tertie par-
tis nostri dyalogi tractabim⁹. fratres em mi-
nores nō tenent obedire pape p̄cipienti ali-
quid p̄tra substantiā regule sue. 7 ideo regula
eoz non hereticalis s̄ catholica est censenda.

Ad scōdam rōem quā fecisti m̄det q lex xpia-
na non dicit lex libertatis qz liberat xpianos
ab oi seruitute: sed qz nō p̄mit xpianos tan-
ta seruitute quanta p̄fessi fuere iudei. 7 ideo li-
cet regibus 7 alijs xpianis seruos habere. lz p
legē xpianā nullus xpianus fiat seruu cuiuscū-
qz. Et ad beatū Jacobū dicit q non intendit
legē xpianā esse legē p̄fecte libertatis vt nul-
lus xpianus cuiuscūqz hoi sit subiectus. xpiani
em pape sunt subiecti: 7 multis principibus
7 alijs xpianis subdunt. Sed ideo dicit eam
esse legē p̄fecte libertatis: qz p eā religio xpia-
na paucis sacramētis 7 sacramentalib⁹ seu ce-
rimonialib⁹ ex institutione diuina subieitur:
7 per ip̄am nullus xpian⁹ seruu cuiuscūqz mor-
talis efficit. nec etiaz nisi in his que spectant
ad necessitatē vel vtilitatē ip̄ius aut reipubli-
ce alicui⁹ hois subdit potestati. Quare pro se
7 oib⁹ pplis vniuersis 7 prelatis ecclie dicit
ap̄lus. ij. ad Cor. vlti. Non em possum⁹ aliqd
aduersus veritatē: sed pro veritate. Et post h.
Absens scribo nō vt p̄ns durius agā s̄m pote-
statē quā dñs dedit mihi in edificationē 7 nō
in destructionē vestrā. Ex qb⁹ colligit q ap̄li
nullā p̄tātē habuerūt a deo sup fidelib⁹ nisi q
ad vtilitatē subiecti vel cōtatis cuiuscūqz in-
ducit. Etiā qz paucis diuinis est supposita sa-
cramētis merito dz dicit lex p̄fecte liberta-
tis p̄sertim respectu legis moysayce q̄ p̄pluri-
bus sacramētis 7 ceremonijs vix portabilib⁹
subiectos inuoluit. nō tñ dicit lex p̄fectissime
libertatis. in p̄fectiōe em sunt gradus. quare
non omne p̄fectuz est p̄fectissimum repu-
tandum. p̄fectissima autem libertas in hac
vita mortali nequa q̄ habebitur.

Cap. viij. in quo pbant duo. s. q nō oēs xpiani sunt
serui pape: 7 q multi christiani habent proprietatem
7 dominium rerum temporalium. Discipulus.

Thuc vt itelliga

a tur pfundi⁹ q̄le sit motiuū p̄cedēs
cupio audire aliquas allegationes
p̄ter scriptas ad probandū q nō oēs homi-
nes sunt serui summi p̄tificis. ex quo isti opti-
nantes inferre nitunt q papa nō habet ex ins-

Ad secundam

Cap. VIII.

stitutione xpi talem plenitudinem potestatis
Ad. Quod non omnes christiani sunt serui summi potestatis
 sicut in strictissima significatione huiusmodi non
 minus seruus. quod tamen in istos sequeret si papa
 haberet tam in temporalibus quam in spiritualibus huiusmodi
 plenitudinem potestatis multis modis ostenditur.
 Seruus enim nullam proprietatem seu dominium cuius
 cuiusque rei temporalis dum manet seruus potest
 habere: quod quicquid acquirit seruus domino acquirit et
 ipsius domini est. reges autem et principes ac alii qui plu-
 rimum christiani habent dominium et potestatem quam plu-
 rimum rerum temporalium. ergo non omnes homines sunt
 serui pape: secundum illam significationem nominis ser-
 ui secundum quam dominus potest vendere: dare: et aliena-
 re seruum suum et ab eo omnem rem temporalem pro
 voluntate auferre. quod tamen sequeret si papa
 haberet in temporalibus talem plenitudinem po-
 testatis. **Di.** Quomodo probatur quod reges et
 principes et plures alii christiani habent proprietatem
 et dominium rerum temporalium. **Ad.** Hoc multis
 modis ostenditur. nam illi habent dominium et pro-
 prietatem rerum temporalium pro quorum iura temporalia
 possident. dist. viij. quo iure. ergo imperatores et
 reges habent dominium et proprietatem rerum temporalium.
 Amplius illi habent dominium et proprietatem re-
 rum temporalium: quorum legibus etiam summi ponti-
 fices pro cursu temporalium rerum legibus imperatorum et
 regum vtuntur: sed summi pontifices pro cursu tem-
 poralium rerum legibus imperatorum et regum vtuntur.
 dist. x. quoniam idem. et dist. xvi. cum ad viij. ergo im-
 peratores et reges habent proprietatem et dominium
 rerum temporalium. Rursus. episcopi interdum preter
 res ecclesie habent res proprias. xij. q. i. ca. episcopi. et c.
 manifesta. et c. certe. et ca. sicut manifeste. ergo
 alii quam papa possunt proprietatem et dominium rerum tem-
 poralium possidere. Adhuc. reges et principes
 ac alii fideles laici donant res temporales ecclesiis.
 ergo habent proprietatem et dominium rerum tem-
 poralium. Item iudei et infideles habent pro-
 prietatem rerum temporalium. ergo multo fortius
 reges et principes christiani habent huiusmodi re-
 rum temporalium proprietatem. **Di.** Istud est ita di-
 uulgatum tam in legibus civilibus et canonicis
 quam in communi opinione hominum quod non cu-
 ro pro ipso plures allegationes adducere. De
 quo tamen possem querere. an sit hereticum dice-
 re nullum christianum habere proprietatem temporalium re-
 rum. quod non ad tractatum de iuribus romani
 imperii referre propono. Ideo reuertere ad pro-
 bandum quod non omnes christiani sunt serui pape. **Ad.**
 Hoc aliter probatur. seruus non potest habere alium ser-
 uum: sed plures laici habent seruos. dist. liij. c. i. et
 ij. et ca. quicumque. et in multis aliis capitulis. ergo non
 omnes homines sunt serui pape. Amplius. mul-
 ti ab ecclesia consequuntur libertatem. xij. q. ij. si

Probat primam
 prima ratio.

Probat secundam

prima ratio

Secunda ratio.

Tertia ratio.

Quarta ratio

Quinta ratio

Secunda ratio pro
 primo probando.

Tertia ratio pro eodem

quos de seruis ecclesie. et ca. episcopus. et ca. libertati.
 et in multis aliis capitulis habet quod non omnes homines sunt
 serui summi pontificis. multi ergo homines sunt
 liberi. **Ad.** saluator testari videtur dicens **Ad.**
 xvij. filii sunt liberi. et apostolus ad Gal. iij. ait.
Ad. tunc pater parvulus est nihil differt a suo:
 cum sit dominus omnium: sed sub tutoribus et actoribus est
 vnusquisque vsque ad definitum tempus a patre. Ex qui-
 bus verbis colligitur quod cum venerit tempus definiti-
 nitum a patre differt a seruo. et pro consequens
 tunc nec pape nec alterius est seruus.

Capitulum. scilicet in quo probatur quod papa non habet
 plenitudinem potestatis in temporalibus: octo rationibus
 et est secunda opinio primo capitulo posita. Discipulus.

Uto me aduerte

pro re quomodo isti pro libertatem christia-
 norum probare nituntur quod papa non
 habet talem plenitudinem potestatis presertim
 in temporalibus. ideo pro eadem opinione adhuc
 aliter allegare coneris. **Ad.** Hoc aliis mo-
 dis videtur posse probari. nam vicarius non ha-
 bet maiorem potestatem (in quantum vicarius)
 quam ille cuius est vicarius. ergo papa in quantum vi-
 carius christi non habet maiorem potestatem in
 temporalibus quam habuerit christus in quantum homo
 passibilis et mortalis. Sed christus in quantum ho-
 mo passibilis et mortalis non habuit huiusmo-
 di potestatem in temporalibus: cum non ha-
 buerit dominium omnium temporalium: nec alii fuerint
 serui eius secundum strictam significationem nomi-
 nis seruorum. ipso testante qui vt habet **Job.**
 xv. dixit apostolus. Jam non dicam vos seruos
 quia seruus nescit quid faciat dominus eius.
 ergo papa non habet huiusmodi plenitudinem
 potestatis. **Disci.** De fundamento istius al-
 legationis satis poterit inueniri in quarto tra-
 ctatu tertie partis istius dialogi. ad quam per-
 tinet exquisire differere de paupertate christi
 ideo hac dimissa adduc alias. **Ad.** Pro-
 batur idem sic. Qui non debet se secularibus
 negociis implicare non debet habere in secularibus
 talem plenitudinem potestatis. papa autem
 non debet se secularibus implicare. ergo non
 habet nec habere debet talem plenitudinem
 potestatis in secularibus. **Ad.** Maior probatur.
 Quia frustra datur alicui potestas quam ex-
 ercere non debet. Unde et reges accipientes
 a deo potestatem iudicandi: ac iustitiam et ius
 dicendi faciendi et non facientes sepe in sacris
 litteris arguuntur. Sapientie. vi. sic dicitur.
 Regibus peruerse vel negligenter exercenti-
 bus officium regni: data est a domino pote-
 stas vobis et virtus ab altissimo qui interro-
 gabit opera vestra et cogitationes scrutabit.

Cap. 18

Primo

Secunda ratio

Maior probatur.

quoniaz cuz effectis ministri regni illi nō recte
iudicatisz 7c. vbi dicit glo. Nota q̄ q̄libz de-
bet facere ea que sive conditioni cōueniūt. 7 p
p̄ns illa potissime d̄s q̄s facere ad q̄ faciēda ex
sp̄ali ordinatōe dei accepit pr̄tē. q̄ igit spe-
cialiter ex institutōe 7 ordinatōe xpi accepit
in secularibz plenitudinē potestatz. potissime
etiā vltra alios debet se secularibus implica-
re negocijs. ne in cōmissa sibi pr̄tē negligē-
tem 7 desidē se ostēdat. **Aldino** q̄ papa sc̄z
nō debet se negocijs secularibz implicare pa-
renter videt ostēdi p̄ aplm. ij. ad Ro. ij. ca. di-
centem. Nemo militās deo implicat se nego-
cijs secularibz v̄t ei placeat cui se pbauit. **Lū**
igit papa p̄cipue int̄ oēs deo debeat militare
v̄t ei placeat. ipe minus q̄ alij d̄s se negocijs
secularibus implicare. hinc ex canone ap̄loz
v̄t legit̄ di. lxxviii. c. ep̄us. sic habet. **Ep̄s** aut
sacerdos aut diaconus nequaquā seculares curas
assumant. sin aliter desiciant. 7 ca. ep̄s. sic scri-
bitur. **Ep̄us** nullā rei familiaris curā ad se re-
uocet. s̄ lectioni 7 orōni 7 verbo p̄dicatōis tā-
tūmodo vacet. 7. xxi. q. v. ca. i. sic legit̄. **Ap̄loz**
statuta sunt q̄ dicunt. nemo militans de o: im-
plicat se negocijs secularibus. p̄inde aut cle-
rici sint sine actōibz d̄noz aut actores sine of-
ficio clericoz. **Ex** q̄bus alijsq̄ q̄ pluribus ca-
nonibz sacris q̄ habent. xvi. q. vii. sunt nōnul-
li. 7 di. lxxviii. p̄ totū. 7. xxi. q. ii. c. placuit. 7. c.
cipanus. 7. c. mollichis. 7. c. hi. q. 7. c. sacerdotū
7 ex ne clericis vel monachi secularibus se ne-
gocijs immisceat. p̄ totū. 7 alijs locis q̄ multū
colligit q̄ clericis ep̄i nō debent se secularibz
negocijs implicare. 7 p̄ p̄sequēs papa p̄cipue
debet a talibus abstinere. **Tum** q̄ int̄ ep̄os 7
clericos est p̄cipuus atq̄ p̄mus 7 mat̄ie debz
in sp̄alibus occupari. **Tum** q̄ p̄cipue tenet
locū ap̄loz. 7 specialit̄ p̄ncipis ap̄loz q̄ hoc do-
cuerunt 7 fecerūt. 7 quos debz potissime imi-
tari. **Di.** Non oportet summū pontificē se i
omnibus vite ap̄lice cōformare. q̄ apli abdica-
runt p̄betatez sp̄aliū rerū. ex̄ de ver. sig. l. vi. c.
ex̄. 7 t̄n papa pot̄ habere p̄p̄m. q̄ similiter
papa pot̄ se implicare multū secularibus nego-
cijs q̄bus se mime implicauerunt apli. **Ald.**
Ad hec r̄ndent isti q̄ lz papa nō teneat in ois
bus vite ap̄loz se conformare. t̄n nihil est sibi
specialit̄ iniunctū a xpo. q̄d ap̄lice vite repu-
gnet. 7 ido cū implicari secularibus negocijs
repugnet vite ap̄lice inferūt isti q̄ hoc nō est
sp̄aliter iniunctū pape a xpo. **Quare** nec sibi
data sp̄aliter est a xpo plenitudo potestatz in
secularibus. cū teneat exequi pr̄tē quā spe-
cialit̄ ex̄ ordinatōe 7 institutōe xpi. **Di.**
Aliter n̄itaris allegare. p̄ opinione p̄scripta.

Ald. **Q** papa nō habeat talem in sp̄alibus
7 tp̄alibus plenitudinē potestatz ostenditur.
nam q̄ est minor 7 minister 7 seruus aliorū in
quos nō debet exercere potestate: nō habet
sup eos tam in sp̄alibus q̄ in tp̄alibus pleni-
tudinē potestatz. Nam q̄ habet sup alios tales
potestatz plenitudinē est d̄ns eorūdem. nul-
lus em̄ d̄ns maiorē potestate q̄ plenitudinem
potestatz potest habere sup quoscūq̄. nullus
autem respectu eiusdem est seruus 7 d̄ns. q̄ eti-
am habet plenitudinē potestatz sup alios p̄ci-
pue pot̄ 7 debz exercere potestate in eos. **Pa-
pa** aut̄ est minor 7 minister 7 seruus xp̄ianorū
in quos nō debz exercere potestate. teste xpo
q̄ v̄t legit̄ **Aldar.** xx. dixit aplis. **Scitis** q̄ p̄n-
cipes gentiū dominant̄ eoz. 7 q̄ maiores sunt
potestate exercēt in eos. nō ita erit int̄ vos
sed q̄cūq̄ voluerit inter vos maior fieri sit ve-
ster minister. 7 q̄ voluerit inter vos p̄mus esse
erit seruus vester. 7 **Aldar.** xxij. dixit xps. q̄ ma-
ior est vestrū erit vester minister. **Et Aldar.**
ix. dixit. **Si** q̄s voluerit p̄mus esse: erit quasi
oim nouissimus 7 oim minister. 7. x. c. **Scitis**
q̄: h̄i q̄ vident̄ p̄ncipari gentibus dominant̄
eis 7 p̄ncipes eorū potestate habent ip̄oz.
nō ita autem est in vobis: sed quicūq̄ volu-
erit fieri maior: erit vester minister. 7 quicūq̄
voluerit p̄mus esse erit oim seruus. **Et v̄t ha-
betur** **Zuce.** xx. xps dixit aplis. **Reges** gentiū
dominant̄ eorū: 7 q̄ potestatem habent sup
eos benefici vocantur. vos autem nō sic: sed
qui maior est in vobis fiat sicut minor. 7 q̄ p̄e-
cessor est: sicut ministrator. **Ex** quibus patet
q̄ p̄mus sp̄aliter int̄ xp̄ianos. s. papa: est mi-
nor 7 minister 7 seruus aliorū: in quos pote-
statem exercere nō debet. igitur nō habz ta-
lem plenitudinē potestatz. **Di.** **Ista** allega-
tio in simili tractata est aliquantulū diffuse li-
bro sexto p̄me partis istius dialogi. ca. iij. idē
ip̄a om̄ssa alias cures adducere. **Aldar.** **Q**
papa nō habet talem plenitudinē potestatz
sic pbatur. Nam q̄ nō est constitutus a xpo
iudex secularis: nō habet in secularibus ta-
lem plenitudinem potestatis a christo. papa
nō est constitutus a christo iudex seculariū.
teste beato **Petro** qui sic legitur in epistola
clementis. v̄t habetur. xi. q. vii. te q̄dē ait. **Te**
quidem oportet irreprehensibiliter viuere: 7
summo studio nitī: v̄t omnes vite huius occu-
pationes abijcias ne fideiussor cristas: ne ad-
uocatus litium fias: ne ve in aliqua occupati-
one prorsus inueniaris mundialis negocij oc-
casionē perplexus. neq̄ em̄ iudicem neq̄ cog-
nitorē seculariū negociorū te bodie vult ordi-
nare xps. igit̄ papa nō bz talem p̄sertim in se-

Tertia ratio.

Quarta ratio.

Liber primus

primi tractatus

Quarta ratio

cularib' plenitudinē prātis. Itē q' nō est dñs clericor' nō hz sup eos plenitudinē prātis. pa pa aut nō ē dñs clericor'. teste brō Petro q' in canonica sua p̄ma. c. v. ait. neq' vt dominātes in clero. g' papa nō hz etiā sup clerū talē plenitudinē prātis. Ampli' nō maiorē prātē habz papa in terris sue rēporali iurisdicōi subiect' q' in alijs terris: q' nō sunt sue tpali iurisdicōi subiecte. g' nō hz in oib' talē plenitudinē prātis. Di. Dicerent p̄mi opinātes q' omēs terre tpali iurisdicōi pape subiecte sūt. **Al.** Huic innocenti' terti' obuiare videt. q' vt br' ex de hereticis. vergētis. terras sue tpali iurisdicōi subiectas distinguit ab alijs dicens. In terris nō tpali nostre iurisdicōi subiect' bona hereticor' statuim' publicari: et in alijs idē p̄cipim' fieri p' potentes et p̄ncipes seculares. Di. Adhuc aliaz allegationē adducas.

Sexta ratio

Obijciunt

Respondet.

Septima ratio.

Octava ratio

Al. Aliter pbat q' papa spāliter in tpalib' nō hz talē plenitudinē prātis. nam oīs prās in tpalib' est ab illo q' hz in tpalib' plenitudinem potestatis vt oia possit in tpalib' q' nec iuri dño nec iuri nature repugnāt: s' prās impialis et regalis aliozūq' p̄ncipiū laicor' nō ē a papa. Un' et rex frācie supiore in tpalib' nō recog' scit. ex q' filij sūt legitimi p̄venerabilē. g' papa nō hz in tpalib' talē plenitudinē prātis. Di. De distinctōe potestatiū spūalis et secularis et an prās sit a papa: diffuse tractabim' in secūdo tractatu istius tertie partis nostri dialogi. idō allegationē aliā adducas. **Al.** Papa nō habeat in tpalib' plenitudinē potestatis ostēdit. nā cōtra illū q' habz in tpalib' talē plenitudinē potestatis: nulla currit p̄scriptio. contra papā aut currit p̄scriptio saltē centenaria extra de p̄script. si diligenti. igit' papa nō hz in tpalib' talem plenitudinē potestatis.

Caplm. x. vbi ponit secūda opinio cap' o' p̄mo recitata. scz q' papa habet plenitudinē potestatis in spūalibus. et p̄batur q̄tuor rōnib' et duab' auctōrib'. Di.

Cap. X

Ec ad presens de

Opinio secūda.

Probat prima pars

Prima ratio.

b p̄ma snia quā supra caplo p̄mo recitata sufficiāt. idō ad secūda sniam eodē caplo recitatā te cōuerte. **Al.** Sentētia illa duas partes includit. vnā scz affirmatiuā: et aliā negatiuā. Prima ē q' papa hz ex ordinatiōe xp̄i talē plenitudinē prātis in spūalibus. Secūda est q' nō habz ex ordinatiōe xp̄i talem plenitudinē potestatis in tpalib'. Di. Allega p̄mo p' p̄ma parte. **Al.** Papa in spūalib' talem habeat plenitudinē potestatis ex ordinatiōe christi: p̄batur. Quia sicut ea que sunt secularia debet disponi p' p̄ncipes seculares: ita que sunt spūalia: sunt p' sum-

um pontificē ordinanda et disponenda: sed p̄nceps sup̄mus secularis habet in secularib' plenitudinē potestatis. Amplius. christus dedit Petro plenitudinē potestatis: cum dixit. Quodcumq' ligaueris sup' terram et cetera. sed non dedit plenitudinē potestatis in tpalib'. ergo dedit sibi plenitudinē potestatis in spūalibus. Rursus qui potest omnē hominē de quocūq' peccato corripere et pena debita coercere: habet in spūalibus plenitudinē potestatis. papa autem potest omnē hominē de peccato corripere. extra de iudicijs nouit. igitur papa habet in spūalibus plenitudinē potestatis. Iterum omnia spūalia possunt ad causas dei reduci: sed omnes cause dei spectant ad summū pontificem: quia spectant ad episcopos et clericos. di. xvi. si impator. inter episcopos autē papa est p̄mus. ergo omnes cause dei spectant ad ipm. quare in spūalibus habz plenitudinē potestatis. Doc' iulius papa sentire videtur. qui vt habetur dist. xi. ca. nolite. ait. Satis em' indignum est quēq' vel pontifici cum vel ordinū consequentium hanc regulā refutare: quā beati Petri sedem et seq' viderit et docere: multū em' cōuenit vt totū corpus ecclesie in hac sibi obseruatōne concordet: que inde auctoritatem habet: vbi dñs totius ecclesie posuit p̄ncipatum. Et Nicolaus papa eadē di. c. p̄sequēs. ait. Lōsequēs est vt qd' ab huius sedis rectoribus plena auctoritate sancitur nulli' consuetudinis p̄pediente occasione p̄p̄as tantū seq̄ndo volūtates remoueat. vbi glosa sup' hoc verbo plena dicit. pape auctoritas plena est: aliozūq' ep̄oz semiplena. Et quibus verbis colligitur q' papa habet a christo saltem in spūalibus plenitudinē potestatis.

Secūda ratio

Tertia ratio

Quarta ratio

Caplm. xi. in quo tractat' tertia opinio p̄mo recitata. vbi etiā spāliter pbat q' papa accepit aliquā potestatem a concilio generalibus Discipulus.

¶ Papa habet ta-

lem plenitudinē potestatis a christo: tam in temporalibus q' in spūalibus: non est dubium quin a christo habeat in spūalibus plenitudinē potestatis. quare allegationes que supra capitulo primo pro p̄ma sententiā sunt adducte. pro ista secūda parte secunde sententię etiam possunt adduci. et ideo pro ista nolo ad presens plures allegationes audire. Similiter p' secūda parte eiusdem secunde sententię possunt allegari plura que tracta sunt supra ca. v. vij. viij. et cetera. Quare sententiā ista dimissa: tertiam que tractata est supra capitulo primo nitentur discutere. Circa quam primo modum ponendi aus-

Cap. XI

Tertia opinio

dire desidero. **Alia.** Illa sententia potest
 ne q̄ papa habet tam in spiritualibus q̄ in
 ep̄alibus talē plenitudinē potestatis partim
 ex ordinatiōe xp̄i: partim ex ordinatiōe huma
 na: dicens q̄ papa habz immediate a xp̄o plenā
 potestātē in foro penitēciali. **Iuxta illd̄.** **Alia**
ebet. **xvi.** Quodcumq̄ ligaueris sup̄ terraz̄ &c.
 Habet etiā a xp̄o potestātē docēdi totū popu
 luz xp̄ianū. **fm̄ illd̄.** **Job.** **vlti.** pasce oues meas
 Habet etiā a xp̄o potestātē distribuēdi & cō
 ferēdi eccl̄asticas dignitates. **in̄ illd̄.** **sbū**
xpi ad Petrus. **Job.** **i.** Tu vocaberis cephas
 id est caput. **Et hoc em̄ q̄ caput ē habz in mē**
bra influere diuersa officia cōferendo. Habet
 etiā a xp̄o q̄ maiora negocia eccl̄ie sunt ad ip̄s
 referēda: ex hoc ip̄o q̄ cōstituit ip̄m caput ali
 oum. A concilijs aut̄ generalibus habz pote
 statem q̄tum ad om̄ia q̄ spectant ad regimen
 totius populi xp̄iani: quoz̄ potestas non ē
 sibi specialit̄ a christo p̄cessa. **Di.** Circa istā
 sn̄iam multa essent tractanda: que vel plura
 eoz̄ tacta sunt in his q̄ dicta sunt circa p̄maz
 sn̄iam: vel tangētur cum discutietur vltima
 sn̄ia q̄ supra ca. p̄mo extitit recitata. **Cū vnū**
tantum qd̄ ista sn̄ia ponit voluit aliq̄bus al
legatōibus fulcire coneris. q̄ videlz̄ papa ali
 quā acceperit a cōcilijs generalibus potesta
 tem. **Doc em̄ illis auctoritatib̄ obuiare vide**
tur: que dicūt q̄ cōcilia ḡnalia robur habet &
 auctoritatē a romana eccl̄ia. **Al.** **Q̄ papa**
aliquā p̄tatem acceperit a cōcilijs ḡnolib̄ vi
derur posse tali modo p̄bari. Papa habz pote
 statē aliquā a canonibus & nō nisi a canonib̄
 ḡnaliū p̄ciliōz̄. **q̄ a cōcilijs ḡnolib̄ habz ali**
quā potestātē. **Prima diuersis auctoritatib̄**
sanctoz̄ videt posse p̄bari. **ait em̄ Julius pa**
pa scibēdo oūralibus ep̄is. **vt h̄. di.** **xviij.** **c.** re
 gula. regula vestra nullas habz vires nec h̄re
 poterit: qm̄ nec ab orthodoxis ep̄is hoc cōcili
 um actus est: nec romane eccl̄ie legatio inter
 fuit canonibus p̄cipiētib̄ sine eius auctori
 tate cōcilia fieri nō debere. **Et q̄bus v̄bis col**
ligit̄ q̄ a canonib̄ ē p̄ceptū q̄ solus papa ha
beat auctoritatē cōgregādi concilia. **Itē Be**
lasius papa. **vt h̄. ix.** **q.** **iiij.** **ca.** **ipsi.** **ait.** **Ipi sunt**
canones q̄ appellationes totius voluerūt des
ferre: ab ip̄a nō nūsq̄ appellare debere sanxer
 runt ac p̄ hoc illā de tota eccl̄ia iudicare: ip̄az
 ad nullius cōm̄icare iudiciū: nec de eius vnq̄
 p̄ceperūt iudicio iudicare: sententiamq̄ eius
 cōstituerūt nō oportere dissolui: cuius potius
 seq̄nda decreta mandauerunt. **Et q̄bus v̄bis**
colligit̄ q̄ a canonibus nō a christo immedia
te habz papa vt liceat oibus appellare ad ip̄s
& q̄ ab ip̄o appellare non licet: & q̄ ip̄e p̄t de

tota eccl̄ia iudicare: & q̄ ip̄e nullius subest iur
 dicio: & q̄ eius sn̄ia in oibus ē tenēda. & p̄ h̄is
 q̄ eius p̄ceptis est in oibus & ab omib̄ obe
 diendū. **Et quo infert̄ q̄ papa a cōcilijs gene**
ralib̄ habz plenitudinē potestatis q̄tus ad oia
q̄ nō sunt sibi immediate cōcessa a xp̄o. **Item**
Bregorius. **vt habet.** **ij.** **q.** **vij.** **ca.** **decreto.** **ait.**
Liceat post auditiōē p̄matū dyocephos: si ne
cesse fuerit nos appellare & nostra auct̄e: aut
ante ius: aut an̄ legatos de nostro latere mis
sos in̄ decreta patrū suas exercere atq̄ diffi
nire actiones. **Et q̄bus v̄bis dat̄ intelligi q̄ a**
decretis patrū habz papa vt liceat appellare
ad ip̄m. **Item Pelagius papa.** **vt habet dist.**
xvij. **ca.** **multis.** **ait.** **Maiores nō ac difficilio**
res questiones vt sancta sinodus statuit & vt
beata consuetudo exigit ad sedem apostolicā
semp̄ deferant. **Et q̄bus v̄bis colligit̄ q̄ a si**
nodo & consuetudine: & nō imediate a xp̄o hz
papa: vt maiores cause deferant ad ip̄m. **Itē**
Nicolaus papa. **vt habet.** **xi.** **q.** **vi.** **ca.** **arguta.** **ait.**
Præiulia t̄n̄ apostolice sedis vos obliuioni
tradere nullatenus debuistis. q̄bus venerari
di canones iudicia totius eccl̄ie ad hanc de
ferri iubent. **Et q̄bus v̄bis videt̄ haberi q̄ pa**
pa a canonibus acceperit potestātē. **Itē bea**
tus petrus potestātē accepit a collegio ap̄loz̄.
di. **xi.** **in nouo.** **di.** **xvij.** **huic.** **&** **iiij.** **q.** **vi.** **dudum.** **q̄**
& papa potestātē p̄t accipere a concilio ḡnali.
Di. **Probare nunc niteris q̄ papa hz plenis**
tudinē potestatis: siue a xp̄o siue ab humana or
dinatione. **Al.** **Doc videt̄ posse ostēdi plu**
ribus auctoritatibus sanctoz̄ patrū. **Doc em̄**
Bregorius testari videt̄. **ij.** **q.** **vi.** **decreto.** **Et iu**
lius papa eadē cā & q. **c.** **q̄ se.** **Doc etiā Inno**
tertius in concilio generali. **vt habet ex de pe**
niten. **& remissi.** **c.** **cū et eo.** **videt̄ asserere mani**
feste. **Quod etiam rōne p̄batur.** **q̄ ille cui obe**
diendū est in oibus habz vel a christi ordina
tione: vel ab ordinatiōe humana: aut partim
ab vna & partim ab alia plenitudinem potes
tatis: sed pape obediendum est in omnibus:
teste Bregorio. **qui C vt h̄ disti.** **xix.** **c.** **nulli**
ait. **Nulli fas est vel nolle vel posse transgre**
di apostolice sedis p̄cepta: nec nostre dispens
ationis ministeriuz̄ &c. **Sitq̄ alius a diuinis**
& a pontificalibus officijs: qui noluerit prece
ptis obtemperare apostolicis. **Doc etiam ste**
pbanus papa. **vt habetur.** **iiij.** **disti.** **quoniam**
vero. **vt allegatum est prius: affirmare vide**
tur. **Et Julius papa.** **vt habetur.** **xxv.** **q.** **ij.** **ca.**
amputato. **ait.** **Ea vero que sunt ab apostolis**
eorumq̄ successorib̄ a huiusmodi sancte fe
dis examen ab antecessorib̄ instituta nulla
desidia negligant: nulla dissensiōe violentur:

nulla contractatiōe turbent. Et quibus ver-
bis colligit q̄ pape est obediendū in omnibus
iḡif̄ habet plenitudinē potestatis: vel imme-
diatē ex institutiōe xp̄i vel ab ordinatiōe hū-
ana: aut partim ab vna ⁊ partim ab alia.

Cap. m. xij. in quo arguit cōtra op̄inione tertiā in p̄-
cedenti cap̄lo recitatā pbando q̄ neq̄ auctoritate xp̄i
papa sit dñs oīm in temporalibus. Discipulus.

Cap. XII

Contra istam sen-

tentiā nitar̄ allegare. Ad. Sūt
c quidā qui istam sententiā non repu-
tant hereticāle sicut p̄mā: tamē ip̄am falsam
⁊ irrōnabile ac periculosam existimāt. falsam
quidē existimāt. Quia ex ip̄a sicut ex p̄mā seq̄-
tur q̄ oēs xp̄iani sunt serui summi pontificis:
accipiēdo nomē serui s̄m̄ significatiōne eius
strictissimā: sc̄dm̄ quā in sententijs legalibus
accipit ⁊ vocat. Qui em̄ habet siue ex ordina-
tione diuina siue ex ordinatione humana: siue
partim ex vna ⁊ partim ab alia plenitudines
potestatis: tam in spiritalibus q̄ in t̄p̄alib⁹
sup̄ oēs xp̄ianos C̄ vt om̄ia possit q̄ nō sunt cō-
tra legē dei nec cōtra legē nature: ita vt ab ei⁹
potestate p̄ nullū actuz humanū se possit qui-
cunq̄ in quocūq̄: qd̄ nō est illicitū de se q̄ru⁹
ad genus opis subtrahere. H̄abz sup̄ oēs xp̄i-
anos tantū dominiū t̄p̄ale q̄rū habuit vel ha-
bere potuit q̄cunq̄ dñs sup̄ seruiū suū. Si iḡif̄
papa haberet sup̄ oēs xp̄ianos talē plenitudi-
nem potestatis: papa haberet plenissimū do-
miniū in t̄p̄alibus sup̄ oēs reges ⁊ p̄ncipes ⁊
alios vn̄uersos oēs etiā eēt serui eius: ⁊ pos-
set de plenitudie p̄tatis sine oī culpa: ⁊ absq̄
omī causa p̄uare quēcunq̄ regem regno ⁊ da-
re cuiusq̄ pagano. posset regē subijcere cui-
cunq̄ rustico ad sue arbitriū voluntatē: ⁊ si fa-
ceret de facto teneret obedire: nec posset rex
quicūq̄ in talibus vel cōsimilibus sibi licite
resistere. qd̄ isti falsum reputant ⁊ absurdum
di. Dic̄ q̄re isti nō reputant istā op̄inione hē-
reticalē: cū ponat oēs christianos esse seruos.
⁊ sc̄ptura diuina asserat legē euāgelicā esse le-
gem libertatē: ⁊ p̄sequēs illa op̄inio scriptur̄
re diuine repugnat. quare videt̄ q̄ illa op̄inio
sicut p̄mā s̄m̄ istos hereticalis debeat estima-
ri. Ad. Dicūt ad istam instantiā tuā esse re-
spondendū p̄ aliq̄ que dicta sunt p̄us. nam au-
ctōritates sc̄pture diuine approbātes legem
xp̄ianā esse legem libertatē: negatiue debēt in-
telligi. ⁊ idō p̄mā op̄inio s̄m̄ eos ē hereticalis
quia ex ip̄a sequit̄ q̄ oēs xp̄iani p̄ legem euā-
gelicam: facti sunt serui summi pontificis. ⁊ p̄
consequens lex euāgelica nec negatiue nec
affirmatiue dici possz̄ lex libertatē: sed etiā lex

horrendissime seruituz. Ista autē op̄inio ter-
tia non ponit q̄ oēs christiani sint effecti ser-
ui summi pontificis per legem euāgelicam:
sed ex ip̄a solūmodo sequitur q̄ omēs christi-
ani per voluntariam submissionem facti sunt
serui summi pontificis. Teneat em̄ q̄ sponte ⁊
voluntarie omēs christiani submiserunt se in
omnibus potestati pape: que non erat sibi con-
cessa a xp̄o immediate. Et hec quidē saltē in
aliquo casu possent facere christiani. Unde ⁊
rex aliquis posset se facere saltē in casu serui
summi pontificis cedēdo regno: ⁊ subdēdo
se in omnibus potestati pape. Si essent etiam
solūmodo decem vel duodecim christiani: vel
paulo plures: possent omnes se facere seruos
pape. hoc tamē s̄m̄ istos nunq̄ fuit factū. idō
hec op̄inio nō est hereticalis sed falsa. Ad em̄
hoc nunq̄ fuerit factū: q̄ hec op̄inio sit falsa
pbatur per leges innumeras ciuiles ⁊ canoni-
cas asserētes q̄ quidā sunt serui ⁊ quidā libe-
ri. Di. Quare dicunt isti p̄scriptam op̄ini-
onem esse periculosam. Ad. Hoc dicunt q̄
si papa h̄ret b̄m̄ōi potestate: posset imminere
periculū facilliter toti cōmunitati christiano-
rum. posset em̄ papa si fieret occultus hereticus:
aut occulte zelaret p̄o secta paganorū vel
aliq̄ alia infidelium: leuiter exponere totā xp̄ia-
nitates piculo. posset em̄ spoliare solo p̄cepto
suo: oēs xp̄ianos reb⁹ suis sc̄z armis munitio-
nib⁹: ⁊ alijs quib⁹ deberet cōtra inimicos des-
fendi. quo facto infideles vocati p̄ papā occul-
te p̄mo zelantē p̄ eis ⁊ postea publice assenti-
entem eis: possent leuiter omnē terrā fidelium
occupare.

Ep̄lm. xij. in quo pertractat̄ quarta op̄inio que d̄
versos modos dicendi habet. Discipulus

Hinc videam⁹ de

Cap. XII
Quarta op̄inio
n quarta s̄m̄ia que tacta ē supra ca. i.
Ad. Illa op̄inio tenet q̄ papa ta-
lem plenitudines p̄tatis non habet: neq̄ ab
institutione christi neq̄ ex ordinatione huma-
mana: neq̄ regulariter neq̄ casualiter. Sed
diuersimode ponitur a diuersis. Quidam em̄
dicunt q̄ papa nullam potestatem habet a xp̄o
vltra alios sacerdotes: habet em̄ aliquā potes-
tatem sicut ⁊ alij sacerdotes sup̄ alios: nullas
tamē potestates coactiuas habz̄ extra forū peni-
tentię: s̄ habz̄ potestates docendi ⁊ informan-
di laicos: sic alij sacerdotes. p̄tate autē coacti-
uam aliq̄le nō plenā bz̄ a cōitate fidelium: q̄ sp̄o-
te ⁊ nō coacte romano p̄ntifici ⁊ nulli sacerdo-
ti aliq̄le tribuebāt sup̄ totā cōitate fidelium po-
testate. Aliq̄ nō dicūt q̄ papa a xp̄o immediate
habet aliqualem potestatem sup̄ om̄s xp̄ianos;

non tamen plenam in omnibus neque in spiritualibus neque in temporalibus. Ab hominibus vero fidelibus nullam recepit potestatem neque plenam neque non plenam. Nonnulli vero dicunt quod papa in spiritualibus habet potestatem non tamen plenam a solo christo. in temporalibus vero nullam habet potestatem spirituales a christo: sed a solis fidelibus: non tamen plenam sed limitatam. prout fideles limitare voluerunt. Di. Isti modi ponendi multa continent que si discuterem prolixius: oporteret nos forsitan redire legentibus generare. ideo breuiter transeam. Prefertim cum occasione danda omnia tangem in inferi in diuersis locis. Dicunt igitur promouentur primi dicentes quod papa nullam potestatem habet a christo ultra alios sacerdotes. Ad. Istud dicitur propter auctores quod ponunt di. xliij. ca. legimus. et di. xv. c. olim. quos recitavi supra per maiorem partem istius dialogi libro. v. xvij. ca. in quibus asserere videtur Hieronymus. expressisse quod nullus sacerdos ex ordinatione seu institutione christi est maior alio neque in ordine neque in administratione. Hoc etiam videtur posse probari per hoc quod apostoli fuerunt pares in potestate beato petro quantum fuit ex ordinatione christi. di. xxi. c. in nouo. xliij. q. i. c. loquitur. ij. q. vij. Paulus et apostoli a christo super alios sacerdotes non habuerunt aliquam potestatem. sed omnes sacerdotes quantum est ex spirituali ordinatione christi sunt pares successoribus beati petri.

Capitulum. xliij. in quo arguitur contra opinionem quartam in capitulo precedenti pertractatam aliquibus auctoritatibus et duabus rationibus. Discipulus.

Et breuiter an ali

qui nitantur istam assertionem repellere. Ad. Hoc quidam erroneum reputant et sacris canonibus aptissime obuiare. quod ponunt di. xxi. c. quibus. et c. sacrosanctam. et ix. q. iij. c. contra et xliij. q. i. c. cum brissimis. quos etiam allegamus in prima parte huius dialogi li. v. c. x. Hec etiam assertio innocetio. iij. refragari videtur. quod ut beatus est de maiestate et obedientia solite: sicut et allegatum est superius: dicit se non constitutum huane: sed potestati diuine inniti. sed papa ex deo immediate habet aliquam potestatem super omnes christianos. Quod et ratione probatur. quia nulla coetras precipue magna est bene et conuenient ordinata quam nullus caput habet. quod teste Salomone Prover. xi. Ubi non est gubernator: populus corrumpet: sed coetras fidelium fuit optime et congruissime ordinata a christo. igitur christus dedit caput coetras fidelium: sed non nisi petrum ergo petrus fuit a christo constitutus caput vniuersorum fidelium. Amplius non minus congrue et vtiliter est ordinatus a christo populus christianus quam fuerit populus beatorum: sed ille populus ex ordinatione diuina habuit caput: saltem in spiritualibus. scilicet summum sacerdotem qui omnibus aliis sacerdotibus fuit superior. sed et populus christianus ex ordinatione christi per vnum caput

quod est superius omnibus aliis sacerdotibus christianis. Quod etiam Marcellus papa: ut habet. ij. q. i. ca. rogamus. et Innocentius tertius est de translatione. et omnes patres sancti tenere videntur.

Capitulum. xv. in quo iterum probatur quod papa nullam potestatem plenariam coactiuam habet a christo immediate si tantummodo limitatam et hoc a fidelibus. Discipulus.

Et nuncquare per

Capitulum. xv

fati opinantes dicunt papam nullam potestatem coactiuam accepisse a christo. Ad. Hoc dicunt propter hoc quod secundum eos tota coenunitas fidelium debet vni soli iudici summo quam potestatem habeat coactiuam: subesse. a quo omnes alij iudices potestatem coactiuam accipiunt. ille autem non est debet papa. quod tunc tota iurisdictio laicorum periret. sed nullam papa recepit potestatem coactiuam a christo. Di. Istam materiam conabor tecum discutere in tractatu de iuribus romani imperij. Et ideo isto et etiam quibusdam aliis premissis nitaris allegare per ultimo dicto: quod scilicet papa in temporalibus nullam potestatem specialem habet immediate a christo: sed a suis fidelibus: non tamen plenam sed limitatam: prout fideles limitare volebant. Ad. Quia papa in temporalibus nullam potestatem habuit immediate a christo videtur diuersimode posse probari. nam sicut imperator se habet ad temporalia: ita papa se habet ad spiritualia in quantum quantum recepit immediate a christo potestatem: sed imperator nullam potestatem habet in spiritualibus. sed papa in temporalibus nullam potestatem habet immediate a christo. Amplius. sicut allegatum est superius. ix. c. secundum scripturas sacras et canones: papa non debet se secularibus negociis implicare. et per omnes non est sibi specialiter commissus a christo ut se implicet secularibus negociis. quare (ut videtur) a christo immediate nullam recepit in temporalibus potestatem. Di. Quomodo probatur quod papa habet a fidelibus potestatem in temporalibus. Ad. Hoc ponitur propter canones sacros per quos habetur quod papa in multis casibus se de temporalibus intromittit. extra de foro comperenti ca. licet. et extra de iudicijs. ca. nouit. et extra qui filij sunt legitimi. per venerabiles et in multis alijs locis innumeris habetur quod papa iurisdictionem temporalem exercet: quare tamen non habet a christo: sicut dicitur superius esse probatum ergo habet eam a fidelibus. Quod tali ratione probatur. Nam papa non habet immediate a christo iurisdictionem maiorem in vna regione quam in alia: sed de facto et de iure maiorem iurisdictionem exercet in temporalibus in vna regione quam in alia. igitur illam potestatem non habet immediate a christo. habet ergo eam ab aliis quo alio: et non nisi a fidelibus. ergo ab ipsis fidelibus aliquam habet in temporalibus potestatem: non tamen plenam sed limitatam. Quia fideles tribuunt

Prima ratio

Secunda ratio

xliij

ratione

secunda ratio

do in t'p'alibus potestate: nullaten' se p'stitue-
runt seruos ei'. ergo plenitudines potestatis
minime conferebant.

Cap. xvi. in quo ponitur opinio quinta scz q' papa nõ
h' a x'po p'atē disponēdi regulariter de temporalibus
sed eam habet casualiter. Discipulus.

Cap. XVI

Quinta opinio.

Sententiã quin-

a tam tactã. s. c. i. transeam? quã pri-
mo satagas explicare: et inde quali-
ter itelligi debeat explanare. **Itē.** Illa sen-
tentia (sicut dixi) tenet q' papa talē plenu-
dinē potestatis in tēporalibus et spiritualib?
vt omnia per potentia ordinatã vel absolutã
possit que non sunt contra ius diuinũ nec cõ-
tra ius naturale non habet regulariter et sim-
pliciter neq; a iure diuino neq; humano: s; ex
ordinatione x'pi siue iure diuino habet casua-
liter siue in casu et fm quidã b'mõi plenitudinē
potestatis. que sic fm quosdã debet intelligi.
papa a iure diuino siue ex ordinatione x'pi de
temporalibus disponēdis se intrmittere mi-
nime debet q' diu temporalia put debet et ex-
pedit per laycos disponuntur nisi accipiēdo
temporalia a laycis pro sua sustentatione et sui
officij executione. et ideo non habet potestatem
a x'po regulariter disponēdi et ordinandi de
temporalib? que ad reges et principes et alios
laycos spectare noscuntur. Casualiter tamē
siue in casu qn scz tēporalia per alios in peric-
culũ cõmunitatis xpianorũ vel ad subuersio-
nem fidei xpiane tractarentur vel in casu cõ-
simili conuerterentur ad malũ: et non esset ali-
quis laycus q' vellet et p'õr b'mõi periculis viã
p'cludere: papa a iure diuino haberet potesta-
tē faciendũ de temporalibus quicquid pro bo-
no cõmuni et saluatione fidei et ad occurrēdũ
b'mõi periculis necessario faciendũ sibi recta-
rõ d'ictaret. et ita in tali casu haberet super tē-
poralia quodãmõ et fm quidã plenitudinē po-
testatis. nõ quia tũc tēporalia efficerētur sua
quo ad dñiũ et p'prietatē: nec q' possent ad li-
bitũ sup eis disponere. sed q' nihil p'õr rex vel
ali? layc? facere de q'cũq; re t'p'ali: qn idē tunc
possz facere papa si h' fieri expediret et nõ essz
ali? p' que puenient fieri p'õr. et ita ad huc in ta-
li casu non h'et plenitudinē p'at'is in t'p'alib?
simpliciter: s; tñmõ fm qd. Similr in sp'ualib? nõ
h'z a iure diuino regularit' et simpliciter b'mõi ple-
nitudinē p'at'is. quare sine culpa et absq; cã
nõ p'õr p'cipere fidelibus illa que supereroga-
tionis sunt: imo etiaz multa alia. nõ em absq;
culpa et sine causa potest cogere laycũ neq; q'
cõtrahat matrimoniu neq; voueat virginitatē
et castitatē: et tñ neutru est p'tra ius diuinũ

neq; ius naturale: s; vtrũq; licite fieri p'õr. Et
sic de multis alijs licitis q' ad sp'ualia spectãt
sup q' papa a iure diuino regularit' et simplici-
ter nõ obtinet plenitudinē p'at'is: sup q' tñ casua-
liter obtinet plenitudinē p'at'is fm qd. Quia i
casu siue rone delicti: aut p'p' aliqua notabile
necessitatē vel vtilitatē qn ex p'cepto ei? nul-
lum iminet piculũ: p'õr p'cipe cuiusq; q'cquid i
sp'ualib? nõ est s; legē dei vel nature. Et ita fm
istos papa p'õr casualiter a iure diuino tam i
sp'ualib? q' in t'p'alib? h'et plenitudinē p'at'is:
nõ simpliciter s; fm qd. Que quis non sit plenissi-
ma p'at'is: est tñ gradis singularis et q' magna.
Per ipam em p'õr in casu impia et regna transf-
erre reges et p'ncipes aliũq; laicũ quēcũq; tē-
poralib? iurib? et reb? p'uarē: aliũq; cõferre. In
sp'ualib? etiã oia p'õr in casu. Exp'mere aut oēs
casus et in particulari: in quib? p'dicta p'õr vel
aliq'd p'dictorũ nõ ē facile: nec forte de ipis po-
test dari doctrina vniuersalis: per quã absq;
errore sciat maxime a simplicib? qn possit ta-
lia papa et qn nõ: et qualia p'õr in vno casu et q'
lia in alio. Plura em talia p'õr in vno casu que
in alio casu minime potest.

Cap. xvij. narrat quã potestatem dederit x'ps re-
gulariter beato petro. Discipulus

Manus inter p-

q dicta aliq' sint mihi obscura que son-
sitan postea occasione habita lucis
dabis. tñ p'nũc p'scriptã opinionē quo ad illa
obscura nõ cures ampli? explanare. Scz cũ di-
xeris breuif' C' fm illam finiam. Quã p'atē x'ps
nõ dederit b'õ petro regularit' et successib?
ei? et quã dederit ei casualit' in casu: nũc breuif'
narra fm eandē opinionē quã p'atē aut iurif'
dictionē x'ps regularit' dederit b'õ petro et in
ipõ successib? ei?. **Itē.** Dicit q' x'ps cõstituit
b'mõ petrũ caput: p'ncipē: et platũ aliorũ
apostolorũ et vniuersorũ fidelium: dans ei regula-
riter in sp'ualib? quo ad oia q' p'p' regime cõ-
munitat' fidelium q'ntũ ad bonos mores: et quas-
cunq; necessitates sp'uales fidelium sunt de ne-
cessitate faciendã: vel omittēda: oēm p'atē
in his q' nõ piculose s; p'uide: et ad vtilitatē cõ-
munē cõmitterent vni homini. ac libertatem
et iurif'dictionē etiã coactiuã absq; omi detri-
mento ac dispēdio notabili et enomi iurium im-
perialium: regũ: p'ncipũ et aliorũ quorũq; laicorũ
vel clericorũ q' eis iure naturali gentium: aut ci-
uili ante vel post institutionē legis euangeli-
ce competebant. In temporalibus autēz de-
dit eis regulariter solũmodo ius petendi tem-
poralia p' sua sustentatione et sui officij execu-
tione. et hanc potestatem siue in spiritualibus
siue in temporalibus habet nunc regularit'

Cap. xvij

Quo

Respon

ex iure diuino successores beati Petri scilicet ro-
 regulariter ultra ista habuerunt vel habent sum-
 mi pontifices ex humana ordinatio: concessio:
 ne: spontanea summissione vel ex consensu ex-
 so vel tacito: aut ppter impotentia: negligentia:
 am: aut malicia hominum aliorum: vel ex consuetu-
 dine: vel quomodo cumque ex iure humano obtinuer-
 runt et obtinent. **Di.** Ista narratio continet
 multa mihi obscura: que vt melius intelligas
 an sint vera vel falsa mihi studeas explicare: et
 qualiter distinguit ab alijs opinionibus declarare.
Ad. In hoc quod dixit christum constituisse beatus
 petrum caput principem et platum aliorum apo-
 stolorum ac vniuersorum fidelium: intendit elidere
 opinionem tenentem quod beatus petrus non fuit ca-
 put ecclesie ex institutione christi: sed solummodo ex
 electione: seu institutione apostolorum seu aliorum
 fidelium. Per spiritualia autem de quibus fecit merito:
 nem: intelligit illa que ex institutione euange-
 lice legis sunt: propria euangelice legi in nulla
 alia lege: saltem humana vel secta repta. sicut
 sunt dispensatio sacramentorum noue legis ordi-
 natio sacerdotum et clericorum institutio: vel promo-
 tio illorum que debent regere et instruere populum
 christianum: etiam in his que spectant ad fidei et cultus
 diuini et similia. Per hoc autem quod dicit christum de-
 disse beato petro preterea quo ad spiritualia que
 sunt de necessitate faciendia vel de necessitate
 omittenda: intendit excludere a regulari pote-
 state petri illa spiritualia que superogationis sunt.
 que scilicet sunt consilia et non precepta. Et vni-
 uersaliter omnia sine quibus conuenienter regi potest
 populus christianus et absque quibus quibus fiant: vel
 omittantur: nec fides nec boni mores periclitantur.
 Et ideo non potest papa regulariter precipere christiano: quod
 seruet virginitate vel contrahat matrimonium
 aut paupertatem assumat vel diuitias retineat
 possideat: vel quando non tenet ex precepto dei: elemo-
 synam faciat vel non faciat. Sicque in casu plura talia
 precipere posset. et si ex casum utilitatis vel multa
 talia preceperit: preceptum suum non tenet sed est
 nullum: nec ille cui fit: tenet ei obedire: etiam
 si ppter hoc eum excommunicauerit. talis senten-
 tia tanquam continens intolerabile errorem esset
 nulla et mime formidanda: nec de necessitate
 seruanda. Per hoc autem quod dicit dans ei omnem
 potestatem in talibus que non periculose sed pui-
 de et ad utilitatem commune committerent vni homini
 intendit excludere a regulari potestate pape
 omnem potestatem que si vni homini committeretur
 regulariter posset faciliter periculum notabile
 toti communitati fidelium imminere: cui non
 posset absque miraculo: vel cum maxima difficul-
 tate via precludi. Propter quod quibus de necessitate

te fit alijs successurus summo pontifici: tamen
 papa non habet potestatem ordinandi que debet
 at sibi succedere. Propter hoc etiam est quedam
 sententia tenens quod quibus electio summi pontifi-
 cis sit de necessitate faciendia: tamen papa non
 habet a christo potestatem regulariter ordinandi quod
 et a quibus debeat eligi summus pontifex. Quia
 si talem potestatem haberet regulariter papa
 immediate a christo: cum papa tanquam homo pec-
 cabilis (sicut ceteri erroribus prauis affectio-
 nibus negligentibus ac malicijs et nequitijs vale-
 at irretiri) posset faciliter ex negligentia vel ma-
 licia relinquere totam christianitatem absque po-
 testate eligendi summum pontificem per quod periculi-
 taretur bonum commune. Posset enim ex causa vel
 propter culpam suare cardinales preterea et iure eli-
 gendi summum pontificem: quo facto vel negli-
 gendo vel ex malicia differendo vel tempore suffici-
 ens ordinandi non habendo: posset mori antequam de
 electoribus summi pontificis ordinaret. Et ita
 periculum et detrimentum boni communis tota christi-
 anitas sine potestate et iure eligendi summus
 pontifex remaneret. Et ideo hinc istas iniam-
 talis potestas non est regulariter concessa a christo
 summo pontifici nec etiam aliqua alia potestas que
 periculose concederetur vni persone. propter quod
 hinc eos nullomodo est dominus omnium temporalium. quia
 tale dominium esset nimis periculosum fidelibus
 Per hoc autem quod tenet christum dedisse pape liber-
 tatem absque omni notabili et enormi detrimento
 et dispendio iurium temporalium imperatorum etc. intē-
 dit asserere quod papa quicumque: quo ad personam su-
 am est liber: et nequaquam regulariter subiectus ho-
 mini quicumque: etiam si ante electionem suam fuis-
 set seruilis conditionis vel alio modo impato-
 ri aut regiveli alij christiano vel non christiano: que liber-
 tas vni hominis quo ad personam suam non est nota-
 biliter damnosa imperatori vel alij. Et ideo papa
 quantumcumque fuisset seruus: eo ipso quod est papa vel
 electus in papam in libertate eripitur. La sua-
 liter tamen papa: puta si efficiatur hereticus vel
 in quocumque crimine appareat incorrigibilis
 et de eo scandalizata ecclesia humano iudicio est
 subiectus: et debet per hominem iudicari. et penam
 debitam sustinere de iure. Per hoc autem quod di-
 cit christum dedisse regulariter beato petro quo ad
 homini aliqualem iurisdictionem etiam coactiuam
 absque detrimento et dispendio notabili et enor-
 mi iurium temporalium etc. intendit dicere quod
 papa habet a christo regulariter potestatem puni-
 niendi crimina mere ecclesiastica. que seorsum con-
 mittuntur directe in legem christianam quo ad
 illa que sunt propria legi christiane. et que non ab
 alijs sectis crimina immediate reputantur.
 Ita tamen quod talis puniatio non sit in notabile

Liber secundus

damnum et preiudicium aliorum quam mimes peccauerit. Et si seruus alienus committat crimen ecclesiasticum: papa potest ipsum punire: ita tamen quod dominus serui absque culpa sua notabile damnum non incurrat. Per hoc quod dicitur christum dedisse beato petro et successoribus eius libertatem et iurisdictionem et potestatem huiusmodi absque detrimento et dispendio notabili et enormi iurium temporalium imperatorum regum et aliorum que eis iure naturali et civili ante vel post institutionem legis euangelice competebant intendit astruere quod pro hoc quod beatus petrus et successores eius erant vel erunt ad summum sacerdotium sublimati: imperatores et reges et alii siue fideles que fuerunt ante vel post institutionem legis euangelice suis iuribus temporalibus mimes prouidantur: sed ipsa retinebantur. nec regulariter pape in temporalibus subiectebantur. Sed veri imperatores et reges et domini suarum temporalium ac seruatorum et subditorum sibi sicut antea remanebant: nec efficiebantur serui cuiuscumque nec regulariter preceptis pape tenebantur quo ad temporalia obedire. Nec sententia pape excommunicationis vel alia si fuerit lata contra imperatorem vel alium: quod preceptis hominum non obediat aut iura sua defendit regulariter tenet. Sed tanquam continens intolerabilem errorem est nulla penitus reputanda et mimes formidanda quam tumcumque non seruet. Per hoc autem quod dicitur christus dedisse beato petro in temporalibus solummodo ius petendi temporalia pro sua sustentatione et officij sui executione uult excludere omnem opinionem tenentem quod papa in temporalibus habet regulariter plenitudinem potestatis vel etiam potestates de temporalibus disponendi vel quacumque iurisdictionem temporalem super imperium: vel quacumque aliam regionem. Et etiam opinionem tenentem quod papa non habet aliquod ius exigendi quicquid temporalia. Per hoc enim quod dicitur ultio capitulo quod omnem potestatem quam regulariter ultra istas quam habuerunt vel habent summi pontifices ex humana ordinatione etc. Intendit quod successores beati petri licet non exceperint in potestate alia qua beatus petrus: quam haberet ex sola ordinatione christi et ex iure diuino: tamen magnam tamen in temporalibus quam in spiritualibus obtinuerunt ex iure humano quam non habuit beatus petrus. Et quod potestas pape ex iure humano potest augeri: et quod vnus summus pontifex habet vel habere potest maiorem potestatem vel meliorem quam alius. Et hec de primo libro dicta sufficiant.

Explicit primus liber.

Incipit liber secundus primi tractatus huius tertie partis.

primi tractatus

Capitulum primum in quo inquiritur verum expediat toti communitati fidelium vni capiti principi et prelato fidelium subesse.

Boniam ista

capitulum
quarta assertio via media inter alias quattuor incedendo cum qualibet illarum in quibusdam concordat et in ali-

bus discrepare dinoscitur ipsam quo ad alias partes eius exquire discutare: etiam alias quodammodo protrahere: ideo de ipsa aliquantulum inquiram: incipientes a prima eius particula. An scilicet christus constituerit beatum petrum caput principalium et platum aliorum apostolorum et vniuersorum fidelium. Ad cuius intelligentiam plenior ante omnia conferendo scrutemur: an expediat toti communitati fidelium vni capiti principi et prelato fideli sub christo subiecti et subesse. primo autem pro parte affirmatiua mitatis allegare. **Alb.** Quod toti congregationi fidelium expediat vni capiti fideli sub christo subesse videtur multis modis posse probari. Nam vni corpori expedit vnum caput breue corpus? enim sine capite imperfectum esse dinoscitur: cuius principaliori membro sit orbatum. **Corp?** non habes capita duo vel plura: monstruosum esse videtur omnis autem fideles sunt vnum corpus? teste apostolo ad Romanos. **Alb.** vlti inquam vnum corpus? sum? in christo ergo cuncti fidelibus? expedit vni capiti subesse illud autem caput non debet esse infidelis: quia omnia alia membra precipue in his que spectant ad salutem anime conaretur inficere. igitur debet esse fidele. **Di.** Ista allegatio videtur deficere. eo quod non probat quod illud caput debeat esse sub christo: imo per ipsam ostendi videtur quod vniuersi fideles non debent vni capiti sub christo subesse: cum christus sit caput totius ecclesie. ut apostolus ait ad Ephesios. et in pluribus alijs locis asserit manifeste. Et quo sequitur quod cuncti corpori? habens duo vel plura capita: monstruosum debeat reputari. ut innuit allegatio supra dicta. tota congregatio fidelium non debeat vni capiti sub christo subesse: oportet ipsas solum christum pro capite venerari. **Alb.** Non nullis apparet quod ista obiectio facillime potest excludi. quia quis christus sit caput ecclesie: non sub christo oportet quod sit aliud caput eiusdem ecclesie quod sub christo curam eius gerat. eo quod ecclesie esse debet vnicuique rector que corporali sit presentis eiusdem: que eam visibiliter regat: ad que fideles (cum necesse fuerit) pro varijs necessitatibus corporali possint accedere: pro que modum christus ecclesiam mimes regit. que solummodo inuisibiliter regit nisi aliquando in casu. licet ergo christus sit caput: tamen homo mortalis fidelis debet esse caput: quis sub capite nec tamen propter hoc monstruosum est putandum.

corp'us. Constat em̄ q' capus ē caput respectu
sibi subiectoz 7 rex est caput sibi subditiōnū: 7
tamē om̄s habēt vnū caput: deū. Quis ergo
corp' naturale esset monstruosum si h̄er duo
capita naturalia v̄l plura. quoz vnū nō est ca
put alteri: t̄m vnū corp' m̄sticū p̄t h̄re plura
capita sp̄alia: quoz vnū sit sub alio: nec hoc ē
monstruosus: s̄ naturale 7 mult' expediēs 7 des
cop'. Di. Alias allegatiōes ad eadē questi
onem adducas. **Ad.** Idē sic p̄bat. expedit
vni ouili vt ab vno pastore regat' 7 pascat: qd
saluator ip̄e insinuare videt: cū dicit (vt ha
bet Job. x.) *Efficit vnū ouile 7 vn' pastor. tota
aut' cōgregatio fidelium est vnū ouile. ip̄o pasto
re sup̄mo restante. qui C vbi p̄us dixit Alias
oues habeo q' non sunt ex hoc ouili: 7 illas me
oportet adducere et vocē meam audiēt 7 fiet
vnū ouile 7c. igit' expedit q' tota cōgregatio
fidelium vni subit' pastor: nō solūmō xpo q' in
uisibil' pascit eccliam: s̄ etiā visibili q' sensu
biliter pascit. imo etiā fideli 7 non infideli. qz
ille for̄t lupus 7 fur in disp̄gendo: mactādo: 7
p̄dendo oues xpi. Amplius om̄i populo expe
dit vni rectori subesse. teste Salomone q' Pro
verb. xi. ait. *Vbi nō est gubernator p̄plus cor
ruct. dicēs. vbi nō ē gubernator: nō vbi nō sūt
gubernatores. vbi etiā videt' inuere manife
ste: q' vbi nō est vnus gubernator p̄pls corru
et. tota aut' cōgregatio fidelium est vnus p̄pls:
l̄ plures populos partiales includat. teste be
ato Jobe q' Apod. xxi. c. ait. *Ecce tabernacu
lum dei cū homib' 7 habitabit cum eis 7 ipsi
p̄plus eius erunt. igit' expedit toti vniuersitati fi
delium vni capiti 7 gubernatori subesse. Rur
sus cōmunitas illa q' optime regi nō p̄t mul
titudine iudicū: q' p̄t int' se circa causas 7 ne
gotia cōtrariari: 7 etiā in totius cōmunitatis
piculū discordare: expedit v̄vno sup̄mo recto
ri 7 capiti subit': q' possit om̄ib' iudicare iudi
cij veritatē qd deus ip̄e i p̄plo suo ordinare vi
detur. Deut. xvij. dicēs. *Si difficile 7 ambigu
um apud te iudiciū esse p̄spereris int' sangui
nem 7 sanguinem. causam 7 causam: lepram 7
nō leprā: 7 iudiciuz intra portas tuas videris
variari. surge 7 ascēde ad locum quē elegerit
dñs deus tuus. venies ad sacerdotes leuitici
generis 7 ad iudices q' fuerit illo tpe. queresq'
ab eis q' indicabūt tibi iudicij veritatē. Sed cō
munitas fidelium etiā ad ea q' sunt p̄pria religi
oni xpiane 7 q' ad fideles iudices 7 rectores
mime spectant multitudine iudicū q' p̄t cir
ca causas 7 negotia h̄mōi in cōmunitat' picu
lum discrepare: puenient regi nō p̄t: cū in di
uersis p̄uincijs dioecesibus 7 ciuitatib' necesse
sit distinctos p̄stituere iudices 7 doctores.****

igitur expedit toti cōmunitati fidelium vt pro
huiusmodi casibus subit' vni capiti 7 rectori
fidelium 7 nō infideli: qm̄ infidelis in talib' iudi
cium oīno subuerteret 7 nequa q' veritatē iudi
cij indicaret. Di. Videt' q' auctoritas in
hac allegatiōe adducta contra opinionē mili
tent: qz ex ip̄a colligit' q' in tali casu non est re
currēdū ad vnū caput vel iudicē s̄ ad plures
cum dicat exp̄sse. veniesq' ad sacerdotes leuiti
ci generis 7 ad iudicē. igit' in veteri lege fu
it recurrēdū ad plures in h̄mōi casu. **Ad** ex
v̄bis q' sequunt' p̄bati videt': cū dicit'. *Facies
quodcūq' dixerint q' presunt loco quē elegerit
dñs. 7 post. Qui aut' sup̄bierit holēs obedire
sacerdot' imperio q' eo tpe ministrat dño tuo 7
decreto iudicis morte moriet' homo ille. Ex q'
bus v̄bis vt videt' datur intelligi q' in h̄mōi
casu vltima decisio cause p̄tinebat ad plures
Ad. Respondet tibi q' de p̄cepto dei vnus
debet eē in populo iudaico iudex sup̄ntis cas
put oīm atq' rector siue sacerdos siue alius: q'
tamē de consilio sacerdotuz decidere debuit
causas maiores: 7 ita recurrēdū fuit tunc ad
vnū tanq' ad caput 7 iudicē sup̄mū: 7 ad plu
res tanq' ad cōsiliarios capit' 7 iudicis. Di.
Adbuc alias allegatiōes ad idē adducas.
Ad. Alia allegatio p̄t esse talis. Illis q' in
vna fide 7 q'busdā eisdem ritibus 7 obseruari
tibus cōcordare tenent expedit vnū h̄re caput:
quod saluo alio iure ad huiusmodi veritatē trāf
gressores cogat vel saltē inducat. qz absq' tali
capite facili' diuiserent in diuersas sectas 7
hereses atq' in obseruantias 7 ritus illicitos.
Sed tota cōmunitas xpianoz in vna fide ac
quibusdā eisdem ritibus 7 obseruari tibus cōcor
dare videtur. qz vt testat' ap̄tus ad Eph. iij.
Vna fides vnus baptisma. ergo toti cōmuni
tati fidelium expedit vnū caput h̄re fidele nō
infidèle: qm̄ infideles ad fidē p̄trariā ac obser
uantias 7 ritus illicitos fideles induceret.
Adbuc illis q' subsunt diuersis iudicib' potē
tib' errare circa maiora negotia: expedit vnū
caput h̄re: ad qd eadē maiora negotia referat'
tur p' qd iudicent' iuste 7 rite. **Ad** moyses de
cōsilio ietro cognati sui ex recta rōne moti sa
pient' fecisse in p̄plo sibi cōmisso videt' de quo
Exod. viij. sic legit'. *Quibus audiit moyses fe
cit oīa q' ille. s. ietro suggererat: 7 elect' viris
strēnuis de cūcto israelitico cōstituit eos p̄n
cipes p̄pli tribunos 7 cēturiones q̄dragenar
rios 7 decanos q' indicabāt p̄plm oī tpe. q' qd
aut' grau' erat referēbāt ad eū: facilliora tātū
modo iudicātes. q' etiā vt habet' Deut. i. dixit
inferioribus iudicibus. Si difficile aliqd vos
bis visum fuerit: referte ad nos 7 ego audiam**

Obiectio

Responsio

Quinta ratio

Sexta ratio.

Liber secundus

primi tractatus

fideles aut per latitudinē orbis dispersi sunt in his que ad religionē pertinent existi-
 anā: diuersis iudicibus & prelatiis quoz multi
 sepe sufficientē non habent maiorū negociorū
 peritiā. ergo expedit toti cōitati fidelium vnu
 caput habere: ad quod hmoī maiora negocia
 referantur. **Di.** Ad istas duas rōnes simul
 pōt dupl̄ rīderi. vno mō q̄ tā p̄ transgresso-
 ribus seu nolentib⁹ cōpellendis ad vnitatē fi-
 dei & obseruantiarū ac ritū eccl̄asticorū q̄ p̄
 maiorib⁹ negocijs recurrendū est ad conciliū
 generale nō ad aliquā vnāz personā. Alii q̄
 recurrendū est ad iudicē supremū seculare q̄
 habet tā de spūalib⁹ q̄ temporalib⁹ iudicare.
Ad p̄mā rōnem **Ad.** Primā istarū quidā impugnat per hoc
 q̄ cū fideles per puinciāz q̄ pluriū latitudi-
 nez sint diuisi difficilē & in longo tpe genera-
 le conciliū p̄gregat: & nō absq̄ grauissimis la-
 boribus & expēsis. quare cuz tales casus omni
 anno etiā pluries p̄nt p̄rigere nō expedit cōi-
 tati fidelium p̄ omni tali casu generale p̄cilium
 p̄gregari. quare ad leui⁹ in hmoī casib⁹ p̄ca-
 uendū piculis expedit vt cōitas fidelium habe-
 at vnu caput & prelatū qui hmoī habeat pote-
 statē ad quā p̄ supremis p̄latis cū excesserint
 puniēdis & alijs maiorib⁹ negocijs ad que suf-
 ficere vni⁹ hois p̄tia & potentia terminādis re-
 curratur. **Secunda** responsio p̄ hoc repellit
 q̄ sicut ante ascensionē xp̄i & etiā aliquo tpe
 post nullus erat fidelis secularis & laycus qui
 potestātē vel iurisdictionē secularē haberet:
 ita etiā posset adhuc cōtingere: & tñ p̄ hmoī
 casib⁹ expedit cōitati fidelium p̄videri. ergo
 expedit cōitati fidelium vt habeat vnum caput
 preter potestates & iudices laycos q̄ in hmoī
 habeat potestates. qz̄ impator aut rex aut ali⁹
 p̄nceps secularis non habet ex officio suo sup̄
 fideles potestātē: cum aliquando impator ac
 omnes reges & p̄ncipes seculares fuerint in
 fideles & adhuc possent esse. Aliter aut infide-
 lis in talibus posset habere potestātē super fi-
 deles qui in omnibus perperā iudicaret. **Di.**
 Adhuc aliquas allegatōnes adducas. **Ad.**
Septima ratio. Alia allegatio potest esse talis. Non expedit
 cōitati fidelium vt multi inter eos & precipue
 super alios potestātē habentes absq̄ omni ti-
 more correctōis & pene temporalis delinque-
 re valeant insolentes. quia vt habetur. vi. q. i.
 ex merito capite languescēte cetera membra
 inficiuntur. quare cū prelati fidelium sicut & ce-
 teri p̄oni sunt ad malū: pro eo q̄ vt ait concil-
 liū tolletanū vt habetur. xij. q. i. c. i. omis etas
 ab adolescentia in malū prona est. summe ex-
 pediens est fidelib⁹ vt prelatos quos diuinus
 timor a malo non reuocat: temporalis saltem

pena cohibeat a pctō. extra de vita & honesta
 te clericorū. c. vt clericorū. q̄ expedit cōgrega-
 tionem fidelium vt habeat vnu caput: qd̄ etiā vni-
 uersos p̄latos valeat corrigere: si in piculū res-
 ligionis xp̄iane deliquerint. Nec valeat dis-
 cere vt q̄busdā apparet q̄ talis correctio spes-
 ciet ad iudicē laicū: qz̄ sicut tactum est prius
 ante nō fuit laic⁹ fidelis q̄ aliquā iurisdictionē
 haberet sup̄ quoscūqz. & adhuc est possibile
 q̄ omēs laici fideles infidelium p̄lati subderen-
 tur. igit̄ p̄ter iudicē laicū expedit vt aliqz̄ pre-
 latus fidelis sup̄ alios p̄latos habeat potesta-
 tem in hmoī. Item idem est expediēs toti &
 parti paruis & magnis. sicut idē iuris est in to-
 to & in parte paruis & magnis. extra de appel-
 lationib⁹. c. maioribus. xij. q. vltima. c. vlti. §
 cuilibet pp̄lo fideli partiali expedit vt habe-
 at vnum ep̄m q̄ sit caput in spūalib⁹ & nō plu-
 res. vij. q. i. in apibus. vbi dicit. Hiero. Ecclesia-
 rum singuli ep̄i singuli archiep̄i diaconi & ois
 ordo ecclesiasticus suis rectoribus nitit̄. igit̄
 toti cōmunitati fidelium expedit vnu caput ha-
 bere. Preterea expedit cōmunitati fidelium
 vt i bis q̄ ad religionē p̄inet xp̄ianā illo regi-
 mine gubernēt quod politicē optime seculari
 maxime assimilāt. politica aut̄ optima seculari
 est regnum. teste Aristo. qui. vij. ethicorū ait.
 Politia aut̄ sunt species tres. equales autem
 trasgressiones: puta corruptōes barū. sunt au-
 tem politicē quidē regnū & aristocratia. tertia
 aut̄ q̄ a p̄cijs quā timocratia dicitur p̄ueniēs
 videtur. Politia aut̄ confuēuerūt ip̄am voca-
 re plures. harum autē optima q̄dem regnū. &
 pōt loquēs de tyrannide ait. manifestū i hac
 quoniam pessima. pessimū aut̄ cōtrariū opti-
 mo. Ex q̄bus verbis colligit̄ & patenti habet
 q̄ regnū int̄ oēs politias est optima. vni⁹ aut̄
 regni est vnus rex q̄ omnibus p̄est. igit̄ & toti
 multitudini fidelium expedit vt vnus omib⁹ p̄-
 sit. Adhuc. non minor vnitatis capis requiritur
 in tota cōmunitate fidelium q̄ in tota vniuersi-
 tate mortalium. § expedit toti vniuersitati mor-
 talium: vt vni⁹ omib⁹ p̄ncipetur. igit̄ etiā expe-
 dit toti cōmunitati fidelium vt habeat vnu ca-
 put qd̄ p̄sit fidelibus vniuersis.

Capit. ij. in quo arguit in cōtrariū et qd̄ in primo ca. dicebat & ad p̄mā rōnem ca. xv. ad alias vero ca. xij. ad secundā vero rōnem ca. xij. inferius. Discipulus

X ista ratione cō

hicio q̄ et bis q̄ potero inuenire in
 secūdo tractatu istius tertiē partis
 dialogi primi libri. vbi tractat an expedit to-
 ti mūdo vni p̄ncipi seculari subesse: p̄t p̄pen-
 di facili⁹ qualiter p̄ vtrāqz parte hoc valeat
 allegari. Omnia em̄ illa vel plura possunt ad

Solo prima.
 Secunda.
 Ad p̄mā rōnem
 Ad secundam
 Septima ratio.

Secunda ratio
 Nonis
 Deduct

Cap. 11

ista materia applicari. idō p ista assertione p̄
 scripta noli amplius allegare: s̄ leuius ad assertio-
 nem contrariā studeas transire p̄ ipsa pau-
 cas allegationes et breues inducendo. **Ad.**
 De cōmunitati fidelium nō expedit vni capiti
 sub xpo subesse: videt sic posse p̄bari. Nullum
 iniustū est expediēs cōmunitati fidelium. Sed
 vni esse caput et p̄cipari vniuersis fidelibus
 est iniustū. Multi em̄ int̄ fideles sūt equales
 vel nesciunt esse inuales et prudētia et s̄tu-
 te et omib⁹ cōditōib⁹ q̄ ad bonū caput et p̄nci-
 pem requirunt. S̄ iniustū est vt aliq̄s sibi simi-
 libus et equalib⁹ p̄cipet. **Ad aristoteles** ter-
 tio politice. 7. c. xv. testari videt: cū dicit. Si
 milibus s̄m naturā idē iustū: necessariū et ean-
 dem dignitatē s̄m naturā esse. quare siquidez
 inualib⁹ equale alimentū habere vel vestis
 inuentū nociuū corporib⁹ sic habet et q̄ circa ho-
 mores sunt. similis autē et inuale equales. p̄
 p̄ter qd̄ quidē vel magis p̄cipari q̄ subici
 iustū. Ex q̄bus verbis colligit q̄ iniustū est vt
 aliq̄s sibi similibus et equalibus p̄cipet. quo-
 rum em̄ est eadē virtus et sufficientia eoz debet
 esse equalis hono: et dignitas. quē admodū in
 naturalib⁹ q̄ nō habet virtutē digestiuā equa-
 lem nō debet recipere alimentū equale. Ergo
 nō expedit vt vnus sit caput toti cōmunitati
 fidelium. Amplius. Id qd̄ est iniuste nō expe-
 dit cōgregationi fidelium: s̄ vnus caput p̄cesse
 cōgregationi fidelium est iutile. q̄ caput qd̄ nō
 pot in opationē debitā est iutile reputandus.
 Op̄atio autē debita capis qd̄ mēbus ceteris p̄-
 cipat est in iniquitates irrumpe: delinquētē pe-
 nis cōgruis coercendo. igit q̄ non potest impi-
 os coercere: iutilis p̄cipat. **Ad sapiēs Eccl.**
 vii. videt inuere dicens. Noli querere fieri iu-
 dex: nisi virtute valeas irrumpe iniquitates ne
 forte extimescas faciē potentū et ponas scanda-
 lum i agilitate tua. q̄ autē p̄sser congregatōi
 fidelium nō possit delinquentes debite castiga-
 re: cū talis castigatio seu punitio p̄cipue m̄tri-
 tudinis et potentū absq̄ potētia tp̄ali cōmu-
 niter sine diuitijs copiosis exerceri nō possit.
 hinc rex ad quē spectat cohibere crimina. s̄m
 qd̄ testat br̄s **Lipanus**. vt habet. xxiiij. q. v. c.
 rex debet: potētia debet: et diuitijs abundare.
 teste. **Aristotele** q̄. viij. ethicoz ait. Non em̄ ē
 rex q̄ non p̄ se sufficiēs et omibus bonis super-
 cellens est. talis autē nullomodo indiget. Qui
 autē p̄ssit cōgregatōni fidelium: nō p̄ hoc diui-
 tijs abundaret. Tum q̄ tpe apostolorū q̄n fuit
 cōgregatio fidelium optime gubernata nullus
 fidelis p̄positus alijs diuitijs abundabat. **Luz**
 q̄ xpus nullas diuitias p̄ quocunq̄ plato fi-
 delium ordinauit: s̄ magis cōsuluisse videtur

vt nunc fideles p̄cipui victu et vestitu essent
 p̄tenti. Hinc apls. i. ad **Thim.** vi. pro se et alijs
 q̄ fidelibus p̄cerant: ait. Habētes alimenta
 et quibus tegamur bis contēti sum⁹. Tum q̄
 si caput fidelium diuitijs abundaret cum impa-
 tores et reges ac p̄ncipes seculares diuitijs af-
 fluant inter ipos et caput fidelium cū inuicem i
 multū cōmunicent et insimul habitēt dissensio-
 nes et guerre periculosissime faciliē oriretur:
 q̄ int̄ diuites q̄ insimul cōmorant̄ leuiter nascū-
 tur lites et iurgia ex q̄bus ad pugnas et guer-
 ras p̄ceditur. **Luius** exemplū habemus **Ben.**
 xiiij. vbi p̄p̄ diuitias facta ē rixa int̄ pastores
 abraham et loth. et abraham timuit ne inter se
 et loth quis essent sancti et p̄pinq̄ p̄pter copi-
 am facultatum si manerent simul periculosa
 dissensio oriretur. **Ibidē** em̄ sic legit. Erat q̄p̄
 pe substantia eoz multa et neq̄bant habitare
 cōmunit. Unde et facta est rixa inter pastores
 gregū abrahā et loth. et postea. dixit igit abrahā
 ad loth. ne q̄s sit iurgiu int̄ me et te et int̄ pasto-
 res meos et pastores tuos: frēs ei sum⁹: ecce vni-
 uersa terra corā te ē: recede a me obsecro. Inē
 diuites igit de facili discordie suscitant. **Un**
 et nonnulli existimāt dissensiones: guerras: pu-
 gnas et plia ac ciuitatū et regionū destructio-
 nes et vastationes innumeras alia mala que i
 italia multū retroaq̄ temporibus et adhuc non
 desinunt acciderunt ex diuitijs romane eccle-
 sie processisse: fuissetq̄ expediens toti eccle-
 sie dei vt eadem romana ecclesia paupertas
 tem apostolorū et modum eozū viuendi **Comi-**
 bus p̄p̄is quo ad vasa vestes et supellectiles
 vniuersam ac scutiferos et alios quomodolib⁹
 seruientes atq̄ quecunq̄ alia p̄cul motis **Isa-**
 cto et opere imitata fuisset. nullatenus igitur
 vt nonnullis apparet: expedit cōmunitati fi-
 delium vnus caput habere. **Rursus.** Expedit
 cōitati fidelium vt regat a plurib⁹. ergo non ex-
 pedit sibi vt subsit vni capiti et plato. antece-
 dens videt posse p̄bari p̄ rōnes p̄similes illis
 quas **Aristoteles**. iij. politice allegat ad osten-
 dendus q̄ melius est ciuitatē regi optimis le-
 gibus q̄ optimis hominibus. et plurib⁹ optimis
 q̄ vno optimo viro. **Quarū** alique ad p̄posi-
 tum possunt taliter applicari. Per illum vlti-
 mos expedit regi totā cōgregationē fidelium cu-
 ius vlt̄ quozum iudicium est certius et melius i
 iudicando et discernendo que sint p̄curanda
 tanq̄ cōmunia toti cōmunitati fidelium et que
 tanq̄ inutilia et nociua sunt penitus repellen-
 da et cuius vel quozum est plura talia perpen-
 dere et videre. Absq̄ em̄ plena talium certaq̄
 peritia nulla cōmunitas potest cōmode gu-
 bernari: q̄ ip̄e saluator **Mat.** xv. ait. Si cec-

cecum ducat: ambo i foveā cadunt. Sed plus
res meli' & certi' in talib' iudicāt & discernūt
ac plura talia ppendūt & vident q̄ vn' solus.
Unde & Aristoteles. ij. politiq. c. xij. ait. Lon
uenientes disceptant & p̄siliant & iudicāt hec
aut sunt iudicia oia de singularib' s̄m vnūq̄
q̄. igit' oportet q̄cunq̄ fore deteriora. s̄ est ciui
tas ex multis: sicut concenatio cōparata pul
chrior: vna q̄ simplici. p̄pter hoc & iudicat me
lius turba vna q̄ vnus quicumq̄. 7. c. xiiij. ait.
Inconueniensq̄ forte vtiq̄ esse videbit' si me
lius perciperet q̄s duob' oculis & duab' auri
bus & ageret duob' pedib' & manib' q̄ multi
multis. hoc em̄ in cōueniēs est dicere q̄ vnus
duob' oculis & duab' narib' meli' aut plura p
cipiat. & q̄ vn' meli' aut plura operet' duobus
pedib' & duab' manib' q̄ multi mult' pedib' &
mult' manib'. Mult' igit' certi' & plura vidēt
Unde & Act. xv. legit' q̄ p̄uenit' apostoli &
seniores videre de verbo hoc: scz de questione
q̄ sup̄ circūcisione seruāda inter beatos Pau
lum & Barnabā ac quosdā xp̄ianos alios ver
tebatur. Ap̄tus etiaz Paulus vt ip̄e testatur
ad Gal. prulit cū alijs ap̄lis euangeliū ne for
te in vacuū curreret ac cucurrisset. Ex quibus
verbis colligit' q̄ plura & certi' vidēt plures
q̄ vn' & optim'. teste Inno. papa q̄ vt habet'
di. xx. c. de q̄bus. ait. Isacil' & eadē rōne certi'
iuenit' qd̄ a plurib' seniorib' querit'. Vnc est
q̄ p̄ difficultiorib' & maiorib' negocijs eccliaſti
cis q̄n̄ imminet generale p̄ciliū p̄gregat'. igit'
tur expedit toti p̄gregationi fidelīū vt plurib'
bus q̄ ab vno regant'. Ampli' ab illo vel il
lis expedit regi cōitatē fidelīū cuius vel quor
rū appetit' siue volūtas ē min' corruptibilis
& peruertibilis a malicia: concupiscētis: affe
ctionib' & passionib' prauis. oportet em̄ prin
cipez esse virtuosum & bonū ac passionū mini
me sectatorē. Impij em̄ & q̄ sequunt' passiōes
& affectiōes prauas nō sunt digni aequaliter
principari. teste salo. qui Prouer. xxvij. ait. re
gnantibus impijs ruine hoim. & xxiij. Eū im
pij sumpserint principatū: gemet' pplus. Hic
sapiēs ille ietro rōni recte assenties dedit p̄s
liūz moyſi vt solūmodo bonos viros p̄ficere
p̄plo dicēs. Prouide tñ de oi plebe viros po
tentes & timētes deū in q̄bus sit veritas: & q̄
oderūt auariciā & p̄stitue ex eis tribunos &c.
Et Aristoteles. ij. politiq. c. ij. ait. Epykes. id
est virtuosos principari oportet. Plures au
tez sunt minus peruertibiles: corruptibiles
a malicijs concupiscētis affectionib' & pas
sionibus prauis q̄ vnus. Igitur magis expe
dit cōitati fidelīū regi a pluribus q̄ ab vno.
M̄dior: istius rōnis etiaz innumeris aucton'

Quarta ratio

M̄dior:

tatibus tam philoſophorum q̄ fidelīū posset.
ostendi: sed videt' tam nota q̄ nō oportet eam
plus pbare. M̄dior: videt' posse pbari mult'
modis. Aut em̄ Aristo. ij. poli. c. viij. M̄dulos
em̄ quoz vnusq̄sq̄ est non studiosus s̄rite tñ
cōrigit cū cōuenit' esse meliores illis. s̄. pau
& p̄ cōsequēs multomag' vno: non vt mag' stu
diosus: sed simul omēs veluti comportare cen
sum his q̄ vna expensa elargiti sunt. mult' em̄
existentibus vnāquāq̄ partes habere s̄rite &
prudētē & fini cōgregatoz quasi vnuz boim
multitudinē & multoz pedū & multarū manu
um prorsus habentē: sic: & sic: que circa mores
& circa intellectū. Ex q̄bus verbis colligitur
q̄ melius est totā multitudinē p̄ncipari q̄ pau
cos etiā s̄riosos. Ex quo infer' q̄ melius est
plures regere q̄ vnū solū. Item. ca. xiiij. querit'
vtrū vnus p̄nceps difficultius poterit pueri &
corrūpi q̄ plures etiā boni viri dicēs. Si plu
res sint boni viri & ciues vtrū magis incorru
ptibilis sit p̄nceps. & r̄idet dicens. sed magis
plures q̄dem numero: boni aut viri. Ex q̄bus
verbis datur intelligi q̄ plures sunt magis in
corruptibiles & impuertibiles a passionibus
prauis q̄ vnus. vnde & videt' cōcludere q̄ me
lius est ciuitatē regi a pluribus q̄ ab vno di
cens. aut palā q̄ plures scz meli' regent' q̄ vn'
vnde & ibidez videt' cōcludere aristo. q̄ aristo
cratia q̄ est p̄ncipatus plurīū bonoz est eligi
bilior: & melior q̄ regnū qd̄ est vn' dicēs. Si
itaq̄ plurīū p̄ncipatū. bonoz aut viroz omni
umq̄ aristocratia ponendū. cū aut' q̄ vnus re
gnū & cum potentia & sine potentia existente
p̄ncipatu si sit accipe plures. Ex p̄dict' omib'
cōcluditur q̄ melius est cōmunitatē fidelīum
regi a pluribus q̄ ab vno q̄ sit oim aliorū ca
pur & p̄nceps & platus.

Capit' ij. exponit aliqua q̄ in p̄cedētī capto in ar
guēdo s̄nt assumpta: & diuidit cōitates s̄m intentionē
aristo. i. politicoz. & determinat p̄ncipalit' de p̄ma. Di.

Via superius ari

q̄ stotelē allegasti i politiq' & etiā etib'
cis & es inferius forsitan allegatu
rus cōplurics q̄ plurib' vocabulis vtitur quo
rum significatiōes puris iuristis & alijs q̄ in
philosophia morali mime studuerūt s̄nt igno
ra. Ideo vt tractanda melius intelligant' ab
illis: significatiōes aliquoz h̄mōi vocabulo
rum studeas explicare. vna cū hoc C sub breui
compendio q̄s & qualiter s̄m intentionē ari
stotelis in politiq' & etib'cis debeat alijs p̄nci
pari pur ali' q̄ ip̄m intelligūt exponit. Cum
em̄ ip̄e de hac materia diffusē tractauerit: & i
mult' rōnabil' p̄cessisse puretur: non modica
ocasio tribuetur studiosis intelligendi: q̄s &

Probatō m̄
ris.

Quid sit m̄
cratia

Cap. III

qualit̄ inf̄ catholicos debeat alios tam i sp̄a
libus q̄ in t̄p̄alibus gubernare. **Ad.** Quis
q̄d petis nō reputē facile: t̄n̄ satisfacere volum
tari tue conabor. 7 tibi intentionē aristotelis
in 8° fm̄ op̄ionē quorūda: cū q̄bus t̄n̄ nō oēs
concordat̄ in oībus recitabo. Dicit̄ igr̄ q̄ ari
stoteles. i. poli. ponit tres cōitates i q̄bus ali
quis v̄l aliq̄ debet v̄l debent p̄ncipari alijs.
Quarū p̄ria fm̄ eum ē domus: q̄ tres cōbina
tiones cōmunitates seu cōiugatōnes comple
ritur. sc̄am q̄ est viri ad vxorē: 7 illā que ē pa
tris ad filiū: 7 illā que ē d̄ni ad seruos. **Prima**
aūt combinatio vocat̄ ab aristotele nuptialis
Secūda p̄t̄ vocari paterna. 7 eā aristoteles
vocat̄ celmoſtinā. id est factiua filioꝝ. **Tertiā**
vero aristoteles vocat̄ despoticā. id est d̄nati
uam. despotes em̄ est idē q̄ d̄ns. 7 p̄ncipatus
despoticus est p̄ncipatus d̄natiuus. Ut t̄n̄
hec melius intelligant̄: d̄f̄ esse sciēdū q̄ h̄mōi
vocalia d̄ns: d̄nans: d̄nator: 7 cōsimilia non
eadem significatiōe in diuersis scriptur̄ 7 sciē
tijs accipiunt̄: s̄ equoꝛe: p̄p̄ cuius equoꝛatio
nis ignorātia sepe ignorat̄ intellectus auctoꝝ
rum vtentiū talibus vocabulis: fm̄ sensus cō
trarios. **Omissis** aūt varijs significatōibus
h̄mōi vocabuloꝝ d̄ns: d̄nans. p̄dominās: d̄niū
d̄nantū 7 p̄similitū: q̄b̄ diuersimode vtūt̄ inf̄
dū p̄bia natural̄ 7 moral̄ 7 legal̄ sc̄ie ac vulgari
locutio: ille q̄bus sepe vtunt̄ scripture diuine
due sunt tantū modo: q̄ vident̄ ad p̄positū et
ponende. Est igr̄ sciendū fm̄ istos q̄ d̄ns vno
modo d̄r̄ respectu subiectoꝝ liberoꝝ q̄des: q̄
bus seꝝ d̄natur q̄s nō p̄ncipalit̄ p̄p̄ vtilitatē
p̄pria s̄ p̄ncipalit̄ p̄p̄ vtilitatē subditoꝝ. 7 ta
lis d̄ns non vocat̄ ab aristotele despotes: nec
p̄ncipatus quo talis p̄ncipatur vocatur ab
eo despoticus. **Aliter** d̄r̄ d̄ns respectu subiecto
rum nō liberoꝝ sed seruoꝝ q̄ sūt possessio d̄ni:
quē admodū alie res tempales dicunt̄ posses
sio alicuius. 7 talis d̄ns vocat̄ ab aristotele de
spotes: 7 p̄ncipatus eius vocat̄ despoticus: q̄
despotes sicut possidet res alias t̄pales p̄p̄
vtilitatē p̄pria: 7 nō p̄p̄ vtilitatē earū: sic p̄
cipatur seruis p̄ncipalit̄ p̄p̄ vtilitatē p̄pria:
7 nō propter vtilitatē seruoꝝ: s̄ sepe fm̄ ari
stotelē idē sic exp̄diēs seruis 7 d̄no. **Quare** s̄
inuēiat̄ ab arist. in poli. q̄ rex sit d̄ns sibi sub
iectoꝝ: t̄n̄ nusq̄ inueniē q̄ debz dici despotes
v̄l q̄ p̄ncipat̄ regalis debeat despoticus ap
pellari. s̄ quandoq̄ p̄ncipatus tyrannic⁹ des
poticus nomiētur p̄p̄ similitudinē magnaz
inter despoticū 7 tyrannicū p̄ncipatū. **Quia**
p̄p̄rie loquendo p̄ncipatus despoticus nō est
tyrannicus. Sicut em̄ aliq̄ iuste sunt serui fm̄
aristotelē: tam illi seꝝ q̄ a ratione deficiunt vt

nesciant regere seip̄os: s̄ corpore sint robusti
vt alijs valeat̄ deservire: q̄ fm̄ Aristo. dicunt̄
naturalit̄ serui q̄ illi q̄ sunt serui fm̄ legē. q̄ in
bello iusto capiunt̄: v̄l aliter fiunt serui alioꝝ
Sic p̄ncipatus despoticus q̄ est solūmodo re
spectu taliū seruoꝝ est iustus 7 licitus atq̄ bo
nus. **P̄ncipatus** aūt tyrannicus est iniustus
illicitus atq̄ malus. v̄nde 7 fm̄ aristo. tyran
nis est pessima politia. **P̄ter** p̄ncipatū despo
ticum quo paterfamilias p̄ncipatur seruis in
domo est p̄ncipatus patern⁹ quo filijs tanq̄
liberis p̄ncipatur: q̄bus fm̄ Aristo. regalit̄ 7
nō despoticē p̄ncipat̄. **Non** q̄ p̄ncipatus pa
ternus sit p̄ncipatus regalis. q̄ p̄ncipatus re
galis nō est nisi respectu ciuitat̄ vel regni: q̄
mai⁹ ē ciuitate 7 vt plurimū plures ciuitates
complectit̄. **Sed** pat̄ d̄r̄ filijs regalit̄ p̄ncipa
ri: non q̄dem quando domus in qua p̄ncipat̄:
est pars vici v̄l ciuitat̄ aut regni: s̄ in domo q̄
non est pars cōitatis p̄fectioꝝ. qualit̄ adam
p̄ncipabat̄ filijs suis 7 noe filijs suis anteq̄ ti
ly illi diuersas domos haberent. **Talis** autē
p̄ncipatus paternus: s̄ nō dicat̄ regalis stri
cte loquendo: potest t̄n̄ dici regalis p̄pter ma
gnam similitudinē ad p̄ncipatum regalē stri
cte sumptū. **Sicut** em̄ i regno h̄ntē regē q̄ p̄
p̄rissime 7 autentice d̄r̄ rex vnus existens p̄
cipatur oībus liberis p̄ncipalit̄ p̄p̄ vtilitatē
subiectoꝝ fm̄ voluntatē suā: nō fm̄ legē. fm̄
Aristo. ij. poli. c. xv. **Q̄** qualiter debeat intel
ligi. postea exponit̄ sic. **In** domo q̄ nō est pars
cōmunitat̄ p̄fectioꝝ quandocūq̄ est talis
pater p̄ncipat̄ filijs p̄ncipalit̄ p̄p̄ vtilitatem
ip̄oꝝ fm̄ voluntatē suā: nō fm̄ legē. ita vt fili
os delinquētes omī pena qua expedit valeat
castigare. possitq̄ de ip̄is 7 ip̄is facere q̄cūq̄
redundant in vtilitatē ip̄oꝝ: q̄bus q̄ nō p̄nei
patur p̄ncipaliter p̄pter vtilitatē p̄p̄riam: nō
despoticē: s̄ quodāmodo p̄t̄ dici regalit̄ p̄nci
pali. **In** domo aūt que est pars vici v̄l ciuitat̄
pater non p̄ncipat̄ filijs regaliter: q̄ non ha
bet tantā potestātē sup̄ filios vt p̄ncipet̄ eis
fm̄ voluntatem suam: non fm̄ legem. **Etiam**
in mult̄ que p̄tinent ad vtilitatem ip̄oꝝ. nec
p̄ mult̄ delict̄ potest eos pena qua expedit co
ercere fm̄ q̄ talis vindicta est illi q̄ p̄ncipatur
in vico vel in ciuitate aut in regno seruanda.
Paterfamilias autē in domo p̄ncipat̄ vxori
neq̄ despoticē neq̄ regalit̄: non despoticē: q̄
non est serua: nec regalit̄. q̄ non debet p̄nci
pali ei fm̄ voluntatē suam: sed fm̄ legem ma
trimonij. **Neḡ** em̄ tantā potestātē habet vir
super vxorē quantā habet pater super filios
quando non est pars p̄fectioꝝ cōmunitatis
p̄ncipatur ergo vir vxori p̄ncipatu politico.

Dic em pncipatus viri sup vxore assimilatur pncipatu politico. in hoc scz q in pncipatu politico pncipates fm vtute 7 sapiam antez cellnt sibi subiectos: sic naturalit vir excedit vxorem fm sapiam 7 vtute: nisi aliqd accidat pter naturam. fm Aristo. i. poli. sicut pigit in masculis effeminat: p que modū intelligenda sunt q dicta sūt supius de pncipatu despotico 7 paterno: quādo scz natura nō deficit in despote vl patre. Si em natura ex aliqua causa deficeret in patre vl despote: nō esset iustū naturale despote: aut patres seruis vl filijs pncipari. quoz tamē pncipatus sunt naturalis. id est ex rōne naturali nō ex institutōe humana puenientes: quādo natura nō deficit i patre vl despote. Tres autē pdicti pncipatus ad yconomā. id est ad gubernationē domus spectant. 7 sic accipitur yconomia ab aristotele in pbia morali. lz yconomus in iure vocetur ille cui res ecclesiastica gubernanda mādata tur. vt q admistrat res canonicoz: qui i qbusdam ecclesijs appellatur ppositus.

Caplm iij. determinat de secunda cōmunitate que dicitur vicus. Adagister.

Cap. III

Secunda cōmunitas

tas q est pfectior: domo vocat vicus. q ex multz domibz constat tanq ex partibz. nec tñ ad tantaz pfectionē attigit vt ciuitas sit 7 debeat appellari. ista aut cōmunitas si nō sit pars pfectionis cōmunitatis scz ciuitatis aut alterius compndent multos vicos seu vicinias aut ciuitates. 7 in ipa multitudo domoz pcessit ex vno parente supsite rōnabile ē vt ab illo regatur fm volūtate: nō fm legem qtu ad illos q pcesserūt ab ipō. si i eo natura non deficit. que admodū filij reguntur a patre. Quantū ad vxores aut quarū nō est parens: rōnabile est vt politice pncipetur qz rō exigit vt leges matrimonij cōseruet. fm quāvir 7 vxor: i multz ad paria iudicant. Si autem multitudo domoz vici nō pcessit ab vno parēte supsite: rōnabile est vt aliquo regimine simili regimi quo regit ciuitas gubernet.

Caplm v. determinat de tertia cōmunitate que dicitur ciuitas. Adagister.

Cap. V

Tertia cōmunitas

est que ex pluribus vicis componit: vocat ciuitas quā dicit aristo. i. poli. esse pncipalissimā oim cōmunitatū: quod dicitur vtatem habere de cōmunitatibus simul habitantiū: non de cōmunitate habitantiū i distantiis locis 7 in pluribz ciuitatibus. quātis cōmunitas est regnū vl ducatus: quod etiam potest cōmunitas appellari: qz est illorum

qui simul cōmunicant in multz 7 ab vno pncipante regunt 7 multa que dicunt de ciuitate pportionaliter intelligenda sunt de regno 7 quacūqz cōmunitate q plures complectitur ciuitates. Ciuitas aut est multitudo ciuiū habitantiū ciuitatē quoz ordo vocat politia. sine ordine em nulla est ciuitas. Nisi em habeat pncipantē vl pncipantes 7 subiectos: non est ciuitas appellanda: in qua diuersi 7 diuersi simode sunt subiecti saltem sepe 7 in pfectissima ciuitate. Quidā em repiunt subiecti tāq serui vl mercenarij aut bānansi. Dicunt autē bānansi q naturalit seu copalit opantes ope suo maculant corpus. 7 isti i ciuitate q temperata 7 rōnabili vritur politia: non sunt pprie ciues. Alij autē in ciuitate sic sunt subiecti q aliquo modo pncipant pncipatū. qz quis nō pncipent tamē aliquo modo ad pncipatū attingunt. qz ad iudiciū vocant 7 consiliū vl eligunt pncipantē aut electores pncipant. Pncipans aut i ciuitate aliqñ vocat ab aristotele policernia. Policernia aut fm quosdā tres habet significatōes. Prio autē significat impositionē ordinis politicis. Secundo impositionem ipius. Tertio significat ipm ordinem impositus q est politia. 7 ita policernia i vna significatōe idē ē q dñs 7 pncipās i ciuitate.

Capitulum. vi. diuidit politias in duas species pncipales. Adagister.

Blitiarum autēz

due sunt spēs pncipales: sicut 7 due sūt spēs pncipales pncipatūz siue platonū 7 pncipantiū siue platorum seu rectorū. Dis em pncipatus aut ordinatur pncipalit ad bonum seu conferens cōmune bonū scz pncipatis 7 pncipantiū 7 etiam subiectoz. aut non ordinatur ad bonū cōmune. Si ordinatur ad bonū cōmune sic est pncipatus tempore 7 rectoris. Si non ordinatur ad bonū cōmune est pncipatus viciat 7 trāsgressio: qz est corruptio 7 trāsgressio pncipatū tempore 7 recti atqz iustit. Politia igit ois: aut ē tēperata 7 recta: vl ē viciata 7 trāsgressa. Politie aut tempore recte tres sunt spēs pncipales 7 impmixte. Pncipalia: in q dñat vn? sol? pp? cōe bonū 7 nō pncipalit pp? ppriā volūtate 7 cōferens. Et huiusmodi politia fm Aristo. viij. etbi. est optima fm optimū modū ipi. sunt em ipi? modi plures fm ipm. ij. poli. c. rvi. s. potissim? ipi? modus videt quando aliqs regnat 7 pncipat in regno: nō fm legē s fm volūtate suā. Qd q? dam sic intelligit. Ille dicit pncipari 7 regnare fm volūtate suā 7 nō fm legē. q regnat ppter

cōe bonū oīm 7 nullis legib' hūanis pure po-
 fitiuis v' p'fuetudinib' alligat: s' ē supra omīs
 bmoī leges lz legib' naturalib' astrigat. Et iō
 talis rex nō hz iurare nec pmittere se seruaturū
 q'scūq' leges v' p'fuetudies hūanas intro-
 ductas lz expediēs sit ipm iurare q' leges na-
 turales p' vtilitate cōi seruabit. 7 q' i oib' que
 spectat ad p'cipatū assumptū cōe bonū intē-
 det: nō p'iuatū. Talis rex pot' dici h'cē plenitū-
 dinē p'at' respectu scz eoz q' bonū cōe respici-
 unt non p'iuatū. Talis aut' p'cipat' differt a
 p'cipatu tyrānico: q' ille ē pp' cōe bonū. dif-
 fert etiā a p'cipatu despotico: q' p'cipat' de-
 spotic' ē p'cipalit' pp' bonū. pp'iu p'cipantū
 quēadmodū dñuz bestiarū 7 aliarū rerū tpa-
 lium ē pp' bonū possident'. P'cipat' aut' re-
 galis ē pp' bonū cōe. 7 iō nō dī. pp'ue p'cipa-
 tus despoticus. 7 tñ rex talis ē quodāmo dñs
 oīm: s' alit' q' i p'cipatu despotico: q' i p'cipa-
 tu despotico p'cipas habz tantū dñuz q' pot'
 vti suis seruis 7 bonis alijs q'buscūq' q' ad suū
 p'inet p'cipatū talē: nō solū pp' bonū cōe: s'
 etiā pp' bonū pp'iu: dūmodo q' legē diuinaz
 v' naturalē nihil attēptet. Sz p'cipans i p'ri-
 cipatu regali p'dicto non potest vti subiectis
 7 bonis eozum qualitercūq' sibi placet. pp'
 bonum pp'iu. 7 ideo sibi non sunt serui: sed
 naturali libertate gaudent: quia ad naturalē
 libertatez spectat: vt nullus possit vti liberis
 pp' vtilitatem vrentis: sed non est contra
 naturalē libertatem vt quis rationabilit' vta-
 tur liberis ad bonū cōmune: cum quilibet tes-
 neatur bonum cōmune p'ferre p'iuato. Di.
 Scdm ista p'cipatus despoticus esset maior
 7 p'fectior: tali p'cipatu regali. quia maiorem
 potestatem includeret. p'cipans em' despo-
 tice potest vti seruis 7 bonis eozū propter vti-
 litatem tam cōmunē q' p'uatam. rex autēz nisi
 pp' vtilitatem cōmunem. igitur est maior
 7 p'fectior. Ad. Respondetur q' p'cipatus
 despoticus ē quodāmodo maior. quia ad plu-
 ra quodāmodo se extendit. sed ex hoc ipso est
 imperfectior: seu quia bonum multozum est
 melius q' vnius bonum. seu quia detrimentū
 boni multozum nullam perfectionem sed im-
 perfectionem importat. In p'cipatu autēz
 despotico est detrimentum multozum ex hoc
 ipso q' despotus potest vti sibi subiectis 7 bo-
 nis eozum ad pp'iam vtilitatem. 7 ideo talis
 potestas maior ipfectionē boni meliozū scz
 boni multozum includit. Propter qd' p'cipa-
 tus despoticus nō solum q' est vnius patrisfa-
 milias in vna domo: s' qui esset vnius regis in
 vno regno: 7 p'sequēs q' est vni' impatoris i
 toto orbe: esset simpliciter imperfectior: p'ius

cipatu tali regali. Preter istum p'cipatum
 regalem sunt alij p'cipatus regales diuersi
 simode deficientes ab isto. conuenientes ta-
 men in hoc q' sunt monarchie quedam. Quis-
 dam em' p'cipat' vni' monarchie deficit ab
 isto q'ntuz ad intentionē boni cōis. quia scz nō
 est institut' totaliter pp'ter bonū cōe: s' etiam
 pp' bonū pp'iu. 7 talis p'cipat' regalis ali-
 quid hz de p'cipatu tyrannico vel despoti-
 co: 7 est quodāmo mixtus ex p'cipatu despo-
 tico: tyrānico: 7 regali. Inquantū em' quo ad
 aliqua intēdit bonū cōe. 7 inquantū vnus so-
 lus p'cipatur: hz aliqd' de p'cipatu regali.
 Inquantū vero bonuz pp'iu etiā intendit hz
 aliqd' de p'cipatu tyrannico 7 despotico. 7
 ideo est quodāmo mixtus ex p'cipatib' illis.
 vñ 7 aliqs p'cipat' regalis 7 tyrannic' vo-
 catur ab Aristo. P'cipat' aut' vni' interdiū
 deficit a sepe dicto p'cipatu regali quāntū
 ad potestatem. q' scz nō hz illā plenitudinē po-
 testatis quā hz p'cipat' regalis p'fat'. Et ta-
 lis p'cipat' regalis dī fm legē. q' lz vni' p'ci-
 patur: nō tñ p'cipat' fm voluntate: s' q'busdā
 legib' 7 cōsuetudinib' humanit' introductis
 astringit: quas tenet seruare 7 ipas se seruatu-
 rū iurare vel pmittere obligat. 7 quantoplus
 res tales leges 7 cōsuetudines seruare tenet:
 tantomagis recedit a memorato p'cipatu re-
 gali. 7 ideo forte bis dieb' non est in vniuerso
 orbe talis p'cipat'. s. p'iu' regali. Scdm Ari-
 sto. nullus est dign' tali regno nisi sapia 7 vir-
 tute 7 bonis omnibus tam corporis q' anime
 q' etiam exterioribus bonis scilicet amicis 7
 diuitijs superexcellat. Aliter em' timendū est
 ne ad tyrannidē se conuertat. vñ 7 pp'ia bo-
 na debet h'cē vel ex se vel ex assignatioe illozū
 quibus p'ceest vt bona liberozum nequa q' sibi
 appropriet. nec etiā quocūq' accipiat nisi cui-
 dēs vtilitas vel manifesta necessitas b' expo-
 scat. isti p'cipatū regali etiā summe opponi-
 tur tyrānis. q' ē trāsgressio 7 corruptio ei'. q' ē
 p'ima spēs 7 pessima politic' viciate. q' tyrānis
 nō intendit bonuz subiectozū nisi p' accidēs. s'
 p'cipalr' intēdit bonū pp'iu siue bonū pp'iu
 sit bonū etiā alioz: siue sit malū ipozū. s' sunt
 aut' tyranni fm Aristo. v. polit. c. viij. sepe ex
 demagogis. sunt aut' demagogi ducentes po-
 pulū fm voluntatē suā de beneplacito popu-
 li non tanq' reges aut domini vel tyrāni seu
 ius regēdi pplz aut impandī hntes: s' q'si p'cu-
 ratores 7 concionatores seu monitozes insti-
 gāt pplz ad illa q' pplō placēt. i. qb' pplz cre-
 dit. 7 iō arist. vocat eos. iij. poli. c. iij. adulato-
 res. tles ei sepe postq' sibi vnerit pplz scipiūt
 pp' potētā tyrānizare: 7 ēt inuolūtarijs dñari

Descētio dema-
 gog.

ffunt etiā tyranni nōnunq̄ ex regibus. q̄ vt dicit Aristo. viij. ethicoꝝ. malus rex tyrannus fit. si enim fm legem incipiat p̄ncipari inuoluntarijs pp̄t bonū pp̄tū: fit tyrannus. si incipiat p̄ncipari volūtarijs pp̄t bonū pp̄tū: fit p̄p̄e despotes. Lm̄ p̄ncipatus nōnunq̄ tyrānis ab aristotele vocat̄: pp̄t similitudine magnam ad despoticā: nō tñ tyrannus p̄p̄e ē despotia: sicut ex supradict̄ patere potest. Ex p̄dictis colligi p̄t q̄ p̄ncipatu regali p̄sertim potissimo nō solū tyrannus p̄p̄e dicta: s̄ etiaz p̄ncipat̄ despoticus aliquo modo opponitur vel ē p̄ncipatus ita dispatus vt nullus vnus p̄ncipatus possit esse regalis et despoticus respectu eorūde: q̄ tñ aliq̄s dominet̄ regaliter et aliq̄s despoticē incōueniēs nō videtur.

Caplm. viij. in quo tractat̄ de aristocratiā et sibi opposita oligarchiā politie speciebus. Adagister.

Cap. VII

Aristocratiā

Secunda species

politie tempore et recte atq̄ iuste vocat̄ aristocratiā in qua scz aliq̄ pauci viri et optimi p̄ncipant̄ pp̄t bonū cōmune multitudinis et nō pp̄t bonū pp̄tū. Quia lz habeat plures sp̄s. vt docet Aristo. iij. politicoꝝ. c. i. tñ p̄ma et optima sp̄s eius ē: q̄ in sublimādo aliquos in p̄ncipatū aristocraticū p̄t haberi: et habet respect̄ solūmodo ad virtutes. s̄ intellectuales et moales: nō ad diuitias nec ad potētā nec ad amicos nec ad q̄cunq̄ q̄ possent abiq̄ bonitate et sapiētia repiri. Politia aut̄ intempata et viciata atq̄ trāsgressa q̄ aristocratiē directe opponit̄. vocat̄ oligarchiā q̄n aliq̄ scz diuites vl̄ potentes vl̄ q̄liter: cunq̄ insignes pp̄t bonū pp̄tū p̄ncipant̄: tantū q̄ si etiā optimi viri p̄ncipant̄ p̄pter bonū pp̄tū: et nō p̄ncipent̄ pp̄t bonū multitudine: dicēdi eēt oligarchice p̄ncipari: et p̄ncipatus eorū esset oligarchicus reputādus. Et idō q̄cqd̄ sit in electōe p̄ncipatū vl̄ sublimatione seruādo respectū ad aliā p̄rogatiuā q̄ ad sapiam et virtutē: puta ad diuitias vl̄ potētiam vl̄ gen̄ vel amicos vl̄ dignitatē vl̄ supioritatē seu maioritātē vl̄ sequelā: aut quācunq̄ aliā excellentiā oligarchicū ē habēdū. Nec tñ est hoc semp̄ resp̄sibile reputādū. q̄ ex causa pp̄t bonū finē: lz in h̄mōi ad aliquā aliā p̄rogatiuā vl̄ excellentiā h̄re respectū: tam aristocratiē q̄ oligarchiē sunt diuerse sp̄s: de q̄bus non ē tractandū ad p̄sens.

Oligarchiā

Caplm. viij. in quo determinat̄ de tertia specie politie que timocratiā dicit̄ et sibi opposita democratiā. Ada.

Cap. VIII

Tertia species po

litie tēperate et recte ac iuste diuerfis nomibus appellat̄. vno nomie

vocat̄ cōi noie politia. qd̄ in vna significatio ne est cōe ad oēm politia rectā et nō rectā. In alia significatiōe signat̄ solūmō quādā specie politie q̄ alio noie timocratiā noiatur. de qua sunt diuerse opiones. vna est q̄ timocratiā siue politia cōi noie dicta est illa in qua p̄ncipantur multi pp̄t bonuz cōe: siue sint optimi siue non optimi: siue sint diuites siue paupes. ita q̄ politia p̄ se p̄ multitudinē distinguit̄ ab aristocratiā. Alia est q̄ politia est illa in qua p̄ncipatur aliqui egeni virtuosī propter bonum cōmune. Alia est q̄ politia est illa in qua p̄ncipatur aliqui neq̄ optimi neq̄ mali: sed mediocres p̄pter virtutē et bonū cōmune. ita q̄ per defectū virtutis et bonitatis distinguit̄ ab aristocratiā. S̄z quecunq̄ politia debeat appellari timocratiā vel politia tāq̄ noie cōi politia viciata et trāsgressa vocat̄ democratiā quando scilicet populus p̄ncipatur vel ordinat̄ et p̄stituit̄ p̄ncipantē: nō p̄pter bonū cōmune que sp̄s diuerfas complectitur. Sicut aut̄ omniū politiarū tēperatariū optima est regnū: et post eā aristocratiā: et vltimo timocratiā: sic politiarū intemperatarū siue viciatarum pessima est tyrannis: et post ipsam oligarchiā. sed in democratiā mima p̄uertitas reperitur fm Aristo. viij. ethicoꝝ.

Timocratiā

Democratiā

Cap. it. in quo q̄busdā alijs rōnib̄ p̄bat̄ q̄ magis expediat̄ cōitātē regi ab vno q̄ a plurib̄. Dicipulus.

Cap. IX.

Expouisti vt estu

e mo significatiōes vocabulorū extra neorū fm quouandā opionē que frequenti in auctoritatib̄ aristorelis iā allegat̄ et allegandis ponunt̄. ideo noli plura expone re: sed ad que situz p̄ncipale reuertere. et qualiter ad allegationes supra primo et secundo capitulo huius secūdi p̄o opinionibus diuersis et aduersis inductas fm ipsas respondere cōtingat: studeas recitare. Veruntamen ante q̄ ipsas responsiones enarres: peto vt aliq̄ quas allegationes adducas ad probandū q̄ magis expediat̄ toti cōmunitati fidelius regi ab vno q̄ a pluribus. Ad. Quod petis: dupliciter intelligi potest. quia dupliciter cōtingit p̄les regere sibi subiectos. vno mō vt plures diuersos habeāt sibi subiectos. itaq̄ regimē pluriū ad eosdē minime se extendat. que admodū plures archiepi regūt omēs in vna regione diffusa cristētes. et diuersa regna a diuersis regibus quoz nullus est sub alio et quādoq̄ ipsi nullus p̄est reguntur. Aliter plures res regunt sibi subiectos: sic scilicet q̄ omnes eosdē habent subiectos: quibus communi consilio p̄ncipantur. quemadmodum in q̄

Primo quæstio

Secūdo quæstio

Rerata et politia stricte sumpta: ac i politijs
 vicarij et transgressis eisdem opposit scz in oligar-
 chia et democratia reperit. Siue primomodo
 siue secundo modo intelligas potes supius pri-
 mo ca. bui? secundi ad id qd petis allegatones
 aliquas inuenire. Quia aliq earu non soln p-
 bant qd expedit cōitati fidelius regi ab vno et
 nō a plurib? prio modo: s; etiā vident ostēdere
 qd expedit ei gubernari ab vno et nō a plurib?
 secundo modo. Quare non videt necesse ad id
 qd petis plures allegatones adducere. Di.
 Quis ad id qd peto pnt allegatones aliq su-
 pra inducte allegari: et etiaz plura circa consi-
 milē materiā ex qbus potero plura aduertere
 circa hoc peritū que dicent in secundo tractatu
 bui? dialogi li. iij. tñ volo vt aliq spales alle-
 gationes inducas ad pbādū q magl expedit
 cōitatē fidelitū regi ab vno q a plurib? secundo
 modo. Ad. Hoc videt posse sic pbari. Illo
 regimine expedit magl regi cōitatē fidelitū qd
 magl assimilaf regimini et pncipatui naturali
 q: sicut ars si est recta imitat naturā: ita pnci-
 patus si ē rect? imitat et assimilaf pncipatui
 naturali. et pōns pncipat? q magl assimilatur
 pncipatui naturali est rectior: et pfectior. et p
 pōns magl expediēs. S; regimē siue pncipat?
 vni? qn scz vni? solus regit multos et p̄sident eis:
 magl assimilaf pncipatui naturali q regimē
 seu pncipat? pluriū. qre tale regimē assimilaf
 pncipatui regali q est vni?. Pncipat? autē res-
 galis magl assimilaf pncipatui naturali q pnci-
 pat? aristocratic? v? politic? stricte sumpt?
 q: magl assimilaf cōitati q est dom? in q pnci-
 patur vni? pa. fa. Un? et pncipat? pa. fa. regalis
 quodāmodo esse videt. teste Aristo. q poli. i. c.
 2. ait. Patfamilias pncipari nat? regali? et eos-
 dem. c. diē. Puerorū autē pncipat? regalis. q
 em genuit et fm amorē pncipās et fm senectū-
 tem ē: qd qdē est regalis spēs pncipat?. Ex q
 bus h̄bis colligit q pncipat? regalis assimila-
 tur cōitati q est dom? in q pncipat? vni? et non
 plures: neq; prio modo neq; secundo modo. Et
 munitas aut dom? est naturalis fm Aristo. q
 i. poli. in plogo ait. In oēm qdē igr diē cōitas
 p̄stituta fm naturā dom? est: qbus h̄bis habe-
 tur q cōitas illa q est dom? ē fm naturā et na-
 turalis pncipat? q regalis magl assimilaf pnci-
 patui naturali q aristocratic? et politic? stri-
 cte sumpt?. Ex pōns pncipat? ille q magl assi-
 milaf regali. s. in quo vni? regit et nō plures ma-
 gis assimilaf pncipatui naturali: et pōns ē p-
 fectior: et melior: atq; magl expediēs. Ex quo in-
 fertur q magl expedit cōitatē fidelitū ab vno
 regi q a pluribus: etiā secundo modo. Di. U-
 detur q ista allegatio nō pcludit qre pncipa-

tus regalis magl assimilaf cōitati illi que est
 domus q pncipatus politicus: in quo pncipis
 pantur plures. Quia fm Aristo. i. poli. c. ij.
 et x. cōitat? illi? q domus ē que ē cōitas ycono-
 mica: sunt tres partes. quarū vna ē despotica
 alia nuptialis: et tertia patna. Et tdo sunt ibi
 tres pncipatus specie differentes. s. despotic?
 quo pa. fa. pncipat? seruis. politicus quo pa.
 fa. pncipat? vxori. et regalis quo pa. fa. pncipa-
 tur liberis siue nat?. Ait em Aristo. Quomiaz
 tres partes yconomice erāt. vna qdem despo-
 tica de qua dictuz est prius. vna aut paterna.
 tertia autē nuptialis. et em mulieri pest et nat?
 tanq; liberis qdem. ambobus autē nō eodem
 modo pncipat?: sed mulieri qdem politice. na-
 tis aut regaliter. Ex qbus verbis colligitur q
 dicta sunt: et infert q nō magl assimilatur cōi-
 munitati domus pncipatus regalis q politi-
 cus. Quia sicut vni parti assimilatur pncipa-
 tus regalis: ita alteri parti assimilaf pncipa-
 tus politicus. Quare vt videtur non magl as-
 similaf pncipatus regalis pncipatui natura-
 li q pncipatus politicus: cuz pncipatus quo
 pa. fa. in domo pncipat? vxori cui assimilaf pnci-
 patus politicus sit naturalis: sicut pncipa-
 tus quo pncipatur nat? cui assimilaf pncipat?
 regalis. Quia teste Aristo. eodem ca. dicēte.
 Ad mascul? natura femella pncipalior: nisi aliq
 liter cōstet p̄ter naturā et scimus et pfectū ē scz
 pncipali? miore et impfecto. Ex quo cōcludit
 q mascul? naturalit? pncipat? vxori et pat? nat?.
 Ad de masculo respectu vxoris patenti di. ar-
 stoteles. i. poli. ca. iij. adhuc aut masculū ad fe-
 minam natura. hoc qdem melius: hoc autem
 deterius. et hoc qdem pncipans: hoc autē pnci-
 patū. Ex istis infertur q ex hoc q pncipat?
 regalis assimilatur pncipatui naturali: pbari
 nō potest q sit melior: et pfectior pncipatu ari-
 stocratico et politico stricte sumpto. Ad.
 Ista respōsiōne qdaz negare nitunt dicētes
 q lz tam pncipatus regalis q politicus et eti-
 am aristocraticus. imo omnis pncipatus rect?
 assimilatur aliquo modo pncipatui naturali:
 tamē pncipatus regalis magl assimilatur pnci-
 patui naturali pfectiori et meliori q pncipa-
 tus politicus stricte sumptus. Pncipat? em
 patrifamilias respectu natozum pncipalior ē
 et pfectior: atq; melior: q pncipatus quo pnci-
 patur vxori. Tum quia pncipatus respectu
 liberorū est melior: q pncipat? respectu vxoris
 Quia int? liberos sunt masculi q meliores sūt
 femis. sicut supra per Aristotelē est pbatum
 pncipat? aut meliorū subiectorū semp est meli-
 or. fm eundē. i. poli. ca. iij. Tu q: pncipat? quo
 patrifamilias pncipat? vxori est pp̄t pncipatū

quo principat nat: qz ppi prole pcedad vroz
 principat e dnceda. Tu qz p naturalr pl' dili
 git filios q vroz: qz natralr: seu naturali con
 iunctoe r pfectiori sunt sibi coiuncti q vroz. r
 ita i coitate dom' pncipalissim' ac aptissim'
 r naturalissim' pncipat' e ille quo paffamili
 as pncipat nat: cui assimilaf pncipat' regal.
 ergo pncipat' regalis e pfectior alijs pncipa
 tib' in coitate dom'. Adhuc pncipat' regal si
 milior e pncipatui naturali quo paffamilias
 pncipat nat' q pncipat' politic' pncipatui q
 paffamilias pncipat' vroz. Na regal pncipa
 tus assimilaf pncipatui patno ta quo ad vni
 tate pncipant' q quo ad plenitudine pnt: qz
 in vtroqz pncipatu e vn' pncipas: r vterqz hz
 plenitudine pnt: qz in vtroqz pncipatu e vn'
 pncipas sup sibi subiectos. Pncipat' aut po
 litic' hz assimilaf pncipatui quo paffamilias
 pncipat' vroz in h' q neut' pncipas hz plenu
 dine pnt: tm in h' differt q in pncipatu politi
 co pncipas no est vn' s plures. In pncipatu
 aut naturali quo paffamilias pncipat' vroz
 pncipas e vn': siue habeat plures vroz siue
 vna. r ita pncipat' regal magi assimilaf pnci
 patui naturali q pncipat' pa. fa. respectu vro
 ris. Ex quo cludif q magi expedit coitate si
 deliu regi ab vno q a pluribus.

Caplin. r. vbi iteru vica rone pbatur q magis ex
 pedir comunitati fideliu regi ab vno q a plurib'. Di.

Ac possem' mul

bta scrutari d pncipatu regali r ple
 nitudie pnt: ta pris respectu naz
 tozu q regis respectu sibi subiectoz. Sz qz h
 postea forte habebut locu: ido ipis pnt: ali
 am allegatione adducas ad pbandum q magi
 expedit coitati fideliu regi ab vno q a pluri
 bus. Ad. Voc iteru qda sic pbat. Illud re
 gimen est maxie expediens coitati fideliu quo
 amicitia r pcordia maxie cõseruat. r seditio q
 est cuiuslibz coitat' corruptio demitatur. teste
 Arist. q. ij. poli. c. ij. ait. Amicitia putam' ma
 ximu oe bonoz coitatib'. sic em vroz mime se
 ditioes faciut. r. viij. eiusde. c. i. ait. Videt aut
 r ciuitates continere amicitia: r legi positores
 magi circa ipaz studet q iusticia. cõcordia em
 simile animi qd amicitie videt esse. hac autez
 maxie appetit. H etiã ida vritas Adat. th. insi
 nuare videt: cu dicit. Dñe regnu diuisus se
 desolabit: r ois ciuitas aut dom' rē.

Ca. xi. in quo inuestigatur quis debeat omnib' prin
 cipari r qualis debeat esse. Discipulus.

Atis quidez mo

fdo allegatioib' plurimis q p mul
 toplures adducere posses pbasti q

Cap. X

Cap. XI.

vn' in pncipatu eccleie esse debeat qa maius
 bonu r maior vntas r pcordia ex hoc genera
 tur r nutrit. Qualis tm ille debeat esse libent
 scire vellem. Ad. Circa id qd petis tibi ex
 planari duo sunt modi dicendi. Quidã em di
 cunt q null' dz ceteris oib' pncipari nisi reli
 quos oes sapia r vtrute pcellat. Alij vero di
 cunt q aliqs pot reliqs oib' pncipari quia
 no pster oib' sapia r vtrute. r iste mod' itez di
 uersificat. Qm quidã dicut q si in ppo rpa
 no null' inuenit excellētor ceteris si tm aliqs
 bon' inueniat talis erit eligēdus in papã. Sz
 si null' inueniat bon' r ydone' null' est ad ta
 tu bñficiu sublimandus. Scdm alios vero si
 ue inueniat aliqs bon' siue no: tm aliqs est in
 summu pontificē eligēdus. r ad hoc pbandũ
 tali inmittuntur rationi. Quoniam melius est
 qlecuqz caput habere q capite oino carere.

Cap. xij. in q iteru arguit p pmo mō dicēdi etiã su
 per' c. ij. pbato: r eade argumēta pnt pta certu mo
 dũ induci. r argumēta solunt infra. c. xvi. Discipul'.

Boniã secundus

q modũ dicentiu q aliqn ecclesia debe
 ret ee sine pncipe r pastore fact' in rō
 nabile reputē cu h totã pollitiã destruar r iez
 rarechib' qreut p ipso aliqs alleget rōes no cu
 ro ipz rãq vanũ relinqm'. Ali' vo mod' eius
 scdi modi dicētiu q qlitercuqz aliqs sit si ali'
 no inuenit melior r dignior in sumu pontificē
 possit eligi pmo mō dicēdi oino repugt. Qua
 re aliqs rōnes r auctes in pñiu adducas. na p
 eas pñi' mod' magi pfirmabit. Ad. Cõtra
 illũ modũ dicēdi r p pmi cõfirmatiõ arguit
 pmo ab alijs sic. Ille dz eligi in pastore respe
 ctu cuius ceteri pnt dici r appellari grex. h re
 spectu nulli' dicit' grex nisi ei' q singlos pcel
 lit scia r scritare. igit null' tal' dz eligi in sum
 mu pōtificē q sit eqlis ceteri. maior videt pba
 tiõ no idigere. mior vo pbat. Qm pastor dz
 singlis pstare ducatu scia. vt hz di. lriij. cpbe
 sios. r. viij. q. i. laudaet. in fi. Silr r vice scritar
 te: vt scribit. xi. q. ij. pcpue. r p pñs in bmo
 pcellere singlos dz. Itē idē dz aucte simachi
 pape q scribit. i. q. i. vbi sit in qe. Utilissim' cõs
 putad' e nisi pcellat scia r scritare q e bonore
 pstatioz. Prefa pstatioz r factioz e ad sacdo
 tu eligēd' r singul' pferēd' vt in qe. Diero. Et
 Zeo papa q vt hz dist. lriij. si forte. sic in qe. Is
 metropolitani iudicio pferat q maiorib' iuuat
 tur studijs r merē. Et Amb. Dyacom' r psoy
 teri cuctu pplm vitã secularē in oib' ducentē
 debet quersariõ r hmone p̄ire. igit q̄ticiqz
 sc̄os dz vita r quersatiõ p̄ire q singlis dz p̄
 esse ples alie possent adduci rōnes r auctes
 quas gratia breuitatis transire oportet.

Cap. xij.

Primo.

Secundo.

Tercio
Quarto

Quinto

Caplm. xiiij. pbat idē qd p̄i scz q null⁹ debet p̄esse
semp̄ cūctis fidelib⁹ nisi oēs alios superet virtute ⁊ sa-
pientia ⁊ hoc duab⁹ rōnib⁹ ad q̄s r̄ndet ca. xvij. Di.

¶ Alique alie alle

gationes tibi occurrūt ad pbanduz
q nullus debet p̄esse cūctis fide-

libus: nisi oēs superet in sapiētia ⁊ v̄tute: ad
ducas. **¶** Hoc adhuc pbat sic. Non mi-
nor: sapia ⁊ v̄tus req̄rit ad p̄ncipantē in sp̄a
libus tori congregatiōni fidelium: q̄ ad regē q̄
in rpalib⁹ p̄sider sibi subiecti. vt Aristot. vij. po-
liticoz. ca. xij. velle videt: cū fm̄ ipm̄ non est
iustū aliquos semp̄ p̄ncipari (Qualit̄ p̄ncipā-
tur reges: ⁊ etiā summi p̄tiffices) ⁊ alios sp̄
subijci: nisi differant a subiecti sibi quantū dñj
⁊ heroes differūt ab homib⁹: q̄ sunt simplici-
ter fm̄ ipm̄ oibus hoib⁹ excellētes. At em̄ sic
Si igitur fuerint tantuz differentes alteri ab
alteris: quātū deos ⁊ heroes estimam⁹ ab ho-
minibus differre: vt cōfestim⁹ p̄mo fm̄ corpus
multā habētes excellētia: demuz fm̄ aiām ⁊
indubitata sit ⁊ manifesta excellētia p̄ncipā-
tium respectu subiectoz palā: qz meli⁹ vitam
suam ⁊c. Illud em̄ qd est excellēti⁹ ⁊ p̄fecti⁹
q̄ diu maner tale: natū est p̄ncipari illis q̄ ab
excellētia tanta deficiunt. Quādo aut̄ nō in-
veniunt tales q̄ differant ab alijs quēadmo-
dum differunt dñj ⁊ heroes ab hoib⁹: tūc nō ē
iustū vt aliq̄ eoz p̄ncipent̄ alijs fm̄ totā vitā
suā. Sed iustū est vt oēs quodāmodo cōmuni-
cent p̄ncipatu. vt scz oēs q̄ sunt equales in sa-
piētia ⁊ v̄tute: vicissim p̄ncipent̄. p̄mo aliq̄. ⁊
postea aliq̄. vt Aristot. ibidē velle videt dices.
Quoniā an̄ hec non facile accipit: neqz sic ut
apud indos ait silar) esse reges tantū differē-
tes a subiecti: manifestū qz p̄p̄ multas causas
intrari oēs cōmunicare eo qd est fm̄ partē p̄n-
cipari ⁊ subijci. vt scz nullus p̄ncipef̄ toto tpe
vite sue. s̄ illi aliq̄ p̄ncipant: aliq̄ subijciunt̄.
Lui⁹ rōem assignat dicens. **¶** em̄ equale
idē oibus similibus. Ex q̄bus v̄bis ratio ta-
lis elicit. In iustū est vt aliq̄s semp̄ p̄ncipetur
sibi equalibus ⁊ similibus. q̄ qn̄ aliq̄ sunt siles
iniustū est vt aliq̄ eozum semp̄ p̄ncipent̄ ⁊ aliq̄
subijciant̄. Quare p̄cludit qd si int̄ fideles sint
multi similes int̄ se in sapia ⁊ v̄tute: iniustum
est vt vnus eoz semp̄ toto tpe vite sue p̄ncipe-
tur: ⁊ aliq̄ semp̄ subijciant̄. Quare cū papa to-
to tpe vite sue debeat p̄esse fidelib⁹ vniuersis
iniustū est vt aliq̄s efficiat̄ papa: si aliq̄ inueni-
untur sibi siles in sapia ⁊ v̄tute. iniustū est igit̄
vt vt aliq̄s fiat papa: nisi sapia ⁊ v̄tute fide-
les superet vniuersos. Amplius. p̄ncipatus
papalis ē p̄fectio: p̄ncipatu regali. teste Bre-
gōno nazazeno. q̄ vt legit̄ di. x. ca. suscipitis.

ait scribens impatorib⁹ cōstantinopolitanis
dedit ⁊ nobis potestātē. dedit p̄ncipatū mul-
to p̄fectiorē p̄ncipatibus vestris. Nullus aut̄
est dignus p̄ncipatu regali: nisi super alios sa-
pientia ⁊ v̄tute: imo oibus bonis. vt Aristo-
teles videtur asserere. vij. et̄bicoz. sicut alle-
gatum est sup̄a ca. ij. huius secūdi. **¶** etiam
p̄batur ex hoc qd regnū est scdm̄ aristocrat̄ aqz
institutū. fm̄ Aristot. lib. v. politicoz. ca. vij.
in aristocratia aut̄ p̄ncipant̄ illi q̄ sunt ceteri
meliōres fm̄ eundez. iij. politicoz. c. v. igitur
⁊ in regno nullus debet p̄ncipari regali: nisi
ceteros antecellat. Unde ⁊ deus quando pri-
mo regem populo suo p̄tulit: optimū toti⁹ po-
puli elegit. testante Samuele q̄ de ip̄o. s̄. sau-
le. p̄ tpe illo dixit. i. Regum. x. **¶** Lerte videtis
quē elegit dñs qm̄ nō sit similis ei in om̄i po-
pulo. ergo multo fortius nullus est dignus p̄n-
cipatu papali: nisi omēs p̄cellat sapia ⁊ v̄tute.
Ergo quando nō inuenit̄ aliq̄s cuius excellē-
tia tanta sit indubitata ⁊ manifesta Cum ex-
cellētia p̄ncipantū debeat esse indubitata:
⁊ manifesta. fm̄ Aristotelem. vt dictum ē pri⁹
in p̄mo ca. Tūc null⁹ ē ad sumū p̄tifficē elige-
dus: s̄ assumēdi sūt plures excellētiōres alijs
q̄ aristocratice v̄l politicē oēs laicos regant.

Caplm. xiiij. vbi pbat secūda pars secūdi modi dice-
di scz **¶** magis expedit p̄plo xp̄iano regi ab vno: qui
etiā nō amicos excellat sapiētia ⁊ v̄tute q̄ a plurib⁹
qd pbat exemplis veteris testamēti ⁊ noui. Dissct.

¶ Ratiōibus istis

Cap. XIII

e mibi dedisti occasionez cogitandi
q̄plura tam p̄ cōclusionē ad quam
inducuntur q̄ contra. nec nō etiam circa totā
materiā quā in p̄ncipio huius secūdi cepim⁹
p̄tractare. An scz expedit cōgregatiōni fide-
lium vni plato subesse. ideo ex q̄sitū qd p̄po-
suerim ipam ⁊ qd prius tracta. sunt int̄ cōdis-
tere. ⁊ quantā v̄tutem rōnes p̄ vna parte ⁊ p̄
alia allegatē obtineant inuestigare. In p̄-
mis autem aliquas allegationes inducas ad
probandum qd q̄uis in om̄i populo christiano
nullus esset qui omnes alios virtute ⁊ sapien-
tia superaret: melius esset populum christia-
num regi ab vno q̄ a pluribus: fm̄ quod tenet
secundus modus ponēdi: qui recitatus est su-
perius ca. xi. huius secūdi. **¶** **¶** Hoc sic
videtur posse probari. Tale regimen maxime
expedit toti congregatiōni fidelium quo de-
tam in veteri testamento q̄ in nouo voluit po-
pulum suum gubernari: cum ipse omnis regi-
minis virtuosus ⁊ vtilis sit optimus ⁊ sapiens-
tissim⁹ instructor. Sed deus tam in veteri te-
stamento q̄ in nouo voluit totū populum suū
gubernari ab vno q̄ per totā vitā suā esset oim̄.

Primo ratio.

gubernator: quis nō esset oēs alios in sapien-
tia ⁊ virtute pcellens. Nec em̄ inuenit q̄ aliq̄s
iudex vel rex in veteri testamēto oēs alios ex-
celleret sapiētia ⁊ virtute. Sanctus etiā petrus
nō videt fuisse sanctior vniuersis ap̄st̄is ⁊ alijs
orthodotis. Sanctus em̄ iohānes ap̄st̄is in amo-
re xpi ⁊ p̄ p̄ns in sanctitate ⁊ virtute ip̄m p̄cell-
sisse videt. Sancto etiā paulo sapia videt fu-
isse inferior. Igitur nō obstante q̄ nō inuenia-
tur aliq̄s xp̄ianus q̄ excellat oēs alios sapia ⁊
virtute. est t̄m aliq̄s ad summū pontificiū eli-
gendus q̄ xp̄ianoz oim̄ sit platus.

Capitulum xv. in quo respondet ad rōem p̄mā sup̄ ca. ij.
huius sacra p̄ p̄mo modo dicendi. Discipulus

Cap. XV

Tmibi ⁊ alijs de

tur occasio inueniēdi circa p̄dicta
clarius veritatē: ad om̄ia q̄ p̄asser-
tionib⁹ p̄trarijs sunt adducta: respōsiones ali-
quas studeas recitare. P̄mo aut̄ narra quō
r̄ndetur ad illa q̄ cōtra secundū modū ponēdi
sup̄ ca. ij. recitant: ⁊ q̄ p̄ eo qd̄ vltio allega-
sti militare vident. ille em̄ modus ponēdi ha-
bere aliquam apparētiā mibi videt. **Ad.**
Ille modus ponēdi est bipartitus. d̄ vno mo-
do q̄ si in populo xp̄iano nō inueniat aliq̄s ex-
cellentior om̄ib⁹ alijs: ⁊ t̄m inuenit idone⁹ atq̄
bonus aliq̄s: talis ē eligendus in papā. S̄z si
nullus inueniat bon⁹ ⁊ idoneus: nullus est ad
tantū b̄ficiū sublimāndus. Aliter dicit q̄ siue
inueniat idoneus siue nō: aliq̄s est ad summū
pontificiū eligendus: q̄ melius ē quāle cūq̄
in caput habere q̄ capite om̄ino carere. **Di.**
P̄mo narra quō fm̄ p̄mū istorum modorum
respōdet. **Ad.** Ad p̄mā allegationē q̄ indu-
citur sup̄ ca. ij. hui⁹ secūdi: q̄ in aucte Aristo-
telis fundari videt: q̄ videt asserere iniustū eē
vt aliq̄s p̄ncipet sibi similib⁹ ⁊ equalib⁹. Res-
pondet q̄ si in aliqua cōmunitate oēs essent
boni: ⁊ nullaten⁹ p̄uertibiles p̄ maliciā i actu
vlt̄ potētia: iniustū esset vt aliq̄s p̄nciparetur
sibi similib⁹ ⁊ equalibus in sapia ⁊ virtute: qz
tūc nulla rō apparet quare plus deberet vn⁹
q̄ alius p̄ncipari: sed quando in aliqua cōmu-
nitate sunt multi aut plures p̄uersi vel q̄ p̄uer-
ti possunt: ⁊ cum maior pars ⁊ potentior volū-
tarie sustinet p̄ncipatū vnus vt a tali volun-
tate auerti non possint: tunc expedit vt vnus
sup̄ om̄es accipiat p̄ncipatū: dūmodo inueni-
atur talis q̄ sit dignus p̄ncipari deterioribus
eo q̄ aliter non esset bonus vel idoneus repu-
tandus. Si autē est aliqua pars tam potēs q̄
possit seditionē piculosa⁹ toti cōmunitati sus-
citare: que compesci non possit: ⁊ p̄ncipatus
vnus vellet nullatenus sustinere: tunc non

Ad auctē aristo.

esset aliquis omnibus sibi similib⁹ ⁊ alijs
preferendus: sed esset talis principantis insti-
tutio ad tempus aliud differenda. que admo-
dum em̄ interdū propter maliciā subditorum
ep̄us licite deserit ipos etiam penitus renun-
ciando regimini. ex de renuncia. nisi cum pri-
des. vij. q. i. hoc t̄m seruandū. sic p̄pter maliciā
aliquoz. q̄nq̄ licet institutionē principantis
differre. ⁊ ideo q̄nis regulariter expediat toti
cōitati fidelius vt aliquis vn⁹ qui oib⁹ alijs
p̄fuit: ad summū sacerdotiū eligat: t̄m si esset
tanta maliciā alicuius partis xp̄ianorum que
posset exponere totam xp̄ianitatē periculo: ⁊
nullo modo vellet vni summo sacerdoti obe-
dire: nō esset tūc aliquis ad tale officii eligen-
dus: sed esset ei⁹ electio differenda. Sicut em̄
sepe permittunt minora mala vt maiora vitē-
tur. di. ij. c. om̄is. sic nōnunq̄ omittunt bona
quedā etiā magna vt maxima picula declinē-
tur. Aristoteles intelligit q̄ iniustū est q̄ ali-
quis aliquibus similib⁹ in virtute ⁊ equalib⁹
p̄ncipet nisi ex aliq̄ vtilitate vlt̄ necessitate ex-
pediat ordinare vt aliquis etiā sibi similib⁹ ⁊
equalib⁹ ⁊ non solū inequalib⁹ ⁊ dissimilib⁹
p̄ncipetur. Ad rōnem vero Aristotelis qua
absolute ⁊ sine distinctione vel modificatiōe
videt p̄bare q̄ iniustū est q̄ aliquis sibi simi-
lib⁹ p̄ncipet. qz equalibus fm̄ virtutes de-
betur equalis honor ⁊ dignitas. R̄ndetur q̄
q̄n̄ conueniēter ⁊ vtiliter fieri potest vt equa-
lib⁹ equalis honor ⁊ dignitas tribuat hoc faci-
ciendus est. in quo casu loquit Aristoteles. t̄m
q̄n̄ non est possibile aut non est vtile vlt̄ est mi-
nus vtile: p̄fertim cōmuni bono q̄ equalis ho-
nor ⁊ dignitas equalibus conferatur: tūc ab-
q̄ omni iniusticia: imo iusta electione vel for-
te: aut quouis alio licito modo aliquis quo ad
dignitatē ⁊ honores potest similib⁹ ⁊ equa-
lib⁹ preferri. Et si alij in hoc turbarentur ⁊
ad seditionem faciendam prouocarentur: effi-
cerētur dissimiles ⁊ inequales fm̄ virtutē al-
teri cui prius equales ⁊ similes exiterant tā-
q̄ ambitiosi ⁊ inuidi preferentes honores pro-
p̄riū bono cōmuni: cum magis periclitari vel-
lent bonū cōmune vel mime procurari: q̄ ali-
quem eis cuz vtilitate cōmuni preferri. **Exē.**
plū autē Aristotelis de habētibus equalē vel
inequalem virtutē digestiuam: ⁊ de b̄nibus
equale vel inequale corpus (quia equalibus
fm̄ virtutem digestiuā vel corpus expedit ha-
bere equale alimentū vel vestitū quod nocet
inequalibus fm̄ virtutē digestiuā ⁊ corpus.)
non concludit vniuersaliter absq̄ omni exce-
ptione q̄ equalibus ⁊ similib⁹ fm̄ virtutem
debeat dari idēz bono ⁊ dignitas. qz in mini-

Ad rōem aristo.

Ad cōmuni-
Aristotelis

frando alimentū ⁊ vestitū equalibus vel inequalibus? fm virtutē digestiuas corporis solum modo attenditur propria virtus ⁊ propriū vniuscuiusq; ipoz. qd. s. expeditat vel noceat vni cuiq; ipoz diuisis. In distribuēdo at honores ⁊ dignitates qñq; solū attenditur meritū ⁊ dignitas illoz qbus debēt distribui. qz tūc inuistū est vt equalib? inequalis honor seu dignitas tribuat. ⁊ tūc bonū est exemplū Aristotel' Qñq; aut nō solū attendit meritū ⁊ dignitas honorandoz: sed etiā attendit vtilitas publica que meli? pcurat principaliter p vnū q p plures. ⁊ tūc qz maior respect? habēdus est ad bonū cōmune q ad meritū ⁊ dignitatē honorandoz: iustū est vt equalib? ⁊ similib? fm virtutem non equalis honor ⁊ virtus tribuatur.

Cap. xvi. rñdet rōnib? c. xij. adductis. Discipulus.

Via contra istuz

q moduz videntē spāliter allegari ea que allegata sunt prius. c. xij. ⁊. xij. ibi em ondit q nullus dz pferri cūctis fidelibus nisi pcellat vrtute ⁊ sapia vniuersos. cuius contrariuz tenet pdictus modus ponēdi. ideo narra qualiter respōdetur ad ipsa. **Ad** illa que. xij. c. inducunt rñdet q regularitē qñ inuenit aliq; qui virtute ⁊ sapia oēs alios superet ⁊ excellat: ille pferēdus est in summū pontificē. ⁊ regulariter peccat q sciēter tales dimitunt: ⁊ essent quasi merito potestate eligendi priuādi. ⁊ in hoc casu loquunt auctoritates inducte. qñ aut non inuenit aliq; talis sed multi sunt similes ⁊ equales fm virtutem tūc nō est eligēdus talis: cū null? sit talis. nec tñ ppter hoc dz differri electio quousq; inueniatur talis. sed sufficit tūc vnus equalitū vel similitū in sapiētia ⁊ virtute hñdo respectū ad aliquid aliud quod aliquo modo suffragetur eidem vt eligatur. **Di.** Quis istam responsonem (vt puto) intelligaz: tamen qualiter ista opinio auctoritates. s. xij. c. allegatas (q forte contra ipsam militare videntur) expoñit: ignoz. ideo breuiter discurre per ipsas: ⁊ dic quem intellectum habent de ipsis. **Ad** illam rationē que dicit q talis debet eligi respectu cuius ceteri grex dicant. Respondetur q potest habere duplicem intellectum verum. Vnus est q quando aliq; eligitur talis: eligi debet respectu cui? ceteri boni ⁊ mali dici possint merito grex. Alius est q quia in ecclesia semper inueniuntur mali: debz eligi talis respectu cuius ceteri. id est mali. grex dicantur. Non tamē est possibile vt eligatur talis respectu cuius eminētes in sapiētia ⁊ virtute possint dici grex. Ad aliaz que ponitur

i. q. i. c. vilissimus. id ē valde vilis ē putandus nisi pcellat malos ⁊ indignos tanto honore: scia: ⁊ sanctitate: s nō est vilissim? reputand? Quis non pcellat scia ⁊ sanctitate eminentes fm sapiam ⁊ vrtutē. Ad tertiā q est Hieronymi respondet q quando ē aliq; pstantior: sanctior: ⁊c. ille ad sacerdotiū eligēdus ē. quando aut non ē talis sufficit eligere pstantiorē: sanctiorē: doctiorē: ⁊ in omi vrtute eminentiorē: omib? malis ⁊ stultis in populo. Ad auctoritatem Leonis pape cōsimilit dicitur q quando est aliq; optim? ipse est eligendus: quando nō est aliq; optimus eligendus est bonus. Ad auctoritatem Ambrosij dicitur q diaconi ⁊ presbyteri cunctum populū vitam ducentes in omnibus secularibus: debent conuersatione ⁊ fmone pceire pcedit: s nō oportet q pceat illos et populo q ducunt vitam singularitē sanctam. **Di.** Puto me nō ignozare qualif ista opinio intelligat omēs canones sacros qui in hoc contra ipsam militare vident. Sed dic an teneat electionē debere cassari si nō eligatur optimus: quādo optimus ⁊ excellētor oibus inuenit. **Ad.** Tenet q qz ppe scandala turbarōes seditōes etiā: sepe tolerant miora malay maioray vitē. ita pot electio boni nō optēmi quando inuenitur optimus licite nō cassari ⁊ sepe periculosissime cassaret. **Di.** Nūqd non obstante q talis electio cassari nō debet: ar: tenetur electus bonus non consentire electioni de se facte vel cedere si iam consenserit quando aliq; optimus est dimissus. **Ad.** Respondet q talis quando optimus alius inuenitur si absq; periculo vel turbatione notabili valeat nō consentire: vel cedere si consenserit: de necessitate salutis tenetur nō consentire vel cedere: maxime si cum bono exemplo ⁊ edificatōne totius cōmunitatis fidelitū hoc facere possit. Aliter em damnabilis bonus vel honore ppiū bono cōmuni pferret.

Capitulum xvij. in quo respondet ad rationes ⁊ auctoritates ca. xij. adductas Discipulus.

Itē nunc qualiter

respondet ad illa q supra. xij. c. sūt adducta. **Ad.** Omnia illa fundatur in hoc (vt videt) q nullus ē dignus principatu regali nisi superet omēs alios sapiētia ⁊ virtute. fm qd Aristoteles in politicis ⁊ etiam in ethicis sentire videtur: vt nullus debet esse rex: nisi sit optimus ⁊ melior fm sapiētia ⁊ virtutem omnibus sibi subiectis. Ad quod dicit q nō ē fm Aristo. vniuersalit absq; oī exceptōe verū. Ad cuius euidentiam dicitur esse sciendum q principatum regalem plus

Ad tertiam

Ad quartam

Ad quintam

XVI

Cap. XVII

Ad primam.

Ad secundam

Liber secundus

ribus modis contigit adipisci de quibus ad pre-
sens sufficit enumerare duos. Quorum unus est
quando aliquis a subditis voluntarie sublimatur in
regem. Alius est, quando quis voluntarie de principatu
despotico quem iuste adeptus fuit, ad principatum
regalem se transfert. Si primo modo debeat
quis ad principatum regalem regulariter assumi: as-
sumendus est optimus secundum sapientiam et virtutem
si inuenitur talis et nullum iustum impedimentum im-
pedit promotionem eius. Et si tale genus inueni-
atur quod tali modo excedat omnes alios iustum est
regulariter ut tale genus regnet. Et sic intelli-
git Aristoteles in ij. politicorum. et xvi. cum dicit.
Cum igitur sic genus totum et alios unum acci-
derit esse differentem secundum virtutem tantum ut ex-
cedat quod illius ea: que aliorum omnium: tunc iustum est
genus hoc esse regale et dominans omnium: et reges
unum hunc sicut et dictum est prius. Si autem non
inuenitur: inveniunt tamen multi boni: aliquis
eorum assumendus est: cuius principatum alii ei simi-
les et equales in sapientia et virtute, propter commune
bonum patienter et libenter ferre tenentur. Quali-
ter autem assumi debeat, postea si volueris pote-
ris inquire. Si autem secundo modo puerit quis
ad principatum regalem: puta quod primo obtinuit do-
minium regionis totius et omnium habitantium in ea,
sive per occupationem sive per donationem: sive per
emptionem: sive per iustum bellum: sive quocumque
alio modo iusto: et postea renuens principatum
despoticum contentus est solo principatu regali:
vel scilicet principaliter velit principari eis propter bonum
et conferens subditis, non propter bonum proprium
(qualiter principat despotas) poterit iuste posi-
tini principatum regalem: quod non sit optimus hominum
quod ex hoc quod parte iuris sui dimittit: et partem
retinet: non est iniustus censendus: licet non sit
optimus. Ad aristotelem autem qui inquit. vii. po-
liticorum. c. xii. quod non est iustum aliquos semper prin-
cipari: nisi tantum differant a subditis: quantum deus
et heros differunt ab hominibus. Respondetur
multis modis. Uno modo quod hoc est verum si at-
tendatur solummodo meritum et dignitas principantis:
non autem si attenditur utilitas boni communi-
s. Aliter dicitur quod hoc est verum de ius-
to naturali in particulari. puta quod non est iustum
naturale ut isti principentur omnibus aliis: nisi tali
modo differant ab omnibus illis: quibus principan-
tur. per quem modum iustum est ut ille vir princi-
petur uxori sue vel uxori: et pater filiis: et iste
dominus seruis: qui naturaliter sunt serui secundum Aristote-
lem in i. politicorum. Sed non est verum de iusto posi-
tino. nam sepe fit iustum et naturale ut aliquis do-
minetur multis sibi similibus et equalibus in
communitate perfecta: quia si sunt tot similes
et equales secundum virtutem quod non possunt utiliter

primi tractatus

omnes simul principari: et tamen talis commu-
nitas sine principante non potest consistere
secundum Aristotelem. Et quia non est iustum natu-
rale ut magis isti principentur quam illi: necesse est
quod per iustum positum determinetur quod isti prin-
cipentur: vel simpliciter secundum totam vitam suam
vel ad tempus. Et sicut non obstante quod non sit
iustum naturale ut iste principetur secundum totam
vitam suam sibi similibus et equalibus: quali-
ter intelligit Aristoteles. tamen ex causa fieri
potest iustum positum. quod Aristoteles ne-
gare non intendit. **Q.** Quomodo potest esse
se iustum naturale quod aliquis principetur sibi
similibus: et tamen non est iustum naturale quod
iste principetur similibus? et sic de singulis. **R.**
Respondetur quod ista interrogatio tua procedit
ex ignorantia primitiuorum scilicet logicalium.
que nullus desudans cuiusquam scientie ignora-
re deberet. aliter enim procederet sophisticus qua-
do pyrabat se demonstrative procedere. Dicitur
igitur quod sic tam vniuersalis quam particularis est
necessaria: cuius tamen quilibet singularis est
contingens. ita possibile est quod particularis sit
secundum iusticiam naturalem: et tamen nulla singu-
laris erit secundum iusticiam naturalem. Quare pos-
sibile est quod aliquis debere principari sibi simi-
libus sit iustum naturale. et tamen non est ius-
tum naturale istum debere principari sibi simi-
libus. et sic de singulis. et sicut possibile est
quod propositio cathegorica de disiuncto extremo
in qua subiunctum termino discreto preterito sub ali-
quo termino communi sit necessaria: et tamen quod
disiunctiva corrodens eorum modo necessitatis
sit falsa. et ideo nulla singularium illarum sit neces-
saria. Ita potest contingere quod talis sit vera. istum
vel illum et sic de singulis principari sibi similibus
est iustum naturale: si sit cathegorica de disiun-
cto subiecto: et tamen quod disiunctiva sit falsa. et pro-
pter
secundum istos absque omni deceptione in talibus pro-
cedatur diligentissime est cognoscenda diffe-
rentia inter propositionem disiunctiuam et de dis-
iuncto extremo: et inter propositionem de eisdem
terminis acceptam in sensu compositionis et
in sensu diuisionis secundum quosdam: vel inter dis-
uersos sensus propositionum talium secundum ambigui-
bologiam secundum nonnullos. **Q.** sepe propter igno-
rantiam diuersitatis inter tales propositiones
et sensus: intellectus auctorum in pluribus igno-
ratur dum putant unum habuisse sensum et habere
aliud. imo quoniam habuerunt contrarium et variis
modis sophisticata fuerunt in talibus? **Q.** quis igno-
ratur a multis? **D.** dum vnus sensus vel proposi-
tio equiualens sophisticata inferatur et alio. aut
ecceuerio ex propositione in vno sensu accepta vel ex

Questio

Responso

vno sensu inferatur illa q̄ nō ex ipso sed ex alio sensu sequunt. Vel e cōuerso vno sensus sopsi-
stice cōcludit ex illis. Ex quibus ali' sensus ve-
ro argumēto pōt inferri. Plurib' etiā ali' mo-
dis sunt sopsismata. in talib' ppter ignoran-
tiam distinctionis hui' sensus earūdem ppo-
sionuz fm vocē. Di. Recitasti duos modos
respōdendi ad aristotelē nunc recita aliū si oc-
currerit. Ad. Aliter dicit q̄ non est iustum
aliquos vel aliquem semp principari: nisi tā-
tum differat: vel differat a subiectis: q̄tum dif-
ferunt dī. 7 heroes ab hominibus: si pbabili-
ter timetur q̄ equales si nō equaliter honozē-
tur periculosas dissensiones 7 seditiones pro-
curabunt. Di. Secunduz ista discurrere pau-
ciores que allegate sunt supra. c. xiiij. Ad.
Primā auctoritatē aristotelis pcedit ista opi-
nio sicut sonat. Ad secundā dicit q̄ quādo sūt
plures equales in aliqua cōmunitate pfecta:
vult aristoteles q̄ expedit omēs picipare p-
ciparum fm prem: id est quādoq; picipari:
q̄q; subijci: q̄ pbabili' timetur: q̄ aliter pe-
riculose seditiones oriētur: nisi quilibz qui est
eque dign' aliq̄n picipetur. Si autē de hmoi
seditione minime foimidat: expedit si aliquis
inuenit idoneus: vt vno tanq̄ rex oibus pinci-
petur: etiā fm totam vitam suam: nisi psuma-
tur q̄ velit picipatū regalem in tirannidem
cōuertere. vel timetur de aliquo alio malo qd
posset ppter aliquā maliciā accideret. Ad ali-
am autē per aristotelem. qd enim equale idem
similibus. respōsum est prius. Ad aliā cū acci-
pitur ab Aristotele: q̄ nullus est dignus p-
cipari regulariter: nisi supet oēs alios omnib'
bonis. Rūdetur q̄ hoc verū est si solūmodo at-
tendatur meritū: 7 dignitas psonē illi' qui de-
bet esse rex non habēdo respe ctum ad bonum
cōmune. Ad aliā cū accipitur q̄ regnum est
fm aristocraciā institutum. in qua solummo-
do picipatur qui sunt ceteris meliores. Res-
pōndetur q̄ si in aliqua cōicate volēte aristo-
cratice regni: inueniunt aliqui pauci ceteri mel-
iores: iustum est q̄ illi nisi aliqd aliud impedi-
at: ceteris picipetur. Si autē nō inueniuntur
aliqui pauci qui sunt ceteris meliores: s; sunt
multi in sapiētia 7 virtute equales: 7 tot q̄ nō
esset expediens omēs picipari: tunc nō pōt
fieri vt picipantes aristocratice sint ceteris
meliores: 7 in picipatus aristocraticus ē to-
ti cōmunitati expediēs: si picipatū regalez
noluerit sustinere. Et vtilius tūc erit aliquos
paucos de equalibus ad picipādum omnib'
assumere q̄ picipatum politicum oligarchi-
cuz v' democraticum instituere. Ad illud qd
dicitur deum elegisse optimū de toto populo

in primū regez israel scz saulē. Rūdetur q̄ saul
non erat melior fm virtutem 7 sapiētia om-
nibus alijs. samuel em erat multo melior illo: 7
forte cōplures ali' ipm virtute 7 sapiētia excel-
serunt. ppter tñ staturam pceram ipsius dice-
batur: q̄ non erat ei similis in omni populo. qz
vt habetur ibidem. altior fuit in omni popu-
lo ab humero 7 sursum: Ex isto colligunt mul-
ti q̄ nō est necesse vniuersaliter abiq; omni ex-
ceptione semp eligere meliores in regem. quia
samuel non fuit electus in regem: 7 tamē fuit
multo melior saule. D. Dic breuiter applicā-
do p̄dicta ad papam: quō respōdetur ad p̄scri-
pta in q̄tuz pbare videtur: q̄ nullus tanq̄ pa-
pa p̄esse d; cunctis fidelibus nisi oēs supet
sapiētiaz virtute. Ad. Dicit q̄ si inuenire-
tur aliq; catholicus cuius excellētia talis eēt
nota: ille C nisi aliquid singulare specialiter im-
pediret Deberet p̄ferri toti cōitati fidelium.
Ita q̄ si aliq; alius eligeret: vel etiā ante. p̄-
sides extitisset minus p̄fectus amore cōis bo-
ni ei de necessitate salutis cedere teneret: nisi
cessionez hmoi aliqua spālis ratio impediret
Si autē nō inueniret aliq; qui taliter excede-
ret de eglibus esset aliquis assumēdus. Quia
q̄uis nō sit iustum naturale vel diuinū: vt iste
assumat: tñ iustum naturale ē vt aliq; assuma-
tur. Et ideo qz non oēs equales debēt p̄esse:
expedit vt si nō possit rōnabiliter aliter q̄ per
sortē: q̄ p sortem aliquis de equalibus p̄ferat.
Quēadmodum apostoli ppter omnimodam
equalitatem quam pp̄derunt inter mathiaz
7 ioseph: q̄ vocabatur bersabas: dederūt eis dē
sortem. 7 eum sup quē fors cecidit ad aplatus
officiū assumpserūt. Si autē aliqui discernunt
in aliq;bus ineqls: q̄uis non in sapiētia 7 vir-
tute: tunc ad inequalia pōt respec' haberi
tpis qualitate. Quia in vno tpe possit haberi
iuste respec' ad vnū: 7 in alio tpe ad contrari-
um. vno enim tēpore possit iuste haberi respe-
ctus ad amicorū potentia: 7 alio tpe ad carēti-
am amicorū: 7 sic de alijs a sapia 7 virtute: pu-
tant quidā consimiliter eē dicendū.

Cap. xvij. in quo notant quinq; vtilitates p̄cipat'
monarchici 7 regalis. propter quos magis expedit re-
gi ab vno q̄ a pluribus Discipulus.

Deiui quō respō cap. xviii

a detur ad illa q̄bus videbat pbatur
q̄ nullus deberet fieri summ' ponti-
fex 7 caput cūctoz fidelium: nisi excelleret oēs
alios sapia 7 virtute. Nūc narra quō rūdet ad
illa: quibus supra. c. ij. hui' secundi oñditur q̄
nō expedit cōitati fidelium subijci vni capiti et
plato: qz expedit sibi q̄ regatur a plurib'. An-
E

Applicatio rati-
onis ad materiā
propositam

Liber secundus

primi tractatus

te oia em peto vt dicas ppter qua vtilitatem fm istos magis expedit coitari fidelium regi ab vno q̄ a plurib? **Ad.** Huius dicit esse vtilitates plures. Quarum vna e q̄ facilius habetur accessus ad vnu: q̄ ad plures. Prop̄ h̄ q̄ plures nō semp̄ repiunt in eodē loco. nō modicuz aut̄ expedit subiectis. pro diuersis necessitatibus facile posse habere accessuz ad p̄ncipantē. ppter quod p̄ncipes tam seculares q̄ ecclesiastici sunt resp̄sibiles reputandi: q̄ in accessibiles exhibent se subiectis. Alia vtilitas est q̄ vnus p̄ncipās facili? pōt regularit̄ (q̄n̄ occurrit necessitas) facere iudiciū et iusticiā: et picula vitare: q̄ plures. Si em̄ vn? est p̄ncipās nōcūq̄ oportet facere iudiciū et iusticiā: et piculū aliq̄ vitare: nō est necesse q̄ aliū p̄stoletur. Si aut̄ essent plures p̄ncipātes: q̄ vnus necesse esset celeriter talia expedire: nec si ne piculo differri valeret: oportet vnu aliū vel alios expectare. Tertia vtilitas e q̄ facili? potest corrigi vn? si exorbitauerit: q̄ plures quia plures habent defensores q̄ vn? **Quarta** est q̄ cū sine cōsilio multoz nulla possit b̄n̄ regi magna cōitas. Juxta illud salomonis p̄ uerbioꝝ. xxiii. erit salus vbi multa cōsilia. vñ et in laudē dicit romanorū. i. machabeo. viij. q̄ quotidie cōsulebāt tricenti viginti (cōsiliū agētes semp̄ de multitudine: vt que digna sūt gerant) melius regetur eorūdez cōitas si vn? alijs p̄ncipat̄. qui de tempore et loco cōsiliū. et omni b? (pura de cōsiliarijs admittēdis: vt repellēdis et cōsimilibus) valeat ordinare: q̄ si p̄nciparent plures quoz vnus alium (etiaz si machinarent in malū rei publice) nō possz facilius excludere a cōsilio: et ceteris q̄busq̄ a gendis. **Quinta** vtilitas est: q̄ plura negocia et pluribus modis et cū minor labore pōt expedire vnus q̄ plures: q̄ plurib? modis pōt accedere impedimentū: ne plures simul de eisdem negocijs diffiniāt. Propter has et alias vtilitates plures dicūt isti q̄ magis expedit cōitari fidelium regi ab vno optimo viro q̄ a pluribus optimis. et sibi magis expedit sibi regi ab vno et sapiente: q̄ de cōsilio velit agere sapientuz: qui aliter nō est bon? q̄ a plurib? bonis et sapientibus. Hinc (vbi p̄ns) d̄ ad laudē romanorū q̄ cōmittūt vni hōi magistratū suū p̄ singulos annos d̄nari vniuersē terre: et omēs obediunt vni. et tñ vt allegatū est tricenti viginti erant cōsiliarij quotidie p̄siliantes. hinc ab imalech vt habet iudicā ix. astute suasit p̄ fr̄es matris sue viris sieben vt acciperēt cum in d̄m: presedēs id qd̄ fuit eis vtilius si ip̄e fuisset bonus dicēs. loquimini ad oēs viros sieben: quid vobis e meli? vt dominetur vestri septuagita vis

Prima vtilitas

Secunda

Tertia

Quarta

Quinta

ri omnes filij ieroboal: an vt dominetur vobis vnus vir.

Cap. xix. in quo ponuntur r̄siones ad rōnes sc̄di capituli p̄b̄ares q̄ non expedit magis cōitari fidelium regi ab vno fideli. q̄ a plurib? Et primo r̄idet ad tertias. de inde ad sequētes. Ad primā et sc̄dam allegationes. re spondetur supra capitulo. xv. Di.

De vni vtilitates

a aliquas ppter q̄s isti dicunt: q̄ magis expedit cōitari fidelium regi ab vno fideli q̄ a pluribus. nunc narra quō r̄ndetur ad allegationes q̄ cōtrariuz p̄bare vident q̄ supra. c. ij. hui? secūdi sūt inducere. **Ad** tertiā illaz cum adducit: q̄ per illum vel illos maxime expedit regi totam cōgregatiōem fidelium cuius vel quoz iudiciū est: melius vlt̄ certius in iudicando et discernēdo: q̄ sunt p̄curāda tanq̄ vtilia: et q̄ tanq̄ inutilia et nociua sūt penit̄ repellēda. R̄ndetur q̄ hoc nō est vlt̄ verū: s̄ sit verum in casu. Cōstat em̄ q̄ iudiciū concilij generalis in quo cōcūnre debent meliores et sapientiores de oibus p̄ncipib? et regionibus xp̄ianoz: est certius et melius q̄ iudiciū vnus vel paucorū q̄ in aliquo vno loco valent cōtinue cōmode cōmorari. Et tñ non expedit semp̄ esse cōciliū generale p̄ cōitate fidelium gubernāda. q̄uis etiaz p̄ quibusdā negocijs sp̄alibus: que p̄ vnum vel paucos nō p̄nt cōgrue expediri. sit expediens conciliū generale conuocari: et sequi ipsius finiam. Pro negocijs aut̄ que p̄ vnum vel pauciores p̄nt vlt̄iter expediri: non expedit cōgregari cōciliū generale. et ita regulariter magis expedit cōitates fidelium regi ab vno vel paucis: q̄ a p̄lio generali. Sic etiaz expedit magis cōitari fidelium regi ab vno sufficēter optimo vel bono vten? te cōsilio: q̄ a plurib? simul p̄ncipantib?: q̄ melius est vt plures absq̄ quoz cōsilio non b̄n̄ regeretur cōitas fidelium: sint tantūmodo cōsiliarij vnus optimi aut boni qui possit eos q̄n̄ erit expediēs inuitare et oēs aut quosdā vocare et diuersis diuersa committere: q̄ q̄ h̄mōi oēs sint p̄ncipātes siue rectores. Hinc necesse esset sepe oēs conuocare p̄ negocijs. que possent expediri p̄ paucos. Alie etiaz difficultates et incommoditates plures acciderēt que vitātur si vnus bonus aut optimus habent cōsiliarios sufficētes et eque bonos sicut essent plures p̄ncipātes regit. Principat̄ em̄ neq̄ sapientiam neq̄ bonitatem largit̄. Ad aristotilem aut̄ q̄ p̄bare videtur in politicis: q̄ magis expedit cōitatem regi a pluribus optimis q̄ ab vno. Quia turba melius iudicat: q̄ quis vn? R̄ndetur q̄ plures melius et certius sepe iudicant q̄ vnus. et turba meli? q̄ vnus. et ideo b̄n̄

Cap. xix

Ad tertiam

Ad philosophum tertio politico

requiritur disceptatio consiliatio et iudicium pluri-
um: non tamen tanquam principantium necessario: sed se-
pe sufficit ut assint tanquam consilium solummodo. Ita
enim disceptat consiliatio et iudicat discernendo in-
ter bonum et malum: iustum et iniustum: ille qui solummodo
est consiliarius his intentionem bonam. sicut si
esset principans et principans. sepe etiam per agendum suf-
ficiat deliberatio et iudicium unius solummodo: et ideo
magis expedit toti civitati fidelium quam principi-
petur unus supremus principans qui negocia per
quibus ipse solus sufficit expediat per se ipsum. et alia
per quibus pericia ipsius solummodo non sufficit: expediat
de consilio aliorum: quod per principentur tales plures
quos per omnibus negociis parvis et magnis faci-
libus et difficultibus oportet convenire. Ad alias
auctoritate aristotelis qui videtur asserere: quod mul-
ti multis oculis: et multis auribus: plura perci-
piunt et melius: quam unus duobus oculis et dua-
bus auribus. et sicut multi plura possunt operari mul-
tis manibus et multis pedibus quam unus duabus
manibus et duobus pedibus. Et ita magis expe-
dit regimine plurium quam unius. Respondetur quod si unus
bonus et sapiens regat civitatem fidelium non so-
lum videtur duobus oculis et duabus auribus
ac etiam duabus manibus et duobus pedibus: sed in-
terdum videtur multis modis huiusmodi organis. et
magis expedit quam interdum videtur solummodo duo-
bus oculis et duabus manibus quam multis. Inter-
dum vero magis expedit quam videtur multis quam solus
duobus. Et ideo magis expedit toti civitati fi-
delium quam regat ab uno quam aliqui putat expedit: videtur
sua sufficientia propria: aliqui aliena quam a plu-
ribus qui absque necessitate ad omnia expedienda
conveniunt. Ad illud quod ibidem accipit actu
um. xv. quod conveniunt apostoli et seniores videre de
de hoc. quasi semper magis expediat negocia
terminari et diffiniri per plures quam per unum. Respon-
detur quod aliqui magis expedit negocia termina-
ri per plures quam per unum. et aliqui magis expe-
dit: quod tractetur per unum. Et ideo expedit civitati
fidelium ut regat ab uno optimo: vel saltem bo-
no: qui solus aliqua negocia et questiones tractet
et diffiniat: aliqua vero tractet cum aliis pluri-
bus vel paucioribus: secundum quod erit expediens et
diffiniat. Et ideo in casu de quo fit metio actu
um. xv. erat expediens ut de deo illo: non unus
solus sed plures equirerent. Et conveniunt apostoli
et seniores: non quidem omnes principantes civi-
tati fidelium: sed tanquam necessarii et utiles uni
principanti. et capiti omnium pro favore vel con-
silio: quandoque enim vocantur aliqui ad aliquos tra-
ctatus in quibus sufficit sapientia unius mag-
gis pro favore prestando contra resistentes vel
inobedientes: quam pro consilio requirendo. Ad In-
nocentium vero papam cum dicit. quod facilius inveni-

tur quod a pluribus senioribus queritur. Respon-
detur quod hoc de multis dubiis continet veritatem
quam tamen ad alicuius inventionem sufficit unus so-
lus: qui tunc non indiget favore vel auxilio aut
consilio plurium: melius est quod querat et invenia-
tur ab uno quam a pluribus. Ad aliam vero allegatio-
nem quam fundat in his: quod plures sunt minus puer-
tiles et corruptibiles a maliciis et concupiscen-
tiis et passionibus pravis quam unus. et per consequens
magis expedit civitati fidelium a pluribus regi-
quam ab uno. quod magis expedit sibi regi ab illo vel
illis cuius vel quorum voluntas minus est puer-
tilis et corruptibilis a passionibus pravis. Respon-
detur quod aliquo modo voluntas unius est minus puer-
tilis et corruptibilis a passionibus pravis et af-
fectionibus: quam plurium. Ad cuius evidentiam dicitur
esse notandum: quod voluntate plurium vel multitudinis
est puertilis dupliciter potest intelligi. vel per se puer-
tilis secundum se totam accipiendo totam sine catho-
reumatice vel secundum partem: primo modo voluntas plurium
est minus puertilis quam voluntas unius. Secundo modo
voluntas plurium est magis puertilis quam volun-
tas unius determinati: puta voluntas illius vel istius
us. Citius enim et facilius puerit potest et corrumpi ali-
qua multitudo secundum partem quam unus solus. Quia
ad corruptionem cuiuslibet de illa multitudine
corrumpitur illo modo et puerit ipsa multitudo. quod
quod quis non puerantur singuli: tamen in multitudine
ne ipsa aliqua perversio reperitur. et quod ad bonita-
tes et idoneitatem principantis requiritur: quod nec
etiam secundum partem sit perversus: ideo magis expe-
dit civitati fidelium regi ab illo: qui etiam secundum partem
est minus puertilis. talis autem est unus:
et non plures. et ideo magis expedit civitatem
fidelium regi ab uno quam a pluribus. Ad aucto-
ritatem aristotelis. qui accipit ex. iij. politicorum. ca-
viiij. respondetur quod in casu quando pauci non suf-
ficiunt ad perfecte videndum quid est agendum
et quid omittendum: quis aliquo modo perpé-
dant imperfecte: tunc expedit multitudine convenire:
non quidem ad principandum sed ad delibera-
ndum et inveniendum quid est toti civitati expedi-
ens et ad consulendum quod facere principans tene-
atur. Quod si principans nolle sequi eorum consili-
um et imineat periculum notabile: haberet cor-
rigere ipsum. ideo autem in tali casu expedit multi-
tudines convenire predicto modo. quod omnes simul sunt.
aliquid melius quam pauci: et tamen circa mores quam cir-
ca intellectum possunt plura videre. quam autem pauci
sufficiunt ad videndum perfecte quid est agendum
et quid omittendum: non expedit multitudine
convenire ad tractandum: sed melius est quod con-
veniant pauci sufficientes tamen. Et ideo quam unus
sufficit non oportet convenire multos. Et si unus
non sufficit ad inveniendum quid necesse est fieri

Ad roan qrtas

expedit ut quot sufficiat (multos vel paucos) valeat vocare. et pcedere de plio corde: ita ut no pncipetur cu eo. Per pdicta prz quod m datur ad auctori. aristo. cum inuuit q plures sunt magis impuertibiles q vnus. qz dicunt q vno mo sunt magis impuertibiles. et alio mo sunt magis puertibiles. no quide vt oes simul puertatur facilius q aliqs vnus determinat? sed qz facilius inuenit pnerfitas inter eos q in vno determinato: qz quocunqz eoz puerfo: repitur inter oes puerfitas: quis no oporteat q in aliquo vno determinato repiatur puerfitas. Ad bonitate aut et idoneitate pncipantis requirit q nulla in ipo sit puerfitas. Et io qn repitur puerfitas in aliq multitudine: etiā in vno solo illius multitudinis: eo ipo illa multitudo no est idonea ad pncipandū. iuxta apostolū ad galatas. v. modicū fermenti totā massam corripit. Quare magis expedit cōitati fidelium vt regat ab vno q a plurib? simul pncipantib? et vicē vni? gerētibus. Qz non ita facilliter repitur puerfitas in vno: sicut in quacūqz multitudine cui? ille vni? sit ps et alius cum eo qui ita puerti pōt sicut ipse. Di. Secundus ista sequit q silr nūqz cēt vocādi ples: nec etiā multitudo ad cōsiliū: cui? oppositū non solum aristoteles et alij sed etiā ista opinio tenet prz pna: qz facili? inuenit puerfitas in multitudine: et inter quosqz plures q in vno solo. puerfitas aut sume fugienda est. Ad. Rndet q qn cunqz vnus sufficit ita q nec cōsilio nec fauore indiget alioz: no sunt vocādi plures. qz frustra fit p plures qd eā bene pōt fieri p vnu. sed qn vn? no sufficit ad pfecte vidēdum vel agendū id qd agēdum est: tunc expedit vocare plures: vel p cōsilio vel p auxilio vel pro fauore. Quia sicut inter plures et in multitudine pōt inueniri puerfitas: ita inter plures et in multitudine maior scia et pudentia et bonitas reperitur. Et io qn vnus no sufficit: cōuenire debēt plures: qz quis hoc possit eē indifferēs ad bonū et ad malū. plures em cōueniētes interdū bñ: et interdū male pcedūt. Et io qn propter bonitatem eoz qui cōuenire bñt: pbabiliter creditur q recte cōsulāt et faciāt: agendū est vt conueniāt: si vn? no sufficit. Qn aut pbabiliter inuenit q a rectis itinerib? deuiabūt impediēdi sunt ne conueniāt. qz meli? est nihil agere q malum facere. Un? si pbabiliter credit qn aliqui ad gñale cōciliū cōuocant: q no rite cōsiliū celebrabūt: impediēdi sunt ne cōueniāt. Si aut pbabiliter credit q rite cōsiliū celebrabūt: agēdum est vt conueniāt: nisi credat q min? utilitatis faciāt q sit incōmoditas quā incurrerēt et laborib? et expēsis. Di. Nūc narra quō mdes

tur ad verba aristotelis qbus videtur concludere q aristocrata melior et eligibilior est q regnū. Ad. Rndetur q no interdū aristoteles cōcludere q simplr et semp melior est et eligibilior aristocrata q regnū. Qm em tota multitudo pncipantiū in aristocrata non est bñ se totam ita puertibilis sicut vnusquisqz q eēt de illa multitudine: et maior est pudentia et etiam virtus seu bonitas in tota multitudine q in vno tunc pōt accidere: q melius sit vt plures pncipent aristocrate: q vnus. Qz ille q regaliter pnciparet pōt puerti alijs no puerfis. Peius est aut q aliqs puertat qn sol? pncipat: q qn pncipat cum alijs. si em puertat qn pncipat cū alijs: minora et pauciora mala facere pōt regulariter: q sol? pncipās puertat. et ideo qn qz melior est et eligibilior aristocrata q regnū. Sepe tñ et cōius: et ideo quodāmo simplr melius est regnū q aristocrata ppter utilitates q dicte sūt prius. c. xvij. et ppter alias plures. et hinc est q antiqui rōnabiliter aliqñ aristocrata mutabāt in regnū. et aliqñ regnū in aristocrata. Sicut de romanis et alijs q plurib? gētibus. possent poni exēpla q plura. aliquando em pncipabant reges. et aliquādo plures simul et plures taz romani q alie gentes bñōi transmutatōes fecerunt.

Cap. xx. in quo spāliter querit vtrus expedit cōitati fidelium habere prātem trāsmurandi pncipatū aristocraticum in principatum regale et econtra. q sic. Pzja opinio pbat de cōrōnib? ad quas rñdet infra. c. xvij. Di.

Occasione eorum

o qultimo recitasti: interrogandū duxi an scz fm istam opinionē expedit at cōitati fidelium: vt habeāt prātem trāsmurandi principatū aristocraticū. in pncipatus simile principatui regali et ecouerfo: ita vt habeant prātem cōstituedi vni summi pontificem q oibus alijs p̄sūt: et beat etiā prātem cōstituedi seu elegedi simul plures sumos pontifices: q equalem prātem habētes siml aristocratice regant et p̄sint fidelib? alijs vniuersis. Et vni principatū in aliū indifferētē (sicut vidēbit expedit) valeat trāsmutare ad modū quo gētes pncipatū aristocraticū rōnabiliter trāsmutarent in regale: et ecouerfo. Ad. Licet hoc sunt diuerse opinionēs: et stante opinio ne q ponit q aliquib? aliquādo melior est pncipatus aristocratic? pncipatu regali: et aliqñ eiusdem p̄cellit pncipatus regalis: vna est q expedit cōitati fidelium: vt habeat. talem prātem trāsmutadi pncipatus aristocraticū in principatum vnius summi sacerdotis et ecouerfo. fm q necessitas et qualitas tēporis vnum pncipatum vel aliū exigit et requirit. Di. Pro

Obiectio

Patet pna

Responso

Nota

Nota

Cap. xi

Opinio prima

ipa pōt taliter allegari sicut expedit: vt fm va
 rietatem tēporū statuta variētur humana: eēt
 de p̄ sanguinitate. reprehēsbilē: sic expedit vt
 fm varietatē tēporū p̄ncipatus variētur hu
 mani. Sed ecclia xpi habet p̄tatem p̄ncipalis
 liter super hūanos p̄ncipatus: q̄tum ad oīa q̄
 sibi expediūt. ergo h̄z p̄tates variādī h̄mōi p̄n
 cipatus. **Di.** Dicit possēt q̄ p̄ncipat⁹ quo sū
 mus sacerdos p̄ncipatur cūctis fidelib⁹: nō
 est human⁹ sed diuin⁹. **Q̄** a solo deo institut⁹
 existit. ergo nō decet. 7 per p̄ns nō expedit: vt
 etiam supra p̄ncipatū papalē habeat p̄tatem
Ad. Nec respōsio impugnat. **Q̄** h̄z p̄ncipa
 tus papalis sit quo ad hoc diuin⁹: q̄ xps ordi
 nauit ipm̄ debere esse in ecclesia: q̄tus ad nul
 ta tñ vidēt esse human⁹. Nam ad hoies perti
 net ordinare q̄s assumi debeat ad ipm̄: 7 q̄ de
 bēt eligere: 7 q̄ debent assumptum corrigere si
 correctioe indigeat 7 cōsimilia. Ergo cōsimi
 liter q̄tū ad hoc erit human⁹: q̄ p̄ hoies debe
 at ordinari: an vnus tātūmō vel plures q̄n ex
 pedierit ad talem assumi debeat p̄ncipatum.
Amplius cōitati fidelīū q̄tum ad oīa q̄ neces
 saria sunt p̄ his q̄ sunt. pp̄ia xpianis optime ē
 p̄uisum: 7 nō minus bene q̄ cuiuscūq̄ cōitati vl
 genti. vt in oībus talib⁹ q̄tum ad oīa q̄ expedi
 unt: 7 vt expediūt habeat p̄tatem. **Sz** si eccle
 sia haberet p̄tatem trāsmutandi p̄ncipatus q̄
 inciperet esse min⁹ expediens in aliū p̄ncipa
 tum magis expediēt: melius esset p̄uisum q̄
 si p̄tatem h̄mōi nō haberet. ergo cū in talibus
 sit optime p̄uisus sibi: p̄tatem h̄z trāsmutandi
 p̄ncipatū vnus in p̄ncipatū pluriū: si aduer
 terit q̄ sit magis expediēs: vt regat a pluribus
 p̄ncipatu aristocratico q̄ ab vno solo. Rur
 sus nō minus expedit cōitati fidelīū: vt habe
 ar p̄tatem tollēdi p̄ncipat⁹ qui incipiūt esse
 onerosi vel minus vtilēs q̄ tollēdi cōsuetudinē
 nes onerosas. cū nihil possit plus nocere eccle
 sie: q̄ p̄ncipat⁹ onerosus 7 inutilis iuxta sen
 tentias augu. q̄ vt legit di. lxxi. nemo ait. nēo
 quippe in ecclesia amplius nocet: q̄ qui p̄uers
 se agēs nomē vel ordinē sanctitatis 7 sacerdo
 tis h̄z. **Ex** quo colligit q̄ nihil amplius nocet
 ecclesie q̄ p̄ncipes peruersus 7 p̄ncipat⁹ p̄
 uersus. **Quare** si ecclesia animaduertat q̄ ec
 clesia peruerse vel minus vtiliter regitur: et h̄
 vnus solus oībus p̄ncipatur: expedit vt habe
 at potestatem talem p̄ncipatus in aliū qui
 p̄ tēpore erit vtilior trāsmutare. **A**dhuc
 non impedit ecclesie illi p̄ncipatū alligari:
 qui pōt in p̄ncipatū pessimū trāsmutari. **Sz**
 p̄ncipatus quo p̄ncipatur vnus solus pōt
 in p̄ncipatum pessimum trāsmutari. **Quem**
 admodum p̄ncipatus regalis: non obstante

q̄ sit optimus: tñ q̄tum est ex natura p̄ncipa
 tus pōt in tirānidem (qui est p̄ncipatus pess
 mus) trāsmutari fm qd̄ aristo. in ethicis asse
 rit 7 p̄bat aperte: ergo nō expedit ecclesie: vt
 p̄ncipatū quo p̄ncipatur vnus solus: talit
 ter astringatur q̄ non possit illum in p̄ncipa
 tum alium scz aristocraticū vtiliorem p̄ tēpo
 re trāsmutare. **P**reterea vt etiā lex civilis te
 statur. **In** rebus nouis cōstituēdis euidēs de
 bet eē vtilitas vt recedat ab eo iure quod diu
 equū visum est. **Ex** quo colligitur: q̄ p̄pter eū
 dētem vtilitatem est nouitas faciēda. ita etiā
 vt recedatur ab eo iure: quod diu equum visus
 est. **Sed** nō magis est recedēdus a iure q̄ a p̄n
 cipatu. qz in omni cōitate nihil pōt esse magis
 seruādum q̄ ius. qd̄ enim iuri nō congruit nul
 lo mō est seruādū. **Ergo** p̄pter euidētē vtil
 itatem est nouitas faciēda: vt recedatur a p̄n
 cipatu: qui diu rōnabilis 7 equus appuit. qua
 re si appareat euidēter ecclesie p̄ aliquo tēp
 ore q̄ maior vtilitas p̄ueniat ecclesie ex p̄n
 cipatu aristocratico quo plures simul regunt
 cōitatem fidelium q̄ ex p̄ncipatu vnus: est ta
 lis nouitas faciēda vt a p̄ncipatu vnus q̄ diu
 equus visus est: 7 vtilis recedat. **I**tez qd̄ in fa
 uorem 7 vtilitatem inductū est aliquoz: nō de
 bet in eoz damnū 7 dispēdium retroqueri. **Sz**
 p̄ncipatus cui debeant subdi vnuerſi fideles
 induct⁹ est in fauorem 7 vtilitatem cūctoꝝ
 fidelīū: ergo si aliqua spēs p̄ncipat⁹ incipit eē
 dispēdiosa fidelib⁹ vl̄ min⁹ vtilis: expedit vt il
 la spēs p̄ncipatus in aliā vtiliōrē p̄ tpe trans
 mutet. **Quare** ecclia h̄z p̄tatem cōstituēdi dñ
 cipatū aristocraticū sup cūctos fideles si pp̄
 dunt: q̄ p̄ncipat⁹ vnus incipit esse dispendio
 sus fidelib⁹. **Ampli⁹** h̄z leonē papā vt legit di.
 xlv. c. l̄z em. qd̄ p̄uisum sit ad cōcordiā: tēdere
 nō debet ad noxam. **Ex** quo p̄cludit q̄ quicūq̄
 p̄uisum est ad cōcordiā: tollēdū est si tēdit ad
 noxam. **Sed** p̄ncipatus vnus sūmi pōtificis
 p̄uisus est ad cōcordiam cūctoꝝ fidelīū. scz vt
 vnus p̄sser alius. ne fieret scisma. fm glo. ibi:
 dem. igit si p̄ncipatus vnus sūmi pōtificis ten
 dit ad noxā. i. ad amorem dñandi seu tirānicē
 p̄ncipadi vel etiam ad scisma p̄culosum inter
 xpianos: sicut si videt maior 7 potētior: tpali
 ter: aut equalis ps xpianoz nullo mō vult su
 ſtinere p̄ncipatū vnus sūmi pōtificis: 7 tñ vult
 ſustinere p̄ncipatū aristocraticū multoz siml
 regentium: quoz quilibet sit summus pōtifer
 quē admodum aliq̄n fuerūt simul plures impe
 ratores. 7 aliq̄n in eadem cā sunt plures iudi
 ces equalem potestates habētes: tollendus ē
 saltez ad tēpore p̄ncipatus vnus regali p̄n
 cipatū similis. 7 instituēdus est: saltē quousq̄

Quinta ratio

Sexta ratio

Septima ratio

Octava ratio predicta mala seu picula & consimilia cessent: aristocraticus principatus. Rursus cessante cā cessare debet effectus. Et de appellationibus, cuius cessante, scilicet cōis utilitas est causa quare vnus summus pōrifer debet p̄esse cūctis fidelibus ergo si ex principatu vnus nō puenit cōis utilitas sed cōmune dispendium: talis principatus ptunc cessare debet. Ergo cōitas fidelium h̄z tunc p̄tatem instituendi aliū principatū. **Amplius** in cūctis ecclesijs seruari d̄z: q̄ maior ps iudicat obseruādum. Extra de his que fiūt a maiorū p̄te capituli. c. i. & di. lxx. c. i. & h. & iij. extra de electio. licet. igit si maior pars fidelium reputat instituēdum principatum aristocraticum sup totam cōitatem fidelium h̄z tūc p̄tates instituēdi alium principatū. & talis p̄cipat⁹ institūēdus est. Ex quo inferit q̄ ecclesia seu cōmunitas fidelium h̄z p̄tatem instituēdi h̄mōi principatū. **Di.** Et notat glosa sup allegatū capitulū. extra de his que fiūt a maiorū p̄te capituli: nō semp statur maiorū p̄ti nec pluralitati. vt hic. & xxi. di. nicena. & supra de elect. ecclesie vestra. & infra. illud regulare est vt semp situr maiorū p̄ti: sed maior ps est illa que maior pietate & rōne v̄tatur. ix. di. sana quippe. & xl. di. multi in fine. iij. di. i. iurisiurādū. **Henri glosa** di. x. sup capitulū vltimū sentire videtur dicēs. nō gradus elegantior: sed vite melioris actio cōprobatur. xxiij. q. iij. sicut. & x. q. i. sunt nulli. & em hoc argumētum q̄ ps illa que iusti ou rationi imitit maior: dicat: licet sit minor di. xxi. nicena. xix. in canōicis. & iij. q. iij. & extra de testi. in nostra. Et his habet apte q̄ nō semp standū est maiorū p̄ti. Quare quis maior ps xpianorum iudicaret principatū vni? trāsmutatū esse in aristocraticū principatū: nō eēt tamē hoc faciēdum. **Ad.** Ita r̄nsio impugnat̄ur. q̄ licet nō sit semp stādum maiorū p̄ti: s̄ aliqui minorū: tamē semp stādum est maiorū p̄ti nisi a minorū p̄te p̄betur aperte q̄ nō est standū maiorū p̄ti. Hoc colligitur ergo. super allegato. c. supra de his que fiūt a maiorū p̄te capituli que ait post p̄allegata verba. p̄sumitur p̄ pluralitate. lxi. di. nullus: nisi in p̄trarium p̄betur vt hic patet. & xxiij. di. illud. & supra de elec. dudum: & ibidem sup vocabulo on sum ait. nō sufficit obijcere nisi p̄betur. **Lūer** go nō possit p̄bari q̄ nō est standum maiorū p̄ti: si p̄ utilitate cōi voluerit trāsmutari principatū vnus summū pontificis in aristocraticū cum principatum: sequitur q̄ in hoc standum est maiorū p̄ti fidelium. **Di.** Videtur q̄ rationabiliter potest ostendi: q̄ in hoc nō est stādum maiorū p̄ti xpianorum si decreuerit insistere aristocraticū principatū super cun-

Nonā ratio

Quasi

Replia

Quasi

ctos fideles. q̄ minor pars in cōtradicens maiorū iustior niteret ratione. nam minor ps iniretetur diuine ordinationi que omni p̄ualet ordinationi h̄uane. **Ad.** Nōnullis appareret esto q̄ xps ordinasset vnū summū pōrifer debere cūctis fidelibus p̄cipari: q̄ p̄ utilitate cōmuni pōr ecclesia instituere aliū principatum. **Ad** tali mō p̄batur. necessitas & utilitas parificant vt alecta. tertius insinuare videtur extra de equalitate & etate p̄ficiēda. q̄ns. **Et** pro necessitate licet facere cōtra p̄ceptum diuinum etiam exp̄sum in his que nō sunt de se mala: sed solum sunt mala: q̄ sunt p̄hibita. Ergo etiam p̄ utilitate cōmuni licet facere cōtra p̄ceptū dei & ordinationes xp̄i. Ergo esto q̄ xps ordinasset vnū summū pōrifer esse p̄ficiēdum cūctis fidelibus: liceret fidelibus p̄ cōmuni utilitate alium instituere principatum saltem ad tempus. **Ad** maior videt manifeste p̄bata: que etiam p̄batur ex hoc q̄ necessitas & pietas parificātur. vt inuit **Gregorius** noni⁹ extra de ferijs. c. vltimo. pietas aut utilitates includit: ergo necessitas & utilitas parificant & p̄ p̄ns q̄ si necessitas facit licitū: utilitas etiam facit licitum. **Ad** minor multis modis ostenditur. hoc em **Beda** sup marcus. & habet ex p̄ regulis iuris. c. qd nō est. parēter videt asserere dicēs. qd nō est licitū in lege necessitas licitum facit. nam & sabbatū custodiri p̄ceptū est machabei aut in sabbato sine culpa pugnauerunt. Et q̄bus verbis apte videtur haberi q̄ macabei ex necessitate licite fecerunt cōtra exp̄sum mādātū diuinū. Hoc etiam xps ipse **Ad** tharbei. xij. & **Zuce.** vi. expresse docere videt dicens q̄ dauid & qui cū eo erant: cōtra p̄ceptum diuinū panes p̄positionis licite comederunt: eo q̄ explicite p̄cepit deus. ne quis nisi sacerdos dictos panes comederet. Et q̄bus alijsq̄ p̄ pluribus colligit q̄ regula scilicet necessitas legem nō h̄z q̄ ponitur extra de cōsuetudine p̄to. & illa necessitas nō subiacet. extra de obseruātia ieiuniorum. c. ij. & illa necessitas in legibus excipit extra de iurciurādo. querelaz & cōsimiles nō tantū de legibus humanis possunt: sed etiaz de legibus diuinis positius: nisi in eisdē legibus diuinis p̄rius caueat: s̄z intel ligit necessitas legi diuine positius nō subiacet. secus est de lege naturali & de lege dei. naturali q̄z legi illi necessitas subiacet: nec potest aliq̄ necessitas excusare. **Ad** huc q̄ nō obstaret talis ordinatio xp̄i ordinationi ostenditur. Nam nō minorē p̄tatem sup principatum sacerdotum mutatū habet xp̄iani in lege noua quā habuerunt illi qui erāt sub lege veteri cōstituti. **Et** nō obstare p̄cepto dei de vno summo pōrifice

Replia

Nota

Declinat

constituedo erodi. xxi. put etia habet in decre
tis. di. xxi. §. i. postea dauid constituit plures su
mos pontifices. vt colligit ex. i. parali. c. xliiij.
Eni et euagelista Luc. c. ij. testari videt qd tepo
re xpi erat simul plures pncipes sacerdotum.
Ergo et xpiani hnt pntem constituendi plures
sumos potifices. no obstante qd xps ordinaue
rit aliquem vnum esse in summum pontificem
sublimandum.

Cap. xxi. vbi arguit in xpi. s. qd ecclia no hnt pntem ta
liter etiam in radi pncipat' et hoc. vii. rōnib' ad quas re
spondetur ad primā. c. xxiij. ad scdam. c. xxv. ad tertias et
sequentes. c. xxvi. Discipulus.

uto te adduxisse

p fortiora motiua p opinione pfata.
ideo p opinioe pntem niteris allega
re. Ad. Ecclia no habeat pntem trāsmu
tādi sumū potificiū in aristocraticū pncipatū
vel quēcūq; aliū: videt posse pbari. nam teste
xpo mathei. x. no est discipul' supra magistrus
suū: nec seru' supra dñm suū. oēs aut xpiani dis
cipuli sunt et serui xpi. xps aut ordinauit et vo
luit qd vnus esset sumus potifex et caput oium
xpianor' qd in facto ondit: cū ordinauit soluz
beatū petrū in summū sacerdotē. Eni anacle
tus papa qui fuit tpe apolorum hoc testatur vt
habet di. xxi. c. in nouo dicens. In nouo testa
mēto post xpm a petro sacerdotalis incipit or
do. qui ipi primo potificatus in ecclia datus
est dicente dño ad eū. tu es petrus et c. ergo om
nes xpiani no hnt pntem tollēdi summū sacer
dotū: et instituedi quēcūq; aliū pncipatum
dotū: Amplius nulli xpiani: nec maior ps nec minor
habet pntem tollēdi vnitatē ecclie. Qd quicū
qd scindit eccliam est scismaticus reputādus.
nulli aut multitudini xpianor' qntūcūq; ma
gnez in ecclia scisma inducere. Vnitas aut
ecclie in hoc videt consistere vt habeat caput
qd sub xpo oibus pncipetur. Teste brō cipria:
no. qd vt habet. xxiij. q. i. c. loquit ait. loquit do
minus ad petrū. ego dico tibi qd tu es petrus et
sup hac petrā edificabo eccliam meā. sup vnū
edificat eccliam. et quīs aplis oibus post res
urrectionē suam parem pntem tribuat et dis
cat. sicut misit me pater et ego mitto vos. acci
pite spm sanctum cum et vnitatē manifestaret
vnitatis eiusdē originem ab vno incipientem
sua auctoritate disposuit. hoc erat vtiq; ceteri
apli qd petrus fuit. pari cōsortio pditi et bono
ris et pntis: s; ab vnitatē exordiu; pscificitur
vt ecclia xpi vna mōstreret. et infra quaz vni
tatē tenere firmiter et vendicare debemus (ma
time nos epi qui in ecclia dei presidemus) et
vt epatum quoz ipsam vnum atq; indiuisum
pbemus. nemo fraternitatem fallat. nemo ve

ritatē fidei p uarietate pfida corrupat. epat'
vn' est singularis. in solidū pars tenetur. Ex
quibus verbis colligitur qd vnitās ecclie que
firmiter est tenēda ab vno pcedit. et vnuz epa
tum requirit: ergo nulli multitudini xpianorū
licet epatum vnum in pncipatū aristocraticū
vel alium trāsmutare. Rursus. sicut nulla ē vl'
pōt esse ecclia nisi aplica: sic nullus est in ec
lesia: nec esse pōt ver' licitus et pncipatus pri
mus. s. epatus seu potificat': nisi aplicus. Qd
pelagius allegās beatū Augu. clare testari vi
detur dicēs. xxiij. q. i. c. pudēda. nullam aliam
scz eccliam esse pstat: nisi que in aplica radi
ce est fundata: a quibus scz aplis ipam fidē vni
uerso orbe ppagatam esse no potest dubitari.
qd vt nobis licet notissimum sit: beati Augu
stini testimonio approbem'. audi qd i quodaz
opere suo dicat pclarissimus doctor: ecclie. ait
em. Qd si nullo mō recte dici possit ecclia in q
scisma ē: restat vt qm ecclia nulla esse no po
test: qd ea q sit in sedis aplice p successiōes epo
rū radice constituta: nullor' hoim malicia (eri
am si nota excludi no possit: sed p tempoz rō
ne toleranda iudicetur) vno mō valeat extin
guere. Et quibus verbis colligit qd in ecclia nul
lus est verus pncipat': nisi qui p successionem
eporum est continuatus in aplica sede. S; si in
stitueretur pncipatus aristocraticus vel quē
q; alius. ille non esset aplicus. nec in sede apli
ca p successiones constitutus: ergo no esset licit
us reputādus. Preterea papa in ecclia dei
habet plenitudinē pntis. qd ergo papa no po
test: multo fort' nec aliq' multitudo xpianorū.
Sed papa no posset ordinare seu pstituire qd
post decessum eius vel eo cōsentiente et volente
alius pncipatus qd potificatus summus esset
in ecclia dei. Et omnes xpianos regi ab vno
summo potifice spectat ad generalē statuz ec
clesie cōtra quē papa dispesare non pōt. vt te
stari videt glosa. xv. q. i. sup capitulu; que ad
ppetuas: ergo nec aliqua multitudo pōt insti
tuere aliū pncipatū. Adhuc. illud no pōt ali
qua multitudo xpianor' p quod hereticam in
curreret prauitatē. S; si quēcūq; multitudo in
stitueret aliū pncipatū cui subderent oēs xpi
ani: ipso facto hereticā prauitatē incurreret. qz
pncipatū romane ecclie conaret auferre. qd aut
vt testatur Nicolaus papa. xxi. q. i. romane ec
clesie pncipatū ab ipso summo ecclesiarū om
nium capite auferre conat: hic pcul dubio in
beresim labitur: ergo nulla multitudo xpiano
rum pōt instituire pncipatum alium primum
q' pncipatum romane ecclie qui in hoc cō
sistit: vt vnus potifex summus omnibus xpia
nis pncipetur. Preterea in vno episcopatu

Tertia ratio.

Quarta ratio

Quinta ratio

Nicolaus papa

Sexta ratio

XXI

ratio

15

non pnt esse duo epi. nec in vno archidiaconatu duo archidiaconi. vii. q. i. In apib? & surverba hieronimi. igit multo fortius in ecclesia dei non pnt esse duo aut plures summi potestates. Et stat aut qd ecclesia dei non debet carere omni summo potestatis. Ergo ecclesia non habet potestatem instituendi alium principatum principale quam summum potestatis vni? qui omnibus alijs principatibus. Amplius non licet quibuscumque christianis facere conditiones ecclesie deterioris quo ad temporalia: quibus sit licitum meliorare ipsas. extra de donationibus. fraternitatem. extra de restitutione in integrum. c. i. ergo multo magis non licet quibuscumque habere conditionem ecclesie deterioris quo ad spiritualia. Unus aut summum potestatis christianis omnibus principari ad spiritualia spectat. quia principatus huiusmodi spiritualis est dei. et suscipitur. Ergo non licet quibuscumque christianis principatum huiusmodi in deterioris vel minus bonum quilibet transmutare. Principatus aut aristocraticus et quilibet alius est minus bonus quam principatus quo vnus solus sine determinatione talis principatus sit regalis vel similis regali. Ergo non licet quibuscumque christianis principatus aristocraticum vel alium loco principatus vnus summi potestatis instituere quoquo modo.

Septima ratio

Cap. xxi. in quo ostenditur quomodo ad precedentes rationes secundae opinionis respondet prima opinio Discipulus.

Cap. XXII

Propter apparet

nam magna quam allegaciones pro opinione vtriusque inducte habere videtur cupio eas magis discutere: et audire quod habet diuersas opiniones respondetur ad ipsas. Un primo refer quod opinio prima ad allegaciones vltimas adductas nititur ruderem. Ad prima quod fundat in hoc quod omnes christiani non possunt contra ordinationem christi respondetur pro ea quod conata sunt probare. c. xxi. quod videlicet necessitas: et utilitas faciunt licitum aliquid, quod alias tanquam ordinationi christi contrarium esset illicitum. Et non obstante: quod omnes christiani sint discipuli et serui christi: et non sint supra ipsum: tamen ex necessitate vel utilitate possunt aliquid contra ordinationem eius. Hoc est contra verba et facta eius secundum quod prima facie sonare videntur. Non tamen contra intentionem: quia ipse vult quod in verbis eius viget necessitas et evidens utilitas sint excepte vbi aliquid ordinat vel facit. Cuius primum legi naturali nime aduersatur: et ipse non explicat quod necessitas et utilitas nullatenus recipi debent. Sed aliter quam prius probare conatur. Nam christus precipit apostolis. ut habeat Matthei. v. non resistere malo. sed qui percusserit eum in vnam maxillam: respondeat et aliam. et tamen apostolo Paulo percusso licet dicere principi sacerdotum. percutite et deus paries dealbate. vbi testatur Augu-

Ad primam rationem

stinus in sermone de puero centurionis. et ponitur. xxi. q. i. c. paratus. quemadmodum igitur fuit Augustinus ibidem. precepta illa de patientia magis sunt ad preparationem cordis quam ad opus: quod in aperto fit. ut teneatur in secreto animi patientia cum benivolentia. In manifesto autem id fiat: quod eis videatur potestatis: quibus bene vel le debemus. Sic circa ordinationem christi de vno summo potestatis constituendo seruandum est id quod magis potestatis ecclesie sue. pro cuius utilitate ordinavit unum summum potestatis constituendum ut scilicet quando expedit ecclesie quod sint plures: fiant plures qui aristocratice regant ecclesiam. Hoc ratio videtur taliter posse confirmari. quia si licet facere contra verba precepti magis expressi contra verba precepti minus expressi licebit facere. Sed preceptum christi de patientia data apostolis Matthei. v. magis expressum fuit: quam preceptum de vno summo potestatis constituendo post petrum. Quod expresse dixit ab eis omni modificatione et exceptione sine determinatione. ego autem dico vobis non resistere malo etc. Nunc autem inueniri potest quod dixerit dico vobis quod constitutis summum potestatis post petrum vel con similia verba: ergo si contra verba expressa christi de patientia venire: non contra mentem. Quemadmodum et ipse met ipse fecit ut testatur Augu. vbi prius. vbi dicit. Quando ostenditur quod ipse dominus minus exemplum singulare patientie cum peccatore retur in faciem. respondit si male locutus sum proprobra de malo. si autem bene: quod me cedis. nequaquam igitur preceptum suum si verba sua intueamur impleuit. neque enim peccatori prohibuit alteram preceptum sed potius prohibuit ne faceret: multo magis contra verba christi non expressa de vno summo potestatis constituendo liceret faceret christianis: ut scilicet non constituant unum: sed plures summos potestatis: quoniam hoc expedit ecclesie christi. christus expressis verbis nullum casum excipiendo: precepit non iurare dicens Matthei. v. ego autem dico vobis non iurare omnino: neque per celum etc. et post. Sit autem firmo verum est est. non non. quod bis amplius est a malo est: et tamen non obstante isto precepto christi expresso: licet in casu iurare. extra de electi. significasti. et extra de iurciurando. et si christus. xxi. q. i. non est: vbi asserit Augu. quod iurare licet propter infirmitatem vel incredulitatem eorum quod non aliter ad fides mouentur. Ergo multo magis non obstante: quod christus fecerit beatum Petrum summum potestatis et caput omnium christianorum: licet christianis propter communes utilitatem totius ecclesie plures simul constituere summos potestatis: si hoc aliquando expeditur. Rursus christus precepit apostolis Matthei. x. ne possiderent aurum vel argentum: aut pecuni-

Probat libet primo

sedo

am et sic haberet duas tunicas vel portarent calciamenta. Et tamen manifesta necessitate cogente: licebat eis contra ista venire. implendo scilicet mentem christi non verba. Quod ipse satis innuere videtur dicens apostolis Luce. xxi. quoniam mihi si vos sine sacco et pera et calciamentis nihil dicitur eis. sed nunc qui habet saccum tollat: similiter et peram: et qui non habet: vendat tunicam suam et emat gladium. Et quibus verbis beda elicit quandam regulam generalem. quod scilicet non obstante precepto christi alia est regula vivendi tempore pacis. alia tempore persecutionis. Et qua regula Bede potest quedam alia generalior colligi: quod propter necessitatem et utilitatem licet venire contra ordinationem christi. Si enim non obstante precepto christi. Alia est regula vivendi tempore pacis: alia tempore persecutionis: ratione consimili non obstante precepto christi: alia est regula vivendi in casu necessitatis et utilitatis: alia extra casus necessitatis et utilitatis. Cum non nisi propter necessitatem et utilitatem sit alia regula vivendi tempore pacis: alia tempore persecutionis. Si enim nulla apparet necessitas nec utilitas propter persecutiones regula vivendi presertim nulla tenus est imitanda: propter necessitatem: igitur et utilitatem licet non implere verba christi. igitur non obstante quacumque ordinatione christi de vno summo pontifice consueto: licebit si evidens utilitas hoc exposcit: plures constituere summos pontifices. qui aristocratice gubernent totam universitatem fidelium. Amplius licet ex causa differre electiones summi pontificis. igitur licet pro tempore constituere alias que gubernent civitatem fidelium.

Cap. xliii. in quo arguitur et probatur quod non licet facere neque contra verba neque contra intentionem precipientis et presertim precepti divini tribus rationibus ad quas respondetur capitulo immediate sequenti. Discipulus

Allegationes pre

scripte et alique alie prius adducte fundantur in hoc quod licet venire contra verba divini precepti et christi licet non contra mentem seu intentionem precipientis. que aliam quam apparentiam habere videntur. ideo contra fundamentum eorum obijciam: ut tamen fundamentum que dictas allegationes et consimiles melius intelligam et advertere valeam: an quid contineant veritatis. Videtur igitur quod nullo modo licet venire contra verba divini precepti seu christi. nec propter necessitatem nec propter utilitatem. Nam de similibus simile est iudicium habendum. igitur eodem modo celandum est de quocumque precepto divino et de omnibus. Sed prece

ptu de matrimonio inter virum et uxorem non solvendo sic obligat quod in nullo casu excepto casu expresso a christo scilicet fornicationis: vel propter quacumque necessitatem vel utilitatem licet uxorem dimittere. ut testatur ipse metus christus. Matthei. v. et xix. et Marci. x. ergo omne preceptum divinum sic obligat quod in nullo casu qui non sit expressus a deo vel a christo propter necessitatem et utilitatem liceret venire contra preceptum divinum. Aliter propter necessitatem et utilitatem liceret non baptizare: vel aliter baptizare quod institutum est a christo. puta in vino vel alio aliquo liquore si aqua haberi non possit et baptismus differri non possit. liceret etiam coficere corpus christi de alio pane quam triticeo: quoniam panis triticeus haberi non possit. liceret etiam quoniam vinum haberi non possit coficere sanguinem christi de aqua vel alio liquore. et sic omnia sacra mutare liceret propter necessitatem et utilitatem. Rursus nulli licet venire contra verba alicuius precepti nisi qui habet potestatem dispensandi circa tale preceptum vel in interpretandi idem preceptum. Sed nullus potest dispensare contra precepta divina: nec interpretari eadem precepta. ergo nulli licet venire contra verba precepti divini. Et his concluditur quod si christus ordinavit unum summum pontificem esse officium dum cunctis fidelibus nullo modo licet christianis quibuscumque plures simul constituere summos pontifices. Ista sunt que mihi videntur efficacia improbare assertionem predictam. Ideo narra quomodo respondeatur ad ipsa. Et incipias ab ultimo: quod forte aliqui rationes ad alia dependent ab illo.

Ratio 2^a

Tertia ratio.

Cap. xliii. in quo de precepto interpretandi et dispensandi de preceptis quasi pambulis aliisq. notat. deinde respondeatur ad rationes capitulo predicto: et primo ad tertiam. Magister.

Obiectio illa men

tionem facit de duobus. scilicet precepto dispensandi circa preceptum dei sive christi. et de precepto interpretandi preceptum dei sive christi. Quantum ad primum dicitur quod christiani quicumque non habent preceptum dispensandi contra preceptum divinum seu christi: nisi dispensatio interpretatio sive iuris declaratio appellatur. qualiter glo. xv. q. i. super. c. sunt quidem. loqui videtur dicens quod papa dispensat in evangelio interpretando ipsum. cui recordare videtur assertio quondam iuristarum dicentium. dispensatio dicitur declaratio sive commutatio. sic potest dispensare scilicet papa de voto et de his que sunt de iure divino et naturali: dummodo subsit necessitas vel utilitas et compensabilitas. De precepto autem interpretandi preceptus dei sive christi: et per consequens dispensandi predicto modo quid dicendum sit secundum quandam opinionem ex prolixissima disputatio de precepto interpretandi dicta et sta

Cap. XXIII.

Ad tertiam

E 5

Tertia ratio

XXIII

Tertia prima

tuta alioꝝ: prima parte nri dyalo gi lib. vi. pot
 aduertere studiosus. De q̄ pauca recitabo nō
 nulla addēdo. Dī itaq; q̄ nō est necessaria iter
 p̄tatio alicui? dicti: p̄cepti: seu statuti diuini
 vel humani nisi p̄pter ignorātia alicui? cui ne
 cessaria est interpretatio: q; vbi v̄ba nō sunt am
 bigua nō est locus interpretatiōni vt notat glo
 sa. ex de p̄suetudine sup. c. cū dilect? . Ad illuz
 igit̄ interpretatio p̄tinet: q̄ scit intellectū illius
 qd̄ interpretādū est qn̄ sc̄z aliq̄s ali? dubitat de
 vero intellectu eius. multi aut̄ periti sciūt ve
 rū intellectu p̄ceptorū dei ⁊ xp̄i. Et ideo p̄ce
 pta illa p̄t̄ interpretari illis q̄ nesciūt: q; h̄mōi
 interpretatio nō est nisi expositio v̄ declaratio:
 seu manifestatio veri intellectū p̄ceptorū dei
 Et ita xp̄iani habēt p̄tatem interdū interpre
 tandi p̄ceptum diuinū. quādo sc̄z sciūt veruz
 intellectu illius. Si aut̄ nesciret veruz intelle
 ctus alicuius p̄cepti dei: q; nesciretur intērio
 dei in p̄cipiēdo: nec p̄ rōnem nec p̄ scripturas
 alias sed solū modo p̄ reuelationem dei possit
 sciri. Sicut fm̄ quosdā veruz intellectus litte
 ralis multoz p̄phetiarum: q̄ ponūtur in libro
 Apoc. ⁊ alijs scripturis p̄pheticis: nō pōt sci
 ri nisi p̄ reuelationez nouā: tūc interpretatio ta
 lia p̄cepti expectāda est a solo deo. Sed intel
 lectus p̄ceptorū siue ordinationū dei de patiē
 tia cōseruāda: iuramēto nō p̄stādo. de nō por
 tando sacculo siue pera: ⁊ de summo pōtifice
 cōstituendo ⁊ multoz alioꝝ ⁊ scitur a plurib?
 xp̄ianis ⁊ sciri potest p̄ rationem ⁊ scripturas
 Ideo interpretari p̄t xp̄iani periti talia p̄ce
 pta: siue ordinationes ⁊ fm̄ veram interpretati
 onem ip̄a seruare debēt. nec est semp̄ inheren
 dum verbis etiam xp̄i sed mēti. scdm̄ glo. xliij.
 q. i. sup. c. paratus. que ibidē specialiter loqui
 tur de verbis xp̄i. Di. Scdm̄ ista nō magis
 liceret pape interpretari verba dei ⁊ xp̄i: q̄ alte
 ri sapiēti ⁊ in sacris litteris erudito: nec plus
 esset credēdum pape in h̄mōi q̄ alteri sapiēti
 Ad. Rndetur q̄ nō aliter licet pape interpre
 tari verba dei vel xp̄i q̄ alteri. nec magis ē cre
 dēdum sibi in h̄mōi q̄ alteri sapienti. nūmo in
 h̄mōi sunt magis periti q̄ papa: xp̄i pape p̄es
 ferēdi. vt habetur di. xx. §. i. vbi habetur qd̄ diu
 narum scripturarum tractatores in sacrarum
 scripturarum expositionibus summis pontifi
 cibus p̄ferūtur. Clerū tamen si interpretatio seu
 expositio pape fuerit catholica nullā habens
 errorem est quodammodo magis autentica q̄ in
 terptatio alterius eruditi. Quia extunc nulli
 licebit publice cōtrarium opinari ⁊ tenere sci
 enter. Quod nō est verum de eadem interpreta
 tione si esset solummodo alterius eruditi: q; si
 nō eēt de aliquo qd̄ quis tenere ē explicite cre

dere liceret aliq̄ nō obstante huiusmodi inter
 pretatione publice opinando tenere contra
 rium licet non pertinaciter. Si autem inter
 pretatio pape esset erronea ⁊ non consona ve
 ritati: lice ret cuilibet scienti eam non esse cō
 sonam veritati manifeste ⁊ publice reprobas
 re. ⁊ quilibet hoc sciens p̄o loco ⁊ tempore de
 necessitate salutis ipsam impugnare deberet
 Di. Scdm̄ ista papa nullo modo possit dispē
 sare contra apostolum aut scripturam sacraz
 cuius contrariuz videtur glo. xxv. q. i. super. c.
 sunt quidā. dicens. Sustineri potest q̄ papa
 contra apostolū dispensat: non tamen in his
 que pertinent ad articulos fidei. Ad. Dici
 tur q̄ glosa accipit ibi dispē sare p̄o interpre
 tari siue declarare intellectus apostoli: quod
 papa potest. Di. Istō modo potest dispē
 sare in his que p̄tinet ad articulos fidei. qd̄
 tamen negat glosa. potest enim declarare ve
 rum intellectus illorum que pertinent ad ar
 ticulos fidei sicut ⁊ aliorum. Ad. Respon
 detur q̄ articulos fidei qui ponuntur in sym
 bolo de quibus loquitur glo. nō potest aliter
 interpretari q̄ interpretati sunt. quia quo ad
 sensum litteralē sufficienter interpretati sunt
 ⁊ declarati. sed multoz alioꝝ articulos qui
 inueniūtur in scripturis sacris potest papa si
 est perit? noua interpretatiōe interpretari. q; in
 sp̄ali nō inueniūt talē interpretata a priorib?
 bus qn̄ p̄ mult̄ simplicib? imo pitis noua ⁊ ex
 plicita interpretatiōe indigeāt quaz multi etiā
 fr̄ati ex oib? scripturū sumoz pōtificū ⁊ tracta
 toꝝ diuinarū scripturarū colligere nesciunt:
 nec ē nec fuit aliq̄s summoz pōtificū aut do
 ctōꝝ ita pit? qn̄ potuit aut possit p̄tinere ⁊ sem
 per in intelligētia scripture dīne p̄ficere: etiā
 si viueret mille annis aut plurib? inueniēdo
 nouiter sensus catholicos litterales qui sunt
 alioꝝ sensuuz fundamēta studēdo in scripturū
 sacris. ⁊ hoc propter difficultatez intelligēdi
 scripturā sacrā in diuersis locis. Di. Satis
 dixisti de ista obiectionē nūc narra qualiter r̄
 detur ad p̄mā obiectionē quā adduxisti in. c.
 precedenti. Ad. Ad illā allegationē dicat̄
 q̄ de similib? simile iudiciū est habēdū qn̄ nō
 prohibetur nec explicite nec implicite simile
 haberi iudiciū. vbi aut̄ pbibetur explicite vel
 implicite de similib? simile h̄c iudiciū ibi nō
 est habēdū simile iudiciū de similib? ab abā
 enim ex quo recepit mandatū de filio immolā
 do tenebatur parare se ad filium suum occidē
 dū innocentē: ⁊ tñ ne occideret alios innocē
 tes: debuit sibi cauere. quia simpliciter erat si
 bi p̄ceptū vt immolaret filiū suū ⁊ nō alios.
 ⁊ ideo aliū intellectu nō potuit elicere ex ver

Obiectio

Responsio

Secda obiectio

Responsio

Tertia obiectio

Ratio

Ad p̄mā rōnē

bis pcepti nisi quē pmo sonabāt. Et ita erāt
 exp̄ssa omni ābiguitate carētia q̄ nō erat ibi
 locus interpretatiōis: nec aliq̄ alium intelle-
 ctū potuit elicere. Et q̄bus verbis dei nec erit
 am̄ prationē potuit aliū elicere intellectu: cū
 nō ignorauerit deū esse dñm vite ⁊ mortis. Quis
 vis ergo eēt simile de pcepto dei sup̄ matrimo-
 nio nō solūdo: siue sup̄ vxore nō dimittēda et
 quocūq̄ alio pcepto dei: tñ nō ē nec esset simi-
 le iudiciū quo ad oīa habēdū de pcepto predi-
 cto ⁊ quocūq̄ alio pcepto dei. Quia x̄ps exci-
 piēdo vnū casum speciale: in quo liceat dimit-
 tere vxorē. alios casus p̄hibuit. Quia quod de
 vno pcedit de alijs negat̄ di. xxv. c. qualis. xv.
 q. 3. de crimē. xl. v. di. c. disciplina. i. q. i. p̄ esayā
 q̄ regule tenēt: vbi tenet argumētū a contrario
 argumēto. qd̄ fortissimū est in iure vt leges di-
 cūt. In multis aut̄ alijs pceptis dei ⁊ x̄pi sp̄s
 les casus nō excipiūtur explicite. iō in eis non
 plus est intelligēdus vnus excipi q̄ ali⁹. Qua-
 re ex alijs locis scripture diuine colligendū ē:
 an a liqs casus debeat intelligi licet nō exp̄s-
 marur. ⁊ an sit eadem rō excipiēdi talē casum
 in vno pcepto ⁊ in alio. ⁊ an pcepta sint p̄simi-
 lia q̄rum ad gen⁹ pceptoꝝ. puta an pcepta
 naturalia vel positia: an aliq̄ naturale ⁊ ali-
 qd̄ positium. Si em̄ sint simpl̄ pcepta iuris
 naturalis: nullus casus excipi d̄z: ppter quam
 cūq̄ necessitatē vel vtilitatē: nisi deus sp̄aliter
 aliq̄ exciperet. quēadmodū non obstatē pre-
 cepto iuris meri naturalis de nullo innocēte
 sciēter interficiēdo de p̄cipiēdo abrahe vt im-
 molarēt filiū suū sp̄alem exceptiōem fecit. Si
 aut̄ sint pcepta mere positia casus necessita-
 tis ⁊ vtilitatis. ita d̄z excipi i vno sicut in alio
 nisi ex scripturis sp̄aliter colligi possit: q̄ i ali-
 quo tali pcepto nō est excipiēdus casus neces-
 sitatis ⁊ vtilitatis. ⁊ ita de pceptis sibi-
 bus simile p̄t h̄i iudiciū. Ad sequētē allegatiōem
 r̄ndetur q̄ nō sequit̄ ex p̄dictis q̄ liceat oīa sa-
 cramenta mutare. qz aliud est pceptū mutare
 ⁊ aliud pceptum omittēre. ⁊ sicut aliud est sa-
 cramēta mutare ⁊ sacramēta omittēre. Et iō
 quis nōnūq̄ liceat aliq̄ sacramēta omittēre:
 nō lz tamē illa mutare ppter qd̄ nulli lz bap-
 tare in vino vel in alio liquore q̄ in aqua nes li-
 cet p̄ficere corpus ch̄isti in pane triticeo ⁊ in
 vino in casu tñ ppter necessitatē vel vtilitatē
 lz omittēre aliqua sacramēta.

Cap. xxv. vbi p̄batur q̄ pluralitas sumoꝝ p̄t̄ficiū
 nō scindit ecclie vnitatem et hoc per respōsiones ad se-
 cundam rationem. c. xxi. sacram.

Incerpone quō

n̄ sustinetur q̄ lz xp̄ianis ppter vtili-

tatē vel necessitatē p̄stitūere plures summos
 pontifices: nō obstatē q̄ nō liceat eis scinde-
 re vnitatē ecclie q̄ p̄sistit in hoc q̄ vnū caput
 sub x̄po oib⁹ p̄ncipet. in quo fundabat̄ sc̄da
 allegatio sup̄ius inducta. c. xxi. H̄. R̄nde-
 tur q̄ nullis xp̄ianis licet scindere vnitatem
 ecclie sed absq̄ vnitatē summi pontificis po-
 test vnitatis summi pontificis p̄durare. vacan-
 te ei aplica sede manet vnitatis ecclie. ⁊ ita nō
 existente summo pontifice p̄t vnitatis ecclie
 p̄manere. nec scissa est ecclia ppter hoc q̄ nul-
 lum h̄z summū pontificē. alioq̄n sepe scindere
 tur ecclesia: cum sepe nullus sit summus pon-
 tifices. ⁊ ita omni scismate caret ecclesia absq̄
 vno summo pontifice. ⁊ p̄ consequens ex hoc
 q̄ essent plures summi pontifices simul re gē-
 tes ecclesiā non posset inferri q̄ scissa esset ec-
 clesia. Ad auctoritatē aut̄ beati Lyp̄iani r̄s-
 detur q̄ loquitur in casu in quo plures discor-
 des gererent se taliter pro summo pontifice q̄
 quilibet eoz diceret apud se solū esse p̄tifica-
 tū ⁊ eccliam. quēadmodū accidit tpe b̄i Lyp̄-
 p̄ia. de Cornelio ⁊ Nouaciano. p̄t quoz dis-
 cordiā dixit eyp̄ianus verba p̄scripta sciēs
 q̄ Cornelius erat ver⁹ summus pontifex ⁊ nō
 nouacianus. Si aut̄ ppter necessitatē vel vti-
 litatē absq̄ discordiā de p̄sensu fidelīū plures
 simul haberent in aplica sede ⁊ cōcorditer re-
 gerent eccliam dei: ex pl̄alitate h̄mōi summoꝝ
 r̄ p̄tificū nullū periculū scismatis sequerēt
 qz nec inter ip̄os summos p̄tifices: nec inter
 eis subiectos aliqua eēt scissura. quēadmodū
 si in eodē episcopatu essent plures episcopi se-
 mutuo adiunātes: nulla p̄t hoc in eodē ep̄s-
 copatu esset scissura. Et ex isto sumitur argu-
 mentū ad p̄bandū q̄ absq̄ omi scismate ⁊ dis-
 uisione vnitatis ecclie possent ppter necessi-
 tatē v̄ vtilitatē esse simul plures summi p̄tifi-
 ces. nā idē iuris ē in pre qd̄ in toto: ⁊ in par-
 tis qd̄ in magnis. sed in eodē episcopatu p̄t
 simul eē duo episcopi. vij. q. i. c. nō est aut̄. ⁊. c.
 petisti. ⁊. c. qz v̄ro. ergo cōsimiliter ppter ne-
 cessitatē vel vtilitatē possent eē simul plures
 summi p̄tifices. ⁊ quis nōq̄ fuit factū: tñ sic
 ri posset. quēadmodū lz an̄ tpa augu. nec post
 legitur q̄ episcopo existente incolumi: al⁹ fue-
 rit in eodem episcopatu episcopus ordinat⁹.
 ⁊ tamē de beato augustino hoc legitur factū.
 Nā. vij. q. i. c. nō aut̄. sic habetur. Non aut̄ hoc
 tñ scripsim⁹ gratulādū q̄ augustin⁹ episcopa-
 tū acceperit: sed q̄ dei gratia hanc curā meru-
 erit affricana ecclesia vt verba ecclesia augu-
 stini ore perciperet: qui ad maiorē dñici mune-
 ris gratiā nouo more p̄uectus ⁊ cōsecrat⁹ est.
 vt nō succederet in cathedra ep̄s: s̄ accedens

Oblectio

Responsio

ecclesiam nicolumi valeriano iponensis ecclesie
epo coepiscopus augu. factus est. si igitur ppter
utilitatem ecclesie iponensis plures fuerunt simul
in iponensi ecclesia epi: multo magis ppter uti-
litatem vltis ecclesie plures esse pnt apli simul
Di. Contra hoc est glo. sup eodem. c. non autem
q dicit in hec verba. niquid eodem modo possent
esse plures apli. argumentum quod non. supra. e.
factus dices et dñs tantum vnu constituit. xliij. q.
i. loquitur. et c. quicumque contra quod non potest dispensa-
ri. xxv. q. i. sunt quidam. Preterea quia vna est ca-
tholica ecclesia et vnus caput tñ plures impa-
tores fuisse legimur. s; hic non est ita. quod offendere
retur illa regula: scz vna sancta ecclesia. Ex quibus
verbis colligitur quod articulo fidei obuiat:
plures esse apliceos simul illi videlicet articulo
vna sancta ecclesia catholica. **Al.** Respon-
detur quod glo. ibi non loquitur assertiue sed solimodo
do allegando. vñ dicit argumentum quod non. et id non
determinat preter illa: sed tantummodo argumeta-
tur pro ipsa que argumenta concludunt quod non possunt
esse duo aplicei contrarii et discordes quorum vterque
vel alter dicat et asserat se solum esse aplicum et non
aliu vel quorum alter non sit legitime aplicus con-
stitutus: in quo casu legitur illud capitulum allega-
tum factus: quia loquitur de cornelio et nouaciano
quorum cornelius rite et legitime fuit electus: s;
cur idem capitulum asserit et testat. Nouacianus
autem non propter necessitatem vel utilitatem ecclesie
s; per ambitum cum scandalo et diuisione ecclesie
gradum aplicum usurpauit. testate sequenti. c.
in quo sic habet. nouacianus episcopus non est qui come-
lio episcopo in ecclesia a. xvi. episcopi factus adulter et
extraneus episcopi fieri a desertoribus per ambitum
nititur. de quo in lib. vi. ecclesiasticæ historie. c.
xxxv. sic habet. nouacianus ecclesie romane pres-
biter elatione quadam tumida spe pernitens eis sa-
lutis adimebat: etiam si digne penitissent: ex
quo et princeps hereseos extitit nouacianorum qui
ab ecclesia separati supbos nomine scipos catharos
id est mudos appellabant. ob quam rem periculum sa-
cerdotale celeberrimum in vrbe romani congregatum
est. episcopus quidem. lx. presbyterorumque totum
dem cum diaconis plurimis. Preterea etiam per
singulas quasque puincias de hac re magna de
liberatione bita decretis signat quod facto opus
sit certamen inuitur. igitur nouatum quidem cum
his qui eum metris elatione tumidum sequerentur
quique ad humanam istam et nihil fraterne claritatis
sentiam suam declinarerent. alienum etiam ab eccle-
sia. et ita errat etiam et alia epistola cornelii ad fa-
bianum antiochie episcopi scripta edocens sin-
gula queque de nouato quis qualisque fuerit vel
vita vel moribus. et quo ab ecclesia declinaue-
rit. in qua refert quod episcopus cupiditate quas

intra latenter gerebat in hec omnia mala decidere
rit. et infra. Sydonius et cornelius qui valde clari
in presbiterio habebant eo quod circa tormentorum
genera superauerat. Sed isti inquit cum diligen-
tius perspexissent agere euz scz nouatum contra
fraudibus et dolis mendacibus atque periurijs. et
quia bonitate adhuc solum simularer vt deciperet
ignozites relicto eo vel potius consecra-
to ad ecclesiam euz magna festinatione reuerfi
sunt et presentibus presbyteris et episcopis scz laycis
Primo quidem errore suu: tunc deinde et illius
fraudes ac fallacias cofitentur. Addidit pre-
terea et hoc in hac epistola. quod cum ipse frater
iurare solitus erat episcopatum se omnino non
capere subito et ex improviso velut nouum plas-
ma episcopus apparuit scz qui disciplinam et
instituta ecclesiastica vendicabat episcopatum
quem non a deo acceperat presumebat. Tri-
bus namque episcopi simplicibus hominibus et om-
nium ignaris de remota vrbe pre adhibitis
imo potius subtili ab eo circumuentione deceptis
ymaginary magis quam legitima ab eis extor-
ret manus impositionem. et infra. addidit au-
tem et hoc quod idem ipse nouatus in iuuentute
spiritu immundo ueratus sit. Et cum tempus ali-
quantulum consumpsisset apud exortistas egri-
tudinē incurreret grauem ita vt desperaret et
quod iacens in lecto pro necessitate confusus sit
nec aliqua in eo que baptismum sequi solent so-
lenniter adimpleta sint nec signaculo crisma-
tis summatum sit. vñ nec spiritus sancti vnquam
potuit promereri. Ex quibus verbis colligitur
quod nouatus et summo episcopatu erat indignus et non
legitime sacerdotium usurpauit ac multis frau-
dibus et fallacijs utebatur. quare ecclesiam scin-
debat. sed si dignus eris de consensu vnanimi
catholicorum fuisset assumptus: non fuisset propter
hoc scissa ecclesia nec apostolicorum pluralitas
concorditer gubernantius ecclesiam vnitati ec-
clesie repugnat. quod ad modum episcoporum plu-
ralitas non obuiat vnitati episcoporum nec plu-
ralitas principantium aristocrate in ciuitate
ciuitatis destruit vnitatem. nec propter hoc offendit
deretur ille articulus fidei vna sancta eccle-
sia. quia propter pluralitatem apostolicorum propter ne-
cessitatem vel utilitatem de vnanimi consensu fide-
lium assumptorum non fieret plures ecclesie: sed re-
maneret vna propter vnitatem fidei et concordiam
apostolicorum eadem mente vnique consilio ceteris
principatum orthodoxis. **L.** igitur dicit cyprianus.
vt allegatum est quod ab vnitatem exordium profici-
scitur vt ecclesia christi vna monstraret. Respondetur
quod quoniam necessitas aut utilitas non requirit plurali-
tatem apostolicorum in quo casu loquebatur **L.** y-
prianus. vñ debet esse apostolicus vt ecclesia eorum

hi. nō solus p vnitatem fidei baptisimi ⁊ ceteris
 roii que enumerat apls ad ephe. iij. sed etiam
 p vnitatem aplici in que vnanimiter consenti-
 unt catholici mōstrāt vna. qñ aut necessitas
 vel vtilitas aplicos plures exposit: sufficit q
 ecclesia sit vna p vnitatem illoz que enumerat
 apls ad ephe. iij. per quoz vnitatem est vna: qñ
 vacante aplica sede nec vni nec pluribus apli-
 cis subdit ecclesia inter q vnū aplicū minime
 ponit cū de vnitatem ecclesie loquit dicens. Sol-
 liciti suare vnitatem spūs in vinculo pacis vnū
 corp⁹ ⁊ vnus spūs sicut vocati estis in vna spe
 vocatōis vfe: vnus dñs vna fides: vnū bap-
 tis: vnus deus ⁊ pater oīm qui est sup oēs ⁊ p
 oia ⁊ in omnib⁹ nobis. in qbus oportet: q fide-
 les vnitatem feruent: siue habeāt aliquē aplicū
 siue nullū: siue etiā habeāt vnū aplicū siue plu-
 res. **H**incunq; tñ expedit: vnū aplicū ecclesia
 dz habere: nec vnitatem ecclesie monstraret: nisi
 qñ expedit ⁊ posset ecclesia vni aplico sub-
 dret. Et sic p̄dicta vba intelligit cipi. qd̄ ex
 verbis eiusdē sequētib⁹. Que etiā sunt superi-
 us allegata. **I**ostēditur cū dicit. Quomō vni-
 tatem tenere firmiter ⁊ vēdicare debem⁹ magis
 me nos epi q in ecclesia dei p̄sidentius vt epa-
 tum quoz ipm vnū atq; indiuisum pbemus.
Ex quib⁹ verbis colligit q fm beatu cyprianū
 non solū aplatus: sed epatus esse dz vnus atq;
 indiuisus: ⁊ tñ sicut prius pbatum est in eodē
 epatu et necessitate vel vtilitate simul plures
 pnt esse epi. ⁊ per p̄ns in aplatu pnt eē plures
 aplici. aliter em minus in necessarijs esset pui-
 sum aplatu: q epatu. Sicut igit in eodē epa-
 tu pnt esse plures epi: ita in aplatu pnt eē plu-
 res aplici. ⁊ tñ ppter vnitatem voluntatū ⁊ cete-
 roū que enumerat apls ⁊ epatus ⁊ aplar⁹ vn⁹
 ⁊ indiuisum manebit. **Q**uēadmodū ppter vni-
 tatem voluntatū pluriū aristocratie pncipatū
 tū in eadē ciuitate remanet ciuitas vna cui⁹
 vnica vera interdum melius seruat p plures
 q si vnus solus pnciparetur: lz si nihil singula-
 re obfisteret melius regeretur ab vno.

Cap. xxvi. in quo ostēditur q pluralitas sumōū p̄fisi-
 tū nō impedit qñ sint oēs aplici et successores petri at
 q vicarij xpi et hoc iter r̄ndendū ad tertiā et p̄nter ad
 alias rōnes supra. c. xxi. huius secundi adductas. **D**i.

Erta te ad alias

v allegatōes q supra. c. xxi. sunt addu-
 ctæ: ⁊ narra breuit quō r̄ndet ad ip-
 sas. **R**̄. Ad illā que fundat in hoc q null⁹
 est ver⁹ in ecclesia pncipat⁹: nisi aplicus. qñ
 nō esset pncipat⁹ pluriū p̄sidentius orthodo-
 xis. **R**̄ndet q quis ppter necessitatem vel vtili-
 tatem essent plures pncipantes catholicis.
 tamen pncipatus eoz esset aplicus ⁊ quilibet

eoz esset vere successo: beati petri ⁊ vicarius
 xpi. quēadmodū si essent plures imperatores
 quilibet eoz esset ver⁹ impator. ⁊ ita quis simul
 essent plures aplici: tñ ecclesia esset vere in apli-
 ca radice fundata ⁊ esset pncipat⁹ aplicus ve-
 re per successiōes epoz absq; oī scismate eōti-
 nuatus si vnanimes pro vtilitate eōi de con-
 cordi voluntate fideliz plures simul in aplica
 sede federēt. quēadmodū imperiū romanū fu-
 it vnū ⁊ idē per successiōes imperatoz conti-
 nuatū qñ fuerunt simul plures imperatores ⁊
 qñ fuit vnus solus. sic etiā in diuersis regnis
 simul aliqui fuerunt plures reges: scz pater ⁊ fil-
 lius. ⁊ tñ idē fuit regnū ⁊ per successiōes re-
 gum continuatū. **D**i. Si autē essent plures
 apostolici simul ipi aristocratie regerēt vni-
 uersitatem fideliz ⁊ pncipatus eoz esset aristo-
 cratic⁹ reputādus. sed pncipat⁹ aplicus non
 est pncipatus aristocratic⁹ sed magis rega-
 lis. iuxta illud. i. **P**et. ij. Vos estis genus ele-
 ctū regale sacerdotiū. ⁊ in Apocal. dicit beatus
 iohes. fecit nos regnū sacerdotale. ergo si eēt
 plures apostolici pncipatus regalis: esset in
 aristocraticū mutatus: ⁊ per consequens non
 esset apostolicus. **R**̄. **R**esponderetur q p̄n-
 cipatus apostolicus nō esset in aliū transmu-
 tatus: qz in pncipatu nulla esset varietas p̄a-
 tis: sed esset solūmodo pluralitas pncipantiū
 nō de necessitate pncipatus: sed ppter vtili-
 tatem aliā vel necessitatem. **D**iffert aut aristo-
 craticus pncipat⁹ a pncipatu regali magis p di-
 uersam p̄tatem q p vnitatem ⁊ pluralitatem pnci-
 pantis ⁊ pncipantiū. qz in hoc saltē pncipa-
 tus aristocratic⁹ differt a pncipatu regali q
 vnus pncipantiū aristocratie absq; sp̄ali co-
 missione alterius non pōt exercere ea que ad
 aristocraticū pertinent pncipatū quod non
 est in pncipatu regali nec esset in pncipatu
 pluriū apostolicoz si plures simul essent. **D**i.
Dic qualiter ad sequentes allegationē r̄ndet.

R̄. **M**ultipliciter respōdetur. vno modo
 q papa nō habet potestatem p̄ficiēdi aliū in
 summū p̄fificē. qz summ⁹ p̄fifer de fidelib⁹
 p̄fici debet. ⁊ ideo papa non habet oīno ple-
 nitudinē p̄tatis. **A**lter dicit q papa nō habz
 regulariter sed casualiter potestatem p̄ficien-
 di aliū in summū p̄fificē: qñ videlicet videret
 imminere periculū fideliz seu fidei nisi ali⁹ p̄-
 ficeret vel singularē vtilitatem si alius ordina-
 retur ⁊ non posset faciliter requirere p̄sensuz
 fidelium ⁊ periculum esset in mora. **L**um vero
 dicitur q papa non potest dispensare contra
 statū generalē ecclesie. **R**esponderetur q papa
 nō potest regulariter dispensare p̄tra illa que
 explicate vel implicite continentur in scrip-

Obiectio

Responso

Ad quartam

xxvi

turis sacris. nec etiā cōtra ea que ad iura per
tinet aliorū. tñ casualiter ex causa iusta ⁊ rōna
bili pōt inducere nouitates que fidei nō repu
gnāt. Et ideo ex cā rōnabili posset aliū consti
tuere summū pōtificē qualiter sū quosdā be
atus Petrus aliū fecit summū pontificē ipso vi
uente. regulariter tñ hoc facere papa nō pōt
⁊ si fecerit minime tenet. Ad aliam allegatio
nē dicitur q̄ fideles ex causa instituedo plures
sumos pōtifices nequaquā incurrerēt hereticā
pauitatē. q̄ p̄uilegiū rōne ecclesie traditū si
bi a xpo nō auferret ab ea. q̄ remaneret eadē
romana ecclesia hñs p̄tatem p̄ficiendi sibi et
vniuersitati fidelium vnū summū pontificē: ⁊ etiā
am plures qñ expedierit. Ad aliā dī q̄ in vno
ep̄atu p̄nt esse duo ep̄i sicut accidit tpe bti hie
ro. de Augustino ⁊ valerio q̄ simul fuerūt ep̄i
iponēsis ecclesie sicut oñsum ē supra. D. Glo
sa sup illud caplm. vii. q. i. nō aut videt dicere
q̄ valerius ⁊ augu. nō regebāt simul ep̄atū eū
dem. Ad. Dicit q̄ talis glofa si eēt manifes
te corūperet textum. q̄ textus dicit exp̄sse q̄
incolumi valerio iponēsis ecclesie ep̄o coepi
scopus augu. factus ē: sed si valerius cessisset:
augu. nō fuisset factus coepiscopus: ergo eodez
tpe regebāt eundē ep̄atum. nec glo. asserit cō
trarium: sed dubitat iue loquit dicēs forte va
lerius cessit administratiōi augustini. Ad hie
rommū autē dicit: q̄ ip̄e intendit: q̄ regulari
ter ⁊ absq̄ aliqua causa iusta nō debent eē plu
res ep̄iscopi in eodem ep̄iscopatu. ex causa tñ
possunt esse. Ad vltimā r̄ndetur q̄ fideles pro
pter necessitatem vel vtilitatē sufficiēt mos
nētē ⁊ inducētē constituendo plures sum
mos pōtifices nō facerent cōditionem ecclesie
sue deteriorē: nū: quo ad sp̄alia: sed meliorarēt
eam. q̄ in tali casu magis expediret ecclesie res
gi ab vno q̄ a pluribus. Lū aut dicit q̄ p̄nci
patus aristocraticus ⁊ q̄libet alius est minus
bonus q̄ p̄ncipatus regalis. Respōdetur q̄
q̄tum ad naturam p̄ncipatus est minus bo
nus: interdum tamen melior est quodāmodo
q̄ p̄ncipatus regalis. Quemadmoduz mul
te medicinz in se deteriorēs sunt cibis: qui cō
perunt sanis: ⁊ tamen nonnūq̄ meliores sunt
quibusdam egris. Et ideo licet q̄tus est de na
tura rei sit melius: q̄ p̄ncipetur vnus solus
quā vt dicit glofa super sepe allegatus capitu
lum. vii. q. i. nōdum facilius expeditur admini
stratio per vnuz q̄ p̄ plures. ff. de administra.
tu. l. iij. §. vlt. mo. quod communiter habet ve
ritatem: nō tamē semp̄ quia in aliquo casu po
test esse melius q̄ p̄ncipentur plures ⁊ quan
doq̄ facili⁹ expeditur administratio p̄ plures
q̄ per vnum.

Ad quintam

Ad sextam

Obiectio

Responsio

Ad septimam

Cap. xvij. in quo r̄ndet ad rōnes s. c. xx. factas p̄
bantēs q̄ in casu possint eligi siue cōstitui plures sum
mi pontifices. Discipulus.

Ecitasti quomo:

Cap. xxvii

r̄ do r̄ndet sū vnā opionē ad allega
tiōes oñdētes q̄ fideles nō p̄nt in
stituire p̄les ap̄licos simul: nūc sū opionem
p̄riā narra quo r̄ndet ad allegatiōes quas ad
ductas. s. c. xx. hui⁹ scdi. q̄b̄ ondit q̄ nō licz sū
delib⁹ plures p̄stituire p̄ncipantes cōitari si
delitū: siue q̄ p̄nt aliū p̄ncipatū q̄ ap̄lici insti
tuere: siue q̄ iolumō possint ad statū ap̄licum
simul p̄chere. Ad. Scdm̄ tenētes q̄ nul
lomō p̄nt siml eē plures ap̄lici: r̄ndet ad p̄riā
allegatiōē q̄ statuta hūana que diuini p̄e
ceptis nō obuiāt variari p̄nt. sic etiā p̄ncipat
us q̄ ordinationi diuine minime aduertant va
riare licz. sed nō illos quoz aliq̄s repugnaret
ordinationi diuine. plures aut simul esse ap̄li
cos obuiaret ordinationi xpi qui vnū p̄stituit
Et ideo nō licet cōstituire simul plures ap̄li
cos. Ad scdm̄ dī q̄ in hoc cōitari fidelium
quantuz ad oia necessaria optime est p̄uifum
q̄ diligēdo ⁊ obediendo deo fidelibus oia co
operatur in bonū sū ap̄lm. ⁊ ideo lz quando
q̄ esset melius ⁊ magis expedies plures apo
stolicos p̄sidere q̄ vnū si non esset p̄ra ordi
nationē xpi: tñ melius est ⁊ magis xp̄ianis et
pedies p̄pter ordinationē xpi subesse ⁊ obedi
re vni apostolico q̄ pluribus. Ad aliā respō
detur q̄ cōsuetudines que sunt consone ordi
nationi xpi q̄uis inciperēt eē onerosē per xp̄ie
anos tolli: nō possent. quēadmodū leges diu
ine date populo iudaico q̄uis fuerint onerosē
iurta verba: Petri q̄ legunt Act. xv. tñ p̄ eun
dem populū tolli nō poterāt: sic q̄uis p̄nci
patus vn⁹ soli⁹ apostolico inciperet esse oner
osus: tamen tolli non posset sed tolerandus
esset quēadmodū sunt toleradi mali p̄lati.
Ad aliā r̄ndetur q̄ expedit ecclesie propter
bonū obediētie si est volūtas dei illi p̄ncipa
tū obligari q̄ pōt in pessimū trāsmutari. quē
admodū p̄pter bonū obediētie expedit ecclesie
p̄pter p̄ceptū dei plato pessimo obedire. ⁊ iō
lz p̄ncipatus vnus summi pontificis poss
per maliciā eius trāsmutari in pessimū quia
pōt eff: ci tyrannus: tñ p̄pter bonū obediētie
expedit ecclesie sustinere eundē. Ad aliā rō
nem r̄ndet q̄ p̄pter euidentē vtilitatē est no
uitas faciēda ita vt recedatur ab eo iure hu
mano quod diu equū visum est: s̄ p̄pter nullā
vtilitatē recedēdū est a iure diuino quod diu
equū visum est. sic etiā a p̄ncipatu hūanit⁹ in
stituro p̄pter vtilitatē euidentē recedēdū est: s̄

Ad primam

Ad secundam

Ad tertiam

Ad quartam

Ad quintam

nō a principatu a xpo instituto. quēadmodus a sacerdotio leuitico ppter nullā vtilitatez licebat indeis recedere. pncipat' aut' aplice sic est diuine institutus vt vn' solus debeat pncipari. Quare ppter nullā vtilitatez talis pncipatus in aristocraticū vel aliū trāsmutādus est: nec aliquo mō licebit fidelib' plures apostolicos cōstituire. Ad aliam rñdetur. q' pncipatus vni' summi pōtificis non pōt esse dispēditiosus xpianis nisi ppter maliciā summi pōtificis pncipātis vel ppter maliciā subiectoz. 7 ideo pncipatus ille nō est trāsmutādus in aliū: sed corrigēdi sunt illi ppter quos tendit ad noxā: vel accidit dispēditium xpianis. Per idē rñdetur: q' qz interdū illud qd' pūsus ē ad cōcordiam ppter maliciāz aliquoz tendit ad noxā. non iō ipm est tollendum sed corrigēdi sunt illi ppter quos tendit ad noxā. Ad aliaz dicit q' nō semp cessante cā cessat effect' sicut in multis casib' p'z. Ad aliaz rñdetur sicut responsū est. q' nō semp est standū maiori partī: nec pluralitati. Et ideo lz maior pars xpian' noxi velle pstituire plures aplicos simul nō esset standū cuz eis. quia maiori rōni minor niteretur scz ordinationi xpi qui instituit vnū solū aplice. Ad allegatōes in p'rium dī q' pro necessitate nō licet facere cōtra pceptū diuiniū exp'ssum nisi qn' pōt colligi ex scripturis: q' necessitas est excepta in legib' diuinis. non aut' pōt haberi ex scripturis q' in ordinatione xpi de vno aplice constituedo aliq' necessitas sit excepta. 7 ideo nec ppter necessitatē nec ppter vtilitatē sunt plures apostoli constituen. di. Ad vltimā rñdetur q' dauid ex inspiratiōe diuina fecit illaz diuisione sacerdotū. 7 ideo si deus ordinauerit: possent cōstitui plures apostolici: sed absq' pcepto diuino hoc legitime minime fieri possēt.

Cap. xxviii. in quo narrantur aliqui casus in quibus secundum opinionem tenentem plures simul posse esse apostolicos liceret illos eligere. Discipulus.

Arrasti secundū

opinionē vnā q' qn' expediret: liceret xpianis pstituire ples aplicos. nūc indica an fm eādē opinionē lz in aliquo casu. ples pstituire p'iarchas seu p'mates nullū suz penoie hntes quoz null' p aplice sit habēd'. Ad. Scdm vnū modū ponēdi opinionē pscriptā liceret (si cōitari fidelium expediret) ples tales pstituire p'iarchas seu p'mates. qd' pōit p' plures p'ditōes q' adducte sūt supra p'riū. c. bur' scd' ad p'badū q' liceret ples aplicos simul h're. Scdm aliū modū ponēdi h' null' mō liceret. D. Scdm p'mū modū ponēdi

explica alios casus possibiles in quibus liceret plures tales patriarchas seu p'mates h're. Ad. Dicit q' vn' casus eēt si papa 7 cardiales efficerent heretici 7 romani fauerēt eis dē aut nolent catholicū in summū pōtificē eligere. tūc em liceret q'buscūq' 7 quotcūq' puincijs 7 regionib' (q' hoc p'cordit vellent) sibi vnū p'matē eligere q' i causis spūalib' oib' alijs p'fiderz 7 iō si aliq' puicie p'cordaret i vnū 7 alie i aliū possent plures tales p'mates nō hntes supiorē quoz null' eēt aplice p'sse xpianis quousq' de alio prouideret vniuersitati fidelium. Ali' casus esset si propter heresim papē vel discordiā eligentiū aplica sedes diu vacaret ita vt negocia cōia ecclie per ipam expediri nō possent quēadmodū aliqñ vacauit sex ānis. Tūc em liceret puincijs q' vellent sibi pstituire p'matē mō p'dicto q' negocia cōia illarū puinciarū expedire valeret. Alius casus esset si catholici oēs preter paucos p bella intestina v' p infideles aut scismaticos aut aliter talit' p'merent q' ad apostolicū verū non possent h're recursū. Et tūc diuerse puincie possent puenire ad p'ficiēdū sibi vnū caput. tūc em liceret q'buscūq' 7 quotcūq' puincijs (que possent 7 vellent) sibi cōstituire vnū p'matē q' sup oēs p'tatem. h'iet. Et ita possent aliq' puincie in vna parte mūdi vnū 7 alie in alia parte mūdi aliū pstituire sibi p'matē quare possent licite fieri plures tales patriarche seu p'mates. Di. Aliquas allegatiōes adducas q' in predictis casib' vel alijs possent plures constitui huiusmodi p'mates seu patriarche. Ad. Voc vlt' detur posse p'ari. Nā vt habetur di. i. c. ius civile. vnaq'q' ciuitas 7 populus potest sibi ius propriū diuina humanaq' causa constituire. vbi dicit glo. super vocabulo. ciuitas. Sic aliqua ecclesia ius sibi statuit. vt infra. xi. di. catholica. 7 de p'se. di. iij. p'nuiciādū. Et sup voca bulo hūana. ait. p'ma contemplatione dei 7 hoim. i. reuerētia dei 7 vtilitate hoim. Et quis bus colligitur q' quelibet ecclesia 7 quelibet popul' christian' pōt sibi auctoritate propria ius p'pū statuire p vtilitate sua. ergo a simili vel multo fort' potest sibi p reuerētia dei 7 vtilitate hominū cōstituire caput 7 p'latū: quia paruz est ius esse in ciuitate nisi sint qui iura regere possint 7 reddere. ff. de origine iuris. l. xi. Amplius cui licet cedere iuri suo eidē licet super se superiorem recipere. Sed p'ri' archis 7 p'matibus pro vtilitate cōi licet cedere iuri suo. ergo multo magis licet eis super se superiores recipere pro communi vtilitate. Si autē licet episcopis: patriarchis: 7 p'matibus: multo magis hoc licet inferiorib'. 7 per

Primus casus.

Secundus.

Tertius.

Ratio p'

Secunda ratio.

Ad octauā

Ad octauā

Ad octauā

Ad octauā

Ad octauā

Ad octauā

Obijct.

cōsequēs pnt si volūt sup se constituere vnum capur cui oēs subsint. **D.** Isti opinioni sacri canones obviare videtur quib' statuit' & asseritur q' noua dignitas non pōt cōstitui sine licentia pape. extra de consuetudine. **Lum** accessisset p'ij. di. c. i. & extra de consuetudine. **Lum** olim. **Ad.** Rñdet q' qñ pōt haberi recursus ad papā non ē noua dignitas constituēda absq' licentia pape in quo casu loquitur canones sacri s' quando nō pōt haberi recursus ad papā catholicum tūc p' utilitate cōmuni s' aliquo modo nouā cōstituere dignitatē duraturā saltem vsquo possit haberi ad papā recursus. **Sicut** em' difficultas aliud admittit vel pmittit qd' alias phibere' sicut notat glo. ex de ecclesijs edificadis sup. c. ad audiētias. Ita etiā impossibilitas aliqd' admittit vel pmittit qd' alias phibere' quare p' impossibilitatē recursus habēdi ad papam. s' tales constituere patriarchas vel p'mates quos hoc phibeatur de sacris canonibus qui intelligendi sunt loqui quando pōt haberi recursus ad papā. **Quem** admodū canones phibētes quosdāz excoicatos absolui ab alio q' a papa intelligēdi sunt: qñ excoicatus pōt ad papam recurrere nō qñ ne recurrat ad summū pōtificē impedit. extra de sentētis excoi. quis r' in alijs plurib' sacris canonib' idē habet. **Sic** etiā qñ nō pōt recursus haberi ad papam vel nō expedit pōt cōstitui nouus primas sine licentia pape si alicui nationi aut regioni vel regionib' aut puicijis fuerit expedies & necessariū q' saltem auctoritatē & potestātē habebit quousq' p' papā fuerit aliter legitime & vtiliter ordinatum.

Cap. xix. in quo respōdetur ad rōem supra. c. ij. factaz de diuitijs q' abūdare d'z qui vult pcesse. **Di.**

Cap. XXIX.

D plures allega

a tiones supra. c. ij. hui' secundi indutras ad pbandū q' non expedit cōitatu fidelium vni capiti sub xpo sub esse rñstos nes recitasti occasione quaz aliq' annexa trauim' circa q' qsdā opiniones & quosdā modos ponendi recitasti q's & quos nolo ad pns ampl' ptractari. iō illis omisiss ad aliud tps narra qliter rñdet ad scdam allegatiōem supradicto. c. ij. hui' scdi adductaz. **Sz** breuif qz alias de fundamēto ipius intēdo tecū ex q'site pferre. **Ad.** Illa allegatio i' B fundari vide tur q' sine diuitijs qbus carere d'z caput fidelium nemo pōt efficacit' & vtiliter subditis pncipari. **Ad** quā rñdet q' p'tās pncipandi xpianis in his q' ad legē p'tinet xpianā sic ē instituta a solo deo q' p' legē xpianā solā ordinat d'z xpia p'tate & iurisdicōe sc'ari xpiani minime

Solutio

sunt exēpti. vñ a tpe ap'loz & multis post t'pibus xpiani p'tati & iurisdicōi etiā infidelium subiecti fuerunt in crimib' secularib' & alijs q' spāliter ad legē xpianā nullaten' p'inebāt. p' pter qd' caput xpianoz nō hz regularit' p'tatē puniendi seculares inq'tates pena capitis & alijs corporalib' penis p'pter quas talit' puniēdas pncipalr' potētia tpalis & diuitie sunt necessaric: s' talis punitio p'tati seculari pncipaliter & regularit' est pcessa. pena igit' spūali solummō pōt papa regularit' corrigere delinqntes. & iō nō est necessariū q' tpali potētia p'cellat vel temporalibus abundet diuitijs: s' sufficit q' chustiani sibi prompte obediant

Cap. xix. soluit rōnes capli primi hui' pbates q' expedit cōitatu fidelium vni capiti sub xpo subesse. **Di.**

E hac materia te

b cū postea disputabo: iō ipam p'tatē eas & qualiter fm opionē q' t'z q' nō expedit cōitatu fidelium vni capiti sub xpo sub esse rñdeat ad allegatiōes iductas sup' pmo. c. hui' secūdi cura referre. **Ad.** Ad primā illam respōdet sicut tactū est ibidē q' chustus est caput fidelium: ideo xpiani non subsunt vni capiti sub xpo. ad rōne aut' in p'ui rñdet q' nō est necessariū sub chusto sit vnus rector totius ecclesie: sed sufficit q' sint plures diuersas regentes puincias que admodū sunt plures reges gubernantes plura regna. **Ad** aliā dicitur q' expedit vni ouili in quo oues sim' morantur regi & pasci ab vno pastore mortali. vni aut' ouili in quo omnes oues non simul morantur sufficit vt regantur a pncipe pastorū scz xpo. **Ad** tertiā respondetur per idē q' omni populo simul moranti expedit vni rectori mortali subesse nō aut' vni populo cōprehēdēti plures populos in locis distantibus habitantes sed tali populo sufficit subesse xpo. **Ad** quartā rñdet q' nō oī cōitatu q' nō potest regi absq' multitudinē iudicū qui possunt circa causas & negocia cōtrarias habere sentētias expedit vni rectori supremo subesse. quia cōitas b'mōi pōt esse tāta q' nullus vnus hō mortalis & in multis deficiēs sufficit ad ferendū & d'cremī nādū oīa negocia circa q' possunt aliq' iudices discordare. **Et** iō cū cōitas fidelium sic possit esse tāta q' nemo mortalis possit omīa b'mōi negocia sustinere expedit cōitatu fidelium vt regatur a plurib' nō ab vno. **Ad** quintā cōsimiliter respondetur q' quia vnus nō sufficit ad cōgendum vniuersos fideles ad seruandā vnitatē fidei ac rituum & obseruariarū quos oēs xpiani seruare tenentur: iō expedit cōitatu fidelium vt regatur a pluribus qui ad b'uiusmōi vnitatē

Cap. XXX

Ad primam

Ad secundam

Ad tertiam

Ad quartam

Ad quintam

ter q̄ per scripturas vel auctoritates p̄t ostē
 di: circa scripturas aut recipiēdas sunt diuer
 se opiniones ⁊ aduersē quibusdā dicentibus
 q̄ solūmodo scripture canonicē ⁊ generalium
 cōciliorum debēt de necessitate salutis admit
 ti: alijs aliter sentiētibus. Ideo licz qualis fi
 des scripturis alijs: q̄ canonicis debeat adbi
 beri: in prima pte huius dyalogi (in qua que
 siuimus q̄ assertio catholica: que heretica ē cē
 senda) differuimus aliquātulum exquisite. s̄z
 tamē ppter dicta quorūdam que tūc nō habui
 mus: nō tedeat nos aliquāliter tangere de eo
 dem. Circa hoc ergo diuerfas opiniones cum
 motiuis eaz nō te pigeat recitare. **Ad.** Una
 opinio tenēs q̄ nullam scripturā irreuocabili
 ter verā credere vel fateri tenemur de necessi
 tate salutis eterne: nisi eas q̄ canonicē appel
 lantur: vel eas que ad has de necessitate sequū
 tur aut scripturarū sc̄arū sensum dubiū ha
 bētium eas interpretaciones seu determinatio
 nes q̄ per generale fidelium seu catholicorū cō
 cilium essent facte. in his p̄sertim in quibus er
 roz damnatōem eternā induceret: qualis sunt
 articuli fidei xp̄iane. **Quēz** interpretacioni
 bus cōcilij generalis sit talis p̄stāda credulitas.
Paret. q̄ pie tenēdum est q̄ tales inter
 p̄taciones sunt nobis ab eodem sp̄u reuelate.
 q̄d ex scriptura oñditur. nā veritas ip̄a mat̄.
 vlti. dicit. ecce ego vobiscū sum oibus diebus
 vsq̄ ad p̄summatōem seculi. **Uñ** rabanus ait.
 ex hoc intelligitur q̄ vsq̄ in finē seculi nō sunt
 defuturi in mūdo: q̄ diuina māsiōne ⁊ in habi
 tatione sunt digni: quibus sc̄z ad fidei conser
 uatōem sp̄m sanctū pie tenēdus est semper ad
 esse. **Uñ** hieroni. **Uñ** igitur vsq̄ ad cōsummati
 onem seculi cum discipulis se esse promittit: ⁊
 illos ostēdit semper esse victuros: ⁊ se nunq̄ a
 credētibus recessurū. **Idem** aperte p̄uincitur
 actuum. xv. dicēte apostolorū ⁊ fidelium cōgre
 gatione: post ambiguitatem illius ⁊ termina
 tionem. visum est em̄ spiritui sc̄to ⁊ nobis. asse
 ruerūt em̄ ⁊ asserit scriptura ip̄soꝝ determina
 tionem in dubietate illa ciuica fidē factam esse
 a sp̄u sc̄to. **Uñ** igitur fidelium cōgregatio seu cō
 cilium generale p̄ successionez: vere resp̄nter
 cōgregatōem ap̄loꝝ ⁊ seniorū: ac reliquorū
 fidelium in determinādis scripture dubie sen
 sibus: in quibus maxime piculum eterne dam
 nationis induceret error: verisimile quinimo
 certum est deliberationi vniuersalis concilij
 spiritus sc̄ri dirigētis ⁊ reuelantis adesse vir
 turem. **Hec** autēz deductōe infallibili (vt as
 serunt) **Hec** scriptura vim sumēte patere potest
 qm̄ frustra dedisset x̄ps legem salutis eterne:
 si eius verum intellectum: ⁊ quē credere fidez

Prima opinio

Prima allegatio

Secda allegatio

Tertia allegatio

Quarta allegatio

Quinta allegatio

libus est necessarius ad salutē: nō aperiret eis
 dem hūc querētibus ⁊ p̄ ip̄o inuocātib⁹ simul
 si circa ip̄m pluralitatē fidelium errare sineret.
 q̄nimo talis lex nō solū foret ad salutē inuti
 lis: sed in hoim eternam p̄niciem traditū vide
 retur. **Et** ideo pie tenēdum est determinatōes
 cōciliorum generalium in sensibus scripture du
 bīs a spiritu sc̄to originem sumere.

Cap. ij. in quo ponit sc̄da opinio q̄ tenet vltra p̄mā
 sc̄z q̄ etiā decretis et decretalib⁹ sumorū pontifici et
 ap̄loꝝ canonib⁹ q̄ in biblia nō h̄ntur et dictis doctorū
 ab ecclesia approbatorū est fides in dubia adhibenda
 ad allegatōes p̄ secūda tertia et quarta pte adductas
 videtur infra c. xxv. Discipulus

Opiniones aliam

o recitare nō differas. **Ad.** Alia ē
 assertio q̄ nō solū scripturū canoni
 cis ⁊ determinatiōibus seu interpretatiōibus
 cōciliorū generalium est de necessitate salutis p̄e
 standā firma credulitas: sed etiā decretis ⁊ de
 cretalib⁹ ep̄lis sumorū pontifici necnō ⁊ apo
 stolorū canonib⁹ q̄ in biblia nō h̄ntur: ⁊ dictis
 doctorū ab ecclesia approbatorū est fides ab
 q̄ dubitatiōe aliq̄ adhibēda. **Uñ** em̄ ap̄loꝝ ca
 nonibus supra dictis sit fides certissima adbi
 bēda: videt asserere zepherinus papa. q̄ vt ha
 betur di. xvi. c. sexaginta. ait sexaginta senten
 tias ap̄li p̄scripserūt: cū alijs q̄ plurimis ep̄lis
 ⁊ seruādas eas esse censuerunt. **Itēz** leo papa
 vt habet in eadem di. c. clemētis. ait. clemen
 tis libū id ē perri ap̄li itinerarium ⁊ canones
 ap̄loꝝ numerat p̄s inter apocripha. excepit
 c. l. que decreuerūt orthodoxe fidei adiūgēda.
Itēz sexta synodū vt legit eadē di. c. placuit ait
 placuit huic sc̄re synodo vt amō cōfirmata et
 rata sint canones ap̄loꝝ. lxxv. c. hoc idē testa
 tur **Isid.** q̄ vt ibidē h̄etur ait. ppter eoz aucto
 ritatē ceteris cōcilij p̄ponim⁹ canones q̄ di
 cūtur ap̄loꝝ: s̄z a quibusdā apocriphi dicant.
 qm̄ plures eos receperūt. ⁊ scri patres eorum
 snias. synodali auctoritate roborauerūt. ⁊ int
 canonicas posuerūt cōstitutōes. **Ex** his colli
 git q̄ saltē q̄busdā canonib⁹ ap̄loꝝ est creduli
 tas adhibēda in dubia. **Uñ** nō decretis ⁊ decre
 talibus sumorū p̄tificū credulitatē ac reuerē
 tiā catholici debeāt exhibere. testant⁹ ⁊ nicol.
 papa et agatho papa quoz assertiōes h̄nt di.
 rit. c. si romanorū. ⁊. c. sic oēs. **Ad** q̄d etiā p̄bā
 dū aliē auctoritates sc̄toꝝ patrum possent ad
 duci q̄ abbreviatōis cā nō allegant ad p̄sens.
Uñ nō dictis doctorū ab ecclesia approbatorū
 opteat credere. di. xv. affirmari videtur. vbi di
 uerforū patrum recipienda enūciatur opuscula.
Hec etiā rōne p̄bat. q̄ assertiōes sumorū p̄ti
 ficū nō solū in diffinitōe causarū negociorū

Cap. II

Secda opinio

Allegatio prima p̄ prima parte

Secda

Tertia

Quarta

Proletia parte

Proletia parte

Proletia parte

sunt recipiēde: sed etiā in expōne scripturarū
 sc̄arū. quib⁹ in expōitiōe scripture preferunt
 sc̄i patres tractatores diuināriū scripturarū
 di. x. s. i. i. g. i. f. expōnes h̄mōi tractatōū recipiē
 de sunt. **Q**uero dicta sūmōrum p̄rificū etiā
 in expōitiōe seu interpretatiōe scripture sint
 recipiēda. **N**om̄isda. papa videt asserere q̄ vt
 habet di. xv. c. si ille. ait. nemo m̄ib̄ialia q̄libet
 cōtra auctoritatē sedis aplice. vel cū. cccviiij.
 ep̄ōū ⁊ reliquoz canonū constituta obijciat.
 q̄ quicqd cōtra illoz diffinitōez in q̄bus sp̄m̄
 sanctū credimus locutū dictū fuerit: recipere
 nō solū temerariū: sed etiā piculosum esse non
 dubito. **H**uic p̄sentire videt nicolaus papa: q̄
 vt legit. xv. q. ij. c. si q̄s ait. si q̄s dogmata mā
 data: interdicta: sanctiones: vel decreta. p̄ ca
 tholica fide: vel eccl̄astica disciplina. p̄ corre
 ctione iminentium vel futuroz maloz a sedis
 aplice p̄sule salubriter p̄mulgata p̄tempserit
 anathema sit. hoc idē per alios canones p̄plu
 rimos affirmari videtur.

Cap. iij. in quo ponit tertia opinio ultra p̄cedentes po
 nes q̄ etiā doctorib⁹ ab eccl̄ia nō approbatis est fides
 adhibēda ⁊ hoc p̄bat septem rationib⁹ ad quas respō
 detur capitulo. xvi. **Discipulus**

stne alia opinio

aliqd̄ superaddens p̄dicte. **M.**
Est quorūda opinio q̄ nō soluz xp̄ia
 ni tenētur p̄dictis firmiter adherere: sed etiā
 doctorib⁹ q̄ nō sunt ab eccl̄ia approbati: ⁊ qui
 sciūcē reprobāt: etiā circa illa q̄ p̄tignāt catho
 licam fidē: q̄tum ad ea in q̄bus oēs vel plures
 ⁊ p̄cipue magis famosi cōcordāt aliq̄. xp̄iani
 credere p̄stringūtur. **D.** Scio plures q̄ hoc
 sentire vident s̄ nō sum memor q̄ audierim v̄l
 viderim quēq̄ eoz h̄ auctoritatē v̄l rōne. p̄ba
 re. iō tu ad hoc allegatōes aliquas nitaris iue
 nire. **M.** **Q**uod plurib⁹ modis p̄bari pos
 sit apparet. **N**ā illis optet adhibere fidē q̄bus
 nō credere est iniquū: sed non credere doctori
 bus est iniquū. teste Leone papa q̄ vt habetur
 xxiiij. q. ij. c. qd̄ aut̄ ait. quid aut̄ iniquus est q̄
 impia sapere: ⁊ sapientibus doctoribusq̄ nō cre
 dere: ergo doctorib⁹ est credēdū. p̄sertim q̄ruz
 ad illa in q̄bus oēs vel plures ⁊ magis famosi
 p̄sentiar. **A**mpli⁹ in intelligēdis scripturis di
 uinis illis ē credēdū a q̄b⁹ scripture sunt discē
 de teste brō clemēte q̄ vt legit di. xxxvij. c. re
 latū ait. oꝝ ab eo scias discere scripturaz: q̄ eā
 a maiorib⁹ s̄m veritatē sibi traditā seruat. igit̄
 tur maiorib⁹ est credēdū. **D**octores aut̄ sūt ma
 iores. ergo optet doctorib⁹ credere: **I**tē p̄sū
 mēdū est p̄ multitudinē ⁊ maxime sapientū. di.
 xix. in canonicis. ⁊ di. xvi. nullus inuitis. s̄ illis
 credendū est p̄ quib⁹ p̄sumit. igit̄ credendū

est multitudinē doctorū: cū inter sapientes de
 beant cōputari. **R**ursus ille prudētie sue inni
 titur: q̄ ea q̄ sibi credēda seu tenēda vident: do
 ctōū assertiōib⁹ p̄sumit p̄ponere vt colligi
 tur ex v̄bis **H**iero. q̄ ponūtur ex de cōstitū. ne
 imitaris. **N**emo aut̄ prudētie sue d̄z inniti: sa
 lomōe horāde puer. ij. q̄ ait. ne imitaris pru
 dētie. **G** assertiōib⁹. q̄bus cōcordāt doctores:
 nullus d̄z sniam suā p̄ponere. ⁊ p̄ p̄ns oēs aliq̄
 doctores in h̄mōi credere p̄stringūtur. **P**reter
 ea fide dignoz testimonio ē credēdū. docto
 res aut̄ qui fide digni sunt cēsēdi testes sunt
 assertiōnū suarū quēadmodūz ap̄li appellanē
 testes xp̄i. q̄z euāgelicā ausi fuerūt asserere veri
 tatē. ergo q̄n̄ doctores p̄cordāt ⁊ p̄sertim famo
 si. aliq̄ credere tenet̄ eis dē. **A**dbuc. vnicuiq̄z ex
 p̄to ⁊ perito in aliq̄ scia est credendū. doctores
 aut̄ theologie sūt exp̄ti ⁊ periti in theologica
 facultate. ergo credendū est eis dē.

Cap. iij. in quo ponit quarta opinio media inter alias
 sc̄z q̄ de necessitate salutis non tenētur fideles credere
 nisi contentis in biblia et scriptoribus eiusdē et vniuer
 sali eccl̄ies ⁊ apostolis. **Discipulus.**

Est aliqua opi

mo que omnibus obuiet supradictis
 ipam audire desidero vt mihi detur
 occasio intelligēdi p̄fundius veritatē. **M.**
Est quedā opinio q̄ viam eligēs mediā: p̄dic
 tis oibus in aliquo aduersat. tenēs q̄ scriptu
 re diuine cōtēte in biblia ⁊ eiusdē sacre scri
 pture scriptorib⁹ ⁊ v̄l eccl̄ie atq̄z ap̄lis absq̄
 vlla dubitatiōe in oib⁹ est credēdū. nullis aliq̄
 q̄tracūq̄ doctrina vel sc̄ritate p̄p̄oleat est in
 oibus absq̄ omi exceptōe fides necessario ad
 hibēda. **I**ta q̄ nec in cōcilio ḡnālī si eēt cōgre
 gata v̄lis eccl̄esia: nec decretis aut̄ decretali
 bus vel assertiōib⁹ sūmōz pontificū. **N**ec do
 ctōū dictis (siue fuerint ab eccl̄ia approbati
 siue non fuerint approbati) est necessario cre
 dultitas in oi dicto ⁊ casu absq̄ oi exceptiōe p̄
 standā. **I**z in mltis negari nō debeāt: ⁊ quo ad
 multa xp̄iani ip̄is credere teneant. **D.** **I**stā
 opinionē alias nō audiui nec legi. iō vt cogno
 scā q̄ aliqd̄ appētie vel vitaris p̄tineat ip̄az
 intēdo aliq̄liter recuz discutere. **V**idet̄ primo
 q̄ sibi xp̄i repugnet. nā sicut q̄ in vno crimino
 sus ond̄it: in nullo negocio admittēd⁹ est tāq̄
 testis vitatis: sed suspect⁹ est habendus. **I**ta q̄
 in vno errat vel errare pōt: in nullo sibi neces
 sario ē credēdū. s̄ merito pōt h̄i suspect⁹: q̄ si
 cur errat in vno ita errat in alio. **Q**uod de inten
 tione Aug. videt̄ eē apte s̄m quā si in scripturā
 diuinis aliqd̄ mādacū etiā m̄imū recipiet̄ si
 des eēt m̄ime adhibēda. vñ dicit̄ in p̄ma epl̄a
 ad h̄iero. vt bētur di. ix. c. si ad scripturas san
 f 2

Quarta ratio

Quinta ratio

Sexta ratio

Cap. III

Quarta opinio
⁊ p̄ncipalis quā
hic p̄sequitur et
defendit

Obijciatur

Quarta pte
Quinto prima

Sc̄o

III

Quinta opinio

Quarta ratio

Quinta ratio

Quinta ratio

tudine psumendū: qn liceat credere multitu-
 dine posse errare. dicere dno exod. xxiiij. non se-
 queris turbā ad faciendū malū: multo minus
 psumedum est p paucitate. 7 p qns nō est ne-
 cesse credere quoscūq; paucos quorū nullus
 confirmatus est in fide nō posse errare. Sz pau-
 ci xpiani etiam respectu eporū possent suffices
 re ad celebrandū cōciliū gnale sicut sepe respe-
 ctu multitudine patorum pauci ad gnale cō-
 cilium cōpenerūt. Nā vt legit in decretis dis-
 xvij. c. sexta synod. in generali cōcilio anqui-
 ritano fuerūt solūmō. xvij. patres. in arioches-
 nō fuerūt patres. xxx. in arelatēsi fuerunt. xix.
 in quodā alio arelatensi fuerūt. xi. pres. in alio
 arelatensi fuerūt. xvij. in cōcilio aurassensi fue-
 rūt. xvi. in empanēsi fuerūt. xvi. in aureliēsi fue-
 rūt. xxxi. in auernēsi fuerūt. xv. in maticensi fue-
 rūt. xxi. in lugdunen. fuerūt. xvij. in alio lugdu-
 nēsi. xx. Igitur cōciliū gnale pōt errare cōtra
 fidē. Amplius illa pgregatio pōt errare cōtra
 fidem que ad hoc q̄ autētica sit cēsenda: indi-
 get ab hoīe cōfirmari: q̄ valet contra fidē erra-
 re. q̄ nō magis cōfirmat in fide indigēs cōfir-
 matōe q̄ cōfirmans. sed cōciliū generale vt sit
 autēticū 7 vt eius assertio vel diffinitio sit re-
 putāda autētica 7 vt auctoritatē obtineat: in-
 diget cōfirmari a papa q̄ pōt cōtra fidē errare
 Este gelasio papa q̄ vt hētur. xxv. q. c. i. ait lo-
 quens de sede prima p quas papā intelligit q̄
 vnaquāq; synodū suā auctoritate pfirmavit
 et cōtinuata moderatōe custodit. L. vi. cōcor-
 dare videt pascasius papa q̄ vt hētur eē. de ele-
 cti. c. significasti. ait. cū oīa consilia p ecclie ro-
 mane auctoritatē 7 facta sint 7 robur acceper-
 rūt. his cōsentit iul. papa q̄ vt hētur di. xvij.
 c. regula ait. nec vllū ratiū est aut erit vnq; con-
 ciliū qd ei. s. romane ecclie nō fuerit fulcitū
 auctoritate. hinc Gratianus. xxv. q. i. s. his ita
 mōdē loquēs de sacris canonib; etiā generali
 cōcilio ait. sacri quidē canones ita aliqd
 cōstituit vt sue interpretationis auctoritatem
 scē romane ecclie reseruet. Et his alijsq; q̄
 plurib; colligit q̄ cōciliū generale papa cōfir-
 mat 7 ei auctoritatē prestat. Papa aut pōt er-
 rare cōtra fidē. igit etiā cōciliū gnale pōt erra-
 re cōtra fidē. 7 ita nō est necessarium in oībus
 absq; ot exceptōe credere concilio gnali. p̄ter-
 tim cū fm quosdā aliqū errauerit vt eis appa-
 ret: 7 i p̄ma pre isth; dialogi li. v. existit pbatū.

Cap. vi. vbi ostenditur in quibus credendum est concilio
 generali et in quibus non. Discipulus.

Sicut superius re-

citasti. c. vi. quis fm istā opinionem
 nō sit simplr necessarius credere in

oibus (absq; omni exceptione) cōcilio gene-
 rali: tñ secūdū eandē in multis negari nō des-
 bet. 7 quo ad multa xpiani tenent eidē credu-
 litatē p̄stare. Ideo ista duo vltima nūc secū-
 dū opinionē sepe dicā declara. Ab Ad
 euidentiā istoz dicit esse sciendū q̄ eoz q̄ asse-
 runt. p cōciliū gnale: quēdā cōstitūt in facto.
 q̄ videlicet cōciliū gnale narrat 7 asserit illa
 que facta sunt. quēadmodū historia scripture
 diuine narrat rem gestā. Quēdā aut nō consti-
 stunt in facto sed in ipsa natura rei: de qua lo-
 quit. sicut cū narrat 7 asserit ea q̄ spectāt ad
 naturā dei 7 creaturarū siue simpliciū siue cō-
 positarū vel etiā illarū q̄ vnitate solūmodo ag-
 gregatōis vel ordinis h̄re noscunt. Per istā
 distinctionē conat ista opinio declarare p̄scri-
 pta dicēs: q̄ si cōciliū gnale erraret siue circa
 illa q̄ cōsistunt in facto: siue circa alia: ille cui
 hoc cōstaret: ei credere nō deberet: 7 eidē lice-
 ret in hoc cōtradecere: 7 negare cōciliū gnale

Regula.

Ille aut cui hoc nō p̄staret: q̄rum ad illa q̄
 facti sunt deberet credere assertioi 7 testimo-
 nio cōciliū gnalis p̄sumēdo q̄ cōciliū gnale
 q̄rum ad illa que facti sunt nihil assereret ni-
 si que essent sibi certa. Quēadmodum etiā iu-
 dex tenet credere testib; etiaz quos nō potest
 repellere: 7 reputare debz idoneos 7 veraces
 licet in rei veritate deponāt falsuz. Nec iudex
 ignorāter credendo falsis testibus peccat: im-
 mo peccaret si nō crederet. ex quo nihil habz
 cōtra ipsos: vnde suspicari possit q̄ falsum di-
 cant. Sic fideles ignorāter credētes concilio
 gnali erranti nō peccant in h̄mōi. immo si nol-
 lent adhibere fidē: peccarent: ex quo nihil ha-
 bent cōtra cōciliū generale. Si autē conci-
 liū generale erraret circa alia: q̄ circa ea que
 facti sunt (puta illa q̄ de deo vel creaturis in
 sacris lris asserunt) nulli xpiano cui hoc nō
 cōstaret: liceret assertōne cōciliū generalis ne-
 gare. nec de ea publice disputare: nisi aliq; pes-
 riti: 7 opinionis laudabilis impugnant eā
 dem. Et hoc p̄pter scandalū euitandū: 7 vt
 concilio generali: a quolibet q̄ nescit ipsuz er-
 rare circa h̄mōi: honor: 7 reuerentiā debita de-
 ferat. Debentq; singuli etiam qui assertiones
 cōtrariā antea tenuissent: nō tñ fuissent certi
 explicite p assertione cōciliū gnalis p̄sumere
 Et quasi cōditōaliter adherere si scilicet nō
 est cōtraria: catholice veritati. ita vt publice
 nō teneant opinionē cōtrariā etiā opinando.
 In mente tñ possunt opinari cōtrariū 7 solli-
 cite scrutando scripturas: querere veritatem.
 Si aut cōciliū generale non errat circa h̄mōi
 que nō cōsistunt in facto nulli licet maxie pub-
 lica assertione ipsum negare: nec cōtrariuz.

opinari aut quomodo libet etiā dubitādo publice defensare: etiā si prius opinatus fuisset cōtrariū. cū de cōtrario: etiā ex quo est falsum nemo possit esse certus: licet q̄s deceptus posset putare se esse certus. Si autē nō errat circa ea que in facto consistunt ei oēs xp̄iani sine dubitatione credere debent q̄ cū nō errat nō possunt xp̄iani pbabiliter suspicari q̄ aliquo decipiaferoze in asserendo vel narrando veritate rei gesse.

Capitulum. vii. Exponendo. p̄cedens capitulū. vi. querit. quare aliter debet se habere cristiani adherēdo in cōcilio generali in his que sunt facti: et aliter. in his que sunt scientie et iuris. Discipulus

Cap. VII

Sta opinio multa

tenet que magna discussioe indigere vident. de quibus forsitan postea cōferā tecū. sed omissis ad p̄-

sens alijs: solūmodo dicas: quare dicit aut innuit q̄ aliter se p̄nt et debent h̄e xp̄iani in adherendo cōcilio gn̄ali cū asserit aliquid circa ea que facti sunt: et cū aliqd̄ asserit circa alia. illa scilicet q̄ sciētie sunt: et nō facti. Ad hoc melius intelligas scire debes q̄ ea q̄ facti sunt in multiplici differētia sunt. quedā em̄ explicite in scripturis diuinis habent. sicut q̄ apostoli circūbant cū xp̄o. q̄ paulus fuit rome et h̄mōi q̄ in libris historialibus biblie affirmatur. Quedā vero nō reperiunt in biblia: s̄ ab alijs q̄ a scriptoribus biblie: eoz accipit certitudo. qui ipsa explicite in suis inseruerunt historijs. Quedā autē in h̄mōi solū habent implicite: ita q̄ absq̄ subtili deductione. ex illis minime elici p̄nt. Quedā autē in libris h̄mōi non habent: sed ipsis narratib⁹ p̄ seip̄os sunt notata. et de istis principaliter intelligit opinio scripta. Rursus nō solum eoz que facti sunt: sed etiā alioz: quedā cōtinent in scripturis diuinis explicite et quedā implicite. ita q̄ nisi a doctis cum magno labore: et studio ex illis que in scripturis habent: inferri non p̄nt. et de istis etiam locuta est memorata opinio.

Prima distinctio

Secunda distinctio

Responsio

Exemplum

Ex his dicit q̄ quia pauciores hoies rarius decipiunt: vel decipi p̄nt in factis et gestis q̄ p̄ seip̄os cognoscunt: q̄ in his: que solūmodo ex alijs subtili et multis incognita ratiocinatione eliciūt. Ideo magis credit hoibus in his que asserūt se vidisse: vel audiuisse aut aliquo sensu alio p̄cepisse: q̄ in his que ex dictis aliorum: vel etiā ex sibi notis arguēdo cōcludunt. Unde et sepe doctores theologie: d̄ aliquo facto testimoniu perhibent: multi absq̄ dubio credūt: qui t̄n opinionibus ei⁹ q̄ ruz ad ea q̄ sūt sciētie et iuris (quasi firmissime: imo prima cetera ad hercat eis) nō credūt. Immo ipsuz er

rare et falsa dicere: et asserere firmissime putat. q̄ tenet q̄ sciētē nō diceret falsuz. et arbitratuz: q̄ de illo qd̄ est facti est cert⁹: que deceptus circa alia sc̄z sc̄ie et iuris arbitrant. Sic dicūt de cōcilio gn̄ali q̄ eū asserit aliqd̄ qd̄ facti est: qd̄ cicit p̄ seip̄sum cognoscere: vel inuenisse se explicite in scripturis diuinis. vel in libris illoz q̄bus q̄tuz ad illa que asserunt se cognoscere p̄ seip̄os: est credēdū ab oibus: q̄ de cōtrario nō sunt: vel nō p̄nt esse cert⁹: semp̄ ē adhibenda fides cōcilio gn̄ali nisi possit p̄bati cōtrarium. Quo ad alia autē que taliter minime cognoscunt: sed solūmodo arguēdo ex alijs accipit eoz notitia a peritis et sciētibus argumēta sophisticā: a veris discernere: non est necessariū: tantā credulitatē prestare cōcilio generali. Et q̄ notū est: p̄ certū plures liatos: et qui periti putāt: q̄ tunc cūq̄ sint in cōcilio gn̄ali: nescire in multis sophisticata: a veris argumētis discernere. Quia t̄n plurimi fallaciā naturā ignorantes: etiā q̄ memoriā liatū supra alios h̄e noscunt: nō solū in theologia et pb̄ia sed etiā in sciētis: legalibus paralogisant: erēdētes demonstratiōne et infallibile facere argumētū: q̄n (quis ignorat) sophisticē oīno p̄cedant. Ideo q̄n in gn̄ali cōcilio cōgregati p̄sertim si pauci sint: sicut aliq̄n fuerūt solūmodo vndecim: quē admodū p̄batū est prius et in sciētia discernēdi sophisticas rōnes a veris sunt minime eruditi: vlt nō sūt notabiliter excellētes: nō est tāta fides adhibēda eis: q̄n rōcinādo ex alijs quibus indubijs: aliqua asseritiōne determinant: q̄ta adhibēda eis esset si aliqd̄ qd̄ facti est asseritiue p̄ferret. firmiter affirmādo: hoc vel p̄ seip̄os euidenter cognoscere: vel p̄ illos: q̄b⁹ oīno in h̄mōi est credēdum.

Cap. viii. ad rōnē prime opinionis primo responderet quarta opinio: ostendēdo q̄ cōciliū generale nō innititur reuelationi diuine. neq̄ sp̄ū sc̄o nisi sc̄dū in fluctia gn̄ali: et hoc duabus r̄tionibus. Discipulus

Eoz me aduerte

re intellectu opiniois p̄dicte: q̄ quo ad multa fundat in hoc q̄ cōciliū gn̄ale p̄t cōtra fidē errare: cui⁹ p̄riū tenet et p̄bare conat prima opinio sup̄ius. i. ca. recitata. Ad cui⁹ allegatiōes narra q̄lter ista opinio vltima nitit r̄ndere. Ad primā cū innuit q̄ pie tenendū est interpretatiōes cōciliū gn̄alis esse nobis: reuelatas ab eodē sp̄ū a quo reuelate sunt diuine scripture. r̄ndet q̄ nō est necesse. nec semp̄ oportet oēs xp̄ianos hoc credere: q̄ cōciliū gn̄ale sepe inmittit vel inmitti potest sapientiē diuine: q̄ deuiare potest a vero. Et ideo nō oportet de necessitate salutis credere: q̄ quicquid cōciliū generale diffinit circa fidē

Cap. VII

Ad primam

tenendū: q̄ illud diffiniat tanq̄ sibi reuelatus a deo: 7 q̄ tūc spūali reuelationi innitit. **Prima ratio**
 pluribus modis videt posse p̄bari. Nam vbi aliqd̄ sperat̄ reuelandū a deo nō studio 7 meditatione humane: sed solūmō orōni vel alijs bonis operib⁹ oportet insistere. vel saltē minus oportet insistere studio: q̄ alijs opibus bonis.

Hinc est q̄ cū daniel speret somniū nabuchodonosor: 7 interpretationē ei⁹ sibi reuelādā a deo: socios suos hortabat̄ vt nō p̄ studiū q̄ uis essent docti: sed p̄ orōnē 7 supplicatiōnē a deo tantū quererēt sacramētū. qd̄ postea per orationē se asseruit daniel cōsecrurū: cū dicit ca. ij. Tibi deus patrū nr̄oz confiteor: teq; laudo: q̄ sapiētā 7 fortitudinē dedisti: 7 nūc ostēdisti mihi que rogauim⁹ te. q̄ sermonē regis aperuisti nobis. Hinc etiā xps q̄ pmisit aplis se reuelaturū eis dē q̄ oporteret eos loq̄: cū ducendi essent ante reges 7 presides: ipsis inbibuit ne studio tūc vacarēt. dicens eis vt habebat̄ matb. i. Eū autē tradent vos nolite cogitare quomodo: aut qd̄ loq̄mini. dabit̄ eni vobis in illa hora qd̄ loquamini. nō eni vos estis qui loquimini: sed spūs patris mei q̄ loq̄t̄ in vobis. **Prima ratio**
 Quādo igit̄ p̄ reuelatiōnē aliqd̄ solūmodo est sperandū: nō est studio: meditationi hūane s̄ orationi vacandū. Sed cū in cōcilio ḡnali est questio fidei termināda meditationi scripturarum insistit̄. Ergo nō p̄ reuelatiōnē est necessario questio fidei in concilio generali termināda sed p̄ sapiētā que habet̄ 7 haberi p̄t̄ per studium 7 meditationē humanā poterit eadē questio terminari: licet deus de gratia speciali ipsam valeat reuelare. nō est tamen tenenduz certitudinaliter q̄ p̄ reuelatiōnē habeat̄: nisi deus b̄ miraculose 7 apte reuelet. Amplius q̄ certitudinaliter tenendū est aliqd̄ p̄ reuelatiōnē habendū: p̄ eodē adipiscendo: nō ad sapiētiores sed ad meliores siue sint litterati siue il litterati siue c̄lici: siue laici: siue sint viri: siue femine: vel ad p̄phetas est rōnabiliter recurrēdum: q̄ nō sapientioribus: sed meliorib⁹ deus cōiter sua secreta reuelat. Quod veritas ipsa testari videt̄ cū dicit matb. xi. cōfiteor tibi domine pater celi 7 terre quia abscondisti h̄ a sapientibus 7 prudentibus 7 reuelasti ea paruuliculis. hinc sanct⁹ ille rex iosias: vt habet̄. iij. reg. xij. cū velle p̄ reuelatiōnē scire voluntatē dei de verbis voluminis reperti in templo: misit ad elchiam sacerdotē magnū: etiā ipsos sacerdotes 7 peritos legis diuine: 7 ab ipsis sacerdotibus: 7 peritis legis veritatē minime req̄siuit: licet malachie. ij. dicatur. labia sacerdotis custodiunt scientias 7 legem requirunt ex ore eius. quia ex ore sacerdotis qui scientias 7

legem dei explicitē scire tenet̄: requirenda est lex dei: q̄rum ad illa que per exercitationes 7 meditationē in lege haberi possunt. Quāntū ad illa autē que per reuelatiōnē sunt habenda ad habentes spiritum p̄phetie si qui sint: 7 ad sanctiores quoz orationes sunt deo magis acceptę: est principaliter recurrendū. nec q̄rum ad h̄mōi est necessario magis lex requirenda: ex ore sacerdotis 7 summi pontificis q̄ ex ore vidue vel laici litteras nesciētis. Sed p̄ questione fidei terminanda in concilio generali: ad sapientiores magis litteratos: siue sint meliores siue non: etiā h̄m cōmūnem opinionem hominū recurritur. Ergo non est tenenduz necessario q̄ semp̄ per reuelatiōnē diuinā questio fidei terminet̄. Ex his colligitur q̄ non est necesse tenere semp̄ questionem fidei per reuelatiōnē in generali concilio terminari. sed tenendum est nisi cōtrarium reuelet miraculose a deo q̄ deus permittit vt cōgregati in cōcilio generali in diffiniendo questionē fidei: 7 in alijs: h̄m propriū sensum procedāt assistente sibi diuina influentiā generali. Et ideo conceditur q̄ non est impossibile cōciliū generale errare. Quod adhuc iuxta predicta tali modo probat̄. Existentes in concilio generali: tractantes: 7 deliberantes: ac diffinientes questionem fidei: aut innitunt̄ precise reuelatiōni diuine: aut innitunt̄ sapientie 7 virtuti humane. Primum non potest dici. quia tunc iuxta predicta p̄ questione fidei termināda nō oportet consulere in sacra scriptura peritos. nec volumina diuina mente reuolucere. nec opus esset cogitare quomodo esset questio fidei terminanda: sed totuz esset cōmittendū deo: solūmodo per orationē inuocando ipsum qui solus potest reuelare quālibet catholicas veritatem. quod tamen nō fit: quādo questio fidei est in generali cōcilio. quoniā de ipsa de liberant̄: 7 veritatem ex litteris sacris nitunt̄ elicere: vt iuxta scripturas diuinas de ipsa diffiniant. Quod cōcilia generalia de ipsa fecisse hactenus dinoscunt̄. Quia per scripturas sacras diffinierūt subortas ex scripturis fidei questiones. Ergo existentes in concilio generali: volentes questionem fidei terminare nō cōmittunt totum deo: ab ipso p̄ solam orationem diffinitiones questionis fidei postulantes. Ergo innituntur sapientie 7 virtuti humane. quia peritē innitunt̄ quā habet̄ de scripturis: 7 quā p̄ meditationē sollicitā h̄re p̄nt. Sed cū in oibus que innitunt̄ sapientie 7 virtuti hūane error poterit reperiri. ergo exites in cōcilio ḡnali circa questionē fidei termināda p̄nt errare. Nec est necesse: tenere q̄ cōgre

Prima ratio

Secunda ratio

gati in scilio generali semp: 7 in oibus tracta-
tib: suis: etiā qñ tractat de questione fidei ter-
mināda: aliter dirigant a spiritu sancto: q̄ pa-
pa quādo tractat negocia cū cardinalibus in
cōsistorio suo. vel q̄ patriarche seu primates
aut archiepi vel metropolitani qñ celebrant
cōcilia puincialia. aut alter q̄ epi 7 alij prela-
ti: quādo de ecclesiasticis disponūt negocijs.
Licet aliquñ accidit 7 adhuc poterit accidere
q̄ ad cōciliū gñale venientes: spāliter a spiri-
tu sancto dirigant: 7 q̄ eis miraculose verita-
tes aliquę reuelant: 7 q̄ deus eos miraculose
ab omni errore p̄seruet: ac diffinitionē eorū cir-
ca fidē: 7 alia ordinata p̄ ipsos: manifestis cō-
firmet miraculis. sed absq̄ opatiōe miraculi:
nō est necesse tenere q̄ aliter aliqd̄ reueletur a
spūs sancto vocatis ad cōciliū generale: q̄ cōci-
lijs puincialibus: 7 alijs cōgregatiōibus xp̄i-
anorū. de quibus cōstat q̄ nō sic dirigantur a
spūs sancto: qñ possint errare tam in moribus
q̄ in fide. ergo nō est necesse asserere cōtrariuz
de omni cōcilio generali. Itē illa cōgrega-
tio potest errare cōtra fidē que pōt i negocijs
male p̄cedere 7 malo exitu terminari. Sed h̄
de cōcilio gñali possunt cōtingere. nā vt babe-
tur. vij. q. i. c. p̄ncipatus. difficile sit vt bono
peragant exitu: que malo sunt inchoata p̄n-
cipio. Ex quo patet q̄ ois cōgregatiō que malo
pōt inchoari p̄ncipio pōt nō bono exitu ter-
minari. Cōciliū autē generale pōt inchoari ma-
lo p̄ncipio. Cōciliū enī gñale cōgregandū est
p̄ papam: vt habet di. xvij. p̄ totum. papa autē
cū possit peccare 7 dānari: ac cōtra fidem erra-
re mala intentione 7 corrupta: imo intentōne
aliquid diffiniēdi cōtra catholicā veritatē po-
test congregare generale cōciliū. igit̄ cōciliū
generale malo p̄ncipio: 7 corrupta intentōne
congregatum: malo exitu peragi potest. 7 per-
consequens poterit contra fidem errare.

Capitulum. ix. in quo respondet ad alias rōnes p̄
mc opinionis Discipulus.

Terria ratio

Cap. IX

Adica quomo

i modo antedicta opinio ad alias al-
legatiōes supra. c. i. huius tertij ad-
ductas respōdere conat. Ad illā que
in p̄missione xp̄i mathei vltimo est fundata:
respondet q̄ xp̄s futurus est cū ecclesia vniuer-
sali vsq̄ ad cōsummatōnē seculi. Et ideo vt
dicit rabanus: sicut allegatū est vsq̄ in finez
seculi nō sunt defuturi in mūdo: q̄ diuina mā-
sione 7 inhabitatiōe sunt digni. Ex q̄bus ver-
bis rabani colligit̄ q̄ dicta p̄missio xp̄i nō de-
bet itelligi de cōcilio gñali. Tū q̄ nō dicit nō
sunt defuturi in cōcilio gñali s̄ dicit in mūdo.
tum q̄ raro cōciliū gñale est in mūdo. vniuers

Ad secundam al-
legationem

salis autē ecclesia semp vsq̄ ad cōsummatōnē se-
culi erit in mundo. ergo v̄m rabanū illa p̄missio
xp̄i: nō de cōcilio gñali: s̄ de vniuersali eccle-
sia debz itelligi: vt pie 7 absq̄ dubio est tenē-
dū semp spiritūs sanctū adesse vniuersali eccle-
sie. Sic etiā hieronim⁹ de vniuersali ecclesia
intelligit: cū dicit xp̄m nunq̄ a credētibz res-
cessurū. q̄ semp erūt vsq̄ ad cōsummatōnē se-
culi aliqui xp̄o credētes: siue cōciliū gñale sit:
siue non sit. Ad illā allegatiōnē que in acti-
bus. xv. est fundata: r̄ndet̄ dupliciter. vno mō
q̄ determinatio facta p̄ ap̄los: 7 seniores de q̄
fit mētio actuū. xv. sc̄ta fuit p̄ reuelatiōnē spūs
sancti miraculosam. q̄lis adhuc fieri posset in
cōcilio gñali. Sed non est necesse q̄ fiat: nec
semp fuit facta: nec forte semp fiet q̄nq̄q̄ ce-
lebrabit̄ cōciliū generale. Nec est incōueniēs
dicere aliquas reuelatiōes fuisse sc̄tas ap̄lis:
tñ tales nō posse fieri in oi concilio generali.

Ad tertiam
gationem

Aliter dicit̄ q̄ ap̄li 7 seniores absq̄ reuelatō-
tiōe spūs sancti tūc facta eis: ex verbis xp̄i que
ab ore eius audierāt: 7 ex factis ei⁹ que viderāt
collegerūt determinatiōnē illā. Viderūt enī
ipsum nō seruasse legalia multa: 7 ceremonias
ilia. quāz docuerat eos: nō esse necessariū serua-
re eadē. Quare absq̄ reuelatiōe spālī poterāt
scire q̄ credentes cōuersi ex gentibz: ad b̄mōi
seruanda minime tenebant. Vnde 7 ap̄ls pau-
lus ante cōgregatiōnē illā hoc cōstanter asse-
ruit. qd̄ nō fecisset nisi certus de h̄ antea certis-
sisset. Et quis sibi oēs alij d̄dissent: ipse tñ a
sua snia minime recessisset. ipso attestante euz
ad galatas. i. lz nos aut angel⁹ de celo 7c.
nec tñ pertinar̄ eritisset: licet oibus alijs resti-
tisset. 7 q̄ circa verū sciēter assertū nō pōt per-
tinacia inueniri. Tū ergo dixerūt ap̄li: 7 senio-
res. visum est spūs sancto 7 nobis: 7c. sub tali in-
tellectu dixerunt sub q̄li dixit ap̄ls. i. corinth.
xij. Nemo p̄t dicere dñs ihs nisi in spūs sancto.
q̄ oia bona sunt a spūs sancto: quis deus in oi
tali h̄mone nō faciat nouū miraculū. Et eo:
dē mō r̄ndet̄ ad auctoritates p̄limas asserēt̄
snialiter q̄ sc̄ri p̄cs in cōcilijs gñalibz cōgres-
gari: illa q̄ diffiniunt: statuerūt: 7 egerunt: a
spūs sancto inspirati fecerūt. Et p̄ ois interpre-
tatiōes quas fecerūt circa dubia fidei diffiniē-
da: eis reuelata fuerūt. Quia nō ideo dicunt̄ a
spūs sancto fuisse inspirati: q̄ ipsi tūc spūs san-
ctus vltra influentiā spūs sancti q̄ ad oē opus
placēs deo requirit̄: aliqd̄ modo spālī: 7 nō so-
lito inspirauit: s̄ q̄ spūs sanctus ipsos monuit
ad rectā diffinitionē fidei faciendā: sicut oēs
monet ad quecūq̄ opa meritoria exercenda.
Propter qd̄ iuxta sanctorū patrū sniam: cōci-
lia generalia q̄ rite iuste: sancte: 7 canonicē ce-

lebrata fuerunt: sunt ab omnibus catholicis devotissime suscipienda amplectenda et veneranda. si tamen non fuissent catholice celebrata: quibus omnes episcopi orbis terre presentes affuissent non essent a fidelibus recipienda: sed penitus reprobanda. Et si queratur quibus habet iudicare an fuerint catholice celebrata. Respondetur quod non diffinierunt aliquid: nisi quod potest elici ex scripturis divinis: ideo perit in scripturis et habet aliarum sufficiens intelligentiam scripturarum: habent iudicare per modum firme assertionis quod diffinita ab eis sunt catholice diffinita. summi autem pontifices si non fuerint presentes: sed tamen modo auctoritate eorum: presentibus legatis ipsorum: celebrata fuerunt: authentice iudicare habent quod catholice extiterint celebrata. si autem summus pontifex presens fuerit: sufficit quod autem et ipsa. **D** Nunquid secundum istam opinionem licet alicui: cui non constat concilium generale rite: et catholice celebratum fuisse: negare illud quod est per idem concilium diffinitum vel saltem dubitare.

R Respondetur per distinctionem. quod tua interrogatio est generalis: non specificas an concilium generale catholice diffiniat: vel erronee. **D** aut concilium generale catholice diffinit aliquid esse credendum: aut erronee. Si catholice: nulli licet publice negare vel etiam publice dubitare taliter diffinitum. nulli etiam licet pertinaciter occulte vel etiam mentaliter de tali etiam diffinito dubitare. Non tamen tenetur quis etiam cui constat generale concilium catholice diffinisse: explicite: et absolute ab omni contradictione explicita: et implicita: siue subintellecta credere taliter diffinitum. **S** Sufficit quod credat implicite. Si vero aliquid diffinit erronee: per generale concilium: siue per congregationem que a multitudine fidelium generale concilium estimatur: ille qui nescit generale concilium siue talem congregationem errare: presumere debet pro tali concilio: vel congregatione. non tamen presumptione tam violenta quin probatione sit in contrarium admittenda. Sicut presumendum est presentia iudicis: quibus in rei veritate iniusta fuerit: et iniqua: donec probetur vel constet contrarium. Et ideo postquam per sacras scripturas constituitur tale concilium errasse: siue approbet: siue reprobet a papa: tali generali concilio: nullatenus est credendum. sed ab omnibus sciendis etiam publice pro loco et tempore reprobandum. **D**isci.

Dic quomodo respondetur ad allegationem sequentem. **R**da. Ad illam que consistit in hoc: quod congregatio fidelium: seu concilium generale per successionem: vere representat congregationem apostolorum: ac reliquorum fidelium. Respondetur quod sola ecclesia vult illam congregationem perfectissime representat. et illa sola sibi succedit

perpetue et primo. et ideo illa sola errare non potest. concilium autem generale nequaquam perfectissime representat eam: nec ipsum illi primo succedit. neque successio illa quam Christus promissit cesset: ex quo sepe cessat concilium generale. illa tamen congregatione apostolorum et aliorum representat et quodammodo sibi succedit. quemadmodum papa cum collegio cardinalium aliquomodo representat congregationem eandem: et aliquomodo succedit: quod tamen in presentibus ad fidem quod in moribus potest errare. et ita per representationem et successionem huiusmodi probari non potest quod concilium generale errare nequit.

Cap. x. ubi per quinta allegationem prime opinionis in. l. c. du plice distinctione ponitur quod etiam videtur ad eandem. Di.

Arra quomodo

Cap. X.

Rndetur ad ultimam allegationem adductam ad probationem quod concilium non potest errare quod consistit in hoc quod frustra dedisset Christus legem salutis eterne si eius verum intellectus querentibus mime revelaret. **R**ndetur per duplicem distinctionem. quarum prima est. quod eorum que in conciliis generalibus determinantur et determinari possunt et similiter que possunt esse dubia circa fidem: quedam sunt que ex scripturis divinis deductione infallibili possunt inferri. ita quod quibus nec illud quod inferitur nec illud vel illa ex quo vel ex quibus inferitur: possit vel possunt naturaliter esse notum vel nota: tamen illatio potest naturaliter esse nota: cum etiam illatio falsi ex falso et falsis possit naturaliter et infallibiliter esse nota. quedam sunt que ex scripturis divinis infallibili deductione inferri non possunt. quemadmodum per beatum Hieronymum beatam virginem esse corporaliter in celo ex scripturis certitudinaliter haberi non potest. Sicut etiam nec quod illi de quibus dicitur **Matth. x. Multa corpora sanctorum surrexerunt cum eo etc.** corporaliter non ascenderunt: infallibiliter deduci non potest ex scripturis divinis.

Prima distinctio

Secunda est quod dubium circa fidem siue circa divinum et ea que spectant ad salutem potest esse duplex. quia aliquid est cuius noticia explicite est necessaria ad salutem: et aliquid cuius noticia explicite non est necessaria ad salutem. Per hoc videtur ad allegationem predictam. quia in concilio generali proponitur aliquid dubium terminandum quod ex scripturis divinis deductione infallibili et naturaliter nota saltem sapientibus et peritis potest inferri: aut proponitur aliquid terminandum quod ex scripturis divinis inferri non potest: sed per sola revelationem divinam potest haberi. Rursus autem necessaria est fidelibus noticia illi quod proponitur in generali concilio determinandum: aut non est necessaria fidelibus. si illud quod proponitur

Secunda distinctio.

Questio
Responsio

Questio

Responsio

Exemplum

Ad quartam allegationem

nitur in concilio generali potest ineffabili de ductione ex scripturis diuinis inferri et notitia est necessaria fidelibus: non exclusione et alijs opibus bonis: debent sapientes in concilio generali congregari diligentissime scrutari scripturas sacras exemplo illorum de quibus dicitur Act. xvij. Susceperunt verbum cum audierat quotidie scrutantes. si enim hec ita se habeant ne concilium generale et quilibet catholicus temptare dominus videatur: cum aliquid sibi incubit agendum facere quicquid rationabiliter et prouide potest exemplo abrahabe: qui secundum Augustinum in questionibus Genesis. et habetur xxvij. q. ij. c. querit. cum ingrederetur egyptum timens propter pulchritudinem uxoris egyptios: quod potuit fecit: quod non potuit deo commisit in quem sperauit.

Cap. xi. qm. t. c. quinte allegationi prime opinionis non ex toto: si incomplete respondit: ideo nunc complera solutio nec et ad forma repetit et soluit. Discipulus.

Cap. xi.

Er predicta nar

pra quomodo respondeat ad allegationem contrarium opinantium. Ad. Rndetur quod cum accipiunt frustra dedisset christus legem salutis eterne si esset verum intellectum et que credere fidelibus est necessarium ad salutem: non apiret. eisdem hunc querentibus et pro ipso inuocantibus simul et circa ipsum fidelium pluralitatem errare sineret. Rndetur quod si pluralitatem fidelium hoc est christianorum recte credentium intelligant totam ecclesiam seu congregationem fidelium loquendo de vero intellectu cuiuscumque contenti in lege diuina qui est necessarius ad salutem secundum quod verba eorum prescendunt: et de aptatione talis intellectus per scripturas vel reuelationem congregatis in concilio generali procedo ans. Nam et quando celebratur concilium generale et quando non celebratur multa necessaria ad salutem aperiuntur vel aperiuntur tam per scripturas quam per reuelationes miraculosam illis que non sunt in concilio generali per quos ad existentes in concilio generali poterunt peruenire si diuine extiterit celebratum vel fuerit necessarium christiano populo ad salutem. Et ita est hoc probari non potest quod necesse sit credere determinaciones conciliorum generalium in sensibus scripture dubijs a spiritu sancto sue veritatis originez hinc illo modo quo scripture diuine eius sunt scriptoribus inspirate. Tum: quod intellectus legis necessarius ad salutem potest alijs aperi vel per scripturas vel per miraculosas operationes. quod non dicitur mirabile vel incredibile reputari: cum plures sepe sapientiores et meliores non conueniant ad concilium generale quam sint sibi congregari: possitque generale concilium intentione corrupta vocari. et etiam quibus intentione recta fuerit congregatum: poterit tamen non rite postea

Ad primu dno.

Primo probat assumptum

Ad secundu dno

Secundo

Tertio

Quarto

Secunda pars

Primo dno

Secundum

ea celebrari. cum ibi congregari non sint: nec in fide: nec in gratia: et bonis moribus confirmati sed forte aliqui vel omnes vel plures fuerint aut esse poterint peccatis grauibus inuoluti. Et ideo lex christi non est inutilis: nec in hominum tradita perniciem. Quia siue verus intellectus ipsius reuelatus: vel aliter manifestatus existeribus in concilio generali: siue non uenientibus ad idem concilium generale: utilis poterit esse ad salutem eternam: ipsasque periculis: atque recte. Multa enim quo ad intellectum legis diuine: reuelauit deus: et in modis alijs manifestauit peritis uiris: et sanctis: et imperitis: qui ad generale concilium minime conuenerant: et non solum quia celebratur generale concilium: sed in tempore concilii generalis: et adhuc potens est deus facere idem: tum quod intellectus legis ad multa potest aperi per considerationem scripturarum: absque hoc quod spiritus sanctus: modo speciali aperiat quibuscumque intellectum ipsarum. Tum quod in concilio generali multa dubia circa fide declarari possunt: que non sunt necessaria ad salutem. Tum quod ostensus est primum quod concilium generale: seu quod concilium generale a maiori parte christianorum putatur: potest errare contra fidem. Si vero taliter opinantes per pluralitatem fidelium intelligant maiorem partem fidelium: siue christianorum: et per intellectum legis intelligant absque omni exceptione. intellectum cuiuscumque contenti in lege diuina: et intelligant loqui de querentibus intellectum ipsum: per omni tempore negotiorum. Item si quis inuenit hominem intellectum et pro ipso inuocauerint: multipliciter errare possunt. nihilominus tamen antecedens non habet uentatem quod patet. Primo quod non frustra esset lex salutis eterne data christo: quibus maior pars fidelium: immo omnes preter paucissimos: vel preter unum errarent: non solum danabiliter sed execrabiliter circa ipsum etiam circa intellectum qui est necessarius ad salutem. Nec esset frustra data lex: licet omnes christiani preter paucos vel unum danabiliter errarent circa ipsum: quod tota fides christiana absque hoc quod frustra esset data lex salutis eterne: in uno solo posset saluari. que ad modum in triduo tota fides in sola matre redemptoris nostri permansit. Secundo multa sunt contenta in scripturis diuinis: quorum verus intellectus primus et literalis non est omni tempore necessarius ad salutem. quibus ab existentibus in concilio generali queratur solutio tam per meditationes uehementem in scripturis: quam per orationem. ita ut ipsius opinio diffinire proponant. non est igitur necessarium credere quod de aperiatur ipsis per scripturas vel per reuelationem miraculosam hominibus. quod quibus deus non deficiat ecclesie sue: scilicet congregationi fidelium in necessarijs: tamen non semper prebet se ad illa: que non sunt necessaria ad

salutem sine quibus potest esse salus. quibus ipsa
necesse sunt precibus continuis impetrare.

Cap. xii. in quo contra duo predicta obijcit et replicat
in secunda parte solutionis: ad quas respondetur capto
xii. et xiii.
Discipulus.

Contra predicta

obijcia aliqua: ut cum audiero missio
nes ad ipsa: clari? intelliga? an pres
cripta aliqd? prineant veritatis. Hoc itaq?
videt q? nullo mo? sit credendu? q? conciliu? gene
rale possit diffinire contra catholicam veritate?
Na? sicut illi sepe accipiunt qui opinantur pre
dicta: deus nunq? deficiet in necessarijs? gre
gationi fidelium que est ecclesia dei. sed conciliu?
generale non diffinire aliquid contra fide? est
necessariu? ecclesie sue. Tum: quia tota? eccle
sia dei non exponi periculo heresis? et erroris?
est necessariu? ecclesie dei. Si aut? conciliu? gene
rale aliquid diffiniret contra fide?: tota? ecclesia
dei exponeret periculo heresis? et erroris. q? ne
mo tunc inueniretur q? posset aut sciret defen
dere fide? contra conciliu? generale. Tum: q?
non induci in te?ptatione? est necessariu? eccle
sie dei. in o?ione em? qua? xps? fideles docuit vni
uerso?a hoc petif. xps? aut? non docuit in o?ione
dnica? petere nisi necessaria. ergo no? induci in
te?ptatione? est necessariu? ecclesie dei. Tota? aut?
ecclesia dei induceret in te?ptatione? grauissimam
si conciliu? generale aliquid diffiniret contra
fide?. ergo non diffinire aliquid contra fide? est
necessariu? ecclesie dei. Ex quo inferitur q? crede
ndum est conciliu? generale no? posse errare co?
tra fide?. Tum q? illud conciliu? quod est susci
piendu? sicut sanctu? euangeliu? non potest er
rare contra fide?. conciliu? aut? generale recipi
endum est sicut sanctu? euangeliu?. teste Grego. q?
ut habetur di. xv. sicut. ait. Sicut sancti euan
gelij quattuor libros: sic quattuor concilia re
cipere et venerari me fateor. igitur conciliu? ge
nerale errare contra fide? no? potest. Tum quia
vltis ecclesia errare no? potest. Diffinitio aut? et iudic
tiu? generalis concilij tanq? diffinitio vltis eccle
sie debet haberi. q? vlti consensu? constituta
videt. ut Gregorius vbi prius videtur asserere
re dicens. Lincitas vero quas prefata venera
da concilia personas respiciunt respicio et quas
venerant? coplector. q? du? vlti sunt constituta
consensu? se et non illa destruet quisquis presu
mit absoluere quos ligat? aut ligare quos ab
soluunt. Huic Belasi? papa concordare vide
tur. qui ut habet. xv. q. i. c. confidimus. ait. Lo
fidum? q? null? ca? veneratiois xpian? ignoret
vniuersumq? synodi constitutu? qd? vltis eccle
sie debet assensu? nulla? exco? magis sed? p? cetera?

ria oportere: q? prima. Et quib? colligit? q? id
qd? fecit conciliu? generale ab vniuersali? sit ec
clesia. et p?sequens conciliu? generale errare no?
potest. Secundo contra predicta: sp?litter. quo
ad hoc quod dicit q? no? omnium contentorum in le
ge diuina: veru? intellectum esse omni? tempo
re necessariu? ad salutem: obijci potest. Nam
si alicuius contenti in lege diuina verus intelle
ctus et primus no? esset omni? tempore necessa
rius ad salutem: frustra illud fuisset positu?: in
ipsa lege diuina. cum ipsa lex diuina: non nisi p?
pter salutem electorum fuit data. Sed posset dici
de eo: ut quid membranas occupat. di. xix. si ro
manoz. vbi dicit glosa. Ex hoc accipit argu
mentu?. q? nullum verbum positu? in aliqua scri
ptura debet vacare: nec poni superflue. Verus
ergo intellectus et primus omnium contentorum
in ipsa lege diuina est necessarius ad salutem.

Amplius. verus intellectus eorum que in no
ua lege tradunt? fuit necessari? ad salutem illis
qui fuerunt summi in veteri testamento. nam ne
cesse fuit maiores in veteri testamento: trini
tatis: et incarnationis misterium explicite: et no?
solum implicite credere. ergo cuiuslibet expres
se scripti in lege diuina: tam noua: q? veteri in
tellectus verus est necessarius ad salutem. ut
satis? aliqui: primum explicite credant: et non
ignorent. Hec sunt inter alia: que possunt
obijci contra predicta ad que aliquas responsio
nes audire desidero.

Capitulu? xii. q? conciliu? generale possit errare: ob
jectionibus respondendo defendit. Magister.

De primu? respon

detur p? distinctione? de necessario
quia aliquid esse necessariu? ecclesie
xpi dupliciter potest intelligi. vel quia est vti
le: vel quia sine illo no? est: nec vnq? erit salus.
Primo modo accipiendo necessariu?: concil
lium generale no? diffinire aliquid contra catholi
ca? veritate? est necessariu?: ecclesie dei sicut papa
no? errare nec diffinire aliquid? fide? e? necessariu?
id est vtile. s? q?ru? ad oia? talia necessaria: xps?
no? semp? adest ecclesie: quoniam? tria p?mittit: vel
potest p?mittere euenire. vni? et plures summi p?ri
fices errauerunt p?tinaciter contra fide?. Se
cundo modo accipiendo necessarium: concil
lium generale non errare contra fidem: no? est
necessarium ecclesie. q? quis conciliu? generale erret in
multitudine fidelium: posset tñ? p? veram et ca
tholicam fidem saluari. quoniam? haberet scri
pturas sacras: quibus errorem concilij genera
lis posset conuincere manifeste: si diffiniret
aliquid contra ipsas. si aut? diffiniret aliquid esse
tenendu? tanq? de necessitate fidei: qd? tñ? non

Secunda obiectio
principalis

Primo

Secundo

Cap. XIII.

Libertus tertius

primi tractatus

*Ad probationem
primam.*

esset necesse credere: per easdem scripturas possent christiani alii aperte ostendere quod taliter definitum ad fidem minime pertinere. *¶* Quia autem accipitur si concilium generale diffiniret aliquid contra fidem: tota ecclesia dei exponeret periculo heresis et erroris. Respondetur per distincti onem de periculo. est enim quoddam periculum tantummodo imminens seu circumstantis, et est periculum inuoluens seu prosternens. Periculo imminenti seu circumstanti totam ecclesiam dei exponi: negari non debet sed concedi. hoc enim factetur ecclesia ipsa cum in quadam collecta dicit. deus qui nos in tantis periculis constitutos etc. a quibus liberari deposcit: cum alibi dicit. a cunctis nos mentis et corporis defende periculis. talibus periculis expositus fuit apostolus paulus sicut ipse fatetur. ij. corinthio. ij. et a quo liber se liberatum fuisse dicit. c. i. cum ait: de tantis periculis eripuit nos. In tali periculo etiam fuit aliquando tota ecclesia dei: que erat subverti testamento deuteronomo. xx. dominus deus vester in medio vestri est pro vobis contra aduersarios dimicabit et eruet vos de periculis. tali enim periculo se exponere et causa rationabili est laudabile iudicandum. Unde etiam in laude presbiterianum contra infideles dicit delboza. ut habetur iudicium. v. sponte obrulistis de israel animas vestras ad periculum. Inuoluens periculum seu prosternens est duplex: scilicet spirituale et corporale. sed neutri exponitur tota ecclesia dei: licet corporaliter multi ex fidelibus inuoluntur nonnunquam. Spirituale autem finaliter nullus electus incurreret. et de tali periculo videtur intelligere sapiens: cum ecclesiastici. ij. ait. Qui amat periculum in illo peribit. si itaque concilium generale diffiniret aliquid contra fidem poterit tota ecclesia dei exponi periculo heresis et erroris. primo modo accipiendo periculum quemadmodum aliquando quia non potuit concilium generale conuocari: christianitas quoque ad multos fuit periculo heresis conuoluta. et quo ad alios impugnata. teste Hieronimo qui ut legitur di. xv. ait enim. in precedentibus namque donis persecutione feruente. docedarum plebibus minime dabatur facultas: inde christianitas in diuersas hereses scissa est. Posset tamen contingere quod quis generale concilium diffiniret aliquid contra fidem: ecclesia dei non exponeret periculo. quia posset contingere quod congregati in concilio generali essent pauci et viles tam in re quam in hominum reputatione: respectu illorum qui ad illud concilium generale minime conuenissent. Et tunc illorum leuiter error extirparet per multitudinem meliorum et sapientiorum et famosorum illis quibus etiam mul-

tudo simplicium adhereret. magis scilicet decem vel duodecim aut quindecim per quos possit generale concilium celebrari. quemadmodum in concilio arelatensi tantummodo vndecim patres fuerunt. di. xvi. sexta. Quis tunc multiplicati fuerunt christiani et plures occupauerunt provincias quam diebus nostris. Periculo autem inuoluenti seu etiam prosternenti nequaquam exponeretur tota ecclesia dei quibus concilium generale diffiniret aliquid contra fidem. quia remanerent aliqui vel multi vel pauci qui tali diffinitioni erronee minime consentirent: sed pro loco et tempore contradicerent manifeste. Di. Saltem multitudo christianorum maxime laycorum et simplicium prosternenti exponeretur periculo. potissime si papa esset presens in tali concilio atque error huiusmodi consentiret: et papa cum consentientibus sibi potentior esset alijs. quod tamen pro inconuenienti debet haberi. *¶* Respondetur quod in tali casu magis timendum est de periculo clericorum in sacris litteris peritorum et aliorum quam de multitudine laycorum. id est simplicium. presertim quando multitudo clericorum per auariciam; ambitionem; symoniam; et alias vias prauas ad ordines dignitates et beneficia ecclesiastica peruenisset: et alijs esset criminibus irerita. quia plura et maiora temporalia amitteret quam simplices layci si pape temporaliter preualenti perseueranter resisteret: et ab obtinendis dignitatibus et beneficijs ecclesiasticis clericos repelleret papa: non laycos. Propter quod procliuiores essent clerici ad assentiendum errori pape et concilii generalis. quia ut testatur Johannes papa prout legitur. xvi. q. ij. c. i. Humani moris est illum vereri cui iudicio et voluntate nunc erigitur: nunc deprimitur. clerici etiam propter sacrarum litterarum maiorem noticiam quam habent videntur tenere habere. et quia questio fidei licet spectet ad laycos. dist. lxxxvi. c. vbi nam. principalius tamen pertinet ad clericos. magis peccarent et grauius quam layci. et ideo magis verendum esset ne deus eos permitteret ruere in errorem. multitudo insuper christianorum (cum tamen alij vel saltem vnus fidelis remaneat) potest inuoluenti periculo heresis et erroris (alijs erigentibus peccatis ipsorum) exponi. quibus in hereticam prauitatem labentibus valet ille qui dicitur lapidibus potest suscitare filios abrahe vel de aliquibus ipsorum: aut de alijs quando voluerit numerum christianorum augere. Di. Iudica breuiter qualiter responderetur ad allegationes sequentes quibus probatur concilium generale non posse errare contra fidem.

Replet

Solut

*Ad secundam
barionem*

Ad. Ad ista quibus accipit q̄ ecclesia dei in
ducetur in temptacione grauissima si concilium
generale aliquid cōtra fidem diffinitur.
Rñdetur q̄ totam ecclesiam dei induci in tē
ptacionē dupl̄r intelligi pōt. vel vt temptatio
ni succūbar: 7 ne hoc accidat: petitur i oratio
ne dominica: 7 nunq̄ eueniet nec eueniret: q̄
uis cōcilium generale contra fidem erraret
vt temptacione impugnetur: qua grauiter in
festetur. 7 hoc poterit euenire: teste beato Ja
cobo: qui. c. i. sue canonice ait. oē gaudiū existi
mate fr̄es k̄m̄i cuz in tēptacionibus varijs in
cideritis. Ad allegacionē sequētem tenentes
q̄ generale concilium recipiendū est sicut san
ctum euāgelium s̄m̄ Gregorium. Rñdetur q̄
hoc intelligendum est de generali cōcilio rite
iuste 7 carbolice celebrato. sc̄dm̄ quod dicitur
oēs aplice sedis sanctiōes debere accipi sicut
si voce petri eēt firmate s̄m̄ gracionū di. xix.
Hoc aut̄ intelligi debet de illis sanctionibus
vel decretalib⁹ ep̄lis: in q̄bus nec p̄cedentis
um patrum decretis: nec euangelicis p̄ceptis
aliq̄d cōtrariū inuenitur: ita tñ q̄ hoc vocabu
lum sicut oimodā similitudinē nequa q̄ impoz
tet. sicut nec **Ad** ar̄. v. cum dicit x̄ps. estote p̄
fecti sicut pater vester celestis p̄fectus est. nec
illud. c. xij. diliges primū tuū sicut teip̄m. nec
illud ioh̄anis. x. sicut misit me pater 7 ego mi
to vos. q̄uis em̄ generale cōcilium aliquid ri
te 7 carbolice diffiniat 7 determinet: 7 ideo sit
sicut sanctum euāgelium suscipiendū. sanctū
tñ euāgelii cum maiori reuerētia 7 deuotio
ne suscipiendū ē: q̄ cōcilium generale q̄d cūq̄
Ad aliam aut̄ allegacionē accipiētem q̄ diffi
nitio generalis cōcilij tanq̄ diffinitio vniuer
salia ecclesie debet haberi. Rñdetur q̄ cōcili
um generale nō debet regulariter occulte seu
secrete aut paucis sciētibus celebrari: sed vul
gandum est p̄ vniuersalem ecclesiam. Hoc est
per oēs regiones in puincia in qua seu in quib⁹
bus carbolici cōmorātur generale cōciliū cō
uocari debere. quatinus oīs carbolici tacite
vel expresse cōsentiant: 7 quasi auctoritatē tri
buant: vt ad concilium p̄fecturi eorū nomine
circa ordinanda 7 diffinienda in generali con
cilio canonice 7 carbolice atq̄ rite procedant
vt merito quicquid carbolice 7 licite statuerit
vel diffinuerint vniuersali statuatur 7 diffini
atur assensu. At vero si quid indigne aut illi
cite 7 non canonice vel nō carbolice statuerint
vel diffinuerint. vniuersalis ecclesie nullatenus
statutum vel diffinitūz probetur assensu.
Talis enim assensus ad nihil illicitum potest
extendi. q̄ talis assensus eccleie vltis ē s̄m̄ intē
tionem assentientium interpretandus quem

admodum iuramentū s̄m̄ intentionem iuram
tis interpretari debet. vt notat glosa ē de iu
re iurando. super. c. quinquauallis. Quando igitur
concilium generale rite conuocatur: 7 in
omnibus carbolice 7 sancte procedit: quicquid
fecerit ab vniuersali ecclesia fieri est putādū.
7 ideo de tali concilio generali loquitur Bre
gorius 7 Helasius. Si autem aliquid fecerit
illicite 7 nō carbolice: minime vniuersalis ec
clesie probatur assensu. quia vniuersalis eccle
sia q̄uis consenserit q̄ conuocaretur cōciliūz
generale non tamen putanda est nec expresse
nec tacite aliquid illicitum consentire. Ali
ter responderetur q̄ postq̄ acta generalis con
cilij p̄ vniuersos carbolicos populos fuerit
promulgata si nullus contradicens aut impu
gnans apparer: sunt putāda ab vniuersali ec
clesia approbata. 7 de talibus cōcilijs loquū
tur Gregorius 7 Helasius. Si autem acta ge
neralis concilij non fuerint apud omnes po
pulos carbolicos diligenter exposita: non est
dicendum q̄ tale concilium generale sit expli
cite ab vniuersali ecclesia approbatū. I3 si san
cte 7 carbolice fuerit celebratū possit dici im
plicitate ab vniuersali ecclesia approbatū. **Di.**
Istud est calumniabile vt videtur. nam non
minus ligat quicquid statuitur vel diffinitur
per concilium generale q̄ statutum apostoli
ce sedis. sed illud vniuersalem ligat ecclesiaz.
et de constitutionibus omnium. nec oportet
ad hoc vt liget q̄ omnium auribus inculcetur.
et de postula. ad hoc. Igitur 7 quicquid sta
tuitur vel diffinitur a cōcilio generali vniuer
salem ligat ecclesiaz: 7 per consequens pro ap
probato ab vniuersali ecclesia est habendum
Ad. Respōdetur q̄ statutū aplice sedis etiā
post duos mēses non ligat nisi illos ad quos
ip̄i noticia poterat peruenire. q̄ ignorātes p̄
sertim ignorātia inuincibili mime ligat. et de
cōstitū. cognoscētes. Sic etiā quod statuitur
vel diffinitur in cōcilio generali non ligat vni
uersalem ecclesiaz nisi p̄ vniuersalē eccliam
fuerit legitime diuulgatus. 7 ideo non est cen
sendum explicitate approbatū ab vniuersali ec
clesia anteq̄ taliter publice. nō oportet autē
taliter diffinitū singulorū auribus inculcare:
s̄ sufficit talit̄ publicare q̄ null⁹ se possit si in
contrariū venerit per ignorantiam excusare.

Capit. xiiij. in quo rñdetur ad illud q̄ sc̄do 7 prin
cipaliter obiicitur. c. xij. Contra. illud q̄ non omnium
conterozum in lege diuina verus intellectus est omni
tempore necessarius ad salutem. Discipulus.

Hinc superest tra

ctare ista que sc̄do obiecta sunt cō
tra dicta superius. c. xij. quibus vi

sc̄do rñdetur

Obiectio

Rñso

Cap. XIII.

Ad primum

detur onsum: q̄ oim contentoz in scriptur̄ diuini verus intellectus primus om̄i tēpore necessarius ad salutem. narra igit̄ quō opinātes illi r̄ndent ad ipsa. **Ad.** Ad primū illorū cuz dicitur q̄ frustra esset positū in scriptura illud cuius verus intellectus nō est om̄i tpe necessarius ad salutem. R̄ndetur q̄ fallum assumitur Quia ad hoc q̄ aliqd nō frustra ponat in scriptura diuina: sufficit q̄ aliqui licz nō om̄i tēpore deus verus intellectus primus sit necessarius ad salutem. Quēadmodū veritas ipsa multa dixit et prulit nequaquā frustra: quoz tamē intellectus verus nō erat tunc necessarius ad salutē. mater em̄ sua sanctissima nunq̄ aliquo necessario ad salutem extitit desituta: et tamē quādo xps dixit sibi et patri putatio luce. ij. quid est q̄ me querebatis nesciebatis q̄ in his que patris mei sunt oportet me esse. Ipsa verum intellectū et primū illoz verborum xpi non cōcepit. cū immediate subiūgatur ibidem. et ipsi nō intellexerunt verbum qd̄ locutus est ad illos. que tñ sicut prius habet. mater ei cōseruabat in corde suo: verum intellectū iporum: postea habitura. Xps etiam dixit ap̄lis. vt legit̄ Luce. xvi. ecce ascendim̄ hierosolimā et cōsummabūtur oīa q̄ scripta sunt p̄ p̄phetas de filio hoīs. tradet̄ em̄ gētibz et illudet̄ et flagellabit̄ et conspuet̄. et postq̄ flagellauerint occident eū. et die tertia resurget. quoz verborū verum intellectū tunc minime habuerūt. Quē immediate subiūgatur. et ipsi nihil horuz intellexerunt. erat em̄ verbum istud abscondituz ab eis et nō intelligebāt que dicebātur. Eisdē etiam dixit xps vt habetur Job. xvi. modicum et iam nō videbitis me et iterū modicū et videbitis me: q̄ vado ad patrem. quorum tñ verborū verum intellectū non habuerunt. quia de ipis scribitur ibidem. dixerūt igit̄ ex discipulis ei adinuicem. qd̄ est hoc q̄ dixit nobis modicuz et nō videbitis me. et post. nescimus qd̄ loquit̄. Ex quibus alijsq̄ q̄ pluribus colligit̄ manifeste: q̄ plura dixit xps apostolis quoz intellectum verum minime tunc habuerunt. Ex quō concluditur q̄ verus intellectus illoz tūc nō erat apostolis necessarius ad salutem. Lū igit̄ tur tunc essent in statu salutis nihil desuit eis qd̄ tūc erat eis necessariū ad salutē. Et tñ constat q̄ tunc xps nō dixisset talia frustra. Ergo a simili poterūt in scripturis diuinis aliq̄ contineri: quos eorum intellectus verus et primus non sit om̄i tempore necessarius ad salutem. **Di.** s̄ forte diceret̄ ad ista q̄ non est inconueniens aliqua in scripturis diuinis haberi: quoz verus intellectus non est om̄i tempore omnibus catholicis necessarius ad salutem: quem

Eusio

admodum illa que dixit matri et apostolis: nō erant eis necessaria ad salutem. verus tamen intellectus omnium que in scripturis diuinis habentur semper est aliquibus (et si non omnibus) necessarius ad salutem. **Ad.** Et videtur alijs hoc non valer: quia qua ratione plurium intellectus que christus dixit matri sue et apostolis tunc nulli fideliz erat vllare nus necessarius ad salutē. ratione consimili non est inconueniens aliqua reperiri in scripturis diuinis quoz verus intellectus nulli pro aliquo tēpore est necessarius ad salutē. et tamen illa non sunt frustra posita in scripturis nec frustra membranas occupant: quia verus intellectus ipsoz pro aliquo tempore erit aliquibus necessarius ad salutem quo tempore idem intellectus aliquibus aperietur: vel per inuestigationem humanam ex scripturis vel per reuelationes si verus intellectus iporum humana inuentione vel eruditione haberi non potest. propter quod etiam nullum verbum in scriptura diuina vacat: nec aliquid est superflue posituz. quia quos multa sunt in ea quoz verus intellectus non est semper necessarius ad salutē: aliquibus tamen aliquando necessarius erit. Lū autē accipitur q̄ verus intellectus eoz que in lege noua traduntur fuit necessarius ad salutē illis qui fuerūt sub veteri testamento: r̄ndet̄ q̄ aliquoz pura incarnationis et trinitatis: et nō oim erat verus intellectus lris explicite necessariū ad salutē. quia multa trinent in lege noua quoz verus intellectus lris nulli in veteri testamento extitit reuelat̄. qd̄ veritas ipsa videt̄ asserere cū dicit vt habet̄ **Ad.** **Barb.** xij. **Ad.** **Multi** p̄bete et iusticiupierūt videre q̄ videris et nō viderūt: et audire q̄ audis et nō audierūt. et eadē s̄ntia b̄ **Zuc.** x.

Confutatio

Ad secundum

Cap. xv. extra solutionē p̄cedētis capli. xij. dicentis q̄ aliqua in lege diuina scribunt nō frustra aut superflue et tñ q̄ eoz intellectus nō p̄ studiū si p̄ solā reuelationē haberi possit arguitur duabz rōnibus ad quas r̄ndetur caplo. xvij. inferius et. **Discipulus.**

Sum in p̄missis

Cap. xv.

inuit̄. s̄. c. xij. qd̄ p̄babile oim nō videt̄ q̄ sc̄s aliq̄ in sacris lris habetur: quoz verus intellectus et primus solum modo per reuelationē diuināz haberi potest. quia quos possit alicui videri q̄ aliqua in scripturis sacris non essent superflue posita quoz verus intellectus per studiū et meditationem in scripturis haberi non possit: sed q̄ per solā reuelationē diuināz haberi possit: tamē hoc non videt̄ probabile. quia possit de reuelare verum intellectū ipsoz si non essent scripta sicut postq̄ sunt scripta. Lū igit̄

Etia p̄

et scripturis nulla capiat utilitas nisi intelligatur: sequitur quod illa quorum intellectus per solam reuelationem valet haberi: prius inutiliter omnino scribuntur. Rursus non solum talia inutiliter sed etiam aspiculose essent scripta. Quia ista scriptura quod non potest intelligi: ad cuius intellectum capiendum prout niti legentes: et circa quam si non intelligatur aspiculose contingit errare videtur esse periculosa legentibus. sed ad capiendum intellectum quorumcumque quod in scripturis diuinis habentur: prout niti legentes: circa que si errauerint periculo se errabit. Quia ut ait hieronimus et habetur in iij. quibus. c. heresis. quod cumque aliter scripturas intelligit quam sensus spiritus sancti flagitat a quo scriptura est: sed ab ecclesia non recessit: tamen hereticus appellari potest: igitur periculose talia essent scripta volentes enim ad verum intellectum ipsorum peruenire et non valentes laborerentur faciliter in errores. Hec inter alia sunt: quibus predicta assertio potest improbari videtur. tu narra quod respondet ad ipsa primo tamen nitaris per opinionem illa allegare.

Cap. xvi. in quo probatur rationibus quod multa sunt in scripturis diuinis quorum verus intellectus solum per reuelationem haberi potest. Adagister.

XVI

Modo plura conti

neantur in scripturis diuinis: quorum verus intellectus et primus virtute humani ingenii ex litteris sacris colligi nequeat sed per reuelationem diuinam solummodo possit haberi videtur posse probari. Nam verus intellectus et primus perferretis orationem ambigua habentes multos sensus haberi non potest: nisi perferens orationem eadem que intellectus habeat aperte declararet. Si quis dixerit iohannes carat missam cum plures appellatur hoc nomine: audiens non sciet de quo loquens intelligit: nisi ipse sibi reuelat. Unde et propter hoc videtur (ut niti declarare quedam opinio: quaz tractauimus prima pre istius dialogi libro. vij.) quod quoniam lex aliqua vel constitutio habet plures sensus a conditore est interpretatio requirenda. Nemo enim alius potest scire intellectum: quem habuit legis conditor in condendo. Plures autem orationes ambigue in scripturis diuinis habentur. nam secundum doctrinam sanctorum patrum: non solum voces que in orationibus ponuntur sunt signa: sed etiam res significare per voces sunt signa aliarum rerum. Unde et veritas ipsa (ut testatur Gregorius in omelia super parabolam seminantis) insinuauit aperte: quod semen verbum. ager mundum. volucres demonia. spine diuitias signant. vna autem et eadem res plures alias res contrarias etiam in scripturis sacris significat. leo etiam aliquis signat verbum ut ibi videtur leo de tribu iuda: alia

quando dyabolus. ut ibi. tanquam leo rugiens et c. aliquando virum fortem. aliquando crudelē. ergo orationum ambiguarum quarum non parua inuenitur in sacris litteris multitudo cuius res significat: verus et primus intellectus non haberi potest nisi ipse reuelat (scilicet deus) qui huiusmodi orationes reuelauit. Hec allegatio et conclusio principalis declaratur et confirmatur per aliam in exemplis fundatam apertis. Nam plura reuelata fuerunt prophetis ac viris contemplatiuis in sapientia sublimissimis diuinorum: vel alijs per quos ad prophetas et viros illuminatos a deo perueniunt: ad quorum intellectum verum et primum ipsi per prophetam antequam fuerit reuelatus eisdem non poterant peruenire. ergo ratione consimili et multo maiori intellectus verus et primus illorum qui solummodo enigmatice et sub similitudinibus et figurationibus rerum in scripturis diuinis reuelata sunt a deo: haberi non potest nisi deus reuelat eundem. Quia aperta videtur. Antecedens multis probatur exemplis. Iohannes enim euangelista singulariter illuminatus a deo per se sibi in Apocalypsi reuelata mime intellexit: antequam intellectus eorum sibi reuelaretur a deo. vnde et exponere multorum indiguit. postquam enim vidit ut legitur Apocalypsis xvij. mulierem sedentem super bestiam ebriam de sanguine sanctorum. dixit ei angelus. quare miraris ego dicam tibi sacramentum mulieris et bestie. Admirime tamen intellexit antequam angelus ei dicit. et ita ad verum intellectum et primum illi reuelatois ante aliam non peruenit. Sic etiam mysterium septem stellarum et septem candelabrorum. de quo legitur. c. i. antequam tempus reuelauit sibi: ipse iohannes minime intellexit. Unde et Christus dixit eisdem post visionem predictam. scribe igitur que vidisti et que sunt et que oportet fieri. post hec mysterium septem stellarum quas vidisti in dextera mea: et septem candelabra aurea. septem stelle angeli sunt septem ecclesiarum. et candelabra septem: septem ecclesie sunt. Idem etiam iohannes ut habetur. vij. c. interrogauit ab vno de senioribus. hi qui amicti sunt stolis que sunt et vniuersi respondit. domine mi tu scis. quasi diceret. quis ego viderim eos: tamen nescio qui sunt et vniuersi respondit: sed tu scis. et ita ad verum et primum intellectum visionis illius iohannes antequam sibi ille senior reuelauit non peruenit. Ioseph etiam de quo habetur Genes. xli. vixit et primum intellectum somnium quod sibi pharaon enarrauit per reuelationem accepit. vnde et pharaon dixit eisdem. ostendit tibi deus omnia que locutus es. sic etiam interpretationem veram somnium rui pincerne et pistois pharaonis per reuelationem accepit. nequaquam enim virtute humani ingenii poterat scire quod tres per paginas et tria ca

Confirmat per multa exempla

Primum exemplum.

Secundum

Tertium

Quartum

mus. Sepe em rem quilibet: tot dieb? agere dicimur. Quis eisdē dieb? ad ea cont inuenō vacemus. Sepe nō scriptura sacra si c totū p parte sicut p toto partē ponere cōsuevit. Et quib? v̄bis colligit q̄ cum scriptor: libri iob de terminare intēdit loq̄ de septem dieb? 7 septē noctib? cōtinuis v̄l nō cōtinuis qz de his vel de illis scriptura illa fuerit vera 7 nō de vtrīs qz sequit q̄ nos ad p̄mū intellectum verborū illorum det erminate non possumus puenire.

Capitulum xviii. in quo monstrat q̄ multa sunt in lege diuina: quorū prim? intellect? per solā reuelationē possit haberi nūc defendit obiectionibus et replicis respōdendo caplo. xv. supra adductis. Discipulus.

Cap. XVIII

De plures alle

gationes audire p assertionē prescripta. s; cupio scire quō respons detur ad allegationes in cōtrariū supius. ca. xv. inductas. Ideo narra aliquas responsiones ad ipsas. Ad. Ad p̄mam que cōsistit in hoc q̄ talia essent supflue posita in scripturis diuinis si p̄mus intellectus ipsoz anteq̄ essent impleta absq; reuelatiōe diuina haberi nō possēt. Respondet q̄ non superflue posita sunt quia scripta sūt ad exercitacionē: quia in talibus v̄bis multiplices latent sensus p̄ter p̄mū sensum reuelātis. quos dum illi qui in exponēdis scripturis diuinis allegorice: tropologicē et huiusmodi enigmatice reuelat eliciūt vtiliter occupant. Quē admodū beatus Gregorius in moralibus sibi p̄fecit 7 alijs: verba beati iob diuersimode exponēdo: 7 tñ ad illū intellectū quē habuit iob in pluribus verbis: absq; reuelatione (nisi forte a casu) non potuit peruenire. Verba em̄ plura iob modis innumeris a beato Gregorio. 7 alijs poterant exponi. quibus tamē modis beatus Gregorius ipsa nequaquā exposuit. Et ita v̄ba iob plures sensus possūt habere p̄ter illum quē habuit. Quis ergo scit q̄ beatus Gregorius sensit: qd̄ actualiter in mēte iob habuit in p̄ferendo verba illa exp̄sse. non videt q̄ ipsemet Gregorius hoc sciuit. Et ideo forte aliquādo beatus Gregorius ad illum sensus quē actualiter iob intēdebat: v̄ba iob exposuit. 7 tamē ipse hoc nesciuit. Sic etiā v̄ba iobanis in apoc. 7 alioz p̄phetarū: multos sensus possūt h̄re. teste beatus hieronymus. qui in p̄logo biblie ita ait. In v̄bis singulis. s. apoc. multiplices latent itelligētie. S; quē intellectū habuit beatus iobānes vel x̄ps reuelēs: hoc null? exponens apoc. certitudinaliter sciuit: nisi cui de? reuelauit. Di. Cōtra istud obijci potest: qz v̄ba scripturae diuine eodem spū scz spū sancto exposita sūt: quo sunt scripta. ergo eundē sensum quem ba

Ad primam

Extra solutionē
Replicat. p̄mo

buit reuelās: habuerūt 7 exponētes. quare exponentes verba diuine scripture: ad p̄mū intellectū ipsoz puenērūt. Ampli? oēs sensus catholici: eorundē v̄boz: sunt eque p̄mi: qz non est rō q̄ vnus sit p̄mus magis: q̄ alius: s; oēs sensus p̄m quos beatus Gregorius exposuit v̄ba queq; iob: sunt catholici. ergo quilibet eorū est eque p̄mus. Et ita beatus Gregorius puenit ad p̄mū intellectū omnium verborū iob. Et cōsimiliter alijs sancti exponētes Apoc. 7 alias p̄phetias atq; queq; obscura scripture diuine ad p̄mū intellectū puenērūt. Ad. Ad p̄mum istorum respōdet q̄ qa omne v̄bū est a spū sancto: 7 ois sapia a dno deo est vt legitur Ecclesiastia. i. Ideo scripture diuine quādo non erronee exponunt: aliquo modo eodē spū exponuntur quo sunt tradite. Sed quia tradite. a solo deo fuerūt: 7 nequaquā p̄tute ingenij hūmāni inueniunt. Expositiones autē nō erronee: sanctorū salte: sepe p̄tute ingenij hūmāni assilētē diuina influentia generali: ex scripturis 7 ratione infallibili fuerunt inuēte. Ideo nō om̄nino eodē modo: verba scripture diuine: eodem spū sancto sunt scripta: 7 a viris sanctis exposita. Propter qd̄ expositiones sanctorū: non sunt tante auctoritatis: quāte sunt illa q̄ scripta sunt in scripturis canonicis. Si tamē expositiones huiusmodi per certitudinē exp̄merent intellectu verborū scripture diuine: eundē essent auctoritatē. Non qz ab expositorib? sunt simpliciter exp̄sse: s; quia in canone biblie reperit. Sic etiā si plures (puta. x. vel. xx. magistri lectores vel p̄dicatores verbi diuini aut alij) his rēpōib? sacras litteras exponentes eandē auctoritatē enigmatice 7 obscuram in apoc. vel p̄phetia alia scriptam: scdm̄ diuersim exponerent intellectu: non erronei: s; verum: 7 sanum: posset aliquo modo concedi: q̄ quilibet istorū: eodem spū: eandē auctoritatē exponeret. Quia omnis sensus verus 7 sanus est a spū sancto: a quo inspirari: locuti sūt scriptores litterarū sanctarū: eodē modo esset quilibet expositionū h̄mōi a spū sancto quo modo ab ipso scripture diuine sunt tradite. Si etiam quilibet sensuum p̄dictorū inueniret sententiā liter in biblia: quū vnus eorū in vno loco 7 alius in alio: quilibet eorū esset tante auctoritatis quante sunt alia que scripta sunt in biblia. Non qz ab aliquo istorū exp̄mūt: sed qz sententiā liter in biblia reperit. Et tamen non omnis imō forte nullus talium sensuum esset p̄mus intellectus 7 verus illius textus quē tales exponētes exponerēt. Si autem nullus istorum reperiret sententiā liter nec implicite nec explicite in canone biblie: tamē quilibet

Secūdo

Repliat. p̄mo

illoz esset verus: sanus: certum esset q̄ nul-
 lus esset p̄mus sensus auctoritatis exposita a
 quolibet istorū vel saltē hoc non cōstaret: 7 tñ
 quilibet illoz esset aliquomō a spū sancto. cū
 omnis doctrina sana 7 que fm pietatē est: sit
 aliquomō a spū sancto. Ad secūdū dicitur q̄
 p̄mus intellectus v̄boz scripture diuine: q̄tū
 ad illa que a solo deo reuelata fuerunt: est ille
 p̄pter quē fuerunt p̄ncipaliter reuelata. sicut
 illoz verborū que angel⁹ dixit danieli v̄ bea-
 to iohāni vel alijs p̄phetis 7 que etiam in p̄-
 p̄betis inspirata fuerūt 7 que x̄ps dixit disci-
 pulis suis: p̄mus sensus est ille p̄pter quē in-
 spirata v̄ prolata fuerunt. Unde p̄m⁹ sensus
 parabolarū x̄pi est ille quē x̄ps postea discipu-
 lis suis exp̄ssit quia p̄pter illum p̄ncipaliter
 prolata eas: 7 tamē multos alios sensus pos-
 sunt habere. Quantū autē ad illa v̄ba scriptu-
 re dicit que homines siue boni siue mali dixe-
 runt: p̄mus intellect⁹ est ille quem in mēte ha-
 buit: ille qui p̄tulit. Sicut p̄mus intellectus
 p̄bleumatis samsonis fuit ille quem actuali-
 ter cogitauit. q̄d tamē p̄bleuma sub eisdē ver-
 bis potuisset 7 adhuc posset alius p̄ponere: 7
 alium intellectū habere: qui intellectus esset
 p̄mus intellectus eiusdē p̄ferentis. 7 ita ali⁹
 esset intellect⁹ p̄bleumatis samsonis in q̄tuz
 prolatus fuit ab ipso: 7 alius esset intellectus
 eorundē verborū: si alius eadēz verba sub alio
 intellectu proferret. Quēadmodū istorū ver-
 borū nō variatorū rex p̄cepit fures suspendi.
 Alius cōiter est intellectus p̄mus eorū: qui p̄-
 ferunt ea in francia. et illoz qui proferunt ea
 vel scribunt in angla. Et illoz qui proferūt
 ipsa: in castella. quia franci cōmuniter intelli-
 gerent ipsa de rege francie. anglici de rege an-
 glie. 7 ali⁹ de rege castelle 7 audietes ipsa in di-
 uersis regnis: diuersū ex eis capiūt intellectū
 Si autē eadē v̄ba p̄ferūt in ciuitate v̄ patria
 que fm veritatē vel fm opinionē hoīuz nulli
 regi est subiecta: audietes ipsa: ex ipsis v̄bis p̄-
 cise: ad p̄mū intellectū p̄ferētis: puenire non
 posset. Quia nō posset scire an intelligeret de
 rege castelle v̄ alio: p̄pter hoc q̄ ista v̄ba: pro-
 ferens p̄t intelligere de vno rege vel de alio
 fm q̄ fuerit placitum voluntati: cui⁹ volūtas
 ab alio sciri nō p̄t: nisi de v̄ ipsemet sibi vo-
 luerit reuelare. Et si duo v̄ plures p̄ferāt v̄ba
 p̄dicta 7 de diuersis regibus ipsa intelligant
 alius erit intellectus p̄m⁹ istorū v̄boz in q̄tuz
 p̄ferunt ab vno: 7 in quantū p̄ferunt ab alio.

Cap. m. de cōtra primā solutiōe p̄cedentis capi
 dupliciter arguit et soluit. Primo contra illud sc̄ q̄
 beatus gregorius non puenit ad primū sensum b̄i iob
 Secūdo contra illud sc̄ q̄ multa sunt scripta quorum
 nullus sensus est auctenticus. Discipulus.

Huc dupliciter

Cap. XIX

obijciam cōtra p̄dicta. Non enim
 videtur b̄i dicitū q̄ beatus Grego-
 nō peruenire ad p̄mū intellectū verborū bea-
 ti iob. Quia de multis v̄bis iob que non des-
 bent ad litteras sed mistice dūtaxat intelligi:
 sicut de illis. pereat dies in qua natus sum: 7
 de multis alijs asserit manifeste q̄ iob ipsa in-
 tellerit sicut ipse exponit. Qd nō fecisset nisi
 sciisset illuz fuisse p̄mū intellectū iob. Quia
 scdm p̄dicta ille est p̄mus intellect⁹ v̄boz ali-
 cuius quē proferēs actu habet in mēte. Rur-
 sus scdm p̄dicta: multa essent v̄ba in scriptu-
 ra diuina: que quis legi possint 7 debeant ad
 edificationē plebis: 7 conuertēdo ipsa in sen-
 sus morales: 7 alios: qui absq̄ eis ab ingenio-
 sis hoīb⁹ accipi valent. Quēadmodū fabule
 poetarū 7 alioz fingentū b̄ura fuisse locuta
 7 multa tractasse atq̄ alie vtiliter applicari
 possint ad mores informādos. Itē ad auctori-
 tatē ecclesiasticorū dogmatū cōfirmādā: 7 ad
 roborandā illa q̄ in contētionem veniūt: 7 ad
 firmādā fidē in re dubia: essent nullaten⁹ alle-
 ganda. Et p̄mus intellect⁹ ipsoz haberi non
 possit 7 ali⁹ intellect⁹ eorū: auctētici mime sint
 putandi: nisi p̄ alias scripturas vel asseritiōes
 que refelli nō debeant: valeant demonstrari.
 Qui tñ contrariuz sanctos patres fecisse co-
 gnouim⁹. Aug. em̄ ad bon. v̄ habet. xxiij. q. vi
 ca. scismatici. per vias 7 sepes scismaticos in-
 telligit. de h̄mōi loquit x̄pus Luce. xiiij. inter
 hereses 7 scismata volēs per eadē v̄ba pbare
 q̄ heretici intrare ecclesiā sūt cogēdi. Et tñ p̄
 vias 7 sepes: ita possūt intelligi alia crimina
 sicut hereses 7 scismata. vñ et ali⁹ criminosi sūt
 per seueritatē ecclesiasticam coercedi. nec ha-
 betur q̄ x̄pus ibi per vias 7 sepes intellexerit
 hereses 7 scismata. Innocētius etiāz terti⁹ v̄
 habet extra de maio. 7 obediē. solite. 7 ali⁹ plu-
 res per illa v̄ba dicta. Hieremie. i. Ecce cōsti-
 tui te hodie super gētes 7 super regna. p̄bant
 q̄ imperiū sacerdotio est subiectuz. 7 tamē q̄
 illa v̄ba Hieremie. i. de papa respectu imp̄-
 rij debeāt intelligi nequaquā reuelatū est a deo
 Ad. Ad primū istorū respondēt quidā dicen-
 tes q̄ quēadmodū litterarū quidā in libro quē
 de p̄stigijs fortune cōposuit sepe tali expositi-
 tione 7 modo loquēdi vsus est: cōtingit id ē cō-
 ringere potuit. quādoq̄ eueniet. id est si quā-
 do euenire contigerit. Sic etiam beatus gregl.
 cū sepe sentētialiter dixit iob dixit intellexit
 vel dicere voluit: nihil aliud dicere intēdebat
 nisi q̄ iob sic intelligere potuit. s̄ q̄ actuali-
 ter iob sic intellexerit nō intēdebat asserere. Et

Primo arguit

Seco arguitur

Nota de sensib⁹
moralibus

Ad primū

niftra in fonnijis illis plus fignabant tres di
 es: q̄ tres ebdomadas vel tres mēfes vel tres
 annos. Per reuelationē igitur folūmodo poft
 q̄ fuerūt ſibi p̄dicta ſomnia: interpretatōem ve
 ram agnouit. *Un̄* 7 ip̄e vt habet. xl. c. dixit nū
 qd̄ nō dei eſt interpretatio quaſi dicat. ille q̄ fe
 cit vos ſomniare 7 qd̄ vera ſignificaret ſonia
 vobis mime indicauit mibi interpretatōem po
 terit reuelare. Item daniel plurium viſionuz
 quas viderat: verū 7 primū intellectuz (ante
 q̄ doceret) nō accepit. c. em̄. vii. poſt viſiones
 quattuor v̄toam̄ 7 quattuor beſtiarū ſubim
 gitur. horruit ſpūs me⁹: ego daniel territ⁹ ſum
 in his 7 viſiones capitis mei p̄turbauerūt me
 accessi ad vnū de aſſiſtētibus 7 veritatē quere
 bam ab eo de omnibus his: qui dixit mibi inter
 p̄tationem ſermonū: 7 docuit me. c. etiam. viii.
 poſt aliam viſionem ſubiūgitur. cum ego dani
 el inquirerem intelligētiam: ecce ſterit in con
 ſpectu meo quaſi ſpecies viri: 7 audivi vocem
 viri inter v̄lai 7 clamauit: 7 ait daniel. fac itel
 ligere iſtam viſionem. Ex his alijsq̄ q̄ plurib⁹
 euidenter colligitur (vt videt⁹) q̄ p̄phetis 7 il
 luminatiſſimis viris omniq̄ ſapientia diuina
 7 humana peritis: plura reuelata fuerūt. que
 tñ ante q̄ docerētur a reuelate nō intellexerūt
Un̄ 7 ſepe p̄phetis plures viſiones fuerunt
 oſtēſe: quaruz poſtea interpretatio extitit re
 uelata. Sic ieremie. i. 7. xii. Et ezechiel. xvii.
 Et efaye. v. 7 alijs locis q̄ pluribus. Sicut cri
 am x̄p̄s pabolaz quas loquebatur turbis: apo
 ſtolos docebat. vt legit⁹ *Matth.* iiii. Si ergo
 p̄phete 7 viri illuminatiſſimi plurium que vi
 derūt: nō poterāt niſi per nouam reuelationē
 nouū 7 primū accipere intellectum: multoma
 gis alijs enigmaticaruz viſionū nō poſſent ad
 verum 7 primū intellectū p̄tingere: niſi reuele
 tur alicui q̄ alijs manifeſtet eundem. Cum igitur
 in ſcripturis diuinis q̄ plures viſiones et
 pabole enigmatice 7 obſcure: imo obſcuriores
 q̄ ſint quedam p̄ reuelationē expoſite habeantur:
 ſequitur q̄ plura in ſcripturis diuinis ha
 bētur: ad quozum verum 7 primū intellectum
 nemo valeat abſq̄ reuelatione p̄tingere. Am
 plus. ſenſus verus 7 primus oratōis habētis
 ſenſus catholicos: quā ad quēz illoz pōt q̄li
 bet trahere ſicut vult haberi nō pōt: niſi indi
 cauerit ille qui p̄tulit eam. Quia ex quo trahi
 pōt ad diuerſos ſenſus: maxime vocis: nō pōt
 ſciri quē illoz intēderet. p̄ferēs: niſi ip̄e exp̄
 mat. p̄ſertim ſi nō pōt elici aliq̄s ſenſus. nec ex
 verbis anteccētib⁹: nec cōſequētibus p̄fe
 rētis verba. Multa aut̄ verba pluriū viſionū
 7 pabolarum 7 enigmaticarum locutionuz in
 ſacris litteris p̄ſcriptarum habere p̄nt diuer

ſos ſenſus catholicos: ad quozū quēlibet pōt
 q̄libz purvoluerit trahere ea. vñ 7 diuerſi ſcri
 ptura ſua q̄ plura diuerſimode exponūt. Alij
 etiā abſq̄ oī piculo eadē ſua alit̄ q̄ ſc̄i ad di
 uerſos ſenſus traxerunt: 7 adhuc alijs ad alios
 trahēt. Qd̄ etiā p̄ ex hoc q̄ ſm̄ beatū *L. lemē*
tē vt h̄. xxvij. di. c. relatiū. multa verba ſunt in
 ſcripturis diuinis q̄ p̄nt trahi ad eum ſenſum
 quē ſibi vnusquifq̄ elegerit. ergo multo magis
 poſſunt trahi ad diuerſos ſenſus catholicos.
 Ex quo cōcludit⁹ qd̄ de ipſis ver⁹ 7 prim⁹ intel
 lectus dei reuelātis abſq̄ noua reuelatiōe ſci
 ri nō pōt. Ampli⁹ multa ſunt in ſcripturis di
 uinis que miſtice ſolūmō debent intelligi. ſic
 docet *Bregorius* in moralibus in diuerſis lo
 cis. immo ſm̄ eundez plura ſi intelligerentur
 ſraliter generaret⁹ errozē. ſenſus aut̄ miſtic⁹ q̄
 pōt accipi ex ſvbis diuis ſtute ingenij hūani
 abſq̄ reuelatione ſpeciali: nō eſt ita approbā
 dus a catholicis vt coequetur illis que h̄ntur
 in biblia vel recipiant⁹ ad aliqd̄ in fide carbo
 lica p̄firmandū: niſi alibi in ſcripturis diuinis ha
 beat⁹ expreſſe. qd̄ *Auguſtin⁹* etiā *Hieronym⁹*
 7 *Bregori⁹* ſentire vident⁹. Nam ſm̄ *Auguſti*
 num vt habetur diſt. ix. in diuerſis caplis ſcri
 ptura diuina eſt litteris 7 expoſitiōibus oīm
 epozum 7 aliozū p̄ponenda. Ita vt ſolis ſcri
 ptoribus biblie deferendus ſit hic timor: 7 bo
 nor vt nō credant⁹ errare in aliquo. qualis bō
 nor: 7 timor: nulli deferendus eſt poſt ipſos. ſm̄
Hiero. etiam in prologo in libris p̄uerb. Et
Bregorius in moralibus liber iudith *thobie*
 7 *machabeoz* eccleſiaſti. atq̄ liber ſapie nō
 ſunt recipiendi ad confirmandū aliquid in ſi
 de. Dicit em̄ *Hieronimus* ſicut *Breg.* iudith
 7 *thobie* 7 *machabeoz* libros legit quidē eos
 eccleſia. ſed inter canonicas ſcripturas nō re
 cipit. ſic 7 hec duo volumina: ſcilicet eccleſia
 ſtici 7 ſapientie legit ad edificatōne plebis: nō
 ad auctoritatē eccleſiaſticoruz dogmatū confir
 mandā Sed expoſitiones epozuz 7 alioz qui
 fuerūt poſt ſcriptores canonicarū ſcripturaz
 nō ſunt maioris auct̄is q̄ libri p̄dicti. igitur
 ſenſus quicunq̄ quē colligūt ex ſcripturis di
 uinis niſi alibi habeat⁹ ex ſcripturis diuinis nō
 eſt cuz illa reuerentia ſuſcipiendus vt debeat
 allegari ad cōfirmādā aliquid in catholica ſi
 de. ſenſus aut̄ verus 7 primus cuiuſcūq̄ reue
 lati a deo in ſcripturis valz ad auctoritatē ec
 cleſiaſticoruz dogmatū cōfirmandā. ergo mul
 toz in ſcripturis diuinis ſenſus verus 7 pi
 mus abſq̄ reuelatione diuina haberi non po
 teſt. Adhuc nō magis virtute ingenij huma
 ni poteſt haberi ſenſus verus 7 prim⁹: aliquoz
 miſticorū diuinorum q̄ parabolazū humana

Quibus et epla

Alia exempla.

Scds ratio

Ratio

Ratio

rum. sed multarū parabolārum et locutionū mī-
 sticarū: seu enigmaticarū humanarū p̄m̄ sensus
 p̄ferentī: virtute ingenij humani sepe haberi
 nō p̄t: nisi. p̄ferens manifestet. quomō em̄
 vxor: samsonis quīs subtilissima extitisset p̄
 uenisset ad sensum p̄m̄ sui problematī: nisi
 forte a casu. q̄n̄ dixit. de comedente exiuit cib⁹
 et de forti egressa est dulcedo: nisi ipse reuelas-
 set eide. Ita em̄ p̄t p̄ comedentē: et etiā for-
 tem significari visus: vel elephas: aut draco:
 vel cere maris: aut alia bestia fortior: leone: vel
 min⁹ fortis sicut leo. Per cibum etiā et per dul-
 cedinē nō soluz mel. sed etiam alie res dulces
 comestibiles significari possūt. Alia etiā res
 per comedentē: et fortem. et rursus alia res per
 cibū et alia p̄ dulcedinē cōueniēter significari
 p̄t. Cum igit̄ vt restat ap̄s. i. Eoz. ij. Nemo
 sciat hōiuz que sunt hōis nisi spūs hōis qui in
 ipso est: nullo mō vxor: samsonis: virtute huma-
 ni ingenij (quātrūq̄ fuisse instructa) sciuis-
 set q̄ samson intelligebat p̄ comedentem: et
 fortem: leonē: et per cibū atq̄ dulcedines mel:
 nisi ipse sibi dixisset. Ergo multo fortius ver⁹
 et p̄m̄ intellectus visionū: et reuelationū dis-
 uinarū haberi nō p̄t: virtute hūani ingenij. q̄a
 sicut dicit ap̄s. i. Eoz. ij. que dei sūt nemo cog-
 nouit nisi spūs dei. Preterea p̄m̄ intelles-
 ctus min⁹ obscuri: nō p̄t haberi virtute ingenij
 humani. Ergo multo fortius p̄m̄ intellectus
 ctus illoz: que sunt magis obscura: virtute hu-
 mani ingenij haberi nō p̄t. Eōsequētia vide-
 tur p̄batione mīme indigere. Antecedēs vi-
 detur posse p̄bati auctoritate b̄ti Grego. fm̄
 quē (vt videt̄) p̄m̄ intellect⁹: quez habuit
 r̄ps in parabola seminātis (que est min⁹ obs-
 scura: et minus enigmatica: q̄ multe visiones
 et reuelatiōes q̄ nō sūt exposite p̄ reuelationē
 in scripturis) virtute ingenij hūani haberi nō
 potuit. dicit em̄ sup̄ parabolā illaz. Quis mihi
 vnq̄ crederet si spinas diuitias interpretari vo-
 luissem. q̄si diceret null⁹. Et tñ absq̄ illa inter-
 pratione. p̄m̄ intellect⁹ parabolē: haberi non
 potuit: q̄ r̄ps exponēdo p̄dictaz parabolā sic
 interpretat̄ est. Ergo p̄m̄ intellect⁹ aliaruz pa-
 rabolarū: visionū: et reuelationū q̄ per deū re-
 uelantez nō sūt exposite: virtute hūani ingenij
 haberi non potest.

Capit. vij. in quo idē p̄bat scz q̄ multa sint in sa-
 cra scriptura quorum verus intellectus per solaz reue-
 lationē haberi p̄t. multis auctoritatib⁹. Di.

Eduxisti rōcina

di-
 tiones sūdatas in scripturis ad p̄-
 bādū cōclusionē p̄dictā nūc ipsā p̄
 auctores nitere cōfirmare. Ad. Nonnullis ap̄s

paret q̄ auctoritatib⁹ tā scripturarū canonis
 carū q̄ aliarū p̄t ostendi: de quib⁹ adducam
 paucas. hec em̄ videt̄ daniel dixisse. c. xij. vbi
 sic legit̄. Tu aut̄ daniel sermonez claudē et s̄-
 gna libū vsq̄ ad tēp⁹ statutū. Ex quib⁹ v̄bis
 p̄t intelligi vt videt̄ q̄ quidā s̄mōnes reue-
 lati danieli. ita sunt clausi vt nō possit absq̄
 reuelatiōe ad p̄m̄ eozuz intellectū p̄tingere.
 Itē vt legit̄ act. viij. Dixit philipp⁹ eunucho
 legenti esaiam p̄betā. putas ne intelligis q̄
 legis. Qui ait. Quō possum si nō aliq̄s ostē-
 derit mihi. quasi diceret nullo mō. Ex quibus
 verbis habet̄ q̄ ex v̄bis scripture q̄ legit̄ eun-
 chus nō p̄t aliq̄s p̄m̄ intellectū ipsoz collī-
 gere nisi ab alio doceatur. Ergo rōne cōsimili
 alioz que eque vel magis obscura sūt: nō p̄t
 p̄m̄ intellect⁹ haberi: nisi reuelat⁹ appareat.

Itē psalmista ait. da mihi intellectū et c. q̄si
 diceret ad p̄m̄ intellectuz: multoz legis tue:
 scrutādo puenire nō potero: nisi tu reueles. idē
 da mihi intellectū p̄m̄ eoz. Plura em̄ sūt in
 lege antiqua statuta: quoz nulla rō p̄t p̄ ho-
 minē assignari: quare p̄cepit illa de⁹ filijs isrl̄
 Sicut illa. nō arabis in boue et asino. non in-
 dueris vestimēto qd̄ ex lana linoq̄ cōtextum
 est et c. et p̄ cōsequēs p̄m̄ intellect⁹ taliū cōten-
 toz in lege absq̄ reuelatiōe haberi nō potest.
 Hinc hieronym⁹ in p̄logo biblie ait ca. vij. q̄s
 em̄ digne exp̄mit tria et quatuor scelera dama-
 sci gaze et tyri et ydumee et c. Ex q̄b⁹ v̄bis collī-
 gitur q̄ p̄betia amos p̄bete digne explica-
 ri nō p̄t: nisi per reuelationē dinā. Hoc etiāz
 beatus gregorius sup̄ ezechiele omelia. xv. vide-
 detur asserere dicens. scriptura sacra tota qui-
 dem p̄pter vos scripta est: s̄ nō tota intelligi-
 tur a vobis. multa q̄ppe in illa ita aperte scri-
 pta sunt vt pascant paruulos. Quedaz vero
 obscurioribus sententijs vt exerceant fortes
 quaten⁹ euz labore intellecta plus grata sint.
 nōnulla autē ita in ea clausa sunt vt dum in-
 telligimus agnoscent̄ infirma nostre cecitatz
 ad humilitatē magis q̄ intelligentiam profici-
 ciamus. Ex quibus verbis habet̄ q̄ aliq̄ sunt
 in scripturis sacris que intelligere nō valem⁹
 loquit̄ enim beatus Gregori⁹ in persona om-
 niū viatorū et fortius qui obscuriores nouerūt
 elucidare sententias. Constat q̄ per reuelatis-
 onem queq̄ scripta sunt. possunt intelligi et
 eozum potest p̄m̄ intellectus haberi. Idēz
 etiāz gregorius p̄ se et pro omnib⁹ alijs catholi-
 cis. ij. libro moralium. ca. xvij. loquens de am-
 cis Job ait. vtrum cōtinuis septēz dieb⁹ et ses-
 ptem noctibus cum afflicto iob sederint: an-
 certe diebus septē et noctib⁹ totidem instan-
 tia ei crebre visitationis adhererent ignozas

ad hoc designandū sepe tali mō loquēdi vti
brūs Breg. Aliter possūt ſba iob intelligi.
per hoc inſinuās q̄ sepe nō intēdebat asserere
cū dixit sic intellexit iob: q̄ tūc iob in mēte ta
lem habuit intellectū. s̄ q̄ talem habere pote
rat intellectū. Sic etiam multi p̄dicantes: et
exponētes sacras scripturas: de diuersis san
ctis viris: et feminis: v̄ alia determinata ma
teria. tali modo loquēdo vtunt. de hoc sancto
pphetauit v̄ locutus est elaiās v̄ hieremias
v̄ ali? p̄pheta aut ali? scriptor alicui? partis
scripture canonice. Et tñ si recte sapiūt nō in
tendunt: q̄ tunc p̄pheta: vel alius in mēte de
tali sancto v̄ materia loq̄ volebat. s̄ q̄ intelli
gere poterat. aut q̄ de tali materia: talia ſba
possunt intelligi. Et ad hoc designandū intel
ligētes: frequēter talib? ſbis vtunt: talia ſba
scripture dīne de hoc v̄ de hoc possūt exponi
di. Possūt ne adduci aliq̄ exēpla ex scriptu
ris p̄ tali modo loquēdi. **Ab.** Videt q̄bus
faz q̄ sic. **Un̄** exo. viij. d̄r de magis pharaonis
decerunt q̄ sūt malefici incantationib? suis vt
educerēt cinibes idē facere conati fuerunt.
In iob etiaz d̄r. Quis resistit deo id est resiste
re voluit et paces habuit. Si em̄ resistit ponit
p̄ resistere voluit: et fecerunt ponit p̄o facere
conati fuerunt: videt q̄ intellexit: possit poni
p̄ intelligere potuit. **Di.** Dic quomō m̄dē
ad sancto obiectionē quā adduxi. **Ab.** Nō
nulli cōcedūt q̄ ſba scripture de quomō p̄mo
intellectu p̄ certitudinē nō cōstat: adduci ad
p̄bandū illa sola q̄ in contētionē veniūt alio
rum: nō debēt. Ad manuducendū tñ et ad per
suadendū v̄ aliquid declarandū aliq̄d de
quo est cōtētio: sub aliquo sensu sano: nō erro
neo: adduci possūt. Quēadmodū ad psuaden
dum aliquomō articulos fidei: et etiaz ea que
p̄ solaz reuelationē possunt cognosci: rōnes: et
argumēta: a sanctis: et alijs adducunt: q̄ tamen
ad p̄bandū huiusmodi sufficiēter allegari nō
debēt. Et ideo quēadmodū sancti similitudi
nes: et naturales rōnes assumūt ad declaran
dum quomō tres p̄sone sunt vn? deus: et quo
mō corpus ch̄isti vere est in sacramēto alta
ris et s̄cra. Sic etiam sanct? augustin? p̄ verba
saluatoris de vijs et sepib? voluit declarare q̄
heretici et scismatici intrare eccliam sūt cogē
di. Si tamē de hoc esset apparēs contētio: p̄
illam solā auctoritatē ch̄isti sufficiēter p̄bari
non posset. Sic etiam p̄ ſba dīna dicta hie
mie (vt allegatum est supra) declarari p̄t q̄
imperius est aliquomō indignius sacerdotio
et summo pontificatu. qd̄ tamē p̄ ſba illa ostē
di non posset: nisi aliunde constaret. Quēad
modum p̄ quasdā similitudines: et ratiōnes na

Ad secūdū

turales a sancto augustino et alijs quibuscūq̄
adductas: sufficiēter declarari non posset: q̄
tres p̄sone sūt vnus deus: etiam apud xp̄ianos
nisi p̄ aliū modū certitudinē ipsius acciperēt
Propter qd̄ vt quidā putant p̄ illa ſba hie
mie non p̄t ostēdi q̄ imperiū est a papa: vel
q̄ imperator: aut alius rex quicūq̄ est vasall?
pape. nec aliq̄d aliud: nisi q̄ p̄ alias vias p̄t
sufficiēter ostēdi. Sic ḡnāliter aliq̄ arbitran
tur q̄ p̄ nullū sensū mysticū cuiuscūq̄ auctori
tatis scripture dīne: potest aliquid sufficiēter
ostēdi. nisi constet q̄ idē sensus mysticus: est
p̄mus intellectus scribētis: aut reuelātis: vel
docētis: vel nisi alibi in sacra scriptura tanq̄
sensus p̄mus s̄nāliter habeat: aut p̄ alias viā
manifestam irrefragabiliter possit ostēdi. Et
quo videt posse cōcludi q̄ de stulta temerita
te excusari non possit: qui p̄ solos sensus mysti
cos scripture diuine quos nec ex alijs locis
scripture possunt argumēto euidenter inferre:
nec p̄ rationē irrefragabilē possunt concludere:
nec p̄ certam ac specialē ac miraculosā re
uelationē certificati sunt de ipsi? J aliqua su
tura cōingentia audēt p̄dicere: v̄ futura qm̄
eueniēt que absq̄ determinatōe temporis
in sacris litteris sunt p̄dicta. Asserere nō for
midant. Vel queq̄ alia nō metunt affirma
re: que p̄ aliā viam indubiam et aptaz manife
stare non possūt. Nullibet em̄ tali videt Job.
apod. vlti. cōminari cui? dicit. Si q̄s apposue
rit ad hec apponet deus sup̄ illuz plagas. cui
salomon videt alludere cum ait. Prover. xxx.
nec addas quicq̄ ſbis illi? et arguaris iucūa
risq̄ mendax. Tales em̄ temerari: et prauitati
beretice pp̄inqui: credētes se ad omniū con
tentorū in scripturis sacris: p̄mū posse pertin
gere intellectū: minime imitantē humilitates
bri Augu. qui quib? fuerit in scripturis supra
alios eruditus: fateē se nō oīa intelligere que
in scripturis diligētissime legit. **Un̄** p̄ tractatū
x. de ciuitate dei. ſba bri pauli apli ad Thess.
ij. vbi dicit. Et nūc quid detineat scitis vt re
ueletur in suo tpe ait et c. Quid aut ait et nunc
quid detineat scitis. i. quid sit que causa sit di
lationis eius vt reuelet in suo tēpore: scit quo
niam hoc scire illos dixit ap̄ hoc dicere vo
luit. Et ideo nos: qui nescim? qd̄ illi sciebāt: p̄
uenire cum labore ad id quod sensit apostol?
cupimus. non vale m? p̄sertim quia et illa que
addidit hunc sensum faciunt obscuriorē. Nā
quid est iam em̄ misterius iniquitatis operatur
tantum. qui modo tener: teneat donec de me
dīo fiat. et tūc reuelabit iniquus. Ego p̄oissis
quid dixerit me fateor ignorare. Quid in epis
tola ad Roma. vt habet dif. it. ca. ego solus.

Nota

insinuare videt dicēs. Si aliqd in eis scz scri-
pturis canonicis ostenderet qd videat cōtra
veritati nihil aliud existimo q̄ mēdosuz
esse codicē vel non esse assecutum interpretē
qd dictū est q̄ me mime intellexisse nō ambigam.
Di. Verba pdicta de apponētibz et
addētibz aliqua cōtraria s̄bis scripture di-
uine debēt intelligi non de apponētibz? ad-
dentibz? que ex alijs locis scripture nequeant
extrahi euidenter. Aliter em̄ sancti patres cō-
plura s̄ba scripture mistice exponēdo graui-
ter deliquissent. Immo videt q̄ per verba sal-
uatoris possit ostēdi: q̄ s̄ba huius scripture ali-
ter: q̄ per reuelationē miraculosaz possint in-
telligi. cum ait discipulis suis. *Matt. xxiij.*
Cum viderit abhoiationē desolationis q̄ di-
cta est a danielē: p̄pheta stante in loco sancto
qui legit intelligat. Et quibz? verbis colligif:
q̄ xp̄us insinuauit aperte intellectū s̄mū pro-
phete danielis de quo ibi fit mentio aliter: q̄
per reuelationem miraculosam posse haberi.

Ad. Ad hoc respondet q̄ quadruplicif p̄t
aliquid addi scripturis diuinis. Quia p̄t addi
aliquid falsum. Potest etiā eis apponi verū:
nō tamē tanq̄ s̄mus intellectus? scripture. Po-
test etiam eis addi veruz tanq̄ s̄mus intelles-
ctus ipsarum possibilis haberi ex sola medi-
tatione scripturarū supposita influentia diui-
na. Potest etiaz eis addi verum tanq̄ s̄mus
intellectus haberi possibilis p̄ reuelationem
vel alicuius facti noui exhibitionē apertam.

Qui s̄mo modo aliquid apponit vel addit
scripturis diuinis quādoq; pertinax hereticus
est cēsendus: quādoq; vero errans solūmodo
est putandus sc̄dm diuersitatē falsi qd addit
etiam sc̄dm varietatē adhesionis addentis.

Si vero apponat eis aliqd verum qd nō est
s̄mus intellectus scripture non tāq̄ s̄mus in-
tellectus sed solūmodo tanq̄ verum: nequāq̄
scripture contrariū: sed tanq̄ edificans ad sa-
lutē: vel aliquomō ad declarationē catholice
veritatē: laudabiliter addi potest. et sic sancti
veritates plurimas sacris litteris addiderūt.

Tertio modo potest addi aliquid scripturis
tanq̄ s̄mus intellectus? possibilis haberi ex me-
ditatione scripturarū. Et si vere sic p̄t habe-
ri potest addi laudabiliter ad ea. qz sic addere
non est aliud q̄ dicere explicitē et apte: qd scri-
ptura dicit implicitē et latēter. Si autē talis
intellectus vere ex scripturis haberi non p̄t
(et tamē apponitur tanq̄ s̄mus intellectus?)
falso apponit. et aliquādo apponēs est tantū-
modo errans. aliquādo hereticus est censē-
dus. asserere em̄ pertinaciter aliqd esse s̄mū
intellectum scripture. diuine qd nō est sapit her-

resim manifestā: quia quīs verum qd apponit
tur non fit falsum nec contrariū catholice ve-
ritati: tamē assertio qua dicit esse s̄mus intelles-
ctus scripture est erronea atq; falsa. Quarto
modo p̄t aliqd addi scripturis tanq̄ s̄mus
intellectus: dūmodo habeat per reuelationē
vel per exhibitionē apertā noui facti. vt san-
cti apostoli per reuelationē nouam: plurimū
parabolarū christi: a christo exponente ipsas:
acceperunt s̄mū intellectum. Sic etiam disci-
puli videndo statuum cesaris poni in tēplo
poterant accipere s̄mū intellectum p̄phete
danielis. Sic etiaz discipuli vt habet *Job.*
ij. vidētes xp̄m resurrexisse a mortuis ceperūt
intellectum illorū verborū xp̄i. Soluite tem-
pus hoc et in tribus dieb? excitabo illud. post
hec em̄ verba ibidē subiungit: ille autē dice-
bat de tēplo corporis sui. Duz ergo resurrexit
a mortuis recordati sunt discipuli eius qz hoc
dicebat. et crediderūt scripture et sermōi quē
dixit iesus.

*Caplm. x. in quo respondet ad secundam obiectio-
nem capituli. xv. Discipulus.*

Expēdiamus

Cap. XX

nos de ista materia narra quomō
respondet ad secundam obiectio-
nem quā. ca. xv. induxi. *Ad.* Respondet ad
ipsaz q̄ sicut scriptura sacra et in locis planis
et alijs obscuriorib? quoz tñ s̄mū? tute ingenij
humani p̄t accipi intellectus: pie legētibz
fructuosa existit: licet alijs occasio sit errandi
(vnde et cōter omnes heretici hereses suas
in scripturis diuinis fundare conati sunt) Sic
etiam illa quorū s̄mus intellectus absq; reue-
latione haberi non p̄t: salubria sunt: et vtilia
legētibz ea: non ad capiēdū s̄mū intellectū
ipsorū. Sed ad humilitatē et alios sensus mi-
sticos capiēdos: lz periculosa et mortifera sūt
superbis atq; stultis. q̄ altiora se querūt et in-
uestigant que mime apprehēdere valēt.

*Caplm. xxi. Iterum p̄bat opinionē caplo s̄mo rec-
taram et hoc pluribus allegationibus ad quas respon-
detur infra. xxiij. et. xxiij. capitulis. Discipulus.*

Via opinio su

Cap. XXI

pra s̄mo. c. recitata quīs p̄cedat
q̄ scripturis canonicis et determi-
nationib? generalium cōciliorū sit certa credu-
litas adhibenda: tamē hoc generaliter negat
de scripturis alijs quibuscūq; ideo videam? an
illa sit cōsona veritati. s̄mo autē pone opinio-
nē cū motiuis eiusdē. *Ad.* Opinio pdicta
ponit et p̄bat in hec verba. Quā autē scripturis
alijs q̄ scz bñano spū reuelāte sūt tradite: ne-

mo certā credulitatē aut veritatis cōfessionē
 p̄bere teneat apparet. Quomaz nulli scriptu
 re falsum signari potēti teneat q̄s firmiter cre
 dere aut ipsam tāq̄ verā simplr̄ confiteri. hoc
 aut̄ patiūt̄ scripture inicitēs hūane iuentioꝝ
 ni singularis p̄fione: aut collegij p̄ialis. Post
 sunt em̄ a veritate deficere vt experientia palā
 est. habet̄ etiā in psal. ego autē dixi in excessu
 meo ois homo mēdax. Scripture nō canonice
 non sic. q̄ non sūt ab humana iuēctioe sed
 smediate tradite dei inspiratione q̄ nō potest
 falli nec fallere vult. Hanc em̄ sniam et differ
 rentiā humanarū 7 dinarū scripturarū apte
 confirmat Aug. xij. epl̄arū ad iobānē. cuz dixit.
 ego em̄ fateor̄ charitati tue oīno solum ex
 oīum scripturarū libris q̄ iam canonicē appel
 lan̄t: didici hūc honore timoremq̄ deferre: vt
 nullū earū auctore: scribēdo aliqd̄ errasse fir
 missime credam. ac si in eis offerat̄ lris qd̄ vis
 deat̄ contrariū ventati: nihil aliud q̄ v̄men
 dosum esse codicem: vel interpretē nō affecu
 tū esse: qd̄ dictus est: vel me mīme intellexisse
 nō ambigā. Alios aut̄ ita lego vt q̄taconq̄
 sanctitate: doctrinaq̄ p̄polleant: nō ideo ve
 rū putem q̄ ita senserunt. Sed q̄ mibi: vel p̄
 illos auctores canonicos: vel pbabili ratioe
 quod a vero non abbovent̄ persuadere pote
 rant. Sed hoc idem replicat̄ 7 admonet in p̄
 logo libri de trinitate cuz dixit. noli lector: sic
 meis litteris quasi scripturis canonicis inser
 uire. sed in illis 7 qd̄ nō credis cū iueneris: in
 cuncrant̄ crede. in istis aut̄. s. meis qd̄ certū
 non habeam nisi certū intellexeris noli firmis
 ter tenere. Idem quoq̄ dixit in epistola ad
 fortunatianū 7 alijs pluribus libris. Idem
 quoq̄ videt̄ sensisse Hieronym⁹ in expositio
 ne catholice fidei cum dixit. nouum 7 ver⁹ tes
 tamentū recipim⁹ in eo librorū nūero quot̄ san
 cte catholice ecclesie tradit̄ auctoritas. Aug.
 ergo scripturas proprias: a canonicis separa
 uit: nec ipse q̄ tante fuit̄ sanctitatis auctoritas
 7 sciētie: suas traditōes: canonicas appella
 re p̄sumpsit. Hoc em̄ impium est: 7 sacrilegij
 modus qdam. quoniā circa humana traditio
 ne dicta: vel scripta: error 7 falsum continge
 re potest. quod in canone scdm̄ veritatem di
 cto: nullaten⁹ euenire contingit. Propter qd̄
 etiam ex concilio cartaginensi. iij. prohibituz
 reperit̄ valde. ne sub nomie barū canonicarū
 scz alie queuis scripture legant̄. vnde legitur
 ibidez 7 in psidori codice continet̄ hec series.
 Itē placuit vt̄ preter scripturas canonicas ni
 hil in ecclesia legat̄ sub nomie dinarū scriptu
 rarū. sūt aut̄ canonicē scripture gen. 7 cetere
 que de volumie biblie numerant̄ ibidez.

Caplin. xij. arguit in cōtrariū eorū q̄ dicta sūt ea
 p̄mo et imediate p̄cedenti et ex his que p̄nt inferri et
 eadē opinione et eius dictis. Discipulus.

Rimo cōtra istā

asserionē nitere allegare. Ad.

Nōnullis apparet. q̄ ex ista pos
 sint plures absurditates inferri. Quarū p̄ma
 est. q̄ ex quo scriptores scripture canonicē de
 hoc seculo migrauerūt: nullorū mortalium scri
 pturis: credulitas est p̄bēda: 7 ita nulli morta
 les assent ad ferendū testimonij admittendi
 in quocūq̄ casu. Quāte aut̄ 7 quot̄ absurdi
 res ex ista sequūt̄: null⁹ sane mētis ignorat̄. Vt
 aut̄ ista absurditas ex assertione p̄scripta se
 quat̄ manifeste apparet. Nā quoz̄ scripturis
 quibuscūq̄ non est p̄standa certa credulitas:
 ipsoꝝ in v̄bis mīme est credendū. q̄ q̄ p̄t fal
 sum asserere in scripto: in solo v̄bo falsum asse
 rere p̄t. Secunda absurditas q̄ nulli b̄sto
 rie. nulli legēde cuiuscūq̄ sancti. nullis gestis
 de sūmis pontificib⁹: alijs clericis: impatorib⁹
 regib⁹: et alijs hoib⁹ fidelib⁹ vel infidelib⁹: q̄
 nō in scripturis canonicis cōtinent̄: s̄ in alijs
 scripturis: est credendū. Ex quo v̄terius cō
 cludet̄ q̄ dubitare licet̄ an p̄ter quos impera
 tores 7 reges in q̄buscūq̄ partib⁹ orbis terraꝝ
 rū: de q̄b⁹ in scriptura dina 7 concilij ḡnolib⁹
 fit mētio: 7 p̄ter illos quos scim⁹ nūc 7 vidim⁹
 p̄sidere: vnq̄ fuerint alijs: quecūq̄ fidelē: v̄ in
 fidelē pplm̄ gubernātes. Vel saltez dubitare
 de quolibet alio in sp̄ali non erit illicitū: cum
 de aliq̄b⁹ ipsoꝝ validiori testimonio: q̄ p̄ scri
 pturā canonicā cōstare non possit. Sequitur
 etiā q̄ nulli esset̄ illicitū credere: q̄ postq̄ scri
 pta est scriptura dina: de nullū fecit̄ miracu
 luz: qd̄ ipse nō vidit̄ v̄l nō cognouerit̄ p̄ seip̄sū
 Nec fortiori testimonio: q̄ p̄ scripturas sc̄oz
 pat̄rū q̄ tū nō sūt canonicē: sibi ligē p̄t. Ex
 quo p̄cludit̄ q̄ dubitare lz an̄ q̄cūq̄ canonicā
 si romanā eccl̄iā sint legitime p̄pter vitā 7
 miracula cathalogo sc̄oz asseripti: q̄ potissī
 me de hoc liquet̄ p̄ legēdas ipsoꝝ. Alia absur
 ditas sequit̄ q̄ videlz libris antiq̄s instrumēt
 p̄duct̄ ex archinis publicis 7 scripturū q̄ sacre
 sūt calūnis: 7 alijs q̄buscūq̄ q̄ nō repiūt̄ in bi
 blia: fides esset̄ nullaten⁹ adhibēda. Eūdem
 contrariū in sacris legib⁹: 7 canonib⁹ impialibus
 reperit̄ exp̄sse. Ex hac em̄ absurditate infer̄
 aperte q̄ p̄ huiusmōi libros instrumētaz scri
 pturas nunq̄ esset̄ ferēda snia q̄ per illas scri
 pturas q̄bus nō est adhibēda fides snia ferri
 non debet. sicut nec est ferēda snia per testes
 q̄bus credere nō oportet.

Caplin. xij. in quo respōdet̄ ad allegatiōes supra
 capitulo. xij. adductas. Discipulus.

Cap. xxii
 Prima abfur
 tas
 Secunda
 Tertia
 Quarta
 Quinta
 Sexta
 Septima

Ste allegatiões

XXIII
 Itra p̄scriptā assertionē ad p̄sens
 sufficiat: nūc dic quō r̄ndet ad mo
 rina eius. Ad p̄mū cum d̄r q̄ nulli scripture
 falsuz significari potēti tenet q̄s firmiter cre
 dere: aut ipsaz tanq̄ verā simpliciter cōfiteri.
 R̄ndet q̄ si ista p̄positio intelligeret de scri
 ptura v̄l de scriptore: posset cōcedi aliquomō
 q̄ scripture falsē aliquō p̄sertim postq̄ consti
 terit q̄ ipsa ē falsa adhibere fidē nō d̄z h̄ sciēs
 Sz̄ m̄te sūt scripture nō canōice q̄ hoc mime
 patiūt nec q̄ h̄ mime patiāt per exp̄iētā p̄sta
 re potest. Adulre em̄ sūt scripture nō solū scō
 rum patrū sed infidelīū p̄boz et aliorū imo et
 hereticoz: in quib̄ nullū falsum poterit repe
 riri. Quāuis em̄ heretici in quibsdā scripturis
 errauerint: q̄dā t̄n eoz in quibusdā alijs nulla
 ten̄ errauerint. Unde et origenes licz (vt fer
 tur) turpissime errauerit: sicut recitat beatus
 Aug. xi. de ciuitate dei. t̄n in mult̄ scripturis
 ei⁹ null⁹ error apparet. Et ideo mult̄ scriptu
 ris infidelīū: licz adhibere fidē. Sz̄ si intelli
 gatur de scriptore (vt videlz quis alicui scri
 pturē alicui⁹ scz nō scriptoris scripture cano
 nice) adhibēda sit fides: (nō q̄ a tali scripto
 re est scripta: s̄ q̄ p̄ scripturas canonicas aut
 per rōnē naturalē p̄t ostendī q̄ nullam cōtrā
 neat falsitatē) Tamē ipsi scriptorū potēti fal
 sum asserere: seu significare nō tenet quis fir
 miter credere. Et ideo scripturas eius non est
 necesse tanq̄ veram simplr cōfiteri nisi pos
 sit aperte p̄bari q̄ est cōsona scripturis cano
 nicis vel rationi euidentī naturali maiorē ap
 parentiaz habere videt. Et t̄n sic intellecta a
 veritate aliena videt. Ad cui⁹ declarationē
 d̄r esse scienduz q̄ sicut scōm iura canonica: et
 alia: aliqua est p̄sumptio in cui⁹ contrariū est
 aliqua p̄batio admittēda: et alia in cui⁹ cōtra
 riu⁹ nulla p̄batio est admittēda. Ita potest
 aliquis aliq̄ boi vel assertioni credere: et ipsam
 cōfiteri tanq̄ veram duplr. Quia vel credus
 litate tam certa vt nullam velit in cōtrarium
 probationē admittere vel audire: aut creduli
 tate firma: nō tamen tam certa: quin reputet
 q̄ sit p̄batio in contrariū audienda: si q̄s fide
 dign⁹ offerat se contrariū probaturū. P̄mo
 modo nulli scriptorū cuiuscūq̄ scripture nō ca
 nonice in oibus dictis aut scripturis eius est
 credendū. Alicui tamē assertioni eius taliter
 credere licz et oportz in quatuor casib⁹. Puta
 si assertio eius patenter: et aperte: per scriptu
 ras canonicas: per assertionē vniuersalis ec
 clesie: per rōnez naturalē euidentē p̄sertim
 consonā catholice fidei, v̄l bonis morib⁹: aut

per apertum miraculū possit ostendi. Secū
 do modo pluribus alijs q̄ scriptorib⁹ script. a
 re canonicē in multis alijs q̄ in p̄dic̄ q̄ttuor
 casibus: est credendū. q̄ sumis pontificibus:
 p̄cilis generalib⁹: et alijs sanctis episcopis: et
 doctorib⁹: atq̄ fide dignis viris: et ab ecclesia
 p̄batis: q̄tū ad ea que facti sunt: que videlicz
 per seip̄os: vel per alios fide dignos q̄b⁹ cre
 dere tenebant potuerunt cognoscere. Et pec
 cat qui eis nō credit. q̄a reuerentiā quaz deus
 tantis viris adhibuit denegare p̄sumit. Qui
 em̄ eis et h̄mōi non crederet: dubitare an sciē
 ter in huiusmodi mentirent. Et ita sine causa
 ipsos nō crederet esse veraces. In h̄mōi ergo
 credendū est eis. p̄pter q̄d nō soluz per testes
 sed etiā per libros antiquos: et instrumenta q̄
 de falsitate cōvinci nō possūt: et scripturas an
 tiquoz: licite iudex fert sniaz: et peccaret si nō
 ferret. Quantū autē ad illa que pure sūt scien
 tie et nō facti scripturis scōz patrū et auctoz
 ac consilioz est reuerētia exhibēda. Quia do
 ctrina eoz mime est spernēda s̄z sollicitē attē
 denda et cū diligētia audiēda p̄sertim cum de
 aliquo pertinēte ad fidē vel mores querit ve
 ritas: de quo in scripturis suis tradiderūt q̄d
 senserunt et qui doctrinam eoz cum posset: ne
 gligeret legere si erraret de temeritate plecti
 bili esset merito arguēdus. Quia cōtra p̄ce
 ptū salomonis: p̄udētie seu peritie p̄prie con
 uinceret inniti. Doctrina insup eorum de z si in
 aliqua sui parte videat cōtraria veritati: pie
 et sane exponēda est: si p̄t: et ad verum intelle
 ctū trabenda. Et quis ad sanū intellectū tra
 bi nō possit: nō sunt statim de heretica p̄auis
 tate notādi: licet errantes debeant reputari.
 Nonnullis tamē apparet q̄ q̄tum ad decreta:
 les et constitutiōes ac diffinitiōes solēnes sū
 moz pontificū et alioz episcopoz ac genera
 lium p̄uincialiū et episcopaliū conciliozum et
 etiam capituloz et collegioz quozcūq̄ intē
 dentiū alios ad suaz assertionē firmiter defen
 sandā cogere et artare: et quantū ad alias scri
 pturas eorum d̄: et alioz est discretio faciēda.
 Quia si in p̄mis scripturis inuenit aliquid ca
 tholice veritati contrariū: statim auctores eo
 rum sunt heretici reputandi. quia de pertinā
 tia ex hoc ipso q̄ cogunt alios suo errorū perti
 naciter adherere possunt manifeste conuinci
 Si in illis error aliquis reperit cuius cōtra
 rium tenēs vel scribens: eundem errorē nō re
 netur explicite credere. non est statim auctor
 h̄mōi scripture erronee heretic⁹ iudicandus s̄z
 de p̄auitate heretica excusand⁹: nisi p̄ alios
 modos (de quib⁹ multa dixim⁹ in p̄ma pte isti
 dialogi lib. iij.) de p̄tinacia conuinci valeat

apertissimis documēt. Porro licet viri huiusmodi venerabiles in aliquo aperte cōvincantur errare. et ideo liceat eis q̄ de hoc sūt certi. ip̄os quātū ad hoc negare et ip̄obare. in alijs tñ q̄ buscūq; de quib; nō est certū ip̄os errare. p̄sumendū est. p̄ dictis eorū. ita vt absq; temeritate culpam nō possint neq; in genere. neq; in specie. et quāto plures viroz h̄mōi in aliq̄ sententia p̄cordauerint. tantomaḡ p̄sumendū est. p̄ eadē nō tñ sic q̄n in p̄trariū valeat audiri. p̄ batio. Et quīs in his q̄ pure sūt scie seu pitie p̄sumendū est. p̄ h̄mōi scripturis ip̄ozū. tamē fortius p̄sumendū est. p̄ scripturis eorūdez q̄tū ad illa que facti sūt. q; fortius p̄sumendū est. ip̄os nolle mentiri. q̄ per rōcinatōes nō esse de ceptos. Et ideo in his q̄ facti sūt p̄sertim de his que p̄ seip̄os se insinuāt cognoscere. teneatur quilib; credere ip̄is. nisi p̄ fide digniores de p̄trario cert⁹ existat. Di. Cōtra p̄dca obijci pōt q; nō est necē credere alicui testimonio p̄ qd̄ infallibilis certitudo haberi nō pōt. Sed per humanū testimonium haberi nō pōt infallibilis certitudo. etiā cuz de aliquo testimonio p̄hibz multitudo. teste moise. imo deo p̄ moisen erod. xxi. qui ait. Non sequeris turbā ad faciē dū malū. nec in iudicio plurimoz acquiesces sententie vt a vero deues. ergo nō est necesse credere hūano testimonio cuiuscūq;. et p̄ consequens nō est necē credere quibuscūq; scripturis illoz quozū testimonium est humanū tantū modo reputandū. cuiusmōi sūt scriptores omnes p̄ter illos q̄ scripturas scripsere diuinas. Ad hoc respondet q; sepe necesse est credere testimonio quīs p̄ ipsū infallibilis certitudo haberi nō possit saltē credulitate illa. cōtra quā nō obstante q; dubitatione careat) debeat. aut possit admitti p̄ batio. Alioq̄n in nullo negotio: q̄buscūq; testib; q̄ non sūt p̄firmati i gra pl⁹ q̄ vli ecclie eēt credēdū. Quare p̄pter testimonium h̄mōi non eēt a iudice p̄tra aliq̄ ferēda s̄nia. Sepe igit̄ testimonio fide dignoz: oī exceptione maiorū q̄ reprobari aut conuinci de falsitate non possūt est credēdum. quīs p̄ ipsum certitudo infallibilis haberi non possit. In h̄mōi em̄ sufficit certitudo possibilis et sufficiens. quīs non sit infallibilis. **E**tiam aut̄ accipit q; per testimonium humanū certitudo haberi non potest. Respondet q; quīs p̄ humanū testimonium p̄cise excluso oī testimonio sp̄ali dīno: infallibilis certitudo haberi non possit: tamē concurrēte dīno testimonio certitudo infallibilis pōt haberi: et nō nunq; per dīnum testimonium possum⁹ esse certi q; humanū testimonium dz infallibile reputari. Si em̄ hūanū testimonium per dīnū miracu-

Nota

Obijci

Respondetur.

lum approbetur: de infallibilitate eius debemus eē certi. de quo etiam infallibiter possumus eē certi si ab vli ecclia p̄sertim in his que sunt necessaria ad salutē fuerit approbatum. propter p̄missionē xp̄i ex qua colligit q; xp̄us nunq; deficiet ecclie in his que sunt necessaria ad salutem.

Caplin. xxiij. vbi respondet ad reliquas allegatōes p̄o p̄ma op̄itione f. 3. cras ca. xxi. scz ad augustinū hieronimū et concilium cartaginē. Discipulus.

Efficiāt ista ad

psens. de allegatiōe p̄scripta ideo dic qualit̄ ad auctoritates sequētes. opinio memorata r̄ndet. Ad. Quātū ad auctoritates augustini et hieronymi. P̄mo r̄ndetur quo ad hominem: dicēs. q; contrariū opinātes ip̄os nequa q̄ allegare deberēt cum teneant q; non ē necesse alijs credere scripturis q̄ canonicis q̄ in biblia continentur: q; re vel frustra p̄dictas auctoritates allegant: vel op̄ionē p̄p̄iam facto negant: cum allegando augustinū et hieronymū pro op̄ionē sua firmanda: facto ostēdant q; auctoritatib; augustini qui non fuerunt scriptores alicuius ptis biblie: est credēdum. Ad rem autē respōdetur p̄mo ad auctoritatē augu. aut hieronymi q; int̄erio augu. ibidē est q; vliter absq; omni exceptione: solis scriptozibus biblicis illis et mox deferatur: et bonoz: vt eo ip̄o q; ibi aliquid fuenit: credatur absq; omni p̄batione in contrarium audiēda: esse verum. Alij autē multi ita legēdi sunt vt quīs in mult; p̄cipue in his que facti sunt debeat eisdē credi: tamē non in oībus que facti sunt: vli scie: seu peritit: eo ip̄o debeat aliq̄d reputari vcrum tam certitudinaliter: q; nulla p̄batio in cōtrariū possit admitti. quia ipsi ita senserunt: cum errare potuerunt t; non semp̄ errauerint et aliq̄ eozum in nulla scriptura aliquod falsum protulerūt asseritue. Et ideo assertiones eozū in his que sunt scie seu peritit nec sunt taliter necessario recipiēda a legētib; nisi easdē vli per scripturas sacras vel p̄ irrefragabile rōnē vel approbationē vli ecclie vel per op̄ationē miraculi possint ostēdere q; sint consone v̄itati. In his autē que facti sunt que asserunt vel per se ipsos. vel fide dignozum relatione legitima: cognouisse: ipsis tanq; fide dignis est credēdum: nisi p̄ alios credibiliores possit cōtrariū p̄bati. Quia in h̄mōi non est inconueniens q; plus cedat vni: q; alteri. Quemadmodū sc̄m quosdā in histozis et translationib; plus credenduz est hieronymo: q; augustino. Vcrū d; sicut tactum est supra q; p̄o assertionibus

Cap. XXIII

Respondit

Secunda

oibus doctorum approbatorum ab ecclesia: pre
sumendum est: quousque de contrario constet. que
admodum presumitur pro assertione iudicis: et
etiam multitudinis antequam constiterit contra
rium. Notandum autem quod Augustinus in auctori
tate illa loquens: de scriptoribus alijs: a scri
ptoribus canonum biblie: iter hos scriptores
et illos non distinguit. Et ideo siue fuerint sum
mi pontifices: siue alij: siue scripserint aliquid
in concilio generali: siue extra: consimile de eis
iudicium est habendum. ut in his que scie sunt: vel
iuris: non ideo aliquid putet certitudinaliter mo
do predicto esse verum: quia ipsi ita scripserunt: nisi
id aliquo predictorum modorum scilicet per scripturam diui
nam: vel rationes irrefragabiles: aut operatione mi
raculi: aut per approbationem velis ecclesie: psuade
re valuerint. Consiliter ad auctoritatem aliarum
Augustini dicitur: quod scripture sue non sunt tate aut
cetera: quante sunt divine. cum hoc tamen stat
quod in quibusdam sit ei credendum. et quod non est negan
dus: nisi ab illo qui certus est ipsum a veritate res
cedere. Et eodem modo dicitur: ad auctoritatem bier
onymi. quod solum novum et vetus testamentum reci
pi debet inter scripturas canonicas. et tamen plu
ribus scripturis alijs. quo ad multa: esse creden
dum. Et in multis negari non debet. Et eodem mo
do videtur ad concilium cartaginense. quod ipsum
solummodo prohibet: propter scripturas canonicas
que sunt generis et cetera que de biblia numerantur
alias legi sub nomine divinarum scripturarum. cum quo
stat quod legende sunt. et quod aliquid auctoritatis sunt
ita ut quo ad multa negari non debeant: et in
multis sit credendum eisdem.

Capitulum. xxy. In quo ostenditur in quibus quarta opinio
cum secunda convenit: aut discordat: et qualiter. Et primo
quod canonicis apostolorum in omnibus sit credendum. in quo
quarta cum secunda et tertia convenit. et ibidem ponuntur
responsiones pro. ij. et. iij. dicto capituli secundi. Dis.

Hinc secundum pre

in scripta opinione supra ca. iij. reci
ta: narra quomodo videtur ad illa que su
pra. ij. ca. ostendunt: quod decreta et decretalibus sum
morum pontificum et canonibus apostolorum que in biblia
non habentur et dicta doctorum ab ecclesia approbato
rum est fides absque dubitatione aliquid adhibenda.
Ad. Opinio illa procedit quod canonicis apostolorum: que
uis non inserantur in biblia: esse adhibenda certa cre
dulus. quod quis non sint inserti in scripturis cano
nicis: scriptores tamen scripturarum canonicarum fue
runt et auctores earum. Et ideo recipi debet cum reue
rentia et credulitate firma. ita ut non liceat crede
re quod aliquid preteritum in eis sit falsum aut perversum. Di.
Et teneamur credere quod nulli scriptorum biblie in
scribendo quacumque preteritum biblie: errare poterit:

sic nec potuit errare predicando vel verbis
asserendo aliquid quod tunc fuit scriptum vel
post fuit scribendum in quacumque parte biblie.
tamen non artamur credere quod nullus eorum po
tuerit errare in scripturis alijs a biblia. sicut
nec cogimur credere nullum eorum potuisse erra
re alia asserendo que non erant scripta nec scri
benda in biblia. Et si nequaquam credere astrin
gamur quod semper quilibet eorum in verbis et fa
ctis tenuerit veritatem: nam et beatus petrus prin
ceps aliorum apostolorum aliquando ad veritates
minime ambulavit. Non tenemur ergo crede
re quod in alijs scripturis a canone biblie nunquam
dimiserit veritates. Ad. Ad hoc responde
tur dupliciter. Uno modo quod quis quilibet apo
stolorum per se a veritate deviare potuerit sicut
et petrus: tamen collegium apostolorum errare non
potuit. Unde et quando petrus erravit nequa
quam erravit collegium apostolorum: sed unus eorum
scilicet Paulus ipsum correxit. unde videtur quod il
la promissio christi ad Matthei ultimo vobiscum
sum usque ad consummationem seculi. non tamen
debeat intelligi de universali ecclesia: sed etiam
de collegio apostolorum pro tempore eorundem
quia ipsis immediate fuit dicta promissio et in
ipsis fuit facta universali ecclesie. Cum igitur
canones apostolorum dicuntur fuisse totius
collegii apostolorum: videtur quod non sit dubi
tandum quin quicquid continetur in eis nul
lo modo sit falsum aut perversum. Aliter di
citur quod canones apostolorum per universales
ecclesiam que tunc parvi numeri fuit: appro
bati fuerunt. Ecclesia autem universalis erra
re non potest. Et ideo nihil erroneum aut ini
quum continetur in eis. Di. Quomodo res
pondetur ad allegationes quibus ostenditur
quod decretis et decretalibus summorum ponti
ficum adhibenda est fides. Ad. Ad illos da
tur responsio Gratiani. dist. xix. hec autem est
quod videlicet illis adhibenda est fides in quibus
nec precedentium patrum decretis nec euan
gelicis preceptis aliquid contrarium invenit
tur. Si autem aliquid illicite et non canonicè
scripserint: repudiandum est ab illo qui hoc co
gnoscit. de illis vero que sunt consona verita
ti: intelliguntur Nicolaus papa et Agatho papa
et alij sancti patres qui de hoc loquuntur. Di.
Quid faciendum esset de decretalibus summo
rum pontificum qui continerent aliquid er
roneum aut perversum si catholici hoc nescirent.
Ad. Pro hac materia potest recurrere
ad septimum librum prime partis istius dialogi
ubi de hoc multa discussimus. Di. Hoc non
obstare dicit breviter quid de hoc sentit opinio
s. c. ij. recitata. Ad. Illa opinio tenet quod si

Responso prima.

Responso secunda

Responso ad secundam
dictam. c. ij. huius.

Questio

Responso

aliqua decretalis summi pontificis in rei veritate est contraria fidei aut bonis moribus illi qui hoc ignorant presumere debent pro ipsa. non tamen sic quoniam possunt et in casu teneant probationes in contrarium admittere. Si vero aliqui precipue litterati et scientie excellentis vel etiam medio crisis se offerant probationes decretale summi pontificis esse contraria fidei vel bonis moribus aut non esse recipiendas inter scripturas autenticas. Alii eorum probationes audire tenent: presertim si pietis lum fidei aut morum aut etiam personarum imineat. quod in hoc casu quilibet christianus salutem fidei bonorum morum et personarum catholicarum erronee decretalis summi pontificis et honori temporali ipsius preferre tenetur. et quicumque commode potest audire rationes monstrantes decretale pape esse erroneam seu hereticalem et noluerit si ipsam defenderit vel etiam pro ipsa presumperit credens et fautor prauitatis hereticæ est censendus. quod ignorantia talis non excusat eo quod talis ignorantia est affectata vel crassa et supina que non excusat. **Di.** Videtur quod probationes contra decretales summo pontifici sunt minime audiende: quia ratione similis audiende essent probationes contra sacram scripturam. **Et** ita doctor vel litteratus alius qui commode posset et non legeret libros hereticorum et philosophorum contra scripturam sacram peccaret: quod tanquam inconueniens est habendum. **Ad.** Ad hoc respondetur quod non est simile de sacra scriptura et de decretali summi pontificis. quia firmiter est tenendum quod scriptura sacra errare non potest. ideo nisi aliqua causa moueat specialis non oportet legere vel audire aliquam probationem contra ipsam. qualescunque et quotcumque affirmant se posse probare aliquid contra eam. Sed de papa firmiter catholice litterati precipue intelligentes ac ratione vigente credere obligantur quod potest errare: et per consequens quod contra quacumque scripturam ipsius: presertim in his que scientie seu peritie sunt: de qua in speciali non constat quod est consona scripture sacre vel rationi euidenti vel assertioni vniuersalis ecclesie: vel per diuinum miraculum confirmata debet audiri probatio. **Et** ideo nolentes audire probationes contra decretales pape cuius possunt: si errant per ignorantiam nullatenus excusantur. Sed de quolibet illorum verificaretur illud apostoli. ignorans ignorabit. **Di.** Qualiter respondet ad allegationes quibus ostenditur quod dictis doctorum ab ecclesia approbatorum est credendum. **Ad.** Respondetur ad eas quod dictis doctorum taliter est credendum et presumendum pro ipsis si non constet aperte quod obuiat veritati. **Et** ideo opuscu

Obijatur

Respondetur

Ratio p tertio dicto. c. ij. huius.

la eorum recipienda sunt cum reuerentia. non tamen sic: quin liceat credere quod aliquid poterat reperiri in eis contrarium veritati. Quia de facto vni contrariatur alteri. et per consequens aliquis eorum errauit. quod contraria non possunt simul esse vera. Iste tamen honor deferendus est eis: ut nullus credat fuisse pertinax in assertionem falsam sententiam. **Et** ideo nullus eorum de prauitate heretica est notandus. sed presumendum est de quolibet quod tanta sollicitudine quanta potuit quesierit veritatem: quous non semper inuenierit. **Ad** illud quod accipitur quod assertionibus summo pontifici et in expositione sanctorum scripturarum est credendum: quibus tamen presertim expositiones doctorum. Respondet quod assertionibus huiusmodi summo pontifici credendum est modo preterposito. **Et** ideo eodem modo credendum est doctorum ab ecclesia approbatorum. **Ad** illud autem hominis de pape respondet quod intelligit de illis que a sede apostolica sunt catholice constituta seu diffinita. pro quibus presumendum est: nisi probatio euidentis in contrarium assermetur. **Et** eodem modo dicitur ad canonem nicholai pape.

Ratio ad contrarium dicitur secundo capitulo huius

Capitulum. xxvi. in quo respondet ad rationes ca. iij. huius adductas probantes quod etiam doctoribus ab ecclesia minime approbatis est fides indubia adhibenda. **Dicit.**

Estat secundum opinionem

Cap. xxvi

tionem sepedictam ut narres quod respondet ad allegationes inductas capi. iij. quibus etiam doctoribus ab ecclesia minime approbatis quo ad ea in quibus omnes vel plures eorum et precipue magis famosi concorant alij fidem adhibere tenentur. **Ad.** Ad primas illarum allegationum cum accipitur quod teste leone papa: non credere doctoribus est iniquum. Respondet quod intentio leonis ibidem est quod non credere doctoribus ab ecclesia approbatis quo ad ea que sunt consona pietati: est iniquum impia sapiendo. **Et** ideo premitit ibidem quid est iniquius quam impia sapere etc. Sed non credere doctoribus qui se mutuo reprobat non est iniquum. **Di.** Secundum hoc non aliter credendus est doctoribus approbatis ab ecclesia quam non approbati: quod sicut iniquum est impia sapiendo non credere alijs doctoribus qui sunt ab ecclesia minime approbati. **Et** ita non aliter credendum est istis quam illis. **Ad.** Respondet quod impia sapere contingit dupliciter. scilicet impie seu pertinaciter. vel non impie et non pertinaciter. **Quoadmodum** etiam in his que fidei sunt: contingit errare pertinaciter et non pertinaciter. **Et** ita contingit errare impie et non impie. Nunc autem vel ratio discedit doctoribus ab ecclesia approbatis

Ad primum

Obijatur

Ridetur

ris qñ dicta eoz possunt haberi impia sapien
do nisi impie: quia raro ⁊ eoz quidā in nullis
penit' errauerunt. Sed sepe contingit impia
sapiendo non impie tamē non credere docto
ribus ab ecclia minime approbatis: cū etiam
sapiendo impia cōtingat in multis nō crede
re eis: cū in multis errent. qđ ex cōtrarietate
inter ipos perpēditur euidenter. Propter quā
prietate tā crebra ⁊ fantasticoꝝ assertionem
pro assertionibus eoz est minime p̄sumēdū
Et ideo aliter credendū est doctoribus ab ec
clesia approbatis q̄ alijs. Prop̄ sanctitates
em ⁊ veritatē ac vtilitatē doctrine doctorū ab
ecclia approbatorū reuerētia tanto merito
debetur eisdē vt nemo qui non est certus eos
vel eorum aliquē defecisse: debeat quodcūq̄
dictū eoz vel alicui' ipoz negare cōtrariū sa
piendo aut aliquā assertōē alicui' eoz ad fal
sum aut peruersum trahere intellectū anteq̄
mentē ⁊ motiua eoz vel alicui' eoz si pōt vi
derit diligenter. Sed tantā reuerentiā nō tes
temur doctoribus ab ecclia mīme approbat̄
necessario exhibere. p̄sertim cū studere in li
bris eoz p̄pter diuersas opiniones indociles
⁊ fantasticas ac vix opinabiles assertiue vel
opinatiue infertas in eis impedimentū mari
nū p̄stet sciētie necessarie ⁊ vtili ecclie dei.
Di. Dic qualiter respōdetur ad allegationē
sequētē. **Ad.** Respōdetur qđ scripture di
uine principaliter docēde sunt a doctorib' ab
ecclia approbatis: ⁊ ab illis qđ sunt veritatis ⁊
nō p̄p̄ariū opinionū amatores: qđ in docendo
in diuinis lris ⁊ alijs autenticis scripturis ac
rōnibus irrefragabilibus solā veritatē nō in
anē glām aut fauorē cuiuscūq̄ q̄rētis se fun
dare nitunt. parati opiones p̄p̄ias reuocare
si eas per se vel p̄ alios doctores vel discipu
los excellētes vel parū intelligētes cognoue
rint veritati quōlibet aduersari. nō aut ab il
lis qui opiones vel assertiones p̄p̄ias vel sui
ordinis collegij nationis amicoꝝ vel adberē
tū aut fauentū vel cuiuscūq̄ p̄sone q̄litercū
qđ p̄iuncte relictis aut sp̄retis opionib' seu as
sertionib' alioꝝ veriorib' vel pbabiliorib' tes
nent aut defendūt vel teneri cupiunt aut des
fendi. Di. Quid si aliq̄s superior vel prela
tus voluerit cogere sibi subiectos approbare
⁊ tenere opiniones seu doctrinas alicuius do
ctoꝝ ab ecclia minime approbati. **Ad.**
Dicitur qđ talis prelatus peccaret mortaliter
⁊ omnes consentientes sibi ⁊ fauentes. Di.
Nunquid fm opinionem istam artantes sibi
subiectos ad defendendum opiniones docto
ris vel doctorum huiusmodi sunt heretici cō
putandi. si inter opiniones illas aliqua in rei

veritate scripture diuine repugnant: quis non
patenter sed latenter. **Ad.** Respondet qđ
tales sunt heretici reputandi: licet doctor ta
les opiniones iucniens possit a prauitate he
retica excusari. quia deceptus absq̄ pertinacia.
opinionē suam que est in rei veritate here
tica: quis hoc nesciat: poterit diuulgare. **Sz**
penis: ⁊ statutis: aut minis: vel terrorib': aut
persecutionib' q̄buscumq̄ arcetes: seu cogē
tes sibi subiectos ad tenendū opinionē huius
modi ⁊ tali artatiōi seu coactioni p̄sentietes
de pertinacia excusari non valent. De taliter
em artantibus seu consentientib' intelligi de
bet illud vrbani qđ habetur. xxiii. q. iij. capi.
Qui aliorum cum ait. Qui alioꝝ errorem des
fendit multo amplius est damnabilior: illis qđ
errant. qz non solum ille errat. sed etiam alijs
offendicula erroris preparat. ⁊ p̄firmat quan
tum in eo est cogēdo alios: per huiusmodi ar
tationē seu obligationē: errorū p̄tinaciter ad
berere. Unde qđ magi erroris est p̄ compulsio
onē huiusmodi non tantū hereticus. sed etiā heresi
archa dicendus est. Di. Alias allegatiōes
prosequere. **Ad.** Ad aliam que accipit qđ p
multitudine ⁊ maxime sapiētū p̄sumendū est.

Rñdetur

Rñdetur: qđ nō est semp p̄ multitudine sapien
tuz taliter p̄sumēdum: vt in illis qđ scie sūt alijs
quis multitudini sapiētū qđ nō sūt ab ecclia
approbati credere teneat: anq̄ iuenerit p̄ scri
pturas sacras: aut rōnē euidentē: v' opationez
miraculi: aut p̄ assertionē v' lris ecclie: qđ eorum
assertio sit cōsona veritati: lz p̄ eis taliter p̄
sumere liceat: vt eoz assertio mīme reprobet
aut negetur: nisi constiterit qđ obuiat v'itati.

Ad tertiam

Ad aliam cū accipit qđ ille prudētie sue inni
tatur: qđ ea qđ sibi tenēda v' credēda vident dos
ctoꝝ assertionib' p̄sumit p̄ponere. scdm
qđ innuit hieronym' extra de constitutioni
bus. ca. ne innitaris. Respondet qđ hierony
mus ibidez loquit de decretis patrum qui fu
erunt scriptores scripture diuine: et de pluri
bus ab ecclia approbatis. Nō autē de alijs
qui se inuicē reprobant: ⁊ reprobant. Quia
ad illos non oportet regulariter recurrere: lz
in casu tenetur quis: quid senserint indagare

Ad quartam

Si enim dicat: se opiniones suas accepisse
a scripturis diuinis: nō sūt opiniones huiusmodi re
probāde: seu spernēde vel negande ab eo: qui
nō est certus eas esse cōtrarias v'itati anteq̄
motiua earū viderit diligēter. Si em opinio
nes eoz fuerint catholice: et in sacris fūdate
scripturis qđ eas negauerit: p̄fertiz assertores
eoz p̄sequēdo: v' p̄sequētib' i h' fauēdo: nolēs
noticiā eozū catholicā quis cōmode possit le
gere v' audire attendere: nō pōt de prauitate

heretica excusari. qz talis errās q̄ nō q̄rit cau-
 ta sollicitudine veritatē q̄n tenet querere: est
 inter hereticos cōputādus. put insinuat Au-
 gusti. vt habet. xxiiij. q. iij. c. dixit apls. Et ita
 in casu nō solū illi in insipientiā dānabile cas-
 dunt s̄m Leonē papā. vt b̄. xxiiij. q. iij. c. quid
 aut. Quid aut iniqui? q̄ qui ad cognoscendā
 veritatē aliquo impedif obscuro nō ad pphe-
 ticas voces: nō ad aplicas l̄ras: nō ad euāge-
 licas auctres: s̄ ad semetipos recurrūt. s̄ etiaz
 illi q̄ ad dicta alioz: q̄ etiā non sunt ab ecclia
 approbati: vel etiā sunt ab ecclasticis 7 cleri-
 cis reprobati erronee 7 iniuste non recurrunt
 eoz moriua legere negligētes sue pudētie v̄l
 forsitan alioz pudētie erronee innitunt. non
 aut illi q̄ scripturas sacras 7 doctrinas scrōz
 patrū 7 alioz opiones scrutant sollicitē: cum
 eas p̄nt h̄ie sue prudentie rēp̄sensibiliter in-
 nituntur. lz inuentiōes pprias validis muni-
 tas rōnibus quozcumq; 7 quozcūq; doctoz
 alioz opionib; qui nō sūt ab v̄l ecclia appo-
 bati p̄ponant. Ad alias allegatiōē cū acci-
 pitur q̄ fide dignoz testimonio est credendū
 R̄ndet q̄ fide dignoz testimonio in his q̄ fa-
 cti sunt oēs credere debent nisi sint aliq̄ q̄ sci-
 ant eos a veritate declinare. sed in his q̄ sciē-
 tie sunt aut iur̄ aut peritie nō est necesse oīs
 credere testimonio fide dignoz etiā q̄ nesciūt
 eos errare: nec quo ad oia in q̄bus nō errant.
 7 hoc qz notū est q̄ vacantes scientiis etiā do-
 ctiores qui nullā falsuz assererēt sciēter errāt
 in his q̄ sciētie sunt. 7 artū cū etiā peritissimi
 errauerint 7 multa h̄mōi ignorauerint. Ad
 vltimā d̄i p̄ d̄icta q̄ nō oī expro in aliqua ar-
 te est credendū in oib; eo q̄ multoz nō h̄z ex-
 p̄ientia neq; p̄itiā q̄ t̄n spectāt ad artē. 7 iōp̄e
 in mltis errare 7 sophisticis rationib; decipi.
 Explicet liber tertius.

Ad q̄ntam.

Ad sextas.

Incipit liber quartus in quo vna t̄m questio principa-
 liter tractat: scz vtrū x̄ps p̄stituerit petrū principē alio-
 rū ap̄olorum vel nō. 7 ponuntur diuersi modi dicendi.

Capm̄ primū in quo ponit̄ prima opinio: scz q̄ x̄ps
 non p̄stituit petrū principē 7 plarū alioz ap̄olor 7 vni-
 uersoz fidelū: s̄ fuit equalis ceteris aplis. p̄bat rōni-
 bus 7 auctib; ad q̄s r̄ndet infra. c. xxv. Discipulus.

Cap. 1

De quā confe-

rendo quesiuim; que scriptu-
 re recipiende sunt ad ecclesia-
 stica dogmata p̄firmanda: ad
 principale reuertamur inten-
 tū. an videlz x̄pus de facto constituerit beatū
 petrū principē 7 prelatū alioz ap̄olor 7 vni-
 uersoz fidelū. circa quod diuersas opimōes
 studeas recitare. Ad. Una opinio ē q̄ x̄ps

Opinio prima

de facto beatū petrū non constituit p̄ncipem
 7 platum alioz ap̄olorū: 7 vniuersoz fi-
 deliū. qd̄ multis modis videt̄ posse probari
 Et p̄mo quidem ostendit̄ q̄ nullus ap̄ostolus
 ex ordinatione christi: ceteris aplis nec q̄rum
 ad dignitatem sacerdotales essentialē: nec
 quantū ad aliquam aliā potestatem: fuit supe-
 rior. Quod videt̄ conuinci ex luce. xxij. c. naz
 tribuens christus ap̄ostolis potestatem eucha-
 ristie cōsecrāde inquit ad eos. hoc est em̄ cor-
 pus meū qd̄ pro vobis dat. hoc facite in meaz
 cōmemoratiōē. id est hoc faciendi potestatem
 habere. proferendo tamē s̄ba cōsimilia quan-
 do actuz hunc exercere debetis. videlicz. hoc
 est corpus meū. nec dixit hec s̄ba plus ad pe-
 trum: q̄ ad alios. nō enim dixit ei christus. fac
 7 alijs ap̄ostolis sic faciēdi potestatem tribuas
 sed dixit facite in plurali. 7 omnib; indifferen-
 ter. Item idem quoq; per omnia faciendum
 est de clauum potestate siue his eisdē verbis
 tradita fuerint ap̄ostolis: siue alijs aut alio tē-
 pore. vt de his que habet̄ Job. x. postq̄ enim
 christus dixit ap̄ostolis sicut misit me pater 7
 ego vos mitto. insufflauit 7 dixit eis. accipite
 spiritum sanctū quozum remisistis peccata
 remittunt̄ eis 7 quozum retinueritis retēta
 sunt. Dicit ergo christus mitto vos sicut me
 misit pater: nec dixit petro: aut alteri ap̄osto-
 lo singulariter. mitto te sicut p̄f 7c. 7 tu alios
 mitte. Nec rursum dicit. christus insufflauit ei.
 sed dixit eis. nō vni per alterū. Nec dixit chri-
 stus ad petrū accipe spiritū sanctum: 7 alijs
 postmodū tribue. sed dixit accipite in plurali
 vt indifferenter omnib; loquens. Item apo-
 stolus ad hanc questionē diffiniēdas. vt vide-
 licet nemo credat aliquem ap̄ostolorū p̄ero
 gratiaz habuisse seu auctoritatē super alios:
 ipsam: expresse remouet a petro. de quo fortal-
 se videbatur hoc magis: propter aliqua sibi a
 christo singulariter dicta. Et quia senior: cete-
 ris erat. Unde. i. ad Gal. ait. Adhibi enim qui
 videbantur esse aliquid: nihil cōtulerunt. sed
 econtra euz vidissent q̄ creditū est mihi euan-
 gelium p̄pucij: sicut petro circūcisionis. qui
 enim operatus est petro in ap̄ostolatū circū-
 cisionis: operatus est mihi inter gentes. 7 euz
 cognouissent gratiaz que data est mihi: iaco-
 bus 7 cephas 7 iohannes qui videbantur co-
 lumne esse dederunt dexteraz mihi et barnabae
 societatis. 7c. Qui igitur operatus fuit
 petro in ap̄ostolatū operatus fuit et paulo.
 Dic aut fuit christus. igit huiusmodi officium
 non suscepit a petro 7 s̄litter nec apli reliqui.
 vbi in glosa s̄m Aug. hoc ampli; exp̄imens
 inquit. Illi qui videbant esse aliqd̄ scz petro

Prima

Secunda

Tercia

et alij qui fuerunt cum domino nihil contulerunt. id addiderunt mihi. In quo quod non illis inferior sum quia a domino deo perfectus sum ut nihil esset quod in collatione perfectioni adderetur. Ecce quod paulus non fuit inferior petro nec alijs. Consequenter ad hanc intentionem subiungit glo. Cum vidissent quod euangelium prepuerum creditum est mihi ut fidei sicut petro circumcisionis. Ecce quod eque principaliter missus fuit paulus quem admodum et petrus. et non a petro aut apostolorum aliquo: sed a christo immediate. **Q**uod amplius exprimitur apostolus eodem. i. c. sic ait. Paulus apostolus non ab hominibus neque per hominem: sed per iesum christum et deum patrem. ubi glo. **S**ecundum Ambrosium. paulus apostolus non electus neque missus ab hominibus: sed ab anania ut quidam dicebant. vel ab alijs ut quidam ab apostolis electi et missi fuerunt denique patri. infra subdit **S**ecundum Augustinum. Ceteri ei apostoli videbantur esse maiores: quia priores. ille minimus: quia nouissimus. sed inde appetit dignior: quia priores constituti sunt per christum ad hunc ex parte hominem. id est mortalem. nouissimus vero per christum iam totum deum: id est et omni parte immortalem et ut deum patrem qui hoc fecit per filium. Atque ut aperiret cum dixerit: neque per hominem: subdit. qui suscitauit eum a mortuis. et ita dignus constituit me per immortalem christum quam alios per mortalem. **R**ursus confirmans hoc apostolus eodem. c. ait. Notum enim vobis facio euangelium fratres euangelisatum a me quia non est per hominem docentem me vel mittentem. et vere non est ab homine. neque ei accepi illud ab homine neque didici ab homine ubi homo eligeret me ad euangelisandum vel mihi iniungeret. non didici ab homine docente me: sed per reuelationem iesu christi. **E**cce quod neque petrus neque alius aut homo quisquam elegit missi aut iniunxit paulo mysterium euangelij. **I**dem quoque videndum est de apostolis reliquis. Nullam ergo potestatem eorum minimus coactiuam iurisdictionem habuit petrus a deo immediate super apostolos reliquos neque instituedi eos in officio sacerdotali: neque segregandi eos seu mittendi ad officium predicationis: nisi quod hoc sane concedi potest ipsius fuisse priores alijs etate vel officio fortasse secundum tempus aut in apostolorum electione: qui eius propterea reuerentiam merito. **Q**uis hanc electionem ex scriptura nemo convincere possit. **A**d hunc ergo per signum ostenditur quia beatum petrum nullam sibi assumpsisse singulariter auctoritatem supra reliquos apostolos inuenimus ex scriptura sed magis cum ipsis equitate seruasse. non enim sibi assumpsit auctoritate determinandi que dubia erant euangelij predicatione quod pertinet ad doctrinam sed que dubia fuerunt in hoc et communi de

liberatione apostolorum et aliorum fidelium magis doctorum determinabant. non petri aut alterius apostoli seorsus determinatione. **U**nde actuum. xv. Dissensio orta inter predicatores euangelij an oporteret circumcidere incircumcisos fideles ad salutem eternam consequendam quibusdam dicentibus oportere. paulo vero et barnaba reclamantibus contra hoc. conueniunt apostoli et seniores videre de verbo hoc super quod locuti sunt petrus et iacobus non oportere. quorum sententia seniores et reliqui consenserunt apostoli. **U**nde subditur infra. tunc placuit apostolis et senioribus cum omni ecclesia eligere viros et mittere antiochia et cetera. scribentes per manum eorum. et fuit modus scribendi modo deliberandi conformis: et talis. apostoli et seniores fratres: his qui sunt antiochie et syrie: et ceteris fratribus ex gentibus. salutem et cetera.

Similiter habet hoc infra continuata sententia. cum dicitur. placuit ergo nobis collectis ex parte nobis eligere viros et mittere ad vos. **E**t parum post infra. visus enim est spiritui sancto et nobis nihil ultra imponere vobis oneris. non ergo determinauit petrus supradicta dubia circa fidem de plenitudine potestatis. **D**eliberauit ergo dubium: elegit et scripsit fidelium doctorum congregatio. **H**ac etiam auctoritate validum fuit sic determinatum: atque mandatum. **C**ongregatio enim apostolorum amplioris fuit auctoritas quam solus petrus aut alter apostolus. **U**nde ab ipsa petrum legimus missum in samariam. ut apparet actuum. viij. **C**um igitur audissent apostoli quod recepit samaria verbum dei miserunt ad eos petrum et iohannem. petrus igitur seruauit equalitatem cum ceteris apostolis iuxta preceptum christi dicentis. **M**athei. xxij. Nolite vocari rabbi. vnus est enim magister vester christus. omnes autem vos fratres estis. **C**onfirmat hec sententia per apostolum ad Galatas. iij. ubi ait. **A**scendi autem secundum reuelationem et contuli cum illis euangelium: quod predico in gentibus. ubi glo. secundum Augustinum. et non didici ab illis tanquam maioribus. a petro scilicet nec alijs principalioribus apostolorum. de quibus infra dicitur. sed contuli cum eis tanquam cum amicis. **I**dem rursus infra eodem cum dixit apostolus. cum autem venisset cephas antiochia in facie ei restiti quia reprehensibilis erat et cetera. ubi glosa secundum Hieronymum. ipsi nihil mihi contulerunt. sed ego contuli petro. et subiungit consequenter ego restiti ei tanquam par. hoc enim non aunderet facere: nisi sciret se non impari fore. **E**cce ergo quod paulus fuit par officio et dignitate petro non inferior. licet petrus fuerit etate senior et tempore prior pastor. **I**tem Augustinus de questionibus

Confirmatur

Quarta

novi et veteris testamenti. q. xliij. ait. Eodem die: id est penthecostes letata est quo et spiritu sanctus decidit in discipulos ut auctoritate caperet et scirent evangelicam ius predicare. Amplius sicut petrus antiochie legitur electus in episcopum per multitudinem aliorum apostolorum confirmatione vel consecratione non indigens sic et apostolorum reliqui presuerunt in aliis provinciis absque petri scientia institutione vel consecratione aliqua. fuerunt enim per christum consecrati sufficienter. propter quod similiter opinandum horum apostolorum successoribus non indignis aliqua confirmatione successorum fuerint electi et instituti episcopi rite. ipsoque provinciis rite et sancte rexerunt absque institutione vel confirmatione de ipsis facta per successores petri. et extitit hoc sic legitime observatum usque ad tempora Constantini imperatoris: qui quandam preminetiam et potestatem tribuit episcopis et ecclesie romanorum super ceteras mundi ecclesias. Item equalitatem petri et apostolorum signavit apostolus ad Galatas. ij. cum dixit. dexteras dederunt mihi etc. Jacobus et petrus atque iohannes: ut nos in gentes ipsi autem in circuncisionem dexterarum societatis. igitur et equalitatis. Et glossa secundum Augustinum satis ostensum est. s. quis hoc dictum apostoli sic sit aptum ut glossa non egeat. Quod etiam ex epistola Hieronimo ad Eliandrum presbyterum cum dicit oes episcopos sive rome sive alibi eiusdem sacerdotum atque meriti seu preteritis a christo collate immediate. Si autem beatus petrus a quibusdam sanctorum princeps apostolorum scribat. dictus est large ac improprie sumendo vocabulum principis: et nisi sic apte per christum finiam et oraculum est. ut Hieronimus ad Galatas. xx. et Lucas. xxij. inquit. Principes gentium dominantur eorum. vos autem non sic. ideoque dicendum est sic sanctorum locutos non propter potestatem aliquam a christo super apostolos sibi datam immediate: sed forsitam quia etate senior: aut quia christum prius est confessus fuisse verum dei consubstantialis filium. vel quod forte fuit in fide ferventior: atque constantior: aut quia cum christo puerfatus et frequenter vocatus in consiliis et secretis. unde apostolus ad Galatas. ij. Jacobus et ceteras: id est petrus et iohannes videbantur colunt esse. ubi glossa secundum Ambrosium. quod honoratioribus erant in apostolis. quod semper in secretis cum domino fuerunt. Item quod petrus super apostolos nullam a christo habuerit potestatem: probatur auctoritate christi potestatem homini interdicens et dicentis Hieronimo theodosio. vos autem nolite vocari rabbi. unde est enim magister vester. vos autem fratres estis oes.

Obiectio
Solutio

Ambrosius

Cap. II.

Cap. ij. in quo probatur quod petrus non erat caput et princeps aliorum apostolorum per auctoritates doctorum. Discipulus.

Alter predictas

allegaciones si occurrant alie ad

probandum quod petrus non erat caput princeps et platus: aliorum apostolorum recita Hieronimo. Eusebio? celsariensis talem superioritatem videtur negare a petro et asserere quod fuerit inferior: iacobo fratre domini. Dicit enim in ecclesiastica historia. li. ij. ca. i. Jacobum qui et iustus cognominatus est ab antiquis: virtutum merito: et insignis vite praelegio: primum historie tradiderunt suscepisse ecclesiam que etiam hierosolymis est. Sicut clemens in sexto disputationum libro asserit dicens Petrus enim et iacobus: et iohannes post assumptionem saluatoris quibus ab ipso fuerint pene omnibus prelati: tamen non sibi viderant primatus gloriam. sed iacobum qui dicebatur iustus episcopus apostolorum statuerunt. Et quibus verbis colliguntur duo. primum est quod petrus non fuit prelatus a deo omnibus aliis apostolis. cum in his continetur et scripturis quod petrus et iacobus et iohannes post assumptionem saluatoris prelati fuerunt a domino pene omnibus. igitur saltem petrus non fuit prelatus iacobo et iohanni. Secundum est quod iacobus per electionem petri: et iohannis fuit prelatus factus aliorum apostolorum. et per consequens iacobus fuit superior petro tanquam episcopus petri: et aliorum apostolorum. Item in eadem ecclesiastica historia libro. ij. c. xxi. sic habet. In urbe romana clemens quousque tertius. post paulum et petrum pontificatum tenebat. Et quibus verbis videtur haberi quod non plus erat pontifex petrus in roma quam paulus.

Eusebio

Clemens

Item videtur haberi. libro. iij. capi. v. ubi sic dicitur. Rome autem vicesimo primo anno memorati principatus sexto. xxi. annis ecclesie sic gubernaculis functo theoflophorus septimus ab apostolis subrogatur. Et libro. iij. capi. xi. sic habetur. Effloruit apud alexandriam clemens eodem vocabulo quo et ille in urbe romana apostolorum et successorum et discipulus vocatus. Clemens igitur successor fuit apostolorum. et per consequens uterque apostolorum eodem fugebatur officio: quo et clemens. ergo et paulus fuit summus pontifex in urbe roma. Item beatus anacletus hoc sentire videtur: qui ut legitur dicitur. xxi. c. in nono ait. Sic ergo seque petrus ligandi solvendi primum potestatem accepit: ille a domino primus ad fidem virtute sue predicationis populum adduxit: ubi instituit: ceterique apostolici pari consortio honorem et potestatem acceperunt ipsi sumque eorum principem esse voluerunt. Item beatus cyprianus ut habetur. xxij. q. i. capi. loquitur. ait. Hoc erant utriusque ceteri apostoli quod petrus fuit pari consortio predicti: et honoris et potestatis. Et quibus verbis tam anacleti quam cypriani videtur quod ceteri apostoli tam quantum ad honorem: quam primum ad preteritis pares fuerunt beato petro. ergo non fuit princeps eorum

hec superior: eis quo ad officiu et potestatem.

Cap. iij. in q̄ ponit sc̄da opio de inequalitate aploz sc̄z q̄ r̄ps beati petri instituerit caput et p̄ncipem alio r̄i aploz. q̄d p̄bat duab⁹ auctoritatib⁹ que soluntur et solutioes p̄tinent. c. iij. et v. vsqz ad. c. r. Discipulus.

Alia est opinio

circā istā materiā ip̄am cū suis motiuis non differas p̄tractare. Ad.

Alia est opio tenēs q̄ r̄ps instituerit beati petri caput p̄ncipē et plarū alioz aploz: et q̄ petrus fuit ip̄is supior. q̄d multis modis ondit. Docem ex v̄bis x̄pi q̄ recitant Job. vlt. vide tur posse p̄bari. ad petri em̄ r̄ps singulariter dixit. Pasce oues meas: pasce agnos meos. replicas eandē sniam. et p̄ p̄ns cū r̄ps non distinxerit inter has oues et illas: primus et vniuersalis pastor etiā aploz imediate a x̄po beatus petrus institutus fuisse videt. q̄d ibidē Lrisonus expresse videtur asserere cū ait. Ex numero em̄ aploz erat petrus et os discipuloz: et verter collegij. v̄bz negatiōe debita mittit ei p̄latiōe fratru. Di. Ex his q̄ legi taz in hystorjz aurēticiis q̄ etiā in scripturis sc̄toz patru quoz nōnullē snie in decretis h̄ntur: mibi videt q̄ om̄ xp̄ianoz p̄sertim obedientiā romane ecclie fuerit cois snia beati petri fuisse institutū a x̄po caput et p̄ncipē om̄ fidelū. Que tñ snia his p̄tibz impugnat. et ad motiua in q̄b⁹ scriptura dīna fundari videt: ex intentione seriosi? m̄det. iō vt mibi et alijs p̄beaturo occasio subtili? intuēdi an priores fuerint in hoc decepti: motiua p̄cedentiū cū r̄nsionib⁹ modernoz quoz p̄pono tecū discurrere diligenter. r̄nsiones eoz nō trūcate: s̄ integre recitabo. et tūc recitabis quōd vere et realiter aut appent seu sopbistice valeat reprobari. Ad. Dicitur igit ad motiuū p̄scriptū q̄ sensus fm̄ glosam p̄allegatoz verboz x̄pi sc̄z pasce oues meas et. est q̄ oues pascere est credentes ne deficiāt p̄firmare. terrena subsidia si necesse ē subditis p̄uidere: et eplā virtutū p̄bere: aduersarijs obistere fide sc̄z peccātes corrigere. Et subdit in glo. et cū tertio audit a petro se diligere: iubet pascere oues. terne negationi reddidit trina cōfessio: ne min⁹ amoz lingua seruiat q̄ timori. Et hoc aut nō aliud quincit nisi q̄ ip̄s pastore ouiu r̄ps instituit: nō tñ ex hoc sequitur q̄ ip̄m sup̄ reliquos aplos p̄tulerit quo ad auctoritatē vel dignitatē priore. nec rursus sequitur ex hoc alios aplos nō fuisse institutos pastores. oppositū em̄ vtriusq̄ p̄ntis iaz dicti stat cū antecedente: videlz cū sermone ch̄risti p̄dicto. Testatur aut p̄dictis quod ecclia caebolica cantat de omnibus apostolis indifferenter. vere dignū et iustū est: equūqz salutare.

te domine suppliciter exorare vt gregē tuum pastor: eterne nō deferas: sed per beatos apostolos tuos continua protectione custodias vt eisdem rectoribus gubernet: quos operis tui vicarios eidem contulisti p̄esse pastores. Ecce apostolos in plurali rectores vicarios et pastores per ch̄risti collationē imediatas: nō autem solum aliquē rectorem vicariū aut pastorem constitutū per x̄pm. Interroganti vero cur x̄pus hoc petro singulariter dixerit: dicendū vtiqz est q̄ x̄pus quandoqz sermonem dirigebat in personā propriā vt in remissione peccatorū: sana tione infirmoz et suscitatione mortuoz. quandoqz dirigebat sermonē ad alterum in personaz omnium aut plurium. vt Job. v. vade et amplius noli peccare: ne deterius tibi contingat. vnde idē officium ch̄ristus: committēdo petro: ille loquebat in persona oium apostolorū: sicut ipsemet testat hunc modum loquendi suum. Math. xij. cum dixit. q̄d vni ex vobis dico omnib⁹ dico. Specialiter tamē ad petrū direxit sermonē: quia senior erat: vel quia charitate ardētior: vel vt significaret ecclie future quales debeat pastores institui. Quoniam etate maturi ex qua signat prudentia seu scientia. Et charitate pleni: ex qua significat cura et diligētia: q̄s debēt hie pastores. Aut fortasse ne videretur tanq̄ abiectior relinquit: quia ch̄ristū negauerat. Quod sapere videtur glosa cū dicit. trine negationi redditur trina confessio. ne minus amoz lingua seruiat: q̄ timori. Hoc enim certissime constat q̄ omnib⁹. Math. vlti. dictum est indifferenter. Euntes ergo docete omnes gentes nec dicit petro vade et alios mitte. in quo signauit omnib⁹ auctoritatē equalitatē. Sicut etiam Math. xij. ca. p̄dicto induxim⁹: dū ad eos inquit ch̄rist⁹. nolite vocari rabbi supple inuicem: aut vnus super reliquū vel reliquos. vñ enim est magister vester. vos autē omnes fratres estis. Audiendū est valde probabiliter atqz sc̄dm veritatem mibi videtur q̄ pro tanto dixit petro pasce oues meas vt sibi simpliciter sicut et moysi p̄pter sui constantiā committeret populū isrl: qui dure ceruicis populus fuit versus deū. vt apparet Exod. xxxij. vt inducit ap̄ls p̄c̄saia Actū vlti. Et quoniam p̄pter hunc populū cōuertendū et saluandū p̄ncipaliter venerat. vnde Math. xv. non sum missus nisi ad oues que perierant dom⁹ isrl. nō sum missus p̄ncipaliter supple. ideo huiusmodi ppli curā beato petro sp̄aliter cōmississe videt cū dixit. pasce oues meas. Et videt hie fuisse apostoli aperta snia cū ad Gal. i. dixit. cuz vidissent quia creditum est mibi euange:

Questio cui⁹ r̄nsio habet ca. v.

Glosa

Sc̄da allegatio

Tertia allegatio

Alia r̄nsio ad p̄dictā auctoritatē

III

ap̄loz

motiua

sc̄da

ad r̄nsio

p̄ncipem

allegatio

ap̄loz

liū p̄pucij sicut petro circūcisionis ꝛc. vbi glo. fm Aug. cū vidissent q̄ euangeliū p̄pucij a dño creditū est mibi vt fideli ita p̄ncipaliter sicut ꝛ petro euangeliū circūcisionis. Xpus em̄ dedit paulo vt m̄straret gentibus q̄ etiaz petro dederat vt m̄streret iudeis. Ita tñ disp̄satio distributa est illis vt etiaz petro gentib⁹ p̄dicaret si sic cām exegisset ꝛ paulus iudeis. nec video q̄ aliūde paul⁹ vel alter sanctus assumere poterit p̄p̄m iudaicū sp̄aliter ꝛ p̄ncipalr̄ fuisse petro cōmissum nisi ex eo q̄ xps illi dixit. Pasce oues meas. cū dicat Paulus ad Gal. ij. sibi creditū euangeliū p̄pucij quē admodū petro circūcisionis. si nāq̄ creditū erat euāgelii vniuersalr̄ petro plus q̄ paulo vel alijs ap̄lis. in cōuenienter vtriq̄ dixisset Paulus verba p̄dicta: q̄nimo tot⁹ ei⁹ sermo p̄dictus fuisset inanis: ꝛ cōparatio quā etiā fecit in eo. Ad glosam aut̄ ex Crisostomo sumpta vna r̄sio dat̄ que generalis est ad illas ꝛ ad plures alias que idē sonāt. Dicit̄ igit̄ q̄ auctoritatē nullā essentialē quā sacerdotale isti vocant: neq̄ auctoritatē aliquā pastozat⁹ ꝛ excellentiā sup̄ reliquos ap̄los xps imēdiate petro tradidit. s̄ ab illor̄ ceteris inuicē remouit vt alibi conant̄ oñdere per scripturas ꝛ expositiones sanctor̄ doctoz̄. p̄pter q̄d̄ (vt dicūt xpm ꝛ ap̄lm ꝛ ipoz̄ quorūdā ꝛ glosatoz̄ alibi dicta sequētes) declinat̄ sniam quā sup̄inducta scripture loca ꝛ alia queq̄ silia dicere vidētur de tali primatu seu p̄ncipalitate alit̄ q̄ alibi dicūt scz. r. ꝛ. rxi. scdē editionis sui opis. qm̄ talis snia nec est canonica nec canonicas sequit̄: q̄nimo ipoz̄ aliq̄ oppositū dixerūt alibi exponēdo scripturā ex p̄pria snia sequētes p̄suetudinē: ꝛ magis attēdentes quedā dicta famosa q̄ verba scripture. Quis em̄ eoz̄ esset maior̄ inter se discipulis querētib⁹ xpm̄ respōdisse semp̄ inter ipos equalitatē esse debere ꝛ p̄oritātē auctoritat̄ ab ipoz̄ quocūq̄ negas̄ se. Si intēdebat beatus petrus cōstituisse ipis p̄ncipaliozē ꝛ caput. deniq̄ xps nō dabat reliquis mādatū vt petro subessent in officio pastozali ne tantū mysteriū lateret eos ꝛ ipoz̄ successores quando tunc erat caput ecclesie. Nusq̄ em̄ legitur in scriptura tale mādatum fuisse datū apostolis. quomodo etiam de p̄teritis dedit petrus paulo societatis: imo dare mādatū debuit tanq̄ superior. Quare materia hec huiusmodi sententię oppositū clamat aperre.

Capitulum quartum responsionem ad predictam christi sit auctoritate impugnat. Quodq̄ predicta christi verba petro in persona propria ꝛ non aliorum dirigebantur: tribus rationibus multisq̄ sanctorum auctoritatibus amplissime probat. Discipulus.

Ab verbis prescri

pris non soluz habet quō ad prescriptā allegationē: tenētes sententiā contrariā satagūt r̄dere. s̄ etiam plures allegatiōes p̄ sententiā cōtraria cōtinent. Et ideo si vis nunc omnia discuti: oportet me nō solū opponētis seu improbat̄ s̄ etiam r̄dē dēris personā assumere. ꝛ tu vtrūq̄ facias: sic forsitan magnā partem istius materie discere mus. Ad. In v̄bis istoz̄ due r̄siones p̄ncipales habent. Quarū p̄ma in hoc p̄ncipaliter videt̄ cōsistere: q̄ xps illa v̄ba. pasce oues meas. dirigebat ad petrum in p̄sona oīuz ap̄stolorū licz̄ aliqua alia quasi incidētaliter videatur adiungere. Ideo primo ante oīa aliq̄s allegationes adducā: quib⁹ videt̄ posse probari: q̄ xps verba p̄dicta dirigebat ad petrū in p̄sona p̄pria ꝛ non in p̄sona oīuz ap̄stolorū. Quod ostendit̄ p̄mo sic. Verba per que alius quis p̄mouet ad aliquā dignitatē: vel officiū ad illum cui dicunt̄ in p̄pria persona nō in p̄sona aliorū dirigunt̄. Alioq̄n cū p̄ v̄ba aliqua aliq̄s instituit̄ in seculari vel ecclesiastica dignitate omnes alij p̄sertim eiusdē conditiōis vel meriti intelligerentur in eadē dignitate instituti. ꝛ ita si impator̄ per litteras v̄loz̄ p̄prio talibus verbis vel consimilib⁹ instituo: aut facio te iudicem: comitē: duces aut aduocatum talis vel talis regiōis aut ciuitat̄: omnes alij intelligerent̄ institui in eadē dignitate. Et sic idē eadē rōne esset de institutiōe rectorū plebanoz̄: ꝛ aliorū quorūcūq̄ p̄latoz̄ ecclesie sententiā. Quod q̄ sit absurdū nulli d̄z existere dubiū vt videt̄. Sed per p̄dicta v̄ba fuit in dignitate ꝛ officio ꝛ pastozali cōstitutus. sicut ꝛ p̄dicti opinātes cōcedunt cum dicunt q̄ ipsuz pastozem omniū xpm̄ instituit. Ergo illa verba dirigebant̄: ad beatū petrus in persona p̄pria. ꝛ non in p̄sona quocūq̄ aliorū. Amplius. Si verba p̄dicta dirigebantur ad beatū petrū in p̄sona aliorū. Aut ergo dirigebant̄ ad beatū petrū in p̄sona oīuz aliorū xpianoz̄ aut in p̄sona ap̄stolorū ꝛ oīm p̄sbyterorū aut t̄m̄m̄ ap̄stolorū aut oīuz aliorū solūm̄ qui erāt p̄sentes cū xpo ꝛ brō petro. Prīmū nō potest dici: q̄ tūc q̄libet fidelis fuisset cōstitut⁹ pastoz̄ ecclesie. Nec isti possūt dicere scd̄m. cum dicūt q̄ ista v̄ba dirigebant̄ ad beatū petrus in p̄sona oīuz ap̄stolorū: de alijs p̄sbyteris nullas faciētes ibidē penit⁹ mentionē. Nec possunt dicere tertiū q̄ tūc fuisset data aliqua auctoritas brō petro ꝛ ceteris ap̄lis sup̄ alios p̄sbyteros. qd̄ isti negant. Nec possūt dicere quartū q̄ tūc nō fuisset data eadē p̄tās siue auctoz̄

Ad secundas

Ratio 1a

Ratio 2a

tas omnib' aplis. cum nō omnes fuerint tūc
pſentes. Quia de apostolis ſolūmō erāt pſen
tes petr' & thomas & duo filij zebedei. tum q̄a
tunc fuiſſet data maior potestas aliqb' alijs
q̄ q̄busdā aplis. q̄ tunc erant alijs pſentes ſc̄z
nathanael & duo alijs ex discipulis xp̄i. vt patz
Job. xxi. Rursus qd̄ de vno cōcedit de alio
negat. di. xlv. disciplina. i. q. i. c. per eſaiam. ſic
qd̄ de vno negat de alijs concedit. di. xxv. qua
lis. xv. q. iij. decime. igit' pſimiliter ſ̄ba que di
cunt vni: ad alios mīme diriguñt. ſ̄ ſ̄ba pre
miſſa dixit xp̄s ſoli petro. ergo ad alios mīme
diriguñt. & per pſequēs nō dirigebant ad pe
trum in persona aliorū aplozū. Di. Iſta alle
gatio efficit nō apparet. q̄a non eſt vltiter ve
rum q̄ illud quod d̄: de vno de alijs negat. cū
ſm̄ aſſertiones ſanctorū patrū quod vni d̄: vlt
concedit ad omnes extendit di. v. ad eius. di.
xxx. vij. ignorantia. x. vi. q. i. p̄dicatoz: ergo illa
ſ̄ba memorata a petro ad alios debēt extēdi.
Itē. Rūdet q̄ verum eſt regulas predictas
non eſſe vltiter veras: q̄n aliquādo fallant: ta
mem illa regula. quod de vno d̄: de alio negat
in caſu iſto de beato petro nō fallit: ſed tenet.
Cuius rō assignatur. Quia ſicut quādo con
ceditur vnuz: concedunt omnia cōſimilia: vt
inuit beatus Gregorius pur habet di. iij. de
niq̄. & notat gloſa ibidē. Et cōſimiliter om
nia concedunt que ſunt eiufdez censure. extra
de exceptionib' cum inter. tamē vno cōceſſo:
non concedunt oīa diſſimilia: nec illa que nō
ſunt eiufdez censure. Sic quod vni d̄: ad alios
extenditur q̄ ſunt eiufde conditionis. & eſt ea
dem rō dicendū vni & alijs. & ita expedit vt di
catur alijs ſicut vni. & vbi ad hoc q̄ aliquid in
telligat aliqb' dicit: non oportz vt illis expli
cite: & notatim & equipollēter dicant. Sed in
pposito non ſuit expediēs vt in eadē dignita
te cōſtruerent alijs apli. ideo illa verba xp̄i di
cta b̄to petro non extēdebant ad alios. Rur
sus null' (ſicut tactū eſt ſupra) pmouet per
aliqua ſ̄ba: ad aliquā dignitate: niſi de ipſo p
ea fiat mentio ſp̄alis: aut equipollēs ſpeciali
quo ad ipſum. Quēadmodū iſ qd̄ de iure cōi
concedit vni: intelligat alijs eiufde conditionis
eſſe cōceſſum: tñ qd̄ ex p̄uilegio concedit vni:
nō intelligit alijs: etiam eiufde conditionis &
meriti eſſe cōceſſum niſi explicite hoc dicatur
vel mentio etiam p̄uilegij fiat de ipſo. vij. q. i.
petiſti. &. vi. q. i. buic. S̄z per ſ̄ba illa xp̄i tāq̄
per p̄uilegium ſpecialē fuit beatus petrus ad
dignitatem ſublimatus. In ipſis autem nuls
la fit mentio de alijs apostolis. ergo ad alios
apostolos mīme debent extēdi. Iſta respon
ſio colligi poteſt ex gloſa. di. v. ſuper capi. ad

eius vero concubitu. que ait in hec ſ̄ba ſuper
verbo vni. ergo qd̄ vni concedit per pſequēs
alijs videtur eſſe cōceſſum. ſicut ſupra ca. de
niq̄. Et hoc verum eſt vbi de iure cōmuni alijs
qd̄ concedit. ſecus eſt: ſi ex p̄uilegio. &. xvi. q. i.
buic. et. vij. q. i. c. petiſti. Ex predict' conuin
citur q̄ ſancti tractantes ſ̄ba xp̄i premiſſa: et
ſpecialiter: & ſpecialiter aſſerētes per eadē verba:
ſp̄aliter ſoli petro: cōmiſſam eſſe d̄nicarū ouīū
curam: rectū intellectū eozū & catholicum ex
preſſerunt. & q̄ alius intellect' ipſoꝝ niſi pas
tenter diſtoꝝqueant: non ſolū contra ipſa: ſed
etiam cōtra p̄cedētia & ſequētia (ſi inſpiciam
tur omnia diligēter) haberi non poteſt. Sed
vt liquido pateat q̄ nonnullis apparet q̄ iſta
fuit ſanctorū ſententia: de mult' paucas eozū aucto
ritates adducam. Ait itaq̄ ſanctus maxim'
ep̄s in ſermone de petro & paulo q̄ incipit glo
riofiffimos. iam neceſſariū terminū reoz: vt p̄
prias eozū & apoloꝝ petri & pauli: ſp̄ales
q̄ ſtutes (p̄out ariditas noſtre lingue inge
niq̄ tenuitas patit' imo vt miſericors de' an
nuit) ploq̄mur. Et infra. Dic eſt petrus cū
xp̄us aſcendurus ad patres paſcendas ouicū
las ſuas ouesq̄ cōmendat: vt quos ille pietas
te miſerationeq̄ redemerat: hic fidei ſue ſtru
te ſeruaret: & recte ei arbiter occultozū: dei ſi
lius: paſcendas oues ſuas: tuendasq̄ cōmiſit:
cui nouerat in nutriendo grege d̄nico: nec ſtu
dium deeſſe nec fidem. Ex q̄bus datur intel
ligi q̄ cum ſanct' ille p̄mo dicat ſe velle proloz
qui p̄oprias ſp̄alesq̄ ſtutes apoloꝝ. & po
ſtea in ſpeciali de beato petro preſcripta ſub
iungat. ipſe voluit q̄ oues xp̄i generaliter ſoli
petro paſcende eſſent cōmiſſe per ſ̄ba xp̄i pre
miſſa. Itē gregorius ſuper illud Job. xxi. ma
niſtauit ſe iterum ieſus ad mare tiberiadis
ait. Itaq̄ credo q̄ charitas veſtra aduertat: qd̄
eſt q̄ petrus rethe ad terram: ipſi quippe ſan
cta eccleſia eſt cōmiſſa: ipſi ſpecialiter d̄. ſimō
iobānis amas me. paſce oues meas. Ex q̄bus
ſ̄bis colligitur q̄ petro in p̄pria persona non
alioꝝ dicit chriſtus. paſce oues meas. Itē
ſanctus leo papa in quodam ſermone de aſcē
ſione d̄ni: qui incipit. poſt beatam & glorioſas
ait. Petro apoloſo ſupra ceteros poſt regni
claves ouilis d̄nici cura mādatur: intelligi: q̄
per illa verba paſce oues meas. petro erat cō
miſſa cura totius d̄nici gregis. Itēz ambros
ſius in ſermone qui legitur in feſto ſancti pet
ri ad vincula ait. Cum. tertio interrogaret a
domino. Simō amas me reſpōdit. d̄ne tu ſcis
quia diligo te. & ait. domin' paſce oues meas
& hoc. tertio. Quod q̄dem (vt dictum eſt) ad
operationē p̄ioꝝ p̄fecit erroris. qui enim

dñm tertio negauerat: tertio confiteb: & quoz
 tiens culpam delinquēdo incurerat totiens
 grās diligēdo cōgrit. videre q̄liter fleu? p̄uit
 petro anq̄ fletet lapsus ē. et postq̄ fleuit elez
 cr? ē. & q̄ an lachrymas p̄uicatos extitit. post
 lachrymas assūpt? est. & alios regēdos accepit
 qui prius seip̄m nō rerit. Ex quib? verbis col
 ligit q̄ illa v̄ba pasce oues meas dirigebant
 ad beatū petrū in persona pp̄ria nō alioz. cū
 p̄ ipsa ad regimen ecclesie assūpt? est. et rector
 aliozū effect?. nemo autēz p̄ verba que dicunt
 alteri eligit. neq̄ assumit. neq̄ rector alioz ef
 ficit. P̄dictis beat? grego. sup̄ illud. *Mat.*
xvi. maria magdalene. maria iacobi. &c. cōcor
 dare videt̄ p̄ vt habet. *di. l. ca.* cōsiderādū. cū
 dic. Considerandū nobis ē cur omnipotēs de?
 euz quez cuncte ecclesie preferre disposuerat
 ancille voces primescere et seip̄m negare per
 misit. qd̄ nimirū magne actuz esse pietatis dis
 pensatōe cognoscim?. vt is qui futur? erat pa
 stor ecclesie in sua culpa disceret qualif̄ alijs mi
 sereri debuisset. prius itaq̄ p̄posuit euz sibi et
 tūc preposuit ceteris. Ex quib? v̄bis colligit̄
 q̄ petrus post passionē dñi cūcte ecclesie p̄fere
 bat a deo. euz conset̄ deū illud qd̄ de eo dispo
 suerat impluisse. nō autē legit q̄ de? p̄tuler
 rit euz cūcte ecclesie. nisi euz dixit ei. pasce oues
 meas. igit̄ illa v̄ba dirigebat ad eū xp̄us in p̄
 pria p̄sona. et nō in p̄sona alioz ap̄loz. Item
 hoc ambrosi? vt habet. *di. l. ca.* fidelioz restari
 videt̄ euz dixit. *fidelioz fact?* est petr? postq̄
 se fidez pdidit se defleuit. atq̄ ideo maiore gra
 tiā reperit quā prius amisit tanq̄ bon? pastor
 tuendū gregē accepit. Ex quib? v̄bis colligit̄
 q̄ petrus postq̄ pdidit fidē. pastor gregis do
 minici fuit effect?. Sed nō nisi tunc. vel tunc.
 potissime quando dixit sibi christ?. pasce oues
 meas. Ergo tunc factus fuit pastor. nemo autē
 fit pastor. aut p̄elatus per v̄ba que in singu
 lari dicuntur alteri. Ergo esto q̄ xp̄us fecisset
 alios apostolos pastores equales petro: saltē
 per verba que in singulari dixit petro dicens.
 Pasce oues meas. Nullus alius apostol? fuit
 factus. pastor ecclesie: neq̄ equalis: neq̄ infe
 rior petro. Ergo illa verba dirigebat xp̄us ad
 petrum in propria persona: nō in persona alio
 rum. Hoc etiam bernardus ad eugenius pa
 pan: affirmat apte sicut postea patebit. Qui
 etiam idem sentire videtur in quodam sermo
 ne de septem panibus dicens. Testis est pe
 trus cui post trinam negationēz totius eccle
 sie pastoralis cura cōmissa ē: sed nō nisi quādo
 sibi dixit christus. pasce oues meas. Ergo illa
 v̄ba xp̄i dirigebant ad eū in persona propria:
 non in persona alioz. Quod ex canonib? pa

Iohannis pape extra de electio. ca. significasti. et
 Innocē. tertij. extra de maiortate & obediēz
 tia ca. solite. patenter habetur.

Capitulum. v. vbi ad predicte responsionis declara
 tionē responder magister ostendēs quādo verba christi
 sibi vni dicta ad alios diriguntur et qñ non. *Disti.*

Ulegasti contra Cap. V

a illud: in quo p̄ma responsio supra
 ca. iij. recitata fūdari videt̄. Ideo
 nunc tracta alia que opinātes illi vident al
 serere respondēdo per que argumentū addu
 ctum euacuare & suam responsionē declarare
 nitunt̄. Et p̄mo incipias ab illo quod dicitur
 q̄ xp̄us tali modo loquendi vsus est: q̄ scz ali
 quādo aliqua verba dixit vni: & tamen dirige
 bat ipsa ad illum cui loquebat̄ in persona alio
 rum. quod ipse solus testatur cū dixit. *Mat.*
xij. qd̄ vni dico oibus dico. *Mat.* Nōnullis
 apparet q̄ per illa que dicta sunt in preceden
 ti. ca. intelligentib? patet aperte quomō illud
 ad p̄positum nihil facit: quia veruz est q̄ christus
 interdum loquēdo vni dirigebat sermonē ad
 alios. sed hoc non fuit nisi quādo fuit eadem
 ratio docendi aliqd̄ vni & alios. *Ad* accidit
 quando aliquis inducit ad agendum vel non
 agendum aliquid siue ad credendum vel non
 credendū aliquid: quod alij ita tenētur agere
 vel non agere. credere vel non credere. Sicut
 ille cui dicit̄ in singulari & vniuersaliter: vbi
 ille cui aliquid dicitur & alij cōsimiliter se ha
 bent & habere debent: siue tenētur se habere
 ad illud quod dicitur. *Ad* veritatem habere in
 illo: de quo precesserat sermo christi. cū postea
 dixit. *Mat.* *xij.* qd̄ aut vni dico omnib? dico.
 vigilate. Ita indiguerūt: & indigent alij via
 tores vigilare quādo nesciunt quādo domin?
 veniet: sicut apostoli. Sed quādo alij nō cō
 similiter se habēt: vel non tenētur cōsimiliter
 se habere ad illud de quo est sermo: tunc quod
 dicitur vni: non propter hoc intelligitur alijs
 dictum. Non enim quādo domin? dixit petro
 vade ad mare & mitte hamum &c. omnes alij
 discipuli: & apostoli: qui hoc audierunt curre
 re eum petro tenebant ad mare. Sic quando
 christus dixit petro *Job.* *v. lvi.* sequere me. nō
 hui vt petrus intelligeret illud eodem modo
 esse dictuz alijs sicut sibi. Propter quod inter
 roganti petro de iohāne. dñe hic autēz quid?
 respondit ei iesus. sic eum volo manere donec
 veniam. quid ad te tu me sequere. sic dico non
 semper quod dicit̄ vni intelligit̄ alijs esse dic
 tum. Quod etiam non videt̄ veritatē habere
 re: quando aliquid dicitur vni vt p̄ficiat̄ alij

veri sicut in proposito fuit. Per predicta patet
(ut videt quibusdā) falsum esse quod tñ post
recitationē verborū xp̄i et glōse dicit opinan-
tes p̄fari) quod ex hoc non aliud conuincit: nisi
quod ipsum pastorem xp̄us instituit: non tamē ex
hoc sequit̄ quod ipsum sup̄ reliquos ap̄los ad au-
toritatē vel dignitatē priorē pretulit. Nec
rursum sequit̄ ex hoc alios apostolos nō fuisse
institutos pastores. Errant em̄ aperte: quia etiā
sequit̄ quod christus petrum pastorem instituit: et
quod constituit eum priorē auctoritate et dignita-
te apostolis alijs. Quia per verba illa christus
non constituit aliquē alium pastorem quā petrus
sic aliq̄b̄ demonstratiue p̄batū videt̄. et etiā
non distinguit inter oues has christi et illas. er-
go etiam sup̄ alios apostolos qui erant oues
xp̄i: constituit̄ fuit per illa verba beatus petrus
Lū autē dicit̄ nec rursus sequit̄ ex hoc alios
apostolos non fuisse institutos pastores: non
errant si intelligant̄ verba sicut p̄ma facie so-
nant. quia nō obstantibus illis v̄bis xp̄i aposto-
li fuerunt constituti pastores per alia v̄ba xp̄i
sed postea per illa v̄ba dicta petro singulari-
ter. pasce oues meas subiectebant̄ petro retē-
ta auctoritate et dignitate alijs apostolis: an-
concessa a christo.

Capitulū. vi. ad reliquas tres allegationes pro dei
claratione predictę responsiōis tertio capitulo factas
respondet.

Discipulus.

Arrasti quomō

improbātes responsiōis antesc̄ipta:
nūc narra qualiter respondet̄ ad
illa: que in responsiōne eadem allegant̄ ad p̄-
bandū equalitatē aliorum apostolorū petri.
Adā. Ad euidentiā illarū allegationū: et
multarū aliarū. Primo dicitur esse notandū
quod xp̄us non sic commisit etiam pastoralē petro
super apostolos omnes et cunctos fideles: vt
ea que ipse fecerat reuocandi potestātē absq̄
causa iusta petro concederet: nec sic vt ab om-
ni regimine et cura apostolorū: et aliorum fide-
lium (etiam innotescētē fidelibus) abstine-
ret: quoniam voluit quod illa: que fecerat seruare-
tur. et fidelibus sepe innotuit ipsius post ascen-
sionem suā suum esse vicarium. Et postquā fecit
petrum vicarium suū plura fecisse miraculo-
se: et potestatiue. Per hoc dicit̄ ad illud quod alle-
gatur de prefatione que de apostolis legit̄ et
cantat̄ quod xp̄us apostolos in plurali rectores vi-
carios et pastores constituit: nō tñ per v̄ba illa
pasce oues meas: sed per alia. omnes tamen
subdidit̄ rectorū vicario et pastorū supremo sc̄z
petro: quoniam hoc non dicat̄ in prefatione illa: s̄
et scriptura canonica que maioris auctoritatē

habet. Aliter dicit̄ quod deus multa dicit̄ face-
re: que tamē facit̄ mediantib̄ alijs. et ideo cum
in pfatione p̄scripta non dicatur quod xp̄us mul-
lo modo mediate constituit̄ apostolos op̄is
sui vicarios: ex ipsa inferri non pot̄ quod nō costi-
tuerit eos mediate petro. Et per consequens
multo minus pot̄ ex ea cōcludi quod non consti-
tuerit eos rectores vicarios et pastores sub su-
premo pastore vicario et rectore sc̄z petro. Ad
aliam cum dicit̄ quod omnib̄. Matth̄ vlti. indis-
ferēter dictū est euntes igitur docete omnes
gentes. nō dicit̄ petro vade et alios mitte. Re-
spondet̄ quod auctoritas docēdi data fuit oibus
apostolis immediate a xp̄o: nec alij apostoli eas
habuerūt a petro. sed ex hoc non sequit̄ quod nō
fuerint inferiores petro. Cōstat enim quod in po-
testatib̄ secularib̄ multi inferiores impera-
tore et rege dignitates obtinent̄ seculares: quōs
tamē ab isto imperatore aut rege minime habu-
erunt: sed a predecessore receperūt. quo tamē
nō obstant: isto imperatori: aut regi sunt in-
feriores et eidem sunt subiecti. Sic etiam pre-
lati inferiores nonnulli veras habēt ecclesias
et dignitates: et tamē non a superiori sup̄siste-
sed a predecessore instituti fuerunt. nec alia in-
stitutione postea indiguerūt. Ergo multo for-
tius poterant apostoli alij auctoritatē docē-
di habere a xp̄o: et non a petro: et tamē esse in-
feriores brō petro. Et ideo quoniam per illa ver-
ba: que dixit̄ iesus apostolis. euntes ergo doce-
te omnes gētes et c. non possit̄ p̄bati: quod petrus
fuit superior alijs apostolis: tamē ex hoc non
sequit̄ quod petrus nō fuit superior. s̄z par. Quia
superioritas eius ex alijs ostenditur sicut pro-
batum est. quoniam ergo xp̄us non dixerit̄ petro
vade: et alios mitte sc̄z quādo dixit̄ apostolis.
euntes ergo docete omnes gentes et c. tamen
quando dixit̄ sibi. pasce oues meas. implicite
dixit̄ mitte saltem alios: quos non misit̄ spe-
cialiter xp̄us. Quia concedendo siue imponē-
do sibi curam omnium generalē: iniunxit simul
ea sine quibus eadem cura salubriter geri nō
potest. Quemadmodū concessio p̄ncipali: oīa
accessoria concedunt̄. extra de officio delega-
torum precedente. Non ergo cum dixit̄ xp̄us
euntes ergo docete omnes gētes significauit̄
in omnib̄ auctoritatē equalitatē: sed solūmo-
do docēdi iniunxit officium. quod equalita-
tem auctoritatis inter doctores non requirit.
Ad aliam nō cum dixit̄ xp̄us ap̄lis. nolite vo-
cari rabbi et c. multipliciter r̄ndet̄. vno modo
quod hoc dixit̄ ap̄lis et alijs anteq̄ aliquem ex eis
pficeret alijs in platum. quia hoc dixit̄ an̄ passio-
nē suā: dū ipse et nō alij erat platus fidelium. Ali-
ter dicit̄ quod xp̄us v̄ba sua ibidē de sup̄mo et primo

Secūdo

Ad secūda

Ad tertiā

rabbi et magistro volebat intelligi (vt scz pte ter deum seu xpm nullus pms seu supremus rabbi pater: et magister fidelium putaret. Neqz em xpus voluit vt fidelium qlibet euz q genuit ipsum non haberet p patre vel ipsum recusaret vocare patre. sz voluit vt deum superiores patre carnali p patre superiori et pncipaliori haberet. sic pportionaliter de rabbi et magistro dicendum videt. Ad cuius euidetiam dr esse sciendum q sepe moris est scripture aliqd negare ab aliquo cui pmo: et pncipalissime: seu anthonomatice non conuenit: lz secundario et no pncipaliter anthonomatice de ipso dicatur. Sic em dixit aplis Math. x. cum autez tradent vos nolite cogitare quomodo aut quid loquamini. et post. non em vos estis qui loquimini sed sps patris mei q loquit in vobis: scz pmo et pncipaliter. q tamē secundario tanqz mori a pncipali erant qui loquebant. Sic etiam dixit xps vt habet Luce. xvij. nemo bonus nisi solus deus: scz essentialiter et pmo: et tamē angelus boniter beati in celo atqz iusti omnes sūt boni. Sic dr in proposito q xpus in vobis istis solūmodo voluit q deuser xpus pncipaliter et quasi anthonomatice haberet p patre rabbi et magistro: et null' alius.

Capitulum vii. in quo auctoritates in tertia allegatione tertiū capituli exponuntur. Discipulus.

Note

Cap. VII

Unquid pot p ro

bari q verba illa xpi non debet intelligi sicut ipsa pdicti opinantes intelligunt. Ad. Videt qbusda q sic dicunt em q ista allegatio et consimiles sunt filis illi allegationi in qua se fundant quidaz heretici dicentes q nulla ex causa lz iurare ppter h q xps dixit Math. v. Ego aut dico vobis no iurare oino. Quia sic illi dixerunt q nulli in quocunqz casu lz iurare ppter pdictu pceptum xpi: sic isti vident dicere q nullo mo est concedendum xpm instituisse aliquē aplm superiore alijs: ppter pdicta vba: qbus eis videt equalitatem iniungere. Sz sicut no obstant' xpi vobis pmissis de iuramento lz in casu iurare. Ita no obstantibus vobis illis: qb' equalitate quanda fidelibus videt imponere: lz vocari rabbi et magister et pater. Primo igit ostedit q intellectus que pdicti opinantes vident habere de pfatis vobis xpi no possit stare. Secundo explicabit ver' et catholic' intellect' illoz vboz vt non nullis apparet. Q igit xps no intederit illis qb' loqbat per illa vba sic equalitate iniungere: vt ab eis pferunt p futuris tpb' oem superioritate excluderet: mult' apparet modis. Na xps dirigebat vba illa no solu ad aplos: s etia ad

Ratio p

oem suos discipulos: imo etia ad turbas. Sic em ibidem pmitrif. tuc locut' est iesus ad turbas et ad discipulos suos dicēs. sup cathedra et c. s no intedebat ab oib' saltē p futuris teporibus oem ineqlitate et superioritate excludere. Tuc em nuqz ex ordinatione xpi aliqs inter fideles fuisset superior alijs. et per ons petr' per ordinationē xpi nuqz fuisset superior qbuscunqz constitut' a xpo. qd etiam opinātes pdicti negāt. Et ita xps equalitate oimoda auctoritatis nec aplis nec alijs tuc iunxit. Amplius si xpus tuc aplis equalitate auctoritat' iniunxit: ergo no licuit aplis postea contra idē pceptū xpi: nec petrū: nec aliū p se superiore constituere. Qd tñ isti negāt. dicētes q apli elegerūt et constituerūt petrū superiore se. Immo sequit q nec qbuscunqz xpianis liceret aliquē sup se eligere superiore. cū xps ibidē no ad solos aplos: s etia ad alios discipulos pferentes: et futuros intederit verba pdicta dirigere: et vtrosqz instruere. Tuc em posar xps dicere illud qd dixit math. xij. qd vobis dico oib' dico. Di. forte dicent isti q lz xps sic aplis iniunxit equalitate auctoritat': no tñ interdixit eis qn ex iusta causa possent postea aliquē sup se constituere. Ad.

Istud qbusda no placet. na si xps no interdixit aplis et per ons nec alijs: qn ex causa iusta posset postea aliquē sup se constituere superiores mlto magis sibipso no imposuit legē qn post ea posset vnū aplm pferre alijs. Ergo per illa vba q dixit Math. xij. no pot ondi q postea xps non pmlit alijs aplis btm petrū: lz posset ostendi: q per illa vba q recitat Math. xij. no pmlerit eū alijs aplis. qd cōcedit a qbusdam. Rursus apli vba illa xpi sicut pma facie sonāt no seruabāt: q: snialiter: et vocaliter se vocabāt et reputauerūt se magistros: et patres et rabbi. Ait em apls. i. Thy. ij. veritatem dico no metior doctor: gētū. Si aut doctor: et magister. Qn et. ij. Thy. i. ait. ego pdicator: et apls: et magister gētū. Et in eadē epla vocat thymotheū dilectū filiū. Si aut thymotheus fuerit filius ipse reputauit se patre. Et eidem scribit ca. v. seniore ne increpaueris. sed obsecra vt patre. Et qb' vobis colligit: q licebat thymotheo vocare seniores patres. et tñ xpus dixit. Patrem nolite vocare vobis super terram. Et beatus iohānes. i. epistola sua ca. ij. ait scribo vobis filioli. et infra. Et nūc filioli nate in eo. Et qbus verbis colligitur q licuit illis quibus scribebat beatus iohānes: vocare eum patrem. Sententialiter ergo apostoli vocauerunt se magistros: et rabbi: quod nequaquā fecissent si christus interdixisset eis talibus vocabulis se vocare. quia no dubius est

Ratio 2

Eusio

Confratio 10

Primo 10

Secunda 10

committere in legem: q̄ tam mentē q̄ verba legis transgredit. Nequa q̄ igit̄ xp̄us oimodaz equalitatē auctoritatis tunc apl̄is pro tēporibus futuris iniunxit. *Op̄ortz ergo alium q̄ predictū p̄missorū verborū xp̄i querere intellectu.* Ad quorū euidentiā dicit̄ esse norandū q̄ xp̄us omnia verba illa nolite vocari rabbi. patrē nolite vobis vocare super terrā nec vocemini magistri. dixit. p̄pter phariseos et scribas q̄ ambitiosi dignitatum erant: et bonorū et vehemētes inanis glorie amatores: q̄ p̄pter huiusmodi: oia opera sua fecerunt. de quibus saluator: dicit̄ ibidē. omnia vero opera sua faciunt vt videant̄ ab hoibus vbi eos de inani gloria aperte notauit. quos etiā de ambitioe notauit cum dixit. Amant autē p̄mos recubitus in cenis et p̄mas cathedras in synagogis et salutationes in foro et vocari ab oib⁹ rabbi.

Dicit̄ igitur q̄ cum xp̄us occasione viciorū phariseorū et scribarū (scz inanis glorie: et ambitionis) post p̄missa verba de phariseis et scribis subiunxit: dicit̄ discipulis suis omnib⁹. Vos autē. nolite vocari rabbi etc. Non equalitatē auctoritatē discipulis suis iniunxit. nec etiam tunc interdixit omnē superioritatē. Sed ipsos volens ad humilitatē inducere: ambitionē et inanē gloriā dissuasit. prohibendo: vel cōsulendo. ne extra casum necessitatē etiam vilitatem includit (vt notat glosa. extra de iureiurādo. Et si xp̄us Imagisteriū: imo quāz cumq̄ p̄lationē et superioritatē aut maioritatem appeterent: vel etiā noibus importatib⁹ dignitatē aut superioritatē vocari gestirent. Quod non tantū per p̄cedentiā in eadē serie sed etiam per sequētia p̄t̄ patent̄ declarari Quia non magis interdixit cuilibet eorū omnem auctoritatē et superioritatem per illas negatiuas. nolite vocari rabbi nec vocemini magistri: q̄ interdixit eis subiectionem q̄ est respectu superiorū auctoritate per v̄ba sequentiā cum dixit. Qui maior est vestrū erit minister vester. S; per illa verba noluit indicare: q̄ maior inter eos deberet esse subiectus alijs platis. Ergo per alia verba scz per negatiua noluit eis oimodā equalitatē auctoritatis iniungere. Sed ipsos ad humilitatē contra ambitionē et inanē gloriā incitare. p̄pter quod post oia verba p̄scripta subiunxit. Qui autē se exaltauerit humiliabitur.

Caplm. viii. vbi impugnat̄ secunda responsio tertio capitulo posita. Discipulus.

Ascute secundam

rationē quā se predicti afferunt opinātes. *Al.* Illa r̄sio cōsistit in

hoc q̄ per illa verba pasce oues meas sp̄aliter brō petro p̄pter sui constantiaz cōmissus fuit p̄plus israel. q̄ dure ceruicis fuit versus deus.

Sed nōnullis videt̄ q̄ hec responsio oppositum illius qd̄ tenet patenter cōcludit. Nam si per illa v̄ba pasce oues meas: cōmissa fuit petro cura populi israel. Et xp̄s in illis v̄bis inter has oues et illas de populo israel nō distinguit: nec aliquas oues accepit: ergo oium ouīū israel fuit cura commissa beato petro. Inter oues autē israel p̄cipue fuerunt apostoli. ergo per illa verba fuit cōmissa cura reli quorū apostolorū beato petro. *Di.* forte responderēt opinantes p̄dicti q̄ lz xp̄us in illis verbis. pasce oues meas non distinguit inter has oues et illas: nec aliquas tūc excepit: tamē alibi distinguit. et aliq̄s scz apostolos manifeste excepit. Tunc enim videt̄ apostolos excepisse: qn̄ eos misit sicut petrum: et eandē potestātē dedit eis quā dedit petro cum dixit oibus vt habetur *Matth. x. viii.* Quēcūq̄ alligaueris sup̄ terram etc. Et tamē dixit eis vt habet̄ *Jo. xi.* Sicut misit me pater. et ego mitto vos. Accipite spiritū sanctū quorū remiseris peccata remittunt̄ eis et quorū retinueritis retenta sunt. Et cum oibus dixit *Matth. viii.* Euntes docete oēs gentes baptizantes eos. In nomie patris etc. Et cum omnib⁹ dixit vt legit̄ *Matth. viii.* Euntes in mundū vniuersūz p̄dicare euāgelium omni creature q̄ crediderit et baptizatus fuerit saluus erit etc. In oibus his videt̄ xp̄us apostolos ab alijs fidelibus oibus distinguisse. et eos a potestate petri penitus exemptisse. Quia cū v̄ba illa pasce etc. dicta petro fuerint generalia. et generale deroget specialia extra de rescrip. ca. i. Sequit̄ q̄ illis verbis generalib⁹ dicit̄ petro: derogatum est specialiter quo ad apostolos: quib⁹ christ⁹ dedit specialiter potestātē eandē quāz petro. sicut per predicta patz vt videt̄. *Al.* Hec responsio impugnat̄ q̄ licet christ⁹ dederit apostolis aliquā potestātē sp̄alem: nunq̄ tamen cōcessit eis potestātē generalez vel equalem potestati petri: verbo enim generaliori vsus est in p̄ficiendo petrum: scz verbo pascēdi: qd̄ cōmunius est: q̄ verbū docēdi: vel baptizandi aut aliud tale. Quib⁹ v̄bis vsus est in p̄cedēdo potestātē in alijs apostolis. Et ideo quīs aliquādo distinguit christ⁹ inter apostolos et alias oues suas: ac ipsos quo ad aliqd̄ exemptit aliquomō a potestate petri: tū quādo dixit petro. pasce etc. ipsum p̄ficiendo oibus nō distinguit inter ipsos et alios. Et ideo ipsos nō exemptit nec manere exemptos voluit seu liberos a potestate petri: nisi q̄tū ad illa q̄ exp̄ssit in concessione.

Euasio

Impugnatio euasione

dendo eis potestatem speciale. Propterea non fuerunt exempti a potestate petri: nisi quia ad officium predicationis baptizandi ligandi et solvendi a peccatis. Et si qua alia christus expressit quando eis contulit aliquam potestatem. Cum ergo dicitur quod mandatum speciale derogat generali: concedit quantum ad ista que exprimitur in speciali mandato. non quantum ad alia. Et ideo mandatum datum apostolis de baptizando predicando docendo solvendo et ligando derogabat mandato illi dato petro. pasce oves meas quantum ad illa solimodo que christus inivit apostolis. Et tamen non in casu omni. quia si huiusmodi excessissent ratione delicti etiam quo ad illa fuissent subiecti petro. quia exempti ratione delicti sortiuntur forum: et privilegium meretur amittere qui permissa sibi abutitur potestate. extra de regularibus capitulo licet. et. xi. q. ii. privilegium. Di. Ista impugnatione contra veritatem militare videtur: quia apostoli non solimodo fuerunt predicatores et doctores habentes potestatem baptizandi ligandi et solvendi. sed etiam fuerunt a deo constituti pastores. teste apostolo ad Ephesios. ii. Ubi loquitur de christo ait. Et ipse dedit quosdam quidem apostolos quosdam autem prophetas alios autem evangelistas et alios pastores et doctores. Et quibus verbis colligitur quod christus ita constituit alios pastores sicut petrum: et per consequens vocaliter seu finaliter ita dicit cuilibet alii apostolo. Pasce oves meas sicut petro. Et quo concluditur quod omnem potestatem impartit per verbum pasce dedit aliis sicut petro. quia talem potestatem nullis magis dedit: quam apostolis. Ergo apostoli eandem auctoritatem habuerunt in omnibus cum petro. **Alia.** Huic obiectioni tue respondeo quod christus qui etiam nunc ecclesiam non desinit invisibiliter gubernare: secundum apostolum quosdam mediante petro constituit pastores. Nec apertius dicit quod christus dedit absque ministerio petri quosdam pastores: sed quod dedit pastores. quia dedit eos mediante ministerio et auctoritate petri. quod verum est.

Capitulum. ix. in quo respondet ad auctoritates et apostolo et glosa adductas supra capitulo tertio huius discipuli.

Objicit

Respondetur.

Capitulum. IX

Responso

Ita nunc brevit
 quomodo respondeo ad auctoritatem apostoli et glosa que adducunt ad probandum equalitatem specialiter beati pauli ad petrum. **Alia.** Ad omnes illas auctoritates respondeo per ea que dicta sunt prius: quia licet alii apostoli a beato petro non fuerint constituti a christo pastores velis ecclesie: nec super universam ecclesiam habuerint potestatem eandem quam habuit petrus: tamen beatus paulus officium predicationis habuit immediate a christo. quod officium

antequam vidisset ipsum vel petrus sciret ipsum fuisse conversum. Exeruit: quia de ipso scribitur Act. ix. Surgens baptizatus est. et cum accepisset cibum confortatus est. Iffuit autem cum discipulis que erant damasci per dies aliquot. Et quod continuo ingressus paulus in synagogis predicabat iesus: quoniam hic est filius dei. et quod tunc nullam auctoritatem habuerit predicandi a petro videtur per illa que sequuntur: cum dicitur. Cum autem venisset in hierusalem temptabat iungere se discipulis. et omnes timebant eum non credentes quod esset discipulus. Barnabas autem apprehensus illum duxit ad apostolos et narravit illis quomodo in via vidisset dominum. et quia locutus est ei et quomodo in damasco fiducialiter egerit in nomine iesu. **Alia** autem dicitur apostolo sibi creditum esse euangelium prepuerum sicut petro circumcissionis. Dicunt quidam hoc non esse dictum ab apostolo: quod paulus fuerit tantum doctor et predicator: gentium petrus solimodo iudeorum. cum hoc scripture canonice repugnare apertissime videatur. Uterque enim auctoritates et potestatem habuit predicandi tam prepuerum quam circumcissioni. Hoc est tam gentibus quam iudeis. et aliam uterque predicavit vtriusque. et de paulo quidam manifeste patet Act. ix. vii. xii. et. xii. quod predicavit iudeis. **Alia** autem fuerit etiam doctor: gentium ipse in epistolis suis asserit. quod etiam ipse de apostolica testatur historia. De petro etiam pariter idem. predicavit enim iudeis: ut ex multis locis liquet: que gentibus scilicet cornelio et aliis. sicut pariter Act. x. predicavit. Sed ideo dicitur apostolo sibi creditum esse euangelium prepuerum: et petro circumcissionis: quia paulus magis erat intentus conversioni gentium: et petrus iudeorum. Ita ut sepe et in diversis provinciis predicaverit duraxar iudeis. teste cusebio in ecclesiastica historia. qui li. ii. ca. ii. ait. petrus pontum et galaciam bithuniam: capodociam: cetera: sed confines provincias: iudeis dumtaxat predicans: circumfuisse deprehendit. et tamen sibi licebat gentibus predicare: quem admodum paulo fuit licitum predicare iudeis. **Alia** glosa quas predicti opinantes in responsione nunc tractata adducunt: asserit manifeste dicens. Ita tamen dispensatio distributa est illis: ut etiam petrus gentibus predicaret: si causa egerisset. et paulus iudeis. **Alia** etiam ex ecclesiastica historia asserente quod petrus et paulus romanam fundaverunt ecclesiam (sicut post dicitur) colligitur evidenter. Cum autem dicitur glosa ista euangelium prepuerum ita principaliter esse creditum paulo: sicut euangelium circumcissionis petro. Respondet quod hoc dicit glosa propter hoc quod christus immediate tradidit paulo officium predicandi et sine petro. ita quod officium predicandi non habuit a petro: et tamen

Respondet ad p.

paulus quodamō erat subiectus petro etiam quantum ad p̄dicationis officium: quia si in officio sibi a xpo commissio excessisset: fuisset corrigendus a petro. Cum autē accipit in ratione prefata q̄ nec paulus nec alter sanctus potuerit aliunde assumere populū iudaicum specialiter et p̄ncipaliter fuisse petro commissum: nisi ex eo q̄ xps illi dixit. pascue oues meas. Respondeatur q̄ paulus plura dixit de xpo et apostolis que ex canonicis noui testamēti scripturis nō accepit. Dixit em̄. i. *Loz. xv.* deinde visus est sc̄z xpus plus q̄ quingentis simul. Et ut legitur *Act. xx.* Beatius est magis dare q̄ accipere. et tamē ista in scripturis noui testamēti p̄ouib⁹ non habent. Sic etiam potuit dicere de beato petro tanq̄ ille q̄ gestorum petri p̄ magna parte habebat noticiam q̄ sibi erat creditum euangeliū circūcisionis. Quis nec ex illo s̄bo *Pasce oues meas: nec ex aliquo alio q̄ aliq̄s acceperit ante eum scripserit.*

Capitulum. x. ubi iterum pertractantur verba xpi que dixit ad petrum pasce oues meas. Discipulus

Via sicut antea

q̄ dixi multi v̄l omnes tenētes xpm̄ cōstituisse beatū petrum caput et p̄ncipem aliorum ap̄stolorū: p̄ illa verba ch̄risti pasce oues meas hoc p̄ncipaliter probare conant. Ideo illa s̄ba volo adhuc amplius discuti ut melius intelligam veritatē eorum. Videtur igitur p̄mo q̄ (sicut alij innuēt) per illa verba p̄b̄ari non potest q̄ beatus petrus fuerit cōstitutus p̄nceps et p̄latus quocūq̄. Quia verbis et exēplis et etiam subsidio corpali potest quis pascere alios quibus sup̄ eos nullas habet auctoritatem: oīno. ergo per hoc q̄ dixit xpus petro *Pasce* etc. nullā ei auctoritatē sup̄ alios pascēdo cōmisit oīno. *Ida.* Videtur q̄ plurim⁹ q̄ ista respōsio mīme satisfacit. Nam sicut in cōcessione beneficij: p̄uilegij cōcessio indefinita: et simpliciter facta: intelligit generaliter. extra de p̄uile. Quia circa. Sic etiā cōmissio potestatis vel officij indefinite et simpliciter facta debet intelligi vniuersaliter. ut sc̄z omnia intelligant esse concessa seu cōmissa: que non sunt prohibita: et de quibus est eadē cōmittēdi vel cōcedēdi ratio: et de quibus non est verisimile seu p̄babile q̄ cōmittens seu cōcedens ea in speciali cōmisisset mīme seu concessisset. Quia q̄ nihil excipit: et potuit excipere: totū cōcessisse seu cōmisisse videt: ut sacri canones protestant. Sed xpus in verbis illis. *Pasce oues meas: aliqd̄ importatū p̄ verbum pascēdi cōmisit beato petro et iniunxit ista autē cōmissio seu iniunctio indefinite. et*

simpliciter facta fuit. Ergo omnia intelliguntur esse cōmissa que non inueniunt prohibita et de quibus est eadē ratio cōmittēdi. de quibus non est verisimile seu p̄babile q̄ ipsa cōmittens in sp̄ali mīme cōmisisset. Sed p̄ verbum pascēdi non solum importat pascere alios verbo et exemplo ac subsidio corpali: s̄ etiā potestatiue et cum auctoritate. p̄sertim sc̄dm q̄ verbum pascēdi in scripturis sacris et expositionib⁹ sanctorū patrū accipit. Quod copiose posset ostendi. sed sufficiat pauca adducere. *Dicit itaq̄ ezechiel. Immo dñs per ezechielem p̄phetam. lxxxviii. ca. dicens ve pastorū isrl̄ qui pascebāt semetipsos. et post qd̄ infirmum fuit non cōsolidastis. Et qd̄ egrotū non sanastis qd̄ contractus nō alligastis et qd̄ abiectū est non reduxistis. qd̄ perierat non quesistis. Errantes autē oues q̄rere et reportare inuētas spectat ad potestatem habentē sup̄ oues. Et veritas ipsa ut habet *Job. x. ait. Qui autē intrat per hostium pastorem est ouis. huic em̄ ostiarius aperit et oues vocem eius audiunt et p̄prias oues vocat noīatim et educit eas. et cum p̄prias oues emiserit ante eas vadit et oues illum sequuntur.* Ex quibus verbis xpi ac alijs que sequuntur colligitur q̄ pastor fidelium xpi pastor ouium irrationalium: quantum ad officium assimilatur. Sed ille ex officio aliquā habet superioritatem et potestatem sup̄ oues dñi sui. Ergo etiā pastor ouium xpi que sunt fideles: ex officio potestatem et auctoritatem habet sup̄ eas. Quod in expositionib⁹ et assertionib⁹ sanctorū patrū tam patēter et euidenter inuenit: q̄ hoc p̄bare p̄ ipsos videtur oīno superfluum. Ergo ch̄ristus sibi p̄ verba illa. *pasce oues meas* aliquā potestatem sup̄ oues suas beato petro cōmisit. p̄sertim cum non inueniat p̄hibuisse sibi omnē plenitudinem potestatis et auctoritatis. fuit etiam eadem ratio concedēdi sibi auctoritatem aliquā: et potestatem sup̄ omnes: et cōmittēdi sibi pascere oues xpi: bonis verbis: et exemplis. Quia ita indigebant rectore et potestate habente sup̄ ipsas: sicut indigebat pastore qui edificando bonis s̄bis et exemplis xpi oues pauisset. Et ideo nō est verisimile nec p̄babile q̄ talem potestatem sibi in sp̄ali mīme cōmisisset. Ex quibus relinquit q̄ xpus aliquā potestatem concessit p̄ illa verba et cōmisit beato petro.*

Capitulum. xi. in quo iterum pertractantur verba eadem in precedenti capitulo improbata. Discipulus.

Itc posses allegā

b̄ doer dicit infirmare q̄ xps omnes etiā potestatem ac plenitudines potestatis tales quales pape attribuit p̄ma s̄ntia. p̄mo

huius. i. c. recitata sup oues suas) comisit petro ex quo illa commissio indefinite et simpliciter facta est: sed de hoc postea conferam recte. Ideo ad aliam allegationem ad pbandum qd pilla verba. Pasce etc. xpus non constituit petrum superiorior alius apostolis me conuerto. Videtur itaq; qd sepe indefinita no equipollet vniuersali sed pot verificari etiam p vno singulari. Cum ergo xpus indefinite dixerit pasce etc. hoc pot intelligi de aliqbus ouib; etiaz absq; hoc qd intelligatur de apostolis. Non ergo p illa verba pot ostendi qd beatus petrus fuit superior reliq; apostolis. Ad. Putant qdas qd huic allegationi pot faciliter responderi. na lz tam in iudicat qd in alijs non semp verbum indefinite platum generaliter debeat intelligi: tamen quando alicui comittit potestas sup aliquos verbu indefinite platus generaliter debet intelligi. vt null; tuc intelligat excepti nisi p alia possit pbari exceptus. Lius ratio assignat. qa sicut iudices non debent esse incerti qa de similibus simile iudiciu est habendum. Ergo qm comittit potestas seu prelatio alicui sup aliquos platum tm indefinite debet intelligi: queadmodu nec procuratores nec tutores nec arbitri sicut testant legis taz canonice qd ciuiles. Et ratio hoc suadet: ita qd plati et subditi non debent esse incerti: imo oes quibus idem est comune debent intelligi: nisi aliunde possit ostendi: qd aliq sint excipiendi. Aliter em subditi in illo casu essent incerti. ergo p illa verba. pasce oues meas omnes fideles xpi debent intelligi: ne oues pascede a petro sint incerte: nisi de aliqbus aliunde ostendat qd sint excepte. Qd de apostolis ostendi non pot: sicut dicunt multi respondentes ad omnes allegationes qbus ostendit qd apostoli erant a potestate petri excepti.

Caplm. xij. Principatu petri super alios pbat p hec verba tu es petrus et super hanc etc. cui contrariu arguitur. auctoritatib; et rationibus ad quas respondet capitulo. xvij. xix. et. xx. Discipulus.

Allegatione qua

pbat qd petrus fuit superior ceteris aplis p hoc qd xpus sibi dixit pasce oues meas. diffuse tractauim; ideo ad allegationem alia p assertionem eadem te conuerte. Ad. Hoc tali modo pbat xpus singulariter dixit petro. Ego dico tibi quia tu es petrus et sup hac petra edificabo ecclesiam meam et porte inferi non pualebunt aduersus eam et tibi dabo clauis regni celorum etc. Per que vba xpus expresse videt p uiciasse btm petru futurum caput et fundamentum

ecclesie psertim mortuo xpo. Di. Quidam pcedens mortuum nitunt repellere: etia ad hoc tali modo rudent dicentes: caput et fundamentum ecclesie vnicu esse et fuisse ordinatione imediata dei. et hoc xpm. aplos vero nemine etia in absentia xpi. queadmodu per scripturam indubie vt dicunt conuincunt. put recitatu est supra primo hui; ca. iij. Cum igit; dicitur sup hanc petram etc. dicunt fm glo. et asserunt sup hanc petram. i. sup xpm in quez credis. vbi glosa nihil addit. Tu es. petrus. i. a me petra. ita vt mihi retineat fundamenti dignitate. petru aut vocauit xpus. i. constantem in fide. Qd isti non negant. qd dicunt qd esto qd alijs constatio fuerit: et merito pfectior: non ppter hoc dignitate pot nisi forte tēpore. Quod confirmat p augustinu dicentem in libro retractationu. dixi in quoda loco de aplo petro qd in illo tēpore in petra edificata sit ecclesia. Scio me postea sepissime sic expo fuisse. qa a dno dictus est tu es petrus et sup hac petra edificabo ecclesiam meam. Et sup hunc intelligeret que cofessus e petrus dicens. tu es xpus filius dei viui: ac si petrus ab hac petra appellatus: psonaz ecclesie figuraret: que sup hanc petra edificat. no em dictu est illi. tu es petra sed tu es petrus. Petra aut erat xpus. que confessus est simon. sicut enim xpus sez tota ecclesia cofitetur. dictus est petrus. Et pot de hoc ro assignari fm scripturas. qm petrus qd diu viator extitit errare potuit et peccare p sui arbitri libertate. vnde xpm negasse legit. et qnq; ad veritate euageli ambulasse no recte. tale autem non poterat esse fundamentum ecclesie. Sed ille solus fuit xpus. vt apparet. i. Lox. iij. qd aberrare non potest eo qd ab instati sue coceptio nis etiam fuerit cofirmatus. Unde apls vbi supra. fundamentu aut aliud nemo ponere pot pter id quod positus est qd est xpus iesus. Et qd addebat. tibi dabo clauis regni celorum. nulla petro sup reliquos apostolos auctoritatem tribuit. Quonia hanc eandem iudicariam potestate ceteris apostolis tribuit fm Hieronymu et rabanu. quoru glosas alibi inducunt. Amplius xpus potestate clauis illi no videtur tradidisse p hec verba. inquit em. tibi dabo quod sonat futurum. no dixit do. Sed Job. xx. indifferenter omnib; dixit. Accipite spiritum sanctu et quoz remiserit peccata etc. Esto tamen qd petrus his verbis potestate hanc recepisset: non concludit ex hoc nisi qd tēpore pns fuerit pastor: instrutus. Et qd illi singulariter has tradidit christus clauis: significare voluit ecclesie vnitatem in fide: ad quas fideles inuitauit christus per singularē clauum traditionem siue pmissione. vt glosa dicit. Vel

Primo

Secundo

Ratio 1a

Ratio 2a

Cap. XII

Secda allegatio p scda opinioe

fortasse quia xpm dei filium esse: pimum constanter et manifeste confessus est: pimum tempore doctoratur clauibus et honorat: aut honorari permititur. vt sic etiam confitendi xpm palam et constanter p huiusmodi pimum vel pmissum ceteris pberetur exemplū. Non tamen propter hoc conuincit ipsum fuisse ceteris dignitate seu auctoritate potorem: q̄uis hoc: plures glosarum dicere videant a se: non habentes hoc a scriptura. Significat autem infallibiliter (vt dicunt) deos verū dicere: euangelij series q̄ habet. **Matth. xx. et Luc. xxiij.** vbi xpus questum hoc ap̄te diffiniens dixit nullū esse ipsoꝝ sup̄iorem alijs. **Facta enim erat contentio inter eos quis eorum esset maior: et idem habet Matth. xxiij.** ad quos sic inquit xpus vos autem (in uicē supple) nolite vocari rabbi. vñ enim est magister vester. vos autē omnes fratres estis id est equales. non ergo excedit aliquem. **Et est ridiculū q̄ magis credere debeamus auctoritati glosæ: q̄ christi quicūq̄ fuerit ille glosator: etiam sanctus. et maxime cum hoc non dicat tanq̄ glosator. sed p̄prio sensu. Series em̄ scripture taz manifesta est q̄ glosa nō eget Amplius glosatores: ipsi oppositū dicūt exponētes apostolū ad Gal. ij. hoc est p̄ores sponso quā nitaris improbare et q̄liter ad motua que pro se adducit valeat responderi fm aliquorum opinionē studeas enarrare.**

Capit. xiiij. assertores oppositū eius q̄ caplo. xij. in principio dictum est imp̄obato. Magister.

XIII

Unt quidaz qui

sdicta opinantes. quo ad totam interpretationē seu expositionē p̄ scriptoꝝ verborum xpi: specialiter de temeritate et presumptione nitunt arguere: q̄a esto (vt dicunt) q̄ precise p̄ illa verba. **Tu es petrus et c.** nude intellecta: nō posset patēter contra p̄teruos ostendi q̄ petrus erat sup̄ior alijs apostolis. **Tamē p̄ ipsa et alia verba scripture canonice: et expositiones seu assertiōes. p̄batoꝝ viroꝝ: p̄bati p̄t q̄ illa v̄ba xpi sic debēt intelligi: vt credatur p̄ ipsa tunc p̄matus sup̄ omnes fideles fuisse petro p̄missus. Et esto q̄ nō esset: necesse credere: viris quārtūcūq̄ p̄bati post scriptoꝝ scripture canonice in his q̄ pure sūt scie seu peritit: tamen oīno esset temerariū reputādūz tā p̄batis viris (p̄fertim illis qui discipuli ap̄loꝝ fuerūt. a quib⁹ intellectum scripture canonici audierūt v̄ vicini ap̄stoloꝝ opib⁹ exriterunt) absq̄ infallibili p̄batione d̄dicere: quoquomō intellectu contrariuz affirmādo. **Quia em̄ (vt leges ciuiles****

astruūt et glo. xxiij. q. i. sup. c. pudēda. notat) nihil est ita indubitātū q̄n sollicitaz recipiat dubitationē et etiā d̄dictiōes. **Et iō d̄ multoꝝ v̄boꝝ scripture sacre catholiciū sensum multa p̄nt obijci et adduci etiāz apparēter. Nam fm beatū Clementē vt recitat di. xxxvij. c. relatiū Sūt multa verba in scripturis diuinis q̄ posent trahi ad eū sensum quē sibi vnusq̄sq̄ p̄sumpserit. Tñ hoc fieri mime d̄z: q̄ vt dicit ibidē beat⁹ Clemēs **De ip̄is scripturis sensuz cape veritatis oꝝ. Et iō oꝝ ab eo sciam discere q̄ eā a maiorib⁹ fm veritatē sibi traditā fuar. vt ip̄e possit eā quā recte suscipit cōpetenter asserere: et intellectu v̄boꝝ xpi cū dicit. Tu es petrus et c. q̄ accipi ex scripturis p̄ort vt eas intelligit p̄cipue viri p̄bati q̄ eū a maiorib⁹ et p̄cipue ab ap̄lis didicerūt. Et esto (sic tractū est) q̄ non esset simplr̄ necessariū credere eis tñ horribilis et oīno stulta esset temeritas d̄dicere ip̄is. maxime absq̄ infallibili rōne q̄ etiā aduersarios et viros itelligētes ap̄te puiceret****

Cap. xiiij. p̄tractat intellectu. v̄boꝝ xpi: scz in es petrus et c. quomodo per ea xpus p̄ncipatū super alios ap̄stolos petro tradiderit. Discipulus.

Irca responsio:

cap. XIII
nem predictam quaz allegando esse se temerariā ostendisti nitaris nūc probare circa intellectum illorum verborum christi. tu es petrus et c. q̄ credere tenemur alijs q̄ scriptoꝝ scripture canonice. **Ad. Hoc (vt quibusdam apparēt) tali modo probatur. fide dignis viris omni exceptione maioribus est credendū in his que vocaliter seu sententialiter cognouisse se asserunt per ipsos v̄ per alios quibus credere tenebantur seu que dicunt tanq̄ a se cognita altero modoꝝ illoꝝ. Talia em̄ taliter cognita quīs ad ea q̄ sciētie sunt valeāt p̄tinere: tñ aliquomō spectare p̄nt ad ea que facti sunt. vel saltez cognitio q̄ asserunt cognosci int̄ ea q̄ facti sūt cōputari p̄t. In his autē que facti sunt fide dignis viris ē credendū vt probatū est. iij. bur. c. xxiij. Aliter em̄ p̄ veracib⁹ et fide dignis mime haberēt q̄d irreuerētia dānabili nō careret. Sed fide digni viri oī exceptione maiores sententialit̄ asserūt se nō p̄ rōcinationē vel studiū seu meditationis virtutē: sed per seip̄os vel alios q̄ bus credere tenebantur cognouisse predicta verba christi. tu es petrus et c. sic debere intelligi vt per ea itelligatur p̄matus super ap̄stolos et omnes alios fideles fuisse beato petro datus vel cōmissus a christo. Plures em̄ fide digni et probatissimi viri qui fuerunt ap̄stolorum discipuli vel per ap̄stolorum discipulis**

Rō scde p̄tis.

Epylogue

Cap. XIII

Ratio

b 5

pulos in lris sacris instructi: predictuz intel-
lectu illoz verbox xpi asseruerunt expresse. oi
autē pbabilitate carere videt q viri studiosi
z litterati sacrarū scripturarum indagatores
solertissimi cū beato petro z alijs aplis z apo-
stoloz discipul fuerit querfati: z pdictoz vboz
rū xpi verū ab ipis nō didicerūt intellectu. pser-
tim cū verū intellectū ipsoz ad sciendū cui vel
quibus tanq̄ plato vel platis fideles obedire
deberēt: z cui tanq̄ plato summo instituto a
xpo parere mīme tenerent fuerit necessarius
toti ecclie xpi. Non em̄ sunt oues extra piculū
ignorātes quē tanq̄ verū pastorez debeāt seq̄.
multo autē improabilius videt q̄ hmoi viri
aploz z discipuloz ipoz discipuli falsum cir-
ca predicta verba xpi docuerint intellectu. z
ita debēt tenere fideles q̄ ille est verū intelle-
ctus pdictoz verbox xpi: quez aploz discipu-
li z a discipulis aploz edocti firmiter asserēz
bant. qz illū intellectu non acceperūt solūmō
p rōcinationē ipm̄ ex verbis illis tūmō zclu-
dendo: s̄ acceperūt cū ab aplis q̄ eos verū in-
tellectū ipoz sollicite docuerūt tanq̄ necessa-
riū toti ecclie dei. z ideo didicerūt euz nō tāq̄
notū eis p viā sciētie seu rōcinationis: s̄ tanq̄
expressum eis z dictuz ab aplis q̄bus credere
tenebant. qz apli verū intellectu eozidē ver-
boz certissime agnoscebāt. ppter qd̄ dicere
viros fide dignos z pbatos aploz discipulos
vel a discipulis aploz edoctos falsum intel-
lectū verbox docuisse est dicere ipos nō p rō-
cinationē sopbisticā deceptos: s̄ sciēter fuisse
mentitos. qz sciēter dixissent intellectu cōtra-
riū illi quē ab aplis didicerūt. qd̄ nō est vacuū
irreuerentia z blasphemia detestanda.

Cap. xv. assumptū caplo pcedēti p bar:es primatū
petri per expositionem anacleti. Discipulus.

Cap. xv

Liquoruz fide di

a gnoz z pbatoruz testimonia q̄ fue-
rint aploz discipuli vel ab eoz dis-
cipulis saltē mediate instructi asserētū sepe
dicta verba xpi. tu es petrus zc. premissuz de-
bere intellectu habere audire desidero. **Id.**
Voc Anacletus papa qui fuit aploz discipu-
lus z ab ipis discipulis: imo a beato petro in
scripturis diuinis instructus. de quo improba-
bile omnino videtur q̄ nesciret an petrus re-
putaret se super alios aplos supioritate habe-
re: z qualiter petrus intellexerit verba xpi p-
missa: de quo nullatenus est credēdū q̄ falsum
intellectū eozidēz vboz sciēter docuerit z in
scripturis reliquit eūdē intellectu vboz illoz
patēter asstruit z expse. q̄ vt h̄ in decretū dist.
xxij. c. sacrosctā. ait. Sacrosctā romana z apli

Prima rō

ca ecclia non ab aplis: s̄ ab ipō saluatore dñō
nostro pmaruz obtinuit. sicut brō petro aplo
dixit. tu es petrus z reliqua vsq̄ soluta sūt in ee-
lo. Adhibita est societas in eadē romanavibe
brissimi pauli apli vasis electōis: qui vno die
vnoq̄ tpe cū petro gloriosa morte coronat⁹ ē:
z ambo sanctā romanā eccliam cōsecrauerūt
atq̄ alijs vrbib⁹ oib⁹ in vniuerso mūdo tā sua
psentia q̄ venerādo p̄tulerūt triūpho. z infra
inter brissimos aplos qdā fuit discretio p̄tā-
tis. Et post. licz oēs essent apli: petro tñ a dño
cōcessuz est: vt ipsi inter se voluerunt idipsū: vt
reliqs oib⁹ p̄fesser aplis z cephas. i. caput z pri-
matū teneret apostolat⁹. Et q̄b⁹ vt videt pa-
tenter habet q̄ fm̄ anacletū q̄ fuit papa ante
clementē: vt testat eccliaistica hystoria. lib. ij.
ca. xiiij. z qui fuit cū petro aplo cōuersat⁹: xps
illis v̄bis. Tu es petrus zc. pmisit petro vel de-
dit p̄matū. Et q̄ dederit sibi vel pmiserit pri-
matū non soluz sup alios fideles: s̄ etiam sup
aplos: patz cum dic̄ q̄ inter aplos erat discre-
tio potestatis. z q̄ p̄erat alijs apostolis. nō so-
lum de volūrate apostoloz s̄ etiam de cōces-
sione seu ordinatione dñi: cum dicat lz omnes
essent apostoli petro tñ a dño cōcessum est zc.

Et p̄scriptis etiam v̄bis anacleti p̄t accipi
alia ratio p̄ncipalis ad pbandū q̄ petrus de
ordinatione xpi p̄fuit alijs apostolis. Naz sub
quo intellectu xpus dixerit petro. vt haberet
Joh. i. tu vocaberis cephas. anaclet⁹ hoc ex-
primit manifeste cum asserit petrum fuisse ce-
phas: qz caput z p̄matū tenuit apostolat⁹. Cū
itaq̄ anacletus vir fuerit erudit⁹ z sanctus et
cum petro cōuersat⁹: verisimile nō videt q̄ igno-
rauerit quō petrus illa v̄ba intellexerit: que di-
xit sibi christus. tu vocaberis cephas. nec est
aliquomō credendū q̄ mentiretur sciēter. et
in hoc quod per seipsum cognouerit: falsum
asstrueret: licet crederetur q̄ in his que pure
sunt sciētie seu rationis decipi possent. ergo
anacletus illoz verbox intellectu. tu vo-
caberis cephas quem habuit petrus expres-
sit. Petrus autem illoz verbox verum ha-
buit intellectum. Ergo anacletus in verbis
p̄scriptis illoz verbox veruz prouolit in-
tellectum. Et per consequens christus inten-
debat q̄ petrus vocandus erat cephas: et ca-
put: z p̄nceps omnij alioz apostoloz. Et
per consequens tunc erat futurus pastor: z p̄s-
latus eozum. Allegatio sup̄scripta taliter
confirmat. **Id.** v̄bis erat apostoloz z discipu-
loz ipsoz mor cū contra veritatē aliqui in-
surrexerunt: errores ipsoz cōpmere z publice
cōfutare: ita vt cuiusq̄ in h̄ parcedū mīme re-
putaret. Unde z brō paulus petrum cū non

Secūda rō

Confirmatio

ambulare recte ad euangelij veritatē repres-
bendit vt legit ad Gal. ij. Sz in nulla inueni-
tur hystoria vel cronica q̄ a catholicis habea-
tur q̄ aliq̄s apls vel discipulus aploz sup pre-
dicta assertione reprehēderit anacletū: quozū
tū tūc tps plurimi erant heresim⁹ et erroz ouē-
tūz vigilantissimi correctores et correptores.
quozū gesta et scripta ad nostra tpa puenerūt
ergo oi veri similitudine caret q̄ beatus ana-
clet⁹ in h̄ errauerit: et aīas in erroz induerit.

Cap. xvi. hoc idē scz primatū petri probat per ex-
positionē marcelli et cypriani. Discipulus.

Rthodoxozū ali

o quoz aliozū s̄ paucozū testimonia
adducas ad pbandū q̄ pdict⁹ fuit
rit intellect⁹ illoz verboz xpi. tu es petr⁹ et c.
Al. Doc sentit marcellus papa et martyr q̄
ppter ppinquitatē tps aploz vel discipuloz
tū ipoz absq̄ oi dubitatiois scrupulo poterat
scire quō apli et ipoz discipuli intellexerunt
verba illa xpi. ait em̄ vt habet in decret. xxiij.
q. i. c. rogam⁹. Rogamus vos frēs dilectissimi
vt nō aliud doceatis neq̄ sentiat⁹ q̄ qd a bea-
to petro aplo et patrib⁹ accepistis. ipe em̄ est
caput toti⁹ ecclie. cui ait dñs. tu es petr⁹ et su-
per hanc petrā edificabo eccliam meā. Idez
erit videt⁹ sentire Lypuan⁹ martyr. q̄ etiā p-
pter similitudine ad tpa aploz non vlti-
detur ignorasse quō apli intellexerunt verba
illa xpi. ait em̄ vt habet. xxiij. q. i. c. loquitur.
Loquitur dñs ad petrū: ego dico tibi q̄ tu es
petr⁹ et sup hanc petrā edificabo eccliam meā
Sup vni edificat eccliam: et quis aplis oib⁹
post resurrectionē suā parē potestare tribuat
et dicat. sicut misit me pater et ego mitto vos.
accipite spiritū sanctū. tū vt vnitatē manife-
staret ab vno suā auctatē disposuit. Ex his
alijsq̄ plurib⁹ colligit⁹ q̄ pbatissimi et litte-
ratissimi viri de vero intellectu scripture sacre
maximā curā habētes qui p dicta aut scripta
aploz aut discipuloz ipoz verū intellectū p-
dictoz verboz xpi certitudinaliter accipere
potuerūt: eadē verba xpi intellexerūt mō pre-
dicto. Quare absq̄ temeritate idē intellect⁹
negari nō pōt. p̄sertim cuz nullus inueniatur
aploz discipul⁹ aut q̄ vicin⁹ fuerit eozū tps
q̄ intellectū illū negat aut affirmet contrariū

Cap. xvij. ostēdit p q̄ h̄ba xps p̄matū pmisit petro. Di.

Antequam proce

das vltim⁹ dic̄ fm̄ aliquā opionē p
q̄ h̄ba inf̄ illa q̄ dixit xps petro cuz
dixit. tu es petr⁹ et c. sibi p̄matū sup aplos et
oēs fideles pmisit. Al. Una ē opio dicēs

q̄ petrus sicut et qlibet successorū duplicē ha-
buit prātē. vnā scz rōne ordinis et aliam rōne
admiratiois hanc duplicē prātē ponit glo.
di. xxi. super ca. in nouo. Prima prās promissa
fuit petro per illa h̄ba. tibi dabo claues regni
celoz et qd cūq̄ ligaueris et c. secūda promissa
fuit sibi per illa h̄ba sup hanc petrā edificabo
eccliam meā. p̄mā autē recepit ante secūda. q̄a
p̄mā recepit simul cum alijs aplis. q̄n xps dixit
sibi et alijs aplis. accipite sp̄m̄ sanctū quoz
remiserit pctā et c. tunc em̄ oēs illi prātē ligandi
atq̄ soluēdi receperūt. q̄a prās retinēdi vl
remittēdi pctā est prās ligandi et soluēdi.

Secūda autē prātē recepit q̄n xps dixit sibi
pascē oues meas. et ista prās pascēdi fuerit
data petro post prātē ligādi atq̄ soluēdi. tū
absq̄ ipsa pōt iueniri Ista em̄ prātē h̄ qlibet
elect⁹ in sumū pontificē quīs nō sit sacerdos
qui sol⁹ habet prātē ligādi et soluēdi: et est tūc
ver⁹ papa q̄tū ad hanc prātē. di. xxiij. in noīe.
et per istā prātē quā vltimo pcepit petr⁹ fact⁹
fuit petr⁹ ceteris oib⁹ superior et plar⁹. et ideo
p illa h̄ba sup hanc petrā edificabo ecclia meā
fuit p̄mat⁹ petro promissus.

Cap. xvij. Soluit rōnez primā. xi. ca. adductam:
qua pbat q̄ p illa verba tu es petr⁹ et c. nō pōt ostendī
p̄ncipat⁹ petri. Et soluēdo pbat multipliciter q̄ non
solum christus sed etiam petrus dictus est fundamen-
tum ecclesie. Discipulus.

Intellexi quō im

i probat r̄sio supra scripta nūc in-
dica qliter r̄ndeat ad motiua q̄b⁹
se mūire conat⁹. Al. Ad p̄mū cū accipiūt vt
adductū ē supra c. xi. Caput et fūdamētū eccle-
sie vnicū eē et fuisse ordinatōe imediata dei. et
h̄ xpm̄ aploz nōo nemimē et c. r̄ndet q̄ h̄ trā scri-
pture canonice q̄ expositioib⁹ approbat⁹ scri-
pturarū scārū apte repugnat Apod. em̄. xxi. sic
habet mur⁹ ciuitat⁹ bns fūdamēta. xi. nomia
aploz. et q̄b⁹ h̄bis colligit⁹ q̄ apli fuerunt aut
sūt fūdamēta militat⁹ ecclie vl triūphāt. Cui-
tas em̄ illa vlē ecclia militās vl triūphās. et si
qdē ē militās h̄ intētū. si qdē ē triūphās: se q̄
q̄ apli mltosforti fuerūt fūdamēta ecclie mili-
tat⁹. q̄ nō magi ē sol⁹ xps fūdamētū ecclie mi-
litat⁹ q̄ triūphāt. Dicere ḡ q̄ nullo mō fuit ali-
quis aplus fundamētū ecclesie aperte sacre
scripture repugnat. Doc etiam assertioib⁹
sanctorū patrū asserentiū beatū petrum fuis-
se fundamētū ecclesie et ecclesiam sup ipsum
fuisse fūdatā: et edificatā obuiat māifeste. Ait
em̄ scūs Aug. in smone de cathedra sc̄ti petri
recte ḡ ecclie natalē sedis illi coluit que apo-
stolus pro ecclesiarū salute suscepit dicēte do

Cap. xviii

Ad primam

Cap. xvii

Cap. xvii

mino. tu es petr⁹ ⁊ sup hanc petraz edificabo ecclesiam meā. Petrū itaq; fundamentū ecclesie noiauit. ⁊ iō digne hoc fundamentū ecclesie colit. sup quā ecclesiastici edificij altitudo p̄surgit. vñ cōueniēter psalm⁹ q̄ lect⁹ est dicit. *Et altent eū in ecclesia plebis: ⁊ in cathedra seniorū laudent eū. dū eū dñs in ecclesia exaltari p̄cepit. q; dignū est vt fundamentū hoc in ecclesia honoret p̄ qd celū ascendit.* Ubi dicit notandū esse q; trib⁹ vicib⁹ Aug. noiat petrū fundamentū ecclesie. *Itē Hiero. sup illd. Math. xvij. venit iesus in pres cesaree philippi. Quid est hoc qd ait. ⁊ ego dico tibi q; tu mihi dixisti tu es xps fili⁹ ⁊ viui. ⁊ ego dico tibi nō sermo ne casso ⁊ nullo habēte opus: s; dico tibi quia meuz dixisse fecisse est. q; tu es petr⁹ ⁊ sup hanc petraz edificabo ecclesiam meā. sicut ipse lumen aplis donauit vt lumē mūdi appellarent ⁊ cetera que ex dño sortiti sunt vocabula. ita ⁊ syz moni q̄ credebat in petraz xpm: petri largitus est nomen. ac sm methaphoraz recte dicit ei edificabo ecclesiam meā sup te. Ecce q; sm Hieronimum xps dixit petro edificabo ecclesiam meā sup te. ergo ecclesia xpi fuit edificata super petrū. Ille aut sup quē edificatū erat edificatū ecclesie pōt fundamentū ecclesie appellari. quia fundamentū est illud sup qd erigit edificium. *Itē beat⁹ Leo papa in sermone de festo aplo rū qui incipit. oim quidez scōz ait loquēs de beato petro. Itā antiochenā ecclesiam vbi p̄mū xpiani nois dignitas est exorta: fundauerat. fuit igit beat⁹ petri fundamentū ecclesie antiochene: ⁊ eadē rōne romane. Itē beat⁹ Hieronim⁹ in sermone q̄ incipit. gloriosissimos ait. Dic est petr⁹ cui xps dñs cōionē sui nois libēter indulxit. vbi em sicut ap̄lus docuit petra erat xps. ita q; p̄ xpm petr⁹ fact⁹ est petra dicēte ei dño. tu es petr⁹ ⁊ sup hanc petraz edificabo ecclesiam meā. Naz sicut in deserto dñico sitiēte pplō aqua fluxit de petra: ita vniuerso mūdo perfidie ariditate lassanti de ore petri fons salutaris p̄fessōis emerfit. *Ex q̄bus verbis colligit q; nō solū xps: s; etiā petr⁹ erat petra illa sup quā xps suā erat fundatur⁹ ecclesiaz. Quare aliquo mō p̄cedi d; q; petrus erat fundamentū ecclesie. Itē hoc dicit Greg. q̄ vt habetur di. xij. c. p̄ceptis. ait. cui⁹ auctis sanctio nē oēs teneāt sacerdotes q̄ nolunt ab apostolice petre supra quam christus vniuersaliter fundauit ecclesiam. Soliditate diuelli. super apostolicam ergo petram id est super petruz apostolum fundata est vniuersalis ecclesia. Itē Eusebius cesariensis in ecclesiastica historia libro. iij. c. iij. asserit manifeste apostolos fundasse ecclesias dicens. si qui cōstantis in s; de. ⁊ emulatores verbi reperti sunt: etiam qui regēdas ecclesias quas apostoli fundauerunt susceperunt. Itē nicho. papa vt habet extra de verborū significacionib⁹ ca. exij. hoc idem asserit manifeste. cū dixit volens de apostolis facere mentionez p̄mi fundatores militantis ecclesie p̄out ab ipso fonte. scz christo hauserant in volentes perfecte viuere per doctrine ipsorum alucos dirinarunt. f̄uerūt ergo apostoli et nō solum petrus fundamenta ecclesie et etiam fundatores.***

de. ⁊ emulatores verbi reperti sunt: etiam qui regēdas ecclesias quas apostoli fundauerunt susceperunt. Itē nicho. papa vt habet extra de verborū significacionib⁹ ca. exij. hoc idem asserit manifeste. cū dixit volens de apostolis facere mentionez p̄mi fundatores militantis ecclesie p̄out ab ipso fonte. scz christo hauserant in volentes perfecte viuere per doctrine ipsorum alucos dirinarunt. f̄uerūt ergo apostoli et nō solum petrus fundamenta ecclesie et etiam fundatores.

Capitulum. xix. respondit ad aliqua motiua capitū lo. xij. adducta. Discipulus.

Valiter respon

Cap. XIX

q̄ detur ad motiua opinantiū predictoz q̄b⁹ pbare nitūt q; sol⁹ xpus erat fūdamētū ecclesie. *Ad. Ad p̄mū coz cū adducit glosa interlinearis qua pbat q; xpus sibi videt retinuisse fūdamētū dignitate. Respondet p̄ distinctionē de fūdamēto q; qdā est fūdamētū ecclesie p̄mariū ⁊ p̄ncipale absq; quo nulla pōt fūdari ecclesia. ⁊ illud fūdamētū est sol⁹ de⁹ siue xps. Aliud est fūdamētū ecclesie secundariū sine quo poterat fūdari ecclesia sine quo tñ nō fuit fundata de facto ⁊ tale fundamentū nō est sol⁹ de⁹ nec sol⁹ petr⁹: imo omnes apli sic fuerūt fūdamēta ecclesie inter quos tñ quodā mō p̄ncipali⁹ ⁊ vniuersali⁹ fūdamētū fuit beat⁹ petrus. glosa aut loquit de fūdamēto p̄mo mō dicto ⁊ nō de fūdamēto secundomō dicto. Cōsūliter d; ad auctē aug. sup̄ta ex libro retractationū q; aug. nō reprobat dictum suū de aplo petro quo asseruit q; in illo tāq; in petra edificata sit: s; dicit se aliter sepe exposuisse. vt scz p̄ petraz intelligat xps: tāq; petra p̄ncipalis sup quā p̄ncipaliter edificata ē ecclesia. Nō em in fūdamēto edificij materialis ponit semp vnicā petra s; sepe plures ⁊ vna sup aliā ⁊ ita p̄ distinctionē talē petre cōcordāt auctoritates scōz patrū q̄ repugnare vident: neq; igit aug. dictū suū reprobat aut reuocat v; corrigi. s; declarat ⁊ asserit: q; loc⁹ scripture que volebat exponere: aliū pōt h̄re sensū. q; p̄ori sensui mime p̄dicit. s; p̄ distinctionē p̄dictā vn⁹ est cū alio p̄cordād⁹. Nō em aug. sp̄ reprobat aut corrigit q; retractat: s; aliq; d; retractare q; iterū ipa tractat declarādo ipa ⁊ cū alijs p̄cordādo. Ad rōnē q̄ se predicti opinātes pbare nitūt tur q; b̄tus petr⁹ nō fuit fūdamētū ecclesie: q̄a fundamentū ecclesie non pōt errare nec peccare. Respondet q; p̄ncipale fundamentū ecclesie sine quo totum edificatū rueret. immo sine quo nullo mō cōstrui posset: nec peccare nec errare pōt aut potuit. ⁊ illud fuit xps. nō*

Ad primū

Ad secundū

Ad rōnes p̄mū

petri? s̄ seclariū fundamētū sine quo poterat
erigi totū edificium ecclie: potuit errare ⁊ pec-
care. Quis inquantū fuit fundamentū actua-
liter fundando nō potuerit errare nec pecca-
re. Quando em̄ petr⁹ negauit xpm ⁊ quando
postea ad veritatē euangeliū non recte ambu-
lauit: nō actu fundauit eccliam: sed quādo pri-
mo post xpm predicando veritatē apostolos
ad verā fidē cōuertit: tunc nouellā fundauit
eccliam. Ad autē apli Loz. iij. r̄ndet̄
q̄ apls̄ ibi locut⁹ est de principali fundamen-
to ecclie: nō de secundario. ⁊ certe fundamētū
principale nemo aliud ponere pōt p̄ter id qd̄
positū est qd̄ est xps̄ iesus. Est autē sciēdū s̄m
quosdā sicut dicitū est p̄ q̄ modus scripture
sepe est negare aliqd̄ ab illis q̄bus nō compe-
rit principalit̄ quis secundario cōpetat. Sic
em̄ dixit xps̄ Luc. xviij. Nemo bon⁹ nisi solus
deus. Sic etiā de iohāne baptista dicit. non
erat ille lux. Job. i. Et tñ sicut apli erāt lux dis-
cente eis xpo Math. v. Vos estis lux mūdi.
Sic ⁊ beatus iohānes baptista fuit lux. s̄ fuit
em̄ lucerna ardēs ⁊ lucens. Job. v. Lū ḡ dī q̄
xps̄ p̄tēz clauū nō videt̄ petro tradidisse p̄
hec verba. Tu es petr⁹ ⁊ c. R̄ndet̄ q̄ tūc xpus̄
nō tradidit petro potestātē clauū: s̄ p̄misit.
nec etiā tūc p̄fecit eū reliquis aplis̄: s̄ p̄misit.
Et ideo qualiter ⁊ q̄bus p̄fecit eū ex istis ver-
bis. tu es petr⁹. vltimate nequaquā colligi pōt
nisi referēdo ad ip̄a verba q̄bus scz̄ postea p̄-
fecit eū scz̄ illa. Pasce oues meas. ⁊ tñ ex istis
verbis sup̄ hāc petrā edificabo eccliam meā.
pōt ostendi aliquo mō q̄ p̄misit sibi primatū
sup̄ oēs. ex quo indefinite dixit eccliam meas.
nō distinguēdo inter hanc eccliam p̄ticularē
⁊ illā. An autē xps̄ eandē p̄tēz clauū tribue-
rit alijs aplis̄: postea poterit (si tibi placebit)
inquire. Lū autē dī q̄ xps̄ potestātē clauū
nō tradidit p̄ hec verba. tu es petr⁹. s̄ Job. xx.
qñ indifferēt̄ oibus dixit. Accipite sp̄m̄ san-
ctū: ⁊ quoz̄ remisistis ⁊ c. R̄ndet̄ iuxta p̄mis-
sa. s̄. c. xvij. q̄ potestātē clauū que cōpetit rō-
ne ordinis accepit petr⁹ simul cū alijs aplis̄ p̄
verba p̄scripta Job. xx. aliā tñ potestātē acce-
pit sup̄ aplos̄ cū xps̄ sibi dixit. pasce oues meas.
Lū vero dī. Esto q̄ petrus his verbis po-
testātē hanc accepisset: nō cōcludit̄ ex hoc ni-
si q̄ tpe prius fuerit pastor institutus. Respō-
detur q̄ si petrus illis verbis. tu es petrus ⁊ c.
potestātē aliquam recepisset: illā potestatem
recepisset super omnes qui erant de ecclesia
christi. quia (sicut tactū est prius) in collatio-
ne potestatis super aliquos certi debent esse
super quos confertur potestas. quia sicut pre-
latus debet esse certus: ita subditi debēt esse

certi. Lūm ergo nec per illa s̄ba nec per que-
cunq̄ p̄cedētia vel subsequētia appareat q̄
xps̄ aliquos de ecclesia sua sp̄aliter exceperit
seu exemerit si per illa petr⁹ recepisset sup̄ ali-
quos de ecclia xpi: eandē recepisset sup̄ omnes
p̄tēz. Et ideo xps̄ per illa s̄ba nō solū signifi-
care voluit ecclie vnitātē in fide. sed etiā vni-
tatem capit̄ p̄ferendi ecclie vniuersē. Nec tā-
tūmodo tēpore p̄us dotatur clauibus ⁊ bono-
ratur aut honorari p̄mittit: vt isti dicunt sibi
metipsis in hoc etiā cōtradicens: q̄ s̄m eos
simul tēpore oibus apostolis: xps̄ cōtulit cla-
uium potestātē. Sed per illa s̄ba. tu es petr⁹
⁊ c. vltra clauū potestātē cōmūne sibi ⁊ alijs
aplis̄ que eis rōne ordinis competebant: alia
fuit sibi p̄missa potestas sup̄ omnes. ⁊ ideo p̄
illa verba. tu es petrus ⁊ c. intellecta vt ea in-
tellerunt apli ⁊ eorum discipuli aperte con-
uincit̄ petrum fuisse ceteris dignitate siue au-
ctōitate sup̄iorē. Et ideo glosatores dicētes
non acceperit hoc a se. sed a scriptura intel-
cta vt ea intellexerunt apostoli. q̄ intellect⁹
ab ipsis. apostolis vsq̄ ad ipsos: serie tracta-
torum: ⁊ scriptoz̄ catholicorū sibi met̄ succē-
dentium: ⁊ asserentium ipsum: peruenit.

Capit. xx. soluit residua motiua ca. xij. adducta. Di.

Cap. XX

Arra qualiter re

n̄ spondet ad allegationē sequentē
ad. Ad illā allegationē cū acci-
pitur q̄ series euangeliū que habet Math. h. xx.
⁊ Luc. xxi. vbi xps̄ hanc q̄stionē diffinit cū cō-
tētio esset inter eos q̄s eorum esset maior. Et
math. xxiij. cum dixit xps̄. nolite vocari rabbi
ostēdit nullū fuisse sup̄iorē alijs. R̄ndet̄ du-
pliciter. vno mō q̄ oīa illa s̄ba xpi intelligen-
da sūt p̄ tpe illo quo dicta fuerūt a xpo. ⁊ p̄ tē-
pore an̄ exaltationē petri sup̄ reliquos aplos.
Tūc em̄ solus xps̄ fuit p̄latus oīuz. ⁊ null⁹ apo-
stolus fuit tūc p̄lat⁹. s̄ solūmō apls̄. Aliter dī:
q̄ xps̄ nō intēdebat imponere eis eq̄litatē ex-
cludētē sup̄ioritatē p̄latōis. saltē p̄ tpe futuro
s̄ ipsos ad hūilitatē exhortās imponebat eis
oēm eq̄litatē excludētē oēs sup̄ioritatē sup̄be-
iūste: aspere: ⁊ tyrānice p̄tātis. quē ad modū
sapiens Eccl. xxiiij. Rectorū sup̄ioritatē cōce-
dit: ⁊ quādā equalitatē iniūgit. cū dicit. rectorē
te posuerūt: noli extolli. esto in illis quasi vn⁹
ex ipsis. Sic etiā. iij. c. maior nō solū eq̄litatē
s̄ etiā quādā inferioritatē inducit dicēs q̄ro ma-
gn⁹ es: hūilitate in oib⁹. hūilitas em̄ quādā in-
firmitatē importat. Sic etiā xps̄ exēplo sui. q̄
maior existēs se minorē exhibuit: maiorib⁹ nō
solū eq̄litatē sed etiā minoritatē quādā suasit
dicens Luc. xxi. Qui maior ē in vobis: fiat sic

cut minor. et qui precessor est: sicut ministrato?
 Na quis maior est q̄ recūbit an q̄ ministrat: nō
 ne q̄ recūbit: ego aut̄ in medio vestrū sum sic
 q̄ ministrat. r̄ps igit̄ nec *Math. xx.* nec *Zuc. xxiij.*
 nec *Math. xxij.* oēm superioritātē prelatōis
 aplis interdixit: sed ip̄os ad humilitatē indu
 cens oēm superioritātē iniustā et illicitā ac mo
 dum regendi fatuosum et iniquū amouit. Nec
 mouere d̄z q̄ r̄ps dixit *Math. xij.* oēs autem
 vos fratres estis. quasi oēm equalitatem inter
 eos esse tenendā insinuans. Na nec etiā inter
 fratres est oimoda equalitas obseruanda. sed
 sepissime expedit vt vn̄ alijs preferat. quē ad
 modū sepe a deo et sanctis viris in scripturis
 diuinis legim̄ fuisse factū. Lū vero accipitur
 q̄ mirandū est si magis credere debeam̄ au
 ctoritati gloſe q̄ r̄pi. R̄ndet q̄ nemo magi de
 bet credere cuiq̄ gloſe vel sancto q̄ r̄po. tñ se
 pe p̄ viros sanctos qui gloſas vel scripta alia
 ediderūt: et precipue p̄ illos q̄ ab aplis instru
 cti fuerūt: q̄s sit catholici? intellect? verbouz
 r̄pi addiscimus. et ideo quicūq̄ verba r̄pi pos
 sunt esse ambigua: plectēda est temeritas ab
 assertionib? et expositionib? h̄mōi viroz rece
 dere et interpretatiōi seu expositiōi pprie ad
 berere. *Dis.* Forte dicerēt isti q̄ verba r̄pi q̄
 adducūt nō possunt esse ambigua. vbi autem
 verba nō sunt ambigua nō est loc? interpreta
 tionis. vt notat glo. ex de pfuetudie. cū dilect?

Euasio

Replica

AD. Multis appet q̄ istud sit irrationabi
 liter dictū. Naz multa verba r̄pi que aptiora
 vident̄ possunt esse ambigua. ergo et ista p̄nt
 esse ambigua. et de p̄dicis p̄stat q̄ p̄nt eē am
 bigua cū predicti opinantes aliter ip̄a intelli
 gant q̄ multi alij litterati viri et intelligētes
 et qui expositionē per sūta et multos alios mo
 dos ostendūt. *Di.* Quid d̄z ad hoc q̄ isti di
 cunt multos glo. dicere oppositū. *AD.* Re
 spondetur q̄ gloſatores nūq̄ dicunt opposi
 tum si intelligantur sane. -

Cap. xxi. petri p̄ncipatū sup alios probat p̄ illa v̄ba
 r̄pi. Ego aut̄ rogavi p̄ te petre vt non r̄c. Discipulus.

Cap. XXI.

Liam allegatio:

a nē p̄ platiōe petri adducas. *AD.*
 Voc on̄d̄ *Zuc. xxiij.* cū ad ip̄m spe
 cialit̄ dixit r̄ps. Ego aut̄ rogavi p̄ te petre vt
 nō deficiat fides tua: s̄ tu aliqui p̄uersus cōfir
 ma fr̄es tuos. ap̄loz ergo et alioz fidelīū p̄ma
 cura pastoralis et p̄firmatio br̄o petro comis
 sa fuit p̄pter sue fidei firmitatē. p̄ qua ne defi
 ceret sp̄aliter r̄ps orasse videt̄ ne deficeret in
 ip̄o: neq̄ in ip̄i? aliquo successore. cōfirma in
 q̄t fr̄es tuos cū te principē ap̄loz p̄stituerim.
 Doc̄ at̄ nō solū intelligēdus est de aplis q̄ tūc

Tertia allegatō
 p̄ sc̄da opione

erant vt roborarent a petra: sed etiaz de oib?
 fidelibus. Et parum infra subdit. Per p̄nam
 obtinuit petrus scz vt eēt antistes mūdi. *Di.*
 Responſionē p̄cedentiū opinantiū ad istā al
 legationē recitabo. dicūt itaq̄ q̄ ex v̄bis r̄pi
 inferri non pōt q̄ r̄ps petrū reliquoz ap̄loz
 platum fecerit. Quod p̄bat per scripturam.
 Quia paulus cōtulit petro in euangelio. non
 econtra. hoc autē p̄ gloſam p̄batur ibidē que
 ait. sicut ego te orādo proteri ne deficeres: sic
 tu infirmiores fratres cōfirma: me de venia de
 sperent. intelligēs per fratres indifferēter fi
 deles. Qd̄ dices petro voluit alios ap̄los in
 telligere facturos. vnde *Math. xij.* qd̄ vni di
 co. vel s̄m aliam l̄ram sensum tamē eundē. qd̄
 vobis dico oib? dico. An forsitan illud petro
 singulariter dixit. Etiam gloſa hoc sentire vi
 detur. quoniā p̄sciebat r̄pus petrum se nega
 turū. vnde tu aliquādo couersus: id est exēplo
 tue penitētie. eo q̄ verbo et sui exēplo q̄ veniā
 meruerat infirmos in fide singularis cōfoz
 rare seu confirmare valeat. Nec est eorū m̄sio
 de qua cupio scire: an oibus opinantib? cōtra
 rium appareat nō valere. *AD.* Quidē quib
 budam apparētia non carere. qz vt videt̄ per
 illa verba r̄pi p̄cise nō possit ostēdi q̄ r̄pus
 fecerit beati petrū platum et p̄ncipem alioz
 Et ideo si inueniant̄ sancti exponere v̄ba illa
 de p̄matu petri: tenēdū est quidē q̄ sensus ille
 est verus. nō tñ tanq̄ sensus l̄ralis verboz il
 lozum r̄pi: sed tanq̄ sensus mysticus. cui? veri
 tas ex alijs verbis r̄pi literaliter intellectis
 potest sufficienter ostēdi.

Ratio alioz

Cap. xxiij. primatū petri v̄nica rōne p̄bat q̄ m̄tis
 sanctorū auctoritatibus fulcitur. Discipulus.

Thuc aliquas s̄

Cap. XXII

a paucas allegatōes adducas ad p
 bandū superioritatem petri respectu
 alioz ap̄loz. *AD.* Hoc tali mō p̄bat. Qd̄ a
 tempozib? apostolorū vsq̄ ad tēpora nostra p̄
 lati et doctores ecclesie: sibi continua serie suc
 cedentes: et populi eius subiecti senserunt: ab
 omnib? catholicis est tenendū firmiter. Nec
 scz maior auctoritate auḡ. in libro cōtra mani
 cheos. et habet in decret̄ *dis. xi. c.* palam videt̄
 aperte posse p̄bari euz dicit. Palā est q̄ in re
 dubia ad fidē valeat auctoritas catholice ec
 clesie. que ab ipsis fūdatissimis sedib? ap̄loz
 vsq̄ ad hodiernū diē: succedētiū sibi in eoz
 r̄u serie: et tot p̄loz cōsensioe cōfirmat. Que
 nihilominus (quia qdā dicunt) vt patet sup
 pra Iuētes alioz q̄ scriptoz scripture cano
 nice et ḡnaliū p̄cilioz nō eēt recipiēdas) rōne
 p̄bat. Nam etiā s̄m p̄trarios v̄lis ecclesia. et

Ratio

Probat m̄tis
 ratione

rare nō pōt. quare qd sensit 7 sentit vlis eccle
 sia firmiter est tenendū. vlis autē ecclesia solum
 modo cōprehēdit prelatos eccleie 7 ppos sibi
 subiectos. quare qd prelari eccleie sibi cōtinua
 serie succedētes 7 ppli sibi subiecti a tēporib?
 aploam vsq; ad tpa nostra senserūt: firmiter
 est credendū. Sed prelati eccleie ab ipsis vsq;
 ad bec tpa cū pplis subiectis sibi tenuerūt 7
 senserūt petrū fuisse supiores alijs aplis. Hoc
 tenuit Anacler? papa (vt allegatū est. s.) qd
 in hoc vitatē nō potuit ignorare. Beat? etiā
 Lemens papa aploz discipulus idē sensit. qd
 vt habet di. lxxx. c. in illis. ait. Nec inter ipsos
 aplos par fuit institutio: s; vn? prefuit oibus
 7 non ali? qd petr?. Hoc etiā sentit Eusebi? ce
 sariensis: qui quia in doctrinis: traditionibus:
 7 scripturis illoz qui fuerunt discipuli aploz
 7 a discipulis eisdē edocti: fuit imbut?: quid p
 cedentes senserūt minime ignorauit. de quo
 nullo mō psumendū est qd falsum scienter do
 cuit. cui nullus prelatoz eccleie aut doctorū
 postea ptradixit: 7 per pns omnes tacēdo cō
 senserūt eidē. ait itaq; in ecclesiastica hystoria.
 quā translulit beatus Hieronym? li. ij. c. xiiij.
 Laudij tēporib? clemētia diuine puidētie
 pbatissimū oim aploz 7 maximū fidei magni
 ficentia 7 virtutū merito primozū pncipem
 petrū ad vrbē velut aduersum humani generis
 cōem pernitiē repugnaturū deducit quendā
 7 magistrū militie sue sciētē diuina prelia ge
 rere 7 virtutū castra ductare. Hoc sentit bea
 tus Hiero. 7 Ambro. beat? Aug. beat? Athar
 cellus papa: beatus Eyprianus: sicut per au
 ctōitates ipoz in locis diuersis verisimilis
 gatuz pz expoz. Ab omni autē euerisimilituz
 dine alienū videtur qd predicti viri scripturaz
 nū canonicarū: hystoriarū cronicarum: gesto
 rū: consuetudinū: 7 traditionū vniuersalis ec
 cleisie diligentissimi scrutatores nescierūt qd
 circa rem tam necessariāz toti ecclesie cbasti
 senserūt apostoli 7 discipuli eorundē. de qui
 bus etiā est nullatenus psumendū qd scien
 ter falsum tenuerūt. quare tenendū est qd as
 sertio supradicta ab ipsis apostolis per croni
 cas 7 hystorias fide dignas: quarū nos fortaf
 sis aliquas non habemus: 7 per traditionem
 7 p̄suetudinē vlis eccleie vsq; ad ipos p̄tinua
 tā ad eisdē puenit. Assertioez at sup̄scriptā
 tenuerunt omnes alij prelati 7 doctozes eccle
 sie a tēporib? beati Siluestri vsq; ad tpa no
 stra. sicut multipliciter posset ostēdi. P̄mis
 sis autē prelatis 7 doctozib? in eadē assertione
 catholici populi p̄senserūt. qz null? inuentus
 est populus catholicus qui contradiceret eis
 ergo bec assertio est vniuersali ecclesie tribuē

da. 7 per consequēs firmiter est tenēda. Di.
 forte dicēt aliqui qd non oēs populi xpiani
 hoc senserunt. nam fertur qd greci qui fuerunt
 xpiani et catholici anq; romani: hoc nō tenēt
 7 ita nō oēs populi xpiani hoc vsq; ad tpa no
 stra crediderūt. Ath. Nec nisi ab alijs im
 pugnat. nam greci dum erāt catholici docto
 rum catholicoz. sequētes doctrinā in hoc con
 senserunt. Non em̄ legit nec videt p̄babile qd
 populus grecoz anteq; diuiderent a romana
 ecclesia: secutus nō fuerit doctrinam catholis
 corū doctorū. doctozes autē ipozū assertionem
 p̄dictā publice docuerūt: 7 reliquerūt in scri
 ptis. Eusebius em̄ cesariensis qui grecus fuit
 7 in scriptis oium doctoz grecozum perit? (vt
 ex ecclesiastica hystoria: quam cōposuit liqdo
 pater) hoc docuit 7 scripsit: vt ex sup̄radictis
 patz. ergo greci dum erāt catholici p̄dictam
 suam tenuerūt. Errores autē ipozū postq; se a
 romana ecclesia diuiderūt allegationē p̄dictā
 nullo modo impediūt. quare fm̄ latinis tenē
 dum est: qd petrus oib? alijs erat superior. Di.
 Aliter forte aliq; responderēt ad allegationez
 p̄dictāz dicētes qd quis oēs populi xpiani cō
 senserunt p̄latis 7 doctozibus fidei in assertio
 ne p̄scripta: non tamē oēs de populo. ergo al
 legatio antescrpta nō p̄cedit. Ath. Ista re
 sponsio per hoc refellit qz fm̄ aplm. ad Rom.
 viij. Exorde credit ad iusticiā. ore autē fit con
 fessio ad salutē. qn̄ scz piclitate fides nō suffe
 cisset igit aliqb? paucis de pplo corde tenuit
 se assertionē contrariam si esset catholica: nisi
 etiam ipsam: ore publice cōtradico erranti
 bus: confessi fuissent. Cum ergo nō legat qd a
 tēporib? apostoloz vel discipuloz eorundem
 vsq; ad tēpora patrū nostroz. q̄cūq; etiā pau
 ci de pplis xpianis assertioni publice cōtradi
 xerūt memorate: tenendū est qd eadez assertio
 vli ecclesie debet ascribi. vlis autē ecclesia nul
 lo tēpore: etiā paruo: errare pōt cōtra fidem: 7
 in bis q̄ iuris sunt p̄tinētia ad fidē vel: bonos
 mores. licz fm̄ quosdam in bis q̄ facti sūt. scz
 habēdo aliquē p̄ papa vel bono viro: s; nō sit
 7 in cōsimilib? possit errare. ergo predicta as
 sertio firmiter est credenda.

Caplm. xxiij. p̄ncipatum petri vnica rōne p̄bat que
 est in bis que sūt fidei et morū fundata. Eāq; vna con
 firmatione corroborat.

Discipulus.

Thuc p̄ rōnē fun

data tū in bis q̄ sūt fidei 7 morū co
 nare p̄bare: qd petrus fuit ceteris
 aplis et ordinatioe xpi superior. Ath. Unde
 tur quibusdā hoc tali modo posse p̄bati. Ebi
 stus ab aplis 7 ecclesia corpaliter recessurus
 instituit caput 7 rectorē ecclesie vlis: qui fm̄

Obiectio p̄^a

Risio

Obiectio 2^a

Responsio

Cap. XXIII

Ratio

optimū modū regiminis ecclesiaz gubernaret. Christus enim qui ecclesie sue in necessarijs nō defuit: ecclesiam suā acephalā nō reliquit. naz habere caput est inter cetera maxime necessariū ecclesie. ergo xps aliqd caput dedit ecclesie. non autē instituit caput ecclesie seu rectorē fm debilioz seu minus pfectū modū regiminis: ne factoideret pcepisse ecclesie qd caput fm optimū modū regiminis mime sustinerent. cū oīs xpi actio sit nostra instructio. optimū autē modus regiminis ē regimē vni? vrvn? oēs alios regat. qz talis modus regendi maxime pncipatui regali qui est optimū fm ppos in hoc nō errātes: et pncipatui paterno qd est naturalis assimilaf. qd xps vni caput dedit vli ecclesie et non plura. non autē aliū qd petri. qz nunq aliqs catholicus tenetur qd aliqs ali? apls vel nō apls fuit caput et princeps alioz aploz. Dec allegatio pfirmat. qz xpus fecit aplos capita: pastores et rectores alioz fidelium: etiā fm aduersarios. sicut per psonationē aploz. quā allegant apre pty. aut ergo pfectit aliqd caput collegio aploz: et habet intentū. qz nullū aliū pfectit illi qd petri. aut nullū caput pfectit aploz collegio: qd absurdū videt. qz ex hoc plures absurditates sequent. Quarū prima est. qd xps collegiū aploz reliqisset acephaluz. Secūda est qd vlem ecclesiam non fm dispositionē optimā ordinasset. qz tūc solūmō est aliqua societas seu cōitas optime ordinata qm hz vniū caput et regitur ab vno et non a plurib? eo qd simpliciter meli? est regi ab vno qd a plurib? etiā optimis que admodū pncipat? regalis fm pbm est pncipatui aristocratico pferendus. Tertia est qd xps ex hoc ecclesiaz docuisset nec vni plato nec vni collegio debere subesse. qz xps non pfectit aplos alijs fidelib? tanq collegiū: s tanq singulares psonas. dispergendi em erant apli in vniuersum orbē ad regendū fideles mime cōgregandi. et ideo tanq collegiū nō regebant. Cū em aliqui aliqd faciūt tanq collegiū siml esse debēt. Si qd xps petri nō pfectit vli ecclesie et multomin? aliqū aliū apls: s solūmō pfectit aplos tāq singlares psonas. exēplū dedit ecclesie vt nec vni plato nec vni collegio obediret

Capl. xliij. pcedētis capli rōnē duplici impugnat rōne. sed vtriqz rōni responder. Discipulus.

Confirmatio

Prima absurditas. Secunda,

Tertia

Cap. XXIII.

Primo,

Redicta forte ali
 p qui ipugnarēt. Prō: qz lz regimē vni? de se sit optimū: tñ aliqn p accidens et in casu non est optimū. quia quando sunt plures equales: vel nullus omnes alios meritis et sapientia excedit: nō expedit vt vni? omnibus alijs pferat. Docet vt qbusdā videt

ex multis que allegata sūt secūdo hui? pōt aperte pbari qd petri? merit? et sapientia omnes alios nullaten? pcelleret. Sapientia em videt meli? no: fuisse paulo. Alderit? aut iohāne videt fuisse inferior. Ergo cōitas fidelium non fuit optime ordinata si petrus fuisset a xpo ceterorum aploz et oīuz fidelium caput instituit. Ampli? xpus recedens corporaliter ab ecclesia: ipsaz in optima cōditione reliquit: qm pmittit bec vita. sed meli? est vt ecclesia habeat prātez mundandi modū regendi quā docūq? expedit: qd alligat determinato modo regēdi. eo qd qlibz modus regendi in plurib? casibus pōt esse nocuius vel minus vtilis. que admodū pncipat? regalis qd est vni? qm de se sit optimū? tamē in mult? casib? magis expedit qd plures pncipent aristocratice qd vnus regaliter. xps ergo non dedit vniū caput ecclesie nec petri: nec aliū sed dedit ecclesie prātem instituēdi sibi vniū caput vel plura: fm qd ei expedit videt. Ad.

Secūdo

Ad primū

Ad secundū

Ad primū istozū rōnē qd lz regulariter nō expedit vt vni? pncipet. p tota vita sua sibi equa libus: nec pncipatus vni? in tali casu sit regulariter optimū? tamē casualiter pōt pncipat? vnus esse optimus. In tali casu. scz si inaequales sint tales: qd de eis probabiliter psumat qd pmpre ac sponte seu voluntarie in oibus licetis et iustis pur expedit: velint obedire vni: lz etiam sit meritis et sapia minor. Causa em fm aliquos. Quare nō expedit: vt aliqs pncipet sibi similib? et equalib? est: ne subiecti valeant dicere colorate iniustū est equalē eis dñari: et ipsos subesse. bec autē causa locum nō habet si equales vel maiores ex humilitate vel obedientia aut amore rei publice vel cōis vtilitatis: pmpre et sponte velint subesse. Apostoli autē sciētia ordinatiōnem xpi ex humilitate et obedientia pmptrissimi erant obedire petro p toto tēpore vite sue. Et ideo lz apli etiam oēs fuissent equales vli maiores petro: melius fuit vt ipse pcesset alijs aplis et vniuersis fidelib? qd vt pcessent plures. de alijs em ab apostolis et maxime illis: qd proni erant ad dissensionem et inobedientia: planū apparet qd petrus meritis: et sapia pcessit eos. et ideo debuerūt rōnabiliter esse subiecti. Ad secundū respōdet qd xps instituēdo petri caput oīuz fidelium ecclesiam suam in optima dispositione quo ad genus regēdi reliquit: qd eligendo et pfectiēdo vnum cunctis fidelib? facto docuit ecclesiaz qd optimū genus regendi vt scz sit vnum caput et rector omnium: debet omnino seruari: si pōt absq? detrimento boni cōmunis. Plus autē profuit ecclesie qd christus qui sciuit certissime quia esset magis idoneus ad regendū

prefecit petru: q̄ si ecclesia: que nō nisi per cō-
 iecturam scire potuit maiore idoneitate ipsi
 elegisset eundē. Xps itaq; scdm quosdam)
 pficiendo vnū: alligauit ecclesiā suaz optimo
 generi regiminis extra casuz manifeste neces-
 sitatis vel vtilitatis. Preficiēdo autē nō quem-
 cūq; vnū sed petru: qui vel in ecclesia simpli-
 citer optim⁹ inter omnes: vel optim⁹ ⁊ maxi-
 me idone⁹ est ad regendū: innuit facto q̄ non
 totaliter ecclesiā suaz optimo generi obligat
 ur: q̄n in casu manifeste necessitatis vel vtilita-
 tis possit illuz modū regendi omittere v̄ mu-
 tare: nullus scz eligendo: vel eligendo plures
 si id cōmunitati fidelius manifeste expediret:
 vel aliquod illoz facere congeret. Sicut aliqui
 oportuit fideles dimittere p plures annos va-
 care aplicā sedē. Unde sicut legit̄ in legenda
 sancti marcellini pape ⁊ martyris: rēpouibus
 dyocletiani ⁊ maximiani impatorū: post mor-
 tem pdicti marcellini pape seueritate psecu-
 tionis: p prefatos impatores: in xpianos agi-
 tante: vacauit sedes apostolica annis septē
 mēsb⁹ sex diebus viginti q̄q;. Lessante tamē
 necessitate: vel vtilitate: ad optimū modū res-
 gendi (vt vnus sit caput v̄lis ⁊ rector) redi-
 re tenent. ⁊ ideo xps pficiēdo petru oib⁹ eccle-
 siam suaz quo ad genus regiminis in optima
 dispositione reliquit.

Capitulu. xxy. soluit rōnes qb⁹ pbat ca. i. q̄ xps non
 instituit petru sup alios apostolos. Discipulus.

Uto q̄ si predi

XXV
 p cta q̄bus ostendit q̄ petr⁹ fuisset
 supior: alijs apostolis possent sol-
 ui omnia alia que p eodem allegari possūt de
 facili refelli valeret. ideo cā breuitas: ommissis
 alijs qualiter ista asseritio ad allegatiōes que
 supra. i. ca. hui⁹ quarti sunt inducte r̄ndeat nō
 differas indicare. Ad. Ad p̄mā illarū: que
 de potestate cōficiēdi corpus xpi pcedit. Re-
 spondet: q̄ pt̄as cōficiēdi corpus xpi oib⁹
 apostolis quos xps ante passionē suam elegit
 data fuit imediate a xpo: q̄ ipse eos sacerdo-
 tes ordinauerat: ⁊ q̄ tū ad hanc potestātē oēs
 apli erant pares. Quēadmodū nūc omnes sa-
 cerdotes in hoc sunt aplico pares: licet ex cā
 valeat aplicus sacerdotib⁹ interdicerē execu-
 tionē huius pt̄atis. Ad aliā de pt̄ate clauis
 d̄: a quibusdā q̄ apli oēs ex sp̄ali p̄uilegio xpi
 fuerūt pares brō petro in q̄tū clauis peccata
 sp̄aliter in foro penitētiāli respiciunt. in alijs
 aut fuerūt inferiores eo. Xps ergo q̄n dixit oi-
 bus aplis. sicut misit me pater ⁊ c. tāq̄ platus
 ⁊ supior: petro: oēs etiā misit ⁊ oib⁹ pt̄atem de-
 dit sup pctā: quos t̄n postea beato petro subie-

cit: absq; t̄n reuocatiōe illoz: q̄ eis in speciali
 cōcesserat. Et ideo quis tūc nō dixerit petro
 mitto te ⁊ tu alios mitte: q̄ tunc nō fecit cum
 plarū alioz: t̄n postea cū dixit: p̄ce oues mes-
 as: dedit ei potestātē mittēdi alios: q̄ nō erāt
 sp̄aliter missi a xpo: quos t̄n ex causa iustar ne-
 cessaria possit certis puincijs deputare. Ad
 aliam allegatiōē sumptam ex v̄bis pauli ad
 Gal. ij. Respondet q̄ intētio pauli cum dicit
 mihi em̄ q̄ videbant aliqd̄ esse nihil ptulerūt.
 ⁊ c. fuit q̄ paulus quātū ad doctrinā: non fuit
 inferior: petro neq; reliqs apostolis. nec fuit p̄-
 mo missus ad pdicandū a petro. q̄ antea pdica-
 uit tanq̄ imediate missus a xpo. cu3 quo tamē
 stat q̄ in alijs fuit inferior: petro. Et ideo cōce-
 ditur q̄ officiū pdicandi: siue apostolar⁹ pau-
 lus non suscepit a petro. sed ex hoc non sequit̄
 q̄ petrus nō fuit prelat⁹ eius. Sicut multi re-
 ligiosi pdicatores verbi dei tēpore clementis
 pape quinti vel bonifacij octaui: non habuerūt
 officiū pdicandi a bonifacio papa v̄ cle-
 mēte: ⁊ tamē bonifaci⁹ papa: aut clemēs fuit
 platus eozū. quia habuerūt officiū pdicandi a
 p̄decessore vel p̄decessorib⁹. Sic paul⁹ recepit
 officiū pdicandi a p̄decessore petri scz xpo.

Ad auctoritatē ibidē adductam fm̄ Augu.
 Respondet. quia fm̄ Aug. petrus ⁊ ali⁹ apli
 qui fuerunt cū dño nihil cōtulerunt. id est ad-
 diderunt paulo q̄tū ad doctrinā euāgelicā
 Et ideo in doctrina non fuit inferior: petro ac
 alijs aplis. quia a dño fuit ita perfectus in do-
 ctrina: q̄ p̄fectione sue doctrine: nihil addere
 potuerūt. Qui t̄n quo ad multa alia sibi adde-
 re valuerūt: sicut ⁊ de facto addiderunt: cū de-
 derunt sibi ⁊ barnabe dexterās societatis Infe-
 rioritas q̄ quā negat augustin⁹ a paulo est so-
 lūmodo inferioritas doctrine euāgelicę: de q̄
 loquit̄ ibi paul⁹ Et ideo concedit̄ illud qd̄ isti
 concludunt: q̄ quodāmodo eque p̄ncipaliter
 missus fuit paulus: quēadmoduz ⁊ petrus. scz
 ad pdicandū. quia q̄n p̄mo fuit missus ad pre-
 dicandū: non fuit missus: neq; a petro: neq;
 ab aliquo alio homie. Et hoc intēdit apostol⁹
 cum dicit. i. ca. paulus aplus non ab homib⁹:
 neq; per hominē ⁊ c. Et sic d̄ intelligēda glo-
 sa ambrosij ibidem allegata. quia tunc aposto-
 lus non fuit missus ab anania neq; ab aliquo
 alio puro hoie. Et qua glosa notat q̄ aposto-
 lus loq̄t̄ ibidē de sua p̄ma missiōe q̄n aliq̄ pos-
 terat̄ putare eū missuz fuisse ab anania: a quo
 tūc extitit baptizat⁹. Et sic etiā de p̄ma missi-
 one d̄ intelligēda glosa: q̄ idēz fm̄ aug. p̄nter
 adducit: q̄ paulus tūc nō fuit missus ab ali-
 quo hoie mortali: sic ceteri apli: s̄ a xpo q̄ tunc
 extitit immortalis: ⁊ fm̄ b̄ habuit quādā proga

Ad tertis

suū supra alios: quoz tñ non erat plar. Et id
 ex vobis aug. nō pōt oñdi q̄ paul' aucre fuit su
 prior petro: quis dicat q̄ paul' fuerit dignior
 ita ex codez nō pōt ostēdi q̄ nō fuerit inferior
 aucre Quare a fili lz inueniat dictū a sancto q̄
 paul' fuerit par petro: nō pōt tñ inueniri q̄ pau
 lus fuerit par q̄tū ad plationē. Quia sufficit
 q̄ fuerit par: q̄tū ad aliq̄ alia: pura q̄tū ad do
 ctrinā 7 aucre pdicādi in hoc q̄ nō habuit p̄
 mo aucre pdicādi a petro: nec mediate: nec i
 mediate: s̄ a xpo 7 quo ad alia plura. Quia sic
 nō oēs q̄ dicūt siles. i oib' sūt siles. sic nec oēs
 q̄ dicūt pares: sūt pares in oib'. Et eodē mō
 rñdet ad aucre aliā apli cū dicit. Notū vobis
 facio euāgeliz 7c. q̄ ex hoc seq̄t q̄ paul' ime
 diate misus fuit a xpo: quē nec petri: nec ali
 apls tūc elegit. nā xps tātz misit ut iunxit
 paulo misteriu euāgelij. s̄ ex hoc nō seq̄t q̄ nō
 fuit subiect' petro. Quēadmodū ex hoc: q̄ de
 imediate sepe misit esaiā: 7 alios p̄phas ad p̄
 dicādi: 7 in crepādū idolatras 7 alios impios
 inferri nō pōt q̄ nō fuerint aucre inferiores sū
 mo pōtifice aut supmo rectore ppli israhelici
 Quales autē prāte: 7 in q̄b' habuerit petri' sup
 pauluz 7 alios aplos postea valebis inq̄rere.
 Ad aliā allegationē q̄ in hoc p̄sistit q̄ nō in
 uenit in scriptura petri sibi assūpsisse aliq̄les
 prāte sup ceteros aplos: s̄ magi cū ipsis eq̄lita
 tē fuasse. Rñdet q̄ multa fecerūt apli q̄ nō re
 perunt in biblia: quoz tñ multa: lz nō oia ad
 nos p̄ scripturas discipuloz aploz: 7 aliozū fi
 deliū puenit. Et id lz ex scripturis canonicis
 p̄teruos: efficaciter nō possit p̄uinci: q̄ petri'
 vsus fuit aucre sibi p̄cessa sup aplos s̄ magi de
 facto eq̄litate fuauit: nō tñ p̄pter hoc cet di
 cēdū ipsū nō fuisse bñdū vsus prāte. Nec ex b̄
 q̄ legit aliq̄n ipsū fuasse eq̄litate cū alijs pōt
 inferri q̄ nūq̄ sua fuerit vsus aucre seu prāte.
 qz sancti plati sepe exēplo xpi: q̄ plar' existens
 venit ministrare: suā prāte neq̄q̄ exercēt: s̄ tāq̄
 suos: vl' etiā inferiores se exhibēt sibi subiecti
 An autē assūpsit sibi aucre determinādi illa
 q̄ erāt dubia circa euāgeliz: vl' voluerit in hoc
 deferre iacobo: aut toti collegio cui' erat pars
 postea poterim' inuestigare. Quē saltē toti
 collegio poterit fidelū in hoc deferre aut etiā
 tenebat. multi tenētes plarū fuisse vniuersoz
 p̄cedūt. qz vt multi dicūt in cā fidei sūm' plar'
 fidelū ē inferior: vl' ecclia 7 etiā p̄clio gñali.

Capit. xxvi. in quo p̄bat scriptura auctētica q̄ pe
 trus aliq̄n fuit vsus prāte sua sup alios. Discipul'.

Cap. XXVI

Sc an videatur

aliq̄b' q̄ in aliquo auctentico va
 leat reperiri q̄ petri' fuerit aliq̄n

vsus prāte sua sup alios aplos. Ad. Nōnul
 lis apparet q̄ hoc ex vobis clementi q̄ gesta bri
 petri mime ignorauit colligit euidēt. q̄ vt bf
 di. lxxx. c. in illis ait. In illis nō ciuitatib' in q̄
 bus olim apud ethnicos p̄mi flamines comz
 atq̄ p̄mi legi doctores erāt: epoz p̄mates vel
 p̄riarchas brūs petri' poni p̄cepit. q̄ reliquoz
 epoz causas: 7 maiora negocia in fide agitas
 rent. In illis autē in q̄b' duduz apud p̄dictos
 ethnicos erāt corū archislamines: quos tñ mi
 nores tenebat q̄ mēozatos p̄mates: archiepos
 institui p̄cepit: q̄ epoz tātz vocabula sortiret
 Et q̄b' vobis habet: q̄ beat' petri' de facto dis
 posuit nō solū de ep̄is 7 archiepis: s̄ etiam de
 supmis p̄matib' 7 p̄riarchis qui erāt in ecclia
 dei. Supmi autē 7 p̄mi p̄mates seu p̄riarche
 (q̄b' vocabulis idēz importat) vt eodē loco
 habet successores sūt aploz. Nā vt ait lucius
 papa. 7 recitat eadē di. lxxx. c. vides. In ipsis
 nō v̄bib' apli: eoz successores p̄riarchas 7 p̄
 mates posuerūt. In q̄b' vobis lucius papa pa
 triarchas 7 p̄mates aploz successores appel
 lat. Patet igit ex supradicti q̄ beat' petri' ali
 q̄n fuit vsus sua auctoritate in alios aplos.

Explicit q̄r' liber p̄mi tractat' tertie pris

Incipit liber p̄mi secūdi tractat' tertie pris In q̄rēs
 vtrū expediat toti generi hūano vniū impatorē vniuer
 so orbi p̄esse et q̄b' vtrū debet p̄minere et a quo
 sit romano: nū imperiū et si possit destrui Discipulus.

Scripture dīnero

In manos p̄ tpe quo mūdi impiū ac
 q̄rere laborarūt multis 7 magnis
 laudū p̄conijs noscūt extollere put illi. mach.
 legimus manifeste. P̄inde post tractatuz
 de prāte pape 7 cleri. tractat' de iurib' roma
 ni impatorū quē nōnulli l̄rati ex sacris l̄ris ni
 tunt elicere subnectat. p̄sertim cū occasiōe ro
 mani imperij q̄dā quoz gesta sic 7 multoz ma
 tozū in tractatib' secutur. Ad quos isti duo p̄
 mi tertie pris nri dyalogi sūt p̄paratorū 7 p̄
 ambuli. Intendim' discutere de fide altricari
 ceperint orthodoxa. P̄sens autem tractat'
 tres libros p̄ricat quoz p̄mi in q̄rat an toti ge
 neri hūano expediat vniū impatorē vniuerso
 orbi p̄esse q̄b' excellētis seu graf' morib' 7 vir
 tutib' impator mundi debeat p̄fulgere. a quo
 romanum p̄cessit impiū. 7 an de iure destrui
 seu cassari: muiui: diuidi valeat seu transferrī.
 secūdus q̄ iura habeat impator: ro. sup r̄palia
 inuestigat. tertii' p̄scrutat an impator: ro. super
 spūalia habeat prāte aliq̄uā vel sit capax sup
 spūalia prātis. Ad. Eoz p̄fecta cognitio
 q̄ tractada cōmēozas ex libris sacre theologie
 vtriusq̄ iuris canonici videlicet 7 ciuilib' p̄dic

DIALOGI

moralis et ex bystoyis romanoꝝ atq; impatoꝝ
rū et sumoꝝ pontificū et aliarū gētū esset patē
ri extrabeda et solidi muniēda. de qb̄ solūmō
bibliā et decretū cū quattuor libris decretaliū
spem habeo obrinēdi. Quare ne forsitan op̄
inspectū imo ridiculosū faciam? videt cōsul:
sius desistēdū. Di. Quis his dieb? op̄ per:
fectū facere nequeam? cū de materia tā neces:
saria (vt pote q̄ totū tāgit gen? hūanū op̄ spā
le vt estimo est nullaten? ab alio atp̄tratus)
vtilē erat penit? nō silere vt alios copā libro:
rū hntes ad faciēdū pfecta opa puocem? Pu
ro em̄ q̄ ex disputatiōe nre future veritat? et ius:
sticie ac rei publice zelatores aduertent apte
ditates q̄ plurimas circa pmissa in detrimen:
tū cōis boni latētes illos q̄ alios regēdo vt cō
sulēdo vt informādo seu erudiēdo gubernant
aiabūt periti q̄ eozū que iusta sūt et vtilia fue:
rūt amatores de p̄fatis opa facere exq̄sita. fal
sa q̄ recitabim? efficacit̄ impobādo et vera q̄
narrabim? rōib? et auctoritatib? irrefragabili:
b? fulciēdo. in h̄ em̄ tractatu sic i toto isto dya
logo nihil nisi recitādo dicem? pp̄ qd̄ circa
q̄rendas snias siue opiones veras et falsas sto
lidas fantasticas recitabim? q̄s forti? munire
conabor. Nō solū em̄ veroz assertio et declara
tio: verū etiā p falsis et fantastis sententijs
allegatiōes apparētes (lz sophistice) ad ma:
nifestationē diuulgationē et exaltationē sepe
occasionaliter pferat nitati. qz et p eas studio
soꝝ excitat ingenia et ex ipsarū irrationabilitate
veritas p̄ua clari? elucescit. cū opposita iusta
seposita magi appareāt et vitas exagitata ma
gis splēdescat in lucē. et arguēdo: opponēdo:
disputādo: et ad allegatiōes p̄uas r̄idēdo ver:
ritas elucidef. Quare nequaquā ppter librozū
penuriā est op̄ tā vtilē dimittēdū. p̄sertim cū
in p̄nomiatris libris quos potes h̄re plurima
q̄ tangūt discutiēda valeas repire et plurima
q̄ legisti vt opinor a tua memoria nō penit? ex
ciderūt vel s̄ba vel sniam recitādo possis cuz
opportunitas fuerit allegare. Alia. Impor
tunitate me vincis vt totū tractatum aggre:
diar q̄ vt dubito in p̄iudiciū veritat? et iusticie
nimias essem passur? calūnias malignoz: si in
ipso qd̄ circa iuestigāda sentiā explicare. idēq;
vt tu vis de opionib? recitādis qd̄ reputē ap:
probādū in tractatu nullaten? indicabo. p h̄
em̄ vitas nō incurret piculū: s̄ vitabit. eo q̄ p
pter approbationē meā et arbitroz null? veri:
tati firmi? adhereret. s̄ plures vt timeo ex odij
iuidia et rancoris malicia ipsas s̄bis et factis
acerbi? et nequi? impugnaret. qd̄ de alijs a q̄
bus d̄ famulāte iuidia fieri mihi non ignoro.
Verūm si vnq̄ aduertero q̄ qd̄ teneā ex p̄mē:

do veritas querit exaltari: hoc exp̄ssis verbis
nō differā diuulgare. cū igit̄ velis oīno cōpo:
ni hūc tractatū ipsum accelera exordiri.

Caplm̄ p̄mā in quo p̄ncipaliter q̄rif vtrū expediat
toti generi hūano p cōi hōiuz salute et vtilitate vni im
peratoꝝ seu p̄ncipi seculari subesse et arguit. xi. rōnib?
q̄ sic ad quas r̄idēf infra ca. vi. et trib? sequētib?. Di.

De mani iura im

Caplm̄ p̄mā

r perij nō iura: s̄ i iurie et iusticie ac
crudeles tyrānides non indigne
censeri deberēt: si nullatenus expediret vnuz
impatoꝝ seu p̄ncipē cunctas mūdī puincias
gubernare. Lū romani sup vniuersū orbē sibi
vsurpauerūt p̄ncipatū. Quo circa de iurib?
imperij romani plurima q̄situr? et ante oīa: an
expediat esse vnū impatoꝝ totū orbis in terro
gare decreui: aut ad totū generis humani cō:
modū et vtilitatē p̄ticiat totū orbē terrarū i tē
poralib? vni impatoꝝ seu p̄ncipi sc̄lari subesse
Circa. qd̄ diuersas et aduersas snias enarra.
Alia. Circa hāc interrogationē quas p̄ponis
est vna opinio: q̄ p vnū p̄ncipē secularē q̄ nō
incōgrue impatoꝝ noie censet: mūd? quo ad
tpalia optime regeret. Nec sufficiēter paci et
quieti toti societati hūane pōt per aliud regi:
men p̄videri. Di. Pro ista opione allegare
conare. Alia. Ista opinio videt multipl̄ pos
se p̄bari. Nā illud regimē est maxime vniuer
so expedies p qd̄ mali facili? iusti? et efficaci?
ac salubri? coercent. et boni vsuūt q̄tius: iter
malos. Ob hoc em̄ sūt rectozes et p̄ncipes ma
xime p̄stituti. teste brō petro q̄ in canōica sua
p̄ma ca. ij. duces asserit missos a regib? ad vin
dictā malefactorū laudē nō bonoz. Lūi p̄cor:
dat beat? paulus ad Ro. xiiij. dicēs. Prātes se
culares esse a deo ad terroꝝ maloz et securita
tē bonoz. vbi sic in q̄t̄ Clis aut nō timere prā:
tem bonū fac et habebis laudez ex illa. dei em̄
mister est tibi i bonū. si aut̄ malefeceris time.
nō em̄ sine eā gladiū portat. Doꝝ scōꝝ ap̄loꝝ
sniam secur? est brūs augl. q̄ vt legit. xiiij. q. v.
ca. nō frustra ait. nō frustra sūt instituta. prās
regis: ius cognitioꝝ: vngule carnificis: arma
militū disciplina d̄nantis: seueritas etiaz boni
p̄ris. Habeāt oīa ista modos suos: cās: rōnes:
et vtilitates. Nec oīa cū timent et mali coerce
tur et boni quieti iter malos q̄tius viuūt. Ab
his ita mime discrepare videt. Nā ppter idēz
facte sūt leges et instituti sūt p̄ncipes sc̄lares
Unde p̄ncipes mistri sūt leges et impatoꝝ: lex
armata vocat. S̄z leges sūt facte vt maloz au
dacia coerceat et boni tute viuāt. di. iij. facte
sunt leges. et ex de hereticis in prologo. ibi sc̄z
lex pdif. Igitur vt coerceant mali et boni q̄e

Questio

Opinio p̄

Ratio p̄

Liber primus

secundi tractatus

Ordino

te vivat: est regimē p̄ncipū institutus. Sz per regimē vni⁹ p̄ncipis secularis q̄ sup vniuersū orbē habeat p̄tātē: mali facili⁹: salubrius efficacius: iusti⁹ ac seuerius coercent: et boni q̄ctius viuūt iter malos. Tuz qz talis p̄nceps mūdi esset maioris potētie ⁊ securioris ad malos forti⁹ cōp̄mēdos ⁊ bonos potētius defendendos. sine qua vt in plurib⁹ nec mali coercent nec boni sūt tuti. Tū qz pauciores essent vt opp̄ssores bonoz ⁊ fautores maloz. Tū qz si nō esset vni⁹ p̄nceps mūdi: s̄ plures supiores nō habētes: q̄ plurimi essent p̄mptiores ⁊ audaciores ad sustinēdū guerras ⁊ bella: q̄ si omnes vni⁹ p̄ncipi obedirēt. Vñ ⁊ videmus vt sepius piculiosiores ⁊ crudeliores guerras inter reges ⁊ p̄ncipes ac comites q̄ vni⁹ p̄ncipi obtempere recusant: q̄ iter subditos q̄ vni⁹ p̄ncipi seculari sūt parētcs. Tpe autē guerrarū et belloz insolecūt mali ⁊ boni multipli turbātur. Igit̄ q̄ vni⁹ sit rector: ⁊ p̄nceps mūdi q̄ sup oēs mortales hz p̄tātē: orbi expedit vniuerso.

Probat primo

Secūdo
Tertio

Ratio 2^a

Probat maior

Amplius sicut spūalia p̄ sacerdotes. ⁊ viros ecclīasticos mīstrāt ⁊ t̄palia p̄ p̄ncipes seculares ⁊ laicos disponūt. Teste brō petro q̄ in ordinatiōe clemētis. vt habet. xi. q. i. c. Sicut em̄. ait. sicut em̄ impietas crimē est tibi o clemēs neglect⁹: n̄bi dei studijs sollicitudines seculares suscipe. Ita vnicuiq̄ laicorū crimē est nisi iuicē sibi etiā studijs q̄ ad cōm vsum vite p̄tinēt operā fideliter dederint. Et idē eadez cā ⁊ q. c. te qdē. ait ad eundē clemētē. neq̄ em̄ iudicē neq̄ cognitorē seculariā negociorū hodie te ordinare vult x̄ps ne p̄focat⁹ p̄sentibus hōiuz curis nō possis n̄bo dei vacare. Hec nō opa que tibi min⁹ cōgnucere dixim⁹ exhibeant sibi iuicē vacantes laici. Quā doctrināz brī petri. brūs paulus confirmare videt̄ p̄me ad Ro. vi. secularia igit̄ iudicia si habueritis cōtēptibiles q̄ sunt in ecclīa illos constituite ad iudicādū. Et q̄bus n̄bis innuere videt̄ q̄ per cōtēptibiles in ecclīa q̄ laici vocāt̄ secularia negocia sunt tractāda: quemadmodū spūalia sunt p̄ clericos disponēda. Hanc doctrināz aplicam sancti patres doctores in suis scriptis postmodū tenuerūt. Nicolaus etiā papa vt legit̄ in decret. di. xvi. ca. cū ad verū ait. Tū ad verum ventum est vltra sibi nec impator iura pontificat⁹ accipiat nec p̄tifer nomen impatoris vsurpet. Qm̄ idē mediator: dei ⁊ hōiū x̄ps iesus actib⁹ p̄p̄iis ⁊ distinctis officia potestatis vtriusq̄ discreuit vt xp̄iani impatores p̄ eterna vita pontificib⁹ indigerēt. Et pontifices p̄ successu tēporaliū rerū imperia: libus legibus vterent. quatin⁹ spūalis actio a carnalibus distaret incurtib⁹: ⁊ deo militans

nime se negocijs corporalib⁹ implicaret: ac viciū non ille rebus diuinis p̄esse videret: qui esset negocijs secularib⁹ implicat⁹. Hanc eandem finiam fere eisdē n̄bis ponit brūs cyprianus. vt legit̄ di. iij. c. qm̄ idem. P̄dicta etiā ponit nicolaus papa vt habet eadē di. c. Imperium cum ait. Imperiū vestrū suis publice rei quottidianis administrationib⁹ debet eē cōtentū non vsurpare que sacerdotib⁹ d̄ni solū modo cōueniunt. Et q̄b⁹ ⁊ alijs quasi inumeris sanctorū assertionib⁹ ⁊ sacris canonib⁹ qui habent̄ in decret. di. x. ca. certum. ⁊ ca. suscipitis. Et dist. xvi. ca. deniq̄. ca. duo sunt. ⁊ ca. si impator. Et dist. lxxxviii. c. episcopus. ⁊ alijs locis q̄ pluribus legit̄ ⁊ colligit̄ q̄ sicut spūalia per clericos: ita sunt tēporalia p̄ laicos disponenda. Sed q̄uis totus mūdus esset ad fidem cōuersus vniuersitati fideliz expedit vni sumo pontifici in spūalibus obedire non solum in q̄tū spūalia cōcernūt clericos: s̄ etiā in q̄tū cōcernunt laicos. Igit̄ vniuerso orbi expedit vni impatori in tēporalib⁹ subesse. nō solū in q̄tū tēporalia cōcernunt laicos: s̄ etiā in q̄tū cōcernunt clericos ⁊ sumū pontificem vni p̄ncipi seculari subesse. Rurū silē iudicium tenendū est de toto et de pre: in magnis ⁊ in paruis. extra de appel. ⁊. iij. q. vlt. c. vlt. Et extra de pre. ca. maiorib⁹. Sed cui libet regno partiali qd̄ est pars mūdi expedit q̄ vni p̄ncipi seculari sit subiectum. alioquin oia regna mundi iniq̄ vel inutilia aut nociua essent habenda. Igit̄ sicut expedit vt tot⁹ mūdus vni seculari p̄ncipi sit subiectus. Adhuc omnes q̄ cōicātionē in t̄paliibus habēt adiuicē aut habere possunt. vt quibet posset inuenire pariter ⁊ nocere nō optime gubernantur: nisi vni sumo p̄ncipi quo ad tēporalia sunt subiecti. Tum qz oēs tales vnū populū cōstituunt sed s̄m salomonez p̄ouerbioz. ij. vbi non est gubernator: pplus corruet. ergo si in oibus cōmunionē habentib⁹ non est gubernator: aut p̄positus de eorum ruina ⁊ dispendio pbabiliter est timendū. Dicēs em̄ salomon. vbi nō est gubernator: nō vbi nō sunt gubernatores: populus corruet in sinuare videt̄ q̄ nullus populus vnus q̄tūcūq̄ magnus poterit absq̄ vno gubernatore cōsistere. Tum quia vt omnes cōicātionē adiuicē habentes vni ouili ⁊ vni gregi cōparant̄. vbi autē est vnū ouile ⁊ vnus grex: debet esse vnus pastor. ipsa etiāz veritate testante. q̄ ait Job. x. fiet vnū ouile ⁊ vnus pastor: eadem etiāz veritate testante que ait. Math. xxvi. percuriam pastore ⁊ dispergent oues gregis. dicens autē pastore ⁊ non pastores videt̄ innuere q̄ vnus grex seu ouile vnus

Ordino

Ratio 1^a

Ratio 4^a

Probat maior
Primo

Secūdo

pastorem principale non plus debet habere. Tu quia oes qui coactione adiuuicez habet: vel habere possunt: vnam ciuitate: vnu collegiu vnam gentem: vnu regnuz efficiunt vel efficere possunt. et nisi efficiunt vnum sunt nullatenus ordinari. sed monstruosus est corpus et ciuitas et collegiu et gens atque regnu quod nulla vel plura capita habet. Quare omnes qui comunione habere possunt adiuuice in temporalibus vni principi seculari debent esse subiecti. nec poterit aliter optime gubernari. Sed oes mortales quocumque spacio terrarum distantes adiuuicem possunt habere comunione. ita vt vnum populu. vnum ouile. vnum gregem. vnu corpus vnam ciuitate vnum collegiu vnam gentem vnum regnu efficiant vel efficere valeant nisi eos dislingat malicia. Vnde apostolus ad Romanos. vnu corpus vnum in christo singuli autem alter alterius membra. manifeste insinuans quod sicut omnes mortales non solum fideles sed infideles abrenunciando diabolo per fidem et amorem: debet christo firmiter adherere. Ita omnes si bene fuerint ordinati: corpus vnu esse debent. Etiam salomon Proverbiorum. x. ait. frater qui iuuat a fratre: quasi ciuitas firma. in fructibus quod sicut omnes mundi mortales sunt fratres: ita nisi malicia obuiet: debet vnam efficere ciuitate Vnde sapientia. vi. Sapientis increpationes reges iniquos ait. Data est a domino potestas vobis et virtus ab altissimo qui interrogabit opera vestra et scrutabit cogitationes: quonia cum essetis ministri regni illius non recte iudicastis. Ex quibus verbis dat intelligi quod quis propter peccata malorum multi sunt reges a domino constituti. Qui etiam vt habet Job. xxxiii. propter peccata ipse regnare fecit hypocritas: tamen totus mundus vnum regnu est. Quare quo ad temporalia vnum principem seculari debet habere. Item illud regnu est optimu per quod potissime et perfectissime quantum est possibile presentem vitam discordia ab vniuersitate delictu remouet. et tollitur. per quod concordia et iusticia precipue conseruant. Sed si vniuersitas fidelium vni principi seculari fuerit subiecta efficacius tollet iter mortales discordia: quod si plures fuerint principes vni superiori non habentes. Tu quia vbi pluralitas ibi discordia. Tu quia sicut vnu regnum speciale per discordiam contra se diuisum desolabit. teste veritate ipsa Zuce. xi. Ita si vniuersitas mortalium habedo plures principes nequaquam vni subiectos fuerit per discordiam contra se diuisa desolationem incurrit. igitur expedit vniuersitati mortalium vni principi seculari obedire. Item illud regim est vniuersitati mortalium expedies per quod ius

gia et litigia ad que prona est natura mortalium sequi et conuenienter decidunt. Sed conuenientius iurgia et litigia inter litigantes si vnus habuerint iudicem vel dominum aut principem deciduntur quam si habuerint plures qui vni mimes sint subiecti. Si enim litigantes quorum vnus alteri datum vel nocumetum intulit aut ius suum pluribus rebus vel principibus superiori non habentibus sint subiecti facilius poterit periclitari iusticia nec apparet sub quo iudice tutu sit vtrique parti litigare. quod aut offensus litigabit sub domino proprio: vel iudice per dominum proprium constituto aut litigabit sub rege proprio offendenti vel iudice per illum deputato. Si offensus litigat coram domino seu rege proprio vel iudice constituto per ipsum ille merito poterit esse suspectus offendenti. extra de officio iudicis de le. c. tunc que et insinuante Periculosus est sub suspecto iudice litigare. vnde quodam modo naturale est suspectorum iudicium insidias declinare. ii. q. v. q. suspecti. Igitur non est tutu vtrique parti litigare sub rege seu domino offensi seu iudice constituto per ipsum nec est etiam tutu vtrique parti litigare sub rege vel domino offendenti vel iudice constituto per ipsum quod ille poterit esse suspectus offenso per iura predicta. et ita litigantes si habuerint plures dominos superiores non habentes defacili poterit periclitari iusticia. Quare vniuersitati mortalium expedire vnu principem sumum habere ad quem tam ad conuenienter iudicem possint quocumque litigantes recursu habere in quo per dominum tam offenso quam offendenti suspicionem non irrationabiliter amouebit. Preterea illud regim seu dominum est expedies vniuersitati mortalium per quod non solum inferiores sed etiam superiores si deliquerint iuste poterunt castigari. Aliter enim pax societatis humane que tam dulcis est: vt propter ipsam etiam bella gerantur secundum augustinum vt habet. xxii. q. i. c. noli dominum poterit conseruari nec iusticia quare colere est sumum bonum in rebus secundum Gregorium. vt habet. xi. q. ij. ca. cum deuotissima tenebitur: nisi quod possibile est cauatur ne superiores delinquere valeant insolenter. vt ex verbis Innocentii. ii. que ponuntur extra de accusatione. aliter et quod potest colligi vt videtur. Si enim fuerint multi reges seu principes in diuersis mundi partibus superiores non habentes libere et impune pace et iura minorum perturbare valebunt. Sed si omnes reges fuerint impatori subiecti: non solum inferiores: sed etiam superiores si deliquerint poterunt legitime castigari. Igitur toti mundo expedire vt vnus impator regibus et principibus presideat vniuersis et super vniuersitate mortalium iurisdictionem habeat coactiuam. Amplius inter omnes mortales debet esse conuenienter vt quilibet respectu alteri sit inferior vel superior aut

Ratio 7^aRatio 8^a

ambo inferiores respectu eiusdē vt iter oēs ve
ra fiat cōcordia. 7 q̄libet eulibz reuerentiā vel
dilectionē impēdat. 7 hoc colligit ex auctori
tate gregi. 7 bonifacij pape q̄ ponit. di. lxxix.
ca. ad hoc. vbi sic loquitur. Ad hoc dispensatio
nis p̄uisio gradus diuersos 7 ordines p̄stituit
esse distinctos: vt dum reuerentiā miores po
tioribus exhiberent 7 potiores mioribus dile
ctionē impenderēt: vera cōcordia fieret 7 ex
diuersitate cōnerio: 7 recte officioruz gereret
administratio singulorum. neq; em̄ vniuersitas
alia poterat rōne subsistere. sed talis non est
iter cunctos mortales cōnerio: nisi vnus p̄s
sidaeat oibus alijs. igitur expedit vniuersitati
mortalium vt mūdus per vnum p̄ncipem gu
bernetur. Rursus illad regimē quod de⁹ in
ter mortales. p̄pter peccatus multitudis non
p̄mittit s̄ aufert: est melius illo: quod deus p̄
pter peccata multitudis puniēda itroducit.
Sed q̄ supra vniuersitate mortalium non d̄nef
vnus s̄ multi: ordinat deus p̄opter peccata
mortalium puniēda. teste salomone q̄ p̄ouer.
xxviii. ait. p̄pter pctā terre multi p̄ncipes ei⁹
Igitur s̄lt̄ vniuersitati mortalium expedit q̄
omnes essent subiecti vni. Item si non expe
dit vniuersitate mortalium vni imperatozi sub
esse. Aut hoc est propter insufficientiam hu
manā. q̄a nullus poterit sufficiens reperiri p̄
orbe vniuerso regēdo: aut propter nimiaz po
tentiaz tēporalē vni⁹ d̄ni toti⁹: qua posset hm̄
libitū in subiectos debacchare. S̄ insufficienti
tia non impedit. sicut insufficientia humana
non impedit q̄n vnus debeat etiam si vniuer
sitas mortalium conuersa esset ad fidē toti mū
do in sp̄ialibus p̄sidere. Nec nimia potentia
impedit. q̄a p̄portionabiliter ita potest tot⁹
mundus resistere crudelitati vnus imperato
ris toti⁹ orbis: sicut p̄t̄ vnū regnū partiale re
sistere regi. Nec posset maiorem habere pote
statē imperator totius mūdi sup̄ totum mun
dū: q̄ vnus rex super vnum regnum partiale
S̄ potentia regi nō ipedit q̄n vn⁹ rex debeat
p̄esse vni regno. Igitur nec potētia imperato
ris impedire debeat vniuerso orbi p̄esse. Pre
terea. si non expedit vniuerso orbi vnum im
peratore p̄esse: non est iustum vt vnus oibus
d̄nef. si autē non est iustum nec expediens: est
iniquū vnum oibus alijs d̄nari: s̄ non est ini
quum: q̄a esset contra ius: aut igitur cōtra ius
naturale aut contra ius positiuū. sed non con
tra ius naturale. q̄a tunc semp̄ fuisse iniquuz
7 ita nunq̄ fuisse q̄s verus imperator mundi
q̄a imperiū vsurpatuz cōtra ius naturale non
esset verum imperiū. Nec etiaz contra ius po
sitiuum: q̄a ius positiuū quo cauet ne aliq̄s sit

Non⁹

Decima⁹

Undecima⁹

imperato: totius mundi: non posset institui
nisi ab vniuersitate mortalium. S̄ vniuersi
tas mortalium hoc nūq̄ instituit s̄ magis con
trariū. Igitur non est iniquū vnum sup̄ vniuers
sum orbem habere imperium. quare expediēs
est censendum.

Capit. ij. in quo ponitur secunda opinio contra rari
prime capitulo precedenti recitate et motiva eiusdem
que sunt sex in numero ad que r̄sides infra ca. xi. Di.

Uto q̄ pro asser

Opinio 1^a
Ratiō 1^a
Ratiō 2^a
Ratiō 3^a
Ratiō 4^a
Ratiō 5^a
Ratiō 6^a
Ratiō 7^a
Ratiō 8^a
Ratiō 9^a
Ratiō 10^a
Ratiō 11^a
Ratiō 12^a
Ratiō 13^a
Ratiō 14^a
Ratiō 15^a
Ratiō 16^a
Ratiō 17^a
Ratiō 18^a
Ratiō 19^a
Ratiō 20^a
Ratiō 21^a
Ratiō 22^a
Ratiō 23^a
Ratiō 24^a
Ratiō 25^a
Ratiō 26^a
Ratiō 27^a
Ratiō 28^a
Ratiō 29^a
Ratiō 30^a
Ratiō 31^a
Ratiō 32^a
Ratiō 33^a
Ratiō 34^a
Ratiō 35^a
Ratiō 36^a
Ratiō 37^a
Ratiō 38^a
Ratiō 39^a
Ratiō 40^a
Ratiō 41^a
Ratiō 42^a
Ratiō 43^a
Ratiō 44^a
Ratiō 45^a
Ratiō 46^a
Ratiō 47^a
Ratiō 48^a
Ratiō 49^a
Ratiō 50^a
Ratiō 51^a
Ratiō 52^a
Ratiō 53^a
Ratiō 54^a
Ratiō 55^a
Ratiō 56^a
Ratiō 57^a
Ratiō 58^a
Ratiō 59^a
Ratiō 60^a
Ratiō 61^a
Ratiō 62^a
Ratiō 63^a
Ratiō 64^a
Ratiō 65^a
Ratiō 66^a
Ratiō 67^a
Ratiō 68^a
Ratiō 69^a
Ratiō 70^a
Ratiō 71^a
Ratiō 72^a
Ratiō 73^a
Ratiō 74^a
Ratiō 75^a
Ratiō 76^a
Ratiō 77^a
Ratiō 78^a
Ratiō 79^a
Ratiō 80^a
Ratiō 81^a
Ratiō 82^a
Ratiō 83^a
Ratiō 84^a
Ratiō 85^a
Ratiō 86^a
Ratiō 87^a
Ratiō 88^a
Ratiō 89^a
Ratiō 90^a
Ratiō 91^a
Ratiō 92^a
Ratiō 93^a
Ratiō 94^a
Ratiō 95^a
Ratiō 96^a
Ratiō 97^a
Ratiō 98^a
Ratiō 99^a
Ratiō 100^a

fuisse imperator: oius aliorū. Igitur in statu culpe non est expediens ut vnus oibus alijs dñef

Rursus qđ iuri gentium obuiat et repugnat: non est expediens reputadū cum ius gentiu3 se quaf naturale. quia ut habetur di. i. ius gentium est idē apud omnes gentes quale est solūmodo ius naturale cui nulla valet consuetudo aut multitudo vñ ius positiuū quōlibet derogare. extra de consuetu. cum tanto. s3 vni ueritatem mortaliū vni pncipi seu imperatori subesse iuri gentiū obuiat et repugnat. Tuz quia bella et captiuitates sunt iura gentium seu de iure gentiū. dist. i. ius gentium. que cessarent: si vnus imperator: vniuersitati mortaliū imperaret. Tum quia de iure gentium cōnubia inter alienigenas prohibent eadem dist. 7 ca. quod nō potest intelligi de qbuscūq; alienigenis. qā tunc essent cōnubia iter quos cūq; diuersarum puinciarū prohibita igitur intelligit de alienigenis que nullā cōmunionem dicuntur habere adinuicē. quales nō sūt quicūq; qui sūt vni imperatori vel dño subiecti. Omnes enī qui vni dño subiecti possunt et in multis casib; debent habere cōmunionē adinuicē se mutuo adinuicem adiuuando et inuicem defendēdo. Igitur nō est expediens neq; equum vniuersitatē mortaliū vni imperatori seu pncipi obedire. Item illi non debent vni pncipi vel imperatori obedire qui nec vnum iugum ducere debent nec inter se cōmunionē habere tenent nec licite ad eundem iudicem p iudicio etiam sustinendo recurrunt. Ad hoc talium autē quidam sunt fideles quidam infideles. sed fideles cum infidelibus. non debēt idem iugum ducere. Apostolo prohibente. ij. ad Corinth. vi. cum ait. nolite iugū ducere cū infidelibus. nec debent societate cum eis vel cōmunionē habere pacificam dño attestante qui dicit Matth. x. Nolite arbitrari qd uenim mittere pacem in terram: non ueni pacem mittere sed gladiū et c. Deuteronomij. vij. precipitur expelle fidelibus ut infideles percutiant vsq; ad interemptionē. nec ineam cū eis sedus nec misceant vxoribus eorum. Qđ etiam docet apostolus. ij. ad Corinth. vi. dicēs Due enim participatio iusticie cum iniquitate aut que societas lucis ad tenebras. que autem conuētio chusti ad belial aut que pars fidelis cum infideli. Quibus concorditer dicit sapiens Ecclesiastici. xij. Due cōmunicatio sancto homi ad canem: nec etiaz debent fideles ad iudicem infideliū pro iudicio recurrere testante apostolo. qui ut habet pime ad Corinth. vi. fideles qui coras infidelibus litigāt acriter reprehendit dicens. Ad uerecundias

uestras dico sic. non est inter vos sapiens qđ qui possit iudicare inter fratrem suum sed frater cum fratre iudicio contēdit et hoc apud infideles. Ex qbus uerbis colligitur qd fideles ab infidelibus quantū ad litigationem in iudicio et quantū ad omnē pacificam cōmunionem et participationē debent penitus separari. Igitur vni imperatori seu pncipi seculari non debet vniuersitas mortalium esse subiecta. Preterea. Ille non d3 vniuersitati mortalium p̄sidere q̄ eorum nō potest gerere curā sed nullus potest debite gerere curam vniuersitatis mortalium. cum qlibet sit insufficientis et se vni ius parui regni curam habere. testante salomone qui ut legit. ij. Paralip. p̄mo loquens ad deū ait. quis em̄ potest hunc populum tuum qui tam grandis est iudicare. quasi diceret nullus. igitur multo fortius nemo pot̄ digne vniuersitatē mortalium iudicare.

Capitū. iij. recitat opinionem tertiam circa questum capitulo primo. et probat vnica ratione ad quam respondet capitulo. xij. huius. Discipulus.

Aliam recita opi

nionem circa interrogationē predictam. Ad. Alia est opinio circa hanc: qd expediret vnum principem non secularē: sed ecclesiasticū vniuersitati mortalium p̄sidere. Disci. Pro ista opinione possumus inuenire mltā in tractatu de p̄tate pape et cleri. ideo pauca pro eius cōfirmatione adducas. Ad. Pro ista opinione potest taliter allegari. Inter ceteras excellentias qbus debet princeps: et qui in temporalib; p̄sident subditos superare: sapientia videtur esse p̄cipua. Unde et salomō. qui sapientia postulauit a deo ut digne posset regere populū dei in temporalib;: a deo legitur manifeste cōmendatus cum dixit sibi domin; ij. Paralip. p̄mo quia hoc magis complacuit cordi tuo. et non postulasti diuitias et substantiā et gloriā neq; animas eorū qui te oderunt sed nec dies uite plurimos. petisti autem sciam et sapientiaz ut iudicare possis populū meū super quem te constitui regem. sapientia et scientia datē sūt diuitias autem et substantiā et gloriā dabo tibi Et idē salomon Proverbior; primo dicit. intelligens possidebit gubernacula Ex quibus uerbis datur intelligi qd pncipi p̄cipue est necessaria prudentia et sapientia: sed magis sapientia requirit in uiris ecclesiasticis. q̄ in secularibus igitur non secularis princeps s3 ecclesiasticus dign; est toti mundo p̄esse. Di. Ita ratio non videtur mihi procedere: qā qui alijs p̄est in temporalib; debz alijs p̄-

Ratio 6^a

Cap. III

Opinio 5^a

Primo 15

Obiectio

cedere in sapientia mundana et peritia negotiorum secularium: non autem sapientia alia. Sed seculares precedunt in sapientia mundana. licet ecclesiastici excellant in sapientia diuina. Ergo qui praesidet in temporalibus debet esse secularis et non ecclesiasticus: laicus et non clericus. **Alia.** Istam improbationem quidam nituntur improbare. quia ex scripturis diuinis colligitur quod qui praesidet alijs in temporalibus non solum in sapientia mundana: sed etiam in sapientia diuina et lege dei debet esse peritior: eo quod rex qui in temporalibus praesidet debet in lege dei assidue meditari dicente deo qui loquens de rege dicit. **xxvii. ait.** Postquam autem sederit in solio regni sui describat sibi deuteronomium legis huius in volumine: accipiens exemplar a sacerdotibus leuitice tribus. habebit secum legetque illud omnibus diebus vite sue. **Iosue** autem qui in temporalibus praesidebat precepit dominus dicens. non recedat volumine legis huius de ore tuo: sed meditare in eo diebus ac noctibus ut custodias et facias omnia que scripta sunt in eo. **Ex** quibus colligitur quod in temporalibus praesidens non solum in sapientia mundana et secularium negotiorum peritia sed etiam in sapientia diuina debet alios superare.

Ratio

Capitulum .iiii. ponit opinionem quartam quam probat unica ratione ad quam respondetur infra capitulum tertio decimo.

Discipulus.

Capitulum .iiii.

Opinio 4^a

Huc circa inter

rogationem meam aliam opinionem audire desidero. **Alia.** Sunt quidam dicentes quod non est expediens vnum principem seculares neque ecclesiasticum vniuersitati mortalium praesidere nec etiam est expediens quod plures seculares vel ecclesiastici superiores non habentes in diuersis prouincijs aut regnis diuersis mortalibus dominentur. sed mundus optime regeretur si plures simul mundi dominium obtinerent. que admodum in pluribus ciuitatibus vel communitatibus non vnum solus: sed plures regere dinoscuntur. **Dis.** Pro ista opinione motiua adducas. **Alia.** Ista opinio videtur posse taliter fulciri. Illud idem regnum vel diuum est mundo vniuerso expediens in quo pauciores errores accidunt et peccata: quia per tale dominium vel regimen iusticia: pax et concordia omnium procuratur et etiam conseruatur. Sed si plures sapientes et virtuosius dominarentur vniuersitati mortalium pauciores errores fierent. et peccata in regendo: quam si vnus solus omnes alios gubernaret: quia sicut veritas iusticie que a multis queritur facilius inuenitur. h. **dis.** de quibus ita multi difficilius errant quam vnus solus. **huic**

salomon. **Proverbiorum. xiiij. et. xiiij.** assentit salutem esse vbi multa sunt consilia. Tunc etiam primo **Hiachabeorum. viij. ca.** Post multas laudes romanorum dicit. quod quicumque audiebant nomen eorum timebant eos. Quibus vero vellet auxilio esse ut regnarent: regnabant. quos autem vellet regno deturbabant: et exaltati sunt valde. **Et** in omnibus istis nemo portabat diadema: nec induebatur purpura ut magnificaretur in ea. **Et** quia curiam fecerunt sibi et quotidie consulebant trecentos viginti consiliarios agentes semper de multitudine ut que digna sunt gerant. **Et** committunt vni homini magistratus suum per singulos annos dominari vniuersae terre: et omnes obediunt vni: et non est inuidia neque zelus inter eos etc. **Ex** quibus verbis manifeste habetur. quod romani in hoc laudabant: quod nulli supra se regalem dignitatem nec diadema committebant: licet vnus per singulos annos ordinabant qui auctoritate non propria sed sibi a senatu commissa vniuersae terrae romanis subiectae domiabat. **Igitur** magis credendum vniuersitati mortalium plures simul praesidere omnibus: quam vnum solum.

Capitulum quintum ponit quintam opinionem quod modo mediam inter alias quam probat tribus rationibus.

Discipulus.

Capitulum V

Istalia opinio

circum interrogationem meam enarra. **Magister.** Alia opinio est quod secundum diuersitatem qualitates et necessitatem temporum expedit regimina et dominia mortalium variari: ita quod aliquando sit expediens vnum principem secularem vel ecclesiasticum praesidere mortalibus vniuersis: interdum expedit plures simul seculares vel ecclesiasticos omnes alios gubernare. Nonnunquam vero sit vtile plures principes superiores non habentes diuersis mundi partibus praesidere. **Dis.** Ista assertionem nitaris aliquibus allegationibus commutare. **Magister.** Ista assertionem pluribus modis posse fulciri videtur. Nam sicut leges pro communi utilitate debent institui. **dis.** hinc. iij. erit autem. sic principes rectores et domini. tam seculares quam ecclesiastici pro communi utilitate praeter ceteris sunt preponendi. quae etiam ipsi magis quam propriam procurare tenentur. Si enim utilitate communi propriam praeposuerint non rectores seu principes vel domini: sed tamquam tyranni sunt censendi. utilitas autem communis per vnum principem aliquando secularem vel ecclesiasticum qui vniuersis dominaretur. videtur melius procurari quam per plures non habentes super eorum sive simul re-

Opinio 5^a

Ratio 6^a

gentes: siue in diuersis prouincijs residentes eo q̄ interdum multitudo mortalium sepe minus sustineret dominium vnius principis secularis vel ecclesiastici quia sapiētia iusticia et alijs virtutibus (que requiruntur in principe) presulgenti q̄ multorum. nonnunq̄ autē magna multitudo mortalium nullatenus sustineret dominium vnius: sed voluntarie se subderet dominio multorum vel simul regentibus vel diuersarum prouinciarum curam gerentium et per consequens tunc per plures melius procuraretur communis vtilitas q̄ per vnum solum. Quare pro diuersitate et necessitate temporum expedit vnum vel plures mortalibus dominari. Amplius illo modo regitur optime vniuersitas mortalium qui magis assimilatur illo modo regendi quo deus disposuit populum israeliticum regi sibi per veram fidem subiectum. Sed deus disposuit populum israeliticum sibi subiectum aliquādo regi per vnum principem secularem David enim et Salomō super totum populum dei regnauerunt. Interdum per vnum principem sacerdotem Hely enim sacerdos totum populum israeliticum iudicauit. nonnunq̄ per plures reges quorum nullus esset alteri subiectus. Roboam enim et Jeroboam super populum israeliticum in diuersis regionibus regnauerunt. Igitur fm diuersitatem et necessitatem temporum est expediens vt vniuersitas mortalium vni vel pluribus principibus siue rectoribus sit subiecta.

Rursus ille modus regendi vniuersitatem mortalium qui aliquando fuit licitus et iustus est expediens reputandus. quia omne iustum et licitum est iudicandum expediens. Sed aliquando mundus licite et iuste regimini vnius principis interdum regimini plurium subdatur. Igitur adhuc talis modus variē regendi vniuersitatem mortalium fm diuersitatem ac qualitatem et necessitatem temporum est expediens estimandus.

Cap. vi. in quo r̄idet ad p̄mā rōnē capli p̄mi. Di.

Sta opinio cuz

i alijs opinionib⁹ q̄ d̄is q̄rū ad aliq̄ cōcordare dinoscitur a q̄busdā etiā in multis discrepare videt: vel forte a prima fm intellectū aliquoz in nullo discordat. I3 q̄rū ad s̄ba ei obuiare videat. p̄inde siue oīno sit eadē cū p̄mā opione intellecta Cvt q̄dā eā intelligūt siue in aliquo repugnet: cupio scire q̄līter tenētes istā opionē vltimā m̄dere nitunt ad allegatiōes adductas p̄ alijs opinionib⁹ in q̄rū sūt vel vident q̄ istā. p̄mā itaq̄ allegatiōnē p̄ prima opione q̄ in hoc consistit q̄ si vnius

princeps secularis dominare cūctis prouincijs et mali securius artaretur: et boni quieti viuerent pertractemus. Dic igitur quomō responderetur ad eam. Adagi. Respondet q̄ quis regulare sit et vt frequentius accidit q̄ vno principe seculari dominante cunctis. et mali districtius coercentur. et boni quietius viuunt inter malos: hoc tamen in casibus specialibus fallit. Disci. Explica igit aliquos casus (paucos tamen) in quibus dicunt hoc fallere. q̄a forte explicat paucis potero alios cogitare p̄ memetipsū. Adagi. Un⁹ casus est in quo dicitur sub vno p̄ncipe mūdi nec malos stricti⁹ cohereri nec bonos quieti⁹ viuere et est q̄n aliqua mltitudo ex malicia recusantiū obedire vni est tā magna et taz for: q̄ feditio: nes et guerras piculosas in norabile dispensiū reipublice et bonoz p̄tra mūdi monarchiā cōcitare presumerent a quibus cessarent si diuersi principes seculares superiorē nō habentes diuersas mūdi prouincias gubernarent. Di. Ut expressius atq̄ manifestius hunc casum intelligaz: velim vt eius aliqua exempla inducas. Ad. Quāuis res manifesta probatione non egeat: tamen vt votis tuis satis faciam vnum exemplum ex gestis romanorum adducam de Julio cesare qui quia romanum imperium quod prius in potestate senatus et consulum erat: solus occupare voluit innumere consecute sunt seditiones: factiones: et strages. Nam tota vrb̄ romana in bella intestina et ciuilia scissa est: itaq̄ tot cedes exorte sunt q̄ vix superessent coloni q̄ agros colerent. unde etiam plurimi q̄ optimi ciues et reipublice defensores crudeli morte interempti sunt: mali autem ad insolentiā et intolerabilem superbiam prouecti. vnde necesse fuit romanum imperium quod multorum vtpote totius senatus consilio et prouidentia in immensum excreuit ad vnius dñiū redactuz: paulatim decrescere. Item in alijs factionibus et bellis ciuilib⁹ tā romanis q̄ alijs manifeste videtur. quomodo dū vnus multis potentibus predominari vult maximam sepe concitat reipublice perturbationem et bonorum exilia aut occisionē Quapropter in casu quo multi nollent sufferre dominationē vnius: expedit reipublice plures diuersis concorditer p̄cesse. Di. Uideor mibi nunc casum hunc intelligere. Nam sepe id contigisse et quotidie cōtingere posse non ambigo. ideo paucis adhuc vnum casum mibi recita. Ad. Alius casus est. quādo p̄nceps totius mundi per potentiaz temporalē crudelitatem tyrannica seuirer q̄ bonos viros reipublice amatores et malos sibi in tyranni

R̄fisso ad p̄mā rōnē p̄mi capli

Quarta ratio

Tertia ratio

VI

de sua fauentes & auxiliantes promouerat. ve
luti de multis tyrānis in bystorijs legere pos
sumus. vt de Nerone romanoꝝ imperato
re crudelissimo: q̄ parricidia in vxores affines
& necessarios suos complura cōmisit: tantaq̄
mala perpetravit q̄ cetera regna ad rebellio
nē inuitauit: & tandem hostis a senatu iudica
tus in se ipsuz quoq̄ manus conuertit & suip
sius carnifer fuit. Similiter satis manifestuz
est quantum perniciosus bonis viris impera
tor: extitit Domitianus. qui nisi solus imperiū
obtinuisset: tantā neceꝝ bonis ciuibus & opti
mis inter nobiles inferre non potuisset. Idez
de alijs multis declarari posset. Sed hec sa
tis sint. In his duobus igit̄ casibus sub vno
p̄ncipe mūdi monarchia: insolescent scz ma
li & boni q̄ plurimuz turbarentur. propter qd̄
si mūdus nec de iure nec de facto esset vni p̄n
cipi seculari subiectus: & ex assumptiōe alicu
ius ad monarchiam mundi siue propter mali
ciam assumendi probabiliter timeret̄ q̄ inso
lescerent mali: & boni turbarent̄: non esset ali
quis pro tēpore illo ad totius mūdi dominuz
assumendus. **Di.** Alidū ponēdi apud istos
ex his que nunc recitasti magis aduerto. ex q̄
bus etiam cognosco q̄ omnes casus in quib̄
isti dicūt malos insolescere posse & bonos tur
bari sub vno toti⁹ mūdi monarchia: ad duos
premissos modos: seu casus possunt reduci: qz
scdm̄ eos vt estimo nunq̄ minus arcerent̄ ma
li & boni minus quiete viuerent sub vno p̄n
cipe: q̄ sub pluribus: nisi propter periculosam
rebellionē aut maliciaꝝ singularē alicui⁹ mul
titudinis potentis & magne: volentis concit
tare periculosas guerras vel ppter maliciaꝝ
vel ignorantiā vel negligentia p̄ncipis in qui
bus casibus scdm̄ eos sic nunq̄ fuisset de iure
aliquis p̄nceps ad totius mūdi dominū assu
mendus. **Probr̄ez** noli explicare plures casus
in quibus scdm̄ eos minus arcerēt mali & mi
minus quiete boni viuerent sub vno domino
totius mūdi: q̄ sub pluribus. **Sz** cupio bene
scire: an scdm̄ eos nō obstante malicia cuius
cunq̄ multitudinis nolentium obedire vni: &
non obstaure q̄ probabiliter apparet q̄ nul
lus esset de illis qui posset assumi ad mūdi im
periuꝝ & qui veller̄ & sciret vti iuste & legitime
huiusmodi dignitate: esset aliq̄s assumendus
ad impatoriā dignitatē seu maiestates postq̄
de iure aliquis fuisset domin⁹ totius mundi p
electionē vel per successionē. **Alia.** Si vo
lueris postea habebis occasione querendi cū
inuestigabim⁹ an romanū imperiuꝝ possit de
strui seu cessare. **Disci.** Hoc non obstante.
dic breuiter quid ad hoc isti respōderēt. **Alia.**

Quæstio

Quidam eoz dicunt q̄ in predictis casibus
esset assumptio cuiuscūq̄ ad mundi imperiuꝝ
differenda: quia nihil qd̄ est in rei publice des
trimentū est agendū: presertim si ex orinati
one humana & non ex diuina lege: nec ex lege
nature p̄cessit. & ideo q̄ diu assumptio alicui⁹
ad mūdi imperiuꝝ esset in detrimentū reipu
blice. siue propter maliciā subditoꝝ: siue pro
pter insufficientiam assumendi: non esset talis
assumptio attempranda: quia quod proui
sum est ad concordiam non debet tendere ad
noram. **dis. xcy. licet.**

Responso

Caplm. vii. in quo respondet ad tres pbationes mi
noris prime rationis capituli primi. **Discipulus.**

Intelligo quomō

Cap.

VII

isti dicunt malos posse insolescere
& bonos turbari: & magis sub vno
p̄ncipe oiuꝝ q̄ sub pluribus. ideo dic quomō
ad pbationes que adducunt̄ in contrariū re
spondet. **Alia.** Ad primā que in hoc consi
stir q̄ si vnus esset p̄nceps & domin⁹ vniuersi
tatis viuentiū. ille esset potentior ad arcendū
malos & tuendū bonos. **Rndet̄** q̄ nonnunq̄
aliquis est domin⁹ totius mūdi de iure. nō de
facto. quia multi sibi sūt rebelles: ideo potest
accidere q̄ domin⁹ & p̄nceps totius mundi sit
minoris potentie ad coercendū malos & tuen
dum bonos q̄ multi quibus nulli vel non tor
rebellare nitunt̄. **Ad secundā** probationē et
tertiā que in hoc cōsistunt q̄ si vniuersitas
mortalium vni esset subiecta pauciores essent
oppressores bonoꝝ minusq̄ essent boies p̄n
ni ad guerras & ad bella: q̄ si essent plures sus
periores nō habentes in diuersis regionibus
dominātes. **Respondet̄** q̄ hec possent contin
gere & accidere si vnus sapiens & iustus potēs
ter de facto omnib⁹ p̄nciparet̄: sed non est ne
cesse q̄ semper ex vnus dominio de iure mi
nuatur multitudo opprimentiū bonos & refre
netur audacia concitandi guerras & bella: q̄
vno de iure oibus domināte tam ex singula
ri malicia alicuius magne multitudinis bo
minū iniquoꝝ querentiū bonum propriū &
non cōmune q̄ ex malicia: ignorantia & negli
gētia vnus omnib⁹ imperantis potest auge
ri tam multitudo opprimentiū bonos q̄ auda
cia cōcitandi guerras & bella & modi alij tur
bandi bonos. a quibus quādoq̄ etiam cessa
rent plures nō habētes supioꝝ p̄fidētē. possi
bile est etiam q̄ inter paucos moleste ferētes
aliquid eis p̄positū plures p̄p̄os prouocaret̄
vna cū eis vt superioꝝ rebellet & bonos op
primant guerras & bella faciēdo. etiā potest

Ad primam

Ad secundam et
terciam

euenire vt simul vno existeret dno totius mundi stulto vel deside aut contra bonos tyrannice seuerite mali sint audaciores ad opprimenduz bonos et cocitanduz guerras q si plures sapientes et iusti diuersis regionib' p'sideres essent. Quare ptingere pot q magi insolescent mali et minus quiete viuant boni si vnus vniuersi tati mortaliu dnetur q si plures superioru no habentes diuersas regerent regiones.

Cap. viij. in quo r'fides ad sedas rone capli pmi. Di.

Et quomodo se

o cunduz istos valeat sustineri q non semp expediat vniuersitati mortaliu vnu secularem p'esse no obstante q sicut sp'ualia p clericos: ita teporalia p laycos disponuntur. ex quo secunda allegatio. s. c. i. adducta nititur concludere q sicut vnus princeps ecclesiasticus p'cessit omnibus alijs in sp'ualibus: ita expedit vnu principu seculare in temporalibus: qz q in sp'ualibus vnus p'cedat vniuersis fidelib' Cetera si totus mundus esset conuersus ad fide est imediate ex speciali ordinatione diuina et no humanavt ex sacris canonibus qui ponuntur in decretis dist. xxi. c. quis. et di. xxi. c. omnes. et c. sacrosancta. et in alijs locis q plurimis colligi pot. et io nisi de aliter ordinaret: hoc fidelibus reuelaret oes fideles etia C si vniuersi mortales suscepissent fide deberet vno summo pontifici in sp'ualibus obedire. qz no est in potestate hoim diuinam ordinatione aequaliter inmutare. Sed q vnus pnceps secl'aris in teporalibus toti mudo p'cedat est ex ordinatione humana qz no est de iure diuino nec de iure nature pot licite per boies mutari. qz omis res per quas cunq' causas nascitur: per eadē resoluitur. et de regulis iuris. omis. q'ob'z ante q vnus pnceps secl'aris cunctis mortalibus p'cederet poterant licite qui volebat ex causa iusta et ratioabili no p'sentire q aliqs assumere ad imperiu totu' mudi. qz qn libertati siue p'acti siue iuri aliquoz detrabit oim p'sensus e re q'redus et hndus. dist. liij. c. i. Ita silr si ex ca aliq' vnum pnceps ad monarchia mudi assumi cer i detrimetu notabile boni cois no cer p tuc ad imperiu aliqs pmoued'. Alii poterit dici q quis xps ordinauerit q oes fideles debeant vni summo pontifici obedire. qz ista ordinatio xpi fuit affirmatiua et non negatiua bene obligat ad semp sed non pro semp. et sic non est necesse q omnes fideles omni tempore vni pape obe-

diant cum etiam hoc non sit possibile eo q necesse est sedem illam sepe vacare. et quis omnes fideles debeant esse semp parati pro loco et tempore et modo debito summo pontifici obedire. electio tame summi pontificis quado sedes vacat ex rationabili causa et manifesta potest deferri ad tepus. non solum paruu: s etia magnuz: vt sic ex causa ronabili dilata huiusmodi electio p plures dies. aliquado per plures menses. nonuq' vero per plures annos. vnz de aliquado sedes illa per sex annos vacabat ita ex causa licita pot deferri ad centu annos vel ducentu vel plures. et cosimiliter de assumendo ad summu imperiu pmouedo. quia ita ex causa pot deferri sublimatio vni sicut alteri. Sed vellem scire an sicut fideles non possunt statuere q nuq' aliqs in summu pontificu eligat: ita mortales no valeant ordinare q nuq' aliquis ad mudi imperium exaltet. Ad. Rndet q nec possut nec vnq' licite p'auerit mortales statuere q nuq' aliqs ad mudi imperiu sublimaret: quia nihil statui licite pot imperpetuu duraturu: qd aduersatur illi qd est regulariter expediens bono coi. lz in casu posset bono coi nocere. Sed vnu pncipem cunctis mortalib' p'cedere est regulariter expediens bono coi cunctozu mortalium. lz posset in casu nocere. Igit' absolute q nuq' aliqs ad imperiu pmouet statui nime pot. licz cu aliqb' modificati omib' aut specificationib' seu conditionib' s licite posset ordiari. q ad tep' nullus pmoueretur ad huiusmodi dignitate.

Caplin. ix. Respondet tertio roni Primicapli. Di.

Arra quo regu

latiter lz no in omni casu sit expediens cunctos mortales vni pncipi secl'ari subesse. no obstante q expediens sit cuilibet regno partiali habere vnum regē cuius idem sit habendu de toto et de parte iudicium sicut idē iudiciu est habenduz in magnis et in paruis. sup qbus ro tertia fundat supra p prima opinione in pmo capitulo recitata. Ad. Dupliciter rndet vno mo q no est semp consimile iudiciu habendu de toto et de parte sicut nec semp ides iuris est in magnis et in paruis qa sepe qritas rei diuersitatem iuris inducit. extra de symonia. et si questiones. et. xij. q. ij. ca pi. bone rei. et. i. q. i. iudices. Deinde nonnunq' magna nocent et non parua. nam et modicum quod nocet non nocet. vt notat in glosa prologi decretaliu. et extra de rubricis. si propos-

Questio

Ratio

Cap. IX

Prima r'fio

Cap. VIII

Cap. pmo ad
sum r'fem. c. i.

Cap. secundu

stritione: sed qñ est eadē rō de toto 7 de parte: 7 de magnis 7 de paruis. tunc simile iudiciū de eis est habendū: 7 idē ius est in eis. quia vbi ē eadē ratio: ibi debet esse idē ius. ex de cōstitutio- rionibus. translato. nūc aut nō est semper eadē ratio de toto mūdo 7 de vno regno par- ticulari. quia sicut insinuatuz est superius po- test 7 tringere propter singularē 7 insolitā ini- quitatē alicuius multitudis prepotentis vel insufficientiā assumēdi q vnuz p̄ficere oibus erit in detrimētū boni cōis: 7 vnū p̄ficere vni regno particulari erit ad vtilitatē incolarum eiusdē regni. 7 iō in tali casu nō est semp simi- liter iudicandū de toto mūdo 7 de vno regno partiali. Aliter dicitur q etiā sepe non expe- dit q vni regno vnus rex p̄ficiatur. imo sic qñq̄ diuersi ep̄atus sunt vniendi. xvi. q. i. 7 tē- poris qualitas. sic expeditet interdū reipubli- ce diuersa regna vni 7 vnū sup̄ plura regna regnare. 7 qñ nō esset vn̄ p̄ncip̄ mundi q̄ro plura regna vniēnt tanto vtilius regerentur si aliquis iustus ipsa ad vtilitatem communē non ad propriam gubernaret.

Cap. x. in quo dat r̄sio generalis ad oēs rōnes re- fiduas capli primi scz iij. vsqz ad finē capli. 7 hoc ap- plicando solutionem singulis. Discipulus.

Responso scda.

Caplm. X

Rolixe tractare

p residuas rōnes p̄ prima op̄ione supra. i. c. allegatas fastidiū for- te legētib⁹ generaret. ideo si ad ipsas vna pos- set dari r̄sio libēter audirē. **Ad.** Nonnullis appet q rōne vnica dissoluunt eo q oēs p̄clu- dunt regulare esse q esset expediēs totū mun- dū vni p̄ncipi seculari subesse: qd̄ tñ fallit in casib⁹ de qb⁹ casib⁹ iste rōnes nō p̄cludūt. **Di.** Ista r̄sio mihi nimis generalis esse videt: iō nullo mō rōnalis appebit nisi ad rōnes illas applicet sp̄aliter. illā igit breuē ad oēs alias nitere applicare. **Ad.** Quarta rō. s. c. i. ad- ducta q̄ fundat in hoc q cū oēs vniuersi mor- tales q̄ p̄nt cōionē in t̄palib⁹ h̄ie adinuicē nō optime gubernabunt nisi vni p̄ncipi seculari sint subiecti. 7 iō expedit oia vni impio subia- cere. s. p̄ hoc nequaquā cōcludi videt q oēs vo- lentes cōionē adinuicē h̄ie nō optime gubers- nabunt nisi vni p̄ncipi seculari sint subiecti. iō in casu nō expedit oēs vni impio subiacere. q̄re in casu optim⁹ mod⁹ gubernādi mortales p̄pter irā impedit. 7 iō interdūz p̄t singula- rem maliciā subditōz vel p̄p̄n̄q̄ratis aut in- sufficiētiā ad imperiū assumēdi vniuersitas mortaliū optime gubernari nō valet. iō in ali- quib⁹ casib⁹ meli⁹ est relicto optimo regimine eo q̄ haberi nō p̄t diuersas p̄uicias diuersis

Ad quartam

p̄ncipibus subiacere q̄ in multoz perniciem: vnū p̄ncipē sibi mundi dominū vendicare 7 eligentib⁹ illis qui si cōitas mortaliū esset bñ disposita 7 de iure 7 de facto dignū 7 idoneus ad mūdi imperiū p̄mouere deberēt. **Quinta** vero ratio que in hoc cōsistit q si vniuersitas mortaliū vni fuerit p̄ncipi seculari subiecta efficacius tollet inter mortales discordiā q̄ si fuerint plures p̄ncipes sup̄iorē nō habentes. ad hoc elicit q̄ quis regulare sit efficaci⁹ tol- li discordiās per p̄ncipatū vnū: q̄ per plures. hoc tñ fallit in casibus de qb⁹ dictū est p̄us.

Ad quintam

Sexta rō que ex hoc v̄tutez habere videt q iurgia 7 litigia equi⁹ decidūt: si oēs mortales habeant vnū iudicē sup̄remū q̄ si fuerint plu- res iudices sup̄remuz nō habētēs. **Euacuat** p̄ hoc q hoc bz regulare veritatē qñ oēs obedirent vni. 7 de iure 7 de facto. fallit tñ in casib⁹ de qb⁹ sepe facta est mentio sup̄iorē. **Ad se- ptimā** rōnē que f̄ndat in hoc q si vniuersitas mortaliū esset vni subiecta nō solū inferiores: sed etiā sup̄iores etiā reges si delinquerēt pos- terūt legitime castigari. qd̄ nō contingeret si essent plures p̄ncipes sup̄iorē non habentes.

Ad sextam

Ad septimam

R̄ndet q̄ regulariter verū est qñ nulla multi- tudo poteret rebellaret contra p̄ncipem mū- di q̄ potenter 7 iuste regnaret. fallit tñ quādo dñs mundi de iure taliter nō regnat. **Octa- ua** ratio que fundat in hoc q̄ inter vniuersos mortales talis debet esse cōnexio qualis esset respectu alteri⁹ si sit sup̄ior: v̄ inferior: vt col- ligitur ex auctoritate greg. 7 bonifacij pape. **Per** hoc dissoluit q̄ absq̄ tali cōnexionē cum- ctorum mortaliū vniuersitas nō est optimo re- gimine gubernata. 7 ideo iter mortales talia debet esse cōnexio. et per cōsequens oēs mor- tales (si optime quātū permittit cōditio mor- taliū essent dispositi) vni p̄ncipi deberent cē subiecti. sed. quia talis cōnexio per maliciam impedit: ideo potest in casu cōtingere: q̄ etiā talis cōnexio cumctorū mortaliū: etiāz de iure non existat. **Nonā** rō que consistit in hoc q̄ plures p̄ncipes dominari mortaliū ordinā- uit deus p̄pter peccata hominū puniēda. 7 per cōsequens tale dominū plurium p̄ncipū non est optimum. **Bene** concludit q̄ dñum vnus p̄ncipis super totū mundū est melius pluriū p̄ncipū dominio sup̄iorē nō haben- tiuz. q̄ quādoqz propter indignitatē hominū 7 iusto dei iudicio tale dominūz de facto has- beri non potest. ideo in casu expediēns est q̄ etiā de iure et ad tempus cesset tale dominū vt nullus de facto ad tale dominūz subleuet

Ad octauam

Ad nonā

Ad decimam

Decima ratio q̄ p̄sistit in hoc q̄ si nō expedit vniuersitati mortaliūz vni imperatoz subesse

aut hoc propter influentiam hoīz: aut propter
nimiam potētiā temporalem talis impera
toris ex insufficiēti diuisione procedit: quia pro
pter neutrum illoz accideret vel propter insolē
tam et singularē maliciā subditoz. vel quia
pro aliquo tempore determinato non constat
q̄ possit inueniri aliquis ydoneus ad huiusmo
di dignitatem. Ad vndecimā rōnem que cō
sistit in hoc q̄ si nō semper est expediens vni
imperatozē cūctis mortalibus dominari hoc
esset contra ius naturale aut contra positiuū.
Respondetur q̄ cuius ius naturale sit naturale
preceptū sicut colligi potest ex glosa que po
nitur di. i. ius naturale. sicut naturalis prece
pti est differentia duplex. Ita iuris naturalis
differentia duplex potest inueniri. Preceptū
aut naturale quoddā est absolutū absq̄ omī
conditione modificatione seu determinatiōe
sicut non coles deū alienū. non mechaberis.
et huiusmodi. Quoddā aut nō est absolutū: s̄
cū aliqua conditione modificatione vel speci
ficatione seu declaratione. sicut vt alieno in
uito domino. si fuerit in extrema necessitate cō
stitutus absconde vniū membroz tuoz pro sa
nitate corporis cōseruanda et consimilia. Sic
est duplex ius naturale. quoddam absolutū et
quoddā cū aliqua modificatiōe vel specifica
tione et hmoi. Contra ius naturale primo mō
dictū nō oīz vniū impatozē cūctis mortalibus
presidere: q̄ tunc in nullo casu vnq̄ possit im
peratoz aliq̄s vniuersis mortalib⁹ presidere. s̄
vniū impatozē cūctis mortalib⁹ presidere pōt
esse p̄ra ius naturale secūdo mō dictū. q̄ rō na
turalis dicat q̄ nō oīz vn⁹ impatoz dñari cun
ctis mortalibus q̄n hmoi dñium esset in detri
mentū et p̄niciē reipublice et boni cōis. Ita et
hmoi dñium regulariter ess̄ iustū et expediēs
et p̄sonū rōni et iuri naturali. s̄ in casu pōt esse
iniquū et iuri naturali secūdo mō dicto p̄rarius
Caplin. xl. in q̄ r̄ndet ad rōnes capli scđi hui⁹. Di.

Utrum quomodo

ad rōnes q̄bus videt posse p̄
bari q̄ semp et in oī casu sit expediēs
vniū principem secularem cunctis mortalib⁹
bus presidere vel dñari in r̄ palibus. nūc au
dire desidero quō soluant rōnes. s̄. h. c. addu
cte q̄bus videt posse p̄bari seu ostēdi q̄ nūq̄
expediat vniuersitati mortalū in r̄palib⁹ vni
principi seculari subesse. Ad. Ad p̄am
rōnem que in hoc cōsistit q̄ diuisio regnoz a
deo q̄ optime oīa regit et disponit et c̄. r̄ndetur
q̄ de aliqua fecit p̄pter p̄ctā maloz plecten
da. et illa expediunt q̄n puniēdi sunt mali. s̄ se
pe quando non sunt puniēdi mali non exp̄

diunt: sed contraria. diuisio autē regnoz fuit
a deo in penam peccati maloz. et ideo q̄n non
essent sublimandi reges ad puniēdū pecca
ta que imp̄i cōmiserūt: sed ad vtilitatē bono
rum et ad cōseruandū et p̄seruandū a malis
cōmittēdis esset expediēs q̄ oīa regna essent
vni p̄ncipi sup̄mo subiecta. Ad secundā ra
tionē que fundat in hoc q̄ deo displicebat pe
titio populi israelitici q̄ iustissimis legib⁹ vte
batur: quādo petebat regē sibi dari. multipli
citer r̄ndet. Vno mō q̄ non ideo illa petitio
displicebat deo: q̄ petebant mali: s̄ q̄ mala
voluntate: et mala intentione petebāt: mala
q̄dem intentione petebāt. q̄a ideo petebat re
gem supra se vt in hoc essent infidelib⁹
bus. Unde et dixerūt. vt habet p̄mi Regi. viij
Cōstitue nobis regem vt iudicet nos: sicut et
vniuersē habēt nationes et seq̄tur Noliūt autē
popul⁹ audire vocem samuelis: s̄ dixerunt ne
quaq̄: rex sup̄ nos erit. et erimus nos quoq̄ sic
omnes gētes. mala etiā voluntate petebāt re
gem: q̄a tanq̄ ignari et stulti petierūt regē vt
hac occasione regimen samuelis q̄ eos iustissi
me reixerat declinarent. q̄ de ipse qui corda
intuebat eozum testat⁹ fuit. vt videt euz dixit
samueli: iuxta oīa opera sua que fecerūt a die
qua eduxi eos de egypto vsq̄ ad diem hāc sic
dereliquerūt me et seruerunt dijs alienis: sic
etiāz facient tibi. Ex q̄bus verbis colligit q̄
voluerūt inique declinare regimen samuelis.
Di. Non videt q̄ ipsi desiderabant abijcere
regimē samuelis: s̄ filioz suoz q̄ iniusti et im
p̄i fuerunt. et ideo merito fuerūt depellendi.
Nā ibidem sic legit. Factū est autē cū sen
sisset samuel posuit filios suos iudices isrl et post. et
nō ambulauerūt filij ei⁹ in v̄is eius. et declina
uerūt post auariciā: acceperūtq̄ munera: et p̄
uerterūt iudiciū. Congregati ergo vniuersi
maiores natū israhel venerunt ad samuelem in
ramatha. dixeruntq̄ ei. Ecce tu senulisti et filij
tui non ambulant in v̄is tuis. constitue nos
iudicem seu regem vt iudicet nos. Ex qui
bus verbis colligitur q̄ cōtentabant in regi
mine samuelis: sed displicebat eis regimen fi
lioz suoz. Ad. Respondet q̄ quis no
luerunt expresse dicere sibi displicere regimē
samuelis tamē innuebant verbis euz dixerūt
tu senulisti quasi dicerent a modo nō es aptus
ad regendū. q̄ aut allegauerūt maliciā filioz
eius nō fuit nisi ad palliandū suā malā volun
tatē. quia p̄ncipaliter intendebāt abijcere sa
muelem. q̄ ex verbis dei superi⁹ dictis datur in
telligi. Di. Ad istā rationē vniā r̄nsionē au
diūt dari: nunc dic aliā. Ad. Eliter r̄ndetur
q̄ quis vt sepe dictū est plus regulariter ex

Ad secundas

Prima r̄nsio

Obijciunt

Respondetur.

Secunda r̄nsio

pediat ut rer in tpalibus dñetur: tamen in ca
 su nō expedit. quādo autē expedit ⁊ quādo nō
 licet sepe later homies ⁊ precipue imperitos
 ⁊ malos. hoc tamē deū cui nuda sūt ⁊ aperta
 oiavera nunq̄ later. ⁊ ideo cū lateret illos pe
 ritiores q̄ nō expedit eis regē habere: peti
 tio eorū deo displicuit. quia absq̄ hoc q̄ inter
 rogarent eū qui ordinauerat eos aliter regi q̄
 per regē sciens q̄ nō expedit eis regē habe
 re indiscrete ⁊ impudenter ac impotēte pe
 tebant regē. non em̄ debēbāt petere mutatio
 nē modi regendi ordinati a deo anteq̄ deū in
 terrogassent: quis habere regē nō sit regula
 riter malū: imo regularit̄ ē bonū ⁊ in casu ma
 lū. Tertia rō q̄ in hoc fundat q̄ illud regimē
 est meli⁹ qd̄ magis assimilaf regimini qd̄ fuis
 set si boies in statu innocētie remansissent: qz
 vnū impatorē oīum minime habuissent. Per
 hoc excludit q̄ ppter diuersitatē inter statū
 innocētie ⁊ nature lapse nō semp̄ illd̄ regimē
 est melius in statu nature lapse qd̄ magis assi
 milatur illi regimini quod fuisset in statu in
 nocentie. sicut nec regimē illud est melius in
 statu nature lapse qd̄ magis assimilaf regimi
 ni qd̄ est in statu nature gl̄ie. qz tūc meli⁹ essz
 q̄ quilibet regeret seipm̄ ⁊ q̄ nullus regimē
 sup̄ alios seu plationez haberet. qz regimē seu
 prelatio nō erit in statu gl̄ie. Ad quartā que
 p̄sistit in hoc q̄ vnū impatorē cūctis mortali
 bus dñari est p̄tra ius gentiū qd̄ est ius natu
 rale: ⁊ per p̄ns nunq̄ est expediens sine licitū
 bec per illa que dicta sunt in precedenti. c. vi
 detur posse repelli. Nam illud qd̄ est p̄tra ius
 gentiū lz ipm̄ sit iniquū: nō tñ semper est ini
 quū. imo qñq̄ est regulariter equū ⁊ licitū ⁊
 in casu iniquū p̄ eo q̄ ius gentiū saltē quo ad
 multa nō est ius naturale absolutū absq̄ omī
 modificatione vel p̄ditione determinatione
 vel specificatione: sed est ius naturale p̄ditio
 natū modificatū specificatū seu determinatū
 vel cū specificatione aliqua seu distinctione.
 Nā sicut habetur in decretis dist. i. ius gētiū.
 ad ius gentiū spectāt bella: captiuitates: ser
 uitates: que tñ nō sunt de iure naturali abso
 lute absq̄ omī modificat: one: etiā qz tunc cō
 traria nunq̄ essent licita. qz illa que sunt p̄tra
 ius naturale absolutū nunq̄ sunt licita: s̄ sem
 per sunt illicita ⁊ indispensabilia. ex de cōsue
 tudine. c. causaro. ⁊ dist. ix. q̄ licet ita q̄ vnus
 impatorē omnibus dominari. bella: captiui
 tates atq̄ iurgia inter alienigenas sint inter
 dū de iure gentiū. ⁊ ideo valeāt pertinere ad
 ius naturale cōditionale seu modificatū: seu
 cū aliqua specificatione seu determinatione
 nō tñ sunt semper iniqua. quia nō spectāt ad

Ad tertiam

Ad quartam

ius naturale absolutū qd̄ nō variat s̄ inuaria
 bile p̄seuerat. di. v. s. i. licet. et di. vi. s. bis ita.
 Quinta rō fūdara in hoc q̄ mortaliū quidā
 sunt fideles qd̄ sunt infideles q̄ non debent
 idem iugū ducere nec ad inuicē cōionē seu pa
 cificaz societatē habere nec ad eundē iudicē
 p̄ iudicio suscipiēdo recurrere. ⁊ p̄ cōsequens
 nō debēt vni impatorī subesse multipl̄r vidēt
 posse elidi. Primo qz lz fideles nō deberent
 ducere iugū infideliū cum infidelib⁹: nec de
 beant cū infidelibus cōionē seu societatē pa
 cificam habere qñ infideles impugnarēt fide
 les: vel aliqd̄ facerēt in cōtumeliā impatoris
 vel curatoris aut niterent fideles trahere ad
 pctm̄ mortale: nec fideles deberent recurrere
 ad iudiciū infidelis si p̄ iudicio subeūdo esset
 tñ licitū esset fidelib⁹ ducere iugū infidelium.
 cū infidelib⁹ ⁊ cum eis in cōionē seu pacificā
 societate habere qñ nihil mali mollirēt ⁊ cuz
 eis ad iudicē fidelium p̄ iudicio sustinēdo recur
 rere. ⁊ ideo lz nō esset licitū fidelib⁹ vni impa
 tori oīuz mortaliū infideli subesse. vidēt tamē
 tam infidelib⁹: q̄ fidelib⁹ licitū vni impatorī
 fideli subesse. Secūdo qz fideles nō debent
 idē iugū spūale ducere cū infidelib⁹: possūt tñ
 licite cū eis ducere idē iugū tpale. vñ et multi
 fuerūt fideles tā in nouo q̄ in veteri testamē
 to idē iugū tpale ducētes cū infidelib⁹: p̄ncipi
 infideli obediētes. fideles etiā licite cōionem
 ⁊ pacificā societate possūt habere cū infidelib⁹:
 bus sicut ⁊ multi sancti habuerūt lz nō in pec
 cato nec contra honorē dei lz etiā in casu fide
 les ad iudicē infidelē p̄ iudicio suscipiēdo re
 currere: exēplo multoz sanctorz q̄ hoc fecerūt
 ⁊ ita posset esse expediens in casu q̄ etiā vñ im
 perator: infidelis cūctis mortaliū p̄sideret.
 tum quia accidit q̄ quidā sunt fideles ⁊ qd̄az
 ali. ali. autes mortales fuere fideles ⁊ adhuc
 posset cōtingere. Sexta rō in hoc consistēs
 q̄ nullus est sufficiens ad gerendū curaz cum
 toz mortaliū: p̄ hoc refellit: q̄ lz null⁹ sit suffi
 ciens ad gerendū curā cūctoz absq̄ oi pericu
 lo dispendio ⁊ in cōmodo oīuz subditorū: mul
 ti tamē ad hoc habēt sufficientiā quā cōditio
 nature lapse permittit: p̄p̄ quā vtili⁹ est vni
 uersitati mortaliū vni subesse q̄ plurib⁹: sic
 etiā lz nullus sit sufficiens sine oi dispendio ad
 regendū vnū regnū parū. vtili⁹ est tñ vni re
 gno partiali vni dño q̄ plurib⁹ subiacere. Et
 ⁊ salomon. lz aduerteret q̄ null⁹ pplm̄ israeli
 ticū posset absq̄ oi defectu in nullo deficiens
 iudicare: regimen tñ nō renuit sed sapiam ad
 regendum perfectius ⁊ dignius postulauit.

Ad quintas

Ad primo prima

Ad no scōa

Ad septim

Capitulū. xij. in quo respondetur ad rationem capitulo tertio pro opinione tertia inductam. Discipul⁹

De motiuis pro

tertia opione. supra. c. iij. recitata. an expediret mudo vnu principē sezecclesiasticū nō seclare p̄sidere. **Ad.** Ad motiū illud cōsistit in hoc q̄ sapiētia q̄ maxime est necessaria p̄sideri siue in t̄p̄alib⁹ siue sp̄tialib⁹ magis in ecclesiasticis q̄ in secularib⁹ inuenitur. ad qd̄ r̄ndisti q̄ in ecclesiasticis inuenitur maior sapiētia de diuinis nō de hūanis. Quā r̄nsione aliq̄ improbare nitunt̄ p̄ hoc q̄ fm̄ legē dīnāz rex d̄z eē alijs p̄tior in his q̄ ad legē diuinā spectat̄ in q̄ d̄z cōtinue meditari. Sed alijs hāc obiectione conant̄ excludere asserentes q̄ quis ex p̄cepto qd̄ h̄i Deut. xvij. vt allegatū est: deberet rex legere leges dei oib⁹ diebus vite sue p̄gruis videlz hōis. magis t̄n ad lectionē h̄mōi sacerdotēs debet p̄cepto tenebatur. et ideo quis rex nō debuerit totalit̄ sapiētie diuine esse ignar⁹: non t̄n tenebat̄ sacerdotēs in sapiētia diuina p̄cellere. p̄sertim cuz sapientia diuinā publice docere nō debeat. q̄ null⁹ rex d̄z vsurpare sibi officii p̄dicationis. qd̄ m̄officiū ad sacerdotes spectat. **Di.** Ad hoc videt̄ ista r̄nsio posse impediri. qm̄ ille est magis ydone⁹ in t̄p̄alib⁹ p̄sidere q̄ non solū in sapia diuina s̄ etiā in sapia hūana et p̄tia negociorū seclariūz alios d̄z p̄cellere: q̄ maxime ad sapiētiē p̄ter p̄sidere. teste salomo. Prouer. i. q̄ ait. intelligēs gubernacula possidebit. q̄ etiā xvij. c. ait. serū sapiēs d̄nabit sup̄ stultis. S̄z p̄lati ecclesiastici nō solū in sapiētia diuina: sed etiā in sapia hūana et p̄tia negociorū seclariūz alios debet̄ p̄cellere. **di. xxxix. §. vno. 7. c. i. vbi Bregl.** loquēs de ep̄o cōstitūdo ait. Hoc t̄p̄e talis regim̄is arte d̄z p̄stitui q̄ nō solū de salute aiarū: verū etiā de extrinseca vtilitate et cautela sciat eē sollicit⁹. et. xvi. q. i. c. n̄ li ep̄oz. sic legit̄. de ep̄o cū sit optim⁹ p̄spector ita p̄spiciat vt vniuersē sibi cōmisse oues: a se maxime alant̄ atq̄ in necessitatib⁹ adiuuent̄. Ex q̄bus p̄bis seq̄tur q̄ p̄lati ecclesiastici debet̄ alios in p̄tia negociorū seclariūz p̄cellere. q̄re nō s̄n̄ ceps secularis s̄ ecclesiastic⁹ d̄z non imerito p̄pter maximā p̄tia etiā in t̄p̄alib⁹ cūctis mortaliū p̄sidere. **Ad.** R̄ndet̄ q̄ quis p̄pter maliciā aut negligentiam laycorū sepe fuerit oportū vt p̄lati ecclesiastici disp̄sationēz q̄rū dā t̄p̄aliū rerū recipiāt. et iō t̄nc negociorū seclariūz debet̄ h̄ie noticiā: nō t̄n excellētissimam h̄mōi negociorū p̄tia debent̄ h̄ie: s̄ eis sufficit mediocris. propter qd̄ vt lex testat̄ et notat̄ in glo. dist. xxxvij. c. i. opprobriū est p̄latis ecclesiasticis si velint esse periti disciplinarū forēsū. vñ et leges ciuiles p̄bibēt̄ audire. eē ne cle.

vel mo. sup̄ specula. cū em̄ nemo p̄fectissimāz noticiā ciuiliū legū et seclariūz negociorū vna cū p̄fectissima sciētia sacrarū litterarū possit acq̄rere. et ideo p̄bibent̄ monachi et clerici leges audire vt pleni⁹ sacre pagine insistant̄: restat q̄ p̄lati ecclesiastici nō debet̄ in p̄tia negociorū seclariūz alios sup̄are cuz in noticiā sacrarū l̄rarū p̄cellere debeāt vniuersos. Quare regularit̄ p̄lati ecclesiastici nō d̄z in t̄p̄alibus mortalib⁹ p̄fici vniuersis: ne vt testat̄ beatus petrus: scdm̄ q̄ legit̄ in decret. xi. q. i. c. qdā p̄s notat̄ p̄sentib⁹ vōiū curis nō possit v̄bo dei vacare: licz igit̄ in aliquo casu in t̄p̄alibus qm̄ nō inueniret̄ aliq̄s laic⁹ ydone⁹ posset ad t̄p̄ aliq̄s ecclesiastic⁹ curā oīz gerere: hoc t̄n regulariter sustineri nō d̄z: eo q̄ iuxta aplicā sn̄iaz ecclesiastici tali cure et sollicitudini circa temporalia nisi ex singulari cā et in q̄tuz min⁹ possunt se implicare nō debēt. **Em̄ cōcordat beatus petrus q̄ vt legit̄ in decret. x. i. c. qdē. in ordine clement̄ ait: te qdē oportz irrep̄sibilit̄er viuere et sumo studio n̄ri vt oēs vite hūi occupatiōes abijcias: ne fideiūso et existas: ne aduocat⁹ litiū fias: ne aliq̄ cautiōe occupatio ne inueniar mūdani negocij occasiōe perplex⁹.**

Caplm. xij. in quo respondet ad rationē ca. iij. pro quarta opūione inductam. Discipulus.

E ista materia

Esp. XIII

plura poterūt legētes in tractatu de p̄tate pape et cleri inuenire ideo ad motiū adductū sup̄. ca. iij. p̄ quarta opūione te cōuerte et recita quō r̄ndet̄ ad ipsam. **Ad.** Ad motiū illud ad p̄bādū. q̄ illud regimē mūdi est optimū qd̄ est pluriū sapiētū. Nil in hoc cōsistit q̄ qm̄ plures regūt s̄ pauciores errores accidunt et p̄ctā. Ad qd̄ r̄ndet̄ q̄ illud motiū videt̄ p̄babilitatē habere si errores et p̄ctā in regēdo ex sola imp̄tia vel defectu p̄siliū solū p̄tingerēt. Et si vn⁹ p̄nceps secularis absq̄ p̄silio sapiētū sibi subditos gubernare deberet. s̄ q̄ errores et p̄ctā in regēdo nō ex sola imp̄tia sed etiā ex mala voluntate et negligētia eueniunt et p̄nceps sibi subditos d̄z regere de p̄silio sapientis nec est aliq̄s p̄mouēdus ad p̄ncipatum nisi q̄ est melior et p̄udentior alijs: et de quo p̄babilit̄er estimes q̄ qm̄ oportz et expedit velit req̄rere cōsiliū sapientū. ideo regulariter p̄ncipat⁹ vni⁹ d̄tuosi et p̄udentis p̄ualet p̄ncipatū plurium vir̄ tuosorū et sapiētū. Quia em̄ tantum mortales promi sunt ad discordiam et ad querendū q̄ sua sunt nimis. et non que sūt boni cōmunitis: et q̄bus turbatio tranquillitatis et pacis corruptio.

et alia mala q̄si infinita pueniūt: ab his maris
me qui sup alios ptatē habent. Q̄n aut essent
plures rectores quoz nullus altero esset supe
rior: facili' accideret discordia q̄ si vn' esset su
perior: alijs: eo q̄ nullus discordat a seip̄o. faci
lius etiā ples q̄ a supiori refrenari nō possent
q̄rerent p̄p̄iā vtilitatē q̄ si vn' dominaretur
alijs. ideo regulariter min' timendus esset de
turbatione pacis ac iusticie et alijs malis q̄ ex
defectu boni regim̄is puenire noscunt. si vn'
esset rector q̄ si ples essent simul rectores quo
rū null' esset supior: alio: p̄sertim cuz facili' sit
pp̄lo emēdare vnū rectorē (si taliter exorbita
uerit) vt sit puniendus vel etiā amouēdus q̄
plures. Nec obstat q̄ veritas iusticie q̄ a mul
tis querit facili' inuenit: et q̄ salus est vbi mul
ta p̄silia. q̄ sic dicitur est p̄nceps virtuosus et
sapiēs q̄n expedit req̄rit p̄silia sapientū et fac
sez veritatē queri a plurib' q̄ multo meli' p̄t
regere cōsiliarios querētes veritatē et modū
debitū querēdi p̄ locoz tpe qd̄ vnicuiq̄ videt
eis imponere q̄ possit ipsimet consulentes si
null' haberet potestātē sup aliū: p̄sertim cum
vn' rector: h̄ns sup oēs p̄siliarios potestātē de
mō p̄sulēdi p̄siliarios possit vniquēq̄ eoz re
q̄rere: et cui' p̄siliū viderit sani' acceptare. Et
iō q̄rūcūq̄ expedit veritatē in causis arduis
queri a plurib' vtile est vt vnus sup oēs alios
p̄sulentēs q̄rendi veritatē habeat potestātē.
Dinc est q̄ q̄nis vt allegatū est. s. c. iij. roma
ni fecerūt sibi curiā vt quotidie p̄sulcrēt. xxxij.
p̄siliū agētes de multitudie. vt habet. i. Ad
ebab. viij. tñ vt ibidē legit cōmiserūt vni boi
magistratū summū: et oēs obediebāt vni regu
lariter. igitur melius est q̄ vn' virtuosus et p̄
uidens habeat mundi imperiū q̄ plures

Cap. xiiij. vbi incipit inuestigare q̄b' virtutib' debe
at pollere impator: et primo de fide. Discipulus.

Cap. XIII

Actenus inquisi

b uimus an toti generi h̄mano expe
diat vnū impatorē seu principē se
cularē vniuerso orbi p̄cesse: et aliquāliter ex q̄
sire p̄tractauim' opinionē dicentē q̄ regulari
ter est expediens vt omnes mortales vni secu
lari principi in tēporalibus sint subiecti. nūc
aut intēdo tecū inuestigare (q̄nis breuiter)
q̄b' excellētis seu gratijs virtutib' et moab'
impator: mūdi debeat p̄fulgere. Estimo aut q̄
fides: iusticia: vitas: pitia: potentia: diuitie: li
beralitas et fortitudo in impatore mūdi maxi
me req̄runt. iō de istis aliq̄ breuiter interroga
re p̄pono p̄mo an impator: mundi verā fidē et
carbolicā teneat h̄re. Ad. Nonnullis appet
q̄ interrogatio tua dubitationez nō h̄z cū q̄li

bet etiā mortal' adult' h̄ns vsūm rōnis teneat
esse fidelis (p̄sertim si in fide potuerit infor
mari) s̄ forsā q̄rere intēdebas: an aliq̄s pos
set esse ver' impator: q̄ nō habeat verā et carbo
licam fidē de quo sunt multe opinionēs diuer
se et aduersē.

Caplin. xv. inq̄rit vtrū impator debeat h̄re noticiā
scripturā et r̄idet scdm̄ diuersas opi. Discipulus.

Esto secūdo in

b quiras aliquāliter postea exq̄sire. iō
trāse ad peritiā necessariā impa
tori. Et p̄mo cupio scire an impator: mūdi si fu
erit carbolic' teneat habere peritiā scripture
diuine. Ad. Circa hoc sūt diuersē opinionēs.
Vna q̄ impator: mūdi si fuerit carbolic' pitia
legis diuine et sacrarum l̄rarūz debet habere
Quia nō minoris p̄fectionis dz esse impator: ca
rbolic' in nouo testō: q̄ fuerit rex in veteri rez
stamēto. Sz rex in veteri testō debuit habere
peritiā l̄rarū sacrarum et in lege diuina cōtinue
meditari. Igit' impator: carboli' p̄fecti' debz
ista h̄re. Ite ad impatorē carbolicū spectat
fidē xp̄ianā que in sacris l̄ris cōtinet' defende
re: et impugnatōres ipsi' vltione debita casti
gare. null' aut defendere p̄t qd̄ ignorat igit'
impator: carbolic' p̄fecti' dz ista habere sez
l̄rarū sacrarū pitia. Alia est opinio. q̄ q̄nis
deceat impatorē carbolicū aliq̄lē l̄rarū sc̄arū
h̄re peritiā (vt saltē) sciat legē vlt' legēdo itel
ligere l̄raliter scripturas sacras. nō tñ est sim
pliciter sibi necessariū pitia talem h̄re: p̄ eo q̄
absq̄ tali pitia p̄t t̄palia vtilit' et iuste dispo
nere. qd̄ solūm ad impatorē dimocit p̄tinere
di. Nūqd̄ impator: tenet noticiā legum ciui
liū habere. Ad. Vna est opinio q̄ sic. q̄ cū
impator: sit sūm' iudex in t̄pali' b' nō minorem
pitia legū (scdm̄ quas est ferēda sn̄a) dz ipse
h̄re: quā iudices inferiores. Sz iudices inferio
res tenēt habere noticiā legū ciuiliū (fm̄ q̄s
iudicare tenēt) Igit' multo magi' dz impator:
legū ciuiliū h̄re pitia. Alia est opinio q̄ nō re
net de necessitate legū ciuiliū h̄re peritiā: licz
valde cōueniens sit et vtile: vt pitia tali nō ca
reat. multi em̄ fuerūt impatores et reges iusti
(imo sancti) que legū ciuiliūz peritiā mime
habuerūt. qui tñ oīno didicissent leges (si de
necessitate ad earū noticiā obligati fuissent)
nec est silē de impatore aut rege et alijs iudici
bus iseriorib' q̄ em̄ impator: i imperio mūdi
et rex in regno suo soluz' est legibus: nec tenet
de necessitate iudicare fm̄ leges que admodū
iudices iseriores fm̄ leges de necitate iudica
re tenēt. iō nō req̄rit tāta noticiā legūz in im
peratore aut rege. sic in inferiorib' iudicibus.

Cap. XY

Opinio 1^a

Probat p̄mo

Seco

Opinio 2^a

Questio
R̄sō scdm̄
duas opi.
Prima

Secunda

Disi. Ex predictis mihi probabile videtur
 qd decet pmouendū impatorē & regē tam san-
 ctarū scripturarū q̄ legū pfundā habere noti-
 ciam: & qd talis si inueniret ante oēs alios (ce-
 teris partibus) esset pmouendus in impatorē
 & tunc in regem qm̄ p electionē nō p successio-
 nem debz q̄s regni gubernacula suscipe. S; **Quesio**
 nunqd si p̄mor^o in impatorē vel regem nō eēt
 pfundus i noticia sacrarū scripturarū & legū
 civilū deeeret eū desistere vel insistere studio
 p huiusmodi excellenti noticia acq̄renda: v̄
 etiā si esset excellēs in tali noticia debeat cir-
 ca meditationē h̄mōi assidue occupari. **Al.**
Respo. Respondet q̄ laudabile esset impatori aut re-
 gi vacare cum discretōne h̄mōi studio (q̄ruz
 possit) ita tñ vt p tale studiū nō impediatur
 a sibi commissis. Negligere autē sibi subditos &
 regni iperij aut regni alteri cōmittere vt ta-
 li studio insistat i impatore & rege: est rep̄hēsi-
 bile & dānabile reputādū: q̄ talis curā debitā
 subditū nō pendit. & de ipō n̄ificat illd apli. q̄
 suoz & marie domesticoz curā n̄ bz: fidē nega-
 uir & infideli deterior. Si em̄ p̄lat^o ecclesiastic^o
 p̄t vtilitatē subditoz vitā contemplatiuaz
 debet nōnunq̄ p̄mittere & active intendes
 re vt ex sacris canonibus colligif. viij. q. i. ca.
 olim. & c. inscriptū. & c. q̄ episcoparū. multo for-
 tius impator aut rex debz omittēre tale studi-
 um vt regimen debitū nō solū p alios s; etiā p
 seipm̄ subditū impendat. **Di.** Nunqd impa-
 tor debz habere excellentē notiā seculariū
 negocioz. **Al.** Rñderet q̄ ille q̄ ceteros
 antecellit in peritia seculariū negocioz & qui
 alios i sensu naturali & iudicio rōnis excellit:
 ceteris partib^{us} debz ante alios in impatorē
 aut regem q̄ p electionē ad regni gubernacu-
 la assumit pmoueri. Sensus em̄ naturalis &
 excellēs rōnis iudiciū intelligit q̄ i pmouēdo
 lītatura facundia: eloquentia: experientia: &
 memoria quilibet excellens videtur preferri
 debere: cū in pmouendo ad officiū tpale etiā
 breui tpe duraturū excellenti iudicio rōnis in-
 terdū tam lītatura q̄ xp̄ientia debeat an-
 teferri. Postq̄ autē ad imperiū aut ad mundi
 gubernacula fuerit q̄s assumpt^o peritiē secu-
 larium negocioz & noticie iuris naturalis: &
 p̄cipue illius circa qd cōtingit errare vel dubi-
 tare etiā eruditū & cui^o noticia ad suū spectat
 officiū p̄cipalr debet insistere: & magi q̄ no-
 ticie scripturarū sacrarū v̄ seculariū sciētiaz
 rum vel legū quarūcumq̄ nisi magis p eas q̄
 p aliū modū valeat peritiā seculariū acq̄rere
Di. Quare dī q̄ insistendū est noticie iuris
 naturalis circa qd cōtingit errare aut dubitare
 etiam eruditū. videtur em̄ q̄ nullū est tale ius

naturale. omis em̄ ignozātia iuris circa qd cō-
 tingit errare peritos videt excusare cōtra fa-
 cientē. ideo em̄ ignozātia facti excusat: q̄ etiā
 peritos fallit. vt notat glo. di. xxxvii. c. i. Igit̄
 si circa ius naturale cōtingit errare peritos
 ignozātia talis iuris excusare valeret. Rursus
 ois ignozātia p̄babilis excusat: s; ignozātia q̄
 p̄t inueniri in perit^o p̄t esse p̄babilis. iō aliq̄
 ignozātia iuris naturalis excusaret. cui^o p̄tra-
 riu^o notat glo. di. xxx. c. i. & Bracian^o. i. q. i. qui
 notādū dicit q̄ ois ignozātia iuris naturalis
 omib^{us} adult^o dānabilis est. Ex q̄bus videt col-
 ligi posse q̄ nullū est ius naturale circa qd cō-
 tingit errare aut dubitare peritos. **Al.** Re-
 spondet q̄ iura naturalia repiunt in duplici
 differētia. Quedaz em̄ sunt p̄ncipia p se nota
 vel ex talib^{us} p̄ncipijs imobilib^{us} p se not sequū-
 tur & sumunt. & circa talia iura nemo p̄t errā-
 re v̄ etiā dubitare: ipsa tñ ignozare p̄t. q̄ p̄t
 de ipis nūq̄ cogitare & tal^o ignozātia neminez
 excusat: q̄ talia iura naturalia lz q̄s atea nūq̄
 cogitauerit ea statim cogit qm̄ fm̄ ea aliq̄s te-
 net facere aliq̄d v̄l omittēre nisi absq̄ oī d̄libe-
 ratiōe & regula rōnis velit q̄s ad actū p̄cedere
 v̄l actū talē omittēre: q̄ ignozātia talis iuris i
 tali casu ex dānabili negligentia vel cōtem-
 ptu p̄cedit. & ideo nō excusat. Si em̄ ex aliq̄ oc-
 casione nitet occidere aliquē innocētē q̄ nūq̄
 nocuit statim si deliberare velit: & breuiter an-
 debeat ipm̄ occidere. cōcludit q̄ nō debz ipm̄
 occidere. Et ideo si absq̄ oī deliberatiōe ipz
 occiderit talis ignozantia ipsum non excusat
 Alia sunt iura naturalia q̄ ex p̄mis p̄ncipijs
 iuris patent & absq̄ magna deliberatiōe seu
 cōsideratiōe eliciunt quēadmodū in scibilib^{us}
 quedā p̄clusiones ex p̄mis p̄ncipijs patē-
 ter & absq̄ magna consideratiōe cōcluduntur
 etiā a min^o erudit^o. & talis ignozantia iuris na-
 turalis nō excusat: q̄ p̄t q̄libet absq̄ magno
 studio statim illa iura naturalia scire. & de tal^o
 li ignozātia iuris intelligif dicta maior. Alia
 sunt iura naturalia q̄ a paucis etiā perit^o & cuz
 magna attētiōe & studio: & p̄ mltā mediā colli-
 gunt ex p̄mis iurib^{us} naturalib^{us}. circa q̄ ē p̄ti
 infdū hnt opiones d̄uas q̄busdā putatib^{us} es-
 eē iusta & q̄busdā ea eē iniusta. & ignozātia ta-
 lis iuris naturalis excusat p̄cipue i omittēdo
 aliq̄d facere. quod tamē faciendū esset si non
 ignoraret. nisi sit ignozātia crassa & affectata.
 Taliuz igit̄ iurū naturalū noticie acq̄rende
 debz impator insistere diligēt. q̄ alia iura .s.
 p̄mo modo & secundo modo dicta leuit^o quādo
 erit necesse sibi ostendēt nec h̄mōi iurū & se-
 cularium negocioz peritiā & perfectā no-
 ticiā acq̄ri expedit. etiā vt plures p̄silitarios

Secūdo

Respondetur

Diuisio iuris na-
turalis

secum habeat sapiētes. exemplo romanoꝝ q̄
 vt est allegatū plus cōstituerūt. xxxij. q̄ quotti-
 die p̄sulebāt 7 cōsiliū agentes de multitudine
 q: teste Salomone Prouerb. xv. Dissipantur
 cogitatōes vbi non est cōsiliū. vbi vero plu-
 res cōsiliarij sunt confirmant. 7 Prouerb. ij.
 ait q̄ est salus vbi multa sunt cōsilia. Di.
 Doctrina sapiēti obuiare videt̄ impatorē ha-
 bere multos cōsiliarios. Quia Eccl. vi. sic les-
 gitur multi pacifici sint tibi 7 cōsiliarius ti-
 bi sit vn⁹ de mille. *Alia.* Respondet q̄ con-
 siliū de diuersis 7 ex diuersis causis requiritur
 aliquando em̄ requiritur cōsiliū de secretis qd̄
 periculosus est reuelare: nisi fidelibus 7 amiq̄
 ac discretis. Interdū requiritur cōsiliū de pu-
 blicis vel de illis q̄ absq̄ piculo reuelari pos-
 sunt infidelibus inimicis 7 fatuis. Iterū quā-
 doq̄ requiritur cōsiliū alioꝝ vt tot cōsiliarioꝝ
 habeatur consensus quo habito illud qd̄ deli-
 beratum est efficiatur magis autenticū. etiaz
 cum maiori ordinatione 7 amoris reuerentia
 vltimore ab alijs suscipitur. Quāq̄ aut̄ requirit̄
 cōsiliū vt querens cōsiliū illud qd̄ delibe-
 ratum est per cōsiliarios exequat̄. Nonūq̄ re-
 quiritur aliquoꝝ cōsiliū: vt querens cōsiliū
 um noticiam iuris vel facti qd̄ ignorat p̄ eoz
 responsione acq̄rat. qua habita qd̄ agere de-
 beat animaduertat. multoties vero requiritur
 cōsiliū aliquoꝝ: vt querens cōsiliū probe-
 7 experietur eoz cōsilia 7 eoz discretionem
 vel prudentiā aut̄ fidelitatem vel affectiones
 seu voluntatem vel contra se vel erga alios.

Quando igitur requiritur cōsiliū de secre-
 tis qd̄ periculosum est reuelare pauci debent
 esse cōsiliarij: q: solūmodo p̄bati fideles ami-
 ci 7 discreti. Quando aut̄ requiritur cōsiliū
 vt deliberatus per cōsiliarios executioni de-
 mandet̄: requirendi sunt pauci: q: solūmodo fi-
 deles sapientes 7 amici tantū. 7 in his duob⁹
 casibus intelligēda est auctoritas ecclesiasti-
 ci superius allegata. Quādo aut̄ requiritur cō-
 siliū de publicis vel de his que possunt sine
 periculo reuelari: requiritur cōsiliū solūmodo
 vt habeatur cōsiliarioꝝ consensus quo habi-
 to illud qd̄ deliberatū fuerit efficiat̄ magis au-
 tenticū vel vt querens cōsiliū p̄ responsio-
 nem cōsiliarioꝝ noticiā iuris vel facti quod
 ignorat acq̄rat: vlt̄ vt ipoz habeat experiēti-
 am 7 probe- discretionē seu prudentiā vlt̄ fide-
 litatem aut̄ affectionē vel voluntatem. multi
 debēt esse cōsiliarij numero in tali casu. Quā-
 doq̄ etiam non est absurdū cōsiliū impioꝝ
 vel maliuoloz req̄rere: q: quādoq̄ sapiens ex
 eozum responsione etiam ipis nocere volenti-
 bus 7 decipere intendētib⁹ qd̄ sibi erit agēs

Obijciat

Respondet

dum p̄spicit. Quēadmodū nō solū ex bonis
 operibus sapiens: sed etiaz ex malis operib⁹
 fatuoꝝ sapiens accipit disciplinā. teste Salo-
 mone Prouerb. xxij. q̄ ait. per agrum bonis
 pigri transiui 7 per vineam viri stulti: 7 ecce
 totum repleuerant vitice operuerunt super-
 ficem eius spine. 7 materia lapidum destrus-
 eta erat: qd̄ cum vidissem posui in corde meo
 7 exemplo didici disciplinam.

Caplm. xvi. inquit de iusticia quomodo in ipso im-
 peratore vigere debeat. Discipulus.

Itz de peritia vel

I prudentia necessaria imperatori pos-
 semus Cvt arbitro. Imagnū volu-
 men efficere: tamē ad p̄sens p̄dicta sufficiat̄
 idō ad iusticiā que necessaria est impatori vt
 estimo me cōuerto. cupio aut̄ scire an impator
 debeat semp 7 in oī casu rigorem iusticie exer-
 cere. *Alia.* Respondet q̄ impator debet
 quandoq̄ iusticiam totalit̄ p̄mittere vel
 differre ad tempus interdū vero decet eū imo-
 de necessitate tenetur rigorem iusticie tempe-
 rare mansuetudine: quandoq̄ aut̄ de necessi-
 tate salut̄ tenet̄ rigore iusticie exercere. Di.
 Ista possunt vt puto innumeris rōnib⁹ 7 au-
 ctoritatib⁹ demonstrari: sed abbreviatōis causā
 omittam. de vno tantūmodo cupio ad pre-
 sens snias diuersas audire. an videlz apud im-
 peratoꝝ in exercēdo iusticiā oēs pene p̄ quo-
 cūq̄ crimie sint arbitrarie vt liceat ei pecu-
 niariam penā vel aliā p̄ quocūq̄ crimie infli-
 gere. *Al.* Circa hoc diuerse reperunt̄ snie
 Una est q̄ apud impatoꝝ oēs pene sunt arbi-
 trarie vt liceat ei p̄ quocūq̄ casu 7 p̄ quocūq̄
 crimie quodcūq̄ genus penarum infligere.
 Que videtur hac rōne sulcici. Vbi pena non
 est taxata in iure que pena sit infligenda arbi-
 trio iudicis inferioris cōmittit̄: nec irōnabili-
 ter: q: ex quo non est ius expressum fm̄ qd̄ de-
 beat punire relinq̄tur q̄ fm̄ suum arbitriū pu-
 nire debeat. Sed impator: est super omia iu-
 ra positius. Igitur fm̄ nullum ius positium
 tenet̄ punire crimen alicui⁹ 7 per p̄sequēs tes-
 netur punire crimen alicuius p̄ suo arbitrio.
 7 poterit quodcūq̄ gen⁹ penarū infligere.
 Alia est snia q̄ non semp impator: exercen-
 do iusticiā potest quodcūq̄ genus penarum
 p̄ suo arbitrio p̄ omi crimie infligere. Pena
 em̄ pecuniaria non debet semp esse content⁹
 sed etiam debet infligere. Similit̄ etiam non
 semper debet sufficere sibi infligere penā scz
 verberū vel deportatōis vel p̄scriptōis vlt̄
 exilij. Sed tenet̄ penam mort̄ vel mutilatōis
 vel incarcerationis vel deventōis perpetue

Cap. xv

Quelto

Respon-
 Dima opit

Probat rōne

Schola opit

probat rōne

imponere. Et sepe huiusmodi penas nec rōne amicitie nec consanguinitatis nec rōne voluntatis aut aliqua alia occasiōe licet sibi remittere. Cuius rō assignatur: quia sicut vbi certa pena non est statuta in iure iudex inferior debet procedere equitate seruata. ex de translatiōibus. c. vltimo. Ita imperator: quia est supra positura iura et non est super equitatem naturalē: scz in exercendo iusticiā non vult ex causa infligere penā statutam in iure tenet de necessitate infligere penā equitate seruata sicut quod bonū cōmune et salutē subditorū viderit postulare et maxime bonorū. Sepe aut absqz dispendio cōmunis boni et periculo obedientiū bonorū pena pecuniaria vel deportatiōis aut proscriptionis vel exilij malefactorē minime castigaret. teste Ambrosio. qui in libro de officijs: et ponitur in decretis. xliij. q. iij. c. et est iniusta. ait. Si quis latronē filijs deprecantibz mortis etiā lacrymis coniunctis eius infligitur absolueudus putat ac adhuc latrociniā aspici affectus: nōne innocentes tradet exilio qui liberat multorū exitia cogitatē. Hinc etiā Hieronymus vt legitur dist. xlv. loquens de istis qui parcunt malis ait. Dū parcut vni vniuersē ecclesie moluntur interitū que ista bonitas est: que ista misericordiā est vni parcere et omnes in discrimen adducere. Ex quibus colligit qd si impator inferedat regivē sicut in cipi malefactorū consanguineo vel alicui sibi cōiuncto aut alieno appareret affectus turbandi imperiū aut bonū cōe vel innocētes solum modo penā pecuniāle vel aliā quācūqz p quā a persecutiōe male voluntatis minime pfecte repūmeretur peccat mortaliter et damnabiliter transgredit equitatē quā sequi tenet. Igitur in huiusmodi casu huiusmodi malefactor: siue fuerit rex siue princeps consanguineus vel alius penā mortis corporalis aut incarcerationis perpetue: aut aliquā aliam penā per quā a malis operibus et potentia mala faciendi penitus reprimatur debz infligere. Di. Uideatur qd imperator valeat licite tā graue penam etiā ei qui incidisset in crimen lese maiestatis vel aliud quodcūqz flagitiū commissum remittere. quia iudex in puniendo debet in hūmaniorē partē declinare. ex de translatiō. c. vlti. et sentētia que misericordiā vetat fugienda est. dist. l. pondere. potest igitur imperator licite cuiqz flagitioso misericordiā facere ei penam mortis vel quācūqz aliam remittendo. Ad. Dic respondetur qd si imperator quemcūqz criminiosum cognouerit perfecte emendatū ita vt deseruerit omnē voluntatē malefaciendi: nec aliquis prosequitur contra eum

Obicitur

Respondetur

iniuriam suam: potest ei imperator omnes penas remittere. si autē non fuerit emendatus perfecte s; pbabiliter timet qd habitā facultate intendit iterare vias suas malas et se consuetis itineribz vel alijs implicare: nō lz impatori ei oēm penā corporālē remittere: nec ei liceat talem misericordiā facere: qz talē miām faciendō nō declinaret in humaniorē partē: nec essz misericors: s; crudelissimim? et inhumanissimim? atqz impius reputādus. teste Aug. qd ad lucanum. vt habet. xliij. q. v. c. qd vichs ait. qd vichs nutriendis parceret et fauet ne contrister peccatum voluntatē tam nō est misericors qd qd nō vult accipere cultrū puero ne audiat plorantes cui etiā cōcordat Hiero. qd sup Esa. et legit eis dem. c. et q. i. c. nō est: ait. non ē crudelis qd crudelē iugulat: talis igit miā ē iniusta miā. vt ait Ambro. imo est impiissima miā et deterior adulterio et rapinis furto et alijs criminibz qd plurimis qd apud oēs enormia reputant. Di. Ista miā videtur aliquālitē habere apparentiam: recita quō ad motiū alteri? sine respōdetur: qd etiā nō omni apparētia caret. Ad. Respondetur qd iudices inferiores vbi nō est ius expressum non pnt nec debēt p libito suo punire sicut arbitriū: sed in tali casu debēt taliter arbitrari vt cōgruas seruetur: vt scz iudex puniat tali pena qd magis expedit rei publice et cōseruatiōni iusticie. et qua delinques efficacius corrigatur. qz sicut Aug. vt dicit in decretis. xliij. q. v. pdest et plectendo et ignoscendo hoc solum licite agit vt vita hoim bñ corrigat.

Ad rōes p̄ opt

Capitulum xvij. in quo sequent succincte qrit de alijs virtutibz si debeant inesse imperatori. Discipu.

De alijs virtuti

Cap. XVII

bus et moribus quibus decet imperatorem ornari tractarem? diffuse opt nimis plixū facerem? id arbitror qd ista duo. scilicet peritia et discretio sūt maxie necessaria ipatori ad regēdū vtilitē sibi subiectos: imo qsi videtur sufficere. tamē ista ab alijs quando erant oportuna separari nō possunt breuissime trās eam? vt ad latentiora et qd minus discussa sunt ab alijs citi? veniam? p̄sertim cum in ope de optimo gñe dicendi legalia qd habuerint eos poterūt qd plurima de virtutibus necessarijs rectoribus inuenire. Primo itaqz de veracitate quādocūqz decet impatorē tenere breuiter videamus. dic igitur an per aliquā sniam impator: debeat veracitate fulgere vt sicut nō lz ei aliquod falsum asserere vel aliqd dolose vel fraudulentē pmittere qd nō intendit soluere: sic nō liceat ei pmissum aliquālitē reuocare vel nō complere seu diffinire. Ad. Putant qui

dam quis imperator nec male pmissa solvere nec illa que promisit licite et postea perpendere esse nocua tenetur solvere sed teneat res scindere sicut et erubescere mime debet. Cui aliquid quid illorum melius quam prius dixit inuenit. Com petente correctione eis impendere nec debet expectare ut ab alijs corrigat. Tamen alia pmissa non debet aliquantulum renouare: nec absque manifesta differre. Laucere etiam debet ne cito vel leuiter aliquid asserat vel pmittat: nisi certum sit quod sit asserendum vel pmittendum. Di. De potentia diuitijs et liberalitate simul videamus an sint impatori oportune. Vident enim diuitie repugnare liberalitati: quia ad liberale spectat et fundere diuitias per quod diuitie euacuant. Ad. Nonnulli estimant quod sine istis non poterit bene administrari impiale officium: quia iurisdicchio sine coercionem nulla est censenda. extra de officio de legatione. c. pastoralis. et c. ex litteris. multo magis imperialis auctoritas absque coercionem nulla est. coertio autem sine potentia exerceri non poterit. Ergo potentia in impatore requiritur. potentia autem maxime roborari videtur per diuitias eo quod potentia absque amicitia aut saltem obedientibus non videtur posse proficere. amici autem et obediētes diuitijs acquirunt. teste Salomone quod Proverbia xix. ait. diuitie addunt amicos plurimos a paupere autem hijs quos habuit separant. et vij. c. ait. Multa colunt personam potentem: et amici sunt dona tribuentem. fratres hominis pauperis oderunt eum: in super et amici procul recesserunt ab eo. et Eccl. vi. sic legitur. Utilior est sapientia cum diuitijs. sicut enim pregit sapientia: sic pregit pecunia. et c. x. dicitur quod pecunie obediunt omnia. diuitie igitur sunt impiali excellentie optime. propter amicos et obediētes acquirunt: et amici et obediētes nequaquam diuitijs acquirunt et tenentur nisi liberaliter effundant nec addunt amicos: et nisi per prodigalitate consumant amicum cito perdunt. igitur liberalitas per amicos et obediētes acquirendis et tenendis maiestati imperiali oportuna videtur. Di. Est ne fortitudo sic necessaria impatori. Ad. Fortitudo que est virtus anime debet in impatore precellere. Fortitudo corporalis que est corporis robur non est ita necessaria in impatore: quoniam enim valde deceat impatore fortitudinem corporali et arte plura precellere: non est tamen simpliciter necessaria nec alijs excellentijs preferenda nec sapientie iusticie et alijs futuris proponenda. teste sapiente quod Sapientia vij. ait. Melior est sapientia quam vires. et vir pudens magis quam fortis. et Eccl. ix. ait salomon. Dicebas ego sapientiam esse meliorem fortitudinem. et post eodem ca. Melior est sapientia quam arma bellica. et Proverbia xix. ait. Melior est patiens sapiens viro forti et qui dominatur animo suo expugnatore viribus.

Capitulum xviii. tractat questione secundam huius libri utrum scilicet romanum imperium fuerit a deo vel ab hominibus. et ponit tres opiniones quarum tertia sequitur et eam probat decem rationibus capitulis sequentibus ad quas etiam respondeo prima vero opinio probatur capitulis xviii. huius et secunda xvii. Di.

Est quā disputat

Primum questionem an expediret mundo vni impatori subesse et quibus futuribus impator mundi precellere debet ad romanum imperium descendamus inquirentes primo a quo romanum precessit imperium utrum videlicet fuerit ab hominibus vel a deo. Ad. Una est opinio quod imperium fuit a deo constitutum et non ab hominibus. Alia est quod fuit primo institutum a deo et tunc per homines scilicet per romanos. Tertia opinio est quod per ipsum imperium romanum fuit a papa. Dicit enim quod constantinus magnus postquam fuit conuersus ad fidem catholicam illas inordinatas preces que forte antea allegatine utebatur humiliter ecclesie resignauit scilicet summo pontifici. et recepit iterum a christi vicario successore. scilicet petri ordinata diuinitus potestate imperij. qua deinceps ad vniuersam dictam malefactorum laudem bonorum legitime uteretur et quod prius utebatur preces premissa deinde fungeretur auctoritate concessa. dicitur igitur isti quod antequam constantinus reciperet romanum imperium a successore beati petri non verum imperium habuit. sed usurpatum ab hominibus et permissum a deo non concessum nec ordinatum. Di. Quia constat mihi quod ista vltima opinio fuit cuiusdam quod erat de maioribus totius mundi platis. Ideo ipam volo tecum magis exquire disputando discutere: allegando per ipsam et contra ipsam ac etiam am allegationibus respondendo ut studiosi occasione accipiant intelligendi catholicam veritatem quod plurimos quod litteratissimi vocantur forte lateat. primo igitur pro ipsa studeas allegare. Ad. Ista opinio quod videtur sententia in glossis supra decretum et decretales sepius recitari et etiam approbati plurimis rationibus fundatis in dictis maioribus videtur posse probari. Unde et glo. dist. xcvi. c. cum ad verum. Ab eo est imperium romanum quod potest impatore deponere: sicut in finem at glosa predicta papa deponit impatore. xv. q. vi. ca. alius. et ca. iuratos. igitur verum imperium romanum est a papa. Disi. Ista allegatio videtur apte deficere. et glosa allegata videtur male allegare capitula quod adducit. Et ideo qua liter ad hoc videtur manifesta. Ad. Dicitur quod capitulum primum non loquitur de impatore romano: sed de rege francorum. Verba enim illius ca. sunt hec. Alius romanus pontifex zacharias scilicet regem francorum non tam pro suis iniquitatibus quam pro eo quod tante preces erat inuisibilis a regno deposuit. et Pipinus karoli imperatoris

Cap. xviii

Opinio prima

Secunda Tertia

Probatur

Obiectio

Responsio

peratoris patre in eius locum substituit. omnesque francigenas a iuramento fidelitatis absoluit. in quibus verbis de imperatore nulla fit mentio. igitur per illud ca. non potest probari quod imperium romanum sit a papa licet videatur probari quod regnum francoꝝ sit a papa. **Di.** Si concederet quod regnum francoꝝ sit a papa videtur posse concludi quod romanum imperium sit a papa. quia non est maior ratio de regno francie quam de romano imperio. **Ad istam obiectioem** diversi diuersimode conantur respondere. Dicunt enim quidam quod non est simile de romano imperio et de regno francie. quia magis videtur dici potest subesse regnum francie pape quam romanum imperium. nam videtur dici regnum francie fuisse antiquius tam de iure quam de facto subiectum romano imperio: et adhuc est de iure. teste glosa et quod filii sunt legitimi per venerabile. ubi dicitur papa. **Lum rex francie** superiorem in temporalibus minime recognoscat: de facto tamen et de iure subest romano imperio. et glo. di. h. ius christi ait. Imperator est princeps totius mundi. ff. ad. l. ro. l. qui levande. dicitur. **Huius igitur** non vult esse sub romano imperio nec hereditate hinc potest ibidem. et glosa est de primis privilegii. c. super specula. asserit manifeste quod leges romanoꝝ imperatoꝝ debent de iure ab omnibus observari. sed de facto non ab omnibus observentur. **Et quibus et alijs** pluribus colligitur quod regnum francie de iure est subiectum romano imperio. quare imperator romanus cui est subiectum potest committere pape sicut et alijs partem deponendi regem francie per diuersas iniquitates in quibus non posset committere pape potestatem deponendi imperatorem. quare saltem ex commisso sione imperatoris et romanoꝝ potest regnum francie esse magis subiectus pape quam romanum imperium. **Ad confirmat per hoc** quod imperator romanoꝝ non est magis subiectus pape quam princeps qui de iure subest imperatori. Si igitur rex francie de iure subest imperatori: imperator non est magis subiectus pape quam rex francie. **Aliter dicunt quidam** quod papa auctoritate papali nec imperatorem nec regem francie potest deponere: nisi pro heresi. tamen papa auctoritate romanoꝝ posset pro quibusdam alijs causis deponere imperatorem. et auctoritate francorum potest quibusdam alijs causis deponere regem francoꝝ. et hec glosa super ca. allegato sentire videtur que super verbo deposuit ait. dicitur deposuisse quia deponeribus consensit recipiendo scilicet ab eis potestatem deponendi: ideo quasi vna cum eis deposuit. **Aliter dicitur** quod zacharias papa deponendo regem francoꝝ: misit falcem suam in messem alienam potestate usurpando sibi ex officio nullatenus competentem. quod et alij summi pontifices in preciu

dium laicorum facere dinoscuntur. teste glosa que extra de foro competenti. ca. si quis clericus. ait. papa siue sint negligentes scilicet laici in exhibendo iusticiam clericis siue non quotidie concedit litteras clericis contra laicos super quacumque questione et ita usurpat iurisdictionem aliorum contra quod dicit ca. proximo super verbo novit. ubi sic loquitur. Non putet aliquis quod iurisdictionem istius illustris regis francoꝝ turbare nunc intendamus: cum ipse iurisdictionem nostram nec velit nec debeat impedire. **Disce.** Dixisti motiva aliquorum quare male glosa allegat ca. iuratos. **Ad istam** glosa male allegat ca. iuratos. **Ad istam** **Doc videtur quibusdam** quod illud capitulum nullatenus facit mentionem de imperatore: sed de quodam milite qui vocabatur Hugo: cui iurauerant quidam alij milites nec papa ibi deposuit dictum Hugonem de dignitate vel potestate sua: sed tantum mandavit ut preciperetur militibus ut non seruiret hugoni predicto: hoc autem non fuit deponere predictum hugonem: quia cum dominus aliquis excommunicatus est: vassalli sui ei obedire vel communicare non debent. et tamen propter excommunicationem suam dominus non deponitur a dominio suo: nec etiam tollitur obligatio qua vassallus ei tenetur. teste glosa q. xi. q. ii. c. iulianus: ait. verum est quod excommunicatio non tollit obligationem qua vassallus est obligatus domino suo: sed tantum effectum obligationis. **Unde domino** absolutus ei obedire tenentur. **Sed propter predicta** et nonnulla alia plura nonnullis apparet per illud capitulum probari non potest quod papa deponere possit imperatorem: quonia videtur aliquibus quod ad papam non spectat de iure deponere imperatores: quia non maiorem potestatem habet super imperatorem et romanum imperium quam super alios reges: et alia quecumque regna. quia si maiorem potestatem haberet super imperatorem quam super alios reges. aut haberet talem potestatem a iure divino aut a iure humano. non a iure divino: quia in tota scriptura divina non legitur quod aliqua potestas sit tradita pape super imperatorem romanum que non sit sibi concessa super alios reges. nec habet potestatem a iure humano: quia non videtur quod aliquis sibi dederit vel dare potuerit huiusmodi potestatem: quia si aliquis dedit vel dare potuit huiusmodi potestatem. aut fuit imperator: aut inferior imperator. non imperator: quia non potuit dare talem potestatem super imperatorem et non super alios reges. **Tum** quia non potest imperator magis subicere imperatorem pape quam alios reges. **Tum** quia non habet imperium per imperatores. **Tum** quia si imperator qui dedit talem potestatem pape super

Responsetur p
caplo iuratos

imperatorem nō fuit subiectus pape & impa-
tor: sequēs fuit subiectus pape. impator sequēs
nō fuit verus successor: qz quando successor est
magis subiectus q̄ p̄decessor: non est vera suc-
cessio in ius alterius. ita impator: sequens nō
esset verus impator. & p̄ consequens impator
q̄ taliter subiugasset romanum imperiū pape
fuisset destructor imperij q̄rum in se est vel fu-
isset. & p̄ cōsequēs nihil legisset qz nullus impa-
tor valet destruere imperiū. & q̄cqd̄ egerit ad
destructionē imperij non teneret de iure: sed
etiā p̄ successorē suū de iure & de facto in irri-
tum esset reuocandū. nec aliq̄s inferior impa-
tore dedit vel dare potuit talē potestātē pape
sup̄ impatorē: ex quo impator dare non potuit
eam. p̄pter hoc nōnullis apparet q̄ ratio illa
est inualida ad probandum q̄ verum imperi-
um romanum est a papa.

Caplm. xix. adducit aliā rōnem pbantē q̄ impialis
potestas sit a papa: ad quā etiā r̄ndef & obijct. Di.

Cap. XIX

Aliam igit rōnes

Secunda ratio.

ad pbandum idem adducas. **Ad.**
Aliam rōnē inuit glo. vbi p̄us que
pōt sic formari. Ab illo em̄ est imperiū cui da-
te sunt claues celestis & terreni imperij: s̄ bea-
to petro & p̄ consequēs successoribus suis da-
te sunt claues celestis & terreni imperij. Und̄
Nicolaus papa. vt legitur. xxi. di. c. i. sic dicit
Liberius romanā eccliam solus ip̄e constitus
it & fundauit: & supra petrā fidei mor̄ nascentē
erexit q̄ brō petro clauigero eterne vite simul
terreni & celestis imperij iura cōmisit. ergo ro-
manū imperiū ē a papa. Di. Ista ratio for̄
mibi videtur & tamē si aliq̄ nitatur responde-
re ad ip̄am enarra. **Ad.** Nonnulli volūt eā
repellere. qz dicit q̄ auctoritas Nicolai i qua
fundatur ratio ista: si intelligat sicut intelli-
gunt eam illi q̄ eam adducūt: plures absurdi-
tates imo certe errozes apte sequunt. P̄ia
absurditas siue error est q̄ omnia regna sunt a
papa: & q̄ nullus est verus rex: nisi q̄ regnum
suuz suscipit a papa. Nam i tota sacra scriptu-
ra vel quacunq̄ scriptura autentica nullatez
nus inuenitur q̄ x̄ps aliter plus cōmiserit be-
ato petro iura romani imperij q̄ iura aliorum
regnozum. Si igitur p̄ auctoritatē illam pōt
ostendi q̄ romanū imperiuz est a papa & q̄ nō
est verus impator: nisi q̄ suscipit imperiū a pa-
pa: sicut tenet opinio i cui? fulcimentū est ad-
ducta ista ratio: sequitur q̄ omnia alia regna sūt
a papa: & ita alij reges nō sunt veri reges: nisi
regna sua a papa suscipiant. quare cū nulli v̄l
pauci sua regna suscipiāt a papa: nulli vel pau-
ci sunt veri reges. Di. Satis videtur reges

Responsio

P̄ia absurditas

sua regna suscipe a papa ex quo parati sunt si
bi obedire q̄ etiaz si placeret pape sp̄ati eēnt
resignare sua regna a pape & ip̄a ab eo suscipe.
Ad. Multi istud negarent. Unde de rege
francie specialit. vt notat extra de elec. q̄ filij
sunt legitimi. ca. p̄ venerabilem testimonium
perhibet q̄ sup̄iorem in temporalibus non reco-
gnoscat: & tamen rex francie est verus rex. nec
vnq̄ fuit aliq̄s q̄ putauit se in temporalibus su-
periorē habere. Di. Nunc videtur mihi q̄
auctoritas nicolai p̄us allegata potest in p̄e-
iudiciū regum & specialiter regis francie in-
telligi. Sed queso dic̄ tibi qd̄ illi p̄ auctoritatē
p̄dictam nicolai pape & opinionē pro qua ad-
ducitur intelligunt sicut & verba sonant & q̄
etiā arbitrantur sicut iura oim̄ regnoz x̄ps
cōmisit beato petro q̄ omēs reges tenentur
recognoscere papam superiorem. etiam in tē-
poralibus de rege francie & de alijs regibus &
p̄ncipibus q̄ etiam in temporalibus papam
minime recognoscunt sup̄iorem. an sc̄z eorum
error sit talis q̄ sit inter hereses computandus
Ad. Dicunt nōnulli q̄ si p̄dicta opinio vera
est: error iste debz inter hereses computari: qz
s̄m opinionem illam ex sacra scriptura colligit
q̄ x̄ps sic omnia iura oim̄ regnoz cōmisit bea-
to petro q̄ omnia regna vera & legitima sunt a
beato petro summo pontifice. & summus pon-
tifer etiam in temporalibus est superior omi-
bus regibus: s̄ omis error: q̄ obuiat scripture
diuine est inter hereses numerandus. asserere
autē q̄ aliq̄s rex non debz recognoscere in tē-
poralibus superiorem in terris: est contra scri-
pturam diuinam. & p̄ consequēs hereticuz est
censendum. Di. Nunq̄d̄ s̄m istam opinionē
rex francie & alij tenētes istaz assertionē sunt
inter hereticos numerandi. **Ad.** Si ista
assertio sit hereticalis & rex francie vel alius
non tenet eam prinaciter: non est propterea
hereticus reputandus. Si autem sit heretica
lis & rex francie vel alius prinaciter adbere-
ret eidem: hereticus est censendus. qualis au-
tem debeat q̄s de prinacia conuinc̄: in p̄mo
tractatu huius dialogi libro quarto ē aliqua-
liter indagatum. Di. Recitasti s̄m opinio-
nem quorūdam vnā absurditatz q̄ plures
includētē sequētes ex auctoritate nicolai pa-
pe intellecta: vt ista opinio eaz intelligit. nūc
autēz s̄m alios dic̄ an aliqua alia absurditas
siue error: sequatur ex eadem s̄m intellectum
eundem. **Ad.** Alia absurditas s̄m quos-
dam sequitur ex ipsa: sc̄z q̄ regnum celeste sit a
papa: quia ita asserit ista auctoritas q̄ christus
cōmiserit beato petro iura celestis imperij s̄-
cut terreni. Si igit̄ ex ista auctoritate potest

absurditas

concludi q̄ terrenū imperiū sit a papa ea dem rōne concluditur ex ipsa q̄ celeste imperiū sit a papa: qd̄ videtur absurdissimū. Tum q̄ ante xpm̄ esset papa supra celeste imperiū Tum q̄ sine auctoritate pape multi recipiuntur in celesti imperio. Tum etiam q̄ quādo sedes vacat multi recipiunt ad celeste imperiū Di. Audiui quomodo aliq̄ moluntur ex auctoritate nicolai pape intellecta p̄out intelligit opinio in p̄cedenti cap̄lo recitata plures absurditates et errores cōcludere. Nunc dic quomodo isti illaz auctoritatē intelligunt: ex quo potero adducere quomodo ad allegationem que fundatur sup̄ ipsam respondere nituntur. **Ad.** Dicunt q̄ sicut nicolaus papa per imperiū celeste non intelligit imperiū qd̄ possidet eccl̄ia triumphans: q̄ illud regnum nō datur a papa sed a deo: licet papa habeat claves illius et sit clauiger non dominus illius imperij. sic p̄ terrenum imperium non intelligit imperium temporale quod possidet impator: sed p̄ tale celeste imperium supra bonos in eccl̄ia militante p̄ terrenum imperium intelligit malos super quos papa noscitur potestatem habere. Aliter dicitur q̄ nicolaus papa non dicit q̄ cōmiserit beato petro dominiū celestis et terreni imperij sed iura. et ideo terrenum imperium non est a papa: et tamen papa habet aliquod ius in terreno imperio quando a christiano gubernatur. Tum q̄ habz potestatem spiritualem sup̄ impatorem. Tum q̄ habz ius participandi carnalia ab imperio cui ministrat spiritualia. Juxta illud apostoli. i. ad Cor. ix. Si nos vobis sp̄ualia seminamus: non est mihi ius si carnalia vestra metamus.

Capitulum. xx. adducit tertiā rōnem ad p̄bandū tertiā opinionē ca. xviii. posita: ad quā r̄ndet et obijcit. Di.

Aliam allegatio-

nem p̄ opinionē p̄dictā adducas. **Ad.** Aliam rōnem insuit glosa dist. t. ca. quoniam idē. Ex qua ratio talis potest sumi. Ab illo est romanum imperiū q̄ trāsfert et transferre potest de vna gente ad aliaz. Sed papa transfuit imperiū de grecis ad romanos. extra de electione venerabilē. Igitur imperium romanum est a papa. Di. Ista rō videtur insolubilis: et tamē cupio scire an alii qui nitantur eam refellere. **Ad.** Putant aliqui q̄ ex rōne intellecta vt aliqui eam intelligunt sequitur absurditas manifesta q̄ videlz papa potest transferre quecūq̄ regna christianoꝝ et alioꝝ de domo in domuz: et de gēte in gentem. et ita potest transferre regnum francie in anglicos et theutonicos: aut byspa

nos vel alios s̄m q̄ transfuit romanū imperium de grecis in romanos. Quia autem ista absurditas sequatur: probant per quoddam fundamentum per quod multi nituntur probare q̄ plura circa materiam istam. Est autem hoc fundamentum quod etiam tactum est prius: scz q̄ nullam potestatem spirituale dedit xpus beato petro super romanum imperium quin illam dederit super regnum francie et alia regna quecūq̄: quod duobus modis ostēdere moluntur. Primo probatur sic. In tota scriptura sacra vbi fit mentio de potestate pape collata sibi a christo nulla fit mētio specialis de romano imperio: nec ab illa potestate aliquid regnum eximitur. Tum enim dixit christus beato petro. quodcūq̄ ligaueris et c. cum iterum dixit. pasce oues meas. non plus a tali potestate eximitur regnum francie vel aliquid quod aliud q̄ romanum imperium. et idem in omnibus auctoritatibus quibus probatur potestas specialis pape. Tum enim dicitur Benedictus p̄mo. fecit de duo luminaria magna et c. per que intelligit regnum et sacerdotium. Et cum dicitur Jeremie p̄mo. Ecce constitui te hodie super gentes et super regna. Et cum dicitur Luce. xxi. ecce duo gladij. hic et in similibus nulla fit mentio specialis de aliquo regno nec intelligitur specialiter exemptum a potestate data petro a christo magis q̄ romanum imperium quod non acceperit super franciaz et alia regna. Quare si ex potestate data beato petro a christo papa potest trāsserre romanum imperiū de gente in gentem: poterit eadem potestate transferre regnū francie de gēte in gentem. Secundo probant idem sic. nō fuit maior potestas beato Petro data sup̄ romanum imperium q̄ super partes romani imperij vel super regna que erāt subiecta romano imperio: sed quando christus dedit beato petro potestatem papalem. regnuz francie si cur et alia regna fuit pars romani imperij vel subiectum romano imperio. igitur non maiorem potestatem recepit beatus petrus a christo super romanum imperium q̄ super regnū francie. Di. forte dicerent aliqui q̄ dominiū regni francie erat subiectū romano imperio et omnem potestatem quam habuit papa super romanum imperiū habuit etiam super regnuz francie. Sed modo non habet eā quia regnum francie non est subiectus romano imperio. **Ad.** Ista responsio multis videtur absurda. Tū: q̄ p̄ rebellionē regni francie vel exemptionē papa nō debuit aliqua potestate p̄uari. Tū: q̄ p̄as quā bz papa ex ordinatione xpi non pot̄ mutari nec auferri ab eo

Probat primo.

Evasio absurditatis.

Replica

per aliquē inferiorē xpo. Tum qz tunc papa q̄
fuit post rebellionē vel exceptionē regni fran-
cia non fuisset equalis potestati: cū papa q̄ pre-
cessit ⁊ ita non fuit verus successor eius. Di.
Recitasti quō impugnatur: nūc narra quō re-
spondeat ad ipsam. Ad. Rndet q̄ per qualē
potestātē ⁊ auctoritatē papa zacharias depo-
suit regem francie ⁊ Pipinū instituit vt alle-
gatum est supra: p̄ talem vel consimilē trāstu-
lit romanū imperiū de grecis i germanos: re-
gemqz francienō deposuit auctoritate vel po-
testate sibi data a xpo: sed hec fecit auctoita-
te francorū q̄ sibi illa vice auctoritatē ⁊ pote-
statem dederunt talem. vel fm̄ glosam super
illud ca. alius. dicitur deposuisse: qz deponētis
bus consensit. sic papa nō auctoritate vel po-
testate sibi data a chūsto: s̄ auctoritate roma-
norum tanq̄ persone excellentiori inter roma-
nos talem potestātē dederunt: illa vice trāstu-
lit romanū imperiū de grecis i germanos. vt
potest dici translulisse: qz transferentib⁹ con-
sensit. Di. Ista responsio videt fundari in
illa opione que ponit q̄ papa habet verā po-
testatē a chūsto imediate scz potestātē in spi-
ritualibus ⁊ ius p̄cipiēdi carnalia necessaria
sibi p̄ sustentatōne ⁊ exercendo officia sua ha-
bet aliquā a concilijs generalibus auctarita-
tem a congregatiōe fidelium: saltem p̄ tacitū
assensum ipsoꝝ a diuersis gentibus vel impe-
ratoribus vel p̄ncipibus vel huiusmodi: de q̄
opione poteris inuenire q̄ plurima in tracta-
tu de potestate pape ⁊ cleri. ido ad p̄ns q̄ plus
res impugnationes illius responsionis amittā
⁊ vnam adducam. que talis est. Quando ali-
quid fieri dicitur a sede apostolica nō intelli-
gitur fieri p̄ aliquā potestātē concessā p̄sone
pape solū: s̄ intelligitur fieri auctoritate ofi-
cij cōcessi a chūsto sibi ⁊ cōmissi. decretalis
autē illa venerabilē dicit sedem apostolicam
translulisse imperium de grecis in germanos
verba em̄ decretalis sunt hec. Istis p̄ncipib⁹
⁊ ius ⁊ potestātē eligendi regem i imperatorem
postea pmouēdi cognoscimus vt debem⁹ ad
quos de iure ⁊ antiqua cōsuetudine noscitur
p̄tinere p̄sertim cum ad eos ius ⁊ potestas bu-
iusmodi a sede apostolica p̄uenerit que roma-
num imperiū. in p̄sonā magni karoli a grecis
translulit i germanos. Igitur papa auctoita-
te officij cōmissi sibi a chūsto translulit roma-
num imperiū. Ad. Respondetur ad impu-
gnationē istam q̄ sepe apostolica sedes acci-
pitur pro papa: sepe illud quod fit a papa in
q̄tum papa dicit fieri a sede apostolica. ⁊ ido
quia papa habēs potestatem a romanis trās-
tulit imperiū: sedes apostolica dicitur trās-
tulisse imperium.

Risio ad idem

Obiectio contra
responsionem

Responsio ad
obiectionē

lisse imperium.

Caplm. xxi. certiam rationē adducit ad p̄bandus id
q̄d p̄ns q̄ etiā impugnat ⁊ ad eam r̄sidentur. Dicit.

Huc allegatōes

Cap. XXI

alias p̄ opione p̄dicta discutiam⁹.
Ad. Pro eadem opione allegat
Aug. sic. Ab illo habz imperator romanū impe-
rium a quo postq̄ electus est examinatur: con-
firmatur: ⁊ inungit: consecratur ⁊ coronatur:
⁊ cui iurat. Sz imperator roman⁹ postq̄ est ele-
ctus examinatur a papa: cōfirmatur: inungit
cōsecratur: ⁊ coronatur: ⁊ ei iurat. extra de ele-
ctione ca. venerabilēz. ⁊ di. lxxij. tibi dño. ergo
imperator imperiū habet a papa. Di. Ista rō
videtur includere multas particulas. Dic er-
go fm̄ aliquam sentētiam an p̄ hoc q̄ electus
in imperatorem examinatur a papa possit osten-
di q̄ imperator imperiū recepit a papa. Ad.
Dicunt q̄dam q̄ non. Nam ⁊ legati examina-
ri debent ab illis ad quos mittuntur. di. cxxvij.
nobilissimus. vbi dicit glo. Legati sine pericu-
lo non recipiuntur. vnde in eis maior est faci-
enda examinatio. ⁊ tamē legatōnis officiū nō
est ab ipis. ergo per examinationē p̄bari non
potest q̄ examinatus nō habet officium suum
ab examināte. Tum qz licz examinare litteras
papales. extra de crimie falsi ⁊ falsarioum. ⁊
tamē examinatores huiusmodi non habēt sup
litteras examiatas aliquā potestatem. Ergo
per hoc q̄ electus in imperatorem examiat a
papa: inferri nō potest q̄ imperator habz impe-
rium a papa. Examinatur ergo electus in im-
peratorem a papa: non vt papa conferat sibi
imperium sed ne papa ⁊ alij habeant p̄ impe-
ratore vnum q̄ non est electus legitime. ⁊ per
consequēs q̄ non est verus imperator: que ad mo-
dum volentes vt litteris papalib⁹ examinat
eas ne litteras falsas p̄ veris recipiant. Di.
Video quare dicitur q̄ per examinationē pro-
bari non potest q̄ imperiū sit a papa. Nunc re-
fer q̄d dī de confirmatōe. Ad. Dicitur q̄ in
nulla scriptura autentica antiqua inuenitur q̄
imperator fuerit confirmatus a papa. vnde ⁊ in
decretali venerabilē que magis sonare videt
q̄ imperiū sit a papa de cōfirmatōe nō fit mē-
tio. Vnde dī q̄ imperator antiquus nō cōfirma-
batur a papa. Si autē aliq̄s postea confirma-
tus fuerit a papa ex simplicitate vel humilita-
te imperatoris p̄cessit: non tamē potuit legem
imperatorū imponere. Di. Nunq̄d p̄ inunctio-
nem: consecrationē: coronationē ostēdi p̄t q̄
imperii sit a papa. Ad. Dicitur q̄ nō: qz
alij reges inungunt: cōsecrant: ⁊ coronantur
ab archiep̄is ⁊ ep̄is regnorū suorū: ⁊ tñ nō b̄nt

Impugnatio
tionis. p̄ns

Secundo

Tertio

ab ipis sua regna. Di. Nunquid per iuramentum potest ostendi quod imperium sit a papa. **Alia.** Dicitur quod non: quod non potest probari quod aliquis imperator presbiterit aliquod iuramentum pape quod illud quod fecit orbo imperator iohanni. sed iuramentum orbonis non fuit iuramentum fidelitatis et subiectionis. Quod prestat vassallus domino suo pro feudo quod recepit ab ipso. Ad quod probandum tam iuramentum orbonis predicti quam iuramentum quod prestat vassallus domino suo adducunt. Iuramentum autem orbonis habet di. lxxij. c. tibi domino: tale fuit. tibi domino iohanni pape ego rex orbo promitto et iuramentum facio. per patrem filium et spiritum sanctum per hoc lignum vivifice crucis. et per has reliquias sanctorum. quod si mittente deo romam venero sanctam romanam ecclesiam et te rectorem ipsius exaltabo secundum meum posse et vitam aut membra neque ipsum honorem quem habes mea voluntate aut meo consilio aut meo consensu aut exhortatione perdes. et in romana civitate nullum placitum aut ordinationem faciam de omnibus que ad te aut romanos pertinent sine consilio tuo. et quicquid de terra sancti petri ad nostras potestatem pervenerit tibi reddam. et cuicumque regnum italicum commisero: iurare faciam illum ut tui adiutor sit ad defendendum terram sancti petri secundum meum vel suum posse. forma autem qua iurat vassallus domino suo est hec. ut dicit Hostien. Juro ego super sancta dei euangelia quod amodo antea ero fidelis tibi sicut debet esse vassallus domino suo: nec illud quod mihi sub nomine fidelitatis commiseris pandam alii me sciente ad eius detrimentum. Aliam formam ponit idem Hostien. que talis est. Ego titius iuro ad sancta dei euangelia quod ab hac hora et antea usque ultimum diem vite mee ero fidelis tibi gayo domino meo contra omnem hominem. De istis formis iurandi nonnullis apparet quod iuramentum orbonis imperatoris non fuit iuramentum fidelitatis. Tunc quod in illo iuramento nulla fit mentio de fidelitate. Tum quod esto quod per aliqua verba eiusdem iuramenti aliqua fidelitas debeat intelligi per nulla verba tamen posita in illo iuramento intelligitur fidelitas illa quam habet vassallus domino. non enim omnis fidelitas est fidelitas quam debet vassallus domino. Nam nonnunquam quis debet servare fidelitatem hosti suo: quod fides hosti est servanda. xxij. q. i. noli. et tamen fidelitas illa quam debet vassallus domino non est hosti servanda. Di. Videtur quod iuramentum orbonis fuit iuramentum fidelitatis ex hoc quod iuravit sibi quod nunquam vitam aut membra aut honorem perderet sua voluntate consilio vel exhortatione. hoc autem spectat ad iuramentum fidelitatis. xxij. q. vlti. ca. de forma. ubi sic legitur. Qui domino suo fidelitatem iurat. ista sepe semper in

memoria habet de incolunturum honestum velle possibile facile. in columne videlicet ne sit in damnum domino suo de corpore suo. Et quibus verbis colligitur potest quod iurat alicui ne sit ei in damnum de corpore suo: iurat sibi fidelitatem. hoc autem pertinet in predicto iuramento orbonis. quod iuravit pape fidelitatem. **Alia.** Dicitur quod non omnis qui iurat alicui ne sit ei in damnum de corpore suo: iurat sibi fidelitatem quam debet vassallus domino suo. Nam sicut legitur. i. Reg. xxx. david iuravit puero egypto quod ducitur: eum erat ad amalechitas quod percussit siebelet quod non occideret eum et non traderet eum in manum domini sui et tamen david non iuravit illi puero fidelitatem quam vassallus debet domino suo. et per primum ex hoc quod orbo iuravit pape quod sua voluntate aut consilio non perderet vitam aut membra non exhibuit sibi iuramentum fidelitatis: imo quis iurasset sibi quod nihil mali ei in quod faceret non posset geludi quod iurasset ei fidelitatem quam debet vassallus domino suo: igitur iuraverit ei quod nihil noceret sibi. Abimelech similiter iuravit ysaac. sic legitur in Gen. xxvi. Ad quem locum cum venissent de gerarijs abimelech et abosar ad amicos illius: et phicol dux exercitus locutus est eis ysaac. quid venistis ad me hominem quem odistis et expulistis a vobis? Qui responderunt. vidimus dominum esse tecum: et idcirco nunc diximus. sit iuramentum inter nos et iuremus fedus et non facias nobis quicquid mali. et post surgentes mane iuraverunt sibi mutuo. Et quibus verbis colligitur quod ysaac iuravit illi cuius non erat vassallus. et converto quod noceret ei et per consequens licet orbo iurasset pape quod non sibi in damnum nec de corpore suo nec secreto vel munitionibus: neque de iusticia sua neque possessionibus: neque de quocumque pertinentente ad ipsum: non posset ex hoc concludi quod iurasset sibi fidelitatem quam debet vassallus domino suo quod non continetur in iuramento quousque ad ultimum diem vite sue foret sibi fidelis contra omnem hominem sicut vassallus domino suo. Sed videtur quod orbo imperator poterat iurare fidelitatem et subiectionem pape absque hoc quod iuraret sibi fidelitatem quam debet vassallus domino suo. Nam sicut habetur ex de iureiurando. ego episcopus. episcopi iurant illam fidelitatem domino pape: et tamen non iurant sibi illam fidelitatem quam debet vassallus domino: quia episcopi non sunt vassalli pape sicut nec papa est dominus ipsorum. iuxta illud beati petri. Neque dominantes in clero. **Alia.** Respondetur quod sermo est de iuramento quod dicitur debere fieri ab imperatore ratione imperii romani quod dicitur esse a papa: quia dicitur quod nullus est verus imperator: romanus nisi precipiat romanum imperium a papa.

Respondetur

Sicut obiicitur

Respondetur

Libri primus

secundi tractatus

Et quo concluditur q̄ imperator debz infensurari a papa: 7 p̄ consequens impator est vassallus pape. Ex quo sequitur q̄ si debet iuramentum prestare pape p̄ romano imperio debz sibi iurare fidelitatem quā debet vassallus domino suo. Di. Videtur q̄ orbo iuravit pape iohanni fidelitatem illam quam debz vassallus dño: quia vocat eum dñm suum: cuz dicit tibi domino iohanni pape. R̄da. Respondetur q̄ sicut ibi orbo vocat papam dominū: ita papa vocat impatorem dominū suū. xi. q. i. sacerdotibus. Igitur sicut ex tali modo loquēdi nō potest concludi q̄ papa est vassallus impatoris. ita ex modo tali loquēdi orbonis nō potest concludi q̄ impator ē vassallus pape. Igitur q̄ orbo vocat papam dominum suum non est quia papa est eius dominus temporalis: sed p̄ prerogatiuam officij 7 dignitatis: quē admodum sepe domini temporales vocant etiam mēdicantes religiosos dominos: p̄pter prerogatiuam sanctitatis 7 religionis: non quia reputant se vassallos eorum. qui 7 modus loquēdi sepe legitur in scripturis diuinis. Di. Num quid tenebatur orbo etiam non requisitus iurare domino pape. R̄da. Respondetur q̄ orbo spontanea voluntate iuravit pape iohanni ad tale autē iuramentum cogi non potuit. qd̄ tali rōne pbatur. Nam non plus ex ordinatōne christi tenetur impator pape p̄ romano imperio q̄ rex francie 7 quicunq; alij p̄ regnis suis. Sed rex francie 7 multi alij reges non tenentur iurare pape nisi voluerit. ergo nec impator. Et ex hoc concluditur q̄ impator non habet imperium a papa nec est vassallus eius: qz vassallus tenetur iurare domino suo potissime si fuerit requisitus.

Capitulum xxiij. ponit duas alias rationes idem pbantes qd̄ prius: ad quas etiam respondetur. Discipulo.

Replica tertia

Responsio

Questio

Cap. XXII

Quarta ratio

Respondetur

Ange breuiter ali

quas alias rōnes p̄ sepe dicta opinione. R̄da. Alia ratio ē. papa supplet defectum imperij vacante imperio. extra de foro compe. ca. licz ergo imperiū dependet a papa. Di. Dic breuiter quomodo respondetur ad illā rōnem. R̄da. Dicitur q̄ sicut papa ex auctoritate sibi data a xpo non intronmittit se de temporalibus vacantibus alijs regnis multū nec etiam est tutor aliorum regnorum vel heredū eorum infra etatem legitimā sic papa auctoritate papali sibi data a xpo nō intronmittit se de imperio vacante illo. S3 q̄ intronmittat se si rite faciat intronmittit se auctoritate romanorum vel electorum ad quos spectat specialiter supplere defectum imperij vacante q̄ potestatem suam transferre

possent in papam. Di. Aliam rōnem adducas. R̄da. Alia ratio est. papa habz vtrūq; gladium materiale scz 7 spirituale: ergo imperium est ab ipso. Di. Dic quomodo respondetur ad istam. R̄da. Dicitur q̄ papa nō habet vtrūq; gladiū. teste Nicolao q̄ vt legitur xxx. q. ij. ca. inter hoc. loquens de ecclesia. ait. Gladium non habz nisi spirituale nō occidit sed viuificat. Di. Blosa responderet ibidem q̄ ecclesia non habet gladium nisi spūale quo ad executionē: habz tamē gladium materiale quasi reconditū in vagina: cuius executionē impatori cōmittit. in gremio em̄ fidelis ecclesie sic ambo gladij sunt reconditi. vnde quisq; ibidem non fuerit neutrum habz. qd̄ pbatur p̄ hoc q̄ dñs non dicit petro abice gladiū sed conuerte gladium in vaginam: vt scz petrus nō p̄ seipm̄ sed p̄ impatorē potestatem gladij cōmunicet. pt̄as em̄ gladij materialis apud ecclesiam ē implicita: s3 p̄ impatorē q̄ eam recipit explicat. In cuius signū summus pontifex qm̄ coronat cesarē exhibet sibi gladiū in vagina contentū quē acceptū p̄nceps euaginat 7 vibando innuit se illius executionē accepisse. R̄da. Ista rō a nōnullis q̄ eam hereticalem reputant multipliciter improbat. Di. Quia illa opinio quā modo tractamus hereticalis estimat: ido breuiter narra quomodo illa rō improbat. R̄da. Improbat p̄mo sic. Rex francie 7 alij reges q̄ plures nō recipiunt gladij potestatem a papa etiam quando regnare incipiunt: ipm̄ de nullo requirunt: nec p̄ coronationē: nec p̄ alia p̄tate concedēda ipsis. Ergo nec impator recipit gladij potestatem a papa. Secūdo qz extra ecclesiam ē gladij pt̄as. aliter em̄ nullus paganus fuisset vere p̄nceps. Tertio: quia quādo xps dixit petro. Conuerte gladium tuū in vaginā. post resurrectionē factus fuit pastor: s3 p̄us fuit ap̄stolus. di. l. cōsiderandū 7 ca. fidelior. igit p̄ illa verba nō potest ostēdi q̄ pt̄as gladij fuit data pape a xpo. Quarto. qz alij reges accipiunt coronā ab ep̄is vel archiep̄is: ep̄iscopis regnoz suoz per quā designat auctoritas 7 etiā potestas temporalis. 7 tñ illi nō habēt ab ep̄is vel archiep̄is regnoz suoz dominium. oēm em̄ gladij potestatem 7 administrationē temporalem habēt ante coronationē quā habēt post: 7 multo magis recipiunt in coronatione q̄ clerici confirmari in consecratione 7 tamē ante consecrationem consequunt oia que sunt iurisdictionis. extra de translatione ep̄iscopoz. c. i. Quinto qz electus in impatorē ante coronat in regē q̄ in impatorē a papa coronet. ois autē rex bz p̄tate gladij materialis. ganteq; impator recipiat a papa gladiū i

Quinta ratio

Respondet

Euasio

Probat

R̄da. Improbando. p̄mo

Secūdo Tertio

Quarto

Quinto

vagina contentum. habet etiaz quo ad execu-
tionem gladium materialeni.

Cap. xxij. adducit ferta rone ad ide: vbi etiã ppter
illam rone determinatur q papa non potest omnia
sine omni exceptione. Discipulus.

Sta ratio appa

reter refellit: ad quas postea forte
redibim? ido tange aliã rone ad

Cap. XXIII

Scizatio

papa p oia.

obes exēplis
pami exēpluz.

Secundū

Tertium

Quartū

Quintus

eandē clusionē. **Ab.** Alia rō talis est. Ab
ipso est ptās romani impij q a xpo recepit po-
testatē ligadi oia 7 soluēdi. s talē ptatē dedit
xps bō petro. q vt legit **Ab.** Arb. xvi. dicit ei.
**Tu es petr? 7 sup hāc 7c. vsqz erit solutus 7 in
cel. igit beat? petri oia potuit. 7 p pns potuit
dare imperiū impatori. Di. Quis de funda-
mento illi? rōnis plura poterim? inuenire in
tractatu de ptate pape 7 clerti: tñ dic breuiter
hic an oēs pntiūt q absqz oi exceptione pa-
pa oia possit. Videl em q sic: cū Innocētius
terti? videt hoc pntire 7 dicere sicut legitur
ex de maio. 7 obe. c. solet. ait. Nūc vis nō illd
tanq notissimū omittam? qd de? dicit ad pe-
trū 7 etiã petr? dicit ad successores ei?. qd cūqz
ligaueris sup terrā erit 7c. nihil excipiens: cū
dicit. qd cūqz ligaueri 7c. **Ab.** Dicere q pa-
pa sine oi exceptōe oia possit: multi reputant
heresim etiã loquendo de illis q fieri possunt
ab hoie. Tum: qz nihil pōt qd est ptra ius diui-
nū vel ius naturale. **Tu** qz multa nō pōt q nec
sunt 7 ius diuinū nec ptra ius naturale quoz
mlta ab alijs fieri pnt. **Di.** Q papa nō pos-
sit illa q sunt 7 ius diuinū vel ius naturale nō
dubito. id nō ponas exemplū de illis: s breuiter
tāge aliq exēpla q aliq adducūt ad pbandū q
papa nō pōt oia: q nec sunt 7 ius diuinū nec
naturale. **Ab.** Primū exēplū est: q papa nō
pōt sibi substituere successorē q post ipsum sit
papa. viij. q. i. c. bis oib?. **Secundū** est: q in
fideles suscipiūt fidē non est 7 ius diuinū vel
naturale: s psonū. 7 tñ papa nō pōt cogere in
fideles suscipe fidē. dist. xxxv. de iudeis. 7 xij.
q. v. ad fidē. 7. c. qz nos. **Tertium** est: q nō pōt
cōpellere aliquē absqz culpa intrare religio-
nē. xx. q. iij. c. p̄sens. **Quartū** est: q nō potest
alicui precipere absqz culpa 7 causa patēti q
quis seruet virginitatem. teste Ambrosio. qui
vt legitur xxxij. q. i. c. integritas. ait. Sola au-
tez est virginitas que suaderi potest impera-
ri non potest. res magis est voti q̄ precepti.
Ex verbis istis sumitur quintum exempluz
q scz nihil supererogatiuum potest precipere
alicui sine culpa 7 absqz causa: nec continen-
tiam nec ieiunium nisi rōne delicti vel causa
parenti posset alicui precipere. lxxij. dist. ca.**

gesta. vbi dicit beatus Gregori?. Sicut iustū
est vt nemo credere compellatur inuitus: ita
censendū puto ne quisq̄ insons ab ordinis sui
ministerio deiciatur iniuste. **Ex** q̄bus verbis
sic arguitur. Papa de plenitudine potestatis nō
potest deicere iniuste aliquē. igit nec de pleni-
tudine potestatis pōt aliquē inuitū compellere
credere: nisi rōne delicti vel ex causa. **Sertū**
est. q papa nō pōt dispēfare cum monacho
vt habeat pprium vel contrahat matrimonium.
extra de statu monachoz. ca. cum ad mo-
nasterium. vbi sic dī. Abdicatio p̄petat? 7 cu-
stodia castitatis adeo est adiūcta regule mona-
chali: vt contra eam nec summi? pontifex possit
licentiā indulgere. **Septimū** est: q papa
absqz causa nō pōt in quocunqz voto dispen-
sare. teste glo. extra de voto 7 voti redēptione
ca. non ē voti. q̄ ait sup verbo adimplere. non
est securus quo ad deum cū quo papa dispen-
sat: nisi subsit causa dispensandi. sicut non dī
absolutus q̄ causam excomunicatōnis suppi-
mit: habebit tamē exceptionē quo ad eccliam
ille: cum quo sine causa dispensatū est quo ad
deū sibi allegatio nō valebit. **Octauū** est q
papa non potest alienare pdia 7 possessiones
ecclie: nisi ex causa 7 debito modo. xij. q. ij. ca.
non liceat. vbi symachus papa ait. Nō liceat
pape prediū ecclie alienare quoquomodo. scz
ad placitū suū: s in casu 7 debito modo posset
alienare. nec papa hic imponit legē successorū
suo: s ondit qd de iure nō pōt. vt dīc glo. di. xl.
ca. si papa nō pōt. **Nonū** ē q quondā nō po-
tuit cogere subdiaconos ad p̄tentiā s̄m bez-
atum Gregi. vt legit. xxvij. q. ij. c. multoz. 7 di.
xxxi. c. ante triēniū. q̄ reprobat p̄stitutionē an-
tecessoris sui. q̄ vt dīc glosa sup ca. ante triēni-
um. ordinauit vt subdiaconi q̄ nō p̄miserāt cō-
tinētiā vel contēti essent vxoribus suis tan-
tum: vel beneficijs p̄arentur. Postea ibidez
p̄decessor Gregoij fecit constitutionē in qua
p̄cise prohibuit vt subdiaconi nullo modo cō-
misceri deberent vxoribus suis. de qua consti-
tutione scribit beatus Gregori? dīcēs. Ante
triēniū olim oim ecclesiarū subdiaconi sicut
licē p̄hibiti fuerant. scz a pelagio papa: vt mo-
re romane ecclesie suis vxoribus nullatenus
miserentur qd mihi durum videtur atqz in-
competens vt qui vsum incontinentie nō in-
uenit: neqz castitatē p̄miserit cōpellat a sua vxore
separari: ac per hoc Cqd absit in deterius
cadat. vbi glo. in assignando casum huius ca-
pituli loquens de illa constitutione pelagij. di-
cit sic. Sed illa constitutio fuit iniqua: q̄ alij
quis qui non p̄miserit continentiam cogēs
retur cōtinere: retractat hic a Grego. 7 cōstī

Septimū

Septimū

Octauū

Nonum

Liber primus

Secundi tractatus

tuitur hic qd si qdyaconi nō sunt nō cogantur
 p̄tinere nisi velint. si qui aut in futurū ordinā
 di nō admittant nisi p̄mittat p̄tinētiā. ⁊ glo.
 sup verbo durū. dicit. Si statutū pelagij fuit
 p̄tra euāgelij ex quo excipit sola fornicatio. ⁊
 iō reprobātū fuit. Di. Si cōstat qd illud qd
 p̄cepit Pelagi⁹ papa fuit p̄tra euāgelij. illd
 exēplū nō p̄bat qd papa nō p̄t oīa q nō sunt
 cōtra ius diuinū vel naturale. **Ad.** Rñdet
 qd istud statutū pelagij fuit tā p̄tra euāgelij
 q̄ p̄tra libertatē siue ius illorū subdyaconorū
 ⁊ vxorū suarū. qz cogere voluit subdyaconos
 p̄tinere nō obstante euāgelio ⁊ libertate siue
 iure tā subdyaconorū q̄ vxorū eorū. in pote-
 state em̄ subdyaconorū de p̄sensu vxorū suarū
 fuit p̄tinere: nec hoc erat p̄ euāgelij. Sz illaz
 p̄tatem subdyaconorū ⁊ vxorū suarū nō potuit
 ab eis auferre papa pelagi⁹ vt testat̄ Bregl.
 ergo nō potuit oīa q̄ sunt p̄ ius diuinū ⁊ ius
 naturale. Et ex ista snia cōcludit Bregl. qd pa-
 pa nihil p̄t p̄ libertatē ⁊ ius vni⁹ xp̄iani etiā
 in sp̄ualib⁹ nisi rōne delicti vel cā manifesta.
 qm̄ nullū p̄t p̄tinere iure suo ⁊ libertate sua
 sine culpa ⁊ absq̄ cā. ⁊ ido nisi rōne delicti v̄l
 ex cā nō p̄t alicui p̄cipe p̄tinētiā nec ieiuniū
 nec elemosynā ad qd nō tenet sine p̄sensu suo
 nec aliqd̄ simile. Di. De hoc ⁊ sicut de alijs
 in tractatu de p̄tate pape ⁊ cleri plura poteri-
 mus inuenire: nō breuiter tange plura exēpla
Ad. Decimū est: qd nō p̄t cogere aliquē sub-
 dyaconū nolentē suscipere p̄tationem vt notat̄
 in glo. xxiij. q. iij. c. displicet. Undecimū est
 qd nō p̄t statuere ne de heresi accuset. testan-
 te glo. que dist. xl. c. si papa. q̄rit. nūquid papa
 possit statuere ne de heresi accuset. ⁊ rñdens
 ait. nō: qz p̄ hoc piclitaret̄ tota ecclesia. Et cōsi-
 mili rōne nō possit statuere ne possit qualiter
 cūqz accusari de illo crimine p̄ quo p̄t depo-
 ni: s̄ p̄ alio crimine quocūqz p̄t in casu papa
 deponi. teste glosa ibidem que ait. Certe cre-
 do qd si notorium est crimen eius quodcūqz ⁊
 in scandalum ecclesie ⁊ incorrigibilis sit qd in
 de possit accusari ⁊ per consequens iudicari.
 quia accusatio coram iudice fieri debet. Igitur
 non potest statuere ne possit pro quocūqz
 crimine accusari ⁊ iudicari. Duodecimū est
 est: qd non potest compellere aliquem ad con-
 fitendum peccatum quod alteri confessus est
 qui absolueret potuit. quia confessio sacramē-
 talis cuidam diuino imperio subiaccēs: est nō
 humanū. Tredecimū est: qd papa non potest
 compellere aliquē vt contrahat matrimoniū
 cuius rōnem reddunt aliqui dicentes qd p̄m
 ea que ad naturam corporis pertinent homo
 homini obedire non tenetur: sed soli deo oēs

Obiectio

Responsio

Decimū

Undecimū

Duodecimū

Tredecimū

homines natura sunt pares: puta i his que p̄ti-
 nent ad corporis sustentationē ⁊ prolis gene-
 rationem sicut de matrimonio contrahendo
 vel virginitate seruanda vel aliquo huiusmo-
 di. **Quartumdecimū** est qd papa in tempora-
 libus legitimare non potest. vt notatur extra
 qui filij sunt legitimi p̄ venerabilē. **Quintū**
 decimū qd includit q̄plura est qd papa extra
 metas iurisdictioni sue tēporali subiectas nō
 potest illa que dñs temporalis sup sermos in-
 q̄tum serui fuit. Di. Istud exēplum habet
 vigorem ex hoc qd non omēs homines sunt pu-
 ri serui summi pontificis. Quia si papa omnia
 posset que non sunt contra ius naturale: nec
 contra ius diuinū: ipse posset omnia in impa-
 res ⁊ reges p̄ncipes: ac gñalit in omēs mora-
 les que p̄t dñs q̄cūqz in quēcūqz seruū sus-
 um: ⁊ ita nullus nisi papa esset liber: s̄ omnes
 essent serui sui. licz aut de isto sicut de multis
 alijs que ad potestatem pape ⁊ cleri spectant
 possumus multa inuenire i tractatu p̄mo bu-
 ius tertie partis nostri dialogi. breuiter tamē
 hic allegare conare: qd non omēs homines sunt
 puri serui pape. **Ad.** Hoc multipliciter vide-
 tur posse p̄bari. **Primo** sic. Reges ⁊ p̄ncipes
 ac alij laici habent p̄prietatem rerum tempo-
 raliū. seruus autē nō habet p̄prium. Igitur
 non omēs homines sunt puri serui pape. **Secūdo**
 cūdo. differētia est inter seruos ecclesie ⁊ alio-
 rum. Igitur nō oēs homines sunt serui summi
 pontificis. **Tertio**. non omnē eandē potesta-
 tem hz papa in cunctis sue iurisdictioni subie-
 ctis ⁊ in alijs sue iurisdictioni temporalis non
 subiectis. Igitur non omēs serui summi
 pontificis. **Quarto** sic. alij sunt domini p̄n-
 cipales qui non habent dominos. extra de be-
 reticis. ex cōmunicamus. Igitur non oēs ho-
 mines sunt serui pape. **Quinto**. si oēs hoies
 essent puri serui pape: papa posset ad libitum
 alienare quālibet rem temporalē. Igitur posset
 ad libitū alienare p̄dia ecclesie. qd est p̄tra illd
 xij. q. ij. nō liceat pape. **Sexto** sic. papa nō de-
 bet dominari sup clerū. iurta illd canonice pe-
 tri nō dominantes in clero. Igitur clerici nō
 sunt serui summi pontificis.

14^m

15^m

Et xp̄iani nō sūt
puri serui pape
Probat̄ p̄mo.

Secūdo

Tertio

Quarto

Quinto

Sexto

Capitulum. xxiij. adducit q̄tuor rōnes p̄bates q̄ impe-
 rialis potestas sit a papa: ad quas etiā rñdet̄. **Dicit̄.**

Et ista materia ha

Cap. XXIII

beo postea occasione loquendi. ideo
 breuiter comple rōnes p̄ opinionem quā
 nūc discussim⁹. **Ad.** Q̄ impiū sit a papa tali
 rōne p̄bat̄. impiū fuit a xp̄o. qz ip̄e nō solū fuit
 sacerdos: s̄ etiā fuit rex oim temporalium in cuius
 ius signū ip̄e aliqua fecit vt imperator. ⁊ alijs

Septimo

qua sicut sacerdotes. vt no. glo. di. x. c. qm̄ idē. igit̄ papa q̄ est vicari⁹ xp̄i in terris est dñs im-
perij. Di. Dic quō r̄ndet̄ ad rōnē istā. **Ad.**
Dupl̄ r̄ndet̄. vno mō q̄ hereticū est dicere q̄
xp̄s inquantū hō mortalis fuit in t̄p̄alib⁹ rex.
Di. De hoc saf̄ habebim⁹ in tractatu tertio
tertie pris hui⁹ dyalogi. iō dic quō alit̄ r̄ndet̄
Ad. Alit̄ r̄ndet̄ sic. q̄ nō semp̄ vicari⁹ h̄z oēs
pr̄tē quā h̄z ille cui⁹ ē vicari⁹. ⁊ iō l̄z xp̄s fuit
ser rex in t̄p̄alib⁹ ⁊ ab eo fuiss̄ imperi⁹: et hoc
concludi nō posset q̄ imperi⁹ esset a vicari⁹ xp̄i
Di. Aliā rōnem allega. **Ad.** Aliā rō est. sa-
cerdos veteris legis fuit super reges ⁊ regna
terre deo q̄ dixit ieremie p̄phete ⁊ sacerdoti.
Iere. i. Ecce cōstitui te hodie sup̄ gētes ⁊ sup̄
regna. igit̄ multomaḡ summ⁹ sacerdos noue
legis est sup̄ imperiū. Di. Narra quō r̄ndet̄
ad hāc. **Ad.** Multipl̄ r̄ndet̄. Vno mō sic.
q̄ sacerdos veteri legi nō fuit sup̄ reges nisi in
sp̄ualib⁹ ⁊ nō in t̄p̄alib⁹. ⁊ iō summ⁹ sacerdos
est sup̄ impatorē in sp̄ualibus ⁊ nō in t̄p̄alib⁹.
Alio mō d̄ q̄ summ⁹ sacerdos noue legi nō
assimilat̄ summ⁹ sacerdoti veteris legis. ⁊ iō
esto q̄ summ⁹ sacerdos veteris legis fuisset su-
per regē: et hoc inferri nō posset q̄ summ⁹ sa-
cerdos noue legis esset sup̄ impatorē. Aliter
dic̄ q̄ l̄z Jeremias fuit sacerdos: non t̄n sup̄
summ⁹ sacerdos. ⁊ ideo p̄ auctoritatē illā nō
pōt̄ p̄bari q̄ imperi⁹ sit a summo sacerdotē
noue legis nisi etiā posset p̄ eandē rōnez p̄ba-
ri q̄ imperi⁹ est a sacerdote inferiori summo
pontifice. qd̄ t̄n non est verū. Di. Adducas
aliā rōnez. **Ad.** Aliā rō talis est. summū sa-
cerdotiū ⁊ imperiū intelligunt̄ p̄ solē ⁊ lunaz
de quib⁹ dic̄t̄ Ben. i. fecit de⁹ duo luminaria
magna ⁊ c. ergo sicut luna recipit lumen a so-
le: ita impator recipit potestātē a papa. Di.
Qualiter r̄ndet̄ ad istā rōnez? **Ad.** R̄ndet̄
q̄ l̄z per solē ⁊ lunaz intelligant̄ summū sacer-
dotiū ⁊ imperiū: non tamen omnino eodē mo-
do se habet imperiū ad summū sacerdotiū quo
se habet luna ad solē. Hoc em̄ dato conclude-
retur oppositū conclusionis rōnis prefate. tū
quia sicut luna non est a sole sed ambo sunt a
deo: ita imperiū non est a summo sacerdotio:
sed ambo sunt vel essent ab alio. Tum: q̄ tunc
sicut luna habet aliquā virtutē ⁊ aliquā pote-
statē quā non habet a sole: sc̄z supra aquas ⁊
humores: ita impator habet aliā potestātē
quā non habet a papa. ideo dicitur q̄ quantū
ad aliquid est simile de sole ⁊ lūa ⁊ de summo
pontifice ⁊ impatore ⁊ quantū ad aliquid
non est simile. Quantū enī ad hoc est simi-
le. quia sicut sol est nobilior ⁊ dignior luna: sic
summum sacerdotiū est nobilior ⁊ dignior

imperio quē admodum sp̄ualia sunt digniora
tēporalibus. Itē sicut luna recipit lumen a so-
le: sic in multis impator debz recipere directio-
nem a papa: quando est catholicus bonus ⁊
sapiēs sc̄z in causis d̄inis. q̄rum autē ad mul-
ta alia non ē simile sicut dictum est. Disci.
Adhuc aliam ratiōnē adducas. **Ad.** Alia
ratio talis ē. Ecclia ē vnus corpus: ergo habz
vnum caput. s̄ impator non ē caput. ergo pa-
pa ē caput ecclie. a capite autē diriuatur vir-
tus in mēbra. ergo impator ē mēbrum ecclie ⁊
non caput: ⁊ p̄ consequēs recipere debz virtutē
a papa sicut a capite: ergo impium ē a papa.
Di. Dic. quomodo r̄ndetur ad hoc. **Ad.**
Respondetur q̄ papa est caput ecclie q̄ est cō-
gregatio fidelīū. ⁊ iō in sp̄ualibus subest
impator pape. ergo illam virtutē sp̄ualē
⁊ directionē recipere debz a papa: sed quia pa-
pa non est caput in tēporalibus: iō impator
in tēporalibus non subest ei nec imperium re-
cipere debz ab ipso.

Capitulum. xv. in q̄ improbat̄ opinio tertia sup̄ ca. xviii.
recitata ⁊ iam i p̄cedētib⁹ capitulis p̄bata: vbi p̄bat̄ illud
dic̄t̄i opionis sc̄z q̄ nullū imperiū pōt̄ esse verū impe-
rium nisi a papa esse hereticum. Discipulus.

Liquātulū diffu

a se respondēdo ⁊ arguēdo tractauit
mus opinionē tertiā supra caplo
xviii. recitāti. Nunc autē desidero scire quō
improbatur. **Ad.** Ista opinio duo dicit. pri-
mum est q̄ imperiū est a papa. secundum ē q̄
nullū pōt̄ esse verum imperiū nisi a papa. pri-
mum qd̄am dicunt esse falsum. secundū autē
dicunt esse hereticum. Di. Tractes primo
secundū ⁊ narra qualiter dicunt aliqui illud
esse hereticum. **Ad.** Quis hereticum quis-
dam nituntur sic ostendere. Quod repugnat
scripturę diuine est hereticum reputandum.
Sed non posse esse verum imperiū nisi a pa-
pa repugnat diuine scripture. Nam per scri-
pturam constat dicunt aperte q̄ plures pa-
gani fuerunt veri imperatores. hoc etiam tes-
tatur euangelista Luce. ij. Er̄t̄ edictum a ce-
sare augusto vt describeretur vn̄uersus orbis
Ex quibus colligitur q̄ octauian⁹ de quo ibi
dem sit sermo fuit verus impator. Itēz **Ad.** Bar-
th̄. xij. dicit xp̄us iudeis. Reddite que sunt
cesaris cesari. Ex quibus verbis datur intelli-
gi q̄ ille fuit verus cesar. ⁊ tamen non habuit
imperium a papa: imo fuit paganus ⁊ infide-
lis. Ergo verum imperiū verus dominiū tem-
porale vera iurisdictione temporalis ⁊ vera pote-
stas gladij materialis fuit ⁊ eē pōt̄ apud infide-
les. ⁊ eē eccliaz catholicā l̄z infidelē nōnūq̄

Ratio decima

Responsio

Cap. XXV

Prima ratio

Libër primus

secundi tractatus

7 forte vt plurimū tali prāte legitima abutā-
 tur: sed ex abusu inferri nō pōt q̄ dignitas vel
 potestas sit minus vera. teste Aug. qui vt legi-
 tur in decret. xiiij. q. v. c. neq̄ em. ait. Nec tyrā-
 nice p̄secutiōnis p̄uersitas laudabilis. si regia
 clementia tyrannice subditos tractet nec vi-
 ruperatur. ordo regie potestatis si rex crudeli-
 tate tyrānica seuiat. aliud nāq̄ est iniusta po-
 testate velle iuste vti. Et aliud iusta potestate
 iniuste velle vti. Ex his verbis datur intellē-
 gi q̄ vera potestate 7 vero dñio pōt q̄s abuti
 7 ita ex abusu infidelium p̄bati non potest: q̄
 apud eos nō sit verū dominiū nec vera pote-
 stas gladij materialis. Di. Quid ad qd isti
 impugnantēs reputāt opionē predictā here-
 ticam vt puto intelligo. ideo solūmodo aucto-
 ritates q̄bus p̄bāre conātur q̄ apud infide-
 les sit verum dñium tempale 7 vera potestas
 gladij materialis adducas. Ad. Ad hoc ad-
 ducūt auctoritates tam veteris q̄ noui testa-
 menti q̄ etiā auctoritates sanctorū patrum 7
 maiorū. Abrahā em̄ vt habet Gen. xxiij. no-
 luit gratis recipere speluncā duplicē vt sepeli-
 ret in ea vxorem suam: sed emit eam ab effron-
 infidelē: qd̄ tamē nō fecisset si effron i ea verū
 ius nullaten⁹ habuisset. Jacob etiā fidelis
 indicauit q̄ labam infidelis verū dñiū aliq̄-
 rum rerū tempaliū habebat cuz dicit ei. vt legi-
 tur Gen. xxxi. q̄cqd̄ tuū apud me inueneris au-
 fer. 7 post. qd̄ inueneris de cūcta substantia do-
 mus tue. 7 post. oues tue 7 capre tue steriles
 nō fuerunt. arietes gregis tui nō comedi. Itē
 Gen. xxxix. Bndixitq̄ dñs domui egiptij pp̄t
 ioseph 7 multiplicauit tam in edib⁹ q̄ in agris
 cunctā eius substantiā: ergo iste infidelis ha-
 buit verum dñiū rerū. Item. xli. ca. ioseph
 loquens de legitima potestate pharaonis ait
 Om̄e fumentū sub pharaonis potestate con-
 datur. 7. xlvij. scribit. Emit ergo ioseph omnē
 terram egipti vendētibus singulis possessio-
 nes suas p̄e magnitudine famis subiecitq̄ eā
 pharaoni 7 cūctos pp̄los ei⁹. 7 seq̄t. En vt cer-
 nitis 7 vos 7 terrā vestrā pharaō possidet. Itē
 Deut. ij. scribit q̄ deus dedit q̄busdam infide-
 libus verū dñiū terrarū. vbi sic legit. transibi-
 tis terminos fratru⁹ vestrorū filioꝝ esau q̄ ha-
 bitant in seir 7 timebunt vos. videte ergo dis-
 ligenter ne moueamini cōtra eos neq̄ em̄ da-
 bo vobis de terra eoz q̄ tu⁹ pōt vnus pedis
 calcare vestigiū. q̄ in possessionē esau dedi-
 montē seir. cibos emet. ab eis pecunia 7 come-
 detis. aquā emprā bauriet. 7 bibet. 7 post. di-
 xitq̄ dñs ad moysen. Nō pugnabis cōtra mo-
 abitas nec inuas aduersus eos p̄lium non em̄
 dabo tibi q̄cqd̄ de terra eoz. q̄ filijs loth tras-

Admōz p̄batur
 auctōrib⁹ veteris
 testamenti

didi in possessionem. Et post locutus est dñs
 ad moysen dicens. Tu trāsibis bodie terminos
 moab vrbem nomie ar. 7 ascendes in vicinia
 filioꝝ amon. caue ne pugnes contra eos nec
 mouearis ad plium. Non em̄ dabo tibi de ter-
 ra filioꝝ amon: q̄ filijs loth dedi eam in pos-
 sessionē. Item vt legitur. iij. Regum. ix. Salo-
 mon dedit biram regi tyri q̄ non est de filijs is-
 rael sp̄te. xx. oppida i terra galilee: que tamē
 non dedisset ei sponte si ille non fuisset capax
 alicuius dominiū aliquarū temporalium rerū.
 Item. iij. Regum. ix. p̄cepit dñs Delye p̄o-
 pbete vt vngeret azael i regem super syriam:
 q̄ tamē erat infidelis. constat autē q̄ regnum
 datum a deo est verum regnum ergo infidelis
 fuit capax veri regni 7 veri dominiū: aut vere
 potestati temporalis. Item. ij. para. ca. vltio.
 7. i. Esdre. ca. i. sic legitur. Suscitauit dñs sp̄-
 ritum tyri regis q̄ iussit predicari in vniuerso
 regno suo. Hoc dicit rex tyrus persarū omnia
 regna terre dedit mihi dñs deus celi 7 ipse p̄-
 cepit mihi vt edificare ei domum in hierusalē
 de quo etiam dicit Esa. xlv. Dec dicit dñs me⁹ do-
 mino meo tyro cuius apprehendi dexteraz vt
 subijciam ante faciem eius gentis 7 dorsa re-
 gum veram. Item Tho. ij. legitur q̄ cum ans-
 na vxor thobie: bedum captiu⁹ derulisset do-
 mu⁹ eius cum vocem balantis vir eius audis-
 set dixit. videte ne sit furtiu⁹: sed reddite cum
 dominis suis: q̄ non licet nobis aut de furto
 aliquid edere aut contingere. Ex q̄bus verbis
 colligitur q̄ infideles inter quos habitabat
 thobias: habebant verum dominiū rerū.
 Item Dan. ij. dicit daniel ad regem infidelem
 nabuchodonosor. Tu rex regum es 7 domini⁹
 celi regnum fortitudinē 7 imperiū 7 gloriā
 dedit tibi. 7 omnia in q̄bus habitant filij homi-
 7 bestie agri volucres celi dedit in manu tua
 7 vniuersa sub ditiōe tua constituit. Item. v.
 ca. sic legitur. Dominus altissimus regnum 7
 magnificentiaz gloriā 7 honorem dedit na-
 buchodonosor patri tuo. Ex q̄bus colligitur
 q̄ nabuchodonosor habuit verum regnum et
 imperiū. non em̄ dat deus fallum imperiū
 7 regnum sed verum. Item herodes erat in-
 fidelis: 7 tamen erat verus rex iudee. Unde
 de eo dicitur Matt. xij. c. Cum natus esset
 iesus in bethleem iude in diebus herodis re-
 gis. 7 Luca. i. dicitur. fuit in diebus herodis
 regis sacerdos qdā nomie zacharias. Item
 Matt. xvij. legitur existit interrogasse petrus
 dicens. Quid tibi videtur simō reges terre
 a q̄bus accipiūt tributū vl̄ censuz a filijs suis
 an ab alienis. 7 ille dicit ab alienis. Et dicit illi
 iesus. ergo liberi sunt filij. Ex q̄bus vobis col-

Probatur auctō-
 rib⁹ veteris
 testamenti

ligitur q̄ alieni nō sunt liberi a tributo: s̄ filij. et p̄ p̄ns alieni de iure debēt tributū. Ex quo sequit̄ q̄ reges etiā infideles sunt veri reges quia de illis loquebatur xp̄us. Itē Luc. iij. sic legitur. venerunt autē publicani vt baptizarentur et dixerunt illi. scz iohāni baptiste. Magister quid faciem? at ille dicit. nihil amplius q̄ qd̄ cōstitutū est vobis faciatis. Publicani ergo licite poterāt facere ea q̄ constituta erāt eis: que tamen ab infidelib⁹ fuerunt cōstituta. Itē subiūgit. interrogabant autē illū et milites dicentes. Quid faciem? et nos? et ait illis. Neminē concutiatis neq; calūniā faciatis: et contenti estote stipēdijs vestris. Si autē contenti debebant esse stipēdijs que a paganis principibus receperunt: ipi p̄ncipes verū dominiū illorū que dabant militib⁹ habuerunt quia nō licet militib⁹ recipere stipēdia ab his qui nihil habent: sed vsurpant solūmodo tyrānicē aliena. Itē Job. xij. dicit iesus pylato. Nō haberes in me potestātē vllam nisi data esset tibi desup. prās autē desup data est legitima et nō vsurpata. ergo pylatus habuit legitimam potestātē lz non legitime vtret̄ ea. Itē ad Roma. xij. ait ap̄lus. Omnis aia potestatis bus sublimioribus subdita sit. nō est em̄ prās nisi a deo. que autē sunt a deo ordiata sunt. vbi ap̄lus de p̄tāribus infidelīū loqui videtur de illis videlz quibus romani prestiterunt tributa dicente em̄ ap̄lo. Ideo em̄ tributa p̄statis. Et post. reddite ergo omnibus debita. cui tributū tributū: cui vectigal vectigal. Romani autē nō reddebant tributa nisi cesari et subditis ei⁹ qui erant infideles. ergo infideles etiā habuerūt potestātē ordinatā a deo: et ita habuerunt verā potestātē tpales. Itē. i. ad Loz. vij. ait ap̄lus. vnusquisq; in qua vocatione vocatus est in ea p̄maneat. seruus vocatus es: non sit tibi cure. ante vocationē ergo ad fidem est aliquis seruus: et per p̄ns aliquis est dñs ei⁹. Itē ad Thymo. vi. quicumq; sunt sub iugo serui: dños suos omni honore dignos arbitrentur ne nomen domini et doctrina blasphemetur. qui autem fideles habent dominos non contemnant: quia sunt fratres. sed magis seruiāt quia fideles. vbi apostolus inter seruos habētes dominos infideles videtur distinguere. et dominos fideles et seruos habentes dominos infideles p̄cipit honorari. quod mime faceret nisi aliqui infideles essent vere domini. Itē beatus Paulus asseruit se esse ciuē romanū sicut patet Actū. xvi. et. xxij. non fuit autem ciuis romanus nisi auctoritate et concessione romanorū: cum etiam tunc non fuisset rome. ergo romani habuerunt veram pote-

statem qua poterant alijs ciuitatem romanā nam cōcedere. Itē vt legitur Actū. xxij. paulus dicit ad lisiā paganū. Ex mult̄ annis esse te iudicem genti huic sciens bono aīo pro me factis faciam. vbi paulus paganū verū iudicem recognouit. Itē vt legit Actū. xxv. Cesarem verum iudicē reputauit cum appellauit ad ip̄s dicēs ad tribunal cesaris sto. vbi oportet me iudicari. et post. cesarem appello. Itē beatus Petrus ep̄la. i. ca. ij. Subiecti estote omi creature p̄pter deum siue regi tāq̄ precellenti siue ducibus tanq̄ ab eo missis. Tunc autē nulli xp̄iani erant reges et dices et ita beatus petrus regibus et ducibus infidelibus xp̄ianos voluit esse subiectos. quare infideles verum dominiū habuerunt. Itē ibidē subdit. Serui subditi estote in oī timore dñis non tantū bonis et modestis sed etiā discolis In q̄bus verbis inuit q̄ etiā discoli possunt esse veri dñi et q̄ est eis obediendū. Hoc etiā q̄ plurimis sanctorū testimonijs vt q̄busdam apparet posset ostendi: sed adducam pauca. Unde Ambrosi⁹ ait. vt habetur i decret. xij. q. i. c. iulianus imperator: quīs esset apostata habuit tamē sub se xp̄ianos milites q̄bus cuz dicebat. producite aciem pro defensione rei publice obediabant ei. Et Augustinus de eis dem ait de eodem. Iulianus exercitit infidelis impator: nōne exercitit apostata et iniquus ydolatra vbi veniebat ad causam christi non agnoscebant nisi illum qui in celo erat. quando volebat vt ydola colerent vt thurificaret p̄ponebant deum. Quando autem dicebat producite aciem ite contra gentem illam: statim obtemperabant dominiū eternum cuz domino temporali recognoscentes. Iulianus ergo quīs apostata fuerit. verus dominus et verus imperator: erat. Disci. Istud videtur nimis absurdum q̄ videlicet apostata hereticus fuerit verus imperator: et ver⁹ domin⁹ in temporalibus: cum heretici nullam rem temporalem de iure possideant. vt colligitur manifeste ex sacris canonibus. distin. viij. ca. iure. et extra de hereticis excommunicamus. et. xxij. q. vij. per totum. Iulianus ergo non fuit verus imperator: nec verus domin⁹ rerum temporalium. Quod glo. super p̄allegatū ca. ambrosij insinuare videt dicēs. Adhuc iulian⁹ tolerabat ab ecclia ne suscitaret scandalū aduersus xp̄ianos. Ergo iulian⁹ quīs toleraret aduersus xp̄ianos ab ecclia nō fuit ver⁹ impator et qd̄ plus est nullā habuit dignitatē secularē. Ad. Rñdes q̄ nō est de iure diuino q̄ heretici nihil ppriū habeāt: s̄ de iure hūano. et ideo anteq̄ heretici p̄ iura hūana p̄uarent dñio re-

Obijciat

Respondetur

rū temporalīū habebant verū dominiū rerū temporalīū. 7 ideo quia tempore iuliani apostate. 7 heretici non fuerunt priuati temporalibus: iulianus fuit verus imperator 7 verus dominus rerū temporalīū. Postea autē p̄ humana iura imperatoris 7 pape heretici fuerūt priuati dominiū rerū temporalīū. 7 ideo extūc non fuerunt veri domini temporalīū rerū 7 p̄ illo tempore loquitur canon: non tamē pro tēpore quō fuit iulianus. Ad glosam autē adductam dupliciter respondetur. vno modo quod iulianus tolerabatur verus impator ab ecclesia 7 nō habens imperiū verū s̄ solū usurpatum. Aliiter dicit quod glosator ibi nō habuit memoriā rerū gestarū tpe iuliani. quod iulianus vt legitur in diuersis scripturis authenticis suscitauit scandalū quōd potuit aduersus xpianos. s̄ ecclesia tolerauit eū: quia non potuit eū de facto priuare imperio. 7 si per iniam priuasset iam primo non profuisset: s̄ nocuisset ecclesie. **Di.** Aliqua dicta maiorū pro eadē assertionē adducas. **Ad.** Vocet legēda sancti Athanasi 7 sociorū eius colligitur in qua leguntur sic dixisse milites. sumus impator tui: s̄ tñ seruū quē libere p̄fitemur dei. tibi debemus militiā: s̄ illi innocentia. Et ille impator scz Athanasianus extitit infidelis. Itē Paulus 7 Zozbannes vt legitur in legēda eorū dixerunt iuliano apostate. Non faciemus tibi hanc iniuriā vt p̄ponam tibi qualēcūq; personā scz secularē. dñm tibi p̄ponim? qui fecit celū 7 terram. ergo isti sancti Iulianum apostatam reputauerunt verum imperatorem.

Cap. xxvi. vbi p̄bat opinio prima. s̄ c. xvij. recitata scz quod imperiū romanū ē institutū a deo. Discipulus.

Cap. XXVI

De hanc illa opinio

quod opinio que ponit quod imperiū est a papa esset amplius discutiēda: 7 speciasliter quo ad hoc quod ponit quod imperiū est a papa. quia tñ de hoc 7 de alijs que illa opinio includit erit aliquando occasio loquēdi quā tractabimus alias opiones. Ideo breuiter videmus de opinione illa que ponit quod imperiū romanū est institutū ab hominibus: pro qua allegare conare. **Ad.** Pro ista opinione adducitur auctoritas iohannis pape: qui vt habet in decretis di. xcvi. c. si impator. ait. hz scz impator priuilegia potestatis sue: que pro admistrandis legibus publicis diuinit? consecutus est. vbi dicit glo. super verbo diuinitus nō est igitur a papa. Nā imperiū a solo deo est. vt. xxiij. q. iij. quesitū. Itē eodē. c. Job. papa loquens de impatore ait. Neq; contra eū scz deū tenet dat a quo omnia constituta sunt 7 contra illi?

beneficia pugnare vident a quo p̄p̄ia cōsecutus est potestare. Item beatus Ciprianus vt beatus di. x. Quomā idē 7 nicolaus papa vt legit di. xcvi. c. cū ad verū eandē sub eisdē verbis sententias dicentes. Idem mediator dei 7 hominū homo actibus p̄p̄is 7 dignitate distincti officia potestatis vt utq; discreuit 7 dicit glo. imo videt cōtra: quod nō discreuit s̄ confudit cū ipse vn? 7 idē vtrūq; officium gessit p̄ se vt notaret quod de eodē fonte p̄cesserūt. naz dicit lex quod summa a deo nobis dona data sunt scilz sacerdotiū 7 imperiū. in autem. quō oportet ep̄os in p̄ncipiū pio colla. i. Item Inno. papa. vt habet. xxiij. q. iij. c. quesitū. Loquens de potestatib? secularibus ait. Ademerāt em̄ maiores scz a deo potestates has sibi concessas 7 p̄p̄ vindictā noxiōz gladiū fuisse p̄missus 7 dei ministerio esse datū in h̄mō vidices. quō ergo reprehenditur factū quod auctore dño videt esse cōcessū. Et quibus verbis colligit quod potestates seculares sunt a deo. ḡ p̄as secularis potissime est a deo. hec omnia confirmant p̄ aplm̄ dicentē ad Cor. xiiij. nō est p̄as nisi a deo. **Di.** Dic breuiter quō illa opinio improbat. **Ad.** Improbatur p̄ hoc quod nō legit vbi de? p̄ ipm̄ vel p̄ aliū cōstituit impatorē. iō ista opinio eadez facilitate cōtēnitur sicut p̄bat. **Di.** Quō re spondet ad motiua illi? opinionis. **Ad.** Vniuerso verbo r̄ndet quod cū dicit quod p̄as impialis 7 vniuersalit̄ omis p̄as licita 7 legitima est a deo nō tñ a solo deo. s̄ quedā est a deo p̄ boies 7 talis est p̄as impialis quod est a deo s̄ p̄ homines.

Caplm. xxvij. in quo p̄batur secunda opinio supra ca. xvij. recitata 7 h̄ rōnib? 7 auctib? sacre scripture. **Di.**

Hanc opinionem

Cap. XXVII

scz tertiā tractā supra. c. xvij. tractemus. **Ad.** Illa opinio tenet quod romanū imperiū fuit p̄mo institutū a deo 7 tñ p̄ boies. s̄ p̄ romanos. Et hoc testari videt glo. di. xvij. q. ait. Habz romana ecclesia auctē a deo s̄ impator a p̄plo. vt cūq; legim? Vinc etiaz glo. di. ij. lex est cōstitutio p̄pli ait. Olim p̄pls cōstituit leges s̄ hodie transtulit hanc p̄tatez in impatore. ab illo autē est imp̄uz quod impatorū contulit p̄tate cōdendi leges. ḡ a populo est imperiū. Itē ab illis fuit imperiū romanū quod ceteras nationes romano imperio subdiderūt 7 quod dñius gentiū subiugaratū cui volebāt cōmiserūt 7 modū dñandi ac regendi obediētes romanis p̄t 7 quando eis visum fuit incitauerunt. Sed hoc fecerunt romani de gentibus subiugatis ab eis. Habetur em̄. i. Adacha. viij. vbi sic legit. Et audiuit iudas nomen romanorū quod sunt potentes viribus. 7 post. 7 audi

diuerunt prelia eorum et virtutes bonas quas faciunt in galacia: quod obrinuerunt eos et duresunt sub tributum et quanta fecerunt in regione hispanie. **Ma**urē dominium subiugatorum et obedientium eis cum volebat commiserunt insinuasur ibidem cum dicitur in omnibus istis nemo portabat dyademata: nec induebat purpura. ut magnificaret in ea. et post. et comituntur vni homini magistratum. et infra. sinunt per singulos annos dominari vniuersę terre sue: et omnes obediunt vni. et non est inuidia neque zelus inter eos. de mutatione autem modi dominandi et regendi obediētes habet in scripturis fide dignis aliquid quando enim habuerunt reges aliqui consules aliquid quando vnum quod mutabat singulis annis. vltio autem imperatore elegerunt quod absque mutatione omnibus imperaret. ergo a romanis fuit romanum imperium institutum. **Di.** Non videtur quod a populo romano fuerit imperium verum: sed solummodo usurpatum. Nam romani alios opprēserunt. **Alia.** Ad hoc dupliciter respondet. Primo quod romani cernebant quod necessarium fuit pro utilitate communi totius mundi vnum imperatorem vniuersis mortalibus dominari. Ideo quod contradixerunt vnitati imperii tanquam impediētes boni communis: potestas ordinandi de imperio ad romanos. et ad alios in hoc eis consentientes extitit deuoluta et ex tunc poterant romani licite contradicentes et rebelles suo imperio subiugare. **Aliter** dicitur licet romani primo et per multa tempora post iniuste compulerunt alios sibi subesse: tamen postquam alii ceperunt consentire de principio romanorum romani super ipsos verum imperium acceperunt. ideo postquam totus orbis sponte consentit in dominium et imperium romanorum. ideo imperium fuit verum imperium iustum et bonum. **Di.** Nunquid ad hoc quod imperium romanum super totum mundum esset verum imperium oportuit quod totus mundus consentiret imperio romanorum. **Alia.** Respondet quod teste glossa extra de constitutionibus cum omnes. quonia aliquid plures vnum sunt collegium quodrum ad illa que sunt ex necessitate faciēda sufficit quod a maiori parte fiant. omnes autem mortales sunt vnum corpus et vnum collegium: ita necesse fuit tempore quo romani ceperunt dominari cunctis mortalibus. ergo tunc tempore maiore pars mundi etiam alijs contradicētib⁹ potuit imperatorem perficere toti mundo nec requirebatur consensus omnium. Etiam quando reges et principes proficiebantur non fuit necesse quod omnes consentirent sicut etiam si aliqua patria esset inuasa ab hostibus posset maior pars etiam contradicentibus quibusdam facere sibi vnum caput pro patrię defensione. **Di.** Videtur secundum ista quod romani iniuste et absque peccato subiugauerunt vniuersus

orbem quod tamen non videtur: cum beatus Augustinus reprehendat in eis libidinem dominandi. **Alia.** Respondetur quod si romani ordinando de imperio ex solo amore boni communis et rei publice moti fuissent et non ex libidine dominandi aut vanā gloria non intendissent nec aliquam intentionē corruptā habuissent. in hoc absque peccato fuissent et forte aliquid eorum in acquirendo imperium vel consentiendo acquisitioni imperii in inime peccauerunt. Si autem intendebant bonum proprium ut dominarentur alijs vel augerent diuitias peccauerunt. hec beatus Augustinus. ut habet in decretis. xxij. q. i. ca. militare. ait. Militare non est delictum: sed propter predam militare est peccatum nec rem publicam gerere criminiosus est: sed ideo agere rem publicam ut diuitias augeas videtur esse danabile. quod a simili laborare ad subiugandum vni principi non est peccatum: sed hoc facere propter vanas gloriam vel ad incutiendum timorem alijs vel ex libidine dominandi videtur danabile reputandum. **Di.** Nunquid si romani in acquirendo romanum imperium habuerunt intentionē corruptā ita ut peccarent danabile fuit imperium taliter acquirum usurpatum illicitum et non verum censendum. Ergo videtur quod non erat verum imperium si fuit taliter acquirum ex intentione corrupta: quia nulla res temporalis acquirita illicite et iniuste transit in verum dominium acquirētis. quod Augustinus videtur asserere. ut habet extra. xxij. q. vij. c. i. vbi ait. quod iure diuino cuncta iustorum sunt et nullo iure impij habent illa que sunt aliorum scilicet iustorum. **Alia.** Respondetur quod non obstante corrupta intentione romanorum imperium acquirum de consensu populorum fuit verum imperium: quia corrupta intentio non impedit acquirum veri domini. Qui enim emit rem aliquam mala intentione non propter hoc non acquirit verum dominium rei empte. et quod mala intentione recipit rem a donatore quod eam donare potest recipit etiam verum dominium rei donate et illa mala intentio nec in transferente rem aliquam temporalem nec in recipiente translatione impedit acceptionem veri domini. De auctoritate autem Augustinus dicitur aliquid quod quidam male intelligunt eam. non enim intendit Augustinus quod in iure diuino cuncta sunt iustorum quoad verum dominium: quod tunc nullus peccatorum haberet verum dominium alicuius rei temporalis. et ideo quandoquocumque aliquid quis retinet vel aliquid dominus princeps vel aliquid dominus peccaret mortaliter verum dominium omnium rerum suarum transiret in iustos et non remaneret penes aliquem peccatorem. vult igitur Augustinus quod iure diuino cuncta sunt iustorum quo ad dignitatem meritum. hoc est soli iusti sunt digni vero dominio temporalis et nullus peccator est dignus quacumque

Respondetur

Replicatur

Respondetur

Liber primus

secundi tractatus

Replicatur
Primo

Secundo

Rñdet ad pñm

Ad secundum

retemporali. vnde indigne possidet quicquid possidet. Di. Adhuc videt q romanu impe-
riū anteq̄ illud resignaret constantinus non
fuit verū imperiū: quia foris omnia edificant
ad gebennaz dicente aplo ad Roma. xiiij. oē
quod non est ex fide peccatū est. Igitur extra
ecclesiā nulla est a deo ordiata potestas. Itē
constantin⁹ nō resignasset imperiū nisi aduers⁹
tisset q nō habuit verū imperiū. Igitur a tea
romanū imperiū nō fuit verū imperiū. Ad.
Rñdetur q non est vniuersaliter absq̄ omni
excepcione verū q omnia que foris sunt edifi-
cant ad gebennā. Nō enim infideles peccant
mortaliter in omni actu. obstetrices em de qb⁹
legit̄ Eto. i. nō peccauerūt mortali vñ veniali
in mētiēdo. multi aut̄ alij infideles in multis
actib⁹ suis nō peccāt mortaliter. qd̄ aut̄ dicit
apls qd̄ nō est ex fide rē. dicit aplm̄ intelli-
gere q illud quod fit extra conscientiā est pecca-
tū siue fiat a fidelibus siue ab infidelibus. cū
aut̄ dicitur q constantinus rex resignauit impe-
riū dicunt in scripturis antiquis hoc minime
inueniri. sed quedā scripture insinuant q cō-
stantinus dederit apostolice sedi imperiales
honorē. Nā vt legitur in decretis di. xcvj. con-
stantinus in gestis beati siluestri sic loquitur
Constantin⁹ impator quarta die sui baptismi
pauilegiū romane ecclesie pontifici cōtulit
vt in toto orbe terrarū pontifices vel sacerdo-
tes ita hūc habeāt caput sicut iudices regē in
quo pauilegio ita inter cetera legit̄. vtile iudi-
camus vna cū omib⁹ satrapis nr̄is r̄ vniuerso
senatu optimatibusz cuncto populo imperio
romane eccleie subiacēti vt sicut beatus petrus in
terris vicari⁹ filij dei videtur esse cōstitutus:
ita r̄ pōtices ipsius pncipis aplozum in ter-
ris pncipatus potestate amplius q̄ terrene
impialis nr̄e serenitatē māsuētudo hīc videt̄:
cōcessam a nobis nostrōq̄ impio obtineāt eli-
gētes nob̄ ipm̄ pncipē aplozū vel ei⁹ vicarios
firmos apud deū esse patronos r̄ sicut nostra
est terrena imperialis potentia: ita eius sanz-
ctam romanam ecclesiam decreuimus r̄ vene-
ranter honorare r̄ amplius q̄ nostrū imperiū
terrenūq̄ tronū sedē sacrosanctissimaz beati
petri gloriose exaltari tribuentes ei potesta-
tē r̄ gliaz r̄ dignitatē r̄ vigorē r̄ honorificētā
imperiale atq̄ decernentes sancim⁹ vt pñs
cipatū teneat tā supra quattuor sedes alexan-
drinā: at biochenā: hierosolymitanā p̄stacino
politana: q̄ etiā sup̄ om̄s in vniuerso orbe ter-
rarū ecclias dei. r̄ pōtifer qui per tempora sa-
cro sancte romane eccleie extiterit: celsior r̄ pñ-
ceps cunctis sacerdotibus r̄ totius mūdi exti-
tat: r̄ eius iudicio que ad cultū dei vel fidem

christianoum vel stabilitatem procurāda fue-
rint disponāt. r̄ infra. Ecclesijs beatorū apo-
stolorū petri r̄ pauli p̄ cōtinuatōne lumariorū
possessionū p̄dia contulimus. r̄ infra. Ecce
tam palaciū nostrum q̄ romanā urbem r̄ oēs
italie siue occidētalij regionum: prouicias: lo-
ca ciuitates brissimū pōtifici r̄ vli pape silues-
tro concedimus atq̄ relinq̄mus r̄ ab eoz̄ suc-
cessoribus eius per pragmaticez cōstitutū de-
creuimus disponēda atq̄ iure sancte romane
ecclesie cōcedimus permanēda. Ex his vbi
colligit̄ q constantinus non assignauit pape
imperiū tanq̄ nō habens potestatē legitimā
recipiendi imperiū r̄ q̄ antea nō habuisset ve-
rum imperiū sed ex deuotōne r̄ imperiali mu-
nificētia concessit ei ea de qb⁹bus in p̄dictis ver-
bis r̄ ab alijs ibidem vt scz̄ de omib⁹ tempo-
ralibus de qb⁹bus mērio fit papa siluester nihil
habuit: nisi ex dono constantini: nō ex resigna-
tione alicuius p̄us iniuste detēti: nec vñq̄ cō-
stantin⁹ fatebat̄ q̄ ante baptismū nō habue-
rit verum imperiū.

Caplm. xxvij. in q̄ pbat q̄ implū nō ē a papa. Di.

Uñ ista opinio

Cap. XXVII

teneat q̄ verū imperiū sit a p̄plo
romano: r̄ per consequēs nō fuit a
papa: nunc alias rōnes sp̄ales adducas ad p̄-
bandū q̄ imperiū nō fuit a papa. Ad. In
glosa sup̄ decreta r̄ decretales alique rōnes
adhuc innuuntur. Dicit em̄ glo. di. iij. ca. quo-
niam idēz q̄ imperiū nō habet a papa r̄ q̄ pa-
pa nō habet vtrūq̄ gladiū. nam exercit⁹ facit
impatorē. vt di. xciij. legit̄. ex qua sic arguit̄.
Ab illo nō est imperiū q̄ non facit impatorēz
s̄ impator nō fit a papa: q̄ fit ab exercitu. igit̄
imperiū nō est a papa. Di. Per istam rōnez
imperiū nō est a p̄plo sed ab exercitu. Ad.
Rñdet q̄ exercit⁹ nō facit impatorē nisi au-
croitate populi romani. hanc em̄ potestatem
p̄p̄ piculū qd̄ poterat imminere ne moriēte im-
peratore in exercitu: exercit⁹ careret capite r̄
dño. p̄pls roman⁹ cōmisit exercitū potestatē
eius ad eligendū impatorē. Di. Dic aliam
rationē. Ad. Aliam rōnē innuit glo. extra
q̄ filij sunt legitimi. c. causam: dicēs. Prius fu-
it impator q̄ coronā reciperet a papa r̄ gladiū
um ab altari. Itē di. legit̄ q̄ ante fuit impa-
tor q̄ apostolat⁹. cum igit̄ p̄us nō fuit apostola-
tus seq̄tur q̄ imperiū nō ē a papa. Di. Inne-
due rōnes vident̄ approbare q̄ imperiū nō fuit
p̄mit⁹ a papa s̄ nō p̄bat q̄ modo imperiū nō
sit a papa. potestas em̄ ordinandi de impato-
re a papa videtur nunc p̄cedere licz̄ nō fuit a
pncipio penes ipm̄: imo ante fuit imperiūz q̄

Doctur

Prima rōne

Obijctur

Rñdetur

Secunda rōne

Obijctur

Respondetur papa. **Ad.** Dicunt quidam quod illas rationes probatur aperte quod imperium non est a papa in quantum papa est vicarius christi et successor beati petri. et hoc principaliter intendunt qui tenent opinionem istam. **Di.** Alias rationes adducas. **Ad.** Alia rationes innuit glo. di. x. c. quonia idem si ab ipso papa habet imperium licite appellaret ad ipsum in temporalibus: quod prohibet alexander et dicit quod illa non contingunt iurisdictionem suam. et qui filii sunt legitimi. c. causam. ab imperatore re autem contingit appellare ad illum a quo est imperium. **Di.** Per istam rationem semper potuit fieri appellatio ab imperatore: quia semper imperator habuit imperium ab aliquo. **Ad.** **Respondetur** concedo quod in aliquibus casibus semper licuit appellare ab imperatore: in quibus tamen casibus fuit licitum ab aliis iudicibus appellare. **Leges** igitur que dicunt quod non est appellandum ab imperatore non sunt intelligende de quibusdam causis singularibus que raro vel nunquam accidunt sed de aliis. quemadmodum canones sacri qui dicunt quod non est appellandum a papa nisi de causa heresis: quia pro heresi licet appellare a papa. **Di.** Alia rationem adducas. **Ad.** Aliam rationem innuit glosa ubi prius dices Item ecclesie soluerunt tributum imperatori. vt. ij. q. ij. magnam. Ab illo non est imperium quod soluit tributum imperatori. ergo imperium non est a papa si papa soluit tributum imperatori.

Cap. xxix. in quo inquit utrum romanum imperium possit transferri: et sic probat tribus exemplis. et nota ibidem quod et qualiter possit transferre. **Discipulus.**

Huc circa origi

XXIX
a. ne romani imperij plura restarent tractanda de quibus forte postea occasio loquendi occurreret. ideo ad presens illis omittis inuestigamus an romanum imperium licite cassari minui vel diuidi valeat vel transferri. inquiramus itaque primo an romanum imperium potest transferri. **Ad.** Romanum imperium potest transferri tribus exemplis probat. Primum exemplum est quod translatum fuit de romanis in grecos. lxxij. di. constantinus. Secundum exemplum est quod translatum fuit de grecis in romanos in personam karoli magni. et de electione venerabilem. Tertium exemplum est quod fuit translatum de frangigenis in theutonicos. vñ glo. sa. lxxij. di. ego ludouicus. ait super verbo francorum. nota imperium francorum primum fuisse: sed postea theutonicis virtutibus imperium promeruerunt. **Di.** Dubitandum non videtur mihi quin romanum imperium transferri potest de gente in gentem. Sed qualiter aliquis valeat transferre videtur magnum dubium multis. **Di.**

ergo secundum opinionem aliquorum qualiter possit transferri imperium. **Ad.** Imperium romano: non transferri multiplex potest intelligi. Uno modo vt sic transferatur imperium a romanis vt non sit plus romanum imperium ac si romanis nullum ius habeat spatium in imperio plusquam cetera nationes Aliomodo potest transferri imperium vt tamen remaneat romanum imperium et vt aliqua potestas vel ius spatium habeant romani in imperio plusquam cetera nationes. et hec translatio adhuc multiplex potest intelligi. Uno modo quod datur imperium alicui cuius progenies iure successione possideat romanum imperium. Alio modo vt statuatur quod de certa natione vel gente imperator eligatur puta si ordinaret quod nullus eligeretur in imperatore nisi theutonicus. Alio modo vt alicui persone vel personis datur potestas et ius eligendi imperatorem de quacunque natione. **Di.** Quis habet potestatem transferendi imperium vno modo vel alio modo. **Ad.** Respondetur quod potestas transferendi imperium vno modo vel alio modo principalissime est apud vniuersitates mortalium sicut et apud ipsas principalissime constituedi imperium. quare si vniuersitas mortalium velle: posset romanum imperium de quacunque gente transferre in alias. **Di.** Nunquam posset vniuersitas mortalium Cereptis romanis transferre imperium romanum a romanis. **Ad.** Respondetur quod sine culpa romanorum et absque causa patienti totum residuum mundi non posset transferre ab eis contradicentibus imperium: quia non debet prouari sine culpa et absque causa iure suo: tamen pro culpa romanorum et ex causa rationabili posset residuum mundi ab eis transferre imperium: quia vt legitur dist. cxiij. Orbis maior est vrbem. quod non solum est verum de orbe includere urbem. eo quod totum maius est sua parte: sed continet veritates de orbe distincto contra urbem: et ita ex causa vel pro culpa romanorum potestas transferendi est penes residuum orbis. Potestas autem transferendi imperium a romanis est penes romanos secundum vnam sententiam: quia enim potest vnusquisque cedere iuri suo et alij concedere. possunt enim romani cedere iuri suo quod habet super imperium: et idem ius in alium vel in alios transferre. quemadmodum populi romani potestatem concedendi leges et regendi imperium: transtulerunt in imperatorem. Tertium tamen de modo transferendi imperium per romanos sunt diuersae sententie. Vna est quod romani non potuerunt nec possunt a se transferre imperium primo modo. ita videlicet quod nullum ius retineant spatium super imperium plus quam cetera nationes. Sicut enim imperator non habet legem imponere imperatori: quia non habet imperium par in parem. et ita non potest prouare successores eo iure

Respondetur

Questio secunda

Responsio

Questio tertia

Responsio

Opinio prima

Secunda opinio

quod habz: ita populus romanus non potest imponere legem populo sequenti: nec potest ipse suare omni iure quod habet super imperium. et ita populus romanus non potest cedere omni iuri quod habet super imperium. Alia est sententia quod populus romanus potuit cedere omni iuri quod habuit super imperium: quod etiam omne ius potuit transferre in alios. Id est enim puato pacto iuri publico minime derogetur. extra de foro compe. si diligenti: tamen pacto et consensu totius communitatis quod tangat alios tanquam per ius publicum eidem iuri publico derogatur: dummodo illud ius publicum non sit ius diuinum nec ius naturale sed ius positium vel humanum. Quis enim clericus? alius non possit renunciare privilegio clericali quod est concessum toti collegio clericorum: tamen collegium clericorum potest privilegio renunciare. cum igitur ius quod habent romani super imperium: sit ius humanum positium: Id fuerit ius publicum concessum etiam communitati romanorum: de consensu totius communitatis romanorum poterit derogari eidem iuri. et ita de consensu eorum potest idem ius totaliter transferri in alium vel alios.

Capitulum. xxx. in quo inuestigatur quomodo romani potuerunt transferre ius imperii in papam. Discipulus.

Cap. XXX

Secundum istam sententiam

romani potuerunt totum ius suum quod habebant transferre in papam super imperium et poterat esse imperium a papa. Ad. Secundum unam sententiam romani non solum potuerunt: sed etiam de facto transulerunt ius in papam. et tunc imperium fuit a papa et tunc papa habuit utrumque gladium: non tamen quo ad executionem: sed quo ad hoc quod poterat committere cui volebat materialis gladii potestatem. et per hoc soluit secundum sententiam illarum multorum canonum et glossarum super decreta et decretales apparens contrarietas. Di. Si romani transulerunt totum ius in papam vel transferre poterant in papam. igitur transulerunt vel transferre potuerunt in eum executionem gladii materialis vel gladium materiale quo ad executionem. Ad. Respondet quod romani poterant transferre ius totum ad papam et potestatem: quam habebat totalis multitudo romanorum: non tamen transferre poterat totum ius quod habebat aliqua persona vel alia particularis et specialis multitudo romanorum. Nam non poterant sibi dare omne ius quod habebat imperator romanus: nec omne ius quod habebat senatores vel prefectus urbis. et ita iura partialia romanorum personarum vel congregationum seu collegiorum aut communitatum particularium non poterant transferre in papam. Executionem autem gladii non habebat tota

lis communitas romanorum: sed habebat eam imperator vel aliqua persona alia sub eo vel aliqua communitas particularis. et ideo executionem gladii materialis non poterat communitas romanorum transferre in papam. Di. Secundum istam opinionem papa non habet in temporalibus vel in spiritualibus plenitudinem potestatis: ut omnia possit. Ad. Ista opinio reputatur hereticum dicere quod papa omnia possit: quod omnia possit: non habet a deo nec ab homine nec ab hominibus. quod a deo immediate non habet gladium materiale quo ad executionem nec quo ad hoc quod possit committere executionem gladii materialis ab homine vel ab hominibus habere potest. Di. Sed ius igitur transulerunt romani vel transferre poterant in papam super romanum imperium. Ad. Rursum dicitur quod poterat sibi transferre et conferre potestatem ordinandi de promovendo in imperatore: ut scilicet ipse eligat imperatorem: vel alijs committeret potestatem eligendi. Di. Constat per dicta maiorum quod papa in multis se intromittit de imperatore et imperio. et secundum opinionem istam papa super imperatorem vel imperium non habet aliquam potestatem speciale a deo plus quam super alios reges et regna quecumque: sed solummodo a romanis. quod igitur de facto transulerunt romani in papam super imperium. Ad. Respondetur quod nemo potest hic dicere nisi libere et diligenter vidisset privilegia pape vel registra fide digna vel scripturas authenticas de huiusmodi translatione vel collatione iuris super imperium facta pape. eo quod romani poterant conferre pape pinguius ius vel minus pingue super imperium. poterant etiam tale ius dare sed apostolice vel solummodo persone pape. poterant etiam dare pape pro una vice vel pro pluribus. Di. Nunquid in hac vita est adhibenda fides soli persone pape dicentis in ipsum totum ius romanorum super imperium esse translatum licet per scripturas autenticas vel alias probationes hoc nequaquam ostenderet. Ad. Assertioni unius quatacumque fulgeat dignitate nunquam est credendum in preiudicium aliorum. par. vi. q. ij. per totum idem assertioni solius pape in preiudicium romanorum est in hac parte fides minime adhibenda: nisi probationes adhibeat competentes. Di. Nunquid papa potest sibi vindicare ius et potestatem disponendi de imperio propter hoc quod consuevit se intromittere de imperio disponendo. consuetudo autem legitima dat iurisdictionem et per consequens ius et legitimam potestatem. Ad. Respondetur quod in his que papa prescripsit legitime contra romanos papa habet ius et potestatem: et in alijs non.

Capitulum. xxxi. queritur utrum romanum imperium possit cassari aut dividi. Discipulus.

Investigauimus

I breuiter an romanū imperium pos
sit transferri: nūc inq̄ramus an di
uidi: minui: destrui: seu cassari potest. Primo
igitur videam⁹ an romanū imperiū destrui va
leat vel cassari. **Ad.** Respondetur q̄ impe
rium romanū p̄ eo q̄ est imperiū totius mun
di destrui vel cassari valeat: potest tripliciter
intelligi. Uno modo sic q̄ simpliciter destruat̄
vt imperiū qd̄ nūc est romanorū: nec apud ro
manos nec apd̄ alios de iure remaneat. Alio
modo sic q̄ imperiū nec remaneat apd̄ roma
nos nec vnq̄ ex quacūq; causa sit reuersurus
ad ip̄os. Tertio modo sic q̄ imperiū nō rema
neat apud romanos: pōt̄ ex causa reuerti ad
ip̄os. isto modo ⁊ secundo magis p̄p̄ium vi
detur dici q̄ imperiū romanū esset translatū:
q̄ destructum vel cassatum. p̄mo modo dice
retur p̄p̄ie romanū imperiū esse destructum
seu cassatum. **Di.** Nunq̄d̄ p̄mo modo posset
ipsū imperium romanū destrui vel minui.
Ad. Respondet̄ sicut tactū est supra. c. viij.
q̄ de iure licite romanū imperiū minui vel de
strui potest: q̄ sicut anteq̄ esset romanū impe
rium statui nō potuit etiā p̄ vniuersitatē mor
taliū q̄ nunq̄ aliq̄s ad totius mūdi imperi
um assumeret. ita q̄ postq̄ omēs mortales vni
perio sunt subiecti: etiā omnibus consentiē
tibus statui vel ordinari minime potest q̄ im
perium penit⁹ destruat̄: q̄ hoc esset in detri
mentum boni cōmunis. **Di.** Nunq̄d̄ potest
romanū imperiū destrui secūdo modo. **Ad.**
Una ē sn̄ia q̄ illo modo destrui potest: vt scilz
ad romanos nunq̄ conuertatur: sed taliter ab
eis auferri nō potest absq; culpa manifesta ro
manorū. talis em̄ posset esse culpa corū q̄ pos
sent totaliter p̄uari imperio: q̄ sicut p̄sona q̄
cūq; in se ⁊ in posteris suis p̄ culpa sua pōt
p̄uari omib⁹ bonis suis temporalib⁹ ac hono
ribus: iuribus ⁊ p̄uilegijs q̄buscūq;. ita etiā
quecūq; vniuersitas seu cōmunitas particu
laris p̄pter culpā suā potest p̄uari in p̄petuū
quocūq; honore ⁊ iure sp̄ali. Alia sn̄ia est q̄
cōmunitas romanorū p̄pter quacūq; culpā
nō pōt̄ in p̄petuū p̄uari quocūq; iure ⁊ hono
re sp̄ali vel imperio romano: quia talis p̄ua
tio p̄petua posset redundare in detrimentū
totius vniuersitatis mortalium: ergo nō est li
cita reputanda. **Di.** Ista ratio non conclu
dit q̄ sicut quecūq; p̄uare omi iure suo possit
redundare in detrimentū boni cōmunis: non
sequitur q̄ omis p̄uatio essz censenda illicita.
Ad. Respondetur q̄ quecūq; p̄uari omi
iure suo: sic vt anteq̄ sentētia executioni man

detur nullus posset eū reuocare p̄pter quecūq;
aduentum neq; est licitū neq; iustum. Unde
quis aliq̄s absolute p̄pter quodcūq; crimē
damnaretur ad mortē: semp̄ alique conditio
nes generales subintelliguntur. que admodū
in omi iuramento p̄missō voto ⁊ pacto alique
conditiones generales debent subintelligi.
Posset igitur cōmunitas romanorū absolu
te p̄pter culpam p̄uari omi iure speciali ⁊ p̄
uilegio qd̄ habz sup̄ romanū imperiū: ⁊ tamē
alique conditiones generales debent intelli
gi. ⁊ idō q̄ cōmunitas romanorū penitus des
leri non debet. igitur talis sn̄ia nunq̄ contra
romanos sic debet ad executionem mandari
quoniā pōt̄ ex aliqua causa reuocari. possunt
autem romani p̄pter culpam vel ex causa sic
p̄uari impio vt nunq̄ absq; noua collatōe illi⁹
vel illorū qui potest vel possunt eis confer
re imperiū iuste valeant imperiū adipisci: nisi
omēs aliq; p̄pter culpā iuste imperium amitte
rent. **Di.** Nunq̄d̄ tertio modo potest impe
rium cassari vel diminui vt scz romanū impe
rium non remaneat apud romanos: potest tñ
ex causa reuerti ad ip̄os. **Ad.** Responde
tur q̄ sic. quia potest transferri de romanis ad
alias gentes. **Di.** Potest ne romanum im
perium diuidi vel diminui. **Ad.** Una est
opinio q̄ absq; cōsensu exp̄resso vel tacito to
tius vniuersitatis mortalium romanū imperiū
nō potest diuidi vel minui: quia si p̄uata per
sona vl̄ cōmunitas particularis seu partialis
nō debet p̄uari iure suo: multo fortius cōmu
nitas vniuersalis mortalium nō debet p̄uari
iure suo. imperiū autē romanū p̄ncipalissime
spectat ad cōmunitatē vniuersalē mortalium.
que admodū dominium rerum temporalium
ad eandē cōmunitatē p̄ncipalissime spectat
Unde p̄ tota cōmunitate mortalium dicit̄ de⁹
ad p̄mos parentes. Replete terrā subijcite eā
⁊ dominanini piscibus maris. Igitur cōmu
nitas mortalium nō debz p̄uari iure suo super
imperium absq; consensu. Si autē imperiū mi
nueretur vel diuideretur cōmunitas mortali
um aliquo iure qd̄ habet sup̄ imperiū p̄uare
tur. quia postq̄ aliqua temporalia sunt diuisa
inter partes alicui⁹ cōmunitatē nō sunt toti⁹
cōmunitatē. Igit̄ romanū imperium nō potest
minui vel diuidi: saltez absq; consensu tacito
vel exp̄resso cōmunitatis mortalium. **Di.** De
potestate destructionis: diuisionis: minutionis
aut translationis romani imperij essent tractā
da q̄ plurima: sed q̄plura eorū postea locū
habebunt: idō ad p̄sens ip̄a inuestigare dimit
to. vnum tamen interrogo. vtrum scz aliqua
pars cōmunitatis mortalium absq; suo cōsensu

XXXI

Questio de p̄mo modo

Responso

Questio de secūdo modo
p̄mo opinio

Opinio secūda.

Obiectur

Respondetur

Questio de tertio modo

Responso

Utrū imperium possit diuidi.
Opinio

Questio

Responsio et p[ro]p[ri]o vel tacito valeat p[ro]uari iure suo. **Ad.** Respondetur q[uo]d p[ro]pter culp[am] quelibet p[er]sona vel quelibz c[om]munitas partialis p[ot] p[ro]uari iure quod habz in c[om]muni sup[er] imperium. ita vt totum ius illius ad alios deuoluat: sicut non nulli putant q[uo]d totum ius imperij deuolutum sit ad xpianos p[ro]pter culp[am] hereticor[um] et iudeorum et aliorum infidelium: vt ita valeant libere xpiani disponere de toto impio sicut vnq[ue] potuit tota c[om]munitas mortalium. **Di.** Adhuc circa istam materi[am] quero an aliquis xpianus vel alius abiq[ue] causa sponte et libere valeat renunciare omni iure quod in c[om]muni habet sup[er] imperium. **Ad.** Circa hoc diuerse sunt opinion[es]. Vna est q[uo]d licet omni tali iuri renunciare. vnde et fratres minores vt dicitur omni tali iuri licite renunciauerunt: q[uo]d omni iuri humano et positiuo licet renunciare. Alia opinio est q[uo]d tali iuri renunciare n[on] licet. tale aut[em] ius in coi est ius publicu[m] et ideo ei renunciare n[on] licet.

Explicit liber primus.

Incipit liber secundus vbi inquirif que iura habeat imperator super temporalia.

Capitulum. i. in quo queritur vtru[m] potestas pape et imperatoris sint potestates distincte. **Discipulus.**

Cap. I

Sicut canonibus

bus sacris testantibus ordo ecclesiasticus confunditur si sua iurisdictione vniciq[ue] non c[on]seruatur. ex de accu. sicut

olim in glo. et xi. q. i. puenit. Sic ordinem mortalium manifestu[m] est confundi si vniciq[ue] p[re]sidenti in temporalib[us] et maxime sup[er]mo sua iura non seruantur. Seruari aut[em] n[on] possunt nisi cognoscantur. et ideo post predicta que sunt iura et potestas romanor[um] imperator[um] censeo indaganduz. Primo aut[em] inquirat que iura et qua potestatem habet imperator sup[er] temporalia. Et tam[en] a fundament[is] eorum incipiat ante omnia

Questio quero an potestas imperatoris et pape potestas sint distincte potestates. an vna sit ex alia aut non. **Ad.** Tenent multi q[uo]d sunt potestates distincte. **Di.** Si aliqua decreta maior[um] consonent assertioni adducas. forte em[er]it illis melius intelligat omnia que circa hanc materi[am] recitabis. **Ad.** Multi canones sacri et plures glose sup[er] decreta et decretales vident asserere q[uo]d sunt potestates distincte. Unde Nicolaus papa. vt hf. xvi. c. cu[m] ad veru[m]. ait. Cu[m] ad veru[m] ventu[m] est vltra sibi: nec imperator iura p[ro]tificar[um] arripuit nec p[ro]tifer n[omi]ne[m] imperatoriu[m] vsurpauit. vbi dicit glosa. cuz iste potestates

Responsio sint diuise q[uo]d imperator n[on] habet gladiu[m] a papa Item habet eadez dist. c. duo sunt quippe imperator anguste: q[ui]bus p[ro]ncipalit[er] hic mundus regitur auctoritas sacra p[ro]tificuz et potestas regalis. vbi glo. sup[er] vocabulo p[ro]ncipalit[er]. ait. Neuter pendet ex reliquo. et ita est argutu[m] p[ro] imperatore. Item glo. extra q[uo]d filij sunt legitimi ca. causaz. sup[er] verbo quod ad regem. ait. sic p[er] q[uo]d iurisdictione temporalis a sp[irit]uali diuisa est et distincta. Item glo. dist. x. c. imperiu[m] sup[er] verbo administrati[on]ibus. ait. Distincta e[st] em[en] potestas sua a potestate pontificali. Item Greg[orius]. vt legitur de p[ri]uilegijs. ca. sicut. ait. Sicut in iudicijs laicor[um] p[ri]uilegia turbare nolum[us]: ita eis p[ro] iudicantib[us] nobis volum[us] moderata auctoritate resistere. vbi dicit glo. sic e[st] argutu[m] q[uo]d ecclesia non vult iura alteri sibi irrogare. q[uo]d iurisdictione distincta esse debet. Item Innoc[entius]. vt legitur ex de iudicijs. ait. Aut non putet aliquis q[uo]d iurisdictione[m] illustris regis franco[rum] perturbare aut minuire int[er]d[omi]mus: cum ip[s]am iurisdictione[m] nostram nec velit nec debet impedire. **Di.** In his verbis n[on] fit m[er]ito de imperatore: sed de rege franco[rum]. **Ad.** Ex his verbis habetur q[uo]d potestas regis franco[rum] distincta est a potestate pape. et p[ro] c[on]sequens a fortiori potestas imperatoris. Tum quia maior est potestas imperatoris q[uam] potestas regis franco[rum]. Tum quia C[on]suetudo tactuz est supra n[on] videtur in scripturis q[uo]d sit aliqua potestas tributa pape sup[er] imperatorem qua[m] n[on] habeat sup[er] regem francie. Item glo. sup[er] verbo Innoc[entij] que ait. Propter hoc q[uo]d hic dicit patet q[uo]d ecclesia vel papa n[on] habet vtru[m]q[ue] gladiu[m]. Et infra. n[on] igitur de temp[or]ali iurisdictione debet se intromittere: nisi in subsidiu[m]. scz cum iudex secularis est negligens. Item sicut allegatum est supra Lyp[er]ianus. vt legit dist. xvi. ca. cum ad veru[m]. Actibus p[ro]p[ri]js et dignitatib[us] distinctis officia potestatis vtriusq[ue] discernit. scz xp[istu]s. vbi glosa super verbo discernit. Tum ergo iste potestates sunt distincte: lz sit argutu[m] q[uo]d imperiu[m] n[on] h[ab]et a papa. et ego credo potestates distinctas esse: licet papa quandoq[ue] vtru[m]q[ue] potestate[m] sibi assumat. Et his alijs q[uo]d pluribus colligitur q[uo]d potestas pape et imperatoris sunt distincte potestates.

Probatu[r]

Capitulum. ij. ostendit s[ecundu]m quid distinguuntur he due potestates. **Discipulus.**

Quod sunt distincte

potestates videtur q[uo]d non debz in dubium reuocari: sed qualiter distinguuntur ignoro. Ideo dic[imus] s[ecundu]m aliqua[m] s[er]uam qualiter distinguuntur. **Ad.** Dicit q[uo]d hoc

Obijciunt Respondent

Cap. i. Questio Responsio

distinguuntur q̄ papa habet potestatem in spūa-
libus et impator in temporalibus. Di. Ista
assertionem (si potes) auctoritatib⁹ aliq̄b⁹
fulcire nitaris. Ad. Ista assertio q̄ plurib⁹
auctoritatibus posset muniri. Aut em Inno-
centius tertius. vt scribitur extra de maiorita-
te et obedientia ca. solite. Non negamus quin
precellat impator in temporalib⁹ illos dntaxat
qui ab eo recipiunt temporalia. sed et pontifex
in spūalibus antecellit que tanto sunt tempo-
ralibus digniora q̄to anima corpori prefertur
Item Lyprianus vt habetur dist. x. c. quonia
Idem et Nicolaus papa. vt legitur dist. xcvi.
ca. cum ad verum. dicunt officia istarum pote-
statum esse distincta a christo. vt christiani im-
peratores p̄ eterna vita pontificibus indige-
rent: et pontifices p̄ cursu temporalium tantum
imperialibus legibus uterentur: quaten⁹ spi-
ritualis actio a corporalibus distaret incursum
bus et deo militans minime negocijs seculari-
bus se implicaret ac vicissim: no ille rebus di-
uinis deditus videretur qui esset negocijs se-
cularibus implicatus. Item idem Nicolaus
eadē dist. ca. demiq̄. sic ait. demiq̄ hi sunt qui-
bus tantū humanis rebus et non diuinis pre-
esse permillum est. quomodo de his per quos
diuina ministratur iudicare presumant: peni-
tus ignoramus. Item Gregorius nazanzen⁹
scribens impatoribus constantinis. vt habet
dist. x. ca. suscipitis. ait. Suscipitis ne liberta-
tem verbi: libere accipit q̄ lex xpi sacerdotali
vos subicit potestati atq̄ istis tribunalibus
subdidit. dedit em et nobis potestatem: dedit et
p̄ncipatus multo p̄fectionem p̄ncipatus ve-
stris. Nunquid aut iustum vobis videtur: si
cedat spūsanctus carni: si a terrenis celestia
separentur si diuinis preferant humana. Itē
Inno. tertius vbi p̄us ait. fecit deus duo lum-
inaria magna in firmamento celi. luminare
maius vt preesset diei. et luminare min⁹ vt pre-
esset nocti. vtrūq̄ magnū et alterum maius. et
infra. Ad firmamentū ergo celi hoc est vniuer-
salis ecclesie fecit deus duo luminaria magna.
id est duas instituit dignitates que sunt poi-
tificialis auctoritas: et regalis potestas. sed il-
la que preest diebus. id est spiritualibus ma-
ior est. que vero carnalibus minor. vt quāta ē
inter lunam et solem diuersitas: tanta inter re-
ges et pontifices esse cognoscat. Ex his alijsq̄
auctoritatibus innumeris (quarū aliq̄ sunt
adducte supra ca. i.) colligit q̄ impator habet
potestatem in temporalibus: et papa in spiri-
tualibus.

Capitulum. iij. vbi q̄ritur q̄ sint temporalia et que spūalia.
respondetur sub vndecim diuisionibus. Disct.

Efficienter vide

I tur ostensum q̄ potestas imperato-
ris respicit temporalia: carnalia: se-
cularia: et hūana. et potestas papalis spirita-
lia: sed que sunt temporalia et spiritualia per-
fecte nō intelligo. Ideo que sunt temporalia
et carnalia secularia et humana que respicit po-
testas imperialis inuestigare coneris. Ad.
Quibusdā videtur q̄ que sunt illa in quibus
cōsistit imperialis potestas ex diuersis distin-
ctionibus que in diuersis scripturis habentur
colligitur. Di. Libenter audiat distinctiōes
illas. Ad. Una est q̄ hominū quidam sunt
carnales et quidā spirituales. et hec distinctiō
habetur expresse ad Corinthios. c. ij. et. iij. vbi
apostolus ait manifeste. Animalis homo nō
percipit ea que sunt spiritus dei. et post. Spi-
ritualis autem iudicat hec omnia: et ipse a ne-
mine iudicatur. Alia distinctiō est q̄ quedā
sunt persone ecclesiastice et quedā seculares.
Hec distinctiō colligitur ex verbis Hierony-
mi que ponunt. xij. q. i. c. duo sunt. vbi ait. duo
sunt genera christianorū. Est autē vnū genus
quod mancipatū est diuino officio et deditum
contemplationi et orationi quib⁹ ab omni stre-
pitu temporalium rerū vacare cōuenit: vt sunt
clerici et deo deuoti scz cōuersi. et infra. Aliud
vero genus est christianorū vt sunt layci. laos
em grece ē populus latine. his licet temporalia
possidere: sed nō nisi ad vsum. Alia distin-
ctiō est q̄ rerū quedā sunt ecclesiastice et que-
dam temporales seu seculares. Hec distinctiō
ex diuersis sacris canonibus sumit: qui quas-
dam vocāt res ecclesiasticas per hoc insinua-
tes q̄ quedā sunt seculares. vnde in concilio
antiocheno vt habetur. xij. q. ij. c. episcop⁹. sic
legitur. episcopus ecclesiasticarū habet rerū
potestatem. Alia diuisio est. causarū quedam
sunt ecclesiastice et quedā seculares. xij. q. i. §. i. in
glo. Alia est q̄ criminū quedā sunt ecclesiastica
et quedā secularia. hec diuisio innuit ibidē. Alia
est: q̄ penarū quedā est ecclesiastica siue canonica
alia secularis siue legalis. hec diuisio sub his
vobis q̄ penarū alia est canonica alia legalis
in diuersis doctorū innuit. Alia est q̄ quedā
sunt indices seculares quedā ecclesiastici. hoc ex
multis canonibus colligit. Alia ē q̄ negocio-
rū quedā sunt temporalia quedā spūalia. hāc diuisione
innuit ap̄ls cū dicit. ij. ad Cor. ij. Nemo mili-
tans deo implicat se negocijs secularibus. cū
em dicit quedam negocia esse secularia a qui-
bus abstinet militantes deo insinuat aliqua
esse spūalia a quibus non abstinet. Alia ē
q̄ dignitarū alia est ecclesiastica alia seculari.

Cap. III.

Distinctiō p̄ma

Secūda

Tertio

Quarta

Quinta
Sexta

Septima

Octaua

Nona

Decima Alia est q̄ quedā sunt leges seculares ⁊ que-
dam ecclesiastice. hec diuisio ponitur i decretis
dist. iij. §. i. cum dī. Omēs be spēz seculariū le-
gum sunt partes. sed q̄ constitutionū alia ci-
Undecima uilis alia ecclesiastica ⁊c. Alia est q̄ iurisdic-
tionūz alia est temporalis: alia est spūalis. hec
diuisio ex his q̄ allegata sunt supra ca. i. huius
secundi colligit euidenter.

Caplm. iij. dat differentia int̄ secularia ⁊ spūalia. Di.

Cap. III

Uto q̄ multe ta-

ples distinctiones inueniunt̄ in scri-
pturis: quare non adducas alias.
estimo em̄ q̄ ex istis habeo occasionē intelli-
gendi alias ⁊ inuestigandi de potestate quā
impator sup̄ diuersa temporalia noscitur habere:
re: q̄ tamen ex p̄dictis adhuc nescitur qualiter
carnalia: secularia: ⁊ humana a spūalib⁹ ⁊ ec-
clesiasticis ac diuinis distinguunt̄. idō int̄ ipsa
aliquā breuem differentia fm̄ opionē aliquo-
rum assigna. **Ad.** Sunt q̄dam dicētes q̄ p̄-
dicta uocabula. scz temporalia: carnalia: spūa-
lia ⁊c. in diuersis scripturis accipiunt̄ equo-
ce: qui tamē cum querit̄ quā potestātē habēt
laici in temporalibus ⁊ in spūalibus: ad vnā
significationē restringunt̄: vt p̄ temporalia in-
telligant̄ illa que respiciūt regimen humanū:
vel humani generis in solis naturalibus con-
stituti absq̄ omī reuelatōne diuina que serua-
rent illi q̄ nullā legem p̄ter naturalē ⁊ posi-
tiuam humanā susciperent ⁊ q̄bus nulla alia
lex esset imposta. Per spūalia aut̄ intelligun-
tur illa que conspiciūt regimē fidelīū in q̄ruz
diuina reuelatōe instruuntur. **Di.** Scdm̄
ista impatores ⁊ alij infideles de multis intro-
miserunt se de regendo sibi subiectos que ad
temporalia vel spūalia mīme p̄nebant. **Ad.**
Hoc conceditur. omīa em̄ que spectabant ad
culturā ⁊ falsorum deorum iniquitatem: nec
int̄ temporalia nec spūalia sunt numeranda:
sed sup̄stitiosa sunt censenda.

Caplm. v. querit̄ utrū impator p̄ vniuersum mūdū
habeat iurisdictionē sup̄ temporalia. ⁊ ponit duas opi-
niones. p̄mā p̄tractat in b̄ ca. ⁊ secūda ca sequit̄. **Di.**

Cap. V

Rbitro: me aliquā

atuluz intelligere quomodo temporalia
a spūalibus distinguunt̄. idō ad pote-
statem impatoris sup̄ temporalia descēdēs. in-
terrogo p̄mo an impator verus romanoꝝ per
vniuersum mūdū super temporalia habeat
hanc potestatem. ita vt cuncte regiones mun-
di ei in temporalibus subijciantur. **Ad.** Cir-
ca hoc sunt diuersę opiones sicut tactus est
sup̄ra. Vna est q̄ de iure oīa regna mūdī sunt

subiecta i temporalibus impatori romanoꝝ
rum. **Di.** Quis superius libro p̄mo. ca. xvi.
aliquas glosas sup̄ decreta ⁊ decretales hāc
opionē tenētes adduxeris. adhuc tamen ali-
quas alias si que sint allega. **Ad.** Glosa di-
stin. lxxij. ca. adrianus. super illo uerbo. per sin-
gulas puincias insinuare hoc uidetur dicēs.
Ergo in francia ⁊ in hispania vnus est impe-
rator. lxxij. q. i. ca. amplius. quod concedo: nisi
probēt se exemptos esse ab impatore. vt. lxxij.
q. viij. ecce. Unde ⁊ hic a capite suo dabit̄ tri-
butum impatori: cuz probēt se exemptos. ⁊
ff. de censibus. l. vltia. si em̄ dicunt se nō subel-
se romano imperio. Igitur per consequēs di-
cunt se non habere aliquid. pp̄ij. vt supra. di.
i. ius quirinum. fateamur igitur imperatorem
esse dñm mūdī. vt. ff. ad. l. romanoꝝ q̄ leuan-
de. Sed non est maior ratio q̄ francia ⁊ hispa-
nia sunt subiecte romano imperio q̄ alia res-
gna. Igitur vniuersa regna fidelīū ⁊ infidelī-
um sunt subiecta impatori de iure: lz nō de fa-
cto. Item glosa extra de elec. venerabilem sit
per uerbo in germanis. sic ait. Sicut imperiū
mūdī translātū est i theutonicos. nam ipi ha-
bent regimen romane ecclesie. ix. di. v. in diē.
Et sic patet q̄ imperiū nō est apud grecos: lz
largo modo appelletur imperiū. extra de ma-
ioritate ⁊ obedientia ca. solite. sicut ⁊ rex fran-
corum ⁊ scotoꝝ dicit̄ rex: quoniā extra eccle-
siam nō est imperiū. ⁊. iij. q. i. §. sed illud. Sed
est impator: ille super reges. viij. q. i. c. in api-
bus. ⁊ omēs nationes sub eo sunt. xi. q. i. bec si
quis ibi uoluerit. ipe em̄ est p̄nceps mundi ⁊
dominus. ff. ad. l. romanoꝝ. e. l. qui le. ⁊ hac
deprecarie. ⁊ etiam iudei sub ipso sunt. s̄ de in-
deis iudei ⁊ omnes puincie. ⁊. lxxij. dist. adria-
nus. ⁊ omīa sunt in potestate impatoris. viij.
di. quo iure descendis. ⁊. lxxij. q. viij. cōuenior.
Item glosa. dist. i. ius quiritus. que pro parte
allegata est p̄us. dicit̄ q̄ iudei vtuntur iure ro-
mano: ⁊ uocantur romani. q̄ omēs uocantur
romani subiecti romano imperio: prout dicit̄
populos romanoꝝ habere filios in potestātē
prout etiam sunt gentiles sub romano impe-
rio. Nam impator est p̄nceps totius mūdī. ff.
ad. l. roma. qui leuande. qui igitur non uult eē
sub romano imperio: nec hereditatem habere
potest nec alia que hic de iure humano enu-
merant̄. Item glo. lxxij. q. viij. ca. cōuenior sup̄
uerbo omīa infert. ait. igit̄ omīa sunt impato-
ris vt̄s di. viij. quo iure. **Di.** Satis apparet
esse opinio aliquoꝝ impatorem romanoꝝ esse
p̄ncipē seu dñm totius mūdī. pro qua opione
nitere allegare. **Ad.** Hec opinio in vno p̄-
cipio fundari uidet̄ p̄ncipalit̄: qd̄ tale est. **In**

Probatur

perio romano aliquādo totus mūdus fuit subiectus et ipm romanū imperiū nō est puatum aliquo dominio cuiuscunq; regni: qđ sibi fuit subiectū. igit̃ adhuc oīa regna imperio roma- no sunt subiecta. Di. Quo modo pbatur qđ totus mūdus fuit subiectus romano imperio.

Questio

Responso

Alia. Hoc testat euangeliū cum dicit. Er̃t edictū a cesare augusto vt describeret vniuersos orbis. hoc etiā testatur Constantinus qui vt allegatū est supra di. xvi. constantinus ait Discernentes sancim? vt pncipatū teneat. scz sedes romana tam sup q̃tuor sedes. alexādri- nam: antiochenā: hierosolymitanā et constan- tinopolitanā q̃ sup omēs in vniuerso orbe ter- rarum ecclesias dei. hec oīa vero que per hāc imperialē maiestātē et sacra personalia diuinā nalia decreta statum? et cōfirmamus vsq; in finem mūdi illibata et inconcussa manere des- creuimus. Unde coraz deo viuo q̃ nos regnare precepit et coram eis terribili iudicio obtes- tamur: omnes nostros successores impatores et cunctos optimates et satrapas: etiā amplis- simū senatū et vniuersū pplm in toto orbe ter- rarum nunc et in posterū: nulli eorum quoquo modo licere: aut p̃fringere aut i quoq; conuel- li. In quib? quidē ṽbis Constātin? ond̃it vni- uersum orbem terrarū sibi fuisse subiectū. non quidem de facto: qz tunc aliqui populi rebel- lauerunt. igitur de iure et c. Di. Quomodo probatur qđ romanū imperiū nō fuit puatum iure et dominio: qđ habuit sup quodcunq; regnum vel puinciam. Alia. Hoc sic pbatur Si romanū imperiū fuit puatum iure et domi- nio qđ habuit sup quodcunq; regnū vel puinci- am. aut fuit puatū a iure vel ab homie. nō a iu- re: qz de tali puatione nullum ius habetur: qz nec diuinū nec humanū: nec ab hoīe: qz null? homo inferior impator: qui erat domin? mun- di poterit puare imperatorem tali iure aut dominio. Di. Videtur qđ illa ratio nō p̃cedit. Primo quia imperium romanum potuit puari tali iure et tali dominio per potentiam regnorum rebellantium. Quia vt legitur extra de regulis iuris. ca. omis. Omnis res ex quibuscunq; causis nascitur per easde; dissol- uitur. romanum aut imperiū acquisiuit ius et dominū super alia regna per potentiam gla- dii. igitur per potentiam gladii potuit perde- re idem ius et dominū. Secundo quia im- perator romanorum per negligentiam suam et culpam potuit perdere iurisdictionem suam: quā habuit super multa regna. nam sicut no- tatur in glo. xxi. q. vlti. c. de forma. Eade; fide tenetur quis subdito suo sicut subditus domi- no. et si non fecerit puatur dominio: quod

Questio

Responso

Obijetur
Primo

Secundo

habuit in vasallo. si igit̃ impator iniuste tra- ctauit aliqua regna vel nō defendit ea in ne- cessitate: iuste pdidit iurisdictionē quā habuit sup ipa. Tertio: qz p̃scriptiōe iura tollunt. po- terant igit̃ alia regna p̃scribere p̃tra imperiū et sic impator: potuit pdere ius et dñum qđ ha- buit sup quedā regna. Alia. Nonnullis appa- ret qđ ista rōem p̃scriptā nequaquā impediunt.

Tertio

Respondet

Ad primum

Ad secundum

Primū nō: qz sicut tactū est prius lz magna pars mundi fuit p̃ potentia gladii subiugata impio: omēs tñ sponte postea p̃senserūt subdi- eidē impio. Et ideo extūc per potentia gladii dissolui nō poterat. Secundū qđ est de culpa impatoris vel romanorū qđ etiā non impedit (vt videtur) qz nec in eo vel in eis appet tan- ta culpa qđ romanū imperiū puari debuit iu- re et dñio qđ habuit sup quecunq; regna. esto tñ qđ talis culpa cōmissa fuisset: nō tñ debuit im- periū absq; snia vniuersitat̃ mortaliū aut ali- cuius vel aliquorū gerentis vel gerentiū vicē eiusdem vniuersitatis tali iure puari. Nulla aut talis snia p̃ vniuersitatē mortaliū aut ali- cuius vel aliquorū gerentis vel gerentiū vicē eiusdē vniuersitatis data fuit p̃tra romanū imperiū. igitur romanū imperiū tali iure vel dñio minime est puatū. Nec tertius de p̃- scriptiōe p̃scriptā rōnē impedire videt̃. Tum qz non appet qđ vnq; aliq; in hoc p̃scripserit p̃tra romanū imperiū. qz nullus potuit se bo- na fide alienare a romano imperio. et ideo qui- cunq; se alienant a romano imperio: alienant se a sola potentia. Tum: quia sicut in spiri- tualibus et ecclesiasticis contra obedientia et vi- sitatiōez non p̃scribitur: sic contra dominū romani imperij nullus potest p̃scribere. qđ patet ex hoc qđ p̃scriptio in tēporalibus est ex iure imperiali. Imperator autē nunq; fecit legē vel statutū quod aliquis posset p̃scribe- re taliter cōtra romanū imperiū. igitur nulla in hoc casu poterit allegari p̃scriptio.

Ad tertium

Caplm sextū adducit secundā opinionē tenentem qđ impator nunc non est dominus totius mundi et h- tribus rationibus ad quas respōdetur. c. viij. r. ix. Di.

Ecita opiniones

r contrariam. Alia. Alia opinio est qđ licet aliquando impator: roma- norum fuerit dñs totius mūdi: nūc tamē non est dñs oīum nationū. Di. Pro ista opinio- ne aliquas allegationes coneris adducere. Alia. Pro ista opinione allegat̃ p̃mo sic. qđ pa- pa approbat et nos approbare debemus et pro- veritate tenere debemus. di. xix. si romanorū. Sz papa videt̃ approbare assertiōem frācorū et aliorū qđ asserūt se nō esse imperio subiectos.

Cap. VI
Opinio secūdaProbat opinio
Prima rō

si enim opinionem illorum minime approba-
ret nihil deberet statuere ppter assertionem
ipsorum preferentium: qd sonaret in approba-
tionem assertionis eiusdem. Sed vt legitur
extra de priuilegijs super specula. Papa pro-
pter hoc qd franci & alij subtrahentes se ab im-
perio romano legibus imperialibus non vtu-
tur statuit qd ius ciuile parisijs vel in alijs ci-
uitatibus: seu alijs locis vicinis nullatenus
doceatur vel audiatur qd in assertionez vel ap-
probationem dicte assertionis francorum vel
aliorum sonare videtur. Igitur eandem asser-
tionem approbare & veram reputare debem?

Euasio

Di. Ifforte dicerent alij qd papa non fecit tale
statutum: quia approbauerit dictam assertio-
nem francorum: sed quia voluit qd litterati ma-
gis theologie insisterent & quia frustra tale
statutum dimisisset ad insinuandum se no ap-
probare assertionem illam. quia propter hoc
litterati & alij opinionem suam nullatenus reli-
quissent. Ad. Videtur multis qd ista respō-
sio non impediat prescriptaz rationem. quia
papa ad quem spectat omnia peccata & erro-
res corrigere insinuare debuit dictam assertio-
nem si est falsa se nullatenus approbare. Di.
Aliam rationem adducas ad idem. Ad.

Replia

Secunda ratio.

Alia ratio talis est. Sancti canonizati ab ec-
clesia non sunt credendi existere in peccato
mortali aut in rebellionem damnabili vel alia
iniuria decessisse. Sed plures fuerunt sancti
reges & alij qui imperatorem minime cogno-
uerunt superiorem in temporalibus & in hoc
finierunt dies suos. Exemplum de sancto Lu-
douico rege francorum & pluribus regibus an-
glie. Igitur vere no fuerunt subditi romano
imperio. Di. Ifforte diceret alij qd isti sancti
nesciuerunt se esse subiectos romano impio: &
si sciuisent hoc facto & verbo recognouissent
quare per ignorantiam iuris ciuilibus poterant
excusari. Ad. Apparet alijs qd hec respon-
sio non sufficit: quia reges & principes tenentur
scire an habeant superiorem vel no. ignorantia
aut iuris qd qs tenet scire no excusat. i. q. iij.

Euasio pma

Replia

Secunda

Replia scdas

Tertia

sed notandū. Igitur reges & principes p tales
ignorantia nullatenus fuerunt excusati. Di.
Ifforte dicerent alij qd reges illi & principes no
tenebantur habere tantā peritiam iurium ci-
uiliū & historiā vt cognoscerent se subie-
ctos romano imperio. Ad. Ad hoc dicitur
qd debuerunt ab alijs inquirere si nesciuerunt
per seipfos. teste glo. que dicit dist. xxxvi. ca. i.
ait. no excuset qs per ignorantiaz qd pot habe-
re peritorum copiam. Di. Ad hoc responde-
tur qd no inuenerunt peritos qd in hoc eos ins-
truerent: quia multi periti sunt qd magis desi-

derant destructionem romani imperij qd exalta-
tionem: & simplices tantū quantū possunt in-
formant qd no omnes mortales sunt subditi ro-
mano imperio. non autem oportet qd reges &
principes ac alij laici sint nimis solliciti inqui-
rendo an sint subiecti romano imperio. teste
glosa. lxxij. q. iij. sed notandum. Ad hoc autem
qd quis pbabiliter dicatur errare non requiritur
qd sit nimis diligens scrupulosus & curiosus
in inquirendo: nec qd sit nimis negligens
& dissolutus in inquirendo. & ita adhuc reges
& principes per ignorantiam poterunt excusari:
licet non cognoscant se esse subiectos roma-
no imperio. Ad. Contra hoc obijciunt. qd
de bono cōmuni debent maxime reges & prin-
cipes summe esse solliciti. licet non debeant
esse nimis diligentes: scrupulosi: & curiosi: sed
ex romano imperio dependet bonū cōmune
totius generis humani. igitur circa hoc scipue
reges & principes summā diligentia adhibere
tenent. Di. Aliam rōem si occurrat allega.
Ad. Adhuc p opione pdicta allegat sic. Ad
officiū summi pontificis summe spectat instrue-
re laicos & potissime reges & principes ex qbus
obediētia aliorum depēdet in his q spectat ad fi-
dem & iusticiā & bonos mores: s; si de iure oēs
mortales sunt romano imperio subditi: cōtra
iusticiā agūt reges & principes q subiecti roma-
no imperio recusant. Igitur de hoc debet pō-
tifices impatores reges & principes instruere
diligent. Hoc aut non fecerunt plures sancti
summi pontifices: qd tū fecissent si hoc ad ius-
ticiam pertineret. aliter em de bono cōmuni
& salute eoz ex qbus rōem reddent deo no fu-
issent solliciti. igitur no est pbabile qd omnes
mortales sunt modo subiecti romano impio.
Di. Videtur qd hec ratio dupliciter potest im-
pediri. Uno modo dicendo qd summi pontifi-
ces ignorauerunt oēs mortales debere subiecti
romano imperio: hoc em ad ius ciuile spectat
ipsi aut iuris ciuilibus no tenent esse perti nec
in his q spectant ad ius ciuile tenent fideles
instruere. Aliter pot dicit qd summi pontifices
aduerterunt reges & principes & alios laicos
nullo modo velle acqescere amonitioi q debe-
rent eē romano impio subditi. & id tacuerunt.
Iuxta illud Salomonis Prover. xxiij. in auri-
bus insipientiū ne loqris. despiciūt em doctri-
nam eloqij tui. Ad. Nonnullis apparet qd
neutra istarū rōnū impedit pscripā rōnem.
prima non. Tum qd non est verisimile qd sum-
mi pontifices ignorauerunt omnes esse subie-
ctos romano imperio si continet veritatem
presertim cum hoc glosatores canonū & des-
cretorū q summi pontifex ignorare no debet

Contra tertiu

Tertiaratio

Responso pma

Secunda

Contra pma

Pma

Secundo asserere manifeste videantur. Tum secundo quia licet summus pontifex non teneatur habere peritiam excellentem iuris civilis: non tamen debet ignorare omnino omnia que sunt iuris civilis. imo illa que tangunt totam vniuersitatem mortalium scire tenetur. aliter enim de multis peccatis mortalibus que redudarent in periculum totius ecclesie non posset corrigere christianos. quod de illis que nescit esse peccata non debet eos corrigere. Ergo cum omnes mortales esse subiectos romano imperio omnes tangat. ita ut quicumque scieter recusar subesse romano imperio si est ei subiectus: peccat mortaliter. hoc summus pontifex ignorare non debet quod de illis que a pluribus et communiter fuerit debet scire an sint peccata mortalia vel non. Secunda responsio videtur non impedit rationem illam. nam non constabat summis pontificibus quod omnes laici qui non subdebant se imperio erant ita obstinati quod nullo modo vellent de veritate informari. ergo saltem experiri debebant an doctrinam veram in hac parte volebant recipere. Item constat quod multi fuerunt sancti reges et alii laici quod plures qui iustitias dilexerunt et bonum commune: et odio habebant omnem iniustitiam: aliter enim omnes reges et alii laici extitissent delectatores iniquitatis. et per consequens in statu damnationis fuissent. igitur parati fuerunt de omni iustitia spectante ad ipsos informari. et per consequens parati fuerunt erudiri quod iure essent subiecti romano imperio vel penitus a subiectioe huiusmodi liberati. Amplius alii qui sunt in veritate subiecti romano imperio de iure: et tamen nolunt de facto esse subiecti. et tales nihil iuste possident: quia tales nihil possident iure imperatoris. teste beato Augustino. qui super Job. et ponitur in decretis di. viii. quo iure. ait. Iure igitur humano dei. hec villa mea est. hic seruus meus est. hec domus mea est. Et infra. Noli ergo dicere quid mihi et regi. quid tibi et possessioni per iura regum possidentur possessiones dixisti quid mihi et regi. noli dicere possessiones tuas: quia ipsa iura renunciauisti humanis: quibus possessiones possidentur. Et idem Augustinus ad Vincentium. ut legitur. xxiii. q. vii. c. ait. Res quecumque terrena nullo tempore possideri a quocumque potest: nisi iure diuino quo cuncta iustorum sunt: vel iure humano quod in potestate regis terre est. Ex quibus verbis colligitur quod nullus subiectus imperatori vel regi aliquid iuste possidet: nisi iure imperatorum vel regum et per consequens si omnes nationes de iure sunt subiecte romano imperio: nullus rex vel princeps aut alii laici aliquid iuste possidet qui renunciat iure imperatoris et non vult esse sub-

iectus imperatori. hinc glo. di. i. ius quiritium. ut allegatum est superius. ait. Qui non vult esse sub romano imperio nec hereditate habere potest nec alia que hic de iure humano sed romano enumerantur. Res igitur reges et principes ac layci qui recusarunt esse sub romano imperio nihil iuste possiderent: sed de omnibus que iniuste possident non possunt facere elemosinam nec aliquid alicui donare: nec oblationes publicas nec oblatioe siue sacrificia. quod in casu de quibusdam illicite ac quiritis possit elemosina fieri vel oblatio aut sacrificium: tamen de iniuste possessio nullum potest fieri potest. Peccat etiam et omnes clerici religiosi si qui extra tempus necessitatis et aperte recipiunt donationes elemosynas: oblationes vel sacrificia de illis qui possident de facto non de iure reges et principes ac alii layci qui romano imperio subditi recusant.

Cap. vii. iterum probat quod imperator non sit dominus omnium temporalium et hoc unica ratione ad quam etiam referretur. Discipulus.

Uthuc allega pro

optione premissa. Ad. Pro ista optione allegat sic. quod imperator romano non sit dominus omnium temporalium sacri canonibus asserere videntur quod sunt plures qui non habent superiorem quod tamen non esset verum si omnes seculares essent subiecti romano imperio. Innocentius namque tertius ut legitur ex de hereticis. excoicamus. ait. Si vero dominus temporalis requisitus et monitus ab ecclesia sua terraz purgare neglexerit ab heretica feditate etc. Et infra. eadem nihilominus lege seruata circa eos qui non habent dominium principales. Item idem extra qui filii sunt legitimi. peruenabilem. ait. Insuper cum rex francie superiorum in temporalibus non recognoscat sine iuris alterius lesione in eo se iurisdictioni nostre subdere potuit. Item glosa extra de foro competentis. c. ex transmissa loquens de ipsa ait. Licet concedat clerico contra laycos: dum tamen alium superiores habet non concedit layco contra clericum. Ex his colligitur quod sunt plures layci qui superiores non habent: et per consequens non omnes sunt imperatorum subiecti. Di. Licet ista allegatio appareat fortis: tamen secunda auctoritas de rege francorum non videtur ad propositum pertinere. Tum quia glosa ibidem ut allegatum est primo huius. c. xviii. asserit quod rex francorum de iure subest romano imperio. Tum: quia Innocentius non dicit quod rex francie non habet superiores in temporalibus: sed quod rex non recognoscit superiores. potest enim aliquis habere superiorem licet non recognoscat. Ad. Nonnullis apparet quod neutrum istorum concludit istam auctoritatem Innocentii non modo strare intentum: sed quod ex verbis Innocentii

Cap. VII

Quarta ratio

Probat maiorem
Primo

Secundo

Tertio

Obiect

Primo

Secundo,

Respondet

Ad primam

allegatis elicif q̄ idē innocentiū regem fran-
 cie vere ⁊ iuste minime cognoscere supiozem i
 temporalib⁹: cū assentit. q̄: rex in temporalibus
 superiorē minime recognoscit: ideo sine lesione
 iuris alteri⁹ potuit se iurisdictioni pape subijce-
 re. sed si rex false ⁊ iniuste recognosceret mini-
 me in temporalibus supiozem: non oportet p̄-
 pter hoc sine lesione alterius iuris se subijce-
 re iurisdictioni pape: q̄: falsa ⁊ iniusta abnega-
 tio dñi alterius nō tribuit abnegato potesta-
 tem subijciendi se iurisdictioni alteri⁹ absq̄
 lesione veri dñi sui. Innocentius igitur repu-
 tat q̄ rex vere ⁊ iuste non recognoscit superio-
 rem in temporalibus. Ex hoc concludit q̄ p̄m̄uz
 non valet. Etiam secunda glosa videtur con-
 trariari textui: cūz glosa dicit q̄ rex francie de
 iure subest imperio: ⁊ tertus dicat q̄ rex frā-
 cie nō recognoscit supiozem: potest se subijces
 re iurisdictioni pape: q̄: tamen non esset si de
 iure subiectus esset imperio qd̄ esset in iudi-
 cium impatoris si esset subiect⁹. Di. Occas-
 sio est apparenter exclusa: ac per hoc p̄scripta
 allegatio videtur amplius confirmari: tamē
 narra quomodo respondetur ad ip̄am. Ad
 p̄m̄am decretalem respondetur q̄ loquit̄
 de his q̄ de facto nō habent dominos p̄ncipa-
 les: q̄: illi non minus tenentur obedire pape
 circa hereticos expurgandos. Ad secundaz
 dicit q̄ loquit̄ de rege francie p̄ quo impera-
 tor: reputari videtur saltem de facto. q̄: scz rex
 francie nō est subiect⁹. eo q̄ nec verbo nec fas-
 to sibi ondit se de iure dñari debere regi fran-
 cie. In quo casu p̄p̄t errozes vel negligētiam
 impatoris papa nō potestate data sibi a xp̄o:
 sed q̄ ex cōsuetudine obtinet talem iurisdic-
 tionem circa regē francie: si se subijceret nihilo
 minus sup̄ ip̄m iurisdictionē haberet papa: nō
 q̄: rex francie false ⁊ iniuste nō recognoscit do-
 minū impatoris: sed q̄ impator negligit p̄pa-
 tura vel ignorat que iura habeat supra regem
 francie ⁊ alios laicos vniuersos. sicut em̄ iur-
 dex ecclesiastic⁹ p̄t se imiscere seculari iuris-
 dictioni cū iudex secularis negligit facere iur-
 sticiā. extra de foro competentī: ex tenore. ⁊. c.
 licet in glosa ita papa p̄t in mult̄ casib⁹ sup̄-
 plere ignorantia vel negligētia impatoris cir-
 ca subiectos eidem. Di. Si papa p̄t imple-
 re negligentia vel ignorantia impatoris exer-
 cendo iurisdictionē temporale circa regē frā-
 cie. igitur eadem rōne poterit p̄uare impato-
 rem iure ⁊ dominio qd̄ habet impator sup̄ res
 gem francie. Ad. Rñdet q̄ papa nulla pos-
 testate quā habet vel a xp̄o vel a cōsuetudine
 licita potest p̄uare imperium a tali iure ⁊ do-
 minio. que admoduz non potest destruere im-

perium. Di. Nunquid potest imperator: exi-
 mere regem francie vel aliū ne illo modo sub-
 sit imperio. Ad. Respondetur q̄: impera-
 tor: possit multas libertates cōcedere regi frā-
 cie ⁊ alijs: tamen nullo modo potest regnum
 francie vel aliud totaliter ab imperio separa-
 re vt nullo modo subsit imperio. quia hoc essz
 destruere imperiū: quod non potest impera-
 tor. Di. Dic quomodo respōdetur ad glosaz
 superius allegatā. Ad. Respondetur q̄ glo-
 sa illa loquitur de layco qui de facto nō habz
 superiorē: habet tamen de iure omnino layc⁹
 fidelis ⁊ infidelis q̄ subsit imperatori.

Cap. viij. rñdet ad p̄m̄ā rōnē. s. c. vi. adductā. Di. Cap. viij

Fidetur q̄ appa:

reter ad rōem adductā. c. viij. rñdi
 sti. ad rōnes autē que allegate sunt
 c. vi. ego. responsiōes aliquas recitavi: preter
 quas audire cupio aliquas si ad ip̄as aliter re-
 spōdetur. Ad. Ad primā illarū que in hoc
 consilii q̄ illud quod approbat papa nos ap-
 probare tenemur. Respondetur q̄ hoc est ve-
 rum quando papa auctoritate papali aliquid
 diffiniendo ⁊ determinando approbat iuste ⁊
 catholice. Si autē papa non diffiniendo nec
 determinando aliquid approbat ⁊ non iuste:
 illud p̄pter hoc approbare nō tenemur. In
 ⁊ Innocentius quartus quibus esset papa: no-
 luit opinioniones suas autenticas reputari. Si
 militer nec opinio Innocenti⁹ quinti quam
 etiam approbavit postq̄ fuit papa non tene-
 mur aliter approbare. nunc autem non inue-
 nitur q̄ aliquis papa diffiniendo ⁊ determinā-
 do approbavit nō omnes mundi prouincias
 vel regnū francie nō subijci romano imperio
 ⁊ omnino hoc nō approbare astringimur. Esto
 autē q̄ aliquis papa diffiniendo ⁊ determinan-
 do hoc approbasset: quia tamen hoc nō iuste
 approbasset nō tenemur idē approbare. Di.
 Contra istam responsionem duo occurrunt.
 Primum est q̄ fm̄ istam responsionem nō te-
 nemur plus approbare quod approbat papa
 q̄ quod alius episcopus vel alius peritus in
 scripturis sacris noscīt approbare. q̄: quicq̄d
 episcopus vel peritus in scripturis sacris ius-
 ste ⁊ catholice approbat: ⁊ nos approbare te-
 nemur eo q̄ omnē iusticiā ⁊ omnē quod est ca-
 tholicum approbare debemus. Secūdu qd̄
 occurrit est q̄ si non tenemur approbare illud
 quod papa etiā determinādo ⁊ diffiniēdo ap-
 probat sequitur q̄ possemus illud reprobare:
 quod videtur esse contra quandā constitutio-
 nē papale: quā dicitur fecisse in ordine fratru
 minorū qua cauēt vt fertur q̄ postq̄ quecūq̄

Ad secundam

Ad p̄m̄ā p̄batio-
 nem maioris

Ad secundam

Questio prima.

Responso

Questio secūda

Responso

Ad tertiam

Ad primam

Probat rōne

Obicit p̄m̄am

Secundo

conclusio fidei deducta fuerit ad fidē aposto-
lica extūc anteq̄ fuerit p̄ eccliam determinata
nullus frat̄ audeat vnā vel aliā partē appro-
bare eligere vel affirmare. si em̄ postq̄ conclu-
sio alia in curia fidei ceperit agitari null⁹ dz
nec vnā partē nec aliā approbare. 7 p̄ p̄ns neu-
tram partē dz reprobare: multo fort⁹ illud qd̄
papa approbat null⁹ aliquatit̄ dz reprobare.

Ad primam. Ad p̄mū istoz̄ r̄ndet̄ q̄ plus debem⁹ ap-
probare illd̄ quod papa approbat: q̄ illud qd̄
approbat q̄cūq̄ inferior ipso pape: q̄ q̄n papa
approbat aliqd̄ nisi sim⁹ certi q̄ errat⁹ fidei vl̄
iusticiā p̄possum⁹ 7 debem⁹ i casu illo publice
7 occulte omib⁹ modis probare. illud autē qd̄
inferior papa vel alius approbat lz̄ nō simus
certi q̄ errat̄ possum⁹ etiā coram alijs publice
dubitare vel opionē negare 7 cōtradicerē as-
sertioni eiusdem lz̄ si nō errat̄ nō debeam⁹ asse-
rere p̄tinaciter cōtrariū cū nullū falsuz̄ p̄tina-
citer debem⁹ asserere. Ad secundū dicit̄ q̄ si
papa etiā diffiniendo determinādo: errat̄ con-
tra fidē vel bonos mores: vel cōtra iusticiam
(7 hoc cōstat nobis p̄possum⁹ 7 debem⁹ ipm̄
apertissime reprobare: sic etiā si quecūq̄ con-
clusio fidei inceperit in curia ventilari q̄cūq̄
p̄ scripturas sacras vel determinatiōes carbo-
licas ecclie est cert⁹ de veritate p̄t̄ debz̄ par-
tem verā eligere approbare 7 differere 7 par-
tem falsam respuere 7 reprobare. vn̄ q̄ nō nul-
lī putant q̄ constitutio illa facta inter ordinē
frat̄ū minorū a papa vt fertur est heretica sa-
piens manifeste peiorē heresim q̄ vnq̄ fuit in-
uenta a quocūq̄ heretico. ita q̄ peior heresis
nō p̄t̄ inueniri nec posset. Di. In auribus
meis recitas quoddā mirabile. idō volo de h̄
tecū breuiter cōferre: licz̄ in alijs operib⁹ quo-
rundam poterim⁹ plura inuenire: q̄ forte hoc
opusculū ad man⁹ aliquoz̄ perueniet q̄ opera
alia nō videbūt. Dic igit̄ breuif̄ fm̄ predictos
opinantes q̄ est illa heresis pessima quā sapit
illa cōstitutio ante dicta 7 quare est pessima
7 que absurditates fm̄ p̄fatos opinantes se-
quuntur et ipsa. Ad. Heresis pessima vt
dicunt isti quā fm̄ eos sapit cōstitutio ante di-
cta est q̄ papa sic dominat̄ fidei xp̄iane vt to-
ta fides xp̄iana quā xp̄iani credere astringun-
tur sic pendet ex approbatione diffinitione 7
determinatiōe cuiuslibet pape q̄ nullus xp̄ia-
nus debz̄ firmif̄ credere aliqd̄ spectans ad fi-
dem anteq̄ sibi constet q̄ papa q̄ p̄ tpe fuerit
hoc tenet 7 approbat. dicunt em̄ q̄ hec heres-
is pessima est q̄ fm̄ eam posset papa mutare
totam fidem 7 omēs articulos fidei 7 facere
articulos contrarios articulis contentis in
symbolo apostolorum. 7 ita in tota fide chri-

stiana nihil esset certuz̄ 7 immutabile: sed to-
ta dependeret ex voluntate pape. 7 euange-
lium 7 totam scripturam posset destruere 7 fa-
cere nouam scripturam contrariam: cui om-
nes christiani q̄ diu papa veller adherere des-
berent: quam tamen posset mutare successor
suus. 7 ita quilibet papa posset dare christia-
nis nouā legem quam pro tempore suo 7 quoz̄
usq̄ reuocaretur per successorem ipsam tene-
rentur accipere 7 approbare quo nihil peius
posset dici contra fidem christianam. Absur-
ditates autē q̄ plures preter illas concludunt
per scripturas posse sequi ex constitutiōe p̄e-
dicta. dicūt plures inferri ex gestis temporis
nostri: quarum vna est q̄ nullus frater minor
quantūcūq̄ litteratus 7 doctus debet amo-
do asserere nec approbare q̄ mundus nō fuit
ab eterno: nec etiam q̄ fuerit ab eterno. Alia
est q̄ nullus frater minor deberet approbare
amodo q̄ in diuinis sit aliqua distinctio in p̄-
sonis. Alia est q̄ nullus eoz̄ debet approba-
re q̄ homo quantumcūq̄ iustus non conuer-
titur in diuinam essentiaz̄. quemadmoduz̄ in
sacramento altaris panis conuertitur in cor-
pus christi. Alia est q̄ nullus eoz̄ debet as-
sere amodo q̄ beatus petrus nec aliquis alius
homo qui non est christus verus deus 7 verus
homo nō creauit stellas: nec q̄ sine tali homi-
ne deus sciret quicq̄ facere. Alia est q̄ nullus
eoz̄ amodo debet asserere q̄ creature dei nō
sunt purum nihil. Omnes ille absurdita-
tes 7 q̄ plurime alie consimiles sequuntur ex
constitutiōe predicta probant et hoc q̄ omnia
predicta 7 alia similia absurdissima opinaba-
tur quidā magister in theologia de ordine fra-
trum predicatorum nomine Aycardi theus-
tonicus de quibus accusatus fuit primo vel
denunciatus 7 primo archiepiscopo Coloni-
ensi in cuius curia datus auditoribus Aycar-
do predicto prescripta 7 alia consimilia venti-
lata fuerūt. qui postea veniēs in Auinionē as-
signatis sibi auditorib⁹ se p̄dicta docuisse 7 p̄-
dicasse nō negauit. pro quibus non fuit dam-
natus: nec assertiōes sue prescripte. 7 alie sta-
tim damnate fuerunt: sed cardinalibus tradi-
te fuerunt vt deliberarēt an inter hereses es-
sent computande. Preceptū etiā fuit quibus-
dam magistris in theologia vt super hec com-
munē deliberationē haberēt. Et ita notoz̄
est q̄ omnes assertiones p̄fate 7 plures alie
consimiles aycardi predicti in curia agitate
fuerunt: nec postea papa aliquis determina-
uit questiones seu conclusiones p̄dictas. Igit̄
tur de oib⁹ nec vnā p̄tē nec aliaz̄ dz aliq̄s frat̄
minor̄ eligē nec approbare seu affirmare. 7 con-

Probat̄ exēplo

similiter si in curia vtilaretur an xps fuit natus de virgine vel an beata maria fuerit virgo vel an resurrectio mortuorum sit futura: vel alia quod simile: non liceret asserere nec vnam partem nec aliam.

Caplm. ix. in quo rñdet ad secundā et tertiā rōnes supra ca. vi. adductas. Discipulus.

Cap. IX

Ista constituti

Done pape vt format questio pot va rihis modis excusari: et quō omēs excusationes vhs q̄ plurimis impugnant et deterrus vt videt pluribus reprobant vt in quodam ope cuiusdā potero inuenire: idō hic plura de ipso audire nō cupio. Dic itaq̄ quō ad secundā rōnē. vi. ca. positā superius respondet. **Ad.** Respondet q̄ q̄ impator non req̄siuit reges et alios vt recognoscerēt eū suū supiores et idō si illi parati fuissent recognoscere impatorē suū supiores si hoc eis patenter fuisset ostensum p̄ ignorantia sufficient de omi pctō excusandi fuissent. cū aut dicit q̄ reges et p̄ncipes de bono cōmuni debent esse solliciti et p̄ cōsequēs debuerūt summe esse solliciti querere an essent romano imperio (a quo dependet bonuz cōmune) subiecti. Dicitur q̄ licet summe debeant esse solliciti de bono communi: non tñ tenent esse summe solliciti de omni eo qd̄ spectat ad bonuz cōmune et qd̄ leuif ab eis sciri nō pot̄: presertim cū nō inueniunt sapientes q̄ eos ad hoc admoneāt: et idō licet ex vniuersali imperio dependeat bonū cōmune: q̄ tamē reges et p̄ncipes plures et mlti alij laici nō poterāt leuif scire se esse subiectos impatoris: nec impator: ad hoc req̄siuit eos: nec sapientes eos monebant vt de hoc essent solliciti p̄ ignorantia excusant. Sed cōtrarium asserunt multi q̄ p̄ sapientib⁹ habebant. idō tenebantur de hoc nō esse solliciti. **Di.** Dic quo modo ad rōnē tertiā respōdetur. **Ad.** Respondetur q̄ lz summi p̄ncipes debebāt instruere et docere reges et p̄ncipes de his q̄ spectant ad fidez et iusticia et bonos mores nō tenentur tñ de omib⁹ talib⁹ eos instruere: q̄ nō possent. et nullus ad impossibile obligat. et idō sufficit summis p̄ncipibus in licit⁹ et sanct⁹ instruere illos: de illis que magis vtilia et necessaria erant p̄ temporib⁹ suis: q̄ doctrina peritorum et prelatorum debz qualitati temporū cōuenire. Propt̄ca em̄ q̄ t̄pib⁹ plurimorum sumorum p̄ncipū erat magis vtile et necessariū reges et p̄ncipes a laicis alios alijs instrui: q̄ q̄ eēt romano impio subiecti nō tenebātur illis tēporibus illos in hoc instruere: presertim cū impatorēs nō req̄siuit alios inferiores q̄ eos

Ad tertiam

superiores suos recognoscerent. Et forte tñ expediebat illā veritatē tacere: quia nūq̄ expedit asserere cōtrariā falsitatē. Ex his p̄t ad rōnē q̄ fm̄ istos multi recusabant subditi romano imperio: qui tñ in hoc mortaliter nō peccabāt. q̄ ignorantia p̄babilis excusauit eos. Et p̄ hoc rñdet ad vltimū qd̄ tangit in eodez ca. q̄ multi: q̄ de iure sunt subditi romano imperio et tñ nolunt subditi eidem: iuste possident ea q̄ possidēt: q̄ sunt bone fidei possessores credentes se iuste et licite possidere et dominiū verū habere. et idō iuste et licite p̄nt ea dare: et de eis elemosynā et sacrificia facere. clerici etiā q̄ putāt eos iustos possessores si nō laborāt ignorantia crassa et supina p̄nt ab eis elemosynas sacrificia et oblatōes accipere. Et cū dicit in bilitales possidēt iure impatorum. rñdet q̄ etiā iure impatoris quodāmodo possident: q̄ b̄mōi bone fidei sunt possessores: q̄ p̄ hoc q̄ sūt bone fidei possessores: auctē etiā iurū impialium p̄nt multa p̄scribere et vsurpare et p̄tinuatiōnem temporū verū dominiū acq̄rere.

Caplm. x. inquit de potestate impatoris sup malos vtrū impator possit p̄ quocumq̄ crimine punire. et recitat tres opiniones. secūda ponit ca. xi. et tertia ca. xij. et ad p̄batiōes mioris rōnis in. v. ca. adducte respondet infra caplo. xvi. et xvij. et xvij. Discipulus.

Acten⁹ inquisiui

Cap. X

Bmus an cuncte mūdi regiones impatorū sint subiecte: et intelligo de illis q̄ ad iurisdictionē tpalē seu patrimonii ecclēsie mīme spectāt. Nā de illis q̄ spectant ad ecclēsie patrimonii in tertio hui⁹ erit sermo. de q̄bus in tractatu de p̄tate pape et cleri plura poterim⁹ iuenire. Nūc autē ad p̄sonas q̄ nō sūt de iurisdictionē tpali ecclēie descēdam⁹. Et p̄tio videam⁹ de malis quā p̄tate videlicet lz impator: sup malos an videlz impator p̄ oi crimine possit punire malos sibi subiectos. Et q̄ sicut tractū est supra ca. iij. hui⁹ secūdi. Et iurimū qd̄ sunt ecclēsiastica. quedā secularia: in q̄ramus hic solūmodo de criminibus secularibus: quia de criminibus ecclēsiasticis tractabimus in tertio hui⁹ secūdi. cupio itaq̄ in q̄rere an impator valeat punire oēs subiectos p̄o quocumq̄ crimine seculari quod non est ecclēsiasticum. **Ad.** Circa hoc sunt diuerse sentētie. Una est q̄ non pro omi crimine seculari potest impator punire omēs sibi subiectos. quod tali ratione probatur. idem pro eodez crimine nō est a diuersis iudicibus puniendus: quorum vn⁹ nō est sub alio vel qui non habent ab alio quo vno et eodem p̄ncipe potestatem. Ex hoc enim C̄t patz possit periculosa conten

Opinio

Probat

tio et seditio inter ipsos iudices omni dum uterque vellet ad suum forum trahere criminofus: quod tamen nequaquam fieri possit. Sed ad iudicem ecclesiasticum spectat punire criminofos per diuersis criminibus secularibus. Ergo per illis criminibus non debet impator punire eosdem. Ad hanc huius rationis videtur de se patens. Ad hanc per sacros canones videtur posse perbari. Ex consilio enim iobis pape. ut habet ex de officio iudicis ordinarij pncipiosa sic legitur. habet enim epi singularum vrbium in suis diocesis potestatem liberam ad ueritatem inquirere et scelera uicisci et iudicare. Ex quibus vobis colligitur quod omnia crimina secularia sunt per eos punienda. quod aduulteriū quod etiam apud infideles et sola lege nature cōteros putat crimē. Tum quod indistincte dicit et scelera. igitur omnia scelera intelligit. Item Inno. terti. ut habetur ex de iudicis nouit. ait. nullus qui sit sane mentis ignorat quoniam ad officium nostrum spectat de quocūque peccato mortali corrigere quēcūque xpianum: et si correctione cōtererit per districtiorem ecclesiasticam coercere. Ex quibus vobis colligitur quod quilibet xpianus per quolibet crimine est per iudicem ecclesiasticum puniendus. Item Calixtus papa ut habet. xxiiij. q. ij. c. si quis ait. Si quis romipetas et peregrinos et aploz limia et alioz sanctorz oratoria uisitantes capere seu rebz quas ferunt spoliare et mercatores nouis theolones ouum et pedagogoz exactōibz molestare cepta: uerit donec satisfecerit cōmunionem careat xpiana. Item ex consilio agaten. ut legitur eisdem ca. 7. q. ca. itaqz sic habet. Ita qz censum homici das et falsos testes a cōione ecclesiastica submo uēdos nisi pnia et satisfactioe crimina diluerit admittat. ex quibus et per quod capiētes et laicos spoliatores et quod theolones et pedagogos molestant in debite mercatores homicide et falsi testes per iudicem ecclesiasticum puniunt: et tamen constat quod ipsa sunt secularia crimina. Item iudex ecclesiasticus punit incēdiarios. xxiiij. q. vlt. c. pessimam Item punit illos qui filios occidunt. ex de illis qui filios occiderunt. de infantibus et eos qui exercent toameameta. ex de toameament. ca. felicitis. et c. ad audiētiā et sagittarios. ex de sagittarijs ca. vno et stupra. ex de adulterijs et stupris ca. i. et ca. adulteriū. per totū. et raptos. ex de raptosibus ca. i. et tamen ista sunt crimina secularia. igitur crimina secularia sunt per iudicem ecclesiasticum puniēda. Quod etiam ex auctoritatibus diuine scripture videtur posse perbari. ait enim ueritas. Ad hanc. xxiiij. Si peccauerit in te frater tuus etc. Ex quibus colligitur quod ad ecclesiam spectat etiam de peccatis que committuntur in primū quod constat esse secularia quēlibz corrigere xpianū. Item apostolus. ij. ad Cor. vi. reprehēdit conturbos

qui litigabāt apud iudices infideles qui erant seculares: et quod non deferebāt iudiciū ecclesie qui debuit iudicare inter fratrem et fratrem. Etiam de secularibus dicitur. Nescit quoniam angelos iudicabimus: quod magis secularia. igitur de seculari pertinet ad iudicem ecclesiasticum iudicare: et per consequens per iudicem ecclesiasticum sunt crimina nosi per criminibus secularibus puniēdi.

Capitulum. xi. in quo ponitur secunda opinio contraria prime scilicet quod ad seculare iudicium non ad ecclesiasticum spectat iudicare de criminibus secularibus. Discipulus.

Ecita sententia

contraria. Ad. Alia sententia est quod ad impatorē et iudicē seculare solummodo spectat per criminibus secularibus plectere criminosos illos videlicet qui criminibus secularibus sunt subiecti. Di. Ista sententia duo asserit. Primum est quod ad iudicē seculare spectat punire huiusmodi criminosos tantum. Secundum est quod hoc non spectat ad ecclesiasticum iudicem. primo igitur allegat per primo. Ad. Quod ad iudicem seculare spectat punire huiusmodi criminosos tam auctoritatibus sacre scripture quam sacris canonibus videtur posse perbari. Apostolus enim loquens de potestatis secularibus ait ad Rom. xiiij. pncipes non sunt etc. Item beatus petrus in canonica sua prima. c. ij. ait. Subiecti estote omni creature humane propter deum. Ex quibus auctoritatibus videtur posse perbari quod crimina precipue secularia per seculares iudices sunt plectēda. Et etiam sacris canonibus videtur ostēdi. ut habetur ex consilio turonen. ut legitur. xxiiij. q. v. c. incestuosi. sic habetur. Incestuosi si patricide homicide multi apud nos reperuntur: si aliquid ex illis nolunt sacerdotum ammonitiōibz aurem accommodare volentes in pristinis perdurare criminibus quos oportet per seculare potentie disciplinam a tam praua consuetudine coerceri. Item Lybanus in nouo genere abusionum habetur eisdem. ca. 7. q. c. rex. ait. Rex debet furta cohibere: adulteria punire: impios de terra perdere. patricidas et periuros non sinere reuiuere filios suos non sinere impie agere. Ex quibus alijsque pluribus colligitur quod huiusmodi crimina sunt a iudicibus secularibus puniēda.

Capitulum. xij. probat quod non spectat ad iudicem ecclesiasticum criminosos punire. et hoc tribus rationibus: ad quas respondeo infra ca. xix. unica responsione. Discipulus.

Am manifestum

puto ad seculares iudices pertinere punire pro criminibus secularibus criminosos sibi subiectos. ideo per hoc non curro plures allegatiōnes audire. ideo nitere alle-

Ad hanc

Probatur minor primo

Secundo

Tertio

Quarto

Probatur autem auctoritatibus sacre scripture

Ultimo

Cap. XI

Opinio

Probatur per primo

Secundo

Cap. XII

Liber secundus

Secundi tractatus

Secunda pars.

Probat pmo

gare pro secundo q ad iudices ecclesiasticos non spectat punire hmoi criminosos. **Ad.** Hoc auctoritatib' sanctor' patru videt posse pbari. Hoc em Aug. sup Amos p'pbera. 7 ponitur. xxiij. q. xrv. sunt quedā. videt asserere. q sic ait. Sūt quedaz enormia flagitia q potius p mudi iudices q p antistites 7 rectores ecclesiarum vindicant. Sicut cū qs interficit pontificē apostolicū: presbyterū: epm: siue diaconum hmoi reos reges 7 pncipes mudi dānāt Ergo nō sine causa gladiū portant q talia scelera vindicant. sunt em maxime cōstituti pp homicidas: raptores: vt etiam illos damnēt 7 alios suo timore cōpescant. Ex qbus h'bis p' q raptores 7 homicide nō sunt p iudicē ecclesiasticū puniēdi. 7 simili rōne omnia alia crimina secularia nō debēt p ipm puniri. Amplius oia crimina secularia vident p eundē iudicem puniēda: 7 q ab aliqb' eoz plectēdis excluditur de nullis eoz licite iudicare potest: s' alia qua secularia crimina scz que morte: aut trūcatione mēbi vel effusione sanguinis sunt plectenda p ecclesiasticū iudicē nime vindicantur. ex ne clerici vel monachi secularib' se imisceant negocijs. ca. clericis. 7. ca. sentētia. ex de raptoribus in archiepiscopatu. 7. xxiij. q. vlti. bis a qbus. di. li. aliquātos. Igit nec alia secularia crimina sunt p ecclesiasticū iudicē puniēda: nisi sup criminosos iurisdictionē habeāt secularē. Rursus punitōes oim seculariū infuras secularēs 7 negocia secularia cōputant

Secūdo

Tertio

Sed iudicib' ecclesiasticis cure secularēs 7 negocia secularia sunt interdicta. teste aplo qui ad Thim. ij. ait. Nemo militans deo implicat se negocijs secularibus cui concordat canon apostolor'. ex quo legitur dist. lxxxiij. c. epus. sic habet. Episcopus aut sacerdos diacon' ne quāq' secularēs vires assumāt. finaliter deijciatur. 7 ex consilio cartbaginē. in eadē di. ca. epus. sic habet. Epus nullā rei familiaris curā ad se reuocet: sed lectioni 7 orōni 7 verbo p'dicationis tātūmodo vacet. 7 brūs Lyprianus vt legit. xxi. q. v. ca. bi q ait. Qui in ecclia dñi ad ordinē clericor' pmouent: in nullo ab ministratiōe diuina aduocent nec molestijs vel secularib' negocijs alligent: nec ab altarib' 7 sacrificijs recedāt: s' die 7 nocte celestibus rebus 7 spūalibus seruiāt. Ex qbus 7 sacris canonibus que ponunt di. lxxxvij. c. decernit. 7 ca. consequens. 7 ca. perlatū est. 7 extra ne clerici vel monachi. c. i. 7 ca. sed nec pcurator'. 7 ca. clericis. 7 extra de vita 7 honestate clericorum. ca. clericis. 7. xxi. q. iij. c. i. 7 ca. placuit. 7 ca. ciprianus. 7 ca. sacerdotiū. colligitur q iudices ecclesiastici curis 7 negocijs secularib'

se imiscere non debent. igitur ad ipsos non spectat de criminibus secularibus iudicare. alioquin iudiciorum ordo confunditur si vnus cuiq' iudici sua potestas nō seruetur. 7 p pns qui iudicare illos psumit q pertinent ad aliū iudicē tanq' mittens falcē suā in messem alie n' am iudiciariū ordinē confundit 7 potestare alteri' perturbare 7 impedire conatur. quod sacri canones detestātur di. xcvi. c. cū ad vnū. ex de iudicijs. nouit. ex de priuilegijs. sicut in iudiciarijs. Luz ergo criminibus secularibus irretiti per secularē iudicē sunt plectēdi: eos iudex ecclesiasticus punire non debz: sed eos debet relinquere iudicibus secularibus punitendos. quēadmodū papa causas secularēs iudicibus secularibus (ne videatur iurib' ipoz detrabere) relinquit. ex qui filij sunt le. c. causam. 7. c. late. ex. de foro cōpeten. c. si quis. 7. c. ex transmissa. 7. c. verū. 7. c. l5 tenor. 7 ex de p' bationib'. c. si duob'. vbi Alexander tertius sic dicit. Deniq' quod queris si tali iudice ante iudiciū vt post: ad nostrā audientia fuerit appellatū an hmoi teneat appellatio: tenet qdē in his q sunt nostre tpali iurisdictioni subiecta in alijs vero 7 si de cōsuetudine ecclesie teneant papali fm iuris rigores credimus non tenere legē. vbi glo. sup verbo tenet. ait. Et ita patet q iurisdictione temporalis non pertinet ad ecclesiam: nec de ea debet se intrinittere in preiudicium iudicis secularis.

Cap. xij. ponit mediā viā inter duas iā dictas opiniones p quā possunt cōcordari. vbi etiam notat q ad ecclesiam spectat duplex punitio. Discipulus.

Victoritates alle

gate circa pmissa ita videntur esse cōtrarie vt omnino altere sint nisi per sententiam seu assertionē que mediet inter opiniones prescriptas valeant cōcordari. ideo gestio scire an sit aliqua sentētia media inter sententias prius recitatas. **Ad.** Non nullis apparet q auctoritates predictę pnt p vnā sententiā mediā cōcordari. Ad cui' euidentiā dicit eē sciendū q ad ecclesiam spectat duplex punitio seu correctio. vna in foro penitentiali: alia in foro cōtentioso. prima spectat ad iudicem ecclesiasticum respectu cuiuslibz xpiani pro quocunq' peccato. 7 de illa multę auctoritates loquentes de illa materia debēt intelligi. 7 istā nulla auctoritas allegata negat ab ecclesiastico iudice. Secda correctio in criminibus secularibus in triplici casu spectat ad iudicē ecclesiasticū. Prim' est qn criminosi si iurisdictioni temporalis iudicis ecclesiastici sunt subiecti. Secūdo est qn nō est iudex se

Cap. XII

Nota

ularis: vel quādo iudex secularis est negligēs facere iusticiā vel crimina punire. Tertius est quādo iudex secularis nullā potest delinquēti penā inferre cui tamen pōt iudex ecclesiasticus penā inferre qđ cōringit: qñ de iure est crimē manifestum. sed psona delinquēs est ignota. quē ad modū fuit de illo de quo legimus. v. q. i. c. quidā malignus spūs. qui scripsit libellus famosum cōtra castorū notariū: ac responsales quē gregō. pena ex cōicationis astrinxit nesciens quis esset quomodo iudex secularis qđ ius ignoravit psonas delinquētis nulla potuit pena punire. et isto modo sepe iudices ecclesiastici. nā ex cōicationis sententiā pferunt in fures et alios delinquentes occultos cōtra quos iudices secularis nullo modo pñr pcedere.

Cap. xiiii. in q̄ obijciēdo ponunt sex casus in quibz causa secularis spectat ad iudicē ecclesiasticū Disci.

E primo casu et

tertio predictoz nolo hic discutere quā directe spectare vident ad tractatum de p̄tate pape et cleri. sed scđm cupio aliquantū tecuz discutere. Primo aut cupio scire an sit aliq̄s alius casus a p̄dictis in quo iudex ecclesiasticus fm p̄dictos opinantes in iudicio iudice seculari valeat plectere criminibz secularibus irretitos q̄ iurisdictioni seculari ecclesie minime sunt subiecti. **Alia** videt eis q̄ in nullo casu possit hoc iudex ecclesiasticus nisi forte sit aliq̄s casus qui valeat reduci ad aliquē p̄dictoz. **D.** Cōtra hoc est glo. expresse. vt videt extra de foro cōpe. c. licet. q̄ dicit in hec verba: sup verbo vacante. **Ite** ergo est vnus casus in quo iudex ecclesiasticus potest se immiscere iurisdictioni seculari: scz cū superior nō inueniat. Alius est cū iudex secularis negligit facere iusticiā. vt p̄ in. c. p̄rio. arg. xxij. q. v. administratores. Tertius est cū aliqđ ambiguū fuerit et difficile et inter iudices variat. extra q̄ filij sunt legitimi p venerabile. Quartus casus est in omni crimine ecclesiastico: puta in vsura et sacrilegio et cōsimilibz. vt. v. q. ij. c. i. et. xij. q. xi. c. nulli liceat. et infra de vsuris qui. q̄ metus cā. Quintus casus ē cū p̄denūciationē criminis cōdesert ad iudicem ecclesiasticū. vt. s. c. p̄ri. nouit. Item rōne cōexpiratis. q̄ pōt iudex ecclesiasticus iudicare de dote ex quo cognoscit de matrimonio: de dono dato inter virū et vxorē de p̄uidetia. **Ex** ista glo. aperte patet. q̄ p̄ter oēs p̄dictos sunt tres casus scz tertius qui hic est enumeratus: et quintus et sextus in quibus potest iudex ecclesiasticus immiscere se iurisdictioni seculari. **Et** per cōsequēs in quibus potest pu

nire criminibus secularibus irretitos: licz nō sint iurisdictioni seculari ecclesie subiecti. et licz ista videant manifesta. ex glosa tamē dic quomodo respondet ad ipsa. **Alia** Respondetur q̄ in quibusdā casibus pōt iudex ecclesiasticus instruēdo: monendo: et etiā precipiēdo immiscere se causis secularibus: in quibus tñ crimina secularia inuito iudice seculari (q̄ paratus est exhibere iusticie cōplementū) punire nō potest nec etiā valet in eis diffinitiuā pferre sententiā: sed pferenda est sententiā a iudice seculari qui iusticiā facere est paratus. et si sic intelligit glo. p̄dicta: est cōsona veritati. si autē aliter intelligit sacris canonibus cōtradicit. **Disci.** Quibus canonibus cōtradicit. **Alia** Dicit q̄ cōtradicit canon alexan. tertij. q̄ vt legit extra de foro cōpe. c. ex transmissa ait. ex transmissa nobis insinuatione b. c. et v. militum ecclesie tue intelleximus q̄ cum r de casuale eos sup quadaz possessione corā trecent. epo transisset in causas: nobilis vir de capis eoz dominus sub debito fidelitatis inhibuit ei ne de seculari feudo in iudicio ecclesiastico responderet. et ita p̄ dñm feudi causas iubeas terminari: et si ipse maliciose distulerit tu ei debitū finē imponas. **Ex** quibus verbis colligit q̄ iudex ecclesiasticus de causa spectante ad iudicem secularē: se intromittere non debet: imponēdo p̄ sententiā finē cause: si iudex secularis potest et vult iusticiā facere. **Ite** dicunt q̄ illud cōtradicit canon innocentij: qui vt habet ibidē. c. ex tenore ait. nos igit artēdetes q̄ sic sumus cū viduis iusticiā debitores q̄ alijs in iusticiam facere nō debemus: mandamus quatenus: nisi sit talis causa que ad ecclesiasticum iudicem noscat p̄tinere: ei supsedere curetis: dūmodo p̄ iudicem secularē suā possit iusticiam obtinere. alioqñ non obstante cōtradictione ipsius: causam ipsam rōne p̄uina terminetis. **Ex** quibus verbis colligit q̄ iudex ecclesiasticus cause seculari supercedere debz quicūq̄ iusticia pōt p̄ iudicē secularē obtineri.

Cap. xv. in quo respondet ad tertiu casuz capitulo p̄cedenti in obiectione adductum. Discipulus.

Um isti dicunt q̄

nūq̄ ecclesiasticus iudex pōt: vel debet punire criminibus secularibus inuolutos vel iudicialiter se intromittere de causa spectante ad iudicem secularē diffinitiuam pferendo sententiā: quādo iudex secularis potest et vult iusticie plenitudinem adhibere. dic quomodo ad ista que glo. p̄scripta allegat: in cōtrariuz respondet. **Alia** g. **Ad** istud quod adducit de difficili et ambiguo

Respondetur

Cap. XV.

Ad tertiu casuz respondetur

XIII.
Questio
Responsio
Obijciatur
Primus
Secundus
Tertius
Quartus
Quintus
Sextus

Alia

quo in tertio casu quæ ponit: respondetur quod sepe inter seculares iudices: iudicium difficile et ambiguum præcipitur: cuius veritas absque auctoritate scripturarum sacrarum iudicari non potest: et in illo casu recurrendum est: precipue ad summum pontificem ad quem spectat potissime in hoc casu indicare iudicij veritatem: non quidem in causa aliqua speciali: preferendo diffinitivam sententiam quando iudex secularis: cognita veritate paratus est facere iustam suam. sed per auctoritates scripture diuine debet indicare iudicij veritatem docendo: monendo et etiam precipiendo: si oportet. ut quod iudex secularis: cuius interest: iusticie faciat complementum: quod si iudex secularis non voluerit vel non potuerit: summus pontifex in pluribus casibus potest ferre iustam sententiam et in quibusdam casibus: seculis in causis sanguinis: debet hoc alijs committere. **Di.** Potestne ista responsio aliqua ratione fulciri. **Ad.** Uidetur: quod hec responsio tali ratione potest muniri in auctoritate domini innocenti allegata immediate dicitur quod si difficile et ambiguum apud te iudicium esse prespexeris inter sanguinem et sanguinem. causam et causam. lepra et non lepra et iudicium inter portas videris variari veniens ad sacerdotes leuitici generis: et ad iudicem qui illo tempore fuerit. per quos innocens intelligit summum pontificem et coadiutores: qui indicabunt iudicij veritatem. Sed constat quod circa causas sanguinis difficile et ambiguum potest apparere iudicium: potest etiam circa eos iudicium seculari variari. **Item** in casu per causas sanguinis est ad summum pontificem. recurrendum: non quod exerceat iudicium in causis sanguinis: sed ut iudicet in genere quale iudicium a secularibus iudicibus in talibus causis debeat exerceri. **Item** similiter in quibuscumque causis secularibus civilibus vel criminalibus: quoniam inter iudices seculares difficile et ambiguum apparet iudicium et inter eos iudicium variat recurrendum est potissime ad pontificem: ut indicet iudicij veritatem non diffiniendo sed docendo et monendo: et si necesse fuerit precipiendo. iuxta illud malachie. h. labia sacerdotis custodiunt scientiam et legem etquirent ex ore eius. **Di.** Per istam rationem sufficeret quod in tali casu iudices seculares recurrerent ad aliquem in sacris litteris eruditum quem eis per scripturas sacras sciret indicare iudicij veritatem. **Ad.** Respondetur quod si iudices seculares parati essent coperta veritate iudicij iusticiam prohibere sufficeret quod eruditum in sacris scripturis recurreret: sed quod posset contingere quod iudices seculares vel nolunt audire seu acceptare iudicij veritatem. vel nolent etiam facere iusticiam: etiam cognita veritate. ideo possent esse quod plures casus in quibus

Probatum rone

Questio

Rasio

necesse esset recurrere ad illum qui habet precipiendi auctoritatem principibus secularibus ut iusticiam facerent: qui si nolent potest per se vel per alios supplere negligentiam vel maliciam eorum. **Di.** Unde habet solus pontifex hanc potestatem. **Ad.** Sicut inuenire poteris in tractatu de potestate pape et cleri. Circa hoc sunt diuersæ ac contrarie opiniones Una est quod hoc habet ex christi ordinatione expressa. alia est quod hoc habet ex consuetudine rationabili et prescripta. **Di.** Uidetur quod ista innocentiæ textui aperte repugnat. nam innocens in decretali per venerabilem. non dicit quod cur difficile et ambiguum prospiciatur iudicium ad summum pontificem spectat indicare iudicij veritatem solummodo docendo et precipiendo sed sic quod ad ipsum pertinet in hoc casu iurisdictionem temporalem exercere. dicit enim hec verba. Verum etiam in alijs regionibus certis causis inspectis temporalem iurisdictionem casualiter exercemus. non quia alieno iuri preiudicare velimus: sed quia sicut in deuteronomio continetur si difficile et ambiguum est. et infra. in quibus cum aliquid fuerit difficile et ambiguum ad iudicium est sedis apostolice recurrendum. cuius sententiam. si superbiens contempserit obseruare mori precipitur id est per excommunicationis sententiam: velut mortuus a comunione separari. **Ex** quibus verbis colligitur: quod papa in casu predicto: temporalem exercendo iusticiam fert sententiam. **Ad.** Respondetur quod sicut quædam verba innocenti in eadem decretali videntur: quasi violenter exponenda ut ab heretica prauitate saluentur. sic verba ista sane debent exponi ne perperam et iniuste iuribus imperatoris et aliorum laicorum preiudicare monstrant. **Di.**

Que sunt illa verba innocenti que sunt violenter exponenda: ut ab heretica prauitate saluentur. **Ad.** Nonnullis apparet quod ista verba innocenti sunt: cum deuteronomij lex seculi da interpretatur ex vi vocabuli cum probatur: ut quod ibi decreuimus: in nouo testamento debeat obseruari: nisi violenter exponant sapienter heresim manifestam: scilicet quod ceremonialia veteris legis: in nouo testamento debeant obseruari. eo quod ceremonialia que videntur decernuntur. sicut patet fere per totum. **Di.** Innocens intelligit quod illa que decernunt in deuteronomij spiritualiter obseruanda sunt in nouo testamento non ad litteram nec ad sensum litteralem. **Ad.** Uidetur quod hoc non sufficit. nam illomodo omnia ceremonialia et quecumque continentur in alijs libris pentateucon et in alijs libris veteris testamenti sunt seruanda in nouo testamento. teste gratiano. qui di. vi. di.

Questio
Responsio

Obijctio

Respondet

est. sunt in lege quedam moralia: vt non occides &c. quedā mystica: vt pōte sacrificioꝝ pcepta: vt de agno & his similia. moralia mandata ad naturale ius spectant: atq; nonnullā imitationē recepisse monstrantur. mysticaveꝝ ro quantū ad superficiē & a naturali iure probantur aliena. sed quantū ad moralē intellectionē inveniuntur sibi annexa ac p hoc sunt & ad superficies videntur esse imitata. tamen s; moralē intelligētiā imitabilitatē nescire pbantur. Innocentius autē simpliciter dicit illa que in Deutronomio decernuntur seruanda esse in nouo testamento innuens q̄ illa q̄ decernuntur in alijs libris pentateucon. nō sunt seruanda in nouo testamēto. aut ergo intellerit q̄ illa que decernuntur in deutronomio sunt seruanda in nouo testamēto s; m sensu litteralē: & hoc est hereticū. aut s; m sensu moralē: & sic illa que decernunt in alijs libris sunt seruanda in nouo testamēto. **Di.** Quo modo possunt exponi verba Innocentiꝝ superius scripta q̄ nec vnū sapiant errorē nec aliū q̄ scilz ceremonialia que deutronomij decernuntur: sunt s; m superficies littere in nouo testamento seruanda vel q̄ ceremonialia vel mystica que in alijs libris decernuntur nō sunt seruanda s; m moralē intelligētiā in nouo testamento. **Ad.** Potest dici q̄ Innocentiꝝ intelligit q̄ nō solū ex natura rei videtur haberi q̄ illa que decernuntur in Deutronomio s; m moralē intelligētiā seruanda sunt in nouo testamēto: sed etiaz q̄ hoc habetur ex vi vocabuli eo q̄ deutro. lex secūda interpretatur. **Di.** Nūc dic quomodo exponūtur alia verba eiusdē Innocentiꝝ ne iuribus imperatoris & aliorū laycoꝝ p̄iudicare monstrantur. **Ad.** Dicitur q̄ verba p̄scripta Innocentiꝝ intelligēda sunt quādo imperator & alij clerici nō volūt s; m veritatē iudicij facere iusticie completētuz. tūc em̄ potest papa casualiter iurisdictionē temporalem exercēdo in causis spectantibus ad imperatorem & alios laycos diffinitiuam ferre sententiam.

Caplm. xvi. in quo respondetur ad probationes minoris argumenti supra caplo. & adducti. Discipulus

Via ista tertia se

q̄ tentia auctoritates que vident cōtrarie nititur concordare & nullam vult negare: discurramus per eas & videamꝝ s; m istam sententiam quomodo debent intelligi. per hoc enim melius ad veritatem istius forsā materie potero peruenire. Dic itaq; p̄mo quomodo s; m opinionem istaz decretalis illa debeat intelligi: scilz ex de officio iudicis

ordinarij perniciosaz. s. & c. allegata. **Ad.**

Uno modo respondet q̄ decretalis ista loquit de potestate inquirendi: vlciscendi & iudicandi adulteria & alia scelera clericorū & illorū qui temporali iurisdictioni episcopoz sunt subiecti. Aliter dicitur q̄ loquit indistincte de omnibus quādo iudices seculares negligunt adulteria & alia scelera secularia debita animaduersione punire. sic em̄ in multis regionibus iudices ecclesiastici puniūt fornicationes & alia plura scelera quia iudices seculares talia crimina nō puniunt: vel fauēt huiusmodi criminosis. & ideo si iudices seculares de fornicationibus: adulterijs & huiusmodi criminibus secularibus: debitam & sufficientē sumerent vltionē iudices ecclesiastici: de ipsiꝝ puniendis inuitis iudicibus secularibus & p̄bentibus se introuertere nō deberent. **Di.**

De responsio quātū ad crimē adulteriꝝ veritati videt contraria cū adulteriꝝ crimen ecclesiasticū sit censendus & ad iudicem ecclesiasticum spectat. nam ad eundē iudicē spectat crimē adulteriꝝ ad quē causę matrimoniales pertinere noscunt: sed causę matrimoniales ad iudicē ecclesiasticū spectāt. vt notat glo. de foro compe. ex tenore. allegas. c. extra de officio delega. causam que. & c. extra de cōsan. & affini. ex litteris. igit & crimen adulteriꝝ spectat ad ecclesiasticum iudicem. **Ad.** Respondetur q̄ tam crimē adulteriꝝ q̄ causa matrimonialis: aliquomodo spectat ad iudicem ecclesiasticū & aliquomodo ad iudicē secularē. Cuius ratio assignat. Quia matrimonia non solum reperiunt apud fideles lege ecclesiastica & diuina vtentes. verum etiā apud infideles & sola lege nature contentos: & ideo causa matrimonialis: in quātuz matrimoniu est a lege diuina: spectat ad ecclesiasticū iudicē & in quātuz est a lege nature spectat ad iudicē secularem. Similiter crimen adulteriꝝ: in quantum est contra matrimonium p̄out est a lege diuina spectat ad iudicem ecclesiasticum. In quantum autem est contra matrimoniu: p̄out est a lege nature spectat ad iudicem secularē. Unde crimen adulteriꝝ: in quātuz est cōtra p̄hibitionem diuinā vel ecclesiasticā est puniendum p̄ iudicem ecclesiasticū. sed adulteriꝝ vt est contra matrimoniu vt a lege nature est: p̄ secularem iudicē est puniendū. Et ideo si nō est contra legē nature q̄ vnus vir habeat plures mulieres sed sit solum cōtra legem diuinā & ecclesiasticam qui prius cōtraheret cuꝝ vna & postea cū alia quā cognosceret p̄ adulterio non esset puniendus per iudicē secularē. quia iudex secularis: post solaz legē nature nō iudic

Respondetur
Primo

Obijciatur

Ad secundam

earent ipsum adulterum sed puniendus esset p. iudicem ecclesiasticū qui p. legem diuinam v. ecclesiasticam ipsum adulterum puniret. Di. Dic qualiter respondet ad decretalem in nocētij tertij. extra de iudicij. nouit. Ad. Dicit q. innocētius signāter dicit ad suū officium pertinere de quocunq. peccato mortali quēlibet xpianum corrigere: nō tamē semper spectat ad ipsum punire quēlibet xpianū de peccato mortali quocunq. de foro contentioso. hoc enī esset totaliter absorbere potestatem puniendi crimina: quā habet imperatorz alij iudices seculares. Quādo tamen correct? de peccato mortali cōtemnit correctionem 7 nō est aliquis iudex secularis qui cōtēntem p. peccato commissio plectat: digne potest papa ipsum p. districcionē ecclesiasticā cohercere: in eo casu loquit innocētius: quē etiā (lz sic iudex secularis qui sufficiēter ipsum punit) p. primo crimine seculari potest punire p. contēptu: quo contēnit correctionem ecclesie. quia iste cōtempus quādo est criminalis debet inter crimina ecclesiastica computari. Disci.

Uidetur q. quādo papa cohercet quēlibet xpianum p. quocunq. peccato mortali: nō totaliter absorbetur potestas imperatoris: 7 aliorum laicorū: qui crimina secularia habent puniendi potestatem: quia alia est pena canonica 7 alia legalis: 7 ideo quis criminofus a iudice puniatur seculari pena legali. poterit nihilominus p. eodem crimine puniri a iudice ecclesiastico pena canonica. Ad. Hoc videtur plumbus irrationabile. quia sicut habet extra de iudicij: ar si clerici null? debet duplici pena puniri: quādo vna sufficit. Et ideo qui per iudicem secularē aliquo crimine sufficēter puniatur p. iudicem ecclesiasticū alia pena puniri nō debet: hoc consuetudo ecclesie conseruat: quia raptores 7 homicide 7 alij scelera tū quādo coram iudice seculari cōueniuntur 7 pena condigna plectunt: ecclesia eis nullam penam publicā imponit: nec extra forum penitentie penitētibz de eis se aliquāter intromittit. Di. Dic quomodo respondet ad alios canones qui in eodem. x. c. adducuntur. Ad. Respondet q. oēs debent intelligi: quādo iudices seculares: in puniēdo huiusmodi scelera negligentes sunt: vel quādo huiusmodi scelerati sunt occulti. ita q. in iudicio cōuinci non possunt.

Ad tertiam et dicitur ad oēs canones

Cap.

XVII

Cap. xvij. in quo respondet ad auctoritates sacre scripture capitulo x. adductas Disci.

Pecialiter deside
no scire quomodo fm eandem asserere

tionem respondet ad auctoritates que de sacris litteris adducunt. Ad. Ad auctoritatem saluatoris. si peccauerit in te frater tu? 7 c. multipliciter respondet. Unomodo q. intelligitur quādo iudex secularis negligens est in faciēdo iusticiā. Aliter dicit q. p. illa verba saluatoris non tribuit aliqua p. as iudicibus ecclesiasticis plusq. iudicibus secularibz. naz ibi nō capit ecclesia p. viris ecclesiasticis: qui clerici appellant: sed p. congregatione fidelium vniuersali vel particulari: q. clericos 7 laicos cōprehēdit. dicunt enī q. in tota scriptura diuina nō capit hoc nomen ecclesie spāliter p. clericis. licet sic sepe capiat in canonibus sacris. Voluit igit saluator: q. peccatū delinquentis post secretā correctionē 7 adhibitionē testiu. vltimo diceret alicui cōgregationi fidelium laicorū: vel clericorū: vel simul vtriusq. q. si nō audiret habere sciret ethnicus 7 publicanus. Aliter dicit q. per illa verba ecclesie nulla dat potestas puniēdi peccantes: sed solūmodo attribuit ei p. as corrigēdi absq. p. mitione aliqua. Nam p. illa verba nihil plus attribuit ecclesie q. fratri in quē peccat 7 testibus adhibitis. sicut enī dicitur si te nō audierit: adhibe tecum adhuc vnū vel duos testes Et sicut dicit. si illos non audierit: de ecclesie. ita dicit. 7 si ecclesiaz nō audierit: sit tibi sicut ethnicus 7 publicanus. p. que verba innuit q. vltimo debet facere ecclesia illud qd prius fecit frater: in quē spectabat 7 qd fecerūt testis adhibiti. quo facto ille in quē peccat debet ipsum peccantē reputare ethnicū 7 publicanū. Quia ibi dicit sic tibi sicut ethnic? 7 publicanus. hoc est vita eū sicut ethnicū 7 publicanū amote iusticie 7 p. p. bonum cōmune. Vel vt boni inter malos quiete viuant: tradendum iudici qui de eo faciet complementū iusticie. Sed p. predicta verba saluatoris nō tribuit fratri in quē peccat: nec testibus adhibitis potestas puniēdi fratrem delinquentē: sed solūmodo corrigēdi. Igit p. eadem verba solūmodo attribuitur ecclesie potestas delinquentē corrigēdi. Quod tali rōne probat nō magis licz fidelibz p. iudicare imperatorz alij laicis fidelibus q. infidelibus: nec magis debent istis vel illis p. iudicare vsurpando potestatem puniēdi reos qui puniēdi sunt per illos: aut in negando eis censum vel dignitatem temporalem in eorū p. iudicij vsurpando. Sed christus noluit vt fideles p. iudicarent imperatorz infideli: negando ei censum cū dixerit mat. xij. reddite cesari que sunt cesaris. nec voluit q. aliquis fidelium vsurparet sibi aliquā dignitatem temporalem in p. iudicium

Ratio prima

Secunda

Tertia

Probat

imperatoris infidelis in cuius signū noluit fieri rex temporalis super iudeos. Job. vi. igitur etiam per predicta verba noluit tribuere fidelibus potestates puniendi reos qui essent prectendi per alios.

Capitulum xviii. in quo respondetur ad auctoritatem apostoli. s. c. r. vltimate inductam. Discipulus.

Ecce quomodo

respondetur ad auctoritates apostoli. i. Cor. vi. cum dicit. Nescitis quoniam angelos iudicabitis: quanto magis secularia. **Ad.** Respondent quod apostolus in illo. c. non intendit prohibere corinthiis in omni casu apud infideles iudicare. nec intendit asserere quod soli fideles habeant secularia iudicare. et ideo non reprehendit omnes illos qui in quocumque casu requirebant iudicium infidelium. sic enim tamen verbis quod factis sibi metipsum fuisset contrarius sed reprehendit solummodo illos fideles qui indiscrete aut maliciose aut scandalose apud infideles et iniquos iudicari volebant. **Ad.** cuius intelligentiam dicitur esse sciendum quod sicut iudex cum prospererit aliquos vel le litigare coram se. primum debet inducere partes ut inter se componant antequam incipiat litigare. et de transactionibus. ut est de symonia. quod relam. v. q. ij. si primates. xc. di. c. studendum. vbi sic loquitur. studendum est episcopis ut dissidentes fratres siue clericos siue laycos ad pacem magis quam ad iudicium coherceant. sic prelati alicuius collegii specialis potest inducere subditos suos ut si vnus aduersus alterum negocium habuerit. prius magis componant quam ad iudicium conueniant. et si inter se non poterint amicabiliter componere: potest eos introducere ut quando voluerint absque preiudicio iudicis superioris. primo litigent coram iudice vel iudicibus constituto vel constitutis aut electo vel electis per ipsos vel per collegium antequam recurrant absque necessitate ad iudices extra idem collegium. sic possent monachi propter multa scandala et inconuenientia euitanda ordiari inter se. ut si monachus haberet causam aduersus monachum: vel monasterium aduersus monasterium concordarent si possent antequam venirent ad iudicium episcopi. et si non possent absque iudicio concordare quod antequam ad iudicium episcopi venirent ipsam causam coram aliquibus monachis constitutis iudicibus vel electis a partibus vel a collegio agitarerit quo ordinato monachi qui indiscrete vel maliciose aut scandalose relicto iudicio monachorum recurrerent ad iudicium episcoporum: essent merito arguendi: quous illi qui necessitate

te compulsi: vel ex causa rationabili ad iudicium episcopi recurreret non essent reprehendendi: sed in casu laudandi. Ad propositum dicitur quod apostolus considera bar quod aliqui corinthiis indiscrete vel maliciose aut etiam scandalose relicto iudicibus fidelibus qui erant constituti vel constituti per causas fidelium terminandis apud infideles iudicari volebant absque omni necessitate et utilitate. et hos reprehendit apostolus: non illos (si quod fuerint) qui compulsi: vel per aduersarios: vel ne auctoritati infidelium preiudicaret licite iudicari volebant apud eos. vnde et ipsemet paulus non refugit iudicium cesaris dicens (sicut legitur actu. xxv.) ad tribunal cesaris sto: vbi me oportet iudicari: iudeis non nocui: sicut tu melius nosti. si enim nocui aut dignum aliquid morte feci: non recuso mori. si vero nihil est eorum: que accusant me: nemo potest me illis donare: cesarem appello.

Cap. xix. fidei robor supra capitulo. xij. adductis D.

Auctoritates ad

duce sup capitulo. xi. non videtur isti tertie sententie obuiare.

Ideo noli indicare an aliqui respondere contentas ipsas. sed dic quomodo respondet ad auctoritates et rationes duodecimo capitulo allegatas. quia ille videtur tertie sententie obuiare. **Ad.** Quomodo respondetur ad ipsas: videlicet quod ille concludit: quando seculares iudices non inueniunt circa punitiones criminum secularium negligentes. vnde finitiam opinionem si laici circa illa. specialia dispensanda: et circa negocia secularia et curas seculares ac circa crimina secularia punienda in nullo inuenirent defectuosi: seu negligentes vel desides: clerici et maxime episcopi de huiusmodi in nullo se intrmittere deberent: sed deceret eos omnia huiusmodi committere laicis: etiam res ecclesiasticas dispensandas. vnde ad litteras sicut verba sonant ea que sacri canones (sicut allegatum est. s. c. xij.) circa hoc precipiunt adimplere deberent: et tantummodo verbo predicationis ac lectioni et orationi vacare.

Cap. xx. vbi inquitur quod preterea habeat imperator sup bonos et primo vtrum in omnibus licitis sibi sit magis obediendum

Disci.

Vesuum quam

potestatem habet imperator sup malos nunc inuestigamus: quale preterea obtemperare sup bonos sibi subiectos ut cum sibi omnes teneant in omnibus obedire. **Ad.** Respondetur quod in illicitis et iniustis: nullus debet sibi obedire. **Di.** Nunquid in omnibus licitis omnes sibi debent obedire. ita ut peccent qui sibi recusauerint in licito quocumque obedire.

Ad. 5

Cap. XIX

Cap. XX
Questio prima

Respondetur

Questio secunda

Liber secundus

secūdi tractatus

Respondetur

Ad. Rūdet q̄ nō ex h̄ ipso: q̄ aliq̄s in aliꝫ quo licito sibi nō obedierit: est iudicāus peccare. si enī alicui precipiat ieiunare vel nō b̄ uere v̄nū vel aliq̄d tale q̄d ad officiū impator̄ nō p̄tinet sibi obedire m̄ime tenet sed in his que spectāt ad regimē ppli t̄palis: 7 hoc in t̄p̄oralibus q̄libet obedire sibi tenet. **Dis.**

Questio tertia

Nunq̄d in b̄mōi q̄libet tenet magis obedire impator̄i q̄ cuiuslibet alteri. puta regi suo aut duci: aut marchioni aut alteri dño suo imedia ro. videt enī q̄ quēadmodū episcopus est superior: abbate: 7 tñ hoc nō obstat in multis monachi: magis tenet obedire abbati q̄ ep̄o. ita nō obstante q̄ impator̄ sit superior regibus: ducibus: 7 alijs dñis t̄palibus: tñ subditi alior̄ dominor̄ magis tenent obedire dñis suis immediatis: q̄ impator̄i. **Ad.** Respondet q̄ si

Respondetur

cur fm multos papa est immediatus p̄latus oīz xp̄ianor̄ in sp̄ualib̄. ita vt oēs in oibus b̄mōi magis debeant sibi obedire q̄ cuiuscūq̄ alteri p̄lato inferiori. ita impator̄ est dñs in t̄palib̄ oīm imediat̄. ita vt in his q̄ spectāt ad regnū mortalīū magis sit obediendū impator̄i: q̄ cuiuscūq̄ dño inferiori. q̄d beatus aug. sup̄ epl̄as ad roma. sentire videt qui sup̄ illud verbū. qui resistit: sibi ipsi dānationē acquirit ait. Si q̄d ipse p̄cōsul iubeat 7 illud impator̄ nunq̄d dubitat illo p̄cepto illi esse seruendū. Idē in lib. cōfessionū. ij. 7 ponit di. viij. c. quicūq̄. ait. In p̄tatis societatis hūane maior p̄tās minorē ad obediendū p̄ponit. Est igit̄ semp̄ magis obediendū impator̄i q̄ cuiuscūq̄ alteri dño inferiori. **Di.** Ex istis vident̄ duo sequi incōueniētia. Prīmū est q̄ oēs sunt serui impator̄is. 7 q̄ vnus nō est magis seruus q̄ alter nec vnus respectu impator̄is est magis liber q̄ alius. q̄ qui eque alicui obedire tenent sunt equiter serui illius vel equaliter liberi. Igit̄ si omēs subditi impator̄is tenent sibi: tanq̄ dño immediato in oibus que spectāt ad regimē populi obedire oēs equaliter sunt serui illi vel eque liberi. Secundū incōueniēs q̄d sequeretur est. q̄ quicūq̄ veniret ad bellum pro domino suo cōtra impatorē cōmitteret crimen lese maiestatis. quia quicūq̄ est immediate subditus impator̄i: cōmittit crimē lese maiestatis: si cogitat d̄ morte impator̄is: quod facit ille qui venit ad bellum mortale cōtra impatorē q̄d autē dicit̄ de istis enarra. **Ad.** Ad primū dicitur: q̄ non sequit̄ ex predictis. quia sic dicit̄ est p̄uus. subditi impator̄is nō in omnibus tenent sibi obedire: sed in his tantū que spectāt ad regimen populi. hoc est in his que sunt necessaria ad regendum iuste 7 vtiliter populum sibi subiectū. 7 ideo si precipere

Obiect
Primo

Secundo

Respondet ad
primum

aliquid quod est cōtra vtilitatem populi sibi subiecti non tenent sibi obedire: sed in his que sunt necessaria ad regendum iuste 7 vtiliter populum sibi subiectum. 7 inde est q̄ serui impator̄is 7 liberi non tenent sibi equaliter obedire: sed in multis tenent sibi obedire serui: in quibus nō tenent liberi. nam serui ad solum p̄ceptū impator̄is omnia bona que tenent tenent sibi dimittere absq̄ hoc q̄ aliquas vtilitates communē pretendant. sed ad hoc liberi non tenent. nec impator̄ potest eis hoc precipere absq̄ vtilitate boni comunis immo etiā neq̄ absq̄ manifesta vtilitate 7 necessitate. In multis etiā alijs tenent serui impator̄is sibi obedire in quibus liberi m̄ime sunt astricti. Dignitati enī humani generis derogaret: si omēs essent serui impator̄is. 7 ideo derogaretur eidem: si impator̄ in omnib̄ posset tractare liberos sicut seruos. quare cū impator̄ teneatur p̄curare ea que spectant ad dignitatem 7 vtilitates totius humani generis 7 nullomodo debet velle liberos tractare sicut seruos. quare etiā liberi non tenent sibi obedire in oibus in quibus serui. **Ad scdm**

Ad scdm

Ad scdm dicit q̄ quicūq̄ venit euz quocūq̄ dño suo ad bellū iniustū 7 impator̄: incidit in crimē lese maiestatis 7 pena cris ēt lese maiestatis ē p̄niēdus 7 plectendus. **Ad** impatores honorū 7 archadios in. xiiij. libro codē. ad legem iulīā 7 pena criminis 7 lese maiestatis testari videtur 7 habet. vi. q. i. si quis vbi ait. si quis cū militibus vel priuatis barbaris etiā scelestas inierit factionem: aut factionis ipsius susceperit sacramentū. 7 dederit de nece etiam illud strum virozū qui cōsilijs 7 consilio nostro intersunt senatorum etiā nā ipsi pars corporis nostri sunt vel cuiuslibet postremo qui nobis militat cogitauerit. eadem enī seueritate voluntatem sceleris qua effectus puniri iura voluerunt. ipse quidem. vt pote maiestatis reus gladio ferietur. bonis ei oibus fisco nostro addictis. filij vero eius quibus vitam impatoria sp̄ali benignitate p̄cedimus. paterno enī deberet p̄ire supplicio in q̄b̄ paterni h̄ereditarij criminis exēpla metuuntā minar a successione omnīū primozum habeant alieni

Obiect

Di. Hoc beato augustino obuiare videt qui asserit q̄ si quis vadat ad bellum etiā iniustum: dūmodo non constet sibi esse iniustus non peccat. ait. enī vt legitur. xxiij. q. i. c. quid culpatur vir iustus si forte etiam sub rege bono die sacrilego militet recte potest illo iubente bellare: si vice pacis ordinem seruans: q̄d sibi iubetur vel non esse contra p̄ceptū dei certum est. vel vtrum sit certum nō est. ita vt

fortasse reū faciat regem iniquitas imperan- di. innocentē autē militē ostendit ordo seruiē di. Ex quibus verbis colligi potest qd si rex vl' alius duxerit milites suos ad bellū etiā iniū- stum contra imperatorem si nō est certum mi- litibus qd bellum domini sui est iniustum: licitē te contra imperatorem bellare possunt. **Ad.**

Respondetur ad hoc qd si bellatores cum do- mino suo pugnant contra aliū qui non est do- minus eorundem excusantur a peccato lz bel- lum sit iniustum: dummodo hoc ignorarent & non laborarent ignorātia supina & crassa. Sz si vadunt ad bellum cum domino suo inferiori contra dominum suum superiorem: & precis- pue contra imperatores (qui est dominus eo- rū immediatus) nō excusantur a crimie lese maiestatis si bellum est iniustum: lz hoc igno- rent. quia magis debent presumere pro impe- ratore qd habeat iustum bellum qd pro domio eorum inferiori. ideo cum nō sunt certi qd do- minus eorum inferiori habeat bellum iustum contra imperatores non excusantur a crimie lese maiestatis.

Caplm. xxi. vbi queritur vtrius potestatem habeat imperator: super res temporales: & ponitur prima opi- nio responsalis scz qd non. que probatur seprem ratio- nibus: ad quas respo datur infra. cxxiiij. Discipulus.

Asputauim' quā

uis breuiter de potestate impato- ris super personas: nūc videamus de potestate ipsius super res temporales an vi- delicet ipse sit dominus omnium temporalium reruz que ad ecclesiā minime spectant. **Ad.**

Cap. XXI
Opinio prima
Circa hoc sunt diuerse opiniones siue senten- tie. vna est qd imperator omnium reruz huius mundi nō est domin'. Di. Pro ista opinio- ne aliquas allegatiōes adducas. **Ad.** Nec assertio videtur multipliciter posse probari.

Primo sic. Imperator nō est dominus illarū reruz que nullius hominis sunt & que occupā ti conceduntur. Sed multe sunt res que nul- lius hominis sunt & que occupanti concedun- tur. di. i. ius naturale. dicitur in textu & in glo- sa. igitur imperator nō est dominus huiusmo- di rerū.

Secundo
Amplius qui est dominus quarūcū- qd rerū temporalium eas si vult viderē pōt. i. q. i. c. eos qui. vbi sic legitur. Dis em̄ dñs quod ha- bet si vult vendit siue seruū siue aliquod aliud eoz que possidet. Sz imperator nō pōt viderē sic nec alienare istas res tpaes. quia tūc posset viderē & alienare imperiū: quod nō est veruz. igitur imperator nō est dñs oim temporalium re- rum.

Tertio
Rursus qui rem tēporales alteri donat alienat a se dominium illius rei. sed imperato- res multas res donauerūt nō solum clericis:

sed etiā laicis. Igitur ille res a dominio impa- toris sunt alienare. Item qui in distributione rerū temporalium habet portionē specialē non est dñs aliarū partium que alijs cōcedunt. Sed impator: capiens predia in bello iusto habet portionē spālem di. i. ius militare. vbi sic legit' ius militare est belli inferēdi solemnitas & in- fra. Item prede decisio & psonarū quarūlibet p laboribus iusta diuisio ac pncipis portio er- go impator nō est ver' dñs aliarū partium. Itē res fisici proprie sunt impatoris. vt notat glo. extra de iudicijs. i. cu3 venissent: sed res fisici a rebus alijs distinguunt quia quorundā & non omnium res cōfiscant. vi. q. i. §. verum. igitur im- perator nō est dominus omnium rerū tempora- lium. Item si impator: est dñs omnium tempora- liū rerum que ad ecclesiā minime spectāt aut oēs res sunt cōmunes impatoris & alijs: aut sūt pprie imperatoris. Sed nō sunt cōmunes im- peratori & alijs. quia tunc nulle res essent pro- prie: nec sunt pprie imperatori. quia tunc nul- lus alius haberet dominium alicui' rei. nec ali- quis ali' posset dicere mea est hec res: cū impe- rator sol' posset dicere h' res est mea si est sua ppria eo qd sicut dicit glo. di. i. c. ibidem. dicit' aliquid meū esse. & p cosequēs iudicat' tuuz nō esse. ff. de pcrea pomp. in fine. igit' imperator nō est dominus oim tpaalium rerū. Rursus si impator: est dñs omnium rerū tpaalium aut est dñs omnium hmoi rerū iure diuino naturali vel humano. non iure diuino. quia vt dicit aug. su- per Jo. & ponitur dis. viij. qd iure diuino dñi est terra & plenitudo ei' pauperes & diuites de' de vno limō fecit. pauperes & diuites vna ter- ra portat. Igitur imperator nō est domin' om- niuz tēporalium rerū iure diuino presertim teste aug. ibidē p ius diuini qd in scripturis diuini- nis habem'. Nunq' aut' legit' in scripturis di- uinis qd deus dedit impatori dominium omnium rerū tpaalium. nec impator: est dñs hmoi reruz iure nature. quia iure nature omnia sunt cōmu- nia. nec iure humano. quia iura humana sunt fm iura impator. di. viij. quo iure. Imperator aut' non potuit sibi appropriare dominium alie- narū rerū igit' iure impatoris qd est ius huanū impator: nō est dñs oim rerū tpaalium.

Cap. xxij. ponit scdam opinionē precedētē oimō cō- trariam que pbat. v. rationibus. **Dis.**

Ro opinione cō-

traria libenter audiam aliquas ra- tiones. **Ad.** Opinio cōtraria que ponit qd impator: est dominus omnium re- rum temporalium videtur posse fulciri pluribus rationibus. Nam ille qui est dominus totius mundi: est dominus omnium illorū que sunt in

Quinto

Sexto

Septimo

Cap. XXII

Opinio scda

Probat pto

Libri secundus

secundi tractatus

Secundo mundo. et per consequens est dominus omnium rerum temporalium. Sed imperator est dominus totius mundi: sicut probatur est supra. e. v. huius mundi. Igitur imperator est dominus omnium temporalium rerum. Item si est dominus aliquarum personarum: est dominus rerum spectantium ad easdem personas. Sed imperator est dominus omnium saltem qui non sunt clerici vel spectantes ad ipsos. Igitur saltem est dominus omnium rerum pertinentium ad illos qui sunt sibi subiecti. Item ille in cuius potestate sunt omnia: est dominus omnium temporalium rerum. quia res temporales potissime videntur esse in potestate domini. Sed in potestate imperatoris sunt omnia. sicut testatur glossa. extra de clemencia. venerabilem que allegata est supra. v. ca. huius secundi. igitur imperator est dominus omnium rerum temporalium

Secundo

Tertio

Quarto

Probat minor

Rursus non minus est imperator dominus omnium rerum que sunt illorum: qui sunt in imperio suo: sine de regno suo quod rex est dominus omnium rerum illorum: qui sunt de regno suo. Sed rex est dominus omnium rerum. que sunt illorum qui sunt in regno suo. Igitur imperator est dominus omnium rerum que spectant ad illos: qui sunt de imperio. Maior videtur nota. Minor probatur per illud quod legitur. i. regum. viii. ubi sic habetur. dixit itaque samuel omnia verba domini ad populum et ait. Vocerit inus regis qui imperaturus est vobis filios vestros tollet et ponet in curribus suis: facietque equites et praefures quadrigarum suarum et constituerit sibi tribunos et centuriones et aratores agrorum suorum: et messores segetum: et fabros armorum et currum suorum: filias quoque vestras faciet sibi vinctarias et sutarias et parvas: agros quoque vestros ut vineas et oliueta optima tollet et dabit servis suis: sed et segetes vestras et vinearum redditus ad decimas dabit: ut dicitur cumuchis et famulis suis: suos etiam vestros et ancillas et iuvenes vestros et asinos auferet et ponet in opere suo: greges quoque vestros ad decimas dabit vosque eritis ei serui. Et qui bus colligitur quod omnia que habebant pertinebant ad ius regis. et per consequens ad dominium eius praesertim cum sint serui eius. cum dicitur expresse vosque eritis ei serui. quicquid enim seruus habet domini sui est. et quicquid seruus acquirit: domino acquirit. Amplius non minus sunt omnia de imperio imperatoris: quam antiqui illa que pertinebant ad regna regum infidelium erant eorum. Sed illa que pertinebant ad regna regum infidelium: erant ipsorum. Igitur omnes res temporales: que spectant ad imperium et ad illos qui sunt de imperio: sunt imperatoris. Maior cuius dens est ut videtur. Minor probatur per illud quod legitur gen. xiiii. Reduxitque scilicet abra-

Quinto

Probat minor

ham domum substantiam et loth fratrem suum cum substantia illius mulieres quoque et populum. Et post dicit autem rex sodomorum ad abraham. da mihi animas: cetera tolle tibi: qui respondit. Leuo manum meam ad dominum deum excelsum possessorem celi: et terre quod a filio sub teguminiis usque ad corrigiam caligae non accipiam ex omnibus que tua sunt. Et quibus nobis colligitur quod abraham reputauit ista: quod rediret fuisse regi sodomorum. rediret autem ista quod erant illorum qui erant de regno illius regis. igitur abraham reputauit quod etiam illa que spectabant ad ipsos qui erant de regno eius erant ipsius regis. Et hoc confirmat per aliqua in libro de patriarchis. et habet. xlii. q. v. c. dicit. quod ait. dicit aliquis cum ipse vicerit quem modo dixerit ad regem sodomorum nihil summa: cum preda vtriusque in potestate victorum fuerit: deceret militare disciplinam vtriusque regi seruire omnia. Et quibus colligitur quod preda quam capiunt militares sub rege est regis. et tamen preda est victorum et ista preda militum victorum principaliter est regis licet etiam aliquomodo sit ipsius militis. Igitur eadem ratione alia bona que sunt in regno sunt principaliter ipsius regis.

Capitulum. xlii. ponit tertiam opinionem media inter pre dictas capitulum prece debens. Discipulus.

Est aliqua opinio

Cap. XXXII

que mediet inter opiniones pre dictas: non differas recitare. Nota.

Opinio tertia

Est una opinio quod imperator non est dominus omnium rerum temporalium: quod etiam minime spectant ad ecclesias: ut ad libitum suum liceat sibi vel valeat de omnibus huiusmodi rebus quod voluerit ordinare est tamen dominus quodammodo omnium pro eo quod omnibus huiusmodi rebus quocumque contradicere potest vtriusque et eas applicare ad utilitatem communem. quando cumque viderit communem utilitatem esse preferendam utilitati private. Ad cuius euidenciam est sciendum quod rerum quedam sunt mobiles et quedam immobiles. et vtriusque quedam spectant solummodo ad imperatorem: quarum nullus alius habet dominium vel dispensationem nisi ex speciali commissione imperatoris: que possunt vocari imperiales res et res fiscali. Quedam sunt que spectant ad alios quod aliquomodo sunt dominorum earum rerum mobilium. Que specialiter spectant ad imperatorem imperator sic est dominus quod potest de eis quicquid voluerit ordinare: absque hoc: quod ad restitutionem aliquam teneat aurum enim et argentum et lapides preciosos: vestes: arma: aialia et omnes alias res mobiles potest vendere: donare: legare: et alienare: potest voluerit absque hoc quod ad restitutionem teneat licet enim peccaret illicite rex mala causa res huiusmodi

Nota

alienando non tamen teneat eas impio vel alijs res
 situeret. Quarunda autem rerum immobilium ita est do-
 minus ut taliter dare vel alienare potest aliqui ca-
 stra: vel aliquos agros: vineas et civitates. vnde
 in talibus habet dominium et ius pinguisimum. Quas
 runda autem rerum immobilium non habet ius et domi-
 nium ita pingue quia non potest eas vendere: dona-
 re vel legare vel alienare: sicut imperium et re-
 gna: quorum alienationes redundarent in notabile
 detrimentum imperii. et ideo alienare non pos-
 test et si alienaret de facto: talis alienatio non
 teneret de iure: sed omnia essent ad ius imperii re-
 uocanda. et ipse si posset reddere teneretur. est
 tamen quodammodo dominus talium in quantum potest eas ve-
 dicare et defendere eis uti pro utilitate communi: nec
 aliquis alius ius in eis habere dinoscitur. Rerum
 etiam spectantium ad alios habet dominium in quantum
 ex causa et pro communi utilitate populi. et propter des-
 licitum possidentium potest eas ab eis auferre et sibi
 appropriare vel alijs donare. Quia tamen hoc non
 potest pro suo arbitrio voluntatis sed pro culpa
 possidentium: vel ex causa scilicet pro utilitate communi. ideo
 non habet in eis dominium ita pingue sicut in rebus
 primis quas potuit sicut placuerit sibi aliena-
 re ad libitum ita ut qualitercumque alienaverit
 (saltem conferendo obediens) alienatio tunc
 teneat: nec sit pro aliquem revocanda.

Capitulum xxxiii. finis ad ratos. xxx. capituli Di.

Secundum istam

opinionem discurrem? per allegaciones
 per opinionibus primis: omnino contra-
 rias supra. xxi. c. et xxij. c. recitatis. et videamus
 quid ista opinio sentiat de ipsis. dic itaque primo
 quid dicendum est de illis rebus que nullius hominis
 sunt. **Ad hoc dicitur** quod illarum que nullius
 hominis sunt dominium principale post dominium
 diuinum: est penes totum genus humanum. quod domi-
 nium temporalium rerum dedit deus primis parentibus
 pro posteris suis. sicut ex gen. c. i. colligitur. im-
 perator tamen nihilominus est dominus quodammodo omnium
 rerum humanarum in quantum pro utilitate communi potest eas si-
 bi taliter appropriare ut occupati non concedantur
 nisi de beneplacito imperatoris et ut imperator assen-
 gnat si pro utilitate communi prospererit expedire. **D.**

Nunc quid potest imperator iuberi ad libitum suum ut nul-
 lus inferior eo tales res sibi appropriaret. **Ad hoc.**
 Respondetur quod non. ideo enim imperator certa stipen-
 dia siue redditus seu res temporales sunt determinate et
 pro suis vobis assignate: ut res aliorum non recipiat. et
 res que nullius hominis sunt occupati dimittat: nisi pro
 culpa vel ex causa: vel pro utilitate communi viderit quod eas
 debet appropriare sibi. **Di.** Dic quomodo respondetur
 ad rationes secundam que in hoc consistit quod dominus
 temporalis potest eas vendere: si vult quod non potest

test imperator. **Ad hoc.** Respondetur quod dominus temporalis re-
 rum que habet in eis diuinum et ius pinguisimum potest
 eas vendere si vult. et de tali dominio loquitur
 decretum. i. q. i. sed tale dominium non habet im-
 perator respectu omnium temporalium rerum: sed solum respec-
 tu quarundam. **Di.** Quid dicitur de tertia

Ad secundam

ratione que fundatur in hoc quod imperatores
 multas res donauerunt. **Ad hoc.** Dicitur quod sepe
 multi donant res plures et tamen retinent sibi do-
 minium principale earundem rerum. et ideo impe-
 rator potest alienare a se multas res: non tamen
 sic quin in casibus multis ipsa valeat reuoca-
 re et pro utilitate communi eas sibi appropriare
 et ideo semper remaneat aliquomodo dominus earundem.

Ad tertiam

Di. Dic quomodo respondetur ad quar-
 tam que accipit quod imperator de preda capta in
 bello iusto habet portionem specialem. **Ad hoc.** Di-
 citur quod licet ius pinguis habeat portionem spalem
 sibi assignata: est tamen dominus quodammodo omnium alia-
 rum portionum in quantum pro utilitate communi
 potest eas sibi appropriare. **Di.** Dic qua-
 liter respondetur ad quintam rationem de rebus fiscali.

Ad quartam

Ad hoc. Respondetur quod quicquid imperator in rebus
 fiscali habeat pinguis ius quam in alijs propter tamen
 rationes dictas in omnibus etiam alijs habet aliquo-
 modo dominium. **Di.** Quid dicitur de sexta que

Ad quintam

accipit quod si imperator est dominus omnium aut omnes
 res sunt communes etc. **Ad hoc.** Dicitur quod quia
 imperator non est eodem modo dominus omnium rerum tem-
 poralium: sed vno modo est dominus suarum et alio modo aliarum.
 ideo nec omnes res sunt communes nec proprie: sed que
 dam sunt proprie imperatoris. ita quod nullius al-
 terius sunt et nullus alius habet proprietatem
 in ipsis. quedam vero appropriant alijs quarum
 tamen quodammodo est imperator dominus in quan-
 tum potest ab illis tollere pro utilitate communi.

Ad sextam

Di. Narra qualiter dicitur ad rationem septimam
 que in hoc consistit quod imperator non est dominus
 omnium nec iure diuino nec humano etc. **Ad hoc.** Re-
 spondetur quod imperator est dominus omnium modis
 predictis iure humano. quod sicut imperium est ab
 hominibus et a deo mediatis hominibus: ita do-
 minium quod habet imperator est ab hominibus et
 per dominum iure humano habet dominium omnium
 humanarum rerum. Et cum dicitur quod iura humana
 sunt iura imperatorum. **Di.** viij. quo iure. Respondetur
 quod tempore Augusti que dicit illa verba que habentur
 di. viij. c. quo iure. iura humana fuerunt iura
 imperatorum: quod tunc populus transfudit potesta-
 tem condendi leges in imperatores. sed aliquando
 iura humana non fuerunt iura imperatorum: quod prius
 fuerunt humana iura quam iura imperatorum. sed
 est quodammodo dominus omnium iure populi: quod populus
 transfudit in imperatorem tale dominium omnium
 rerum quod dedit dominus primis parentibus et postea
 Ad septimam

Ad 5

xxiii

Ad primam

Questio

Responsio

Liber secundus

secundi tractatus

ris suis et p vtilitate cōmuni possit eisdē et de eis disponere et ordiare put vtilitati cōi vide rit expedire.

Cap. xxv. respōdet rōibus. xxij. capitulo adductis p secunda opinione Discipulus

Cap. XXV

Hinc breuiter nar

ra qualiter respōdet: fm opinionem tertiā ad rōes adductas supra. c. xxij.

Ad primam

p opinione scda. **Hic.** Ad primā dicit q impator nō est sic dñs totius mundi vt ad libitū suū possit facere de oibus hoibus mundi quod sibi placeat: sed quia in his q spectāt ad bonū cōe oēs sibi obedire tenēt. et ideo nō est est dñs oim tpaliū reruz: nisi modis predictis supra. c. xxij. Et ad scdam respōdet p idēz q qui est dñs psonaruz est quodāmodo dñs rerum spectantiū ad sibi subiectos vel ad personas easdem. et ideo impator est dñs oim rerum spectantiū ad sibi subiectos. q: pōt eis vti p vtilitate cōi: nō tñ ad libitū suū absq: rōnabili cā

Ad secundam.

Ad tertiā

Ad quartā

Obijciatur Primo

Respondet

Ad tertiā d: q oia sūt in prāte impatorij. q: oia pōt accipere sibi p vtilitate cōi: nō tamē ad libitū suū. et ideo est dñs isto modo quo dicitū est pñus: et non aliter. Ad quartā rñdet q rex est quodāmodo dñs oim q sūt in regno suo nō tamē sic q ad libitūz possit de eis qd voluerit ordinare: sed quia pōt omnia tollere p bono cōi: et isto modo predictis de: q oia q erāt filiorū israhel: debebāt spectare ad ius regis. **Di.**

Unde q nō solū spectat ad illud ius regis accipere que erāt subditorū suozuz p vtilitate cōi: sed p vtilitate ppria: scz regis. Cum in auctoritate allegata ibidem dicat expse filios vestros tollet et ponet in curribus suis: et cōstituet aratores agroz et messores segetū. et post agros quoq: vestros et vineas et oliueta optia tollet et dabit seruis suis. Et quib' alijsq: fere oibus que ponunt in auctoritate allegata colligitur q ad ius regis spectabat oia posse tollere seu accipere p vtilitate puata regis. **Hic.**

Respōdet q vtilitas regis est cōis vtilitas vnde sicut qui peccat in regem: peccat quodāmodo in omēs subiectos sibi: sic qui aliqd facit regi: hoc videt quodāmodo facere in oēs sibi subiectos. et ideo qñ rex ppria negocia non possit expedire p ppas res et pprios suos possit tollere p negocijs pprijs expediēdis et res et suos alioz et filios subiectos sibi: vt in hoc subuenire vtilitati cōi. et isto modo deus dicit q oia illa ptinebant ad ius regis. qñ autēz nō erat in tali necessitate nō poterat hoc facere. et ideo vt legimus. i. regū. xxi. naborb israhelita noluit dare: nec cōicare: nec vendere vineam suā regi achab. quia videbat q rex ex nulla ne-

cessitate querebat eā nec ppter bonū cōmune sed solummodo ex auaricia et cupiditate. Sic etiā ois mltitudo israhel. vt habet. iij. regū. xxi. dicit ad roboā filiūz salomonis. Pater tu' durissimū iuguz nobis imposuit. insinuādo. quia cōtra iusticias et legitimā potestātē regis oppresserat eos. quis igitur rex possit tollere res et seruos p filios subditorū et applicare vtilitati sue quādo ppria nō sufficit et vtilitas cōis impediret: nisi negocia regis ppterea expedirent: hoc tamen nō potest: quādo hoc in vtilitatem cōem minime redundare videt. **Di.**

Hoc videt valde vgerē q deus dicit. vosq: ei eritis serui. serui em nō pppriū habent.

Hic. Rñdet q nō ideo dicit eis vosq: ei eritis serui. quia futuri erāt seruillīs cōditōnis et nō liberi. cuz legit. iij. regū. ix. q de filiis israhel non cōstituit salomon seruire queq: sed erant viri bellatozuz et ministri oim et principes et dures eius et prefecti curruū et equoz sed erāt futuri serui: large capiēdo vocabulū seruozum p subditis: qui in certis casib' tanq: liberi sūt subiecti cuz dño seruire censent. **Di.** Dic quomodo respōdet ad qntam rōnē. **Hic.**

Respōdet sicut ad rōnē precedētē: q oia que sunt in regno: sunt regis quo ad potestatem vtendi eis p bono cōi: nō quo ad potestatem disponēdi de eis ad libitū suū: absq: vtilitate cōi: et sic pda capta in bello iusto est regi et est aliquo modo militū. s. quo ad prāte diuidendi eas et distribuēdi militibus qui ceperūt eam iuste: tñ absq: psonaruz acceptōe. hoc dicit glo. di. ij. ius militare. dicit q pncipis sunt omnia: quo ad tuitionem: sed ipse tenetur omnia diuidere: fm merita psonarum vt. s. di. ij. ius militare. sic dant episcopo decime vt diuidat eas. xij. q. ij. c. cōcesso sup verbo. omnia hinc etiam dicit glo. xxij. q. v. c. dicat sup verbo omnia. si sub aliquo militēz tora preda est domini: sed ipse tenetur equaliter diuidere fm qualitatem psonarum vt supra. di. ij. ius militare. sic decime dant episcopo vt diuidat eas. xij. q. i. cōcesso: Quod igit dicit q iure gentiū nōstra fiunt que capim' in bello. s. de adiu. rerū do. naturale. s. vltimo. verū est q capiētis est sed tamē tenet illud dare domino vt diuidat fm merita hoim.

Cap. xxvi. querit vtrū impator tantā in tpalibus hēat plenitudinē ptatis quāta hz papa in spūalibus et adducit vna opinione que pbat. v. rōnibus ad q's respōdet infra capitulo. xxvij. Discipulus

Hesumimus de a

q liquibus in speciali quā super ipsa impator habeat potestatem. nūc quero in generali an in tēporalibus impator

Obijciatur Secūdo

Ad quintam

Cap. XVI

habeat plenitudinē potestatis. quē admodus
 fm multos papa in spūalibus prātis plenu-
 dinez habere dicunt. **Ad.** Circa hoc sunt
 assertiōes diuersē. vna est q̄ impator: in tpali-
 bus sic hz plenitudinēz prātis q̄ oia pōr que
 nō sunt cōtra ius diuinū vel cōtra ius natura-
 le. ita q̄ in oibz hmoi tenent sibi obedire om̄s
 sui subiecti. **Di.** Pro ista opinione allegare
 nitere. **Ad.** Pro ista opinione pōr multip̄
 allegari. qui em nulla lege humana astringit̄
 sed solūmodo lege diuinā & lege naturali obli-
 gatur: oia pōr que nō sunt contra aliquā legē
 predictarū. sed impator: nulla lege humana
 astringitur. sed legibz diuinis & naturalibus.
 q̄ (sicut b̄. ff. de legibz. & glo. recitat̄ ex de cō-
 stitutionibz canonū) impator: legibz solutus
 est. igit̄ in tpalibus sic habet plenitudinē po-
 testatis vt oia possit que nō sunt cōtra leges
 diuinās & naturales. Amplius ille habet in
 tpalibus plenitudinēz prātis cuius volūtas in
 hmoi lege legis habet vigore. sed quod prin-
 cipi (precipue imperatorū) placuit: legis ha-
 bet vigore. igit̄ impator: in huiusmodi ha-
 bet plenitudinēz potestatis. Rursus ille ha-
 bet plenitudinē potestatis in tpalibus cuius
 etiā error ius facit in tpalibus. igit̄ in tpali-
 bus habet plenitudinē potestatis. Itē si ali-
 quis subiectus impatorū possit iuste resistere
 imperatoris precepto in tpalibus qd̄ non est
 cōtra ius diuinū nec cōtra ius naturale o3 q̄
 aliquo iure possit sibi resistere. quia hoc recte
 possumus quod iure possumus. aut igit̄ po-
 test sibi resistere iure diuino aut naturali aut
 humano. non iure diuino aut naturali: quia si-
 cut dictum est preceptum eius non est contra
 aliquod illoꝝ iuriū. nec iure humano: quia
 sicut habetur dist. viij. c. quo iure. & allegatur
 est. s̄. iura humana iuri imperatoris non sunt
 contraria: quia ipsa iura humana per impera-
 tores & per reges seculi deus distribuit gene-
 ri humano. igit̄ iure imperatoris nullus po-
 test eius precepto resistere. quia impator: in
 omnibus huiusmodi omnia potest. Preterea
 illud ad quod societas humana se obligat ea-
 dem societas seruare tenetur. sed societas hu-
 mana obligat se ad obediendum generaliter
 regibus. & per cōsequens multomagis impe-
 ratorū. Aut em̄ Augustinus libro secundo con-
 fessionum. & habetur dist. viij. c. que contra. ge-
 nerale quippe pactum est societatis humane
 obtemperare regibus suis. igit̄ in tempo-
 ralibus generaliter obediendum est impera-
 torū vt omnia possit que non sunt contra ius
 diuinum vel naturale.

Cap. xxvij. ponit opinionē scđam p̄cedēti p̄iā. **Di.**

Ecita assertionez

Cap. XXVII

oppositam. **Ad.** Assertio cō-
 traria est q̄ impator: nō habet in tē-
 poralibz plenitudinē potestatis vt omnia pos-
 sit que nō sunt cōtra ius diuinū nec naturale
 sed limitata est prās vt quo ad liberos sibi sub-
 iectos & res eoz solūmodo illa pōr que p̄sunt
 ad cōmunē vtilitates. **Di.** Pro ista asser-
 tione aliquas allegatiōes adducas. **Ad.**
 Pro ista taliter allegat̄. ille nō hz plenitudi-
 nē prātis vt omnia possit: cuius leges nō pro-
 puato cōmodo: sed p̄ cōvtilitate fieri debēt.
 si enī haberet plenitudinē prātis: posset con-
 dere leges nō solū p̄ cōmuni vtilitate: sed etiā
 p̄ priuata & vtilitate ppria vel aliena. & etiā
 quacūq̄ de causa dūmodo non esset cōtra ius
 diuinū nec contra ius naturale: sed leges im-
 periales & cetera fieri debent nō p̄ priuato cō-
 modo: sed p̄ cōmuni vtilitate. teste yfidoꝝ. q̄
 vt legitur dist. iij. c. erit. autē ait. Erit autē hec
 lex honesta & iusta p̄ libilis fm naturā & fm
 cōsuetudinē patrie: loco: tpeq̄: necessaria: vti-
 lis: manifesta quocq̄: ne aliquē p̄ obscuritatem
 in captōe cōtineat nullo priuato cōmodo sed
 p̄ cōi vtilitate cōscripta. igit̄ impator: nō hz
 talis prātis plenitudinē vt oia possit: nisi que
 sunt p̄ cōi vtilitate. Ampli si impator: in
 hmoi habet talem plenitudinē prātis oēs ali-
 reges & principes & ali- laici sibi subiecti cōt̄
 puri serui ipsius. nā dñs nō hz maiorē potesta-
 tez sup̄ seruos q̄ q̄ omnia possit precipere eis
 que nō sunt cōtra ius diuinū. nec cōtra ius na-
 turale: ymo forte nec tantā potestatz hz super
 eos. Si igit̄ impator: non solum possit ista que
 sunt p̄ cōi vtilitate: sed etiā alia quecūq̄ in tē-
 poralibz q̄ nō sunt ius diuinū: nec cōtra ius
 naturale oēs ali- sibi subiecti essent veri serui
 sui. Rursus papa nō hz talē prātem plenas
 riā in spūalibz. q̄ ea q̄ sunt superogatiōis non
 pōt alicui precipere. sicut virginitatē: ieiuniū
 in pane & aqua: intrare religionē. & hmoi. igit̄
 multomagis: impator: in tpalibz nō hz talē ple-
 nitudinē prātis. Itē impator: nō hz maiorē
 prātez in tpalibus q̄ hūit ppls cū impator: hē-
 at prāte suā a p̄plo: vt allegatū ē supra. q̄ pos-
 pul? pl? iurisdicōis aut prāt̄ n̄ potuit trāsferre
 in ipatorē q̄ hūit. Sz ppls nūq̄ hūit talē prā-
 tis plenitudinē: vt possit p̄cipe cuius de p̄plo
 oē illud qd̄ nō est ius diuinum aut cōtra ius
 naturale. q̄ nō poterat p̄cipe ista que nō erāt
 de necessitate facienda teste glosa. extra de cō-
 stitu. cum om̄is. secundum quā in talibus que
 de necessitate facienda nihil potest fieri nisi
 omēs cōsentiāt. Ergo si ppls precipit aliqd̄

Opinio secūda

Probat̄ p̄iō

Secūdo

Tertio

Quarto

Primo prima

Primo p̄iō

Secundo

Tertio

Quarto

Quinto

alicui de populo quod non est de necessitate faciendum: non tenet illud facere nisi velit. restat igitur quod imperator non habet tales potestatis plenitudinem. Preterea falsare: alienare: vendere: dare: vel legare: non est contra ius diuinum nec contra ius naturale. et tamen impator hoc non potest. igitur non habet plenitudinem potestatis. Rursum impator non habet periculosam potestatem bono communi sed talis plenitudo potestatis esset periculosa bono communi. posset enim omnes subditos ad pauperem redigere: quod esset contrarium bono communi. Item potestas que solummodo est constituta propter solam communem utilitatem: non se extendit: nisi ad illa que ad communem utilitatem ordinantur. et propter hanc non se extendit ad omnia que sunt contra ius diuinum: aut contra ius naturale. Sed potestas imperialis est solummodo constituta ad utilitatem communem igitur non se extendit ad illa que ad eam utilitatem non pertinent. Confirmat hoc ratio: illud quod non ordinatur ad finem debitum: inordinatum videtur quod autem est inordinatum: non est licitum iudicandum: sed finis institutionis impatorum est communis utilitas. igitur quod impator auctoritate imperiali facit et non ordinat ad utilitatem communem: est inordinatum. et pro consequens illicitum. Ex quo inferitur quod imperator auctoritate imperiali non potest omnia que non sunt contra ius diuinum: nec contra ius naturale: sed solum illa que ad utilitatem communem proficiunt

Quinto

Sexto

Septimo

Confirmat

Capitulum xxviii. respondet rationibus supra capitulo xxvi. adductis. Disca.

Cap. XXVIII

Hic ista opinio

secunda communitati mortalium et bono communi pro qua quilibet zelare tenet sonare videtur: scire desiderio quomodo ad rationes pro opinione contraria responderetur. Dic itaque qualiter responderetur ad primam. c. xxvi. adductam. Responderetur ad ipsam distinguendo de lege humana. quarum quedam sunt leges impatorum et aliarum personarum et communitatum particularium impatori subiectarum que civiles sunt appellari. Quedam sunt quodammodo totius communitatis mortalium que ad ius gentium spectare videntur. Que quodammodo sunt naturales et quodammodo humane siue positivae: sicut ex his que dicta sunt huius potestatis. c. x. et xi. colligi potest. impator nequaquam astringitur de necessitate sed debeat eum vivere secundum leges suas: suavis legibus que spectant ad ius gentium: pro eo quod omnes gentes et potissime rationales et ratione viventes tali iure videntur putari impator ad id astringitur: nec sibi eas irregulariter transgredi nisi in casu in quo viderit eas derogare utilitati communi. Unde non liceret sibi generaliter prohibere occupationes sedium bella captivitates: fuitures possessiones legatorum non violando religionem et alia que ad ius gentium spe-

Ad primam

Ad secundam

Obiectur

Respondetur

Ad tertiam

Ad quartam

ctare videtur. Impator autem non habere plenitudinem potestatis ut omnia possit in temporalibus: que non sunt contra ius diuinum et naturale absolutum de quo dictum est huius potestatis. c. xi. spectat ad ius gentium sicut et aliquos esse liberos et non pure servos ad ius gentium pertinere dinoscitur eo quod unum sequitur ex alio. et ideo hac lege astringitur impator que tamen humana est quod de sensu omnium mortalium dicitur dicitur posset servari pro lege. Di. Dic quomodo dicitur ad rationem secundam. Respondeo ad illas dicitur quod illud quod placet principi scilicet impatorum rationabiliter et iuste propter bonum communi communi legibus huius vigore quoniam hoc explicat manifeste: si autem aliquid placet non propter bonum communi sed propter privatam: non propter hoc legis huius vigore scilicet iuste: sed iniuste et iniuste. Di. Hic ratio sicut et opinio precedens c. precedenti recitata veritati et auctoritati impatorum derogare videtur nam secundum scripta impator nullam posset concedere legem nisi generalis que respicit bonum communi. Et quo sequitur quod nullum posset privilegium concedere civibus: quia privilegia sunt private scilicet legis non communi: seu generalia di. viii. secundum quod quedam. c. privilegia: sed impator non posse privilegium generale concedere civibus tam veritati quam auctoritati impatoris derogare videtur. Respondeo. Ad hoc videtur quod quilibet privata persona et quod liber particularis collegii est pars totius communitatis. ideo bonum cuiuslibet private persone et cuiuslibet particularis collegii: est bonum totius communitatis. et ideo illud ad bonum communi poterit reduci et ordinari valebit. quare si impator concedere de specialia privilegia aliquibus personis vel collegiis particularibus ratione non errante pro bonum communi privilegia iusta sunt et ad bonum communi spectantia si autem non intendit modo predicto bonum communi: sed concedit huiusmodi privilegia ex amore privato vel alia causa minus iusta privilegia illa non sunt iusta sed iniusta et iniuste: et concedens vicium acceptationis personarum incurrit de quo minime excusatur. Di. Dic qualiter videtur ad rationem tertiam. Respondeo dicitur quod error principis probabiliter ius facit. facit itaque ut alii teneantur obedire nisi appareat eis quod error principis est contra ius diuinum aut naturale aut bonum commune. quia si sic error principis non facit ius. Di. Qualiter respondetur ad quartam rationem. Respondeo ad istam que dicta sunt superius in responsione ad primam rationem quod sepe precepto impatoris quod nec est contra ius diuinum nec naturale potest quod resistere iuri humano: non quod civili sed iuri gentium: sicut dictum est. Ad argumentum dicitur quod loquitur de iuribus humanis civilibus non de iure gentium sed iura civilia sunt iura impatorum et regum sed ius gentium non est impatorum nec regum pro institutionem ipsorum licet posset pro personam ap-

Ad quintum

probationē ⁊ obseruantias. Di. Dic quid sentit ista opinio de vltima rōne. Ad hoc sentit q̄ gn̄ ale pactū est societas humane obtempa re regib⁹ suis in his q̄ spectat ad bonū cōe. ⁊ iō obligata est societas humana ad obediendū generaliter impatorū in his q̄ ad vtilitātē cōem p̄ficiunt: non in alijs in quibus nō dubitat q̄ nequaquā bono communi p̄ficiat.

Cap. cxx. querit si electus in imperatorē statim valeat se intromittere de regno in temporalibus disponendo: ⁊ ponit tres opiniones. Discipulus.

Ultimo discuti

Amus succincte an elect⁹ in regem seu impatorē coipso q̄ est elect⁹ anteq̄ electio p̄sentet vel etiā notificetur pape de iure valeat ⁊ debeat se intromittere de regno in t̄pali⁹ disponēdo. Ad hoc fm̄ diuersas opiones q̄ recitate sunt sup̄ diuersi mode r̄ndet. Nā fm̄ illos q̄ dicūt q̄ imperiū est a papa: elect⁹ nullā administrationē h̄z de iure anteq̄ p̄firmet a papa. Sc̄dm̄ illos qui dicūt q̄ imperiū nō est a papa plus q̄ regnū francie vel regnū aliud q̄d cūq̄ fidelitū: ⁊ q̄ impator nō ē plus subiect⁹ pape in t̄pali⁹ q̄ rex frācie. ita q̄ q̄cūq̄ elect⁹ in regē seu impatorē romanorū coipso q̄ est elect⁹ absq̄ h̄ q̄ electio p̄sentet vel notificet pape h̄z plenā administrationē in t̄pali⁹: ⁊ p̄t ⁊ d̄z se intromittere de impio seu regno romano. S̄z q̄z romanos vlt̄ illos in quos romani auctem suā inf̄q̄ ⁊ potestātē seu imperiū trāstulerūt ex cā p̄ bono cōi ordinauerunt q̄ anteq̄ elect⁹ se intromitteret de regno vel impio electio sua p̄sentet: quē ad modū electio pape an̄ ordinationes suā p̄sentabat impatorib⁹. di. lxxij. c. agato. Di. Di. nō mihi videt q̄ si imperiū est a papa ⁊ impator d̄z p̄stare iuramētū fidelitatis pape sicut vasall⁹ d̄no suo q̄ elect⁹ se intromittere nō d̄z de regno: nisi electio pape p̄sentet ⁊ papa declarauerit voluntatē an velit q̄ electus intromittat se de regno. Nūc aliā opionē p̄sequere ⁊ p̄ ip̄a nitere allegare. Ad. De elect⁹ statim d̄z administrare videt mlt̄ipl̄ posse p̄bari. Nā cōsuetudo in talib⁹ rōnabilis maxime est spectanda ⁊ p̄seruāda. s̄ p̄suetudo rōnabilis fuit ab initio q̄ elect⁹ statim se intromittat anteq̄ p̄sentet electio pape. impatores em̄ tā fideles q̄ fuerūt impatores veni: q̄ infideles nullā electionē p̄sentauerūt pape: nec ip̄s in aliquo req̄rebāt. Quidā etiā ipatores q̄ coronati fuerunt a papa in impatores h̄z p̄sentauerūt ⁊ notificauerūt pape electionē suā q̄ coronatiōes rome corona aurea susceperūt. p̄t t̄n̄ administrauerunt ⁊ coronabant alia vel alijs corona

vel coronis. igit̄ ista p̄suetudo suāda ē vt statim elect⁹ administrare incipiat. Ampli⁹ electus ad istā dignitatē secl̄are p̄ qua nō est alteri subiectus: nō tenet alteri electionē suā p̄sentare an̄q̄ admittet. sed elect⁹ in impatorē seu regē romanorū: nō est p̄ romano regno subiect⁹ pape: cū p̄ regno romano nō sit vasallus pape. igit̄ administrare d̄z: licet nō p̄ntauerit electionē suā pape. Rursus nō magis est rex romanorū subiect⁹ pape q̄ alij reges q̄cūq̄. q̄ ne q̄ iure hūano ⁊ c. sed mlti sunt reges fideles: q̄ etiā ministrat absq̄ h̄ q̄ notificet aliqd̄ pape vlt̄ de seipso vel de morte p̄decessorū suorū siue suorū patrū igit̄ ⁊ rex romanorū statim d̄z administrare. Di. Videt q̄ iure hūano romanorū rex est magi subiect⁹ pape q̄ multi alij reges: q̄ eligit auctoritate pape q̄ instituit electores q̄ eū debent eligere. Ad. Alijs videt q̄ il lud nō obstat q̄ ius hūanū aut ē ius impatorū aut regū: aut ius canonicū: q̄d est summorū pontificū: s̄ iure impatoris nō ē rex romanorū subiect⁹ pape plus q̄ alij reges nec iure canonico. Tū q̄ summ⁹ pontifex nō p̄t potuit sibi subijcere regē romanorū q̄ alios reges. ⁊ ita si potuit sibi subijcere regē romanorū possit p̄ eundē modū sibi subijcere regē frācie ⁊ quoscūq̄ alios reges. Tum q̄ nō p̄t tollere leges aliq̄ n̄ p̄t sibi subijcere p̄ditore aliarū legū. s̄ papa n̄ p̄t tollere leges impiales teste glosa q̄ di. r. c. p̄stitutes ait. nūqd̄ igit̄ legib⁹ semp̄ derogat p̄ canones absit: nisi quo ad cās sp̄iales. ⁊ infra. nec posset papa leges tollere: nisi quo ad suoz forū. igit̄ papa p̄ nullū canonē siue ius canonicū potuit sibi subijcere regē romanorū: q̄ legū est p̄ditor. Di. Adhuc conare roborare opinionē p̄missaz. Ad. Rursus q̄ rex romanorū eo q̄ est elect⁹ administrare debeat an̄q̄ electio p̄ntet pape p̄bat. Quia elect⁹: q̄ nō indiget ab aliquo p̄firmari: p̄t administrare anteq̄ sua electio p̄ntet alteri. q̄ oē ius ⁊ p̄t̄e administradi quā h̄z elect⁹: aut h̄z p̄ p̄firmationē aut electōnē. Unde etiā ep̄i ⁊ alij q̄ p̄firmant ⁊ p̄secrant p̄ ipsam cōsecrationē nullā administrationē acquirūt: s̄ q̄ administrationis sunt: h̄nt p̄ p̄firmationē. Papa aut̄ p̄ electionē oēm administrationē h̄z di. lxxij. in noie. q̄ igit̄ nō indiget p̄firmatiōe coipso q̄ est elect⁹: oē ius administrandi h̄z. S̄z elect⁹ in reges romanorū nō indiget cōfirmari a papa. vñ ⁊ innocē. tertius q̄ extra de electōe venerabilem magis explicare videt q̄d papa facit in electōe regis romanorū: de cōfirmatione nullam facit mentionē. nec legitur q̄ antiquitus aliquis elect⁹ in regē romanorū: etiā fidelis sic fuerit a papa cōfirmatus. igitur electus in regē romanorū: statim p̄ ipsam electio

Seco

Tertio

Obijctur

Respondet

Quarto

Cap. XXIX

Opinio prima

Opinio secunda

Tertia opinio primo probat

Liber tertius

secundi tractatus

nem habet ius administrandi.
Explicit liber secundus.

Incipit liber tertius tractatus scilicet tertie partis dialogi in quo inuestigatur quia potestatem habeat imperator super res ac personas ecclesiasticas.

Capitulum primum querit questiones principales. scilicet quia potestatem habeat imperator super personas spirituales. Di.

Cap. I

In scripturis di-
uinis non memini me legisse omnem potestatem in spiritualibus imperatori (si esset catholicus) denegari. ideo an imperator super spiritualia

aliquam potestatem habeat: vel sit capax homini potestatis hoc tertio libro inuestigare propono. porro non solum gratia virtutes: dona dei sacramenta iura ecclesiastica et cetera ecclesiastica: ac res ad ecclesias pertinentes: homini quod spiritualiter ad clericos spectare dicuntur sed et persone seu homines inter spiritualia computantur. ideo de potestate imperatoris super spiritualia quod siturus a personis spiritualibus scioabo. In primis autem dixi querendum an imperator super aliquas personas spirituales habeat potestatem. Ad Nonnullis appetit quod persone seu homines possunt dici spirituales dupliciter. Qui dicitur enim dicitur spirituales. quia secundum spiritum et legem christi anam (quod lex spiritualis est) virtuosos viuunt et de spiritualibus sic loquitur apostolus. i. ad corinthios. ij. cum dicit. nos autem non secundum spiritum huius mundi accepimus: sed secundum spiritum qui ex deo est: ut sciamus quod a deo donata sunt nobis. quod et loquimur non in doctis humane sapientie verbis: sed in doctrina spiritus: spiritualia spiritualibus cooperantes. Alii possunt vocari spirituales (licet non viuunt secundum spiritum virtuose) quod sunt spiritualibus officiis spiritualiter deputati. sicut sunt clerici et religiosi: quorum multi non spiritualiter viuunt: nec vitam virtuosam: sed carnalem et viciosam ducere dinoscuntur: ita ut laici vitam copatione ipsos et episcopos: qui inter clericos sunt maiores habeant iudicare. teste hieronymo. qui ut habet. viij. q. i. c. vereor. ait. plerumque in populis episcopos iudicent substrabentes se ab ecclesiastico gradu et ea quod episcopo conueniunt non exercetes. Super homines spirituales primo modo dictos quod plures laici: et sibi subiecti spirituales primo modo accipiendo vocabulorum sunt censendi. Quia secundum carnem. sed secundum spiritum sunt viuentes. de hominibus spiritualibus secundo modo dictis sunt opinioniones hinc quibusdam dicitur imperator super eos nullam potestatem habere alijs asserentibus hinc.

Capitulum secundum querit an electio pape spectet ad imperatores et recitat opinioniones duas scilicet a pontifice capitulo sequenti. prima opinio probatur sex rationibus ad quas respondetur capitulo quarto huius. Di.

Cap. II

Et hominibus spi-
ritualibus secundo modo dictis solum modo querere intendebat. Ideo prosequimur quod ipsa a summo ipsorum scilicet a summo pontifice incho-

antes: inuestigantes primo an imperator in electione summi pontificis potestatem habeat: seu ius aliquod vel habere possit. Secundo: an supra ipsum in summum pontificem constitutum aliqua habeat vel habere valeat potestatem. primo autem cupio indagare an electio summi pontificis possit persone imperatoris competere. Ad. Circa sunt assertiones hinc prima est quod persone imperatoris non potest competere tale ius: quod diu manet imperator. Di. Pro ista assertionem aliquas allegationes adducas. Ad. Pro ipsa potestatem multipliciter allegari. Qui enim non est capax iurium spiritualium: non potest habere ius eligendi summum pontificem. quia ius eligendi summum pontificem videtur primo locum inter iura spiritualia obtinere. Sed imperator et alij laici non sunt capaces iurium spiritualium: teste gl. extra de iudicijs. quanto. que ait. laicus ius tale scilicet ius patronatus potest possidere cum non sit mere spirituale: sed ei annexum: sed alia iura spiritualia iure possidere non potest. igitur ius eligendi summum pontificem non potest imperatori competere. Amplius sicut papa preest spiritualibus ita imperator in temporalibus: sed iura temporalia siue secularia: maxime que potissimum locum inter iura secularia habere noscunt: nullo modo possunt competere summo pontifici: alij clericis ut iura causas sanguinis exercendi que precipue iura secularia censenda videntur. igitur iura precipue spiritualia inter que ius eligendi summum pontificem videtur primus nullo modo potest competere imperatori et alijs. Rursus ille quod solum modo actibus secularibus esse contentus non est capax potestatis: aut iuris eligendi summum pontificem inter actus spirituales est enumerandus. Sed imperator tamen modo secularibus debet esse contentus. teste nico. papa quod ait. di. r. c. imperium. Imperium vestrum suis publice rei quotidianis administrationibus debet esse contentum non usurpare quod sacerdotibus domini solum conueniunt. vbi dicit gl. Distincta est enim potestas sua a potestate pontificali. ut infra. c. qm. et lxxxvi. di. cum ad verum. Alioquin si usurperet eorum officia lepra percutiat ut azias. ij. q. vij. c. si tunc cum balaam. igitur imperator non est capax huius iuris eligendi summum pontificem. Preterea potestates disticte sunt actus distictos teste nico. papa quod ut legit di. lxxxvi. c. cum ad verum ait. id est mediator debet homini homo christus ipsis actibus proprijs et dignitatibus distincta officia potestatis vtriusque discreuit. Sed potestates secularis et ecclesiasticae: sunt potestates disticte igitur habent distictos actus constat autem quod actus eligendi summum pontificem pertinet potestati ecclesie. igitur non competit potestati seculari. et per hoc imperator tale actum exercere non potest. Itaque licet in corpore humano diuersa membra habent diuersos actus. Job. xxij. ita in corpore ecclesie diuer-

Opinio prima

Probat pmo

Secundo.

Tertio

Quarto

Nota

la membra diuersos act⁹ habere debent. **Uñ** Greg. vt habet dist. lxxix. singula in ecclesie corpe multa membra sunt fm veridicā sniam pauli in vno eodēq; spūali corpe pferendū est officii hoc vni: alij cōmittēdū est illd. ⁊ infra. Sicut indecorū est vt in corpe humano vt alterū membrū alter⁹ fungat officio: ita nimirū nociuū simulq; turpissimū est si singula rerū mysteria psonis totidē non fuerit distributa. Sed clerici ⁊ layci sunt diuersa mēbra. igitur act⁹ habēt distinctos. eligere autē summū pontificē spectat ad clericos. di. xxij. in noie. ergo nullomō poterit ad laycos p̄tinere. Itē imperator ⁊ alij layci nō possunt eligere patriarchas archiepos ⁊ epōs ⁊ aliarū ecclesiarū collegiarū p̄latos. igit multo fort⁹ nō possunt eligere summū pontificē. p̄na manifesta videtur. añs per sacros canones videt̄ posse p̄bari. **Uñ** em̄ adrian⁹ papa vt habet dist. lxxij. c. i. Nullus laycorū p̄ncipiū vel potentū semet inferat electioni vel p̄mōioni patriarche metropolitane aut cuiuscūq; ne videlz inordinata ⁊ incōgrua fiat electio vel cōfusio vel contentio. p̄ferim cū nullā in talib⁹ potestātē quēq; potestatiū vel ceterorū laycorū habere conueniat. **Et** Greg. non vt habet ex de electione. c. sacrosancta. ait. Ius eligēdi in collegiata ecclesia nō cadit i laycū. ⁊ eo. c. massana. ait. **Edicto** p̄petuo p̄hibem⁹ ne p̄ laycos electio p̄ntificis p̄sumat: que si forte p̄sumpta fuerit: nullā obtineat firmitatē nō obstante p̄traria cōsuetudine que dici d̄z pot⁹ corruptela. vbi dicit glo. sup̄ vocabulo p̄suetudine. q̄ talis cōsuetudo q̄ nō est rōnabilis nō p̄t p̄scribi. **Ex** q̄bus verbis colligitur q̄ per nulla p̄suetudine p̄nt layci h̄e ius eligēdi p̄latos. ⁊ p̄ p̄ns nō possunt h̄e ex iure humano. q̄ quicq; p̄t tribuere ius humanū: p̄t p̄suetudo tribuere. cōstat autē q̄ layci non habēt ius eligēdi ex iure diuino: q̄ tūc eo p̄uari nō possent. ⁊ per p̄ns nullomō p̄nt h̄e ius eligēdi ip̄os ⁊ p̄latos ecclesiarū collegiarū: q̄ p̄ plurimi alij sacri canones q̄ habent di. lxxij. c. si p̄ ordinationē. ⁊ c. nō est. ⁊ c. ois. ⁊ c. nō licet. ⁊ lxxix. c. si q̄s pecunia. ⁊ xvi. q. i. vij. c. si q̄s deinceps. ⁊ xvi. q. i. c. qm̄. ⁊ c. si q̄s ep̄us. ⁊ q. ij. c. sane. ⁊ c. si q̄s cleric⁹. ⁊ c. p̄stituti. ⁊ c. nullus. ⁊ c. p̄ laycos. ⁊ c. nō placuit. ⁊ c. laycis. ⁊ alijs locis q̄ plurimis videtur assentire manifeste.

Cap. liij. recitat optiōē scđam s̄iam p̄ime. Di.

Assertiōe p̄redi

cte contrariam libenter audirem.

Ad. Assertiō s̄ia p̄dicte est q̄ l⁹ imperator specialiter ratiōe imperatorie digni⁹

tatis nō habeat ius eligēdi summū pontificē vel alios p̄latos inferiores: inquātū tñ xp̄ianus catholicus ⁊ fidelis ius eligēdi summū pontificē p̄t sibi cōpetere: ita q̄ imperialis sublimitas nō reddit eum nō capacem h̄mōi dignitatis p̄tatis siue iuris: imō quōdāmodo reddit eum magis dignū h̄mōi potestatis vel iuris. **Di.** Pro ista assertiōe aliqua motiua p̄fer in medium. **Ad.** Pro ipsa multipliciter allegat. Nam ipsa potestas vel ius potest imperatorū cōpetere quā vel q̄ de facto alij reges habuerunt. Sed de facto aliqui reges habuerūt potestātē siue ius eligēdi summū pontificē. Igit talis potestas ius ius potest imperatorū cōpetere. **Ad.** Maior videt̄ nullatenus probatione indiger minor autē auctoritatibus videtur manifeste ⁊ aperte p̄bari nam ex historia ecclesiastica vt legit di. lxxij. c. adrianus. vbi sic habet adrianus papa romā venire karolum regē ad defendendas res ecclesie postulauit. ⁊ infra. deinde romam reuersus: scz karolus rex ibi cōstituit sinodum cum adriano papa in patriarchia lataraneā. in ecclesia sancti saluatoris que sinodus celebrata est a centū quinquaginta tribus ep̄is ⁊ abbatibus ⁊ religiosis. adrianus autē papa cū vniuersa sinodo tradidit karolo ius ⁊ potestātē eligēdi p̄ntificē ⁊ ordinandi aplicam sedem dignitatem quoq; patriaratus ei cōcessit. insup̄ ep̄iscopos: archiepos p̄ singulas puincias ab eo inuestiturā accipere diffiniunt ⁊ vt nisi a rege laudēt ⁊ inuestiat ep̄s a nemine cōsecratur ⁊ quicūq; cōtra hoc decretū ageret anathematis vinculo eum innodauit: ⁊ nisi resipisceret: bona eius publicari precepit. **Item** leo papa. vt in eadē distinctione capitulo. in sinodo sic ait. in sinodo cōgregata rome in ecclesia sancti saluatoris ⁊ ad exēplū beati adriani aplicę sedis antistitis: qui domino karolo victorioso regi francozum ⁊ longobardorū patriaratus dignitatem ac ordinationem apostolice sedis ⁊ inuestiturarū ep̄iscopoz concessit ego quoq; leo seruus seruoz dei ep̄s cum cuncto clero ac romano populo cōstitui. cōfirmamus ⁊ corroboramus ⁊ p̄ nostrā apostolicę auctoritatē cōcedimus: atq; largimur dño otoni primo regi theutonicoz eiusq; successoribus huius regni italie in p̄petuū sibi facultate eligēdi successorē: atq; summe sedis aplicę pontificem ordinandi: ac p̄ hoc archiepos seu ep̄iscopos vt ipsi ab eo inuestiturā accipiat ⁊ cōsecrationē vñ debēt excepti: his quos imperator: romano p̄ntifici ⁊ archiepos cōcessit ⁊ vt nemo deinceps cuiuscūq; dignitatis vel religionis eligēdi successorē vel patriaratus vel

Probat⁹ p̄ ius

Probat⁹ m̄io

Sexto

Capit. lxx

Primo secūda.

Libertus tertius

Secundi tractatus

pontificē sūme sedis aplice: aut quēcūq; ep̄m ordinādi habeat facultatē absq; p̄sensu ip̄ius imperatoris. 7 infra. si a clero 7 a p̄plo q̄s eligatur ep̄s nisi a supradicto rege laudet 7 iustitia tur non cōsecret. *Ex* his colligit q̄ aliq; reges in imperatores p̄mouēdi: potestate 7 ius eligēdi summū pontificē habuerūt. igit talis potestas vel ius p̄t imperatorū cōpetere. *Itē* ex cōcilio colligit v̄r habet eadē di. lxiij. c. cū lōge. sic. *Eū* longe lateq; diffuso tractu terrarū cōmeantiū impendit celeritas nūcioꝝ quo aut nequeat regib; audietib; decedētis p̄sulis transit; notificari aut de successore morituri ep̄i libera p̄ncipis electio expectari. 7 infra. vñ placuit oibus pontificibus hyspanie atq; galicie vt saluo p̄uilegio vnus cuiusq; p̄uincie licitū maneat d̄inceps tholerano pontifici quousq; regalis p̄rās elegerit 7 iam dicti ep̄i tholerani iudiciū dignos esse pbauerit in q̄buslibz p̄uincijs in p̄cedentiū sedib; p̄ficere p̄sules. *Ex* q̄bus verbis seq̄tur q̄ aliq; reges habuerūt p̄rātem eligendi ep̄os. *Ampli* imperator 7 layci p̄nt interesse electionib; ep̄oz. *Igit* imperatorū p̄t cōpetere ius eligendi summū pontificē. *Quia* tenet: q̄ de vno 7 de alio videtur esse eadē rō. Antecedēs p̄bat per illud synodi quod ponit di. lxiij. c. adrian;. vbi post q̄ synodus diffiniuit vt null; semet inserat electioni ep̄oz. subiūgit ibi hec verba. *Si* vero quisq; laycoꝝ ad cōtractandū vel cooperandū inuitatur ab ecclia: lz h̄mōi layco cū reuerentia si forte voluerit obtēperare sese assistentibus. vbi dicit glo. hic inuitantur layci ad electionē. *Ex* q̄bus verbis colligit q̄ layci salteꝝ inuitati in electōe ep̄oz votū habere possunt 7 ita p̄rās h̄mōi sunt capaces. *Itē* vt habetur di. lxiij. c. valentinian; ep̄us mediolanēsis q̄n fuit elect; beat; ambrosi; dicit sic. *Notis* apte eruditi diuinis eloquijs quales oporteat esse pontificē. 7 quia non decet eū verbo solo sed etiā cōuersatione gubernare subiectos: 7 totius ppli semetipm imitatorē virtutis ostēdere. testemq; doctrine cōuersationē bonam habere talē itaq; in pontificali p̄stitui te sede cui 7 nos qui gubernam; imperiū sincere n̄ra capita submitramus 7 eius monita dum tanq̄ homines delinquem; necessario veluti curantis medicamina suscipiam;. post que verba immediate subiūgitur. *hec* enim cū dixisset imperator petijt synodus vt magis ipse decerneret sapiens 7 pius existens. *Ex* quibus verbis vt videtur infertur aperte q̄ fm assertionē synodi predictę imperator poterat eligere ep̄iscopum mediolanensem q̄uis noluerit. vnde ait ep̄iscopis illis. *supervos* inquit

Secun

Tertio

Quarto

est talis electio ex quo eni imperator eligere recusa uir ad ep̄iscopos illos p̄nebat electio *Rursum* non minus p̄nebat imperatori ius vel potestas eligendi summū pontificē q̄ cōcedere ep̄atus p̄ sue voluntatis arbitrio ad preces summī p̄ntificis: q̄n minus esse videt eligere summū pontificē: q̄ summū pontificē rogare debere imperatorem vt ipse imperator cōcedat ep̄atus p̄sonis idoneis ad preces summī pontificis. vñ leo papa vt habet di. lxiij. c. reatiua. scribit lotario 7 ludouico augusto ait. *vestra* māfuetudinē deprecamur q̄tinus colono humili dyacono eandē ecclia ad regēdū cōcedere dignemini vt vestra licentia accepta ibidem deo adiuuante consecrare valeamus ep̄iscopū. *sin* autē in predicta ecclia nolueritis vt p̄ficiat ep̄us tusulanam eccliam: q̄ viduata existit illi vestra seueritas dignet cōcedere vt consecratus a nostro p̄sularu deo ois potenti vestroꝝ imperio grates peragere valeat. *Ex* q̄bus verbis habet: q̄ imperator potest rat cōcedere ep̄atus p̄sonis idoneis. ergo 7 si bi potest cōpetere ius eligendi summū pontificem. *Itē* illi p̄t cōpetere ius eligendi summū pontificē: cuius iussione potest fieri ordinatio summī p̄ntificis: sed iussione imperatoris p̄t fieri ordinatio summī pontificis. q̄ ex gestis romanoꝝ pontificū. *Et* legit di. lxiij. c. agarbo. *Agar*o papa accepit ab illo scz imperatore diualem. i. regiam ep̄lam: fm suam postulationē p̄ quā leuata est quāritas q̄ solita erat dari p̄ ordinatione summī pontificis: sic t̄n vt si cōtingeret post eius transitū electionē fieri nō debeat ordinari. qui electus fuerit nisi p̄r decretum gnale introducat in regiam vrbem fm antiquā cōsuetudinē vt cum eoꝝ cōsuetudine 7 iussione debeat ordinatio p̄sperari. igit imperatorū p̄t cōpetere ius eligendi summū pontificem. *Dis*ci. *In* verbis p̄scriptis quoddā insinuat mirabile q̄ scz electō summī pontificis debuit p̄sentari imperatori: anteq̄ ordinaret in summū p̄ntificē. *Ex* quo sequi videt q̄ electus in summū pontificē p̄ imperatorē debuit cōfirmari: quia electio aliqua nulli debet p̄sentari nisi ad quē etiā p̄tinet eandem cōfirmare. *Si* igit electio summī p̄ntificis imperatori debuit p̄sentari: eadē electio debuit confirmari ab eodē. *Al*da. *U*ide tur q̄ nō semp ad eundem p̄tinet cōfirmare alicquam electionem cui debet p̄sentari. vnde 7 nonnullis apparet: q̄ electio imperatoris debet nunc p̄sentari summō pontifici: p̄ quē tamen minime est confirmāndus. p̄sentabat etiam electio summī p̄ntificis imperatori nō vt imperator confirmaret eandem electionē

Quinto

Sexto

Obijctur

Respondetur

sed vt imperator examinare eade q̄ examiata im-
 perator cōsentiret eidez electiōi ⁊ mādaret vt
 oēs subiecti sibi haberent electū p̄ vero sumo
 pōtifice postq̄ eēt ordinatus. Hoc gratianus
 in supradicta di. lxxij. §. p̄ncipibus testari vide-
 tur cū ait. p̄ncipibus vero ac imperatoribus ele-
 ctiones romanoꝝ pontificū atq̄ alioꝝ epōꝝ
 referēdas vsus atq̄ cōstitutio tradidit p̄ scis-
 maticoz atq̄ hereticoz discussionibus: quibꝫ
 nōnunq̄ ecclesia dei cōcussa periclitabā con-
 tra quos legibus fidelissimoz imperatorum frē-
 quēter ecclesia dei munita legiē. Rēp̄sentabā-
 tur ergo electiōes carbolicoꝝ p̄ncipibꝫ vt
 eozū auctoritate roborata nullus hereticorum
 vel scismaticoz auderet cōtraire: ⁊ vt ipsi p̄-
 cipes tanq̄ deuotissimi filiū in eū cōsentirent:
 quem sibi in patrē eligi viderent: vt ei in oibꝫ
 suffragatores existerēt: sicut fm̄ quosdā modo
 rēp̄sentatur electio imperatoris summo pōtifici
 non vt papa electionē cōfirmet vel vt imperi-
 ales sibi conferat dignitate: cū eoisq̄ sit ele-
 ctus sit imperator verus: s̄ vt auctoritate pape
 electio imperatoris sic roborata: nullus clerico-
 rum: vel adherentiū pape qui imperij dissi-
 pationē affectāt quozū vt credit est bis t̄p̄bꝫ ma-
 xima multitudo audeat cōtraire ⁊ vt ipse pa-
 pa tanq̄ zelator imperij ⁊ boni cōmunis con-
 sentiat in eum: ⁊ eidem in omnibꝫ: maxime in
 coheretōe malozū coadiutor existat. D. Pro
 assertione vel opinione predicta nitere adhuc
 allegare. **Ad.** Videt q̄ p̄dicta assertio possit
 sit tali rōne p̄bati si imperator non possit cōpe-
 tere ius eligēdi summū pōtificē hoc erit q̄ hoc
 aliquo iure irreuocabili: vel indispenabili exti-
 tit p̄hibitum. Sed cū in nullo iure p̄hibetur
 imperatori eligere summū pontificē. ita possit
 eligere sicut q̄cūq̄ alius. s̄ nullo iure irreuoca-
 bili siue in dispēnabili p̄hibet imperatori elige-
 re summū pontificē. igitur ius eligēdi summū
 pontificē pōt sibi competere. **Ad.** videtur
 clara. ⁊ minor p̄batur: q̄ si imperatori p̄hibe-
 retur eligere summū pōtificem: aut p̄hiberet
 iure diuino aut naturali: aut iure humano. sed
 non p̄hibetur iure diuino. q̄ ius diuinū in scri-
 pturis diuinis habemꝫ di. viij. quo iure. sed nū-
 q̄ legit in scripturis diuinis q̄ imperator ele-
 ctioni sumi pōtificis nō debeat interesse. igit̄
 hoc iure diuino minime p̄hibetur. D. Vnde
 tur q̄ hoc sit p̄hibitum iure diuino saltem im-
 plicite. Nam solis ecclesiasticis viris qui sunt
 successores apostolorū a iure diuino potestas
 eligēdi prelatos inferiores summo pōtifici cō-
 ceditur. ergo multo fortius a iure diuino h̄mōi
 p̄tās eligēdi summū pontificē solis viris ec-
 clesiasticis est concessa. ⁊ per p̄ns non pōt im-

peratori competere. antecedēs p̄batur p̄ hoc
 q̄ solis apostolis qui erāt ecclesiastici viri: cō-
 cessa fuit potestas eligēdi. lxxij. discipulos
 quozum officium gerunt inferiores prelati. di.
 lxxi. c. in nouo ait. videntes aut̄ ipsi apli messes
 esse multas ⁊ operarios paucos: rogauerūt do-
 minū messis vt mitteret operarios in messem
 suā. vnde ab eis electi sunt. lxxij. discipuli quo-
 rum typum gerunt presbyteri: atq̄ in eozū lo-
 co sunt p̄stituti in ecclesia. si igitur soli aposto-
 li habebāt p̄tatem eligēdi successore. lxxij. di-
 scipuloꝝ: soli successores apostolorū h̄nt p̄tate
 eligēdi successore. lxxij. discipuloꝝ: quales
 sunt inferiores prelati. igit̄ et iure diuino habet
 seꝫ euāgelico q̄ soli viri ecclesiastici habēt ius
 eligēdi prelatos. ⁊ per p̄ns ex iure diuino cō-
 cluditur q̄ nec imperator: nec alius laicus po-
 test habere ius eligēdi summū pontificē. **Ad.**
 Ad hoc rōndetur. q̄ quis x̄ps voluerit q̄ apo-
 stoli rogarent ipm̄ vt mitteret oparios. lxxij.
 discipulos in messem suā. non tñ voluit vt soli
 successores aploꝝ in apostolica dignitate ha-
 berent p̄tatem eligēdi successores. lxxij. disci-
 puloꝝ. Ex hoc em̄ sequerentur due absurdita-
 tes. vna est q̄ canonici ecclesiaz cathedraliū
 nō p̄nt habere ius eligēdi epōs q̄ illi nō sūt
 successores aploꝝ. Alia est q̄ dyaconi cardis-
 nales ⁊ presbyteri nō p̄nt habere ius eligēdi
 summū pontificē: cum nō fuerint successores
 apostolorū: q̄ qui non potest habere ius eligē-
 di epōs inferiores: nō potest habere ius eligē-
 di summū pontificē. Di. Arguēdo dixisti q̄
 iure diuino nō p̄hibet imperatori eligere sum-
 mū pontificē: nūc eandē argumentatiōem p̄-
 sequaris. **Ad.** Iure etiā naturali videtur q̄
 imperator minime p̄hibeat eligere summum
 pontificē. q̄ hoc dictamini rōis naturalis mi-
 nime videtur obuiare. Nec p̄hibetur iure hū-
 ano irreuocabili siue indispenabili. q̄ omne ius
 humanū quo p̄hibetur est canonicū vel ciuile
 sed vtrūq̄ est reuocababile seu dispensabile.
 ergo nullo iure hūano irreuocabili: seu indispen-
 sabili: p̄hibetur. q̄re ergo ius eligēdi summū
 pontificē pōt imperatori competere.

Respondetur

Probatur secun- da pars minoris

Probatur tertia pars minoris

Cap. iij. rōndet rationibus capitulo secūdo p̄ p̄- ma opinione adductis. Discipulus.

Legatōnes pro

Cap. III

ista opinione secunda tam evidens
 tes mihi vident: vt nō curez ad ip-
 sas responsiones audire. ⁊ ideo dic quomō ad
 allegationes in cōtrariū respondet. **Ad.**
 Ad primam earuz dicit: q̄ imperator ⁊ alij
 laici multozum iurū spiritualiū sunt capaces
 Quia sunt capaces omniū illozum iurū spiri-

Ad primam

Septimo

Minor

Ad prima

Obijetur

Libertus

Secundi tractatus

equaliter sunt capaces. Quia sunt capaces omni
illo iurium spiritualium: que possunt alicui cōpe-
tere: nō ppter ordinationē quā habeat: nec p-
pter aliquod diuinū officium cui mācipatus est
stat: sed ppter cōmunē vtilitatē ecclesie: hoc
est cōgregatiōis fidelium. 7 ideo cum ius eligē-
di summū pontificem nō cōpetat alicui ratiōe
ordinis: nec rōne officij cui habens ius eligen-
di sit mācipatus sed ppter cōm ecclesie vtili-
tatem: vt scz ecclesia habeat caput quō ipsam re-
gat. ideo hoc ius potest cadere ad imperatorem
7 alios laicos. Quod enī pluriū iurium spūaliū
laici sunt capaces. 7 vt etiā causas spūales va-
leant terminare hoc testat glo. extra de iudi-
cijs. c. decernimus dicēs. papauero ciuiles cri-
minales 7 spūales causas pōt laico delegare.
lxxxiij. di. honoratus. x. q. iij. illud. xiiij. di. verū.
7. lxxij. di. in sinodo. 7. c. adrianus. 7. iij. q. vi. il-
lud. 7. g. quod dicit glo. allegata ibidēz q. lai-
ci mere spūalia possidere nō possunt: si intelli-
gat de iuribus mere spūalibus que nulli cōpe-
tere possunt: nisi rōne ordinis: vlt diuini officij
est aliquis deputatus sicut est ius cōsecrandi
ecclesias ordinādi clericos 7 celebrādi missas
7 que hmoi sunt iura mere spūalia nec fm iura
ra diuina: nec fm iura hūana possunt laico cō-
petere si aut intelligat q. iuribus mere spūali-
bus que ideo dicunt iura mere spūalia. qz
solum ad officium spūale nō seclare rātūmodo 7
principaliter ordinant sic fm pstitutiōes 7 cō-
suetudines humanas que iam ordinate sunt 7
defacto obseruant: seclares iura mere spūalia
possidere nō pnt: que tñ possiderēt si hmoi cō-
stitutiones 7 cōsuetudines humane essent re-
uocate q. et cā rōnabili reuocari possent. quē-
admodū aliquādo cōsuetudines cōtrarie 7 con-
suetudines hūane rōnabiliter cōseruabantur
7 ideo hmoi iurium laici sunt capaces absolute
Quis nō saluis cōsuetudinibus 7 cōsuetudinibus
humanis que nūc seruant. Ad scdm dicit
q. sicut aliqua secularia pape puenire possunt
licet presit in spūalibus: sic aliqua iura spūa-
lia possunt cōpetere imperatori: lz presit in tpa-
libus siue in seclariis. 7 ideo sicut iura potis-
sime spūalia nō pōt habere imperator: hmoi
autē ius spirituale potissime: nō est ius eligē-
di summū pontificem: sed huiusmodi ius potis-
sime spirituale est illud ius quod ratione ordi-
nis competat ecclesiasticis viris: quale ius ca-
dere nō potest in laicum. Ad tertium dicitur
q. imperator in quātū imperator secularibus
debet esse cōtentus. 7 hoc intendit nicolaus
papa di. r. imperium. Sed tamen imperator in
q. r. xpianus: catholicus 7 romanus: potest
intromittere se in spūalibus. Et ita licet nō

Ad secūda

Ad tertium

ratione imperatorie dignitatis: tamen inq-
tum xpianus 7 romanus: potest imperator ha-
bere in eligendo summū pontificem potestatem

Ad quartū dicit q. quia potestas secularis
7 ecclesiastica: sunt pates distincte. ideo a-
ctus qui cōpetunt aliquibus rōne huiusmodi
potestati sunt distincti. psona tamen habens
potestatem: potest habere aliquē actum talez
quale habet persona alia: habēs aliā potesta-
tem. alioqn papa nec qucūq. alii ecclesiasticus
prelat. posset habere quēcūq. actū iurisdic-
tio nis siue potestatis secularis. eligere aut sum-
mū pontificē nō cōpetit layco rōne pātis se-
cularis. 7 ideo q. habet potestatem secularē po-
test et etiā hie actū 7 ius eligēdi summū pontifi-
cem. Ad qntā respōdetur duplr. vno modo
q. sicut mēbra diueria in corpore humano ha-
bēt quedā officia ppria 7 quedā cōmunia. mo-
tū em sentire pnt oia mēbra humana: percu-
tere 7 portare 7 plura alia pōt homo diuersis
mēbris mediātibus. Alia aut sunt mēbroz of-
ficia ppria: sicut videre: audire: 7 hmoi. sic in
corpore ecclesie sunt quedā officia cōmunia cleri-
cis 7 laycis: 7 quedā ppria clericis: quedā
ppria laycis. eligere autē prelatz (nisi per
consuetudinē 7 per constitutiōē humanā ali-
ter ordinēt) ad vtrozq. quia eius officij est
cōe clericis 7 laycis spectat. 7 ideo lz eligere
summū pontificē cōpetat clericis: nibilomin?
pōt cōpetere laycis. Aliter dī q. nō est oīno
sile de mēbris in corpore humano 7 de mem-
bris in corpore ecclesie. lz em simile sit quantū ad
multa officia em ppria mēbroz in corpore hu-
mano ex natura sibi cōpetunt: ita vt vniū mē-
brū defectū alteri? (ex necessitate quacūq.)
completere nō possit. s. mēbra in corpore ecclesie
q. r. ad multa officia 7 quodāmo ppria pos-
sunt mutuo defectus suos supplere. pōt em
clericus supplere vicez et defectū secularium
etiā quo ad illa que sunt quodāmo secularib?
ppria: sicut pōt per multa que prius tacta sūt
ppari. sic etiā layci possunt in multis supple-
re defectū 7 negligentia ac etiā malicia cleri-
cor. licz g. q. r. corpus ecclesie esset opti-
me dispositū quantū permittit status vite p-
sentis diuersa officia diuersis cōmitti debēt.
q. tñ corpus ecclesie diuersos defectus in di-
uersis mēbris patitur: nō est incōueniēs imo
necessarium q. vni diuersa committantur of-
ficia: 7 q. vnum mēbrum alterius fungatur
officio. 7 ideo esto q. eligere summū pontificē
esset quodāmodo propriū clericis: nō est in-
conueniens q. in casu summū pontificē vel
eligat solus imperator vel cum alijs. Ad se-
xtam dicitur q. modo imperator 7 alij layci nō

Ad quartū

Ad quintum re-
sponso prima

Respo secunda

Ad sextam

possunt eligere prelatos ecclesiarum collegia-
 tarum quia hoc est p constitutōes humanas p
 bibitum. 7 ideo quādo nō fuerit p̄hibitū p cō
 stituciones: humanas tūc poterunt archiepi:
 scopos: episcopos 7 aliam ecclesiarū collegia
 tarum prelatos eligere. omnes igit̄ canones
 dicentes laicos nō debere interesse electioni:
 bus prelatorum 7 ius eligendi nō cadit in ali:
 quē laicum: loquunt̄ p tempore p quo laicis
 p̄bitum est eligere prelatos p constitutōes
 humanas. Et cum dicitur q̄ laici ex nulla cōs
 uetudine possunt habere ius eligendi platos
 quia sicut allegatū est talis cōsuetudo non est
 rōnabilis: nec potest p̄scribi. Respondet̄ ra
 lem cōsuetudinem nō esse rationabile nec pos
 se p̄scribi: nō est ex natura rei sed ex constitu
 tione humana. multa enī sunt in p̄scriptibi:
 lia p̄ solam cōsuetudinez humanā talis enī cō
 suetudo nō est modo rationabilis. quia est cō:
 tra iura 7 modo nō p̄t p̄scribi. q̄ h ius (ne
 scilicet p̄scribat) est ordinatū p iura huma
 na que ex causa ratiōabili abrogari valerent
 sic igitur licet de facto cōstitutum sit ne impe
 rator: 7 alij laici nō habeant ius eligendi sum
 mū pontificem 7 alios prelatos: hoc tamē pos
 se eis competere: si p cōstitutiones humanas
 irrevocabiles nō esset p̄bitum.

Cap. v. mouet incidētaliter q̄stionē circa dicta capi
 tulo p̄cedēti scilicet vnde h̄mōi h̄at impator p̄tatem
 scz eligendi summū pontificē ad quā r̄ndet̄ dupliciter
 scdm̄ duplicē intellectū quest̄i 7 p rōne ad scdm̄ intel
 lectū quest̄i adducunt̄ tres rōnes ad quas respondet̄
 infra capitulo septimo. Disca.

Imperatorio po

test competere ius eligēdi summū
 pontificem: primo dic qd̄ sit h̄m̄ opi

Questio mione illā vnde hoc habet. **Alia.** Dupli
 citer potest tota dubitatō intelligi. vno modo
 vt sit capax p̄tatis siue iuris. alio modo vt sit
 sensus vnde habz hoc ius scilicet eligēdi sum
 mū pontificem. Si intelligit̄ primomodo vñ
 de habet impator q̄ sit capax hui⁹ potestatis
 siue iuris. Respondet̄ q̄ talē capacitatē ha
 bet ex hoc ipso q̄ est xp̄ianus catholicus 7 di
 scretus 7 romanus. si enī esset impator: nō es
 set xp̄ianus: nō esset capax hui⁹ iuris. qz null⁹
 p̄ter q̄ xp̄ianus p̄t habere ius eligēdi sum
 mū pontificē. illos enī qui foris sunt illa que
 religionis xp̄iane sunt tractare nō debēt: hoc
 excepto q̄ in casu necessitatis possit ali⁹ q̄ xp̄i
 anus baptizari: si etiam esset impator: 7 cri
 stianus: sed nō catholicus sed hereticus q̄ diu
 talis existeret: potestare seu ius eligendi sum
 mum p̄tificē nō haberet. qz nullus hereticus
 manēs hereticus est capax hui⁹ iuris. Si enī
 esset impator xp̄ianus 7 catholicus sed non

discretus: hoc est nō habens vsuz rationis sed
 in furorez versus: q̄ diu talis existeret: nō esset
 capax huiusmodi iuris vel potestatis: saltē vt
 posset in actuz exire. quis enī si prius haberet
 huiusmodi p̄tate: siue ius 7 i furore postea ver
 teretur nō ex eo ipso h̄mōi potestare vel ius as
 mitteret: tamē si primo esset alienatus a sensu
 sibi nō deberet h̄mōi potestas siue ius con
 ferri: nec etiā posset sibi conferre sic vt possit
 stante alienatione actū potestatis h̄mōi exer
 cere. Si aut̄ interrogatio tua intelligit̄ secun
 do modo a quo scz impator: habz vel habere
 potest h̄mōi potestare siue ius. Respondet̄ du
 pliciter. vno modo q̄ impator: h̄mōi potestare
 seu ius p̄t habere a summo pontifice. qz sum
 mus pontifex ius eligendi papā: posset conce
 dere clerico: vel clericis: laico vel laicis put si
 bi placuerit. Quod p̄bat̄ tripliciter. Primo
 sic. quia qui est caput in sp̄ualibus omnium xp̄ia
 noruz habet disponere 7 constituere a quo sit
 caput eligendū: p̄sertim cum xp̄s ordinauit
 sp̄aliter 7 explicite a quo debeat eligi idē ca
 put. sed papa est caput oim xp̄ianorum: igitur
 ad ipsum p̄tinet ordinare quis debeat eligere.
 summū pontificē. 7 p cōsequēs a solo papa po
 test habere impator: ius eligendi papam vel
 summū p̄tificē. Secūdo sic. Qui potest sum
 muz pontificem sibi successorem ordinare p̄t
 cui vult summū pontificē 7 eius successore eli
 gēdi cōmittere 7 eius successor cui vult potest
 concedere ius eligendi successorem. Sed bea
 tus petrus ordinauit summū pontificē sibi suc
 cessorem scz beatū clementē. igitur 7 successor
 eius p̄t concedere cui vult potestare eligēdi
 summū pontificem. Tertio sic p sacros cano
 nes quoz plures allegati sunt. c. iij. huius ter
 tij. papa concessit aliquādo regibus aut alijs
 ius eligendi 7 non illicite. ergo nullus potest
 habere ius eligendi summū pontificem nisi a
 papa. Aliter dicit̄ q̄ impator: eo ipso q̄ est cri
 stianus catholicus discretus 7 romanus: ha
 bet ius eligendi summū pontificem: nisi eidez
 iuri tacite vel exp̄sse renūciat vel electio sum
 mi p̄tificis vel p̄tās 7 ius eligēdi de cōsensu
 romanoruz alicui persone vel p̄sonis determi
 nate vel determinatis concessa existerit ita
 vt romani non habent a papa potestates ius
 eligendi summū pontificem. Quod tal: ratio
 ne probat̄. christus taliter ordinauit ecclesiaz
 vt ei in necessarijs nequaquā non deficeret vel
 defecerit: vel vt nullus homo p suam negligē
 tiam vel maliciam quocumqz necessario p̄iua
 re possit eandem. Sed inter alia necessaria ec
 clesie non est minimuz vt sint aliqui qui dece
 dente summo pontifice ius habeant eligendi

Responsio ad
 scdm̄ intellectū 5

Probat̄ respō
 sio primo

Secundo

Tertio

Alia responsio

Probat̄

summū pontificēz: successurū. in hoc ergo ebrī
 stus nō defecit ecclesie: nec posuit in potesta
 te cuiuslibet vt possit p negligentiam suā aut
 maliciam hoc necessario eccliam dei priuare:
 sed si nullus haberet ius eligendi summū pon
 tificē: nisi a papa. posset papa p negligentiam
 suā vel maliciam priuare totam eccliam pote
 state vel iure eligendi summū pontificem. pos
 set enī pmo siue ex causa rōnabili vel irrato
 bili priuare illos qui nō hnt ius eligendi sum
 mū pōtificē eodē iure. 7 anre q̄ idem ius alijs
 cōcederet: posset pueniri morte: vel p negli
 gentiā vel per maliciam collationez eiusdem
 iuris: vsq̄ ad finem vite sue differre. 7 ita pe
 nes nullos remaneret ius eligendi summū pō
 tificēz. quare hoc necesse est ecclesie ne ipsa ec
 clesia p p̄uentionē mortis pape: vel p negli
 gentiaz aut maliciam priuata maneret: ita q̄
 absq̄ miraculo spālī possz ecclia nec vniuersa
 lis nec particularis papā habere. *Ex quo infer
 tur q̄ ius eligēdi summū pontificē nō est a pa
 pa. 7 ideo ius habēt eligēdi romani nō a pa
 pa sed eo ipso q̄ sunt xpiani 7 catholici.* Di.

Obijctur
 primo

Per rationē illā pbatur q̄ romani non ha
 bent ius eligēdi summū pontificēz. q̄ si sic p
 negligentiam aut maliciā possent romani pri
 uare totam eccliam iure eligēdi summū pon
 tificēz. possent enī renūciare eidem iuri: absq̄
 hoc q̄ ius eligēdi summū pontificē alijs qui
 buscūq̄ pcederent. igit tunc remaneret eccle
 sia absq̄ iure eligēdi summū pontificē. Item
 oēs romani habentes ius eligēdi summū pon
 tificem: possent fieri heretici vel se cōuertere
 ad aliā sectaz: quo facto ius eligēdi papā amit
 terent. igit tota ecclesia dei remaneret sine iu
 re 7 potestate eligēdi summū pōtificē. Am
 plius si romani nō habēt ius eligēdi summū
 pontificem a papa quo iure habēt ius eligēdi
 summū pontificē: aut diuino aut humano nō
 diuino. q̄ nō legit in scripturis diuinis: q̄ de
 dedit eis tale ius: nec iure hūano. q̄ ius hū
 manū aut est ciuile aut canonicū: iura ciuilia
 sunt iura imperatorū 7 regū. 7 iura canonica
 sunt iura summōz pontificum. igit romani ha
 berent ius eligēdi ab impatoribus vel regib?
 vel a summis pontificib?: sed nō habēt hmoi
 ius eligēdi ab impatoribus. ergo a solis sum
 mis pontificibus habēt hmoi ius eligēdi. *Et
 ita eligēdi ius est a solo papa.* Ista sunt. pp̄
 que apparet: q̄ opinio ista 7 allegata ratio p
 ipsa pbabilitate habere nō vident: sed tñ nar
 ra quomodo respondet ad ipsa. *Alia. Ad
 primū istozum respondet q̄ opinio illa non di
 cit q̄ soli romani in omni casu habeant ius eli
 gēdi summū pontificē. Ad cuius euidentiaz*

Secundo

Tertio obijct 7
 rīdet caplo se
 quenti

Respondet ad
 primum

Nota

dicitur esse sciendū: q̄ summus pontifex nō so
 lum est prelat? 7 episcopus romanor: sed etiā
 aliorū. 7 ideo in casu electio summi pōtificis
 pōt spectare ad quoscūq̄ catholicos quoz est
 prelatus 7 eps. *Lum igit dicit q̄ si romani ha
 berent ius eligēdi summū pōtificē possent p
 negligentiam aut maliciā priuare totaz eccle
 siam dei iure eligēdi summū pōtificē.* Respo
 detur q̄ hec ratio concluderet si nulli ali? a ro
 manis in casu nullo haberēt ius eligēdi sum
 mū pontificē. nunc aut licet romani eo q̄ sunt
 xpiani 7 catholici habēt ius eligēdi summū
 pontificem: tñ si renūciarent iuri illi vel effice
 rent heretici eo ipso ali? catholici quoz etiam
 papa est eps 7 etiā platus possent eligere sum
 mū pontificem. *Di. Si ali? catholici ha
 bent ius eligēdi summū pontificem eo q̄ sum
 mus pontifex est eps 7 prelatus omniū catbo
 licor. quare nō eligunt semp cū romanis sum
 mū pontificē: cum oēs illi debeant prelatū eli
 gere qui habent ius eligēdi 7 quare plus eli
 gunt romani q̄ ali?: si ita habent ali? ius sicut
 romani.* *Alia. Ad quod queris fm istam
 opinionē aperit viā respondēdi. Ad scōz qd
 queris. ideo fm opinionē illaz recitabo quali
 ter respondet ad secūdū ad quod dicit q̄ sum
 mus pontifex est quodāmodo pprius episco
 pus romanorum inquantū videlicet romanū
 nō habent aliū in episcopū 7 ali? omēs p̄ter
 ipsos habent pprios episcopos 7 ideo rōnabi
 liter ad solos romanos p̄inet summi pontifi
 cis electio quādo sunt catholici. quia tamē eo
 ipso q̄ quis est episcop? romanor: est eps om
 niū xpianor. 7 ideo ali? licet pro casu aliquo
 hnt ius eligēdi: nō tamē cum romanis. quia li
 cet semp habeant ius eligēdi summū pōntifi
 cem: nō tamē ius eligēdi habēt. nisi pro casu
 quādo electio nō spectaret ad romanos.* Di.

Questio

Responso ad q̄
 sitū 7 obiectos
 secundam
 Ad scōm

Obijctur

Respondetur

Doc videtur falsū: ymo videt ita facile ad
 alios p̄tinere sicut ad romanos: cum summus
 pōtifex eque bene sit platus immediat? alioz
 rum sicut romanor. *Alia. Ad hoc respō
 detur q̄ fm rectam rationem electio p̄ficiē
 di semp debet concedi (si fieri potest) pau
 cis qui faciliter possunt cōuenire: ne conside
 retur multis qui nō possent faciliter conuenire
 re propter difficultatem cōueniēdi: differret
 tur electio in notabile detrimentū boni com
 munitis 7 eoz quibus est rex p̄ficiēdus. quia
 igitur romani respectu aliozum catholicorum
 sunt pauci. 7 summū pōtifex nihilominus (sic
 ut dictum est) est quodāmodo proprius epis
 copus eozum. quia non habent alium episco
 pum sicut ali? catholici. ideo rationabiliter al
 li? catholici nō habent ius eligēdi summum*

pontifices: nisi quādo electio nō spectaret ad romanos quādo romani vel ex renūciatiōe iuris vel apostasia vel heretica prauitate carent iure eligendi. Per h̄ patet respōsio ad id qđ quesisti. nā ideo catholici nō eligunt semp cum romanis. q̄ licet habeat ius eligēdi: non tamen habet ius eligēdi. p̄ omni casu: sed solū modo p̄ casu quādo ius eligēdi ad romanos minime p̄tineret. Ex his cōcludit̄ q̄ romani si possint cedere iuri eligendi summū pontificē siue omnes efficerent heretici siue a fide apostate: nō possunt p̄uare ecclesiā iure eligendi summū pontificē qm̄ in tali casu haberet alij catholici ius eligendi summū pōtificem.

Cap. vi. respōdet tertie obiectioni capli p̄cedētis vbi etiā notat̄ q̄ triplex est ius naturale et q̄modo oē ius naturale pōt vocari diuinū. Discipulus.

Itē qualiter respon

detur ad illud quod accepit q̄ romani nec iure diuino: nec iure humano habent ius eligendi summū pontificē. *Alia.*

Ad hoc respōdet q̄ extendēdo ius diuinū ad omne ius naturale: romani ex iure diuino habent ius eligendi summū pontificē. *Di.*

Ista respōsio obscura mihi videt̄. ideo fm̄ istam op̄inōnē cupio declarari. primo aut̄ declarata fm̄ eam quare dicit̄ extendēdo ius diuinū ad omne ius naturale secūdo quare omne ius naturale pōt vocari ius diuinū. *Alia.*

Primo distiguat̄ p̄pter tres modos iuris naturalis. Uno enī mō dicit̄ ius naturale illud quod est p̄forme rationi naturali: que in nullo casu fallit. sicut est nō mechaberis. nō mēteris et huiusmodi. Aliter ius naturale est: quod seruādū est ab illis qui sola equitate naturali absq̄ omni consuetudine vel cōstitutione humana vtunt̄. quod ideo est naturale: quia est contra statum nature institute. et si omnes homines viuerent fm̄ rationem naturalem aut legem diuinam nō esset faciendū nec seruandū. secundomodo: et nō primo ex iure naturali omnia sunt cōmunia. quia in statu nature institute oīa fuissent cōmunia. et si post lapsum omnes homines fm̄ rationē viuerent: omnia deberent esse cōmunia: et nihil p̄prium: p̄prietas enī propter iniquitatē inducta est. xij. q. i. ca. dilectissimis. isto modo loquit̄ ysidorus. v. libro et bimolo. et ponit̄ in decretis di. i. ius naturale. cum dicit̄. q̄ fm̄ ius naturale est cōmunis omnium possessio et omnium vna libertas. nō enī cōmunis oim̄ possessio: et omnium vna libertas est de iure naturali primo modo dicto. tūc enī nullus posset licite sibi aliquid appropriare nec aliquo iure gētūz cuiuslibet posset aliq̄s fieri seruus. quia naturale est inmutabile primo

modo et inuariabile: ac indispensabile. di. v. Nunc autē. et di. vi. §. his itaq̄ respōdet. Non stat itaq̄ q̄ aliqui iure gentium licite sunt serui teste beato gregorio qui vt inquit. xij. q. 7. c. cū redemptor ait. salubriter agitur si boies quos ab initio natura liberos p̄tulit et ius gentium iugo substituit seruitutis: vt in ea natura in q̄ nati fuerant manumittētis beneficio libertati reddant̄. Ex quibus verbis colligitur q̄ iure naturali omnes boies sunt liberi et tamē alij qui iure gentium sunt serui. Et quo cōcluditur q̄ ius naturale illo modo accepto vocabulo nō est inmutabile: ymo bene licet cōtrarium statuere vt iuri fiat cōtrariū. Tertio modo dicitur ius naturale illud: quod ex iure gentium vel aliquo facto humano euidenti ratione colligitur. nisi de cōsensu illorum quorum interest: statuatur cōtrariū. quod potest vocari ius naturale ex suppositione. sicut fm̄ ysidorū vbi supra. Ius naturale est d̄ potestate rei: vt cōmodate pecunie restitutio violentie p̄ vim repulsio. Ista enī nō sunt iura naturalia primo modo: nec secundo modo. quia nec fuissent in statu nature institute: nec essent inter illos: q̄ fm̄ rationem viuentes sola equitate naturali absq̄ cōsuetudine: et cōstitutione humana essent cōtenti. quia inter illos nulla res esset de posita v̄l cōmodata: nec aliq̄s alteri vim infereret. igit̄ sūt iura naturalia ex suppositione: q̄ supposito q̄ res et pecunie sūt appropriate iure gētūz vel aliquo iure humano euidenti rōne colligitur q̄ res deposita et pecunia cōmodata debet restitui: nisi ex causa per illum vel per illos cuius vel quorum interest cōtrariū ordinaretur. Similiter supposito q̄ aliquis violentiaz de facto iniuriose inferat alij. qđ non est de iure naturali: sed contra ius naturale euidēti ratione colligitur: q̄ licet p̄ vim violentiā talem repellere. p̄pter istos itaq̄ tres modos iuris naturalis: dicunt isti q̄ romani ex iure diuino habent ius eligendi summū pontificem extendēdo ius diuinū ad omne ius naturale. quia si solum modo extendere ad ius naturale primo modo dictū. qualiter accipit̄ ius naturale di. v. §. i. et di. vi. §. his itaq̄ respōdet. q̄ ex solo iure diuino eligēdi ius summū pōtificem nō habent. *Di.* Quia istam distinctionem iuris naturalis: alias nō audiri volo obijcere cōtra eam: vt ex solutione obiectionū fm̄ opinio nem istam magis intelligam an contineat aliquid veritatis. Videtur itaq̄ ista distinctio verbis ysidorū in p̄allegato capitulo ius naturale apertissime obuiare. Tūz quia dicit̄ ysidorus. ius naturale est cōmune omnium nationum. eo q̄ vbiq̄ in statu nature non cōstet

tute aliqua habentur. Ista non possunt com-
petere secūdo membro huius predicte distin-
ctionis: quia illa quoz contraria possunt esse
licita s̄m ius gentiū non sunt cōmunia oīum
nationū: nec vbiq; habentur in statu natu-
re. quia non habentur ibi vbi contraria s̄m ius
gentiū obseruantur. Tum: quia ibidez dicit
Isidorus. hoc autē si quid hūc simile est: iniu-
stum nunq; sed naturale equūq; habetur. hoc
neq; de secūdo membro neq; de tertio potest
veritatē habere. omne enim illud quod dicit
ius naturale secūdo modo potest esse iniustū
ex quo contrariū potest esse de iure gentium.
quod enī iuri gentiū est contrariū: censendū
est iniustū. illud etiā quod dicit naturale ter-
tio modo potest esse iniustū: ex quo contrariū
potest esse de lege nature secūdo modo dicto.
cuz de iure naturali illo modo dicto sit q̄ nul-
la pecunia cōmodetur: nulla res deponatur.
quia s̄m ius naturale sic accepto vocabulo il-
lo omnia sunt cōmunia. ⁊ ita s̄m illud ius nul-
la pecunia potest cōmodari nec aliqua res de-
poni. Ista sunt que mouent me contra distin-
ctionē predictā: ideo dic qualiter respōdetur
ad ipsa. *Ad.* Ad ista duo responderetur vno
modo q̄ quedā verba in predicto modo capi-
endi ius naturale intelligi debent solūmodo
de iure naturali primo modo dicto ⁊ quedam
de alijs. ideo verba que obijcis de iure natura-
li primo modo dicto debent intelligi. ⁊ sic cō-
tra predicta non videntur concludere. Aliē
dicitur q̄ illa verba que obijciēdo accipis de
omni iure naturali intelligitur: ⁊ sane debet
intelligi. Lū igitur dicit Isidorus. Ius natu-
rale est cōmune oīm nationū: cuz oēs natiōes
indispensabiliter obligātur ad ipsum. ⁊ ideo
in statu nature hoc est ius rationis que nunq;
fallit. habetur autem ius secūdo modo dictū
ius naturale q̄ sic est cōmune oīm nationum
q̄ omnes natiōes nisi ex causa rationabili or-
dinetur contrarium tenentur ad ipsum. ⁊ ideo
est ex statu nature: hoc est rationis naturalis
anteq; contrariū statuat per ordinationē
humanaz. ideo enim dicebatur q̄ omnia sunt
cōmunia anteq; de consensu hominūz appo-
p̄arentur. Ius vero naturale tertio modo di-
ctum est cōmune oīm nationū ex suppositio-
ne si scilicet omnes nationes statuerūt vel fe-
cerunt illud quo ius illo modo dictum euidē-
ti ratiōe colligitur. ⁊ ideo in statu nature: hoc
est naturalis rationis habetur: illo supposito
ex quo tali modo intelligitur. Cōsimiliter di-
citur de illis verbis que secūdo allegas. hoc
autem ⁊ si quid simile ⁊ c. q̄ possunt de secū-
do membro intelligi naturale equum. quia ha-

betur nisi cōtrariū aliquo iure humano ex cau-
sa rationabili cōstituat. Ius etiā naturale ter-
tio modo dictū aliquomō nūq; est iniustū: sed
semp vt naturale ⁊ equū vt habet illo suppo-
sito: ex quo euidenti rōne colligit nūq; iniu-
stum sed semp naturale equū est. quia habetur
ibi p̄ illū vel illos cuius vel quoz interest ordi-
nare contrariū. *Di.* Videt q̄ ista sint in-
conueniēter dicta. quia s̄m ista illud verbū se-
mel positū in verbis premissis ysidori accipit
equiuoce. *Ad.* Hoc nō reputat inconue-
niens. q̄ hoc notat glo. di. lriij. c. nosse. dicēs
nota verbū semel positum hic equiuoce ponit
Sic. xxvij. di. p̄biterū. *Di.* Declarasti s̄m
opinionē prescriptā: quare dicit romanos ha-
bere ius eligendi summū pontificē ex iure di-
uino extendēdo ius diuinū ad omne ius natu-
rale. Nūc dic s̄m eandē quare dicit omne ius
naturale posse vocari diuinū. *Ad.* Hoc
ideo dicitur. quia omne ius quod est a deo qui
est conditor nature potest vocari ius diuinū
omne autē ius naturale est a deo qui est condit-
or nature. igit ⁊ c. Tum quia omne ius quod
explicite vel implicite continet in scripturis
diuinis potest vocari diuinū ius. quia diuinū
ius in scripturis diuinis continet. vt habetur
di. viij. c. quo iure. omne autē ius naturale in
scripturis diuinis explicite vel implicite cōri-
netur. quia in scripturis diuinis: sunt quedaz
regule generales ex quibus solis vel cum alijs
colligi potest: q̄ omne ius naturale primo mo-
do: secūdo modo: ⁊ tertio modo dictū: licet in
eis nō inueniat: explicite sit ius diuinū. *Di.*
Declarasti s̄m opinionem prescriptāz duo
que videbantur obscura: nūc dic qualiter s̄m
eandē rōne ex iure diuino habet ius eligendi
summū pontificē. *Ad.* Ad hoc dicit q̄ ro-
mani ex iure naturali tertio mō dicto hnt ius
eligēdi summū pontificē. supposito enī: q̄ ali-
quibus sit aliq; platus vel p̄nceps vel rector
p̄ficiēdus euidenti rōne colligit: q̄ si p̄ illuz
vel p̄ illos cuius vel quoz interest: non ordine-
tur illi q̄bus est p̄ficiēdus hnt ius eligēdi: ⁊
p̄ficiēdi eis. vnde nullus dari dz ipsis inuitis.
hoc mltis exēplis ⁊ rōnibus posset p̄bari: sed
adducā paucas. Et prima ē ad h̄ q̄ vniuersita-
ri mortaliū null⁹ p̄fici debet: nisi p̄ electionē
⁊ cōsensum eoz. Amplius. quod omēs tan-
git debet tractari per omnes. q̄ autēz debeat
aliquis p̄fici alijs omēs tangit. igitur p̄ om-
nes tractari debet. Rursus quozum est sibi
facere iura: illozū est si voluerint eligere cau-
put. Sed populus quicunq; ⁊ ciuitas potest
sibi propriū ius facere quod civile vocatur.
diff. i. ius civile. Igitur ⁊ populus ⁊ ciuitas po-

Secundo

Respondetur

Alia responsio.

Ad primum

Ad secundum

Obijciatur

Respondet

Secundū q̄stū

Risio

Tertius questū

Responsio

Probat rōnē
Prima
Secunda.

Tertio

rest sibi proprium ius facere et caput eligere. et ita semper spectant: ad illos: quibus est aliquis preficiendus: preficiendum eligere: nisi per illum vel illos: cuius: vel quorum interest contrariuz ordinetur. Quod ideo dicitur. quia illi possunt saltem in multis casibus cedere iuri suo. et transferre ius suum in alium vel alios. per quem modum licet populus ex iure naturali tertio modo dicto: vel secundo modo: habet ius concedendi leges: illa tamen potestate transiit in imperatorem et ita in parte imperatoris fuit transferre in aliquos vel aliquos ius eligendi. Similiter illi quibus est aliquis preficiendus: sunt in huiusmodi subiecti alicui superiori ille superior potest ordinare quod illi non habet ius eligendi: licet habeant ius eligendi ex iure naturali secundo modo dicto: si scilicet nec ipsos: nec per superiorem esset contrarium ordinatum. et ita videtur istis quod propositio precepta est evidens reputanda. Sed summus pontifex est specialiter quodammodo preficiendus romanis. quia non habent episcopum alium. Igitur ipsi ex iure naturali tertio modo dicto id est ex iure naturali ex suppositione. ex hoc scilicet supposito quod debent habere episcopum: habent ius eligendi ipsum nisi per ipsos romanos vel alium superiorem romanis: qui habeat in huiusmodi potestatem. Statuatur contrarium vel ordinatur. Ipsi enim romani potuerunt cedere iuri suo vel transferre ius eligendi summum pontificem in alium vel alios: poterant etiam transferre ius constituendi electores summi pontificis. superior etiam romanis: qui in huiusmodi habuerit potestatem potest concedere ius eligendi alijs quam romanis. sed ille superior fuit christus et non papa. Et ideo christus et non papa poterat privare romanos iure eligendi summum pontificem sed christus non privavit romanos iure eligendi summum pontificem. quando enim christus: perfecit beatum petrum omnibus christianis dans sibi potestatem ut ubi vellent sedem eligeret: ita ut ibi esset quodammodo proprius illorum episcopus: non privavit eos iure illo quod omnibus competit: quibus est aliqua preficiendi potestas: siue secularis: siue ecclesiastica nisi per illos quibus est preficienda potestas secularis: vel ecclesiastica vel per superiorem contrarium ordinetur. igitur cum beatus petrus elegerit se sedem rome: sequitur quod romani habent ius eligendi successorem beati petri qui eis preficiendus est in spiritualibus: et ita romani ex iure divino extendendo ius divinum ad quodcumque ius naturale: habent ius eligendi summum pontificem.

Obiectio

Di. Videtur tamen istam opinionem quod melius diceretur quod ex iure gentium: romani habent ius eligendi suum episcopum. quia hoc

est de iure gentium quod omnes: quibus est aliquis preficiendus habeant ius eligendi preficiendum nisi cedant iuri suo vel superiori: eis ordinet contrarium. *Responso* *Quaeritur* multa que spectant ad ius gentium: sunt iura naturalia tertio modo dicto iure naturali: tamen tamen ista opinio nem magis proprie dicitur quam romani habeant ius eligendi episcopum suum ex iure divino siue ex iure naturali tertio modo dicto quam ex iure gentium pro eo quod ad ius gentium non spectat habere episcopum catholicum. sed hoc spectat ad ius divinum preficiendi et etiam eligendi ab illis quibus est preficiendus: licet ad ius gentium spectat: spectat nihilominus ad ius divinum pro eo quod concludi potest ex illis que in scripturis sacris habentur una cum alijs. et ita illa duo supposita ex quibus colligitur quod romani habent ius eligendi episcopum suum spectat ad ius divinum: quis diversimode. vnum autem solum spectat ad ius gentium: et propter hoc magis proprie dicitur quod romani habent ius eligendi episcopum suum a iure divino. siue ex iure naturali tertio modo dicto: quam ex iure gentium. Ipsi tamen qui de verbis non curant contendere dicunt quod sufficit eis quod romani habeant ius eligendi episcopum suum ex hoc ipso quod debent habere episcopum: et quod illi quibus est preficiendus aliquis ab illis debet eligi: nisi cedat iuri suo: vel per superiorem contrarium ordinetur. Utrum tamen debeat dici proprie loquendo quod romani habent ius eligendi ex iure divino: vel ex naturali tertio modo dicto: vel potius simul ex iure divino: et iure gentium magnam vim non facit. Apparet tamen nonnullis quod magis proprie dicitur quod habeant ius eligendi simul ex iure divino et ex iure gentium. Et ideo cum quaeritur an habeant ius eligendi ex iure divino vel humano. dicitur quod nec ex solo iure divino: nec humano: sed utroque simul extendendo ius humanum ad ius gentium: et non solum civile: siue canonicum.

Cap. vij. rñ det tribus rōib⁹ adductis p rñ sōe ad scōs intellectum q̄sti data supra caplo quinto. Disct.

Sta opinioe dif

Cap. VII

i fuisse aliquam tūlū declarata videam? q̄liter fm eaz ad allegatōes i p̄riū inductas superi⁹. v. ca. rñ det. *Responso*. Ad p̄riū mū rñ det. quod quo ad ea in quibus sufficiter et vtiliter iure divino et iure naturali catholicis est p̄sum non habet papa potestatem aliquam immutandi in p̄iudiciū quorumcumque catholicorum et in detrimentum: seu periculum boni communis. et ideo caput in spiritualibus omnium christianorum non habet plenam potestatem ordinandi et statuendi: in quibus debet eligi caput. cū

Libertus tertius

secūdi tractatus

ius eligendi ex iure diuino et naturali compe-
tat romanis: presertim cum si haberent plenam
potestatem hoc posset reducere in detrimentum
et periculum boni communis: sicut ostensum est prius.

Questio

Di. Quare dicunt isti quod papa non habet
in hoc plenam potestatem cum sine eos nullatenus ha-

Responso

bet potestatem in hoc: ex quo romani habent ius
eligendi ex iure diuino. **Ad.** Non dicunt
quod papa in nullo casu habeat potestatem quo ad
hoc: imo voluit etiam quod papa ex ordinatione christi
fieri et ex parte collata sibi a christo: in aliquo ca-
su habeat potestatem ordinandi illos qui debeant
eligere suum successorem. Ad cuius euidentiam
dicunt esse sciendum quod christus sufficienter pro-
uidit ecclesie sue in omnibus necessariis. ideo
committendo ecclesiam suam beato petro: dedit
beato petro et successoribus eius plenitudinem
potestatis in spiritualibus: quo ad omnia necessa-
ria ecclesie sue saluo iure aliorum: quando debite
volunt et possunt uti iure suo: ita ut papa
in omnibus necessariis spiritualibus possit sup-
plere defectus illorum qui nolunt vel non possunt
uti iure suo. et ideo quia ex iure diuino romani
habent ius eligendi episcopum suum: papa non
habet potestatem ordinandi de electione eadem
in preiudicium romanorum quando romani vel-
lent et possent ad bonum commune uti iure eorum.
Similiter quia in casu catholici alii habent ius
eligendi summum pontificem. ideo papa non ha-
bet potestatem ordinandi de eadem electione quan-
do in tali casu alii catholici vellent optime: et
oportune uti eodem iure. sed si romani et alii ca-
tholici nolent aut non possent uti iure eodem
tunc papa non habet potestatem ordinandi de electione
successoris sui.

Di. Quare isti dicunt quod pa-
pa habet in huiusmodi plenitudinem potestatis quo ad
necessaria: et non dicunt absolute quod habet ple-
nitudinem potestatis in omnibus. **Ad.** Hoc
dicunt quia ipsi putant quod christus dedit legem tam per-
fecte libertatis quam reuocatis ceremonialibus
veteris legis: papa super christianos nullam habet
potestatem: nisi quo ad illa que precepta sunt vel
prohibita a deo: et quo ad illa que de necessitate
sunt facienda. unde quod aliquis faciat aliquid
quod est supererogationis nulli potest precipere
nisi in casu: quando esset de necessitate faciendum:
et tunc non debet reputari supererogationis: sed
necessarium. sicut propter culpam posset alicui
precipere ieiunare in pane: et aqua: vel intrare
monasterium: vel aliquid huiusmodi. sed in tali casu
non esset illi supererogationis: sed necessarium. quia
impletio debite permissionis est inter necessa-
ria computanda. Di. Quid dicunt ad quod
accepi quod christus non ordinavit explicitum a quo
debeat eligi caput christianorum. igitur hoc re-

linquitur pape. **Ad.** Dicitur quod christus de
hoc nihil ordinavit specialiter explicitum. ideo
voluit quod quo ad hoc cuilibet conseruarentur iu-
ra sua: si ex iure gentium: quo scilicet gentes ra-
tionabiliter videntur habent. et ideo quo ad hoc
nullam potestatem commisit pape in preiudicium
romanorum. Di. Dic qualiter respondet
ad secundam allegationem adductam superius
eodem capitulo quinto. **Ad.** Responde-
tur quod gesta sanctorum non semper ad communia
sunt trabenda. et ideo sepe ex illis quid debeat
fieri de huiusmodi lege probari non potest: licet
frequenter ex eis quid in casu valeat fieri pos-
set ostendi. Et hoc igitur quod beatus petrus sibi
successorem instituit: quid papa valeat facere
ex ordinatione speciali christi probare nequit
ex hoc tamen elici posset quid papa posset qui
esset talis in omnibus qualis fuit beatus petrus
hoc autem dicit gratianus. ut habet dist. viij.
q. i. his omnibus. Illud autem beati petri quod sci-
licet dignitatem pontificalem tradidit beato
clementi: ab illis valet in argumentum assumi
quid tales sustinuerunt: qualem sibi beatus pe-
trus successorem quesivit. Di. Si papa ha-
bet potestatem eandem quam habuit beatus pe-
trus: quare non potest sibi substituere succes-
sorem sicut beatus petrus substituit. **Ad.**

Ad scdm

Responso pia

Questio

Responso

Ad hoc respondet glo. dupl. vno modo vbi
prius super verbo beatus. vbi querit. numquid
papa adhuc posset facere sibi successorem. et re-
spondet dicens non. quia hoc esset immutare sta-
tutum ecclesie. ut patet. xxv. q. i. que ad perpe-
tuam. et quia statutum facit in illud tempus:
quo non est futurus iudex. Di. Nunquid
ista in nullo placent alijs. **Ad.** Dicitur
quod non: scilicet quia neutra ratio responsionis va-
let vt videtur eis prima non. quia papa potest
immutare statutum ecclesie: quo ad ea super que
habet potestatem a christo. Sicut enim rex pos-
test iubere aliquid: quod neque ante ipsum quisquam
nec ipse vnquam iusserat. viij. dist. que contra. ita
etiam papa aliquid noui potest iubere et multa
que consueuerunt fieri ex causa rationabili
reuocare. Secunda etiam ratio non placet eis
quia per illam rationem probatur quod nullus epi-
scopus etiam de licentia pape posset sibi elige-
re successorem. cuius contrarium habetur. vij.
q. i. petisti. Di. Dic aliam responsionem.

Responso

Instantio

Responso scdm

Ad. Aliter respondetur: quod si beatus pe-
trus fecit sibi successorem ex speciali reuelatio-
ne vel inspiratione christi: hoc fecit de volunta-
te et consensu romanorum catholicorum qui ha-
bebant ius eligendi. Di. Utrumque istorum
ex quo non haberetur per scripturas: ea facilita-
te contentum: qua probari nititur. **Ad.** Dici

tur q̄ alterum istorum fuisse: patenti ratione conuincit. 7 ideo non utrumq; debet contenti.

Di. Dic quomodo respondet ad tertiam allegatione capitulo quinto adducta. **Ad.**

Ad tertiam

Ad hoc respondetur q̄ quis ius eligendi romanum episcopū habuerunt romani ex iure naturali tertio modo dicto. istud tamen ius 7 potestatem instituendi electores poterant in alijs vel in alios multipliciter transferre que admodum canonici omēs ecclesiarum cathedralium habent ius eligendi episcopū: 7 tamē possunt alteri id cōcedere. quia varijs modis possunt cōcedere potestatem illam vni vel duobus: aut pluribus de seipsis: possunt etiā cōcedere potestatem eligendi extra de electione. causaz que. romani igitur potestatem instituendi electores poterant concedere summo pontifici: poterant etiā ius eligendi cōcedere alijsbus paucis de seipsis. summus etiā pōtifer sicut dictū est prius in casu habz potestatem ordinandi de electione successoris. ipse etiā papa quis vocem in electione pape habere nō possit: inquam tamē romanus est: pōt simul cum alijs romanis tractare 7 ordinare: quibus cōmitti debeat ius eligendi: qui etiā in q̄ruz catholicus in concilio generali quod gerit vicem omnium xpianorum catholicorum: potest cum romanis 7 alijs catholicis tractare 7 ordinare quibus vel cui sit potestas eligendi summus pontifex: non obstante q̄ ius eligendi pertinuerit ad romanos. cōcedendū est igitur q̄ papa cōcessit aliquādo quibusdā regibus ius eligendi summum pontificem: vel aliquādo alijs: sed hoc nō fecit q̄ ipse solus semper habuit potestatem huiusmodi ius concedendi: sed quia romani: vel in eum solum vel in euz 7 alios simul qui gesserunt vicem romanorum: 7 alijs transfulerunt illud ius eligendi. Unde etiā adrianus papa si cur habetur di. lxiij. c. adrianus. non solus: sed ipse 7 sinod⁹ celebrata rome in qua plures fuerunt romani tradiderunt karolo regi francoz ius: 7 potestatem eligendi summū pontificem 7 ordinandi apostolicam sedem. Leo etiā papa vt habet di. viij. c. in sinodo. nō solus sed cuz toto clero 7 populo romano concessit ortoni primo regi theutonicoz summe sedis aplice pōtifficē ordinandi. 7 ita romani tali cōcessione cōcesserunt. qd̄ facere poterunt sicut dictū est pri⁹. Et ideo lz impator: ex eo q̄ ē catholic⁹ 7 romanus hūit potestatem 7 ius eligendi cū romanis alijs: tñ q̄ sol⁹ hūit ius eligendi absq; alijs romanis hoc aliquñ hūit a papa 7 alijs romanis. qz etiā posset hūit a solo papa: si romani transfulerūt ius suuz in papā vel etiā si romani in ordinando de electione summi pontificis inuenerent

in detrimentū ecclesie negligentes: 7 satis probabile est q̄ romani tale ius 7 potestatem transfulerunt in papaz. 7 ideo ex tunc potuit papa solus concedere ius eligendi summū pontificem: vel imperatoribus: vel vicinis episcopis: vel cardinalibus: vel romano clero: vel canonicis alicuius ecclesie romane: vel alijs prout vidisset utilitati ecclesie cōuenire. Di. Si romani ex iure diuino habēt ius eligendi romanus episcopū: quō pōt transferre ius in papā: cuz nulli liceat vtere ius diuinū. **Ad.** Rñdet q̄ illud qd̄ est sic de iure diuino q̄ explicite prohibet vel p̄cipit in iure diuino vel ex solis p̄teritis explicite in iure diuino colligit nulli lz venire. s; i illud qd̄ est de iure diuino qd̄ colligitur ex alio quo cōtento in iure diuino implicite 7 ex iure naturali scdo modo dicto licet venire ex eā rōnabili sic etiā ex causa rōnabili licet venire cōtra ius naturale scdo modo dictū: quia quis testantibus sanctis patribus de iure nature oia sunt cōia: tamē licet res repositales appropriare. Istō modo romani habent scdo modo ius eligendi romanū episcopū 7 nō primo modo. ideo licet eis ex causa contra hoc ius venire.

Cap. viij. querit in quibus casibus potestas eligendi summū pontificem reuertat ad romanos: 7 rñdetur tñmō in vnico casu. q̄ rñsto pbat infra. c. lxi. 7 h̄ in vna opionē alie opiones ponet infra. c. lxiij. Disepulus.

Bia res de facili

q̄ ad naturā suā reuertuntur: interrogare decreui si romani p̄tates ordinandi de electoib⁹ romanū episcopū in summū pontificem transfulerūt aut in aliquo casu 7 in quo ius eligendi 7 p̄tates ordinandi de electoib⁹ pape s; istā opionē reuertat ad romanos. **Ad.** Ad hoc diuersimode rñdet. vno modo dī q̄ solūmodo in vno casu ius eligendi 7 potestas ordinandi de electoib⁹ reuertit ad romanos: puta si papa 7 electores oēs infecti fuerint heretica prauitate. vnde si papa 7 omnes cardinales efficerentur heretici 7 romani remaneret catholici de fide 7 bono cōmuni in quantum spectaret ad ipsum curaz competentē habentes eoispo romani haberent ius eligendi 7 etiā potestatem de electoib⁹ ordinandi si quā impator sol⁹ habuerit ius eligendi papa 7 etiā impator fuissent facti heretici romani eoispo reuertissent ius eligendi 7 potestatem de electoibus ordinandi. Di. Istā opionē volo q̄ aliquatū tractem⁹ diffuse: id anteq̄ alleges p̄ ipa vt magis addiscā an aliqd̄ veritatis cōtineat opto vt aliqua circa istam declares. primo igitur dic q̄re inuit opio ista q̄ ius eligendi non reuertitur ad romanos nisi papa efficeretur hereticus. videtur q̄ si soli cardinales vel

Obicitur

Respondetur

Cap. VIII
Questio

Rñsto h̄m opio
nem.

Declaratio in
fontis

alij electores si alij essent efficerent heretici re-
uerteret ius eligendi ad romanos quia eo ipso
q̄ cardinales vel alij electores efficerent here-
tici essent priuati iure eligendi. Sed eo ipso q̄
aliqui priuati electione siue potestate eligen-
di. ius eligendi deuoluit ad alios ad quos spe-
ctat de iure ergo nō oportet q̄ papa efficiatur
hereticus ad hoc q̄ ius eligendi reuertat ad
romanos. **Ad.** Ista opinio intelligit q̄
papa sup̄stite. ius eligendi nō reuertitur ad ro-
manos q̄ uis cardinales vel alij electores si es-
sent alij sicut aliquādo fuerunt alij: efficerent
heretici nisi etiam papa efficeretur hereticus
quia licet cardinales eo ipso q̄ efficerent here-
tici essent priuati iure eligendi. tamen papa
catholicus superstes nō esset p̄pter hoc priuā-
tus potestate ordinandi de electoribus. Sed
si papa esset mortuus eo ipso q̄ cardinales effi-
cerentur heretici ius eligendi illa vice reuerte-
retur ad romanos. **Di.** Quare dicitur q̄
ius eligendi illa vice reuertitur ad romanos.

Ad. Ideo dicitur quia postq̄ post mortem
pape vel etiam post infectionem pape hereti-
ca priuitate eligendus esset papa catholicus
qui etiā haberet potestatem ordinandi de electo-
ribus sicut et alij predecessores sui posito q̄ ro-
mani transfulerint ius et potestatem suam in pa-
pam ratione officij et nō ratione p̄sone. **Di.**

Quare dicit ista opinio q̄ in isto casu reuer-
teretur nō solum ius eligendi: sed etiam pote-
stas ordinandi de electoribus. **Ad.** Hoc
dicitur quia sepe aliqua multitudo habet ius eli-
gendi et tamen non expedit q̄ omnes eligant
quia multi mouerentur malo zelo et sepe non
possent in p̄sonam ydoneā conuenire. aliquos
tamen etiam non possent in vnum locum con-
gruus conuenire: et ideo expedit q̄ ordinent qui
debeant eligere cōmittendo vni p̄sone vel
p̄sonis paucis respectu totius multitudinis
distinctis et zelus fidei ac boni cōmunis habē-
tibus ius eligendi p̄pter hoc enī ab antiquo
electiones p̄latorum concesserunt clericis
quia licet omnes clerici et laici habuerint ius
eligendi. de consensu tamē laicorum p̄pter hoc
q̄ clerici erant sapientiores et sanctiores laicis
ordinatū fuit q̄ ipsi soli haberent ius eligendi.
et ideo quā laici essent discretiores et melio-
res clericis. ius eligendi deberet auferri a cle-
ricis et dari laicis quia illa que spectant ad bo-
nū cōmune et nō cōpetūt aliq̄bus rōne ordinis aut
officij diuini cui mancipati existūt p̄ sapientio-
res et meliores et p̄ quos potest bonū cōmune meli-
us p̄sperari sūt tractanda. et ista fuit cā q̄re plures
romani p̄tiffices in q̄tibus romanis vna cū alijs
romanis q̄busdā imperatoribus licet essent laici

dederunt ius eligendi summū pontificē. **Di.**
Quare dicit ista opinio q̄ in casu predicto ius
eligendi reuertetur ad romanos si romani
remanerent catholici. **Ad.** Hoc dicitur quia
si romani cuius papa et electoribus efficerentur
heretici vel de electione summi pontificis ex
qua p̄deret bonū cōmune christianitatis essent
in detrimentū christiane religionis negligē-
tes vel desides ius eligendi non reuertetur
ad romanos. **Di.** Ad quos reuertet vel de-
uoluetur. **Ad.** Dicitur q̄ deuoluetur ad ali-
os christianos catholicos debite de electio-
ne faciēda sollicitos. **Di.** Hoc videtur irratio-
nabiliter dicitur: quia alij catholici sunt in tanta
multitudine q̄ nō possent in aliquo vni locū
p̄uenire ad tractandū de electione futuri pon-
tificis. **Ad.** Respondetur q̄ in tali casu pro-
uincie vel dyoceses aut multitudines et quecū-
q̄ p̄sone diligentia quā deberēt minime ad-
hibētes ad eligēdū summū pontificē eo ipso
essent iure eligēdi et potestate de electione fa-
ciēda ordinandi priuati et ius eligendi deuol-
ueretur ad alios. ita q̄ si vnus solus clericus vel
laycus remaneret q̄ vt deberet esse sollicitus
de electione faciēda ius eligendi deuolueretur
ad ip̄m. **Di.** Quid si nullus esset sollicitus
vt deberet. **Ad.** Respondetur q̄ sicut
nunq̄ vsq̄ ad finē mūdi fides deficiet: ita sem-
per aliquis erit in gratia et debito modo solli-
citus de his q̄ sunt necessaria dei ecclesie. Si
autē nullus esset sollicitus sed omēs essent ne-
gligētes circa electionē summi pontificis ne-
cessario faciēdas omnes essent extra gratia:
et in peccato mortali q̄ nunq̄ eueniet.

Cap. 4. rōib⁹ p̄bat r̄sionē datā ad q̄st̄i. c. p̄ce. Di.

Vantus volo ex

q̄ plicasti vel explicare curasti opinio-
nem predictam. Ideo nunc incipe
allegare p̄ ip̄a aut primo conare r̄ndere q̄ ele-
ctores quicūq̄ summi pontificis siue cardinales siue
ip̄atos siue aliq̄ quicūq̄ clerici vel layci si effice-
rent heretici eo ipso eent priuati iure eligēdi su-
mū pontificē. **Ad.** Hoc videt̄ mltipl̄ posse
p̄bari: p̄mo sic. Illi q̄ non sunt de corpore ecclesie
non p̄nt eligere caput ecclesie. q̄ caput ecclesie a
mēbro vel mēbris ecclesie solūmō eligi d̄z. Sed
heretici quicūq̄ siue cardinales siue alij nō
sunt de corpore ecclesie. quia omnes heretici
per heresim creunt ecclesiam. teste beato L̄y
p̄riano. qui vt legitur. i. q. i. c. si quis. ait. Si q̄s
de ecclesia heretica p̄sumptione exierit a se
metipso damnatus est. ergo heretici non ha-
bent ius eligēdi summū pontificē. Ampli⁹
illi cui catholici p̄ceptū iuris dei cōmuni-

Cap IX

Prima ratio

Secunda ratio

carum non debent non habent ius eligendi summum pontificem quia electoribus summi pontificis communicare tenentur catholici quomodo elegerunt audiendo. Sed hereticis per preceptum iuris dei catholici communicare non debent. Teste beato paulo qui ad Titum tertio ait hereticus hominem post primam et secundam correctionem deuota et beatus Johannes canonica sua ait. Si quis uenit ad uos et hanc doctrinam non afferit nolite recipere eum in domum nec aue ei dixeritis. Qui enim dicit ei aue. communicat eius opinioni bus malignis. super quibus uerbis dicit beda ut legitur. xxiiij. q. i. c. omnis. hoc iohannes de hereticis siue schismaticis euitadis que uobis docuit etiam factis exhibuit. Narrat enim de illo audito sanctissimum eius polycarpum symoneorum antistes. Quia tempore quodam cum apud ephesus balneas lauandi gratia fuisset ingressus et uidisset ibi cherinthum exire. continuo discessit non lotus: dicens fugiamus hinc. ne et balnee ipse nos corumpat in quibus cherinthus lauatur inimicus ueritatis. Et quibus alijs que pluribus colligitur quod hereticis catholici concitare non debent. ergo heretici cardinales uel alij ius eligendi summum pontificem habere non possunt.

Rursus qui habendus est sicut ethnicus et publicanus ius eligendi summum pontificem habere non potest quia infideles scilicet ethnici non sunt capaces talis iuris sed hereticus habendus est sicut ethnicus et publicanus. Teste hieronimo qui ut legitur. xxiiij. q. i. c. omnibus ait. Hanc domum scilicet ecclesiam dei si quis corrigentem corripientemque contempserit sit tibi inquit tanquam ethnicus et publicanus. ergo hereticus iure eligendi summum pontificem si habuerit est priuatus. Preterea qui nihil potestatis ac iuris non habet ius eligendi summum pontificem quod non minimum inter iura ecclesiastica est censendum. Sed heretici nihil potestatis ac iuris habent teste beato cipriano qui ut legitur. xxiiij. q. i. c. didicimus ait. Didicimus omnino hereticos et schismaticos nihil potestatis habere ac iuris. quod de iure ecclesiastico intelligit Ciprianus: quia iura secularia poterant aliquando habere heretici. ergo heretici ius eligendi summum pontificem habere non possunt. Item inimici fidei christiane et omnium catholicorum non possunt habere ius eligendi caput omnium catholicorum per quod per fidei christiana etiam morti si oportet se debet exponere. Sed cardinales si sunt heretici sunt inimici fidei christiane et omnium catholicorum ergo cardinales si sunt heretici non habent ius eligendi summum pontificem. Preterea qui habent ius eligendi summum pontificem in terra

ubi est electio celebranda sunt tenendi per catholicos et fouendi. Sed cardinales uel alij qui habuissent ius eligendi summum pontificem si efficiantur heretici in nulla terra catholicorum sunt tenendi uel fouendi perhibente concilio lateranensi testimonio ex quo ut legitur extra de hereticis. c. sicut. sic habet sub anathemate. prohibemus ne quis eos scilicet hereticos in domo uel in terra sua tenere uel fouere negociatione cum eis exercere presumat. ergo cardinales si efficiantur heretici non habent ius eligendi summum pontificem

Cap. x. inuestigat si habentes ius eligendi summum pontificem facti sunt heretici et ab heresi recipiant uirtus ius eligendi recuperare possunt. Discipulus.

X quo secundum

istam opinionem cardinales si efficiantur heretici non habent ius eligendi summum pontificem sed amittunt huiusmodi ius eligendi nunquid ipsis reuertentibus ad catholicam fidem recuperant idem ius. Respondeo quod si cardinales efficiantur heretici quumcumque occulti non recuperant ius eligendi summum pontificem quous reuertant ad orthodoxam fidem et culpam hereticam prauitatis per penitentiam diluant: nisi idem ius de nouo conferatur eisdem. et idem dicit de quocumque cardinali si aliquis eorum efficiatur hereticus alijs remanentibus in catholica ueritate. quia et tunc non poterit eligere nisi de nouo ius eligendi conferatur eidem. Di. Pro ista assertioe aliquas allegatoes adducas. Respondeo. Nec assertio taliter posse probari uidentur. Nulla dignitas ecclesiastica per hereticam prauitatem amissa retineri potest sine dispensatione. ergo similiter nullum ius ecclesiasticum siue spirituale per hereticam prauitatem amissum poterit recuperari absque noua collatione eiusdem iuris: nisi ex sola ordinatione christi cooperat eis. Et per consequens si cardinales per hereticam prauitatem amittant ius eligendi summum pontificem idem ius recuperare non poterunt absque collatione noua eiusdem iuris. Cum cardinales immediate ex sola ordinatione christi non habeant ius eligendi summum pontificem sedmediate ordinatione beati. Di. Hec ratio non uidetur concludere. Nam quod dignitates ecclesie per prauitatem hereticam amittant non est ex natura rei sed ex constitutione ecclesie. Ecclesia enim uolens punire hereticos statuit ut ecclesiasticas dignitates amitteret quas possent: si non obuiaret constitutio ecclesie retinere. quia preterea spirituales que non sunt maiores dignitatibus ecclesiasticis remanent in hereticis: sicut potestas conferendi corpus christi: si hereticus est sacer

Cap. X
Questio

Respondeo

Probatum responsum
sine ratione

Quasio

Tertia

Quarta

Quinta

Septa

dos et potestas transferendi ordines si est episcopus, ergo etiam si non obuiaret constitutio ecclesie dignitates ecclesiasticas retinerent. Ex quo inferitur quod heretici retinent iura spiritualia quae prius habuerunt nisi per constitutionem ecclesie priuentur eisdem, sed nulla inuenitur constitutio ecclesie per quam cardinales si efficiantur heretici priuentur iure eligendi summum pontificem, ergo absque collatione noua recuperant idem ius si ad veritates redierint orthodoxam.

Ad. Nonnullis apparet quod ista responsio non sufficit. Nam ut dicunt heretici non per solam constitutionem ecclesie, sed eo ipso quod sunt heretici (etiam si nulla constitutio ecclesie esset) amittunt ecclesiasticas dignitates quantum ad omnia que a viatoribus amitti possunt, quod sic probatur. Non est maior ratio de vno spirituali amissibili quam amittatur absque constitutione ecclesiastica per hereticam prauitatem quam de alio: quia qua ratione diceretur quod cum heretica prauitate potest stare vnum spirituale amissibile: eadem facilitate diceretur hoc de quocumque alio spirituali amissibili. Sed aliquod est spirituale amissibile quod ex natura rei non stat cum heretica prauitate quous nulla esset constitutio, ergo nullum etiam spirituale amissibile stat cum heretica prauitate, maior videtur clara. **Adior:** probatur. Nam papalis dignitas quantum ad omnia amissibilia que sunt propria dignitati papali absque omni constitutione ecclesie per hereticam prauitatem amittitur, quod sic ostenditur. Nullus potest ligari sententia canonis nisi quis non esset lata sententia canonis sit minor: et inferior conditio eiusdem canonis. Sed papa si efficiatur hereticus ligatur sententia canonis conditi a predecessore suo, teste glossa que xxiiij. q. i. c. i. ait. Vnde est casus in quo papa papa ligare potest in quo papa in canone late sententia incidit, nec obuiat regula illa: quia par pare solvere et ligare non potest, quod si papa hereticus est: in eo quod hereticus est minor est quolibet catholico, quia lex factus non rat sine sententia, ergo papa effectus hereticus minor est conditio canonis quo ligatur: etiam si idez additor nulla publicet sententia. Ex quo inferitur quod dignitas papalis absque omni constitutione amittitur per hereticam prauitatem. **Di.** Non videtur verum quod omne ius spirituale amissibile per hereticam prauitatem amittatur absque constitutione ecclesie: et quod non possit recuperari absque noua collatione eiusdem iuris. Nam ius eligendi summum pontificem est ius spirituale ut isti dicunt et tamen si romani efficerentur heretici non amitterent illud ius: quia tunc ipsis reduntibus de heresi non recuperarent ius eligendi per rationem predictam. Simulter si romani et cardinales omnes qui habent ius eligendi efficerentur heretici ius eligendi illa vice deuolueretur ad alios catholicos quo posito ponatur iterum quod omnes alij christiani efficiantur heretici preter decem quo posito omnes christiani preter illos decem amitteretur ius eligendi summum pontificem quo posito de christianis hereticis redeant ad fidei catholicam, xx. et illi. x. qui prius erant catholici labantur in heresim: tunc queritur an isti, xx. reuersi de heresi habent ius eligendi summum pontificem aut non, habeant si habent ius eligendi ergo absque noua collatione recuperauerunt ius spirituale quod prius amiserant per hereticam prauitatem si non habent ius eligendi ergo tota ecclesia dei esset priuata iure eligendi summum pontificem: et per consequens christus non in omnibus necessarijs sufficeret per iudicium ecclesie. Item ius pronari ecclesiam et ius spirituale et tunc quis amittatur per hereticam prauitatem, absque noua collatione poterit recuperari, nam si aliquis patronus fiat hereticus amittit ius patronatus, sed si retineat rem ratione cuius est patronus et redierit ad fidei veritatem recuperat ius patronatus quod amiserat: quia ius patronatus transit cum vniuersitate multo magis reuertitur ad illum penes quem remanserat dominium rei ratione cuius erat patronus. Item dignitates ecclesie per hereticam prauitatem amisse recuperantur absque noua electione ergo et iura spiritualia propter hereticam prauitatem amissa recuperari poterunt absque noua collatione eorundem iurium. Consequenter videtur aperta quia eadem ratio videtur de vno et de alio. Antecedens auctoritatibus manifestis videtur posse probari, ait enim augustinus ut habetur, xxiiij. q. iij. c. ipsa pietas, loquens de donatistis hereticis. Habeat ergo de preterito detestabili errore: sicut petrus habuit de mendacij timore amarum dolorem: et veniant ad ecclesiam christi veram id est catholicam matrem, sint in illa clerici sint in illa episcopi vtiliter qui contra eam fuerunt hostiliter non inuidemus immo amplectimur hortamur optamus religiosissime. Item ex. vi. sinodo videtur legitur. i. q. viij. c. conuenientibus sic habet. Religiosissimi monachi dixerunt sicut receperunt vniuersales sex sinodi ab heresi reuertentes ita et nos recepimus. Sancta sinodus dixit placet omnibus nobis, et iussi sunt Basilius episcopus antichirij et theodorus episcopus mirre ciuitatis: et theodosius sedere in gradibus et sedibus suis et infra. Constantinus episcopus cipri dixit sufficiens ostensum est quod ab hereticis venientes recipiendi sunt. Item gregorio, ut habetur dis. xij. c. nos consuetudinem loquens de do-

Edm. m. r. p. r. n. d. e. adducta.

Minor probatur

Probatur assumptum

Obicitur maior rationis principalis probatione

Secundo

Tertio

Quarto

Probatur ante

natis his episcopis reuertentibus ad fidem aie. Sufficiat autem illis episcopis donatis his verbis curam gerere propter ista videtur quod predicta sunt consona veritati. tu vero dic quomodo respondetur ad illa. **Ad.** Ad primum istorum dicitur quod si romani omnes efficerent heretici ius eligendi summum pontificem amitteret et sine quo runda assertione non recuperarent ius eligendi licet ab heresi reuerterent ad fidem. Sed sine alia recuperarent idem ius propter hoc quod immediate ex ordinatione christi et iure gentium habent ius eligendi. **Di.** Ubi ordinavit christus quod romani haberent ius eligendi summum pontificem.

Questio

Responso

Ad. Respondetur quod tunc ordinavit quoniam fecit dea tu petrum caput et pontificem omnium christianorum dans ei potestatem eligendi sibi locum ubi poneret sedem suam et non primum illos quos eligeret esse episcopos quodammodo propter iure gentium quod ibi proficiet de quibus eis competit ex iure gentium quibus non sic quin licite posset ordinare etiam fieri contrarius.

Ad secunda

Di. Dic quomodo respondetur ad secundam objectionem quam feci. **Ad.** Quibusdam apparet quod ista obiectio sit fantastica ut responso ceteris seculi indigna. ponit enim casum qui nunquam evenit nec est probabile quod nunquam debeat evenire. **Di.** Videtur alijs quod illa obiectio non est ita fantastica quod quibus casus ille nunquam evenit posset tamen accidere et temerarius est dicere quod nunquam eveniet. ideo videtur utile ipsum discutere quia ex discussione illorum que nunquam raro accidunt profundius et subtilius intelliguntur ea que sepe eveniunt siue ergo illa obiectio fuerit fantastica siue non. Dic qualiter respondetur ad ipsam quod si cut scire mala sepe est utile et discutere falsa frequenter ad cognitionem confert plurimum veritatis. ita discutere fantastica multotiens valet ad cognoscendum illa que vera et solida dinoscuntur. **Ad.** Respondetur ad ipsam quod si omnes christiani efficerent heretici propter christum qui non essent romani illi immediate ex speciali ordinatione christi haberent ius eligendi summum pontificem et si postea christiani redirent ad catholicam veritatem et illi christiani efficerent heretici christiani redeuntes ad fidem immediate ex speciali ordinatione christi recuperarent ius eligendi summum pontificem quod prius amiserant propter hereticam pravitatem.

Di. Ubi ordinavit christus ista. **Ad.** Dicitur quod christus specialiter ista ordinavit et prout ecclesie quoniam specialiter dixit matth. ultimo. Uobis sum oibus diebus usque ad consummationem seculi. tunc promisit quod usque usque ad consummationem seculi in necessarijs deficeret ecclesie sue. Et ideo quia habere potestatem eligendi summum pontificem est necessarium ecclesie

dei: tunc insuper catholici vel omnes vel aliqui qualescumque fuissent antequam haberet potestatem eligendi summum pontificem ordinavit pariter quare si essent solummodo christiani catholici et lapci et non romani qui ante fuissent heretici: illi viginti catholici immediate ex speciali ordinatione et promissione christi haberent ius eligendi summum pontificem: quia non esset maior ratio quod unus illorum haberet ius eligendi quam alius: et ita omnes haberent ius. **Di.** Ista prioribus pugnant videntur: quia sine ista cardinales effecti heretici possent recuperare ius eligendi summum pontificem absque nova collatione eiusdem iuris. ponat enim quod cardinales primo efficiantur heretici et postea vel aliqui eorum redeant ad catholicam fidem et omnes alij efficiantur heretici. tunc querit an isti cardinales redeuntes de heresi haberent ius eligendi aut non habent. Si habent recuperaverunt ius eligendi absque nova collatione eiusdem iuris eo ipso quod redierunt ad orthodoxam fidem. si non habent ius eligendi et non sunt alij catholici pro casibus illis: ergo tota ecclesia dei caret iure eligendi summum pontificem. **Ad.** Respondetur ad hoc quod cardinales ius eligendi quod habent ex ordinatione humana puta ex processione pape vel romanorum in nullo casu recuperant eo ipso quod reuertunt ad fidem absque nova collatione eiusdem iuris. et sic intelliguntur illa que prius dicta sunt de hoc. Sed ius eligendi quod competit eis ex ordinatione christi ponit saltem in casu quoniam non essent alij catholici recuperant eo ipso quod redierunt ad veram fidem. **Di.** Quare plus recuperant ius eligendi quod habent ex ordinatione christi eo ipso quod redeunt ab heresi ad catholicam fidem quam ius quod non habent nisi ex ordinatione humana. **Ad.** Huiusmodi ratio assignatur: quare eodem est idem ius primo esse collatum et post amissionem restitutum. et ideo quia christus ordinavit et promisit quod nullum nunquam necessarium deficeret ecclesie sue. ideo ordinavit quod heretici in tali casu quando non sunt alij catholici eo ipso quod redeunt ad fidem restituantur eis ius eligendi. sed pro nulla ordinatione humana haberetur si cardinales efficiantur heretici eo ipso quod reuertantur ad fidem recuperent ius eligendi. et ideo non habent tale ius absque nova collatione. posset tamen inveniri quod eo ipso recuperarent ius eligendi catholici. **Di.** Dic quid dicitur de iure patronatus amisso propter hereticam pravitatem. **Ad.** Duplex dicitur uno modo quod recuperatur idem ius: quia hoc per ordinationem humanam concessum est. quod sicut ius patronatus transiit cum universitate: ita recuperatur recuperata re ratione cuius habet aliquis ius patronatus. alij dicunt quod ius patronatus non recuperatur: sed specialiter datur illi qui rem recuperat. **Di.** Dic quid dicitur

Obiectio.

Responso

Ad tertium

Ad quartum.

be dignitatibus ecclesiasticis ppter hereticā prauitatē amissis q̄ dicit̄ recuperari absq̄ noua collatōe vel electōe. **Alia.** Dicit̄ q̄ ep̄at̄ ⁊ alie ecclesiastice dignitates si ppter hereticā prauitatē amittant̄ nō recuperant̄ absq̄ noua electōe vel aliquo equivalenti noue electōni cuiusmodi est dispensatio qua aliquādo dispensabat̄ cum hereticis vt reciperēt dignitates nec ppter hereticā prauitatē amiserāt. in illis enī dispensatio equalet electioni. oēs aut̄uctoritates inducte intelligi debēt ita vt heretici ad dignitates amissas recipiunt ⁊ non aliter teste leone: papa qui vt habet̄. i. q. i. c. si quis heretice ait. si quis heretice cōmunionis cōragiōe se maculauerit hoc in magno beneficio habeat si adēpra omī spe p̄mōtionis in quo inuenit̄ ordine permaneat.

Cap. xi. recitat opinionē tenentē q̄ si cardinales oēs hereticarent̄ electio summi p̄tificis ad romanos deuolueretur. Discipulus

Cap. XI

Sertio supra ca

a pitulo. viij. recitata tenet q̄ cardinales p̄ crimie heresis p̄tate eligēdi papā priuant̄ ⁊ nō p̄ alio crimie de quo nūc esset videndū sed q̄ b̄ ex sequētib⁹ apparebit̄ ideo nūc excipe ostēdere s̄m̄ assertionē illā qd̄ si cardinales oēs qui soli nūc habēt electionē efficiant̄ heretici an ius eligēdi reuertit̄ ad romanos. **Alia.** hoc videt̄ diuersis rōnib⁹ posse p̄bari quia si papa ⁊ oēs cardinales efficiant̄ heretici aut ius eligēdi est penes alios catholicos aut in tota ecclesia dei nulli catholici habēt ius eligēdi summū pontificē si penes alios est ius eligēdi ⁊ nulli alij q̄ romani habēt ius eligēdi q̄ minus videt̄ de alijs q̄ ius eligēdi deuoluat̄ ad ipsos q̄ de romanis ergo romani hnt̄ in hoc casu ius eligēdi summū p̄tificē. Si aut̄ nulli catholici hnt̄ ius eligēdi ergo tota ecclesia dei esset priuata potestate eligēdi summū pontificē ⁊ ita nō esset in necessarijs sufficiēt̄ p̄uisum ecclesie dei.

Ratio prima

Secūdo

Amplius nō videt̄ aliquomodo credendū q̄ minus p̄ iura diuina vel humana sit p̄uisuz ecclesie romane. si electores ⁊ p̄elati ipsi p̄riuentur potestate eligēdi q̄ alijs ecclesijs inferioribus si electores ipsoꝝ p̄latorum ex aliquo casu p̄uent̄ potestate eligēdi. sed h̄mōi in inferioribus ecclesijs est p̄uisum. extra de elec. nec p̄ defectu credēdū est q̄ p̄ iura diuina vel humana sit p̄uisuz romane ecclesie quomodo p̄elatus eligi debeat si sede vacāte electores ipsius potestate eligēdi p̄riuent̄. quod accideret si omnes cardinales vna cū papa mortuo: in hereticā prauitatē caderēt. nō aut̄ aliter est

p̄uisuz nec p̄ iura hūana nec p̄ iura diuina nisi q̄ electio reuertit̄ ad romanos. q̄ sil̄ ex iure diuino ⁊ iure gētū būerūt ius eligēdi. q̄ electio ad sup̄iorē deuolui nō p̄t̄ sic p̄rigit̄ p̄ iura humana de alijs ecclesijs. igr̄ in h̄ casu electio summi p̄tifici ad romanos reuertit̄. **Di.** Ista rō nō videt̄ p̄cludere. nā iura ad ea q̄ frequētius eueniūt aptant̄: q̄ ex bis q̄ forte vno casu acciderē p̄nt̄ iura nō p̄stituit̄. qd̄ ei semel aut bis fit p̄tēnūt̄ legislatores vt leges sacre testant̄. s̄ q̄ electores p̄latoꝝ aliarū ecclesiarū p̄uentur p̄tate eligēdi sepe p̄ringit̄. q̄ aut̄ electores summi p̄tifici p̄tate eligēdi p̄uentur nūq̄ accidit vel raro. q̄ quis p̄ iura debeat p̄uideri p̄ queꝝ vel p̄ quos sunt p̄ficiēdi p̄lati alijs ecclesijs si illi q̄b⁹ cōcessa ē electio p̄tate eligēdi p̄uentur nō t̄n̄ oꝝ q̄ iura p̄uideat̄ q̄lit̄ eligi debeat roman⁹ p̄tifer: s̄ illi q̄b⁹ cōcessa ē electio p̄tate eligēdi p̄riuent̄. **Alia.** Ista obiectio multos nō mouet p̄t̄ duo. p̄mo nā s̄ iura sep̄ aptēt̄ ad ea q̄ frequēt̄ accidūt: t̄n̄ q̄nq̄ iura aptant̄ ad ea q̄ raro p̄ringūt ⁊ maxie vbi piculū spūale toti⁹ cōitat̄ fidelū h̄rit̄: nisi ius subueniat. s̄ si p̄uat̄ p̄tate eligēdi illis q̄b⁹ data ē electio summi p̄tifici nullo iure neq̄ dīno neq̄ hūano subueniat̄ eccleie vt possit h̄re summū p̄tificē spūale piculū imineret toti eccleie. s̄ si casus cōtingat aliquo iure subuenit̄ eccleie. **L̄** ū igr̄ sup̄ h̄ n̄ inueniat̄ ius hūanū recurrēdū ē ad ius diuini. vt sc̄z reuertat̄ electio ad romanos q̄ sil̄ ex iure dīno ⁊ iure gētū būerūt ius eligēdi summū p̄tificē. **Secdo** q̄ sic no. glo. dist. xx. viij. c. de syracusane cautela d̄z adhiberi ex eo q̄ sollet aliq̄s fieri. vt. xciij. c. affros. ⁊ ex di. xxiij. c. in nomine potest colligi manifeste. Sed sepe accidit q̄ electores summi pontificis propter hereticā prauitateꝝ fuerunt potestate eligēdi priuati. Igitur saltē tunc de iure humano debuit p̄uideri qualiter esset eligendus summus pontifer si hoc nō fuit p̄uisuz nisi iure diuino: q̄ tūc sup̄ hoc nō fuit editū aliq̄d ius humanū: igr̄ ex iure dīno ⁊ rōne euidēt̄ colligit̄ q̄lit̄ sit eligēd⁹ summ⁹ p̄tifer si electores p̄uent̄ p̄tate eligēdi ⁊ nō sit papa q̄ valeat alijs electionē p̄cedere. hic nō videt̄ aliud probandū nisi q̄ sepe accidit q̄ electores summi pontificis propter heresim fuerunt potestate eligēdi priuati. quod probatur p̄ hoc q̄ sepe impatores habuerūt potestātē eligēdi summū pontificē qui postea ppter prauitatē hereticā fuerunt eadē p̄tate priuati. teste Braciano q̄ di. lxiij. c. quia queuerūt ait. frequenter etiā in hereticōꝝ perfidiā prolapsi sc̄z imperatores catholici matris ecclesie vnitatē impugnare conati sunt: ideo sanctorū statuta patrū aduert

Obiectur

Ratio ipsoꝝ obiectioꝝ. p̄mo.

Secundo.

Obijciatur sus eos pdierunt vt semet electioni nō infererēt. Di. Uideſq̄ impatores puati nō fuerunt poteſtate ⁊ iure eligendi ſummū pontificem ſed q̄ renūciauerūt huiusmodi iuri quod dicit idem gratianus eadem diſ. c. ſanctozum. quia ex his conſtitutionibus deprehenditur impatores renūciaſſe priuilegiū quod de electione ſummū pontificis Adrianus papa impatori harolo ⁊ ad imitationem eius leo papa orthoni ſmo regi theutonicoꝝ fecerat. **Ad.**

Reſpondetur. Reſpondetur q̄ plures imperatores etiaſ de quibus nō legitur in decretis habuerūt ius eligendi ſummū pontificem quoz aliqui pdiderunt idem ius ppter hereticam prauitateꝝ aliqui renūciauerunt eidem iuri ⁊ ita vtrūq̄ dictum gratiani continet veritatem pro diuerſis imperatoꝝibus.

Cap. xij. querit ad quos romanos deuoluat electio papa mortuo et cardinalib⁹ prauitate heretica infectis ⁊ rñdef ſub opinionib⁹ q̄tuor: ad primas tres ⁊ earū rōnes rñdef capitulo ſequenti. **Discipulus.**

Cap. XII **Ius eligēdi romanū** episcopū reuertitur ad romanos electoꝝibus priuatis iure eligēdi ⁊ nō existente papa qui de electione valeat ordinare ad quos romanos reuertitur vtrum ſcilicet ad oēs vel ad aliquē ⁊ aliquos tantuz

Ad. Circa hoc ſunt diuerſe opinionēs vna eſt q̄ reuertitur ad impatoꝝem romanoz. Cuius ratio aſſignat quoniā quādo aliqui electoꝝes priuant iure eligendi electio reuertit ad illum vel illos qui ante immediate habuerunt ius eligendi ſummū pontificē ſed anteq̄ cardinales qui poſt impatoꝝē habuerūt ius eligendi immediate habuit impatoꝝ: ius eligendi ſummū pontificem igitur ſi cardinales ppter hereticam prauitatem priuant iure eligendi romanū episcopum ius eligendi reuertitur ad impatoꝝem. **Alia aſſertio eſt q̄ ſi cardinales efficiant heretici ⁊ nō ſit papa qui de electoꝝibus valeat ordinare ius eligendi reuertitur ad canonicos ecclie vbi eſt ſedes pape.**

Quia ceſſante priuilegio recurrēdū eſt ad ius cōmune ſed cardinales nō habent ius eligendi niſi ex priuilegio ſpali. igitur ſi priuilegium illud ppter prauitate hereticam pdiderint recurrēdū eſt ad ius cōmune. eſt aut ius cōmune q̄ canonici eccleſiaruz cathedralium habent ius eligendi epōs igitur in hoc caſu ad canonicos ecclie vbi eſt ſedes pape reuertitur ius eligendi ſummū pontifices. **Alia eſt aſſertio q̄ in hoc caſu electio ſummū pontificis deuoluitur ad totuz clerū romanū.** Quia q̄ ſoli clerici cathedralis ecclie habent ius eligēdi ſummū pontificē eſt ex priuilegio papali ius

autē cōe eſt q̄ totus clerus hēat ius eligendi. igitur ex quo ius eligēdi ſummū pontificē non ſit ex priuilegio papali cōceſſo clericis ecclie vbi eſt ſedes pape vel ſi fuit eis cōceſſum poſtea fuit eis ablatū q̄n fuit cardinalib⁹ datū ⁊ ceſſante priuilegio recurrēdū eſt ad ius cōe. relinquit q̄ ſi cardinales efficiant heretici electio ad totum clerū romanū reuertit. **Quod aut ſit ius cōe q̄ tot⁹ clerus hēat ius eligēdi** videſ reſtari gratian⁹ q̄ vt legit. di. lxxij. §. ex his ait. Sicut electio ſummū pontificis nō a cardinalib⁹ tm̄ imo etia ab alijs religioſis ⁊ clericis auctoritate nicholai pape eſt faciēda: ita eſt ⁊ epōꝝ electio nō a canonicis tm̄ ſed ab alijs religioſis clericis ſicut in gñali ſinodo innocenti⁹ hſtra rome cōſtitutū eſt. **Unde idē innocenti⁹ ca. obediētib⁹** ſane epōs q̄n vltra tres meſes vacare eccliam ſacroz patrū p̄hibent ſanctōdes. **Sub auathe matris: vinculo interdicim⁹** ne canonici de ſepali ab electioe epōꝝ excludat religioſos viros ſed eoz cōſilio honeſtā ⁊ idoneā p̄ſonaz in ep̄m eligant q̄ ſi exclusis religioſis viris electio facta fuerit q̄ abſq̄ eoz cōſenſu factū fuerit irritū habeat ⁊ vacuū. **Ex q̄bus** apparet q̄ h⁹ ius cōe ad totū clerū ſpectat electio. **Alia eſt aſſertio q̄ ſi cardiales efficiant heretici electio reuertit ad pplm ⁊ clerū romanū ita q̄ ad oēs romanos reuertit nō q̄ oēs eligant q̄ niſi eſſent valde pauci hoc abſq̄ p̄fuſione q̄ eſt vltanda in h̄mōi fieri nō poſſet ſed vt de conſenſu oim exp̄ſſo vel tacito ordinat q̄ q̄s vel qui vicem oim impleat vel impleat ep̄m ſuū eligēdo poſſent romani in h̄ caſu cōmittere vices ſuas impatoꝝi catholico q̄ vice oiz eligeret romanū ep̄m. **Pro hac aſſertione ſic arguit ſi ali q̄s vel aliqui a romanis poſſet vel poſſent iure diuino ſolo vel iure hūano ſolo in caſu ſibi v̄dicare ius eligendi ſummū pontificē aut hoc poſſet vel poſſent iure diuino ſolo aut iure humano ſolo vel ſimul iure diuino ⁊ hūano: non ſolo iure diuino: q̄ hoc ex ſcripturis ſacris probari nō p̄t. **Nec ſolo iure hūano: q̄ omia iura hūana de hoc ppter canonica vel illud qd eoz ceſſum fuit cardinalib⁹ q̄n fuit ſolū cardinalib⁹ cōceſſum ius eligēdi abrogata fuerūt. nec iure gentiū p̄t ab alijs vel ab aliq̄b⁹ romanis ſpali ter v̄dicari tale ius: q̄ ſm ius gentiū ad oēs ſpectat eligere p̄ſidē eis vel ordinare quē eligere debeant. q̄ ſm ius gentiū qd oēs tangit p̄ oēs tractari debet. relinquit ergo q̄ ad oēs romanos tam clericos q̄ laicos ius eligendi reuertatur. vt ſi de conſenſu omnium tacito vel exp̄ſſo ordinetur qualiter ſummus pontifex eligi debeat. **Amplius** quādo poteſtas nō habetur ex ſolo iure diuino deſiciente iure ci******

Probat minor

Opinio quarta

Probat primo

Secundo

Opinio prima

Probat

Opinio ſecunda

Probat

Opinio tertia

Probat

nisi tam ecclesiastico q̄ seculari recurrendum est ad ius gentiū quod est antiquius & cōmuniū q̄ ius civile & ecclesiasticū siueulare. Sed omnes romani non aliqui habuerūt ex iure diuino & iure gentiū ius eligēdi romanū ep̄m: ad quod probandū probatiōes sunt ad ducte p̄i. ergo si circa electiōem summi pontificis oīa iura civilia canonica & seclaria de fecerint quod accideret si oēs cardinales efficierentur heretici virtute iuris diuini & iur̄ gētiū simul potestas eligēdi romanū ep̄m reuertetur ad romanos. **Di.** Videtur q̄ ista rō nō procedit nisi virtute iuris abrogati qd̄ nullo modo reuertit p̄t q̄ si ad aliquod ius abrogatur p̄inde est ac si nunq̄ fuisset. sed ius gentiū quo romani aliquādo potuerūt eligere romanū ep̄m quo ad eos abrogatū est. ergo virtute illius iuris potestas eligēdi romanū ep̄s nō reuertitur ad romanos. **Ad.** Respondeatur q̄ virtute iuris penit̄ abrogati nulla potestas reuertitur: sed ius gentiū cū iure diuino simul quo romani poterāt eligere romanū ep̄m nō potest penitus abrogari nisi pro tempore quo fm̄ ius canonicū alij habēt ius eligēdi. & ideo cessante illo iure civili & ecclesiastico statim ius gētiū tale reuertitur sicut quia de iure naturali est q̄ oīa sunt cōia. ideo cessante iure gentiū & civili quib̄ aliquid sit propriū statim reuertitur ius naturale vt oīa sint cōia sic fuerūt an̄ oēm ordiatiōem hūanā.

Cap. xiii. r̄idet ad rōnes pro tribus primis op̄inibus caplo precedenti adductas. Discipulus.

Obijctur

R̄idetur

Cap. XIII

Ad rōnes p̄ prima op̄ione

Via ista assertio

q̄ aliquā apparentiā habere videtur dic̄ qualiter fm̄ eaz̄ ad allegatiōes pro assertionibus cōtrariis respondet. **Ad.** Ad allegatiōem pro prima assertione dicitur q̄ nō semper quādo electores priuantur iure eligēdi ius eligēdi reuertitur ad eos q̄ immediate ante habuerūt ius eligēdi: quia sepe in tali casu ius eligēdi ad superiores deuoluitur nonnunq̄ etiā reuertitur ad eos qui ex antiquo & cōmuniōi iure habuerūt ius eligēdi. & iō lz̄ impator: immediate ante cardinales habuisset ius eligēdi (si cardinales efficiant̄ heretici) ius eligēdi nō reuertit̄ nec reuoluitur ad imperatorē solū: sed reuertitur ad ip̄m & alios romanos simul vt ip̄e cū alijs romanis debeat ordiare quomodo debeat eligi romanus pontifex. in hoc tñ̄ bz̄ quādā prerogatiuā impator: super alios romanos quo ad electionē summi pontificis vt sine eo (saltē si eius presentia conuenient̄ haberi potest) romani nō debeāt ad eius summi pontificis electionē p̄

cedere. nec de electoribus ordinare. **Disci.** Quid si imperator veller impedire electiōem summi pontificis quādo cardinales effecti essent heretici: vel si nollet etiā se introumittere: etiā requisitus p̄ romanos. **Ad.** Respondeatur q̄ in hoc casu romani possent & deberent absq̄ impatore ad electionē p̄cedere, quia sicut dictū est p̄ius potestas eligēdi summi pontificis nō competit impatori in quātū imperator iure diuino vel iure gentiū simul: s̄ competit sibi in quātū catholicus & romanus in quibus secū cōuenirent romani alij. & ideo sicut alius romanus nō potest impedire romanos qñ̄ in hoc casu debeant ad electionē p̄cedere. quia sicut dictū est p̄i potestas eligēdi summi pontificem &c. Ita nec impator potest rat eos impedire. **Di.** Si imperator non habet ius eligendi virtute iuris diuini & iuris gentiū nisi in q̄tuz̄ catholicus & romanus igitur in hoc alij romani pares sūt ei. ex quo inferatur q̄ quo ad hoc nō plus est vocandus vel requirendus aut expectandus impator q̄ alij romani. **Ad.** Ad hoc respondet q̄ quis impator: & alij romani sunt quodāmodo pares (quo ad hoc q̄ quales potestatem & quale ius habet impator: in electiōe summi pontificis talem potestatem & tale ius habent alij romani.) tamē quādo deberēt eligere vel de electione vel de electoribus tractare: alij romani deberent in multis impatori deferre. quē ad modum in alijs electionibus sapiētiōibus & potētiōibus: meliōibus & digniōibus est in multis ab alijs deferendū. & ideo sine impatore quādo zelat debito modo p̄ religionē xp̄iana: alij romani (si pueniēter potest haberi eius presentia) nō debent ad eius electiōem procedere: imo in casu debēt omnes alij sibi soli ius eligendi cōmittere. quē ad modum sicut allegatum est p̄ius quidā summi pontifices & alij romani quibusdā impatoribus totū ius eligēdi dederunt. & tunc impator: vice oīm deberet eligere romanū pontificē. **Di.** Dic̄ qualiter respondet ad allegatiōem p̄ sc̄da assertione adductā. **Ad.** Respondeat q̄ licet modo sit cōe ius canonicū q̄ clerici carbedralis ecclie hnt̄ ius eligendi ep̄m: tñ̄ aliquādo non fuit ius cōmune. sed ius cōe fuit q̄ clerus & populus haberēt ius eligendi. & illud ius est cōisimum & antiquissimū & ideo (cessante omni privilegio iure sp̄ali) ad ius cōi simuz̄ & antiquissimū est recurrendū. q̄ obrem si oēs cardinales efficerent̄ heretici ad ius cōmuniū & antiquius est recurrendū. & nō ad aliquod sp̄ale ius aliaruz̄ ecclesiarum. hoc aut̄ est ius diuinum & ius gentiū. virtute cuius vel quoz̄ ius

Questio

Responso

Obijctur

Respondet

Ad rationem p̄ secunda op̄ione

rium romanis scilicet clericis et laicis compe-
 tit ius eligendi summum pontificem. Et per hoc re-
 spondetur ad allegationes per tertia assertionem
 quia licet aliquando fuerit ius commune quod episco-
 pi electio spectaret ad totum clerum et non ad so-
 los clericos cathedralis ecclesie sicut probant
 auctoritates induere. non tamen semper fuit ius
 commune: nec fuit ius communissimum sed per sola
 institutiones humanam ecclesiasticam fuit tantum
 ius eorum et ideo si cardinales efficiantur heretici
 et quod papa sit hereticus vel mortuus deficient
 omnia iura humana instituta de electione romani
 pontificis recurrendum est ad ius diuinum et ius
 gentium virtute quorum electio ad plebem huma-
 nam scilicet clerum et populum romanum reducitur

Cap. xliij. ponit. iij. opiniones responsivas questionis su-
 pra capitulo octavo huius quod probat rationibus ad quas respon-
 detur caplo sequenti immediate. Discipulus.

Supra capitulo

Octavo quesitum an in aliquo casu et
 in quo ius eligendi romanum episco-
 pum reuertat ad romanos. et tu dixisti quo ad
 hoc diuersimode respondet. Recitasti autem
 unum modum respondendi. nunc autem recita alium

Alia. Aliter respondet quod non solum per here-
 tica prauitatem sed etiam per fauorem heretice pra-
 uitatis si videlicet omnes cardinales sint fau-
 tores heretice prauitatis et papa sit mortuus
 vel hereticus ius eligendi summum pontificem
 reuertitur sic ad romanos. Pro hac opinione
 taliter allegat. Qui fauet heretice prauitati
 videt sic hereticam prauitatem defendere: non
 enim videt quod alius fauor quam defensio possit ei im-
 pedi. sed defendens hereticam prauitatem damna-
 bilior est heretico, teste vrbano papa qui vult ha-
 bere. xxiiij. q. iij. c. quod aliorum ait. quod aliorum erroribus de-
 fendit. multo et amplius danabilior est illis qui errant
 quia non solum ille errat: sed etiam alius offendit
 culpa erroris preparat et confirmat. vnde quod magister
 erroris est non tamen hereticus sed etiam heresiarcha
 dicendus est. ergo defendens hereticam prauitatem
 dignus est omni pena qua digni sunt heretici
 Item quod fauet erroribus hereticorum: inter creden-
 tes eorum erroribus est merito numerandus. et per
 consequens hereticus est censendus. teste greg. xi.
 qui vult habere. extra de hereticis. c. excoicamus
 ij. ait. credentes eorum erroribus hereticos simili-
 ter iudicamus ergo si omnes cardinales faueant he-
 retice prauitati. tanquam heretici iure eligendi roma-
 num pontificem sunt prauati. Aliter respondet quod
 cardinales (non solum si faueant heretice prauitati
 sed etiam si sint fautores pape heretici viui vel
 mortui vel aliorum hereticorum) iure eligendi prau-
 uant. et electio ad romanos reuertet etiam si pa-

pa est hereticus vel mortuus aut de iure deposti-
 tus. Pro hac opinione taliter allegat. per quo-
 cunque crimine papa ipso facto seu iure a papali
 dignitate deponitur: per eodem crimine: cardinales
 cardinalatum priuant. et per omnes ius eligendi quod
 eis competere ratione cardinalatus amittitur. sed pa-
 pa (si est fauor hereticorum) ipso facto seu iure
 a papatu deponitur. ergo et cardinales propter
 fauorem hereticorum iure eligendi priuant. maior
 videtur probatio minime indigere. Ad hoc exem-
 plo probatur. nam anastasius secundus propter fauorem
 hereticorum fuit depositus. non enim legitur de ipso ni-
 si quod fauerit forino et achacio hereticis nam in
 decretis. xix. di. c. anastasius. sic habetur. Ana-
 stasius secundus nato romane: fuit temporibus theo-
 doricus regis. eodem tempore multum clericis se a conione ip-
 sius abegerunt. eo quod conicasset sine consilio episcoporum
 vel presbiterorum et clericorum cuncte ecclesie carbo-
 lice dyacono thessalonicense. nomine forino qui con-
 cauerat achario. et quia voluit occulte reuoca-
 re acharium non potuit nutu diuino percussus est
 In quibus verbis non habetur nisi quod anastasius fa-
 uerit forino et achatio: et tamen fuit depositus. ergo pro-
 pter fauorem hereticorum papa deponitur. Aliter in-
 detur: quod cardinales non solum propter heresim et fa-
 uorem heretice prauitatis: vel hereticorum sed etiam
 propter scisma priuant iure eligendi summum pon-
 tificem. Hoc taliter videtur posse probari. Quia
 qui nihil preteris aut iuris habet non habet preteris eli-
 gendi summum pontificem neque ius. Sed cardinales
 si efficiantur scismatici nihil iuris aut preteris habent
 teste beato cipriano qui vult habere. xxiiij. q. i. c.
 didicimus. sicut allegatum est supra ait. didicimus
 omnino hereticos et scismaticos nihil preteris habere
 et iuris. ergo cardinales scismatici non habent ius
 eligendi summum pontificem. Item quod sunt extra eccle-
 siam non habent ius eligendi summum pontificem: sed cardina-
 les scismatici sunt extra ecclesiam. teste beatus cipri-
 ano qui (ubi supra) ait. si autem foris cuncti scisma-
 tici: et heretici non habent spiritum sanctum. et ideo apud
 nos manus eis imponitur: vult hic accipiat quod illic
 non est nec dari potest manifestum est: nec remissionem
 peccatorum per eos dari posse: quos constat spiritum
 sanctum non habere. Ex quibus verbis euidenter videtur
 haberi: quod omnes scismatici sunt extra ecclesiam. Unde
 et beatus ciprianus nouacianum extra ecclesiam et inter
 aduersarios et antichristos reputauit computandus
 solummodo. quod fuit scismaticus: dicitur (ubi supra)
 nouacianus nec deus nec potest excipi: quominus ip-
 se quod extra ecclesiam consistens et per pacem ac dile-
 ctionem christi faciens: iter aduersarios et antichristos
 computet. ergo omnes scismatici sunt extra eccle-
 siam. ergo si omnes cardinales efficiantur scisma-
 tici: tanquam extra ecclesiam existentes ius eligendi
 amittunt. Et per consequens in hoc casu ius eligendi

Probat

Ad hoc

Quarta opinio

Probat primo

Secundo

Alia ad allegat
non per quia opi-
nionem

Cap. XIII

Opinio secunda

Probat primo

Secundo

Opinio tertia

Quinta opinio

di reuertit ad romanos: sed cardiales (si effi-
ciantur heretici) iure eligēdi priuant. igitur
etiam si sint fautores heretice prauitatis: eo-
dem iure priuant. Aliter respondet q̄ non
solum p̄pter predicta crimina: sed etiā si pa-
pa existente heretico vel mortuo videlicet car-
dinales noluerint eligere dicentes se nō vel-
le eligere: vel etiā p̄ maliciam aut p̄ dānabile
negligentiā in notabile detrimentū et pericu-
lum xpiane religionis distulerint eligere sum-
mus pontificem: priuati sunt iure eligendi et
electio reuertit ad romanos. Pro hac opinio-
ne taliter allegat nō minus p̄uisum est roma-
e ecclesie cōtra pericula que pericula ei accide-
re possunt q̄ alijs fidelibus. si enī minus esset
ei p̄uisum q̄rum ad ea: que ordināda sunt p̄ re-
ctores ipsius: ipsi rectores essent de negligē-
tia damnabili reprehensibiles iudicādi. quia
vbi maius periculū vertit cautius et solliciti-
us est agendum: sed ecclesijs alijs sufficienter est
p̄uisum: si electores qui debent eligere p̄ mali-
ciam: vel negligentia distulerint eligere. quia
si infra tres menses nō elegerint: priuant̄ po-
testate eligendi ea vice et potestas p̄uidendi
ad superiores deuoluit. igitur etiā romane ec-
clesie est p̄uisum: qualiter papa eligi debeat
si cardinales p̄ malicias vel damnabile negli-
gentiam in notabile detrimentū et periculum
religionis xpiane distulerint eligere: sed nō est
p̄uisum aliter q̄ q̄ electio ad romanos p̄uerta
tur. igit̄ salte p̄ illa vice cardinales essent pri-
uari potestate eligendi. et ius eligēdi reuerter-
etur ad romanos.

Probat̄ur

Cap. xv. in quo respondetur rōnibus p̄ opinionib⁹
capituli precedentis adductis. Discipulus.

Cap. xv

Homodo autez

q̄ ad rationē istam vltimaz potest re-
spōderi. et qualiter responsio valeat
improbari: p̄t appere ex his que tractata sūt
superius. x. c. ideo ad presens nolo: q̄ de ista re-
sponsione et opinione p̄ qua adducit̄ hic: am-
plius te intronmittas. sed indica quomodo re-
spondet̄ fm̄ opinionē que recitata est supra. c.
viii. ad rationes p̄ opinionib⁹ alijs recitatis
capitulo precedentī: et allegatōnes adducas.

Adā. Ad allegationes p̄ secūda opinio-
ne adductas respondet̄: q̄ p̄ omni fauore he-
retice prauitatis (que nō est in fauente absq̄
heretica prauitate) essent cardinales priua-
ti iure eligendi summū pontificem. et reuer-
teretur ius eligendi ad romanos. Pro alio fau-
ore nō essent priuati sed priuadi iure eligēdi sum-
mū p̄rificem. an aut̄ possit eē aliq̄s fauor heretice
prauitatis absq̄ heretica prauitate in fauē

Ad primam et
secūdam p̄ opi-
nionē secūda.

te ex his q̄ dicta sunt libro septimo p̄me p̄tis
hui⁹ dyalogi aduertere poterit studiosus. Ad
allegationē p̄ tertia opinione r̄ndetur q̄ lz pa-
pa (si efficiat heretic⁹) sit ipso facto et ipso iure
deposit⁹. sicut in prima parte dyalogi hui⁹
libro sexto p̄ plurimas rōnes p̄batū existit.
Et ideo lz pro fauore heretice prauitatis (que
nō est absq̄ heresi in fauere) sit papa deposit⁹
ipso facto: tñ p̄ solo fauore hereticorū absq̄
fauore erroz ipoz nō est papa ipso facto depo-
situs: imo fm̄ aliquos nec etiā deponēdus ni-
si incorrigibilis appareat et de eo scandalizet̄
ecclia. Lz aut̄ dicit q̄ Anastasius secūdus non
fuit depositus nisi p̄ fauore hereticorū. R̄nde-
tur q̄ nō est verū: imo fuit depositus pro here-
si et fauore heretice prauitatis. qd̄ ex textu di.
xix. et glo. vt videtur colligitur euidenter ait
enim Bracianus eadem distin. s. hoc autez.
Anastasius em̄ secūdus fauore anastasi im-
peratoz quos Achaci⁹ post suam in se pla-
tā sacerdotes et leuitas ordinauerat: acceptis
officijs rite fungi debere decreuit: et erronee
supple. vnde in s. sequenti dicit Bracian⁹. qz
ergo illicite et non canonicē: s̄ p̄ decreta p̄de-
cessoz et successoz suoz hec rescripta dedit vt
probat felix et gelasius q̄ achaciu ante excois
cauerūt. et Dormida q̄ ab ipso anastasio terti⁹
enidē achaciu postea dānauit. iō a romana ec-
clesia repudiata et a deo p̄cussus fuisse legitur.
Itē glo. sup. c. anastasi⁹. sup. verbo abegerūt.
ait. Vt nō recesserunt scz clerici ab anastasio
ante suaz. q̄ incidit in heresim iā dānatā.
Tūc sup. vbo cōcauerat. dicit glo. Dic cōica-
uit scz anastasi⁹ cū achacio heretico in malefi-
cio. vnde potuit transire scilicet excommunic-
catio ad tertiam personaz. Et quibus verbis
colligitur q̄ Anastasius fuit hereticus et fau-
tor heretice prauitatis. et ideo fuit depositus
ipso iure et fuit excoicationis sententia inno-
dat⁹. Ad allegationes p̄ q̄rta opinione r̄ndet̄
q̄ nō oēs scismatici sunt oi iure priuati. et de ill
loquit̄ beatus Lyprian⁹. oēs em̄ scismatici q̄-
diu sunt scismatici nō sunt capaces ecclesiasti-
carū dignitatū. et iō Donacianus fm̄ Lypria-
nū nō potuit eē papa. scismatici at̄ nō p̄nt h̄re
executionē alicuius iuris ecclesiastici: lz aliq̄u
ra ecclesiastica p̄nt h̄re dūmō nō sunt heretici.
et iō cardiales p̄p̄ solū scisma absq̄ heresi nō
p̄dūt ius eligēdi summū pontificē quīs non
debeat eligere q̄diu in scismate p̄seuerat. Et
per idem breuiter respondet̄ ad allegationem
pro quarta opinione adductā. q̄diu enim in
tali malicia et negligentia p̄stiterint cōstat
q̄ de facto sunt tali iure priuati. Si autem res-
piscant: idem ius eis debetur.

Ad illaz p̄ tertia
opinionē

Ad illā p̄ opi-
nionē quarta

Cap. xvi. querit vtrū impator sit iudex ordinarius pape et ponunt diuersi modi dicēdi et primū ponit hic qui tenet q̄ non.

Discipulus.

Quæstio in prima

Q̄ parte nostri dyalogi li. vi. tractauimus an impator sit iudex ordinarius summi p̄tificis. et cum ibidē circa hoc opiniones diuersas allegationibus pluribus conatus fueris confirmare. hic tamen de hac materia cōferamus: vt excitemus alios tractatū hūc visuros qui primā p̄te huius operis forsitan nō habebūt ad sollicitē p̄scrutandū an impator supra papā iam in summo pontificio cōstitutū aliquā habeat vel h̄c valeat potestatem. Inuestigemus autē primo an impator ratione impatorie dignitatis sit in aliquo casu iudex ordinarius pape. **Alia.** Circa hoc sunt diuersæ assertiones et aduersæ. vna est: q̄ impator ratione imperatorie dignitatis: nō est iudex ordinarius in quocunq̄ casu summi pontificis. **Disci.**

Pro ista assertionē allega. **Alia.** Pro ista assertionē p̄t taliter allegari. si impator in quō impator esset iudex ordinarius pape aut esset suus iudex in causa ecclēastica: aut in cā seclari. nō in ecclēastica. q̄ solū ad iudicē ecclēasticū spectat. ideo em̄ dicit cā ecclēastica q̄ d̄z corā ecclēastico iudice agitari. nec in cā seclari. q̄ nec in cā criminali nec ciuili: q̄ nō in criminali cā seclari p̄batur. q̄ sicut legit di. xl. c. si papa. ex gestis bonifacii. pape martyris habet h̄mōi culpā istic idē redarguere nullus mortalium p̄sumit q̄ cūctos ipse iudicaturus: a nemine est iudicandus: nisi deprehēdat a fide deuians. Ex quibus verbis colligit q̄ papa p̄ sola deuotionē a fide est ab aliquo iudicandus. de uicatio aut nō est culpa secularis. ergo p̄ nulla culpa seculari est papa ab impatore v̄ ab alio iudicandus. Nec impator est iudex ordinarius pape in cā seclari ciuili: cū ē in tali cā sic neq̄ in causa criminali. Sit iudex ordinarius cuiuscuq̄ ep̄scopi. teste bonifacio. qui vt habet. xi. q. i. c. nullus ait. nullus ep̄s neq̄ p̄ ciuili neq̄ p̄ criminali causa apud iudicē quēlibet ciuile: si ue militarem p̄ducatur. relinquit ergo et predictis q̄ impator in quō impator in nulla causa est iudex ordinarius pape. **Di.** Ut mihi occasio sit intelligendi p̄fundius istā materiā p̄ ista assertionē multas auctoritates adducas etiam illas quas in prima parte dyalogi retigisti. quia nolo vt postea mihi referas exquisitē qualiter assertio contraria ad ipsas nititur respondere. per hunc em̄ modū incitabimus alios ad veritatem acurios indagandam. et nobis ipsius intellectus auctoritatus adducen-

darū clarius apparebit. **Alia.** Pro ista opinione auctores q̄ plurime adducunt. **Gelasius** em̄ papa vt h̄. ix. q. iij. c. cūcta. ait. Lūcta p̄ mūdū nouit ecclēia qm̄ quozūlibet sentētis ligata p̄tificū sedes beati petri apli ius habeat resoluēdi. v̄ p̄pote que de oi ecclēia fas habeat iudicādi. **Ireth melchhiades** vt habet. xij. q. l. c. futura. ait. **Idē p̄fat** princeps sc̄z cōstantinus donaria imensa p̄tulit et fabricā tēplē p̄t me sedis beati petri instituit adeo vt sedē imperialē relinq̄ret: et beato petro suisq̄ successoribus p̄futuris p̄cederet. **Idē vero p̄sident** sancte synodo que apud nicenā congregata est cū querelā quozūdā corā se p̄spiceret deferendāz ait. vos a nemine iudicari potestis: q̄ dei soli iudicio reseruamini. d̄h etenim vocati estis et idcirco nō potestis ab hoib̄ iudicari. **Ireth gelasius** papa vt habet. ix. q. iij. c. cūcta. ait. Lūcta p̄ mūdū nouit ecclēia q̄ sacrosctā romana ecclēia fas habeat de oib̄ iudicādi neq̄ cuiq̄ de ei liceat iudicare iudicio. siquidē ad illam de qualibet mūdū p̄ appellandus est. ab illa autē nemo est appellare p̄missus: s̄ nec illa p̄terimus q̄ aplica sedes sine vlla synodo p̄cedente et soluēdi qd̄ synodus inique d̄nauerat: et dammandi nulla existēte synodo actus quos oportuit habuit facultatē. **Ireth gelasius** papa vt habet di. xvi. scribēs anastasio imperatorū ait. Nosti itaq̄ inter bec ex illorū rependere iudicio: nō illos ad tuā posse regi uoluntatē. **Ireth Innocentius** papa vt legit. ix. q. iij. c. nemo. ait. Nemo iudicabit aplicā sedem iusticiā tēperare desiderantes: neq̄ em̄ ab augusto neq̄ ab oi clero neq̄ a regib̄ neq̄ a populo iudex iudicabit. **Ireth Johannes** papa vt h̄. di. xvi. c. si impator. ait. Si impator catholicus ē c̄ qd̄ salua pace ipsi d̄cim̄. **Ireth** ē nō p̄sul ecclēie. **Lex** aut erubescit filios castigatores esse parentū. ergo nullo mō impator p̄t esse iudex pape q̄ pater est oium. **Ireth symachus** papa vt h̄. ix. q. iij. c. aliorū. ait. Aliorū hominū causas deo uoluit p̄ hoies terminare: s̄ sedis istius p̄sulē suo sine questione reseruauit arbitrio uoluit beati petri apostoli successoris celo tm̄ debere innocentiam et subtilissimi discussoris indagini inuolatas habere cōscientias. nolite estimare eas animas inquisitoris non habere formidinem quas deus p̄ ceteris suo reseruauit examini. et infra. Sanctozū voce pontificum dignitatem sedis ei factam toto ore uenerabilem esse dū illi quicquid fidelium est ubiq̄ submititur dum totius corporis caput esse designatur. **Ireth Nicolaus** papa di. xxi. c. nūc aut. ait. quoniā prima sedes nō iudicabitur a quoq̄. **Ireth Anthonius**

Secūdo p̄bat auctibus. Prima.

Secūda.

Tertia.

Quarta.

Quinta.

Sexta.

Septima.

Octaua.

Nona.

Liber tertius

secūdi tractatus

Decima

papa vt habet: ix. q. iij. c. facta ait. facta subdi-
toruz iudicant a nobis; nostra vero a domino
iudicantur. Itē sextus papa vt habet. ij. q. v. c.
mādistis. cu fuisset accusatus a quodā scriba
episcopis ait. facta cōsilio cum magna exami-
natiōe satisfaciens oibus licet cuadere aliter
satis potuissim suspitionē tñ fugiens corā oi-
bus me purgavi: 7 me sez a suspitione 7 emula-
tiōe liberās: sed nō alijs qui noluerit: aut spō-
te hoc nō elegerint: faciendi formaz dans. Ex
quibus verbis colligit q papa in nullo casu te-
netur se purgare si fuerit diffamatus. Ex quo
inferit q nullius tenetur subire iudiciuz. vnde
glo. ibidem super verbo potuissim ait. papa au-
tem nullomodo potest iudicari. Itēz gelasius

Undecima

papa vt habet. ix. q. iij. c. ipsi ait. loquēs d sede
romana. ab ipsa vero nunq̄ p̄sua appellare
debere sanxerūt sancti canoncs: ac p hoc illaz
de tota ecclesia iudicare ipsam ad nullius cō-
meare iudiciū nec de eius vnq̄ p̄ceperūt iu-
dicio iudicari sniamq̄ eius constituerunt non
oportere dissolui cui? potius sequēda decreta
mandauerūt di. xxvij. §. hinc etiā legit. nec an-
tedicte sedis scilicet romane antistitē minorū
subiacuisse iudicio. 7 infra. Episcopi vero in si-
nodo residentēs p̄gregata auctoritate eiusdē
simachi dixerunt. simachus papa sedis aplice
presul ab hmoi opinionib? impetit? q̄tum ad
homines respicit: sit in hūnis 7 liber cui? cau-
sam totaz dei iudicio reseruamus. Itē nico-

Duodecima

laus papa vt habet. ix. q. iij. c. patet ait. patet
p̄fecto sedis apostolice cuius auctoritate ma-
ius non est iudicium a nemine fore retractan-
dum: neq̄ cuiq̄: de eius liceat fore retractan-
dum: iuxta quod Innocentius p̄ papa rufo: 7 ceteris
episcopis per thessaliaz consiliarijs scribens
ait. Nemo vnq̄ aplice culmini de cui? iudicio
nō licz retractari manus obuias audacter in-
tulit. nemo in hoc rebellis extitit: nisi qui de se
voluit iudicari. Et beat? gelasi? papa. Nec
de ei? id est romane eccle iudicio capōes vnq̄
p̄ceperunt iudicari iudicio: sententiamq̄ il-
lius constituerunt nō oportere dissolui: cuius
potius sequenda decreta mādauerunt. Ex p̄-
dictis oibus videt colligi q nec impator: nec
alius iudex: est iudex romani p̄tificis. Di.

Tredesima

Ratio scōa

Post auctoritates aliquas ratiōes ad ean-
dez assertionē p̄bandā allega. Ita. Dec
assertio rōne p̄batur. Nam minor nō est iudex
maioris di. xxi. c. inferior. c. deniq̄. impator 7 q̄
liber alius est minor romano p̄tifice: teste ni-
colao papa: qui hoc asserit. vt habet di. cxvi. c.
duo. vbi ad idem beatum ambrosium allegat
dicens. Qui scilicet ambrosius in scriptis
suis ostendit: q aurum non tam p̄ciosus est

plumbo: q̄ regia potestate sit altior ordo s̄a
cerdotalis. hoc modo circa p̄ncipiū sui pasto-
ralis scribēs. Donoz fratres 7 sublimitas epi-
scopalis nullis poterit conspatiōib? adequa-
ri. si regum fulgori cōpares 7 p̄ncipiū dyades-
mari longe erit inferior: q̄ si plumbi metallū
ad auri fulgorez conferas. quippe cuz videas
regum collar: 7 p̄ncipiū submitti genibus sas-
cerdotum: 7 osculata. eoz. dextera: oratiōibus
eoz credant se ex cōmunicari vel muniri. Hoc
etiam testat Innocētius tertius qui (vt legi
extra de maioritate 7 obedientia. c. solite. lo-
quens de pontificali dignitate: seu auctorita-
te 7 potestate regali) dicit. Illa q̄ p̄est dieb?
id est sp̄ialibus maior est. que vero carnalib?
minor est: vt quāta est inter solem 7 lunaz: tan-
ta inter p̄tifices 7 reges differētia cognosca-
tur. Ex his alijsq̄ q̄ pluribus colligit q impa-
tor est minor papa. ergo nō est iudex ei?. Am-
plius nemo est iudex iudicis sui: sed papa est
iudex impatoris. cū ipsum valeat ex cōmunicare:
7 imperator: ei subdit: 7 sibi debeat obedire
teste beato Clemente qui vt legitur. ij. q. iij. c.
Si autē nobis episcopis non obedierint om-
nes p̄biteri: 7 reliqui clerici omnesq̄ p̄nci-
pales tam maioris ordinis q̄ inferioris atq̄ re-
liqui populi: nō tñ infames sed etiā extores
a regno dei 7 cōsortio fidelitū 7 a liminib? san-
cte dei ecclesie alieni erūt. Hoc asserit gelasi?
papa. vt habet. di. lxxxvi. c. duo ait. Talibus
igit institutis: talibusq̄ fulci auctoritatibus
plures namq̄ pontificū ali? reges: ali? impera-
tores ex cōmunicauerūt. nam si speciale aliqd
de personis p̄ncipiū requirit exempluz. Bea-
tus Innocētius papa archidiū imperatorem
quia consensit: vt sanctus Iohannes crisosto-
mus a sua sede pelleretur: ex cōmunicauit.
ergo nūc impator: nō est iudex pape: cum pa-
pa sit iudex ipsius. Quod etiāz papa sit iudex
impatoris ostenditur. Nam sicut se habet cor-
pus ad animā humanā: sic p̄ncipus corporis
ad p̄ncipem animarū sed corpus anime
subest q̄tum ad regimē. ergo p̄ncipus corpo-
ris sez impator: subest regimini p̄ncipis aiarū
sez pape. Rursus impator: nō est iudex illi? q̄
legibus impialibus est soluz: 7 qui mūdānis
legib? nequa q̄ astringit. teste beato nicolao
papa: q̄ vt habet. xxij. q. ij. c. inter bec ait. beas-
ta dei ecclesia mūdānis nunq̄ constringitur
legibus. Et idem vt habet. di. x. c. lege ait. Ze-
ge imperatoris nō in ecclesijs omnibus cōtro-
uersijs vtendum est. Et infra Imperiali iudis-
cio non possunt iura ecclesiastica dissolui. Ex
quibus patet q papa legibus impialibus ne-
qua q̄ astringit. Quod 7 patet ex hoc q papa

Ratio tertia

Ratio quarta

non astringitur canonibus papalibus nec etiam canonibus generalium conciliorum. ergo nec astringitur legibus imperialibus que sunt sacris canonibus postponende. teste Gratiano qui. r. dist. §. i. ait. Constitutiones vero principum ecclesiasticis constitutionibus non preeminent sed obsequuntur. et eadem di. §. ecce. ait. Ecce constitutiones principum ecclesiasticis legibus postponende sunt. Et idem ut legitur. ij. q. iij. §. hinc autem colligitur. dicit. quod seculi leges non dedignantur sacros canones imitari. ergo papa legibus imperialibus est solutus. et per consequens imperator non est iudex pape. Item imperator non est iudex episcoporum inferiorum et clericorum. ut ex innumeris canonibus sacris colligitur. ergo non est iudex pape.

Capitulum xvij. inquit idem quod prius et ponit finem omnino contrariae sententiae priorum capitulorum. precedenti possit. ubi etiam ponuntur diversi modi dicendi circa unitatem iudicis inter fideles. et sunt quatuor in numero. secundus impugnat in h. ca. tertio in ca. xix. quartus ca. xx. et quintus ca. xxi. Discipulus.

Ste allegatiões

i pro assertione predicta sufficiat. ideo ad assertionem contrariam te conuerte.

Ad. Circa assertionem contrariam varij sunt modi ponendi. **Di.** Recita illos modos varios. **Ad.** Unus modus ponendi est quod imperator ratione imperatorie maiestatis de omni crimine tam ecclesiastico quam seculari habet iudicare et papam ipsum si est probatum contra ipsum crimen dignum depositione deponere. **Di.** Aliquos allegatiões adducas ad probandum quod imperator debet papam pro omni crimine iudicare. **Ad.** Ad hoc plures rationes sunt inducere prima parte huius dialogi libro. vi. ca. iij. iij. et v. quibus non facile erit inuenire fortiores. ideo non videtur necesse quod circa alias rationes adducendas me fatiges. **Di.** Non est inutile ut etiam rationes ibi factas aliter quam ibi tractemus: ideo alias rationes et alias coneris inducere. **Ad.** Imperator possit et debeat papam pro omni crimine iudicare quam pluribus vijs ostendit quarum una que etiam est in prima parte tracta istius dialogi sumit ex unitate summi iudicis quam omnis communitas bene ordinata habere debet. Nam omne regnum: omnis ciuitas: omne collegium: et omnis communitas debet habere unum solum iudicem simpliciter summum: vel plures summos idem officium habentes seu gerentes vice unius a quo vel a quibus omnes alij debent iudicari. ergo tota vniuersitas mortalium si fuerit bene ordinata et gubernata habet unum simpliciter summum iudicem vel plures habentes idem officium a quo vel a quibus omnes alij debent iudicari. reli-

gio autem christiana non impedit aut destruit bonam dispositionem communitatis mortalium ergo nihil inuenitur in ea repugnans optime dispositioni vniuersitatis mortalium. Ex quo concluditur quod in nullo obuiat religioni christiane. quia quicquid inuenitur in ea est conueniens optime dispositioni mortalium: et per consequens unum habere summum iudicem vel plures idem habentes officium tenentes locum unius a quo vel a quibus alij omnes pro omni crimine debeant iudicari non repugnat religioni christiane: sed iste summus iudex non est papa: nec etiam papa habere potest tale officium. Ergo ipse papa debet ab illo summo iudicari. Ille autem summus iudex est imperator qui de iure est princeps et dominus totius mundi. ergo imperator debet iudicare papam pro omni crimine. **Di.** Ista ratio mihi aliquantulum est obscura. ideo antequam probes unum declara. per hoc enim melius intelligam an aliquid probabilitatis contineat. dic igitur quid intelligis per unum iudicem summum vel plures idem officium habentes. **Ad.** Hoc dicitur propter diuersum modum principatus scilicet regalem aristocraticum et politicum. de quibus in moralis philosophia tractatur. nam in principatu regali unus est solus iudex summus. in alijs autem sunt plures summi a quorum nullo seorsum est aliqua referenda sententia: sed ex deliberatione communi et consensu ipsorum vel saltem valentioris partis secundum leges ipsorum et consuetudines approbatas est sententia proferenda. et ita tunc sunt iudices plures summi: idem tamen officium habentes et eandem penitus potestatem ita ut sepe in omnibus sunt equales. et ideo gerunt vicem unius locum unius tenent. **Di.** Rationem tracta perficias. **Ad.** Circa eam non videtur aliquid probandum nisi quod in nullo obuiat religioni christiane unitati mortalium unum habere summum iudicem vel plures summos idem habentes officium: quod ex illis que dicta sunt primo capitulo huius videtur posse probari quia vniuersitas mortalium nequaquam optime gubernatur: nisi unius principis qui dominetur omnibus sit subiecta. ad quod probandum plures rationes sunt ibidem adducte. **Di.** Dimittam? ad presens loquere de vniuersitate mortalium quorum aliqui sunt fideles et alij infideles: et ideo forte nullo modo concordarent in unum iudicem: qui omnes alios de omni crimine iudicaret: et loquamur de tota communitate fidelium: quorum alij sunt laici. et videamus an ista communitas non possit esse optime ordinata quantum permittit status vite presentis: nisi tota habeat unum iudicem solum et summum a quo alij pro quocumque

De unitate iudicij inter fideles.

crimine debeant iudicari. **Ad.** Quia tota communitas fidelium non habet talem vni: cum iudicem summum: potest poni pluribus modis. **Di.** Explica modos illos vt de aliq̄ bus eorum vel de singulis conferamus. **Ad.**

Opinio prima

Unus modus ponendi potest esse vt diuersa regna vel prouincie habeant diuersos iudices summos qui vni superiori mīme sint subiecti.

Secunda.

Alius est vt respectu eorūdem sint diuersi iudices summi non habentes idem officium s̄m modum expositum qui eosdem pro eisdez delictis habeant iudicare. Alius est vt vna

Tertia

pars habeat vnuz summū iudicem a quo etiā pro quocunq̄ excessu debeat iudicari. ⁊ alia pars habeat alium summū iudicēz a quo etiā pro quocunq̄ crimine habeat iudicari. sicut s̄m quosdam omnes clerici habent vnuz summū iudicem talem sez papam: ⁊ omnes layci im:

Quarta.

peratoz. Alius est vt vna pars habeat vnū summum iudicem a quo solo vel auctoritate ipsius pro quocunq̄ delicto debeat iudicari. alia autē pars pro aliquib⁹ delictis debeat iudicari ab vno summo iudice: ⁊ p alijs ab alio. sicut s̄m quosdam omnes clerici pro quocunq̄

Quinta.

delicto debent iudicari a papa ⁊ pro alijs a iudice seculari. Alius est vt sit vnus summ⁹ qui habeat facere iudicium de omnibus vno vel paucis exceptis. sicut s̄m vnam assertionē ex lege humana solus papa est exceptus a iurisdictione iudicis secularis: sed oēs alij clerici sola libertate eis concessa ab imperatozib⁹ ⁊ regibus a iudicio secularium iudicum sunt exempti. **Di.** Si sint alij modi ponendi ne:

Cōtra secundum modum dicendi

gatiuam predictarum assertionū ad improbādū istos: puto q̄ valeant reduci ad istos. ideo suffic̄ adducere motiua que allegari possunt p istis vel ad improbādū istos. Dic ergo quomodo improbatur prima. **Ad.** Quomodo possit ostendi ⁊ allegari q̄ non sit expediens diuersa regna v̄ prouincias habere diuersos summos iudices qui nulli superiori sint subiecti. Ex his que allegata sunt primo huius. c. i.

Improbaf p̄o

potest aduertere studiosus. **Di.** Cōuerte te ad secunduz ⁊ indica quomodo potest improbari ille modus dicendi qui tenet q̄ nō est cōtra dispositionem bonam communitatis fidelium vt respectu eorūdem sint diuersi iudices summi vel non habentes idem officium. sicut aliqui ponūt de papa ⁊ imperatoz. qz vterq̄ seorsum sine requisitione ⁊ consensu alterius potest eundem pro eodem delicto percellere. **Ad.** Hoc multis rationibus improbat. P̄mo sic. Delinquentes non possunt debito modo puniri nisi citentur vel capti ducantur ad iudicem, sed si sunt plures iudices quozū quē

libet seorsum absq̄ alio potest iudicare reum poterit contingere vt nec citatus valeat comparere: nec captus aut capiendus valeat iudici p̄sentari. nam poterit p̄tingere q̄ vterq̄ iudex suaz iurisdictionē cupiēs exercere citet reum p̄ eodem tpe vel q̄ vterq̄ ad ipm̄ capiēdum mittat familiā. Si autē vterq̄ citetur ab vtroq̄ aut comparebit coram vtroq̄: ⁊ hoc ē sibi impossibile aut cōparebit coram vno solo ⁊ tunc faciet alteri iniuriā coram quo non cōparet: cum non plus tenetur comparere coraz isto q̄ coram illo. ⁊ rursus ab illo coram quo non compareret absq̄ culpa illius de contumacia punietur: aut coram neutro comparebit: ⁊ tunc delictum eius erit impunitum. Si etiam vterq̄ illorum iudicum mittat familiā ad capienduz reum: aut altera illarū familiarum aut vtraq̄ erit inobediens domino suo. aut inter se pugnabunt vt reus per potentiaz perducat ad iudicem quibus pugnantis euadet ⁊ sic in populo seu cōmunitate periculosa orietur seditio ⁊ remanebunt crimina impunita: quare cōmunitas in qua talia ex potestate iudicum orientur est pessime gubernata. Amplius ex huiusmodi pluralitate iudicum omnis vtilitas publica ⁊ reorum impeditur punitio. Quia poterit contingere q̄ isti iudices voluerint subditos ad diuersa loca pro eodem tempore pro criminosis plectendis v̄ protrahendis negocijs quibus cōuocare nō possunt ad diuersa loca aut eodē tempore conuenire. ergo ⁊ punitio malefactorum ⁊ cōmunitis vtilitas impeditur ⁊ de facili seditio orietur. quare talis cōmunitas est pessime ⁊ periculosissime ordinata. Rursus absq̄ necessitate ⁊ vtilitate est pluralitas fugienda. quia frustra fit per plura qd̄ fieri potest per pauciora. sed pluralitas huiusmodi iudicum omni necessitate aut vtilitate caret: quia omnia melius disponerentur per vnuz q̄ per plures. dicitur ergo q̄ ex tali pluralitate facili orietur guerra ⁊ seditio ac discordia tam inf̄ ipsos iudices sua potestate vti volentes q̄ etiam inter ipsos subditos quozū aliqui ex diuersis causis: imō innumerabilib⁹ possunt inclinari vt vni obediant ⁊ non alteri. alij autem poterunt ad alium inclinari. ideo cōmunitas que habz diuersos iudices summos: quib⁹ vel quoz vno seorsum absq̄ alio valeat punire eosdem delinquentes pessima ⁊ periculosissima ē censenda. qd̄ veritas etiam apertissime testari videtur. que **Adarthei. vi. ait.** Nemo potest duobus dominis seruire. aut em̄ vnum odio habebit: ⁊ alterum diliget. aut vnum sustinebit ⁊ alteruz cōtemnet. Ex quibus verbis habetur q̄ nemo

Secūdo

Tercio

Euaſio

Impugnatio

debet habere duos dominos v^t duos iudices quoz vnus nō est sub alio. Di. Ista auctori- tas non videtur concludere opinionem: q^z xp̄us loquitur de dominis contrarijs qui actu con- traria iubent. *Alia.* Nec responsio ab alijs minime satisficit: quia deus loquitur nō solū de dominis contrarijs actu: hoc est qui actu contraria iubent: sed etiā de illis q̄ proni sunt ad iubendū cōtraria et de quibus est probabi- liter formidandum q^d inter se dissentientes iu- bebunt cōtraria. Cum ergo nostra natura hu- mana sit prona ad dissentendum: nō immeri- to est timendū q^d si eadē cōmunitas habuerit duo capita ip̄a int̄ se erūt dissentientiā: q^z quoz capita tot sententię et opiniones. dist. ix. dist. x. sicut in sacramentis: quare timendū est q^d capi- ta illa siue dñi iubeant cōtraria. Ex quo infer- tur q^d nullus subditus poterit eis seruire. et p̄ cōsequens ista cōmunitas que habz plura ca- pita est pessime ordinata. Ex quo cōcluditur q^d si cōmunitas fidelium habz duos summos iudices scz imperatorem et papaz: est periculosa societas reputanda. Et consimili rōne inferē q^d absq^e periculis manifestis non possunt in eodem regno vel puincia aut in ciuitate esse duo iudices supremi super eosdem: ecclesiasti- cus videlz et secularis: p̄sertim in illo regno puincia vel ciuitate: quod vel que supiorz de- facto in temporalibus nō recognoscit. Ad hec roboranda adduci potest assertio veritat̄, que *Abarthei. xij. ait.* Omne regnū contra se diuisum desolabitur: et omnis domus vel ciuitas cō- tra se diuisa nō stabit. Ex q̄bus verbis colligi- tur q^d omnis cōmunitas et congregatio p̄pinq̄ diuisioni est p̄pinqua desolat.ioni et ruine. Lū ergo cōmunitas seu congregatio fidelium sit p̄pinqua diuisioni si habeat duos iudices su- p̄remos. q^z capita diuersa sunt prona ad disse- tiendum: sequit̄ q^d cōmunitas seu cōgregatio fidelium est p̄pinqua desolationi et ruine. et per consequens cōtra bonuz cōmune est vt supra se duos habeat iudices supremos. Ad hoc eti- am adducitur auctoritas Hierony. qui vt les- gitur. vij. q. i. ca. in apibus ad rusticum monas- chum ait. In apibus p̄nceps vnus est: grues vnaz sequunt̄ ordine litterato: imperatoz vn⁹ iudex vnus puincie. roma autem condita duos fratres simul reges habere non potuit et fratricidio dedicatur. in rebecca vtero esau et iacob bella gesserunt: singuli ecclesiarū epi- scopi: singuli archiepiscopi: singuli archidia- conis: et omnis ordo ecclesiasticus suis rectorib⁹ nititur. In q̄bus verbis Hieronym⁹ probat aperte per plura exempla q^d in eadem ecclia non debeant esse plures prelati quozum vn⁹

non est sub alio. per quē eque aperte vel aper- tius potest ostendi q^d in eadez cōmunitate nō debent esse plures iudices supremi. Quia si p̄ vniuersitatē p̄ncipis in apibus potest ostendi vnitas epi in vna diocesi et vnitas archie- piscopi in vno archiepiscopatu: eadem rōne per vnitatē p̄ncipis in apibus potest ostendi vnitas iudicis supremi sup̄ vnam cōmunita- tem seu congregationem. Iterum si ex hoc q^d grues vnaz sequuntur ordine ostenditur vni- tas episcopi et archiepiscopi in diocesi. Consi- mili rōne ex hoc ostendit vnitas iudicis supre- mi sup̄ vnaz cōmunitatē. Consimiliē si ex hoc q^d roma condita duos fratres simul reges ha- bere nō potuit: s̄ fratricidio exiit̄ dedica- ta ostendit vnitas epi et archiepi et alioz rectorz ecclesie. multo fortius ex eodē pōt̄ p̄bari vni- tas iudicis supremi sup̄ eandē cōmunitatē vt scz non sint duo: scz ecclesiasticus et secularis. Quia nō min⁹ p̄sumendū videt̄ q^d iudex se- cularis aduerfabit̄ ecclesiasticoz sup̄ ad interi- tionē. quē admodū vn⁹ fratrum conditorz rome aliū interfecit q^d iudex ecclesiasticus alteri iu- dici ecclesiastico vel vn⁹ eps alteri epi. Si q̄ per exemplū duoz fratrum quoz vnus occidit alterū: p̄bari pōt̄ q^d nō debent esse duo epi in eodē ep̄atu. multo fort⁹ p̄ idē exēplū pōt̄ ostē- di q^d sup̄ cōitatē fidelium nō debēt esse duo iud- ces: quoz vn⁹ sit secularis et ali⁹ ecclesiastic⁹. Et p̄ illud p̄z q^d si per exemplū de esau et ia- cob q̄ in vtero matris bella gesserūt pōt̄ ostē- di q^d nō debēt esse duo epi in vna diocesi. mul- to fort⁹ p̄bari pōt̄ p̄ idē exemplū q^d sup̄ cō- munitatē fidelium nō debent esse duo iudices summi. scz ecclesiastic⁹ et secularis. Hoc etiāz verba Hiero. sonare vident̄: qui vult q^d vni⁹ puincie debz esse vn⁹ iudex. nō autem dicit q^d vni⁹ puincie debz esse vn⁹ iudex ecclesiastic⁹ vel vn⁹ iudex seculari. q̄si veller solūmodo ex- cludere pluralitatē iudicuz ecclesiasticoz: et nō pluralitatē iudicū seculariū: sed dicit indistin- cre q^d vnus puincie est vn⁹ iudex volens per hoc pluralitatē oēm iudicū summoz quozum cunq^z excludere. et ita super cōmunitatē fide- lium non expedit esse plures iudices quales- cunq^z summos. P̄terea ista ordinatio com- munitatis nō est bona: ex qua puenit q^d potē- tior: eiusdem cōmunitatis valentis magnā se- quelam habere ad impatientiā et iracundiāz p̄uocetur contra alium potentiorē in eadem cōmunitate: qui etiāz poterit magnam habere sequelam. quia ex tali ordinatione sequunt̄ dissensiones: seditiōes: et guerre. Sed si in cō- munitate fidelium ordinetur q^d sint scz duo iu- dices summi: scz papa et aliū. ex tali ordina-

Quarto impro- batur opt. 2^a p̄n- cipaliter.

tione sequitur faciliter q̄ vnus cōtra alius ad impatientiā ⁊ iracundiā puocetur. quia sicut dicit poeta. Omnis potestas impatiens cōfortis est: cui satis videtur alludere Aug. vt legitur xxiiij. q. vii. c. qui a nobis. ait. Quis em̄ avarus querit compossefforem. quis dominandi cupiditate inflāmarus: vel fastu dominatiōis elatus desiderat habere confortē. q. d. nullus talis. ergo ordinatio cōmunitatis non est bona nec laudabilis vbi sūt plures iudices summi nullum habentes superiorē. Ex quibus supra dictis concluditur q̄ si in cōmunitate fidelium fuerint plures iudices summi siue plura capita simplicit̄ prima: qui vel que eosdem p̄ eisdem criminib⁹: habeāt coercere: ⁊ eis de⁹ de eisdem precipere. Sequitur manifeste q̄ eadem cōmunitas fidelium semp̄ erit disposita discordijs: dissensionib⁹: seditionib⁹: pugnis: ⁊ guerris: tam inter capita ipsa cōtraria inuicem q̄ inter subditos: quoz̄ aliq̄ adhibebunt vni ⁊ aliq̄ alteri: ⁊ ido pauci erunt vel nulli q̄n vnum odio habebunt ⁊ alterū diligent. ⁊ per consequens vnū sustinebūt ⁊ aliū si poterunt impugnabūt ita semper erit timendus q̄ non erit par in cōmunitate seu cōgregatione.

Capitulum xviii. in quo obijcit̄ contra ea que dicta sunt capitulo precedenti. Discipulus.

Cap. XVIII

E possim videre

Obiectio prima

profundius an ista aliquā verisimilitudinē habeāt contra ipsa obijctam. Videtur em̄ per ista q̄ om̄is cōmunitas cui p̄sidentur plures ⁊ idem habentes officijz ita vt nullus sine consilio ⁊ consensu aliorum aut valētoris part̄ d̄z aliq̄d p̄cipe v̄l statuere seu ordiāre aut aliq̄e coercere nō possent cōuenienter nec vtiliter statuta obseruare. quia om̄ia inconuenientia que deducta sunt ex pluralitate iudicum summorum in cōmunitate fidelium super eosdem ex pluralitate p̄sidentium idem habentiū officijz seu gerentiū vicem vni⁹ possunt inferri. Poterūt em̄ tales plures p̄sidentes reos ad diuersa loca citare vel mittere familias diuersas vt capiātur ⁊ ad diuersa loca ducant. sicut p̄cessit ratio p̄ma. Poterūt etiā subditos pro eis plectendis: vel q̄busdāz negocijs pertractandis ad diuersa loca vocare: sicut p̄cessit secunda. Frustra etiā regere quecunq̄ cōmunitas p̄ plures huiusmodi p̄sidentes: cum possit regi p̄ vnū fm̄ qd̄ tertia ratio processit. Nemo etiam poterit taliter diuersis dominis contraria iubere volentibus seruire iuxta auctoritatem saluatoris. Nemo potest duobus dominis seruire. Talis etiam cōmunitas propinqua erit desolationi ⁊ rui-

ne p̄pter hoc q̄ plures huiusmodi p̄sidentes proni sunt ad sibi dissentiendū iuxta auctoritatem aliam saluatoris. Omne regnū in se diuisum desolabit̄ ⁊ c̄. Per exempla etiā Hiero. que ponit. vii. q. i. ca. in apibus. potest ostendi q̄ non expedit esse plures huiusmodi p̄sidentes. Per hoc etiā q̄ om̄is potestas impatiens est confortis p̄bati potest q̄ in illa cōmunitate debent plures tali modo p̄esse. sicut nec in aliquo episcopatu debent esse plures episcopi quomodolibet p̄sidentes. semp̄ em̄ videtur q̄ si fuerit plures qualitercunq̄ in eadem cōmunitate p̄sidentes timor erit de dissensionibus: contentionib⁹: seditionibus: rixis: pugnis: ⁊ guerris. si p̄dicta concludat̄ q̄ non debet plures esse iudices summi in cōmunitate fidelium: sc̄z ecclesiastic⁹ ⁊ secularis qui habet eosdem criminosos p̄ eisdem sceleribus coercere. etiam ⁊ ista cōcludere vident̄ contra modū qui nunc in ecclesia esse videtur

Secundo

Amplius multe cōitates sunt bene ordinate in q̄bus tamen idem subest plurib⁹ rectoribus. Ergo cōmunitas fidelium poterit esse bene ordinata: licz in ipsa plures summi iudices p̄sint eisdem. Antecedens patet. quia videmus q̄ idem est vassallus plurium dominorum ⁊ regum quorum nullus est sub alio. Idem etiā clericus subest diuersis episcopis pro diuersis ecclesijs seu beneficijs ⁊ in eadem causa eiusdē possūt esse plures iudices tam ordinarij q̄ delegati: ⁊ etia⁹ arbitri. extra de sentent. ⁊ remis. in caplo vltio. ⁊ extra de rescriptis: cum cōtingat. ita videtur ostendi q̄ allegatiōes p̄scripte non concludunt intentū. tu autem iudica quomodo responderetur ad ipsas. Ad. Ad primam obiectiōnem responderetur q̄ vbiq̄ in eadem cōmunitate sunt plures p̄sidentes ⁊ idem habentes officijz seu vicem gerentes vnus non est optime disposita sed est ab optima dispositione deficiens. quia optima dispositio cōmunitatis est q̄ sit vnicus p̄sidentis summus in ipsa. ab ipsa tamē optima dispositione sepe est necesse recedere p̄pter diuersos casus. Quia aliquando subditi vnum nullatenus sustinerent: aliquādo nullus posset inueniri qui sufficeret solus p̄esse. Unde ex multis causis potest contingere q̄ melius sit plures p̄esse q̄ vnum: licet melius esset dispositio cōmunitatis si vnus p̄sidentis posset conuenienter haberi: ita vt quecunq̄ cōmunitas p̄cipue notabiliter magna que gubernat̄ a pluribus summis in eadem cōmunitate nequaquam optimo regimine gubernatur: sicut tames sepe periclitantes in mari optimū modum nauigandi cogūtur dimittere p̄pter pericula

Ad primam.

evitanda: et nonnunquam viatores vias meliores compelluntur relinquere et longiorem ac deteriorum eligere, et frequenter multa bona ex causis necessariis omittuntur: et multotiens dispensatiue qui alias essent indigni multiplici ratione ad diuersa officia promouentur. sic nonnunquam ex causa rationabili necesse est optimum modum prescindi relinquere scilicet regis men vnius solius et prescindi plurium accipere. **Di.** Per istam rationem responderi potest ad omnes rationes precedentis capituli in quantum probant quod in communitate fidelium non debent esse plures iudices summi scilicet ecclesiasticis et secularibus: quia solummodo probant ut dicit ista responsio quod si esset communitas fidelium optime disposita vnum summum caput seu iudicem habere deberet. non autem est necessarium quod communitas fidelium que obnoxia est varijs tribulationibus et pressuris semper sit optime disposita. poterit ergo plures iudices summos scilicet ecclesiasticum et secularem habere. ita ut fideles omnes sint eisdem pro eisde delictis subiecti. **Ad.** Ad hoc respondetur quod propter tribulationes et aduersitates quas sustinere posset communitas fidelium ex singulari malicia christianorum posset contingere: quod pro aliquo tempore expediret esse quod tota esset subiecta duobus supremis iudicibus: tunc tamen nimis periculosissime ab optima dispositione recederet. et ideo non debet tale regimine nisi in casu singularissimo sustineri. quare quantum potest conari tenet ut habeat solummodo vnum iudicem summum: qui omnes malefactores pro quibuscumque criminibus per se vel per iudices inferiores ipso a quibus ad ipsum licet rationabiliter appellare habeat coercere. Iste autem iudex non potest nec debet esse papa. quia papa ex ordinatione christi quantum potest se debet a negotijs secularibus sequestrare. ergo si optime sit ordinata communitas fidelium vnum iudicem secularem summum habebit qui non debet esse alius quam imperator romanus quando est catholicus: sane ut intelligeres quod allegationes precedentis capituli concluduntur: sed allegationes addunt vnum quod nullus christianus debet negare ut eis videtur quod scilicet nec per ordinationem christi nec per ordinationem apostolorum: nec per ordinationem summorum pontificum christiane fidei zelatorum: nec per ordinationem generalium conciliorum rite celebratorum: nec per ordinationem quorumcumque iustorum optimi modus regendi fideles quantum permittit status vite presentis: qui et feruat est inter multos fideles et infideles laudatur secundum rationem viuere: cupientes hoc esse utile communitati fidelium: licet

et quandoque tota communitas fidelium tale optimum modum regendi propter malicias hominum non valeat adipisci. ergo ex isto inferunt quod ex ordinatione christi papa non habet iurisdictionem vniuersalem pro omni crimine super totum populum christianum. Et per consequens ordinationem christi non repugnat quod aliquis alius super populum christianum habeat potestatem. et hoc concludunt allegationes prescindi in. c. precedenti vel saltem videntur necessario concludere allegationes ille quod tota communitas seu congregatio fidelium non optime regitur si habeat plures iudices qui eosdem pro eisdem criminibus habeant cohercere. et talis modus regendi per diuersos huiusmodi summos iudices non fuit ordinatus a christo. **Di.** Indica quomodo ad secundam obiectionem responderetur. **Ad.** Conceditur quod multe communitates sunt bene ordinate in quibus idem subest pluribus rectoribus. sed iste non sunt optime ordinate in quibus idem subest pluribus rectoribus non habentibus superiores. Licet igitur aliquis possit esse vasallus plurium dominorum et in hoc aliquam habeat utilitatem: quia plura seu da tenet: tamen maiorem utilitatem haberet si pro omnibus feudis illis esset vasallus vnius solius: licet in casu utilius sit sibi habere plures dominos quam vnum solum. sed hoc est propter maliciam domini vnius vel aliquorum aliorum in quantum ab optima ordinatione maius talium aliquis vel aliqui recedit vel recedunt qualia etiam damna patiantur sepe illi qui plures dominos habent magis quam illi qui soli domino sapienti et iusto sunt subiecti experientia docere videtur. Cum secundo accipis ibi pro exemplo quod idem clericus est subiectus diuersis episcopis pro pluribus beneficijs vel beneficijs. Respondetur quod illud exemplum est ad oppositum: quia quod idem clericus sit subiectus pluribus episcopis pro diuersis beneficijs est contra ius commune: et per dispensationem solummodo fieri potest. quare licet in casu ex aliqua speciali causa cum ordinatione bona clericorum sit quod talis sit subiectus pluribus episcopis: hoc tamen non stat cum optima ordinatione ipsorum. quia melius clerici regerentur si posset semper seruari ius commune ut nullus clericus haberet plura beneficia in pluribus episcopibus. Cum autem pro tertio exemplo dicitur quod in eadem causa sunt plures iudices etc. Respondet quod iudices illi sunt superiores iudices et non sunt summi. ideo aliquando utile est quod sint plures non summi: presertim cum illi iudices non sint diuersi ut vnum pro libito possit absque alio in casu procedere: inuicem vnius gerunt. et tamen quod sint plures bene accidit ex aliqua causa speciali

Obiectio

Responsio

Ad obiectiones secundam

Ad primam exemplum

Ad secundam exemplum de clericis

Ad exemplum tertium

que nō haberet locū quando litigātes essent optime dispositi q̄tum p̄mittit conditio litigantium p̄pter q̄d melius disponi vidētur litigantes quando concorditer eligunt siue cōmittunt in vnum q̄ quādo in vnum discor- dant 7 q̄ quādo omnino diuersos volunt habe- re. 7 sic est de omnibus litigantibus q̄ illi min⁹ a bona dispositōne recedunt qui nisi alia cau- sa specialis impediatur sub vno iudice cupiunt litigare.

Caplin. tit. tractat tertiam opinionē ca. xvij. postea. 7 contra eam arguit ex ratiōibus contra secundā opi- nionem ca. predicto adductis. Discipulus.

Caplin XIX

Sum est de secu

do modo ponēdi cōmunitatē fide- lium non habere vnum summū ius- dicem qui ponitur supra ca. xvij. nunc videas- mus de tertio qui dicitur est ibidem. **Ad.**

Qualiter ille modus discuti valeat ex illis que tractata sunt p̄mo huius ca. i. vsq; ad ca. xij. patere poterit studioso. **Di.** Hoc non obstante de isto modo ponēdi aliquid specia- lius videamus an scz optime ordinationi cō- munitatis fidelium obuiet 7 repugnet vt cle- rici pro omi crimine iudicent a papa vel alijs iudicibus ecclesiasticis inferioribus. 7 etiam omēs laici a iudice seculari: quia cōtra istum modum ponēdi totam cōmunitatem fidelium non habere vnū iudicē summū rōnes ca. xvij. adducite nō vidētur concludere: quia fm istū modum nec aliq̄s deberet citari aut vocari a diuersis ad diuersa loca: nec aliquis cogetur duobus dominis seruire: nec super eosdez plu- res potestatem habebit: nec aliqua potestas confortis erit impatiens fm que rōnes iste p- cessisse videntur. vel ergo declara secundam opinionem supra ca. xvij. recitatam quomodo allegatiōes iste concludit. Contra tertium mo- dum de quo nunc quero loqui: vel aliquas ali- as allegatiōes conaris adducere. **Ad.** Zi- cet fm opionē supra ca. xvij. recitataz modus regēdi cōmunitatem fidelium de quo ca. p- cedenti 7 ca. xvij. tractauimus sit multo per- niciosior: isto modo de quo nunc vis conferre. 7 ideo iste allegatiōes multo patentius con- cludunt contra illum modum q̄ contra istum cum eadem allegatiōes vel aliq̄e illaruz cō- uincunt vt videtur istum modum regēdi cō- munitatem fidelium ab optimo modo 7 puni- endi reos deficere. p̄me autē due allegatiōes contra istum modum inefficaces apparent. sed tertia cōtra ipm aliquā apparentiā h̄e vi- detur. eo q̄ tota cōitas fidelium posset regi per vnū. frustra aut sit p̄ plures q̄d fieri potest p̄ pauciores. q̄ tales duo rectores. s. ecclesiastic⁹

7 seculari illo modo frustra ponunt. **Quarta** allegatiō fundata i aucte saluatoris **Ad.** Arb. vi. nequa q̄ videt̄ concludere q̄ istū modū: s̄ fun- data in aucte saluatoris **Ad.** Arb. xij. oē regnū q̄ se diuisum desolabit 7 c. cōtra istū modū ta- li mō adducit. nō soluz illa societas est p̄pinq̄ desolationi 7 ruine q̄ est q̄ se diuisa: s̄ etiā illa q̄ ex mō regēdi est disposita diuisioni p̄pinq̄. iuxta auctem saluatoris. s̄ si cōitas fidelium ha- beat duas pres quarū vna habeat iudicē sum- mū 7 alia alii: cōitas illa est disposita ad diu- sionē 7 diuisioni p̄pinq̄. q̄ p̄pter assiduā mu- tuā cōiōne subditoz 7 summoz iudicū q̄ sicut oēs mortales sunt p̄ni ad dissentieduz q̄ se fa- cilitate diuiderent. q̄ si tali mō regat̄ cōitas fi- delium piculosa est cēsenda. **Alia** aut allegatiō fundata in aucte b̄ti Hieronymi videt̄ effica- citer concludere q̄ illū modū: q̄ p̄ exempla q̄ ad- ducit Hieronym⁹ nō solū p̄bat vnitas plati sup vnū pplm siue supra vnā multitudinē ho- minū: s̄ etiā p̄bat vnitas plati sup vnū locuz in quo subiecti morant̄ vt in vna dyocesi que certā regionē cōprehēdit sit tm vn⁹ epus: 7 in vna p̄uincia sit tm vn⁹ archieps. q̄ p̄ eadē exē- pla nō tm p̄bat vnitas iudicis summi sup ali- quē locū in quo sibi subiecti morant̄ vt in eos- dē loco null⁹ ali⁹ sit iudex summ⁹ quozicūq; in illo loco morantiū sicut in dyocesi parisiē. ē vn⁹ solus epus. 7 in p̄uincia mediolan. est vn⁹ solus archieps. Sequēs allegatiō etiā p̄tra istum modū videtur concludere q̄ potestas non solum est impatiens confortis super eos- dem subiectos: sed etiam impatiēs est confor- tis in eodem loco. sicut em iudex aliquis nol- let q̄ subditi sui eēt alterius subditi. ita nol- let q̄ aliquis alius haberet potestātē in loco vbi subditi sui morantur. ergo non solum est periculosa societas fidelium si sint plures ius- dices super eosdem populos vel subditos: sed etiam periculosa est societas fidelium si in eo- dem loco etiam super diuersos subditos fides- les fuerint plures summi iudices constituti. 7 ita non expedit q̄ clerici habeant vnū sum- mum iudicem ecclesiasticum scilicet papam. 7 layci vnum summum iudicem scilicet impe- ratorem: cum clerici 7 layci in eisdem locis si- mul commaneant. **Di.** Video qualiter p̄e- scribe allegatiōes adducuntur contra istū modū ponēdi. ideo contra eundē modū po- nēdi coneris alias iuenire. **Ad.** Videtur q̄ contra eundē modū ponēdi potest aliter allegari. Nam vt allegatum est p̄mo huius ca. i. illud regimen est expediens vniuersitati mortalium: 7 eadem ratione toti congregati- oni fidelium per quod iurgia 7 litigia: ad que

Alia rō p̄mo

proa est natura mortaliū equius ⁊ conueni-
entius decidunt: sed iurgia ⁊ litigia que ori-
possunt ex causis innumeris inter clericos ⁊
laicos equius ⁊ cōuenienti⁹ decidunt: si omēs
tam clerici q̄ laici habēt vnū summū iudicē
sub quo oēs debēt litigare q̄ si habeāt plures
iudices: tales scz ecclesiasticū ⁊ secularē. nam
si orta materia litis int̄ clericos ⁊ laicos corā
ecclesiastico iudice q̄ nō sit summ⁹ iudex laico-
rum debeant litigare merito laici habebunt
eū suspectū. Consimilit̄ si debeāt litigare corā
iudice seculari q̄ nō est iudex clericorū: nō indī-
gne clerici habebūt eū suspectū. ergo absq̄ ra-
tionabili suspitōe nō dirimēt litigiū aliquod
int̄ clericos ⁊ laicos si nō est omnīū vn⁹ iudex
summ⁹. Amplis (vt cōmunit̄) maiores ⁊
plures occasiones discordiarū: contētionū: se-
ditionū: preliorū ⁊ guerrarū ac rixarū emergūt
int̄ morātes simul q̄ int̄ distantes. si simul mo-
rantes nō habēt vnū iudicē summū cui⁹ metu
ab hmōi refrenent̄. Sed int̄ distantes valen-
tes ad inuicē cōicationē habere sepe p̄tingūt
occasiones malorū hmōi. Ergo multo magis
timendū est ne talia int̄ morantes simul emer-
gant: nisi habeant vnum summū iudicē q̄ oēs
impedientes tranq̄llitatē ⁊ pacē habeat coer-
cere. Rursus nulla cōmunitas simul viuētis
um vita politica ē optime ordinata: nisi sit ci-
uilit̄ vna. vnde fideles sicut sunt vnū corp⁹
in xp̄o. ad Roma. xij. ita etiā debēt esse vnum
corp⁹ seu collegiū in vita ciuili. s̄ cōmunitas
illa que habz diuersos summos iudices seu di-
uersa capita siue rectores nō est ciuilit̄ vna: si-
cut illi q̄ nō habēt vnū regem nō sunt vnū re-
gnum. Sed cōmunitas seu cōgregatio fideli-
um vel est optime ordinata vel laborare debz
vt sit optime ordinata ⁊ ciuilit̄: qz vita ciuilit̄
pro eo q̄ includit diuersas partes ⁊ diuersos
modos ponēdi cōpetit religioni xp̄iane ⁊ vt
te gratie nō repugnat. ergo cōmunitas fideli-
um si nō est vna: qz nō habet vnū summū iudi-
cem q̄ malefactores omēs p̄ seipm vel per ius
iudices cōstitutos ab ip̄o seu inferiores eo ha-
beat castigare ad habendū vnū hmōi summū
iudicē vt sit optime ordiata ciuilit̄: etiā ciuilit̄
ter vna debet efficacit̄ laborare. ⁊ ita nō expe-
dit vt in cōmunitate fidelīū sint plures iudicē
ces summi. quoz vn⁹ clericos: ⁊ ali⁹ laicos de-
beat castigare.

Caplin. xx. in quo impugnat quartus modus dicens
di supra ca. xvij. huius assignari a. Discipulus.

Unc videamus

qualiter impugnat quart⁹ modus
ponēdi cōitatē fidelīū nō habere

vnū iudicē summū sicut ca. xvij. recitat. Ad.
Iste mod⁹ tenet sicut dictū est ibi q̄ vna pars
fidelīū scz clericorū habz vnū summū iudicē
a quo solo vel a iudicib⁹ inferiorib⁹ eo debz iu-
dicari: presertim si circa iusticiā exhibendam
nō fuerit negligēs aut remissus. p̄ q̄busdā au-
tem delictū iudicari debz: presertim si circa iusti-
ciam exhibēdā nō fuit negligēs aut remissus
sicut ⁊ iudex summ⁹ a summo iudice alterius
partis scz a papa vel iudicib⁹ ecclesiasticū infe-
rioribus ip̄o. Sed q̄busdā apparet q̄ talis
cōmunitas nō est optime disposita ciuilit̄: qz
ista cōitas nō est optime ciuilit̄ ordinata: in q̄
q̄tum pmittit status vite p̄sentis occasiones
discordiarū ⁊ litii ac seditionū: rixarū preli-
ozum ⁊ guerrarū mime amputant̄. s̄ in cōita-
te fidelīū si p̄dicto modo fuerit ordinata: non
amputant̄ q̄tum est possibile. p̄ status p̄ntis vi-
te occasiones malorū hmōi. naz nō mima occa-
sio taliū est: si diuersi iudices simul ⁊ eodē tpe
eundē reū p̄sertim diuēt ⁊ poterit̄: ad diuersa
loca ⁊ iudicia trahere moliant̄. poterit̄ aut̄ cō-
tingere q̄ aliq̄s laic⁹ poterit̄ diues cōmittat
diuersa scelera. quoz aliq̄ ad iudicē secularē
⁊ alia ad iudicē ecclesiasticū p̄tincāt puniēda
quare poterit̄ euenire q̄ tam iudex seculari q̄
ecclesiastic⁹ voluerit ipm trahere ad suū forū
qd̄ p̄ eodē tpe est impossibile. s̄ ex hoc oriētur
pretis ⁊ seditio rixa ⁊ guerra int̄ iudices ip̄os
⁊ p̄ p̄ntis int̄ subditos ip̄oz. q̄re tali supposita
pluralitate iudicū in cōitate fidelīū par ⁊ trā-
quillitas subditoz ⁊ iudicū erūt leuīt dissipata.
Eōtra istū etiā modū ponēdi vident̄ occlu-
dere oēs allegatōes tam p̄mo hui⁹ ca. i. q̄ in s̄
tertio ca. xvij. inducte ad pbādum q̄ est expe-
diēs q̄ tota cōmunitas mortaliū habeat vnū
p̄ncipē q̄ sit dñs oīm ⁊ q̄ est expediēs vt tota
cōmunitas fidelīū habeat vnum summū iudi-
cem qui omnes alios fideles habeat si deli-
querint coercere: q̄uis em̄ plura incōuenien-
tia sequuntur ad secundū modū ponēdi ⁊ ter-
tium superius. xvij. ⁊. xix. capitul⁹ impugna-
tos q̄ ad istum. tamen ad istum multa sequun-
tur s̄m q̄ per allegationes illas vel aliquas
earum posset ostendi. Disci. Breuiter tan-
ge allegationes per quas alios modos ponē-
di improbasti. quia forte ex deductione earū
quā ibi fecisti aduertetur an aliquā apparen-
tiam habeant contra istum modum. Ad.
Si laici sint subditi tam iudici ecclesiasti-
co q̄ iudici seculari: quis pro diuersis casib⁹
poterit contingere q̄ vterq̄ istozum iudicū
pro casu spectante ad ipm ⁊ pro cōmunit̄ nes-
goijs ad ipm ⁊ laicos spectatib⁹ p̄tractādis
ip̄os laicos eodē tempore ad diuersa loca vos

Impugnatio

secunda

Tertia

Improbatio
Prima

care voluerint. cui g̃ obediēt layci: aut vtriq̃
quod est impossibile. aut neutri: tūc talis cō
munitas nō est optime ordinata. q̃ illa cōmu
nitas nō est cōuenienter disposita in qua sub
diti superiori suo aut nō debēt aut nō possunt
obedire. si obediāt vni nō alij: illi cui nō obe
diunt faciunt iniuriā t̃ ipm̃ offendunt: a quo
pro p̃tūmācia puniētur. Amplius p̃ talē plu
ralitatē iudicij cōis vtilitas laycoꝝ impediē
tur: quia nō poterūt obedire vtriq̃ iudici sum
mo si pro cōibz negocijs vocati fuerit eodē
tpe ad loca diuersa. Rursus nemo iurta sen
tentia saluatoris p̃t̃ duob̃ d̃nis seruire. ergo
layci iudici seculari t̃ eccl̃iastico q̃ p̃oni sunt
ad dissentiendū seruire nō poterūt. Item iu
dex secularis t̃ eccl̃iastic̃ ex causis innumer̃
poterūt diuidi contra se. quare tota cōitas fi
deliū faciliter desolabitur. Adhuc sicut tes
tatur Hiero. In vna dyocesi d̃z esse vñ ep̃s
t̃ in vna puincia vnus archiep̃us cui vtilita
tes per m̃lta exēpla probat. ergo super laycos
debet esse tm̃ vnus iudex summ̃ nō tm̃ de eis
dē criminibus: sed etiā p̃ oibz vt de oib̃ crimi
nibus ab vno solo iudice summo t̃ alijs iudi
cibus inferioribus eo debeāt iudicari. Rurs̃
sus ois p̃t̃as est cōsortis impatiēs: t̃ precipue
super eosdē subditos t̃ pro causis diuersis. er
go iudex secularis erit impatiēs si iudex eccl̃e
siasticus super laycos habeat potestātē. etiā
eodes modo iudex eccl̃iasticus habēs super
laycos aut clericos potestātē erit impatiens
si iudex secularis super eosdē habeat potesta
tē. quare cito ad iracundiā t̃ per cōsequens
ad cōtentionē rixā t̃ bellū t̃ guerrā puocabū
tur. Cōcluditur ergo q̃ cōitas fideiū nō erit
optime gubernata ciuili: etiā quantū ad vi
tā politicā nisi tota t̃ ois pars ei habeat vnū
iudicē t̃ rectorē sup̃remū de cui⁹ iurisdic
tione immediata vel mediata in omi casu ab eo
vel a iudicib̃ inferioribus eo omnis alius pro
quocunq̃ delicto debeat iudicari.

Cap. xxi. in quo impugnat̃ quint⁹ modus dicen
di. s. c. xvij. assignatus. Discipulus

Diui qualiter

secūdu⁹ modus t̃ terci⁹ t̃ quart⁹
ponēdi cōitatez fideiū. nō habe
re vnicū summū iudicē sicut. c. xvij. reci
tati sunt impugnantur: nunc audire desidero
quomodo impugnat̃ur quint⁹. Ad. Quint⁹
t̃us ē quorūdam q̃ ponūt q̃ impator est iudex
in omni casu oim̃ xp̃ianoꝝ p̃ter q̃ pape. qz
papa exceptus est totaliter a iurisdicōe im
peratoris t̃ cuiuslibet mortalis. omnes autez
ali j clerici solummodo sunt excepti per p̃uicē

Cap. XXI

legia imperatoꝝ t̃ regum. Iste autē modus ta
liter impugnat̃. Sicut nō absq̃ periculo dissi
parōis tranq̃llitat̃ t̃ pacis due multitudines
hoim̃ simul in eodem loco morant̃ si nō habēt
vnū summū iudicē q̃ malefactores coerceat.
sic nō absq̃ piculo dissipatiōis tranq̃llitat̃ t̃
pacis morat̃ aliq̃s nō subiectus cū alio vel cū
alijs q̃ potestātē t̃ magnā sequelā p̃t̃ habere
talis em̃ p̃pter sequelaz quā p̃t̃ habere ē pro
mult̃ nō imerito cōputādus: sed papa p̃t̃ al
titudinē officij quo fungit̃ p̃t̃ habere mari
mam sequelā xp̃ianoꝝ: ergo si nō est subiect⁹
sūmo iudici xp̃ianoꝝ nō morabit̃ cū ip̃o absq̃
periculo dissipatiōis tranq̃llitat̃ t̃ pacis.

Impugnatio

Cap. lxxij. p̃t̃is fundamētis rōnū oim̃ p̃ opinio
nibus adductarū: secundū fundamētū magis probet̃
tes q̃ laici nō sunt in omib̃ subiecti sūmo pontifici. Di.

Emo q̃ ratio quā

Cap. XXII

ca. xvij. ca. vsq̃ hic tractauim⁹ fundat̃
in duob̃. Quoz p̃mū est q̃ nulla cō
munitas seu cōgregatio mortaliū nec vniuer
salis nec particular̃ est optime disposita: nisi
vnū caput seu rectorē summū habeat cui oēs
nullo excepto quo ad oia que pro cōi vtilitate
sunt necessario faciēda sint subiecti t̃ q̃ mul
tum apparētē videt̃ habere. qz vbi nō est vni
tas nō est facile cōcordiā cōseruare. nō est autē
vna cōgregatio seu multitudo neq̃ vltis neq̃
particularis: q̃ nō habeat vnū caput seu recto
rē. qz vt testat̃ b̃t̃s Lyp̃ia. put legit̃. xliij.
q. i. ca. loquit̃ vbi est vnitas: oportet q̃ ei⁹ ori
go ab vno incipiat. qz vt dicit̃ ibidē. ab vnita
te exordiu⁹. p̃ficat̃ in q̃cunq̃ cōmunitate seu
cōgregatiōe est vnitas: illa vnitas ab vno in
cipit. ille autē vn⁹ nō est nisi caput t̃ rector cō
munitatis. ergo nulla cōitas est vere vna: nisi
illa cui⁹ caput t̃ rector est vn⁹ ita vt omēs ali j
sint mēbra ip̃ius. Item vnitas cōitatis seu cō
gregatiōis nō est nisi vnitas ordinis s̃m sup̃iori
tatem t̃ inferioritatē vt q̃libz respectu alteri
us sit inferior: siue sup̃ior: vel plures sint inferi
ores respectu vnus sup̃ioris: qz vbi essent plu
res sup̃iores respectu vn⁹ inferioris non esset
verissima vnitas q̃ est optima dispositio com
munitat̃. oportet igit̃ q̃ summū in cōitate potis
sima sit vnic⁹: t̃ ita videt̃ multum apparēs q̃
nulla cōmunitas nec particular̃ nec vniuersa
lis est optime ordiata: nisi habeat vnū caput
vel rectorē cui omēs ali j sunt subiecti. vnde t̃
vna domus nō est optime disposita nisi habe
at vnuz patrē familias: nec vna villa nec vna
ciuitas: nec vnū regnum optime gubernatur
nisi ab vno summo regatur. Et ideo omnes
volentes s̃m rōnē politice viuere: vnū caput

Primum funda
mentum.

Tertie partis CCLXXV

summū constituerēt sup oēs. Secūdu in quo videt fundari ista ratio est q̄ imperator & alij laici nō sunt in oibus que spectant ad gubernationē ipsoꝝ & correptionē si deliquerint subditi summo pontifici. q̄ vt videt nō habet tantā apparētā sicut p̄mū. ideo p̄ isto alias allegatōes adducas. **Ad.** Pro ista poteris tu colligere allegatiōes q̄ plures ex p̄mō huius ac pluribus ca. sp̄aliter. c. xxviii. & ex secūdo hui⁹. c. i. & xij. & xiiii. & xv. **Di.** Pro isto secūdo fundamēto prescrip̄te rōnis alias speciales allegatiōes adducas: vel alias p̄mō tactas magis exquisite p̄tracta. **Ad.** P̄mō huius. c. xxviii tacta est vna allegatio que nōnullis apparet multum fortis que talis est. ille nō est inferior alio: quo ad illa in q̄bus ab ipso ad istum aliū appellare non licet. quia in omnib⁹ in q̄bus vnus iudex est inferior alio: licet appellare ad illū supiorem vel saltem ad supiorem ipso: sed in multis causis nō licet appellare ab impatore ad papam. ergo ad multa impator nō est inferior: papa. qd̄ p̄ sacros canones pbatur aperte. **Isabianus** papa vt habetur. ij. q. vi. c. i. ait. licet appellator viciat⁹ causas remedio appellationis subleuare. **Idē** eadem causa 7. q. c. licet ait. licet etiā in criminalibus causis appellare: nec vox appellādi negatur eo q̄ in supplicio sentētia destinauerit. **Ex** his colligitur q̄ vbiq̄q; habet iudex superiorem ad superiorem potest appellare. **Ad** minor: scilicet q̄ in multis causis non est appellandū ab impatore ad papam multis modis pbatur. hoc em̄ glo. ij. q. vi. c. super verbo sacerdotum. videt asserere dicens. ergo a seculari iudice ad papam potest appellari: qd̄ verum est vacante imperio. vt extra de foro compe. licet alias. & extra de appellatōib⁹. sed duobus. **Item** glo. eodez. ca. sup verbo in cōmuni ait. p̄mō publice: vt secularis iudex audiat seculares causas. ecclesiasticus ecclesiasticas audiatur. & sic planum est quod dicit in textu: sed cum dicit anacletus. coras patriarcha aut p̄mate ecclesiastico & coram patricio secularia negocia iudicentur. **Ex** quibus verbis colligitur q̄ in negocijs secularibus a iudice seculari. & p̄mō ab impatore nō est appellandū ad papam. **Di.** Si Secūdam glosam p̄mā vacante imperio licet appellare ad papam. ergo papa habet disponere de imperio: & per cōsequēs impator ratione imperij est inferior: papa. & ita etiā nō vacante imperio licet appellare ab impatore ad papam etiā in secularib⁹ cāis. **Ad.** R̄ndet tibi q̄ papavacāte impio nihil bz dispōere de impio nisi auctoritate impatoris institueris eij vicariū suū: v̄l auctoritate

alioꝝ scz romanoꝝ vel p̄ncipū q̄b⁹ cōcessa est p̄tās ordinādi q̄s debeat gerere vicē impatoris vacante imperio. & ideo si vacante imperio cōringit appellare ad papam hoc est inquam papa gerit vicē impatoris & locū impatoris tenet. qui aut gerit vices alterius & locum eius tenet: est inferior: eo in hoc. quia semper vicarius est inferior: eo cuius est vicarius. ergo papa est in hoc inferior: & minor impatore: & per p̄mō ab ipso impatore nō licet appellare ad papam. **Di.** Licet ista instantia apparenter videatur exclusā: tamen ad huc videtur posse ostendi q̄ pro negocijs seu causis secularibus liceat ab impatore & alijs secularibus iudicib⁹ appellare. **Nā** ad illū licet appellare qui pōt cām viciat⁹ subleuare. sed si causa secularis in foro seculari vel coram iudice seculari fuerit viciat⁹: quia impator: vel alius iudex secularis non vult facere iusticie cōplementū: papa pōt cām taliter viciatam subleuare & ad ipm vel aliū iudicē ecclesiasticū est recurrendū p̄ iusticia obtinēda. **Ex** de foro competen. c. ex transmissa. & c. verū. & c. licet. & c. ex tenore. ergo licet appellare ab impatore & alijs iudicibus secularibus ad papam. **Ad.** R̄ndet q̄ etiā in decretalibus q̄ maior rem iurisdictionē & auctoritatē pape & iudicibus ecclesiasticis tribuere videtur nunq̄ inuenitur q̄ si impator: neglexerit facere iusticiā in cā seculari corpo possit papa auctoritate papalis officij & ex ordinatione ebuisti in eadem causa facere iusticie cōplementū lz ex consuetudine in quantum impator: scit & approbat vel saltē scit & nō pbibet: sed colorans hoc faciat papa & iudices ecclesiastici in quibusdā regionibus iudicant de aliq̄b⁹ criminibus pure secularibus irrequisito omni iudice seculari: qd̄ tamē eis ex iure diuino nō competit. **Et** hinc est q̄ ex cōsuetudine obtinēt papa & ecclesiastici iudices q̄ q̄n iudex secularis negligit facere iusticiā ad ipos recurrūt. q̄ qdē p̄suetudo si iudices seculares in illis regionibus fuerint notabiliter negligentes potest ex cā rōnabili prescribi: p̄sertim si impator: hoc sciēs ipam duxerit tolerandam. **Quoniam** ergo dicit q̄ ad illū licet appellare q̄ pōt causam viciatā subleuare. **R̄ndetur** q̄ hoc nō est ḡnāliter verum vocādo cām viciatā omnē causaz q̄ iusta snia mīme terminatur: qz appellatio semper bz fieri ad maiore & cām taliter viciatam q̄ scz iuste mīme terminat: potest q̄nq; mīo: supplendo negligentia maioris subleuare. sicut etiam in p̄ferendo b̄nficio & alijs disponendis pōt minor: supplere negligentia superioris. **Ex** de elec. c. in cunctis. **Ex** de concess. p̄bendarū. c. nulla.

Probatur

Probatur rōne

Probatur maior

Probatur minor

Obijciatur

Respondetur

Replia

Responso

Libri tertius

7.c. quia diuersitatem. extra de institutionibus graue. 7. ix. q. iiij. cum simus. 7. lxxix. di. volum. vbi dicit glo. arg. q. si platus non vult vel negligit facere q. debet tunc ea debet supplere subditi. hoc etiam colligitur ex concilio sardiceni. qd. ponit di. lxx. c. vltimo. vbi dicit gl. q. si subditi negligunt facere quod debet: debeat suppleri a maiori vel p se vel p alium 7. ecouerso. Ex quibus alijsq. q. pluribus patet q. inferiores possunt supplere negligentiam superioris: cum etiam sepe possunt superiores corrigere 7. cohercere. teste Egiuo papa q. vt legitur. ix. q. iij. c. salvo ait. salvo in omnibus romane ecclesie privilegio nullius metropolitanus absq. ceterorum coprouincialium episcoporum instantia aliquorum audiat causas. q. irrita erunt aliter anteq. in conspectu omnium eorum erunt ventilate: 7. ipse si fecerit coherceatur a fratribus. cui concordare videtur Anitri? papa q. eadem ca. ix. c. si aut ait. si aut alijs metropolitanorum inflatus fuerit 7. sine omnium coprouincialium presentia: vel consilio episcoporum vel causas eorum vel eas tamen que ad propriam suam pertinent parochias agere aut grauare eos voluerit ab omnibus districte corrigat ne talia deinceps presumere audeat. si vero incorrigibilis eisq. inobediens apparuerit ad hanc applicam sedem cui episcoporum iudicia referri precepta sunt eius contumacia referat vt de eo vindicta fiat. Ex predictis colligitur: q. minor potest supplere negligentiam maioris. 7. ideo non semper ille qui potest causam vicariam subleuare est maior. 7. p. sequens non potest semper appellari ad ipsum. que licet papa suppleat negligentiam iudicum secularium: 7. si suppleret negligentiam imperatoris terminando causas quam imperator terminare negligeret: non posset p. hoc ostendi q. ab imperatore liceat appellare ad papam: nec q. imperator in talibus sit minor papa. Di. Quod minor valeat supplere negligentiam superioris hoc non est nisi auctoritate canonis condita a concilio qd. est superius illo inferiori qui potest supplere negligentiam superioris. extra de coecl. pben. quia diuersitatem. sed papa auctoritate talis canonis vel legis non supplet negligentiam iudicum secularium vel imperatorum: sed auctoritate propria. ergo ex officio maior est imperator in talibus: 7. etiam omnibus alijs iudicibus secularibus.

Instantia

Responso

Questio prima

Ad. Respondeo tibi q. sicut inferiores auctoritate legis suppleant negligentiam superioris. ita papa virtute consuetudinis que equi pollet legi: supplet negligentiam iudicum secularium. Ex ideo auctoritate officii sui non supplet negligentiam talem. 7. ideo non est maior in huiusmodi causis secularibus. Di. Cuius auctoritate vel consensu potest introduci ta-

Secundi tractatus

lis consuetudo q. tribuat pape huiusmodi potestates. Ad. Ad hoc tibi responderetur vno modo q. potest introduci huiusmodi consuetudo auctoritate vel consensu tacito: vel expresso imperatoris 7. iudicum secularium quibus potest placere q. papa negligentiam suppleat eorundem: aut possunt scienter tolerare q. hoc faciat papa. Aliter dicitur: q. potest introduci auctoritate populi qui velint vel presentiant q. papa huiusmodi habeat potestatem. Aliter dicitur: q. potest introduci auctoritate siue ratione naturalis rationis: que dicitur q. iusticia est nullatenus negligenda quin semper in communitate seruetur. Di. Numquid possent imperator 7. iudices seculares tales consuetudine tollere. Ad. Responderetur q. si istam assertionem que ponit q. talis consuetudo potest introduci de consensu tacito vel expresso imperatoris 7. iudicum secularium imperator posset eas tollere: sed non alij iudices seculares quia enim prescriptio est a iure imperiali: 7. non ab inferioribus iudicibus. ideo enim hoc non potest papa prescribere: contra imperatorem: si expresserit ex certa scientia tolerat huiusmodi consuetudines. sed contra alios iudices seculares inferiores prescribere potest papa. Si tamen imperator reuocaret huiusmodi consuetudines aut aliquomodo negligeret facere iniusticiam: vel etiam pmitteret alios iudices inferiores negligere iniusticiam 7. nullatenus sustineret q. papa: vel alius suppleret tam periculosam negligentiam 7. omnibus verisimiliter huiusmodi confusio incorrigibilis appareret: esset tanquam destructo: 7. puerfor. iusticie de dignitate imperiali deponendus.

Responso prima

Secunda.

Tertia

Questio

Responso

Cap. xxij. pbat q. papa est inferior imperatore in iurisdictione coactiua Discipulus

Diffuse tractata est

Cap. XXXII

Ratio prima: quam incepti. c. i. xvij. ad pbandum q. imperator est iudex pape 7. q. papa est inferior eo: quo ad iurisdictionem coactiuam. Ideo nunc alias rationes adducas.

Conclusio

Ad. Ista ratio comprobabit duas tactas in prima parte istius dyalogi. li. vi. c. iij. 7. v. talis est. papa non est magis creptus a iurisdictione coactiua imperatoris 7. aliorum secularium iudicum quam fuerunt christus 7. apostoli: sed christus in quantum homo mortalis 7. apostoli: fuerunt ab imperatore: quantum ad iurisdictionem coactiuam iudicari. ergo consimiliter 7. papa. Ad. minor est manifesta. Minor probatur. quantum ad utramque partem. q. enim christus fuerit inferior imperatore 7. alijs iudicibus secularibus: quantum ad iurisdictionem coactiuam pbatur. quia

Ratione pbatur

Probat minor

qui potest accusari & contra quē possunt alij re-
 stituti: iudicari potest. sed xps poterat accu-
 sari: quod ipsemet testat. cum Job. viij. dicit.
 quis ex vobis arguet me de peccato. q̄bus ver-
 bis cōcessit xps alijs potestatem accusandi ip-
 sum. Quod etiā testatur innocen. iij. extra de
 hereticis. cum ex iniuncto dicens. Nec quisq̄
 sue presumptionis audacia illo defendat exē-
 plo q̄ asina legis reprehendisse p̄betas: vel
 q̄ dominus ait. quis ex vobis arguet me de pec-
 cato. & infra. Rursus aliud est q̄ p̄elatus spō-
 te de sua cōfessus innocentia subditoūm se ac-
 cusationibus supponit in quo casu p̄missus
 domini verbū debet intelligi. Ex quibus ver-
 bis colligitur q̄ christus poterat accusari. cri-
 go & poterat iudicari ab illo: coram quo pote-
 rat accusari. Di. Istud nō concludit intē-
 tum: immo cōtrariū ex ipso colligit: quod xps
 solummodo sponte: sicut innuit p̄missa ver-
 ba se supposuit accusationibus subditoūm. &
 ita xps non potuit iudicari: nisi quia voluit. &
 p̄ consequēs iudices nō erant superiores xpo.
 Ex quo inferitur q̄ exemplo christi non potest
 concludi de papa: q̄ teneatur subire iudiciū
 imperatoris. sed q̄ papa sponte potest se subij-
 cere accusationibus aliorū: vt plures sacri ca-
 nones testant. *Ad.* Videt alijs q̄ ver-
 ba p̄missa probant intentum: scilicet q̄ xps
 poterat accusari: ita q̄ iudices qui accusato-
 res audire debebant: nō poterāt repellere vo-
 lentes accusare xpm nisi ex causa: puta si non
 apparerent legitimi accusatores: vel alio mo-
 do repellerent ab accusatione s̄m iura ex quo
 christus dedit iure volentibus accusare pote-
 statem accusandi. & per cōsequēs ex tali pote-
 state data a xpo. erant iudices superiores xpo
 in q̄tuz erat homo mortalis: & christus sic fuit
 eis inferior: licet sponte fuit passibilis & mor-
 talis. Et hęc de tertia parte dialogorū pro-
 nunciātibī sufficiant.

Oblectio

Responso

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is arranged in approximately 20 lines, with some words appearing to be "INDEXED", "1810", and "1810".

Compendium errorum.

LIBRARY OF THE
MUSEUM OF NATURAL HISTORY

Compendiū errorum

Incipit compendiū errorū Jobānis pape
xiiij. editū et compilatum a fratre Guillelmo
ockam de ordine fratrum minorum.

Ecūdū bokkyg

I sup sacras scripturā quatuor sūt
sensus scripture sacre videlz by
storicus. allegoricus. tropologi-
cus. ⁊ anagogicus. Un sensus
hystoricus s̄m Jsid. et bi. li. i. ca. vltimo. bysto-
ria inquit est rei geste narratio per quā ea que
in p̄terito tempore facta sunt dinoscunt. Alle-
goria est q̄n p̄ factū vnū figurat factum aliud
pertinēs ad instructionē fidei de xpo ⁊ ecclia
sicut per noe in arca Gen. viij. figurat xpus in
ecclesia. etiam p̄ serpentē eleuatū in palo. Nu-
meri. xxi. figuratur xps eleuatus i cruce. ⁊ per
goliath victū a dauid significat diabolus vi-
ctus a xpo. ⁊ sic de alijs. Unde allegoria aliū
sonat: ⁊ aliud significat. Tropologia est quā
do per factū vnū intelligit aliquid faciendū
quod p̄tinet ad morū informationē ⁊ honesta-
tis conuersationē. Unde tropologia est mora-
lis locutio ad instructionē morū ⁊ correctionē
sive apertis sive figuratis sermonibus plara.
Anagogia est expositio qua iuisibilia dei p̄ ea
que facta sunt intellecta conspiciunt. Ro. i.
Unde d̄: ab ana quod est sursum ⁊ goge quod
est ductio quia ducit nos sursum ad intelligē-
tiam de sup̄celestibus.

Incipit prologus.

Sicuti sūt aduer

I sum me lingua dolosa. ⁊ s̄monibus
odij circūdederūt me ⁊ expugnaue-
runt me gratis. qui se dicūt apostolos. s̄ inue-
ti sunt mēdaces et tirāni p̄sequētes innocios.
p̄mouētes p̄fidios. diffamātes catholicos. ex-
altantes scismaticos. odiētes p̄bos. veritatē
opp̄mentes. ⁊ totis suis conatibus vñsq̄ pos-
sibilibus hereticā extollētes intrepide prauit-
tatem. Venit p̄obdolor tempus de quo vati-
cinans br̄s apostolus paulus. ij. Thimo. iij.

Erūt em̄ tempus cū sanā doctrinā nō susti-
nebūt: sed ad sua desideria coaceruabunt sibi
magistros p̄uiriētes aurib⁹. et a veritate q̄dē
auditū auertētes ad fabulas autē cōuertēnt.
que reuera prophetia dieb⁹ nostris C quod la-
mentādo refero Nest penitus adimpleta. Nā
insurrexerūt in me ⁊ alios viros vñq̄ realiter
xp̄ianos. fideles. catholicos. ⁊ orthodoxos. te-
stes iniqui. ⁊ mentita est iniquitas sibi. Qui vt
intentū suū horrendū ad finē possint opratus
perducere: scripturas sacras subuertūt. dicta
sanctorum denegant. sacros canones. legesq̄

Joānis vicesimifecūdi

ciuales reprobāt. Defendētes veritatem: mole-
stant. persequunt ⁊ captiuāt. ⁊ vsq̄ ad interē-
ptionem absq̄ mīa cruciant. Et vt multa ver-
bis paucis concludam. Regem etiā et legem
diuinā. legēq̄ humanā. fronte meretricia. au-
susq̄ execrabili subuertere ⁊ satagunt et festi-
nāt. Sūt ne iuuenes ⁊ omīno illitterati talia
nephāda etiā fabricātes. s̄vt inferi? luce cla-
rius apparebit. sunt seniores populi. pontifi-
ces. scribe. ⁊ pharisei. necnō legisdoctores. ve-
luti fuerūt qui xpm crucifixerūt vt signanter
possimus dicere verbum Dañ. xiiij. scriptum.

Egressa est iniquitas de babilone a seniorib⁹
iudicibus: qui videbant regere populū. Per
istos inq̄ inductus suz cū alijs ch̄usticis. cū
iniuria in pathmos deportatus. Non tñ sum?
extra spem auxiliij vel p̄mij positi: quia manus
dñi nō est abbreviata. et cōfidim⁹ in altissimo
q̄ cū honore i ephesū remeabim⁹ ⁊ i iurias xpi
cōfessorib⁹ imo veraciter impudēter illatas.
p̄ loco ⁊ tempore bis qui nūc ignozāt: aperte
ostendemus. Quod si deus noluerit: certus suz q̄
neq̄ mors. neq̄ vita. neq̄ angeli. neq̄ p̄ncipa-
tus. neq̄ instantia. neq̄ futura. neq̄ fortitudo
neq̄ altitudo. neq̄ p̄fundū. neq̄ tribulationes
neq̄ mine. neq̄ p̄missa. neq̄ alia creatura pos-
terit nos separare a charitate dei: seu defēsiōe
fidei ch̄ustiane. p̄ qua labores ⁊ erūmas didi-
cimus tolerare. Nec tñ inuite: quātum et pre-
est veritatis catholice defendēde. licet gemē-
tes doleamus: q̄ tot diebus nostris q̄ videbā-
tur esse columnē in ecclia dei. ⁊ qui deberēt f̄-
dem xp̄ianā vsq̄ ad sanguinē defendere: in be-
refum foueā ⁊ errorū se p̄cipitāt ⁊ labunt. imo
cū gaudio omnes iniurias blasphemias et p̄-
secutiōes p̄ xpi amore sustinemus. Sciētes q̄
vt scribit ap̄ls. ij. ad Th. iij. Om̄s qui pie vo-
lunt viuere in xpo p̄secutionē patient. Et qm̄
vt ait idem ap̄ls. i. ad Cor. xi. Oportet here-
ses esse vt qui p̄bati sunt manifesti fiāt. posui-
mus facies nostras vt petrā durissimā: volen-
tes ⁊ cupiētes cum dei adiutorio in negocio fi-
dei multipliciter p̄bati. vt p̄bati possim⁹ mū-
do manifestari. nec p̄pter insidias boi⁹ impio-
rum manū ad aratru positā sauciati p̄secutio-
nibus retrahemus. intelligētes voce veritatē
Matth. v. esse dictū. Beati qui p̄secutionē pa-
tiant p̄pter iustitiā: qm̄ ip̄ozū est regnū celoꝝ. ⁊
i. Pe. ij. Si quid patimini p̄pter iustitiā: b̄ti.
Et psal. ait. Beatus vir qui nō abiit in consi-
lio impioꝝ. Si quid autē scripsero in p̄senti
opusculo quod scripture vel doctrine sancto-
rum seu sacrosancte ecclesie assertioni repu-
gnet ⁊ aduersetur: correctioni p̄fate ecclesie
catholice nō ecclesie malignantiū. non hereti-

Compendium

errorum

corum. nō scismaticorū. nec eorū fautorū me.
et dicta mea subijcio et expono.

Jues locutus est

D et om̄s tacuerūt. et v̄bum illius vsq̄
ad nubes p̄ducēt. p̄amp locutus est
et dicūt quis est hic. et si offenderit subuertent
illum. v̄ba ista Eccl. xiiij. scripta possum ego et
quidā alij xp̄i paupes nō merito ruminare: q̄
de necessitate salutis contra quosdā diuites
mūdi huius. q̄ cōfidūt in multitudine diuitia-
rum. p̄ iustitia certamus. Et q̄ in numero visi-
bilit̄ sumus. Is in rei veritate plures sint no-
biscum q̄ cū illis: sumusq̄ rebus pauperes: ac
māmona iniquitatis om̄ino carētes: ab alijs q̄
plus sapiūt q̄ op̄s sape ad sobrietatē: blasphemur:
diffamamur: et derisioni habemur: facti-
ctiq̄ sumus opprobriū abundantibus: et despe-
ctio sup̄bis. Et quia de facto inimici nr̄i sūt iu-
dices. p̄ quos falsidica et fraudulēta iformatō:
imō deformatio ad aures plurimorū fidelium
tam p̄ncipū q̄ inferiorū clericorū et laicorū de
gestis nostris circa negociū fidei dinoscit̄ per-
uenisse. q̄ videlicet veritati resistimus. et er-
rores ac hereses p̄tinaciter defenſamus: duxi-
deo p̄mo cām nr̄i certaminis: absq̄ fermento
mēdacij: succincto s̄mone pandere. Et nesciē-
tes mortifera tormēta impudētū viroz: et ve-
ritatē rei geste: discant qualibus molestamur
iniurijs. quibusq̄ excessib⁹ fides catholica op-
p̄mit̄: terit̄: et calcat. Ex̄ms itaq̄ Jobes viceſi-
mussecūdus in sede beati petri (in cui⁹ curia
nō nūq̄ fui) dicēs se esse sapiētē: stult⁹ fact⁹ ē
volēs esse legisdoctor: nō intelligēs ea q̄ loque-
batur. neq̄ de q̄bus affirmavit. queq̄ nūq̄ di-
dicerat: temere docere p̄sumpsit. et qui p̄us nō
fuit discipulus veritatis: factus est maḡ heres-
sum. In arcū em̄ p̄rauū cōuersus: duo p̄ncipa-
liter agere attemptauit. romanū videlz impe-
rium vel sibi subiugare vel penitus lacerare.
Et p̄fessionē pauperū s̄m̄i minorū erroneā esse
et illicitā q̄busdā documētis insanis declara-
ret sue ditioni. Et q̄ ad tam execrabile deside-
rium suū instinctu hostis generis hūani adiuē-
tum: si possibile fuisset implēdū. opus habuit
mēdacij abūdare: scripturas sacras vtriusq̄
testamēti vna cū doctrinis scōz et scē nr̄is ec-
clesie reprobare. leges criminales deserere: at-
q̄ alūnos xp̄i affligere: p̄sequi: et molestare: tres
desititutes scripsit: q̄s p̄stōnes vocat̄ appel-
lauit. Quarū p̄ma. ad p̄ditōrē canonū. sc̄da.
Lū iternōnullos. Tertia. q̄ quorūdā: i cepit.
in q̄bus sui p̄ceptus pestiferi demētā detexit
euidēter et monstrauit. Nam dictas desitōnes

errorib⁹. heresib⁹. mēdacij. et sophismatibus.
fermētās. in fidē et bonos mores dānabilr̄ im-
pegit. et in iudiciū xp̄i et xp̄ianitatis v̄ verita-
tes catholicas intrepide scripsit. docuit. et af-
firmavit. In p̄ma q̄dē desitōne sua videlicet
Ad cōditōrē. P̄m⁹ error: suus est. q̄ refuatio
dn̄ij reni q̄bus aliq̄ religiosi vtunt̄. sc̄a p̄ sūmū
pōtificē ad statū p̄fectois mime p̄dest. Quez
errorē ponit sub his v̄bis. P̄p̄is q̄dē s̄rib⁹ q̄rū
ad statū p̄fectois nequaq̄ p̄fuit retetio dn̄ij su-
pradicta. Iste igit̄ error: idē cū quodā alio er-
rore suo quo affirmat. q̄ abdicatō p̄perat̄ filiū
rerū tā in sp̄ali q̄ in cōi ad p̄fectionē nō p̄dest
et ideo inferius vbi ista v̄ba ponit s̄l̄ t̄rabūt

Primus error

Sec̄ds error: in eadē desitōne intrus est. q̄ via
p̄cipue disponit̄ ad caritatē p̄ap̄tationē soli-
citudis: quā ip̄a t̄palia in acq̄redo p̄seruādoz
dispēsando erigunt. Dūc errorē ponit sub his
v̄bis. Lū em̄ p̄fectio vite xp̄iane p̄ncipali⁹ et
cēntiali⁹ in charitate p̄sistat: q̄ ab ap̄lo vicilū
p̄fectois d̄: et q̄ vnit̄ seu iūgit̄ aliq̄liter boicm
suo fini. Ad que p̄ p̄temp̄tū bonoz t̄paliū et ip-
soz exprop̄ationē via disponit̄: p̄ h̄ p̄cipue q̄d
solicitudō quā ip̄a t̄palia in acq̄redo: p̄seruā-
do: et dispēsado erigūt (q̄ plerūq̄ ab actu cha-
ritatis retrahit) amputant̄. Hec sūt v̄ba ei⁹
q̄ veritati ap̄te p̄dicūt. Lū q̄ magis disponit̄
via ad charitatē p̄ amputationē amoris iordi-
nati ad t̄palia: q̄ nō p̄t̄ ee effect⁹ charitatis:
q̄ p̄ ap̄tationē sollicitudis quā erigūt t̄palia
Luz q̄ sollicitudo circa t̄palia p̄t̄ ee effect⁹
charitatis et ex pura charitate p̄cedere. sicut
p̄ in illis q̄ in charitate fūdati: p̄pter elemo-
synas faciēdas: p̄pter hospitalitatē sectādā:
p̄pter paupes vestiēdos: p̄pter captiuos re-
dimēdos: p̄pter p̄grinos suscipiēdos: et alia
pietati opa exercēda: die nocteq̄ circa t̄palia
laudabilr̄ sollicitant̄. Lū q̄ magis disponit̄
via ad charitatē p̄ votū paup̄tatis: q̄ p̄ ampu-
tationē sollicitudis quā erigūt t̄palia: q̄ act⁹
vouendi paup̄tatē est difficilior atq̄ p̄fectior:
q̄ carētia sollicitudis quā erigūt t̄palia. Qua-
re iste error est merito reprobadus. Tertius
error in p̄dicta desitūdo insert⁹ est. q̄ expro-
p̄atio siue abdicatio bonoz t̄paliū p̄ votūz ni-
hil p̄t̄ cōferre ad p̄fectionē: si eadē siue eq̄lis
sollicitudo p̄seueret post exprop̄ationē q̄ ierat
Dūc errorē ponit sub his v̄bis. Restat q̄ si sol-
licitudo eadē post exprop̄ationē h̄mōi que an-
ip̄am inerat p̄seueret: ad p̄fectionē h̄mōi: talis
exprop̄atio valet nil cōferre. Verba eius erro-
nea et virulēta in q̄bus veritati p̄dicat̄ et perfe-
ctionē viroz religiosorum in officijs specialr̄
constitutōz dirimit̄ et annullat. Nam constat q̄
abbates: p̄ores: et ceteri religiosorum p̄elati,

2⁹ error

3⁹ error

necnon inferiores in officijs ordi sui pstituti
 maiore de coi lege hnt sollicitudinē circa tpa
 lia acqreda cōferu. adz dispēlanda post votū
 pauptratis z expropatōis ppter officia assum
 ptavel eis inuicta: q̄ in nouiciatu an expropa
 tionē talē habuerāt. Nec ppter hoc sequit q̄
 expropatio quā vouerūt nihil eis pferat ad pfe
 ctionē. imo expse sequit dñū. vt ait Anselm?
 q̄ in libro suo de similitudinibus apte dicit q̄
 opus bonum factus cū voto plus valet: q̄ fa
 ctum sine voto. Quartus error: est q̄ carētia
 dñij romane ecclie refuati: nō reddit carentē
 paupiore q̄ si res ipas cū dñio oprieret. Hūc
 errorē ponit sub his v̄bis. Adhuc nec vtiq̄ p
 fuit dicitis fribus ordinatio supradicta. q̄ tuz
 ad hoc. q̄ p̄p̄ carētia z talis dñij: se paupiores
 dicere valeat: q̄ si ipas cum illo quo carere de
 bent dñio: obtinerēt. Qui error: est p̄tra def
 minationē ecclie romane. nā ex de ver. signifi
 catōe. lib. vi. c. cxiij q̄ seminat. expse d̄z. q̄ per
 carentiā talis dñij abdicātes magis a tpalib?
 elongant. Est etiaz p̄tra rōnem. nam ille est
 paupior: q̄ tū ad res tpaales q̄ nō p̄t ipas i iu
 dicio repetere nec p̄ eis in iudicio litigare: q̄
 si talia possit p̄ tpalibus rebus exercere. Itēz
 qui bz tale dñium est ditior: cū possit res h̄mōi
 v̄dere z p̄ sua vtilitate alienare. Igit̄ carēs
 tali dñio est paupior: q̄ si h̄mōi dñiū obtineret.
 Quintus error: suus est q̄ q̄ tū ad res vsu cōfū
 ptibiles vsus facti nō p̄t a p̄p̄tate seu dñio
 separari. Et vocat res vsu p̄sumptibiles. vt postea
 apparebit illa q̄ in cibo z potu pecunia et ve
 stimētis p̄sistūt. vsuz aut̄ facti vocat actū vtē
 di. cuiusmodi ē act⁹ māducādi bibēdi iduēdi:
 et h̄mōi. Hūc errorē ponit sub his v̄bis. Dice
 re si q̄dē q̄ in talib? rebus. s. vsu p̄sumptibilibus
 vsus iuris vel facti sepatus a p̄p̄tate rei seu
 dñio possit p̄stitui repugnat iuri z obuiat rōi.
 Dec sūt v̄ba ei? q̄ sacre scripture apte d̄dicūt.
 Nam vt habet̄ Ben. xxvij. Jacob habuit sim
 plicem facti vsu vestimētoz esau fris sui ab
 omni p̄p̄tate et dñio separati. Un̄ ibidez sic
 legit̄. vestibus esau valde bonis q̄s ap̄ se re
 becca domi hēbat: iduit eū. s. iacob. Sacerdo
 tes etiā veteris testamēti hēbāt vsū sci panū
 ppōnū z cuiusdā determinate ptis quozūdas
 sacrificioz. z tñ nō hēbāt p̄p̄tate z dñiū illoz
 rum. qz nō poterāt illa v̄dere nec donare nec
 de illis aliqd ordinare nisi solūmodo māduca
 re. Sacerdotes etiā noue legis hnt vsuz para
 mētoz in altari ab oi p̄p̄tate z dñio separati
 Ista heresis possit infiniū auctoritatib? scri
 pture diuine z scōz auctoritatib? ac rōnibus
 veridicis z exemplis reprobari. Sextus er
 roz: est q̄ ius vtēdi in rebus vsu p̄sumptiblib?

separate a p̄p̄tate seu dñio nō p̄t p̄stitui vel
 haberi. Hūc errorē ponit sub his v̄bis. In re
 bus p̄sumptibilib? vsu nec ius vtēdi: nec vsus
 facti sepata rei p̄p̄tate seu dñio p̄nt cōstitui
 vel h̄ri. Iste error: militat contra veritatē. Nā
 licētia vtēdi etiā fm istū q̄ in quodā alio loco
 dicit sic. Si q̄s alicui licētia p̄cedat vtēdi re
 sua vsibili (ita q̄ licentiā teneat) constat q̄
 bz ius vtēdi re illa cuius licētia est cōcessa. Igi
 tur fm ipm licētia est ius vtēdi. Nam infestum
 est aut̄ q̄ aliq̄s p̄t h̄re licētia z vtēdi vestibus
 alterius sine omni p̄p̄tate et dñio. Ergo p̄t
 h̄re ius vtēdi rebus vsu p̄sumptibilib? ab omni
 p̄p̄tate rei z dñio separati. Septim⁹ error:
 est. q̄ vti re aliqua nihil aliud est. p̄p̄e q̄ fruct⁹
 rei seu vtilitatē in solidū vel p̄ parte recipere
 q̄ ex ea p̄t salua rei suba. puenire. Istū errorē
 ponit sub his v̄bis. Euz em̄ vti re aliqua nihil
 aliud sit p̄p̄e q̄ fructus rei seu vtilitatē aliquā
 in solidū vel p̄ parte recipere: q̄ ex illa p̄t salua
 rei suba. puenire. Dec v̄ba sua sunt erronea. ex
 q̄bus sequit apte q̄ nullus possit vti cibo vel
 potu. qz ex illis nō p̄t cōiter vtilitas: salua
 rei suba. Quare dictū suū est erroneū reputan
 dum. Quod z auctoritatibus fil⁹ z rōib? possz
 euiderē z copiose p̄bari. Octau⁹ error: ē. q̄
 illa re vti q̄s neq̄t ex qua eius salua suba: nulla
 p̄t sibi p̄uenire vtilitas. Hūc errorē ponit sub
 his verbis. Restat q̄ re illa vti quis nequeat:
 ex qua eius salua suba nulla sibi p̄t puenire
 vtilitas. quales res vsu p̄sumptibiles esse cō
 stat. Dec v̄ba eius infana sacre scripture z do
 ctrine scōz ac etiā rōni aduersa sūt. Brūs em̄
 pau. i. ad Lbi. v. scribit vtere modico vino p̄p̄
 stomachū: tñ alie auctoritates innumere possēt
 adduci idē p̄bātes demonstratiue. rō idicat q̄
 p̄tingit vti alimētis z rebus diuersis q̄ ipō vsu
 p̄sumūt. Nonus error: est. q̄ actus vtēdi sine
 iure aliquo nō p̄t in rebus vsu p̄sumptibilibus
 p̄stitui vel h̄ri. Hūc errorē ponit sub his v̄bis.
 nec actus ip̄e vtēdi sine iure aliquo p̄t i reb?
 vsu p̄sumptibilib? p̄stitui vel h̄ri. Dec v̄ba eius
 vesana ex q̄bus sequit q̄ furās vestes alterius
 vel aliā rem quocūq̄ vsu p̄sumptibile stati cū
 vsu bz ius vtēdi ipa. z p̄ p̄ns nō iniuste d̄z dici
 ipa vti. Decimus error: est. q̄ reb? vsu p̄sumpti
 bilibus nō p̄tingit vti sed abuti. Hūc errorēz
 ponit sub his v̄bis. Licet in rebus vsu cōsum
 ptilibus nec ius vtēdi nec ipm vti possit p̄sti
 tui vel haberi. ipis tñ poterit quis abuti. Dec
 v̄ba eius detestāda. Ex quo sequitur q̄ p̄ps et
 apli quoties comederūt z biberūt z se induē
 runt: rebus vsu p̄sumptibilibus abutebantur
 quod est hereticū. z blasphemū. Similiter ex
 dicto errorē sequit q̄ quicūq̄ sacerdos vtitur

4° error

7° error

5° error

8° error

9° error

10° error

10° error

11° error

spēbus in sacramento altaris: cum sint vsu cōsumptibiles: abuti illis spēbus. qđ est error necū 7 iniquū. Abuti enim cōiter 7 maxime in scriptura diuina sumitur pro male vti. Unde decimus error est. qđ abuti erigit qđ cum actu suba rei psumat. Hūc errorē ponit sub his verbis. sed abuti erigit qđ cuz actu suba rei hmoi psumat. Hec vba eius apte dissona sūt scripture diuine. vñ Gen. xxiiij. Dixerūt filij iacob de sichen. nunquid vt scorto abuti debuerē sozo re nra. 7 Ecclesiastici. xxv. d. de muliere mala. a carnibus tuis abscede illā: ne sup te abutatur

12° error

Duodecimus error est. qđ actus vrēdi nō ē in rerū natura. Hūc errorē pōit sub his vrbis. qđ nō est: nequaquā haberi pōt. Patet autē qđ actus ipse ante qđ exerceat: aut etiā dum exerceat: aut post qđ pfectus est: in rerū natura nō est. 7 infra cū actus est in fieri: nec adhuc illud est in rerū natura: cū esse rem pfectā significet. qđ qđiu ē in fieri: nō pōt actui puenire. Hō em de actu qđ est in fieri pterijt: iam nō est. Quod autē fit: instantaneū vel momētaneū est. 7 tale qđ magis intellectu pcepti potest: qđ sensu. Adhuc p actū completū licz ex facto ipō pdicta res a qđ fuerit res ipsa haberi valeat. factū tñ ipm qđ iam transijt nō habet. Hec vba eius tā heretica qđ ridiculosa. Et qđbus sequit qđ nullus actus successiuus pōt ēē in rerū natura: qđ ita bñ cōcludit p argumentū suū de quocūq; actu successiuo: sicut de actu vrēdi qualis est māducatio. potatio. indutio: 7 hmoi. Et p dñs xp̄us nunquā pcessit de vterovirginis neq; creuit. neq; predicauit. neq; passus fuit. neq; resurrexit. neq; in celos ascendit: cū qlibet istoz sit actus successiuus. Quare vba sua insana 7 heretica sūt merito reputāda. Tredecim^o error est. qđ ptegere 7 defendere res pauperū paruas 7 viles etiā p procuratores derogat honozū sūmū pōtificis 7 romane ecclie. Hūc errorē ponit sub his vrbis. Rursus nedū sribus ipis ordinatio pdicta nō pfuit: sed etiā occasionalit sacrosce romane ecclie nō leuiter detrahāt 7 detrahāt. Nonnūquā vo pfate ecclie derogat honoz. si ipsam opz nūc in foro eccliastico: nūc in foro seculari: interdū quoq; corā pedaneis iudicib; et plerūq; p rebus paruis 7 vilibus continue litigare. Hec vba eius insana 7 arrogātia plena heresum diuine scripture pūū concludētia qđ videlicet pteccio 7 defensio subditoz in iudicio derogat honozū plati. Cum tñ platus ex suo officio subditos ptegere 7 defendere teneat. Unde Esa. i. reprehendunt plati de negligentia circa defensionē pauperū 7 misabiliū psonarū. dicēte ppba. pupillo nō iudicāt. cā vī due n̄ ingredit ad illos. Et supra. q̄rite iudiciū.

13° error

subuenite oppōsso. iudicate pupillo. defendite viduā. Et ps canit. Eripite pauperē 7 egenū de manu pctozū liberate. Quartusdecim^o error est. qđ dñum quarūdā rerū: qđbus quidaz religiosi vtunt: romane ecclie refuatum: ē nudū: enigmaticū 7 vrbale. Hūc errorē ponit sub his vrbis. Nolētēq; in posterū sub ptertu seu pallio talis dñij tpalis: verbalis: nudū: 7 enigmaticū 7c. Tñ circa istū errorē est notādum qđ iste error: pcedat cū pmo errorē in h opusculo tacto vbi dicit qđ retētio dñij rerū qua nōnulli religiosi vtunt nō pdest ad statū pfectionis Et parū p^o ait. nō ipē vsus fr̄m dici d;: s̄ pot^o romane ecclie dñum ēē simplex. Et infra. qđ aut dñiuz romane ecclie reseruatū: simplex cēseri debeat. et h̄ p; q; ex illo nulluz eidē ecclie tpale obuēnit hacten^o pmodū. nec sperat qđ obuēnire debeat in futurū. Et qđbus oib; colligit qđ retētio dñij inutiles est ad pfectionē. et dñum vrbale: nudū: 7 enigmaticū idēz impoztāt apđ ipm. Et ita ipē reputat dñum ad pfectionē iutile 7 romane ecclie simplex: nudū 7 enigmaticū 7 vrbale illud dñum ex quo nullū puenit pmodū tpale. Quod est tam p fidem: qđ ptra determinationē ecclie romane. Cōtra fidem vtiq; est: qđ si dñum est simplex: vrbale: nudū 7 enigmaticū. ppter hoc qđ ex eo non puenit cōmodū tpale: sequit qđ nullū ēē pmodū spūale. Quia si ēē pmodū spūale: dñiuz posset reddi nō simplex: 7 nō vrbale. nec nuduz et enigmaticū: sed reale 7 pficiū ad eterna. Est etiā ptra determinationē ecclie in decre. Exijt qđ semināt. vbi habet. retētio nanq; dñij taliū rerū cū pessione vsus facta pauperibus non est infructuosa dño. cum sit meritoria ad eterna: 7 pfectioni pauperū oportuna. qđ tanto sibi cēset vtilior: quāto commutat tpalia pro eternis. Hij errores finaliter pariter 7 lraliter cuz pluribus alijs quos causa breuitatis omitto in desitutōne. ad pditōrē canonū: expresse continentur.

14° error

Impugnatio et ratio

Equitur videre et

rores in desitutōne. cū inter nō nullos. assertos et dogmatizatos. Pūm itaq; error: in ea assertus est. qđ scriptura sacra testat̄ erroneum. xp̄m 7 aplos nō habuisse res tpales quo ad dñū in spāli nec etiā in cōi Hūc errorē ponit sub his vrbis. cū inter nōnullos viros scholasticos sepe ptingat in dubiuz reuocari. vtrū ptinaciter asserere redemptorē n̄m 7 dñm iesum xp̄m: eiusq; aplos nō hūisse i spāli aliq; nec etiā in cōmuni hereticū sit censendū. diuersis diuersa: 7 aduersa sentiētibus circa illud: nos huic pcertatōi finē imponere

Pūm error

cupiētes: assertione hmoi ptnacē cū scriptu-
 re sacre q̄ in plerisq; loq̄ ipsos nōnulla hūisse
 asserit. J̄dicat exp̄sse: ipamq; scripturā sacra
 p̄ quā v̄riq; fidei orthodoxe p̄bant articuli: q̄
 ad p̄missa fermētū apte supponat p̄tinere mē-
 daci: ac p̄ p̄ns q̄tū in ea est totā euacuās fidē
 catholicā reddat eius p̄bationē admodū du-
 biam 7 incertā. deinceps erroneā fore cēsēdā
 et hereticā de fr̄m n̄roz p̄silio: h̄ p̄petuo decla-
 ramus edicto. Nec v̄ba eius venenosa. q̄ siml̄
 cū eis postea reprobanf. Sc̄ds error ē. q̄ sa-
 cra scriptura testat x̄pm 7 ap̄los in rebus q̄s
 habuerūt: habuisse ius vtēdi eis ciuile 7 mun-
 danū. Tertius error est. q̄ scriptura sacra tes-
 tatur x̄pm 7 ap̄los in rebus q̄s habuerūt: ius
 donādi ciuile 7 mūdānū habuisse. Quartus
 error est. q̄ scriptura sacra testat x̄pm 7 ap̄los
 in rebus q̄s habuerūt: hūisse ius vēdēdi ciuile
 et mūdānū. Quir̄ error est. q̄ sacra sc̄ptura
 testat x̄pm 7 ap̄los in rebus q̄s habuerūt: ha-
 buisse ius aliquod ex ip̄is acq̄rēdi ciuile 7 mū-
 danū. Sextus error est. q̄ sacra scriptura tes-
 tat x̄pm 7 ap̄los res q̄s habuerūt vēdidiisse: do-
 nasse. 7 alia ex ip̄is acq̄sisse iure ciuili et mūda-
 no. seu ip̄os potuisse talia fecisse supponit.
 Septimus error est. q̄ nisi x̄ps 7 apl̄i hūiffēt
 in rebus q̄s sacra scriptura testat ip̄os habu-
 isse ius vtēdi: vēdēdi: donādi: 7 aliq̄ ex ip̄is
 acq̄rēdi ciuile 7 mūdānū: gesta eoz fuissent i-
 mūda. Dos errores ponit sub his v̄bis. Rursū
 q̄ i posterū p̄tinaciter affirmare: q̄ redēptori
 n̄ro p̄dicto: eiusq; apl̄is in his q̄ eos habuisse
 sacra scriptura testat: nequa q̄ ius ip̄is vtēdi
 p̄petierit: nec ip̄a vendēdi seu donādi ius ha-
 buerit: aut ex ip̄is aliq̄ acq̄rēdi. q̄ t̄n de p̄missis
 fecisse sacra scriptura testat: seu ip̄os potu-
 isse facere supponit exp̄sse. cū talis assertio ip̄-
 soz vsū 7 gesta euidēter includat in p̄missis n̄
 iusta: qd̄ v̄tiq; in vsu gestis seu factis redēpto-
 ris n̄ri dei 7 hois sentire nephas ē. Sacre scri-
 pturę d̄n̄i: 7 doctrine catholice inimicū dicit̄
 mus. atq; assertione ip̄az p̄tinacē de fr̄m eozū
 dem p̄silio. deinceps erroneā fore cēsēdā meri-
 to ac hereticā declaramus. Nec v̄ba eius de q̄
 bus intelligit de iure vtēdi: vēdēdi: 7 donādi.
 7 aliq̄ ex eis acq̄rēdi ciuili 7 mūdāno. sicut ex
 v̄bis suis in sequēti destitutōe sua. s. q. quozū-
 dam. apparet manifeste. vbi dicit in bec v̄ba.
 Rursū asseruisse d̄n̄r publice hmoi assertores:
 q̄ abdicatio iuris in cuiuscūq; rei p̄petate 7 i-
 vsu eius est sc̄ā 7 meritoria p̄pter deū. 7 a x̄po
 in seip̄so fuata apl̄isq; imposta. 7 ab ip̄is sub
 voto assumpta: nec p̄ hoc vsus facti ad susten-
 tationē nature in x̄po 7 apl̄is p̄uincit esse nō
 iustus: sed tanto iustior: atq; p̄fectior: 7 deo ac

ceptior: ac mūdo exemplario: qm̄ p̄nit? renū-
 ciatū fuerit oi iuri. p̄ quod 7 sic vtēs p̄bat vsu
 hmoi quolibet p̄tendere vel iudicio litigare.
 Que quidē assertio p̄tinet multa falsa: in ne-
 q; x̄pm ex p̄p̄ationē p̄dictā ois iuris in cuius
 cūq; rei p̄petate: 7 in eius vsu in se fuasse. nec
 etiā imposuisse apl̄is: neq; sub voto ab ip̄is fu-
 isse receptā: euāgelica seu aplica doceat histo-
 ria. s̄ d̄n̄i euidētius manifestet. Nec v̄ba eius
 venenosa intētionē explicātia: v̄bozū supradī-
 ctōz. in quo manifeste d̄dicat veritati. Tū q̄
 scriptura diuine falsum imponit: dicens ip̄az
 testari x̄pm 7 ap̄los habuisse in rebus q̄b? vsū
 fuerūt: ius vtēdi: vendēdi: donādi: 7 aliqua ex
 eis acq̄rēdi ciuile 7 mūdānū. Et q̄ talia de
 hmoi rebus fecerint: quod est apte mendaciū
 q; hoc in scriptura diuina nequa q̄ rep̄it. imo
 oia q̄ i scriptura sacra de rebus x̄pi 7 ap̄lozū
 habent: absq; iure ciuili 7 mūdāno p̄nt saluari
 Tū q; determinatōi eccl̄ie aduersat q̄ dicit
 ex de v̄bo. signi. erit. Dicimus q̄ abdicatio p̄-
 p̄tatis hmoi oim rerū tam in sp̄ali q̄ etiā in
 cōi. p̄pter deū: meritoria ē 7 sc̄ā. Quā etiā x̄ps
 viā p̄fectōis ondēs: v̄bo docuit: 7 exemplo fir-
 mauit. Quā etiā p̄mi fūdatōres militat̄ eccl̄ie
 sic put ab ip̄so fonte hauscrāt: volētes p̄fecte
 viuere p̄ doctrine ac vite alucos deriuar. Tū
 q; br̄o Aug. obuiat. qui de ciuitate dei loq̄ns
 de apl̄is dicit. dixerūt em̄ illi potētes. Ecce re-
 linq̄mus oia. 7 secuti sum? re. hoc votū poten-
 tissime vouerant. Sed v̄n h̄ eis. nisi ab illo de
 quo hic p̄tinuo dictū est dans votum vouēti.
 Ex q̄bus claret q̄ se exorbitat a tramite recte
 vie. Quātū aut ad aliū errozē in ista destitū-
 tōe: dū iter nōnullos dogmatizat. q̄ dicit: q̄ si
 nec x̄ps nec apl̄i hūiffēt in reb? q̄b? vsū fuerūt:
 ius ciuile 7 mūdānū ip̄is vtēdi: vēdēdi: 7 alia
 ex ip̄is acq̄rēdi: actus 7 gesta x̄pi 7 ap̄loz fuif-
 sent iniusta: dupl̄ deliq̄t. Primo q; oia q̄ x̄ps
 et apl̄i fecerūt de rebus: q̄bus vsū fuerūt: face-
 re poterāt d̄ licētia p̄cedētū res ip̄as. v̄l d̄no
 remanēte penes deū: aut penes p̄gregationē
 cunctozū fidelīū absq; tali iure: s̄m q̄ romana
 eccl̄ia determinat de rebus q̄bus vtunt̄ fr̄es
 minores. Sc̄do q; semetip̄m hereticat eo q̄ p̄
 us diffiniuit: q̄ nullus p̄t h̄re ius vtēdi rebus
 vsu p̄sumptibilibus. 7 hic determinat q̄ nisi
 x̄ps 7 apl̄i hūiffēt ius vtēdi rebus: q̄s ip̄os ha-
 buisse scriptura sac̄ testat: act? 7 gesta eoz fu-
 issēt iniusta. Di septē sūt in destitutōe: cū inter
 nūnullos exp̄ssi 7 asserti. Primus error.

Estat nūc videre

errores i destitutōe tertia. q; quozū dā: p̄ fidē: 7 bonos mores semiatos.

2º error
3º error
4º error
5º error
6º error
7º error

Impugnatio se-
primozū errozū.
Primo

Secūdo

Tertio

Impugnatio se-
ptimi errozū

Primo

Secūdo

Compendium

errorum

1° error: Quorū p̄mus q̄ illa q̄ p̄ clauē scie sūt a sūmis p̄tificibus in fide et moribus diffinita: p̄nt a suis successoribus in dubiū reuocari et eorum p̄ua affirmari. Hūc errorē in hec v̄ba ponit: s̄ aut̄ in rōne p̄dicta p̄mittit: videlz q̄ illa que p̄ clauē scie in fide et morib⁹ sunt a sūmis p̄tificibus diffinita: nequeūt a suis successorib⁹ reuocari in dubiū: nec p̄ua affirmari: lz secus sit (v̄t dicit̄) in his q̄ p̄r clauē p̄tatis p̄ sūmos p̄tifices. Et p̄xtus q̄ h̄ sit p̄ua veritati. p̄t̄ euidēter ex sequentibus. hec v̄ba eius ex quibus sequit̄ q̄ in p̄tate sūmi p̄tificis ē fidem n̄tam p̄ libito suo mutare: ita q̄ vnus sūm⁹ p̄t̄ t̄is ex p̄t̄ in dubiū illd̄ reuocare et eius p̄ua statuere: et affirmare qd̄ p̄decessor̄ suus diffiniuit ad fidē et bonos mores p̄tinere. et p̄ p̄ns fides esset in p̄tate hoīm. quod est illud Apli. i. ad Cor. ij. fides v̄ra nō sit in sapia hoīm: s̄ in v̄tute dei. et infra. c. iij. s̄ fūdamerū em̄ aliud nemo p̄t̄ ponere p̄ter id quod positū est qd̄ est x̄p̄s iesus. **Secd̄o** error est. q̄ nō est aliq̄ clauis scie **Iste error** ex pluribus v̄bis eius habetur. de quibus pauca subiicient̄. q̄ sūt hec. Sicut lumē materiale clauigerū in vsu clauis materialis dirigit. sic et scia clauigerū sp̄iale i vsu clauis poterit dirigit̄. Et quasi quārum ad hec. obri net̄ etiā vicē lucis. Et hoc saluator̄ n̄ in p̄missiōe clauū facta b̄t̄o petro sensisse videt̄ ex p̄se clauū post illā imediate subiūxit. et qd̄ cūq̄ ligaueris sup̄ terrā erit ligatū et in celis. et qd̄ cūq̄ solueris sup̄ terrā erit solū. et c. nulla de scia bita mētiōe. hec sūt v̄ba q̄b⁹ et alijs q̄ plurib⁹ conat̄ negare clauē scie eē clauē ecclesie. qd̄ ē p̄ euāgelii manifeste. Nam vt habet̄ Luce. xi. saluator̄ n̄ ait. **Ue vobis legis p̄tis q̄ tulistis clauē scie et c.** Tertius error est. q̄ vita euāgelica quā x̄p̄s et apli tenuerūt: nō excludit p̄p̄tatem in cōi. Hūc errorē ponit sub his verbis cōcludi p̄t̄ q̄ vita euāgelica quā x̄p̄s et apli tenuerūt h̄re in cōi aliqua nō excludit. cū sine p̄p̄o viuere nō exigit q̄ sic viuētes nihil habeant in cōi. hec v̄ba eius que determinatōni romane ecclesie p̄dicūt manifeste. vt sup̄ius p̄batum est in sexto errore contēto in destitutōne. cū iternōnulos. **Quart⁹** error ē. q̄ ordo fr̄m̄ minorū h̄z vsuz iuris in rebus quibus v̄t̄. Hūc errorē ponit sub his v̄bis. In declaratōnibus quoq̄ Grego. Innocē. et Alexādri p̄decessorū n̄rorū: q̄ eandē regulā absq̄ p̄firmatōe aliq̄ declarauerūt: silr̄ nulla sit mētiō p̄xtus de p̄dicitis: imo p̄ eos euidēter ond̄it̄ q̄ h̄re lz ip̄is fratribus vsuz iuris ad ip̄m ordinē p̄tinere. Dec v̄ba eius in quibus dupliciter errat. p̄mo quia Gregorio. p̄mo. et Alexā. sūmis p̄tificib⁹ falsum imponit. sicut p̄ declaratōes eorū d̄: pate

29 error

39 error

49 error

re p̄t̄ est intueti. Secd̄o q̄ apte p̄dicit̄ de f̄m̄i natōni ecclesie romane. Naz̄ in decretali. **Ex̄t̄** qui seminat. sic habet̄. **L**ondecēs fuit et p̄ofessione i que vocit̄ x̄p̄m pauperē in tanta paup̄tate sectari: oim̄ abdicare d̄nium. et verū sibi cōcessarū necessariū vsu fore cōtētā. nec p̄ h̄ q̄ p̄p̄ietatē vsus et rei cuiuscūq̄ d̄nium a se abdicasse: simplici vsui ois rei: renūciatū esse cōuincit. q̄ inq̄ vsus nō iuris sed facti t̄m̄ō nomen h̄re: quod facti est t̄m̄: in v̄tēdo p̄bet v̄tētib⁹ nihil iuris. **Quit⁹** error est. q̄ nulla cōitas p̄t̄ alique actū realē exercere. Hūc errorē ponit sub his v̄bis. Nam quidā q̄ singulorum sunt: p̄sonā q̄ntā exigit̄ et r̄q̄rūt. ordo autem vna p̄sona nō est: sed rep̄ntata et imaginaria potius est cōsēda. q̄re q̄ facti sūt sibi p̄uenire nequeūt. Dec v̄ba eius q̄ ita b̄n̄ cōcludūt de quolibet alio collegio et de vna q̄q̄ vniuersitate: p̄gregatōe et multitudine: sicut de ordinē fr̄m̄ minorū. **S**z iste error: repugnat scripturē diuine. nam **L**eo. xxi. sic habet̄. sedit p̄pls māducare et bibere et surrexerūt ludere. et **L**u. i. d̄. **E**t ois multitudo p̄pli erat oras foris hora incēs. et. viij. **R**egū. v. scribit̄. infūde turbe vt comedant. **S**ertus error est. q̄ p̄sona imaginaria et rep̄ntata p̄t̄ h̄re ius v̄tēdi: sed non vsuz facti. Hūc errorē ponit sub his v̄bis. que facti sūt sibi: **C**ez p̄sone imaginarie et rep̄ntate **V**ere p̄uenire nequeūt: lz ei possunt p̄gruere q̄ sūt iuris. hec v̄ba eius: in quibus dupl̄t̄ errauit. **P**rimo q̄ ius v̄tēdi nulli enti imaginario et rep̄ntato siue fantastico potest p̄uenire. **S**cd̄o q̄ p̄dicitōne includit q̄ illi q̄ p̄t̄ h̄re ius v̄tēdi non possit competere vsus facti. **S**eptimus error est. q̄ euāgelica veritas: et applica dicta testant̄ in plerisq̄ locis: ap̄los p̄ eorū reditū a p̄dicatōe: pecuniā portasse. Hūc errorē ponit sub his v̄bis. **N**ec obstat q̄ x̄p̄s portare pecuniā apl̄is: dū ip̄os ad p̄dicandū mitteret: interdixit. **Q**d̄ t̄n̄ a n̄q̄ eos mitteret: ip̄is nō legit̄ fuisse iudicātū. **U**q̄ p̄ reditū pecuniā portauerūt: i plerisq̄ locis euāgelica veritas: et applica dicta testant̄. hec v̄ba eius falsa et erronea: q̄b⁹ scripturā sacra obfuscant et diffamat. Nam quis videat̄ de beato **P**etro **M**ar. xvij. q̄ staterem in ore piscis accepit. de alijs t̄n̄ apl̄is nō legit̄ q̄ pecuniā portauerint: quoniam oia que de apl̄is q̄tum ad pecunias in sacra scriptura legunt̄: saluari p̄nt ponendo q̄ aliq̄ ab apl̄is: excepto iuda p̄ditionis filio pecuniā (de qua fit mētiō) p̄tractabāt: et portabāt. **O**ctauus error est. q̄ q̄n̄ x̄p̄s misit ap̄los ad p̄dicandū: nō p̄cepit eis q̄ nō portaret pecuniam. Hūc errorē ponit sub his v̄bis. **p**terea **A**ug. dicit̄ exp̄sse q̄ illud nō fuit p̄

59 error

69 error

79 error

89 error

ceptum: sed p̄tās recipiēdi necessaria: ab his
q̄bus p̄dicabāt euāgelii. q̄ suare aplis licuit
vel licuit etiā nō suare. Dec̄ s̄ba ei⁹ heretica.
in q̄bus dupl̄t peccat. P̄mo q̄ sacre scriptu
re obuat et repugnat. Nam Al̄dar. x. legit sic.
Vos duodecim misit iesus p̄cipiēs et dicens.
In viam gentium ne abieritis. et infra. Noli
te possidere aurum. neq̄ argētum. neq̄ pecu
niam in zonis v̄ris. Et Al̄dar. vi. sic habet. vo
cauit. xij. cepit eos mittere binos ꝛc. et infra
et p̄cepit eis ne aliqd tollerēt i via: nisi s̄gā tm̄
nō perā. nō panē. neq̄ zonā. et Lu. ix. scribitur
nihil tuleritis in via neq̄ s̄gāz neq̄ perā neq̄
pecuniā. Sc̄do peccat. q̄ falsū br̄o Aug. men
daciter imponit. cū Aug. d̄m̄ dicat manifeste

Nonus error est q̄ in determinatiōe ecclesie
p̄tēta in decretali. Er̄it q̄ seminat. nō p̄tinet
sustētatio xp̄i et ap̄loꝝ eius in nudo et simplici
vsu facti p̄sistere. Hūc erroꝝ ponit sub his s̄
bis. ad huc nō apparet ip̄m sc̄z nicolaū tertiu
dixisse: sc̄z sustētationē xp̄i et ap̄loꝝ eius i solo
et nudo ac simplici p̄sistere vsu facti. Dec̄ ver
ba eius p̄tā determinatiōni Nicolai tertij de
qua loquit̄ euidentē. q̄ lz nicolaus tertius nō
ponat v̄baliter sustētationē xp̄i et ap̄loꝝ eius
in solo et nudo ac simplici vsu facti cōsistere: s̄
tm̄ sn̄ialiter asserit: et affirmat. cū dicat xp̄m ab
dicatiōne p̄petaris oīm rerū: tam in sp̄ali: q̄ i
cōiūdo docuisse: et exemplo firmasse. et ap̄los i
uolētes p̄fecte viuere: p̄ doctrine ac vite ip̄oꝝ
alueos: s̄ idem diriuasse. Decimus error est
q̄ xp̄us habuit p̄petatē in loculis. hūc erroꝝ
pofuit sub multis s̄bis. de quibus pauca subij
ciunt̄ q̄ sūt hec. p̄tēta si diceret xp̄m i loculis
habuisse tm̄modo simplici vsu facti: frustra
diceret q̄ in p̄sona infirmoꝝ ip̄se xp̄s loculos
habuisset. s̄ s̄ba eius exp̄sse sūt p̄tā dictis san
ctoꝝ. q̄ dicit illos loculos fuisse pauperū et in
illis erat tradita forma pecunie ecclie in qua
platus ecclie nō h̄z p̄petatē. Unde et br̄us
Diero. sup̄ illud Al̄darb. xvij. pisce q̄ p̄mo ascē
derit ꝛc. sic ait. rāte paup̄tatis fuit d̄ns. vt v̄n
tributa p̄ se et aplis solueret: nō h̄eret. q̄ si q̄s
obijcere voluerit: qm̄ iudas portauit in locul
suis pecuniā: n̄ debim⁹ q̄ res pauperū in vsu
suos cōuertere nephandū duxit. Et p̄sequēs
loculi illi nō erāt xp̄i quo ad p̄petatē. Unde
cimus error est. q̄ h̄re p̄petatē rerū tp̄alium in
cōi: in nullo derogat altissime paup̄tati. Hūc
erroꝝ ponit sub his s̄bis. Nec hoc (sc̄z h̄re in
cōi etiā quo ad p̄petatē alia) derogat (iuxta
dictū greg. ix. Altissime paup̄tati. Dec̄ verba
eius p̄tā determinatiōni ecclie sunt. sicut
sup̄ius est oñsum. et simul cū hoc Grego. pape
mono: falsum imponētia manifeste. Duodeci

mus error est q̄ determinatio ecclesie posita
Ceryt q̄ seminat. d̄dicit. Quātū ad simplices
vsu facti rerū quo fr̄es m̄iores vtunt̄. Decla
ratōibus Greg. Inno. et Alex̄a. summoꝝ pon
tificū. Hūc erroꝝ ponit sub his s̄bis. D̄d̄ aut̄
d̄: in declaratiōe nicolai p̄decessoris nostri p̄e
dicti: cōtineri q̄ fr̄es m̄iores in rebus: que eis
obueniūt. h̄nt tm̄ simplici vsu facti: d̄cim⁹
q̄ si ip̄e intellexerit simplici vsu facti denu
datū oi iure. ita q̄ fr̄es seu ordo nullū habz ius
vtēdi. hoc est exp̄sse cōtra declaratiōes Greg.
Inno. et Alex̄adi summoꝝ p̄tificū predictoꝝ.
Dec̄ s̄ba eius m̄dosa q̄bus ap̄e summis p̄
tificibus p̄dictis falsum imponit. Nā sicut p̄
declaratiōes eorū d̄ potest patere intueti: oēs
illi p̄tēfices quos enumerat p̄cordari debent
cū Nico. tertio: in hoc q̄ fr̄es m̄iores i rebus
q̄bus vtunt̄ debēt solūmodo h̄re simplici vsū
facti. Decimus tertius error: est. q̄ est imposs
bile simplices vsu facti absq̄ iure ab aliquo
obtinēri. Hūc erroꝝ ponit sub his s̄bis. D̄ci
mus q̄ est impossibile vsū facti simplici absq̄
iure aliquo q̄ nihil est ad quātū ip̄m vt̄ i p̄p̄e
potest dici posse iure aut vsu nō cōsumptibili
ab aliquo obtinēri. Dec̄ s̄ba eius p̄p̄ha ex
q̄bus sequit̄ q̄ fur et latro immediate vt̄ v̄t̄
re quacūq̄ furtiz sublata h̄z ius vtēdi ea et p̄
p̄sequēs licite vt̄ ip̄a quod est iniūct̄ et blas
phemū. Decimus quartus error: est q̄ act⁹ vt̄
di sine iure est iniūct̄. Hūc erroꝝ ponit sub
his s̄bis. P̄tēta si simplex vsus: denudat⁹
omni iure haberi posset ab aliquo: cōstat q̄
actus vtēdi huiusmodi esset reputatus iniū
ct̄. Dec̄ verba eius. ex quibus sequit̄ q̄ sacer
dos in altari vtens sp̄ibus sacramēti: et para
mentis alienis in quibus nullus habet ius: ex
ercet actum non iustum. Per consequēs pec
cat: quod est hereticum euidenter. Quintus
decimus error: est. q̄ euāgelica et apostolica
hystoria docz xp̄s nō renūciasse oi iuri. in cui⁹
cūq̄ rei p̄petate: et i vsu eius. p̄ qd̄ p̄tē sic vtēs
p̄ vsu h̄m̄oi quōlz cōtēdere et i iudicio litigare
Sextus decimus error: est. q̄ euāgelica et apli
ca hystoria docz xp̄s talē exp̄p̄riatōē aplis
mime imposuisse. Septimus decimus error: ē
q̄ euāgelica et applica hystoria docz talē exp̄
p̄atōē ab aplis nequaquā fuisse receptā. Dos
tres erroꝝ ponit sub his s̄bis. Asseruisse d̄nr̄
puplice h̄m̄oi assertores: q̄ abdicatio iuris in
cuiuscūq̄ rei p̄petate: i vsu ei⁹ ē sc̄ta et merito
ria. p̄p̄t̄ deū. et i xp̄o a seip̄o suata: aplisq̄ ip̄osi
ta: et ab ip̄is sub voto assumpta. nec p̄ hoc vsus
facti ad sustētatiōē nature in xp̄o et apostolis
cōuincit̄ esse nō iustus: sed tanto iustior: atq̄
p̄fectior: et deo acceptior: et m̄do exemplarioꝝ

9 error

15 error

14 error

10 error

15 error

16 error

17 error

11 error

12 error

Compendium

errorum

Impugnatio erro-
ris.

quato plenius renūciatū fuerit omni iuri. per
quod potest sic vres. p. hmoi quolibet conten-
dere: vel in iudicio litigare. Que quidē asser-
tio cōtinet multa falsa: cū neq; xpm expropria-
tionē pdictā omnis iuris in cuiuscūq; rei ppe-
rate 7 in vsu eius in se seruasse: nec etiā impo-
fuisse apostolis: neq; sub voto ab apostolis su-
isse receptuz: euāgelica. seu apostolica doceat
hystoria. sed cōtrariū euidētius apostolica do-
ceat hystoria xpm tali iuri non renūciasse: nec
ab apostolis talē renūciationē receptā fuisse:
nec eis talē renūciationē imposuisse. immo q
xps talem renūciationē docuerit scriptura di-
cit expse euz dicit. Si vis pfectus esse vade
vende omnia que habes 7 da paupibus 7 seq̄
re me. Certū est autē q p venditionē 7 in pau-
peres factā distributionē omni iuri renūciat.
Ergo xps talem renūciationē docuit. Si autē
hoc docuit nō dicendū q in se idem nō fuane-
rit. cū act. i. dicat. cepit iesus facere et docere
Quod etiā docuerit in iudicio nō contēdere:
patet. Math. v. vbi sic habet. qui vult tecum
in iudicio cōtēdere 7 tunicā tuā tollere: dimit-
te ei 7 palliū. et luce. vi. scribit. qui aufert que
tua sunt ne repetas. Etiam talis expopa-
tio fuerit recepta: patet ex determinatōe eccle-
sie in decretali. Erjt qui seminat. Et ex v̄bis
Aug. sicut supius in. vi. errore destitutōis. euz
inter: est apte monstratū. Octauus decim⁹
error est q ad fidem 7 bonos mores nō p̄tinet
xpm 7 apostolos nō habuisse nisi simplicē vsū
facti: in his que habuerunt. Hūc errorem po-
nit sub his v̄bis. dicāt nobis assertores hmoi
verbi legāt q ad fidem vel mores p̄tineat xps
et apostolos nō habuisse in his que habuerūt
nisi simplicē vsū facti. pfecto hoc ad fidem
nō p̄tinet. Et infra. hoc autē scriptura sacra n̄
habet. sed poterit in ea contrariū reperiri. hec
v̄ba eius que determinationi romane ecclie
expse contradicūt. atq; scripture sacre falsita-
tem imponūt. in decreta. nō erjt qui seminat.
apte d: q talis vita ppter deum assumpra est
meritoria 7 sancta. quā 7 xps viam pfectōnis
ostendēs v̄bo docuit: 7 exemplo firmavit. et p
consequēs tam ad fidē q ad bonos mores nō
scitur p̄tinere. f̄ falsum etiā sacre scripture ipo-
nit: cū dicit q cōtrariū in ea possit reperiri. qz
in nulla parte scripture diuine repiri poterit
xpm 7 aplos dñius rerū temporaliū abdicasse
et solo simplici vsu facti fuisse contētos: nō p̄-
tinere ad fidē: 7 bonos mores. Hi v̄bo. xvij. et
rores cū pluribus alijs cā breuitatis ommissis: i
destitutōe: q quozūdā. sūt v̄baliter 7 in aliter
vt scriptū est traditi 7 affirmati.

18 error

De appellatōe fr̄m minorū a papa. Jo. xxij.

7 recessu eozūdē ab ei⁹ obediētia et cōione.

Roistis aut erro

p
ribus et q pluribus alijs hic vt pre-
dicat ommissis nec non 7 ap̄tis mēda-
cijs ac calūniosis diffamatōib⁹: blasphemijs
q; adiuctis: in tribus pdictis suis detestarijs
nibus cōtētis: 7 diffinitiuē promulgatis: fuit
actor eozūdē. scz Jo. xxij. sepius rep̄bēus a
diuersis psonis. Et vt pestiferas suas reuoca-
ret assertiones: vel saltem cessaret ab eisdem:
p cardiales suos 7 alios publice 7 quotidie a-
monitus fuit et rogatus. Nec p̄fuit correptio
cuiuscūq; q̄nimo correptores suos 7 amonito-
res intantū terruit: q etiā cardinales epi 7 in
theologica facultate magistrati: qui aliquan-
do fortissime sibi resistērāt: 7 ipm rep̄bēderāt
de suis erroribus pphanis: 7 detestādis: timē-
tes ipius furia: a suis correptionibus salutife-
ris: ne damna temporalia incurrerēt: pauidi cel-
sauerūt. Quidā etiā frater de ordine minorū
noie frat̄ bona grā de p̄gamo. dictū Jo. in cō-
sistorio suo: publice: 7 in scriptis corripuit: ac
vt ab erroribus suis resisteret: amonuit 7 suavit.
nec nō ab ipis errorib⁹ i sua p̄ntia appellauit.
cuius rei grā pdictū fr̄z bona grā: ipe Jobes
contra iura 7 iustitiā statim capi fecit: 7 terro
carceri crudeliter mācipauit. vbi fere p annū
integrū absq; aliqua causa detinuit et afflixit
Lernēs itaq; reuerēdus pi frater michael de
cesina ordinis fr̄m minorū generalis minister
et doctor sacre theologie: pdictū iobez. xxij. cō-
tra fidē: et bonos mores effrenate debachari:
et p̄tinaciter errores suos p̄niciosos defēdere
et affirmare. Atq; ex hoc p̄spiciens fidei xp̄ia
ne intolerabile periculū 7 scandalū imminere:
ad quod p̄cauendū de necessitate salutis pro-
posse tenebat. Audiēs q. i. i facie dicit Jo.
xxij. determinationē ecclie in decretali. erjt q
seminat contētā: 7 in p̄silio generali approba-
tam pluries: 7 furiose audietibus q pluribus
asseruit 7 p̄nūciauit hereticā: occurrēdū cen-
suit esse malicie. 7 adherētibus sibi religiosis
vir̄i fratre fr̄cisco de esculo: fr̄e Buillermo de
ockā sacre theologie p̄fessorb⁹ 7 fr̄e bonagria
de p̄gamo vtriusq; iuris p̄ito cū qbusdā alijs
a dicti Jo. xxij. erroribus tāq; p̄niciosis 7 pesti-
feris: ad scām m̄sem eccliam 7 ad consiliū ges-
nerale futuruz. iuste: 7 absq; dolo: in loco tuto
p̄gregandū: et celebrandū p ammonitionē in-
conuētū fratrum minorū: rite: 7 legitime ap-
pellauit. Et ex hinc p̄ceptū secutus euāgelicū
et apostolicū: atq; approbatū exemplū. nec nō
discretā industriā ab ipius Jo. obediētia 7 cō-
munionē cū sibi adherētibus p̄inde recessit.

Et in partes tuscie ad ciuitatē pisanaz deo fa
uete pperās: appellationē suam pro iniurijs z
grauaminibus sibi z fidei xpiane multiplicif
irrogat inpositā solēnit publicauit. **Q** autē
in bmoī recessu suo de auinione gñalis mister
cū sibi adberētibus secutus fuerit pceptum
euāgelicū prz euāgelii intuēti. Nam **H**darb.
xvii. Saluator nī pcepit dicens. Si peccauē
rit in te frater tu? vade z corripe eū inter te et
ipm solū. si te audierit lucratus es frēm tuū. si
autē te nō audierit adhibe adhuc tecū vnū
vel duos. vt in ore duoz vel triū testiu stet oē
sbūm. quod si nō audierit dic ecclesie. si autē ec
clesiā nō audierit sit tibi sicut ethnicus z pu
blicanus. Notū est autē qd p̄fatus Job. xxi. se
pius in occulto: z postea in patulo fuit corre
ptus a pluribus sine oī fructu. imo cū damno
qz se ipso peior et durior fuit effectus ac in suis
erroribus p̄tinacius radicatus. dictū etiā fuit
ecclesiē: cū publice in p̄sistorio suo coram suis
cardinalibus z alijs p̄latis (qui qñ sūt carbo
lici pars ecclesie sūt cēsendi) fuerit legitime p
frēm minorē (quē sc̄ipo vt p̄scribit trusit i car
cerem) correptus de errorib⁹ suis z rep̄b̄sus.
Quare ex quo audire reuuit a catholicis ipm
bmoī sciētibus: tanq̄ ethnicus z publicanus
merito est exiātus. **E**t p̄ p̄ns fuit ab eo rece
dendum. **Q** etiā idē recessus fuerit fm̄ p̄ce
ptū euāgelicū relatus claret. cuz ad **T**imoth.
ii. ca. ap̄ls Paulus p̄dicādo scribat hereticuz
hoies p̄ vnāz sc̄oaz correptōez deuita sciēs qz
subuersus est eiusmodi z delinq̄t cum sit iudi
cio p̄po p̄demnatus. **Q** adhuc idē recessus se
cutus fuerit exemplū approbatuz patere p̄t
iura p̄scrutāti. nā in decre. di. xix. c. Anastasi⁹
sic habet. Anast. ij. natiōe roman⁹ fuit t̄pibus
Theodorici regis. eodē t̄pe mlti clerici se a cō
munione illius abegerūt: eo qd cōicasset sine
p̄silio ep̄oz vel p̄broz: clericoz z cūctē ecclesie
catholice: diacono thesalosinoie forino: qui
cōmunicauerat achacio. **U**bi nō d̄r: qd Anast
suis papa docuerit vel scripserit hereses vl̄ er
rores: sed solūmodo qd cōicauerat forino qd cōi
cauerat achacio heretico. **E**t tñ multi clerici
ab eius cōione laudabiliter se abegerunt. **Q**
tanq̄ recessus de auinione p̄scriptus ab idu
stria discreta p̄cesserit. qz ab ipius Job tyrāni
de declinādū docet multiplex experimentum
Nouerūt em̄ plures mūdi partes ipm fuisse ty
rannū crudelissimū: humanū sanguinē vltra
modū sitiētē. qd offensus nūq̄ desitit: donec
suū offensore si sibi fuerit possibile sine mīa de
mūdo extirpasset. sicut p̄ plura exempla h̄ cau
sa breuitatis omīssa: possz apte oīdi. **Q** etiā
in facto isto patuit euidēter. nā q̄ cito sibi ino

tuit qd gñalis mister cū sibi adberētib⁹ ab eo
p̄ cā fidei appellauerat z a sua recesserat cu
ria z cōione. statim misit p̄ terrā: z p̄ mare: gē
tem magnā armatā ad ipos capiēdos: seu po
tius trucidādos: p̄mittēs dōa maria cuiusqz
p̄sone: eosdē viuos vel mortuos sibi reducēti.
Insupz lras diffamatorias: horrēda mēdacia
et iūqs calūnias: execrabiles blasphemias cō
tinētes: ad platos z alios z ipos p̄ mūdū cele
ri⁹ destinauit. **I**n q̄b⁹ ipi gñali mistro z socijs
sua p̄p̄a t̄mmo: grauiā z detestāda iniqz z mē
dicit iposuit z aduersus eos. p̄ posse mūdū cō
citauit. vt vel sic p̄fatos frēs ab ope dō grato
sp̄s sci inspiratōe icēpto p̄uerbis suggestioni
bus maliuole ipediret. **S**z certe cogitauit cō
silia qd nō potuit stabilire. **N**ā quātopl⁹ cona
bat ipos p̄fidere: cape z molestare: tāto ex al
to. p̄spiciēs deus suos fideles: p̄ amore suo pi
culis z p̄secutōib⁹ se strēnue exponētēs: dexte
ra sua saluifica defendit z p̄xit. **P**ostq̄ vero
appellatō gñalis mistri fuit in p̄ssis solēniter
publicata: z ad diuersas mūdi pres trāsmīssa
et destituta: necnō ad ipius Jo. p̄ntiā appoz
tata: sue salut̄ imēoz: volēs in oculis simpliciū
immunis ab ipositis sopsitice appere: z in in
sanjs suis nibilomin⁹ p̄durare destitutōes su
as (tā p̄ appellatōez gñalis mistri clarissime
reprobatas) tanq̄ sanas z catholicas sinodo
defensare: ad appellatōē gñal̄ mistri m̄dere
p̄sūpsit: **P**ro q̄ m̄sione faciēda. iij. edidit desti
tutionē. **Q** vir reprob⁹ nūtiāuit. **I**n q̄ p̄ozes
errores i hereses replicās z p̄firmās: z se p̄tina
cissimū hereticuz ondēs: plures alias hereses
patētiores z detestabiliores p̄ozib⁹ adiuēit.
quos i ipa sua destitutōe diffimēdo scripsit et
docuit. ac sb̄ bulla sua mūdo tradidit tanq̄ ca
tholicas v̄itates oēz excusationē (quā p̄s p̄
ip̄o excusādo dare poterat) qd videlz n̄ fuisset
hereticus p̄tinax p̄lene z patētē. repellens
et excludēs.

Alios. xxxij. errores positos in. iij. destitutōe
Jo. xxi. enumerat. qd incipit. qz vir reprobus.

Hinc aut restat er

n rores i dca destōe qz vir reprob⁹. dog
matifatos ordinate videre: z breuit
reprobare. z qdē errozes p̄s reprobatos: i de
stitutōe ista replicatos z asstos absqz v̄lōz re
probatōe scribēs p̄rāsibo. **P**um⁹ itaqz error i
libello: qz vir. asst⁹: ē qd i reb⁹ vsu p̄suptibilib⁹
ius vtēdi separe a p̄perate rei seu dñio nō p̄t
p̄stitui vel haberi. **H**ūc erroze p̄t sub his ver
bis. dicimus em̄ qd verū est. qd dicta cōstitutio
docet z asstē qd in reb⁹ vsu p̄suptibilibus nec
ius vtēdi nec p̄mū vti p̄t cōstitui vel haberi.

Prīm⁹ error

2° error: Secundus error est qd actus vtēdi nō pōt esse in rerū natura. Hūc errorē ponit sub his v̄bis quod nō est: haberi nō potest. actus autē vtēdi in rerū natura nō est. nec anteq̄ quis vtatur. nec postq̄ vsus est. necdum est in actu vtēdi.

3° error: Tertius error est. qd oīa q̄ erāt cōia credētib? (de q̄bus fit mētio. actū. ij. 7. iij.) erant eis pp̄ria quo ad dñiū seu p̄p̄tatē introductaz a iure ciuili 7 mūdano. scilz a iure imp̄atorū. Hūc errorē ponit sub his v̄bis. illis scz credētib? oīa q̄ possidebāt: inter eos erāt cōia. Et qd ista cōmuniō: quo ad dñiū seu p̄p̄tatē intelligi debeat. ex eo ptz qz quod p̄us añ conuersionē iudeoz ip̄is fuerat pp̄m. postq̄ credentes effecti fuerint: fuit inter eos cōicatus. Constat autē qd illa que possidebāt añ conuersionem erant illis q̄tū ad dñiū pp̄ria. alias em̄ illa cōicare nō poterāt. Quare sequit̄ qd fuerit quo ad pp̄ietatē seu dñiū inter eos cōicata. Hec v̄ba eius. ex quibus ptz qd quo ad pp̄ietatē 7 dñiūz qualia erāt p̄us pp̄ria bona tp̄alia añ conuersionē iudeoz. postea effecta fuerūt cōmuniā. sed hoc est erroneū: scripture sacre (vt ptz in actibus ap̄loz. iij. ca.) et doctrine sanctorū contrariū. sicut in allegatōibus p̄itorū ostendit manifeste.

4° error: Quartus error est qd bona credentiū de q̄bus habet̄ actū. iij. ateq̄ venderent̄ fuerūt effecta cōia. Hūc errorē ponit sub his v̄bis. Cum igit̄ p̄us dicat qd in credētes erant omnia cōia: 7 post subiūgat qd agri vendebant̄ 7 domus: euidenter apparz qd illa ante q̄ venderent̄ fuerūt effecta cōia. Hec v̄ba eius heretica. tā sacre scripture (quā ip̄e allegat̄) qd doctrine scōz aduersa. sicut i alijs op̄ibus est apte p̄batus.

5° error: Quintus error est. qd apostoli post missionē sp̄ūs sancti habere poterant in iudea p̄p̄tatē 7 dñiū p̄diorū 7 aliorum mobiliū. Hūc errorē ponit sub his verbis si querat̄. quare apli agros 7 domos in iudea nō possidebāt. sed pot̄ illi vendētes habebāt p̄cia in cōi. Respondet melchhiades papa dicens. futuram transituraz ecclesiam in gentes apostoli p̄uidebāt. Ideo in iudea p̄dia m̄nime sūt adepti. Et si melchhiades papa videtur supponere qd credētes añ venditionē p̄diorum illa nequa q̄ habuerūt in cōi. cū dicat qd in iudea illa m̄nime sūt adepti. dicimus melchhiades p̄ tanto dicit ap̄los in iudea nō fuisse adeptos p̄dia que nō sic adepti fuerūt: vt illa sibi intēderēt retinere: 7 ideo nō videbant̄ ea fuisse adepti: cū is q̄ sic rem adipiscit̄ vt eā in cōinēti a se abdicare debeat: adeptus pp̄rie nō dicat̄. Et p̄dictis ptz. qd aplis fuit licitū p̄dia retinere in iudea si voluissēt. Nec voto cōpulsī sunt: qd illa nō retinuerūt: sed volūtate p̄

p̄ria: qui se nō contracturos morā inibi: s̄ trāst̄ turos p̄uidebāt ad gētes. Hec v̄ba eius heretica. que doctrine sanctorū 7 determinationi ecclie obuiāt: 7 repugnāt.

6° error: Sextus error: ē. qd vsus facti nō potest competere cōitati. Hūc errorē ponit sub his v̄bis. Usus facti cōitati nō conuenit: cū vsus talis p̄sonā vnā erigar. Hec v̄ba eius q̄ sacre scripture sunt contraria cū dicat̄ Exo. xxxi. Sedit pp̄s māducare 7 bibere. 7. iij. Regū. iij. Infunde turbe vt comedant. Septim^o error: est qd qlibet ap̄loz habuit p̄p̄tatē 7 dñiū nō solū in cōi: sed etiaz in sp̄ali post sp̄ūs sancti missionē. Hūc errorē ponit sub his v̄bis. Videt̄ etiā qd pariter possit dici qd post distributionē bonoz vsu p̄sumptibiliū. que fiebat inter ap̄los 7 credētes alios (vt dicit̄ actū. ij. 7. iij.) qlibet portionis sibi assignate: p̄p̄tarius 7 dñs possit dici. Et infra. cū ergo dicat̄ qd nullus egens erat: p̄ eo qd vniciq̄ diuidebat̄. put opus erat: supponit apte qd idem quod vniciq̄ dabat̄ diuisim cui libet erat pp̄m. Hec v̄ba eius heretica q̄ tam sacre scripture quā allegat̄: qd dicit̄ sanctorū 7 determinationi sancte romane ecclie exp̄sse cōtradicit̄. Nam actū. ij. sicut legitur

Dñs etiā q̄ credebāt pariter 7 habebant̄ dñia cōia. Et ca. iij. sic scribit̄. Multitudinis autē credentiū erat cor vnū 7 aīa vna in dño. nec qd q̄ eoz que possidebat̄: aliqd suū esse dicebat̄. sed erant illis omnia cōmuniā. Constat autē qd apostoli fuerūt p̄mi 7 p̄cipui inter credētes igit̄ ip̄is apostolis post aduentū sp̄ūs sancti nihil fuit pp̄rium vt tenet̄ error istius. Hoc etiā doctrina sanctorū 7 ecclie determinare docet̄ euidenter.

8° error: Octauus error est. qd bona tēp̄alia vsu p̄sumptibilia (de quo fit mētio. actū. ij. 7. iij.) ante distributionē erāt p̄p̄a ap̄loz. Hūc errorē ponit sub his verbis. Cum igitur daref ab illis qui dare poterāt (scz aplis) et illis q̄ recipe poterāt. scz ea q̄ ad vite humane sustentationē p̄nebar: videt̄ qd dñs quilibet fuerit portionis eius que sibi fuerit assignata. Et ita ptz qd habētibus tēp̄alia est locutus: cui dixerit qd det ei qd a se perit: qd nō potest face re. cum dare sit accipientis facere dominium quod nō potest aliquis facere nisi dominium etiam quo ad tēp̄alia obrineret. Hec v̄ba eius ex quibus manifeste colligit̄: qd ip̄e intelligit̄ qd apostoli erant dñi illarū rerū: quas credentibus dimiserūt. Et p̄ p̄ns qd ille res nunq̄ fuerūt cōmunes. qz nō añ distributionē: cum s̄m ip̄m tūc pp̄rie fuerūt apostolorū. Nec post distributionem cum quilibet fieret pp̄ietarius portionis sibi assignate. Qui error quātuz ad vtrāq̄ sui partem est scripture diuine cōtra-

6° error7^o error

Impugnatio erroris septimum.

8° error

9° error

rius et etiam doctrine sanctorum. sicut in opib⁹ maiorū apte est monstratū. Non^o error est. q^o brūis petrus post missionē spūs sci habebat p^o p^oetate^o et dñium rerū t^opaliū in spāli. Hūc erro^o re ponit sub his v^obis. *Calige et vestimēta assi gnata petro p^op^oe quo ad dñium erāt petri. q^ore videt q^o pecunia: panis: vinū: et res alie vsu cō sumptibiles sibi diuisim p^o vite sustētatoe assi gnate sūt eius essent.* Hec v^oba eius scripture sacre: doctrine sanctorū: et determinationi ec^o clese sunt aduersa: sicut p^olixē in alijs opibus est oñsum. et hoc v^oba auctoritate pādet. *Uñ Greg. sup illud Mat. Ecce nos relinq^omus oia. sicut dicit: multū reliq^ot q^o nihil sibi retinet multū reliq^ot qui quātūlibet parū totū defuit mltū igit^o pe. dimisit. qm̄ cū re possessa et cūpī scētījs habēdi renūciauit.* Decim^o error: ē. q^o votū viuēdi sine p^opo: nō se extēdit ad illa qui bus necessario eget vita humana. Hūc erro^ore ponit sub his v^obis. *Nec votū viuēdi sine p^opo videt q^o se extēdit ad talia. quibus necessario eget vita humana.* Hec v^oba eius erronea que exp^ose p^otradi cūt sacris sanctionibus et doctri ne sac^ororū asserētū q^o monachi et alij vouētes viuere sine p^opo respectu naturalū rerū in vsu cōsumptibiliū nō dñt h^ore p^opetatē. Undecim^o error: est. q^o apli nō reliquerūt t^opalia p^o abdicatō nem dñi. Hūc erro^ore ponit sub v^obis multipli cibus. et in fine sic p^ocludit. *Quare relinquitur q^o p^o illa v^oba relicta oib⁹ securi sūt cum non potest p^ocludi ap^olos a se dñium oim̄ t^opaliū. abdicasse* Hec v^oba ei⁹ q^o sacre scripture d^op^octri ne scō^o et def^ominatōi ecclesie repugnat sicut in diuersis opibus maior^o est diffuse p^obatum. Duodecim^o error: est. q^o si p^omi parētes non peccassēt: oia fuisset cōia quo ad dñium et p^op^oe tatez. Hūc erro^ore ponit sub his v^obis. *Ista scri ptura scz decretū clemētini pape positū. xij. q. i. c. Dilectissimis. supponit q^o si p^omi parentes nō peccassent oia cōia fuissent quo ad dñium et p^opetatē.* Hec v^oba eius q^o sūt erronea. loquē do de dñio ciuili et mūdano p^o quo cōtingit in iudicio litigare et res vēdicare. sed talis litiga tio et rerū vēdicatio in statu innocētie nō fuisset. *Igit^o in statu innocētie nō fuisset tale dñi um seu p^opetas. q^ouis fuisset dñium accipiēdo dñium p^optate rem alienādi. sed de tali dñio nō intelligit ille. Item in isto errore falsum impo nit beato clemēti pape. Nā clemēs papa re: net exp^ose d^oriuz illius quod iste dicit. Uñ v^oba clemētis. xij. q. i. c. dilectissimis posita sunt h. Cōis vsus oim̄ que sūt in hoc mūdo: omnibus boibus cōmunis esse debet. sed p^oiniquitatez alius dixit hoc esse suū et alius istud. et sic inter mortales facta est diuisio. Et sicut non potest*

10° error

11° error

12° error

13° error

14° error

15° error

16° error

17° error

diuidi aer nec splendor solis: ita nec reliq^o que data sunt hominibus ad habendū deberēt di uidi. Hec verba clemētis que nō intentū isti⁹ habent: sed contrariū exp^ose concludūt. Ter tiusdecim^o error: est. q^o apostoli nō emisērūt vo tum paup^ortatis. Hūc erro^ore ponit sub multis verbis. de q^obus pauca adducas. Unde dicit sic. *Item in eo quod dicit brū Augustinū d^o xisse ap^olos vouisse rerum oim̄ abdicatōne di cit falsum.* Hoc em̄ brū Augustinus nō dixit *Et infra. dic mihi quod est illud votum quod uouerāt. Lerte dici nō potest q^o votū illud eēt abdicatōnis dñi seu p^opetatis oim̄ rerū tem poraliū. cum de hoc in p^ocedētibus seu sequēti bus nullam fecerit mentionē. hec verba eius. beatus Aug. asserit omni reueneritari apte cō traria. Unde dicit Aug. vt supius allegatum est. dixerāt em̄ illi potētes. Ecce nos relinqui mus oia et securi sumus te. hoc votū potētissi me uouerāt. Alij etiā sci vna cū brō Augusti. dicūt q^o in voto paup^ortatis religiosi tenent fi guram apostolorū. Decimusquartus error: ē. q^o paup^ortas euāgelica rerū vsu cōsumptibiliū dñium et p^opetatē nō excludit. Hunc erro^ore po nit sub his v^obis. *Ad id aut^o quod dicit q^o pau pertas euāgelica rerum vsu cōsumptibiliū dñium et p^opetatē excludit: dicimus q^o ē falsus immo illarū rerū supponit scriptura sacra ip^o sos scz apostolos ad minus in cōi habuisse p^o p^oietatē et dñium. Hec v^oba eius erronea sacre scripture falsum imponētia. et cū hoc sunt de: terminationi ecclie et sanctorū doctrine d^oia. sicut alibi est p^obatū. Decimusquintus error: ē. q^o quotiēscūq^o sacra scriptura attribuit vsum rebus vsu cōsumptilibus. sumit vsum p^o con sumptōe rei. Hūc erro^ore ponit sub his verbis dicimus q^o sacra scriptura vsum in talib⁹ re bus vsu cōsumptilibus attribuit p^o rei con sumptōe ip^om sumit. hec v^oba eius d^oia scriptu re d^oine cū dicat. ij. Reg. xij. *ffilie regū v^ogines h^omōi vestibus vtebant.* Quod etiā p^o aliquas auctoritates posset oñdi copiose. Decimus sextus error: est. q^o in rebus vsu cōsumptilib⁹ nullus ali⁹ vsus q^o cōsumptio assignari potest. Hūc erro^ore ponit sub his v^obis. *Nec ali⁹ vsus valz nisi sūp^o in rebus vsu cōsumptilib⁹ nec esse potest.* Hec v^oba eius q^o sacre scripture: ec doctrine sanctorū (sicut sepius est p^obatum) sūt exp^ose p^otraria. Decimusseptimus error: ē q^o x^op^os nō cōsuluit apostolis q^o oia t^opalia quo ad p^op^oietatē et dñium relinquerēt. Hūc erro rem post multa alia verba ponit sic. *Dicimus falsum esse q^o hoc cōsuluerit scz x^op^os apostolis vel discipulis suis ad min^o q^o nō berēt in cōi.* Hec verba eius determinationi ecclesie in de**

Compendium

errorum

18° error

cretali. Erunt qui seminat. posita expresse sunt contraria. vbi dicitur quod christus abdicacione omni temporalium quantum ad dominum. tam in spali quam in coi verbo docuit et exemplo firmavit. Nec est verisimile quod hoc non docuit apostolos et discipulos suos: cum alios hoc docuerit secundum euangelium. et secundum ecclesie romane determinationes ac etiam secundum doctrinam sanctorum. Decimus octavus error est. quod christus in quantum homo mortalitatis fuit rex habes regni dominum temporale. Hunc errorem ponit in hec verba. querit verum christus alicuius rei temporalis dominum habuit et quale. **W** autem dominum temporalium rerum habuit sacra scriptura tam in veteri testamento quam in nouo in multis locis testat. multi quidem prophete eum regem futurum populi israelitici predicauerunt. et per omnes habere regni dominum prophetae uerba. **D**ec verba eius heretica sacre scripture et doctrine sanctorum ac determinationi ecclesie sunt aduersa. **N**az **M**at. viij. scribitur. **C**ulpes foueas habet et volucres celi nidus. filius autem hominis non habet vbi reclinet caput suum. **Q**ue verba christus nequaquam dixisset si rex in temporalibus exstitisset. **I**tem **A**ug. sup illud **J**o. xvij. **R**egnium meum non est de hoc mundo. dicit sic. **A**udite inde et gentes circuncisionem. audite precipium. audite omnia regna terre: quia christus non impediuit dominacionem eternam in hoc mundo. **Q**ui dicit regnum meum non est de hoc mundo. **N**olite metueret. metu vanissimo. quo herodes ille maior exspauit: et totos infantes occidit. **R**egnium inquit meum non est de hoc mundo. quod vultis amplius. venite ad regnum quod non est de hoc mundo. venite crededo: **E**t his verbis alludit **R**abanus super epistolam petri dicens. **M**anifeste est hoc verbo regnum christi non terrenum: sed celeste ostendit esse.

Decimus nonus error est. quod totus psalmus creauit cor meum etc. loquitur de rege temporalis et sponsa eius ecclesia. **H**unc errorem ponit sub his verbis. unde totus ille loquitur psalmus. de rege isto et sponsa eius. **D**ec verba eius erronea quibus scriptura sacra falsum imponit aperte. **N**am dictus psalmus. non loquitur de rege carnali seu temporalis: sed solummodo de rege spirituali sicut in alijs maioribus opibus est visum luculenter. **T**ercius error est. quod christus in quantum homo viator: habuit a tempore sue conceptionis vniuersale dominum rerum temporalium. sicut verus rex et dominus in temporalibus. **H**unc errorem ponit sub his verbis. promissa autem scilicet regnum et vniuersale dominum habuit iesus in quantum deus ab eterno: eo ipso quod deus pater genuit eum: et in quantum homo ex homine scilicet a tempore sue conceptionis ex dei datore. **D**ec verba eius heretica catholice ecclesie dei sunt inimica. **N**az christus docuit renunciatione dominij rerum temporalium ad perfectionem pertinere. cum **M**atth. xij. c. cuidam dixerit adolefcenti. **S**i vis perfectus

19° error

20° error

esse vende omnia que habes et da pauperibus et veni sequere me. **E**t per omnes renunciare temporalibus propter deum ad magna pertinet perfectionem. sed constat quod nullus fuit christo perfectior. **E**rgo christus dominum temporalium renunciauit. **E**t quo sequitur quod non fuit temporalis rex: sicut iste hereticus dogmatizat. **Q**ui etiam per **M**at. viij. et **L**uce. xij. sicut superius est ostensum. vbi christus fatetur se non habere dominum necesse est referre. **U**nde **J**obes crisostomus super dicta verba christi **C**ulpes foueas habet. dicit sic. aspice qualiter paupertate quam dominus docuerat: per opera monstrat. non erat ei mensa. non eadem labrum. non domus. nec quicquam talium. **T**ercius error est. quod christus in quantum homo viator: habuit dominum aliquarum rerum temporalium non a tempore sue conceptionis: sed postea successiue modis alijs. **H**unc errorem ponit sub his verbis. **E**t nihilominus habuit dominum aliarum rerum temporalium. **N**on a tempore sue conceptionis. sed postea successiue modis alijs. utpote ex collatione fidelium: vel conceptione acquirarum rerum. **D**ec verba eius tamen heretica: quod potest heresi contra. **W** autem hec sunt potestibus dictis suis contra aperte per. **N**am in potestibus heresi dicit quod christus habuit vniuersale dominum a tempore conceptionis sue. **H**ic autem dicit quod dominum aliarum rerum habuit: non a tempore conceptionis sue. sed postea modis alijs. que duo dicta expressse contradicunt. **Q**ui etiam sit heretica per. tam per determinationes ecclesie: quam per doctrinam sanctorum. **D**eterminatione namque ecclesie: sicut superius est ostensum. dicit quod abdicacionem dominij omni temporalium tam in spali quam etiam in communi christus verbo docuit: et exemplo firmavit. **C**ui determinationi doctrina sanctorum sonat et alludit. **T**ercius error est. quod christus in quantum homo habuit temporale dominum vestimentorum et calciamentorum. loculorum. panis. et vini. **H**unc errorem ponit sub multis verbis. de quibus pauca adducunt. unde dicit sic. **E**rite narrat ipsum scilicet apostoli et discipuli sui habuisse aliquas pauca habuit vestimenta. **E**t infra. **I**tem beatus **J**obes baptista videtur supponere quod habuit calciamenta. **E**t infra. **I**tem **J**obes supponit ipsum loculos habuisse. **E**t infra. et quod loculi erant iesu: per per augustinum. **E**t infra. quod autem interdum habuerit per ad minus in cena illa in qua euangeliarum instituit sacramentum. **D**ec verba eius heretica doctrine sanctorum et determinationi ecclesie aduersa sunt. sicut plura in maioribus opibus est declaratum. **E**t de calciamentis quidem dicit beatus **B**er. ea que sequuntur: nec credas quod esset calciatus. quia nec ipse nec discipuli eius calciamentis utebantur. **D**ec verba beati **B**er. in tractatu de. vij. horis hora tertia tradita et asserta. **T**ercius error est. quod christus non potuit renunciare regno et domino temporalis. **H**unc errorem ponit

21° error

22° error

23° error

sub his vobis. Euidēter apparet ipm scilz xpm regno 7 dñio nō renūciasse p̄dictis. imovidef q̄ nec potuerit renūciasse. 7 si fecisset. Jorda rōes p̄ris fecisset. Dec̄ n̄ba eius insana. et qui bus sequit̄ heresis: quā sepe asseruit. p̄dicavit et p̄tinaciter defensusit. q̄ videlz oīa de neces sitate eueniūt. 7 q̄ deum aliter vel aliud face re q̄ facit p̄dictionē includit. sed h̄ ē erroneus iniquū 7 blasphemū dñium etiā suum quod vi delicet xps nō poterat renūciare regno et do minio tempali est exp̄sse dñium doctrine scōz. et ecclie romane determinationi. put in alijs opibus est oñsum. **24° error** Vicesimusquart^o error ē q̄ regnū 7 dñium tpale nō corrumpet. sed sine fine durabit. Hūc errorē ponit isto modo. vo lens em̄ pbare q̄ xps nō renūciavit dñio 7 re gno tempali. 7 q̄ nec potuit renūciare. adduc it p se Daniele p̄pham dicentē in hec verba Dicit em̄ Dañ. ij. vbi de eius regno fit mētio. Sic suscitabit deus celi regnū quod in et̄nuz nō dissipabit: 7 regnū eius alteri nō tradetur Item Dañ. viij. sic. Dedit ei p̄tatem 7 bono rem 7 regnū 7 omnes populi tribus et lingue seruiēt ei. Prās eius p̄tēs eterna: q̄ nō auferet̄ et regnū eius quod nō corrumpet. h̄ adductio eius. ex qua manifeste sequit̄ q̄ regnuz xpi de quo ip̄e loquit̄ in p̄petuū durabit. 7 p̄stat taz per p̄cedētia q̄ per subsequētia q̄ ip̄e intelli git de regno mūdano 7 tpali. Igit̄ fm̄ ipm̄ reg nū mūdano 7 tpali. qd̄ nō est aliud q̄ mūdus iste in eternū durabit. Ex quo sequit̄ q̄ ista vi ta mortalis semp durabit. 7 p̄ p̄ns q̄ nūq̄ erit resurrectio ḡnalis mortuoz. quod est hereticū et cōtra articulū fidei manifeste. **25° error** Vicesimus quintus error est q̄ carētia dñij rerū tempalium non fecit xpm pauperē sed carētia p̄ceptōnis fructus 7 obuētōnis rerū: quarū domin^o erat Hūc errorē ponit sub his vobis. Ad illud autē quod d̄: q̄ scriptura sacra ipm̄ scilz xpm̄ fuisse pauperē et egentē in pluribus locis testat. di cendū est q̄ nō carētia dñij fecit eum pauperē et egentē: sed potius carētia p̄ceptōnis fruct^o et obuētōnis rerū: quarū dñs erat. Dec̄ n̄ba ei^o heretica tā sacre scripture q̄ doctrine scōz et determinationi ecclesie exp̄sse sūt cōtraria Unde sicut supius allegatum est. ip̄e xpus de se ip̄o dicit Albat. vi. Et Luce. xij. filius autē hominis nō habet vbi caput suū reclinet. M̄ quātum ad facti simplicis vsū nō dicit. sed quātum ad dominū 7 p̄p̄tatem. Item Apo. ij. Corinth. vi. ait. Sitis em̄ grām domini no stri iesu xpi. p̄pter nos egenus factus est: cuz esset diues. nec xps vlla terrena felicitate pre fulgens: sed xpus crucifixus p̄ totum orbē ter rarum p̄dicatur. **26° error** Vicesimus sextus error est

q̄ temporale dñium a p̄ceptione commodi in p̄petuum separatu: diuitē non facit habentē. Hūc errorē ponit sub his verbis: Nudū em̄ dñium separatum in p̄petuū ab omni p̄cep tione commodi rei: habentem nō facit diuitē Dec̄ n̄ba eius erronea 7 scripture diuine ad uersa sunt. Nam ecclesiastes. vi. ca. sic habetur. Vir cui deus dedit diuitias 7 subam et bono rem. et nihil deest anime sue ex omnibus que desiderat nec tribuit ei p̄tatem deus vt come dat ex eo. sed homo extraneus vorabit illud. vbi exp̄sse habet q̄ res faciūt possidentē diui tem. quis nunq̄ ex eis p̄cipiat commodum q̄ etiam dicat rem. Nam non ex hoc solo dicitur homo diues. quia effectualiter p̄cipit cōmō dum rei cuius est dominus. sed etiaz ex hoc q̄ potest p̄cipere sibi 7 quādo sibi placebit quā uis nunq̄ p̄cipiat. **27° error** Vicesimus septim^o error est q̄ dominū temporale separatu ab omni p̄ ceptione commodi rei est inutile reputanduz Hūc errorē ponit cū verbis in p̄ori errorē re citatis dicens. dñium separatu vt p̄petuuz ab omni p̄ceptione commodi rei habentem nō facit diuitē. cum sit inutile reputandū. Dec̄ n̄ ba erronea sua sunt 7 absurda. Nam dominū temporale quis careat in p̄petuū omni p̄cep tione commodi rei temporalis potest esse vti lissimuz p̄pter commodū sp̄ale fm̄ quod diffi nit decretalis. Exijt qui seminat vt supius est oñsum. **28° error** Vicesimus octauus error est. q̄ xpus in aliquibus gessit se p̄ rege 7 dño temporali. **29° error** Vicesimus nonus error est. q̄ xps non fuit paup̄ p̄pter carentiā dominij 7 regni tēpalis. sed quia se eozū fructibus 7 p̄uētibus nō iuuabat. Hos duos errores simul hoc modo ponit xps rex regum 7 dñs dominantū quo ad p̄ ceptionem fructuū regni 7 rerū tempaliū nisi in valde paucis p̄ rege vel domino se non gessit p̄pter quod merito paup̄ dici potuit voluntra rius 7 egenus. nō p̄pter carentiā dominij siue regni. sed p̄pterea: quia se eozū fructibus 7 p̄ uētibus nō iuuabat. Hec verba sua virulēta. ex q̄bus due hereses p̄dicte colligunt̄. cū dicit q̄ xps nō gessit se p̄ rege vel domino tempora li: nisi in valde paucis. Vbi aperte supponit et vult q̄ in aliquibus se gessit pro rege et do mino temporali quod est hereticuz. Nec in to ta scriptura diuina reperitur q̄ se gessit p̄ re ge vel domino temporali. sed contrariuz: cum christus exp̄sse dixerit Jo. xvij. Regnū meū non est de hoc mūdo. Item Luce. xij. christus ostendit se nō esse regem 7 dominū in tempo ralibus: cum negauerit se esse iudicē 7 discus sorem temporalium rerum cuidam sibi dicēti. Albagister dic̄ fratri meo vt diuidat mecum

Secda heresis

307 error

hereditatem. Respondens iesus ait. Quis me constituit iudicem aut dominum super vos. quasi dicat. nullus. hoc etiam pluribus auctoritati bus sanctorum posset aperte probari. Secunda heresis quod videlicet christus non fuit pauper propter carentiam dominii et regni temporalis: non potest expressius ponere quam ponit. Que heresis est manifeste contra scripturam divinam. et doctrinam sanctorum: et determinationem ecclesie. sicut est ostensum prius. Et adhuc vna auctoritate ostenditur. Unde zacharia. ix. dicit. Subila filia iherusalem ecce rex tuus venit tibi iustus et saluator: ipse pauper et ascendens super asinam etc. Tricesimus error est. quod christus non dedit aliquam aliam legem viuendi apostolis: quam aliis discipulis. Et intelligit per discipulos quoscunque alios ad fidem conuersos. Hanc heresim ponit sub his verbis. Nec reperimus quod christus iesus dominus noster aliam legem viuendi discipulis dederit et aliam apostolis suis. immo beatus clemens in quadam epistola sua cuius pars recitatur. xij. q. i. c. dilectissimis. expressit supponit quod eadem erat apostolorum et discipulorum vita dicens. Communis vita omnibus est necessaria et maxime his qui vitam apostolorum et etiam discipulorum imitari volunt. Nec verba eius prophana in quibus quod per discipulos intelligat omnes ad christum conuersos: et aliis suis non bis propriis colligitur manifeste. Unde parum ante dicit in hec verba. de discipulis autem constat quod aliqui habuerunt multa a ioseph ab arimathea. legitur Jo. xix. quod erat discipulus iesu. Mathei. autem. xvij. legit quod erat dives homo discipulus iesu. Item constat quod symon leprosus erat discipulus iesu. et tamen legit Mathei. xvi. quod iesus in bethania erat in domo eius. Item lazarus. martha. et maria magdalene que erant eius discipuli habebant multa bona. Unde legitur de eis Job. xi. quod castrum dictum bethania erat marie magdalene et marthe. et quod in bethania fecerunt ei cenam magnam in qua martha ministrabat. lazarus autem erat vnus ex discipulis cum eo. maria vero accepta libra vnguenti nardi pistici precioso unxit pedes iesu et extersit capillis suis. de thabita quoque que interpretatur doxchas: quas petrus suscitauit a mortuis. legit Actuum. ix. quod erat discipula et plena operibus bonis et elemosynis quas faciebat et quod omnes vidue flentes ostenderunt petro tunicas et vestes quas faciebat ei doxchas. Ex quibus patet quod ista non obstante discipulatu: temporalia habebat. de quibus faciebat elemosynas predictas. Nec verba eius ex quibus expresse habet quod per discipulos intelligit omnes christianos tunc ad christum conuersos. Et quod christus nullam legem dedit apostolis: plus quam omnibus aliis ad ipsum conuersis. Quod est manifeste hereticum et scripturam diuine contrarium. Unde in istis verbis tripliciter errat. Primo cum dicit quod christus nullam aliam legem viuendi dedit apostolis plus quam aliis christianis cum tres euangeliste dicant aperte contrarium. Unde Mathei. x. legitur. Vos duodecim misit iesus precipiens et dicens. in viam gentium ne abieritis. Et infra. Nolite possidere aurum. neque argentum. neque pecuniam in seculis. Et Mathei. vi. sic habet. Vocauit duodecim et cepit eos mittere binos. Et infra. Et precepit eis ne quid tollerent in viam: nisi virgam tantum. nec peram. non panem. neque in seculis es. Et Luc. ix. scribit. Conuocatis autem duodecim discipulis: dedit illis virtutem et potestatem. Et infra. Nihil tuleritis in viam neque virgam. neque peram. neque pecuniam. Ista autem precepta non fuerunt data omnibus aliis christianis: quos iste hereticus vocat discipulos. Igitur alia lex viuendi fuit data apostolis quam aliis christianis. Secundo errat in verbis suis predictis: quia secundum verba sua licuit apostolis postquam ad apostolatum assumpti fuerunt: immo etiam post missionem spiritus sancti habere in speciali et sigillatim diuitias temporales: et dona minima castrorum: et villarum: et honorum temporalium quorumcumque. Nam secundum ipsum christus non dedit aliam legem viuendi apostolis quam ceteris christianis: quos vocat discipulos. sed discipuli quos ipse enserat et apostolis in lege viuendi equiparat: habuerunt in speciali et sigillatim postquam apostoli fuerunt ad apostolatum assumpti: bona temporalia quam plurima. ut patet de ioseph ab arimathea quem nominat. et etiam de ceteris quos ipse in eadem serie enumerat: et describit. Sed hec dicere de apostolis: tam sacre scripture: quam doctrine sanctorum: et determinationi ecclesie obuiat et repugnat. Et iste in hoc ordine per tricesimum potest computari. Tricesimus primus error est. quod in verbis memoratis superius hereticus errat: quia falsum beato clementi summo pontifici impudenter imponit sicut decretum eiusdem clemens intuerti potest aperte patere. Tricesimus secundus error est. quod preceptum christi datum seu consilium. Mathei. v. et Luc. vi. de non contendendo in iudicio: et de non repetendo sua in iudicio: fuit datum solummodo habitibus temporalia in proprio. Hunc errorem ponit sub his verbis. Constat autem quod illa verba. Qui vult recui in iudicio contendere: et tunicam tuam tollere: dimitte ei et pallium. posita. Mathei. ix. et Luc. vi. intelliguntur de his qui in proprio temporalia obtinebant. loquitur enim illis dominus qui tunicam habebat et

stus nullam legem dedit apostolis: plus quam omnibus aliis ad ipsum conuersis. Quod est manifeste hereticum et scripturam diuine contrarium. Unde in istis verbis tripliciter errat. Primo cum dicit quod christus nullam aliam legem viuendi dedit apostolis plus quam aliis christianis cum tres euangeliste dicant aperte contrarium. Unde Mathei. x. legitur. Vos duodecim misit iesus precipiens et dicens. in viam gentium ne abieritis. Et infra. Nolite possidere aurum. neque argentum. neque pecuniam in seculis. Et Mathei. vi. sic habet. Vocauit duodecim et cepit eos mittere binos. Et infra. Et precepit eis ne quid tollerent in viam: nisi virgam tantum. nec peram. non panem. neque in seculis es. Et Luc. ix. scribit. Conuocatis autem duodecim discipulis: dedit illis virtutem et potestatem. Et infra. Nihil tuleritis in viam neque virgam. neque peram. neque pecuniam. Ista autem precepta non fuerunt data omnibus aliis christianis: quos iste hereticus vocat discipulos. Igitur alia lex viuendi fuit data apostolis quam aliis christianis. Secundo errat in verbis suis predictis: quia secundum verba sua licuit apostolis postquam ad apostolatum assumpti fuerunt: immo etiam post missionem spiritus sancti habere in speciali et sigillatim diuitias temporales: et dona minima castrorum: et villarum: et honorum temporalium quorumcumque. Nam secundum ipsum christus non dedit aliam legem viuendi apostolis quam ceteris christianis: quos vocat discipulos. sed discipuli quos ipse enserat et apostolis in lege viuendi equiparat: habuerunt in speciali et sigillatim postquam apostoli fuerunt ad apostolatum assumpti: bona temporalia quam plurima. ut patet de ioseph ab arimathea quem nominat. et etiam de ceteris quos ipse in eadem serie enumerat: et describit. Sed hec dicere de apostolis: tam sacre scripture: quam doctrine sanctorum: et determinationi ecclesie obuiat et repugnat. Et iste in hoc ordine per tricesimum potest computari. Tricesimus primus error est. quod in verbis memoratis superius hereticus errat: quia falsum beato clementi summo pontifici impudenter imponit sicut decretum eiusdem clemens intuerti potest aperte patere. Tricesimus secundus error est. quod preceptum christi datum seu consilium. Mathei. v. et Luc. vi. de non contendendo in iudicio: et de non repetendo sua in iudicio: fuit datum solummodo habitibus temporalia in proprio. Hunc errorem ponit sub his verbis. Constat autem quod illa verba. Qui vult recui in iudicio contendere: et tunicam tuam tollere: dimitte ei et pallium. posita. Mathei. ix. et Luc. vi. intelliguntur de his qui in proprio temporalia obtinebant. loquitur enim illis dominus qui tunicam habebat et

317 error

329 error

pallium cū dicit. Qui voluerit tunicam tuam tollere: dimitte ei et pallium. Hec verba ei? que veritati et doctrine sanctorum sunt apte pertrahenda sicut diffuse in maioribus opibus est apte monstratus. Sūt etiā p̄ doctrinā b̄ti apostoli pauli veluti epistolā ipsius. i. ad Ro. vi. p̄t̄ intue ti. Vos. xxxij. errores (cum pluribus alijs erroribus heresibus falsitatibus diffamatiōib⁹ vanis obiectionibus excusationibus et respōsionibus hic causa breuitatis omiſſis) (p̄fatus hereticus in dicta sua destitutiōe (quia vir reprob⁹ in derogatiōe xp̄i et fidei xp̄iane. oim̄q; fidelium xp̄ianorum scribit: asserit: et dogmatizat. Declaras et demonstratiue ostendēs seipm̄ esse p̄tinacem hereticū. ex deliberatiōe et certa scia h̄ et alia flagitiosa documēta cōtra fides et bonos mores impudēter fulminātem. Predicta vera destitutiōe (quia vir) cum erroribus et heresibus in ip̄a contētis ad notitiā generalis ministri sp̄edicti deducta: et diligēter inspecta et examinata: ip̄e ḡn̄alis cui sibi adherētib⁹ tam ab auctore tāq; ab heretico p̄tinaci: q̄ ab ip̄a destitutiōe tot et tātis heresibus fermētata ad sanctā m̄rem eccl̄iaz: et ad conciliū generale in loco tuto et rite et legitime cōgregandū et celebrandū: existēs tūc tēp̄ous in alemania sup̄iorū ciuitate mōdensi in loco s̄m̄ minorū publice et solēniter appellauit. Appellatiōneq; suas tam in auinion. q̄ ad alias mūdi partes transmittēs. qualis i ea fuit doctrina qualiaq; errorū commēta et heresū p̄ scripturas sacras. doctrinā scōz et sacros canones necn̄ et p̄ rōes irrefragabiles q̄b⁹ i p̄ allegata destitutiōe. H̄ vir. asserit et dogmatizata obuiat et repugnāt luce clari? declarat

Pradicti autēz

errores et hereses cū alijs q̄ plurib⁹ (vt p̄dicat) hic causa breuitatis omiſſis in p̄noiat̄is libellis siue destitutiōibus dogmatizati nō suffecerūt antedicto heretico. Quimmo alias hereses cuiuslibet fideli horēdas in s̄monibus suis publice docuit: et pertinaciter defensauit et affirmauit. Quos sermōnes viri fide digni reportātes de v̄bo ad v̄bus scripserūt. Unde anno dñi. M. ccc. xxxi. in festo oim̄ sanctorū publice fecit s̄mone assūpro p̄ thēmate. Adm̄cto operū p̄m vestroz. in quo s̄mone dixit: tenuit: docuit: et affirmauit. q̄ anime in celo beate nō vidēt visiōne facias li: nec intuant̄ diuinā essentiā nec ante diem iudicij generalis sūt visure. Quā heresiz in diuersis alijs s̄monibus suis approbādo recitauit: et p̄tinaciter affirmauit. Pro qua etiā heresi fulciēda: vnū magnū opus composuit: qd̄

vidi et legi. Necnon vnū opus solenne a quodam magno viro factū in contrariū: p̄ veritate catholica defendenda: et p̄dicta heresi cōfutanda: manu mea conscripsi. Unde in p̄dicto s̄mone dicit in hec v̄ba: anime iustozū vsq; ad diem iudicij erūt sub altari. i. sub p̄trecōne: et cōsolatiōe humanitatis xp̄i. Sed postq̄ xp̄s venerit ad iudiciū: erūt supra altare id ē supra xp̄i humanitatē Quia post diem iudicij videbūt sancti: et contemplabunt: nō solū xp̄i humanitatē: sed etiā eius diuinitatē vt in se est. videbūt em̄ p̄rem et filiū et sp̄m̄ sanctum. Anī me igit̄ sancte ante diem iudicij sūt sub altari i. sub p̄trecōne et cōsolatiōe humanitatis xp̄i sed post diem iudicij ip̄e eleuabit eas vt videant ip̄am diuinitatē. Et infra. In gaudiū nō introibit anima sine eodē corpore. Hec sunt verba sua quibus et multis alijs conatur ostēdere q̄ anime sanctorū ante diem iudicij ḡn̄alis nō videbūt essentialiter diuinā essentiā Sed hoc est hereticū et contra scripturā sacra Apoc. vi. vbi d̄: data sūt illi singule stole albe. Quā auctoritatē sci exponūt de visiōne diuine essentie: qua nūc fruunt̄ anime separate. Unde de Breg. iij. lib. dialogorum dicit in persona petri. nosse velim si nūc ante resurrectionem corporū: in celo recipi valeāt anime iustozū Et respōdet dicens: Hoc neq; de omnibus istis fateri possumus. neq; necessario de oibus negamus. Nam sunt quozūdā iustozū anime que a celesti regno quibusdā m̄sionibus ad huc differunt. in quo dilationis damno: quid aliud inuit: nisi q̄ de p̄dicta iustitia aliquid minus habuerūt. et tñ luce clarius constat q̄ p̄fectozū anime iustozū vt b̄mōi carnis claustra exerūt: in celestibus sedibus recipiunt. Et infra querit in p̄sona petri inquis. Si igitur anime iustozū sunt in celo: qd̄ est q̄ in die iudicij p̄ iustitie sue retributione recipiēt. et rīder dices. hoc eis nimirū crescit in iudicio: q̄ nūc animarū sola postmodū ac corporū beatitudine p̄fruant̄. Unde in ip̄a carne gaudebunt in qua dolores p̄ domino et cruciatus p̄tulerunt Pro hac quippe geminata eozū gloria scriptum est. In terra sua duplicia possidebunt. hic ante resurrectionis diem de sanctorū animabus scriptū est. Date sunt illis singule stole albe. et dictum est ip̄is ut requiescāt ad huc modicū tempus donec impleat̄ numerus conseruozū et s̄m̄ eoz. qui vtiq; nūc singulas acceperūt binas in iudicio stolas habituri sint: qz modo animarū t̄m̄modo. tūc aut̄ et animarū et corporū simul in gloria letabunt. Et idē. fit in electis quoddam mirabilius. quia nō solū eos cognoscūt quos in hoc mūdo nouerāt

Prima heresis

Compendium

errorum

Secunda heresis

sed velut visos ac cognitos recognoscunt beatos: quos nunquam viderunt. Nam cum aliquos presens in eterna illa hereditate viderit eos incognitos per visionem non esse quos in ope semper novit. quia cum illis omnes communi claritate deus conspicitur. quid est quod ibi nesciat: ubi scientem omnia sciunt. hec Breg. Approbando autem prefatas heresim: adiunxit secundam in sermone alio qui incipit. Tolle puerum et matrem eius etc. Que est quod anime reproborum non punient in inferno ante diem iudicii generalis. Hunc errorem ponit sub his verbis. Israel interpretatur videns deus: vel visio dei. De ista visione satis fuit dictum his diebus. Ubi etiam dixi quod deus non est magis promotus ad damnandum quam ad retribuendum seu puniendum. Quia non plus damnabit malos quam puniabit bonos. Sed dictum est quod beati ante diem iudicii non ibunt in vitam eternam. Ergo nec mali ante diem iudicii ibunt in penam eternam in infernum. Ubi erit fletus et stridor dentium. Hec verba sua heretica tam sacre scripture quam doctrine sanctorum adversa. Unde Job. xxi. scribitur. Ducunt in bonis dies suos et in puncto ad inferna descendunt. Et Luc. xvi. scribitur. Mortuus est autem dives et sepultus est in inferno. Eleazar autem oculos suos cum esset in tormentis. vidit Abrabam a longe et lazarus in sinu eius: et ipse clamans dixit pater Abrabam miserere mei et mitte lazarus ut intingat extremum digiti sui in aquam ut refrigeret linguam meam quia crucior in hac flamma. Et infra. hic vero consolatur tu autem cruciaris. Et infra. Tolle stertentem illum et ipse veniat in hunc locum tormentorum. Et Grego. iij. libro dialogorum. ix. ait. Si esse sanctorum animas in celo sacri eloqui satisfactione credidisti. oportet ut per omnia iniquorum animas esse credas in inferno. Nam sicut electos beatitudo letificat. ita credi necesse est: quod a die exitus sui ignis reprobos exurat. Et infra colligere possumus ex dictis evangelicis quod incendium anima non solum videndo: sed etiam experiendo patitur. Veritatis enim voce: quia dives mortuus in inferno dicitur sepultus. Cuius anima quod in igne teneatur insinuat vox diuitis que Abrabam deprecatur dicens. Mitte lazarus ut intingat extremum digiti sui in aquam ut refrigeret linguam meam: quia crucior in hac flamma. Cum igitur peccatorem damnatum diuitem ignibus prohibet: quisnam sapiens reproborum animas teneri ignibus negat. Tertiam heresim ponit in dicto sermone. Tolle puerum etc. que est quod demones non sunt nec erunt in inferno ante diem iudicii generalis. Hunc errorem ponit sub his verbis. Non enim damnati sed demones possent nos temptare si essent in

Tertia heresis

trusi in infernum. et ideo non est dicendum quod sint in inferno: sed quod sint in isto aere caliginoso. Unde patet eis via ad temprandum nos. ergo non vident adhuc esse demones in inferno: sed supra infernum. Ultimum autem iudicium erit tunc quando ipsi demones includentur in inferno. Nescio quod magis clare possent dicere evangelicum quod demones non sunt in inferno. quam quod dicit. venisti ante tempus torquere nos. et infra. Patet evidenter quod demones non sunt in inferno: sed extra. et sunt supra nos et iuxta nos. Hec verba eius heretica scripture divine contraria et doctrine sanctorum adversa. Unde in apo. ij. c. dicitur sic. Vidi angelum descendente de celo habentem clavem abyssi et cathenam in manu sua et apprehendit draconem serpentem antiquum qui est diabolus et sathanas: ligavit eum per annos mille et misit eum in abyssum. et. ij. Petri ij. scribitur quod angelis peccatoribus non peccat: sed respuentibus in inferno cruciandos tradidit. Quartam heresim ponit in prefato sermone. tolle puerum. que est quod christus non regnabit post diem iudicii. nec ulterius habebit regnum hanc heresim ponit sub his verbis: tunc. scilicet post iudicium generale: intrabunt omnes electi cum christo in gloria quando christus dicit. Venite benedicti patris mei: possidete regnum vobis paratum ab origine mundi: et mali ibunt in supplicium eternum quando dicit eis. Ite maledicti in ignem eternum: qui parati estis diabolo et angelis eius. tunc enim quod dicit apostolus. Christus tradet regnum deo patri. et ipse christus ultimo non regnabit in regno suo. i. in regno dei. Non dico quod non sit rex: nec oportet. sed bene dico quod est rex usque ad diem iudicii. Quia modo habet illuminare: defendere et gubernare regnum suum: et ipsum custodire. sed tunc post iudicium tradet regnum deo patri. sed quod dicit apostolus: tunc dico quod non regnabit: nec illuminabit: nec regnet: nec gubernetur. Hec verba eius heretica et adversa directe scripture sacre. Unde Luc. i. de christo et regno eius habet sic. regnabit in domo iacob in eternum: et regni eius non erit finis. Et Dan. ij. sic scribitur. Suscitabit deus celi regnum: quod in eternum non dissipabit: et regnum eius altari non tradetur. Et infra. ca. vij. sic legitur. Potestas eius potestas eterna: que non auferetur: et regnum eius. quod non corrumpetur. Quintam heresim ponit in sermone suo qui incipit. Gaudete semper in domino. que est: quod in divinis nulla est distinctio. Hanc heresim ponit sub his verbis. Beati in patria videbunt magnam novitatem. scilicet deum trinum et unum: et est mirabilis vanitas: credere tres personas ad invicem non distinctas. Nam filii non distinguuntur a patre: neque spiritus sanctus a patre: et

Quarta heresis

Quinta heresis

filiū qui pcedit ab eis: et tñ tres psonę sūt: et hē tres vni sunt. Hęc d̄ba eius heretica et fide catholice inimica. Unde Athanasius in symbolo suo. Alia est psona patris. alia filij. alia sp̄s sancti. Item extra de summa trinitate et fide catholica. c. damnamus. sic habet. nos sacro approbante concilio credimus et pfitemur q̄ distinctiones sunt et psonis et vnitas in vnitate. **Sexta heresis** Sextam heresim ponit in quodam alio sermone suo publice pdicante. qui sic incipit. Psallite dño qui habitat in syon. que est q̄ in dñis filius est maior patre. Hęc heresim pōit sub his d̄bis. **Q** aut̄ ille qui est incarnatus sit maior testatur psalmista cuius dicit. Magnus est laudabilis nimis et magnitudinis eius non est finis. Verus em̄ filius dei incarnatus est magnus: et salua reuerētia patris et sp̄s s̄cti maior vtroq̄. Nam is pater sit deus: et sp̄s s̄ctus sit deus. tamē pater n̄ est incarnatus. nec sp̄s sanctus humanatus: sed solus filius. Et i hoc maior est patre et sp̄s sancto. Hęc d̄ba eius heretica tam sacre scripture q̄ doctrine sanctorum aduersa. Unde Job. xiiij. sic habet. pater maior me est. Et athanasius in symbolo suo sic scribit. Equalis patri s̄m diuinitatē: minor patre s̄m humanitatē. Et psalmista loquens de xp̄o s̄m humanitatē dicit. Adiuuisti eū paulo minus ab āgelis. Et apostolus ad hebr̄cos. ij. dicit. Luz autē qui modicū ab angelis minoratus est: vidimus iesum. ppter passionē mortis gloria et honore coronatū. Item septima heresis est. quā ponit in quodā alio suo sermone publice pdicato: qui incipit. Iusti tulerūt spolia impiorū etc. **Que** est q̄ omnia de necessitate eueniūt. sic q̄ deus non possit facere aliud vel aliter q̄ facit. Hęc heresim pōit sub his d̄bis. Sicut impossibile est deū esse mutabile: ita q̄ tunc non esset deus. ita impossibile est q̄ illa que deus de sua potētia ordinata facit: possit aliter facere q̄ facit. Et ideo impossibile ē: q̄ saluaret hoīem de absoluta potētia sine sacramento baptismi: et sine habitu caritatis. **Q** sic est ordinatum ab eterno de dei potētia ordinata: que idem est qd̄ deus. et mutari non potest. Et parū post. Unde distinguūt quidā et dicūt q̄ multa potest deus in p̄tate absoluta q̄ nō potest de potētia ordinata. sed illd̄ est falsum et erroneū. qz potētia dei absoluta et ordinata idē sūt et n̄ distinguūt ab inuicē. et infra. Impossibile est q̄ deus de potentia absoluta possit facere aliud q̄ faciat de potētia ordinata. qz idem sūt. Et post. cū iste potētie sint idē q̄ deus. si deus potest facere aliqd̄ de potētia absoluta. quod nō facit: vel nō faciat de potētia ordinata. tūc esset mutabilis in seip̄o: et nō

esset deus. Sicut igit̄ summū impossibile ē deum nō esse deū. ita summū impossibile est et erroneū dicere deū posse aliqd̄ facere de potentia absoluta aliter: q̄ facit vel faciat de potentia ordinata. Et infra. si igit̄ deus de potētia absoluta pōt aliqd̄ facere qd̄ nō facit de potētia ordinata: sequerēt: q̄ effectus potētie ordinatę posset a deo frustrari et mutari: et tunc nō esset ops. Sequeret etiā q̄ deus in seip̄o nō solum esset mutabilis sed sibip̄si et sue potētie cōtrarius. et tūc non esset deus. Et post. p̄t̄ igit̄ q̄ erroneū et falsum est dicere et etiaz ip̄osibile q̄ deus de potentia absoluta possit facere aliter siue alia q̄ faciat de potentia ordinata. Hęc d̄ba eius heretica omnipotētię dei limitātia. imo ānihilātia apte sunt. **Que** quidē d̄ba tam p̄ scripturā sacra q̄ p̄ doctrinā sanctorum lucide pfutant. Unde Sap. xi. sic habet. Quidaz errātes colebāt mutos: serpētes et bestias supuacuas. immissisti illis multitudinem mutoz. aliqñ in vindictā: vt scirēt. qz p̄ q̄ peccat quis: p̄ hec et torquet. nō em̄ impossibile erat: q̄ ops manus tua que creauit orbē terrarum et materia inuisa: inmitteret illis multitudinē vrsorū: aut audaces leones. aut noui generis ira plenas: aut ignotas bestias: aut vaporē igneū spirātes: aut odorē fumi pferentes: aut horēdas ab oculis scintillas emittētes: quarū nō solū lesura poterat illos cōmiserere. sed et aspectus p̄ timorē occidere: imo et sine his vno spū occidi poterāt. et p̄ h̄s deus potuit fecisse aliter et aliud q̄ fecit. **Q**d etiā veritas ip̄a. Ath. xvi. testat. d. an putas. qz nō possū rogare p̄rem meū vt exhibeat mihi plusq̄. xij. legiones angeloz. Et q̄ auctoritate colligit̄ q̄ filius potuit rogasse quod nō rogauit: et p̄ exhibere: quod nō exhibuit. Et ista veritatem beatus Aug. in multis locis affirmat. Unde In enchiridion dicit sic: omnipotentis voluntas. multa pōt facere q̄ nō vult nec facit. potuit em̄ facere. vt. xij. legiones pugnaret̄ et illos qui xpm̄ ceperūt. Et idē Aug. in li. de natura et gr̄a dicit sic. dñs lazariū suscitauit a corpore nūqd̄ dicendū est q̄ nō potuit iudā suscitare i mente. potuit quidē sed noluit. Et super gen. ait idē Aug. talem potuit deus hoīem fecisse qui nec peccare posset nec veller. Et. xij. li. de trini. sic ait. fuit et alius modus n̄re liberatōis possibilis deo. qz oīa pōt: sed nullus alius n̄re miserie sanāde fuit p̄ueniētior. Et quibus luce clarius patet q̄ deus multa posset alia et aliter facere q̄ faciat. **Has septē hereses cūctorum auri b̄ fidelium phorēdas supradicti hereticus in suis s̄monibus publice docuit. et p̄t̄ naciter affirmauit. Quos s̄mones fide digni**

pñtialiter in ipis smocinatõibus suis exñtes
de vbo ad vbu (qñtum fuit eis possibile) scri
pserunt. Et vt venenũ mortiferũ in eisde fulmi
natũ abñtibz inotesceret: 7 p scripturas au
tẽticas lucidius reprobare: p diuersa mundi
climata celerius destinarũt.

Nota caullationẽ derisoriam.

Sis pro parte

beresibus et erroribus p Jo. xxiij.
dogmatizat. restat nũc qbusdaz
obiectionibz caulliosis succite
rẽdere. Et pma quidẽ obiectio ẽ q nõ põt pa
pa hereticari nec ß fidẽ errare. S; huic caull
lationi leuiter põt obuiari. Pmo quidez ex
emplo i sacra scriptura fũdato: vn btũs petr?
q̄ fuit papa lõge melior 7 scior Jo. xxiij. errauit
in fide. Q; ß veritatẽ euãgelij. vt btũs paul?
apre fatef. ad gal. ij. c. sic inquitẽs. Eũ autẽ ve
nisset cephas antiochiã in facie ei restiti. q̄a
rephẽbilis erat. Et infra. sed cũ vidissẽ q nõ
recte ambulauit ad veritatẽ euãgelij: dixi ce
pbe corã oibus si tu (cũ iudeus sis) gẽtiliter
et nõ iudai ceuius: quõ gẽtes cogis iudaisare
et ibi ex p̄sse affirmat apo. q btũs petrus non
ambulauit ad veritatẽ euãgelij. 7 p õns cõtra
fidẽ errauit. Quare sequit q papa põt ß fidẽ
errare. verũ btũs petrus nõ fuit hereticus:
q; errorũ suo p̄tinaciter nõ adbesit: imo corre
ptionẽ beati pauli benigne suscipiẽs p̄tinuo se
correxit. Et si suo errorũ p̄tinaciter adbesisset:
fuisset hereticus infallibiliter iudicãdus. De
isto etiã errore petri habet in decre. ij. q. vij. vo
lo. vbi sic legit. petrus cogebat gẽtes iudaisa
rẽ 7 a veritate euãgelij recedere. cũ iudei gre
ges faciebãt 7 a cibis gẽtiliũ latẽter se subtra
hebãt. par autẽ est in se 7 exorbitare: 7 alios v;
bo 7 exemplo a fide deicere. Scdm exemplũ
habet de papa marcellino ß fidẽ õmisso vt
habet in decretis. xxi. d. vbi sic legit. Tpe dno
cleciani 7 maximiani romanorũ augustorũ
marcellinus eps vrbis rome q̄ postea insignif
martyr effect: est: adeo õpulsus est: a paganis
vt templũ eorũ ingressus. grana thuris super
punas imponeret. cuius rei grã collecto vni
uersorũ eporũ õcilio 7 inq̄sitione facta: hoc idẽ
põtifex se egisse õfessus est. Et qbus vbis col
ligit q papa põt ß fidẽ errare. 7 p õns here
ticari. verũ ppter hũc errorẽ nõ fuit marcel
lin? hereticus. q; nõ fuit p̄tinax ß metu mortũ
idolis thurificãs de crimine p ipm õmisso pe
nituit 7 sufficĩter se correxit. Tertiu exemplũ
habet de gayo papa q̄ cõpellẽte diocleciano
de cui? gñe erat. vt legit in croniciis. incensurũ
idolis impofuit: sed postea penituit corã cẽtũ

et. lxxx. epis. Quartũ exemplũ ẽ de papa libe
rio: q tpe p̄stãtij p̄stãtini magni p̄sentit heresi
arriane. quẽ eusebius vrbis rome p̄b heretis
cum declarauit. De quo liberio sic scribit. hie
rony. tedio exilij victus liberius 7 in heretica
p̄auitate subscribẽs. romã q̄si victus intrauit.
Et in lib. p̄rificũ de eodẽ liberio sic habetur
Eusebius autẽ p̄b vrbis rome cepit ipm libe
riũ declarare hereticũ. multiq; p ei? doctrinã
cõionẽ liberij vitabãt. pplm p̄gregatũ in dno
p̄fortabãt. tenet a p̄stãtio ipõ liberio dicente
tu solus xpianus es in vrbe rome. q̄ m̄dit. sic i
dno p̄fidim?. q; fideles nos innoiet xps. Et in
fra. cui dixit liberi? nõne iulij fugimur vicib?
aut illi eusebius. Si p̄euerasses inquit in fide
quã in p̄secutõẽ p̄mo tenere visus eras. ac ipa
res te docet 7 declarat. Quintũ exemplũ habe
tur de Anastasio papa. ij. De quo habet in de
cre. di. xix. vbi sic legit. Anastasius. ij. epus fa
uore Anastasij impatoris quos achacius here
ticus post sniam in se platã sacerdotes vel le
uitas ordinauerat: acceptis officijs rite fugi
debere decreuit. Et post. Q; igit illicite 7 nõ
canonice: ß cõtra decreta p̄decessorũ 7 succes
sorũ suorũ: hec rescripta p̄bat 7 dedit felix 7 ge
lasi? q achaciu? anastasiũ ex cõicauerũt: 7 bor
nista q̄ ab ipõ anastasio tertio eudẽ achaciu?
postea dãnauit. iõ a romana ecclia repudiat
Per p̄dicta exẽpla 7 plura alia hã b̄uitatẽ
õmissa euidentẽ õndit. q papa põt ß fidẽ erra
re: 7 p õns heretica p̄auitate maculari. Qd ẽt
p auctoritates q̄ plures posset p̄bari de quo
pauca adducã. vn in decre. di. xl. sic legit. hui?
s. pape culpafredarguere p̄sumat null? morta
lium. q; cuctos ipẽ iudicatur? a neie iudicat:
nisi de p̄bendãt a fide deuius. vbi apre suppo
nit. q papa põt a fide deuiare. 7 p õns hereti
cari. Qd apre asserit glo. ij. iij. q. i. c. arecta. q̄
dicit. q̄ro de q̄ ecclia intelligas. quod dõ: q nõ
possit errare. n d ipõ papa q̄ ecclia dõ. vt lxiiij.
di. q̄cũq; 7. vij. q. i. Scire debes q; certũ est q
papa põt errare. vt infra di. Anastasius. 7. xl.
di. si papa. P̄terea q̄ põt cadere in sniam la
te snie: 7 fieri minor quocũq; catholico: potest
errare contra fidẽ: et heretica p̄auitate ma
culari. sed papa est huiusmõi. xxiij. q. i. Achac
cius. que sub verbis quicunq; in heresim dã
natam labitur. ipsa damnatione seipsum in
uoluit dicit sic. hic est casus in quo papa pa
pam ligare potest in quo papa in canonez la
te sententie incidit. Nec obuiat regula illa
quia par parem soluere vel ligare non potest.
quia si papa est hereticus in eo quod est here
ticus minor est quocunq; episcopo catholico.
quia factum notat ecclesia sine sententia.

Secunda obiectio

Prima ratio

Secunda ratio

Tertia obiectio

Prima ratio

Secunda ratio

Secunda obiectio cauilliosa est q̄ papa nō habz supioze in his. 7 ideo de factis suis nullus debet se intromittere. sed ista cauillatio nō valz Nam de factis illius q̄ nō habet supioze in terris mortales nō hnt iudicare. sed de factis pa pe saltem in crimine heresis hnt mortales iudicare. sicut pz de papa Anastasio. ij. di. xix. c. Anastasius. Et de Marcellino papa di. xxi. c. nūc aut. Et de liberio papa que eusebius hereticū declarauit. Et de simacho papa qui successit anastasio. de quo habet. di. xxvij. biceti. am. vbi dicitur in hec vba. Simachus papa in romana sinodo. dignitate sua expoliatus. p̄mus p̄stino statui reddi decernit. vt tūc veniret ad cam. 7 si ita recte videret accusantiū ppositō nibus m̄dere dignāter visa est maximo numero sacerdotū atq̄ meret effectū. Et cū postmodum ordinaret. quomodo accusandus eēt p̄fatus papa: vt diceret occurreret: sed ab enulit est impeditus. Et q̄bus alijs q̄ plurib⁹ appareret q̄ papa p̄t accusari 7 iudicari. 7 p̄ p̄ns q̄ saltē in crimine heresis habz supioze in terris. Qd̄ apte testat glosa ordinaria. di. xij. c. Anastasius sup vbo consilio: que dicit. videt igit q̄ papa tenet req̄rere consiliū ep̄oz: qd̄ verus ē. vbi d̄ fide agit. 7 tūc sinod⁹ maior ē papa. xv. d. c. sic scri. Preterea qui p̄t de papatu deponi hz supioze sup que deponit: sed papa potest ppter crimina sua deponi de papatu. Unde de papa Job. xij. sic habet in cronis. erat venator 7 totus lubricus adeo q̄ publice feminas tenebat. p̄pterea quidā cardinaliū 7 romanorum scripserūt occulte ottoni p̄ncipi saxonuz et sandalo compatiēs ecclie sue mora romaz p̄peraret. hoc papa p̄cipiens Jobāni diacono cardinali. tanq̄ huius facti consiliario: natus. et alteri tobāni subdiacono q̄ lras scripserat: manū amputari fecit. hic cū frequēter p̄ imperatore 7 clerū de sua correctione fuisset monitus nō correctus: p̄sidio imperatoris de papatu destitutus cōi voto leo papa eligit. Tertia obiectio cauilliosa est. q̄ a papa nō p̄t appellari. sed ista cauillatio leuiter refellit p̄ p̄dctā Nam ab illo q̄ hz supioze p̄t appellari. sicut onsum est in cā. sed papa hz supioze: q̄ p̄ciliū ḡnale. cū etiā papa hereticus effectus minor sit quocunq̄ catholico vt ponit glo. xxij. q. i. c. achacius. vt supius allegat. igit a papa p̄t appellari. Preterea ab illo p̄t appellari qui p̄t de heresi accusari. sed papa p̄t de heresi accusari. sicut pz de simacho papa q̄ fuit accusatus de heresi. ij. q. vij. Itē balaā. imo papa n̄ posset p̄stituere q̄ nō possz accusari de heresi. vt apte dicit glosa. di. xl. c. si papa. q̄ loquēs de papa ait. h̄ ip̄s fit m̄cō de heresi. iō et si occ

te statueret q̄ nō possz accusari. d̄ hēsi 7 m̄det dicēs. m̄deo q̄ nō. q̄ ex hoc particularer tota ecclia. Et q̄bus v̄bis apte habet q̄ papa p̄t de heresi accusari. 7 p̄ p̄ns in illo casu ab eo poterit appellari. Item ab excoicato lz appella re. sed papa effectus hereticus est ip̄o facto excoicatus. vt notat glo. xxij. q. i. c. achacius. q̄ vt sepius est allegatū dicit. h̄ casus in quo papa incidit in canonē late snie. Preterea effectus hereticus nullz hz p̄tate siue iurisditōne vt pz. xxij. q. i. c. didicimus. vbi d̄. didicim⁹ om̄s oīno hereticos et scismaticos nihil hēre potestatis aut iuris vbi de papa heretico nulla sit exceptio. ergo ab ip̄o in heresim lapsus poterit appellari. Quarta obiectio cauilliosa est ad fr̄s minores nō p̄tinet de cā fidei se. intromittere. sed solūmodo ad p̄latos. cuiusmodi sunt cardinales archiep̄i 7 ep̄i. sed ista cauillatio facilt expugnat. Quia q̄stio fidei ad om̄s p̄tinet xp̄ianos: 7 nō solū ad p̄latos: imo etiā ad laicos. Unde etiā i decretis. di. xvi. c. vbi nā. dicit nicolaus papa. vbi nā legisitis impatores antecessores v̄ros sinodalibus p̄uētib⁹ interfuisse: nisi forsitan de q̄busdā: vbi de fide tractandū est que causa vniuersalis est: q̄ oīn cōis est: q̄ nō solū ad clericos: verū etiā ad laicos: 7 ad om̄s oīno p̄tinet xp̄ianos. igit ad minores p̄tinet de cā fidei se intromittere: cum sint de numero xp̄ianoz reputādi. Qd̄ ē rōe pz. nā q̄ om̄s tangit ab om̄ibus tractari debet. sed fides xp̄iana om̄s tangit xp̄ianos. igit om̄s xp̄iani de fide impugnāda habent se intromittere 7 ip̄am q̄tū p̄nt defendere. Preterea qui error cū potest nō resistit: ip̄m errorem conuincit approbare. vt pz p̄ sacros canones q̄ plures. Unde innoc. papa vt habet di. lxxij. c. error. dicit sic. Error cui nō resistit approbat. 7 veritas cum minime defensat op̄ p̄mittit: nec caret scrupulo societatis occulte qui manifesto facinorū desinit obuiare. Et Leo papa vt habet extra de hereticis. c. q̄ alios ait. q̄ alios cū potest ab errore nō reuocat. seip̄m errare demonstrat. Et ideo papa vt habetur. di. lxxvi. c. faciētis. inquit. ffaciētis p̄culdubio culpam habet: qui quod potest corrigere: negligit emēdare. Et quibus apte pz q̄ si fratres minores nolūt fautores heresi su pradictozū reputari: debēt 7 tenēt v̄s eis p̄sibilib⁹ eis resistē: 7 fortit obuiare. Quia obiectō cauilliosa ē q̄ quis Jo. xxij. errores 7 hēses dogmatifauerit q̄ plures: n̄ d̄ p̄tencia n̄ p̄t conuinci. 7 iō p̄sumēdū est q̄ talia dixit solūmodo recitādo. sed ista cauillatio p̄t multipl̄ p̄futari. eo q̄ multipl̄ eū fuisse p̄tinacem potest demonstrari. Primo q̄ sepius 7 legitime amoz

Tertia ratio

Quarta ratio

Quarta obiectio

Prima ratio

Secunda ratio

Tertia ratio

Quinta obiectio

nitus erroribus resistentes hostiliter verbis et factis est persecutus ipos diffamando excoicādo quos potuit etiā capiēdo incarcerādo. Et plures in diris sceleratos suis erroribus p̄sentientes ad dignitates eccl̄sticas pmouit et exaltauit. Quarto q̄ nullum pmisit magistrari parisiis in theologica facultate: nisi prius tactis sacrosanctis iuraret: q̄ p̄stitutiones suas supradictas sanas et catholicas in perpetuum reputaret et nunq̄ ipas impugnaret. Quinto q̄ parisiis p̄dictos in theologia magistrādos ad statum ascēdere magisterij nō pmisit: nisi prius veritates catholicas suis desitutiōibus p̄trarias tactis sacrosanctis tanq̄ hereses ab iuraret. Sexto q̄ cū appellātes ab eo et suos errores impugnātes ad ḡnāle conciliū rite et legitime p̄gregādū et celebrādū appellauerit: et se ad ueniedū ad ip̄s p̄ciliū in loco tuto p̄stitutū paratos obrulerūt: volētes mūdo ostendere ip̄os innocentiā: ip̄e ne fieret concilium similiter impediuit. nolēs suas neq̄tias discuti et ueritari. Ex p̄dictis alijsq̄ p̄ pluribus aperte claret q̄ ip̄e Jo. xxij. fuit p̄tinacissimus hereticus iudicādū. Sexta obiectio cauillōsa ē q̄ cū multitudo xp̄ianorū p̄dictū Jo. xxij. vsq̄ ad mortē p̄ papa habuerūt: et absq̄ impugnatione dictorū suorū eidem obediuerūt: fr̄es minores ip̄ius impugnatores eo q̄ pauci fuerūt debebāt se multitudini p̄ oia p̄formasse. Sed huic cauillationi r̄ndet ip̄e deus. Qui Exodi xxij. c. p̄cipit dicēs. nō sequeris turbā ad faciendū malū: nec in iudicio plurimorū acquiesces sn̄ie: vt a vero deus: q̄ auctoritas sufficiat p̄ illa obiectōne. Septima obiectio cauillōsa est q̄ nō p̄t negari qm̄ ip̄i fratres minores Jo. xxij. se opponētes sūt excoicati. cū ip̄e Jo. xxij. sepe et sepius per se et p̄ alios sn̄iam excoicationis p̄tulit deos. Sed ad istā cauillationem leuiter potest r̄nderi: eo q̄ canonicē factiōnes apte testant nullū hereticū quicq̄ habeat p̄tatis aut iuris. Unde c̄spanus. vt. xiiij. q. i. c. didicimus ait. didicimus om̄s oīno hereticos et scismaticos nihil h̄re p̄tatis aut iuris. Itē eadē cā. i. q. si ergo. sic habet: sic ergo ep̄s i heresim iā dānatā lapsus est. antiq̄ excoicatione dānatus alios dānare nō p̄t. Excoicatus em̄ alios excoicare nō valet. Tertius est autē q̄ oīs heresis est dānata: et oīs hereticus est excoicatus p̄ p̄ciliū ḡnāle. vt habet ex de hereticis. c. excoicamus. et c. excoicamus sc̄do. Igit̄ Jo. xxij. incidit in hereses dānatas: et iō fuit excoicatus. et p̄ p̄ns alios excoicare nō potuit. Itē c. i. q. p̄dictis. si autē. sic habet. Si autē ex corde suo nouā heresim p̄fuerit: ex quo talia p̄dicare cepit: necminē dānare potuit. q̄ non p̄t

Sexta obiectio

Septima obiectio

dānare quicq̄ iam p̄stratus. Et eodē. c. et. ix. Item cū dñs. sic habet. Quidō p̄stat cū q̄ ab i tegritate catholice fidei recedit. maledicēdi vel b̄ndicēdi p̄tates m̄ime h̄re dinoscit. catholici nāq̄ vt pote se sup̄iore maledicere nō valz in alienū a fide tanq̄ in sibi equalē. sn̄iaz dare nō p̄t. Et eodē. c. ij. q. his auctoritatib⁹ d̄: sic his auctoritatibus p̄spicue monstrat. ex quo aliq̄s f̄ fidē tēptat aliq̄ dicere: nec deicere aliq̄ quē valet. nec dānare. Ex q̄bus luculēter ostēdit q̄ p̄dictus Jo. xxij. heresi vt p̄batū est multipl̄ maculatus. fr̄es minores ab ip̄o appellātes et eius hereses improbatas excoicare nō potuit quoquomodo: Rursū esto sine p̄iudicio q̄ Jo. xxij. nō fuisset heretic⁹ (q̄d falsū ē) ad huc sua excoicationis sn̄ia in p̄dictos fr̄es lata: oīno fuit nulla. Nā p̄ appellationē rite interpositā: eximif̄ appellās a p̄tate iurisdictōe illi⁹ a quo appellauit. ex de appel. c. p̄posuit. Et appellatō e p̄dēte nō p̄t nec d̄ in p̄iudiciū appellatō aliq̄d inouari. nec ei ḡuamē aliq̄d iferri ij. q. viij. c. appellatōe. et ff. nihil inouari appellatōe p̄dēte. li. i. xvi. Ad quē appellatū ē bz de tali appellatōne cogscere. et nō is a quo appellatū ē. ex de ap. c. vt debet. et c. cuz sp̄ali. si autē ille a quo appellat possit de tali appellatōne cogscere in cā p̄p̄a ius sibi dicere possit sed nullus debet in causa p̄p̄a ius sibi dicere xxij. q. iij. c. iter q̄relas. et q. v. de occidēdis. et q. iij. c. ne q̄s in cā iudicet vel ius sibi dicat p̄ totū. s̄ Jo. xxij. p̄ et p̄ appel. legitime interpositā. et nō an fr̄es p̄fatos minores de facto (bz de iure nō possz) excoicauit. q̄re esto q̄ idē Jo. tūc t̄p̄is fuisset ver⁹ papa. q̄d n̄ est uerū. sn̄ia sua p̄ m̄coratos fr̄es lata. nulla fuit oīno reputāda. Octaua obiectio cauillōsa ē q̄ p̄ticiq̄ Jo. xxij. errauerit et p̄tiaz heretic⁹ fuerit. successor su⁹ dñs b̄ndict⁹. xij. ē catholic⁹ et ver⁹ papa. Et iō sup̄ranotiari fr̄es Jo. xxij. resistētes i h̄ q̄ b̄ndictō. xij. nō parēt. imo vt d̄: ip̄s reall̄ impugnat dānabil̄ delinquit. et incidit in penas rebel libus romane eccl̄ie a iure taxatas: s̄ huic cauillationi breuib⁹ s̄bis r̄ndet q̄ solo noie b̄ndict⁹ duodecimus incidit in laqueū tortuosissimū: qui errores et hereses p̄decessoris sui defendendo: et approbando suos et suas facit esse. Ip̄e em̄ doctrinam pestiferam p̄decessoris sui approbat et potēt defendit ostendens se cū p̄cessore suo p̄fato hereticū esse manifestū vt signat̄ de eo possit dici uerbum eccl̄. xxx. c. sic scriptū. vbi sic legitur. Abortuus ē pater illius: et quasi non est mortuus. similem enim sibi reliquit post se. Quare non debet dici papa catholicus: sed fautor heretici et hereticē p̄auitatis. immo hereticus et peior: q̄ fuerit

Secunda ratio principalis

Octaua obiectio

Joannis

predecessor: suus. Teste Urbano papa. q̄ vt habet. xxiiij. q. iiij. c. qui alioz. dicit in h̄ v̄ba. Qui alioz errorē defendit: multo est dānabilior: illi qui errat. q̄ nō solū ille errat sed etiā alijs offēdacula erroris p̄parat et p̄firmat. Tñ q̄ magister erroris est: nō tñ hereticus sed etiā heresiarcha dicēdus est. P̄terea iste nomie nō re benedictus. xij. ideo in sacra pagina mḡ. et iō citius et virilius debet heresibus resistere. et fidē catholicā defendere q̄ predecessor: suus. q̄ facultate theologica oīno fuit ignarus: ergo favendo heresibus et heretice p̄auitati nec nō ip̄is hereticis: dānabilior: est cēsendus q̄ predecessor: suus. et p̄ n̄s nō sumus p̄tifer: s̄ imus p̄tifer est merito noīandus. Amplius isto nomine nō re b̄ndictus peior: est heresis auctor: q̄ fuerit predecessor: suus: q̄ simpliciter conatur totā fidē catholicā ponere i volūtate et dispositione sua et successor: suoz: sic in quadā constitutione imo verius destituitōne quā ordinī fr̄m̄ minor: vt fert tenēdam imposuit: indicat manifeste. Que quidē destituitō p̄fatam heresim retro seculis inauditā continens talis est Districtius inbibemus ne postq̄ sup negotio fidei q̄stio seu dubitatio aliqua sup q̄ sunt opinionēs aduersē vel diuersē deducta fuerit ad aplice sedis examē. quisq̄ extūc alterutrā partem declinare eligere vel approbare p̄sumat. s̄ sup ea sedis eiusdē iudiciū seu declaratio expectet: hec v̄ba eius veneno plena. Ex q̄bus exp̄sse sequit q̄ nulli reuelato a deo si super eo moueat q̄stio seu dubitatio corā papa. de quo etiā p̄nt eē opinionēs diuersē et aduersē. debz aliq̄s frater minor: nec p̄ n̄s aliquis xp̄ianus firmiter adberere. Quia nō debet fm̄ p̄fatam destituitōne suā alterutrā partē eligere: determinare vel approbare: sed volūtate pape i hoc expectare. Sed de oī reuelato a deo p̄t q̄stio mota deduci ad examē sūmi p̄tificis. et etiāz p̄nt esse opinionēs diuersē et aduersē. q̄ nulli tali reuelato a deo d̄z frater minor: et per n̄s nec xp̄ian? an̄ sn̄iam sūmi p̄tificis firmiter adberere. s̄ volūtate sūmi p̄tificis totalit̄ expectare Et idē p̄t dici de articulis fidei et de oī p̄tēto in scriptura dīna. Q̄ sup quoz articulo fidei et sup oī p̄tēto i scriptura dīna: p̄t moueri q̄d et ad examē deduci sūmi pontificis. sup quo p̄nt eē et opinionēs diuersē et aduersē. q̄ fm̄ mā datū istius: noīe nō re b̄ndicti. xij. nulli articulo fidei in scriptura sacra p̄tēto: si sup ea moueat q̄stio. q̄ ducat ad examē sūmi pontificis. et sup eo p̄nt eē opinionēs diuersē et aduersē: d̄z aliq̄s frater minor: nec p̄ n̄s xp̄ian? q̄cūq̄ quā cūq̄ p̄tē determinare eligere vel approbare. q̄d est erroneū iūquū et blasphemū. Nā ex eo seq̄t

vicesimisecondi

igit si talis q̄stio: fuit deus ab eterno vel nō vel ē xp̄iana fides? vel nō. et sic de alijs quibuscūq̄ q̄stionib? moueat corā sūmo p̄tifice cū p̄nt de b̄mōi q̄stione eē inter catholicos et hereticos opinionēs diuersē et aduersē: talis q̄stionis nullus frater minor: (et eadē rōe null? xp̄ian?) d̄z n̄tate p̄titeri. donec sūm? p̄tifer suā declarauerit volūtate. Q̄d nō est aliud q̄ fidē n̄raz totalit̄ i arbitrio hoīs p̄stituerē. et q̄d credere debeam? ab eo expectare. Sed hoc sapit heresim manifestā cū dicat br̄s Paulus ap̄ls. i. Cor. ij. fides v̄ra nō sit i sapia hoīs: s̄ i n̄tate dei. Tñ lz ille noīe nō re b̄ndictus. xij. predecessor: suo: in doctrina heretica nūq̄ p̄ticipasset: nec hereses ip̄ius tanq̄ p̄pas defēdit et approbasset: tñ p̄pter istā solā heresim cuius est auctor: inuētor: et institutor: est inter hereticos p̄putāndus: et ab oībus catholicis facta ip̄ius sciētibus merito detestāndus. cū dogmatizans cōtra fidē catholicā maxie sciētē nō solum a iure b̄iano: sed etiā a scriptura sac̄ sit a p̄te excōicatus. Etiā si eēt possibile q̄ āgelus de celo doceret? s̄ fidē dicēte br̄o paulo ad gal. i. si nos aut āgel? de celo euāgelizet vobis: p̄ter q̄ euāgelizauimus vobis: anathema sit. et post. Si q̄s vobis euāgelizauerit: p̄ter id q̄d accepistis anathema sit. Clericū q̄ ista heresis cū p̄tinetijs suis: alijsq̄ noīe nō re b̄ndicti. xij. tangentib? est in quodā ope sp̄ali maiori a me diffuse tractata: discussa et rep̄obata. ideo de ip̄a ad n̄s nō plus me itromitto. S̄z ne p̄lixitas odiosa p̄ plurib? rediū generet: b̄ sine huic opusculo in hoc loco concedo.

Compendij errorum Johannis vicesimisecondi finis. 12

23
BUTVI

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

~~Je suis le Seigneur~~
~~Je suis le Seigneur~~
~~Je suis le Seigneur~~

[Faint, illegible handwriting]

